

De lafonne des Eglises de la monarchie

B. 2
R-5837

DE VISIBILI
MONARCHIA
Ecclesiae,
LIBRI OCTO.

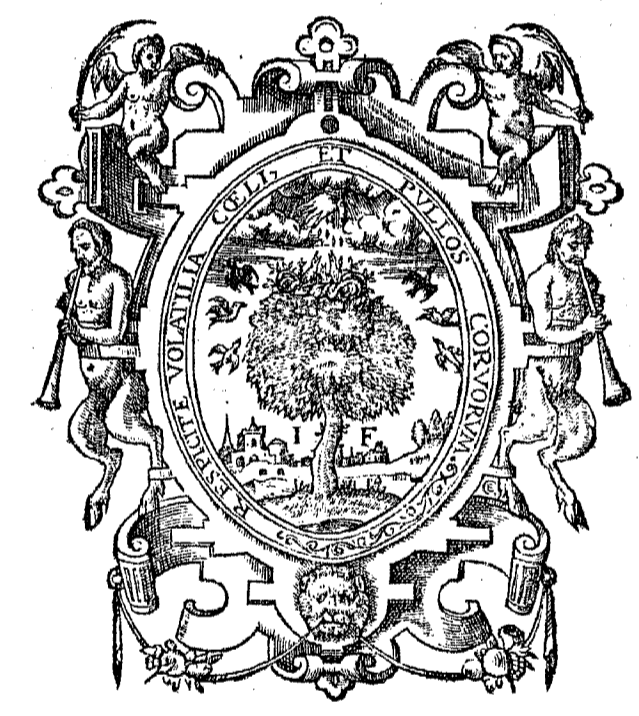
IN quibus diligens instituitur disputatio de certa & perpetua Ecclesiae Dei tum
Successione, tum Gubernatione Monarchica ab ipso mundi initio usq. ad finem.
DEINDE etiam Civitatis Diaboli per sepe interrupta progressio proponitur, Se-
et. q. omnes & Hereses confutantur, quae unquam contra veram fidem emerferunt.
DENIQUE de Antichristo ipso & membris eius: deq. vera Dei & adulterina
Diaboli Ecclesia, copiose tractatur.

SI quid praeterea difficile & scopulosum vel in Pontificum Romanorum
Historia, vel in Conciliorum Generalium ratione accidit; id-
ipsum ex proposito discutitur & examinatur.

Cum *INDICE* Rerum & Personarum locuplete.

AUCTORE NICOLAO SANDERO, Sacrae Theologiae
Professore.

Singulorum Librorum Argumenta sequens Pagina indicabit.

PSALMO 118. } Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque: quia
in iudicijs tuis super speravi.

LOVANI,
Sub Capite Deaurato.
Ioannis Foulery cura & impensa excudebat
REYNERVS VELPIVS TYP. IVR.
M. D. LXXI.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

2 000 40
MADE IN SPAIN

de lafonia del libro de la randa

Ba
R-5837

DE VISIBILI
MONARCHIA
Ecclesiae,
LIBRI OCTO.

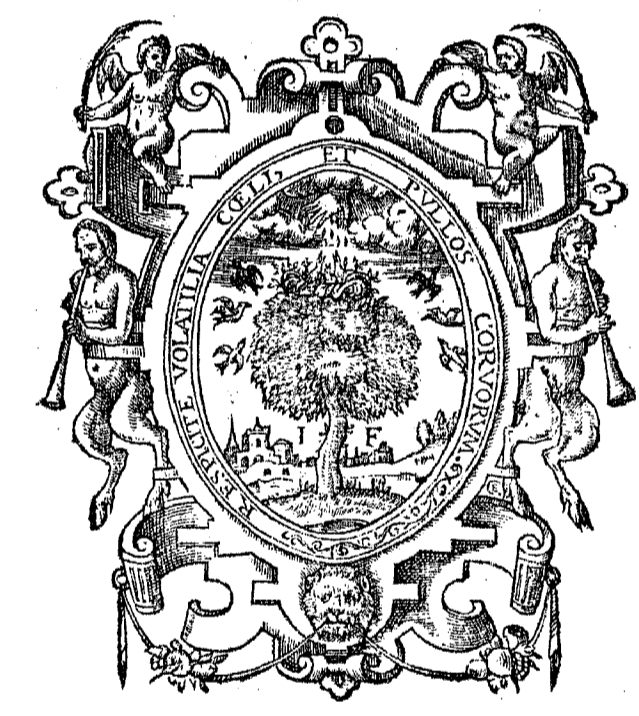
IN quibus diligens instituitur disputatio de certa & perpetua Ecclesiae Dei tum
Successione, tum Gubernatione Monarchica ab ipso mundi initio vsq; ad finem.
DEINDE etiam Ciuitatis Diaboli per sepe interrupta progressio proponitur, Se-
etq; omnes & Hereses confutantur, quae vnq; contra veram fidem emerferunt.
DENIQUE de Antichristo ipso & membris eius: deq; vera Dei & adulterina
Diaboli Ecclesia, copiose tractatur.

SI quid praeterea difficile & scopulosum vel in Pontificum Romanorum
Historia, vel in Conciliorum Generalium ratione accidit; id-
ipsum ex proposito discutitur & examinatur.

Cum INDICE Rerum & Personarum locuplet.

AUCTORE NICOLAO SANDERO, Sacrae Theologiae
Professore.

Singulorum Librorum Argumenta sequens Pagina indicabit.

PSALMO 118. Ne auferas de ore meo verbum veritatis vsquequaque: quia
in iudicijs tuis super speravi.

LOVANIJ,
Sub Capite Deaurato.
Ioannis Foulery cura & impensa excudebat
REYNERVS VELPIVS TYP. IVR.
M. D. LXXI.
CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

BEATISSIMO PATRI,

ET SANCTISSIMO DOMINO PIO QUINTO,

PONTIFICI MAXIMO.

VM duæ sint res, Pie Quinte Pontifex Maxime, quæ in qualibet Epistola dedicatoria breuiter saltè attingi, ac interdù etiã plenius aliquatò soleat vberiusq; tractari: vna, cur tale opusculũ, hoc tempore, ab hoc autore conscriptũ sit: altera, cur id sub illiuspotissimũ nomine, cui offertur, in lucẽ prodeat & emittatur: ego sanè tot tantisq; causis ad scribendũ hos de visibili Monarchia libros adductus sum, vt plerasq; earũ in aliũ opportunorẽ locũ differendas putauerim, ne præter modũ hæc Epistola cresceret. Illã verò, quæ prima fortè omnium ad hanc rem suscipiendam me cõmouit, ne hoc quidem in loco præmittendã esse arbitrabar.

Cum ergo animaduertere, quã horrendis ignoratiæ tenebris & Anglia patria mea & vniuersa penè Germania offunderetur: nec ignorare possem, quã malè isti duo populi de Romana Ecclesia, quæ illos in Christo genuerat, meriti essent: quod officij mei erat mihi facturus videbar: si, cum peccata populi mei, Danielis prophætæ exẽplo prius cõfessus essem, operã postea dare, vt inter tot millia hæreticorũ, qui Sedẽ Apostolicã iniuriosissimè oppugnant, extaret mea pro eiusdẽ Sedis honore qualiscũq; testificatio & defensio: vt, si clamaret in cœlũ cõtra duplicẽ quodãmodo hanc patriam meã (Angli enim ex Germania oriundi sunt) Lutheranorũ & Calvinistarũ in illis gẽtibus schismaticæ voces: nõ deesset etiã Angli cuiusdã Catholica vox, oĩm Sanctorũ testimonijs instructa et corroborata, quæ vtriq; gẽti ac populo misericordiã Dei humillimè peteret, cõstantissimèq; imploraret. Negare nec Angli, nec Germani possunt, se per Legatos ab Ecclesia Romana iã olim missos, abiectis Idolis, quibus antè seruebãt, Christũ Dei virtutẽ & Dei sapientiã accepisse. Anglis Augustinus, Germanis Bonifacius, vterq; autè à Pontifice Rom. missus, hũc letissimũ verbi vitæ nuntiũ attulit. Ab illo fonte Sedes tã Archiepiscopales, quã Episcopales in vtraq; natione profluxerũt. Inde Academiã autoritas petita, inde Collegiorũ societas instituta, inde militũ, qui pro fide Christiana pugnauerunt, potestas deriuata: postremò Imperiũ ipsum, quod tot seculis in Occidẽte floruit, à Græcis ad Fracos, à Fracis ad Germanos Apostolicæ potissimũ sedis ministerio trãslatũ fuit, ibiq; septem Electoribus cõstitutis, fixũ ad hunc vsq; diẽ & stabilitũ perseuerat.

Quã igitur gratiã pro his tantis beneficijs Angli Germaniq; Sedi Apostolicæ rependunt? quã vicẽ reddunt? Dissimularẽ sanè, si res apertior nõ esset, quã vt dissimulari possit. Matrẽ, quæ illos in Christo genuit, quæ multis præterea seculis nutriuit et educavit: Matrẽ etate iã penè confectã, a Turcis & Saracenis vexatã, à domesticis Tyrannis persepe oppressam, ob easq; causas ope filiorũ nũc in primis egentẽ, honore aliquo nõ afficiunt. Parũ est hoc. Honore nullo afficiendũ esse cõtendunt. Quid quòd nec Matrẽ quidẽ omnino eã volũt agnoscere? Imò Sedẽ Principis Apostolorũ, Sedẽ cũ qua oēs Catholici Patres omni etate necessariò cõmunicandũ esse docuerũt, quæ iã inde à tẽporib. promulgati primũ Euangelij, tot gẽtibus verbũ salutis tanto cũ fructu prædicauit, quæ semper oĩbus hæreticorũ seclis cõstantissimè se opposuit, Sedẽ Antichristi esse, tum sibip̃s stultissimè persuadet, tum alijs impudentissimè prædicat. Hoc illud populorũ Angliæ Germaniæq; peccatũ est, quod cæteras eorũ iniqtates lōgo interuallo superat, easq; in vnũ quasi cumulũ collectas numeris omnib; implet et cõsummat. Quid enim potest in filijs gratiæ, Deo hoĩbusq; magis inuisum aut ingratiũ esse, q̃ ingratũ & imemor accepti beneficij animus? Hoc peccatũ et si cõmune sit Germanis cũ Anglis, atq; ab illis ad hos primũ trãsiisse videatur: tamẽ eò grauius Anglorũ gentẽ premit, quò insignius loãnes

* ij Episcopus

¶ Singulorum huius Operis Librorum Argumenta.

Primus demonstrat, Ecclesiæ Gubernationem non esse popularem.

Secundus, Ecclesiæ Gubernationem non esse penes Optimates.

Tertius probat, Monarchiam esse præstantissimum optimumq; Gubernationis genus, atq; ideo optimè visibili quoque huic Dei Ciuitati conuenire.

Quartus ostendit, Monarchiam Ecclesiæ ab initio mundi vsque ad Christum, præfiguratam & prædictam fuisse.

Quintus, eandem à Christo & Apostolis esse institutam.

Sextus, Visibilem hanc Ecclesiæ Monarchiam vni Petro delatam esse.

Septimus complectitur, & vnum Pastorem Primum semper Ecclesiæ Dei ad Christum vsq; præfuisse, & eum à Christo & D. Petro Romanum Pontificem perpetuò & fuisse, & ad finem vsq; mundi fore. In quo etiam & Ciuitatis Dei, simulq; Diaboli descriptio quædam dilucida ob oculos proponitur, Hæreticisq; omnes ordine recensentur, quorum peruersa dogmata ab Ecclesiæ Doctoribus, tanquã à fortissimis Diuinæ Ciuitatis murorum Custodibus, obseruata temporum ratione, passim repelluntur ac confutantur.

Octauus & vltimus, Antichristi nomen à Summo Ecclesiæ Dei Pastore, in quem ab Hæreticis iam diu calumniosissimè impostum est, in ipsos authores retorquet; ac quis sit verus Antichristus, & qui sint vera eius membra, ex sacra Scripturæ Sanctorumq; Patrum testimonijs sigillatim inquirat, concluditq;.

Episcopus Roffensis, Thomas Morus Angliæ Cæcellarius, cōcionator insignis Reginaldus Monachus Birgittensis, Carthusiani octodecim, Sedis Romanæ Primatū nō verbis modō & scriptis longē doctissimis, verū etiā sanguinis sui effusione notū omnibus & testatū reddiderūt: cuiusmodi testimonia Germanis domi sue data esse, nunq̄ intellexi.

Quæ cum ita esse perspicerem, grauiorūque Anglorum vulnere efficaciorē adhibendā esse medicinam cōsiderarem, haudquaquā satis mihi visum est, vt in ista fidei Catholice confessione, quā aduersus tam immanē & barbaram hereticorū Angliæ opinionē hoc tempore scribendam edendamq̄ suscepi, pauca quædā vel Scripturarū, vel Sanctorum Patrum testimonia extarent: ne fortē plus operæ in mendacio disseminando heretici posuissent, quā nos in veritate asserenda poneremus. Meminerā enim, Matthiam Flacium Illyricū ante aliquot annos edidisse librum, quē inscripsit Catalogum Testium veritatis, quo in libro nullū non mouet lapidē, vt ostendat, Sedē Romanā quiduis esse potius, quā (sicuti verē est) Cathedrā Petri & Thronū Iesu Christi. Quō libētius feci, vt omnīū etatū ea, quæ mihi occurrissent, vel verba, vel facta, ordine temporū obseruato, in vnū cumulū aggregarē, quibus Ecclesiastici Primatus authoritas sacra testē cōseruari posset. Quæ aut̄ huius generis in his libris desunt (quæ fateor esse per multa) possunt ab alijs, qui huic rei vacandū esse putauerint, in suā classē atq̄ etatē posthac reponi, donec plenius quoddā testimoniorū omnis generis corpus effectū fuerit, quod Lectorē nō docere modō & instruere, sed oblectare etiā possit, & letitijs omnibus perfundere. Atq̄ hæc quidem de causa, quæ me ad scribendum impulit, sint dicta.

Quod verō ad alterā illā orationis meæ partē attinet, in qua dicendū est, cur tuæ Sanctitati, Pie Quinte, hos de visibili Ecclesiæ Monarchia libros dedicārim, nō est opus, vt eius rei valde accuratā rationē reddā. Multō sanē magis instituti mei ratio tūc reddēda fuisset, si tua Sanctitate præterita, sub alterius cuiuspiā patrocinio eosdē libros prodire voluissem. Cui enī potius, quæ de visibili Primatu Ecclesiæ scripta sunt, dedicari oportuit, q̄ totius Ecclesiæ primo in terris Pastori, & maxime visibili Primati? Quod si neq̄ rei, quā explicandā suscepi, natura, nec Magistratus Ecclesiastici, quē Pius V. iure optimo administrat, dignitas & magnitudo, quæcūq̄ hoc munusculū sibi deferri postularēt: certē beneficia, quæ vel in me priuatim, vel cōmuniter in patriā meā contulit, id officij genus à me necessariō extorquerent. Nam vt de beneficio pecuniario, quod tua Beatitudo per Ill.^m Cardinalis Hosij operā nuper mihi cōtulit, nihil dicā: si quid in hæresibus aut colligēdis, aut cōfutandis Ecclesiæ Dei profui: hoc omne tuæ Sanctitati acceptō ferendū est, cuius primū benignitate facultas mihi facta est, tā habendi, q̄ legēdi hereticorū libros. Quorū si plures nactus essem, nō dubito, quin per Dei gratiā plus aliquantō fidei (Catholice causam adiuissem. Vix enim credi potest, quantopere oēs illi nō modō cū Scripturis S. & antiquis Patribus, sed etiā cū sodalibus suis, atq̄ adeo singulī cū seipsis pugnent. Iam verō cōmunis illa tua in Anglos beneficentia tum ex ea elemosyna elucet, quā singulis annis in Religiosorū Ordines, atq̄ aliās præterea in alios Catholicos cōfers, tum ex illa sollicitudine Pastoralī, qua nō multis abhinc annis ad Anglos domi cōmorantes misisti, testificans illis, quanto studio cuperes, Angliam iterū ad gremiū Catholicæ Ecclesiæ reuocari, oēmq̄ curam tuā & industriam ad eam rē vltro deferens & promittens. Cuius Legationis qui fructus fuerit, tā Nobiles, q̄ plebeij, qui relicto schismate ad Ecclēsiam quotidie redeunt, fidem indies pleniorē faciunt. Nec parua spe ducor, propediem fore, vt suus etiam locus Catholicis Angliæ Pastoribus pateat, in quo verbum vitæ liberē prædicent, & Sacramenta Christi ritē administrant.

Qua in re procuranda efficiendaq̄, vt Tua Beatitudo curam, studium, cogitationēq̄ omnem impendat, per eum Pastorum Principem, qui pro ouibus suis animam ponens,

Princi-

Principē Apostolorū seipsum sequi præcipiē insit, iterum atq̄ iterum rogo. Qui enim ne vitæ quidem Pastor is parcendum duxit, vt saluti gregis cōsuleretur: quāto magis voluit, nullam vel pecuniæ, vel famæ cōseruandæ, nationem hac in causa haberi? Verū vt hæc scriberem, officij potius & consuetudinis ratione adductus sum, ne patriæ meæ causam videar neglexisse: quāto quod cuiquā in mentem venire queat, Tuam Sanctitatem hac in re admonitore aliquo indigere.

Cum autem hæc tot ac tantæ causæ mihi necessitatem quōdammodo imposuerint, vt hos libros Tuæ Beatitudinis nomini dedicarem: tamen, nisi & aliam præterea causam attulero, quæ vt hoc facerem, fortius adhuc atque efficacius me commouit. Cui enim viro munus & donum, præsertim quod quisque optimum maximūq̄ habet, dare mittere solet, nisi ei, quem non modō seipso, verū etiam ceteris hominibus penē omnibus præstantiorem esse, verē sibi persuaserit? Nam cum munera in primis D E O immortalī, tanquā omnium bonorum largitori debeantur: eadem certē deinceps ita cuique maxime offerri solent, vt is ad Deum proximē acceperit. Diuinum verō quiddam est, præ se multis. Tu, Pie Quinte, præes non modō multis populis, verū etiam ijs ipsis Principibus viris, qui plurimis Regnis & Prouincijs præ sunt. Diuinum quiddam est, benefacere multis etiam priuatis. Tu, Pie Quinte, præterquā quod de priuatis hominibus penē infinitis optime præclarissimēque meritus es, etiam florentissimum Gallie Regnum contra impetum Hugonistarum auxiliarijs copijs tuis ita defendisti, vt quicquid Catholicæ Religionis in Gallia reliquum est, tuo in primis præsidio sustentatum sit, patrocinioq̄ in hodiernum diem constet. Omnis potestas à Deo est, qui solus omnium eorum, quæ sunt, causa prima & origo vnica existit, Tua verō potestas, Pie Quinte, à Filio Dei Iesu Christo sic instituta est, vt non solum à Deo ipsa promanauerit, verū etiā ad Deum illos perducatur, qui rectē atq̄ ordine se ipsos ei subiecerint. Multa igitur maximaq̄ dona tibi Deus cōtulit, Beatissime Pater, ob quæ maximum quoq̄ munus iure optimo Tuæ Sanctitati offerendum esse videretur. Ceterum habes alia in te maiora, & Diuinitati propius coniuncta, fidei, timoris Domini, Castitatis, & Humilitatis dona. Habes donum Prudentiæ, qua summa in rebus gerendis vteris: Donum fortitudinis, vsque ad contemptum seculi totius, cui per multis abhinc annis renunciaſti: habes donum iustitiæ, qua viros idoneos Ecclesiæ D E I præcis, indignos autem repellis: Donum Clementiæ, qua etiam hostium Ecclesiæ animos tibi deuinxisti, cum eos diuinitus in manus tuas traditos humanissimē dimitteres. Denique habes donum charitatis erga Deum & omnes homines, quæ perfectionis vinculum est, & totius legis plenitudo.

Hæc animi tui bona, Pie Quinte, efficiunt, vt non modō cum D. Petro Antecessore tuo in altum ducas fluitantem nauim illam, in qua præ multitudine Piscium rete, quod Petrus laxauerat, fractum fuisse legitur (tale enim est militantis iam Ecclesiæ verriculum, quod quia tam malos, quā bonos pisces comprehendit, interdum scinditur & dirumpitur) verū etiam vt postquam eadem nauis ad terram, hoc est, ad seculi finem appulerit, cum eodem D. Petro post Resurrectionem Domini ascendas, & trabas rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus: & cum tanti essent, non est scissum rete. Omnes quidem Pontifices Romani laxant retia in capturam, omnes etiam trahunt pisces ad terram, licet interim rete ipsorum non nunquam rumpatur: sed non omnes per dona spiritalia eō vsque ascendunt, vt rete illud piscibus immortalitatis referunt, quod amplius non rumpitur, neq̄ scinditur, ad ter-

EPISTOLA DEDICATORIA.

ram cœlestem attrahant. Beati pisces illi, quos rete illud non amplius rumpendum continebit. Beatus, qui hoc rete ad terram viuentium pertraxerit.

Porro, quia non leuibus indicijs deprehendi te, Pie Quinte Pontifex Maxime, inter huius retis ductores per DEI gratiam numerandum esse: non opinor, temerè scisci, ut quod ex ijs, quæ mihi Deus hætenus contulisset, maximi pretij habere videbar, id tuo in primis nomini consecratum sub tua potissimum tutela exiret in lucem. Licet enim multa sint alia, quæ speciem quandam honoris consecrantur: tamen sola virtus atque integritas & amorem verum efficit, & verum honorem promeretur.

Nunc autem ab æterno Pastore Iesu Christo, in cuius verbo rete omnium Episcoporum, & præsertim Romanæ Ecclesiæ, laxari solet, humillimè precor: ut & piscium multitudinem copiosam, ex magno mari huius mundi eductam, intra tuum hoc unitatis rete concludas, & eosdem ad terram illam perducas, quæ fluit lacte Humanitatis, & melle Diuinitatis Iesu Christi, qui tuam Sanctitatem pro nobis orantem in æternum tueatur & conseruet. Datum Louanij, in ipso die Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, Anno Domini. 1571.

Tuæ Sanctitatis obseruantissimus
filius, & humillimus seruus;

Nicolaus Sanderus,
Presbyter.

Reuerendiss. & Ill. Cardinalibus, Johanni Morono,
Angliæ Proteктору, Stanislao Hosio, Episcopo Varmieni,
& Ioanni Francisco Commendonno, Episcopo Zacyn-
thi, Patronis suis omni obseruantia colendis,

Nicolaus Sanderus summam felici-
tatem exoptat.

ANTA est, Ill. Cardinalibus, & obseruantissimi Domini, habendæ gratiæ, atque etiam, quoad fieri potest, referendæ obligatio: ut non tam hoc spectandum sit, quanta cum opportunitate memorem se aliquis accepti beneficii ostendat, quam illud cauendum, ne vlla occasio, qua huic officio vel mediocriter fatisheri queat, prætermissa esse videatur. Ego autem me omnibus vobis tot nominibus obstrictum esse fateor, ut etiam si referre gratiam non possim, quia peregrinus & inops habere tamen & possim, & debeam, quia nec immemor sum accepti beneficii, nec ingratus. Ac nimirum, si per causas in mea priore Dedicatoria Epistola commemoratas villo modo fas mihi fuisset, Summum Pontificem Pium Quintum præterire: vestro potissimum Splendori & Amplitudini, huius operis primitiæ debebantur.

Nam ut à te incipiam, Ill. Cardinalis Morone; satis constat, Anglos quidem omnes plurimum semper tuæ R. Dominationi deuinctos fuisse, vel ob hoc imprimis, quod ipsorum causas iam olim à S. memoriæ Cardinale Polo, dum adhuc viueret, commendatas, in tuam fidem ac tutelam benignissimè suscepisses, fidemque quam viuo dederas, etiam mortuo (si tamen moritur Polus) insigni pietate & religione exolueres.

Iam verò præter commune illud gentis Anglicanæ patrociniū, ijs me priuatim beneficijs persecutus es, ut & peregrinum adhuc in vrbe Roma, hospitio apud Anglos, quibus tu præeras, excipiendum; & Thomam Butlerum iuris vtriusque Doctorem (quem virum ego non modò meum, sed & alterum me semper iudicau) in ordinem eorum iudicum, qui cognoscendis administrandisque; Territorij Ecclesiastici causis præfunt, cooptandum curares. Ob quæ iudicij tui non leuia tūm in nos, tūm in omnes nostros testimonia, committere nolui, quin omnium nomine, quoquo modo possem, gratam animi nostri erga te significationem quàm plurimis testatam efficerem.

De tua verò Amplitudine, Cardinalis Hosii, quid dicam? Cui, quicquid habeo, quicquid sum, semper ascribendum esse, vltro præ me feram. Tua me fama & Dignitas Roma Tridentum deduxit. Tuus amor & gratia Tridento in Prussiam attraxit. Tua Beneficentia & liberalitas non solum fouit me atque aluit domi suæ, dum in Varmieni agro degerem; verum etiam ad Belgas properantem comitata, & apud Belgas agentem persecuta est vsque in hodiernum diem. Abs te accepi multa, quæ corporis & vitæ necessitatibus seruiuerunt: apud te cognoui plura, quæ animum ad scientiam & virtutem informauerunt.

Cum tamen à te ipso discesserim, nihil aut maius abs te accepi, aut libentius apud te cognoui, quàm Reuerendissimum Cardinalem Commendonum, qui eo tempore, cum apud Serenissimum Polonia Regem Sedis Apostolicæ nuntium ageret, te visendi ac salutandi causa in Prussiam diuertens, à me antea quidem visus, sed tunc primùm plenè cognitus est, & intimè dilectus. Nam quid eo viro ad imitationem præclarior, ad fructum consuetudinis iucundius, ad omnem ingenij & doctrinæ laudem admirabilius? Qui præterquam quòd magno sumptu suo me Augustam Vindelicorum, vbi ad Imperialia Comitia legatione pro Sede Apostolica tunc fungebatur, humanissimè accersuit, ibique omni beneficentia per menses ferè quatuor sustentauit, ac demum liberalissimè auctum, & maximis donis cumulatam dimisit, ob easque res à me summa obseruantia coli semper & suspici debet: etiam huius operis mei præcipuam quandam partem proprio quodam iure sibi meritò vendicauerit. Iam inde enim ab illo die, quò apud tuam Illustrissimam Dominationem, Cardinalis Hosii, vnà in Warmia fuimus, ego & illustrissimus Commendonus; iam inde recordor, cum per agros tuos oblectationis suæ causa inequitaret, Commendonum certa mihi argumenta nominasse ac proposuisse, quæ si plenè copioseque tractarentur, cætera non difficulter vel ad illa necessariò reduci possent, vel certè sua sponte sequerentur.

PRAEFATIO AD LECTOREM DE
UTILITATE HUIUS OPERIS; DEQUE
CIVITATIS DEI AC DIABOLI DIFFERENTIA ET DISCRIMINE.

In ijs argumentis (quæ ad summum quatuor fuisse memoria teneo) primas omnino tulit controuersia illa de vnius Pastoris Primatu; nec iniuria. Si enim certum est, vñ aliquem Pastorem à Christo sic præpositum esse ouium atque agnorum toti gregi; vt Christus ipse pro fide eius ne deficeret, orauerit; nec minus ei adhaerere tùm omnes, tùm singuli Christiani debeant, quàm in ædificio quopiam lapides minores grandi alicui saxo, quod fundamenti loco subternitur, & petra solidissimæ adhærescunt; quid opus est, vt priuati de reliquis postea controuersijs solliciti sint, cum satis illis esse debeat, vt quod à Pastore primo propositum, constitutum, ac definitum fuerit, id corde credant, ore confiteantur, & opere ipso præstent? Addebat præterea Commendonus, hanc Primatus Ecclesiastici tractationem id fructus secum afferre: vt qui hoc argumentum persequeretur, totam historiam Ecclesiasticam rationem percurrere, & exhaurire necesse habeat; quod sanè sine ingenti tam auctoris, quàm lectorum utilitate euenire non posset.

Quæ omnia grauissimè à tua prudentia, Ill.^{me} Cardinalis Commendone, cogitata & pensata cum ego notassem, eaq; patriæ meæ, cui natum me esse nunquam obliuiscor, summam utilitatem afferre posse animaduertentem: simul ac à peregrinatione alijsq; negotijs, quæ amici quotidie noua imponebant, liberum me ac solutum sensi, ad illam curam adieci animum, vt quæ Primatum Ecclesiæ confirmabant, ea primo quoque tempore in vnum colligerem atq; aggregarem. Res tandem ad eam summam peruenit, quam nunc videmus. Quæ si alijs aliquando vsui esse poterit, nescire eos nolui, quibus & quantis viris huius rei vel primas occasiones, vel adiumenta reliqua potissimum accepta ferre deberent.

Vos igitur, Amplissimi Domini, pro mutuis inter vos officijs, quæ studiosissimè præstatis atq; exercetis, vehementissimè rogo, vt quia hunc Librum patriæ meæ causa præcipuè scribendum suscepi, nō modò librum ipsum in vestram fidem suscipiatis, verum etiam, idq; multò magis, patriam meam amore eo cōplectamini, quem illa Insula meretur, quæ penè sola hodie in orbe Christiano Martyrū ferax est & fecunda. Nam etsi aliquot millia virorū pro Catholica fide in Gallia mortem oppetierunt, tamen id potius per tumultum & rabiem quandam popularem accidit, quàm legitimæ cuiusdam viæ ac rationis obtentu. Verùm in Anglia (vt de illis, taceam, qui ob arma in causa fidei contra Tyrannos suscepta crudelissimè passim necati sunt, quiq; ob fidei Catholicæ confessionem per vniuersam Europam in exilio degunt) non modò Iohannes Roffensis Episcopus, Thomas Morus, & Carthusiani olim; verum etiam nuper Ioannes Feltonus, atque hoc ipso anno Ioannes Storæus ob fidem Catholicam secundum impias eius Regni leges ad mortem palam publiceq; adiudicati sunt. Quid quod eadem sola Insula grauissimum hæreseos iugum à paucis & ijs obscuris homuncionibus impositum inuita prorsus & coacta sustinet? Nam in Germania, si cui libet, Catholico esse impudè licet. Porro in Gallia etiam præmium, non modò impunitas, Catholico viro constituitur. In sola verò Anglia nemini licet fidem Maiorum, in qua baptizatus est, profiteri, vel aliud in Religione sapere, quàm lex terrena, imò tyrannica, permittit: Nec quælibet pœna intenditur, si reclamaueris. Morte luendū est, quicquid contrā vel scripseris, vel dixeris, vel etiam senseris.

Ab hac ergo tam immani Tyrannide, vt fratres vestros id ipsum à vobis omni studio contendentes, quod in vobis est, liberetis, operam sedulo dabit, si rectè vos cognoui, Ill.^{mi} Cardinales: quibus omnibus cum me ipsum mea q; omnia humillimè subiecero; tùm vitam illis valetudinemq; in hoc seculo prosperam, in futuro autem æternam pro eo ac debeo, summis viribus opto & precor. Datum Louanij pridie Calen. Iulij. Anno Domini 1571.

PRAE.

NON eo consilio, studiosè Lector, hos de visibili Monarchia Libros conscripsi, quò putarim, alios, qui prius in hoc argumenti genere insigni cum laude versati essent, minus doctè cumulateq; quod res postulabat, præstitisse. Quinimò vix vnquam satis admirari possum Roffenses, Polos, Caietanos, Hosios, Eckios, Pighios, Contarenos, Rufos, Campegios, & alios præterea ex omni gente & lingua permultos, qui ad istam causam excellentè ingenium, præstantem doctrinam, singulare studium, insignem laborem atque industriam attulerunt. Sed cum hi omnes nihil ferè aliud sibi proposuissent, quàm vt Primatus Ecclesiastici rationem à Christo primùm in Petro Apostolorum Principe institutam; deinde à Petro in vrbe Romana ex Dei voluntate positam, & collocatam, atq; ibi demum à fidelibus populis creditam semper & obseruatam docerent; huic autem proposito suo diligenter sanè accurateq; satisfecissent: ego in his Libris non solum eandem vnius Pastoris Praefecturam plenius aliquantò confirmaui, sed etiam omnem popularem, itemque Optimum, in summo saltem gradu, gubernationem, ab Ecclesia Christi longè remotā esse, ex proposito planum feci; vt eò facilius aliqui saltem ex Protestantibus vnitati Ecclesiæ conciliarentur, quò apertius viderent, non modò nostras partes optimè stabilitas, verum etiam ipsorum fundamenta prorsus conuulsa esse & deiecta. Deinde cum alij ferè omnes à Christi solum temporibus (quod quidem satis erat) vnius Pastoris Primatum deduxerint: ego etiam à Prophetis & Patriarchis, atque adeo ab Adamo ipso eiusdem Primatus originem repetendam duxi; vt eò firmiter id genus regiminis in Ecclesia Christi positum esse crederetur, quò manifestius non cum Lege tantum caerimoniali, sed etiam cum prophetico spiritu & naturali iure (quæ vtraq; cum nouo Testamento communia, & ab omni mutatione sunt libera) conuenire cerneretur.

Iam verò cum ad ipsum Romanæ Ecclesiæ Primatum peruenissem: & Patrum antiquorum grauissima testimonia, & rerum in Ecclesia gestarum certissimas auctoritates ea ferè atque ordine in medium protuli, vt iam inde à Petro, qui primus Romæ sedit, vsq; ad Pontificatus Pij Quinti annum sextum, non multos sanè Pontifices prætermiserim, quin illis aliquod sui Primatus testimonium aut à rebus eo tempore gestis, aut ab aliquo graui eiusdem ætatis Authore dictum esse, ostenderim.

Accedit eodem, quòd si quæ scopolosa & difficilia (quæ multa sunt) in illa perpetua Pontificum serie occurrebant: de illis etiam pro meis viribus ita egi, vt res obscuras, dilucidè; ambiguas, distinctè; implicatas & tortuosas, planè aperteq; proponere conarer & explicare.

Quid quòd hæreticorum etiam nomina & singulas opiniones tùm (quoad assequi licuit) sigillatim sum profecurus, tùm ex eorum, qui aut simul, aut quàm proximè vixerunt, auctoritate easdem confutaui; quod ab alijs eodem ordine hæcenus factum esse, nunquam intellexi. At plurimum certè intererat nostrā, vt sciremus, nullam hæresim villo tempore tam subito emeruisse, quin reperti fuerint viri docti & graues, qui sese mox velut murum quandam pro domo Dei opponerent. Quanquàm igitur de illa re disputauerim, quam alij præterea multi egregiè prius ornauerunt: tamen eam rationem & viam in hac disputatione mea secutus sum, quæ utilissima cum sit, ab alijs prius (quod sciam) tradita nō fuit aut obseruata.

Caput omnium est, quod ab orbe condito vsque ad hodiernum diem, hinc perpetua Ecclesiæ Dei exædificatio & structura; inde Ciuitatis Diaboli perpetuum schisma & ruina, ob oculos Lectoris velut in breui tabella proponitur. Quæ ex re prudenter animaduersa non parum adiumenti ad Catholicam fidem confirmandam assumi potest. Cum enim constet, duas esse ac semper in mundo fuisse hominum societates; vnam Deo, alteram diabolo additam; quarum vtraque pari ferè cursu, dispari autem fructu, ab initio mundi vsq; ad seculi consummationem progreditur; illa quærens quæ sua sunt, hæc verò quæ Iesu Christi: cumq; si vtriusque Ciuitatis initia, progressiones, & fines inter se conferantur, facillimè intelligi queat,

queat, quid fidei Catholicae, quid hæreticæ perfidiæ proprium sit; quid præterea in vitæ ac morum institutis fugere, & quid ex altera parte amplecti debeamus: quis negauerit, rem in primis vtilem esse, vt ista vtriusque populi discrimina, quæ dum intus in solo mentis arario recluduntur, & obliuioni sæpe mandantur, & nimis angustè conclusa iacent, nec peninde nos delectant: eadem foris ob oculos corporis in libro quopiâ explicata, tum maiore cum voluptate spectentur, tum memoriam nostram rerum optimarum exemplis vberius pascant & confirmant? Ac sanè dum hanc duplicem generis humani seriem descripsi, multa mihi occurrerunt, quæ tum ad Catholicam fidem commendandam vtilia, tum aliàs notatu digna videbantur.

8. Principio, Dei Rempublicam prius & in Angelis, & in hominibus inchoatam vidi, quam Diabolus vllam in vtrouis genere partem sibi suffuratus esset. Quicquid verò in diaboli ciuitate vnquam repertum esset, id non nisi à Dei Ciuitate primùm defecisse animaduerti. Vt igitur posterior est Diaboli populus, sic etiã totus ex perduellibus & Apostatis constat. Hoc me primùm non mediocriter oblectauit. Ita enim (vt Tertullianus egregiè ait) *ex ipso ordine manifestatur, id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.* Negare non possunt Lutherani, quin fides Romanorum, quam suo tempore in vniuerso mundo annunciatam fuisse Paulus attestatur, semel vera & laudabilis extiterit. Nam quòd illam postea mutatam esse dicunt, cum hoc sine Pauli, atq; etiam sine vllius probatæ historiæ testimonio, quinimò contra omnium Scriptorum & Historiarum fidem impudentissimè dicant; mendacijs illorum omisis, quod in ipsorum confessione à nobis est, libenter accipimus, fidem Romanam semel veram fuisse; & ideo hæresim esse non dubitamus, quicquid fidei Romanæ, quæ semper eadem mansit, vlla ex parte contradicit. Certè in hoc non immeritò gloriamur, quòd vt Ecclesia Dei fuit ante diaboli Synagogam, sic Romana fides fuit antiquior Waldensium, Hussitarum & Lutheranorum hæresibus. Nam & hi omnes non negabunt, primam illam fidem fuisse cum Romanis communem, vt hinc iam destinari possunt Hæretici, qui deserto quod prius fuerant, id postea sibi elegerunt, quod retrò non erant. In tantum enim (si Tertulliano credimus) hæresis deputabitur, quod postea inducitur: in quantum veritas habeatur, quod retrò & à primordio traditum est.

9. Deinde in illa duplici generis humani serie animaduerti, Ciuitatem Dei semel inchoatam, semper aliquam extitisse, nec totam simul interiisse vnquam; cum tamen diaboli ciuitas (quæ saltem ex hominibus in hoc mundo conflata erat) ita in Diluuiò Noè tota, interierit, vt nisi per maledictum à patre suo Cham, aut certè alium illiusmodi de nouo inchoata esset, aliqua omnino in terris iam esse non posset. Fuit etiam istius rei nec ingrata, nec inutilis consideratio. Etenim omnium hæreticorum Congregationes videmus fuisse interruptas: nec aut Arianos perpetuam successionem sortitos, aut Lutheranos cum Donatistis, aut Caluinistis cum Berengarianis, continua Pastorum & ouium, ceu patrum & nepotum serie, fuisse coniunctos: cum tamen Ecclesiæ Romanæ tam in Pontificibus, qui præfuerunt, quam in multarum simul Gentium Episcopis & populis, qui Romanæ Sedi adhæserunt, continua semper fuerit & nunquam intermissa successio. Christus enim venit in mundum, vt dissolueret opus Diaboli, vt arma eius, in quibus confidebat, auferret, vtq; perpetuam Regni eius cõtinuationem amputaret, ac gloriam præcideret. *Iugum quippe oneris Diaboli, & virgam humeri eius, & sceptrum exactoris eius Christus superauit.* At verò de Ciuitate Dei quid prædixit Spiritus sanctus? *Vsq; in æternum præparabo semen tuum, & adificabo usque in generationem & generationem Sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius (vtique Christi) & Thronum eius sicut dies cæli. Semel iuravi in sancto meo: semen eius in æternum manebit, & Thronus eius sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum.* Et alibi: *Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus amodo, & usq; in sempiternum.* Quod verò toties sit mentio seminis, & Throni, & Sedis Christi, atq; etiã verborum, quæ in ore seminis eius ponuntur: quid aliud significatur, quam in Ecclesia eius perpetuam fore successionem eorum, qui è Throno, Sede & Cathedra, quam ipse fixit, docent ac prædicant Euāgelium ipsius? *Sedes enim Christi, qua adificatur à generatione in generationem, visibilis vtique & militans aliqua Sedes est. Quæ porrò in terris Sedes potius dicitur Christi esse, quam illa Principis Apostolorum, de qua ipse ad Petrum dixit: Tu es Petrus & super hanc*

hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualebunt aduersus eam. Hæc igitur inuicta Ecclesiæ Petri successio, primitiæ sunt seminis, quod in seculum seculi possum est, quodq; in æternum præparatur & manet. Quæcunque autem secta ab hac perpetua successione discedit, ad contracta, disiectaq; regni diaboli ruderata pertinere intelligitur.

Præterea video in Ciuitate Dei nec vnquam defuisse, qui tam Sacrificium exterrnū Deo palam offerrent, quam controuersias in populo Dei ortas ex autoritate summa decideret, nec alios ad eum honorem ritè atq; ordine aspirasse, quam qui uocatione quidem diuina, humano tamen ministerio tanquam Aaron assumerentur. Populus autem nunquam habuit legitimam potestatem aut Prophetas sua autoritate mittendi, aut Sacerdotes consecrandi. Nam vel Primogeniti sub Lege naturæ (tanquam Maiores natu, & summa dignitate uenientis suæ ornandi) Sacerdotio fungebantur: vel minores natu diuinitus ad eam dignitatē selecti aliquando sunt & segregati; qua etiam ratione Leuitica Tribus Sacerdotij honorem acquisiuit. Verum vt populi multitudo, quos vellet, Pastores & Prophetas vel mitteret, vel institueret: hoc in Ecclesia Dei per omnes hominum ætates omnemq; memoriam prorsus inauditum est. Cum igitur Ecclesia Romana eam formam in hodiernum diem obseruet, vt nemo vel Dei Euāgelium cum autoritate prædicet, vel publicum Sacrificium offerat, præterquam si ab antecessoribus suis (velut Aaron à Moyse) ad id munus obeundum mittatur & consecretur: Lutherani verò partim non aliter Pastores à plebe mittendos dicant, quam si (vt Aristoteles in Libris suis de Repub. opinatur) Sacerdotes & Prophetæ Dei, ciuitatis politicæ, ac non potius diuinæ tantum cælestiq; Reipub. partes forent; partim etiam nullum omnino publicum Sacrificium Deo iam offerendum esse, contendant: certissimum est, eos ad ciuitatem Diaboli (quæ tum Deo nullum vnquam Sacrificium rectè obtulit, tum Sacerdotes & Prophetas suos humanam tantum autoritate semper creauit) pertinere: Romanam verò Ecclesiam, quæ Deo summum Corporis Christi Sacrificium non nisi per Ministros diuinitus institutos offert, cum Angelorum & Patriarcharum societate vnice conuenire.

Singula hoc modo si enumerarem, quæ in tota vtriusque Ciuitatis serie vel Catholicis cum Dei populo, vel Protestantibus cum diaboli membris communia sunt; vix vllum dicendi finem facturus viderer. Illud autem necessariò commemorandum est, quod Monarchiæ causam, de qua iam agimus, vnice commendat. Constat ex ipso Ciuitatis Dei progressu & decursu, nullum vnquam tempus fuisse, in quo vnus aliquis dux certus & summus Pastor Ecclesiæ Dei non præfesset. Nam quis cum Adamo, quoad ille vixit, quis postea cum Seth, cum Noè, cum Melchisedech, cum Abraham, Isaac, Iacob, cum Aaron & Summis Sacerdotibus pro illo tēpore, quo singuli ordine suo in terris egerūt, in sacris causis moderandis cõferri vnquam potuit aut exæquare? Præfuerunt quippe singuli summo in gradu. At ex altera parte in diaboli Synagoga, quis nescit, innumerabiles fuisse tum Reges, tum Sacerdotes æquali potestate præditos, qui nulli Pontifici aut Regem vnū supra se agnouerint, & obseruarint? Nec enim Chaldæorum aut sacri aut prophani Magistratus ab Aegyptiorum Dynastis, vel etiam Aegyptiorum Præsides ab Hispanis aut Gallis, aut ij omnes ab vno quopiã Præfesto gubernabatur. Neq; mirū. Si enim gentes, quæ Idola colebant, ne de ipsis quidē Dijs suis inter se consenserunt: quātò minus pluriū & dissimiliū Deorū, diuersi dissimilesq; Sacerdotes & Pontifices vni alicui Regulo aut Pontifici subesse potuerunt? Vnitas igitur visibilis & perpetua series in hoc mundo tam corporis, quam Capitis Ecclesiastici, præcipua nota est, qua fides Catholica discernitur ab omni schismate & hæresi. Cum autem vir quispian grauis & prudens, vtriusque Ciuitatis initia, progressum, mores, instituta, res gestas & earum exitus perpenderit: facile non modò hæc, quæ iam proposui, discrimina, sed multò etiam plura colliget, vnde tum fidem Catholicam corroboret, tum hæresim fugiat & odio prosequatur. Quæ cum ita se habeant, non temerè opinor, adductus sum, vt de visibili Ecclesiæ Monarchia post tot insigniū virorū tam vtilis operas, hæc ipsa literis cõmendarem.

Nam vt, quod in hoc Operè præcipuum est, non prætermittam: *ordo ipse rerum, quem sequor, ipsis rebus explicatis mihi præferendus videtur.* Nec tamen ordo eiusmodi est, vt eum putem ab alijs doctioribus viris emendari & suppleri non posse. Nam vt facillimum est, inuentis alienis nouum aliquid de suo adijcere; sic viros pios & doctos per fraternam, quæ in ipsis est charitatem rogo, vt si quid ad hoc Opus adijciendum putabunt, aut vlla alia ratio illis

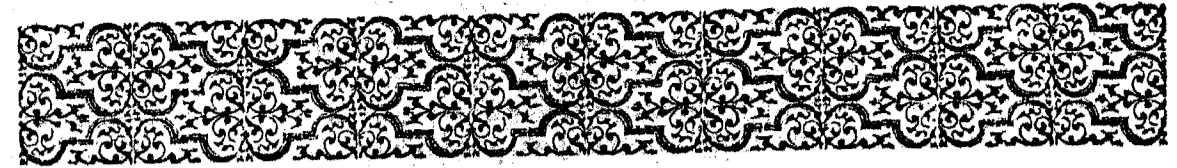
PRAEFATIO AD LECTOREM.

illis occurreret, qua plus utilitatis Religioni Catholicae afferri posse videatur, ijs nostris non fecus ac suis ad eam rem vtantur; demant, apponant, commutent, quicquid libuerit. In commune enim omnes laboramus, à communi Domino vnum eundemque denarium, licet nō in eodem honoris & claritatis ordine, percepturi. Equidē non ignoro, multa esse à me praetermissa, vel quōd ijs libris carerem, in quibus ea continentur; vel quōd magis festinatō hanc edidi, quā res tanta prodire debuerat, si me solum auctore habitura esset. Cæterum quia nō mihi hoc sumo, vt perinde ac alij, nedum melius alijs hanc causam iuuare possim: quicquid est, quod animo conceperam, in lucem primo quoque tempore proferendū curauī, vt aliorum etiam opera, si res ita postularer, cōsummaretur. Siue enim aliquid, quod ad Primatum Pontificis Romani, seu etiam quod ad haresim aliquam vel cognoscendam, vel cōfutandam spectat, in sanctis Patribus reperietur; ordine temporis & loci obseruato, non deerit in hoc Opere locus, vbi reponatur, memorizq; instruendæ causā conferuetur. Tantū verò abest, vt putem, me vel dimidia ex parte praestitisse, quicquid in hoc genere fieri potest, vt potius iam nunc videam, permulta potuisse adijci, partim orandi, partim supplendi gratia, quæ me antea fugerunt. Nam vt in posterioribus consilijs cogitationibusq; plus ferē prudentiæ inest, sic iam si omnia essent ab initio retexenda, supplerem nonnulla, commutarem multa, distinctius penē singula & explicatius proponerem.

Ac dubitauī sanē diu, consultiūne foret, sententiam veterū Auctorum de Romani Pontificis Primatu (verbi gratia, Hieronymi, aut Augustini) simul eadem serie continenter exponere; an potius ea Hieronymi verba, quæ ad singulos ordine Pontifices pertinebant, ita distribuere, vt quæ Damasi Primatum confirmabant, è regione Damasi, quæ verò Siricij aut Innocentij, etiam iuxta illorum nomina collocarem. Quod posterius consilium ad postremum me secutum esse, res ipsa loquitur. Illud memoria teneri percipio, nulla planē mea culpa, verū potius (toto illo tempore) absente me, siue operarum vel incuria, vel incogitantia, siue operius ipsius ac paginarum apte collocandarum difficultate, siue alia quauis causa factum esse, vt nomina quorundam Pontificum (à temporibus videlicet Damasi vsque ad Gregorium Magnū) adeo dissoluta peruersaq; disposita sint, vix vt vnquam testimonijs, quæ de illorum Primatu dicuntur, apte cohæreant, & velut ex altera parte respondeant. Quicquid autem in hoc genere, aut alio præterea quopiam, erratum est: id æqui boniq; consulat qui meminerit, nec aliquid in hac vita perfectum, omnibusq; numeris absolutum reperiri, nec ob parua quædam errata maioribus multò commodis carendum esse.

De reliquo, bonis omnibus & prudentibus viris, ac potissimum Sedi Apostolicae ita meū hunc laborem, imò totum me commendo & committo, vt si quid in hoc Opere laudandum esse duxerint, Deum imprimis, cuius dono illud effectum est, ob id laudandum esse fatear. Si quid autem reprehenderit, me etiam id ipsum vnā secum reprehendere, contestor. Nolo enim, cum Christi Sacramentis initiatus sim, à Christi corpore, aut Sanctorum communione, vlla in re prudens ac sciens discrepare.

DE VISI-

DE VISIBILI

MONARCHIA
Ecclesiae,

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM LIBRI PRIMI.

RES sunt laudabiles regendarum Ciuitatum formæ: Monarchia, seu Regnum: Aristocratia, seu status Optimatum: Democratia, seu popularis Dominatio. Regnum degenerat sæpe in tyrannidem, Aristocratia in factionem, Democratia in tumultū. Has tres vitiosas formas tam Catholici quàm Protestantes à Republica Christiana vno consensu rejciunt, sicuti etiam negant, illud absolutum atque æternum Dominium, quod solus Christus in Ecclesiam habet, ad vllos Christi ministros translatum esse, tanquàm quod longo interuallo superet vires humanas. Ex tribus igitur honestis Gubernationum formis, quæ ab hominibus obtineri, & administrari possunt, Protestantes Popularem Dominationem ex Aristocratia temperatam in Ecclesia positam esse tradunt. Catholici verò Monarchiam quandam paternam, hoc est, lenem, benignam & facilem, cui Optimates in partem sollicitudinis adiungantur, in Ecclesia institutam esse credunt. In primo igitur Libro demonstratur, politiam Ecclesiae non esse popularem, tum in genere, quia Christiani Magistratus praeficiebantur à Christo dum viueret, citra vllum populi consensum: tum in specie, quia nulle vnquam partes fuerunt infimæ plebis Christianæ, vel in statuendo de causis fidei, vel in cogendo Pastores magistratum suum ritè deponere. Nam quòd plebs Magistratum electioni aut interfuit, aut assensit, permissioni Pastorum ob certas causas, non autem potestati, quam plebs suo iure haberet, tribuendum est.

Tria esse omnino gubernanda alicuius Reipublicæ genera.

CAPVT PRIMVM.

VONIAM mihi hoc tempore quaerendum, tractandumque proposui, quodnam gubernationis genus in tota Rep. Christiana primas teneat: sequentem orationem illustriorem fore iudicabam, si ab initio de toto regendarum ciuitatum genere paucis agerem. Ita enim fiet, vt ad eam quam institui de primatu disputationem non casu dilapsus, sed certo iudicio videar adductus. Nam qui omnes gubernandæ Reip. modos primū ob oculos posuerit, ac deinde singulorum rationes cum Dei Monarchia, cum rerum ab illo conditarum natura, cum Euangelij veritate atq; institutione Christi contulerit: is facillimè animaduertet, vniuersum & Dei & Christi propositum, totamq; Ecclesiae primitiuae formam ad vnius Pastoris primatum stabiliendum spectasse. Sunt igitur gubernandæ ciuitatis & Reipublicæ cuiusq; tria gene-

A

tria gene-

Vide Aristot.
1. 3. Politicorum. c. 5.

Gen. 2.

Ecclesiast. 4.

Regimē ma-
ximē natu-
rale.

Status popu-
laris.

Status Opti-
matum.
Vnius Prin-
cipatus.

Mixta Gu-
bernatio.

Vitiosę Gu-
bernationes.

Apocal. 21.
Ephes. 2.
Heb. 12.

De celesti
Hierarch. c. 2

tria genera, quæ merito in laude ponuntur. Nam vel vnus Princeps, vel pauci Optimates ad gubernacula Reip. sedent: vel certe ipsa multitudo seipsam communibus suffragijs regit. Quam enim hæc genera inter se pluribus etiam modis commisceri queant, tamen quicumque modus ex his tribus primas obtinet, ab eo Reipub. potissimum gubernari, statuendum est. Ac vt scias hæc gubernationum genera non à Philosophorum ingenijs, verum partim à natura, partim à iure Gentium & à rebus ipsis promanasse: tota mente repete hominem sic esse conditum, non vt sibi soli, verum etiam alijs viueret. Deus enim ab initio mulierem produxit, vt primo homini adiutorium simile adijceret, eo ipso docens, alterum alterius opē indigere, ac propterea homines in communi quadam societate debere viuere. Vnde & Salomon ait: *Melius est duos esse simul, quam vnum. Si vnus ceciderit, ab altero fulciatur: funiculus triplex difficile rumpitur.* Quod si pluribus hominibus in publica quadam societate viuendum est, iam necessariò ad hoc deuenitur, vt vel ea ratione, qua eos natura & sanguinis series deuinxit, cohabitent & regantur: vel certè alia quapiam ex arte & ingenio profecta. Si naturam ducem optimam sequi volunt, in vnus parentis tutela omnes filij ac nepotes permanent: illoq; defuncto ad eum, qui primogenitus ex fratribus ac maior natu ceteris fuerit, summam rei perpetuò deferent. Huc enim eos agnationis ratio & naturæ ordo vocat. Sed quoniam pessimi quique (vt Cain & Nemrod) ambitione & dominandi libidine ducti, eò citius paternum hoc gubernationis genus contemnunt, quòd id lenius est & facilius: fit interdum, vt alia consilia necessariò capienda videantur. Si ergo malint homines aliam sequi rationem à suo ingenio profectam: certè vel ipsa multitudo per se ac suo iussu, maiorisue partis consensu, omnia vult administrari, (qui status vocatur popularis) vel certis quibusdam viris eiusdem societatis publicam administrationem committet. Hi autem viri si ab initio sciuntur vel sperentur boni viri esse, iam ille status appellabitur Aristocratia, hoc est, Optimatum gubernatio. Quod si vnus tantopere putetur ceteris anteposendus, vt ei potissimum gubernacula Reipub. credantur, hic Reipub. status appellabitur Monarchia. Nam si duo genera ex istis, aut etiam omnia tria alicubi retinenda videbuntur, quanquam illius Reipub. gubernatio mixta erit, tamen (vt antè dixi) vix vnquam fiet, vt non aliqua vna ex ijs rationibus ceteras vincat, ob quam verè possit dici, vel *Popularis*, vel *Optimatum status*, vel denique *Monarchia* in ea Reipub. potissimum vigere. Porro sciendum est, hæc omnia genera gubernationum apud plerasque gentes degenerasse, & vel in tumultum, vel in factionem, vel in tyrannidem conuersa esse. Nam Monarchia facillimè degenerat in tyrannidem: Optimatum præfectura, in factionem: popularis gubernatio, in plebeium furorem ac tumultum. Cùm igitur tot sint genera ciuitatum regendarum, nec ad eam rem probandam alio teste aut iudice, quam recta ratione & communi omnium gentium iure atque vsu opus sit: cumque ij omnes, qui Christo nomen dederunt, *Ciuitas Dei*, & Respublica quadam sancta & dicantur, & sint: necesse est, aut nullam omnino esse in hac Dei ciuitate visibilem gubernationem, aut hanc Dei ciuitatem vel ab vno Principe, vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo Christiano, vel deniq; à duobus horum generum, omnibusue his generibus regi & administrari. Cùm enim Christus cum hominibus eo modo agat, quem illi capere, intelligere, & moribus exprimere queant; nec sint apud homines plura, quam hæc tria gubernandi genera: certum est, aut aliquo, aut pluribus istorum modorum, aut ijs omnibus eos gubernari, qui saltem vllum omnino visibilem rectorem habent. Quibus ita constitutis, quod in rebus ad Deum pertinentibus faciendum esse Dionysius censuit, vt primum quidnam Deus non esset, ac tum demum quidnam esset, indagaret: hoc mihi quoque imitandum proponam. Primum enim quænam potestas in Ecclesia Dei non esse ab omnibus concedatur, tunc verò quænam potestas in eadem Ecclesia vel ab alijs putetur, vel certè deprehendatur esse, patefaciam. Facilius enim in ijs quæ Dei sunt, quid tollas, quam quid ponas, inuenies. Cùm autem sustuleris ea, quæ minimè omnium in res Diuinas cadunt: ea ratione perspicies, quid eisdem maxime omnium, & demum quid solum ac necessariò cõueniat. Etsi verò tam Catholici quam Protestantes in reiiciendis generibus ijs, quæ maxime vitiosa sunt, inter se conueniant: non est tamen otiosum, aliquid de ijs rebus dicere, tum quia disputatio, quæ ordine progreditur, magis perspicua fiet: tum præcipuè, quia Protestantes per calumniam nobis interdum imponunt, modò, quòd Christum Vicario indigere dicamus, modò autem quòd eam gentium dominationem, quam Christus prohibuit, amplectamur. Ex ijs ergo quæ dicam, & rei veritas, & nostra fides omnibus manifesta erit.

Nec domi-

Nec dominium liberum & absolutum (quod solius Christi proprium est) nec dominium eiusmodi, qualis est inter gentes, in Christi Ecclesia ex ipsius institutione esse: quantumq; inter profanum Dominatum, & Ecclesiasticum Primatum interfit.

CAPVT II.

Potestas omnis videtur in spiritalem & secularem rectè diuidi posse. Spiritalis rursus aut absoluta est, & omnino libera (qualem Christus secundum humanam naturam accepit) aut certis legibus & finibus conclusa, qualis illa est, quam Christus ministris suis largitur. Ita omnino triplex potestas constitui potest, spiritalis eademque absoluta, quæ à principio Ecclesie vsque ad finem pertingit: Spiritalis, quæ ad tempus Ecclesie inferuit: & secularis, quæ tam extra Ecclesiam est, quam in ea. Scimus Dominum de suo dominio in Euangelio dixisse: *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* Apostolus etiã videmus ad Romanos scripsisse: *In hoc Christus mortuus est & resurrexit, vt & viuorum & mortuorum dominetur.* Porro secularem dominatum, qualis est inter gentes, esse solet, Apostolis in Euangelio prohibitum esse fatemur in his verbis: *Reges gentium dominantur earum, & qui maiores sunt, potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos.* Nec ignoramus D. Petrum iussisse *presbyteros pascere gregem Dei, non veluti dominantes in cleris, sed velut formam gregis factos ex animo.* Ob quas causas nec absolutam illam potestatem, quæ solius Christi propria est, nobis arrogamus: & dominatum illum secularem ministris Ecclesie Christi prohibitum esse, credimus & cõfitemur. Per dominatum verò secularem (qualis est inter gentes) intelligimus talem potestatem, cuius acquisitione pleriq; Principes non tam diuino munere, quam suis aut meritis, aut natalibus tribuunt: quæ plerumq; non præcipuè ad subditorum, sed ad Principum vtilitatem ac dominandi libidinem refertur: quæ semper non nisi ob pacem terrenam humanis consilijs & rationibus exercetur: cuius summa vis est, vt corpus dumtaxat occidere, non autem animam diuini ministerij virtute à peccatis absolueret, aut etiam ligare queat. Talem ergo dominatum liberè fatemur à Christo in Ecclesia sua institutum non esse. *Ministri enim Christi & dispensatores mysteriorum eius quicquid possunt, non id aut splendore natalium, aut suis meritis, verum gratuita vocatione Dei per interpositam vim cuiusdam celestis ordinationis acceptum ferunt, nec sua, sed ouium causa præfunt: nec pacem terrenam, sed celestem per modos & vias etiã celestes quærunt: nec potestatem vltimam in corpore, sed in animam acceperunt, ad cuius ædificationem (salua corporali vita) corpus atq; bona externa dirigere ij possunt, quos in sublimiore gradu Dominus cõstituit super familiam suam.* Caput omnium est, quòd solus Christus Deus & homo directum dominium vt orbis totius, ita multò magis Ecclesie suæ habeat. Ille toti semper iure suo præest ab initio mundi vsque ad finem. Ministri autem eius non nisi portiunculis quibusdam vice Christi ad tempus præficiuntur de credita sibi Gregis parte ratione Domino vniuersalis Ecclesie reddituri. Nam etiam si vnus quispiã vice Christi ad annos fortè decem, aut etiã viginti totã, quæ in terris eo tempore agit, Ecclesiam moderetur & gubernet: tamen quantum est hoc aut ad totum totius Ecclesie corpus, aut ad immensam Christi dignitatem, qui non ad annos decem, imò nec ad mille, aut bis mille, sed in æternum, nec tantum particulæ militantis iam Ecclesie, sed & huic ipsi, & præterea vniuersæ, quæ aut fuit, aut vnquam futura est, non alieno sed proprio iure, suoq; merito præest? Ita nec dominium seculare, quòd infra Ecclesie dignitatem est, nec etiam vniuersale & absolutum, quòd longè superat hominum vires, Præpositis Ecclesie Christi vendicamus: sed medium quiddam à Christo ipso institutum asserimus, quòd non proprie dominium, sed potius sacra præfectura & Primatus Ecclesiasticus appelletur. Primus enim Apostolorum, Matthæo teste, Simon Petrus fuit, à primo autem Primatus denominatur. Superest ergo vt ostendamus, talem Primatum in Ecclesia Christi esse debere. Ac nimirum si viris non doctis tantum, sed etiam spiritu Dei præditis fides haberetur: si valeret illa D. Pauli regula, *sic prædicauimus, & sic credidistis*: qui etiam pro absurdissimo habet, vt vel Pastorum prædicatio, vel Christianorum fides inanis sit: si auctoritas Conciliorum, si mos populi Dei & instituta Majorum vllius apud Aduersarios auctoritatis essent: iam olim finita erat ista controversia. Quis enim nescit, iam inde ab initio Ecclesie vnus presbyterum multis Fidelium familijs; vnus Episcopum presbyteris etiam multis, itemq; multis Episcopis vnus præfuisse Primatem, ita vt Ordo Ecclesie ipsius ab infimo ad summa gradatim ascendens, magis magisque semper à dif-

A ij fusa

Ioan. 10.

Lib. 7. indict. 2. Ep. 64.

Lib. 1. ep. 24.

Lib. 3. de confederatione ad Eugenii.

Pfal. 2.

fusa multitudine ad unitatem singularem appropinquaret, donec tandem in vnus pastoris primatu tota militans Ecclesia colligeretur in vnum gregem & ouile vnum? Quis porro nescit, orbem Christianum iam diu ab vno Pontifice Romano, qui Christi Vicarius in terris & dicebatur, & erat, quiete tranquilleq; gubernatum esse? Deinde Gregorius Magnus cum inter Christi Vicarios Sacerdos non vulgaris quidam, sed plane singularis Diuinorum Mysteriorum dispensator esset, suam Maiorumque & Posterorum suorum moderatam & rationi contentaneam auctoritatem describens, ita habet: *Si qua culpa in Episcopus inuenitur, nescio quis Episcopus Sedi Apostolicae subiectus non sit. Cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humanitatis aequales sunt.* Et alibi: *Summus locus bene regitur, cum is qui praest, vitij potius fratru, ac multo magis suis quam fratribus dominatur.* Ergo & quendam Principatum in Ecclesia, & cum non absolutum, aut tyrannicum, sed moderatum & spiritalem, vt caeteri Patres, ita & ipse Romanus pontifex agnouit. Cui assentiens D. Bernardus, ad Eugenium Pontificem Romanum in haec verba scribit: *Parentes tui (Apostoli) constituti sunt Principes super omnem terram. Eis tu successisti in hereditatem.* (eis dicit, non Christo) *Ita in herede (Apostolorum) & orbis (est) hereditas.* At quatenus haec portio te contingit, aut corripit illos, id sobria consideratione pensandum. Non enim per omnem reor modum, sed sane quadamtenus (vt mihi videtur) dispensatio tibi super illu credita est, non data possessio. Si pergis usurpare & hanc, contradicis tibi, qui dicit: *Meus est orbis terra, & plenitudo eius.* Non tu ille, de quo Propheta: *Et erit omnis terra possessio eius.* Christus hic est, qui possessionem sibi vendicat, & iure creationis, & merito redemptionis, & dono Patris. Cui enim alteri dicitur est: *Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae?* Possessionem & dominium cede huic, tu curam illius habe. Pars tua hac, vltra ne extendas manum. Quid, inquis? Non negas praesse, & dominari vetas? Plane sic, quasi non bene praest, qui praest in sollicitudine. Nunquid non & villa villico, & paruus Dominus subiectus est pedagogo? Nec tam villa ille, nec is sui Domini Dominus est. Ita & in praest, vt prouideas, vt consulas, vt procures, vt serues. Praest vt profis, praest vt fidelis seruus & prudens, que constituit Dominus super familiam sua. Ad quid? Vides illis esca in tempore: Hoc est, vt dispensas, non imperes. Hoc fac, & dominari ne affectes hominu homo, vt no dominetur tui omnis iniustitia. (& post) Nullum tibi venenu, nullum gladiu plus formido, quam libidinem dominandi. Ex ijs perspicere licet, neque secularem dominatum, neque absolutum illud Ecclesiae totius dominium cuiquam Christiano in Ecclesia Christi vnquam esse concessum. Praeterea ex communi tam Catholicorum, quam Protestantium consensu rejiciuntur ab Ecclesia Christi tum confusa dominationes plebeia, tum illa paucorum praefectura, qui omnia dirigunt ad suum priuatum commodum, & non ad vtilitatem publicam. Cum igitur de quatuor ijs generibus rejiciendis inter omnes conueniat, sequitur vt queramus primum, an vlla omnino communis gubernatio tam a nobis, quam ab Aduersarijs concedatur: Deinde, quoniam licet aliqua vtrisque, non tamen eadem gubernatio placet, quoniam illa fit, quam Aduersarij ponant. Illorum enim opinione in duobus primis libris confutata, sic demum ad nostram fidem in sequentibus libris stabiliendam accedemus.

¶ Vniuersalem Ecclesiam Christi non cavere omni externa & visibili gubernatione, & de ea re inter Catholicos & Protestantis saltem verbo tenus conuenire.

CAPVT III.

Actor. 20.

1. Tim. 5.

Heb. 13.

Rom. 12.

Quoniam nec summum illud & absolutum Christi dominium, nec tyrannis eiusmodi, qualis inter gentes exercetur, nec etiam plebeia gubernatio aut Optimatū factio in Ecclesia Christi fit: non tamen caret populus Christianus omni externa & visibili praefectura, cum Paulus adhortetur presbyteros Ecclesiae Ephesiorum, vt attendant vniuerso gregi, in quo Spiritus Sanctus eos posuit Episcopos ad regendum Ecclesiam Dei. Idem ad Timotheum scribens, presbyteros, qui bene praesunt, duplici honore dignos iudicat. Quin etiam Apostolus iubet nos obedire, atque adeo subiaccere Praepositis nostris. Quomodo autem obedire Praepositis nostris possemus, si nulli omnino essent nostri Praepositi? Aut quomodo alibi dixisset, Qui praest, in sollicitudine praest: si nullus omnino in Ecclesia praesset? Non enim alloquebatur tunc Paulus ciuiles Ecclesiae magistratus, quia nulli erant adhuc in Ecclesiam recepti: sed illud totum de spiritali & Ecclesiastica praesidentia intelligendum est. Nec tantum singulae particulares Ecclesiae, verum etiam totus Christi grex, qui eodem tempore in terris agit, aliquo visibili genere

nere gubernationis in officio contineri debet. Nam si gubernatio aliqua in particulari quam Ecclesia ob salutem eius constituitur: ipsa vniuersalis Ecclesia multo minus tueri se potest, absque aliqua communi gubernatione. Quod enim maior est ciuitas, eo magis regimen aliquod flagitat. Nam necesse est verum esse quod Spiritus Dei per Salomonem dixit: *Si non sunt gubernacula, populus corrumpet.* Et per Ezechielem: *Dispersa sunt oues meae, eo quod non esset Pastor.* Et Micheas Propheta cum magnum malum populo suo imminere significaret: *Vidi (inquit) cunctum Israel dispersum in montibus, quasi oues non habentes Pastorem.* Contra vero cum Dominus benefacere vellet populo, id ita enunciauit per Ieremiam Prophetam: *Qui dispersit Israel, congregabit eum, & custodiet sicut Pastor gregem suum.* Quid quod Apostoli non modo per singulas Ecclesias constituerunt presbyteros, verum etiam, tanquam eorundem iudices & moderatores, reuersi sunt ad easdem Ecclesias, vt viderent, quomodo se haberent, praecipientes custodire praecipia Apostolorum & seniorum: atque adeo Paulus ipse putauit se in vanum & anxia cucurrisse, & postea cursurum esse, nisi Petrus, & qui vna cum illo erant, Apostoli, dextera societatis ei dedissent, atque cum illis contulisset Euangelium quod in gentibus praedicabat. Omnia enim membra vnus corporis pro se inuicem sollicita esse oportet, vt seruent unitatem spiritus in vinculo pacis. Deniq; Paulus fatetur, sollicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse, ac non vni tantum ciuitati aut regioni se operam suam dedicasse. Alioqui si liceret singulis Episcopis quicquid ipsi libet, nec a socijs & fratribus suis coerceri aliquo modo possent, actum prorsus esset de Repub. Christiana. Tot enim tyrannides, aut saltem sectae aut schismata futura essent, quot sunt Diocesces. Nullum restaret externum communionis Ecclesiasticae vinculum, nulla Episcoporum inter se connexio, nulla prouinciarum & gentium visibilis concordia & vnio, denique nulla esset de fidei quaestionibus iudicandi, vel Episcopos in delictis pertinaciter degentes a communionem separandi potestas: cum tamen Paulus dicat, in promptu se habere, vt uelocitatur omnem inobedientiam. Nam neque iudicium Ecclesiasticum exerceri, neque excommunicatio fieri potest, praeterquam ab aliquo Superiore, qui potestate a Christo accepta in eos utatur, de quorum re agitur. Atqui abunde constat, & iudicium de causis fidei ab ipsis Apostolis (vt in eorum Actis legitur) interpositum fuisse: & Episcopos alios ab alijs in ipsa primitiua Ecclesia fuisse tum excommunicatos, tum depositos. Nam & Petrus Apostolorum Princeps Iudam Coepostolum ab Episcopatu suo excidisse pronunciauit, aliumque in eius locum substituendi auctor fuit: & Victor Pontifex Romanus excommunicauit Episcopos Asiae, eo quod in obseruatione Paschatis Decreto Pij Pontificis, ac suo, quod ipsi de fratrum Concilio ad pacem Ecclesiae stabiliendam promulgauerunt, non parebant: & Cornelius Papa eos Italiae Episcopos deposuit, qui contra ius ac fas manus Nouatianae imposuerunt. Quare necessariò fatendum est, non modo in singulis Ecclesijs particularibus, verum etiam in tota militante Ecclesia sacram quandam gubernationem existere. Ac vt quilibet Episcopus quanquam in sua Ecclesia (si ad inferiores eiusdem Ecclesiae Diaconos & Presbyteros aspiciamus) summus Sacerdos sit, tamen se non suo duntaxat iure, verum alieni etiam beneficii participatione praesidere meminisset: ab ipsis Apostolis praclare institutum, ac semper in Ecclesia retentum est; vt non nisi a duobus aut tribus alijs Episcopis ordinaretur (vnde etiam Paulus cum impositione manuum Presbyterij, Timotheum ordinauit) vtque communicatoriae literae aut per omnes Prouincias, aut saltem ad eos, quorum maxime intererat, de cuiusque ordinatione darentur: qua ex re singuli admonebantur, se necessariò debere cum alijs omnibus Episcopis, qui saltem in radice & matrice permanerent, communicare. Quid multis? Ne Aduersarij quidem aperte negant aliquam gubernationem vniuersalem in Ecclesia esse debere. Vnde Magdeburgenses in qualibet Centuria (sub Capite septimo) de communi gubernatione & vniuersali regimine totius Ecclesiae nominatim tractant. Caluinus etiam cum illum de Pastoribus & Doctores locum Apostoli apud Ephesios proposuisset, ita subiunxit: *Homini ministerium, quo Deus in gubernanda Ecclesia utitur, praecipuus est neruus, quo fideles in vno corpore cohaerant. Neque enim vel solus lumen ac calor, vel cibus ac potus, tam sunt praesenti vitae fouenda ac sustinenda necessaria, quam est conseruanda in terris Ecclesiae Apostolicum ac Pastorale munus.* Denique Beza vniuersi corporis Ecclesiae potestatem aliquam esse dicit, de qua illa tractat in Libello suae Confessionis. Conuenit igitur Catholicis saltem verbo tenus eum Lutheranis & Caluinistis hac in re, quod sit in Ecclesia militante aliqua visibilis & externa gubernatio. Verbo tenus conuenire dixi, quia vereor ne cum ad rem ipsam ventum est, Protestantes deprehendantur nullam gubernationem omnino in Ecclesia relinquere, id quod suo loco patefaciam.

Proverb. 11.

Ezech. 34.

1. Reg. 22.

Ieremias. 31.

Actor. 14.

Galat. 2.

Ephes. 4.

2. Cor. 11.

2. Cor. 10.

Actor. 15.

Actor. 1.

Euseb. lib. 5.

c. 24. & lib. 6

c. 35.

Can. Apost. 1.

1. Tim. 4.

Cyp. ad Corneliu. Papam.

lib. 2. ep. 10.

Magdeburg.

In Centurijs.

Caluinus Institut. c. 8.

artic. 35.

Beza in c. 5.

flux confessionis.

¶ *Quanam sit ea communis gubernatio, quam Protestantes in militante Ecclesia esse dicant.*

CAPVT IIII.

Protestantes mihi videntur in ea ferè opinione consentire, quòd politia Ecclesie sit ordinata quaedam Democratia. Nam Flaccus Illyricus in libro de sermone sacrarum literarum dicit, *politiam populi Dei esse quidem Democratiam, sed rament non confusam, verum ordinatam.* Calvinus verò tamen putet vtrumque statum in Ecclesia concurrere, tamen in constituendo Ecclesie statu, plus Optimatum, quam populari gubernationi tribuere videtur, quod haud scio an Illyricus sit concessurus. Nam Illyricus in libello, quem de Episcoporum electione conscripsit, vbi affirmasset omnes concionatores, Ecclesie ministros esse: addit, *summum iudicium, tribunal aut potestatem ipsius Ecclesie esse. arg. inde concludit, Episcopos non minus à plebe, quam à clericis eligendos.* At Calvinus, quanquam velit plebem Episcoporum electioni necessarium quendam assensum præbere, tamen clarissimè testatur, quòd in Primitiua Ecclesia non plebs, verum *soli clerici Episcopos eligebant. nec stultis (inquit) populi desiderijs obsequi necesse habebant. optimam, ratione sancitum in Laodicensi Concilio fatetur, ne turbis electio permitatur. vix enim (inquit) unquam euenit, vt tot capita vno sensu rem aliquam bene componant.* Hoc ergo inter Lutheranorum & Calvinistarum opinionem interesse videtur, quòd Lutherani velint Ecclesie statum Democratiam potius esse quam Aristocratiam, tamen vtrumque statum admittant: verum Calvinistæ malint eundem statum potius ad gubernationem Optimatum, quam ad popularem spectare: quamuis nec illi populum ab omni administratione remoueant. Id ergo vtrique sedulo agunt, vt rem à Primatu longissimè abducant, quem tamen præcipuum Reipub. Christianæ statum esse in ijs libris, qui sequuntur, patefaciam, si prius de origine, de legibus, de quæ Magistratibus Ecclesie Dei non nihil dixerò, & popularem istam Reipublicæ Christianæ administrationem, quam Aduersarij constituunt, ex autoritate Diuinarum Scripturarum confutauerò.

Illyricus sub verbo Ecclesie.

Institur. ca. 8. Articulo. 63.

Can. 13.

¶ *De statu & cõmuni politia totius Ciuitatis Dei: in qua nemo vtiliter ingreditur absque charitate fidem ipsius consummante, in qua leges ab scriptis sunt, alie non scripte, quas qui faciendo quod potest, & petendo quod non potest, adimplet, vitam æternam ex instituto Dei promeretur. Sacrificium verò publicum & externum Ecclesie Dei Eucharistia est, cuius Mysterij dispensatores necessariò sunt Sacerdotes, inter quos vnus visibilis Pastor ex institutione diuina Primatum tenet, multis alijs & in partem sollicitudinibus, & in consilij communicationem vocatis, ac nemine penitus explebeijs ita excluso, qui, si visus fuerit idoneus, ad summum etiam magistratum gerendum eligi possit & cooptari.*

CAPVT V.

Nillam hominum societatem perinde aspectabilem pulchramque esse, ac Dei Ecclesia sit, semperque fuerit, tum Catholici rebus ipsis demonstrant (vti deinceps planum fiet) tum Protestantes verbo saltem cõsentunt. Caterum si noua Protestantium opinio, quam de toto Ecclesie Dei statu animò suo conceperunt, & literis prodiderunt, cum antiqua Catholicorum fide conferatur: mox constabit, quanto interuallo pulchrior sit illa Ecclesie facies & conditio, quam Catholici per longissima decurrentium temporum spatia ritè atque ordine à Maioribus acceptam in hodiernum diem sartam-rectam conseruauerunt, quam ea, quæ nuper à Protestantibus excogitata, nouis & hætenus inauditis tum doctrinis tum moribus, non prius imbui cœpit, quam deformari. Quanquam enim ab initio statueram agere non nisi de illa potissimum gubernatione communi, quæ per vnum visibilem summum Pastorem administratur: tamen quia non ab illo solo, verum ab alijs tam legibus diuinis, quam sacris Magistratibus Ecclesie Dei regitur: non erit à proposito nostro alienum, si pleraque illorum, quæ ad ciuitatem constituendam maximè necessaria videntur, in medium proferentes, eadem opera ostenderimus, illam Ecclesie conditionem, quam Catholici & credunt & tenent, longè pulcherrimam esse & perfectissimam. Quælibet igitur Ciuitas constat ex multitudine hominum communi quodam fœdere in vnum congregata, cui propositum est, vt pacem domi conferuet, hostes

Descriptio Ciuitatis seu Reipublicæ.

arceat,

arceat, fines propaget, omniumque rerum, quoad fieri potest, copiam assequatur. Quas res quoniam homines videbant nec absque Dei præsidio fieri, nec absque legum præceptis ac prudentum consilijs rectè administrari posse: partim Sacra & Sacerdotes constituerunt ad beneuolentiam numinis conciliandam, partim & leges ipsis magistratibus cæterisque, ciuibus regendis, & magistratus quosdam rebus gerendis præfecerunt. Ciuitas autem Dei cum cæteris hominum societatibus ita consentit, vt nihil habeat minus, quam illa: multa verò habeat infinitis partibus præclariora, quam vlli earum contigerunt. Ecclesia enim Christi nihil est dignius, quæ non nisi Deo Authore nititur: nihil antiquius, quæ lapsum primorum Parentum in paradiso antecessit: nihil beatius, quæ Deo ipso, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, in æternum fruitura est. Dicendum ergo erit, primum quo pacto ad hanc Dei Ciuitatem aditus pateat: deinde quas leges eadem Ciuitas acceperit, & quæ præmia sint ijs, qui leges obseruant, constituta: tum autem quæ Sacra, quos hominum Ordines, quos Magistratus ac postremò quam gubernationis formam & nunc certissimò teneat, & semper tenuisse videatur. Principio conuenit Catholicis cum Protestantibus, neminem posse vllis operum præcedentibus meritis locum sibi aliquid in Republica Dei comparare: sed hoc totum ex *uocante esse*, qui nos peccatores & iniustos in suam familiam gratis propter Christum adoptat. Conuenit etiam, neminem sine viua fide iustificari posse. Verum in eo tota versatur quæstio, *qua sit fides viua.* Protestantes dicunt illam fidem esse viam, quæ Christum vitam nostram credendo tantum, ac non etiam amando comprehendit. Adeo vt apertissimè doceant, *primo nos iustificari debere, quam diligamus.* Atqui Paulus dicit: *Si charitatem non habuerò, nihil sum.* Ioannes verò: *Qui non diligit, manet in morte.* Cum igitur nemo iustificetur nisi per fidem viam, qui verò charitatem non habeat, nihil sit, sed in morte, hoc est, in statu damnationis maneat: impossibile est illam fidem esse viam, aut vim iustificandi habere, quæ Christum credendo tantum comprehendit. Iustificatus enim nec nihil est, nec in morte manet. Quapropter Catholici definiunt, non aliam fidem esse viam, quam quæ Christum vitam nostram & credendo, & amando comprehendit. Et hæc est illa *fides, qua operatur per Charitatem.* non per illam velut per instrumentum suum (vt Protestantes interpretantur Apostoli verba) sed *fides operatur per charitatem*, velut per formam ac perfectionem suam, à qua vim sese mouendi atque vtiliter agendi accipit. Cum enim Apostolus *fidem, & charitatem*, non vnum quoddam donum, sed *tria esse, maioremque, fide ac spe charitatem esse* doceat, imò illis euacuatis, *charitatem nunquam excidere* testetur: profectò nec fides necessariò complectitur atque in se comprehendit charitatem velut arbor fructum suum, nec per Charitatem velut per instrumentum suum operatur. Nam nec fructus vllus, qui non nisi pars est arboris, ab arbore ipsa numero & specie distinguitur, aut arbore dignior, magisque æternus atque immortalis censetur: nec vllum instrumentum excellentius est eo, qui per illud operatur. Charitas verò & distinguitur à fide, velut aliud genus doni, & *maior fide* vocatur, & fide post hanc vitam cessante, in æternum perseuerat in celo. Non igitur instrumentum, aut fructus, sed forma & perfectio fidei charitas est. Quid quòd, charitatem vnà cum fide in ipsa radice & fundamento iustificati hominis Apostolus collocat? Nam cum dixisset, *se flectere genua ad Patrem Iesu Christi, vt ex eius dono Christus habitaret per fidem in cordibus nostris:* mox declarans, se talem fidem intelligere, in cuius non modò fructu, sed etiam radice charitas velut fundans iustificationem nostram adesset, continuo subiicit, *in charitate radicati & fundati, vt possitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiam charitatis Christi, vt impleamini in omnem plenitudinẽ Dei.* In quorum igitur cordibus Christus per fidem habitat, ij non charitatem velut fidei solius fructum profertur, sed in charitate radicantur & fundantur, adeo vt fructus honorum operum, qui postea producantur, non minus ex charitatis, quam ex fidei radice & fundamento generentur.

Ineptissimè igitur dicunt Protestantes, fidem operari per charitatem velut per fructum à se prolatum, aut per instrumentum suum. Aptissimè verò docent Catholici, fidem operari per charitatem velut per formam extrinsecus ei de celo adiunctam, à qua vim bene operandi capit, vt corpus vim operandi ab anima vel spiritu accipit. Nam & D. Iacobus fidẽ cõ corpore, opera verò bona cum spiritu comparauit, dicens: *Sicut corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.* Quemadmodum igitur corpus hominis non à se, verum ab infusione Dei spiritum accipit: sic etiam fides non à seipsa, verum à charitate, quam Deus illi adiungit, vitam, seu vim iustificandi habet. Nam si natura fidei hæc esset, vt ex se viueret, ac per se

Gen. 2. & 3. Coloss. 2.

Ephes. 2. Tit. 3. Rom. 9. Iacob. 2.

Status quæstionis.

1. Cor. 13. 1. Ioan. 3.

Viua fides.

Galat. 5.

1. Cor. 13.

Ephes. 3.

Iacob. 2. Gen. 2.

Iacob. 2.

Ioan. 12.

Rom. 15.

Ioan. 12.

Matth. 12.

Phil. 115.
2. Cor. 4.

Heb. 11.

Iacob. 2.

Matth. 5.

Heb. 11.

Rom. 3.

Abacuc. 2.

Actor. 15.

De doctrina
Christiana

lib. 1. c. 40

Proverb. 1.

Luc. 13.

Rom. 8.

Rom. 5.

Ioan. 12.

Rom. 8.

1. Ioan. 4.

Ephes. 2.

Rom. 8.

Matth. 5.

1. Ioan. 4.

Ephes. 5.

per se iustificandi vim haberet, iam nulla esse posset mortua fides. Etenim quæ non viueret, nec omnino esset fides. Verum quia aliud est fidem esse (quæ etiam est in dæmonibus) aliud verò fidem viuere, seu operari & prodesse: hinc apparet, vitam fidei iustificantis non à se, verum aliunde esse, nimirum à charitate. Nam ubi charitas à fide abest, illic videmus fidem inutilem esse & velut mortuam. Ex Principibus (inquit Ioannes Euangelista) multi crediderunt in Iesum. Fidem igitur isti habuerunt. sed nunquid iustificati sunt? Nihil minus. Nam iidem Principes metu Phariseorum repressi, non confitebantur, ut è Synagoga non eicerentur. Ecce, quia charitatem non habebant, fides illorum ipsis non profuit. Etenim cum periculo honoris aut commodi alicuius amittendi Christum confiteri, hoc sanè opus à charitate, ac non à fide sola procreatur. Vnde causam reddens Euangelista, quare Principes, qui credebant in Iesum, non confitebantur, ita subiicit: *Dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei.* Confiteri ergo Christum, in quem credebant, vi solius fidei non poterant, quia magnum illud charitatis donum, quo Deus super omnia diligitur, nondum acceperant. Confessio igitur gloriæ Dei, quæ ad salutem fit, non tam fidei, quam charitatis fructus est: ut vel hinc certum sit, illa verba Apostoli: *Omnis qui credit in illum non confundetur* (seu, non pudebit, quò minus ore confiteatur, quod corde credit) de illa tantum fide intelligi posse, cum qua dilectio in ipsa cordis radice coniungitur. *Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Sed cuius ore? Nónne illius, qui diligit gloriam Dei magis, quam gloriam hominum? Non alio igitur corde ad iustitiam creditur, quam in quo dilectio Dei magis quam vilius alterius rei viget. Nam cum ex abundantia cordis os loquatur, ubi est magna Dei charitas in corde, ibi est in ore libera nominis diuini confessio, ut illud iam Davidis: *credidi propter quod locutus sum*, & illud Apostoli verbum, *credimus, propter quod & loquimur*, non possit intelligi præterquam de illo, qui non minus diligit Deum, quam credit in Deum. Ac sanè cum accedentem ad Deum oportet credere, non solum quòd Deus sit (nam hoc etiam dæmones credunt) sed præterea quòd inquirentibus se remunerator sit (à qua spe dæmones longisimè absunt) cumq; Ethnici & Publicani, multoq; magis iustificati, necessariò ament eum, què ut remuneratorem agnoscunt: profectò qui nondum amat, is nec adhuc credidit, quòd Deus inquirentibus se remunerator sit, & ideo nec ad Deum accessit. Oportet enim accedentem ad Deum, accedentem, inquam, oportet credere: quòd remunerator sit. Nemo autem iustificatur, antequam ad Deum accedat. nemo igitur iustificatur, antequam Deum vt remuneratorem suum apprehendat. quod fit Deum etiam diligendo, ac non tantum credendo in Deum. Illa ergo sacræ Scripturæ loca, in quibus ex fide iustificari, viuere, purificari, aut saluari dicimur, de illa fide non ficta intelligi debent, quæ per charitatem diuinitus adiunctam informatur & perficitur. Augustinus enim fidem non fictam rectè definit eam esse, quæ nec diligit quòd non est diligendum, & rectè viuendo id sperat, ut nullo modo spes nostra fallatur. Nam illa fides, quæ dilectione Dei caret, ficta est & mendax, vel quia non amat eum in veritate, quem verè amandum esse per fidem didicit, vel quia credendo putat se Deum satis probè nosse, qui non prius rectè cognoscitur, quam si super omnia diligitur. Ait enim Ioannes: *Qui non diligit, non nouit Deum, quoniam Deus charitas est.* Etsi ergo multa præter fidem & charitatem ei necessaria sunt qui iustificatur, vt timor Domini, Pœnitentia, spes, aliq; eiusmodi Spiritus sancti dona: tamen donec tanta charitas in corde iustificati diffundatur, vt diligit gloriam Dei magis quam gloriam hominum, coram Deo iustus non habetur. Nec iniuriâ. Iustificationis enim nostræ tum causæ omnes, tum instrumenta, & ab amore præmanant, & per amorem fiunt, & ad amorem tendunt. Stupendum planè vt foret, si actus ille, in quem tantæ amoris causæ concurrunt, absque omni tamen creato in nobis Dei amore consummaretur. Quis est primus iustificationis nostræ author? Nónne Deus? sicut scriptum est: *Deus qui iustificat.* Porro *Deus est charitas.* At fortè non iustificat nos propter charitatem suam. Imò propter nimiam charitatem suam, qua diligit nos, conuiscavit nos Christo, id est, effecit nos viua membra Christi capitis nostri. quod vtique fit, dum nos ab eo iustificamur. Iam verò exemplar, ad cuius formam iustificamur, Christus est. *Quos enim Deus predestinavit, hos & vocauit: quos autem vocauit, hos & iustificauit.* Predestinavit verò nos conformes fieri imaginis Filij sui. De Filio autem suo Pater de cœlis dixit, *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in mundum, vt viuamus per eum.* Summa ergo est Patris charitas non modò in sua ipsius natura, sed etiam erga nos. Quid verò Filius? Nónne eodem modo erga nos secundum humanam suam naturam affectus erant? *Christus diligit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem &*

Ecclesie gubernationem non esse popularem.

nem & hostiam Deo in odorem suauitatis. Nec tantum in eo commendauit charitatem suam Christi. *Stus erga nos, vt cum adhuc peccatores essemus, pro nobis moreretur; sed illa etiam Sacramenta ex amore instituit, per quæ redemptio eius participes reddimur, dum mundamur lauacro aque in verbo vite. Cum enim benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei: non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum Saluatorem nostrum, vt iustificati gratia ipsius, heredes simus secundum spem vitæ æternæ.* Quid quòd etiam Christus ostendens qua maximè in re illum referre & exprimere debeamus, dixit: *Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos, manete in dilectione mea. Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos.*

Præterea, nec ob aliud æquè cecidit primus pater orbis terræ, quam quòd in dilectione Dei non mansit (non enim seductus est Adam, sed vxoris vocem diuinæ dilectioni prætulit) nec post lapsum alia re magis indigebat, quam vt Dei charitas in illo renouaretur. Et Filius Dei, qui in hoc apparuit, vt dissoluat opera diaboli, nihil magis prauum in mundo reperit, quam quòd, cum lux venisset in mundum, tamen homines dilexerunt tenebras magis quam lucem. Erant enim eorū mala opera. Quos ergo Filius volebat à peccati lege, & æterna morte liberare, illorum morbis & vulneribus tanquam pœnitissimus medicus tale remedium attulit, vt contraria contrarijs commodè sanaret. Hinc Apostolus ait: *eratū aliquando renebra, nūc autem lux in Domino. Vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate.* Et alibi: *Fuistis serui peccati, obedistis autem ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi estis. Liberati autem à peccato, serui facti estis iustitiæ.* Non modò igitur mentem atque intellectum nostrum ab ignorantia purgavit Christus, reuelans nobis viam iustitiæ: verum etiam operatus est in nobis et velle, & perficere pro bona voluntate. Voluntatis autem sanatio in eo consistit, vt qui antea mundum, & ea quæ in mundo erant, supra Deum dileximus, nunc diligamus Deum super omnia, & proximum sicut nos ipsos. *Plenitudo enim legis est dilectio.* Denique cum vitæ æternæ hæc sit, vt cognoscamus vnum solum verum Deum, & quem ille misit Iesum Christum: hic ipse finis totius iustificationis nostræ adeo à charitate dependet, vt nec oculus viderit, nec auris audierit, nec in cor hominis ascenderit, quæ preparauit Deus ijs qui diligunt illum. *Deus enim repromisit coronā vitæ diligentibus se.* Contra verò qui non diligit, non nouit Deum. *Si quis autem diligit Deum, hic cognitus est ab eo, & nouit eum, quoniam Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Quòd si Deus, qui efficit nostram iustificationem, cum charitas est, tum propter nimiam charitatem, qua diligit nos, & filium suum in mundum misit, & nos membra Filij sui effecit: si Christus, ad cuius exemplum & formam iustificamur, diligit nos, atque ex illa dilectione sua tum tradidit semetipsum pro nobis, tum lauit nos à peccato nostro, & super omnia præcepit, vt in eius dilectione maneremus: si nos ipsi nulla re magis indigemus, quam dilectione Dei, & proximi, quæ potissimum virtute legem implemus: si tum qui diligit Deum, nouerit illum, tum qui non diligit, non nouerit: quomodo fieri potest, vt nostra iustificatio, quæ diuini amoris & redemptiois Christi effectus est, quæque implendæ legis & adipiscendæ gloriæ potissima in nobis causa est, tamen dilectionis dono careat, cum & ab amore Dei tota proficiatur, & per amorem Christi tota peragatur, & in dilectione Dei & proximi perpetuò versetur, & ad vnionē diuini amoris toto impetu feratur? Aut potest tot præcedentium, tot coniunctorum, & tot subsequentium dilectionū nexus ipse, omni amoris actione carere, & sola fide cōstitui? Fides nec in Deo, qui iustificat, nec in Christo, qui meretur nostram iustificationem, nec in cœlo, quod iustificationis nostræ finis est, reperitur. Ex quo manifestè intelligitur, fidem non esse illam virtutem, quæ potissimum, aut secundum Deum creamur, aut Christo conformes reddimur, aut regni cœlorum ciues efficiamur. Deus est Charitas, & propter Charitatem suam iustificat nos, & dum iustificat, reddit nos conformes Christo dilecto filio suo, qui etiam nos diligit, & mundat lauacro aque in verbo vite, & omnes tum Angeli, tum Sancti per vinculum charitatis tum vnâ cum Deo, tum inter se perfectè vniuntur. Charitas igitur est illa virtus, quæ ad donum fidei accedens, verè nos efficit filios Dei, secundum quod scriptum est: *Omnes qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum.* Hæc est noua creatura, quam in Christo aliquid valere Apostolus dixit. Hic est nouus homo, qui secundum Deum creatur in iustitia & sanctitate veritatis, qui etiam renouatur in agnitionem, secundum imaginem eius, qui creauit illum. Qui nouus homo creatur in Christo Iesu in operibus bonis, quæ preparauit Deus vt in illis ambulemus. Creatur, inquam, non solum ad opera bona, in quibus deinceps ambulet, sed etiam creatur in operibus bonis, id est, in fide & dilectione Dei.

B

Nam

10 De Visibili Monarchia Ecclesie, Liber Primus.

Ioan. 6. Nam quemadmodum hoc est opus Dei, ut credamus in eum quem ille misit: sic etiam hoc opus Dei est, ut diligamus eum, qui dedit nobis potestatem filios Dei fieri. Hæc ergo fidei & dilectionis opera Deus creat in nobis, dum iustificat nos, & creando illa in nobis, seu nos in illis, simul etiam preparat illa bona opera, in quibus ambulemus. Vbi enim alioqui prepararet illa, nisi dum creamur in illis? Nec aliter eum locum aut Hieronymus, aut Augustinus intellexit. Huius noui hominis iustitiam Christus describens, dixit: *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.* Et mox declarans, quibus ex rebus nostra hæc iustitia constari debeat: *vetat non solum occidere, sed etiam sine causa irasci, vel maledicere, ac ne in corde quidem permittit alienam mulierem concupiscere, nec dimittere uxorem, præterquam ex causa fornicationis, nec iurare, nec inimicum ulcisci, sed potius admonet, eleemosynam dare, mutare, inimicos diligere, & denique estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est.* Talis igitur est nouus ille homo, qui ad imaginem Dei creatur in nobis. Vnde toties repetit, hæc & hæc antiquis, id est, carnalibus Iudæis dicta esse, tanquam videlicet ij, quos ibi format, noui sint, & non antiqui homines.

Colof. 3. Hactenus dictum sit de ingressu Ciuitatis Dei, quem non nisi per charitatem fidei adiungam vtiliter fieri posse iam planum fecimus. Etenim cum Charitas vinculum perfectionis ab Apostolo vocetur, absurdum est, ut eum dicamus cum perfectis Ecclesie membris colligatum esse, qui vinculo ipso, per quod cum illis colligaretur, penitus caret. Nec minus absurdum, atque ab Ecclesie præclara & eximia specie, imò etiam à Christi gloria & honore alienum est, ut putemus peccatum sub vera peccati ratione in eo inhabitare, qui sit in numerum Sanctorum coopertus. Docent enim Protestantes, nihil aliud per Christi gratiam in mente ac spiritu nostro effici, quam ut peccatum non imputetur nobis ad pœnam aut condemnationem. Atqui Apostolus de Baptismo agens, dicit nos per Baptismum conspeliari cum Christo, & veterem nostrum hominem simul crucifixum esse, ut destruat corpus peccati, ut ultra non seruiamus peccato (qui enim mortuus est in Baptismo) iustificatus est à peccato, sed ut quemadmodum Christus resurrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vite ambulemus. Hæc autem est similitudo Apostoli: Quemadmodum Christus veterem ac mortalem vitam suam in Cruce deposuit, aliamque nouam & immortalè in resurrectione assumpsit: sic nos in Baptismo deponimus veterem hominem, qui totus ex peccatis constabat, nouumque ex iustitia constantem accipimus: ita ut mortui simus peccato, viuentes autem Deo. Sed Christus post resurrectionem suam prorsus caruit omni conditione mortali: nos ergo post Baptismum dignè perceptum prorsus omni peccato in spiritu caremus. In spiritu dixi, quia etiam post Baptismum, ut Apostolus ait, *habitabit in me peccatum*, hoc est, in carne mea: *Scio enim*, inquit, *quod non habitabit in me, hoc est, in carne mea bonum.* Etenim ut Christus absque omni peccato conceptus & natus, plenus etiam gratia & veritatis, tamen dum viueret speciem peccatoris in carne sua portauit, ac non obstante iustitia mentis suæ, carnem suam passibilem esse permisit & mortalem: sic & nos ita in spiritu mentis nostræ ad exemplum iustitiæ Christi renouamur & iustificamur, ut interim portemus in carne nostra imaginem peccati & mortis, donec & ipsa caro nostra in resurrectione iustorum ad gloriam carnis Christi conformetur. Manet igitur in carne nostra species & fomes peccati, partim ut vita & salus nostra, quæ in Deo abscondita est, fide potius quam sensu comprehendatur, partim ut humiliores efficiamur, dum per aduersarium tam familiarem, & veteris inobedienciæ admonemur, & ne iterum labamur, tum timere, tum cauere cogimur, ut ita cum timore salutem nostram operemur: partim etiam eo modo fit, ut amphorem gratiam per libidinum refranationem assequamur. Ut interim nec id omittam, ea re fieri, ut ij qui secundum carnem, & non secundum spiritum ambulat, ex iusto Dei iudicio in peccatum facillimè recidunt. Sed interim lex spiritus vite in Christo Iesu liberavit nos (hoc est, spiritum nostrum & animam) à lege peccati & mortis. Ut tam verum iam sit, peccatum non esse in spiritu nostro, quam verum est, mortem æternam ibi non esse. Nihil quippe damnationis est ijs, qui sunt in Christo Iesu. An nescitis (inquit Apostolus) quia iniqui regnum Dei non possidebunt? At si peccatum in nobis, hoc est, in animo nostro maneret: adhuc essemus iniqui, nec possidere possemus Regnum Dei. Nunc autem Regnum Dei promittitur nobis, si credimus, & compatimur. Non igitur sumus iniqui, aut peccatores. Itaque cum Apostolus ibidem dixisset, *neque adulteros, neque fornicarios, neque idolis seruientes, neque maledicos Regnum Dei possessuros*: mox addit, *& hæc quidem fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri.* Quam aperte significat, eos, qui

qui abluti sunt, non manere iam peccatores, sicut antea fuerunt? Iustitia enim, quam Christus illis donauit, peccata ipsorum sustulit, & veterem hominem commutauit in nouum, qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.

At enim Protestantes, ut Ecclesie statum adhuc deformiorem (quod in ipsis saltem est) reddant, iustitiam nullam à Christo nobis donatam aut infusam esse respondent, verum Christi iustitiam nobis tantum imputari. Quasi verò Apostolus cum Adamo Christum conferens, non dixerit: *Si in vnico delicto mors regnauit, multo magis abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ accipientes in vita regnabunt per vnum Iesum Christum.* Si ergo peccatum ab Adamo commissum non fuit in illo tantum, sed etiam in singulos ab illo natos propagatum est: multo magis iustitia non in Christo tantum fuit, sed etiam ab illo in singulos, qui ex ipso nati sunt, secundum mensuram donationis eius deriuata est. Sicut enim per inobedientiam vnus hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per vnus obedienciam (inquit Apostolus) iusti constituentur multi. Quid potuit dici planius? Multi constituentur iusti. Quo tandem modo? Sicut multi constituti sunt peccatores. An in singulis peccatoribus peccatum suum proprium non infedit? Eodem igitur modo & iustitia sua cuique propria donabitur illis à Christo, qui constituentur iusti. ex eoque idem Apostolus ait, *eos accipere abundantiam gratiæ, & donationis, & iustitiæ, & quidem multo magis, quam peccatores acceperat abundantiam iniustitiæ.* Non enim sicut delictum, ita & donum, sed multo magis gratia Dei & donum abundauit. Nam ubi abundauit delictum, superabundauit gratia. Tamènne iustitia, quam Deus nobis donauit, in nobis non inhaeret? Quid ergo? An fides per charitatem operans non inhaeret in nobis? Illa enim est iustitia nostra, quam Deus donat nobis. An illa charitas in nobis non infidet, quam Deus diffudit in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis? An illa charitas in nobis fixa non manet, in qua radicati & fundati sumus? An fons ille aque saluentis in vitam æternam, quem Christus in ijs, qui credunt, fieri dixit, in ijsdem non est situs? An denique ille homo nouus non est in nobis, qui creatus est in imago secundum imaginem Dei? An ipsi nos per gratiam Dei credentes, & bonum operantes ad omnes, ille homo nouus non sumus? In Christo enim, qui fecit omnia noua, nos etiam sumus noua creatura. An ergo sumus nos extra nosmetipsos? Quæ cæcitas obdurati cordis est hæc, ut eum noua creatura in nobis ex fide per charitatem operante dicatur fieri, cumque nouus homo in iustitia & sanctitate veritatis creatus ab Apostolo affirmetur: tamen Christiani ausint negare, iustitiam aliquam in nobis inhaerere? Scilicet ijs, qui iustificantur per Christum, inhaeret vetus creatura peccati: non inhaeret noua creatura iustitiæ? Vtrum hoc non est asserere, Christi donum longè minus fuisse, quam fuerit delictum Adæ? Nisi fortè minus potens, quam peccatum fuit, illud donum non est, quod neque peccatum verè aufert, neque iustitiam in nobis verè constituit. Ad eandem blasphemiam pertinet, quod negant Baptismum in Christi nomine collatum, gratiam nobis conferre, cum tamen & Paulus dixerit: *Deus saluos nos fecit per lauacrum Regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum: & Petrus scripserit: Saluos nos facit Baptisma, non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum per resurrectionem Iesu Christi.* Sed hæc sint satis de ijs, quæ ad primam communicationem Ciuitatis Dei pertinent. Communicatur enim Ciuitas Dei non nisi ijs fidelibus, qui de nouo per Christi gratiam creati & peccata exuunt, ac sanctitatem veram accipiunt per Sacramentum Regenerationis, quod Christus instituit.

Postquam verò ciues Sæctorum & domestici Dei per primam iustificationem facti sumus, non iam deinceps licet nobis otio indulgere, sed ambulare debemus dignè Deo qui vocauit nos in regnum suum. Dei enim factura sumus, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ preparauit Deus ut in illis ambulemus. Quemadmodum enim qui manent in peccato, per quod nati sumus filij ire, illud per noua peccata ab ipsis adiecta, maiorem in modum augent, & diaboli Regnum stabiliant, ex eoque impletur in illis quod scriptum est, *Qui in sordibus est, sordescat adhuc.* Sic qui liberantur à peccatis per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, iustitiam à Christo ipsis donatam augere debent, sicut ibidem est scriptum: *Qui iustus est, iustificetur adhuc, & qui Sanctus est, sanctificetur adhuc.* Et iterum: *Filioli, nemo vos seducat, qui facit iustitiam, iustus est, sicut & ille iustus est. Qui facit peccatum, ex diabolo est, quoniam ab initio Diabolus peccat. In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera Diaboli.* Cum ergo vnaquæque res aptissime augetur & confirmetur per illa, ex quibus consistit: quemadmodum iusti non sumus absque charitate, sed per eam fidem, cui charitas vitam & operationem tribuit: sic neque de virtute in virtutem imus, absque eadem charitate. Quicumque enim totam legem serauerit, offendat autem

B y in vno

Vide Angre-
fium in ep. 29
Iohan. 35
Ibidem
Ibidem
* Quae sint le-
ges civitatis
Dei.
Matth. 5.
Iohan. 8.
2. Pet. 2
Rom. 2.
Matth. 23.
1. Cor. 5.
Omnis leges
impleri poi-
t.
Luc. 1.
Vide Plutar-
chum de Ly-
cu. g.
Rom. 2.
Iohan. 15.
Rom. 13.
I. Iohan. 5.

in vno (id est, in charitate) factus est omnium reus. quia nimirum omnia praecepta continen-
tur in Charitate. Vnde ibidem Iacobus praefatus est: *Si legem perfecistis. Regalem secundum Scri-
pturas (diliges proximum tuum sicut teipsum) bene facistis.* Itaque cum Christus dixisset, *se vitam,*
Discipulos vero esse palmites, atque addidisset, *eos mundos esse propter sermonem quem locutus est*
illis: mox declarans, quid ille sermo in eis effecisset, aut quo nexu tum ipsius membra primum
facti essent, tum in ipso postea manere deberent: Sicut (inquit) *dilexisti me Pater, & ego dilexi vos,*
manete in dilectione mea. Pater Filium dilexit, Filius vero non solum dilexit. Discipulos suos,
verum etiam eos diligendo, per sermonem suum operatorium effecit, ut & crederent in eum
& redamaret ipsum, ex eoque amore illi in Christo tanquam palmites in vite inserti sunt. Nec
enim dixisset illis, *manete in dilectione mea*, nisi etiam tunc dilectionem habuissent, quando
mundati sunt, & in illo tanquam in vite inserti. Per dilectionem igitur fidei adiunctam, & in-
ferimus in Christo, & in ipso manemus. Porro ne ista dilectio, per cuius potentiam in illo ma-
nemus, otiosa esse, aut cogitatione tantum, & non opere impleri posse putetur, audi quid Chri-
stus adjiciat: *Si praecepta mea (inquit) servaueritis, manebitis in dilectione mea, sicut & ego Patri*
mei praecepta servavi, & maneo in eius dilectione.

Nunc ergo locus postulat, ut de ijs legibus Dei & praeceptis agamus, quae ab ijs, qui civis
Sanctorum effecti sunt, credi & observari debent. Illa vero partim sunt Decalogi praecepta,
quae ab initio natura duce primorum Parentum animis innata, & deinde post lapsum eorum,
per Dei gratiam in animis iustorum renouata erant: partim etiam sunt instituta quaedam Christi ad
Ecclesiae salutem pertinentia, quorum alia in sacras Literas relata sunt, alia vero ex iure
non scripto per Maiorum traditionem ad nos deuenerunt. Qui autem vel praecepta legis, *ad*
quam non soluendam, sed impleendam Christus venit, violauerit, ve ea quae aut credenda, aut fa-
cienda instituit, credere ac facere contempserit: non poterit tanquam *filius manere in domo*
eius in aeternum, sed tanquam seruus eijcietur foras. Si enim *refugientes coinquinationes mundi in*
*cognitione Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis po-
steriora deteriora prioribus.* Atelius enim erat illis non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem
retrosarua reuertit ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Nec ad mandatorum observatio-
nem satis est, ut credamus ea per Christum impleta esse. Nam etsi hoc verisimum sit, ne ab-
que impletione ac merito illius nostra qualiscunque impletio nullius utilitatis futura esset: ta-
men *& nos coram dei oportet, si volumus conregnare, & iugum illius tollere, onusq; ferre debemus.* Sci-
entes illum tam potenter nostram salutem operatum esse, ut nos etiam pro nostra parte &
posset, & velit suos cooperatores, legisque Dei observatores per gratiam suam efficere, & ea ra-
tione tum iustiores fieri, tum vitam aeternam promereri. Neque vero lex eiusmodi nobis im-
ponitur, quae nullo modo possit à nobis impleri. Nam de parentibus Ioannis Baptistae scriptum
est: *Erant iusti ambo ante Deum* (non modo ante homines) nec tantum iusti, quia crederent,
sed *incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querela.* Ac magnus omni-
no cuiusque Civitatis honor est, ut civis ex praescripto legis viuentes, eam quoquo modo im-
pleant. Nam ob eam causam Lycurgus nullam legem in Sparta scriptam extare voluit, ut cum
sola populi consuetudo lex ipsorum esset, nullam prorsus legem sui civis haberent, quam non
observarent. Nec enim fieri poterat, ut consuetudines civium non observaretur ab ipsis, cum
si desinerent observari, ne consuetudines quidem omnino futurae essent.

Verum ne hic tantus honor incolumis maneret Ecclesiae Christi, tanquam illa Dei legem
observaret, Protestantes dicunt, legem Diuinam impleri à nobis non posse: cum tamen scri-
ptum sit, *quicumque in lege peccauerit, per legem indicabuntur.* Nec timent, ne in Deum bla-
spheми sint, dum affirmant, illum ea praecepisse sub aeternae damnationis poena, quae tamē se-
cundum aliquam rationem fieri non queant. Nam nec nos dicimus, legem in hac vita tam per-
fecte impleri posse, quam in futura: nec dubitamus, quin alia sit vitae, & alia patriae perfectio.
Sed si lex Dei non potest eo modo, qui huic vitae convenit, impleri, quorsum dixit Apostolus,
legem per dilectionem impleri? I. & est enim est plenitudo legis. Sed qui animam suam ponit pro amicis
suis, habet summum gradum dilectionis (Christo attestante, quod *nemo habet maiorem charitatem*)
multa vero millia Christianorum & posuerunt, & quotidie ponunt animam suam pro fratribus
suis. Potest igitur impleri lex, quae toties & antea impleta fuit, & quotidie à Martyribus imple-
tur. *Quid loquor de Martyrum tot millibus? Omnes qui proximum diligunt, legem implent, ut*
idem Apostolus ait. *Quid ergo? Nullusne proximum diligit? Hoc si dicas, respondet Io-
annes: Qui non diligit fratrem suum, non est ex Deo.* Et iterum. *Hac est charitas Dei, ut man-
data eius*

data eius custodiamus, & mandata eius graua non sunt: quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum. Et haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra Non utique sola fides. Nam
illa non servat mandata Dei, sed graua & observatu impossibilia esse iudicat. Verum illa fides
Apostolorum vincit mundum, quae non separatur à charitate Dei, quae est in Christo Iesu. Quan-
tum iam interest inter Spiritum Apostolorum, qui mandata Dei graua non esse attestantur, &
Protestantium, qui mandata Dei non posse impleri asseuerant? Vnde haec tanta discordia?
Profecto quia Protestantes Charitatem, per quam Dei mandata custodiuntur, non habent. Ni-
hil enim difficile amanti, secundum quod scriptum est, *viam mandatorum tuorum cucurri, cum*
dilatasti cor meum. Et iterum. *Pax multa diligenibus legem tuam, & non est illis scandalum. Cu-*
studuit anima mea testimonia tua, & dilexit ea vehementer. Vnde etiam Apostolus scripsit: *Con-*
deletor legi Dei secundum interiore hominem. Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmaba-
tur per carnem, Deus Filium suum misit in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit pec-
catum in carne, ut iustificatio legis impleverit in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed se-
condum Spiritum. Non enim auditores legis iusti sumus apud Deum, sed factores legis iustificabuntur.
Omnia vero possumus in eo, qui nos confortat Christus, qui non patitur nos tentari ultra id quod ferre
possumus, sed dat cum tentatione prouentum, ut possimus sustinere. Scimus autem, quod diligenter
Deum omnia cooperantur in bonum. Nec Christus dixisset, *si vos ad vitam ingredi, serva man-*
data, si nemo illa potuisset, quantum huic vitae fatis est, observare. Quod enim vel difficilli-
mum in mandatis est, petenti dabitur, si ut oportet petierit: quia omnis qui petit accipit, & pul-
santi aperietur. Qui autem non facit quod in se est, non perit quemadmodum oportuit eum pe-
tere. Præterea cum ed facilius mandata Dei custodiuntur, quod minus quis implicatur negocijs
huius seculi, ob eamque causam fuerint iam inde ab initio Eunuchi spirituales, qui se castrauerunt
propter regnum caelorum, hoc est, qui effecerunt, ut tam impossibile esset ipsis iure diuino libe-
ros procreare, aut Matrimonium inire, quam impossibile est, ut Eunuchus, aut per naturam
sic natus, aut per vim factus liberis gignat: cumque hæc spiritualis castratio sine voto conti-
nentiae fieri non potuerit (quoniam qui non vouit, nondum se castrauit, aut omnino impotentem
reddidit, quod minus iure liberis operam det) cum præterea multi secundum Christi consilium
vendiderint omnia quae habebant, & pauperibus dederint, ut perfecti fierent: multique ad eo-
rum qui primi crediderunt exemplum, omnia sua bona se relinquere, voto apertissimo pro-
fessi fuerint, ut Christum ed facilius sequi, & mandata eius implere possent: hæc ipsa continentiae
& paupertatis vota vsq; ed displicent Protestantibus, ut neminem in suis regionibus viuere
patiantur, qui hæc Euangelij consilia sit amplexus. Quasi vero quod Lycurgus in sua Repub.
tentauit, ut nummo argenteo inde excluso, ciuibus pecuniae contemptum persuaderet, hoc
ipsum honestissimè non fiat, & palam præ nobis ferendum non sit in Christiana Repub. dum
ordines quidam hominum sanctorum constituuntur, qui ab eo etiam quod licet, ideo abstinent,
quoniam *non omnia quae licent etiam expediunt aut asseuerant.* Quid enim, si pauci res recte prudenti, faciunt? Tamen dum
populi ea probant, audiunt, faciunt, diuisum: *si ut populi suam imbecillitatem, quod ista non possunt,*
nec sine prouentu mentis in Deum (vt Augustinus ait) *nec sine quibusdam scitis illis virtutibus accensent.*
At vero ut talia continentiae & paupertatis vota & exercitia doceantur illicita esse, in qua hoc
tam præterquam in terrena & diabolica ciuitate euenire potest? Adeone abhorretis ab
iustitione mandatorum Dei, ut neque modos quibus ea facilius impleri possint, ferendos iu-
dicatis? Non enim (vt falsè nobis imponere soletis) relinquimus mandata Dei, ut Regulas
Benedicti aut Francisci obseruemus: verum ideo has regulas & permittimus, & approbamus,
quod tam illas eas occasiones peccatorum amputant, quibus plerique in laqueum Diaboli per-
trahuntur. Sed iam pergamus ad reliqua.

Protestantes enim ut negant mandata Dei posse à nobis observari, sic negant illas esse leges
non scriptas, vllōque mores aut consuetudines à populo Dei ex necessitate obseruandas, præ-
ter illas quae in sacris codicibus perspicue describuntur. An hoc non est ad seruitutem legis Mo-
saicae Christi Republicam detrudere? Illa quippe lex, quia non in cordibus rebellium Iudæo-
rum, sed in lapideis eorum tabulis conscripta fuit: tantum foris, & non etiam intus legebatur. &
ideo soli Prophetæ & iusti homines quaedam faciebant, quae intus tantum, & non foris legerant.
quale erat, quod *Elias in Carmelo sacrificabat. Quodque David comedeat panes propositionis, quos*
licebat solum sacerdotibus (per legem foris scriptam) comedere. Machabæi etiam per eandem legem
intus scriptam, & foris per singulorum verba in vnum collata recitata & lectam, in Sabbathis
aduersus

1. Machub. 2. aduersus hostes pugnare didicerunt. Dixit enim vir proximo suo, si non pugnauerimus aduersus gentes pro animabus nostris, & iustificationibus nostris, nunc citius discedent nos à terra. Ex eadem etiam non scripta lege, sed à Maioribus (vt videtur) per traditionem accepta, pro fidelibus defunctis Sacrificium offerre didicerunt. Iam si tota nostra lex in charta vel membrana hodie concluditur, neque licet nobis Epistolam Christi in cordibus omnium Fidelium longè claris conscriptam, & tum Concilij generalibus, tum in Christianorum moribus prolatam & legere, & tanquam verum Dei verbum, quoties opus est, in medium producere: Sine controuersia nos quoque literam, quæ occidit, instar Iudæorum habemus, at spiritum qui uiuificat, instar Apostolorum & Prophetarum non habemus. Spiritus enim, qui scrutatur profunda Dei, reuelat etiam nobis quæ nostrà scire interest, siue ea scripta sint, seu non. Si ergo spiritus Christi habitat in nobis, profectò etiam in nobis loquitur Christus, & verbum eius id omne est, quod Pastores in omnibus gentibus prædicant, quodque fideles populi credunt, & secundum prædicationem Pastorum faciunt, siue in vetere aut nouo Instrumento scriptum id sit, seu non sit ibi scriptum. Siate (inquit Apostolus) & tenete traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram. Non igitur sola Scriptura, sed sermo etiam & prædicatione Apostolorum est regula nostræ fidei. Vnde alibi Paulus resurrectionem Christi Corinthijs probaturus, hanc illis regulam tradit: Sic prædicauimus, & sic credidistis. Si autem Christus non resurrexit: inanis est ergo prædicatione nostra, inanis est & fides uestra, quasi dicat, fieri non posse, ut quod ab Ecclesiæ Pastoribus vno consensu prædicatur, quodque à Fidelibus passim creditur, illud sit inane aut falsum. Imò dicit, ipsos Corinthios Epistolam & Christi prædicatorem Euangelij esse, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus. Et Christi quidem Epistola erant, quia Christus veritatem Euangelij & gratiam rectè viuendi scribens in cordibus eorum, voluit illam fidem ac sanctitatem illorum velut Epistolam à se conscriptam ab alijs ad eorum eruditionem legi & cognosci, quod idem de omnibus alijs fidelibus populis sentiendum est. In omnium enim cordibus Christus legem suam describit, vt per eorum fidem & mores, sciatur & legatur lex Dei ab omnibus hominibus. Apostolorum verò Epistola iidem Corinthij erant, omnèque alij Fideles ministrorum Christi Epistola sunt, quia illi sunt ministri eius scriptiois, quam Christus per eos operatur. Nunc audiamus ipsum Apostolum loquentem. Epistola (inquit) nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, manifestati quòd Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta non atramento, sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Quòd si fideles Epistola Christi sunt: Epistola verò Christi verbum Dei necessariò est: Fideles verò non sint scriptum Dei verbum, sed verbum alterius generis: profectò est in Ecclesia aliud Dei verbum, præter id quod in vetere ac nouo Testamento scriptum extat. Huius generis est illud verbum Dei, quod in factis Fidelium vbique degentium cernitur. Veluti quòd infantes suos baptizari petunt, quòd Eucharistiam extra necessitatis articulum non nisi ieiuni accipiunt, quòd Festa Natiuitatis Domini, Resurrectionis, Ascensionis, aliaque similia celebrant, quòd ieiunant quadraginta diebus, atque alij quatuor anni temporibus, quòd Sanctos velut cum Christo viuentes inuocant, quòd pro fidelibus defunctis velut emendatorio igne ad tempus detentis orant, ut à peccatis, id est, à peccatorum pœnis soluantur, quòd in Ecclesijs canunt, & in symbolo profitentur Filium Patris consubstantialem esse, Spiritum Sanctum ab utroque procedere, etiam si non magis legantur ea verba in Euangelio, quam Missæ, aut Purgatorij, aut indulgentiarum nomina ibi leguntur, cum tamen res ipsæ, quas omnia hæc nomina significant, in Euangelio satis manifestè reperiuntur. Eodem pertinet, quòd fideles populi & Pastores Virginem Mariam Dei genitricem nominant, perpetuamque eius Virginitatem credunt, quòd venerantur Imagines, & memorias Sanctorū, non aliter quam olim Prophetæ adorabant arcam fœderis, & templum Salomonis. Dum enim fideles populi hæc & alia per multa eiusmodi secundum prædicationem Ministrorum Christi, & facere se vbique ostendunt, & credere profitentur: certè in ea resunt Epistola Christi, quæ scitur & legitur ab omnibus hominibus, ministratur verò ab Episcopis & Pastoribus Ecclesiæ. Quæ Epistola per ministerium Ecclesiæ Pastorum scripta est, non in tabulis, aut in charta, membranaue, sed in coraibus carneis eorum, qui Spiritum sanctum in Sacramentorum Christi participatione acceperunt. secundum quod apud Ieremiam Dominus ait: Dabo leges meas in mentem eorum, & in corde eorum superscribam eas. Cum autem duo sint legum genera, vnum quod scripto comprehenditur, alterum quod sine scripto moribus vtentium & maiorum traditione retinetur: aut vtrumque genus in qualibet præstante Republica ponendum est (sicut in Romana vtrumque

Verbū Dei nō scriptum. Vide Aug. de Baptismo contra Donatistas. lib. 2. ca. 7. & in Epist. 118. 2. Mach. 12.

Psal. 5. & 98.

2. Cor. 3.

Ier. 31. Heb. 8.

vtrumque receptum erat) aut si non nisi alterum ex his duobus in aliqua præstante Repub. ponitur: id necessariò debet esse genus illud, quod sine scripto recipitur. Hoc enim genus potest per se consistere, sicut manifestè constat, Ecclesiam Dei ab exordio mundi vsq; ad Mosesen per bis mille quadringentos annos & amplius absque vlla scripta lege stetit. Eodemque modo Respub. Romana (vt Pomponius auctor est) annis propè viginti, Lacedæmoniorū verò multis etiā seculis absque scripta lege floruit. Nec iniuriā, Consuetudines enim nō ferè possunt esse ambigua, nec aliqua lis oritur circa earum interpretationem, quia omnibus ex æquo notæ sunt: quod in scriptis legibus longè secus se habet. Quid quòd nulla vnquam lex (Iuliano iurisconsulto attestante) ita scribi potest, vt omnia, quæ aliquādo euentura sunt, definiat & comprehendat? Si ergo per solas conscriptas leges Dei Ciuitas gubernaretur, in valde magna parte eorum, quæ passim contingunt, quid faceret nesciret, quia legem de his loquentem non haberet. Imò si tantum vna lex toti Reipub. necessaria esse posset, eaq; ipsa scriberetur à prudentissimis viris, ac singulis annis ab orbe condito nouæ interpretationes eidem adderentur: tamen nunquam eueniret, vt ea lex tam plenè interpretata foret, quin causæ nouæ possent interuenire, ob quas & lex, & legis interpretatio nouam iterum postularet interpretationem: adeo & secunda est natura in suis euentis, & angustum ingenium humanum, & varia Iurisperitorum sententia, & verba tum pauca, tum ambigua. Quicquid enim scripseris, semper manebit æquitati suus locus, & semper viua quadam voce opus erit, quæ legis mentem, cui nulla verba paria esse possunt, pro re nata patefaciāt. Tamēne Ciuitas Dei sub tanta Euangelij luce, & tam copiosa Spiritus sancti effusione, ad solum scriptum ius restringitur? Plutarchus refert, Anacharism (prudentem certè virum) vehementer operam Solonis irrisisse, quando eum intellexit leges Atheniensibus conscriptas dare velle. Quasi verò (inquit) ciuium iniuriæ ac cupiditates literis coerceri possint. Quinimo Scriptæ leges velut aranearū telæ, debiles tantum viros tenent implicatos, à potentioribus verò statim rumpuntur. Et addit Plutarchus, rem in Atheniensium ciuitate eum exitum habuisse, non quem Solon sperarat, sed quem Anacharism conceperat. Contra verò Lacedæmonij ex institutione Lycurgi, legem, nec illam quidem nimis laudabilem, trulerunt, vt scriptis legibus vti non liceret. Quanquam enim præclare conabatur Lycurgus, vt optima quæque instituta in mores ciuium suorum penitus inueteracerent, ac velut inanimis ipsorum infiderent, & corroborarentur: non tamen opus fuit scriptioem ipsam tollere, quæ saltem admonere doctum virum poterat, qui alioqui cupidus officij præstandi, quidnam illud esset, quod præstare deberet, forsitan ignorasset. Itaque longè melius Aristoteles, qui scriptas leges non reprehendens, eas tamen præfert, quæ in mores transierunt. Leges (inquit) quæ moribus, quam que literis continentur, maiorem auctoritatem habent, & de rebus grauioribus sunt. Sed cum neque Legum-latores, neque Philosophi possent efficere, vt leges ipsorum, id quod maximè optabant, in perpetuam hominum consuetudinem conuerterentur: solus exiit Christus, qui dans de cælo Spiritum Sanctum, scripsit leges suas in cordibus nostris: atque ita perfectam, atque in æternum duraturam, omnibusque numeris consummatam Reipub. stabiliiuit. Hoc autem sacrosanctæ Legis genus cum omnibus regni cælorū ciuibus commune iam inde ab initio fuit, & per omnia tempora perseuerat: cum interim scriptæ leges in Ciuitate Dei non nisi post aliquot annorum millia inceperint, ex eoque nec semper extiterint, nec postquam datæ sunt, ab omnibus legi potuerint, quia permulti atque adeo plerique fideles viri tales literas nescierunt. Cæterum ne aliquid ad Reipub. nostræ perfectionem deesset, accessit etiam per suas vices lex à Prophetis & Euangelistis perscripta, quæ doctis viris materiam suppeditaret tum ingenij exercendi, tum alijs veritatem vberius prædicandi. Sacra enim litera per fidem, quæ est in Christo Iesu, possunt instruere nos ad salutem. Cæterum ne vllum Ecclesiæ Christi decus & ornamentum violentas Protestantium manus effugeret: de ipsa scripta lege, quam solam approbant, multos tamen libros defecuerunt, & à Canone reiecerunt Tobiam, Hester, Iudith, Sapientiam Salomonis, Ecclesiasticum, & duos libros Machabæorum. Qua in re magis Iudæorum, quam Ecclesiæ Christi Canonem approbauerunt. His igitur duabus rebus iam constitutis: priore, quòd legem per Dei gratiam (Deum & Proximum diligendo) implere possumus: altera, quòd leges & instituta Christi partim scripto, partim non scripto iure ad nos peruenerunt: id restat iam quærendum: id restat iam quærendum, quæ pœnæ, aut quæ præmia sint ijs, qui leges Dei vel violant, vel implent, constituta. Conuenit quidem Catholicis cum Protestantibus, pœnas violatarum legum esse ignem æternum, quia scriptum est, Stipendium peccati, mors. Verum Protestantes negant, vitam æternam esse mercedem bonorū operum, quia

Vide Pandectas Iustiniani De Legibus.

Vide Pomponium de origine Iuris in Pandectis.

Vide Plutarchum in Solone.

Plutarchus in Lycurgo.

Politic. lib. 9. cap. 12.

Heb. 8.

Lex scripta.

2. Timoth. 3.

Rom. 6.

In epist. 105.

Luc. 17. Psal. 15. 1. Cor. 9. 1. Cor. 15. 2. Paralip. 15.

Matth. 19. & 20. Gen. 12. 15. & 17.

Ioan. 17. Luc. 10.

Matth. 19.

Matth. 5.

Rom. 8.

Heb. 10.

Rom. 8.

Ioan. 4. Iacob. 1.

Ioan. 4. Ioan. 7.

Rom. 8. 1. Tim. 1. Heb. 10.

1. Tim. 4.

rum, quia ibidem scribitur, *Gratia Dei vita aeterna*. Quod Apostoli verbum ante nos ita intellexit S. Augustinus, ut dixerit: *Ipsa vita aeterna, qua meritis precedentibus redditur, gratia nuncupatur, non ob aliud, nisi quia gratis datur: nec ideo, quia meritis non datur, sed quia data sunt & ipsa merita, quibus datur*. Ex his intelligimus, aeternam vitam & esse mercedem, quia meritis precedentibus redditur, & esse gratiam, quia merita, quibus redditur, gratis data sunt. Iam ergo nos Aduersarijs concedimus, vitam aeternam esse gratiam, quia hoc Apostolus dixit: concedam & illi, vitam aeternam esse mercedem, quia etiam hoc in Scripturis sapientissime legitur. Verum quoniam id illi nolunt facere: proferamus aliquot loca sacrae Scripturae, ex quibus appareat, illos Euangelio Dei restitisse usque adhuc. Et si ergo postquam totum quod in nobis est fecimus, nihil aliud fecimus, quam quod facere debuimus, imò cum nihilominus scrui inutiles futuri simus illi Domino, qui bonorum nostrorum non indiget: tamen quoniam (ut scriptum est) *qui arat, in spe arare debet, & qui triturat, in spe fructus percipiendi trivare: ut labor noster non esset inanis in Domino, sed esset operi nostro merces*: placuit Domino, cui plus debemus, quam vnquam ex nobis perfoluere poteramus, secundum diuitias bonitatis suae seipsum nobis debitorem constituere, ac velut operarios in vineam suam mittere conuentione prius facta ex denario diurno; id est, ex vita aeterna. Hinc ad Abraham, quem egredi iusserat de terra & de cognatione sua, dixit: *Noli timere Abram, Ego protektor tuus sum, & merces tua magna nimis*. Et post: *Ambula coram me, & esto perfectus, ponamq; fedus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis*. Deum autem esse mercedem nostram, nihil est aliud, quam vitam aeternam esse mercedem nostram, quia haec est (inquit Christus) *vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum*. Itaque cum Legis peritus quidam diceret Christo *Quid faciendo vitam aeternam possidebo?* At ille dixit ad eum: *In Lege quid scriptum est? Quomodo legis?* Ille respondens, dixit: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum*. Dixitq; illi, recte respondisti: hoc fac, & viues. Et iterum, iuueni cuidam de eadem re interroganti, dixit: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*. Et ad Apostolos suos: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum: beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram: Denique beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum*. Quamquam igitur non sum condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, qua reuelabitur in nobis: tamen quia placuit Deo promittere vitam aeternam, & ijs qui persecutionem propter nomen eius paterentur, & illis qui seruarent mandata ipsius, & quoniam (ut Apostolus ait) *fidelis est qui repromisit*: necessariò iam fatendum est, vitam aeternam esse mercedem promissam illis, qui patiuntur mala, vel operantur bona. Merces autem dicta est à merendo, nec alijs datur, quam ijs qui eam merentur. Cum ergo vita aeterna sit merces nobis bene operantibus promissa, & ab eo, qui solus verax est, constituta: quis, nisi infideli deterior, negauerit, nos bonis operibus, quae absque fide nunquam sunt bona, mereri vitam aeternam? Vtrum enim, quia Deus gratis dat nobis gratiam qua bene operemur, ideo non meremur vitam aeternam illis operibus, tum quibus ille promisit vitam aeternam, tum quae ille talia fecit, ut vitam aeternam mererentur? *Fons enim gratia, qui factus est in nobis, de caelo descendit, quia omne datum bonum de sursum est descendens de Patre luminum*. Porro haec est aquae vitae ac scaturientis natura, ut non minus altum locum petat, quam is est vnde oriebat, quò respiciens Saluator, ait: *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aqua salientis in vitam aeternam*. Et iterum, qui credit in me, sicut dicit Scriptura, *flumina de ventre eius fluent aqua viua*. Hoc autem dixit de Spiritu sancto, quem accepturi erant credentes in eum.

Ob duplicem igitur causam opera nostra in gratia Dei facta merentur vitam aeternam, & quia Deus promisit vitam aeternam ijs qui mandata seruarent, & quia cum Spiritu sanctum credentibus daret, talem in illis fontem operatus est, ut haberent domi suae, vnde possent vitam aeternam promereri, si tamen Spiritus Dei habitaret in illis, & non eum contristarentur per mala opera sua. Inde Paulus dicit: *Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem*. Et iterum: *Nolite amittere confidentiam vestram, qua magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis ne essaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem*. Quid potuit planius dici? Voluntatem Dei facientes reportabunt promissionem. Quam, obsecro, promissionem, nisi vitam aeternam? De hac enim idem Paulus alibi dixerat: *Exerce te ipsum, o Timothee, ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vita qua nunc est & futura. fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur, quia speramus in Deum viuum, qui est Saluator omnium*

omnium hominum, maxime fidelium: Vita igitur, quae futura est, exercitationi pietatis, & labori Fidelium promissa est. Vnde itorū legimus in eadem Epistola ad Hebraeos: *Non segnes efficiamini, verum imitatores eorum, qui fide & patientia hereditabunt promissiones*. Et alius Apostolus ait, *Deum vitam aeternam promississe diligentibus se*: diligentibus, inquam, & non tantum credentibus. Haec est etiam plena merces, de qua Ioannes ait: *Videte vosmetipsos, ne perdatis qua operati estis, sed ut mercedem plenam accipiat*. Itaque Charissimi (inquit Apostolus) cum metu & tremore vestram salutem operamini. Nunquid salus nostra, vita aeterna non est? D. autem Iacobus cum dixisset, *Estote factores verbi, & non auditores tantum*: postea subiicit, *Qui autem perspexerit in lege perfecta libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliuiosus factus, sed factus operis, hic beatus in facto suo erit*. Quid est aliud beatum esse, quam vitam aeternam adipisci? Quid autem aliud est factorem operis in facto suo beatum esse, quam factorem operis propter ipsum illud quod facit, vitam aeternam adipisci? Itaque Paulus de seipso in hunc modum scribit: *Bonum certamen certavi, cursum consummaui, fidem seruaui*. In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die, iustus Iudex: non solum autem mihi, sed & ijs qui diligunt aduentum eius. Certanti, hoc est, operanti reponitur corona, & illa non gratiae tantum, sed etiam iustitiae, neque solum danda, sed & reddenda, nec reddenda modò à Domino Salvatore, sed à Domino iudice, & iusto iudice. Nec tantum Paulo reddenda, sed & alijs qui diligunt aduentum Christi. Quid multis? Deus (inquit Paulus) reddet unicuique secundum opera eius, ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam & honorem, & incorruptionem querunt, vitam aeternam: ijs autem, qui sunt ex contentione, & qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio. Tribulatio & angustia in omnem animum operantis malum, Iudaei primum & Graeci: gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum, Iudaeo primum & Graeco. Non enim est acceptio personarum apud Deum. Quicumque enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt: & quicumque in lege peccauerunt, per legem iudicabuntur. Non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur. In his verbis clarissime dicitur, vitam aeternam ijs non dari tantum, sed etiam reddi, qui bene operantur secundum patientiam, seu ijs qui perseuerant in bene operando.

Atque ut nec id quidem praetermittamus, non solum vita aeterna dabitur ijs, qui operantur bene usque ad finem, sed etiam qui bene operantur, & possunt, & debent vitam aeternam expectare, tanquam mercedem operibus suis à Deo praeparatam. Paulus enim docet, *Deum vitam aeternam redditurum ijs, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt*, ijs inquam, qui gloriam querunt, sicuti de Moysè scriptum est, quòd improperium Christi praetulit thezauro Aegyptiorum. Cur ita? *Aspiciebat enim in remunerationem*. Imò si Christus ipse proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet: si Paulus sic currebat, non quasi in incertum, sed ad brauium supernae vocationis Dei seipsum extendebat, & toto nisu sequebatur, ut comprehenderet: si alios hortatus est sic currere, ut comprehenderent, idque, non corruptibilem, sed incorruptam coronam: Si Iob dicebat, *diem hominis super terram esse sicut diem mercenarij, qui praestolatur finem seu mercedem operis sui*: qua mente, aut quo sensu praediti sunt, qui perhibent, nos mercedem nostram praestolari non debere, aut prospicere in antrohem fidei & consummationem Iesum, atque ad illius exemplum proposito nobis aeternae vitae gaudio sustinere crucem, confusione contempta, & cum Apostolo Paulo ceterisque iustis non modò currere, ut brauium incorruptae coronae toto nisu sequamur, verum etiam sic currere, ut comprehendamus?

Duo iam mihi supersunt explicanda. Prius est, quae sacra sint praeccepta in Ciuitate Dei: alterum, qui Magistratus, & quae totius Reipub. forma sit constituta. De Sacris omnibus sigillatim non agam, quia infiniti laboris id esset. Quid enim potest in Ciuitate Sanctorum esse, quod sacrosanctum non sit? Agam igitur tantum de summo genere Sacrorum, hoc est, de sacrificio Publico, & de Sacerdotibus qui ad eam rem constituti sunt. Nec iam persequar illa, quae vel Isaias, & Ieremias de externis Sacerdotibus: vel Salomon & Malachias de mundo & incruento Sacrificij nostri genere, tot seculis ante aduentum Christi praedixerunt. Non repetam iam inde à iusto Abele aut à Melchisedech Sacerdote Dei Altissimi, quomodo aut ille prius faciendo sacrum de agnis suis, ac deinde patiendo mortem in carne sua, ex duplici genere Sacrificij, tam Sacrificium Coenae Dominicae, quam Sacrificium Crucis Christi, significantissime representarit: aut etiam quomodo Melchisedech à vino & pane, antiqua Sacerdotij sui materia quam ipse protulerat, subito transtulit ad benedicendum Abraham, & ad offeren-

Heb. 8.

Iacob. 4.

1. Ioan.

Iacob. 1.

2. Tim. 4.

Rom. 2.

Heb. 11.

Heb. 12.

1. Cor. 9.

Philip. 3.

1. Cor. 9.

Iob. 7.

Heb. 12.

Isai. 66.

Ierem. 33.

Prouerb. 9.

Malach. 1.

Gen. 4.

Genes. 14.

Erod. 12.
Ican. 13.
L. 22.

Gen. 22.
Eucharistia
est publicum
Sacrificium.

1.
Eph. 5.
1. Ioan. 2.
Heb. 13.
Luc. 23.

2.

3.
Leu. 4.
& 9.

4.
Ioan. 1.

Luc. 22.
Heb. 10.
Exod. 24.

Matth. 26.
Luc. 22.
1. Cor. 11.

Luc. 22.

Heb. 7.
Exod. 12.
Gen. 14.
Matth. 26.
1. Cor. 11.

Quomodo
Sacramentum
differt a
Sacrificio.

Matth. 28.

offerendum illum Deo in gratiarum actionem pro victoria ipsius. Nec denique immorabor in ea re explicanda, quod Eucharistia est nouum Pasce nouæ Legis, id est, Sacrificium transitus Domini, & quidem tanto nobilius vetere Israelitarum Paschali Agno, quanto maior est Christus Moyse, & veritas figura. Atque hæc sanè omnia in statu Noui Testamenti apertissimè videmus per Eucharistiæ celebrationem impleri. Illud tantum dicam hoc tempore, Deum adeo mirabiliter (sicut olim Abraham propheticè dicebat ad filium suum Isaac) prouidisse sibi de victima, vt ipsi Protestantes, qui nihil aliud agunt, quam vt Sacrificium publicum de Ecclesia tollant, aliud in Eucharistia celebranda agere non possint, quam vt Sacrificium publicum in Ecclesia stabiliant.

Illud primum constat inter omnes, Sacrificium quod Christus in Cruce peregit, fuisse publicum & externum opus, in quo seipsum obtulit Deo, factus propitiatio pro peccatis totius mundi. Extra portam enim passus est in conspectu omnium: & dum in Cruce penderet, pro crucifixoribus suis, qui nescirent quid facerent, palam orauit, ac demum magna voce exclamans, dixit: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum: quod opus expirationis fuit, sicut ipsa perfectio & consummatio totius Sacrificij Propitiatorij. Quo autem vnumquodque aliud externum & publicum opus ad illud Sacrificium propitiatorium, quod Christus in Cruce peregit, propius accedit: eò verius cum vera publici & propitiatorij Sacrificij natura necessario communicat. Per illud enim, quod primum est in quoque genere, cætera eiusdem generis metiri debemus. Sacrificia verò omnia, quæ in vera Religione Deo fiebant, imaginem aliquam propitiatorij Sacrificij, quod Christus in Cruce obtulit, semper gesserunt. Ex quo factum est, vt aliqua illorum dicerentur pro peccato & pro delictis offerri: non certè quod ipsa possent expiationem peccatorum ex se operari, sed quod eius rei signum erant. Eucharistia propius accedit ad representandam mortem Domini per opus publicum quod in ipsa fit, quam vlla veterum Leuitarum sacrificia. Nam cum illa per Moysen data fuissent, hæc instituta est per Christum. Illa figurabant mortem Domini potius in prædestinatione Dei, & iustorum fide, quam ex vlla satis aperta ratione quæ in celebratione ipsorum cõtestata fuit. Verum Eucharistia palam vocatur Corpus quod pro nobis datur, & sanguis pro nobis fusus in remissionem peccatorum. Illa igitur futuram veritatem obscure obumbrabant: hæc præteritam, imò & præsentem veritatem per ipsam verum in aginem exprimit. Illa pertinebant ad vetus Testamentum, quod in sanguine animalium erat stabilitum: Eucharistia pertinet ad nouum Testamentum, quod sanguine Christi confirmatur. Vnde Calix Eucharistiæ appellatur sanguis noui Testamenti, vel etiam Nouum Testamentum in sanguine Christi, vt Lucas & Paulus loquuntur. Eucharistia igitur (vt iam loquar secundum errorem Zuinglianorū) saltem est Imago Sacrificij verè propitiatorij. Idè; propter necessariam relationem, quam ex forma verborum Domini ad sacrificiū in Cruce peractū habet. Quid enim aliud significant hæc verba, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur, quam, hoc esse Corpus Christi, aut hoc significare Corpus Christi, nō modò qua ratione Corpus Christi est, verum qua ratione pro nobis datum & sacrificatū fuit? Eucharistia igitur proprijsimè sacrificatū Corporis Christi signum est, signū, inquam, à Christo Sacerdote summo sub hora Sacrificij vespertini post cœnam Paschalis Agni, in pane & vino Melchisedech Sacerdotis Dei Altissimi, penè in ipso mortis Domini agone, ad eandem mortem annuntiandā per gratiarum actionem & benedictionem, institutum. Et signum tale, à tali Sacerdote in tali materia, sub tali hora, post talem Cœnam, in tali articulo instantis mortis, sub tali forma verborum, ad finem talem, id est, ad mortem Domini, tali modo, id est, opere publico, per ministerium etiam publicum annuntiandam, adeo solemniter institutum, non erit tamen publicum Sacrificium? Quid ergo erit? Sacramentum, inquit. Equidem fateor, Eucharistiā Sacramentum esse, quia omne Sacrificium est etiam Sacramentum, id est, signum rei sacræ, nimirum Dominicæ mortis. Quod ergo veritatis aut honoris Sacramentarij tribuunt Eucharistiæ, dum illam credunt Sacramentum esse, idem ipsum tribuimus & nos. Verum nos præterea huic Sacramento honorem Sacrificij publici tribuimus, quod non faciunt illi. Sacramentum autem in eo differt à Sacrificio, quod Sacramentum nobis tantum diuinitus datur: Sacrificium verò & nobis datur, & etiam pro nobis. Sacramentum, quod nihil nisi Sacramentum est, in vsu tantum sacro consistit: nec prius aut diutius est Sacramentum, quam dum accipienti administratur. Baptismus enim tunc demum est Baptismus, quando inuocatur nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti super eum, qui eodè tempore aqua tingitur. Præterea quod tantum est Sacramentum, non potest cuiquā à se ipso ministrari: sed ab altero, qui personam Christi gerit, accipiendum est, vt admonetur is, qui Sacramen-

Sacramentum accipit, se consequi salutem suā non à se, verum aliunde, hoc est, à Christo Iesu. Et ideo publici Ministræ & Mysteriorum Christi dispensatores constituti sunt.

Iam si demonstraero Eucharistiā, etiam secundum Sacramentariorum opinionem, & pro nobis offerri debere, & significare mortem Domini, antequam eo Sacramentarij vtantur, & præterea participari, non ab alterius lingua & manu, sed ab ipso Ministro Sacramentariorum per suam ipsius manum & administrationem sibi ipsi factam: nõne adhuc multò fortius ex ipsorum Protestantium principijs factisque publicis euicero, Eucharistiā Sacrificium publicum esse? Ostendamus primum, quod Eucharistia pro nobis offertur, & non tantum nobis datur. Eucharistia ob id potissimum instituta est, vt esset signum Sacrificij verè propitiatorij, hoc est, vt significaret Corpus Christi pro nobis datum esse vsque ad mortem. Nam & forma verborum Christi, per quam Mysterium operatus est, & finis totius operis huc tendunt. Hoc est, inquit, corpus meum, quod pro vobis datur: Et, Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum. Et demum subiunxit, hoc facite in meam commemorationem. Cum igitur Eucharistia ex principali proposito Saluatoris, gerat imaginem & similitudinem Corporis dati pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis: vtique ipsa Eucharistia pro ea similitudine, quam ab illa Saluatoris morte accepit, etiam pro nobis aliqua ratione datur. Si enim nullo pacto daretur pro nobis, nec signū quidem omnino esset Corporis, dati pro nobis. Nam quomodo illa oblatio Crucis pro nobis facta exprimeretur in Eucharistia, si Eucharistia nullo modo offerretur? Potestne Sacrificium publicum & propitiatorium per id principaliter & dedita opera significari, quod nihil in se habet, quò tale aliquid significet? Certè ipsi Protestantes fatentur, Eucharistiā significare Corpus datum pro nobis, & sanguinem fusum pro nobis. Ipsa igitur Eucharistia gerit aliquam Corporis dati similitudinem, secundum quam etiam ipsa non quidem in tota rei veritate, sed in aliqua eius similitudine datur atque offertur pro nobis. Nam si vitulus olim pro peccato Aaronis immolari dicebatur, & tamen non ob aliud id fiebat, quam quod is vitulus figura esset futuræ mortis Christi, in qua verè fieret immolatio: pro peccatis nostris: quanto magis Eucharistia, quæ eiusdem Christi mortis multò præstantior figura est, offerri etiam pro nobis & potest, & debet? Nec utique mentitur (inquit Augustinus) qui interrogatus respondit, Christum (qui seipsum immolatus est in seipso) omni die populis in Sacramento immolari. Hoc autem de nulla re alia, quæ tantum est Sacramentum, verè dici potest. Nec enim Christus pro nobis in Baptismo immolari vlla ratione dici potest. Licet enim Baptismus figuram quandam Dominicæ mortis gerat, dum is qui moritur prioribus peccatis, consepelitur cum Christo, vt postea resurgens cum illo per nouitatem vitæ ambulet: tamen neque illud significatur per verba, quibus in baptizando vti Christus iussit, neque ille præcipuus est finis Baptismi, vt mors Domini & resurrectio significetur, sed potius vt per Spiritum sanctum intus renouetur is, qui foris abluitur aqua, ideoque Baptismus non à Christi morte, sed à nostra exteriori tinctione, & interiore mundatione, regenerationis & renouationis, atque adeo Baptismi, seu lotionis nomen accepit. Neque verò circumcisio vnquam habita est Sacrificium, etiā si dum illa celebraretur, sanguis eius qui circumcisus erat, fundebatur. Cum ergo Eucharistia longè superet alia Sacramenta, in propinquitate quam habet ad mortem Christi, adeo vt oblationis & Sacrificij nomen iam inde ab Apostolorum temporibus ei tributū sit, eumque per ea verba primum instituta sit, quæ Corpus Domini pro nobis datum enunciant, & multò significantius Crucem Domini representet, quam omnia vel naturæ, vel Mosaicæ legis Sacrificia: fieri non potest, vt similitudinè atque imaginè Sacrificij Crucis ex eo solo, quod Sacramentum est, implere possit. Nam si Leuitica munera, quæ in rei veritate minus similia erant Christi sacrificio, tamen publici Sacrificij, ac non solum Sacramenti nomen honoremque participarunt: quanto magis Eucharistia & Sacrificium publicum verè erit, & pro nobis dari atque offerri dicetur?

Deinde cum Sacramenti ratio postulet, vt neque prius neque diutius sacræ rei signū sit, quam dum celebratur: ostendemus iam Eucharistiæ proprium esse, vt significet mortem Christi, antequam ab vilo mortalium participetur. Christus enim de pane, quem Apostoli nondum acciperant, dixit, Hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Ponamus nunc eum voluisse dicere, Hic panis significat corpus meum pro vobis datum. Tamen cum hoc non interim, dum panis comeditur (quæ comestio est huius Sacramenti vsus, vt lotio est vsus Baptismi) sed antea dicatur: certè fatendum est, non solum Sacramenti, verum etiam Sacrificij rationem in Eucharistia obseruatam esse. Nam Eucharistia significat mortem Christi, antequam percipiatur à Fidelibus. Huc etiam spectat gratiarum actio, quam Dominus statim post acceptum

1. Cor. 11.

Luc. 22.

Math. 26.

1. Cor. 11.

Leuit. 9.

Augustin. in Epist. 23.

Rom. 6.

Ioan. 4.

Tit. 3.

Act. 2.

Eph. 5.

Vide Irenæ.

lib. 4. cap. 32.

Et Iustinum

Martyrem in Tryphone.

Luc. 22.

Math. 26.

acceptū panem peregit, vt ostenderet se non solum Deo potissimum id quod ageret dedica-
 re, sed etiam se dedicare illi rem externam per opus & benedictionem externam. Tum autem
 sequitur fractio panis benedicti, quæ etiam ipsa representat Dominicæ carnis fractionem per
 flagella susceptam. Est igitur in ipso pane, & non tantum in nobis qui panem illum postea co-
 medimus, annunciatio mortis Domini. Nam & prius frangitur cælestis ille panis, quam man-
 ducetur, & prius mortem Domini significat, quam frangatur. Panis quæ frangimus (inquit Pau-
 lus) nonne communicatio Corporis Domini est? Præterea cum Paulus Domini Calicem nomi-
 nat Calicem benedictionis, quid aliud quam docet nos per ipsum calicem Deum laudare, eique
 gratias agere, prius etiam quam vllus de Calice bibat? Nec tantum dicit, Calicem Domini
 Calicem benedictionis esse, verum etiam addit, cui benedicimus: vtique ostendens, quod Chri-
 stus Calici, hoc est, liquori quem calix continebat, benedixit, dum adhuc in Calice esset
 liquor. Imò idem Paulus & Lucas verba, quibus calix benedicebatur, ita enuntiant: *Hic Ca-
 lix nouum Testamentum est in meo sanguine.* Verba nunc, vt libet, accipite: Id interim effi-
 citur, vt Calix, id est, liquor in calice contentus, vel sit, vel significet nouum Testamen-
 tum in Christi sanguine, dum adhuc in Calice est. Iam præcipuus rei cuiusque vsus ille
 est, quem primum accipit, dum verba Domini (quæ vtique Spiritus & vita sunt) elementis
 applicantur. Ac in cæteris omnibus Sacramentis verba Christi ad homines pertinent. Ego
 te baptizo (inquit minister Christi) ego te absoluo, te ungo, aut confirmo. Accipe in potestatem
 offerendi: vel te accipio in uxorem, virumque meum. In sola Eucharistia, Domini verba non
 referuntur ad hominem, sed ad elementa ipsa. Nam illud verbum: *Hoc est corpus meum*, ad
 panem refertur: *Hic est sanguis meus*, ad Calicem refertur. Præcipuus ergo & primus huius
 panis & calicis vsus est, vt significet Domini mortem & sanguinem in se, antequam ab homi-
 nibus sumatur.

Quemadmodum igitur alia Sacramentorum verba operantur in hominem, qui baptiza-
 tur, vel cui manus imponuntur: sic verba Eucharistie operantur in res propositas, id est, in
 panem & vinum. Et quid tandem operantur in has creaturas verba Christi, nisi quod si-
 gnificant? Verba enim nullo alio modo, quam per significationem suam, operari possunt. Si-
 gnificant autem verba Christi, hoc, quod prius erat panis, iam per ipsius benedictionem ef-
 se Corpus suum: nec id tantum, sed Corpus suum pro nobis datum: id est, ea ratione suum cor-
 pus esse, qua id Sacrificium est. velut dixisset, suum Corpus hoc esse in quodam typico &
 figurati inmolationis modo. Hinc merito credimus, substantiam panis & vini conuerti in
 substantiam Corporis & Sanguinis Christi, tum quia sic nobis tradiderunt Patres antiqui, quos
 hoc ab Apostolis accepisse non dubitamus: tum quia hæc verba Christi, *Hoc est corpus meum*, &
Hic est sanguis meus, cum operatoria sint, & in elementa proposita operentur, non aliter vtique
 nunc operantur, quam ignis in altari Leuitarum accensus in vetera sacrificia olim operaba-
 tur. *Ignitum enim est eloquium Domini.* Ignis autem proprium est, conuertere id, ad quod acce-
 dit, in suam naturam. Vnde D. Chrysostomus de Mysterijs ait: *Num panem vides? Num vi-
 num? Num sicut reliqui cibi in secessum vadunt? Absit. Ne sic cogites. Quemadmodum enim si
 cera igni adhibita illi assimilatur, nihil substantia remanet, nihil superfluit: sic & hic puta myste-
 ria consumi Corporis substantia.* Præterea si hoc, quod demonstratur à Christo, est corpus eius,
 vt ipse dicit: mox consequetur, vt nec sit lapis, nec agnus, nec vitis, nec panis, nec vinum,
 nec aliquid aliud à corpore Christi separatam, sed tantum Christi Corpus, & Christi Sanguis.
 Ex quo inferri potest, panis & vini substantiam non secus abiisse in carnem & sanguinem Chri-
 sti, quam aqua in Cana Galilee vinum facta est, licet species panis & vini maneat, vt inde osten-
 datur, hoc Sacrificium pertinere ad religionem & cultum illius, qui est Sacerdos in æternum se-
 cundum ordinem Melchisedech.

Iam verò etiam illa verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, cum sint statim adiecta
 post horum verborum enunciationem (*hoc est corpus meum*) profectò prius docent Corpus
 Domini faciendum esse, quam comedendum, ad mortis Dominicæ commemorationem.
 Atque ideo in illis verbis meritò dicimus, principaliter præcipi corporis Domini consecutio-
 nem: vt per corporis quod moriebatur presentiam, mors ipsa quam significatissimè represen-
 tetur. Hinc illud Irenæi: *Quando mixtum Calix & fractus panis percipit verbum Dei, sit Eucha-
 ristia Corporis & Sanguinis Christi.* Hinc Tertullianus dicit: *Acceptum panem & distributum Di-
 scipulis Corpus suum illum fecit, dicendo: Hoc est corpus meum, id est, figura corporis mei.* Et Am-
 brosius: *Sacramentum istud, quod accipis, Christi sermone conficitur.* Et iterum. *Hoc quod confi-*

Marci. 14.
 1. Cor. 10.
 Luca. 22.
 1. Cor. 11.
 Ioan. 6.
 Psal. 118.
 Chry. de Eu-
 charistia in
 Encyrijs.
 Ioan. 2.
 Heb. 7.
 1. Cor. 11.
 Lib. 4. aduer-
 sus hæreses.
 Aduersus
 Marcion. li. 4.
 De his qui
 inuicem. c. 9.

cius corpus ex Virgine est. Absit (inquit Hieronymus) vt de ijs quicquam sinistrum loquar, qui
 Apostolico gradu succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt. Et Chrysostomus: *Non homo
 est, qui Corpus Christi facit & sanguinem, sed ille qui crucifixus est pro nobis Christus. Sacerdotis ore
 verba proferuntur, & Dei virtute consecrantur & gratia. Hoc est enim, ait, corpus meum: hoc verbo
 proposita consecrantur. Denique Augustinus ait: Panis noster & Calix certa consecratione mystica
 fit nobis, non nascitur.* Hi omnes dicunt, confici Eucharistiam, non sumptione reum, sed pro-
 nunciacione verborum. Dicunt, *Panem & Calicem percipere verbum Domini, panem fieri Cor-
 pus, confici corpus Christi, & res propositas consecrari, & corpus Christi ore Sacerdotis confici, & panem
 fieri mysticum nobis.* Primus ergo & præcipuus Eucharistie vsus est in consecratione ipsius my-
 sterij, antequam à nobis percipiatur. Quod profectò non eueniret, nisi quia Eucharistia Sa-
 crificium etiam est, & non modò Sacramentum. Ex eo enim quòd Sacrificium est, consecratio
 eius prius ad Dei cultum & honorem refertur, quam ad nostram sanctificationem: vt implea-
 tur verbum Domini quo per Malachiam prædixit, *In omni loco munda oblationem offerendam esse
 nomini suo, quia magnus est nomen eius in Gentibus.* Et egit eo in loco Malachias de publicis Sa-
 crificijs tam Iudæorum quam Gentium, vt ex ipsa verborum lectione cuius constare potest.
 Iam verò cum omne Sacrificium pacificum debuerit etiam ab alijs participari: secundarius Eu-
 charistie vsus est, vt participetur à fidelibus Christianis. Et quia non est nudum Sacramentum,
 sed præterea Sacrificium, quòd Christiani participant: hinc Apostolus dixit, *Quotiescunque
 manducabitis panem hunc, & Calicem Domini bibetis, mortem Domini annunciabitis donec veniat.*
 Annunciatio mortis Domini per comestionem, est tale Sacrificium, quale tota multitudo fi-
 liorum Israel offerbat, dum comederet Agnum Paschalem antea immolatum. *Qui enim com-
 edunt hostias, participes sunt Altaris,* & quia non comeditur victima vel sacrum quodcumque
 epulam, donec oblatio peracta sit, necesse autem sit, vt illa caro, quæ velut sacrificata com-
 editur, prius fuerit immolata per mortem: hinc Apostolus ait, eos qui comedunt non quemli-
 ber, sed *hunc panem*, qui prius est factus Domini corpus, annunciare Domini mortem. Nam
 ipsa comestio rei vsque ad mortem consecrata, annunciat mortem ex necessitate præceden-
 tem. Videmus igitur ante sacramentalem Eucharistie comestionem multa præcedere, quæ de-
 monstrant Sacrificium esse quod agitur. Præterea tam Zuingliani quam Lutherani hoc more
 vtuntur, vt eorum ministri, quos ad Eucharistiam dispensandam constituunt, sibi ipsis mini-
 strent panem & poculum. Cæterum si Eucharistia nihil nisi Sacramentum esset, nemini lice-
 ret sibi ipsi hoc ministrare, sicut nemo se vnquam iure circūcidit, nemo se baptizauit, nemo se
 vnxit, nemo sibi manus imposuit. At in eo Sacramento participando, quod præterea Sacrifi-
 cium sit, secus se res habet, propterea quòd, cum Sacrificium Deo prius dedicatum atque in
 vsu illo cælesti & præcipuo perfectum & absolutum fuerit: qui iam deinceps illius partem tu-
 lerit, non id sumit, quod tunc perficiendum aut consecrandum in se restet, verum quod prius
 consecratum & perfectum erat in ipso Diuini Sacrificij vsu. Est autem omne Sacrificium etiã
 Sacramentum, quia tam hoc quam illud rei sacræ signum est. Sed non omne Sacramentum
 est continuò Sacrificium. Qui ergo sumit partem Sacrificij alicuius, vtique Sacramentum verè
 sumit: sed tale Sacramentum, quod simul sit Sacrificium. Et quia dignior est ratio Sacrificij,
 quam Sacramenti: propterea non tam consideratur tale Sacramentum sub Sacramenti, quam
 sub Sacrificij ratione. Vnde Sacerdos, qui prius Deo secundum eius legis ritum cui seruit, sa-
 crum facit, licetò postea ipse non ab alio, sed per seipsum sumit tale Sacramentum: velut quod
 non iam incipiat Sacramentum esse, quando ab ipso sumitur, verum quòd tunc factum sit Sa-
 cramentum, quando ad honorem Dei consecratum erat.

Hinc etiam Iustinus Martyr, qui tam propinquus fuit Apostolicis temporibus, testatur
 antiquissimæ Ecclesie vsu hunc fuisse, vt postquam panis & vinum per Pontificem fuissent
 cum gratiarum actione consecrata, & ab ijs, qui aderant, participata: eadem ad alios qui abe-
 rant, per Diaconos portarentur: cum tamen ex Niceno Consilio certum sit, Diaconos
 non habuisse ius consecrandi, seu offerendi. Vt planè videas, semper Eucharistiam velut Sacrifi-
 cium, & non velut merum Sacramentum habitum esse, hodieque ex necessitate rei, licet
 non ex opinionis assensu, eodem modo apud Protestantes haberi. Nam quòd idem Prote-
 stantes clamitant, nos derogare vnico Crucis Christi Sacrificio, qui aliud aliquod propitia-
 torium Sacrificium constituimus: respondemus, annunciacionem mortis Christi, quocumque
 modo in fide non ficta fiat, propitiatorium Sacrificium necessariò esse. Nam qui recolens Do-
 mini passionem dolet de peccatis in tam benignum Redemptorem commissis, ac simul petit
 illa sibi

Ad Helio-
 dorum.
 De proditio-
 ne Iudæ.
 Proposita
 consecrantur
 i. panis &
 vinum.
 Cõtra Faust
 Manich. lib.
 20. cap. 13.
 Malach. 1.
 1. Cor. 11.
 Exod. 12.
 1. Cor. 9.
 In Apolo-
 gia. 2.
 Can. 14.

Pfal. 50.

illa sibi remitti: profecto sacrificat Sacrificium iustitiae, & propitium sibi Deum intus facit, quia scriptum est: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Qui vero Domini charitatem in morte ipsius erga nos exhibitam publice laudat, eiq; gratias agit, vel etiam inde commouetur, ut proximo suo Eleemosynam vel corporalem, vel spiritalem det: is etiam offert Deo *hostias laudis & beneficentia, quibus Deum conciliari seu promereri* Apostolus dicit.

Heb. 13.

Cum ergo id opus externum & publicum quod Christus instituit, quodq; nomen & imaginem gerit Corporis dati pro nobis, & Sanguinis fusi pro nobis, non possit minoris pretij esse, quam id quod nos autoritate priuata vel in corde nostro domi, vel in opere foris peragimus: non temere opinor dicimus, Eucharistiam ex vi eius quod fit, Sacrificium esse in suo genere propitiatorium, id est, eiusmodi, per quod Deus conciliari seu propitius nobis fieri queat, non velut in causa praecipue meritoria, vel in ea qua consummauerit & promeruerit redemptionem nostram (hoc in Cruce tantum semel factum est) sed velut in causa instrumentali, exequente & applicante nobis redemptionis factae beneficium & fructum. Nam si Christus in Cruce pro omnibus & viuentibus, & defunctis, qui vnquam crederent & obedirent sibi, seipsum obtulit, in Eucharistia vero fit commemoratio eorum omnium, quae in Cruce fiebant: profecto etiam in Eucharistia ex ipsius rei natura & institutione Christi, fit commemoratio tam viuentium quam defunctorum, qui credunt & obediunt Christo. Quicquid enim agebatur semel in Cruce, commemoratur quotidie in Eucharistia. In Cruce ita pro nobis offerebatur Christus, ut a nobis in ea forma nec offerri posset, nec corporaliter accipi, & manducari. In Eucharistia vero sic offerebatur Christus a seipso, ut semper debeat eodem modo & a ministris Ecclesiae offerri, & ore alicuius participari. Illic erat proprium solius Christi Sacrificium: hic est commune Christi & Ecclesiae Sacrificium. Ibi Christus erat velut agnus Paschalis, ad cuius Sanguinem in liminibus aedium conspectum Angelus Domini transfudit, & Israelitis pepercit: hic autem est velut Agnus Paschalis, qui quotannis postea immolabatur ab Israelitis ad gratias ob priorem liberationem agendas. Itaque Agnus idem & in Cruce, & in Eucharistia offertur, sed non penitus ad eundem finem. Ibi, ut liberaret nos: hic autem, ut nos haberemus vnde grati animi significatione Deo redderemus. Quid multis? Semper in qualibet gente, in qualibet lege, in qualibet religione, Deus externo aliquo ritu colebatur, qui ritus dicebatur Sacrificium ab eo sacro, quod publice fiebat, & consecrabatur Deo. Hic erat semper, & in aeternum est proprius Dei cultus, quem Abel, Noe, Abraham, omnesque Patriarchae Deo exhibuerunt. De hoc genere cultus diuini Dominus iussit Moysen ad Pharaonem dicere: *Dimitte filium meum Israel, ut seruiat mihi.* Et iterum: *Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi.* Quis, obsecro, est populus Dei, aut quis Dei filius, si non Christiani, quibus datum est, ut dicerent: *Pater noster qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum.* Hic ergo Dei filius, hic, inquam, populus Dei cum in societate sanctissima viuat, ac publicos ministros habeat: non tantum debet priuatim Deum colere, sed etiam publice. Alioqui quod in quavis societate praecipuum est, id in Christiana deesse: Sacrum videlicet publicum, quod Deo vero & viuo totius gentis nomine per ministrum publicum fieret.

Genes. 4. 9. & 22.

Exod. 4. & 5.

Matth. 6.

1. Cor. 23.

Heb. 7.

Ibidem.

Act. 20.

1. Pet. 5.

Ioan. 2. & 3.

Quae cum ita sint, facile apparet, nec Sacrificium publicum & externum deesse Ecclesiae Dei, nec etiam Sacerdotes & Ministros, qui publice id offerant. Nam si merito habebantur Dei sacerdotes, qui Leuitica tantum sacrificia ministrabant: quanto magis illi vere erunt sacerdotes Christi, qui (ut D. Paulus docet) *vitam, iustitiam, & Spiritum administrant?* Quid enim? Vtrum nomen Sacerdotum honoris est, an dedecoris? Si honoris, cur Ministris noui Testamenti negatur? Si dedecoris est, cur dicitur *Christus Sacerdos?* Imo & *αρχιερεως*, id est, *Sacerdotum Princeps*, velut qui Sacerdotes alios sub se habeat. Et certe cum Sacerdos secundum Ordinem Aaron dici noluerit: verius est, ut non tam aliorum, quam eorum Sacerdotum Princeps censeatur, qui Sacerdotio illius, quod est secundum Ordinem Melchisedech, subseruiunt. Sunt igitur & hi non modo sacerdotes multo verius quam Leuitici illi, verum etiam Leuiticis sacerdotibus antiquiores. Vnde forsitan Presbyteri, hoc est, Seniores olim nominabantur, non quod Sacerdotes non essent, sed quod tam noui ac recentes non essent, quam Leuitici fuerunt, sed essent veri sacerdotes, Leuiticis illis multo antiquiores: utpote quorum ministerium iam inde a Melchisedech petitur, cum & Christus voluerit secundum illius Ordinem Sacerdos dici, & Presbyteri sint ministri Christi, hoc est, ministri eius, qui fuit Sacerdos verus & aeternus secundum Ordinem Melchisedech. Maioris autem dignitatis est, vel Hypodiaconum, hoc est, infimum

est, infimum ministrum Ecclesiae Christi esse, quam vel Principem Synagogae veteris extitisse. Quae igitur fronte nomen Sacerdotum *ministrum Christi, & dispensatoribus Mysteriorum eius* negatur, quod ijs tribuitur, qui mortis & condemnationis occasionem Iudaeis ministrabant? Miror si Protestantes non animaduertunt, eiusmodi cogitationes, quae sic eleuant & deprimunt Euangelij dignitatem & ministerium Christi, non nisi a maligno spiritu manare potuisse.

1. Cor. 4. & 2. Cor. 3.

Quibus ita constitutis: facile euincitur, non vnum duntaxat, sed plures hominum Ordines in Ciuitate Dei existerent. Sunt enim Sacerdotes publici, & dispensatores Mysteriorum Christi, quibus gratia datur per impositionem manuum Presbyterij: & sunt Sacerdotes priuati, qui non benedicunt aut gratias publice agunt, sed tantum respondent, Amen, qui est locus idiotarum, id est, eorum qui nullo munere publico in Ecclesia funguntur. Atque ex ijs ne permittitur quidem aliquibus (utpote foeminis) in Ecclesia cum autoritate loqui, sed iubentur domi viros suos interringere, si quid volunt discere. Alij vero nec omnino in Ecclesia Mysteriorum tempore manere sinuntur, quia rudes & Catechumeni adhuc sunt, nec ad Eucharistiam vel solū aspectū admitti possunt, priusquam per Baptismū in membra Christi transeant. Porro ut olim Leuitae Sacerdotibus ex ordine Aaron, sic hodie Sacerdotibus Christi subseruiunt Diaconi, quo verbo caeteri quoque minores Ordines comprehenduntur. Nam fit apud Ignatium mentio Subdiaconorum, Lectorum, Exorcistarum, & Ostiariorum, atq; etiam Laicorum. Iam inde ab initio igitur alij fuerunt Clerici (quos Hieronymus definit esse, qui seruiunt Ecclesiae Christi) alij vero Laici, hoc est, de populo, qui non vocabantur, tanquam Aaron, ad publicū aliquod Ecclesiae ministerium. Sunt qui mediū quendam Ordinem ex Monachis constituunt, utpote qui & Laicis perfectiores iudicantur (propterea quod licito earum rerum vsui renunciant, quae Laicis interdicitur non sunt) & eidem Clericis minus perfecti quod ad Ordinem habentur: propterea quod Clericis etiam alios erudiendi & perficiendi cura committitur. Ac de Ordinibus Fidelium scio longē accuratiorem disputationem institui posse: verum nos ad alia festinamus.

1. Cor. 4. 1. Tim. 4. Apocal. 5. 7. Cor. 14.

Ibidem.

Num. 3.

1. Tim. 3.

Act. 6.

In Epist. ad Antioch. & Smyrnenfes.

Hieronymus in Epist. ad Nepotianū.

Heb. 5.

Vide Dionys. Arcopagita, de Eccles. Hierar. cap. 6. Et Euseb. lib. 5. cap. 8.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Ob quot causas Ecclesia dicitur Catholica.

Vltimum ergo ex his quae ad Dei Ciuitatem spectant, quodque ad propositum nostrum maxime omnium spectat, illud est, ut doceamus, quae sit secundum Catholicam fidem communis Ecclesiae gubernatio & visibile regimen. Credimus quidem omnes & confitemur vnam Sanctam Catholicam Ecclesiam. Ac tamen si Ecclesia ob plures causas Catholica dici potest, vel quod per vniuersum orbem propagata sit, omnesque Gentes in suum sinum velut communis omnium mater colligat, vel quod nihil eorum quae credenda sunt, omittit, sed totum in corde complectitur, & cum opus est, ore profitetur: tamen non dubito, Ecclesiam ob id potissimum Catholicam dici, quod per omnia secula sine vllius temporis intermissione ab initio mundi vsq; ad finem vna semper eademque perseueret. Nam caeterae societates hominum, omnes omnino ad tempus aliquo cessarunt, nec vlla prorsus earum, praeter vnam Dei Ciuitatem, catholica fuit, aut per omnia tempora perdurauit. Primum autem Ecclesiae fundamentum in Angelis inchoatum est, quando *Israeta matuina Deum simul laudauerunt, & iubilauerunt omnes filij Dei.* Deus autem Angelos omnes creauit bonos, quia vidit cuncta quae fecit, & erant valde bona. Nec statim ab initio clarē viderunt Dei faciem (alioqui nunquam potuissent summum illud bonum semel euidenter cognitum despexisse) verum per fidem Charitate consummatam (qui saltem ex Angelis boni erant) ad tempus aliquo ambulantes, eam Ecclesiae speciem inchoarunt in caelis, quae postea est per homines continuata in terris. Atque ut daemones, qui non steterunt in uentibus, mox post primorum hominum creationem eorum felicitati inuiderunt: sic Angeli boni eandem omni ratione procurarunt. *Sunt enim administratorij Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis.*

Iob. 38. Gen. 1.

Heb. 1.

Pfal. 86.

Sap. 10.

Gen. 5.

Gen. 4.

Gen. 7.

Fundamenta igitur Ecclesiae in montibus Sanctis, id est, in Angelis Dei. Et quae Ciuitas alia tam antiqua? Nam daemones & malorum hominum coitiones & conspirationes multo recentiores fuerunt. Deinde nulla hominum societas a lapsu primorum Parentum vsque ad hanc diem continuata est. Nam & primi parentes poenitentiam de peccato suo egisse, ac sanctae Ecclesiae Dei perfecta membra extitisse merito creduntur, tum quod scriptum sit, *Sapientiam eduxisse illum a delicto suo, qui formatus est a Deo pater Orbis terrarum:* tum quod Euam in partu filij sui Seth Prophetafse videmus, dum diceret, *Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel, quem occidit Cain.* Videtur enim praecognouisse, quod Seth futurus erat vir fidelis & iustus, qualis fuerat Abel. Quapropter vsque ad egressionem Cain a facie Domini, sola Dei Ciuitas in terris fuit. Illo autem egresso, cepit ea malorum societas iniri, quae per Ciuitatem ab ipso aedificatam, & a filij eius nomine appellatam, non obscure significata est. Verum & illa societas per diluuium

luuium. Noë penitus deleta est, solis octo personis in Arca Noë conseruatis, quæ omnes illo tempore in familia præconis iustitiæ, atque in Ecclesia Dei censebantur. Post diluuium autem quanquam malorum hominum societas nunquam tota simul dissoluta & perdita est: tamē nulla prorsus Respub. præter Dei Ciuitatem nominari potest, quæ ab illo diluuiio vsque ad hæc tempora semper eundem politiæ statum tenuerit, aut stabilem in eadem regiminis forma successione fortita sit. Oportuit quippe impleri Prophetiam Isaiæ, dicentis: *Gens & Regnum, quod non seruiert tibi, peribit.* Itaque in omnibus Rebuspub. totius mundi, tot ac tantæ mutationes factæ sunt, vt cum nullum gubernationis genus tam diuturnum fuisse videatur, quam Regna & Monarchiæ: tamen Monarchia nulla commemorari queat, quæ bis mille annos absq; vlla eiusdem status permutatione impleuerit. Sola interim Dei Ciuitas, vt eandem semper in Deum fidem ac spem cultodiuit, & in vno spiritu posita est: sic eundem publicæ gubernationis modum, eandemque politiæ formam ab initio mundi vsque ad hanc diem obseruauit. Neque verò, vt certum est, Sacramentorum ritus aliquando fuisse mutatos, sic etiam demonstrari potest, formam externæ gubernationis mutatam fuisse. Nec iniuriâ. Cum enim Sacramenta rerum sacrarum signa sint, res autem sacræ non omnibus eodem modo, sed alijs aliter significari debuerint: meritò comparatum est, vt Christus aliter venturus prædiceretur, aliter præsens demonstraretur, & aliter in cælo regnans commemoraretur. Sed cum Ecclesia semper fuerit vna & eadē Ciuitas, semper Sancta, semper Catholica: oportuit aliquid externū & visibile semper in Ecclesia extare, quod perpetuam & semper sui similem Ecclesiæ formam esse ac permansisse, contestaretur. Nam si Ecclesia modò fuisse à Monarchis, modò autem ob Optimatibus, ac tandem à toto populo gubernata: meritò dubitare possēs, an illa interim perpetuò fuisse vna & eadem Ciuitas.

Ac sanè quoniam homines sumus, nec aliter nobiscum Deus, quam cum hominibus agit multò verisimillimum est, Deum hac in parte nihil præter communes Iurisdictionum leges ac mores ordinasse. Ius autem Gentium ita rem accepisse videtur, vt mutata communi Ciuitatis gubernatione, tota Respub. censeatur mutata, & non iam eadem esse, quæ fuit. Aut quid aliud sentiunt, qui dicunt Iulium Cæsarem perdidisse Romanam Rempub. nisi eum permutasse formam eius, ac popularem statum in Regnum & Monarchiam conuertisse? Nam quod anima est corpori, quodq; mens & ratio legi: hoc idem alicui hominum societati commune ipsius regimen esse putant. Itaque vt anima semel è corpore hominis egressa, iam is non est amplius homo: sic mutata Reipublicæ Politiæ, nō amplius est eadem Ciuitas quæ fuit, sed prorsus alia. Itaq; omnes, qui vnquam de Republica scripserunt, in eo summè consentiunt, quòd modus is, quo Respublica regitur, forma ipsius & est, & dicitur. Forma verò est vniuersi iusq; rei intima ratio. Si ergo ex Regno fit status Optimatum, iam forma Reipub. mutata est, eodemque modo fit, si ex Optimatum statu fiat popularis Dominatio. Quid multis? Audiamus hac in causa prudentissimi Philosophi sententiam: *Sermo* (inquit Aristoteles) *proprie ad hanc questionem pertinet quæ tandem ratione Ciuitas eadem, aut non eadem, sed diuersa esse dici debeat.* Cumq; significasset, siue homines dūtaxat, seu etiā locus mutetur, ciuitatē tamē manere eandem: eò tandem accedit, vt dicat: *Cum ciuitas sit societas quadam, societas autem ciuium: utique si Republica altera fiat specie, cum sit Republica diuersa, necessarium esse videri potest, ciuitatem quoque non esse eandem: vt Chorus, qui modò Comicus est, modo Tragicus, licet sape eisdem hominibus consistet, diuersus tamen esse dicitur. Eodemque modo quamlibet aliam societatem & compositionem diuersam esse dicimus, si species compositionis sit diuersa: vt concertum earundem vocum diuersum esse dicemus, si nunc Doricus esset, aliàs Phrygius. Quod si ita est, satis intelligitur, Ciuitatem, ad Reipublicæ formam spectantibus, esse dicendam, quæ iam diuersa, tum eadem dici potest, siue ab eisdem hominibus, siue à prorsus diuersis incolatur.* Hæc ille.

Nulla igitur alia eorum, qui in eadem societate viuunt, mutatio facit ciuitatem aliam atque aliam esse, præterquam si forma Reipub. id est, commune gubernationis genus commutetur. Ac multi quidem sunt, qui ciues fieri cupiunt in ea societate, quæ à populo administratur, qui iidem sub Regibus aut Optimatibus nollent degere. Nec desunt, qui mallent agere sub Regibus, aut Optimatibus, quam sub populi dominatu. Tam diu igitur quæque Ciuitas, quæ communi plurium federe inchoatur, eadem esse putari debet, quamdiu ea forma seruetur, in quam ab initio consensus est. Quæ forma si mutatur, iam alia Ciuitas inchoata esse intelligitur, nec ea rectè stabiliri potest, nisi nouis populi pactis & fœderibus initis, quæ in commune omnes obligent. Hinc videmus tot ciuium migrationes & voluntaria quædam exilia suscipi,

vt ne

vt ne compellantur sub alia Reipubl. forma viuere, quam quæ illis antea probata erat. Hoc in diebus nostris Florentiæ vsuuenit, vnde aliquot millia Ciuium partim Romam, partim Venetias, partim in alia loca se contulerunt habitatum, vt ne in patria sua vnus principatui subessent. Porro ne hoc de Ciuitatis mutatione iudicium, vnus Aristotelis, aut etiam Græciæ solius existimetur esse: prodibit etiam Latinus testis, eandem veritatem confirmans. *Proponebatur* (inquit Alphēnus) *ex his Iudicibus, qui in eandem rem dati essent, nonnullos causa audita excusatos esse, inq; eorum locum alios esse sumptos: & quærebatur, si singulorum Iudicium mutatio eandem rem, an aliud iudicium fecisset. Respondi, non modò si vnus aut alter, sed etsi omnes Iudices mutari essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisse, permanere: neque in hoc solum euenire, vt partibus commutatis eadem res esse existimaretur, sed & in multis cætera rebus. Nam & legionem eandem haberi, ex qua miles discessissent, quorum in loco alij subiecti essent: & populum eandem hoc tempore putari, qui ab hinc centum annis fuisse, eum ex illis nemo nunc viuere. Itemque nauem, si ad eò sepe refecta esset, vt nullatubula eadem permaneret, quæ non noua fuisse, nihilominus eandem esse existimari. Quid si quis partem, partibus commutatis, aliam rem fieri foret: vt eius ratione nos ipsi non ydem esse mus, qui ab hinc annos fuissemus: propterea quòd, vt Philosophi dicerent, ex quibus particulis minimis consisteret, ha quosidie ex nostro corpore decederent, aliq; extrinsecus in earum locum accederent. Quapropter cuius rei species eadem consisteret, rem quoque eandem esse existimari. Hæc Alphēnus. Mutata igitur specie rei, nec Alphēnus quidem putat eandem esse rem. Species autem seu forma Ciuitatis est, non hominum multitudo, sed genus administrationis Reipublicæ.*

Nunc si ad rem nostram hæc volumus accommodare: primum intelligimus, nullius loci aut hominum vicissitudinem ac mutationem effecisse, vt Ecclesia Dei alia & alia fuisse putari debeat. Siue enim vixit in Mesopotamia, seu in Aegypto, seu in Syria, seu diffusa est in omnes terras, & siue ex vna gente & lingua, seu ex pluribus atque adeo ex omnibus constitit, aut non constitit: tamen hæc mutationes non impediuerunt, quò minus vna & eadem Ciuitas Dei semper fuerit. Quod longè secus habendum esset, si mutata fuisse forma Ecclesiasticæ gubernationis. Nam si nobiscum Deus tanquam cum hominibus agit, si populo suo neque ius Naturæ, neque Gentium violare vnquam permittit: imò si nulla hominum societas in mundo vnquam vixit, quæ iuris Gentium leges & pacta communia tam diligenter obseruauit, quam solus Dei populus: quid aliud sentiendum est, quam vel Ecclesiam semper ab initio mundi vsque ad finem vno & eodem regiminis modo gubernatam esse, vel non semper vnā eandemque societatem extitisse? Credimus autem omnes, vnā semper fuisse Dei Ciuitatem, vnāque Ecclesiam, nec vnquam dici eam potuisse aliam atque aliam. Vna est (inquit Sponsus) *columba mea, perfecta mea; vna est matri sue, electa genetrici sue.* Habuit igitur eadem Ecclesia vnā semper administrationis formam, & semper in hoc mundo eundem communem gubernationis modum.

Quibus ita constitutis, id inuestigandum restat, quænam fuerit hæc perpetua & semper sui similis Ecclesiæ gubernandæ forma. Et sanè cum secundum rationem iam propositam eadem semper fuerit Ecclesiasticæ regiminis conditio, quia videlicet vna semper & eadem fuit, atque adhuc est Christi Ecclesia: si manifestè ostendero, quòd tota militans Ecclesia per vnum visibilem Pastorem, vel vno duntaxat anno ita gubernata fuit, vt id negari à nemine possit: mox euicero, Ecclesiam, quæ semper eadem permanet, semper ab vno visibili Pastore primo & gubernatam fuisse, & adhuc gubernari debere. Quis ergo negabit, Christum Iesum, quo tempore in terris apparuit, legem impleuit; turbas docuit, Discipulos collegit, ad euangelizandum misit, Sacramenta instituit, Spiritum sanctum dedit, pro ijs qui crederent, aut postea credituri essent, orauit, ac denique semetipsum vsque ad mortem pro nobis obtulit: quis, inquam, negabit, illum eo tempore totius Ecclesiæ primum visibilem Pastorem, & vnicui summumque Caput extitisse? Qualis ergo Ecclesia militans fuit sub Christo Iesu, talis & antè fuit, & in æternum permanebit, quia non nisi vna esse potest: Essent autem Ecclesiæ plures, si forma Ecclesiæ administrandæ alia atque alia extitisset. Ac ne solis diebus illis confidere videar, quibus in terra Christus fuit: audi porro quid dicam, idq; suo postea loco planum (vti spero) faciam.

Vnus Adam, vnus Seth, vnus Noë, vnus Sem, vnus Abraham, vnus Isaac, vnus Iacob, quisque pro sua vice illi multitudini præfuit, quæ ipsius ætate in terris Ecclesiæ Dei nomen seruauit. Tam ab initio Synagogæ vsque ad Christum semper extitit vnus Ponti-

D

fex Leui-

2. Pet. 2

Isai. 60.

1. Cor. 12.

Vide Augu-
m Psal. 39.Politico-
rum
lib. 3. cap. 2.Specie seu
forma Reip.
mutata, mu-
tatur CiuitasIn Pandectis
de iudicijs.Res manet
eadem, do-
nec species
eius com-
mutetur.

Cant. 6

Math. 3.
Matth. 26.
& 28.
Ioan. 17Ioan. 10
Ephes. 1.

Deut. 17.

Ioan. 21.
Vide Augu.
E. lib. 165. &
in Prefatio.
Tom. 7

fex Leuitici generis, penes quem summa rerum Sacrarum potestas esset. Christus dum viueret, præsens solus. Idem à terra discessurus reliquit Petrum plus alijs amantem sui, erga nos amoris Vicarium, id est, Pastorem primum totius Gregis sui. Et Petro Pontifices Romani tam usque in finem seculi succedent, quam iam per annos mille quingentos & amplius ordine successerunt. Quòd si tempus vllum fuit, in quo non possit nominari, quis vnus illi, aut illi Fidelium cœtui sacris in causis præsens: audacter dixerim, multò minus nominari posse, qui Optimates absque vno Pastore, primo rebus sacris præsidente, aut quæ popularis multitudo cum summa potestate eidem cœtui eodem tempore præsens. Verbi gratia: Si quæras quis vnus præsens sacris rebus in A. Egypto post mortem Patriarchæ Iacobi, dico vnum Leui, filium eiusdem Iacobi illis rebus præsens. Aut si hoc non possum tibi tam clarè ostendere, quam tu postulabis: multò minus tu poteris mihi ostendere, quòd plures Optimates, aut quòd totus populus eodem tempore sacris rebus præsens. Ego ex ijs temporibus, quæ sub Iacob præcesserunt, quæque sub Moysè & Aarone consecuta sunt, nõ temerè, opinor, conijciam. eodem modo per interiectos illos seruiturios annos fuisse populum Dei sacris in causis gubernatum, quo & paulò antè, & paulò post gubernatus fuit. Tu verò pro tua populari, aut Optimatum gubernatione, quam asseres coniecturam? Et quidem de Monarchia Ecclesie Dei (eodem adspirante Deo) plenissimè posthac agetur. Ac tamen si nihil probabilius vel dici, vel cogitari potest, quam vniuersalem Ecclesiam, vt semper ab vno inuisibili spiritu Christi, & semel per visibilem præsentiam ipsius, sic semper ab aliquo visibili eius Vicario summa potestate reliquo Gregi præsidente administratam fuisse: tamen vt illa, quæ sunt certissima, distinguantur ab alijs, quæ licet certa videantur, tamen æquè certa, ac perinde nota non sunt: quocunque modo ante Christi aduentum in carnem, ipsius Ecclesie gubernata est (nec enim de cuiuslibet particulæ eius gubernatione adeo certi sumus, quin dubitare aliquousque liceat) certè post aduentum Christi certissimum est, vnus Principatum in Ecclesia fuisse ab ipso institutum, & semper postea retentum.

Matth. 16.
Lucæ 22.
Ioan. 21

Act. 15.

Matth. 18.

Matth. 20.
Lucæ 22.

Nec verò ad id, quod nunc agitur, explendum, alterius rei probatio nobis necessariò imponenda est. Meminisse enim Lectorem oportet, non sic ab initio hæc fuisse cum Protestantibus institutam disputationem, vt de totius Ecclesie politia iam inde ab orbe condito quæreretur, sed tantum vt de illo tempore quæreretur, quod post Christi aduentum in mundum vsq; ad nos defluxit. In hac autem re nihil dubitauerim affirmare, communè totius Ecclesie gubernationem ab ipso Christo institutã, & ab eius ascensione in cœlum ad nostra vsq; tempora continuatã, non aliam fuisse, quam vnus primi Pastoris vt visibilem, ita suauem, fraternam, & clementem præfecturam: Cui necesse fuerit alios Pastores tanquã fratres & cooperatores in partem sollicitudinis adiungi, quorum etiam consilium, iudicium, & sententiam in eo numero, modo, & genere, quod boni viri arbitrati Ecclesie Dei necessarium videretur, in grauissimis quibusque negotijs ita adhibere primus ille Pastor debuerit: vt interim nec infimum quidem ex fidei populo contemnere, illius consilium, admonitionemque fraternam rejicere, aut etiam eundem (si tamen idoneus esset) à suscipiendo magistratu, ad quem ritò eligeretur, penitus rejicere vnquam licuerit. Eo quippe modo temperata est Ecclesie Monarchia, vt quæ in quoquo gubernationis genere optima sunt, in eam simul aggregentur. In Optimatum statu nihil est melius, quam plurium consiliorum collatio. In populari autem statu nihil est dignius, quam vt aditus ad gerendos Magistratus cuius hono & prudenti viro ex æquo pateat. Vt autem vulgus ipsum per se dominetur, hoc neque ipsi quidem vulgo est vtile, propterea quòd maior plebeiorum pars rudis est, atque ignara tum diuinæ legis, tum earum literarum, in quibus ea lex vel primum scripta, vel postea interpretata & explicata est. Nihil ergo maius à plebe secundum rectam rationem optari potest, quam vt si quis in ea est, qui supra cæteros dona sapientiæ & scientiæ diuinitus accepit, is segregetur ab ea, nec ob id rejici queat, quòd vel idiotæ sit filius, vel non ex tribu Sacerdotali natus, vel ob quampiam eiusmodi minus liberalem causam.

Itaque cum vnus ita præficatur alijs omnibus, vt neque in eos tyrannicè dominari permittatur, & præterea Sapientium consilia necessariò audire, & quando id æquum est, sequi debeat: itemque vt neminem idoneum ex plebeijs à summo etiam Magistratu gerendo repellere queat: hinc obtinetur illa perfecta Reipublica forma, quam veteres Philosophi optare fortasse poterant, sperare verò nunquam audebant: propterea quòd ignorabant, sapientiam Dei

Dei tantum bonum hominibus esse collaturam. Per hunc verò gubernationis modum ante omnia Gentium Tyrannides ab Ecclesia remouentur: vt pote in qua non proprie Dominorum & seruatorum, non Regum & subditorum, sed Patrum, Fratrum, & Filiorum nomen audias. Patres enim appellantur, qui præsunt: Filij verò ij, quibus præsunt: fratres verò dicuntur partim omnes Fideles inter se, cum Dei communis omnium patris ratio habeatur, partim qui sunt eiusdem gradus, & Ordinis, quando hominum distinctæ classes, ac variæ ipsorum vocationes ac dignitates considerantur. Neque primus Pastor, qui omnibus Christi membris in terra præponitur, quique tam Reges, quam Imperatores in oculi suo numerat, quos etiam, cum vtilitas Ecclesie postulat, vel deponit à priorè dignitate, vel euehit ad maiorem, sedemque Imperij transfert, ac terminos rerum, non pro arbitrio suo, verum ad Ecclesie ædificationem mutat: tamen neque ille insolentius nomen sibi sumit, quam vt *Seruum seruatorum Dei se scribat*, Papamque, hoc est, Patrem ab alijs appellari se velit. Hinc videas, quam Barbarico saltu nonnulli Principes viri post exortum schisma Lutherani (quo nunc implicantur) Pontificis Romani literas ideo reiecerint, quòd in eis tanquam filij salutarentur. Dicebant enim, se spurios non esse; nec Papam se pro patre suo agnoscere. Quid ergo? an *Comes Bonifacius* ideo fuit spurius, quia *Sanctus Augustinus eum appellauit dilectissimum filium*? Aut ideo plebs Christiana tanquam spuria ab eodem Augustino habitata est, quia *Melebiadem Papam vocauit & Filium Christiana pacis, & Patrem Christiana plebis*? An spurij erant omnes Episcopi Orientis, ad quos in secunda Synodo congregatos cum Damasus Papa scriberet, eos appellauit *Filios honoratissimos*? Imò an D. Marcus Euangelista spurius fuit, quoniam D. Petrus Apostolorum Princeps eum appellauit Filium, dum in fine prioris Epistolæ suæ scriberet: *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus Filius meus*? Eodem etiam modo Paulus Timotheum & Titum appellat dilectos filios, secundum communem fidem. Oportuit quidem illos, qui secundum Euangelij regulam se credere profitebantur, filiorum appellationem benignè amplecti, nec dedignari eum agnoscere Patrem, quem Petrus suum Successorem, & Christus non dedignatur suum esse Vicarium.

Matth. 23.
1. Pet. 5.
Rom. 1.
Vide Augu.
in Psal. 44.

Vide 50. epi.
Augustin. &
cap. 62.

Vide Theodorum lib. 5.
Ecclesiast. histor. ca. 10.
1. Pet. 5.

Cæterum quid his hominibus agas, qui & meritò clamant, non sic fieri oportere in Ecclesia Dei, vt in Gentium Dominationibus euenit; & tamen quando amabile Filiorum nomen à Pontifice Romano audiunt, id quoque odiosè interpretantur, velut si Presbyterorum filij, aut spurij vocarentur. Quemadmodum verò dulcissima istorum nominum consuetudo Pastores admonet, vt omnes Christianos velut fratres ac filios suos & ament, & colant: sic inter multos Coepiscopos vnus præsentia efficit, vt Optimatum studia & variæ sententiæ in factiones desinere non possint. Simulac enim ab illius communionem, qui primus omnium est, quisquam defecerit, mox à cæteris Schismaticis & Ecclesiasticæ pacis violator habetur, veluti qui Cathedram adulterinam *contra vnicam ac singularem Petri Cathedram erigat*. Ita nec desunt consilia varia, quibus Ecclesia iuuetur, nec timentur factiones Optimatum, quibus Respub. discerpatur. Imò verò Christus promissit fore, vt *quoties duo vel tres congregarentur in nomine ipsius, ibi esset in medio ipsorum*. Dixit autem hoc non ad quoslibet Christianos, verum ad Apostolos suos, & ad illos eo tempore, quo dixerat, *Quicquid ab ipsis ligaretur in terris, id ligandum esse & in cælis*. Ad Pastores igitur Ecclesie hoc verbum promissionis pertinet. Qui etiam tunc intelliguntur in Christi nomine congregari, quando per eam potestatem congregantur, quam Christus ad congregationes faciendas instruit. Illa verò potestas tunc data est Petro Apostolorum Principi, quando plus alijs amans, agnos & oves pascere iubebatur. Pastoris enim est, oves vocare nominatim, & eas educere, & in quocunque loco vtile illis esse putauerit, eas congregare. Imò quis iam non modò re ipsa ostenderit, sed vel cogitando sibij formauerit pulchriorem Reipub. ordinem, quam hic est? In quo Plebeij, qui bene se gesserint, ad summos honoris Ecclesiastici gradus quotidie ascendunt, & ideo in liberrima Republica degunt: in quo plurimi existunt Optimates, vt *vbi sunt multa consilia*, illic secundum Sapientis dictum, sit salus: in quo denique vnus omnium est primus, cuius fides (Christo pro illo rogante) cæteros aberrantes ad otile reuocet, dubitantes instruat, fluctuantes confirmet, ac in omni re, qua indigere possunt, in verbo atque auctoritate Christi pascat.

Vide Optatum lib. 2. de schismate Donatistarum.

Matth. 18.

Ioan. 21.
Ioan. 10.

Proverb. 11.

Luc. 22.

Vide Aristot. Politic. lib. 1. cap. 1.

Si enim Plato, si Aristoteles, cæteri que ferè omnes, qui de Respub. scripserunt, tunc putauerunt Monarchiã cæteris omnibus Dominationum generibus anteponendam, quando vir aliquis

tam præstans atque excellens in Ciuitate reperirerur, cui nemo alius par esset: quanto magis in Dei Ciuitate Monarchiam constituit pulcherrimum fuerit, ubi non tantum vir quispiam præstantissimus ad primæ Sedis moderationem ex instituto Christi eligitur, sed præterea is qui eligitur, tam singulariter à Diuina prouidentia gubernatur, ut quamuis in moribus vitæq; priuatæ institutis, ab æternæ vitæ scopo aberrare possit, nō possit tamen sui Decreti auctoritate alios abducere ab ea fidei & Euangelij veritate, per quam Ecclesie ædificatio velut per firmisimam Petram stabilitur & confirmatur.

Nec mihi iam opponat quispiam, hoc quod dico falsum esse. Nam & me postea demonstraturum non dubito, verè ita se rem habere: & interim nihil aliud quero, quam vt denunciem, eam communem Ecclesie gubernationem, quam nos à Maioribus acceptam in vsu continuo retinemus, in se pulcherrimam, Christo auctore dignissimam, Sponsæque ipsius accommodatissimam existere. Cum enim illud à Philosophis prudentissimè traditum sit, pro eorum qui reguntur natura, vel vnum, vel paucos Optimates, vel totum populum imperio præfici debere: cumque addant, eam Ciuium multitudinem vnus dominationi accommodatâ esse, quæ apta est, vt ferat præstantissimi cuiusdam viri præfecturam: nec sit, vnquamue fuerit, aut vilo modo esse possit vlla multitudo hominum tam apta ad ferendum præstantis viri Principatum, quam Christiani sunt, qui & Deum vnum super omnia colunt, & vnum Mediatorem Christum tanquam Regem suum æternum agnoscunt, & promptissimi sunt ad illius voluntatem iustumque exequendum, & ita quemque honorant maximè, vt is vel integritate morû, vel ministerij dignitate ad Christum proximè accedit: profectò nulla communis gubernatio Christianæ multitudini accommodatior excogitari potest, quam vt vnus non tam humana quam diuina virtute corroboratus, toti Ecclesie militanti, sub Christo præsit.

Nostri ergo Ecclesia infinitis partibus antecellit Protestantium congregationem. In ciuitatem suam ingrediuntur illi per fidem solam: nos autem in Ciuitatem Dei, qui charitas est, non nisi per fidem charitate consummatam ingredimur. Quod si charitas fide maior est, quanto plenior est nostra iustificatio, quæ tùm ex fide, tùm ex charitate constat, quam Protestantium sit, qui sola fide iustificari se opinantur? Peccata nostra in iustificatione ipsa tolli, nos rectè ac decòrè credimus: illi peccata sua manere, ac tantum ipsis ad pœnam non imputari, quam turpiter docent? Iustitiam illi nullam sibi propriam inesse fatètur, sed in sola Christi iustitia confidunt: Nos cum iustitiam Christi non minus quam illi, & amplectamur, & veneremur: præterea dicimus, propriam iustitiam cuique nostrum à Christo donari, dum dona Spiritus sancti ab ipso diffusa in corda nostra cum gaudio & gratiarum actione accipimus. Illorum Baptismus nudum signum est: noster verò signum quidem, sed operatorium, quod gratiæ & salutem dignè baptizato affert. Leges scriptas ostentant illi: easdem ipsas nos quoque recipimus, & quidem multò plenius quam illi, cum plures Sacri codices in nostro Canone sint, quam in illorum. Sed leges non scriptas (quæ scriptis illis tantò præclarioribus sunt, quanto dignior materia est cor humanum, quam lapidea tabula) soli nos habemus, cum illi nec verbo saltem dicant se tales aliquas habere. Legem se facere aut implere posse, illi negant: nos per gratiam Dei & facimus, & implemus, quantum huic vitæ satis est. Nos Christi Corpus & Sanguinem, quo vnico Sacrificio cœlum impletur, offerimus Deo: illi panem & vinum inanes Legis vmbras proferre se; non offerre gloriantur. quas tamen ipsas vmbras, velint nolint, offerunt, quia publicum opus per ministrum publicum in mortis Christi solennem commemorationem exercent. Illi Ecclesiam à populo multorum capitum bellua: nos ab vno præstante Vicario Christi eandem administrari docemus. Postremò nostra fides cum cœlesti Ierusalem consentit: Protestantium hæresis ad societatem dæmonum sese adiungit. Nam vt nemo ingreditur in Regnum cœlorum, qui non sit præditus charitate Dei & proximi: sic nos docemus, neminem in corpus Ecclesie inseri, aut iustificari coram Deo, præterquam si charitatis donum diuinitus acceperit. Protestantes verò non modò primas in iustificatione hominis charitati non dant, verum seclusa prorsus omni charitate, vniuersam iustificationem nostram nudæ fidei acceptam ferunt: cum tamen fides nec sit omnino aut in Deo, aut iam in Angelis & Sanctis, qui Deum clarè vident, nec in nobis ad alium finem sit, quam vt ostendat nobis illa, quæ aliter quam per fidem cognoscere non possumus, quò semel agnita vel vitemus (vt idolatriam, hæresim, infernum, & peccata omnia) vel amplectamur, & toto corde amemus, vt Dei cultum, fidem Catholicam, cœlum, & omnem iustitiam. *Est enim fides substantia verum sperandarum, argumentum non apparentium.* Quam foedè igitur comparatum est, vt in iustificatione

Vide Aristo.
lib. 3. Politicor.
cap. 12.

Heb. 11.

tione hominis omnia tribuantur ei virtuti, quæ magis propter alia, quam propter seipsam datur, vtque virtus charitatis (propter quam cætera omnia inseruiunt, & quæ propter seipsam infunditur, quæq; in æternū perseverat, in cœlis) penitus à nostra iustificatione submoueretur?

Equidem sic statuo, Dæmones habere quandam fidem, eosdem nullam penitus habere charitatem: contra verò Sanctos in cœlo solam habere charitatem, nec vllam penitus iam habere fidem, quia visio Dei perfecta vacuum reddidit imperfectam fidei visionem. Quapropter illa congregatio in terris, quæ solam fidem, absque dilectione Dei, iustificare tradit, ad Dæmonum Rempublicam pertinet. Illa verò Ecclesia & Societas, quæ ita fidem non excludit à iustificatione (propterea quòd adhuc *ambulamus per fidem, & non per speciem*) vt tamè primas in eadem iustificatione tribuat charitati, ad cœlestem Ciuitatem velut ad eam, quæ tota in Dei amore exardet, aggreganda est. Deinde, vt *nihil inquinatum intrabit in ciuitatem Dei* Ciuitatem: sic in hanc militentem Ecclesiam, nihil intrare Catholici credunt, quòd non sit *sanctum & immaculatum: quia Christus nos mundat lauacro aquæ in verbo vitæ, ita vt peccatum non damnetur nobis, quia non sumus sub lege, sed sub Gratia.* Protestantes verò docent, peccata manere in ijs, qui sunt membra Ecclesie, ac tantummodo ad condemnationem non imputari. Manent sanè peccata Dæmonum, non manent peccata Sanctorum, quoniam Agnus Dei non solum tegit, sed etiam tollit illa. Protestantes igitur, qui peccata Fidelium habitare in Spiritu illorum adhuc volunt, Dæmonum in ea re socii sunt: Catholici autem de illa Ecclesia sunt, quæ non habet maculam neque rugam.

Sancti in cœlo tùm alio, tùm digniore modo legem Dei cognoscunt, quam per sacros Codices. Et Catholici credunt, legem Dei claris ac dignius *conscriptam esse in cordibus suis*, quam per chartam & aramentum. Protestantes verò ad solam Scripturam, quæ foris legitur, Ecclesiam restringentes, non nisi tale Dei verbum agnoscunt in Ecclesia, quo etiam Dæmones abuti soleant, dicentes: *Scriptum est.* Christus in cœlo (vt verbis Magni Leonis utar) *in eadem carne, quam sumpsit ex Virgine, Sacramentum propitiationis exequens, interpellat pro nobis.* Catholici credunt, eandem Christi carnem (quæ non solum fuit, sed etiam est propitiationis pro peccatis totius mundi) in Eucharistia exhibitam, eiusdem propitiationis Sacramentum etiam in terris eodem tempore exequi, & ideo publicum Ecclesie Sacrificium optimo iure habendum esse. Protestantes omne publicum & externum Sacrificium de Christi Ecclesia exterminantes, partim negant eam Christi carnem in Eucharistia exhiberi, de qua Christus dixit: *Accipite, & comedite. Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur:* partim etiam si concedant, eandem carnem præsentem fieri: tamen vsque eò (ad imitationem Dæmonum) Diuinæ gloriæ inuidet, vt nolint id ipsum, quod sit exterius, pro dignissimo factorum genere ac modo ad Dei cultum referri. Summus enim modus Diuini cultus est Sacrificium: ac interni quidem cultus, internum Sacrificium: externi verò, externum. *Vnde Christiani* (vt ait Augustinus) *Sacrificij, quod Christus obtulit, memoriam celebrant. Quo tandem pacto? An sine alio Sacrificio? Imò* (inquit) *Sacro sancta oblatione & participatione Corporis & Sanguinis Christi.* Manichæi verò (qui olim, eodem Augustino Auctore, dicebant, sicuti nunc Protestantes dicunt, *Sacrificia sua esse simplices ac puras orationes*) *nescientes quid tenendum vel obseruandum sit in Sacrificio Christianorum, vanitatem suam Sacrum offerunt Diabolo, qui eos decepit, recedentes à fide, inuidentes spiritibus seductoibus.* Vtinam Protestantes non commisissent, vt idem ipsum de ipsis necessariò dicendum fuerit ac sentiendum.

Denique in cœlo Ecclesia tota regitur ab vno Capite Summo, quod in æternum omnibus & Angelorum, & hominum Ordinibus præsidet. Ad cuius veritatis imaginem in terris depingendam Christus post duodecim Apostolos, & septuaginta Discipulos designatos, & in messiem Domini missos, vni Petro plus alijs amanti dixit, *Pasce Agnos & Oves meas.* Vnde Catholici credunt, ab illo die vsque ad secundum Christi aduentum non defuisse, nec defuturum esse in Sede Petri vnum totius Ecclesie Summum Pastorem, qui vice Christi præsit reliquo Gregi. Protestantes tantopere ab hac veritate abhorrent, vt credant potius concedendū esse, Petrum ipsum fuisse Antichristum, quam vt hic vnus Pastoris Primatus debeat concedi. Hæc enim sunt Magdeburgensium verba: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiam Episcopum diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Nonne facile videas, quò hæc verba pertineant? Et si enim non putem Magdeburgenses dicere voluisse, quòd Petrus fuit ipsissimus Antichristus, tamen & hoc video eos dicere, quòd potius habituri sunt Petrum pro Antichristo, quam pro totius Militantis Ecclesie Summo Episcopo: & præterea video, Satanam &

D iij posse, &

Iacob. 2.

Apocal. 21.

Ephes. 5.

Rom. 6.

Ioan. 1.

Heb. 8.

3. Cor. 3.

Math. 4.

In Epist. 40.

ad Anatol.

Cōstantinop.

Rom. 8.

1. Ioan. 2.

Lucæ. 22.

Contra Fau-

stū Manich.

lib. 20. c. 18.

Ibidem.

Math. 10.

Lucæ. 10.

Ioan. 21.

Centur. 1.

lib. 2. c. 7.

pag. 127.

2. Cor. 2.

posse, & cupere abuti verbis illorum ad hunc finem, vt etiam posthac Primatus Petri euidentissimis rationibus, quibus nemo ipsorum contradicere queat, ex Dei verbo demonstratur: Protestantium tamen discipulos potius ad postremum respondere cogat, *Petrum fuisse ipsissimum Antichristum*, quam vt concedant, eum fuisse totius militantis Ecclesie Summum Pontificem. Oportet enim nos dare operam, *vt non circumueniamur à Satana, atque vt non ignoremus cogitationes eius*. Nam quis dubitat, illa Magdeburgensium verba mirum in modum Satanae placuisse, vtpote cui propositum sit, non modo Petri, sed per Petri personam & nomen etiam Christi auctoritatem imminuere? Sed quoniam vel hoc solum argumentum iusti voluminis mensuram expleturum esset, si quis sigillatim declarare vellet, quam expressa Diabolice societatis vestigia in Protestantium congregatione cernantur, nec id mihi propositum hoc tempore fuit: pergimus iam in eo, quod ab initio instituebamus, vt popularem illam dominationem confutemus, quam in Ecclesia Christi positam esse Protestantes falso affirmant.

Regimen Ecclesie Christi non esse populare, quia Christus ei præposuit Pastores & Doctores vniuersis vinculo copulatos, non ab Ecclesia ex auctoritate ipsius per temporum vicces constituendos, verum ab Apostolis & eorum Successoribus per Sacramentum Ordinis à Christo institutum consecrandos, & Apostolica auctoritate in opus Domini mittendos.

CAPVT VI.

Math. 10.
Luc. 10.

Opinionem Protestantium, qui, vt quam minimum loci D. Petri & Apostolorum Successoribus relinquunt, ad totum Dei populum regimen Ecclesie reuocant, duobus potissimum modis statui confutare. In quorum priore, de toto Dei populo in vniuersum in posteriore, de eiusdem populi membris ac partibus sigillatim disputabo. In regimine populari (sicuti & ratio postulat, & experientia docet) nullus est Magistratus, qui non & ex consensu totius, maiorisue partis populi, constitui debeat, & pro eiusdem populi arbitratu remoueri queat. Cum enim populus ipse & dominari ponatur, & tamen per se non possit Rectoris officio semper defungi, sed omnino suis negotiis priuatis plerumque vacare debeat: saltem per alios eo munere defungatur oportet, si omnino ius suum retinere vult. Siue igitur populus ius dicat, seu decernat, seu deliberet, seu iudicet per alios: illi alij necessarii debent ex voluntate populi ad id munus obeundum vocari, atque assumi. Alioqui aut iniuria populo fieret, aut certe totius Reipub. regimen penes populum iure ipso non esset. In Ecclesia vero Christi, non omnes qui præfunt, ex voluntate populi Christiani, aut solum, aut potissimum præfunt. Nam neque necesse est, quemlibet Magistratum seu Pastorem Ecclesie per Christiani populi suffragia constitui (cum & Apostoli, & Septuaginta duo, quos Christus ad prædicandum misit, ab ipso tantum, & non à turbis fidelium constituti fuerint) nec Christianus populus vllum Sacerdotem Dei Pastoremue Gregis pro arbitratu suo remouere à dignitate potest. Alioqui in potestate Corinthiorum, Galatarum, & reliquorum Fidelium fuisset, D. Paulum priuasse Apostolatu suo. At cum Paulus, *non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum Patrem sit ad Apostolatum* etiam post ascensionem Domini vocatus: quem Deus in honore collocat, quis eum de illius honoris gradu poterit deturbare?

Marci 3.

Non potest autem certior norma, secundum quam Ecclesia gubernetur, ex vlla re alia peti, quam ex ipsius Christi factis atque institutis. Cum igitur Christus omnes Magistratus Ecclesie suæ non per suffragia Discipulorum, sed auctoritate sua creauerit, *vocans ad se* (vt Euangelium ait) *quos voluit ipse*: miror nunc esse, qui eandem Magistratum creationem totius populi Christiani arbitrio committendam docent. quod certe perinde est, ac si dicerent, hanc Ecclesiam, quæ iamdiu in terris degit, non esse illam Ecclesiam, quæ à Christo, dum viueret, constituta & gubernata fuit. Nam cum Ecclesia sit quædam Ciuitas Dei, & Fidelium societas: In omni autem ciuitate nihil sit maius ipsa regiminis forma, secundum quam quælibet ciuitas & in ordine certo constituitur, & ab eodem ordine vel Regno, vel Aristocratia, vel Dominatio popularis denominatur: profecto si forma Regiminis, quod Christus primum in Ecclesia posuit, vllò vnquam tempore mutata est, iam illa non erit eadem Ciuitas, quam Christus instituebat, sed prorsus alia. Nec enim eadem est, vel Philosophorum iudicio, illa Ciuitas, quæ à Rege, & illa quæ à populo gubernatur: cum specie Reipub. mutata,

Vide Aristotelem in 3. Polit. c. 2.

Nota.

mutata, non magis possit Ciuitas eadem quæ prius fuit manere, quam aqua in vinum mutata potest adhuc aqua esse. Christo autem in terris viuentem, Ciuitas Dei fuit *Regnum*, & non popularis status: igitur adhuc eadem Ciuitas Dei Regnum est, & non status Popularis. Regnum autem hoc administratur à Christi spiritu in æternum. Sed cum Ciues huius Regni tam ex corporibus, quam ex animis consent: Christus ad visibilem corporis sui absentiam compensandam, Vicarium loco suo reliquit, per cuius visibile ministerium ea disponderet, quæ necessaria sunt. Ita non mutatur forma Reipublicæ à Christo semel instituta, sed perpetuo eadem manet. Quod si dicas, neminem vnum tantæ Ciuitati regendæ sufficere: fatebor quidem hoc ita futurum fuisse, nisi Christus (sicuti antè in Moisaica præfectura designauerat) multos et tunc Fratres, tunc Ministros addidisset. Nunc autem per aliorum opem, qui vocantur in partem sollicitudinis, hoc maximum onus multò melius per Christi gratiam ab vno homine sustineri posse contendo, quam ab vno Imperatore Orbem Romanum videmus fuisse gubernatum.

Exod. 18.

Porro, ne ante locum huic rei designatum in quæstionem de vnius Primatu incidamus: nihil aliud hoc tempore dico, quam Christum, qui præuidit vnum Petrum non posse tantam molem sustinere, duodecim Apostolos elegisse, qui vnà cum Petro ipsorum Principe Ecclesiam ipsius gubernarent. Cur igitur saltem non fateamur, ab alijs duodecim Ecclesiam nunc debere gubernari? Nam ea saltem ratione constabit, regimen Ecclesie penes Duodecim viros, ac non penes totum corpus Ecclesie debere esse. Sin & illos non sufficere huic oneri dicere: adiungantur & alij Septuaginta. & per numerum Septuagenarium intelligantur tot Rectores adiungendi, quot populo Christiano per vniuersum orbem necessarij sunt, vt ita saltem aliquid sit in Ecclesia nostra simile tum Moisaicæ, tum Ecclesie Primitiue. Ac ne sic quidem regimen Ecclesie Dei populare erit, cum vniuersa Christianæ gubernationis regula & ab vno Christo pendeat, & ab exemplo visibili externoque illius temporis pendeat, in quo Ecclesia Christi ex nulla parte à toto populo gubernata est. Affirmare verò, quod omnes Ecclesiastici Magistratus à populo Christiano eligendi sunt, est tale regimen præscribere, cuius nulla forma in tota Christi vita præcessit. Imò de hoc regiminis modo nihil vsquam in Euangelijs docetur, vti postea ostendam. Ergo in constituendo Ecclesie regimine hactenus nos longè superiores sumus, quod credimus, Ecclesiam illa ratione gubernandam esse, quæ Christo adhuc viuentem, gubernata est. Vt enim Baptismus Christo viuentem institutus & collatus, etiam à nobis obseruandus est, itemque vt Eucharistiam ad exemplum Christi conficere, & celebrare debemus: sic etiam credimus, eodem modo Ecclesiam regendam esse, quo Christus eam & rexit & regendam docuit. Aduersarij verò nostri, necessarii ab illius temporis exemplo discedunt, & ad alia subsecuta se cõferunt, tantò vtique deteriorem causam sustinentes, quò longius à Christi ætate coguntur abire, vt causæ suæ patrocinium aliquod acquirant.

Math. 10.

Exod. 18.

Math. 28.

1. Cor. 11.

Ioan. 13. & 21.

Sed age, cum in prima origine Ecclesie victoriam reportauerimus, conferamus nos etiam ad progressum & incrementum eiusdem Ecclesie. Post Christi ascensionem ad cælum, *Mathias annumeratus est cum vdecim Apostolis*. Quis huius rei post Deum auctor fuit? Diuinitus enim factum est, vt, cum duo statuerentur, *scors caderet super Mathiam*. Sed Christo excepto (quem omnes vna voce fateamur omnia etiam nunc inuisibiliter gerere) quis postea dedit maximam auctoritatem huic negotio? Nonne *Petrus, qui exurgens in medio Fratrum, & Iudæi ex Episcopatu excidisse* pronunciauit, & alium dixit in eius locum substitui oportere? Nam quod Petrus consensu aliorum, qui aderat, in ea causa vsus est, nihil hoc ad rem pertinet: quia neque nos negamus, quin is, qui vel suo iure, vel ex alterius mandato, præsit, subditorum consensum ad quæcunq; rem velit, adhibere possit. In eo autem tota quæstio versatur: cum Deus aliquo saltem hominum ministerio in electione Mathie vsus sit, vtrum præcipui eius ministri totus Fidelium cœtus fuerit, an potius pauci ex eo cœtu, an etiam vnus solus? Nam siue Deus paucorum, seu præcipue vnius ministerio vsus est: constat præcipuum regimen vtrovis modo non esse penes populum Christianum. Petrus auctoritatem rei dedit, Prophetias in medium protulit, quid faciendum esset, edixit. Reliquus verò cœtus non iudicauit de oratione Petri, nec an verum dixisset, inquisiuit, sed paruit verbo eius, & statuit duos, quorum alter diuinitus est electus. Deus igitur Petri ministerio principalius, quam reliquæ multitudinis vsus est: nisi fortè principalius non est præire, quam subsequi: prædicare, quam audire: auctorem esse, quam alterius auctoritate confidere. Quod si ministerium Petri præclarior & gloriosius fuit, quam reliqui cœtus ministerium: iam iterum dicta est causa, iam tota res finita est. quia si regimen Ecclesie esset populare, nihil ipso populo Magistratibus designandis maius, aut plenioris potestatis esse

Act. 1.

Psalm. 40.

Act. 1.

statis esse potuisset. Nunc verò cum Deus Petri potius, quam reliqui cœtus autoritate ad Mathiæ electionem faciendam & testificandâ vsus fuerit: clarum est, Deum prætulisse vnus ministerium ministerio multitudinis. Cuius autem ministerio Deus magis vtitur, per illum magis regit Ecclesiam suam. Iam verò cum omne regimen ab illa parte, quæ in ipso dignior & magis præcipua est, nominari debeat: sine controuersia regimen Ecclesiæ potius dicendū est vnus regimen, quam populare. Nec enim adhuc in illam difficultatem intro, vtrum aliqua omnino partes multitudinis in regēda Ecclesia sint, nec ne. Ac profectò si multitudinē accipimus, omnes Christianos præter vnum: vtiq; sunt aliqua partes multitudinis in Ecclesia regēda. Neesse enim est, vt sint plures Rectores præter vnum, etiamsi nullus omnino par & æqualis illi vni esse possit. Sin per multitudinem intelligimus infimam plebem, quæ rudis est & ad Clerum penitus non assumpta: iam dico, nullas esse istius multitudinis partes in domo Dei gubernanda. Verum quia nondum eò vsque progressa est oratio nostra: demus interim, quousius de plebe aliquid posse in Magistratibus eligendis. Si tamen aut pauci aliquot, aut vnus solus plus tota eadem plebe efficere potest, regimen Ecclesiæ iudicandum est secundum potiorem, & non secundum imbecilliolem ipsius partem. Ita omni ratione verum est, vniuersale regimen Ecclesiæ non esse populare. Hoc idem ostendi potest in septem Diaconorum electione. *Duodecim enim Apostoli conuocantes multitudinem Discipulorum, iusserunt illam considerare viros septem boni testimonij, quos ipsi Apostoli constituerent super hoc opus.* Apostoli præscribunt quid fieri debeat, itemque sibi seruunt potiores partes, vt videlicet constituant Diaconos super opus ob quod eligebantur. Non igitur huius Ecclesiastici regiminis prerogatiua penes populum est.

Tertium exemplum ab electione aut segregatione Pauli Apostoli ad certum opus, petatur licet. *Erant autem in Ecclesia, quæ erat Antiochia, Prophetæ & Doctores. Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam ad opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesq; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto, abiierunt Seleuciam.* Erat Ecclesia Antiochia, & erant in ea Prophetæ & Doctores. Ecclesia ex multis Fidelibus constitit, Prophetæ & Doctores erant pauci. Nunc si regimen Ecclesiæ fuisset populare, Spiritus sanctus plus detulisset multis Fidelibus, quam paucis: quia maior populi pars in pluribus continebatur, quam in paucioribus. At nunc pauciores illi iubentur id facere, quod maximè pertinuit ad rationem gubernandi. Gubernatoris enim est, aut per seipsum regere, aut alium qui regat mittere. Paulus verò missus est ad opus Domini, vt eò iam deinceps cum autoritate aliqua maiore fungeretur: & missus est à paucioribus, reliqua Ecclesia non modò non præeunte, sed neque omnino vt suffragaretur, interrogata. Ex quo apparet, in Prophetarum & Doctorum arbitrio positum esse, velintne an nolint multitudinis consensum in Magistratu creando adhibere, nisi quòd quando mores eorū, quos in opus Domini missuri sunt, ignorant, nec eos ab alijs præterquam ab hominibus plebeijs cognoscere possunt: tunc quidem necessariò testimonia etiam plebeiorū requirenda sunt, quamquam in tali causa id non ad autoritatem rei dandam, sed tantum ad securitatem præsidendum fit, vt nemini citò manus imponant, atque vt non nisi homines probatæ fidei & vitæ in opus Domini mittant. Quæ cum adeo clara sint: quanta cæcitate illos teneri putabimus, qui nec Monarchiam, nec Aristocratiam, sed potissimum Democratiam in Ecclesia constitutam affirmant? Quæ opinio si vera esset, oporteret commutatam esse etiam illius regiminis formam, quæ post Domini ascensionem constituta fuit. Nec liceret Apostolo iam dicere: *Ego accepi à Domino, quod & tradidi vobis: aut, quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt & alios docere:* Sed ad posteriora secula recurrendum esset, vt sciremus, quo pacto Ecclesia Dei gubernaretur. Et quam erunt illa secula, ad quorum testimonia sciscitanda nos conferemus? Nam vsque ad ducentos & amplius annos à Christi ascensione, non erat immutata vetus illa & Apostolica Episcoporum ordinatio. Cuius rei locupletissimus testis D. Cyprianus est. *Dominus noster* (inquit) *cuius præcepta metuere & obseruare debemus, Episcopi honorem & Ecclesia sua rationem disponens, in Euangelio loquitur, & dicit Petro: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super istam Petram ædificabo Ecclesiam meam: & porta inferorum non vincet eam. Inde per temporum & successionum vices Episcoporum ordinatio, & Ecclesia ratio decurrit, vt Ecclesia super Episcopos constitatur* (id est, fundetur & stabilis reddatur) *& omnis actus Ecclesia per eosdē Præpositos gubernetur. Cum hoc itaq; diuina lege fundatū sit, miror quosdā audaci temeritate mihi scribere noluisse, cum Ecclesia in Episcopo, & Clero, & omnibus stantibus sit constituta. Hactenus Cyprianus, qui non aliam nouit originem Episcoporum, quam fuerat olim Apostolorum,*

vtriusque

vtriusque Ordinis originem ad Christum auctorem ex æquo referens. Quæro igitur, quo tempore eius ordinis, quem Christus in Ecclesia primū posuit, mutatio facta sit? Ille constituit Apostolos primo loco, tãquam præcipuum totius Ecclesiæ membrum. Illos velut operarios misit, qui congregarent messē in horrea Domini, per illos plantauit Ecclesias, illi genuerunt filios Christo, & filios iterum ei parturiērent. Certè priores filijs patres sunt, & dignior quam vinea, is est, qui vineam plantat. Quæro igitur, quando Ecclesia cœperit ipsa sibi constituere Pastores, & maior toto Pastorum collegio haberi? Apostoli certè constituerunt in Ecclesia Presbyteros, & Episcopos: idque non ad nutum Ecclesiæ, sed ad inspirationem Dei. Nam si quando interrogarunt consensum Ecclesiæ, vt scirent quinam essent, quibus testimonium bonæ vitæ diceretur: tamen ille consensus non fecit, vt is, de quibus interrogabant, mox Presbyteri, aut Episcopi essent: sed quod longè maximum in ea causa erat, penes Apostolos aut alios Gregis Præfectos restabat, vt is manus presbyterij imponeret, & præterea mitteret eos, qui iam consecrati essent, in opus Domini. Consecratio & missio sunt illa, quæ potissimum pascendi & regendi autoritatem dant. Soli Prophetæ & Doctores Antiocheni segregarunt Paulum & Barnabam in opus, ad quod Dominus assumpsi eos: etiamsi esset eo tempore cœtus Fidelium in Antiochia. Et qui dimittebantur ab illis Prophetis & Doctoribus, dicebantur missi à Spiritu sancto. Idem dicamus licet de Tito, quem Paulus reliquit Creta, vt constitueret Presbyteros per Ciuitates, secundum quod Paulus disposuerat illi. Cum ergo Apostoli nõ cessarint ab Episcopis creandis, & à Presbyteris mittendis, postquam Ecclesia iam aliquò vsq; dilatata erat, imò cum Paulus iusserit Titum constituere Presbyteros, & Timotheo præceperit, ne citò manus imponeret, eo ipso significas, posse illi alijs manus imponere, modò id ritè atq; ordine faceret, eademq; regula in æternū seruata sit, vt nos credimus: quæro ab Aduersarijs, quâdo mutata sit hæc ratio Ecclesiastici regiminis, quando, inquam, effectum sit, vt non liceret Episcopis, qui Apostolis successerunt, & Presbyteros per impositionem manuum Presbyterij consecrare, & illos constituere per Ciuitates? Nam si hoc ab Apostolis per manus acceptum semper licuit: semper etiam fuit regimen Ecclesiæ Christi vt penes ipsos Apostolos, dū viuerent, sic penes eorū Successores, & nõ penes populum Christianū. Nec hîc disputo de consensu populi. Nam etsi non semper necessarius is erat, nec semper est adhibitus, vt in Pauli consecratione apparet: tamen demus, eū semper fuisse adhibitū: An hoc satis est, vt penes populum præcipuè regimen Ecclesiæ esse dicatur? Qui ius regiminis verè in se habet, nõ modò vnâ particulam, sed aut totâ prorsus gubernationem, aut certè maximâ eius partem in sua manu habet. Sed consensus populi præterquâ quod non semper est necessarius, etiam minimâ pars est eorū, quæ ad constituendum Ecclesiæ Pastorem concurrunt. Restat enim manus impositio, quâ populus exercere non potest: restat missio illius, cui manus imponuntur, in opus Domini, quæ etiâ ipsa non fit à populo, sed ab eo, qui manus imponit, aut eas imponi iubet. Consecratio autè & missio Sacerdotum, verè dat illis potestatem quam habent. Consensus verò populi nihil aliud dat, quam vt is gratiosior sit & charior populo, quem populus ipse & expetiuit, & coopauit. Nam & populum Israël non dubito consensisse, vt Aaron in Pontificem consecraretur: sed nõn ille consensus, verum consecratio Moysis & missio ad sacrificandū, fuit illud opus, quod Aaronem effecit Sacerdotem. Quæ cum ita sint, nihil video, quin vsque in hodiernum diem regimen Ecclesiæ maneat penes Apostolorum Successores, nec sit conuersum in aliam politiæ formam. Ac nimirum, si res aliter se haberet, oporteret non multitudinem per suos Optimates, verum Optimates ipsos per Christiani populi multitudinem pasci & doceri, quod longè secus se habet. Nam Christus Ecclesiæ regimen ita disposuit, vt non quemlibet statim per seipsum, sed plerisque per alios necessaria cognitione imbuat. Vnde Apostolus ad Galatas scribit: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Quò autem quisquam propius à Christo abest, & coniunctiōis ab eo instruitur ad hunc finem, vt alios iterum publicè pascat: eò sublimiorem in Ecclesiastico regimine locū tenet. Cum enim Princeps Pastorum sit ipse Christus, & ille non omnes ex æquo per se, verum plerisque per aliorum hominum operam & ministerium doceat: primus Pastor post Christum is erit, per quem Christus potissimum Ecclesiam suam pascit. Esse autem proximum Christo in Ecclesia pascenda, hoc verque est primum Christi Ministerium esse, & eadem opera maximum omnino Rectorem esse in Ecclesia Dei. Nam si quis accuratè velit indagare, quid sit regere Ecclesiam, inueniet omne regimen Ecclesiasticum in verbo pascendi & ministrandi cōprehensum. At enim Ezechiel de Christo Iesu: *Et seruum meum Dauid Rex super eos, & Pastor vnus*

E Pastor vnus

Exod. 18.

Act. 6.

Act. 13.

Act. 14.

1. Tim. 3.

1. Tim. 5.

1. Cor. 11.

2. Tim. 2.

Lib. 5. epist. 6.

ad Lapfos.

Gubernatio

Episcoporum

diuina lege

fundatur.

Ephes. 4.

Act. 14. & 20.

1. Timoth. 4.

Act. 13.

Tit. 1.

1. Tim. 5.

Act. 13.

1. Timoth. 4.

Exod. 28.

Galat. 6.

1. Pet. 5.

Ezech. 37.

Math. 13.
Ioan. 10.

Math. 20.

Ioan. 13.

Ephes. 1.

1. Pet. 5.

Philip. 1.

Math. 23.

Apocal. 3.

Ioan. 1.

Math. 10.

Ioan. 21.

Math. 16.

Math. 10.

1. Cor. 2.

Luc. 24.

Ioan. 20.

Rom. 8.

Act. 8.

1. Timoth. 4.

Math. 16.

Ioan. 21.

Quomodo
Pastores mi-
nistri sint Ec-
clesie.

2. Cor. 3.

Ephes. 4.

Marc. 3.

Ioan. 20.

Pastor vnus erit omnium eorum. Idem ergo est, Regem super Ecclesiam, & Pastorem esse. Vnde Christus, qui Ecclesiam suam persæpe appellauit *Regnum cælorum*, de Rege illius, hoc est, de seipso dixit: *Ego sum bonus Pastor.* Et alibi de ministerio Ecclesie loquens: *Ego (inquit) in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Et *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare:* cum tamen aliàs dixerit, *se Dominum & Magistrum omnium nostrum esse.* Quando igitur de Ecclesia regenda loquimur, vt omnes fateamur Christum Regem esse *Caput Ecclesie super omnia, & Principem Pastorum, & eum qui subministrat Spiritum suum Sanctum, & Magistrum vni in cælis, & qui habet clauem David, quæ tollit peccata mundi:* sic necesse est fateamur, eum sub Christo maximum in terris, & summum visibilis Ecclesie rectorem esse, qui est primus Pastor inter homines, & primus Minister Iesu Christi, & primus Clauium Regni cælorum susceptor, & Magister summus in terris. Hoc autem officium non pertinet præcipue ad totum populum Christianum (nec enim is ipse à Christo sic docetur aut mittitur, vt iterum alios mittat, aliosque doceat in summo visibilis ministerij gradu): non igitur populare est regimen Ecclesie Dei. Quod verò torus Fidelium cætus non sit primus Minister Iesu Christi, & is Magister, per quem singuli Pastores doceantur, vt alios iterum doceant, sic demonstro.

Deus per Spiritum suum sanctum nos docet, secundum quod scriptum est: *Spiritus Patris vestri loquitur in vobis.* Et alibi: *Nobis autem reuelauit Deus per Spiritum suum.* Spiritus verò sanctus non primum datus est toti Fidelium cætui, sed Apostolis tantum. Nam cum undecim congregati essent, Iesus stetit in medio eorum, & aperuit illis sensum, vt intelligerent Scripturas. Et dixit eis: *Pax vobis. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Et cum hoc dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Primitias igitur Spiritus sancti non nisi vndecim Apostoli acceperunt. Itemque illi soli mittuntur à Christo, & sic mittuntur, vt ipse missus est à Patre suo, id est, cum tanta autoritate, vt alios iterum possint mittere, vtque ad impositionem manuum ipsorum Spiritus sanctus & gratia Dei alijs detur. Vni ex illis Clauis Regni cælorum ante omnes alios promittuntur, & ille idem solus à Christo nominatur omnium & agnorum Pastor. Non igitur totum Ecclesie corpus, velut status quidam popularis, summam potestatem primo statim loco à Christo accipit, sed partim pauci, partim vnus reliquæ multitudini præferuntur. Quod si obijcias, & Petrum, & ceteros Apostolos pro Ecclesia potestatem illam accepisse, velut qui personam totius mystici corporis sustinuerint: meminisse debes, id quidem habere in se vt aliquam veri partem, sic multum fraudis occultatum. Sunt enim omnes Apostoli Ministri Ecclesie, id est, ij, qui iubeantur à Domino ministrare ipsius Ecclesie. Ideoque personam Ecclesie gerunt, sed à quo impostam? Vtrum ab Ecclesia? Hoc illud est, in quo venena sua Protestantibus rudi populo propinant. Ita enim rem efferunt, velut Ecclesia Apostolos & Pastores omnes constituisset suos. Ministros: quod prorsus ab omni veritate abhorret. Non enim Ecclesia misit Apostolos Christi: sed Christus fecit. Apostolos Ecclesie procuratores & administratos. Itaque sunt quidem Pastores omnes ministri totius Ecclesie, sed non ab illa, verum ab illius Domino constituti. Manet igitur firmum quod dixi, Ecclesiam non esse illam, cui primum Deus in seipso, ac per illam Apostolis dedit Spiritum suum: sed Ecclesia est illa, propter quam Deus Apostolis suis primum dedit Spiritum sanctum, ac per illos Ecclesie reliquæ eam gratiam contulit. Vnde D. Paulus appellat ministerium suum, *Ministrationem spiritus, ministracionemque iustitie,* videlicet quia ministrabant Apostoli spiritum & iustitiam alijs Fidelibus.

Porro ne illuc tandem confugas: Christum in terris agentem fecisse, quod ipsi videbatur, & ideo constituisse Apostolos Ecclesie suæ Rectores, verum iam in cælis agentem aliter Ecclesiam suam gubernare, & nunc per Ecclesiam suam, hoc est, per totam Fidelium multitudinem omnes noui Testamenti Ministros constituere & mittere: audi quid Apostolus Paulus de gubernatione Ecclesie in æternum duratura conferbat. *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi: Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi.* Quibus in verbis Apostolus de gubernatione Ecclesie agit, eoque commemorat gradus atque Ordines Pastorum, per quos Ecclesia regitur. Illos autem omnes dicit *Christum dedisse.* Tu fortè supplebis, quod per Ecclesiam interiectam illos dederit. Cæterum si hoc ita comparatum fuisset, oportuit ante omnia dici, quod Christus dedisset Ecclesiam, quæ postea dedisset Apostolos & Pastores. Deinde constat, Apostolos ab ipso Christo & electos, & missos fuisse, nulla prorsus persona interposita, cum Christus ipse

stus ipse insufflauit in eos, & iusserit eos accipere Spiritum sanctum. Tertiò, vt Christus dedit Apostolos absque vllius personæ interuentu, sic & *Prophetas dedit,* aut nullo interposito, aut certè non nisi Apostolorum personis interpositis. Eodemque modo *Pastores alios* aut statim à seipso dedit, aut eos non nisi per Apostolos, Prophetas, & Euangelistas interiectos, dedit. Non enim libenter hoc tempore in alienam disputationem deslecto, vt quæram, quibus modis omnia sunt disposita & ordinata. Id tantum dico, Pastores, quibus Ecclesia regitur, aut ab ipso Christo sine medio datos esse (vt etiam Apostoli per se ab ipso dati sunt) aut tantum per illos Ordines, aliquemque eorum, quos Apostolus recensuit, esse datos. Nulla enim ratio patitur, vt id quod Apostolus dicit, abijciamus, & id quod non dicit, de nostro apponamus. Ille dicit, *Christum dedisse primum Apostolos, deinde Prophetas, postea Euangelistas, & demum Pastores atque Doctores.* Quemadmodum ergo Apostolos per se, & non per Ecclesiam suam dedit, sic etiam dedit Pastores & Doctores vel per se, vel certè non nisi per Apostolos, Prophetas seu Euangelistas suos. Verum vt Ecclesia non interuenit inter Christum & Apostolos: sic neque interuenit inter Christum & Pastores Doctoresque.

Porro Pastores & Doctores, quos Apostolus nominat, in Ecclesia perseverant vsque ad consummationem seculi, quod nec Aduersarij negant. Semper igitur Christus dat Pastores & Doctores, absque interuentu Ecclesie. Si ergo inter Christum & reliquam Ecclesiam, Pastores ac Doctores interueniunt: iam profectò non est regimen populare in Ecclesia, sed vel paucorum, vel tantum vnus: paucorum, si plures Pastores à Christo absque vllò qui sit eorum Princeps, dantur: vnus, si plures per vnus auctoritatem interiectam dati sunt. Etsi enim Apostoli omnes à Christo absque vlla persona interiecta sunt missi: tamen & ipsos ita præparauit ad Apollolatum, vt primum vocaret Petrum: & ipsis ita dedit potestatem Clauium, vt eas vni Petro prius promitteret: & ad postremum ita eos misit in vniuersum mundum, vt prius Petro soli diceret, *Diligis me plus his? Pisce Agnos, Pisce Oves meas.* Itaque cum omnes ab illo mitterentur, tamen non omnes absque vllò Principe inter ipsos constituto, sed vnà cum Petro ipsorum Principe mittebantur. Verum de Primatu aliàs. Nunc animaduerto, Pastores & Doctores non magis habere totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam, quam Apostoli totam Ecclesiam inter ipsos & Christum constitutam habent. Pastores igitur, qui mittuntur à Christo absque Ecclesia medio, non subsunt fidelium multitudini quoad auctoritatem prædicandi & regendi, licet eidem subsint quoad voluntatem eius, qui iussit eos ministrare & seruos Ecclesie esse. Quod perinde se habet, ac si Rex aliquem mittat in publicam custodiam, vt ibi ministret atque inseruiat ijs, qui vinculis alligantur. Is enim obsequitur & subest vinculis, non tanquam ij ad hoc vocauerint aut miserint eum, aut hoc ei præceperint, sed tanquam ex præcepto sui Regis.

Hoc idem adhuc multò magis confirmatur ex ijs quæ sequuntur apud Paulum. Ait quippe, *istos Pastores & Doctores datos esse in ædificationem corporis Christi, & in opus ministerij, & ad consummationem Sanctorum;* id est, ad redintegrationem & refectionem Fidelium, qui absque eo quod isti Pastores interuenirent, contracti & disiecti iacerent. Nunc autem (vt Dominus apud Ezechielem ait) *Ecce ego ipse super Pastores, requiram Gregem meum de manu eorum. Ego piscam oves meas. Quod perierat, requiram, & quod abiectum erat, reducam, & quod contractum fuerat, alligabo, & quod infirmum fuerat, consolidabo.* Hoc utique officio ipse Christus, dum in terris ageret, per se ipse functus est. Iam verò idem ipsum facit per externam Pastorum operam & ministerium. Si ergo Pastorum est Ecclesiam iacentem erigere, collapsam reficere, disiectam consolidare, & dispersam vnire: Christus autem sit robur, & fortitudo, & lapis angularis Ecclesie suæ: profectò inter Christum & dispersos Ecclesie lapides, interueniunt Pastores ac Doctores Ecclesie, velut fabri & structores quidam, quorum visibilis, & temporalis, ac Vicarius Architectus sit Petri Succellor, inuisibilis verò æternusque Architectus, & sua potestate prædens, Christus Iesus. Quod si Pastores ab Ecclesia mitterentur, atque ab illa potestatem acciperent: illa necessarò deberet esse fortior, solidior, & magis integra perfectaque quam ij sunt, quos mitteret. *Apostolus enim non est maior eo qui misit illum.* Neque verò Christus per Ecclesiam Pastores mitteret, nisi etiam per eandem vires, robur, & Spiritum sanctum illis suppedicaret. Cum verò Pastores Ecclesiam consolident, stabiliant, & ædificent, hoc est, vniant, & in corpus perfectum compingant & coagmentent: nonne manifesta insania est, Pastores reliquæ multitudini subijcere, & eos, qui longius à Christo absunt, ijs qui fortitudinem ab ipso in sublimiore gradu etiam ad alios corroborandos participant, præponere? Sed quid

E ij argumentor?

argumentor? Ipse Apostolus nudè omnia & perspicuè explicat in his verbis: *Christus dedit Pastores & Doctores in adificationem corporis sui, donec veritatem facientes, in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrat, secundum operationem in mensuram unicuiusque membri, augmentum corporis facit in adificationem sui in charitate.* Principiò, si totum Ecclesie corpus compingitur & connectitur ex Christo, non igitur dissolutum est Ecclesie corpus, sed ordine constructum est & coagmentatum. Quo autem pacto coagmentatur? *Per omnem iuncturam, siue, per omnem iactum & commissuram subministrat Christi.* Vna enim pars Ecclesiastici corporis non aliter cum alia parte vndique connectitur & aptè cohæret, quàm aut vna pars domus cum alia eiusdem domus parte, aut animalis vnum membrum cum alio membro. *Caput verò Ecclesie Christus est.* Non ergo statim venter aut pedes capiti adiunguntur, sed intercedunt alia membra, quæ per naturam inter caput, ventremque, & pedes debeant interponi. Quid ergo capiti proximè adhæret? Vtique collum. Quid collo? Pectus. atque ita *per omnem iuncturam & commissuram* peruenitur ad imos pedes.

Ac sanè conuenit nobis cum Aduersarijs, quòd Caput Ecclesie Christus est, ex quo Capite profluit, quicquid Ecclesiam vel conglutinat, vel pascit. Sed Ecclesia pascitur non tota simul, verùm *per operationem* & occultam vim; quam Christus subministrat unicuique mēbro, non ex æquo, sed *pro mensura* quæ illi membro conuenit. Alia enim est mensura & dignitas colli, alia pectoris, alia ventris, alia crurum, alia postremò pedum. Atque ita corpus totum ordinatè ac secundum proportionem debitam *augetur & crescit in Christo.* Illud autem membrum maiore gratia refertur, quod in ista connexionè propius capiti adhæret. *De plenitudine enim capitis omnia membra participant, vnumquodque pro mensura sua.* Quemadmodum enim calor, qui ab igne proficiscitur, eò magis quidque fit particeps, quòd propinquius ad ignem accedit: sic fit in mystico Ecclesie corpore, vt illud membrum gratia capitis copiosius perfundatur, quod à capite propius abest. Cùm ergo vnū Ecclesie membrum vicinius Christo quàm aliud sit (quomodo alioqui cōnecteretur Ecclesie corpus ex Christo, per omnem iuncturam subministrat) cūq; Apostolus ibi nominatim agat *de Pastoribus, & Doctoribus, quos Christus dedit ad consummationem Fidelium, & ad adificationem corporis sui.* atq; ideo necesse sit, vt ipsos Pastores & viciniores Christo esse, & de potestate gubernandi plus reliqua multitudine participare intelligat: manifestè euincitur, non Pastores per Ecclesiam, sed Ecclesiam per suos Pastores interpositos cum Christo coniungi, & vniri. Nam membrum minus dignū per aliud membrū dignius & præclarior cū capite cōnectitur. Cæterum si status Ecclesie esset popularis: Christus dona gratiæ illius, qua Ecclesiam regit, in totam populi turbam, & tanquàm in ventrem & medium Ecclesie primū diffudisset: vt Ecclesia deinde unicuique Magistratui, quantum ei satis videretur, de illo, quod à Christo accepisset, distribueret. Atque ita corpus Ecclesie non esset aptum & connexum ex Christo, sed hinc emereret Christus super totum corpus Ecclesie diffusus, & nullo ordine cum illo connexus: inde separata iaceret tota Ecclesie multitudo, non in manus, aut pedes, articulòsue distincta, sed velut chaos quoddam immensum, cui Christus non per collum aut pectus, verùm absque vilo membro interiecto suum spiritum impartiret. Tertio Ecclesia ipsa ingentem hanc molem suam postea in membra quadam minora formaret: vnde alij Pastores fierent, alij Oues, atque ita quoddam Ecclesie collum, & vbera, & manus, & crura, & pedes apparere inciperent. Ipsa enim distinctio Ecclesiastici corporis in Prouincias, in Dioceses, atque in Parochias, hoc vtiq; est in hoc mundo membra illi & partes quoddam distinctas addere. Itaq; cū Basilius Magnus ad Occidentales Episcopos scriberet: *Sive* (inquit) *Caput vobis ipsos vniuersalis Ecclesie reputatis, nō potest pedibus dicere caput, non est mibi opus vobis: siue in reliquum vos Ecclesiasticorum membrorum ordinem locatis, non potestis nobis dicere, qui in eodem vobiscum corpore constituti sumus, non estis nobis necessary.* Nam & manus mutuam inter se operam necessariam habent, & pedes mutuo sese firman. & oculi per concordiam habent, quod obiecta clarè & dilucide apprehendunt. Vbi perspicuè declarauit, secundum exteriorrem Ecclesie formam, alias Prouincias velut manus, aut caput, alias autem velut pedes aut brachia esse. Porro constat, distinctionem Prouinciarum ab Episcoporum iurisdictione promanasse.

Quibus ita positis, si connexio ista membrorum & partium Ecclesie, quam Pastores & Doctores efficiunt, non fit ab ipso Christo absque vlla re interiecta, sed fit ab illo per vniuersalis Ecclesie interuentum: iterum efficitur, vt duplex quodammodo Ecclesie corpus poni debeat:

debeat: vnum incompositum & confusum, quod nullos adhuc Doctores habeat, sed à Christo solo irrigetur (Nam si Ecclesia constituit Pastores, necesse est, vt prius Ecclesia sit, quàm Pastores vlos habeat) ac deinde aliud erit corpus Ecclesie coagmentatum & pulchrè dispositū, quod Christus secundariò per Ecclesiam suam operetur. Nemo quippe negare poterit, quin corpus Ecclesie lōgè illustrius & aptius futurum sit, postquam acceperit Pastores & Doctores, quàm prius fuerat: cū illi sint, qui adificant & perficiunt Ecclesiam, quique spiritum in illa & iustitiam administrant. Hinc autem plura sanè absurda consequentur. Nam primū secundaria Christi actio, quam per alium operatur, longè perfectior erit, quàm prima illa actio, quam per seipsum operatus est. Christus per seipsum (vt Protestantes aiunt) vniuersalem Ecclesiam regit, & per illam postea constituit Episcopos, Presbyteros, & alios Ecclesie Præfectos. Perfectius est autem opus illud, per quod Ecclesia Presbyteros & Episcopos accipit, quàm illud in quo isdem caret. Ex eoque etiam Christus rem perfectiorem operaretur per Ecclesiam suam, quæ Pastores constituit, quàm per seipsum, qui Ecclesiam Pastoribus adhuc carentem producit. Deinde contrariè repugnantessque essent ipsius Christi actiones. Nam primū genuit Apostolos, vt illi gignerent plures Ecclesie filios: nunc autem gigneret primū Ecclesiam, vt illa postea gigneret Pastores & Doctores.

An fortè illud dices, primū à Christo genitos esse Apostolos velut Ecclesie Patres: deinde vniuersalem Ecclesiam velut Apostolorum filiam procreasse Pastores & Doctores velut filios quidem suos, Apostolorum verò nepotes? Atqui nec ista inter se cohærent. Vniuersalis quippe Ecclesia non coit aliquando in vnum, vt vnum aliquem Pastorem aut vniuerso corpori, aut vni cuiquam membro præficiat. Nam etsi Pastores Ecclesiarum aliquando in vnum coeant, & vniuersalem Ecclesiam repræsentent: tamè hoc nihil adiuuat causam Protestantium: quia Pastores illi non coeunt ad multitudinis imperium, sed sponte sua, ac sese mutuo prouocantes: & quicquid inter se decernunt, id potius probat, regimen Ecclesie statim sub Christo penes ipsos esse, quàm penes reliquam Ecclesiam. At per se vniuersalis Ecclesia nec vnquam congregata est, nec aliquando aut Pastores ipsa fecit, aut deinceps quo ordine fierent, præscripsit. Proferes fortè illud Augustini ad Ecclesiam dicentis: *Genuerunt te Apostoli: ipsi missi sunt, ipsi predicauerunt, ipsi Patres. Pro Apostolo nati sunt tibi filij, constituti sunt Episcopi. Hodie enim Episcopi, qui sunt per totum mundum, vnde nati sunt? Ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus Patrum,* id est, Apostolorum. Ad Augustinum igitur, id est, ad hominis testimoniū confugies, cū ego te verbo Dei premam: Ostendamus ergo, quæ fuit Augustini mens & iudicium in hac re. *Ecclesia* (inquit) *genuit Episcopos:* hoc est, Ecclesia illos genuit in Baptismo, qui postea ex ipso Fidelium corpore assumpti sunt ab alijs Episcopis ad honorem Episcopalem. Iam si quæras, quomodo Ecclesia illos genuit: ipse Augustinus tibi respondebit, Ecclesiam illos genuisse, dum à Presbyteris aut alijs Ecclesie ministris baptizarentur. Nec tamen cū baptizantur Fideles, Ministri necessariò conuocant Ecclesiam, velut absque illius iussu Baptismum administrare non possint: sed quia quod Pastores Ecclesie faciunt, cum summo bonorum consensu & voto id semper faciunt: id ipsum, quod à paucis verè fit, ab omnibus fieri, meritò interpretamur. Non enim per se baptizatos gignit Ecclesia, sed voto quidem suo, lingua verò & manu ministrorum suorum eos gignit. Nunc adde quod sequitur: *Ecclesia constituit Episcopos in sedibus Apostolorum.* Quo tandem modo? Nōne per interpositam Episcoporum potestatem, qui manibus de more impositis ad pascendum Dei populum eos miserunt? Per alios igitur Ecclesia genuit Episcopos, & per alios constituit eosdem in sedibus Apostolorum. At ipsa (inquies) hoc fecit per alios, velut per suos ministros. Equidem fateor. Sed isti ministri non ex institutione ipsius Ecclesie, sed ex institutione Domini hoc ministerium Ecclesie præstant. Itaq; in hoc versatur summa re: vt si Augustinus putauerit Ministros Ecclesie fuisse ab ipsa Ecclesia primū institutos, an potius à Christo Iesu, non per interpositam Ecclesie auctoritatem, sed per institutum ab ipso Christo aliquod Sacramentum. Neq; verò vllus vnquam Theologus grauis & doctus iudicauit, Sacramenta Christi per Ecclesiam esse omnino instituta, sed tantum per Christum Ecclesie totius Caput. Cū igitur quidam Donatistæ dicerent, quosdam rebaptizari posse, quia licet ipsorum ministrorum is, quem acceperunt, baptismus amitti non possit, tamè Presbyter vel Episcopus, qui recedit ab vnitare Catholica, *ius dandi Baptismi* (vt illi putabant) amittit, tanquam si ille postea conetur baptizare, nihil faciat: Augustinus respondit in hunc modum: *Nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum Baptismum amittere non potest, ius dandi amittere possit. Vnum quod enim Sacramentum*

Ephes. 1.

Ioan. 1.
Ephes. 4.

Ephes. 4.

Basilius in
Epist. 77.Vide Greg.
Nazianzen.
in Monodia.Ephes. 4.
1. Cor. 5.

1. Cor. 4.

Psal. 44.

Act. 15.
1. Tim. 4.Contra epist.
Pamien. lib.
2. cap. 13.

Sacramenti
ordinis.
De novo Te-
stamento que-
ritur. 53.

Gratia in-
finitur or-
dinatis per
traditionem,
id est per
Episcopos or-
dine tibi
succedentes.
1. Tim. 4.
Math. 3.

Ephes. 4.

Augustinus
Hic. 53.

Epiphanius in
Hic. 75.

De sacro
Baptismate.

In epistol. 31.
alias 83 ad
Dionysium
Alexandrinum
cap. 1.

Ambrosius in
pri. Cor. c. 11.

Cyprianus lib.
4. epist. 9.

mentum est, & quadam consecratione utrumque homini datur: illud cum baptizatur, istud cum ordinatur. Ideo, in Catholica utrumque, non licet iterari. Et alibi: Illud autem quod in Discipulos Dominus legitur post paucos dies resurrectionis sue, & dixisse, Accipite Spiritum Sanctum: Ecclesiastica potestas collata intelligitur esse. Quia enim omnia in traditione Dominica per Spiritum Sanctum aguntur, idcirco cum regula eius & forma traditur huius disciplina, dicitur eis: Accipite Spiritum Sanctum. Et quia verè ad ius Ecclesiasticum pertinet, statim subiicit, dicens: Cuius tenueritis peccata, tenebuntur, & cuius remiseritis, remittentur ei. Inspiratio ergo hæc gratia quadam est, quæ per traditionem infunditur ordinatis, per quam commendatores habeantur. Vnde Apostolus dicit ad Timotheum: Noli (inquit) negligere gratiam quæ est in te, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij. Semel ergo fieri oportuit, ut de cætero traditio ista non sine dono Spiritus Sancti esse crederetur. Sicut enim in Salvatore forma data est visibiliter, ut post Baptismum Spiritus Sanctus credentibus de cætero inuisibiliter dari non ambigeretur: ita & in supradicta causa forma data est in principio, ut ex eo traditioni Ecclesiasticæ Spiritus Sanctus infusus credatur. Cum igitur Augustinus crediderit, non minus esse aliquod Sacramentum Ordinis, quam Baptismi, nec poterit ad Episcopatum cõscendere, qui prius non esset presbyter ordinatus: manifestum est, illum non eo sensu dixisse, quod Ecclesia Episcopos constituit in sedibus Apostolorum, velut illa hoc faciat ex iure suo atque ex sua institutione: verum quia id agit per Præfectos suos, quibuscumque unum corpus & unus spiritus est. Sic enim credimus, totam Ecclesiam ex varijs membris consistere: potiora verò eius membra, Episcopos & Presbyteros esse: qui ab Apostolorum Successoribus ordinati, alios iterum ordinant, ut ita semper Principatus Ecclesiæ maneat apud illa digniora Ecclesiæ membra, & non penes totam multitudinem Fidelium: qui tamen Fideles, quia unum corpus cum ipsorum Pastoribus efficiunt, atque in eodem corpore omnia sunt communia, rectè id totum facere dicuntur, quod vltimum Ecclesiæ totius membrum facit.

Ecclesia igitur constituit Episcopos in Sedibus Apostolorum, quando Patres Ecclesiæ id agunt, & singuli in Ecclesia loquuntur linguis omnium gentium, quia de eo corpore sunt, in quo sunt aliqui ex omnibus gentibus. Verum aliter loquendum est, quando Hæretici ea confundere nituntur, quæ sunt alioqui distincta. Itaque cum Aërius diceret, Presbyteros ab Episcopis nulla debere differentia discerni: Epiphanius rectè Catholicam fidem tutatus est, dicens: Episcoporum Ordo Patrum generatior est: Patres enim generant Ecclesiam. Presbyterorum verò cum non possit generare Patres, per lausacri regeneratione generat filios Ecclesie, non tamen Patres, aut Doctores. Ecce Ordo Episcoporum est, qui generat Episcopos, constituendos in Sedibus Apostolorum. Gregorius etiam Nyssenus Sacerdotum ordinationem non ad populi suffragia, sed ad Sacramenti sanctificationem refert. Cùm enim de Sacramentis Baptismi & Eucharistiæ disputaret, eaq; vi diuinæ benedictionis sanctificari declarasset: Eadem (inquit) vis etiam Sacerdotem augustinum & honorandum facit, vobis benedictionis & communione vulgi segregatum. Quum enim heri ac tempore superiore vnus è multitudine ac plebe esset, repente reddidit Præceptor, Præses, Doctor pietatis, Mysteriorum latentium Præsul, eaq; contingunt ei: quum nihil vel corpore, vel forma mutatus sed quod ad speciem externam attinet, ille sit, qui erat, inuisibili quædam vi ac gratia, inuisibilem animam in melius transformata gerens. Magnus autem Leo Sacramentum Ordinis duplici columna stabilitum fuisse testatur his verbis: Præter auctoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica nouimus venire doctrina, etiam sacra Scriptura manifestat, quod cum Apostoli Paulus & Barnabam ex præcepto Spiritus Sancti ad Euangelium Gentibus mitterent predicandum, ieiunantes & orantes imposuerunt eis manus: ut intelligamus, quanta & dantur, & accipientium deuotione curandæ sit, ne tanta benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo per & laudabiliter Apostolicum morem gessis instituis, si hanc ordinandorum Sacerdotum formam per Ecclesias, quibus Dominus præesse te voluit, etiam ipse seruaueris, ut his qui consecrandi sunt, nunquam benedictio nisi in die Resurrectionis Dominice tribuatur.

Tam igitur ex Græcorum Patrum, quam ex Latinorum testimonijs, imò etiam ex diuina Scriptura constat, Sacramentum quoddam sacrorum Ordinum esse. Totius autem Ordinis Ecclesiastici capita Episcopi sunt, attestante D. Ambrosio, cuius hæc sunt verba: In Episcopo omnium Ordinationum dignitas est. Caput est enim cæterorum membrorum. Quæ cum ita sint, putabimus illos Magistratus ad arbitrium plebis aut constitui, aut remoueri posse, quos diuina benedictio consecrauit, & ut D. Cyprianus loquitur, quos Deus ordinauit? Christus (inquit) arbitrio, manu, ac presentia Præpositos ipsos, & Ecclesiam cum Præpositis gubernat. Præpositi ergo proximè adhærent Christo, illis verò adhæret Ecclesia, & ita per suos Præpositos Ecclesia

Ecclesia Christo adhæret. Atque in ipsis etiam Præpositis ordo est. Nam cæteri adhærent primo, id est, Petro, & Petrus Christo, quæ omnia D. Cyprianus sensisse videmus in eodem loco. Cùm enim Pappianus obijceret D. Cypriano, quod propter eum Ecclesia portionem sui in disperso haberet: respondit Cyprianus, eam esse Ecclesiam, quæ adhæret Episcopo. Dominus (inquit) in Euangelio, cum cum loquentem Discipuli derelinquerent, conuersus ad duodecim, dixit: Nunquid & vos vultis ire? Respondit ei Petrus, dicens: Domine, ad quem imus? Verbum vita eterna habes, & nos credidimus & cognouimus, quoniam tu es Filius Dei viui. Loquitur illi Petrus, super quem edificata fuerat Ecclesia: Ecclesia nomine docens & ostendens, quia est contumax ac superba obaudire volentium multitudo discedat, Ecclesia tamen à Christo non recedat, & illi sunt Ecclesia, plebs Sacerdotum adunata, & Pastori suo grex adhærens. Vnde scire debes, Episcopum in Ecclesia esse, & Ecclesiam in Episcopo, & si qui cum Episcopo non sit, in Ecclesia non esse, & frustra sibi blandiri eos, qui pacem cum Sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt, quando Ecclesia, quæ Catholica vna est, scissa non sit, neque diuisa, sed sic utique connexa, & coherentium sibi inuicem Sacerdotum glutino copulata. Sacerdotes igitur glutinum Ecclesiæ sunt, sine quibus cùm Ecclesiæ corpus connexum ex Christo & compactum non sit, per illos verò conglutinetur & compingatur: necesse est ut dicamus, totam Ecclesiam esse ita compositam, ut in ipsa prima eius institutione, atque in omni progressu & incremento, Pastores & Doctores tanquam præcipua Ecclesiæ membra, & glutinum Ecclesiæ à Christo ipso per successuum vices, & ordinationes Episcoporum, vnà cum cæteris Ecclesiæ membris procedant, non autem ab Ecclesia per ipsius Ecclesiæ auctoritatem creentur & præponantur. Ac nimirum si Ecclesia neque agnos quidem & oues per auctoritatem suam absque Dominica institutione per Sacramentum Baptismi operante, creare potest: quanto minus per se potest creare Pastores ipsos & Doctores? Nos credimus, & agnos, & oues, & ouium Pastores ita ex ipsius Christi propria, & ut ita dicam, immediata institutione procedere, ut quemadmodum pater totum hominem, tam caput & cor, quam manus & pedes simul quidem, sed tamen iuxta cuiusque mensuram & existendi ordinem generat: sic Christus totum Ecclesiæ corpus simul producat, iuxta mensuram cuiusque membri. Et quemadmodum monstri loco haberetur, ut pater quispiam generaret hominem sine capite, & corde, & neruis: sic instar monstri esset, ut Pater Ecclesiæ Christus generaret Ecclesiam sine Pastoribus, qui sunt velut caput, & cor, & nerui Ecclesiæ. Postremò quemadmodum corpus aliquod sine capite, aut corde, aut neruis, ex materno utero prodians, non posset postea caput, cor, aut neruos sibi coaptare: sic neque Ecclesia posset sibi Pastores & Doctores eligere, si Christus eam sine Pastoribus à seipso immediatè institutis reliquisset. Porro si corpus Ecclesiæ vnà cum neruis, corde, capiteque suo producta est: quemadmodum quolibet animalis corpus ita crescit & augetur vique ad vltimam perfectionem, prout ab initio formatum est: sic etiam Ecclesiæ corpus in ea forma progreditur, quam à Christo primùm accepit. nec modò incrementi sui aliter potest nunc operari, quam à Christo formari cœpit, dum adhuc in Ecclesia primitiua velut in utero materno coagmentata est. Quemadmodum igitur Pastores ab initio, non per interiectam Ecclesiæ auctoritatem, sed ab ipso Christo per vim ac potestatem æterni Pontificatus sui, propriè & per se instituti sunt: sic semper postea, non per interiectam ipsius multitudinis auctoritatem, velut cui Christus hoc commisit, sed per Sacramentum Ordinis à Christo ipso institutum, atque ab Episcopis Christi ministris vice Christi administrandum, præficiuntur iidem Pastores Fidelium gregi.

Diuinitus ante annos mille & penè ducentos hoc totum docuit D. Gregorius Nazianzenus, dum eum ipsum locum D. Pauli explicans, quo nos hoc tempore nitentur: Quemadmodum (inquit) in corpore aliud membrum principatum tenet, ac velut præsedet, aliud subest ac sequitur: ad eundem quoque modum Deus vel æquabilitatis lege, quæ meritum cuiusque perpendit, vel etiam prouidentia, quæ vniuersam rerum molem velut quibusdam vinculis adstrinxit, hoc in Ecclesiis constituit, ut alij postantur, imperiumque accipiant (quibus id vtilius est) ac tum sermone, tum opere ad officium dirigantur, alij contra ad concinnitatem perfectionemque, Ecclesie Pastorum magistrorumque munere fungantur, nimirum qui virtute necessitudineque ad Deum & familiaritate vulgus antecellunt, rationem animæ ad corpus, aut mentis ad animam sustinentes: ut hæc duo inter se composita atque compacta (hoc est, tam id quod minus plenum est, quam quod exuberat, ut in membris intueri licet) ac spiritus compage & commissura inter se connexa, & conglutinata, unum corpus omni ex parte perfectum, atque ipso Christo, qui Caput nostrum est, omnino dignum efficiant. Tantus Theologus ex

Li. 4. epist. 9.

Gregorius Nazianzenus. In Apologetico in Pontum fugiit.

Pastores ad Ecclesiam sunt velut anima ad corpus.

Ephes. 4.

logus ex tota Ecclesia vnum corpus facit, cuius corporis velut anima & mens Pastores sint. Nonne hinc argumentari licet, vt mentem à corpore nunquam produci, aut creari, sed tantum ab ipso Deo fieri & insufflari: sic etiam Pastores nunquam præponi ac institui ab ipsa multitudine Fidelium, sed tantum ab ipso Christo, qui visibiliter insufflauit in Apostolos, iubens eos accipere Spiritum sanctum, ac ad effectum eundem Ordinis Sacramentum instituit, eiusque ministros fecit Apostolos, atque Episcopos Apostolorum successores? Sic in æternum progreditur Ecclesia eo modo crescens, quo primum producta est. Producta est non absque Pastoribus, sed potius ita, vt Pastores initium formationis eius essent: atque ita in æternum perseverat. Alioqui si Dominus nunc Ecclesiam dissolutam produceret, illa verò postea conglutinetur sua ipsius membra: Domini opus dissolutum & valde imperfectum, Ecclesiam autem opus pulcherrimum & perfectissimum reperiretur. Aut nunquid appositio glutini, quo res alioqui dissectæ contractæque compinguntur, ad corporis totius compositionem adeo necessaria non est, vt sine eo nullum corpus, quod ex pluribus particulis efficitur, coalescere queat? Christus ergo Ecclesiam ex visis lapidibus constantem, ex latere suo non produxit, si eam sine Sacerdotibus, hoc est, sine glutino produxit. Neque enim omnino visibilis Ecclesia est, cuius membra per totum mundum visibilis vnitatis vinculo non copulantur. Visibile autem vinculum Ecclesiam, Sacerdotes sunt. Quæ si luce meridiana clariora sunt, quid consilij, quid mentis, aut quid sensus communis reliquum habent, qui dicunt totam multitudinem Fidelium suis Præpositis superiorem esse, vtpote quæ Præpositos ipsa sibi sua autoritate constituat? Quæ opinio cum veritate Euangelij consistere non potest, vt multis iam modis ostendimus. Nam Christus, non autem Ecclesia, constituit, & misit Apostolos in vniuersum mundum. Apostoli porro (& non multitudo Ecclesiam) consecrârunt per Sacramentum Ordinis à Christo institutum, & miserunt Episcopos & Presbyteros in opus Domini. Isti sunt Pastores, qui ab ipso Iesu Christo Architecto iubentur *pascere gregem, & edificare Ecclesiam*, & glutinum Ecclesiam esse, per quos totum corpus non ex autoritate multitudinis Fidelium (velut Christo per eam operante) sed ex autoritate ipsius Christi compingitur & coagmentatur, donec in virum perfectum crescat, vt eum facie ad faciem videre, & gloria ipsius in æternum frui possit. Sed hæc sint satis de toto genere gubernationis Ecclesiasticæ, quam ex ijs, quæ dixi, popularem non esse, siquid apparet. Nunc totum corpus Ecclesiam in tria membra partientes, in Ministros Ecclesiam, in Magistratus ciuiles, & in plebem infimam: demonstrabimus iuxta Euangelij veritatem, nec plebem, nec Magistratus ciuiles, nec ipsos Episcopos in summo præsidetia gradu positos esse, & constitutos: sed potius vnum omnibus ad supplendam visibilem Christi præsentiam præesse. Episcopos autem, velut Optimates, in partem solitudinis vocari: reliquam verò multitudinem per Presbyteros & Diaconos ab Episcopis regi.

Ioan. 20.

1. Pet. 2.

Matth. 28.

1. Tim. 4.

Tit. 1.

Ioan. 21.

Ephes. 4.

Politiã Ecclesie Christi non esse Democraticã, hoc est, eiusmodi, vt Ecclesia Dei à toto populo Christiano gubernetur, cum plebs infima sic ab alijs regatur, vt ipsa neminem regere queat.

GAPVT VII.

Populus quis sit.

Plebs.

CVM populi appellatio tam Principes & Patritios, quàm infimam ciuium multitudinem, quæ plebs propriè dicitur, cõplectatur: ille status non potest popularis esse, in quo plebs aliquam gubernandi facultatem non obtinet. Alioqui enim popularis gubernatio non distingueretur ab Optimatum statu & gubernatione. Plebem verò Christianam, quæ in plebis ordine manet, nec ad altiore dignitatè assumitur, ab omni Ecclesiastica gubernatione remota esse, contendo. Ac tamen si Christianæ plebis nomine omnes ij cõprehendantur, qui aliqua dignitatè Ecclesiastica præditi non sunt, ex eo quod tam cæteri ciuiles Magistratus, quàm ipsi Reges ac Imperatores (quando Ecclesiastici regiminis causa expenditur) non nisi priuatorum loco, & de Christianæ plebis numero existant: tamen partim vt Principes politici non se in ordine redigrerantur, partim vt sequens disputatio planior fiat, Reges ac Magistratus ciuiles à reliqua Laicorum multitudine distinguam. Principio igitur dico, plebem illam, quæ omnis Magistratus tam ciuilis, quàm Ecclesiastici experta est, non sustinere vllam Ecclesiam gubernationem: id quod tribus potissimum modis planum faciam: vno, quia nullum tale regimen à Christo institutum reperitur: altero, quia nullum tale regimen in usu Ecclesiastico vnquam fuit: ac postremo, quia id

quia id genus regiminis minimè omnium laudabile aut præclarum existit.

Ac primum si qua Ecclesiam gubernandi potestas in plebe Christiana residet, illa necessariorum profecta est à Christo, qui solus in æternum totius Ecclesiam Caput ac moderator est: nec quisquam in mysticum Ecclesiam corpus quicquam iuris habere potest, quod à Christo eiusdem Ecclesiam Domino & Sponso non acceperit. Alioqui nonne hostis est Sponsi, qui præter ipsius voluntatem, in Sponsam cum vno Christo iure matrimonij copulatam aliquid sibi autoritatis arrogat? Christus igitur vbi iussit plebem ad suam Reipub. gubernacula sedere? Quo in Euangelio tale quippiam legitur institutum? Scimus quidem, vbi *Petrus iubeatur agnos & oves Domini pascere*: verum vbi oves & agni iubeantur, aut se, aut Pastores suos pascere, hoc ipsum est quod quarimus. *Ouium esse Christus dicit, vt audiant vocem Pastoris sui, & vt sequantur ipsum.* Qui verò alterum sequitur, & alterius ipsum docentis vocem audit: non vtiq; præest, sed potius paret atque obedit. Vnde Apostolus *gratias Deo agit, quod Romani obedirent ex corde in eam formam doctrinæ, in qua traditi erant.* Cum ergo certissimum sit, nomen agnorum & ouium, maximè omnium in plebem infimam cadere: non video, quæ ratione plebs, qua Pastoris vocem audire & ipsam sequi iubetur, vllum omnino regimen sibi vendicare queat: Quos enim regeret plebs? Vtrum Pastores suos? Atqui Pastores ob hunc finem constituntur, vt plebem regant. *Nonne greges* (inquit Propheta Ezechiel) *à Pastoribus pascuntur?* Qui verò sunt greges Domini magis, quàm ipsa plebs Christiana? Idem enim Propheta parabolam istam interpretatus, ad Israëlem in persona Dei ait: *Vos autem greges mei, greges pascua mea, homines estis.* Homines igitur sunt greges Domini, & greges à Pastoribus pascuntur. Porro pascere nihil est aliud, quàm sine omni austeritate gregem Domini regere, atque ad vtilitatem ouium potius, quàm ad suam, ouibus præesse. Sic enim Dauid Propheta & Rex Israël ad pascendum Iacob constitutus est, dicente ad illum Domino: *Tu pascis populum meum Israël, & tu eris Dux super Israël.* Pascere igitur in se complectitur etiam ducendi seu ducatum præstandi autoritatem, & totius gregis moderationem.

Quis iam (nisi insaniat) ad plebem Christianam pertinere statuet, vt eos Pastores, qui ad plebem in officio continendam præficiuntur, ipsa plebs regat & gubernet? Nam si Pastores suos plebs non regit, quem tandem alium reget? An seipsam? Atqui ob eam potissimum causam Pastores plebi dantur, quia plebs non potest seipsam regere. Imò absque Pastoris præsentia non erit vllus Grex aut plebs, quæ vel à se, vel ab alio quopiam regi possit. Ita enim ait Dominus apud Ezechielem: *Disperse sunt oves meæ, ed quod non esset Pastor, & facta sunt in deuorationem omnium bestiarum agri, & disperse sunt. Errauerunt greges mei in cunetis montibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terra disperse sunt greges mei, & non erat qui requireret. non erat, inquam, qui requireret.* Neque negari potest, quin hæc tam de visibili Pastore, quàm de visibili grege sint dicta. Quum igitur plebs neque seipsam, neque Pastores suos regere possit: imò cum absque Pastoribus erratura, & in omnes hæreses ac superstitiones præceps itura sit: profectò superest, vt plebs Christiana nullam omnino regiminis Ecclesiastici partem obtineat. Qui enim regit, oportet vtiq; vt aliquem regat: quia regere eorum est, quæ ad aliud quippiam sunt & dicuntur. Non potest autem excogitari, quem potissimum plebs regeret: non igitur omnino præest. Verum si Ecclesiam status popularis est, etiam plebs in aliqua saltem parte dominatur. Democratia enim significat totius populi Dominatum & Imperium. Populi autem non minima pars est ipsa plebs. Vbi ergo plebs ex nulla parte dominatur, ibi non est Democratia, hoc est, regimen populare. Falsum igitur est, quod Protestantes dicunt, Ecclesiam totam ab vniuerso populo Christiano regi & administrari.

Præterea qui non potest rectè pascere populum Dei, non potest eum omnino regere. Nam vel regere populum Dei, nihil omnino aliud est, quàm illum pascere: vel certè recta pascendi ratio tam necessariorum cum regendi potestate coheret, vt absque pascendi facultate nemo sit idoneus, qui gregem Christi regat. Etenim si rectè non pascatur grex, aut prorsus dispergitur, ita vt delinat esse grex, aut ab ipso Pastore ita deglubitur, & deuoratur, vt potius maectur ad Pastoris commodum, quàm ad suam vtilitatem conseruetur. Rectè autem pascere non potest, qui rectè docere non nouit. Nam modus pascendi maximè necessarius, & sine quo nullum regimen exerceri potest, is est qui doctrina constat. Vnde apud Ieremiã Dominus ait: *Dabo vobis Pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina.* Et alibi ostendens quoniam habeant istam doctrinam: *Labia* (inquit) *Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore eius.*

F

Ex altera

Ierem. 3.

Melach. 2.

Ofec. 4. Ex altera vero parte in Osee Dominus dicit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et apud Isaiam legimus: *Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam.* Deniq; Paulus Apostolus ita *Pastores & Doctores* coniungit, ut per nomen *Doctorem* velut interpretatione quadam declaraverit, quid nomine *Pastoris* intelligi voluerit. Ait enim, *Christum dedisse Pastores & Doctores in opus ministerij, in edificationem Corporis Christi.* Non alius igitur pascit, nisi qui docere potest, & ita docere, ut edificet Ecclesiam. *Qui autem prophetat* (inquit Apostolus) *hominibus loquitur ad edificationem, & exhortationem, & consolationem, & Ecclesiam edificat.* Pascere igitur non potest, qui docere ac docenda populum edificare non potest. *Pastores & Doctores* (ait ad Paulinum Augustinus) *eisdemputo esse, sicut & tibi visum est, ut non alios Pastores, alios Doctores intelligamus. Sed ideo cum praxisset Pastores, subiunxit & Doctores, ut intelligerent, ad suum officium pertinere doctrinam. Ideo enim non ait, Quosdam autem Pastores; quosdam vero Doctores, sed cum superiora ipso locutionis genere distingueret, dicendo, quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, quosdam vero Evangelistas: hos tanquam unum aliquid duobus nominibus complexus est. Quod si recte non regit Dei Ecclesiam, qui eam non novit pascere, nec recte pascit, qui eam docere, docendoque edificare non potest: docere autem non possit, qui scientiam non habet: profecto si quis est in Ecclesia, in quo non sit scientia, idem ab Ecclesiastica gubernatione repelli omnino debet. Apostolus vero dicit, non in omnibus est scientia. Nam quod antea dixit, Scimus, quonia omnes habemus scientiam, D. Iohannes Chrysostomus id non de imbecillioribus, verum de doctioribus dictum esse interpretatur. De imbecillioribus igitur dictum est: *Non in omnibus est scientia.* Vnde etiam sequitur, non in omnibus esse potestatem gubernandi Ecclesiam Dei: ex eoque nec penes populum esse regimen Ecclesiasticum. Nam quod popolare est, omnibus commune sit oportet.*

Ac licet sane in profanis rebus permultis plebs abunde instructa sit, & ideo in illis iudicandis permultum in populari statu possit: *tamen scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter mundum & pollutum* (quæ solis in Lege Sacerdotibus credita est) plebs Christiana non sic affecuta est, ut quid æquum, aut iniquum sit, alijs nouerit præscribere. Vnde cum Demosthenes (qui & baptizatus, & Valentis Imperatoris culinæ præfectus erat) Magnum Basilium de rebus Diuinis Episcopali auctoritate disputantem barbaro more interpellaret, conuersus ad eum Basilium: *Tuum est* (inquit) *in scolorum curare condimenta. Nam cum aures habeat oppletas, foribus, sacrosancta dogmata audire non potes.* Et, *Si unaquaque disciplina* (inquit B. Augustinus) *quanquam vilis & facili, ut percipi possit, Doctorem requirit aut Magistrum: quid temeraria superbia plenius, quam diuinorum Sacramentorum libros & ab interpretibus suis nolle cognoscere, & incognitos velle damnare? Quomodo autem plebs, quæ neque literas plerumque nouit, aut ipsos diuinos Libros, aut interpretes eorum legere potest? Porro scientia, quæ audiendo sacras conciones acquiritur, licet ad fidem sufficiat, tamen tanta non est, ut hæreticorum fraudes detegere, & veritatem à falso in omni causa distinguere queat. Itaque D. Hieronymus pro absurdissimo habet, ut cum minores artes, quæ non tam lingua quam manu administrantur, absque Doctore esse non possint quod cupiunt: tamen *solum Scripturarum artem sibi passim omnes vendicant. Hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc Sophista verbosus, hanc vniuersi presumunt, lacerant, docent antequam discant. Alij discunt, prob pudor, à feminis, quod viros doceant: imò edisserunt alijs, quod ipsi non intelligunt. Puerilia sunt hæc, & circulatorum luda similia, docere quod ignores, imò ut cum stomacho loquar, ne hoc quidem scire quod nescias.* Hæc Hieronymus. Cum igitur sint aliqui etiam inter Christianos artis Scripturarum ignari, & cum naturali ratione pugnet, ut cum fidei causæ potissimum à Scripturis petantur, de eo iudices quod ignoras: planè barbarum & insanum est, plebi tribuere facultatem iudicandi & statuendi de rebus grauissimis, quæ ingenium & vires illius omnino superant. Sed redeamus ad Apostolum. In eadem enim Epistola, de qua paulò antè locuti sumus, Paulus dicit: *Nunquid omnes Apostoli? Nunquid omnes Prophetæ? Nunquid omnes Doctores? Nunquid omnes Virgines? Nunquid omnes gratiam habent curationum? Nunquid omnes linguæ loquuntur? Nunquid omnes interpretantur?* Quibus verbis quid aliud quam docet, non omnes linguæ loqui, aut prophetare, aut esse Doctores. At enim qui Doctores non sunt, regere Ecclesiam non possunt, quia carent maxime necessario dono, per quod populus in viam salutis æternæ perducatur. Non igitur omnium est Ecclesiam Dei regere. Omnium verò esset, si popolare fuisset Ecclesie regimen.*

Ac sanè si Deus commississet Ecclesie suæ gubernationem vniuerso populo: dedisset etiam vniuerso

Ofec. 4.
Iuig. 5.
Eph. 4.
1. Cor. 14.
August. in Ep. 59. 9. 4.
1. Cor. 8.
Leuit. 10.
Theodorét. lib. 4. c. 17.
De utilitate credendi ad Honorat. c. 17.
In Epist. ad Paulinum. Presbyr.
1. Cor. 12.

vniuerso populo eam docendi facultatem, sine qua nullum regimen, quod Ecclesia dignum sit, intelligi potest. Non satisfaciet huic argumento, si quis dixerit, nonnullos in plebe doctos inueniri, quorum ope ceteri adiuti officio suo fungi queant. Hoc enim perinde est, ac si dicas, nonnullos in plebe inueniri, quibus regimen Ecclesie committi queat, quod neque nos negamus. Ex plebe enim ferè sumuntur ij omnes, qui ad quamcunq; dignitatem Ecclesiasticam vocantur. Verum si tota plebs docta non est, tota non est apta quæ regat. Si pars aliqua plebis docta est, illa certè quidem ex ea parte apta est ut regat, sed non statim respicienda Ecclesia reget, nisi tùm cætera omnia concurrant, tùm per signum aliquod externum à vulgo segregetur, & tanquam Aaron vocari, atque ad regimen assumi declaratur. *Omnia enim hæc & secundum ordinem in Ecclesia fieri debent.* Quanto igitur tempore, qui ex plebe docti sunt, inter plebeios manent, Ecclesiam non regunt: quia non sola doctrina facit, ut quis Ecclesie præsit. Alioqui etiam Neophyti, id est, nuper ad fidem conuersi, quos interdum doctrina excellere videmus, Ecclesie Dei præsent, quod tamen D. Paulus vetat. Deinde cum scientia, quam Charitas non cohibet, inflare ab Apostolo, non autem edificare dicatur, talis verò scientia in Præfatis desideretur, non quæ inflat, sed quæ Ecclesiam edificat: necessariò iudicium aliquod interponi debet, ut sciatur, quinam ex ijs, qui docti sunt, ad Ecclesiam edificandam præponi debent. Nos autem non iam de singulis hominibus, verum de ordine quodam hominum agimus, qui ordo Plebs vocatur. Hic autem non ex vno aut altero, sed ex maiore ipsius parte iudicandus est. Maior verò vulgi pars absque omni controuerfia est indocta, & prorsus ad regedi facultatem inepta. Accedit eòdem, quod Ecclesia Dei ab Apostolo cõfertur cum humano corpore. *Sicut enim in vno corpore multa membra, omnia autem membra non eundem actum habent: ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra, habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes: siue Prophetiam secundum rationem fidei, siue ministerium in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exhortando, qui tribuit, in simplicitate, qui præest, in sollicitudine, qui miseretur, in hilaritate.* Si hæc donationes differunt, profecto ut aliqui sunt, qui non habent Prophetiæ donum: sic etiam sunt, qui non habent donum presidendi. Nam si omnes præsent, non diceretur, qui præest, in sollicitudine præest, sed potius cum omnes præsent, id faciant in sollicitudine. Nec enim hic enumerantur dona, quæ sunt ex æquo omnibus communia, sed quæ aliqui sic habent, ut alij careant iisdem. *Nec omnes* (inquit) *eundem actum habent.* Actus autem vnus ex his, qui iam enumerantur, est præesse. Sunt igitur qui hunc actum non habent, sicut etiam sunt qui non prophetant. Quicumque verò non præsent, ij repelluntur à gubernatione Ecclesie.

Atq; ut in similitudine eadem pergamus, cum Ecclesie corpus humano corpori simile sit, etiam in eo quod officia membrorum distincta sunt (nam qui est oculus, non est auris, & qui est odoratus, non est tactus, & qui est caput, non est pes) efficitur, ut quemadmodum in humano corpore multa membra sunt, quæ nullam omnino præfidentiam exercent, sed quorum ordo & locus postulat, ut tantum pareant & obediant: sic etiam in Ecclesie corpore multi sunt, qui non præsent omnino, sed tantum obediant, idque quoniam in tali ordine & loco Ecclesie statuuntur. Quicumque verò illi sunt, à nobis hoc tempore infima plebs appellatur. Plebs igitur non regit Ecclesiam Dei vlla ex parte. Licet enim caput pedibus, & Rector plebe ob officia mutua necessariò indigeat, ut non sit schisma in corpore, sed pro inuicem sollicita sint membra: tamen non potest aut vnumquodque membrum seorsim, aut omnia simul præter caput, vnus capitis honorem, ac in gubernando potestatem sibi, absque eiusdem capitis iniuria, vindicare. Aliud est enim officium præstare, aliud præfidere. Officio pedum & auxilio caput etiam indiget, sed pedes non tantum communi officio & auxilio capitis, verum etiam moderatione eius ac præfidentia opus habent, quod non est officium vulgare, sed eximium, & vnus mentis proprium. Ratio igitur auxilij, non autem præfidentie, per totum Ecclesie corpus communis est. At in omni Democratia plebs etiam infima quarundam rerum cognitionem vnà cum Patricijs & Senatoribus iure publico habet. Nam plebs tam Atheniensis, quam Romana, æquè ac Senatus, aut Equestris ordo, ius habebat iubendi & antiquandi leges, & Iudicia publica in grauissimis quibusque causis exercendi. Habebat igitur Plebs ipsa publicam administrationem in populari statu. At in Ecclesia Dei nihil tale publicè ac suo iure administrare potest Christiana plebs, quia nec scientiam habet, nec potestatem vel se, vel alios regendi, cum sit instar agnorum & ouium, quæ ita Rectore indigent, ut nec seipsas, multò minus Pastores suos regere possint. Verum de tota hac re audiamus doctissimum Gregorij Nazianzeni

Objectionis
reputio.
Heb. 5.
Act. 13.
1. Timoth. 4.
1. Cor. 14.
1. Timoth. 3.
1. Cor. 3.
Rom. 12.
Sunt in Ecclesia, qui actum præfidenti non habent.

Vide Plutarchum in Solone.

In oratione
de modera-
tione in di-
spuacione
bus seruanda
Alius caput,
alius pes.

Opera mē-
brerum mu-
tua est, non
presidentia.

Iob. 34.
Sola mens
præcēt.

Zianzeni Commentarium: *Ordo* (inquit) *in Ecclesia constituitur, ut alij oues sint, alij Pastores, alij præsent, atque imperia accipiant, alius caput sit, alius pedes, alius manus, alius oculi, alius aliud quoddam corporis membrum ad totius Ecclesie concinnitatem, & ornatum, utilitatemq; subditorum, vel Prefectorum. Et quemadmodum in corporibus licet membra inter se abrupta atque distracta non sint, verum tota illa congeries unum corpus sit ex diuersis membris conflatum: non tamen eadem est omnium vis atque facultas (tametsi aliqui ad benevolentiam concordiamq; necessitatem, honorisq; parem in disparibus rationem, alia aliorum opera ex aquo indigeant: Neque enim oculus incedit, sed viam demonstrat: nec pes prospicit, sed ingreditur ac loca permutat: nec lingua voces accipit, id enim aurium munus est, nec rursus auris loquitur, quod lingue officium est: Et naris quidem eorum, quæ officiu sentiuntur, organum est: guttur autem, sicut Iob ait, cibos degustat: manus porro dandi atque accipiendi instrumentum est: mens denique omnibus præest, atque imperat, nimirum à qua vis sentiendi profisciscitur, & ad quam sensus omnes tendunt & referuntur ad hunc quoque modum apud nos, hoc est, in communi Christiano corpore, res se habet. Omnes enim corpus unum in Christo sumus, singuli autem Christi, atque alij aliorum membra. Alij enim dominantur & præsent, alij parent & reguntur. Et quæquam eadem non sit utrorumque actio nisi quis idem esse contendat præesse, quod parere) sicut tamen utriq; in unum Christum ab eodem Spiritu constructi atque compacti. Ac rursus quemadmodum inter eos qui subsunt, permagnum discrimen reperitur, ut qui & doctrina, & usu atque exercitatione, & etate inter se distent: eodẽ modo inter Præfectos quoq; nõ parua differentia est. Hæc Nazianzenus.*

Vt autem propitius ad rem ipsam intremus, atque ad secundam huius orationis partem accedamus, animaduertendum est, nos iam agere non de particulari alicuius ciuitatis, verum de communi totius militantis Ecclesie gubernatione. Quæ communis gubernatione, si ad vniuersum populum iure diuino spectat: certum est, per annos mille quingentos aliquam talem occasionem sese interdum obtulisse, ut oportuerit ad summum hoc Tribunal perueniri. Quæro igitur ab Aduersarijs, an vllum tempus proferre queant, in quo vilius cõmunis causæ cognitionem dijudicationemq; Populus Christianus in se suscepit? Fuitne vnquam in locum aliquem ob eiusmodi causam euocatus? Congregatusne est aliquando? An positæ sunt illi Sedes iudicialiæ? An suffragia tulit? An ad sententiam vltimam peruenit? An secuta est executio? Vbi hoc factum est? Quo seculo? Quibus Imperatoribus? Quo moderante? Quod si nihil tale actum est vnquam: nõne frustra prætextitur à Christo institutum, quod nullo modo per tot secula in vsum aliquem fuerit deductum? Aut est quippiam in toto regno cælorum (quod est Ecclesia) maioris ponderis & momenti, quàm totius mystici corporis Christi publica gubernatio? Quomodo igitur Ecclesia dicitur in commune à populo Christiano gubernari, cum totus populus nunquam hætenus quippiam tale fecerit, per quod iurisdictione hanc suam orbi Christiano testatam redderet? Nec hoc dico, quasi velim vniuersum populum de omnibus locis in vnum conuenisse. Nam sufficeret, vel paucos nomine aliorum comparuisse: modò tamen vocarentur omnes, nec vllus qui se obtulisset, excludi posset: nullaquæ Regio, Ciuitas, Oppidum, Ecclesiæ sic prætermittetur, quin suffragium suum per Legatum aliquem ex ea Orbis terrarum parte missum, interposuisse censeretur. Hoc verò tantum à veritate atque ab vsu omni abest, ut nihil tale vel tentatum vnquam fuisse acceperimus. Testatur quidem Eusebius, Constantinum Imperatorem Concilium generale (tanquam quandam Dei exercitum institueret) in vnum locum coëgisse. Sed quid? An vniuersum populum Christianum eò vocauit? Aut vt suo nomine Legatos mitteret, præcepit? Nihil minus. *Episcopo* (inquit Eusebius) *undiq; per literas honorifice scriptas acciuit. Atq; vna ciuitas eos omnes, tanquam maximã Sacerdotũ coronam ex multiplici nitidorum sterculorum varietate contextam, excepit.* Consentit cum Eusebio Ruffinus sub his verbis: *Constantinus ex Sacerdotum sententia apud urbem Nicæam Episcopale Concilium conuocat, ibiq; Arium, trecentis decem & octo Episcopis residentibus, adesse iubet, ac de eius propositionibus & questionibus iudicari.* Ecce non populus, verum Episcopi sunt conuocati, quod idem in omnibus postea Concilijs factitatũ esse, nemo in historijs Ecclesiasticis versatus ignorare potest. Episcopi verò quid aliud sunt, quàm Optimates populi? At si cognitio ista vel æquè spectabat ad plebem, ac ad Episcopos, vel ex vlla omnino parte ad plebem spectabat: qui factum est, vt negligetur plebs vniuersa? Nam si dicas, eam non per se, verum per Episcopos suos comparuisse: eodem modo dicas, plebem non per se, verum per Episcopos suos Ecclesiam Dei regere. Cum enim Episcopi Concilio affuerint, non plebis nomine, verum suo iure tanquam Optimates Reipubl. Christianæ: aut alij doceantur plebis nomine ad Synodos missi, aut doceantur Episcopi duplices in Synodis partes obiuisse, vnam suo, aliã plebis nomine

De vita Cõ-
stanti. li. 3. c. 6

Ruffinus lib.
1. cap. 4.

In i. Tomo
Corcil. s. 6
sunt Concilij
Niceni.

nomine. Qui aut aliorum nomine Synodis affuerit, eorum nomine, quorũ Legati erant, subscribere solebat. Ita Victor & Vincentius Presbyteri vrbis Romæ dicebãt, se *Nicena Synodo subscribere pro venerabili viro Papa & Episcopo suo Siluestro.* Idemq; aliorum Episcoporum Legati fecerunt. Dic mihi igitur, an vllus vnquã Primas pro plebe suæ Prouinciæ, aut Episcopus pro suæ Dicecesis vel Ciuitatis plebe subscripserit. Percurre veteres Historias, & acta Conciliorum omnium: nihil tale factum reperies. Pro Episcopis verò alicuius Prouinciæ aut Regionis, alios eiusdẽ loci Episcopos cõparuisse, non ignoramus. Nã Patres in secunda Synodo generali apud Cõstantinopolim cõgregati, cum à Damaso Põitice Romano urgerentur, vt Romã se cõferrent, inter alias causas cur id facere no possent, hanc attulerunt: propterea quòd per eiusdẽ Damasi literas ad Theodosiũ Imperatorẽ scriptas ita essent euocati, vt ad iter dũtaxat Cõstantinopolim vsq; faciendũ se præpararent. Atque de hoc vno (inquiunt) Concilio celebrando *consecsum Episcoporum, qui in Prouincijs manserunt, vnã nobiscum attulimus.* Qui ergo ad Synodos conuenerunt, Episcoporum, qui domi remanserunt, consecsum vnã secum attulerunt. Verum de plebis consensu vel domi per Episcopos nominatim petito, vel in Synodos allato, quis vnquam legit, aut quis audiuit? Quod certissimum indicium est, nihil vnquam negotij (saltem suo iure) cuiquam de plebe cum Concilijs aut Prouincialibus, aut Generalibus extitisse. Nam quæ ratio cogeret, vt plebs tota Christiana in Concilijs Generalibus vnã cum Episcopis per Legatos suos præset, eadem cogeret, vt in Prouincialibus Concilijs plebs illius Prouinciæ per aliquos ipsius nomine delegatos adesset. Nunc autem cum nihil tale sit factum, meritò dicimus, nullum tale ius plebis in Ecclesia Primitiua cognitum fuisse. Nam cum nihil minus latere possit, quàm ipsa Ecclesie præfectura, quæ omnium vis oculis exponit: si Christiana plebs gubernationem aliquam suo iure olim consecuta esset, nunquam potuisset illa res latere, aut in omnibus, quæ vsipiam extant, Historijs prætermitti. Omitamus alia Concilia: Illud primum, & antiquissimum, quod ab ipsis Apostolis celebratum est, vtrum plebem Christianam vnã cum Episcopis & Presbyteris iudicantem ac definitentem vidit? Audiamus quid sacra Scripturæ in ea re commemorent. Primum Paulus, & Barnabas, & quidam alij ascenderunt in Hierusalem. Ad quos tandem? An ad vniuersam plebem? Ad Apostolos (inquit Lucas) & Presbyteros. Ascenderunt ergo ad Apostolos & Presbyteros, & tamen non solum ab illis, verum etiam ab Ecclesia, id est, à tota Fidei multitudinem suscepti sunt. Suscipere enim Legatos, qui ob causas Ecclesiasticas mittuntur, cum hoc non ad iurisdictionem Ecclesiasticam, verum ad officium vrbianitatis spectet, æquè ad omnes extendi potest. Deinde, *Conuenerunt Apostoli & Seniores videre de verbo hoc.* Per Seniores autem intelliguntur Pastores populi, & Presbyteri tales, cuiusmodi Timotheus erat, cui data est gratia per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij. Sic enim Presbyterorum & Seniorum nomen sub nouo Testamento accipi, abundè constat ex illis Petri verbis: *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior & testis passionum Christi, pascite qui in vobis est gregem Dei.* Atque etiam Ioannes Apostolus ita de se scribit: *Senior electa Domina, & Senior Gaius charissimo.* Ad Apostolos ergo & Presbyteros ascendebatur. *Apostoli & Presbyteri conuenerunt videre de verbo hoc.* Nam alij etiam Fideles conuenerunt quidem, sed non vt viderent, aut iudicarent de re proposita, sed tantum vt audirent Apostolorum sententias, & ita fidem suam confirmarent. Cum enim magna conquisitio fieret, surgens *Apostolus Petrus dixit: Quid sentatis Deum, imponere iugum super ceruices Discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus? Quis verò post Petrum locutus est? Vtique Barnabas & Paulus Apostoli. Quis deinceps? An quispiã de plebe? Nihil minus. Tacuit enim omnis multitudo, & postquam tacuerunt, respondit Iacobus, dicens: Ego iudico (id est, inquit Chryostomus, cum potestate dico) non inquietari eos, qui ex Gentibus conuertuntur ad Deum, sed scribere ad eos, et quæ sequuntur. Tunc placuit Apostolis & Senioribus cum omni Ecclesia, eligere viros ex eis, & mittere Antiochiam.* Ecce cum sententia de causã fidei dicenda est, eam soli dicunt Apostoli, quorum in loco iam Episcopi successerunt. *Omnes autem multitudo tacuit.* At in eligendo viros, qui Antiochiam mittantur, ne plebis quidem consensus prætermittitur. Hinc discimus, in his quidem quæ facti sunt, multum omnino plebi olim concessum esse: in his autem, quæ ad iurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, nihil eidem plebi esse delatum. Licuit plebi suscipere venientes Legatos, licuit adesse in Concilio, licuit ad eorum legationem suffragari, quos à Concilio ad rei decisionem promulgandam mitti oportebat. Verum in iisdem Concilijs dictionem sententiæ, in rebus præsertim Ecclesiasticis, olim plebi permissam fuisse, id prorsus negamus. Nisi enim plebs in Concilijs iudicium suum interponat, nihil video, cur per suam in illis præ-

Theodoret.
in lib. 5. c. 9

Act. 15.

1. Tim. 4.

1. Petr. 5.

Act. 15.

sentiam Ecclesie regimen vlla ex parte sustinere existimetur. Ita enim iudicij interesse, vt in iisdem nullū dicendæ sententiæ ius tibi sit, hoc nihil aliud est, quàm te priuati loco adesse, tuo ipsius factō declarare.

Nota.

Cæterum vt quod præterea in isto Apostolorum Concilio animaduersione dignum est, non omittamus, illud in primis obseruo, reliquam plebem, quæ in alijs regionibus agebat, ne vocatam quidem fuisse ad hanc Synodum. Neque enim Christiani omnes ex Epheso, Galatia, Corintho, aut ex alijs vrbibus vicinis ad Synodum accersiti sunt. Cur ita obsecro? Nisi quia non erat necesse, vt omnes Christiani conuocarentur. At si omnium erat cognitio, saltem in eo illata illis est iniuria, quod non modò non sunt expectati, sed neque omnino illis denunciatum est, vt saltem adesse possent, si hoc illis videretur. Apostolos verò plebi Christianæ iniuriam intulisse, nemo sapiens iudicabit. Tantum igitur abest, vt iure diuino aut Ecclesiastico plebs Christiana locum sententiæ dicendæ in causis fidei obtineat, vt neque adesse illam necesse sit. Quod si iam illud mihi opponas, ne Presbyteros quidem omnes, aut Episcopos fuisse conuocatos, cum tamen Episcopis ius definiendi, & in Concilij iudicandi tribuamus, audi quid respondeam. Non minus enim à me stat ista conuocandi Episcopos, quàm illa conuocandi Laicos prætermisio. Nam ego neque Democratiam in Ecclesia esse, (quod ipsa conuocandi Laicos prætermisio docet) neque Optimates supremum gubernationis Ecclesiasticæ locum tenere puto, quod etiam conuocandi Episcopos prætermisio docet & confirmat. Et si enim tum Episcopi omnes, vt ad Synodum veniant, inuitari possunt, tum quoties adfunt (neque ob hæresim, aut crimen aliquod grauissimum excluduntur) sententiæ dicendæ ius necessariò habeant, tamen quia primus Ecclesiasticæ gubernationis gradus ex institutione Christi penes vnum Episcopum est: ad Concilij iusti & legitimi (non etiam ad Oecumenici) perfectionem atque adeo solemnitatem satis esse dico, vt ille vnus Episcopus cum aliquot alijs Episcopis & Presbyteris rem cognoscat & definiat. Quæ ipsa res Apostolorum factis confirmatur, qui nihil aliud curarunt, quàm vt ad Apostolos ac Presbyteros in Hierusalem, vbi Princeps Apostolorum D. Petrus erat, ascenderent. verum de his postea. Nunc nihil aliud querimus, quàm vt ostendamus, plebem Christianam ab omni gubernatione remotam esse. Primum, quoniam sit instar ouium & agnorum, qui neque se, neque alios regere possunt. Deinde, quoniam maior plebis pars scientia & doctrina semper caret, sine qua nullum regimen Ecclesiasticum exerceri potest. Tum autem, quia eum in corpore Ecclesie locum tenet, qui parère tantum debeat: quemadmodum pedes & crura in corpore humano tantum parent, nec vlla ex parte imperant. Postremò vsus Ecclesie docet, nullum ius plebi esse in causis fidei disceptandis, propterea quod plebs tota nec vnquam sit ad Synodos conuocata, nec pro se Legatos, qui nomine ipsius subscriberent, vnquam miserit, nec si quando adfuisset, sententiam suam ritè atque ordine interposuerit.

Tertio demum loco superest, vt ostendam, hoc genus popularis regiminis in Ecclesia Dei constitutum non esse, propterea quod minus laudabile, ac minus præclarum cæteris gubernationum generibus existit. Nam si profani vrbium conditores, & earum impij atque Idolis dediti Legum-latores nihil magis optauerunt, quàm vt Ciuitates ab ipsis creatæ aut constitutæ perpetuò starent ac florent, ob eamque causam in Ciuitatibus gubernationem atque ordinem posuerunt, quem longè optimum iudicarent: quis dubitet, quin sapientia Dei Patris Reipub. in terris erectura, eandem & optimis legibus, & optimo genere gubernationis munierit ac firmarit? Necesse iam vt sit, eos, qui Ecclesiam democraticè gubernari defendunt, simul etiam defendere, quod popularis gubernatio sit humano generi & omnium vtilissima, & longè optima. Tantum verò abest, ne Calvinus id affirmare auderet, vt omnes gubernandi formas inter se conferens, non dubitauerit scribere: *Proclius est à regno in tyrannidem lapsus: sed non multò difficilius ab Optimatum potestate in paucorum factionem: multò verò facillimus à populari dominatione in seditionem.* Ab ijs igitur, quæ mihi Calvinus concedit, ita concluderim. Christus in sua Ecclesia non posuit eam regiminis formam, à qua lapsus multò facillimus in seditionem existat, quia *pax, non dissensionis auctor est:* sed ex Caluini sententia multò facillimus est lapsus à populari dominatione in seditionem: non igitur posuit Christus in Ecclesia sua dominationem popularem. Et hoc quidem Caluini verbum tantopere aduersatur Lutheranos sententiæ, vt quid respondere aliud possint, quàm Caluinum falli ac decipi, prorsus non intelligam. Calvinus verò ipse non fatebitur aliquando, se ipsum in hac re deceptum esse. Quid ergo dicet? Vtiq; se non prorsus popularem Dominationem in Ecclesia ponere,

Instit. c. 20

ponere, sive mixtam ex populari & Optimatum potestate. Ita enim vbique docet.

Primum ista commixtionis ratio, quam Calvinus excogitauit, abundè ostendit, nullum certum politie genus huic homini placuisse; cum tamen Lutherani aperte fateantur, Ecclesie Regimen Democraticum esse ac populare. Iam verò si Calvinus omnino voluit mixtam ex pluribus formis gubernationem vni alicui formæ præferre, saltem debuit suum illud regimen aut ex omnibus tribus gubernandi formis componere, aut duas meliores formas, ac non duntaxat duas peiores miscuisse. Ipse autem fatetur, *facilem quidem esse lapsum à regno in tyrannidem, sed facillimum à dominatione populari in seditionem.* Debuit igitur genus aliquod medium ex Regio & Optimatum statu constare, propterea quod ab illis formis non nisi facilem lapsum in contraria vitia esse arbitratur, ac non prætermisso Regno (à quo fatetur non nisi facilem esse lapsum in tyrannidem) ad popularem dominationem cum Aristocratia temperandam se conferre, à qua *facillimum in seditionem lapsum esse* concedit. Nam si omnino voluit populo suū quandam locum ac potestatem concedere, etiam visibili vnus gubernationi debuit suum locum reliquisse, quod vtiq; si fecisset, non tãtopere à vero aberrasset. Omnes enim fatentur, vnus principatum, cui Senatus Optimatum adiungitur, longè pulcherrimum esse inter homines gubernationis modum. Nunc autem nec vnus aliquod regiminis genus cæteris omnibus præfert, & cum plures gubernationum formas confundat, nec omnia tria, ac iteq; duo præstantiora in mixtionem suam adhibet, sed prætermissa Monarchia, quæ (vt pote) Dei ac naturæ propria) omnium dignissima est: reliqua duo ita commiscet, vt multitudini tamen potiores partes necessariò deferat. Cum enim plus quidem possit, minus autem plebeijs concedi non possit, quàm vt suffragia sua ad id de quo agitur conferant, & suffragia plerumq; ex numero æstimentur, nec aliter ea vnquam in Ecclesia Dei æstimata fuisse doceri possit, necesse autem sit vt plebs numero vincat Optimates: profectò euenit, vt si plebs cum Optimatibus in Ecclesia regenda concurrat, prærogatiua semper sit plebis. Etenim quanquam Optimates bonis ac salutaribus consilijs populo præeant, tamen cum ad sententias & consensum semel ventum est, illa causa vincet, quæ maiori multitudinis parti probabitur. Quæ cum ita se habeant, frustra vult Calvinus, Pastores præesse populari electioni, *ne quid vel per leuitatem, vel per mala studia, vel per tumultum à multitudine peccetur.* Quomodo enim ista in populari statu vitari possunt, cum rei summæ non penes illos, qui præsunt, sed penes ipsum populum sit, cuius pars maior & leuis semper est, & plerumq; in peiora proclius?

Graue D. Chryostomo visum est, vt Magistratus aliquis populo seruiat, vel solùm captandæ gloriæ causa. *Si enim ab eodem Magistratu, quid populus sit, percontaberis: quiddam (inquit) tumultus perturbationisq; plenum, è stultitia maiori ex parte constans, atque temere compositum, ad instar fluctuum maris varia & pugnante sententia sepe numero iactatum. Qui igitur sub eiusmodi Domini seruitio premitur, nonne omnium est sanè miserimus?* Hæc Chryostomus. Quod si vir tam sapiens miserum illum & seruum iudicauit, qui solùm ob auram popularem captandam, populo seipsum priuati subijcit, propterea quod populus perturbationem plenus est, atque è stultitia maiori ex parte constat: quid de illo dicturus esset, qui regimen ipsius Ecclesie populo subijciendum prædicaret? Nonne illum & seruum, & stultum iure assereret? Nam si populus, etiam cum non sedet ad Reipub. gubernacula, tamen ex ipsa vi multitudinis in animos non æqualium modò, sed etiam magistratuum suorum ita dominatur, vt eos ad studia vulgi effusis sumptibus venanda pelliciat: quid faciet hæc bellua, si in Regio etiã solio collocetur? Quàm tunc arrogans, quàm seditiosa, quàm inconstans & vana euadet? Dicant sapientes quicquid ipsis videbitur, suadeant, dissuadeant, mimentur, blandiantur: si tamen semel cõcesserint iuris aliquid in re statuenda populo competere, præterquã quod nõ deerunt vnquam Pastores, qui ambitione aut auaritia ducti, sub specie honesta populo peiora quæque amplectenda proponant: etiam ipse populus partim non intelligens rei grauitatem, partim gratia & studijs delinatus, partim libidine & impetu commotus id faciet, quod ex ipsius aut commodo, aut cupiditate futurū apparebit. Itaq; illud in Christiana Reipub. eueniet, quod sapientissimi quique in ipsis gentilijs ciuitatibus vituperandum meritò iudicabant. Etenim Anacharsis professione Philosophus, natione Scythæ, cum interfuisset concioni Atheniensium, quorum status erat popularis, vidissetque grauissimos viros in hanc illamque partem suadere, populum verò decernere: ad Solonem conuersus, *admirari se dicebat, quod apud Græcos viri sapientes dicerent, stulti verò iudicarent.* Eleganter sanè per ipsius naturæ lumen animaduertit, plus sapientiæ in illis requiri, ad quos decernendi & statuendi potestas, quàm in illis ad quos suadendi officium

In Ioan. Homil. 2.

Plutarchus in Solone.

officium pertineret. Satis enim est ut is, qui suadet, probabiliter in vnam partem dicat. Oportet verò ut is, qui decerneret, vtramque partem non tantum probabili, sed vera etiam ratione diiudicet, sciatque, præsertim in causa fidei aut morum, quid vel amplectendum sit, vel euitandum. At longè maior populi pars tantum ab isto acuminè abest, ut vix nouerit verum videre, quando à sapiente viro clarissimè proponitur, & ante oculos omnium constituitur: id quod (omisso Anacharsi) à Philosopho Christiano confirmatum audiamus. Is erit D. Augustinus omnium ferè Theologorum sapientissimus, qui ad Honoratum Manichæum de utilitate credendi scribens, quodam in loco sic habet.

De utilitate credendi. c. 12.

Stultis vtilius est obtemperare.

Stultus non est sui facti dominus: non ergo regit.

Argumentatio Augustini etiã in Religione valet.

Nemini dubium est, omnē homines aut stultos, aut sapientes esse. Nunc autem sapientes voco, non cordatos aut ingeniosos homines, sed eos quibus inest, quanta inesse homini potest, ipsius hominis Deiq; firmissimè percepta cognitio, atque huic cognitioni vitæ moresq; congruentes: ceteros autem, cuiusque modi artibus inertissiq; affecti sunt, quolibet victu probandi siue improbandi, stultorum in numero deputauerim. Quæ cum ita sint, quis mediocriter intelligens, non planè viderit, stultis vtilius atque salubrius esse, præceptis obtemperare sapientium, quæ in suo iudicio vitam: degere? Nam factum omne si rectè factum non est, peccatum est. Nec rectè factum esse vilo modo potest, quod non à recta ratione proficiscitur. Porro recta ratio est ipsa virtus. Cui autem hominum virtus, nisi sapientis animo præsto est? Solus igitur sapiens non peccat. Sultus ergo omnis peccat, nisi in his factis, in quibus sapientis obtemperauerit: à recta enim ratione talia facta proficiscuntur, nec, ut ita dicam, dominus sui facti stultus existimandus est, cum est tanquam instrumentum ministeriumq; sapientis. Quare si omnibus hominibus non peccare, quam peccare melius est: melius profecto stulti omnes viuere, si ferui possent esse sapientium. Atque hoc si in rebus minoribus, ut in mercando vel colendo agro, in uxore ducenda, in suscipiendis educandisq; liberis, in ipsa denique re familiari administranda expedire nemo ambigit, multò magis in Religione. Nam & res humana promptiores ad dignoscendum sunt, quam diuina: & in quibuscūque præstatoriibus & sanctioribus (rebus) quò magis eis obsequium cultumq; debemus, eò sceleratius periculosusq; peccatur. Nihil igitur nobis restare amodò vides, quam diu stulti sumus, si nobis vita optima & religiosa cordi est, nisi vi queramus sapientes, quibus obtemperando Dominationem stultitia neg, ita multum sentire, dum inest nobis, & euadere aliquando possumus.

Ex hac D. Augustini grauisima disputatione facile addiscimus, & quàm pauci verè sapiētes inueniātur, & qui sapiētes nō sunt quàm longè ab omni Dominatione arceri debeant etiã in causis ciuilibus, ac multò magis in ijs quæ Religionis sunt. Nec est quòd quispiam opponat, Spiritum Dei etiam in mulieres & pueros effusum esse. Hoc enim & nos fatemur: easque mulieres, & eos pueros in numero sapientium habemus. Verum vnde cognosces quis ille sit, cui spiritus præ cæteris donetur? Hoc enim est quod Augustinus mox inuestigat, cum ait: *Difficillimam oriri quaestionem, quomodo stulti sapientem inuenire possent, cum nomen sapientis & plerique ex obliquo sibi vendicent, & tamen de rebus ipsis, quarum cognitione constat sapientia, ita inter se dissentiant, ut aut nullum eorum, aut certum unum necesse sit esse sapientem.* Quid ergo est? Huic (inquit Augustinus) tam immani difficultati quoniam de Religione querimus, Deus solus mederi potest. Is igitur quo pacto medicinam istam adhibuit? Respondet Augustinus. *Christus asserens medicinam, miraculis conciliauit auctoritatem, auctoritate meruit fidem: fide contraxit multitudinem: multitudine obtinuit vetustatem: vetustate roborauit Religionem, quam non solum Hæreticorum ineptissima nouitas fraudibus agens, sed nec Gentium quidem veterinosus error violenter aduersans, aliqua ex parte conuelleret.*

Christus igitur per miracula sua sibi auctoritatem ac fidem apud turbas conciliauit, qua semel parta, Discipulis etiam ipsius, partim quòd à Christo mittebantur, partim ob miracula quæ ipsi fecerunt, & ob sanctissimam ipsorum vitam credebatur. Discipulis Christi mox alij, ac deinceps alij tam diu successerunt, donec ipsa iam vetustas instar miraculi esset. Verum ut Christus ipsa Dei sapientia fuit, sic post illum nihil Apostolis ipsius, nec post illos aliquid Apostolorum Successoribus sapientius aut in Ecclesia esse, aut ab hominibus cognosci potest. Ad hoc enim non cuiuslibet de turba, sed paucis potissimum & miraculorū & linguarum dona concessa sunt, ut cæteri scirent, per illorum sapientiam imperitæ multitudinis turbam esse moderandam. Ex quo apparet, minimè omnium debere populum Christianum præesse, cum omnino ei expediat non dominari, sed obedire etiam in profanis negotijs. quantoque magis in sacris & Ecclesiasticis? Er quia semel in Augustini grauisimam auctoritatem incidimus: à quibus ille sapientiam istam petendam iudicauerit, attendamus. Nam ut nunc docuit, longè maximam hominum partem stultorum numero habendam, & solam esse auctoritatem quæ stultos mouet, auctoritatem

auctoritatem verò miraculis primùm conciliatam, ac deinde sequentium multitudine & temporis vetustate firmatam esse: sic in eodem libro declarat, *hæc multitudinis Primates querēdos esse, ut ab his potius de sacris literis aliquid discatur. Qui Primates (inquit) si non essent, discendum omnino esse nescirem.* Ita, quanquam ipsa multitudo fidelium multum momenti ad fidem de aliqua re faciendā afferat, sapientia tamen Dei, quæ auctoritatem fidei Christianæ per multitudinem credentiū attulit, multitudinem per *Primates ipsius* & ad fidem perduxit, & in Ecclesia tenuit. Vnde alibi Augustinus manifestè affirmat, *paucos spirituales in Catholica Ecclesia ad sincerissimam sapientiam cognitionem peruenire. ceteram* (inquit): *urbam non intelligendi viuacitas, sed credendi simplicitas iustissimè facit.* At certè si regimen vniuersalis Ecclesie penes populū esset: oporteret ipsam multitudinem tanta viuacitate intelligēdi pollere, ut Primates suos instruere ac docere posset. Par enim est, ut qui summū in Ecclesia locum tenet, summū etiam sciētiæ donum possideat: ut possit rationem de ea fide reddere, quam à tota Ecclesia retinendam pro auctoritate dominationis suæ asserit. Verum ut breuiter ista concludā, præterquam quòd nulla Scripturarū auctoritas producit, in qua Christus populo Christiano suam Ecclesiam cōmiserit: præterquā quòd Christianus populus nunquā ab Ecclesia primū instituta in vñū locū, aut per se, aut per Legatos suos cōuenit, ut regiminis sui specimē in cōmune ederet: præterquā quòd hoc genus regiminis & plenū tumultu, & male ex duobus tantum, ijsq; minus præclaris generibus cōmiseretur: etiã itatus popularis à natura ipsa lōgissimè recedit, quæ ubiq; Primatum, & non multitudinis dominationē & instituit, & amplectitur. Neq; verò aut Angeli, aut cæli, aut stellæ, aut Patriarchæ, aut Iudæi à maiore multitudinis parte regebantur, aut ipsæ Gētes tam approbarent popularem statū, quàm Regiū, qui etiã statū à Deo Monarchias ingētes ob totius mundi bonū erigente supra omnes alios cōmendatus est. Ut mirer quod exemplū aut Dei, aut naturæ sequantur, qui velint Ecclesiam à bellua multorū capitum regi. Sed si veritatē amamus, præ odio Primatus Romani, ad hæc cœcitate detrusi sunt. Cum enim illū Principatum, qui tam clarè in Petro institutus, & tã manifestè in Ecclesia Romana propagatus est, omni ratione oppugnandū fusciperent, omnia etiam absurdissima dicere maluerūt, quàm ut aliquid cōtra vnius Primatum nō dicerent. Sed nūc argumenta illorū audiamus, ne se inaudita causā cōdemnatos querantur.

Ibid. c. 14.

Contra Ept. sto. fundam. cap. 4.

¶ Rationes eorum confutantur, qui statum & gubernationem Ecclesie Christi volumi esse popularem.

CAPVT VIII.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Cum Ecclesia (secundum Illyrici mentem) non quemuis confusum populi conuentum (ut agora) sed ordinatū & per classes suas distinctū, maxime apud Athenienses significet: Apostoli nomē Ecclesie in vsum assumpserūt, ut ostenderēt, politiā Ecclesie esse quidē Democraticam, non tamen confusam, verum ordinatam.

RESPONSIO.

QVID afferunt isti homines præter sua placita, cur Apostoli, quando nomen Ecclesie in vsum assumerent, ad Atheniensium præcipuè cœtus atq; instituta respicerēt? Scilicet Hebræi homines, nec aliunde ferè quàm à Spiritu Sancto per miraculū edocti, dederunt operam, ut scirēt quo verbo populus Atheniensis cœtus suos, vel confusos, vel ordinatos distingueret. Quantò rectius iudicabimus, Apostolos hoc ipsum Ecclesie nomē à Septuaginta duobus Interpretibus, accepisse? Cum enim sacras Literas gētibus Hebrææ linguæ ignaris tum in cōcionibus exponerēt, tum descriptas traderent: necessariò illas in Græca lingua, ut à Septuaginta Interpretibus ante aliquot secula cōuersæ fuerāt, & ipsi legerūt, & gentibus legēdas tradiderunt. Apud Septuaginta verò Interpretes quanquam Synagogæ nomen multò frequētius quàm Ecclesie reperitur, tamē non rarò etiã Ecclesie vocabulū occurrit. Verbi gratia: In Libro Deuteronomij quater apud Septuaginta Interp. Ecclesie nomen eodem in loco legitur. Vbi certè non significat popularem aliquē statū, sed eū potius, qui sub vnius Moyse principatu degebat. Sic etiã cum Saul Israëliti populi Rex esset, Dauid de populo sub illius principatu agēte dixit, *γνώσεθ' ἡ πόλις ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ. cognosceat vniuersa Ecclesia hæc, quia nō in gladio, nec in hasta saluat Dominus.* Et postea: Cum Salomon Rex benediceret populo in dedicatione Templi, Septuaginta frequenter

Deuter. 23.

1. Reg. 17.

quentem populi sed maxime Seniorum conuentum per nomen Ecclesiae expresserunt, dicentes: *Omnia Ecclesia Israel stabat.* Ecclesiae igitur appellatio non repugnat statui Regio, sed conuentum populi significat, siue is conuentus sub Rege, seu etiam sub Optimatibus celebretur. Ac tamen quod quisque conuentus magis ordinatus est, eo laudabilior sit: tamen Ecclesiae nomen ad confusum etiam conuentum à Diuo Luca in Actis Apostolorum describendis accommodatur. *Et erat (inquit) Ecclesia confusa.* Nihil ergo solidi ex Ecclesiae vocabulo ad stabilendam populi Christiani Democratiam concluderis. Quinimò cum Ecclesia primum ab euocando sit denominata, cumque & is, qui nos euocat, *Deus vnus* existat, & is, per quem nos euocat, vnus Christus sit, & modus, quo euocamur, *vna sit fides*, & nexus, quo euocati coniungimur, *vnus sit corpus, vnus spiritus, eadem charitas, vnaque spes vocationis nostrae*, & finis quo tendimus, vna sit aeterna vita: rectius meo iudicio dixeris, per Ecclesiae nomen statum eum, in quo vnus sit Princeps, designari. Nam omnis Ecclesiae ratio ab vno Principe profluit, vno vinculo continetur, & in vnum finem destinatur. Cum verò tam Synagoga, quam Ecclesiae nomen apud Septuaginta Interpretes in vsu fuisset, Augustinus eam rationem attulit, cur noster status Ecclesia potius appelletur, quod videlicet *Ecclesia ex vocatione, Synagoga verò ex congregatione appelletur. Conuocari, magis hominibus conuenit: congregari, magis pecoribus.* Quod si prophani vsus aliqua ratio habenda est, cum Iacobo Tusano diceret, *Ecclesiam* proprie apud Athenienses appellari conuentum eorum, qui non foris, sed intus habitant. Nam quoties ad magnae alicuius rei spectaculum homines ex agro accerserant, illam rem Athenienses non Ecclesiam, sed *Διδασκαλίαν* appellabant. Et sane magna cum ratione ceteri Fidelium nomen illud imponitur, quod ciues illos ac domesticos, non aut rutilicos, & peregrinos esse designet. *Sumus enim iam non hospites & aduena, sed ciues Sanctorum & Domestici Dei.* Verum ut Sancti iam facie ad faciem Deum in caelo videntes potissima pars Ecclesiae sunt, neque tamè propterea reguntur à seipsis populariter, sed regio & monarchico vnus Dei Principatu gubernatur: sic altera Ecclesiae pars, quae adhuc in terris agit, potiore suam partem, quae in caelis agit, quantum potest imitans, non populariter, sed ab vno Pastorum Principe gubernari debet.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Pergit Illyricus in illo suo commento: & vniuersam rationem Ecclesiasticae Politiae describens, eam dicit esse Democraticam quidem, verum ordinatam, *ut qua habeat suum regem Christum, & suam Aristocratiam Doctorem, ac principum membrorum, quem ordinem aut harmoniam etiam Paulus, Rom. 12. & 1. Cor. 12. & Ephes. 4. describit.*

RESPONSIO.

Quid Paulus in duodecimo capite tam Epistolae ad Romanos, quam prioris ad Corinthios, itemque in quarto ad Ephesios sibi voluerit, iam ante declarauimus. Etenim cum in illis locis Ecclesiam corpori humano simile esse dicat, nec politia corporis humani aut animalis cuiuspiam sit democratica, verum regia & monarchica, utpote in qua principatus penes vnum est, siue id cor, seu cerebrum existat: cumque si rationem, quae potissima hominis pars est, consideremus, membra corporis omnia sic ei subsint, ut nullo modo ad communem corporis gubernationem illa concurrant, sed vniuersa regantur ab vna mente ac ratione, quae sola praesidet: quis non eodem modo politiam corporis Ecclesiastici diuinitus ita ordinatam esse dicat, ut vnus in ea primas teneat, cetera verò membra, secundum quod vel nobiliora, vel ignobiliora sunt, sic magis aut minus de Principatu capitis vnus participet, cum interim omnia vni potissimum Principi obediant? Deinde in his Illyrici verbis id summa reprehensione dignum esse non dubito, quod dum Ecclesiae politiam ex Christo, ex Optimatibus, & ex tota plebe Christiana consistere vult: interim Christianorum plebem infimam ipsi Christo parem in aliqua saltem gubernationis parte facit. Nisi enim in aliquo ciuitatis negotio tantum efficiat plebs, quantum non modò Pastores alij, verum etiam ipse Rex Christus: frustra status Ecclesiae vocatur popularis. Neque verò vllam puto Rempublicam (quae saltem rectis legibus aut moribus regeretur) aliquando extitisse, in qua gubernandi ratio non fuerit aliquantulum mixta. Quis enim Rex bonus caruit vnquam Senatu suo? Porro Senatores quid aliud sunt, quam Optimates? Aut qui Optimates vel in constituendo Magistratu, vel in tributis exigendis, vel in rogandis legibus, similibusque causis non aliquid saltem loci plebei reliquerunt? Quemadmodum igitur Monarchia vel Regnum vocatur, non solum vbi Optimates aut plebs nihil omnino possunt, verum etiam vbi Rex plus illis potest: & quemadmodum status Optimatum ap-

matum appellatur, non vbi vulgus ab omni actione publica prohibetur, verum vbi summa rei paucis Principibus potissimum administranda committitur: sic popularis status erit, non vbi Rex aut Nobiles nihil possunt, verum vbi plebs in aliqua saltem gubernationis parte aut plus illis, aut certe non minus potest. *Iudicauit Populus Romanus de perduellione etiam sub Regibus, si quis à Diuinitis ad populum prouocasset:* nec tamen propterea is status dicebatur esse popularis. In omni enim mixto statu id potissimum attenditur, quod ceteris partibus antecellere videtur. Quid ergo sibi voluit Illyricus, quando politiam Ecclesiae ex Christo velut summo Rege, atque ex Doctores & praecipuis membris velut Optimatibus constantem, nihilominus popularem appellauit? Fac nonnullas causas ad plebs non minus, quam ad Optimatum cognitionem pertinere. An tamen quisquam vsque adeo desipit, ut in illis ipsis causis plebem, atque etiam Optimates plebi adiunctos, non minus quam Christum efficere putet? Si plebs atque Optimates cum Christo in vlla parte administrationis ex aequis partibus concurrunt, concedo statum Ecclesiae ex illa parte popularem dici posse. Verum si nihil omnino proferri potest, in quo plus infinitis partibus soli Christo, quam toti praeterea populo tribuendum non sit: quomodo tanta erit in vlla re plebs atque Optimatum facultas, ut status Ecclesiae vniuersus potius à populi administratione, quam ab ipsis Christi Principatu nominetur? Cur non potius, quia quicquid populi Dei habet, Christi dono habet: ad honorem Christi Regis nostri dicimus, Reipublicam Christianae statum aut non nisi regium, aut certe magis regium esse, quam popularem? An id fortè intellexit Illyricus, inuisibilem Ecclesiae Dei politiam ab vno Rege Christo pendere: visibilem verò à toto populo Christiano? Nam si hoc ipsum non sensit, blasphemem nimum de Christo sensit, cui plebem in vlla parte gubernandi adaequauit. Si ergo Christum inuisibilem, populū visibilem modo praesente vultur quae dissimilia erant, simul in oratione sua coniunxit? Cur visibilem gubernatorem cum inuisibili, mortalem cum immortalis confundit? Duplicem igitur politiam Ecclesiae Illyricus ponat, necesse est: vnam inuisibilem & regiam, secundum quam solus Christus omnia per ministerium eorum, quos ad eam dignitatem vocauit, moderatur: altera visibilem & democraticam, in qua populus totus, hoc est, tam Pastores & Doctores quam vulgus Ecclesiam Dei ex aequo regit. Omittamus illud ex aequo: ut reliqua oratio tam Caluini, quam Illyrici opinionem confuset. Nam Caluinus plebs minus quidem quam Optimatibus, sed aliquid tamen necessarium in ratione gubernandi concedendum existimauit. Ergone duplicis generis & conditionis, Ecclesiae regimen est? Aut alia est, quae videtur foris, & alia, quae intus latet, Reipublica Christianae forma? Nonne prima statim facie pulchrius, magisque decorum esse iudicares, si cum externa politia Ecclesiae ab illa inuisibili Monarchia Christi profluat, altera potius alteri similis, quam dissimilis foret? Aut tu aliam Democratiam tuam originem edes, praeter ipsius Christi Principatum? Quod ergo generat, nonne potius aliud sibi simile generat, quam diuersum? Monarchia (inquam) inuisibilis, quae in Christo iam latet, potius visibilem Monarchiam, quam populus Dei regatur, generabit, quam Democratiam quae longius etiam à Monarchia, quam Optimatum status, abest: nisi fortè monstri similem vis esse diuinam Ecclesiae Dei gubernationem. Quando enim proles non refert imaginem & similitudinem generantis, iam certè ad monstrum naturam ea res vergit. Quaecumque autem sit ratio & forma Ecclesiasticae gubernationis, illa non nisi proles eius Monarchiae est, per quam Christus in totam Ecclesiam dominatur. Antequam Filius Dei carnem assumpsisset, in honore visibilis Monarchiae suae adhuc futurae, Ecclesiam suam non per populū vniuersum, sed potissimum per Pontificem vnum vniuerso populo visibiliter praesidentem gubernauit. Et tu nunc postquam Christus carnem & assumpsit, & in immortalitatem transtulit, non modò vnum Pontificem, ac neque solam Pastorum multitudinem visibiliter vis praesente, verum etiam totam plebem ad visibilem Ecclesiae regimen vocas? Obsecro te, qui ad tempus regit Ecclesiam Christi, nūquid in ea re minister non est aeterni Principatus, quem solus Christus accipit? *Sic nos existimes homo ut ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei.* Nūquid ergo prorsus omnes Christiani aliqua Mystra dispensant? aut simul omnes Christi sunt ministri? Nunquid omnes aliquo ministerij genere funguntur? Verum de his rebus iam ante satis copiose dictum esse puto.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Iubet Christus eum, qui neque fratrem admonentem, neque duos testes audierit, denunciari Ecclesiae, velut supremo tribunali. Ecclesiae verò pars Laici & plebs infima sunt. Habent igitur & illi ius suum in controuersijs cognoscendis.

RESPONSIO.

Ma. h. 18. Cum Christus iubet peccatorem contumacem Ecclesie denunciari, per nomen Ecclesie publicum aliquod (fateor) Ecclesie forum intelligit. Nam primum, inter eum qui deliquit, & eum in quem delinquitur, priuatim agi vult, vt famæ delinquentis parcat: mox autem si non emendetur, neque ex toto priuatim, neque publice, verum media quadam ratione coram duobus aut tribus testibus agendum est. Quod si delinquens neque sic penitentiam agat, prius ad publicum Iudicium acceditur. Sed quodnam est hoc publicum Iudicium? Certè illud, in quo Præsules populo adstante causas cognoscunt, & sententiam ferunt. Populum adstare dixi, non quod necesse sit, aut singulos de plebe, aut maiorem partem, aut quenquam, præter eos quorum interest, adesse: verum quod nemo arceri facile possit ab eo loco, in quo Iudicium publicum exercetur. Item interesse iurisdictioni quidem plebs potest, præesse non item. Apollolus enim cum de civilibus causis ageret, certos Iudices etiam minimos quosque & contemptibiles, potius quam nullos, ab Ecclesia constitui voluit, vt Christiani apud suos potius, quam apud infideles iudicarentur, si omnino volebant litigare. Quod si non omnis populus in causis seculi iudicat, sed ij tantum qui constituuntur: quanto minus idem ipsis permittetur in causis spiritualibus & Ecclesiasticis? Nam vt cum certi ministri constituti sunt, omnis populus promissè ne ministrare non potest: sic postquam certi Iudices in Ecclesia sunt constituti, nullus præterea debet se huic negotio ingerere. Vnusquisque (inquit Apostolus) maneat in uocatione, in qua vocatus est. Quid quod D. Ambrosius eum locum Apostoli, in quo sapientem si quis est constitui voluit, vt inter fratres iudicet, ita interpretatur: Ideo fratrem iudicem eligendum dicit, quia adhuc rector Ecclesie illorum non erat ordinatus. quasi dicat: ordinato semel Rectore, iudicandi potestas penes illum solum existet, donec ipsa Ecclesia ciuiles Magistratus sortita sit, qui de secularibus causis cognoscat. Quæ omnia D. Chrysostomus probè sciens, hæc verba Christi (Dic Ecclesie) in hunc modum interpretatur: Dic Præsubibus, & Præsidentibus. Imò Illyricus, qui Democratiam supra ceteros vrget, in libro de sermone Scripturarum, dicit: Nonnam quam Ecclesia videtur significare tantum ministros, & Sacramentorum, & aliquos Seniores & intelligentiores: sicut Chrysostomus interpretatur dictum Christi, Matth. 18. Dic Ecclesie. Sed tamen potest exponi de toto cætu vnus loci, cum ei quid publicè indicatur. Si hæc omnia essent vera: non tamen conuinceret hic locus, regimen vniuersalis Ecclesie ad populum pertinere. Nam quod de vnus loci cætu nominatim dicitur, non vtique continuo pertinet ad omnium locorum cætus Ecclesiasticos. Verum nunc quale est, vt Illyricus à D. Chrysostomi sententia, & ab vltu Ecclesiarum omnium recedat, & suum somnium nobis pro Euangelio obrudat? Nam si D. Petrus cognito Ananias ac Saphira mendacio, ac voti violatione, homines castigauit, non expectat vilius præterea consilio vel consensu: itemque si D. Paulus fornicatorem Corinthium excommunicauit, non adhibito in consilium cætu Corinthiorum (aberat enim corpore ab illorum cætu) quid hoc est, quod Protestantes causarum eiusmodi cognitionem ad vniuersum cætum necessariò spectare dicunt? Quali verò postquam Christus dixerat: Dic Ecclesie: non statim subiecerit, Quacunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis: perspicue declarans, nomen Ecclesie ad Apostolos tunc, qui soli poterant ligare & soluere, & ad Apostolorum Successores, atque ad eos qui vicem Episcoporum gererent nunc spectare. Vnde Ignatius tam præclarus Apostolicorum temporum, ac eorum, quæ in Primitiua Ecclesia gerebantur, testis, affirmat nihil in Ecclesia Episcopo maius esse, ut pote qui Sacra Deo facit pro totius mundi salute. Quod si nihil in Ecclesia maius Episcopo est, profectò nec ipsius plebis Christianæ Clericorumque omnium eiusdem Ecclesie maius tribunal esse potest. Nam quod Cyprianus ad Presbyteros & Diaconos scribit, à primordio Episcopatus nec staueram nihil sine consilio vestro & sine consensu plebis mea priuata sententia gerere: nonne aperte ostendit, primum inter Presbyteros & plebem, deinde inter Episcopum & Presbyteros magnum discrimen intercessisse? Presbyteri dabant consilium, non tamen iudicabant, vel præscribebant præsentem Episcopo. At plebs tantum aberat à præsentia, vt neq; consilium quidem, sed tantum consensum suum impertiret. Nec enim plebis consensum necessariò expectare debebat Episcopus: alioqui non dixisset Cyprianus, se stauisse nihil gerere absque plebis consensu. Nam eo verbo docet, licuisse quidem sibi aliud facere, verum se illa mente fuisse, vt vellet ad eam rem sese obligare. Interim verò Episcopus, aut de mandato eius alius quispiam, modò aliunde in causa instructus esset, omnia quæcunque ad Presbyteros, plebèmue in commune non pertinebant, poterat vel

terat vel sine Presbyterorum consilio, vel plebis consensu peragere: idque in persona Christi, tam D. Petri, quam D. Pauli exemplo. Et sanè fateor, magnæ cuiusdam tum humilitatis, tum perfectionis fuisse, atque adhuc esse, vt Episcopus omnia cum Presbyteris & grauioribus ex plebe conferat, & communicet. Sed oportet ea quæ consilij sunt, ab ijs quæ sub præceptum cadunt distinguere. Consilij autem fuit, vt Episcopus nihil magnum sine Presbyterorum Senatu ageret. Vnde D. Ambrosius ita scribit: Et Synagoga, & postea Ecclesia Seniores habuit, quorum sine consilio nihil agebatur in Ecclesia. Quod qua negligentia obsoleuerit, nescio, nisi forte Doctorum desidia, aut magis superbia, dum soli volunt aliquid videri. Hæc ille. Siue autem desidia, siue superbia factum sit, vt Doctores soli præsideant: certè D. Ambrosius non dicit omnino illegitimum illicitumue esse, vt soli Episcopi aut eorum Vicarij præsent Ecclesiasticis causis. Nec solos cum dico, id ita intelligo, velut nulli debeant ipsis adesse: verum quod neque solenne sit Presbyteros omnes conuocari, neque necessarium: modò tamen ij adsint, quorum consilij iudex plenè instrui queat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Scribit Lucas, Presbyteros Ecclesie, Christianorum Suffragijs electos. Ac Mathias, & septem Diaconi suffragio vniuersi cætus ad ministerium vocati sunt. Et antiqui Patres (vt Cyprianus & Leo) testantur, Episcopos à Laicis electos. Cum autem eligere Episcopos, nonnulla regiminis Ecclesiastici pars sit, regimen Ecclesie penes Laicos etià est, & ideo democraticum.

RESPONSIO.

Etiamsi daremus, Episcopos tam olim fuisse electos, quam nunc à Laicis necessariò debere eligi: non video tamen quod ex eare concludi queat, Ecclesie regimen populare esse. Nam in regnis aliquot Reges non succedunt per cognationem, sed eliguntur (vt in Polonia fit) aut in Comitibus Nobilium, aut in plebeijs: neque tamen propterea is status aut Optimatum, aut popularis est. Nam qui necessariò eligit eum, qui futurus est aut Rex, aut Pastor suus, etsi agat id quod aliquo modo ad regimen pertinet: tamen si finis agendi (quæ potissima ex causis est) spectetur, non tam agit vt regat, quam vt regatur. Itaque si vnum solum qui præsit eligit, per electionem declarat, se vnus Principatui: si autem plures eligat, Optimatum gubernationi subiectum esse. Sozomenus refert, Valentianum iam recens ad gubernacula Imperij electum, ad milites, vt alterum sibi velut imperij socium adiungeret, clamantes respondisse: Me ad imperandum eligere penes vos erat. Sed cum iam à vobis delectus sim, consortem imperij quem postulatus non in vestra, sed in mea solius potestate eligere solum est. Eodem modo si penes Laicos esset eligere Episcopos suos, dicendum esset, eosdem Laicos post electionem consecram, regere Ecclesiam non posse. Verum enimvero permultum interest inter diuinas res, & humanas. Illæ descendunt de cælo: hæ oriuntur de terra. Illæ igitur per Deum interueniente Christo primum, deinde Apostolis Christi: hæ autem per Deum interueniente Gentium aut Ciuili iure disponuntur. Christus verò non legitur aut facto aut verbo aliquo suo detulisse plebi necessariam Episcoporum electionem. Nam primum Christus Apostolos ac Septuaginta Discipulos, dum in terris ageret, solus absque plebis cuiusquam consensu elegit, atque ad prædicandum misit. Vnde Cyprianus: Meminisse (inquit) Diaconi debent, quoniam Apollolus, id est, Episcopus & Præpositus Dominus elegit. Episcopi ergo ad eius electionem maximè pertinent, qui vicem Domini potissimum in terris sustinet. Post Domini verò ascensionem in cælum, Paulus Titum in Creta reliquit, vt per ciuitates constitueret Presbyteros. nihil quicquam vel de interposito plebis alicuius consensu ad Titum in Creta relinquendum, vel ad plebis consensum in Presbyterorum electione adhibendum, interponens. Iam verò Mathias non prius in Apostolum ab ijs, qui aderant, eligi cœptus est, quam D. Petrus Apostolus (penes quem D. Chrysostomus eligendi ius potissimum fuisse attestatur) eius rei author extitisset. Ac tunc etiam non tam ab eis electus, quam vnà cum Barnaba nominatus est, Deo inserim per sortem ostendere, quem ex duobus elegeret. Electio igitur illa primum Dei fuit, deinde Petri, nominatio autem totius multitudinis. Præterea Apostoli permiserunt multitudini Discipulorum, vt considerarent, non quos ipsi, sed quos Apostoli constituerent ad ministrandum. Consideratio plebi permittitur, constitutio Apostolis reseruat. Illa proponit vota & desideria sua: hi iusta plebis desideria me-

sideria merito implent, iniusta verò, cum opus est, repellunt. Verum si nolissent Apostoli hanc rem ad plebem referre, sed sua in hac re autoritate vti essent: iam nihil sibi vindicare multitudo potuisset. Expectet igitur populi Episcoporum ad se relatione, & tunc iure poterit facere, quod in Diaconis eligendis plebem Christianam tempore Apostolorum fecisse vident. Neque verò semper Pastores & Doctores plebi suffragia permiserunt. Nam *Propheta & Doctores, qui Antiochia erant, manus Paulo & Barnaba imposuerunt, & dimiserunt illos in opus ad quod assumpsit eos Dominus*, non expectato plebis consensu aut suffragio. Quin imò nec Diaconos elegerunt populi ex iure suo, verum ex autoritate ab Apostolis concessa. Ideoque *electos statuerunt ante conspectum Apostolorum, qui orantes imposuerunt eis manus*. Quod autem obijcitur, *Presbyteros Christianorum suffragis electos*: id tamen esset certum (vt non est, quia nihil frequentius accidit, quam vt verbis interdum abutamur, quod idem de Græco verbo $\chi\epsilon\rho\tau\omicron\upsilon\sigma\epsilon\pi$ apud Lucam censeferi potest) tamen is locus ita intelligi debet, quod Paulus & Barnabas Presbyteros fidelibus populis constituerunt eos, qui testimonium honestæ vitæ ab iisdem populis accepissent. Cùm enim Apostoli non manerent in aliqua certa ciuitate, sed per omnia loca peragrarent: mirandum non est, si eorum vitam ignorarent, quibuscum educati non essent. Oportuit ergo non quousvis, verum eos, qui iudicari fuissent à ciuibus suis idonei, ad publicum ministerium cooptare. Ac sanè recta ratio docet, vt, si hodie ob alicuius Ecclesie necessitatem cogeretur Episcopus creare Presbyterum & Diaconum, de cuius moribus & institutis aliunde edoctus non esset: omnino plebis, quæ tunc adesset, testimonium deposceret, ne minus idoneum ordinando, & *nimirum cito manus imponendo*, tam suo nomini conciliaret notam infamiae, & cum alienis peccatis communicaret, quam Ecclesie, cui consulere debebat, iniuriam inferret. At verò vt electio sic pendere à plebe, tanquam Paulus aliquem sibi notum sine plebis suffragio creare non posset: hoc prorsus à veritate abhorret, cùm Dominus dixerit, *se ita mittere Apostolos suos, sicut ipse à Patre est missus*. Constat verò Christum ita missum esse à Patre suo, vt sine cuiusquam suffragio quemlibet, dum in terris ageret, vel Presbyterum, vel Episcopum, vel Apostolum creare posset. *Ac Deus quidem erat in Christo mundum reconcilians sibi*. Apostoli autem pro Christo legatione fungebantur. Apostolis in iurisdictione omni, quæ saltem Ecclesie necessaria est, Episcopi successerunt. Quæ admodum igitur plebs, atque adeo totus populus Christianus in Christum nihil iurisdictionis habuit, sic neque in Apostolos eius, neque in Episcopos aliquid potestatis accepit. Aut quod minimum verbum è Scripturis proferri potest, vbi constat, Christum turbam & multitudinem in vlla re fecisse totius Ecclesie suæ inspectorem ac moderatorem? Quod autem Cyprianus & Leo populi consensum in electione Episcoporum adhiberi solitum esse testantur: fatemur id ita factum esse ex decore ferè semper: non autem ex necessitate iuris diuini, præterquam si aliter vita ordinandi sciri non potuit. Nam nec hodie fas habetur, solenni ritu aut ordinari Presbyterum, aut Episcopum consecrari, præterquam in conspectu populi, cui populo suus etiam locus conceditur, vt si quid asserere potest, cur hic homo ad talem dignitatem assumi non debeat, liberè id audacterque proferat. Nec aliter intelligenda sunt D. Cypriani verba. Nam cùm dixisset, *Plebs maxime habet potestatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi*, è vestigio seipsum interpretatus adiunxit: *Quod & ipsum videmus de Diuina autoritate descendere, vt Sacerdos plebe presente sub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico iudicio ac testimonio comprobetur, sicut in Numeris Dominus Moysi præcepit, dicens: Prebende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium eius, & impones eos in monte coram omni Synagoga, & exue Aaron stolam eius, & indue Eleazarum filium eius. Instituit & ostendit, ordinationes sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere: vt plebe presente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur. Et si ordinatio iusta & legitima, quæ omnium suffragio ac iudicio fuerit examinata, quod postea secundum diuina magisteria obseruatur in Actis Apostolorum. Hæc Cyprianus. Cuius verba qui rectè perpendit, is facile videt, eum non aliter putasse consensum plebis ad constituendum Episcopum in Nouo Testamento necessarium esse, quam in vetere Testamento necessarius fuit. Nam diuinam autoritatem ab Eleazari consecratione repetitam ad statum nouæ Legis trahit. At in vetere Testamento res non pendeat vel præcipue vel necessariò à populi consensu. Nam Deus ipse per Moylis operam constituerat Aaron Pontificem, & Eleazarum voluit ei succedere in Pontificatu, siue plebs consentiret, seu recusaret. Rem verò in conspectu populi voluit geri, tum vt is non ignoraret quis esset suus Pontifex, tum vt libentius ei pareret, cuius consecrationi assensisset. Quod idem in Nouo Testamento semper est obseruatum, adeo vt hodie liceat plebi Episcopatum*

A. Cor. 13.

A. Cor. 6.
A. Cor. 14.

1. Timoth. 5.

Ioan. 20.

2. Cor. 5.

Locus populi
in electioni-
bus sacris.Cyprianus
lib. 1. epist. 4.

Numer. 20.

Episcopatum alicuius impedire, si ea crimina Episcopo consecrando potest intendere, ob quæ indignus Episcopatu appareat. Si autem plebs ordinari Episcopum videns, nihil ei opponat, sed prorsus tacet, cum loquendi tempus est: in consecrationem eius merito videtur consentire. Præterea in omnibus regnis Christianis videmus hoc fieri, vt Rex eum prærogatiua suffragij sui donet, quem Episcopatum præesse optat. Rex autem per tacitum populi consensum, in ea re, totius populi, cuius gubernator à Deo constitutus est, personam gerit. Si ergo quem Rex nominat, eundem postea Clerus elegerit: iam salua sunt omnia, nec aliquid aut de populi, aut de Cleri priuilegijs perit. Nam loco plebis & omnium Laicorum Rex interponit auctoritatem suam. Sin ea res Populo non satisfacit: cum Rege potius, qui & suam, & populi vicem supplet, quam cum Clero, qui vix locum suum tuetur, iniuriarum agere debet. Nam si omnia reuocabimus ad nudam veritatem: potius Clerici, quam Laici hodie priuantur suis suffragijs. Etenim parum abest, quin vbique Rerumpublicarum Principes tantum non cogant Clericos, vt eum eligant, qui ab ipsis fuerit expetitus. Si autem quaeritur, quid ex necessitate iuris diuini ad Presbyteri aut Episcopi creationem spectet: neque altiùs hanc rem repetere possumus, quam à Christo ipso, qui solus absq; vilius electione ex autoritate sua misit Apostolos & Septuaginta Discipulos ad prædicandum: neque tutiùs in vilius præterea exemplo conuiescere. Illius vestigia insequentes Apostoli & antiqui Patres, nunquam dubitarunt absentibus etiam populis Presbyteros vel Episcopos iam prius consecratos mittere, sicuti B. Marcus Alexandriam, B. Martialis Raennam, B. Valerius Treuerim à B. Petro est missus. & postea Eleutherius Pontifex Romanus Fugatum & Damianum ad Lucium Regem Anglorum: Celestinus Palladium Episcopum ad Scotos: Aegyptij Episcopi B. Moysen Episcopum ad Saracenos miserunt. Quos omnes atque alios innumerabiles certum est, non ex illorum populorum, ad quos mittebantur, suffragijs, sed ex eorum, qui eos consecrârunt iudicio, creatos esse. In summa, talium Episcoporum electio, quorum vita & doctrina ijs, qui præfunt, satis cognita est, non est plebi necessariò committenda, cum sufficiat, vt Apostoli & eorum Successores, quorum curæ Ecclesia est credita, eligant & mittant aliquem, à quo plebs regatur. Ex decore autem suffragatio quædam plebi Christianæ permitti potest, vt eum amet studiofius, quem inuita rectorè non accipit, quanquã nullum, qui mittitur ab ijs, quorum interest, inuita deberet accipere. Cæterum si plebs aut non petat hunc suffragij locum (vti iam fit in Ecclesia Catholica) aut sufficere putet, vt suo loco Rex, aut primus Magistratus aliquem idoneum designet: iam nihil iniuriæ nõ modò iuris necessitati, verum neque ecclesiastici moris vsui & decore infertur. Postremò cùm Laodicenum Concilium iam olim statuerit, *non esse populis concedendum, vt electione faciant eorum, qui Altaris ministerio sunt applicandi*: manifestissimum est, populorum electione nunquam tantæ necessitatis in Ecclesia Christi habitam esse, vt aliter facta electio non subsisteret, sed potius totum quod in ea re agebatur, decore & temporum illorum opportunitati concessum esse. Atque hæc sint satis de eo, quod plebs Christiana Ecclesiam Christi ex aliqua parte iure Diuino regere non debeat.

Qui tacet
consentire vi-
detur.Episcopi ad
absentes mis-
si.Laodiceni
concilij c. 13.

ARGUMENTVM

Libri Secundi.

Quemadmodum in superiore infimam Laicorum plebem, sic in hoc libro potioreni Laicorum partem, hoc est, Reges, Imperatores, atque omnes ciuiles Magistratus à rerum Ecclesiasticarum dyudicatione tum iure Diuino, tum more Maiorum remoueri ostendam. Vbi etiam de Ciuilibus & Ecclesiasticis potestatis differentia, de quæ ijs erroribus agatur, qui versantur circa spiritalem potestatem, quam Reges in rebus sacris sibi non rectè vendicant. Ad postremum, nec Episcopos quidem summæ rerum præfatos esse, planum faciã. Itaque totus hic Liber in eo versatur, vt Ecclesiam Christi neget ab Optimatibus in summo gradu regi & administrari: cùm alioqui non neget, Episcopos pro sua sollicitudinis parte ad Ecclesie gubernacula sedere.

DE VISI.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiae, LIBER SECUNDUS.

Quid intersit inter Civilem & Ecclesiasticum magistratum: quodq; origine, usu, & sine differunt: & quot errores in ea re hoc tempore deprehendantur. Vbi etiam obiter declarabitur, quomodo Christi regnum de hoc mundo, vel ex eo non sit, cum tamen in eo sit.

CAPVT. I.

DE PLEBE Christiana sic haecenus differui, vt eos, qui nullum gererent Ecclesiasticum aut civilem Magistratum, vel ob ignoratiam, quae in longè maxima ipsorum parte est, vel ob infimum quem in Ecclesia Christi locū tenent, ab omni Ecclesiastica gubernatione remotos esse ostenderem: nisi quod si qui ex plebe ad Magistratū in Ecclesia gerendum idonei sunt, per Praepositos Ecclesiae ad eum honorem vocari & possunt, & debent. Nunc dicendum est de altera illa plebe Christianae parte, quae non Ecclesiasticum, sed civilem Magistratum gerit. Huius autē rei explicatio eò difficilior videbitur, quò pauciores nouerunt, quid inter Civile & Ecclesiasticū Magistratū intersit. Cū enim vtrāq; potestas à Deo sit, multi putāt, aut vtrāq; in omnibus causis ex æquo agnoscendam esse, aut primas Regibus & Imperatoribus, tūm nonnunquam in Ecclesiasticis, tūm semper in civilibus causis deferendas. De singulorum autem erroribus deinceps ageretur, si prius vtrique potestati suos fines & limites iure Diuino praescriptos esse demonstrauero. Differunt autem hae duae potestates nō tam in primo principio, aut in vltimo fine (vbi rectè saltem exercentur) quā in medijs quibuldam causis, officijs, & finibus. Et si enim ab vno principio, quod est Deus, tam civilis quā Ecclesiastica potestas promanet: tamē civilis potestas per alia media, & rursus Ecclesiastica per alia ad nos plerumque deriuatur. Nā civilis potestas per media iuris naturalis, gentium aut civilis ad homines plerumq; deducitur. Etenim vt pater in filium, auus in nepotē, atq; ita deinceps maior natu in minorē aliquid potestatis habeat: hoc vtrique Deus per ius naturale effecit, dum ex nascendi modo & ordine declarauit illum superiorem me esse, qui vel causam, vt ego nascerer, praebuit, vel cum eo, à quo natus essem, cognatione quadam coniunctus sit. Patruus enim, qui patris mei frater est, meus quodammodo est pater.

Roman. 13.

Exod. 20.

Genes. 10.

Deuter. 17.

1. Reg. 5.

Potestas haec naturalis in eo Dei praeepto patet, quo dictum est: *Honora patrem tuum & matrem tuam, vt sis longauus super terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi.* Potestas verò dominorum in seruos, & Regum in subditos, à Deo per ius Gentium videtur instituta. Nam ius integræ atque incorruptæ naturæ nullum aut mortalis domini seruum, aut Regis terreni subditum agnouisset. Vnde nec ante diluuium, nec etiam post, vsq; ad Nemrodum, vlla Regiæ potestatis facta est mentio. Et ipse Nemrod (*cutus regni principium Babylon erat*) tanquam *robustus venator coram Domino.* vt potius rapuisse, quā diuinitus regnum sortitus esse, videtur. Certè Moyses praedicens, Iudaeos velle sibi Regem optare, eam rem ita descripsit, vt diceret, *cos velle sibi Regem constituere, sicut habent omnes per circuitum nationes.* Itaque secundum id quod Moyses prauiderat, post aliquot secula Iudaei ad Samuelem venerunt, dicentes: *Constitu nobis Regem, vt iudices nos, sicut & vniuersa habent nationes.* & iterum: *Rex erit super nos, & erimus nos quoque sicut omnes Gentes.* Et iudicabit nos Rex noster, & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. Gentium ergo similes in Rege constituendo Iudaei esse voluerunt. Ex quo apparet, potestatem regiam à Deo quidem esse, verum non immediatè, sed potius per interpolitum ius Gentium. Si qua verò iusta & legitima potestas ita in vna aliqua ciuitate aut regione recepta erat, vt eadem apud plerasque Gentes non esset in usu: talis potestas etiam à Deo erat, sed propriè ad ius civile aut municipale referebatur, hoc est, ad consensum

sum & legem eius populi aut societatis, in qua illud ius constitutum erat: vt semper verum sit quod Apostolus ait: *Non est potestas nisi à Deo.* Neque tamen negandum est, quin Deus fortè reuelauerit aliquid etiam immediatè de caelo, quod in seculi huius regimine obseruari vellet, quale nonnulli putāt esse illud: *Quicumq; effuderit sanguinem humanum, fundetur sanguis illius.* Et certè quidē permulta, etiā circa res terrenas, in lege Moisaica diuinitus instituta fuerūt, nullo eius populi consensu ad eam rem interposito. Sed quoniam ea lex, praeterquam in his quae iuris naturalis sunt, abrogata intelligitur: nihil est quod circa illā diutius iā immoremur.

Illud ergo inter omnes, opinor, cōstat, Regiam atq; Imperatoriam potestatem, etiā quae hodie in Ecclesia Christi exercetur, in omni causa, de qua in nouo testamento aliter dispositū nō sit, vel iuris Gentium, vel iuris civilis habendā esse. At verò potestas Ecclesiastica tota est à caelo, nec per interiectū ius naturale, Gentium, aut Civile, sed tantū per Mediatorē Dei & hominum, hominem Iesum Christū ad nos dimanauit. Licet igitur tā civilis quā Ecclesiastica potestas à Deo sit: tñ civilis à Deo plerumq; est per media quaedā, vel naturae, vel ingenij humani interposita. Ob eā causam civilis potestas apud Gentes, quae Deū non cognoscunt, eadē reperitur, quae apud fideles Reges existit, licet Christus talem in sui regni ministris esse noluerit. Dicebat enim: *Principes gentium dominantur eorū, & qui iuniores sunt, potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos.* Principes ergo Gentium eos vocat, qui secundum morē & ius Gentium imperabant. Potestas verò Ecclesiae per nulla naturae aut ingenij humani media interiecta, sed immediatè à Deo ipso instituta fuit. *Nec enim animalis homo percipit ea quae sunt spiritus Dei.* Itaque Christ⁹, qui fatetur Ecclesiam regnū suū esse (*nā regnabit in domo Iacob in aeternū*) quiq; seipsum Regē esse nunquā negauit, negat tñ regnū suū esse de hoc mūdo, quia nimirū de caelo, ac nō de hoc mundo, regnū ipsum profectū est. Vnde cōstat, & regnum seu spiritalem potestatem Ecclesiae nō esse de hoc mūdo, & cetera terrena regna seu terrenas potestates de hoc mūdo esse.

Animaduertendū verò est, permultū interesse, vtrū dicas, Regnū Christi nō est in hoc mundo (nam hoc falsū diceretur) an verò regnum Christi non est de hoc, vel ex hoc mundo, quod vtiq; verisimè dicitur. Hic enim est regnum Christi, sed hunc non est. In mundo est de mundo, vel ex mundo non est. Regnum verò terrenū & hic est, & hinc est, tam ex hoc mundo productum per ius gentium & humanam consensionem, quā in hoc mundo finitum & conclusum. Infinito ergo interuallo regnū Christi, regna huius mundi antecellit. Cumque potestas spiritalis & Ecclesiastica ex sola Christi potestate profluat, quid illis ingenij reliquū esse putabimus, qui Reges terrenos Pastoribus Ecclesiae in vlla re spiritali administranda praefert? Imò cum nulla sit cōparatio inter Christum Dei filiū, qui Deus ipse est, & creaturā iuris naturalis, aut gentium, aut civilis: nulla est etiā cōparatio inter potestatem Ecclesiasticā, quae tota solo lum est per Christū Mediatorem nobis collata, & potestatem Regiā, quae vel tota, vel penè tota non nisi per ius gentium aut civile à Deo instituta est. Nam etiam si Deus reuelauerit aliquid de caelo, quod ad potestatem Regiā pertinuit: si tamen id nō pertinuit ad aeternā salutem, quae in Christo abscondita est, verum ad pacē inter hoīes conseruandā: id vtiq; nō aliter putandū est reuelatū fuisse, quā vt esset declaratio quaedā iuris eius, quod vel natura nobis inleuerat, vel necessitas exprimere, vtilitatis secundū naturae femina in lucē producere debuerat. Atq; haec de origine vtriusq; potestatis dicta sint. Quoad vsum verò & officium earundē rerum, scimus eā distinctionē in illis obseruatā esse, vt qui plenā potestatem Ecclesiasticam habuisset, etiā civilem in gubernando populo Dei, absq; speciali quapiam cōsecratione habere posset. Sicut in Noē, in Melchisedech, in Abrahamo, in Moysē, in Heli, atq; in Samuele, & Machabaeis euenit. Ceterum non eodē modo verū erat, vt qui ex iure gentium aut civili Rex fuisset (qui summus est gradus honoris in eo genere) mox etiā potestatem Ecclesiasticā haberet, nisi per specialem cōsecrationem id sibi iuris collatum esset. Hinc cum Ozias Rex adolere vellet incensum su-

per altare thymiamatis, statim ingressus post eum Azarias Sacerdos, & cum eo Sacerdotes Domini restiterunt Regi, atq; dixerunt: *Non est tui officij, Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium.* Itemq; Iosaphat Rex Iudae vtrāq; potestatem distinguens, dicebat ad Leuitas & Sacerdotes: *Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his, quae ad Deū pertinent, praesidebit. Porro Zabadias filius Ismael, qui est dux in domo Iudae, super ea opera erit, quae ad Regis officium pertinent.* Ecce alia pertinent ad Pontificis, alia verò ad Regis officij. De fine aut vtriusq; potestatis (nō vltimo, sed medio) id tantū notauerim, quod potestas civilis nō nisi hanc vitā attingit, dicete Christo: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, & animam autem nō possunt occidere.* Et iterum Apostolus iubet nos *orare pro Regibus, & ijs qui in*

sublimitate sunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus. Vita igitur quieta est finis vltimus potestatis civilis extra Ecclesiam degentis: eius vero, quæ in Ecclesia est, non vltimus quidè, sed tamen proprius finis est. Cum interim potestas Ecclesiastica pertingat ad futuram vitam, dicente Christo: *Quacumq; solveritis super terram, erunt soluta & in celo.* Quod si Ecclesiastica potestas à civili differt origine, usu & fine: & Ecclesiastica potestatis tã origo, quàm usus & finis longè dignior sit: nõne à viris prudètib; insani iudicabuntur, qui vel confundi has potestates, vel Regiã, hoc est, civilem Ecclesiasticam superiorem esse volunt? Cæterum nõ illa, quæ iam diximus, ex nostro, ac nõ etiã ex antiquorũ Patrum iudicio locuti esse videamur, operæpretium est audire, quid D. Chrysol. de Regni & Sacerdotij discrimine cõscripserit. *Ally sunt (inquit) termini Regni, alij termini Sacerdotij. Hoc Regnum (id est, Sacerdotiũ) illo maius est. Neq; enim ex his, quæ videntur hic, declaratur Rex: neq; è gemmis illi affixis, neq; ex auro, quo amictus est, debet estimari Rex. Ille quidè ea, quæ sunt in terris, sortitus erat administranda: cæterum Sacerdotij ius è Superis descendit: Quacumq; ligaveritis super terram, erunt ligata & in celo. Regi ea, quæ hic sunt, commissa sunt: mihi cœlestia. mihi quũ dico, Sacerdoti intelligo. Itaq; quũ videris Sacerdoti è indignum, ne traducas Sacerdotiũ. Nõ enim oportet dãnare res, sed eũ qui re bona male utitur. Quandauquidè & Iudas proditor fuit, verum nõ ob id accusatur ordo Apostolicus, sed illius animus: nec crimen est Sacerdotij, sed mali animi. Et tu igitur ne Sacerdotiũ vituperes, sed Sacerdotem male re bona utentẽ. Etenim si quis tecum disputet, dicatq;: vidiisti illũ Christianum? respondeto: at ego non de personis, sed de rebus tibi loquor. Alioqui quot medici facti sunt carnifices, ac venena pro pharmacis dederunt? Non tamen artem vituperò, sed male utentem arte. Quot nante male rexerunt nauigia? Verum non ars nauigandi mala est, sed illorũ animus. Si Christianus fuerit improbus, ne incuses professionem ac Sacerdotium, sed re bona utentem male. Regi corpora commissa sunt: Sacerdoti anima. Rex maculas corporum remittit, Sacerdos maculas peccatorum. Ille cogit, hic exhortatur. Ille necessitate, hic consilio. Ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia. Ille bellum gerit cum Barbaris, mihi bellum est aduersus demones. Maior hic principatus: propterea Rex caput submittit manui Sacerdotis, & ubique in veteri Scriptura Sacerdotes inungebãt Reges. Hactenus Chrysol. de Sacerdotij & regni differètia differuit. Tres aut errores in hoc genere deprehenduntur. Primus error est eorũ, qui dicunt Regiã potestatem in Christiano Principe quãuis Ecclesiastica superiorem esse, quam opinionẽ Protestantes Anglicani tuentur. Secundus error est eorũ, qui Regiã potestatem ad quãsdã causas Ecclesiasticas regio iure cognoscendas & diiudicandas extendunt. Tertius deniq; eorum est, qui putant Principẽ Christianũ saltẽ in oĩ negotio civili atq; in suo regno semp; & sine oĩ exceptiõne quõuis Ecclesiastico Magistratu maiore esse, nec ob vllum peccatũ, quod in Ecclesia Dei committet, à regni administratione remoueri posse.*

Nullum Regem Christianum in suo regno supremum Ecclesie Caput aut Gubernatorem summum in causis Ecclesiasticis immediate sub Christo esse.

CAP. II.

QVI supremum Caput, aut summus Gubernator vltius congregationis iure, ac merito dici potest, is necessariò habet potestatem omnia illa faciendi, quæ ab inferioribus eiusdem congregationis Magistratibus ex officio, aut munere aliquo ad eam cõgregatione proprie spectante, obiri possunt. Fiet hoc planius per exempli appositione. Qui est in exercitu Imperator, non modò habet potestatem Imperatoriam supra omnes Tribunos & Centuriones, sed præterea id sibi vendicare iure potest, vt locum Tribuni occupet, atque vt centum militum ductor fiat, si quando id ei faciendum videbitur. Qui toti Reipub. dominatur potest, si velit, causam infimi cuiusque cognoscere, & non solùm Principis omniũ, verum etiam Prætoris sui, aut etiã Iudicum minorum vices sustinere ac munere defungi. Qui est Episcopus, habet potestatem & baptizandi, & claudedi ostia, & thesauros Ecclesie distribuendi, quanquã ea soleat fieri ab inferioribus ministris. Verum enim est, quòd D. Ambrosius dixit, *Episcopus primus est: ut oĩs Episcopus Presbyter sit, nõ omnis Presbyter Episcopus.* Deniq; quælibet potestas, quæ certis limitibus nõ coercetur, sed summa & maxima est, aliã quamlibet inferiore ita sub se cõrinet: vt qui summa potestate sit præditus, etiã inferiorem Magistratũ gerere, nec vllò iure prohiberi possit, quò minus illũ administret. Non dico eũ, qui summa potestate sit præditus, habere statim peritiã minoris cuiuslibet officij: hoc quippe facti est, non iuris, nec etiam dico, semper decorũ esse, vt inferius illud officium ipse per se exæquatur: sed dico, ius nõ obstat, potestatemq; non deficere, quò minus Magistratus summus ea faciat, quæ inferiores in eadẽ Repub. facere solent.

Quibus ita prælibatis, addo iã supremum alicuius Ecclesie Caput aut Gubernatorem esse supremum eius Reipub. Magistratum, quod nemo sanus negauerit. Si ergo Rex poterit iure ac merito

Math. 12.

Chrysol. De verbis Esaiæ, Homil. 4.

Origo Sacerdotij è superioribus.

In 1. Timo. 3

merito dici supremũ illius Ecclesie, in qua degit, Caput & Gubernator, vt in Anglia iã diu fit? necessariò idem Rex habebit facultatem illa omnia obeundi, quæ ab illo Magistratu eiusdem Ecclesie obiri possunt. Alioqui eius Ecclesie, quatenus Ecclesia est; summus Gubernator non erit. In Regno autem quolibet Christiano permulti & sunt, & esse debent, qui verbum Dei Fidelibus prædicent, qui gentes conuersas in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti baptizent, qui remittant peccata, qui Eucharistiam conficiant ac distribuant. Qui ergo est supremus Gubernator alicuius Ecclesie, debet etiam tali potestate præditus esse, vt nullum ius obstet, quò minus hæc omnia implere ac præstare queat. Rex autẽ secularis, etiam si Christianus fuerit, nõ potest ista præstare ex vi Regiæ suæ potestatis. Alioqui etiam mulier posset tũ in Ecclesia docere, tũ peccata remittere, & Baptisum ordinariẽ ac solènter conferre, Eucharistiamq; administrare. Cum enim & iure gentium sit receptum, vt mulier ad Regni gubernacula possit admitti, & in lege Moysis scriptum sit: *Homo cum mortuus fuerit absque filio, ad filiam eius transibit hereditas:* in hereditatis verò appellatione, etiam Regnum apud plerasque Gentes veniat: Cũq; *Debra Prophetis iudicauerit populum Israel,* & tũ Athalia, tũ Alexandra in Iudæa regnauerint: planè appareat, ius regium non minus ad fœminas, quàm ad viros spectare. Quod idem de pueris etiam dicendum est: quia secundum Apostolum, *heredes etiam paruulus sit, iam Dominus est omnium. Et Ioas regnare cepit anno septimo: Iosias autem anno octauo ætatis suæ.* Puer autem propter iudicij defectum, fœmina verò propter sexus imbecillitatem, ad Verbi Dei prædicationem, aut ad solennem Sacramentorum administrationem non admittitur. *Docere (inquit Apostolus) mulieri non permitto. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Atque idem ait, *heredem paruulum nihil d'ferre à seruo.* Non est autem Ecclesiastici moris, vt qui seruus adhuc manet, minister Ecclesie fiat.

Cum igitur eadem sit causa in Regni iure, viri, fœminæ, ac pueri: de paribus autẽ causis par atq; idem iudicium existat: constet verò, nec puerum, nec fœminam, ex eoq; etiam nec virum (qui nihil nisi Rex fit) posse illa præstare in Regno suo. quæ ab alijs Ecclesie Dei ministris necessariò præstanda sunt: efficitur, vt nec idem Rex iure dici queat supremus Ecclesie, in qua degit, Gubernator & Caput. Quomodo enim summus erit Ecclesie Gubernator, qui alium supra se in Ecclesiastico ministerio habet? aut quomodo non habet alium supra se, qui per ius diuinum ab eo munere ac ministerio implendo arceatur, quod prorsus spirituale & cœlestest? Aut nõ quid nõ debet homo *Apostolos & eorũ successores sic existimare, vt ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum eius?* Hoc ergo ministerium cui creditum non est: aut ideo creditum non est, quia tam vile fit, vt ab eo geri non debeat, (quod quis dixerit de ministerio Christi & Apostolorum eius?) aut certè maius ac diuinus est, quàm vt Reges seculi, ex vi Regiæ potestatis, ad illud aspirari queant, idque quoniam ad hoc sanctificati, & *velut Aaron,* legitime vocati non sunt, secundum quod Azarias Pontifex ad Oziam Regem dixit: *Non est tui officij, Ozia, adolere incensum Domino sed Sacerdotum, hoc est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egre dere de Sanctuario. Cũq; Ozias nihilominus adoleret incensum, statim orta est lepra in fronte eius, & Sacerdotes festinatò expulerunt eum.* Si autem Ecclesie ministerium Regio ministerio minus atq; inferius esset: profectò potius gratiæ essent Regibus agenda, si quãdo se ad humile ministerium Ecclesie demittere dignarentur, quàm vt ob eam rem è Sanctuario expellendi, aut instar Ozia lepra ferièdi essent. Nunc verò quantò sublimius est, Christianum esse, quàm esse hominem, tantò etiam maius est, ministrum esse Christianæ, quàm humanæ Reipub. Si ergo Minister Ecclesie Christi maius ac diuinus ministeriũ exercet, quàm Rex, aut quilibet alius Princeps: quomodo Rex illius Ecclesie supremũ Caput est, in qua quosdam ministros Christi maiores seipso videt? Maiores, inquam, non quã homines sunt, sed quã *dispensatores mysteriorum Christi sunt.* Ac nimirũ illud meo iure mihi sumpturus videor, non esse Christianiani cuiusquã Regis maiore auctoritatem in suo regno Christiano, quàm fuerit olim auctoritas Iudaici alicuius Regis in populo Iudaico. Si enim Dei Ciuitas, cui Christus *non men nouum ex suo nomine imposuit dignior quidè esse potest, inferior autẽ Synagoga Iudæorum esse non potest: profectò sequitur, vt Rex Christianus in regnũ suũ Christianum plus potestatis obtinere nõ possit, quàm Rex Hebraici generis in Hebræos olim obtinebat. Quò enim magis subest aliqua Resp. suo Regi terreno, eò minor est eius Reipublicæ auctoritas. Non potest autem minor esse Ecclesie Christi, quàm Synagoga Iudæorum auctoritas, quia in Ecclesia Christi, usque ad ipsam verum imaginem complentur, quæ in Synagoga Iudæorum per nudas ferè vmbas figurabantur. Est sanè vt veritas imagine, ita & imago, vmbra sua, maior.*

Math. 23. Ioan. 20. 1. Cor. 11.

Num. 27. Iud. 4. 4. Reg. 11.

Galath. 4. 4. Reg. 11. 4. Reg. 22.

1. Timoth. 2. 1. Cor. 14. Galat. 4.

1. Cor. 4.

Heb. 5.

2. Paral. 26.

1. Cor. 4.

Isaiæ 62.

Hebr. 10. 1. Cor. 10.

H ij Constat

Cōstat verò, minorem olim fuisse solius Regis Iudæorum, quàm vel totius populi Iudaici, vel summorum Sacerdotum auctoritatem: minor est igitur etiam Christiani Regis, quàm regni sui Christiani, aut Episcoporum suorum auctoritas. Quod ita fuit, Rex Christianus, qui & Ecclesia, & Episcopis regni sui minor est, supremum eiusdem Ecclesie Caput immediatè sub Christo esse non potest. Nam inter Christum & Regem, populus ipse Christianus, ac rursus inter populum & Christum, Episcopi & Presbyteri interijciuntur, velut inferiores Christo Rege omnium, maiores autem populo & Rege Christiano. Restat ergo, vt Regem Hebraicæ gentis probemus, & gente sua, & suo Pontifice minorem extitisse. Quis melior in hac causa iudex erit, quàm ipse Deus? Is enim de sacrificijs pro peccato per ignorantiam commisso agens, quatuor genera hominum distinguit. Aut enim vnctus Sacerdos, aut populus, aut Princeps, aut priuata persona peccat. Ex his quatuor generibus primas tenebat *Sacerdos vnctus*, secundas *Populus Israel*, tertias *Princeps*, vltimas *priuatus*. Si sacerdos, qui vnctus est, peccauerit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato suo vitulum immaculatum Domino. Quod si omnis turba filiorum Israel per imperitiam fecerit quod contra mandatum Domini est, & postea intellexerit peccatum, offeret pro peccato suo vitulum. Si peccauerit Princeps, & fecerit vnum e paribus per ignorantiam quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum: offeret hostiam Domino hircum de capris immaculatum. Quod si peccauerit anima per ignorantiam de populo terre, offeret capram immaculatam. Ecce quatuor Sacrificia: ex quibus dignissimum est vitulum, qui tam pro Sacerdote, quàm pro toto populo immolatur. Proximæ autem dignitatis est hircus, quem Rex offerebat: vltimæ fortis est capra, quam priuati offerebant.

Leuit. 4.

Leuit. 4.

1.

2.

3.

4.

Philo in lib. de victimis.

Psal. 104. Heb. 5.

Num. 3.

Ierem. 33.

Ioan. 13.

Matth. 24.

Iosephus de antiq. Iudaic. lib. 3. c. 10.

Theodoretus in Leuiticū. quest. 1.

Quemadmodum igitur Princeps priuatis, ita Principi omnis turba: his autem vtrifq; vnctus Sacerdos præfertur. Vnde Philo, qui harum rerum (vt pote Iudæus) necessariorum peritissimus fuit: *Decibat* (inquit) *Principem priuato homini præferri vel in Sacrificio, sicut Principi populum, quãdoquidem totum est sua parte maius: Pontificem verò æquiparari populo in expiatione, impetrandaq; peccatorum venia. Habetur tamen is honor Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi, publicè vota soluenda totius gentis nomine.* Quod verò Pontificem æquiparari populo dicit: hoc quidem intelligendum est ita euenisse in re immolata. Nam vterque vitulum offerebat. Cæterum cum personæ offerentes ibi commemorentur secundum dignitatè suam: ex eo quòd Sacerdos primo loco nominatur, eum ali qua de causa digniorè populo esse perspicitur. At dices: Philonem addere, quòd is honor habetur Pontifici, non propter ipsum, sed quia minister est populi. Fateor ita esse: nec in eo deceptus est Philo, quòd Pontificem populi ministrum esse iudicauit. Verum quòd Philoni adhuc Iudæo reuelatum non erat, id nos Christiani ignorare non debemus, Pontificem videlicet fuisse ministrum non populitantum, sed etiam Dei, ac præterea figuram Christi. Nam & hoc ipsum significatur, quando non simpliciter *Sacerdos*, sed *vnctus*, hoc est, *Sacerdos vnctus* appellatur. Christus enim ab vnctione denominatus, ministros suos voluit dici *vnctos*. Vnde illud Davidis: *Nolite tangere Christos meos.* Nam si Moyses, tanquam famulus in domo Dei, hoc est, in populo Iudaico, *fidelis fuit in testimonium eorum, quæ dicenda erant*: vtique cum cæteri Pontifices ex genere Aaronis descendentes, Moysis legem obseruârunt, etiam ipsi fuerunt tanquam famuli in domo Dei & Christi, vt ea quæ dicenda erant testata facerent. Famuli autem fuerunt non tantum populi, sed multo magis Christi. Vnde apud Moysen Deus ait: *Leuitæ mei sunt, ego Dominus.* & apud Ieremiam: *Multiplicabo semen David serui mei, & Leuitas ministros meos.*

Quemadmodum igitur Pontifices, ex eo quòd erant ministri Synagogæ, minores populo, cui ministrabant, fuisse debebant: sic ex eo quòd erant ministri Christi, atq; ab illo Synagogæ præfecti, etiã maiores erant eadem Synagoga. Nã cum Christus fuerit verus Dominus tã Synagogæ, quàm Ecclesie: licuit ei facere de suo, quod ipsi bonum videbatur, & *constituere seruum fidelem supra familiam suam.* Neque verò Dominus tantum, sed is præterea, quem Dominus super familiam constituit, eadem familia maior est. Quapropter *Sacerdos vnctus*, tanquam Christi minister, in loco primo ante ipsum populum constituitur, cum interim Rex tertio demum loco subsistat, nec multum à priuato in ratione sacrificandi abist. Vnde Iosephus de iisdem rebus ita scriptum reliquit. *Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebej offerunt, hac tantum differentia, quòd vitimas adducunt taurum & hædum masculum.* Quibus verbis Iosephus significat, priuatos vaccam, non taurum, capramq; & non hædum obtulisse. Theodoretus verò de hac eadem re his vtitur verbis: *Docet quanta sit Sacerdotj dignitas, quam vniuerso populo parem facit. Principem autem, qui prætergressus fuerit legem aliquam, non vitulum, sed hircum, aut caprum.*

aut caprum anniculum offerre iubet. Tam procul abest à Sacerdotali dignitate is, cui corporeum Imperium commissum est. Postremò Procopius Gazæus in eundem locum ita scribit: *Hinc colligere licet, Sacerdotem esse honoratiorem Principe: etiam populum maiore dignitate, quàm Principem, splendere.* Quapropter *priscis temporibus quidam Reges Sacerdotali dignitate semetipsos ornauerunt.* Si ergo Princeps tam populo quàm Sacerdote inferior est, vt pote qui post vtrūq; in tertio demum loco recederetur, ac debilius animal, & minus dignum offert: quomodo summum Ecclesie Caput immediatè sub Christo existimatur, qui inter se & Christum, tam populum Christianum, quàm Episcopos Christi ministros habet? Præterea *sine vlla contradictione* (inquit Apostolus) *quod minus est, à meliore benedicitur.* Aaron verò extendens manum ad Populum, benedixit ei: maior igitur erat Aaron, quàm populus, & ideo vt populus ante Regem, sic Sacerdos vnctus ante populum collocatur. Quòd si dicas, etiam Salomonem benedixisse Synagoga Israel, atque ideo maiorem Synagoga fuisse: sine vlla contradictione in ea re maior fuit Salomon, quàm Synagoga. Solui enim Scriptura non potest, quæ dicit, *minus à meliore benedici.* Verum Salomon duplicem personam sustinuit: vnã Regis, alteram Prophetæ. Vt Propheta verò, erat insignior minister Christi, quàm ob regiam dignitatem: & hac ratione maior illis fuit, quibus prophetauit: & ita non ex Regio, sed ex Prophetico munere benedixit populo. Verum Sacerdotes non ex alieno munere, sed ex officio Sacerdotali benedicunt tum vniuerso populo, tum multo magis Regi, qui populo toto inferior est.

Nota, Procopius in Leuiticum.

Heb. 7.

Leuit. 9.

3. Reg. 8.

Heb. 7.

1. Reg. 8.

3. Reg. 12.

In. 1. reg. lib. 4. c. 4.

Psal. 2.

Matth. 10.

Ac sanè cum Deus maluisset, populum suum à Sacerdotibus Leuitici generis & Prophetis benedici, quàm à Rege gubernari: tamen populus contra beneplacitum Dei petijt Regem: quam petitionem Deus permisit, quidem impleri, cum tamen eam ad sui nominis contemptum ferri videret. Vnde ad Samuelem dicebat: *Non te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Quamquam enim Deus super populum regnabat, etiam quando Reges illi præerant: tamè multo significantius & apertius regnare visus esset, si populus alicui Prophetæ, Sacerdoti aut Leuitæ obedisset. Nec enim quisquam sanæ mentis vnquam dubitauit, quin *Sacerdos Dei* magis Deum suum, cuius Sacerdos dicitur, in gubernando exprimat & repræsentet, quàm Rex, cuius nomen ad populum potius, quem regit, quàm ad Deum cui subest, refertur. Regnante igitur aliquo Sacerdote aut Prophetâ, Deus palam regnasset Abiecto autem Sacerdote aut Prophetâ: etiam Dei ipsius Imperium, cui is Prophetâ & Sacerdos obediebat, abiectum intelligitur. Quid quòd Rex ad Idololatram abducturus erat populum? At summi Sacerdotes & Prophetæ in solo Salomonis templo ritè sacrificabant Domino Deo. Vnde Gregorius de hac Regis postulatione agens: *Merito* (inquit) *se abiectum Dominus conqueritur. Merito Regiam dignitatem concedit, indignatus. Tanta quidem erat iniquitas postulatum, ut cum illud peterent, per quod à Deo recederent, ex Dei iudicio permitti posset, prohiberi (fortè rectius legeretur, probari, seu approbari) non posset.* Et iterum: *His autem, qui viuebant sub spiritali regimine, Regem petere quid aliud est, quàm eandem spiritalem prelationem in secularem dominationem transferre, gestiri? Quapropter cum Sacerdotum institutio à Dei beneplacito, & à gratuita ipsius misericordia sit profecta, Regis autem dignitatem Deus nõ nisi ad populi petitionem iratus concesserit: merito Regis quàm populi minor ratio habetur, tum quia Rex populi tantum causa, tum quia ad populi tantum petitionem constitutus est. Verum Sacerdotes, etsi populi causa constituti sunt, tamen nec tantum illius causa, verum multo magis ob Christi honorem: nec omnino ad petitionem populi, sed potius ex gratuita Dei misericordia constituti sunt, idque ob illam æternam Dei prædestinationem, quæ circa nostram salutem ordinata fuerat ad effectum suo tempore perducendam.*

Cum igitur Episcopi Ecclesie Christi non sint hodie minoris dignitatis, quàm Leuitici Sacerdotes olim fuerunt: imò cum Apostolus de ministris noui Testamenti agens, atque illos cum veteribus Leuitis cõferens, dicat: *illos ministrasse mori: & literam quæ occidebat, hos verò ministrare spiritui qui uiuificat, & iustitiam,* atq; ideo ministros noui Testamenti digniores veteribus Leuitis esse: qualem eum Regem putabimus, qui ministris noui Testameti contemptis, seipsum dicit esse *supremum regni sui Christiani Caput, idq; immediatè sub Christo.* Nam si ministros Christi non agnoscit supra se benedici ab illis non potest, ex eoque nec illum spiritum sanctificantem participare, cuius illi sunt ministri. Dauid clamat: *Et nunc reges intelligite: erudimini qui indicalis terram. Seruite Domino in timore: Apprehendite disciplinam, nequando irascatur Dominus, & percatis de via iusta.* Quòd si regum est, erudiri: est etiam illorum, eatenus subesse. Qui enim eruditur, à magistro aliquo eruditur, & sic illi discipulus à quo eruditur.

supra magistrum suum, sed in ea re, quam a magistro suo discit, illo inferior necessariò est. Cùm igitur Apostolis dictum sit: *Ite, docete omnes gentes*: cumque gentium nomine reges etiam eorum comprehendantur: & Episcopi ac Presbyteri Apostolis in officio docendi successerint: profectò in docendi munere maior est Episcopus Rege suo: tatum abest, ut Regis Episcopi Caput in omnibus rebus & causis esse queat. Qui tamen titulus non Regi modò, sed etiam Reginae ab istis hominibus, in Anglia nuper decreto publico tributus est. Hæc prædixit, *Reges fore nutritios Ecclesie Christi, & vultu in terram demisso adoraturos illam*, & mox subiungit: *Scies, quia ego Dominus?* Hoc enim verè signum est, Dominum regnare in nobis, si tantum deferamus Ecclesie ipsius, ut palam appareat, ministros Christi maiores quolibet Rege ac Regina esse. Verùm si Rex in solio suo sedeat, seque ut supremum illius Ecclesie Caput, ab Episcopis, hoc est, à præcipuis eiusdem Ecclesie Pastoribus & Doëtoribus adorari iubeat: idque quoniam Rex est, ille videlicet, quem Petrus præcellentem vocat, & cui Christus tributum dari iussit: utrum hoc modo scimus Reges adorare sponfam Christi, aut Christum esse Dominum? Imò verò mundus hoc modo creditur & agnoscitur Dominus esse: non quòd putem Regem esse mundi ministrum, & non Dei: sed quòd sciam Deum, qui fecit etiam mundum, dedisse Reges, ut mundum tanquam ministri eius gubernarent: ex mundo autem segregasse sibi Ecclesiam, in qua reges mundi facterentur, aliquem seipis superiorem in hoc mundo esse, illum videlicet, à quo Baptismum peterent, à quo fidem docerentur, & à quo peccatorum remissionem acciperent. Qui autem petit & accipit aliquid per ministerium alterius, quod ministerium regia sua conditione maius & nobilius sit: is factò ipso agnoscit, illum, qui talia dona ministrat, se digniorem esse, quanquam verbo seipsum prædicet *supremum Ecclesie Caput*. Nã ut qui sub Rege aliquo iubetur ius suum cuique distribuere, & ita publicæ iustitiæ minister esse, eo ipso fit quovis alio Regis subdito, qui simili ministerio nõ fungitur, dignior & honorabilior: sic omnino qui iustitiæ spiritalis in Christi Ecclesia minister est, quovis alio ad simile ministeriũ nõ proeucto, ipsius officij sui ratione dignior est, & maiore honore prosequendus. Cùm igitur Rex nec ad Sacerdotale, nec ad maius aliquod ministerium sit pronectus: necesse est, ut Sacerdos ipso dignior existat. Maius autem ministerium quàm Sacerdotale sit, nec (Augustini quidem iudicio) vllum omnino esse potest in hac vita. Augustinus enim cùm de Moysè Aaronem consecrante disputaret, fatetur Moysen verbo quidem in Lege sacerdotem non dici, cùm tamen reuera & esset Sacerdos, & alibi sic in Sripturis diceretur: *David quippe ait, Moysen & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini*. Vbi Augustinus: *Si hoc (id est, Sacerdos) Moyses non erat, quid erat? Nunquid Sacerdote maior esse poterat?* Quasi dicat, nihil Sacerdote maius in hoc mundo esse posse. Cùm igitur Rex non sit Sacerdos talis, qui publicè Mysteria dispenseret: cumque habeat plurimos Sacerdotes *qui Mysteria Christi dispensant in regno suo, nihil autem Sacerdote maius esse queat*: nullo modo intelligi potest, quomodo Rex supremum regni sui Caput verè appelletur.

Id autem in hac causâ multos decepit, quòd & Regem Christianum esse, & Christianis præesse vident. Nesciunt enim, aut saltem nolunt scire, quantum intersit, utrum homini Christiano præsis, quia homo, an quia Christianus est. Rex quidè præest hominibus Christianis, verùm nõ quia sunt Christiani, sed quia hoies sunt. Et quoniã ipsi Episcopi sunt homines, Episcopis etiã ex eaparte Rex præest. Quod inde quidè clarissimũ euadit, si cõsideramus, Reges Christianos nõ modò Christianis hominibus, verũ persape Iudæis, interdũ Mauris, & Tartaris, ex æquo præesse, idque ob hoc solũ, quòd Reges sunt. Episcopi verò sic præsunt Christianis, ut alijs vllis præesse tanquã Episcopi non possint. Cùm igitur Imperiũ Regis ad omnes homines ex æquo, Episcoporum verò principatus ad solos Christianos porrigatur: ipsa res clamat, Regem præesse nobis, ut sumus homines, & ob eam conditionem qua Turcis, Mauris & Tartaris pares sumus Episcopum verò non nisi ob id, quòd sumus Christiani. Cumque conditio Christianitatis nostræ, humanam, quæ in nobis est, naturam in immensum superet: quo sensu præditus est, qui Rectorem corporeæ & animalis naturæ nostræ, anteponit illi Episcopo aut Presbytero, *qui vigilat pro animabus nostris, quicquid, vel soluit peccata nostra, si dignos penitentia fructus agamus, vel eadem ligat, si cor impænitens circumferimus? Habem* (inquit) *Chrysostomus etiam terreni Principes vinculi potestatem, verùm corporum solũ. Id autem, quod dico, Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit, atque ad cælos vsque peruadit*. Iam verò quòd Reges etiam Christiani sint terreni Reges, D. Augustinus demonstrat, qui Donatistas ab Episcopis iudicibus ad Cõstantinum appellationem interponentes dixit *accusasse datos sibi Episcopos indices apud terrenum Regem*. Ergo Magnũ Constantinum tanta pietate, fide, ac integritate virum, Augustinus *terrenum Regem* vocauit.

Et Ambro.

Math. 28.

Isaie 49.

1. Petri. 2. Math. 17. & 22.

Math. 28. Ioan. 20.

Psal. 98.

1. Cor. 4.

Vide Chrysostomum in c. 13. ad Ro.

Heb. 13.

Lib. 3. de Sacerdotio.

Episto. 48.

Et Ambrosius cùm intelligeret, *Flavianum*, qui Antiochiæ Episcopatu ambiebat, ad Theodosij opem in ea causa confugisse: *frustra ergo* (inquit) *tatorum Sacerdotũ suus labor: iterũ ad huius seculi iudicia reuerrendũ*. Theodosij Maioris Christianissimũ tribunal *huius seculi iudiciũ* appellat, quia licet tã pius is Princeps fuerit, nõ tamen ob pietatè regnavit. (alioqui fortasse D. Ambrosius, aut etiã D. Hieron. potius quàm Theodosius regnasset) verùm cùm sorte, aut suffragio ei delatũ esset Imperiũ, Dei benignitate aut pius fuit, aut postea factus est etiã pius. At nuper vnus Regis ambitio effecit, ut dogma nouũ, & ante hæc tempora inauditum, prodiret: *Vnumquemque, Regem Christianũ esse in suo regno supremũ eius Ecclesie Caput immediatè sub Christo*. Scilicet hoc nesciebat olim Cõstantius ille Arianus, qui reprehensus à Leontio Tripolis Lydiæ Episcopo, quòd *ea in causis spiritalibus dijudicandis tractaret, qua ad solos Episcopos pertinebant*, non ausus est respondere, se immediatè sub Christo supremũ Ecclesie Caput esse: verùm (ut Suidas testatur), *Verendum quoad affectus, eiusmodi edictis abstinnit*. Nata quippe non erat illo in seculo, ac neq; apud Arianos cognita hæc Regis Christiani celsissima dignitas & Præfidentia.

Lib. 10. Epistol. 78.

Suidas in nomine Leontij.

Nostro primũ seculo exorti sunt, qui hunc immoderatum honoris titulum sibi non timuerunt arrogare. At si quo successu id factum sit, animaduertimus: habebunt fortasse alij Reges nõ tam quòd imitentur in ea re, quàm quòd equigant & exhorreant. Cùm enim Henricus Octauus Angliæ Rex omnium hominum (quòd euidem scio) primus appellasset seipsum *totius Anglicanæ & Hybernicæ Ecclesie summum Caput immediatè sub Christo*, præterquàm quòd ille postea nihilo augustior, sed potius multò infelicior, & propter vxorum, quas plures duxit, adulteria, & propter pecuniæ publicæ adulterationem, ac subditorum suorum expilationè habitus est: etiam eo defuncto Deus mirabili quadam ratione toti orbi ostendit, quàm parum Regibus conueniret Ecclesiasticum ille Primatus & sublimis appellatio. Mortuo enim Henrico Octauo, successit in Regno filius Eduardus nouem ferè annorum natus. Si ad ius, quòd puer ille in regno habebat, aspiciamus: non minus fuit ille Rex, quàm pater ipsius. Verùm si conuertimus oculos ad statum Ecclesie: multum sanè interest, utrum ea regatur à puero, an ab homine perfectè ætatis. Nam si ne Christus quidem regimen Ecclesie sibi assumpsit, antequàm trigessimũ ætatis annum attingeret: quantò minus voluit, eandem Ecclesiam ab impubere gubernari? Quid quòd puer, quamdin paruulus est, *sub tutoribus ac rectoribus degit*: atque ita supremum Ecclesie Caput alio superiori capite, non tam casu aut fortuitò, quàm ex imbecillitate propriæ naturæ, & ipsius rei necessitate indiget, à quo regatur & gubernetur. Quomodo ergo supremum Ecclesie Caput est, qui sub alio capite agit? Nam si dicas, eadem ratione illũ ne regni quidè sui caput summum esse, propterea quòd illud quoque per alios regere cogitur: facilis est responsio, non esse mirum, si lex humana, quæ pueros regnis vi successione præfecit, imperfecta deprehendatur. Esset verò valde mirandum, si lex etiam Christi, qua Pastores Ecclesie suæ præfecit, vlla ex parte imperfectio accusari posset. Nam ut lex Mosaica *nihil ad perfectum adduxit*: sic è contrario lex Christi nihil imperfectũ reliquit, utpote quæ decuit *omni iustitiam implere*. Non ergo erit vllum, ac multò minus summũ in Ecclesia Christi Caput, qui capitis Ecclesiastici officium obire per naturam non potest. Puer autem nec docere, nec baptizare, nec difficiliores Euangelij quæstiones dissoluere vlla ex ratione potest.

Henricus octauus.

Eduardus puer.

Galath. 4.

Ephes. 4.

Hebr. 7. Math. 3.

Itaque cùm Deus viro non optimo supremum se Ecclesie Caput appellanti puerum substituit, rebus ipsis nos admonuit, cum honorem non rectè patri conuenisse, qui tã male filio coaptatus est. Quid quòd cùm ne sic quidem homines euigilassent: puero etiam post sextum imperij annum defuncto, sceminam Deus regno Angliæ præfecit, quæ longius etiam ab Ecclesia gubernada, quàm puer abesse debuit? Etenim sexus, qui saltem nõ displicuit in puero, sic in femina quoad Ecclesie gubernationem Spiritui sancto displicuit, ut is, in quo Christus loquebatur, non dubitaret scribere: *Mulier docere in Ecclesia non permitto*. Accedit eodem, quòd imensa Dei benignitastalem sceminã ad Anglicani regni gubernacula vocauit, quæ hoc ipsum & vidit, & confessa est. Maria enim Regina non modò non assumpsit superbum illum supremi Ecclesie Capitis titulum, sed etiam cùm ab alijs, ut patri similis esse veller, admoneretur, grauissimas rationes attulit, cur id facere non deberet. Quapropter ipsa in primis adhortante, Titulus ille omisus, ac suus honor. D. Petri Successoribus est restitutus.

1. Timoth. 2.

Maria.

Sed cùm permulti hæresibus dediti, hanc insignem Reginae modestiam ægrè ferrent, nec Dei consilium in Ecclesia ipsius moderanda etiam adhuc intelligere vellent: effecit Deus, ut mortua etiam scelicis recordationis Regina Maria, regnũ Angliæ ad talem sceminam deuolueretur, quæ nunc seipsam inscribit *supremam Ecclesie Gubernatricem in omnibus rebus & causis tam*

Elizabetha.

sis tam Ecclesiasticis, quam secularibus, ut vel ita demū per successum ipsum homines duri cordis & obstinatae ceruicis animaduertent, quā male id officij sibi sumpserit Rex Henricus, quod ab ipsius hærede & successore ritè atque ordine impleri non possit. Cui enim docere non permittitur, quod maximè necessarium Ecclesiastici Capitis officium est: quomodo illa maioribus illis muneribus defungetur, quæ in eorum, qui populum docere debent, castigatio- ne & reprehensione versantur? Aut nunquid quæ indigna est, ut vel infimo in gradu ipsa publicè doceat, alios in summo gradu publicè docentes cum auctoritate legitima moderabitur atque reprehendet? Aut si reprehendere illos iure non potest, iure tamen erit suprema Ecclesiae Gubernatrix? Omitto hîc quæ in his annis, qui proximè præterierunt, sub eiusmodi sum- premis Ecclesiae capitibus in Anglia nescio quā indecorè facta & prædicata sint. Parco eorum, qui præfunt, dignitati: aliàs, si Deus voler, sigillatim demonstraturus, quā vehementer & à lege Dei, & ab Ecclesiae antiquæ sententia, & à recta ratione ille status Reipublicæ absit, in quo Rex aliquis supremi Ecclesiae Capitis officium ac nomen sibi arrogat.

Nullum Regem aut Magistratum civilem in causis fidei diiudicandis, quicquam sibi vendicare posse. In propugnanda verò Ecclesia, & in promulgandis exequendisq; Episcoporum Decretis, omnes Christianos Magistratus operam suam interponere & posse, & debere. Vbi de imperatoria Synodorum conuocatione, deq; iudiciali Episcoporum cognitione, ceterisq; similibus causis agitur.

CAPVT. III.

EX ijs erroribus, qui circa Regum & Magistratum potestatem versantur, secundus error illorum est, qui putant Reges non quidem Ecclesiarum, in quibus regnant, præcipua Capita, sed tamè in quibusdā causis Ecclesiasticis mēbra æquè digna esse, ac Episcopi sunt. Nam etiam si fortè in vna quapiam re (vt pote in docendi officio) Episcopus Regibus antepo- nunt: certè partim in alia re Ecclesiastica (vt pote in deponendo Episcopum de sede sua, vel in moderanda Synodo aliqua) Reges Episcopis præferunt: partim liberum esse Regibus volunt, vt penè in omni re Ecclesiastica tanquam iudices & cognoscant, & decernant. Cuius erroris confutandi hæc erit ratio, vt ostendam Reges in omni causa Ecclesiastici iuris cognoscenda & diiudicanda vsque adeo priuatorum loco esse, vt ista disceptatio ne possit quidè illis ab Ecclesiasticis iudicibus delegari: quanquam non negem, quin facti alicuius, quod ad ius Ecclesiasticum spectat, cognitio Regibus aut Magistratibus mandari possit. Antequam verò causa Ecclesiastica cognoscatur, Rex ad eum finem auctoritatem suā ritè interponit, vt locus quietus, vbi iudicent Episcopi, concedatur. Item quæ vt Episcopi ad eum locum certo die conuocentur. Vt quæ interim, dum causa Ecclesiastica cognoscitur, pax publica in ipso etiam Sacerdotū consensu conferuetur. Denique post causam cognitam & à Sacerdotibus iudicatam, Rex vel gladio, quem frustra non portat, vel alia pœna corporea in eum animaduertere potest, si quis recusauerit Sacerdotū sententiæ obedire. Itaque nō negamus, quin & ante, & circa & post Episcopale iudiciū, aliqua Regum partes sint. At in ipso munere iudicandi nihilo plus Reges, quā priuati possunt. Nam vtrique rectè & consilium impartire, & quid sibi videatur ostendere: neutri verò quid in ea re ius diuinum aut Ecclesiasticum statuat, definire possunt. Quibus ita declaratis, nunc ad ipsius rei probationem nos conferemus.

De ijs, quæ Dei sunt, homines aliter disponere non possunt, quā si Deus illis talem auctoritatem concedat. Causæ autem fidei maximè omnium Dei sunt: quia fides maximè necessariū Dei donum est, quod nullus hominum sibi vllis viribus aut naturæ, aut artis acquirere queat: Causæ igitur fidei non possunt ab alijs iudicari, quā quibus eam potestatem Deus concessit. Deus verò talem potestatem certis hominibus, & non passim toti populo Christiano concessit. Nam Deus alios constituit Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios Pastores, & Doctores in ædificationem mystici corporis sui, quod est Ecclesia: alios verò constituit velut oues & agnos, qui per Pastores & Doctores suos *adificarentur, & quibus Pastores attenderent, ne circumferrentur omni vento doctrina per astutiam hominum.* Pastores verò soli iudicant, quid ouibus idoneum sit, aut non sit. Nam oues æquali cum Pastoribus potestate donatas contendere, hoc

Ephes. 4.

Ioan. 21.

Actor. 20.

Ephes. 4.

hoc nihil est aliud, quā discrimen, quod Christus inter Pastores & oues posuit, tollere, ac quæ ille distinxit, commiscere & confundere. Reges igitur ac Magistratus, si tanquam oues in Christi grege habentur (sicuti verè sunt oues) vnā cum Pastoribus non iudicant. Sin habentur velut pastores: quæro vnde probent, Christum eis talem potestatem contulisse? *Quid enim habent, quod non acceperunt?* Christus verò, vt antiquam Regum potestatem iure gentium concessam non sustulit, aut imminuit: sic neque eis nouam pascendi oues suas potestatem annexuit.

Porrò antiqua Regum potestas etsi à Deo fit, tamen ab illo est per modum iuris Gentium & Ciuilibus, ac non per aliquam specialem & præcipuam Euangelij constitutionem, sicut antea declaratum est. Si ergo Reges & politici Magistratus vllam habent potestatem in causis fidei: aut illam à iure naturali, gentium & ciuili, aut à iure diuino, quod Ecclesiae reuelatum est, acceperunt. Atqui (vt à posteriori membro prius incipiam) à iure Diuino, quod Ecclesiae reuelatum est, nihil tale Regibus conceditur. Nihil quippe aliud in nouo Testamento de Principum potestate reuelatum est, quā *vt datur Casari quæ sunt Casari, vt tributa soluantur, vt pro Regibus oritur, vt tam Regi quā Ducibus ab eo missis obtemperetur, ac denique, vt omnis potestas à Deo promanare, & quilibet magistratus non frustra gladium portare, sed in ea re minister Dei esse agnoscatur.*

Porrò nihil horum est, quod Regem nominatim iubeat de CHRISTI Ecclesia dis- ponere, vel in causis fidei quicquam sibi arrogare. Nisi igitur iure naturali, Gentium, aut ciuili talis potestas Regi permittatur: clarum est, eum nullam omnino potestatem in eas res habere. Certum verò est, ea iura non posse Regi tribuere vllam potestatem in res, quæ iisdem iuribus non sunt subiectæ. Nullum enim ius de alijs aut rebus, aut personis, aut actionibus constituere aliquid potest, quā quæ sub ipsius ambitum cadunt. Res verò Ecclesiasticæ in immensum excedunt potestatem iuris Naturalis, Gentium, & Ciuilibus. Nam ex his tribus facile constat, ius Naturale & primum, & maximum esse. At nec illud, quum in terris ortum sit, in CHRISTI Mytheria, quæ solūm è cælo ducunt originem, quicquam statuere potest. Nam vt de viribus naturæ integræ nihil nunc dicam, certè quidem postquam per peccatum Adæ natura totius humani generis corrupta est, & mors per *vnun hominem intrans in omnes pertransiit:* fieri non potest, vt ab illa origine infecta quicquam boni promanet. *Arbor enim mala non potest bonos fructus facere: Nec animalis homo (quales per naturam omnes sumus) percipit ea quæ sunt Spiritus Dei.* Iudicare verò de rebus Ecclesiasticis non mediocre bonum est, sed vnum ex præceptis quæ CHRISTVS Ecclesiae suæ donauit: *Quia pascendi & soluendi ligandique potestatem Apostolus,* hoc est, summis Ecclesiae suæ Magistratibus, velut donum maximum contulit. quod vtrique munus, nisi iudicio vel præcedente, vel comitante nunquam rectè possent exercere. Qui enim ligabit non nisi quod ligandum, & soluet non nisi quod soluendum est, is necessariò prius & delibabit, & statuet hoc ligandum, illud soluendum esse. Rem verò talem faciendam, aut non faciendam in Christiana religione statuere, hoc vtrique est, quod appellamus de causa fidei iudicare.

Cum ergo potestas tam cœlestis & præclara non possit ex naturæ corruptæ principijs oriri: sequitur, vt tantum à gratuita Dei misericordia proficiatur. Illa verò DEI misericordia sub tempore noui Testamenti partim scripto, partim non scripto iure manifestata est.

Neutro autem modo vlla potestas Regibus in causis Ecclesiasticis conceditur. Neque verò aut vlli Reges ab initio Christiani erant, quibus vllam potestatem CHRISTVS commiserit, aut Apostoli regulam vllam tradiderunt, secundum quam Reges, qui ad fidem post accederent, de causis Ecclesiasticis iudicarent. Nam si quis ob id solūm Reges dicat in causa fidei iudices constitutos, quia per Baptismum effecti sunt *spirituales, qui omnia iudicant, & spiritus probant qui ex Deo sint:* hoc quidem fateor verum esse in priuati, non autem in publici iudicij genere & modo. Aliud est enim, quum Catholicae Ecclesiae membrum sis, nec Pastoribus tuis te anteponas, quid tibi priuatim necessarium sit, iudicare (atque hoc quidem vnctio docet): & aliud, quum ad publicum Ecclesiae ministerium, tanquam Aaron, non sis vocatus, tibi tamen docendi alios potestatem sumere, & Pastoribus tuis, quid ipsi facere, aut docere debeant, præscribere. Verum de priuati iudicij ratione partim dicitur latius postea, partim, quod satis erat, iam antè dictum est in eo loco, vbi aliquot Christianos probauimus ita esse velut brachia, manus, latera, crura, pedes, aliæ inferiora corporis

I membra,

Matth. 22.
1. Timot. 2.
1. Pet. 2.
Rom. 13.

Rom. 8.

1. Cor. 20.

Matth. 18.

2. Thessal. 2.

1. Cor. 2.

1. Ioan. 2.
Heb. 5.

membra, ut nunquam regendi facultate, quæ solius rationis propria est, consequantur. Quod autem est ratio in homine, hoc utique est in Ecclesia ministerium Episcopale, & Sacerdotalis Ordo. Reges vero & laici omnes, tametsi quoad seipsum priuatim regēdos per Baptismi sacramentum *Sacerdotes quidam facti sint*: non tamen publico sacerdotum ministerio funguntur, & ideo *scientiam distinguendi inter sacrum & prophanum, aut inter mundum & pollutum eoque* non habent, ut etiam Cathedram inuadere debeant, & de publica Ecclesie doctrina iudicare. Verum ut præcipuum caput huius quaestionis clarius intelligatur, libuit aduersariorum argumenta ex verbo Dei petita & breuiter proponere, & ex eodem Dei verbo confutare.

Apocal. 5.

Leuit. 10.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In toto veteri testamento videmus, Duces & Reges tum præscripsisse Sacerdotibus, quid in rebus Ecclesiasticis agere deberent, tum ipsos officium suum negligenter obeuntes à ministerio abdicasse.

RESPONSIO.

Si hoc ita euenisset in veteri testamento, tamen nulla ratio cogeret, ut idē in nouo testamento fieret, quum mutata sit ratio Ecclesiastici regiminis. Nec iniuria. Synagoga quippe Iudæorum licet verè Israelitas & iustos aliquos in se contineret, tamen & fuit, & dicebatur terrenum potius, quam cæleste regnum: adeo ut Augustinus dubitet, an vnquam in veteri Testamento regnum cælorum vel nominetur, nedum in mercedē promittatur. Ea enim quæ gerebantur, significabant quidē res diuinas (ut & Lex ipsa erat etiam spiritualis) verum ipsa res in se non perinde erant diuinæ, ac nostræ sunt: adeo ut gloriā Synagoga ne gloriam quidem omnino fuisse Apostolus doceat, præ excellentē gloria eius ministerij, quod iam in Ecclesia per ministros noui Testamēti non litera, sed spiritu exercetur. Itaque quum populus Dei consistet ex corpore & anima seu spiritu: carnalis pars in vetere populo primas interdum obtinebat, & ad spiritualia significanda constituebatur. Vnde ut mōs Synai, ignis accēsus, turbo, caligo, procella, & tubæ sonus, & vox verborum, erat ex terra tantum, & carnalis: sic iam omnia sunt spiritualia & interna. Illic regnauit seruilis timor Dei, & gladius corporeus: hic autē amor intimus, & gladius spiritualis. Abutiuntur ergo Scripturis sanctis, qui propter illa, quæ in veteri Testamento à regibus gerebantur, nunc etiam putant regnum cælorum (quod est Ecclesia) regibus terrenis subiectum esse. Alioqui si regum antiquorum status ad tempus noui testamenti trahetur, nonne etiā pontificum Leuitici generis status eadem ratione ad nostra tempora trahetur? Sit ergo vna tantum Tribus Sacerdotio externo addicta, sit vnum in mundo Templum, sit vnus Episcopus, & cruenta repetantur sacrificia. Sin ista concedis irrita esse facta: cur non etiam illa concedis irrita esse, quæ Reges circa diuinas causas egerunt? An verò sola regum res gestæ æternæ sunt, nec à Christo (quoad rerum sacrarum dispositionem) mutari potuerunt?

2. Cor. 3.

Exod. 19. & 20.
Hebr. 12.

Num. 3.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si quæ in lege veteri fiebant, ad tempus noui testamenti non trahuntur: cur pro Pontificis Romani Primatu Papistæ ad exemplum vnus Leuitici Pontificis, itemque pro externo Sacrificio ad vetera sacrificia confugiunt?

RESPONSIO.

Quicquid in Lege excellens & perfectum fuit, id merito in Ecclesia Dei multo magis existere debere, concedimus. Est enim Ecclesie status multo perfectior Synagoga statu. Verum secus est in ijs, quæ imperfecta & minus eximia fuerunt. Sacrificare Deo etiam exterius perfecta est res, ideoque nec in lege Mosaica tantum, sed etiam in naturæ melioris statu recepta erat. Perfectionis etiam erat, ut populus Dei ab vno Pontifice regeretur. Sic enim & finis litibus imponebatur, & pax in populo Dei conseruabatur. Modus autem Sacrificiorum per cruorem pecorum & ignem externum, erat imperfectus, itemque successio Pontificum secundum carnem & sanguinē, erat imperfecta. Illis igitur abiectis, quæ imperfectionis erant, restē dicimus ea, quæ olim ad perfectionē pertinebāt, retinēda esse: non illa quidē in eodē genere & ordine, sed in sublimiore. Nam Pont. summus in statu Euāgelij non secundum carnis propagationē nascitur, sed eli-

Gen. 4. & 14.

Deutero. 17.

sed eligitur secundum dona spiritualis gratiæ. Itemque sacrificia nostra non in sanguine pecorum fundendo, sed in immaculati Agni sanguine, qui semel fusus est, commemorando, & per eiusdem Agni substantiam incruento modo exhibitam quotidie annuntiando consistunt. Ita quod erat in Lege perfectum & spiritale, non amissimus: quod verò erat imperfectum & carnale, non retinimus. Ut autem Rex in negotijs ecclesiasticis procurandis Sacerdote Dei maior haberetur (si tamen vnquam sic habitus est) magnæ imperfectionis fuisset. Primum, quia Sacerdotium Regio iure antiquius fuit. Sacerdotum enim creatio partim ab initio recepta est sub lege naturali: etiam ante diluuium, quando nulli adhuc erant Reges: partim aliquot seculis post Moysen secundum legem ab ipso latam obtinuit, quum nulli adhuc Reges in populo Dei existissent. Quod autem quidque in religione antiquius est eodē dignius merito censetur. Deinde Sacerdotium prorsus necessarium erat, ut non deesset in populo Dei aliquando figura, per quam æterni Sacerdotij Christi admoneremur: quum tamen idem Dei populus adeo potuerit Rege carere, ut Deus abiectum se conquereretur, quando Samuele Leuita ipsius neglecto, Rex terrenus deposcebat. Præterea Rex à Deo ad populi petitionem concessus est, ut ad bellum egrederetur ante populum, non autem ut res Ecclesiasticas administraret. Illis enim Deus iam prius per Leuitas & Sacerdotes suos consuluerat. Quid quod Regis potestati acceptam ferre Iudæi potuerunt diuisionem populi, Apostasiam regni Samariæ, & Captiuitatem Babylonicā? Vnde ab illa Captiuitate reuersi, non iterum sibi regē, qui maior Pontifice haberetur, sed ducem coaptarunt, qui non minus præesset in rebus prophanis, quam Pontifex in sacris principatū gereret.

1. Reg. 8.

Illud verò in hoc genere primum dixerim, quod Christus in hoc mundo quum esset, totamque legem atque omnem iustitiam impleuit, tamen rebus ecclesiasticis tantum ut sacerdos, ac nullo modo ut rex terrenus, præesse voluit. Recusauit enim regnum terrenum palam administrare, ideoque fugit, quum turbam hoc agere videret, ut eum constitueret regem, seque diuiforem inter fratres constitutum negauit. Si verò secundum perfectam legis Mosaicæ rationem & mentem decorum saltem fuisset, vel Ecclesiam, vel ipsum Pontificem à rege terreno gubernari: nec eam rem Christus inexpletam reliquisset. Neque enim difficile illi fuerat, etiam terrenum regnū ad breuissimum aliquod tempus administrasse. Quod quum non fecerit, nec tamen aliquid omiserit, quod ad perfectum Ecclesie suæ regimen iuste desiderari posset: eo ipso declarauit, nullius omnino perfectionis vnquam fuisse, aut etiam adhuc esse, ut rex terrenus in res ecclesiasticas vllam aliam sibi potestatem arroget, præterquam ut gladio suo tucatur & propugnet, quod sacerdotum sententijs definitur. Atque hæc ita se haberent, etiā olim reges Iudæorum in res ecclesiasticas, aut in ipsos Pontifices summam quandam potestatem exercuissent. Nunc autem nec id verum est, quod Reges Iudæorum Leuitici generis sacerdotibus maiores habiti sint in ijs, quæ ad res ecclesiasticas pertinebant, administrandis: id quod sigillatim monstrare non grauior. Ac primum Moyses præcepit, ut postquam rex in solio regni sui sederet, describeret sibi Deuteronomium legis suæ in volumine, accipiens exemplar à sacerdotibus Leuiticæ Tribus. Quod si pro describenda Lege ad sacerdotes non modò à cæteris, verum etiam à Rege ipso eundem erat: quomodo rex in ea lege interpretanda Princeps fuit, cuius exemplar ab alijs petere cogebatur? An non hoc ipso admonitus est, ut meminisset, Sacerdotes in ijs, quæ ad legem spectabant, superiores se esse? Nam ut quilibet Magistratus à rege gladium petes & accipiens, eo ipso regem in iure gladij seipso maiorem agnoscat: eodem modo fit, quum rex à Sacerdotibus exemplar diuinæ legis accipit.

Deuteron. 17.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Moyses quum esset ipse Legislatores & Princeps non solum totius populi, sed etiam Leuitarum omnium & sacerdotum: tamen non fuit summus sacerdos, sed eum honorem fratri suo Aaroni contulit. Præfuit igitur velut politicus Princeps, qui populum Dei ad finem cælestem dirigeret, quod procurare cuiuslibet fidelis Principis officium est.

RESPONSIO.

Vix dici potest, quam ineptè hoc totū nobis de Moysē obiicitur. Si enim Moyses, quando legem promulgauit, terrenum quendam Principatum gessit: utique ad reges Iudæos etiā pertinuit, sacerdotibus mitras imponere, eorum manus iniungere, Pontificem induere, docendi minus arripere, altare vngere, & sacrificium offerre? Nam hæc omnia Moysen fecisse legimus.

Exod. 28. & 29.

I ij

Dixit

Dixit enim Dominus ad Moysen: *Septē diebus consecrabis manus Aaron & filiorū eius, & vitulum pro peccato offeres per singulos dies ad expiandum, mundabisq; altare quum immolaueris expiationis hostiam, & unges illud in sanctificationem: & quæ sequuntur.* Sin constet hæc non Regū, sed Pontificum & Sacerdotum officia fuisse: profectò nec Moyses ista fecit velut Rex, aut politicus Princeps, verum vt Propheta & Sacerdos Dei. Nam quòd Moyses etiam fuerit Sacerdos, Dauid attestatur, quum ait: *Moyse & Aaron in Sacerdotibus Domini fuisse: Samuelem verò inter eos fuisse, qui inuocabant nomen Domini.*

Psal. 58.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Per Sacerdotum nomen sæpe intelliguntur Principes & Heroës, sicuti in Samuelis lib. secundo legitur: *Filij Dauid Sacerdotes erant:* eodemque modo etiam Sacerdos dicebatur, quia Princeps totius Populi erat.

RESPONSIO.

Fatemur, Sacerdotum nomen aliquando porrigi ad primarios quosq; viros. Verum quòd Moyses non ea tantum ratione Sacerdos fuerit dicendus, ex ipsa definitione Sacerdotum constabit. *Omnis Pontifex* (inquit Apostolus) *ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona & sacrificia pro peccatis.* Cæterum Deus ipse dixit ad Moysen: *Aaron loquetur pro te ad populum, & erit os tuum, tu autem eris ei pro Deo, vel in ijs quæ ad Deum pertinent.* Si ergo Moyses etiam ipsi Aaroni erat pro Deo, vel in ijs quæ ad Deū pertinebant: si Moyses eum cōsecrauit, sacrificiaque pro peccatis eius obtulit: vtique non nomine tenus, sed re ipsa Moyses Sacerdos fuit. Iam quòd Propheta Dauid non acceperit nomē Sacerdotum pro nomine Principum aut Heroum, quando scripsit, *Moyse & Aaronem fuisse in Sacerdotibus Domini,* manifestissimè apparet: primū, quia Moysen cum Aaronem coniunxit. Notum est autem, quo Sacerdotij genere Aaron functus sit. Deinde, quia dixit eos fuisse non simpliciter in numero sacerdotum, sed in numero *Sacerdotum Domini:* Doctores verò Iudæorum eam differentiam animaduertunt, vt quoties nomen *Domini aut Dei* ad Sacerdotum appellationem adiungitur (veluti cum Melchisedech dicitur Sacerdos Dei altissimi) toties non de primarijs viris tantum, sed de ijs accipiatur, qui offerunt sacrificia pro peccatis. Postremò Dauid Samuelem ab eadē appellatione Sacerdotali se iunxit. Ita enim dixit: *Moyse & Aaron in Sacerdotibus eius,* id est, Domini, & *Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.* Quòd si nomen Sacerdotum pro viris primarijs caperetur: iam & Samuel in Sacerdotibus Domini fuit, quia & is fuit primarius Propheta, & Iudex totius populi. Verum is non in Sacerdotibus, sed in ijs qui inuocant nomen Domini recensetur. Aaron verò & Moyses numerantur inter Sacerdotes, non quoslibet (vt filij Dauidis) sed inter Domini Sacerdotes. *Noscentū* (inquit Hieronymus) *quòd Samuel Leuita, non Sacerdos, non Pontifex fuerit. Vnde & in Psalmis non nominatur inter Sacerdotes, sed inter eos qui inuocant nomen Domini. Moyse (inquit) & Aaron in Sacerdotibus eius, & Samuel inter eos qui inuocant nomen eius.*

Heb. 5.

Exod. 4.

Rabbini.

Gen. 14.

Hieronymus
Aduersus Iouini. lib. 1.Augustin. in
Psal. 98.
Philo in lib.
5. de vita
Moyse.Eccles. Hier.
cap. 5.In oratione
ad Gregoriū
Nyssenum.
Leo Epit. 86
alijs, 88.

Nec aliter sanè Augustinus sentit, dum eadem Psalmi verba interpretatur. Quinimò Philo Iudæus duas (inquit) partes vite Moysis descripsimus, quæ ad Regnum & leges latas attinet: superest tertia, in qua dicitur de Sacerdotio. Ac ne dicas, de Sacerdotio quidem agere Philonem, sed non de Sacerdotio quo Moyses ipseungebatur, sed de eo quod Deus per illum instituit: audi quomodo idem Philo totam orationem suam de vita Moysen concludat. *Huiusmodi fuit vita obitusq; Moysen, Regis, legislatoris, vatis & Pontificis, sicut sacris literis proditur.* Ecce tam Pontifex fuit Moyses, quàm Rex, idque sacris literis proditum esse, Philo Iudæorum omnium doctissimus affirmavit. Quid quod Dionysius Areopagita Moysen appellat *primum Pontificum, legibū Moysen & Ductorem:* eundemque ait consecrationis munus erga fratrem exequutum esse *ἱεραρχίας,* id est, vt eum decuit, qui Pontifex verè esset. Gregorius etiam Nazianzenus quum Moysen & Aaronem inter se cōferret, ambos dicit *similiter Sacerdotes fuisse.* idque probat, quoniam scriptū sit, *Moyse & Aaron inter Sacerdotes eius.* Moyses (inquit) *principum Princeps, & Sacerdotum Sacerdos Aaronem pro lingua utens, ipsi vicissim in ijs rebus operam nauauit, quæ ad Deum pertinebant.*

Denique Leo primus ita scribit: *Solus Moyses in tabernaculo Dei erexit altare, solus ipse unxit, qui vtique summus Sacerdos Dei erat, sicut scriptum est de eo: Moyse & Aaron in Sacerdotibus eius.* Post tantam verò testium & rationum copiam, si quis adhuc Moysen negat Sacerdotē fuisse,

fuisse, is mihi & rationis expers, & ab illa fide, quæ sacris scripturis debetur, omnino alienus videbitur. Principatus igitur Moysen probat quidem eum, qui Pontifex sit, posse etiam res terrenas per aliorum operam gubernare, vt & Moyses per operam Iosue bellum gessit, multaque alia per alios administravit. Verum ex ijs, quæ Moyses Propheta & Pontifex gessit, non rectè concluderis, alios Reges & Principes quicquam in rebus sacris facere aut tentare posse, nisi vt Sacerdotum decreta comprobent & exequantur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Post mortē Moysen Iosue duxit populum, & præscripsit Leuitis & Sacerdotibus, quando vel Arca Dei mouenda esset, vel populus circumcidendus. Itemque Dauid Sacerdotes reprehendit, quòd humeris suis non imposuissent Arcam Dei: constituit Cantores, & benedixit populo in nomine Domini. Salomon etiam abiicit Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini, & Sadoch Sacerdotem posuit pro eo. Similia quoque & Iosaphat, & Ezechias cæteri que Reges fecerunt in rebus & causis spiritualibus.

RESPONSIO.

Qui non totam rem, sed partem aliquam duntaxat contemplantur, nihil miror, si eos contingat falli plerumque & decipi. Non negamus, quin optimi quique Iudices & Reges per multa omni ætate fecerint, quæ ad Dei Religionem ornandam pertinerent. Sed aliud est, Regem ea quæ Dei sunt promouere, & aliud, illis ex Regia potestate præesse. Isti autem ferè omnes, qui iam numerati sunt, non solum Reges fuerunt, verum etiam Prophetæ, quos Deus rerum sacrarum ministros etiam extra ordinem interdum constituere solitus est. Ita enim Elias non in Templo Hierosolymitano, vt lex præscriperat, sed in monte Carmelo, secus quàm lex iusserat, bouem sacrificauit, quemadmodum Spiritus Dei & voluit eum facere, & factum eius insigni miraculo comprobauit. Frustra ergo in ijs, quæ extra ordinem, & præter solitum fiunt, ordinaria Principum iurisdictio & potestas inuestigatur. Nam si ordinem diuinitus constitutum sequimur, audi quàm perspicue Dominus ad Moysen de Iosue filio Nun locutus est: *Pro Iosue si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos cōsulet Dominū. Ad verbū eius egredietur, & ingreditur ipse. & oēs filij Israël cū eo & cætera multitudo.* Sive igitur Arca Dei tollebatur, seu populus circumcidebatur, seu quid aliud ex ijs, quæ ad cultū Dei pertinebant, ex mandato Iosue fieret: aut ad verbum Eleazari hoc mandatum est, aut per extraordinariam Spiritus sancti reuelationem disponebatur. Nam in vniuersum Malachias Propheta dixit: *Labia Sacerdotis custodiant scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Si quid verò Deus aliquando Regi cuiquam (qui aliàs Propheta esset) reuelauit, hoc non irritam fecit ordinariam regulam, quæ ad Sacerdotes ascendit, & summorum Sacerdotum vltimam sententiam sub pœna mortis obseruari iubeat: sed tantam demonstrat, Deum non semper astringi ad ea media, quæ per Moysen famulum suum constituerat. Ac sanè quod in his, quæ obijciuntur, longè maximi momenti videtur esse (eiectio videlicet Abiathar Sacerdotis per Salomonem Regem) manifesta fuit eius prophetia, quam Deus antè reuelauerat, executio: idque in ipsa Scriptura sacra perspicue his verbis exprimitur: *Eiecit Salomon Abiathar, vt non esset Sacerdos Domini.* Cur ita? *Vt impletur sermo Domini, quem locutus est super domum Heli in Silo.* Ecce quod Dominus faciendum antè prædixerat, id iam exequendum Salomoni reuelat. Salomon ergo non autoritate Regia, sed diuina, & ea non ordinaria, sed inspirata utebatur, quando Abiathar abiicit à ministerio, & Sadoch pro eo substituit. Vt ergo semel concludam hunc locum qui ad res veteris testamenti spectat: partim nõ obligamur ad illam rudem & imperfectam rerum diuinarum dispositionem, quæ sub Lege fuerat: (nihil enim ad Perfectum adduxit Lex) partim ea ipsa in rebus diuinis constituendis plus Pontificibus, quàm Regibus ex ordinaria saltem via & ratione detulit. Cæterum Christus, qui omnis iustitiæ & in seipso impletor, & in Ecclesia instaurator est, ita res omnes Ecclesiasticas perfectè solus impleuit atque ordinauit, vt neque Regiam potestatem ob eam causam ipse exerceret, neque regibus primatum in Ecclesia legaret. Imò ne Reges quidem vllos ad aliquot secula sui corporis mēbra esse voluit, vt eò apertius liqueret, Ecclesiam suam, quando sub Apostolis perfectissimè gubernata, & omnibus numeris absoluta fuit, tamen Rege terreno caruisse, atque eodem modo in æternum carere posse, nisi quia nec

illos ab æterna redemptione sua penitus excludi voluit. Intrauerunt ergo Reges & Imperatores in Ecclesiam Christi suo tempore, sed aut nihil vnquam sibi circa res Ecclesiasticas arrogarunt, aut ob eam rem tyranni & persecutores potius habiti sunt, quam nutritij & cultores Ecclesie, cuiusmodi eos debere esse Isaias prædixit.

Isaie. 49.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Imperatores Christiani semper licere sibi existimãrunt, vt de causis Ecclesiasticis iudicarent, adeo vt Constantinus Magnus causam Donatistarum & ipse audiuerit, & Episcopis tantquam eius vice iudicaturis sæpius delegauerit. Idem Imperator & Nicenam Synodum conuocauit, & in illa præfuit. Quod eius exemplum Theodosius, Martianus, Theodoricus Italiae Rex, atque alij Imperatores & Reges sequuti sunt, qui nunquam aut hoc sibi sumpsissent, aut ab Episcopis id facere permisi essent, nisi iure diuino & Ecclesiastico talis potestas eis credita fuisset & collata.

RESPONSIO.

Quicquid Constantinus in causa Donatistarum fecit, non eo animo id fecit, tanquam se putaret iudicem legitimum esse, ad quem ab Episcopis in causa Ecclesiastici ordinis appellari deberet: verum quod aliter pacẽ Ecclesie tueri conseruareq; non posset, quodq; videbat, Donatistas Episcoporu iudicio non acquiescere. Cæterum quid Constantinus de eo Donatistarũ facto iudicãrit, illa eius verba testãtur, quæ apud Opratũ extãt: *O rabida* (inquit Cõstantinus) *sic roris audacia sic ut in causis gentium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Præterea Augustinus eandem historiam tractans: *Donatistas* (inquit) *magis hinc arguimus, quia quum apud Imperatorem vltro Cæcilianum accusassent, quem primò vltiquè apud collegas transmarinos conuincere debuerant, ipso autem Imperatore longè ordinatius agente, vt Episcoporum causam ad se delatam ad Episcopos mitteret: nec victi pacem cum fratribus habere voluerunt, sed rursus ad eundem Imperatorem venerunt, rursus non Cæcilianum tantum, verum etiam datos sibi Episcopos Indices apud terrenum regem accusauerunt, rursus ab alio episcopali iudicio ad eundem Imperatorem appellauerunt.* Duo in his Augustini verbis notanda sunt Nam primùm, ait: *Donatistas debuisse primò apud collegas transmarinos agere*: ostendens vtique, ab Episcopis Africae rem fuisse ad Episcopos orbis terræ deferendam Deinde reprehendit eosdem Donatistas, quod Episcopos Iudices apud terrenum Regem accusauerunt. Quem appellat *terrenum Regem*, profectò illum significat iudiciũ interposuisse non ob vllam autoritatem, quam propriè ab Ecclesia, vel etiam vt membrum Ecclesie accepisset (nam illa non esset potestas terrena) sed ob illam, quæ non minus gentiliũ, quam Christianorum Regibus iure gentium competit. Accedit eodem quod Augustinus alibi quoque de illa Donatistarum ad Imperatorem appellatione disputans: *Qua in re* (inquit) *quem ad vltimũ de iustis illos Constantinus, audistis. Atque vltimã saltem ipsius iudicio insanißimis animositatibus suis finem posuissent: atque vt eis ipse cessit (vt de illa causa post Episcopos iudicaret, à sanctis Antistitibus veniam postea petiturus) sic & illi aliquando cederent veritati.* Videmus ergo, & Constantinum celsisse Donatistarum furori in ea cognitione, quam post Episcopos suscepit, & eam rem eiusmodi fuisse, vt veniam postea deberet à sanctis Antistitibus petere. Nihil igitur inde quoad legitimi iudicij potestatem colligere potes, vbi omnia hinc per *Donatistarum furorem*, inde verò per Constantini piã & quodammodo necessariã alieni iuris occupationem facta sunt. Nam & Donatistæ peccãrunt ob id ipsum, quia venerunt ab Episcopis ad Regem terrenũ: & Rex non suo iurè, verum ea spe iudicauit, quod sancti Antistites veniam illi postea concessuri essent, eò quod paci Ecclesiasticæ (quam procurare Imperator & suo iure potest, & ad beneficium Ecclesie debet) optimè illo modo consultum fore existimauit. Quam iniquè igitur tale factum Constantini citatur ab Aduersarijs, vt probent laicos in causis Ecclesiasticis legitimos esse iudices? Quod si mentem Constantini extra necessitatis articulum liberè pronunciatam scire volumus: ecce quũ in media Episcoporum Synodo apud Niceam sederet, & Catholici Episcopi vltro ad eum querelas detulissent, apertè omnibus Episcopis dixit: *Deus vos constitui Sacerdotes: & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & ideo nos à vobis rectè indicamur, vos autem non potestis ab hominibus iudicari: propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia, quacunque sunt, ad illud diuinum referentur examen. Vos etenim nobis à Deo dati estis Dy, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus, de quo scriptum est: Deus stetit in*

De schismate Donatist. lib. 1. Epist. 48.

Apud terrenum Regem.

Epist. 162.

In Ecclesiast. histo. Ruffini lib. 1. cap. 2.

stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deos discernit. Hæc Constantinus.

Quod verò idem Imperator Synodum Nicenam, alijque eius Successores alias Synodos indixerunt, nihil id præiudicij causæ nostræ adfert. Aliud enim est conuocare Concilium, & aliud in eodem Concilio iam indicto cum autoritate iudicare. Neq; verò quicumque aliquos conuocat, continuo Iudex in ea causa est, ob quam illos conuocat, nisi tam causa, quam personæ ex æquo subint conuocantis potestati. Præcepit Rex Nabuchodonosor, vt conuocaretur Astoli, & Magi, & malefici, & Chaldæi. Sed cur tandem? Vt indicarent Regi somnia sua, quæ ab illius memoria recesserant. Quid ergo? An postquam accesserunt Magi & Chaldæi, etiam Rex, qui eos conuocauerat, aut præscribere ipsis quid ageret, aut vnã cum illis iudicabat? Nequaquam. Etsi enim personæ istorum hominum Regi subiectæ fuerunt, tamen in eorum scientiam non perinde potestatem vllam habuit. Sic omnino euenit in Episcoporum conuocatione. Conuocat enim eos Imperator, vt de illa fidei causã iudicent, in qua ipse rudis est, & quam ab ipsis edoceri cupit. Ineptè igitur à conuocandi more iudicandi potestatem Imperatoribus competere, Aduersarij nostri colligunt. Nihil enim aliud ex ea re inferas, quam personas eorum Episcoporum, qui in orbe Romano fuerunt, Romano Imperatori subiectas fuisse, quod nos non negamus, saluo tamen honore, quem Patribus spiritualibus Christiani Reges ac Imperatores debent.

Daniel. 2.

Imperatorum verò autoritas in Synodis conuocandis multas ob causas pernecessaria olim fuit. Primùm, vt Episcoporum ex orbe terrarum coitio speciem illiciti Collegij, & seditiosæ conspirationis non haberet Nam quæ ratio patitur, vt tot Præsules cum tanto comitatu in vrbe Imperiali absque Imperatoris consensu conueniant? Consensus verò illius optimè intelligitur, si non modò patiatur, verum etiam inuoret Episcopos, vt certa in Vrbe coeant. Deinde Imperialis conuocatio efficit, vt cæteri gentiles ac præsertim Magistratus, qui nondum erant Christiani, & tamen Romano parebant imperio, transitum liberum & quietum Episcopis per singulas prouincias concedere cogerentur. Tum autem, vt equi & iumenta, secundum quod Constantinus iusserat, Episcopis publicè præberentur. Præterea isto modo Imperatores (vt in Aquileiensi Cõcilio dicitur) *fidei sua studium probant, dum ad remouendas altercationes congregare student sacerdotale Concilium, & Episcopos honorificentiam referuare, vt nemo deesset volens, nemo congregaretur inuitus.* Atque hac quidem in re Imperatores verè præstiterunt se *Aduocatos Ecclesie.* Nam sic D. Bernardus Conradum Imperatorem appellat. *Quid quòd hoc modo Cõcilia firmiora & sanctiora esse existimantur, dum vtraque potestas tam Ecclesiastica, quam secularis ad illorum coitionem suffragatur? Postremò Imperatores & alij Principes eò promptius Concilij eius Decreta exequuntur, cui & ipsi conuocando operã dederunt, & conuocato interfuerunt. Cæterum illud prorsus absurdum est, vt ratum esse Concilium negetur, quod Imperator nõ indixerit. Quomodo alioqui conuenerunt Apostoli & presbyteri Hierosolymis? Quomodo alia Synodi omnes congregatæ sunt in Italia, in Hispania, in Asia, & Africa ante Synodum Nicenam? Ac neque necesse est, vt Episcopi ad solam Imperatoris vocem ex toto orbe terrarum conueniant: partim quòd Imperator in totum orbem terrarum non acceperit potestatem, sed tantum in orbem Romanum: partim etiam, quòd Episcoporum consensus necessariò requiritur ad id Concilium, quod Episcopale sit futurum. Nam si neque seruus cogi potest vt hereditatem adeat, nisi ipse velit consentire: quàm abhorret à recta ratione, vt Patres Christianæ plebis ab ipsorum filijs in vnum etiam inuiti congregentur? Itaque Ruffinus testatur, *Constantinum ex sacerdotum sententia episcopale Concilium apud Niceam conuocasse.* Theodoretus etiam narrat, *Constantinum non quidem cum autoritate in Cõcilio præsedisse, aut sententiam dixisse, sed & vltimum ex omnibus esse ingressum, & ab Episcopis postulasse, vt sella parua in medio posita considere sibi permitteretur. Qui postulat ab altero, vt sibi cõsiderare liceat, an ille tibi videtur suo iure tanquam Iudex in Concilio adesse? Ambrosius verò addit, tam liberam fuisse Concilij congregatæ disputationem, vt Constantinus nullas ei leges imponeret. Si confirendũ est de fide:* (inquit Ambrosius) *sacerdotum debet esse ista collatio, sicut factum est sub Constantino Augusto memoria Principe, qui nullas leges ante præmisit, sed liberum dedit iudicium sacerdotibus.* Ex altera verò parte si aut Imperator per edicta cogit, aut magistratus seculares præsideant cognitioni alicuius causæ Ecclesiasticæ: etiam si Episcopi adsint, non habebitur Episcopale iudicium, vel Athanasio teste, qui sic ait. *Præclari Eusebiani, quò veritatem scripturæ sua obliuerent, nomẽ Synodi suis actis prætexunt, quum res ipsa negotium imperatorium, nõ Synodale haberi debeat: quippe vbi Comes præsideat, & milites suo satellito Episcopos cingant, & Imperatoria edicta, quos ipsi volunt, coire compellant.* Distincta igitur sunt iudicia Episcoporum ab Imperatorijs: illa sunt Ecclesiastica, hæc*

1.
2.
3.
4.
Epist. 243.
5.
6.

Actor. 13.

1. lib. 5. in epi. fol. 52.

In Apolog. 3.

hæc secularia: illis Episcopi præfident, his Tribuni & Comites.

Ac mortuo quidem Constantino, filius eius Constantius tùm patri suo, tùm fratri Constanti perdisimilis, vim Episcopis adhibere cœpit, eolq; ad suam sententiã exilij tædio pertrahere. Verùm Hosius Cordubensis Episcopus tam liberẽ illius tyrannidi restitit, vt (quemadmodum Athanasius commemorat) ad Constantium Imperatorem in hæc verba scripserit: Ne te misceas Ecclesiasticis, neque nobis in hoc genere præcipe, sed potius ea à nobis disce. Tibi Deus imperium commisit, nobis qua sunt Ecclesia concedidit. Et post paulò ipse Athanasius ex sua sententiã dicit: Si istud est iudicium Episcoporum, quid commune cum eo habet Imperator? Sin contrã, ista minis Casaris constantur, quid opus est hominibus titulo Episcopis? Quando à conditio suo auditum est? Quando iudicium Ecclesie auctoritatem suam ab Imperatore accepit? Aut quando unquam hoc pro iudicio agnitum est? Plurima ante hac Synodi fuere, multa iudicia Ecclesia habita sunt. Sed neque Patres istiusmodi res Principi persuadere conati sunt, nec Princeps se in rebus Ecclesiasticis curiosum præbuit. Paulus Apostolus habebat amicos in Casaris familia, & per eos in literis salutabat Philippenses, non tamẽ eos in iudicio socios assumpsit. Nunc autem nouum quoddam spectaculum ab Ariana hæresi editur. Conuenerunt enim in unum Hæretici & Imperator Constantius, vt ille quidem sub pretextu Episcoporum sua potestate aduersus eos, quos vellet, vtatur, & tamen in persequutione mouenda persequutor non appelletur: illi verò succinẽti Principis potestate, insidias faciunt quibus volunt: volunt autem omnibus, qui non eadem impietate, qua ipsi vtuntur, vti velint. Vixit iisdem temporibus Leotius quidam Tripolis Lydiæ Episcopus. Is quum videret aliquãdo Constantium inter Episcopos præfidentem, & Ecclesijs præscribere volentem: ceteris Constantij dicta cum plausu excipientibus, solus tacuit. A Constantio igitur cur taceret interrogatus: Miror (inquit) qui fiat, vt cum alijs curãdis destinearis, alia tractes. Quum enim rei militari & civilibus negotijs presis, tamen Episcopis ea præscribis, qua ad solos pertinent Episcopos. Vt recundia igitur tacitum Imperator, eiusmodi editis in posterum abstinuisse fertur.

In epist. ad solitariam vitã agentes.

Vide Suidã in verbo Leontij.

Theodorus lib. 4. cap. 15. & 16.

Epist. 32.

Sulpitius factæ histor. lib. 2.

Ambrosii. Epist. 32.

Sozome. li. 6 cap. 7.

Valens autem Constantij tã in imperio, quã in hæresi successor, Beato Barfa Edeffæ Episcopo in exilium misso, Lupum Arianum in eius locum substituens, Presbyteros & Diaconos Edeffæ, vt hæresi Arianae fauerent, vi ac minis agere cœpit. Quum ergo ad Eulogium Modestum Præfectus dixisset, cõmunica cõ Imperatore: Eulogius faceret respõdit: Nunquid cõ imperio est Sacerdotij dignitatem consequutus? Non istud, dixi, ò stupide (inquit Præfectus) sed vos hortatus sum, vt communicetis cum iisdem, quibuscum Imperator communicat. Vbi autem Eulogius dixit, se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur: Præfectus octoginta pariter comprehensos in Thraciam amandauit. Quemadmodum verò absurdissimum beato Eulogio visum est, vt quis iubeatur communicare cum Imperatore, quia principium communionis Ecclesiasticæ non à Regibus, verùm ab ijs, qui mysteria Christi dispensant, petendum est: sic profus est absurdum, vt alij iudicent, quid inter sacrum & prophanum intersit, præter Episcopos & Presbyteros, quibus sacrorum potestas diuinitus creditur. Ex his ergo, quæ tùm Patres Catholici rectè senserunt, tùm Ariani iniquè patrãrunt, perspicuè constat, nullam omnino potestatem Imperatoris, ac multò minus plebis in Ecclesiasticis negotijs in Ecclesia Catholica fuisse. Ob eamque causam quum Imperator hæresi Arianae fauens volebat Arianorum hostes vlcisci, non per suũ & plebis, sed tantum per nomen & speciem iudicij Episcopalis id poterat agere. Itaque quum sanctus Imperator Valentinianus videret, Ecclesiam per eiusmodi tyrannidem multum detrimenti accepisse, meritò dicebat: Non est meum iudicare inter Episcopos. Sic enim eum dixisse testatur Ambrosius. Si ergo totius populi caput Romanus Imperator, non modò Episcopos nõ iudicat, sed neque iudicat inter illos: quis iudicij locus iam plebi relinquatur in villo Concilio quantumuis generali. Præterea Seuerus Sulpitius sacrae historię lib. 2. Martinus, inquit, vir plane Apostolis conferendus satis superq; sufficere dicebat, vt Episcopali sententiã hæretici Priscillianista iudicati Ecclesijs pellerentur. Nouum esse & inauditum nefas, vt causam Ecclesie index seculi iudicaret. Hæc Martinus. Cùm verò Priscillianus ne ab Episcopis audiretur, ad Principem prouocasset: Sulpitius id nostrorum inconstantia permisum esse dicit, cùm potius Episcopi debuerint sententiam in refragatẽ ferre, nec Imperatori causam de tam manifestis criminibus permittere. Denique D. Ambrosius refert, Valentinianum Imperatorem non solum sermone respondisse, verum etiam legibus suis sanxisse, in causa fidei vel Ecclesiastici alicuius Ordinis eum iudicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis. Hoc est (inquit Ambrosius) Sacerdotes de Sacerdotibus voluit iudicare. Quin etiam, si aliã quoque argueretur Episcopus, & morum esset examinanda causa: etiam hanc voluit ad Episcopale iudicium pertinere. Hoc idem Sozomenus de eodẽ Imperã-

Sozomenus lib. 6. cap. 7.

Imperatore cõmemorat his verbis: Potentibus Episcopus vt sibi de doctrina fidei rectè constituenda in unum conuenire permitteretur. Valentinianus respondit, sibi qui vnus è Laicorũ numero esset, non licere eiusmodi negotijs se interponere. Et idẽ (inquit) Sacerdotes & Episcopi, quibus hæc cura sunt, per se, vbicunq; ipsis libitum fuerit, in unum conueniant. Ratio autẽ, quam Valentinianus attulit, non Imperatorem modò, sed præterea omnes Laicos à rerum Ecclesiasticarũ cognitione remouet. Nã si non licuit Casari suam auctoritatem interponere ad doctrinã fidei constituendã, idque quoniam Laicus esset: nõ video qua ratione alij Laici, quorũ minor est auctoritas, aliquid sibi iuris in eadem re vindicare queant.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

At enim Ambrosius in illa Epistola, quã toties laudatis, & in oratione subsequente fatetur, quod de fide in Ecclesia coram populo debet tractari: & iterũ, Causam fidei in Ecclesia agendam quis abnuat? Si quis cõfidit, huc veniat. & post: Iste populus iudicat, cuius in corde lex diuina est, nõ humana: lex non atramento scripta, sed spiritu Dei viui. Quibus in verbis Ambrosius iudicandi facultatem populo tribuit in causis fidei.

RESPONSIO.

Vt huic auctoritati satisfaciam, non alterius quã D. Ambrosij iudicio, quã variè nomen iudicij accipitur, patefaciã. Iudicium quippe aliud est priuatũ, aliud publicũ: & priuatum quidẽ illud est, quum quisq; rationem eam sequitur, quæ ipsi recta apparet, quocunq; modo ad eã mentẽ ac sententiã sit adductus. Publicũ verò iudiciũ est, quũ nõ quisq;, sed Magistratus aut Iudex legitime id solum sequitur, quod pro tribunali sedes legitime probatũ ac testificatum auditur. De priuato iudicio Ambrosius in illa verba Apostoli (Nõne de ijs, qui intus sunt, vos iudicatis) ita scribit. Iudicat quis, dum discerit cui fratri adhareat, quẽ arguat, quẽ deuitet. De publico aut iudicio non multò post sic ait: Quia sunt sapientes fratres, aliqui horũ eliguntur ad iudicandum. Magnus enim pudor est, si inter eos, qui dicuntur Deũ cognouisse, non inueniantur qui examinare possit negotium iuxta ius Euangelicum. Discernere autẽ cui adhareas, & quẽ deuites, hoc priuati iudicij genus est: verum examinare negotiũ iuxta ius Euangelicum, hoc non est cuiuslibet, verum eius, qui ad hoc auctoritate publica eligitur & constituitur. Prius ergo iudicij genus permittitur populo in causis fidei, posterius autẽ solis Episcopis & Iudicibus Ecclesiasticis. Et quod Ambrosius de priuato iudicio in illa Epistola senserit, de qua iã disputamus, perspicuè cõstat. Sic enim ait de Iudicibus, quos Auxentius dicebatur elegisse. Veniam plane, si qui sunt, ad Ecclesiam: audiant cõ populo: non vt quisquã Iudex resideat, sed vnusquisq;, de suo affectu habeat examen: eligat quem sequatur. Arguitur de istius Ecclesie sacerdote. Si audieris illum (id est, Auxentium) populus, & putauerit melius disputare, sequatur fidẽ eius: non inuidebo. Hic videmus, nihil aliud intelligere Ambrosiũ per iudiciũ populi, quã vt domi apud se discernat vnusquisq; cuius velic esse fidei, vt rũ Catholicæ, an Arianae: & quẽ Episcopũ sequi malit, Ambrosiũmne, an Auxentiũ: non quod Ambrosius quenuã vellet suæ prudẽtiæ in hac re inniti, verum quod nec aliud obtineri tunc potuit, quũ Imperator potius faueret Arianis, quã Catholicis, & Ambrosius probe nouerat, populũ suum esse Catholicũ. Mox enim subiungit: Omitto quod iam ipse populus iudicauit. Taceo quia eum, quem habet (id est, Ambrosium) de Patre tua Clementia postulauit. Et iterũ postea: Hæc ego, Fratres, coram Auxentio apud vos plenius disputarem: sed (Auxentius) certus, non ignarus vos esse fidei, vestrum refugit examen, & gentiles quosdam quatuor aut quinq; sermẽ homines elegit cognitores sibi, si tamen aliquos elegit, quos vellem adesse in certu omnium, non vt de Christo in dicent, sed vt Maiestatem audiant Christi. Tamẽ illi iam de Auxentio pronunciauerunt, cui tractanti quotidie non crediderunt. Quæ maior eius condemnatio, quã quod sine aduersario apud Indices suos victus est? Ergo & ipsorum sententiã contra Auxentium iam tenemus, & quod gentes elegit, iure damnandus est, quia Apostoli præcepta dimisit.

In 1. Cor. e. 5.

In 1. Cor. e. 6.

Li. 5. epi. 32.

Quibus ita constitutis, videmus non hoc sensisse Ambrosium, vt populus de causa fidei publicum iudicium susciperet, aut alij cuiquam, quid esset credendum, præferberet (qua de re nos cum Aduersarijs cõtendimus): sed tantum vt quisque iudicaret, quid ipsi ad salutẽ consequendam magis expedire videretur. Quod priuati iudicij genus etfi ad iudicium Catholicæ Ecclesie conformari semper debet, tamẽ ea tẽpora interdũ accidunt, vt ob Magistratũ, qui ius gladij habent, aut fõcordiam aut hæresim, plebs iudicio suo relinquenda sit. De eodem Theodosio D. Ambrosius in Aquileiensi Concilio post rescriptũ ipsius recitatu, dixit: Ecce quod

K Christianus

Christianus constituit Imperator. Noluisti iniuriam facere Sacerdotibus, ipsos interpretes constituit Episcopos. Nonne tibi nunc videtur Ambrosius dixisse, illum Imperatorem, qui Episcopos non constituit interpretes, iniuriam sacerdotibus facere? Non enim laudat Theodosium, quasi de suo iure aliquid Sacerdotibus concesserit, verum quod ius alienum, ut Imperatorum Antiocheno cum Euagrio contententem non acquiescere Sacerdotali iudicio, sed Imperatorum implorare auxilium, hoc modo ea de re ad Theophilum Alexandrinum scripsit: *Quum ex ijs aequissima Synodi constitutus speraremus iam remedium datum, sinemque oblatum discordia: scribit Sanctitas tua, iterum fratrem nostrum Flavianum ad precum auxilia, & Imperialium rescriptorum suffragia remeasse. Frustra ergo tantorum sacerdotum susus labor: iterum ad iudicia huius seculi reuertendum, iterum ad rescripta, iterum vexabuntur Sacerdotes senes, & quae sequuntur. Quam perspicue iudicia Imperialia vocat iudicia seculi, eaque Episcopalis iudicij tanquam contraria opponit? Na vteunque Theodosius fuerit Imperator Christianissimus & vir sanctus: tamen potestas, in qua Iulio Caesari & Augusto ac Tiberio successit, seculi potestas fuit, ac non Ecclesiastica. Quod autem Flavianus ad fidei ac patrocinium Theodosij confugerit, Theodoretus in historia sua apertissime docet. His temporibus floruit Magnus ille Chrysostrumus, qui potestatem Regiam cum Sacerdotali conferens: *Habent* (inquit) *& terrestres Principes vinculi potestate, sed corporum solum. Id autem, quod dico, Sacerdotum vinculum ipsam etiam animam contingit, atque ad caelos usque pervadit: usque adeo ut quacunq; inferni Sacerdotes confecerint, illa eadem Deus superne rata habeat, ac servorum sententiam Dominus confirmet. Etenim quidnam hoc aliud esse dicat, nisi omnium rerum caelestium potestate illis a Deo concessam?* Quod si ex D. Ioanis Chrysostromi iudicio Reges non nisi corporum potestate habent, potestas vero Ecclesiae ad animas pertingit: certum est, Reges non habere ullam potestatem Ecclesiasticam, ac multo minus plebem, quae regibus minor est atque inferior. Bonifacius autem Pont. Romanus quum ad Honorium Augustum scribens, diceret: *Honorius res humanas regere, suum vero sacerdotum Ecclesiam Romanam deputavit: adeo nihil ea distinctione Imperator offensus est, ut mox rescriberet, se scripta Beatitudinis illius debita reverentia congratulatione suscepisse, ac petere, ut Apostolatus eius studium ac votum suum quotidianis orationibus circa salutem Imperij dignaretur impendere.* Nam quod idem Honorius Episcopali collatione, quae in Africa est habita, Marcellinum cognitorum dedit: id non nisi ad Episcoporum Catholicorum petitionem est factum, qui iam diu experti erant, alio modo quam brachij secularis metu, ac manu militari, Donatistas in officio contineri non posse, aut ab iniuria Catholicis inferenda cohiberi. Quod ergo in Episcoporum gratiam, quod securius convenirent, factum est, stultè obicitur nobis, velut ex ea re probetur, quod Imperialis potestas Episcoporum disputationibus Praeside iure suo constituitur possit. Praesidet quidem Imperator Episcopis ad pacem ac concordiam retinendam, non autem ad sententiam in rebus diuinis ferendam. Itaque Theodosius Iunior, qui Honorium sequutus est, partes tum suas, tum Episcoporum praeclare discernens, sibi quidem sumit, ut pacem Ecclesiae tueatur: Episcopis autem rerum Ecclesiasticarum disceptationem & iudicium relinquit. Eius enim haec sunt verba in Epistola quadam ad Cyrillum Alexandrinum: *Volumus illam (pietatis doctrinam) coacta sacra Synodo ventilari, & habentem prevalere, quatenus docere videbitur. Sine autem venia participes futuri sint, siue non sint, qui a partibus victi fuerint, nos sane non patiemur, ut simul & urbes & Ecclesia turbentur, neque, ut inexcussa sit nobis ea doctrina, cui diiudicande praesici oportet eos, qui circumquaque sacerdotio praesident, & per quos in sententia veritatis firmiores & sumus, & posthac erimus.* Idem Theodosius quum sanctae Synodo Ephesinae primae scriberet, dixit: *Deputatus est Candidianus magnificèntissimus Comes strenuorum domesticorum transire usque ad sanctissimam Synodum nostram: & in nullo quidem, quae facièda sum de pjs dogmatibus quaestiones, seu potius expositiones, communicare. Illicitum naque est eum, qui non sit in Ordine sanctissimorum Episcoporum, Ecclesiasticis intermisceri tractatibus.* Idem in Comonitorio ad Elpidium, quod extat in Actione prima Chalcedonensis Concilij, officium secularis magistratus in Concilio praesentis ea ratione describit, *ut nullum fieri tumultum permittat, tumultuans vero custodiam accipiet, denique ut intersit iudicio, & opera det, celerè & circumscriptam probationem a Synodo fieri, ac de his rebus Imperatorem faciat certiorè. atque, ad hos effectus copulandos tam civile, quam militare auxilium illi delegavit.* Nihil hic dicitur de Imperatoris praesidentia, nihil de suffragio quod Laicorum nomine vna cum Episcopis interponat, nihil de iudicandi autoritate praecipitur. Adeo enim illa fuerunt ab usu Ecclesiastico remota, ut ne foeminam quidem sanctissimam haec res, qua de agimus, latuerit. Pulcheria quippe Augusta quum sedulo curasset, ut vndique multitudo Episcoporum congregaretur, primum in Nicea, deinde Chalcedone, scripsit ad Consularem Bithyniae Stratagem, *ut machos atque laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omnimodo de civitate & ipsis locis expelleret,**

Lib. 10. epist. 78.

Lib. 5. ca. 23.

Chrysostr. lib. 3. de Sacerd.

Distinct. 79.

In 4. Tomo operum Cyrilli. epist. 4.

Dist. 96. cap. Satis euidenter.

ut cum

ut cum omni disciplina confidente sancta Synodo, sine aliqua commotione atque contentione, quae a Domino Christo reuelata fuerint, communiter ab omnibus confirmantur. Ecce antiqua Ecclesia passim credidit, nullam rationem vocare laicos ad Concilium.

Iam verò si opponatur, quod ipse Imperator Martianus, qui Laicus erat, tamen Concilio interfuit: respondemus, eum non ad ius in rebus Ecclesiasticis dicendum, sed ad pacem civilem conferuandam interfuisse. Etenim quum Episcopi paulò ante Chalcedonensem Synodum Ephesi convenissent, ibique Dioscori minis & iniurijs omnia fuissent perturbata (vnde & illa Synodus praedicta dicta est) ne quid simile Chalcedoni eveniret, reuerendi Episcopi & Praesbyteri à reuerendissimo Leone Archiepiscopo vrbis Romae venientes, à Martino (quoadmodum ipse in sacris literis ad Episcopos transmissis attestatur) petierunt, *quatenus omnino adesset sancto Concilio, alioquin enim nec se affuturos, aiebant.* Martianus ergo quum in Synodum vna cum Augusta Pulcheria introiisset, praefatus est, *se non ad ostendendam potentiam, sed ad confirmandam fidei exemplo Imperatoris Constantini adesse, ne in posterum multitudi populi institutionibus pravis attracta inueniatur dissentiens. Quare properarent Episcopi concordantibus animis fidem Catholicam secundum doctrinam Patrum exponere.* Martianus ergo & Iudicum, qui ab eo secundum petitionem Episcoporum dabatur, illae tantum partes erant, ut curarent ea fieri, atque (ut ipsi saepe interlocuti sunt) ut effectui manciparentur ea, quae Episcopi vel fieri petissent, vel facièda esse iudicassent. Na quum Legati Leonis Papae non paterentur Dioscorum vna cum ipsis confidere: Iudices curarunt, ut absque omni tumultu in medio consensu statueretur, quum alioqui illis absentibus timèdum erat, ne Dioscorus vim potius intentasset, quam ut vel tantillum de honore discederet. Verum quod ad fidei quaestione attinet, iidem gloriosissimi Iudices palam dixerunt ad Episcopos: *Scientes, quia Deo rationem reddiuri estis, & pro proprijs animabus, singulis vestrum, quam pro nostris omnibus doceri, quae ad religionem pertinent, rectè desideramus, & omnem ambiguitatem auferri.* Et iterum: *Quod placuit reuerendo Concilio de sancta fide ipsum nos doceat.* Non opinor de fidei causis iudicaturi venerant, qui desiderabat doceri, quae ad religionem & fidem pertineret. Iudicaturus enim quae sit recta fides, non debet fidei verè ignarus esse: Ignarus est autem, qui expetit doceri. Praeterea quum Episcopi ad Imperatores Valentinianum & Martianum scriberet, illosque velut medicos à Deo constitutos agnosceret: nihil tamè maius eis tribuerit, quam quod omnem comodassent auxilium, ut factae interimerentur discordiae, & paterna fidei doctrina roboraretur. Discordias tollere, & fidem non quidem docere aut tradere, sed ab Episcopis traditam roborare, hoc proprium est secularis Magistratus. At verò definire, quae sit vera fides, hoc usque adeo Episcoporum est, ut Martinus quauis & praesbyter & Archimandrita esset, id sibi non sumpserit tamè, verum dixerit: *Non est meum subscribere, Episcoporum tantum est, & eorum qui digni sunt.* In ea enim responsione patefecit Ecclesiae morè patrium atque auitum, in quo soli Episcopi velut definiètes, solebant subscribere.

Hæc Martiani. epist. penult. est inter eas quae praesambulares in Synodum Chalcedonensem dicuntur.

Præter actio nem primam Concil. Chalcedonens. vide Euagrii li. 2. cap. 4.

In Actione secunda Chalcedonens.

Action. 4.

Action. 3.

In 1. Actio. Chalcedon. vbi Actio. 5. Constantin. Concilij recitatur.

Action. 3. post tertiam vocacionem Dioscori.

In Act. 3. quæ do Dioscori, nus secundò vocatus est.

Porrò si quando alij Catholici viri præter Episcopos vllam de rebus Ecclesiasticis tulerunt sententiam, id aut non nisi ex Sacerdotum expressio consensu fecerunt, aut cerè ea mente fuerunt, ut sententiam suam Episcoporum iudicio subijcerent, aut veniam ab illis, aut confirmationem secundum rei qualitatem petiti. Na in Synodo Chalcedonensi praclarum discrimen inter Episcopos & Imperatores seu alios quoscunq; laicos Ioanis Episcopi Germanicæ verbis, quibus ille ad Dioscorum vsus est, constituitur: *Gloriosissimi iudices* (inquit) *& sacratissimus Senatus vna cum sancta Synodo examinatione de peccatis Dioscori fecit, & decernens promulgavit sententiam, si hoc placuisset sanctissimus Episcopus, quibus hanc inferre à Domino Deo creditum est. Sed quod ipsam decet sancta & magna Synodus concipiens, hæc tunc Dioscoro dedit iudicium.* Ecce Laici, & fortè etiam Diaconi & Presbyteri volebant sententiam in Dioscorum promulgare, si penes se rei summa extitisset. Verum si maximè sententiam tulissent, tamè non ea mente id fecissent, velut iure diuino ipsorum sententiae Dioscorum parere obligatus fuisset. Perspicue enim dicitur, *sanctissimus Episcopus à Domino Deo traditum esse, ut sententiam inferant.* Iudicium igitur aliorum sententia iuris humani, hoc est, vel naturalis, vel gentium, vel civilis tantum fuisset, ac non etiam illi diuini, quo Ecclesiastica negotia terminantur. Hoc enim sciètes iudices, qui Concilio assidebant, etsi votum ac desiderium suum inferendo sententiam contra Dioscorum Episcopum declararunt, tamè omnia permiserunt Episcopis, velut ijs quibus ea res à Domino Deo esset credita. Itaque sententia in Dioscorum non in Imperatoris aut Iudicum, sed in Papae Leonis nomine (per legatos suos & per Synodum iudicatis) lata est. Imò verò Cecropius Episcopus Sebastopolitanus Dioscoro petenti, ut magnificèntissimi Iudices & Senatus adesset, respondit: *Quòd regularia quaedam examinatur, neque, Iudices, neque, alios Laicos interesse oportet, nisi tantummodo iam sanctitatem, quae in propria accusatur persona.*

Hinc apparet, dum excutitur causa fidei, Laicos quidem adesse posse, quia potest is tractatus eis prodelle, dum confirmantur in fide, & addiscunt quæ antè nesciebant. Verùm quando causa morum Episcopi alicuius examinatur, ne interesse quidem Laicos debere, multò minus præesse: ne incipiant ex ea re magis magisque contemptui habere ministros Ecclesie Dei, & ex humano errore putent Mystra ipsa Christi minoris esse virtutis, quæ per homines interdum pessimos dispensantur.

In Synod. 3.
sub Sym-
machio.

In Synodo autè sub Papa Symmacho Romæ habita quæ Basiliius Patritius vices Regis Odoacris agens, edixisset de rebus Ecclesiasticis, nõ quidem quatenus Ecclesiastica fuerunt, verùm sub hac specie, ne per occasionem seditionis status civilis vocaretur in dubium: tamen Episcopi omnes id statutu feruari prohibuerunt, quòd contra Patrum regulas esset, aliquid de Ecclesiasticis facultatibus disponi à Laicis quavis religiosis, quibus nulla de Ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur unquam attributa facultas. Hæc Eulalius, cui omnes alij Episcopi assensum præbuerunt. In quarta autè Synodo, quæ sub eodem Papa Symmacho habita est, ne Theodoricus quidem Rex, licet Arianus esset, sibi iudicium in Episcopos arrogavit, sed postquam ab Episcopis plurimis audisset, Papam Symmachum ob prærogatiuam suam Sedis non posse compelli, ut minorum iudicio se subiceret, respondit in Synodali esse arbitrio, in tanto negotio se quenda præscribere, nec aliquid ad se præter reuerentiam de Ecclesiasticis negotijs pertinere. O miram veritatis vim! Conuocat Theodoricus Episcopos, ut nescio quid cõtra Papam Symmachum moliretur. At nunc libertate admonitionis Episcoporum conterritus, omnia Episcoporum iudicio relinquit, nec ad se quicquam de rebus Ecclesiasticis pertinere ait, nisi ut eas, quæ par est, reuerentia prosequatur.

De Vand-
lica persecu-
tione lib. 2.

Porrò quum Rex Vandalorum Hunericus Episcopos Africæ ad ratione fidei Catholice reddendam cogere inciperet, Eugenius Carthaginensis Episcopus (vt Victor scribit) causam fidei communem esse respondit, & idè se scripturum: cui tandem? An omnibus per vniuersum orbem Catholicis? Nihil minus, sed Fratribus suis, hoc est, Episcopis, ut in Africam veniam. Communis igitur omnium causa per solos Episcopos expediri & potest, & debet.

In Collatio-
ne 5. Synodi
quintæ.

Iam verò in quinta Synodo, quæ sub Iustiniano Constantinopoli habita est, postquam Clericorum testimonia de quæstione, quæ tunc agitabatur, audita fuerant, iamque oportebat laicos etiam suum testimonium dicere, sanctissimi Episcopi dixerunt: Superest, ut rem presentem testimonium consequatur eorum, qui extra sacrum Concilium sunt: & mox Conuocati ac Palatinorum testimonia sequuntur. Quæ ex re manifestò liquet, Laicos omni maiorum memoria semper extra sacrum Concilium habitos esse, præterquam si ad fidem suam confirmandam, vel ad pacem Ecclesie conferuandam aduissent. Ab hoc tanto clarissimorum testium numero Gregorium Magnum abesse non patiemur. Cùm igitur Episcopus quidam Salonitanus de Symonia & alij criminibus apud D. Gregorium Pontificem accusatus, & ideo Romam ad causam dicendam accersitus, respondisset: Seruissimos Dominos (Mauritium Augustum, & Constantiam) præcepisse, ut domi sua, hoc est, in Illyrico eius causa cognitio haberetur: Diuus Gregorius respondit, Nobis & omnibus notum est, piissimos Dominos disciplinam diligere, & Ordines seruare, Canones venerari, & se in causis sacerdotalibus non miscere. Quod ob eam causam in medium protuli, vt tam pietas Mauricij Imperatoris, quàm iudicium Gregorij Magni de hac etiam re cognoscereur. Ne autè ista oratio in infinitum euadat, finem huic quæstioni verba Basilij Imperatoris imponent, qui quum orationem grauisimam in Octaua Synodo haberet: vobis (inquit) laici tam qui in dignitatibus, quàm qui absolute (hoc est, absque dignitatibus) versamini, nullo modo licet de Ecclesiasticis causis sermonem mouere, neque penitus resistere integritati Ecclesie, & vniuersali Synodo aduersari. Hæc enim inuestigare & querere, Patriarcharum, Pontificum & Sacerdotum est, qui regiminis officiu sortiti sunt, qui sanctificandi, qui soluedi & ligandi potestatem habent, qui Ecclesiasticas & cælestes adepti sunt Claves: nõ nostrum, qui pasci debemus, qui sanctificari, qui ligari, vel à ligamento solui egemus. Quantacumq, enim religionis & sapientia laicus existat, vel etiam si vniuersa virtute interius polleat: donec laicus est, ouis vocari non desinet. Rursus Episcopus quantacumq, sit irreuerentia plenus, & nudus omni virtute: donec Antistes est, & veritatis verbum rectè predicauerit, Pastoris vocationis & dignitatis damna non patietur. Quæ ergo nobis ratio est in ordine ouium constitutis? Pastores verborum subtilitatem discutiendi, & ea quæ super nos sunt, querendi & ambiendi habent. Oportet nos ergo cum timore & fide sincera hos audire, & facies eorum vereri, (quum sint ministri Domini omnipotentis, & huius formam possideant) & nihil amplius, quàm ea quæ ordinis nostri sunt, requirere. Hæc Basiliius Imperator. Etenim Imperatorum potius, quàm Præsulū hac in re sententias in mediū produxi, partim ne Episcopi & Presbyteri talia docetes causam suam egisse viderentur,

Laicus est
ouis.

rentur, partim vt hæc res tam nota olim fuisse intelligeretur, quam nec ij quidem ignorarent, qui minimè omnium Theologie aut diuinarum rerum scientiæ operam dedissent: vt minus hodie ferendi sint Theologi (si tamen sunt Theologi) qui rerum sacrarum non modo scientiam, sed præterea cognitionem & iudicium ijs concedunt, qui per nullum visibile signum à Christo institutum in res sacras potestatem acceperunt.

Reges & Imperatores Christianos, qui populis Christianis præsumt, licet aliis in causis & rebus seculi non subsint Ministris Christi, per illos tamen vi Clauium regni colorum tum demum coerceri ac deponi posse, quando ipsorum Præfectura veritatem fidei ac salutem animarum ladunt. Ad quam fidem salutemque promouendam omnium Christianorum regna & bona quacumque ex eo ipso, quòd Christiani sunt, necessariò instituuntur & ordinantur.

CAPVT. IIII.

Quemadmodum est homo terrenus, & homo cælestis: ita etiam est regnum terrenum, & regnum cæleste. Homo terrenus est Adam, qui de terra factus est. Homo cælestis est Christus Dei Filius, qui secundum diuinam suam naturam de cælo descendit, dum humanam naturam de Virgine Maria acceptam sibi vniuit. Regnum verò terrestrè illud est, quod homines de terra facti per consensum humanum Principi suo detulerunt. Sic Nemrod factus est Rex primus per consensum quorundam posterorū Noë. Sic alij Reges alibi sunt facti, adeo vt in diebus Abrahæ qualibet ferè magna ciuitas Regem suum proprium haberet. Cæleste autem regnum est illud, quod Christus in terra stabiluit, dum homines terrenos fide, spe & charitate donatos in nouam creaturam gratiæ suæ potentia cõuertit, & membra sua effecit. Et si enim Christus per incarnationem suam omnium prorsus hominum Rex est (quia, quod in vnoquoque rerum genere præcipuum est & dignissimum, id per naturæ vim carcerarum eiusdem generis rerum caput est & principium) tamen non ferè aliorū Rex dici vult, quàm eorū, qui ad imaginem ipsius animo tenus conformantur. Vnde Angelus prædixit, eum in domo Iacob regnaturum in æternum. Per Iacob autem intelligitur quicumque fidelis populus. Iam verò vt Christus in mundum veniens, non destruxit priorem hominis naturam ab ipso formatam, sed peccata, in quæ sua negligentia & culpa homines ceciderant, in ijs qui eum recepissent, abstulit: sic etiam non euertit regnum terrestrè, quod ipse per hominem rationis compotem non sine admirabili prouidentia erexerat: sed vitia, in quæ terreni Reges sua culpa ceciderant, in ijs qui sese regno ipsius cælesti subijcerent, emendanda curauit.

Non tantum igitur possunt terreni reges, Ecclesie Dei ciues fieri, verum etiam iure suo veteri, & principatu liberrimo vtentur in ijs causis omnibus, quæ fidem religionemque Christi non imminuunt. Præficient enim idoneos Magistratus ciuiles quos volent, pœnas legitimas pro arbitrio suo in malefactores constituent: omniaque alia, quæ iure naturali, gentium, aut ciuili seu municipali probata fuerint, liberè administrabunt: nec Pastores Ecclesie in ijs rebus auctoritatem suam interponent, præterquã vt eos admoneant interdum, ac fidele consilium præbeant. Neque verò Domina & Regna omnia pastoribus Ecclesie diuino iure vbiq; & in omnibus subiecta esse defendimus: sed in ijs tantum causis, quæ fidem ac salutem Christianam impedituræ essent, nisi partim prohiberentur (vt diuortia, vsura, ac alia eiusmodi peccata, quæ gentes impune committunt) partim præciperentur, vt elemosynarum largitio, proximorū & maxime inopum defensio, Ecclesie Christi & Religionis Christianæ propugnatio: ac denique alia omnia, quæ ius Diuinum velut res ad salutem necessarias Regibus imperat & præscribit. Nec mirum cuiquã videri debet, vt Reges in ijs rebus Christo pareant. Ipsorum enim hoc maxime interest, cum aliter vitam æternam adipisci non possint. Cùm igitur dicimus, terrenos Reges Christi ministros subesse, id tantum dicimus, eos aliter neque saluari posse, neque à Christianis populis aut ad regnū assumi, aut in regni administratione tolerari debere, quàm si ea & faciant, & prætermittant, quæ lex Christi vel fieri, vel prætermitti iubet. Quæ autem sit Christi lex, & quid præcipiat, nullibi melius cognosci potest, quàm ex eorum ore, quibus Seruator dixit: *Ite, docete omnes gentes: &, qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Nunquam enim detur in Ecclesia, qui legatione pro Christo fungantur, tanquam Deo exhortante per ipsos. Quemadmodum enim tam alij homines, quàm ipsi terreni Reges Christo per ministros eius, per Christi

1. Corin. 15.

Genes. 10. 22.

14.

Genes. 14.

Luc. 11.

Ioan. 10.

Potestas
Christiani
Principis.

Matth. 5.

Luc. 6.

Matth. 23.

Isaie 60.

Psal. 2.

Matth. 28.

Luc. 10.

2. Cor. 5.

stum autem Deo reconciliantur: sic non tantum Deo, sicut & antea, sed etiam Christo, atque adeo ministris Christi nunc subesse debent. Frustra enim se Christo subijcit, qui recusat ministris Christi parere.

1. Cor. 7.
Ephes. 4.

In Epist. 50.

4. Reg. 18.
4. Reg. 22.
Ionas. 3.
Daniel. 14.
Daniel. 3.

Porrò non satis est Regi Christiano, ut faciat ea quæ priuati solent, nisi etiam ea præstet, quæ ad Regis officium ac dignitatem propriè spectant. Vnusquisque enim Domino seruire, ac dignè ambulare debet in ea uocatione, in qua uocatus est. Vocatus es in statu matrimonij? Seruius Deo, non tantum ut homo, sed etiam ut maritus. Vocatus es in statu Regio? Seruiendum tibi est ut Rex es, ac non tantum ut homo. Alia verò sunt Regum, & alia priuatorum officia. Vnde Augustinus eleganter ait: *Aliter seruit quia homo est, aliter quia etiam Rex est. Quia homo est, ei seruit, viuendo fideliter: quia verò etiam Rex est, seruit, leges iniustas præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo. Sicut seruauit Ezechias, lucos & templa idolorum, & illa excelsa, qua contra Dei præcepta fuerant constructa, destruendo. Sicut seruauit Iosias, talia & ipse faciendo. Sicut seruauit Rex Niuitarum, vniuersam ciuitatem ad placandum Dominum compellendo. Sicut seruauit Darius, Idolum frangendum in potestatem Danieli dando, & inimicos eius Leonibus ingerendo. Sicut seruauit Nabuchodonosor, omnes in regno suo postios à blasphemando Deo lege terribili prohibendo. In hoc ergo seruimus Domino Reges, in quantum sunt Reges, cum ea faciunt ad seruendum illi, quæ non possunt facere nisi Reges.* His ita constitutis, iam nunc planè fiet, quanta cum æquitate defendamus, Christianos Reges, qui populis Christianis præsumunt, ministris Christi saltem in ijs, quæ ad fidem Religionemque pertinent, etiam sub pœna regni amittendi subesse debere, si prius hoc vnum proposuerimus.

1.

Deuter. 17.

Theodore-
tus lib. 4. c. 1.

2.

3.

1. Cor. 6.

2. Ioan. ep.

Leuit. 10.
Malach. 2.

Principio, & ius diuinum, & naturalis æquitas manifestè docet, non alium Regem à Christianis ad ius regni administrandum sponte vocari debere, quam eum, qui sit ipse Christianus. Hoc enim est, quod Dominus per Moysen Israelitis dixit: *Cum dixeris, Constituam super me Regem sicut habet omnes per circuitum nationes, cum constituas, quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Non poteris alterius gentis hominem Regem facere, qui non sit frater tuus.* Per fratrem verò intelligimus eum, qui sit fidelis, & Christianus. Quamquam verò Christiani olim cogebantur Imperatoribus Ethnicis parere: tamen ipsi nunquam commississent, ut eiusmodi homines ad Imperij administrationem vtrò accerferent. Quis enim ferat, ut membra Christi præficiant sibi membrum diaboli? Certè Iouianus, cum post mortem Iuliani Apostata salutaretur Augustus & Cæsar: non possum (inquit) cum sim Christianus, Iuliani exercitum regere, qui tam pestifera doctrina præceptis imbutus sit. Tum milites responderunt, se à Christiana Religione alienos non esse. Verùm si tanta esse debet inter caput & membra similitudo & coherencia, ut Christianus Imperator non nisi Christianis militibus præesse vellet: quanto magis iniquum atque indecorum est, ut Christiani milites Paganum aut hæreticum hominem spontè ad imperium accerferent? Nam quid hoc aliud est, quam seipsum in discrimen fidei amittendæ iniicere?

Ius autem Dei, quod præcepit, ut à Christianis non nisi Christianus præficiatur: idem ipsum iubet, ut à Catholicis populis non alius, quam Catholicus ad regni gubernationem assumatur. Qui enim Catholicus non est, licet verbo se Christianum vocet, tamen re ipsa vniuersum Ecclesie Christi membrum esse desijt. Quæ cum ita sint, id porro addendum est, etiam si aliquis eum Rex primùm fieret, Christianus & Catholicus fuit, si tamè postea fiat Apostata vel hæreticus: rectam rationem postulare, ut is inter Catholicos populos à regni administratione remoueat. Tanti enim momèti est Rex fidelis & pius, ut neq; infidelis fidelibus præfici, neq; Apostata fidelium Princeps manere debeat. Neq; verò minus periculi subditis creatur ab eo, qui postquam in folio Regio collocatus est, ad hæresim deficit, quam ab illo, qui antequam Rex fieret hæreticus extitit. Ac nimirum si Apostolus indignè tulit, ut Christiani apud infideles magistratus iam prius publica lege constitutos litigarent: quanto indignius ferret, ut iisdem Christiani vel spontè sibi præficeret infidelè, vel hæreticè pertinacè regnare pateretur? Cui enim nec Aue dicere debet, ne communicent cum operibus eius malignis: quomodo illum tanquam Regem suum colere absq; insigni peccato possunt? Aut nonne plus est hæretico parere, quam ei salutem dicere?

Huc igitur iam tandem res deducta est, ut Regem hæreticum à regno, quod in Christianos obtinet, remoueri oporteat. Et quoniam crimen ob quod remouendus est, in fidem committitur, iam quæ abundè satis paulò antè probatum est, eiusmodi causas non à populo, qui instar ouium regitur, sed ab ijs Pastoribus iudicandas esse, quorum est inter mundum & immundum discernere, & quorum labia ideo scientiam custodiunt, ut populi ex eorum ore legem Domini requirant: utique ad Episcopos in primis spectat, tum ut regem ipsum pronuncient hæreticè, aut alioqui Apostatam: tum ut

tum ut subditos eius declarent ab omni deinceps obediètia illi præstanda liberos esse, ipsosq; operam dare debere, ut alius in eius locum quam primùm surrogetur. Quòd si nec subditi hac in re officio suo consulant, Pastorū est, quacumq; ratione possunt, providere, ut qui sedet in cathedra pestilentia, nō regnet in Ecclesia Dei. Nonne ita se res habet? Nonne vigilant Pastores pro animabus tam Regum, quam eorum qui Regibus parent? Illorum igitur est nihil eorum prætermittere, quæ saluti animarum expedire cognouerint. Quis autem non videt à salute animarum prorsus abhorre, ut is regnare super Fideles permittatur, qui ipse est infidelis? Nonne tunc necesse est, populum quoque infidelem euadere? At qui cum Ieroboam Samariæ Rex idola duo in Dan & Bethel erexit, scimus ea re decem Tribus penè vniuersas in idololatriam dilapsas esse, ac vnus Dei fidem paulatim abiicisse. Eritne igitur hominis appellatione dignus, qui asseuerabit, impium Regem cogi non debere, ut sese à magistratu abdicet? Sin omnino, saltem ob hæresim, deponendus erit: quomodo ea lis absque Doctorum Ecclesie cognitione iudicabitur, qui soli ordinariam & legitimam ex officio suo potestatem habent, ut attendam gregi in quo eos posuit Spiritus sanctus ad regendam Ecclesiam Dei? Iudices autem Regis alicuius, Pastores & Doctores Ecclesie non essent, nisi Rex illis ea in re minor atque inferior esset. Nam neque par in partem, nec inferior in superiorem potestatem habet. Meritò igitur asserimus, quoscunque Reges Christianos in ijs, quæ ad fidei negocia pertinent, ita Episcopis & Presbyteris subesse, ut cum in religionem Christianam post vnā & alteram correptionem pertinaciter delinquentes perseverauerint, ob eam causam à temporali sua præfectura, quam in Christianos tenent, per sententiam Episcoporum deponi & possint, & debeant. Deus enim, qui cœleste regnum suum ita primùm à terreno regno disunxit, ut pateretur Reges terra conuenire in vnum aduersus Dominum, & aduersus Christum eius, ex eoque potentiam suam insigniter ostendit, dum per infirma mundi, hoc est, per Apostolorum paupertatem, & tormenta Martyrū, fortia deuicit: idem paulò post ita coniunxit regnum suum cœleste cū terreno regno, ut ibi quoque non minorem & potentiam, & misericordiam ostēderet: dum alij Reges pauperibus Christi ministris sese vtrò subijcerent: alij verò iisdem subijci primùm reculant, per illorum tamen spiritalem potestatem vel postea conuerterentur ad penitentiam, vel deijcerentur de sublimi gradu imperij quod possidebant: ut vndique verum sit, quod Danieli reuelauit Deus: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cœli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Comminet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternum.* Hoc utique est regnum cœlorum, seu potestas Ecclesie Dei.

Ergone (inquis) Episcopi & Pastores ouium Christi regnis temporalibus præsumunt? Propriè quidem, & ex se, nullo modo. Sed ita deum præsumunt Episcopi regnis temporalibus, si talia regna subijciant se fidei Christiana. Hoc enim ipso, quòd Reges & nationes Christi fidem & sacramenta postulant, hoc ipso promittunt, se aut diutius imperare, aut imperio cuiuspiam terrestri parere nolle, quam fides & Religio Christiana patiatur. Si ergo aut Regis imperium, aut populi obediencia incipiat aliò dilabi: ex vi siue taciti, seu expressi pacti, quod ab initio cū Ecclesia Christi fecerunt, aut deponi ab imperio, aut etiam à potestate eligendi Regem iustissimè excludi possunt. Quicquid enim vsque adeo est ex natura eius quod agitur, ut si forte illius mētio ab initio facta esset, aliter de illo quam vno modo conuenire nō posset: id etiam si expressum inter cōtrahentes non fuit, pro expresso tamen habetur: quia in eius, quod fiebat, natura necessariò continebatur. Verbi gratia: dicit vir mulieri, Ego te accipio in vxorē, illa vicissim respondente, & ego te accipio in virum. Quòd autem vsque ad mortem simul victuri sint, hoc quam in pactum expressè non sit deductum: tamen ita in ipsius rei natura comprehenditur, ut necessariò intelligatur. Eodem modo fit, cum siue Rex, siue priuatus aliquis Ecclesie membrum per fidem & Baptismum efficitur. Eo enim ipso, quòd abrenunciat mundo & pompis eius, utique promittit, se regni sui terreni potestate contra fidem & Ecclesiam Christi nunquam abuturū. Sin id fecerit, se non recusaturum, quin eodem regni sui iure priuetur. Quæro enim, si hoc nominatim veniret in quæstionem, vtrum hoc necessariò respondendum ei Regi nō sit, qui vellet fieri Christianus? Esto. Veniat Rex Lucius ad B. Eleutherium Papam, aut etiam Rex Clodoueus ad B. Remigium, & postulent se in societatem plebis Christianæ admitti. Demus autem, B. Eleutherium aut Remigium alteri eorum respondere: Gratū nobis est, charissime fili, quòd eius regni cœlorum fieri exoptas, verūm enim uerò id scire debes, non ita in regno cœlorum, sicut in seculo agi. Nam in Ecclesia sic viuendum est, ut & captiues intellectum in obsequium fidei, & serues mandata. Tu autè quò maior es in hoc seculo, eò magis nocere potes Ecclesie Dei, si

iure

Heb. 13.

3. Reg. 12.

Aactor. 20.

Tit. 2.

Psal. 2.

1. Cor. 2.

Dan. 2. & 7.

Huc facit quod Pōpō-
nū ait I. Cū
quid murū,
de reb. cre-
ditis.

2. Cor. 10.
Matth. 19.

iure gladij tui ad Hæreticorum defensionem contra fidem Catholicam abuteris. Non aliter igitur tibi aditus ad Ecclesiam patere potest, quam si promiseris, te in ea fide permanfurum, eamque Ecclesiam totis viribus tuis defensurum, quæ ab Apostolis accepta, per successiones Episcoporum in hunc usque diem propagata, & per orbem terrarum diffusa est. Sin aliter te facere contingat, te non recusatorem, quin regni iure decedas, & priuatam vitam agere spondeas. Hic si Rex Lucius respondeat: Ego fidem Christianam agnoscere paratus sum: sed nec promitto, me fidem Catholicam meo gladio propugnaturum, nec vestro me arbitrato regni ius, quicquid fecero, depositurum: poteritne Episcopus huic homini sic affecto Baptismum conferre, & Eucharistiam tradere? Ergone ille fiet membrum Christi, qui sceptrum suum Christo subijcere, ac illi seruire abnuit? Quomodo igitur Dominus apud Daniele dixit, Regnum, & potestas

Daniel. 7.

Isaia 60.

Lucæ 10. Matth. 16.

Rom. 1.

Luc. 14.

& magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, deiur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum regnum sempiternum est, & omnes Reges (seu potestates) seruiunt ei & obediunt? Quomodo apud Isaiaam dixit Dominus Ecclesie suæ: *Edificabunt filij peregrinorum muros tuos, & Reges eorum ministrabunt tibi: & venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes qui detrabebant tibi?* Quomodo verbum Christi verum erit, in quo ad Discipulos dixit? *Qui vos spernit, me spernit?* Aut illud, quod ad Petrum ait: *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & porta inferi non praualebunt aduersus eam.* Etenim si Episcopus illum baptizabit, quem audit nominatim dicentem, se nolle Diadema suum Christo submittere, aut (quod idem est) se nolle ministris Christi regnum suum etiam in causa fidei subijcere: Vbi est illa obedientia fidei, ad quam in omnibus gentibus procurandam Apostoli missi sunt? Aequumne est, ut is, qui denunciat se ob nullum omnino crimen velle imperio suo careere, tamen nomine Christiani ac Sacramentis Christi armetur ad maiores insidias Ecclesie ipsius struendas? Quis enim dubitat, maius discrimen esse ab hoste domestico, quam ab externo?

Quod si omnes fatebuntur, non posse Episcopum aliquem illi Regi absque graui peccato Baptismum conferre, quem tam superbum esse viderit: profecto etiam si Episcopus per negligentiam aut obliuionem nihil Regi de ea re dixerit: tamen talis est illa obedientia, quam Rex ipse Euangelio Christi præbet, quando se membrum illius facit, ab eoque saluari petit: vt, velit, nolit, in eo facto cõtineatur hæc promissio, quod *Christo atq. Ecclesie Christi ministrabit* vel in legibus pro ea ferendis, vel in armis pro ea suscipiendis, vel in anima pro fratribus suis ponenda, multoque magis in regno suo pro eorum salute vel impendendo, vel deponendo. *Si quis venit ad me* (inquit Christus) *& non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Regnum verò quodcumque charius Regi esse non debet, quam vita sua. Cum igitur animam pro Christo quiuis Christianus odisse debeat: quanto magis Rex aliquis regnum suum odio potius habere debet, quam committere, vt Christi deserat? Quod si aliter quispiam, qui ad Christum venit, apud se statuerit, nihil aliud quam seipsum decipit. Ex eo enim, quod Christus hanc legem in Euangelio posuit, vt nemo ad ipsum accedere, hoc est, in Ecclesiam eius ingredi queat, quin paratus esse debeat huius mundi bona omnia potius deserere, quam Christi fidem relinquere: eo ipso quod Rex aliquis sit Christianus, pollicetur se non modò regnum, sed & vitam potius depositurum, quam vt scandalum fratribus afferat. Si ergo postea idem Rex in fidem Christianam ita peccet, vt nullo modo emendari velit, per Christi ministros regno suo priuari potest: non quod omnia regna temporalia ministris Christi subijciuntur, sed quoniam Christianorum Principum regna ex rei quæ agitur natura, ipsidem subijciuntur, quoties ea ob fidelium populorum salutem vel hoc vel illo modo transferri expedit.

Quid quod fidelium Principum regna, quorum populi Deum timent, non prorsus terrena sunt aut secularia? Qua enim parte in Christum crediderunt, de hoc mundo esse quodammodo desierunt, ac æterni regni membra cœperunt esse. Nam tamen externa rerum facies in regno Christiano sit, quæ in regnis merè secularibus inuenitur: cum tamen spiritus hominis longè potissima eius pars sit, isque totus Christum Regem ac solum Dominum agnoscanti nihil video, cur Christiana regna secundum potiorem suam partem spiritalia potius, quam terrena iudicari non debeant. Atque hæc est causa, cur iam olim, qui populo Dei præfuerunt, à ministris eius, non aliter quam Prophetæ, aut Sacerdotes, inungi solebāt. Fiunt enim & ipsi Reges ministerij spiritalis aliquo modo participes, quando inunguntur: non vt illa faciant, quæ solis Sacerdotibus ad hoc ritè consecratis committuntur, sed vt ea, quæ alij Reges tantum ad finem prophanum & terrenum referunt, isti iam ad sacrum finem se dirigere debere meminsent. Nam cum ipsi facti sint spiritalia, par est, vt omnia sua velut spiritalia etiam haberi velint.

Christianorum regna merè secularia non sunt.

1. Reg. 15.

2. Paral. 26.

Iam

Iam verò spiritalia omnia Ecclesie Christi ita subsunt, vt liberè de illis ad totius mystici corporis commodum disponere ac statuere queat. Cum ergo populus Israel omnino Regem sibi concedi postularer: ex iussu Dei *Samuel iussit lenticulam olei, & effudit super caput Saulis, & deoscularus est eum, & ait: Ecce onxit te Deus super hereditatem suam in Principem.* Quod perinde mihi significare videtur, ac si dictum esset: nisi Dominus te vngeret in Principem, non posses rectè atque ordine Princeps esse in populum suum, quem instar peculij de toto mundo sibi elegit & reseruauit. In id quippe, quod est Dei, nullus homo potestatem sibi sumere absque diuina permissione potest. Dominus autem non per se, verum per ministrum suum Samuelem, Saulem vnxit in Principem. Quapropter quisquis dominatur in populum Christianum (qui non minus Deo gratus est, quam Iudæorum populus fuerat) is præter ius, quod à Deo per cõsensum populi accepit, etiam à Christo per ministros eius agnoscere suum imperium debet, si tamen is est, qui fidem Christianam colit. Vnde in hodiernum diem omnes Christiani Reges ab Episcopo aliquo Christiano, aut ab alio Dei ministro vnuntur, eo ipso referentes principatum suum non modò ad populum, & ita ad Deum, sed præterea per Christi Sacerdotes ad Christum, cuius illi sunt ministri. Nam Leo Papa eleganter ad Leonem Augustum scripsit: *Debes incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regnum, sed maxime ad Ecclesie presidium esse collatam: vt ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas.*

1. Reg. 15.

Leo in epist. 73. alias 75.

Quod autem Christiani Regis imperium Christo acceptum feratur: non nisi à Mysterio Incarnationis Christi profuxit, vt omnes Christiani Reges humanam Christi naturam suo principatu superiorem agnoscerent, & ideo ministris etiã Christi in ijs rebus, quæ ad idè Christi, aut ad salutè æternam pertinet, se inferiores esse intelligerent. Quorsum alioqui spectat illa Regum inunctio solennis & consecratio, quæ præstari solet per Sacerdotes Christi? Maior est (inquit Chryostomus) *Sacerdotis, quæ Regis principatus. Propierea Rex caput submitit manni Sacerdotis: & ubiq. in veteri Scriptura Sacerdotes inungebant Reges.* Ac sanè vt populus Dei à cæteris omnibus populis per fidei donum differt, vtque fidei promulgandæ ministri Sacerdotes sunt: sic Sacerdotum benedictio & consecratio, quam Regibus impertunt, peculiare quoddam signum est, quo mysterium Incarnationis Christi, & ministrorum eius in eodem mysterio dispensando principatus agnoscitur. Ponamus Christum ipsum in terris hodie versari, vt olim versatus est. Quisquamne dubitare potest, quin omnes Christiani Reges illius imperio (vt homo est) tum in omnibus Ecclesiasticis, tum in ijs secularibus causis, quæ causam Ecclesie promouere possent, subesse deberent? *Regnabit quippe in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Si ergo Reges terreni pars domus Iacob fiant, super illos regnabit Christus, illorumque regna suo regno spiritali subijciet. Quæcumque autem potestas ad æternam salutem necessaria Christo inerat illius externum & visibile ministerium ad Apostolos transtulit, cum diceret: *Sicut misisti me Pater, & ego mitto vos.* Apostoli ergo & eorum successores non minus in spiritalibus causis præfunt Regibus Christianis, quoad visibile ministerium: quam Christus ipse, quoad sacram humanæ suæ naturæ potestatem, iis in veritate præest. Vnde Epiphanius ait: *Largeus est Christus sub se constituit regnum, vt ne dicereur à patris ad maiora procedere. M. nei Thyronus Christi, & regni eius non erit finis, & sedet super Thronum David, ita vt regnum David vnà cum Pontificatu transtulerit ac largitus sit seruis suis, hoc est, Pontificibus Catholicæ Ecclesie.* Ecce, tam sacerdotalis, quam Regia potestas communicata est Pastoribus Ecclesie Christi, vt eo modo Christus in æternum, etiam velut homo spiritalis & cœlestis, regnare ostendatur. Atque hoc quidem vnctio illa testatur, quam Reges à Sacerdotibus accipiunt.

Chryostomi Homilia 4. in verba Isaia.

Luc. 1.

Ioan. 20.

Epiphanius in Har. 29.

1. Cor. 15.

Matth. 28.

In c. 1. huius libri.

Galat. 9.

Quapropter cum duplex in Ecclesia potestas existat: vna tantum spiritalis, cuiusmodi est illa Ministrorum Christi, quibus præceptum est, *vt docerent ac baptizarent omnes gentes*: alia verò mixta, hoc est, origine quidem secularis, quæ tamen ad finem spiritalem referenda iam sit: licet hæc potestates origine, vsu, ac medio quodam fine differant (vt antea declaratum est) tamen cum & in eodem Ecclesie corpore concurrant, & ad vnum æternæ salutis finem ferantur: ob eas res velut vna quædam subordinata potestas haberi debent. Quemadmodum enim *In Christo Iesu non est Iudæus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neque femina, sed ij omnes vnus sunt in Christo*: sic in regno Dei non sunt velut prorsus distinctæ potestates vel patris in filium, vel viri in uxorem, vel Domini in seruum, vel Principis in subditum, vel Pastoris in gregem suum, sed hæc omnes potestates in Ecclesia D E I vnum sunt. Ac inter omnes opinor constat, has omnes potestates ab immensa illa gloria, quæ in futura vita

L ta in filios

ta in filios adoptionis effundetur, sic absorbendas esse, vt nihil seculare futurum sit in regno Dei. Cumq; Ecclesia Christi futuræ vitæ expressa quædã imago sit, etiam si manet adhuc (propter mixtã huius vitæ conditione) istarũ potestatiũ certa discrimina: tamẽ sic inter se disponuntur, & ordine suo collocantur, vt quemadmodũ vnaquæq; earũ ad futurã vitã propius accedit; sic alijs omnibus magis ac magis imperare debeat. Manifestum autẽ est, regiã & ciuile qualibet potestatem apud eos etiã esse, qui non sunt membra Christi. Nec minus liquidò patet, Pastoriũ & Doctõrum potestatem in sola Dei Ecclesia (ob ipsius ædificationem in Christo Iesu) positã esse & constitutam. Ex quo euincitur, spiritalem Pastoriũ Ecclesiæ potestatem propius accedere ad futuræ vitæ statum, quã alia quæpiã vel familiæ, vel Reipublicæ terrenæ potestas accedit. Nã ad hoc Pastores in Ecclesia præpositi sunt, vt *vigilent pro animabus nostris, vt doceant, baptizent, mysteria Christi dispensent, manifestos peccatores Satana tradant, et idemq; secundum Deum ob peccata sua dolentibus in Christi persona condonent*, denique vt per Clauas suas in regnũ cælorum tam Reges terrenos, quã alios homines introducant. Cũ igitur Christus tã spiritali, quã terrenæ potestati merito velut Dominus omnium imperet: cumq; spiritalis potestas à Christo; non nisi vt is Redemptor humani generis est, promanet: eaq; potestas ob æternæ vitæ consecutionem propriè sit instituta & comparata: nec villo modo dici, aut cogitari à sapiente viro possit, velle Christum, vt potestas terrena spiritali præsit in sua ipsius Ecclesia, quæ tota *spiritu agi*, ac super terrena omnia eleuari debet: profectò necesse est, vt in Ecclesia Christi, quæ vna est, sola spiritalis potestas dominetur: vt quæ patris, viri, domini, atq; adeo Regis ipsius potestas vnica Pastorum à Christo constitutorum potestati, cùm de rebus futuræ vitæ agitur, omnino sublit. Nam vt *animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei*: sic neque animalis potestas moderatur & gubernat ea, quæ sunt spiritus Dei. Nam etsi Reges præsumt membris Christi: nõ tamen ea ratione ipsi præsumt, qua sunt membra Christi, sed qua secularibus negotiis adhuc vacant. Membra enim Christi Rege carere possunt, vt quondam per tria ferè annorum millia, iam inde ab orbe condito vsque ad regnum Saulis, terreno Rege caruerunt. At verò, Pastore aliquo nunquam caruerunt Christi membra: quia semper *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Qui autem verbũ Christi prædicauerunt, ij fuerunt Pastores gregis.

Quapropter cùm Reges & Pastores in vnum Ecclesiæ corpus iam conuenerint, eorumq; distinctæ antea potestates, nũc vni Christo inferuire debeant, quæque videlicet in suo loco & ordine: certissimum verò sit, potestatem spirituale, quæ ob Ecclesiam instituta est, cum Christo propius connecti, quã Regum terrenorum potestatem; quæ ob homines in pace terrena cõtinendos, non modò intra, sed etiam extra Ecclesiam Christi comparata est: nõ video, quin cõmunem sensum in rebus Dei diiudicãdis perdidit, si quis contendat, spiritalem Ecclesiæ potestatem terrenæ Regum potestati non præesse. Nam si neutra præsit alteri, quomodo in vno Ecclesiæ corpore duæ potestates manent non vnite? Aut quomodo vniuntur, si adhuc ita distinctæ manent, vt neutra possit alteri imperare? Aut quis vnquam in vno corpore animalis, duo prorsus distincta membra in eodem loco & honore disposita vidit? Quis (præterquã in corpore prodigioso) pedem brachio, femur collo, tubiam lateri adæquatam conspexit? Quòd si regia & spiritalis potestas non sunt aut prorsus paria membra solo numero distincta, vt duæ manus, duo pedes, atque oculi duo (quæ enim origine, vsu, ac sine differunt, nunquã paria esse possunt) aut etiã prorsus separatæ res, quia in eodẽ corpore Ecclesiæ vniuntur, & coaptantur: omnino fatendum est, eas & situ differre, & vnus corporis ambitu contineri. Vtra ergo priores partes in corpore Ecclesiæ obtinebit? Nõne spiritalis potestas, quæ ab ipso Deo per Iesum Christũ in eũ sine data est, vt nobis *instituit, spiritũ, & vitã ministraret*? Nam regia potestas à Deo quidẽ profluxit, nõ solum ac propriè per Christũ, vt is saluator est, sed per populi etiã (siue is sit fidelis, seu infidelis) conspirantẽ animi sensum & voluntatẽ: nec ad cælũ sola pertingere vnquã potuit, aut spiritũ & vitã subditis suis ministrare. Si ergo priores partes in corpore Ecclesiæ spiritali potestati debentur: illa profectò regiæ, omninq; terrenæ potestati, quæ in eodẽ Ecclesiæ corpore inuenitur, meritò præsidebit & dominabitur. Nam vt in eodem corpore hominis omnia membra, vnus rationis & mētis imperio debent obedire, quia nihil est ipsa mente in eodẽ corpore sublimius: sic etiam in Ecclesia, quæ instar humani corporis est, cùm spiritalis potestas tanquam mens & ratio præsideat, quæcunque alia potestas in eadem Ecclesia reperitur, spiritali potestati necessariò subiicienda est. Subiicienda, inquam, non vbique, nec omnino: sed in his rebus, quæ ad animarum salutem, & propriam Ecclesiæ iurisdictionem spectant. Si enim terrena potestas aut iniuriam sponsæ Christi fecerit, aut eam ab alterius iniuria, cùm potest, non

tuetur

tuetur, aut in quapiam re deficiat à iustitia & veritate: qui præsumt Ecclesiæ Dei, debent admonere ciuilem magistratum, vt *declinet à malo, ac faciat bonum*. Quòd si magistratus ciuilis neque sic quidem sese emendauerit, ad alia remedia properandum est. Nec enim fieri potest in bene constituta ciuitate, quin cuiouque malo, quod occurrere queat, remedium sit præparatum. Si quis verò admonitus nõ emendat sese, iubemur eum *denunciare Ecclesiæ*. Qui si *Ecclesiã non audierit, habendus est tanquam Ethnicus & publicanus*. Tam verò si Rex aliquis Ecclesiã non audiens, tamen regnum in Christianos tenere atque administrare permittatur: quis nõ videret, totum populum, cui Rex ille præest, in periculum certissimum amitrendæ fidei venire? Nec enim minus verum quã tritum est illud:

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

Sic vno Ieroboam, vt antè dixi, adorante duos vitulos, vnum in Bethel, & alterum in Dan, & constituyente Sacerdotes, *non de filiis Leui, sed de extremis populi*: facta est res hæc in peccatum. decem Tribubus, & perijt fides de longè maxima parte Israël.

Cũ igitur sapientia Dei non reliquerit Ecclesiam suam (quæ est ciuitas optimè fundata & munita) sine medicina, quam tali morbo adhibeat, nec tamen alia medicina opem ferre possit, quã *quæ auferat Regem adeo malũ de medio populi*, & regnum viro meliori tradat: credendum est, talem potestatem saltem summo Pastori Ecclesiæ concessam esse in his verbis: *Pasce oues meas, & quicquid ligaueris in terra, erit ligatum & in cælis*: vt summus Pastor possit nõ modò excommunicare impium Regem, sed etiam subditos eius ab omni obseruãtia ipsius liberos reddere. Si enim *quicquid soluit Petrus, aut Petri Successor in terra, solutum etiam sit in cælis*: profectò cùm ritè atque ordine soluit subditos fideles ab obedientia impij Regis in terra, illi subditi etiã in cælis ab eiusdẽ Regis obedientia soluti sunt. Præterea *si quicquid Petrus, aut Petri Successor ligat in terra, ligatum etiam sit in cælis*: quando cunque Petri successor ex æquo & bono iubet aliquem Regẽ aut cedere magistratu, quẽ iniustè (vt sic affectus) detinet, aut alium Regem qui fidelem populum ab æterna vita retardat, quibus potest modis impedire, ne in impiè agẽdo peccatis Rex obligatur etiã in cælis, id est, corã Deo, & Angelis eius, vt summi Pontificis decreto pareat, nisi velit sua peccata coram Deo retineri, & non remitti. Si enim quicquid potestatis Rex quispiam habet, id totum in honorem Christi cõuertere & accommodare debet: qui secus fecerit, rationẽ de peccato suo in die iudicij redditurus est, quando is ipse gladius (quem olim aut contra Christum strinxit, aut pro Christo stringere noluit) ipsum in obedientiã accusabit. Itaque si rectam rationem sequeremur: vt Christi minister non deberet eum in Principẽ consecrare, quem videret Christianũ, aut Catholicum nõ esse: ita nec eũ in Christianos principatũ diu gerere pati deberet, quẽ ab eodem legitima quapiam ratione remouere possit. Etenim Dominus ministro suo Ieremiæ tam personas regias, quã regna eorum subiecit, dicens: *Ecce dedi verba mea in ore tuo: Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, vt euellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices, & plantes*: Quæ verba in Christi personam aptissimè cadere, ab eo autem per ministros eius quotidie in Ecclesia impleri, nemo Catholicus dubitat.

Verũ Protestantes, qui ferre non possunt, vt caro spiritui, aut vt regnũ temporale spiritali cedat, (nimium enim vbique carni & seculo fauent) ante omnia nobis opponunt illud verbum Christi: *Regnum meum non est de hoc mundo*. Videndum est igitur, quid Christus in illis verbis intelligi voluit. Protestantes enim huc ea detorquent, velut ministri Ecclesiæ Christi, *quæ est regnum cælorum*, nullã potestatem in Reges Christianos, aut in eorum terrena regna causalq; illis subiectas villo vnquam tempore habeant, quia regnũ ipsius Christi non sit de hoc mundo. Sed nimium scẽdè in hac re falluntur: Aliud enim est *Christi regnum non esse de hoc mundo*, & aliud, regnum Christianum, quod in hoc mundo est, Christo & ministris Christi non subijci. Quando Christus negat, regnũ suum de hoc mundo esse: aut per *mundi* nomen, peccatum peccatiq; tyrannis, & reprobõrum massa intelligitur (sicut alibi Dominus ait, *de mundo non estis, alioqui mundus, quod suũ est, amaret: sed ego elegi vos de mundo*) aut per mundi nomẽ tota creatura ista visibilis intelligitur, cuius pars etiam fideles sunt, quãto tẽpore hĩc degunt. Si ergo per mundum intelligimus tenebras, & peccata, & reprobos, & reprobos huius mundi: certum est, regnũ Christi nullo modo esse de hoc mundo, quia totũ Christi regnũ lux est, & tenebræ nõ sunt in regno eius, qui *illuminat omnẽ hominẽ venientẽ in hunc mundũ*. Sin per mundũ, visibiles creaturas accipimus, in istis Ecclesiæ Dei cõprehendimus: nõ vtiq; negat, illas creaturas sibi subiectas esse, aut etiam temporalia hæc regna, quæ in ipsum credunt, sub regno suo æterno comprehendi. Sed negat suum regnum *hinc esse*, id est, ex hoc mundo (vti alia regna solent) originem trahere.

L ij Nec

Nec enim à iure Gentium (vt alia regna) sed à iure diuino, & naturali, atque adeo supernaturali regnum Christi ortum est. Vnde Augustinus animaduertit, Christum dixisse, non quidē, *regnum meum non est hic, sed, non est hinc*. In mundo quippe est, de mundo non est, sed de cælo. Et quanquam Christus supra naturæ ordinem de Virgine sit natus: cum tamen & verus homo, & verè natus fuerit, ac per naturam is debeat esse omnium Rex & Princeps, qui in eo rerum genere primus & vnicus sit: mihi valde probatur eorum sententia, qui Christum, vt homo est, verum Regem, & totius humani generis Monarcham esse docent, licet regnum eius nõ sit ciuili modi, vt rebus terrenis vnquam se immisceat, præterquam vbi ad finem spiritalem vsui esse possunt.

Regnum ergo Christi & de cælo venit, & ad cælum tendit. Nam & *omnis potestas data est ei*, vt homo fuit, & mortuus est, ac resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur, vt quæ *constitueretur super opera manuum Dei, & omnia subicerentur sub pedibus eius, oues, & boues, insuper & pecora campi*. Quinimò D. Cyrillus dicit, etiam impios in die nouissimo ad pœnam resurrecturos propter Christum, qui primus resurrexit, & omnes, vt homo, in seipso continebat. Cum igitur etiam terreni Reges administrant ea, quæ pertinent ad oues, & boues, & ad pecora campi: etiam si maneant Ethnici & infideles, tamen Christo Regi tanquã homini dignissimo, qui principatum in res omnes huius mundi, non à terra, sed à cælo acceperit, verè subsunt, eique male administratæ Reipublicæ ratione ob id ipsum reddet, quod regna sua non retulerunt ad finem spiritalem, id est, ad gloriam vnus Dei. Christus autem, quoad naturam humanam, minor Angelis, regnum illud (quod primus Adam in omnes creaturas ad vnus Dei gloriam administrasset, nisi à gratia excidisset) mihi videtur accepisse, & in seipso instaurasse, atque ad spiritalem finem direxisse, vt cum *subiecta fuerint Filio hominis omnia, tunc & ipse Filius subijcatur ei, qui subiecti sibi omnia, vt sit Deus omnia in omnibus*. Cum ergo Christus per naturam humanam sit Rex omnium, omnia vtique dirigit ad finem spiritalem, id est, ad gloriam Dei. Nam DEVS etiam in ijs, qui damnantur, gloriam meretur, tum ob potentiam, tum ob iustitiã suam. Nec ista dico, vt inde ostendam, potestatem in vniuersum mundum Pontificibus Ecclesiæ concessam esse, tanquam illi sint in omnibus Christi hominis ministri, & vicarij: neque enim totam Christi potestatem administrandam acceperunt, sed eam partem, quæ ad credentes propriè spectat. Pastori enim primo dictum est, *Pasce non omnes homines, sed oues meas, & tibi dabo clauas*, non totius mundi, sed *regni cælorum*. Cum igitur Christus regnum quoddam cæleste acceperit, quod etiam terrenis rebus vniuersis ad gloriam Dei vtatur: cumque ex rebus totius mundi societatem quandam hominum segregauerit, quæ præcipua quadam ratione Deum in fide & charitate colat: in hoc tantum secundo rerum genere vicarios Pastores instituit. Totum ergo Christi regnum de cælo venit, id est, de illa dignitate, quæ humanæ ipsius naturæ, propter vnionem ad diuinam, data est. Nec vilo modo ipsius regnum à iure gentium, aut ciuili originem traxit. Recusauit enim populi suffragijs Rex creari, aut hæreditatem inter fratres diuidere, dicens: *Quis me constituit Iudicem, aut diuisorem super vos?* tanquam diceret: neque Respublica, neque Imperator me constituit iudicem: & tamen illi fratres de tali iudice cogitabant. Qua verò ex parte Christus fuit constitutus à Deo Iudex per incarnationem suã, ex illa dixit illis fratribus: *Cauete ab omni auaritia*. Videbat quippe, illos nondum ita hæreditatem suam ad finem spiritalem retulisse, vt cæleste Christi iudicium ferre possent. Itaque ostendens in quæ finem omnia, quæ in mundo sunt, referri debent: *Querite* (inquit) *regnum Dei, & hæc omnia adijcientur vobis*: vbi non negat, etiam res terrenas pertinere ad regnum Dei: sed illas non vult propter seipsas, sed tantum propter Dei regnum quæri. Regnum verò quod in Christum credit, de hoc mundo ex ea parte esse desijt, qua ex parte Christus regnum suum de hoc mundo esse negauit. *Factum est* (inquit Augustinus) *regnum non iam de mundo, quicquid inde in Christo regeneratum est*.

Cum ergo nos non dicamus, alia regna ministris Ecclesiæ Christi subesse, quam illa quæ in Christum iam credunt, aut aliquando crediderunt: vtique stultissimè nobis opponitur, Episcopos nihil potestatis habere in Reges Christianos, eorumque regna: quia scriptum sit *Regnum Christi* (quod ministris eius pro parte, qua hic agit, committitur) *non esse de hoc mundo*. Nam nec nos quærimus de regnis, quæ sunt de hoc mundo, sed de ijs, quæ licet in hoc mundo sint, tamen per fidem in Christum de hoc mundo esse deserunt. Si ergo tale regnum, quod Christo dicatum est, ita gubernari videmus, vt Rex per abusum gladij, quæ portat, ciues Christianos in peccata grauissima, imò in schisma & hæresim abducat, si Christum non nisi creaturam esse dicit, si diuortia passim permittit, vsurisque esse licitas affirmet: nunquid nefarium erit,

In. c. 18. Ioã.
Matth. 28.
Rom. 14.
Psal. 8.
In Ioan. II. 4. cap. 12.
Psal. 8.
1. Cor. 15.
Rom. 9.
Ioan. 21.
Matth. 16.
Ioan. 6.
Luce. 12.
Luce. 12.
In Ioan. 12. cap. 15.

erit, hunc Regem post vnã & alteram correptionem, primùm à communione fidelium remouere, deinde si adhuc sese non emendet, eundem per aliorum Principum operam à sui regni gubernaculis prorsus repellere?

At nulla (inquit aliquis) Reges coërcendi, aut ab officio remouendi potestas Ecclesiæ data est. Itaque si Reges spontè emendari nolunt, omnino ferèdi sunt, nec aliud aliquid in eos tentari legitime potest. Ita quidem nonnulli prædicant. Verùm ego non dubito, quin quælibet necessaria & vtilis potestas Pastori detur in omnes oues suas, siue sint agni, seu agnorum matres, seu arietes, idque, vt quod *infirmum est, consolidet: quod egrotum, sanet: quod contractum, alliget: quod abiectum, reducat: quod perierat, querat, modò cum austeritate, & potentia non imperet*. Deinde menti ac rationi datur potestas in omnia membra corporis, adeo vt putridum illud membrum de corpore amputari iubeat, à quo reliquis membris, ne inficiantur, timeri possit. Pastores autè in Ecclesia sunt velut mens in humano corpore, vt D. Gregorius Nyssenus annotauit. Præterea Paulus nomigatim docuit, potestatem Ecclesiæ datã esse in bona, seu in res corporeas Fidelium. Persuadet enim Corinthijs, vt si omnino litigare volunt, apud Christianos, & non apud Ethnicos litigent. Et quia dici poterat, nullos ex Christianis constitutos esse publicos magistratus aut iudices: monet Fideles, vt ipsi constituant iudices ex seipsis: & si fortè sapientes in eo genere non essent (quod tamen non erat verisimile) saltem vt potius contemptibiles ad iudicandum cõstituerent, quam apud infideles litigarèt. Porro ne quis diceret, nihil esse Ecclesiæ Christi cum negotijs huius mundi, expressè ait: *An nescitis, quoniam Sancti de hoc mundo iudicabunt? & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis? Nescitis, quoniam Angelos iudicabimus? Quanto magis secularia?* Ecce argumentatur Apostolus à spiritali potestate ad temporalem, in hunc modum: Cui licet quod plus est, licet quod est minus, verùm nos Christiani iudicabimus de hoc mundo, & Angelos Apostatas, dæmonesque ipsos iudicabimus: (quod quidem euenit per spiritalem potestatem, qua facti sumus *filij Dei, & coheredes Christi*) multò igitur magis possumus exercere iudicia secularia. Ex quo apparet, secularia spiritalibus & inferiora esse, & à spiritali potestate non esse aliena, verùm sub illam cadere tunc præsertim, quando agitur de ijs hominibus coërcendis aut iudicandis, qui Ecclesiæ Christi membra sunt. Illorùm enim bona vsque eò subsunt Ecclesiasticæ potestati, vt liceat Ecclesiæ ex priuatis constituere magistratus, qui de secularibus causis, ac nõ solum de Ecclesiasticis iudicent. *Nemo autem plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet*. Ecclesia igitur, quæ habet potestatem eos constituendi iudices, qui prius priuati erant: ipsa multò magis in eadem seculares causas potestatem per eos ministros Dei accepit, qui tanquam Aaron ad Iesu Christi publicum ministerium vocatur. Quicquid enim à Christo ad Rempublicam Christianam in commune defertur, per eos defertur, qui *legatione pro Christo funguntur, & Mysteriorum eius dispensatores sunt*.

Iam verò si potius constituendi sunt noui iudices ab Ecclesia, quam vt apud infideles in secularibus causis litigemus: nõne potius etiam constituendi sunt noui Reges ab Ecclesia, quam vt apud hæreticos & schismaticos Reges causas agege cogamur? Certum quippe est, nõgè plus periculi esse ab hæreticis regibus, quam sit ab infidelibus iudicibus. Nam infideles iudices non nisi de seculi rebus iudicant, idque secundum ius aut naturam, quod semper est æquum: aut ciuile, quod rarò iniquum est. Deinde, quid si paterer iniuriam apud tribunal Pagani Iudicis? Parum damni est *pau rapinam bonorum temporalium, quam viri boni cum gaudio suscipiunt*. At verò hæretici reges cogunt suos subditos, vt abiecta fide Catholica, ipsorum hæresim amplectantur, quod sine detrimento æternæ salutis fieri non potest. Prorsus igitur licet Ecclesiæ Christi, Regem hæreticũ, schismaticum, symoniacum, eum denique, qui se corrigere non vult, à regimine suo amouere, & alium eius loco inter Christianos præficere. Nam si regnum Saulis non stetit ob hoc ipsum, quod Samuelis præceptum in expectando eum septem diebus antequam sacrificaret, non obseruasset: imò si Dominus *proiecit Saulem ne Rex esset*, eò quod etiã aliud præceptum Domini, per ministeriũ Samuelis annunciatum in occidendo Agag, non impleisset: si ob hanc Saulis inobedientiam, illo adhuc regnante, *Samuel iubebatur Dauidem ungerere in Regem Iudeorum*, idque Samuel in Bethleem occultè fecit: nec post Spiritum sanctum de cælo missum, minor possit esse nunc in Ecclesia Christi spiritalis potestas, quam in Synagoga olim fuit: etiam nũc fatendum est, eum Regem, qui Dominum per summi Pontificis os loquentem audire contempserit, regni iure ita priuari posse, vt alius interim ab eodem Pontifice in Regem ungetur, vt quæ ab illo die is verè sit Rex, quem Pontifex ritè inunxit, aut aliàs consecrauit, & non is, qui manu satellitum armatus regni solum occupat. De talibus enim propheta

Tit. 3.
Obiectio.
Responsio.
Ezech. 34.
In orat. de moderat. in disputat. seruanda. 1. Cor. 6.
1. Cor. 6.
Rom. 8.
De regulis iuris.
Heb. 5.
2. Cor. 5.
1. Cor. 4.
Nota.
Heb. 10.
1. Reg. 10. & 13.
1. Reg. 15.
1. Reg. 16.
Osee 4.
L. ij dicit

Osee. 8.
1. Reg. 23.

1. Reg. 22.

2. Reg. 11.

Ephes. 4.

1. Reg. 19.

4. Reg. 1.

4. Reg. 1.

Ambros. lib.
5. Epist. 27.
Rom. 13.

4. Reg. 1.

dicunt: *ipsi regnauerunt, & non ex me.* Quod vsque adeo verum est, vt etiam Ionathas Saulis filius agnouerit, regnum ad Dauidem post mortem sui patris deuoluendum, & percussit foedus cum eo. *Et conuenerunt ad Dauidem omnes qui erant in angustia constituti, & factus est eorum Princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri.* Cumque Achimelech Sacerdos consulisset Dominum pro Dauid, & Saul ea re intellecta, iussisset seruos suos irruere in Sacerdotes Domini: nemo tam crudele imperium exequi ausus est, praeter vnum Doeg Idumaeum. Iam vero ne quis putet, saltem eorum Regum, qui ex Dauid orti essent, potestatem spiritali Synagoga potestate maiorem extitisse: animaduertat praeterea, quod *Ahias Silonites*, viuo adhuc Salomone, praedixit, Ieroboam decem Tribubus praefuturum. Ex quo intelligitur, vel totum regnum, vel partem aliquam ab iniquo Rege per spiritalem Ecclesiae potestatem auferri posse. Quae enim potestas olim fuit in Sacerdotibus & Prophetis: eadem nunc est in Pastoribus & Doctoribus Ecclesiae, quorum est ita salutem animarum consulere, vt non patiantur, per impij regis inobedientiam & tyrannidem infinitam multitudinis populum ad schisma & haeresim coepelli & pertrahi.

Eodem pertinet, quod *Elias unxit Asael Regem super Syriam, & Iehu Regem super Israel, & Eliseum unxit in Prophetam pro se*, ea conditione, vt qui fugisset manus Asael, occideret eum Iehu, qui autem fugisset manus Iehu, interficeret eum Eliseum. Qua figura quid aliud significatum est, quam complures potestates idcirco in Ecclesia Dei excitatas erectasque esse, vt quod per vnā earum non fit, per alteram fiat: quarum potestatum vltima & suprema sit penes Prophetas, hoc est, penes Ecclesiae Dei Pastores & Doctores? Nam vt Elisei gladius vltimo loco enumeratur, velut quem nemo effugere possit, etiam si gladium vel Aëlis, vel Iehu effugerit: sic spiritalis potestatis censura euitari nullo modo potest, etiam si quis potestatis secularis gladium effugerit. Spiritalis enim potestas non vititur corporali aut visibili gladio, qui certis modis impediri potest, sed vititur gladio spiritus, qui pertransit omnia loca, & vsque ad animam illius pertingit quem petit. Quid quod spiritali huic gladio paret etiam alius materialis gladius, qui & ipse pœnas de eo sumit, qui gladio spiritali se opponit? Nam Elias per gladium spiritus, hoc est, per preces suas praecipit igni, vt de caelo descenderet, atque eos Quinquagenarios consumeret, qui despecta Prophetae spiritali potestate, dicebant ad eum in terrenae potestatis nomine: *Homo Dei, Rex praecipit, vt descendas.* & iterum, *haec dicit Rex: festina, descende. Considebat enim isti Quinquagenarij in terrena potestate sua, hoc est, tã in militum qui sub ipsis erant numero, quam in Regis auctoritate pro quo legatione fungebatur, & praeter ista potestate contenebant illa spiritalē potestatem, qua Elias praeditus erat. Et ideo cum irrisione salutarunt eum, hominē Dei. At cum ad verbum Eliae descēdisset ignis de caelo, & deuorasset duos Quinquagenarios, & bis quinquaginta viros, qui erant cum eis: tertius Quinquagenarius à Rege Ochozia missus, agnouit gladium Eliae, & ideo nō imperauit ei (vt alij fecerant) sed praecatus est eum, & ait: *Homo Dei, noli despicere animam meam, & animas seruorum tuorum qui mecum sunt.* Quid autem est, quod regis imperio non curauit Propheta obedire, nisi quia ipse fuit in ea causa ipso rege maior, ac spiritalē Ecclesiae potestatem terrena maiorem esse, rebus ipsis docuit? Nec enim à tertio etiam Quinquagenario humillimè rogatus, ad Regem prius descēdit, quam Angelus Domini iussisset eum non timere, sed descēdere. *Sedebat quippe in vertice montis*, hoc est, in loco summo Ecclesiae, quem locum terrenus Rex honore potius afficere debuit propter Christum, cuius personam Elias gessit, quam ex imperio iubere, vt vir Dei relicta Cathetra sua ad regem, velut subditus, accederet. Nam & D. Ambrosium legimus questum esse, quod *staret inter Consistorianos Episcopus*, atque Imperatori dixisse: *si me agnouisses, non hoc loco videres.* Non quod negem, Prophetas & Pastores Ecclesiae, quoad bona & corpora sua, Regi subiectos esse: verum quod potestatem illorum non modò æqualem, verum etiam ipsa regia iurisdictione superiorem esse contendam, quoties de animae salute agitur. Nam nec illud ignorandum est, ideo Eliam noluisse obedire Ochozia regi, sed potius duces & milites eius interfecisse, propterea quod Rex ægrotans consulisset non Domini Prophetam, sed *Beelzebub Deum Accaron.**

Si ergo Rex aliquis ad haeresim & schisma pertinaciter dilabatur, non modò non parebit ei Episcopus & Propheta, verum etiam puniet eum, non solum negando illi bona spiritalia, verum & auferendo bona illius corporalia, debito modo & ordine. Indignum autem fuit persona Eliae, vt manibus suis centum ac duos Regis milites interficeret, ideoque verbo tantum dixit, & descendit ignis de caelo, qui deuorauit duos Quinquagenarios cum militibus ipsorum. Nunc demus, affuisse Eliae Principem aliquem virum, qui potestate gladij accepta sese illo pro Elia vsurum esse obtulisset. Aut etiam demus, ei ab Elia dictum esse: quia isti milites me, ac in me Deum,

Deum, cuius Propheta sum, contemunt: irruunt in eos, & occide eos. Nunquid peccasset ille Princeps, si ad verbum Eliae, regis subditos occidisset? Aut quod ministerium ignis de caelo praebuit, id ipsum non poterat gladius terrenus praestitisse? Nihil sane apud prudentes viros refert, quid ex his fiat, quae eiusdem ponderis & momenti sunt. Si ignis nobilior elementum est, quam terra vel etiam ea metalla, quae ex terra effodiuntur: non video quin is, qui ignem euocauit de caelo, qui imperio ipsius satisfaceret, multò magis potuerit magistratui gladium portanti dixisse, vt eum gladium pro se contra quemcunque regem exereret, ac stringeret. Quam verò Principes seculi huius non videant potentiam gladij spiritalis, tamen si orante Elia, Deus dignabitur oculos eorum aperire: videbunt plures exercitus esse cum Pontifice, quam cum quouis Imperatore. *Ecce enim mons plenus equorum & carruum igneorum in circuitu Elisei.* Cum autem rex Israël famis magnitudinem videns, iurasset, *caput Elisei non statuum illo die super illum:* Eliseus, qui sciebat hoc regis iuramentum fuisse illicitum, in spiritu prauidens nuntium adesse, qui iustum Regis exequeretur, dixit ad senes qui erant secum: *Nunquid scitis, quod miserit filius homicidae hic, vt praedatur caput meum? Videte ergo, cum venerit nuntius, claudite ostium, & non sinatis eum introire.* Imò Sanctes Pagninus ita vertit posteriora haec verba: *Opprimite eum in ostio.* Quibus verbis non tantum exclusio nuntij regis, verum etiam vis quadam ei significatur illata. Quae omnia in hunc finem adduxi, vt ostenderem, Pastores Ecclesiae potestatem habere non tantum in animas, verum etiam in corpora & bona fidelium, quoties ex ea re salus animarum promoueri potest. Scimus enim & duo ursos de saltu egressos lacerasse *quadragesimaduos ex iis pueris, qui Eliseo illudebant.* Quo etiam declaratum est, omnes Dei creaturas in eorum iniuriam vindicandam insurgere, quos Deus spiritali potestate ornauit. Et quidem cum Reges boni deerant, qui contumeliam Pastoribus Ecclesiae illatam vlcisci vellent, elementum ignis, & feræ syluestres eam curam sibi sumpserunt.

At nunc postquam venit tempus acceptabile, in quo multi reges Christiani sunt, quorum aliqui semper obediunt Vicario Christi: iam non est opus miraculis, aut creaturarum rationis expertium ministerio, cum non desint Principes fideles, qui hoc totum efficiant & exequantur. Cum enim Zacharias Propheta Dei tantum fontem gratiae diuinæ post Christi aduentum omnibus patentem fore praedixerit, vt etiam *pater & mater eum sint confixuri, quem intellexerint locutum esse mendacium:* quanto magis non deerunt hodie, qui eum viuere non patientur, quae *summi Sacerdotis imperio nolle obedire perspexerim?* Tanto enim maior est Ministrorum Christi, quam Sacerdotum Leuitici generis potestas: quanto interuallo, *iustitia, spiritus & vita, quam nos ministramus, damnationi, literae ac morti praestant,* quas res Leuitici Sacerdotes per occasionem ministrabant. Et tamen etiam in Leuitico sacerdotio tanta Ecclesiastica potestatis sublimitas figurabatur, vt tunc quoque videamus, reges à sacerdotibus coactos esse, quod sese magistratu abdicarent. Nam cum *Ozias roboratus esset: eleuatum est cor eius in interitum suum, & neglexit Dominum Deum suum, ingressusque Templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Tunc Azarias Pontifex, & alij Sacerdotes viri fortissimi post eum ingressi, restiterunt regi. Cumque ille nihilominus tenens in manu thuribulum, vt adolere incensum, minaretur Sacerdotibus: statim orta est lepra in fronte eius, quam sacerdotes respicientes festinato expulerunt eum. Quid ergo subsecutum est? Habitauit Ozias in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini. Porro Ioatham filius eius rexit domum regis, & iudicauit populum terre. Quis non videt, corporalem illam Regis è domo Domini eiectionem, liquidò exprimere potestatem illam Ecclesiasticam, qua Reges officia Sacerdotum sibi fumantes, è regno caelorum eiici possunt per summi Pontificis excommunicationem?*

Praeterea si quia rex Ozias leprosus est redditus, regiae domus administratio, totiusque populi gubernatio ad filium regis deuoluta est: quanto magis infectio haeresis, quae per lepram (auctore Augustino) significatur, efficere debet, vt Princeps aliquis ad priuatae vitae conditionem redactus, cogatur vacuam domum successoris suo relinquere? Atque vt leprosi à solis Sacerdotibus discernuntur, vt sani sint, an infecti: sic haeresum dijudicatio ad solos Dei Sacerdotes spectat. Manifesto igitur diuinæ Scripturae testimonio euincitur, Regem haeticum deponi & posse, & debere, ne subditos omnes eo morbi genere inficiat. Nec enim communi sensu praeditus videri poterit, qui hoc infectioni animorum putabit indulgendum, quod infectioni corporum fateatur esse denegatum. De lepra corporali sic scriptum est: *Quicumque maculatus fuerit lepra, & separatus est ad arbitrium Sacerdotis: omni tempore, quo leprosus est & immundus, solus habitabit extra castra.* Quae omnia cum in figuram contigerint Iudaeis, scripta sunt.

Ex paribus non refert quid fiat.

4. Reg. 6.

Ibidem.

4. Reg. 2.

4. Reg. 1.

Zachariae 13.

Deutero. 17.

2. Cor. 3.

2. Paral. 26.

Questionibus Euang. li. 24. q. 40.

Leuit. 13.

1. Cor. 10.

sint autem propter nostram doctrinam : res ita prorsus accipienda est, ut negetur eorum cohabitatio cum fidelibus permittenda, qui doctrinas peregrinas velut lepræ maculis distinctas, in Ecclesiam afferunt. Iam si neque priuati soli, verum etiam Reges hac lege tenebantur, (vti de Ozia rege Scriptura sacra testatur) profectò etiam Reges hæretica prauitate maculati à Christianorum consortio, & omni regiar potestatis vsu atque administratione, Sacerdotum iudicio arcendi sunt. Sed quid argumentor? *Athalia Ochozia mater interfecit omne semen regum præter Ioam, quem Iosaba in domo Domini absconderat.* Porro Athalia regnauerat super terram annis septem. *Anno autem septimo Ioiada pontifex assumens Centuriones, Duces & milites, pepigit cum eis fœdus, & aduersans eos in domo Domini, ostendit eis filium regis. Et præcepit illis quid facere deberent. Produxitq; filium Regis, & posuit super eum diadema, & testimonium, feceruntq; eum Regem, & vnixerunt. Athalia verò cum vidisset Regem stantem super tribunal iuxta morem, exclamauit: Coniuratio, coniuratio. Præcepit autem Ioiada Sacerdos Centurionibus, & ait: Educite eam extra septa Templi, & quicumque eam secutus fuerit, feriatur gladio: & Athalia interfecta est in domo regis. Pepigit ergo Ioiada fœdus inter Dominum & regem, & inter populum, vt esset populus Domini, & inter populum & regem: fecitq; totas rectum coram Domino cunctis diebus quibus docuit eum Ioiada Sacerdos.* Nonne hic perspicue videmus, totam regiar causæ cognitionem penes vnū Pontificem Ioiadam extitisse? Is milites conuocat, & eginam, quæ septem annis præfuerat, iniuste regnasse iudicat, eaq; & deponi, & occidi iussit, in eiusque locum Ioam regem substituit, eiq; & Domino subiecit, & populo præfecit. Quæ omnia cum rectè facta sint, nonne iam verum est secundum Scripturæ diuinæ sententiam, Pontificem debere cognoscere etiam de regum & Imperatorum causis, vttrum iusta, an iniuste sint? Quicquid enim Pontifex in hoc genere facit, siue regem esse deponendum, seu præficiendum desinit: nihil aliud quam *Angelus Domini exercituum est, de cuius labijs legem Domini requirere* tam reges, quam priuati debent. Summus Sacerdos, vt inter Dominum & regem, sic etiam inter regem & populum velut sequenter est, apud quem tam rex, quam populus eas querelas deponat, quibus iniuriâ sibi fieri assueuerat. Ita dum vnus iudex in Ecclesia tum inter ipsos reges mutuis litibus agitato, tum inter eosdem & populos suos constituitur, infinitæ bellorum & tumultuum occasiones præciduntur.

Si quis verò dicat, hæc omnia in veteri Testamento ita euenisse, aliam verò esse noui Testamenti rationem: is primùm meminerit, ampliorem esse ministrorum Christi potestatem in nouo Testamento, quam Sacerdotum Leuitici generis in veteri Instrumento fuerit, sicuti paulò antè ex ipso Apostolo docui, qui hoc argumentum ex proposito tractans, docet ministerium noui Testamenti Leuitico infinitis propè interuallis præstare. Quicquid ergo poterant Leuitici Sacerdotes: hoc ipsum, & multò plura efficere possunt Pastores Ecclesie Christi. Deinde nec in nouo quidem Instrumento exempla desunt, quibus ostendatur, vitam corporalem (ac multò magis bona Fidelium) spiritali potestati toties subiecta esse, quoties harum rerum dispositio salutem vel eorum, de quibus agitur, vel certè aliorum fidelium prodesse intelligitur. Ac constat quidem Saluatorum nostrum ob salutem vnus hominis, aut certè duorum, qui legionem dæmonum in se habebant, duo nulla porcorum in mare præcipitari passum esse. Vt enim spiritus immundi exirent ex anima hominis, concessit eis vt in gregem porcorum intrarent. Vnde Beda D. Augustini abbreviator eleganter ait: *Erubescat Manicheus, qui hominum & bestiarum vnã dici esse substantiam, dum pro vnus hominis salute duo millia porcorum suffocantur.* Dignum verò ponderatione etiam illud est, quòd non modò porci eorum, qui tenebantur à Dæmonibus, verum etiam aliorum, qui in ea regione habitabant, ob proximi salutem iustissimo & clementissimo Christi iudicio perierunt. Quo admonemur, tanti esse salutem proximi, vt non tantum ipsius, verum etiam aliena bona negligi debeant, vt vel animæ, vel etiam corpori hominis parcatur. Itaque cum Christus, *penes quem fuit omnis potestas*, ita regnum suum spiritale administrauerit, vt animæ seruandæ causa tot porcos nihili æstimauerit: ex ea re ministris suis exemplum reliquit, vt dummodo animas Fidelium à laqueis Diaboli eximant, nihili æstiment vel Principum à magistratu suo abdicationem, vel damna, quæ ex bellis aut tumultibus plebeijs inferri solèt. *Quid enim prodest vnuersum mundum lucrifacere, si quis animæ suæ detrimentum patiatur?* Huc etiam spectat, quòd *Christus factus de funiculis flagello, eiecit de Templo eas, qui vendebant oves, & boues, & columbas, & nummulariorum effudit eas, & mensas subuertit.* Quanquam enim Christus temporale aliquod regnum administrare noluit, tamen quum omnia temporalia & propter spiritalia fieri, & illis per naturam subijci probè sciret: spiritalis regni sui partem hanc esse ostendit, vt quoties ea, quæ tempora-

2. Paral. 26.

3. Reg. 11.

3. Reg. 12.

Malach. 2.

2. Cor. 3. & 4.

Marci 3.

Beda in c. 8. Matthæi.

Matth. 23.

Marci 8.

Ioan. 2.

temporaliter fiunt, & administrantur, æternæ salutis cuiuscunq; hominis obsunt, ea disponi ab his debeant, quorū curæ salutis animarū cõmissa est. Nam & Apost. Paulus neglexit interitū seu vexationē carnis præ salute spiritus in eo Corinthio, qui Patris sui vxorē habebat. *Tradidit enim hunc fornicatorē Satanae in interitū carnis, vt spiritus saluus esset in die Domini nostri Iesu Christi.* Tradidit etiā *Hymenæū & Alexandrū Satanae, vt discerēt nō blasphemare.* Quomodo autē Apostolus tradidisset hos Satanae, vt in carne affligeretur, ad spiritus emendationē nisi quia idē Apostolus potestatem habebat etiā in corpora Fidelium? Et tamen Christus nusquā legitur tradidisse Apostolis suis potestatem in corpora Christianorū. Quid ergo est? Certè cū dedit illis potestatem in aias nostras: simul vtq; potestatem in bona, in corpora, & in oia illa dedit, quorū ministerio aia possit ad sanitatē reuocari. Vnde B. Chrysostr. de ipso Paulo sic scribit: *Ipsi nō deerat autoritas punitiōis, sicut cū dicit: Quid vultis? In virga veni ad vos? Qui autē cõcedit alicui facultatē faciendi quippiã: cõcedit vtq; & illa oia, sine quibus id effici & cõsummari nō potest.* Cū igitur Christus dederit Apostolis & eorū Successorib. potestatem in animas nostras, dicens: *Quorū remisistis peccata, remittuntur eis, &c.* cumq; nulla res frequētius animarū salutem obsit, quàm dū hoies querunt quæ sua sunt, & nō quæ Iesu Christi: certè bonus Pastor habet potestatem remouendi hæc terrena impedimenta: siue id fiat per penā corporalē, dū nos *tradit Satanae in interitū carnis*, seu per dāna fortunarū, dū aut capere aliquid ex testamento, aut in hæreditatē succedere, aut beneficij Ecclesiasticij fructus percipere, aut in Ecclesia terrenū magistratū administrare per pastoralis virgæ suæ potestatem vetat. Atq; vt de potestate Pastorū in alias res minus dubites, audi Petrum Apostolū vitæ etiā priuantē eos, qui nō implebāt vota, quæ Deo promiserāt. *Vir enim quidā nōie Ananias cū Saphira vxore sua vendidit agrū, & fraudauit de pretio agrī, cõscia vxore sua, & afferēs partē quandā ad pedes Apostolorū posuit. Dixit autē Petrus: Anania, Cur tētrauit Satanas cor tuū, n. et iū te Spiritui Sactō, & fraudare de pretio agrī? Nōne manēs tibi manebat, & venūdātū in tua erat potestate? Quare posuisti in corde tuo hæc rē? Nō es mēritus hōib. sed Deo. Audies autē Ananias hæc verba, cecidit & expirauit. Et factus est timor magnus super oēs qui audierūt. Surgentes autē iuuenes amouerūt eū, & efferebant sepelire. Factū est autē quasi horarū triū spat. ũ. & vxor ipsius nesciens quod factū fuerat, introiuit. Respondit autē ei Petrus: Dic mihi mulier, si tanti agrū vendidisti? At illa dixit, Et iā, panti. Petrus autē ad eā: Quid vtiq; conuenit vobis tentare Spiritū Domini? Ecce pedes eorū qui sepelierūt virū tuū ad osium, & efferebant te. Confestim cecidit ante pedes eius, & expirauit. Intrantes autē iuuenes inuenerunt illā mortuā, & extulerunt, & sepelierunt ad virū suū. Et factus est timor magnus in vniuersa Ecclesia, & in or. nes qui audierunt hæc.* In hac autē historia D. Chrysostr. multa valde insignia annotauit. Primū, quòd Petrus cognouit ea, quæ in mente istorū erant, quantumuis illi clā ea esse voluissent. Deinde, quòd *præcepto illos occidit, nec id iniuste.* Nam (vt Chrysostr. ait) *Si is qui ligna collegerat, lapidatur: quāto magis qui sacra diripit, sacrilegu. (est)? Etenim pecunie ille iam sunt sacra. Quare accipis, quod promisisti? Reg. cedere cecē. mu. ne q. pecunias, post quā vendidisti, dare. Tu verò ex tua voluntate fecisti. Cur igitur furatus es de sacris pecunijs? Tertio, Chrysostr. ostendit vtilitatē huius occisionis. Nō oportet (inquit) quod siebat, omnino cõtēmini, sed vt putrefactionē quandā excidat, vt nō postea totū corpus incomodet. Nam nunc quidē & ille (Ananias) vtilitatē accepit, ne vltra pergat in malitia, & ceteri magis studiosi facti sunt. Et ortus est timor magnus super eos qui audierāt hæc. Ille punitus est, & alij lucrifacti sunt. Quarto, notat quāto cū timore Christiani Apostolū obseruabant. Cū enim vir solus primò esset mortuus, ac triū horarū spatio intercedente, vxor intrasset, tamē toto hoc tempore tanta res illi non fuerat nūciata. Hoc erat metus magistrī, honor Discipulorū, & obedientia. Postremò, prudentissimè notat, quòd *Apostoli in suos erāt austeri, in alias autem potentia non utebantur.* Si ergo potestas Apostolorum vsq; ad vitā corporalē verbo solo, ac non exteriore gladio auferendam se extendit (nec enim decet incruenti Sacerdotij ministrū cruorē manu sua fundere & haurire) idq; ob id potissimum comparatū est, vt alij cautiore in posterū fiant, atq; à similibus peccatis abstineant: profectò etiam hodie licet Episcopo Romano, qui D. Petro successit, certis vijs & rationibus corporalem aliorū vitam (vbi alia remedia nō sufficiunt) ad reliqui gregis vtilitatē auferre, modò id verbo ipsius, absq; externo suæ manus ministerio effici queat. Verbo autem ipsius fit, si Principes Christiani, qui gladiū frustra non portant, eius rogatū bellū schismaticis Regibus indicant, ex eaq; occasione vel tyrannos ipsos, vel defensores eorū interficiant. Id tantum sumopere à Pōtifice cauendū est, ne aliud in ea re querat, quàm sui gregis cõmodum & salutē.*

Ac profectò cū Christus iusserit Petrum *pascere agnos & oves suas*, atq; ad rationem pascendi pertineat, tum vt lupi quocunq; modo arceantur, tum vt salutaria pabula ouibus mini-

1. Cor. 5.

1. Timoth. 2.

1. ad Timoth. Homil. 3.

1. Cor. 4.

Ioan. 20.

1. Cor. 5.

1. Cor. 4.

Act. 5.

Chrysostr. in Acta Apost. Homil. 12. Num. 15.

Vtilitas mortis Ananias

Rom. 15.

Ioan. 21.

strentur: non est committendum, ut vlla corporea pascendi oues via legitima habeatur, quæ eadem in spiritali modo pascendi putetur illegitima. Ideo enim à pascēdis ouibus corporeis metaphora sumpta est, ut inde admoneremur, quid in regendis animabus faciendū esset. Ponamus ergo, pecora quædā nostræ curæ commissa esse. Sit præterea quidā aries dux & caput reliqui gregis qui furore quodā percitus, aut morbo afflētus, cæteras oues vel cornibus perat, vel tabe inficiat. Nunquid non & licebit nobis, & necesse erit (si pastores boni esse volumus) hūc arietem (etiā si primus in toto grege sit) de suo principatu deponere, aliumq; in eius locū substituere? Aut possumus præstantiorē similitudinē ab vlla re, quā ab ouibus & pastoribus petere, cum Christus gregē suū vocet oues: ministros autem suos, eiusdem gregis pastores appellet? Quod autem in grege ouium est aries, hoc in magna multitudine hominū est rex, aut quiuis alius magistratus. Pontifex igitur non minus dabit operā, ut regē, qui populū Christianū falsā doctrina imbuit, à regimine populi remoueat, quā Pastor operā dat, ut malē affectū arietem de medio auferat. Tūc enim tantū potestas regia pōtificis iurisdictioni subijcitur, quando salutē animarū, cui promouēdæ Pontifex præficatur, Christianus rex impedit. Nam si Rex, qui terreni regnū minister est, omnes suas actiones ad salutis æternæ consecutionē dirigat: præclare cum illo agitur, nec quicquā est, cur dispensator Mysteriorū Christi sese in illius regis administrationē ingerat. Ita enim illa intelligenda sunt, quæ passim apud Sanctos reperias, *distinctus inter se res esse Regnū, & Sacerdotiū: illud regibus, hoc Episcopus conceditū esse: nec aut reges Episcoporum officium intruere, aut Episcopus Regū potestate imminere debere. Deum enim vtrig. officio suos limites apposuit, quos transgredi non liceat. Sin Rex ministeriū suū terrenū ad perniciē salutis æternæ conuertat, ipsumq; spirituale ministeriū ad suum cōmodum & honorem transferre cupiat: quid obsecro tunc facient Pastores gregis Christi? Nōne summa cū ratione ad talē regē dicent? Fili, tu semel gladium tuū Christo submisisti, ac Satanæ pompisq; eius renunciaisti. Cæterum quia videmus, te iam abuti gladio tuo ad perniciem animarū, ac ad nostrū officium pertinet, ut quia *modicū fermenti totā massam corrumpit, malū quoad possumus, de nobis ipsi auferamus*: monemus te, ut hæc celeriter emendes: quod si non facis, à communione Sacramentorū te repellimus. Iam si rex ille ministris ipsis vim inferet, si rectē monētes de regno suo expellet, si alios, qui vitia eius adorent & defendant, substituet, si hoc pacto periculū sit, ne regnū totū à Christi Euāgelio discedat: utrū nihil maius tentabit Ecclesia? Nōne de manu furentis huius regis gladium, si potest, extorqueri curabit? Nōne, inquit Pauli contra Iudeos in se conspirantes ad militarem Tribuni potestātē confugiētis, Ecclesia quoq; aliorū fidelīū Principū opem ad eam rem corrigendā implorabit? Si nihil horum facere Ecclesia potest, eod quod maior sit istius infani regis terrenapotentia, quā ut ei vllō pacto resisti queat: fateor Ecclesiā ferre necessariū debere, quod emendare non potest, sicuti ab initio per secula multa factū est, quando aut vnus Imperator tantū fuit, aut certē si qui erant præterea reges Christiani, vel ijde fuerunt schismatici, vel non ea potentia præditi fuerunt, ut tantis Imperij viribus se tutō possent opponere.*

Idem ergo istis respondemus, qui nunc arma regum Ecclesie Christi seruire nollent; quod Augustinus olim respondit Donatistis, qui dicebant Apostolos non petisse à regibus terræ, ut iustas leges contra hæreticos ferrent. *Non considerant* (inquit Augustinus) *aliud fuisse tūc tempus, & omnia suis tēporibus agi. Nondū enim agebatur, quod in secundo Psalmo dicitur: Et nunc Reges intelligite: erudimini qui iudicatis terrā. Seruite Domino in timore, & exultate ei cū tremore. Quomodo reges Domino seruiūt in timore, nisi ea que cōtra iussa Domini sunt, religiosa seueritate prohibendo atq; plectēdo?* Hæc Augustinus. Quando autē plures eodē tempore sunt reges, quorum aliqui fidem oppugnant: tantō magis alij Reges Catholicī Domino seruiunt, si eandem fidem gladio, quem portant, tueantur & defendant. Nam & Magnus Athanasius nihil dubitauit, Constantis Imperatoris Catholicī fidem atq; opem contra Cōstantij Cæsaris vim ac perfidiā implorare. Et tamen Constantius erat Orientis, hoc est, eius regionis Imperator, in qua sedes Athanasij posita fuit. Ergo tantus Episcopus & athleta Dei nō putauit illicitum esse, ut cōtra suū Imperatorē ab alieno in causā bona subsidium postularēt. Ac nimirum si militem Episcopus per plateas gladio stricto incēdētē, & turbā, quæ occurrit, passim cædentē videt: utrū natura non docet, quod fas ei erit, ut ciues iubeat gladiū de militis huius manu vi potius exprimere atq; auferre, quā ut sanguinem innocentē temerē fundi patiatur? Quæ autē ratio in cohibendo gregario milite est, cui gladium semel commisit terrenus Imperator: eadem est ratio in reprimendo Centurione aliquo, atque etiam Tribuno, imō & in Cæsare, si gladio secus vtatur, quā ei à Christo imperatum erat. ut mihi propē infānire videantur, qui putant Pontifici non licere, illum

Ioan. 21. Ephes. 4.

1. Cor. 4.

Vide distin. 96. cap. Duo sunt quibus principaliter hic mundus regitur.

1. Cor. 5.

Actor. 23.

In epist. 50.

Theodoret. lib. 2. c. 5.

illum regem & ex Ecclesia eicere, & à regni administratione per aliorum operam (si potest) repellere, quem gladio suo contra Christum abuti videt. Nam cum tota societas Fidelium (vt antè dixi) vnus corpus in Christo sit, cumque hoc corpus à Spiritu sancto regi totum debeat: Christus verò dispensatores Mysteriorum suorum idoneos noui Testamenti ministros non litera, sed spiritu fecerit: absque omni controuersia quemadmodum dignior est in Ecclesia Christi ministrorum noui Testamēti, quā Regum aut Imperatorum potestas: sic illa huic in rebus diuinis præscribere debet, per quod vtraq; Domino fideliter seruiat. Nam & in eodē humano corpore cum sit duplex potestas, vna rationis, altera concupiscentiæ: nōne quemadmodum si concupiscentia rationi cedat, præclare cum toto corpore agitur: sic ex altera parte si concupiscentia, quam rationi parere oportebat, imperiū in rationem sumit, à recta ratione reprimi & cohiberi debet? Ad eundem modum si rex terrenus egrediatur fines suos, & ob sit salutē æternæ, ad quam dispensatores Mysteriorum Christi nos ducunt: nōne à spiritali dignioreque potestate, quantum fieri potest, vel in officio continebitur, vel ab iniusta gubernatione repelletur?

Ex his igitur, quæ tūc diuinum ius, tūc ipsius naturæ lumen reuelat, abundē apparet, quātopere aberrant à veritate, qui putant Reges Christianos in suis regnis supremam semper potestatem habere, nec vnquam Episcopis ita subesse, vt cum in fidem obstinatē peccant, à regno remoueri queant. Cur ergo Ambrosius Episcopus Theodosium, cur Innocentius Pōtifex Arcadium Imperatorem excommunicauit? Et Ambrosius quidem excommunicauit Theodosiū, non ob crimen Ecclesiasticum (qualis fuit Arcadij causa, qui D. Ioannem Chrysostomum iniustissimè persequebatur) sed ob hoc solum, quod Theſſalonica homicidium iniuste perpetrasset. Si ergo licuit Ambrosio ob homicidij crimen Theodosium punire, licuit eidem Ambrosio causam eiusdem homicidij cognoscere. Nemo enim rectē condemnat, antequam cognouerit causam. Licuit igitur Episcopo iudicare de ciuilibus aut criminalibus cōtrouersijs, etiam illis, quæ ad ipsius Imperatoris personā spectabant: non tamen ea ratione, qua eadē causæ fuerunt ciuiles aut criminales, verūm qua reus earū rerū Christianus fuit, & Christi Myſteria nondum ritè expiari percipere volebat. Cum enim Theodosius post cædē illā peractā in templū ingredi cuperet, Ambrosius obuīa procedens, interrogat qua fronte manus iniusta cæde, & sanguine resperis extendere auderet, ut eisdē sacrosanctū Corpus Domini acciperet? Post octo autem menses (tanto enim spacio Imperator à templo abstinuit) cum Theodosius obsecrasset Ambrosium, vt vincula sibi solueret: is legem cōscribi iubet, qua cædis & publicationis honorū cognitiones ac sententias nō nisi post triginta dies ratas esse pateretur: vt ita si quid per iracundiā pronuntiaſſet, intra tot dierū spatij pœnitentiā agere, ac decretū reuocare posset. Quā legē postquā Imperator subscriptione sua confirmauerat, tūc demū Episcopus vincula eius soluit, & Myſteriorum participē vnā cū reliquis Laicis extra cancellos reddidit. Theodosius autē reuersus Constantinopolim, nec ibi quidē intra cancellos mansit, sed Nectario Episcopo factus est, egrē se tandem didicisse, quid inter Imperatorē & Episcopū interesset: egrē tandē reperisse veritatis magistrum. Nam solū Ambrosiū Episcopi nomine sibi dignum videri. Iam verò qua potestate Ambrosius effecit, vt Imperator legē ad ipsius arbitriū conscriberet: eadem efficere posset alius quiuis Episcopus, vt arma caperet Princeps Catholicus ad obstinatū alterius regis animū reprimendū. Neq; verò hæc efficiunt Episcopi tanquā ciuiliū causarū & potestātū vndiq; Domini, sed per censuras Ecclesie, quibus obnoxij esse boni & Catholici Principes nullo modo volūt. At si restitisset Ambrosio Theodosius, ac nō modò nullā de homicidio pœnitentiā agere, verūm etiā hæresim docere cepisset, videlicet quod impunē liceat Imperatori cædē cōmittere, nec ob eam rē aut ab Episcopis cōtrahi, aut à Deo iudicari debeat: profectō si ea tempora id tulissent, licuisset etiā Sancto Antistiti eos, quorū erat Imperatorē creare, ad noui Imperatoris creationē adhortari. Indignus enim erat imperio in Christianos, qui Christianus cum esset, tale crimē pertinaciter defenderet, ob cuius impiā defensionē cōmunicare cū Christianis amplius non poterat. Sed ea tūc tēpora nō erāt, in quibus tale aliquid tērandū fuerit: propterea quod cum Comes Palatini & milites nondū essent omnes Christiani, forsità Ecclesia plus detrimēti, quā cōmodi ex ea re captura esset. Cum autē cōmutata iā sint tēpora, & omnes Christiani probē nouerint, Episcopos ad regendū Ecclesiā Dei constitutos esse: non immeritō Ecclesiastici regiminis ratio aliquantulū cōmutata est. Itaq; & Chilpericū Franciæ regē ob solā fœcordiā à regno suo legimus (per Zachariæ pōtificis auctoritatē rogatu Francorū interpositā) fuisse remotū, substituto Pipino: & Cōstantinopolitanū Imperatorē partim ob hæresim Iconomachorū, partim ob Italiā nō

2. Cor. 3.

Vide Georgium Patriarcham Alexandrinum in vita D. Chrysostom.

Vide Theodoretum lib. 3. Eccles. histor. cap. 17.

Interesse inter Imperatorē & Episcopum.

Ado Viens. & Regino in Chron. Cedrenus in compend. histor.

defensam, parte Imperij sui multatam vidimus; translato in Occidentem, vel potius restituto Occidentis Imperio. Nec dubium est, quin Deus vtramque translationem sibi valde place- re, ex prospero vtriusque rei successu reuelauerit. Certè Gregorius Magnus, postquam priuilegia quædam monasterio in Gallijs per Brunichildam Reginam constructo donasset, non du- bitauit ad extremum adijcere: *Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum, ac personarum secularium, hanc constitutionem nostram paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit: potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.* Tantis ergo Pontifex iudicauit, fieri posse, atque interdum debere, vt tam Reges, quam sacerdotes ob iniquitatem perpetratam careant potestate honorisque suo. Non me latet, D. Gregorium Papam appellare se famulum Imperatoris Mauritiij, eademque ratione illum agnoscere Mauritium Dominum suum, & ipsius iurisdictioni se profiteri subiectum. Scio tamen, eundem Gregorium eiusdem Mauritiij legem iniustam reprehendisse, & ad Imperatorem scripsisse in hæc verba: *Ad hoc potestas super omnes homines Dominorum meorum pietati celsitus data est, vt qui bona appetunt, adiuuentur, vt cælorum via largius pateat, vt terrestris regnum cælesti regno famuletur.* Quod ergo Gregorius Imperatori se tam humiliter subiecit, vtique id fecit, vt quantò apud homines hu- milius se gessisset, tantò & facilius fratribus prodesset, & maior coram Deo euaderet. Neque verò mirandum est, si is, qui se vbique & passim *Seruum seruorum Dei scribebat*, tanti Regis fa- mulum se agnouit. *Omnibus enim debitor fuit, vt omnes lucrifaceret.* Quod verò Imperatorem tum de officio ipsius admonuit, tum etiam dixit, *terrestris regnum cælesti regno famulari debere:* satis manifestè insinuauit, Regni terrestris ministrum cælestis regni ministro secundum rectam rationem subesse. Quæ enim ratio est regni ad regnū, eadē est eorū inter se, qui vel hoc, vel illud administrant, Mauritiū regē & Dominū habebat in cælo nō minus, quam Gregorius. Rex verò cælorū in terra non tam duplex regnum, quam vnum duplicis conditionis & naturæ habet: cuius vna pars terrestris vocatur, altera cælestis. Illam per Mauritium, hanc per Gregorium ad- ministravit. Nam si prorsus diuersa essent hæc duo regna, quomodo scripsit Gregorius, *Regnū terrestris ad hoc esse constitutum, vt cælesti regno famuletur?* Famulus enim ab hero suo alienus nō est, verū aut conciuis eius, aut certè domesticus. Quod si terrestris hoc & cæleste regnum ita vniantur, vt in eadem Dei domo conhabitare possint: illaque domus Dei à Gregorio po- tius regatur, quam à Mauritio, quia Gregorij est, velut Pastoris, Mauritium velut ouem Chri- sti pascere: profectò iam constat, eam esse Gregorij Pontificis causam, vt quibuscunque ver- bis quamlibet humilibus vtatur, eius tamen monitis & præceptis Mauritius aut in re grauissi- ma parere, aut regno cælesti excidere necesse habeat. Si ergo Gregorius Mauritium magni pec- cati reum iudicasset, nec id vellet emendare Mauritius: quis neget, iuste illum ab eo Imperio deponi posse, quod sub nomine Christiani potius contra Christum, quam pro ipso exerceret? Auferendus enim est gladius ab eo, qui non rectè illo vtitur, & alteri dandus, qui (vt Gregorij verbis vtatur) *bona appetentes adiuuet, qui cælorum viam largius patefaciat, qui que regnum suum terrestris cælesti regno Christi subijciat.*

Lib. ii. epi. 10

L. 2. indist. 11. epi. 61.

Rom. 1.

Ioan. 21.

Supremum Ecclesie regimen nec olim fuisse, nec adhuc esse debere penes Optimates, cum neq. qui sint Optimates Ecclesie satis perspicue adhuc definitū sit, nec doceatur, vbi Christus illos præferat, nec illud regimen iuge vnquam as- siduum in Ecclesia fuerit, aut satis opportunum sit ad hæreses & schismata tollenda: & qua sit utilitas consociationis Ecclesiarum sub vno Pastore primo, de qua Mag- deburgenses tam multa (ob vnus Prima- tum remouendum) in epist. scribunt.

CAPVT. V.

NON me fugit, Protestantes verbo quidem non tam solis Optimatibus, quam toti po- pulo Christiano in communi vniuersalis Ecclesie gubernatione summam tribuere po- testatem. Sed cum ad rem ventum est, nihil prorsus afferunt, vnde vel tenuis coniectu- ra capiatur, plebis Christianæ vllas omnino partes in gubernanda vniuersali Ecclesia extitisse. Contrà verò in omnibus Magdeburgensium Centurijs, vbi de politica & communi Ecclesiarū guberna-

gubernatione agitur, quid tantopere proponitur, quid toties tantoque cum tædio repetitur, ac mutua illæ operæ, quas Episcopi & Doctores vel eiusdem regionis, vel plurium prouincia- rum, in moderanda Christi Ecclesia communiter tradiderunt? vt nihil dubitem affirmare, mul- tō plures ex ijs, qui vnitatem Ecclesie deserta Centurias Magdeburgensium legunt, in eum er- rorem trahi, vt putent Ecclesiam olim aut à solis Optimatibus, aut ab illis præcipue admini- stratam fuisse: quàm sint qui vel suspicentur, plebem vnā cum Optimatibus ad commune re- gimen Ecclesie vlla vnquam in re concurrisse. Quis enim (nisi insanit) vnquam sibi persuade- bit, tabernarios, opifices, & sedentarios de causis Episcoporum, & dogmatibus Ecclesiasticis inter Præpositos Ecclesie cognouisse, ac iudicasse? Verum vt permulti etiam docti viri arbi- trentur, Episcopos & doctores inter se de Ecclesie dogmatibus contulisse, controuersiasque ortas communibus studijs, causa cognita, ex bono & æquo decidisse: hæc vtique opinio tam fa- nis iudicijs conuenit, vt verisimè ita factum fuerit, nec in alia re isti decipiantur, quàm quòd nesciant talia nihil derogare primæ Sedi: sed sub vnus Pastoris primatu à cæteris Episcopis & semper posse, & interdū necessariò fieri debere. Sic enim ferè argumentantur Magdebur- genses, vt quicquid ab alio præterquam à Romano Pontifice sit, id contra illius Primatum esse aut ipsi putent, aut alios putare velint. Licet isto modo negent Christum, dum in terris age- ret, maiorem Apostolis & Discipulis suis fuisse, quia quod Euangelium Christus docuit, hoc ipsum etiam & Apostoli, & Discipuli eius prædicarunt. At verò vt quanquam Christus & Apo- stoli eius interdum eandem rem facerent, alia tamē auctoritate Christus, & alia Apostoli eam faciebant: eodem modo licet alij Episcopi hoc persæpe fecerint, quod Romanus Pontifex in gubernanda Ecclesia fecit, nunquam tamen illi cum tanta Ecclesiastica iurisdictionis aucto- ritate quicquam administrarunt, quanta soli Romano Pontifici diuinitus competeat. Neque verò nos negamus, quin sententia & consensus Optimatum, magni omnino momenti, tum in quolibet regno, tum multò magis in Christi Ecclesia semper habitus fuerit, haberi que in per- petuum debeat. Sed aliud est, magno in pretio haberi, & aliud, summum honoris gradum obti- nere. Illud semper in Ecclesia Optimatibus concessum est, hoc non item. Nec iam illa profero, ex quibus euincitur, vnum Pontificè ex institutione Christi cæteris omnibus in Ecclesia præ- ponendum esse. Quanquam enim ea ratio maximè omnium Aristocratiam, hoc est, supremam primarij cuiusque viri gubernationem expugnet: quia tamen proprius de Monarchia dicendi locus à sequente primū libro incipit: hoc tempore istam plurium & maximè insignium virorū communem præfecturam non nisi ex ijs, quæ ad hoc genus regiminis propriè pertinent, con- futabo. In hac igitur questione, hæc ferè spectanda sunt. Primū quinam sint isti Optimates: Deinde, quibus verbis summum totius Ecclesie regimen illis à Christo sit commissum? Post autem, qua ratione id muneris executi sint: quot, quando, & vbi iudicauerint, qua via sciri pos- sit, rem semel ab illis iudicatam ritè atq; ordine decidam esse: Denique an regimen hoc eum fi- nem pacis & vnitatis in Christiana Republica vel affectum sit, vel assequi poterit, ad quem omne regimen potissimum referri debet.

In epist. ratiocinatio.

Methodus tenenda in hac re.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Quinam igitur sint isti Ecclesie Optimates? aut vnde huius rei notionem intelligentiāq; recipiemus? Certè quicumque erunt, necesse est, vt maior illis in Ecclesia nemo sit. Alioqui quomodo erunt summi Iudices, qui alios supra se agnoscunt? Vtrum igitur solos quatuor Pa- triarchas totius Ecclesie Optimates fuisse dicemus? Illos enim constat, supremum locum in Ecclesia Dei olim tenuisse. Atqui non illi soli iudicabant in Synodis: verum omnibus præter- eā Episcopis & adesse, & sententiam cum potestate dicere licebat. Constat tamen igitur Opti- matum ordo ex omnibus omnino Episcopis? Verum si hoc demus, cum positum sit Opti- mates iure suo præesse toti Ecclesie: quomodo factum est, vt ipsis Optimatibus alij rursus præfint? Aut nunquid Metropolitanī, atque etiam Archiepiscopi maiores in iure dicendō Episcopis non sunt? Vnde alioqui tam eximium præ alijs Episcopis nomen atque officium for- titi sunt? Vnde factum est, vt in Synodo Nicena decernatur, *cum non debere Episcopum esse, qui præter voluntatem & conscientiam Metropolitanī Episcopi fuerit ordinatus?* Vnde aliæ Episcopa- les Ecclesie præ alijs tanto honore afficiuntur, atque etiam ante Synodum Nicenam affectæ sunt, vt Alexandrini Episcopi iurisdictione & potestas per totam Aegyptum, Lybiam, & Penta- polim extenderetur? Hinc certè apparet, Episcopos non fuisse olim summos Ecclesie Dei Ma- gistratus. Nos verò de summis quærimus, quos iam appellamus Optimates. Dices fortè: Opti- matum nomen plures hominum gradus comprehendere, quorum primus Patriarcharum sit, secundus Primatum, & Archiepiscoporum, tertius denique Episcoporum: qui omnes ad cō-

Nicena. Con- cil. Can. 6.

Arg. Heb. 1. Can. 6.

Obiectio.

Reſponſio.

munem Eccleſiæ gubernationem ita ordine ſuo concurrant, vt nemo iſtorum omnium à ſententia dicēda excludi poſſit. Fac ita eſſe, tamē ex altera parte occurreret noua difficultas, vtrū in ſolis Episcopis Optimatum nomen concludatur, an porrigatur etiam ad Presbyteros, Diaconos, Abbates, atque omnes Eccleſiæ Paſtores & Doctores. Nam Presbyteros, & interdum Diaconos (alio ſaltem nomine) Synodis non modò interfuiſſe, verū etiam aliquando præfuiſſe, conſtat. Et Archimandritas, atque Abbates ad Synodos conuenire ſolitos, ex multarum Synodorum actis apparet.

Vide Synodum Chalcedonenſem.

Accedit eòdem, quòd Proteſtantes (falſò quidem) ſed tamen docent, Presbyteros iure diuino pares Episcopis eſſe. Qua opinione ſemel poſita, neceſſe eſt non minus Presbyteros, quàm Episcopos in Optimatum numero haberi. Et quoniam hæc diſputatio cum Proteſtantibus poſitiſimū inicitur, còtra illos ipſorū ſententia rectè vtimur. Nec tamen illorū opinio facit, vt mox quod opinatur verū ſit, cæterū id omnino facit, vt magis incerta & minus explorata ſit Optimatū Eccleſiæ còditio & natura. Quid ergo, aut quæ tandē eſt Optimatū plena & perfectà deſcriptio? Quæ, inquā, regula in huiusmodi cauſa ob rē tã cognitu neceſſariã, à Chriſto, ab Apoſtolis, aut alioqui à maioribus tradita eſt? Vt cunq̄ ſit, illud audacter notauerim, vt nihil latius explicatè in Eccleſia de tota Optimatū qualitate & ſtatu eſſe traditū: ſic ex eo ipſo non leuem coniecturã capi, quòd Chriſtus Eccleſiã ſuã Optimatibus in ſummo gradu regēdam non còmiſerit. Nihil enim minus hominū etiam infimorū notitiã effugere ſolet, quàm id genus regiminis, quo vniuerſum Reipub. corpus in ſummo poteſtatis gradu adminiſtratur. Neque verò illa hominum ſocietas Reipub. nomine vnquã digna erit, quæ poſt aliquot etiam ſecula, nō accuratiſimè nouit ſupremum tribunal ſuum. Nouerant Aſſyrii & Perſæ Regis ſui ſolium. Nouerāt Athenienſes & modum leges ferendi in ſua Republica, & ordinem dicendi iuris, & neceſſariū vel iudicium vel ciuium numerum, ſine quo nihil iure agi poterat. Nec vllus vnquam populus naturam illius vltimi & ſummi fori, cuius auctoritate lites omnes finiēbantur, ignorauit. Ac profectò ſi Pontifex Romanus, vt verè totius militantis Eccleſiæ caput per tot iam ſecula ab omnibus Chriſtianiſ habitus eſt, ita hodiè ab Aduerſarijs ſupremus Eccleſiæ Paſtor eſſe agnoſceretur: nemo etiam ex Chriſtianiſ ſummum Eccleſiæ Tribunal ignoraret. Verū quoniam & Pontifex Romanus negatur eſſe totius Eccleſiæ primus Paſtor, & Optimates illius loco ſupponuntur: nec tamen poſt quindecim ſecula ſatis inter doctos viros conuenit, quinam ſint iſti Optimates: vel id ſolum ſatis argumenti eſt, vt eos certò ſciamus nunquam in ſummo loco & gradu Eccleſiæ Dei præfuiſſe.

2. Quæſtio

Veniamus iam ad illud alterum, vt iſtorum Optimatum primam inueſtigationem inueſtigemus. Cū nemo ſibi vendicare iuris aliquid in Ciuitatem Dei & ſponſam Chriſti poſſit, præterquam ſi Chriſtus ipſe eius rei fecerit poteſtatē: quæro vbinam Chriſtus, aut quibus verbis Eccleſiam ſuam alicui vel Episcoporum, vel alterius generis hominum Congregationi gubernandam commiſerit. Nam quòd Apoſtolos omnes iuſit docere, baptizare, corpus ſuum conſecrere, ligare ſoluere & peccata vel retinere vel remittere, & quæ ſunt eius generis: certè illa eiufmodi ſunt, vt ſingula poſſint, atque etiam interdum debuerint à ſingulis obiri, abſque vlla Episcoporum congregatione. Niſi fortè nemo prædicabit, Sacrum faciet, Baptiſmum còferet, aut peccata cuiquã remitter, præterquam in Episcopali Concilio: quod neminem poſſe vnquam vel ſomniare. Quòd ſi ea, quæ omnibus ex æquo Apoſtolis præſcripta ſunt, à ſingulis ſeorſim expediri poterant: nunquam ex ijs, quæ Chriſtus Apoſtolis in vnum congregatis præcepit, neceſſitatem vllam inferre quæras, quòd alicui Optimatum congregationi adminiſtratio Eccleſiæ poſitiſimū credita ſit & commiſſa. Iam quòd Chriſtus alicubi dixit: *Vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*: hoc vtique non præſcribit, quomodo ab Episcopis poſitiſimū regenda ſit Eccleſia: ſed quomodo in charitate & pace continēda ſit. Nō enim dictum eſt, vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi eſt Principatus Eccleſiæ meæ: ſed ibi ſum in medio eorū. perinde ac ſi diceret: ibi eſt ſpiritus Chriſti. Quod verum eſt, etiã ſi illi eo modo congregati, omnium infimi ſint & idiotæ. Præterea Chriſti præſentia eò loco non tam ab ipſa congregatione pendet, quàm à nomine ipſius Chriſti, in quo duo aut tres congregantur. Illud ergo ante omnia quærendum eſt, quid ſit *nomen Chriſti*, in quo nos congregari oportet. Id autem ſi de gratia & virtute, quam in cordibus noſtris diffundit, intelligatur: nihil ea res ad viſibile regimen Eccleſiæ ſpectat. Nam quæ in animo cuiuſque ſunt, ea nullam ijs, quæ foris geruntur, formam aut regulam imponunt. Sin velis ea verba ad viſibilem aliquam congregationē referri, *nomenq̄ illud Chriſti, in quo duo aut tres congregantur*, per ſignum viſibile pateſieri: profectò

Rom. 5.

Matth. 28.
Luc. 22.
Matth. 18.
Ioan. 20.

Matth. 18.

fectò inueſtigandum eſt, quod nomen, quamq̄ poteſtatem Chriſtus inſtituerit, in qua duo aut tres congregarentur. Equidem video, *Paſtoris nomen* aptiſſimum eſſe ad congregandas oues, cū Chriſtus ipſe dixerit: *Paſtor proprias oues vocat nominatim, & educit eas, & oues illum ſequuntur, quia ſciunt vocem eius*. Si ergo per nomen Chriſti, in quo duo aut tres congregantur, poteſtatem vllam externam intelligimus: meritò affirmauerim, Chriſtum eſſe in medio illius congregationis, quam is conuocat, quem Chriſtus primum ſui gregis Paſtorem inſtituit. Is verò vnus Petrus, plus alijs amantem, in eo gradu Paſtorem inſtituit, ad quem nullus alius Apoſtolorum pertingebat. Alioqui eum vt plus alijs amantem non donaſſet illa poteſtate. Si ergo in Petri poteſtate oues conuocantur, tunc demū in earum medio eſt Chriſtus, quando à Petro aut Petri ſucceſſore Chriſtiani congregantur. Atqui talis congregatio non ipſa ſummum in Eccleſia locum tenet, ſed ſupra ſe Paſtorem primum, à quo in vnum vocetur, recognoſcit. Aut igitur iſta verba (*vbi ſunt duo congregati in nomine meo*) nihil pertinent ad declarandum gubernationis Eccleſiaſticae modum, aut potius Principatum vnus, quàm plurium confirmant. Non enim congregatis abſque omni adiunctione, ſed *cōgregatis in Chriſti nomine* ſpiritus Chriſti promittitur. Prius ergo definiendū eſt, quid ſit *nomen Chriſti* eo in loco, quàm ex illa oratione quicquam concludas. Oportet autem non modò perſpicua eſſe verba, quæ rem tantam decident, verū etiam eadem tūm prædicatione Paſtorum, tūm fide ac moribus fidelium planiſſima fieri, quia regimen Eccleſiæ, quod ad omnes & ſingulos ſpectat, nunquam in obſcuritate vocis alicuius latere potuiſſet. Da ergo aut perſpicuum Scripturæ ſacræ locum, aut clarā experientiam quæ teſtetur, cuiam Optimatum cōgregationi Eccleſiæ gubernacula ſint credita. Sin nihil tale proferri poteſt: quod Chriſtus non fecit, vt congregationem aliquam Eccleſiæ ſuæ præponeret, ſi quis hoc poſtea faciendum docet: ſciat ſe de ſuo id ingenio docere, nec doctrinam illam ſuam Dominica nri auctoritate. Illa verò verba: *Dic Eccleſiæ, & ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus*, partim à Catholicis ad ſingulos cuiuſque loci Paſtores (vt antea declarauit) partim ad particularem cuiuſque Eccleſiæ cœtum (vt Proteſtantes ipſi docent) ac non ad ſolos Episcopos in vnum conuenientes pertinent. Alioqui nemo delinquens alij, quàm Synodo Episcoporum ex toto orbe collectæ, denunciaretur: quod abſurdiſſimum eſſe, nemo nō videt. Cū igitur nihil aut in ſacris Euangelis perſcriptum, aut à maioribus traditum ſit, quo doceatur, communem totius Eccleſiæ gubernationem pluribus Episcopis aut Optimatibus commendatam eſſe: non video qua auctoritate dicatur, ſummam Eccleſiæ poteſtatem penes Optimates eſſe.

Præterea, ſi penes Optimates ſumma rei Chriſtianiæ foret: oportebat vel hoc genus ſemper exercendo muneri ſuo vacare, vel certos homines fuiſſe aut à Chriſto, aut à maiore Optimatū parte designatos, qui perpetuò inferrent maximis quibusque controuerſijs, quæ domi decideri nō poſſent, ex illa ſumma Optimatum poteſtate finiendis. Scimus autem, nullos vnquam aut Episcopos, aut alios primarios viros tali cauſarum cognitioni perpetuò vacaſſe. Scimus Oecumenicas Episcoporum Synodos non fuiſſe vnquam perpetuas, ſed poſt certa temporum interualla coiſſe. At certè regimen Eccleſiæ, quodcunq̄ illud erit, oportet vt non per interualla quædam ſuſcipiatur, ſed ſtatim ac certum ſit: vt ciues Chriſtiani ſemper ſciant, vnde in rebus dubijs tale reſponſum ferāt, in quo ſecurè poſſint ac debeāt acquieſcere. Quòd ſi & Episcopi dicantur eſſe Optimates, & illorum curia & forum (quoad vniuerſalis Eccleſiæ regimē) non niſi Oecumenicæ Synodi fuerint: efficietur, vt neceſſariò fatendum ſit, tūm regimen illud non niſi per longiſſima ſæpe interualla exerceri ſolitum eſſe, tūm per totos trecentos annos, hoc eſt, ab illo tempore, quo Hieroſolymis Apoſtoli conueniunt, vſque ad Conſtantinū Magnū, Eccleſiam prorsus vniuerſali ſuo regimine orbatam fuiſſe. Tanto enim ſpatio temporis Episcopi totius orbis, nullibi ad vllas totius Eccleſiæ cōtrouerſias publica auctoritate decidēdas, conueniunt: cū tamen interim grauiffimæ quæſtiones inter maximas Eccleſias & Episcopos ortæ eſſent, de ſcienni Paſchatus obſervatione, de penitentium reconciliatione, de illorum qui ab Hereticis baptizati eſſent, rebaptizatione, de ſchiſmate Donatiſtarum, atque alijs eiufmodi rebus. Nam multæ etiam hæreſes interim diſſeminatæ ſunt, Valentini, Marcionis, Origeniſtarum, & Manichæorum. Quid ergo poteſt abſurdius cogitari, quàm vt Eccleſia, cū adhuc recens eſſet, maximeque omnium rectore indigeret, ac tot ſcandalis premeretur, tamen omni regimine vniuerſali per tot ſecula caruiſſe exiſtmetur? Et tamen vt hoc dicant neceſſe eſt, qui putant Ciuitatem Dei ab Optimatibus poſitiſimū adminiſtrari. Optimates enim ex toto orbe ad cōtrouerſias totius Eccleſiæ finiendas, alibi quàm Niceæ, iam inde à temporibus Apoſtolorum vſque

Ioan. 10.

Ioan. 21.

Arg. 1. Cor. 11.

Matth. 18.

3. Quæſtio

Acto. 15.

Euſt. lib. 2.
ca. 23. & 24.
Item lib. 7. ca.
7. & 8.

vsque ad Constantini tempora non conuenerunt. Quis ergo per annos ferè trecentos Ecclesiam toto orbe diffusam in unitate ac pace continuit? Vtrum nullus omnino? At & Petro dictum est: *Pasce oves meas*, & ab Ezechiele scriptum est: *Desperse sunt oves meae, eò quòd non esset Pastor*. Atque in remedium eius mali subiectum est: *Ecce ego ipse requiram oves meas*, & *visitabo eas*. *Sicut visitat Pastor gregem suum in die, quando fuerit in medio ouium suarum dispersarum: sic visitabo eas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersa fuerant in die nubis & caliginis*. Quo ex loco intelligitur, Christum non relinquere oves suas absque Pastore, hoc est, absque aliqua summa & certa gubernationis forma, & tam Protestantes, quam Catholici de visibili regimine iam agunt. Nam semper apud homines verum est, quod Sapiens ait: *Vbi non sunt gubernacula, populus corruet*. Non corruiat verò Ecclesia Christi, quia super Petram aedificata est, & *portae inferi non proualebunt aduersus eam*. Erant igitur in illis primis tribus à morte Christi seculis quaedam vniuersalis Ecclesiae gubernacula, licet Optimates ad illa non federint. Quòd si dicas, interim Prouinciales aliquot Synodos extitisse, ac praeterea Episcopos mutuis literis & coniunctis consilijs Rempublicam gubernasse (hoc enim Magdeburgenses passim reperunt) id abs te quaero: vtrum Optimates ita praesesse velis, vt domi suae manentes, alijs quid ex necessitate sequendum sit, praescribere queant: an verò, vt tantum in Synodis suis eam auctoritatem exercere possint. Si dum in suis Ecclesijs singuli Episcopi agunt, fratribus suis praecipere aliquid possunt: mirabor, quis cui praecipiet. Cur enim non aequè praecipiat Irenaeus Polycrati, ac Polycrates Irenaeo? Aut vbi omnes asseruntur aequales, quis praecipendi locus vni alicui relinquatur? Et certè vtrūque aliquis Patriarcha vel Primas alteri eiusdem Prouinciae Episcopo praecipiat: quomodo tamen toti Ecclesiae praecipiet? Aut qua poena praecipitum suum muniet, ne id contemptum habeatur? Praeterea, quid potuit ab aliqua Prouinciali Synodo ita definiti, vt alteri Prouinciae liberum non fuerit ab eodem recedere? Testatur hoc Synodus octoginta & amplius Episcoporum in Africa sub Cypriano habita, quam caetera omnes Ecclesiae non modò liberè potuerunt, sed necessariò etiam debuerunt rejicere, & omni auctoritate vacuum decernere. Non igitur aut Episcoporum domi suae auctoritas, aut Prouincialium Synodorum auctoritas Ecclesiam Dei regere, & ab errore liberam seruare potuit. Nò ignorant Catholici quomodo illis trecentis annis Ecclesia tota regebatur. Sciunt, Pij & Victoris Pontificum Romanorum decreto causam Paschatis esse decisam, adiecta excommunicationis poena, si quis non obediret. Nouerunt, Cornelij Pontificis decreto & auctoritate, Nouatianorum schisma & haeresim esse depressam. Sciunt Stephanum Papam decreuisse, ne rebaptizarentur in Ecclesia, qui fuissent ab haereticis baptizati, atque ita oves Christi pauisse, vt in haereses aliquas non dispergerentur. Sed qui negant clarissimam illam vniuersi Romani Pontificis praesidentiam, & ad Optimates omnia rejiciunt, nullum habent vniuersale regimen, quod totis annis trecentis in Ecclesia Dei vel fando auditum sit.

4. *Quaestio*

Postulat iam locus, vt de via & ordine, quo in Optimatum Synodis vtendum fuerit, quaeramus. Hoc enim semel posito, quòd omnes Ecclesiae Pastores pari potestate sint praediti, quis primum conuocabit Concilia? Nam olim constat, Metropolitanum in sua Prouincia hoc iuris concessum esse. Vnde Polycrates Metropolita Ephesus, per Victoris Romani Pontificis literas admonitus, Episcopos Asiae ad Synodum conuocauit. Quòdque iuris in vna Prouincia Metropolitanum ratione primae Sedis, quam ibi tenebat, datum fuerat: hoc idem concessum est Pontifici Romano in omnibus Prouincijs, ratione potestatis, quam in vniuersam Ecclesiam acceperat: qui tamen potestatem suam in Synodis indicendis exercere non potuit, quàm diu Imperatores nondum fidem Christi amplexi fuerant, sed potius eandem persequebantur. Verum Christus non ita defuit Ecclesiae suae, quin quod vna via fieri non poterat, alia fieret. Ob hoc enim ipsum oportebat vnum, vice Christi, Ecclesiae praesesse, vt quia semper indici Concilia non poterant, semper tamen esset à quo Ecclesia regeretur. Caeterum si, vt caepi dicere, nullus Metropolitanus in qualibet prouincia, nullusque in tota Ecclesia primus Pastor esset: quis Concilia indixisset? Vtrum Imperator? At per annos trecentos nullus fidem Christianam publicè profiteri ausus est. Nec opinor ab Idololatriis obtineri potuit, vt Synodum Episcopalem indiceret. Et quod aliquando euenit, quin iterum euenire possit, quis denegabit, vt Imperator sit maximus ac seuerissimus Ecclesiae & fidei totius hostis & persecutor? Quis ergo tunc illa Concilia indicet, quibus tota Ecclesia in commune gubernetur? Quid quòd res ipsa docuit, Imperatores ad illas angustias iam reductos esse, vt vix paruam orbis Christiani partem administrerent, nec illorum edicto ij parere velint, qui extra ipsorum iurisdictionem degunt? An igitur omnes Christiani,

Ioan. 21.
Ezech. 34.

Prou. 11.

Math. 16.

Obiectio.

Responsio.

Eusebius in
Chron. & li.
5 c. 24. & li.
7 c. 7. & 8.Euseb. lib. 5.
cap. 24.

Christiani Principes communibus studijs Concilia generalia indicet? At quae spes vnquam erit, vt in ea re Principes inter se dissentientes conueniant, cum tam aegrè, etiam nunc per auctoritatem summi Pontificis ad id perducere queant, vt Synodo per ipsum indictae non se opponant, liberumque aditum Episcopis per suas regiones transeuntibus praebent? Cum autem ad Synodum iam conuentum esset: quis inter omnes aequali dignitate deliberaturos praesideret? Si nullus: nonne omnia perturbata forent & confusa? Vult tamen Apostolus *omnia inter Christianos secundum ordinem fieri*. Si ergo primae partes alicui deferendae videbuntur: quantum in ea re schisma expectandum erit, antequam definitur, cui primus ille praesidendi locus, omnium aut maioris partis suffragio, deferatur? Quòd si Principum Legati ad Synodum capite visibili carentem accederent: quantas etiam contentiones de eorum Legatorum praesidentia oriri necesse esset? Imò in re nondum constituta, iure timeri possit, ne Dioscorus quispiam, assumptis vel Caesaris, vel Principum, qui adessent, copijs, Primatum sibi manu militari assereret. Vnde fieret, vt latrocinio quam Synodo ea coitio familiaris futura esset. Fac de locis inter Episcopos conuenire. Quid fiet, cum ad sententias dicendas venietur, dum vnus hoc, alius illud primum proponi vult & expediri?

Conuenerunt Seleucia centum & sexaginta Episcopi, nec illis nomine Pontificis Romani quisquam praerant (quia erant Arianis) sed praerant *Leonas vir illustris ex aula Constantij*. Nam nec Arianis quidem aliquo Praeside carere poterant: nunquam alioqui vel in suo scelere concordessent ad vnam horam extitissent. Verum quia Episcopi timere Leonam poterant, reuereri velut patrem suum non poterant: vide quid sit consecutum. Primum aliquot Episcopi negabant, quicquam in quaestione vocari debere, donec qui desiderabantur, aduenerent. Hac lis vtrunque per Leonam interloquutionem finita est, qui absentes expectandos negabat. Sed maior quaestio mox orta est, vtrum prius agendum esset de criminibus eorum, qui accusabantur, an de causa fidei? Ex huius enim rei contentione Synodus illa in duas partes distracta est, quarum alteri Acacius Caesareae Palaestinae Episcopus, alteri Georgius Laodiceae vrbis Syriae Episcopus praerant. Cum tandem vicisset illa factio, quae primum de fide queri voluit: ecce è vestigio tertia lis orta est, dum alia pars fidem Nicenam abrogari, nouamque fidem scribi postulat, alia verò caetera in Concilio Niceno Decreta confirmari vellet, sublato solo *Consubstantialis* vocabulo, in quo nimirum omnia continebantur. Itaque licet vtraque pars haeresim Arianam promoueret, adeo tamen Acacianis alterius partis contradictio displicuit, vt prorsus è Concilio se subducerent: eorumque Aduersarij postmodum foribus occlusis, fidei formulam subscriptionibus ratam facerent. Cumque tertia die Leonas conaretur Acacianos in concordiam cum alijs reuocare, nihil aliud obtentum est, quam vt noua fidei formula proposita, etiam nouae quaestiones quotidie orirentur, atque ita Concilium illud (vt eorum qui Ecclesiastico praeside carebant) incertius multò dimissum est, quam ab initio fuerat. Illud adhuc longè periculosius foret, si (quod etiam ab his factum est) postquam ducenti aut trecenti Patres vno in loco quippiam decreuissent, in alio interim loco alij trecenti conuenirent, ac prorsus in contrariam sententiam concluderent. Nam si nullum primum Ecclesiae Caput est, ad cuius comunem praecipue retinendam omnes obligentur: nonne tanta erit Ariminensis, quanta Nicenae Synodi auctoritas? Inde ergo factionum & discordiarum vel origo, vel certè maximum fomentum proficiscetur, vnde pax & tranquillitas expectanda erat. Notum est, quot Synodos Arianis congregarint, & quantum damni Ecclesiae Christi per eius rei speciem intulerint. In quibus certè grauissimis Ecclesiae perturbationibus, ad Pontificem Romanum velut ad portum fidei Catholicae semper confugiebatur, vt inde remedium peteretur, vnde *unitas sacerdotalis esset orta*. Verum sublata vniuersi primi Pastoris praesidentia, nullus vnquam portus erit, ad quem se Catholici recipiant: sed eueniet illud, de quo apud Ezechielè Dominus conqueritur, *vt dispergantur oves, quia non habent Pastorem*.

Neque verò leges aliqua constitutae vnquam sunt, per quas intelligatur, quae Optimatum Synodus, ex eo quòd Optimatum sit, legitima, vel adulterina haberi debeat. Nam si qua Synodus ideo recipitur, quoniam vnà cum Optimatum consensu primi Pastoris auctoritas coniuncta est: ista Synodus non ex auctoritate sola Optimatum, sed potius ex auctoritate vniuersi Praesidis, Optimatum consensu adiuncta, vim capit. Verum ego regulam quaero quae doceat, quale id Decretum esse debeat, quod sic ab Optimatibus interpositum dicatur, vt propter illorum summam auctoritatem ab eo recedi non possit. Talem regulam haecenus non audiuit Ecclesia Dei. Conuenerant multi Optimates ad Polycratis Ephesij Synodum, in Asia:

N multi

1. Cor. 14.

Vide Leonis
epistolae de
praedatoria
Dioscori
synodo.Socrates li.
8. cap. 31.Haec omnia
habentur ibi
de apud So-
cratem.

Cyp. lib. 2.

epist. 3.

Cap. 34.

5. *Quaestio*

Socrates lib.
2. ca. 24. 29.
& 32.

multi ad Cypriani synodum, in Africa: multi ad Constantij Imperatoris synodos, Syrmij, Arimini, Seleucia: ac sanè centum & sexaginta Episcopi Seleucia, Arimini autem amplius quam trecenti conuenerant. Quae tamen omnes Synodi nullius vnquam auctoritatis in Ecclesia sunt habitae: non profectò quòd Optimatum concursu, aut numero, aut consensu carerent: sed quòd Optimatum concursus ad plenarium Concilium constituendum satis virium non habuit: quia Christus in summo saltem gradu non praefecit Optimates gregi suo. Itaque cum nulla vnquam Synodus absque Optimatibus celebrata fuerit: qui nesciunt inter veras rerum causas distinguere, putant ideo praecipue Synodos omnes ratas fuisse, quòd Optimates in illis affuissent. Ideo quidem Synodi fuerunt, quia Optimates in illis erant: sed non ideo legitimae rataeque Synodi fuerunt, quia illis aderant Optimates (alioqui omnes Optimatum Synodi ratae fuissent) verum quia illis aderat summi Pastoris vel auctoritas & consensus, vel saltem rati-habitio & confirmatio. Cuius auctoritas plerumque aderat, vt conuocarentur: consensus verò semper, dum res agebatur: semper autem rati-habitio, dum quod actum antea esset, postea vel tacita, vel expressa Pontificis voluntate confirmabatur. Auctoritas conuocandi praetermitti aliquando poterat: ob rei necessitatem: consensus nunquam defuit. Concilij Generalibus, dum celebrarentur, quamuis defuerit alijs: rati-habitio saltem tacita nec Generalibus, nec Prouincialibus Synodis deesse vnquam potuit, si alicuius auctoritatis in Ecclesia DEI futurae erant.

Obiectio.

Responsio.

Acto. 13.

Nec tamen dicat quisquam, superuacanea esse Concilia, si hoc modo à summi Pontificis auctoritate potissimum pendent. Nihilominus enim maxime vitia, & interdum necessaria sunt. Primum, hac ratione intelligitur, quòd eadem sit fides Romanae Ecclesiae, ceterarumque omnium, quae saltem à Patrum regula non degenerant. Nam fideles & ignari populi permultum aedificantur in illa fide, quam omnibus Episcopis ex aequo probari vident. Paulus enim & Barnabas ad Apostolos & Presbyteros, Hierosolymas venerunt, non quòd ipsi dubitarent de proposita quaestione, sed vt omnes scirent, illam suam esse communem omnium Apostolorum fidem. Deinde, si in Scripturis difficile quid occurrit, quod Haereticis ad suas partes trahant: vera Scripturarum interpretatio per ingenia & doctrinam plurium facilius inuenitur, solidius confertur, clarius explicatur, & maiore cum auctoritate alijs traditur. Praeterea, ex ipsa Episcoporum inter se collatione, multi Episcopi & docti viri, aut ab haeresi reuocantur, aut in recta fide stabiluntur, ac multò doctiores domum redeunt. Quid quòd de moribus omnium plenior sit inquisitio, & abusus particularium locorum multò diligentius & deteguntur, & emendantur? Imò si quid in Pontifice Maximo, aut in Collegio Cardinalium, aut in familia Pontificis, aut denique in Primatibus, & Metropolitanis corrigendum est: maiore cum auctoritate omnes eius rei admonentur à pluribus Collegis suis, & eò facilius ad emendationem prouocantur. Reges etiam & Principes ex ea re excitantur ad vindicandum in eos, qui conturbant Ecclesiam, dum promittunt se velle exequi, quod ab omnibus Dei Sacerdotibus confirmabitur. Postremò, si Pontifex nullus est, aut si quod schisma in Romana Ecclesia euenerit, quod aliàs difficulter tolli queat: plurimum in ea causa valet Episcoporum auctoritas & consensus. Quò enim minus de vero Ecclesiae capite constat, aut quòd illud infirmius est & debilius: eò magis vel constituitur caput, vel declaratur, vel ad valetudinè reducitur, per praecipuorum membrorum Ecclesiae auxilium & consilium. Sit igitur (vt re vera est) maxima Optimatum necessitas vtilitasque in Ecclesia, sint Synodi perutiles, & necessariae: non tamen propterea primas partes in moderanda Ecclesia vel hodie tenent, vel aliquando tenuerunt.

6. Quaestio

Ioan. 14.

1. Cor. 1. & 3.

Matth. 24.

Rom. 16.

Illud demum restat inquirendum, an Optimatum Praefectura possit illi pacis, amoris, atque vnitatis Ecclesiasticae finè conferre, ob quem praecipue omnis externa gubernatio instituitur. Christus enim ad mortè (qua pacificaturus erat omnia, quae in caelis, quaeq; in terris erant) iam transiens, pacè Apostolis suis dedit, pacè (inquà) non huius mundi, sed suam illis reliquit. Et Apostoli nec aliquid frequentius, quam Christi pacem Christianis comendauerunt, nec aliquid seuerius in eis reprehenderunt, quam schismata & factiones. Pax autè Christi duplex est: externa, & interna. De interna pace iam nò agimus, nisi pro ea parte, qua illa per externae pacis vinculum promouetur & adiunatur. Videndū igitur est, vtrum Praefectura Optimatum sit vel optima, vel salte satis comoda ratio pacem & vnitatem externam in Ecclesia efficiendi, necne. Tantum certè abest Praefectura Optimatum ab isto effectu constituendo, vt ferè nulla res alia cogitari possit, qua pax & vnitatis Ecclesiae facilius dissoluatur. Nā externa Ecclesiae pax dissoluitur maxime per haereses & schismata: vnde tamen Christus praedixit, vt à Pseudopropheta Ecclesia sibi caueret, quam Apostolus

stolus monuit, vt declinaremus ab illis, qui prater doctrinam, quam didicimus, dissensiones & offensa faciant. Cum verò sint tria gubernationum genera, hoc est, vel vnus, vel Optimatum, vel populi totius Praefectura: ex ijs tribus generibus nullum vsque adeo subiectum est periculo haerese, quam status Optimatum. Cum enim haereses & schismata nihil aliud sint, quam Ecclesiasticae quaedam partes ac factiones, facillimum verò sit, vt Optimatum status in factiones cadat, propterea quòd factio vicinum illud vitium est, in quod Optimates per vitiosam naturam inclinatione velut praecipiti cursu feruntur: profectò, vt tyrannis ab vnus Principatu, & seditio à populari statu difficillimè arceatur, sic etiam longè difficillimum est, vt si Ecclesia per Optimates regitur, ab haeresibus & schismatis non penitus absorbeat. Imò etiam multò magis Ecclesiae timendum esset ab haeresibus ac schismatis, si ab Optimatibus regeretur, quam ab iisdem timeri posset, si penes populum totius rei summa foret. Nā haereses nò aliunde magis oriuntur, quam ab illa scientia, quae charitatis experta instat potius, quam aedificat. Illa verò scientia non in vulgo aut infima plebe, sed tantum in Optimatibus reperitur. Vnde vix vlla vnquam haereses in Ecclesia ortae sunt, praeterquam ab illis, qui vel doctrina insigni, vel dignitate quapiam Ecclesiastica praediti erant. Simon Magus fuit aliquis magnus in sua scientia Magica. Nicolaus fuit vnus ex septem Diaconis. Marcion & Valentinus Philosophi fuerunt. Origenes, Tertullianus, Arius, Presbyteri: Eutyches fuit Abbas. Paulus Samosatenus, Macedonius, Nestorius, Dioscorus, Episcopi erant.

Cum igitur haereses ab instante scientia promanent, illa verò non sit in idiotis & rudi populo: ex altera verò parte, cum adeo sit in Optimatibus, vt nullus propè ad honorem Optimatum aspirare queat, nisi aliquouisque doctus habeatur: sine dubio non tantum esset periculum ab haeresibus in populari, quam in Optimatum statu. Iam verò ab haeresibus praecipue labefactatur Ecclesia, adeo vt illas praecipue portas inferorum à Christo dictas esse, sancti Patres docuerint. Cum ergo credendum sit, Christum, qui promissit, portas inferorum aduersus Ecclesiam non praenaturum, talem gubernationem non reliquisse, quae ad haereses & excogitandas, & alendas aptissima sit: non est etiam credendum, quòd Ecclesiam voluerit ab Optimatibus potissimum administrari. Vt enim homines non colligunt de spinis vias, aut de tribulis ficus: sic necque de seminario factionum & haesum pacem Ecclesiasticam metere possunt. Aut quis, obsecro, finis contentionum ibi erit, vbi quòd plura factionum capita sunt, eò semper longius ab vnitatem ac pace receditur? Ac alij quidè Optimates vnus ferè Prouinciae ambitu continentur, & vna in Vrbe ad deliberandum adeo frequenter conueniunt: vt tum ex vicinitate loci, tum ex frequentia coitionum, nò leuis ratio ad factiones, aut ne oriatur prohibendas, aut statim ab initio extinguendas, inde nascatur. Verum Ecclesiae Catholicae Principes & tamen locorum interuallis per totum orbem distincti, & tamen raro in vnū coeunt, vt nò eadè sit facultas cohibendi haereses in Ecclesia, quae alibi est ad factiones reprimendas. Praeterea multò plures in Ecclesia sunt Optimates, quam in vlla vnquam Republica extiterunt. Senatores enim quamlibet multi, tamen certo ferè numero comprehenduntur. Verum Episcopi, Doctores, atq; alij Ecclesiae primarij viri tot sunt, vt nunquam putè vllius aetatis Optimates ad certum numerum haecenus redactos fuisse. Quò autem plures sunt Principes, eò citius inter multos aliqui reperiuntur pertinaces, & contentiosi. Accedit eòdem, quòd ceterorum Optimatum discordia statim apparent atque cernuntur. Haeresis autem serpit vt cancer, nec statim ab initio animaduertitur: eoque periculosius ille status gubernationis permitteretur, qui maxime idoneus est ad haereses fouendas. Si ergo Ciuitas Dei per Optimates regeretur: quis contentionum finis esset, aut quod aduersus haereses ac schismata remedium excogitari posset? Aut quid in eo genere praestitit antiqua Ecclesia? Equidè scio Magdeburgenses plurimum in hac causa deferre Ecclesiarum, vel in eadè Prouincia, vel in vniuersali Ecclesia consociationi. Vnus (inquunt) Episcopus alij ab exilio reuertenti gratulabatur: vnus alium nominabat fratrem suum. Itemq; literis ad se inuicem datis, alius ab alio petebat consilium, alius alium obiurgabat, & vel de officio suo monebat, vel de statu Ecclesiarum, siue tranquillo, siue turbulento, certiore faciebat, vel fidem propugnabat, vel haeresim detegebat. Quasi verò haec omnia non potuerint fieri, etiam si vnus toti Ecclesiae praesit. Haec enim non sunt supremi regiminis indicia, sed tantum ostendunt, omnes Episcopos in partem sollicitudinis vocatos, eoque munere suo diligenter esse functos. Nec ego vnquam negauerim, fuisse talè aliquam Ecclesiarum inter se consociationem. Sed quòd supremum Ecclesiae regimen penes istarum Ecclesiarum inter se consociationem fuerit, id ipsum est quod pernegamus. Alioqui fuissent certae leges isti consociationi vel ex Apostolorum institutis, vel omnium consensu praescriptae, vt scirent ceteri, quae causa legitimè

Roman. 16.

1. Cor. 3.

Acto. 8.

Epiphanius

in Ancorato.

Matth. 16.

Matth. 7.

2. Tim. 2.

Magdebur-

genium cō-

sociationes

deteguntur.

Caput con-
sociationis.

definita esset, vel quæ adhuc discutienda restaret. Verum nihil tale unquam præscriptum est, nec in Ecclesia Dei promulgatum. Imò hæc ipsa Ecclesiarum consociatio à principio quodam visibili, & certo huius societatis autore necessario pendebat, quocum nisi Episcopi alij communicassent, frustra inter se communem societatem inibant. Fict hoc totum illustrius per exemplorum appositionem.

Euseb. lib. 5.
cap. 23.

Episcopi Asiæ celebrabāt Pascha non in Dominica die, sed in decima quarta primi mēsis Iu-
na, quocumque ea die obuenisset. Habebant aliæ Ecclesie aliam consuetudinem: ex quo factū est, ut Ecclesia nec in Paschate, nec in Ascensione Domini, nec in Pentecoste, imò nec in Dominicis diebus postea per totum annum celebrandis ipsa sibi consentiret. Si ergo iam quæra-
tur, quomodo hæc lis componi, & hæc dissensio tolli possit: inuenimus, solam Ecclesiarum consociationem non satis auxiliij ad eam rem conferre. Nam ut aliæ Fidelium Ecclesie, sic etiā Asiaticæ habebant inter se mutua societatem. Nec minus Asiaticæ laborabant, ut in sua illa veteri consuetudine relinquerentur, quàm aliæ Ecclesie operam dabant, ut totū corpus my-
sticum in præcipuis festiuitatibus celebrandis eandem regulam teneret. Ac erat sanè duplex inita societas ad Asiæ defensionem: vna, quæ omnino retinendam consuetudinem pristinam, velut longè optimam, in Prouinciali etiam Synodo contenderet, quæ fuit Polycratis & socio-
rum eius opinio: alia, quæ tamen consuetudinem illam non valde laudabat, tolerari tamē pos-
se, ac etiam debere arbitrabatur: quæ mens fuit Irenæi, & Gallicanæ Ecclesie. Interim Roma-
na Ecclesia (cui semper aderant permulti Italiæ Episcopi) scandalum hoc diutius non esse to-
lerandum, iudicauit. Quam enim absurdum erat, eodem die alios Christianos ieiunijs Quadra-
gesimæ affligi, alios verò festum Paschatis celebrare, alios Crucem & mortem Domini, alios eiusdem Resurrectionē publicè colere, alios adhuc in Ascensione occupatos detineri, alios iam descensum Spiritus sancti repræsentare? Imò fiebat interdum, ut in eodem anno bis comemoraretur Domini resurrectio, in alio autem nec semel. Id omnium erat pessimum, quòd Asiatici Iudaico more festum Paschatis agerent, illorum errori fomentum præbere videbantur, qui Legem cum Christi Religione coniungendam dicebant. Cum hæc scandala tolli oporteret, non tantum consociatione Ecclesiarum (quæ vtrinque adhibebatur, & ea multiplex) sed multò magis duce quopiam & auctore certo opus erat, ad cuius societatem cæteri necessario debe-
rēt cōuenire, ne alioqui dissensio euaderet infinita. Posito igitur duce vno, quæ in dubio sequi
necessè sit: iam Ecclesiarum consociatio multum planè prodest, quæ alioqui potius auget schi-
sma, & dissensiones nutrit. Nec enim dubium est, quin hodie tam Lutherani, quàm Zuingliani, & Calvinistæ quandam ineam societatem. Sed quo duce? Non vno aliquo. Alioqui non tan-
topere inter se dissiderent. Nunc autem dum Lutherani ad Lutherum, Zuingliani verò ad Zuinglium, Calvinistæ ad Calvinum aspiciunt: fit, ut quotidie magis magisque secum ipsi pugnent. Vnum enim ducem oporteret statui ob hoc, ut duæ scæte ad unitatem reducerentur.

Euseb. lib. 5.
cap. 24.De his vide
Eusebium in
vita Constan-
tini.

Verum ut ad priorem quæstionem reuertar, cum omnes Ecclesie fidelium scirent, Ducem ac Principem Ecclesiasticæ communionis Petrum Petrique successorem esse debere: tandem Fratrum societas vniuersa in hoc incubuit, ut principalem Ecclesiam cætera sequerentur. Quæ autem Ecclesia id recusaret facere: ut ea priuaretur cōmunionē totius Christiani orbis. Hinc præualuit Ecclesie Romanæ consuetudo: & qui pertinaciter ei repugnabant, Hæreticis annumerati, dicebantur *Quartadecimani*. Idem prorsus dicendum est de altera illa quæstione, an rebaptizandi sint, qui semel ab hæreticis baptizati, ad Ecclesiam postea se conferunt. Neque verò hac in re consociatio Ecclesiarum Asiaticæ nobis ob oculos ponenda est, quia verus Princeps totius Ecclesiasticæ societatis non in Africa, verum Romæ sedebat, cuius societatem qui sequebantur, illi tenebant caput communionis Ecclesiasticæ, ac propterea societatem rectam & sinceram contrahebant. Alij verò aut errabant ad tempus inuiti, non ea pertinacia errorē suum defendentes, ut ob eam rem primæ Cathedræ societatem relicturi essent (quæ D. Cypriani causa fuit) aut si ad errorem primum pertinaciam vsque ad primæ sedis reiectionem addebant (id quod Donatistis aliquibus accidit) in hæresim perniciosam omnium Patrum iudicio inciderunt. Vnde Optatus de Donatistis ait: *Contra Cathedram Petri sacrilegio militatis. Cō-*
sociatio igitur Ecclesiarum præclara est, si Ducem à Christo datum sequitur: alioqui perniciē potius affert. Vnum præterea exemplū si adiecero, de hac re plura non dicam. Surrexit Arius, & Filiū Patri consubstantialē negauit. Num, obsecro, ille omni Ecclesiarum consociatione caruit? Nōne tūm Alexandriæ, tūm alibi multos habuit vel socios, vel sectatores? Nōne mox Ecclesia Nicomedienfis, paulò aut post etiā Constantinopolitana ei se adiunxit?

Vide Optati
lib. 2. vbi Pe-
trum appel-
lat Principē
nostrum.Epiphanius
lib. 50.Li. 2. de fide
sinate. Dona-
tistarum.

Nōne tandem vniuersus propè Oriens in eam partem inclinauit? Imò adeo non deerat Ario Ecclesiarum consociatio, ut decem Synodi ab eius parte breui spacio fierent, Imperatores eius doctrinam propugnarent, Orbis contremisceret, ac Arianum se factum admiraretur. Quid ergo est? Nōne ab altera etiam parte inibatur Ecclesiarum societas contra Arium? Nōne Occidens fidem integram seruabat? Maximè. Sed cum maior pars orbis videretur Arii perfidiam sequi, nec illa etiam Scripturarum testimonijs (malè tamen productis) careret: vnde sci-
mus, illam partem, in qua Ecclesie pauciores cōeunt, veritatem tueri ac propugnare, nisi quia illic est Sedes Petri, nexus & vinculum communionis Ecclesiasticæ? Consociationem igitur Ecclesiarum & semper fuisse, & adhuc esse debere, asseueramus. Verum huic ipsi consociationi duce quodam & Principe opus est, ut sciat se non impiam, sed sanctam inire societatem. Hunc ducem ac Principem si tollas, consociatio ad hæresim fouendā plus virium habet, quàm ad rectam fidem conferuandam.

Nōne

Vide Hiero-
nymum ad-
uersus Luci-
ferianos.

Protestantes verbo quidem aliquam, re vera nullam communem vniuersalis Ecclesie gubernationem in rebus fidei dijudicandis constituere.

CAPVT VI.

Meminerit Lector, me iam non agere de particulari singularum Dicecesium, sed tantum de communi vniuersalis Ecclesie gubernatione. Cum igitur omnes tam Lutherani, quàm Calvinistæ verbo saltè cōcederent, cōmune aliquod esse totius militantis Ecclesie regimen: seriò inuestigare cœpi, quale tandem hoc regimen esse tradidissent. Occurrit mox Calvinus, qui postquam communem hanc Ecclesie potestatem in Concilijs vel Prouincialibus, vel Generalibus spectari, eamque potestatem vel in doctrina, vel in iurisdictione, vel in legibus ferendis, consistere dixisset: tandem de facultate interpretandi sacram Scripturā agens: *Nos* (inquit) *libenter concedimus, si quo de dogmate incidat disceptatio, nullū esse nec melius, nec certius remedium, quàm si verorum Episcoporum Synodus conueniat, vbi controuersum dogma excutitur.* Si nullum est melius, aut certius remedium ad excutienda dogmata, quàm Episcopalis alicuius Synodi auctoritas: certè nulla est (Caluini saltem iudicio) maior in Ecclesia, quàm Synodorum vniuersalium potestas. Maxima enim Ecclesie potestas certissimum est remediū ad quæstiones grauisimas, quæ de Religione oriuntur, decidendas. Nam ob hoc ipsum oportuit olim Iudæos ex omni Tribu & gente, in qua degerent, ad summum Sacerdotem ac Iudicem venire, ut inde certam auferrent de lite orta sententiam. Nec dubium est, quin dum Christus viueret, ille tūm summus Ecclesie Pontifex esse à suis Discipulis agnosceretur, tūm ad decidendas cōtrouersias de quacumque re motas, certissimum remedium afferret, nec id ob aliud, quàm quòd maxima polleret potestate. Neque verò magis ob vllam rem aliam institutum est summum in qualibet Ciuitate regimen, quàm ut omnibus causis (quatenus inter homines fieri potest) vltimus finis imponatur. Cum ergo ex sententia Caluini certissimum sit remediū in Concilijs ad excutienda dogmata: in Concilijs etiam maxima Ecclesie militantis potestas necessario cernitur. Nam si qua sublimior potestas in Ecclesia diuinitus constituta esset: ibi profectò melius & certius remedium ad dogmata excutienda foret: quod secus esse, Calvinus iudicat. Si ergo est aliqua gubernatio, quæ in quæstionibus de fide ortis ad totam Ecclesiam pertinet: illa in Synodis quærenda est. At illa communis gubernatio, quæ à Synodis petitur, eiusdem Caluini iudicio vel nulla, vel incerta est. Ait enim: *Hoc perpetuum esse Nego, ut vera sit & certa Scripturæ interpretatio, quæ Concilijs suffragijs fuerit recepta.* Et paulò antè: *Dum numerantur* (inquit) *non appenduntur sententia, meliorem partem à maiore vinci sapius necesse fuit. Certè multas impias sententias protulerunt.*

Instit. c. 8. ar-
tic. 166.

Deutero. 17.

Ca. 8. Ar. 167
Optimatum
præfectura
reijciuntur.

Ex quibus Caluini verbis rectè concluderis, Ecclesiam in commune per Synodorum auctoritatē diuinitus non gubernari. Nam omnis gubernatio, maximè autem quæ diuinitus cōstituitur, est certa: semperque ei obedire nos oportet, si nolumus carere æterna vita. Verum Calvinus nō vult, ut semper pareamus interpretationi Scripturarū, quam Synodi adhibent: imò putat, meliorem partem sapius in Synodis vinci. Vult igitur Ecclesiam in causis fidei nō gubernari per Synodos. Idem tamen melius remedium ad excutienda dogmata esse negat: nullum igitur certum remedium ad excutienda dogmata in Ecclesia relinquit. Atqui fides nostra in dogmatum certa & cognita veritate omnino consistit. Oportet enim confiteri fidem, cum

Rom. 10.

N iij opus

Heb. 11.

opus est. Quod utique non possumus, nisi eam prius accuratè nouerimus. *Absque fide autem impossibile est placere Deo*, quia quoad nostram eruditionem, fides est fundamentum id, præter quod nemo potest in animis nostris aliud ponere. Cum igitur fides à dogmatum Ecclesiasticorum scientia pendeat, dogmata verò excutiantur optimè ac certissimè in Synodis: nihil autem in Synodis frequentius tractetur, quam quis legitimus sit de qualibet controuersia Scripturarum sensus: & tamen Synodorum interpretatio non semper sit certa & vera, imò pars melior sæpius in Synodis vincatur: efficitur ex Caluini iudicio, ut nulla sit ratio, qua vniuersalis Ecclesia in causis fidei vel per Synodos, vel per alium quempiam modum gubernetur. Quod ipsum liberè fatentur Ecclesiarum ministri Tiguri, Bernæ, Scaphusij, Sangalli, & alij plures in Confessione fidei suæ. *Non patimur* (inquiunt) *nos in controuersis Religionis, vel fidei causis, urgeri nudis Patrum sententiis, aut Conciliorum determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiam multitudine idem sententium, aut longi temporis præscriptione.* Ecce omnes vias remouent, per quas communis aliqua gubernatio exerceri queat. Nam Patribus quid vnquam erat in Ecclesia sanctius, vel doctius? At illorum sententijs urgeri aut cogi nolunt. Concilij quid magis vnitum & consentiens? At nec illis patiuntur se urgeri. Porro per consuetudinem, per multitudinem idem sententium, & per longi temporis præscriptionem, à Neotericis exclusam, eadem opera excluduntur suffragia non eorum modò fidelium, qui iam in terris agunt, sed omnium præterea Fidelium, qui vnquam extiterunt. Quis ergo modus restat, per quem gubernetur Ecclesia? Democratia vel regimen populare ibi valere non potest, ubi multitudo idem sententium, consuetudines populorum fidelium, & tam Patrum sententijs, quam Conciliorum determinationes remouentur. Nam ex his tantum partibus conflatur Ecclesie populus. In singulis Ecclesijs Patres præfident, velut *lumina in candelabris constituta*. In Concilij eorundem Patrum consensus eminent. Domi verò plebs Christiana in multitudine consistit, & per consuetudines optimè suam fidem ac sententiam testatur. Si ergo nulla ratione ex his omnibus urgeri se Protestantes patiuntur, nullam omnino admittunt vniuersalem gubernationem. Alioqui necesse erat, ut diuinæ ordinationi cederent. *Qui enim potestati resistit, Dei ordinationi resistit.*

In cap. 3.

Democratia
reijcitur.

Matth. 5.

Rom. 13.

Scriptura.

Collationis
Iudex.Confociatio
Episcoporum.

Scio quid hoc loco respondebunt. Scriptura sacra erit id, quod omnem Ecclesiam reget. Sit ita, quando est perspicua. Verum ut Caluinus, ita & nos de interpretatione Scripturæ ià quaerimus. Quis ergo interpretabitur illam, quando est obscura? Vtrum ipsa seipsam explicabit? At quo pacto id fiet? Per collationem, opinor, vnus loci cum alio. Sed quis erit iudex, vtrum rectè, an secus fiat collatio? Nam & Lutherus contulit Scripturam, cum affirmabat Domini corpus in Eucharistia contineri: & Zuinglius, cum idem ipsum negabat. Nec cessant in hodiernum diem aut Lutherani conferre illam, aut Zuingliani & Caluinistæ. Ad quod ergo Tribunal tandem venietur? Respondent iidem ministri eodem in loco: *Non alium sustinemus in causa fidei Iudicem, quam ipsum Deum per Scripturas sanctas pronunciantem, quid verum sit, quid falsum, quid sequendum, quid fugiendum.* Audio: sed quæ sciam, vtrum Deus intelligat verba ista (hoc est Corpus meum) proprie, atque ut voces ipsæ significant, an tropicè, & aliter quam voces significant? Respondent Ministri: *Iudicium non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquiescimus.* Verum istos spirituales homines, aut hoc Dei verbum, quando absque ambagibus nobis exponetis? Nam Dei verbum esse nescitur, quod quo sensu accipiendum sit, ignoratur: quia verbum Dei non pro sono, verum pro sensu accipiendum esse vnà cum D. Hilario, opinor, concedetis. At neque certam regulam profertis, qua sensum verbi diuini cognoscam: & eos Patres, Concilia, multitudinem, consuetudinesque, & longi temporis præscriptiones tollitis, quibus potissimum vijs ad cognitionem diuinæ sententiæ perueniendum erat. Non igitur verè communem vllam gubernationem in Ecclesia relinquitis, vtcunq; verbis aliquam reliquissè videri velletis. Quæro enim talem gubernationem, quæ finem vltimum imponat litibus & controuersijs de fide ortis. Talem verò aliquam nondum protulistis. Nam quicquid Magdeburgenses de confociatione plurium Ecclesiarum, & Episcoporum collatione, vel in Synodis, vel extra Synodos afferunt: totum hoc amicabile quoddam colloquium esse potest: verum communis quæpiam gubernatio diuinitus constituta esse non potest. Nam quomodo habetur illa gubernatio à Deo profecta, cui non parè impune licet?

Nam si Concilio maxime vniuersali, sacram Scripturam certo modo interpretanti, quicquam responderit, non eam esse veræ sacre Scripturæ interpretationem: Deum enim ipsi permisisse, ut cuiusvis Concilij Decreta cõferret cum sacris literis: ibi autem se animaduertere, quod

quod Conciliū ipsam verbi medullā & Spiritū Dei non sit assequutū: sed quod maior Concilij pars meliorē vicit, in eaq; sententiā multa ex Lege, ex Prophetis, ex Euāgelij proferre incipiat: quid huic homini facies? Vtrū, ut Concilio pareat, cogendū dices? At lōgè aliter scriptū reliquisti. Negas enim, veram semper & certā esse interpretationem, quæ Concilij suffragijs recipitur. Fateris meliorem partem sæpius vinci. Quod tu sæpius fieri cõcedis, ille hoc tempore factum esse affirmat. Iam si & ipse multos habet sectatores, si regē fortè aliquē secū sentientem habet: quis dubitat, quin mox Conciliū aliquod, quod tuo opponatur, obteaturus sit: ut ita nō verbis modò, sed rebus etiam ipsis fateri cogaris, non omnino Conciliorum Decretis standum esse. Quid ergo fiet? Vtique in fide liberum cuique erit, quid velit, sentire ac docere. Quod si ad certum dogma quenquam altringes, tyrannidem manifestam secundum tuæ doctrinæ principia exercebis. Nam ut velis & cuique liberum esse quod dijudicet quod ab alio profertur, & sub pœna capitis quos potes cogas, ut tecum sentiant: hoc sanè perinde est, ac si dicas, liberè crede ac doce quicquid vis, modò ne credas aut doceas, quod meo iudicio falsum existat. Ita tollitur ex vniuersali Ecclesia omne regimè, ut plenum totius Ecclesie regimen singulis quibusque Superintendentibus permittatur. Nam si quisquam in Caluini regno aliter, quam ille sentit, docere audeat: mox igni hominem tradendum curabit. Sin ipse aliquid igne dignum commiserit, iam de ipsius sententia nullus est Iudex in terris, qui hoc pronunciet, præter Dei verbum, quod Caluinus à se totum esse contendit. Verum si Seruetus in suo regno Caluinum nactus fuisset, non dubito quin & ille iudicem aliquem viuum & mortalem interposuisset, cuius opera Caluinus quoque in ignem coniectus esset. Res ipsa clamat, hos homines (si tamen sunt homines) nihil aliud agere, quam ut confusa vel sublata potius omni Ecclesiastica gubernatione, ipsi tyrannidem soli occupent. Verbo enim admittunt communem aliquam gubernationem: re vera nullam omnino admittunt, sed ἀναρχίαν constituunt, & ordinatissimum Ecclesie statum à Christo relictum miserrimè perturbant & dissipant.

§ ARGUMENTVM
Libri Tertij.

QUVM viderem, Caluinum ceterosq; Protestantes adeo parum Monarchiæ deferre, ut alias Reipublicæ formas huic etiam in Ecclesia Dei regenda præponere non erubescerent: operæpretium me facturum putavi, si Monarchiæ laudes paulò plenius persequerem, ostenderemq; multò verisimillimum esse, Christum id genus regiminis in Ecclesia sua instituisse, quod & optimum est in se, & maxime aptum toti rerum visibilibus nature. Magna quippe est inter Ecclesiam, & alia Dei opera vicinitas & similitudo. Quæ igitur de cælis, de syderibus, de plantis, de animalibus, deq; hominum & naturali, & civili regimine dicuntur, quanquam fortè seorsim non efficiunt necessariò, ut Primatus visibilis in Ecclesia constituendus fuerit: tamen & Monarchiæ præstantiam (cui rei hic liber præcipue destinatur) necessariò demonstrant, & reliquam de vnus Pastoris Primatu disputationem probabiliorē constituent. Sed ante omnia declarandum est, nec in se impossibilem esse, nec gloria Christi quicquam detrudere, vnus Pastoris Primatum.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiae,

LIBER TERTIUS.

Non esse impossibile, ut vnus summus Episcopus vice Christi totam militantem Ecclesiam, ab alijs inferioribus Episcopis pro parte cuiusq. gubernatam, in grauioribus causis dirigat, & velut ex alio quodam speculo moderetur. Imò nullum aliud visibile gubernationis genus aut facilius, aut suauius excogitari posse: quòdque sollicitudo omnium Ecclesiarum vni, aut potius unicuique ex Apostolis incubuerit.

CAPVT I.

QVONIAM quod fieri non potest, frustrà factum esse contenditur: ante omnia probandum mihi est, eam vnus Praefecturam, quam Aduersarij prorsus impossibilem asserunt, rectè in Christi Ecclesia institui & collocari posse. Hinc apparebit, quàm ineptè vel in Apologia Ecclesiae Anglicanae scriptum sit: *Neminem vnum esse posse, qui summa rerum vniuersa praesit*: vel in Bezana Confessione legatur, *Deum solum esse, qui huic oneri sustinendo par esse possit*. Ac primum quis non videat, hanc ipsam obiectionem à spiritu Antichristi atque à rectae fidei defectu proficisci? Quis enim locus apud Fideles relinquitur de eo disputandi, *possetne Christus vnum supra omnes alios praeficere in tota Ecclesia sua?* Nam si fatentur, Christum posse id facere: cum nos dicamus, id non à Nerone, aut à Iuliano, sed tantum à Iesu Christo factum esse: frustra eum vnus Primatum velut impossibilem oppugnant, quem nos non nisi à Christo & optimè institui potuisse, & verè institutum esse defendimus. Aut igitur ea, quae de impossibili vnus Praefectura dicunt, nihil ad rem pertinent: aut negant Christum posse facere, vt vnus homo totius Ecclesiae administrationem sustineat. Quòd si Christus hoc non potest efficere: aut ea res omnipotentiam Dei vincit, aut Christum non creditur verè esse Deus. Est autem Christus verè Deus, quia ipse & Pater vnus sunt, nec Deo quicquam est impossibile. Quare si Christus instituit vnum praecipuum totius Ecclesiae suae Pastorem (sicuti postea planum fiet) quàm ineptè nunc ratiocinantur, qui negant, vnum hominem totam Ecclesiam regere posse? Etenim quanquam ordinariae hominis vires eò vsque pertingere non possint: tamen Dei Filius de suo id quod deest supplet, vt ita saltem verbum ipsius impleatur, quo vni Petro plus alijs amanti dixit: *Pasce oues meas*. Quibus ita positis, oportet iam non amplius de potentia, sed tantum de voluntate Christi reliquam disputationem instituere. Verum quoniam Deo placuit alijs etiam exemplis planum facere, non modò quàm non impossibile, verum etiam quàm facile fuerit, vnum hominem per multas gentes & prouincias gubernare: non abs re fuerit, istius generis nonnulla ob oculos Lectoris proponere.

Summus Sacerdos, qui ex Leuitarum genere olim fuerat, in vno quidem loco iuxta Domini Templum assiduus erat, nec longè vnquam à Sancta Ciuitate recedebat. Is tamen cum Pontifex vnus in toto orbe esset, non modò illos Iudaeos, qui propius à Templo aberant, verum etiam illos regebat, qui per vniuersum orbem terrarum dispersi quocumque in loco habitabant. Quanquam enim Sacrificij locus omnibus Iudaeis vnus erat, tamen constat eos in omni natione, quae sub caelo est, Synagogas habuisse. In quibus si aliqua causa (vt saepe accidit) per inferiores iudices definiri non poterat, inde ascendebatur ad locum quem elegerat Dominus, & ad Sacerdotem Leuitici generis, cuius imperio qui non paruisset, eum oportebat mortem subire. Vnde statim

statim apparet, quàm falsò ac ineptè philosophentur Pseudoeuangelici, dum dicunt fieri non posse, vt vnus quispiam Episcopus Ecclesiae per totum mundum diffusa Iudex & Pastor existat: Si enim vnus Pontifex Leuiticus omnes grauioribus Iudaeorum controuersias, in quacumque regione sub caelo habitassent, & poterat & debebat tum cognoscere, tum finire, cum tamè is neque vllos foris collegas haberet, nec ferè in alias Prouincias legatos mitteret, nec generale Concilium ex pluribus gentibus conuocare posset, nec tantam diuinam gratiam pollicitationem (quarta nouae legis Pontificibus & Petri successoribus iam data est) accepisset: profectò etiam Pontifex Romanus tot coepiscoporum fide industriaque adiutus, qui semper Legatos in maximis quibusque Prouincijs constituit, vt eiusmodi rebus prouideant: quique non modò Senatù grauisimum in Vrbe, verum etiam Synodum ex orbe toto collectam sapissimè adhibet: profectò etiam ille potest omnium Ecclesiarum grauioribus duntaxat causis ex aequo & bono decidere. Quamto enim maior est Ecclesia Christi, quàm Iudaeorum Synagoga fuerat: tantò etiam plus & gratiae, & auxilij Christianorum Pontifici praebetur, vt opus, quod Christus D. Petro imposuit, vires eius, qui Petro in eadem Cathedra succedit, non excedat.

Praeterea, qui negant vnus Pontificè tam insigniter adiutù, toti Ecclesiae in causis grauioribus constituendis, praesse posse, clarissimè conuincuntur, & omnium Monarcharum, & praecipue Romanorum exemplo: qui licet spiritum gratiae ac donum fidei non accepissent, tamen latissimas & maximas Prouincias per Proconsules, Praesides, & Praetores suos multis etià seculis gubernarunt, & ita gubernarunt, vt nunquam pacatius & tranquillius ageretur in terris, quàm cum plurimae regiones vni primo Regi aut Imperatori parerent: adeo vt Christus tunc demum nasci elegerit, quòd totus penè orbis vni viro parebat, hoc est, Caesari Augusto, qui per annos plurimos totum orbem Romanum tranquille gubernauit. Audiamus in hac re Eusebium: *Quis* (inquit) *non obstupescat secum cogitans atque animo versans, nò humanum hoc fuisse opus, vel ex eo, quòd nunquam aliàs sub vno Romano imperio plurimae orbis gentes esse potuerunt, nisi secundum Iesu tempora? Nam simul ac ille admirabiliter ad homines venit, atque inter homines versatus est: etiam res Romanas ad summum peruenisse contigit, quo primum tempore videlicet Augustus plurimarum gentium Dominus euasit. Id verò fuit, cum & Cleopatra capta est, & Ptolemaeorum Successio in Aegypto dissoluta, utque ex illo in hunc vsque diem, quòd ab initio orbis, & ab ipsa (vt ita dicam) hominum origine steterat, Aegypti regnū euersum est. Ex illo Iudaeorum quoque, natio à Romanis in seruitutem redacta, Syrorum item, & Cappadocum, & Macedonum, & Bithynorum, & Graecorum ac denique reliquorum omnium, qui Romano Imperio cesserunt. Hoc autem non sine Deo vnà cum doctrina, quae de Saluatoris nostro seruetur, intruisse in orbem, quis non fateatur? reputans, non faciliem Iesu Discipulis externarum regionum peragratorum futuram fuisse, si gentes inter se diuise, discordesque fuissent, neque vllum prorsus ob multiplices Principatus inter illas commercium: quibus sanè sublati Principatibus, intrepidè iam atque impune negotium propositum cõpluerunt, cum supremus Deus & iter illis expeditum ac facile cõpararet, & superstitiosorum in ciuitatibus animos terrore maioris Imperij cõbiberet. Reputa enim tecum parumper, si nulla res impedimento fuisset ijs, qui errore colendi multos Deos tenebantur, ne doctrinam Christi oppugnaret: quod multas antehac ciuiles seditiones & in urbibus, & in agris vidisses, quot vexationes, quot bella nò mediocria illa quidè, si superstitiosi illi suae ipsorum potestatis fuissent, ac penes se ius imperij habuissent? Nunc autem hoc quoque supremi Dei fuit opus, maiore quodam terrore supreme alicuius potentiae proprii Verbi inimicos habere iam domitos: id enim proficere iudices, & apud cunctos homines crescere volebat.*

Si ergo Principatus politicus & tam opportunus instituto Christi fuit, & tam facile ab vno, etià nulla aeternae vitae gratia imbuto, regebatur: quòd facilius hoc idè in Ecclesia Christi fiet ab illo, qui talè à Christo potestate accepit, vt pl^o alijs tū amaret, tū pasceret gregem Christi? Et tū quòd in Rep. seculari summo Dei beneficio sapius factum esse, hisce oculis vidimus, id vt in Dei Rep. fiat, prorsus obtineri nò posse statuemus? Eritne igitur minor Ecclesiae Christi iam gratia, quàm olim fuerit terreni regni potètia? Cur nò potius credimus, in hoc preparatà esse Monarchiarum veterum potentiam, vt illa ipsa vià Euangelio Christi sterneret? Certè magnus Leo ita iudicauit: *Verbum* (inquit) *caro factum ita diuinam naturam vninit humanae, vt illius ad infima inclinatio, nostra fieret ad summa prouectio. Vt autem huius inenarrabilis gratiae per totum mundum diffunderetur effectus, Romanum regnū diuina prouidentia preparauit. Cur? ad eos limites incrementa perducta sunt, quibus ciuitatem vniuersam gentium vicina & contigua esset vniuersitas. Disposito namque diuinitus operi maxime cõueniebat, vt multa regna vno cõsideraretur Imperio, & citò peruios haberet populos praedicatione generatis, quos vnus teneret regem ciuitatis. Hac autem ciuitas ignorans suae prouectiois auctorem, cum penè omnibus dominaretur gentibus, omnium gentium seruebat erroribus, & magnam sibi videbatur assumpsisse religionem*

Eusebius de
Demonstratione
Euang.
lib. 3. cap. 9.

Cap. 5. arti. 5.

Ioan. 10.

Ioan. 21.

Deutero. 17.

In serm. i. de
natali Petri
& Pauli.

religionem, quia nullam respuebat falsitatem. Vnde quantum erat per diabolum tenacius illigata tantum per Christum est mirabilis absoluta. Nam cum duodecim Apostoli, accepta per Spiritu sanctum omnium locutione linguarum, imbuendum Euangelio mundum, distribuunt sibi terrarum partibus, suscepissent: beatissimus Petrus Princeps Apostolici ordinis, ad arcem Romae destinatur imperij, ut lux veritatis, quae in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet. Cuius autem nationis homines in hac inue urbe non essent? Aut quae usquae gentes ignorarent, quod Roma didicisset? Hic conculcanda Philosophiae opiniones, hic dissoluenda erant terrena sapientia vanitates, hic confutandi Demonum cultus, hic omnium sacrilegiorum impietas destruenda, ubi diligentissima superstitione habebatur collectum, quicquid usquam fuerat vanis erroribus institutum. Ad hanc ergo Urbem tu, beatissime Apostole Petre, venire non metuis, & (consorte gloriae tuae Paulo Apostolo, altarium adhuc Ecclesiarum ordinationibus occupato) syluam istam fremuentium bestiarum, & turbulentiſſimae profunditatis oceanum constantior, quam cum supra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi Dominam times Romam, qui in Caiphae domo expaneris Sacerdotis ancillam.

Flumen eloquentiae, quod est labijs Magni Leonis prorupit, longius quam cogitavi, me in eius oratione detinuit. Id tantum hoc in loco dicere volui, non modum impossibilem Deo vnus Pastoris Primatum in hoc mundo non esse, verum etiam veteres Monarchias, ac potissimum Romanam, in hoc esse preparatam, ut dum orbis totus in vnam quasi urbem colligeretur, illaque urbs primo Ecclesiae Pastori per Christi potentiam cederet: interim & facilis, & suavis esset vnus Episcopi super militantem Ecclesiam Praefectura. Qui enim tota mente se cum cogitat, quantum interfit inter potentiam Christi, & naturam hominum: inter statum peccati, & statum gratiae: inter hominem suis viribus relictum, & hominem diuina virtute renouatum: & tamen viderit hominem vnum adhuc in statu peccati agentem (quales erant Octavianus Augustus, & Tiberius Caesar) potuisse orbem Romanum, cui tot gentes & linguae suberant, non modum regere, verum etiam pacifice & tranquille regere: is nisi malitia occaecatus fuerit ex eo perspiciet, quomodo facilius ab vno Dei Sacerdote non tantum (instar ceterorum Fidelium) per gratiam renouato, sed etiam iussu & autoritate ipsius Christi ad hoc, ut oves, suas pascat, ornato & praedito, vniversus orbis Christianus regi & administrari queat. Itaque si orbis Christianus etiam decies orbe Romano maior esset (quod nondum vidimus extitisse) tam facilius esset vni Pontifici, quem Christus gregem suum pascere iuberet, totum orbem Christianum per Fratrum opem atque auxilium pascere, quam vni Caesari vel tertiam partem orbis Romani gubernare.

Cuius rei ratio non modum a Christi potentia, quam suo Vicario eximiam tribuit, verum etiam ab ijs Fidelibus peti potest, qui parent Vicario Christi. Quantum enim ad regendi facilitatem inter feras, & cicures bestias, tantum discriminis est inter Paganum, & Christianum. Ille nihil facit, nisi coactus: hic omnia sponte ac voluntarie. Ille metu, hic amore. Ille non nisi suum commodum honoremque: hic in primis Dei honorem, & commodum proximi spectat. Iam abs te quaero, quicumque putas Ecclesiam ab vno supremo Iudice regi non posse: malle sine decem millia ouium, an vnum vrsu aut leone regere? Quod si multo securius est, etiam centum millia ouium, quam vnum leonis catulum in agris educare & pascere: dic mihi, vtrum Christiani non sint agni & oves, Pagani autem vrsi & leones? Itaque Christus ad Petrum loquens: *Pasce oves meas*. At Isaias cum gentes nondum ad fidem conuersas, vrsis, lupis, & leonibus comparasset, Christi aduentum & gratiam, qua gentes ferae in mitissima animalia transmutarentur, consideras: *Habitabit* (inquit) *lupus cum agno, & pardus cum hodo accubabit: vitulus, & leo, & ovis simul morabuntur & puer paruulus minabit eos*. Audi Haereticus: puer paruulus, hoc est, is qui ex se imbecillis, & secundum seculum contemptibilis est, per Christi gratiam minabit non modum mansueta animalia, vitulum & agnum, sed etiam leonem, vrsu, & pardum, simul tamen cum vitulo & agno in vna Christi Ecclesia morantes. Id est, homo non ideo magnus, quia seculari potestate eleuatur, sed quia spiritali auctoritate praeditus est, greges quantumlibet feras Christo collum subiicientes facile ducet quod vollet, ac tranquille gubernabit. Haec quidem fateor permiranda esse. Nam & ab Isaias pro mirandis rebus praedicuntur. Sed nihilominus ita fient, ut cum aliquam visibilem Praefecturam non modo in singulis partibus, verum etiam in toto corpore Ecclesiae esse oporteat: nullum tamen aliud Praefecturae genus excogitari queat, quod minus difficile aut impossibile sit, quam iste vnus Pastoris Primatus. Cum enim sint tria gubernationum genera, vnum populare, alterum Optimatum, & tertium quod praecipue vnus est: multo difficilius est, Ecclesiam totam vel a populo, vel ab Optimatibus, quam ab vno solo administrari.

Ioan. 21.

Isai. 11.

A populo diffusius regi Ecclesia, quam ab vno.

Ac primum, si popularis esset Reipub. Christianae status: quo tandem pacto fieri posset, ut vniversus

vniversus Dei populus per totum orbem diffusus in vnum aliquem locum ad ferenda suffragia conueniret? Aut quis locus tantam multitudinem capere, quod tempus tot hominum suffragijs colligendis sufficere, quis modus eorum animis, aut cum rudes sunt informandis, aut cum dissentient, conciliandis adhiberi posset? Caput est, quod haecenus nulla Ecclesiae lex fuit, quae his rebus modum, ordinemque praescriberet. Porro si ad Optimates eadem dominatio deuolueretur, qui primum erunt isti Optimates? Vtrum soli Episcopi? At nonnulli hodie haesim Aeri renouantes, putant Presbyteros Episcopis iure diuino pares esse, ob eamque causam volunt Presbyteros Optimatum numero haberi. Taceamus de Presbyteris. Eruntne saltem Caesares Augusti, Reges, & ceteri magistratus, qui fidem in Christum profitentur, ex Optimatum numero? Catholici negant, praeterea quoad definiendum id, quod in quaestione de regula fidei cadit. At cum Lutherani aliter sentiant, quis interim statuet de hac ipsa quaestione? Fac de Optimatibus ipsis inter nos conuenire. Quomodo tamen iudicabunt de maximis quibusque controuersijs? Qua lege? Qua forma? Quo exemplo? Vtrum singuli cognoscet seorsim? At hoc modo non deliberarent in commune (quod tamen Optimatum est) nec quisquam alium suo consilio iuaret. Deinde quis rem ad cuiusque domum referet? Quis suffragia excipiet? Quis recenset? Quid si alius ab alio (ut ferè semper euenit) dissentiat? Cuius officium erit supremam controuersiam manum imponere? Quod si dices, Optimates ipsos debere in vnum coire: quo dace, quo die, in quem locum coibunt? Nam & probe scimus, quantopere homines de his rebus dissentiant, & penes quemcunque erit hoc totum decidere, is vtrique supra ceteros erit, & eo ipso ad Primatum quandam aspirabit. Sin haec omnia de omnium aut plurimorum Optimatum consilio fient: iam non puto rem vnquam ad exitum peruenturam: adeo difficile est vel omnium per orbem Episcoporum sedes adire, vel eorum sententias exquirere, vel an tunc etiam, cum res definienda est, in hoc mundo supersint, cognoscere, vel modum reperire, quo haec integre casteque tractari & expediri queant. Age, conuenerint Optimates de loco & tempore: quot ad minimum necesse erit ad Synodum conuenire, ut retractari postea res non possit? Nam si quod iudicatum semel fuit, postea rescindetur: quis non videt, hoc iudicij genus omnium risu expositum esse? Quot ergo in vnum conuenient? Vtrum omnes? At quae vnquam spes erit, ut omnes per orbem Episcopi, Presbyteri, & Principes Christiani cogant. Quot annis ad tale opus conficiendum opus erit? Quam raro conuenient? Et tamen controuersiae in tam immensa Reipub. quotidianae sunt. Conuenient igitur plerique? Eadem ferè difficultas existet. Quid quod vix vnquam sciri potest, quae sit omnium Episcoporum maior pars? Satisne igitur erit, ut pauci rem decidant? Ceterum qua lege pauciores pluribus praedecidant? Quid si, dum triginta Optimates vno in loco sedent, interim alij triginta in alium locum confluent praefertim in contrarias sententias eant? Imò quid si eiusdem Synodi Patres varia & repugnancia statuunt? Quae spes concordiae? Aut quis exitus iudicij erit? Neque verò negari potest, quin talia impedimenta passim occurrant. Denique ex omnibus gubernationum generibus nullum aequius, melius, facilius a Deo comparatum, & vel iure naturali, vel Moisaico, vel Euangelico reuelatum fuit, quam illud, in quo summa rei penes vnum est. Quapropter ineptissime sentiunt, qui & aliquam omnino Praefecturam in commune statuunt, & tamen vnus Praefecturam, quae sola omnibus controuersijs finem facillime imponit, impossibile esse arbitrantur. Nam si nulla ratio alia, certè illa sola deberet apud prudentes viros valere, ut ideo vnus Pastoris Primatus in Ecclesia poneretur, quoniam omnes alij gubernationum modi in tam immensa Reipub. tum minus faciles, tum multo absurdiores forent. Nemo facilius consulitur, quam vnus Princeps, nec quisquam potest ab altero minus dissidere, quam idem a seipso: vnde merito dixit Pomponius, Romae enuisse, ut necesse esset Reipub. per vnum consuli. Nam Senatus (inquit) non perinde omnes Praeuincias commodè regere poterat. Quod igitur plures facere non poterant, id necessarium ad vnum esse delatum Pomponius refert, ut ita demum rectè fieret. Etenim cum vnus Princeps adhiberetur Optimates in consilium, omni periculo ea res vacabit, tum quia satis erit, viros prudentes & bonos conuocare, nec aut de numero, aut de genere hominum, aut de modo sententiae ferendi vlla erit difficultas, propterea quod si qua impedimenta occurrant, ea omnia vnus arbitrio, quae Christus ipse gregi suo praefecit, rite atque ordine expediatur, sicuti res ipsa per tot secula in Ecclesia factum esse demonstrat. Haecenus de eo sit dictum, quod nullum dominationis genus aut minus impossibile, aut facilius existat, quam vnus Pontificis Primatus.

Ceterum qua fronte audent Protestantes id pro impossibile habere, quod non modo fieri posse, tum Lex Moisaica docet, tum experientia Monarchiarum probat: verum etiam

Difficultate quae sunt in Optimatum regimine.

Nondum esse definitum, quot Optimatum suffragia sufficiant.

Inter ceteros modos illi minus difficile esse, ut ab vno regatur Ecclesia.

In Pandectis de origine Iuris.

Praxis Ecclesiae.

etiam re ipsa nouæ Legis tempore factum esse, verbum Dei pronunciat? Nónne Paulus Apostolus fatetur, *solicitudinem omnium Ecclesiarum sibi incubuisse*? At quo tempore incubuisse? Cùm omnia essent adhuc in ipsa herba, cùm totus orbis Idolorum cultu plenus esset, cùm Iudæorum Templum nondum esset euersum, nec deformata religio, cùm Principes gentiũ, magistratus Iudæorum, populi propè omnes aduersarentur fidei Christianæ, cùm Euangelia nondum essent in scriptum relata, cùm *in omnem quidem terram exirent verba Apostolorum*, sed nondum altas radices agere possent, cùm nondum essent Ecclesie constitutæ, sed multa restarent disponenda, cùm fides nouella per paucos reperiret, qui scirent Euangelij veritatem, nẽdum qui alios eam docerent, cùm surgerent falsi fratres, ac teneros adhuc Christianorum animos Legis ac Prophetarum nomine concuterent, ac *Satanas in Angelum lucis seipsum transfiguraret, multiq; Antichristi in mundo essent*. His tot impedimentis (quæ iam olim aut penitus cessarunt, aut maxima ex parte sunt imminuta) non obstantibus, tantus Apostolus non dubitauit dicere, *omnium Ecclesiarum sollicitudinem sibi incumbere*. Et nunc postquam Idola gentium contracta sunt, postquam Templum Hierosolymitanum est euersum, & Iudæorum religio translata, postquam Principes gentium ac populi penè omnes facti sunt Christiani, postquam non modò Euangelia sunt scripta, verùm multæ etiam Synodi OEcumenicæ sunt celebratæ, postquam tot Episcopi & Primates in vinea Domini cooperantur, postquam Ecclesie sunt tot seculis confirmatæ: postquam tot hæreses tot modis confutatæ sunt, vt potius improbißimi quique veteres hæreses ab inferis reuocare cogantur, quàm nouas excogitare possint: nunc impossibile habetur, vt *vni Episcopo incumbat sollicitudo omnium Ecclesiarum*? Quod ergo in difficillimis Reipub. Christianæ temporibus factum esse, nec ipsi Protestantes negare possunt, hoc in alijs facilioribus eiusdem Reipublicæ temporibus fieri posse, negabunt?

Neque verò Paulus talem sollicitudinem intellexit, quæ solo animo, ac non etiam exteriori opere exerceretur. Nam postquam disseminauerat Euangelium in varijs regionibus, dixit ad Barnabam: *Reuertentes visitemus fratres per vniuersas ciuitates, in quibus predicauimus verbũ Domini, quomodo se habeant*. Idẽ scripsit Epistolas ad Romanos in Italia, ad Corinthios in Achaia, ad Galatas, Colossenses, & Ephesios in Asia, ad Philipenses & Thessalonicenses in Macedonia, ad Titum in Creta, ad Hebræos siue in Syria, seu alibi degentes: in quibus Epistolis, tũm quæstionibus, quæ ab alijs mouebantur, Apostolica autoritate respondet, tũm facile ostẽdit, quòd non aliter cum illis Ecclesijs, quàm ex *persona Christi agit, legatione pro illo fungens, & potestate vtens*, quam non in destructionem, sed in ædificationem acceperat.

Cùm igitur Pauli sollicitudo talis omnino fuerit, qualem nos hodie Pontifici Romano vindicamus: cur hodie, quando res pacatioris sunt, id in vno Pontifice iudicatur impossibile, quòd in tristissimis Ecclesie temporibus non perinde habebatur? Si Pontificem Romanum dicas idẽ non posse præstare, quòd præstitit Paulus (cũ tamen vterque non sua, verũm Christi potentia confidat) iam à prima assertione dilapsus es, qua dicebas, Deum solum esse, qui totius militantis Ecclesie oneri sustinendo par esse possit. Paulus verò non erat Deus, & tamen cũ *ei sollicitudo omnium Ecclesiarum incumberet*, adeo sub hoc onere non defecit, vt paulò ante mortem suam diceret: *Fidem seruauit, cursum consummauit, de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ*. Nec ad rem attinet, si dicas Paulum habuisse multos Coapostolos, pari cum illo potestate præditos.

Hoc enim probat, duodecim fuisse viros, à quibus singulis omnium Ecclesiarum cura suscepta est. Neque enim propterea de Ephesiorum Ecclesia sollicitus non fuit Paulus, quia illic tã Ioannes Apostolus, quàm Timotheus Episcopus prædicabant: sed singuli Apostoli tũm in totum orbem ex æquo mitrebantur, tũm de tota Ecclesia solliciti ex æquo erant, licet ea cura Petro, tanquam omnium Principi maximè imposita fuerit, sicut suo loco planum fiet. Porrò Episcopus Romanus in hac generali cura & sollicitudine tũm omnibus communiter Aposto-

lis, tũm specialiter Petro successit. Quid multis? Nondum quæritur de Pontificis Romani Primatu, sed tantũm id volui demonstrare, ac iam demonstrasse me non dubito, quòd non sit impossibile, vnum hominem toti militanti Ecclesie Christi eo modo præesse, quo iam declarauit.

¶ Prima-

¶ *Primum vnius Pontificis, qui se Vicarium Christi profitetur, non imminuere, sed potius augere gloriam Christi in hoc mundo: & Catholicos, qui Pontificis Romani Primatum agnoscunt, multò pluribus modis, quàm Protestantes, Primatum & gloriam Christi colere & præferre.*

C A P V T II.

Q Via Christus Caput corporis Ecclesie passim in Scripturis sacris appellatur, & in omnibus Primatum tenere dicitur: sunt qui putant, non nihil de Christi gloria detractum, si alius aliquis vel Caput Ecclesie sub Christo vocetur, vel Primatum aliquem in terris respectu eorum, quos ad tempus gubernat, tenere statuatur. Qui homines si ad sobrietatem saperent, iã olim animaduertere debuerant, permultum referre, non quibus verbis, sed qua mente quidque dicatur, aut nominetur. Cũ enim verba pauca, res autem multæ sint: fit vt eadem verba diuersis rebus plerumq; inferuiant, cũ tamen non eodem sensu de illis omnibus enuntientur. Vnus Christus inter omnes homines verè est *lux mundi*: & tamen Apostolis idem ipse dicit, *Vos estis lux mundi*: non quòd eodem modo Apostoli sint lux mundi, quo & Christus: sed quòd illi quoque aliquo modo lux mundi sint, licet non sint vnà cum Christo illa æterna lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Eodem modo, si nos diceremus, aliquem præter Christum hũc esse Caput Ecclesie, vt Christus est, aut talem Primatum tenere, qualem Christus tenet: merito blasphemie accusari posset nostra oratio. Nunc autem dicimus, Christũ suo iure esse totius corporis Ecclesie æternum Caput: Petrum verò, & Papam Romanæ Ecclesie, non nisi eius partis Ecclesie Caput esse, quæ ad tempus aliquod in terris agit, idque non suo, sed alieno iure, quòd ius ipsi Christus delegauit. Quo posito: quæri fortè potest, vtrũ Christus tale aliquod ius Petro, aut Pontifici Romano delegauerit, nec ne. Cæterũm etiam si Christus nihil tale cuiquã delegasse probaretur: non tamen video, cur illius oratio in Christum contumeliosa videri debeat, qui dicit hoc ius alteri delegatum esse, quòd à Christo absque detrimento gloriæ suæ delegari posset, etiam si delegatum non fuisset. Aliud est enim falsò loqui: & aliud contumeliam Christo irrogare. De rei ergo veritate agatur postea. Interim illud affirmò nullam Christi gloriæ iniuriam ex eo fieri, quòd Christus dicatur temporale quoddam Caput in Ecclesia sua præfecisse, quòd visibilis præsentie ipsius locum & vicem suppleat. Nam si nullus omnino particularis alicuius loci aut societatis Caput absque contumelia Christi esse, aut dici potest: concedo, illam opinionem blasphemam esse, quæ ponit aliquod sub Christo esse militantis Ecclesie Caput, & primarium Pontificem. Sin Moyses dicat, *Israelem mandata Dei custodientem, præ alijs gentibus constituendum esse in caput, & non in caudam*: Propheta etiam Osee testetur, filios Iuda & filios Israèl, quando post Captiuitatem Babylonicam pariter congregabuntur, *posi uros sibi met Caput vnum*, idq; secundũm literam intelligi possit de Zorobabele, quo duce Iudæi redierunt in terram suam: itemque si Propheta Isaias, præterquam quòd *Rasim Caput Damasci* vocat, etiam *longæuum & honorabilem in populo Israèl Caput esse* definiuit: certè non statim blasphemus est, qui aliquem dicit Caput Ecclesie sub Christo esse. Videmus enim capitis appellationem, licet non prorsus in eodem significationis gradu, tamen aliquo modo in alios, præterquam in Christum ipsum cadere. Vnde Magnus Athanasius *eximiarum vrbium Episcopos, tantarum Ecclesiarum capita* vocat. Non igitur gloriæ Christi repugnat, vt aliquis dicatur sub ipso Caput Ecclesie constitui. Nam & Caput quoddam esse alius præter Christum potest: & sub Christo Caput esse, potius Christi Dominium & Principatum, quàm vllam eius ignominiam aut contumeliam indicat. Qui enim sub Christo Ecclesie Caput esse dicitur, vtique sic dicitur Ecclesie Caput esse, vt eo ipso Christus longè magis, longèque excellentiore modo & via, eiusdem Ecclesie Caput esse declaretur.

Quibus ita constitutis, audacter dico: Christi gloriæ in hoc mundo augeri, dum aliquis vnus dicitur sub illo totius militantis Ecclesie Caput esse. Si enim gloria Christi est (vt verè est) Caput Ecclesie suæ esse: quantò pluribus vijs hæc gloria prædicatur, & in omnium notitiã perducitur, tantò maior gloria Christo in hac vita defertur. Sint autem quotcunque erũt modi, quibus Christi Primatus annuncietur: certè pauciores erunt, quàm nunc sunt, si negetur vnus aliquis Episcopus in tota Ecclesia militante primus omnium, qui in terris agunt, & sub

O. iij. Christo

Ephes. 1.
Colos. 2.

Ioan. 8.
Matth. 5.
Ioan. 1.

Ioan. 21.

Deuter. 17.

Osee. 7.

Isaias. 9.

In Apologia
secunda.

Christi gloriã
augeri
per capitis
vicarij substitutionem.

Christo reliquorum Caput existere. Quotiescunque enim vnus in terris Vicarius Christi creditur, quotiescunque vnus summus sub Christo Pontifex cogitatur, quotiescunque Caput vni & vnus Ecclesiae Index ad tempus in hoc mundo nominatur, quoties in eam sententia aliquid scribitur, quoties ad vnum tanquam ad vice Christi praesidentem ob quamcunque causam acceditur: toties Christus fide, mente, verbo, scripto, aut facto summus Ecclesiae Caput agnoscitur, & eo ipso tanquam Primatum in omnibus suis benignissimè consulens, pie colitur & adoratur. Quis ergo magis fauet gloriae Christi? Vtrum ille, qui eos modos, quibus honor Christi praedicetur, quamplurimos esse cupit: an ille, qui multos ex his modis, quibus iam honor Christo defertur, auferre & praeripere conatur? Honor Christi permagnus in hoc mundo ille est, vt profiteamur eum totius Ecclesiae Caput esse. Hoc ipsum Catholici profitentur, & alij quidem omnibus, & praeterea ijs rationibus, per quas vnum Pontificem vice Christi praesidentem agnoscunt. Est enim firmissima haec conclusio: *Pontifex Romanus est Caput Ecclesiae militantis sub Christo*: igitur Christus non modò est Caput eiusdem militantis Ecclesiae, verum etià est sublimius & honorabilius Caput, quam Pòtifex Romanus sit. Alioqui Pontifex Romanus non esset Caput Ecclesiae sub illo, sed ante illum, vel vnà cum illo. Quicumque ergo credunt, cogitant, dicunt, aut opus aliquod faciunt, per quod Pontificis Romani vicarius sub Christo Primatus agnoscatur: ij omnes etià pluribus modis Christi Primatū praedicat & profitentur, quam illi, qui negant eundem vicarium Pontificis Romani Primatum. Illi enim licet aliàs fateantur, Christum Ecclesiae Caput esse, tamen recusant Christum Ecclesiae Caput per illas omnes vias confiteri, quae à vicaria Romani Pontificis sub Christo Praesidentia, ad concludendum Christi supra vniuersalem Ecclesiam Principatū, necessariò deducuntur. Quotiescunque autem modis Protestantes agnoscunt aut confitentur Christi Primatum, iisdem ipsis nos etiam eundem Christi Primatum confitebimur, & pra nobis feremus. Contra verò nos primatum Christi per vicarium eius Pontificem Romanum colimus, & adoramus illo modo, quem Protestantes non tantum nolunt agnoscere, verum etiam oderunt & detestantur. Catholici ergo manifestant pluribus modis Christi Primatum, quam Protestantes, & propterea Vnde fit, vt ex nimia cordis caecitate laborent, qui cum modum, quo Christi gloria non mediocriter augetur, ad Christi contumeliam pertinere opinantur.

Multò plura de hac re dici possent, quae videntur in alium locum opportuniorem differenda: quale illud est, quòd cum ex Protestantium iudicio, multi sint Episcopi & Rectores in Ecclesia prorsus aequali potestate praediti, nec sub vnus alicuius visibili praesidentia in vnitatem visibilem collecti: ex ea re falsum aliquid insinuat, videlicet non vnicum Christum praesidere toti Ecclesiae, sed eum habere consortes aeterni Principatus sui. Cum enim Ecclesia, quae in hoc mundo agit, imago quaedam sit Ecclesiae, quae in caelis cum Deo viuit: sicuti Pastores multi sunt in hac vita, & ij aequales absq; vno qui omnibus praesit: sic in futura vita non vnus Christus gregi vniuerso praefuturus, sed multi Christi ex aequo praefuturi videri possent. Non solum autem hoc de Christo credendum non est, verum neque in suspitionem eius rei aliquo modo adduci deberemus. Talis enim vel suspicio sola, non minimam Christi gloriae iniuriam inferret. Verum de his aliàs. Tantum addemus in hoc loco: si quia Christus totius militantis Ecclesiae Caput est, alius sub Christo eiusdem Ecclesiae caput esse non posset: profectò neque particularis alicuius Ecclesiae quisquam sub Christo Caput futurus esset. Christus enim vt totius militantis Ecclesiae, sic etià singularum Diocesium, & Paroeciarum Caput est. Tam firma igitur in genere suo est haec conclusio: *Christus est Caput Parisiensis, aut Londinensis Ecclesiae: igitur alij sub Christo eorundem Ecclesiarum Capita esse non possunt*: quam illa putatur firma esse: *Christus est Caput totius militantis Ecclesiae, igitur alius sub Christo eiusdem militantis Ecclesiae caput esse non potest*. Si ergo nihil honori Christi derogat, qui fatetur alium sub Christo Londinensis Ecclesiae Caput esse: profectò nec ille honori Christi derogat, qui credit alium sub Christo militantis Ecclesiae caput esse. Imò si gloriae Christi pars in eo cernitur, quòd singulis gregibus, qui aut Londini, aut Parisijs, aut Venetijs degunt, singulos Pastores praeter seipsum praeposuit: quòd maior eiusdem gloriae Christi pars est, vt sciatur, vniuerso gregi suo per tot Prouincias & regiones diffusò, & ideo in maius errandi periculum incurfuro, vnum Pastorem praeter seipsum praeposuisse, qui omnes oues in vnum ouile Christi colligat? vt dum omnes Pastores vnum inprimis agnoscere, & vni obedire tenentur, oues interim sciant, eum, qui vnitatem primi Pastoris non seruat, schismaticum esse, & ideo cum Chore, Dathan & Abyron, ac non cum Moyse & Aarone Christi

Catholicos pluribus modis Christi Primatū agnoscere, quia Protestantes.

Heb. 10. Apocal. 22.

Infirmi sunt vtique conclusiones.

Ioan. 10.

Num. 16

Monarchiam esse praestantissimum gubernationis genus.

numerandum. Haec est vera Christi gloria, qua gregi suo consulit, eumque ad salutem aeternam perducit. Quam Christi gloriam soli Catholici & nouerunt, & agnitam colunt: Protestantes verò ab hoste ipsorum & nostro circumuenti, eandem veram Christi gloriam & oderunt, & contumelia afficiunt, aliamque falsam gloriae umbram sequuntur & amplexantur, dum putant inglorium esse, vt Christus gregi suo per vnum visibilem Pastorem alijs omnibus praesidentem consulat, cum tamen ille in aliquot Apostolorum praesentia vni Petro dixerit: *Mas me plus* 16an. 21. *huic Pasce oues meas.*

Monarchiam esse optimum & dignissimum gubernationis genus: unde merito indicare debemus, id à Christo in Ecclesia ipsius possum esse & constitutum.

CAPVT III.

Omnes mihi facile concessuros puto, Christum filijs ac fratribus suis, hoc est, Christianis hominibus multa longè praecleariora dona contulisse, quam in rerum natura poterant vspiam inueniri. *Est enim eminens gratia Dei in nobis, & donum inenarrabile. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui ex Deo est, vt sciamus quae à Deo donata sunt nobis.* Vt verò ex altera parte aliquid in rerum natura excellens & praestans fuerit, quo Christum Ecclesiam suam non exornarit, id nunquam cõcesserit is, qui sano iudicio sit praeditus. *Qui enim proprio Filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?* Constat sanè, nullum gubernationis genus tam praeclearum esse, quam id quod vnus est. Nam & vnus est Deus Conditor ac gubernator omnium rerum, & vnus Christus omnium hominum Redemptor, quem Deus dedit Caput super omnia, ipsi Ecclesiae, & ab vno homine omnes prognati sumus, cuius paternae gubernationi per naturam ipsius vim subiiciendi eramus. Et in caelo igitur, & in Paradiso, & in Mysterio Ecclesiae per Christum renouatae, certi Principis vnitas, & vnus porissimum Principatus nobis commendatur: vt dubitari iam non possit, quum illud longè optimum genus regiminis habendum sit, quod & ante peccatum in Paradiso fuit, & post peccatorum remissionem in Christo renouatum est, & à principio vsque ad omnem aeternitatem in caelo perdurat. Ac Deus quidem cum sit in essentia vnus, in personis verò trinus, quemadmodum tota Trinitas eorum, quae creata sunt, vnum omnino idemque principium est: sic in ipsa Trinitate cum summa sit naturae simplicitas, tamen personarum talis est ordo, vt Spiritus sanctus à Patre Filioque, tanquam ab vno principio procedat, Filius autem à Patre generetur, velut à principio, non quidem per temporis intervallum antiquiore, sed quod propter causam originisque solum rationem, principium Filij nominetur. Pater denique, & Filij, & Spiritus Sancti vnum quoque principium est ingenitum, quod à nullo prorsus principio originem trahit. A deo enim ab vnitatem omnia & pendent, & profuunt, vt & tota Trinitas eorum, quae extra ipsam sunt, vnum sit principium: & duae personae Pater & Filius non duo, sed vnum Spiritus sancti principium sint, & Pater solus principium ingenitum existat, à quo tunc Filius generetur, tunc Spiritus sanctus procedat.

Vndique igitur vnum principium, & vnus Principis vnitas in ipso Deo & erga se, & erga illa, quae extra Deum sunt, nobis intuenda & admiranda proponitur. Quod autem regiminis genus in se est optimum, id etiam nobis, quoties obtineri potest, vtilissimum euadit. Possè autem Monarchiam apud nos obtineri, iam planè feci. Etenim si non aliud vtile est, quam quod honestum sit, quodq; est honestissimum, id etià vtilissimum sit: non potest fieri, vt vlla regiminis forma sit nobis vtilior, quam Monarchia cum illa sit longè honestissima, & optima: vt mirer, Caluinum scribere ausum esse in haec verba: *Si ipsos status citra circumstantias inter se cõpares, non facile sit discernere, quae vtilitate praepoderet, adeo aequis cõditionibus contendunt. Et quidem si in se considerentur tres illae, quas ponunt Philosophi, regiminis formae: minimè negauerim, vel Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & Politia statum alijs omnibus longè excellere.* Itane? Tu ergo faues aut multitudini Deorum, aut duobus tribusque principijs, quae Marcion, Lucianus, Manichaei, atque alij haeretici ponebant? Tu non legisti: *Vnus Deus, & vnus Christus?* Aut non credis *vnam Ecclesiam?* Quod enim in Deo excellit, profectò excellit etiam in nobis, quia nos iubemur *perfecti esse, sicut Pater noster caelestis perfectus est.* Quicquid ergo in tua infania probationem partim ab experimento, partim ab auctoritate afferis, vanum est & nugis plenum. Nam quod experimento probatum esse dicis, Aristocratiam, vel temperatum ex ipsa & Politia statum excellere: eadem facilitate hoc à nobis negatur,

2 Cor. 13. 1 Cor. 2.

Rom. 8.

Deutero. 6. 1 Cor. 8. Ephes. 1. Acto. 17.

Vnitas in Deo & in Trinitate.

Institut. c. 26

Vide Epiphanius de his haeresibus Ephes. 4. Matth. 5.

Esther 1.

Ioan. 10.

Cyprianus. De vanitate Idolorum

Aristoteles politicorum lib. 3. cap. 11. & lib. 4. c. 2.

In oratione exhortatoria ad Gentes.

1. Reg. 3.

negatur, qua est à te positum. Imò vsus rerum à nobis totus est, quia & Angeli & homines optime ab vno Principe gubernantur. Nam quod in Aristocrata longè optimum est, vt multa videlicet consilia in re ardua & graui adhibeantur: hoc omnes Monarchæ, non Hebræi modò & Greci, verùm & barbari obseruauerunt, sicut scriptum est: *Rex Assuerus interrogauit sapientes, qui ex more regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilia, scientium leges ac iura Maiorum.* Vbi autem multa sunt consilia quibus præest vnus, ibi perfectissima est Reipublicæ forma. Nā nec prudentia, quæ in pluribus maior esse solet, ab illa Republica abest: & factionum, quæ inter Optimates plerumque seminantur, periculum propter vnus, quem omnes obseruant, Præfecturā prorsus tollitur. Sed tu, Caluine, cælo bellum indicis, & Ecclesiam à Deo impiè diuellis, cum aliud aliquod regiminis genus in populo Dei, Monarchiæ præfers, quod tamen facis, non tantùm quoties certarum rerum circumstantiæ id cogunt, sed omnino *etiamsi res in se circa circumstantias consideretur.* O quantum abest istorum hominum sensus & mens ab omni veritate, qui præ odio in Papatum, nec Monarchiam quidem, quæ ipsius Dei tam propria est, alijs administrandæ Reipub. formis apud nos excellere, aut etiam adæquari volunt? Quasi verò Fideles, ad quos Dei sermo factus est, *non sint etiam Dei,* ac non debeant se, quantum possunt, in sua Ciuitate moderanda ad eius imitationem conformare, ad cuius imaginem facti sunt. *Mundi vnus est Rector* (inquit Cyprianus) *qui vniuersa, quæcunq; sunt, verbo iubet, ratione dispensat, virtute consummat.* Hunc ergo naturæ auctorem, hominum Politia imitari debent, vt etiam apud illos vnus sit sub Deo cuiusque Reipublicæ summus Rector & administrator. Ac sanè Aristoteles etiam inter homines *illam esse primam & maximè diuinam Reipublicæ formam non dubitat, in qua vnus præstantissimus vir summa rerum omnium potestate defungitur.* Præterea si de cælo exemplū Monarchiæ tam excellens non ostenderetur nobis, si natura infideles Philosophos hanc eandem veritatem non docuisset: nōne ipsa experientia nos docet, quòd homines ob pacem vnitatemque conciliandam, in societate degunt? Finis igitur præcipuus (in hac saltem vita) totius humanæ societatis & omnium Rerumpublicarum est, pax & tranquillitas rùm totius Ciuitatis, rùm singulorū ciuium. Hic verò finis à qua gubernationis forma optimè conficitur? Nōne ab vnus Principatu? Nam si plures prælint, dissentire in modo gubernandi plerumque solent. Quapropter ab ijs belli & discordiarum semen oritur, qui ad pacem procurandam constituebantur. Quod malum Vlysses apud Homerum perpendens, dicebat:

Multos imperitare malum est, Rex vnicus esto.

Quod carmen cum Iustinus Martyr laudasset, de suo adiecit: *Non esse multorum Principatum salutarem, sed contra noxium, re ipsa declarandum docendumq; suscepit, dum eorū & bella propter multitudinem, & pugnas, & dissidia, & insidias inter se exponit. Vnus enim Principatus à bellis dissidijsq; solutus & liber esse solet.* Atque hæc quidem fiunt, si plures illi, qui præfunt, dissentiant, quod nunquam ferè aliter euenit. Et quàm difficulter pax per multitudinem Principum nunc efficienda speratur, quæ tam rarò hætenus eo modo effecta est? Sed ponamus multos consentire in regimine suo: tamen vtrum instar vnus hominis in ea re non fiunt? Perfectior igitur vnitatis & pax ab vno, quàm à multis efficitur. Nam vnus necessariò non nisi vnus est. Multi verò cupiunt esse tanquam vnus. Ibi ergo est vnitatis naturæ, quæ nunquam mutatur: hinc autem artis, quæ rarò summā perfectionem adipiscitur. Nam perfectius est exemplar ipsum, ad cuius imitationem aliud quippiam refertur, quàm id sit, quod per imitationem ab alio deducitur. At multi Principes, vt etiam optimi sint, nihil magis cupiunt, nec aliquid diuinus vnquam assequuntur, quàm vt sint tanquam vnus Princeps. Exemplar ergo, quod multi Principes sibi proponunt imitandum, est vnitatis, & constans in gubernando ratio vnus Principis. Ex quo liquet, naturā ipsā perfectiorem esse, vnus Principis, quàm multorum gubernationem. Ac sanè inter multos si vel vnus fuerit malus, solus totam Reipub. perturbauerit: vnus autem Monarcha etiam si pessimus fuerit, eò tamen minus lædet Reipublicam, quò minus aut à se ipso dissentire potest, aut alium reperire æquali potestate præditum, à quo dissentiat. Denique etiam tyrannis quam singulis interdum plus noceat, tamen minus nocet publicæ paci, quàm Optimatum factiones: adeo vt multæ Respub. coactæ sint potius tyrannorum imperio se subijcere, & vni vt cunq; iniusto placere, quàm infinitos Dominos ita pati, vt cui potissimum seruire aut placere debeant, incertum sit. Quia enim filij Samuel, quos ille posuerat Iudices, acceperunt munera, & peruerterunt iudicium. Hebræi postulauerunt Regem sibi constitui, quamuis ius Regis durū ac propè iniquum fore, ab ipso Samuele audissent. Nec Respub. Romana poterat vnquam bellorum ciuiliū finem sperare, nedum adipisci, præterquā si ceruicem vnus Imperio subijcere in ani-

in animum induxisset. Alioqui semper Syllæ Marijs, Cæsares Pompeijs, Antonij Brutis & Cæsarijs, vsque ad omnem posteritatis successionem restitissent. Itaque vt de tota vniuersitate prudentissimè à Philosopho scriptum est: *Multos esse Principes non est bonum, vnus ergo sit Princeps:* Sic de hominum societate, quæ præcipua quædam totius vniuersitatis pars est, verissimè dixerim: Et si bonum aliquando sit, multos esse in Republica Principes, tamen semper melius est, vnum constitui Principem. Ecclesia verò longè perfectissima Respublica est, vt pote quæ *Ciuitas DEI & Regnum cælorum* appellatur. Toto igitur cælo errant, qui negant Christum, qui optima quæque Ecclesiæ suæ contulit, præfecisse ei vnum Principem eiusdem conditionis & naturæ, cuius Ecclesia ipsa est, à quo & in hac vita tranquillè regi, & in futuram rectā deduci queat, gratuito Christi dono habitante in cæteris quidem, sed maximè in eò, qui visibilem ipsius speciem, æternamque Monarchiam in terris repræsentat. Ac ne quis dicat, hanc de qua loquimur Monarchiam soli Deo propter simplicissimam eius naturam conuenire, in alijs verò creaturis eundem gubernationis modum non seruari: age, ostendamus in ipsis creaturis eandem Monarchiæ rationem diuinitus ita esse constitutam, vt inde etiam aliqua gubernandæ Ecclesiæ forma peti non immeritò possit.

Apoc. 22. Matth. 12.

Quod in cælis Principatus quidam & Monarchia sit, quòdque Pastores Ecclesia cælorum sint similes.

CAPVT IIII.

COelestia corpora plura esse, & oculi demonstrant, & Diuinæ literæ tradunt: cum in principio cæli sint creati, secundo autem die Firmamentum, & quarto Luminaria sint facta in Firmamento cæli. Et alibi Moses ait: *Domini Dei tui cælum est, & cælum cæli.* Atque etiam D. Paulus *raptum se fuisse dixit vsque ad tertium cælum.* Vt igitur ab eo corpore celesti, quod primum omnium mouetur, incipiam: nōne omnes Planetarum orbès ab vno Mobili primo tam perspicue reguntur, vt etiam si alijs ab Occidente versus Orientem proprio motu suo ferantur, interim tamen, ad primi mobilis impetum, velint, nolint, ab Oriente in Occidentem rapiantur, primi que Mobilis velut Principis sui viam & reuolutionem tanquam honoris causa comitentur & obeant? Præter Philosophos Græcos retulit hoc Plinius in historia naturali. *Certum est (inquit) omnium errantium siderum meatus, interq; ea Solis & Lune, contrarium mundo agere cursum, id est, lunam, semper illo in dexteram præcipiti. Et quamuis assidua conuersione immensis celeritatis atollantur ab eo, rapianturq; in Occasum, aduerso tamen ire motu per suos quæque passus.* Vt autem inter cælos primum Mobile, sic inter Ecclesiæ Pastores, primus Pastor Principatum obtinet. Sunt enim Ecclesiæ Pastores instar cælorum, id quod Apostolus Paulus manifestè docet in his verbis: *Quomodo predicabunt, nisi mittantur? sicut scriptum est: Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona? Sed non omnes obediunt Euangelio. Isaias enim dicit: Domine, quis credidit auditui nostro? Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Ecce quod Propheta Dauid de cælis dixerat in libro Psalmorum, id Apostolus ad prædicatores Euangelij ita accommodat, vt hos illorum similes existere intelligamus. Est igitur inter eos, qui prædicant Euangelium, vnus quispiam Princeps, quemadmodum inter cælos vnus est quod cæteris dominatur. Nam si Pastores Ecclesiæ cælorum similes sunt, par est vt in eo sint simillimi, quod in cælis ipsis maximè suspicimus & admiramus. Id autem est non modò ipsorum magnitudo, qua vniuersitatem rerum complectuntur, sed præterea ordo inter ipsos, & pulchritudo. Vnde & Moses nominat *excelsius cælorum,* & Dominus apud Iob ait: *Nunquid nostri ordinem cæli?* Cum igitur Ecclesia Christi, ob quam hic mundus est factus, toto mundo sit præstantior: absurdum est, eum Primatum in Ecclesia non esse, quem singulæ mundi partes in suo quæque genere consecutæ sunt.

Genes. 2. Deut. 10. 2. Cor. 12.

Plinius lib. 2. cap. 8.

Rom. 10. Isai. 52.

Psal. 18.

Genes. 2. Iob. 38.

P Quod

¶ Quod inter Luminaria, quae in caelis sunt, quidam Primatus existit, quodque Pastores Ecclesiae instar Luminarium sint.

CAPVT V.

Gen. 1. **F**ecit Deus Luminaria in caelo, non utique omnia eiusdem potestatis, sed *luminare maius, ut praeset diei, & luminare minus, ut praeset nocti, & stellas*. Maius verò illud luminare Sol dicitur, quem Basilii Magni quasi quendam oculum, qui hanc rerum machinam illustrat, merito appellauit. *Medius syderum Sol* (inquit Latinus ille Philosophus) fertur amplissima magnitudine & potestate. *Nec temporum modo terrarumq., sed syderum etiam ipsorum caelique, vel tot.* Hic reliqua sydera occultat. *Hic suum lumen caeteris quoque syderibus fœnerat.* Hic David velut sponsum de thalamo suo progredi, ac velut gigantem ad iter suum conficiendum exultare dicit: *à cuius calore qui se abscondat, esse neminem.* Tam verò cum Christus per naturam sit *Sol iustitiae & lux mundi*, tamen per gratiam dignatus est Apostolis dicere: *Vos estis lux mundi.* Et Apostolus qui dixerat, *aliam esse claritatem Solis, aliam Luna, aliamq., stellarum; stellamq., à stella differre in claritate*: alibi docuit, *Fideles in medio nationis praeae & peruersae lucere, sicut Luminaria in mundo.* Fideles igitur omnes, cum ad infideles aspiciamus, luminaria quaedam sunt. Quando autem ipsos Fideles inter se conferimus, tunc Pastores & Doctores *lucerna sum in candelabro posita, ut luceat omnibus qui in domo sunt. Qui enim docti fuerim, fulgebunt quasi splendor Firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stelle in perpetuas aeternitates.* Quae cum ita sint, quemadmodum inter omnia mundi Luminaria vnum est caeteris maius, quod velut fons luminis totius constituitur: sic inter omnes Doctores & Pastores oportet vnum excellere, qui caeteris, cum opus est, praeleuat, ipsosque Doctores pro humana fragilitate interdum caecutientes ad scopum veritatis dirigat. Et quia Christus est verus ille Sol, qui corpore absens, spiritu autem praesens *nobiscum suus est, usque ad consummationem saeculi*: decuit, ut nobis, qui tam ex corpore quam ex spiritu constamus, spiritum suum per alterius visibilis hominis corpus reuelaret, ut ita *omnis iustitia impleatur*, dum neque alium haberemus primum Doctorem praeter Christum, neque nos, qui thesaurum caelestem *in visis scitibus*, hoc est, in corporibus nostris circūferimus, à solo spiritu, quem videre, audire (ordinaria saltem via) non possumus, doceremur: sed à spiritu quidem Christi per os alterius prolato, ab ignorantia omni purgaremur, & salutari doctrina institueremur. Ut autem vnum est Sol in mundo, vnusq; orbis, in quo admirabilis illa fax circūfertur, ut *vnus est Christus magister verax*: sic & vnum oportuit illum esse, per quem praecipue velut per vehiculum Christi vox & oraculum ad nos perduceretur. Vnum autem cum dico, caeteros Doctores non excludo, sed eos huic vni subiecio velut stellas minores maiori luminari. Sunt enim tritae quaedam viae, quibus alij Pastores atque etiam summus Pontifex erudiuntur, ut alios iterum erudiant. Caeterum quando res ad eum statum peruenit, ut incertum videatur, quid statuendum sit: tunc ad oraculum illud vnum confugimus, per quod Sol verus nobis respondere dignatur. Haec autem à me ficta non esse perspiciet, qui meminerit Christum iam breui corporaliter discessurum, vni Petro plus alijs diligenti, hoc est, ab alijs omnibus per Christum separato, & in altiore gradu euecto, dixisse: *Pasce agnos, & oves meas*: quasi diceret, ego per te plusquam per vllum alium pasce oves meas. Ita impletur in Ecclesia quod figuratur inter sydera, ut sit vnum Luminare maius quod praeset diei.

¶ In elementis Principatum quendam esse, ex quo etiam Principatus Ecclesiae adumbratur.

CAPVT VI.

Deutero. 4. 1. Ioan. 4. Rom. 5. **Q**uis inter elementa ignem, ut summum, ita & primum tenere locum ignorat? Quis aërem in secundis, aquam in tertijs, terram verò in infimis subsistere non fatetur? Neque verò ignis & aër primas ex aequo tenent, sed quod inter elementa est primum, idem etiam est vnum, ut vndique nobis ostenderetur, vbicumque est ordo, illic & aliquid esse primum, & id ipsum ex instituto Dei semper esse vnum: Est autem ordo in Ecclesia militante ex Protestantium ipsorum confessione. Est igitur & primum aliquid, & id vnicuique in Ecclesia militate. Quid tandem? Vtiq; aliquid igneum. Ignis quippe proprius est, ima deserere, ac semper in sublime ferri. Deus autem cum & ignis consumens, & charitas appelleretur, diffundendo charitatem per corda nostra, in igneam

igneam qualitatem conuertit tunc caeteros, tunc illos maxime, quos iussit pascere gregem suum. Quod enim quomque plus alijs pascere voluit, eo plus illi charitatis, qua id implere posset, donauit. Itaque non prius Petro agnos & oves suas pascebas commisit, quam ab eo quaesisset, an se plus alijs diligeret. Dicendo autem: *Diligis me plus his?* aperte significauit, ideo se maiore Ioan. 21. in illo quam in alijs Apostolis deponere charitate, quia maiorem pascedi potestatem illi vni, quam alijs daturus erat. Ac sane constat, Spiritum sanctum in figura ignis ita descendisse & in Apostolos, & in alios qui credebant, ut tamen omnes non ex aequo gratiae diuinae copotes fierent. Omnes quidem loquebantur, sed prout Spiritus sanctus dabat illis eloqui. Spiritus autem diuinus singula, prout voluit, omnibus vnum praetulit Petrum, qui stans cum undecim leuauit vocem suam, & rationem huius miraculi ex Prophetis primus reddidit. Itaque tunc illi omnes, qui replebantur Spiritu sancto, in superiore quodam gradu praeset alijs erant, qui eundem Spiritum non acceperant, tunc ex ijs, qui Spiritum acceperant, duodecim Apostoli alijs fidelibus praesetati sunt, & inter duodecim vnus Petrus absque omni controuersia primus est designatus, qui & primum fidem docuit, Baptismi que Sacramentum promulgauit, & fratres antea incredulos ad poenitentiam conuertit. Quae omnia licet postea multo copiosius explicanda sint, hic tamen attingenda erant, ut aliquam similitudinem esse ostenderem inter elementum ignis, quod primo loco praesidet, atque Spiritus sancti dona per linguas igneas figurata, quae totam Ecclesiam sic exornant, ut vni tamen Primatum tribuant.

Et quoniam semel coepimus de elementis loqui, operae pretium est animaduertere, quod cum aëris etiam vnicuique sit corpus, id tamen inordinatum non est, sed in tres regiones, supremam, mediam, & infimam ordinatissime diuiditur: ita ut, cum totus aër inter ignem & aquam interpositus, cum igne calorem, cum aqua humiditatem communem ex natura sua habeat, tamen suprema eius pars ob ignis vicinitatem minus humida & magis calida, quam alia futura esset, efficiatur: infima verò, magis etiam humida & magis calida, quam natura ipsius postulabat, propter Solis reflexionem, & vapores ex terra ascendentes fiat, cum interim pars media propter calores extrinsecus nimium intentos, frigidissima perfeueret. Tantum ergo charitatis symbolum in ipsis elementis elucet, ut de sua natura non nihil cedant, ne cum vicinis suis vlla ex parte dissentiant.

Iam verò cum aquas in vnum locum congregari oportebat, ut terram hominibus & bestijs vacuam relinquerent: sic in varias terrae partes ob agrorum irrigationem, aliaque hominum commoda partitae sunt, ut tamen vnitatem naturalem non amitterent. Vnde Cyprianus ait: *Cum de fonte vno riuus plurimus defluit, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, vnitatem seruatur in origine.* Nec tantum omnes riuus ab eodem fonte promanantes in origine illa sua vnitatem seruant, sed praeterea omnes, qui vspiam in orbe sunt, fluuij seruant generale quandam vnitatem in ipso mari, quod (ut Salomon ait) *omnia flumina intrant, & ad locum vnde exeunt reuertuntur, ut iterum fluant.* Aquae verò (inquit Angelus ad Ioannem) *populi sunt, & gentes & lingua.* Quemadmodum igitur in aquis duplex vnitatem apparet: vna particularis, quam singulae in fonte suo habent, altera generalis, quam omnes simul in mari habent: sic etiam in populis Christianis duplex vnitatem inuenitur: vna particularis, quam singulae Paroeciae aut Dioeceses in suis Pastoribus aut Episcopis habent, altera generalis, quam omnes simul in illo maximo primi Pastoris ouili adipiscuntur. Postremo terra ipsa, quae infimum in mundo locum tenet, nonne & in se vna est, & lapides, metalla, herbas, frutices, arboresque omnes ita velut in gremio suo complectitur, ut res alioqui separatas & distinctas in se coniungat & vniat? Quid multis? Primatum & vnitatem tota rerum natura proclamat, diuinitusque comparatum est, ut infima quaeque corpora ordine à superioribus ita regerentur, ut quod in tota corporum natura summum est, id caeteris omnibus praeset. Caetera verò quae interponuntur, ineffabili quidem ratione sic inter se colligata sunt, ut Plinius grauissimè dixerit: *mutuo complexu diuersitate effici nexu, & lenia poderibus inhiberi, quo minus euolūt: contrag, graua, ne ruant, suspēdi, leuibus in sublime tendētibz. Sic pari in diuersa nisu, vi sua quaeq; consistere, irrequieto mundi ipsius constructa circuitu: quo semper in se corrente, imā atque mediā in toto terrā, eandemq; vniuersi cardine stare pendentiē, librāntem per qua pēdeat, ita solā immobilē circa eā volubili vniuersitate, eandemq; ex omnibus necēti, eidemq; omnia innūti.*

Quod si & caelestium corporum, & syderum, & elementorum haec ratio est, ut in omnibus monarchia quaedam eluceat: profecto cum homines ex materia cum aliarum rerum corporibus communi consistant, cumque in vniuersa hominum multitudine Fidelium longè maxima ratio habeatur: quis credat, illos ita esse in vnam Ecclesiam aggregatos à Christo melioris vitae auctore, ut nemine inter seiplos primū, nemine mediū, aut postremum agnoscere debeant? Quis (nisi

præ inuidia in veram Dei Ecclesiam excoecatus) hoëm, qui velut paruus mundus, imò totius inferioris creaturæ Dominus maxime per fidem in Christum est constitutus, ita non in ordinem, sed infra omnem ordinem ad ætæriam & perturbationem miseriam redigat, vt inordinatiùs agat, quàm ignis, quàm aër, quàm aqua, aut etiam terra? Si enim elementa præter vnium Dei Principatum, etiam ex seipsis vnium cæteris dignius agnoscunt, si & sydera, & cœli hoc idem faciunt: quæ cæcitas hæc est, vt solis hominibus Christianis fas non sit, alium Pastorem primum sub Christo præfidentem agnoscere?

¶ In singulis plantis atque arboribus primum aliquid & id vnicum esse, per quod Primatus Ecclesiae à D. Cypriano velut per similitudinem quandam declaratur.

CAPVT VII.

Cyprian. de
vinitate Ec-
clesiae.

Cyprian. de
vinitate Ec-
clesiae.

DIuus Cyprianus de vinitate Ecclesiae nominatim agens, eam Soli & arbori comparat in his verbis: *Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur: quo modo Solis multi sunt radij, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed arbor vna, tenaci radice fundata. A uelle radium Solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit.* In primis ponderandum est, quòd Cyprianus non de vna quapiam particulari Ecclesia iam loquitur, sed de illa, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur. Tota igitur per Orbem Ecclesia vna est. Quo tandem modo? Per fidem (inquit) & charitatem. Quis negat? Verùm Cyprianus de illo vnitatis modo iam non agit, vt neque de illo, secundum quem spiritaliter in Christo vnium omnes sumus, *Episcopatus* (inquit) *vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur.* Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur. De tali ergo vinitate Ecclesiae agitur, quæ fit per Episcopos, qui licet singuli totum Episcopatus officium pro parte sua in solidum obeant: sic tamen ab vno Pontifice primo pendent, vt multi radij Solis ab vno corpore Solis, ac multi rami arboris ab vna eiusdem arboris radice. Nam & singuli radij Solis lumen Solis, quòd vtique non nisi vnũ est, communicant: & singuli rami arboris illam arboris vegetantem vim, quæ & ipsa vna est, participant. Sed vt radij Solis à Sole, & rami arboris ab eius radice vim illam trahunt: sic & Episcoporum diffusa & fecunda multitudo per vniam radicem, quæ est summus Pontifex, Episcopalis officij sui partem in solidum tenent. Atque vt ramus non minus viuunt, quàm arbor cuius est ramus, eademque vita viuunt, quæ in arbore ipsa inest: sic & Episcopi omnes per totum mundum non minus sunt Episcopi, quàm summus Pontifex, nec aliam Episcopatus naturam, sed eandem prorsus cum illo tenent. Cæterum vt alia est potestas radices, alia ramorum, vtque radix alit ramos, non autem rami radicem: sic Dominus noster Iesus Christus non per alios Episcopos primum Pontificem vel vegetat, vel confirmat, sed per communionem cum primo Pontifice alios omnes gregi suo præficit, & in fide stabiles reddit. Quod autem hoc tempore institui tractare, nihil aliud erat, quàm vt demonstrarem, per hanc similitudinem, quæ ab arbore sumitur, in Ecclesia quoque Primatũ quendam declarari. Nam vt arbor ab vna radice in plures ramos extenditur: sic Ecclesia ab vno Pastore primo in plures Coepiscopos diffunditur. Ac dum Christus in terra vixit, ipse vnus & solus radix ista fuit, ipse plures Apostolos, qui etiam Episcopi erant, instituit, ijque omnes ab illo velut ab æterna radice pendebant. Postquam verò Christus in cœlum ascendit, ipse quidem retinuit & veritatem radices, & vegetandi vim, sed ministerium visibile huius rei Petro comisit. Petrus verò Cathedram suam posuit in vrbe Roma. Ex quo factum est, vt Romana Ecclesia fieret *radix & matrix*, quemadmodum à Cypriano sæpius appellatur. Atque etiam idem Cyprianus ob eandem causam appellat Romanam Ecclesiam, *Petri Cathedram & Ecclesiam principalem, unde vnitas sacerdotalis exorta est.* vt planè aut cæcus, aut diabolica pertinacia præditus sit, qui negat Cyprianum sensisse, quòd Romanus Pontifex fuerit primus Pastor, & radix præ alijs omnibus Episcopis. Cypriani ergo mentem ex hac occasione declarauimus: cum alioqui non id præcipue ageremus, sed tantum in omnino naturali aliquid primum, & id vnicum cuperemus demonstrare. Cumque Ecclesiasticum ius & ordo nunquam violet naturæ ius, sed semper id exprimat & confirmet: par est etiam, vt quemadmodum in omnibus plantis vna est radix, ita & in omnibus qui in terris agunt Episcopis, vnus putetur in terris etiam primus, instarque radices esse.

¶ In ani-

¶ In animalibus singulis certum esse membrum, cui ex vi naturæ cætera pareant, & Ecclesiam corpori Animalis ab Apostolo comparari.

CAPVT VIII.

Singula seorsim animalia si spectamus, certum est, in ijs vnium aliquod esse, quod cætera somnia regat, & id ipsi corpori per omnia aptum esse & cõsentaneum, vt pote quod & crescit & minuitur vnium cum corpore, eique secundum motum & sensum perpetuò adest, atque ad id siue cor, seu caput existat, alia membra naturæ ipsius vi potissimum respiciunt. Vnde Aristoteles in animali tũm herile, tũm ciuile regiumque Imperium animaduertit. Herile, dum animal suo corpori: ciuile verò, dum mens appetitui præest. Iam verò Apostolus ait: *Multi vnium corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.* Quæ verba licet ad vniuersam Ecclesiam, quæ aut ab orbe condito fuit, aut vnquam posthac erit, referri possint, eaque ratione Christum solum vniuersalis Ecclesiae Caput in æternum agnoscant: tamen ita de vniuersali Ecclesia vniuersaliter intelliguntur, vt interim ad singulas Ecclesiae partes pro ea conditione, quæ cuique parti ad tempus propria est, simul etiam accommodari debeant. Quatenus enim corpus Ecclesiae, quod morti adhuc in hoc mundo subiectum est, propriam quãdam conditionem, & ab Ecclesia, quæ in cœlis degit, separatam habet: eatenus hoc mortale corpus Ecclesiae & membra mortalia, & inter illa vnium velut præcipuum habet, siue id cor, seu caput appellatur, ad quod ante omnia respiciat, à quo exterius gubernetur. Cũ igitur Ecclesia corpori animalis, quod ex pluribus membris constat, ab Apostolo comparatur, cumque in corpore Ecclesiae visibile, visibile quoque esse & mortale, ne alioqui res monstrum similis euadat, si corpori mortali nullum aliud vicarium & mortale caput apponatur: profectò ex ista ratione efficitur, vt quẽadmodum in vno corpore mortali non nisi vnium caput est: ita & in tota militante Ecclesia nõ nisi vnium sit militans caput, quod militantem Ecclesiam externo & visibili modo regat. Quãquam enim Christus totum corpus Ecclesiae spiritu suo vegetat, tamen quia nos non solum ex spiritu, sed etiam ex corpore constamus, nec iam secundum carnem Christum nouimus: ab alio, quem Christus inuisibiliter pascit, nos pasce debemus, qui secundum carnem à nobis cognoscatur, & is erit militantis Ecclesiae sub Christo Princeps, & summus Pastor.

Aristoteles
lib. 1. politic.
cap. 3.
Rom. 12.

¶ In animalibus ijs, quæ gregatim pascuntur, ac multò magis in Ecclesia, quæ grex Domini est, certum esse Ducem & Principem: & quid Caluini circa eam rem cauillationi respondendum sit.

CAPVT IX.

Quantopere author naturæ Deus res omnes creatas incitauerit, & commouerit, non modo vt ipsius Monarchiæ obediant, verum etiã vt propriam in suo genere Monarchiam exerceant: tũm ex alijs quæ iam commemorauimus, tũm præcipue ex eo perspicitur, quòd nunc dicam. Cũ enim ex animalibus quædam seorsim ac sola degant, alia verò gregatim pascantur: in his, quæ pascuntur gregatim, animaduertas ferè vnium quendam ducem ac Principem, non quidem electione, sed instinctu naturali constitutum, ad cuius vel motum, vel quietem cætera vel moueantur, vel quiescant. Hoc in gruibus, plurimisque autum generibus, in ceruis, in ouibus, multoq; magis in apibus cernitur. Vnde & Virgilius *ducem gregis arietẽ* vocat, & *Rex vnus est apibus* (inquit Cyprianus) *& dux vnus in gregibus, & in armõtis.* Astipulatur etiã Cypriano Hieronymus, dicens: *Muta animalia & ferarũ greges, duces se quũtur suos: in apibus Principes sunt. Grues vnã sequũtur ordine literato.* Cũ igitur homo sit animal sociale, nec vlla præclarior societas in hoc mundo sit, quàm illa Ecclesiastica, quæ per fidem in vnium Deum & Christum Filium eius inter nos cõtrahimus: nõnne par est, vt tota Ecclesiae societas vnũ ad tempus Ducem sui generis conditionisque habeat, ad cuius vocem vel moueatur ad agendum, vel quiescat ab opere? Certum quippe est, quòd Ecclesia etiam grex quidam sit, dicente Domino apud Ezechielem Prophetam: *Vos autem greges mei, greges pascuæ meæ, homines estis, & ego Dominus Deus*

De Idolatræ
vanitate.
Tom. 1.
Epi. 4.

Ezech. 34.
Deus

Ioan. 10.

Deus vester, dicit Dominus Deus. Et Christus in Euangelio ait: Fiet grex vnus, & vnus Pastor. De quibus verbis plura dicam, cum ad Euangelij tempus ordine peruenero. Nunc autem si Ecclesia Christi grex Domini est, nunquid solus Domini grex illo Duce ac Principe visibili carebit, quem bruti greges non sine hominum admiratione consecuti sunt? Plinius enim ita scribit: Inter omnia insecta principatus Apibus, & iure principia admiratio. Re publicam habent, consilia priuatum, ac duces gregatim. Quod ergo gregibus Apum Deus concessit, id gregi suo Christus negasse putabitur?

Caluini responsio ad predicta.

Nec vilius momenti est illa Caluini responsio, qua dicit, non ex toto orbe confluere apes, aut etiam greges, ut Regem vnum eligant, sed singulos Reges suis aluearibus aut ceteris contentos esse: ideoque nihil aliud inde euinci, quam singulis Ecclesijs debere suos Episcopos attribui: hanc, inquam, Caluini responsio nullius momenti est: propterea quod non modo qualibet particularis Ecclesia per se vna est, verum etiam tota militans Ecclesia est etiam vna, quod in apibus & gribus fecus se habet. Illorum enim ceteruas Christus non ita collegit in vnum aliquod corpus, sicuti vniuersam Ecclesiam, quae in terris agit, vnam & dici, & esse voluit. Iesus enim mortuus est, ut filios Dei, qui erant dispersi, congregaret in vno. Deus vnus est (inquit Cyprianus), & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata. Aliud Altare consisti, aut Sacerdotium nouum fieri praeter vnum altare, & vnum Sacerdotium non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.

Eiusdem responsionis continuatione.

Audis, Caluine, quid dicat? Colligisne tu cum Cathedra vna super Petrum Domini voce fundata? Ac spargis potius, tot vnas Ecclesias in mundo, constituens, quot sunt apum aut gruum vni greges: Tibi satis est, ut qualibet particularis Ecclesia sit in se vna. Verum nos contendimus, totam Ecclesiam militantem non nisi vnum esse gregem, & ideo Pastorem quoque & ducem spiritalem in summo gradu non nisi vnum habere. Vt per totum mundum (inquit Leo) vna nobiscum sit vnus casta communionis integritas. Vt igitur in vno apum aut gruum grege vnus tantum est Rex, ita & in tota militante Ecclesia (quae magis vna est, quam vllus grex apum: aut gruum) vnus visibilis Praepositus esse debet, quem ceteri velut Regem ac ducem suum ordine literato instar gruum sequantur. Eodem vitio laborat & altera, quae mox adiungitur, Caluini responsio.

Ioan. 11. Cyprianus lib. 1. epist. 8.

Leo in Epist. ad Anatholium Constantinopol.

Nam cum Catholici Doctores Monarchiam plurium Dominationi praestare dicerent, idque ex Homero confirmarent, qui dixit οὐκ ἐγὰρ δύο πολιτεύσεις, non est laudabilis multorum Principatus: Caluinus respondet, Homerum nihil aliud voluisse, quam regnum duos non capere. Imo (inquit) plus dixit. Nam & multorum Dominationem reprehendit, & ex contrario illum Reipub. statum laudauit, in quo plures aequali potestate non praesunt. Ergo & regnum supra ceteros gubernandi modos extulit, & praeter illo plurium dominationem praeclearam esse negauit. Cum autem pulchritudo Ecclesiae Christi apud Salomonem & Isaiam valde praedicetur: necesse est, ut praeclearissimam quamque gubernationem in Ecclesia constitutam existimemus. Verum sit ita, ut Caluinus ait: non capiat duos regnum. An oblitus est, Ecclesiam regnum esse, ac regnum caelorum a Christo vocari? Verum de eo postea. Interim animaduertere oportet, non modo singulis animalium generibus, quae saltem in societate viuunt, singulos duces praesse: verum etiam toti animalium generi Aquilam, toti vero animalium terrestrium Leonem dominari. Vnde & Plinius ex his auibus, quas nouimus, Aquila maximum honorem esse dicit, maximamque vim: & Epiphanius leonum genus super alia animalia maxime regale esse attestatur.

Altera Caluini confutatio.

Salomon in Canticis Canticorum. Isaias ca. 60. 61. 62. Matt. 15.

Plinius li. 10. cap. 3. Epiphanius haer. 74.

¶ Hominem omnibus animantium & piscium generibus ex Dei voluntate dominari.

CAPITULUM X.

Gen. 1.

Nella innumerabiles piscium, auium, ceterorumque animalium species, quas author naturae condidit, haec saltem ex parte viderentur inordinatae, quod ijs omnibus nullus dux vnus praeponebatur: Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam fecit, ut praesesset piscibus maris, & volatilibus caeli, & bestijs, vniuersaeque terra, omniaque reptilia, quod mouetur in terra. Quae igitur in genera penes infinita figillatim distinguebantur, quaeque locis longissime distincta erant, cum alia in caelo, alia in terra, & alia in mari degeret: haec omnia in vnum Deus collegit, quando ea iterum vniuersa vni homini, hoc est, praecipuo & primo omnium animalium generi subiecit, ut ita non modo singula animalium corpora in seipsis, nec tantum singuli greges aut genera singula, verum etiam tota vniuersitas animalium haberet praeter Deum & sub Deo certum Ducem & Principem, cui pareret. Quod minus dubitare licet, quin praeter caput, quod in hominum singulorum

singulorum corpore eminet, ac praeter Duces Praepositosque Ecclesiasticos, qui in singulis Ecclesijs cernuntur: sit etiam vnus dux primus omnium quae in mundo sunt Ecclesiarum, cui ceterae omnes Ecclesiae debeant obedire. Quemadmodum enim ceterae omnes creaturae Monarchiam vnus Dei agnoscunt non absque vlla re interiecta, sed primum per interpositam suorum in vnoquoque genere Ducum, deinde per interpositam hominis communem Praefecturam: sic etiam Christiani homines vnus Christi Monarchiam in Ecclesia ipsius agnoscunt, non absque vlla re alia interiecta, sed primum per interpositos in singulis quibusque Ecclesijs singulos Pastores, ac deinde per vnum Pastorem visibilem omnibus communiter interpositum, qui loco visibilis praesentiae Christi omnibus praest.

Monarchia Dei per medios quosdam Principatus agnoscitur.

¶ Homines ita conditos fuisse, ut omnes, qui simul in terra viuerent, vni subesse debuerint, atque inde gubernationis Ecclesiasticae exemplum petendum esse.

CAPITULUM XI.

Reges animalium suis singuli Ducibus: Duces vero ipsi, omniaque omnino animalia per Dei legem vni homini subiciuntur. Iam vero ne cum plures sint homines, illi saltem putentur non iterum alij Duci, verum absque vlla re interposita vni Deo, atque vni Christo subesse: restat, ut & ipsos homines numerosa propagatione diffusos vinculo quodam naturali cohaerere declarare, ut tam in terra, quam in caelo nulla reperiat multitudo, quae non reuocetur ad certam suam naturam congruentem vnitati & Primatu. Deus (inquit Apostolus) ex vno fecit omne genus hominum. Primum ergo (ut etiam D. Chrysofostomus admonet) Deus Caput vnum omnibus dedit ipsum Adam. Cur enim terra (quemadmodum ille) perfecti non sumus? neque ut pariter, ut nutrimenta, ut successio generandi nos inuicem ligarent. Haec ob causam nec mulierem ex terra fecit. Itaque velut a capite quodam vno totum humani generis corpus dependet. Et quia iam a principio parentes duo fuisse videri possunt, vide qui conglutinet, qui in vnum lege connubij coniungat. Et cum ex quo facta est, maritum mulieri tradit. Deinde hunc imperare, illum subesse iussit: esse enim inter aequales amulationem nouit: itaque noluit esse Democratiam, sed Regnum: & quod videre in exercitu licet, id in omni bene custodita domo deprehendas. Regis locum obtinet maritus, uxor Primatis & Ducis: imperium proximum liberi tenent, infimum familiares: nam & hi in subiectos similiter imperium tenent. Et vnus quispiam ceteris omnibus praefectus, heri vicem tenet, sed ut seruus. Atque aliud est rursus imperium inter ipsos, uxor & liberorum dico: in ipsis denique liberis aliud, prout cuiusque aetas aut natura iulit: nam ne in pueris quidem aequale imperium femina tenet. Astiduis igitur, & contentibus vndique vinculis, ad concordiam nos Deus disciplinamque coegit. (Et post) Denique quod ex viro sit mulier, & liberi item ex viroque, hinc multi nascuntur affectionis modi: hinc, quia pater est, amarus: illi, quia auus: hanc, quod sit mater, illam, quod nutrix: hunc, quod filius, illi, quod nepos, & illum item, quod pronepos: hanc, quia filia, illam, quia neptis: hanc, quia frater, illum, quia ex fratre nepos: hanc, quia soror, illam, quia ex sorore neptem. Et quid recensere vniuersam cognationis seriem attineret? Aliam coniunctionis formam commentus est in super: cognatorum connubio interdicto, ad alienos nos eduxit, illos vicissim ad nos pellexit, & quos naturali necessitudine copulari non licet, hos nuptijs conglutinavit, integras saepe familias vnus nympha gratia conciliando, genus generi totum permisit. Ac ne tantum in rebus politicis, non item in Ecclesiasticis haec Primatus & vnitatis legem institutam dicas, audi etiam quid porro Chrysofostomus dicat. Obedite (inquit Apostolus) illis, qui vobis praepositi sunt. Malum quidem est, ubi nullus est Principatus, & multarum cladum haec res existit occasio, & confusio est turbationumque principum. Sicut enim si ex Choro ipsum Coriphaeum auferys, nequaquam modulatus chorus vel ordinatus existit: & phalanx militum, si ducem non habeat, nullo modo acies illa numero vel ordine procedit: & nauis, si gubernatore priuetur, pessimum eat necesse est: sic & gregi si Pastorem abstuleris, cunctus dispergetur & peribit.

Apost. 17. In 1 Cor. Hom. 34.

Capitulum humani generis.

Noluit Democratiam, sed Monarchiam. Sic Papa Christi vicem tenet, sed ut seruus.

Chrysofostomus, in Hebr. 13. Homel. 34.

Ne autem morbo huic medicinam esse factam putes, si plures simul in alijs atque alijs Ecclesijs constituantur Pastores: subiicit ibidem Chrysofostomus, Malum igitur est, ubi nullus est Principatus. Nisi ergo ipsi Pastores (cum praesertim & plurimi sint, & linguis, regionibusque distincti) sub certo Principatu alterius visibilis Pastoris degant: ei rationi, qua D. Chrysofostomus vitur, nullo modo satisfactum est. Nam si tot millia Pastorum, quot in Ecclesia sunt, Pastore summo, cui obediant, priuentur: nonne cum ipsi Pastores in varias haereses discedunt, necesse

Inter Pastores ipsos debet esse Principatus.

neceffe erit greges illis subiectos multo etiam magis diuelli, & dissipari? *Malum est igitur, ubi nullus est inter ipsos etiam Pastores Principatus.* Sicut autem cum de vna sola naui agitur, eam si gubernatore careat recte cum D. Chrysostomo perituram dicimus: eodem modo si classis nauium instruatur, ipsam classem dicimus multo magis perituram, si & illa certum ducem non habeat, cuius auctoritate in hanc illamue partem feratur, & cuius arbitrio vel pugnam ineat, vel declinet. Singulae autem Fidelium Ecclesie cum nauis vna, verum ipsa Catholica Ecclesia merito cum classe nauium comparatur. Quemadmodum igitur qui nec vnam nauim absque gubernatore incolumem fore dicit, multo magis intelligit, classem integram absque duce aut principe vno, cui pareat, saluam esse non posse: eodem profus modo qui nec singulas Ecclesias absque Pastoris alicuius Præsentia in recta fide atque vnitae contineri posse dicit, multo magis intelligit, totam Fidelium multitudinem, quæ per vniuersum orbem diffunditur, ab hæresibus & schismate immunem permanere non posse, præterquam si Pastorem vnum habeat, qui totius corporis Pastorumque omnium curam gerat.

Augustin de vera religio. ac. cap. 25.

Sapient. 10.

Rom. 5. 1. Cor. 15.

Hæc sæpius repetenda iudicavi, propterea quod non ignoro, Aduersarios nostros illa, quæ de Pastorum Principatu vel in Scripturis sanctis, vel in Patrum libris leguntur, ad particularem quamque Ecclesiam sic referre, vt nolint vniuerso Ecclesie corpori illis modis consuli, quibus consultum est singulis quibusque membris. Quasi verò Deus maiorem rationem totius Ecclesie non habeat, quam singularum eius partium. Quanto præclarius sentit D. Augustinus, cum diceret? *Deus non solum singulis hominibus quasi priuatum, sed vniuerso generi humano quasi publicè consulit.* Deus ergo in gratiam totius generis humani Principatum quendam naturalem ab initio instituit, & sic instituit, vt inde gubernandæ Ecclesie suæ exemplum peti vellet. Nam vt vnus erat omnium hominum pater, qui dictus est à Sapiente pater non paucorum hominum, sed pater orbis terrarum: sic vnus est omnium Fidelium Pastor Christus Iesus. *Adæ enim erat forma futuri. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de caelo celestis. Qualis terrenus, tales & terreni: & qualis celestis, tales & caelestes.* Iam verò quemadmodum moriente Adamo non perijt de terra gubernatio paterna aut Principatus ille naturalis, verum ad liberos Adæ, qui successerunt in ius paternum, pertransijt: idemque fuit primùm Seth, deinde Noë & Abraham cæteris mortalibus, quod Adam ipse futurus erat, si perpetuò vixisset: ad eandem rationem cum placuisset Christo, vt postquam visibiliter in hoc mundo præfuisset ex hoc mundo transiret ad Patrem, non perijt de genere humano visibilis præfectura vnius Pastoris. Verum licet Christus maneat Ecclesie suæ Caput in æternum, & ob eam rem longè superet veterem Adamum, tamen quia visibiliter & manifestè hoc officium iam non exercet, loco visibilis præsentie suæ, alium substituit, per quem Ecclesiam vsque in finem seculi administret. Loco spiritus Christi non dico quenquam substitutum, sed tantum loco visibilis præsentie eius. Spiritu enim adhuc nobiscum adest: visibili autem corporis sui ratione abest. Mirabilis sane est Deus in operibus suis, & sapientia mirabili cuncta disposuit.

Matth. 28.

1. Cor. 6. Ambros. ibidem Omnes ab vno.

Hic mundus est imago celestis Curie. Gal. 4.

Adam vnus omnium parens factus est, tum vt præterita imitaretur, tum vt futura præfiguraret. Præterita imitabatur, dum ea Monarchia, quæ in caelo præcesserat, in ipso exprimebatur. Futura verò præfigurabat, dum ea, quæ in Ecclesia quandoque futura erant, per ipsius originem & filiorum eius progressum adumbrata sunt. Ita vltimis prima, vltimaque primis, & media vtriusque respondent. *An ignoratis* (inquit Apostolus) *quoniam Sancti de mundo hoc iudicabunt? Ideo hunc mundum* (teste Ambrosio) *dixit, vt ostendat & alterum. Hic ergo mundus ad superioris similitudinem factus est. Vnde homo hic positus est, ad imaginem DEI factus, vt sicut in superiore mundo ab vno DEO sunt omnia, ita & in hoc ab vno homine omnes haberent originem. Hinc est vnde Moses in Deuteronomio: Cum diuideret* (inquit) *Altissimus Gentem, quem idmodum dispersit filios Adæ, statuit fines gentium secundum numerum Angelorum Dei. Quid tam apertum, hunc mundum superioris esse imaginem certa ex causis. Est enim & Hierusalè inferior, & illa superior, quam matrem nostram vocat idem Apostolus. Est & inferior Paradisus, in quo homo positus, mādatur, & vt operaretur, & vt custodiret, accepit. Est & ille celestis, in quo raptus Apostolus audiuit verba arcana.* Hæc Ambrosius. Quæ ego in eum finem protuli, vt appareret, tum magnam esse consensionem inter iura & caelorum, & naturæ, & Ecclesie, tum illa omnia iura vnius Præfecturam vbi que constituere. Transeamus iam à naturali hominum Monarchia, cui Ecclesiastica similis esse debet, ad illud Monarchie genus, quod ab ipsis hominibus secundum naturam institutum est, vt ab illa etiam Ecclesiastica Monarchia quoddam adminiculum petamus.

Monarchiam in gentibus regendis iure civili, gentium, & diuino receptam esse, cum interim non minus Ecclesiastico regimini, quam civili necessaria sit.

C A P V T XII.

Sequitur, vt queramus an hominum gubernatio iure gentium & civili recepta, non perinde etiam præferat Monarchiam cæteris omnibus gubernandi modis. Opradum sane fuerat, vt nemo relicta clementissima illa Patrum familiaris gubernatione, quam Deus per naturam ipsam instituit, ad aliam se contulisset. Verum quoniam post peccati corruptelam, cæcum est genus hominum, nec vnquam in vilo viuendi genere acquiescit: factum est, primùm vt Cain a domo sui patris discedens, habitaret in terra profugus, ciuitatemque, à se edificatam ex filij sui nomine Henochiam appellaret, vbi videlicet ipse gereret principatum à se excogitatum, postquam paternum iugum à Deo institutum exculsisset. Cuius exemplum Nemrod etiam, post Diluuium secutus, cepit esse potens, non in Domino, sed in terra, factusque est tam robustus venator, vt quædammodum insignia quæque Domini esse apud Hæbreos dicebantur, sic etiam ipse diceretur venator coram Domino, vnde Prouerbiū exiuit, *Quasi Nemrod robustus venator coram Domino.* Hic autem primus erat Rex in terra. *Principium enim regni eius Babylon.* Quamuis autem hoc regni constituendi principium eatenus à malo videatur esse, quatenus aut Cain, aut Nemrod à meliore alterius Principatu defecerunt: tamen hoc posito quod semel deficere voluerunt, magnum sane bonum generi humano ex hoc nouo gubernationis Regie modo creatum est. Factum quippe est, vt qui nolebant ministris Dei obedire, tamen sine omni obedientia non viuerent, sed obedirent saltem ei viro, in cuius Principatum ipsi consensissent. Ita per Dei prouidentiam effectum est, vt licet inordinata hominum ambitio præclarissimum ordinem diuinitus institutum violasset, in ordinem tamen alium inferiorem illum quidem, sed tamen etiam diuinum redigerentur. Nata est ergo in diebus Nemrod terrestris Monarchia. Sed cum alij quoque viri audaces & bellicosi eam rem animaduertissent, volebant & ipsi non amplius alteri subesse, verum alij in locis regnare, prout quisque multitudinis alicuius assensum ad eam rem conciliare potuit. Itaque cum plures iam reges in omnibus penè Urbibus existerent, eaque res humanum genus, quod in vna societate contineri totum debebat, nimium disungeret, atque in diuersa studia traheret: immanis Dei misericordia regnum Assyriorum in diebus Nini Regis excitauit, quod fines suos propagans, multa alia regna vniret atque inter se complecteretur. Successit postea huic Assyriorum Monarchie primò Persarum, deinde Græcorum, ac deniq. Romanorum Monarchia, sub cuius initio Christus nasci voluit. Ac quantum quidè bonum Orbis terrarum ex his Monarchijs prouenerit, tum ex Prophetia Danieli de iisdè reuelata, tum ex ijs, quæ antè ex Eusebio & Leone Papa in mediū protulimus, abundè intelligi potest. Sic enim ait Daniel ad Nabuchodonosor: *Tu Rex Regum es, & Deus caeli regnū, & fortitudinē, & Imperiū, & gloriā dedit tibi: & omnia, in quibus habitant filij hominum & bestie agri: volucres quoque caeli dedit in manu tua, & sub diuisione tua vniuersa constituit. Tu es ergo caput aureum. Et post te cōsurgēt Regnum aliud minus te: & regnū tertium aliud aureum, quod imperabit vniuersa terra. Et regnū quartum erit velut ferrum. Quomodo ferrum comminuit & domat omnia, sic comminuet & conteret omnia hæc. Et post: In diebus autem regnorum illorum, suscitabit Deus caeli Regnum, quod in æternū non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur: comminuet autem & consumet vniuersa regna hæc, & ipsum stabit in æternū. Secundum quod vidisti, quod abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & es, & argentum, & aurum: Deus magnus ostendit Regi, quæ ventura sunt postea, & verum est somnium, & fidelis interpretatio eius.*

Genes. 4.

Genes. 10.

Luc. 21.

Huius lib. c. 9.

Danielis, 2.

Matth. 18.

Hic autem duo præcipue notanda sunt: vnum, quod de Regnis potius, quam de vllis alijs Ciuiliū gubernationum generibus cura est Deo. De ijs enim rebus Prophetias maxime reuelat, quarum maximam rationem habet. Alterum verò, quod insigniter animaduerti velim, illud est: ista Regna, quæ Daniel prædicat, minora esse regno Christi: quod tamen Christi Regnum Ecclesia eius intelligitur esse. Quæ Christi Ecclesia, vt visibiliter in hoc mundo agit, etiam si ad caelestia & inuisibilia suspiret: sic non est dubitandum, quin visibilem caelestis quidem, sed tamen Regni formam in hoc mundo præ se ferat: verum de hac re postea. Cum igitur penè omnes per orbem nationes regibus quæque suis parerent, populus Dei eò tardius in regnum terrenum concessit, quò præclarius ad regni caelestis modum à spirituali

Pastore, quem Deus ei præfecerat, regebatur. Nunc illud in primis vigeo, Monarchiam omni generi hominum adeo fuisse non solum vtilem & opportunam, sed præterea necessariam, ut neq; Dei populus in sacris rebus villo vnquam tempore, nec ferè quidè in profanis vno caruerit Rectore ac Duce, quocunq; is nomine vocabatur. Nã si fortè post obitum Iosue, Dux qui præcederet in bello, defuerat (nam, qui præcederet in sacrificio atq; in alijs templi ceremonijs, nunquam defuit) mox aut ad oraculum Dei, aut ad consensum populi properatum est, ut Dux vnus constitueretur, sine quo neq; pax in exercitu proprio, neq; victoria de hoste sperari poterat. *Post mortem Iosue consulerunt filij Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet ante nos contra Chananeum, & erit Dux belli? Dixitq; Dominus: Iudas ascendet. Ecce tradidi terram in manus eius.* Et iterum: *Israelita surgentes venerunt in Domum Dei, hoc est, in Silo, consuleruntq; Dominum, atque dixerunt: Quis erit in exercitu nostro Princeps certaminis contra filios Benjamin? Quibus respondit Dominus: Iudas sit Dux vester.* Erat quidè singulis Tribubus sui Principes & Duces. Cæterum nisi Dominus nominatim designasset, cui nam potissimum totius rei summa committeretur, periculum erat, ne prius inter se de Principatu, quam cum hostibus de victoria dimicarent. Neq; verò quisquam facillè patitur Imperij confortem. Vnde Alexander Magnus Dario, cum is dimidium regni sui obtulisset, respondisse dicitur: Vnum Regnum nõ magis fert duos Reges, quam vnus mundus duos soles. Itaq; cum etiã D. Cyprianus vnici esse Deũ contenderet: *Ad Diuinum, inquit, Imperium etiam de terris mutuemur exemplum. Quando vnquã Regni societas aut cum fide cepit, aut sine errore desit? Sic I hebanorum germanitas rupta, & permanens regis dissidentibus etiam in morte discordia: & Romanos geminos vnun non capit regnum, quos vnun vteri cepit hospitium. Pompeius & Cæsar affines fuerunt, nec tamen necessitatis fœdus in amula potestate tenuerunt. Nec tu de homine mireris, cum in hoc omnis natura consentiat.* Et Cypriano Hieronymus assentiens, Imperator, inquit, vnus, Iudex vnus Prouincie. Roma vt condita est, duos fratres simul habere reges non potuit. In Rebecca vtero Esau & Iacob bella gesserunt. Nec aliter existimauit Augustinus: *Nõne quæuis, inquit, multitudo eodem vnus vincitur, quò magis in vnũ coit? Vnde ipsa coitio in vnun, cuneus nominatur, est, quasi cõcuneus.*

Quòd si tanta est necessitas vnus Ducis in bello, quòd aduersus carnè & sanguinè geritur, si tot modis vnitati & concordie ciuili, per vnus præfecturã consulitur: quòtò magis nos, qui nõ cum carne & sanguine, sed cū spiritibus tartareis, & cū principibus tenebrarum de fide ac spe dimicamus, vnus Ducis præsentia muniri debemus, vt ne vexillum diaboli transfigurãtis se in Angelum lucis, putemus esse vexillũ Christi. Etenim sponsa Christi à Salomone aciei castrorum ordinatã cõparatur, & ideo non minus Duce visibili in hac spiritali militia sua indiget, quàm olim populus Iudæorũ Duce aliquo in bellis externis indigebat. Semper igitur Dominũ rogare debemus, vt certũ Ducem, cuius vexillum in cõspectu nostro sit, nobis præbear, dũ in hoc mundo militamus. Ac sanè si quis dixerit, corporalia Israëlitarum bella, & singulos Duces bellorũ, figuram fuisse eorum, quæ nunc in Ecclesia Christi fiunt, non errabit: cum Paulus dicat, *omnia in figuram contigisse illis.* Plus dico: Visibiles & terrene Monarchie tũm cæteræ omnes, tũm potissimũ Romana, licet ob multas causas à Deo sint cõstitutæ, quas antè ex parte commemorauit: tamen ob nullam potius causam constitutæ sunt, quàm vt pacificũ iter Euangelio Christi præpararèt. Qua in re, vt Eusebij & Leonis testimonia, quæ antè posui, nũc omit-tã, ita elegãtissimè scribit Eucherius Lugdunẽsis Episcopus: *illa (inquit) externa omnia, id est, nationes & regna, putãtne ob aliud in ditionem ac ius cecidisse Romanum, & ob aliud magnam partem generis humani in vnun transisse populum, nisi vt facilius tanquam medicamentum per corpus vnun, ita per vnã gentem fides infusa penetraret, & vt capiti ingesta velociter se per membra diffunderet? Alioqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes ritibus linguisq; gentes, nec tam longè per nouorum semper graduum obiecta transisset. Denique B. Paulus per hunc eundem populum disteyminans fidẽ, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricum Euangelio Christi cuncta replese. Quando autem istud inter nationes, aut multitudine innumeras, aut immanitate barbaras extitit isse? Inde est, quòd nunc terra à Solis ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quòd ad vitã omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thraci, fidem Libys, fidem Syris, fidem recepat Hispaniis: Magnum ergo ex hoc diuinã pietatis argumentum est, quòd sub Cæsare Octauio, cum vtiq; Romana possessio verticè tenuit, tunc se Deus terris dedit. Itaq; vt tua apud te profetã, cum ab ortu regnũ huius centesimũ & octogesimũ quintus ferè supra mille simũ veritatur annus, quicquid vel sub illa dominatione regũ vetusta, vel sub illa deinde gemina administratione Consulũ Roman. accessit Imperio, omnia Christi aduentui preparata, & diffundẽ de fidei prouisa, potest, si quis est idoneus assertor, ostẽdere.*

Quòd

Iudicum 1.

Iud. 20.

Tom. 1. Epi. stol. 4.

Lib. 2. de ordine.

Cantic. 6.

1. Cor. 10.

In Epist. ad Valerianũ.

Rom. 15.

Quòd si Monarchie ciuiles tantum vtilitatis Euangelio propagando attulerunt, idq; quoniam per illas multi populi sunt in vnã gentem redacti & collecti: quòtò magis necessarius est nunc aliquis Pastorum Princeps, qui eosdem populos in tam diuersis Prouincijs degentes in vnitatem vnus ouilis & semel constituat, & semper conseruet? Nam si Monarchia ciuili, quæ foris constituta est, tantum Ecclesie profuit, dum viam Euangelio prædicando per aliarum gentium concordiam patefecit: quòtò magis Monarchia Ecclesiastica, quæ ipsũ corpus Ecclesie intus vegetat & nutrit, eidem Ecclesie ad concordiam domi stabiendam proderit? Sed nunc relicta & naturali gubernatione, & ea quæ secundum naturam maximè est, ad eam Reipublice formam accedamus, quæ ab ipso Deo in Ecclesia ipsius instituta est.

ARGVMENTVM Libri Quarti.

HTSI tota Dei Ecclesia verè vna est, quia & ab vno Deo est constituta, & vnico eius Spiritu conseruatur, & in eiusdem summi boni æterna fruitione acquiescit: tamen cum alia sit Angelorum, aliãque hominum natura, & ij vtrique non statim à creatione sua Deum facie ad faciem viderint, sed prius probati fuerint, quàm ad contemplan-dam Dei Maiestatem admitterentur, cumq; homines pro varia temporum occasione aliter sub Lege Nature, aliterq; sub Mosaica vixerint: Ecclesiam Christi cum singulis & Angelorum & hominum degendi modis ita conseram, vt vbique vnus Primatum diuinitus institutum, & à Prophetis vnice commendatum fuisse declaraturus sim, eademque opera ostensurus, eandem regimini rationem in Ecclesia Christi collocandam fuisse.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesie, LIBER QVARTVS.

Inter Angelos, cum ab initio crearentur, vnun extitisse Principem, qui postea, vt Sancti Patres ex diuinis Scripturis collegerunt, defecit à Deo, eandemque esse nunc Ecclesie Christi conditionem, quæ Angelorum ab initio fuerit, nisi quòd Christus pro nostri Principis fide rogauit, vt ea non deficeret.

CAPVT I.

RLACVIT Deo, qui Spiritus est, & in Spiritu coli vult, de nihilo quosdã Spiritus purissimos mox ab ipso mundi exordio creare, qui luminis & claritatis diuina non ita multò post (si tamen in veritate persistere) participes redderetur. De quorum cõditione & agendi modo antequã aliqui ex illis beati fierent, et si nihil in Scripturis diuinis satis perspicuè dictũ videatur: tamè multi Prophetæ & Apostoli quasi aliud agentes scripserunt multa, ex quibus viri sancti diuinitus inspirati, quædam ad Angelorũ conditione pertinentia in vnun collegerunt. Quorum ego vt ingenium admiror, industriã laudo, fidem suspicio: sic argumenta & collectiones in hoc genere maximi quidem, non tamen pluris facio, quàm vt intra limites humanæ autoritatis (à qua tamen recedendum facillè non sit) eas hac in re consistere existimem. Neque enim puto, illum vnus Angeli supra cæteros Principatum, de quo nunc ago, tam clarè aut in Scripturis proponi, aut ab Ecclesia hætenus definitum esse: vt hæreticus, aut infidelis haberi debeat, si quis contradixerit. Sed tamen qui ex altera parte id contemnet, quòd ex diuinæ Scripturæ autoritate per ingenia grauissima, tanto fidei & charitatis dono exulta, conclusum fuerit: eum puto non instar magistrũ sui mitem esse aut humilem, sed inani superbie typho temerè inflari.

Ioan. 4.

Ioan. 8.

Iob 40.

Isai. 14.

Ezech. 28.

Ephes. 3.

Matth. 23.

Ego autem

Ego autem cum in omni rerum vniuersitate, atque etiam in singulis penè rerum generibus Principatum quendam diuinitus institutum esse demonstrare conatus sum, non potui in Angelica natura hunc ipsum Principatum non inuestigare.

Ephes. 3.

D. Paulus scribens ad Ephesios, ait, se impetrandæ cuiusdam rei gratia genua flexisse ad Dominum nostrum Iesu Christi Patrem, ex quo (inquit) omnis paternitas in cælis & in terra nominatur. Quod autem Latinus interpres vocauit paternitatem, posset etiam verti familia, tribus, aut cognatio. Sed interpres ad nomen æterni Patris alludit, ut ex Iesu Christi Patre omnem paternitatem, siue que in cælo, siue que in terra est, nominari diceret. nominatur enim à patre paternitas. Nec erat cur Erasmus ex ista interpretatione sententiam Pauli perijisse diceret, aut etiam cur D. Thomam Aquinatem notaret ob ea, quæ de paternitate in Angelis existente inquirunt. Nam Theophylactus vir doctissimus atq; etiã natione Græcus, in hunc ipsum locum scripsit, πατρις, quo verbo Apostolus est vsus, à patrũ nomine appellatus. Quo igitur pacto quod à patre deducitur, significatiuis veritas, quàm per nomẽ paternitatis? adeo ut D. Hieronymus dicat: πατρις Latinè paternitatẽ interpretatur, cum ex vna radice multa generis turba diffunditur. Qui etiam sensum Pauli reddens: Solus pater (inquit) prestat ceteris, ut patres esse dicantur. De terrenis cælestia contemplantur. Adam (quem primum plasmauit Deus, & Creator ipsius & Pater sui) cerie Deo Patri scit se debere, quod substitit. Rursum hi qui geniti sunt ex Adam, patrem illum intelligunt, ex quo orti sunt. Vnde & in Euangelio secundum Lucam cum paulatim à Christo, David & Abraham retrosum esset generatio supputata, ad extremum Scriptura ait, filij Seth, filij Adam filij Dei: ut paternitatis in terra vocabulum à Deo primum esse demonstraret. Queritur verò, quam ob causam & in cælis ab eo omnis paternitas appelletur. Quomodo nos qui non sumus de genere Abraham, si fidem illius habuerimus, filij vocamur Abraham, Patriarchas quoque & Prophetas (si tamen nos ab eis peccata non separem) nostros patres dicimus: ita puto Angelos ceterosq; Virtutes habere Principes sui generis in cælestibus, quos patres gaudeant appellare. Archangelus enim nisi Angelorum dici non potest, & Dominatio, & Principatus, & Potestas, nisi inferiores subditos habeant, non vocantur. Licuit ergo D. Hieronymo paternitatem inter Angelos & inquirere, & inuenire: & D. Thomæ Aquinati hoc ipsum inquirere non licuit, nisi mox audiat ab Erasmo: Thomas Aquinas vocem, vnde quæstionem omnem elicit, non intellexit? At qui, ò bone vir, nec aliud in hac re inuestigauit, nec aliud respondit D. Thomas, quàm vel D. Hieronymus, vel D. Chrysostomus. Vnde igitur scis, Thomã non intellexisse illam vocem, vnde quæstionem elicit? An vocem satis perfectè nõ intellexit, qui re voce significatam eodem modo explicauit, quo doctissimi quique tum ex Græcis, tum ex Latinis Patribus eandem intellexerunt, atque explicarunt? Hieronymus igitur putauit, paternitatem illam, quæ in cælo est, ita intelligi, vt Angeli, qui sunt alijs superiores, patres inferiorum dicantur: quod etiam ipsum nomen Archangelorum, Principatum, Potestatum, & Dominationum significat. Omnia enim illa nomina referuntur ad aliud, cui dominetur & præfint, quæ admodum pater suæ familiæ dominari solet. Chrysostomus etiam quærens, que sint ista paternæ cognationes: In hoc seculo (inquit) paternæ cognationes sunt generationes: in cælis verò, cognationes vocat Ordines ac familias cælestes. Sunt igitur familiæ quædam Angelorum. In omni verò familia ac Tribu vnus est velut paterfamilias, & Princeps illius Tribus. Iam hos patres omnium doctissimos plerique alij tam Latini quàm Græci imitati, tradiderunt Paulum hoc in loco significasse, quædam esse Angelorum familias & cognationes, non quidem per carnis, & sanguinis generationem propagatas (nam neque hoc D. Thomas sensit) verum ita dispositas, vt non temerè ac fortuito facti, sed ordine quodam certo procreati sint Angeli, cuius ordinis rationem homines melius intelligere non possunt, quàm per nomen Paternitatis. Quemadmodum enim videmus, maximam illam hominum multitudinem, quæ iam diu in mundo extitit, non simul productam, sed ab vno principio primum exortam, ac deinde in plures familias per patrum diuersorum generationes esse diffusam: sic in productione Angelorum talis procreandi modus à Patre omnium obseruatus intelligi potest, vt etiã si omnes Angeli eodem tempore conditi sint, alius tamen alio dignior, atque ob id prior etiam esset per naturam: donec ad vnũ accederetur omnium omnino primum, hoc est, dignissimum, qui ob eã causam Pater ac Princeps omnium Angelorum censeri posset. Sic nimirum omnis paternitas, tam in cælis, quàm in terris à Patre Iesu Christi aptè nominatur. Ac de Patre quidem cælesti constat, eum ita esse Patrem Filij sui, vt quanquam Filius tempore postèrior Patre non fuerit, nec in substantia minor: sit tamen à Patre suo, tanquam à principio, à quo ab æterno generatus est. Nam & eo modo Græci Doctores intellexerunt illud: Pater maior me est. Atque vt Filius rectè à Patre esse creditur,

Erasmi temeritas.

Theophylactus in 3. ad Ephes.

In libro aduersus Heluidiũ, & in 3. e. Epist. ad Ephes. Deus pater Adæ. Luc. 3.

Paternitas in terris.

Paternitas in cælis.

Erasmus in Annotat.

In epist. ad Ephes. Hom. 7.

Vide Hieronimum & Theophyl.

creditur, licet nec illo sit minor, nec iunior: sic nihil obest, quin aliqui Angeli ab alijs velut à patribus suis, ac ij deinde omnes ab vno Angelo velut ab omnium Principe dependeant, quicumque sit ille nexus spiritalis, quo in vnum colligantur. Nam si nec in simplicissima Dei essentia ordo Personarum deest, cum cætera creatura, quæ rationis participes sunt, ac præsertim spirituales & dignissimæ quæque ad similitudinem & imaginem Trinitatis factæ sunt: magna ratione ducimur, vt etiam in Angelis ordinem quendam velut cuiusdam communis originis seu paternitatis esse putemus, iuxta quem sic omnes Angeli ab vno sui generis Principe in gradu creationis suæ dependeant, quemadmodum Filius & Spiritus sanctus à Patre, velut ab vno principio sunt. Nam cum & in Trinitate ab vno principio reliquæ duæ personæ existat, & in hominibus omnes ab vno procreentur, Angeli verò propius ad imaginem Trinitatis per naturam accedant, quàm homines: plusquàm probabile est, inter Angelos etiam vnum Principem extitisse, qui tanta fuerit dignitate præditus, vt omnibus emeretur, omniumq; primus & supremus merito appellandus esset.

Ioan. 1. & 14. Vide epist. Alæ alexandri apud Theodoretum lib. 1. cap. 4.

Certè quidem Tatianus Iustini Martyris Discipulus in Oratione, quam contra Græcos edidit, sic habet: Angelus ille primogenitus in Daemonem mutatur, & alij phantasmata eius securi, Daemonum exercitui deputantur, & propter arbitrij libertatẽ stultitia suæ permittuntur. Fuisse igitur Angelum aliquem primogenitũ existimauit. Vnde etiam D. Gregorius in hunc modum scripsit: Ipsi Angelo, qui primus est conditus, per Prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis plenus sapientia, & perfectus decere, in delicijs paradisi Dei fuisti. Vbi notandum est, quod non ad similitudinem Dei factus, sed signaculum similitudinis dicitur, ut quò in eo subtilior est natura, eò in illo imago Dei similis insinuetur expressa. Et post: Dum cunctis agminibus Angelorum prelatus est, ex eorum comparatione clarior fuit. Illum igitur Angelum, qui postea tanquam fulgur è cælo cecidit, D. Gregorius ab initio cunctis agminibus Angelorum putat fuisse prælatum. Nec sanè id ipsum ratione caret. Quò enim maiora dona primus Angelorum acceperat, eò citius à Dei obedientia illum defecisse, verisimile est, postquàm semel propriæ naturæ excellentiam contèplatus, non Deo, sed sibi eius rei gloriam attribuisset. Inittum quippe omni peccati superbia ob id vocatur, quoniã diabolus, qui primus peccauit, per mentis elationem Deo subesse recusaui. Iam verò superbiæ fomes malis ingenijs est Principatus. Vnde Apostolus vetat Neophytum fieri Episcopum, ne in superbiã elatus, in iudicium incidat Diaboli. Ex quibus Apostoli verbis colligere licet, Diabolum ob id cecidisse, quòd dum adhuc Neophytus, id est, recens creatus erat, alijs spiritibus digniorem se vidēs, Deum etiam ipsum, non modò cæteros omnes, contempfit. Ne igitur Episcopus, qui in sua Ecclesia semper primus est habitus, eadem sui Primatus occasione, quæ Diabolum decepit, in superbiã elatus, in eandem cum Diabolo damnationem incideret: Apostolus prohibet, eum ex his eligi, qui nuper ad fidẽ conuersi essent. Rectè igitur, opinor, ex his Pauli verbis conijcimus, inter Angelos, dum adhuc Neophyti essent, fuisse vnũ aliquẽ velut Episcopũ, id est, maximum, & dignissimum, cui superbia causa fuit vt caderet. Quid quòd non facile vllis, nedum tot spiritibus persuasisset, vt à Creatoris sui obedientia se subduceret, atque ei adhæresceret, nisi omnium Princeps extitisset? Si enim alius quispiã ex Angelis maior illo & dignior in veritate perstitisset, ceteri Angeli duplicem causam habuissent, cur istum nõ sectarentur. Vnam, quia conditore suum & Dominum cuiusque socio & æquali anteponeere debebant: alteram, quia inter ipsos viderent alium digniorẽ, cui potius obediendum esset, quàm nescio cui minus digno. Nunc autem dum nec faciem Dei Patris, adhuc igne tentationis probati, clarè contemplantur, nec etiam alium inter se digniorem illo viderent, qui per superbiã cœpit deficere atque apostatate à Deo: factum est, vt multi Angeli abutentes proprii arbitrij libertate, non ea, quæ per fidem reuelebantur, sed quæ per naturam ob oculos mentis ipsorum posita erant, intuetes, mallent eum, qui coram pulcherrimus erat, in perpetuum Principem absque vlla reuocatione eligere, quàm visionem Dei, quæ nondum illis concessa erat, per patientiam expectare. Quibus constitutis, non miramur, Satanam ita cecidisse de cælo, tanquam fulgur, vt cauda eius tertiam partem stellarum cæli secũ traheret. Ipse enim Diabolus (inquit B. Thomas) cum primò esset omnibus excellentior, vidēs suam naturalem excellentiam, superbiuit. Multi autem ex alijs videntes eum tam excellentem, consenserunt eius superbiã, & ei adhæserunt. Hinc legimus in Euãgelio, æternum ignem paratum esse Diabolo & Angelis eius. Et in Apocalypsi maligni spiritus vocatur Angelus Draconis, id est, Diaboli, nõ quòd eius fuerint creatione, sed tantum voluntatis propriæ subiectione. Nunquam autem se Diabolo subiecissent, nisi eum natura ipsis digniorem conspexissent. Imò Isidorus Hispalensis Episcopus ne Diabolum quidem ipsum putat vlla re magis inci-

Tatianus.

Homilia 24. in Euangel. Ezech. 28.

Luc. 10.

Eccles. 10.

1. Tim. 3.

Vide Theodoretum in diuin. Decretorum epitome.

Apocalyp. 12. & ibidẽ D. Thomas.

Math. 25.

Cap. 12.

Quis incipit

Isidorus de summo bo- no. li. 1. c. 12.

Job. 40.

In Tom. 7. operum Hieronymi.

Tom. 3. Epistol. 146.

Isaia 14.

De Ciuitate Dei. lib. 11. cap. 15.

Cyillus in ca. 14. Isaie.

Ezech. 23.

Hieronymus in cap. 23. Ezechielis. Gregorius in 40. cap. Job. lib. 32. c. 18.

Isaie 55. Vnus Angelus eminentior alijs. Ezech. 31.

Praelatus ceteris.

Sine comparatione. Ezech. 28. Signaculum similitudinis Dei.

Primatus Angelii. Nouem ordines Angelorum.

gis incitatum vt peccaret,quam ex Primatu suo: Dum (inquit) apostata Angelus ad noxiem Angelicorum ordinum comparationem, se clariorem cunctis aspexit, confestim inuinit, & cor suum ad superbiam eleuauit. Et paulo ante: Primatum habuisse inter Angelos Diabolum constat excellentia prelationis: ex qua fiducia cecidit, ita vt sine reparatione laboretur.

Ac ne quis dicat, vel Isidorus, vel ceteros Patres hanc absque diuini verbi autoritate docere, audiat etiam quibus Scripturis ad eam sententiam adducti sint. Ab Isidoro incipiamus, quoniam is iam est in manibus. Ante omnem (inquit) creationem Angelorum, diabolus conditus est, sicut scriptum est: Ipse est principium viarum Dei. Primus enim creatus exiit ordinis Prelatione, non temporis quantitate. Illud igitur propheticum, quod apud Job perscriptum est (Ipse est principium viarum Dei) citatur a Sanctis, velut in eo verbo Diabolus vocetur principium viarum, id est, operum Dei. Extat verò Commentarius in eundem Prophetam sub D. Hieronymi, atque etiam sub venerabilis Bedæ nomine, in quo ita legimus. Diabolus inter ceteras creaturas primus a Deo est conditus, & inde dictum est: Ipse principium est viarum Domini. Nam in Ezechiele Propheta in capite lapidum ignitorum refertur, quod primus fuerit omnium Angelorum, & corona in manu Domini. Hæc ibi. Ac sanè D. Hieronymus Diabolum per Behemoth intelligendū esse tradit in eo opere, quod ad Damasum Papam de filio prodigo scripsit. Eodem pertinet, quod Isaias de Lucifero, qui mane oriebatur, scribit. Omnium enim qui vspiam ferè scripserunt confensu, illa Isaiæ verba ita referuntur ad Regem Babyloniae, vt interim mores & ingenium Diaboli depingant. Ille enim est, qui dicebat in corde suo: Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo. Sub figurata persona Principis Babylonia (inquit Augustinus) Diabolum notat. Idem etiam sentit de altero loco Ezechielis, quem mox proferam, non solum Augustinus, verum etiam Hieronymus, & Theodoretus in Epitome diuinorum Decretorum. Cyrillus autem refert, Draconem, hoc est, Diabolum insignem inter Angelos, & superis Potestatibus spectabilem extitisse, omniaque illa, quæ Isaias de Rege Babylonia dixit, valde merito in Diabolum cadere. Cum igitur Isaias Diabolum vocet Luciferum, qui mane oriebatur, videtur significasse, quod vt Lucifer inter stellas, sic etiam Diabolus inter spiritus Angelicos primas tenuerit. Ezechiel verò eiusdem spiritus excellentem ab initio Primatum in figurâ Tyrrij regis ita depingit: Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore in delicijs Paradisi Dei fuisti. Tu Cherub extensus & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulasti, perfectus in vis tuis a die conditionis tuae donec inuenta est iniquitas in te. Quo sermone demonstrat (inquit Hieronymus) ad hominem urbis Tyria Principem hac pertinere non posse, sed ad sanctam quondam & precipuam fortitudinem, quæ urbis Tyria Princeps posita sit. Iam verò D. Gregorius interpretans hæc verba (Ipse est principium viarum Dei) totam hanc rem hoc modo concludit: Quid vias Dei, nisi eius actiones accipimus, de quibus per Prophetam dicit: Non enim sunt via mea, sicut via vestre. Eius principium viarum Dei Behemoth dicitur, quia nimirum cum cuncta creans ageret, hunc primatum condidit, quem reliquis Angelis eminentiorem fecit. Huius Primatus eminentiam conspiciit Propheta, cum dicit: Cedri non fuerunt altiores illo in Paradiso Dei, abietes non adæquauerunt summitatem eius, platani non fuerunt æque frondibus illius. Omne lignum Paradisi Dei non est assimilatum illi, & pulchritudini eius, quoniam speciosum fecit eum in multis condensis frondibus. Qui nãque accipi in cedris, abietibus, & platani possunt, nisi illa virtutum celestium proceræ altitudinis agmina in æterna letitia viriditate plantata? Quæ quãuis excelsa sint condita, huic tamen nec prelata sunt, nec æquata. Qui speciosus factus in multis condensissq; frondibus esse dicitur, quia prelatum ceteris legionibus tanta illum species pulchriorem reddidit, quanta & supposita Angelorum multitudo decorauit. Ista arbor in Paradiso Dei tot quasi condensas frondes habuit, quot sub se positas superiorum Spirituum legiones attendit. Qui idcirco peccans sine venia damnatus est, quia magnus sine comparatione creatus fuerat. Hinc ei rursum per Prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis Dei, plenus sapientia, & perfectus decore, in delicijs Paradisi Dei fuisti. Multa enim de eius magnitudine locutus, primo verbo cuncta complexus est. Quid namque boni non habuit, si signaculum Dei similitudinis fuit? De sigillo quippe annuli talis similitudo imaginatiter exprimitur, qualis in sigillo eodem essentialiter habetur. Et licet homo ad similitudinem Dei creatus sit, Angelo tamen quasi maius aliquid tribuens, non eum ad similitudinem Dei conditum, sed ipsum signaculum Dei similitudinis dicit, vt quod subtilior est in natura, eò in illo similitudo Dei plenius credatur expressa. Hinc est, quod Primatus eius potèntiam adhuc insinuans idem Propheta subiungit: Omnis lapis pretiosus operimentum tuum. Sardius & Topazius, & Iaspis, & Chrysolithus, Onyx, & Beryllus, Sapphirus, Carbunculus, & Smaragdus. Nouem dicit genera lapidum, quia nimirum nouem sunt Ordines Angelorum. Nam cum per ipsa sacra eloquia Angelii,

Angeli, Archangeli, Throni, Dominationes, Virtutes, Principatus, Potestates, Cherubin, & Seraphin, aperta narratione memorantur: quanta sui superiorum ciuium distinctiones, ostenditur. Quibus tamen Behemoth iste opertus fuisse describitur, quia eos quasi vestem ad ornatum suum habuit: quorum dum claritatem transenderet, ex eorum comparatione clarior fuit. Deniq; Petrus apud Clemētem ita loquens introducit: Deus cum fecisset mundum, tanquam vniuersitatis Dominus singulis quibusque creaturis Principes statuit. Statuit ergo Angelis Angelū Principem, & Spiritibus Spiritum.

Ex his, quæ iam diximus abundè liquet, Spiritus Angelicos ita fuisse conditos ab initio, vt vnus ceteris omnibus emereret, ac velut Lucifer quidam esset, principiumq; viarum seu operum Domini. Vnde intelligimus, Deum voluisse creaturas rationis compotes, non tantum à seipso, verum etiam sub se, ab aliquo alio, qui eiusdem cum ipsis creaturis conditionis esset, regi ac gubernari. Christus verò à veteri peccati statu ad nouitatem vitæ nos vocas, instaurauit omnia, sicut à Deo creata erant à principio, & ob eam causam putandus est Ecclesiam militantem regere, non solum per seipsum, verum etiam per alium sub se, qui eiusdem cum Ecclesia conditionis exiit: qui visibilis videlicet & mortalis sit, prout Ecclesia mortalis adhuc est, & oculis mortalium exposita. Ac neque parua est inter Angelorum primam creationem, ac nostrā hodie conditionem similitudo. Quemadmodum enim Angeli, cum crearentur, non mox ad contemplandam Dei faciem assumpti sunt, (alioqui tantam Domini gloriam nec potuissent quidem contemneret) sed suo arbitrio ad tempus aliquod relictī, partim perstiterunt in veritate, partim declinauerunt ad mendacium: sic homines per Christi gratiam iustificati, non statim æterna beatitudine fruuntur, sed in eo statu degunt, vt per fidem, non per speciem ambulantes, partim stent, partim verò cadant. Itaque cum hæc vita tempus probationis nostræ sit, non minus credendum est, vnū aliquem peregrinationis nostræ ducem à Christo constitutū esse, quàm Angelorum Ordines vnū suæ naturæ Principem, dum adhuc de futura gloria decertarent, acceperunt: Præsertim cum is Dux & Princeps longè magis necessarius nobis hodie sit, quàm olim fuerit Angelis. Nam & nostra natura minus digna est, quàm Angelica, & pronitas ad peccandum eò maior in nobis est, quod & grauius ab ipso diabolo tentamur, & diutius in peccato versati sumus, fomitemque peccati nobiscum perpetuò circumferimus. Nec ad rem pertinet, quod primus ille Angelus auctor nonnullis fuit, vt à Dei obedientia descicerent. Etenim neque ille ad eum finem, sed potius ad decus & ornamentum naturæ Angelicæ à Deo ceteris præpositus est: neque idem in Ecclesia timeri potest, cum Christus ipse orauerit pro fide Petri, vt ea non desciceret, sed iusserit vt is aliquando conuersus, confirmet fratres suos. Licet igitur Successor Petri, quoad suam ipsius personam, ab æterna salute non minus quàm Princeps Angelorum possit excidere: tamen propter Christi orationem, & Ecclesie salutem, confirmator fratrum, non subuersor constitutus est. Ac nostra quidem conditio primæ Angelorum conditioni ad hunc modum respondet.

¶ Ecclesiam militantem, quæ est Ciuitas noua de cælo descendens, ab vno visibili Pastorum Principe in hac vita regendam esse, quemadmodum triumphans Angelorum Ecclesia ab vno Deo, quem facie ad faciem videt, in cælis gubernatur.

C A P V T II.

Postquam ille Angelorum Princeps in veritate stare desit, & tanquam fulgur de cælo cū suis turmis decidit: ceteri spiritus, qui manserunt in veritate Dei, ad eam felicitatem translati sunt, vt faciem substantiamque Dei Patris in cælo viderent, æternamque eius sapientiam & bonitatem perpetuò contemplerentur. Nec tamen propterea vel confusa in illis est naturæ prioris dignitas, vel eadem gratiæ dona omnibus ex æquo sunt collata. Si enim ordo tam præclara est res, vt nec mala (quæ neque fecit, neque diligit Deus) præter ordinem sint, ipsumq; ordinem Deus in ijs diligit: quanto minus bona illa, quæ fecit Deus, quæque (vt pote à seipso facta) vehementer diligit, ordinis expertia esse permittuntur? Ac sunt quidem in cælo Angelorum per multa millia, vel ipso Daniele attestante, quod millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. Porro inter hos tot Angelos, ordinem quoque aliquem ipsorum naturæ congruentè existere, inde clarissimè constat, quod cum omnes administratorij spiritus sint, ex eoque Angeli seu nuncij appellentur: tamen Apostolus Paulus Archangelum nominat, cum ait, in voce

Lib. 1. recõ. gitionū Clementis. Rufino interprete.

Job. 40.

Matth. 19.

Ioan. 3.

2. Cor. 3.

Luc. 22.

Ioan. 3. Luc. 10.

Matth. 18.

Vide Augustinum lib. 1. & 2. de ordine.

Daniel. 7.

Hebr. 1.

1. Theſſal. 1. In ſas in Epi ſtol. Baſilius in e- piſt. 141. Nazianze- nus in fan- ctum Bapti- ſima. Pſal. 98. Laic. 6.

Ad Trallia- nos Epiſt. 2.

Dionyſius de celeſti Hierarch. cap. 6.

Athanaſ. de cõmuni ef- ſentia Patris & Filij pro- ce ſiam.

Gregor. lib. 4. in diſt. 13. Epiſt. 32.

1. Cor. 15.

Galat. 4.

ait, in voce Archangeli Dominum de cælo deſcenſurum: & Iudas Michælem Archangelum cum Dia- bolo altercatum eſſe dicit de Moysi corpore. Scimus nihil eſſe aliud Archangelum, quam eum qui cæteris Angelis maior ſit. Vnde tũ Magnus Baſilius unum Angelum maiorem eſſe dicit, tũ Gregorius Nazianzenus claſſes ordinesq; Angelorum agnoſcit. Præterea quando Paulus, Thronos, Dominationes, Principatus, Poſtatesq; diſtinguit, & quando regius Propheta Cherubim, Moyses autem atque Iſaias Seraphim nominant: vtique omnes hi per varias Angelorum appel- lationes docent, eſſe quaſdam Angelorum claſſes atque ordines in cælo. Neque enim ditin- guerentur tot nominibus, ſi ratione aliqua inter ſe non differrent. Poſtremo, quoties Deus in Scripturis appellatur Dominus Sabaorb, hoc eſt, exercituum: toties ordinatiſſima multitudo Angelorum in cælo nobis inſinuatur, qui tanquam acies in exercitu ſub certis Decurionibus, Quinquagenarijs, Centurionibus, Tribunis, in claſſes atque ordines diſtinguantur. Vnde B. Ignatius: Non quemadmodum vincit ſum, ita cæleſtia intelligere poſſum, Angelicos ordines, Ar- changelorum & exercituum diuerſitates, Virtutum, & Dominationum diſſerentias, Thronorũ & Po- teſtatũ diſtantiã, eorum magnificentias, Cherubin & Seraphim excellentias, ſpiritus ſublimitatem, Domini regnum, & præter hæc omnia, omnipotentis Dei incomparabilitatem. Dionyſius verò ex Apoſtolica doctrina nouit eſſe Angelorum ordines accepit, eoſq; in tres ſanctos Principatus (quos Hierarchias vocat) diſtingui tradit. Cumque ſingulæ Hierarchiæ externis choris, hoc eſt, ex primis, medijs & infimis quibusdam ordinibus conſtant, prima Hierarchia ſic à ſolo Deo abſq; vlla re alia interiecta illuminatur & perficitur, vt ipſa iterum mediam Hierarchiam, media ve- rò infimam illuminet, omni que ſalutari myſteriorum cognitione imbuat. Infima verò Hierar- chia hominibus nunciat ea, quæ Dei ſunt, nõ quidẽ omnia paſim omnibus, ſed maxima quæq; præcipuis Patriarchis, aut Prophetis, vt ruruſum illi alijs hominibus, qui eius rei capaces ſunt, eadem exponant, atque interpretentur. Atque in his rebus cum Dionyſio conſentit etiã Ma- gnus Athanaſius. Ita ab ingenito Patre, per genitum Verbum, in Spiritu ſancto, qui ab vtroq; velut ab vno principio procedit, primũ ad Seraphim, Cherubim, ac Thronos: deinde per hos ipſos ad Dominationes, Virtutes, ac Poſtates: inde autem ad Principatus, Archangelos, atq; Angelos: denique per iſtos ad homines ea cognitio deſertur, qua & purgamur ab incientia, & inuimur neceſſaria doctrina, & ſalutari Myſteriorum ſcientia perficimur.

Ac fanẽ ſi etiam in ſimpliciſſima Trinitatis eſſentia ordo quidã perſpicitur, ſi Pater à nullo, Filius autem à Patre generatur, Spiritus verò ſanctus à Patre ſilioque velut ab vno principio procedit: quis poſtea mirabitur, ſi & Dominationes Seraphinorum claſſi, & Principatus Do- minationum choro ſic ſubiiciuntur, vt à ſuperioribus per media quadam interiecta vſque ad infimos gradus ritẽ omnia ordineque perueniant? Mirarer potius, ſi omnia non imitarentur & id principium, à quo profluxerunt, & eum finem, ad quem tendunt. Præclare igitur D. Gre- gorius ait: Ad hoc diuina diſperſiones prouiſo gradus diuerſos & ordines conſtituit eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiam minores potioribus exhiberem, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordia fieret ex diuerſitate contextio, & recte officiorum gereretur adminiſtratio ſingulorũ. Neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſuſſistere, niſi huiusmodi magnus eam differentia ordo ſeruaret. Quia verò quæque creatura in vna eadẽq; quaſitate gubernari, vel viuere non poſſet: cæ- leſtium militarium exemplar nos inſtruit: quia dum ſunt Angeli, ſunt Archangeli, liquet quòd nõ æqua- les ſunt, ſed in poſtate & ordine, ſicuti noſtri, diſſerunt vnus ab altero. Illud ergo certum eſt, & eſſe maximam Angelorum multitudinem in cælo, & eſſe inter eos quoddã ſacrã Præſecturæ ge- nus ipſorum naturæ conueniens, & quocunque modo inter ſe vel per claſſes diſtinguatur, vel per Principatus in vnum iterum coeant, omnes omnino vni Deo velut auctori ſummo parere: vt hoc modo tota cæleſtis Curia & varijs Angelorum ordinibus repleatur, & cuiq; ordini ſua quædam particularis vno concedatur, & illi omnes in vno Capite primò conueniant, qui eſt Deus benedictus in ſecula. Sed vt antequam iſdem Spiritus diuinæ gloriæ participes effecti erãt, alium Principem ſuæ naturæ conditioniſq; ſupra ſe agnouerunt: ſic nos, & dum faciẽ Dei clarẽ non videmus, noſtræ naturæ conditioniſque vnum aliquem principem agnoſcere debemus, & vbi ſemel Dei faciẽm viderimus, ab illo mortali Principe, ſub quo nunc agimus, liberabimur, & æterno vnus Dei Principatu clarifiſimè fruemur. Poſtquam enim Chriſtus tradiderit regnum Deo & Patri, cum euacauerit omnem Principatum, & Poſtatem, & Virtutem: tunc & ipſe Filius, (ſecũdũ eam naturam, qua cõmunicat cum Eccleſia, quæ Filij corpus & ſponſa eſt) ſubiicie- tur ei, qui ſubiicit ſibi omnia. Interim verò dum Eccleſia in terris agit, quod in ſe eſt, imitari atq; exprimere debet cæleſtem illam Hieruſalem, quæ eſt mater noſtra, præſertim cum ad illius ex- emplar

emplar velut in monte oſenſum noſter cætus ab initio conformatus ſit. Nihil enim eſt aliud Ci- uitas illa ſancta, quam Ioannes de cælo deſcendentem conſpexit, niſi ordo Eccleſie militantis, ad ex- emplum cæleſtis Ieruſalem conformatus. Illa igitur vera Chriſti Eccleſia in terris cenſenda eſt, quæ varios Laicorum, Monachorum, & Clericorum Ordines ita diſtinctos habet, vt & ſingu- lis Ordinibus ſuis quidam præceſſor & Primas cõſtituatur, & ij deinde omnes vni primo Pa- ſtori ſubſint, qui vice Chriſti omnibus præſit, omneſque illos in Chriſto vnum corpus myſti- cum eſſe demonſtret. Itaq; B. Ignatius cæleſtẽ ſtatum ad homines accommodans: Quid enim (inquit) eſt Episcopos, niſi qui Principatum omnem & poſtatem ſupra omnes obtinet, vt obtinere ho- mo poſſet, qui eſt pro vitibus Chriſti Dei imitator? Quid verò Presbyterium, niſi Collegium ſacrum, conſiliarij & conſeſſores, Episcopos? Quid item Diaconi, niſi imitatores Angelicarũ virtutum? & mini- ſtraes miniſterium purum & immaculatum, vt Sanctus Stephanus B. Iacobo, & Timotheus ac Linus Paulo, & Anacletus atque Clemens Petro? Qui igitur his inobediens fuerit, atheus & impius omni- no fuerit, & Chriſtum improbens, ac eius ordinationem imminuens. Hæc Ignatius: In cuius verbis id eximie animaduerto, quòd in Eccleſia vult non ſolum ordines Angelorum, ſed etiam ipſius Chriſti Dei præſidentiam exprimere. Angelorum quippe imitatores facit Diaconos, Apoſtolo- rum verò Presbyteros. At Episcopos vult ſupra omnes Principatum obtinere, inſtar Chriſti Dei.

Porrò quem ordinem in vnaquaq; particulari Eccleſia obſeruari vir iſte Apoſtolicus teſta- ſtatus eſt, eundem multò magis in vniuerſali Eccleſia retineri oportuit, cum ſingulæ quæque Eccleſiæ aut Diœceſes nunquam perinde poſſint cæleſtem ordinem exprimere, ac tota Fide- lium, quæ per orbem diſfuſa eſt, multitudo. Nam quod ſingulæ Fidelium ſocietates ex parte adumbrant, id vniuerſalis Eccleſia pleniffimè exprimit & repræſentat. Vnde Gregorius Ma- gnus, poſtquam de Angelorũ diſtinctione locutus illa eſſet, quæ antè citaui, ad vniuerſale to- tius Eccleſiæ regimen orationem conuertens: Si ergo (inquit) inter Angelos, qui ſine peccato ſunt, iſtam conſtat eſſe diſtinctionem: quis hominum abſtat, huic ſe diſpoſitioni liberẽ ſubmittere, cui nouit etiam Angelos obedire? Hinc enim pax & charitas mutua ſe vice complectuntur, & manet firma concordia, in alterna & Deo placita dilectione, ſinceritas. Quia igitur vnumquodq; tũ ſalubri- ter completur officium: cum fuerit vnus, ad quem poſſit recurrere. Præpoſitus: idcirco opportunũ eſſe per- ſpeximus, in Eccleſiis, quæ ſub regno præcellentiffimi filij noſtri Childeberti regis ſunt, ſecũdũm an- tiquam conſuetudinem ſratri noſtro Virgilio Arelatenſis ciuitatis Episcopo vices noſtras tribuere: quatenus & Catholica fidei integritas, id eſt, ſanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, ſolli- cita deuotione ſeruetur: & ſi inter fratres conſacerdotũque noſtros aliqua euenerit forẽ contentio, authoritatis ſue vigore, vicibus nempe Sedis Apoſtolice functus, diſcreta moderatione compe- ſcat. Cui etiam iniunximus, vt ſi quarundam cauſarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum præſentia opus ſit: congregati ſibi in numero competentis fratibus, & cõepiſcopis noſtris, ſalubriter hoc ſeruata æquitate diſcutiat, & Canonica integritate deſinat. Si quam verò conten- tionem, quod longè faciat diuina potentia, de ſidei cauſa euenire contigerit: aut negotium emerſe- rit, cuius vehemens ſit fortaſſe dubietas, & pro ſui magnitudine, iudicio ſedis Apoſtolice indi- geat: examinata diligentius veritate, relatione ſua ad noſtram ſtudeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua ſine dubio ſententia terminari. Nunc ſi tam Ignatij, quàm Gregorij verba mentemq; coniungimus: planè conſtat, illos hac mente fuiſſe, vt vellent vniuerſalem Eccleſiã, ſingulasq; eius partes ad exemplum cæleſtis Ieruſalem non aliter ab vno Episcopo, cui varijs ordines hominum ſubiicerentur, gubernari, quàm cæleſtis curia ex varijs Angelorum Ordini- bus conſtans, ab vno Deo, qui omnibus ſuperior eſt, gubernatur. De militante igitur Eccleſia ad Monarchiam triumphantis conformanda, hæc ſint ſatis.

Ab Adam vsque ad Moysen non niſi vnum Patriarcham ac Paſtorem ſum- mum ſimul præſuiſſe ei populo, in quo Deus fidem atque Eccleſia ſuc- ceſſionem conſeruauiſſet, & de quo Chriſtum naſci voluit: nec alios Apoſtatos, aut Idololatrias factos eſſe, præter illos, qui ab eius Patriarcha vnitate & com- munionẽ deſecerunt.

C A P V T III.

Nihil præclariũ Monarchia, quæ in Deo, in Angelis, in cælis, in ſyderibus, in elemẽtis, in platis, in corporibus animalũ, in gregibus, in toto creaturarũ inferiorũ genere, quod vni R homini

Exod. 25. Apocal. 21.

Ad Trallia- nos Epiſt. 2.

Lib. 4. indie. 13. Epiſt. 32.

Vnus Præpo- ſitus.

Legatus Pa- pæ in Gal- lia.

Synodus pro- uincialis.

Relatio ad ſedem Apo- ſtolicam.

Ioan. 10.
Genes. 1.
Ephes. 2.
Rom. 10.

Ephes. 4.
Rom. 12.
Ioan. 10.
Matth. 13.

homini subiicitur: præterea in hominis ipsius naturali erga primū parentē suū subiectione, ac deniq; in ea gubernatione, qua homo homini se spōtē subiecit, ita excellere & præstare cer nitur, vt nihil suprā. Iam verō militans Ecclesia Christi Deum imitatur, cuius etiā nomē ima ginemq; participat: Angelorum vt societatē expectat, sic & gubernationē exprimit: cælos etiā suos habet, hoc est, Pastores & Doctores, inq; ijs mobile quoddā primum, qui est summus Pon tificex, à quo cæteri Pastores velut luminaria minora iurisdictionem nō aliter participant, quā cætera lydera lumen à sole mutantur. Ecclesia etiā instar plantarū est, in quibus radix primas tenet: instar corporis animati, quod à capite vel corde regitur: instar gregis, qui ducē certum & visibilem habet: instar regnorū, quæ ab vno potissimū gubernantur. Porrō ex hominibus ijs tota cōstat, qui maximē omnium, ius naturæ obseruant, per quod vni visibili parenti oēs subijci debebant, si ordinem à natura institutū ob alias causas nō mutassent. Magna profectō rationes ex ijs omnibus rebus, quæ præcesserunt, petuntur, ad stabiliendam visibilem Ecclesie Monar chiam. Cæterū quæ nunc sequuntur, adeo ipsius causæ arcem inuadunt, iugulumq; petūt, vt vnde illis queat satisfieri, nihil prorsus videam. Rectā enim procedunt ab ipsius Christi bona illa voluntate, qua Ecclesiam suam ab initio mundi fundauit erexitq; & eandem vsq; ad consum mationem sæculi exadificare non cessat. Semper, inquam, fuit in Ecclesia Christi vnus visibilis Pastor, tam naturæ, quā legis, atque Euangelij tempore. Incipiamus primū à natura, hoc est, à tempore fidelium Patriarcharum.

Genes. 2.

Ephes. 5.

1. Cor. 11.

1. Tim. 2.

Genes. 2.

1. Tim. 2.

Genes. 4.

Sapient. 10.

Lib. 15. De ci uitate Dei cap. 17.

Genes. 4.

Genes. 6.
Theodoret. in Genes. q. 47.

Genes. 25.

Dum Adam solus erat in mundo, nō propriē aut re ipsa poterat dici Ecclesia quāda extare, cū ea ex pluribus personis cōstet. Erat tamen Ecclesie principiū, idq; in vno, vt sciremus nō minus fidem, quā naturā nostrā ab vno profuxisse. Adam quippe ita cōditus est, vt in Deum crederet, eumq; factorē & Dominū suū agnosceret. Quomodo enim mox ē somno euigilans de Christo & Ecclesia, vel etiā de matrimonij lege tā insigniter prophetasset, nisi antequā ob dormisset, omni scientia tam diuina, tūm humana præditus fuisset? In vno igitur fides, in vno prophetia, in vno principiū Ecclesie fuit: vt iam inde ostēderetur, per vnū hoīem Iesum Chri stum, nos oēs salutem consecuturos Deus enim, qui & lapsum hominis, & incarnationem Filij sui præuidebat, ita rē disposuit, vt quæ tantō pōst futura erant, ab ipso mundi exordio prænuñcia rentur. Postquā verō Deus ex Adæ costa Euam formauerat, iā congregatio aliqua cœpit esse, nec illa tamē, quantūuis parua, capite suo caruit, quia *caput mulieris vir, caput viri Christus, Caput Christi Deus. Adam enim primū formatus est, deinde Eua. Non enim vir ex muliere est, sed mulier ex viro. Etenim nō est creatus vir propter mulierem, sed mulier propter virum*: vt esset nimirū Adæ adiutor similis eius, vel corā eo qui scilicet ministraret ei. Si ergo nec duæ quidem personæ in mundo esse poterant, quin altera esset alterius caput, idq; ita in paradiso cōparatum est, quādo humanū genus nondum peccauerat: quid post peccatū commissum in tā infinita hominū mul titudine futurū putamus? Nōne multō magis vnum Caput illis omnibus præponetur, quos à peccato cohibere volumus? Ac nimirū si mulier, quādo primū tentabatur, non ipsa præbuis set aurem serpenti, sed rem totā ad caput suū retulisset, non eo modo fuisset seducta. *Adam quippe nō est seductus. Mulier autē seducta in præuicatione fuit.* Nec dubito, quin idem possit dici de Cain, qui non patris, sed Diaboli monitis paruit, quando fratris occidendi consilium cepit. Occiso autem per Cain Abele, *Adam cognouit uxorem suam, & posuit ei Deus semen aliud pro Abele, vocauitq; nomen eius Seth. Sed & Seth natus est filius, quem vocauit Enos. Ipse cœpit inuocare nomen Domini.* Etsi autem dubitari non debeat, quin Adam (*quem sapientia eduxerat è delicto suo*) inuocauerit etiā nomen Domini: tamen propterea de cultu, quem ille Deo exhibuit, non fit mentio, quia (vt etiam Diuus Augustinus sensit) ille per naturam fuit commune prin cipium tam ad filios Cain, quā ad Posteros Seth. Cultus verō Dei cū suo proprio & pec uliari principio carere non debuerit, primū per se constitit in Abele, deinde illo sine libe ris defuncto, in Seth, ac filijs eius. Nam *Cain egressus à facie Domini habitauit profugus in ter ra, nec diuinæ Religionis aut ipse, aut semen eius vllam curam videtur habuisse*: vnde ip sius posterī vocabantur *filij hominum*, sicuti ex altera parte procreati ex Seth (quem Theo doretus *ob pietatem rectē putat vocatum esse Deum*) vocabantur *filij Dei*. Seth igitur om nium Fidelium Caput erat in illo primo sæculo, dum viueret. Eō autem defuncto, primo geniti filij Seth locum patris sui ordine suppleuerunt, nec vnquam duo simul pari potestate præerant: quia ætas illa secuta est ordinem naturæ, quæ etiam inter geminos (Esau videlicet ac Iacob) nouit Primogenitum, adeo vt cū posterī Seth non permanentes in vnico eius ouili & sacra commupione, cœpissent sacra profanis miscere, filiaq; hominum, hoc est mulieres ex Caino

Caino procreatas in vxores sibi accipere, mox Deus id sibi magnopere displicere declarans, constituerit vniuersam carnem delere, excepto Noë, qui fuit *vir iustus atque perfectus in gene rationibus suis*. Manifestum enim periculū erat, ne postquam filij Seth nuptias contraxissent cū genere Cain: Fideles non iam sub vno capite Catholico, sed aut sub sola Caini posteritate, velut sub filio maiore natu, aut certē sub duobus capitibus, quorum neutrū alteri cessurū erat, hoc est, tā sub Caino & eius primogenitis ordine succedentibus, quā sub Seth & eius poste ris victuri, vel fidem & spem de Christo mediatore prorsus amitterent, vel in varias partes & scætas distracti, eam indignissimē contaminarent. Itaque *Theodoretus* in eodē loco reprehendit *filios Seth, quod impuram mulierū pulchritudine capti, confuderūt familias aliqui distinctas*. Quod si confusio familiarum vitio illis dabatur, profectō virtutis erat, distinctas perpetuō familias retinuisse. Distinctio autem optimē conseruatur per vnus Primatum. Nam vel nullius, vel plurium æqualis Præfectura confusionis & perturbationis initium existit.

Præterea quis dubitet, eam legē inter posteritatem Seth ante Diluuium in patrum ac filiorum Præfectura & successione seruata esse, quæ postea seruabatur in Abrahamo, ac filijs eius? Nā vt Abrahamo solus Isaac, velut is primogenitus quem Deus elegerat, itemq; Isaac solus Iacob in gubernanda familia Dei successit: sic nihil dubito, vnum aliquem ex filijs Seth aut natu ræ ordine, aut diuina electione Primogenituræ ius adeptum patri successisse in gubernanda Ecclesia Dei. Certē quidem solus Noë illam Arcam gubernauit, quā D. Petrus militatis Ec clesie Christi figuram gessisse demōstrat, cū ait, *Baptismum non aiter nos facere saluos, quā mil li octo in Diluuiū conseruati sunt*. Quid igitur? Arcam, quæ figura est Ecclesie, vnus pater familiās gubernabat: & familiam Christi, quā illa figura obscure adumbravit, vnus ante alios non gu bernabit? Solus Noë minister Dei factus in eo est, vt colligeret in Arcam suā, non solūm vxorem & filios, verūm etiam *animalia omnia*: ea re significans, Christum vnus potissimū Pa storis ministerio collecturum, non modō Iudæos, velut filios regni, verūm etiam omnium gē tium aliquos in Ecclesiam suam. Animalium quippe ingressus in Arcam sub vnus Noë ducatu, gentium ingressum in Ecclesiam Christi sub vnus Pastoris Primatu designabat. Et nūc dicemus, gentes in Ecclesiam Christi non vnus præcipuē auctoritate, sed innumerabiliū æquali Præfectura intrare? Hoc si Christus effici voluit, quā facile fuerat octo hominibus æquali potestate præditis Arcā illā credidisse? At nunc vt vna est familia Noë, vtque nauis vna est: sic vnus est præter Deū, sed sub ipso visibilis Pater totius familie, vnus visibilis gubernator totius nauis, vnus visibilis omnium animalium Rector & Pastor, vnus ante alios cōgregat ea in nauim, vnus congregata conseruat & regit, vnus emittit & coruum & colūbam, vnus ante alios egre ditur, vnum alloquitur Deus, ad sacrificiū vnitatis respicit, cū vnus pacificatur, vni benedicit, vt is postea vel benedicat bonis filijs, vel maledicat sceleratis Apostatis, nec tātūm ijs qui tunc erant, sed nepotibus & pronepotibus suis, quādiu viueret in hoc mundo. Cū igitur Deus ex tincto schismate, quod per Caini & Sethi familias, nuptiarum ratione confusas, oriri cœperat, deletiq; per Diluuiū reliquo humano genere, totū velut de nouo in solo Noë *iustitiæ præcone*, atque in eius familia inchoasset: iterum exitit *vnus visibilis Pastor sub Deo*, & vnū militantis Ec clesie caput, cuius vocem oues Christi audire, ac Dei voluntatem per illum annunciatā, face re deberent. Nec ad rem pertinet, quod ex eius etiam filijs & nepotibus aliqui primūm tyran nidem exercere, ac postea fidem veram deserentes, idolis seruire cœperunt. Non enim ad eam impietatem prius decidere potuerunt, quā vnus Noë mitissimam præfecturam recuassent. Totius igitur Idololatriæ caput ac fons erat apostasia illa & defectio, qua vnus Pastoris à Deo constituti Præfecturam filij rebelles & superbia inflati reiecerunt. Nā quis, obsecro, in terris tunc esse poterat, qui Patriarcham Noë non & Patrem suū, & Pastorem debuisset agnoscere? Vixit autem Noë post diluuium *trecentis quinquaginta annis*. Porrō cū Abraham ducentesi mo nonagesimo secundo anno post diluuium sit natus, necessē est vt annum quinquagesimum octauū attingeret, antequam Noë moreretur. *Abraham verō septuaginta quinque annorū erat, cū egredereur de Haran*. Septēdecim igitur anni fuerūt à morte Noë, ad egressum Abraham ex terra sua & cognatione sua. In illis verō diebus qui volebāt seruire vnitate Spiritus in vinculo pacis (quia Deus nondū patefecerat Abrahami dotes & Prophetiū Spiritū) ante omnia debebāt ad *Sem filium Noë* aspiciere, illiusq; monitis obedire. Is enim tātus fuit Propheta, vt & Hebræi tra dāt, & multi Catholici patres assentiantur, eum fuisse illum Regē ac Dei altissimi Sacerdotē, qui dictus est *Melchisedech*. Vixit verō Sem post Diluuiū propē quingētis annis, quē Abraham Propheta, qui originem de stirpe Sem (interiecto etiam Hebero Propheta) traxerat, vsque eō

Genes. 8.

In Genes. q. 48.

1. Pet. 3.

Genes. 7.

Genes. 8.

2. Pet. 2.

Genes. 10.

Genes. 6.

Genes. 11.

Genes. 12.

Vide Hiero nimum ad Euagrium. Genes. 11.

Genes. 14.
Heb. 7.

veneratus est, vt ab illo (si tamen is fuit Melchisedech) iam victoria de hostibus parta, benedictionem acceperit, decimasq; omnium ei dederit. Vnus autem idemque Dei spiritus tam in Abrahamo, quam in Noë, ac Melchisedech fuit. Sed defuncto iam Noë, auctoritatis culmen in Melchisedech potissimum resedit. Quid verò postea vel de Sem, vel de alijs Noë posteris (præterquam de Abrahamo) factum sit, sacra Scriptura memoria non prodidit. *Proposium quippe Moyses fuit* (attestante Augustino) *per successiones certarum generationum ex vno homine propagatarum, peruenire ad Abrabam: ac deinde ex eius semine ad populū Dei, in quo distincto à cæteris gentibus, præfigurarentur & prænunderentur omnia, quæ de Ciuitate, cuius æternum erit Regnum, & de Rege eius eodemq; conditore Christo in Spiritu præuidebatur esse ventura.* Festinatio igitur Moysis ad Abraham & semen eius fecit, vt de rebus, quæ ab alijs Noë filijs gerebatur, tantum in sacra Scriptura silentium esset. Cæterum cum ipse Abraham (tantus Dei Propheta) non sit dignatus superiorem agnoscere Melchisedech, siue ille fuerit Sem, seu alius quilibet: quis nõ videt, alios omnes multò magis eidem Sacerdoti subijci, ac parere debuisse? Fuit igitur Sem Melchisedech primus Patriarcha & Pastor in toto mundo: Abraham verò, quam diu vixerat Melchisedech (vt etiam alij fortasse nonnulli) inferior quidam Patriarcha & Pastor. *Benedixit enim Melchisedech Abraha. Sine ulla autem contradictione quod minus est* (inquit Apostolus) *à meliore benedicitur.* Iam verò ponamus, fuisse eodem tempore in mundo centum aut etiam mille Patriarchas & Pastores, qui fidem Christi castè integreque simul conferuârunt: Hi omnes aut Prophetiæ Spiritum habebant (vt Sem, Abraham, Iob, & si qui alij erant chari Deo) aut regula quapiã alia in vera fide continebantur. Si prophetico Dei Spiritu præditi erant, quanquam in tali re cum alter ab altero dissentire non posset, non multū referat, quis prior alijs foret: tamen vt videmus Abrahamum Prophetam Primatum quendam in Melchisedech Sacerdote Dei agnouisse: sic nihil vetat, quin hoc etiam modo alius Propheta potuerit alio maior perpetuò extitisse: ita vt vnus velut Princeps Prophetarū, alij verò velut filij Prophetarū essent, sicuti videmus in diebus Eliæ atq; Elizai factū esse. Verum si omnes Pastores nõ habebant singulare illud Prophetiæ donum: quis dubitat, quin ij necessariò debuerint obedire ei, quem scirent diuino Spiritu gubernatum esse? Ac nimirum si nullus in mundo Pseudopropheta vllò tempore fuisset, satis erat quemcumque audire, qui se Prophetam nominasset. Cæterum cum non sit verisimile, vnquam defuisse multos Pseudoprophetas: is, qui spiritū Prophetiæ nõ acceperat, nunquam scire poterat, quis verus, & quis falsus Propheta esset, nisi regula quæpiam ei, quæ hanc rem indicaret, præscriberetur.

Genes. 14.
Heb. 7.

4. Reg. 1.

Porro cum videamus ante Abraham, Seth, Noë, Sem, ac Primogenitum quemque fuisse totius posteritatis suæ Principem: post Abraham verò sub Moysè regulam talem fuisse, vt semper ei Sacerdoti obediretur, qui præfuisset loco, quem elegerat Dominus: credendum est, eandem regulam alijs etiam, qui seorsim ab Abrahamo vixerunt, præscriptam esse, vt in rebus dubijs oportuerit ad certum aliquem hominem ascendere, qui indicaret iudicij veritatem, cuiusque imperio parere necesse esset. Ac ferè quidem *Primogenitus quisque* alijs præferebatur, nisi Deus aliud quippiam reuelasset. Fuit autem Abraham de posteris ipsius Sem, ad quem (cæteris antecessoribus suis defunctis) ordine tandem peruenturus erat totius Ecclesiæ Primatus. Quicquid porro cæteris Noë posteris accidit, illud & certum, & omni ratione obseruandum nobis est: non alios diu fidem coluisse, aut se in Ecclesia Christi continuasse, præter illos, qui sub Pastore quopiam certo vixerunt, & illo tantæ autoritatis, vt omnes controuerfiæ, tam de fide, quam de moribus ortæ, illius arbitrio decideri & finire possent. Quibus enim populis Deus vnum talem Pastorem non dedit, verè ijs euenit, quod Paulus & Barnabas dixerunt: *Deus in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas.* Quomodo enim congregarentur in vnum ouile, quibus aut nullus omnino Pastor, aut certè non vnus supra cæteros præerat? Nam si multos Pastores æquali auctoritate absque vllò, qui omnes in officio retineat, cõstituas: breui futurum est, vt in tot sectas abeant, quot sunt Pastores. A ut quid aliud magis in causa fuit, cur cæteri populi ex Noë oriundi fidem amitterent, nisi quòd per totum orbem dispersi liberè colebant Deum, suo quisq; more & ritu, non attendentes, quid primus quispiam Propheta vel Sacerdos Dei prædicaret ac doceret? Neque verò dubitandum est, quin Patriarcha Noë, quo ad vixit, omnes ad fidem veram sit exhortatus, ac singulis familijs singulos commendauerit Sacerdotes, ac ferè quidem eos, qui ius primogenituræ adepti essent. Sed quantum profuit aliquos habuisse Sacerdotes, tantum obsuit nullum eos Primatem agnouisse, in cuius voluntate diuinitus inspirata, omnes idem saperent ac sentirent. Id ergo semper

Deutero. 17.

Hieronymus
in quæstion.
in Gene.

Acto. 14.

Hieronymus
in quæstion.
in Gene.

semper nobis ob oculos versari debet, quòd ab Adam vsque ad Diluuium, primùm ipse Adam, qui Propheta fuit, deinde Seth, atque illius semè proponebatur à Deo velut lucerna quædam, cuius splendore sancta Fidelium societas illustrari, ac ad vitam æternam dirigi posset. A Diluuium autem vsque ad Abraham, Noë primùm, deinde Sem idè officium erga populum Dei præstabat. Ab eo autem die, quo placuit Deo *segregare Abrahamum de cognatione sua, & eum populi ex ipsius semine procreandi patrem ducemque constituere*, scimus nunquam defuisse vnum quendam de semine Abrahæ vel Patriarcham, vel Prophetam, vel Sacerdotem, vel Ducem (nam de nomine parum solliciti sumus) qui verbum salutis populo Dei ministraret, eumque ad vitam æternam cœlestibus monitis accenderet vsque ad Christi aduentum.

semper nobis ob oculos versari debet, quòd ab Adam vsque ad Diluuium, primùm ipse Adam, qui Propheta fuit, deinde Seth, atque illius semè proponebatur à Deo velut lucerna quædam, cuius splendore sancta Fidelium societas illustrari, ac ad vitam æternam dirigi posset. A Diluuium autem vsque ad Abraham, Noë primùm, deinde Sem idè officium erga populum Dei præstabat. Ab eo autem die, quo placuit Deo *segregare Abrahamum de cognatione sua, & eum populi ex ipsius semine procreandi patrem ducemque constituere*, scimus nunquam defuisse vnum quendam de semine Abrahæ vel Patriarcham, vel Prophetam, vel Sacerdotem, vel Ducem (nam de nomine parum solliciti sumus) qui verbum salutis populo Dei ministraret, eumque ad vitam æternam cœlestibus monitis accenderet vsque ad Christi aduentum.

Genes. 14.

¶ *A Moysè vsque ad Christum ex instituto Dei, vnum Pontificem summum rebus sacris perpetuò præfuisse: ac simul Caluini rationes confutantur, ob quas idem iuris in Christi Ecclesia statuendum fuisse negat.*

CAPVT IIII.

ANTE ingressum filiorum Israël in Aegyptum, nemo ignorat, Abraham, Isaac, & Iacob primi Pastoris officio rectè atque ordine functos esse. In ipsa verò captiuitate constat, fidem in vnum Deum ita mansisse incolumem (præsidente rebus Ecclesiasticis Leui, prophans autem Iuda) vt non modò viuente adhuc Iosepho, fides in Deum castè integreque seruaretur, veràm etiam postea ipsa nutrices Hebræorum mallèt Deo placere, quam Pharaoni. *Et quia timuerunt obsecrantes Deum, edificauit eis domos*, id est, familias, & posteritatem fidelem. Nec Tribus adhuc confusè miscebantur, sed *egressus vir de domo Leui, accepit uxorem stirpis suæ, quæ peperit Moysen, cuius parentes propter fidem occultabant cum mensibus tribus*. Moyses verò etiam si ab infantia sua educatus fuisset in domo Pharaonis, non tamen ignorauit etiam ipse veram fidem in Christum. Imò cum adoleuisset, *negauit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere incunditatem: maiores diuitias estimans thesaurum Aegyptiorum, improperium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem*. Quæ cum ita se habuerint, manifestum est, nec fidem à populo Dei periisse in Aegypto, minimeq; omnium defecisse in Tribu Leui, de qua Moyses ortus est. Iam verò frater Moysis Aaron erat, de quo Dominus ad Moysen dixit: *Applica ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis de medio filiorum Israel, vt Sacerdotio fungantur tibi, eruntq; Sacerdotes tibi Religionem perpetuam. Vnde sanctam, qua utetur Aaron, habebunt filij eius post eum, vt vngantur in ea, & consecrentur manus eorum. Externus, qui ad ministrandum accesserit, morietur. Quid quòd Deus insigni miraculo declarauit, se in æternum elegisse Aaron & semen eius in Sacerdotes sibi, quando *germinare fecit virgam Aaron in domo Leui, & turgentibus gemmis erumpere flores, qui folijs dilatatis in amygdalas deformati sunt*. Quæ virga in tabernaculo testimonij seruata est in signum rebellium filiorum Israel. Core autem, Dathan & Abiron, qui steterunt aduersum Moysen & Aaron, terra dirupta sub pedibus eorum, deuorati sunt cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum.*

Exod. 1.

Exod. 2.

Hebr. 11.

Exod. 28.

Exod. 29.

Numer. 3.

Numeri. 17.

Numer. 16.

Numer. 20.

Deuter. 17.

Mortuo autem Aarone in supercilio montis Hor, Moyses Eleazarum filium eius induit veste ipsius, atque ita Sacerdotium in genere Aaron stabilitum fuit, quam diu lex Mosaicà vigeret. A summo autem Pontifice Leuitico causa omnes ambiguarum & difficiles, quæ ad Ecclesiasticam negotia pertinebāt, definiri debebant, Moysè in hunc modum præcipiente filijs Israel: *Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse prospexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & non lepram, & iudicium inter portas tuas videris verba variari: surge, & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Veniesq; ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore: quæresq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Et facies quodcumque dixerint, qui præsumt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq; sententiam eorum. Nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superblerit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ex decreto Iudicis, morietur homo ille, & auferes malum de Israel: cunctusq; populus audiens timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia.* Hinc apparet, nõ ad quolibet Sacerdotes Leuitici generis, verum ad illos tantum Israelitas venire iussos, qui præessent loco, quem elegeret Dominus, hoc est, qui tabernaculo testimonij tum alibi, tum maxime Hierosolymis inferuissent. Qui verò ab ista successione Aa-

ronis, quæ in templo Salomonis Deo ministrabat, defecerunt, aut Idololatræ (vt Ieroboam & posteri eius) aut hæretici & schismatici (vt Samaritæ) merito habiti sunt. Itaque cum Manasses Iaddi Pontificis frater per operam Sanaballetis, cuius filiam contra legem in matrimonio habebat, Templum in monte Garizim ædificandum curasset, ac Samaritæ illud templum Dei verum & legitimum esse contenderent, Iudæi verò contradicerent: prouocatum est ad Ptolomæum Philometorem Aegypti Regem. Cumq; Andronicus, qui templo Hierosolymitano patrocinabatur, per continuas Pontificum successiones, Sacerdotij usque ad sua tempora propagationem ostendisset, & ab omnibus Asia Regibus maiestatem eius loci honoratam donarijs: persuasit Regi, vt decerneret templum Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum. Quinimò cum Christus ipse in mundum venisset, ac mulierem Samaritanam audisset dicentem: *Patres nostri in monte hoc* (nempe Garizitano) adorauerunt, respondit ei: *Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudæis est.* Et alibi: *Super Cathedram* (inquit) *Moyse sederunt Scribæ & Pharisei. Omnia ergo, quæcumq; dixerint vobis, seruate & facite: secundum opera verò eorū nolite facere. Dicunt enim, & non faciunt.* Ex his omnibus perspicue liquet, fuisse olim Hierosolymis vnum Sacerdotem summum, qui sedebat in Cathedra Moysis, hoc est, qui Aaroni, quæ Moyses vnixerat, successit, à cuius Cathedra consortioque nemini licuit recedere, qui per Christum saluari confideret. Hæc olim. Porro Hebræorum facta semper quidem, sed multò maximè à tempore Moysis (in quo propria & stata quædam ipsorum Respublica constituta est) Ecclesiam Christi, quam in gentibus quandoque habiturus erat, figurabant. *Omnia enim* (ait Apostolus) *in figura contingebant illis.* Ac Iudæorum quidem Sacerdotium figurabat Sacerdotium Ecclesie Christi. Etenim D. Paulus vtrumque inter se confert, ita scribens ad Corinthios: *Epistola estis Christi, ministrata à nobis, & scripta, non atramento, sed spiritu Dei vini: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est, qui & idoneos nos fecit ministros noui Testamenti: non litera, sed spiritus: litera enim occidit, spiritus autem viuificat. Quod si ministratio mortis literis deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt non possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quæ euacuatur: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? Nam si ministratio damnationis in gloria est: multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.*

Apostoli ergo & eorum successores nò minus hodie ministri sunt noui Testamenti, quam olim Moyses & Leuitæ fuerunt ministri veteris Testamenti. Res aut, quæ nunc ministratur, longè præclarior est & excellentior. Moyses enim ministrabat literam Legis, Apostoli verò & eorum Successores ministrant Spiritum sanctum, & iustitiam. Illa enim secundum Apostolum fuit administratio damnationis & mortis: hæc autem spiritus & iustitiæ. Licet enim Lex, quam Moyses attulit, spiritualis erat: tamen (vt hoc in loco rectè declarat Chrysostomus) *eandem Lex non præbebat spiritum. Nobis autem, inquit idem Chrysostomus, credita est potestas dandi spiritum. Spiritum enim vocat gratiam, quæ per Baptismum viuificat à peccatis mortificatos. Nam in Baptismate sepeliuntur peccata, delentur priora, viuificatur homo, velut in tabula, ita in corde illius describitur omnis gratia.* Et post: *Deus alijs quoque præstat remittendi peccata potestatem: Accipite, inquit, Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Hæc Chrysostomus.

Apostolus igitur videns tantam dignitatem & præminentiam præ veteribus Leuitis collatam esse ijs, qui ministri sunt noui Testamenti, sæpius repetit atque inculcat, *hanc sufficientiam non esse ex nobis, sed ex Deo, qui fecit nos idoneos, hoc est, tales noui Testamenti ministros, vt eò ministerio obeundo sufficere possimus.* Paulus igitur confert ministerium veteris Testamenti cum ministerio Noui, Moysen cum Apostolis, literam Legis, quam Moyses ministrabat, cum Spiritu sancto & iustitia, quam Apostoli ministrant, gloriam vultus Moysis, cum gloria ministrorū Christi, quia *Deus* (vt idem Apostolus paulò antè dixerat) *odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in ijs, qui salui sunt, & in ijs, qui pereunt.* Et iterum: *Ideo habentes hanc ministrationem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non deficimus, & quæ sequuntur.* Summa rei hæc est, ministerium noui Testamenti longè superare in omni honore, gloria, & dignitate veteris Testamenti ministerium. Cum ergo in veteri Testamento gloriosum fuerit Iudæorum Ecclesie, vt totius gentis ac omnium Synagogarum, quæ per mundum dispersæ fuerunt, vnus esset Summus Pontifex, qui reliquis Sacerdotibus præesset: eadem ipsa res cum gloria maiore in tempus noui Testamenti translata esse intelligitur. Nam inter Leuitas & ministros veteris testamenti nihil fuit excellentius ipso Pontifice Maximo, qui caput erat &

erat & Sacerdotum, & Synagogarum omnium: atque vt ille Pontifex Leuiticus non nisi figuratiuum & visibile Caput Iudæorum erat, cum interim verū atque inuisibile ipsius populi Caput solus Christus esset: sic inter noui Testamenti ministros, qui sub Christo capite inuisibili degunt, nihil potest excellentius in hac vita cogitari, quàm eorundem ministrorum visibile, ac typicum, seu vicarium sub Christo Caput. Nam si corpus & societas ministrorum visibilem veteris Testamenti, præter inuisibile Caput Christum Iesum (*in cuius domo & Ecclesia Moyses non nisi famulus fuit*) habebat aliud visibile Caput in hoc mundo: ex altera verò parte corpus & societas ministrorum noui Testamenti non habeat vnū aliquod visibile Caput sub Christo Iesu, in cuius domo & Ecclesia se famulos esse agnoscunt: profectò maior est gloria Synagogæ, quàm Ecclesie. Nam Christus vtrique ministrorum corpori & collegio Caput cōmune est, quem Synagoga per fidem aduenturum vidit, quem nos per eandem fidem aduenisse videmus. Verum neque illi, neque nos, eundem Christum oculis nostris aliquādo vidimus, licet Apostoli tam pro illis, quàm pro nobis viderint. *Habemus quippe omnes eundem spiritum.*

Si ergo Synagoga sub Christo habuit visibile Caput, nos verò sub eodē Christo nullū visibile Caput habeamus: maior fuit gloria Synagogæ, quàm Ecclesie. Præcipua enim gloria corporis alicuius in capite continetur. Vnde sponsa apud Salomonem vocat *Caput sponsi aurum optimum*, siue obrizum: Cætera verò membra corporis non tantæ dignitatis habentur. Et Apostolus cum dicit, *virum caput esse mulieris, caput vni Christum, caput verò Christi Deum esse*: vtique per caput intelligit id, quod reliquis omnibus maius atque præstantius sit. Fieri autem non potest, vt visibilem ministrorum veteris Testamenti maior fuerit olim gloria, quàm hodie sit ministrorum visibilem noui testamenti. Nam de visibile ministerio Apostolus agit, dignitatemq; suā in posteriore ad Corinthios Epistola præ Pseudoapostolis inde potissimum declarat, quòd si vnus ex ministris noui testamenti. Omnes verò ministri in vnum collecti corpus quoddam & societatem efficiunt. Hæc ergo societas aut Caput in terris sub Christo habet, aut non habet. Si habet: nostra causa est melior, & ij errant à fide vera, qui negant vnum aliquem in terris esse Pastorem primum, & summum ministrum Iesu Christi. Per Caput quippe nihil aliud iam intelligimus. Quod si ministrorum noui Testamenti societas & collegium non habet aliquod Caput in terris: est vtiq; eadem societas confusa, & inordinata, quia nihil in ea primū est, sed omnia sunt equalia. Porro ministrorum noui Testamenti societas infinitis partibus maior est, quàm fuerat societas veterum Leuitarum. Nam loco vnus templi Hierosolymitani, successerunt innumerabilia per orbem Christianum templa: & loco vnus gentis non maximæ, successerunt plurimæ gentes, & illæ multò maximæ. Nam quæ comparatio est aut solius Italiae, aut solius Gallie, aut solius Germanie, aut Hispaniarum, ac multò magis totius Asiae, atq; Africae, cum vna Iudæa? Cum ergo nullum omnino templum in orbe Christiano sit, quod aliquot ministros nò habeat, plurima verò habeant permultos: necessariò efficitur, vt plures iam sint ministri sub nouo Testamento, quàm fuerint sub veteri. Quò autem plures homines eiusdem conditionis in hac vita visibili Capite careant, eò minus ordinata & magis confusa est illa societas. Itaque minus absurdum fuisse, vt Leuitæ olim caruissent summo Sacerdote, quàm vt nos careamus. Præterea si verbum Dei, cum adhuc non venisset in carnē, tamen non per solum spiritum, sed præterea per hominem vicarium, Leuitas regebat: quantò magis conuenit, vt idē Verbum caro factum, per alterius vicariam carnem, ac non solo spiritu suos ministros hodie regat? Nōne maior est vicinitas carnis Christi ad carnem Petri, quàm spiritus Christi ad carnē Aaronis? Quod ergo verbum Dei per carnem effecit antequam assumpserat carnem, id iam, assumpta carne, per carnem facere negabitur? Habuit Synagoga duplex Caput, vnum in cælo vniuersale, Filium Dei, aliud in terra particulare, Aaronem, aut Eleazarum. Et nunc Ecclesia Christi habebit tantum suum vniuersale Caput Christum, qui est in cælo? aliud verò particulare, quod in terra manet, non habebit? Si ergo nullum particulare Caput sub Christo esse potest: cur in qualibet particulari Ecclesia vnus Presbyter, atque in qualibet Diocesi vnus Episcopus cæteris presbyteris præponitur? Cur solus *Iacobus* ab Apocolis constituitur Caput & Episcopus in Hierosolymitana Ecclesia? Cur Ignatius in Antiochena, Marcus in Alexandria, Timotheus in Ephesina præficitur? Sin constet, particulare aliquod Caput sub Christo constitui posse, cur non supra totam militantem Ecclesiam (quæ pro parte sua multò magis indiget tali Capite) aliquod particulare caput non præficatur? Anne & illud particulare Caput nō erit, quod toti Ecclesie militanti præponitur? Atqui omnes Christiani, qui villo tempore simul in terris viuunt, non nisi pars quædam Ecclesie Christi sunt, si conferantur cum ijs, qui ab Adā vsque ad

vsque ad finem seculi fuerunt, aut futuri sunt. De particulari ergo capite iam agitur, ac non de vniuersali, quod solum Christum fatemur esse.

Quibus ita declaratis, non dubito, quin recte concludere liceat, ministrorum Christi dignitatem esse duplicem: vnam sub vetere, aliam sub nouo Testamento. Illam præ ista non esse dignitatem, licet alioqui etiam ministrorum veterum fuerit magna dignitas. Illorum verò qualiscunq; dignitas præfigurabat dignitatē ministrorum noui Testamenti. Nam vt Lex, quam illi ministrabant, erat sancta & bona, & spiritualis: ita illi non nisi literam eius à Moyse acceptam ministrantes, significabant futuros quandoque ministros, qui Spiritum à Christo accipientes, etiam Spiritum, hoc est gratiam per Sacramenta nouæ Legis ministrarent. Illi erant homines, & nos etiam homines sumus. Illi ab alia plebe separati, & nos itidem segregati in ministerium Christi. Illi plebem erudiebant, & nos plebem erudimus. Illi ministrabāt Sacramenta sua, & nos nostra: illi Circumcisionem, nos baptismum. Illorum alij erant Leuitæ, alij Sacerdotes, vnus autem summus Sacerdos. Et ex nostris ministris alij sunt Diaconi, alij presbyteri, alij Episcopi, vnus autem summus Episcopus. Hoc vltimum (inquit) non ita se habet. At hoc vltimum (inquam ego) in tota collatione est optimum & pulcherrimum. Nisi ergo in eo saltem similes illorum sumus, non video cur aut Sacramenta nostra illorum Sacramentis, aut nostri Diaconi respondeant illorum Leuitis, aut nostri presbyteri & Episcopi illorū Sacerdotibus. Nam vincere illos possumus, inferiores illis esse non possumus, quia illi vmbra, nos verò imaginem ipsarum rerum habemus. Vincimus eos in hac re, quòd pro paucis illorum Sacerdotibus, habemus multos presbyteros, atque etiam Episcopos. At melius erat, nullos omnino habere Episcopos, ac per totum orbem non nisi vnum Episcopum esse, quàm vt tantus numerus Episcoporum suo quodam Capite ac Principe careret. A capite enim reliquum corpus præcipue dependet. Valde autem vtile fuit Iudæorum Reipub. vt haberet vnum Pontificem alijs Leuitis & Sacerdotibus præfidentem. Primum vt ne omnes Iudæi essent, *velut oues non habentes Pastorem*. Deinde, vt Leuitæ melius illo modo in officio continerentur. Accedit eòdem, quòd totius populi difficiliore causæ ac lites, quæ alioqui de rebus sacris infinitæ fuissent, eò & citius, & certius decidebantur. Tum autem, si aliquod aliud Templum sub nomine veri Dei ab aliquo Leuitarū erigi cōtingeret (vt sanè cōtingit tum in Garizim, tum in A. Egypto) facile erat scire, illud solum esse verum & legitimum Templum, vbi summorum Pontificum ordinaria successio extitisset. Præterea Pagani facilius ad fidem vnus Dei alliciebantur, quando religionem ritè atque ordine constitutam videbant. Etenim apud ipsos quoque erant summi Pontifices, & Reguli quidam sacris rebus præfecti. Quid quòd non paruum ornamentum hoc erat Synagoga, vt & exteri scirent, esse Caput aliquod religionis Iudaicæ? Vnde tam Asiæ Reges, quàm alij Principes saepe honorarunt summum Pontificem Iudæorum. Denique vnus summus Pontifex in illa particulari Iudæorum Ecclesia significabat, vnum esse vniuersale Caput Ecclesie totius, quæ vnquam fuit, aut in posterum futura est. Atq; hæc omnes causæ multò nunc & vtiliores Christianis, & magis necessariæ sunt. Illi sunt oues plures, quàm Iudæi erant, eoque magis indigent Pastore vno. Illis plures ministri Ecclesiarum sunt, ad quos in officio continendos vnum Caput magis est necessarium. Nostræ lites in tanta multitudine variarum gentium plures sunt ac difficiliore, vt tantò magis ab vno Iudice finiri eas oporteat. Multi sunt hodie, ac semper fuerunt Episcopi & Presbyteri, qui nouas hæreses docent, & nouas sectas excitant, quibus nulla ratione melius, ac manifestius, aut ad vulgi sensum occommodatus occurritur, quàm per visibilem summorum Pontificum Ecclesie successione. Propagatio etiam Euangelij & Ecclesie Christi postulat certum aliquod Caput, quod à Persis, à Turcis, ab Indis, & alijs Paganis consulatur de fide: quodque ab ijs interdum honoretur per munera & legationes. Postremò nunc valde necessarium est, vt per vnum Pastorem summum eius particularis Ecclesie, quæ ad tempus in terra peregrinatur, Christus significetur vnicus vniuersalis Ecclesie suæ ab initio mundi vsq; ad finem Pastor esse. Ita veritas noua veteri figuræ, Euangelium legi, Ecclesia gētium Synagoga Iudæorum, suauissimè respondet per vnum Pastorem summum vtrobique præpositū. Vtraque vnum Deum, vnum Christum, vnamque Ecclesiam esse, non verbo tantum, sed factis operibusque demonstrat. Huic argumento Caluinus in hunc modum satisfacere conatur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Quod in vna natione fuit vtile, id in vniuersum orbem extendere nulla ratio cogit.

RESPON-

RESPONSIO.

Quinimò si fuit vtile, vt in natione vna Pontifex vnus præesset, idq; ne populus Israëliticus dispergeretur in montibus Idolorum cultu dedicatis, *velut oues Pastore carentes*: profecto recta ratio vtilius etiā esse demonstrat, vt Pontifex vnus toti Ecclesie multò latius iā per orbem diffusa præponatur, ne quantò plures sunt Pastores, & oues, eò magis in montibus atq; hæreticorum latibus errent, si Pastore vno carent, ad cuius supremum ouile congregentur, vt ibi saltem seruent vnitatem. Nam quos in gregibus particularibus, hoc est, in Antiochia Paulus Samosatenus, in Constantinopoli Macedonius, in Alexandria Dioscorus, in Nicomedia Eusebius, in Mediolano Auxentius, in Britannia Pelagius, atq; alij in locis alijs lupi dispergunt: ij omnes nisi vnum Pastorem prinum habeant, ad cuius ouile supremum concurrant, quæ spes foret, vel ad paucos annos conseruandi Ecclesiasticam vnitatem? Toto igitur cælo aberrauit Caluinus, quando minus vtilem toti orbi, quàm nationi vni Pastorem vnum iudicauit. *At Iudæi* (inquit) *Idololatriæ vndique septi erant. Ideo Deus illic vnum Antistitem præfecit, quem omnes respicerent, quòd melius in vnitatem continerentur.* Et Christiani (inquam ego) non modò foris vndique ab Idololatriæ obsessentur, à Tartaris, Mauris, Saracenis, Turcis, nouisque Indorum populis: verum etiam intus ab hæreticis deuorantur; à Simoniacis, Manichæis, Arianis, Donatistis, Pelagianis, Nestorianis, Eutyrianis, Anabaptistis, Libertinis, vt de Lutheranis & Calvinistis nihil dicam. Igitur iam multò magis opus est, vt præficiatur vnus Antistes, ad quem omnes respiciant, quòd melius contineantur in vnitatem. Quare aliam, Caluine, repositionem. Etenim hæc, quæ hæcenus attulisti, à nobis tota est. Ait igitur: *Summum illum Pontificem typum fuisse Christi, nemo ignorat. Nunc translato Sacerdotio, ius illud transferri conuenit. Translatum porro est, non ad Papam, sed ad Christum.* Hæc ille. Conuenit mihi tecum, vir bone, Leuiticum Pontificem typum fuisse Christi, itemque translato Sacerdotio, ius Leuitici Pontificis in Christum esse translatum. Quod verò addis, *ad Papam idem ius translatum non esse*: equidem à Pontifice Leuitico mox ad Papam non esse idem ius translatum, fateor. Nam inter Leuiticum Pontificem & Papam intercessit Christus, impletor veteris Pontificatus, & author noui. Christus ergo ius tam Leuitici Pontificis, quàm veteris Ecclesie in semetipsum transferens, non reliquit orbem terrarum aut sine aliqua Ecclesia, aut sine aliquo Pontifice. Verum vt Ecclesiam voluit à seipso nominari, non Mosaicam, sed Christianam: sic Pontificem à semetipso voluit, non iam Aaronem, sed Petrum vocari. A Christo enim Petra Simon Petrus nomen accepit, super quem Christus Ecclesiam suam edificaturum se promisit. Vnde D. Hieronymus in illa Isaie verba, quibus Ecclesiam affatur, dicens: *Vocabitur tibi nomen nouum, quod os Domini nominauit, ita scribit: Nequaquam vocabitur Ecclesia Ierusalem, aut Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, dicens ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Quod vocabulum à nomine Domini deriuauit, vt dicatur Dominicum: & populus illius nequaquam veteri nomine appellatur Israël, sed nouo, id est, Christianus.* Hæc Hieronymus.

Quemadmodū igitur à populo veteri ad nouū, Christo angulari lapide interposito, peruentum est: sic à Pontifice Leuitico ad Papam est peruentum, non quidem absque vilo interiecto lapide, sed per Iesum Christum, qui finis erat Legis, & initium Euangelij, perfector veteris, & instaurator noui Testamenti. Nam si propterea quòd Christus transtulit in se ius Leuitici ministerij, & veri Tabernaculi minister factus est, hodie nulli erunt amplius in Ecclesia ministri: frustra dixit Apostolus, *se nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores Mysteriorum Dei*, frustra etiam sunt Prophetæ in nouo Testamento. Nam *Lex & Prophete vsque ad Ioannem*. His nugis miseris & infelices Discipulos tuos, non item Ecclesiam Christi, *quæ columna & firmamentum veritatis est*, seducere potes, Caluine. Longè ante Hieronymum D. Cyprianus dixerat, *Dominum (vt vnitatem manifestaret) vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuisse*. In quibus verbis & factum ipsius Domini, & simul facti ratio proponitur. Quoad factū, *Dominus sua auctoritate disposuit vnitatis originem ab vno incipientem*. Non igitur in seipso tantum concludit Dominus omnē vnitatem Pontificiam, sed eandē (quoad visibilem externamq; formā) disposuit in Ecclesia sua. Nec in tota Ecclesia sic eā disposuit, vt in nullo præter cæteros appareret, sed vnitatem ita disposuit, vt certa eius origo extaret, & ea origo extaret, nō simul in pluribus, verū in vno, videlicet in Petro, de cuius Primatu Cyprianus eo loco agit. Nunc aut nihil aliud vrgeo, quàm vnitatem eius hominis, in quo Dominus originē Ecclesie

1. Reg. 22.

Ioan. 10.

Alia Caluini Obiectio.

Alia Caluini ad prius Argumentum responsio.

Eiusdem repositionis confutatio.

Matth. 16.

Isaie 62.

Matth. 16.

1. Cor. 4.

1. Tim. 3.

De Vnitatem Ecclesie.

S

clefia.

clestia vnitatis disposuit. Illius enim vnitatis origo ab vno, ab vno, inquam, ex Domini dispositione incepit. Atque hæc sunt dicta de facto & dispositione Domini. Ratio autem huius facti erat, vt Dominus vnitatem manifestaret. Oportebat quippe non tantum esse vnitatem quandam Pastoralem in terra, nec tantum illius originem esse in vno Discipulo Domini, sed ita esse in vno, vt per eam rem manifestaretur vnitatis: hoc est, vt omnes scirent, atque intelligerent, vnum à Deo reliquis in Ecclesia præponi, quo Ecclesia crederetur vere vna esse. Nam & iterum Cyprianus eodem in loco ait: *Exordium ab vnitatis proficiscitur, vt Ecclesia vna monstraretur.* Quod si Ecclesiam oportet non modò esse vnam, verum præter eam vnam monstrari, vt ita vnitatis illa intima, quam Ecclesia in CHRISTO habet, per visibilem Pastorem vnum, qui foris præest, manifestetur: cum ista vnitatis manifestatio tam sit omnibus seculis necessaria, quam Apostolico æuo fuit opportuna, imò cum Apostoli, qui CHRISTVM in terris viderunt, faciliùs poruerint absque alio vno Pastore vnitatem Ecclesie in CHRISTO & credidisse, & meminisse, quam nos, qui CHRISTVM corporeis oculis non vidimus: sine omni controuersia in hodiernum diem oportet vnitatis Ecclesiasticæ originem in vno potissimum autoritate Dominica disponi, vt eo modo Ecclesia semper monstraretur vna. Cæterum istius rationis nerui faciliùs explorabuntur, si Caluini friuola responsio apponatur, & quam inepta sit, declaratur. Ait Caluinus. *Quid si cum Cypriano & Augustino respondeam, non ideo CHRISTVM & communiter cum reliquis Apostolis, & seorsum Petro Claves regni caelorum dedisse, vt hominem vnum alijs præferret, sed vt Ecclesia vnitatem sic commendaret?*

Responsio
Caluini.

Primum, Caluine, Lectorem decipis in eo, quòd scribis, cum Cypriano & Augustino te dicturum, quòd Dominus Petro seorsum Claves non dedit, vt hominem vnum alijs præferret. Vis enim, vt Lector suspicetur, tale quid à Cypriano & Augustino dici. Dicunt illi quidem, Claves vni Petro dari, vt Ecclesie vnitatis commendetur: sed non negant, vnum hominem ex ea re alijs prælatum fuisse. Nam ista duo non possunt separari, sed necessariò coherent, vt is vnus præferatur alijs, cui aliquid seorsum in eum finem confertur, quòd per eam collationem vnitatis commendetur. Nam si nemo ei vni viro, de quo agimus, par est: vtique iam præferatur alijs. Sin ille vnus homo in re collata parem aliquem habet, iam per eam rem, quam alius perinde ac ille vnus habet: nulla vnitatis commendari potest, quia non commendatur vnitatis, præterquam vbi est vnitatis. Non est autem in illa re vnitatis, per quam duodecim sunt vni æquales. Vbi ergo non est vnitatis, ibi vnitatis monstrari quomodo potest? Nisi fortè dices, vnitatem quandam Ecclesiasticam nomine tenus in Petro fuisse, re autem vera non fuisse. At neque hoc ipsum aut de Domino cogitari debet, aut cum Cypriani verbis consistit. Dominus enim, qui dixit & facta sunt, quique vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & nominando facit quidque esse id, quod ab eo nominatur, non solet vnitatem verbi nudi, absque omni re subiecta cuiquam conferre. Deinde Cyprianus de vnitatis Ecclesiasticæ tractat, quam re ipsa esse, & non solo verbo nominari, omnes credimus. Vt Dominus (inquit Cyprianus) vnitatem manifestaret, vnitatis eiusdem originem ab vno incipientem sua auctoritate disposuit. Vnitatis igitur origo ab vno incipiens, auctoritate Dominica disponitur. At cuius vnitatis origo? Eiusdem, quam Dominus manifestare voluit. Quænam illa est? Non alia, quam subiecta verba demonstrant, vbi scribitur, *exordium ab vnitatis proficisci, vt Ecclesia vna monstraretur.* Illius igitur vnitatis, quæ in Ecclesia est, origo disponitur ab vno incipere. Is ergo vnus re vera in se habet aliquem vnitatis Ecclesiasticæ gradum, quem gradum nemo alius Apostolorum (qui cæteris in rebus pari sunt præditi honore & potestate) in se habet. Nam si & in hac ipsa re forent pares, iam nulla origo vnitatis in vno esset, nec vllum vnitatis exordium ab vno proficisceretur, nec manifestari per eum illa vnitatis posset, quæ in ipso profus non esset. Sin hæc omnia sint absurdissima, inepta, & minimè inter se coherentia: desinat Caluinus negare, vnum hominem alijs Apostolis superiorem esse factum, etiam in nouo Testamento. Nec putet, vnitatis Ecclesie manifestationem in terris finitam esse, quia CHRISTVS in se transtulit veteris Sacerdotij iura. Faciliùs enim à CHRISTO instituitur, & ab illo deriuatur noui Testamenti vnitatis in vno Pastore cæteris prælato manifestanda, quam eadem primi Pastoris vnitatis à Moyse in veteri Testamento deducebatur.

In Ioan. Tra
cta. 50. 11. &
124.

Cæterum vix dici potest, quam turpiter se gerat Caluinus in istiusmodi rerum discussione. Citat enim ex Augustino, quòd in Petro erat Ecclesia Sacramentum, quòd, cum Claves regni

regni caelorum acciperet, Ecclesiam totam designauit, quòdque in ea re personam gesserit ipsius vnitatis. Et hæc omnia citat Caluinus in eum finem, vt doceat, vnum hominem Claves pro omnibus alijs accepisse, non quia verè alijs maior esset, verum vt ex ea re vnitatem in Ecclesia esse ostenderetur. Atque Augustinus hæc quidem dicit, quæ à Caluino citantur, verum sui dicti causam adiungit, quæ à Caluino prætermittitur. & meritò. Nam ratio ab Augustino allata sic expugnat Caluini propositum, vt nihil magis contrarium cogitari queat. Dicit enim Augustinus, *Petrus, cum acciperet Claves Regni caelorum, significasse Ecclesiam totam.* Sed cur? *Propter Apostolatus sui Primum.* Et hoc dicit Augustinus in illa 124. Homilia in Ioannem, quam Caluinus citat. Vide nunc Hæreticorū impudentem audaciam. Augustinus ait: *Petrus figurata generalitate propter Apostolatus sui Primum personam Ecclesie gessit, atque ita dum Claves accepit, vniuersam significabat Ecclesiam.* Tria igitur dicit: vnum, quòd Petrus accepit Claves alteri, quòd in ea re Petrus gesserit personam Ecclesie totam: tertium, quòd eam generalem personam gesserit ob Apostolatus sui Primum: quia videlicet generaliter omnes in eo figurantur, qui primum omnium sit. Caput enim pro cæteris membris & loquitur, & annuit ijs, quæ donantur. Nunc ex altera parte Caluinus dicit, Dominum dedisse Claves Petro, non quia vnum hominem alijs præferret, hoc est, non ob Apostolatus sui Primum, sed vt Ecclesie vnitatem commendaret. Atqui Augustinus credit, Petrum non aliam ob causam accepisse Claves pro omnibus, quam ob Apostolatus sui Primum. Præcessit igitur Primatus Petri (saltem in mente Domini) Clauium donationem. Ei enim primo, & ei vni dedit Claves, quem vnum & statuerat, & iam cœperat facere primum Pastorem totius Ecclesie. Itaque cum Augustinus ita ratiocinetur: Petrus accepit Claves pro omnibus, quia Caput erat omnium, & ita significabat omnes: Caluinus eum in contrariam sententiã detorquet, vt dicere eum velit: Petrus accepit Claves pro omnibus, quia significauit omnes, verum non quia Caput omnium erat. Quid ab isto boni & æqui vnquam expectas, qui tam manifestè Augustini verba sententiãque deprauat? Vnus accipit Claves pro omnibus. Cur ita? Quia personam omnium gerit. At cur eam personam gerit? *Propter Apostolatus sui Primum,* inquit Augustinus. Imò (inquit Caluinus, Augustinū laudans auctorem) non propter Apostolatus sui Primum, sed vt vnitatis sic commendaretur. De Augustini sententiã circa Primatum Petri sæpius mihi dicendum, eademque sæpius repetenda erunt, quia tã Lutherani, quam Caluini hæc nunquam cessant doctissimi viri nomine ad suam hæresin stabiendam abuti: cum is nihil minus velit, quam id quod isti de eo fingunt. Hactenus constitit, Christum in se quidem Pontificatus veteris honorem ac iura omnia transtulisse, verum non ita, vt neminem vnum vellet deinceps in Ecclesia sub se vicarium quendam Pontificatū gerere. Quinimò non Moisaica, sed sua auctoritate Dominus disposuit vnitatis Ecclesiasticæ originem ab vno incipientem, vt ita per vnum Pastorem primum Ecclesia monstraretur vna. Maneat igitur firmum, quòd quicquid Deus per Moysen præstitit Synagoga, hoc ad minimum, idque multò magis Deus per Christum exhibet Ecclesie suæ. In Synagoga verè fuit vnus Pontifex supra omnes Leuitas, Sacerdotes, & Archisynagogos per totum orbem dispersos: igitur nunc multò magis est vnus primus Pastor supra omnes Diaconos, Presbyteros, & Episcopos in vniuerso mundo diffusos. Et quemadmodum Prophetæ omnes, quantacunque peccata in Leuitis & Sacerdotibus conspexerunt, nunquam deseruerunt eorum Cathedram, Religionem, & vnitatem: sic quantacunque essent hodie flagitia summorum Pontificum, non tamen propterea liceret eorum Cathedram, Religionem & vnitatem deserere. Ac ne, cum ex omnium atque hominum genere tanta pro vnus Pastoris Primatu colligantur testimonia, nihil ex Prophetis allatum esse Adversarij conuerterentur: age, audiamus quid Salomon, Ezechiel, Ieremias, Daniel, & Osée de vno Capite, vno Rege, & Pastore vno, in Spiritu Dei prædixerint.

In Ioan. tra
ctu 124.

In Ioan. tra
ctu 124.

Sanctos Prophetas prædixisse, quòd Ecclesia Christi vnum quoddam Caput præter Christum, sub illo tamen, habitura esset.

C A P I T V L U M

Apud Salomonem Sponsus animarum fidelium Christus Iesus dixerat ad Ecclesiam Spōsam suam: *Pulchra es, amica mea, suavis & decora, sicut Ierusalem: terribilis vt castrorum acies ordinata.* Et iterum: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora conuersa, pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata?* Vel ex his verbis apparet, Spiritum DEI cum Sij voluisse,

Hieronymus
Tom. 1. Epi-
stola 4.
Vide Aristo-
telem lib. 3.
Polit. ca. 12.
in principio
itemque in
cap. 10.

Cantic. 7.

Caput Ec-
clesie.

Cantic. 1.

Cant. c. 1.

1. Corin. 11.

voluisse, varios in Ecclesia sua Ordines extare (sicut in exercitu varij sunt equitū, peditū, Cen-
turionum & Tribunorum gradus) tum præterea significasse, quod Ecclesia ista militans, quæ
instar aciei castrorum ordinatæ habetur, non minus ab vno visibili Pastore sit regenda, quam
quilibet exercitus ab vno visibili Duce gubernatur. Aut quomodo appellabitur *acies castrorum*
ordinata, in qua nullus est ordo? Aut quis ordo erit, vbi certum aliquod principium, & id vnicū
non est? *In, quāvis grandi exercitu* (inquit Hieronymus) *vnus signum expectatur*. Et merito. In
omni quippe exercitu bene ordinato, adeo vnus est præcipuus & generalis Dux, vt etiam Res-
publicæ, quæ domi vel à pluribus Optimatibus, vel ab ipso populo reguntur, tamen militibus
suis vnum præponant, qui summam rei solus moderetur. Cùm igitur Ecclesia militans (nam
de illa Salomonem agere mox planum faciam) aciei castrorū ordinatæ assimilatur: vtique aperte
denunciatur, velut in exercitu, sic etiam in Ecclesia militante vnum præesse, qui alijs quibus-
cunque maior sit. Verùm propius ad causam intremus. Nec enim Christus apud Salomō-
nem Ecclesiam aciei castrorum ordinatæ solum comparauit, sed præterea singulas huius my-
stici corporis exercitusque partes recensens: *Quid videbis* (inquit) *in Sulamite* (hoc est, in Ec-
clesia) *nisi choros castrorum? Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis? Lunæque femi-
num tuorum, sicut monilia, quæ fabricata sunt manu artificis. Vmbilicus tuus crater tornatilis nun-
quam indigens poculis, venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus lilijs. Duo hubera tua sicut duo hin-
nuli gemelli capreæ. Collum tuum sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscina in Hesebon, nasus tuus sicut turris Li-
bani, & coma capitis tui, sicut purpura Regis vincita canalibus. Quam pulchra es, & quam decora,
charissima, in delicijs? Statua tua assimilata est palmæ, & hubera tua betis*. Ecce Christus Ecclesiam
suam alloquens, eam vni cuiusdam eximie pulchritudinis personæ similem pronunciat. Quamuis
enim Christus & Ecclesia vniuersalis non nisi vnum Corpus mysticum existat, tamen cùm eā
in terris degentem considerat, habet eam velut sponsam, quæ deducta quidē sit ex latere suo,
verùm quæ (propter conditionem suam adhuc morti & peccato obnoxiam) in confortijs glo-
riæ Christi non plenè admittatur, sed interim per se, ac in sua quadā proprietate subsistat, aliāque
persona & sit, & dicatur. Nam quod de militante Ecclesia iam apud Salomonē agatur, perspi-
cuum est ex his sponsæ verbis: *Nigra sum, sed formosa, filia Ierusalem*. Nigra enim Ecclesia dicitur
ob eas persecutiones & maculas, quibus ad tempus in hac vita, velut in medio prauæ na-
tionis habitans, propter mortalis conditionis necessitates inquinatur.

Quid quod etiam Sponsus ad sponsam dicit: *Si ignoras te, o pulcherrima inter mulieres, egre-
dere, & abi post vestigia gregum tuorum & pascere hædos tuos iuxta tabernacula pastorū*. Egressus ve-
rò membrorum Ecclesie ab ipsa Ecclesia, & affectatio Pastorū fallorū (de quibus ibi agitur)
non potest alibi, præterquam in hoc seculo cogitari. Cùm igitur Christus de militante Eccle-
sia loquatur, valde perpendendum est, quod vt *pedes eius & femora, vt umbilicus & ventrem,*
vt hubera & oculos, vt collum & nasum, ita etiam *caput eius* nominat. *Caput tuum* (inquit) *vt Car-
melus, aut* (quemadmodum alij legunt) *vt coccinum*. Militans igitur Ecclesia Caput quoddam
habet, idque sub Christo quidem, & ab ipso constitutum, sed tamen præter ipsum. Ipse enim
Christus, qui Ecclesie Caput æternum est, ad sponsam non de seipso, verùm de ea loquens pla-
nè dicit: *Collum tuum sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscina in Hesebon, nasus tuus sicut turris Li-
bani. Caput tuum sicut Carmelus aut coccinum, coma capitis tui sicut purpura Regis vincita canalibus*.
Ecclesia igitur militans habet vt oculos, nasum, & collum à Christo distinctum, sic etiam Ca-
put à Christo Capite suo distinctum. Nam Sponsa Christum antea laudans, de illo dixerat: *Di-
lectus meus candidus & rubicundus, electus, ex millibus. Caput eius aurum optimum*. Quanto autem
interuallo *Carmelus mons aut coccinum* ab auro purissimo abest, tanto etiam Caput vicarium
Ecclesie militantis, quod coccino assimilatur, inferius est illo Capite, quod Christus in se est,
cuius Caput auro comparatur. *Caput enim Christi Deus*, quo nihil sublimius aut dignius. Caput
verò Ecclesie velut granū illud est, ex quo purpura fit, quæ habet aliquid se præclarius, ipsum
scilicet aurum, hoc est, Deitatem, quæ est Caput Christi. Quæramus igitur, quodnam sit
proprium hoc & temporale Caput Ecclesie militantis? Ac primū quidem illud non nisi vnum
esse potest. Vnum quippe corpus militantis Ecclesie vnico etiam Capite militante contentū
est. Neque vt crines sunt plurimi, oculi autem duo, genæ duæ, labia duo, vbera duo, ac pedes
duo, sic etiam sunt in eodem corpore capita vel plura, vel saltem duo. Verùm vt est *unicum
collum, unicus nasus, & unicus umbilicus*, ita est etiam *unicum caput*. Efficitur ergo ex mēte Spi-
ritus sancti per sacras Scripturas reuelata, vt vnicum Ecclesie militantis. Caput eodem tēpo-
re esse

re esse debeat. Porro cùm oculi, cùm nasus, cùm labia Ecclesie, ex omnium quos vnquam le-
gerim consensu, Episcopi, Presbyteri, ac reliqui Pastores ac Doctores exstant, nihilque ferè sit
illo euangelizandi munere in Ecclesia maius & excellentius, nec fieri possit, vt vllum corpo-
ris membrum ipso Capite sublimius aut dignius habeatur: necessariò fit, vt Caput illud vnicū
Ecclesie sit etiam Episcopus, qui summus honoris Ecclesiastici gradus est. Inter omnes igitur
Episcopos, vnus primus & summus Episcopus militantis Ecclesie Caput apud Salomonem vo-
catur. Atque hæc satis clarè ex Salomone deducuntur.

Tranſeamus nunc ad Ezechielem, apud quem hæc verba legimus: *Ecce ego assumam filios* Ezech. 37.
Israel de medio nationum, ad quas abierunt, & congregabo eos vndique, & adducam eos ad humum
suam, & faciam eos in gentem vnā in terra, in montibus Israel, & Rex vnus erit omnibus impe-
rans. Et non erunt ultra due gentes, nec diuidentur amplius in duo Regna. Et post: Seruus meus Da-
uid Rex super eos, & Pastor vnus erit omnium eorum. Equidem concedo, hunc Regem & Pa-
storem vnum de quo Ezechiel prædicit, esse Christum, qui est *filius David* secundum carnem, Matth. 22.
& *Dominus David*, secundum Deitatem. Cæterum Ezechiel de Christo agit ea ratione, qua
carnem in plenitudine temporis accepturus erat. Alioqui non dixisset: *Rex vnus erit, sed, Rex*
vnus est. Nec etiam Christum vocasset *Dauidem seruum Dei*. Nam verbum *Dei non seruit*, Ioan. 1.
sed *In principio erat apud Deum, & Deus erat*. Præterea Ezechiel significat, Fideles aliter fu-
turi vnum Gentem & vnum Regnum post Christi aduentum, quam prius fuerunt. Cùm
enim antea vnum fuisset regnum Iudææ, & alterum Samariæ: *Non diuidentur*, inquit, *amplius* 3 Reg. 12.
in duo Regna, sed faciam eos in gentem vnā, & vnus erit Pastor omnium eorum. Porro etiam
ante Christi aduentum Fideles, qui vel in Iudæa noti erant, vel in Samaria latebant, duo
Regna in Deo, seu in spiritu Christi non erant: sed erant duo Regna per externum & visi-
bile regimen duorum Regum, & duorum Regum post plurimum Pontificum. Nam vt alius erat Rex
in Ierusalem, & alius in Samaria: sic alij erant Sacerdotes in Templo Hierosolymitano, & 3 Reg. 12.
alij in Dan & Bethel. Nec isti aut de Tribu Leui fuerunt, aut parebant Pontifici Maximo,
qui Hierosolymis in Cathedra Moysis sedebat. Post aduentum ergo Christi Propheta signi-
ficat, nō futura duo Regna, id est, duo separata ouilia. Nam vt idem est hoc in loco, *Rex vnus,*
& Pastor vnus, sic idem est Regnum Christi & Ouile. Nec enim de seculi regnis agitur, quæ
sub Ecclesia Christi possunt esse etiam mille, si res ita ferat: sed agitur de ouilibus, quæ non di-
uiduntur amplius in duo, sed *vnus erit Pastor, & vnus ouile*, etiam quoad visibilem externāque Ioan. 10.
speciem. Vnus enim Christus imperabit omnibus. Quo tandem pacto? Vtrum spiritaliter tan-
tū & inuisibiliter? Imò sic ab initio mundi solus semper imperauit. Izechiel ergo, qui de
Christi regno velut tunc futuro prophetabat, docuit Christum, quem etiam *seruum Dei* appel-
lauit, imperaturum omnibus secundum carnem, quam accepit, rationem. Hoc autem impletū
est ad iteram, dum Christus in terris visus, Euangelium Regni prædicauit, & ab eadem terra
corporaliter discessurus, in vno potissimū Petro visibile regimen Ecclesie suæ, quod in æter-
num perseueraret, instituit. Ioan. 21. Ista enim ratione & vnus Christi spiritus nunc imperat nobis, si-
cuti olim etiam Patriarchis ac Leuitis imperauit: & præterea secundum carnem aliter nobis
imperat, quam illis imperauit: quia ille visibilis Præfecturæ modus, qui iam in Ecclesia obser-
uatur, ab ipso Christo, dum in carne esset, ore carnis suæ institutus est, & voce corporaliter com-
mendatus. Etenim quem Principatum ipse in suo corpore gessit, ac dum viueret in oculis o-
mnium administrauit, eundem (per spiritum non alterius cuiuspiam, sed suum, in carne tamen
alterius à se constituti reuelatum) perpetuò gerit, sicut etiam *Christus est, qui baptizat*, dum
alter, potestate ab illo accepta, Baptismum, quem Christus in carne sua instituit, administrat.
Nam quemadmodum *Cathedra Moysis* rectè dicitur, quæ per Moysen constituta est, etiam si
ex alterius, hoc est, ex Dei potestate constituebatur: sic multò magis ille dicendus est Pri-
matus Christi, quem & ipse in terra semel exercuit, & ex potestate sua alij sub se administran-
dum reliquit. Omnium autem perfectissimus erit, hodieque est in cælo Christi Primatus, vbi tam
in spiritu, quam in carne vnus Rex manet, vnusque Pastor omnium nostrum. Sed quæ in cælis
perficiuntur, ea in terris inchoantur: quia Regnum Dei etiam intra nos est, qui adhuc peregrina-
mur à Domino, per fidem, & non per speciem ambulantes.

Qui verò sic intelligit verba Ezechielis, vt velit Christum aut in solo spiritu (*quia eū iam
secundum carnem non nouimus*) regere Ecclesiam suam, aut per plures Pastores ex æquo præfi-
dentes, & vni summo Pastori, eidemque visibili non subiectos, eandem regere: is prorsus aberrat
ab instituto Prophetæ, qui & Præfecturam Christi secundum formam serui, hoc est, corpora-

lem, & eam non plurium, ac ne duorum quidem, sed vnus Regis, & vnus Pastoris in æternum fore prædixit. A qua corporali vnus præfectura qui vel ipsi discedunt, vel Fidelis alicuius animam diuellunt ac separant, hi dispergunt & diuidunt gregem Christi, & propterea contra Christum sunt. Vnde alius propheta Pastorum multitudinem, quæ ad vnitatem aliquam visibilem nõ reducit, ruinæ potius, quàm exædificationis causam fore præuidens: *Pastores* (inquit) *multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partem meam, dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis.* Quantum ergo in laudem vnus Regis, & vnus Pastoris Ezechiel, tantum in reprehensionem multorum Pastorum (qui Superiori alicui non obediunt) Ieremias dixit: vt in eo vterque consentiat, longè optimum Ecclesie statum esse, quando multi Pastores vni diuinitus constituto parent. Eodem pertinet, quod Osee Propheta dicit: *Congregabuntur filij Iuda, & filij Israël pariter, & ponent sibi Caput vnum: & ascendent de terra, quia magnus dies Iesabel.* Ecce postquã filij Iuda, & filij Israël per Dei filium liberati fuerint de captiuitate peccati, quæ per captiuitatem Babylonicam figurabatur, ponent duo populi sibi vnum Regem, & vnum Caput. Christum, inquit. Equidem concedo. Aliud enim Caput, præter ipsum, & quod ab ipso constitueretur, ego nunquam admisero. Cæterum Christus ita per *Caput vnum* hoc loco intelligitur, vt alius tamen præter illum, & sub illo in iisdem verbis comprehendatur. *Hæc* (inquit Theodoretus) *typicè & adumbraticè sub Zorobabel acciderunt: expressè verò & veritate ipsa, vbi Christus se hominem fecit, ac sibi Ecclesiam descendit in æternum.* Et post. *Decem Tribus, quæ à Regibus ex posteritate Dauid profectis defecerant, post reuersionem ex Babylone, vnum habuerunt Ducem Zorobabel, ex Dauidica Tribu procreatum.* Et iterum. *Hoc enim finem inuenit temporibus Zorobabel.* Hæc Theodoretus. Duo igitur nobis in huius Prophetæ verbis animaduertenda sunt: quorum prius est, quod in magna laude ducitur, vt filij Iuda, & filij Israël, qui antè captiuitatem habebant duos Reges, post reuersionem suam ponant sibi vnum Caput. Quod perinde est, ac si diceretur: multo præstantius est ab vno Capite, quàm à duobus gubernari. Alterum verò illud, quod iam perpendo, hoc ipsum est, quod ista verba (*Vnum Caput*) simul intelliguntur de duobus quidem, non tamen ex æquo præfuturis, sed quorum vnum alteri subit. Nam per *Caput vnum*, intelligitur primùm Zorobabel, deinde Christus: Zorobabel velut figura Christi, Christus autem velut res ipsa, & veritas figurata. Cumque Propheta de gubernatione populi Dei, & Ecclesie Christi loquatur, meritò hinc concludam, & Monarchiam seu Primatum vnus Pastoris cuiuslibet alteri politia in Ecclesia Christi præferendam esse, & vnum Caput toti Ecclesie tunc præesse, quando is, qui præest, non suo, sed Christi nomine præest. Nam vt Zorobabel figura Christi, & Christus ipse, non duo, sed vnum Caput constituunt: sic multo magis Christus, & Vicarius CHRISTI non duo Capita, sed vnum constituunt. Longius quippe abest à Christo figura, quàm Vicarius Christi: propterea quod illa obscurior imago Christi est, quàm hæc. Nam Vicarius Christi etiam nomen Christi præ se fert, & vbi que se fatetur Christi ministrum esse. At figura Christi fert quidem obscuram Christi speciem, non tamen præ se fert Christi nomen, adeò vt multi Iudæi nunquam intellexerint, Zorobabilem esse figuram Christi. Cæterum non modò Christiani omnes, verùm & Iudæi, & Pagani per vniuersum orbem, qui saltem nobis inter nos cognitus fuit, probè nouerunt, Pontificem Romanum non nisi in persona Christi, & velut Vicarium eius, toti Ecclesie præesse.

Figura & veritas vnum sunt.

1. Reg. 12.

Quam longè verò à Spiritu Prophetæ huius remoti sunt, qui statum popularè cum Aristocratia temperatum in Ecclesia Dei regenda præferunt? Hoc quippe est, non vnum Caput, sed infinita Capita millia sibi ponere. Si enim quilibet Episcopus, quilibet Presbyter, quilibet Diaconus, atque etiam quilibet de plebe Christiana (sic enim Protestantes volūt) ex æquo ad gubernandam Dei Ecclesiam concurreret: nõne infinita millia Capita erunt? Nõne igitur, peius cum Christianis ageretur, quàm actum est cum Iudæis ante Captiuitatem Babylonicam? Graue ac perniciosum illis fuit, à duobus Regi Capitis: & ideo Propheta in magno beneficio duxit, quod post Captiuitatem finitam sibi ponent *Caput vnum*. Et nunc vno Capite visibili relicto, ad Capita non duo, sed infinita reuertemur? Idq; faciemus illis auctoribus, qui se reformatores Ecclesie haberi volunt? O tempora, o mores! Quis non videat, istos homines præ odio, quod contra legitimum Pastorem & Pontificem suum conceperunt, recti iudicij examen perdidisse, & pro veritate mendacium amplexos esse? Quantum verò bonum Ecclesiastica Monarchia fit, non tantum Osee & Ezechiel, verùm etiam Daniel prædixit. Postquàm enim de quatuor Monarchijs ordine sibi succedentibus apud Regem Nabuchodonosor

nosor prophetaisset, mox adiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur, & regnum eius alteri populo non tradetur. Commineuet autem, & consummet vniuersa regna hæc, & ipsum itabit in æternum, secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & commineuit testam, & ferrum, & as, & argentum, & aurum.* In quæ verba Danielis B. Hieronymus ita scribit: *In fine horum omnium regnorum auri, argenti, æris, & ferri, abscissus est lapis Dominus atque Saluator sine manibus, id est, absque cotu & humano semine de vtero virginali, & factus est mons magnus, & impleuit vniuersam terram.* Regnum igitur Christi, quod alia omnia regna commineuet, ab illo die ortum est, in quo lapis abscissus est de monte, id est, Christus de Maria, sine manibus, id est, absque humano semine. Ortum, inquam, est regnum Christi ab ipsa natiuitate eius, quod nunquam finietur. Nam *regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* In fine autem seculorum omnium, hoc ipsum Christi regnum manifestabitur vniuerso mundo. Tunc enim (vt etiam Daniel prædixit) *regnum, & potestas, & magnitudo regni, quæ est subter omne cælum, dabitur populo Sanctorum Altissimi, cuius regnum, regnum sempiternum est, & omnes Reges seruient ei & obediunt.* Cæterum illud Christi regnum, quod in die iudicij cunctis manifestum erit, non negabitur, opinor, iam nunc inceptum esse, & ab ipso Christi aduentu in carnem, quotidie augeri & propagari. Regnat ergo Christus in terris etiam nunc. Quod si iam in terris regnat: quo in loco habendi sunt, qui putant Ecclesiam Christi aut populariter, aut saltem partim populariter, & partim ab Optimatibus gubernari? Aliud quippe regnum in terris Christus non habet, præter Ecclesiam suam, quæ regnum cælorum est.

Si ergo Ecclesia regnum est, quàm blasphemè Protestantes docent, Ecclesiam Christi non ab vno, sed à pluribus, atque adeo ab infinitis simul & ex æquo præsentibus administrari? An illud regnum est, quod à populo, aut etiam à multis æquali potestate præditis gubernatur? An ipsa natura nos non docet, vt Republicam à pluribus, sic regnum ab vno præcipuè regi? Daniel cum enumerasset Assyriorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum regna, subiunxit: *In diebus regnorum illorum suscitabit Deus cæli regnum, quod in æternum non dissipabitur.* Regnum verò, quod in diebus Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum Deus cæli suscitauit, non est aliud, quàm Christi Ecclesia. Quemadmodum igitur illa regna quatuor ab vno potissimum Rege, & illo visibili gubernabantur: sic etiam Ecclesia gubernabitur ab vno Rege Christo, & illo visibili. Ac visibili quidem in seipso, tùm ab initio regni sui, quod in terris olim plantauit, tùm in fine seculorum, quando in carne rediens, regnum suum ad æterna habitacula transferet: visibili autem, per hoc interiectum tempus, in Vicario suo, qui vices visibilis eius personæ gerit, & nomen Domini sui profitetur. Ita fit, vt & regni forma in Ecclesia conspiciatur, & per ea, quæ videntur, ea quæ non videntur intelligantur. Postremò quæ apud Prophetas de collectione & congregatione dispersorum in vnum leguntur, eò pleraque pertinent, vt significant, omnes Gentes post Christi aduentum non futuras sub diuersis Religionibus & Sacerdotibus Idolorum, sed seruituros Christo in vna fide, & religione, sub vno Pastore inuisibili Christo IES V, & vno visibili Vicario eius, cui ipse oues & agnos suos commendauit. Proferamus in mediū pauca vnus Prophetæ verba, vt inde sciatur, quid etiam de similibus sacra Scripturæ locis indicandū sit. Ieremias ait: *Audite verbum Domini gentes, & annunciate in Insulis, quæ procul sunt, & dicite: Qui dispersit Israël, congregabit eum, & custodiet eum, sicut Pastor gregem suum. Redemit enim Dominus Iacob, & liberabit eum de manu potentioris.* Nõ ergo qualibet cõgregatio dispersorum in Prophetis intelligitur, sed eiusmodi, vt tanquam Pastor gregem suum, sic Christus populum ad se congregatum custodiat. Nõne vnus gregis vnus est Pastor? Nam si fortè plures fuerint Pastores: aut sub vno Pastore primo sunt, aut certè non est eorū vnus grex. Quod si greges diuersi ad nullam visibile vnitatem collecti in Ecclesia fuerint, iam nõ congregantur Fideles in vnū, nec custodiuntur, sicut Pastor custodit gregem suum. Bonus enim Pastor vult gregem suum esse vnum, nec eadem pascua duos greges pacificè ac tranquillè ferunt. Ac nimirum, si tam insignes viri, tã iusti, & perfecti, quales Abraham, & Lot erant, nõ poterant suos greges simul pascere, quin iurgium inter ipsorum Pastores futurum esset (ideoq; *Abraham dixit ad Lot: ne queso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos: fratres enim sumus*) quæ spes est, pacem inter alios Pastores, qui minus iusti, & minus perfecti sunt, vel ad paruum tempus duraturam, nisi vni Pastori primo, & ei visibili subijciantur, in cuius vnitatem & vnum sint, & vnitatem seruent? Atque hæc de vetero Testamento sumpsisse fatetur.

ARGVMEN-

ARGUMENTVM

Libri Quinti.

VIA Christus cepit facere & docere: primum ex factis, ac deinde ex do-ctrina eius ostendemus, vnu visibilem Pastorem toti Ecclesiae militanti praesse debere. Tum autem Apostolorum & verba, & facta, quae ad hoc propositum spectabant, in medium proferemus: id praecipue intuentes, vt non ferè admisceamus ea, quae proprie pertinent ad Primatum Petri, de quo in Sexto libro dicitur. Deniq; rationes plerasq; in vnu colligemus, ob quas oporteat vnum Pastore ceteris omnibus praeponi.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiae, LIBER QUINTUS.

Vnum Pastorem ceteris omnibus, qui Euangelium per Orbem praedicant, praesse debere: quia Christus, dum in terris agebat, ceteris Apostolis & Discipulis visibili ratione praefuit. In quo visibili Primatu suo nisi Christus Vicarium instituisset, aliter nunc ab omnibus suis cognoscereur, quam cognitus est in primitiua Ecclesia.

CAPVT I.

Primitiua Ecclesia.

Matth. 3.

Ephes. 1.

TSI non negem, quin primitiuae Ecclesiae nomen multò latius accipi queat: tamen sine omni controuersia per primitiuam Ecclesiam nihil prius, aut magis proprie intelligitur, quam illa Ecclesia, quae sub ipso Christo adhuc apud homines agente, nata ac enutrita est. Nihil enim magis primitiuum eo, quod omnium est primum, cogitari potest. Quid verò prius in religione ac fide Christiana extitit, quam illa Ecclesia, quae Christum audiuit praedicantem, quaeque ipsum noui Testamenti Sacramenta instituentem coram aspexit? Quaecunque igitur gubernatio in Ecclesia Dei esse debet, ea nec ab alio principio primo, quam ab ipso Christo melius deduci, nec ad aliud exemplar conformari securius potest, quam ad illud, quod Christus ipse primus in seipso, atque in primitiua Ecclesia sua expressit. Decuit enim, tum vt ille omnem impleat iustitiam, tum vt Ecclesia subsequens primitiuae illius imitaretur exemplum. Quae res in alijs omnibus causis permultum, in illa verò, quae maxima omnium est, meritò plurimum valere debet. Quid autem in Christi factis maius vel obseruatu dignius inueniri potest, quam ordo & modus, quo, dum in terris ageret, Rempublicam Christianam gubernauit? Cetera enim Christi facta pertinent ferè ad singulos, alia (vt fit) ad alios: verum ordo & modus gubernandi complectitur planè tam singulos, quam vniuersos: nisi fortè membrum Ecclesiae Christi esse ac manere potest, qui vel nesciat, quod sit Caput suum, vel eius imperio non obediat. Deus autem dedit Christum Caput Ecclesiae super omnia. Non temerè igitur, opinor, sed grauissimis de causis affirmo, illum in primis ordinem ac modum nobis obseruandum esse, quem Christus in gubernanda primitiua Ecclesia sua tenuit. Nam vt omnibus mystici corporis sui membris, cuique in suo genere consuleret: tam cum ijs, qui mortales erant, mortalis & ipse, vsque ad mortem suam versabatur: quam eos, qui iam ad immortalitatem transierant, per resurrectionem immortalis factus ad se collegit. Quid verò fiat in illo immortalis statu, quo iam Christus cum suis fruitur, nos adhuc nescimus: sciamus autem per gratiam Dei suo

suo tempore. Quid verò in hac vita Christus gesserit, hoc in primis ob oculos nobis, qui adhuc viuimus, proponi debet.

Nemo sanè ignorat, Christum in hoc mundo agentem rexisse Ecclesiam suam ritu eo, qui proprie ad vnius principatum pertinet. Nec enim aut ipse, dum vixit, populo suo Ecclesiam commisit gubernandam: aut Optimates aliquos in societatem aequalem sui Principatus admisit. Solus vocauit ad se Discipulos, solus binos & binos ad praedicandum misit, solus duodecim Apostolos, non in quandam aequalitatem regiminis, verum in ministerium dispensationis adiecit. Solus instituit Sacramenta, quibus ceteri fideles initiarentur. Habemus igitur, quod maxime optandum erat, formam & exemplum ipsius Christi, ad visibilem Ecclesiae Primatum, quem iam defendimus, stabiliendum. Negare non potes Lutherane, militantem Dei Ecclesiam fuisse in longè perfectissimo statu ea die, qua Christus eam velut manibus suis formabat, & ore proprio moderabatur. Tunc autem regebatur ab vno Pastore primo, & eo visibili ac mortali. Qua ergo audacia tibi sumis, vt illam Reipublicae formam, quae Christo placuit, euertere, ac in aliam transferre velis? Putasne melius regi Ecclesiam nunc posse, quam à Christo adhuc mortali regebatur? Ille rexit militantem Ecclesiam, velut Princeps vnus ad vniuersa Reipublicae gubernacula praesidens. Et nunc vis plures simul, atque adeò penè innumerabiles Episcopos ac Presbyteros, imò plebem totam ad eiuſdem Reipublicae gubernacula sedere? At nos ab ipsius Christi rebus in Ecclesia primitiua gestis docemur, qualem postea gubernationem in reliqua Ecclesia ipsius expectare debeamus. Nam vt Christus, dum in carne ambularet, Apostolos primum, deinde alios Septuaginta Discipulos instituit, fratres quidem vocans quoscunque Fideles, verum ipse interrim summam rerum solus administrans: sic eo in caelum ascendente, alius Ecclesiae Pastor, qui ipso institueretur, expectandus erat, qui vice ac nomine Christi & Episcopos sibi instar Apostolorum tanquam fratres adiungeret, & Presbyteros instar Discipulorum Domini certis Ecclesijs praeficeret, cum interim solus ipse grauissima quaeque negotia expediret. Nondum eò peruenimus, vt doceamus, quid Christus in huius primi Pastoris institutione dixerit ac praeeperit. Illud ostendetur suo loco. Nunc manifestissimam Christi gubernationem ab Ecclesia imitandam esse, non abs re mihi vrgere videor. Nam vnde possum sperare sapienterem Magistrum? Aut nonne cepit IESVS facere primum, ac postea docere? Doctrinam mox audiemus: nunc facta eius perpendamus. Ex magna auditorum turba quosdam vocauit ad fidem in se habendam, qui dicebantur eius Discipuli. Ex illis elegit Duodecim Apostolos, velut Senatam fidelem, cuius ministerio maiora quaeque perficeret: mox alios etiam Septuaginta, inferiore quadam potestate praeditos misit ad praedicandum, velut qui viam ei apud rudem populum prepararent. His omnibus ipse vnus praefuit, vtpote qui verba vitae aeterna habebat. Hunc gubernationis modum Ecclesia Catholica hodie tenet, eundemque tenuit permultis iam seculis, etiam ex Aduersariorum confessione. Multi enim Presbyteri mittuntur, velut Septuaginta Discipuli, ad praedicandum in minoribus oppidis IESV Christi Euangelium. Illis maiores sunt Episcopi, velut Apostolorum chorus. Demum Pontifex vnus, instar Christi, praest omibus, omnesque in vnum Ouile, non suum, sed Christi congregat. Nec enim Vicarius Christi de suo, sed tantum de Christi nomine, nos Christianos vocat. Nam qui aut à Donato Donatistae, aut à Luthero Lutherani, aut à Caluino Caluinistae appellantur: ij vel ex ipso nomine produnt, se non Christi, verum Antichristi gregem factos esse.

Matth. 4. Lucae. 10. Matth. 4. Ioan. 3. & 4.

Prima ratio.

Actor. 17. Ioan. 2. Marci. 3.

Lucae. 10.

Ioan. 6.

Ephes. 4.

Obiectionis remotio. 2. Cor. 2.

Quid tibi videtur, o amice? Vtrum Apostolis transeuntibus, nulli Pastores succedunt in eorum loca? Nonne alij iam sunt, qui doceant & baptizent omnes gentes? Nonne sunt, qui iam praedicent instar Septuaginta Discipulorum? Ex forma igitur illa, quae, Domino in terris agente, recepta est, duas partes infimas retinebis: & illam, quae fuit prima omnium, relinques? Erant Discipuli Pastores gregis Domini: erant Apostoli eiusdem gregis in altiore quodam gradu Pastores. Erat Pastorum omnium primus, Pastor IESVS Christus. Tu ergo in Ecclesia hodie das mihi Episcopos, & Presbyteros instar Apostolorum & Discipulorum Domini: & nõ das aliquem summum Pontificem instar ipsius Christi? Das quod minus, quodque in Ecclesiae gubernatione erat inferius: & non das, quod totius gubernationis principium est & caput? Respondebis (opinor) Christum nõ amisisse Pontificatum suum, sed manere in aeternum Ecclesiae Caput: & ideo neminem aut personam eius, aut vicem gerere. At Paulus cum dixisset, se illi donare, cui Corinthij donarent, addidit se id facere, propter illos in persona Christi.

T

Cum

2. Cor. 5.

Visibilis Principatus, quem Christus semel gessit, semper durat.

Nota.

Ioan. 20.

1. Ioan. 3.
Ioan. 10.

Cum igitur Paulus personam Christi gesserit, est profecto modus quidam, per quem manente in aeternum Pontificatu Christi, visibilem eius personam alij sustinere possunt. Legati enim personam eius gerunt, à quo mittuntur. Apostoli vero *fungebantur legatione pro Christo*. Si ergo multi poterant personam Christi representare: multo minus à verò abhorret, ut vnus quispiam id ipsum præstare potuerit. Vnus enim ab vno, quam à multis, significantius exprimitur & representatur. Deinde quemadmodum Christus in aeternum solus manet Caput Ecclesiae suae secundum infusionem spiritalis gratiae omnemque actum internum & inuisibilem: ita hodie non manet secundum carnem & aspectum exteriorem Caput Ecclesiae suae, illo visibili administrandi Principatus sui modo, quem olim, dum viueret, exhibuit. Audisne hodie prædicantem in auribus tuis Christum? Videsne castra & ciuitates obeuntem, cõuocantem Apostolos, mittentem Discipulos, expellentem dæmones, administrantem Sacramenta Corporis & sanguinis sui? Et tamen hæc omnia gessit in carne secundum visibilem Principatum suum. Quid ergo iam actum est de illo visibili & externo Principatu Christi? Vtrum perijt? Ergone periturum aliquid Christus (ut Caput Ecclesiae suae) aut vnquam gessit, aut in Ecclesia gerendum præ se tulit? An verò idem Principatus in cælum transijt? At quis ibi dicat prædicatores mitti, dæmones expelli, aut Sacramenta ministrari? Denique si Apostolorum & Discipulorum dignitas, quæ minor fuit, non perijt, sed in Ecclesia hodie extat: cur ille dignior Principatus Christi pro illa parte, qua visibilis fuit, perijt dicitur? Nam si Apostolorum visibilis dignitas reperit visibiles Successores, in quibus vigeret: quanto magis illa visibilis dignitas Christi, quam nunc nec in cælo (quia ibi non est necessaria) nec in terris per seipsum exercet (quia hic ipse non videtur) quanto magis, inquam, illa visibilis dignitas Christi nõ perijt funditus, verum in vno Pontifice instar Christi præsidente, vsq; ad consummationem seculi perseverat? Nihil enim eorũ, quæ Christus in terris gessit, multoq; minus id, quod omnium ferè Caput erat, ita perire potuit, ut non impleretur in Christi corpore, quod est Ecclesia. Quæ (obsecro) est, si hæc non est profunda cæcitas? Felicissima erat Ecclesia Christi, dum visibiliter ab ipso regebatur: & beata hodie merito creditur illa Ecclesia, quæ saltem quàm proximè ad tempus visibilis præsentiae Christi accedit. Verum illa Ecclesia propius ad Christi tempus accedit, quæ instar temporis Christi vnum Pastorem alijs omnibus præsentem habet, quàm quæ non habet: Romanæ igitur Ecclesiae Societas, in qua vnus Pastor alijs omnibus præsidet, felicitior est Lutheranorum & Caluinistarum ecclesijs, in quibus Pastor vnus alijs omnibus non permittitur præsidere.

Frustrà nunc mihi occinis de Spiritu Christi, à quo totum corpus Ecclesiae regitur. Ego enim illud tibi nunquam negauerim. Spiritus Christi regebat Ecclesiam, ipso in terris degente. Idem Spiritus eandem Ecclesiam & rexit, antequàm carnem assumeret, & iam regit, Christo in cælum assumpto. Cæterum ut Spiritus & Deitas Christi carnem in personam Filij Dei assumpsit, ac per eam velut per instrumentum vnitum visibiliter ad tempus Ecclesiam rexit: sic *in honorem illius carnis*, credimus eundem Spiritum Christi semper adhibere visibilem alterius hominis carnem, velut instrumentum remotius quidem, sed tamen instrumentum, per quod visibiliter regat Ecclesiam suam. Nam si Christus ipse nunquam in carne cum grege suo versatus fuisset, si palàm non prædicasset, si ad prædicandum alios externæ vocis instrumento non misisset, dicens: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*: si denique redemptionem nostram per carnem & sanguinem suum non fuisset operatus, verum Spiritu hæc omnia iam inde ab initio peregisset: profecto nunc etiam diceremus, solum Spiritum Christi ad omnia, quæ in Ecclesia peragi debent, sufficere, absq; eo quòd alius quispiam visibiliter hæc in ipso Christi nomine administraret. Cæterum quia dum Christus in terris agebat, eam Ecclesiae gubernationem, quæ in aeternum duratura esset, tam verbo, quàm exemplo, per visibilem Principatum suum primus inchoauit: qua iam ratione asseritur, Ecclesiam Christi aliter postea gubernandam esse, quàm sicut ab ipso, dum viueret, gubernata est? nõne ideo de cælo descendit, ut nos doceret tum alia omnia, quæ sciri expediebat, tum in primis fidei veritatem, quæ cognitum maximè necessaria est? Libet enim non solum in rem gestam, verum etiã in rationem rei paululum inquirere. Multi erant Pseudoprophetae in mundo. Multi surrexerunt Magistri mendaces, qui plebem seducebant. Ad mendacia illorum repellenda, & ad opus diaboli dissoluendum, Christus in mundum venit. Omnes (inquit) quotquot venerunt, (à seipsis, & antequàm ego mitterem eos) *fures sunt & latrones. Fur non venit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Quid ergo medicinae attulit Christus cõtra hoc malum? Ego (inquit) veni, ut oves vitam habeant, &*

abundan-

abundantius habeant. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me mea. Nemo autem ignorat, modum quo efficitur, ut oves Christum cognoscant, fidem esse. *Fides Rom. 10. autem est ex auditu, auditus verò per verbum Christi.* Quapropter si auditus Euangelij ad hoc necessarius est, ut oves Christum cognoscant, & id non solum intelligitur de interiore, verum etiam de exteriori auditu (secundum quod scriptum est: *In omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum*) profecto exterior auditus, per quem Christi vox in auribus multitudinis insonuit, ita pertinuit ad cognitionem Christi, ut in hodiernum diem Christus non aliter secundum visitatam rationem cognosci queat, quàm per auditum Euangelij. Atqui cum Christi vox hodie non sonet in auribus nostris: quomodo iam illum cognoscimus, nisi quia alius quispiam à Christo missus, hanc vicem supplet?

Dices, multos Pastores hanc vicem supplere. Fateor. Sed nisi inter istos multos vnus quispiam emineat, qui personam visibilem Christi supra cæteros gerat: nego huic rei satisfactum esse. Nam dum Christus vixit, erant permulti Apostoli & Discipuli, qui baptizabant, & Euangelium prædicabant, ut ex ipsis Euangelij manifestè liquet. Sed præter illos omnes erat vnus Christus omnium moderator ac Princeps. Da mihi ergo multos prædicatores Euangelij sub vno prædicatore primo: & video imaginem Ecclesiae primitiuae. Sin des mille prædicatores, qui nullum superiorem agnoscant, sed in mille sectas plebem diuidant: tu hanc defendis veram Ecclesiae formam ac typum esse? Erras, si ita putas. Nam ut eo tempore, quo Christus apud nos vixit, *oves cognouerunt vocem eius*, non solum per internam operationem, sed præterea per auditum auris, & per visibilem ipsius Principatum: sic in aeternum oportet ut sit vnus visibilis Pastor supra cæteros, per cuius exteriorem auditum Christus cognoscatur. ut ita oves Christi & audiant vocem primi Pastoris, & per communionem, quàm cæteri Pastores cum illo habent, in aeternum sciant, qui sint veri Pastores gregis Domini. Qui enim non colligit cum primo Pastore, qui vice Christi secundum carnem olim prædicantis præsidet, is vtique dispergit gregem, & Antichristus est. Etenim quemadmodum Christus non spiritum, sed carnem ab oculis nostris abduxit: sic Vicarium accepit, non secundum Deitatis spiritum, qui vbique est præsens, verum secundum carnis suae representationem, quæ sua caro à nobis hoc tempore abscondita est. Etenim *iam non nouimus Christum secundum carnem*. Est igitur præsens nobiscum vsque ad consummationem seculi secundum spiritum. At secundum carnem videmus & audimus Christum in Vicario eius, qui Principatum ipsius externum & visibilem in oculis auribusque nostris, non in mentibus supplet. Si multos das Vicarios vnus Christi, non eius omnino prædicationem & officium (quia is & vnus Princeps erat, & supra cæteros omnes visibili voce ac ritu suam Ecclesiam gubernauit) sed nescio quam prædicationem aliam, quæ ab vnitatem non regitur, exprimere conaris. Non igitur potest cognosci Christus, hoc est, veritas & fides per talem prædicationem, nec in Christi nomine venit, qui vnitatem ipsius personæ propriam, in eius Ecclesia non admittit. Quid hoc in loco prætexent Magdeburgenses? Vtrum negabunt, Christum toti Ecclesiae suae omnibusque eius Pastoribus velut summum Pastorem olim præfuisse? At in priore Libro primæ Centuriæ, visibilium Primatum Christi vltro concedunt, nec vel vno verbulo eum labefactare conantur. *Etsi verè (inquiunt) esset summus Sacerdos (Psalm. 110.) tamen titulum sibi arrogare noluit, sed res ipsas ad Pontificem pertinentes exequitur. Primò tradit cælestem doctrinam illustrius, quàm vltro vnquam seculo factum erat: administrat Claves regni cælorum, Matih. 9. quæstiones perplexas & obscuras tam Apostolis, quam aduersarijs soluit. Secundo, orat pro toto mundo, Ioan. 17. Tertio, Sacrificium præstat pro toto mundo. Alios quoque ad iuuandum ministerium docendi, è reliquo cætu adsciscit, nempe duodecim Apostolos, & Septuaginta quos ante se viros ablegat. Hac Magdeburgenses.*

Benedictus Deus, qui tam perspicuè visibilem vnus Pastoris Primatum in ipsa radice ac origine prima reuelauit, ut ea res negari nec ab ijs queat, qui eundem visibilem Primatum in Ecclesia, quæ ab eadem radice pullulat, vehementer oppugnant. Magdeburgenses Ecclesiae Christianæ historiam per singula secula in singulis Centurijs memoriæ prodituri, nec aliud æquè molientes, quàm ut negent, Primatum aliquem visibilem in Ecclesia primitiua extitisse, coguntur à Christo primùm incipere. *Quis enim potest aliud ponere fundamentum, præter Iesum Christum?* Aut quæ fuit Ecclesia primitiua, si nõ illa primùm, quæ Christum in carne vidit? A Christo autè incipientes, visibilis vnus Pastoris Primatum in eo primùm & vident, & quanta inuiti, tamen necessitate cõpulsii cõsententur. Deinde cum dicat, se velle omnia reducere ad

T ij

origines

origines primas, & ad Ecclesiam primitiuam, nec possint negare, quin totius Ecclesiasticae gubernationis origo prima Christus existat, & Ecclesiae primitiua forma & regula ab ipso Christo peti maximè debeat: tamen & fatentur, Christum omnibus Apostolis, & Septuaginta Discipulis visibili quadam ratione solum praefuisse, & super hoc fundamentum aedificare conantur istam propositionem spuriam & adulterinam, quod unus Pastor supra ceteros in tota militante Ecclesia esse non debeat. O praecelaram Magdeburgensium conclusionem! Nā ita mihi concludere videntur: Christus fuit primus Ecclesiae Christianae Pastor: Illius exemplū ceteri Pastores, nisi perire in aeternum velint, sequi necessariò debet: Is dum viueret, Pastoribus multis in ipsa primitiua Ecclesia vnus praefuit: Ad primitiuam Ecclesiam omnia quae sequuntur secula reduci debent: Ergo hodie in Ecclesia non vnus Pastor supra ceteros (vt sub Christo factū est) verum innumerabiles aequali potestate praediti (quod sub Christo factum non est) praesse debent. Nonne ista est Magdeburgensium & omnium Pseudoeuangelicorum ratiocinatio? Certè conclusionem ipsorum esse, nunquam negabunt. Negant enim, & constanter negant, vnū Pastorem hodie ceteris Episcopis visibili forma praesse debere. Confitentur verò, & Christum in carne apparentem fuisse primum Ecclesiae primitiuae Pastorem, & illum omnibus Discipulis atque Apostolis vnū praefuisse, quæstionesque perplexas & obscuras ab illis propositas soluisse. Porro ubique clamitāt, & vociferantur, omnia debere in Ecclesia hodie geri, sicut gesta sunt in Ecclesia primitiua: nec possunt Christi Primatū à tempore primitiuae Ecclesiae separare, aut aliunde verius, quàm à Christo Ecclesiam primitiuam incipere. Concludunt igitur, ideo non debere vnū Pastorem in Ecclesia hodie Primatum gerere, quia vnus Pastor Christus in Ecclesia primitiua Primatum gessit.

Dicer aliquis, quod Ecclesiam primitiuam non inchoant Magdeburgenses nisi à tempore Apostolorum. At Centuriæ Magdeburgensium omnes ad Ecclesiam Christianam solum pertinent, & prima Centuria nominatim profequitur Ecclesiam primitiuam. Ceteræ autem primæ Liber primus proponit nobis visibilem gubernationem, qua Christus in Ecclesia praefuit. Igitur Praefectura Christi ex Magdeburgensium confessione pertinet ad Ecclesiam primitiuam. Quamquam enim Christus nondum manifestè dissoluerat totum legis Moisaicae ritum: tamen & ipse instituerat iam nouae legis Sacramenta, & Discipulos misit ad praedicandum, & illi baptizabant alios, & omnes veniebant ad Christum, & Iesus plures Discipulos faciebat & baptizabat, quàm Ioannes. Baptismus verò, qui non datur nisi ad petitionem eorum, qui credunt in Christum, est ipsa ianua, per quam ingrediuntur, qui Ecclesiae Christianae membra fiunt. Erat igitur Ecclesia quaedam sub Christo, & ea erat primitiua, & regebatur à Pastore vno, qui alijs multis Pastoribus praesidebat. Sic hodie fit in Ecclesia Romana, hoc est, in societate illa, quae agnoscit Romanum Pontificem, non quidem vnicum, sed tamen primum Pastorem suum. Sic non fit in Ecclesia Lutheranorum, Caluinistarum, & Anabaptistarum. Igitur Ecclesia Romana gerit similitudinem Ecclesiae primitiuae, non item Ecclesiae Pseudoeuangelicorum. Nam quod obijcitur de tempore Apostolorum, deque primitiua, quae sub illis fuit, Ecclesia, tanquam ea fuerit à multis Pastoribus aequali potestate gubernata: certò sciat Lector, me in sequente Libro non minus clarè ostensurum, quod solus Petrus alijs Apostolis praefuit, quàm nunc clarum est, quod solus Christus & alijs Apostolis, & ipsi Petro etiam secundum visibilem externamque gubernationem praefuit. Relinquamus igitur Primatum Petri suo loco. Nunc vrgemus visibilem Christi Primatum. Nec dicat quisquā, aliam esse hodie rationem Ecclesiae, quàm sub Christo fuit: quia tunc in sola Iudaea, nunc autem in omnibus gentibus Euangelium praedicetur. Nā si nunc in terris ageret Christus: quæro, vtrum secundum carnem & visibilem Praefecturam futurus esset Ecclesiae totius Pastor primus, necne? Si hodie futurus esset totius Ecclesiae Pastor primus: iam videmus, illam differentiam, quae allata est, nullius momenti existere. Quamquam enim sit aliqua differentia inter tempus illud, quo Christus solis Iudaeis euangelizabat, & hoc, in quo etiam toti mundo euangelizatur: tamen illa differentia non est talis, quae visibilem Primatum Christi etiam hodie à tota Ecclesia remouere possit. Positum enim est, quod Christus etiam hodie, si in terris ageret, omnium gentium primus Pastor secundum visibilem gubernationis modum futurus esset. Ad illum enim ascenderetur ex omnibus gentibus, vt quaecunque causa non posset ab alijs Pastoribus dissolui, saltem à Christo ipso definiretur. Sin dicas, Christum, etiam si hodie in terris ageret, non fore supremum totius Ecclesiae Pastorem: iterum abs te quaerā, quis futurus esset etiam in externa & visibili gubernatione aequalis Christo? Quod si nemo posset aequalis ei esse, profectò solus foret supremus omnium, cum igitur si hodie Christus

Inepta Magdeburgensium conclusio.

Ioan. 4.

Obiectionis remotio.

stus apud nos ageret, futurus esset omnium supremus Pastor: nihil ad rem pertinuit, vt diceretur, Christum ideo fuisse in Iudaea supremum Pastorem, quia tunc Ecclesia parua erat. Nam quantumuis magna vel hodie sit, vel vnquam fuerit Ecclesia: tamè concedis, eum, si nobiscum ageret, solum ei fuisse praefecturum.

At ineptè (inquit) totum hoc iam quaeritur, quia Christus noluit in terris agere post Ecclesiam vsque ad Orbis terminos dilatata. Equidem fateor, noluisse Christum iam inter nos mortalem agere. Sed ad hoc proposita est quaestio, vt tu ipse videres, non ideo eum recusasse in terris agere, velut qui non potuerit totam Ecclesiam suam ex prima & principali Cathedra sua regere, si adesset: verum ob alias causas partim ipsi melius notas, partim nobis in Euangelio reuelatas. Dicebat enim: *Expedit vobis, vt ego vadam. Si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos. Si autem abiero, mittam eum ad vos.* Ecce cur Christus discesserit: non quia totam Ecclesiam vsque ad fines terrae propagatam regere secundum carnis assumptae instrumentum, aut non potuerit, aut noluerit: sed quia expediebat nobis, vt accepto Spiritu eius sancto, non iam in carne eius, oculos corporis, sed in Deitate eius, oculos mentis nostrae figeremus. Nā quicquid videtur ab hominibus, id non diuinum, sed humanum potius existimatur. Caro autè Christi non fuit hominis nudi, verum filij Dei caro. Vt igitur caro, quae videbatur, nostram fidem non impediret, ablata est ab oculis nostris, & ibi posita, vbi crederetur potius per donum Spiritus sancti, quàm videretur per oculos corporeos. Ceterum qui totam militantem Ecclesiam per vnū Pastorem primum, in Christi nomine praesidentem, regi & administrari vident, eo ipso facilius admonentur, vt credant, Christum esse Deum, qui gentibus vsque adeò & fide, & moribus, & municipalium legum varietate, & tanta linguarum confusione diuisis, tantum beneficij contulerit, vt iam sit in toto mundo vnus ouis Christi, & vnus Pastor. Nec enim ab orbe condito vllum miraculum tam diuturnum extitit, quàm hoc ipsum est, quod, ex aduersariorum etiam confessione, ad minimum per mille annos, tot gentes & Respublicas vsque adeò secundum externos ritus diuisas, vbi vno visibili Pastorum Principe Christi vicario gubernari se passae fuerint. Nos autem hunc visibilem vnus Pastoris Primatum etiam per mille quingentos annos perseuerasse, planum facturi sumus. Verum de his aliis. Quod propositi nostri hoc in loco fuit, id iam absoluaui. Cœpimus enim demonstrare, nostram Ecclesiam debere ab vno visibili Pastorum Principe gubernari, quia Christus Pastorum omnium Princeps, Ecclesiam primitiuam supra ceteros Pastores vnus gubernauit, nobis relinquens exemplum, quod intueri & imitari deberemus. Nihil enim primo cuiusque rei principio (maximè quod à Deo constituitur) perfectius esse potest. Principium autem gubernationis Ecclesiasticae in vnus Pastoris visibili Primatu collocatum est. Ex quo visibili Primatu procreatur vnus Pastoris supra ceteros omnes perpetuus quidam & semper visibilis Primatus. Omne enim quod generat, vtiue generat id, quod sibi simile sit, & non quod dissimile. Is autem visibilis & externus vnus supra ceteros omnes Pastoris Primatus, qui fuit in CHRISTO IESU, generauit omnem Ecclesiasticam gubernationem, quae vnquam postea extitit, quod nec Aduersarij negant. Visibilis ergo Primatus Christi alium visibilem Primatum genuit, à quo primum in Petro, deinde in Successoribus Petri, Ecclesia vsque ad consummationem seculi gubernaretur. Nunquid fons de eodem foramine emanat dulcem & amarum aquam? Nunquid potest, fratres mei, ficus vnas facere, aut vitis ficus? Sic neque vnus Pastoris Primatus potest rectè atque ordine producere vel Optimatum, vel popularem gubernationem, ita vt ea sit omnium suprema, & vnus interim toti Reipublicae non praesit. Nam Christi Primatus non caruit quidem Optimatum gubernatione, cum & Apostolos plures elegerit, & (quoad Apostolatus officium) pares omnino esse voluerit. Verum ea visibilis Apostolorum gubernatio primum visibili vnus Christi gubernationi, dū is vixit, ac deinde post Christi mortem, visibili vnus Petri gubernationi suberat. Poterit igitur semper in Ecclesia quaedam esse Optimatum gubernatio, modò ea sit Primatui cuidam subiecta. Ceterum vt visibilis ille Primatus Christi producat aliam gubernationem in Ecclesia, in qua non sit alius Pastoris Primatus, hoc illud est, quod nego factū esse. At quaelibet visibilis Ecclesiastica gubernatio à Christi visibili Primatu profecta est. Quò magis admiror, quo sensu praediti sint qui negant, hodie aliquem esse visibilem in Ecclesia Primatum. De facto

& exemplo Christi haec sint dicta: nunc ad

ipsum doctrinam accedemus.

T iij

Christum

Obiectionis remotio.

Ioan. 16.

Ioan. 16.

5. Ratio

Iacob. 3.

✠ Christum per parabolas Evangelicas docuisse, quod unum sub se Ecclesia sua militanti præesse voluerit.

CAPVT II.

CHRISTUS vocauit Ecclesiam suam militantem, *regnum cælorum*, dicens: *Simile est regnum cælorum homini, qui seminauit bonum semen in agro suo: inimicus autem superfeminauit Zizania. Ager est mundus: bonum semen, ij sunt filij regni: Zizania filij sunt nequam.* Ex his constat, quod per *regnum cælorum* nihil aliud intelligitur, quam Ecclesia in hoc mundo adhuc militans, in qua & boni, & mali vsque ad messem, hoc est, vsque ad consummationem seculi commiscuntur. Quod si militans Ecclesia *regnum quoddam est*, (in sola enim Ecclesia militante Zizania sunt) vtique Ecclesia militans ab vno tantum Rege gubernatur. Neque enim natura regni magis duos Reges, quam mundi fabricatio duos Soles patitur. Iam verò tamen Christi solus militantis Ecclesie suæ Rex & Gubernator supremus existit, gratiamque inuisibilem solus in cordibus nostris diffundit: tamen quatenus ea est visibilis & mortalis, visibiliaque & morti obnoxia membra complectitur, eam sine visibili & mortali Capite non administrat. Est enim Christus *sapientia Dei, que disponit omnia suauiter*. Atqui per absurdum videretur, vt Ecclesia militans, quæ propriam regni conditionem per se habet, non etiam tali modo regeretur quo ipsa regnum est. Non modò enim Rex regno, sed præterea tali regno Rex talis respondere debet, ibi præsertim, vbi nihil omnino aliter fit, quam recta ratio statuit fieri oportere. Quod, obsecro, est officium Regis? *Nõne vt ius dicat subditis? viq; ante eos egrediatur, & bella ipsorum pugnet?* Vt verò Ecclesia regnũ spiritale est, sic & spiritale ius in ea dicendum, & bellum spiritale in eius defensionẽ faciendũ est. Verum neq; ius, neq; bellum, quo de agimus, eo modo spiritale esse intelligitur, vt solo spiritu absque omni corporis adiumento administrari queat. Nam in hoc spiritali regno verbum Dei corporalibus hominum auribus dispensandum est, quia *fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi*. Itẽmque Sacramenta non aliter spiritui, quam per corpora & dantium & suscipientium exhibentur. Quin etiam bellum, quod pro fide contra hæreticos suscipitur, palam gerendum est per interposita Decreta & sanctiones publicas. Denique tam Hæretici, quam impij excommunicantur gladio spiritali, sed eo, qui per os Pastoris in Ecclesia enuncietur, & in totius populi conspectu proferatur.

Nunc quæro à Protestantibus, an eam putent esse conuenientem & suauẽ Ecclesie militantis gubernationẽ, vt eum expectat vel iudicium, vel consilium, vel auxilium sui regis: eũ tamẽ neq; videre, neq; audire, vel per se, vel per Vicarium aliquem suum possit. Nam quod Christũ ipsum in hoc seculo neque videat iam, neque audiat Ecclesia, certũ est, quia vt Apostolus ait, *iam non cognoscimus Christum secundum carnem*. Ascendit quippe in cælum, sedetque ad dexteram Patris, donec ad iudicium in fine mundi reuertatur. Quod si Christum per Vicarium aliquem suum Ecclesia militans audit, iam si Vicarius ille per totam militantem Ecclesiam, erga ceteros Pastores eorumque greges visibilem personam Christi gerat, vicemque suppleat: efficitur, vt sit vnus aliquis primus, & supremus Pastor, cui tota militans Ecclesia tanquam regnũ regi suo subesse debeat. Et hoc illud est, quod solum & quærimus, & probamus. Sin dicas multos esse tales Christi Vicarios, qui locum visibilis præsentie ipsius teneant, nec interim vnus aliquem ijs omnibus præesse concedas: vtique tu mihi non vnus regis, sed plurimorum potius Optimatum gubernationem describis. At ego probaui tibi, militantem Ecclesiam *regnum cælorum* à Christo appellari, nec id frustra, sed quia verè ab vnico rege Christo gubernatur. Ab illo autem per seipsum visibili quopiam modo non gubernatur. Superest igitur, vt ab illo quidẽ solo, quoad inuisibilis gratie infusionem: ab illo autem per alium, & eum non nisi vnus, quoad visibilem Præfecturam, gubernetur. Ac ita quidẽ & regni naturæ, & Regis honori, & militantis Ecclesie necessitati optimè satisficit. Illud nempe & moribus est receptum, & magna ratione introductum, vt quoties vnus atque idem Rex plura sibi regna subiecta habet, quæ longè inter se distant, variamque & diuersam administrationem requirunt, in maximo ex illis ipse Rex assiduus sit: alia verò per Legatos & Vicarios suos gubernet. Quis nescit, Christum in *longinquam regionem profectum esse, vt regnum sibi maximum accipiat, & deinde reuertatur?* Longinqua regio cælum est. Quid enim ab altero longius, quam cælum à terra distat? In cælo autem regnum Christo desertur. *Dixit enim Dominus Domino meo: sede à dexteris meis*. Interim ergo, donec

reuer-

reuertatur, per alium regit Ecclesiam suam, quoad illa, quæ visibilem eius præsentiam postulant. Nam inuisibilis ipse opportunè suppeditat, quia in spiritu *nobiscum est vsque ad consummationem seculi*. Quod sæpius repeto, ne maledicentissimi Protestantes illam mihi sententiam affingant, quasi negem, Christum absentem posse gubernare Ecclesiam suam. Verum ad hoc mihi cupio vt respondeant. Si pro gubernanda militante Ecclesia, quæ Regnum quoddam est, profus ad omnipotentiam Christi confugiunt: cur vllum omnino Pastorem in vlla Ecclesia ferunt? quasi verò Christus absque vilius ope aut ministerio non possit regere Ecclesiam suã. Sin aliquos volunt in singulas Ecclesias Pastores præfici: cur nõ multò magis vnus toti Ecclesie præfici patiuntur, præsertim, quia ille vnus vnitatẽ Regis & Pastoris nostri æterni solus repræsentat? eum interim plures Pastores, per nullum superiorem ad vnitatem reduci, nihil aliud repræsentent, quam plures esse Christos, pluresq; Ecclesie militantis inuisibiles atque æternos Pastores: quæ res profus aliena est à fide Catholica. Christus vero alibi assimilauit Ecclesiam suam *diuersorio cuidam*, in quod *Samaritanus, dum iter faceret, hominem de via vulneratum duxit, ac duobus denarijs prolatus, eum hospiti seu stabulario curandum & fouendum, donec ipse rediret, commendauit*. Ac nimirum Ecclesia velut hospitium ac diuersorium est, in quod homines, *per fidem, non per speciem ambulantes*, ad tempus diuertunt, donec ad æterna tabernacula transferantur. Christus verò est Samaritanus, qui per hanc vitam vsque ad cælum pertransiit. Stabularius aut hospes quis, obsecro, erit? nõne alius præter Christum? Illius enim fidei & industriæ Christus hominem à latronibus cæsum commisit. Porro licet in magno diuersorio multi sint ministri, quorum alij stabulo, alij coquina, alij alijs cubiculis præponuntur: illis tamen omnibus hospes vnus præest, qui solus omnium aliorum curam gerit, negligentiamque supplet. Per hunc igitur hospitem Christus vnus aliquem significauit suo diuersorio (quod est Ecclesia) cum eminentiore quadam auctoritate præponendum. Hic est ianitor, de quo alibi ait: *Sicut homo, qui peregrinè profectus reliquit domum suam, & dedit seruis suis potestatem cuiusque operis, & ianitori præcepit, vt vigilet*. Ecce multos seruos, id est, ministros Ecclesie multos reliquit cum potestate. Sed vni præcepit, vt vigilet, eumque appellauit ianitorem. Quis, obsecro, potius dicitur domus Dei ianitor, quam is, cui præcipue ac ante alios *Claves regni cælorum* & promisit, & dedit? Is verò vnus Petrus erat.

Omnium autẽ manifestissimè per similitudinem gregis vnus, & vnus Pastoris hæc res significata extitit. In Euangelio enim dictum est, *Alias oues habeo, que non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnus ouile* (huc vnus grex) & vnus Pastor. Quæ verba licet de Christo Pastore vno intelligenda esse, nemo negare debeat: tamen eo modo sunt de illo intelligenda, quo res ipsa fert. Constat nimirum *alias illas oues* fuisse gentes, quæ credituræ erant in Christum. Sed antequam crederent, de ouili eius non erant. Vocem verò Christi gentes audierunt, non tam ex ipsius ore corporali, quam in spiritu ipsius per os Apostolorum manifestato. Rursus gentes venerunt primùm ad ouile militans, quod erat in hoc mudo, vt ita in gloriosum illud Christi ouile, quod in cælis degit, transirent. Hæc enim duo in Christi verbis mutuo se respiciunt, & velut ex altera parte sibi respondent, *non sunt ex hoc ouili, & fiet vnus ouile*. Quod, obsecro, vnus? nisi quod antè appellauit *ouile hoc?* Oues igitur, quæ nõ sunt ex hoc ouili, fient de hoc ouili, & ita fiet *vnus ouile, sive vnus grex*. Nam hoc ouile, quod ex Iudæis costabat, semper vnus erat, semperque sub Christo de genere Leuitarum vnus erat eiusdem gregis Pastor. Porro cum gentes ad illud ipsum ouile transferint, erit tam ex Iudæis, quam ex gentibus non nisi vnus ouile, & vnus Pastor. Quemadmodum igitur ouile, de quo agitur, militans ac temporale erat (cui Christus inuisibiliter præfuit) ita & vnus ille Pastor, quẽ Christus ibi designat, militans Pastor fuisse intelligitur, qui tamen non nisi sub Christi signis militat. Quæ cum ita sint, manifestè prædictum est à Christo, vt vnus ouile suum in terris, ita & vnũ Pastorem sub ipso in terris futurum, per cuius temporale ministerium oues ad ipsum, vt pote Pastorem verum æternumque adducerentur. Itaque D. Cyprianus hæc verba Christi de vicario Pastore intellexit: *Et erit vnus grex, & vnus Pastor. Et mox Pastor haberi quomodo potest, qui (manente vero Pastore, & in Ecclesia Dei, ordinatione succedanea presidente) nemini succedens, & à se ipse incipiens, alienus sit & profanus?* Et alibi: *Erunt vnus grex, & vnus Pastor. & esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Tota verò terra locus est vnus: in terra verò Ecclesia militans, quandam peculiarem & propriam conditionem sortitur, quæ eadem conditio in cælo nõ existit. Est igitur absurdũ, vel Cypriano authore, in tota terra sic esse multos Pastores, vt interim hi omnes vni visibili Pastori non subsint. Alioquin nec est vnus in terra grex, nec ouile vnus.

✠ Ex Apo-

Ex Apostolorum & verbis, & institutis consistere, quod Ecclesia uni primo eidemque visibili Pastori subsistat.

CAPUT III.

Apostolus Paulus comparat Ecclesiam Christi visibilem corpori humano. Sicut (inquit) in uno corpore multa membra non eundem actum habent: ita multi unum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra: habentes donationes secundum gratiam, quae data est nobis, differentes. Quemadmodum igitur in membrorum multitudine unum caput est, quod omnia membra vnit & regit: sic etiam se res habet in visibili Ecclesia Christi. Dices, nos quidem esse unius corporis membra, sed eius corporis Caput esse Christum. Fateor, & addo, Christum non tantum esse Caput, sed & membra eiusdem corporis. Nam alibi idem Paulus ait: Sicut corpus unum est, & membra habet multa: omnia autem membra corporis cum sint multa, unum tamen corpus sunt: ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum baptizati sumus. Ecce Christum hic ita unum esse dixit, quemadmodum corpus ex multis membris constans unum est. Totus Christus (inquit Augustinus) Caput & corpus. Vnde Chrysostomus etiam dicit, nomen Christi pro Ecclesia, quae corpus Christi est, positum esse. Quemadmodum igitur licet Christus dicatur non solum esse Caput, verum etiam corpus Ecclesiae, tamen praeter Christi personam alia sunt Ecclesiae membra, quae Christum per gratiam induerunt: sic etiam praeter Christum, qui solus aeternum totus Ecclesiae Caput est, alia sunt Ecclesiae ad tempus capita, quae sub Christo nos regunt. De quo genere Caputem Apostolus ibidem ait: Non potest Caput dicere pedibus, non estis mihi necessary. Vtique Caput aeternum, quod est Christus, potest & pedibus, & manibus mystici corporis sui dicere, non estis mihi necessary. Verum Caput temporale, quod est vnus quispiam visibilis Pastor sub Christo, non potest fratribus suis infimis dicere, non estis mihi necessary. Itaque Basilus Magnus haec ipsa Pauli verba ad temporale Caput vniuersalis Ecclesiae accommodans, ad transmarinos (hoc est, ad Occidentales, quorum Princeps Pontifex Romanus erat) scribens: Si vos ipsos (inquit) Caput vniuersalis Ecclesiae reputatis, non potest pedibus dicere Caput: non est mihi opus vobis. Corpus igitur Ecclesiae, quod in terris agit, partim est visibile & mortale, partim inuisibile & immortale. In externis quippe actionibus (etiam sacris & Ecclesiasticis) visibile est Ecclesiae corpus. At per spei expectationem & charitatis internae flammam, inuisibile quodammodo est corpus Ecclesiae & immortale, quia quae sursum sunt quaerit, ubi Christus est ad dexteram Dei sedens, & non quae super terram, & vita eius abscondita est in Christo. Qua igitur ex parte corpus Ecclesiae morti & externo aspectui subijcitur, visibili Capite indiget, vt ne corpus in vilo gradu sit sine capite, quod in eodem gradu sibi aptum sit & congruens. Qua vero parte Ecclesiae corpus spirituale est, a solo Christo regitur. Cum ergo Ecclesiae corpus, quod in terris adhuc agit, unum sit corpus, & non multa corpora: unum in terris caput habet, & non multa simul aequalia capita. Nam etiam si multa in diuersis prouincijs capita habere videatur: quamdiu tamen illa omnia vni primo Pastori subsunt, unum Caput sunt, & non multa. Et rursus, licet multi sunt in diuersis temporibus primi Pastores: tamen quamdiu omnes vnus Petri officium potestatemque per vices suas exercent, Christoque Pastorum Principi vna cum Petro subiecti sunt: non sunt multa Ecclesiae Capita, sed unum, quod est Christus, qui est omnia in omnibus. At vero si corpus Ecclesiae, quod in terris agit, non haberet in terris vnū aliquod primum sui status Caput: instar corporis rite atque ordine dispositi non esset, quia caput suo statui & peregrinationi accommodatum, quod manuum ac pedum ministerio indigeat, non haberet. Praeterea Apostolus militantem Ecclesiam vocat domum Dei viui: & in magna domo non solum esse ait vasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quadam quidem in honorem, quadam autem in contumeliam. Si quis vero emundauerit se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum. De illa igitur domo agit, in qua & mali sunt, & boni a malorum inquinamenti emundare se possunt, quod solum fit in hac vita. Domus vero quantumuis magna non a duobus, verum ab vno tantum patrefamilias regi solet. In nauis (ait Hieronymus) vnus gubernator: in domo, vnus Dominus. Tot igitur similitudinibus diuina Scriptura vnus Pastoris praefecturam nobis commendauit: videamus porro quid Apostoli constituerint hac in causa. Illi quidem constituerunt per singulas Ecclesias Presbyteros. At quot? Vbiue aut unum solum, aut unum supra caeteros. Presbyteri quippe nomen cum ad Episcopum, atque etiam Episcopi ad Presbyterum interdum referatur: si Epi-

si Episcopus alicubi constitutus est, is constituebatur solus, vt Hierosolymis D. Iacobus, & (eo defuncto) Symeon, Ephesi Timotheus, Athenis Dionysius Areopagita, Marcus Alexandriae, & Euodius Antiochia, eodemque modo in caeteris ciuitatibus. Sin aut Presbyterum proprie, aut Episcopum abusu dictum accipimus: tunc vno ante alios praelato, multi poterant eodem in loco esse Presbyteri seu Episcopi. quemadmodum Ephesi contigit, vbi Apostolus maiores natu Ecclesiae allocutus, iussit eos attendere sibiipsis, & vniuerso Gregi, in quo Spiritus sanctus posuerat eos Episcopos regere Ecclesiam Dei. Caeterum proprie Episcopus Presbytero maior fuit, quia permisit Apostolus Timotheo, qui vere ac proprie Episcopus fuit, accusationem aduersus Presbyterum sub duobus testibus admittere, quod tamen facere, nisi Presbytero superior esset, Epiphanius etiam iudicio non posset. Accusatio enim fit non apud parem, sed apud superiorem, quia par in parem potestatem non habet, sicut nec inferior in superiorem.

Quod ad nostrum propositum attinet, singulos tantum seu Episcopos, seu Presbyteros in singulis Ecclesijs locum primum tenuisse, constat. Singulis Pastoribus (inquit Cyprianus) portio gregis est adscripta. Quod idem D. Hieronymus attestatur: Singuli Ecclesiarum Episcopi, singuli Archipresbyteri, singuli Archidiaconi, & omnis Ordo Ecclesiasticus suis Receptoribus nititur. Hinc mihi recte videor inferre posse, quod Apostoli singulos Rectores in singulis Ecclesijs constituentes, manifeste docuerunt, in tota militante Ecclesia vnū praefectum Rectorem primum, & eum non aliter visibilem in tota Ecclesia, quam in singulis Paroecijs vnus is, qui praest, a suis tribulibus & ciuibus videtur, atque cognoscitur. Eadem quippe ratio est totius Ecclesiae in toto corpore ipsius, quae est partium singularum in singulis ipsius partibus. Ex partibus enim totum constatur. Quae si dissimiles toti suo existant, non erit illud corpus pulchrum & spectabile, sed turpe ac indecorum.

Ponamus igitur ante oculos, hinc vnū Pastorem totius Ecclesiae tam triumphantis, quam militantis Iesum Christum: inde autem, singularum Paroeciarum singulos Rectores, Presbyteros, itemque singularum ciuitatum maiorum singulos Rectores, Episcopos. Inter vniuersalem Ecclesiam, quae ab orbe condito vsque ad diem iudicij vnū Christum habet aeternum Rectorem, & inter singulos particularium in hoc mundo Ecclesiarum Pastores, velut medio loco interponitur tota Ecclesia militans: quae ad partes eas omnes, quae fuerunt, futuraeque sunt, collata, particularis cuiusdam Ecclesiae locum tenet: ad eas vero partes, quae vna cum ea in singulis sub caelo nationibus seorsim degunt, collata, vniuersalis non immerito appellatur. Ea vero magis vna est in illa sua vniuersali conditione, qua permultas Ecclesias particulares sub se complectitur: sic, inquam, magis vna est, quam singularum Paroeciarum, aut Cathedralium Ecclesiarum, in seipsis vnae sunt. Id inde planum fit, quia tota militans Ecclesia, velut omnium aliarum Mater, omnes alias particulares locis & linguis diuisas, in vnū corpus mysticum congregat, magisque eas vnit in se, quam in seipsis vniebantur. Nam si diuersos in singulis Ecclesijs Rectores aspiciamus, Ecclesiae diuiduntur magis ea ratione, quam vniuntur. Nam vt regnum Israelitici populi magis diuisum sub Roboam & Ieroboam fuit, quando pro vno Rege accepit: sic etiam fit in illis Ecclesijs, quae reguntur aequali potestate a diuersis Pastoribus. Atqui cum omnes eadem particulares Ecclesiae agnoscunt, se cognatas esse inter se, ac singulae omnium aliarum, quae in toto mundo sunt, se fratres & membra sub vno visibili Capite esse perpendunt: tunc verè vnū corpus militans haec omnes constituunt. Et haec est illa Radix & Matrix Ecclesia, ad cuius communionem retinendam, & Cyprianus, & caeteri Patres tantopere Christianos hortantur.

Si ergo tota militans Ecclesia & magis vna est in seipsa, & magis vnit alias particulares Ecclesias in se, quam illae in seipsis vnitae erant: necessario efficitur, vt ob quascunque causas illae particulares Ecclesiae dicuntur & sunt vnae, ob illas etiam ad minimum, tota militans Ecclesia dicatur & fiat vna. Illae autem particulares Ecclesiae dicuntur & sunt vnae potissimum, quia vnū Rectorem habent. Licet enim multae praeterea causae sint, cur & singularum Paroeciarum & tota Ecclesia recte dicatur vna esse (nimirum, quia vno spiritu Dei potatur, vna fide inseritur Christo, vnaque spe & charitate ad aeternam vitam tendit) tamen nulla causa est, cur Hipponensis dicatur vna, & Constantinopolitana dicatur etiam vna Ecclesia, nisi quia Hipponensis alium, Constantinopolitana verò alterum, sed

Ioan. 10.
Theodoret.
Eccles. histo.
lib. 2. cap. 17.
Vide Epiph.
Hærc. 68.

utraque vnicum Rectorem sortita est. *Docet Christus in Evangelio* (inquit Cyprianus) *dicens: Et erunt vnus grex, & vnus Pastor. Et esse posse vno in loco aliquis existimat aut multos Pastores, aut plures greges?* Hinc etiam fideles Romani clamabant contra Constantij Ariani literas (qui volebat, duos Episcopos Romæ simul præesse) *Vnus Deus, vnus Christus, vnus Episcopus.* Cæterum hoc nulla ex re claris ostenditur, quàm ex Melitianorum secta, qui nulla hæresi ab initio maculati, ob hoc postea notati sunt velut schismatici; quod non dubitarent, Episcopos & Presbyteros ibi constituere, vbi iam antea Episcopi & Presbyteri à Catholicis constituti fuissent. Nam hinc factum est, vt Ecclesia, quæ prius vna fuerat, diuideretur in duas. Atque hoc est, *Altare contra altare, & Cathedram erigere contra Cathedram.*

Vide Optatum lib. 1.

Apud Augustinum Epistol. 102.

Quid quod Milciades Pontifex Romanus, cum ageret de tollendo schismate Donatistarum (qui alios Episcopos in iisdem locis, vbi Catholici prius erant, constituerant) non est ausus decernere, vt vel pacis Ecclesie causa duo simul Episcopi perpetuo manerent in eadem Ecclesia, sed ita sententiam tulit, *vt qui prius fuisset ordinatus in quacunque Ecclesia Episcopus, is in ea Sede solus persisteret, alteri verò plebs altera regenda prouideretur.*

Quam Melchiadis Papæ sententiam D. Augustinus magnoperè laudauit. Si ergo qualibet particularis Ecclesia ob id potissimum visibiliter vna est, quia vnum Rectorem habet: cum tota militans Ecclesia, quæ omnium particularium Mater & radix est, magis vna visibiliter in se esse debeat, quàm vlla particularis Ecclesia: profectò nec militans Ecclesia vno quopiam visibili Rectore carere potest, per cuius visibile ministerium vna & fiat, & conferuetur. Et hoc quidem Apostolorum facta manifestè docebant, dum cuique Ecclesie non duos, aut tres æquali potestate, sed vnum præcipuè Rectorem constituerunt. Illi enim & Christi Primatum vniuersalem probè scientes, & non ignari, quod vni quoque præ cæteris totam, quæ in terris agebat, Ecclesiam commisisset: ita & pluribus eiusdem Parœciæ familijs vnum Presbyterum, & pluribus Parœcijs vnum Episcopum, & pluribus Episcoporum Cathedris vnum Primatem per totum orbem præfecerunt, vt ijs gradibus ad Pontificis Maximi Primatum agnoscendum omnes adducerentur.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

In cap. 1. Epistol. ad Titum.

Hieronymus dicit: *Antequàm Diaboli instinctu studia in Religione fierent, & diceretur in populis: Ego sum Pauli, Ego Apollo, ego autem Cephe: communi Presbyterorum consilio Ecclesie gubernabantur.* Ex quo apparet, singulos Pastores, qui singulis Ecclesijs præfunt, nihil minus probare, quàm quod Apostoli Primatum aliquem supra totam Ecclesiam constitutum crediderint. Apostoli enim ab initio non vnum, sed plures simul Presbyteros eidem Ecclesie præfecerunt.

R E S P O N S I O.

Marci. 16.

Libro primo aduersus Iovinianum.

Primum, hæc Diui Hieronymi verba de particularibus tantum Ecclesijs, & non de tota Ecclesia, quæ per orbem diffusa erat, accipienda sunt. Deinde non de omnibus Ecclesijs particularibus, verum de quibusdam solum accipienda sunt. Denique idem Hieronymus fatetur, in omnibus tandem Ecclesijs singulos vel Presbyteros, vel Episcopos ab ipsis Apostolis, vel saltem ex eorum voluntate ab alijs præfectos fuisse. Hæc tria ordine deinceps confirmanda sunt. Primum quod ad vniuersalis Ecclesie regimen atinet, certum est, Apostolos cum summa potestate in orbem vniuersum missos esse, quibus si Christus aliquem præfecit, eum necesse est orbis Christiani Caput & summum Pastorem omnium Fidelium extitisse. Certum etiam est, Diuum Hieronymum de facto ipsius Christi agentem ita scripsisse: *Propterea inter Duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.* Et mox, cum quæfisset, cur hoc honoris Ioanni Euangelistæ delatum non esset, subiicit: *Aetati delatum est, quia Petrus senior erat, ne Magister*

ne Magister bonus in Ioannem adolescentem causam præbere videretur inuidiæ. Bonus ergo Magister Christus inter duodecim Apostolos constituit vnum Caput, vt schismatis tolleretur occasio.

Quicquid ergo D. Hieronymus de particularibus quibusdam Ecclesijs senserit, tanquàm illæ ab initio plurium Presbyterorum communi consilio gubernatæ fuissent: certè nunquam sensit, totam, quæ in mundo erat Ecclesiam ita communi Apostolorum consilio gubernatam fuisse, quin præterea Petrus ab ipso Christo *Caput inter duodecim constitutus fuerit, vt schismatis tolleretur occasio.* Postquam verò vnum Caput supra cæteros constitutum est, eò facilius etiam illa schismata, quæ in singulis Ecclesijs orientur, per illum vnum tolli possunt. Deinde, quod secundo loco me ostensurum promisi, non sensit Hieronymus, quod omnes omnino particulares Ecclesie plurium communi consilio gubernatæ fuerunt. Ita enim ipse scribit: *Iacobus frater Domini (cognomen Iustus) post Passionem Domini statim ab Apostolis Hierosolymorum Episcopus ordinatus, & quæ sequuntur.* Cùm ergo Hieronymus crediderit, Iacobum ab Apostolis ordinatum esse Hierosolymorum Episcopum, idque statim post *Passionem Domini*: cumque idem scribat in eodem Libro, *Simonem Cananæum Iacobo successisse in Episcopatum*: ex eoque intelligatur, Iacobum, quàm diu viueret, consortem in Episcopatu non accepisse, verum ita solum præfuisse, vt ei defuncto, vnus etiam Successor daretur: opinor, satis manifestum est, D. Hieronymum existimasse, aliquas particulares Ecclesias (qualis Hierosolymitana fuit) statim post *Passionem Domini* ab vno solo, & non de tali plurium communi consilio, cui vnus non præfuerit, gubernatas fuisse. Postremò, idem Hieronymus in eodem loco, vbi dixerat Ecclesias communi Presbyterorum consilio gubernatas esse, euestigio adiunxit: *Postquam verò vnusquisque eos, quos baptizauerat, suos putabat esse, non Christi, in toto orbe decretum est, vt vnus de Presbyteris electus præponeretur cæteris, ad quem omnis Ecclesia cura pertineret, & schismatum semina tollerentur.*

In Catalogo
Scriptorum
Ecclesiæ.

In Commen-
tarijs ad Ti-
tum. cap. 1.

1. Cor. 1.

Institut. c. 8.

Actor 14.
Tit. 1.

Cùm ergo viuentibus adhuc plerisque Apostolis dici ceptum sit: *Ego sum Pauli, ego verò Cephe*: efficitur, vt ab ipsis Apostolis maiore ipsarum rerum experimento iam edoctis decretum sit, vt in singulis per totum orbem Ecclesijs præessent singuli, quorum opera & studio schismata minora de ipsorum particularibus Collegijs tollerentur: quemadmodum vnus in tota Ecclesia toti fratrum Collegio, atque adeo ipsis Apostolis ab ipso CHRISTO præpositus erat, vt Capite inter Duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio. Quid quod Caluinus non tantum fatetur, sed etiam affirmat, *non humanum esse inuentum, sed DEI ipsius institutum, vt singulis assignentur sue Ecclesie.* Legimus (inquit) Paulum & Barnabam creasse per singulas Lytrensium, Antiochenorum, Iconum Ecclesias, Presbyteros: & Paulus ipse Tito præcepit, vt oppidatim Presbyteros constitueret.

Tam igitur ex Diui Hieronymi sententia, quàm ex Aduersariorum confessione clarum est, Apostolos singulis Ecclesijs ab initio singulos plerunque Presbyteros præfecisse. Et cum totius Ecclesie regimen, suis partibus singulis consonum ac aptum iudicari debeat: oportet vniuersam militantem Ecclesiam (quæ maximè vna in suo genere est) ab vno etiam Pastore gubernari. Alioqui nec secum quidem ipsa Ecclesie gubernatio consentiret.

¶ Nec Demoniorum quidem conspirantem factionem, multoque minus
Lutheranorum, aut Calvinistarum Synagogam absque
vnius Pastoris alteriusque generis visibili
Primatu stare ac florere
posse.

C A P V T IIII.

Tantum bonum ac tam necessarium cuique societati vnitas, & vnitatis externæ vinculum, vnus aut Dæmonis aut hominis primatus est, vt Dæmonia ipsa & eorum seruitia & ministeria, quæ in hoc mundo agunt, vnitate Ecclesie Christi non aliter, quàm per contrariam in seipsis institutam vnitatem labefactare possint. Quod autem Satanas regnum quoddam habeat,

V ij proba-

Matth. 12.

Ephes. 6.

Vide Infirmum martyrem in Tryphone.

In responsione ad regem Angliæ.

Heb. 9.

Ioan. 21.

probatur ex Euangelio Christi dicentis: *Omne regnū diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas uel domus diuisa contra se, nō stabit. Et si Satanas Satana eiecit, aduersus se diuisus est. Quomodo ergo stabit regnum eius?* Satanas ergo regnum habet, in quo ipse velut rex alijs tūm spiritibus, tūm hominibus malis ita præfidet, vt interim alios etiam sub se regulos permittat. Dum enim Apostolus ait, *non esse nobis colluctationem aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, & aduersus mundi rectores tenebrarum harum, & contra spiritualia nequitia in caelestibus:* utiq; docet, plures tenebrofi huius mundi Principes & rectores esse, non tamen æquali potestate præditos, verūm vni potissimū, non charitatis gratia, nec obedientiæ bono, sed naturæ ordine subiectos, vt ita ex multis inferioribus vni primo obedientibus regnum Satanæ coalescat. Nec istud regnū Satanæ (saltē quoad voluntatē Dæmoniorum) alio vnitatis vinculo continetur, quā quod omnia in oppugnanda Ecclesia Dei conspirant & consentiunt. Relinquamus Dæmones, & ad hominum malorum, ac præsertim Hæreticorū regna transeamus. Nōne quælibet secta hoc ab initio vsque ad hodiernum diem obseruauit, vt noui cuiusque dogmatis inuentor omnibus ijs præfesset, qui ad eius sectā accessissent? Nōne à Simone Mago Simoniani, à Valentino Valentiniani, à Marcione Marcionistæ, & ita deinceps dicti sunt? Hoc verò perinde euenit, ac videmus Afsyrios ab Assur, Chananæos à Chanaan, Idumæos ab Edom, hoc est, ab Esau, ac denique singulos populos à primo suo Duce, ac principe denominatos esse. Cū igitur quilibet vnus per se nimium sit infirmus ad potentissimam Dei Ecclesiam oppugnandam, conuocat ad se multitudinem hominum, quantam potest, vt ita velut agmine facto fortius in vnicam Christi columbam irruat, faciliusque eam, quoad potest, lædat.

Et quoniam nulla in re vtilius hoc totum, quā in ipsa nostrorum temporum hæresi declaratur, operæpretium est animaduertere, quod vt cæteri olim Hæretici, ita & Lutherus pedetentim ab initio in aciem progressus fuerit, eo nimirum consilio, vt dum pugnam detrectabat, noua, quæ quotidie confluebant, auxilia colligeret. Ita cū Pontifici Romano & Casari visus esset primū se paululum submittere: postea reuocauit eam humilitatem suam, & penitentia de illa egit: ac demum vbi satis numerosum exercitum se comparasse putabat, in bellum totus exarsit. Lutherus igitur omnium, qui vocem ipsius audire tubamque sequi volebant, Dux & Princeps factus est. Quid enim? Nōne solus voluit regere? An forte consortem imperij admisit? Imò verò Carolstadium sese in Ecclesiæ administrationem vnā insinuare conantē, adeo tyrannicè ex Wittenbergenfi, hoc est, ex sua sede eiecit, vt omnes viderent, Papatū quendā Saxonicum in animo Lutheri iam olim fundatum esse. Itaq; vt augeri suos subditos in immensum ambiuit, sic eisdem vlla ex parte imminui egerimè tulit. Vnde agens de Sacramentariorū ab ipso discessione, ait: *Quamuis multa ac varia quidem in vita sum perpeffus, tamē illud adhuc experiendum restabat. Meus Absalon, qui suum patrem regno suo expulit: Meus Iudas, qui & Dominum prodidit, & dissipauit cæterum piorum Discipulorum, nondum etiam in me idem designauerant.* Habet ergo Lutherus regnum suum, habet cætum Discipulorum suorum: est pater, est Dominus, habet filium Absalon, hoc est, Zuinglium, qui eum regno suo expulit, habet Iudam suū, hoc est, Zuinglium, qui Discipulorum suorū cætum dissipauit. Nec aliquid in vita molestius huic tyranno accidit, quā quod vidit se expulsum è regno, & Zuinglianos in locum eius ex parte quadam surrogatos. O cæcitatem incredibilem! Lutherus vult regnum in terris habere, in quo solus regnet, à quo nullus dissentire audeat: & Christi sponsa tale regnum non habebit? Factus est Zuinglius velut alter Iudas Lutheri: & non est factus Lutherus velut Iudas impijissimus Ecclesiæ Christi, quæ ipso antiquior necessariò fuit? Lutherus regnauit quidem, sed Hæreticorum more, hoc est, *nemini succedens*, verūm à seipso ad regnum hoc nouum absque legitima & ordinaria vocatione ascendens. Atqui Ecclesia Christi perpetuos habuit Pastores & Reges spirituales iam inde à Petro, quem Christus gregi suo præfecit, vsque ad Pium Quintum Pontificem maximum, qui nunc in Petri Cathedra sedet. Verūm de his alijs.

Nunc id demū ostendere volui, nō modò veram Christi Ecclesiam visibili quodam Primatu in vnitae fidei contineri: verūmetiam hæresim omnem (quæ velut simia Ecclesiam Christi conatur imitari) hoc agere, vt per Primatum quendam inordinatum, perfidiam suam stabiliat. Quò alioqui spectant singulorum cætuum singuli ministri? Quò Superintendentes, qui singulis vrbibus tantūm singuli per totam Germaniam præponuntur? Quò præterea nisi ad Primatum referri potest, quò quamuis Anglicani Superintendentes doceant, se omnia secundum ius diuinum administrare, & iure diuino pares Episcopos ac presbyteros esse: tamē non modò ipsi presbyteris crudeliter imperant, sed etiam duos inter se Archiepiscopos tolerāt, quorum vnus

Anglia

Anglia totius Primas appelletur? Quod denique nisi ad Primatum spectat supremum illud regimen, quod in Anglia Regi soli defertur? & ita defertur, vt etiam si puer atq; adeo fœmina regnum occupet, tamen omnes sub pœna capitis teneantur non modò profiteri, verūm iurato affirmare, quòd credant, idq; corā Deo, aut puerum, aut fœminā, quæ pro tēpore ad regni gubernacula sedet, in omnibus causis, etiam spiritualibus & Ecclesiasticis, supremum Caput aut Gubernatorem totius Ecclesie Anglicanæ sub Christo esse? Et hoc iuramentū ibi præscribitur, vbi omnia secundum ius diuinū, & id scriptum, atque adeo expressum, agi stimulantur. Ac sanè illud omni animaduersione dignum est, quòd postquam Rex Henricus Octauus, legitima cōiuge repudiata, alteram superinduxisset, & (quia Romanus Pontifex, qui tale Euangelium à Petro nunquam didicisset, secundas ipsius nuptias, prima vxore viuente initas, ferre non poterat) cum quoque nec Petri Successorem, nec militantis Ecclesiæ sub Christo Caput esse docens, eundem Primatus honorem sibi in regno suo arrogasset: eò per Dei prouidentiam res deducta est, vt Henrico succederet Edouardus puer, & is tamen Ecclesiæ Anglicanæ supremum Caput & dictus, & creditus est, quamquam ipse per ætatem sub tutoribus & curatoribus necessariò degeret. Itaq; huic supremo Capiti alio superiore Capite opus fuit, non modò vt Ecclesiam Christi, verūm vt sese ipse gubernaret. Sed quia nec adhuc quidem euigilabāt homines ex graui somno suæ perfidiæ, decedente è vita puero Edouardo, itemque fœlicis memoriæ Regina Maria, regnum delatum iam est ad fœminam Elizabetham, quæ & ipsa non quidem supremum Caput (inuidiosum enim hoc nomē iam cœpit esse) sed quod re ipsa idē prorsus est, *suprema Gubernatrix Ecclesie Anglicanæ in omnibus causis etiam spiritualibus & dicit, & iurato affirmari voluit* ne de nouo nouæ Synagogæ Primatu aliquid periret. Hæc alijs prædicatoribus silentium indicit, alios ad prædicandum mittit, alios in vincula conijcit.

Iam verò quale hoc est, vt fœmina, quæ in Ecclesia Dei tanquam magistra & doctrix etiam loqui prohibetur, tantūm sibi in Calvinistarū cætu sumat, vt presbyteris & Episcopis præscribat, quæ de re in visitationibus inquirat, quid apud populum in concionibus tractent, quid è Cathedra sacerdotali doceant, imò quid credant? Ergo Caput illud muliebre, quod prorsus mutum in vera Dei Ecclesia esse debet, tam eloquens in adulterina malignantium Ecclesia factum est, vt ad vocem fœminæ de Sedibus suis deturbentur, atque adeo in vincula conijciantur veteris fidei Sacerdotes, creetur noui, deiciantur Altaria, Sacrificium publicum cesset, noua Religio nis formula contradicētibus Episcopis, & Clero vniuerso, componatur, deniq; hæresis & apostasia regnet. Et hoc totum fit, ne illa hæresis, quæ Petri Primatum à Christo institutum velut sibi aduersarium tollit, alio ipsa Primatu à se ipsa excogitato careat. Nam si quid in Anglia profecit siue Lutherana, seu Zuingliana, seu Caluiniata hæresis, profecit id totum huic nouo Primatu acceptum ferre debet. Nisi enim is, qui gladium portat, & quem homines terreni valde timent, supremum Ecclesiæ Caput in Anglia factus esset: neque ista hæresis tam generaliter vniquam ab initio recepta fuisset, nec tam altas postea radices egisset, nec tā diu ab innumerabilibus sectis libera extitisset. Nam si adhuc, etiāsi passim omnes sub pœna capitis iurare cogantur se credere, quod omnis iurisdicctio Ecclesiastica & spiritualis à seculari potestate proficiscatur & pendeat, tamen sectæ nouæ apud ipsos nascuntur & fiunt, adeò vt Puritani nuper in Anglia orti negent, fas esse, vt orent in templis, quæ Catholicorum olim erant, aut etiā vt clericali vestitu induantur, & eandem opinionem vsque ad bonorum amissionem & vinculorum perpeffionem defendant: quid futurum erat, si cuique liceret impunè id prædicare, quod in mentem ipsi venit? Præterea si quamquam vni Capiti subsunt, tamen per gradus quosdam ab vna hæresi ad aliam profecerunt: quid euenisset, si nulli omnino Capiti paruisset? Nam Henricus rex etiam si Pontifici Romani Primatum abrogaret (quod ab illo veniam ducendi secundā vxorem, prima viuente, non impetrasset) tamen ulterius non est progressus, quā vt Monasteria euerteret, ac bona ecclesiastica in suum fiscum conuerteret. Missæ verò Sacrificium, orationē pro fidelibus defunctis, inuocationem Sanctorum, aliosque Catholicæ fidei articulos, vsque eò tutatus est, vt pœnam capitis in eos, qui secus docerent, constitueret. Henrico autem defuncto successit puer Edouardus, cui Cranmerus Cantuariensis Archiepiscopus Catechismum dedicauit, in quo docuit, verbum Dei esse, quòd vera & realis corporis Christi substantia in Eucharistia Sacramento contineretur. Quod ipsum Petrus Martyr & credidit, & docuit Oxonii, quando primū ex Argentorato (vbi Lutherana hæresis docetur) in Angliam euocabatur. Cæterum postquam hi duo intellexissent, supremum Caput Ecclesiæ, hoc est, Regiam pueritiam, hoc est, regis adhuc impuberis curatorem & Protectorem Somerseti Ducem (qui per inuidiam ger-

V iij manum

Cantuariensis archiepiscopus.

Oh quale iuramentū.

Galat. 4.

Elisabetha Fœmina Schismaticorū Caput.

Rom. 13.

Noua secta Puritanorū.

Henrici fides.

Petri Martyris & Cranmeri fides.

Petri Martyris & Cranmeri inconstantia.

Bucerii silentium.

2. Paral. 26.

Contra Articulos Loua.

Cap. 7. in Amos.

In praefatione Centuria. 7.

1. Timoth. 4. Math. 23.

Actor. 1.

Rom. 10.

manum fratrem suum securi percutiendum curauit) aliud credere & sentire: subito magni isti doctores ad aulae voluntatem suam fidem accommodantes, docere coeperunt: Corpus Christi non aliter quam signo tenus in Eucharistia existeret: idque tam Cranmerus nouo libro edito, quam Petrus Martyr publicè Oxonijs professus est. Imò etiam Bucerus, quem Cantabrigiae docentem Lutheranae sectae constabat esse, tamen propter huius regij Primatus siue timorem, seu reuerentiam, non est ausus fidem suam palam aperteque praedicare. Ac nimirum si per talem Primatum hi omnes non fuissent cohibiti, certum est, in Angliae regno contrarias Cathedras, & diuersas tum de Eucharistia, tum de caeteris Articulis doctrinas palam erupturas fuisse.

Quod igitur ab initio dicebam, etiam si contra expressum Dei verbum sit, vt Rex aut secularis Princeps adoleat incensum, hoc est, vt sacerdotale officium sibi arroget, tamen si Primatus iste secularis tantum utilis & necessarius est, etiam illi sectae, quae negat, vllum in Ecclesia Primatum esse debere: quid putandum est de utilitate ac necessitate illius Ecclesiastici Primatus, quem Christus ipse instituit? Hoc enim restat vt doceam, si prius ostendero, & Lutherum, & Caluinum partim docere, quod secularis Magistratus praesse in Ecclesia non debeat, partim ipsos, qui omnino praesse ambiunt, nihil aliud quam seculares Magistratus esse posse. Lutherus ergo clamat, non est Regum aut Principum; etiam veram doctrinam confirmare, sed ei subijci & seruire. Cui Philippus ad stipulatur, dicens, non sunt confundenda functiones. Porro Caluinus ita scribit: Qui in initio tantopere extulerunt Henricum Regem Angliae, certe fuerunt homines inconsiderati. Deiderunt illi summam omnium potestatem: & hoc me semper grauiter vulnerauit. Erant enim blasphemii, cum vocarent ipsum summum Caput Ecclesiae sub Christo. Denique Magdeburgenses vehementer inuehuntur in eos magistratus politicos, & prorsus Antichristos vocant, qui hanc tyrannidem sibi sumunt. Docent igitur omnes Lutherani & Caluinistae, qui extra regnum Angliae degunt, non licere politico magistratui, supremum in Ecclesia locum tenere. At eorum fratres, qui sunt in Anglia, Bucerus, Petrus Martyr, & Cranmerus, ac reliqui eius Prouinciae Pseudoepiscopi, siue metu deterriti, seu commodo aliquo ducti, aliter docent. Nec vlli aut frequentius, aut seuerius id iuramentum, quo Regina Ecclesiae suprema gubernatrix constituitur, exigunt, quam isti noui ministri Ecclesiarum. Caeterum quid agerent miseri? Cum enim ipsorum Religio non à Deo per miracula, & bona opera eorum, qui promulgabant ipsam, verum à regibus & politicis magistratibus per gladios & spem lucri temporalis ex bonis Ecclesiasticis acquirendi, fundata sit: aut eam religionem ferre illos oportet, quae Regibus & Magistratibus inseruiat, aut omnino exulandum est ipsis, & in ea loca eundum, vbi minus commode assequuntur. Nec vlli aut dico, Lutherum, Caluinum & Magdeburgenses eo potissimum consilio negasse, Magistratibus politicis supremum Synagogae suae regimen, quod ipsi cuperent suas fimbrias dilatarı, primūque in liberis ciuitatibus locum sibi deferri, quod forte si dicerem, multis etiā Caluinistis persuaderem, me, quod res ipsa est, dixisse: verum illud & dico, & vehemēter animaduertēdum esse praedico, quod tam Lutherus, quam Caluinus caeterique omnes omnium huius haereseis Ecclesiarum ministri, nihil aliud sunt, quam saeculares & politici Magistratus. Cum enim omnis potestas, quae à Deo est, vel per ius naturale, gentium aut ciuile, vel per ius diuinū & Ecclesiasticum ad homines delatum sit: ius verò Ecclesiasticū à Christo primū ad Apostolos, deinde ab Apostolis ad Episcopos & Pastores per manū impositionē, & Cathedrarū Successionē ritē atque ordine peruenerit: constet verò etiā ex ipsius Lutheri, & Caluini caeterorumque confessione, nec manum ipsis ab vllō Apostolorum Successore ad hunc finem impositam, nec mandatū tale datum esse, vt istam fidem, quam docent, praedicarent: prorsus necesse est, aut ipsos nullam omnino praedicandi potestatem habere, aut eam à Magistratu aut plebe seculari accepisse. Iam verò neque Magistratus, neque plebs vllam potestatem habent, quam non à iure aut naturali, aut gentium, aut ciuili acceperint. Neque verò Christus vnquam dedit Clauēs regni caelorum alicui Principi (Cum nullus princeps etiam aliquot postea seculis Christi fidem suscepisset) aut plebi: aut hanc, illūque iussit suum gregem pascere & gubernare. Nec ad rem facit, quod Fideles in locum Iudae Mathiam surrogarunt. Id enim fecerunt & Principe Apostolorum ad id eos conuocāte, & ipsis postea Apostolis id, quod fiebat, confirmatibus. Ita enim auctoritas Ecclesiastica & initium huic rei bonum, & consummationē perfectam dedit. Caeterum Lutherus & Caluinus à solo aut Magistratu, aut plebe creabantur, neque praesente aliquo Apostolo, aut Apostolorum Successore, neque ratum habente id quod fiebat. Quomodo enim ab aliquo eorum, qui sedent in Cathedris Apostolicis, legitime ordinari aut mitti poterant, qui negant ipsorum Apostolorum Cathedras & Successiones? Porro, nisi mittantur, quomodo praedicabunt? Cum igitur

Cum igitur tam Lutherani, quam Caluinistae dicant, seculares magistratus praesse Ecclesiae non posse, & ipsi tamen nihil aliud quam seculares Magistratus esse possint: vtique ex ipsorum doctrina concludendum est, nec ipsos in ijs vrbibus praesse posse, quas per fraudē & simulationē occuparunt. Ac ista quidem attingi, quoniam res ipsa eò me prouocauit. Ab initio autem id solum mihi erat propositum, vt ostenderem, Primatum vi naturae ipsius, quā Deus creauit, adeo vtilem esse cuiuslibet hominum societati, vt neque haeretici, qui eum in Ecclesia oppugnant, eodem in suis synagogis carere queant.

Summa omnium eorum, quae praecesserunt in Tertio, Quarto, & Quinto Libro, ex quibus demonstratur, supremam vnius Pastoris Praefecturam & ob rerum vniuersarum consonantiam inter se, & praeterea ob externam pacem in Ecclesia conseruandam, summè necessariam esse.

C A P V T V.

Ratio vult (inquit Philo Iudaeus) vt parens ac procreator curam illius suscipiat, quod procreatum est. Vt enim pater ad liberorum & posteritatis, sic opifex ad rerum fabricatarum diuturnitatem cogitationes suas dirigit: & quae illis damni quicquam incommodiue allatura videantur, omnibus viribus opibusque, propulsare: quae autem utilitatis & commodi, omni ratione suppeditare contēdit. Cum igitur Christus eò vsque sit Ecclesiae suae parens & author, vt illam velut nouus Adam, de latere suo, dum in Cruce dormiebat, eduxerit, & procreauerit: fieri non potest, quin summam exhibuerit prouidentiam in eadem filia sua & sponsa nutrienda conseruandaque. Nam si volatilia caeli, quae neque serunt, neque metunt, à Patre tamen nostro pascuntur: nos autem volatilibus longe plura, longēq; maioris pretij sumus: sine omni controuersia, maximam nostri curam Deus suscipit, nostraeque paci & quieti velut pius Pater & misericors Dominus benignissimè omnino cōsultat. Porro manifestè videmus, non ita Deum agere cum Christianis, vt eos ab humanae conditionis aduersis casibus calamitatibusque omnino eximat: aut vt quotidiana quaedam miracula ob externam pacem in Ecclesia tuendam operetur. Miracula enim infidelium potius, quam Fidelium causa olim fiebant. Prouidentia igitur Dei erga Ecclesiam suam non in miraculosa quapiam tutela & cura Ecclesiae, sed in ordinaria Ecclesiasticae pacis vnitatisque procuracione consistit. Quando enim per eam prouidentiam, qua volatilibus caeli & foeno agri consulit, se nobis multò magis consulturum dixit: vtique insinuauit, vt illarum rerum, sic etiam nostri apud illum curam esse statam & certam. Ratio autem, qua Deus tuetur ea, quae in multitudinem numerosam diffunduntur, illa potissimum est, vt per vnū eius multitudinis caput & principium reliquis partibus vires suppeditet, roburque administret. Sic multi radij Solis ab vno Sole vim capiunt, multi arboris rami ab vna radice aluntur, multi riuuli ab vno fonte profluunt, multa eiusdem animalis membra ab vno corde reguntur, multaque animalia, quae gregatim pascuntur, ab vno principe in hanc illamue partem mouentur, & inclinantur, multi homines ab vno solo homine & nascuntur, & secundum ius naturae ab vno patrefamilias gubernantur. Multae familiae ab vno Principe, quae ipsae sibi praefecerunt, in pace ac tranquillitate cōseruantur. Nec singula tantum creaturae ab aliquo sui generis principio vim quandam capiunt, sed praeterea vniuersa corpora inferiora & superioribus caelis, & ipsi homini, ob cuius ministerium condita sunt, ita subijciuntur, vt ab illis naturaliter, ab homine autem secundum ipsius voluntatem (saltem quoties ea Dei voluntate & iudicio non impeditur) ordinatissimè regantur & administrentur.

Quid quòd ipse Deus hunc mundum ex rebus tam diuersis atque ex elementis planè contrarijs conflatum ita gubernat, vt ex ipsa inter se plurium rerum aptatione & ordinatissima connexionē, vnum ac solum se esse, qui rerum vniuersitati praesit, perspicuè declaret? Pugnancia (inquit Athanasius) & contraria ex ipsa natura in vnum non coalescerent, nisi praestantior aliquis esset, & Dominus, qui ea coniungeret, cui & ipsa elementa (tanquam ancilla Domina sua obsequentes) cedant & obtemperent. Non enim singula ad suam ipsorum naturam respectantia cum alijs depugnant, sed eum, qui ea ita coagmentauit, Dominum agnoscunt, concordiam inter se fouent, & naturaliter quidem inter se contraria gubernatoris tamen voluntate in amicitiam conciliantur. Et post: Si videas ciuitatem ex multis varijsq; hominibus constantem, paruis, magnis, opulentis, pauperibus, senibus, iunioribus, maribus, feminis bono ordine rectaq; disciplina coli, eosq; qui ibi degunt, tamen si diuersos inter se, animo tamen consentire, neque opulētiore contra pauperes, neq; magnos contra paruos, neque iuuenes

In li. de modo fabricatio ne.

Math. 6.

1. Cor. 14.

Athanasius In oratione cōtra Idola.

Vbi ordo, ibi princeps.

Animæ præfidentia.

Vnus princeps.

Multi Principes confusiois causa.

Vbi non est princeps, ibi disturbatio.

Vbi concentus Citharæ, ibi vnus musicus.

1. Cor. 12.

Cat. 6. Apocal. 21. Matth. 13. Marci. 13. Lucæ. 10.

Osce. 1. Ezechiel. 32.

iuuenes contra senes insurgere, sed omnes æqualitate iuris pacem tueri: si hac inspiciamus, fieri nequit, quin in mentem veniat, Principis inibi præsentia hanc concordiam foueri, tamen si ille in conspectum non prodeat. quum immodestia pro signo habeatur, sine Capite Rempublicam esse: ordo autem contra Principis curam moderationemq; demonstrat. *Ut enim cum in corpore membrorum inter se congruentiam videmus, neque oculos cum auribus pugnare; neque manus contra pedes seditionem mouere, sed vnumquodque proprium perficit negotium absque seditione, prorsus ex illo ipso intelligimus, esse animam in corpore, quæ ista ad istum modum temperet ac regat, etiamsi illa oculus non pateat: ita quoque in vniuersitatis istius ordine & harmonia, necesse est vt animaduertamus, omnium istorum Principem esse Deum, eumq; vnum, & non plures. Nam ille dispositionis ordo & rerum omnium cõsentiens harmonia non multos, sed vnum sibi ducem Principemq; esse declarat, nimirum Verbum Dei. Non enim, si plures essent rerum natura Principes, seruarietur eiusmodi vniuersitatis ordo, sed omnia confusa & inordinata forent, propter multos istos: cum vnusquisque omnia ad suum arbitrium traheret, & cum alieno depugnaret. Vt enim diximus, multitudinem numinum nullitatem esse numinum: ita quoque necesse est, multitudinem Principum id efficere, vt nullus esse Princeps videatur (cum enim quisque alterius regnum tollebat, nullus reliquus conspiceretur Princeps) sed inter regnum potius sine Capite erat. vbi autem Princeps non est, ibi prorsus disturbatio nascitur. E diuerso in multis vsq; diuersis, ordinis & concordie obseruantia, vnum quoque moderatorem ostendit, vt si quis è longinquo citharam audiat ex multis & diuersis neruis compositam, & ex ijs concentus harmoniam admittitur, quod non solum grauis suum sonum absoluit, neque solus acutus, neque solus medius, sed omnes pariter pari modo inter se consonant, plane ex eo intellexerit, non à seipsa citharam moueri, aut à pluribus pulsari, sed vnum esse Musicum, qui vnus cuiusque nerui vocem ex arte ad concentum harmonia miscet, etiamsi illam non contueatur: ita quoque ex consona vbiq; & concinna mundi dispositione, nec superioribus contra inferiora, neque inferioribus contra superiora insurgentibus, sed omnibus in cõmune vnum ordinem conspicientibus, consequens est, vt non plures nature Principes & Reges, sed vnum intelligamus, sua luce omnia illustrantem & mouentem. Hæc Athanasius: apud quem (vt etiam apud reliquos Patres) multo plura huius generis legi possunt.*

Si ergo in Ecclesia visibili ordinem aliquem obseruari oportet, si ob ordinem in Ecclesia diuinitus constitutum, Apostolus eam corpori humano comparat, in quo non totum corpus est vnum membrum, sed aliud est oculus, aliud auris, itemque aliud manus, & aliud pes: si ob eundem ordinem Salomõ Ecclesiam comparat aciei Castrorum ordinatæ, & Ioannes Apostolus Ecclesiam vocat *Ciuitatem nouam de cælo descendentem, & Tabernaculum Dei cum hominibus*: si Christus ob eundem ordinem vocat Ecclesiam *Regnum cælorum*, & eam comparat familiaris seruorum, in qua Dominus constituit ianitorem, vt vigilet, & in qua hospes præest, cui cura hominis à latronibus vulnerati commendatur: si hæc omnia ducunt nos non modò ad ordinem, sed etiam ad ordinem eiusmodi, qualis est in domo, vbi vnus pater familiaris præest, qualis in corpore humano, vbi vnum membrum præ alijs dominatur, qualis in exercitu ordinato, vbi vnus Dux imperat, qualis denique in regno, vbi vnus Rex ad gubernacula sedet: in quo tandem hominum ordine illos collocandos censebimus, qui cum hæc audiant, legant, videant, tamen in militante Ecclesia negant, vllum debere esse Præpositum vnum, qui præ cæteris Rempublicam Christianam moderetur: sed infinitos Episcopos æquali omnes potestate constitui volunt, illisque omnibus aut nullum omnino in hac vita, aut certè non nisi totius Ecclesie indoctam multitudinem & infinitam præponi affirmant? Quid, obsecro, ab vnus Primatu, quem natura, & sacræ Literæ tantopere commendant, longius recedere potest, quam vt nemo vnus, ac non nisi vniuersa multitudo Christianorum militanti Ecclesie præsit? Quod si quicquid nos pro vnus Principatu afferimus, Aduersarij nostri ad Christum solum referunt, nec alium Ecclesie præesse patiuntur præter vnum Christum: cur saltem sub Christo vniuersum populum Christianum toti Ecclesie præficiunt? Docent enim, regimen Ecclesie populare ac Democraticum esse. Nunquid indecorum Christo est, vt vnum virum Ecclesie suæ moderatorem sub se habeat: & eidem non est indecorum, vt innumerabiles Christianos Ecclesie suæ moderatores sub se constituat? Præterea si omnino ferri non potest, vt vnus aliquis Pastor toti Ecclesie præsit: cur illud saltem toleratur, vt vnus Pastor particularis cuiuspiam Ecclesie curam gerat? Nõne etiam tota militans Ecclesia quædam particularis Ecclesia est, si cum illo immenso Ecclesie corpore, quod ab initio mundi ad finem pertingit, conferatur? Si tempus vniuersum, quo Ecclesia in terris ab Adam vsque ad nos egit, primùm in secula atateque partiamur, ac deinde quantulo temporis spatio quisque Pontificum Romanorum in

Cathedra

Cathedra Petri sedeat, computemus: nõne apparebit, vnum aliquè Pontificem neque trecetessimam quidem Ecclesie totius partem simul regere, atque ideo longè ab eo esse, vt vniuersalis Ecclesie vniuersalis rector proprie appellari queat? Vis igitur particularem Ecclesiam, quæ parua est, vnum habere Præpositum illam verò, quæ maior est, vni cuiuspiam non parère? Cur ergo non solum vnus Pastor vni Parœciæ, sed etiam toti Diœcesi vnus Episcopus præponitur? Ac vna quidem Diœcesis octingentas interdum Parœcias continet, quemadmodum de sua Diœcesi Theodoretus attestatus est.

In epist. ad Leonè Papã Niceni Concil. Can. 6.

Quid quòd etiam multis Episcopis vnus Archiepiscopus more Maiorum, atque etiam multis Archiepiscopis vnus Patriarcha præfuit? Imò nec illud negari potest, vnum Pontificem Iudæorum omnibus, quæ per totum orbem dispersæ erant, synagogis iure diuino præfuisse. Si ergo Apostoli, atque illorum exempla secuti antiquæ Ecclesie Patres, non solum singulos Pastores in singulis Ecclesijs constituerunt, verum etiam vnum Episcopum permultis Parœcijs, & multis Episcopis vnum Primatem præfecerunt: nõne eo ipso testati sunt, quamlibet particularem Ecclesiam, siue illa minor, seu maior sit, pro ratione tamen suæ partis, ab vno visibili Pastore instar triumphantis Ecclesie moderandam esse? Quòd si & vniuersa Ecclesia, quæ vnquam fuit, eritve, soli Christo, & singulæ Parœciæ Pastoribus singulis, & Diœceses singulæ singulis Episcopis, & singulæ Prouinciæ singulis Primatibus, & omnibus in mundo Syntagis, vnus Iudæorum Pontifex præfuit: solane militans Christi Ecclesia, quæ ab ijs omnibus distinctam & separatam conditionem habet, non regetur ab vno aliquo Pastore primo, sed ab ipsa Fidelium numerosa multitudine, cui ne vnus quidem etiã minimæ Ecclesie regimen à Christo aut Apostolis commissum vnquam fuit? Ergo decorum atque ordinem suum sub vno Duce ac Principe Angeli, cæli, sydera, elementa, plantæ, animalia, ipsiq; homines tam sponte sua, quam ex legis & Prophetarũ institutis obseruabunt: sed soli Christiani sic regimen Ecclesie absque certo Præfecto confundent, & perturbabunt, vt neq; prima vltimis, neque media extremis, neque noua veteribus congruant? Quale enim monstrum illud esse statuemus, quod in toto corpore suo vnicum æternum caput habet Christum Iesum, & in singulis minoribus membris (id est, in Parœcijs) vnum temporale caput, itemq; in singulis paulò maioribus membris (id est, in Diœcesibus) vnum, & adhuc in alijs multo maioribus (id est, in Prouincijs) etiã vnum, ac deniq; in omnibus mēbris, quæ per vniuersum mundum sub lege degebant, non nisi vnum temporale Caput (id est, vnũ Pontificẽ) olim habuit: & nunc tamen id ipsum corpus Ecclesie, si Protestatibus credere libet, in vno quodã præcipuo militante mēbro suo (quod inter hæc omnia membra interijcitur, & propè mediũ totius corporis locum tenet, quodq; & maximo corporis sui mēbro, id est, Ecclesia triumphante est longè minus, & minimo eiusdem corporis mēbro, id est, Ecclesijs parochialibus, est longè maius, & vmbra sua, id est, vetere synagoga Iudæorũ, est longè plenius & perfectius) in hoc, inquã, mēbro tã singulari, tam pulchro, tam ad impletionẽ legis accomodatõ, & ad imitationem cœlestis curiæ fabricatõ, in eo tamẽ solo mēbro, quod nunc in toto mundo militat, vnum suæ naturæ cõditionisq; tẽporale Caput nõ habet? Sed & ab inferioribus mēbris, quæ militat, & à supremo illo, quod triumphat, tota politia distinetũ, interq; cognatas sibi & coniunctissimas partes deges, cũ neutris cohæret: sed & hæc, & illa (vt lenissimè dicã) pudore quodã afficit, quia inordinatã quandã formã vtrisq; imparẽ & multo dissimillimã gerit? Satis erat indecorũ, vt Ecclesia sola cũ cæteris mūdi partibus in modo regiminis sui nõ cõsentiret. At nũc ne secũ quidẽ ipsa cõsentit, si Protestantiũ doctrinã fidẽ habemus. Qui vtinã tota mēte perpenderet, eã doctrinã, quæ vnus Dei præcipuã creaturam ita non solum ab alijs rebus creatis, verum etiam à seipsa distrahit, nõ posse ab vno illo cœli & terræ cõditore proficisci, verum hæc ab Aduersario Dei & nostro, ad odiũ Dei, & nostrã perniciẽ, esse inuentã. Quæ enim Deus fecit, non solum singula erant in se bona, sed etiam simul collata erant valde bona: adeo vt tã Græci, quam Latini hanc molè ab ipsa pulchritudine & cõsensione singularum partiuũ inter se, κοσμοϋ, & mundum appellarint, quasi quo nihil sit mundius aut ornatius. Et nũc soli homines, qui nexu & vinculum huius mūdi sunt, imò Christiani homines, qui mediũ locũ inter creaturas & Deũ tenet, quiq; ipsius Dei Tabernaculũ, & Tẽplũ Spiritus Sãcti appellatũ, illiã soli neq; cũ cæterarũ rerũ ordine pulcherrimo, neq; etiã cũ cœlesti Angelorũ & hominũ Ecclesia, neq; cũ vetere Patriarcharũ statu, neq; cũ Synagoga Mosãica, neq; cũ alijs militatibus Ecclesie Christianæ mēbris cõsentit. Certè quidẽ si militas Ecclesia ob hoc in terris à Christo posita & cõstituta esset, vt imaginem inferni gereret, vtque ex turpitudine sua, turpitudinem peccati veteris ostendõret, ac omnibus patefaceret, ex eoq; Ciuitas nõ Dei,

Deute. 17.

Proportio.

Gen. 1.

X

sed

sed Dæmonum haberetur: tunc faterer, optimè comparatum fuisse, vt aliter eiusdem corporis pes, aliter manus, atq; aliter pectus regeretur. Nullus enim est aut in peccatis ordo, aut in loco vbi peccata puniuntur, species & pulchritudo. Ac sanè cum peccata omnia per Dæmonū & hominum liberās voluntates excogitata & orta sint: recta ratio monet, ibi deformitatem non iniuste spectari, vbi pœna violatæ legis Dei spectanda proponitur. Cæterum cum Ecclesia Christi non iræ diuinæ, sed reconciliationis humanæ pignus ac testimonium existat, cūq; eius gubernatio non à voluntate humana, sed ab institutione diuina promanuerit: nunc illius regimen tale constituere, quod neque cum Angelis, neque cum cœlestibus corporibus, neq; cum gregibus animalium, neque cum Patriarchis, neq; cum Lege, neque cum alijs eiusdem vnitatis partibus consentiat: hoc vtique non nisi ab illo spiritu maligno profectum est, qui veram Dei Ecclesiam, quantis maximè viribus potest, assidue oppugnat. Scio hæc à me antè ex parte quadam cōmemorata esse. verum quia nondū fidē ijs fecimus, ad quos hanc orationem habemus: faciendum putauī, vt rem quā maximè possē nudā & apertam iterum atque iterū proponerē. Quis enim scit, an aliqui fortè eorum conuertentur, & pœnitentiā agent de errore suo?

Adijcere istis volui etiam alias rationes aliquot, ob quas necesse sit, vnius Primatum in Ecclesia constitui, si tamen pacem vllam, quæ plurimi omnino faciendā est, in illa conseruari volumus. Nam si de Baptismo Paruulorum & Eucharistia his aliqua inciderit, totaq; Ecclesia in duas pluresue partes discedat, nec in alterutra parte, vel Scripturæ sanctæ, vel Episcopi, vel populi, vel Concilia desint: quia vnquam ratione sciemus, quænam sit vera Ecclesia? Iam si hoc non scimus: cum illa sola, quæ vera Ecclesia est, sit corpus Christi: Christus verò non nisi corporis sui saluator existat: prorsus de ipso fundamento salutis nostræ incerti sumus. Atqui Christus ideo dixit vni: *Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, vt siue pluuia decidat, seu flumina inundent, seu irruant venti, seu quodcunque aliud malum in Ecclesiā irrumpat, nos tamen visibilem Petram haberemus, cui adhaerescere, & in qua pedes figere tutò semper liceret. Nec sanè ad charitatem vnicū atq; æterni Reçtoris aliquid magis pertinere potuit, quàm vt mortali & visibili suo gregi de visibili Pastore sic prouideret, vt quanquam is Pastor naturā mortalis esset, per gratiam tamen Dei ad immortalē vitam Christianos pasceret: *non quòd sufficiens sit cogitare aliquid à se, quasi ex se, sed sufficientia eius ex Deo est, qui & idoneū facit illum ministrum noui Testamenti, non Litere, sed Spiritus*. Res nempe ipsa docuit, non hoc esse homines per fidem consecutos, vt iam non appareat in eis humana infirmitas. Videmus noui modò Presbyteros, Episcopos, Primates, & Patriarchas in errorem, atq; adeo in hæresim cadere potuisse: verum etiam non ferè aliundè ortas esse hæreses, quàm ab ordine Sacerdotali. Videmus plurimas dissensiones tum de personis Ecclesiasticis, tum de morum & vitæ disciplina etiam inter Catholicos interdum extitisse, qualis illa fuit inter Epiphaniū Cyprium, & Ioannem Chryostomum Constantinopolitanæ Ecclesiæ Episcopum. Videmus orbē Christianum propè in duas partes abiisse, dum Ecclesia Græca de certis fidei Capitibus à Latina dissentiens, communionem Ecclesiasticam in vniuersum abrumpit. Quinimò videmus Asiam, Africam, & Græciam propè vniuersam à fide Christiana excidisse, & ab infidelibus occupatam esse, dum homines obstinati malunt partium studijs indulgere, quàm de ingenio aut honore suo quicquam decedere.

Quæ nunc spes restare posset, vt vllæ duæ Episcopales Cathedræ, aut etiam vt duæ quæpiæ Parœciæ in terris vel ad vnum annum consentirent, nisi vinculo quopiam visibili, & eo maximè conspicuo, in vnitatem & pace retinerentur? Aut vnde factum est, vt Romana Ecclesia in hodiernum diem stet ac floreat, nisi quia Pastore vno fideli vel nunquam, vel non diu caruit, qui omnes oues intra Dominicum ouile diligētia & industria sua contineret? Quæ autē gētes cum Romana Ecclesia communicant, illæ tantò magis in Ecclesiastica pace florent, quò magis communicant cum illa. Si penitus cum illa communicant, penitus à schismate ac hæresi liberæ sunt: vt Sicilia, vt Neapolitanū Regnū, vt reliqua Italia, vt Hispania, vt Lusitania, vt Inferior Germania. Ex altera verò parte gētes illæ, quæ aut penitus, aut ex parte recesserūt à Romana fide: aut Saracenis subiectæ sunt, vt Africæ & Numidæ in pœnā hæresis Manicheorū, Donatistarū, Arianorū & Pelagianorū; aut Turcis parēt, vt Aegyptus, Asia, Græcia, in pœnā schismatis, quò ab Ecclesiæ Romanæ vnitatem discesserūt: aut certè nec secū quidē ipsæ consentiunt, vt Gallia, Germania, Polonia, Suecia, Gothia, Anglia, & Scotia, quæ domesticis inimicitijs ob fidē & religionē susceptis, ita debilitātur, vt planè hosti externo viā strauerint, qua facilius eos in seruitutē redigat. *Gens enim & Regnū, quòd Ecclesia Dei nō seruiert, secundū Iaiā prophetiā peribit.*

Ephes. 5.

Math. 7.

1. Cor. 1.

Socrat. lib. 6. cap. 14. & 14.

Nota.

Esaia 60.

Non

Non perijt vnquam illud regnum, quod vni Pastori in Petri Cathedra sedenti obediuit. Perierunt autem illa omnia, & in futurum peribunt, quæ Petri fidem & sedem abdicantia, Cathedram alteram contra vnā illā Petri Cathedram erigunt, quæque inconsutilem Domini tunicam, cui milites pepercerunt, diuidere ac partiri conantur. Quid? Tot ista sectarum, quæ hodie regnant, monstra nonne ob id orta sunt, quia vni potissimum Pastori non obeditur? Nemo iam ferè est qui ignoret, D. Cyprianum scripsisse: *Neque enim aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa: nemo aduersum Sacerdotum collegium quidquam moueret, nemo post Diuinum iudicium, post populi suffragium, post Coepiscoporū consensum iudicem se iam non Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiā scinderet, nemo sibi placens ac tumens seorsum, fors hæresim nouam conderet*. Nec mihi iam curæ est, vtum illa Cypriani verba, quæ in Epistola ad Cornelium Papam scripta extant, ad Pontificem Romanum nominatim, an potius ad Cyprianum, & quemcunq; alium Episcopum referri debeant. Non enim iam de Pontificis Romani Primatu loquor, sed tantum de summa illa necessitate, quæ cogit, vt vnum in Ecclesia militante cæteris omnibus anteponi debere credamus. Nam si nec vna Diocesis aut Prouincia pacem atque vnitatem in fide ac Religione seruare potest, nisi fraternitas vniuersa illius Prouinciæ vnus ad tempus iudicem vice Christi cogitet, illiq; secundum magisteria diuina obtemperet: quantò minus potest Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, & in tot populos tam diuersis linguis vtentes, ac tam diuersis legibus & moribus gubernatos propagata, eandem fidei regulam perpetuò tenere atque obseruare, nisi vnum sacerdotem & ad tempus Iudicem vice Christi cogitet, illiq; obtemperet fraternitas vniuersa?

Deus vnicuique diuidit gratiam suam pro mensura vniuscuiusque membri, ad vtilitatem & ædificationem totius Ecclesiæ. Pastoribus verò populi sui eò maiorem gratiam impertit, quò magis ad alios regendos vocantur, & peruigilant quæ rationem pro animabus aliorum reddaturi. Cæterum si omnes in mundo Pastores tam Episcopi, quàm Presbyteri æquali potestate secundum ius diuinum præditi essent, (vti Protestantes docent) nec alteri quisquam subesse deberet: peius cum Pastoribus, quàm cum alijs Ecclesiæ membris ageretur. Quia cum in toto mundo innumerabiles Pastores sint, & longè maximum Dei exercitum constituent, nec tamen vllum duces vnum ipsis in hac vita sibi præpositum cogitent: quomodo vnquam scient in tantis opinionum fluctibus, & sententiarum contrarijs placitis, quid aut ipsis credendum sit, aut populis prædicandum? Aut quid interest, nullūne omnino Pastor in Ecclesia constituatur, an verò constituantur infinita millia, quorum nullus alteri obedire teneatur? Licet enim vulgus Christianum Pastoribus nomine tenus non careat: cum tamen ipsi Pastores & possint, & soleant errare: profectò populus Christianus per huiusmodi Pastores eum finem non consequitur, ob quem Pastores gregi Christiano præfici solent. Hæc est enim Pastorum vtilitas, vt educant oues, vt ante eas vadant, vt pascua illis procurant, ac denique vt vitam potius pro illis ponant, quàm à lupis mactari & dispergi sinant. Cæterum si Pastores ipsi cæcitate percussi, nesciant vbi sint salutaria pascua, sed ipsi potius indigeant Pastore visibili, cuius vocem audiant & sequantur, nec tamen vllum in terris reperiant, qui cæteris firmior in fide aut constantior sciatur esse: ijdem ipsi Pastores, qui debebant duces plebi esse ad vitam, sunt ei duces ad infernum, (vt de Phariseorum & Scribarum profectus Iesus dixit) ex quo melius multò fuerat, aut nullos, aut paucissimos accepisse Pastores, quàm tot accepisse, qui nullo inter se obedientiæ vinculo copulentur. Si bellum alicui populo cum hoste ineundum esset: nunquid is populus congregato exercitu maximo, commissurus esset, vt infiniti Duces constituerentur, quorum nullus alteri parère cogeretur? Aut ibi speranda vnquam esset victoria, vbi cum nullus ordo existeret, timeri potius posset, ne Duces exercitus in seipos arma conuerterent, quàm contra hostes bellum facerent?

Si Deus nobiscum, vt cum hominibus agit, si nos in Ecclesiam suam cooptans non mutauit naturam nostram, sed quod in ea vitiosum erat, deleuit, quodq; virtutis capax erat, perfecit: si dedit Pastores & Doctores, tanquā Duces in spiritali certamine, quod aduersus hæreses & peccata gerimus, futuros: si appellauit Israël, id est, populū in se credentē, potestatem suā & exercitū: si exercitus ille in figurā Ecclesiæ accepit Moysen Ducē ab ipso Deo, tanquā quo prorsus carere non poterat, cum tamē inferiores alij duces à Mose ex cōsilio fœderi sui fuerint postea designati, velut vtilis quidē futuri, nō tamen perinde necessarij, ac primus ille totius multitudinis du-

Lib. 1. epi. 3.

Acto. 20. Heb. 13.

Ioann. 10.

Matt. 23.

Ephes. 4.

Psalm. 113.

X ij

stor ac

tor ac rector: si Christus, dū uiueret, hanc visibilem Præfecturam in seipso expressit, cumque hinc ad cælos ascensus erat, vni Petro dixit, *Pasce*, id est, Rege *agnos & oues meas*, vt ne illo quidem abeunte, visibilem Præfectus vnus gregi suo deesset: si Petrus postea & alij Apostoli singulis Ecclesijs Pastores præfecerunt, nõ quidem velut perinde necessarios, ac vnus ille Pastor fuerat, sed tamē vtiles & opportunos, qui vnus primi Pastoris vocem audire & sequi debebat: quæ nunc infania est, vt gregem ouium in immensum iam multiplicatum & auctum, dicas adhuc manere incolumē, dicas etiam non deesse multa illa Pastorum millia, quæ singulis Ecclesijs præposita sunt: & interim neges, vllum primum & visibilem Pastorem in Ecclesia superesse, quem cætera turba vel ouium vel Pastorum velut Ducem à Deo constitutum agnoscat & sequatur? Si Pastorem primum è terris omnino tollas, & in cælo tantum reponas: cur manent secundi ac tertij Pastores in terris? Cur etiam oues ipsæ in cælo tantum non collocantur? Sin hinc sint oues visibiles, hinc sint infimi & medij Pastores visibiles: cur hinc etiam primus aliquis Pastor & ille visibilis non creditur esse constitutus? Cur autem vnus Pastor cæteris fidelibus à Christo præpositus putari debeat, nos tot ac tantas rationes afferimus.

1. Primum, ne longè præclarissimum gubernationis genus (qualis est Monarchia) à Christi Ecclesia abesse censeatur, in qua secundum ordinem omnia fieri debere Apostolus docet.

2. Deinde, vt status Ecclesie cohæreat cum eo gubernationis modo, qui obseruatur in cæteris omnibus creaturis, quæ ad vnum suæ naturæ conditionisq; principium referri solent, vt constat de cælis, sideribus, animantiumq; & corporibus & gregibus.

3. Tum autem, vt Ecclesia militans in suo genere sit similis triumphanti Ecclesie, quam nemo negat ab vno Christo ita gubernari, vt Christus ab eadem Ecclesia facie ad faciem videatur. Vnde & huic militanti Ecclesie vnus militans Pastor præesse debet, qui ab eadem Ecclesia videri queat.

4. Præterea, vt regimen Ecclesie Christi respondeat statui, quem eadem Ecclesia sub Patriarchis habuit, quorum non nisi vnus eadem ætate eodemq; tempore primas tenuit, & cui cæteri omnes velut Primati suo cedebant, sicuti constat de Melchisedech, qui benedixit Abraham, tanquam inferiori Patriarchæ.

5. Atque etiam, vt status Ecclesie Christi respondeat statui legis Mosaicæ, sub qua vnus tantum Pontifex omnibus, quæ in mundo erant, Synagogis præfuit.

6. Vt status Ecclesie Christi nõ dissentiat à Prophetarum doctrina, qui prædixerunt, eam fore similem aciei castrorum ordinatæ, in qua vnus est Primus Dux seu Imperator.

7. Vt respondeat Christi doctrinæ, qui Ecclesiam appellauit *regnum, ouile, hospitium, seu diuersorium*, in quo vnus Rex, Dominus, aut Pastor, isq; visibilis, & eiusdem conditionis cum subditis suis, præest.

8. Vt respondeat doctrinæ Apostolorum, qui Ecclesiam dixerunt similem esse corpori, cuius vnus est præcipuum membrum, & similem domui, in qua vnus Paterfamilias dominatur.

9. Vt Ecclesie gubernatio consentiat ipsa secum, sitq; non minus in tota militante Ecclesia vnus militans Pastor, quàm in singulis militantibus prouincijs & parœcijs singuli sunt militantes Pastores.

10. Vt æterna Monarchia Dei per vnum ad tempus Pastorem demonstraretur. Nã Ignatius tradit, Episcopum figuram Dei in Ecclesia gerere, in Epistola ad Smyrneneses. Sit ergo vnus in Ecclesia summus Pontifex, qui figuret vnitatem Dei.

11. Vt visibile Monarchia, quam Christus in terris agens per seipsum inchoauit, & qua in hodiernum diem Ecclesiam gubernat, in terris per Vicarium ipsius continetur, & perseueret: nec alia nunc Ecclesia esse putetur, quàm sub Christo fuit. Effet quippe alia, & non vna eademq; Ecclesia, si forma regiminis, quæ sub Christo in terris agente non nisi regia fuit, nunc in Aristocratiam vel Democratiam mutaretur.

12. Vt Christi vnus in æternum Pastoris vnitas hoc modo figuretur. Nam cum Ecclesia sit imago rerum ipsarum, quæ in cælis elucet: vt ibi constat, vnum Christum esse totius Ecclesie suæ æternum Pastorem, sic oportuit illam Christi Præsentiam per vnus Pastoris Primatum in terris figurari.

13. Vt etiam inuisibilis vnitas Ecclesie, hoc visibili vnus Pastoris Primatu designetur, quæ Cypriani est ratio in Libro de vnitatem Ecclesie. Ex illa enim visibili connexionem, qua cohæret inter se Presbyteri, Episcopi, Primates, & summus Pontifex, facillè intelligitur, quanta sit illa spiritalis vnitas, quæ intercedit Ecclesie tam cū Christo Capite, quàm cū reliquis ipsius mēbris.

Vt mi-

Vt militantis Ecclesie externa vnitas & pax per vnum Pastorem conseruetur, schismataque tollantur, quæ est Opatati ratio in Lib. 2. de schismate Donatistarum: & D. Hieronymi aduersus Iouinianum.

Vt non desit in Ecclesia, qui iure diuino peccata inferiorum Pastorum Ecclesie puniat, & negligentiam Prælatorum suppleat, quæ est Gregorij Magni ratio, Lib. 7. Epist. 8.

Vt quando Synodus propter externam persecutionem congregari non potest, sit tamen qui *pro autoritate sua* causas singulorū cognoscat, & decidat, quæ est Basilij Magni ratio in Ep. 78.

Vt cum singulis Pastoribus portio gregis aliqua sit assignata, nec illi teneantur curā suscipere eorū, qui non sunt ipsis commendati: non desit tamen, qui & propagandi Euangelium curā gerat, & Episcopos novos illis constituat, qui de nouo ad fidem conuertuntur. Hæc enim cura nisi ad vnum aliquem ante alios omnes spectaret, non tot nationes, post Apostolorum ex hac vita migrationem, Christi fidem suscepissent.

Vt sit, qui Episcopatus antea constitutos vel diuidat, vel vniat, prout res ipsa videbitur postulare. Quod nisi ab vno præcipuè fieret: vel non fieret id omnino, vel cum graui scandalo sepe fieret.

Vt certum sit, quæ Concilia sint legitima: & quis vel congreget, quemadmodum oportet, vel quis econtra disipet: quæ est ratio Damasi contra Concilium Ariminense.

Vt quæ de vno inter Apostolos maiore & præcessore, in Euangelio scribuntur, vera, & in Ecclesie gubernatione, perpetua esse credantur, vt quæ de Primatu Petri tam perspicue in Euangelio narrantur, & à sanctis Patribus ita exponuntur, vana esse non existimentur.

Vt Ecclesia Christi, Dæmonum societate inferior nõ iudicetur, si eo visibili vnus Primatu careat, quem Princeps Dæmoniorum sortitus est.

Vt quæ de Romani Pontificis Primatu sancti Patres & œcumenica Cõcilia tanto consensu docent, vera esse non dubitetur.

Postremo, vt eorum, qui prædicant, & eorum, qui credunt, in omnibus gentibus inanis & vacua fides non sit, qui Primatum vnus visibilis Pastoris Romæ diuinitus constitutum esse, tum semper annunciarunt, tum semper crediderunt, de quibus rebus in sequentibus libris abundè copiosèque agetur.

ARGVMENTVM
Libri Sexti.

Actenus demonstratum est, aliquem vnum Pastorem cæteris Ecclesie membris atque etiam Pastoribus ipsis præfici debuisse: Nunc ostendam, illum vnum & ex numero Apostolorum fuisse, & Petrum nominatim extitisse: idque tum quia Petrus accepit multa dona in Ecclesie edificationem, quæ alij Apostoli vna cum illo non acceperunt, tum quia Petrus etiam illa, quæ alij ex æquo acceperunt, prius accepit, eademque ordinario iure ad posteros transmisit.

DE VISIBILI MONARCHIA Ecclesiae,

LIBER SEXTUS.

Christum in Euangelio docere, quod inter ipsos Apostolos quispiam fuerit maior ceteris, quem suo exemplo ad humiliter se gerendum exhortatus est.

CAPVT PRIMVM.

Matth. 23.

Gen. 49.

In Traditio-
nibus hebrai-
cis.

Num. 17.

Num. 16.

Matth. 24.

Luc. 6.
Luc. 10.

VEMA D M O D V M illa vnus Pastoris super gregem reliquū Praefectura, quam in Ecclesia militante esse defendimus, non proprie dicitur Dominatus, aut dominandi potestas, ita Primatus non immerito vocatur. Est enim dominiū proprie in seruos. *Omnes autem nos Fratres sumus.* At Primatus etiam inter fratres inuenitur. Cū enim oēs filij Iacob fratres inter se essent, tamen Patriarcha ipse, quid primogenito suo (nisi per peccatū iure hæreditario excidisset) deberetur, exponēs: *Ruben* (inquit) *Primogenitus meus. Tu fortitudo mea, & principium dolorum (seu roboris) mei: prior in donis, maior in imperio.* Quod Sæctes Pagninus ita vertit: *Excellent dignitate, excellent fortitudine.* Ac eodem sanè recidit, etiāsi Hebraica cū Oleastro sic reddas, *residuum eleuationis, & residuum fortitudinis*, id est, is in quo honor meus & fortitudo potissimum perstare debeat. Ostendit aut Hieronymus in hūc locum, *Primogenito Regnum & Sacerdotium fuisse obuenturū*, si nō peccasset in patrē. Cū igitur, nō obstante fraternæ æqualitatis iure, potuerit vnus quispiam eorum in Sacerdotio maior, seu in dignitate & honore excellentior esse: inde satis liquidò apparet, etiam si omnes Christiani sint fratres, posse tamē vnum aliquem inter eos eminere, qui par natura, maior sit vocatione, & sacerdotali honore. Neque enim aut Moyses, aut Aaron magis erant de filijs Israël, quàm quiuis alius de plebe infima eius populi: & tamen videmus, Moysen atque Aaronem cæteris fratribus suis vsque eò prelatos esse, vt eorum praefecturam sibi placere Deus manifesto miraculo sit restatus, cum fecit, vt *virga Aaron germinaret*, atque vt terra deuoraret schismaticos viucentes: ignisque à Domino egressus interficeret ducentos quinquaginta viros, qui antea dixerant ad Moysen & Aaronem: *Sufficiat vobis, quod omnis multitudo Sanctorum est: cur eleuamini super populum Domini?* Nec tantum inter filios aut posteros eiusdem Patriarchæ, verum etiam inter eiusdem Domini seruos Primatus quidam secundum Christi Euangelium esse potest. *Quis putas* (inquit Christus) *est fidelis seruus & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Quid aliud est constitui super familiam Domini, quàm inter seruos suos Primatem fieri? Quamuis enim, cū ad communē Dominum adspicimus, omnes ex æquo serui simus: tamen non modò in eius potestate est, vnum aliquem ex seruis suis cæteræ multitudini præficere, verum etiam id se re ipsa fecisse manifestissimis indicijs declarauit.

Sæpius inter Discipulos quæri atque etiam litigari cœptum est, quis eorum videretur esse maior. Animaduertebant enim ex multis indicijs, nō omnes in eodē honoris gradu aut ab initio fuisse, aut postea futuros esse. Etenim videbant, ex omnibus primū gentibus vnicam Iudæorum gentem electam esse, ad quā Christus ipse venisset, eiq; viā salutis prædicasset. Deinde ex omni turba Iudæorū nō nisi aliquos ad Discipulorū honorē vocari, ex reliqua verò discipulorū turba Duodecim præcipuè eligi, quibus Apostolorū nomen imponebatur, tum autē & alios Septuaginta duos designari, quos in messem suā binos mittebat. Præterea ex ipsis Duodecim animaduertebat tres potissimum Apostolos, nouē reliquis longè anteponi, hoc est, Petrū & duos filios Zebedæi, quos & in Iatri domum, & in montē vbi trāsfiguratus est, & in hortū seorsim à reliquis vnā secū duxit. Iam verò ex ijs etiam tribus licet non semper idem, tamē vnus quispiā alijs duobus præferatur. Ac tamen plurima huius Praefecturæ signa in D. Petrū caderent, tum ob

tum ob nomē Petræ, quod solus accepit, tum ob Claves regni cælorū illi potissimū promissas, tum etiam ob staterem Christi & Petri solius nomine solutum: ob eamque causam Petro tantū fiducia accreuisset, vt plerumq; cæterorū os vel in quærendo, vel in respondēdo fieret: tamē interdum apparebat, vel eundē Petrū à Primatu etiā deijci (eod quod Satanas vocaretur, & post Christum ire iuberetur) vel certē nunc duos filios Zebedæi, nunc saltē vnū ex illis in gratia & fauore apud Dominum Petro anteponi. Quæstio igitur illa, quæ ad minimum quater de Primatu inter Discipulos mota est, quemadmodum in illis, qui nondum accepissent Spiritum sanctum, ab humana quapiam infirmitate proficisci poterat: sic non ferè accidisse legitur, præterquam cū aut pauci pluribus, aut vnus reliquis anteponi videbatur. Etenim cū in monte transfiguratus fuisset Christus, quem in locum soli tres eum comitati essent: ex ea occasione (id quod Beda etiam docet) dum irent Capharnaum, tractabant, *quis eorum maior esset.* Deinde cū Petrus pro Christo & seipso staterem dare iubebatur, *in illa hora* accesserunt Discipuli ad Iesum, dicentes, *quis putas maior est in regno cælorum?* Præterea postquam mater filiorum Zebedæi petiisset, vt vnus filiorum suorum ad dexteram Christi, & alius ad sinistram in gloria ipsius sederet: iterum reliqui cœperunt indignari de duobus, velut ægrè latari, vt eis in loci aut Sedis dignitate postponerentur. Denique postquam in vltima cœna vidissent, tantum honoris Diuo Iohanni delatum esse, vt in sinu Iesu recuberet, adeo vt ipse Petrus non iam auderet Christū interrogare, sed inueneret Iohanni, vt (eo interrogante) sciret, quis esset Iesum traditurus: ex illa occasione iam finita cœna, non tractatus aut disputatio quælibet, sed *contentio facta est inter eos, quis eorum videretur esse maior.* Comparabant quippe inter se res variæ, & nunc Petrum, nunc Iacobum, nunc Ioannem pluris à Domino fieri suspicabantur. & forte, vt fit in tali causa, vnus huic, alter illi magis fauebat.

Vidimus ergo varia Discipulorum studia (verius fortè dixerim) varias eorum perturbationes & morbos: nunc, quodnam pharmacum bonus magister & dulcis medicus exhibuerit, attendamus. Hoc sanè vbiq; obseruatum est, vt eorum animos à dominandi libidine auocaret, & ad veram humilitatem conuerteret. Nec enim rectè prærit vnquam, qui prius parère non dicit. Ac primū quidem ait: *si quis vult primus esse, erit omnium nouissimus & omnium minister.* In quibus verbis regulā præscribit, qua nitentes ad verum Primatū ascendere non vetantur. Ait enim alibi manifestius: *Qui minor est inter vos, hic maior erit.* Via quippe ad verum honorem non alia est, quàm per veram humilitatem. Nam qui se humiliat, exaltabitur. Deinde puerum in medio statuens & complexus, ait illis: *Quisquis vnū ex huiusmodi pueris receperit in nomine meo, me recipit: & quicumque me suscepit, non me suscipit, sed eum qui me misit.* Vbi vel hospitalitæ & beneficentiæ cū humilitate coniungi vult, vel ipsam puerilē innocentia & animum ab omni ambitione & auaritia vacuū nobis imitandū proponit: sicut & alibi dicit: *nisi conuerseritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cælorū.* Postquam verò ter illos ad humilitatem hortatus esset, primū post transfigurationem suam in monte, deinde post petitionem vxoris Zebedæi pro filijs suis, ac demū post staterem pro se ac Petro datum: tandem in vltima illa contentione, quæ in ipsa nocte Passionis Dominicæ accidit, non solum (vt semper antea) à seculari & prophana dominandi cupiditate illos deterruit, humilesq; esse iussit, vt magni fierent: sed præterea quandam cæteris maiorem inter eos esse, palam dixit, eiq; præscripsit, quemadmodum in Primatus officio se gerere deberet. *Qui maior est* (inquit) *in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator.* Nam *quis maior est: qui recumbit, an qui ministrat? Nonne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Cæterum quò incredibilior est aduersariorum pertinacia, qui tam perspicuæ veritati obstinatè aduersantur, eò diligentius hæc verba examinanda & exponenda sunt, vt vel corrigantur quidā eorum, si fieri potest, vel saltem Catholicam fidem solidissimis fundamentis niti & confidere animaduertant.

Principiò sciendum est, Christum ostendisse, quid in quæstione de Primatu, Apostoli & cæteri Fideles vitare debuerint. *Reges* (inquit) *gentium dominantur eorum, vos autem non sic.* Hoc est, vos non dominabimini instar regum, qui gentibus præfunt, nec illo modo potestatem pro imperio vestro exercebitis in eos, qui vobis subsunt. Qui verò dicit, non sic dominabimini, utique non omnem gubernandi modum, sed illum duntaxat prohibet, qui sit similis tyrannidi gentium, de qua iam satis me puto dixisse. Illa enim Diui Lucae verba, *ὁ μὴ οὕτως, ad literam significant: vos non ad eum modum dominabimini.* Ex quo statim rectè colligas, aliquo saltem modo Apostolos præfuturos esse. Etenim eo ipso, quòd certus quispiam dominandi modus vetatur, alius aliquis permitti videtur. *Quis igitur est ille dominandi modus, qui permittitur Apostolis?*

Matth. 20.
Mar. 9.
Luc. 9.

Apostolis? Ante omnia oportet ista Christi verba, quae nunc ex D. Luca citauimus, cum alijs eiusdem verbis, vel quae apud eundem Lucam alibi, vel quae apud ceteros Euangelistas in simili causa extant, conferre: ut ita per singulorum inter se collationem perspicue diiudicetur, in quo aut similia sint, aut inter se differant. Tamen igitur Matthaeus & Marcus, quam ipse Lucas, ubi de Primatu antea disputatum esset, ita Dominum ealitem repressisse demonstrant, ut diceret: *quicumque uoluerit inter vos maior fieri, sit uelut minister.* Nam qui minor est inter vos, hic maior est. Vbi, ut antea declarauimus, Christus non tam de Primatu in hac vita, quam in futura consequendo agit. Verum in ista disputatione ultima, quae post institutionem Eucharistiae contigit, ad solitam de humilitate admonitionem longe plus adiecit: utpote in ipso transitu ex hoc mundo animi sui consilia magis magisque aperiens. Iam ergo dicit, non (ut antea) *si quis uult magnus fieri, aut primus esse, uerum qui est maior in uobis, & qui praecessor est, fiat sicut minor, & sicut ministrator.* Quamquam enim Latina exemplaria legant etiam priore in loco: *Quicumque uoluerit inter eos maior fieri, & iterum, qui minor est, hic maior est.* tamen in Graecis exemplaribus utrobique legitur, non *μακρο* maior, sed *μεγας* magnus. Vbi enim de regno caelorum agitur, uere magnus fit, qui humilitate praeditus est. At in hoc mundo potest quidem aliquis per Primatum suum alijs esse maior, qui uere tamen magnus non est, nisi humilitatem uiam cum Primatu suo coniunxerit. Et antea quidem Christus neminem Discipulorum praeter ceteris designabat, sed indefinitè, aut potius in uniuersum dixit, *ὅς ἐάν θέλει γενέσθαι μέγας, quicumque uoluerit esse magnus.* Quasi dicat: Do potestatem uobis, & omnibus, & singulis, & nunc, & in posterum tendenti ad uerum Primatum per uiam humilitatis & subiectionis. At nunc de certo quodam viro nominatim ait, *ὁ μακρος ἐν υμῖν, ille qui maior est in uobis:* & rursus, *ὁ ἡγούμενος, ille qui praees,* uel qui est Dux & Rector, ille fiat sicut minor. Ille igitur Primatus ambiri & potest, & debet: hic non item. Ille omnibus ex aequo permittitur: hic uni tantum tributus innuitur. Ibi Primatus nondum acquisitus est, & ideo dicitur, *qui uoluerit fieri magnus:* fieri, inquam, licet adhuc talis non sit. Nec enim in hac uita quisquam certus esse potest de magnitudine sua, quam obtinebit in caelo, nisi Deus ei hoc ipsum reuelet. *Qui enim perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit.* Interim uero *qui stat, uideat ne cadat.* Verum in hac postrema Discipulorum litigatione, Christus docet, Primatum de quo agit, in hac uita geri praesentemque esse. Ait enim, *qui est maior, non qui erit, aut qui cupit esse.* Ibi humilitas Primatum necessario antecedit, ueluti sine qua Primatus caelestis non daretur omnino: hic autem licet optabile sit, ut humilitas concurrat, tamen ad Praefecturam constituendam prorsus necessaria non est, quia multi ad tempus praeficiuntur in Ecclesia Dei, quorum animi superbia & ambitione in aeternum tument. Atque ideo Christus eum, *qui iam est maior, ad humilitatem hortatur, dicens, fiat sicut minor.* Hic igitur Primatus tribuitur, siue sequatur humilitas, seu non sequatur: quia non agitur de Primatu aeterno, sed de temporali. Nec enim obliuisci debemus, Apostolos contendisse, non quis in caelo, uerum qui in hac uita maior futurus esset. nec enim de humilitate iam illi, sed de Praefectura temporali cogitabant.

Itaque cum Christus illorum cogitationibus respondens pronuntiat, quendam esse maiorem inter ipsos, eumque iubet fieri sicut ministrum: utique non hoc dicit, aliquem unum inter ipsos in humilitate & animi demissione maiorem esse. Nam licet hoc uere ita potuerit euenire, ut esset unus aliquis humilior ceteris: tamen is minime omnium indigebat admonitione, qua iuberetur se gerere uelut esset minor, cum iam tum uere fuerit minor, potiusque exhortandus esset, ut in humilitate perseueraret, quam ut sicut minor fieret. Nam Christus in his uerbis libidinem potius eorum, qui praefuturi erant, repressit, quam eos, qui ab hac libidine alieni essent, collaudauit. Omnium quippe interpretum confessione medicinam potius faciebat Apostolorum uulneribus, quam eorum certaminibus & uictorijs praemia reddebat. Quapropter Christus palam confessus, aliquem inter Apostolos maiorem esse, etiam secundum temporalem hunc Primatum, de quo illi iam tum cogitabant, exhortatur eum, ut ita gerat Primatum suum temporalem, ne amittat aeternum. Quod si dicas, neminem iam tum fuisse maiorem: ergone illi, qui nusquam est, Christus praepcepta dat? Aut potest ille Dux & Praefectus gerere se, uelut si esset minor, qui omnino Dux aut Rector non est? Haec enim uerba, *fiat sicut minor, cui tandem praecipiant humilitatem?* Nonne illi, *qui est maior, & qui est Dux aut praecessor?* Est igitur inter Apostolos unus aliquis maior & Rector. Nam ei, quod non est, nihil omnino imperari potest. Est igitur duplex magnitudo seu dignitas: una temporalis, altera aeterna. Temporalem quis habere potest, etiam si aeternam non habuerit: ob eamque rem Christus eum, qui maior est temporali Praefectura, hortatur & iubet etiam pro aeterna Praefectura contendere & laborare. Nec id praetermit-

praetermittendum est, quod Christus hunc maiorem, de quo post cenam suam agit, non iubet omnino fieri seruum, aut minorem, aut ministrum, sed magna cum moderatione particulam (ὡς) adiciens, iubet eum fieri *uelut minorem, & uelut Diaconum aut ministrum:* cum tamen eum, qui Primatum aeternum quaerit, absolute iubeat esse *& seruum, & ministrum Apostolorum* (ut apud Matthaeum legimus) *& omnium nouissimum,* ut Diuus Marcus rem exponit. Simpliciter necessarium est, ut qui uelit omnium primus esse in caelo, fiat omnium ultimus in hoc mundo: quia maiori humilitati maior dignitas, & maximae humilitati maxima dignitas reddetur. Ceterum qui maior est, & primus, seu praecessor in hac uita, is quidem minor fieri debet, si uult in caelum ingredi. Sed tamen ad hunc Primatum uel acquirendum, uel administrandum, non est necesse, ut fiat omnium ultimus, quia etiam si minimum humilitatis gradum teneat, tamen primus & maior est.

Accedit eodem, quod Diuus Lucas haec uerba inter se opponit, *ὁ μακρος, maior: & ὁ νεώτερος, iunior.* Ex qua collatione intelligimus, Christum de illo maiore egisse, qui praeter alio iunior sit maior. Nec tamen de eo tantum locutus est, qui sit maior annis (neque uero de eo litigabant Apostoli, quis eorum aetate maior, aut senior foret) sed de eo, qui maior in autoritate ac potestate esset. Nouerant quippe, solitum esse patremfamilias, unum aliquem ex liberis suis a ceteris segregare, ei que Primogeniturae ius tribuere. Christus autem, qui corda illorum uiderat, cum prius admonuisset, Primatum a se instituendum non esse similem illius, qui apud Gentes exerceretur: (*Vos, inquit, non sic dominabimini*) postea declarauit, quemadmodum ille dominaretur, qui inter eos maior futurus erat, dicens: *Qui maior est in uobis, hoc est, qui ius Primogeniturae adipiscitur, ita se gerat, ac si minor esset inter omnes fratres suos.* Talem igitur Primatum se insinuasse docuit, qualis erat inter filios Patriarcharum, ubi solus Isaac fuit haeres, cum ceteris munera tantum darentur. Vbi solus Iudas potestatem Regiam retinuit, cum fratres ipsius ipsum collaudarent, & Ducem Regemque suum agnoscerent. Vbi omnes primogeniti a Noe usque ad Aaronem (uti Hieronymus ex Hebraeorum traditione asserit) Pontifices & Sacerdotes fuerint. Non igitur de futuro in uita aeterna, sed de temporali Primatu Christus tractabat, quem iam tunc uni Discipulorum suorum & in animo suo destinarat, & uerbo suo promissum ex magna parte praestiterat. id quod postea (si Deus uolet) planum faciam: nunc in eo, quod institutum, pergamus. Apud Lucam igitur subiungit Seruator noster haec uerba: *Ego autem in media uestrum sum, sicut qui ministrat.* Suo enim exemplo Dominus illum, qui maior erat inter Apostolos, ad humilitatem ita informandum putauit, ut in hunc modum ratiocinaretur. Si ego, qui uere sum maximus & Dominus omnium, qui que sum solus uniuersale Caput totius Ecclesiae ab initio mundi usque ad finem, tamen adeo demisse, humiliterque inter uos uersor, ut ministrare potius, quam recumbere uidear (paulo enim antea etiam pedes Apostolorum lauerat) quanto minus ei, qui maior est inter uos, molestum esse debet, ut instar ministri gerat se inter conseruos suos? Hic ab Aduersarijs (qui ministerium, de quo Iesus agit, Primatu ecclesiastico, uelut ex diametro repugnare dogmatizant) libenter quaerem, utrum non fateantur, Christum uere, absolute, ac omnino Caput totius Ecclesiae suae semper existere? Scio quod eum hac honore spoliare non audebunt. Inde igitur uide quid inferam. Si ministerium, quod in se Christus, dum uiuere, humillime suscepit, non repugnat sublimi & absoluto illi Dominio, quod in totam Ecclesiam, siue in caelis, seu in terris, constitutam habet: multo minus ministerium, quod ei, qui maior est inter Apostolos, praecipitur, huic particulari & Vicario Primatu repugnat, quem in terris ad breue tempus non suo, sed Christi nomine administrat. Sed contra, quemadmodum Christus, etiam si gessit se apud nos instar ministri, uere fuit Dominus omnium: sic & ille, quem Christus inter Apostolos maiorem facit, etiam si iubeatur se ad Christi exemplum humiliter gerere, interim tamen uere maior est, in illo saltem Primatus gradu, qui decet seruum super familiam reliquam, ex Domini uoluntate constitutum.

Potestne aliquid adhuc ex Diui Lucae uerbis pro unius Primatu produci? Potest quidem, & id eiusmodi, ut cetera omnia longe superet. Mox enim subiicit: *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: & ego dispono uobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, ut edatis & bibatis super mensam meam in Regno meo, & sedetis super thronos iudicantes duodecim Tribus Israel.* His quippe uerbis Dominus declarauit, si non temporalem, at certe perpetuum quendam Primatum singulis Apostolis in caelo reddendum esse: ut

Matth. 10.
Marci. 9.

In quaestio-
nibus Hebrae-
icis.

Y

se: ut

se: vt ita consolaretur & eos, qui eodem Primatu in hac vita carituri essent, & eum præfertim, qui talem Primatum hic deberet gerere, vt ea res rectè perfuncta plus illi operis & laboris, quàm gloriæ & vtilitatis in hoc mundo allatura esset. Animus igitur omnium hoc modo in spem longè maximam erectis, ipsum illum nominatim compellat, quem inter Apostolos maiorem ex magna parte iam antea designatum, perfectè post Resurrectionem suam in ea Præfectura confirmare in animo habebat. Ait ergo Dominus Simoni: *Simon, ecce Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua. & in aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Ecce quò tandem peruenimus. Facta est contentio inter Apostolos, quis eorum videretur esse maior: Christus dixit eis: *Vos non dominabimini, sicut Reges Gentium.* Hinc primò deducitur, vt saltem 2 alio quopiam modo suorum aliquis dominaturus videatur. Quid ergo sequitur? *Qui* (vel potius, 3 ille qui) *maior est in vobis*: est igitur aliquis vnus maior inter Apostolos. Non enim dictum est, quicumque (vt alibi) sed ille qui: non qui voluerit esse, aut fieri (vt antea) sed ille qui 4 est. Non qui voluerit esse magnus (vt antè) sed ille, qui est 5 maior in vobis. Ille ergo, qui est maior inter vos, fiat sicut minor, vel potius, sicut iunior. Non fiat minor aut iunior omnino, sed 6 sicut minor & iunior, cum interim verè sit maior. Nec tantum ætate, aut humilitate maior, sed etiam 7 authoritate & Primogenitura maior. De tali enim Primatu & Apostoli primùm contendebant, & Christus 8 postea disputabat: præscribens vtique modum & conditionem illi viro, qui verè maior erat, & non ei, qui nusquam extabat.

Adde his, quòd ipse Christus, qui longè 9 maximus naturà erat, suam humilitatem in exemplum ei Apostolo, qui maior inter cæteros erat, proponit: vt inde sciret, humilitatem in quamuis eccellente Primatu rem valde pulchram fore. Postremò *Simonem* 10 demonstrat hoc Primatu donandum, & eum, post penitentiam de Domini sui negatione actam, iubet confirmare fratres suos. quòd vtique proprium est illius, qui maior est in Ecclesia Christi. Ad imbecilliores enim confirmandos, vnus inter cæteros maior efficitur. Sed de tota Simonis Petri prærogatiua iam accuratius (Deo adiuuante) pertractabo, si prius illud admonero, Discipulos Christi nondum accepto Spiritu sancto, de Primatu sæpe contendisse: verùm postea non item: non quòd nullius omnino Primatum inter se agnouerint, sed quòd tùm demum Petro eum debere, omnes probè intellexerint. Hinc Diuus Chrysostomus ait, cæteros Discipulos solamen ex eo consecutos esse, quòd Petrus super mare ambulans, mergi cœpisset. *Nondum enim gratia Spiritus (inquit) corroborati, facile mouebantur. Gratia verò accepta, non tales nempe fuerunt, sed vbiq; Primatum Petro præbent, & in concionibus eum anteponunt, quamuis cæteri rudior videretur.* Hæc Chrysostomus.

✠ Eorum, qua ad Primatum Petri pertinent, breuis & dilucida explicatio.

C A P I T U L U M II.

DICTVRVS nominatim de Petri Monarchia, illas tantum similitudines breuiter colligam, quæ ad Petrum & Ecclesiam ita pertinent, vt Petrum Ecclesie Caput sub Christo futurum esse insinuent. Ecclesia igitur militans in eo sermone, quem Dominus ait ad Petrum solùm, aut ad eum præcipue habet, nunc per ædificium, quod à Domino cotructitur, nunc per familiam, aliàs per nauim, aliàs per mare, aut rete, aut etiam piscationem, nonnunquam per Regnum, ac denique per ouium atque agnorum gregem designatur. Quando Ecclesia comparatur ædificio, intelligitur, omnes Christianos debere inter se ritè atque ordine haud aliter coherere, quàm multi lapides in vna eademque domo affabrè coherent. In domo autem qualibet quoddam huius connexionis principium est & fundamentum, cui reliqui lapides adherent. Hoc fundamentum in Ecclesia Christus est, non pro sola militante, sed etiam pro militante & triumphante Ecclesia.

Verùm Christus partem suæ immensæ dignitatis Petro largiturus, dicit ad eum: *Tu vocaberis Cephas.* Et iterum: *Tu es Petrus.* Et mox rationem nominis ac similitudinis declarans, ait: *Et super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, id est, Tu post me eris primus Lapis Ecclesie illius, quam in terris ædificabo. Ego te sustentabo, tu reliquos sustine.*

Ioann. 1.
Math. 16.
Luc. 22.
Math. 17.
Luc. 5.
Ioann. 21.
Mat. 13. & 14.
Ioann. 21.

Ioann. 1.
Math. 16.

sustine. Omnes enim Christiani sunt viui quidam lapides, qui tali ordine inter se coniunguntur, vt maximus in ædificio lapis post Christum Petrus sit. De Successore autem Petri non aliter, quàm de ipso est sentiendum. Semper igitur domus Dei, quæ in terris ædificatur, vnum quendam maximum lapidem habet, cui reliqui adherent, & *aduersus quem portam inferi non preualebunt.* Præterea secundum hanc ædificij similitudinem ad eundem Petrum dicitur: *Tibi dabo clauis regni cælorum. Quodcumque ligaueris, aut solueris in terra, erit ligatum & solutum in cælis.* Clauis verò soluunt, & ligant seras ostiorum portarumque: & habere clauis alicuius oppidi aut domus, est signum certum Primatus & Præsidetiæ in eadem domo. Si dicas & alios Apostolos habuisse eandem clauis: dico, eos nec ante Petrum, nec statim vnà cum illo, sed postea illas habuisse: vt intelligerent, Petrum eas habere velut omnium Principem, iure ordinario: se autem, velut ex speciali delegatione Christi, & extraordinario iure, quod ad posteros transmitti totum non possit.

Deinde Ecclesia comparatur familiæ cuidam, in qua sunt fratres, atque etiam serui & ancillæ. Secundum hanc similitudinem Petro tanquam primogenito inter Discipulos dictum est: *Da staterem pro me & te.* Nam paterfamiliàs aut Primogenitus potissimum dabat tributum, non autem cæteri perinde. Iterum verò secundum hanc similitudinem dictum est: *Satanas expetiuit, vt cribraret vos: ego rogavi pro te, tu confirma fratres tuos.* Primogenitus enim cæteros fratres natu minores confirmare solet. Eodem etiam pertinet, quòd cæteri Discipuli, bis præsentè, ac semel absente Domino, dicuntur in Scripturis *cum Petro esse,* nimirum velut cum Duce ac Primogenito fratre suo. Denique ad eandem de familia & domo similitudinem illud referendum est, quod apud D. Lucam Petro nominatim est dictum: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus supra familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Quòd si seruus ille cœperit percutere seruos & ancillas, Dominus veniens partem eius cum infidelibus ponet. Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo.* Hæc sint dicta de similitudine domus ac familiæ, in qua Christus est Paterfamiliàs: Petrus autem Primogenitus inter fratres, & confirmator illorum, idemque seruus supra familiam Domini, hoc est, supra seruos suos constitutus.

Sequitur similitudo nauis, quæ etiam significat Ecclesiam, vt constat de illa naui, quæ olim octo animas seruauit. Christus verò *intrans in vnã nauim, quæ erat Simonis, inde turbas docet,* idque non stans, sed *sedens.* Vt cessauit autem loqui, dicit Petro: *Duc in altum.* eo ipso significans, tùm Christianos debere non aliter in vnum coniungi, quàm ex pluribus tabulatis vna fit nauis: tùm se turbas in æternum docere ex Petri nauicula. Porro Petrum *ducere in altum,* est nauim, hoc est, Ecclesiam visibiliter gubernare: idque facere ex Christi præcepto, qui in naui eius sedens, dixit ei, *Duc in altum,* id est, Tu sis gubernator. & hoc totum ad Ecclesiam spectare Christus docuit, dicens eodem tempore: *Posthac eris homines capiens.* Ecclesia verò Christi non mutat conditionem suam. Adhuc igitur est quidam Petrus in Ecclesia, qui gubernat eam.

Quartò Ecclesia comparatur mari, & reti, & piscationi. Super mare solus ex Discipulis Petrus ambulat, & quamuis incipiat mergi, tamen à Christo sustentatur. Item solus *mittit se in mare, vt ad Dominum veniat, cæteris nauigio venientibus.* Mare significat orbem Christianum, qui totus Petro sic subijcitur, vt præter nauigium, hoc est, Ecclesiam suam particularem, habeat etiam vniuersi mundi ordinariam curam, cum cæteri Discipuli non nisi intra nauigium, hoc est, intra certos limites ordinariè contineantur: quanquam extra ordinem ex iure legationis singuli Apostoli habuerint *potestatem eundi in vniuersum mundum,* & tamen etiam sic Matthæus Petri vocat Primum Apostolum. Præterea secundum eandem similitudinem Petrus dicit: *Vado pescari.* Et cæteri Discipuli respondent: *Ibimus & nos tecum,* quia Petrum vbiq; sequuntur velut Ducem suum. Et licet omnes *traherent rete plenum piscibus,* tamen ad terram non attraxerunt, antequàm Petrus iterum *in nauim ascenderet.* Ille enim vbiq; aut primus est, aut solus.

Ecclesia etiam comparatur regno, & inde *regnum cælorum* nominatur. In regno autem is primas tenet, qui *gladium iure suo portat.* Merum quippe imperium ab Vlpiano definitur esse, quando aliquis *gladij potestatem habet ad animaduertendum in facturos homines.* Porro cum *Apostoli duos haberent gladios,* nec id Christus nimium, sed *satis esse* diceret, eorumque vno spiritualis potestas, altero secularis figuretur: Primus ex Apostolis Petrus tùm gladij spiritualis plenissimum & ius & vsum accipit, quando ei dicitur, *Pasce oues meas:* tùm ei *seculari*

Y ij

Luc. 22.

1. Pet. 2.

Mat. 16.

Mat. 17.

Luc. 22.

Marc. 1.

Luc. 8. & 9.

Luc. 12.

Luc. 5.

4

Mat. 14.

Ioan. 21.

Marc. 16.

Mat. 10.

5

Ioann. 21.

6

Mat. 13.

Rom. 13.

In Pandectis

de iurisdic-
tione.

Luc. 22.

Mart. 26.

culari gladio, qui saltē intra ouile ipsius continetur, præesse manifestatur, quādo ad eum Christus dicit: *Conuerge gladium tuum in locum suum*. Quibus verbis quemadmodum gladii secularis vsus Petro Christus inhibuit, sic eiusdem gladii ius penes eum esse docuit, in eo quod *suum* appellauit. Suum utique non solius dominij secularis, verum etiam Euāgelicæ autoritatis iure, quod sanē omnia Christi verba referri debent. Nec enim quicquam fecit aut dixit Christus, nisi ob finem spiritalem.

7.

Ioan. vii.

Postremō Ecclesia comparatur ouium & agnorū gregi, secundum quam similitudinem soli Petro dicitur: *Amas me plus his? Pasce agnos meos, pasce oues meas*, id est, sic pasce, ut amas plus his, hoc est, in eo gradu te Pastorem constituo, in quo reliquos Apostolos excellis. Ut plane impossibile sit, alium in pascendi potestate æquari Petro: alioqui non ad eum fieret sermo, ut ad hominem *plus alijs* amantem. Si ergo agitur de edificio domus Dei, et Petrus *vocabitur Cephas, & Petrus est Petra, super quam edificabitur Ecclesia*. Ille primus *Clauis* accipit, ceteri post illum. Si de nauī agitur, *Petrus est ductor & gubernator*: si de familia, pro solo Petro ex omnibus Discipulis didrachmum soluitur, solus confirmat fratres, Discipuli Iesu dicuntur esse *cum illo* solo. Si ad mare ibimus: solus super mare ambulat, solus in mare se mittit, ceteris nauigio venientibus. Si ad rete & piscationem nos conferemus: *dux est itineris, tractorq; retis*. Si de ouibus & agnis sermo habetur: *ut plus alijs amans, iubetur pascere*. Quid ergo non eximium in Petro? Ecclesia est domus Dei. Primus lapis in ea est Petrus, & clauium primus susceptor. Ecclesia est nauis: gubernator eius est Petrus. Ecclesia est familia: cuius familiæ vel secundus quidam paterfamiliæ, vel Primogenitus frater est Petrus. Ecclesia est instar maris: calcatur & transnatur a Petro. Ecclesia est rete: ad terram extrahitur principaliter a Petro. Ecclesia est ouile: Pastor plus alijs amans, est Petrus. Denique *primus* Apostolus est Petrus, primus intrat in monumentum Domini, primus ex viris videt Christum resurgentem, primus loquitur, idque pro ceteris omnibus, primus Apostoli in locum Iudæ substituendi est author, primus prædicat Euāgelium in die Pentecostes, primus conuertit Iudæos, primus Gentes, primus sententiam dicit in Apostolorum Concilio, idque non velut deliberans, sed ut definiens. Illius præcipua ratio habetur a Paulo, qui etiam ascendit Hierosolymam, *ut videret Petrum, & mansit apud eum diebus quindecim*. Primatus illius celebratur ab omnibus, tam Græcis quam Latinis Patribus. Et tamen a Protestatibus nuper natis passim dicitur, nullam esse dignitatis prærogatiuam, nullum Primatum Petri. O cæcas hominum mentes & fæxæ corda! Sed nunc præcipua quæque ex his, quæ commemorauimus, sigillatim persequamur.

Ioan. 1.
Mat. 16.
Luc. 5.
Matth. 17.
Luc. 22.
Marc. 1.
Mat. 14.
Ioan. 21.
ibidem.Matt. 10.
Ioan. 20.
Marc. 16.
Ioan. 6.
Mat. 19.
Acto. 1.2.
10. & 15.

Gal. 1. & 2.

Quot modis hæc verba (Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam) exponantur a Patribus, & quidnam de illis Augustinus senserit. Quodq; nec ipse Christus, nec fides in Diuinam eius naturam proprie sit illa petra, de qua in his verbis agitur.

CAPVT III.

In Ioan. tra.
ctatu. 124.Lib. 1. Re.
tract. cap. 21.

ANtequam ad plenam interpretationē eius promissionis, quæ Petro facta est, accedo: necessarium duxi, omnes, quæ vsquam occurrerunt, Patrum interpretationes in mediū proponere, non ut vllam omnino reiiciam, sed ut declarē, quæ sit maximē literalis & maximē propria. Augustinus igitur, & alij nonnulli, non quidem semper, sed interdū sic interpretantur ista verba (*Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*) ut dicant, Christum esse, qui petra iam appelletur, velut si dictum esset a Christo, super hanc petram, quam tu Petre confessus es, dicens me esse Christū Filium Dei viui, edificabo Ecclesiam meā. Quam interpretationem Augustinus ideo potissimum secutus est, quod eam sciret in se veram esse, licet fateatur, se nescire, an eius loci maximē propria & germana interpretatio fuerit. Nam & ipse narrat, se dixisse alio quodā in loco, *quod in Petro tanquā in Petra fundata sit Ecclesia*: & iam tūc vtraq; interpretatione ob oculos posita, Lectori permittit, *ut ex duabus eā sententiā, quæ sit probabilior, eligat*. Illud ergo primū ex Augustini iudicio certū est, *probabilem sententiā esse, ut ipse Petrus credatur illa Petra esse, super quā Dominus promittit se Ecclesiam suā edificaturū*. Verē igitur credidit Augustinus, non repugnare fidei Christianæ, ut in Petro, velut in Petra, fundari Ecclesia credatur: alioqui nunquam assensisset, illā sententiā esse probabilem, quæ veram fidem oppugnet.

gnaret. Quo primum constituto: iam vterius dico, longē probabiliorē eam interpretationem esse, quæ Petrum, quam quæ Christum, hoc in loco Petram dici statuit. Cuius rei duas tantum nunc rationes afferam, postea multo plures allaturus. Certum est, in Christi verbis *hanc petram* demonstrare, non quamlibet petram, sed eam de qua sermo antē fuerat. Verum in sermone, qui prius inter Christum & Petrum habebatur, Petrus non dixit nominatim, Christum esse Petram, licet Christum, *qui verē fuit Petra*, filium Dei esse dixerat. Aliud enim est si non re, saltē verbo tenus, dicere, Tu es Christus filius Dei viui, & dicere, Tu es Petra. Nam de respectu, qui ad verba habetur, nunc agitur: verbo autem Petrus nō dixerat, Christū esse petram. Ex altera verō parte Christus dixerat Simoni, *tu es Cephas*, hoc est, Petra. moxq; addidit: *& super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*. Super hanc videlicet, quæ nominata est. Nam ad nihil aliud hæc demonstratio, quæ verbo fit, quam ad Petram verbo expressam referri potest. Nulla enim ibi Petra fuit, quæ oculis exhiberetur. Sed tora demonstratio & verbo facta est, & quanā ea sit, a præcedentibus verbis reperti debet. Cū igitur edificare Ecclesiam Christi super hanc petram, sit eam edificare super petram, quæ verbo antea demonstrabatur: Petrus verō ad Christum loquens, nullam petram in verbis suis nominauerit: Christus verō Petrum alloquens, manifestissime dixerit, *tu es Petrus*: efficitur, ut illa verba, quæ sequuntur, *& super hanc Petram edificabo Ecclesiam*, sic intelligi debeāt, *super te, o Simon, quem iam nunc Petrum cognominavi, edificabo Ecclesiam meam*. Idem est enim, siue dicatur *super te, qui es Petrus*, vel *super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*. Quia & Petrus denominatur a Petra, & hæc Petra non ad alium refertur, quam ad eum, de quo dictum est, *tu es Petrus*. Deinde animaduertendum est, Christum non dicere, *edificabo*, aut *edifico*, sed *edificabo*. Super Christum verō iam inde ab incarnatione ipsius edificata erat Ecclesia. Ut non satis propria & germana sit illa interpretatio, quæ super Christum Ecclesiam in posterum edificandam affirmat. Super Petrum verō in posterum optime & potest edificari Ecclesia, & reipsā edificata est, cū ad eum *plus ceteris amantem* Christus dixit, *Pasce oues meas*. Non igitur Christus proprie ac primū dictus est Petra hoc in loco, quamuis ipse per naturam solus verē sit Petra. Sed non quicquid Christus verē est, id statim quocunque in loco vocari intelligitur. Ex verbis verō istis (*Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam*) recte etiam (sed secundariō) deducitur, ipsum Christum esse Petram. Neq; verō Simonem Petrum posse Petram facere, nisi & ipse multo dignius per se Petra esset.

Scio nonnullos quandoque opinatos fuisse, quod Augustinus alicubi putasset, ipsam Ecclesiam hinc vocari petram, verum si rem accuratē inspexerimus: reperiemus, Augustinum sensisse quidem, quod per Petrum Ecclesia intelligebatur, non tamen putasse, quod Ecclesia hoc in loco vocetur Petra, super quam ipsa edificari dicitur. Aliud est enim apud Augustinum Petra, hoc est, Christus, & aliud Petrus, hoc est, Ecclesia. Vult igitur, Petrum, hoc est, Ecclesiam edificari super Petram, hoc est, super Christum. & recte quoad rei veritatem, licet is non sit germanus istorum verborum sensus. Cæterum omitti non debet, quod Augustinus iudicauit, Petrum significare Ecclesiam, & illius personam gerere, non ob aliud, quam quia Petrus erat *Princeps Apostolorum*. Ita enim scribit: *Petrus Apostolus propter Apostolatus sui Primatū figurata generalitate personam Ecclesie gerebat. Quod enim ad ipsum proprie pertinet, naturā vnus homo erat, gratia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus, idēque primus Apostolus. Sed quando ei dictum est, Tibi dabo Clauis regni cælorum: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cælis: vniversam significabat Ecclesiam. Et alibi: In illo vno Apostolo, id est, Petro in ordine Apostolorum primo & præcipuo, figurabatur Ecclesia. Hæc eō adduxi, quod sciam, Pseudoeuangelicos hac autoritate Augustini fraudulentur abuti. Dicunt enim, hæc verba Domini, quæ dicta sunt ad Petrum (Tibi dabo Clauis regni cælorum) ad Ecclesiam dicta esse, quia Petrus Ecclesie personam gerebat: nec in hoc peccant. Sed addunt, nullum significari Primatum Diui Petri in illis verbis Augustini: in quo turpiter mentiuntur. Neque enim Augustinus dicit, Petrum significare Ecclesiam, vel quia homo est, vel quia Christianus, vel etiam quia vnus quilibet est ex Apostolis: verum quia vnus, idēque primus Apostolus est. propter Apostolatus (inquam) Primatum in vno constitutum Petrus Ecclesie personam gerit. Iam Pseudoeuangelici nostri negant, Petrum esse primum Apostolum, aut vllum Apostolatus Primatum vnquam adeptum esse. Imō eum ceteris Apostolis, velut ab illis in Samaria missum, subiiciunt potius, quam anteposunt. Non igitur Augustini sententiā, sed sua mendacia imperitis ipsorum auditoribus propinant, cum docent, Petro clauis promissas non fuisse Primatus causa, sed velut qui significauerit totam Ecclesiam: non enim significauit Ecclesiam, aut personam Ecclesie gest, nisi*

1. Cor. 10.

Ioan. 21.

In psal. 30.

In Ioan. tra.
ctatu. 124.In Ioan. tra.
ctatu. 124.De verbis
Dom. scr. 19.

fit, nisi quia primum Ecclesiae membrum fuit. Primum verò membrum cuiusque corporis aut naturalis, aut politici, aut mystici; Caput rectè nominatur, & ob rationem illà Primatus totum reliquum corpus merito & in se colligit, & repræsentat. Verùm de Augustini mente, atque hæreticorum impudentia hæc sint satis.

Sequitur interpretatio altera, quæ non propria & germana, sed tota spiritalis & mystica est, quales pleræque interpretationes Origenis esse solent: Origenes quippe ait, *Petram esse, quisquæ Christi Discipulus est*. Licet verò ista ratione dicat, etiam quemlibet Christi Discipulum Ionæ, seu Ioannis filium esse: quia Christus non nisi eum iam vocat Petrum, cui prius dixit, *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus*. Tu nimirum; qui es filius Ioannis. Hanc verò tam significantem personæ Petri designationem superuacaneam eò vsque facere nō licet, vt dicamus, hac in re nihil inter Petrum, & alios Christi Discipulos interfuisse. Talis igitur verborum Christi sententia necessariò querenda est, in qua reperiatür aliquid, quod ob aliud quidem præcipuè, sed tamen quod in ipsam personam Petri (qui filius Ioannis tam significantè hic dicitur) aptè cadat. A persona enim Petri non potest omnino separari, quod ei velut Ionæ filio attribuitur. Vnde idem Origenes postea dicit: *Petrus per promissionem meruit fieri Ecclesie fundamentum*. Tertia igitur verborum Christi, de quibus iam agimus, interpretatio est, vt *fides Petri*, hoc est, fides quam ille confessus est, dicatur illa Petra esse, super quã Christus promisit se ædificaturum esse Ecclesiam suam. Christus enim (sicut docet D. Chryso-stomus) *super fidem atque confessionem Petri se Ecclesiam suam ædificaturum promisit*, quando ei dixit: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quæ sententia non modò vera in se, verum etiam propria huius loci est, si eo modo accipiatur, vt à Chryso-stomo intelligitur. Is enim ait: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*, id est, *super fidem atque confessionem*, siue vt alij codices legunt, *super fidem confessionis*. Hic (inquit Chryso-stomus) aperte prædixit, *magnam eorum, qui credituri & erant, & sunt, multitudinem fore, & sublimiora sapere ipsum facit, & Ecclesiam Pastorem constituit*. (Et post:) *Deus concedere solus potest, vt Ecclesia, tot tantisque fluctibus impetu irrumperibus, immobilis maneat, atque vt homo piscator quauis Petra firmior reddatur, vniuerso terrarum orbe relictante. Et Hieremiam quidem genti vni Pater, Petrum autem vniuerso terrarum orbi Christus præposuit*. Et alibi: *Christus super confessionem Petri Ecclesiam ita fundauit, atque munivit, vt nullum periculum, neq; mors ipsa posset eum superare*. Si ergo Chryso-stomi iudicium sequimur, Ecclesia ædificatur super fidem & confessionem, non quamlibet, sed Petri, nec super fidem eius, quatenus homo est, verum quatenus vniuersi orbis Pastor est. At qualis Pastor? Nunquid instar cæterorum Apostolorum? De hac re non alterius hoc tempore, quam Chryso-stomi iudiciū proforemus. *Petrum* (inquit) *authoritate præditum esse Christus voluit, & reliquos item Apostolos longè præcellere*. Super fidem igitur & confessionem Petri, hoc est, talis Pastoris, quem auctoritate præditum esse, & reliquos Apostolos longè præcellere Christus voluit, nō tantum Chryso-stomus, verum etiam omnes Catholici Ecclesiam ædificatã esse & credunt, & consententur. Possent verò ex multis præterea locis demonstrare, quid B. Ioannes Chryso-stomus de Petri senserit prerogatiua. Cæterum Protestantes ita hoc sanctissimi Patris testimonio abutuntur, velut ille putauerit, Ecclesiam ædificatam esse super fidem, quæ confitetur Christum esse filium Dei viui, nulla omnino Petri consententis ratione habita.

Equidem concedo, *fidem & confessionem Diuinam in Christo nature* petram in suo genere esse, & super illam petram inter cæteros fidei articulos ædificari Ecclesiam, non nego. Cæterum illa fides & confessio sola non satis habet virium ad pondus Ecclesie sustentandū. Nam & Nicolaitæ, & Nouatiani, & Eutychniani, & Pelagiani, & maxima Donatistarum pars credebant, & confitebantur, *Christum esse Filium Dei viui*: & tamen super illorum fidem Ecclesia ædificata non est. Deinde si nihil aliud dicitur, quam Ecclesiam ædificandam esse super fidem, qua Christus creditur Deus: nō tam dicendum erat *ædificabo*, quam aut *ædifico*, aut *ædificauit*. Nam cum illa fides iam nunc ad gloriam Dei prolata sit, atque ideo ex Aduersariorum iudicio nulla fundamenti pars absit aut desyderetur: cumq; Christus posito semel fundamento, nō cesset ab ædificatione, quia *vsque modò tam ipse, quam Pater eius operatur*: si hæc sola fides Petra esset: dicendum fuit, *super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Imò cum Ioannes Baptista iam antè fidem suam in Diuinam Christi naturam confessus fuerit, dicens: *Ecce Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, & prior me erat, & hic est, qui baptizat in Spiritu sancto, & hic est filius Dei*: cum præterea Nathanael dixerit, *Tu es filius Dei, tu es rex Israel*: imò cum omnes Apostoli, postquã ventus cessasset, adorauerint Iesum, dicentes: *verè filius Dei es*: nec vnquã ab illo die cessauerit Christus aut à præ-

à prædicando, aut à colligendo Discipulos: si tantum de illa ædificatione agebatur, quæ fieret super fidem Deitatis Christi: dicendum fuit, *super hanc Petram ædificauit Ecclesiam meam*, & non tantum, ædificabo. At nunc *solum Scriptura non potest*, nec aut ei addere licet, aut detrudere. Illa verò sic habet: *Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam*. Non igitur de solo fidei (quæ iam sæpe confessione publica in medium efferebatur) fundamento agitur, sed præterea de persona illius, qui multis modis ad hoc præparatur & effingitur, vt aptus demum per longam Christi eruditionem fiat, qui Ecclesiam non totam, sed militantem, hoc est, totius Ecclesie partem aliquam stabiliat ac sustentet, ob eamque causam licet ædificatio Ecclesie super Christum ipsum Deum & hominem, iamdiu cœpta fuerat per fundamentum fidei, qua Christus credebatur Deus (nam hoc Prophetæ omnes & Patriarchæ ab initio mundi crediderant) tamen ædificatio adhuc restabat facienda *super Petrum*, qui non nisi post Christi visibilem præsentiam ab oculis nostris ablatam, futurus erat visibile fundamentum militantis Ecclesie. Non enim iam agitur de fundamento illo maximo, quod est Christus, qui semper fuit, atq; est *petra* Ecclesie solidissima: verum agitur de fundamento futuro, id est, de temporali fundamento, quod posthac sustineat Ecclesiam visibilem, sicut antea Seth, Noë, Abraham, Moyse, Aaron, & posteritas eius eandem Ecclesiam in potentia & virtute Christi sustinuerant. Quid multis? Semper fuerat Christus fundamentum Ecclesie, semper fides in Christum eandem Ecclesiam sustinebat. Sed non semper fuerat Petrus vllum omnino fundamentum, & hinc dictum est: *ædificabo*.

Is igitur, super cuius fidem Ecclesia ædificabitur, debet non modò hunc vnum fidei articulum confiteri, quo Christus creditur Deus, sed per omnia esse Petrus: hoc est, talis Pastor, qui gratia Christi vsque eò præueniatur, vt & nomē Petri promissum ei sit antequam confiteatur, & gratia detur confitendi, quoties hoc Ecclesie expedit, & pro eius fide Christus rogauerit, quò is cõfirmet fratres suos, & is deniq; cui amati plus cæteris Christus dicat, *Pasce oues meas, pasce agnos meos*. Dicam breuius: Debet in officio pastoralis successor esse Petri, super cuius fidem Ecclesia ædificabitur. Cum igitur tres ad minimum interpretationes huius loci proponantur: prima, vt Christus ipse dicatur & sit Petra: secunda, vt quiuis Christi Discipulus Petra dicatur, & sit: tertia, vt fides Diuinæ in Christo nature dicatur & sit *petra*, super quam ædificabitur Ecclesia: istarū nulla est propria & perfecta verborū Christi interpretatio, sed ea tantum, quæ statuit, Ecclesiam posthac noua quadam ratione ædificari super ipsum Petrum non quocunq; modo affectum, sed contententem, nec id quando cunq; aut qualibet ratione, sed quãdo Ecclesie fidem in mediū proferri opus est. Tunc enim nec Petro Christus deerit, quin confitendi gratiam (Ecclesie saltem causa) sit habiturus: nec Petrus deerit Ecclesie, quin quod ei reuelatum est à Patre, palàm prædicaturus sit, ac denunciaturus. Hæc igitur veritas rebus rationibusque ab initio repetitis, iam docenda est & confirmanda.

Primum Petri manifestissimè in Euangelio elucere, id quod per multis sacra Scriptura testimonijs euincitur. Et Christum in his verbis (super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam) promississe, quod ædificaret militantem suam Ecclesiam super ipsum Petrum, non persone sua causa, verum vt is Pastor ouium Christi, & fratrum confirmator à Christo constitutus, veram fidem, ad instructionem & confirmationem Christiana plebis, quando cunq; expediret Ecclesie, confiteretur. Quæ, contra hunc Primum iure Diuino stabilitum à Protestantibus afferri solent, ex iuris Diuini circumstantijs & rationibus consulantur.

CAPVT IIII.

Constat, Christum promississe Petro nomen petrae seu saxi, quando eum nondum fidem in se contententem gratiosè intuitus, dixit: *Tu es Simon filius Iohanna: Tu vocaberis Cephas*, quod interpretatur Petrus. Præuenit igitur gratia & promissio Christi, confessionem Petri: nec tam promissio facta est ob præuisam confessionem, quam confessio subsequuta est ob præcedentem promissionem. Misericordia enim Dei præuenit nos: & ipse prior diligit nos. Honorificè (inquit Chryso-stomus) de eo prædicit, *Certa autem prædictio futurorum, immortalis Dei duraxat opus est*.

In cap. 16.
Mat. tract. 1.

In Matt. tra.
stat. 3.

Chryso-st. in
Matt. homil.
55. & 83.

In Matt. ho-
mil. 55.

In Matt. ho-
mil. eadem.

In Matt. ho-
mil. 83.

De Sacerdo-
tio. lib. 2. c. 2.

In Ioan. ho-
mil. 8. & in
Acta Apost.
homil. 3. & c.

Ioan. 1.

Ioan. 7.

Ioan. 10.

1. Cor. 9.

1. Cor. 10.

Ioan. 1.

Luc. 22.

Ioan. 21.

Ioan. 11.

Psal. 58.

1. Ioan. 4.

In Ioan. ho. 11.

opus est. Animaduertendum autem, quod non omnia, quae euentura ei erant, hoc primo congressu praedixit. Non enim appellauit eum Petrum, non dixit super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. Sed dixit: Tu vocaberis Cephas. Illud enim maioris erat & potestatis, nec non etiam auctoritatis. Duo hic notanda sunt: vnum, quod praedicitur aliquid, nimirum, quod Simon filius Ioannis vocabitur Petrus: alterum, quod non omnia praediciuntur, quia non praedicitur adhuc, quod super hanc Petram Christus aedificabit Ecclesiam suam. Quod cum sit maioris potestatis, non in primo congressu praedicitur, licet postea praestetur. Habes ergo ex Chrysolomo, ad illu ipsum pertinere hoc verbum, Et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, ad quem pertinet illud, Tu vocaberis Cephas. Ad personam igitur Petri (quanquam non suae personae, sed totius Ecclesiae causa) vtrumque spectat. Deinde habes, haec verba, Et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, verba potestatis & auctoritatis esse. Non igitur tantum ad confessionem fidei, sed etiam ad officium aliquod pastorale referenda sunt. Cyrillus etiam in eundem locum dicit: Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus praedicitur, vocabulo ipso commode significans, quod in eo, tanquam in Petra lapideque firmissimo suam esset aedificaturus Ecclesiam. In eo, inquam, ac non tantum in illa fide, quam de Christo confessus est: vt & certa quadam persona vocetur ad hoc officium confitendi pascendi, & illa persona veram fidem, velut Petra per Christum fundata, Ecclesiae causa in aeternum confectura sit. Hoc quippe est in Petro, tanquam in lapide firmissimo, Ecclesiam aedificari. Nec tantum virgo Sanctorum Patrum verba & auctoritatem, sed multo magis ratione & vim praedictionis Christi. Verbum enim promissionis hoc est, Tu vocaberis Cephas. Quemadmodum igitur cum Deus dixisset ad Abraham: Sara vxor tua pariet tibi filium, inde Chrysolomus recte intulit, haec promissio & Dei verbum hoc ipsum Isaac effinxit & genuit: sic cum Christus dixerit ad Petrum, Tu vocaberis Cephas, ipsa illa promissio ipsum Simonem effinxit & adaptauit, vt Petrus saxumque immobile fieret suo tempore. Itaque vt, quanquam Abraham postea cognouerit vxorem suam, tamen causa generandi filium non tam effectus & confectis naturae suae viribus, quam verbo promissionis attribuitur: sic tamen Petrus postea dixerit Christo, Tu es Christus filius Dei viui, tamen non ob id primum aut praecipue factus est Petrus, quia iam confessus erat veram fidem in veram Petram Christum Iesum: sed potius ideo gratiam confitendi hanc veritatem consecutus est, quia prius acceperat promissionem, vt Petrus vocaretur. Prima enim omnium & potissima causa fuit diuina praedictio & promissio, quae ceteras deinde causas & suo tempore disposuit, & suo loco adhibuit. Hinc illud efficitur, non satis esse cuiquam, fidelem esse ad hoc, vt sit Petra, super quam Ecclesia aedificatur, nisi prius etiam promittatur ei hoc ipsum, quod soli contigit Petro. Nulli enim hominum, praeterquam Simoni filio Ioannis, dictum est: Tu vocaberis Cephas. Illius ergo vices oportet vt fubeat locumque teneat, (id quod Romanus Pontifex facit) qui eodem prorsus modo Petra sit futurus.

Deinde vt soli Simoni nomen Cephae ac Petri promissum est: ita ei soli etiam id nomen impositum est. Cum enim Christus conuocaret duodecim Discipulos, quos & Apostolos nominauit (auctore D. Marco Euangelista) imposuit Simoni nomen Petrus. Vnde Euthymius, verisimile (inquit) est (ca. 1. apud. Ioan.) Christum dixisse, Simonem vocandum esse Petrum, nunc autem (apud Marcu ca. 3.) vocare eum Petru. Christi autem vocatio facit, re ita esse, vt vocatur. Vocat enim ea, quae non sunt, tanquam ea quae sunt, quia vocando facit ea, quae ante aliud erant, deinceps illa esse, quae ab illo dicuntur & vocantur. Quapropter Simon filius Ioannis aliquo modo fuit Petrus, tum ex certitudine promissionis diuinae, tum ex nominis impositione, antequam adhuc (externa saltem voce) confessus esset, Christum esse filium Dei viui. Antea enim aliquo modo factus est Petrus, vt intrepide postea fidem confiteri posset: quia ex praecedente promissione confessio subsequens vires magnas accepit. Postquam ergo & praecessit nominis gratuita promissio, & subsequuta est vera Petri denominatio: Matthaeus Apostolorum nomina recitaturus, merito Simonem primo loco velut dignissimum collocat. Primus (inquit) Simon, qui dicitur Petrus. Vnde Cyprianus dicit, quod Petrum Dominus primum elegit. Et Epiphanius: Ipse (inquit) Dominus constituit Petrum primum Apostolorum. Itemque Gregorius: Primus in Apostolatum Petrus vocatus est. Nec enim primus ille ideo est dictus ab Euangelista Matthaeo, velut qui Christum sequi ante alios omnes coeperit (cum Andreas prior Dominum secutus, postea fratrem suum Simonem ad Iesum adduxerit) sed quia vere omnium Princeps & Dux fuit. Vnde Ambrosius: Prior (inquit) secutus est Andreas Saluatorem, quam Petrus, & tamen Primatum non accepit Andreas, sed Petrus, Vbi autem Simo Petrus ita nominatur primus, vt neque tempore accessionis ad Christum alios antecesserit, neque alius quispiam in eodem ordine proprie appelleretur secundus, aut tertius: ibi sine controuersia primus

In Ioannem
Lib. 2.

Gen. 17.
Rom. 9.
Ad Roman.
hom. 16.

Marc. 3.

Rom. 4.

Matt. 10.
Cyprianus
ad Quintu
Epiphani. in
Ancorato.
Gregorius in
Ezech. ho. 18
Ioann. 1.
In. 2. Cor. ca.
12.

primus intelligitur dici, velut dignissimus, & omnium aliorum Princeps. Vnde Albertus Magnus negat, Andream velut secundum, aut Philippum velut tertium esse numeratum: quia omnes, inquit, subditi Petro sunt aequales. Et iterum postea: Attende, quod licet Petrus vertex dicatur primus, non tamen dicitur Andreas secundus, nec Philippus tertius, & sic deinceps: sed omnes secundi sunt. Petro ad iurisdictionem, quia non vnus sub alio, sed omnes sub Petro. Haec ille. Petrus igitur non ob ordinem numeri, sed ob dignitatem officij Pastoralis, ad quod iam incipiebat vocari, dictus est primus. Quod vt certius constet, collige omnes Euangelij locos, vbi omnes Apostoli recensentur, & vbi que Petrum primo loco, Iudam vero proditorem in postremo constitui reperies: ex alijs autem Apostolis modo hunc, modo illum in interiectis locis poni. Quemadmodum igitur certissime constat, Iudam in postremum locum ob hominis indignitatem reijci: sic ex altera parte non minus certo constare debet, Petrum omnibus vbi que anteponi ob ipsius hominis praeminentem excellentiam & dignitatem. In Matthaeo secundus a Petro collocatur Andreas, idque, vt arbitror, quia frater Petri erat: nec post Principem Apostolorum alius videbatur magis honorandus esse, quam frater Principis. Verum ne, si hoc perpetuum fuisset, tam Petrus videretur ex eo, quod primo loco ponebatur, nihil supra ceteros dignitatis adeptus, quam certum esset, Andream propter secundum enumerationis locum non fuisse alijs Apostolis maiorem: propterea locus quidem Andream mutatus est apud Marcum Euangelistam, qui post Petrum proximè recenset Iacobum. Imò & ipse Lucas, qui in Euangelio Andream adiunxerat Petro, in Actis Apostolorum ita eorundem Apostolorum nomina percurrit, vt Ioannem in secundis collocet. Quanquam vero Ioannes Euangelista non recenset ordine omnium Apostolorum nomina, tamen vbi aliquos recenset, inter quos Simon Petrus fuerat, eum semper anteponit ceteris. Erant simul (inquit) Simon Petrus, & Thomas, & Nathanael, & filij Zebedaei, & alij ex Discipulis eius duo. Et in cetera refert Dominum venisse ad Simonem Petrum, vt pedes eius lauaret, nulla nominatim mentione de alijs, quorum pedes lauarentur, facta: cum tamen adessent omnes, omniumque pedes loti fuerint. Primus (inquit Hilarius) lauare sibi pedes Petrus prohibuit. Item Augustinus, negans, Christum in lotionem pedum post aliquos ad Petrum venisse: Quis enim (inquit) nesciat, primum Apostolorum esse beatissimum Petrum? Cum sederet Iesus (inquit Marcus) in monte Oliuarum contra templum, interrogabant eum separatim Petrus, & Iacobus, & Ioannes, & Andreas. Misit Iesus Petrum & Ioannem (inquit Lucas) eandemque rationem in Actis Apostolorum perpetuo seruat.

Vtrum temere aut fortuito factum hoc esse putabimus, vt cum toties occurrant in Euangelij plurium simul Apostolorum nomina, semper primas teneat Petrus? An potius hoc ipsum diuinitus comparatum esse credemus, quia indignum ipsis Euangelistis videbatur, vt omnium Apostolorum Principi quemlibet alterum anteponerent? Scio quidem Paulum Apostolum ita commemorare vno tantum in loco Iacobi, Cephae, & Ioannis nomina, vt in medio Petrum locans, Iacobum ei praeponat. Verum quod id non eo animo fecerit, velut Iacobum parem per omnia Petro existimauerit, ex eadem Epistola manifestissime intelligitur: quia cum in eadem vrbe tam Iacobus, quam Petrus esset, tamen Paulus ait, Post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. Alium Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum Fratrem Domini. Ecce vt solum Petrum videret, ascendit: apud eum solum diebus quindecim manet. Iacobum vidit quidem, sed ita, vt non magni hoc videatur aestimasse, praer officio & studio, quod exercuit in Petro inuisendo. Honorat Petrum (inquit Chrysolomus) & diligit plus omnibus. Nec enim ob nullum aliorum Apostolorum narrat se ascendisse Hierosolymam, sed propter hunc solum. Quando autem aliunde constat de voluntate scribentis, non refert quo in ordine scribantur personarum nomina. Deinde quod semel aliter ab vno fit, non praedicitur perpetuo instituto reliquorum Euangelistarum. Quid quod ipse Paulus alibi Cepham nominans, eum & sibi, & alteri cuidam anteponit in ijs verbis? Vnusquisque vestrum dicit, Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollu, ego vero Cephae, ego autem Christi. ab ijs, quos minores haberi voluit, gradatim ad maiores ascendens, in Christo, qui est maximus omnium, desinit, & secundum a Christo Cepham collocat.

Age vero, ne Petrus ordine tantum prauiisse alijs Apostolis putetur: illud etiam considerandum est, quod palam se gessit velut omnium Principem, etiam adhuc in terris agente Christo. Nec enim suo tantum, vt alij, sed planè omnium Apostolorum nomine, & interrogare, & ad interrogata solebat respondere. Christo enim ad perfectionem adhortate, Petrus pro oibus ait:

Z. Ecce

Albertus Magnus in c. 10.
Math. B.

Math. 16.

Marc. 9.

Act. 1.

Ioan. 21.
Ioan. 13.

Hilarius in
Math.
Cap. 16.
Augustin. in
Ioan. tra. 16.
Marc. 13.
Luc. 22.
Act. 3. & 4.

Galat. 2.

Galat. 1.

In Epist. ad
Galat. cap. 1.

Math. 19. Ioann. 6. Math. 16. Luc. 12. Marci. 10. Act. 1. In Ioan. li. 4. cap. 28. Fregerat vnus Ordie maior De verbis Domini sermone. 12. Marci. 1. Luc. 8. Marci. 5. Luc. 9. In epist. ad Smyrnicens. Math. 17.

Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te : quid ergo erit nobis? Itemque cum alibi pluribus Discipulis abeunibus, Christus quaereret : nunquid & vos vultis abire? Petrus omnium personam gerens, dixit : Domine ad quem ibimus? Verba vita aeterna habes. Et nos credimus, & cognouimus, quia tu es Christus Filius Dei. Rursus Domino interrogante Apostolos, vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit : Tu es Christus filius Dei viui. Praeterea cum Dominus ad turbas locutus esset, vt vigilarent, & parati essent in aduentum Domini : Petrus omnium nomine interrogauit, Domine ad nos dicitis hanc parabolam, an ad omnes? Cui Dominus : Quis putus est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illis in tempore tritici mensuram? Quasi dicat, omnibus quidem loquor, sed tibi maximè, quem supra familiam meam constitutum, etiam aliorum curam suscipere volo. Tres Apostoli dormierunt, & ad solum Petrum dicitur, Simon dormis? Ad eum praecipue Angelus perferri iubet nuncium resurrectionis Christi : Ite, dicite Discipulis eius, & Petro, quia praecedit vos in Galileam. Cum is post resurrectionem Domini dixisset, Vado piscari, mox qui aderant Apostoli, & Discipuli responderunt, Venimus & nos tecum. Eodemque modo etiam Iudaei ad Christi fidem iam recens conuersi dixerunt ad Petrum, & ad reliquos Apostolos : Quid faciemus, viri fratres? Petrus autem solus omniu nomine respondet, Penitentiam agite, & quae sequuntur. Hanc Petri supra ceteros praerogatiuam Ignatius animaduertens, dicit Christum venisse vt propter nos & gentes seipsum offerret, ad eos qui circa Petrum erant, id est, ad discipulos Christi, quorum Princeps & Caput Petrus erat. Vtrum haec omnia, & alia his familia casu tantum acciderunt? An fuit insolentior ceteris Petrus, vt seipsum importune ingereret? Hoc de tanto viro Spiritus sancti gratia praedito pie cogitari non potest. Quid ergo est? Vtique primus omnium id agit, quod ad omnes suae curae commissos spectat. Vnde B. Cyrillus in illa verba Petri, Domine ad quem ibimus, verba vitae aeternae habes, ita scribit : Per vnum qui praerit, omnes respondent, sanctam profecto, sanctisque congruentem disciplinam optime seruantes, & posterioribus prudentia atque modestia laudabilia praebentes exempla. Decet enim non omnes confuse, nec profluentes imprudenter, quasi rapta vti oratione : sed cedere ijs, qui & consilio, & ordine prepositi sunt. Propterea Paulus quoque ait : Propheta duo aut tres, & vicissim loquuntur. Opus igitur erat diuinitus comprobata prudentia, soli responsonem committere illi, qui ordine maior est. Idem etiam docet Augustinus, dicens : Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promississimus, saepe vnus respondit pro omnibus : vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis. Et post : Ecclesiae figuram portans, Apostolatus Principatum tenens.

Iam illud quam insigniter declarat Praefecturam Petri, quod reliqui Discipuli post Christum etiam velut de familia & comitatu Petri habentur? Nam cum D. Marcus Petri, Andreae, Iacobi, & Ioannis vocationem exposuisset : postea narrat, Iesum ad ihsse in desertum locum, vt oraret. Et prosequutus est (inquit) cum Simon, & qui cum illo erant. Quid aliud significat illud, qui cum Simone erant, nisi reliquos Discipulos post Christum agnouisse Simonem velut Ducem aut Rectorem suum? Consentit cum Marco Lucas. Cum Iesus comprimeretur a turbis, & mulier quaedam fimbriam vestimenti eius tangeret, ait Iesus : Quis est, qui me tetigit? Negantibus omnibus, dixit Petrus, & qui cum illo erant : Praeceptor, turbae te comprimunt & affligunt : & dicitis, quis me tetigit? Eandem verò historiam Marcus his verbis explicat : Dicebant ei Discipuli tui, vides turbam comprimentem te, & dicitis, quis me tetigit? Discipuli Iesu ij sunt, qui cum Petro esse dicuntur. Et cur, obsecro, dicuntur Discipuli Iesu cum Petro esse, tam absente, quam praesente Christo, nisi quia Petrus tanquam primogenitus, illis velut fratribus suis sub Christo communi omnium Patre ac Domino praeratur? Vnde iterum Diuus Lucas cum ostendisset, Christum in montem, vbi transfiguratus erat, secum assumpsisse Petrum, Iacobum & Ioannem : Petrus, inquit, & qui cum illo, grauari erant somno. Ex quo perspicitur, etiam filios Zebedaei, hoc est, eos Apostolos, qui ceteris maiores habebantur, tamen solitos esse dici cum Petro esse, quia illum velut seipsis maiorem obseruantia quadam fraterna colebant. Vnde etiam Ignatius ait, Christum a mortuis resurgentem venisse ad eos, qui circa Petrum erant. Cur circa Petrum dicuntur esse, nisi quia Princeps eorum erat Petrus? Quis nunc rationem perspicuam non videat, cur ij, qui didrachmum Capharnai colligebant, ad Petrum praecipue dixerunt : Magister vester non soluit didrachmum : ait Petrus, etiam. Ad vnum loquuntur Petrum, & tamen dicunt : Magister vester. Vtique propterea, quod totum Christi comitatum sub vnus Petri persona comprehendendum non ignorarent, quod is velut Antistes eius familiae atque Antesignanus haberetur.

Eodem

Eodem etiam pertinet, quod Christus dixit ad Petrum : Aperto piscis ore inuenies staterem, illum sumens da eis pro me, & te. Stater autem duo didrachma complectitur. Cum ergo Christus pro se vnum didrachmum, & pro Petro alterum solueret : vtiue significat, etiam Petrum fuisse cuiusdam familiae Caput, aut certe velut Primogenitum quendam, qui sacrum illud tributum soluere deberet. Iosephus enim appellat id sacrum didrachma, quod Iudaei solebant Deo ex more offerre. Hilarius etiam in hunc Matthaei locum, itemque Chrysostomus rem ad tributum ex lege Moysis primogenitorum nomine debitum referunt. Hieronymus idem tributum ab Augusto Caesare indictum putat. Origenes vtrunque sensum recipit. Ac sanè poterat id ab Augusto Caesare in aesarum Imperatoris rapi, quod ante Deo solebat offerri. Vt unquè id sit, siue soli Primogeniti cuiusque familiae hoc didrachma debebant soluere, siue etiam soli patres familias, seu pater familias debebat vnum pro se, & alterum pro familia exolvere : quolibet modo Primatus quidam Petri ex ea re intelligitur. Nam siue Primogenitus in Christi comitatu Petrus habetur, nihil est primogenito per naturam prius : siue ipse velut secundus pater familias sub Christo numeratur, qui secundus à Christo est, Discipulorum vtiue primus est : siue Petrus ipse totam Christi familiam solus repraesentat, ne hoc quidem facere posset, nisi totam Christi familiam sub se complecteretur. Etenim in singulorum capita non fuisse hoc tributum à Christo redditum, constat, cum pro duodecim Apostolis non duodecim didrachma, vel sex stateres, sed tantum duo didrachma (quodque idem est) vnum staterem soluerit, & eum pro se, & pro Petro. vt merito Diuus Chrysostomus dixerit, Primogenitus erat Christus. Petrus quoque Discipulorum primus esse videbatur. Et iterum : Ingens hic honor Petro deferbatur. Et post : Pro me (inquit) & te, quoniam & Petrus primogenitus erat. Et paulò post : In illa hora ceteris omnibus Petrum praetulit. Ex eadem re Nazianzenus asserit, Petrum Discipulorum omnium fuisse charissimum. Imò tam Origenes, quam Chrysostomus putant, contentionem de Primatu inter Discipulos mox ortam, inde potissimum fluxisse, quoniam maximum hunc existimabant honorem in Petrum à Christo collatum, quasi per hoc indicasset eum ceteris Discipulis meliorem. Addit Chrysostomus : Cum ex Iacobo & Ioanne alter primogenitus esset, nihil iam tale pro ipsi fecisse videtur. Ac sanè cum ab Augustino quaeretur, cur Saluator pro se tantum & Petro dari iubet, pro omnibus exoluisse videtur, quia sicut in Salvatore erant omnes cauae magisterij, ita & post Saluatorem in Petro omnes continentur. Ipsum enim constituit esse Caput eorum, vt Pastor esset gregis Dominici. Denique alibi Augustinus vnum didrachmum pro Christo, alterum pro Petro, id est, pro Ecclesia, datum docet. Petrus ergo totam familiam Christi, id est, Ecclesiam repraesentat : & cur, obsecro, nisi quia totius Ecclesiae sub Christo Caput est? Atque haec sunt dicta, vt obiter ostenderem, Primatum Petri non tantum verbis Christi, sed praeterea rebus ipsi innox, & ab omnibus Euangelistis pro certissimo vbique habitum esse. Mihi enim ab initio illud praecipue propositum fuit, vt ostendèrem, quid primum Christus Petro praedixisset, ac deinde, quomodo illam priorem praedictionem re ipsa praestans, mox aliud quippiam de nouo promississet, donec tandem omnia compleisset.

Primum Simoni filio Ioannis praedictum est : Tu vocaberis Cephas. Deinde, re ipsa Christus imposuit ei nomen, Petrus. Tertio, inter Apostolos primus eligitur Petrus. Ceteri verò idem Apostolatus officium vna cum Petro assecuti, & eatenus pares, tamen dignitate inferiores erant : quia solus Petrus praer ipsum Apostolatus officium, ex omnibus Apostolis primus est & maximus : ob eamque causam & os eorum omnium erat Petrus, & supra familiam Domini constitutus significatur, & Discipuli cum Petro, velut cum Principe suo esse dicebantur, ceterisque praesentibus, Christus pro se ac Petro solo didrachmum soluit. Nunc sequitur, vt ea persequamur, quae ad propriam Petri naturam officiumque in Principe Apostolorum spectant. Nam licet inchoata iam ex parte aliqua sit Petri huius fabricatio, tamen multò maiora sunt, quae adhuc restant. Christo igitur interrogante Discipulos suos : Vos autem quem me esse dicitis? Petrus respondet : Tu es Christus filius Dei viui. De quibus verbis Cyrillus ita scribit : Petrus vt Princeps Caputque, ceterorum primus exclamauit : Tu es Christus filius Dei viui. Petrus non tantum dixit, sed exclamauit, nec tantum vna cum alijs, sed primus, hoc est, ante omnes, nec id velut sola voce ex priuato studio praecurrens, verum vt Princeps Caputque, ceterorum. Fuit ergo iam tunc Princeps, & Caput Apostolorum ex aliqua parte, antequam confessus est Christum esse Filium Dei viui. Nam vt Princeps, Caputque, ceterorum exclamauit, hoc est, confiteri cepit. Ac tametsi eadem potestas plenius postea Petro conferatur, tamen etiam id, quod pra-

Z ij celsit,

Iosephus antiquit. lib. 13. cap. 12. Chrysost. in Math. hom. 28. Hieron. in 17. Math. Origenes in Math. ho. 34. In Math. ho mil. 59. Nazianzenus ad Julianum. Origenes in Matt. tract. 3. In Math. ho mil. 59. Augustin. in quaest. ex no Testam. 10 q. 73. De verbis Apost. scilicet. 6. Ioan. 1. Marci 3. Math. 10. Ioan. 6. Math. 16. Marci 1. Luc. 9. & 12. Matth. 17. Math. 16. In Ioan. lib. 12. cap. 64.

Simon. Tibi.

Tu.

Petra.

Hieronymus in commentarijs cap. 2. ad Galat.

Hanc

Retrahit. lib. 1. cap. 21.

Edificabo.

In Matth. tra. 3. In Cantica Canticoru.

In Matth. Tra. 1.

1. Timot. 4.

Epiphani. in Ancorato.

cessit, magni momēti ad eam auctoritatem stabiendam fuit. Quod ob eam causam sapius repeto, vt Lector animaduertat, non rotam rem à sola confessione pendere, sed multò magis ab illo viro, qui iam antè nominatus est Cephas, & factus est Petrus, vt postea confiteri, & Ecclesiam Christi per confessionem suam in fide Catholica stabilire possēt. Christus ergo, audita Petri confessione, dixit ei: *Beatus es, Simon Bariona*. Ecce non sola confessio, sed etiā persona confitens appellatur beata. Pergit Christus: *quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus qui in cælis est. Et ego dico tibi* (non item alijs, qui minore auctoritate & dignitate, quàm tu affecti sunt) *sed dico tibi*, cui iam antè & promisi, & imposui nomen Cephæ, quemque primum Apostolorum constitui, *tibi dico: Tu es Petrus*. Non dico tantum, quòd confessio hæc tua est petra, sed *tu ipse es Petra*, vt possis tam aliàs confiteri veram fidem pro confirmandis fratribus tuis, quàm nunc eam confessus es.

Nec mirum videatur cuiquam, si dico Simonem esse *Petram*. Nihil quippe aliud interest inter Petrum, & petram hoc in loco, nisi quòd alia est proprietas linguæ Latinæ, quàm fuerat Syricæ aut Hebrææ, in qua Dominus loquebatur. Nam Latini vocabulum commune ad certam personam accommodantes, velut proprium efferunt, quod alioqui solo terminationis caractere, & figura vocis (non item re ipsa) differt à petra, siue à lapide solidissimo. Christus verò dixerat: *Tu es Cephas*, hoc est, *petra*, seu, *Petrus*. Non aliud (inquit Hieronymus) significat *Petrus*, aliud *Cephas*: sed quam nos Latine & Græci petram vocamus, hanc Hebræi & Syri propter linguam inter se viciniam *Cepham* nuncupant. Si ergo idem est petra, & Petrus, & Cephas: consequitur, vt Christus dixerit ad Simonem Filium Ioannis, *tu es petra*: & quando addidit, super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, profectò significauit, se super Simonem ipsum, quem vocauerat petram, ædificaturum Ecclesiam suam. Nam vt iam antè declarauit, hæc petra (de qua dictum est, *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*) necessariò refertur ad petram prius iam aut oculis, aut auribus demonstratam. Ad oculum autem nulla omnino petra demonstrabatur. Porro quæ ad aurem demonstrabatur, non alia fuit, quàm *Simon filius Ioannis*, cui Christus dixerat, *Tu es Petrus*, & *super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Super hanc, inquam, quæ tu es. Nam alia nulla erat, ad quam pronomen demonstratiuum (*hæc*) referri poterat: vt mihi videantur Protestantes aut communi sensu carere, aut malitia prorsus excæcati esse, cum negant, *hanc petram* ad illum solum referri, qui solus verbo præcedente dictus est *Petra*. Nec mihi opponant Augustinum. Is enim tametsi linguæ Hebrææ ignarus, putauit aliud esse petram, & aliud Petrum: tamen nunquam negauit, Simonem Petrum hoc in loco petram vocari: sed liberum cuique reliquit, vt vel Christum, vel Petrum alio atque alio modo petram vocari existimaret. Cæterum Lutherani & Caluinistæ pertinaciter negant, Petrum hoc in loco per nomen *Petræ* intelligi. At Christus vbique vsus fuerat vocabulo *Cepha*, quod ipsi Protestantes, linguarum satis iam periti, non ignorant, lapidem ingentem & petram significare. Accedit eodem, quòd ædificatio, de qua Christus agit, in futurum differtur: quæ res nec in Christum, nec in fidem aptè conuenit. nam super Christum, & super fidem in illum semper fuit ædificata Ecclesia, verum nunc promittitur alia quædam ædificatio, quæ futura est, quæque nondum est completa.

Petrus (inquit Origenes) *per promissionem meruit fieri Ecclesie fundamentum*. In *Petro* (inquit Theodoretus) *Apostolorum Principe Dominus in Euangelijs se Ecclesiam suam ædificaturum promisit*. Promissionis ergo hoc verbum est, *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Quomodo autem super Christum, aut super fidem in Christum promittitur in posterum ædificanda Ecclesia, quæ semper ab origine mundi illis modis ædificata fuit? *Et porta inferi non præualebunt aduersus eam*: hoc est (inquit Origenes) *neque aduersus hanc petram, neque aduersus Ecclesiam, quæ super hanc petram ædificabitur*. Nimis autem absurdum videtur, vt Christus promittat, portas inferi non præualituras aduersus seipsum. Quasi verò fidelium quisquæ de Christo, quem credit filium Dei existere, sollicitus esse, aut vilo pacto dubitare queat, an portæ inferi aduersus ipsum præualituras sint. Nec etiam quisquam dubitat, quin portæ inferi non sint præualituras aduersus fidem, quæ est in Christum I E S V M, qui *Saluator est omnium fidelium*. Sed quoniam infirmitatis nostræ conscij, merito poteramus de nobis ipsis, ac de visibili Pastore nostro solliciti esse: Christus per hoc verbum promissionis (*porta inferi non præualebunt aduersus hanc Petram*) id egit, vt nos de vna quapiam petra visibili à se constituta, securos redderet: promittens *portas inferi*, hoc est (inquit Epiphanius) *hereses & Hærestarchas* non præualituras aduersus Petrum, hoc est, aduersus primum Ecclesie Pastorem, quatenus is

nus is Pastoralis suo officio in decernendo ea, quæ ad fidem spectant, fungetur. Nam quòd hæcenus de Petro locutus sit, & adhuc loquatur, subiecta etiam verba declarant: *Et tibi dabo Claves regni cælorum*. Quid est hoc, *tibi dabo*? Vtrumne id significatur, quòd Christo, aut quòd fidei Christianæ dabuntur Claves regni cælorum? Et certè *cui promittuntur Claves regni cælorum*, is etiam appellatur *petra*, super quam Ecclesia ædificari promittitur. Ab initio quippe orationis eius, quæ ad Petrum habetur, vsque ad finem omnia Christi verba diriguntur ad vnam personam. *Beatus es Simon Bar-Iona: & ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo Claves regni cælorum*. Nónne ad eandem personam spectant omnia, quæ hoc in loco sub demonstrationis modo proferuntur? Nónne is dicitur *beatus*, qui est *Simon Filius Ioannis*? Nónne eidem Simoni dicitur, *tu es Petrus*? Nónne qui est *Petrus*, idem appellatur *hæc petra*? Nónne super eum, qui est *hæc petra, ædificabitur Ecclesia Christi*? Nónne *porta inferi negatur præualitura aduersus hanc petram*? Nónne *ei promittuntur Claves regni cælorum, qui & Simon, & Petrus, & hæc petra dicebatur*? Ostendant Protestantes rationem aliquam, si possunt, qua doceant, Christum orationem suam à Simone Petro aut ad seipsum, aut ad fidem in se habendam deflexisse. Vbi hoc fieri cœperit est? Nónne à persona Petri manifestè inchoatum est, cum dicebatur, *Beatus es Simon Bar-Iona*? Nónne in eandem personam ad postremum finita est oratio, vbi dicebatur, *Et tibi dabo Claves regni cælorum*?

Quæ igitur inter principium orationis & finem interiecta sunt, frustra torquentur ad alienum quippiam, quòd neque ab initio nominatum, neque ad finem orationis vilo modo cõclusum est. Aut vbi facta est in oratione Christi vel sui ipsius, vel fidei, quæ in se habenda esset, vlla mentio? Vbi dixit Christus, *Ego sum Petrus, & super hanc petram ædificabitur Ecclesia mea*? Vbi dixit, *fides qua tu, Petre, dixisti, me Filium Dei vni esse petra est, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*? Hoc in Euangelio nusquam legitur. Ibi legitur, Christum ad Simonem, qui suam Deitatem confessus erat, dixisse: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Hinc rectè concluderis, *super Petrum fidem, super Petrum veram fidem fratrum nomine consistentem*, Christi Ecclesiam ædificandam promitti. Hoc in Euangelio, hoc in fide Catholica, hoc in Sæctorum Patrum consensu inuenitur. Verum quòd fides à persona Petri separata, in quocunque alio, qui officium sedemque Petri non teneat, dicatur petra, super quam Ecclesia ædificabitur, id prorsus non inuenitur aut in Euangelijs, aut in Maiorum doctrina. Ac nimirum quænam erit ista fides, super quam ædificabitur Ecclesia? Num absque subiecto quopiam erit, in quo & ab initio sit, & cum opus est inuestigetur? Oportet enim vt & in homine aliquo existat, & certa ac statuta sit, quoniam per demonstrationem *huius Petre* designatur. Si ergo dicas, Ecclesiam ædificari super fidem illam, quæ cõfiteatur, Christum esse filium Dei viui, in quocunque homine ea sit: confessus est hoc Nouatianus, Donatus, Eutyches, & hodie Anabaptistæ eandem veritatem confitentur, nec tamen super illorum fidem ædificata est Ecclesia. Quid multis? Cui promissæ sunt Claves regni cælorum, super eum promittitur ædificanda Ecclesia. Petro Claves datæ sunt: super Petrum igitur ædificata iam est Ecclesia. Nec enim maius est instar *petræ molè militantis Ecclesie* sustentare, quàm triumphantis Ecclesie Claves possidere. Nam vt *nemo potest aliud fundamentum ponere præter Christum Iesum: sic solus Christus habet Clauem* Dauid, qui aperit, & nemo claudit: claudit, & nemo aperit. Cæterum vt Christus, qui solus iure suo Claves regni cælorum habet, eas Petro & Successoribus Petri concedit ad Ecclesie militantis vtilitatem: sic idem Christus, qui solus per naturam suam est vniuersalis Ecclesie fundamentum, Petro & Successoribus Petri cõcedit, vt ad tempus sint militantis Ecclesie fundamentum. *Nunquid enim non licet Christo, quod vult, de suo facere? Aut oculus Protestantium nequam est, quia Christus est bonus?* Qui habet Claves regni cælorum, is digno aperit, indigno autem claudit cælum. At hoc quid aliud est, quàm in ipsum cælum potestatem accipere? Per claves enim tam domus, quàm ciuitatis, alicui traditas, insignis quædam auctoritas & potestas in illam domum ciuitatemque donatur. Sicuti ergo *qui minor est in regno cælorum, maior est Ioanne Baptista*, hoc est, quouis homine extra cælum agente: sic etiam qui vel minimam potestatem in regnum cælorum habet, maior est quolibet Ecclesie militantis magistratu, qui saltem in regnum cælorum potestatem non habeat: si tamen talis esse vllus magistratus in Ecclesia militante potest. Nam id tantum dicere volui, plus quodammodo videri esse, vt Claves regni cælorum quis habeat, quàm vt Ecclesiam militantem in terra sustineat: cum tamen reuera hæc duæ potestates non separentur à se mutuo, sed omnino in eundem hominem

1. Beatus es.
2. Tibi dico.
3. Tu es Petrus.
4. Super hæc petram.
5. aduersus eam.
6. Tibi dabo

Non dicitur ego sum Petrus, sed tu es

1. Cor. 3.
Apocal. 3.
Vide August. tracta. 30. ad Ioan.

Math. 20.

Claves.

Luc. 7.

minem coeant, atque adeo vna quaedam potestas existant. Nisi quod sub nomine fundamenti aut petrae, talis potestas indicatur, quae aliquem in Ecclesia admissum fouet ac regit: sub nomine vero Clauium, etiam illa potestas continetur, quae & aliquem ab Ecclesia Dei prius alienum in eam iuste recipit, & aliquem iam prius communionis Ecclesiasticae participem ab eadem iuste repellit. *O beatus caeli ianitor* (exclamat Hilarius) *cuius arbitrio Claves aeterni aditus traduntur, cuius terrefre iudicium praedicatoris sit in caelo, ut qua in terra aut ligata sint aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in caelo. Magna erat potestas* (inquit Chrysostomus) *& doni magnitudo ineffabilis: & ego tamen dabo tibi, inquit. Denique Augustinus ait, Petrum dignum extitisse, qui adificandus in domo Dei populus lapis esset ad firmamentum, columna ad sustentaculum, Clavis ad regnum.*

Si ergo non minus est, Claves regni caelorum accipere, quam fieri petram, super quam aedificetur Ecclesia, cum certo constet, Claves regni caelorum Petro, & soli Petro nominatim promissas esse: cur negatur, etiam illud eidem Petro esse promissum, quod super eum aedificabitur Christi Ecclesia? praesertim cum eodem tempore, eidem homini, ex eadem occasione, tam dicitur, *tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, quam illi dicitur, *& tibi dabo Claves regni caelorum.* Aut quid aliud sibi vult illud (*Et tibi dabo*) nisi ut declaret, praecedentia Christi verba pertinere ad eundem Simonem, ad quem pertinent sequentia? Cum igitur clarum sit, haec verba, *Et tibi dabo Claves regni caelorum*, ad ipsum Petrum dici: constare etiam nobis debet, eundem Petrum appellari *hanc petram, super quam aedificabitur Ecclesia Christi.* Haec omnia dicta sunt, ut Euangelij veritatem, quae super Petrum aedificari Ecclesiam docet, contra Protestantium calumnias defenderemus. Nam si pro ipsa Euangelij veritate non certaremus, profecto sat erat nobis, quod soli Petro claves regni caelorum ante alios omnes & promittuntur, & secundum eandem promissionem absque omni controversia donantur. *Fidelis enim est, qui repromissit.* Porro vel hoc solum ad Primatum Petri stabilendum satis habet virum. Nam ut ante Apostolos omnes accepit Clauium promissionem, ita & Princeps eorum in hoc ipso est factus, quod illi non nisi post illum eandem Claves ab eodem Christo accipit. Nec enim nihil est, originem & principium alicuius potestatis in aliquo fundatum esse, etiam si postea eadem ipsa potestas cum alijs ex aequo communicetur. Nam etsi reliqua potestas plena & tota in secundum, aut tertium transeat: tamen hoc utique transire non potuit, ut ille secundus aut tertius fieret etiam primus, qui Claves regni caelorum accepisset. Facta quippe infecta fieri non possunt. Negari non potest, quin soli Petro ab initio dictum sit, *tibi dabo Claves regni caelorum.* Fuit ergo potestas Clauium saltem vi promissionis Diuinae ad aliquod momentum in solo Petro. Saltem ergo hic Primatus in Petro fuisse concedatur, ut ab vna visibili origine omnis Ecclesiastica potestas promanet. Si dicas, *Petrum Ecclesiae personam in accipiendis regni caelorum Clauibus gessisse*: fatebor, ac simul quaeram, quis Petro hanc personam imposuerit? Si Ecclesia constituit Petrum velut procuratorem suum in hac re, minor utique est Petri, quam Ecclesiae auctoritas, quae vice sua substituit illum. Sin certo constet, Ecclesiam nihil tale Petro commisisse, verum hanc personam Petro non nisi ab ipso Christo impostam esse: iam videndum est, quo iure ac nomine Christus constituerit Petrum, Ecclesiae totius procuratorem. Si enim Christus constituit Petrum velut manum aut pedem in Ecclesiae corpore: erit sane aliquid in eadem Ecclesia maius Petro. Sin Christus constituit Petrum velut primum Ecclesiastici corporis membrum: iam etiam si personam Ecclesiae gerat, erit tamen Caput ac Princeps in toto Ecclesiastico corpore.

Videamus ergo Petri nomina: & inde perpendamus viri dignitatem. *Tu vocaberis Cephas*, hoc est, *petra*. Quid, obsecro, aliud est petra, quam prima & solidissima aedificior pars, quae alio nomine dicitur fundamentum? Quod autem in corpore animalis est caput, hoc idem est fundamentum in aedificio. Accedit eodem, quod omnes Fideles tanquam *vini quidam lapides sunt, qui aedificantur super Christum maximum & angularem lapidem*, ut ipse Petrus in Epistola sua docet. Petrus vero non frustra & solus accepit promissionem, ut vocaretur Cephas, & solus vera est cognominatus Cephas seu Petra. Est igitur & ipse lapis super Christum ipsum aedificatus, non instar aliorum, sed tanto maior, quanto differentius nomen pra illis accepit. Nam illi sunt lapides tantum communes, ille vero est petra, id est, lapis magnus & rupes firma. Illi dicuntur lapides, quia super Christum lapidem angularem aedificantur. Petrus verus & hoc cum illis communis, imo & pra illis proprium habet, quia Christo proximus est: & praeterea proprie cognominatur *Cephas*, id est, petra, velut etiam alios peculiari quadam ratione sustentans, sicut ipse a Christo

Christo peculiari quadam ratione sustentatur. Ut ergo solus cognominatur Petrus, ita solus aliquid veri lapidis proprium habet, in quo tam reliquos Fideles, quam ipsos Apostolos vincit. Item Petro dicitur postea, *Pasce agnas, pasce oues meas.* Pastor ouium, Caput illarum, & gubernator est. Petro igitur ut lapidi firmissimo, eidemque ut Pastori & ouium, & agnorum, Claves regni caelorum promittuntur. Hoc iure qui Claves pro tota Ecclesia primus habet, profecto velut totius Ecclesiae firmissimus lapis, & ouium agnorumque omnium Pastor, eas habet. Accepit ergo Petrus a Christo Claves pro caeteris, ut Moyses pro populo Israel accepit a Deo Legem, atque ut Aaron pro eodem populo Sacerdotalem potestatem accepit: qui modus accipiendi Claves regni caelorum, reddidit Petrum illis omnibus maiorem, pro quibus dictas Claves accepit. Nec aliter haec rem intellexit Augustinus, uti iam ante planum fecimus, qui Petrum in accipiendis Clauibus ait *propter Apostolatus sui Primatum, Ecclesiae personam gessisse.*

Quid illis hominibus iniquius aut miserius cogitari potest, qui cum verba ex subiecta ratione interpretari debeant: verba primum separant ab ipsa illorum ratione, ac deinde id per illa verba concludunt, quod ab eorundem verborum ratione longissime abest? Quid crebrius apud Lutheranos & Caluinitas legitur, & auditur, quam quod Petrus accepit Claves regni caelorum pro Ecclesia, & velut personam Ecclesiae gerens? Imo addunt, Augustinum ita dicere, ita sentire: ac mox inde concludunt, Petrum non fuisse Caput Ecclesiae, sed potius vnum quendam de turba Apostolorum, qui etiam fuerit inferior toto Apostolorum collegio. At qui cum Christus fecerit eum Petram, & Pastorem, & confirmatorem fratrum: cumque Augustinus, qui dicit eum in accipiendis Clauibus gessisse personam Ecclesiae, dicat id eum fecisse propter Apostolatus sui Primatum: quantae impudentiae hoc est, ut urgeant illa verba (*gessit personam Ecclesiae*) & omittant, imo etiam negent illa alia, propter Apostolatus sui Primatum? Atque ut adhuc, si qui ex illis conuertendi sunt, facilius conuertantur, sin autem illi nolunt conuerti, tamen alij sciant, eos certissimam a veritate Euangelij aberrare: perpendant mihi illud, quod alibi Augustinus scribit: *Quando super Christum baptizatum Spiritus Sanctus velut columba descendit, tunc corpus suum, id est, Ecclesiam suam praefigurare dignatus est.* Si Christus praefigurauit Ecclesiam suam, in ea ipsa re necessario etiam comprehenditur, quod figurauit illam. Christus ergo gessit figuram seu personam Ecclesiae suae, dum quod toti Ecclesiae praestandum quandoque erat, interim ostenditur & figuratur in ipso Christo. Vnde Augustinus eodem in loco figuram cum persona coniungens, dicit, *Petrum Apostolum propter Apostolatus sui Primatum gessisse Ecclesiae personam figuram a generalitate.* Cum ergo etiam Christus, dum baptizabatur, personam seu figuram Ecclesiae gesserit: utrum dicemus, Christum propterea non esse Caput Ecclesiae, verum esse Vicarium & procuratorem eius? Sin vltro conceditis, Christum etiam si personam Ecclesiae ad tempus in accipiendo Baptismo gessit, tamen aeternum eiusdem Ecclesiae Caput esse: profecto etiam illud verum erit, Petrum in accipiendis regni caelorum Clauibus gessisse personam Ecclesiae, & tamen eiusdem Ecclesiae Caput ad tempus extitisse. Accepit enim Claves pro Ecclesia quidem, sed nec ab illa, verum a Christo: nec velut inferius quoddam illius membrum, sed ut primum & principale totius Ecclesiastici corporis membrum, idque ab ipso Christo eiusdem corporis aeterno Capite constitutum. Quae cum ita sint, certum est, in Petro velut in Principe Apostolorum totius Ecclesiasticae iurisdictionis originem sub Christo, ac plenitudinem extitisse: illumque fuisse fundamentum Ecclesiae militantis, & petram fidei, cuius rei, praeter grauissimas rationes ex ipso Euangelio iam allatas, testem citabo vniuersam & Graecorum & Latinorum Patrum antiquitatem.

Clemens in Epistola. i. ad Fratrem Domini: *Simon Petrus vera fidei merito, & integra praedicationis obtentu, fundamentum esse Ecclesiae definitus est: qua de causa etiam Domini ore cognominatus est Petrus.*

Tertullianus de praescriptionibus aduersus Haereticos: *Latuit aliquid Petrum aedificandae Ecclesiae petram dictum?* Adhuc autem infectus haeresi Tertullianus non fuerat, quando librum de praescriptionibus conscripsit.

Origenes Hom. in Exodum 5. *Vide, magno illi Ecclesiae fundamento, & petrae solidissima, super quam Christus fundauit Ecclesiam, quid dicatur a Domino: Modice* (inquit) *fidei quare dubitasti?*

Hippolytus de consummatione mundi: *Princeps Petrus, fidei petra.*

Cyprianus lib. 1. epist. 7. & 12. & lib. 4. epist. 9. *Super Petrum aedificata a Domino fuerat Ecclesia. Et ad Iubaianum: Ecclesia, quae vna est, super vnum, qui & Claves eius accepit, Domini voce fundata est. Et*

In Math. Cap. 16.

In Math. Hom. 55.

De Sanctis Serin. 29.

Et

Eccl. 10.

Obi-dionis protestantiu confutatio.

1. Pet. 2.

Heb. 1.

Ioan. 21.

In Ioan. tra- ctat. 124.

In lib. 15. de Triuit. c. 26.

In Ioan. tra- ctat. 24.

est. Et ad Quintum: *Petrus Dominus primum elegit, & super eum edificauit Ecclesiam suam.* Hilarius lib. 6. de Trinitate. *Petrus adificationi Ecclesie subiaceret.* Et in cap. 16. Matthæi. *O in nuncupatione noui nominis felix Ecclesie fundamentum, dignaq; adificatione illius petra, que infernas leges dissolueret!*

Ambrosius in Hymno, quem Augustinus citat Retractionum lib. 1. cap. 21. *Hoc (id est, gallo gallinaceo) canente; ipsa petra Ecclesie culpam diluit.* Non modò Petrum vocat petram, sed petram Ecclesie, atque adeo ipsam Ecclesie petram.

Basilus in concione de poenitentia: *Petrus petra est propter Christum petram. Largitur enim Iesus suas dignitates: petra est, petram facit.*

Gregorius Nazianzenus in Oratione de moderatione in disputationibus conseruanda: *Petrus petra vocatur, atq; Ecclesie fundamenta, fides sua credita habet.*

Hieronymus in illa verba: *Super hanc petram, Matthæi 16. Edificabo Ecclesiam meam super te.*

Chrysostomus Homil. 27. ex varijs in Matthæum locis: *Princeps Apostolorum Petrus, super quem Christus fundauit Ecclesiam, verè immobilis petra & firma confessio.* Hinc videre licet, quòd sensu idem Chrysostomus antea dixerat, Christum promississe, quòd edificaret Ecclesiam super fidem confessionis Petri: Non enim aliter hoc intellexit, quàm quòd Ecclesia edificaretur super ipsum Petrum, quatenus is fidem inconcussè confiteretur.

Epiphanius in Ancorato: *Ipsè Dominus constituit Petrum primum Apostolorum, petram firmam, super quam Ecclesia Dei adificata est, & portæ inferorum non ualebunt aduersus illam. Portæ autem inferorum sunt hereses & heresiarchæ. Iuxta omnem enim modum in ipso firmata est fides, qui accepit Clauem cælorum.*

Paulinus ad Seuerum Epist. 4. *Petra est Christus: bibebant enim de spiritali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Etiam Discipulo suo huius uocabuli gratiam non negauit, cui dicit: Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non preualebunt aduersus eam.*

Augustinus in Psal. 69. *Petrus Christum confessus erat Filium Dei, & in illa cõfessione appellatus erat petra, supra quam fabricaretur Ecclesia.* Augustinus Lib. Retractionum 1. cap. 21. *Dixi quòdam in loco de Apostolo Petro, quòd in eo tanquam in petra fundata sit Ecclesia. Qui sensus etiam cantatur ore multorum in uersibus beatissimi Ambrosii.* Et in Ioan. Tracta. 11. *Respondit Petrus, petra illa, uoce omnium: Domine, ad quem ibimus? Et in Ioan. Tracta. 7. Petro dicente, tu es Christus Filius Dei uerè, ibi (Dominus) nominauit petram, & laudauit firmam etum Ecclesie in ista fide.*

Et ferm. 124. *De tempore: Petrum (quando Christum negauit) Dominus paululum subdeferuit, ut Ecclesie Reçtori futuro ignoscendi peccatoribus quedã regula poneretur. Et post: Totius corporis morbum in ipso Capite curat Ecclesie, & in ipso vertice componit membrorum omnium sanitatem, in ipsa confessione Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet. Et de Sanctis, Sermo. 29. Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam. Dignus certè, qui adificandis in domo Dei populus lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum.*

Maximus Taurinensis in Natali Petri & Pauli Homilia. 1. *Petro Christus communionem sui nominis libenter induisit. Ut enim, sicut Apostolus Paulus edocuit, petra erat Christus: ita per Christum Petrus factus est petra, dicente ei Domino, tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.*

Et in Homilia de fide Petri, quæ apud Ambrosium inter Sermones 47. est: *Petrus (inquit) pro soliditate deuotionis Ecclesiarum Petra, tanquam saxum immobile totius operis Christiani compagem moleinque continet.*

Cyrillus in Ioan. Lib. 2. Cap. 2. *Nec Simon fore iam nomen sibi, sed Petrus prædicit, uocabulo ipso cõmodè significans, quòd in eo tanquam in petra lapideq; firmissimo suam esset edificaturus Ecclesiam.*

Theodoretus in Cantica Canticorum. *In Petro Apostolorum principe Dominus in Euangelij se Ecclesiam suam edificaturum promissit.*

Prosper de uocatione gentium Lib. 2. Cap. 28. *Hæc fortissima Petra ab illa principali petra communionem & uirtutis sumpsit, & nominis.*

Leo in anniuersario assumptionis suæ ad Pontificatum, Serm. 3. *Cum ego sim inuiolabilis petra, tamen & tu quog; petra es, quia mea uirtute solidatus.*

In Actione 3. Concilij Chalcedonenfis. *Petrus Apostolus est petra & crepido Ecclesie Catholice.*

Gregorius Magnus Lib. 6. Epist. 37. *Quis nesciat, Sanctam Ecclesiam in Apostolorum Principia soliditate firmatam, quia firmitatem mentis traxit in nomine, ut Petrus à petra uocaretur?*

Constantinus 4. Imperator in Edicto pro sexta uniuersali Synodo, quod extat in Actione 18. eius.

eiusdè sextæ Syhodi: *Hæc (inquit) Petrus, qui & Petra fidei, & Princeps Apost. intemperata seruauit.*

Damaçenus in historia Iosaphat & Barlaam. *Princeps Apostolorum Petrus fidei petra.*

Theophylactus in Cap. 22. Lucæ. *Post me, Ecclesie petra es & firmamentum.*

Euthymius in 16. Matthæi. *Fidei petra futurus es, siue, te ponam fundamentum credentium: adificabo super te Ecclesiam meam.*

Andreas Episcopus Cretæ in oratione in Domini transfigurationem. *Petrus supra petram (id est, Christum) stabiliter fundatus, & fidei fundamentum, & eam, quæ sit per uirtutes, Ecclesie diffusionem in se suscipit.* Græcos autem recentiores eò libentius adduxi, ut animaduertetur, etiam illos non dubitasse vnquam de ipsius Petri eximia Prærogatiua. Nam de Latinis recentioribus nec Aduersarij dubitant.

Quamquam ergo tot modis constet, Petrũ fuisse tũm Petrã, super quam edificata est militans Ecclesia, tũm aliorum Apostolorum Caput & verticem, ut salua fide in Euangelij Christi, & salua unitate Catholica, nullo modo iam liceat de ista ueritate dubitare: tamen quia nec ista sola hoc probant, etiam ad alia, quæ præcipuo quodam & singulari iure Dominus Petro largitus est; progrediatur oratio. Vix enim dici potest, in quot locis Petri Primatus elucet.

Cum igitur litigassent Apostoli, *quis eorum uideretur esse maior, Dominus ubi eos omnes à libidine dominandi reuocasset, iussissetq; ut qui maior inter eos erat, fieret tanquam iunior: mox quisnam ille maior esset, non obscure demonstrans, ad Simonem Petrum dixit: Simon, ecce Satanas expetuit uos, ut cribraret sicut triticum, ego autem rogauit pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Ecce licet omnes Apostoli tententur à Satana, tamen pro solius Petri fide rogatur, ut ea non deficiat: utique ut non deficiat in ijs, qui succedunt in Cathedra eius. Nam ibi sic pro illo rogatum esse docetur, ut pro alijs Apostolis eodem modo non sit rogatum: & tamen pro personis omnium (excepto Iuda) Christus etiam illa ipsa nocte rogauit qua hæc ad Petrum dixit. Nam & hæc dixit post ultimam cœnam, & tunc (re-

ste D. Ioanne) precatus est ijs uerbis: *Pater, manifestauit nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo. Tu erant, & mihi eos dedisti, & sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt, quia omnia, quæ dedisti mihi, abs te sunt: quia uerba, quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt, & cognouerunt uerè, quia à te exiui, & crediderunt, quia in me missi. Ego pro eis rogo: non pro mundo rogo. Sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt. Et mea omnia, tua sunt: & tua mea sunt: & clarificatus sum in eis. Et iam non sum in mundo: & hi in mundo sunt: & ego ad te uenio. Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi: ut sint unum, sicut & nos. Cum esset cum eis, ego seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi custodiri: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur. Et post: non pro eis rogo tantum, sed & pro eis, qui credituri sunt per uerbum eorum in me.*

Si ergo & pro Apostolis, & pro alijs Fidelibus tam studiosè orauit Christus, & tamen cum Saranas expetisset omnes Apostolos cribrare, non nisi pro Petro se rogasse dixit: utiq; intelligit, se nõ rogasse pro quoquã, uelut qui Caput militatis Ecclesie solus futurus sit, nisi pro solo Petro.

Nam & hoc apud Augustinum legimus annotatum: *Quid (inquit) ambigatur? Pro Petro rogabat: & pro Iacobo & Ioanne non rogabat, ut ceteros taceã? Manifestum est, in Petro omnes cõincri. Rogans enim pro Petro, pro omnibus rogasse dignoscitur. Semper enim in Præposito populus aut corrumpitur, aut laudatur. Quia & in alio loco dicit: Ego pro his rogo, quos mihi dedisti, Pater: & uolo, ut ubi ego sum, et ipsi sint mecum.* Ecce Augustinus pro ceteris etiã Apostolis rogatũ esse nõ dubitat, uerũm pro illis rogatũ esse, dum pro Capite illorũ rogabatur: in capite enim membra cõtineri. Quòd si pro Petro solo tanquã ceterorum Capite rogatum est, ut illius fides non deficeret: cum successores Apostolorũ multò magis indigeant Capite, quàm ipsi Apostoli: utiq; hoc rogatũ est, ut Capitũ Ecclesie fides nunquam deficeret, sed ut omnes Apostoli, hoc est, ut Apostolorum Successores Episcopi cõfirmarentur in æternũ per stabilem Petri & Successorum eius fidẽ ac firmitatẽ: ut ita Petri fides in Sede ipsius non deficeret aliquando, sed tam is, quàm Successores eius confirmarent fratres suos usque ad consummationem sæculi. Nam quòd ista confirmatio fratrum potestatem quandam eminentem Petro datam esse significet, tũm ipsum confirmationis nomẽ abundè probat, tũm Sancti Patres id ipsum contestantur. Quid enim est confirmare fratres, nisi eos Fideles, qui per gratiam Christi etiã ipsi quidam lapides uini sunt, sua doctrina & confessione firmiores in fide reddere? De fide enim iam agitur, & in fide confirmari fratres iubentur. Nec ad rem pertinet, quòd Apostoli Spiritu sancto repleti in fide non errabant. Nam partim ideo non errabant, quòd sciebant se eadem omnino docere, quæ Petrus docuit: partim uerò non tam ipsis nominatim Apostolis, quàm per eos toti seculuræ Ecclesie

Luc. 22.

Ioan. 17.

Quæstio. ex nouo testamento quæstio. 75.

1. Pet. 2.

A A forma

forma hæc præscripta erat, vt omnes aliorum Apostolorum Successores in æternum scirent, se non erraturos in fide, si cum Successore Principis Apostolorum eadem sentirent & prædicarent. Sed de Successoribus Petri agetur postea: nunc audiamus, quid ter maximus Leo, cui quarta Synodus tantum detulit, vt Petri in eo locutum esse agnouerit, de hac Petri auctoritate dicat. *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & Diuina protectionis auxilio pariter indigebant, quonia Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & Diuina gratia ita ordinatur auxiliu, vt firmitas, que per Christu Petro tribuitur, per Petru Apostolis cõferatur.* Leo mi assentitur Bernardus: *Hæc (inquit) Prærogatiua sedis Petri, vt ibi non possit fides sentire defectu. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogavi, Petre, vt non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, à Petri Successore exigitur: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Chrysostomus eodem modo hanc ipsam rem interpretatur, sicuti postea suo loco ex ipsius verbis planu fiet.

Leo in ferm. 3. assumptionis ad Põtificatum.

Epist. 190.

In Acta Apo. Homil. 3.

Epist. 2. ca. 3.

1. Cor. 15.

Ioan. 1. Marc. 9. Luc. 22.

Ioan. 1.

Rom. 11. Gregor. lib. 4. epist. 32. & in lib. 6. epi. 37.

Quibus ita positis, omnino efficitur, vt Petrus illis omnibus præpositus sit, quos iubetur confirmare. Iubetur autem confirmare fratres suos. Fratres verò Petri, & alij Christiani, & ipsi etiam Apostoli sunt. Vnde & ipse appellat *D. Paulu char. simu fratre suu*. Iubetur ergo Petrus reliquos Apostolos confirmare. Ex quo sequitur, vt maior & fortior illis omnibus fuerit, non tam personali fortè profectu (nam sic *plus omnibus laborauit Paulus*) quam pastoralis auctoritate. Nec enim tam queritur, quantum Petrus in laborando fecerit, quam quantum facere in gubernando potuerit. Nec tam ideo prælatus est, quia plus omnibus aut credidit, aut dilexit: quam ideo & dilexit & credidit plus omnibus, quia Christus eum voluit omnibus anteponi. Nam & antequam constrebar, factus est Petrus, & postquam negasset Christu, iussus est confirmare fratres suos: vt neq; confessio sit sola & prima causa, cur fiat Petrus, neq; negatio sit vltimatio, cur desinat esse Petrus: sed hoc totu pendeat à voluntate Christi, qui & Simonem fecit *Cephã* vt confiteri eum posset: & negare se permittit, vt sciretur, eum aliunde quam à sola confessione Primatum suum accepisse, alioquin Primatus nec præcessisset eius confessionem, nec post negationem perdurasset, cum nunc vtrumq; contrario modo euenerit: vt verum sit quod *D. Paulus* ait: *Si ne penitentia esse dona & vocationis Dei.* Deniq; cum *D. Gregorius* diceret, *curam totius Ecclesie & Principatum Petro committi*, inter cetera etiam illud confirmandæ rei gratia protulit: *Rogavi pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Si Ecclesia super Petri personam ædificata est: illo negante Dominum suum, tota Ecclesiæ ædificatio perijt, quia fundamentum ipsum defecit.

RESPONSIO.

Quam friuola sit hæc obiectio, ipsa Euangelij verba declarant. Non enim ante Passionem Domini factus est Petrus Ecclesiæ militatis fundamentu, sed promissionem accepit, vt quandoque fieret fundamentum. Nam dictu est: *super hanc petram ædificabo, non autem adisco Ecclesiã meã.* Deinde nominatim expressum est, Petrum non esse confirmatorem fratrum antequam penitentiam de negatione Christi egisset. Nam ita habet Euangelium *Lucæ*: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.*

Matth. 16.

Luc. 22.

REPLICATIO PROTESTANTIVM.

Etiam post conuersionem illam Petrus non in modica re errauit, & à Paulo est reprehensus.

RESPONSIO.

Non erat illa fidei aut doctrinæ, sed tantum conuersationis & facti simulati reprehensio. Nam idem prorsus & docuit, & fecit ea in re Petrus, quod & Paulus. Etenim Petrus docuit. legalia non esse necessaria in Concilio primo Apostolorum Hierosolymis habito. Et Paulus, nõ obstante illa sua doctrina, caput aliquando raserat, Timotheumq; circumciderat, & omnia omnibus factus erat, vt omnes lucrificeret. Sed cum vterq; illas cæremõnias non esse necessarias doceret,

Actor. 15.

Actor. 16. 1. Cor. 9.

doceret, & vterq; eas breui cessaturas sciret, & vterq; cum opportunum videretur, eas omittere in animo haberet: Paulus rectè iudicauit, iam aduenisse ipsum tempus, in quo statim cessare atq; omitti deberent: cum interim Petrus putauerat, eas adhuc aliquantò diutius ob Iudæorum conciliationem tolerari posse. Verum postquam à Paulo admonitus, eum veritatem Euangelij rectè vrgere animaduertit: non ei restitit, sed tum ei mox dexteram dedit, tum postea epistolas eius insigniter collaudauit. Quod ipsum *D. Gregorius* omni animaduersione dignum esse testatur, *quatenus qui primus erat in Apostolatus culmine, esset primus & in humilitate.* Tertullianus verò ait de hoc *D. Petri* factu loquens: *Conuersationis fuit vitium, non predicationis.* Itemq; *Augustinus*: *Neg, enim negamus, in hac sententia fuisse iam Petrum, in qua & Paulus fuit. Non itaq; tunc eum, quid in eare verum esset, docebat, sed eius simulationem, qua gentes Iudæizare cogebantur, arguebat.* De facto igitur, non de prædicatione Petri agebatur. Facta verò ad mores potius, quam ad fidem pertinent. At Christus non rogauit Patrem, vt Petrus nunquam erraret in moribus, sed vt *fides eius non deficeret.*

2. Pgt. 3.

In Ezeche. Hom. 18. In lib. de præscript. Epist. 19. ad Hieronymu.

Nihil iam opinor impediunt hæc friuolæ obiectiones, quò minus credamus, Petrum post resurrectionem Domini verè accepisse potestatem illam confirmandi fratres suos, quam Dominus ei promisit ante mortem suam. Porro nihil est aliud, fratres, qui & ipsi lapides viui sunt, confirmare, quam *petra* locq; illis esse: adeo vt si tam apertè non dixisset Dominus Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam*: tamen vel iste locus, in quo iubetur fratres suos (qui lapides viui sunt) confirmare, manifestè ostenderet, Petrum fuisse lapidè firmiorem, quam vllus alius Apostolus exitisset. nisi fortè is, qui alios confirmat, ijs qui cõfirmantur, firmior omnino esse non debeat. Hoc totum adhuc manifestus euadet, si perpendamus, quòd Christus post resurrectionem suam Simonu Petro coram multis Discipulis dixit: *Simon Ioannus, diligis me plus hu? Dicit ei, etiam Domine tu scis, quia amo te. Dicit ei, pasce agnos meos.* Et postea: *Pasce oues meas.* Idem est Pastor erga suum gregem, quòd *petra* erga reliquum ædificium. Nam ille gregem regit defenditq;: & ista ædificium sustentat & confirmat. Iam verò vt agni Christi sunt ceteri Fideles, qui sunt in fide infirmiores, & lacte potius quam solido cibo indigent: sic oues Christi sunt ipsæ matres agnorum, Apostoli videlicet ipsi, multoq; magis alij Episcopi & presbyteri. Cum ergo Petrus ouium & agnorum sit pastor, clarum est, nec vllum Fidelem ab ipsius Præfectura excludi, & eum, qui excluditur, nec ouem, nec agnum Christi esse. Nec obstat, quòd Apostoli eandem & prædicandi, & remittendi peccata, & miracula operandi potestatem acceperunt. Hoc enim probat, illos in multis, non tamen in omnibus causis fuisse æquales. Ne longè abeam, hoc ipso in loco Euangelium perspicue docet, Petrum omnibus Apostolis in pascendi auctoritate prælatum esse. Primum in eo, quòd Petrus *nominatim*, idque *trina vice*, iubetur pascere, *tam agnos quam oues*. Christi: quod idem ceteris Apostolis eodè modo dictum esse, nusquam legitur. Quod verò non est scriptum; Pseudoeuangelici tenentur nõ credere, ex eo quòd hanc seruitutem ipsimet sibi iamdiu imposuerunt. Sub pœna igitur infidelitatis non licet hæreticis credere, quòd vlli Apostolorum, præterquã Petro, dicebatur vnamquam, *Pasce agnos meos, pasce oues meas.* Iam verò si per Petri personam hoc etiam alijs dictum est: vel ex eo ipso Petrus illos superat. Nam cum alij aliquot eo tempore adstiterent (vt Thomas, Iacobus, & ille Discipulus, quem diligebat Iesus) tamen soli Petro *ter* dictum est: *Pasce.* Certè si omnes Apostoli fuissent hac in parte æquales Petro: ijs saltem, qui simul aderant, ex æquo dictum fuisset, *Pasce agnos, & oues meas.* Verum quia Princeps omnium Petrus personam gessit omnium: ideo soli Capiti pro ceteris fratribus & membris hoc dicitur. Nec potest æqualis illa potestas esse, quæ à Christo ad Apostolos in gradu inæquali deriuatur. Est autem gradus inæqualis, vt hæc potestas pascendi à Christo mox ad Petrum: à Christo autem ad alios Apostolos non mox, verum Petri demu persona & auctoritate interposita, perueniat. Et hoc quidem necessariò ita se habet, si per hæc verba soli Petro dicta (*Pasce oues meas*) Pseudoeuangelici volunt, ceteros Apostolos accepisse potestatem pascendi oues Christi. Sin ad alia fortè verba confugient, quæ omnibus ex æquo Apostolis dicta sunt (veluti, *Docete omnes gentes, & ite in vniuersum mundum, & predicete Euangelium omni creature*) saltem hoc interim cogentur fateri, Petrum tam esse missum in vniuersum mundum ad docendum omnes gentes, & ad prædicandũ Euangelium omni creaturæ, quam ceteros Apostolos: cum tamè præterea solus acceperit potestatem pascendi agnos & oues Christi. Si dicet, nihil interesse inter, *docere omnes gentes, & pasceere agnos & oues Christi*: quærã ab illis, an Christu Dei sapientiam patent frustra distinxisse illas, inter quæ nihil discriminis est, & ita significanter distinxisse, vt dissimulari ea differetia nullo

1. Pet. 2.

Matth. 16.

Ioan. 21.

Matth. 10. & 18.

Ioan. 21.

Matth. 28. Marci. 16.

Ioan. 17.

modo queat? Aderant alij Apostoli, & tamen vni Petro Dominus loquitur: & ei loquitur, non tanquam Apostolo (quod erant & ceteri) sed tanquam filio Ioannis, quod ceteri non erant. Est igitur aliqua, & ea grauiissima causa, ob quam ceteris altatibus, tamen soli Petro Dominus hæc dicit. Quæcunque verò illa sit, utique restatur, in autoritate pascendi competere aliquid Petro ferorim à ceteris. Nec enim frustra quicquam agit Dominus. Quanquam quid opus est tot verbis? Ipse Dominus apud Ioannem manifestè declarat, hæc verba (Pascite agnos & oues meas) ita Petro dicta esse, ut ceteris Apostolis in eodem gradu conuenire non possint. Ait quippe Dominus: Simon Ioannis, diligis me plus his?

Plus his.

Audite, o cæci Protestantes, Euangelij verba, in quibus vos putatis vitam habere, sed ipsi vos fallitis. Nam si Euangelio crederetis, non ita confunderetis illa, quæ Dominus tam insigniter distinxit. Audite Dominum dicentem: Diligis me plus his? Cogitate seriò, quidnam sit illud, plus his. Hoc enim verbo separatur Petrus à ceteris, & in superiore quodam gradu constituitur, quo nullus aliorum adhuc ascendit. Non tantum dicit Dominus, diligis me, sed diligis me plus, quam isti? Respondet Petrus se amare Dominum: sed quòd amet plus his, hoc quidem sibi non sumit. Sed dum Dominus Petrum interrogat, an plus alijs amet, nihil aliud quam nos docet, quòd Petrus eum plus alijs amabat. Interrogabat (inquit Ambrosius) non ut diceret, sed ut doceret. In eo igitur gradu, in quo plus alijs Petrus amat, dictum est ei, Pascite oues meas. Et cum nullus alius Apostolorum in eodem gradu amaret Dominum (alioqui non plus alijs eum amasset Petrus) efficitur necessariò, ut Petrus ex hoc verbo (diligis me plus his, pascite oues meas) plus potestatis ad pascendum, quam vllus alius acceperit. Idem quippe est siue dicatur, ut iam dictum est, diligis me plus his, pascite oues meas: siue ita res efferatur, si diligis me plus his, vel cum diligas me plus his, pascite oues meas. Vnde Chrysostomus verba Domini ad hunc modum explicat: Si amas me, fratrum curam suscipias. Cum autem maior iste amor non iam propter se tantum, sed multò maximè propter gregem Domini pascendum postuletur: utique eadem excellentia & dignitas, quæ in amando requirebatur, multò magis in pascendo intelligitur deposci. Propter quod enim quidq; sit, illud magis spectandum est. Cum ergo à D. Petro duæ res hoc tempore flagitetur: vna, ut amet Dominum gregem, altera ut pascat gregem Domini: cumq; cura gregis Domini sit finis amandi illum: non potest fieri, ut plus iubeatur amare, quam pascere. Amat enim ut pascat. Sed amat plus alijs: ergo & pascere iubetur plus alijs. Quod autem à Domino iubetur facere, ut id verè faciat, potestatem ab illo accipit. Vnde Augustinus in persona Domini sic loquitur ad Petrum: Si dilectionem tuam erga me habes, ubi ostensa habes, ubi exercas: pascite agnos meos. Et post: Modò iam ut possit hoc implere, charitate impletur. Et in hoc ipsum Euangelium ita scribit: Sciebat Dominus, non solum quòd diligeret, verum etiam quòd plus illis diligeret eum Petrus.

In 24. c. Luc.

Quis verò iam non videt, parum coharere orationem Christi, si potestatem pascendi oues suas Petro commissurus, plus amoris ab illo, quam ab alijs Discipulis postulet, & non simul iubeat, ut plus illis, verum ut æqualiter cum illis pascat? Nam quorsum requiritur plus amoris ob æqualem pascendi auctoritatem? Longè aliter Christus, longèq; aliter Sancti Patres cogitarunt. Nam ut ab eo primùm incipiam, Chrysostomus hæc ipsa Domini verba tractans: Christus (inquit) Petrum auctoritate præditum esse voluit, ac reliquos non Apostolos longè præcellere. Petre enim ait, amas me plus, quam hi omnes: Ecce Christus voluit Petrum longè præcellere Apostolos reliquos. Vnde id probas? Quia Dominus ait, Petre amas me plus, quam hi? Eandem ergo interpretationem, quam ego nunc attuli, sanctissimus hic & doctissimus Pater omnino comprobauit. Ex quo rectè inferitur, Petro maiorem gubernandi gregem Domini potestatem commissam fuisse, quam vlli alij Apostolorum. Idem enim est pascere, quod regere, sicuti David se testatur electum, ut pasceret Iacob seruum Dei, & Israël hereditatem eius; id est, ut regeret Israëlitas Dei seruos: & pascit eos in simplicitate cordis sui, & in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Hæc omnia D. Ambrosius confirmat. Cum enim dixisset, Dominum interrogasse Petrum, non ut disceret, sed ut doceret, quem eleuandum in cælum amoris sui velut Vicarium relinquerat: et post: Quia solus Petrus non ad tempus, assumptum, sed iam dudum Deo cognitum testificatur assuetum, ideo omnibus antefertur: demum subiicit: Tertiò Dominus, non iam diligis me, sed amas me, interrogauit. Et iam non agnos: (ut primò) quodam lacte vescendos, nec ouiculas (ut secundo) sed oues pascere iubetur, perfectiores ut perfectior gubernaret. Audisne, Petrum à Christo, cum in cælum eleuandum esset, vicarium amoris sui relictum? Et ut Christus nos id ipsum doceret, ideo eum de amore suo Petrum interrogasse? Audisne præterea, Petrum omnibus antepositum, quia solus ex omnibus hunc amoris affectum profiteretur? Audisne tertiò, Petrum iuberi, ut non agnos tantum, aut ouiculas, verum etiam

De tempore Serm. 144. In Ioan. tractat. 124.

etiam ut oues, id est, perfectiores pasceret, hoc est (inquit Ambrosius) gubernaret? Vicarius ergo amoris Christi Petrus est. At cuius amoris? Nunquid Christus ipse iam gregem suum non amat? Imò verò quòd magis gregem amat, eò magis iam eleuandum in cælum, amoris sui Vicarium relinquit: ostendens videlicet, se vique eò gregem amare, ut non satis putarit, nos per seipsum inuisibili modo pascere, nisi etià, quia corporali eius aspectu carituri eramus, eam rem suppleret per visibile Vicarium sui amoris, hoc est, per alium, qui Pastor agnorum & ouium vice Christi & sit, & dicatur. Nam cum iste visibilis ac vicarius Pastor & ipse à Christo in causis fidei gubernetur, & reliquo gregi gubernando ab eodem Christo præponatur: sit, ut non minus consultum gregi sit, tum intus per ipsum Christum, tum foris per hunc Vicarium amoris Christi, quam si Christus ipse adhuc in terris nobiscum versaretur. Deinde Petrus antefertur omnibus. Cur? Quia se vehementius ceteris amare proficitur. Vnde autem ille tam vehemens amor in Petro? Vnde, præterquam à Christo ipso? Nisi enim Christus prius amasset Petrum plus quam alios: non poterat fieri, ut Petrus amaret Christum plusquam alij, quoniam Deus prior dilexit nos. Christus ergo prius dedit Petro maiorem erga se charitatem, ut postea securè maiorem illi potestatem in oues suas dare posset. Dices, Ioannem fuisse Discipulum, quem diligebat Iesus. Fateor: sed ut cum vnus atque idem homo esset Rex Alexander, tamen de duobus amicis suis eleganter dixit, Craterus amat Regem, Hephestion Alexander: sic mihi rectè videor dicturum, Christum amasse D. Ioannem plus alijs amore quodam personali castissimo, & integerrimo. Nà hoc videtur significari ex eo, quòd in sinu Domini recubebat, itemq; ex eo, quòd Dominus iam moriens matrem suam ei, velut virginem virgini, commendauit. Cæterum quoad amorem Domini vniuersalem erga totum gregem suum, in ea causa & Christus Petrum, & Petrus vicissim illum, ut Principem Pastorum & Episcopum animarum nostrarum, plus alijs amauit. Itaque Diuus Nazianzenus vtramque dignitatem egregiè distinguens: Vides (inquit) quemadmodum ex Christi Discipulo Petrus petra vocetur, atque Ecclesie fundamenta fidei sua credita habeat: Ioannes verò impensius ametur, & supra petrus Iesu requiescat, ac reliqui Discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant? Ecce quæ totius Ecclesie sunt, Petro: quæ autem amoris priuati, ea Ioanni potius tribuuntur. Nam & alibi idem Nazianzenus de perfoluto didrachmo agens, dicit Petrum fuisse omnium Discipulorum Christi charissimum. Charitatem igitur vniuersali Ecclesie communem, ac non Petri personæ propriam intelligit.

De Sacerdotio lib. 2.

De tempore Serm. 144. In Ioan. tractat. 124.

De Sacerdotio lib. 2.

Psal. 77.

I. lib. 10. in c. Luc. 24.

etiam

etiam ut oues, id est, perfectiores pasceret, hoc est (inquit Ambrosius) gubernaret? Vicarius ergo amoris Christi Petrus est. At cuius amoris? Nunquid Christus ipse iam gregem suum non amat? Imò verò quòd magis gregem amat, eò magis iam eleuandum in cælum, amoris sui Vicarium relinquit: ostendens videlicet, se vique eò gregem amare, ut non satis putarit, nos per seipsum inuisibili modo pascere, nisi etià, quia corporali eius aspectu carituri eramus, eam rem suppleret per visibile Vicarium sui amoris, hoc est, per alium, qui Pastor agnorum & ouium vice Christi & sit, & dicatur. Nam cum iste visibilis ac vicarius Pastor & ipse à Christo in causis fidei gubernetur, & reliquo gregi gubernando ab eodem Christo præponatur: sit, ut non minus consultum gregi sit, tum intus per ipsum Christum, tum foris per hunc Vicarium amoris Christi, quam si Christus ipse adhuc in terris nobiscum versaretur. Deinde Petrus antefertur omnibus. Cur? Quia se vehementius ceteris amare proficitur. Vnde autem ille tam vehemens amor in Petro? Vnde, præterquam à Christo ipso? Nisi enim Christus prius amasset Petrum plus quam alios: non poterat fieri, ut Petrus amaret Christum plusquam alij, quoniam Deus prior dilexit nos. Christus ergo prius dedit Petro maiorem erga se charitatem, ut postea securè maiorem illi potestatem in oues suas dare posset. Dices, Ioannem fuisse Discipulum, quem diligebat Iesus. Fateor: sed ut cum vnus atque idem homo esset Rex Alexander, tamen de duobus amicis suis eleganter dixit, Craterus amat Regem, Hephestion Alexander: sic mihi rectè videor dicturum, Christum amasse D. Ioannem plus alijs amore quodam personali castissimo, & integerrimo. Nà hoc videtur significari ex eo, quòd in sinu Domini recubebat, itemq; ex eo, quòd Dominus iam moriens matrem suam ei, velut virginem virgini, commendauit. Cæterum quoad amorem Domini vniuersalem erga totum gregem suum, in ea causa & Christus Petrum, & Petrus vicissim illum, ut Principem Pastorum & Episcopum animarum nostrarum, plus alijs amauit. Itaque Diuus Nazianzenus vtramque dignitatem egregiè distinguens: Vides (inquit) quemadmodum ex Christi Discipulo Petrus petra vocetur, atque Ecclesie fundamenta fidei sua credita habeat: Ioannes verò impensius ametur, & supra petrus Iesu requiescat, ac reliqui Discipuli posthaberi se tranquillo animo ferant? Ecce quæ totius Ecclesie sunt, Petro: quæ autem amoris priuati, ea Ioanni potius tribuuntur. Nam & alibi idem Nazianzenus de perfoluto didrachmo agens, dicit Petrum fuisse omnium Discipulorum Christi charissimum. Charitatem igitur vniuersali Ecclesie communem, ac non Petri personæ propriam intelligit.

Amoris Christi vicariu.

Petrus antefertur omnibus.

1. Ioan. 4.

Diodorus lib. 17.

Ioan. 13. & 19.

1. Pet. 5. In oratione de moderatione in disputationibus seruanda. In oratione ad Iulianum.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Petrus ter nominatim iubetur pascere oues Christi, non quòd præferatur ceteris, verum ut non dubitet, sibi iam restitutum munus Apostolicum, quod Dominum ter negando, amiserat.

RESPONSIO.

Etiam si Petrus, Dominum ter negando, amiserat Apostolatam: tamen nunc non modò idem Apostolatus ei restitutus foret, sed etiam ob hoc ipsum esset ceteris Apostolis prælatus, quòd cum plus, quam illi, amaret, etiam maiore auctoritate, quam illi, pascere iuberetur. Nam ad restituendum ei Apostolatam satis fuisset, ut non minus quam alij amaret, utque ei ob trigram negationem, ter ad summum diceretur: Pascite oues meas. At cum dictum sit etiam, Amas me plus, quam hi? per hoc verbum (plusquam hi) Petrus nunc prælatus fuisset ipsis Apostolis, etià si ante amiserat Apostolatam. Vnde B. Ambrosius ita Petrum alloquitur: Postquam stentis, erectus es, ut alios regeres, qui te ipse ante non rexeras. Et Arnobius ait: Apostolo penitenti succurritur, qui est Episcoporum Episcopus, & maior gradus redditur ploranti, quem sublatum est deneganti. Et post: ut non solum recuperasse, quod amiserat, probaretur, verum etiam & multò amplius penitendo, quam negando perdidit, acquisuisse. Atque hæc Arnobius. Cæterum hoc quod ait de gradu Petro deneganti sublato, potius de gratia ad tempus sublata, quæ ante fuerat diffusa in corde ipsius, quam de sublato Apostolatus officio accipiendum est. Nam Cyrillus Hierosolymitanus de Petro sic scribit: Petrus Princeps Apostolorum excellentissimus, non solum negationis illius accepit condonationem, verum etiam dignitatem Apostolicam non ablatam retinuit. Quinimò beatus Augustinus sic de eadem causa scribit: Sanctus David de criminibus mortiferis penitentiam egit, & tamen in honore suo persistit. Et Beatum Petrum, quando amarissimas lacrymas fudit, utique Dominum negasse penituit, & tamen Apostolus mansit. Et post: Apostolus Petrus quando

Ambros. in 22. ca. Lucæ. Arnobius in Psal. 138.

Cyrillus in cath. 2.

August. epi. 50. Petrus Apostolus mansit.

Optatus lib. 7. de schif. Bernardus in Die Petri & Pauli.

quando Salvatore negavit, & fleuit, & Apostolus mansit, nondum acceperat promissum Spiritum sanctum. Idem ipsum docet Optatus: Petrus ter solus negavit, & tamen bono unitatis de numero Apostolorum separari non meruit. Et Bernardus: Peccavit (inquit) peccatum grande Petrus Apostolus, & fortassis quo grandius nullum est, & tam velocissime, quam facillime veniam consecutus est, & sic, ut nihil de singularitate sui Primatus amitteret. Nec igitur Apostolatam amisit Petrus, & quamvis amisisset, tamen quia plus alijs amans oues Christi pascere iubere, omnibus alijs in pascendi potestate fuisset antepositus.

OBIECTIO PROTESTANTIUM.

Augustinus ait: Cum Petro dicitur, ad omnes dicitur, pascere oues meas: non igitur debet Petrus ea in re caeteris Apostolis anteponi.

RESPONSIO.

De agone Christian.

Antequam hoc diceret Augustinus, praemisit: Non sine causa inter omnes Apostolos, huius Ecclesie Catholicae personam sustinet Petrus. Huic enim Ecclesie Claves regni caelorum datae sunt, cum Petro datae sunt. Et cum ei dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas. Si Petrus inter omnes Apostolos, hoc est, si praeter omnibus Apostolis potissimum Petrus Catholicae Ecclesie personam sustinet: certe vel in eo ipso praefertur omnibus. Non enim parvus est hic honor, ut Catholicae Ecclesie personam quis sustineat, nec sine causa id cuiquam evenire potest. Causam vero alibi Augustinus exprimit, dicens, eum gessisse personam Ecclesie propter Apostolatus sui Primatum. Et alibi ex Cypriani sententia dicit: In Petro Primatum Apostolorum excellenti gratia praeminere. Et iterum: Petrus Ecclesie figuram portat, Apostolatus Principatum tenet. Si ergo Petrus propter Primatum Apostolatus, personam Ecclesie Catholicae gessit: verum fuit Princeps Apostolorum, & ita caeteris omnibus eum fuisse antepositum, Augustinus credidit. Cum igitur Augustinus ait, quod Petro dicitur, ad omnes dicitur, Pasce oues meas: hoc absque omni controverfia sic intellexit, Petrum utpote Principem, omnes Apostolos, & omnes, qui inquam futuri erant, Pastores in seipso comprehendisse, & ideo per eum omnibus, sed non omnibus in eodem gradu, sed cuique in suo gradu dictum esse, Pasce oues meas. Alioqui per hoc mandatum quilibet praesbyter, cui Portio minima commissa est, tantam omnes oues pascendi auctoritatem haberet, quantam ipse Petrus habuit, quod Augustinus nunquam sensit. Nam inter Aerijs haereses hoc enumerat, quod Aerijs diceret, presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni. Praeterea nec Episcopum vllum putavit Petro aequalem extitisse. Dicit enim: Quis nescit, illum Apostolatus Principatum (de Petro loquitur) cuiuslibet Episcopatus praefereendum? Imo Augustinus nec Episcopum, nec etiam Archiepiscopum aliquem tamen praeditum esse auctoritate credidit, quantam successor Petri haberet. Conferens enim Cathedralam, hoc est, successorem Petri cum Cathedrala Cypriani, quem totius Africae Primatem fuisse constat, dicit: Et si distet Cathedralarum gratia, una est tamen martyrum gloria. Distat ergo Cathedralarum gratia. Quae cum ita sint, quod Petro dicitur, Pasce oues meas, ad omnes quidem dicitur, quia omnes in Petro continentur, sed pro eo gradu & auctoritate ad singulos dicitur, quam sub Petro amoris Christi Vicario, variam & distinctam singuli obtinent. In uno enim Petro (auctore eodem Augustino) figurabatur unitas omnium Pastorum.

In Ioan. tractat. 124. De baptif. contra Donatistas lib. 2. cap. 1.

Haeresi. 55.

De Baptif. mo contra Donatistas lib. 2. cap. 1.

Ibidem.

De Sanctis serm. 24.

OBIECTIO PROTESTANTIUM.

Cum omnes Apostoli in unum mundum aequae ac Petrus missi fuerint, ac omnes gentes docuerint: quid amplius potuit Petro committi?

RESPONSIO.

De Aug.

Utique hoc ipsum, ut Petrus non modo caeteris omnibus Christianis, verum ipsis etiam Apostolis praefertur. Nam et si Apostoli, cum essent pleni Spiritu sancto, non indigebant alio moderatore: tamen quia eorum Successores tales futuri erant, ut absque vnius praecipui Pastoris Praefectura in se ipsas infinitas abiturum essent, id primo institutum est in Apostolis, quod posteris ipsorum

ipsorum non vtile tantum, sed etiam prorsus necessarium futurum erat. Vnde Leo sapienter scripsit: Inter beatissimos Apostolos in similitudine honoris fuit quadam discretio potestatis: & cum omnium par esset electio, vni tamen datum est, ut caeteris praemineret. De qua forma Episcoporum quoque est orta distinctio. Haec ille. Atque hinc sane & a D. Mattheo, cum Apostolos enumeraret, primus collocatur Simon, qui dicitur Petrus, & ab omnibus tam Graecis, quam Latinis patribus, Apostolorum Coryphaeus, os, vertex, caput, Princeps, & Dux appellatur. Ac nimirum quicquid caeteris Apostolis a Domino collatum est in commune, id prius Petro soli collatum est, ut in vno totius rei origo, & ius ordinarium constitueretur, ac tunc demum etiam alijs exercitium aequale in caeteras oues tribueretur. Hinc Petro soli Claves regni caelorum ab initio promittuntur: & quodcumque ligaret aut solueret in terris, ligandum solvendumque promittitur in caelis. Postea vero etiam alijs idem fere concessum esse fateor. Sed hoc nihil erat aliud, quam Petrum omnibus praeferre in eo, quod Christus illum constituerat ordinarium istarum rerum possessorem, ad cuius formam & exemplar alij postea idem ministerium ab eodem Christo acciperent. Vnde Optatus ait: Petrus praefertur Apostolis omnibus meruit, & Claves regni caelorum communicandas caeteris solus accepit. Claves autem caeteris Apostolis intelligo non per solum Petrum, sed multo magis per Dominum communicandas. Dominus enim ipse quas Claves primum soli Petro dedit, ut origo totius Ecclesiae iurisdictionis ab vno duceretur, easdem ipse Apostolis alijs dedit, sed iam non nisi participes eos fecit eius potestatis, quam totam prius Petro dedisset. Nam quemadmodum olim Deus tulit de spiritu Moyses, tradiditque eum septuaginta viris de Senibus Israel, ne in sustentando populi onere solus Moyses grauaretur: ita etiam nunc tulit de potestate Petri, tradiditque eam duodecim viris, quos elegit, ut vna cum Petro sustentarent onus populi, ne Petrus solus grauaretur. Hanc originem potestatis Apostolicae in Petro primum constitutam, ac deinde eiusdem potestatis exercitium ad alios extensum etiam Divus Cyprianus multum ac saepe vrget, de cuius sententia & antea dictum est, & posthaec dicendum erit.

Ad Anastasium Thesalonicensem.

Matth. 10. Dionysius de Divinis nomin. ca. 3. Cyrillus in Ioan. lib. 12. cap. 64. Chryostomus in Ioan. homil. 87. Matth. 16. Ioan. 20.

De schismate Donati lib. 7.

Num. 11. Vide Aug. 5. de trinitate. 14.

De unitate Ecclesie.

Episcopalis Apostolorum potestas.

In Psal. 138. Ioan. 10.

Ioan. 21.

Ephes. 4.

Eusebius in Chronicis in lib. 2. de schismate. In annu. assumpt. serm. 2.

Apostoli ergo non inter se pares (quia prior omnibus Petrus) tamen praecipuo quodam & extraordinario iure parem in caeteras oues exercent potestatem, quam impari modo, sed tamen ad eundem effectum omnes a Domino acceperunt. Verum defunctis Apostolis, sola Episcopalis & Pastoralis potestas, quae ordinario iure Apostolis collata erat, remansit in Ecclesia Christi, in qua potestate Petri Primatus eximie cernitur. Nam ista ratione non modo maior potestas fuit Petri, quam aliorum Apostolorum, verum etiam eiusdem potestatis exercitium longe sublimius in ipso Petro resedit. Nam alij Apostoli (quatenus Pastores ordinarii & Episcopi erant, eandemque potestatem ad successores suos transmittere debebant) non nisi limitatam in has aut illas oues acceperunt iurisdictionem. Nam siue illa ordinaria potestas dicatur Pastoralis, seu Episcopalis, seu Archiepiscopalis: tamen ad omnes oues Christi sese non extendit. Nec enim Diuus Iacobus ex eo quod fuit Hierosolymorum Episcopus, vllam in Ephesios, aut Corinthios potestatem habuit. Verum Petrus etiam ut Episcopus & ordinarius Pastor, accepit potestatem non modo in has aut illas oues, quas ut proprias proprie pasceret, verum etiam in omnes oues totius mundi, adeo ut ipsi Pastores, cum opus esset, ab eodem corrigi, & ab officio remoueri possent. Et hoc est proprie, plus alijs pascere, quod Petro commissum fuisse, iam docuimus. Vnde cum Arnobius Petrum dixisset esse Episcoporum Episcopum: Quod ut doceam (inquit) illud ostendo, quod nullus Apostolorum nomine Pastoris accepit. Solus enim Dominus Iesus Christus dicebat: Ego sum Pastor bonus. Et iterum: Me (inquit) sequuntur oues meae. Hoc ergo nomen sanctum, & ipsius nominis potestatem post resurrectionem suam Petro penitenti concessit, & ter negatus, negatori suo hanc, quam solus habuit, tribuit potestatem. Hoc, inquam, totum de Pastoralis seu Episcopalis potestate, quae perpetuo in Ecclesia manet, intelligendum est. Quam diu enim oues Christi sunt in hoc mundo, tam diu etiam suos Pastores habent ad edificationem corporis Christi, ut Diuus Paulus in spiritu praedixit. Inter Pastores autem manifeste audimus, vni dictum esse, amas me plus, quam hi? Pasce oues meas. Quod perinde est, ac si dicat: In illo gradu pasce, in quo plus alijs amas. Hinc Eusebius ad Episcopalem Petri potestatem intuens, ait Petrum fuisse Christianorum Pontificem primum. Quam diu ergo manent Christiani, semper etiam erit aliquis primus Christianorum Pontifex. Hinc Optatus testatur, in vna Episcopali Cathedrala Petri, unitatem ab omnibus seruari debuisse, ne caeteri Apostoli singulas (sibi quisque) defenderent, ut iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedralam alteram collocaret. Petrum (inquit Leo ter Magnus) omnium Episcoporum nouerunt esse

De Ascens. Dom. ser. 1.

In 1. Regum lib. 4.

Lib. 4. Epist. 38.

Lib. 2. de cōsider. ad Eugenium.

Primates. Et iterum: Petro supra ceteros post regni Claves, ouibus Domini cura mandatur. Nec aliud sensit D. Gregorius; qui tametsi aliās fateatur, singulos Apostolos ex Apostolatus ratione in vniuersum mundum plenissimam auctoritatem consecutos, ac nominatim Paulum dicat effectum esse Caput nationum, & obtinuisse totius Ecclesie principatum; tamen Episcopalem tam Pauli, quam ceterorum potestatem perpendens, longè infra Petrum eos collocat, dicens: Certè Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & vniuersalis Ecclesie est. Paulus, Andreas, Ioannes, quid aliud quam singularum sunt plebium Capita? Ecce quando agitur de Apostolorum Episcopali potestate (quæ potestas clarissimè in eorum successoribus ab ipso Apostolatu discernitur) tunc Petrus est primum membrum vniuersalis Ecclesie: ceteri Apostoli non item, sed tantum eius Ecclesie, quam administrant, primum membrum sunt. Denique D. Bernardus ait ad Eugenium: Pastorum tu vnus omnium Pastor. Vnde id probem, quæris? Ex verbo Domini. Cui enim nõ dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indistinctè tota commissa sunt oues? Si me amas Petre, pascue oues meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regionis, aut certè regni? Oues meas, inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes: nihil excipitur, vbi distinguitur nihil. Ex verbo igitur Dei probatur, omnes oues vni Petro & Successoribus eius absolute commissas esse.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Hæc verba, quæ Christus Petro dixit, Pascue oues meas, de solis Iudæis, & non etiã de gentibus intelliguntur, tanquam dictum Petro fuerit, Pascue Iudæos, qui credituri sunt in me.

RESPONSIO.

Ergone oues Christi non sunt, qui ex gentibus in Deum per Christi gratiam credunt? Aut si & illi oues Christi sunt, quomodo nõ iure pascuntur ab illo, cui Christus oues suas nominatim nulla distinctione adhibita, commendat? Deinde si Iudæi tantum per agnos & oues Christi intelligerentur: tamen cum Apostoli omnes, atque adeo Paulus ipse Iudæus fuerit, certè vel hoc modo Petrus potestatem acciperet pascendi ipsos Apostolos. Et quoniam Apostoli omnes Petro subsunt, etiam ij quibus Apostoli præsent, multo magis Petro suberunt. Sed quàm noua & inaudita est hæc interpretatio, vt oues Christi dicatur soli Iudæi esse, cum Christus nominatim antè dixerit: Alias oues habeo, que non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere? Hoc autem de ouibus inter gentes congregandis nemo dictum esse ignorat. Cum igitur illas oues Christus pro suis habuerit, antequam Petro diceret, Pascue oues meas: in illo verbo nec illas quidem oues exclusit, quæ longè maxima ouilis Domini portio existit. Itaq; Chrysostomus ait: Magna Christus Petro communicat, orbis terrarum curam demandat, maritimi prædicat, & maiorem erga eum dilectionem testatus est. Ecce orbis terrarum cura Petro demandatur in his verbis, Pascue oues meas. Non igitur de Iudæis tantum pascendis intelligenda sunt. Arator etiam omnes oues Petro commissas his carminibus declarat.

Primus Apostolico, parua de puppe vocatus, Agmine Petrus erat. Et post. Cui tradidit Agnus Quas passus saluauit oues, totumque per orbem. Hoc auget Pastore gregem, quo munere summus Surgit. & quæ sequuntur. Si Christus Petro tradidit oues, quas saluauit, gregemque Domini per totum orbem Petro Pastore auget: non potest dici, quod solos Iudæos Petro commiserit: nisi fortè illi etiam soli à Christo saluati esse existimandi sunt. Totius orbis ouium Præfecturam (inquit Theophylactus) Petro committit. Non autem alij, sed huic tradit. Primum quidem, quia omnes præcallebat, & totius carnis os erat. Deinde, ostendens ipsi fiduciam esse sumendam velut negatione deleta. Eò libentius hunc Theophylacti locum adduxi, quod & is mentem Chrysostomi fidelissimè referre soleat, & præterea testetur, duas causas extitisse, cur Petro Dominus oues suas commendaret. Vna verò, & illa prima fuit, quoniã Petrus omnes præcallebat. Altera verò, sed illa nõ nisi posterior fuit, quia ter Dominum negauerat. Hæc enim secunda causa potius numeri, quàm rei ipsius rationem reddit. Nam oues Petro commendantur simpliciter, quia Petrus omnes præcallebat. Ter verò commendantur, quia ter negauerat. Male igitur sentiunt, qui totã rem in priorem negationem reijciunt, cum non nisi minima rei pars eò pertineat. Facillimum mihi esset

Joan. 10.

In Ioan. homil. 87.

In cap. 21. Ioan.

esset hoc in loco illa omnia repetere, quibus antea probaui, Petrum Episcopis omnibus, nondum ouibus, hac Domini voce (amas me plus his, pascue oues meas) prælatum fuisse. Verum eadem vbi que inculcare superuacaneum fuerit. Id tantum diligenter animaduerti velim, quo pacto fieri potuit, vt, cum singuli Apostoli in totum orbem missi fuerint, atque ideo in omnes Domini oues potestatem plenam acceperint, interim solus Princeps Apostolorum intra Iudææ limites concluderetur? quasi ob hoc Princeps fuerit, vt minus auctoritatis, quàm vllus alius Apostolorum, haberet. Omitto iam, quod Petrus omnium primus ijs gentibus, quæ circumcisi non erant, prædicauit, quod Cornelium baptizari iussit, quod Antiochiæ sedit, quod Romæ Cathedram posuit: de his quippe omnibus erit postea dicendum. Certè si Petrus cognouisset, se à Christo non nisi Iudæorum Episcopum fuisse constitutum, nunquam post acceptum Spiritum sanctum, tam ipse, quàm Iacobus & Ioannes (vt Clementem in sexto Hypotyposeop libro narraffe, Eusebius refert) vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designassent. Hierosolymorum enim Episcopus adeo & in Metropoli Iudæorum sedit, & Iudæorum Episcopus est habitus: vt quindecim primi eius ciuitatis Episcopi de circuncisione omnes fuerint, primusque ex gentibus fuerit Marcus, qui fuit à Diuo Iacobus non nisi decimus sextus. Nunquid ergo Petrus, quem aut solum, aut præcipuum à Domino Episcopatum acceperat, eum tam citò alteri moderandum tradidisset? Imò verò ex ea re intelligitur, Petrum potius alibi præficiendum fuisse. Vnde sedem Antiochiæ semel posuit, quæ Caput erat Orientis: postea verò etiam Romæ eandem fixit, quæ orbis terrarum Caput erat. qua de re postea.

Nunc illud vnum consideremus, quod Augustinus & sæpe, & multis verbis repetit: In ipso Petro (inquit) Dominus vnitatem commendauit. Multi erant Apostoli, & vni dicitur, Pascue oues meas. Absit, vt desint modò boni Pastores. Sed omnes boni Pastores in vno (Christo) sunt, vnum sunt. Christus ipse pascit, cum ipsi pascunt. Nam & ipsum Petrum, cui commendauit oues suas quasi alter alteri, vnum secum facere volebat, vt sic ei oues commendaret, vt esset Christus Caput, Petrus figuram corporis portaret, id est, Ecclesie, & tanquam sponsus & sponsa essent duo in carne sua. Proinde vt oues commendaret, quid illi prius dicit, ne illi tanquam alteri commendaret? Petre, amas me? Et respondit, amo. Quibus verbis Augustinus docet, Petrum Domino per amorem vnitum, figuram gestare totius Ecclesie: profecto quia, dum totam Ecclesiam iubetur pascere, totam non immeritò repræsentat. Verum si vnam duntaxat partem pascere iuberetur (vt hæretici volunt) diuideretur vnitatis, & iam ab ipso initio præberetur occasio schismatis, quod à Domino longissimè abest. Nisi cognoueris temetipsam (inquit ad Ecclesiam in persona Domini Augustinus) exitu: non ego te eijcio, sed exi, vt dicatur de te: Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis. Exi in vestigijs gregum: nõ in vestigijs meis, sed in vestigijs gregum: nec vnius gregum, sed gregum diversorum & errantium: & pascue hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur, pascue oues meas) sed pascue hædos tuos, in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, vbi est vnus grex, & vnus Pastor. Petri gregem Augustinus nõ dubitat & vnum, & per totam Ecclesiam diffusum fuisse. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat esse schismaticos hædos, non Catholicas oues. Et tamè noui isti Euangelici gregè Domini ab ipso initio ita diuisum fuisse volunt, vt ne Petro quidem, in quo figurabatur vnitatis omnium Pastorum, integer ac totus commendaretur. Hactenus ea omnia protuli & cõfutaui, quæ ab hæreticis vsquam adducta reperi, vt illa Domini verba (Petre amas me plus quàm hi, pascue oues meas) aliorum traherent, quàm ad Primatum vnius Petri, quem sanè illa manifestissimè confirmant. Nunc verò illud ipsum à viris prudentibus ponderari velim, quod Protestantes hac in re ne secum quidem ipsi consentiunt. Modò enim sic aiunt, Petro commendari oues Christi, vt ea, quæ propria sunt soli Petro, animaduerti velint, vt pote trinam negationem Domini, & quod Apostolus erat circuncisionis, non etiam gentium: modò autem ea in Petro spectant, quæ illi cum cæteris omnibus Apostolis communia fuisse volunt, qualia sunt, vt cum Petro dicitur, ad omnes dicatur: Pascue oues meas, atque vt omnes ex æquo ad vniuersum mundum missi fuerint. Illud igitur in primis quarendum ab ipsis esset, cui potissimum sententiæ adherere statuisset. Verum illi, quæ proprium aliquid in Petro, an illi, quæ omnia omnino communia in illo spectari volunt? Si ad communia prouocant, admoceo illos, vt meminerint, hæc verba, Amas me plus, quàm hi, non permittere, vt ea iam in Petro spectentur, quæ illi cum alijs Apostolis communia sunt. Quocum enim agitur, vt cum amante plus alijs, cum eo non communi, sed propria quadam ratione agi, certissimè scimus. Si ergo ab altera parte proprium aliquid in Petro

Acto. 16. & 15.

Euseb. Ecclesie histor. lib. 2. cap. 1. Euseb. lib. 4. cap. 5. & 6.

In homil. de Pastoribus.

In Epist. 48. Cant. 1. 1. Ioan. 2.

Ioan. 21.

August. de sanctis serm. 24.

Ioan. 21.

spectabunt, quicquid illud sit, cum in pascendo, hoc est, in regendo agnos & oues Domini consistat: utiq; inde constabit, fuisse in Petro potestatem aliquam propriam, qua plus alijs gregem Domini pasceret. Atque hoc nihil est aliud, quam Petrum Pastorem omnium fuisse Primate. Fuit ergo Primatus aliquis ab ipso Christo in Ecclesia sua institutus, quem ut Petrus primum gessit, ita Petri Successores eum deinceps iure diuino gerere debuerunt.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

De unitate
Ecclesie.

Cyprianus affirmat, hoc esse ceteros Apostolos, quod fuit & Petrus, pari consortio præditos & honoris, & potestatis: is igitur non intellexit, Petrum iure Diuino talem Primatum gessisse.

RESPONSIO.

Hoc fuerunt ceteri Apostoli in exercitio autoritatis Apostolicæ erga ceteras oues, quod fuit & Petrus, pari que consortio & honoris, & potestatis præditi sunt erga quoscunque alios Fideles in vniuerso mundo. Sed Cyprianus manifestissime declarat, se non intellexisse, quod in origine potestatis æquales Petro fuerint Apostoli. Subinfert enim eodem ipso in loco: *Sed exordium ab unitate proficiscitur, ut Ecclesia una monstraretur.* Unitatem verò, vnde exordium fit profectum, non aliam, quam ipsum Petrum intelligit, cui eodem etiam in loco ait Dominum post resurrectionem suam dixisse, *Pasce oues meas.* Et alibi: *Petrum* (inquit) *primum Dominus elegit, & super eum edificauit Ecclesiam suam.* Item que: *Ecclesia una est, & super unum, qui & Claves eius accepit, Domini voce fundata est.* Necessesse autem est, ut exordium & fundamentum, & is, qui primus est electus, ceteris, qui postea idem ius accipiunt, saltem ratione Primatus & originis suæ anteponatur. Deinde quàm perspicuè docet Cyprianus *Cathedram Petri esse Ecclesiam principalem, vnde unitas Sacerdotalis exorta est?* Ut prorsus abutatur bonis literis, qui hoc affingere Cypriano conatur, quod ille nunquam cogitauit. Cyprianus autem docuit id, quod & nos credimus, Apostolos non inter se (nam sic primus electus, & omnium princeps est Petrus) verum quoad alias oues Domini regendas fuisse pares: itemque non exordium, sed exercitium Apostolicæ potestatis æquale sortitos esse: Denique in Apostolatu, ac non in Cathedralis Episcopalibus, idem Iurisdictionis exercitium omnes Apostolos esse consecutos. Nam hæc omnia suis quæque locis abundè probata sunt.

OBIECTIO ALIA EX EODEM CYPRIANO.

Ad Quinti.

Cyprianus dicit, neque quisquam nostrum Episcoporum Episcopum se constituit.

RESPONSIO.

Lib. 7. indi. 2.
epist. 64.De baptis-
e contra Do-
natistas li. 2.
cap. 7.In annuere-
assumpt.
serm. 2.
Lib. 3. ep. 13.

Hoc dixit ex humilitate, cum alioqui re ipsa Episcoporum Synodo etiam ipse non semel præflet, in eo que Episcopum Episcoporum se quodammodo gereret. Nam etiam Gregorius Magnus, qui omnes Episcopos suæ Sedi Apostolicæ subiectos esse affirmavit, tamen *ubi nulla in Episcopis culpa subesset, omnes ratione humilitatis æquales esse dixit.* Humilitatem igitur, quæ in Gregorio Magno fuit, in Cypriano etiam fuisse fatemur. Vnde & Augustinus ait: *Cyprianus Catholicus Episcopus, quanto magis magnus erat, tanto se in omnibus humiliavit, ut coram Deo inueniret gratiam.* Deinde ait, *neminem ipsorum se constituisse Episcoporum Episcopum:* non autem negat, aliquem à Deo totius Ecclesie, atque ideo Episcoporum etiam constitutum esse Episcopum. Vnde Arnobius, *Petro* (inquit) *pæniteni succurritur, qui est Episcoporum Episcopus.* Et Leo: *Petrum omnium Episcoporum nouerunt esse Primate.* Postremò, cum ad Stephanum Pontificem Romanum Cyprianus scripsit, *ut absente per literas ipsius Martiano Arelateni Episcopo, alium in eius locum substitui curaret:* nonne tunc egit, ut Episcopus Romanus Episcoporum Episcopum se ostenderet? Nisi fortè per literas ad Prouinciam & plebem Arelatensem scriptas Episcopum de Sede sua deijcere, & alium substitui iubere, hoc non sit Episcoporum Episcopum agere. Extra propositum igitur Cypriani verba detorquent, qui putant, eum negasse Primatum vnus Pontificis in Ecclesia Christi.

OBIECTIO

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Super Petrum (inquit Hieronymus) fundata est Ecclesia, licet id ipsum alio loco super omnes Apostolos fiat, & cuncti Claves regni cælorum accipiant, & ex æquo super eos Ecclesie fortitudo solidetur.

Lib. 1. aduersus
Iouinia.

RESPONSIO.

Hæc quidem omnia Hieronymus, sed non hæc sola scribit: mox enim, etiam nondum expleta præcedentium verborum periodo, sequitur apud Hieronymum: *Tamè propterea inier Duodecim vnus eligitur, ut Capite constituto schismatis tollatur occasio.* Si prima igitur cum postremis coniungas, necessariò dicendum est, ex Hieronymi sententia, fuisse Apostolos æquales, præterquam in eo, quod vnus inter eos electus est, *qui Caput cæterorum constitueretur.* Quod perinde est ac si dicat, quoad plebem regendam pari eos potestate præditos fuisse: verum inter se non fuisse pares. Quomodo enim vlla membra capiti paria esse possunt? Dices, pares eos fuisse iure diuino, cæterum humano consilio vnum cæteris præpositum fuisse. Imò verò Hieronymus ibidem subiungit, *Petrum fuisse illum, qui ab ipso Christo electus est in Caput.* *Cur* Lib. 1. aduersus
Iouinia
non Ioannes electus est virgo? Stata delatum est (inquit) *quia Petrus senior erat, ne magister bonus, qui occasionem iurgij debuerat auferre Discipulus, in adolescentem, quem dilexerat* (id est, in Ioannem) *causam præbere videretur inuidia.* Ergo magister bonus, qui est Christus, prætulit Petrum Ioanni, & inter Duodecim vnum Petrum elegit, *ut Capite constituto, schismatis tolleretur occasio.* Accedit eodem, quod Hieronymus in sequente etiam Libro aduersus Iouinianum scribit in hæc verba: *Et in veteri & in nouo Testamento alium Ordinem Pontifex tenet, alium Sacerdotes, alium Leuite, alium Ianitores, alium aditui.* Est ergo Pontifex tam in nouo, quàm in veteri Testamento, & vt ibi vnus, sic etiam hic vnus, per cuius Primatum cæteri Sacerdotes, hoc est, Episcopi & presbyteri in pace ac unitate conseruentur.

Hactenus declaratum est, ex iure diuino Petrum cæteris Apostolis maiorem esse tribus ferè modis: vel quod primus tam Apostolatus officium, quàm claves regni cælorum accepit, quæ res cæteris Apostolis postea sunt donata: vel quod accepit plus, quàm illis donatum est, (quia nunquam illis donatum est, ut plus alijs amarent, aut pascerent, neque vt quilibet eorum aut Petrus vocaretur, aut primus Apostolorum esset, aut petra fieret, super quam edificaretur militans Ecclesia) vel quod illa eximia Petri potestas fuit ordinaria, Sedesque perpetua, & successio nunquam deficiens, quod Christus respexit, quando aiebat, *se pro fide illius rogasse, ut ea non deficeret:* cum tamen res ipsa clamet, cæterorum Apostolorum Cathedras defecisse. Hæc autem in ipsius Petri dignitate personali, & non tantum in fide, & confessione sua singulare quiddam designasse, multis rationibus probaui. Primum, quia soli Petro facta est promissio, quod vocaretur *Cephas*, id est rupes, aut saxum ingens. Cognomina verò personis, & non solis ipsarum actionibus imponuntur. Deinde quod *cognominatus est Petrus*, antequam confiteretur: quod *primus* in Apostolum est electus: quod cæteri Apostoli dicebantur *cum illo esse*, velut is eorum Dux, & tanquam primogenitus fuerit: quod *pro illo tantum, & pro se Christus didrachmum dederit:* quod confessus est vt petra, & *vt caput, atque os cæterorum:* quod *super illum* eiusmodi promissionibus Christi, & alijs donis (inter quæ fides sua primas tenebat) *Ecclesia promittitur edificanda.* Nam ædificatio, quæ futura esse dicitur, nec ad Christum solum, super quem Ecclesia semper fuit ædificata, nec ad fidem solum, quæ semper etiam in Patriarchis & Prophetis fuit, referri potest, sed potius referenda est ad Pastorem Ecclesie Christianæ iam deinceps constituendum, qui gratia tanta per Christum donetur, vt ad Ecclesie vtilitatem in æternum veram fidem confiteri, & ita molem Ecclesie militantis visibili modo sustentare queat. Deinde soli Petro promittuntur Claves, nec alijs dantur, nisi postquam illius potestas constitui cæpta est, vt in illo potestas ordinaria, velut in vno & primo, constituta intelligatur. Pro illius fide rogatur, ne deficiat, sicuti etiam Petrus proprium est non deficere aliquando. Is iubetur confirmare fratres, quod & ipsum firmissima petra officium est. Is plus alijs amans, propterea etiam maiore, quàm alij, auctoritate pasceri iubetur. Atque hæc ex manifestissimis promissionibus & institutis Christi declaratum est, Petrum fuisse, & Apostolorum Principem, & totius militantis Ecclesie pri-

BB ij mum

mum Pastorem. Sed quoniam ea, quæ maximi ponderis & momenti in Christiana religione sunt, non solum verbis, verum etiam factis quibusdam significantissimis commendari nobis à Christo solent: videamus iam deinceps, quid fecerit Christus, aut quomodo ita se gesserit erga Petrum, vt eum appareat longè cæteris Apostolis antepositum fuisse. *Quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.*

Rom. 14.

Luc. 9.

Luc. 9.

De verbis Domini homil. 44.

Gen. 7.

1. Pet. 3. In Matth. cap. 13.

Beda in 5. ca. Lucæ. Math. 14.

Lib. 4. in 5. cap. Lucæ.

In Petro est Ecclesie firmamentum.

Ibidem.

In 5. cap. Lucæ.

Luc. 5.

Professus fuerat Petrus artem piscandi, priusquam illum Dominus in Discipulum elegisset. Vnde vt Magi per stellam, sic ille per piscationem mirabilem, ad Domini fidem adducitur. Christus ergo ad Petrum pisces antè capientem, dixit: *Ex hoc iam eris homines capiens.* Vnde nobis occasionem iustissimam præbuit, vt quicquid à Petro fieret circa piscium capturam, id auderemus ad conuersionem Fidelium accommodare. Nam Christus apertè declarauit per hæc visibilia & externa signa, quòd interim vnum Petrum supra omnes alios Apostolos Ecclesie toti præficeret. *Iesus igitur cum vidisset duas naues stantes secus stagnum Genesareth, ascendens in vnam nauim, que erat Simonis, rogauit eum à terra reducere pussillum, & sedens docebat de nauicula turbas.* Cur dicuntur duæ naues secus stagnum affuisse, nisi vt inde clarius appareret, Dominum ascendisse in nauim Simonis, nõ velut in solam, quæ casu tunc affuisset, sed velut in eam, quæ mysterij causa præ altera naui studiosè electa esset: idq; etiam illa filiorum Zebedæi, ac propterea fidelium quoque Discipulorum nauis esset. In nauim ergo, & vnã nauim, & illam Simonis Dominus ascendit: *ib: sedet inde turbas docet.* Nunquid hæc omnia nihil significarunt? Iongè aliter Sancti Patres de Christi rebus gestis nos docuerunt. Dominus noster Iesus Christus (inquit Augustinus) ea, que faciebat corporaliter, etiam spiritualiter volebat intelligi. Et post: *vt exceptio eo, quod mira & magna & diuina erant, aliquid inde etiam disceremus.* Ac multa sanè in eam sententiam ibidem adducit. Nauis ergo Simonis, in qua Christus sedet, & vnde docet turbas, nihil aptius quàm Christi Ecclesiam Petri curæ commissam, significare intelligitur. Iam inde enim abarca Noè edocti sumus, nauim Ecclesie typum ac figuram esse. Nauis (ait Hilarius) Ecclesie typum præfert, in qua verbum vite positum & prædicatum. hi qui extra sunt, & arena modo, steriles atque inutiles, adiacent, intelligere non possunt. Nauis verò Simonis, in qua Christus sedet, atque inde turbas docet, id manifestissimè innuit, Christum in illo cœtu fidelium, qui communionem ac fidem Petri seruat, quique sequitur Petri monita, sedere & commorari, atque ex Petri Ecclesia velut ex Cathedra pastoralis, salutarem Euangelij doctrinam populis prædicare, qui (inquit Beda) *de auctoritate Ecclesie docet vsque hodie gentes.*

Fit autem mentio apud Matthæum alterius etiam nauis, quæ in medio mari iactabatur fluctibus, in qua etiam Petrus vnã cum reliquis Discipulis nauigabat. Vtramque igitur Diuus Ambrosius inter se comparans: *Non turbetur (inquit) ista nauis, quæ Petrum habet, turbatur illa, quæ Iudam habet. In vtraque Petrus. Sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Cautam igitur perisidum caueamus: prodiores, ne per vnum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur hæc nauis, in qua prudentia nauigat, abest perfidia, fides aspirat. Quemadmodum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo Ecclesia firmamentum est? Quam perspicuè docet Ambrosius hoc in loco, & nauim Petri significare Ecclesiam, & Petrum huic nauis præesse, & in ipso esse firmamentum Ecclesie?*

Vt autem cessauit Christus è nauicula Petri turbas docere, dixit ad Simonem: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Quid hæc significent, dicat idem Ambrosius: *Etsi alijs (inquit) imperatur vt laxent retia sua, soli tamen Petro dicitur: Duc in altum, hoc est, in profundum disputationum.* Et post: *Apostolorum, quæ laxari iubentur retia, sunt verborum collectiones. & quasi quidam orationis sinus, & disputationum recessus, qui eos, quos ceperint, non amittant.* Hæc ille. Si ergo retia quidem sua omnes Apostoli iubentur laxare, soli autem Petro dicitur, *Duc in altum:* nõnne ex ea re manifestè cernitur, quòd tamen omnes Apostoli verbum Dei prædicando animas Christo conciliant, eius tamen chori dux & Antecessor solus Petrus est? Illi retia sua laxant æquè, ac iste. Sed *iste ducit in profundum,* id quod illi facere non iubentur.

Eleganter sanè Beda putat, *ducere in altum, & retia laxare in capturam, ad remotiores gentes, quibus Euangelium annunciandum est pertinere.* Qui ergo Apostoli etiam ad gentes conuertendas retia laxabant, Petro Duce id ipsum egerunt. Quinimò Apostolis iam olim defunctis, tamen Petri Ecclesia in altum ducere nunquam cessauit, quin sub Eleutherio Pontifice Britanos, sub Celestino Scotos, sub Gregorio Magno Anglos, postea Germanos, Bohemos, Hungaros, Polonos, Pruthenos, Lituanos, ac demum incognitas prius mundo Indorum gentes ad Christum adduceret. Simon autem Petrus Christo respondens, dixit: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus, in verbo autem tuo laxabo retia: & cum hoc fecissent,*

concluserunt

concluserunt piscium multitudinem copiosam. Facilis est interpretatio huius loci, quo docemur, absque Christi gratia præueniente & cooperante frustra nos in hominibus ad fidem conuertendis laborare. Illo autè præeunte, mox multitudinem copiosam ad Euangelium confluere. *Rumpebatur autem rete eorum, & annuerunt socijs, qui erant in alia naui, vt veniret, & adiuuarent eos: & venerunt, & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur. Rete (inquit Augustinus) propter significanda schismata rumpebatur: Oportet enim & hæreses esse (ait ex Paulo Ambrosius) vt probentur boni.* Quæcumque autem hæreses aut schismata oriuntur, vtique rete Petri est quod rumpitur, quia semel omnes pisces, hoc est, omnes Christiani erant intra illius rete conclusi, quod & hæc ista res gesta significat, & illa parabola Domini, in qua dixit: *Simile est regnum cælorum (sægenæ missa in mare, & ex omni genere piscium congregati).* Omne igitur piscium genus intra vnum rete, quod est Simonis Petri, concluditur. Vnde cum aliqui recedunt, rete Simonis rumpitur. Quod quando euenit, Petrus, & qui cum eo sunt, annuit socijs, id est, cœpiscopis & fratribus suis, vt veniant (ad Synodum œcumenicam) & adiuuent eos: vt vniuerso mundo testatum sit, non solam Petri Ecclesiam hoc docere & credere, quod Hæretici oppugnãt: sed omnes præterea fideles Ecclesias, quæ nondum ruperunt rete, nec vnitatem deseruerunt, idem omnino sentire. Atque hoc quidem fit ob eos, qui rumpunt rete. Ob illos verò, qui manent in reti, ad litus, hoc est, ad cælum trahendos, alij etiam vocantur in auxilium, quia solus Petrus non satis habet in se virium ad totam militantem Ecclesiam absque sociorum ope gubernandam. Vocantur ergo in partem sollicitudinis etiam alij ex alia naui, quam D. Ambrosius putat

In Ioan. 12. cap. 12.

1. Cor. 11.

Math. 13.

Lib. 4. in La. cam.

Math. 15.

Aug. in Ioan. tract. 122. Luc. 5.

Ibidem.

Ibidem.

primò significare Iudæam, ex qua Ioannes & Iacobus allesti de Synagoga ad nauem Petri, hoc est, (inquit) ad Ecclesiam conuenerunt, vt implerent ambas nauiculas. Postea verò addidit: *Postsumus tamen & aliam Ecclesiam intelligere nauem alterius: ab vna enim plures Ecclesie deriuantur.*

Sive ergo per nauem Iacobi & Ioannis, Synagoga, seu etiam alia quæcumq; Ecclesia præter eam, quæ propriè à Petro gubernatur, significetur: profectò nauis Petri nauis illa principalis est, ad quam cæteræ naues venire, atque in eius communionem & societate manere debent, si volunt suos vectores tanquam bonos pisces in vasa Christi ad exitum colligi. Nec sanè vquam deerant Ecclesia Petri tot socij, quin ambæ naues penè mergerentur præ multitudine fidelium, inter quos necesse est multos fore malos, quorum turpis vita premit Ecclesiam vsq; eò, vt in periculum merionis ventis videatur. Quod cum videret Simon Petrus, *procidit ad genua Iesu, dicens: exi à me Domine, quia homo peccator sum. Stupor enim circumdedit eum, & omnes qui cum illo erant, in captura piscium, quam ceperant. Similiter autem Iacobum & Ioannem filios Zebedæi, qui erant socij Simonis. Ecce (inquit Ambrosius) sollicitudo Petri, cui sua iam præda suspecta est. Sed nouis perfectus, quemadmodum seruare possit reconditos, qui scit quemadmodum capere possit dispersos. Quos in verbo capit, verbo credi (id est, Filio Dei committi): negat suum munus: Exi, inquit, a me Domine, quia homo peccator sum. Admirabatur enim dona diuina, & quò plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Huc vsque Ambrosius. Verè Petri Ecclesia non sibi, sed gratia diuinæ tribuit hanc ingentem piscium capturam, qua nauis Petri vsque in hodiernum diem repletur. Nec enim se pro Christo (vt Aduersarij calumniantur) sed pro Christi Vicario semper gessit. Imò peccata sua fatetur, & licet ministerio dignissimo fungatur, tamen non ex suis meritis illo se fungi, vbique præ se fert & confitetur. Cæterum qui iam ruperunt rete Petri, quòd graue ipsis videretur ab alio regi, malueruntque in magno huius vitæ mari animalem sequi libertatem, quam intra Simonis rete coarctari: vident saltem, non deesse in Ecclesia Iacobum aliquem & Ioannem, qui sint socij Simonis, quique vnã cum illo ad pisces Domini colligendos in nauem suam seriò laborent. Quos omnes non minus quàm ipsum Petrum ingens stupor circumdedit, dum vident, per annos iam mille quingètos tam innumerabilem piscium multitudinem à Petro quotidie captam, & Christi Sacramentis imbutam esse. Agnoscunt enim virtutem verbi, quod ad Petrum Dominus iam dixit: *Noli timere: ex hoc iam homines eris capiens.*

Ita enim placuit ipsi Christo rem prius gestam interpretari, vt manifestè intelligamus, id omnem, quod circa pisces capiendos gestum est, ad homines postea capiendos spectasse, vt minus indignari hostes Petri debeant, si auctoritatem Christi sequentes, dicimus, *Nauem Simonis Ecclesiam Petro commissam esse: in qua licet plures Apostoli & Episcopi retia laxent, vnus tamè Petrus in altum ducit, & quicquid piscium est captum, intra illius rete vsque ad rupturam retis conclusum est: quos pisces, quia solus ad terram trahere non potuit, alij vocantur & veniunt in eius auxilium, sed omnes sunt socij Simonis, & cum adessent plures Apostoli, tamen soli Petro dicitur: Ex hoc iam eris homines capiens.*

Nam quod obijcere possis, hoc idem Andreæ Simonis fratri dictum esse: equidem cōcedo, tam Petro, quam Andreæ dictum esse, *faciam vos fieri piscatores hominū*. Sed iam prius Petro soli dictum erat, *Ex hoc iam eris homines capiens*: Ut cuiusque postea hoc idem fuerit dictum, is intelligatur focius quidem Petri esse, atque in auxilium ei venire, sic tamen, ut Petrus interim totius rei dux & origo sit. *Tantum Petro* (inquit Augustinus) *Lucas à Domino dictum commemorat, Ex hoc iam homines eris capiens: quod Matthæus & Marcus ambobus fratribus dictum esse narrarunt. Sed potuit utique prius hoc Petro dici, cum de capta ingenti multitudine piscium miraretur, quod Lucas insinuat, & ambobus postea, quod illi duo commemorauerunt.* Consentit cum Augustino Beda: *Non* (inquit) *Lucas Petrum & Andream nunc à Domino vocatos, sed tantum Petrosuisse predictum, quod homines esset capturus, insinuat. Quod non ita dictum est, quasi iam pisces nunquam esset capturus. Nam & post resurrectionē Domini legimus eos esse piscatos. Unde datur intelligi, eos ad capturam piscium ex more remeasse, ut postea fieret quod Matthæus & Marcus narant, quando eos binos vocauit. Tunc enim, non subductis ad terram nauibus tanquā cura redeundi, sed ita eumsecuti sunt, tanquam vocantem & iubentem sequerentur.* Hæc Beda. Cuius tūm autoritas, tūm præcipue rationes conuincunt, soli Petro ab initio dictum esse, *Ex hoc iam eris homines capiens*. Ac nimirum quod iam factum & dictum esse D. Lucas narrat, id persuasit tam Petro, quam Andreæ, atque etiam duobus filijs Zebedæi, ut tam facile postea Christum sequerentur, quando ambulans iuxta mare Galilee, vocauit eos. Apud Lucam enim sedet in nauis Simonis: apud Matthæum, & Marcum ambulat iuxta mare. Ibi ad unum Simonem loquitur: hic etiam alios tres vocat. Apud Lucam simul aderant cum Simone Iacobus & Ioannes, quando subductis ad terram nauibus, secuti sunt Iesum. Apud Matthæum verò & Marcum, uno in loco erant Simon & Andreas, in alio autem Iacobus & Ioannes. Nam post Simonem & Andream vocatos, ait Scriptura: *Et procedens inde, vidit alios duos fratres.* Denique apud Lucam post terra subducta, piscesq; captos, & impletas naues, secuti sunt Iesum. Sed apud Matthæum & Marcum, Simon & Andreas iam erant mittentes retia, quando eos Dominus vocauit, Iacobus verò & Ioannes respiciebant retia sua. Ut manifestissimum sit, aliam esse historiam, quæ apud Lucam, & aliam, quæ apud Matthæum & Marcum narratur. Ac verisimillimum est, eam prius gestam esse, quæ narratur apud Lucam: propterea quod & illo miraculo eorum animi sunt Christo conciliati, & post vocationem Christi non est putandum, quod amplius reliquerint eum vsque ad mortem eius. *Vbiq; enim* (ait Irenæus) *simul cum Christo assistentes inueniuntur Petrus, & Iacobus, & Ioannes.*

Narrant præterea Euangelistæ, quod cum Petrus vidisset Dominum super mare ambulantem, dixit: *Domine, si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Et ipse ei: *Veni.* Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquas, ut veniret ad Iesum. Nemo enim (ait Chrysostomus) ita ut Petrus, Iesum amabat. Videns verò ventum validum, timuit: & cum capisset mensuram, clamauit, dicens: *Domine, saluum me fac.* Et continuo Iesus extendens manum, apprehendit eum, & ait illi: *Modica fidei, quare dubitasti? Et cum ascendissent in nauiculam, cessauit ventus.* Euangelistū hoc (inquit Augustinus) admonet nos intelligere, mare presens seculum esse, Petrum verò Apostolum Ecclesie vnicæ typum. Ipse enim Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus: & quæ sequuntur. Augustino assentiens Bernardus: *Mare* (inquit) *seculum est: naues, Ecclesie. Inde est quod Petrus instar Domini gradiens super aquas, unicum se Christi Vicarium designauit, qui non vni populo, sed cunctis præesse deberet. Siquidem aquæ multæ, populi multi. Ita cum quisque ceterorum habeat suam, tibi vna commissæ est grandissima nauis facta ex omnibus, ipsa vniuersalis Ecclesia toto orbe diffusa.* Audiuius iam & Dominum è nauicula Petri docetē turbas, & Petrum super mare ambulantem, ut veniret ad Iesum. Ibi Petro prædicatur, quod fiet piscator hominum: hic admonetur, ut & magna fide præditus sit, & hominem se adhuc esse meminerit. Ibi solus in altum ducere, & hic solus ad Christum super aquas venire iubetur, ut vtrouique aliquid in illo singulare animaduertemus. Et titubat quidem in mari, quia personam gessit Ecclesie illius, quæ adhuc inter huius vitæ fluctus crebro labitur, & interdū cadit, nec sine gratia Christi vnquam refurgit. Illud sanè prætermittendum non est, quod cum Christus à Iudæis apprehenderetur, Petrus exemit gladium suum, & percutiens seruum Principis Sacerdotū, amputauit auriculam eius. Tunc ait illi Iesus: *Conuerte gladium tuum in locum suum.* Duo hic sunt animaduertenda: vnum, quod gladius iste secularis & communis, quo Petrus iam vsus est, ipsius esse non negatur, alterum, quod eodem gladio per se vti prohibetur. Maior est enim dignitas Petri, quam ut seipsum debeat immiscere secularibus negotijs, quorum caput est potestas

Matth. 4.
Lucæ. 5.De consensu
Euangelistarū
lib. 2. cap. 17Prius soli Pe-
tro.

In. 5. c. Luc.

Matth. 4.
Marcii. 1.

Lucæ. 3.

Matth. 4.
Marcii. 1.

Lib. 3. cap. 12

Matth. 14.

In Matth.
homil. 51.Serm. 13. de
verbis Do-
mini.De confide-
ratione ad
Eugenium
Lib. 2.Vide Augu-
stin. de ago-
ne Christia-
no cap. 20.

Matth. 23

estitas gladij, nihil quippe gladij potestate sublimius est in tota ciuili Repub. cum in ea re me-
rum imperium confisteret Vlpianus dicat. Sed quanquam vsus gladij abiectior sit, quam vt Pe-
trus ad spiritalem gubernationem assumptus, cum exercere permitti debeat: tamen etiam ille
gladius rectè dicitur esse Petri, quia omnes Christiani Principes ius gladij habentes, Petri o-
ues sunt, & ideo gladium etiam suum Petro submittere debet in ijs causis omnibus, quæ ad fi-
dem Christi spectant. Quam vtramq; rem D. Bernardus animaduertens, ita scribit ad Papā Euge-
nium Petri successorem. *Quid tu denudò usurpare gladiū tentes, quem semel iussus es ponere in
vaginam? Quem tamen qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicen-
tis sic: Conuerte gladium tuum in vaginam. Tuus ergo & ipse, tuos forsitan nutu, etsi non manu
enaginandum. Alioquin si nullo modo ad te perueniret & is, dicentibus Apostolo, Ecce gladij duo hic: nō
respondisset Dominus, satis est, sed nimis est. Vterq; ergo Ecclesia, & spiritalis scilicet, & materialis, sed
is quidem pro Ecclesia, ille verò & ab Ecclesia exerendus est. Ille Sacerdotis, iste militis manu: sed sa-
nè ad nulum sacerdotis, & iussu Imperatoris. Cum igitur summæ potestatis signum gladius sit:
gladius verò sit duplex, vnus spiritalis, alter materialis: inter cæteras Petri prærogatiuas etiam
illud non immeritò retenceas, quod solus ex Apostolis etiam materialis gladij summam pote-
statem accepit, qui nutu quidem suo, sed manu alterius exeri debeat. Discernere enim quādo
Christi Ecclesia materiali gladio defendenda sit, meritò non cuiuslibet, sed primi Pastoris of-
ficium est. Sed pergamus ad reliqua.*

Post resurrectionem verò Domini hoc primū in Petro singulare est, quod ex omnibus vi-
ris primus in Christi monumentum est ingressus, idq; tametsi Ioannes ad monumentum prior ve-
nisset. Deinde primus virorum dignus fuit habitus, qui Dominum post resurrectionē suam videret.
Nam vt Angelus nominatim iussit Christi resurrectionem Petro annūtiari: sic etiam duo Di-
scipuli, qui cognouerant Dominum in fractione panis, ad Discipulos reuersi, didicerunt ex il-
lis, quod surrexerat Dominus verè, & apparuerat Simoni. Vt meritò Ambrosius dixerit: *Sicut ex
mulieribus Maria, & alij Maria Magdalena, ita ex viris Petro visus est primò mand. Et Paulus
sic ait: Resurrexerunt tertia die secundum Scripturas, & visus est Cepha. Et ideo Marcus specialiter indu-
xit iuuenem mandantem, ut Petro & Discipulis dicerent mulieres, quia surrexit Dominus. Petrus ergo
vidit solus Dominum, alibi cum Ioanne, alibi solus, vbiq; tamen impiger currit, vbiq; aut solus, aut
primus.* Hæc Ambrosius. Petrus ergo perfectior iam ob crebrum humanæ infirmitatis ex-
perimentum factus, & perfectiorem Ecclesie futuræ statum significans, dicit ad fratres suos,
Vado piscari: dicunt ei, venimus & nos tecum. Et meritò quidem eunt cum Petro, quia Primoge-
nitum reliqui fratres sequuntur, eiq; adherent. Cum autem illa nocte nihil predidissent, di-
cit eis Iesus: *Mittite in dexteram nauigij rete, & inuenietis. Mittite iubet rete* (inquit Augusti-
nus) *in dexteram nauigij, ut significaret eos, qui stabant ad dexteram, solos bonos.* In priorē enim Pe-
tri piscatione tam boni, quam mali pisces in rete intrarunt. Sed in hac posteriore tantum boni
pisces intrant, quia de ijs tantum agitur, qui perseuerat in fide ac dilectione Dei vsq; in finem.
Miserunt ergo rete in dexteram, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit
ergo Discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: *Dominus est. Simon Petrus cum audisset, quia Domi-
nus est, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare.* Vt esset (teste Petro Chrysologo)
primus in reditu, qui acceperat in ordine Principatū. *Vidit cum piscaretur* (inquit Ambrosius)
*sed non vidisse contentus, impatiens desiderij, negligens captionis, immemor periculi, non tamen im-
memor reuerentie, ubi Dominum vidit in littore, veste se texit, serum estimans, si cum ceteris nauig-
io perueniret. Sic cum in mari Dominus ambularet, super vndas maris natura sua oblitus, occurrit.
Sic cum à Iudæis Dominus teneretur, aduersum turbas gladium solus exeruit. Sic & nunc cum
Dominus stetisset in littore, periculoso compendio religiosum maturauit obsequium.* In omni-
bus locis (inquit Hieronymus) *ardentissima fidei inuenitur Petrus. Interrogatus Discipulus, quem
homines dicerent Iesum: Dei filium constitetur. Volentem ad Passionem pergere, prohibet, & li-
cet erret in sensu, tamen non errat in affectu: nolens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulò ante cō-
fessus. In montem cum Salvatore inter primos primus ascendit, & in Passione solus sequitur. Peccatū
negationis, quod ex repentino timore descenderat, amarus statim abluit lachrymis. Post passionem cum
esset in lacu Genesareth, & piscarentur, & Dominus staret in littore, alijs paulatim nauigantibus, il-
le non patitur moras, sed accinctus ependyte suo, statim precipitatur in fluctus. Eodem igitur fidei ardo-
re, quo semper, nunc quoque ceteris tacentibus, credit, se posse facere per voluntatem magistrī, quod
ille poterat per naturam. Iube me venire ad te super aquas. Tu præcipe, & illico solidabuntur vnde: le-
ue fiet corpus, quod per se graue est.* Denique Bernardus ait: *Discipuli nauigabant, & Dominus
appa-*

Bernard. lib.
4. de Consi-
deratione ad
Eugenium.

Ioan. 20.

Marcii. 16.

Lucæ. 24.
Li. 10. in. 24.
cap. Lucæ.1. Cor. 15.
Marcii. 16.

Ioan. 21.

In Ioan. tra-
ctat. 122.Chrysologus
in serm. 78.
Ambrosius
lib. 10. in cap.
24. Lucæ.Lib. 2. in ca.
14. Matthæi.

Ioan. 21.

De confide-
rat. lib. 2.

appa-

apparebat in littore: quodq; iucundius erat, in corpore rediit. Sciens Petrus, quia Dominus est, in mare se misit, & sic venit ad ipsum, alijs nauigio peruenientibus. Quid istud? Nempè signum singularis pontificij Petri, per quod non nauem unam, ut ceteri quiq; suam, sed saculum ipsum suscepit gubernandum. Ascendit ergo Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum magnum piscibus, centum quinquaginta tribus, & cum tanti essent, non est scissum rete. Quoniam (inquit Augustinus) in illa summa pace Sanctorum nulla erunt schismata: pertinuit ad Euangelistam dicere, & cum tanti essent, id est, tam magni, non est scissum rete, tanquam illud respiceret ubi scissum est, & in illius mali comparatione commendaret hoc bonum. Petrus rete (inquit Gregorius) ad terram trahit: ipsi quippe Sancta Ecclesia est commissa, ipsi specialiter dicitur: Simon Ioannis amas me? pascere oues meas. Atque hoc sanè diligenter ponderandum est, quod Spiritus sanctus ita nos voluit in Scriptura sancta verbari, ut prima cum postremis conferentes, alia etiam interiecta non omitteremus.

Ter igitur negocium singulare D. Petro fuit cum mari. Semel, quando Christus è nauis eius docebat turbas, ubi & ruptum est rete præ multitudine piscium. Iterum, quando ambulabat super aquas, & mergi cœpit. Tertio autem, quando misit se in mare, & rete integrum ad litrus, hoc est, ad consummationem sæculi perduxit. Ut planè appareat, Petri nauim & piscationem ab initio primitiuæ Ecclesie Christi, vsque ad finem sæculi sic perseueraturam esse, vt quamquam interdum & peccet Petrus, & titubet, & Petri nauis fluctibus agitetur: non tamen submergatur, aut deficiat vnquam, sed omnes, qui ad vitam æternam perueniunt, sunt, sub Petro Gubernatore ad illam sint perueniunt. In illius nauis Christus docet turbas, ille ducit in altum, illius piscatio implet nauiculas, in illius nauim ascendit Christus, ut sedetur tempestas, ille rete ad terram trahit, ille amas plus alijs, illi plus alijs amanti cõmendantur agni & oues, ille deniq; Domini mortem supra omnes alios imitatur. Nam hoc planè postremum est inter omnia Petri priuilegia, quod solus inter Apostolos inuentus est, cuius non dico mortem, sed modum Genus & modum Christus ipse tantò antè prædicaret, Cum senueris, inquit, extendes manus tuas, & alius te cinget, & duces quod tu non vis. Hoc autem dixit, significans qua morte clarificaturus esset Deum. Pro Christo (inquit Augustinus) fuerat crucifigendus, hoc est enim, Extendes manus tuas. Petrus (inquit Tertullianus) Passioni Domine adæquatur. Post hæc ait Dominus Petro, sequere me. Nõ sic (ait Augustinus) quomodo prius, quando vocauit Discipulos. Nam & tunc dixit: Sequere me. Sed tunc ad doctrinam, modo ad coronam. Petrus (inquit Ambrosius) crucis, sicut Saluator, exitum tulit, & à Domine deuotionis similitudine nec morte discretus est, scilicet ut quem imitabatur fide, imitaretur & passione. Nec tantum Euangelia, sed etiam res gestæ Apostolorum varijs modis Primatum Petri commendant. Atque erit sanè operæpretium iam deinceps animaduertere, quæ in modum Petrus acceptum à Domino Primatum exercuerit, ac potestatem sibi diuinitus collatam gesserit.

In Ioan. tra. Stat. 122.

In Euang. lia, hom. 24.

Lucæ 5. Math. 14. Ioan. 21.

Ioan. 21.

De Sanctis serm. 24. De præscr. aduers. hæret. Sermon. 66.

Primates Petri etiam ex ijs, quæ post Ascensionem Domini gessit, confirmatur.

CAPVT V.

Petrus & primus, & solus, post Ascensionem Domini pronunciat, Iudam ab Episcopatu suo depositum esse, aliumque in eius locum substitui oportere, definit. Ex cuius autoritate ceteri eligunt Matthiam, quod ipsum Petri factum D. Chryostomus Primatum eius acceptum fert. Quam est (inquit) seruidus? Quam agnoscit creditum à Christo gregem? Quam in hoc choro Princeps est? Et ubique primum omnium incipit loqui. Et post: Primus omnium autoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habeat in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Ecce, Princeps in choro Apostolorum est Petrus, ei grex à Christo creditur, is omnes habet in manu, & fratrum est confirmator. Quæcunque autem sunt Apostolorum prerogatiuæ, eas omnes primus, ac propè ab initio solus exercet atque exequitur Petrus. Nam cum ad Euangelium prædicandum, & ad baptismum in Christi nomine ministrandum præcipue mitterentur: Petrus accepto Spiritu sancto, primus omnium hominum Ecclesiam Dei, verbo Euangelij fundat in fide Iesu Christi. Stans enim Petrus cum undecim, & fidem in Christum Deum & hominem primus promulgat, & quid conuersi facere debeant, præscribit, ex cuius auctoritate baptizantur ferè tria millia. Verè igitur prima Christi Ecclesia fundatur à primo Christi Apostolo, tam quoad verbum fidei, quam quoad Sacramenta noui Testa-

Act. 1.

In Acta Apostolorum Hom. 3. Luca. 22.

Math. 28. I.

Act. 2.

Testamenti. Vnde Tertullianus ait: Primus in Christi baptismo Petrus reseruit aditum cælestis regni. Cum Apostoli acceperint potestatem curandi omnem languorem, & omnem infirmitatē, primus omnium Petrus visibili miraculo prædicationem suam confirmat, sanans claudum in nomine Iesu Christi, admiratè omni plebe. Si Petrus petra est (inquit Ambrosius) super quam ædificatur Ecclesia: rectè prius pedes sanat, ut sicut in Ecclesia fidei fundamentum coninet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Hoc etiam primum fecisse Petrum, Tertullianus animaduertit. Cum Apostoli ad hoc assumerentur, vt testes omnium gestorum Christi essent, vñ confiterentur Christum coram hominibus: primus omnium Petrus coram Principibus Sacerdotum Anna, & Caipha, & Scribis fidem in Christum publicè confessus, & ad eum finem Spiritu sancto repletus est.

Quid vnquam homini sublimius collatum est à Deo, quam vt alterius hominis cor secretaque consilia inspiceret, qui suum ipsius cor interdum non videt? Hoc ergo, quod Sanctis in cælo constitutis ex gratia Dei maxima confertur, Christus Vicario etiam suo in hac vita contulit, vt melius sciret, quomodo rudem adhuc & recens inchoatam Ecclesiam gubernaret. Videns ergo Petrus, Ananiam & Saphiram de pecunia, quam semel ex voto consecrârunt, partem abstulisse: & cognouit ea, quæ in mente erant, & occidit eos præcepto, quod vtrumque D. Chryostomus annotauit. Petrus auctore Deo (inquit Gregorius) Ecclesia sanctæ principatum tenens, à bonè agente Cornelio, & sese ei humiliter prosternente, immoderatus venerari recusauit, seque illi similem recognouit, dicens: Surge, ne feceris, & ego homo sum. Sed cum Anania & Saphyra culpam reperit: mox quanta potentia super ceteros excreuisset, ostendit. Verbo namque eorum vitam percussit, quam spiritu persequente deprehendit, & summum se intra Ecclesiam contra peccata reuoluit, quod honore sibi vehementer imperso, coram bene agentibus fratribus non agnouit. Quin & in hac re Primatum solius Petri Tertullianus agnouit. Nihil diuinius Apostolis à Christo vnquam promissum est, quàm quod opera, quæ ipse fecisset, illi quoque facerent, & maiora illis facerent. Nec vllibi hoc verbum aut prius, aut excellentius impletum est, quàm in Apostolo Petro, cum in plateas eijcerentur infirmi, & ponerentur in lectulis & grabatis, vt veniente Petro saltem umbra illius obumbraret quenquam illorum. Hoc in Christo (inquit Chryostomus) non est factum, quamuis in virtute Christi fieret. Educti è carcere Petrus & Apostoli, dixerunt Principi Sacerdotum: Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus. Cur autem Petrus nominatur scorsim ab Apostolis, cum & ipse Apostolus fuerit, nisi quia fuit etiam in illo non nihil, quo Apostolos superabat? Ne igitur putaretur solus Princeps Apostolorum hoc dixisse, additum est, quod Petrus & Apostoli hoc dixerunt. Et sanè quamuis hic loquendi modus non vbique repetatur, tamen vbique intelligi debet. Erat enim ordo inter Apostolos. Neque verò cum Duodecim Apostoli conuocârunt multitudinem Discipulorum ad septem Diaconos eligendos, tunc putandum est, eos perturbatè locutos, verum ita vt præiret suffragio vel saltem autoritate Petrus, atque assentirentur ceteri. Parum quippe interest, vtrum ipse nomet aliquos, an alios iubeat id autoritate sua facere: quia vtrovis modo Petrus est, qui autoritatem negotio præstat. Ineptè igitur obijciunt Protestantes, quod septem Diaconi ab omni multitudine sunt electi, & ab omnibus ex æquo Apostolis confirmati. Neque enim multitudo prius eligit, quàm Duodecim Apostoli eos conuocassent, & eligendi potestatem fecissent, qui etiam confirmârunt electos, eis imponentes manus. Nec inter Duodecim quisquam poterat prior esse primo, quem infinitis iam argumentis constat fuisse Petrum. Si ergo Duodecim Apostoli & conuocârunt multitudinem, & septem Diaconis manus imposuerunt, cum non modo inter Duodecim fuerit Petrus, verum etiam illis præfuerit: vtique Petrus omnium primus & conuocauit turbam, & confirmauit eos qui eligebantur.

Age verò, cum & Euangelium Christi primò per ipsum Petrum sit prædicatum, & Baptismus primò sit ipsius autoritate ministratus, & miracula maxima per illum sint facta: consideremus & illud, Spiritum sanctum effecisse, vt primus etiam Petrus confirmationis Sacramentum (in quo Episcopalis Ordo eximie cernitur) non solum in Ierusalem, sed in Samaria, hoc est, extra Iudæam conferret. Licet enim quiuis Apostolus potuerat illud conferre, quia singuli erant Episcopi (dicente Propheta de Iuda omnium infimo, Episcopatum eius accipiat alter) nec Petrus videatur se huic muneri spontè obtulisse: tamen factum est, vt à ceteris Apostolis in Samariam mitteretur, vt ijs, qui prius baptizati erant, vnà cum Ioanne manum imponeret, quò acciperent Spiritum Sanctum ad robur consistendæ fidei, quem prius in

Tertull. in lib. de pudicitia.

Matt. 10. Act. 3. Sermon. 66.

In lib. de pudicitia. Ioan. 15. Matth. 10. Act. 4.

Act. 5.

In Acta Apost. stol. Ho. 12. Gregor. lib. 1. epist. 24. Act. 9. Super ceteros.

In lib. de pudicitia. Ioan. 14.

Act. 5.

In Acta Apost. stol. Hom. 12. Act. 5.

Act. 6.

Act. 6.

Act. 8.

Act. 8.

- Rom. 5. Baptismo ad remissionem peccatorum & charitatem in cordibus diffundendam acceperant. In Samaria verò dum Petrus esset, opportunè Simonis Magi nequitiam cognouit, & quoniam donum Dei pecunia existimauit possideri, Petrus dixit ad eum: *Pecunia tua tecum sit in perditionem. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.* Atque hinc originem traxit illa contentio, quæ postea inter Simonem Petrum, & Simonem Magum consecuta est. Par enim erat, vt fidei Petra & Princeps Apostolorum fontem omnis hæresis, & radicem omnium sectarum & primus detegeret, & ad postremum dampnaret. *Simoniana Magia* (inquit Tertullianus) *disciplina Angelus seruiens, utique & ipsa interdolatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Itaque tam D. Hieronymus, quam Theodoretus Petrum asseuerant Romam se contulisse, ad Simonem Magum expugnandum. Ac ne id quidem mysterio vacat, quod in ipsa vrbe Roma hæresis extinguendæ initium est factum, vbi omnes postea hæreses per Diui Petri sedem reprimendæ erant. Quin etiam Augustinus ait: *In vrbe Roma Beatus Apostolus Petrus Simonem Magum vera omnipotentis Dei virtute extinxit.*
- Actor. 9. Factum est autem, vt Petrus, dum pertransiret vniuersos, deueniret ad Sanctos qui habitabant Liddæ: vbi cum paralyticum sanasset, in Ioppen veniens, excitauit Tabitham à mortuis, quod genus miraculi etiam ille primus omnium Apostolorum edidit. *Quemadmodum Dux in exercitu* (inquit Chrysostomus) *obambulans, considerabat, quæ pars sit coadunata, quæ ornata, quæ suo adueni egeat. Vide ubique illum circumcurfare, & primum inueniri. Quando eligendus Apostolus, hic primus: quando loquendum Iudæis, non Apostolos esse ebrios, quando curandus claudes, quando concionandum, hic præ aliis est: quando agendum contra Principes, quando contra Ananiam, quando ab umbra sanationes fiebant, hic erat. Et ubi quidem erat periculum, hic: & ubi moderatio. Vbi autem tranquillitate res erant plena, communiter omnes. Sic non exigit honorem maiorem. Iterum quando fieri miracula opus erat, ipse proficit. Et hic iterum ipse per se laborat, ac iter facit. Longè adhuc præclarior est, quòd Petrus omnium primus in gentibus fidem Christi plantat. Quando enim placuit Deo, Cornelium Centurionem in Sanctorum cœtum aggregare, iussit accersiri Petrum, vt per os eius gentes Euangelium audirent & crederent. Vnde Chrysostomus ait: *Dominus non Ananiam, sed præcipuum* (id est, Petrum) *adducit ad Cornelium.* Et in illa verba, *quæ Deus purificauit, tu ne communia dicas: Hoc* (inquit) *videtur quidem ad Petrum dici, totum autem Iudæis dicitur. Nam si magister increpatur, multò magis hi.* Et post: *Vides unde initium sit Gentium?* Et iterum: *Vide etiam quantifecerit, quòd credat Cornelius, vt & Angelus missus, & spiritus operatus, Et Princeps Apostolorum accersitus.* Et in alia Homilia: *Petrus ferè simpliciter adest, vt discat, quòd oporteat post hac illos accedere ad Gentes.* Hieronymi verò de hac re iudicium tale est, vt ob Cornelium à Petro baptizatum, dicat, *Petrus de Circumcisionis angustiis translatus ad præputii latitudinem.* Meritò igitur & hoc inter Petri singulares Prærogatiuas numerandum est, quòd primus Euangelij minister fuit inter gentes. Nam Eunuchus ille Aethiops, qui iam antè per Philippum erat baptizatus, non propriè de præputio habebatur, quia & circumcisus erat, & profelitus, hoc est, Iudæorum Synagogæ insertus, vt pote qui secundum Legem venerat adorare in Ierusalem.*
- Actor. 12. Dum autem Petrus ab Herode Rege, qui & Agrippas nominabatur, in carcere seruaretur, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. Vide quàm solliciti Fideles erant de Principe Apostolorum? Nam licet Iacobus Hierosolymorum propriè Episcopus esset, tamen cum scirent, Petrum etiam totius Chori Apostolici esse Principem: meritò pro Pastore primo continuas preces fuderunt. Nec enim pro alio quoquam idem factum esse legitur. Orta verò inter fratres quæstione, vtrum necesse foret, credentes circumcidi secundum legem Moyfis: Paulus & Barnabas, & quidam alij super eare ascenderunt ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem. Illa verò fuit potissima causa, cur in Ierusalem ascenderent, quòd Petrus Princeps Apostolorum ibi esset. Vnde Theodoretus ita scribit: *Paulus præco veritatis, tuba Sanctissimi spiritus ad magnum Petrum cucurrit, vt ijs, qui Antiochia de institutis legalibus cõtendebant, ab ipso afferret solutionem.* Quod utiq; non eo sensu dixit, quasi Paulus ipse Petri doctrina indigeret: sed quia Petri nomen & auctoritas ad alios compescendos necessariò interponenda erat. Vnde etiam cum magna conquestio ab alijs fieret, surgens Petrus totam rem ex eorum, quæ Deus per illu in Cornelij conuersione gesserat, animaduersione definiuit: solusq; voce ac sententia sua præiuit toti Concilio, docens quid absq; omni dubio credendum & statuendū esset.
- Secun-

Secundum cuius Concilij formam, Successor Petri, vsq; in hodiernum diem & omnibus Oecumenicis Concilijs præest, & illis, quoties videtur, fidei veritatem aperit, quidq; sequendum sit & confitendum, primus definit.

Omnium verò, quæ Primatum Petri demonstrant, illud sit vltimum, quòd D. Paulus, qui *neg. ab homine, neg. per hominem, sed per Iesum* Christum vocatus est ad Apostolatus dignitatē, Galat. 1. quiq; non quidem ob animi superbiam, sed ob gratiæ Diuinæ, qua imbutus erat, copiam, non magni æstimauit quenquam Apostolorum videre, aut alloqui (ne fortè ab illis Christi fidem aut Euangelium didicisse putaretur) tam ad eò præclara iudicia de solo Petro fecit, vt *ascenderet Hierosolymam videndi Petri causa, & maneret apud eum diebus quindecim.* Posteaq; cum Galat. 1. suæ doctrinæ contradiceretur, iterum ascendit Hierosolymam, vt dexteram societatis à Petro & ijs Apostolis, qui cum Petro erant, acciperet, ne in vanum aut in posterum curret, aut antè cucurrisset, si aliter quàm Princeps Apostolorum, & reliqui eius socij docuissent, docere putaretur. Verum de hac grauisima quæstione latius paulò post agam. Nunc orationem hanc de Petri prærogatiua institutam his Bernardi verbis terminabo. *Quid Petropotentius, cui & terra obediuit, cum mortuos reddit, & mare sub pedibus eius se calcabile præbuit? qui Simonem Magum spiritu oris sui in aère attigit, qui Clauas regni cælorum tam singulariter accepit, vt præcedat sententia Petri sententiam cæli?* Primatum igitur Petri, quem soli Hæretici ac Schismatici oppugnant, terra, mare, inferi, aër, atque adeo cœli cælorum agnouerunt. Caterùm diluamus etiam illa, quæ in contrariam partem citari solent.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostoli miserunt Petrum & Ioannem in Samariam. Non mittit inferior superiorem, Actor. 8. sed contrà: quare sequitur, Petrum fuisse singulis Apostolis æqualem, toto autem Concilio inferiorem.

RESPONSIO.

Varia sunt missionum genera. Vnum, quod à sola mittentis auctoritate proficiscitur, veluti cum Christus missi Apostolos ad prædicandum, & ad peccata remittenda. Nihil enim fuit præclarior in Apostolis, quàm quòd *pro Christo legatione fungebantur.* Aliud autem missionis genus est, cum par parem mittit, non ex auctoritate aliqua maiore, sed ex pari consensu & astipulatione eius, qui mittitur, veluti cum Herodes rex Magos, in quos nullam potestatem habebat, in Bethleem missi, utique quia ipsi iam dudum eò properabant. Est verò & tertium genus missionis, in quo non tam auctoritas mittentis, quàm eius qui mittitur spectanda est. veluti cum Senatus aut populus mittit suum Principem ad fœdus cum potentissimo aliquo rege ineundum. Maior quidem est Princeps, quàm Senatus Principis. Porrò licet totus populus eo Principe, qui suffragijs populi creatur, maior putari debeat: tamen fecus est in illo Principe, quem non hominum suffragia, sed auctoritas Dei præfecit, ac præsertim si rebus non profanis, sed sacris præsit. Talem Principem si quando Senatus aut populus mittit, non tam pro auctoritate sua iubet, quàm ex certa ratione persuadet, vt iter illud suscipiat, ne reigerendæ auctoritas vlla defuisse videatur. Atque isto modo *Israëlitæ ad Galaditas miserunt Phinees Principem suum* (eundemque non hominum, sed Dei Sacerdotem, id est, à Deo, non ab hominibus constitutum) *& decem Principes cum eo, vt eos ab altari edificando auctoritate sua reuocarent.* Cum ergo & superior inferiorem, & par parem, & inferior nonnunquam superiorem mittat: facile intelligitur, quàm infirma sit ista ratiocinatio: Apostoli miserunt Petrum ad gratiam Spiritus sancti Samaritanis conferendam, igitur Petrus aut inferior Apostolorum collegio, aut saltem non superior fuit. Nam si causa mittendi perpendatur, apparebit eam non ab alia origine proficisci, quàm ab eximia Diui Petri potestate. Tanta enim res in tali regione nuper ad fidem conuersa, non poterat melius à quoquam perfici, quàm ab eo, qui foret omnium Princeps. Missus est igitur Petrus ad rem maximam obeundam, vt Princeps Apostolorum à Deo constitutus, qui auctoritatem suam in re tanta interponeret: ac non vt inferior ijs, à quibus est missus.

Nam cum Samaritani tantum baptizati fuissent in nomine Christi, nec adhuc Spiritum sanctum in confirmationem spiritalem (quæ à solis Episcopis conferri potest) accepissent: poterat quidem

A. 10. r.

quidem vel singuli, vel simul plures Apostoli sine ceterorum inuidia mox ad eos iuisse, vt imponerent eis manus, fuissetque ratum, quod is gessisset, qui primus vacuum munus occupasset. Verum quia res adhuc noua, & non satis constituta erant, Samariaeque iam diu schismatica fuerat: in commune deliberatum est, quis hoc tam magno munere primus fungeretur. Ac Petrus quidem non minus humilitate, quam potestate multo maximus, alijs ex fratribus suis huius legationis honorem deferri facile passus esset. Illi vero contraputabant, rem tantam non nisi a praecipuis quibusdam subeundam, quod maior auctoritas rei adderetur. Ita factum est, vt cum Petrus ob suam humilitatem hoc sibi non arrogaret, tamen alij Apostoli (non oneris imponendi, sed potius honoris deferendi causa) eum ad hoc munus obeundum eligerent. Quae res ab Euangelista Luca *missionis* vocabulo exprimitur. Sic interdum Presbyteri Episcopum suum ad Sedem Apostolicam mittunt, non quia iubere possunt, sed quia rogare solent, vt grauiore aliquam Ecclesiae causam in se suscipiat. Suffragiorum igitur desiderio ac voto potius, quam superioris alicuius potestatis vi missus est Petrus. Atque hac sane in causa fidem bonam in Aduersarijs requiro. Si enim plurima & penes infinita Scripturae sanctae loca non essent, quae abunde testatum redderent D. Petri Primatum: alicuius forte ponderis apud eos vnus hic locus esse posset. Nunc autem fas non est, ob vnum *missionis* vocabulum, quod & ambiguum esse videmus, & alio modo recte interpretari possumus, tantas Petri praerogatiuas irritas reddere. Cedat potius verba rebus, ambigua perspicuis, incerta certis, paucissima plurimis, facta legibus, temporalia rerum gestarum exempla, aeternis Euangeliorum Decretis. Hoc enim totum, quod de missione D. Petri opponitur, cum & ab ambiguo *missionis* vocabulo, & ab occulta mittentium mente, & non a iure, quod Christus statuit, sed ab eo, quod pro temporis occasione gerendum inter homines videbatur, petium sit: ed vsq; mouere sapientem non debet, vt propterea Primum Petri tam insigniter in Euangelio fundatum aut negare, aut in dubium vocare audeat.

✠ *Petrus non modo Circumcisionis, sed praeterea Gentium fuisse Apostolum iure diuino, & humano.*

CAPVT VI.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Gal. 2.

Paulus in Epistola ad Galatas dicit, sibi concreditum esse Euangelium praepitij, sicut Petro circumcisionis. Qui enim efficax fuit in Petro ad Apostolatam circumcisionis, efficax fuit in me (inquit Paulus) erga gentes. Ecce metas diuinitus Petro circumscriptas, vt sit circumcisorum Apostolus, id quod etiam dextris datus, ac sancto pacto Cephas, Iacobus, & Ioannes confirmarunt. Ergo Petrus diuino & humano iure particularis tantum Episcopus (circumcisorum videlicet) est constitutus, quamuis de facto per occasionem praedicauerit aliquando tam ille gentibus, quam Paulus Iudaeis.

RESPONSIO.

Ioan. 1.
Matth. 16.

Iuc. 22.

Ioan. 21.

VEL hic vnus locus declarat, quod Protestantes pessima fide versantur in sacrosancto Verbo Dei. Quod enim D. Paulus de factis Apostolorum (quae Deus approbavit, & prospera ex ipsis effectibus reddidit) & non de ipso iure diuino dixit, id ipsi ad iuris diuini ordinationem velut obtorto collo trahunt. Cumque relicto Euangelio (vbi ius diuinum ab origine aperitur, & dedita opera memoriae proditur) ad ea, quae Paulus per occasionem commemorat, se conferant: tamen ita hunc locum Apostoli Pauli vrgent, velut is esset locus instituta primum Iurisdictionis Apostolicae, cum potius exercitium illius, & non institutionem contineat. Ius ergo diuinum explicatur in Euangelio, vbi Dominus primum Simoni Petro dicit: *Tu vocaberis Cephas, & tibi dabo Claves regni caelorum.* Origo igitur totius rei est in ipso Petro, licet reliquis deinde Apostolis Christus det eandem potestatem ligandi & soluendi. Et iterum Petro ait: *Tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* At illis Petrum confirmare nunquam iussit. Denique Petro ait: *Diligis me plus his? pasc oves meas.* Et postea omnes in totum orbem terrarum ex aequo mittit, dicens: *Ite in vniuersum mundum, & predicate Euangelium omni creature.* Ex quo firmiter credendum est, Petro & prius omnia esse concessa, quae postea reliquis Apostolis in commune data sunt, & illi nonnulla esse concessa, quae nulli praeterea sunt data: & tamen omni-

omnibus hoc esse diuino iure concessum, vt in vniuersum mundum ex quo ad praedicandum Euangelium proficiscerentur, omnesque tam Iudaeorum, quam gentium Apostoli, si non forte, saltem iure, essent. Ista vero Protestantium obiectio, quae negat, Petrum fuisse Apostolum tam gentium, quam Iudaeorum, negat eum habuisse *ius eundi in vniuersum mundum, vt predicaret Euangelium omni creature*, id est, tam gentibus, quam Iudaeis, quod prorsus repugnat expresso Dei Verbo. Nam si Petrus iure diuino Circumcisionis tantum Apostolus constituitur, nihil ei legitima iurisdictionis in eos competit, qui non sunt circumcisi. At longe maxima pars mundi circumcisionis expertus fuit (vnde Apostolus Paulus frequentissimè appellat gentes praepitium, idque circumcisioni opponit) igitur secundum Protestantes primus Apostolus, *Pastor agnorum & ouium Christi, & confirmator fratrum, atque adeo Petra Ecclesiae* a longe maxima parte mundi remouetur, & ad Iudaeorum angustias coarctatur. Quodque singulis Apostolis a Christo non permittitur tantum, sed & praecipitur, *vt omni creature praedicent*, id primo Apostolorum prohibetur. O plane diabolicam Protestantium opinionem. Vide quid odium & inuidia in Romanum Pontificem Petri Successorem effecerit. Iure autem diuino circa potestatem omnium Apostolorum ex Euangelij cognito, iam deinceps ad actiones Apostolicas progrediatur oratio.

Cum Euangelio inter Iudaeos Petri opera praecipue disseminato, gentium etiam primitiae maturescerent, quanquam Paulus iam esset conuersus ad Christi fidem, tamen Angelus Dei ad Cornelium Centurionem venit, iubens vt *accesat, non Paulum, sed Simonem, qui cognominabatur Petrus, quia hic dicturus erat illi, quid eum oporteret facere.* Interim dum Cornelius ad Petrum mittit, Dominus eidem Petro *visionem eandem ter ostendit*, in qua iubetur occidere & manducare omnis generis animantia: quo videlicet significatum est, vt quemcumque siue ex gentibus, siue ex Iudaeis, in Christum credentem in ouile Domini aggregaret. Vnde Petrus ipse ad Cornelium fatur: *Mibi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem.* Et iterum: *In veritate comperi, quod in omni gente, qui timet Deum, & operatur iustitiam, acceptus est illi.* Petro autem ea, quae fidei erant, explicante, cum Spiritus sanctus in eos, qui audiebant verbum, cecidisset: *Iussit Petrus, eos baptizari in nomine Domini Iesu Christi: & in Concilio Hierosolymitano eandem historiam Petrus attingens: Vos scitis (inquit) quoniam ab antiquis diebus elegit Deus per os meum audire gentes verbum Euangelij, & credere.* Quid hoc testimonio clarius excogitari potest? Venit Angelus de caelo ad Cornelium, iubens Petrum accersiri: ostenditur *caelestis visio, & soli Petro ter ostenditur: elegit Deus, elegit, inquam, vt gentibus annuntiaretur verbum Dei per os Petri: & tamen Petrus negatur iure diuino Apostolus gentium esse.* Quodnam igitur ius hoc fuit, quod Angelus annunciat, visio testificatur, & electio Dei confirmat? Fuitne hoc humanum ius? At factum (inquit) hoc, non autem ius est. Fateor. Sed quia iniustum factum hoc non est, profecto factum hoc iuris diuini testificatio est, & ea tanta, vt D. Hieronymus non dubitauerit dicere: *Omne mysterium, quo Petrus de circumcisionis angustijs transferebatur ad praepitij latitudinem, ad Cornelij Centurionis merita pertinet, qui primus ab Apostolo baptizatus salutem gentium dedicans.* Ecce per hoc mysterium Petrus de circumcisionis angustijs translatus est ad praepitij latitudinem. Quod non ed dicitur, quasi Petrus nunc primum ius acceperit pascendi gentes, quae ad Christum conuerterentur: sed quia ius ante donatum nunc perspicue in vsum & exercitium deducitur. Sed tanti momenti res fuit, gentibus Euangelizare, vt non modo ab initio Apostolis omnibus ista potestas a Domino concederetur: verum etiam, quando primum exercenda in gentes fuit, eidem ante omnia committeretur, cui semper in omni authoritate Ecclesiastica primas fuisse datas, nemo Apostolorum ignorabat. Et adhuc Petrus negatur esse gentium Apostolus? At enim Pauli verbis respondendum est. Optime.

Principio certum est, quicquid Paulus dicat, id Euangelio Domini contrarium non esse. Cum igitur Euangelium Domini Petro, nec tantum Petro, sed etiam singulis Apostolis det potestatem *Euangelizandi vniuerso mundo, & baptizandi omnes gentes*: certum est, eam potestatem per D. Pauli quaecumque verba non esse reuocatam. Talis ergo verborum Pauli querenda est interpretatio, quae non destruat Euangelium Iesu Christi. Ea vero est commodissima, vt dicamus, licuisse quidem iure diuino singulis Apostolis, ac propterea multo etiam magis Petro, cuiusque populo verbum salutis & Christi Sacramenta ministrare. Verum ne si quisque vel fortuito, vel quocumque vellet, absque aliorum consensu iussit, aut omnes in Iudaea mansissent, aut plerique in eundem locum profecti essent, atque in Euangelium Christi

Marci. 16.
Matth. 23.

Marci. 16.

Act. 9.

Act. 10.

Act. 15.

Ad Saluina
de seruanda
viduitate.Marci. 16.
Matth. 23.

Historia Eccl. lib. 3. cap. 1.

Galat. 1.

Act. 9.

Gal. 1. Act. 9.

1. Cor. 11.

2. Cor. 5.

Rom. 15.

Vide Hieronymi cap. 5. in Amos Prophetam.

minus longè lateque diffunderetur: instinctu Spiritus sancti factum est, vt fortirentur prouincias, & alius aliam regionem Christo conciliandam capefceret. *Thomas* (inquit *Eusebius*) *vt memorie prodium est (ab Origene) Parthiam obtinuit, Andraas Scythiam, Ioannes Asia obijt. Petrus autè, vt videtur, Indas, qui in Ponto, Galatia, Bithynia, Cappadocia & Asia dispersi vixerunt, verbu Dei predicauit. Qui ad extremum cum Roma versaretur, capite deorsum statuo (sic enim perpeti cupiebat) cruci suffixus est. Quid attinet de Paulo dicere, qui simul ab Ierusalem ad Illyricum usque, fuerat Euangelij Christi predicandi munus plenè executus: post Romæ, Nerone summam rerum administrante, martyrio occubuit.* Hinc facile intelligimus, Petrum Circumcisionis Apostolum dictum esse, propterea quod ea fors illius ab initio fuisset, vt Indas per Asiam dispersis predicaret. Hæc enim meritò habebatur prima fors, & longè dignissima, vt quæadmodum Christus ipse ad oues, quæ perierat domus Israël, primum est missus, ita & Vicarius Christi ad easdem oues ante omnes alios mitteretur: præsertim cum ex Paulo etiam didicerimus, Iudæos velut radicem & oleam esse, gentes verò velut oleastrum in oliuam infertas, foetios radices & pinguedinis oliuæ factos esse. Cum igitur non facile possent singuli Apostoli facti ipso totum orbem terrarum obire, licet iure id ipsis permissum, atque adeo commissum erat: fors omnium dignissima in honorem Primatus sui Petro delata est. vt ille radicem atque oliuam ipsam cole-ret, alij verò Apostoli velut nouos furculos in Petri oliuam insererent, atque ita ex toto mundo vnum gregem sub visibili Pastore vno congregatum, vni Pastorū Principi Christo Domino in æternum aqua viuæ potandum incorporarent. Cæterum quia Paulus post Ascensionem Domini ad fidem vocatus est, nec postea Hierosolymam statim venit, sed abiit in Arabiam: is non videtur forte aliqua per consensum Apostolorum iacta certarum gentium Apostolus fuisse factus, verum ab ipso Domino (præter curam Iudæorum) totam Prouinciam gentium absque limitibus vllis accepit per reuelationem de cælo factam. Dicebat quippe Dominus ad Ananiam: *Vas electionis est mihi iste, vt portet nomen meum coram gentibus, & Regibus, & filiis Israël.* Ecce non excluduntur à Pauli cura & potestate filij Israël, etiam si primum omnium fiat mentio gentium & regum. Nam & ipse testatur, se vocatum per gratiam Dei, *vt reuelaret Christum in gentibus*, cum tamen prædicatione suam apud Iudæos inceperit, & alàs in Actis Apostolorum sæpissimè legamus, illum *Iudæis primum ubique ferè predicasse*, atque adeo palam contestatum esse Iudæis in Synagoga ipsorum: *Vobis verbum salutis huius missum est.* Et iterum: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes.* Deniq; Paulus ipse fatetur, sibi sollicitudinem omnium Ecclesiarum incubuisse. Nunquid igitur Iudæorum aliqua non erant Ecclesiæ? Aut solas illas à cura sua pastoralis excluderat? Nunquid ad *Hebræos* etiam non scripsit epistolam? Quid multis? Vt singuli Apostoli alij, sic & Paulus tam Iudæorum, quam gentium Apostolus fuit, quia singuli *suu gebantur legatione pro Christo ad vniuersum mundum.* Atque hæc de iure ita se habent.

Quoad vsum verò & praxim, exercitiumque istius muneris: Paulus erat Iudæorum Apostolus vnà cum multis, atque adeo post multos, qui ante illum Iudæos ad Christum conuertebant. Idem erat gentium Apostolus, & vnà cum multis, & post Petrum, qui Cornelium prius ad fidem conuertebat. Sed tamè in eo *Paulus erat princeps omnium, & planè Primatum gerbat: primum quod ad multas gentes profectus, ibi Christum predicasset cum summo fructu & lucro animarum, vbi nemo ante illum fidei fundamenta iecerat. Sic* (inquit) *predicanti Euangelium hoc, non vbi nominatus est Christus, ne super alienum fundamentum edificarem, sed sicut scriptum est: Quibus non est annunciatum de eo, videbunt: & qui non audierunt de eo, intelligent.* Deinde alijs Apostolis certæ potissimum Prouinciæ forte committebantur. Sorte, inquam, non iure diuino. Etenim iure diuino singulis subijciebatur totus mundus. Vnde etiam quædo Andraæ Scythia, vel Ioanni Asia committebatur: non tamen ex ea re prohibiti sunt alibi predicare, sed ibi potissimum munere suo defungebantur. At cum ad Paulum est ventum, non ei dicitur est, vade in Asiam, aut in Thraciam aut in Italiam, velut in prouinciam tibi sortitò præcæteris obtingentem: Sed vade ad omnes gentes, percurre, atq; adeo transnola per Arabiam, Syriam, Asiam, Macedoniam, Græciam, Italiam, Hispaniam, Illyricum, & denique per omnes gentes quod te Spiritus sanctus deducet. Præterea licet aliorum Apostolorum fortes à Spiritu sancto promanauerint, tamen ea gratia videtur non immediatè à Deo, sed per conspirantem Apostolorum voluntatem reuelata, quando tractabant inter se de Euangelij disseminatione. Paulus verò ab ipso Christo præter potestatem iuris Apostolici, etiam sortem suam videtur nominatim accepisse, dicente Spiritu sancto ad Prophetas & Doctores Antiochenæ Ecclesiæ:

Segregate

Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Tunc ieiunantes & orantes, imponentesq; eis manus, dimiserunt illos. Et ipsi quidem missi à Spiritu sancto abierunt Seleuciam, & inde nauigauerunt Cyprum. Ab illo igitur die non cessauit Paulus replere Euangelium Christi ab Ierusalem per circuitum usque ad Illyricum. Per circuitum autem dixit, ne solum recta via processisse Paulum putaremus, cum ille omnes etiam circumiacentes regiones Euangelio repleuerit. Hic est ille Primatus gentium, qui meritò soli Paulo plus omnibus laboranti deferendus est. *Hæc est gratia Dei, quam cum Petrus, Iacobus, & Ioannes datam Paulo cognouissent, dexteræ eius societatis dederunt.* Verum hic Primatus licet iure Apostolico non destituatur, tamen non ob iuris Apostolici & pastoralis Prærogatiuam (vt Primatus Petri) verum ob facta eximia, & ob gratiæ personalis prærogatiuam Primatus quidam & erat, & interdum à sanctis Patribus ita vocatur. Quemadmodum igitur Paulus iure diuino & Iudæorum, & Gentium Apostolus erat (licet ministerium ipsius magis eluceret in Gentibus, propterea quod à Ierusalem ad Illyricum ibi fundasset Ecclesias, vbi prius nullæ omnino fuerant: cum tamen multa millia Iudæorum crederent in Christum & ante Pauli conuersionem, & postea per Petri & Iacobi studium & laborem) sic etiam Petrus tam erat gentium, quam Iudæorum, tam præputij, quam circumcissionis Apostolus, quæquam ipsius ministerium ab initio saltem magis eluceret in fundandis Iudæorum Ecclesijs. Nam ad ipsius prædicationem in die Pentecostes baptizata sunt & appositæ ad ouile Christi animæ circiter tria millia: nec ab eo die cessauit Euangelium Christi propagare, donec omnia compleisset, ita vt ex ipso rerum euentu manifestum fieret, creditum esse Petro Euangelium præputij. Paulus igitur in eo loco Epistolæ ad Galatas, qui contra Primatum Petri non modò impiè, verum etiam inoptè, citatur, nihil aliud dicit, quam Deum dedisse felicem cursum & prosperum Euangelij successum tam ipsi & Barnabæ inter Gætes, quam Petro, Ioanni & Iacobo inter Iudæos. nec de iure toto ministerij, verum de particulari executione sortis, tam suæ, quam Petri agit. Nunc Pauli verba pòderemus.

Cum vidissent (inquit) Iacobus, Cephas & Ioannes, qui existimabantur columnæ esse, quod creditum est mihi Euangelium præputij, sicut & Petro circumcissionis: dexteræ dederunt mihi & Barnabæ societatis. At quomodo viderunt ij tres Apostoli, quod Paulo creditum erat Euangelium præputij, sicut Petro creditum erat Euangelium circumcissionis? Id Paulus demonstrat ex euentu ipso, & rerum ipsarum felici exitu. *Qui enim operatus est* (inquit) *Petro* (id est, per Petrum) *in Apostolatu circumcissionis, operatus est & mihi* (id est, per me) *inter Gentes.* Quid sibi vult illud, *qui operatus est?* Vtique nihil aliud, quam quod Deus efficaciam dedit Euangelio per Petrum inter Iudæos, & per Paulum inter Gentes prædicato. Fecit enim, vt neq; Petrus inter Iudæos, neque Paulus inter gentes frustra prædicaret. Vnde iterum subinfert Apostolus, *& cognouerunt gratiam quæ data est mihi.* Sed vnde cognouerunt? Non ex auditu, sed ex ipsis (inquit Chrysofostomus) factis didicerunt. Nec aliter hæc Pauli verba intellexit Beatus Irenæus, qui totum hoc ad id, quod fiebat, non ad id, quod iure fieri poterat, referens, ex Paulo refert: *Vnum & ipsum Deum operatum Petro in Apostolatu circumcissionis, & sibi in gentes.* Ipsius ergo Dei Petrus erat Apostolus, cuius & Paulus. Et quem Petrus in circumcissione annuntiabat Deum & Dei filium, hunc & Paulus in gentes. Ecce totam rem: Tamen si Petrus, Iacobus, & Ioannes inter Iudæos hætenus prædicantes, legalia diutius tolerauerunt, cum Paulus interrim, qui apud gentes Apostolatu potiusungebatur, legalia post certum spacium temporis tolleranda non putaret: tamen Petrus, Iacobus & Ioannes inierunt societatem cum Paulo, & doctrinam eius approbârunt, eo potissimum argumento persuasi, quod viderent Deum nõ minus secundare prosperumque reddere conatum Pauli inter gentes, quam Petri inter Iudæos. Quod si rediisset etiam Thomas Apostolus ex Parthia, itemq; Andraas ex Schythia vel Thracia, ostendissentque non expedire, vt quisquam ex illis gentibus iudaizare cogeretur: nihil dubito, quin etiam Petrus, Iacobus, & Ioannes illis daturi erant dexteræ societatis, præcipue si vidissent, & ex rebus ipsis cognouissent, Deum per illos quoque operatum fuisse inter gentes: fuissentque cum illis pacti, vt illi iterum in gentes, Petrus verò in circumcissionem seu ad Iudæos conuerendos se conferret. Quibus ita probatis, apparet quam vanum atque adeo stupidum argumentum contra Primatum Petri ab hoc Pauli testimonio deductum sit. Et tamen hoc ipsum verbis vsque eò augetur, velut permultum ad rem faceret. Insignia igitur Protestantium circa hanc rem mendacia hæc sunt.

Primum dicunt, metas Petro *diminutas* circumscriptas esse. At hoc nusquam in verbo Dei legitur, Nam & *Christus minister fuit Circumcisionis*, sicut Paulus docet. Nec plus est ministerium circum-

Act. 13.

Rom. 15.

Act. 2.

Galat. 2.

1a Epist. ad Galat. cap. 2.

Irenæus lib. 3. cap. 13.

Rom. 15.

circumcisionis, quam Apostolum circumcissionis esse. Nam etsi quilibet Apostolus sit minister, non tamen cuius minister est Apostolus, quia summus ministerij gradus in Apostolatu cernitur. Unde etiam Christus dictus est *Apostolus & Pontifex confessionis nostrae*. Quemadmodum igitur licet Christus fuerit *minister circumcissionis*, inde non recte concluderis, eum nihil habere iuris aut potestatis in gentes: ita nec quia *Petrus Circumcissionis Apostolus* fuit, propterea licet inferre, metas ei *diuinitus* esse circumscriptas, vt gentium etiam Apostolus iure diuino minime fuerit. Nam illud secundum (& id valde impudens) mendacium est, apud Paulum *non tam de facto, quam de iure diuino* agi. Paulus enim penitus de facto ipso disputat: vtique secundum ius non negaturus, aut se circumcissionis, aut Petrum esse gentium Apostolum. Imò vt hoc mendacium rebus ipsis confutaretur, effecit Deus, vt Petrus ipse in Italiam, atque adeo in urbem Romam se conferret, ibique expugnaret Simonem Magum Samaritanum, Ecclesiamque Christi & ipse illic regeret vnà cum Paulo: eandemque Lino ac Cleto sub se, post se verò etiam Clementi regendam, ritè atque ordine committeret. Cuius Cathedram in Gentium capite constitutam Irenaeus, Caius, Tertullianus, Origenes, Cyprianus, Eusebius & vniuersi tã Græci, quam Latini Patres agnouerunt, quorum testimonia suo loco proferentur. Tantum igitur abest, vt aut diuino, aut humano iure Petrus non fuerit gentium Apostolus, vt etiam vtroque iure Gentibus in summo gradu præfuerit, ac per suos successores cum omnium fidelium summa gratulatione in hodiernum vsque diem perpetuò præsit. Est ergo & illud tertium mendacium, quòd Petrus fuerit *particularis circumcissionum Episcopus*. Nunquid enim aut soli circumcisi Petrum Romæ prædicantem audierunt, aut ij soli Cathedram eius ab illo die vsque ad istum Romæ obseruant? Certè si consensus omnium gentium, quæ Christi fidem amplexæ vnquam sunt, ius humanum constituere potest: etiam si iure diuino careret (non caret autem) saltem iure humano Princeps totius Ecclesiae tam Petrus, quam Successor eius esset. Est ergo quartum illud mendacium, *quòd iure humano Petrus non fuit Apostolus gentium*. Neque verò per dexterarum id egerunt Petrus, Iacobus, & Ioannes, vt se ab Apostolatu gentium excluderent, sed vt Paulo illum suo consensu stabilirent. Iam illud quantæ cæcitatæ est, quòd ab ipso exordio diuidunt Ecclesiam in duos greges, & in Pastores ad minimum duos, quorum vnus Iudæorum, alter sit gentium Apostolus? Cæterum Augustinus Ecclesiam illam, quæ ab ouili vnus Pastoris Petri discedit, schismaticam esse non dubitat, eamque ijs verbis, quæ superius etiam citauimus, alloquitur: *Exi tu in vestigijs gregum: non in vestigijs meo. sed in vestigijs gregum: nec vnus gregis, sed gregum dixeris, & errantium: & pasce hædos tuos (non sicut Petrus, cui dicitur: Pasce oves meas) sed pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum, non in tabernaculo Pastoris, ubi est vnus grex, & vnus Pastor*. Pro absurdissimo atque adeo pro certo schismatis indicio habet Augustinus, vt sint in Ecclesia militate diuersi greges, qui rursus vnus Pastoris vinculo inter se non vniantur. Petri verò gregem non dubitat & vnum fuisse sub ipso Pastore vno, & per totum terrarum orbem fuisse diffusum, quia *omnes Domini oues vnum gregem fuisse stauit*. Vbi verò sunt multi greges non sub vno Pastore, illos putat hædos esse, non oues, id est, hæreticos aut schismaticos, & non Catholicos. Et tamen noui isti Euangelici ab ipso initio Petrum vnus, Paulum verò alterius gregis Pastorem fuisse volunt, illum circumcissionis, hunc præputij: à quibus interim si quæras, vbi sit grex Matthæi, Thomæ, Ioannis, & aliorum Apostolorum: adeo non habent quod respondeant, vt necesse sit ipsis, aut reliquos omnes Apostolos in ordinem redigere, aut Petrum circumcissionis, Paulum verò præputij Principatu aliqua saltem ex parte spoliare: adeo nihil apud illos honestè aut secundum ordinem sit. Nostra verò fides & doctrina mirabili constat rerum pulchritudine ac decore.

Christus primùm solus totam Ecclesiae molem ab initio mundi vsque ad finem sustentat. Is ex hac vita discessurus, Petrum solum ab initio legitime ac ordinariè toti suo gregi præficit. Mox Duodecim focios extra ordinem Petro adiungit, nò ipsius Principatum irritum faciens, sed oneris gratuitatem imminuens. In cõmuniter omnes totum gregem pascunt, nulla in re graui dissentientes, quia omnes replebantur Spiritu sancto. Verùm si contingeret, eos dissentire: ad Petri vnitatem confugiendum erat, vt cuiuscunque ille dexterarum societatis dedisset, eum totus grex pro legitimo Pastore agnosceret. Quem verò Petrus à communionem sua repulisset, is vitaretur tanquam schismaticus & factionum author. Hinc ad Petrum & ad reliquos Apostolos, qui cum ipso Hierosolymis erant, itum est, vt orta de legalibus quæstio dissolueretur. Et mox dissoluta est ab ipso Petro, qui voce sua præiuit omnibus, ac sententiam tulit, vt Gentes à legalium obseruatione immunes & liberè manerent. Eodem modo Diuus Paulus cum eius prædica-

prædicationi à nonnullis contradiceretur, ascendit Hierosolymam, & contulit cū illis Euangelium quod prædicauit in Gentibus. seorsim autè cū ijs, qui erant magni nominis: ne quo pacto in vanum curreret, aut cucurrisset. Quid aliud hæc verba significant, quam necessarium fuisse, vt Apostoli conferret inter se id, quod prædicabant, ne schisma inter ipsos contingeret. Porro ne si fortè sex in hanc, & sex in illam partem inclinassent, infinita esset dissensio: principium communionis & collationis huius non nisi Petrus fuit, in cuius velut in primi Pastoris autoritate omnes acquiescere debebant. *Tanta auctoritatis* (inquit Hieronymus apud Augustinum Epist. 11.) *Petrus fuit, vt Paulus in Epistola sua scripserit: Deinde post annos tres veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus xvi. Rursumque in consequentibus: Post annos xiiij. ascendi iterum Hierosolymam cum Barnaba, assumpto & Tito: Ascendi autè secundum reuelationem, & exposui eis Euangelium, quod prædico inter Gentes: ostendens se non habuisse securitatem Euangelij prædicandi, nisi Petri, & qui cum eo erant, fuisset sententia robortum.* Petrus ergo, & qui erant cum eo, Iacobus, & Ioannes, cum vidissent Dominum efficaciam dedisse Pauli doctrinæ, & cognouissent gratiam, quæ data est illi (nam & Barnabam, & Titum assumpserat secum Paulus, ex quorum testimonio res tota sciri poterat) demum dexterarum societatis illi dederunt, nec doctrinam illius vlla in re vituperarunt, sed tantum ab ipso postulabant, vt pauperum, qui Hierosolymis erant, memor esset. Apostolis verò (qui & Episcopi fuerant) ex hac vna discedentibus, quia iam fundata & vbique constituta erat Ecclesiae, non successerunt aliqui in Apostolicam, sed tantum in Episcopalem auctoritatem. Qui ergo successit Petro, non minus erat primus Episcopus, & totius Dominici grecis Pastor, quam ipse Petrus fuerat Princeps Apostolorum, & cõfirmator fratrum. Qui verò in aliorum Apostolorum Cathedras successerunt, vnitatem & communionem primi Pastoris, exemplo Apostolorum commendatam, tantò magis retinere tenebatur, quantò minus erant certi de tanta fidei & perseverantiæ gratia, quantam Apostoli habuerant. Atque hoc quidem postea luce meridiana clarius demonstrabitur. Ex ijs quæ dixi, arbitror constare, quam parum hic locus Epistolæ ad Galatas aduersariorum causam promoueat.

Accedit eodem, quòd Paulus in eadem Epistola narrat, se antè etiam ascendisse Hierosolymam, vt videret Petrum. Cur obsecro? Vt potissimum videret Petrum? ac non perinde etiam, vt videret Iacobum, aut Ioannem? Certè non de nihilo tanti fit à Paulo Petrus. Nã fatetur, se tunc etiam vidisse Iacobum fratrem Domini: cæterum non ascendit vt Iacobum, sed vt Petrum videret. *Alium* (inquit) *Apostolorum vidi neminem, nisi Iacobum fratrem Domini.* Quòd si non fuisset Petrus alijs Apostolis maior, nihil video, cur Paulus tam serio in Euangelij prædicatione occupatus, ad Petrum videndum ascenderet. Ascendit Hierosolymam (inquit Tertullianus) cognoscendi Petri causa, ex officio & iure scilicet eiusdem fidei & prædicationis. Itaque & dexteram ei dederunt signum concordiae & conuenientiae, & inter se distributionem officij ordinauerunt, non separationem Euangelij. Dignum erat (inquit Ambrosius) vt cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curam Ecclesiarum. Et post: Et vt sciret Petrus, hanc illi datam licentiã, quã & ipse acceperat. *Paulus* (inquit Hieronymus) *iuu Hierosolymam studio honoris prioris Apostolo discedendi. Apostolorum Principi (ait Theodoretus) quem parerat, honorem tribuit.* Si quis iam contulerit rem cum re, causam cū causa & ratione cū ratione: is animaduertet, Paulum fuisse dictum Apostolum Gentium, non ad coarctandam Petri potestatem, nec ad metas Petro circumscribendas, verum ad Euangelium dilatandum, saluo interim Primatu Petri, quem Paulus etiam post tot gètes Christo subiectas agnouit, & honore, quo par erat, affecit, ab eoq; & dissolutionem controuersiæ, quæ Antiochiæ orta erat, & dexterarum societatis expetiit, non quòd ipse de sua doctrina (quam à Christo immediatè acceperat) dubitaret, sed vt tota Ecclesia sciret, illum vnitatem amare, Primatum Petri agnoscere, & eundem Spiritum sanctum in se, atque in alijs Apostolis esse, confiteri.

Consulantur ea causa, ob quas Magdeburgenses dicunt, tantum Petro in Scripturis delatum esse.

CAPITULUM VII.

CVM sancti Patres ex ijs Prærogatiuis, quæ in Euangelijs tã multæ ac tã singulares extant, meritò concludant, Petrum fuisse Coryphæum ac Principem Apostolorum, Hæretici verò nullum visibilem in Ecclesia Principem ferre queant: oportuit saltem illos aliquam causam afferre, cur Petrus vbique & in nominis dignitate, & in Clauium acceptione, & in Pastoris honore, primas tulerit. Sic ergo habent.

DD Magde-

Hebr. 1.

Hieronymus in catalogo.

In Epist. 48.

Ioan. 21.

1. Co. 9. & 10.

Ioan. 21.

Matth. 28.

Act. 6. & 8.

Act. 15.

Gal. 1.

Gal. 1.

Galat.

De præscripto aduersus hæret.

In 1. cap. ad Galat.

In 1. cap. ad Galat.

Magdeburgensium verba in Centuria. 1. Lib. 2. C. 7. Pag. 524.

Petrus videtur precipuus inter Apostolos fuisse, siue propter insignia sua dona, siue propter etatem.

RESPONSIO.

Duas ergo causas Magdeburgici afferunt, ob quas Petrus videtur inter Apostolos precipuus fuisse. Prior est, eò quòd insignia dona ei collata sunt. Et quæ sunt, obsecro, ista dona? Vtrum personæ ipsius propria? an potius ad officium, quod Petrus in Ecclesia gerebat, spectantia? Si dona Petri talia sunt, quæ tantum personæ eius, & non etiã officium attingebant: tunc aliquid dicunt Magdeburgici. Sin dona Petri aut omnia, aut plurima pertinebant ad officium eius, & nõ nisi propter Ecclesiam in eum collata sunt: nihil omnino, quod ad rem faceret, mihi videntur dixisse Magdeburgici. Petrum enim fuisse precipuum inter Apostolos propter insignia sua dona, est fuisse precipuum, quia Christus plura ei contulit, quàm vlli præterea Apostolo. Iam verò si ob Ecclesiam ea illi contulit Christus: utiq; in Ecclesie gratia Christus fecit eum precipuum inter Apostolos. Itaq; ob insignia dona, quæ ad Ecclesiasticam administrationem pertinebant, Petrus fuit precipuus inter Apostolos tanquã primus minister Ecclesie. Voluit igitur Christus inter Apostolos vnũ aliquẽ ministrum precipuum esse, cui magis insignia dona in Ecclesia gratia largiretur, quàm vlli alij. Ex his omnibus, quæ dixi, nihil est difficile aut obscurum, præter vnũ id, an dona Petri ad Ecclesiam spectauerint. Id verò quàm facile demonstratur? Ait Christus ad eum: *Tu vocaberis Cephas*, id est, lapis ingens. Cur, obsecro, vocatus est inges lapis? Nonne quia in Ecclesia, quæ Christus ædificat, eum locum occupat, ut alios etiã possit sustentare? Hoc quippe lapidis ingentis officium est in construendis ædibus. Itaque Christus ipse re interpretatus, nominisq; impositi rationem reddens: *Ego* (inquit) *dico tibi, quia tu es Petrus, & super hæc petra ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi nõ praualebunt aduersus eam.* Hoc donum Petri nõ ad Ecclesiam pertinuit? Nisi forte totius Ecclesie plurimi nõ interest, ut super firmum lapidẽ ædificetur. Deinde Christus addit: *Et tibi dabo Claves Regni cælorum.* Nunquid & hoc donum ad Ecclesiam nõ pertinet? Nonne claves regni cælorum datæ sunt propter *Domum Dei, quæ est Ecclesia?* Primus earum promissionẽ accipit Petrus, & solus eas accipit, cum alij Apostoli adessent, nec tamen adhuc eius doni participes redderentur. Nunquid ipsi Protestantes non dicunt, Petrum hoc tempore personam Ecclesie gessisse? Hoc ipsum donum (vt, multis presentibus, tamen vnus aut solus, aut primus personam Ecclesie gerat) nõne & maximum donum est, & ad totam Ecclesiam spectat? Ad Petrum præterea dictum est: *Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Quale donum est hoc, vt pro vnus fide oretur, & is alios fideles confirmare iubeatur? Poteritne fieri, vt hoc donum ad fratres, hoc est, ad Christianos, qui confirmandi sunt, non pertineat? Postremò Christus ad Petrum dicit: *Diligis me plus his? Pisce oues meas.* Pascere oues ad Ecclesiam precipue pertinet. ita verò pascere, vt non aliter iubearis pascere, nisi plus diligas alijs: est pascendi potestatem accipere in summo gradu, ad quẽ nullus hominum, qui vnus cum Petro nõ habeatur, aspirare possit. Ideo enim Petrus an plus alijs amet, interrogatur: vt nos sciamus, eum ad talẽ dignitatẽ vocari, in qua requiratur maior amor & Christi, & ouium, quàm in vllò præterea homine: quia videlicet altius in officio pastoralis præsidere iubetur, quàm alius quispiam. Hæc omnia ostendunt, insignia illa dona Petri ad Ecclesiam spectasse, idq; vt illa stabiatur, confirmetur, & pascatur. Ob illa igitur ipsa dona cum Petrus fuerit precipuus inter Apostolos, fuit utiq; princeps illorum & caput ex ipsa vi pastoralis officij. Nihil ergo aliud in ista causa dixerunt Magdeburgici, quàm quòd ipsos manifeste condemnet. Veniamus ad alteram causam. *Petrus* (inquiunt) *videtur precipuus inter Apostolos fuisse propter etatem.* O egregiam causam, ob quam tot ac tantæ prerogatiuæ in Petrum conferantur. Nesciebant ergo isti, aut certè non meminerunt, scriptum esse: *Senectus venerabilis est.* Quæ tandem *senectus* id est, *non illa, quæ longi temporis est, neque annorum numero computata.* Quænam igitur alia? *πολιὰ δὲ ἔτη φρονήσεως ἀνθρώπου.* *Canities verò hominibus sapientia est, & vita immaculata est senectutis ætas.* Qui ergo sapientior alijs, & vitæ integrioris est, eum certè Deus pro illo senex habet, cui honor & reuerentia debeat. Vnde etiam presbyteri Ecclesie nominati sunt ab Ordinis potius dignitate, quàm ab annorum numero. Timothæus quippe, cum adhuc esset adolescens, presbyter & Episcopus est factus, non ob senectutẽ quæ tunc nõ attigit, sed ob scientiã & morũ grauitatẽ qua senex etiam superabat. Nam & David longè antè scripserat, *super senes se intellexisse, quia mandata Domini quasi iusser. seu obseruasset*

De Petri donis

Ioann. 1.

Math. 16.

1. Timoth. 3.

Lucæ 22.

Ioann. 21.

Confutatio secundæ causæ

Sapient. 4.

1. Timoth. 4.

obseruasset: Hieronymus autè notãrit, apud Hebræos *triginta annorum fieri Sacerdotẽ.* Itemq; ad Timothæum per scriptum esse: *Adolescentiam tuam nemo contemnat.* Quæ cum ita sint, miror eos, qui tantam scientiam Scripturarum præ se ferunt, putasse etatem Petri satis causã fuisse, cur tot precipuis donis ornaretur. Nam si præter etatem prot. etãtã habebat etiã maiora sapientie & immaculatæ vitæ dona, quàm alij Apostoli: eò iterum redibit oratio, vnde paulò antè deflexit. Quærã enim, quæ fuerint ista dona? Et cum reperero, illa cum esse propria solius Petri, cum illi data esse, non sua solùm, sed totius Ecclesie causã, vt eam sustentet, confirmet, pascat: necessariò concludam, Petrum fuisse precipuum inter Apostolos ob illud ministerium, quod in Ecclesia exercendum accepit, ex eoq; etiam fuisse Caput Apostolorum & Principem: eademq; ratione Successorẽ Petri debere inter omnes Episcopos Primatum tenere. Sola igitur etas Petri nõ poterat satis magna causã esse, cur tã excellẽter alijs omnib; Apostolis vbiq; præponeretur.

Præterea vnde nobis probat Magdeburgentes, Petrum alijs omnibus Apostolis maiore natu fuisse? Fuit quidẽ maior natu Ioanne Euangelista, ob eamq; causam *D. Hieronymus etati delatũ esse dicit, vt Petrus potius quàm Ioãnes à magistro bono inter duodecim Apostolos Caput constitueretur ad tollendam schismatis occasionem.* Verum quòd omnibus Apostolis senior fuit Petrus, nõ perinde clarum est. Debuit certè clarissimũ id esse, quod tãti Historici velut fundamentum narrationis suæ esse voluerunt: *Petrus* (inquiunt) *videtur precipuus inter Apostolos fuisse propter etatẽ.* Quam etatem dicitis, ð boni viri? Nõ teneram, opinor, sed adultã: non tantum adultã, sed propectam, & propè exactam. Constatne igitur vobis, ð boni viri, qua etate Petrus, & qua reliqui Apostoli fuerint? Nam si neque in Sacris literis per scriptum est, maiorem natu cæteris Petrum fuisse, neque aliunde singulorum etatem didicistis: quo pacto cognoscitis, Petrum alios Apostolos etate superasse? Ergone super arenam ædificat nostri Magdeburgenses? Et in causã tam graui, per ædificium in arena constructum, Ecclesie Catholice fundamentum in petra collocatum se concutere, aut labefactare posse, arbitrantur? Cum tot Scripturæ Petro Primatum deserant, cum solus ex omnibus *Cephas*, id est, lapis cognominetur, cum etiam Apostolis duodecim à Christo electis, ille dicatur esse primus, cum cæteri Discipuli sæpe dicantur cum illo esse, cum ille sit os eorum, cum de illius nauis Christus doceat, eumq; iubeat eandem gubernare, seu in altum ducere, cum illi permittat Claves regni cælorum, illum iubeat ad se venire super aquas, pro illo soluat didrachmum, pro illius fide oret, eumq; fratres confirmare velit, cum Petrum plus alijs amãtem, iubeat agnos & oues pascere, cum Petrus omnium primus totam Ecclesiam rexerit in eligendo Matthia, in conuertendis Iudæis, in Euangelizando gentibus, atque in decidenda quaestione de legalibus orta, cum tot & tam eximia sint Petri vel solius, vel ante alios omnes priuilegia: nunc istæ Scripturæ omnes ex mera coniectura Magdeburgensium euacuabuntur? A deõne leuiter, ð Germani & Angli, fundata est fides vestra in Euangelio Iesu Christi, vt somnio paucorum hominum, quàm quatuor Euangelistarum testimonio, plus fidei adhibeatis? Clamante Euangelio, Petrum esse primum inter Apostolos, proximum Christo, cui & nomen suum & potestatem Christus precipue communicauit, idq; varijs tum verbis, tum factis adeo testatum reliquit, vt id animaduertent omnes omnino Patres Græci Latini, & Barbari: nihilominus iam exurgunt etate nostra homines pauci, atq; (vt nihil grauius dicam) neque signis, neque moribus Apostolicis commendati, & ij vobis prædicabunt, *Petrum quidem visum fuisse precipuum inter Apostolos*, verum id ita euenisse, non quòd verè maior illis fuerit, sed propter etatẽ tanquàm videlicet, quia senior alijs fuit, ideo maximè fuerit tam excellenti honore præ cæteris affectus? Primum dico, istam senectutis causam, si vera fuisset, non fuisse satis grauem, cur Deus senectutem nõ annorum numero, sed virtutũ pòdere æstimet. Deinde nec mihi, nec Magdeburgensibus constat, an Petrus fuerit pro cæteriõs etatis, quàm alij omnes Apostoli. Ratio igitur ista prorsus incerta cum sit, quis ferat, certissimã Scripturarum autoritatẽ per id, quod penitus incertum est, irritã fieri? Quid verò quod Epiphanius, auctor antiquus & grauis, scriptum reliquit, Petrum fuisse minorem etate, quàm Andream? *Andreas* (inquit) *primus obitum venit Iesu, deinde Petrus. & per ipsum vocatus est, neque hoc agrè ferre incipiat.* Occursus enim *Andree primus contigit, cum minor esset Petrus tempore etatis.* Postea enim *rursus, quando perfecta renunciatio facta est, à Petro facta est: ipse enim fratrem suum præcessit. Insuper autem & in hoc Deus est, qui nouit vocations cordium, & scit, qui dignus sit primò locari, & elegit Petrum, vt dux esset suorum Discipulorum.* Non igitur tantum super coniecturã, sed etiam super mendaciũ ædificant Magdeburgenses, qui Petrum dicunt precipuum fuisse visum propter etatem, cum Epiphanius attestetur, Petrum etatis tempore minorem fuisse, quàm

Aduersus Iannem Hierosolym.

Aduersus Iovinianum.

Ioann. 1. Math. 10. Marci 1. Ioan. 6. Lucæ 5. Math. 16. & 14. & 17. Lucæ 22. Ioan. 1. Act. 1. 2. 10. & 15.

Math. 10. & 14. & 17. Ioan. 1. & 21.

Epiphanius heret. 51. Minor natu Petrus. Petrus præcessit. Dux Petrus.

Andream, licet Christi electione Petrus sit primus & Dux Discipulorum constitutus.

Postremo, demus Petrum fuisse maiorem natu alijs omnibus, & eam satis grauem causam esse, cur maioribus donis, quam alij, ornaretur. Tamen etiam si ob dona & aetatem primus fuit, nonne vel sic saltem primus fuit? Aut firma haec argumentatio non est: Petrus ob aetatem & dona quadam insignia praecipuus fuit inter Apostolos: fuit igitur quidam Primatus inter Apostolos? Quod ergo semel inter Apostolos institutum fuit, quia non propter illos, verum propter nos institutum fuit, perpetuo in Ecclesia manere debet. *Omnia enim vestra sunt* (inquit Apostolus) *sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive praesentia, sive futura, omnia vestra sunt: vos autem Christi, Christus autem Dei. Omnia enim propter vos.* Vbi est ergo nunc in Ecclesia Primatus ille, qui referat Primatum Petri? Vbi sunt illa dona insignia in alio cernenda, quae olim cernebantur in illo venerabili sene D. Petro? Habentne Protestantes talem Primatum in sua congregatione? Certum est, eos non modo nullum talem habere, sed neque vllum talem ferre posse. At Ecclesia Catholica talem & habet, & semper habuit nec habere vnquam desinet vsque ad consummationem saeculi. Nam *porta inferi non praeualebunt aduersus Petram a Christo erectam & confirmatam.* Scripturae ita praedicant, res ipsa hoc demonstrat: & tamen Protestantes duri cordis ac durae cervicis semper resistunt Spiritui sancto.

1. Cor. 3.
2. Cor. 4.

Matth. 16.

Primum D. Petri nec suae tantum persona causa, nec extra ordinem ad certum aliquod tempus, sed ordinario ac legitimo iure in aeternum totius Ecclesiae causa institutum fuisse.

CAPVT VIII.

Ioan. 1.
Matth. 10.
& 16.
Luc. 22.
Ioan. 21.

Matth. 16.
Matth. 10.
Matth. 16.
Luc. 22.
Ioan. 21.

Matth. 28.

Ad Galat. 3.

Ephes. 4.

Principio illud certum est, eximium illud Cephae ac Petri cognomen, Primatum Apostolicae dignitatis, Clauium regni caelorum promissionem, confirmandi fratres mandatum, pascendi que agnos & oues auctoritatem, non ad solam Petri personam, sed ad Ecclesiasticam potestatem in illius persona fundatam & stabilitam spectasse. Ista quippe omnia, quae modo enumeravi ad aliud quippiam referuntur. Nam Petrae nomen ad aedificium, quod sustentat: Principis Apostolorum, ad eos Apostolos, quorum est Princeps: ianitoris, ad eos, qui excluduntur a domo, vel in eam per Petri ministerium intromittuntur: confirmatoris nomen ad eos, quibus ex alieno robore plus firmitatis accedit: Pastoris, ad populos, qui ab ipso reguntur & gubernantur, perspicue refertur. Cum igitur haec omnes Praerogativae non tantum ad Petrum, sed multo magis ad Ecclesiam totam pertineant: quis non videt, potestatem illam, quae semel Petro data est, tam diu perseverare in Ecclesia debere, quam diu eadem Ecclesia in eo statu est, in quo eam Christus ab initio posuit & reliquit? Ecclesia vero Christi ab eo die, quo post Resurrectionem ipsius, in terris primum constituta est, quoad eos, qui docebit & baptizabunt omnes gentes, quique Pastores & Doctores Ecclesiae erunt, in eodem statu omnino permanebit vsque ad secundum ipsius aduentum. *Ite* (inquit Christus) *docete, & baptizate omnes gentes: & ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem saeculi.* Quis vero de nouo condere Testamentum Christi, aut vltimam eius voluntatem sua ipsius morte & sanguinis effusione confirmata, deinceps irritam facere audebit? Vnde etiam Apostolus testatur, *Christum Ecclesiae suae dedisse quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij, in adificationem corporis sui.* Sed quousque? *Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi,* hoc est, vsque ad consummationem saeculi. At qua tandem de causa dedit Christus Ecclesiae suae hos Pastores & Doctores? *Vi iam* (inquit) *non sumus paruuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrinae, in nequitia hominum, in astutia ad circumventionem erroris: veritatem autem facientes in charitate, crescimus in illo per omnia, qui est Caput Christus: ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministracionis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in adificationem sui in charitate.*

Si ergo Pastores & Doctores, qui ab initio Ecclesiae erant, vsque ad finem mundi perseverabunt, idque vt doceant nos, vt baptizent, vt efficiant ne decipiamur a falsis Prophetis, verum vt in fide integra & charitate vera per Christi capitis nostri gratiam vsque ad perfectionem crescamus & aedificemur: profecto constat, eundem baptizantium ac Pastorum Ordinem in Ecclesia Christi

Christi vsque ad hodiernum diem permanere, qui temporibus Apostolorum institutus fuit. Nam praclare D. Pacianus: *Quaecumque Ecclesiae nascenti dicta sunt, ad plenitudinem Ecclesiae pertinent.* Tunc autem inter Duodecim Apostolos, qui docebant, & baptizabant omnes gentes, Petrus fuit institutus Princeps, vt ille confirmaret fratres suos, agnosque & oues Domini maiore, quam alij, auctoritate pasceret, gregemque Domini a peruersa Doctrina tueretur, & eum in veritate & charitate exaedificaret: igitur nunc etiam vnus aliquis Pastor ratione ministerij sui alijs omnibus comministris sub Christo praefici debet, ad eosdem fidei charitatisque effectus per gratiam Christi principalis ac aeterni Capitis, in reliquo Ecclesiae corpore efficiendos, & consummandos. Nam si quam diu permanet ratio institutionis Christi, tam diu etiam res instituta necessario permanere debet: fieri non potest, vt id officium temporale sit, cuius ratio aeterna est. Pastor instituitur propter oues: quamdiu ergo manent oues Christi, manebit & Pastor, quem Christus illis praefecit. Christus vero Petrum semel praefecit suis agnis & ouibus, manentque oues aliquae Christi vsque ad finem saeculi: manet igitur & Primatus Petri vsque ad finem saeculi. Nam vt illis Ouibus, quae Petro suberant, aliae per temporum spatia surrogatae sunt: ita & illi Pastori alius surrogatus est Pastor: vt semper verum sit, quod D. Chryso-
mus dixit: *Christus sanguinem sudavit, vt pecudes eas acquireret, quarum curam tum Petro, tum Petri Successoribus committeret. Sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet* (inquit Leo) *quod in Petro Christus instituit.* Et post: *In Petri Sede, sua viui potestas, excellit aeternitas.* Quamquam ergo Apostolica dignitas extra ordinem instituebatur & temporalis fuit, quia potius ad fundandam Ecclesiam in multis Gentibus, quam ad exaedificandam Ecclesiam destinabatur: tamen Primatus Petri est ordinarius, & in Successoribus Petri vsque ad consummationem saeculi perseverat, nec iniuria. Petra enim fidei, & Petra Ecclesiae non potest cessare, donec ipsa fides Ecclesiaeque cesset. Petrum vero fidei petram Hippolytus, petram Ecclesiae Ambrosius nominat, vterque interim ad Euangelium aspiciens, vbi legitur: *Tues Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam.* Deinde nonne quamdiu aliqui sunt in regnum caelorum introducendi, tamdiu aliquis ianitor regni caelorum erit? Nonne etiam fratres, qui nunc in Ecclesia sunt, multo magis opus habent confirmatore, quam ipsi Apostoli, qui primitias Spiritus Sancti, potestatemque in aedificationem, & non in destructionem acceperant? Quapropter absque omni controuersia munus Petrae, munus ianitoris regni caelorum, munus confirmatoris fratrum, ac denique munus primi Pastoris vsque ad finem mundi perdurabit.

Ad Sympro-
cipit 3.
Matth. 10.
Luc. 22.
Ioan. 21.

Lib. 2. de Sa-
ccidiotio.

Serm. 1. af-
sumptionis
ad pontif.

Matth. 16.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Apostolatus nomen & officium iamdiu in Ecclesia Christi esse desijt: ac propterea etiam si vnus inter Apostolos primus fuit, tamen vt post mortem Apostolorum alij Apostoli non sunt: sic neque alius Apostolorum Princeps esse debet.

RESPONSIO.

Apostoli praeter amplissimam & extraordinariam Apostolatus dignitatem, habebant etiam auctoritatem Episcopalem, quae certis limitibus restringebatur, sicuti D. Iacobus Iustus frater Domini & Apostolus, per Petrum, Iacobum Zebedaei filium, & Ioannem, Ecclesiae Hierosolymitanae praefectus fuit, eundemque locum post D. Iacobi mortem Simeon Apostolus tenuit. Atque etiam Petrus nunc Antiochiae, nunc Romae, velut in suo proprio Episcopatu sedebat, Antiochiae ad tempus, Romae vsque ad finem vitae. Denique Ennodius Diaconus ius Episcopatus singulis Apostolis vendicat ex illo Dei Verbo, quod in Iudam propheticè dicebatur: *Episcopatum eius accipiat alter.* Hinc Theodoretus factum putat, vt *qui nunc vocatur Episcopi, olim nominarentur Apostoli.* Ita D. Paulus Epaphroditum vocat *Philippensium Apostolum.* Quibus ita constitutis, dico, Primatum Petri non sola ratione Apostolatus, imò vero longè magis ratione potestatis Episcopalis, quam Apostolica, institutum fuisse. Apostoli enim habebant aliunde, vt neque falli possent, neque alios fallere, quia illis datum erat *nosse mysteria regni caelorum: ipsis aperiebatur mens, vt intelligerent Scripturas.* Illos Christus amicos dixit, omniaque illis nota fecit, quae a Patre audiuit. Verum eadem privilegia non sunt eodem modo Episcopis etiam omnibus communicata. Id quod res ipsa probat, cum plurimi etiam ex maximis Episcopis non modo seducti, verum etiam seductores fuerint, vt Paulus Samosatenus Antiochiae Patriarcha, Macedonius

Euseb. lib. 2.
cap. 1.

Psal. 68.
Theodoret.
in 1. Timot.
cap. 3.
Phillip 2.

Matth. 13.
Luc. 24.

Luc. 22. Ephes. 4. In Gal. 4.4. Lib. 3. Cap. 3.

& Nestorius Constantinopolitani Patriarchae, Dioscorus & Petrus Mongus Alexandrini Patriarchae, Ioannes Hierosolymitanus Patriarcha, Eusebius Nicomediae, Auxentius Mediolani, atque alij penè innumerabiles tam Orientis, quam Occidentis Episcopi. Cum igitur confirmator, maximè eorum fratrum causa, qui minimè ipsi firmi sunt, constitutus fuerit: necesse est, ut dicamus, illam potestatem, qua Petro mandatum est, ut fratres suos confirmaret, multò magis ad Apostolos quatenus Episcopi, quàm quatenus Apostoli erant, spectasse. Imò cum D. Paulus ait, Deum dedisse quosdam Apostolos, quosdam verò Prophetas, alios Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores usque ad consummationem seculi: certum est, eum per Apostolorum nomèn non modò illos Duodecim primos, verùm etiam Episcopos, qui illis in ordinaria & Episcopali potestate succeduri erant, comprehendisse. Quomodo alioqui dedisset Christus Apostolos, donec ei occurreremus in die iudicij? Porro in auctoritate Episcopali, Apostolatus non est extraordinarium, sed ordinarium officium, & munus Ecclesiae Christi. Ac propter eà ut omnes Episcopi succedunt Apostolis in Cathedris Episcopalibus: sic etiam Petro in Cathedra ipsius Archiepiscopali, & omnium Cathedrarum prima Episcopus alius succedit, qui confirmet fratres suos, donec Christus ad iudicium reuertatur. Vnde Augustinus, ut pro Apostolis Episcopos constitutos alicubi dicit, sic etiam de Romana Ecclesia non dubitavit dicere, in ea semper viguisse Apostolica Cathedra Principatum. Imò longè ante illum Irenaeus dixerat, Petrum & Paulum Apostolos Lino suum ipsorum Magisterij locum tradidisse. Licet igitur proprium Apostolatus officium, ex eoque etiam Primatus Apostolicus cessauerit: tamen & auctoritas, & Primatus Episcopalis in Ecclesia Christi perdurat.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

Ratio cur Petrus inter Duodecim primus est constitutus, non alia videtur fuisse, quàm quia ille numerus per exiguus extitit, quem vnus commodè gubernare poterat. Quae ratio cessauit post propagationem Ecclesiae usque ad terminos orbis terrarum.

RESPONSIO.

Act. 15.

Quasi verò cum dicimus, Petrum inter Duodecim Apostolos primum fuisse constitutum, dicamus tantùm Duodecim homines Petri curae commissos fuisse: ac non potius omnes, qui tam ex Iudaeis, quàm ex Gentibus ad Christi fidem per eosdem Apostolos sunt conuersi. Nam cum isti Duodecim viri Ecclesiam Christo congregaturi essent ex toto mundo, atque id ipsum per Dei gratiam res ipsa fecerint: si Petrus inter eos Caput extitit, utique totius militantis Ecclesiae sub Christo Caput eadem opera extitit. Itaque cum circumcisionis hinc necessitas, inde abrogatio apud Gentes praedicaretur, licet vna tantùm pars ex duabus contrarijs vera esse posset, eandemque D. Paulus rectè defenderet: tamen ut orbi vniuerso testatum faceret, se veritatem Euangelij asserere, non recusauit Doctor gentium ad Apostolos ac Presbyteros, qui Hierosolymis erant, nisi cedere, ibique responsum Petri etiam in alieno Episcopatu expectare, ne in vnum cureret aut cucurrisset. Quamquam enim Iacobus Domini frater Episcopus Hierosolymorum esset, magnaque inter alios conquisitio fieret: tamen Petrus non Iacobi, sed sua fretus auctoritate, primus sententiã dixit, idque non velut dubitans, aut consilium à fratribus quaerens, verùm ut definiens, & toti Concilio normam proponens, quam imitaretur, ex eaque re fratres suos confirmans. Quamobrem inter Duodecim tales Caput constitui, nihil est aliud, quàm totius Ecclesiae, quae simul in terris agit, primum Pastorem & Vicarium sub Christo iudicem constitui.

OBIECTIO PROTESTANTIVM.

De unitate Ecclesiae.

Episcopatus vnus est (inquit Cyprianus) cuius à singulis in solidum pars tenetur. Et Hieronymus ad Euagrium: Omnes (inquit) Apostolorum successores sunt. Vbicunque fuerit Episcopus, siue Romae, siue Eugubij, eiusdem meriti, eiusdem est & Sacerdotij.

RESPONSIO.

Quoad Ordinem Episcopalem, qui per consecrationem confertur, omnes ex aequo Episcopos esse, atque vnus Episcopatus partem à singulis in solidum teneri, facile concesserim. Nec enim

enim minus verè aut confirmabit baptizatos, aut per manus impositionem Presbyteros ordinabit Episcopus Eugubinus, quàm Romanus. Ceterùm de gradu, & dignitate, seu iurisdictione Episcopali, neque Cyprianus, neque Hieronymus locuti sunt: cum Cyprianus Ecclesiam Romanam non nisi ob Cathedram Petri, quae illic erat, Ecclesiam principalem, unde unitas sacerdotialis exorta est, vocauerit, ac Fabiani Pontificis Romani locum, Petri locum, Cathedram, sacerdotalem appellauerit. Porro Hieronymus tantum Romano Pontifici praeter omnibus alijs Episcopis desert, ut eum appellet profanum, quicumque cum illo Agnum non comedit, hoc est, qui in eadem cum illo fide ac societate non comunicat. Frustrà igitur quod non nisi de ordine Episcopali dictum est, ad Episcopalem dignitatem trahitur, cum Ordo sit aequalis & idem omnibus Episcopis, dignitas verò sit maior in Archiepiscopo seu Metropolitanò, & in Primatè seu Patriarcha, quàm in ceteris Episcopis, quod tam Cyprianus per Ecclesiam principalem, quàm Hieronymus per patrem familiam, extra cuius domum Agnus legitime non comeditur, intellexit. Cum igitur maximam illam dignitatem, quae Petro in ceteros Episcopos data est, ordinariam potestatem fuisse docuerim: nunc restat, ut ab vno solo eam exerceri debere ostendam.

Legitimum & ordinarium D. Petri Primatum non ad plures Episcopos, sed ad vnum solum derivari.

CAPVT IX.

Math. 16. Ioan. 21.

Math. 16. Luc. 5. Math. 16. Math. 16. Marci. 16. Luc. 9. Math. 17. Marci. 16. Luc. 22. Ioan. 21. Math. 18.

CV M Petrus fuerit Princeps Apostolorum, & primus Ecclesiae Pastor: fieri non potest, ut in eà potestate plures Episcopi simul ei successerint. Nã si non sunt primi omnium, qui Petro succedunt, illius in Primatu Successores non sunt. Sin autem sunt primi: iam sunt etiam soli & vnici. Nam quod in vno genere primus est, utique etiam solus est. Alioqui quomodo est primus id, cum quo alia paria & aequè prima sunt? Ac possunt quidem omnes Episcopi aliquo modo Petri Successores appellari, quatenus totum Domini gregem solius Petri curae principaliter commissum, singuli pro parte sua pascunt & regunt. Sed hoc non est omnino, sed tantum ex parte aliqua Petri Successorè esse. Verùm qui penitus Petri Successor sit futurus, debet tum vnus & primus esse, quemadmodum Petrus ipse vnus fuit & primus, tum in totum Domini gregem ad exemplum Petri potestatem accipere. Hoc enim & auctoritas Euangelij, & ratio, quae inde ducitur, & antiquorum Patrum consensus, & vsus Ecclesiae insigniter comprobant. Euangelium primas ubique Petro desert, non solum in ijs, quae soli Petro sunt propria; sed etiam in ijs, quae reliquis Apostolis & Episcopis cum ipso Petro sunt communia. Ac nimirum quod nulli Apostolorum concessum est, nec Episcopo alicui concessum fuisse intelligi potest. Sunt enim Episcopi Successores, non Antecessores Apostolorum. Quaecumque autem ordinaria potestas in Ecclesiam Christi collata est, illa sic est collata in Episcopos, ut prius cõcessa erat ipsis Apostolis. Verùm inter Apostolos constat, omnem Ecclesiasticam potestatem vni Petro prius concessam, ac deinde alijs Apostolis eandem fuisse eatenus comunicatam, quatenus Christo visum est. Nam Petro soli dictum est: Tu vocaberis Cephus, antequam adhuc quisquam vocaretur ad Apostolatam. Illi dicebatur: Posthac eris homines capiens, antequam adhuc alijs dixerat: Faciam vos fieri piscatores hominum. Ille primus Apostolus est electus. Ille primus, tanquam os & Caput ceterorum, fidem in Christum est confessus. Illi soli dictum est: Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non praeualebunt aduersus eam. Ceteri Discipuli cum Petro, velut cum Duce quodam suo esse, in multis Euangelij locis significantur: Petrus verò cum aliquo illorum eo modo esse nusquam legitur. Imò nec ipsi cum vno vnquam alio, praeterquam cum Simone Petro fuisse memorantur. Itaque pro Christo & Petro didrachma solui iubetur, velut pro ipso patrefamilias, & primogenito ipsius, aut familiae reliquae Praefecto & Curatore. Solum Petro Claves regni caelorum promittuntur, & ligandi solvendi que potestas illi primum, ac deinde alijs conceditur. Ille solus iubetur confirmare fratres, idque postquam pro ipso fide Christus seipsum specialiter modo rogasse docuisset. Petrus potestatem in agnos & oves primus & solus, etiam veluti plus alijs amans, accepit, nec nisi postea reliquis Apostolis dictum est: Ite in vniuersum mundum, & predicate Euangelium omni creaturae. Doctissimi enim viri ex magna ratione iudicauerunt, illam reuelationem, quae Petro ad mare Tiberiadis (ubi solus agnos & oves Christi pascere iubebatur) facta est, antecessisse illam reuelationem, qua omnibus simul Apostolis praecipit

DD iij est, vt

est, vt docerent & baptizarent omnes gentes. Id quod ex Euangelio D. Marci perspicue apparet, qui Dominum Iesum, postquam in vniuersum mundum iussisset Apostolos ire, *assumptum esse, ait, in celum, & sedere a dextris Dei.* Cum ergo iam prius commisisset oues suas Petro, certum est, quod etiam postea ceteri Apostoli fiebant Pastores totius gregis Dominici: tamē ea potestas data est primum vni Petro, nec id frustra, sed vt omnis Ecclesiastica potestas sciretur in vno ante ceteros constituta esse. Deniq; de genere mortis solius Petri nominatim prædicatur: ac solus Petrus *Christum sequi iubetur vsq; ad mortem Crucis.* Vt ergo cetera nūc priuilegia omittam, quæ soli Petro, & non etiam alijs postea vnquā data sunt; quicquid Ecclesiasticæ potestatis concessum est Apostolis omnibus, id prius soli Petro est concessum: vt merito dixerit Leo: *Cetera Petrus multis solus accepit, nihil in quenquam sine illius participatione transit.* Ex his ita, opinor, necessariò concluderim:

Est potestas quædam in Ecclesia Christi, qua docere & baptizare, soluere ac ligare, itemq; regere & coercere alios ij possunt, qui Pastores & Doctores Ecclesiæ sunt. Illa verò potestas, quæ ad Successores Apostolorum pertransit, necessariò dicenda est ordinaria & legitima fuisse. Id enim vocamus ordinariū, quod certo ac solenni quodam ordine à primis Magistratibus ad sequētes iure officij peruenit. Non potest autem fieri, vt ordinaria potestas Rectorum Ecclesiæ in vno æquē, ac in ipso Petro instituta per Christum, & stabilita fuerit: quia ordinariū ab ordine denominatur: in ordine autem nihil potest eo prius esse, quod primum est. Primum verò Petrus accepit potestatem ligandi & soluendi, atq; etiā pascendi, sicut nā ante planum fecimus, atq; vt ipse ordo Euangelicorum demonstrat. Igitur ordinaria ligandi, soluendi, & pascendi potestas in solo Petro primum instituta fuit; eademq; postea ceteris Apostolis per voluntatem Christi communicata est, sic tamen vt nō mutaret, aut reuocaret, quod prius dederat Petro. Si ergo potestas, qua omnes Episcopi iam funguntur, in vno Petro ab initio fuit: vtiq; Sacerdotalis potestas, quæ originē ab vno traxit, non nisi ad vnum secundum ordinariam rationem pertransibit. Oportet aut res rationesq; omnes ad originē reuocare, si volumus scire, quid legitimum & solēne primum fuerit, & quid deinde extra ordinē accesserit. Et enim Christus de matrimonio agēs, cum quid verē ad illud Sacramentū pertineret, ostēdere vellet: *Ab initio* (inquit) *non fuit sic:* quasi diceret: Illa est vera & legitima natura matrimonij, quæ ab initio diuinitus instituta fuit. Quod autē postea, ob duritiā cordis Iudæorum accessit, id præter legitimam matrimonij naturam est. Eodem modo nunc dicimus, ordinariam Clauium potestatem in vno ab initio fuisse, & ideo ad vnum semper secundum veram Clauium naturam pertinere debuissē: nec obstarē, quod Apostoli omnes, quoad alios fideles cōuertendos, postea pares facti fuerint, cum & id extra ordinem grauisimis ex causis cōtigerit, & nihilominus eorum omnium Princeps Petrus fuerit. Decedentibus ergo Apostolis, ordinaria pascendi potestas in vno primum consistit, quocum reliqui omnes velut mēbra cū suo Capite communicare debent. Etenim quicumq; in vniuersa Ecclesia Episcopi aut olim facti sunt, aut adhuc sūt, ab alijs nec eligi, nec legitime consecrari possunt, quā ab ijs, qui manēt in eius Ecclesiæ cōmunionē, quæ ob Cathedrā Petri illic constitutā, *Sacerdotalis vniuersitatis origo est.* Hinc Hieronymus Cathedram Petri censuit sibi consulendam: *Super illā Petram* (inquit) *edificatam Ecclesiam scio. Quicumq; extra hanc domum agnum comederit profanus est. Qui cum Successore Petri non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.* Ecclesia ergo Christi velut vna ingens domus est, in qua sint multi quidem, qui Agnum Paschalē comedant, sed ij omnes necessariò debēt communicare cum primo Agni Discipulo, hoc est, cum Petri Successore. Cuius etiam rei plures rationes reddi possunt: quarū illa primum teneat locū, quod isto modo fidei veritas, & Christi gloria potissimum prædicetur. Tota enim Ecclesia sub vno Capite Christo ab initio mūdi vsq; ad finem vna & semper fuisse, & nūc esse, & in æternum fore monstratur, dum in hoc mundo per vnum Pastorem primū Ecclesia militās regitur & gubernatur. Visibilis ergo ista vnitatis primi Pastoris, qui ad breue tempus Ecclesiam regit, signum est alterius inuisibilis vnitatis, in qua vnus Pastor Christus Ecclesiā suam totam in æternum regit. Cumq; ad gloriam Christi valde pertineat, vt ipsius æterna vnitatis & præfectura, visibili quopiam signo prædicetur, & contestata fiat: qui negant hunc temporalem vnus primi Pastoris Primatum, inuidēt æternæ vnus Pastoris Præfecturæ.

Deinde non solum Ecclesia vniuersalis hoc modo vna in se esse monstratur, sed etiam in hoc mundo vna optimē efficitur per vnus primi Pastoris gubernationem. Nam si rectē à Cypriano dictum est, non aliunde ortas esse hæreses, aut nata schismata, quā quod vnus Iudex ad

Marc. 16.
Ioan. 21.
In Serm. 2. assumpt. ad Pontificat.
Ordinarium quid.
Matth. 16.
Matth. 16.
In Epist. ad Damasc.
2 Ratio cur vnus primus Pastor esse debeat.
Lib. 1. epist. 3

dex ad tempus vice Christi non agnoscitur, cui fraternitas vniuersa obediat: idque secundum Aduersariorum confessionem de singulis Episcoporum Diocæses dictum sit, in quibus nisi vniuersa Presbyterorum fraternitas pareat vni Episcopo, necesse sit infinita schismata nasci, & hæreses oriri: quanto magis certum est, innumerabiles in tota Ecclesia hæreses oborituras, nisi vniuersa Episcoporum fraternitas vni primo Pontifici vice Christi ad tempus iudicanti obediat? Vt merito idem Cyprianus alibi dixerit: *Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra Vna super Petrum Domini voce fundata.* Quid, obsecro, aliud vna Cathedra in Ecclesia significat, quā quod vna sit alijs omnibus Cathedris prior & sublimior, cuius communionem & societatem reliquæ omnes tenere atque obseruare debeant? Vnde Optatus etiā ait: *In vna Cathedra, in qua sedet Petrus, vnitatem ab omnibus seruandam, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam* (inquit) *schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret.* Eòdem respicit Pacianus, de Petro, ad quem Dominus loquebatur, sic dicens: *Locutus est Dominus ad vnum, vt vnitatem fundaret ex vno: mox id ipsum in commune præcipiens, qualiter tamen ad Petrum incipit.* Itemq; Hieronymus: *Inter duodecim vnus eligitur, vt Capite constituto schismatis tollatur occasio.* Deniq; Leo in hæc verba scribit: *Magna dispositione prouisum est, vt essent in singulis Prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbibus constitui, sollicitudinem susciperent ampliore, per quos ad vnā Petri Sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, & nihil vnquam à suo Capite disideret.* Adde his omnibus illam perfectionem, quam in vnitatis esse & ratio naturalis clamat, & autoritas Sanctorum attestatur. Nam perfectio (inquit Bernardus) est in vniuersitate. Quis enim dubitet, quin Christus illum gubernandi modum in Ecclesia sua instituerit, qui sit longē optimus tū in se, tū ad stabiliendam Ecclesiæ pacem? Postremò (vt omittā plurimas alias rationes iam antè propositas) ipse vnus, qui magister satis bonus etiam rudibus & ignaris esse solet, nos docet, Ecclesiam Christi longē optimē ab vno semper gubernatam fuisse. Nam vnus in terris Iudicem vice Christi & olim vera Dei Ecclesia cōfessa est, & adhuc consistit: adeo vt si quæ Prouinciæ, aut Ciuitates vnus Pastoris Primatum repulerint, illæ per schisma & hæresim ab ipsa fide breui collapsæ fuerint. Quæ autē regiones aut semper, aut diutissimē in vnus primi Pastoris obedientia permanerunt, apud illas & fides, & religio maximē semper floruerit: id quod ex his, quæ postea dicemus, planissimum fiet. Nunc restat, vt doceamus, Romanum Pontificem, & Petri Successorem, & illum vnum Iudicem esse, quem vniuersa Episcoporum fraternitas agnoscere, ab illoque in fide confirmari debeat.

¶ Petrum fuisse Romæ, atq; ibi Cathedram suam collocasse.

CAPVT X.

Petrum fuisse Romæ, ipse in primis testatur in Epistola sua priore his verbis: *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus.* Nam quod per Babylonē hoc in loco Romā intellexerit, & Scripturæ sanctæ ratio, & Patrum autoritas docet. Scriptura enim noui Testamenti per Babylonis nomen Romam solet describere, vt ex Apocalypsi constat, secundum Tertulliani & Hieronymi interpretationem. Nec verò vnquā aut in libris sacris, aut in veteris Ecclesiæ historijs legimus, D. Petrum in alia Babylone fuisse, quā in vrbe Roma, quæ idcirco Babylone appellata est, quod ibi & Monarchia, & insignis ædificiorum pulchritudo, & linguarum nationumque velut quædam congeries & confusio, & idololatriæ caput tunc fuerit, & inde grauisima in Ecclesiam Christi persecutio per Imperatores in posterum mouenda præuideretur. Accedit eòdem, quod Marci nomen adiunctum sit, quem Romæ vnā cum Petro fuisse, ex antiquissimis Ecclesiæ historijs constat, ibique Euangelium, quod à Petro Apostolo cōfirmaretur, scripissē. Quid quod Papias Hieropolitanus Episcopus Apostolorum ipse Auditor, priorem Petri Epistolam Romæ scriptam fuisse, ipsamque Romam verbi trāslatione Babylone appellari testatur? Quod ipsum & Eusebio, & D. Hieronymo visum est, quorum auctoritatem cum Græca scholia sequendam putarent, ita scriptum reliquerunt: *Babylonem vocat Romam, eò quod adeo insignis ac præclara esset.* Est igitur in verbo Dei satis aperte significatum, quod Petrus Romæ fuerit, vt iam sciant, se oppugnatores codicum sacrorum esse, qui hoc negare audent.

EE Caterum

Lib. 1. ep. 8.
De schismate Donatistarum.
Ad Sympronianū epi. 3.
Hier. aduersus Iouini.
Epist. 22. ad Anastasium Thessalon.
4. Ratio.
5. Ratio.
1. Pet. 3.
Tertulliana in lib. aduersus Iudæos.
Hieronymus
Vide Euseb. lib. 1. cap. 14.
Hieronymus in Catalogo in verbo Marcus.

Ceterum tamen hoc in Scriptura sacra nusquam significaretur, tamen vniuersalis Ecclesiae traditio ad fidem huic rei faciendam ijs, qui sano cerebro praediti essent, sufficere deberet. Romae sub Claudij dominatu (inquit Eusebius) fama est, *Philonem Iudaeum* in colloquium Petri, qui Romanis eodem tempore verbum Dei praedicabat, venisse. Porro haec fama de praedicatione Petri in vrbe Roma non temere orta, verum ab antiquissimis prodita est Scriptoribus.

Euseb. lib. 2.
cap. 15.

Euseb. lib. 2.
cap. 14.

*Euseb. hist.
lib. 2. ca. 24.

Papias D. Ioannis auditor hoc in primis memoriae prodidit. Nisi enim Petrum Romae fuisse credidisset, nunquam ita interpretatus esset illum priorem D. Petri Epistolam, velut is per Babylonem figuraliter (vt Hieronymus loquitur) significasset Romam. Deinde Caius apud *Eusebium ita scripsisse perhibetur: Si lubet in Vaticanum proficisci, aut in viam, quae Hostiensis dicitur, te conferre, trophaea Apostolorum (Petri & Pauli) qui istam Ecclesiam suo sermone & virtute stabiluerunt, inuenies.

Dionysius Corinthiorum Episcopus in Epistola ad Romanos apud Eusebium Lib. 2. Eccles. histor. cap. 24. Petrum & Paulum, qui Romanos & Corinthios primum in Ecclesia Christi inseruerunt, prudenti quadam admonitione impulsit, in vnum locum conclusistis. nam ambo cum & nostra Corinthi, & vestram Romae Ecclesiam fundassent, & eiusdem doctrinae praecipis tum nostros animos, tum vestros imbuissent, eodem tempore pariter martyrium subierunt.

Irenaeus lib. 3. cap. 3. Maxima, & antiquissima, & omnibus cognita a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Romae fundata & constituta est Ecclesia. Et in eodem libro ca. 1. Petrus & Paulus Romae euangelizabant & fundabant Ecclesiam.

Tertullianus de praescriptionibus aduersus Haereticos: Si Italiae adiacet, habes Romam, unde nobis quoque autoritas praesto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicae adhaeretur, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, postea quam in oleum igneum demersus, nihil passus est, in insulam relegatur.

Cyprianus ad Cornelium lib. 1. Epist. 3. dicit eos, qui Romam ex Africa nauigabant, ad Petri Cathedram iuisse. Quomodo autem Petri Cathedra est Romae, si nunquam Romae sedit Petrus?

Athanasius in Apologia de fuga sua: Petrus & Paulus cum audissent, oportere se Romae martyrium subire, cum gaudio abierunt.

Eusebius Eccles. histor. lib. 2. cap. 13. sub ipso Claudij Imperio Dei prouidentia fortem ac praepotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facile Principem Petrum Romam versus ad Simonem Magum delendum quasi manu deduxit. *Et lib. 2. cap. 24.* Paulum Romae Nerone regnante securi percussum, & Petrum etiam suffixum cruci, historiarum monumentis proditum est. Quin etiam insignis ac testata Petri & Pauli inscriptio, quae in caemeterijs Romae ad hoc vsque tempus manet, huius rei gestae fidem facit.

Dorotheus in Synopsi: Petrus Apostolorum Coriphaeus tandem Romae praedicauit, ibique crucifixus & sepultus est.

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 23. Christus decedens, aperuit Discipulis suis futura omnia, quae Petrus & Paulus Romae praedicaerunt, & ea praedicatio in memoriam scripta permanfit. Et post: Cum eos Nero interemisset, Iudaeorum nomen & gentem Vespasianus extinxit, fecitque omnia, quae illi futura praedixerant.

Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Simon Petrus Princeps Apostolorum post Episcopatum Antiochenis Ecclesiae, ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram sacerdotalem tenuit vsque ad vltimum, hoc est, decimum quartum Neronis annum, a quo & affixus cruci, martyrio coronatus est, capite ad terram verso, & in sublime pedibus eleuatis, asserens se indignum, quod sic crucifigeretur vt Dominus suus.

Ambrosius lib. 5. post Epistolam 32. de Basilicis tradendis: Petrus victo Simone, cum praecipua Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitauit animos Gentilium: quibus eum quaerentibus, Christianae animae deprecatae sunt, vt paulisper cederet. Et quamuis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, vt ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret. Quid multa? Nocte muro egredi coepit, & videns sibi in porta Christum occurrere, urbemque ingredi, ait: Domine, quo vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam crucem diuinum pertinere respon-

responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptae mortis exuerat. Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autem viuuit, viuuit Deo. Intellexit ergo Petrus, quod iterum Christus crucifigendus esset in seruulo. Itaque sponte remeavit, interrogantibus Christianis responsum reddidit, statimque correptus, per crucem suam honorificauit Dominum Iesum.

Hegesippus Lib. 3. c. 2. Dato a Nerone, vt Petrus & Paulus comprehenderentur, praecipuo, rogabatur Petrus, vt alio se conferret. Proxima nocte salutatis fratribus, & celebrata oratione, proficisci solus coepit. Vbi ventum est ad portam, videt sibi Christum occurrentem, & adorans eum, dixit: Domine quo vadis? Dicit ei Christus: Iterum venio crucifigi. Intellexit Petrus, de sua dictum passione, quod in ea Christus passurus videretur, qui patitur in singulis: non utique corporis dolore, sed quadam misericordiae compassione, aut gloriae celebritate. Et conuersus in urbem redit, captusque a persecutoribus, cruci adiudicatus, poposcit, vt inuersis vestigijs cruci affigeretur, quod indignum esset, qui simili modo crucifigeretur, vt passus est Dei Filius. Quo impetrato, vel quia ita debebatur, vt Christus praedixerat, vel quia persecutor non inuitus indulget poenarum incrementa, & ipse, & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus est.

Opratus lib. 2. de schismate Donatistarum. Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo Cathedram Episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum Caput Petrus.

Chryostomus in Psalm. 48. Piscator Petrus, quoniam virtutem est persecutus, & ciuitatem maximam occupauit, etiam post mortem resplendet sole clarius. Et in Homil. 32. ad Romanos: Non ita caelum splendescit, quando radios suos sol ex sese dimittit, quemadmodum Romanorum vrbs duas illas lampades vbique terrarum effundens. Hinc rapitur Paulus, hinc Petrus. Considerate & horrete, quale spectaculum visura sit Roma, Paulum videlicet repete ex theca illa cum Petro resurgentem in occursum Domini sursum ferri. Qualem rosam Christo mittet Roma? Qualibus coronis duabus ornatur vrbs ista? Qualibus cathenis aureis cincta est? Quales habet fontes? Propterea celeberrima hanc urbem, non propter copiam auri, non propter columnas, neque propter aliam phantasmiam, sed propter columnas illas Ecclesiae.

Orosius lib. 7. cap. 6. Exordio regni Claudij Petrus Apostolus Domini nostri Iesu Christi Romam venit, & salutarem cunctis fidem fideli verbo docuit, potentissimisque virtutibus approbauit, atque exinde Christiani Romae esse coeperunt.

Epiphanius, Haeresi 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus, Apostoli iidem, ac Episcopi.

Prudentius in hymno S. Laurentij:

Roma iam regnant duo. Apostolorum Principes:

Alter vocatur genium, Alter Cathedram possidens

Primam, recludit creditas Aeternitatis iannas.

Maximus Taurinensis Homil. 5. in Natali Apostolorum: Petrus & Paulus martyrium pertrulerunt in vrbe Roma, quae principatum & caput obtinet nationum: scilicet, vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis.

Sulpitius Seuerus in sacrae historiae Lib. 2. Diuina apud urbem religio inualuerat, Petro ibi Episcopatum gerente, & Paulo postea Romam deducto. Etenim tum illustis illa aduersus Simonem Petri ac Pauli congressio fuit. Et post: Paulus ac Petrus capitis damnati, quorum vni ceruix gladio defecta, Petrus in crucem sublatum est.

Augustinus de consensu Euangelistarum Lib. 1. Cap. 10. Merita Petri & Pauli propter eundem passionis diem celebrius & solenniter Roma commendat. Et contra literas Petilianum, Lib. 2. Cap. 51. Cathedra tibi quid fecit Ecclesiae Romanae, in qua Petrus sedit?

Leo in Natali Petri & Pauli, Serm. 1. Petrus princeps Apostolici Ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij.

Theodoretus in Psalm. 116. Magnus Petrus ab Hierosolyma vsque ad Romanorum urbem percurrit.

Prosper in carminibus de ingratis: Sedes Roma Petri.

Arator in fine Actuum Apostolorum:

Vent ad excelsa sublimia culmina Roma

Petrus in Ecclesia sacro corpore Princeps.

Iordanes (aliàs Iordanus) Episcopus Gothorum in Lib. de Regnorum ac temporum successione. Nero ipsos Doctores fidei Petrum & Paulum in vrbe interemit, alterum Cruci affigens, alterum capite plectens.

Gregorius Magnus lib. 6. Epist. 37. Petrus sublimauit Sedem, in qua etiam quiescere, & præsentem vitam finire dignatus est.

Gregorius Turonensis Lib. 1. Cap. 25. B. Petrus Apostolus sub Imperatore Claudio, quarto ab Augusto, Romam aggreditur, ibique prædicans in multis virtutibus manifestissimè Christum esse Dei filium comprobauit. Ab illis enim diebus Christiani apud Ciuitatem Romanam esse cœperunt. Et post: Nero Petrum cruce, Paulum gladio iuber interfici.

Huctandem, studiosè Lector, deductam esse rem vides, vt ex tribus gubernandi generibus nec populare, nec Optimatum in Ecclesia Christi, aut ab initio institutum, aut vnquam receptum esse, declaratum fuerit. Porro quemadmodum vnus cuiuspiam Principatus in se longè præclarissimam gubernationis formam complectitur, tum quia Dei proprius, tum quia per vniuersitatè rerum diffusus est: sic vnus Pastoris visibilem Primatum in Paradiso, & sub Patriarchis, & sub Lege Mosàica, & sub Christo in terris agente, & sub Apostolorum temporibus in Ecclesia Dei fuisse, ac eatenus omni ætate floruisse, iam satis perspicuè, opinor, demonstrauimus. Id solum restat, vt illam institutionem Christi de vnus Pastoris supra

ceteros Primatu, non in Petro Apostolorum Principe finitam, sed in Romanis

Pontificibus D. Petri Successoribus ad nostra vsque tempora continuatam

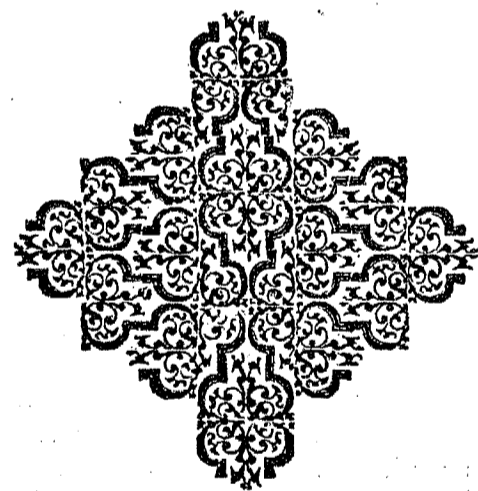
esse, ostendam. Id quod in Libro sequente, si Deus adfuerit, ita præ-

stabitur, vt à prima vniuersitatis origine vnus Pastoris Pri-

matum repetentes, eundem stabilem & per-

petuum in Ecclesia DEI esse

ostensuri simus.

DE VISIBILI MONARCHIA

Ecclesie,

LIBER SEPTIMUS.

ARGVMENTVM LIBRI SEPTIMI.

Instituti operis ratio postulabat, vt explicato iã D. Petri certissimo Principatu, Episcopos Romanos in eodem Ecclesie militantis Primatu D. Petri Successores esse, demonstrarem. Verum vt plenior esset & cumulatior tum voluptas, tum utilitas Lectoris, visum est eundem vnus Pastoris Primatū nō tantum à Christo per D. Petrum, sed etiam ab Adamo per filios & posteros eius ita persequi, & ad Apostolorum vsq; tempora deducere: vt nulla ætas vnquã fuisse intelligeretur, in qua non extarent huius Ecclesiastici Primatus & ante Christi aduentum haud obscura vestigia, & post eius resurrectionem manifestissima demonstrationes. Iam verò vt Ciuitatis Dei successio per aduersaria ciuitatis comparisonem illustrior fieret, paucis etiam exemplis patefeci, quinam singulis ætatibus ante aduentum Christi, relicta Dei ciuitate, ad Idololatriam, heresim, aut schisma delapsi essent. Postquam ad Natiuitatem Christi peruentū erit, paulò diligentius de heresibus agam, earumq; confutationem non ferè nisi ex ijs Patribus adiungam, qui hereticorum ipsorum temporibus vixerunt, ijsq; aut coram, aut libris non multo postea conscriptis, palam aperteq; restiterunt. Itaq; constabit, non modò semper fuisse aliquam Dei Ecclesiam, verum illam omni ætate illis, qui tunc viuerent, probè cognitam fuisse: tum quia notissimi erant aduersarij, quorum vi & fraude oppugnabatur, tum quia in oculis omnium erant & primi Sacerdotes, & cum ijs communicantes alij Ecclesie Pastores, quorum fide, studio, & diligentia defendebatur. Interim etiam quædam hereses antiquæ deteguntur, quas ab inferis reuocatas Lutherani & Caluinistæ nobis iterum his temporibus obtruserunt, quales sunt hereses Simonis Magi, & Manichæorum de sublata liberi arbitrij potestate, Nouatianorum de Chrismatis contemptu, deq; Sacramento Penitentiae reiecto, Donatistarū de altariorum euerfione, & Ecclesia Christi ad angulos & latebras nescio quas redacta, Aërianorū de spretis tum Ecclesie ieiunijs, tum precibus quæ pro defunctis fiunt, Pelagianorum de nō necessario infantium baptismo, Iouinianistarum de nuptijs virginitati æquatis, & alia cōplures eiusdem generis. Deniq; cum tanta Doctorū Ecclesie in heresibus resellendis diligentia & industria singulis ætatibus fuerit, vt ne minimā quidem heresim prætermiserint, quā non primo quoq; tempore cōfutarint, certissimum verò & clarissimum sit, quòd tum alij, tum nominatim Episcopi Romani iã olim & verbo dixerint, & in scriptum retulerint, & factis demonstrarint, se credere ac docere, penes Romanum Pontificem, vt pote D. Petri Successorem, totius militantis Ecclesie Primatum esse: nec tamen vllus vnquam Pastor, Doctor, aut vir Catholicus eam sententiam velut hereticam reprehenderit, aut impugnarit, sed potius ita ipsi predicauerint, docuerint, scripserint, vt ex ipsorum verbis in hoc Libro citatis euincitur: ipsa luce manifestius est, eam fuisse fidem omnium Catholicorum Patrum, quòd Romanus Episcopus verè sit tum D. Petri successor, tum Princeps Pastorum, quocum ceteri fideles necessariò semper communicare debeant. Re igitur ab initio mundi repetita, vniuersam & Patriarcharum ab Adamo vsque ad Moysen, & Leuitici generis sacerdotum ab Aarone vsque ad Christum, & Pontificum Romanorum successionem à D. Petro vsque ad Pium Quintum, qui nunc Romæ in Petri Cathedra sedet, ordine perpetuo continuatam, velut sub vnum Lectoris aspectum in hoc Septimo Libro subijciam.

Regimen Ecclesie Dei iam inde ab orbe condito fuisse penes unum principem, qui reliquum gregem in figuram Christi aeterni Pastoris ad tempus gubernavit, quod primum ita factum esse ostenditur per Patres, qui ante Diluuium vixerunt.

Adam primum formatus est. 1. Cor. 11. Deinde, cum ille obdormisset, coeva ex eius latere sumpta in mulierem edificata est. Gen. 2. Adam vero statim ut euigilauit ex sopore illo suo, prophetauit de perpetuo nexu, qui futurus erat inter virum & uxorem, quod magnum Sacramentum est in Christo & in Ecclesia. Ephes. 5. Fidelis igitur Propheta, & Ecclesie Christi prima origo in terris Adam fuit. Cumque Deus post lapsum Adæ promisso benedicto semine (quod serpentis, qui seduxit Euam, caput contereret) Mulierem dixisset in viri potestate futuram, Gen. 3. necessarii efficitur, ut vir fuerit spiritalis pastor & caput mulieris. 1. Cor. 11. Porro qui postea ex Adamo & Eva in mundum nati sunt, necessarii subditi erant ijs parentibus, quos ut honorarent, Lex diuina (Exodi 20.) & naturalis præcepit. Forma igitur, secundum quam Ecclesia primum regebatur, necessarii fuit vnus Pastoris præsentia, & non aut plurimum Optimatum æquale regimen, aut totius populi promiscua dominatio. nisi forte aut filij parentibus, aut vxor viro, tam in Dei, quam in sæculi causis subiecta non fuit. Bene habet. In Monarchia igitur Ecclesie Dei regimen tam insigniter fundatum est, ut nec impudentissimus quisque id possit negare. Ac nimirum Theophilus Antiochenensis doctissimus & antiquissimus auctor, in lib. 2. ad Autolyicum docet, Deum ideo ex coeva viri mulierem finxisse, ut Monarchia sue mysterium demonstraret. Itemque S. Martialis in Epistola ad Burdegalenses ait: Ex quo primus homo cepit, à Deo formatus de limo, congregatio filiorum Dei, quæ iam congregatur, in illo sæculo proclamabatur. Imò & Epiphanius in lib. 1. contra hæreses ait: Sancta & Catholica Ecclesia Principium omnium est. Adam nouit Patrem Deum, & filium, & Spiritum sanctum. Propheta enim erat: neque circumcisionem habens, neque simulachra colens, sed Christianismi formam ostendens. Denique Diuus Chrysostomus in 1. Corinth. Homil. 34. cum prius dixisset, Adamum fuisse Caput unum omnibus datum, paulò post adiecit: Deus nouit inter equales emulationem esse. Itaque voluit Democratiam, sed Regnum. Nec tantum viuente Adamo regimen Ecclesie penes unum fuit, sed etiam illo defuncto, Seth inter fideles facile primas obtinuit. Seth (inquit Theodoretus in Gen. Questione 47.) propter pietatem vocatus est Deus: unde qui ex eo nati sunt, vocati sunt filij Dei. Gen. 6. Seth igitur fuit pater & princeps filiorum suorum, non modo secundum carnem, sed etiam secundum externam & visibilem gubernationem, qua eos fidem & virtutem docuit. Nam circiter illud tempus, in quo natus est Enos, ceptum est inuocari nomen Domini, quo ex verbo solennior quidam Dei cultus tunc institutus fuisse videtur. Septimus vero ab Adâ Enoch prophetauit de vniuersali Iudicio, sicuti Iudas Apostolus in Epistola sua scriptum reliquit. Quæ res abundè testatur, nec fidem, nec dona gratuita in Ecclesia illis diebus defuisse. In tota verò ista Patrū serie, maior natu cæteris præerat, nisi forte circa fidem naufragium faciens (ut Cain, qui fugiebat à facie Dei, Gen. 4.) ab Ecclesia excidisset. Ex ijs autem qui permansissent in Ecclesia, ut quisque maximus natu erat, sic depositum, quod à Maioribus acceperat, & ipse custodiebat, & posteris tradebat. Nec vnquam duo simul, nedum plures, æquali potestate præsidebant, cum etiã inter geminos is, qui prior ex vtero prodierat, sciretur fuisse primogenitus. Idcirco enim hoc ipsum non legis Mosaicæ, neque etiam Euangelij aut gratiæ, sed naturæ tempus vocatum est, quia iam Dei populus regebatur nõ per instituta Mosaica, vel Euangelica & Apostolica, sed potissimum per eam Dei gratiã, quæ tributa erat secundum legis Naturæ semina & ordinem nascendi. Quapropter, cum certissimum sit, Ecclesiam in primo exordio suo per vnũ Adamum fuisse gubernatam: cumque Ecclesia & verè credatur ciuitas seu Respublica Dei esse Apocal. 22. & vna eademque semper manere: nec tamen vna eademque Ciuitas & Respublica semper maneret, si diuersis temporibus secundum aliam & aliam formam regeretur (mutata enim regiminis forma, etiam ipsa Respublica mutatur, ut eadem nõ sit, quemadmodum in Philosophorum & Iurisperitum iudicijs in primo huius operis Libro docuimus) necesse est ut credamus, Ecclesiã, quæ semel ab vno summo Pastore manifestissimè gubernata esse cognoscitur, ab vno summo Pastore in æternum gubernari.

1. Adam

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

PRIMA ÆTAS
Mundi Annorum
1656.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostate, qui successio-
nem continuatam non habent.

1. Adam Pater
orbis terra-
rum.

Sapient. 10.

2. Seth.

3. Enos.

4. Cainan.

5. Malaleel.

6. Jared.

7. Enoch.

8. Methusalem.

9. Lamech.

10. Noë.

Anno autem vitæ Noë
600. extitit Diluuium
anno mundi 1656.

egressus est à facie Domini: ut etiam omnes Hæretici egrediuntur ab Ecclesia Dei.

1. Ioan. 2. Exierunt à nobis. Ferè autem exeundi origo ab inuidia promanat, dum sibi alium anteponi molestè ferunt. Vnde Beatus Cyprianus in Tractatu de zelo & liuore: Ad hæreses atque ad schismata profilitur, dum Episcopis inuidetur, dum quis aut queritur, non se potius ordinatum, aut dedignatur alterum ferre prepositum. Hinc recalcitrat, hinc rebellat.

1. Ioan. 3. Cain ex maligno erat, & occidit fratrem suum, quoniam operacius maligna erant: fratris autem eius, iustia.

Iosephus Antiquitatum Iudaicarum lib. 1. cap. 2. Cain ex illa regione, in qua fratrem occiderat, extorris, tandem Naida condidit, illicque sedem optauit. vbi etiam liberis procreatis, facultates domesticas per vim ac rapinas accumulans, accitijs undecunque latrociniorum & nequitie socijs, magister illis ad facinorosam vitam est effectus. Adhuc simplicem hætenus viuendi rationem, excogitatis mensuris & ponderibus immutauit, pristinamque sinceritatem & generositatem ignaram talium artium, in nouam quandam versutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, urbemque exstructam & communitam, coactis in unum domesticis & clientibus inhabitandam tradidit, Enos nomine imposito, ab Enoso liberorum natu maximo.

Augustinus de Ciuitate Dei Lib. 15. Cap. 8. Moyses dicturus præcipue de Ciuitate Dei, nec de altera hominum societate tacet, quam terrenam dicimus ciuitatem, ut Ciuitas Dei etiam sua aduersaria comparatione clarescat.

Primus Lamech vnus ex posteris Cain duas simul vxores duxit, quod tamen vitio ei non vertitur. Ex matrimonio inter eos contracto, qui disparis cultus erant, gigantes nati sunt. Isti sunt potentes à sæculo, viri famosi. Genes. 6.

Tota posteritas Cain absorpta est in Diluuiio: ut manifesto appareret, solam Dei Ciuitatem esse Catholicam, hoc est, ab initio mundi vsque ad finem pertingere: cum interim nulla sit perpetua & continuata terrenæ ciuitatis series aut successio. Nam ut nunc per Diluuium tota perijt: sic sæpe aliàs per Dei potentiam deformata est, & interrupta, quod in omnibus hæresibus locum habet.

Epiphanius in præfatione libri sui de Hæresibus: Prima omnium sæctarum mater Barbarismus est, quæ durauit à diebus Adam in decem generationes vsque ad Noë. Appellatus est autem Barbarismus ex eo, quod eius temporis homines non habuerint Principem quendam aut vnã concordiam, sed quod vnusquisque pro sua ratione procedebat, & sibi ipsi lex iuxta propria voluntatis prærogatiuam fiebat.

FF ij

Regimen

Regimen Ecclesie Dei fuisse penes unum principem sub Noë, Melchisedech, & alijs Patriarchis post Diluuium.

Deus eo consilio Diluuium induxisse videtur, ne per commixtionem infidelium filiorum Cain cum fidelibus posteris Seth, Ecclesia Dei aut hæresi aliqua inficeretur, aut ignota & inter impios confusa delitesceret. Deleta igitur impiorum generatione, soli remanserunt fideles & Catholicam habere immutabilem ordinis sempiterni continuationem. Iam verò ille vnus Pastor in Ecclesia Dei Primatus, qui tam insigniter ante Diluuium in Adamo elucebat, claritùs etiam, si fieri potest, in Patriarcha Noë post Diluuium apparet. Nam cum octo solæ personæ remanissent in arca Noë, quarum vna fuit vxor ipsius Noë, aliæ verò tres fuerunt filij, tres autem reliquæ vxores filiorum Noë: certum est, & omnes vxores viris suis, & reliquos viros cum vxoribus ipsorum, patri suo Noë per legem naturæ subiectos fuisse: ipsumque Noë præconem iustitiæ ab Apostolorum Principe appellatum, 2. Pet. 2. eos omnes in via iustitiæ secundùm Dei voluntatem direxisse. Nam & cum illo Deus pepigit fœdus. Gene. 6. & ipse altare primus erexit, & de pecoribus ac volucris mundis obtulit holocausta super altare, benedixitque ei Deus, & filijs eius. Gene. 8. & 9. Fuit ergo Noë totius Ecclesie tunc in terra degentis summus Pastor & Rector, vsque post Diluuium trecentis & quinquaginta annis, ita vt Abraham quinquaginta duorum ferè annorum esset, antequam Noë moreretur. Quæ sola res quaquàm ad Primatum vnus Pastoris confirmandum satis virium habeat, tamen illud etiam ex Hebraicis Diui Hieronymi Quæstionibus adijcere operæpretium erit: Tradunt (inquit) Hebræi, Sem filium Noë fuisse Melchisedech, omnèsque primogenitos Noë, donec sacerdotio fungeretur Aaron, fuisse Pontifices. Si ergo vsq; ad Aaron primogeniti erant Pontifices, certè quidem vt vnus erat primogenitus in singulis familijs, ita in omnibus simul Tribubus erat etiã vnus, qui non ignorabatur inter alios primogenitos omnium esse primus & natu maximus. Fiet hoc illustrius per exempli appositionem. Abraham fuit primogenitus Thare. Nam cum Thare (Gene. 11.) dicatur genuisse tres filios, Abram, Nachor, & Aram: primus eorù commemoratur Abram, tum in lib. Geneleos, tum 1. Paralipom. cap. 1. Præterea Sem fuit primogenitus filius Noë: Legimus enim Gene. 5. Noë cum quingentorù esset annorum, genuit Sem, Cam, & Iaphet, Gene. 10. Hæ sunt generationes Noë, Sem, Cam, & Iaphet. Denique 1. Paralip. 1. Noë, Sem, Cam, & Iaphet, eodem ordine collocantur. Hæc eò pluribus persequor, quòd non ignorem, nonnullos contra Scripturarum fidem insinuare velle, quòd Sem non fuerit primogenitus Noë.

Cum ergo & Abraham primogenitus Thare, & Sem primogenitus Noë fuerit, si nunc hi duo aut etiã plures primogeniti concurrissent: facillè intellectum esset, quis eorù alteri cedere, quisue omnium primus haberi debebat. Sem quippe totis octo generationibus antecessit Abraham, & ideo maior natu Sacerdos, ac dignitate potiore præditus fuit. Hinc factù est, vt cum Abraham venisset ad Sem (Hebræi enim, vt D. Hieronymus auctor est, tradunt Sem esse Melchisedech) tãtò se minorem illo atque inferiorem cognouerit, vt Melchisedech benedixerit Abram. Gen. 14. Abraham verò dederit illi decimas ex omnibus, Hebr. 7. Hinc apparet, cum & Abraham, & Sem primogeniti ambo, ac Sacerdotes fuerint, non ideo tamen æquales extitisse, verùm primas obtinuisse Melchisedech, eò quòd sæculis aliquot Abrahamum anteciret. Vnde Theophilus Antiochenis in lib. 2. ad Autolycù, meritò scripsit de isto Melchisedech, οὗτος ἦρπευε ἐγένετο πρῶτος πάντων ἱερέων τοῦ θεοῦ ἢ ἡ ψις. Hic Sacerdos fuit primus omnium Sacerdotum Dei altissimi. Apposui Græca verba, quoniam Conradus Clauerus Tigurinus male ea Latine reddidit. Sic enim ea vertit: Hic primus omnium Sacerdos Dei altissimi fuit. Theophilus nò dicit, quòd Melchisedech primus omnium fuit Dei Sacerdos: Nam & Noë, & Abel fuit Dei Sacerdos ante illum: sed dicit, ex omnibus Dei Sacerdotibus Melchisedech fuisse primum Sacerdotem. Quinetiã Hieronymus in Quæstion. Hebraicis Melchisedechi & Abrahamæ Sacerdotium conferens, ait: Apostolum in Epistola ad Hebræos ex eo, quòd Melchisedech Abraham benedixerit, colligi velle: quòd Sacerdotium Ecclesie habentis præputium benedixerit circumciso Sacerdotio Synagoga. Fuit ergo etiã in illis diebus Sacerdotiũ vnus altero maius. Quapropter, quotcunq; in loca Fideles olim dispersi fuerant, salua tamè ordinis & dignitatis inter illos ratione, Primatus penes maximum natu Primogenitum perpetuò mãsit. Qui verò Sacerdotes neglecta Maiorum suorum præfidentia, sibi que solis confidentes, omnia domo pro imperio egerunt: hi & ipsi errarunt, & alios in errorem similem trahentes, à vera & Catholica fide exciderunt. Id quod alijs generationibus penè omnibus, his quidem citiùs, illis verò tardius, at omnibus tandem euenit, præterquam Israëlitis posteris Abraham, qui per Isaac & Iacob ab eo descendentes, incolumem Sacerdotij Primatum omnino conseruauerunt.

Ciuitas

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

SECUNDA ÆTAS Mundi, Annorum 293.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successiõnem continuatam non habent.

Noë.

Cham, Chus,

Sem.

Arphaxad.

Sale.

Heber.

Phaleg.

Ren.

Satur.

Nachor.

Thare.

Nemrod. Ipse cepit esse potens in terra. Principium regni eius Babylon. Gen. 10. Is dixit, non Deo, sed propria virtuti homines felicitatem suam debere, atque ita paulatim rem ad tyrannidem traherat: ratus fore, vt plurimi homines ad se deficerent à Deo, si modò se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud Diluuium. Hæc Iosephus antiquitatum: Lib. 1. Cap. 4.

Epiphanius Hæresi 8. Omnis gens Regem sibi in caput præficebat: hinc bellum, & seruitus.

Nimrodo successit Belus Iupiter, quem Belu (auctore Eusebio in Chronicis) Assyrij Deum sibi nominauerunt. Eodem ferè tempore Dinastix Aegyptiorum inchoata sunt. Post annos verò sexaginta duos, Ninus, qui & Assur dicebatur, filius Beli Iouis, tam Assyriorum auream monarchiam erexit, quàm Niniuem ciuitatem condidit, quæ Monarchia stetit annis. 1240. Ex his autem nominibus Beli, ac Iouis, omnia penè Idola tum apud Chaldæos & Assyrios, tum apud Græcos & Latinos nominata sunt. Hinc Bel Babyloniorum Deus, quem Daniel destruxit. Hinc Beel-phegor Moabitaram, Belzebub Accaronitarum, & Baalim, & Baal-iada, & Baal-meon, & quæ sunt eius generis.

Epiphanius Tom. 1. lib. 1. Tempore Saturni, incepit inter homines Idololatria ac Gracismus. Postea deificauerunt aut infelices tyrannos, aut prestigiatores, monumenta ipsorum venerantes, & longo tempore postea Saturnum & Iouem, Rheamque ac Iunonem, & alios deinceps. Hinc initium sumpserunt Aegyptiorum fabula.

Epiphanius in præfatione libri sui de Hæresibus: Secunda sectarum omnium mater, est Scythismus à diebus Noë vsque post turris Babylonicæ tempus, ad paucos ipsius Phaleg & Ragan annos, qui ad Europe declinantes regionem, Scythiæ parti & ipsorum gentibus adiudicati sunt, ab ætate Thare & vterius, ex quo Thraces nati sunt. Et post Libro 1. Tom. 1. Scythismus à Diluuiò vsque ad turrim & Seruch fuit. A Seruch autem vsque ad Abraham, & huc, Gracismus. Duæ igitur sectæ in hanc ætatem incidunt, Scythismus & Gracismus.

FF iij

Ciuitas

Regimen Ecclesie penes unum prapcipue fuisse à diebus
Abrahæ usque ad Legem Moysi datam.

IN diuinis Scripturis tanta ratio habetur vnius Abrahæ, vt Dominus ipse dicat, *Gen. 17: Num celare poteris Abraham, quæ gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam, & benedicenda sint in illo omnes nationes terre?* Deinde Apostolus ad *Rom. 4.* ait, eum fuisse patrem non modò circuncisionis, sed etiam omnium credentium per praprium. Augustinus verò in *15. de Ciuitate Dei* ca. 8. non dubitat affirmare, Spiritum sanctum id egisse per Moysen, vt per successiones certarum generationum ex vno homine propagatarum, perueniretur ad Abraham, ac deinde ex eius semine ad populum Dei. Tam verò in rebus gestis Abrahæ clarissimè præfigurata est vnius summi Pastoris necessitas. Cum enim ex Chaldæa exisset vnà cum Lot filio fratris sui, & tam ipse quàm Lot gregibus ouium abundaret, non poterat eos terra capere, vt habitarent simul. *Gen. 13.* Vnde facta est rixa inter pastores grecum Abraham & Lot. Dixit ergo Abraham ad Lot: *Ne quæso sit iurgium inter me & te, & inter pastores meos, & pastores tuos, fratres enim sumus. Diuisi, sunt alter ab altero.* Hæc verò in figura contigerunt illis. Designarunt autem, non posse duos Pastores aut Præfectos populorū, qui prorsus æquali potestate præditi sunt, nec superiorem vllum agnoscunt cui ambo pareat, in eadè Ecclesia cum pace diu manere, quin rixa & iurgium vel inter ipsos, vel inter eorum presbyteros & vicarios intercedat. Nam si ne fratres quidem, & ij tam iusti & probi viri, poterant simul pacificè habitare: quantò minus hoc idem in alijs non tam perfectis hominibus expectandum est? Frustra igitur Protestantes dicunt, omnes Ecclesie Pastores cum æquali potestate ad Ecclesiam regendam missos esse. Hoc enim perinde est, ac si dicerent, Ecclesiam in tot partes & sectas necessariò diuidendam esse, quot sunt in mundo Pastores & Præfecti fidelium. Cum autem Abrahæ familia ex Ismaële filio, ex vernaculis, & emptitijs consistens, *Gene. 17.* Christi Ecclesiam figurarit: quotquot Fideles in Ecclesia Christi simul degūt, vni summo Pastori, qui vicem Christi nunc gerat, sicut Abraham olim gessit, subesse debent. In huius vnitatis Sacramenta percipiāt, sicut olim domus Abrahæ signaculum Circuncisionis ab vno illo accepit. Moriturum verò Abrahæ constat vni Isaac omnia, quæ possederat, dedisse. Quin etiam certum est, Deum post obitum Abrahæ, nō Ismaëli, sed Isaac benedixisse. *Gene. 27.* Vnus igitur Pastor vni succedit. Et quamuis Rebecca vxor Isaac geminos vno tempore pareret, non tamen ambo fuerunt æquales, sed qui prior ex vtero matris egressus est, primogenituræ honorem assecutus est, donec primogenita sua paruipendens eadem fratri natu minori vendidit, qui postea ius industria sua sibi acquisitum cōtemplans, in mysterio dixit: *Ego sum primogenitus tuus Esau.* Satis autem ad nostrum propositum est, quòd plures simul primogeniti esse non poterant, sed in vno simul Pastore primo benedicatur Ecclesia Dei. Atque hætenus quidem Ecclesia illius temporis intra vnius familie fines continebatur. At postquam Iacob est mortuus, duodecim Patriarchas post se reliquit, atque ij totidem familias aiebant, & singularum familiarum singuli primogeniti Sacerdotium administrarunt. Illi enim primogeniti sunt illi iuuenes, quos Moyses altari erecto, & duodecim titulis per duodecim tribus Israel constitutis, ad immolandum Domino misit. *Exodi 24.* cum nondum vnctus esset Aaron in summum Pontificem, aut filij eius in sacerdotes. Hoc enim postea factum est. *Exod. 29.* Habebant igitur singulæ familie Sacerdotes suos. Sed nunquid omnes æquali prorsus potestate præditi erant? nihil minus. Imò primogenitus familie Ruben fuisset omnium dignissimus, secundum quod Iacob ei dixit, *Genesis 49.* Ruben primogenitus meus: prior in domo, maior in imperio. nisi reiectus esset, quia maculauit stratum patris sui. Exhereditato igitur primogenito Ruben, is honor postea delatus est familie Leui. Sed hoc interim certum est, Ruben futurum fuisse priorem cæteris secundum ius naturæ tam in regni, quàm in Sacerdotij administratione. Cæterum vt regni hæreditas ad Iudam, sic Sacerdotij Primatus ad Leuitas extra ordinem translata est. Nec ià rectè mihi opposueris, solos Leuitas in sacerdotio successisse. Hoc enim factum est non per legem naturæ, quæ hætenus obseruata erat: sed per legem Mosaicam, quæ posthac primùm incipiet. Neque verò fuisset opus, vt solus Aaron & filij eius super cultum sacerdotij constituerentur, vtq; externus, qui ad ministrandum accederet, moreretur, nisi quia absque hac lege, quam Deus per Moysen tulit, omnium familiarum primogeniti sacerdotio fungi potuissent, sicuti constat, iustum Iob, aliosque alibi degentes Deo sacrificium obtulisse. Hoc igitur est quod vrgemus, quoties multæ familie ad vnã fidei societatem pertinebant, certum ordinem fuisse inter illas constitutum, & Primatum sacerdotij penes vnum semper extitisse: vt si fortè inter fideles ipsos lis quæpiam de sacris rebus orta fuisset, non deesset, qui pro autoritate sua vel finem, vel certè modum controuersijs imponeret. Hoc enim fieri debere cum natura ipsa nos doceat, non est putandum, id eo tempore prætermisum esse, in quo secundum naturæ legem Ecclesia potissimum regebatur.

Ciuitas

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Abraham.

Isaac. Esau
Iacob.

Iudas. Leui.

Phares. Caath.

Esron. Amram.

Aaram. Aaron et
Moses na-
ti.Moses fugit
in terram
Madian. Aminadab.Moses populum Israel
ex Egypto educit.

Vnum Pastorem Primum semper Ecclesie Dei præfuisse.

227

TERIA ETAS
Mundi Annorum
505.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ, qui successio-
nem continuatam non habent.

pro pane & lentis edulio vendidit primogenita, & abiit paruipendens, quòd primogenita vendidisset. Hierony. in Epist. 26. ad Euagriū: *Hebraei tradūt, quòd vsq; ad Sacerdotium Aaron oēs Primogeniti ex stirpe Noe fuerint Sacerdotes, & Deo victimas immolarint, & hæc esse primogenita, quæ Esau fratri suo vendiderit Iacob.* Hæc ille. Parui ergo facere Sacerdotale dignitatē, & ei præferre bona seculi, quæ sunt esca ventris, hoc vnum est ex illis signis, per quæ Hæretici & Apostatæ cognoscuntur.

Anni quadringenti & triginta afflictionis & seruitutis filiorū Israëli nō post ingressum Iacobi in Aegyptum, sed ab egressu Abrahæ de Haram computandi sunt. Primum quia Paulus ad *Galat. 3.* significat, legem datā tot annis post promissionē Abrahæ factam. Deinde quia nō est verisimile, inter ingressum aui Caath. *Gen. 46.* & egressum Moysis nepotis *Exod. 12.* tot secula defluxisse. Deniq; 70. Interpretes ita litem dirimunt. *Exod. 12.* Habitatio (inquiunt) filiorum Israel, quam habitauerunt ipsi & patres eorum in terra Aegypti, & in terra Chanaan, quadringenti & triginta anni. Adijciunt (velut interpretationis loco) ad Hebraicorum codicum lectionem ea verba, *Ei in terra Chanaan.* quam lectionem Eusebius in Chronicis secutus est, eademq; sententia placuit Augustino lib. 16. c. 16. de Ciuitate Dei.

Epiphanius in præfatione librorum de hæresibus: *Atēporibus Abrahæ Iudaismus formā adeptus est, idēque per Moysen septimum ab Abraham, Lege data ipsi à Deo, dilatatus A Iuda verò quarto filio ipsius Iacob per Dauidem (qui primus ex eiusdem Tribu regnauit) perfectum Iudaismi nomen sortitus.* De his enim quatuor sectis Apostolus compendio dixit: *In Christo enim Iesu non Barbarus, non Scytha, non Græcus, non Iudæus, sed noua creatura.* Barbarismum Epiphanius assignauerat primæ ætati mundi, Scythismum secundæ, & Græcismum initia: Iudaismū verò velut sectā numerat, præ illis caremonijs, quæ Dei cultum ad circūcisionem carnis, & ad templum Hierosolymitanū astringebant.

Græcismus ergo antè inceptus, his gradibus creuit. Primum homines à traditione Maiorū præcedentes, & nimium graue onus arbitrati, vt Dei mandata cultodirent, voluptatibus sese totos addixerūt. Deinde cum molestia aliqua premerentur, ac necessè haberet opē, quam sibi ipsi ferre nō poterāt, aliunde petere, eos ipsos, vnde aliquod solatiū perceperāt, diuinis honorib; profèqui cœperūt. Ita imagines vel hoīm, vel aliarū rerum coloribus expresserūt, moxq; religiosam ipsarū venerationē suis cōmendarūt.

Eusebius in Chron. Anno Moysi 35. Cecrops regnauit primus in Attica. nec multò post Io in Aegyptū profecta est, & Isis ibi nūcupata. *Ferūt Cecropem* (vt est apud Cyrillum lib. 1. contra Iulianū) *primum ex hominibus sacrificasse bouem, nominasseq; Iouem apud Græcos summum Deorum.*

Iam vsq; eò creuerat Idolorū cultus, vt sacerdotes ei Reipublicæ præficerentur, certaq; sacra & caremonia cōstituerentur, quibus Idola colenda essent. verūm præter alia omnia, quibus ille vanissimus creaturarū cultus reprehendi potest, illa duo sunt inprimis perpendenda: vnum quòd nō ab initio hic cultus erat à Deo institutus, & cōtinua maiorum serie traditus, sed nuper ab hominibus impijs introductus. Alterum, quòd non vbique eodem modo est receptus, sed in tanta dissensione alibi aliter propositus, vt meritò Magnus Athanasius de ea re in Oratione cōtra Idola sic scripserit: *Quot sunt gentes, totidem Deorū genera confinguntur. Est quoq; vbi eadē regio, atq; ad eadē ciuitas inter se dissideat in superstitione Idolorum. Phœnices certè Aegyptios Deos non agnoscunt: neque Aegyptij eadē cū Phœnicibus simulachra adorant. Nec Scytha Persarū, nec Persæ Scytharū numina recipiūt. Pelasgi Thracios deos repudiant, Thracæ Thebanos ignotos habent. Indi contra Arabes: Arabes contra Aethiopes, & Aethiopes vicissim contra illos, in ratione caremoniarum dissentiūt. Syri Cilicium deos non colūt: & Cappadocē gentes, alios præter istos, Deorum nominibus appellant. Diuersos item Bithynij, diuersos Armenij comenti sunt. Et quid opus multis? qui in continente sunt, alios ab Insulariis deos venerantur. In summa quælibet ciuitas, & vicus, vicinorum numina non agnoscens sua præstituit, eaque sola Deorum loca habenda existimat.*

FF iij

Vifibi.

Visibile regimen Ecclesiae Dei penes unum praecipue sub Moysse extitisse, idq; tam ante Legem datam, quam postea.

NE visibilis Ecclesia Monarchia Legi Mosaicae primum accepta ferretur, tum per tres primas mundi aetates unum praecipue alijs fidelibus praefuisse declaravi, tum id ipsum ostendam in Moysse primo Pastore euenisse, etiam antequam a Deo Legem accepisset. Deus enim constituit Moysen omnium Iudeorum Principem, mittens eum ad Pharaonem, ut educeret filios Israel de Aegypto, Exo. 3. Act. 7. Cum aut eduxisset eos, & mare transisset, venit ad eum Iethro cognatus iuus. Exo. 18. Qui videns Moysen solum sedere, vt populum Dei iudicaret, non est ausus quidem Principatum eius a Deo constitutum euertere, auctorq; esse, vt alios Optimates in societatem Imperij ascisceret: verum prudenter ei consuluit, vt inferiores quosdam magistratus eligeret, qui minora tantummodo iudicarent: quicquid aut maius esset, ad Moysen referrent. Quibus auditis, Moyses electis viris strenuus de cuncto Israel, constituit eos Principes populi, Tribunos, & Centuriones, & Quinquagenarios, & Decanos, qui facillora tantummodo iudicantes, quicquid grauius erat, referebant ad Moysen. Porro Lex nondum erat data, nec constitutus adhuc fuit sacer ille status Reipublicae, qui vsque ad Christum in populo Iudeorum perseueraret. Iste igitur Principatus Mosi haecenus ad naturam legem referendus est, secundum quam & Adā, & Seth, & Enos, & Noe, & Melchisedech, & Abraham, & Isaac, & Iacob, singuli suo tempore populo Dei praefuerunt. Quibus ita positis, absque omni dubitatione concluderim, vnus primi Pastoris Praesidentiam omni iure ac tempore nobis commendatam fuisse. Nam vt naturali iure ac tempore ita rem se habuisse haecenus ostendi, sic postea id ipsum de legis Mosaicae, ac de gratia Christi statu planum faciam. Quod autem in lege Mosaica vnus potissimum saceris rebus praefuerit, nec Aduersarios puto negaturos. Scriptum est enim: Exo. 28. Applica ad te Aaron fratrem cum filijs suis de medio filiorum Israel, vt Sacerdotio fungantur mihi. Et Exo. 29. Indues Aaron vestimentis suis, linca, & tunica, & superhumerali, & rationali, quod constringes balteo. Et ponas tiaram in capite Aaron, & laminam sanctam super tiaram, & oleum vntionis fundes super caput eius. Et post: Vestem autem sanctam, qua vteretur Aaron, habebunt filij eius post eum. Septem diebus, vteretur illa, qui Pontifex pro eo fuerit constitutus de filijs eius. Et Num. 3. Applica Tribunum Leui, & fac stare in conspectu Aaron Sacerdotis, vt ministrant ei. Dixitq; Dominus ad Moysen: Ego tui Leuitas a filijs Israel pro omni primogenito qui aperit vuluam in filijs Israel. Hic manifesta ratio redditur, quare Tribus Leui Sacerdotalis fiat. Cum enim primogeniti fuerint haecenus Sacerdotes, nunc Leuitae ad id munus deputantur, vt primogenitorum vicem teneant. Leuitae autem non fuerunt primogeniti filiorum Iacob, quia non de Ruben, qui primogenitus erat, sed de Leui, quem Iacob tertio loco genuit, nati sunt. Sed nunc instar primogenitorum a Deo habentur: Primum quidem, quia Deo sic visum est. Deinde verò, quia Moysse contra Idololatras clamate: Si quis est Domini, iungatur mihi: congregati sunt ad eum omnes filij Leui, manusq; suas Domino in eade filiorum fratrumq; suorum consecraru, vt daretur illis benedictio. Exo. 22. Quia ergo Leuitae peccatum adorationis vituli tanto feruore expiarunt, caeteris omnibus in sacerdotali honore praelati sunt. Inter Leuitas aut familiae plures cum essent, Primatus Sacerdotij fuit penes Aaronem solum: filij verò eius inferiorem Sacerdotij gradum obtinebant. Mortuo aut Aaron, Moyses filium eius Eleazarum vestibus illius induit, Num. 20. Primatus igitur ab Aaron ad filios eius ordine peruenit. Atq; in aeternum seruata est ea regula, quam Moyses praescripsit, dicens: Si iudicij verba inter portas tuas videris variari, venies ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Qui aut superbiert, nolens obedire sacerdotis imperio, qui pro tempore ministrat Domino, ex decreto iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Israel. Eade igitur obedientia vsq; ad Christi aduentum debebatur ijs, qui post Aaronem sedissent in Cathedra Moysis, quae ipsi Moysi, dum viueret, debita fuit. Quod haecenus de vnus Primatu dixi, aut in posterum dicturus sum, ad Ecclesiasticum regimen atq; ad res sacras totum referri debet. Neq; enim nego, Rempubliam Iudeorum in ciuilibus causis saepius quidem a Monarchis, sed tamè interdum ab Optimatibus, interdum etiam a populo gubernatam fuisse. Verum id imprimis asseuero, vnum Pastorem caeteris omni aetate praefuisse, & regimen Ecclesiae Dei praecipue semper penes vnum fuisse. Quod vt in hac aetate ac sequentibus manifestè appareret, summorum Sacerdotum successionem partim ex 1. lib. Paralip. cap. 6. partim ex Iosepho, Nicephoro, & alijs authoribus repetitam adscripsi.

Sacerdotum Leuitici generis successio.

- 1. Aaron.
2. Eleazarum.
3. Phinees.
4. Abisue.
5. Bocci.
6. Oz.
7. Zariaas alijs, Eli.
8. Meraioth. alijs, Achitob, sub quo Samuel.
9. Amari as, alijs, Abimelech, quem Saul occidit.
10. Achitob, alijs, Abiathar.
11. Sadoch sub quo templum constructum est.

Ciuitas

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

QUARTA ETAS Mundi, Annorum 430.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Lex datur in monte Syna.

- Duces & Iudices post Moysen: Naasson, Iosue. Othoniel. Aiod. Salmon. Debora & Barac. Gedeon. Abimelech. Booz. Thola. Iair. Iephte. Abesan. Abialon. Abdon. Iesse. Samson. Heli. Samuel. Saul Rex. Dauid Rex. Salomon.

Templum edificari ceptum est Hierosolymis, Anno quarto Salomonis.

Core

Nepos Caath: itemque Dathan, Abiron atque Hor, alijque ducenti quinquaginta Proceres Synagogae, surrexerunt contra Moysen & Aaron, dicentes: Sufficiat vobis, quod omnis multitudo sancta est. Cur eleuamini super populum Domini? Vide si haec eadem Protestantium verba non sint contra Diui Petri Successorem.

Ait autem Dominus ad Moysen: Praecepit vniuerso populo, vt separaretur a tabernaculis Core, Dathan, & Abiron. Et dixit Moyses ad turbam: Recedite a tabernaculis hominum istorum impiorum, & nolite tangere, quia ad eos pertinent, ne inuoluamini in peccatis eorum. Terra igitur aperiet os suum, deuorauit eos cum vniuersa substantia eorum, descenderuntque in infernum vini, aperti humo. Sed & ignis egressus a Domino interfecit ducentos quinquaginta viros, qui offerebant incensum. Num. 16.

Ignatius ad Magnesianos, Epist. 3. Nemo remansit inultus, qui se contra superiores extulit: neque enim Legi Dathan & Abiron restiterunt, sed Moysi: ac viuientes ad inferos detrusi sunt Chore & qui cum eo conspirauerant aduersus Aaron: ducenti quinquaginta, igne consumpti sunt.

Cyprianus lib. 1. Epist. 6. Core, Dathan, & Abiron cum Sacerdote Aaron & Mose eundem Deum nouerant, pari lege & religione viuientes, vnus & verum Deum, qui colendus atque innocandus fuerat, inuocabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi contra Aaron Sacerdotem, qui Sacerdotium legitimum dignatione Dei, atque ordinatione perceperat, sacrificandi sibi licentiam vindicauerunt, diuinitus percussi poenas statim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerunt rata esse, & proficere sacrificia, irreligiose & illicitè contra ius diuinae dispositionis oblata. Turbula quoque ipsa, in quibus incensum illicitè fuerat oblatum, ne in usu de caetero essent Sacerdotibus, sed potius indignationis & ultionis diuinae memoriam corrigendis posteris exhiberet, iussu Domini conflata atque igne purgata, in laminas ductiles producuntur, & affiguntur altari, secundum quod loquitur Scriptura diuina: Memoriale, inquit, filijs Israel, vt non accedat quisquam alienigena, qui non est ex semine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non sit sicut Chore. Et tamen illi schisma non fecerant, nec foras egressi, contra Dei sacerdotes impudenter atque hostiliter rebellauerant, quod nunc hi Ecclesiam scindentes, & contra pacem atque unitatem Christi rebelles, Cathedram sibi constituere, & Primatum assumere, & baptizandi, atque offerendi licentiam vindicare conantur.

Eusebius in Chronicis. Tempore Iephte Iudicis, Alexander, qui etiam Paris dicebatur, Helenam rapuit: vnde belli Troiani origo. Argonautarum nauigatio paulò antiquior habetur. Homerus longè postea floruit, in diebus, vt putatur, Heli Sacerdotis & Iudicis. Constat autè (inquit Iosephus libro 1. contra Apionem) quod apud Graecos nulla inuenitur conscriptio poemate Homeri vetustior. Antiquissimum literarum usum habuisse creduntur à Phoenicibus, & à Cadmo se didicisse gloriantur. Et paulò antè: Apud Aegyptios, atque Chaldaeos, & Phoenicas res gesta antiquissimam & permanentem habent memoria traditionem. Quia (vt alibi in eodem libro ait) Sacerdotibus erat iniunctum, vt circa conscriptiones diligentiam adhiberent.

Reges

Reges Iudæorum in sacris causis non fuisse Pontificibus Prælatos diuino saltem iure.

VI summorum Pontificum in Ecclesia Christi Primatū oppugnant, cum omnino fatentur cogantur, fuisse in Synagoga Iudæorū à diebus Moysis usque ad Christum certam Pontificum Leuitici generis successione: hoc saltē obtendunt, Pontifices illos adeo non solos rebus sacris præfuisse, vt etiā Iudæorum Reges maiorem in Ecclesiasticis negotijs non quidem vsum aut scientiam, sed tamen auctoritatē ipsi Pontificibus habuerint. Reges enim tūm alijs Pontificibus præscripsisse quid agerent, tūm alios ab officio penitus remouisse. Hoc qui dicunt, adeo præ inuidia, quam contra summos Pontifices exercent, obcæcati sunt, vt propē communē sensum amississe videantur. Vnde enim metiuntur auctoritatis magnitudinem in aliqua re? Vtrū ex factis hominū? An ex iure & præscripto Dei? Quod illi à Regibus factū asserunt, etiā si à bonis hominibus, & bene interdū fuisse factū, non negem, atq; ideo putandum sit, Dei voluntate id ipsum esse factū: tamen nihil inde aliud rectē concludas, quā in simili causa per easdē aut similes personas tale aliquid quandoq; fieri posse. At facta hominū, quantūuis bona & Deo probata, diuinas leges non immutant. Ab initio Deus creauit masculum & feminā, vt duo essent in carne vna, & vir adhereret vxori suæ. Postea rebus ita postulantibus, & vnus vir plures accepit vxores (vt Abraham, Iacob, Dauid) & vxori suæ libellum repudij dedit, vt Moyses Iudæis permiserat. Hæc quidem facta sunt, & non semper malè sunt facta. Sed nū propterea ius Dei mutatum est, & non semper potius eodem modo se habuit, vt vnus vir vnam duceret vxorē, eamq; (excepta causa fornicationis) nūquam repudiaret? Sic omnino se res habet in causa Pontificū Synagoga. Quod enim vel Dauid, vel Salomō, vel quisquam alius Rex bonus in rebus sacris fecit, illud quidem in factorum genere improbandū illo tempore nō fuit: sed tamē ius Dei mansit illæsum, quod summā cognoscēdi & iudicādi potestātē sacerdotibus Leuitici generis cōmisit. Qui enim superbiert, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tēpore ministrat Domino, ex decreto Iudicis morietur homo ille. Deuter. 17. Sacerdotes enim ab omni, quod inebriare poterat, abstinere iuebantur, vt haberent scientiam discernēdi inter sanctū & profanū, docerētque filios Israel omnia legitima Dei. Leuit. 10. Pactum meum cum Leui, dicit Dominus exercitū. Lex veritatis fuit in ore eius. Labia enim Sacerdotis custodient scientiam, & legē requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercitū est. vos autē recessistis de via, & scādalisastis plurimos in lege, irritū fecistis pactū Leui, dicit Dominus exercitū. Propter quod & ego dedi vos contemptibiles, & humiles omnibus populis. Malach. 2. Ecce Propheta rationē reddit, cur mali sacerdotes non modō à Regibus Iudæorum, sed etiam ab alienis ex Dei voluntate afflicti & puniti sint. Sed neq; ista mutāt ius Diuinum. Nos autē quarimus, quid fieri Deus voluerit, quidq; ab initio præceperit. Si Reges Pontificibus in sacris causis præesse iussit, tūc Aduersarij nostri bonā causam fouēt. Sin Pontifices Leuitici generis primū instituti sunt, nulla Regū facta mētionē, Exod. 28. & Num. 3. si neq; suauit Deus, neq; auctor fuit, sed tantū permisit, vt Reges à Iudæis crearentur: ex eoq; si Pontificū creatio profluxit ab æterna Dei misericordia, qua homines saluos facere prædestinauit: Regū autē Israeliticorū electio ab ira potius Dei promanauit, qua punire Israëlitas voluit, quod ipsum abieciissent, ne regnaret super eos. 1. Reg. 8. si Rex iā electus iubeatur exēplar Deuteronomij à Sacerdotib; Leuiticis Tribus accipere, Deuter. 17. si peccāte Sacerdote, populo, Principe, priuato, primus sacrificij honor Sacerdoti, secundus Populo, Principi autē nō nisi tertius locus deferatur, Leuit. 4. si Eleazarus Sacerdos, quādo aliquid agēdū erat, iuebatur pro Iosue cōsultare Domnū, vt ad verbū Sacerdotis egredere tur, & ingrederetur tā ipse Iosue, quā oēs filij Israel, Num. 27. si Rex Iosaphat inter Pontificis & Regis officiū distinguēs, præclare dixit: Amarias Sacerdos & Pontifex vester in his, quæ ad Deū pertinet, præsidebit: porro Zabadias, qui est Dux in domo Iuda super ea opera erit, quæ ad Regis officiū pertinent. 2. Par. 19. si Azarias Sacerdos laudatur, quod ad Regē Oziā diceret: Nō est tui officij, Oziā, vt adoleas incensum Domino, sed sacerdotū, hoc est, filiorū Aarō, qui cōsecrati sunt ad huiusmodi ministeriū, 2. Paral. 26. si is qui est Sacerdos, potest etiam ciuilibus causis præesse, vt cōstat in Abraham, Isaac, Iacob, Moyses & Heli euenisse: imō si Deus ægrè tulit, quādo filij Israel, reiecto Leuitico Primatu, Regem eiusmodi postularūt, qualē Gentes habebāt. 1. Reg. 8. Postremō si propheta & Sacerdotes inūgebāt Reges. 1. Reg. 10. ex eoq; Sacerdotū Principatus maior fuisse intelligitur, vt D. Chryf. annotauit, Homi. 4. in verba Isaiæ: quis poterit dubitare, quin vt semper fuerūt aliqui Pontifices Leuitici generis, sic etiā illi in reb; sacris ordinādis iure diuino Primatū semper obtinere debuerūt?

12. Achim.

13. Azarias.

14. Iohannam.

15. Azarias.

16. Amarias.

17. Achitob.

18. Sadoch

19. Sellum.

20. Helcias

21. Azarias.

22. Saraias

23. Ioseph.

sub quo Captiuitas Babilonica. Plures Pontifices à Nicephoro interponuntur lib. 2. ca. 4. sed ego nomina posui vt habentur 1. Paralipom. 6.

Vnum Pastorem Primum semper Ecclesie Dei præfuisse.

231

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

QUINTA ETAS
Mundi, Annorum
430.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Salomon
Ieroboam
Roboam.

Abia.

Asa.

Iosaphat.

Ioram.

Ochozias.

Ioas.

Amazias.

Oziā.

Ioathan.

Achas.

Ezechias.

Manasses.

Amon.

Iosias.

Ioachim.

Ioachim, qui & Sedechias & Ieconias.

Templum combustum
4. Regum 25. & Israelitæ in Babylonem traducti.

primus Rex decem Tribuum, seu Samaria, timens ne si populus ei commissus secundum legem ascendisset in Ierusalem, vt ibi sacrificaret Domino, conuerteretur cor eius ad Domum Iuda, cui prius paruerat, excogitato consilio, fecit duos vitulos, posuitque vnum in Bethel, & alterum in Dan, dicens: Nolite ascendere in Ierusalem. Ecce Dixi, Israel, qui te eduxerunt de terra Egypti. Et fecit phana in excelsis, & Sacerdotes de extremis populi, qui non erant filij Leui. 3. Reg. 12.

Augustinus de vnitae Eccl. Deus easdem Tribus iusserat separari, non vt Religio, sed vt Regnum divideretur, & hoc modo vindicaretur in regnum Iuda. Deus autem nunquam iubet schisma vel heresim fieri. Neg enim quia & in orbem terrarum plerumque regna diuiduntur, ideo & Christiana vnitae diuiditur, cum in vtraque parte Catholica inueniatur Ecclesia.

3. Reg. 19. Ecce vox ad Eliam dicens: Quid hic agis Elia? Et ille respondit: Zelus zelatus sum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum tuū filij Israel, altaria tua destruxerunt, & Propheias tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus, & querunt animam meam, vt auferant eam. Hæc verba quidam errantes ipsi, & alios in errore mittentes, eō trahunt, velut Elias putasset, nullum fidelem in mundo relictu esse præter seipsum: ex eoque effici volūt, vt lateat interdū vniuersa Dei Ecclesia per totum orbē terrarum. Sed primū, etiam si hoc ita in veteri Testamento euenisset: secus tamen esset in statu gratiæ, sub quo Ciuitas in monte constituta non potest abscondi. Matth. 5. Nam siue hoc verbum vel de quolibet insigni viro, seu de toto prædicatorum ordine, seu etiam de tota Ecclesia intelligatur: quolibet modo certum est, Ecclesiā totā latere nunquam posse. Nam si aut pauci Pastores Ecclesie, aut vnusquispiam vir insignis latere non potest: nec illa quidem Ecclesia latere potest, in qua illi pauci, aut vnus ille viuunt. Tam verò nunquam deerit in Ecclesia multi simul Pastores, Christo ad Apostolos dicente: Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi. Qui verò omnibus diebus docent & baptizant multas gentes (quomodo enim alioquin Christus cum illis esset omnibus diebus, nisi vt illi præcepto Christi omnibus diebus obedirent) ij nullo vnquam die latere possunt. Deinde Elias non est locutus de tota Ecclesia per vniuersum orbem diffusa, sed tantū de Samaria. Ita enim dixit: Dereliquerunt pactū tuū filij Israel. At interim in Ierusalē templum stetit, altare Dei floruit, Leuitæ ministrabant, Prophetae prædicabant, Sacerdotes officio suo fungebantur. Denique Asa regnauit, qui fecit rectum in conspectu Domini, sicut Dauid Pater eius. 3. Reg. 15. Regnauit autem annis 41. & successit ei filius eius Iosaphat, qui & ambulauit in omnibus vijs Asa Patris sui, & regnauit in Ierusalem annis viginti quinque. 3. Reg. 22. Cū igitur Elias horum Regum tempore vixerit, nec illos ipsos, eorumue sanctam societatem ignorare potuerit: filij maledictionis sint necesse est, qui non parum in Dei verbo versati, dicunt tamen, Eliam neminē præter se fidelem cognouisse. Ille autem non loquebatur de Iudæa (in qua tunc erant plusquam vndecim centena millia hominum rectam fidem profitentium, vt apparet 2. Paralip. 17. sed de Samaria, in qua propter Apostasiam Regum, non apparebat quidem vllus, qui profitebatur veram fidem (vt nec hodie scitur esse, qui Catholicam fidem profiteatur in Geneua) licet Deus multa millia seruauerit, qui non curuauerunt genua ante Baal. In aliqua ergo parte mundi latet interdum Ecclesia, non autem in toto mundo.

Eusebius in Chroñicis. Ioathan apud Hebræos regnante, quadringentis fere annis post Troiæ captiuitatem, Olympiades (quatuor annis in medio singularum expletis) institutæ sunt. Ante quod tempus nihil certi habetur in Græcorum historijs. Circiter Olympiadem quintam aut sextam Roma fertur condita, regnante apud Hebræos Achaz. Draco primū, deinde Solon Legumlatores paulo ante captiuitatem Babilonicam Athenis floruerunt.

Pontifices

Pontifices Iudeorum non modo eternum unius Christi Sacerdotium & Primum, sed etiam Ecclesie Christiane statum in eo adumbrasse, ut significarent, unum Pastorem sub Christo ad tempus Primum visibilem potiturum esse.

Quae tunc ante Legem Mosaicam, tunc sub ipsa vel precepta, vel facta sunt, ad Christum, qui finis est Legis, precipue referri debent. Sed quia Ecclesia est sponsa Christi, & os de osibus, caroq; de carne eius, Ephes. 5. in Ecclesia quoque ex parte impletur, quicquid in populo Iudeorum velut figura futurorum precesit. Vnde Apostolus ait. Hac in figura facta sunt nostri, 1. Corinth. 10. & ad nostram doctrinam scripta sunt. Rom. 15. Imo idem Apostolus probat, Euangelij predicatores recte esse eorum carnalia metere, quibus spiritalia seminarent, quia scriptum est: Non alligabis os boni trituranti, & quoniam qui operantur in sacrario, quae de sacrario fuerunt, edebant. Nam propter nos, inquit, scripta sunt. Idem Apostolus, 2. Cor. 3. Legem cum Euangelio, Moysen cum Christo, Leuiticos sacerdotes cum noui Testamenti ministris confert, atque illos mortem & damnationem, hos vero Spiritum & iustitiam ministrare ait. Si ergo idem est Christus nobis, quod illis Moyses fuit, idemq; sunt nobis ministri Christi, quod illis Leuitae: cur ut inter Leuitas vnus fuit Aaron, qui omnibus in mundo synagogis praefectus erat, sic inter Christi ministros non erit aliquis vocatus tanquam Aaron ad Primum reliqui totius gregis? Imo nisi hoc ita sit, Lex non modo aliqua in re, sed in re plane optima & praeclarissima, vicit statum Euangelij. Nam ut in toto corpore caput est membrum dignissimum: sic etiam si hinc Moysen, inde Christum excipias, nihilominus tam inter Leuitas, quam inter Christi ministros Caput reliquorum reliquis dignius est. Quod ergo esset inter Leuitas minus dignum, scilicet ut aliqui essent subiecti & inferiores Aaron, hoc imitabitur & implebit Ecclesia: quod verò fuit dignissimum, ut videlicet praeter Moysen vnus Aaron alijs Leuitis praesesset, hoc solum non assequetur, nec adimplebit eadem Christi Ecclesia? Passim videas, antiquos Patres argumentari à circuncisione ad Baptismum, à Manna vel Paschali Agno, ad Eucharistiam, à ieiunijs & sabbatis Iudeorum, ad nostra ieiunia, nostrisque dies festos: itemq; ab alijs veteribus figuris ad ea, quae Euangelij tempore in Ecclesia fiunt. Duodecim fontes Elim, duodecim gemas in sacerdotali tunica Aaron, & duodecim lapides ab Iesu de Iordane electos, totidem Apostolos portendisse, itemq; Septuaginta palmarum arbuta totidem significasse Discipulos Domini, Tertullianus auctor est, Lib. 4. aduersus Marcionem. At ne conqueraris, proprium nihil Petro datum affirmari, apud eundem Tertullianum ibidem sequitur: Mutat & Petro nomen de Simone, quia & creator Abrahae, & Sarae, & Aysae nomina reformauit. Sed & cur Petrus? An quia & Petra & lapis Christus? Itaque affectauit charissimo Discipulorum de figuris suis peculiariter nomen communicare. Hac Tertullianus. Cum verò Moyses appellat Iudeos gentem sanctam & Regnum sacerdotale, Exo. 19: Princeps Apostolorum appellauit Christianos iisdem nominibus, nisi quod regnum sacerdotale commutauit in Sacerdotium regale. 2. Pet. 2. Est igitur in Ecclesia Regnum quoddam Sacerdotale, hoc est, Princeps quidam Sacerdotum & ministrorum omnium, qui Christi mysteria dispensant. Est, inquam, talis Princeps inter Christianos, qui nunc in terra degunt, ac fateor quidem, verum Regem aeternumque Sacerdotem nostrum non nisi vnum Iesum Christum esse. Is enim regnat in domo Iacob in aeternum. Lucae 1. Sed Christus (vt Ilychius ait libro 2, in Leuit. cap. 10.) Sacerdotes in proprium locum Ecclesie constituit. Et quemadmodum Iudaei praeter internum fidei charitatisque Sacerdotium, habebant etiam externum sacerdotium, quod futuro tunc Christi Sacerdotio testimonium dicebat: sic etiam Christiani praeter internum eiusdem fidei charitatisque Sacerdotium, habere debent externum aliquod ministerium Ecclesiasticum, quod praesenti quidem, sed iam inuisibili Sacerdotio Christi praesens & visibile testimonium ferat. Absurdum enim foret, ut plura essent signa & indicia futuri, quam praesentis sacerdotij Christi, praesertim cum id Sacerdotium Christi, quod iam non videtur ab hominibus, eò magis indigeat visibili testimonio, per quod fides ei fiat.

Atque ut

24. Iesus, sub quo Iudaei & Babylone redierunt.
25. Ioachim, sub quo Esdras.
26. Eliaseph, sub quo Iudith.
27. Ioachims, sub quo Esdras.
28. Ioannes, sub quo templum in Garizim fit.
29. Iaddus, sub quo templum in Garizim fit.
30. Onias.
31. Simon.
32. Eleazar, sub quo 72. bibliorum interpretes.
33. Manasses.
34. Onias.
35. Simo.
36. Onias.
37. Iesus.
38. Onias, sub quo Antiochus Epiphanes figura Antichristi.
39. Alcimus sacerdos illegitimus.
40. Onias, qui in Aegypto templum edificauit.
41. Iudas Machabaeus.
42. Ionathas.
43. Simo.
44. Ioannes, alias, Hircanus.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Vnum Pastorem Primum semper Ecclesie Dei praefuisse.

SEXTA AETAS Mundi Annorum circiter 580.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successio nem continuatam non habent.

Salathiel.

Zorobabel.

Abiud.

Eliachim.

Azor.

Sadoch.

4. Reg. 17. Translatis in Assyriam decem tribubus, adduxit Rex Assyriorum gentem de Babylone, de Cutha, de Anah, de Emath & de Sepharnaim, qui terram Samariae incolerent. Hi autem cum idola colerent, à leonibus interfecti, postea simul Dominum colebant, simul dijs suis seruiebant. Inde Samaritarum haereses & sectae.

- 1. Quinque libros Moysi admittunt, sed nullas praetera scripturas.
2. Dum orant, intenti sunt in montem Garizim.
3. Resurrectionem corporum, & Spiritum sanctum negant.
4. Vrina se proluunt, vbi ab externis venerint. Hac Epiphanius li. 1. Secta. 9. Diuiditur (secundum eandem Epiphaniu) in 4. sectas: Essenos, Ghorrenos, Sebucos, & Dositheos. Praecipuae contentiones inter eos erat de Fectoru legaliu ritu & celebratione.

Quoniam Pythagoras multo ante sub Numa Rege in Italia docuerit, tamè quia reliqui Philosophi ferè his temporibus floruerunt, hic potissimum de sectis eorum agere visum est. Dissenserunt autè de rebus plurimis & maximis. Atq; vt conicias, quatae in alijs rebus Philosophoru fuerint dissensiones: de solo rerum omnium principio vide quam varie opinati sint, Epiphanio auctore in Cõpendio contra haereses.

- 1. Thales Milesius. Aquam.
2. Anaximenes. Aërem.
3. Heraclitus. Ignem.
4. Strato. Calidam essentiam.
5. Archelaus. Terram.
6. Anaximander & Parmenides. Infinitum.
7. Anaxagoras. Similares rerum rationes.
8. Epicurus. Atomos.
9. Empedocles. Inimicitiam.
10. Plato. Deum materiam & formam.
11. Aristoteles. Deum, & materiam.
12. Prodicus. Quatuor Elementa.

Dicebant esse Principium vniuersi.

- 1. Pythagorici docuerunt quãdam animorum immortalitatem, sed simul mendacium adiunxerunt de eorudem animorum à corporibus ad corpora transmigratione.
2. Stoici, Deum appellarunt animum mundi, animam verò Dei partem: Deitatem in Solem, aërem, & alia diuidebant. fatum posuerunt.
3. Platonici, qui & Academici, materiam Deo contemporaneam posuerunt.
4. Epicurei, dixerunt, mundu casu, non prouidentia substituisse: Summũ bonũ in voluptate situ esse, sic tamè, vt voluptas etiã animi posset in ea sententia cõprehendi. Sed Aristippus in voluptate corporis summũ bonũ posuit. Alij mudo innumerabiles asseruerunt, alij vnum quidẽ, sed ipsum hi ortu, & interitum: illi aeternum dixerunt. Alij constituerunt tantum in corpore finem bonorum, alij tantum in animo, alij in vtroq; alij extrinsecus posita bona ad animũ & corpus addebant. Quãtoperè verò nihil ferè aliud, quàm alij alijs cõtradicere conati sunt: videre licet apud Eusebium de præparatione Euãgelica Li. 14. c. 1. 2. & 3: itemq; apud Epiphaniu, Li. 1. To. 1. & apud Augustinu, de Ciuit. Dei Lib. 18. c. 41. Idem Lib. 19. c. 1. ex Marco Varrone declarat, placita Philosophorum de finibus bonorum tam incerta & male fundata fuisse, vt vsque ad ducentas & triginta & octo sectas multiplicari potuerint.

His omnibus sectis Augustinus opponit vnã Ecclesie Dei fidem & sententiam, de Ciuit. Dei, Lib. 19. cap. 4. Ciuitas Dei constituitur, aeternam vitam esse summum bonum. propter illam adipiscendam recte nobis esse viuendum. Et quoniam bonum nostrum iam non videmus, oportet vt credendo queramus: nam iustus ex fide uiuit, neque ipsum recte viuere nobis ex nobis est, nisi credentes adiuet & orantes is, qui & ipsa fides dedit, qua nos ab illo adiuuandos esse credamus. Hac ille.

GG

Abim.

Atque vt testimonium Sacerdotio Christi antequam aduenisset, nō verbo tantum, sed etiā externo Sacerdotū officio ferebatur: sic etiam nunc oportet, æternū Christi Sacerdotium & verbo & facto contestatum reddi: vt sciamus traditiones Apostolicas (inquit Hieronymus ad Euagriū) *sumptas de veteri Testamento: quod Aaron & filij eius atq; Leuita in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & presbyteri, & Diaconi vendicēt in Ecclesia.* Hæc ille. Quemadmodū igitur in Sacerdotio visibili Iudæorū vnus Pōtifex præfuit pluribus Sacerdotibus, vt ita Sacerdotium Christi vnicū fore significaretur: sic in Christianorū visibili Sacerdotio seu ministerio, vnus Episcopus cæteris omnibus præesse debet, vt ita & id, quod fit in Ecclesia, legem plenius impleat, impletamq; ostēdat, & vnitas æterni Sacerdotis nostri verius atq; expressius demōstretur. Idem Hieronymus in lib. 2. aduersus Iouinianum, ita scribit: *Et in veteri, & in nouo Testamento aliū ordinem Pontifex tenet, alium sacerdotes, aliū Leuitæ, alium Iamitores, aliū A. ditui.* Ecce iterum cōfert ministros Christi cū Leuitico ministerio. Nec ita huic auctoritati satisfacias, si dicas, in singulis Christi Ecclesijs ita nūc esse vnum Episcopum, vt tūc inter omnes Leuitas vnus fuit Pontifex. Nam etsi hoc verum est, tamē vt olim, quæ in toto mundo erant Synagogæ, licet proprium Archisynagogū singulæ haberent, tamen omnes vni summo Pontifici parebant: sic etiam nūc, licet singulæ Ecclesiæ per vniuersum mundum singulos habeant vel Presbyteros, vel Episcopos ipsis præpositos, tamē omnes vni summo Pontifici parere debēt. Status enim Synagogæ veteris & Leuitici ministerij non modō singulas Christianorū Ecclesias, & separatas Episcoporum Diocesces, verū etiam Ecclesiæ militantis corpus cōnexum, & per omnes iuncturas sibi aptum & cohærens, tantō magis significauit, quantō dignius est & præstantius totum sua parte.

Augustinus etiam in Epist. 166. dicit Christum in illis verbis: *Que dicunt, facite* (quæ verba constat de ijs sacerdotibus dicta esse, qui sedebant in Cathedra Moysis) *plebem securam de propositis malis fecisse. Deum enim in Cathedra unitatis doctrinam posuisse veritatis, ita vt cogantur etiam mali bona dicere.* Porrō nihil hæc ad Ecclesiæ Christi statū pertinerēt, nisi & veteris synagogæ status nostrum adumbrasset, & esset unitatis quedā Cathedra in Ecclesia Christi cōstituta. vt autē Cathedra Moysis in synagoga: sic Petri Cathedra in Ecclesia merito unitatis Cathedra dicitur, quia vtrobique illa Sacerdotū successio primas obtinet, quæ vel à Moysē in Legge, vel à Petro in Euangelio deducitur. Caput est, quod Christus, dum in terris agens Legem implebat, visibilem totius Ecclesiæ suæ curam gessit, & tam Discipulis, quàm Apostolis eius vnus præfuit. Quod si Lex illo tempore per visibilem vnus Christi præfecturam implebatur, debeatque nunc eodem modo, quo tunc impleta est, semper plena manere, & nunquam iterum ad priorem imperfectionem aut vacuitatem reuerti: omnino fatendum est, per omnia secula vsque ad finem mundi aliquem vnum in terris esse debere, qui sub Christo alijs fidelibus instar visibilis præsentia Christi præsit: ne Lex, quæ per visibilem Christi Primatum semel impleri cœpit, nunc aliter impleta censeatur, si nullus omnino existit Primatus, qui sub Christi nomine in terris agnoscat. Cū enim visibile regimen Ecclesiæ eorum sit, non quæ semel fiunt, & mox transeunt, vt mors & Passio Christi, sed quæ semper eodem modo manent, vt prædicatio Euangelij, Baptismus, & alia Sacramenta, quæ Christus instituit: certè sicuti eadem nunc Eucharistia ab alijs ministris in Christi nomine datur, quæ dabatur ab ipso Christo, dum in terris agebat: sic etiam idem Primatus nunc in Ecclesia perseuerat, qui tunc aderat, quando Christus ipse visibilem Ecclesiæ Præfecturam in prædicando, in mittendo Apostolos, & in ministrando Sacramenta exercuit. Dicebat enim ad Apostolos suos: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Ioan. 20. Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationē seculi.* Porrō vt Christus cum Apostolis est, ita nūc quoque docens & baptizans, vt tamen illi sub illo velut ministri eius tam doceant visibiliter, quàm baptizent: sic etiam Christus cum Apostolis & corū successoribus ita hodie quoque vnus & solus Primatum in Ecclesia exercet, vt tamen sub illo alius etiam vnus & solus visibile ministerium eiusdem Primatus obeat, & exequatur. Quicquid enim Christus per visibilem & externam actionem gessit, dum in terris erat: id ipsum ita nunc inuisibiliter agit & præstat in cælis, vt simul eiusdem rei visibile signum & ministerium in terris appareat, quod inuisibilem illam veritatem significet, ac hominibus contestatam reddat.

45. Aristobulus, qui Diadema sibi imposuit primus.
 46. Ianneus Alexander.
 47. Hircanus, sub quo Pōpulus templum diripuit.
 48. Antigonus.
 49. Ananias, ab Herode suppositus.
 50. Aristobulus.
 51. Iesus.
 52. Simon.
 53. Mathias.
 54. Iosephus.
 55. Ioxar.
 56. Eleazarus.
 57. Iesus.
 58. Ananias seu Anna Caiaphæ sacer.
 59. Ismael.
 60. Eleazarus.
 61. Simon.
 62. Caiaphas, sub quo Christus nos redemit. Alij ferè vndecim successerunt vsque ad templi Hierosolymitani cœuersionē. Iosephus refert ab Aaron, vsq; ad vltimū Phanasiū, Pontifices 83. extitisse, antiq. Iud. lib. 20. ca. 18. Nostra cœnummeratio pauca habet.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

SEXTA ÆTAS
 Mundi Annorum circiter 580.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successiōnem continuatam non habent.

Achim. Manasses,
 Eliud.
 Eleazar.
 Mathan.
 Iacob.
 Ioseph vir Maria.

frater Iaddi Pontificis partim libidine ducendi alienigenam, partim spe summi Sacerdotij consequendi, à Cathedra Moysis & successione Pontificum defecit, seque ad Sanaballetem Persam, cuius filiam duxerat, contulit, cuius opera templo in Monte Garizim ædificato, schismaticum Pontificatum ibi administrauit, & posteris suis reliquit. *Iosephus Antiquitat. Iudæic. Libro. 11. cap. 8.* Cuius templi honorem cū Samaritæ Hierosolymitano ausi essent opponere, Andronico Hierosolymitani Templi maiestatem per continuas Pontificum successiones, vsque ad sua tempora continuatam demonstrante, Rex Ptolomæus Philometor decreuit, Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum. *Iosephus antiquit. libro 13. cap. 6.*

Ibidem ostendit, Oniam in Ægypto aliud templum ædificasse, velut ex Iliæ prædicatione.

Onias, qui & Menelaum se dici voluit, vnaque cum illo Tobia filij secedentes ad Antiochum Epiphanem, renunciarunt patrijs institutis, & legibus, ac ritus Græcicos assumpserunt. *Iosephus Antiquit. Iudæic. Libro 12. cap. 6.* Hinc Rex Antiochus accepit occasionem euertendi Iudæorum religionem, quam restituerunt *Machabæi.*

1. Saducæos, qui negabant resurrectionem.
2. Scribas, qui Scripturas Sophisticè interpretantes, portabāt in pallijs suis latas ex purpura notas simbrijs adiectas.
3. Phariseos, qui Fatum ponebant.
4. Hemerobaptistas, qui quotidie lauabantur.
5. Nazaræos, qui dicunt, fictos esse libros, qui sub Moysis nomine feruntur.
6. Offenos, qui oderunt virginitatem.
7. Herodianos, qui Herodem esse Christum dixerunt.

Iesus Christus
 1. Natus anno 42. Augusti.
 30. Baptizatus anno 15.
 33. Tyberij. & crucifixus an. 18. eiusdē.

Reliqua vide apud Epiphanium lib. primo Tomo primo ab Hæresi 14. vsque ad 20.

Christus Ecclesia in nomine suo fundata, sectis Iudæorum finem imposuit.

Summa eorum, ex quibus probatum est, Petrum à Christo Principem Apostolorum, & Primum Pastorem totius Ecclesie secundum Evangelij veritatem constitutum esse.

- 1. Ioan. 1. Intuitus Simonem Iesus, dixit: Tu es Simon filius Iona, Tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus, id est, saxum ingens, quale in fundamento ædium collocari solet. Petrus ergo post Christum molem Ecclesie militantis sustentabit, potestate in idipsum à Christo data.
2. Lucæ. 5. Ascendens Iesus in unam nauem, qua erat Simonis, sedens docebat de nauicula turbas. Vt cessauit autem loqui, dixit ad Simonem: Duc in altum. Nauis Petri, Ecclesia eius est, in qua Christus sedet, quia semper manet in Ecclesia Petri, & inde turbas docet. Quoties verò Ecclesia progreditur in altum, id est, in disputationem arduam ad hæreses confutandas, gubernator nauis & Dux itineris Petrus est.
3. Marci. 1. Profecutus est Iesum Simon & qui cum illo erant. Ecce Discipuli Iesu dicuntur esse cum Petro, tanquam videlicet cum Duce ac præcessore suo. Idem loquendi modus habetur Lucæ. 8. ac 9. & Ignatius in Epist. 7. Apostolos nominat, eos, qui circa Petrum erant.
4. Matth. 10. Primus (Apostolus) Simon, qui dicitur Petrus. A primo autem Primatus denominatur. Primatus igitur Petri in Evangelio fundatus est & re, & nomine.
5. Ioan. 6. Dixit Iesus ad duodecim: Nunquid & vos vultis abire? Respondit ei Simon Petrus, tanquam os & caput cæterorum. Capitis enim est pro reliquo corpore rationem reddere: idem facit, Lucæ 12. Matth. 18. & 19.
6. Matth. 14. Petrus dixit: Domine si tu es, iube me ad te venire super aquas. & ipse ait: veni. Et descendens Petrus de nauicula, ambulabat super aquam, ut veniret ad Iesum. Aqua maris populum totius mundi significat, qui curæ Petri plusquam alterius cuiuspiam committitur, & ideo cæteris nauigio venientibus, solus Petrus super totam aquam graditur.
7. Matth. 16. Dixit Iesus ad Discipulos suos: Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus, dixit: Tu es Christus filius Dei viui: Ab omnibus quaeritur, sed vnus respondet pro omnibus, quia omnium vicem tenuit, utpote caput omnium. Respondens autem Iesus, dixit ei: Beatus es Simon Bar-Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in caelis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non preualebunt aduersus eam. Petra præsens demonstratur, Tu es Petrus: ædificatio in futurum differtur. Ex quo liquet, nec Christum, nec fidei confessionem, per hanc Petram propriè intelligi: quia super illa fundamenta iam antea erat ædificata Ecclesia. Nunc igitur Ecclesia promittitur ædificanda super Petrum, utpote qui primus lapis Ecclesie militantis erit. Cui reliqui omnes tanquam firmisimæ rupi securè adhæreant.
8. Et tibi dabo clauis Regni caelorum, & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: &, quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis. Primus accipit promissionem clauium, ut, dum cæteri clauis vni Petro prius datas postea ex dono Christi accipiunt, ab vno Christo per vnum visibilem Pastorem omnia proficisci intelligantur.
9. Matth. 17. Cum venissent Capharnaum, accesserunt qui didrachma accipiebant, ad Petrum, & dixerunt ei: Magister vester non soluit didrachma? At, Etiam. Et cum intrasset in domum, dixit illi Iesus: Vade ad mare, & mitte hamum, & eum piscem, qui primus ascenderit, tolle, & aperto ore eius inuenies statèrem: illum sumens, da eis pro me & te. Solus cum Domino verissimo Patrefamilias censetur, tanquam & ipse militantis huius familie caput sub Christo constitutus.
10. Ioan. 13. Cœpit lauare Discipulorum pedes & extergere. Venit ergo ad Simonem Petrum. Venit utique primùm ad Petrum, quia Princeps omnium erat Petrus.

A Matth.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismaticæ & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

SEPTIMA ETAS mundi, & nouissima eius hora inchoatur à primo Christi aduentu, & pertingit vsque ad secundum, cuius temporis iam agitur Annus 1571.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Maximi, Imperatores Rom. It lists historical figures like Iesus Christus, Pontifex Maximus, Iulius Cæsar, and others with their respective dates and events.

Pseudopropheta, & signa falsa doctrina.

- A Matth. 15. Pharisei & Scribae dixerunt: Numquid filius obliuisset Deo, id patri profuturum, nec ultra dimittent filium quicquam facere, parentibus suis.
B Matth. 22. Saducei dicunt non esse resurrectionem.
C Marci 7. Iudei nisi crebro lauerint manus, non manducant: & baptisnata calicum, & urceorum, & aramentorum, & lectorum tradita sunt illis seruanda. Isti dicebantur Hemerobaptista.
D Ioan. 4. Samaritani in monte Garizin adorauerunt.

Signa falsa doctrina.

- Ioannis 10. Omnes, quotquot uenerunt ante me (id est, antequam mitterentur à me) fures sunt & latrones.
Matth. 12. Omne Regnum diuisum contra se, desolabitur, & qui non congregat mecum, spargit.

Doctores Catholici, & signa vera fidei.

- A Matth. 15. Deus dixit: Honora patrem & matrem: vos autem irritum fecistis mandatum Dei, propter traditionem uestram.
B Matth. 22. De resurrectione mortuorum non legistis, quod dictum est à Deo, dicente uobis: Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob? Non est Deus mortuorum, sed uiuentium.
C Marci 7. Quod extrinsecus intrat in hominem, non potest eum coinquinare, quia non intrat in cor eius, sed in ventrem vadit. Quæ de hominum cordibus exeunt, illa coinquinant hominem.
D Ioan. 4. Samaritani adorant, quod nesciunt: nos adoramus, quod scimus, quia salus ex Iudeis est.

Signa vera fidei.

- Ioan. 30. Sicut misit me Pater, & ego mitto uos.
Ioan. 10. Oues pastorem suum sequuntur, quia sciunt uocem eius, & fiet unum ouile, & vnus Pastor.
Ioan. 21. Simon Ioannis, dilige me plus his? Pasce oues meas. Et Lucæ 22. Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Matth. 18. Vbi sunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Matth. 24. GG iij Matth. 24

11. Lucæ 22. *Qui maior est in vobis, fiat sicut minor, & qui præcessor, sicut ministrator.* Est ergo aliquis maior inter Apostolos: & quisnam ille sit, ex ijs, quæ Christus subiungit, apparet. Ait enim Dominus: *Simon Simon, Ecce, Satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum, ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua.* Satanas expetiuit, vt cribraret omnes: Christus rogauit pro vno, quia eius firmitas omnium firmitas futura erat. Vnde ait: *Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos.* Confirmare autem, Petræ seu fundamenti officium est.
12. Matth. 26. Ait Petro Iesus: *Conuertere gladium tuum in locum suum.* Est ergo Petri gladius etiam is, quo alius in Ecclesia percutitur, tametsi tanta officij spiritualis, quo Petrus fungitur, dignitas sit, vt nutu quidem suo, sed non nisi alienis manibus materialem gladium exercere debeat.
13. Marci 16. Dixit Angelus ad mulieres: *Ite, dicite Discipulis eius & Petro, tanquam qui officium Discipuli non modò non amiserit, sed etiam nominatim certior de tanto gaudio fieri debuerit, vt pote maior cæteris.*
14. Ioan. 20. Cucurrit Maria Magdalena, & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum quem amabat Iesus. Primum venit ad Petrum, velut ad Principem primum: ad alium verò velut ad Socium Petri. Exijt ergo Petrus & ille alius Discipulus.
15. Currebant autem duo simul, & ille alius Discipulus venit prius ad monumentum, non tamen introiit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiit in monumentum. Primitias introeundi Ioannes concessit Petro, velut digniori.
16. Lucæ 24. Inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum illis erant, dicentes, quòd surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Primus ex viris Petrus Dominum post resurrectionem suam vidit. Et hoc quoque dignitati eius datum est.
17. Ioan. 21. Erant simul Simon Petrus, & Thomas, & Nathanaël, & filij Zebedæi, & alij ex Discipulis duo. Dixit eis Simon Petrus: *vado piscari.* Dicunt ei, *venimus & nos tecum.* Cum Petro eunt Discipuli Iesu, & cum Successore Petri semper manent successores Discipulorum Iesu.
18. Ioan. 21. Simon Petrus cum audisset quia Dominus est, tunica succinxit se, & misit se in mare. Alij autem Discipuli nauigio venerunt, trahentes rete piscium. Mare significat mundum, nauigium verò singulas Ecclesias. Cæteri Pastores, Ecclesias singulas. Petrus præterea mundum gubernat, hoc est, Ecclesiam Christi per vniuersum mundum diffusam.
19. Ioan. 21. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus, centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent, non est scissum rete. Rete significat Ecclesiam, terra verò significat vitam æternam. Nulla Ecclesia trahitur ad vitam æternam, nisi sub ijs Pastoribus, qui piscantur cum Petro, & quorum Dux Petrus est.
20. Ioan. 21. Dicit Simoni Petro Iesus: *Simon Ioannis, diligis me plus his?* Dicit ei: *Etia Domine, tu scis, quia amo te.* Dicit ei: *Pasce agnos meos.* Iustus pascere, si plus alijs diligit, in eo gradu pascere iubetur, in quo alios superat. Hæc igitur pascendi autoritas, quæ Petro vt ab alijs distincto datur, ad alios in eodem gradu, in quo ad Petrum pertinet, pertinere non potest.
21. Ioan. 21. Amen Amen dico tibi, cum senueris, extendes manus tuas. & alius te cinget, & ducet quò non vis. Hoc autem dixit, significans, *qua morte clarificaturus esset Deum.* Et cum hoc dixisset, dicit ei: *sequere me.* Si Ioannem volo manere donec veniam, quid ad te? *Tu me sequere.* In hoc toto sermone Christus nihil voluit alijs commune cum Petro esse. Petrus & pascere ita iubetur, vt nemo alius pascet, & Dominum ita sequi, vt nemo alius sequetur. Ac meritò sanè præfertur omnibus, qui omnium caput tot modis declaratur. Siue enim Ecclesiam militantem edificatio compares (Ioan. 1. Matth. 10) Petra & firmitas eius, est Petrus: seu familiar (Matth. 17.) ianitor & paterfamilias, qui soluit pro se, ac velut pro dignitate capitis sui, Petrus est: seu nauis (Lucæ 5.) gubernator eius est Petrus: seu reti (Ioan. 21.) dux piscationis & auctor præcipuus piscium ad terram attrahendorum Petrus est: seu legatis ad orbem missis (Mat. 10) Legatorum primus est Petrus: seu agnationi plurium eiusdem patris filiorum (Lucæ 22.) velut primogenitus & fratrum confirmator est Petrus: seu regno (Matth. 13.) eius regni gladium portat Petrus: seu gregi ouium & agnorum (Ioan. 21) eorum Pastor Petrus est, idque plus alijs amans, id est, in ea sublimitate, ad quam nemo alius pertingit. Tot igitur & verbis & figuris Primatus Petri in Euangelijs commendatur.

Matth.

Vnum Pastorem Primum semper Ecclesie Dei præfuisse.
Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata, qui successio-
nem continuatam non habent.

Iesus
Christus.Pseudopropheta, & signa
falsæ doctrinæ.

Matth. 24. *Multi Pseudoprophetae surgent, & seducunt multos. Et quoniam iniquitas abundabit, refrigescet Charitas multorum.* Ibidem prædicit, hæreticos Christum ostensuros non in luce omnium gentium, aut in Ciuitate supra montem posita, quæ non potest abscondi, sed hic & illic, id est, in particularibus tantum coetibus, quos etiam propter obscuritatem vocat desertum, & penetralia.

Surrectio igitur, id est, aduentus subitaneus & extraordinarius absque successione, aut missione legitima præcedente: diuisio, & dispersio gregis. Itemque deserta, & penetralia, id est, opinionum, quæ in particularibus tantum & abditis locis clam docentur, consecratio: & cessatio à prædicando, & à Sacramenta Christi administrando omnibus gentibus vilo die post Christi Euangelium promulgatum: tum autem exeundi ex antiqua Ecclesia libido, & seductio, id est, hominum à regia via & fide ad priuatas sectas auocatio: Charitatis restrictio, & scandalorum atque iniquitatis abundantia, hæresum & falsæ doctrinæ signa sunt. Denique cum Christus dicit: *Matth. 16. Portas inferi non præualituras aduersus hanc Petram, quæ Petrus est:* vtique docet, portas inferi tum oppugnaturas eam petram, tum non alium eius Petræ hostem futurum, quam eum, qui regni inferorum ciuis exiit. Oppugnatio igitur Petræ, hoc est, Diui Petri & successorum eius, est clarissimum signum & infidelitatis, & Apostatarum, & hæreticorum, & schismaticorum, & denique omnium eorum, qui sunt alieni à Dei regno, ac terrenæ Ciuitatis membra. Etenim vt caput hæreticorum Simon Magus Petrum Apostolorum Principem potissimum oppugnauit: sic etiam posteri Simonis Magi Successores D. Petri potissimum oppugnant, & ab illis potissimum vincuntur vsque ad consummationem sæculi.

Simon
Petrus.Doctores Catholicæ, & signa
veræ fidei.

Matth. 24. *Videte ne quis vos seducat. Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Et prædicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus. Si quis vobis dixerit: Ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis, Ecce in deserto est, nolite exire. Ecce in penetralibus, nolite credere. Sicut enim fulgur exiit ab Oriente, & patet vsq; in Occidentem: sic erit aduentus filij hominis, id est, propter gloriæ splendorem, vbique videbitur. Vbiuque fuerit corpus, id est, Christus, illic congregabuntur & aquila, id est, Angeli, Martyres, & reliqui sancti.*

Matth. 23. *In Cathedra Moysis sederunt Scriba & Pharisei. Omnia ergo, quæcumq; dixerint vobis, seruate & facite. Quod autem olim sub Lege fuit Cathedra Moysis, hoc nunc est Cathedra Petri sub Christo. Petrum enim fecit Pastorem ouium suarum.*

Matth. 28. *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi.* Christus igitur omnibus non solum annis, sed etiam diebus est cum ijs, qui prædicant, quique Sacramenta ipsius administrant non vni aut alteri populo, pro vna aut altera ætate, sed omnibus gentibus, omnibus diebus. Nam Christus cum talibus esse omnibus diebus non posset, nisi etiam tales omnibus diebus docerent, & baptizarent omnes gentes vsque ad consummationem sæculi. Præterea successio iam inde à Christi Apostolis, eorumq; discipulis: Perseuerantia in fide antiqua: Cautio, vt ne exeamus in desertum, aut occultas Ecclesias: vniuersalis prædicationis per totum mundum, & claræ, omnibusque notæ fidei obseruatio: Martyrū & sanctorum cōsensu: Charitatisque fraternæ, & vnitatis cōseruatio, signa sunt veræ doctrinæ, ac veræ Christi Ecclesie. In summa, Christus dixit ad Simonem: *Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebit aduersus eam.* Promissio igitur facta est Petro, & Ecclesie super illum ædificandæ, id est, populo doctrinam & fidem ab illo prædicatam & cōseruatam cōplexuro. Vt autem aliæ oues alijs per singulas ætates succedunt, ita & alius Petrus, id est, alius summus Pastor, alij summo Pastori per singulas ætates succedit, super quæ pro tempore ædificetur Ecclesia. Cathedræ igitur Petri successio, quæ per totum mundum semper clarissima erat, & cum qua omnes Sancti semper communicant, quæque omnibus hæresibus vnice resistit, veræ Ecclesie Primarium & summarium quoddam signum est.

GG iij

Astor.

Quod Petrus exercuit Primum suum aliquot annis in Iudæa.

1. Actor. 1. Postquam Apostoli reuersi sunt Hierosolymam à mōte qui vocatur Oliueti, cum introissent in cœnaculum, ascenderunt ubi manebat Petrus & Iohannes, &c. In diebus illis exurgens Petrus in medio fratrum, dixit: Viri fratres, oportet impleri Scripturam, quam prædixit Spiritus sanctus per os Dauid de Iuda: Et Episcopatum eius accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati, testem resurrectionis Christi fieri vnum ex istis. Primus ex his, qui manebat in cœnaculo, annumeratur Petrus. Idem solus pronunciat, Iudam Episcopatu suo excidisse, cum tamen ex cæteris Apostolis nullus eodem excideret etiã cum moriebatur, nec in locum alterius cuiusquam, alter fuit vnquã substitutus. Quia manent in æternum Apostoli, & sedebunt in regeneratione super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Matth. 19. Solus igitur Petrus habuit potestatem iudicandi & statuendi, quis excidisset è suo Episcopatu. Idẽ Primus & Solus proponit noui Apostoli electionẽ. Vnde Chrysost. Homil. 3. in Acta Apostolorum ait: Merito primus omnium auctoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habet in manu. Ad hunc enim dixit Christus: Et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Acto. 2. Stans Petrus cum vndecim, prædicauit Iudæis Euangelium Christi. Illi autem dixerunt ad Petrum & ad reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite. Primus Euangelium Iudæis prædicat Petrus: & quamuis cum alijs stet, atq; alij etiam interrogentur, tamen solus respondet pro omnibus, quia Dux omnium erat. Actor. 3. Petrus & Iohannes ascenderunt in templum, quos claudus ab vtero matris eleemosynam rogat. Petrus autem dixit ei: In nomine Iesu Christi Nazareni surge, & ambula. Et apprehensa manu eius dextra, alleuauit eum, & protinus consolidata sunt bases eius & plantæ. Primus ex Apostolis Petrus miracula operatur. Et primum signum (inquit Ambrosius ser. 68.) mirabiliu suoru Petrus fecit, claudu pedu restituendo vestigia. Et post: Si Petrus petra est, super qua edificatur Ecclesia, restẽ primus pedes sanat, ut sicut in Ecclesia fidei fundamentu continet, ita & in homine membroru fundamenta confirmet. Acto. 4. Anuas Princeps Sacerdotu & Caiphas interrogabat Apostolos: In qua virtute, aut in quo nomine fecistis hoc vos? Tunc repletus Spiritu sancto Petrus, dixit: In nomine Iesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis. Primus apud Tribunal Phariseorum, Christum confitetur Petrus. Actor. 5. Dixit Petrus ad Ananiã fraudantẽ de pretio agri, quẽ vendiderat: Quare posuisti in corde tuo hanc rẽ? Non es mentitus hominibus, sed Deo. Audiens Ananias hæc verba, cecidit, & expirauit. Greg. in Ezech. lib. 2. Homil. 18. Petrus mentientes verbo occidit. Et li. 1. Epist. 24. Cum Ananie & Saphyra culpam reperit, mox quanta potẽtia super ceteros excreuisset, ostendit. Idem ægros corporis sui umbra solus legitur sanasse, Act. 5. Actor. 8. Primus Petrus vnã cũ Ioanne Samaritanis iã antẽ per Philippũ baptizatis Spiritum sanctum per manus impositionẽ dedit. Ille Simonis Magi cor fictu deprehendit, & Hæresiarchæ simulationẽ detexit primus. Actor. 9. Petrus transibat vniuersos, & Lyddã quidẽ paralyticum verbo sanauit. In Ioppen verò ad hoc ipsum accersitus, Tabitham à mortuis excitauit, nec tã in eo felix, quòd ista fecit, quã quòd talia primus fecit. Nã & ista inter eius prærogatiuas D. Gregorius enumerauit, lib. 2. in Ezech. Homil. 18. Acto. 10. Angelus Dei iussit Corneliu Centurionem accersere Petru, qui diceret illi quid oporteret eũ facere. Cumq; Petrus diuinam reuelationẽ de vocatione gentium primus omniu, & adhuc solus accipiens, aduenisset: Cornelius procidens ante pedes eius, adorauit eum. Sed cum Petrus in hoc etiam ostendisset magnitudinẽ suã, quòd adorari à conseruo recusauit: primus fidẽ Christi Cornelio alienigenæ prædicauit, primusq; iussit gẽtes, quã in Christu crederẽt, in Christi nomine baptizari. Vnde etiã ipse dixit: Act. 15. Vos scitis, quonia ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum, audire gentes verbum Euangelij & credere. Hinc Hiero. in epist. ad Saluinã ait: Corneliu primu ab Apostolo baptizatu salutẽ gentiu dedicasse, & ad illius merita pertinuisse mysteriu, quo Petrus de Circũcisionis angustijs transirebatur ad præputij latitudinẽ. Acto. 15. Paulus & Barnabas ob quæstionẽ de Circũcisione proposita ascenderunt Hierosolymã ad Apostolos & Seniores: vtrique (vt Theodor. in epist. ad Magnũ Leonẽ annotauit) quia Petrus Hierosolymis erat, cum alioqui ne Antiochiã quidẽ deessent Apostoli & Seniores, vbi & Paulus, & Barnabas, Niger, & Lucius Cyrenensis, & Manabem, & Prophetæ, ac Doctores erant, sicut dicitur Actor. 13. Ad illos ergo Apostolos & Presbyteros ibatur, inter quos Petrus fuit, quia vbi Caput Apostoloru erat, ibi totius Apostolici collegij maiestas versabatur. Præscriptaq; est forma in æternu, vt plenũ & OEcumenicũ Conciliũ id demu habeatur, vbi vnã cũ cæteris cõepiscopis successor Petri, hoc est, Princeps Episcoporu adesset. Ac sanẽ in eo Concilio cum magna fieret cõquisitio, Petrus totã litẽ primus definuit, ac velut voce sua præiuit alijs omnibus Apostolis. Paulus ad Gal. c. 1. Veni Hierosolymã videre Petru, & m̃si apud eũ diebus quindecim. In quẽ locu Ambro. ita scribit. Dignu fuit, vt cuperet videre Petru, qui primus erat inter Apostolos, cui delegauerat Saluator curã Ecclesiaru, et vt sciret Petrus, hæc datã Paulo licentiã quã & ipse acceperat. Idẽ Paulus Gal. 2. narrat, se Hierosolymã secundu reuelationẽ ascẽdisse, & cõtulisse Euangeliu cũ ijs, qui videbãtur maiores esse, hoc est, cũ Petro, Ioãne, & Iacobo: nõ quasi eoru eruditione indigeret, qui fuisset ab ipso Deo edoctus: verum ne in vanum curreret aut cucurrisset. Quibus verbis declarauit, illum currere in vanum, qui vel verẽ discedit, vel putatur discedere à primi Pastoris fide ac doctrina.

Ciuitas Dei, seu Continuatã Ecclesiã successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successio nem continuatã non habent.

Anni Domini. Pontifices Maximi. Imperatores Rom.

Pseudopropheta, & signa falsa doctrina.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

Causa hæresum secundum doctrinam Apostolorum.

Quod Catholica Ecclesia & religio secundum Apostolorum res gestas & doctrinã, per vnus Pastoris Petro succedentis Primum cognoscatur.

A Satana, qui se transfiguratur in Angelum lucis, quiq; Euam seduxit astutia sua, (2. Corinth. ii.) hæreses primũ ortæ sunt. sed non ferẽ alij aut merentur, aut permittuntur à Spiritibus erroris seduci, quã qui seiplos amant, qui sunt cupidi, elati, superbi, blasphemĩ, parentibus non obediẽtes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatum amatores magis quã Dei. 2. Timot. 3. Cũ enim tales secundum Apostolum 1. Timoth. 1. aberrantia Chariate, quæ est de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: conuertuntur in vaniloquium, volentes esse legis Doctores, non intelligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Et iterum: Quidam (inquit) repellentes bonam conscientiam, circa fidem naufragauerunt. Repulerunt verò bonam conscientiam, qui grauisimorum scelerum sibi conscij, tamen emundare se ab illis negligunt. Eiusmodi verò homines cũ in reprobum sensum dati sint, & ad diaboli voluntatem capti ueneantur, quid mirum est, si quoscunq; vult errores facillimẽ illis persuadet? His igitur gradibus ad hæresim peruenitur. Impij primũ, qui non diligunt fraternitatem, secundis proximorum successibus inuidet. Deinde ex inuidia oritur studium litigandi, & immensã Primatus obtinendi cupiditas. Hæc porrò detinet mentis aciem sui ipsius gloria præpeditam, ne veritatem videre aut amare queat. Et quia mali homines & Seductores proficiunt in peius errantes, & in errorem mittentes (2. Timoth. 3.) dum alijs etiam id, in quo ipsi errant, probare conantur, scientiam velut de nouo ipsis reue-

Actor. 1. Post Christi Ascensionem Discipuli narrantur simul in cœnaculo mansisse, inter quos primus collocatur Petrus, velut omnium Dux ac Princeps, qui etiam solus reliquis omnibus author fuit noui Apostoli eligendi. Actor. 1. Ad quod exemplar cũ Apostolica Christi Ecclesia in æternum cõformanda sit, non alia censerĩ potest vera Ecclesia esse, quã in qua vnus aliquis Pastor præest, instar Petri. Nec iam curo, qualisnam fuerit Petri Præsentia, hoc est, quã lenis, & paterna, quã uic modica & exigua. Sit ordinis tantum (quod tamen falsum esse, antea demonstrauit) sed sit vel solius ordinis conseruãdi causa institutus hic Primatus, modò aliquis fuisset Primatus concedatur. Quod certẽ negari à nemine potest, præterquã si omne iudicium atq; intelligentiam amiserit. Nam & cũ Apostoli simul erant, ille cæteris voce atque authoritate præiuit. Act. 1 & 2. & quando seorsim agebant, ad illum vidẽdum Paulus ascendit Hierosolymam, Galat. 1. Idemq; vnã cum Barnaba & Tito ad eundem Petrum sociosq; eius iterum ascendit Hierosolymam, ne alioqui in vanum curreret, aut cucurrisset. Galat. 2. Petrus item & Iudæis Acto. 1. & gentibus Act. 10. primus verbum salutis annunciauit, & Sacramenta Christi administrari iussit. Primusq; & hæresim Simonis Magi detexit Actor. 8. & schismata ob doctrinam fidei commota sustulit, Act. 15. Et quamuis nec Apostoli, nec Prophetæ, ac Doctores Antiochiã defuissent, Act. 13. quando illis

33. Petrus Apostoloru Princeps post Ascensionem Domini m̃si sit in Iudæa annis quinque & paulo amplius.

✠ *Quod D. Petrus Episcopatum Antiochensis Ecclesie assumpsit, licet inde postea discesserit, tamen eam Ecclesiam honorabilem, ac totius Orientis Metropolim reddidit.*

Narrat Eusebius lib. 2. cap. 1. ex autoritate Clementis Alexandrini, quod Petrus, Iacobus, & Ioannes post Seruatoris ad caelos ascensum, vno consensu Iacobum Iustum Hierosolymorum Episcopum designarunt. qua ex re non immerito colligere licet, nihil minus cogitasse Apostolos, quam Petrum solius Circumcisionis Apostolum a Christo fuisse constitutum. Quamquam enim Deus, qui filium suum ad perditas oues Israelis reducendas primum miserit, voluit etiam Principem Apostolorum Iudaeos primum Christo lucrifacere, atque ideo Petri labores in Iudaeis conuertendis mirum in modum prosperos reddidit: Gal. 2. tamen manifestissime constat, & ex reuelatione facta Petro de Gentium vocatione, Acto. 10. & ex Cornelio per eum conuerso ac baptizato, quod Petrus Gentium etiam, tum iure diuino, tum Ecclesiastico ministerio, ac non tantum Iudaeorum Apostolus erat. Alioqui cum Circumcisionis, id est, Iudaeorum Metropolis Hierosolyma esset: nunquam commisit Petrus, vt prouinciam ab ipso Christo sibi impositam, vltro deponeret, alijque gubernandam traderet. Quid ergo est? Certè cum Apostoli ad totum orbem non perturbatè, sed Petro ipsorum Principe prius designato, delegati essent: Petrus qui erat omnium primus, putabat se debere in omnes occasiones paratum esse. atque ideo Hierosolymam Iacobo regendam commisit, ipse verò sibi libertatem reseruauit, vt quod Spiritus Domini eum vocaret, illò se conferret. Cumque Antiochia primum cognominati essent Discipuli Christiani, & inde non solum toti Syriae, verum etiam toti Asiae, in qua Iudaei iam olim dispersi agebant, consuli posse videretur: post aliquot annos in Iudaea transactos, Petrus Antiochiam se contulit eo animo, vt ibi sedem Episcopalem figeret. idque eum ita fecisse, auctor est non solum Anacletus Epistola. 3. sed etiam Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. Imò & Ignatius, Antiochenus ipse Episcopus, a Petro tertius, in Epistola ad Magnesianos ait, *Petrus & Paulum Ecclesiam in Antiochia fundasse.* Clemens verò in decimo Recognitionum libro auctor est, Theophilum quendam, qui erat cunctis potentibus in ciuitate Antiochena sublimior, admirantem quantæ sanitates per D. Petri orationem fierent, quotque animæ ad Christi fidem conuerterentur, domus suæ ingentem basilicam Ecclesie nomine consecrassè, *in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo Cathedra, & omnis multitudo quotidie ad audiendum verbum conueniens, credebatur sanæ doctrinæ, quam sanitarum efficacitas affirmabat.* Quod autem de Cathedra Petri Antiochia constituta dicitur, Ecclesiastica etiam traditione confirmatur, cum in eius rei memoriam quotannis dies festus etiam in hodiernum diem celebretur octauo Calendas Martias, ac D. Augustinus Sermonem quendam in eo festo habitum posteris reliquerit. Porro Eusebius lib. Histor. 3. c. 30. refert, *Ignatium post Petrum successione secundum, Episcopatum Antiochia sortito cepisse.* Petrum igitur primum Antiochia Episcopum fatetur fuisse. Quod verò Ignatium dicit secundum post Petrum Episcopatu functum, ita intelligendum est, vt Petro non connumerato, secundus fuerit Ignatius, quia primus post Petrum fuit Euodius. Nam cum Petrus intellexisset, Simonem Magum Romam confugisse, admonitus vt eum illuc persequeretur, alium ordinavit Antiochenis Episcopum. qua de re Ignatius in Epist. ad Antiochenes ita scribit: *Pauli & Petri fuistis discipuli. ne perdat depositum apud vos. Memento merito Beatissimi Euodij patris vestri, qui primus vobis ordinatus est ab Apostolis Antistes.* Hæc fuit dicta de illo Episcopatu, quem Petrus Antiochiae gessit. Vnde consecutum est, vt illa vrbs totius Orientis Metropolis esset, atque ita eam nominat Hieronymus in Epistola aduersus Ioannem Hierosolymitanum. Theodoretus lib. Histor. 5. cap. 2. & eius Historiæ belli Iudaici, quæ sub Hegeippi nomine circumfertur. Lib. 3. cap. 5. Hinc Leo ille Magnus ad Anatholium Episcopum Constantinopolitanum ita scribit: *Antiochena Ecclesia, in qua primum, predicante Apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, nunquam se fiat inferior.*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata, qui successio-
nem continuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Maximi.

Impe-
rato-
Rom.

✠ *Hæretici & Pseudopropheta,*

✠ *Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.*

reuelatam, promittentes (quæ tamen verè scientia non est, sed ignorantia) *Circa fidem excidunt. 1. Timoth. 6. & sectas non metuunt inducere. 2. Pet. 2: Deus interim hoc malum ad suam gloriam, & Ecclesie suæ vtilitatem conuertens, per occasionem hæresum manifestat eos, qui probati sunt inter Christianos. 1. Cor. 11. vt ea ratione triticum à paleis dignoscatur.*

Signa & notæ quibus deprehenduntur hæretici.

Primum hæretici animi signum est, *litigare & verbis contendere de ijs rebus, quæ ab Ecclesia firmiter credendæ proponuntur, qualis est incarnatio Christi, resurrectio mortuorum, sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ efficacia & necessitas, Eucharistiæ oblatio tam viuus quam defunctis in Christo vtilissima, & alia eiusmodi.* Nam de ijs rebus iam olim in vniuersa Ecclesia prædicatis & receptis, nouas nunc questiones ex inani philosophia petitas (veluti quod vnum corpus, etiam si hoc idem Christi corpus fuerit, in pluribus locis simul esse non queat) commouere, & oppositiones seu obiectiones, quæ à scientia falsò sic nominata, proficiuntur, in medium proferre: *ad nihil vtile est* (inquit Apostolus. 2. Timoth. 2.) *nisi ad subuersionem audientium. Prophanus enim talium sermo serpit vt cancer, & subuertit quorundam fidem.* Et iterum. 1. Timoth. 6. *Dei ita profanas vocum nouitates & oppositiones falsi nominis scientiæ, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt.* Et Heb. 13. *Doctrinis varijs & peregrinis nolite abduci.*

Secundum hæretici animi signum est, schisma in Ecclesiam introducere. Qui enim de fide litigat, primò id clâ faciunt apud indoctos & instabiles, qui circumferuntur

illic de legis obseruatione disceptari coeptum est, tamen is demum locus plenissimæ autoritatis habitus est, in quo Petrus, & qui vnà cum Petro erant, degebant. Actor. 15. Vnde omnes fideles decreto, quod illinc emittebatur, cum gaudio acquieuerunt. Prima ergo & certissima veræ Ecclesie nota est vnus Pastor, vt inchoatus in Petro, sic perpetuò in Ecclesia perseuerans Primatus, per quem Ecclesia & continetur in fidei veritate, & propagatur in nouas quotidie gentes, & defenditur aduersus intestinos hæreticorum tumultus, vt si fortè inter Episcopos, qui sunt Apostolorum successores, schisma aliquod interueniret (id quod per sepe accidit) illa demum multitudo Episcoporum atque fidelium sciretur vera & Apostolica Ecclesia esse, quæ comunicat cum Principis Apostolorum successore. Cum autè in Protestantium congregatione nullus ad exemplum Petri sit aliquo modo primus, qui cæteris saltè voce, loco, autoritate præeat, multoque minus aliquis sit, qui Petro in Cathedra certa successerit: necesse est, illam congregationem, quæ ab Apostolica Ecclesia tantopere abhorret, veram Ecclesiam non esse. In Catholica verò Ecclesia & in ea sola notissimum est, Romanum Pontificem iam inde ab Apostolorum temporibus Petro in Cathedra Episcopali successisse. Illa igitur sola est vera Christi Ecclesia, quæ comunicat cum pontifice Romano in Cathedra Petri sedente.

✠ *Vera Ecclesia cognoscitur per successionem Episcoporum iam inde ab Apostolis cum Petri successore in multis Gentibus communicantium.*

2. Perfectio & plenitudo illius notæ, quam de vnus Pastoris Primatu iam antè

inferior. Hæc Leo. Gregorius autem Magnus lib. 6. Epistol. 37. ad Eulogium Alexandrinum sic habet: Cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen Principatu sola Apostolorum Principis Sedes in autoritate conualuit, que in tribus locis unius est. Ipse enim sublimauit Sedem, in qua etiam quiescere & presentem vitam finire dignatus est. Ipse decorauit Sedem, in qua Euangelistam Discipulum misit. Ipse firmavit Sedem, in qua septem annis, quamuis discessurus, sedit. Marc' cellus verò Pontifex vtroque antiquior, in Epistol. ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ: Petri (inquit) Sedes primitus apud vos fuit, quæ postea (iubente Domino) Romam translata est. Imò etiam Nicæna synodus cum in sexto Canone præfata esset, vt mores antiqui præuulerent, præterea iubet, apud Antiochiam cæterasque Prouinciâs honorem suum vnicuique seruari Ecclesiæ. Ex quo manifestè intelligitur, honorem quendam eximium vt Alexandrinæ, ita & Antiochenæ Ecclesiæ habitum esse iam olim ante Nicæna Synodi tempus. vt meritò verum putari debeat, quod in Epistol. 3. Anacleti legitur: Tertia Sedes apud Antiochiam Beati Petri Apostoli nomine habetur honorabilis, quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit.

Quid Petrus non solum Romæ fuit, verum etiam primus Episcopus Romanus extitit, Cathedramque suam Romæ collocauit, in qua Episcopi Romani ei succederent.

1. Pet. 5. Salutet vos Ecclesia que est in Babylone coelecta, & Marcus filius meus. Papias apud Eusebium lib. 2. c. 14. per Babylone in Petri Epistola Romam intelligi ait. Consentit Hieronymus in Catalogo, & Oecumenius in eadem Petri verba. Imò etiam Tertullianus tam in libro aduersus Iudæos, quam aduersus Marcionem lib. 3. ait, Babylone apud Ioannem portare figuram Romanæ urbis, & ob magnitudinē, & ob Monarchiā, & quia non minus tunc persequebatur Sanctos, id est, Christianos, quam olim Babylone persequebatur Iudæos vni Deū confitentem. Magna igitur ratione factum est, vt non quidem Ecclesia Romana (vt calumniantur nonnulli) sed vrbs Romana tunc longè maiore ex parte à fide abhorrens, Babylonis nomine in Scripturis Sanctis significaretur. Diuinis igitur Scripturis contradicunt, qui negant D. Petrum Romæ vnquam fuisse: cum & inde Epistolam suam scripserit, & D. Marcum in Aegyptum destinaret. Paulus. 1. ad Roman. Fides vestra annunciat in vniuerso mundo. Hoc ex prophético spiritu de fide Romanæ Ecclesiæ dictum esse, præter alios D. Cyprianus lib. 1. Epistol. 1. & D. Hieronymus in Apologia. 3. aduersus Rufinum, affirmat.

Clemens in Epist. 1. ad Iacobum fratrem Domini. Petrus Apostolorum primus obscuriorem Occidentis mundi plagam velut omnium potentior illuminare præcepit, regem omnium seculorum per orbem terræ usque ad ipsius urbis Romanæ notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit. Et quod Petrus non solum Romæ fuerit, sed etiam Episcopus Romanus extiterit, ex eo patet, quod moriturus Clementem loco suo Episcopum Romanis dedit, vt paulò post dicitur, cum de Clementis ordinatione agemus.

Cyprianus lib. 1. Epistol. 3. Romanam Ecclesiam appellat Cathedram Petri. Non esset autem Cathedra eius, nisi Petrus in ea Ecclesia velut Episcopus sedisset. vnde etiam idem Cyprianus locum Fabiani Pontificis Romani, vocat locum Petri. Libro. 4. Epistol. 2.

Hippolitus apud Prudentium $\omega\epsilon\rho\iota\ \sigma\epsilon\phi\alpha\upsilon\omega\iota\eta$. } Vna fides vigeat, prisco quæ condita tēplo est: Quæ retinet Paulus, quamq; Cathedra Petri.

Eusebius lib. 3. c. 4. Linus primus post Petrum in Romanæ Ecclesiæ Episcopatum sorte delectus est. Fuit ergo Petrus Romanæ Ecclesiæ, Episcopus ante Linum.

Dorotheus in Synopsi dicit, Linum primum Romæ Episcopum fuisse post Petrum. Fuit ergo & Petrus Romæ Episcopus ante Linum.

Epiph-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Ami. Pontifices Domi. Maximil. ni. 38. Petrus Antiochie sedit septem annis, vt Damasus in Pontificali tradit. Et Gregorius lib. 6. Ep. 37.

Impe- rato. Rom. Idem Culti- gula.

Heretici & Pseudopropheta.

runtur omni vento doctrina. Vnde Apoft. 2. Timo. 3. ait, hoës eiusmodi penetrare domos, & captiuas ducere mulierculas oneratas peccatis, que ducuntur varijs desiderijs, semper discentes, & nunquã ad scientiã veritatis peruenientes. Post autem vbi doctrinã suam certis hoibus probari intelligunt, in lucē erumpunt, & Ecclesiã turbant ac diuidunt. Tunc enim qui sunt fideles, mox his nouæ doctrinæ auctoribus se opponunt, ex quo fit, vt alij hos, alij verò illos sequantur. vnde Apoft. Audio (inquit) scissuras inter vos esse, & ex parte credo. Oportet enim hereses esse, vt q. pbati sunt, manifesti fiant in vobis. & Acto. 15. Quidã turbauerunt vos, euercentes animas vestras. Et ad Glat. 5. Vitiã & abscondantur (ad circūcisionis nomen alludit) qui vos conturbant. Isti verò Actor. 20. dicuntur lupi rapaces (seu graues) qui non parcunt gregi. Nam gregis salus cõstitit in vnitãte & pace: qui verò gregē diuidunt, & dispergunt, atque ex vna societate duas aut plures efficiunt, gregi non parcunt, sed sunt lupi rapaces.

Tertiũ & id certissimum hæretici animi signũ est, non obedire, sed resistere ijs, qui præsumt in Ecclesia Dei. Nã cum Episcopus animaduertit, schisma in Ecclesia ortũ esse, mox ad se auctores nouæ doctrinæ vocat, eosq; monet, ne veritati amplius resistant. Qui si eũ audierint, lucratus est fratres suos: sinvt ferè fit, pacē cũ Episcopo habere nolint, sed ei resistant, id Apoftoli verbũ in eos rectè cadet, quod legitur in priorē ad Timoth. 3. Quemadmodum Iannes & Mares resistunt Moysi, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mēte, reprobi circa fidem. post quod tēpus & per Epistolam notandi (2. Thessalon. 3.) & omnino vitan-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

antè proposui, ea est, qua societas Christianorũ in multis gentibus iam inde ab Apoftolis aut Apoftolicis viris inchoata, per cõtinuam Episcoporum ordine sibi succedentiũ seriẽ, in Apoftolorum doctrina & cõmunionē perseuerasse intelligitur. De qua nota legimus Acto. 2. Erant perseuerantes in Apoftolorum doctrina, & cõmunionē fractionis panis, & orationibus. Nã hæc nota, vt Primatum vnus Pastoris necessariò includit, quia inter Apoftolos vnus extitit saltem aliquo modo primus, nec in Apoftolorum doctrina perseuerat, qui degit in illa Ecclesia, vbi nullus omnino primus Pastor est iure diuino cõstitutus: sic eadē nota coniugit aliorũ Pastorum & fidelium necessariã societate, eamq; in multis gētibus visibilem & cognitã, velut ciuitatē, quæ supra montē ædificata nõ potest abscondi. Alioqui enim constare nõ posset, quomodo ea societas in Apoftolorũ doctrina perseuerasset. Nunc autē si fidelium aliqua societas ab Apoftolis aut Apoitolorũ successoribus in cõmunionē vnus primi Pastoris Petro succedentis, & fundata primũ fuit, & continuo perseuerat, certissimum & plenissimum hoc est signum veræ Dei Ecclesiæ. Hæc est vnitãs spiritus in vinculo pacis, quam Apoftolus commendat ad Ephes. 4. vbi etiam Apoftolus vinculum Ecclesiæ docet esse Pastores & Doctores, qui dati sunt ad adificationem & redintegrationem secundum cõsummationem totius Ecclesiæ. Nam cum res ipsa doceat, potissimã hæresum & schismatũ materiam à Pastoribus Ecclesiæ perpetuò administratam fuisse: nulli alij Pastores vinculum Ecclesiæ possunt esse, præter illos, qui ad exemplũ Apoftolorum, vnus primi Pastoris vinculo ipsi inter se connectuntur. Hoc est enim vnum corpus, & vnus spiritus, de quo ibidē Apoftolus agit: vnum corpus Ecclesiasticum, visibile, ac militãs: & vnus spiritus inuisibilis à Christo subministratus. Qui Christus cum sit vnus, etiam corpus hoc visibile in vnitãte visibili cõtinet, non modò per spiritũ suum qui est inuisibilis, verũ per vicarium suum Pastore, qui est visibile vinculũ pacis & vnitãtis. Petrus enim fecit, vt Paulus, qui erat alijs suspectus, velut recentior Apoftolus, qui Gentium, quã Iudæorũ studiosior videretur, vinciretur tamen cum illis, quia Petrus & qui erant cum illo dederunt ei & Barnabæ dexteris societatis. Galat. 2. Post quod

HH pacis

Epiphanius hæresi. 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, idem & Episcopi.

Optatus lib. 2. contra Parmenianum: Negare non potes, scire te, in vrbe Roma Petro primo Cathedrali Episcopalem esse collatam. At nunc quot insensati hoc idem negant? Hieronymus in Catalogo dicit, Petrum ad expugnandum Simonem Magum Romam perrexisse, ibiq; viginti-quinque annis Cathedrali Sacerdotalem tenuisse. Linum verò ait secundum Romam Episcopum post Petrum fuisse. Et in Epistola ad Damasum, vocat eum Piscatoris, id est, Petri Successorem.

Sozomenus Libro 4. cap. 14. ait: Non sine diuina prouidentia factum esse, ut mortuo Felice, solus Liberius Romana Ecclesia præfesset, ne Sedes Petri ulla infamia macula aspergeretur.

Prudentius in Hymno S. Laurentij. } Romæ iam regnant duo
Apostolorum Principes:
Alter vocator Gentium,
Alter Cathedrali possidens
Primam, recludit creditas
A Eternitatis ianuas.

Cathedra igitur Petri, & in vrbe Roma est, & Prima Cathedra est in tota Ecclesia. Leo in Sermone primo de natiuitate Petri & Pauli, dicit, Romam Caput orbis effectam esse, per Sacram Beati Petri Sedem. Sedes ergo Petri posita est in vrbe Roma. Vnde idem Leo ait Epistola 32. ad Martianum & Faustum Presbyteros: Memor sum, me sub illius nomine Ecclesie præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes hæreses destruit.

Prosper. Sedes Roma Petri.

Gregorius Magnus, Libro 2. Epistola 33. Nos, licet immeriti, Sedem Apostolicam vice Petri Apostolorum Principis suscepimus gubernandam. Et Libro 6. Epistola 37. Eulogius Alexandrinus Episcopus ad Gregorium Romanum scribens, multa que de Petri Apostolorum Principis Cathedra locutus, dixit eundem Petrum in ea nunc usque in suis Successoribus sedere.

Certum igitur est, Diuum Petrum non modò primum fuisse Christianorum Pontificem, (sic enim illum Eusebius in Chronicis vocat) verum etiam nominatim Romanum Episcopum extitisse, vt merid ceteri omnes Romani Pontifices ob id ipsum, quòd in Petri Cathedra sedent, eique in Episcopali officio succedunt, primi etiam & supremi Christianorum Pontifices & Fratrum confirmatores existimari debeant.

Quòd

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.	Hæretici & Pseudopropheta.
44.	1. Petrus sub Claudio & Nerone Imperatoribus Romanam fundauit Ecclesiam, ac in ea primus Episcopus sedit circiter annos 25. licet saepius interim ab vrbe abfuerit. Gal. 2. Act. 15. Epiphani. her. 27.	Claudio an. 13. M. 9. d. 28.	vitandi sunt, secundum Apost. doctrinam, Tit. 3. Hæreticū hōem post vnā & alterā correptionem deuota, sciēs quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit cū sit proprio iudicio condemnatus. Non enim tantum ideo perit, quia ex infirmitate contra legē Dei & suā cōsocietia peccat, vt alij qui sceleratē agunt, sed ideo etiā perit, quia iudiciū ipsum & conscientia, qua posset peccati sui admoneri, adeo corruptam gerit, vt in peccato & hæresi sua gloriatur, tãquā in vero Dei Evangelio. Mēdaciū enī pro veritate amplectitur & tenebras pro luce. Quartū hæretici animi iā planè deplorati signū est, deficere à fide & ab Apostolica Ecclesia, cū qua semel vixerat, exire. 1. Tim. 4. Discedēt quidā à fide, & 4. Ioan. 2. Exierunt à nobis, sed si fuissent ex nobis, vtrūq; permāssissent nobiscū. 2. Ioā. Oīs qui recedit, et nō permanet in doctrina Christi, Deū nō habet. Denique 12. Thef. 2. veniet discessio primū, & tūc reuelabitur Antichristus. Quintū animi hæretici etiam deploratissimi signū est, cū is, qui ab Ecclesia recessit, nouū cœtum sua auctoritate absq; mādato superiorū colligit, in quo Primatū gerat. Quomodo enim predicabit, nisi mittantur? Rom. 10. & Act. 15. Quidā ex vobis exeuntes turbauerūt vos, euentētes aīas vestras, quib; nō mādauimus. Et 3. Ioan. Scripsissem forsità Ecclesie, sed is qui amat Primatū gerere in eis Diotrepes, nō recipit nos. Huic autē signo cōsentaneū est, vt qui nouā Ecclesiam cōgregauit, etiā nouā Euangelij interpretationē ei proponat. Vnde Princeps Apostol. Petrus sub finē Epistolæ posterioris docet, indoctos & instabiles deprauare & D. Pauli Epistolæ, & ceteras Scripturas

Doctores Catholicos, & Custodes murorum Ecclesie.

pacis vinculū Christiani omnes & Catholici, tã Paulo & Barnabæ, quàm reliquis Apostolis idē Euangelij prædicatibus obediuerunt. Hæc igitur plenissima Ecclesie nota semel cōstituta certū est, Romanā Ecclesiam iure diuino caput esse omnī Ecclesiarū, vtpote quæ tūm Petro in Episcopali Cathedra certissimò sciatur successisse, tūm cæteras totius orbis Ecclesias (quæ schismate non sunt infectæ) secū in fide ac Sacramentis communicantes habeat, semperque habuerit.

3. Veri Catholici solent obedire Præpositis, & subiaccere illis. Heb. 13. Vnde Rom. 16. dicit Apost. Romanorū obedientiā in omnē locū diuulgatam esse. Et Ignatius in Epistola. 8. ait: Animā meā pro vs ponere, qui subditi sunt Episcopo, presbyterorum collegio, Diaconis, &c.

4. Obseruant prædicationē, quæ non tantum fit in priuatis & certis locis, verum vbiq; in omni Ecclesia. 1. Cor. 4. Et quæ per testes multos audita sunt, hæc cōmendat fidelibus. 2. Timoth. 2.

5. Nec tantum obseruant, quid sit scriptū in sacris codicibus, verum etiam quid predicetur, credatur, & fiat à fidelibus Christianis per vniuersum orbem. 1. Cor. 15. Christiani enim perseuerantes in doctrina Apostolorum, sunt Epistola Christi, ministrata ab Apostolis, quæ sciunt & legitur ab omnibus hominibus. 2. Cor. 3.

6. Non gloriantur in hominibus. 1. Cor. 3. hoc est, non committunt, vt priuato cuiquā Doctori à reliquis Pastoribus diuiso ita se addicant, vt ab illo denominentur: veluti, ab Ario, Ariani: à Luthero, Lutherani: à Caluino, Caluinistæ.

7. Non exeunt ab Apostolis aut Apostolorum Successoribus. 1. Ioan. 2. sed permanēt in eadē regula, Philippen. 3. & in doctrina, Christi Ioan. 2. Depositu custodiūt. 1. Timo. 6. & superceuant semel traditæ Sanctis fidei, vt in Epistola Iudæ admonentur.

8. Solent non latere aliquādo, sed lucere, sicut luminaria in mundo, Philip. 2. Et tanquam ciuitas quæ supra montem posita, non potest abscondi. Mat. 5. Et tanquam lucerna, quæ super candelabrum constituitur, vt ingredientes lumen videant. Luc. 8.

9. Solent conuèrtere infideles ad fidē, Act. 2. & 4. & 10. nō autem subuèrtere eos, qui iam antè crediderunt. 2. Timoth. 2.

10. Solent crescere in fide, ac nouos fidei ar-

HH ij ticut.

*Quod Petrus Apostolorum Princeps Simonem
Magum omnium hereticorum
patrem Roma ex-
stinxit.*

Petrus Simonis Magi corprauum detexit in Samaria. Actor. 8. Eundem in Casarea conuictum à Petro, & postea Romam se conferentem, & ibi tanquam Deum statua illi posita adoratum, Petrus persequutus est, & precibus suis extinxit, vti Scriptores omnium ætatum attestantur.

Clemens Constitutionum Apostol. lib. 6. cap. 7. *Nonne hereses à Simone Samarita habuerunt exordium.* & cap. 8. *Cum Petrus in Casarea Stratonis, tertio cum Simone de Prophetia, Deique monarchia disputasset, illum virtute Domini repressum, in Italiam confugere compulit.* Et cap. 9. *Cum Simon sublatus à demonibus volaret sublimis, Petrus verò precaretur, & imperaret demonibus, ut remitterent vires suas, Simon cum magno fragore corruens fregit coxendicem & pedum iartos: clamor que plebis ortus est, quo ferebatur unum esse Deum, quem Petrus nunciaret.*

Tertullianus de Præscriptionib. *Simoniam Magie Disciplina Angelis seruens, vti que & ipsa inter Idolatrias deputabatur, & à Petro Apostolo in ipso Simone damnabatur.* Et post. *Felix Ecclesia (Romana) ubi Petrus passioni Dominice adequatur.*

Eusebius lib. 2. cap. 13. *Sub ipso Claudij Imperio, Dei providentia fortem ac præpotentem, & reliquorum omnium Apostolorum propter virtutis amplitudinem facile Principem Petrum Romam deduxit, ad pestiferam Simonis Magi corruptelam delendam.*

Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi. 6. *Petrus & Paulus cum essent Præsides Ecclesia, Simonem Magum in aërem vehiculo de nonum sublatus per concordem orationem deiecerunt in terram. Neque mirum. Petrus enim erat, qui Claves regni cælorum portabat: & Paulus qui in tertium cælum raptus fuerat.*

Damasus in Pontificali in Petri vita. *Petrus cum Simone Magi multas disputationes habuit, tam coram Nerone Imperatore, quam coram populo. Et quos Beatus Petrus ad fidem Christi congregabat, ille per magias ac deceptiones segregabat, & dum diutius altercarentur, Simon diuino nutu interemptus est.*

Ambrosius in oratione in Auxentium de tradendis Basilicis. *Petrus victo Simone, cum præcepta Dei populo rum naret, doceret castimoniam: excitauit animos gentilium. Quibus cum querentibus, deprecate sunt anime Christiane, ut paulisper cederet. Nocte muro egredi cepit, & videns sibi in porta Christum occurrere, urbemque ingredi, ait: Domine quid vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit Petrus, ad suam Crucem diuinum pertinere responsum.*

Epiphanius hær. 21. *Simon Magus in Romanorum urbe collapsus, mortuus est.*

Pacianus in 2. Epistola ad Sympronianum. *Nonne Simonem Petrus, Iudice astipulante, confundit?*

Hieronymus. *Petrus ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit.*

Hegesippus lib. 3. de excidio Hierosolymorum, c. 2. *Adolescens nobilem defunctum, quem Simon Magus non poterat excitare, cum Petrus suscitasset, Magus offensum se dicit à Galilais, relicturum urbem, quam tueri solebat. Sese igitur de rupe Capitolina desiciens, volare cepit. Mirari populus. Caterum ad preces Petri implicatus remigijs alarum, quas sumpserat, corruit, & fracto crure Aritiam concessit, atque ibi mortuus est. Nero autem virum sibi tam vtilem sublatus dolens, quare cepit causas, quibus Petrum occideret. Petrus rogatu populi urbem egressurus, occurrente in porta Christo, in urbem redit: & comprehensus, inuersis vestigijs, cruci affigitur.*

Augusti-

*Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.*

*Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.*

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Idem Petrus.
Idem Clau-
dius.

Heretici & Pseudopropheta.

ptuys ad sua ipsorum perditionem, maxime in iis rebus, quæ difficile intellectu sunt.

Sextum hæreseos iam omni ex parte consummata signum est, cum noua ista congregatio in nomen Pseudoapostoli sui transiit, veluti quando à Nicolao dicitur Nicolaita. Apoca. 2. ab Ario Ariani, à Donato Donatista, aut à Luthero Lutherani, & à Caluino Caluinita. Hoc autem Apostolus appellat, in carne aliorum gloriari. Galat. 6. *Volunt (inquit) vos circumcidi, ut in carne vestra glorietur, id est, ut vos ipsorum Discipuli & sectatores videamini, & illi appellentur Patres vestri spiritales et Doctores.* Hinc morem Ecclesia Dei non approbat, adeo ut Paulus non patiat, ne à se quide aut à B. Petro, aut à quopiam priuato hoie fideles denominari. Itaq; 1. Cor. 3. ait: *Cum quis dicat: Ego quidem sum Pauli, alius autem: ego sum Apollonis, nonne cariales estis?*

Septimum hæreseos signum est, quod quælibet hæresis præ Catholica fidei perpetua firmitate facile transit, ac perit. *Reprobi circa se de (ait Apost. 2. Tim. 3.) ultra non proficiet. Insuperbia enim illorum manifesta erit oibus.* Et 2. Pet. 2. *Magistri mendaces superducet sibi celerem perditionem & perditionem eorum non dormitat.* Modi autem, quibus hæreticorum insipientia manifestatur & destruitur, multi sunt. Nam & per Catholicos viros, qui eis resistunt, & per Cœcilia Episcopalia, & per schismata, quæ inter ipsos oriuntur, & demum aut per fidelium Principum iustam castigationem, aut per infidelium inuasionem & captiuitatem delentur de hominum memoria, ut res ipsa docet: cum interim Ecclesia Catholica & Apostolica permaneat in æternam quoniam maior est qui in nobis est, quam qui in mundo. 1. Ioan. 4.

a Petrus

*Doctores Catholici, & Custodes
murosum Ecclesia.*

ticulos cum prioribus consentientes, ac diuinitus reuelatos ad priorem cumulum adijcere, Actor. 10. *Ephes. 3. ac non priores fidei articulos tollere aut diminuere.* Hoc enim est ædificacionem, quam in Christo Iesu plebs Christiana obtinuit, dissoluere, & Antichristi studium promouere, cuius character est, *negare omnia Christi Mysteria.* Vnde per *Apostasiam & defectiorem mysterium iniquitatis operatur.* 2. Thess. 2. *11. Solent doctrinis variis & peregrinis non abduci. Heb. 13. sed declinare ab illis, qui dissensiones & offendicula faciunt præter doctrinam, quam Catholici didicerunt.* Rom. 16. *Si quis enim euangelizat vobis præter id quod accepistis, etiamsi Angelus fuerit, Anathema sit.* Galat. 1. *Accepisse autem intelliguntur tam illa, quæ per Epistolam Apostolorum, quam ea, quæ per eorum sermonem, hoc est, sine scripto tradita sunt illis.* 2. Thess. 2.

12. *Catholici licet persecutionem penè assiduam patiantur, ut Abel à Cain, Gen. 4. Isaac ab Ismael, Gal. 4. Iacob ab Esau, Gen. 27. Israelitæ ab Aegyptijs, Babylonijs, & vicinis gentibus: tamen Catholici eandem persecutionem semper vincunt, 1. Ioan. 4. & 5. Math. 10. Sic Romana Ecclesia primis trecentis annis tantam persecutionem ab Imperatoribus paganis passa est, ut triginta ferè ex primis Pontificibus Romanis martyrium subierint: nec tamen ideo defecerunt, qui etiam cum certo vitæ discrimine sederent in Petri Cathedra. Vicit ergo Romanorum fides. Postquam verò Imperatores ceperunt palam in Christum credere, Constantius Imperator hæreticus eandem Cathedram persecutus est, idemque fecerunt hæretici omnes, ut Theodoricus, Basiliscus, Iustiniani vxor Theodora, oesque Imperatores Iconomachi. Sed eadè Romana Ecclesia tam insigniter vicit, ut non modò non deesset vnquam Pontifex, qui sederet in Petri Cathedra, sed etià Leo tertius, qui in eadè Petri Cathedra sedet, Imperium Orientis diminueret, translatum in Carolum Mag. Occidentis Imperio. Ac neque ex Caroli successoribus Imperatores Germani defuerunt, qui Pontificem Romanum feruissimè persequerentur: sed in tantum vicit fides Romana, ut non alij potuerint hætenus sibi ac suis Imperium tenere, quam qui fidem & vnitatem Cathedra Petri teneant. Hæc enim est illa Petra, aduersus quam non præualeat inferorum portæ. August. in Psal. aduersus Donatistas, Tom. 7.*

HH iij

a Simon

Continuatio testimoniorum, quod Petrus Apostolorum Princeps Simonem Magum omnium hæreticorum patrem Romanam extinxit.

Augustinus in lib. ad Quod uult-Deum, hæc. 1. In urbe Roma B. Apostolus Petrus Simonem Magum uera Omnipotentis Dei uirtute extinxit.

Theodoretus in lib. 1. hæreticarum fabularum. Simon Magus Romanos suis prestigijs tanta admiratione affectit, ut etiam aenea columna honoraretur. Sed rursus ueniens diuinus Petrus fraudis eum pennis nudauit. Qui cum eum tandem in miraculorum certamen prouocasset, & diuina gratia & prestigijs discrimen ostendisset, omnibus Romanis uidentibus, eum ex magna altitudine deturbauit, cum orasset: & qui miraculum uiderant, eos cepit ad salutem.

Myfterio quodam vacare non uidetur, quod Princeps Apostolorum Simon Petrus, Principem hæreticorum Simonem Magum, ita & in Samaria detegit, & in Iudæa conuincit, & in Italiam persequitur, ut tandem in urbe Roma hominem penitus extinguat. De Sion quidem exiit lex, & uerbum Domini de Ierusalem. Sed quia Iudæi non receperunt fidem, Apostoli conuersi sunt ad Gentes, & in Capite Gentium Roma, Caput Apostolorum Petrus, Simonem Magum omnis magiæ, hæreseos, & schismatis principem debilitauit, fregit, ac deleuit, eo ipso declarans, totum corpus totamque hæreseos & schismatis caudam per Episcopos Petro in Romana Cathedra succedentes, in æternum reprimendam fore. Nec tantum hæreticos repressura erat Sedes Petri, sed etiam tum cæteros infideles, tum ipsos Reges & Imperatores ad fidem Christi conuersura, quemadmodum prædictum est à Sybilla Erythræa, quæ de Christi rebus gestis Prophetiam edens, inter cætera prædixit, quod eligeret sibi ex piscatoribus & deiecit numerum duodenarium, unumque diabolum (Iudam uidelicet) quodque non in gladio bellone Aeneadem urbem Regesque subiciet, sed in hamo piscantis. Hæc prophetia primum ex Chaldæo sermone in Græcum, ac deinde in Latinum translata, extare dicitur Venetijs in Bibliotheca sancti Georgij Maioris, & citatur à Bernardino in sexta parte serm. 1. De Festiuitat. Mariæ. Itemque in Chronicis Antonini, parte. 1. Tit. 3. c. 9. § 14. Constat uero, per Aeneadem urbem non nisi Romam, per hamum uero piscantis, non nisi Diuum Petrum & Successores eius intelligi. Vnde Augustinus in Tractatu. 7. in Ioan. Christus (inquit) uolens superborum frangere ceruices, de piscatore lucratus est Imperatorem. Magnus Cyprianus orator, sed prius Petrus piscator, per quem postea crederet non solum orator, sed & Imperator.

Cæterum ut ad hæreticorum primam originem inuestigandam accedamus: Hegefippus quidem apud Euseb. lib. 4. c. 21. testatur, Thebulim quendam, eò quod in Episcopatus petitione repulsam tulisset, Ecclesiam eatenus uirginem labe erroris inficere conatum esse. Ibidemque subiicit, Dositheum, Cleobium, Goribeum, Masobtheum, & alios ex septem Iudæorum sectis procreatos res impias in Deum & blasphemias ipsdem temporibus docuisse. Verum quod ipsdem fuerint Christi membra per Baptismum effecti, non perinde liquet: ut potius ad Synagogæ, quam ad Ecclesie sectas referendi esse uideantur. Inter hæreticos uero ab ipsis Christianis ortos, Irenæus fatetur, Simonem Magum fuisse omnium Principem. Lib. 1. cap. 20.

Quod

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae, qui succes-
sionem continuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Maximi.	Impe- rato. Rom.
68.	Petrus sub finem imperij Neronis Simonem Magum in aere uolitate precibus ad Deum fufis, deiecit, quæ res effect, ut Nero cum ad mortem eodem naret.	Nero an. 14. m. 7. d. 28.

Hæretici & Pseudopropheta.
De Simonianis.

^a Simon Magus ex Dosithei schola prodiens (ut Clemens Romanus refert lib. 2. Recognitionum) & à Philippo baptizatus, obtulit pecuniam Petro & Ioanni, ut cui manus imposuisset, is acciperet Spiritum Sanctum. Act. 8. Hinc Simoniaci denominantur, qui donum Dei pecunia possideri existimant. ^b Simon præterea dixit, se esse eum, qui sit super omnia, & in Samaria descendisse quasi patrem. ^c Inter Iudæos quasi filium apparuisse. ^d In reliquis gētibus quasi Spiritum, Sanctum aduentasse. ^e Per Selenem meretricem quæstuariam se mente cœpisse Angelos, & Archangelos facere, ^f illamque eos generasse. ^g Ab illis Angelis mundum esse factum. ^h Et Prophetas ab ipsdem Angelis inspiratos prophetasse. ⁱ Docuit transmigratōnem animarum de corpore in corpus. ^k Secundum ipsius gratiam dicebat saluari homines, non secundum operas iustas, quibus vacare seruitus esset. ^l Eius mystici Sacerdotes & sectatores libidinosè uiuebant, & incantationibus utebantur. ^m Itemque imagines ipsius & Selenæ tanquam Deos adorabant. Hæc Irenæus lib. 1. c. 20. ⁿ Clemens præterea docet lib. 2. Recognition. quod multos Deos posuit, quibus præesset unus incomprehensibilis omnibus incognitus. ^o Ex multis uero illis unum forte electum, ut Iudæorum populo Deus esset. ^p Itemque lib. 3. Recognition. quod liberum negans arbitrium, omnia fato assignabat. ^q Et in Constitution. Apostol. lib. 6. cap. 16. dicitur, quod quædam sub nomine Apostolorum falso edidit, ^r Epiphanius hæc. 21. refert,

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

^a Petrus dixit Simoni Mago, Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam existimasti donum Dei pecunia possideri: in obligatione iniquitatis uideo te esse, Act. 8. ^b Math. 23. Patrem nolite uocare uobis super terram: unus est enim pater uester qui in caelis est. Et Ioan. 5. Neque uocem patris unquam audistis, neque speciem eius uidistis. ^c Mat. 24. Multi uenient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus. ^d Luc. 24. Spiritus carne & ossa non habet, sicut Simonem habere uidebant, qui unum cum eo uixerunt. Qui uero S. Trinitatem postea negarunt, aut patrem cum filio unum esse dixerunt, eorum pater est Simon, qui seipsum diuersis tantum in locis & patrem, & filium, & Spiritum sanctum fuisse dixit. Et in Epistola Iudæ secundam Græca exemplaria: In somnis agitati carne maculant, dominationem spernunt, in splendores maledicta congerunt. ^e Hinc sumptum occasione, qui materiam Deo cœternam posuerunt, ex qua uelut ex Helena quadam & Angeli, & alia sint producta. ^g Heb. 3. Qui omnia creauit Deus est. ^h 2. Pet. 1. Spiritu sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines. ⁱ Heb. 9. Statutum est hominibus, semel mori. Sapius autem moreretur, hoc est, dissolueretur eadem anima, si de corpore in corpus transiret. ^k 2. Pet. 2. Superba uanitatibus loquentes, pellicunt in desideria carnis luxuria eos, qui in errore conuersantur, libertatem illis permittebant, cum ipsi serui sint corruptionis. ^l Hinc promanarunt, qui solam fidem sufficere existimant. ^m In epistola Iudæ. Oculos habent pleinos adulterij, cor exercitium auaritia, maledictionis filij. ⁿ Act. 15. Ego (inquit Iacobus) iudico scribendum ad conuersos ex Gentibus, ut abstineant à cœtationibus simulachrorum. Et Luc. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. ^o 1. Cor. 8. Scimus, quod nullus est Deus nisi unus. ^p Iudæus erat qui dixit: 1. Tim. 1. Regi seculorum, soli Deo gloria. ^q Paulus ad Philemonem: Sine consilio uo nihil uolui facere, uti ne uelut ex necessitate bonum tuum esset, sed uoluntarium. ^r Clemens lib. Constit. Apost. 6. c. 16. ita loquitur in persona Apostolorum: Nostro nomine promulgatos ab impijs libros ne receperitis. Non enim nominibus Apostolorum attendere debetis, sed nature rerum & recte sententia. ^r Ioan. 3. Scrutimini

Quod Petrus D. Marci Evangelium Roma scriptum approbaverit, eundemq; in Aegyptum ad predicandum Christi Evangelium mittens, Alexandrinam Ecclesiam secundae Sedis honore co-honestauerit.

D. Marcum in Babylone, hoc est, in vrbe Roma cum Petro fuisse, illa Diui Petri verba declarant. 1. Petri 5. *Salutat vos Ecclesia, quae est in Babylone coelecta, & Marcus filius meus.*

Papias & Clemens Alexandrinus (vt est apud Eusebium Libro histor. 2. cap. 14. tradunt, quod postquam vesana Simonis Magi potentia extincta est, ac homo ipse actutum vna penitus profligatus: tanta pietatis lux eorum mentibus, qui Petrum audiebant, affulsit, vt à Marco Petri comite contendere, quod monumentum illius doctrinae, quam verbo illis tradidisset, etiam scriptis mandatum apud eos relinqueret. Quam scripturam ferunt Diuum Petrum auctoritate sua ratam fecisse, quod in Ecclesiis passim perlegeretur. Hoc adeo constitit inter omnes Romanos, vt in Pontificali Romano, quod Damasi dicitur, ita per scriptum legatur: *Petrus scripsit duas Epistolas, quae Catholicae ac Canonicae nominantur, & Evangelium Marci: quia Marcus auditor eius fuit, & filius à Baptismo.*

Eusebius Lib. secundo, cap. 17. ex testimonio Papias & Clementis: *Aiunt Marcum primum in Aegyptum traiecisse, & Evangelium, quod ipse conscripserat, illic predicasse, primumq; Ecclesiarum Alexandriae institutarum auctorem exiisse.*

Anacletus in Epistola tertia: *Secunda Sedes apud Alexandriam Beati Petri nomine, à Marco eius Discipulo atque Euangelista consecrata est: quia ipse & in Aegypto primum verbum veritatis directus à Petro predicauit, & gloriosum suscepit Martyrium.*

Gloria igitur Alexandrinae Ecclesiae Beatus Marcus est, qui eam fundauit, Marci verò gloria, Beatus Petrus est, cuius ille discipulus fuit. Petrus autem fuit Romanus Episcopus, & hoc illud est, quod Hieronymus in Epistola 68. ad Theophilum Episcopum Alexandrinum scribit: *Sero, vobis mihi esse antiquius, quam Christi iura seruare, nec Patrum transferre terminos, semperq; meminisse, Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cuius se esse participem Alexandriae Ecclesia gloriatur.* Alexandria verò Ecclesia, Romanae fidei se esse participem gloriatur: quia vt Euangelistam suum à Petro Episcopo Romano illuc missum accepit, sic per eum Discipulum, secundum Ecclesiam Romanam, prima in mundo Ecclesia facta est: adeo, vt Nicena Synodus in Sexto Canone, *notes antiquos conseruari volens, declarat Episcopum Alexandrinum habere potestatem in Aegypto, Lybia, & Pentapoli, idq; quoniam & Episcopo Romano hoc in more positum est.* Ad exemplum ergo formamq; eius consuetudinis, quam Romanus Episcopus vel instituit, vel seruauit, constituta est ab initio Alexandrini Episcopi iurisdictione & praesidentia. Vnde Hegefippus in lib. 3. excidij Hierosolymitani, cap. 5. *Romani dicit esse primam ciuitatem, secundam verò Alexandriam.*

Præterea Leo Magnus in Episto. ad Anatholium Episcopum Constantinop. *Non conuellatur* (inquit) *provincialium iura primatum, nec priuilegia antiquitus instituta Metropolitanis antistites fraudentur. Nihil Alexandrinae sedi eius, quam per S. Marcum Euangelistam Beati Petri Discipulum meruit, pereat dignitas.*

Alexandrina igitur Sedes dignitatem meruit, per S. Marcum Beati Petri Discipulum. At quantam dignitatem? Vtique tantam, vt Petri etiam Cathedra haberetur. Sic enim scribit D. Gregorius lib. 6. Episto. 37. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. *Ille mihi de Petri Cathedra locutus est, qui Petri Cathedram tenet. Petrus enim decorauit sedem, in qua Euangelistam Discipulum misit.* Imò Eusebius Ecclesiast. Histor. Lib. 4. Cap. 1. de Successione Episcoporum Alexandriae agens: *Annum* (inquit) *circiter duodecimum Imperij Traiani, quidam nomine Pri-*

mus,

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifex
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

Idem Petrus.

Idem Nero.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes
murosum Ecclesiae:

fert, quod dixerit omnem cre-
dentem veteri testamento mor-
tem subire.

Legem verò non esse Dei,
sed finitæ virtutis.

Quam tamen legem (secun-
dum Augustinum hær. 1.) Simon
se in monte Sina Iudæis dedisse
dixit. Et apud Clementem lib. 2.
Recognition. faterur, legem in
omnibus, qui religionis curam
gerunt, plena auctoritatis esse,
modò secundum proprium cu-
iusque sensum intelligatur. veri-
simillimum vt fit, eum approba-
se legem, hoc est, quinque libros
Moyfis (quos & Samaritæ, ex
quibus ipse erat, approbant)
donec ex eadem lege à Petro
confutatus, eam cepit detestari.

Adiungit Epiphani. hær. 21.
quod interitum carnis asseruit,
negata resurrectione.

Augustinus addit hær. 1. quod
docuit indifferenter vti feminis.

Philastrius in Catalogo hære-
seon, & Theodoretus lib. 1. hære-
tic. fabularum, addunt, Simonem
negasse, quod esset verè homo, aut
verè passus, quamuis appareret
tanquam homo, & tanquam passus.

Dicebat, Christum nec ve-
nisse, nec à Iudæis quicquam per-
tulisse. Augustinus hær. 1.

2. Pseudoapostolorum errores.

Docebant circumcisionem
obseruandam, Act. 5. dies, men-
ses, & annos Gal. 4. ciborum dif-
ferentiam, Col. 2.

Euangelicam gratiam dice-
bant meritis suis debitam fuisse,
eò quod Iudæi cognominaren-
tur, quodque in Deo glorian-
tes, confiderent se habere for-
mam scientiæ & veritatis in le-
ge. Rom. 2.

Qui.

mini scripturas, illa sunt quae testimonium perhibent
de me. § Quae verba cum Christus enuntiarèt,
non erant aliæ, quam veteris testameti scriptu-
rae, quas Iudæi possent seruari.

Rom. 7. *Lex sancta, & mandatum sanctum, &
iustum & bonum.*

Rom. 7. *Lex spiritualis est.* & Rom. 10. *Finis
legis Christus.* § Simon autem totus carnalis cum
fuerit, nunquam dedit legem, quae spiritaliter
intellecta ipsum oppugnaret.

1. Cor. 15. *Oportet corruptibile hoc induere ina-
corruptionem, & mortale hoc induere immortali-
tatem.*

1. Cor. 6. *Neque fornicarij, neque adulteri, re-
gnum Dei possidebunt.* Et c. 7. *Propter fornicatio-
nem vnusquisque suam uxorem habeat, & vnae
quaque suum virum habeat.*

Simon in cruce quidem Christi passus non
est: sed si verè homo non fuit, quomodo cum
sublatus à Dæmonibus volaret sublimis, impe-
rante Petro improbis virtutibus, ab alto deci-
dit, coxendice & pedum tarsis cõfractis? Auctor
est Clemens Constitut. Apostol. lib. 6. c. 9.

1. Ioan. 1. *Quod fuit ab initio, quod audimus,
quod vidimus oculis nostris, quod persequimus, &
manus nostrae contrectauerunt de verbo vitae, an-
nunciamus vobis.* Et c. 4. *Omnis spiritus, qui con-
fretur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est:
Et omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est,
& hic est Antichristus.*

Apostolorum praedictio.

Legis iugum non esse imponendum creden-
tibus in Christum. Act. 15. nec festa Iudaicae
Gal. 4. & 5. nec vetera ciborum discrimina:
Col. 2. Heb. 13.

Inuentio Apostoli in tota Epistola ad Roma-
nos haec est, vt non se quis arbitretur ideo perce-
pisse gratiam, quia bene operatus est, sed bene ope-
rari non posse, nisi per fidem perceperit gratiam: ver-
ba sunt Augustini ad Simplicianum libro. 1. qua-
stione. 2.

II

Apd.

mus, ab Apostolis successione quartus, ministerium Ecclesie Alexandrina sortitò capit. Cur Episcopum Alexandrinum ab Apostolis successione ducere affirmat, nisi quia vel Apostolorum aliquis Alexandriam se contulit, atque ibi velut Episcopus sedit, vel certè D. Marcum ea lege illuc misit, vt Alexandrinam Ecclesiam velut Apostolorum legatus non sub communi Sedis Episcopalis, sed sub eximio Sedis Apostolicæ nomine constitueret ac fundaret? Ac Nicephorus quidem lib. 14. cap. 39. Antheri Pontificis Romani verba profert, in quibus dicat, *D. Petrum ex Antiochia Romam, ex Romana verò urbe, in Alexandriam transisse, tanquam & illic sederit, velut Alexandria Episcopus.* Fateor tamen ea verba (quòd Petrus ex vrbe Roma in Alexandriam transijt) in Antheri Epistola, quæ apud Latinos habetur, non extare. Symeon verò Metaphrastes in vita Petri & Pauli narrat, Petrum Lino Romæ ordinato Episcopo, *in Hispanias transisse, inde autem venisse in Ægyptum, & Thebiâ Ruffum, Alexandria autem Marcum Euangelistam Episcopatu præfuisse.*

De Clementis ordinatione à Petro Apostolo, de que Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Clemens in Epistol. 1. ad Iacobum fratrem Domini, quam Ruffinus abhinc annis mille & penè ducentis Latinam fecit. *Simon Petrus Apostolus primus, regem seculorum usque ad Romanam urbem notitiam, vt etiam ipsa saluaretur, inuexit. Hic pro pietate pati volens, apprehensa manu mea in conuentu fratrum dixit: Clementem hunc Episcopum vobis ordino, cui soli mea prædicationis & doctrinæ Cathedram trado. Et iterum: Ipsi trado à Domino mihi traditam potestatem ligandi & soluendi. Ligabit enim quod oportet ligari, & soluet quod expedit solui, tanquam qui ad liquidum Ecclesie regulam nouerit.*

Epiphanius har. 27. *Nemo miretur, quòd ante Clementem Linus & Cletus Episcopatum assumpserunt, cum sub Apostolis hic fuerit contemporaneus Petri & Pauli: nam & illi contemporanei Apostolorum fuerunt. Siue igitur adhuc ipsis superstitionibus à Petro accepit impositionem manuum Episcopatus, & eo recusato remoratus est: siue post Apostolorum successione à Cleto Episcopo hic constituitur, non ita clarè scimus. Quamuis autem Epiphanius neget, se hoc clarè sciuisse: tamen & declarat hoc ipsum nec ignotum sibi fuisse, nec pro absurdo habitum esse, vt à Petro Clemens ordinaretur Episcopus. Et quod ille, vt pote Græcus, minus clarè de rebus Romanis cognouerat, id Romani verum & clarum fuisse attestantur. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quam vel mille dubitantibus. Ille enim quod scit loquitur, hi nihil aliud quam se fatentur ignorare.*

Anacletus & Alexander huius Epistolæ Clementis honorificam mentionem facientes, eo ipso docent, eum à Petro fuisse ordinatum, prout in eadem Epistola narratur.

Tertullianus de Præscriptionibus aduersus hæreticos. *Romanorum Ecclesia Clementem à Petro ordinatum edit, id est, per instrumenta & rationes publicas demonstrat.*

Dama-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
		Nero.
	Petrus antiquam in Cruce Romæ ageretur, & Marci Euangelii approbavit, & ipsum misit Alexandriam.	

Heretici & Pseudopropheta.

c. Quidam ad salutem obtinendam sufficere solâ fidem putauerunt: quia Paulus diceret iustificari hominē sine operibus legis, ex eoq; opera iustitiæ neglexerunt. d. Affirmabant, Paulum dicere: *Faciamus mala, vt veniant bona.* Rom. 3. e. Dicebant Paulum aut non esse Apostolum, aut ab alijs Apostolis constitutum esse. 2. Cor. 11. f. Quidam inter Corinthios dixerunt, quòd Resurrectio mortuorum non est. g. Terrebant Theſſalonicenses, quasi infra dies Domini. 2. Theſ. 2. h. Subintroierunt quidam, Dei gratiâ transferentes in luxuriam, & solū dominatorem & Christum negantes. In Epist. Iudæ. i. Auctores erant, vt qui essent in matrimonio deprehensi, quado ad fidē cōuertebatur, à re vxoria velut iâ illicita in perpetuū abstinerēt, vt quæ virgines, viduæ, aut celibes non nuberent omnino. k. 2. Pet. 3. In ijs, de quibus Paul. in Epistolis scribit, sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauarunt, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem. l. Inflat sciētia, quæ propter absentia Charitatis non ædificauit, docebat, *Idolothya posse māducari eò quòd idoli nihil esset.* 1. Cor. 8. m. Dicebant, bona hominum ab ipsis hominibus esse. n. Consuetudinis erat quibusdā, deſerere collectionē fratrum. Heb. 10. a. Acto. 13. Elymas Magus quærebatur auertere Paulum Proconsulem à fide. b. Idem Elymas dicebat: *Si est omnipotens Deus, quomodo dicitur à Paulo, seipsum negare non posse?* Dionysius c. 8. de diuinis nomin.

3. De

Doctores Catholicos, & Custodes murorum Ecclesie.

c. *Apostolica Epistola Petri, Ioannis, Iacobi & Iudea (sicut etiâ ipsius Pauli, Gal. 5.) cōtra eâ opinionē maximè dirigunt inſerionē, vt ostēdāt fidē sine operibus nihil prodesse.* Augu. de fide & operib. c. 14. Idē in lib. de vnico Baptif. cōtra Petilianū. c. 10. *Apost. Iacobus cum quosdā redargueret, qui sufficere dicebant homini solâ fidē, nec ei Charitatis opera coniungebāt, eos ex demonū cōparatione cōiicit: Quorum damnatio iusta est.* Rom. 3. e. *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum patrem.* Gal. 1. f. *Si resurrectio mortuorum non est, neq; Christus resurrexit. Si Christus non resurrexit: inanis est prædicationis nostra, inanis est & fides vestra.* g. *Veniet dyſceſia primum, & reuelabitur homo peccati, filius perditionis.* h. *Super certate semel tradita sanctis fidei, scientes Sodomā & Gomorvā ignis æterni pœnam sustinere.* i. 1. Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere, propter fornicationem autem vnusquisq; suam uxorem habeat, id est, eam, cui ante conuersionē suam iunctus erat. Nam sequitur: Dico non nuptus & viduus bonum est, si sic permaneant, sicut & ego. Quod si non se continēt, nubant. Vidua beatior erit, si sic permanserit. Qui matrimonio iungit virginē suā, bene facit: & qui nō iungit, melius facit.* k. *Charissimus frater noster Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit vobis. Vos igitur fratres prescipientes custodite, ne insipientium errore traducti, excidatis à propria firmitate.* 2. Pet. 3. l. 1. Corin. 8. *Videte ne forē hac licētia vestra fiat offendiculum infirmis. Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnes in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* m. Iacob. 1. *Nolite errare: omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum.* n. Hebr. 10. *Consideremus inuicem in prouocationē Charitatis, & Charitas fraternitatis habitet in vobis.* Heb. 13. a. Acto. 13. Paulus dixit ad Elymam: *O plene omni dolo, fili Diaboli, non desinis subuertere vias Domini rectas? & nunc cras cæcus. Tunc Proconsul cum vidisset factum, credidit.* b. Diony. de diuinis nom. c. 8. *Seipsum negare, est à veritate decidere. Porrò Deus est veritas. A Deo igitur cadere Deus non potest: & non esse*

II ij non

Continuatio testimoniorum de Clementis ordinatione à Petro Apostolo, deque Epistola eius ad Iacobum fratrem Domini.

Damasus in Ponticali in vita Clementis. In epistola qua ad Iacobum scripta est, qualiter Clementi commissa est à B. Petro Ecclesia, reperies. Id ipsum etiam refert in vita Sancti Petri.

Ruffinus in præfatione Recognitionum Clementis. Epistolam sanctam in qua idem Clemens ad Iacobum fratrem Domini scribens, de obitu nuntians Petri, & quod se reliquerit successorem Cathedre & doctrina sua, in qua etiam de omni ordine Ecclesiastico continetur, ideo nunc huic operi non præmissi, quia & tempore posterior est, & olim à me interpretata atque edita.

Eusebius lib. 3. ca. 10. tradit, Simeonem (quem alij Simonem vocant) Servatoris consobrinum, post D. Iacobum Iustum Hierosolymitana Ecclesie Episcopatum accepisse. Dorotheus autè Tyri Episcopus in Synopsi, putat illum, qui dicebatur Simon, etiam Iacobum Alphæi dictum esse. Cum igitur hic Simon non minus frater Domini fuerit, quam Iacobus Iustus: atque etiam idem Simon Iacobus cognominatus fuerit: facile intelligimus, errore id factum esse, ut Epistola Clementis, quæ ad fratrem quidem Domini, atque etiam ad Iacobum, sed ad Simonem eundemque Iacobum Alphæi, non autem ad Iacobum Iustum scripta est, tamen ab ijs, qui hoc non animaduertent, ad Iacobum Iustum scripta esse putaretur. Iacobus enim Iustus ante Petrum aliquot annis mortuus fuerat, cum tamen Clemens non nisi post Petri mortem ad Simonem seu Iacobum Alphæi eundemque fratrem Domini scripserit. Vtunque sit, ob tituli errorem Epistolam tot antiquorum testimonijs probatam non oportuit rejici. Nec ista hoc tempore ob aliud commemoramus, quam quod veritati consentanea sunt, cum alioquin parum referat nostrâ, utrum vel Clemens à Petro sit ordinatus, vel ea Epistola, quæ ad Iacobum Domini fratrem inscribitur, sit Clementis. Nec enim ab ijs rebus penderet Catholica fides. Sed cum primæ Pontificum Romanorum successiones aliter apud alios recensentur, merito Romanæ Ecclesie testimonium plurimi facimus in ea re, quæ apud Romanos gesta, in eadem vrbe debebat etiam esse notissima. Ac Hieronymus quidem origine Romanus, verum inter Græcos plurimum versatus, ita Clementem (in catalogo Scriptorum Ecclesie) quartum à Petro ex instituto Græcorum numerat, ut interim fateatur, plerisque Latinorum putare, eundem Clementem à Petro secundum extitisse. Nec tamen ita soli Romani aut Latini tradiderunt, Clementem à Petro secundum fuisse, quin Græci etiam idem ipsum fando acceperint, ut ex Epiphanijs verbis paulò superius citatis constat. Quinimò Ephraim Episcopus Chersonus (ut est apud Metaphrasten) in narratione de miraculo à Clemente in puerum facto, ait: Clemens Romanus post Petrum fuit prece veritatis, & eius Romana Sedes successor fidelis. Quæ cum ita sint, merito cum Damaso, Epiphanio & Ruffino dicimus, Clementem ordinatū quidem à Petro, sed Linum & Cletum ante illum scribi, & in Catalogo Pontificum reponi, quod eos ipse Petrus coadiutores sibi ascivisset, ac Clemens eos, Episcopatus ministerium exercere coegisset, recusans Episcopatus sui exercitium, quamdiu illi viuerent. Quibus ita constitutis, ad rem ipsam, hoc est, ad probandum Pontificis Romani Primatum nos conferemus, si prius insigne testimonium Eucherij Lugdunensis Episcopi de nostro Clemente adscripsero. Eucherius in Epist. ad Valerianum: Clemens vetusta prosapia Senatorum, atque etiam ex stirpe Cesarum, omni scientia refertus, omniumq. liberalium artium peritissimus, ad hanc iustorum viam transiit. Itaque etiam in ea excellenter effloruit, ut Principi quoque Apostolorum Successor extiterit.

Romanos

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Rom.

Clemens à D. Petro Pontifex Romæ ordinatus, ab administratione Pontificatus abstinuit usque ad mortem Linæ & Cleti, quod ijs etiam Petrus prædicationi & orationi vacans, curam summi Pontificatus, dum viueret, demandasset. Clemens vero nomē hoc in loco asseri p̄li, non ut secundum locū in Catalogo Pontificum ei darem, sed tantum ut eas quaestiones, quæ proprie ad illū spectant, prius expedirem, quam ad reliquam Primatus Romanæ sedis demonstrationē aggrederer.

Heretici & Pseudopropheta.

3. De Hymeneo & 4. Menandro.

c 2. Timot. 2. Hymeneus & Philetus à veritate exciderunt, dicentes resurrectionem esse iam factam, & subvertentur quorundam fidem.

d Menander Simonis Magi discipulus, dicebat se ab inuisibilibus missum pro salute hominū, mundum verò per Angelos, ab intelligentia emissos, esse factum.

e Dicebat Discipulos suos post baptismum ipsius, non esse mortuos. Iren. ibid. & Iustin. Apol. 2.

f Seipsum præceptore maiore iactabat. Epiph. hæret. 22.

5. De Diotrepe & 6. Cerintho.

g Diotrepes verbis garris in Apostolos, prohibebat suscipere fratres. & eos qui recipiebant, de Ecclesia eiecit. 3. Ioan.

h Cerintho impossibile visum est, ut Iesus ex Virgine nasceretur. Ideo dicebat Christum esse nudū hoīem ex Ioseph natū. Iren. li. 1. c. 25.

i Legem seruandam asseribat.

k Dicebat Christum nondū resurrexisse, & si qui ex Discipulis eius ante baptismum moriebantur, alios in nomen mortuorum baptizabat. Epiph. hæret. 28.

l Matthæi Euāg. ex parte recipit, reliqua Euāgelia, acta Apostolorū, & Pauli Epistolas reiecit.

7. De Chiliaſtis.

m Hinc sunt Chiliaſta seu milenarij, à Cerintho (ut Augu. ait hæret. 8.) oriundi, qui mille annos post resurrectione secundum ventris voluptates futuros fabulantur. Papias Irenæo, atque (ut videtur) etiam Iustino per similes quidem, sed nō penitus eiusdem erroris auctor extitit.

8. De Ebion.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

non est, & non posse non potest, & non nosse secundum priuationem non nouit. Paulū igitur pro viribus assequētes, Deum ut omnipotentē celebramus.

c 1. Timo. 1. Quidam fidem & bonā conscientiam repellentes, circa fidem naufragauerunt. ex quibus est Hymeneus & Alexander, quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare.

d Colossen. 2. Nemo vos seducat, volens, in humilitate & religione Angelorum in ijs, que nō vident, ambulans, frustra inflatus sensu carnis suæ, & non tenens caput.

e Rom. 8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus verò vivit propter iustitiam. Licet ergo spiritus per baptismum Christi viuat, tamen corpus mortem ad tempus non euadit.

f Iacob. 4. An putatis, quia inaniter Scriptura dicit, ad inuidiam concupiscit Spiritus, qui habitat in vobis?

g Nos debemus suscipere fratres, & hospites, ut cooperatores simus veritatis. Si venero, suggeram Diotrepis opera que facit. 3. Ioan.

h Lucæ 1. Dixit Maria: Virum non cognosco. Et Angelus respondit: Spiritus sanctus superueniet in te. Et Luc. 3. ut putabatur filius Ioseph. Non ergo verè fuit filius Ioseph.

i Rom. 6. Non sub lege estis, sed sub gratia.

k 1. Corin. 15. Si Christus non resurrexit, quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? Vbi ab ipsis Cerinthianorum institutis ipsorum opinionem conuellit. Epiph. hæret. 28.

l Misimus fratrem (id est, Lucam) cuius laus est in Euangelio per omnes Ecclesias. 2. Corin. 8. Et 1. Petri 5. Laudantur Epistola Pauli. Cum Cerintho inimico veritatis, Ioannes lauari noluit. Iren. lib. 3. ca. 3.

m Rom. 14. Non est regnum Dei esca & potus, sed iustitia & pax.

Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia, cap. 7. Aliqui ad carnales cogitationes declinantes, dixere presenti vitæ similem eam, que Sanctus promissa est, requiem: cibosq. vitæ variabilis proprios, his qui æquales Angelis sunt enasuri, nefaria applicuerunt. Sed absit, ut unquam sanctus aliquis vir in istiusmodi errores incidat. Causam erroris Papiæ vide apud Euseb. lib. 3. cap. 33.

II iij

a Ioan. 1

Romanos Pontifices D. P. Successores esse in prima Episcopali Cathedra, idq. Sanctorum testimonijs, rerum gestarum singulari prerogativa, diuturni temporis antiquissima prescriptione, denique & omnium Catholicorum fide, & multorum Gentilium confessione confirmari.

- 1 Dorotheus in Synopsi dicit, Linum post Petrum fuisse Primum Romae Episcopum. Id ipsum docet Euseb. lib. 3. cap. 4. Epiphanius haer. 27. In Roma fuerunt primi Petrus & Paulus Apostoli, ijdem ac Episcopi, deinde Linus, deinde Cletus, deinde Clemens, qui contemporaneus fuit Petri & Pauli. Optatus li. 2. de schismate Donatistarum. Cathedra unica, quae est prima de deibus, sed prior Petrus, cui successit Linus. August. in Epist. 167. Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quantum certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesiae figuram gerenti Dominus ait: Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non vincet eam? Petro enim successit Linus. Quod si Linus Petro successit, utiq; nihilo minor fuit Lini quam Petri in Episcopatu gerendo auctoritas. Eadem est quippe antecessoris & successoris ratio in alicuius muneris obeundi potestate. Quemadmodum igitur Optatus ibidem fatetur, singularem & unicum fuisse Episcopalem Petri Cathedram, utpote quae in urbe Roma collata est, ut in una Cathedra unitas ab omnibus servaretur, & quemadmodum August. lib. 2. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. Apostolatus Petri Principatum cuiuslibet Episcopatu preferendum docet, ita ut Cathedrarum gratia inter Petrum & Cyprianum distet, quavis eadem sit martyrum gloria: sic fatendum est, Cathedram Lini tale fuisse, ut in illa una & singulari unitas ab omnibus servanda fuerit, ut iam schismaticus fuerit, qui contra singularem Cathedram alteram collocavit, utq; gratia Cathedrae, in qua Linus sedit, praeferrere debuerit cuiuslibet alteri Cathedrae & Episcopatu. Transijt igitur Primatus Petri ad Linum, aliosque Pontifices Romanos. Atque haec quidem ratio, quae ad omnes aequè Pontifices Romanos pertinet, in ipso initio praetermitti non debuit.
2 Damalus in Pontific. Linus fecit duas ordinationes, Episcopos quindecim. (Et iterum) Clemens fecit Episcopos per diversa loca quindecim. Ex ista ordinatione Episcoporum, quae à Romanis Pontificibus iam inde ab initio facta est (dum in tanta Ecclesiarum, praesertim Cathedralium paucitate, à Lino quindecim, itemque à Clemente per diversa loca quindecim Episcopi fierent) manifestè constat, Romanam Ecclesiam non ei tantum Dicecesi aut Prouincia consuliisse, quae Pontifici Romano proprie subiecta erat (quae utiq; prouincia & à sex ad summum Episcopiarum regebatur, & in tam paruo tempore tot ordinationes non desiderabat) verum aliarum per orbem Ecclesiarum curam gessisse. Nam alij fiebant Episcopi, ut in nouas Prouincias nondum ad fidem conuersas mitterentur, alij verò, ut populos iam ad fidem conuersos, regeret. Hinc apparet, auctoritatem Pontificis Romani etiam olim agnitam fuisse ab ijs omnibus, qui Episcopis Romae consecratis obediuerunt. Quanquam enim etiam aliae Episcoporum Sedes Episcopos in remotas prouincias interdum miserint, id tamen nec passim ab omnibus, nec praeterquam à maximis quibusque factum legitur, nec adeò antiqua testimonia de tot Episcopis, tam breui spatio, tamque inde ab ipsis Apostolorum temporibus vllibi, quam Romae per diversa loca ordinatis, extant: ut ex hoc signo cum infinitis alijs, quae suo loco adiungam, non minima de toto Primatu coniectura capiatur.
3 Gregorius Turogensis in libro quem scripsit in gloriam Confessorum: Martialis Episcopus à Romanis missus Episcopus, in urbe Lemouicina predicare exorsus est. Hilduinus in Areopagiticis Dionysius cum arcis Romanae mœnibus praesentia intulit, B. Clemente Pontifice Sancta & summa Apostolica Sedes iam apicè gubernante inuenit. Cui Clemens ait: Frater charissime Dionysi, quia de omnibus Catholicae pietatis es sufficienter edoctus, in nomine Domini partes Occidentis aggredere, & Apostolica nostra auctoritate omnè suscipiens Galliam, opus fac Evangelista. Ita B. Dionysius Sedis Apostolicae privilegio, tradente sibi B. Clemente Petri Apostoli successore, Luteriam Parisiorum Domino iubente peruenit. Romanus igitur Pontifex, non in suam modò Dicecesim, nec tantum in Italiam, sed praeterea in Transalpinas Prouincias iurisdictione iam inde ab initio exercuit. Ob hanc enim Martialis & Dionysij aliorumq; praesulum à Pontifice Romano missionem in Gallias, factum est, ut Episcopi Galliarum ad Leonem Papam scribentes, dicerent, se gratias Domino agere, quod tante fidei Antistite dedisset Apostolica Sedes, unde (inquiunt) religionis nostrae propositio Christo fons & origo manauit. Quae verba reperiuntur in epistola Episcoporum Galliae, ad Leonem Papam post epistolam Leonis. 49.
4 Ireneus lib. 3. ca. 3. Sub hoc Clemente, dissensione non modica inter eos, qui Corinthi erant, fratres facta, scripsit, quae est Romae Ecclesia potentissimas literas Corinthijs, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuncians, quam in recenti ab Apostolis receperant traditionem. Romana igitur Ecclesia, iam inde ab initio auctoritatem suam interposuit in moderandis etiam Graecis, & Trasmarinis aliarum gentium Ecclesijs. Quod

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Rows include: 1. Linus Herculanus filius Volaterranus, Tuscus, sedit an. 11. men. 3. Dies. 12. 2. Cletus Emilianus filius Romanus, de Regione Esquilina, sedit Ann. 6. men. 5. d. 3. 3. Clemens Faustini filius Romanus, de Regione Secunda Caesolimontium, sedit ann. 9. mē. 4. d. 26. 4. ...

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

Heretici & Pseudoprophetae.

- 8. De Ebionitis. a Ebionae cum Cerintho quod ad doctrinam de Christo sentientes (authore Ireneo lib. 1. cap. 26) Christum aiebant nudum hominem fuisse, & ex Ioseph natum, & alium esse Iesum, alium verò Christum. b Ab animatis abstinebant. c Mytheria faciebant ad imitationem sanctorum per azimos, sed alteram mytheriorum partem per aquam solam. d Tertias simul nuptias admittunt. e Pauli Epistolas reijciunt.
9. De Nicolaitis. f Nicolaitae docebant indifferenter moechari & idolothytum edere. Iren. lib. 1. c. 27. Epiphanius haer. 25. Nicolaus Antiochenus Profelitus, vnus ex septem Diaconis, cum ab initio continuisset se ab vxore sua, ad imitationem eorum, quos Deo addictos videbat: à proposito relapsus, & cum propria vxore formosam praeter intemperantiam coiens, dicebat, nisi quis Venerem singulis diebus exerceret, non posse eum vitam aeternam participare fieri: unde etiam vxorem suam alijs comunicabat, & hinc (teste Augustino, haer. 5.) turpissima secta orta est, qua placet vsus indifferens foeminarum.
10. De Sacramentarijs. g Ignatius refert (ut est apud Theodoretum in Dialogo. 3) quosdam hereticos fuisse, qui non cõfitebatur Eucharistiam esse carnem Seruatoris nostri Iesu Christi, quae pro peccatis nostris passa est. Haec ille. Porro id ipsum hodie Zuingliani & Caluinistae docent.

- a Ioan. 1. Deus erat verbum, & verbum caro factum est. Ioannes Apostolus (ut refert Hieronymus in Catalogo script. Ecclesiast.) rogatus ab Asia Episcopis aduersus Cerinthum aliosq; hereticos, & maxime Ebionitarum dogma confurgens, qui asserunt Christum ante Mariam non fuisse, nouissimus omnium scripsit Euangelium, unde & compulsus est, diuinam eius naturam edicere. b 1. Timoth. 4. Discedent quidem à fide (iubentes) abstinerere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione. c Mytheria non per aquam solam celebrari, sed calicem Domini ex vino & aqua illis diebus mixtum fuisse, tradit Clemens lib. constitut. Apostol. 8. cap. 17. d Matth. 19. Ab initio masculum & feminam fecit eos, & erunt duo (non tres aut quatuor) in carne vna) & 1. Corint. 7. vnusquisque habeat uxorem suam, non suas uxores. e 2. Pet. 3. Paulus secundum datam sibi sapientiam scripsit. f Apocalypsis 2. Angelo Ephesi Ecclesiae scribe: Hoc habes, quia odisti facta Nicolaitarum, quae & ego odi. Et post reprehendit Episcopum Thyatyræ permittentem fornicari, & manducare de idolothytis. Mathias (ut est apud Clementem Alexandrinum lib. Stromatum 3. vbi de hoc Nicolao agit) docuit cum carne pugnare, & ea abuti, nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem: augere autè animam per fidem & cognitionem. Clemens Constitut. Apostol. lib. 6 ca. 8. Ex Discipulis aliqui inuerecundè fornicantur, quod nunc faciunt Nicolaitae falsi nominis. Ignatius in Episto. ad Trallianos. Fugite illos immundos Nicolaitas, falsi nominis, voluptatum amatores, calumniatores, & sycophantas. g Martialis in Epistola, ad Burdegalenses. Christus immaculatum corpus habens, in ara crucis ipsum permisit immolari. Quod autem Iudei per inuidiam immolauerunt, putantes se nomē eius à terra abolere, nos causa salutis nostrae in ara sanctificata proponimus, scientes hoc solo remedio nobis vitam praestandam, & mortem effugandam. Hoc enim ipse Dominus noster iussit nos agere in sui commemorationem.

Quod tantum abest, ut displicerit antiquissimis Græcorum Episcopis, ut Euseb. (lib. Histor. 3. c. 12.) teste- tur, eam Epistolam autem, cum suis ipsius memoria plurimus in Ecclesiis publicè lectam. Neque verò illud præter- eundum est, quod Clemens eam Epistolam, non suo tantum nomine, sed ex Romane Ecclesie persona exa- ruit, ut etiam Eusebius eodem in loco tradit. Plus enim autoritatis res habitura erat, quæ à sede Petri, hoc est, ab omnium Ecclesiarum capite promanasset. Etenim ne personæ Clemētis hunc honorem delatum putaremus, ut eius Epistola tot sæculis publicè legeretur, non in solo Clementis nomine, sed in persona Romane Ecclesie scripta est. Romane igitur Ecclesie Prærogatiua, & in autoritate, qua ad scribendum venit, & in publico lectionis vsu elucet.

Multi Scriptores putarunt, Cletum & Anacletum profus eundem fuisse: verum libro Pontificali po- tius credendum est in hac re, qui tot differentias inter virumque constituit, ut Cletum dicat fuisse Ro- manum, Anacletum verò Græcum natione: illum patre A. Emiliano, hunc Antiocho procreatum: illi temporibus Vespasiani & Titi, vsque ad Domitianum nonò, & Rufum Consules: hunc temporibus Do- mitiani fuisse, vsque ad Domitianum decimoseptimò, & Clementem Consules. Cletum sedisse annis duodecim, mense vno, diebus vndecim: Anacletum annis 9. mensibus 3. diebus 10. Plus autem creditur vni testi affirmanti, quam vel mille qui negant, præsertim cum nihil interfit Scriptoris, vtrum hoc an il- lud credatur, nisi quia veritas historiæ præferenda est, quam in factò, non in iure positam Græci absque villo peccato ignorare, Historici autem Latini absque immani scelere corrumpere non potuerunt. Suc- cessit igitur Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus.

5 Ignatius in inscriptione Epistolæ ad Romanos: Ignatius Ecclesie sanctificata ἡ τῆς πόλεως Ῥώμης ἐκείνης, id est, quæ præfides in loco Regionis Romanorum. Cum verò Ignatius ad plurimas Eccle- sias, atque etiam ad Antiochenam, cuius ipse Episcopus erat, scripserit, nec præcipuas eiusdem Antio- chene Ecclesie prærogatiuas omiserit, sed eam dixerit, primam esse, quæ Christi cognomen accepit: (quia Fideles primùm Antiochiæ nominati sunt Christiani) tamen soli Romane Ecclesie hunc honorem de- tulit, ut eam diceret præfidere. Quod profectò non ob aliud dixit, quam quia Romanam omnium Eccle- siarum præcipuam, & dignissimam esse intellexit. Nam quòd addidit Ignatius, eam Ecclesiam, cui scribit præfidere in loco Regionis Romanorum, ostendit, quo in loco sit illa Ecclesia, quæ alijs præfides, hoc est, quæ ante alias sedet. ita ut præfidere pertineat ad omnes Christi Ecclesias: locus autem præfidenti, sit pro- prius Romanis. Nisi enim hoc modo intellexisset Ignatius Romanam Ecclesiam præfidere, utiq; & An- tiochenam, & Smyrnenam, & Ephesinam Ecclesiam, aliasq; ad quas scripsit, dixisset etiam præfidere. Nam & Antiochena Ecclesia suis fidelibus populis, & Ephesina suis præfidebat. Sed nunc, tamen ad multas scribebat Ecclesias, tamen solam Romanam Ecclesiam dixit præfidere: quia solam illam nouit an- te alias omnes sedere, vtpote omnium primam & magistram, ex institutione Diuina: quoniam Petrus Apostolorum Princeps ibi Cathedram suam posuit.

6 Anacletus in Epistola 3. Aliæ primæ ciuitates, quas vobis conscriptas in quodam Tomo mittimus à Sanctis Apostolis, & à B. Clemente (prædecessore nostro) siue à nobis, Primates Prædicatores acceperunt. Hac verò Sa- cro sancta Romana & Apostolica Ecclesia, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Salvatore nostro Primate obti- nuit: & eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias, ac totum Christiani populi gregem affecuta est, sic ut ipse B. Petro Apostolo dixit: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam: Et post. Prima ergo Sedes est cælesti, beneficio Romane Ecclesie, quam Petrus & Paulus suo martyrio consecrârunt: Secunda apud Alexandriam B. Petri nomine, à Marco eius discipulo atque Euangelista consecrata est. Tertia Sedes apud An- tiochiam eiusdem Apostoli nomine habetur honorabilis: quia illic, priusquam Romam veniret, habitauit. Hac ibi. Cui Epistolæ, quoniam derogari ab aduersarijs non ignoro (ut omittam quòd eiusdem sit mentio in Ani- cети Pontificis Epistola Decretaliū) illud in primis perpédant velim, Ecclesias omnes iam inde ab initio ita constitutas fuisse, ut secundum dignitatem Apostolorum, qui aut ibi sedissent, aut eò Prædicatores misissent, aliæ alijs digniores haberentur. Nec enim omnes Episcopi Apostolis æquali dignitatis iure successerunt. Quæ res clarissimè probatur, non solùm ex Niceni Concilij sexto Canone (de quo postea) sed præterea ex Dionysij Areopagitæ Epistola 8. quæ scribitur ad Demophilum monachū. Ac sanè tametsi opera, quæ sub nomine Areopagitæ extant, non essent à Dionysio Areopagita Pauli discipulo, verum à Dionysio Corinthiorum Episcopo conscripta (ut Aduersarij ex sola inani coniectura affirmant) tamen permagni referret, etiam tale antiquitatis testimonium protulisse, cum Dionysius ille Corinthius nõ to- tis centum annis ab ascensione Christi abfuerit. Nunc verò nec illius quidem, sed tantum Dionysij Areo- pagitæ opera hæc esse possunt, cum sæpè meminerit Apostolorum, velut quos ipse viderit & audierit, Epistolasq; ad Ioannem Apostolum, ad Apollonem Philosophum, ad Titum & Polycarpum Episco- pos conscribat, & librum suum De Diuinis nominibus, ad Timotheum Episcopum Ephesinum inscribat.

Quæ cer-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione conti- nuatam non habent.

Anni Domini.

84. Pontifices Romani. 5. S. Anacletus Antiochi fil. Atheniensis Græcus, fedit an. 12. m. 2. d. 10.

Impe- rato. Rom.

Tras- ianus an. 19 m. 6. d. 5. 3. Per- secutio.

Heretici & Pseudopropheta.

11. De Saturnino, Et 12. Basilide.

a Saturninus (vt refert Irenæus lib. 1. cap. 22.) præter Simonia- nam hæresim, dicebat, nubere & generare à Satana esse.

b Vt verò idem Irenæus ait in cap. 23. Basilides dicebat, 365. cælos esse, non Christum, sed Si- monem Cyrenæum crucifixum fuisse.

c Basilidis sectatores (inquit Clemens Stromat. libro 2.) fi- dem esse naturalem existimant.

13. De Gnosticorum hæresibus.

a Carpocrates (vt refert Ire- næus, lib. 1. cap. 24.) dicebat Ie- sum è Ioseph natum.

b Resurrectionem animarum esse, non corporum.

c Sacrificabat Imaginibus tan- quàm dijs. vide Epiphani. hæc. 27.

d Epiphanes filius Carpocratis eandem hæresim consecrâs, ado- rabatur vt Deus. Clem. Strom. 3.

e A Carpocrate orti sunt Gno- stici, hoc est, homines scientiæ opinionem inflati, qui etiã ob tur- pitudinem, quam in suis myste- rijs exercebant, Borboritæ, hoc est, Cænosii vocabantur.

f Dicebant animam esse Dei substantiam.

g Itémque duos esse Deos.

g Com-

Doctores Catholici, & Custodes muroyrum Ecclesia.

a 1. Timoth. 4. discedent quidam à fide prohibentes nubere.

Martialis in Epistola ad Tolosan. Coniu- gium honestum constitutum est à Deo, in tantum vt Christus quasdam nuptias presentia sue Ma- iestatis sanctificauerit, aqua in vinum mutata.

b Ignatius in Epistola ad Trallianos: Fugite Ba- silidem, & vniuersam eius malignitatis colluuiem. Castor Agrippa (authore Eusebio libro quarto capite 7.) Basilidem scriptis confutauit.

Ignatius ad Tarsenses. Verè crucifixus est Do- minus ab impijs.

c Dionysius Areopagita in lib. de Diuin. no- min. cap. 7. Animus habet vnionem mentis naturæ præcellentem, per quam diuina intelli- git, non humano more, sed à seipso excedens, & in Deum transiens: præstat enim Dei esse, quàm iuris nostri. (Et post) Diuina fides (in- quit) est stabilis credentium sedes, quæ hos in veritate locat.

a Ignatius in Epist. ad Philippenses. Tu ignoras quis sit, qui natus est, qui omnia te scire simulat. Multa enim te latent, virginitas Marie, admirabi- lis partus, quis ille sit, qui est in corpore, & cæc.

b Iustinus in Apologia 2. Speramus mortuos corpora sua inhumata iterum accepturos (Et post.)

c Simulachra dicimus non esse adoranda, quia ef- fector re, quæ efficitur, maior sit.

d Eusebius lib. 4. cap. 8. Iisdem temporibus ipsa veritas complures eius defensores & patronos in lucem protulit. Ex quorum numero fuit Hegeffippus.

e Iustinus martyr in Tryphone: Solus Deus nec generatus est, nec interire potest. Animi verò orti sunt. Alioqui si originem non haberent, nec pec- carent.

f Idem in lib. de Trinitate: Vnus verè est Deus omnium.

KK

g Euaristus

Quæ certè omnia perspicuè testantur, istorum operum auctorem vel fuisse Hypocritam maximum, (quod utique de tam doctis, ac sanctis libris nemo bonus unquam suspicabitur) vel non fuisse aliū, quam Dionysium Areopagitam, qui solus & tam excellenter sapuit, & cum ijs viris, quorum ubique meminit, familiarissimè vixit. Is igitur ita scribit ad Demophilum Monachum, Epist. 8. *Tibi* (id est, ordini Monachorum) *venerandi ministri moderentur, ministris Sacerdotes, Sacerdotibusq; Pontifices, atque illi ipsi Apostoli, Apostolorumque successores convenientia dicent.* At si quis fortè & inier ipsos à recto tramite deviarit, is ab æqualibus, atque sui ordinis sanctis corrigatur: ut non ordo in ordinem ruens, cuncta permisceat, sed unusquisque in suo ordine, suoque officio maneat.

Sunt igitur quidam Apostolorum Successores, etiam Pontificibus ipsis, atque Episcopis maiores, qui Episcopos à recto tramite deviantes corrigant. Nam ut Sacerdotes & Presbyteri superant ministros & Diaconos, atque ut Pontifices & Episcopi superant Sacerdotes & Presbyteros: sic etiam Apostolorum successores superant Episcopos & Pontifices. Tametsi enim omnes isti Ordines Apostolorum successores aliqua ex parte sint (nam Apostoli cum Christo collati, non modò Sacerdotum, sed Diaconorum etiam ordinem & locum tenuerunt) tamen aliquid in Apostolis fuit, quod neq; omnes Episcopi sunt, & tamen ad aliquos eorū successores pertransijt. Porro qui sunt isti Apostolorū successores Episcopis ipsis præferendi? Profectò ij, quos nunc Metropolitanos & Archiepiscopos vocamus: quorū etiam maximi quiq; solent dici, *Primates & Patriarche.* Ut cunq; igitur Dionysius à nomine Primatū abstulit, tamen abundè satis docuit, rem ipsam nec suo seculo ignotam fuisse. Apostoli enim ita constituerunt Ordinem Episcoporum, ut etiam in ordine functionis Episcopalis omnes forent æquales: tamen in ordine dignitatis & iurisdictionis, alij alijs essent maiores. Nec ista Præfectura quorundam Episcoporum præ alijs, aut ab ijs, qui pari inter se autoritate præditi essent, sine singulorum assensione decerni iuste potuisset, aut singulorum Episcoporum consensu decreta unquam est: cum ante Concilium Nicenum potestas omnibus aut plurimis per orbē Episcopis in unum coeundi facta non sit. Porro ante Concilium Nicenum ista quarundā Ecclesiarum prærogativa in vsu fuit, uti constat, tum ex ijs, quæ postea dicentur in gestis Dionysij Romani Episcopi, tum ex ipsius Niceni Concilij sexto Canone, qui *mores antiquos observari, & sua privilegia Ecclesiis rata esse iubens,* manifestè declarat, antè Niceni Concilij tempora, certas Ecclesias alijs fuisse antiquo more prælatas. Et certè ista prærogativa Ecclesiarum, origine certa carere non potest. Neque enim aliqui aut tres potissimū Ecclesiæ illam autoritatē in alias sibi supra cæteras arrogare ausæ essent, aut cæteræ omnes, cum propè innumerabiles essent, se ipsas tam facillè & tanta cum pace solis tribus aut quatuor Episcopis subiecissent. Itaque nisi ab ipsa Cathedralium Ecclesiarū institutione, ac prima Episcoporum ordinatione aut didicissent, se necessariò debere, aut fallæ essent, se vltro velle huic aut illi Episcopo subijci: nūquam illa eminens Patriarcharum, Primatum, & Archiepiscoporum iurisdictione in vsu venire potuisset. Iam verò quid factū est, ut solæ tres Ecclesiæ hunc honorem præ alijs consequerentur? Vnde etiā, ut tres istæ potius, quàm tres aliæ? Vnde postremò, ut in his tribus certus ordo constitueretur? Vnde Romana Ecclesia primas tulit? Vnde Alexandrina secundas? Vnde Antiochena tertias? Vnde factū est, ut Africa tota potius Romanæ, quàm Alexandrinæ Ecclesia subesset? Aut quare suo Patriarcha proprio tertia orbis terrarum pars caruit? Quid multis? Cum neque casu Dei Ecclesia gubernetur, neq; consensu omnium aut plurimorum Episcoporum, qui nusquam conuenerunt, hæc Prærogativa data, & hæc diuisio facta sit, neque tamen certa origine carere, aut absque grauissima autoritate constitui & observari potuerit, cumque illius rei prima explicatio ad Anacletum Papam, in antiquis monumentis perspicuè referatur: eamque à Romano Pontifice profectam, verisimillimum sit, quia & Romano Pontifici primæ tribuuntur, & ex affinitate, quam cæteræ Ecclesiæ cum Petro maiorem aut minorem habebant, ita vel secundo, vel tertio loco præfint: nihil meliùs, æquiùs, prudentiùs dici aut cogitari potest, quàm Pontificem Anacletum Diui Petri successorem, hunc Ordinem Primatum, aut ab Apostolis traditum accepisse, aut ipsum constituisse, eiusque Decreto ab omnibus obeditum fuisse: quia Fideles ab initio edocti erant, Paltori primo cedere, illiusque vocem audire, tanquam qui loco Christi post Petrum præesset. Ac sanè fieri vix, ac ne vix quidem poterat, ut tot Ecclesiarum Principes & moderatores in vlla, præterquam in diuina autoritate conquiescerent.

7 Damascus in Pontificali. *Sixtus constituit, ut quicumq; Episcopus vocatus fuerit ad sedē Romanā Apostolicā, rediens ad Parochiā suam, non susciperetur, nisi cum formatus salutationis ad plebem à sede Apostolica.* Hoc ipsum Decretū Sixti Papæ, quod à Damaso commemoratur, extat in secunda Epist. ipsius, quā ad omnes Episcopos scripsit. Secunda igitur illa Sixti Epist. & maiorū traditione, & Damasci testimonio confirmatur. Porro in ea Epistola videmus, Romanam Ecclesiam appellari Caput cæterarum, his verbis: *Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam & Apostolicam appellet Sedem, & ad eam, quasi ad Caput, suffugium habeat, ne innocens damnetur, aut Ecclesia sua detrimentum patiat.*

Euseb.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

9.

127
S. Telepho-
rus Anacho-
retæ fil. Grae-
cus sedit an.
10. m. 8. d. 25.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

g Communes vxores habet, & liberorum generationem auerfantur, ut Clemens ait, Strom. li. tertio.

h Dicebant, bruta esse rationis capacia, itemque Creaturas factas esse à malo Deo, & quasdam earum esse in se malas.

i Tertullianus meminit quorundam Gnosticorum, qui martyrijs refragarentur.

14.

k Soboles verò quædam Gnosticorum sunt Ophitæ, qui (ut est apud Tertull. de præscriptionibus) Magnificant serpentem velut auctorem scientiæ boni & mali.

15.

Item Caiani, qui adorât Cain, velut ex potenti virtute procreatum.

16.

Et Sethiani, qui adorât Seth, velut ex superna matre natum.

17. De Iudæis.

l Aquila (ut refert Epiphanius in libro de mæsurijs) ex Christiano Iudæus profelitus interpretatus est Scripturas, irruens in 72. interpretationem, ut testimonia de Christo in Scripturis prolata aliter ederet.

18. De Nazareis.

m Nazarei (ut refert Epiphanius hæc. 26.) adhuc legi sunt obligati, circumcissionique, ac Sabbatho, & alijs.

19. De Cer-

Doctores Catholici, & Custodes
murosum Ecclesie.

§ Euaristus in Epistola 1. docet, id demum esse legitimum Matrimonium, si vxor ab ijs, in quorum potestate est, petatur, sponsetur, & à Sacerdote benedicatur, ut bonæ soboles generentur. Vide etiam Theophilum lib. 3. ad Autolyicum.

h Iustinus in quæstionum à gentibus positarum explicatione. 127. & 128. docet, bestias rationis expertes nec bene aut male agere, & tamen earum naturam bonam, hominibusque vtillem esse.

i Contra Gnosticos Tertullianus libri scripsit, quem Scorpium inscripsit.

k Irenæus lib. i. cap. 35. *Illorum miseremur, qui adhuc tam miseris & instabilibus fabulis tantam elationem assumpserunt, ut meliores semetipsos reliquis propter talem magnitudinem, imò ignorantiam, arbitrentur. Aduersus eos victoria est sententia eorum manifestatio.*

l Iustinus in admonitorio ad Gentes: *Postquam Ptolomeus Egypti Rex septuaginta interpretes non solum eadem sententia, sed usdem etiā verbis vsos esse comperit, ut diuina interpretationem scriptam credens, omni quidem eos honore, ut Deo charos viros dignos indicauit: libros autem eum suspexisset, ut par erat, & consecrasset, in Bibliotheca sua reposit.*

m Iustinus Martyr in Tryphone. *Nos Circumcisionem & Sabbata ob scelerata durumq; cor. Iudæis præscripta scimus. Sine Circumcisione autem, vel Sabbathorum obseruatione Abel, Enoch, & Noë placuerunt Deo. Et Melchisedech non circumcissus benedixit Abrabæ, qui primus accepit circumcisionem.*

K K ij a Tradi-

8 Eusebius in Chronicis . *Quadragesimale ieiunium à Telephoro per hoc tempus institutum ac præceptum, quidam scribunt.* Caterum aut hoc intelligendum est de ieiunio septem hebdomadarum solis Clericis proximè ante Pascha indicto (cuius rei tam illius Epistola Decretalis, quam Pontificale Damasi meminit) aut certè Quadragesimæ ieiunium iam antè ab Apostolis institutum (nam & Ignatius antea in Epistola ad Philippenfes *Quadragesimam contemni vetuerat, quia continet imitationem conuersationis Christi, & Hieronymus ex Apostolorum traditione Quadragesimam obseruari testatur, in Epistola aduersus Montanum*) à Telephoro non nisi renouatum est, & de nouo præceptum . Vt cunq; sit, certè singularem Romanæ Ecclesie prærogatiuam iam olim esse oportuit, cui soli concessum semper fuit, vt Decreta, etiam absque Concilij OEcumenici autoritate, proponeret, quæ cateri per orbem Episcopi obseruarent . Nam si Alexandrinus Patriarcha, vel Antiochenus legitime quicquam derisibus Ecclesiasticis decreuisset, id vtique ab ijs, qui fuerant in eadem Prouincia, poterat fortè in vsum recipi . Verùm vt extra propriam cuiusque Prouinciam illud Decretum obseruaretur, id soli Romano Pontifici tributum fuit, vt potè cuius potestas in omnes Christi oues iam inde ab initio extendebatur . Nam quòd Damasus etiam testatur, ab eodem Telephoro decretum fuisse, *vt in Natali Domini Natiue noctu celebrarentur, id ipsum & in Epistola eadem legitur, & in vfu Ecclesiastico vsque in hodiernum diem cernitur.*

9 Irenæus (vt est apud Eusebium Ecclesiast. histor. lib. 5. cap. 24.) testatur, Sixtum, Telephorum, Higinum, Pium, Anicetum, licet ipsi non obseruarent festum Paschatis eo die, quo Episcopi Asiae, tam men Episcopis illarum Ecclesiarum ad se accedentibus *Eucharistiam misisse, & cum illis pacem & concordiam perpetuè retinuisse.* Qua ex re id tantum hoc in loco notandum putauit, quòd moris iam inde ab initio fuit, vt Episcopi, non ex Occidente solum, sed etiam ex Asia proficiscerentur ad Romanos Pontifices . Ita enim verba Irenæi se habent : *ἡ πλειονη των απο της ανατολικης ερχομενοι προς αυτους, Pacem habebant Pontifices Romani cum Episcopis, qui ex partibus Asiae (de ijs enim agitur) ad se accesserant.* Episcopi ergo Asiae solebant ad Romanos Pontifices accedere . Et ob quas, obsecro, nisi ob Ecclesiasticas causas, id quod ex ijs, quæ de Polycarpo mox dicemus, constabit . Par enim fuit, vt inferiores militantis Ecclesie Pastores à primo totius gregis Pastore & in dubijs rebus certum responsum, & in rebus certis certissimam confirmationem acciperent.

10 Eusebius in Chronicis : *Sancitum est à Pio, vt resurrectio Dominica die Dominica celebretur: quod à pluribus postea Pontificibus confirmatum est.* Cuius Decreti mentio fit in Epistola Decretali prima Pij Papæ . Hic animaduerto, Pontificem Romanum huius decreti primùm authorem extitisse : nec id nouum in Ecclesia visum esse, vt is præscriberet alijs Episcopis & Ecclesijs, quæ in Asia, vel vsquàm alibi fuissent, quid sequi, & obseruare deberent . Non enim ob suam Ecclesiam, quæ semper in Dominica die resurrectionem obseruauerat, sed ob alias, & potissimùm Asiaticas, hoc Pius sanxit . Et sanxit authore Deo . Nam Damasus in Pontificali, de ista re sic scribit . *Sub huius Episcopatu frater ipsius Hermes librum scripsit, in quo mandatum continetur, quòd ei præcepit Angelus Domini, cum veniret ad eum in habitu Pastoris, vt sanctum Pasche die Dominica celebraretur.* Nec mirum Protestantibus videatur, si Deus, qui Prophetis & Apostolis suis visiones olim de cælo reuelauit, id etiam tunc præstitit Romanis Pontificibus, aut ijs, qui circa ipsos forent . Animaduertant potius in ea causa & testimonium antiquitatis, & rei exitum . Quamuis enim plurimi Episcopi & Ecclesie huic Decreto se opponerent, tamen id tandem vicit, quod Romani Pontifices decreuerunt, vt postea docebimus . Nec sanè D. Cypriani temporibus, quæ diu post subsecuta sunt, nouum habitum est, vt cælestes visiones sanctis Episcopis ostenderentur . Lib. 4. Epist. 4. & 9.

11 Eusebius Ecclesiasticæ Historiæ, Lib. 4. cap. 21 : *Cum essem (inquit Hegesippus) Romæ, mansi ibi vsque ad Pontificis Aniceti tempora, cuius tùm quidem Eleutherus Diaconus erat. Huic successit Soter, quo morte extincto, Eleutherus munus Episcopale cepescit . Nulla Episcoporum Sedes (successione ab Apostolis deducta) nulla ciuitas, in qua non ita obseruata essent omnia, vt Lex præscriperat, docuerant Propheta, & Dominus ipse prædicauerat . Cum igitur Hegesippus Romæ sub Pio Pontifice agens, & postea ibi vsque ad Aniceti tempora manens, eiusdem Pontificis Pij Decretum de celebrando Paschate ignorare non possèt, quò decreto etiam Orientales Ecclesie tenebantur, & tamen idem Hegesippus testetur, omnia tunc secundùm Domini præceptum obseruata fuisse : ne illo quidem tempore iniquum habitum est, vt Romanus Pontifex Legem ferret, qua Oriens etiam teneretur.*

Irenæus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
138.	10. S. Hyginus philosophi filius Atheniensis, Græcus, sed. an. 4. M. o. D. o.	Antoninus Pius a. 23. m. 3.

Hæretici & Pseudoprophetae.

- 19. De Cerdone, & 20. Marcione.
- a Cerdon & Marcion (ait Irenæus lib. 1. c. 28. & 29.) duos profuerunt deos, vnum sæuum & ignotum, qui mundum & vetus testamentum fecit: alterum bonum & cognitum, qui fuerit pater Christi.
- b Christum dixerunt in phantasmate & natum, & passum.
- c Resurrectionem animæ probant, corporis negant.
- d Prophetias, Legem, Euægelia (præterquam Luca) Acta Apostolorum & Apocalipsim rejiciunt.
- e Lucan^o extitit sectator Marcionis, itemque Theodotus Bibliorum interpres.
- 21. De Archonticis.
- f Archontici dicebant, rerum vniuersitatem à Principibus seu Archangelis factam.
- 22. De Valentinianis.
- g Valentinus (Irenæo auctore lib. 1. c. 1.) asseruit, quoddam Chaos ab initio in mundo fuisse, quod profundum & silentium dixit. inde processisse intellectum & veritatem, atque ita deinceps vsque ad triginta ædnum sætus.
- De Incarnatione Christi.
- h Christum de cælo carnè detulisse, non de Maria accepisse.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

- a Traditio quæ est ab Apostolis (cuius testis est successio Episcoporum in omnibus Ecclesijs, & potissimum in Romana) annuntiat vnum Deum factorem cæli & terra, patrem Iesu Christi. Iren. lib. 3. ca. 3. *Quomodo constabit eis, eum panem, in quo gratia acta sunt, corpus esse Domini sui, & calicem sanguinis eius, si non ipsum fabricatoris mundi filium dicant?* Iren. lib. 4. cap. 34.
- b Polycarpus in epistol. ad Philippenfes (cuius epistolæ Irenæus meminit lib. 3. cap. 3.) *Omnis qui non confitetur, Iesum Christum in carne venisse, hic Antichristus est. Et qui non confitetur mysterium Crucis, ex Diabolo est.*
- c *Qui detorserit eloquia Domini ad propria desideria, & dixerit neque resurrectionem, neque iudicium esse, hic primogenitus Satanae est.* Polycar. ibid.
- d Quatuor Euangelia probat Irenæus. lib. 3. cap. 11. *Cerdon sub Higinio Romam veniens absentus est à religiosorum hominum conuentu. Irenæus lib. 3. cap. 4.*
- e Polycarpus Marcioni occurrenti & dicenti *Cognosce nos, respondit: Cognosco te primogenitum Satanae.* Iren. lib. 3. c. 3.
- f Irenæus lib. 2. c. 2. *Deus verbo condidit omnia, neque Angelis indgens adiutoribus, neque virtute aliqua.*
- g Valentinus alium Episcopatu, quem sperauerat, potitum indignatus, ad expugnandam veritatem conuersus est. Tertullian. in lib. aduersus Valentinianos.
- h Iustinus Martyr in Triphone . *Alij aliter blasphemant rerum conditorem, Christumque, ab illius Prophetis prænunciatum. Ex his alij vocantur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniniani, alij alio vocabulo, denominati à quibusdam viris, vt quisque fuit auctor nouæ doctrinæ & sententiæ. Cum nemine istorum communicamus.*
- i Iustinus in Triphone in illud (Isaiæ 7.) *Domine ipse signum dabit, Ecce virgo in utero concipiet: Signum (inquit) verè fidele hoc est, vt ex utero virgineo primigenius creaturarum omnium filius caro verè factus nasceretur.*

Ani-

KK iij

Idem

- 12 Irenæus (vt est in lib. 5. cap. 24. apud Eusebium) refert, Polycarpum Smyrnesem Episcopum (quem Hieronymus in Catalogo totius Asia principem vocat) Aniceto Episcopatum administrante, Romam aduentasse, & cum de alijs rebus, de quibus inter se discrepabant, tum de festo Paschatis conuulisse. Pende, obsecro, quod cum Pij Decretum ad Polycarpi notitiam peruenisset, officij sui exstimaui, aut ei obedire, aut Pontifici Romano satisfacere: ob eamq; causam quamuis Asia totius Princeps seu Primas esset, iam propè confecta ætate, Romam se contulit, ac pacem ab Aniceto impetrauit. Ex ijs perspicitur, quantum honorem Pontifici Romano etiam primi Orientis Episcopi, iisdemq; antiquissimi Martyres & ipsorum Apostolorum auditores detulerint, utpote qui ad Romanum Pontificem accesserint, tanquam ad eum, cuius communio ipsis necessariò retinenda esset.
- 13 Damasus in Pontificali narrat, Anicetum constituisse, vt Clericus comam non nutriet. In Epistola verò ad Gallia Episcopos, vbi hoc Anicetum constituit, refert, Anacletum prædecessorem suum quædam de Episcoporum ordinationibus decreuisse. Præterea ipse decernit, vt Metropolitanis alicuius conumacia referatur ad Apostolicam sedem Romanam, vel penes Primatem, eiusdem sanctæ Sedis autoritate iudicetur. Hæc tot antiquitatis testimonia vsu etiam Ecclesie confirmata verbo solo eludere, hominum est in rebus grauisimis parum grauitè agentium.
- 14 Dionysius Corinthiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 4. cap. 22. vel secūdum Ruffinum, 23.) ad Soterem ita scribit: In hoc sacro die Dominico vestram Epistolam legimus, quam semper (sicuti etiam priorem à Clemente missam) ad nostram institutionem legere solemus. Romanorum igitur Pontificum Epistolæ in tanto pretio ab initio fuerunt, vt publicè in Ecclesijs non semel, sed sæpe legerentur.
- 15 In eadem verò Epistola Dionysius testatur, Ecclesiam Romanam à primis ipsis fundamentis mittere consueuisse vite subsidia, tum omnibus fratribus in metalla damnatis, aut alijs afflictis, tum Ecclesijs periculis quæ in quaque ciuitate sunt. Quod etiam Soterem fecisse ait, dum fratres ad ipsum aduentantes tanquam pater indulgens & clemens in liberos, beato ac pio sermone ad virtutem confortaretur. Ex his apparet, Pontificem Romanum semper omnium fidelium curam gessisse, nimirum quia omnes erant suæ oues: adeo vt Eusebius dicat, eam Romanorum consuetudinem assidue etiam vsque ad persecutionem sua ætate grassantem, fuisse obseruatam, vt Romani Episcopi omnes fratres afflictos varijs beneficijs afficerent, non Romanos tantum, sed cuiuscunq; linguæ ac gentis fuissent.
- 16 Eusebius lib. 5. cap. 3. Martyres, qui circa Lugdunum & Viennam mortem pro Christo subibant, cum adhuc tenerentur in vinculis, literas exarabant Eleuthero Episcopo Romano, vehementer eum rogantes, vt pax & concordia in Ecclesijs constitueretur. Hoc certè non fecissent, nisi maximè omnium in manu Pontificis Romani positum esse intellexissent, vt pacem in Ecclesijs faceret. Ac verisimile est, intellexisse illos de tolerandis Asianis in illa sua Paschatis celebratione, quam Pontifices Romani hoc tempore prohibere inceperant. Videbant igitur, penes Romanum Pontificem esse, vt vel permitteret hunc morem, vel vetaret.
- 17 Hieronymus in Catalogo. Irenæus Photini Episcopi, qui Lugdunensem in Gallia regebat Ecclesiam, presbyter, à Martyribus eiusdem loci ob quasdam Ecclesie quæstiones Legatus Romam missus, honorificè sub nomine suo ad Eleutherum Episcopum perfert literas. Moris igitur erat etiam tunc, vt Ecclesie transalpinæ & Gallicanæ ad Episcopum Romanum legatos mitterent ob quasdam Ecclesie quæstiones. Cur, obsecro, nisi quia Gallicanæ etiam Ecclesie Romanum Episcopum curam ipsarum gerere agnouerunt?
- 18 Damasus in Pontificali refert, Eleutherium constituisse, vt nullà esca humana, quæm Deus creauit, à fidelibus appudaretur. Quod ille quidem constituit contra Seuerianorum hæresim, qui docebant, abstinenti- dum à quibusdam cibis, velut ex se malis. Fidem igitur Catholicam propugnauit Eleutherius. Verùm in ea epistola, quæ hoc decretum continet, illud etiam legitur, vt finitima Episcoporum tantum iudicia Romane Sedis autoritate finiantur, sicut ab Apostolis eorumq; successoribus multorum consensu Episcoporum iam desinitum est. Vt meritò (sicut postea declarabitur) Episcopatus causam, iudiciumq; de fide & Sacerdotibus, ad Apostolicæ Sedis examen deferri debere, Leo Papa dixerit. Tantæ prærogatiuæ in varijs ætatibus vno tamen consensu Romanæ Sedi semper delatæ sunt, initio rei non nisi ab Apostolis petito.
- 19 Damasus in Pontificali. Eleutherus accepit Epistolam à Lucio Britannico Rege, vt Christianus efficeretur per eius mandatum. Et mox (inquit Beda Eccles. historiz gentis Anglorum, lib. 1. cap. 4.) effectū pie postulatio- nis con-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Annus Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.	Heretici & Pseudopropheta.	Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.
142	11. S. Pius Ruffi- ni filius, A- quileiensis, fedit an. 11. m. 5. D. 27.		<p>i Animam solam, non corpus saluari.</p> <p>k Sectatores eius (vt est apud Tertul. de præscript.) erant Pto- lomæus Secundus, Heraclæo, Marcus & Colarbasus, quorum duo posteriores negant, veritatem fi- ne Græcorum alphabeto inue- niri, & ideo Christum dixisse aiunt: Ego sum α. & ω.</p> <p>23. De Bardesane, & 24. Hermogene.</p> <p>l Bardesanes ex eadem Valenti- ni schola prodijt, humana om- nia fato ascribēs. Augustinus au- ctor est. Hær. 35.</p> <p>m Hermogenes materiam sem- per fuisse: Deumq; illi appropin- quando mundū condidisse dixit.</p> <p>n Harmonius Bardesanis filius, eandem hæresim sectatus est, au- ctore Theodoro in lib. 1. hære- ticarum fabularum.</p> <p>25. De Tatiano, & 26. Seuero.</p> <p>a Tatianus (præter Valentini hæresim) & nuptias, & b car- nium comestionem damnauit, & negauit, c Adamum saluatum esse. Irenæus lib. 1. cap. 31.</p> <p>d Hic erat Princeps eorū, qui vocantur Encratitæ. 1. continen- tes, de quibus Iren. lib. 1. ca. 30.</p> <p>e Seuerus eadem cum Encrati- tis sentit, vnde Seueriani sunt ap- pellati.</p>	<p>Idem in Apologia 2. Quomodo ex parua gutta homines posse fieri nō crederetis, & ste- ri cernitis: sic cogitate fieri posse, vt hominum cor- pora, feminum instar, in terram dissoluta, constituta à Deo tempore, excitentur, & adipiscanturq; immorta- litatem.</p> <p>Iren. lib. 4. cap. 34. Quomodo dicunt, carnem non percipere vitam, quæ à corpore Domini & san- guine alitur?</p> <p>k Tertullianus in lib. aduersus Valentinianos. Viri sanctitate insignes ipsorum Hærestarcharum contemporales, retulerunt Valentinianos: Iustinus, Miltiades, Irenæus, Proculus, quos in omni opere fidei optauerim assequi.</p> <p>l Iustinus in Apologia 1. Non (vt Stoicus placet) fato, sed iudicio ac voluntate unusquisque bene agit aut peccat.</p> <p>m Apostolus cum improbat elementis seruientes, aliquem Hermogenem ostendit, qui materiam non natam introducens, Deo non nato eam comparat. Tertullianus de præscript.</p> <p>n Theophilus Antiochenis Episcopus contra Marcionem & Hermogenem scripsit. Hiero- nymus in Catalogo. Tatianus etiā Iustini Mar- tyris Discipulus (licet postea hæreticus sit fa- ctus) in oratione contra Græcos dicit: mate- riam principij haud immunem esse, cum aliquan- do inceperit, nec parem Deo potentiam habere queat.</p> <p>a Irenæus lib. 1. ca. 30. Ipsi accusant Deum, quæ masculum & feminam ad generationem hominū fecit. & b animalium abstinentiam inducentes, ingrati existunt ei, qui omnia fecit, Deo. c Con- tradicunt quoque eius saluti, qui primus plasmatuū est à Deo. At nimis irrationabile est (ait Irenæus lib. 3. cap. 34.) illum, qui prior captiuitatem passus est, non eripi à Christo, qui vicerit inimicum, filios verò eripi, quos in eadem captiuitate generauit. Itā- ne victus quidem videbitur inimicus, veteribus spolijs (& maximè primis omnium) manentibus apud eum?</p> <p>d Musanus (vt est apud Eusebium lib. 4. c. 27.) Encratitarum errorem iam tum ortum libro ele- gantissimo confutauit.</p> <p>e Eleutherus Papa Decretum edidit, nullum cibum velut ex se malum, esse respuendū. Da- masus in Pontif.</p>
	12. S. Anicetus Ioanis filius de vico Hu- mia Syrus fedit an. 9. m. 8. d. 24.	M. An- tonin ⁹ Verus cū L. Aure- lio, an. 19. m. 1	f Hi	f Irenæ

nis consecutus est, susceptamque fidem Britannis usque in tempora Diocletiani Principis inuiolatam integramque quietam pace seruabant. Cur, obsecro, tot Episcopis, quot iam tunc & in Gallijs, & in vicinioribus Italiae regionibus erant, prateritis, ad Romanum Pontificem Lucius confugit, nisi quia ex ijs fidelibus, qui Christum in Britannia predicabant, didicerat, Petrum Apostolorum Principem Romae Episcopalem Cathedram collocasse, ibique principium & fontem Catholicae communionis in aeternum sedere, cuius in manu potissimum esset, nonas constituere Ecclesias, & illis novos praeficere Pastores?

Ac sane Britannias illo seculo ad fidem conuersas esse, Tertullianus testis est in libro aduersus Iudaeos, ubi ait, Britannorum inaccessa Romanis loca Christo subdita esse. Et Origenes in Ezechielem Homilia 4. Quando (inquit) erra Britannia ante aduentum Christi in unius Dei consensu Religionem? Ex quibus testimonijs apparet, Britannorum conuersionem ad fidem & apud Graecos, & apud Latinos celeberrimam ab initio fuisse.

20 Irenaeus lib. 3. cap. 3. De Successionibus Ecclesiarum nominatim agens, Maxima (inquit) & antiquissima, & omnibus cognita a gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo Roma fundata, & constituta Ecclesia, eam quam habet ab Apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem usque ad nos, iudicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per caecitatem & malam sententiam, praeterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam, propter potentioris principalem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique Fideles, in qua semper ab his, qui sunt undique, conseruata est ea, quae est ab Apostolis, traditio. Et post: Cum successisset Aniceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatum ab Apostolis habet Eleutherius. Haec ordinatione & successione, ea, quae est ab Apostolis, in Ecclesia traditio, & veritatis praconatio peruenit usque ad nos. Et est plenissima haec conseruata, & tradita in veritate. Ergo ad Ecclesiam Romanam, velut ad maximam, & antiquissimam, & omnibus cognitam, & a gloriosissimis Apostolis fundatam, necesse est omnem Ecclesiam, id est, eos fideles, qui undique sunt, conuenire, idque propter potentioris eius Ecclesiae principalem. Scio Lutheranos & Caluinistas hoc in loco respondere, quod propter principalem Romanam urbem, atque Imperij, necesse fuerat, omnes fideles ad Romanam Ecclesiam conuenire. Verum cum non possint ostendere, quod de urbis aut Imperij gloria quippiam ibi sit ab Irenaeo dictum, contraque cum certissimo constet, quod de Ecclesia Romanae ab Apostolis fundata manifeste agatur: profecto dicendum est, potentioris principalem non ad Imperium, de quo maximum ibi silentium est, sed ad Ecclesiam Romanam, quae summis illic elogijs ornatur, omnino referri debere. Potentior est igitur principalitas Romanae, quam cuiusquam alterius Ecclesiae. Ad hanc (inquit) Ecclesiam (non autem ad hanc urbem, quia urbs est) omnem Ecclesiam conuenire necesse est. Ecclesia est & quae conuenit, & ad quam conuenitur. Iam ratio conueniendi est potentior principalitas, non utique tam urbis, quam Ecclesiae. Debent quippe media cum extremis cohaerere.

Illud etiam in Irenaei verbis notatu dignum est, quod antiqui Patres accuratissime obseruabant & tenebant numerum Romanorum Pontificum: adeo ut idem Irenaeus alibi quoque Hygini Papae mentionem faciens, lib. 3. cap. 4. dicat: Qui fuit octauus Episcopus. Et paulo post: Marcion inualuit sub Aniceto decimum locum episcopatus continente. Haud scio, an vilius praeterea Ecclesiae Episcopi, numerum ordinis locique sui non modo tam crebro, sed vnumquam ferre omnino perinde adiunctum habeant, ac in Romanis Episcopis videmus vsuuenisse. Quae de re agetur posthac fusius.

Hector

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

f Hi (inquit Euseb. li. 4. ca. 27.) scripturarum sensus pro suo arbitratu interpretatur, Pauli Epistolae & Actus Apost. fide abrogant. 27. De Hydroparastasi.

g Hydroparastatae hic sunt, qui aqua sola in mysterijs utebantur, vt notauit Theodor. li. 1. hær. fab. 28. De Apelle.

h Appelles Marcionis discipulus & ab eodẽ segregatus (auctore Tertull. de Praescript.) legem & Prophetas repudians, * Christum dicebat ipso descensu aeream sibi carnem contextuisse, eandemque singulis elementis in ascensu reddidisse. Solo utebatur Apostolo, & eo non toto.

i Philumenem puellam quasi Prophetissam sequebatur.

k Carnis resurrectionem negabat.

29. De Alogis.

l Alogi. i. Bruti (auctore Epiphani. hær. 51.) nõ suscipiunt aeternum Dei verbum, nec Ioannis Euangelium, aut Apocalypsim.

30. De Adamianis.

m Adamiani Adae in Paradyso nuditate imitantes, condemnant nuptias. Augustin. hær. 31.

31. De Ascodygiis.

n Ascodygiae vtre inflatum ponunt & cooperiunt in sua Ecclesia circueuntes eum, bacchantes sicut Pagani Libero patri, nõ intel ligentes, quod Saluator ait, nouum vinum in vtris nouos mittendum. Philastrius.

a Marcion sub Eleuthero Papa inconstanter palinodia cecinit, auctore Tertulliano.

32. De Montanistis.

b Motanus adhuc Neophytus, infatigabili Primatus cupiditate incensus, cepit aliter prophetare. quam Ecclesia consuetudo postulabat.

f Irenaeus lib. 4. c. 80. Quae a Paulo praedicatoris veritatis dicta sunt, heretici non intelligunt. Expositionem epistolarum Pauli in alio libro disponemus. Idem lib. 1. cap. 20. Aetorum Apostolicorum auctorem Lucam citat & laudat.

g Iustinus in Apolog. 2. Tradit vinum aqua mistum in mysterijs adhiberi solitum.

h Rhodon Asiaticus (vt refert Euseb. lib. 5. ca. 13.) ita scripsit de Marcionitis. Ob hanc causam dissentiunt, quod parum sibi constantem doctrinam stabilire nituntur. Nam cum Marcion ipse, Potinus, & Basiliscus, duo induxissent principia, Syneros autem etiam tria: Apelles vnus ex eorum grege, vnum principium fateatur ille quidem, sed prophetias ex spiritu sibi repugnante editas contendit, i. daemone Philomenae obsecutus.

* Soter papa in epist. ad Episcopos Capanae, ex prophetis & Apostolicis literis probat, Christum ex semine David secundum carnem factum esse: Hortaturque eos, vt contra maleolus homines inconcussam Ecclesiae statum defendant.

k Irenaeus lib. 5. Quomodo negant carnem, quae sanguine & corpore Christi nutritur, capacem esse incorruptibilitatis?

l Irenaeus lib. 4. c. 37. Semper adest Deo verbum & sapientia filium. Idem laudat Ioannis Euangelium lib. 3. c. 11. & Apocalypsim lib. 5. Itemque Clemens Alexandrinus Stromatum lib. 2. Qui verbo credit, nouit rem esse veram. Verbum enim est veritas.

m Clem. in 3. Strom. Omnes Apostoli epistolas, legunt cum Euangelio seruantes conuenientiam, & eum admittunt, qui Deo gratias agens moderatè vitatur matrimonio, & eum qui (vt vult Dominus) viuunt in castitate.

n Iustinus Martyr in Apologia 2. Tradit mysteria Christianorum confici ex pane, & vino aqua mixto, quae per preces sermonis a Christo accepti, caro & sanguis Christi sunt: de vtre autem insanis motibus consecrando nihil scribit, imò ibidem ait, daemones ad imitationem superiorum Ecclesiae, vinum in Bacchi sacris prodidisse.

a Marcion semel & iterum ex Ecclesia Romana eiectus, postmodum penitentiam confessus, cum conditioni datae sibi occurrit, ita pacem (id est, reconciliationem seu absolutionem) receperunt, si ceteros quos, quos perditioni erudisset, Ecclesia restitueret, morte praeventus est. Tertull. de praescriptis.

b Zoticus & Iulianus Episcopi cum alijs Asiae fidelibus reces inductam Montani doctrinam improbarunt, & Montanistas a communione repulerunt. Euseb. lib. 5. cap. 15.

L. L. c. In epist.

163

13. S. Soter Cordij filius Fundamus Latinus sed. an 7. m. 11. D. 18.

Antoninus Commodus. an. 13.

171

14. Eleutherus Habundi filius, Nicopolitanus. Graecus, sed. an. 15. d. 15.

21 Hec̄tor Boethius historię Scotorum li.6. *Donaldus Scotia rex apud Victorem pontificem maximum (qui quintusdecimus post Petrum Ecclesia præsuit) per legatos obtinuit, ut vini doctrina & religione insignes in Scotiam ab eo misisset cum liberis & coniuge, Christi nomē profitentes, baptisma te insignirent. Regis exemplū Scotica nobilitas secuta, Christi religionem complexa est, anno D. 203. à Scotorum regni restitutione, 533. nostri, qua fide & pietate institui semel fuerunt, hæcenus erroribus aspernatis, perseverant.* Hec̄tor autem floruit an.D. 1526. post quod tempus Scoti primūm cœperunt Christi religionem in Calvinianam superstitionem cōmutare. Verūm ut id, quod nobis propositum est, non prætermittamus: quī factum est, ut, cum Britāni fidem Christi iam publicē profiterentur, tamen Scoti nec ab illis, nec à Gallorum Episcopis, sed tantūm à Romano Pontifice baptismum peterent, nisi quia volebant ab ipso fonte communionis Christianæ fidem religionemque suam deriuare?

De Controversia inter Episcopos Romanos & Asiaticos de Paschate.

22 Polycrates Ephesiorum Episcopus (apud Eusebium lib. 5. capit. 23. aliās capit. 4.) scribit, se rogatum esse à Victore, ut ad Synodum accerseret Episcopos Asiae, quod & fecit. Hinc patet, ius Pontifici Romano fuisse etiam in Orientales Episcopos, cum & illos in Synodum cogendos curauerit. Quod enim de Polycrate expressum est, idem est de cæteris omnibus intelligendum. Nec ad rem pertinet, quod ut in Synodum coirent, rogauerit, non iusserit. Hoc enim Ecclesiasticæ modestiæ est, ut ius suum verbo quā mitissimo exprimat, dum memor est, se ita maiorem esse inter fratres, ut tamen debeat se gerere tanquam ministrum, & non tantquam Regem & Dominum. Præclarè Gregorius lib.7. epist. 64. *Siqua culpa in Episcopis inuenitur, nescio quis Episcopus Sedi Apostolica (Romanam intelligit) subiectus non sit. Cum verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humanitatis æquales sunt.*

23 At postquam intellectum est, nec Polycratem nec reliquos Asiæ minoris Episcopos, Pij aliorūque Pontificum Romanorum Decretis de sententia dimoueri, aut omnino adduci potuisse, ut cum reliquis totius orbis Christiani Episcopis, Domini resurrectionē Dominica die celebrarent: Victor Pontifex Romanus, nolens tantum schisma diutius ferre, iterum decreuit Pascha in Dominico die celebrandum. Et (auctore Eusebio, lib.7. cap. 24. ni id fieret, totius Asiae Ecclesias omnes, fratres eam regionem incolentes, à communionē secludendos edicit. Iam verò tamen ea res Irenæo, & nonnullis alijs Episcopis parum ab initio placebat: tamen nemo eorum vnquam dixit: legitimam potestatem Romano Pontifici defuisse, quod minus ex legitima causa cæteras Ecclesias, & Episcopos omnes coërcere possit. Quinimò, quod diligentius Victorē Irenæus admonuit, ne tam multas Ecclesias, quæ antiqua maiorum traditione confidebant, à corpore vniuersæ Ecclesiæ penitus amputaret, & quod magis ad antecessores Victoris prouocauit, ut ostenderet, eos pacem cum iisdem Ecclesijs in eadem causa constitutis antè retinuisse: eò certius docuit, tum fuisse in potestate priorum Pontificum Romanorū, tum in Victoris potestate iam esse, ut Episcopos non rectè se gerentes ab Ecclesiastica communionē arcerent. Frustrā enim apud aliquem interceditur, ne illos excommunicet, in quos nullum tale ius exercere potest. Nam supra iurisdictionem suam ius dicenti, impunè (inquit Paulus Iureconsultus) non paritur. Qui verò causam excommunicandi satis grauem adhuc non esse contendit (id quod Irenæum fecisse videmus, de qua tamen re mox pluribus agam) utique is fatetur, vbi causa grauis occurrit, Pontificem Romanum posse quemlibet Episcopum à cōmunionē remouere. Cur alioqui non utebatur Irenæus illa forti exceptione, quæ omnium & prima, & tutissima est, uti quæreret: *Vnde Pontifici Romano hæc potestas excommunicandi fratres suos tam longè positos? Nunc verò nihil tale dicitur, quia notissimum omnibus fuit, Pontificem Romanum Petri Successorem exitere, ideoque & omnes Christi oues illius vocem auquire debere, & quod ligasset aut soluisset in terris, ligatum solutumque esse in cælis,*

Refert

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successiōnem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

c Adiunxit sibi Priscilla & Maximillam vel prophetissas suas. Euseb. lib. 5. c. 14.

d Ista prophetissæ maritos deseruerunt, ut Montanum sequerentur. Vnde nuptiarum diuortia eum docuisse, Apolonius refert. Euseb. lib. 5. c. 17.

e Oblationum nomine munera & sibi & suis prædicatoribus accepit. Euseb. lib. 5. c. 17.

f Pepuzam, vbi habitauit, Hierusalem nominauit, in qua tres Antistitū ordines constituit, Patriarchas primo, Cenones secundo, Episcopos tertio loco. Hieronymus ad Marcellam.

g Introduxit tres Quadragesimas, quasi tres passus saluatores. Hieronymus ad Marcellam. Et hæc sunt noua ieiunia, quæ Theodoretus narrat Montanū præter Ecclesiæ consuetudinem introduxisse.

h Montanistæ, à Phrygia dicti Cataphryges, dicebant Spiritum sanctum in Apostolis fuisse, Paracletum verò maiora & plura in Montano dixisse, quàm Christus in Euangelio protulit. Tertullia. de præscript.

i Cataphrygum non vna doctrina est, sed alij dicebantur secundum Proclum, alij secundum AEschinem.

k Isti secundum AEschinem, dicebant, Christum ipsum esse filium & patrem: hos Praxeas & Victorinus secuti sunt. Tertull. ibidem.

c In Epistola, quam Seraphio Antiochiæ Episcopus cōtra Montanistas edidit, *Elimus Pablius Iulius ex Debelto in Colona Thracia Episcopus, ita subscripsisse legitur: Visuit Deus in cælis, quod B. Solas in Anchialo, voluit Priscilla demonē eijcere, sed veteratorij illi hypocryta nequiquam permiserrunt.*

d Clemens in 3. Stromatum. *Ipse Dominus dicit, Quod Deus coniunxit, homo non separet.*

e *An non vniuersa Scriptura (inquit Apolonius apud Euseb. lib. 5. cap. 17.) videtur Prophetam vetare, ne munera & pecuniam accipiat.*

f Tertullianus (nondum Montanista) in præscription. *Ecclesia Apostolica exhibent viros ab Apostolis vel Apostolicis viris in Episcopatum constitutos, ut ita edant origines Ecclesiarum suarum, & euoluant ordinem Episcoporum suorum per successiones ab initio decurrentem.* Hinc apparet nullum ordinem Episcopali maiorem ab initio fuisse. Nec aliud sunt apud Catholicos Patriarchæ, quàm Episcopi maxima quadam iurisdictione præditi.

g *Apostoli tradiderunt, vnam Quadragesimam toto anno, tempore nobis congruo ieiunandam, quod minus non tantum voluntate, sed necessitate offerimus.* Hieronymus ad Marcellam. §. Traditio igitur Ecclesiastica, quæ & ante, & sub Montano viguit, eius hæresim abundè refellebat. Insigni cum impostura Magdeburgenses in centur. 2. c. 5. pag. 105. dissimulantes tres Quadragesimas nouo more à Montano introductas, hæresim eius in eo ponunt, velut ieiuniorum, quæ eatenus libera fuissent, leges ille primus excogitasset.

h Tertullianus (nondum Montanista) de præscriptionibus hæretic. *Christus promissit, Apostolos omnem veritatem consecuturos per Spiritū veritatis, & utique impleuit re promissum, probantibus Actis Apostolorum descensum Spiritus Sancti.*

i *Pontifex Romanus recusauit literas pacis & communionis Cataphrygibus dare.* Tertullianus aduersus Praxeam.

k Clemens in 5. Strom. *Non est pater sine filio. Simul enim cum eo quod est pater, est filij pater.*

L. I. ij Ter-

Tri-

189. Victor Felicitis filius Apher.

24 Refert quidem Eusebius lib. 5. cap. 24. excommunicationem Ecclesiarum Asiae à Victore promulgatam, ceteris omnibus parum placuisse Episcopis, eosq; dicit Victorem acruis & acerbius coguisse. Verum quò pluribus hoc Victoris Decretum displicuit, eò manifestior fit & illustrior Pontificis Romani Primatus. Nam si Episcopus Romanus nihil aliud tunc habitus est, quam vnus Episcopus è multis: qui factum est, aut etiam fieri potuit, vt omnibus penè alijs contradicentibus, vnus tamen auctoritas & sententia vinceret, ac prævaleret? Nonne hoc ipsum declarat, Episcopum Romanum Caput ac Principem omnium Pastorum & verè extitisse, & ita illis diebus habitum esse, à cuius communionem ceteri non auderent recedere, etiamsi hoc fecisset, quod illis omnibus parum placuisset? Aut nunquid in tot Episcopis atque adeò in tot Episcoporum Concilijs, quæ tunc vbiq; congregata fuerat (auctore Eusebio lib. 5. ca. 22.) vnus Episcopus, aut etiam vlla Synodus Episcoporum reperta est, quæ Victoris Decretum contemni, aut irritum fieri iuberet, quæue ipsum Victorem, nisi fratrum & coepiscoporum consilijs acquiesceret, Ecclesiastica communionem interdiceret? Nihil tale vnquam tentatum est. Ceteri omnes Episcopi (inquit Eusebius lib. 5. c. 24.) Victorem magnopere adhortabantur, vt pacis, concordie & charitatis erga proximos diligentem curam haberet. Et post: *Trensus* (inquit) *de hac re Victorem apposuit & conuenienter admonuit.* Adhortabantur igitur ceteri Episcopi, & admonebant Episcopum Romanum, ne à corpore Ecclesie tot populos maiorum traditionem confectantes amputaret. Præcipere verò illi aut minari non audebant, etiamsi tot ac tanti essent. Cur ita? Certè quia videbant, illum esse omnibus maiorem, vt qui non ab hominibus, verum à Iesu Christo (qui Petrum iussit fratres suos confirmare, agnosq; & oues suas, vt plus alijs diligentem, pascere, hoc est, regere) potestatem præsidendi accepisset.

25 Hinc factum est, vt Episcopi Catholici omnes in vniverso terrarum orbe Victoris Decreto, etiamsi parum ab initio placuisset, reipsa tamen obedirent. Nam ab illo die pro hæreticis, & schismaticis habitus sunt, & τεσσαρεσκαιδεκάηται apud Græcos, apud Latinos verò *Quartadecimani* appellabantur, qui decima quarta die primi Mensis Pascha celebrassent. Itaq; *Tertullianus* in lib. de præscriptionibus aduersus hæreticos, *Concilium Antiochenum cap. 1. Laodicenum cap. 7. Philastrius in Catalogo hæreseon, Augustinus hæc. 29. Theodoretus* in hæret. Fab. lib. 3. cap. vltimo, & *Damasenus* in hæc. 50. eos, qui decima quarta die Pascha celebrabant, inter hæreticos recensent, non quòd illa obseruatio hæresim ab initio ex se saperet: verum postquam Pius, Anicetus, Eleutherius & Victor Pontifices Romani, quibuscum necessariò communicandum erat, aliter semel decreuissent, nec contrariam consuetudinem, vt eatenus fecerant, amplius tolerare vellent: qui iam deinceps pertinaciter defendebant, Pascha in decima quarta luna celebrari debere, hi ob illam pertinaciam in hæresim incidisse iudicati sunt. Imò etiam D. Ioannes Chrysostomus cum Ecclesie Constantinopolitanae præfesset, *eu, qui in Asia festum Paschatis decimo quarto die mensis primi celebrabant, Ecclesias non secus, quam Nouatianis ademit*, auctore Socrate lib. 6. c. 10. Idèq; fecit Leontius Episcopus Ancyrae apud Socrate li. 6. cap. 20. Constat igitur auctoritatem Victoris Romani Pontificis in hac re meritò obtinuisse victoriam, illiusq; iudicium tandem ab omnibus Catholicis, atque adeò à Nicæna Synodo approbatum esse: adeò vt Nicæna Synodus eodem modo Pascha celebrandum decreuerit.

26 Etenim Synodus ipsa Nicæna cum ad Alexandrinam Ecclesiam scriberet (cuius Epistolæ exemplar apud Theodoretum extat lib. 1. cap. 9.) *Scizote* (inquit) *controuersiam de Paschate susceptam, prudenter sedatam esse, ita vt omnes fratres, qui Orientem incolunt, iam Romanos, nos, & omnes vos sint consentientibus animis in eodem celebrando deinceps secuturi.* Hactenus Nicæni Patres: qui non ignari, quid Victor Pontifex Romanus in Episcopos Orientales, nisi Decreto ipsius parerent, iam olim decreuisset, ac probè scientes, totius controuersie summam inter consuetudinem Orientalium & Romanorum constituisse: tamen sedulo hoc egerunt, vt Orientales in celebrando Paschatis festo Romanos deinceps sequerentur, idq; effectum ab ipsis esse magno cum gaudio Alexandrinis significant. & ita significant, vt non contenti dicere, Orientales deinceps secuturos esse auctoritatem Nicænae Synodi, prius etiam dicerent: *Orientales velle deinceps sequi Romanos*: ac deinde adijcerent, eosdem Orientales velle sequi Nicænos Patres, tum autem velle etiam in ea re sequi Alexandrinam Ecclesiam. Romanorum igitur appellationem Synodus ipsa Nicæna ipsi Nicænae Synodo prætulit. *Orientales* (inquit) *in Paschate*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successiōem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
186.	15. Victor Felicis filius Apher.	Septimius Severus.

Hæretici & Pseudopropheta.

- l Trinitatem in vnus personæ angustias cogeant. Hieronymus ad Marcellam.
- m Pœnitentiæ virtutem velut nimium rigidi sustulerunt, erubescerent cõfiteri peccata quasi iusti. Hieronymus. Ibidem.
- n Secundas nuptias pro fornicationibus habent. Augustinus hæc. 26.
- o Docent Prophetas fuisse arreptitios, nec intellexisse quæ dicerent. Hieron. ad Marcellam.
- p Pacianus in Episto. 1. ad Simpronianum, testatur eos excitasse controuersias de Paschali die, & Catholico nomine.
- q Baptizant mortuos.
- r Appellabant eos animales, qui nouam non attenderet prophetiam. Clemens in 4. Strom.
- s Infantis sanguinem in suis sacrificijs miscebant, sed illi non fatebantur hoc, vt ex Hieronymo & Theodoro conijci potest.
- De falsis martyribus.
- t Affirmabant se habere complures martyres. Eusebius libro 5. cap. 15.
- v Publicè mysteria celebrabat, auctore Philastrio: fortè vt infamiam sanguinis puerilis, quem fundere dicebantur, purgarent.
- x Artotyritæ à Montano etiam promanantes, panem & cascum in mysterijs suis apponebant.

Doctores Catholici, & Custodes
morum Ecclesie.

- l Tertullianus aduersus Praxeam, & in lib. de Trinitate, *Tres personas vnus essentia egregiè asserit*.
- m Clemens in 2. Strom. *Fidei officium & opus est pœnitentia: nisi enim crediderit, & id esse peccatum, quo prius tenebatur, & delinquenti impendere supplicium, & paratam esse salutem ei, qui ex præceptis viuunt, non dimouebitur (à malo) nec mutabitur (in bonum).*
- n Clemens in 3. Strom. *Apostolus ex venia concedit secundum Matrimonium. Nam hic quoque nõ peccat, licet perfectionem Euangelij nõ impleat.*
- o *Miltiades* (apud Euseb. lib. 5. c. 16.) *dicit minime credere oportere, quemquam Prophetarum furore percitum prophetare solere.*
- p *Ecclesia per orbem terrarum dispersa* (præter Asianam) *consuetudinem ex Apostolica traditione tenebant, vt nõ alio die, quam quo Seruator à morte resurrexit, ieiunia dissoluerent, aut Pascha celebrarent.* Catholici nominis fit mentio in Epistola 1. Victoris, & Ecclesie Catholice apud Clementem in 7. Strom.
- q Victor Papa in Epist. 1. *Neminem permittit etia in articulo necessitatis baptizari, præterquam si Christianæ credulitatis confessionem ediderit, quæ exhiberi mortui nõ possunt, nec dũ baptizatur (vt adulti) nec postea, vt paruuli.*
- r *Aduersus Phrygas differemus, cum agemus de Prophetia.* Clemens in 4. Strom.
- s Victor in Epist. 2. ad Afros. *Perlatum est ad Sedem Apostolicam, aliquos vestrum in Sacramentis discrepare, & ob id contentiones & emulationes inter vos fieri, à quibus si vos auertere neglexeritis, ab Apostolica sedis & totius Ecclesie communionem vos pelli non dubitetis.*
- t Apollinaris Hierapolitanus (apud Eusebiũ lib. 5. cap. 15.) refert, Gaium & Alexandrum, atque alios martyres Christi vnà cum Montanistis quibusdam ad testimoniũ fidei vocatos, cũ iisdem cõmunicare ad extremũ vsq; spiritũ prorsus recusasse. *Quin & Marcionistæ permultis martyribus abundare se prædicant.*
- v Tertullianus ad vxorem: *Hoc delictum est, quòd Gentiles nostra nouerunt.*
- x *Trensus* lib. 4. ca. 32. *Dominus noster eum, qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit, dicens: Hoc est corpus meum. Et calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundũ nos, suũ sanguinẽ cõ-*

De

L. L. iij sessio

Paschate celebrando sequentur deinceps Romanos: sequentur nos, id est, Patres Nicænos: sequentur & vos, id est, Alexandrinos. Cur ita loqueretur Synodus, in hac præsertim re, quâ hæretici vitio Romanis vertunt: nisi quia constabat Patribus Nicænis, Romanâ Ecclesiam ob D. Petri Cathedram illic stabilitam, omnium Ecclesiarum caput formamque esse?

27

Vnde etiam Constantinus Magnus (apud Eusebium in vita Constantini lib. 3. c. 18.) dum Ecclesias horratur ad festum Paschatis eodem die celebrandum, ante omnia proponit illis urbem Romam, deinde Italiam, Africam, Ægyptum, ceterâsq; Christi Ecclesias.

Ac primatum quidem Romani Pontificis ex hac de Paschate controuersia insigniter confirmari, iam demonstraui, idque multis modis. Primum Deus (vt est apud Damasum) reuelauit Hermeti, vt Pascha celebraretur in Dominico die. Deinde cum Pius Pontifex Romanus, velut diuinæ voluntatis supremus in Ecclesia minister & executor, hoc ipsum decreuisset, Polycarpus probe sciens, Decretum summi Pastoris contemni absque graui peccato non posse, propter istas super die Paschæ quæstiones (vt Hieronymus in Catalogo scribit) ad urbem Romam venit, vbi Pio iam defuncto, cum Aniceto collocutus, impetrauit, vt liceret ipsius Ecclesijs in vetere consuetudine, quam à Ioanne Apostolo accepissent, perseverare: qui certè ea de causa Romam non venisset, nisi auctoritatem Romani Pontificis maiorem sua ipsius auctoritate agnouisset. Post autem, cum res ad maius periculum vergeret (id quod mox planum faciam) atque ideo tolerari diutius non deberet: Victor Pontifex Romanus decretum Pij renouauit. Huic resisterunt plerique in Asia Episcopi. Sed nihil aliud est consecutum, quam vt quotquot pertinaciter Episcopò Romano aduersabantur, hæreticorum numero tandem haberentur. Demùm Nicæna Synodus finem controuersie huic imponens, iussit vt Asiatici Romanos in Paschate celebrando sequerentur: idque se facturos illi promiserunt: atque vt id facerent, Constantinus Imperator eos palam est adhortatus. Vicit ergo Victor, vicit veritas, vicit Romani Episcopi auctoritas.

Finis igitur disputatione, quam ob probandum Romanæ Sedis Primatum institui, ad illud iam accedo, vt ostendam præterea, Victorem non id modò, quod summo iure potuit, sed etiâ id, quod ex bono & æquo debuit, fecisse. Nam & hoc ipsum ad rem nostram vehementer spectat. Dito igitur, Decretum hoc de concordâ Paschatis obseruatione tunc omnino rectè à Victore promulgatum esse. Nec enim schisma illud, in quo Ecclesiæ Asiaticæ à reliquis omnibus dissidebant, intra fines Asiæ concludebatur, sed foras etiam prorupit, nec in sola facti dissimilitudine quieuit, verùm etiam ad diuersam Euangelicæ prædicationis doctrinam aspirauit. Nam Tertullianus auctor est in Libro de præscriptionibus aduersus hæreticos, Blastum quendam ipsdem ipsis temporibus latenter Iudaismum introducere voluisse, vt qui dixerit, Pascha non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Moysi, decima quarta mensis. Quis autem (inquit Tertullianus) nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si (Blastus) ad Legem Christum redigat? Constat verò ex Eusebij lib. 5. c. 14. Blastum Romæ vixisse, ibique hæresim suam promulgasse. Præterea Nicephorus li. 4. c. 36. sic habet: Ecclesiæ Asiaticæ ex traditione vetusta, quæ ad eas usque ad id tempus transmissa erat, quæ undecimum diem Luna obseruandum esse necessariò duxerunt: quando & Iudæi ex præscripto legis agnum mactare, & Pascha suum manducare soliti sunt. Perinde atque necessitas prorsus quadam imposta eis esset, in quemcunque diem hebdomadis incidisset, eo ipso die stata consuetudine, soluerentur ieiunia, & (vt semel dicam) vnâ cum Iudæis, apud ipsas quoque sacrum nostri Paschatis mysterium celebraretur. Ecce Asiatici rem ad legis necessitatem trahunt, ac iudaizandum in hac re esse constanter asseuerant. Qui ergo animaduertit, usque eò creuisse Asiaticorum in Paschate celebrando Schisma, vt tam in Asia, quam in ipsa vrbe Roma nõ deesset, qui Pascha more Iudaico celebrandũ cõtenderet: is si Christo, quam Legi magis studet, facile concedet, non licuisse Victori iam deinceps quiescere, aut schisma illud Asiaticorum diutius ferre. Ibi enim primò corrigendum fuit malum, vnde primùm est ortum: vt curato capite, reliquis membris ritè atque ordine medicina adhiberetur. Tempus igitur opportunum fuit, quod quidè vnâ cum Victore alios Italiæ Episcopos iudicasse, non est dubium. Nec enim aliquid maioris momenti vnquam est à Pontificibus Romanis susceptum aut factum, præterquam in Concilio Sacerdotum. Porrò Eusebius testatur, Concilium Roma ob istam causam habitum fuisse lib. 5. c. 22. Si ergo causa grauitatem inspicimus, tanti vtique ea res fuit, quanti est Euangelij gratiam à seruitute legis vindicare. Permite enim, vt vel in vna re, quam Lex vetus præscripsit, liceat quilibet Regioni dissentire à reliqua Ecclesia, & pertinaciter

Victorem rectè excommunicauit Episcopus Asia.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudopropheta. De Pepuzianis, qui pars Montani sunt.

Pepeuziani, Quintilliani, seu Priscilliani (apud Epiph. har. 49) gratias agebant Euz, quod de ligno prudentiæ comedisset.

De feminarum presidentia in Sacris.

Idem mulieres honorabant Sacerdotio, Augustinus har. 27. Et apud Anglicanos Calvinistas mulier, quæ regnat, etiâ summo Pontificatu in suo regno honoratur, diciturque in omnibus etiam spiritalibus causis summa Ecclesiæ gubernatrix seu caput.

33. De Prodigio.

Qui Prodigii dogmata sectantur, induunt non esse orandum. quæ hæresis accepta est à Philosophis, qui dicuntur Cyrenæici. Clemens lib. 7. Strom. Prodigium inter hæreticos numeratum etiam videmus in actione Synodi Sextæ.

34. De Blastus.

Blastus (auctore Tertulliano de præscription.) latenter voluit Iudaismum introducere. Pascha enim dicebat non aliter custodiendum esse, nisi secundum legem Moysi decima quarta mensis.

35. De Florino.

Florinus (præter Valentinianâ hæresim) dixit Deum esse auctorem mali. Eusebius lib. 5. c. 19.

26. De Theodoti, & Melchisedechianis.

Theodoti duo erant. Prior cum Artemone & Asclepiodato (Eusebius lib. 5. c. 27) dixit Christum esse hominè tantummodò. Posterior & hæc dixit, & præterea illũ esse Melchisedeco inferiorè. Tertullianus de præscription. Hinc Melchisedechiani, qui Melchisedech spiritum sanctum fuisse opinabantur.

Idem

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

fessus est, & noui testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens, in universo mundo offeri Deo. 6. Vt autem caseus apponeretur, neque Euangelium, neque Ecclesia vnquam docuit.

Clemens in 3. Strom. Hæc fuit causa mortis, & prior inchoauit transgressionem. Appellatur autem ista, propter causam generationis, & eorum qui generantur, tam iustorum, quam iniustorum mater est.

Tertullianus de Virginib. velandis. Non permittitur mulieri in Ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere, nec offerre, nec vllius virilis muneris, ne dum Sacerdotalis officij sortem sibi vindicare.

Clemens lib. 7. Strom. Si nonnulli certas horas vt, Tertiam, Sextam, Nonam constituunt orationi: at is, qui est cognitione præditus, per totam orat vitam, per preces cum Deo studens versari. Non est autem petitio superflua, etiam si bona dentur absque oratione.

Blastus cum Romæ esset Presbyter, Presbyterij Ecclesiastici gradu abdicatus est. Euseb. li. 5. c. 14. Victor Pontifex Romanus constituit, vt die Dominico Pascha celebraretur. Damasus in Pontifici. & Victor in Epist. ad Theophilum. Tertullianus de Præscriptionibus. Quis nesciat, quoniam Euangelica gratia euacuatur, si Blastus ad legem Christum redigat? Irenæus Epistolam cõtra Blastum compositam de schismate ad eum inscripsit. Eusebius lib. 5. c. 19.

Irenæus cõtra Florinum scripsit Epistolam de Monarchia, siue quòd Deus non sit fabricator mali. Euseb. ibidem.

Liber, qui nomen auctoris inscriptum nõ habebat (vt est apud Euseb. lib. 5. c. 26. 27) contra Artemonis & aliorũ hæresim sic habet. In Iustini, Miltiadis, Tatiani, Clemētis et aliorũ libris, Christus verè Deus esse confirmatur. Et post. Explorata cognitũ est, Victore, qui tũc erat Pontifex Romanus, Theodotũ illũ Coriarũ, qui primus Christũ solũ hominẽ dicebat, Christiana cõmunionè interdixisse. Tertullianus cõtra Iudæos Melchisedecũ vocat patriarcham instar Abrahæ, & Leuitã Leuitico sacerdotio antiquiorem: homo igitur fuisse tunc credebatur.

Clemens

186.

Victor Feclicis filius, Apher.

Iulianus.

tinaciter Iudaicam religionem sectari: mox permiseris, vt in ceteris etiam rebus idem attentetur. Nec est, quod quisquam obijciat, hanc controuersiam non nisi de caeremonijs extitisse. Non enim est caeremoniae questio, pro cuius defensione usque ad haeresim & schisma peruenitur. Haeresim Blastus docuit, schisma fecerunt Asiatici, iamque schismati suo haeresim adiungere coeperunt: & tamen adhuc isti malo non fuit occurrendum? Nouimus, quam ferio D. Paulus Cepha in faciem restiterit Antiochiae, cum non de Euangelij veritate, sed tantum de conuersationis peccato ageretur. Idem quippe docuit Petrus (Actor. 15) quod & Paulus (Gal. 2). Si ergo Paulus neque conuersationem Petri, quae ad Iudaismum tendebat, absque reprehensione praetermisit: quanto minus licuit Victori, doctrinam, quae Iudaismum palam defendit, impunitam relinquere? Iam vero Victor, vt in re, quam decreuit, non errauit: sic neque in modo, quem secutus est, a recto deflexit.

Nam primum curauit, vt omnium Episcoporum atque Ecclesiarum sententiae sigillatim in Synodis Prouincialibus exquirerentur, quos omnes secum consentire deprehendit. *Omnes Episcopi* (ait Euseb. lib. 5. ca. 22.) *per litteras ad omnes Ecclesias perscriptas vna sententia rati faciebant Decretum Ecclesiasticum, nempe, vt non alio die aliquando, quam Dominico, Mysterium Domini Resurrectionis a mortuis, celebraretur. Et vt in hoc solo ieiuniorum, quae circiter Pascha fieri solent, finem faceremus.* Porro in cap. 23, fit mentio Epistolae Polycratis, quam ille ad Episcopum Romanum scripsit, vt rationem redderet, cur a ceteris Episcopis hac in re dissentiret. Quanquam enim omnes Ecclesiae aliter faciendum decreuissent, quam Asiatici facerent: tamen si soli Episcopo Romano se Asiatici purgassent, omnibus alijs satisfactum sciebant esse, quia omnes primum Pastorem secuturi erant. His ita constitutis, Victor Asiaticis cedendum sibi esse non arbitratur, atque ideo fecit, quod ex officio Pastoralis facere potuit. Et certe quanquam verisimile sit, Victorem aliosque Episcopos urbis Romae postea se ad tempus cohibuisse ab vltima sui illius Decreti executione: tamen in hoc magnum Ecclesiae fructum Victor attulit, quod Asiaticorum pertinaciam semel fregit, eorumque animos ad sententiae mutationem maxima saltem ex parte praeparauit. Nam id tandem effectum est, vt Asiatici a schismate suo cessare cogentur, quod ex Nicephori verbis melius intelligitur, quae extant Lib. 4. Cap. 39.

29 *Hac in re Asia vix tandem cessit: & vbiq; terrarum in orbe decretum est, vt non cum Iudaeis, sed ipso Dominico die Mysterium Pascha peragatur: quamuis adhuc in Asia reliquiae quaedam maneant, consuetudinem eam in paucis profus inuoluntate retinentes. Vnde etiam Quatuordecimani cognominati sunt, consuetudinem eam & alia quaedam ex illegitimitate, & ab Ecclesia reiectis libris decepta seruantes, & nominibus quorundam magnorum Apostolorum ea in re abutentes.* Porro quantum fit mysterium in Paschatis celebratione secundum Ecclesiae Catholicae morem, Augustinus diligenter ac plurimis verbis explicauit in Epist. 119. quam ad Ianuarium perscripsit, vbi inter cetera sic ait, c. 15. *In magno utique, sicut iam intelligis, sacramento, & in Scripturis quidem veteribus ad agendum Pascha non est praecipuum tempus, nisi ex mense nouorum, a luna quatuordecima usque ad vicesimam primam. Ex Euangelio tamen, quia iam manifestum est, quo etiam die Dominus crucifixus sit, & in sepulchro fuerit, & resurrexerit, adiuncta est etiam ipsorum dierum observatio per Patrum Concilia: & vbi vincto Christo non persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere.* Qui ergo ijs rebus intellectis, Victoris factum reprehendunt, non videntur mihi satis intelligere, quid dicant. Nam si perpenderint, hominem sexta die in Paradyso conditum, sexta etiam die per Christi mortem in Iudaea redemptum esse, Sabbatum vero Iudaeis diem festum fuisse, dum Lex Mosaica stabat, sed postquam ea Lex per Dominum legis impleta fuerat, Domini corpus per totum Sabbatum in sepulchro quiescisse, vt designaretur, Legem veterem iam quiescere, nec amplius vim suam exercere: si praeterea considerarent, post sabbati dinumerationem, iterum nos reuerti ad vnam sabbati seu Dominicam, quo die mundus primum est per Dei verbum creatus, quo etiam die idem mundus per Christi resurrectionem ex mortuis, velut renouatur, & ad nouam futurae vitae immortalitatem per immortales corporis Christi primitias dedicatur & consecratur: si adhuc attenderent, quod dum solenne illud Pascha in Aegypto antea institutum, a Christo implebatur, idem Christus noui testamenti Calicem benedicens, memoriam suae mortis in eiusdem principio instituit, eo ipso docens, mysterium veri Paschatis ad noui etiam Testamenti statum debere spectare: si ex bono & aequo perpenderent, eos qui neglecta Dominicae mortis & resurrectionis die festum Paschatis secundum Lunae veterem cursum obseruant, non modo cum Iudaeis in ea obseruatione communicare, sed etiam multo magis obseruare dies typicos in lege praefiguratos, quam vera mysteria per Christum reuelata: ex altera vero parte, eos qui Romano more Pascha faciunt, ita semper id facere, vt & Feria sexta Domini mortem, & Sabbatum sepulturam eius, & Dominica die resurrectionem commemorent, ex eoque & veteris hominis lapsum, & noui instaurationem rebus ipsis exprimant, & representent: si praeter haec omnia consideraret, quam absurdum sit, vt idem corpus Ecclesiae praecipuum totius religionis Christianae festum aliter atque aliter celebret, atque ita celebret, vt interdum bis, interdum vero neque semel in vno

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

d Idem sacras audacter deprauarunt Scripturas, veterisque fidei Canonem abrogarunt. Euseb. lib. 5. c. 72.

37. De Quatuordecimanis.

e Testaresca decemata seu Quatuordecimani cum Blastus, de quo Paulo ante diximus, consentientes, dicebant Pascha celebrandum, & ieiunium soluendum esse, non tantum in Dominica die, sed in decima quarta luna Martij, in quamcunque diem incidisset. Epiphani. har. 50.

38. De Valesijs.

f Valesij dicebant, necessarium esse ad bene Deo seruiendum, vt quisque esset Eunuchus, & castratus, ideoque se ipsos & discipulos suos execabant. August. har. 37.

39. De Apostolicis.

g Apostolici se isto nomine arrogatissime vocauerunt, eo quod in suam communionem non reciperent videntes coniugibus, & res proprias possidentes, quales habet Catholica Ecclesia (inquit Augustinus) & Monachos & Clericos plurimos. Sed ideo isti heretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes, nullam spem putant eos habere, qui videntur his rebus, quibus ipsi carent. Encratitis isti similes sunt. Nam & Apotactici appellantur. Augustin. har. 40.

40. De Angelicis.

h Angelici Angelos adorabant. Aug. har. 39.

d Clemens in 7. Strom. Si prophetici Scripturae vsi fuerint heretici, non omnibus videntur, & quae dicta sunt, ambigue traducunt ad proprias opiniones.

e Ecclesia per uniuersum orbem dispersa, consuetudinem ex Apostolica traditione ad hoc usque tempus continuatam tenebant, vt non alio die, quam quo Seruator a mortuis resurrexit (hoc est, Dominico) ieiunia dissoluerentur, & mysterium Resurrectionis Domini celebraretur. Sic decreuerunt Episcoporum Concilia in Palestina, praesidentibus Theophilo Casariensi, & Narcisso Hierosolymorum Episcopis: in vrbe Romana, sub Victore: in Ponto, sub Palma: in Gallijs, sub Irenaeo: apud Ossaniam, itemque apud Corinthum, sub Bacchillo: & in alijs locis prope infinitis. Eusebius lib. 5. cap. 22.

f Clemens in 3. Stromatum, tractans illud (Isaie 50.) Ne dicat Eunuchus, lignum sum aridum: Eunuchus (inquit) dicitur esse, non qui per vim habet excisas partes, sed nec qui caelebs est, sed qui non gignit. Hic si fecerit mandata, erit honorabilior ijs, qui absque reata vite institutione solo verbo erudiuntur. §. Non ergo carnales, sed spirituales eunuchi debemus esse, vt Deo placeamus.

g Clemens in 3. Strom. Sceleratum dicentes coitum, qui ipsi quoque, vt consisterent, ex coitu accipere, quomodo non fuerint scelerati? Et post: Quis ex proposito castitatis professus est uxorem non ducere, maneat caelebs. Et iterum: Licet ex sana regula castitatem eligere cum pietate, gratias quidem agendo propter datam gratiam, non habendo autem odio creaturam, neque eos aspernando, qui iuncti sunt matrimonio. Est enim creatus mundus, creata est etiam castitas. Et in lib. 4. Quae sunt mundi, aliena dicimus, qui in eis non permanemus: vsu vero sunt vniuscuiusque nostrum propria, propter quos etiam facta sunt, sed tamen quatenus cum eis esse nobis necesse est.

h Clemens in 3. Strom. Cuius est Magis Angelos colere, & demones: simul a vino, & antimatu, & rebus abstinere veneris.

41. De

MM

Gaius

186. Idem Victor fedidit. an 12. m. 1. d. 28.

Senerus Pertinax. an. 18.

Quinta per seculo.

vno eodemq; anno (secundum lune mobilem rationem, ac Fidei diuersam obseruationem) id Festu recurrit (qua de re vide apud Euseb. in vita Constantini lib. 3. cap. 17.) presertim cum hoc Paschatis festum toti reliquo anno in Dominicarum dierum obseruatione regulam prescribat, ob eamq; causam, qui eo in festo aberret, eum necesse sit in toto deinceps anno aberrare: Si hac, inquam, omnia ob oculos ponerent, qui liberam & variam festi Paschatis obseruationem esse vellent: equiores, opinor, Pontificibus Pio & Victori forent, nec aut Victorem veris rationibus vinci potuisse, aut Pium a sui Decreti pietate deduci debuisse concederent.

30 Euseb. lib. 5. c. 27. Natalium ab Asclepiodoto, & Theodoto, qui Christi dicebant nudum esse hominem, deceptus, & persuasus, ut illius erroris Episcopus crearetur, cum visiones a Domino ad se demissas negligeret, tandem per sanctos Angelos flagris grauiter casus, cilicio & sacco indutus, cineribus aspersus, cum lachrymis ad pedes Zepherini Pontificis se supplicem abiicit, & vix tandem in communionem Ecclesie receptus fuit. Hinc perspicue cernitur, Zepherinum haereticis sui temporis acriter restitisse, fidemque Catholicam propugnasse, & Episcopos schismaticos in Ecclesiam collegisse.

31 Optatus contra Parmenianum lib. 1. Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus & ceteri temporibus suis a Victorino Pictauiensi & Zepherino Urbico (is est Zepherinus Pontifex Romanus) & a Tertulliano Carthaginense usque ad Cataphrygas, & ab alijs adsertoribus Ecclesie Catholicae, superati sunt. Zepherinus non Montanizauit, vt nonnulli de eo loqui non erubuerunt.

32 Cum ex ijs, qui Asiam incolebant, pauci Montanum admiraretur, pleriq; vero, & presertim Episcopi Soticus & Iulianus, doctrinam eius prophanam ac detestabilem esse contenderent: sectatores Montani (alias Cataphryges a regione, in qua degerent, dicti) Romam (vt ex Tertulliani verbis necessario deducitur) miserunt, Pontifici Romano supplicantes, quod ipsos in communionem suam receptos declararet. Obtena enim primi Pastoris communionem, sciebant se tutos contra omnes alios Episcopos fore. Cum vero Pontifex Romanus, licet primum penes obreptum ipsi esset, tamen postea suae per Praxeam, seu aliunde instructus, negasset Montanistis communicatorias literas: tunc Tertullianus, qui ad Montani dogma delapsus fuerat, eam rem indignè ferens, in libro aduersus Praxeam (alias non rectè sentientem) scripsit his verbis. Praxeas Episcopum Romanum agnoscentem iam prophetias Montani, Priscæ & Maximillæ, & ex ea agnitione pacem Ecclesie Asiae & Phrygiae inferentem, falsa de ipsis prophetis & Ecclesie coram adseruando, & praecessorum eius auctoritates defendendo, coegit & literas pacis renouare iam emissas, & a proposito recipiendorum Charismatum concessare. Ex hoc Tertulliani loco patet, Ecclesiasticae communionis fontem in Romano Pontifice constituisse, eumque tantæ auctoritatis habitum esse, vt cui literas pacis ille dedisset, is Catholicus iudicaretur: qui verò eius communionem caruisset, eius doctrina in suspitionem haereticam eo ipso deueniret. Nec enim ob aliam causam Montanistæ petierunt literas pacis à Romano Pontifice, quam vt per illas ab impugnatione Episcoporum Phrygiae securi essent. Primatus ergo Romanae Sedis nec Phrygiae ignotus fuit.

33 Eusebius lib. 6. c. 12. alias. 11. Origenes (Zepherino eiusdem temporibus Romanam Ecclesiam gubernante) scribit, se Romam propterea iter suscepisse, quod sibi admodum erat in optatis, Ecclesiam Romanam planè antiquissimam visere. Non igitur sola vrbs, sed multò magis Ecclesia Romana tanquam antiquissima inuisitabatur illis diebus: vt vel inde appareat, quando Irenæus dixit: Omnes fideles ad Ecclesiam Romanam propter potentioris principalem solitos esse accedere, id eum non tam de vrbe, quam de Ecclesie Principatu dixisse.

34 Damasus in Pontificali. Calixtus constituit, vt ieiunium quater in anno fieret, quod antea ter in anno celebrabatur, vt in ipsa Calixti epistola videre est, in qua vocat Romanam Ecclesiam Caput Ecclesie. Porro hæc ieiunij Quatuor temporum traditio, vt ante Leonis Magni ætatem aliquot seculis instituta fuit, sic ab illo commemorata est & testificata his verbis, in Serm. 8. de Ieiunio septimi mensis. Ideo (inquit) ipsa conuenientia obseruantia quatuor est assignata temporibus, vt in ipsum totius anni redeunte decursu, cognosceremus nos indefinenter purificationibus indigere. Ex quibus Leonis verbis maior etiam fides cum Epistolæ, cum Decreto Calixti accrescit.

Anterus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
198.	16. S. Zepherinus Mabundij filius, Romanus, sedit an. 20. m. o. d. 17.	
218.	17. S. Callistus Domitij filius, Romanus, de vico Rauennatù sedit an. 5. m. 1. d. 13.	Antoninus Caracalla an. 6. m. 2.
223.	18. S. Urbanus Pontiani filius, Romanus, sedit. an. 7. m. 7. d. 5.	M. Aurelius Antoninus Heliogabalus. an. 4.
231.	19. S. Pontianus Calpurnij filius, Romanus, sedit. an. 5. m. 5. d. 2.	Diadumenus, Maximus, Albinus, Edax, an. 1.

Heretici & Pseudoprophetae.

- 41. De Proclo, & 42. Berillo.
  - a Proclus, Phrygum seu Montanistarum errorem propugnauit. Euseb. lib. 6. c. 14.
  - b Beryllus Bostrorum Arabiae Episcopus asseruit, Christum ante incarnationem non habuisse propriam ex se diuinitatem, sed solam patris in eo extitisse. Euseb. lib. 6. c. 26.
- 43. De Arabicis.
  - c Arabici animos vnà cum corporibus mori & resurgere dixerunt. Euseb. lib. 6. c. 30.
- 44. De Helchēsaitis.
  - d Helchēsaitæ fidem ore tenus negare, cum necessitas vrgebat, quiddam indifferens esse dicebant, modò inferiore cogitatione rectè de fide sentiretur. Euseb. lib. 6. cap. 31.
  - e Paulum Apostolum reiciebant.
- 45. De Tertulliano.
  - f Tertullianus (vt Hieronymus in catalogo testatur) ad Montani dogma delapsus, aduersus Ecclesiam texuit volumina de ecstasi libris sex, & septimum aduersus Apollonium, qui scripsit logum & insigne volumen contra Montanum, Priscillam, & Maximillam. Tertullianus etiam scripsit libros de pudicitia, de persecutione, de ieiunijs, de Monogamia, in quo libro secundas nuptias damnabat. Augustin. hæc. 87.
  - g Dicebat, animam esse corpoream.
  - h Item, quòd per traducè propagatur, tamen eandem fatebatur esse immortalem.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

- a Gaius vir eloquentissimus Roma, Zepherino Ecclesiam regente, Proclum reprimi refutatque, Euseb. lib. 6. cap. 14.
- b Origenes cum Berillo collocutus, hominem confutauit, & ad sanam de Christi diuinitate opinionem, quam olim tenuisset, restituit. Eusebius lib. 6. cap. 26.
- c Athenagoras de resurrectione mortuorum Homines secundum animam ex creatione habent, vt sine ulla vicissitudine variationis perdurent: secundum corpus verò, vt immutentur, & ita perdurent.
- d Helchēsaitarum doctrinam Origenes in cōcione publica, sceleratam & impiam appellauit. Euseb. lib. 6. cap. 31. & Clemens in 4. Strom. declarat, laudari martyrem, qui confessus est: vituperari autè, qui negauit. Item presbyteri atque Diaconi Ecclesie Romanae, apud Cypryanum lib. 2. Epist. 7. scribunt: Cum totum fidei Sacramentum in confessione Christi nominis intelligatur esse digestum, qui fallaces in excusatione prestigias querit, negauit, & qui vult videri propositis aduersus Euangelium: vel edictis, vel legibus satisfecisse, hoc ipso iam paruit, quòd videri paruisse se voluit.
- e Gaius in disputatione aduersus Proclum, commemorat tredecim Epistolas Pauli, Euseb. lib. 6. c. 14. & Clemens in libris ὑποτύπωσιν Epistolam ad Hebræos Pauli esse affirmat. Euseb. lib. 6. c. 11.
- f Tertullianus ipse Montanistas duobus modis destruxit, vno, quoniam eos inter hereticos in libro de Prescriptionibus connumerat: altero, quoniam (vt Augustinus ait in hæc. 86) ab ipsis diuisus, sua conuenticula propagauit.
- g Origenes contra Celsum lib. 7. Scimus, animam suapte natura incorpoream & inuisibilem esse.
- h Origenes lib. 1. de principijs, hominis anima non cum corporibus facta, sed extrinsecus probatur inserta. quomodo alioqui Ioannes adhuc in ventre matris positus, repletus est Spiritu sancto? Idem in Epistola ad Titum (teste Euseb. in Apologia

i Ani-

MM ij pro

- 35 Antherus Episcopus Romanus in Epist. ad Episcopos Prouinciarum Bæticæ & Toletanæ. De mutatione Episcoporum, unde sanctam Sedem consulere voluistis, scitote eam communi utilitate atque necessitate fieri licere, sed non libitu cuiusquam aut dominatione. Eusebius de quadam parua ciuitate, Apostolica auctoritate mutatus est Alexandriam. Exercuit ergo Pontifex Romanus auctoritatem suam in Orientales Ecclesias. & ab Episcopis longè positis Sedes Apostolica semper solebat consuli, vt omnium Ecclesiarum prima & maxima. Porro hæc Antheri Epistola scripturas veteris testamēti non iuxta Hebraicā Hieronymi versionem, sed potius iuxta editionem Septuaginta Interpretum citat: nisi quod ad finem eius, nescio quid aliudē affutum apparet, quod tamen priori eius parti præiudicium afferre non debet. Nam quod ego ex ea Epistola sumpsi, etiam apud Græcos olim extitit, ob eamque causam nulla suspitionis nota iniuri potest.
- 36 Nicephorus enim de legitima translatione Episcoporum agens, postquam de eare Cælestini verba laudauerat: Eadem (inquit) & Antherus (Antherus autem ille idem à nostris appellatur) collega Cælestini refert, ita ad verbum dicens: Translationem Episcoporum communi utilitatis aut necessitatis gratia scitote fieri licere: non autem cuiuslibet cupiditate, aut dominationis affectione. Siquidem Petrus Doctor & dux noster, Ecclesiasticæ utilitatis causa ex Antiochia, Romam translatus est; & inde postea Alexandriam transijt, vt qui isthic prodesse magis Ecclesie posset. Eusebius autem ex oppido quodam paruo, Apostolica auctoritate Alexandriam est traductus. Atque eodem modo Felix ex ciuitate, que ei ciuium electione obtigerat, propter eā quæ præditus erat egregiam doctrinam & vitam, de communi Episcoporum reliquorumq; sacerdotū atque Apostolorū consilio Ephesum transijt. Non enim Ciuitatē Ciuitate mutat, qui id non cupiditate sua, aut vana gloriæ studio facit: verum propter utilitatē aliquam, aut necessitatem, aliorum auctoritate maiore polentium cohortatione & consilio, ex minore in maiorem urbem transi: non inani gloria aut voluntate ipse sua ductus, sed auctoritati potentiorum obsequutus, aut sede sua expulsus, aut etiam utilitate loci vel populi permotus: & quidem non arroganter, sed humiliter ab alijs productus. Hæc ipsa verba in Antheri Epistola in Tom. 1. Conciliorum leguntur, nisi quod ibi non fit mentio, quod ex vrbe Roma in Alexandriam transijt. De quo tamen ante non nihil dixi.
- 37 Cùm Origenes in varios errores incidisset, ob emaque rem sciret, se debere & alijs quidem, sed potissimum Romano Pontifici (vt pote primo Ecclesie Pastori) suæ fidei rationem reddere, ad Fabianum Romanæ urbis Episcopum scribit, in eaque Epistola (teste Hieronymo ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis) pœnitentiam agit, cur talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium (non Mediolanensem illum) refert, quod secretò adita in publicum protulerit. Vnde perspicitur, quanta olim ratio tam Romanæ Ecclesie, quam Pontificis Romani etiam à Græcis habita fuerit, vt pote apud quem etiam doctissimi viri pœnitentiam per epistolas agebant.
- 38 Episcopi Orientales cùm non eodem vbique tempore Chrifma fieri viderent, consuluerunt Sedem Romanam, quid aut de nouo Chrifmate conficiendo, aut de vetere in condendo fieri oporteret. Quibus respondit Fabianus in hunc modum: Exigit dilectio vestra Sedis Apostolica consulta, qua vobis denegare non possumus. Hoc autem & prædecessores nostros multarum regionum Episcopi egisse liquet: & nos, qui in eadem sede, Domino largiente, collocati sumus, agere debere, fraternæ Charitatis & obedientiæ debitum cōpellit. Hinc apparet, etiam Orientales Episcopos in omni causâ difficili ad Romanam Ecclesiam confugisse, vt inde certam sententiam reportarent.
- 39 Idem Fabianus in Epistola. 3. ad Hilarium Episcopum. Peregrina iudicia, salua in omnibus Apostolica auctoritate, generali sanctione prohibemus: quia indignum est ab externis vt iudicetur, qui prouinciales & a se electos debet habere iudices, nisi fuerit appellatū. Vnde oportet, si aliquis Episcoporum super certis accusetur criminibus, vt ab omnibus audiatur, qui sunt in Prouincia, Episcopis. (& post) Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur. Placuit etiam, vt si Episcopus accusatus appellauit ad Apostolicam sedem, id statuendum, quod eiusdem sedis Pontifex censuerit. Hæc quæ de peregrinis iudicijs prohibendis constituuntur, illius Decreti portio sunt, de quo Cyprianus loquitur lib. 1. Epist. 3.
- 40 Cùm statutum sit (inquit) ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusque causa illic audiatur, vbi est crimen admissum, & singulis Pastoribus portio gregis sit ascripta, quam regat vnusquisq; & gubernet, rationem sui actus Domino redditurus: oportet vtique eos, quibus presumus, non circumcurfare, nec Episcoporum concordiam coherentem sua subdola & fallaci temeritate collidere, sed agere illic causam suam, vbi accusatores habere & testes sui criminis possunt: nisi si paucis desperatis & perditis minor videtur esse auctoritas Episcoporum in Africa constitutorum, qui iam de illis iudicauerunt, & eorum conscientiam multis delictorum laqueis vincitiam iudicij sui supergrauitate damnauerunt. Si iam verba Cypriani cum verbis Fabiani contulerimus, reperiemus, idem ipsum Decretum ab vtroque indicari. Fabianus ait, Ibi causa agatur, vbi crimen admittitur: Cyprianus verò, vniuscuiusq; causa illic audiatur, vbi est crimen admissum. Quando igitur Cyprianus ait: Statu-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifex Romanus.	Imperator Rom.
236.	20. S. Antherus Romuli filius, Græcus sedit. m. 1. d. 14.	Alexander Severus an. 13.
237.	21. Fabianus Fabij filius Romanus.	

¶ Hæretici & Pseudopropheta.

1 Animas hominum pessimas post mortem in dæmones verti.

k Deum dixit esse corpus, ex quo tamen hæreticus non habetur.

l Ducitur Chiliastarum errore. Hieron. in Catalogo sub nomine Papiæ. Hinc Tertullianus.

46. De Origenis.

a Origenes (vnde Origenistæ) dicebat (teste Epiphano in Epistola ad Ioannem Hierosolymitanum) non posse filium videre patrem, neque Spiritum Sanctū videre filium. Imò (vt ait Aug. hæc. 43.) filium patri collatū, esse mendacium, nec orandum vnā cum Patre, sed Filium & Spiritū Sanctum esse creaturas. Ob quos errores, Arrianorum pater meritò habitus est.

b Ani-

¶ Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

pro Origine) scribit Ecclesiasticam regulam non tradere, quod anima ex semine traducis ducatur. Et addit Eusebius: Si anima simul cum corpore seminaretur, esset mortalis, quod fides (inquit) nostra non recipit.

i Origenes in prouerbia Salomonis, & citatur ab Eusebio in fine Apologiæ pro Origine: Cùm Dominus dicit hominibus: ite in ignem eternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius, ostendit, quia eadem species pœnarum peccatoribus hominibus, & Diabolo, & Angelis eius preparata sit, licet in eadem pœna diuersa sit quantitas pœnæ. Hæc ille. Non esset verò eadem pœna hominibus & diabolo preparata, nisi hoim animæ etiā in pœnis perpetuò manerēt humanæ. Etenim si mutarentur in dæmones, iā nō eis diceretur, ite in ignem, diabolo, sed vobis ipsis preparatū, quia vos iam in diabolos conuersi estis. k Tertullianus aduersus Praxeam. Quis negabit, Deū corpus esse, & si Deus spiritus est? Spiritus enī (est) corpus sui generis in sua effigie. Hæc ille. Hæresis esset, si per corporis nomen aliquid, quod sub sensum subijcitur, intelligeret. Sed ille per corpus intellexit rem inanimatam & nihilo oppositam, hoc est, veram naturam & substantiam, auctore Augustino hæc. 86.

l Clemēs in 3. Strom. Post resurrectionem (inquit Dominus) nec uxores ducunt, nec nubunt. Etenim de ventre & cibus dictū est: Deus et illū et hos destruet (seu otiosa reddet) hos impetūs, qui insunt caprorū & hircorū sibi viuendū esse cēsunt.

a Pro Origine Apologiam fecit Eusebius Pamphili, in qua ex ipfius Origenis operibus probare conatur, coeternam & coequalem esse Trinitatem. vt vel inde appareat, nec in suo quidem errore, aut satis apertum, aut satis constantem fuisse Origenem. Sed eodem tempore Ecclesia Romana (vt etiam ceteræ omnes) fidem Trinitatis apertè confessā est. Vnde Calixtus dicit in Epistol. 2. Vno animo, & vno ore concorditer Sancta glorificetur Trinitas in secula. Et Fabianus (cui etiam Origenes per Epistolam se purgare voluit) in Epist. 1. Nec eis, inquit, omnino est credendū, qui Trinitatis fidē ignorant. Felix Episcopus Roman. in Epist. 3. Quomodo astruunt, filium non posse patrem videre, in cuius sinu nascitur permanere?

MM iij

b Cle-

ait: *Statutum est ab omnibus nobis*: non tantum de Episcopis Africae agit, ut quidam calumniantur, qui non videnter meminisse, illa Epistola, ubi haec Cypriani verba leguntur, ad Cornelium Pontificem Romanum esse missam. Cum ergo dicit, *ab omnibus nobis statutum esse*: tam ab Italia, & Africa, quam etiam ab Asia & Graecia Episcopis idem statutum esse intelligitur. Nam per Epistolas hoc inter omnes videtur convenisse, cum forte antea qui accusabantur, potius a peregrinis, quam a provincialibus causam cognosci optarent. Deinde cum Cyprianus negat, *minorem esse auctoritatem Episcoporum in Africa constitutorum*: non ibi putandus est conferre Episcopos Africae cum Episcopo Romano, sed cum Episcopis Galliae, Hispaniae, Asiae, aut Graeciae, ac potissimum Numidiae. Nam si apud has regiones iudicia domi agebantur: cur non & in Africa? Caeterum quod ad Romanum Pontificem attinet, ex verbis Epistolae Fabiani satis constat, causam Sedis Apostolicae exceptam esse, ut illuc Episcopi liberè possent appellare. Neque hoc negavit unquam Cyprianus, sed potius approbavit, ut ex ijs quae sequuntur, mox apparebit, in causa praefertim Martiani, & Basilidis, de quibus agetur suo loco.

¶ Cypriani fides & sententia de Romani Pontificis Primatu.

- 41 Cyprianus lib. 1. Epist. 8. *Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra una, super Petrum Domini voce fundata. Aliud altare constitui, aut Sacerdotium novum fieri, praeter unum altare & unum Sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit.* Quisquis ergo extra vnam Petri Cathedram collegerit, spargit. Porro Cathedram Petri Ecclesiam Romanam esse, idem Cyprianus docet lib. 1. epist. 3. *Pseudopiscopo sibi ab haereticis constituto, nauigare audent: & ad Petri Cathedram atq; Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, a schismaticis & prophanis literas ferre, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo predicante, laudata est, ad quos perfidia habere non possit accessum.* Petri Cathedra apud illos Romanos est, quorum fides Apostolo predicante laudata est, & ad quos perfidia habere non possit accessum. Iam verò illa Cathedra Petri fecit, ut Ecclesia Romana esset Ecclesia principalis, utq; Sacerdotalis unitas ex illa oriretur. Cum enim per totam Ecclesiam sit eadem fidei & Sacramentorum communio sit etiam copiosum Corpus Sacerdotum & Episcoporum: tamen illud corpus non est confusum & inordinatum, sed (ut alibi Cyprianus docet, lib. 3. epist. 13.) *concordiae mutuae glutino atque unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex collegio nostro (inquit) haeresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniant ceteri.* Iam verò quodnam est hoc glutinum concordiae? Aut quanam haec unitas, cuius vinculo Sacerdotes, hoc est, Episcopi copulantur, praeter vnam Petri Cathedram, & Ecclesiam principalem, à qua unitas Sacerdotalis exorta est? Nam cum unumquodque ex ijs, quae ipsi familiaria existunt, confirmetur, & augetur, contrarijs verò corrumpatur, & dissipetur: quemadmodum unitas Sacerdotalis ab vna Petri Cathedra iudicio Cypriani exorta est, sic per eandem vnam Petri Cathedram perpetuo fouetur, & conservatur. Glutinum igitur concordiae Sacerdotum, Ecclesia principalis est, cui ceteros Sacerdotes oportet adherere, ut dum ei Ecclesiae quae vna est adherent, ipsi inter se unitatis vinculo copulentur. Iam verò Ecclesia principalis eiusdem Cypriani iudicio non nisi Ecclesia Romana est, idq; non (ut Magdeburgenses in Centuria 3. c. 7. docent) ob id solum, quia ceteras Ecclesias primum ad confociationem exhortata est, sed potius quia Petri Cathedra est. Nam quae haec est audacia, cum Cypriani mentem requiras, expressam Cypriani rationem relinquere, & tuam supponere? Cyprianus ait, haereticos auos esse literas ferre ad Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est: ubi tria ordine quodam annotauit, velut sibi cohaerentia & omnino connexa. Petri Cathedra fecit Ecclesiam Romanam principalem. Principalis autem Ecclesia est unitatis Sacerdotalis origo & caput. Nam si principalis à Principe nominatur: Princeps verò sit principium eius societatis, cuius est Princeps: unde potius oriretur, aut quo maiore vinculo copularetur Sacerdotum unitas, quam Principij sui obseruantia & imitatione? At Magdeburgenses ad aliam rationem à confociatione petitam se conferunt, de qua Cyprianus nihil dixit. Equidem fateor, Ecclesiam Romanam semper fuisse confociationis Ecclesiasticae principium. sed id non casu obuenerit, verum ei ex necessitate delatum est, quia omnis societas visibilis à capite suo visibili pendet. Communio autem & confociatio Ecclesiae non debet esse incerta: & proinde nec libera prorsus & voluntaria. Alioqui non esset *vinculum unitatis*, sed causa & origo disensionis. Nam si Romana Ecclesia necessario est principium Ecclesiasticae confociationis: iam eadem opera est etiam necessario Caput Ecclesiae. Si enim ob aliud nihil, certè vel ob hoc unum, quod confociationis principium sit, Ecclesiae principium quoddam est & Caput. Sin Ecclesia Romana fuit quidem ad tempus confociationis principium, postea verò idem principium sit aut aliò translatum, aut prorsus sublatum: iam talis confociatio non est vllum *vinculum unitatis*. Aut quale hoc vinculum est, quod vel penitus tollere, vel suo arbitratu dissolvere is potest, qui debebat eo vinculo ad certam necessitatem obligari? Nisi forte

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
ratio.
Rom.

Maxi-
minus
an. 3.

Sexta
perse-
cutio.

¶ Heretici & Pseudoprophetae.

b Animas, postquam peccassent superius, in corpora velut in tumulos, poenae causa, relegatas fuisse.

c Adam perdidisse imaginem Dei.

d Pessimos homines atq; adeò diabolum & angelos eius post longissima tempora caelo reddendos.

e Christum pro daemionibus passum fuisse.

f Paradisum esse in tertio caelo.

g Aquas, quae supra caelos sunt, tunicas pelliceas, & alia multa in Scripturis sanctis, non secundum historiae veritatem, sed allegoricè accipi debere.

h Carnem hanc non resurgere.

47. De Origenijs.

a Origenij non ab Origine Adamantio, ut videtur, appellati, reijciebatur nuptias, cum tamen luxuriosè interim & libidinosè viuerent. Epiphanius, har. 63. & Augustinus, har. 42.

48. De Rebaptizantium errore.

Agrippinus Cypriani praedecessor (licet non proximus) irruente magna quaestione, vtrum remissio

¶ Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesiae.

b Clemens in 4. Strom. *Non huc de caelis anima ad ea, quae sunt deteriora, demittitur (De enim facit oia ad ea, quae sunt meliora) sed ea, quae vita caelestis optima ex Deo & iustitia, caelum terra commutat.*

c Theophilus ad Autolyicum. *Homo sic mentis & imago Dei est. §. Quam diu igitur Adā mansit homo, id est, ratione praeditus, etiā imaginē Dei (licet deformatam) circumtulit in seipso.*

d Presbyteri & Diaconi Romae consistentes ad Cyprianum scribunt in haec verba: *Parauit (Deus) refrigeria, sed parauit etiam aeterna supplicia. Parauit inaccessibilem lucē, sed parauit etiā perpetua noctis tūstam aeternamq; caliginem.* Extant haec apud Cyp. lib. 2. Epist. 7.

e Tertullianus aduersus Marcionē lib. 4. *Spiritus nequam vociferantes, Tu es filius Dei, iubebatur tacere. Christus enim ab hominibus, non à spiritibus immundis volebat se filium Dei cognosci. §. Non ergo perinde pro daemionibus, ac pro hominibus passus est.*

f Theophilus ad Autolyicum lib. 2. *Paradisum esse terram, & super terram plantatum, docemur à Scriptura, docente: Et plantauit Deus paradisum in Eden, in regione Orientali.*

g Tertullianus de resurrectione carnis: *Plures prophetarum voces nuda & simplices & ab omni Allegoria nubilo pure defendi possunt. Res in literis tenentur, ut litera in rebus legantur. Ita non semper, nec in omnibus allegorica forma est prophetici eloquij, sed interdum, & in quibusdam.*

h Athenagoras de resurrectione mortuorum. *Cum Deus sit iustus, & tamen in praesenti vita nec boni praemia virtutum, nec mali scelerum poenas pro meritis referant: homo autem non solum ex anima, sed etiam ex corpore consistat: necesse est, eadem corpora in iisdem animabus reddi, ut simul inhaereant premijs, cum simul sustinuerint labores.*

a In operibus Cypriano ascriptis, Homil. de Natiuitate Christi. *Et si bona sunt, & à Deo instituta coniugia, melior est tamen continentia, & virginitas excellentior, quam non cogit necessitas aut mandatum, sed perfectionis suadet consilium.*

Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque schismaticis & haereticis corrigere quod prauum est, non iterare quod datum est, sanare quod vulneratum est, non curare quod sanū est.

Quam

248. Idem Fabianus fedit an. 14. d. 6.

forte omne vinculum necessitatem vincito non imponat. Languent igitur Protestantes, & insipidi penitus euadunt, cum ad veras rerum rationes indagandas peruentum est. Omnis autem Ecclesiastica confociatio, quæ Christo auctore digna sit, debet certa & firma esse, ac talis, quæ ab hoibus cõmutari postea non queat. Cum ergo Ecclesia Romana ex Protestantium confessione semel fuerit *Ecclesia principalis, & Sacerdotalis unitatis origo*: certè in hodiernum diem eadem Ecclesia manet, atque in æternum manebit & principium confociationis Ecclesiasticæ, & Ecclesia principalis, & (quæ res omnium istorum causa est) Cathedra Petri. Nam vt Sacerdotium Legale in genere Leuitico semel inchoatum, & in Templo Salomonis Dei voluntate constitutum, perpetuo in eodem & genere & loco mansit vsq; ad primum Christi aduentum: sic in nouo etiam Testamento cum Sacerdotalis ministerij vnitas in Petro semel instituta, & per Petrum in Ecclesia Romana semel sit ex voluntate Dei collocata: in eadem Romana Ecclesia vsque ad secundum Christi aduentum perseuerabit: nisi fortè Sacerdotalis Ordo per aliam rationem nũc vnietur, quàm ab initio vnita fuit. At qui cum Christus vniuersalis Ecclesie Pastor primam vnitatis rationem instituerit: quis nunc illam audeat commutare, nisi eo ipso Antichristi membrum se esse fateri velit? Nam quod Protestantes nobis opponunt, gratiam noui Testameti certo generi aut loco alligatam non esse, quis hoc illis negabit? Non enim dicimus, solos Romanæ vrbs incolas aut Christianos, aut Episcopos esse, aut in Roma tantum noui Sacramenti ritu sacrificari posse: nec Sacerdotij successiõnem ad carnalẽ familiam Petri contrahimus, vt olim sub lege comparatum fuit. Sed cum tota fides, & totius fidei ministerium per omnes gentes propagetur, dicimus nihil officere, sed potius plurimum honoris & vtilitatis id afferre libertati Christianæ, vt certam sedem habeat, quam in rebus dubijs consulat, & vnde vnitatis suæ originem ducens, schismata omnia excludat. Nam si D. Lucas origine ab ipso Deo petita, Christi ortum per Adam & posteros eius ad Iosephum vsque deduxit, vel potius à Iosepho Mariæ viro per eandem patrum seriem ad Deum vsque reduxit: profectò vt successio Patriarcharum Christo non dedecori, sed honori fuit: sic neque Principis Apostolorum non carnalis, sed spiritualis successio Ecclesie Christianæ dedecori, sed magno potius & commodo, & ornamento erit. Sed pergamus in Cypriano. Is Libro quarto Epistola secunda, sic scribit:

- 44 *Vna est Ecclesia per totum mundum à Christo in multa membra diuisa. Item Episcopatus vniuersi Episcoporum multorum concordia numerositate diffusus.* Cum ergo Cyprianus dicat, Episcopatum & esse vnum, & tamen in multos numero Episcopos diffundi: quærendum est, quòdnam vnitatis genus hoc sit. Interpretatur verò seipsum in libro de Vnitate Ecclesie, dicens: *Episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidum pars inuenitur. Ecclesia vna est, que in multitudinem latius incrementis fecunditatis extenditur, quomodo solis multitudine, sed lumen vnum: & rami arboris multi, sed vobis vnus tenaci radice fundatum. Et cum de fonte vno riuus plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copie largitate, vnitas tamen seruat in origine. Auelle radium solis à corpore: diuisionem lucis vnitas non capit. Ad arbore frange ramum: fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum: præcisus arcescit: Sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit: vnum tamen lumen est, quod vbiq; diffunditur, nec vnitas corporis separatur. Ramos suos in vniuersam terram copia vbertatis extendit, profluens largiter riuos latius expandit: vnum tamen Caput est, & origo vna, & vna mater fecunditatis successibus copiosa. Illius fetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritum eius animamur.* Hinc videas, vnitatem Episcopatus ijs rebus conferri, quæ vnæ sunt in origine, licet multiplicentur in propagatione. Ex quo efficitur, vt vnus Episcopus à Christo fuerit constitutus, à quo velut à matre foecunda, ceteri Episcopi procrearentur. Quomodo igitur (inquies) *eiusdem vnus Episcopatus pars à singulis in solidum tenetur?* Si enim singuli partem vnus Episcopatus in solidum tenent, perinde Episcopus est, siue Eugubinus, seu Rossensis Episcopus, ac Alexandrinus, aut Romanus. Nec ista ratione maior est Romanus, quàm quilibet alius Episcopus. Cui argumento vt satisfaciam, illud in primis animaduerti velim, omne genus hominum rectè vnum dici posse. Vna quippe est natura humana, & non multæ. Sed quomodo vna? Verum homines plurimi non sunt? Certè sunt. Sed quoniam ab vno ij omnes propagati sunt, quamuis magna sit numerositas in propagata multitudine, vnitas tamen seruat in prima origine. Iam verò istius, vt ita dicam, humanitatis partem singuli homines in solidum tenent. Nam perinde homo est Martialis, aut Barnabas: ac ille Adam, quem Deus de limo terræ formauit. Sed nunquid propterea non est maior Adam ceteris hominibus? quasi verò ille non sit pater omnium, & ideo maior omnibus. Eodem igitur modo licet idem sit Ordo, & idem Episcopale officium tam Romani, quàm cuiuslibet alterius Episcopi: tamen quia Romanus Episcopus Cathedram Petri tenet, Petrus verò fuit ille primus Episcopus, quem Christus velut omnium aliorum fontè & Caput instituit: hinc fit, vt Romanus Episcopus eandem Episcopalis officij naturam vnã cū ceteris Episcopis adeptus, atque ideo *frater & collega* eorū meritò nominandus, omnibus tamen sit maior, velut vnitatis à Christo in Petri persona institutæ cultos & conferuator. Cum enim Petri Principatus non natura in situs illi fuerit, nec per corpoream fem-

minatio-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostate,
qui successiõnem conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.
248	Idem Fabianus sedit an. 14. dies. 6.	Gordianus an. 6. Philippus 1. Christianus an. 5.

Heretici & Pseudopropheta.

missio peccatorum & spiritualis regeneratio hominis posset apud hereticos vel schismaticos fieri, cum ceteris Coepiscopis suis, qui illo tempore in Prouincia Africa, & Numidia Ecclesiam Domini gubernabant, statuit, baptizatos ab hereticis in Ecclesia baptizari debere, velut prior baptizatus nullus fuerit, eò quòd heretici baptismum conferre nõ possint. Hæc habetur apud Cyprianum in libro ad Quintum, & apud Augustinũ de baptismo contra Donatistas, Lib. 2. Ca. 8. & 9.

Iam verò licet iste fuerit Episcoporum Africa potius error, quàm hæresis: tamen quia cœpit postea hoc Decretum pertinaciter à Donatistis defendi, libuit primum eius principium hoc in loco recensere vt appareat, quo primum tempore prior consuetudo Ecclesie corrumpi cœpta fuerit.

49. De

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

Quam consuetudinem, credo, ex Apostolica auctoritate venientem, sicut multa non inueniuntur in literis eorum, neque in Concilijs posteriorum: & tamen quia per vniuersam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur. Porro eiusdem consuetudinis ipse Cyprianus testis erat, quærens in Epistola ad Iubaianum, quid fieret de ijs, qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes, sine baptismo admissi sunt? Hæc habentur apud Augustinum de baptismo contra Donatistas lib. 2. cap. 7. & 9. Licet enim Augustinus hac ætate nõdum cœperit viuere, tamen cum de consuetudine tali testetur, quæ Cypriani temporibus antiquior fuerit, rectè illius testimonium hoc in loco adhibetur.

NN

Cor:

quidem agenda posse admitti, ab ordinatione autem Cleri atque Sacerdotali honore prohiberi. Non parum auctoritatis decreto Episcopali additum inuuant, ex eo quod etiam Cornelius idem cum alijs decreuit. Nam alioqui fuisset forsitan Prouinciale, sed certe quidem non vniuersale Decretum, quo vbiq; omnes Ecclesiarum Pastores niti possent & confidere. Sed quoniam ad Cornelij mentionem iam est peruentum: age, quid ex Cypriano pro testificando illius Primatu colligi queat, animaduertamus.

61 Cornelius (inquit Cyprianus lib. 4. Epist. 2.) ad Sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit. Nec (ut quidam, id est, Nouatianus) vim fecit, ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus acciperet. Et factus est Episcopus à plurimis Collegis nostris (sedecim numero) qui tunc in vrbe Roma aderant, cum Fabiani locus, id est (inquit Cyprianus) cum locus Petri & gradus Cathedra Sacerdotalis vacaret. Tum deinde sedit intrepidus Roma in Sacerdotali Cathedra eo tempore (id est, sub Decio) cum tyrannus infestus Sacerdotibus Dei, fanda atque infanda comminaretur, cum multo patientius & tolerabilius audiret, leuari aduersus se æmulum Principem, quam consitui Roma Dei Sacerdotem. Significat verò, sublimem illam Romanorum Pontificum Cathedram tantæ, per vniuersum orbem, Fidelium multitudini præfectam, ad eò formidolosam Imperatoribus Romanis visam esse: vt magis sibi ab illis timuerint, quam ab æmulo Principe, qui purpuram sibi vltro imposuisset. Nec enim illis assentior, qui (lectione mutata) Cornelium dicunt, tolerabilius audisse æmulum Principem, id est, Imperatorem cõtra se leuari, quam æmulum Sacerdotem, id est, Nouatianum Romæ constitui. Nam Imperatores à Christi fide ac religione abhorrentes, non rectè dicantur æmuli Pontificum Romanorum. Deinde Cyprianus de tyranno Decio proximè locutus erat, dicens, tyrannum Dei Sacerdotibus infestum, fanda atque infanda comminatum esse: & continuò subiunxit, cum multo patientius & tolerabilius audiret (vtique Decius tyrannus) leuari aduersus se æmulum Principem, id est, Imperij competitorem, quam consitui Roma Dei Sacerdotem, id est, Pontificem Maximum. Præterea laudatur eo in loco virtus, robor, & firmitas Cornelij. Vnde obsecro? nisi quia tyrannum, Dei Sacerdotibus tam infestum, vt mallet Imperij competitorem, quam Pontificem Romanum: ferre, tamen vsque ad eò non timuit, vt eo tempore in Sacerdotali Cathedra intrepidus sederet. Denique statim post verba illa, de quibus iam agitur, subiicit Cyprianus: Nonne hic (id est, Cornelius) summo virtutis & fidei testimonio prædicandus est? Nonne inter gloriosos Confessores & Martyres deputandus, qui tantum temporis sedit, expectans corporis sui carnifices, & tyranni ferocientis vitores, qui Cornelium aduersus edicta feralia resistentem vel gladio inuaderent, vel cruci figerent, vel igne torrerent? Hæc omnia in medium protuli, vt Lector videret, vniuersam Cypriani orationem eo in loco ad Cornelij Papæ laudem ideo spectare, quòd tyrannum, à quo tantopere Cathedra ipsius timebatur, ipse tamen prorsus non timeret? Quidnam ergo est, quod Romanus Imperator, hoc est, orbis terrarum Dominus, Pontificem Romanum timet? Nunquid à singulis etiam Episcopis eodem modo sibi timebat? Minimè gentium. Ac neque Cyprianus id affirmat: sed ait, Imperatorem timuisse Dei Sacerdotem Roma constitutum. Romæ, inquam, vbi Caput Christianorum sedere, & Ecclesiam principalem esse audiuerat, vbi Apostolorum Petri & Pauli gloriam celebrari acceperat, quam urbem (si fortè Sybillæ oracula non ignorabat) piscatoris hamo fore quandoque expugnandam, didicisse poterat. Ita enim prædixerat Sybilla Erythræa, vt alibi declarauimus. Nec Gentiles tam imperiti rerum erant, quin scirent, quanta esset Romanorum Pontificum auctoritas, vt ex Aureliani Augusti, & Ammiani Marcellini, & aliorum gentiliū verbis ac testimonijs posthac planum fiet. Præterea, vt alibi per vniuersum orbem quòd maior quisque Episcopus fuit, eò magis ab illo timebant, & propterea infestiores ei erant Imperatores: sic cum intelligerent, Maximum Pontificem Romæ consecuisse, maxime omnium & metuebant, & persequerentur eundem Pontificem Romanum, ad eò vt ex triginta primis Pontificibus, vix tres naturali morte defuncti sint, sed ab Imperatoribus Romanis violentam necem subire coacti fuerint.

Quid multis? Nonne de hoc ipso Cornelio narrat Damasus in Pontificali, quòd Decius cum audisset, Cornelium agentem apud Centumcellas, à beato Cypriano Epistolam accepisse, ei coram dixerit: Sic desinisti, vt nec Deos consideres, nec precepta Principum audias, nec nostras minas timeas, vt contra Rempublicam literas accipias & dirigas? Vide quid sit, quod Decius timebat. vtique vt Herodes timebat, ne Christus Rex Iudæorum auferret sibi regnum terrenum: sic timebat Decius, ne Pontifex Maximum auferret sibi terrenum Imperium. Iam quippe videbat, in immensum creuisse Christianum populum. Iam verebatur, ne qui populus tam obediens foret Pontifici Romano, iuberetur aliquando ab illo inuadere Imperium, & Idola perdere. Sed alia erant Dei consilia, & ideo Cornelius Decio respondit, dicens: Ego de corona Domini mei literas accepi, & dixi, & non contra Rempublicam, sed magis per spirituale consilium ad animas redimendas. Hæc ille.

Post

Ciuitas Dei, seu Continuatorum Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Hæretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

Oris verò confessionem, & sacerdotis sacramentali absolutionem penitus abstulerunt, velut solus Deus potestatem remittendi peccata sibi perpetuò retinisset, nec illà à ministris Christi ad ædificationem Ecclesie vnquam voluisset dispensari.

Ex Cypriano certissime intelligi, quòd Nouationis peccatores ad penitentiam quidem adhortabatur, non tamen admittit penitentiam sacramentum, hoc est, absolutionem Sacerdotis, qua penitentes reconciliarentur Ecclesie.

Hoc testatur Cyprianus de Nouatiana hæresi nominatim tractans, in lib. 4. Epist. 2. prope finem. O hæretica institutionis inefficax & vana traditio, hortari ad satisfactionem penitentiam, & subtrahere de satisfactione medicinam: dicere fratribus, plange, & lachrymas funde, & quæcumque ad pacem pertinent facies, sed nullam pacem, quæ quæris, accipies. (Et post:) Dum fructus penitentia interceptum, penitentia ipsa tollitur. Quod si inuenimus, à penitentia agenda neminem debere prohiberi, & deprecantibus atque exorantibus Domini misericordiam, secundum quod ille misericors & pius est, per Sacerdotes eius pacem posse cõcedi: admitteendus est plangentium gemitus, & penitentia fructus dolentibus non negandus. Et quia apud inferos confessio non est, nec exomologesis illic fieri potest: qui ex toto corde penituerint & rogauerint, in Ecclesiam debent interim suscipi.

Cyprianus ad Cornelium libro I. Epistola 2. Permissis Dominus, vt ligata in terris, etiam in cælis ligata essent: solui autem possent illic, quæ hic prius in Ecclesia soluerentur. Cum peccata prius in Ecclesia, quam in cælo solui dicit, idq; Domini permissione: nihil aliud significat, quam Dominum instituisse Sacramentum Penitentia, quod sit instrumentalis quædam causa remittendi peccata. Et cum causa effectum præcedat: peccatum non dimittitur in cælo, quod per Sacramentum Penitentia non sit prius dimissum in Ecclesia. Nam iterum in eadè Epistola sic scribit: Episcopatus nostri honor grandis, pacem dedisse Martyribus. Et post: Quomodo potest ad Confessionem (nominis Diuini coram persecutore) idoneus inueniri, qui non prius pace recepta receperit spiritum patris? Pax ergo, quæ Episcopus dabit, spiritum diuinum, hoc est, gratiam penitenti contulit: quod nunquam ita euenisset, nisi aliquod esset sacramentum Penitentia. Rursus ibidem subiicit Cyprianus: Placuit, examinatis singulorum causis, pacem lapsis dare. Non ergo talis erat penitentia Ecclesiastica ratio, vt satis esset prædicatori palàm dicere: si quæ vestrum in fide recta penitet suorum scelerum, is sciat, sibi remissa esse peccata: sed singulorum causæ, id est, circumstantia personarum & rerum à sacerdote solo examinabantur, & ita demum pax ijs dabatur, qui verè penitentia egissent. Nam postea in 6. eiusdem libri Epistola, Cyprianus Baptismum & Penitentiam simul conferens, ait: eum solum posse baptizare, & remissionem peccatorum dare, qui habeat spiritum sanctum. Baptizare autem, & remittere peccata, non essent eiusdem hominis, & potestatis, nisi vtrumq; fuisset Sacramentum. Et quanquam Cyprianus in eo errabat, quòd Sacramentum Baptismi à schismaticis conferri

7. Persecutio.

Idem Cornelius sed. an. 2 m. 2. d. 3.

no,

non

- Post Cornelij assumptionem ad Pontificatum, ceteros per orbem Primates (vt moris erat) de sua ordinatione certiores fecit, vt scirent, quocum communicare, & a quo literas communicatorias accipere, atque ad quem dirigere in causis Ecclesiasticis deberent. Primates vero per Prouinciam ipsorum hac eadem Collegis singulis in notitiam perferebant. Illa quippe eadem sunt in hac re D. Cypriani verba lib. 2. ep. 10. vbi etiam Cyprianus testatur, solus Pontificis Romani literis de sua ordinatione scriptis absque aliorum preterea testificatione credi solitum esse. atque ideo excusat se, quod non statim post acceptas de ea re Cornelij literas eius ordinationem promulgasset. hoc enim vtilius ipsi eo tempore visum est ad retardandum Nouatiani schisma & dissensiones inde subsecutas. Cypriani verba hæc sunt libro 2. Epist. 10. *Quod scripta Collegarum nostrorum, qui illic ordinationi tue assuerant, desiderantur: non veteris moris obliuio nouum aliquid querebamus. Nam satis erat, vt tu te Episcopum factum literis nuntiares, nisi esset ex diuerso discrepans factio.* Hoc ergo ad reliquas Romanæ sedis prerogatiuas accedit, quod vetus, etiam Cypriani tempore, mos fuit, vt vnius Pontificis Romani literis absque aliorum necessaria testificatione crederetur. Accedit & illud, quod moris fuit per totum mundum, vt maiora quæque ad sedem Romanam quamprimum perferrentur. Ex quo Cyprianus, qui ad aliquod tempus nouam Pseudoepiscopi creationem Romano Pontifici nunciare prætermiserat, de illa re seipsum purgaturus ad Cornelium scribit lib. 1. Epist. 3. *Quod tibi de Fortunato isto Pseudoepiscopo, a paucis & inueteratis hæreticis constituto, non statim scripti, frater charissime, non ea res erat, qua in notitiam tuam deberet per nos festinatò statim quasi magna aui merenda perferri.* Cum autem Cyprianus dicit, hanc re non debuisse festinatò, quasi magnam, ad notitiã Romani Pontificis perferri, nonne clarissimè docet, res magnas ad illius notitiam festinatò perferri debuisse? Præterea cum Marcianus Arelatenis Episcopus Nouatiani hæresim sectaretur, Cyprianus lib. 3. Epist. 13. ad Stephanum Papam scribens, *Faustinus (inquit) collega noster Lugduni consistens frater charissime, semel atque iterum mihi scripsit, significans ea, quæ etiam vobis scio vtiq; nuntiata, tam ab eo, quam à cæteris Cœpiscopis nostris in eadem prouincia constitutis, quod Marcianus Arelate consistens Nouatiano se coniunxerit, & à Catholica Ecclesia unitate atque à corporis nostri & Sacerdotij cõsensione discesserit, tenens hæretica præsumptionis durissimam prauitatem.* Tam consuetum erat, Pontificem Romanum de rebus istiusmodi ab Episcopis vbiq; degentibus admoneri, vt Cyprianus nihil dubitet, hoc illi à pluribus significatum esse. Nec est quod dicas, hanc eandem rem Cypriano quoque nunciatam fuisse. Nam vt hoc non negauerim: sic manifestum est, cum Cypriano eam rem fuisse ob id communicatam, vt is Pontificem Romanum ad Marciani excommunicationem incitaret. Ad multos quidem & Episcopos & Cleros Cyprianus literas dedit, sed nunquam ita cum vllis alijs, vt cum Clero & Pontifice Romano egit. nunquam vlli tam accuratam rationem rerum à se gestarum dedit: nec vllam præterea Ecclesiam vel principalem, vel tanquam Petri Cathedraliam salutauit. Multa (fateor) cæteris Ecclesijs communia cum Romana erant: veluti vt scirent omnes & singula, quis, à quibus esset ordinatus Episcopus, quis à communione abstentus, aut quis Ecclesie reconciliatus esset. Cæterum quia quædam erant communia omnibus inter se Ecclesijs: propterea dicere, quædam singularia, & ea longè maxima Ecclesie Romanæ tributa non fuisse, hoc illud est, quod à veritate alienum esse contendimus.
- 65 Cornelius Episcopus Romanus (vt est apud Eusebium lib. 6. cap. 35) ad Fabium Episcopum Ecclesie Antiochenæ scribens, cum exposuisset, quo pacto Nouatus procurasset, vt tres Episcopi simplices & agrestes ex angulo quodam Italiae per fraudem euocati, imaginaria quadam impositione manuum, ipsi Episcopatum tribuerent, postea declarat, se unum ex ijs aperitè confessum, vt laicum in communionem recepisse. Qui vero in reliquorum duorum loca succederent, alios (inquit) Episcopos misimus. Non solum igitur delinquentes Episcopos deponere potuit Romanus Episcopus, verum etiam alios mittere, qui in depositorum loca succederent. Ex quo apparet, Pontificis Romani potestatem nec intra urbem, nec intra suburbanas, & adiacentes vrbi Ecclesias (vt quidam volunt) conclusam fuisse.
- 66 Gaius Episcopus anno Imperij Decij primo, à Romana sedis Papa transmissus est in urbem Turonicam, vbi de paganis nonnullos predicatione sua conuertit fecit ad Dominum. Auctor est Gregorius Turonensis, historiarum lib. 10. Num. 31.
- 67 Lucius in Epistola ad Episcopos Gallie & Hispanie. *Literas dilectionis vestre, quas ad B. Petri Apostoli sedem pro vestri causa negotij misistis, libenter suscepimus.* Hoc igitur omnino verum & certum est, maiores causas ad sedem Apostolicam ex omni parte Ecclesie relatas fuisse. Hinc eidem Lucio Cyprianus cum Collegis grauissimas literas misit, lib. 3. Epist. 1. in quibus ei reditum ab exilio gratulatur, & demum subiungit: *Vicarias pro nobis ego, & collegi, & fraternitas omnis has ad vos literas mittimus, frater charissime, & representantes vobis per epistolam gaudium nostrum, fida obsequia charitatis expromimus, hic quoque in sacrificijs atque orationibus nostris non cessantes Deo patri, & Christo filio eius Domino nostro gratias agere, & orare pariter ac petere, vt qui perfectus est atque perficiens, custodiat & perficiat in vobis confessionis vestre gloriosam coronam.* Equidem

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

De Visibili Monarchia Ecclesie, Liber Septimus.

293

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes
maiorum Ecclesie.

253.

23.

S. Lucij Por-
phirij filius,
Roman. se-
dit an. 1. m. 3
d. 11.

Gallie
& Vo-
luntia-
na.

an. 2.

m. 4.

Emi-
lian.

m. 3.

no, Augustino, & alijs Patribus. Quoniam enim hæc hæreticis, à Lutheranis plerisque, à Zuin- glianis verò & Calvinistis om- nibus renouatur, & licet verbo id illi negetur, ipsa tamen ex ali- qua parte Nouatiani sunt, & res magni momenti existit: de hac hæresi diligenter & sæpe agam.

non posse putabat, ob eamq; re ab Ecclesia re- prehensus est: tamen non errauit in eo, quod baptizare, & peccata penitentibus remittere post baptismum, paria esse iudicauit, cum id etiã Ecclesia semper docuerit. Imò etiam in 3. eiusdem libri Epistola Cypriani. docet, per eos, qui nimium citò lapsis manus imponunt, vtrumq; perdi, vt & amissa sit gratia, quæ de baptismi san- ctificatione percipitur: & non subueniat penitenti- a, per quam culpa curatur. Vbi cum significet, penitentiam curare, quod post baptismum de baptismi sanctificatione perierat: vtiq; docet, hanc, de qua loquitur, penitentiam non minus Sacramentum esse, quam Baptismum. Quæ alio- qui comparatio esset inter Sacramenta Dei, & opera hominum? Deniq; hic ordo agendæ pe- nitentiæ apud Cypria. describitur li. 3. Epist. 14. *Peccatores penitentia iusto tempore acta (secundis disciplina ordinem, ad exomologesim (id est, confes- sionem) veniunt, & per manus impositionem Epi- scopi & clerici communicationis accipiunt.* Et in Tractatu de lapsis docet, eos, qui vel cogitauerunt de sacrificio Idolis immolado, ipsum apud Sacerdotes Dei dolenter & simpliciter confi- tentes, exomologesim conscientie facere solitos, dum admitti confessio poterat, dum satis factio & remissio facta per Sacerdotes apud Do- minum grata erat. Hæc omnia probant, & No- uitianos in eo hæresim suã posuisse, quod Pe- nitentiæ Sacramentum negauerunt, & Catholicã Ecclesiam idem ipsum Sacramentum contra eos defendisse. id quod ex his, quæ postea sub- iungam, luce meridiana clarius euadet.

^a Nouatiani (vt apparet ex E- pistola Cypriani ad Iubaianum) rebaptizabant eos, qui ad ipsos à Catholicis venissent.

D. Cyprianum unã cum 87. Epi- scopis errasse, verum hæ- resim non incurrisse.

^b Plura Concilia in Africa habita sunt de ijs baptizadis in Ec- clesia, qui fuissent apud hæreti- cos baptizati, quorum in vno Episcopi ferè octuaginta septem ex diuersis prouincijs sub Cy- priano Carthagini conuene- runt,

^a Dionysius Alexandrinus apud Eusebium, lib. 7. cap. 7. Contra Nouatum, qui Ecclesiam tam miserè disciderit, sanctum Baptismatis Sa- cramentum abrogauerit, & fidem ac cõfessionem, quæ Baptismum præcedunt, condemna- uerit, nõ sine causa graue odium concepimus.

^b Stephanus Pontifex Romanus (teste Euse- bio lib. 7. cap. 3.) cum audisset, Cyprianum existi- massè, nõ aliter, quam per lauacrum Baptismatis, hæreticos in Ecclesiam admittendos, hac de re aio- vehe-

Equidem non puto, rationem tantam cuiuslibet alterius, & præsertim transmarini Episcopi, aut in Africana, aut in vlla omnino Ecclesia habitam esse, quantam vndique probamus esse habitam vnius Pontificis Romani. Sed ad Stephanum Lucij successorem se conferat oratio.

68 Ex ijs, quæ dicuntur à Cypriano lib. 1. Epist. 4. constat, Basilidè Asturicæ, vt videtur, in Hispania Episcopum, idololatriæ libello maculatum, à Sacerdotij administratione de iudicio Sacerdotum eius provincie fuisse repulsum, & alium in locum eius substitutum. Basilides autè post crimina sua detecta, & conscientiam propria confessione nudatam, Romam pergens, Stephanum Pontificem Romanum longè positum, & gesta rei ac veritatis ignarum fefellit, vt exambiret, reponi se iniussè in Episcopatum, de quo fuerat iuste depositus. Hispaniarum igitur Episcopi cum viderent, Basilidem ex autoritate Romani Pontificis Episcopatum suum repetere: hinc autoritate Sedis Apostolicæ, inde simulatione & fraude Basilidis commoti, ad Cyprianum & Episcopos Africæ scribunt, desiderantes iustam pariter ac necessariam suam sollicitudinem vel solatio vel auxilio sententia ipsorum subleuari. Cyprianus ergo & reliqui Episcopi rescripserunt, Basilidem atq; etiam Martialem, qui fuerat in eadem causa, iuste depositos videri, nec in pristinum honorem restituendos esse: eosque perseverare Episcopos debere, quibus loco ipsorum manus fuissent impositæ. Nec rescindere (inquiunt) ordinationem iure perfectam potest, quod Basilides Romam pergens, ambivisset in Episcopatum reponi. Iam ad totius causæ arcem ventum est. Quæri enim oportet, ob quam causam Cyprianus & reliqui Episcopi dicant, sententiam Romani Pontificis non debere seruari. Nam si putarunt, illum nihil iuris habuisse in longè positas Hispaniarum Ecclesias: omnino ista ratio stat à Protestantibus. Sin dicat (vt verè dicunt) obreptum Episcopo Romano fuisse, nec id videri ab eo mandatum esse, quod vt mandaret, fraude inductus fuit: tunc Magdeburgenses causa ceciderunt, Catholica verò fides vicit. Audiamus ergo Cyprianum. Hoc, inquit (id est, vt Basilides ad Stephanum Pontificem Romanum rei gestæ ignarum pergens, ambiret, reponi se iniussè) Hoc (inquam) eò petiit, vt Basilidis non tam abolita sint, quam cumulata delicta, vt ad superiora peccata eius, etiam fallacia & circumventionis crimen accesserit. Neque enim iam culpandus est ille, cui negligenter obreptum est, quam hic execrandus, qui fraudulenter obrepsit. Obrepere autem si hominibus Basilides potuit, Deo non potest, cum scriptum sit: Deus non irridetur. Vides iam, studiose Lector, ex ista re potestatem Episcopo Romano in Hispaniarum Ecclesiis vehementer confirmari: tantum abest, vt tollatur omnino, aut eleuetur. Nam qui ob eam solâ causam dicit Basilidem in Episcopatum restitui non debere, quoniam fefellit Pontificem Romanum longè positum, & veritatis ignarum: eo ipso fatetur, Pontificem Romanum iure potuisse Basilidè contra sententiâ Episcoporum Hispaniæ restituere, si iusta fuisset Basilidis postulatio. Cyprianus igitur in facti cognitione Pontificem Romanum errasse dicit, non aut iure ac potestate ita priuatum esse, vt illum restituisse non potuerit. Et tamè in omni cognitione prima questio illa est, vt iure potuerit is causam cognoscere, à cuius sententia recedere conamur. Cum aut qui causam cognouit, legitimus Iudex fuisse deprehenditur, tum deinceps ad alia remedia confugiendum est. Cyprianus igitur contra Pontificis Romani potestatem nihil iure obijci posse, videns, ad obreptionem Basilidis se contulit, vt sententiâ Pontificis irritâ esse ostenderet. Nam nec illi, quod petiit, obtinent, qui fallunt Imperatores (cum Theodosius & Valentianus decreuerint, vt veda. precator careat impetratis, in Codice Iustiniani lib. 1. tit. 25.) sed tamen non idcirco carè Imperatores potestate priuilegia ijs conferendi, qui veritatem narrauerint. Sed quorsum de Cypriani sententia querimus, cum ille ipse author fuerit eidem Stephano, vt in Gallicanas Ecclesias iurisdictionem suam exerceret? lib. 3. Epist. 13. Marcianus (inquit) Arelate consistens,

69 Novatiano se coniunxit, & à Catholica Ecclesia unitate, atque à corporis nostri & Sacerdotij consensione distulit, tenens hæreticæ presumptionis durissimam prauitatem, vt seruis Dei penitentibus & dolentibus, & ad Ecclesiâ lachrymis & gemitu, & dolore pulsantibus, diuina pietatis, & lenitatis paternæ solatia & subsidia claudatur, nec ad fouenda vulnera admittantur vulnerati, sed sine spe pacis & communicationis relictis ad luporum rapinam & prædam diaboli proyctantur. Cui rei nostrum est consulere & subuenire, frater carissime, qui diuinâ clementiâ cogitantes, & gubernanda Ecclesia libram tenentes, sic censurâ vigoris peccatoribus exhibemus, vt tamè lapsis erigendis, & curandis vulneratis, bonitatis & misericordiam diuinam medicinam non denegemus. Quapropter facere te oportet plenissimas literas ad Cœpiscopos nostros in Gallijs constitutos, ne ultra Marcianum peruicacem & superbum, & diuinam pietatis ac fraternæ salutis inimicum, collegio nostro insultare patiantur. Et post: Dirigantur in prouinciam & ad plebem Arelate consistentem à te literæ: quibus absente Marciano, alius in locum eius substituantur, & grex Christi, qui in hodiernum ab illo dissipatus & vulneratus contemnitur, colligatur. Et iterum. Marcianus sententiam non dicat, sed accipiat, nec sic agat, quasi ipse indicauerit de Collegio Sacerdotum, quando ipse sit ab vniuersis Sacerdotibus indicatus. Seruandus est enim antecessorum nostrorum beatorum martyrum Corneli & Lucij honor gloriosus: quorum memoriam cum nos honoremus, multo magis tu, frater charissime, honorificare & seruare grauitate & auctoritate tua debes, qui Vicarius & successor eorum factus es. Illi enim pleni spiritu Dei, & in glorioso martyrio constituti, dandam esse lapsis pacem censuerunt, & penitentia acta fructum communi-

70

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani. 24. Stephanus quem Hieronymus in Dialogo aduersus Luciferianos, vocat vigesimum sextum à B. Petro.

Heretici & Pseudopropheta.

runt, qui omnes licet à veritate in decernendo aberrarint, non tamè fecerunt hæresim aut schisma. Nec verò ab illis aliqui vnquam nominati sunt Cyprianistæ. nec Cypriani populus (vt Pacianus testatur in Epist. 2. ad Sympronianum) aliud quam Catholicus nominatus est. Hac enim conditione sententias dixerunt, nisi aliter fratribus suis per totum orbem diffusis videretur.

50. De Sabellianis.

Sabellius Afer Pétapolitanus (Noëti sectator, & tam Hermogenis, quam Praxeæ in hæresi successor) dicebat (authore Hilario in lib. 4. de Trinitate) eundem esse Patrem & filium, atq; (vt ex Epiphano & Augustino constat) etiam Spiritum sanctum: vt sint in vna substantia tres nomenclaturæ. Hinc factum est, vt Sabelliani humanam filij naturam patri etiam imputarent velut pater natus & passus sit pro nobis, ex quo iidem dicti sunt Patripassiani. Calistus eandem hæresim seclatus est, authore Theodoretto libro 3. hæret. Fab. 7.

51. De Nepote Chiliastra.

Nepos Aegyptius Episcopus promissa in sacris Scripturis, quæ sanctis viris fiebant, præstanda in hoc seculo docens, dicebat homines mille annis viuros in delicijs corporis, & voluptate. adeo vt non modò schismata nascerentur, sed integræ Ecclesiæ à fide deficerent. Eusebius lib. 7. cap. 19.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

vehementer commotus fuit, nihilque non aliè à traditione ex Apostolorum temporibus deriuata molendum arbitrabatur. Hæc Eusebius. Porro verba decreti, quod Stephanus promulgauit, apud Cyprianum habentur in Epistola eius ad Pompeium: Si quis (inquit Stephanus) à quacunque hæresi venerit ad nos, nihil inuenietur, nisi quod traditum est, vt manus illi imponatur in penitentiam.

Cyprianus in Epist. ad Iubaianum Patripassianos appellat pestes, quæ gladijs ac venenis iuuertunt veritatem.

Dionysius Alexandrinus hæresim Sabellij confutauit, vt apparet ex Eusebio lib. 7. cap. 5. itemque ex Athanasio in libro quem scripsit de sententia eiusdem Dionysij, vbi hæc habet verba: In Pentapoli superioris Lybia, quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur, tantumque eorum commenta inuaduerant, vt vix vterius filius Dei in Ecclesijs predicaretur. Re cognita, Dionysius, ad cuius curam eæ Ecclesiæ pertinebant, legatos misit, qui authores harum rerum ab illis prauis opinionibus retraherent. Illis autem in impietate pergentibus, Epistolam scripsit, & humanitatem Christi ex Euangelijs commonstrare, vt illis audacius filium Dei abnegantibus, & humana eius patris imputantibus, commonstrata rei veritate (non patrem, sed filium pro nobis hominem esse genitum) rudibus illis & inscitis hominibus patrem non esse filium persuaderet.

Dionysius Alexandrinus duos libros de promissis contexens, in illis Nepoti (viro alioqui non malo) contradicit, vbi etiam conqueritur, Nepotiana seclæ Doctores legem & prophetas pro nihilo putare, Euangelia negligere, Apostolorum epistolas deprauare, nec pati homines de nostra cum Domino coniunctionis, & ad eius immortalis naturam assimilationis opere admirando cogitare: sed persuadere, abiecta & mortalia præmia tandem futura. Denique in colloquio familiari Corationem eius opinionis apud Arsenoitem primum quendam Doctorem eò adduxit, vt ab ea opinione discederet. Euseb. lib. 7. cap. 19.

Hic

municationis & pacis negandum non esse, literis suis signauerunt, quam rem omnes omnino ubique censuimus. Neque enim poterat esse apud nos sensus diuersus, in quibus vnus esset spiritus: & ideo manifestum est, cum Spiritus sancti veritatem cum ceteris non tenere, quem videmus diuersa sentire. Significabimus planè nobis, quis in locum Marciani Arelate fuerit substitutus, ut sciamus ad quem fratres nostros dirigere, & cui scribere debeamus.

Quàm multa, & quàm insignia testimonia eliciuntur ex his omnibus Cypriani verbis, pro Pontificis Romani Primatu? Primum animaduerto, Cyprianum sentire, quòd Pontifex Romanus cū Episcopis Galliarū iure suo agere potuit, vt Martianum Arelatensem Episcopum deponerent. Nec enim adhortatus esset Pontificē Romanum id facere, quod iniqum iudicasset. Deinde perpendo, maiorē fuisse Pontificis Romani, quàm Carthaginēsis potestatem in Ecclesiis Gallicanas. Alioqui frustra id ab illo petisset Cyprianus, quod ipse non minore cum autoritate præstare potuisset. Præterea video, hac in re maiorem fuisse Pontificis Romani, quàm aut Lugdunensis Episcopi, aut cuiusquàm præterea in Gallijs potestatem in ipsos Episcopos Galliarum. Nam in eadē Epist. Cyprianus significat, *Faustinum Lugdunensem Episcopum illi semel atque iterum de isto Martiano scripsisse, additq; seire se, illa eadem Pontifici Romano tam per Faustinum, quàm per alios nunciata esse.* Frustrā verò Faustinus implorasset opem Romani Pontificis in ea causa, quam ipse potuisset pleniore quapiam autoritate disponere. Accedit eòdem, quòd nō modò Episcopi Galliarum, sed etiam plebs Arelatensis eo tempore & cognouit, & agnouit Episcopi Romani Primatum. Nam Cyprianus postulat, *ut dirigantur literæ à Pontifice ad plebem Arelate consistentem*: quod nunquam fecisset, nisi probè perspectum habuisset, ne plebem quidem latuisse, quòd Pontifex Romanus etiam in Gallicanas Ecclesias potestatem legitimam haberet. Quid, quòd perspicuè indicatur, quæcūque ab Episcopis omnibus contra Nouatianū decreta sunt, ea fuisse ab autoritate Romani Pontificis potissimū profecta? *Illi enim lapsus* (inquit) *fructum pacis negandum non esse, literis suis signauerunt. Quam rem omnes omnino Pontifices Romani siue sua sponte, seu ab alijs admoniti, suis literis signabant, ac deinde illas literas ad Primates mittebant, quorum opera eadē literæ ad singulos perferebantur Episcopos, vt ita omnium accedente consensu, ab omnibus eadem res decerneretur.* Nec vllius momenti habitum est, si vnus aut alter Episcopus dissentisset. Cæterum si res Pontifici Romano probata non fuisset, nunquam poterat vniuersalis Decreti nomen auctoritatē adipsi. Cæterum vt in eo, quod instituiimus, progrediamur: Cyprianus ait, *Stephanum Papam debere in Martiano abstinendo* (vt qui Nouatianus esset) *memoriam antecessorum suorum Cornelij & Lucij sua gravitate & auctoritate seruare.* Non ergo res hæc erat cōsiliij tantum, aut exhortationis, verum etiam auctoritatis. Debit enim Stephanus auctoritatem suam ad hoc interponere, vt qui Nouatiani dogma, quod sui antecessores damnauerant, defendere auderet, ab Episcopali sede remoueretur. Iam verò nec illud otiosum est, quòd Cyprianus Cornelium & Lucium Pontifices Romanos vocat non solū Stephanū, sed præterea suos antecessores. *Seruandus est* (inquit) *antecessorum nostrorum Beatorum martirum Cornelij & Lucij honor gloriofus.* Ac nimirum ista ratione intelligitur, *quo mutua concordie glorio, & quo vnitatis vinculo sacerdotum corpus sit copulatum.* Nam cū omnes Episcopi auctoritatem Romani Pontificis agnoscerent, illiusq; Ecclesie Episcopos velut proprios antecessores numerarent, nec fas esse iudicarent, vt ab eorum Decretis recederent: factum est, vt vnus Cathedræ communis omnibus observatio congregaret omnes in vnum, faceretq; ne sensus esset diuersus in singulis, quibus vna esset Cathedra, Episcopatus vnus, vna Ecclesia, vnus denique Christus, & vnus Deus. Nam his gradibus videor me posse ad vnitatem Dei ascendere, quibus antea Cyprianum à Deo ad Cathedram vnam descendisse perspicimus, lib. 1. Epist. 8.

His ita positis, appareat facile, quàm leuiter Magdeburgenses huic D. Cypriani loco, quem Catholici magnopere vrgere solent, satisfacere conentur. *Alia* (inquiunt Centur. 3. cap. 7. pag. 164.) *alium monebat de suo officio. Sic Cyprianus lib. 3. Epist. 13. monet Stephanum Romanum Pontificē, vt ad Arelatensem Ecclesiam scribat, & populum excitet ad deponendum Martianum, & substituendum alium.* Ergo totum hoc, de quo hætenus actum est, nihil aliud voluit esse, nisi excitationem quandam populi. At longè plura in Cypriani verbis iam sunt annotata. Nam si tantum excitatio populi quærebatur, quid causæ erat, cur Faustinus Lugdunensis, aut etiam ipse Cyprianus id efficere non posset? Quid necesse fuit, excitationem populi à Pontifice Romano tam serio flagitare? Serio enim agit Cyprianus, & velut rem magnā, quæ à se præstari non possit, multis verbis persuadere Pontifici Romano laborat. Excitat autem quisque eò melius, quò est doctior, facundior & eloquentior. Certè non puto, Stephanum Cypriano aut doctiorē fuisse, aut facundiorē. Sed bene habet, quòd Magdeburgenses dicunt, Cyprianum *monuisse Stephanum de officio suo.* Illorum igitur confessione, pertinuit ad officium Romani Pontificis, curare, vt Episcopus Schismaticus in Ecclesia diutiùs non præfideret. Nam impudentissimam calumniam, quæ eodem in loco apud Magdeburgenses in Cornelium Papam, velut auctorem, vt Calix Domini absque vino in aqua sola consecraretur, vir doctissimus, & mihi summa familiaritate coniunctus Alanus Copus copiosè iam antè confutauit in Dialog. 1. cap. 16.

Vnum

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

Anni
Domi-
ni.
256.

Pontifex
Romanus.

Impe-
rato.
Rom.

52. De Hieracha.

^a Hierachas (vt est apud Hilarium lib. 4. & 6. de Trinitate) Vnigeniti ex Patre natiuitatem comparat vnus lucernæ duobus luminibus, aut lychno in duas partes diuiso, tanquàm esset substantia exterior, quæ, velut oleum aut alia quæpiam media materies, lumen ex se vtrumque protenderet.

^b Hierachas (teste Epiphanio hæc. 67.) nuptias non admittit, & ideo cum solis continentibus versabatur.

^c Carnem negauit resurgere.

^d Pueros ante cognitionem & merita certaminis morientes, reiecit à spe regni.

^e Paradisum sensibilem negauit.

^f Melchisedech putauit esse Spiritum sanctum.

^a Dicit religiosè non existimetur, quod impie dictum & nunc & antè damnatum est. Hilarium lib. 6. de Trinitate. Itaq; testatur, antequàm ipse scriberet, opinionem Hieracha de Diuinitate, velut lampade in duas partes diuisa, condemnatam fuisse. Sixtus Secundus in Epist. 1. ait: *Agnosce filium Dei ante omnia tempora de patre, non vtero ineffabiliter generatum.* Et post: *Quod pater est, id etiam est filius, Salomone dicente: Ego ex ore Altissimi prodij.*

^b Cyprianus de habitu Virginum: *Cum iam refertus est orbis, & mundus impletus: qui capere continentiam possunt, spadonum more vincentes castrantur ad regnum. Nec hoc iubet Dominus, sed hortatur, & cum habitationes multas apud patrem suum dicat, melioris habitaculi hospitia demonstrat.*

^c Hippolitus in oratione de consummatione mundi, præterquam quod ait, *Christum carnem suam tertia die suscitasse*: etiam docet ex Danielis c. 12. & Isaie 26. *excitandos è puluere terræ, qui sunt in monumentis, & denique omnem carnem mortalium visuram esse faciem Christi, cum ad iudicandum venerit.*

^d Cyprianus lib. 4. Epist. 6. *Ob nomen Christi, à bimari & infra qui fuerant, necabantur. Atas nec dum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam.* Et lib. 3. Epist. 8. *Est apud omnes sue infantes, siue maiores nati, vna Diuini muneris aequalitas.*

^e Methodius apud Epiphanium sub hæc. 64. *Paradisus ex hac terra palam locus eximius est. Sixtus. 2. in Epist. 1. Si antiquus hostis in paradiso hominem strauit, quis locus extra paradisum esse potest, in quo mentes hominum penetrare non valeat? & Paradisum igitur verè locum, ex eoque & sensibilem esse, Sixtus docuit.*

^f Cyprianus lib. 2. Epist. 3. *Quòd Melchisedech, qui panem & vinum obtulerat, typum Christi portaret, declarat in Psalmis Spiritus sanctus. Spiritus sanctus igitur de Melchisedech locutus est, tanquàm de alio à se, imò tanquàm de Sacerdote & ministro suo.*

Pau-

OO iij

a Ia

Vnum illud iam superest explicandum in Cypriano. Maxima quæq; ad Episcopum Romanum referri solita esse, iam ostendimus. Inter maxima verò non immeritò habita sunt eiusmodi Synodorum Decreta, in quibus de fide quippiam esset definitum. Dico igitur, Cyprianum etiam in hac re verèrem Ecclesie morem obseruasse. Ipse id testatur lib. 2. in Epistola quam ad Stephanum Pontificem Romanum scripsit, quæ numero prima est. *Ad quedam* (inquit) *disponenda & Concily communia examinatione limanda, necesse habuimus, frater charissime, conuenientibus in vnum pluribus Sacerdotibus, cogere & celebrare Concilium, in quo multa quidem prolata atq; transacta sunt. Sed de eo vel maxime tibi scribendum, & cum tua grauitate ac sapientia conferendum fuit, quod magis pertineat & ad sacerdotalem auctoritatem, & ad Ecclesie Catholica unitatem pariter ac dignitatem, de diuine dispositionis ordinatione venientem.* Mox autem proponit quæstionem de rebaptizatione in eadem Synodo agitatum, & (vt Episcopis Africa videbatur) rectè atq; ordine definita. Sed vel in hac vna re apparet, quam necessaria Ecclesie Dei fuit vnius primi Pastoris fides & præfidentia. Cùm enim D. Cyprianus tanta doctrina præditus, quanta in eius Epistolis & alijs operibus elucet, tantaq; pietate afflatus fuerit, vt pro Christi nomine martyrium subierit, cùm præterea frequentissimos Sacerdotes in consilium adhibuerit, nec antecessoris sui Agrippini exemplo caruerit, quem imitaretur, & tamen in causæ illius definitione vnà cum toto Concilio errare permittitur sit; cumq; eodem ipso tempore Stephanus Papa cum ijs, qui ipsi aderant, Cypriani Decreto sese opposuerit, & in contrariam sententiam Decretum aliud verum & Catholicum promulgauit: profectò insigni hoc exemplo Deus voluit toti Ecclesie suæ reuelare, quantum inter Successorem Petri, pro cuius fide rogasset, & alium quicumq; Episcopum, imò etiam frequentè Episcoporum Synodum interesset. Sed hæc sint alterius loci. Nunc de Cypriani mente agitur, quam talè fuisse audacter dixerim, vt nullo modo sibi licere putauerit, ab ea fidei regula penitus dissentire, quæ illis Episcopis & populis placuisset, qui manerent in Pontificis Romani communionem. Probabilis quidem visum est Cypriano, vt ab hæreticis baptizati de nouo in Ecclesia baptizarentur, tanquam prior baptismus ipso iure nullus extitisset. Nam vsq; adeò illi placuit ea sententia, vt cùm vidisset, Stephanum Papam non modò illi non assentire, verum etiam in contrariam partem decernere: contra Epistolam & Decretum Stephani scribere non dubitauerit. Sed quid? An propterea deseruit Stephani communionem? Nihil minus. Et tamen si Protestantes verum docent, maior fuit Stephano Cyprianus. Nam Pontifici Romano quidam Protestantium non nisi Romanam Ecclesiam & quædam suburbicas, hoc est, vrbi vicinas subijciunt: qui verò plurimum ei tribuunt, vltra Italiam non extendunt eius potestatem. At Cyprianus fuit totius Africae Primas, vt colligitur ex ijs Episcopis, quos vndique ad tertiam Synodum suam Carthaginensem conuocauit, quibusq; in ea Synodo præfuit. Nam ibi aderant Episcopi ex Tripoli, ex Bizacio, ex Numidia, ex vtraq; Mauritania, hoc est, ex Cæsariensi & Sitenfensi. Nam hæc sunt Prouinciæ totius Africae. Maior verò Africa est multis sanè partibus, quam Italia: & tamen Primas Africae Decretum sui Concilij refert ad Sedem Romanam, vt ab illa cognoscat & confirmetur, cùm interim Romana Sedes adeò scè non subiecerit Africanis Ecclesijs, vt contraria potius omnia definerit. Non ergo ita se res habuit, vt Protestantes impudentissimè affirmant. Non Italia tantùm, sed toti præterea Ecclesie Romanus Pontifex præpositus iam inde ab initio fuit, atque ita hodie perseverat. Hinc ad illam sedem acta sui Concilij refert Cyprianus, quod multò melius ex Hieronymi verbis, quam meis, intelligitur.

- 73 Hieronimus igitur in Dialogo aduersus Luciferianos: *Conatus est Cyprianus, contritos lacus fugere, nec bibere de aqua aliena: & idcirco hæreticorum baptisma reprobat, ad Stephanum tunc Romanæ vrbis Episcopum, qui à Beato Petro vigesimus sextus fuit, super hac re Africanam Synodum direxit: sed conatus eius frustra fuit. Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem reuoluit, nouum emisere Decretum.* Hinc apparet, Cyprianum Synodi suæ Acta direxisse ad Romanum Pontificem, certè vt eius assensum ad id, quod agebat, obtineret. Sed quoniam Papa Cypriani Synodo, vt pote non rectè docenti contradixit: Hieronymus dixit, Cypriani conatum frustra fuisse, adeò vt Africanam Patres reuocato priore Decreto, nouum emisissent. Quibus ex rebus facilè animaduertas, quanti ponderis etiam longè ante Nicænam Synodum Pontificis Romani auctoritas in Ecclesia fuerit. Et si enim Cyprianus cum alijs octoninta Episcopis in Concilio Prouinciali decreuisset, baptizatos ab hæreticis in Ecclesia Catholica baptizandos esse, eamq; rem multis Scripturis confirmare visus esset: tamen quia Pontifex Romanus aliter decreuerat, non est ausus Cyprianus, anathema illis, qui secus docuissent, denunciare, id quod Hieronymus in eodè Dialogo attestatur. *Sciatis* (inquit) *Cyprianum hæc, quæ de Scripturis ob hæreticos rebaptizandos in Epistolis suis reliquit, non cum anathemate eorum, qui se sequi noluerant, edidisse: siquidè in cõmunionem eorū permansit, qui sententia sue contrarierant, sed hortatum potius fuisse propter Nonatum, & alias tunc hæreses multas enascentes, ne quisquam ab eo sine damnatione erroris sui reciperetur. Sermonem denique suum, quem super hac re ad Stephanum Romanum Pontificem habuit, tali sine completis: Hæc ad conscientiam tuam, frater charissi-*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifex Romani.	Impe- rator. Rom.
257	Idem Ste- phanus scdit an. 3. m. 3. d. 24.	Idem Vale- rianus et Ga- llienus

¶ Hæretici & Pseudoprophete.

¶ Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

53. De Paulo Samosateno.

^a Paulus Samosatenus, præter Sabellianam hæresim, quam eum tenuisse Epiphanius refert in hæ. 65. etiam (vt est apud Eusebium lib. 7. ca. 22. & 24. vbi se res sua ætate gestas prodere ait) Christum dicebat communi solùm hominis natura præditum, nec aliud quicquam fuisse. Conuictus à Firmiliano Cappadocie Episcopo, sententiam se mutaturum pollicitus est, sed fidem non seruauit. Canone Ecclesie relicto, ad doctrinam adulterinam se transtulit: in verbi Dei interpretes, qui è vita excessissent, palam debacchatus fuit. Psalmosque & cantus in honorem Christi tanquam à viris recentioris memorie editos explofit. Hæc eadem imitati sunt Lutherani & Zuinghiani horum temporum. Nam & regulam Ecclesiasticam prædicationis relinquunt, & interpretes, qui ex hac vita excesserunt, contemnunt, & Psalmos cantusque à Patribus compositos, velut à viris recentioris memorie editos exploferunt. Ita nec ipsi quidem negare possunt.

54. De Ha-

^a In Concilio Antiochie Paulus sui erroris & peregrinæ opinionis perspicuè conuictus est, & tùm ab Episcopatu, tùm à Catholica Ecclesia exturbatus, præcipua Malchionis cum eo disputantis opera, qui presbyter & humanioris literaturæ in Antiochia magister fuit, de quæ ea re Patres, qui aderant, Epistolam cõmuni consensu ad Dionysium Romanum & Maximum Alexandrinum Episcopos miserunt, cuius exemplar ad omnes prouincias mittebatur, vt testatur Eusebius lib. 7. cap. 23. & 24. In qua Epistola cùm Pauli Samosatensis mores describantur, Synodus in magno vitio ponit, quòd in Patres vita functos debacchatus sit, quodq; priores cantus Ecclesiasticos mutauit, & novos ipse in sui laudem instituerit, simulque populum prædicaret, clamores & applausus captauerit.

Consu-

charissime, & pro honore communi, & pro simplici dilectione protulimus, credentes etiam tibi pro religionis tua & fidei veritate placere, quae & religiosa pariter, & vera sunt. Caterum scimus, quosdam quod semel imberunt, nolle deponere, sed saluo inter collegas pacis & concordia vinculo, quadam propria, quae apud se semel sint suscipita, retinere. Quae in re non vim cuiquam facimus, aut legem damus, quin habeat in Ecclesie administratione voluntatis suae arbitrium liberum: unusquisque sit praepositus, rationem actus sui Domino redditurus. Ad Iubianum quoque de haereticis rebaptizandis scribens, in fine libelli sic locutus est. Haec tibi breuiter pro nostra mediocritate rescripsimus, frater charissime, nemini praescribentes aut praeducantes, quo minus unusquisque Episcoporum, quod putat, faciat, habens arbitrii sui liberam potestatem. Nos, quantum in nobis est, propter haereticos cum Collegis & Coepiscopis nostris non contendimus, cum quibus diuinam concordiam & dominicam pacem tenemus: maxime cum & Apost. dicat: 1. Cor. 11. Si quis autem putatur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Seruatur a nobis patienter & firmiter charitas animi, collegii honor, vinculum fidei, & concordia Sacerdotij. Denique in sententia, quam dixit primus in Synodo Carthagenensi, Superest (inquit) ut de hac ipsa re singuli quid sentiamus, proferamus, neminem iudicantes, aut a iure communicationis aliquem, si diuersum senserit, amonentes. Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem Collegas suos adigit, quando habent omnis Episcopis pro libertate libertatis, & potestatis suae arbitrium proprium, tamquam iudicari ab alio non possit, quam nec ipse potest alterum iudicare. Cum autem dicit, neminem ipsorum se constituisse Episcopum Episcoporum, utique significat, se, quanquam sit Primas, non tamen id sibi sumere, ut Collegis suis praescribat, quid ipsi aut dicant, aut sentiant. Nihil verò haec oratio detrahit Pontifici Romano, qui non se constituit, sed à Domino constitutus est Episcopus, non quidem Episcoporum (saltem quoad ordinem Sacerdotalem) sed tamen etiam Episcoporum, quoad gubernationem omnium Christi ouium, & fratrum confirmationem. Qui enim sunt aequales in potestate ordinis, possunt recte impares in potestate iurisdictionis inueniri. Nostri autem instituti iam fuit, ut ostenderemus, Cyprianum praclarissima iudicia fecisse de Primatu Romani Pontificis, id quod multò etiam apertius contestatus esset, nisi haec opinionum dissensio inter ipsum & Stephanum Papam incidisset. Caterum cuiusmodi est hoc, ut cum tot modis primas Pontifici Romano concedat Cyprianus: hoc totum illo futili argumento Magdeburgenses eleuare conentur, quia Pontificem Romanum vocat fratrem, Collegam, & Coepiscopum suum? Quasi verò nos negemus, eos fuisse aut fratres, cum ambo fuerint Christiani: aut Collegas, cum fuerint ambo Presbyteri: aut Coepiscopos, cum fuerint ambo Episcopi, & quidem permagni ambo. Nunquid enim Prouinciam Cyprianus non habuit? Nonne dixit (lib. 2. Epist. 10.) Per Prouinciam nostram haec eadem Collegis singulis in noticiam peruenimus? Prouincia verò etiam plures Episcopos comprehendebat, qui eidem Metropolitano suberant. Metropolis autem Africae Carthago fuit, in qua sedit Cyprianus. Non ergo ad nomina, sed ad res attendamus, nisi volumus puerili more nominibus abuti ad rerum certissimarum euersionem. Fuit Cyprianus plus quam simplex Episcopus, si iurisdictionem spectamus. Fuit etiam Pontifex Romanus plus quam Primas, si ad Petri Cathedram respicimus. Fuerunt tamen utriusque Episcopi: & pro humilitate, cui ex aequo studebant, ambo non dici apud homines, sed esse apud Deum magni laborabant. Adamum aut Noè non legimus aliquando Reges fuisse appellatos. Et tamen si res ipsas, & non sola nomina consideramus, nullus vnquam Rex cum illis conferri potuit, vel antiquitate Imperij, vel amplitudine regionum subiectarum, vel aequitate legum & disciplinae fidelis veritate. Apage ergò istas pueriles Magdeburgensium nugas. Nolite (inquit Apostolus 1. Cor. 14.) pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote sensibus autem perfecti estote. Sed haec sint fati de fide Cypriani & sententia.

75 Vincentius Lirinensis contra haereses cap. 9. Mos iste semper in Ecclesia viguit, ut quò quisque floretet religiosior, eò promptius nonnullis adinventionibus contraheret. Vnum aliquod exemplum, & hoc ab Apostolica potestatem Sede sumemus, ut omnes luce clarius videant, beatorum Apostolorum beata successio quanta: vi semper, quanto studio, quanta contentione defenderit suscepta semel Religionis integritatem. Quondam igitur venerabilis memoriae Agrippinus Carthagenensis Episcopus, primus omnium mortalium contra Diuinum Canonem, contra vniuersalis Ecclesiae regulam, contra sensum omnium sacerdotum, contra morem ac instituta Maiorum, rebaptizandum esse censebat. Quae praesumptio tantum mali inuexit, ut non solum haereticis omnibus formam sacrilegij, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem praebuerit erroris. Cum ergo undique ad nouitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquaersum Sacerdotes pro suo quisque studio reniterentur: tunc beatae memoriae Papa Stephanus, Apostolicae Sedis Antistes, cum ceteris quidem Collegis suis, sed tamen praeceteris restitit: dignum, ut opinor, existimans, si reliquos omnes tantum fidei deuotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat. Denique in Epistola, quae tunc ad Africam missa est, idem his verbis sanxit, nihil nouandum, nisi quod traditum est. Ecce Episcopus Romanus reliquos omnes Episcopos loci auctoritate superabat, etiam ante Nicenum Concilium.

Diony.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
258.	25. S. Xystus Iunior Philosphi filius Atheniensis Graecus, sed. an. 1. m. 10. d. 23.	
260.	26. S. Dionysius Monachus, se. an. 10. m. 5. d. 5.	

Heretici & Pseudopropheta.

54. De Haeresibus Manicheorum.

a Manes Persa (vnde Manichaei) duodecim Apostolos sibi adiungens, & in orbem mittens, Christum volebat simulare, auctore Euseb. lib. 7. cap. 25. cum tamen Christianus nunquam fuisset, sed tantum Cathecumenus, ut Cyrillus Hierosolymitanus ait in Cathechesi 6.

b Manichæus dixit, filium esse partem vnius substantiae patris, & id filium voluit intelligi, quod ex Dei substantia parte aliqua deductum apparuit in carne. Hilar. de Trin. lib. 6.

De vetere Testamento.

c Veteris Testamenti Deus (inquit Manes) malorum est inuentor, dicens de seipso, Ego ignis consumens.

d Et qualis Deus, qui obcaecat? Paulus enim dicit. In quibus Deus seculi huius obcaecauit mentes infidelium, ut non splendeat illis nomen Euangelij.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

Confutatio haereson Manicheorum.

a Archelaus Caschare in Mesopotamia Episcopus, Manetem in disputatione vicit, iudicibus etià externa doctrina Philosophis, ut & Cyrillus Cathechesi. 6. & Epiphani. ait Har. 66.

b Pie Ecclesiae fides Manicheum damnat. Nescit enim in filio portionem, sed scit Deum totum ex Deo totum, scit ex vno vnum, non defectum, sed natum: si ita natiuitatem Dei nec diminutionem esse gignētis, nec infirmitatem esse nascentis. Hilarius de Trinit. lib. 6.

c Manetis & Archelai ea, quae sequitur, disputatio extat apud Cyrillum in Cathechesi 6. Sē Veteris (inquit Archelaus) Testamēti Deus ignē seipsum dicit, cuius erit filius ille, qui dicit: Ignem volo in terram mittere? Si oderis eum, qui dicit: Dominus mortificat, & viuificat: quare honoras Petrum, qui Tabitham quidem suscitauit, Saphirā autem mortificauit? Si oderis eum, eò quod etiam mortem parauerit, quare non oderis eum, qui dicit: Ite in ignem aeternum? Si odisti dicentē: Ego Deus faciens pacem, & creans mala: perquire quid dicat Iesus: Non veni mittere pacem super terram, sed gladium? Amborum sunt aequalia dicta: ergo è duobus alterum sit necesse est: aut uterque bonus, per eandem locutionem: aut si irreprensibilis Iesus haec dicens: quare vituperas eum, qui in lege Veteri similia dicebat?

d Lege quod praecedit paululū: Si verò est obscurum Euangeliū nostrū, in perditis est obscurum. Vides, quòd in perditis obscuratur. Non sunt enim sancta danda canibus. Nunquid autem solus veteris Testamenti Deus obcaecauit cogitationes infidelium? Iesus autem ipse nonne dixit: Propterea in parabolis loquor, ut videntes non videant? Et post. Loquebatur Christus his, qui audire non poterant, in parabolis: Discipulus autem seorsim dissoluebat parabolis. Splendor gloriae illuminatis, excaecatio autem infidelibus. Haec mysteria, quae nunc Ecclesia enarrat tibi Cathecumeno, non est mos Ethnicis enarrare.

De

PP

Minu

76 Dionysius (apud Eusebium lib.7.cap.4.) postquam Stephanum Pontificem Romanum de omnium Orientalium Ecclesiarum fide & confessione certior reddidisset, demum ita scribit: Syria uniuersa & Arabia uestra doctrina & consilio semper magno adiumento fuitis, quibus etiam modo scripsisti Epistolas. Curam igitur omnium Ecclesiarum semper hæc Sedes sustinuit, etiam si longissimè tum spatio terrarum, tum lingua & moribus à se abessent.

77 Maximus Taurinensis, Hom.2. in Natali D. Laurentij. Xistum (cum Apostolica Sedis Sacerdotio fungetur) ante omnes summum Domini Sacerdotem furor gentilis aggreditur, ut Ecclesiastica membra, tam ualide truncata capite, uelut munimine presidij caelestis amoto, cruentus persecutor inuaderet.

78 Hippolytus cum Nouatianum schismate ab initio deceptus fuisset, postea sententiam mutans, dum ad martyrium duceretur (ut Prudentij uerbis utar) consultus, quænam secta foret melior:

Respondit: fugite, o miseri, execranda Nouati Schismata, Catholicis reddite uos populus. Vna fides uigeat, prisco que condita templo est: Quam Paulus retinet, quamq; Cathedra Petri.

Vt autem per Paulum, Romanam Ecclesiam à Paulo edoctam, sic per Cathedram Petri perpetuam Pontificum in Ecclesia Romana Successionem intelligit.

79 Dionysius Alexandria Episcopus (apud Eusebium lib.7.cap.8.) in causa Ecclesiastica & consilium quaerit; & Xisti Pontificis Romani sententiam exquirat, ueritus ne per errorem labatur. Quod perinde est, ac si dicat, Pontificem Romanum in sententia sua de rebus Ecclesiasticis lata non labi, utpote qui ad fratrum fidem in rebus dubijs confirmandam à Christo sit constitutus. Nec enim Dionysius Xisti sententiam, uelut qui doctior se fuisset, expetit, sed uelut eius, qui primus Ecclesie Pastor esset: unde etiam prius ad Cornelium & Stephanum Pontifices Romanos de similibus causis scripserat. Auctoritas igitur Sedis, non hominum doctrina spectata est.

80 Athanasius in lib. de sententia Dionysij Episcopi Alexandriae. In Pentapole Superioris Lybia quidam Episcoporum sententias Sabellij amplectebantur. Re cognita, Dionysius (ad cuius curam ea Ecclesia pertinebant) epistola scripta humanitatem Christi ex Euangelij communstrat, ut illis Filium Dei abnegantibus, & humana eius Patri impartantibus, Patrem non esse Filium persuaderet. Et post: Quidam ergo ex Ecclesia recte quidem sentientes, sed tamen ignari eius cause, ob quam Dionysius ita scripsisset, Romam ascenderunt, ubiq; eum apud Dionysium eiusdem nominis Romanum Praesulem accusauerunt. Re comperita, Dionysius cum obiecta postulasset à Romano Praesule, eaq; accepisset, opus edidit sub nomine Elenchi & Apologie ad se purgandum. Porro ex Dionysij Romani Episcopi voluminibus contra eos, qui Filium Dei creaturam asserunt, scriptis, clare ostenditur, heresim Arianorum olim ab omnibus damnatam fuisse. Primum hoc in loco notandum est, antiquissimam fuisse illam Patriarcharum in certas regiones iurisdictionem, & eam non in Niceno primùm Concilio constitutam, quia temporibus Dionysij Pentapole Episcopo Alexandrino subiecta fuit. Nec aliud ferè ex vllis Actis Ecclesiasticis eius constituta iurisdictionis initium, quam ab Anacleto Pontifice Romano deduci potest, qui sic vnamquamque Sedem honorauit maximè, ut illa proprius ad D. Petri patrocinium & Cathedram aspirauit. Deinde notandum est, Episcopum Alexandriae apud Romanum Pontificem fuisse accusatum: cum tamen omnis accusatio apud superiorem Iudicem fiat. Denique Romanus Pontifex uolumina mox edidit in fidei Catholicae defensionem, ne illa ex vlla parte laderetur, utpote ad cuius officium pertinet confirmare fratres suos. Cum Episcopi Orientales (ut est apud Eusebium lib.7.cap.22.23. & 24.) Antiochia in vnum conuenientes, Paulum Samosatenum Antiochia Episcopum ob hæresim (qua Christum dicebat nudum hominem fuisse) gradu suo deiecissent, atq; in locum Samosateni Dominum rectè sentientem substituisent, deberentque ex antiquo more alios per totum orbem Episcopos de noua ista electione certiores facere, ut omnes & singuli scirent, quibus scribere, & à quo literas communionis accipere oporteret: mox communi consensu Epistolam miserunt. Ad quem tandem? Ad Dionysium Episcopum Romanum nominatim, uelut ad principium & Caput Catholicae huius communionis: atque etiam nominatim ad Maximum, qui Ecclesiam Alexandriae procurabat, uelut ad Patriarcham, qui secundas post Episcopum Romanum teneret. Unde constat, iam ab initio Ecclesie, Primatum semper fuisse penes Pontificem Romanum, eamque rem nulli Episcopo nec in Oriente quidem, nedum in Occidente, ignotam fuisse.

81 Dionysius in Epist. ad Seuerum Episcopum. De Ecclesijs Parochianis, unde Apostolicam Sedem consulere uoluisi, qualiter sint per Cordubensem Prouinciam diuidenda Sacerdotibus, nihil tuae charitati melius nobis uidetur intimare, quam ut sequaris, quod nos in Romana Ecclesia nuper egimus: Ecclesias uero singulas singulis Presbyteris dedimus, ut nullus alterius Parochia terminos inuadat. Hanc quoque normam, charissime, te & omnes Episcopos sequi conuenit. Et quod tibi scribitur, omnibus quibuscunq; potueris, notum facias, ut non specialis, sed ge-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successione continuatam non habent.

Table with 3 columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Rows include: 271. S. Felix, 275. S. Eutychianus, 283. S. Caius, 296. S. Marcellinus.

Heretici & Pseudoprophete.

De Principiis.

c Manichæi posuerunt duo principia cõtraria & coeterna: Deum, & materiam: Lucè & tenebras: bonum & malum. Epiphanius Hæ.66.

De malo.

f Malum dicunt certam habere substantiam. Unde concupiscentiam carnalem uolunt substantiam esse nobis contrariam, quæ separetur ab ijs, qui purgantur.

g Animas de substantia Dei esse dicunt.

De libero arbitrio.

h Manichæorum est (inquit Hieronymus in præmio Dialogorum aduersus Pelagianos) hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere. Itemq; fatum (inquit Socrates lib.1. cap.17.) Manichæus introducit, quod in nostra situm est potestate, tollit. Quæ omnia uerba cum ad eandem rem pertineant: tamen illa de fato, Magdeburgenses inter Manichæi hæreses posuerunt, de sublata uero per eundem Manichæum arbitrij nostri potestate, nihil dixerunt: ne si seipsos cum Manichæis in tollenda arbitrij libertate cõsentire prodidissent, suo miseri iudicio periissent. Manichæos uero sustulisse liberum arbitrium, Chrysoctomus etiam ait, Hom. 45. in Ioan. & Augustinus in lib. contra Fortunatum Manichæum.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

c Minutius Felix in Dialogo (qui inter libros Arnobij aduersus gentes octauum locum tenet, quiq; Octauus inscribitur:) unius imperio caeleste regnum gubernari, non est nulli laboris aperire, cogitanti Imperia terrena, quibus exemplum uitæ de caelo. Quando uaquam regni societatis aut cum fide cepit, aut sine cruore discessit?

f Auctor Iustino annexus, qui circa hoc tempus uixisse creditur, in quaestionibus (quas à Christianis propositas Ethnici nõ rectè dissoluerunt) in reprehensione istic habet: Bona sunt, quæ hic sunt omnia: nec maximum malum in eis ullum est per essentiam. Ac Deus diè constituit, quo scelera omnia delebitur. Interim permittit, ut ea mala faciamus, quæ spontè suscipimus ac diligimus, nõ propter imbecillam uim, quæ sit præditus, sed ut & nostrum liberum arbitrium, & ipsius patientia declaratur, sine quibus nec nos homines, nec ipse bonus, in hoc uita statu esse possent.

g Apud Iustinum in Quaestione, quas gentes Christianis posuerunt. Hoc differt Deus ab anima, quo effector ab eo, quod effectorem habet.

h Minutius Felix in Dialogo quem inscripsit Octavianum. Nec de fato quisquam aut solatiu capter, aut excuset: mens tamen libera est, & ideo actus hominis, non dignitas indicatur. Quid enim aliud est fatum, quam quod de vnoquoque nostrum Deus fatus est? Qui cum possit præscire materiam, pro merito & qualitate singulorum etiã fata determinat. Ita in nobis nõ genitura plectitur, sed ingenij natura punitur. § Ex his constat, Minutij uerba de meritis præscitis non nisi ad merita pœnarum referenda esse: ut nemo intelligatur, ex fati necessitate, sed uoluntariè peccare, cum interim non dicat, solam hominis uoluntatem ad hoc sufficere, ut bonum quod cupit, suis uiribus efficere queat. Ad hoc enim gratia Dei opus esse fatemur, quæ solius Christi merita nobis primùm acquirunt. Sed tamen & illa Dei gratia cum naturam hominis non mutat, sed ad altiora euehat, etiam libera & grata uoluntate suscipitur.

sed generalis sit ista præceptio. Porro Damasus in Pontificali narrat, hunc Dionysium Papam Presbyteris Ecclesias diuississe, & cæmeteria, Parochiasq; & Dioceses constituisse. Collata igitur Epistola Dionysij cum Damasi testimonio, manifestè indicat, Pontificis Romani potestatem sese ad omnes Episcopos extendisse: utpote quibus Parochiarum terminos obseruandos præscripsit.

82 Cùm Paulus Samosatenus in Concilio Antiocheno de Episcopatu deiectus (vt est apud Eusebium lib. 7. cap. 24.) ex Episcopi domo, quæ illius Ecclesie propria erat, exire nollet: Imperator Aurelianus de ea re rogatus sententiam, sanctissimè, quid esset agendum, decreuit. Præcepit enim, vt domus Ecclesie illis tribueretur, quibus Christiani Italia & urbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent. Verisimile autem est, Imperatorem ab ijs, qui Christo in confitatu eius nomen dederant, hac de causâ instructum fuisse. Ita enim respondit & decreuit, ac si iam nosset, Orientales etiam Ecclesias Romani Pontificis, & Episcoporum Italiae (qui solent ei adesse in Concilio) Decreto gubernandas esse. quod ipsum etiam Eusebius (& ipse Orientis Episcopus) sanctissimè decretum fuisse, testatur.

83 Felix Papa in Epist. 3. ad Benignum Episcopum. Me requisisti super fidei documentis. Et post: Semper enim dubia & maiora negotia terminum ab hac sancta Sede (à tempore Apostolorum, qui eâ suorum documentis instruxerunt) accipere consueverunt.

84 Eusebius in Chronicis dicit, D. Petrum fuisse primum Pontificem Christianorum, additque eundem Petrum annis 25. perseverasse urbis Romæ Episcopum. Porro tam in Chronicis, quam in Ecclesiastica historia (lib. 3. ca. 4.) scribit, Linum Romanam Ecclesiam primum post Petrum rexisse. Et in lib. 4. cap. 1. ait, Alexandrum successorem à Petro & Paulo ducta, quintum Romanæ Ecclesie Pontificem fuisse. Cùm igitur Petrum dicat fuisse primum Christianorum Pontificem, Episcopos autem Romanos D. Petri Successores esse doceat: non est dubium, quin etiam senserit, Episcopos Romanos esse primos Christianorum Pontifices. Quid quod cùm ex proposito præcipuarum Ecclesiarum Episcopos nominet, successionesque describat (nisi aut occasio rei narratæ, aut ratio temporis atq; historię aliud postulet) primas in Episcoporum enumeratione tribuit Romanis Episcopis, secundas ferè Alexandrinis, tertias Antiochenis, vt videre licet apud eundem Eusebium lib. 3. cap. 12. lib. 4. cap. 4. 10. 18. ac 19. Item lib. 5. cap. 21. lib. 6. cap. 15. 22. ac 23. lib. 7. cap. 13. 24. ac 26. Hinc videas, quam longè ab ipsa veritate abfit, quod ab ipsis Magdeburgensibus in Centuria. 3. cap. 7. pag. 173. scriptum est, Nec Eusebius (inquit) cùm passim Romanorum Pontificum facit mentionem, usquã eis præ ceteris plus tribuit iuris aut etiam dignitatis. An plus Romanis Episcopis præ ceteris non tribuit, qui eos & D. Petri (quem primum Christianorum Pontificem fuisse tradit) Successores vocat, & in Catalogo Apostolicarum Ecclesiarum primos tot in locis tanto consensu collocat? Imò cùm liquidò pateat, Ecclesiasticam Eusebij Historiam prius finitam esse, quam Concilium Nicænũ indiceretur (vnde nec eius Concilij mentionem in historiãrũ libris facit) cumq; præcipuè agat de præcipuarum Ecclesiarum successione, inter præcipuas verò Ecclesias vbique numerat Romanam, Alexandrinam, Antiochenam & Hierosolymitanam, ex ijs autem quatuor Sedibus, Romanam ceteris præferat: certum est, ex Eusebij libris euinci posse, quod & Romanæ Ecclesie Primatus, & ceterarum trium prærogatiuæ Concilio Nicæno antiquiores fuerunt.

85 Synodus Sinuessana ex trecentis Episcopis & 30. presbyteris constans, ac de Marcellini Episcopi Romani apud Idola thurificatione agens (vt legitur in Tomo. 1. Conciliorũ) eũ etiã conuictũ præterquam ex ore suo condemnare non audeat, quoniam prima Sedes non iudicabitur à quoquam. Sed cùm, cinere caput conuolutum habens, clamasset, peccavi coram vobis & non possum in ordine esse Sacerdotum, quoniam auarus me corrupit: tunc subscriperunt in eius damnatione, dicentes: quia ore suo anathematizatus accepit mananatha. Nemo enim vnquam iudicauit Pontificem, nec vrsul Sacerdotem suum, quoniam prima Sedes nõ iudicabitur à quoquam. Ecce Romana Sedes prima est, & ideo non indicatur à quoquam, quia nec par in parem, nec inferior in superiorem, vllam potestatem habet.

86 Augustinus contra Epist. Parmeniani lib. 1. cap. 5. Arbitrio Constantini à iudicibus Episcopus causa (Cæcilianus) cognita est, quibus præfuit Melchades Romana urbis Episcopus. Et contra Iulianum Pelagian. lib. 1. cap. 2. Melchiade Apostolica sedis Episcopo presidente, Reticius cum alijs iudex interfuit Res autem ita se habuit. Post Cæcilianum ritè apud Carthaginem ordinatum Episcopum, Donatus de Numidia veniens, & Lucillæ potentis fœminæ opibus adiutus, Maiorinum per schisma ibidem ordinauit. Sed cùm & Clerus, & plebs Cæcilianum retinere Episcopum statuisset: Donatistæ ad Constantinum causam Cæcilianii detulerunt. Sed quia (vt Augustinus ait in Epist. 166.) Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, eam discutiendam atque finitendam Episcopis delegauit. Dati sunt iudices, de Gallia tres, de Italia quindecim, qui omnes cùm ad urbem venissent, præfidente Melchiade Romano Pontifice, causã cognita, & iudicium ab eodem Melchiade his verbis clausum est (vt Optatus lib. 1. contra Parmenianum refert) Cæcilianum suæ communioni Ecclesiasticæ integro statu retinendum meritò esse censco. De qua etiam re ita scribit

B. Augu.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontificem Romani.	Imperatores Rom.
304	31. S. Marcellinus Benedicti filius Romanus de regione via lata. Sedit. an. 5. m. 6. d. 21.	Galerius an. 16.
309	32. S. Eusebius. Medici filius Græcus. Sedit. an. 1. m. 7. d. 27.	Maxentius & Maximinus an. 6.
311.	33. S. Miltiades Apher. Sedit an. 3. m. 2.	

Heretici & Pseudopropheta.

i Christum non fuisse in carne vera, sed mortem ac resurrectionem similitè esse mentitum.

k Nuptias damnant.

l Carnibus velut immundis non vescuntur.

m Baptismum in aqua nihil perhibent salutis afferre.

n Vnã cũ Pythagora & Platone dicebant, solas animas perpetuò manere, & in alia vel hominum vel pecudum corpora transigrare: Ipsa autem corpora nullo modo resurgere.

o Reliquæ Manichæorum opiniones, de toto belli genere dånato, de sacrificijs externis (præter puras preces) omnino reiectis, de Imaginum Sanctarum vsu improbato: ac denique de falsa Manichæorum perfectione & alijs eius generis, sub Fausti Manichæi nomine deinceps confutabuntur. quia nec ista omnia dogmata primo statim die sunt condita, nec ab omnibus simul Manichæis ex æquo recepta.

* Donati

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

i Eutychanus Papa in ep. ad Ioannẽ & Episcopos Bæticæ. Vitam suam negat, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & verum ignorat hominem.

k Minutius in Octauio. Nos vniui matrimonij vincula libenter inheremus. cupiditate procreãdi aut vnam scimus, aut nullam. §. Intellige Christianos vnam tantũ vxorem simul habuisse.

l Lactantius de ira Dei. c. 13. Omnia quæ generat mundus, ad utilitatẽ hominũ accommodata sunt: animas quidẽ partim ad cibũ, partim ad vestitũ.

m Melchades Papa in ep. ad Episcopos Hispaniæ. Spiritus sanctus super aquas Baptismi salutifero descendit illapsu: in baptismo regeneramur ad vitã: Regeneratio per se (id est, absq; Confirmatio nis Sacramẽto) saluat mox in pace beati seculi recipiendos: Confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius & prælia reseruandos.

n Minutius in Octauio. Ista sententia (quæ corporibus dissolutis animas solas perpetuò manere, & in noua corpora sepius vult cõmeare) nõ Philosophi studio, sed vniui officio digna est. Vide adeo quã in solariũ nostri, resurrectionem futurã omnis natura meditetur! Sol demergit, & nascitur: astralabitur, & redeũt: flores occidũt & reuiscũt: post se nũ, arbuta frõdescũt, semina nõ nisi corrupta reuiscũt: ita in seculo corpus, vt arbores in hyberno occidãt virorẽ ariditate mēta. Quid festinas, vt cruda adhuc hyeme reuiscat, & redeat? Expectandum nobis etiam corporis ver est.

o Quidam nomine Viator (apud Augustinum in hæc. 4.) tres Manichæorum sectas fuisse dicebat: vnam, quæ maneret in speciali nomine Manichæorum: alterã, quæ dicebatur Macarij, siue à certo authore, seu velut beati & electi: nam sic appellabantur, qui sanctius & excellentius auditoribus suis viuere putabantur) tertiam quæ dicebatur Catharista, id est, purificatores, qui per alimenta, quæ sumebant, bonum à malo purgare se & liberare putabant. hi carnibus non vescuntur, tanquã de occisis fugerit diuina substantia, nec aliquid iam remaneret dignum, quod in Electorum ventre purgetur. Denique Eusebius lib. 7. cap. 25. ait, Manichæum falsa & impia dogmata ex infinitis erroribus iam olim extinctis in vnum conseruisse.

PP iij

* Cæci-

B. Augustinus Epist. 162. *Qualis ipse B. Melciades ultima est prolata sententia, quam innocens, quam integra, quam prouida atque pacifica? qua neque Collegas, in quibus nihil consisterat, de collegio suo ausus est remouere. & Donato solo, quem totius maliprincipem inuenerat, maxime culpato, sanitatis recuperanda optionem liberam fecit, ceteris paratus communicatorias literas mittere, etiam is, quos à Maiorino ordinatos esse constaret: ita ut quibuscumque locis duo essent Episcopi, quos dissenso geminasset, eum confirmari uellet, qui fuisset ordinatus prior, alteri autem eorum plebs alia regenda prouideretur. O uirum optimum, O filium Christiane pacis, & patrem Christiane plebis! Conferte nunc istam paucitatem cum illa multitudine Episcoporum: neque numerum numero, sed pondus ponderi comparate.* Confert autem, atque adeo præfert octodecim Episcopos, cum Milciade Romano Pontifice in iudicio sedentes, alijs septuaginta Episcopis, qui Cæcilianum absentem temerè damnauerant. Denique ait (in eadem Epist. 162.) quod Cæcilianus Carthagini Episcopus posset non curare conspirantem multitudinem inimicorum, cum se uideret & Romane Ecclesie, in qua semper Apostolica Cathedra uiguit Principatus, & ceteris terris, unde Euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse coniunctum, ubi paratus esset causam suam dicere, si aduersarij eius ab eo illas Ecclesias alienare conarentur. Ergo Augustinus faretur, non modò ante Nicenū Conciliū primū, sed etiam semper, semper, inquam, Apostolica Cathedra Principatum non modò fuisse, verum etiam uiguisse in Ecclesia Romana, ob eamque causam Cæcilianum cum Milciade Episcopo Romano, & cum ceteris coepiscopis eius cōmunicantē, potuisse non curare alios etiā septuaginta Episcopos, omnēq; Clerū, & plebē illis adharēntē, qui seorsim cōmunicabant. Vnde, obsecro, hæc libertas Cæciliano tributa est, ut posset septuaginta Episcopos Africæ, hoc est, prouinciæ suæ non curare, modò cū Ecclesia Romana, & cū ceteris Episcopis in Romani Pōtifis cōmunionem permanētibus cōmunicaret, nisi quia Romanus Pōtifex propius est cū Carthaginēsi Episcopo cōiunctus, quā ipse Africæ & Numidiæ Episcopi erant. Etenim si ad originē præfidēdi aspiciamus, caput pedibus est uicinius, quā femur & tibia: nā caput agris pedibus cōsulere atq; medicinā facere potest: tibia uerò & femur non item. Christus autē in Euāgelio definiuit, eum esse proximum, qui benignissimā vulnerato homini manū præbuit. Itaq; cū Romano Pont. uisibile principū totius Ecclesiasticæ unitatis fuerit, qui principū hoc tenet, meritò potest eos, qui ab eodē principio defectunt, non curare. Præterea quando Milciades paratū se dixit ceteris Episcopis Africæ (præter Donatū solum) cōmunicatorias literas mittere, eaq; benignitatē August. ita laudat, ut eum uirū optimū, & filium Christiane pacis, patremq; Christiane plebis appelleret: nonne eo ipso tū Milciades, quā Augustinus contestantur, in manu Pontificis Romani positū fuisse, ut Donatistæ non haberēt amplius schismatici, idq; propterea quod Pontifex Rom. communicatorias literas illis misisset? Aut poterat alius quispiam in orbe terrarum Episcopus communicatorias literas illis, qui tunc schismatici essent, mittendo, eosdem in Ecclesiæ corpus colligere? Imò uerò si quisquam, præter primum, hoc esset conatus, multò citius seipsum in aliorum schismate implicasset, quā alios à priore diuisione in unitatem Ecclesiæ restituisset. Ordo in Ecclesia retinendus fuit: ordinis uerò principū necessariò erat in Apostolicæ Cathedra Principatu. Nā quid potest prius esse Principatu ipso? Porro Apostolicæ Cathedra principatus in Ecclesia Romana semper uiguit. Inde igitur Ecclesiasticæ communionis principū petendum erat, inde schismatici reconciliationis obtinēdæ spem præcipuā habere debuerunt. Iterum atque iterum perpende, studiose Lector, non uerba modò auctorum, sed multò magis rationes, ac sentētias uerborum. Milciades paratus fuit dare cōmunicatorias literas Africanis, qui Cæciliano Catholico Episcopo hætenus aduersarij erant. Augustinus uerò ait, Cæcilianū potuisse non curare Episcopos Africæ. Cur ita? Quoniam cum Romano Episcopo communicasset. At quanti hoc (inquis) refert? Aut nonne Primatis Numidiæ cōmunitio tanti ualeat, quanti cōmunitio Romani Episcopi? Nullo modo. Quas tandem ob causas? Quia semper in Romana Ecclesia uiguit Apostolica Cathedra Principatus. Qui autē seruat Principatum Apostolicæ Cathedra, de cætero securus est: sicuti ex altera parte qui excidit Apostolicæ Cathedra Principatu, per nullius præterea cōmunionem securus unquam erit. Perturbatum quippe & ab ordine recto alienū est, quicquid extra ipsum principium seu principatū inuenitur. Constantinus Magnus Romæ construxit Baptistrium, quod Ammianus Marcellinus in lib. 27. *Constantinianum lauacrum* appellat. ubi baptizatum esse Imperatorem Damasus in uita Siluestri narrat, eandemque historiam Adrianus Pontifex in Epistola ad Constantinum & Irenem commemorat. Et Adriano longè antiquior Gregorius Turonensis lib. histor. 2. numero 31. Clodouem iam baptizandum dicit processisse, uelut nouum Constantinum ad lauacrum, ut qui lepra ueteris morbum deleturum esset. Adde huc Bedam de sex ætatibus mundi, anno mundi. 4288. Zonaram Tom. 3. Cedrenum in compendio historiae, Nicephorum libro 8. cap. 3. Petrum de Natalibus in lib. 5. de Sanctis cap. 26. Nec sanè alioqui uerisimile est, tam pium uirum post tanta Dei beneficia in ipsum collata, baptismum suum usque ad mortem fuisse dilaturū, & salutari mysterium fructu per annos ferè 30. fuisse cariturū, præsertim cū & Synodo Nicenæ interfuerit, & multas res Ecclesiasticas rescriptis suis expedierit, & Perfas ad fidē inuitarit. Quod

88

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ.
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Doni
ni.

Pontifex
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes
mutorum Ecclesie.

* Donati duo fuerunt: vnus, qui de Numidia ueniens Maiorinū ordinauit Carthagini Episcopum, cum Cæcilianus iam antè fuisset ritè ordinatus: hic erat princeps hæresis Donatistarum. Sed Maiorino successit alius Donatus in eodē schismate Episcopus, qui eloquentia sua confirmauit hæresim Donatistarū. Ab utrois horum Donatistæ appellari potuerunt. Hi schisma potius, quā hæresim ab initio condiderunt.

55. De Schismate Donati.

a Donatus ab Episcopis nouēdecim, à quibus erat condemnatus, ad Cæsarem appellauit. Ex quo apparet, schismaticos hoc animo iā olim fuisse, ut Imperatorū & regū tribunalia uellet Episcoporum cognitionibus etiam in causis ecclesiasticis anteferri, quā hæresim multi Protestantium hodie sequuntur.

b Donatistæ dicebant, Catholicam Ecclesiam esse apud se, nec rationem ullam Episcoporum aut Gallia, aut Italia, aut urbis Romæ habebant, cum tamen octodecim Episcoporum iudicio, præfidente illis Romano Pontifice, condemnati fuissent, uelut iniusti accusatores Cæciliani, & schismatis auctores. Hodie itidē pauci, & nuper nati Lutherani dicunt, Ecclesiam Catholicam esse apud se. Zuingliani uerò etiā apud se esse, cum tamen & ipsi à se inuicem, & à reliqua Ecclesia dissentiant.

56. De Schismate Meletij.

c Meletius Thebaidos in Aegypto Archiepiscopus, lapsos non nisi post longum tempus ad locum penitentia admittendos, dicti-

* Cæcilianus legitime ordinatus Carthagini Episcopus, idque antequam Donatus Maiorinum ordinasset, poterat (inquit Augustinus in Epist. 162) non curare multitudinem conspirantem inimicorum, cum se uideret & Romane Ecclesie, in qua semper Apostolica Cathedra uiguit principatus, & ceteris terris, unde Euangelium ad ipsam Africam uenit, per communicatorias literas esse coniunctum. Ibidem refert, iudicante Melciade Romano urbu Episcopo, Cæcilianum fuisse absolutum. Idem Cæcilianus legitur etiam Concilio Nicæno interfuisse, atque eius nomen inter Episcopos, qui subscripserunt, reperitur.

* Constantinus Magnus de Donatistis ait. *Orabida furoris audacia! Sicut in causis Gentilium fieri solet, appellationem interposuerunt.* Quo dicto significauit Imperator, causas Ecclesiasticas non à Cæsare, uerum à solis Episcopis fuisse cognoscendas: & ideo Imperator in hac causa iudices dedit, non uelut ea ratio legitima fuisset, uerum quia pax non aliter, imò ne sic quidem obtineri potuit.

b Duo Episcopi Eunomius & Olimpius apud Carthaginem fuerunt per dies quadraginta, ut pronuntiarent, ubi esset Catholica. Nouissima eorum sententia talis legitur, ut dicerent, *illam esse Catholicam, quæ esset in toto orbe terrarum diffusa, & sententiam decem & nouem Episcoporum iam dudum datam non posse dissolui.* Hæc Optatus lib. 1. de schismate Donatistarum.

c Petrus Alexandria Archiepiscopus & idem Primas Aegypti opposuit se Meletio, lapsos primo quoque tempore suscipiens, quem pauciores Episcopi, presbyteri, & Monachi ab initio se-

214

34.
S. Syluester
Ruffini filij
Romanus.

Con-
stanti-
nus.

Quod autem Eusebius de Constantino refert, in Constantinum Constantini filium verius cadit, quem ab Eusebio rebaptizatum Nicomedia Damascus in vita Felicis Romani refert. Porro baptizati Romae solebant fidei suae confessiones edere, ut legimus apud Augustinum lib. Confess. 8. cap. 2. Constantinus ergo formulam sua maiestate dignam concipiens, publice confessus est, id se credere, quod edoctus erat à B. Sylvestro, quem vocat uniuersalem Pontificem. Aliosq; ad similem fidem ac baptismum cohortatur. Is verò etià edixit (idque ex monumentis maiorum ad nos vsque peruenit, in tom. 1. Conciliorum, & rebus ipsis confirmatū est) vt sedes imperij transferretur in Orientem. Quoniam (inquit) vbi principatus Sacerdotum & Christiane religionis caput ab Imperatore caelesti constitutum est, iustum non est, vt illic Imperator terrenus habeat potestatem. Hæc ille. Ac plura quidem vel antecedunt, vel sequuntur eodem in loco, quæ honoris causa Pontificibus Romanis ab Imperatore concessa sunt, quibus optimi quique Pontifices vel vsi ab initio non sunt, eò quòd pompam secularem illi honores sapiebant, vel certè ijs non sunt delectati. Ammianus verò Marcellinus in lib. 27. de partiū Vrcisini & Damasi contentione ob Pontificatum Romanum agens: *Neque ego (inquit) abnuo, ostentationem rerum considerans urbanarum, huius rei cupidos ob impetrandum, quod appetunt, omni contentione laterum inuargi debere: cum id adepti, futuri sint ita securi, vt ditentur oblationibus matronarum: procedantq; vehiculis insidentes, circumspicte vestri, epulas curantes profusas, ad eò vt eorū cõuinia Regales superet mensas: qui esse poterat beati reuera, si magnitudine vrbis despecta, quam vitij opponunt, ad imitationē Antistitum quorundā provincialium uiuerent, quos tenuitas eadē di potandiq; parcissime, vilis etia indumentorū & supercilia hu mū spectātia perpetuo numini verisq; eius cultoribus, vt puros cõmendat & verecūdos.* Quòd si tanto cū splendore Põtifices Romani & procedebāt & epulabātur, cum certū sit id ipsos ante Constantini ætatem non fecisse, quis neget hoc ipsum à Constantini temporibus inchoatū, debere etiam ex occasione donationis ab ipso factæ videri profectū? Quæ non dico, vt splendore hunc externum expetendum iudicem (absit) sed tantum vt declarem, quanta signa concurrant ad illius donationis veritatem demonstrandam, quæ à Constantino facta dicitur, cuius rei etiam ad nos vsque per scripta instrumenta & antiqua testimonia peruenerunt. Sed omnium testimoniorum autoritates illud superat, quod oculis intuemur. Cernimus enim domum Constantinianam, quæ Lateranensis etiam dicebatur, in templum Saluatoris conuersam esse. itemque ibi aliquando sedisse Pontificem Romanum, vbi Constantinus Magnus habitauerat. Legimus autem eiusmodi rerum suarum largitiones à Christianis potissimum sub ipso baptismi sui tempore fieri solitas, vt in primis ex cap. 2. Actorum Apostolicorum constat. Scimus verò Constantinum relicta Roma, quæssisse nouas sedes. Constat posteros illius nunquam ferè ad vrbem figendæ illic Sedis causa reuertisse. Ac sanè si nihil omnino scriptum extaret, tamen quis non miretur Dei prouidentiam, & cõsiliū hac in re? Ex tot Imperatoribus Augustis, qui Romani Imperij nomine ac titulo tam in Oriente, quàm in Occidente tantopere gloriantur, videmus ab illo die nec vnum ferè in vrbe Roma, velut in stabili sede Imperij sui subsistisse. verum aut Cõstantinopoli, aut Mediolani, aut Rauennæ, aut in aliqua Galliarum vrbe habitasse: Romani verò velut penè peregrinos, honoris causa interdum inuisisse. Zonaras in vita Constantis nepotis Heraclij refert, eum cogitasse de imperio in veterem Romam transferendo, quòd plus honoris matri, quàm filie deberi diceret, sed id non successit. Christus enim videtur, vt omnia marmora & alia ornamenta, quæ Romam ex toto mundo portabantur, suis ac martyrum suorum templis, ita & ipsam vrbem, Principis Apostolorum Cathedræ in æternum destinasse, vt lux veritatis (inquit Leo in serm. 1. Natalis Petri & Pauli) ius in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.

Laonicus Chalcondylas de gestis Turcorum lib. 1. *Romani cum essent nacti Imperium in orbe longè lateq; maximum: commiserunt Romam Pontifici Maximo. Ipsi verò transferunt in Thraciam, Byzantium (quæ nunc Constantinopolis est) Thracia Metropolim constituentes.* Eucherius Lugdunensis Episcopus in Epistola ad Valerianum. *Quicquid vel sub illa dominatione regum vetusta, vel sub illa deinde gemina administratione Consuluum, Romano accessit Imperio, omnia Christi aduentui preparata, & diff: adenda fidei pronisa, potest (si quis idoneus est assertor) ostendere.*

✠ Nicenam Synodum Siluestri tempore habitam esse.

Primam synodum Nicenam sub Siluestro, & non sub Iulio celebratam fuisse, multis rationibus demonstratur. Eusebius primū, qui iam tum vixit, in Chronicis suis ita describit Nicænæ Synodi tempus, vt in Pontificatum Siluestri necessariò ceciderit. Deinde in libro 3. de vita Constantini cap. 7. narrat, Episcopum Vrbs, penes quam Imperium est, abfuisse, eò quòd ingrauescente ætate impediretur. Hoc autem multò aptius de Siluestro, quàm de Iulio intelligitur: quanquam Sozomemus (lib. 1. c. 16. hoc de Iulio dictum fuisse putat, sed male. Verius scripsit Theodoretus lib. 1. ca. 3. Eodem tempore Syluester Romanus

Ciuitas Dei, seu Continuator Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Idem Syluester.

Idem Constantinus.

✠ Hæretici & Pseudoprophetae.

✠ Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesie.

dicatans, absque autoritate legitima constituebat Episcopos & Clericos, ac proprias Ecclesias ædificabat, quas Martyrum Ecclesias appellauit, à fide quidem ipse non discedens, sed in schismate tamè suo pertinax. cuius discipuli potius elegerunt, vt se coniungerent cum Arianis, paulò post exortis, quàm vt reconciliarentur Catholicis, vnde etiam Theonam elegerunt Alexandriæ Episcopum contra magnum Athanasium. Epip. hæ. 68.

57. De Ario, & Arianis.

d Arius dicebat, tempus fuisse, quando non erat filius, indeque perspicuum esse, eum ex nihilo essentiam habuisse: nec nisi per abusionem verbum & sapientiã dici. Ario statim adhæsit Eusebius Nicomediæ Episcopus, Alexander Baucalis Presbyter, Achillas, Aithales, Carpones, Arius alter, Sarmates, Euzoius, Lucius, Iulianus, Marnas, Helladius, Gaius, Secundus, & Theonas, qui dicti sunt olim Episcopi. Socrates lib. 1. ca. 1. & 3.

c Hinc Ariani prodierunt, qui etiam dicebant, Spiritum sanctum esse creaturam creaturæ, hoc est, à Filio creatum. August. hæ. 49.

d Dicebant, Christum carnem sine anima suscepisse. Augustinus ibid.

c Rebaptizabant Catholicos ad se venientes. Aug. ibid.

tio sequebantur: sed tamen fides illius vicit, ac Petrus Martyrij coronâ adeptus est sub Diocletiano, Alexandro in Cathedra ipsius (aut, vt alijs videtur, Achilla) succedente. Qui aut, Petro iugebantur, veteres Ecclesias suas non nisi Catholicas appellârunt. Nec obtinere post mortē Meletij Alexander potuit, vt Meletiani relicto schismate ad Ecclesie vnitatē redirent, sed Nicæna Synodus Meletium ipsum omnesque Meletianos Alexandro subiecit, vt videre est apud Theodoretum lib. 1. cap. 9.

d Alexander Archiepiscopus Alexandriæ Cõcilio Episcoporum ferè centum ex Aegypto & Lybia conuocato, Ario & eius fautoribus anathema denunciavit. Et literas ad Episcopos cuiusque ciuitatis scribit, in quibus Eusebium Arii fautorem ambitionis accusat, quòd Beryti Ecclesiam deferens, Episcopatum Nicomediæ inuaserat: & addit, *Quis est, qui non hæc itaquam insolita & peregrina obstupesceret? Aut quis est, qui Ioannem audiens dicentem: In principio erat verbum, non istos condemnauerit, dicentes: erat tempus aliquando cum non esset?* Apud Socratem lib. 1. cap. 2. & 3. Eandem hæresim Nicæna Synodus postea damnauit, docens, Filium Patri consubstantialem esse.

c Liberius Pontifex Romanus in Confessione fidei, quæ extat in Tom. 1. Operum Athanasij, confitetur Spiritum sanctum verè ex Deo naturaliter Deum, quòd vera sit Trinitas sub vna substantia.

d Athanasius Tom. 3. de Incarnatione Christi. Spiritu cõturbatus est Iesus: Ioan. 13. Quod nec brutæ carni, nec impatibili Deitati congruerit, sed animæ, de qua Dominus dicit: Anima mea turbata est.

c Cyrillus Hierosolym. in præfatione Catecheseon. *Non licet bis aut ter hoc Lauacro vti. Vnum enim Baptisma. Soli rebaptizantur hæretici, si modò prius illud non erat baptisma.*

58. De

Constant.

mana Ecclesie gubernaculum tenuit. Ac sanè cum Socrates lib. 1. c. 12. dicat, idque authore Eusebio, Constantinum post confectum Concilium Nicænum, celebrasse festum solenne ad vigesimum Imperij sui annum: constat verò, & Siluestrum annis viginti ad minimum præfuisse Ecclesie Romanæ, & Constantinum Papæ Melciadis tempore Imperium tenuisse, atque illi causam Cæciliani vnâ cum alijs cognoscendam commisisse (vt tam Optatus, quàm Augustinus testantur) necessariò efficitur, vt Nicæna Synodus, quæ ante vigesimum Constantini annum perfecta est, non fuerit acta sub temporibus Iulij Papæ, qui non poterat vilo modo ad Episcopalem Cathedram ascendere ante vigesimum annum Imperij Constantiniani expletum. Imò verisimile est, Maxentium prius fuisse deuictum, quàm Constantinus Iudices daret, qui Romæ causam Cæciliani cognoscerent. Quomodo alioqui, Romæ per Maxentium Constantini hostem occupata, Constantinus in Vrbe quicquàm effecisset? Septimus porrò Imperij Constantini annus agebatur, quando is Maxentium in virtute signi Crucis deuicit, authore Socrate lib. 1. cap. 1. Quo posito, necesse est, Iulium Papam non sedisse in Cathedra Petri ante vigesimum octauum annum Imperij Constantini. Postremò historiæ Latinorum, quibus hac in re plus credendum est, tradunt, Nicænam Synodum sub Siluestro habitam, vti ex ijs, quæ postea dicentur, liquiddò apparebit.

¶ Nicænam Synodum non precipuè ab Imperatore Constantino, sed magis necessariò à Pontificibus alijs quidem, sed maxime Romano conuocatum fuisse.

Quin Constantinus Imperator Synodum Nicænam conuocauerit, nemo dubitare potest, qui vel Ecclesiasticam historiam legerit, vel iuris Romani peritus fuerit. Vtpote quod illa collegia tanquàm illicita condemnauit, quibus in vnum coeundi legitima potestas facta non fuisset. Quid quòd cum plerique ciuiles magistratus illo tempore à fide Christi abhorrenterent, nunquàm Episcopis comitatum liberum præbuisent, absque Imperatoris publico mandato? Sed in hoc versatur tota quæstio, vtrum vel solus Imperator, vel is precipuè Synodum indixerit, nec ne? Protestantes quippe ab Imperatore alijque Regibus vel solis, vel potissimum Synodos indici volunt: nos verò ab illis quidem tanquàm Ecclesie aduocatis, sed nec ab eis solis, nec ab eis potissimum Synodos Episcoporum aut olim fuisse indictas, aut nunc esse conuocandas, defendimus. Nisi enim Synodi in nomine Christi congregentur, nunquàm sciemus, quòd is fit in medio earum. *Matth. 18.* At Christus nunquàm dedit Imperatoribus aliquam huiusmodi præcipuam potestatem, sed tantum eam ciuilem potestatem illis reliquit, quam iure Gentium vel Ciuili prius acceperant. Verum Petro dedit potestatem pascendi non agnos tantum, sed etiam oues, quæ sunt matres agnorum, atque illum iussit confirmare fratres suos, id est, tam alios Christianos, quàm ipsos Episcopos. Pastoris verò est, vocare oues suas nominatim, & eas educere ad pascua, & reducere. *Joan. 10.* Prima igitur Synodorum potestas est penes Petrum, & Petri Successorem. Cui rectè suffragatur etià ciuilis Imperatorum & Regum Christianorum potestas. Nec refert, quo tempore interueniat Petri vel Successoris eius potestas: Vtrum præcedat iussio eius, an in ipsa re autoritas adfit, an ratihabitio subsequatur. Nam id tantum expeditur, vt in Christi nomine, hoc est, in potestate, quam Christus ad eam rem instituit, Synodi coeant. Verum autem id fiat, nec ne: vt ex Pastorum aliorum, sic potissimum ex primi Pastoris vel consensu vel contradictione intelligitur. Ac Synodum Nicænam ex sacerdotum, hoc est, Episcoporum consensu indictam esse, Rufinus testatur in priore historiarum suarum libro. cap. 1. Inter cæteros autem Sacerdotes Romanum etiam eidem Concilio assensum præbuisse, Theodoretus narrat lib. 1. cap. 7. *Trecenti decem & octo* (inquit) *Episcopi Nicæ in vnum conuenerant. Episcopus autem Romanus propter ætatem admodum ingravescentem absuit, verum duos illo misit presbyteros, potestate illis concessa, actis illius Concilij assentiendi.* Hæc ille. Nec tantum id animaduertendum est, Pontificem Romanum per suos presbyteros actis Concilij assensisse, verum etiam illud, quòd hi duo presbyteri subscripserunt eidem Concilio ante quoscunque etiam Apostolicarum Sedium Episcopos. Nam in ipsis Episcoporum subscriptionibus primas quidem Osius Cordubensis Episcopus omnium permissione extra ordinem tulit, velut qui fidè in persecutione gloriose confessus, ob eamque rem Imperatori ac toti Synodo percharus esset. Post Osiu verò sequuntur nomina *Viti & Vincentij* presbyterorum, qui locum Episcopi Romani supplere. Ac proprium hoc sedi Romanæ est, vt siue Episcopus, siue Presbyter, seu Diaconus locum Episcopi Romani suppleat, omnibus alijs Episcopis & Patriarchis in Concilio præferatur, cum tamen Presbyteri, qui vices aliorum Episcoporum agunt, non nisi post omnes Episcopos suffragium ferant, aut subscribant. Oportuit enim aliquid inter primam sedem & sequentes interesse. Romanus igitur Pontifex non modò assensit Synodo Nicæna, verum etiam assensit primo in loco, velut cuius assensus maxime omnium esset necessarius. Imò Damasus in Pontificali scribit, Concilium id cum Siluestri consensu factum esse. Quibus verbis indicat, non tantum post coitionem Episcoporum affuisse consensum Siluestri, sed præterea in hoc

91

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostate,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato- Rom.
314.	Idem Syluester sed. an. 20. d. 4. S. Primum vniuersale Concilium Nicæ ex 318 Episcopis pro consubstantialitate filij Dei contra Arium. Loco Episcopi Romani aderat Vitus & Vincētius. Zozomenus lib. 1. c. 16. confirmatur idem Concilium à Syluestro. in Tom. 1. Conciliorum.	Con- stan- tin. 1. an. 20. m. 10.

¶ Hæretici & Pseudopropheta.

58. De Aceso Nouatiano.
Acessus sectæ Nouatianorum Episcopus à Constantino Magno interrogatus, cur se à communionem se iungeret, dixit, eos qui post Baptismum in illud peccati genus, quod sacrosanctæ Scripture peccatum ad mortem appellant, delapsi fuissent, non debere dinorum Mysteriorum fieri participes: sed ad penitentiam cohortandos, & remissionis spem non à Sacerdotibus, sed à Deo expectandam, qui & potest, & auctoritatem habet peccata remittendi. Socrates li. 1. cap. 7. Hinc manifestè patet, Protestantes, qui nunc sunt, cum Nouatianis catenus consentire, vt neutri velint Sacramentum aliquod penitentiae esse, quod à Sacerdotibus administrari queat, sed penitentiam quidem aliquam esse fateantur, cuius tamen dispensandæ auctoritas non fit penes Sacerdotes.

59. De hæresibus Eustachij.

^a Eustachius ex monacho Sebastienensis Armeniæ Episcopus in Concilio Cæsareæ Cappadociæ habito abdicatus, quòd se habitu dignitate Sacerdotij parum decoro vestiuerat, præter ritus & consuetudines Ecclesiasticas multa tentauit. Socrates. lib. 2. cap. 33.

De Nuptijs.

^b Nuptias damnauit, docēs nullum eorum, qui sunt in coniugio, habere in Deo spem.

^c Nonnulli Eustachiani carnis vesci detestabantur.

¶ Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

Constantinus dixit: *Erigito tibi scalam Accessi,* & solus in coelum ascendito. Sozomenus lib. 1. cap. 21. quòd ironice dictum esse, non est dubium. Lactantius Firmianus de vera sapientia lib. 4. cap. 30. *Cum Nouatiani aut Ariani, seu quilibet alij nominantur, Christiani esse desierunt, qui Christi nomine amisso, humana & externa vocabula induerunt. Sola igitur Catholica Ecclesia est, quæ verum cultum retinet.* (Et post) *Quia singuli quique cætu hereticorum se potissimum Christianos, & suam esse Catholicam Ecclesiam putant: sciendum est, illam esse veram, in qua est cõfessio, & pœnitentia, quæ peccata, & vulnera, quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat.* Hæc vtique regula proposita est à Lactantio, vt distingueret Catholicos à Nouatianis, qui penitentiam, hoc est, Confessionem & Sacerdotalem absolutionem sustulerunt. In Catholica verò Ecclesia & Cõfessio criminum semper fuit, & penitentia, quæ salubriter curabat peccata. Sacerdos enim, qui peccatorem absoluebat, medici loco erat. Absolutio autem ipsa fuit medicina, quæ curabat penitentis vulnera.

^a Concilium Episcoporum Gangris in Paphlagonia coactum gradu Episcopali Eustachium dimouit, eiusque dogmata damnauit. Soc. lib. 2. cap. 33.

^b *Si quis nuptias accuset, velut mulier fidelis cum viro suo dormiens, in regnum Dei introire non possit, anathema sit.* Cõcil. Gagrenf. can. 1. Sed can. 9. idem Concilium docet, *virginitatem propter sanctitatem ipsius absque contumelia nuptijs illata rectè suscipi.*

^c *Si quis eum condemnat, qui carnem (præter sanguinem, & idoloibytum, & suffocatum) cum pietate & fide comedit, tanquàm eò quòd ea vescatur, spem non habeat, si: anathema.*

De

QQ ij

d Paphnu-

hoc affuisse, vt coire possent: adeo vt Epilogus Synodi Romanæ sub Siluestro habitæ dicat, trecentos decem & octo Siluestri uocatione fuisse congregatos. Atque etiam in Actione 18. Sextæ Synodi scriptum est, Constantinum & Siluestrum magnam Synodum in Nicæa congregasse. Cedrenus auctor Græcus, ex eoque minus fauens Romanis, tamen in compendio historiarum addit, *Vitum & Vincentium Siluestri loco & nomine Synodo Nicæa præfuisse*. Nec tantum ceteri Chronographi, vt Marianus Scotus, Regino, Platina & Photius in lib. de septem Concilijs, verum etiam Ecclesiastica traditio, & instrumenta publica idem ipsum confirmant. Extat enim & Epistola Synodi ad Syluestrum (sub finem Concilij Nicæni) & rescriptum Siluestri ad Synodum Nicænam. Denique in Synodo ducentorum, septuaginta & amplius Episcoporum intra Thermas Domitianas celebrata, Siluester dixisse legitur: *Quicquid in Nicæa Bithynia constitutum est, ad robur sanctæ matris Ecclesie Catholice & Apostolice à sanctis sacerdotibus trecentis decem & octo, nostro ore conformiter confirmamus. Omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionem sancti & magni Concilij, quod apud Nicæam congregatum est, sub præsentia piissimi & venerandi principis Constantini Augusti, anathematizamus. Et dixerunt omnes: Placet.* De hac Romani Pontificis in conuocandis Generalibus Concilijs potestate, dicitur postea sapissimè, prout locus postulabit, aut occasio se offeret. Prima Synodus Nicæna Can. 6. ait: *Antiqui mores seruentur, qui sunt in Ægypto, Lybia, & Penapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quandoquidem & Episcopo Romano hoc est consuetum. Similiter & in Antiochia, & in alijs Prouincijs sua privilegia & auctoritates Ecclesijs conseruentur.* Et Can. 7. *Quoniam obtinuit consuetudo & antiqua traditio, vt qui est in Ælia Episcopus, honoretur: habeat honoris consequentiam, Metropolitani propria dignitate seruata.* Hæc Patriarchalium Ecclesiarum eximia priuilegia, quæ ante Synodum Nicænam recepta sunt, non potuerunt Synodali Episcoporum consensu stabiliri, qui nullibi ante illam Synodum ex omnibus, aut etiam plerisque gentibus in vnum conuenerunt. Aut igitur ab Apostolis, aut ab vno quopiam eorum, aut certè à Principis Apostolorum Successore, hic ordo præscriptus fuit. Quicumque verò illum præscripsit, & vnus Pastoris Primatum in Ecclesia esse declarauit, & illum non nisi ob honorem D. Petri constitutum esse. Cur enim plures familiæ ad vnus primum Parochi curam? cur plures Parochiæ ad vnus Episcopi Diocesim? cur plures Episcoporum Cathedræ, ad vnus Primatis præfecturam? cur etiã plures Prouinciæ ad vnus Patriarchæ iurisdictionem aggregantur: nisi vt ipsi demum Patriarchæ vni etiã primo Pastori subsint, præsertim cum nec Patriarchæ æquali omnes honore potiantur, sed Hierosolymitanus quarto, Antiochenus tertio, Alexandrinus secundo, Romanus aut primo loco præsideat? Porro quòd hæc vnitas ad D. Petri honorem præcipuè tendat, illud certissimo argumento est, quoniam iis potissimum Ecclesijs hic maximus honor est habitus, quæ per D. Petrum honore quopiam insigni affectæ sunt. Nec enim alia ratio vnquam audita est, cur Alexandria non solum Carthagini, Epheso, Corintho, vtrique Cæsareæ, Mediolano, & Rauennæ, verum etiam Hierosolymis & Antiochiæ prælata sit, quàm quòd Marcus Euangelista D. Petri auditor & discipulus illuc sit à D. Petro missus, vt Sedem ibi stabilem figeret. Et quoniam idem Petrus Antiochiæ septem annis confederat, illa etiã prælata est Hierosolymis, vbi & Christus est passus, & duo viri Apostolici Iacobus & Simeon, alter post alterum confederunt. Iam verò cum Petrus ipse Cathedram suam Romæ fixisset, ibiq; ex Domini mandato (vt D. Ambrosius commemorat, lib. 5. Epist. 32.) mortem obiisset: meritò factum est, vt Roma esset omnium Ecclesiarum prima, id quod antiquissimus hic ordo Ecclesie iam inde ab initio vsque in hodiernum diem perpetuò seruatus contestatur, & clamat. Vnde Hieronymus in Epist. 68. *Romana fidei se esse participem, Alexandrina Ecclesia gloriatur.* Et Epist. 78. *Prædicationem Cathedræ Marci, Cathedræ Petri sua prædicatione confirmet.* Denique in Concilio Chalcedonenfi Actione 16. Sextus Nicæanæ Synodi Canon (Paschasius eum recitante) sic incipit: *Ecclesia Romana semper habuit Primatum.*

In ipso Chalcedonenfi Concilij fine, Atticus Episcopus docet, qualiter Formata Epistola fiat ex Decreto Nicæni Concilij. *Græca* (inquit) *elementa literarum, numeros etiam exprimerent nullus, qui vel tenuiter Græci sermonis notitiam habet, ignorat. Ne igitur in faciendis Epistolis Canonicis, quas mos Latinus Formatas appellat, aliqua fraus falsitatis temerè præsumeretur, hoc à Patribus trecentis, decem & octo Nicæa congregatis saluberrimè inuentum est & constitutum, vt Formata Epistola hæc calculationis seu supputationis habeat rationem, id est, vt assumantur in supputatione prima græca elementa Patris, & filij & Spiritus sancti, hoc est, π, υ, ρ. Quæ elementa & octogenarium, & quadragesimum, & primum significant numerum. Petri quoque Apostoli prima litera, id est, π. quæ numerum octoginta significat. Eius quoque, qui scripsit Epistolam, prima litera: cui scribitur, secunda litera: accipientis, tertia litera: ciuitatis quoque, de qua scribitur, quarta: & Indictionis (quæcunque est) temporis idem, qui fuit, numerus assumatur: atque ita his omnibus Græcis literis, quæ (vt diximus) numeros exprimunt, in vnum ductis, vnâ, quæcunque fuerit collecta, summam Epistola teneat. Hanc qui suscipit, omni cum cautela requirat expressè, addat præterea separatim in Epistola Nonagenarium & nonum numerum, qui secundum Græca elementa significat, & alete in Domino. Dignum verò animaduersione est, quòd vt personarum Sanctif-*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui Successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Idem
Constan-
tinus.

336.
S. Marcus
Patri filius
Romanus se-
dit m. 8.
d. 22.

Hæretici & Pseudopropheta.

De Presbyterorum vxoribus.

d Benedictione & communione Presbyteri habentis vxorē, quā lege, cum Laicus esset, duxisset, declinandā præcepit. Socrat. ibidē. Licuit igitur Laico apud Græcos vxorem accipere, & postea Sacerdotio fungi. Sed post sacros Ordines nunquam licuit vxorem ducere. At Protestantes nullo nec Latinorum, nec Græcorum exemplo reperit coniugia, quoties libet, etiam post Sacrorum Ordinum susceptionem.

De locis Sanctis.

e Loca Sanctorum Martyrum & Basilicas contemnebant.

f In Dominico ieiunandum docuit.

De Ieiunijs.

g Ieiunia præscripta auersabantur, quod Lutheranos & Caluinistas hodie passim facere, certissimum est.

De Habitibus.

h Suos peregrino vestitus genere vti voluit, velut in hoc iustitia quædam esset, adeo vt mulieres virili veste induerentur.

i Lutherani & Calvinistæ calumniam in eo nobis faciunt, quòd dicunt, nos in veste iustitiæ constituitur, quod nos non facimus.

60. De Asterio Ariano.

a Asterius Sophista scripsit, Christum esse Dei virtutē, sicuti Moses locustā & erucā dixit esse magnā Dei virtutē. qui Asterius postea in persecutione sacrificauit Idolis. Socra. lib. 1. c. 24.

b De Fautoribus Arianae hæreseos. Eusebius Nicomediæ, & Theognis Nicææ Episcopus noluerit abdicationi Arii subscribere, quamuis fidei formulæ consentirent.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

d Paphnutius confessor (vt est apud Sozomenum li. 1. c. 22.) in medio Nicæni Confessus dixit, Veterem Ecclesie traditionem esse, vt qui celibes gradum sacerdotalem consecuti fuissent, postea minime vxores ducerent: qui autem post nuptias ad eum Ordinem vocati essent, hi ab vxoribus, quas habebant, minime separarentur. Atque ista quidē licet coniugij expers, suasi Paphnutius. Cuius sententiam approbavit Concilium: & de hac re nullam legem tulit, sed eam in cuiusq; arbitrio, non in necessitate poni voluit. Et Conc. 1. Neocæsar. c. 1. Presbyter (ait) vxorem ducens, Ordine suo mouetur.

e Si quis docet, domum Dei contemnendam esse, & in ea populi conuentus esse despiciendos: anathema esto. Conc. Gangren. C. 5. Idem in Can. 6 & C. 20.

f Si quis, tanquam hoc consentia conuenire iudicans, Dominico die ieiunauerit: anathema esto.

g Si quis eorum, qui exercetur absq; corporali necessitate, se insolenter gerat, & tradita ieiunia, quæ communiter seruantur ab Ecclesia, dissoluat, perfecta in eo residente ratione, sit anathema. Conc. Gang. Can. 19.

h Si vir aliquis propter eam, quæ existimatur, exercitationem pallio utatur, & itaquam ex eo iustitiam habens, condemnet eos, qui veros (hoc est, sericas vestes) cum pietate ferunt, quib; alia communi veste utuntur, sit anathema. Ibidem. C. 12.

i Vestis certè non affert iustitiam homini, nec id vnquam ita esse docuit Ecclesia, verum docet, quid aliquis vouerit, & distinguit regulas, & genera eorum, qui exercentur, monetq; non deesse inter Christianos, qui vendiderint omnia quæ habuerunt, seq; ipsos propter regnum caelorum castrauerint, & Christum secuti sint, vt perfecti essent. Math. 19. Cuculli autem, quo Monachorum caput iam olim tegi solebat, sit metio apud Sozom. lib. 3. cap. 13.

a Cyrillus Hierosolymitanus in Catechesi. 4. Crede in Filium Dei Iesum Christum consubstantialem per omnia generanti, sapientiam Dei, & virtutem, & iustitiam substantialem.

Constantinus Magnus Arium, Eusebiū & Theognidem exilio multauit, & pœnam capitis in eum constituit, qui librum ab Ario conscriptum non illicò incendisset. Sozom. lib. 1. ca. 20.

Sanctissimæ Trinitatis primas literas Græcas, ita etiam & D. Petri primam literam exprimi voluerunt: certè eo ipso docentes, se, vt fide vnus Dei Patris & Filij, & Spiritus sancti constanter tenere, sic etiam in vnitatem Petri Apostolorum Principis, atque in Cathedra, quam ille fundauerat, communionem perseuerare. Addita verò est etiam Paschatis mentio, vt ne in ritibus quidem externis (qui saltem vniuersales forent) aliqua dissensio reperiretur. Nam vt per has solennes literarum formas significare volebant, Catholicæ communionis eum Clericum esse, qui eiusmodi literas detulisset: sic forma Catholica ad eam rem vndique electa est. Vt nimirum & Trinitas omnium rerum Caput, & Petrus omnium Episcoporum Caput, & Pascha omnium Ecclesiasticorum Festorum Caput in istis literis delinearetur.

98 Dominio & Sanctissimo Fratri Syluestro Episcopo Marinus vel cæterus Episcoporum, qui adunati fuerant in oppido Arelateni. Ca. 1. *Qua decreuimus communi Concilio, Charitati tuæ significamus, vt omnes sciant, quid in futurum obseruare debeant de obseruatione Paschæ Domini, vt vno die & tempore per omnem orbem obseruetur, & iuxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas.* Duæ res in hoc Arelateni Concilij Decreto ponderandæ sũnt: vna, quod acta eius Concilij mittebantur ad Syluestrum Pontificem Romanum, cuius intererat, maiora Ecclesiæ negocia scire: altera, quod ab eo petitur, vt literas de obseruatione Paschatis ad omnes dirigat, idque iuxta consuetudinem. Moris igitur fuit ante Concilium Nicænum (nec enim poterat illa Syluestri tempore consuetudo appellari, quæ post Nicænam Synodum iam tunc peractam inchoata fuisset) vt quicquid vniuersis fidelibus erat intimandum, per Episcopi Romani literas potissimum intimaretur. Vnde hoc obsecro? nisi quia Romanus Episcopus fuit principium & Caput totius Ecclesiasticæ communionis? à quo quicquid profectum esset, id Catholicum, & ex omnium Episcoporum sententia vel iam statutum, vel mox constituendum sciretur.

99 Synodus Romana sub Syluestro can. 20. *Nemo indicabit primam Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede iustitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni Clero, neque à Regibus, neque à populo iudex indicabitur. Et subscripserunt 284. Episcopi, & 45. Presbyteri, & 5. Diacones, & duo Sequentes (id est, Acoluthi) & Augustus Constantinus, & Mater eius Helena. Et fixit Canonem hunc Syluester Episcopus in urbe Roma, & omnibus Episcopis aspersit. Actum in Traianæ Thermais 3. Kalend. Iunij, Domino Constantino Augusto tertio, & Prisco Consule.*

Plures quam viginti Canones in Synodo Nicæna vel conditos, vel quauis ratione editos & approbatos fuisse, idq. ab antiquissimis Patribus tam Græcis, quam Latinis abundè contestatum esse.

100 Athanasius & Aegyptij scribentes ad Marcum Pontificem Romanum, petunt ab eo septuaginta Nicænae Synodi capitula, quæ per Victorem & Vincentium Presbyteros Apostolicæ Sedis Apocrypharios ad Syluestrum missa sint. Optamus (inquiunt) vt à vestra Sancta Sede auctoritate, quæ est Mater & Caput omnium Ecclesiarum, ea capitula percipere per presentes legatos mereamur. Respondet Marcus Papa: se à suis, qui Nicænae Synodo interfuerunt, didicisse omnia sic fuisse comparata, vt in Aegyptiorum literis perscriptum erat. Ibiq. Pontifex Marcus non modò affirmat, Sanctam Romanam Ecclesiam semper immaculatam mansisse, verum etiam prædicat, eandem (B. Petro Apostolo opem ferente) in futuro firmam & immobilem omni tempore mansuram esse. Quia Dominus fidem B. Petri non defecturam promisi, & confirmare eum fratres suos admonuit. Quod (inquit) Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis predecessores semper fecisse, cunctis est cognitum. Has Epistolas tam Aegyptiorum, quam Marci Papæ, omnino confictas esse, Protestantes affirmant: atque ex omni antiquitatis memoria conantur docere, non septuaginta, sed tantum viginti capitula fuisse Nicænae Synodi. Quibus nos non, opinor, malè respondemus. Si hæc sunt ab aliquibus conficta: id nobis obesse non debet, qui eius mendacij nullo modo conscij simus. Imò longissimi temporis, atque adeo plurimum seculorum præscriptionem Aduersarijs opponimus. in quo interim spatio fidem bonam & in Maioribus nostris versatam esse accepimus, & in nobis versari coram Deo & Angelis eius attestamur. Nam Gratianus cùm ante annos quadringentos, Isidorus verò etiam ante nongentos hanc rem tradiderint: non est dubium, quin nos ab omni fictione in hac re longissimè absumus. Itaque etiam si hæc fuerint aliquando ficta: nos tamè, qui hoc intelligere non possumus, non idcirco debemus ea, quæ bona fide possidemus, aut alijs vltro concedere, aut pro derelictis habere. A nobis igitur cùm & rei honesta possessio, & iuris necessaria præsumptio stet: ne audiendi quidem essent Aduersarij, quic-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifice Romani.	Impe- rato. Rom.
336.	35. S. Marcus	

Heretici & Pseudoprophetae.

Arij verò hæresim præcipuè tuebantur Menophantus Ephesiorum Episcopus, Eustachius Sebasteæ, Secundus Ptolemaidis, Quintilianus Gazeorū, Valens Mursæ, Vrsacius Singidonis, Narcissus Neroniadis, Stephanus Antiochiæ, Maris Chalcædonis, Theonas Marmaricæ, Georgius Alexandriæ Episcopus, & Presbyteri, ac Diaconi per multi varijs in locis, Synodique nonnullæ in Antiochia, Tyro, Nicæa Thraciæ, Seleucia & alibi celebratæ, sed omnes non nisi Prouinciales.

De Euphrata Ariano.

a Euphratas Coloniorū Pseudopropheta Christi negabat Deū. In Synodo Agrippinensi, Tom. 1. Concil.

De Sectis Ariatorum.

b Ariana hæresis in tres sectas abiit, in Aëtianos seu Eunomianos: in Macedonianos, & Semiarianos, seu Pneutomachos: & in eos, qui manent in veteri ac proprio Ariatorum nomine, quorū Dux Acacius Cæsareæ in Palestina Episcopus: Cōstantius verò Imperator eiusdem hæreseos patronus extitit. Dicemus iā ordine de singulis.

61. De Acacianis.

c Ariani seu Acaciani filii patri similem, non tamen confubstantialem dicebant. Vnde apud Seleuciam Isaurix ita decretum est. *Cōfessio vocem reijcimus: dissimilitudinem verò detestamur: similitudinem verò Filij ad Patrem clarè confitemur.* Epiphani. Hæc. 73.

Doctores Catholicæ, & Custodes
murorum Ecclesie.

Fidem Catholicam aduersus Arianos propugnauerunt omnes Romani Pontifices, Syluester, Marcus, Iulius, atq. etiam Liberius, vt suo loco demonstrabitur. Alexander & Athanasius Alexandriæ Episcopi, Macarius & Cyrillus Hierosolymorum, Eustachius Antiochiæ, Hilarius Pictauiensis, Lucifer Caralitanus, Eusebius Vercellensis, Osius Cordubensis, Eleusius, Antonius Eremita, Constantinus Magnus, Cōstantinus filius eiusdem Constantini, & Synodi œcumenicæ, Nicæna, & Sardica, præter plurimas Prouinciales, Romanam, Antiochenam, Arelatensem, Coloniensem, Hierosolymitanam, Syrmiensem & Laodicensem.

a Seruatius Tungrorum Episcopus in Concilio Colonienfi dixit: *Quid fecerit, quid docerit Euphratas Pseudopiscopus: non opinione, sed veritate cognoui, pro finitimi loci continetia Ciuitate, cuique publicè & domesticè obstiti sepe, cùm ille Christum Deum negaret, audiente Athanasio, &c.*

b Athanasius in Epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ. *Atala joboles* (vt in Prouerbijs scriptum est) *patrem execratur. Ipsi autem Ariani in se mutuo resurgunt, & à patribus suis descendentibus, non tuentur eandem sententiam, sed varijs & multiplicibus mutationibus iactantur: & aduersus Nicænam Synodum contendentes, multas Synodos instituerunt, in quarum singulis nouam semper fidem edentes, in nulla earum perdurare possunt, neq. vquam aliter facient, quoniam malè quærendo, non inueniunt sapientiam, quam odere.* §. Nonne hic Zuingliani & Caluinistæ ad viuum depinguntur, qui non aliter à Luthero, quàm Eunomiani & Macedoniani ab Ario desciuerunt?

c Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ. *Acacius quidam Eusebio suo Magistro responderit, qui non solum Synodo Nicæna subscripti, sed per Epistolam suis populis significauit, eam esse veram fidem, in quam in Nicæna Synodo consensus fuit? Et si enim, vt voluit, se per Epistolam excusaret, voces tamè Synodi non repudiavit. Quin & Acacianos criminatus est, quod dicentes, Non erat filius priusquam nasceretur, eum ne ante Mariam quidem voluerint extitisse. Quid videlicet docebunt populos ab ipsis institutos? An Patres suos lapsos esse?*

62. De

Non

quicquid in contrarium afferre parati essent. At nunc bonitate causae nostrae confisi, non recusamus, quin iterum etiam in iudicio cum illis, & ius nostrum in medio foro tueamur. Dicunt ergo, non fuisse unquam septuaginta Nicænae Synodi capitula: idque quoniam viginti solum Canones extant, nec plures olim apud se fuisse, Atticus, & Cyrillus, alijque tam Orientis, quam Occidentis Episcopi affirmarunt. Huic argumento primum respondet hæc ipsa Aegyptiorum Epistola, quæ dicit, integra & vera eius Synodi capitula fuisse per Arianos combusta. Cuius rei non paruum id signum est, quod in his viginti Canonibus, quos nobis reliquerunt, nihil ferè extat, quod ipsos Arianos vlla ex parte oppugnet: cum tamen omnes historiae clament, Arianam hæresim primam causam fuisse, cur ea Synodus conuocaretur. Deinde poterat fieri, & mihi verisimile fit, ut Synodus Nicæna verbo tantum confirmaret Sacros Canones permultos in alijs antea Concilijs, aut etiam in Epistolis Synodicis promulgatos: cum interim de nouo non nisi Canones viginti ederet, eos, qui nunc in eius Synodi nomine circumferuntur. Vnde etiam euenerit, ut alij solos Canones de nouo editos in scriptum retulerint, alij verò etiam illos antiquos, qui eo tempore confirmabantur, in Canonum Nicænae editorum numerum reponerent. Vtunque id comparatum fuerit, certissimum est, plures Canones, quam hos viginti, qui nunc extant, à Synodo Nicæna vel primum conditos, vel aliqua ratione receptos, & posteris commendatos fuisse.

- I. Nam (vt ab eo potissimum incipiam) Socrates lib. 1. cap. 5. refert, Concilium non solum Ario & omnibus eius opinionis fautoribus anathema denunciasse, verum etiam vetuisse, ne Alexandriam Arius aduentaret, neue liber, quem Thalam in scriptis legeretur. Sozom. lib. 1. cap. 20. De quibus rebus non fit aliqua mentio in 20. Canonibus, qui iam extant.
- ii. Deinde Eusebius in lib. 3. de vita Constantini cap. 13. testatur, in Synodo Nicæna obtentum fuisse, ut unum idemque tempus in salutaris festo Paschate celebrando ab omnibus obseruaretur. At neque hæc res in viginti Canonibus decreta fuisse inuenitur.
- iii. Ex oratione etiam Constantini Magni (apud Eusebium de vita Constantini lib. 3. cap. 17.) colligitur, Nicænam Synodum vsque à prima Passionis die recoluisse Paschatis celebrandi tempus. Imò & Gennadius in Catalogo virorum illustrium (sub nomine Theophili Alexandrini) recursum quendam Paschale narrat, quem magna Synodus Nicæna inuenerat. Idemque facit Isidorus in Præfatione in opus Conciliorum. Quæ tamen res ad nos in eiusdem Synodi Canonibus minimè peruenerunt.
- iiii. Præterea Synodus Nicæna in literis, quas ad Ecclesiam Alexandrinam dedit (quæ apud Theodoretum extant in libro historiarum primo cap. 9.) refert, seipsam decreuisse, ut Meletius in sua quidem ciuitate remaneat, nullam verò habeat potestatem manus cuiquam imponendi, vel quenquam ad aliquod munus Ecclesiasticum deligendi. vtque presbyteri ab eo designati & sanctiore ordinatione confirmentur, & omnibus presbyteris ab Alexandro ordinatis inferiores habeantur, nec quicquam omnino transigant absque consensu Episcoporum, qui sub ipso Alexandro sunt. Quorum certè nihil in his viginti Canonibus Nicæni Concilij promulgatum est.
- v. Nihil etiam in iisdem viginti Canonibus de Sabellio aut Photino perscribitur, quos tamen in Synodo Nicæna cõdemnatos, & Damasus in vita Siluestri, & Epilogus Romanæ Synodi sub Siluestro habitæ refert: nisi fortè (quod interdum suspicor) per Synodum Nicænam omnes antiquæ Synodi Catholice, quæ cum illa conferuntur, intelligi debeant. quanquam fit etiam mentio Photianorum seu Photinianorum apud Ruffinum in Eccles. Histor. lib. 10. cap. 6.
- vi. Concilium Constantinopolitanum (apud Theodoretum lib. 5. cap. 9.) sic habet: *Sanctorum Patrum in Concilio Nicæno deciso est, ut singularum Ecclesiarum Antistes una cum finitimis Episcopis (modò ipsis ita visum fuerit) ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum Prouincijs ordinent.* Hoc decretum in 20. Canonibus Nicænis minimè reperitur.
- vii. Secundum Arelatense Concilium, quod penè statim post Nicænam Synodum in Gallia Narbonensi celebratum est, affirmat, *Magnam Synodum antè constituisse, ut qui fratres falsò accusasse conuicti essent, vsque ad exitum non communicarent, nisi digna satisfactione pœnitissent.* Porro quod per Synodum Magnam Nicæna intelligatur, abundè liquet tum ex ca. 2. & 3. Nicæni, tum ex ca. 6. eiusdem Arelatenis Concilij, vbi dicitur eum, qui sine conscientia Metropolitanis constituitur Episcopus, iuxta Magnam Synodum esse Episcopum non debere. Hoc autem ipsum reperitur Decretum in can. 6. Nicænae Synodi. Nunc verò nihil inter viginti Canones Nicænae Synodi reperitur in eos decretum, qui fratres falsò accusassent.
- viii. Legati Prouinciæ Mauritanie Sitifensis in Africano Concilio dixerunt, can. 14. *De fide Nicæni Tractatus auduimus, verum & de sacrificijs inhibendis post prandium, vt ab ieiunijs, sicuti dignum est, offerantur, & tunc, & nunc firmatum est.* Dicunt autem in Concilio Nicæno statutum esse, vt ne sacrificium Eucharistiae fieret, aut acciperetur, præterquam à ieiunijs. At hoc non habetur in 20. Canonibus.

Ambro.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.
336	36. S. Iulius Ru- stici filius Romanus. sedit an. 24. m. 5. d. 16.	Con- stan- tinus, Con- stans, & Con- stan- tius ann. 24.

Heretici & Pseudopropheta.

62. De heretico Edicto Constantij.

a Constantinus Imperator Synodum in Seleucia Isauria conuocans, præcepit, vt Episcopi nihil præter Diuinas Scripturas Ecclesiasticæ fidei adderent. Vnde Synodus ibi definiuit in hæc verba: *Cõessentialis vocem reijcimus velut à Scripturis alienam.* Epiphani. har. 73. Fides etiam ab hereticis Ariani Arimini edita (vt est apud Athanasium in lib. de Synodis Arimini & Seleucia) iubebat vocabulum substantiæ de medio tolli, eò quod sacræ Scripturæ nusquam meminissent substantiæ Patris & Filij. §. Nonne hoc ipsum, quod in Constantio & Ariani tamquam impium omnes sancti Patres condemnarunt, hodie renouant Lutherani & Caluini, ad solas Scripturas, ad solas, inquam, nos reuocantes?

63. De Metangismonitis.

b Metangismonitæ dicebāt, Filium in Patre sic esse, vt vas minus in maiore.

64. De Aëtianis & Eunomianis.

a Aëtius Syrus vnigenitum Filium alterius esse substantiæ, quam sit Pater, primus asseruit. Basil. lib. 1. cont. Eunomium.

b Idem primus dixit ea, quæ secundum naturam dissimilia sunt, dissimiliter proferri. Vnde illa Apostoli verba, ex quo omnia, referebat ad Patrem: illa verò, per quæ, ad filium velut patri dissimilem

Doctores Catholici, & Custodes
maiorum Ecclesie.

Non solum Scripturis nitendum in causis fidei.

a Hilarius in lib. contra Constantium Augustinum Nolo (inquit Constantius) verba, quæ non scripta sunt, dici. Hoc tandem rogo, quis Episcopus iubeat? Et quis Apostolicæ prædicationis veterem formam? Dic prius si rectè dii putas: Nolo aduersum non venena, vobis medicamentorum comparatione: Nolo aduersum novos hostes noua bella. Nolo aduersum nouas insidias concilia recentia. Si enim Ariani heretici idcirco duos hodie euitant, quia prius negauerunt: nonne tu hodie idcirco refugas, vt hi nunc quoque, denegem? Non itates vocu, sed prophanas, deuitari iubet Apostolus. Tu cur pias excludis? cum præsertim ab eo dictum sit: Omnis Scriptura diuinitus inspirata utilis est. Innascibile scriptum nusquam legis. Nunquid & hoc negandum erit, quia nouum est? Decernis, similem Patri filium. Euangelia non prædicant. Quæ est, quod non refugas hanc vocem? In vno nouitas eligitur, in alio submouetur. Vbi impicius occasio patet, nouitas admittitur: vbi autè religionis maxima & sola cautela est, excluditur.

Epiphani. Her. 71. Oportet & traditione vitari. Non enim omnia à Sacra Scriptura accipi possunt.

Basiliius in lib. de Spiritu sancto. cap. 27. Dogmata, quæ in Ecclesia prædicantur, quædam habemus à doctrina scripto prodita: quædam rursus ex Apostolorum traditione, in mysterio, id est, in occulto tradita receperimus. Quorum vtraque parem vim habent ad pietatem, nec his quisquæ contradicit, quisquæ sanè vel temerè experius est, quæ sint iura Ecclesiastica.

b Philaster Brixien. Episc. in Catalogo hæreson. Saluator non dixit, Filium in Patrem intrare, sed equalitatis causam in Diuinitate & potentia docuit.

a Athanasius in lib. de Synodis. Aëtius cognomento Impius, in Arianam insaniam transiens, cum suis, quos decepit, naufragium fecit.

b Basiliius de Spiritu Sancto cap. 4. Spiritus libertas nullo modo seruit iuxta rerum sensibilitatem indignitatem & cap. 5. Ex quo, etiam ad filium refertur. Ephes. 4. & Colossen. 2. Caput Christus, ex quo totum corpus augetur. Itemque per quem, ad Patrem interdum refertur. 1. Cor. 1. Fidelis

R. R.

delis

- ix. Ambrosius in Epist. 32. *Qui iterauerit coniugium, prerogativa exiit Sacerdotis. Nec solum hoc Apostolus de Episcopo & Presbytero statuit (ad Tit. 1.) sed etiam Patres in Concilio Niceno Tractatus addiderunt, neque Clericum quenquam debere esse, qui secunda coniugia sortitus sit.* Porro neq; hoc decretum inter viginti Canones numeratur.
- x. Hieronymus in Praefatione ad librum Iudith. *Hunc librum Synodus Nicena in numero Sanctorum Scripturarum legitur computasse. §. Verum neque ista computatio fit in illis 20. Cano.*
- xi. Idem in Epist. ad Oceanum. *In Nicena Synodo à Patribus est decretum, ne de alia ad aliam Ecclesia Episcopus transferatur.* Vbi hoc in 20. Canonibus? Nam Canon 16. de Episcopis non loquitur.
- xii. Augustinus in Epist. 110. *Sedi cum Patre & Episcopo meo sene Valerio, quod Concilio Niceno prohibitum fuisse nesciebam. §. Significat ergo, in Concilio Niceno prohibitum fuisse, ne Episcopus sibi successorem substitueret, cum tamen neq; id in 20. Canonibus exprimitur.*
- xiii. Idem lib. 2. de Baptismo contra Donatistas. cap. 9. testatur, *in plenario Concilio (quod antequam ipse natus esset, conuenerat) definitum esse, ne semel ab Hereticis baptizati rebaptizarentur.* Qui locus cum necessariò fit intelligendus de Niceno Concilio, quod solum ex plenarijs Concilijs, antequam natus esset Augustinus, conuenerat, tamen inter viginti Canones nullum tale Decretum recensetur.
- xiii. Leo Papa in Epist. 76. *Quod nostris temporibus apud Chalcedonem de D. N. Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicenam mysticus ille Patrum numerus definiuit.* Definitio autem illa nusquam comparet inter 20 Canones Niceni Concilij.
- xv. Ratio literarum, quæ formata olim dicebantur, concepta est in Concilio Niceno (in cuius tamen 20. Canonibus nulla fit earum mentio) quemadmodum Attalus refert in ipso fine Chalcedonenis Concilij.
- xvi. Duplex Canon alter de Baptismo, alter de Eucharistia, citatur Græcè à Cuthberto Tonstallo in lib. de Eucharistia, quorum neuter habet suum inter viginti Canones locum.
Nec dubito, quin diligens Lector etiam alia multa ex antiquitate collegerit, quæ in Concilio Niceno decisa fuisse commemorantur: quorum tamen nihil in eiusdem Concilij actis memoriae proditum sit, & posteris commendatum. Nam & Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos, vt subscriptio Episcoporum meminit, sic etiam docet, acta quedam Synodi Nicenæ fuisse, in quibus legi posset, quòd octo Episcopi Ariani à Synodo suscepti fuerint.
- xvii. Denique præter Iulij, Marci, Fellicis, & Innocentij Pontificum Romanorum Epistolas, in quibus fit mentio plurium Decretorum, quæ Synodus Nicena ediderit: Isidorus in Praefatione in opus Conciliorum ita scribit: *Nobis quidam (è consortio fratrum nostrorum) Orientales testati sunt, se vidisse Concilium Nicenum habens potiore quatuor Euangeliorum magnitudinem.* Vbi etiam plura in eandem sententiã sequuntur.

Vincentius Lirinensis meminit Epistolarum Iulij vrbis Romæ Episcopi, in libello quem scripsit contra Hæreses.

- 102. Athanasius in Epist. ad Solitar. vitam agentes. Eusebiani à Marcello Galatiæ Episcopo de hæresi repressi, hæreseos recriminationem illi vicissim impingentes, hominem in exilium eiecerunt. *Ille autem Romam profectus, se innocentem docuit.* Epiphanius har. 72. *Marcellus Ancyræ inter hæreticos, velut qui declarasset, se cum Sabellio sentire, numeratus, sermonem fecit ad Iulium B. Romanorum Episcopum, sui ipsius defensionem faciens. Beatissimo comministro Iulio, Marcellus in Domino gaudium.* Quandoquidem aliqui ex condemnatis, prius ob hoc, quòd non rectè credunt, quos ego in Nicena Synodo redargui, contra me scribere ad pietatem tuam ausi sunt, tanquam ego non rectè neque Ecclesiasticè sentiam, suam culpam in me transferre studentes: ea gratia necessarium duxi, me conferre Romam, & commonefacere te, vt eos, qui contra me scripserunt, accersas, quòd presentes ipsi in vtrisque à me redarguerentur, & quòd quæ contra me scripserunt, falsa sunt, & quòd adhuc nunc permanent in suo ipsorum errore priore, & horrenda contra Deum Ecclesiam, tum contra nos presides ipsorum, ausi fuerunt. *Quandoquidem igitur apparere non voluerunt, cum demiseris in presbyteros ad eos: & hoc, cum ego annum & tres integros menses in Roma vixerim, necessarium putavi hinc discessurus, meam fidem mea manu à me conscriptam cum omni veritate tibi tradere, quã didici, & ex Diuini Scripturis sum edoctus, & simul de his, quæ ab ipsis male dicuntur, te commonefacere, quòd cognoscas, quibus sermonibus ad decipiendos auditores vtentes, veritatem occultare volunt.* Et post: *Per libellum (inquit Epiphanius) ornauit suos sermones, quòd occultet ea, quæ ab ipso dicta sunt, vt ne excidat per depositionem à communi Episcoporum collegio ac regula.* Et post: *Athanasius habebat Marcellum, velut qui se purgasset.* Hæc Epiphanius. Hinc apparet, eum non excidisse vnquam à communi Episcoporum collegio & regula, qui seipsum purgasset apud Pontificem Romanum, qui semper habitus fuit principium Ecclesiasticæ communionis. Cæterum (vt id quoq; obiter dicam) Sozomenus lib. 2. ca. 31. refert, Marcellum in Concilio Sardicensi purgatum & ad Episcopatum restitutum esse.

Liberatus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
338	Idè S. Iulius.	36.

Heretici & Pseudopropheta.

milem. Basilius De Spiritu Sancto Cap. 2. Eunomius latius asserbat, filium per omnia dissimile Patri. Ruffin. Eccles. hist. li. 10. cap. 25.

De auctoritate Ecclesie.

Eunomius negauit, multitudinem, antiquitati, & dignitati Christianorum plus deferendum esse, apud Basilium lib. 1. cõtra Eunom. quæ etiam in opinione Lutherani & Caluinistæ Eunomianorum imitatores sunt.

Euphychius primùm sectator Eunomij fuit, deinde ab Eunomianis diuisus est. Nicephorus lib. 12. cap. 30.

De sola fide.

Eunomius fertur vsque aded fuisse bonis moribus inimicus, vt asseueraret, quòd nihil cuiquã obesset quorũlibet perpetratio ac perseuerantia peccatorum, si huius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset. Aug. har. 54. Nonne hoc idè Lutherani & Caluinistæ docet, cum nos ab omnib; peccatis per fidem solam, hoc est, per genus quoddam fiduciæ, quam ipsi soli docent, iustificari contendunt? quom fidè qui habet, eum quicquid delinquat, securum de vita æterna esse iubent.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

delus Deus, per quem vocati estis in consortium Filij ipsius. Gal. 4. & Rom. 6.

Basilius lib. 1. aduersus Eunomium. Eunomius iste Galata è rebus sibi ipsi turpissimis factus illustrior, Princeps atq; defensor totius hæresis appellari concupiuit. Vnde arguitur à Basilio totis quinque libris.

Athanasius in lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ. Quomodo eos, quib; succedere, Patres suos appellabunt, quorũ sententias ipsi culpant? aut quomodo ipsi veri apud Discipulos suos habebuntur, quibus persuadent, præceptoribus credendum nõ esse? aut quo iure ipsi Episcopi esse poterunt, si ab hereticis, quos ipsi criminantur, constituti sunt?

Hilarius de Synodis aduersus Arianos. Cogitemus tot Sacerdotes sanctos & quiescentes. Quid de nobis Dominus iudicabit, si nunc anathematizantur à nobis? Ordinati enim ab his sumus, & eorum sumus successores. Basilius Magnus in lib. 1. cõtra Apologeticum Eunomij. Quid tu narras? Non dabimus plus antiquitati? non reueremur Christianorum multitudinem tam eorũ qui sunt, quam eorum qui fuerunt, ex quo Euangelium prædicatum est? Nullam rationem dignitatis eorum faciemus, qui omni spiritali gratia claruerunt?

Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 15. Si à peccatis mundaberis, ac deinceps opera habueris, sicut lana munda, manebit impolluta stola tua. (Et post) Non in hoc solũ confidas, quòd credis, sed fidem ardentem cõserua, ita vt luceat lux tua corã hominibus per bona opera, ne blasphemetur propter te Christus. Chrysost. in Homil. de Anna & Samuelis educat. Professio Christi fit non tantum per fidem, verum etiam per opera, quæ si absint, periculum est, ne curã abnegamus pœnas luamus. Profitentur se nosse Deum, sed factis negant. Tit. 1.

Basilius constituit. Monasticæ. cap. 35. Si Dominus charitas est, sine dubio qui charitatem non habet, is diuina gratia caret. §. Non habet verò charitatem, qui solam fidem, qua iustificetur, habere se dicit: alioqui enim fides eius non sola iustificat, cum sine gratia Dei nihil iustificet. Qui verò charitatem non habet, is (inquit Basilius secundũ Scripturas 1. Cor. 13.) diuina gratia caret.

65. De

R. R. ij

a. Basi-

104 Liberatus in Breuiario: B. Athanasius Romanum Pontificem appellauit.

105 Hieronym. in Epist. 16. dicit, Athanasium cofugisse Romam, quasi ad tutissimū cōmunionis suæ portū.

106 Athanasius in Epist. ad solitariā vitā agentes: *Eusebiani Romam contra Athanasium scribunt. Episcopus autem Romanus Iulius Synodum iussit fieri, ubicunque uellemus: ut tuū & crimina obijcerent, & inuicem sibi obiecta resutarent. Id enim eorum Legati, quom se uinci animaduertent, postularunt.* Papa igitur Synodum ubicunque uellet, conuocandi potestatem iam olim habuit, quia uidelicet totius Ecclesie curam gessit. Et post: *Athanasius semel re cognita, Romam profectus est, non ignarus heretici furoris. Iulius uero Presbyteros suos Elpidium & Philoxenem cum literis ad Eusebianos misit, certum diem desinens, ut aut presentes se sisterent, aut cognoscerent, se omnibus modis suspectos haberi. Caterum Eusebiani ubi semel audissent, Ecclesiasticum confessum fore, ubi nec Comes affuturus esset, neque satellites pro foribus excubarent, nec ex Cæsaris præscriptis omnia fierent, quibus rationibus & non alijs Episcopos uicerant, imò qui sine hoc præsidio ne loqui quidem audeant: ita inborruerunt, & metu quidem contracti sunt, ut Presbyteros detinerent ultra diem conditam, causificationem interim turpem fingentes. Cerè Presbyteros suos dimiserunt cum absurdissima excusatione.* Et post: *Roma uero congregati Episcopi propè quinquaginta Eusebianos ut suspectos, timentesq. se sistere non receperunt, & quæ ab ipsis scripta essent, pro uanis habuerunt: nos autem receperunt, nostramq. cōmunionem amplexi sunt.*

107 Ex Epistola Iulij, quæ ad Eusebianos in Concilio 50. Episcoporum conscripta extat apud Athanasium in Apolo. 2. Si, ut dicitur (Athanasius & alij) omnino in culpa fuerunt, oportuit scribere omnibus nobis, ut ita ab omnibus, quod iustum est, decerneretur. Episcopi enim erant, & non uulgaris Ecclesie, qui ista patiebantur, sed quam ipsi Apostoli suamet opera ad fidem instruxerant. Cur in primis nihil nobis de Alexandria ciuitate scribere uoluitis? An ignari estis, hanc consuetudinem esse, ut primum nobis scribatur, ut hinc, quod iustum est, desiniri posset? Quapropter si isthic huiusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit. Et post: *Quæ accepimus à B. Petro Apostolo, ea uobis significo.*

108 Sozomenus lib. 3. cap. 7. Athanasius fugiens Alexandria, Romam aduentauit. Eodem tempore Paulus etiam Constantinopolitanus Episcopus forè illo accessit, & Marcellus quoque Episcopus Ancyra, & Asclepas Gazæ Episcopus: qui cum doctrine Ariane aduersaretur, in crimen uocatus est ab Ariantibus quibusdā, quod Altare euerterat, & fuit propterea abdicatus. Cuius locū in Ecclesia Gazæ administranda obtinuit Quintinianus. Itemq. Lucius Episcopus Adrianopolis ab alijs accusatus, sua, quam regebat, Ecclesia spoliatus, Roma etatem degit. Quorū criminaciones cum Episcopus Romanus intellexisset, & omnes fidei Concilij Niceni consentientes reperisset, in cōmunionē recepit. Ac cum propter Sedis dignitatē cura omnium ad ipsum spectaret, singulis suam Ecclesiam restituit, scripsitq. ad Episcopos Orientis, eosq. incusauit, quod inconsulto de hisce uiris indicassent, Ecclesijsq. perturbassent, cum Decretis Concilij Niceni stare nollēt. Deditq. mandatum, ut quidam illorum omnium nomine ad diē constitutum accederent, p̄sentiē declaraturi, sententiā, quā de his tulerant, equā iustamq. esse. Quibetia minatus est, se de reliquo non passurū eos inultos esse, nisi nouis rebus studere desisterent. Ita quidē scripsit Iulius.

109 Athanasius autem & Paulus ad suas Sedes reuertuntur, literasq. Iulij Episcopi Orientis mittunt. Quibus illi grauiter commoti, conueniunt Antiochia in unum, & Epistolam uerbis elegantibus ornatam & discretē, ut Rhetorum mos est, compositam ad Iulium scribunt, eamq. plenam Ironie, & minarum non expertem gratissimam. Nam quamquam literis suis fatebantur, Ecclesiam Romanam primas apud omnes ferre, utpote quæ Apostolorum schola, & pietatis Metropolis (licet auctores Religionis Christiane primum ex Oriente eō uenissent) itā ab initio fuisset: tamen indignari sunt, se posteriores ideo ferre, quod magnitudine Ecclesie superarentur. Nec hæretici ergo negare poterant, quin Romana Ecclesia primas apud omnes tulerit.

110 Socrates lib. 2. cap. 11. & 13. Quoniam Ecclesia Romana priuilegium præter ceteras obtinebat, cum Iulius intellexisset, contra Athanasium Antiochie p̄seudosynodum fuisse celebratam, scripsit eos contra Ecclesie Canones egisse, quod illum ad Concilium non uocassent, quippe cum Canon Ecclesiasticus uetet, præter sententiā Episcopi Romani Concilia celebrari. Hosius Episcopus Cordubensis ad Constantium Imperatorem (teste Athanasio in Epist. ad solitar. vitam agentes) ita scripsit: *Ego Athanasii accusationibus non subscribo, quem nos, & Romana Ecclesia, & uniuersa Synodus innocentem pronunciant.*

111 Sozomenus lib. 3. cap. 9. Iulius (ab Episcopis Aegypti) certior factus, non tutum esse Athanasio in Aegypto vitam agere, eum ad se accersit. Ad illos autem, qui Antiochie in unum conuenerant (nam forte fortuna id temporis eorum acceperat Epistolam) scripsit: atque ad eō incusauit, quod clam contra fidem Concilij Niceni nouas res moliti fuerant, quodq. contra leges Ecclesie ipsum ad Concilium non uocarent. Nam legem esse ad Sacerdotij dignitatem spectantem, quæ pronunciat, Acta illa irrita esse, quæ præter sententiā Episcopi Romani constituuntur. Ea autem, quæ Tyri, & in Mareote aduersus Athanasium decernebantur, iniqua esse.

112 Sozomenus lib. 3. cap. 10. Occidentis Episcopi ad Episcopos Orientis rescripserunt; se nunquam ab Athanasij & Pauli cōmunionē refugisse, neque iam uelle ab ea refugere, præsertim cum Iulius Episcopus Romanus causa eorū accurate cognita, illos neutiquam condemnasset. Quis hic non uidet, Episcopū Romanū primā Ecclesiasticæ cōmunionis regulā ab oibus Catholicis haberi, eundēq. schismaticis uincē inuisum esse? & Synodum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostat. e. qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

348

36. Iulius fedit an. 24. m. 5. d. 16.

Constantinus Arius.

Hæretici & Pseudopropheta. 65. De Macedonianis, seu de Spiritu sancti Diuinitate.

a Macedoniani à Macedonio urbis Constantinopolitanae Episcopo nominati, dicebantur & Semiariani, eò quod Arianorum similes ex aliqua parte essent. Et Pneumatomachi, eò quod Spiritus sancti cōsubstantialē cum Patre Deitatem unā cum Ario negabant. Isti dicebant, Spiritum sanctum esse administratorium, & seruilem Spiritum, ex eoq. creaturam, & non creatorem. Basilius Epist. 78.

b Photinus Syrmij (quod oppidum in Illyrico est) Episcopus, temporibus Constantini (auctore Epiphano hæresi 71.) asseruit, Christum ante Mariam nō fuisse.

c Trinitatis uerò plenitudinem negauit. Neque ullam Dei uerbi, aut Spiritus sancti putauit esse personam. Et Deum ergo singulum ac solitarium: & Christū docuit solum hominem esse.

66. De Audeanis seu Vadianis.

a Audeani siue Anthropomorpha formam & partes humani corporis Deo tribuerunt. Epiphani. hæ. 70.

b Tenebras, aquam, & ignem dicunt ingenita. Theodoret. hæret. Fab. lib. 4.

c Pascha cum Iudæis celebrabant. Epiphani.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

a Basilius Magnus in Epist. 78. Declaratio re- Et sensus in eo est, si Spiritus sanctus à Patre & Filio non separetur. Oportet enim baptizari nos, iuxta quod à Domino accepimus, & credere nos baptizari: Glorificare uerò Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodum credidimus. Et postea aquam hac in re conuenit, oportet simul cōmunionem eorum fugere, qui Spiritum sanctum creaturam esse dicunt. Damasus in Cōcilio Romæ postea celebrato (ut habetur lib. 5. Theod. cap. 11.) *Anathema denunciamus omnibus, qui nō liberè prædicāt Spiritū sanctum unius & eiusdē tūm essentia, tūm potestatis cum Patre & Filio.*

b Hilarius in lib. de Synodis. *Eam fidem retrahemus, quæ tunc cum Photino Episcopatu detentus est, Syrmij conscripta est. Credimus in unum Filium Dei ante omnia secula ex Patre natum: Siquis hominem solū dicit de Maria filium, anathema sit.*

c Hilarius in lib. de Synodis. *Si quis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum unam personam dicat: Anathema sit. Necessitas & tempus admonuit eos, qui tūm conuenerant, per multiplices questiones latius ac diffusius expositionem fidei ordinare: quia multis & occultis cuniculis in Catholicam domum ea, quæ per Photinum renouabatur, hæresis tentaret irrepere: ut per singula genera intemerata & illece fidei uniuersaque generi hæretica ac furtiua fraudulentia contraheretur.*

a Athanasius in Orat. cont. Arianos, quod ex Deo Deus est uerbum: *Sicuti dum mentio fit de corde Dei, non humanum cor intelligimus: ita quoque dum Scriptura loquitur de utero Dei, nō ita accipiendum est, quasi corporeus sit ille uterus. Consuetudo enim est Sacre scripture, humanitas ea, quæ supra hominem sunt, eloqui.*

b Basilius Homil. 2. in Hexam. *In principio fecit Deus cælum & terram. Multa sanè obtulit, ut ignem, aërē, aquam, quæ simul cum uniuerso subsistere. Et post: Dicimus tenebras non secundum substantiam extitisse, sed affectionem esse, quæ aëri ex luminis priuatione accidat.*

c Concil. Laodicense, c. 7. *Qui quartā decima Luna primi mensis cum Iudæis Pascha celebrant, non sunt recipiendi, priusquam condemnent omnem hæresim, in qua detinebantur.*

De Di-

R. R. iij

d Cyril.

Synodus Sardicam fuisse OEcumenicam & Generalem.

Athanasius in principio Apologiae secunda testatur, in magno Concilio Sardico ad edictum religiosissimorum Principum Constantij & Constantii plures quam trecentos Episcopos conuenisse ex multis Prouincijs Egypti, Lybie, Pentapoleos, Palestinae, Arabiae, Isauriae, Cypri, Pamphyliae, Lyciae, Galatiae, Daciae, Mysiae, Thraciae, Dardaniae, Macedoniae, Epiri, Thessaliae, Achaiae, Cretae, Dalmatiae, Scisciae, Pannoniarum, Norici, Italiae, Picini, Thysciae, Campania, Calabria, Apulia, Brutorum, Siciliae, Africae uniuersae, Sardiniae, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum. Idem ferè ipsum tradit Hilarius de eadem Synodo in lib. de Synodis aduersus Arianos.

Sulpitius Seuerus sacrae historiae lib. 2. Constantinus (Iunior) iubet, ex toto orbe apud Sardicam congregari Episcopos. Synodus congregata Athanasium absoluit, &c. Socrates lib. 2. cap. 16. Edicitur Concilium Generale, ut omnes Sardicam conuenirent (est autem haec ciuitas Illyrij) idq. de sententia duorum Imperatorum. Episcopi circiter trecenti, qui uersus Occidentem habitabant, ut ait Athanasius, ead conueniunt. Ex Episcopis autem Orientalibus, ut Salinus narrat, solum septuaginta sex Sardicam adueniunt. Theodoretus lib. 2. cap. 7. Ducenti & quinquaginta Episcopi, sicut est à veteribus memoria proditum, Sardicam in unum conuenere. Iustinianus etiã in fidei confessione, qua ad Ioannem Papam secundum transmisit, Synodum Sardicensem appellat uniuersalem. Quid multis? Literae Synodicae docent, ex quot gentibus ea Synodus conflata sit. Sic enim habent: Sanctum Concilium, ab Episcopis Romae, Hispaniae, Galliae, Italiae, Campania, Calabria, Aphyria, Sardiniae, Pannoniae, Mysiae, Daciae, Dardaniae, & Daciae inferioris, Macedoniae, Thessaliae, Achaiae, Epiri, Thraciae, Rhodopae, Asiae, Cariae, Bithyniae, Hellepontis, Phrygiae, Pisidiae, Cappadociae, Ponti, Phrygiae minoris, Ciliciae, Pamphyliae, Lydiae, Insularum Cycladum, Egypti, Thebaidis, Lybiae, Galatiae, Palestinae, Arabiae, per Dei gratiam Sardicam celebratum, omnibus ubique Episcopis, & ministris Catholicae & Apostolicae Ecclesiae, dilectis Fratribus in Domino, Salutem.

Porro quod Sardica Synodus etiam ex Romani Episcopi sententia fuerit indicta, perspicuum fit ex uerbis Socratis lib. 2. c. 16. Testatur enim, Orientales Episcopos culpam absentiae suae à Sardica Synodo in Iulium Episcopum Romanum contulisse, eoque nimis angustum tempus praestitutum esse. Non autem potuisset uel suspicio aliqua culpa in Romanum Pontificem cecidisse, nisi omnes sciuissent, illum fuisse conscium & approbatorem eius temporis, in quo Synodus illa indiceretur. Moris enim fuit, ut uel Imperator (saltem si Catholicus esset) cum Pontifice Romano communicaret, uel certè Pontifex Romanus peteret ab Imperatore Synodi Oecumenicae conuocationem, utque uel tempus & locum ipse praescriberet, in quo Synodus coiret, uel certè haec ad Imperatoris arbitrium referret. Quae tùm paulò post in Synodi Constantinopolitanae conuocatione ita se habuisse demonstrabuntur, tùm ipsulum ex ijs, quae protulimus, manifestè colligitur. Cum eum Constans Imperator Catholicam fidem amplecteretur, is nihil huius generis fecit, quod non prius de consilio uel rogatu primi Pastoris susciperet. Quantuli uerò Imperatoris potestas in rebus sacris ex se habita sit (praeterquam si rectam fidem tuebatur, & ita utilis erat Ecclesiae) inde cognoscatur, quod omnes Patres, qui ex Imperatoris Edicto Arimini conuenerant (quos Sozomenus lib. 4. c. 16. ad quadringentos fuisse tradit) inuito Imperatore atque etiã illo prohibente, ad suas singuli Ecclesias reuerterunt, eidemque Imperatori scripserunt in haec uerba: Iam per haec literas consuemur, tibiq. confirmamus, nos à nostro proposito & sententia nequaquam discessuros, legatis etiam nostris idem imperauimus. Haec habentur apud Socratem lib. 2. c. 29. Ex quibus abundè liquet, Imperatoris potestatem in Concilijs cogendis non maiorem fuisse, quam ipsis Episcopis uisum esset per spontaneam obedientiam illi concedere. Neque enim Caesares à Christo potestatem acceperant res sacras cum auctoritate obeundi, sed tantum inferuendi Ecclesiae, quando Episcopi hoc expedire iudicarent.

113 Sardicense Concilium Canone. 3. aliàs. 4. Osius Episcopus dixit: Quod si aliquis Episcopus ad indicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum iudicium renouetur: si uobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur uel ab his, qui examinauerunt, uel etiam ab alijs Episcopis, qui in propinquo morantur, (Iulio) Romano Episcopo. Et si iudicauerit, renouandum esse iudicium, renouetur, & det Iudices. Si autem probauerit talem causam, ut ea non refricentur, quae acta sunt: quae decreuerit Romanus Episcopus, confirmata erunt. Si ergo omnibus placet, statuatur. Synodus 114 respondit: Placet. Et Canone septimo Osius Episcopus dixit: Placuit autem, ut si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerint congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum deiecerint, si appellauerit qui deiectus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

De diuitijs Clericorum.

d A Catholicorum communiōne abstinebant propter Episcopos diuites, & alia eiusmodi. Epiphanius. Ibidem.

d Cyrillus Hierosolym. in Catech. 8. Manifestè per prophetam dicit Dominus: Meum est aurum, & meum est argentum. Non est malum argentum, tu modò utaris bene, seminans illud pauperibus. Ecclesiam agros habuisse, constat ex oratione D. Ambrosij de Basilicis tradendis Epistol. lib. 5.

67. De Bonofianis.

e Bonofius Episcopus dicebat, Christum Dei Filium adoptiuum esse, non autem naturalem. Isidorus Etymologiae lib. 8. ca. 5. Fit autem praeterea mentio Bonofii, ac danationis eius in Epistola Innocentij Papae primi, ad Martianum Episcopum, quae numero est uigesima prima. Et apud Gregorium lib. 9. Epistol. 61.

e Hilarius lib. 6. de Trinit. tractans haec uerba Euangelij, Hic est filius meus, ipsum audite, sic infert: Ne per communionem adoptiuam hereditatis cognomen Filij Unigenito Deo adderetur, natura ueritas per significationem proprietatis ostensa est, Hic est filius meus. Donauit adoptionis plurimis nomen, sed iste mihi filius est. Hunc ego tanquam Indice digito ac uerbi significatione conringo, quia dico, & meus est, & hic est, & Filius est. Haec Hilarius. Porro si quis rationem dictorum attendat, videbit eandem afferri posse, ut ista uerba (hoc est corpus meum) doceantur non figurata, sed propria esse.

68. De Nouatianis huius aetatis.

a Sympronianus Nouatianae haeresis scelerator dicebat, solum Deum ignoscere posse poenitentibus: quod idem plerique Lutherani & omnes Caluini hodie dicunt. Pacianus in Epistola 1. ad Sympron. Et in Epistol. 3. ad eundem refert, hoc continere tractatum omnem Nouatianorum, quod post Baptismum poenitere non liceat, quod mortale peccatum Ecclesiae donare non possit.

a Pacianus in Pirenæi iugis Barconae Episcopus in Epistola 2. ad eundem Sympron. ait: Quod Deus per sacerdotes suos facit, ipsius potestas est. Nam quid est illud, quod Apostolus dicit, Quae ligaueritis in terris, ligata erunt & in caelis: & quaecumque solueritis in terris, soluta erunt & in caelis? Cur hoc, si ligare hominibus ac soluere non licebat? An tantum hoc solum Apostolus licet? Ergo & baptizare solis licet, & Spiritum sanctum dare solis. Si ergo & Lauacri & Chrismatis potestas maiorum longe charismatum, ad Episcopos inde descendit: & ligandi quoque ius adfuit atque soluendi: Et in Epistol. 3. Incessum peccatorem Paulus tradidit Satanae in interitum carnis, non animae. & hunc ipsum idem Paulus absoluit. 2. Cor. 2.

352 Idem Liber.

Constantinus Ariani.

b Aiebant Nouatiani (ut est apud Ambrosium lib. 1. cap. 2. de poenitentia) se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem referrent. Hinc apparet, Nouatianos non prorsus poenitentiam abstulisse, imò, ut Ambr. lib. 1. cap. 1. dicit, ipsi poenitentiam indicabant, sed eandem non relaxabant: cum tamen (ut idem Ambrosius c. 2. ait) qui soluendi ius non habet,

b Ambrosius lib. 1. de poenitentia. cap. 2. In ligandi & soluendi solis permissum sacerdotibus est. rectè igitur hoc Ecclesia uè dicat, quae ueros sacerdotes habet: haeresis uendicare non potest, quae sacerdotes ueros non habet. Et cap. 6. non habent enim Petri hereditatem, qui Petri fidem non habent, quam impia diuisione discerpunt. Sed hoc improbe, quod etiã in Ecclesia donari peccata negant posse, cum Petro dictum sit, Tibi dabo clauas regni caelorum. Et cap. 7. Cur baptizatus, si per hominem peccat?

nee

delectus est, & fugerit ad Episcopum Romanæ Ecclesie, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, ut renouetur iudicium, vel discussionis examen, scribere his Episcopis digneur, qui in finitima & propinqua Prouincia sunt, ut ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis desiniant. Quod si is, qui rogatus causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, ut è latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui presentes cum Episcopis iudicent, habentes eius auctoritatem à quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit, Episcopos sufficere, ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo iudicauerit. Cum hac Sardici Canonis sententia consentit Iulij Pontificis Epistola in Tom. 1. Conciliorum, vbi dicitur, à Synodo Nicæna permissi omnibus Episcopis, ut liberè Apostolicam appellent Sedem, atque ad eam quasi ad matrem confugiant. Itemq; Augustinus Epist. 162. Neque enim de Presbyteris, aut Diaconis, aut inferioris ordinis Clericis, sed de Collegis (id est, de Episcopis) agebatur, qui possunt aliorum Collegarum iudicio, presertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reseruare. Iam verò inter Apostolicas Ecclesias Romanam semper Principatum tenuisse, ibidem dixit.

117 Athanasius in Epist. ad Solitar. vitam agentes refert, Valentem & Ursatum Romam vltro profectos esse, & in Ecclesia, vbi nullius nisi Dei metus, & vbi liberè quisque sententiam proferebat, spontè penitentiam suam professos esse, & scripto edidisse. Vide quantis laudibus offerat Romanam Ecclesiam, ac præterea quam notum omnibus Episcopis tunc fuerit, Romanæ vrbis Episcopum omnium aliorum & cognitorem & Iudicem esse.

118 Epiphanius hæc. 68. Ursatius & Valens Pannonia Episcopi vnà cum libellis profecti sunt ad B. Iulium Romanum Episcopum pro ratione reddenda de suo errore & delicto, quod calumnias struxissent Papæ Athanasio. At suscipe (inquiunt) nos in communitatem ac ad penitentiam. Et Sozomenus lib. 3. c. 22. Hoc quoque (inquiunt Ursatius & Valens) constitemur, si quando nos Episcopi Orientis vel Athanasius ipse præ malitia in iudicium de hac re, vocare voluerint, nos ab eo, quod tu statueris, minime desituros.

119 Sozomenus lib. 3. cap. 11. Osius & Protogenes, qui principem locum inter Episcopos Occidentis, qui Sardicæ conuenerant, obtinebant, veriti ne quibusdam viderentur Decreta Concilij Nicæni innouare, scripsere ad Iulium, & iestati sunt, se illa quidem rata habere, sed quò facilius intelligerentur, eadè pluribus verbis explicasse, eo consilio, ut Arianus, qui breuitate formula fidei in eo Concilio edita, abutebatur, facultas ex verbis daretur, imperitos in absurdam aliquam opinionem rapiendi. Apud Papam ergo, velut apud summum Ecclesie Iudicem se purgat.

120 Sozomenus lib. 3. cap. 12. Ecclesia versus Solem obeuntem sita quoniam Patrum Decretis ritè gubernata erat, omnino à contentione, & captiosis verborum argujs, que inde nasci solent, libera & vacua fuit. Nam quamuis Auxentius Episcopus Mediolani, & Valens, & Ursatius ex Pannonia oriundi, impensè laborarent, opinionem Arii in illam Imperij partem traducere: tamen eorum conatus haud-quaquam successerunt, & illius heresis quandoquidem Sedis Romanæ Antistes, & alij Episcopi ac Sacerdotes studiosè præcauerunt, & illius heresis germina amputarunt. Sozomenus lib. 3. cap. 19. Athanasius à Constantio domum accessit, cum eo tempore Aquileia vitam ageret, acceptis Constantij literis, venit Romam, cum Iulio, quid sibi agendum sit, constituturus, qui eum perhumanitè demisit, deditque eius causam ad Clerum & populum Alexandrinum literas.

Præter declarationem Primatus Romanæ Ecclesie, ostenditur, quòd Papa Liberius non fuerit Ariana, aut vilius alterius hereseos vel promulgator, vel ex animo fauor.

Ita dicam de Liberio Pontifice Rom. vt quid ante exilium de fide senserit, quid in reditu ab exilio aut fecerit, aut fecisse putetur, quidque post reditum crediderit, atq; adeò qualis post obitum à viris præclarissimis existimatus fuerit, ordine exponam. Principio constat, Liberium fuisse Catholicum, & ab omni labe Ariana hereseos immunem, antequam in exilium à Constantio relegaretur. Athanasius enim non modò communicauit cum Liberio iam Episcopo Romano, sed etiam scripsit ad eum vnà cū Episcopis Alexandria congregatis, vbi cum vim & fraudem Arianorum insinuasset, Vestra (inquit) hæc recensentur auctoritate. Et post: Huius rei gratia vniuersalis vobis à Christo Iesu commissæ est Ecclesia, vt pro omnibus laboretis. Quæ epistola Athanasij habetur in Tom. 1. Conciliorum. Quinimò apparet ex operibus Athanasij, quòd idem Athanasius ad Liberium scripserit, quodq; Liberius Confessione fidei Catholicæ proposuit, cui Athanasius subscriberet. In qua confessione Liberius declarat, se credere, Verbum Dei filium secundum naturam ex Deo, eodemq; Patre suo genitum esse, non creatum. Anathema vero dicit Sabellij & Arii dogmata. Quæ confessio extat in 1. Tom. operum Athanasij. Quòd verò etiam pro Athanasio scripserit, ex ipsius Athanasij verbis manifestè colligitur. Nam in Epistola ad solitar. vitam agentes, Athanasius introducit Liberium enunciantem, quòd Imperator Constantius iubebat deleri, quæ Liberius pro Atha-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ. qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

354

Idè Liberius

Companius Arianus.

nec ligandi habet. Sed Nouatiani solum negabant, Sacerdotes Ecclesie posse fideles à peccatis maioribus absoluerè, præterquàm in Baptismo. Non igitur credebant Nouitiani, esse aliquod Sacramentum Penitentiae, sicut Baptismi est. Et in hac parte Lutherani & Caluiniæ eorum hæresim renouarunt.

Sympronianum ita loquentè introducit Pacianus. Epist. 3. Age, certemus exemplis, & ratione pugnemus.

69. De Arianis.

De Oblatione pro defunctis.

Aërius præter hæresim Ariana, negauit oportere orare, vel oblationè offerre pro mortuis. August. hæc. 53. Hoc idem Lutherani & Caluiniæ negant.

De Ieiunijs indictis ab Ecclesia.

Negauit statuta solènter celebrada esse ieiunia, sed cum quifque voluerit ieiunandum, ne videatur esse sub lege. ibid. Hoc idem Lutherani & Caluiniæ dicunt.

De Episcopi & Presbyteri differentia.

Dicebat, Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni. ibidem. Hoc etiam Lutherani & Caluiniæ dicunt.

De celebratione Paschatis.

Negauit, oportere Pascha peragi. Epiph. hæc. 75.

De perfectione.

Quidam perhibent, eos non admittere ad communionem suam, nisi continentes, & eos qui nulla propria possident.

70. De

peccata dimitti non licet? In Baptismo vtiq; remisso peccatorum omnium est. Quid interest, vtrum per penitentiam, an per lauacrum hoc ius sibi datus Sacerdotes vindicent? Vnum in vtroque mysterium est, id est, Sacramentum.

Pacianus Epi. 3. Ego huc vsq; securus ipsa Ecclesia serie, congregationis antiqua pace contenta, nulla certaminu argumènta quæsiu. in postquam à reliquo corpore segregatus es, totos librorum recessus assiduum scrutator inquiris.

Chrylostomus Homil. 69. ad pop. Antiochi. Non temerè ab Apostolis hæc sancita fuerunt, vt in tremendis mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim, illis inde nullum contingere lucrum, vilitatem multam. Cum enim totus constituerit populus extensis manibus, Sacerdotalis plenitudo, & tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum nõ exorabimus pro his deprecate? Ambrosius in ferm. 34. Qui in Quadragesima pranditis, in conscientijs vestris rei estis, quod abstinente toto populo, vos soli deuoratis. Sicut reliquo anno ieiunare premium est, ita in quadragesima non ieiunare peccatum est. illa voluntaria sunt ieiunia, ista necessaria: illa de arbitrio veniunt, ista de lege: ad illa inuitamur, ad ista compellimur.

Hieronimus in Epist. 54. Vnam quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anno ieiunare, appellat munus, quod necessitate offertur.

Philastrius in Catalogo. Per annum quatuor ieiunia in Ecclesia celebrantur.

Epiphanius hæc. 75. Episcoporum Ordo Patres generat Ecclesie. (per manuum impositionem, vt postea significat) Presbyterorum ordo per lauacri regenerationem generat filios Ecclesie, non autè Patres aut Doctores. Et post: Si Episcopus super Presbyterum potestatem non habet, quomodo diceret Apostolus ad Timotheum Episcopum: Aduersus Presbyterum ne cito admiseris accusationem, nisi coram duobus aut tribus testibus?

Epiphanius ibidem. Qualem Pentecostè perficiebat Paulus, si non Pascha perficiebat? Augustinus in Epist. 118. testatur, passionem Domini, Resurrectionem, &c. toto terrarum orbe vniuersaria solennitate celebrari.

Ambrosius in 6. cap. Luc. Non eos, qui habent diuitias, sed qui vti his nesciunt, sententia celestis auctoritas condemnat.

SS

a Grego

pro Athanasio scripsit. Pro Athanasio igitur scripserat quaedam Liberius. Sed quid argumentor velut in re minus perspicua? Audiamus potius, quam præclara iudicia de Liberio Athanasius in eadem Epistola faciat. *Clarissima* (inquit) *sunt confessionis viri religiosi, & Episcopi boni, Paulinus Episcopus Treverorum, que Galliarum Metropolis est, Lucifer Metropolitanus Episcopus Sardinia, Eusebius Vercellensis civitate Italia, Dionysius Mediolani, quod & ipsum est Metropolis Italia.* Et post. *Ne Liberio quidem Romano Episcopo pepercunt, nulla reuerentia ducti, vel quod Sedes illa Apostolica esset, vel quod Roma Metropolis esset Romanæ ditionis, vel quod eos Apostolicos viros in literis suis appellassent, sed omnia simul miscentes, eque omnino obliuiscuntur, neque quicquam illis curæ nisi sola impietas fuit. Nam quum Liberium vidissent Orthodoxum, & osorem quidem Arianicæ sectæ, studiosum verò in hoc, ut cunctos ab ea hæresi retraheret: ista secum impij cogitauerunt: Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes breui superabimus. Rem igitur ad Imperatorem deferunt: Ille autem sperans, per Liberium omnes se posse atrahere, mittit Euanuchum quemdam Eusebium cum literis & donis ad eum, ut donis quidem blandiretur, literis verò minaretur. Profectus igitur Romam spado, primum incitabat Liberium, ut contra Athanasium subscriberet, & cum Arianis communicaret: id enim Imperatorem velle, & pro imperio iubere. Deinde mivera ostentans, verbis instabat, manūq; Liberij apprehensa, ita locutus est: Obtempera Regi, & ista accipe. Episcopus contra verbis quarebat, quomodo hoc contra Athanasium posset fieri? *Quem enim* (inquiens) *non una sed iam altera Synodus probè ab omni crimine liberum pronunciauit, & Romana Ecclesia cum pace dimisit, quomodo poterimus condemnare? Aut quis nos probaret, si que præsentem dileximus, & habuimus in nostra communione, eundem absentem auersemur? Non ita se habet Ecclesiasticus Canon, neque unquam accepimus talem à Patribus traditionem, quam ipsi à B. & magno Apostolo Petro acceperunt. Quod si Imperator curam suam pro Ecclesiastica pace interponere querit, aut si scripta à nobis pro Athanasio deleri iubet: delcantur quoque ea, que contra illum scripta sunt, statim, deinde Ecclesiastica Synodus longè à Palatio, ubi nec Imperator presido est, nec Comes se ingerit, nec Index minatur, & ubi solus timor Dei ad omnia sufficit, & Apostolorum institutio: ut eo in loco ante omnia Ecclesiastica fides asseratur, quemadmodum à Patribus definitum est in Nicæno Concilio, ij. qui Arianicæ sententia sunt, eyciantur, & eorum hæresis anathemate damnatur, ac deinde iudicium de Athanasio fiat. Euanuchus autem oblitus sui, quod coram Episcopo staret, magnis mirarum denuntiationibus iactis, domo egressus, in templo Apostoli Petri ea ipsa dona consecrauit. Quod cum resertum esset à Liberio, magno opere increpuit eusdem loci, quod id non prohibuisset. Ipse deinde progressus, dona illa ut victimam illicitam proiecit. Et iterum: Scribit igitur Imperator Romam, rursusque Palatini & Comites emittuntur, & literæ ad Præfectum, ut Liberium aut per dolum à Roma seductum in castra ad se mitterent, aut vim in eo persequendo adhiberent. Cepit tunc Roma experimentum Christi perduellium, cogitavit tandem, quod antea non credebat, quomodo Ecclesias in singulis urbibus deuastasset. Hæc Athanasius.**

124 Porro D. Hilarius facillè ostendit, quid de Primatu Romanæ Ecclesiæ senserit, dum alijs Constantij sceleribus & persecutionibus enumeratis, tandem ait in lib. contra Constantium vita defunctum: Tribuni tui adierunt Sancta Sanctorum, protraxerunt de altario Sacerdotes. Verisimiliter deinde usque ad Romam bellum tuum, eripuerunt illinc Episcopum. Hæc Hilarius, qui grauius putat, quod ex vrbe Roma Episcopus Romanus eripiebatur, quam alia scelera, quæ in Alexandrinam, Treuerensem & Mediolanensem Ecclesiam à Constantio committebantur. Certè quia maior est dignitas Romanæ, quam vllius alterius Ecclesiæ. Sed reuertamur ad Athanasium. *Trahitur ergo Liberius ad Imperatorem, quod cum peruenisset, magnus quoque & ibi libertate dicendi usus est: Desine, inquit, inquit, persequi Christianos, ne tenta per me hæreticam impietatem in Ecclesiâ introducere. Ad omnia potius sustinenda parati sumus, quam nos Christiani eò denunciamus, ut Ariani appellemur: ne coge nos fieri Christi perduellies. Ita tunc Liberius locutus, omnibus admirationi erat. Et post: Misisti à Liberio ad Casarem, Eupratio Presbytero, & Hilario Diacono, alterum eorum, nempe Presbyterum in exilium misere: alterum verò terga detractis vestibus flagellis conciderunt, flagellatumq; extorrem fecere, inter verbera ita Diacono verbis insulantes: Quare Liberio non restitisti, sed eius literas auulisti? Ad istum modum Romanam Ecclesiam a torti sunt peruertere, cupientes illi admiscere suâ impietate. Ex his omnibus Athanasij verbis, duo hæc valde perspicua fiunt: vnū, quod Liberius in defendenda Catholica fide constantissimus fuerit: alterum, quod non modò Catholicis, verum etiam omnes hæretici, atq; adeo Imperator ipse plus positum esse videbat in vno Romano Episcopo, quam in maximo illo Episcoporum Orientalium confensu, quem in multis iam Concilijs obtinuerant. Ita enim dicunt Eunuchi: Si Liberium in nostram sententiam traxerimus, omnes breui superabimus. Vnde mox Imperator dona misit ad Liberium, sperans per eum se omnes posse atrahere. Vnde etiam idem Imperator Constantius apud Theodoretum lib. 2. cap. 16. ita Liberium alloquitur: *Tantane orbis terre pars, Liberi, in te residet, ut tu solus homini impio, subsidio venire, & pacem orbis ac mundi totius dirimere audeas? Athanasius interim proficitur, Ecclesiam Romanam esse Apostolicam Sedem & Metropolim non tantum Italia* (nam eum honorem paulò antè detulerat etiam Dionysio Episcopo Mediolani) *nec etiam solius Occidentis Metropolim* (ut multi nuper asserere cœperunt) *sed Roma.**

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio.

De Visibili Monarchia Ecclesie, Liber Septimus.

327

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

355

Idem Libe-
rius.Con-
stan-
tius
Aria-
nus.

Hæretici & Pseudopropheta.

70. De Patricianis, &
71. Paternianis.

a Patriciani carnem nõ à Deo, sed à diabolo conditam dicunt. Vnde quidam eorum mortè sibi intulerunt, ut carerent carne. August. hæ. 61. Symmachiani erant Patricianorū discipuli. Philast. in Catalogo.
b Paterniani partes corporis inferiores à diabolo factas opinantur. Aug. hæ. 85. Hos quidam Venustianos vocant, qui omnium vitiorum licentiam illis partibus tribuunt.

72. De ys, qui negant mundi renouationem.

c Innominati quidam dicebāt, hunc mūdum post resurrectionem in eodem statu, in quo nūc est, esse mansurū. Aug. hæ. 67.
73. De nimium silentibus, &
74. Excalceatis.

d Pattalorinchitæ naribus & labijs suis digitum opposentes, nimium silentio studebant. August. hæ. 63.
e Apud August. sub hæ. 68. est hæresis quædam nudis pedibus semper ambulantium, quia non propter corporis afflictionem sic ambulāt, sed testimonia Scripturæ malè intelligunt, in quibus Moyses, Iosue, aut Esaias sic ambulare iubebantur.

75. De Rhetorij.

f Rhetorius quidam laudabat omnes hæreses, tanquam omnes bene sentirent.

76. De corporea imagine Dei.

g Hæresis quædam est, quæ dicit, corpus hominis, non animam, esse imaginem Dei. August. hæ. 76.

77. De

Doctores Catholicici, & Custodes
murorum Ecclesie.

a Gregorius Nyssenus in oratione de dormientibus. *Ineptum est, natura carnis infensum esse. Non enim ab hac malorum causa dependet, sed à voluntate vitia & affectus procreante. Et post: Dilige proprium corpus iuxta prescriptum Apostoli, qui ait, quod nemo suum corpus odit.*

b Cyrillus Hierosolym. in Cateches. 9. *Ex tua substantia cognosce artificem. Quid improbandum in corpore tuo creatum est? Nihil vile ex omnibus membris tuis reperies. Adam in Paradyso cum Euanuchus, nõ propter membra reiectus erat. Nõ igitur membra sunt causa peccati, sed malus membrorum usus. Sapiens membrorum Creator construxit vasi matricis ad puerperiam, inanimatum animatum, neruus & ossibus carnem & cutem induit. Ex magnitudine pulchritudineq; creaturarum secundum proportionem Creatorem contemplare.*

c Idem Cyrillus Cateches. 15. *Creatus hic mūdus rursus renouabitur. Et cõplicabitur, sicut liber, cælum* (inquit Isaias) *& omnia astra cadent. Et Euangelium inquit, Sol obscurabitur, & Luna non dabit splendorem suum, & astra cadent de cælo. Cæli aut David) peribunt: sed mox addit, & mutabitur. Vnde sicut Iustus perijt, & resurrectio eius expectatur: sic et cælorum resurrectionem expectamus.*

d Basilius in Epist. 73. Hilarius contra Constantium vita defunctum: *Non minus periculi est semper tacuisse, quam nunquam.*

e Basilius in Epi. 1. ad Greg. Theologū: *Vnum modò sit vestitus propositū, operimentum ut existat, ab æstus frigidisq; iniuria corpus asserere aptum & idoneum. Calcæarium esto pretio illud quidem vile, sed quod viscerum suam implere possit.*

f Philaster Brixienis Episc. in Catalogo hæresep. *Christus dixit, non dimitti hominibus in Spiritu sanctum blasphemantibus (& perseverantibus) neg, hic, neq; in futuro. Propter quod constat, istum Rhetorij esse hæreticū, qui eos laudādos iudicauerit.*
g Basilius in Hexam. Homil. 10. *Quod ad Deum imaginem facti sumus, id non possidemus in istius corrupti corporis forma. Nihil corruptiui rei incorrupta imago esse potest. Scriptum est: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & domineur piscibus. Ista imperandi vis sita est in diuite copia rationis. Primas sibi asserit Primgenia presidendi auctoritas attributa anima. Quæ concernunt carnem, secundas obtinent.*

SS ij Athana.

sed Romanae ditionis, in qua utique ditione, tam Alexandria, quam Antiochia, Constantinopolis, & Hierosolymorum Ecclesia continebatur. Iam verò Liberius ipse negat, se posse damnare Athanasium, quem Romana Ecclesia cum pace dimisit. Undique igitur eminent atque elucet Romani Pontificis Primatus & prerogativa, adeò ut Ammianus Marcellinus, cum alienus à religione Christiana esset, tamen in hunc modum non solum de Liberio, verum etiam de Romani Episcopi autoritate scripserit.

128 Ammianus Marcellinus lib. 15. Athanasium Episcopum apud Alexandriam Synodus remouit à Sacramento quod obtinebat. Hunc per subscriptionem abycere sede Sacerdotali, paria sentiens ceteris, iubente Principe, Liberius monitus perseveranter reniebat, nec visum hominem, nec auditum damnare, nefas ultimum sepe exclamans, aperte scilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio. Id enim Constantius Athanasio semper infestus, licet sciret impletum, tamen auctoritate, qua potiores aeterna urbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti. Quo non impetrato, Liberius aegre populi metu, qui eius amore flagrabat, cum magna difficultate noctis medio potuit asportari. Et haec quidem Romae. Licet ergo Imperator sciret, Athanasium & suo imperio, & per Synodum Episcoporum iam eiectione Sede sua: tamen quia Romanae urbis Antistites auctoritate potiores erant, id ipsum Pontificis Romani auctoritate confirmari vehementer cupiebat, utpotè qui nouerat, nec Imperatoris vllas esse partes in rebus religionis decidendis, nec vllam Synodum, multò minus eam, in qua Episcopus deponeretur, Ecclesiastica lege ratam esse, quam Pontificis Romani (utpotè primi Pastoris) auctoritas non confirmaret. Hoc igitur vidit Constantius haereticus Arianus, hoc vidit Ammianus Marcellinus Ethnicus: & tamen id ipsum non vident nostri temporis haeretici. Praeterea fides populi Romani iam inde ab Apostolo laudata (Roman. 1.) nunc quoque insigniter elucet, dum Episcopum suum etiam contra Imperatoris voluntatem in sua Sede retinere, nitebatur. Haecenus declaratum est, qualis fuerat Liberius, & antequàm exularet, & in exilio ipso. Sequitur ut videamus, quo pacto ab exilio redierit.

Socrates lib. 2. cap. 29. Constantius Vrsacio precepit, ut qui non subscriberent formulae fidei, qua in Arimineni Concilio perlegebatur, ab Ecclesiis expellerentur. Principio igitur Liberius Episcopus Romanus, sicut ac se illi fidei assentiri denegauerat, ab Vrsacio in exilium eiectione est. Et post: Liberius autem non multò post ab exilio reuocatus, Sedem Episcopatus propterea recuperavit, quòd populus Romanus, seditione constata, Felicem Ecclesia illa eiecerat, Imperatorq; ipse inuito animo illis concesserat. Theodoretus lib. 2. cap. 16. Liberius à Constantio accessit, ut contra Athanasium subscriberet: Ego (inquit) aequum cenfeo, ut primum generalis proponatur Episcoporum subscriptio, qua fides in Concilio Niceno exposita confirmetur: deinde ut fratribus nostris ab exilio reuocatis, & ad suas ipsorum Sedes restituis, si isti, qui nunc tumultus cient, fidei Apostolicae assentire cõperiantur, tunc omnes contendamus Alexandriam, ubi reus, ubi accusatores, & causa eorum patronus, sunt: atq; litigantium causa diligenter cogita, sententiam de ea pariter feramus. Cui Constantius tandem ait: Si consilium

129 Liberius non mutet, exulet velim vsque Beneam Thraciam. Et cap. 17. Cum Magistratum & Nobilitatem urbis Romae coniuges orasset Constantium, ut Pastor Liberius suo gregi redderetur, eidemq; significasset, quòd nemo ex Romae habitatoribus in Ecclesiam ingredi voluit, dum Felix, qui Liberio absenti successerat, intus esset, propterea quòd Felix cum ijs, qui fidem Nicanam labefactare studebant, liberè communicaret: sic infestebatur Imperatoris animus, ut Pastorem illum longè praesentissimum Romam redire, utrosque communiter inter se Ecclesiam illam regere iuberet. Itaque lectus Imperatoris in circo literis, plebs clamat, aequam esse Imperatoris sententiam. Nam bifariam diuisos esse spectatores, quibus nomen impositum est ex colorum varietate: & propterea alterum Episcopum his, illis alterum precesse debere. Itaque cum hoc modo Imperatoris literas irrisione lussissent, omnes uno ore vociferantur: unus Deus, unus Christus, unus Episcopus. Has enim voces emittere rectum esse censebant: quibus vocibus cum pietate & iustitia à pia plebe profusis, redijt Episcopus Liberius: Felix autem clam Roma se subducens, ad aliam urbem migravit. Sulpitius Severus Sacrae historiae lib. 2. Liberius urbis Romae, & Hilarius Pictaunorum Episcopus dantur exilio. Sed Liberius paulò post Vrsario redditur ab seditione Romana.

Haecenus manifestè constitit, Liberium non modò ab omni labe Arianæ haereseos, verum etiam ab omni contra Athanasium subscriptione liberum fuisse, utpotè qui ob alias causas narretur Sedi suae restitutus. Nunc autem veniemus ad ea, quae causam praebuerunt, cur alij aliter de illo sentirent. Sozomenus lib. 4. c. 7. Constantius iam solus Imperio Romano potitus, Episcopus Occidentis primò persuadere conatus est, ut rebus cõtra Athanasium ab Episcopis Orientis indicatis suffragarentur. Nam si Athanasius communi omnium sententia è medio remoueretur, sic cogitabat, se res ad Religionem pertinentes facillè ex sententia confecturum. Ibidem cap. 10. Liberius Episcopus Romanus ad Constantium Imperatorem accessit, postulavit ab eo, ut fides in Concilio Niceno tradita subscriptionibus omnium ubique Episcoporum confirmaretur, & illi, qui propter eius defensionem in exilio atatem degerent, domum reuocarentur. Imperator verò cum dedisset mandatum, ut Liberius in Thraciam relegeretur: ut primum Romam ingressus est, & ingens ibi populi multitudo pro Liberio clamorem edidit, cumq; deusdò habere postulavit, consilio cum Episcopis, qui secum erant, imito, decreuit eum reuocare, &

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

356

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudoprophetae.

77. De Concilio Arimineni.

Valens Murfienfis Episcopus haeresi Ariana infectus, tamè Arianum se negavit, ut eò facilius Patres Arimini cõgregatos deciperet. Quibus persuasit, ut à voce Vrsacii, hoc est, substantiae abstinere, tùm quòd scripta nò esset, tùm quòd multos offenderet, atque Ecclesiae concordiam impediret. Patres arbitrati, non vocabulum, sed rem ipsam curae sibi esse debere, Valenti assenserunt, praesertim cum audirent, ipsum anathema denunciantem ijs, qui tempus aliquod extitisse dicerent, quando nò erat Filius. Haec diffusius narratur apud Hieronymum in Dialogo contra Luciferianos. Cum autem non cõsentiant, qui errant (nihil enim, ut aiunt Iurisperiti, tam cõtrarium est consensui, quàm error) manifestum est, Patres Arimini cõgregatos in haeresim aliquam nò cõsensisse, licet ab haereticis (id quòd humanum est) decepti fuerint.

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesiae.

Athanasius de Synodo Arimini refert, Catholicos Patres ad Constantium Augustum ita scripsisse: Conati sunt Vrsacius & Valens per vrsacium & tumultum, cum socijs istius factionis Germinio, Auxenio, Gaio, contentiones discordiasq; Arimini seminare. Vbi autem viderunt, nò esse ibi homines, qui illorum prauis sententijs astipularentur, in nostrum Concilium se transtulerunt, ut viderentur aliud quippiam scribere, sed ipsi non ita diu postea animum suum ostenderunt. Ne igitur tumultus Ecclesiasticas res inuoluat, visum est olim Decreta pro legitimis incõcussa seruanda esse, & istos à nostra communione submouendos.

Ibidem Patres narrant, Vrsacium & Valentem de peccatis suis veniam postulasse dñi Mediolani Synodus in concessum iret, Praesentibus ibidem Romanae Ecclesiae Presbyteris.

Ariminense verò Concilium Oecumenicū non habetur, tùm quia solus Imperator, nò itè Pontifex Romanus id approbavit, (ut videre est apud Theodoretum lib. 2. cap. 22.) tùm quia Patres, qui per fraudem inducti erant, ut subscriberent, postea sententias mutarunt, & cum Liberio urbis Romae Episcopo communicarunt, anathema priori formulae, quam Valens ediderat, denuntiantes, ut refertur apud Socratem lib. 4. ca. 11.

Ambrosius in 6. cap. Lucae, in illa Euangelij verba, Va cum vobis benedixerint homines, Nonne (inquit) tibi videtur, his dicere, qui dudum in Arimineni Concilio perfide prauaricationis auctores, cum Imperatoris gratiam sequuntur, De gratiam perdididerunt?

Hieronymus in Catalogo. Hilarij Pictaunorū Episcopi liber aduersus Valentem & Vrsacium, historiam Ariminenfis & Selencienfis Synodi continet.

Syricius Papa in Epist. ad Himerium Taraconensem, significat, Concilium Ariminense cassatum sub veneranda memoria Liberio Praedecessore suo.

78. De

SS iij Hie.

care, & populo petenti reddere, si modò Episcopis, quos secum haberet, consentire in animum induceret. Et ca. 14. Haud longo tempore post, Imperator Roma Syrmium reuersus, rogatu Legatorum, quos Episcopi Occidentis ad ipsum miserant, Liberium Beraa renouauit. Atque presentibus Legatis Episcoporum Orientis, & quibusdam Sacerdotibus, qui erant forè in exercitu, in unum coactis, compellere tentauit eum fateri, Filium Patri non esse Consubstantialem. Et post: Vicesim autem confessionis fidei formulam à Liberio adduxerunt, que illis, qui Filium Patri non substantia & ceteris rebus omnibus similem assenerant, interdixit Ecclesia. Nam cum Eudoxius, & ceteri cum eo Antiochia, hæresis Aëtiana fautores, Epistolam Osii nacti fuissent: rumorè dissiparunt, Liberium quoque verbum Consubstantialia reuocasse, asseruisse, Filium Patri dissimilem esse. Vbi verò hæ res Legatis Episcoporum Occidentis hoc pacto successere, Imperator dat Liberio potestatem Romam reuertendi. Atque Episcopi Syrmij congregati scribunt literas Felici tunc Romane Ecclesie Antistiti & Cleuo eiusdem Ecclesie, ut Liberium accipiant, & ambo pariter Sedem Apostolicam administrarent, communiq; consensu & concordia Sacerdotio illo fungantur, atque tunc casum acerbum, qui in electione Felicis obtigisset, tunc exitum Liberij obliuione deleant. Nam populus Romanus Liberium, tunc quèd in alijs rebus vir excellens & spectatus erat, tunc quòd Imperatori animo adeò excelsò & constanti in fide defendenda contradixerat, tam eximie charum habuit, ut seditionem planè maximam eius exilij causa conflaret, resq; ad eadem prorumperet. Haud ita diu post moritur Felix, solusq; deinceps Liberius Ecclesie illi præst. Quod quidem non sine diuina prouidentia factum est, ne Sedes Petri à duobus Prasulibus gubernata (qua est planè nota dissidij) & à sacrosanctis Ecclesie legibus aliena, vlla infamia macula aspergeretur.

Iam audiuimus, & quis rumor de Liberio fuerit falsò dissipatus: nempe quòd verbum Consubstantialia reuocasse: & quis eum dissiparet, nimirum impius Eudoxius & Aëtiane hæreses auctores. & quid Liberius fecerit ob eam infamiam purgandam. Etenim formulam edidit, qua illis interdixit Ecclesia, qui Filium Patri substantia & omnibus rebus similem non assenerant: & quid post istam purgationem factum sit, utique ut Romam vbi redderetur. Satisne perspicue res tota declarata est? Nunc autem qui Sermonibus per impium Eudoxium & Aëtianos hæreticos dissipatis ideo crediderunt, quòd veritatem integram non audiuissent: ij scriptum reliquerunt, quòd Liberius hæresi subscripsisset. Ex ijs fuit D. Hierony. qui sic habet in Catalogo. Fortunatianus Aquileiense Episcopus in hoc habetur detestabilis, quòd Liberium Romanum verbum Episcopum pro fide ad exilium pergentem primus sollicitauit ac fregit, & ad subscriptionem hæreses compulsi. Et in Chronico ait: Ariani post annum cum Felice Roma eiectione, quia Liberius tædio victus exilij, & in hæreticam prauitatem subscribens, Romam quasi victor intrauerat. Verum quòd Hieronymus in ea causa deceptus fuerat: Socratis, Theodoret, Sozomeni, & Sulpitij Seueri testimonia abundè probant. Athanasius verò quanquàm iisdem rumoribus, quos Aëtiani excitauerant falli poterat: tamen nunquam (quod sciam) dicit, Liberium contra fidem subscripsisse. Ita enim scribit in Epist. ad Solitar. vitam agentes: Liberius post exactum in exilio biennium, inflexus est, missisq; mortis ad subscriptionem inducitur. Verum illud ipsum quoque & coru violentiam, & Liberij in hæresim odium, & suum pro Athanasio suffragium, cum liberos affectus habebat, satis coarguit. Quæ enim per tormenta contra priorem eius sententiam extorta sunt, ea iam non metuentium, sed ita cogentium voluntates habende sunt. Quòd verò Athanasius Liberium putauit subscripsisse, præterquam quòd summa diligentia hominem in eo purgavit, ut non putetur ex animo id fecisse: etiam non ita est accipiendus, velut putarit, Liberium nominatim contra fidem Nicæni Concilij, sed tantum contra se, hoc est, contra Athanasium subscripsisse. Hoc enim Imperatorem postulasse, & Ammianus Marcellinus testatur, & Athanasius in eadem ad solitar. vitam agentes Epistola significat, vbi & Constantium imperasse Episcopos Pauline, Lucifero, Eusebio, & Dionysio, ut contra Athanasium subscriberent, & cum Arianis communionem inirent. Et postea hæreticos iam loquentes ad Constantium Imperatorem introducit: Omnia quidem à nobis facta sunt. Prostrigauimus in exilium Romanorum Pontificem, & quam plurimos Episcopos. Sed tamen nihil proficimus, quam diu reliquus est Osus. His auditis, Constantius edicit, ut Osus ad se veniat, quem admodum & Liberium initio tentauit: cohortatus, ut in nos subscriberet, & cum Arianis communionem haberet. Non ergo alia subscriptio vel Osij, vel Liberij intelligenda est, quam quæ fiebat contra Athanasium, velut is ritè ab Orientalibus in eorum Concilij damnatus esset. Quæ subscriptio quanquam poterat etiam ad fidei causam quodam modo trahi, quia constabat Athanasium fuisse Catholicum: tamen poterat etiam salua fide fieri, quia Catholicus Episcopus meretur interdum ut deponatur: non quòd Athanasium tale quid meritum esse dicam, sed quòd minus sit contra Episcopum Catholicum, cui morum vitia imputantur, subscribere, quam contra fidem ipsam, quæ semper immaculata est. Etenim nec Orientales in iudicio Episcopali tam fidem Athanasio, quam nescio quæ morum peccata obiecerunt. Subscriptio igitur Liberij, si qua fuit, non contra fidem fuit, sed contra Athanasium, & ea non nisi vi minisq; extorta: quòd autem Liberius cum hæreticis Arianis vnquam communicauerit, nullum in vlla historia vestigium me animaduertisse memini.

Ac no

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio.

De Visibili Monarchia Ecclesie, Liber Septimus.

331

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.
366

Pontifices
Romani.
37.
S. Liberius
Augusti filij
Romanus
sedit an. 15.
m. 4. d. 17.

Impe-
rato-
Rom.
Con-
stantius
Aria-
nus.

Heretici & Pseudopropheta.

78. De Luciferianis, seu de penitenti-
um honore saluo.

Lucifer Caralitanus Episcopus
alijs Catholicus, negauit Epi-
scopos aut ab hæreticis creatos.
aut in hæresim lapsos, etiam post
Satisfactionem, cū Episcopatus
honore in Ecclesiam recipien-
dos esse.

De Ecclesia.

b Volebat suos tantum sectato-
res Ecclesiam esse: antiquam ve-
rò illam Ecclesiam dicebat fa-
ctum de Ecclesia lupanar. Hie-
ron. contra Lucife. Hoc idem &
Lutherani ac Caluiniſtæ iamdiu
de antiqua Patrū nostrorū ætate
dixerunt.

De rebaptizatione.

c Hilarius Diaconus post Sy-
nodum Ariminensem dixit, Ari-
anos ad Ecclesiam reuertentes
rebaptizandos esse.

79. De Agapetis.

d Hieronym. ad Ctesiphontem
aduersus Pelagianos. In Hispa-
nia Agape Ipidium, mulier vi-
rum, cæcū cæca duxit in foueam,
succesoremq; suum Priscillianū
habuit. Porro ut Sulpitius lib. 2.
Sacrae historiae docet, Marcus
ex Aegypto profectus Agapen
docuit hanc sectam. Vir & mu-
lier simul habitabant, velut spiri-
talis confortij causa: cū re ve-
ra turpiter viuerent, nec matri-
monio iungerentur. Idem hodie
faciunt Anabaptistæ.

80. De

Doctores Catholicis, & Custodes
murosum Ecclesie.

Hieronymus aduersus Luciferianos. In Sy-
nodo Nicæna, que propter Arianam perfidiam con-
gregata est octo Episcopi Arianos susceptos scimus.
Hilarius etiam consuecit, a Iulio, Marco, Syluestro,
& ceteris veteribus Episcopis similiter in peniten-
tiam omnes hæreticos susceptos. Synodus Nicæna
Episcopo Nouatianorum si conuersus fuerit, Presby-
terij gradum seruat.

b Hieronymus ibidem. Allocutio patris impleta
est, postula à me, & dabo tibi gentes hereditate tua,
& possessionem tuam terminos terra. Si Ecclesiam
Christus in Sardinia tantum habet, nimium pauper
factus est. Quomodo ad angulum vniuersa terra
Crucis trophæa collata sunt? Et post. In illa est Ec-
clesia permanendum, quæ ab Apostolis fundata
vsque ad diem hanc durat.

c Ambrosius lib. 5. Epist. de tradendis Basilicis.
Si baptismum Ioannis non soluerunt Iudæi, Au-
xentius soluit baptismum Christi?

Hieronymus ibidem. Hilarius cum Diaconus
de Ecclesia recesserit, neque Eucharistiam confice-
re potest, nec ullum Clericum ordinare. Ecclesia au-
tem non est, quæ non habet Sacerdotes. Si hæretici
baptisma non habent, Hilarius Christianus non est.
In ea quippe Ecclesia baptizatus est, quæ baptizatos
ab hæreticis recepit.

d Hieronymus ad Eustochium de custodia
virginitatis. Vnde in Ecclesia Agapetarum pestis
introijt? Vnde sine nuptijs aliud nomen uxorū, imò
vnde nouum concubinarum genus? Plus inferam.
Vnde meretrices vniuersa? eadem domo, vno cubi-
culo, saepe vno tenentur & lectulo, & suspiciosos nos
vocant, si aliquid extimemus. Frater sororem vir-
ginem deserit. Celibè spernit virgo germanū: fra-
trem querit extraneum, & cū in eodem propo-
sito esse se simulent, querunt alienorū spiritale so-
latium, ut do ni habeant carnale commercium. Alli-
gabit quis in sinu ignem, & vestimenta eius non
comburentur? Prouerb. 6.

a Cūm

Felix Ana-
stasi filius
Romanus,
sedit in schi-
smate, dum
adhuc Libe-
rius viueret.

Ac ne dicas, Liberium antea quidem fuisse Catholicum, post reditum verò ad Arianam hæresim dechnasse, audi porrò quid post reditum fecerit scripseritque. Macedoniani cum sub initio Imperij Valentis valde affligerentur, constituerunt (auctore Socrate lib. 4. cap. 11.) ad Valentinianum & Liberium Episcopum Romanum confugere, illorumque fidem amplectari. Sed cum Imperator in Gallijs fuisset, Eustachius, Silvanus, & Theophilus Episcopi Liberio literas offerunt. ille eas recipere noluit. Nam eos se esse Arianae fautores esse dixit, & propterea ab Ecclesia non posse recipi, utpote qui fidem Concilij Nicæni abrogassent. Cui illi respondit, se penitentia inductos veritatem agnouisse: fidem eorum, qui Filium Patri dissimilem esse docet, iam prudem reiecit. Filium in omnibus Patri similem confiteri, atque illam vocem similem nihil à voce consubstantiali discrepare. Quæ cum dixissent: Liberius postulat ab illis, ut opinionis sue declarationem scriptis mandarent. Illi libellum ei obtulere, in quo verba, in fidei formula Nicææ edita comprehensa, fuere perscripta. Et mox sequitur libellus, quem Legati dederunt Liberio, in quo Arium, impiam eius doctrinam, discipulos, opinionis fautores, hæresim Sabellij, Patropasianos, Marcionistas, Photinianos, Marcellianos, & Pauli denique Samosatensis sectatores condemnant, ac demùm subiungunt.

132. Quod si quis post hanc fidem à nobis expositam, aut contra illos, qui nos miserunt, aliquod crimen adduxerit, cum tua Sanctitatis literis ad Orthodoxos Episcopos, quos tua pietas probauerit, veniat, & coram illis nobiscum de eo disceptet: & si quid offensum esse constiterit, in auctorem illius vindicetur. Liberius (inquit Socrates ibidem) isto libello tanquam sponsione Legatos obstringens, in communionem recepit, literasque dedit tam ipse, quam alij Occidentis Episcopi ad omnes in Oriente orthodoxos Episcopos, in quibus ait, se hanc Catholicam & Apostolicam fidem agnoscere, qua usque à Concilio Nicæno hætenus (inquit) integra stabilita, permansit. Et quæquam nequam & scelerati Ariani effecerit, ut omnes Episcopi Occidentis Arimini in unum cogerentur, quod ibi vel persuasione, vel vi verius dicam, Imperatoris auctoritate, illud quod erat ad summam cautionem in fidei formula positum, aut tollerent, aut peruersè inficiarentur, nihil hac fraudulenta molitione omnino profecerunt. Nam omnes illi, sive Episcopi, qui Arimini conueverant, quique vel fallacibus inscanti illecebris, vel vi compulsi à fide tum quidem descinerant, nunc tamen ad sanam mentem reuersi, fidei formulæ ab Episcopis Arimini conuocatis editæ, anathema denuntiaverunt, & fidei Catholica & Apostolica Nicæa confirmata subscripsimus, & nobiscum iam unà communicant.

133. Hinc opinor, planum fit, Liberium neque post reditum ab exilio aut Arianum fuisse, aut ita esse habitum. Nec ad rem pertinet, quod quidam dicunt, eum iam cum Macedonianis communicasse. Licet enim aut olim fuissent Macedoniani, aut fortè etiam tunc essent, ac post ad ingenium redirent, & vocem illam Confubstantiale auerterentur (apud Socratem lib. 5. c. 4.) tamen hoc tam Liberius, quam alij Episcopi Occidentis ignorabant. Nec enim Macedonia hæresis fuerat adhuc perlata usque in Occidentem, sed tantùm in Græciam vel Asiam paulò antè irreperat. Satis verò est, quod in ipso libello, quem Legati Orientalium obtulerunt, præter penitentiam professionem, omnis perfidia est damnata, quodque conscientia Occidentalium Episcoporum fuerit libera tam à Macedonia, quam ab Ariana hæresi. Sozomenus verò, qui eandem historiam perscripsit. li. 6. c. 10. dicit, perrectum esse tum ad Liberium Episcopum Romanum, tum ad reliquos Episcopos Occidentis, utpote qui fidem ab Apostolis ductam ratam firmamque tenerent, & præ cæteris deberent religioni prospicere. atque in c. 12. narrat, Concilium Tyanis à Catholicis Episcopis habitum (inter quos aderat Gregorius Nazianzenus) magnam cepisse læticiam de literis Liberij: scripsisseque omnibus Ecclesijs, ut tum Decreta Episcoporum Occidentis, tum literas Liberij & aliorum Episcoporum Italia, Africa, Gallia & Sicilia diligenter perlegerent, deinde numerum omnium (Concilium namque Arimense longè superabant) secum subducerent, tum ut doctrinam se illis & communionis socios adiungerent. Hæc adduxi, ut appareret, tum quanta ratio per vniuersam Ecclesiam habita sit communionis cum Romano Pontifice, tum quod totus orbis Catholicus longè post reditum Liberij ab exilio communicauit cum eo, tanquam cum Episcopo, qui & fidem Nicænam propugnaret & præ cæteris religioni deberet prospicere. Quod si tam præclara & numerosa innumerabilium propè Episcoporum testimonia Liberium ab hæresi non vindicant, credatur iam paucis hominibus, qui non tam ex fama nobiles, quam ex infamia notabiles, huic sancto Pontifici hac primùm ætate hæreseos infamiam inurere conantur. At fortè omnes qui tunc viuebant Episcopi, adlabantur Liberio. Credat hoc, qui vidit eos nec Imperatori Iuliano, nec Valenti adularos fuisse. Quid quod mortuo etiam Liberio, tamen Magnus Basilius, Ambrosius, & Epiphanius vocant eum beatæ memoriæ virum?

134. Ambrosius de Virginibus lib. 3. Tempus est, Severo sancta, beatæ memoriæ Liberij præcepta reuolucere, ut quod vir sanctior, eò sermo accedat gratior. Namque is, cum die Saluatoris Natali ad Apostolum Petrum virginitatis professionem vestis quoque mutatione signare: bonas (inquit) filia, nuptias desiderasti.

135. Epiphanius hæresi. 75. Eustathius ad Liberium Beatum Roma Episcopum unà cum multis Episcopis Legatum agebat.

Basilius

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ.
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

So. De Iuliano Apostata.

Doctores Catholicici, & Custodes
murorum Ecclesie.

366. Damascus An-
tonij filius,
genere Luli-
tanus.

381. Secunda œcu-
menica Sy-
nodus Con-
stantinopoli
cōuocata est
à Damasco, &
celebrata per
150. Episco-
pos contra
Macedonium.
Theodore-
tus. lib. 5. c. 8.
10. 11.

Iulianus
Apostata
an. 1.
m. 8.

Iouli-
anus
m. 8.

Valēs
legela-
ta, ut
Mona-
chi mi-
lita-
rent,
notē-
tesius
si in-
ter-
ci. lor-
nides
in lib.
de tē-
porum
succes-
sione.

a Iulianus cum antea fidem Christi-
tianam professus fuisset, subito
mutata religione, se Pontificem
(vtiq; Græcum) nominauit. So-
zomenus lib. 5. c. 1. Hoc idem
in Christi religione imitatur Ang-
liæ Rex Hæricus 8. abdicata se-
dis Apostolicæ unitate, se appel-
lauit summum Ecclesie Angli-
canæ caput, quod perinde est, ac
si se Pontificem nominasset.

b Cum Iulianus in adyta quæ-
dam oraculi consulendi causa
descendisset, spectriq; ex impro-
bitis apparentibus, se Cruce cō-
signasset, diffugere spectra. Ma-
gus ita rem interpretabatur, ve-
lut demones tam sceleratū Iu-
liani factum ferre non possent.
Socrates lib. 3. c. 3. Hoc idem ho-
die Protestantes nobis respōdet,
cum obijcimus eis virtutem fi-
gni Crucis.

c Iulianus Christi statuam apud
Cæsaream Philippi à muliere, quæ
sanguinis profluvio laborabat,
erectam deturbauit, suamque eius lo-
co posuit. Id temporis Gentiles
Christi statuam cum violentia
trahentes confregerunt. Sozom.
lib. 5. cap. 20. Hoc idem in Anglia,
tempore schismatis sub Edouar-
do 6. passim fieri vidimus, ut re-
mota Christi statuam, eius loco re-
gia insignia proponerentur.

d Iulianus contra Christianos
pro idololatria gentium scripsit.
Ibiq; signum Crucis Christi re-
prehendit, quod nec Caluista
nostri temporis ferre possunt.

18, De

a Cum ad Eulogium Presbyterum Modestus
Præfectus dixisset, communica cum Imperato-
re, Eulogius respondit: Nunquid cum Imperio esse
tiam Sacerdotij dignitatem consecutus? Tum Præ-
fectus, non istud (inquit) dixi, sed vos adhorta-
tus sum, ut cum eisdem communicetis, quibus
cum communicat Imperator. At Eulogius ad-
didit, se habere Pastorem, cuius nutum sequeretur.
Theodoretus lib. 4. cap. 16.

Ofius Cordubensis (vt est in Athanasij epi-
stol. ad solitar. vitam agent.) ad Constantium di-
xit: Nobis in Ecclesiasticis ne præcipe, sed ea po-
tius à nobis disce.

b Gregorius Nazianzenus orat. 1. In Iulianum.
Iulianus demonum conspectu percussus, ad crucem
uersus, remedium confugit. Valuit signaculum, ca-
dunt demones, pelluntur timores.

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 27.
Cum quidam ministrorum nostrorum sacrificanti-
bus dominus assisterent, imposito frontibus signo,
Deos illorum fugauerunt. Sed aiunt hoc Deos non
metu, verum odio facere, quasi quisquam possit o-
disse, nisi eum, qui aut noceat, aut possit nocere. Sed
demones nocere iis non possunt, quos signum im-
mortale munierit.

c Ignis violentus de cælo delapsus statuam Iulia-
ni circiter pectus percussit, caputq; unà cum collo
in terram deiecit. At Christiani cum fragmenta
statuæ Christi collegissent, in Ecclesia posuerunt, ubi
etiam adhuc custoditur. Sozom. lib. 5. cap. 20.

d Iuliano respōdit doctissimè D. Cyrillus A-
lexandrinus libris decem, in quibus habet suum
locum & laudem atq; honorem signum Cru-
cis Christi. Lib. 6. Curamq; semper esse dicit Chri-
stianis, domos & frontes signo pretiosa Cru-
cis signare.

T T

Damasce.

136 Basilius in Epist. 74. docet, Eustathium ex Sebaſtea minoris Armenie fugatum in Occidentem con-

137 Socrates lib. 3. cap. 4. & 7. Sozomenus lib. 5. cap. 11. & 12. Itemque Theodoretus lib. 3. cap. 4. & 5. testa-

138 Magna in Epist. 52. & opat, & petit. Visum est nobis (inquit) consentaneum, ut literas ad Episcopum Roma-

139 Idem Basilius in Epist. 77. ad Episcopos transmarinos, id est, eos, qui Occidentalibus Ecclesijs pre-

140 Idem Basilius in Epist. 77. ad Episcopos transmarinos, id est, eos, qui Occidentalibus Ecclesijs pre-

Africa-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Includes entries for 384 AD, S. Damasus, and various emperors like Gratianus and Valentinianus.

Heretici & Pseudoprophete.

81. De Apollinariis.

a Apollinaris dicebat, Christum suscepisse carnem sine anima. Tandem Euangelicis testimonijs victus, dixit ipsum verbum in Christo fuisse pro mente, qua rationalis est anima hominis.

* Polemius dixit, comixtionem Diuinitatis & corporis factam esse. Theodor. lib. 4. hær. Fab.

82. De Seleucianis & Hermianis.

b Seleucius & Hermias materiam elemetorum Deo coæternam ponebant. August. hær. 59.

c Angelos de igne & spiritu creare animas. Ideo non baptizant in aqua.

d Malum nunc à Deo esse, nunc à materia.

e Saluatore in carne ad dexteram Patris non sedere, sed eam exuisse.

f Visibilem Paradysum non esse.

g Resurrectionem non putant futuram, sed quotidie in generatione filiorum fieri.

83. De Proclianis.

h Proclianæ, præter Seleucianam hæresim, negarunt, Christum in carne venisse. Augu. hær. 60.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

a Damasus in Epist. ad Orientales apud Theodoret. lib. 5. c. 10. Timotheus una cum magistro suo Apollinari iudicio Sedis Apostolicæ abdicatus est. Et c. 11. Ipsum Dei verbum non animæ rationis & mentis compotis locum in corpore, quod sibi sumperat, obtinuit, sed nostram animam ratione & mente præditam (expertem tamen peccati) accepit seruauitque.

* In Symbolo Athanasij. Iesus Christus perfectus Deus, perfectus homo, unus omnino, non confusione substantiæ, sed unitate personæ.

b Ambros. Hexam. lib. 1. cap. 5. & 6. Pulchre ait Moyses: Fecit Deus caelum & terram. Ex ipso ergo materia. In caelo enim & terra quatuor illa elementa creata sunt, ex quibus generantur ista que mundis sunt.

c Damasus ad Paulinum Theſſal. lib. 5. Theodoret. c. 11. Non in nomina Angelorum, sed in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum baptizati sumus.

d Ambros. Hexam. lib. 1. c. 8. Malitia ex nobis orta, non à Creatore Deo condita, mori lenitate generatur: non ullam habens auctoritatem substantiæ naturalis.

e Damasus Papa ad Paulinum Theſſalo. lib. 5. Theodor. ca. 11. Si quis negauerit, Christum in carne, quam sumpsit, sedere ad dexteram Patris, anathema esto.

f Epiphani. in Epist. ad Ioannem Hierosolym. Quis audiat Origenem Paradysum de terra ad caelestia transferentem? Ego aquas Geon (qui est Paradyſi fluius) his carneis oculis aspexi, & bibi de magno flumine Euphrate.

g Hieronymus in Epist. aduersus errores Ioannis Hierosolymitani. In symbolo fidei & spei nostre, quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trinitatis, & unitatem Ecclesie, omne Christiani dogmatis Sacramentum, carnis resurrectione concluditur.

h Gregorius Nyſſenus de Sancto Baptismate. Cum maleficus ille serpentem (dignum suo consilio velamentum) nactus, peccatum aduersus nos introduxerit: Christus illius nequitiam corrigens, hominem perfectum assumit, & seruat hominem.

84. De

T T ij Hiero

Africanorum Episcopi asiderent Pontifici Romano in Concilio. Inde quod erat proprium Episcopo Romano, vt vniuersalis Ecclesie Caput reputaretur (velut quem ipse Basilius in Epist. 52. dixit ex auctoritate sua visitare posse Orientem) hoc ad omnes Episcopos Romano Pontifici asidentes transfertur. Vnde iterum subinfert Basilius: siue volueritis ad nos proficisci, & per vos ipsos infirma nostra scriptura, an verè ita habeant vt auditis, vel ex falsis adiectionibus grauiora sint de nobis ad vos relata delicta, fiat & hoc. Parati namque sumus, obuijs manibus vestrum excipere aduentum, nosq; ipsos diligenti sistere examini: dumtaxat in ijs, quæ fiunt, superiores habeat charitas. Siue vestro iudicio locum quendam designare placuerit, in quo & quod nos concernit, visitationis debitum implebimus, & quantum fieri potest, nostri experientiam offeremus, vt & præterita curentur, & nullus deinceps calumnia locus relinquantur, per nos licebit vt & hoc fiat.

Sozomenus lib. 5. cap. 22. Tam hi hæretici, qui Filium Patri dissimilem, quàm qui similem asserabant, Spiritum sanctum administrum, & à Patre substantia diuersum affirmabant. Qui verò Filium Patri Cõsubstantialem putabant, hi de Spiritu sancto idem ipsum censebant. Quæ controuersia cum contendendi studio, vti credibile est, in dies magis magisq; cresceret, Episcopus Romanus de ea cernor factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, vt vnà cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & Cõsubstantialem esse, & gloria æqualem existimarent. Quo factò, singulis rebus ab Ecclesia Romana semel indicatis acquieuerunt, hæcq; controuersia finem habere visa est. Quid potuit pro Ecclesie Romanæ Primatu expressius aut clariùs dici? Orientis Ecclesie acquieuerunt rebus ab Ecclesia Romana semel indicatis.

Extat Liberij Pontificis Romani ad Constantium Augustum Epistola nuper à Reuerendissimo Ioãne Tilio Meldensi Episcopo edita, & per Luciferum, Pancratium atq; Hilarium missa, quos viros Hieronymus (in Catalogo) à Liberio ad Constantium pro fide missos testatur. Ibi ergo ita scribit Liberius: Ad istud officium, ieiunium est mihi Deus meus, inuidus accessi. In quo cupio quidem sine offensa Dei, quàm diu in saculo fuero, permanere: & nunquam mea statuta, sed Apostolica vt essent semper firmata & custodita, perfecti secutus morem ordinemq; Maiorum, nihil addidi Episcopatus urbis Romæ, nihil minus passus sum. Et illam fidem seruans, quæ per Successionem sanctorum Episcoporum cucurrit, ex quibus plures Martyres existerunt, illibatam custodiri semper exopto. Hactenus de Liberio.

14.4. Felix Romanus (teste Damaso in Pontificali) declarauit Constantium filium Constantini hæreticum, & secundò rebaptizatum ab Eusebio Nicomedienfisi in Aquilone villa. Iam tunc ergo Papa exercuit suam potestatem in malos & schismaticos Imperatores.

Secundam Generalem Synodum mandato literarum Damasi potissimum fuisse conuocatum.

Theodoretus lib. 5. cap. 8. Episcopi Orientales Constantinopolim ob necessaria Ecclesie negotia euocati, Epistolam à Concilio Episcoporum in Occidente coactorum acceperunt, quæ illos hortabatur, vt Romam, vbi iam maximus Episcoporum cætus congregatus erat, accederent. At illi tam longum iter suscipere omnino recusantes, inter alia multa etiam in hæc verba rescripserunt ad Damasum, Ambrosium, & alios ibidem collectos cap. 9. Vos, quòsi aternam vestram erga nos charitatem declararetis, Concilio per Dei voluntatem ac nutum Romæ coacto, nos velut membra propria per Imperatoris sanctissimi literas accersuistis. Hæc ibi. Porro si Orientales velut membra propria ab Occidentalibus accerfebantur, certè Occidentales erant eiusdem corporis membra digniora, & ideo velut caput proprium Orientalibus erant. Capitis enim est reliqua membra colligere & conuocare. Occidentales verò caput erant non vtique ob aliud, quàm quia Princeps Episcoporum in Romana vrbe, ad quam Orientales vocati iam erant, residebat. Vnde in eadem Epistola cum Orientales, quid in Synodo confectum esset diligenter exposuissent, tandem subiungunt: Quibus rebus tanquam legitime & secundum Canones constitutis, obsecramus vestram reuerentiam vt congratuletur. Talibus enim verbis Romani Episcopi consensum, & eorum, quæ fecerant confirmationem postulant. Porro nec illud est prætermittendum, quod ex iisdem verbis intelligimus, Imperatoris quidem literas ad Synodum indicendam impetratas fuisse, verùm ita vt Romanus Pontifex in primis consensum suum auctoritatemq; ad eam rem præbuerit, vt pote qui Imperatorem præuenire, ac per Epistolam, in qua Pontificis Romani consensus Imperatori exponebatur, Imperatoris literas impetrare solebat: vt ita Papæ atque Imperatoris conuocatio vna eademq; esset. Dicunt enim Episcopi Orientis ad Occidentales Episcopos: Accersuistis nos per Imperatoris literas. ita vt prima generalis Concilij causa sit Romani Episcopi, hoc est, primi Pastoris conuocatio: Modus autè, quo primus Pastor in ea re vtitur, sit per Imperatoris literas Episcopos conuocare. Vt nimirum brachio seculari ad Ecclesiasticam auctoritatem adiuncto, plenior ex omni parte esset conuocatio. Quid quòd in ijs verbis, quæ in eadè Epistola Orientalium Episcoporum sequuntur, clarissimè exprimitur, Papæ Damasi literas, quæ ad Imperatorem missæ sunt, mandatū cõplexas esse, quo in vnum conuocarentur Episcopi. Etenim Episcopi Orientales Damaso rationem reddentes, cur non

14.5. Porro si Orientales velut membra propria ab Occidentalibus accerfebantur, certè Occidentales erant eiusdem corporis membra digniora, & ideo velut caput proprium Orientalibus erant. Capitis enim est reliqua membra colligere & conuocare. Occidentales verò caput erant non vtique ob aliud, quàm quia Princeps Episcoporum in Romana vrbe, ad quam Orientales vocati iam erant, residebat. Vnde in eadem Epistola cum Orientales, quid in Synodo confectum esset diligenter exposuissent, tandem subiungunt: Quibus rebus tanquam legitime & secundum Canones constitutis, obsecramus vestram reuerentiam vt congratuletur. Talibus enim verbis Romani Episcopi consensum, & eorum, quæ fecerant confirmationem postulant. Porro nec illud est prætermittendum, quod ex iisdem verbis intelligimus, Imperatoris quidem literas ad Synodum indicendam impetratas fuisse, verùm ita vt Romanus Pontifex in primis consensum suum auctoritatemq; ad eam rem præbuerit, vt pote qui Imperatorem præuenire, ac per Epistolam, in qua Pontificis Romani consensus Imperatori exponebatur, Imperatoris literas impetrare solebat: vt ita Papæ atque Imperatoris conuocatio vna eademq; esset. Dicunt enim Episcopi Orientis ad Occidentales Episcopos: Accersuistis nos per Imperatoris literas. ita vt prima generalis Concilij causa sit Romani Episcopi, hoc est, primi Pastoris conuocatio: Modus autè, quo primus Pastor in ea re vtitur, sit per Imperatoris literas Episcopos conuocare. Vt nimirum brachio seculari ad Ecclesiasticam auctoritatem adiuncto, plenior ex omni parte esset conuocatio. Quid quòd in ijs verbis, quæ in eadè Epistola Orientalium Episcoporum sequuntur, clarissimè exprimitur, Papæ Damasi literas, quæ ad Imperatorem missæ sunt, mandatū cõplexas esse, quo in vnum conuocarentur Episcopi. Etenim Episcopi Orientales Damaso rationem reddentes, cur non

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani.

384

Idem S. Damasus sedit an. 8.

Eadè Iustina.

Hæretici & Pseudopropheta.

84. De Priscilliano.

Priscillianus ab Agape & Elpidio institutus, Gnosticorum & Manichæorum turpissima dogmata sequebatur. Ob quam causam Episcopali iudicio in Hispanijs apud Cæsaraugustam, vnà cum Instantio & Saluiano Episcopis condemnatus est. Qui tres, cum Romam peruenissent, vt apud Papam Damasum se purgarent, ac ne in conspectum quidem eius admisi essent, ad Imperatorem se contulerunt, vbi quàmquam corrupto Macedonio Ecclesijs restituti essent, postea tamen ex sententia Maximi Treueris imperitantis, capitis damnantur. Seuerus Sulpitius lib. 2. sacra historia.

85. De Messalianis, Euchitis seu Enthusiastis.

An Sacramenta conferant gratiã.

a Dicunt Baptismum nihil iuuare, neque excindere peccati radicem, precatione verò asidua id fieri. Theodoretus hæret. Fab. lib. 4. Sic hodie Protestantes dicunt, Baptismum non auferre peccata, nec gratiã dare. b Negant diuinorum mysteriorum participationem, animi sordes expiare. Damascenus hæret. 80. In hoc quoque Protestantes cum illis sentiunt.

De Sacramento Ordinis.

c Dicunt, in Clericorum ordinationibus Spiritum sanctum non suscipi. Damasc. hæret. 80. § Nonne & hoc illis commune est cum hodiernis Protestantibus, qui negant vllum esse ordinis Sacramentum? De honore altarium.

d Ecclesias & altaria despiciunt, eò quòd non deceat monachos & Ecclesiasticos, cœtus & Sacrificiũ celebrare. Damasc. ibid.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

i Hieronymus ad Cresiphõtem aduersus Pelagianos, Priscillianum appellat Manichæpartem, eumque & seculi gladio, & totius orbis auctoritate damnatum asserit.

De Priscilliani nonnullis erroribus Orosius ad Augustinum, & vicissim Augustinus ad Orosium scripsit, quæ in 6. Tom. operum D. Augustini extant. Quoniam verò Priscilliani dogmata & per discipulos eius aucta sunt, & non tã sigillatim, & clarè mox ab initio, quàm postea emerferunt, idcirco sub Leonis Papæ (eius nominis primi) temporibus, de Priscillianaistarum nefarijs dogmatibus fuit agam.

a Baptisma Christianorum Trinitate confectum, confert gratiam. Optatus lib. 5.

Hieronymus in Epist. 83. Baptismus hominem ex toto nouum facit, impietas in Deum, parricidij, incestus in parentes Christi fonte purgantur. Augustin. in Psalm. 73. Sacramenta noui Testamenti dant salutem.

b Ambrosius de sacram. lib. 4. c. 6. Quotiescũq; accipimus, moriẽ Domini annũtiamus: si moriẽ annũciamus, annũciamus remissionẽ peccatorũ: si quotienscũque effunditur sanguis, in remissionẽ peccatorum funditur: de beo illum semper accipere, vt semper mihi peccata dimittantur. Qui semper pecco, semper de beo habere medicinam.

c Gregorius Nyssenus in lib. de S. Baptismate Sanctificatio, quæ à spiritu procedit, Sacerdotem augustum & honorandum facit, nouitate benedictionis à communitate vulgi segregatum.

Augustin. cont. Epistol. Parmen. lib. 2. c. 13: Vtrumq; Sacramentum est, & quadam consecratione vtrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur: ideoque in Catholica vtrumq; non licet iterari.

d Gregorius Nyssenus de S. Baptif. Altare hoc sanctum, cui adsistimus, lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & pavimenta exornantur: sed Dei cultui consecratum atque dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta, altare immaculatum est, quod non amplius ab omnibus, sed à solis sacerdotibus usq; venerantibus contrectatur.

Ambros. Epist. 33. Irruentes in altaria osculis, significabant pacis insigne.

De Sa.

TT iij e. Basi.

- 147 cur non possent Romani venire, ita scribunt: *Est nobis in optatis, si fieri posset, Ecclesis penitus relictis, necessario Ecclesia negotio inferuire. Verum quoniam hoc modo Ecclesia nuper renouata nudarentur, & res à ple-risque fieri omnino non queat, propterea quòd Constantinopoli mandato literarum superiore anno à vestra reuerentia post Concilium Aquileiense ad Sanctissimum Imperatorem Theodosium missarum, ad iter duntaxat Constantinopolim usque faciendum nos preparauimus, atque de hoc vno Concilio celebrando consensum Episcoporum, qui in Prouincijs manserant, unà nobiscum attulimus: idcirco neque longiore itinere opus esse expectabamus, neque de vilo alio omnino ante acceperamus, quàm Constantinopoli in vnum conuentum esset. Mandato igitur literarum à Damaso ad Theodosium missarum. Episcopi conuenerunt ad secundam Synodum œcumenicam Constantinopoli celebrandam. Non temerè igitur defendimus, œcumenicas Synodos potissimum à Romano Episcopo semper fuisse conuocatas. Postremò, Damasus Orientalibus Episcopis (vt vide-*
- 148 re est apud Theodoretum lib. 5. c. 10) hoc modo respondit: *Quòd vestra Charitas debitam Sedi Apostolicæ reuerentiam tribuit, filij honoratissimi, vobis ipsis quoque maximo sanè honori est. Nam tamesi in sancta Ecclesia (in qua sanctus Apostolus sedens nos docuit, quo pacto illius gubernacula, que suscepimus, tractanda sint) nobis prima partes deferuntur: tamen cõstemur, nos illo dignitatis gradu longè inferiores esse. Ecce, & Orientales Episcopi debitam Sedi Apostolicæ reuerentiam tribuerunt, & Damasus Papa cæteros Episcopos vocat filios, tantamque Sedis suæ dignitatem etiam tunc fuisse vidit, vt in sancta Ecclesia prima partes Romano Pontifici ob honorem D. Petri deferrentur.*
- 149 Sozomenus lib. 7. cap. 9. Et Socrates lib. 5. cap. 8. *Decretum fuit, vt Episcopus Constantinopolitanus secundum Episcopum Romanum primas obtineret. Quin ergo Romanus Pontifex omnium primus esset, nulla vnquam fuit dubitatio.*
- 150 Leo Pontifex in Epist. 51. aliàs, 53. ad Anatolium Episcopum Constantinopolitanum, huius Decreti (in quo Sedes Constantinopolitana secundum Romanam primas obtinere conabatur) mentionem facit, dicens *quorundam Episcoporum subscriptionem factam esse, cum quadam eius rei notitia ad Sedem Apostolicam transmissa.* Et in Epist. ad Pulcheriam Augustam, de eadem re agens: *Frustrà* (inquit) *quorundam Episcoporum profertur consensus, cui tot annorum series negauit effectum.* Nec igitur Damasus, nec alius quifpiam Pontifex Romanus id Decretum eatenus approbauerat, & ideo à Leone pro nullo habetur.
- 151 Rufinus in Symbolo. *Hæresis nulla in Ecclesia urbis Romæ sumpsit exordium.* Apud Hieronymum
- 152 Tom. 4. in Symboli explanatione ad Damasum. *Si quid parum caute positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & Sedem tenes.*
- 153 Sulpitius Seuerus sacræ historiæ lib. 2. *Instantius, Salsianus, & Priscillianus in Synodo apud CasarAugustam damnati, Romam profecti sunt, vt apud Damasum Urbis ea tempestate Episcopum, obiecta purgarent. Hi vbi Romam peruenere, Damaso se purgare cupientes, ne in conspectum quidem eius admissi sunt. Id tantum animaduerto, compertum omni memoria fuisse, quòd in Romani Pontificis potestate fuit, etiam res in Episcopibus Synodis iudicatas rescindere, si post interpositam purgationem hoc illi æquum visum esset. Hac enim spe ad Damasum ibatur, licet ille hominum improbitatem non ignorans, eos audire noluerit.*
- 154 Hieronymus in Apologia pro libris aduersus Iouin. *Dum adhuc viueret sancta memoria Damasus, librum contra Heluidium de Beate Mariæ virginitate perpetua scripsimus: in quo necesse fuit nobis, ad virginitatis beatitudinem predicandam, multa de molestijs dicere nuptiarum. Num vir egregius, & eruditus in Scripturis, & virgo, Ecclesie Virginis Doctor, aliquid in illo sermone reprehendit? Cum Damasus appellatur Virginis Ecclesie Doctor, cumque Hieronymus illum librum nunquam reprehendendum putat, quem Damasus Ecclesie Doctor non reprehendit: vtique significat, Damasum fuisse Doctorem sponse Christi, hoc est, totius militantis Ecclesie, non communi modo, sed ita vt in summa specula sedens, ea, quæ reprehenda in quocunque erant, pro autoritate sua reprehenderet. Sic enim semper in more positum fuit Pontificibus Romanis.*
- 155 Hieronymus Epist. 61. Idolorum cultor solebat ludens Papæ Damaso dicere: *Facite me Romane Urbis Episcopum, & ero protinus Christianus.* Improbè quidè ille: sed tamen inde apparet, quàm nota etiã Ethnicis Romani Episcopi autoritas fuerit, quam nunc hæretici nuper natam fuisse volunt.
- 156 Theodoretus lib. 2. cap. 22. *Damasus in Ecclesia Romanae Primatus Liberij successor, & nonaginta Episcopi ex Italia & Gallia Romæ in vnum collecti, Episcopis, qui erant in Illyrico, in hæc verba scripserunt: Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in vnum congregati, praiudicij vim habere non debet, presertim cum formula illa composita sit, Episcopo Romano, cuius sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, non consentiente, neque Vincentio &c.*
- 157 Sozomenus libro. 6. Capite. 23. *Cum ostendisset, dissensionem inter Vrsinum & Damasum de Episcopatu exortam fuisse: De doctrina (inquit) neque Romani, neque vlli alij in Occidente inter se dissentiebant, sed omnes Concilij Nicæni Decreta approbabant, excepto Auxentio Mediolanensi Antistite.*

Atque

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.Pontifices
Romani.Impe-
rato.
Rom.

385.

39.
S. Syrici, Ti-
burtij filius,
Romanus,
sedit an. 13.
m. i. d. 25.Theo-
dosius

⊗ Hæretici & Pseudopropheta.

De Sacramento Matrimonij.
c Nuptias dissoluunt. Damascenus ibidem.

f Spiritum S. sic dicebant accedere, vt sentiretur, vnde & Enthusiasta dicti sunt.

An omnes Monachi necessariò debeant operari.

g Detestantur operationem, quæ manibus fit, vt Christianis indignam. Damascenus ididem.

h Negare verò, quòd deceat operari manibus, aut dicere, quòd cuiusque hominum generi aliquando (id est, cum necessitas ad id cogit) necessarium id non fit, hæresis est. At contrà docere, quòd omnes monachi necessariò debeant manibus victum quærere, nec liceat vel mendicando id impetrare, vel Euangelizando, & altari ministrando id promereri, hoc quoque est hæreticum.

h Parentibus suadent, vt liberorum educationem negligant.

i Pauperum curam habendam negant.

⊗ Doctores Catholicæ, & Custodes
murorum Ecclesie.

e Basilius in Epist. ad Amphilochem Can. 9: *Domini dictum ex equo viris & mulieribus conuenit, quòd non liceat à matrimonio discedere, præterquam propter fornicationem.*

August. de bono coniugali, cap. 7. *Vsque ad eòd fœdus illud innum nuptiale cuiusdam Sacramenti res est, vt nec ipsa separatione irritum fiat.*

f Gregorius Nyssenus in Apologetico. *Per Spiritum solum Deus & intelligitur, & exponitur, & auditur. Et in oratione in S. Baptisma. David (inquit) Spiritum rectum in visceribus innovari petens, intellectualem animi facultatem, atque huius motus cogitationem que significat.*

g Augustinus de opere Monachorum cap. 11. *Dicit Apostolus, qui non vult operari, non manducet, quòd proprie de opere corporali, ciboque dicit. cap. 2. Et post: ca. 21. & 22. Si fratres isti (seu Monachi) Euangelistæ sunt, si ministri altaris, dispensatores Sacramentorum: bene sibi istam (manibus non operandi) vendicant potestatem. Si saltem habeant aliquid in hoc seculo, quòd facile sine officio sustentarent istam vitam, quòd conuersi ad Deum, indigentibus dispersiti sunt, eorum infirmitas ferenda est. Solent enim languidius educati, laborè operum corporaliū sustinere non posse. Tales fortasse multi erant in Hierosolyma. Acto. 2. & 4. Nunc autem veniunt plerique ad hanc professionem seruitutis Dei, vel serui & liberti, vel rustici & opifices, & tales ex malè intellecto Euangelio præcepta Apostolica peruertere meditantur. Et cap. 25. Tales si nolunt operari, non manducant. § Illi ergò monachi non tenentur operari, qui aut sunt infirmi, aut delicatius educati, aut altaris ministri, aut concionatores, aut Lectores, aut simili de causa excusati.*

h Chrysostomus lib. 3. aduersus vituperatores vitæ monasticæ. *Quid me prosequi necesse est educandorum liberorum summas necessitates? (Et post) Nos in liberis nostris studij celestis disciplinam solidari permittamus. Quanto enim amplius fuerint in schola virtutis exercitati, tantò ampliores vires adipiscuntur. Denique ab exemplo Heli probat, eos, qui seuerè non corripiunt liberos suos, diuinæ vindictæ subiaccere.*

i Gregorius Nazianzenus elegantissimè scripsit orationem de pauperum amore, vbi sic ait: *Si ex Pauli atque ipsius etiam Christi sententia & auctori-*

86. De

Atque cum Episcopi Gallie, & Agri Venetorum alios etiam nonnullos apud se eadem seruo conari significassent: breui tempore post, multi multarum Gentium Episcopi Roma in unum congregati, cum Auxentium, tum alios, qui eidem fauebant doctrina, a sua communione alienos esse pronuntiarent, fidei que a Concilio Niceno confirmatam ratam manere statuerunt: denique Decreta Concilij Ariminensis huic repugnancia irrita esse, propterea quod neque Episcopus Romanus, neque alij item coplures illis consenserant, imo vero etiam quod a multis, qui illi Concilio intererant, eadem ipsa Decreta improbata fuerant. Quae ita gesta esse & constituta, testis est Epistola Damasi Episcopi Romani, & ceterorum cum eo id temporis simul coactorum ad Episcopos Illyrici scripta, quae ita se habet: Episcopi ad Sanctum Concilium Roma conuocati Damasus, Valerianus & ceteri. (Et post) Numerus Episcoporum, qui erant Arimini in unum congregati, praedicti vim habere non debet, praesentim cum formula illa composita sit neque Episcopo Romano, cuius sententia praeter ceteris omnibus expectanda erat, neque Vincentio, qui tot annis Episcopatum integre gesserat, neque alijs eidem consentientibus.

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica Leg. 1. Imperatores Gratianus, Valentinianus, & Theodosius AAA. ad populum vrbis Constantinopolitanae. Cunctos populos, quos Clementia nostra regit Imperium, in tali volumus religione versari, quam D. Petrum Apostolum tradidisse Romanis, Religio usque adhuc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandria Episcopum virum Apostolicae sanctitatis. In hoc Edicto fidei Ecclesiasticae regula petitur primum, & velint deriuatur a Petro Apostolorum Principe, deinde a Romanis velut fide sua contestantibus, quid illis Petrus tradidisset: Tum autem a Damaso, velut successore Petri & Romanorum Episcopo: Denique a Petro Pontifice Alexandrino, velut ab eo, qui & Petri Apostoli doctrinam sequeretur, & Successionem eius in Romana vrbe agnosceret, & cum Damaso Petri successore communicaret. Ita enim scribit D. Hieronymus de hoc eodem Petro in Epist. ad Principiam, quae numero est 16. Petrus persecutione Arianae hereses declinans, quasi ad iustissimum communionis suae portum Romam confugit. Porro (vt Socrates lib. 4. cap. 30. tradit) Christiani, qui vbiq; persecutionis tempestate iactabantur, & potissimum Alexandriae, magnopere recreati erant, propterea quod Petrus ex vrbe Roma cum literis Damasi Episcopi Romani Alexandriam reuersus, erat. Quae quidem literae & Mosis fidem confirmabant, & Petri creationem. Populus igitur illis literis confusus, expellit Lucium, Petrum autem in eius locum introducit. Haec tenus verba Socratis. Licet ergo Damasus & Petrus in edicto Theodosij simul nominentur, tamen Petrus ita pendebat a Damaso, vt simul atque Alexandrini viderentur, ex duobus Episcopis, qui Ecclesiam Alexandrinam occupare cupiebant, non Lucium, sed Petrum a primo Pastore confirmatum esse, mox Lucium expulerint. Petrum vero in Episcopali Sede collocarunt. Quod vero Socrates dixit, literas Damasi confirmasse Mosis fidem, id ab eodem Socrate in Capite praecedenti narratum ita se habet. Mauia Saracenorum Regina pacem ea conditione obtulit Romanis, si Moses monachus sanctus crearetur suae gentis Episcopus. Moses vero ea de causa Alexandriam ductus, non est passus a Lucio Pseudoepiscopo Alexandrino manus sibi imponi, quod is foret Arianus. Cum igitur Damasi literae venissent Alexandriam, in quibus non Lucius, sed Petrus declarabatur legitimus ipsorum Episcopus esse, tunc fides Mosis confirmabatur, qui prius ab eodem Lucio ob ipsius perfidiam recusauerat ordinari. Itaque omnibus rite perfectis, Theodosij, Gratiani, & Valentiniani Edictum hanc regulam credendi praescripsit, vt cuncti populi sequerentur fidem Episcopi Romani, eod quod is D. Petro succederet. Vnde Theodoretus lib. Eccles. histor. 5. cap. 2. ita recitat sententiam Edicti: Gratianus toto Imperio potitus scripsit legem, qua iubebat sanctas Ecclesias

160 traditis, qui Damasi (is erat Episcopus Romanus) communionem amplexarentur.

162 Ambrosius in prioris ad Timoth. c. 3. Ecclesiam domus Dei dicitur, cuius hodie Rector est Damasus. Cum autem Paulus eo loco totam militantem Ecclesiam appellauerit domum Dei: efficitur, vt Ambrosius intellexerit, totius Ecclesiae militantis Rectorem esse Damasum.

163 Hieronymus ad Ageruchiam de Monogamia Epist. 11. Cum in chartis Ecclesiasticis inuarem Damasum Romanam vrbis Episcopum, Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondi. Ergo totius orbis Christiani etiam Synodicae consultationes ad Romanum Episcopum deferri solebant.

164 Idem ad Damasum Tom. 2. Epist. 57. Cum successore Piscatoris, & Discipulo Crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, Beatitudini tuae, id est, Cathedrae Petri communionem consocior: super illam Petram aedificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, prophanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante Diluio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigraui, quae Syriam inueto Barbaria sine determinat, nec possum sanctum Domini, tot interiacentibus spacijs, a sanctimonia tua semper expetere: ideo hic Collegas tuos Aegyptios confessores sequor, & sub onerarijs nauibus parua nauicula delitescor. Non noui Vitalem, Meletium respicio, ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est. Et in Epist. 58. ad eundem Damasum. Si quis Cathedrae Petri iungitur, meus est.

165 Cathedra ergo Petri secundum Hieronymum illa Petra est, super quam aedificatur Ecclesia. Et illa est Cathedra

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Idem Sicilius.

Idem Theodosius.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes muros Ecclesiae.

16. De Hypsistarijs.

Hypsistariorum haeresim ita describit Gregorius Nazianzenus in Oratione de funere patris, vt dicat eam ex Iudaico & Gentili errore conflata. Ex gentilium enim religione ignis & lucernarum cultum, ex Iudaismo Sabbatum, & abstinentiam a certis cibis retinebant: & solum Omnipotentem venerabantur.

17. De Iouinianis.

An paria sint peccata.

Iouinianus dicebat, omnia peccata esse paria, Aug. haer. 82. Eodem tendit doctrina Protestantium non discernentium peccatum mortale a veniali.

Non posse peccare hominem post lauacrum. Aug. ibidem.

De ciborum delectu.

Ieiunia, vel a cibis aliquibus abstinentiam non prodesse. Hoc idem, quoad animae salutem, Protestantes affirmant.

An Maria sit virgo in partu.

Mariam pariendo fuisse corruptam dicebant. Hoc idem Bucerus & Molinaus in 3. Partem v. nionis Euang. vbi dicunt, Iesum nascens adaperuisse vuluam Mariae.

De Sanctimonialium dignitate.

Virginitate Sanctimonialium, & continentiam sexus virilis in Sanctis eligentibus caelibem vitam, coniugiorum castorum atque fidelium meritis adaequabat. Aug. haer. 82. Hoc idem hodie Lutherani & Caluinistae docent.

Quae

authoritate charitatem, vt legis & prophetarum caput, praceptorum omnium primum maximumque censendum est: huius potissimum partem in eo sita esse comperio, vt pauperes amore, & beneuolentia complectamur, atque eorum, qui nobis cognationis iure sunt coniuncti, calamitate moueamur atq; doleamus.

Nazianzenus in Apologetico. 1. Cum tres morbi circa Diuinitatis doctrinam, versentur: Atheismus, Iudaismus, & plurium Deorum assertio: nos nec in Iudaicae paupertatis angustias reducamur, solo Ingenito Diuinitate circumscribentes, nec tria principia construentes gentile Deorum multitudinem inuehamus: quandoquidem & Deus vnus necessariò retinendus est, & tres personae confitendae, atque vnaquaeque cum sua proprietate. Et in Orat. ad Gregor. Nyssenum. Festos dies Iudaeus agit, sed secundam literam, Festos iterum Gentilis, verum vt demonibus placeat. At nobis quemadmodum oia, sic etiam festorum celebratorum ratio spiritualis est.

August. Epist. 29. De paritate peccatorum soli Stoici ausi sunt disputare contra omnem sensum generis humani, quorum vanitate Hieronymus in Iouiniano, de Scripturis sanctis dilucidissime conicit.

Hieron. li. 3. aduers. Pelag. Scito Baptismi praeterita donare peccata, non futuram seruare iustitiam, quae labore, & super omnia Dei clementia custoditur, vt nostrum sit rogare, illius tribuere quod rogatur.

Hieron. aduers. Iouin. li. 2. Ad in Paradiso accepit praecipuum, vt ab vna arbore ieiunaret. Et Christus docuit, acriter demonia non nisi oratione & ieiunijs posse superari.

Aug. Ep. 120. c. 11. Quod ait: Tu extraxisti me de ventre matris meae, inde significare voluit paritatem virginis, seruata virginis integritate mirabili.

Amb. Ep. 81. Scriptum est: Virgo in utero accipiet, & pariet filium. Non concepturam tantummodo, sed & parituram virginem dixit. Isaie 7.

Ambro. Epist. 81. Iure laudatur bona uxor, sed melius pia virgo praefertur, dicente Apost. qui iungit virginem suam, benefacit, & qui non iungit, melius facit. Nazianz. in Carmine Virginitatis.

Virginitas mundum abruptens, abruptaq; mundo, Connubium tantum exuperat, & vincula vitae, Quantum animus carni praestat, caelique rotundum, Tellurem pretio vincit, quantum fugaci, Illud in aeternum durans praestans auum est, Quantum mortali melior Deus.

thetra Petri secundum eundem, in qua Petri Successores (qualis Damasus fuit) sedent. Romani ergo Pontifices illa Petra sunt, supra quam Christus promisit, se edificaturum Ecclesiam suam.

166 Ambrosius lib. 10. in Epist. ad Syricium Papam. *Fideliter commissam tibi ianuam seruas, & pia solitudine Christi ouile custodis, dignus quem oues Domini audiant & sequantur.* (Et ibidem.) *Credatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratam semper custodit & seruat.* (Et post.) *Quid plura apud Magistrum atque Doctorem? Iouinianum, Auxentium, &c. quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum esse damnatos.* Hæc Ambrosius. Ergo tanti Doctoris & Episcopi, quantum constat Ambrosium extitisse, Magister & Doctor Syricius (alioqui vir simplex, vt mox docebimus ex Hieronymo) ob id tantum esse dicitur, quia Pontifex Romanus est, cuius Ecclesia semper custodit intemeratum Symbolum, hoc est, fidem ab Apostolis prædicatam.

167 Optatus lib. 2. aduersus Parmenianum. *Negare non potes, scire te, in vrbe Roma, Petro primò Cathedram Episcopalem esse collatam: in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus. vnde & Cephas appellatus est: in qua vna Cathedra unitas ab omnibus seruetur, ne ceteri Apostoli singulas sibi quisque defenderent: vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret.* Ergo Cathedra vnica, qua est prima de dotibus, sed prior Petrus. Cui successit Linus (& post alios Episcopos Romanos ordine enumeratos) Iulius successit Liberius, Liberio Damasus, Damaso Syricius hodie, qui nosler est socius: Cum quo nobis totus orbis commercio formatarum, in vna communionis societate concordant.

168 Augustinus contra Epist. fundamenti cap. 4. *In Ecclesia me tenet ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad presentem Episcopatum successio Sacerdotum.*

169 Hieronymus ad Eustochium Epist. 27. Tom. 1. *Orientis & Occidentis Episcopos ob quasdam Ecclesiarum dissensiones Romam imperiales literæ contraxerunt.* Et Epist. 16. ad Principiam. *Et me Romam cum sanctis Pontificibus Paulino & Epiphano Ecclesiastica traxit necessitas, quorum alter Antiochenam Syriæ, alter Salaminiam Cypri regit Ecclesiam.* Et post: *Cum dixisset, per occasionem librorum Origenis, quos Ruffinus Latinis fecerat, Romana fidei purissimum fontem cæno permixtum fuisse, & fidem Apostolico ore laudatam in plerisque (hoc est, in Macario & alijs Ruffini socijs) cæpiam esse violari. ostēdit etiam, eundem Ruffinum & comites ipsius illudentes simplicitati Episcopi, qui de suo ingenio ceteros estimabat, petisse (à Siricio Papa) & impetrasse Ecclesiasticas epistolas, vt (inquit) communicantes Ecclesia discessisse viderentur.* Tanti semper habitum est, Romanæ Ecclesiæ communionem sortitum esse.

171 Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus ad Papam Syricium scripsit literas, quas (inquit Hieronymus in Epist. ad Ioannem Hierosolymitanum) *isperlegeris, peruidebis, quomodo in dicta (ironicè loquitur) miratus sit, & Catholica declarauerit.* Et post, in Epist. ad Romanum Pontificem dicit Epiphanius, se Ioannem coram multis de dogmatibus arguentem, non meruisse responsum. De singulorum igitur Pontificum fide aut perfidia, ratio apud Sedem Apostolicam reddebatur.

172 Hieronymus ad Demetriadem. *Dum Sanctæ ac B. memorie Anastasius Episcopus Romanam reget Ecclesiam, de Orientis partibus hereticorum sana tempestas simplicitatis fidei, que Apostoli voce laudata est, pollueret conata est. Sed vir Apostolicæ sollicitudinis statim noxium perculit caput, & sibilantia Hydra ora cõpescuit.*

173 Hieronymus ad Principiam. *Succedit in Pontificatu vir insignis Anastasius. Et post: Acciti frequentibus literis heretici (Ruffinum intelligit) vt se defenderent, venire non sunt ausi. tantag. vis consciētis fuit, vt absentes damnari, quam presentes coargui maluerint.* Idem in Apologia 3. aduersus Ruffinum. *Confessionem tuam ab omnibus Italia Episcopis asseris esse susceptam: & tamen miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma contempsit: Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauit.* Vbi apparet, Hieronymo visam esse rem impossibilem, vt Episcopi ceteri id probarent, quod Romana Ecclesia condemnasset. Idem etiam paulo antè dixerat: *Scito, Romanam fidem Apostolica voce laudatam istiusmodi præstigijs non recipere: etiam si Angelus aliter annunciet, quam semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari.* Cum Ruffinus dixisset, Latinum Lectorem nihil in suis libris inuēturum, quod à fide nostra discrepet: *Fidem suam (inquit Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum) quam vocat? Eamne, qua Romana pollet Ecclesia: an illam, que in Origenis voluminibus continetur? Si à Romanam responderit: ergo Catholici sumus, qui nihil de Origenis errore transfulimus.* Eadem igitur est Romana, quæ & Catholica fides. Vnde hoc, nisi quia Romana Ecclesia errare in fide non potest?

177 Ambrosius de obitu fratris, narrat Satyrum quæsisse, *utrumnam Episcopus loci, ad quem venerat, cum Catholicis, huc est, cum Ecclesia Romana conueniret.* Nonne hæc declarant, Ecclesiam Romanam semper habitam esse Caput Catholicæ communionis? Vt cuiunque illa communicatorias literas daret, is Catholicus: cui verò negaret, is à communionem Catholicorum exclusus intelligeretur?

178 Augustinus in Epist. 165. *Si Ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quando certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesie figuram, propter Apostolatus sui Primatum (in Ioannem Tractat. 124.)*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatorum Rom.	Heretici & Pseudopropheta.	Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesia.
			f Quædam virgines sacre proeclæ iam ætatis in Vrbe Roma, vbi Iouinianus hæc docebat, eo audito, nupsisse dicuntur. Hoc idem & fecit, & faciendum docuit Lutherus, atque illius sectatores.	f Epiphanius hæc. 61. Tradiderunt Apostoli, peccatum esse, post decretam virginatam ad nuptias conuerti. Et quod scripsit Apostolus: Si nupsit virgo, non peccauit: illam virginem dicit, quæ non est dicata Deo. nam idem Apostolus dicit, iuniores viduas nubere velle, habentes damnationem, quod primam fidem irritam fecerunt. Et hæc. 48. de iisdem Apostoli verbis agens: Quæ (inquit) promiserunt, & reprobauerunt, iudicium habent.
	Idem Siricius.	Idem Theodosius.	De meritorum & pramiorum in celo inæqualitate.	Augustinus hæc. 82. Cito ista hæresis extincta est, nec vsque ad deceptionem aliquorum Sacerdotum potuit peruenire.
			g Dicebat, in regno cælorum par omnium fore pramium. Hieron. in lib. 2. aduersus Iouinianum. Hoc ipsum etiam Protestantæ docent.	g Ambrosius Epist. 81. Agrestis vultus est diuersorum gradus abrogare meritorum, & paupertatem quandam cælestium remunerationum inducere, quasi Christo vna sit palma quam tribuit, ac non plurimi abundet tituli pramiorum.
			Sectatores Iouiniani.	Hieron. lib. 2. cont. Iouin. Vnus denarium non vnus est pramium, sed vna vita. Nostri laboris est pro diuersitate virtutum diuersa nobis premia preparare.
			h Iouinianus habuit discipulos Auxentium, Genialem, Germinatorem, Felicem, Proninum, Martianum, Ianuarium, & Ingeniosum.	h Syricius Papa in Epist. ad Mediolan. Ecclesiæ, apud Ambrosium. Nos sancte nuptias non aspiciunt accipimus, quibus velamine interfusum sed virginum nuptias Deo deuotas maiore honorificentia veneramus. Facto igitur Presbyterio, consistit doctrine nostre, id est, Christiana legi, esse contraria. Vnde Apostoli secuti preceptum, quia aliter quam quod accepimus annuntiabant, omnium nostrum tam Presbyterorum, & Diaconorum, quam totius etiã cleri vna suscitata fuit sententia, vt Iouinianus, Auxentius, Genialis, Germinator, Felix, Proninus, Martianus, Ianuarius, & Ingeniosus, qui incitatores nouæ hæresis & blasphemiam inuenti sunt, diuina sententia & nostro iudicio in perpetuum danati, extra Ecclesiã remanerent. Quod custodituram Sanctitatem vestram, nos ambigens, hæc scripta direxi.
			88. De Sabbatijs, seu de Paschatis celebratione.	Ambrosius, Balsianus, Euerius, Maximus, Felix, Geminianus, Eustasius, Constantius, Episcopi, & omnes Ordines ad Syricium Papam. Quos Sanctitas tua damnauit, scias apud nos quoque secundum iudicium tuum esse damnatos.
			i Sabbatius ex Iudæo, sectæ Noatianorum Episcopus, volebat Festum Paschatis, Iudæorum more, celebrari. Sozomenus lib. 7. c. 18.	i Conciliū Laodicenū Can. 37. Non oportet cum Iudæis dies agere festos. Ambr. Epist. 83. Christus quartadecima Luna Pascha cum Discipulis manducauit, quintadecima crucifixus est. Sabato illo magno, sextadecima fuit. Septimadecima resurrexit à mortuis: vnde Lex Pasche nobis seruanda est, vt non
			An cele-	V V ij quar-

Tristat. 124.) *gerenti Dominus ait: Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: & porta inferorum non vincet eam. Petro enim Successit Linus. Et post: Iulio Liberius, Liberio Damasus, Damaso Syricus, Syricio Anastasius, qui nunc eandem Cathedram sedet. In hoc ordine successionis nullus Donatista Episcopus inuenitur.*

- 179 Hieronymus ad Pammachium & Oceanum de erroribus Origenis. *Quisquis es assertor nouorum dogmatum, queso te, ut parcas Romanis auribus, parcas fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod ante nesciimus? Cur profers in mediū, quod Petrus & Paulus edere noluerūt?*
- 180 Anastasius Papa in Epist. ad Germaniæ ac Burgundiæ Episcopos. *Exigit Dilectio vestra, ut ex antioritate Sedis Apostolicæ vestris deberemus respondere consiliis. Et quamuis succinctè hoc agere festinarem, de nudo tamen ob has vel alias necessitates, quasi ad Caput mittere charitativè non dubitetur.*
- 181 Concilium Toletanum primum sub fine assertionis fidei, sic habet: *Si quis in errore, Priscillianæ sectam sequitur, vel proficitur, ut aliud in salubri Baptismo contra Sedem S. Petri faciat: anathema sit. Nihil ergo in Sacramentis faciendum agnoscunt, quod contra Sedem Petri fiat. Cur id? nisi quia Sedes Petri Ecclesiasticæ communionis principium est.*
- 182 Concilium Africanum Canone. 35. *Placuit, ut litera mittantur ad fratres & cœpiscopos nostros, & maxime ad Sedem Apostolicam, in qua præsidet venerabilis frater & Collega noster Anastasius, ut nouerit, habere Africam magnam necessitatem, ut ex ipsis Donatistis, quicunque Clerici correcto consilio ad Catholicam unitatem transire voluerint, in suis honoribus suscipiantur.*
- 183 In Concilio Carthaginensi sub Anastasio Papa. *Recitatis literis Beatiss. Fratris, & confacerdotis nostri Anastasii, Ecclesie Romane Episcopi, quibus nos paterna ac fraterna charitatis sollicitudine ac sinceritate adhortatus est, ut de hereticorum, & schismaticorum Donatistarū insidijs & improbitatibus, quibus Africanam Ecclesiam Catholicam grauiter vexant, nullo modo dissimulemus: gratias agimus Domino nostro, quod illi optimo ac sancto Antistiti suo tam piè curam pro membris Christi, quamuis in diuersitate terrarum, sed in vna compage corporis constitutis, inspirare dignatus est. Qui appellant Pontificem Romanum non modò fratrem, sed etiam patrem suum, quique laudant curam eius pro membris Christi adhibitam, quæ membra quamuis in diuersitate terrarum, tamen in vna compage corporis constituta fatentur: illi eadem opera fatentur, se non aliter Pontifici Romano iure Ecclesiastico subesse, quàm iure naturali filius patri subest: eumque agnoscunt vniuersalis Ecclesie velut nexum in terris & vinculum.*

De schismate, quod per annos ferè octoginta quinque Ecclesiam Antiochenam tenuit, & quo pacto in ea seditione Romani Pontificis Primatus eluxerit.

Cùm S. Eustachius Eusebij Nicomediensis dolo in exilium pulsus esset, atque Ariani Episcopi locū eius inuaderēt, quàmplurimi Orthodoxi tūm ex Clero, tūm ex populo separatim per se cōuentus agere cœperūt, quos Eustachianos nūcupauēre. Auctor est Theodoretus lib. 1. c. 21. & 22. Post annos verò penè triginta Meletius Arianorum adhortatione primū, sed tamē etiam cum assensu Catholicorū (vt Theodoretus narrat lib. 2. c. 31.) Episcopus Antiochenæ Ecclesie creatus est, & ob fidem Catholicam iterum per Constantium Imperatorem expulsus. At cùm Lucifer Caralitanus Episcopus (quem ex vrbe Roma cum Eusebio Vercellenſi Episcopo missum paulò autè docuimus) Antiochiam veniens Paulinum Catholicis non satis confyderatè ordinasset Episcopum: reuersus postea Meletius studijs suarum partium, quæ etiam erāt Catholicæ, Sedem Episcopalem recepit. Inde (vt est apud Socratem lib. 5. c. 5) iusiurandum fit, vt siue Paulinus, seu Meletius è vita prior exiret, qui superesset, demortui locum solus obtineret. Quo fœdere nō obtante, post mortem Meletij, Flauianus, viuente adhuc Paulino, contra sacramenti sui pollicitationem constitutus est Episcopus. Quam rem velut seditionis fomitem Pontifices Romani agrè tulerunt, & ideo cum Paulino, dum is viueret (authore Sozomeno lib. 7. c. 11.) tam Pontifex Romanus, quàm alij Occidentis Episcopi communicabant: Flauiano autem ydem acerrimè resistēterunt. Nam Paulinum etiam ob istam Ecclesiarum dissensionem, vnà cum Epiphano venisse Romam, ex Epistola Hieronymi ad Eustochium intelligitur, quæ numero est. 27. Pendente autem adhuc inter Euagriū & Flauianū lite, D. Ambrosius ad Theophilum Alexandriæ Episcopum in hæc verba scripsit, li. 10. Epist. 78. *Non habet, quod urgeat Euagrius: & habet, quod metuat, Flauianus, ideoq; refugij examen. Scribit Sanctitas tua, Flauianum ad Imperialium reſcriptorum suffragia remeauisse. Frustrà ergo tantorum Sacerdotum fusus labor: iterum ad huius seculi iudicia reuertendum. Et post: Sanè referendum arbitramur ad Sanctum fratrem nostrum Romanæ Sacerdotem Ecclesie, quoniam præsumimus ea te iudicaturum, quæ etiam illi displicere nequeant. Et post: Vt nos quoque cū id gestum esse cognouerimus, quod Ecclesia Romana haud dubiè comprobauerit, lati fructum huiusmodi examinis adipiscamur.* Mirari satis non possum, quid sibi velint hæretici, quòd negent, Primatum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

An celebratio Paschatis sit res indifferens, seu Myſterij cuiusdam grauis.

^k Martianus Nouatianorū Pontifex Maximus, suæ sententiæ Episcopos, Sangarum Bithyniæ conuocauit. Vbi Canonem conscripserunt ἀνάπορον, hoc est, promiscuum, quo permittebatur vnicuique festum Paschatis vt cunq; veller celebrare. Sozomenus ibidem. Protestantes etiam in hac re cum Nouatianis contentiunt, quia & ipsi dicunt, parui momenti esse, quo tempore aut ritu hoc festum celebretur, ob eamque causam Victorè reprehendunt, qui studuerit Ecclesiam vniuersam ad vnum morem hac in re tenendum reuocare.

^k Ambrosius Episto. 83. *Non mediocritè est sapientia, diem celebritatis desinare Paschalis. Maiores nostri conuenientes ad Synodum Nicanam, congregatis peritissimis calculandi, decem & nouè annorū collegere rationē, sequentes illud, quòd non debeamus vana quadam opinione super celebritate huiusmodi fluctuare, sed vera ratione comperta, ita omnium concurrat affectio, ut vna nocte vbiq; Sacrificium pro Resurrectione Domini deferatur.*

Augustinus Epist. 119. *Dies natalis Domini non in Sacramento celebratur, sed tantum in memoriam reuocatur, quod natus sit. Sacramentum est autem in Paschatis celebratione, quòd pertinet quòd primus mensis anni (qui & nouorum dicitur) huic celebrationi attributus est (vt videlicet in nouatio vitæ nostræ in Christo significatur) quòdque tertia hebdomada Luna, Pascha sit, (ob tertium tempus, quod iam sub gratia est, significandum) quòdque fit à decima quarta vsque ad vigesimam primam (propter numerum septenarium, quo vniuersitatis signatio sæpe figuratur.) Et hæc fiunt secundum motum luna, per quam Ecclesia in ista carnis mortalitate signatur: quòdque Pascha sabbato interposito, tantum sit in Dominico die, qui est vna sabbati & dies octauus ab eo, qui primus erat, vt & prima stola, quæ peccantibus ablata est, reddi, & ea in æterna requie permanere fignetur. In magno igitur*

388

40.

S. Anastasius Maximi filius Romanus.

Arca di' & Honorius an. 13

sp. De

V V iij igitur

matum Romani Pontificis ab antiquis Patribus agniti fuisse, cum & singuli, & vniuersi nihil aliud clamare videantur. Hæc enim rei summa est apud Ambrosium, vt id non fiat, quod Episcopo Romano displiceat. Quid quoddam etiam D. Ioannes Chrysostomus, qui fuerat à Meletio Diaconus ordinatus, tamè ab Euagrio, qui Paulino successerat, Presbyter designatus est, vt est apud Socratem lib. 6. cap. 3. At cur, obsecro, Chrysostomus, qui ab initio Meletium Paulino prætulit, tamen Paulini successorem Euagrium prætulit Flauiano, qui Milerio successerat? Vtique propterea quod intellexit, Flauianum optimi quidem viri successorem, tamen iniquè creatum esse Episcopum. Itaque cum Flauianus ab optimis quibusque & potissimum à Romano Pontifice reprehenderetur, cumque (vt Sozomenus lib. 7. cap. 11. scribit) tam Episcopus Romanus cum omnibus Episcopis Occidentis, quam Gratianus Imperator in Occidentem conuocarent Episcopos Orientales: Theodosius (vti Theodoretus lib. 5. cap. 23. attestatur) Flauianum Constantinopolim accersit, & Romam proficisci iubet. At Flauianus respondit, hunc iam esse. Itaque pollicitus se in eum vere imperata facturum, in patriam reuertit. Sed cum Episcopi Romani, non Damasus solus ille admirabilis, verum etiam post illum Syricius, & Anastasius Syrius successor, vehementius in Imperatore inuecti essent, dixissentque, cum illos, qui tyrannidem contra se exercere molirentur, opprimere, sed his qui per tyrannidem Christi leges euertere studerent, impunitatem concedere: eum accessit denuo Imperator, Romam, vt contēdat, cogere laborat. Tum sapientissimus Flauianus corā Theodosio velut abdicās seipsum Episcopatu, fecit vt Imperator Romam aduentans causam eius in se susciperet, eaque ratione Occidentis Episcopos placaret. Præter Imperatorem verò & D. Ioannes Chrysostomus Constantinopolis Episcopus (vt est apud Sozomenum lib. 8. cap. 3.) & Theophilus Aleanxdrinæ Episcopus (vt Sozomenus refert lib. 5. ca. 16.) & Epiphanius (vt conijcimus ex Hieronymi Epist. 27.) operam suam interposuerunt, vt Flauianus in gratiam Romani Episcopi reduceretur. Atque (vt Socratis ea in re verbis utar, lib. 5. cap. 15.) Theophilus per Isidorum Presbyterum misit, uti Damasum in Flauianum exulceratum mitigaret, doceretque, ex vsa Ecclesie esse, si propter populi concordiam peccatum à Flauiano commissum remitteret. Tandem igitur Pontifex Romanus & alij Occidentis Episcopi (mortuo iam Euagrio) promittunt, se Legatos, qui mitterentur à Flauiano, admissuros. Qua re intellecta (inquit Theodoretus lib. 5. cap. 23.) Diuus Flauianus Episcopos quosdam illustrissimos, Presbyteros etiam Antiochie, & Diaconos Romam misit. In qua legatione principem locum tenebat Acacius Episcopus Bercæ oppidi Syria, vir omnium ore ac sermone passim celebratus. Qui vna cum cæteris Romam aduentans, inimicitias ad decem & septem annos continuatas extinxit, Ecclesie pacem restituit. Qua re audita, Egyptij quoque, odio sedato, sunt concordiam amplexati. Id tēporis Innocentius, successor Anastasi, Ecclesia Romanæ Antistes fuit, vir ingenij & prudentiæ ornamentis egregiè instructus.

Primùm animaduerto, hanc simultatem in Oriente inceptam esse, idque in primaria totius Orientis Ecclesia. Deinde video, quatuor Pontifices Romanos ordine sibi succedentes, Damasum, Syricium, Anastasium, & Innocentium pacem Orientalium Ecclesiarum ita quæsisse, vt suam interim auctoritatem in ea re potissimum spectandam esse iudicauerint. Tum autem perpendo, inter tot Episcopos Orientales nullum omnino (qui saltem Catholicus fuerit) reiecit authoritatem Pōtificis Romani, velut is alienus aut peregrinus in illis partibus fuerit, nihilque sibi iuris in Orientales Ecclesias vindicare potuerit. Præterea tamen Theodosius vehementer fauebat Flauiano, tam longè tamen ab eo aberat, vt iuberet Flauianum nihil facere Episcopum Romanum tãquam extra suum territorium ius dicentem, vt potius Flauianum iusserit bis Romam ire. Cur ita quæso? Nisi quia oportebat, maximas quasque controuersias Romæ velut apud summum Ecclesie Tribunal decidi? Quid quoddam primi totius Ecclesie Patriarchæ Aleanxdrinus & Constantinopolitanus Episcopus pro tertio, hoc est, pro Antiocheno apud Sedem Romanam intercedunt? Et Epiphanius, & Ambrosius, & Hieronymus nihil perinde in hac re spectarunt, quam vter eorum, qui de Episcopatu contendebant, in Episcopi Romani communionem admitteretur, quodque Flauiano remitti ab Episcopo Romano delictum ipsius, deprecari sunt? Denique postquàm Episcopus Romanus Flauiano indulgit, mox A Egyptij & reliqui omnes Occidentis Episcopi cum eodè communicarunt. Omnes enim Catholici Principem suum & Pastorem primum merito sequuntur. Hæc omnia certissimò probant, Episcopum Romanum in tota Ecclesia & verè fuisse, & semper habitum esse totius Ecclesiasticæ communionis Principium & Caput.

189 Innocentius Papa in Epist. ad Decennium Engubinum Episcop. Quis nesciat, aut non aduertat id, quod à Principe Apostolorum Petro Romana Ecclesia traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari, nec superinduci aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam atque Siciliam, insulasque interiacentes, nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut eius Successores, constituerint Sacerdotes? Aut legant, si in his Prouincijs alius Apostolorum inuenitur aut legitur docuisse.

190 Idem ad Victricium Rhotomagensem Episc. Quia Romana Ecclesia normam atque auctoritatem ma-

gnope-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostate,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

89. De Hilario Laico, seu de Cansicis Ecclesiasticis.

1 Hilarius Laicus Catholicus asserbat, non oportere fieri, quod tunc apud Carthaginem fieri cœperat, vt Hymni ad altare dicerentur de Psalmorum libro, siue ante oblationem, siue dū distribueretur populo, quod fuisset oblatum. August. li. 2. Retract. ca. 11. Ac ne hodie quidem Protestantes cessant reprehendere Catica Ecclesiastica, quæ Catholicis à maioribus etiam accepta, dum oblatio celebratur, solèni ritu canunt.

90. De Abelianis.

m In campo Hipponensi erant, quibus nec sine vxoribus viuere sectæ ipsius dogmate licebat, nec tamen eis permiscebantur: sed sub continentia professione simul habitabant, morte præuentis singulis alij surrogabatur. Aug. hæc. 87. Hæc non dissimilis erat Agapetarū secta, de qua iam antè dictū est. Hæresis in eo consistit, quod necesse erat in coniugio viuere. Fuit etiam periculū, ne simul viuentes vtrumque continentia violarent.

Doctores Catholici, & Custodes
mutorum Ecclesie.

igitur Sacramento ex Euangelio dicitur crucifixi, sepulti & suscitati Domini ad veterem Iudeorum obseruationem adiuncta est, per Patrum Concilia, & orbi vniuerso Christiano persuasum est, eo modo Pascha celebrari oportere. Hæc Augustinus. §. At ab isto Christiano orbe vniuerso, vt olim Nouatiani, sic hodie Protestantes non fortasse tam factis, quam doctrina dissentiant: quia & Nicæni Concilij & omnium Patrum solitudinem in hac re impiè irridunt.

1 Huic Hilario, D. Augustini lib. 2. Retract. ca. 11. fatetur, se respondisse.

Augustinus lib. Confessionum 10. cap. 33. Cum reminiscor lacrymas meas, quas fudi ad caritatem Ecclesie tue in primordijs recuperatae fidei meae, magnam instituti huius utilitatem agnosco.

Idem in Epist. 119. Cum in Ecclesia fratres congregantur, tempus est sancta cantandi, nisi cum legitur, aut disputatur, aut Amisites clara voce deprecantur, aut communis oratio voce Diaconi indicatur.

Ambr. lib. 5. Epi. in Orat. de traded. Basilicis. Grande carmen hymnorum est. Quid enim potentius, quàm confessio Trinitatis, quæ quotidie totius populi ore celebratur?

Socrates lib. 6. cap. 8. Chrysostomus, Crucibus argenteis excogitatis, quibus lucerna cerea imponebantur, nocturnos Hymnos in laudem Consubstantialis decantari curauit.

m Aug. cont. Faustum lib. 15. cap. 7. Matrimonium ex hoc appellatū est, quod non ob aliud debeat femina nubere, quàm vt mater fiat, quod vobis odiosum est.

Hieronym. lib. 1. cont. Iouin. Si solutus sum ab vxore, non quaram vxorem. Vt ego non soluo coniugia, si semel ligata sunt: ita tu non liges quod solutum est. Hæc ille. Porrò si hæc vox in vllum alium, aptissimè in eos cadit, qui cum profiteantur non permisceri vxoribus suis, tamen eis mortuis alias ducunt.

Possidius in vita Augustini cap. 26. Feminarum intra domum Augustini nulla vnquam conuersata est, nec quidem germana soror, aut patris sui filia: immo quia sine alijs necessarijs feminis esse non possent, immo quia de his scandalum infirmioribus nasci posset.

91. De

a Chry.

gnoperè postulasti, voluntati tua morem gestisti. &c. Idem Episcopis per Macedoniam constitutis: *Grave non oportuit videri mentibus vestris, cuiuscumque retractari iudicium, quia veritas agitata sepe magis resplendet in luce. Hanc autem paginulam nostram sollicitius, credentibus sibi Episcopus, relegendam mittite, ut scitae plenissimè, quid sit de Bubalio & Tauriano, caterisque, pronunciatum, ut seruent, qui digni admonitione sunt, cauere à talibus, ne talibus socientur.*

- 200 Idem in Epist. ad Aurelium Episcopum, postulat, ut scripta sua de Episcoporum ordinatione per omnes Africas Ecclesias dirigantur.
- 201 Idem in Epist. 17. ad Alexandrum Antiochenum Episcopum, significauit, Atticum Constantinopolitanæ urbis Episcopum à se fuisse suspensum, seu, absentem.
- 202 Idem in Epist. 22. ad Episcopos Macedoniae, dicit, se aduertisse, aliquam iniuriam fieri Sedi Apostolicæ, ad quam relatio quasi ad Caput Ecclesiarum missa currebat, cuius adhuc in ambiguum sententia duceretur. Præter Tomum 1. Conciliorum, etiam Leo primus in Epist. 1. meminit Decretalium constitutarum tam aliorum Prædecessorum, quam nominatim B. recordationis Innocentij, ut vel inde appareat, solitos esse Romanos Pontifices Decreta constituere.
- 203 Hieronymus ad Demetriadem Epist. 8. Quia cognoui, in quibusdam pullulare venenata plantaria, te præmonendam puto, ut S. Innocentij, qui Apostolica Cathedra & Anastasij successor, & filius est, teneas fidem, nec peregrinam doctrinam recipias. Patres Concilij Carthaginensis (apud Augustinum Epist. 91.) postquam ostendissent, quid contra Pelagium & Celestium decreuissent: hoc gestum (inquiunt) Charitati tuæ, frater sancte, intimadum duximus, ut Status nostre mediocritatis etiam Apostolica Sedes adhibeatur auctoritas. (Et post:) Consideret ergo Sæcietas tua, & pastoralibus nobis compatiatur visceribus. Synodus Mileuitana (apud Augustinum in Epist. 92.) Arbitramur, adiuuante misericordia Christi, qui te & regere confluentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sæcietatis tuæ de sanctarum Scripturarum auctoritate depromptæ, facilius eos, qui tam peruersa sentiunt, esse cessuros. Christus ergo regit Papam confluentem, exauditq; orantem: & Papæ auctoritas de Scripturarum auctoritate depromptur. Quæ omnia dicuntur à Synodo, quia Pontifex Romanus tenet locum Petri, pro cuius fide Christus rogauit, & cuius Primatus in Scripturis tam insigniter elucet. Et in eadem 92. Epistola. Quia te Dominus gratia sua munere in Sede Apostolica collocauit, magnus periculus infirmorum membrorum Christi, pastorem diligentiam que sumus adhibere digneris. Episcopi Numidiæ pastorem Pontificis Romani diligentiam flagitant. Est igitur & ipsorum Pastor, idq; quoniam in Apostolica Sede collocatur, quæ omnes Christi oues pascit.
- 206 Innocentius in responso ad Patres Concilij Mileuitani, apud Augustinum Epist. 93. Cõsulitis super anxijis rebus, quæ sit tenenda sententia: Antiqua scilicet regula formam secuti, quam toto semper ab orbe mecum nõstus esse seruatum. Et post: Scientes, quod per omnes Prouincias de Apostolico fonte petentibus responsa semper emanent, præsertim quoties fidei ratio ventilatur, quod arbitrator omnes fratres & cõpiscopos nostros nõ nisi ad Petrum, id est, sui nominis & honoris auctorem referre debere, velut nunc reuolui vestra Dilectio, quod per totum mundum posuit omnibus Ecclesiis in commune prodesse.
- 207 Augustinus Epist. 106. Missæ sunt ex duobus Cõcilij Carthaginensi & Mileuitano relationes ad Apostolicam Sedem. Et post: Ad omnia nobis ille rescripsit eodem modo, quo fas erat atque oportebat Apostolicæ Sedis Antistitem. Ergo Augustinus agnouit, hæc omnia, quæ Innocentius rescripsit, vera esse.
- 208 Idem August. cõtra Iulianum Pelagianum, lib. 1. Puto tibi eã paricem orbis sufficere debere, in qua primũ Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesie præsentem Beatum Innocentiũ si audire voluisses, iam tunc periculosa inuententem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit vir ille sanctus Africanus respondere Cõcilio, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes & Romana cum cæteris tenet perseneranter Ecclesia. Et post: Sancto Innocentio vide quid respondeas, qui cum Ireneo, Cypriano, Hilario, Ambrosio consideret, et si posterior tempore, prior loco. Locus igitur Pontificis Rom. dignior est, quam cuiuscunque alterius Episcopi locus. Augustinus contra Pelagium & Cœlestium lib. 2. cap. 7. Cœlestius B. Papæ Innocentij literis non est ausus obistere, imò se omnia, quæ Sedes illa damnaret, damnaturum esse promissu. & magnam Sedis Romanæ auctoritatem!
- 211 Chrysoctomus per factionem Theophili Alexandrini Episcopi in exilium actus, ad Innocentiũ Papã (apud Chrysoctomum Tom. 5.) quatuor Episcopos mittit, inter cætera sic scribens: *Obsecro, ut scribas, quod hæc tam iniquè facta & absentibus nobis, & non declinantibus iudicium, non habeant robur: sicut neque sua natura habent. Illi autem, qui iniquè egerunt pœnæ Ecclesiasticarum legum subiaceant. Poterat ergo Papa & irrita facere acta Theophili, & eum secundum Canones punire. Cũ Theophilo consenserant triginta sex Episcopi, & Epiphanius Cypri.*
- 212 Prosper in Chronicis. *Ioannes (Chrysoctomus) à Theophilo oppressus, Pontũ exilio pergere cogitur: cũ tamen communionem eius maxima pars Episcoporum, Romani Pontificis exemplum secuta, serauerit. Ecce, duobus*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

De Visibili Monarchia Ecclesie, Liber Septimus

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

Hæretici & Pseudoprophetae.

91. De Donatistarũ hæresibus.

An Ecclesia semper maneat apud
omnes gentes?

Postquam Donatista pertina-
ci dissensione schisma in hære-
sim verterunt, dicebat Ecclesiam
de toto orbe perisse, & in sola parte
Donati remansisse. Aug. Hær. 69.

Hoc singuli hæretici ab ini-
tuo docuerunt. Hoc nostra æta-
te Lutherani, Zuingliani & Cal-
nista docent. Dum enim singu-
li volunt suam sectam esse verã
Dei Ecclesiam, cumq; singulo-
rum secta necessariò ab ipsis in-
choata sit, à quibus denomina-
tur: omnes & singuli docent,
Ecclesiam de reliquo terrarum
orbe perisse, & apud se tantũ
manere, cũ illa semper maneat
apud omnes gentes, & ubiq; dif-
fundi sciatur.

De rebaptizatione.

Rebaptizabant Catholicos.
Ambrosius. 1. ad Cor. cap. 1. idq;
quoniam putabant Baptismum
non esse, qui dabatur à Catholi-
cis. Aiebant enim, conscientiam
dantis in Baptismo attedi. Aug.
cont. lit. Petiliani, lib. 1. cap. 1.

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

Chrysoctomus in Homil. quod Christus sit
Deus: Cogita tecum, quid si in tam breui tempore
omnem sub Sole terram tantis Ecclesiis implevi,
tantas gentes ad fidem transferri, populos persuade-
ri, ut excitent Altaria ubique gentium, in regione
Romanorum, Persarum, Scytharum, Maurorum,
Indorum, & ultra orbem nostrum. Sunt enim e-
tiam in Britannicis insulis extra hoc mare sinus fun-
data Ecclesia, & erecta Altaria. Et paulò antè.
Non solum hoc mirum est, quod Christus adificauit
Ecclesiam per totum mundum, sed quia inuictam
fecit, licet tot bella insurgant. Et post. Ex parte in-
feri non preualebunt aduersus eam. Ab his, & de
futuris crede, quod nullus obisset. Si enim cũ ex
paucis constaret, tot pugna non preualuerunt, mul-
tò magis (non preualebunt) cũ uniuersum or-
bem, & omnem locum, & montes, & colles, & val-
les, & terram, & mare, & omnes gentes, quæ sub
cælo sunt, comprehenderit. Augustinus aut contra
hunc errorem Donatistarum, & Epistolas, & li-
bros permultos perscripsit, quorum vnus in-
scribitur de Veritate Ecclesie, ubi latissimè hanc
hæresim confutat. Et de Agone Christiano.
cap. 29.

Syricius Papa in Epist. ad Himerium. *Denud
baptizare & Apostolis vetat, & Canones contra-
dicunt, & missa ad Prouincias à venerande me-
morie prædecessore meo Liberio generalia Decreta
prohibent: quod etiam totius Oriens Occidentisq; cu-
stodit, à quo tramite vos quoque posthac minime
conuenit deuiare, si non vultis à nostro collegio, sy-
nodali separari sententia.*

Optatus lib. 4. *Christus dicit in Euangelio: Qui
semel lotus est, non habet iterum necessitatem la-
uandi. Tu rebaptizãdo, iterum lauas. Et post. Per
exorcismum spiritus immundus depellitur, intrat
Deus & habitat. Vos rebaptizando exorcizatis ho-
minem fidelem, & dicitis Deo habitanti: maledicte
exi foras.*

August. in Ioan. Tract. 5. *Baptisma tale est,
qualis est Christus in cuius potestate datur, non qua-
lis est ille, per cuius ministerium datur.*

De

X X

Episco.

duobus tantis Patriarchis, etiam Catholicis, contendentibus, & altero iniuste agente, reliqui Episcopi nescirent, quocum potius communicare, & à cuius communione abstinere deberent, nisi Pontifex Romanus ita omnibus emineret, ut cum quocunque ille, cum eodem & ceteri omnes communicarent. Itaque (ut est apud Georgium Patriarcham in vita Chrysofostomi) Presbyteri Antiochie in hac causa scripserunt, se agnoscere decorum ac disciplinam Romanæ Ecclesie. Innocentius enim (ut est apud Sozomenum lib. 8. c. 26) & ea damnauit, quæ contra Ioannem acta erant, & Concilium æcumenicum conuocare studuit. Itaque cum post Arfacium breui defunctum Atticus in Chrysofostomi locum fuffectus esset: Innocentius Papa (Georgio Alexandrino in vita Chrysofostomi attestante) scribit Proclo Cixici Episcopo, ut pasceret Constantinopolitanam Ecclesiam, donec Attici causa cognosceretur, quod & Proclus fecit. Porro Innocentius videns Arcadij Augusti & Eudoxiæ culpa factum esse, quod Chrysofostomus in Sedem non restitueretur: scribit ad Arcadium ijs verbis, ut præter Georgium attestatur Nicephorus lib. 13. c. 34. Vox sanguinis fratris mei Ioannis clamat ad Deum aduersum te, ô Imperator. Et post: Quapropter ego minimus & peccator, cui Thronus magni Apostoli cõcreditus est, separo te & illam (id est, Eudoxiã) à participatione immaculatorum sacramentorum, & quæcumque Episcopum aut Clericum, qui presumpserit ea vobis ministrare. Postquam verò Arcadius & vindictam in caluminatores Chrysofostomi transtulisset, & absolutionem pro se atque Eudoxia velut iam à se afflictã efflagitasset, Innocentius rescripsit: Confirmato animo accedite ad dominica symbola, iubete Ioannis nomen sacris tabellis inscribi. Quæ enim aduersus Ioannem gesta sunt à Theophilo, nos auctoritate freti S. Petri eximij Apostolorum Principis, discussis causis docebimus ex animo sanguinario processisse. Et simul ad Synodum Oecumenicam Theffalonicã celebrandam Episcopos conuocat. Sed hanc totam historiam latius à Palladio explicatam audiamus.

Historia exilij Ioannis Chrysofostomi, in qua insigniter elucet Romani Pontificis Primatus, idque ex totius orbis Christiani consensu.

Palladius Helenopolitanus Episcopus, Ioannis Chrysofostomi discipulus, in eiusdem Chrysofostomi vita introducit Theodorum Ecclesie Romanæ Diaconum ea, quæ D. Chrysofostomo iniuste acciderant, ita exponentem: Primus omnium profectus est ad nos Alexandria Ecclesie Lector cum Papa Theophili literis, quibus indicabat, Ioannem à se fuisse depositum. Eas literas cum legisset Beatissimus Innocentius, Romana Sedis Antistes, exhorruit temeritatem, fastumque Theophili agere ferens, & quod solus scripserat, & quod rei totius seriem referre omiserat, cuius scilicet rei gratia, quibusque adiunctis sibi sociis, illum deponere ausus fuisset: inter hæc mansit admirans, nihilque rescribere voluit, rei indignitate commotus: Dum Eusebius quidam Diaconus Constantinopolitana Ecclesie, qui tunc Romæ erat, Ecclesiasticæ utilitatis gratia, Innocentium adiit, libellisque traditis adiurauit, suslineret vi modicum temporis. fore enim breui, ut sibi totius scena facies patefceret. Post triduum aduenerunt Episcopi quatuor à Ioanne missi, reuerendissimi profecti viri, Pansophus Pifidia, Pappus Syria, Demetrius Galatia secunda, Eugenius Phrygia, tres Innocentio Epistolas deferentes, vnã quidem Ioannis Episcopi, secundam verò Episcoporum quadraginta de communione Ioannis, reliquam scripserat Ioannis Clerus, omnes indisciplinatum tumultum, & seditionem pariter significantes. Erat autem Epistola Ioannis huiusmodi series.

Domino venerabili, ac Beatissimo Episcopo Innocentio, Ioannes in Domino Salutem.

Postquam verò exposuisset, quid Theophilus fecerat, tandem ait: Ne immanis ista confusio cuncta percurret, & ubique dominetur: scribite, precor, & auctoritate vestra decernite, huiusmodi iniquè gesta, nobis absentibus, & iudicium non declinantibus, nullius esse roboris, sicut per suam naturam sunt profecti & irrita, & nulla. Porro qui talia gesserit, eos Ecclesiasticæ censuræ subijcite. Nos autem infontes neque conuictos, neque deprehensos, neque ullius criminis reos comprobatos, Ecclesie nostris iubete restitui, ut charitate frui ac pace cum fratribus nostris consueti possimus. Quod si modo quoque voluerint auctores sceleris aperire crimina, quorum gratia nos iniuste eiecerunt: dentur nobis commentaria, libelli preferantur in medium, veniant accusatores mei, sed eat incorruptum intemeratumque iudicium. non recuso, non renuo, imò & constanter hoc expeto: iudicemur. Crimina profecto diluemus, nosque ostendemus innocentes, neque criminibus ullis obiectis obnoxios. Nam quæ ab eis modo gesta sunt, omni prorsus ratione carent. Extra omnem ordinem omnemque legem ac regulam Ecclesiasticam sunt. Ad hæc rescripsit Beatissimus Papa Innocentius, communionemque vtriusque partis admissa, Theophili iudicium cassum atque irritum esse decreuit: dicens, oportere confiteri aliam irreprehensibilem Synodum, Occidentalium & Orientalium Sacerdotum.

Pauca

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholicici, & Custodes murorum Ecclesie.

De Trinitate.

Minorem Patre Filium, & minorem Filio Spiritum sanctum putabant. Circumcelliones per mortes varias præcipitorum, aquarum & ignium sese necare consueverunt, & inde sibi martyrum nomen assumebant.

Facta sunt inter eos schismata, & ab eis se diuersi cætibz alij atque alij separauerunt. Hinc sunt Donatistæ, Circumcelliones, Maximianistæ, Parmeniani, Rogatistæ.

De moribus Donatistarum. Eucharistia contempta.

Donatistarum Episcopi iusserunt Eucharistiam canibus fundi. Optatus lib. 2. Hoc idem fecerunt Caluinistæ in Anglia, Belgia, & Gallia nostris temporibus.

Christina contemptum.

Ampullam quoque; Christmatis per fenestram, ut frangerent, iactauerunt. Idem lib. 2. Similiter se fecisse nec ipsi Caluinistæ negauerunt.

Altaria Dei contempta.

Altaria Dei fregerunt, raserunt, remouerunt. Idem lib. 6. Hæc eadem hodie Lutherani & Caluinistæ faciunt.

Calices contempti.

Fregerunt etiam Calices & passim vendiderunt. Optatus lib. 6. Hoc idem fecerunt nuper Lutherani & Caluinistæ.

Sacerdotes contempti.

Raserunt capita Sacerdotum. Optatus lib. 2. id testatur, ut facram Vnctionem auferret. Porro Lutherani & Caluinistæ negant vngi debere Sacerdotes, in eo peiores Donatistis.

Episcopi Illyrici Ecclesie Dei (apud Theodoretum lib. 4. c. 8.) Qui optantur Trinitatem non esse consubstantialem, anathema sunt.

August. Epist. 50. Hæc tria mortis genera Diabolus eos docuit, qui & Saluatori nostro, ut se de pinna templi precipitaret, tanquam de lege suggestit. Ergo sic percunt, quemadmodum grex ille porcorum, quem de monte in mare turba demonum deiecit.

Augustinus de Agone Christiano. Sicut Donatus Christum dividere conatus est, sic ipse à suis quotidianis concisione diuiditur. Hæc ille. Quis autem id ipsum Luthero accidisse ignorat? imò ipse appellat Zuinglium Iudam suum & Abolom suum, quia primus Zuinglius se ab illo adhuc viuente diuisit.

Idem canes, quibus Eucharistia fundebatur, accensit rabie, ipsos dominos suos, quasi latrones sancti corporis reos, dente vindice tanquam ignotos & inimicos lanauerunt. Optatus lib. 2.

Non defuit manus angelica, quæ ampullam spirituali subiectione deduceret: proiecta casum sentire non potuit: Deo mutante illa inter saxa confedit. Synodus Laodicea Can. 7. iubet, hereticos ad Ecclesiam reuersos vngi sancto Christmate.

Quid est ita sacrilegum, quam altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtulistis) frangere, radere, remouere? Quid enim est altare, nisi sedes & corpus, & sanguis Christi? (Et postea) Quid vos offenderat Christus, cuius illic per certa momenta corpus & sanguis habitabat? Iudei intulerunt manus Christo in cruce, à vobis percussus est in altari.

Fregeritis etiam calices Christi sanguinis portitores: atque ad mercedem nefariis nundinis prouocaram nec emptores eligere voluistis sacrilegi, dum inconsideratè vendidistis.

Optatus lib. 2. Oleum Sacerdoti à Deo collatum non debuisse vos tangere, à puero Dei David discere debuistis, qui sic per Samuel vngitur, ut Saul, quod iam dudum datum fuerat, mimè tolleretur. Hæc ille. Sacerdotes igitur Catholicici olim vngentur.

San-

XX ij f Opta-

402 S. Innocentius filius, Albanus.

Honorius.

221 Paucis post diebus, aduenit una cum Martyrio Petrus Theophili Presbyter, cum Epistola quadam commentariola deferens, in quibus 36. Episcopi (ex quibus 20. erant Aegyptij) Ioannem Chrysostomum condemnasse videbantur. Cumque ingemisset Papa ob indignitatem rei, ad Theophilum rescripsit: *Frater Theophile, nos & te, & fratrem nostrum Ioannem communionis nostrae esse decreuimus.* Si conscientiae confidis, tu quoque accurre ad Synodum proximam in Christo celebrandam. Modicum temporis fluxerat, cum Theoretus Constantinopolitanus Presbyter venit, literas Concilij Ioannis viginti quinque Episcoporum, aut paulo plurium ferens, quibus docebant, Ioannem militum auxilio urbe depulsum, & Cucusum in exilium missum, Ecclesiamque incensam fuisse. Cui & ipsi communionis literas, & ad Episcopum Ioannem & ad omnes communicantes sibi Episcopos tradens, orabat cum lacrymis, ut patienter tolerarent, cum opem ipse ferre non posset, eo quod nonnulli obstitissent potentes aduersarij, Ecclesiasticae pacis inimici. Post paululum rursus applicuit homunculus aspectu fadus, animo perditus, Paternus nomine, Constantinopolitanae Ecclesiae se Presbyterum dicens, qui & ipse totus elatus, & factu turgidus, & ipso gestu inimicitias praefrens, plurima contra Ioannem Episcopum uomebat. Hic literas paucorum Episcoporum Acacij, Pauli, Antiochi, Syrii, Sueriani & aliorum quorundam, Innocentio reddidit, quibus Ioannem calumniabantur, quasi incendisset Ecclesiam. Mendacium aperte deprehensum est, cum eius rei (quippe qua cum illi non fuisset obiecta) mentionem in Synodo nulla fecisset Ioannes. Eum Innocentius cum indignatione reiciens, ne rescribere quidem uoluit. Post diebus aliquot uenit Episcopus Cyriacus fugiens propter comminationem Regalis Equiti, ita continentem: *Si quis non communicat Theophilo, Arfacio & Porphyrio, hic Episcopatu quidem arceatur, amittat uero, si quam uidetur habere, substantiam pecuniarum, siue praediorum.* Post Cyriacum aduenit Eulysius Apamea Bithinia Episcopus, afferens literas a quindecim Episcopis de Ioannis Concilio, & a praclaro sene Anysio, Thessalonicense Episcopo, in quibus illi quidem & praecedentem, & quae tunc erat, Constantinopolcos totius depradationem uastitatemque signabant. Anysius uero Romanae se Ecclesiae iudicium sequi fatebatur. Porro Eulysius ipse cõsona per omnia Cyriaco dixit. Vix mensis fluxerat, cum Palladius quoque Episcopus Helenopoleos absque literis uenit, qui & ipse fugisse dicebat uesaniam Principum. Expressius autem, ac signantius enarrauit omnia, ipsumque exemplar Edicti protulit in hac sententiam. *Quicumque occultasset Episcopum, ac Clericũ, siue in suam domũ susciperet, qui Ioannem communicaret, eius domum publicandam.* Post Palladium Germanus Presbyter, Castianusque Diaconus Ioannis, uiri magna religionis literas ab omni Clero Ioannis attulerunt, continentes Ecclesiam suam tyrannidem perperam esse, Episcopo per vim militum eieeto, & in exilium missõ, agentibus id Acacio Beroensi, Antiocho Ptolomaidis, Sueriano Gabalensi, Theophilo Alexandrino. Offenderunt & breuiculum memorati uiri, ubi ornamenta sub iudicibus testibus tradunt, subscriptum manu Studij Praefecti urbis, Eutyriani Praetoris, Ioannis Comitum Theofaurorum & Eustachij Quaestoris ac Tabularij, in auro, & argento, & uasis, ut Ioannem Episcopi calumniam diluerent. Post istos uenit secundo Demetrius Episcopus Pisinuntus, qui petragato Oriente praedicauerat communionem Ecclesiae Romanae cum Episcopo Ioanne, testibus Papa Innocentio literis, afferens literas ab Episcopis Cariae, in quibus Ioannem amplectuntur communionem. Ab Antiochena itidem Ecclesia Presbyteris, ubi Romanorum sequuntur disciplinam, laudantes integritatem iudicij, & ordinationem apud se factam de Porphyrio, ut illicitam ac nefariam, execrantes. Post hos omnes uenit Domitianus Sacerdos, Constantinopolitana dispensator Ecclesiae, & Vallagas quidam Nysibius Presbyter, exponens monasteriorum Mesopotamia gemitum & eulatum. Hæc Theodorus. Cuius Orationem Palladius excipiens, ac vitam D. Chrysostomi latius explicans, tandem ait: *Theodorus quidem Tyanæus Episcopus, uir summa grauitatis, ubi ex his, quæ uenerant ad aures eius, quid ageretur aduertit, ne Theophili temeritatem sequeretur, relictus omnibus ad suam remeauit Ecclesiam, ualefaciens comitatui, suamque Prouinciam uallans pietatis inuigo, & ad finem usque in communionem persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus testatur & dicit: Fides uestra adnunciat in uniuerso mundo.*

222 Hæc Theodorus & Palladius, quorum alter Latinae Ecclesiae Diaconus fuit, alter Graecæ etiam Episcopus. Uterque uero testatur, duos maximos Orientalis Ecclesiae Patriarchas unam cum Synodis Episcoporum illis adherentium certatim contendisse, quis causam suam Episcopo Romano melius probaret. Et quanquam Imperator Theophilo potius studeret, tamen uicit D. Ioannis Chrysostomi causa, eo quod Pontifex Romanus ab illo staret. Nunquam enim praeualuerunt, sed nec aliquando praeualerunt portæ inferi aduersus primæ Sedis Decretum.

223 Gelasius Papa in Epist. ad Episcopos Dardaniæ: *Sancta memoria Ioannem Constantinopolitanum Synodus etiam Catholicorum praesulum certe damnauerat: quem Sedes Apostolica etiam sola, quia non conseruit, absoluit.*

224 Prosper contra Collatorem Tunc Pelagianorum machina fracta sunt, quando B. memoria Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit.

Possidius

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successiõnem continuatam non habent.

Anni Domini.
Pontifices Romani.
Imperatores Rom.
Halatricæ Gothorũ Rex Roman expugnat & diripit.
Idem Innocentius.

Heretici & Pseudoprophetae.

Sanctimoniales contempta.
f Denud nudarunt capita uirginum uelata (Optatus lib. 2.) ut priorem professionem ita irrita facerent. Lutherani & Caluinista nullam omnino uirginitatis professionem tolerat, in eo Donatistis longe peiores.

Palla Altaris contempta.
g Exorterunt uelamina & instrumenta Dominica, & cum codicibus pallas, arbitrati ea apud Catholicos esse polluta. Optat. libro 6. At Lutherani & Caluinista, nec pallas quidem uillas, aut uelamina in altari esse uolunt, in eo Donatistis peiores.

h Speculam quandam foris a ciuitate Romana, gradibus sepeurum, ubi pro tempore conuenticulum habere potuissent, unde Montenses appellati sunt. Optatus Libro 2. Talem speluncam Waldenses in Gallia, Wiclefista in Anglia, & Protestantes in Germania ab initio frequentarunt.

Successio Episcoporum contempta.
i Non habebant plures quam quinque Praedecessores Episcopos. Optat. lib. 2. At Lutherani etiam pauciores habent.

Novum nomen Christiani impostum.
k Cum ante Donati superbiam omnes, qui in Christo crediderant, Christiani uocarentur, ausus est populum cum Deo diuidere, ut qui illum secuti sunt, iam non Christiani uocarentur, sed Donatista. Optat. lib. 3. Hoc idem cadit in Lutheranos a Luthero, in Zuinglianos a Zuinglio, in Brentianos a Brentio, & in Caluinistas a Caluino uocatos, cum antea omnes uocarentur Christiani.

Doctores Catholicos, & Custodes murorum Ecclesiae.

f Optatus lib. 6. Spiritale nubendi hoc genus est. In nuptias sponsi (Christi) uirgines iam uenerant uoluntate & professione sua. Et ut secularibus nuptijs se renunciauissent monstrarent, spiritali sponso soluerrant crines. Nudastis denud caput iam uelata, de quibus professionis detraxistis iudicia, quae contra raptos aut pettores uidentur inuenta: ut iam Deo deuorant nec qua sponsabat, persequeres petere, aut ne raptor audeat uiolare.

g Optatus lib. 6. Quis fidelium nescit, in peragendis mysterijs ipsa ligna lintearum cooperiri? h Hoc utique Caluinista nesciunt.

h Optatus lib. 2. Cum ipsa luce sit clarus, nos cum tot innumerabilibus populis esse, & tot prouincias nobiscum: iam uidetis uos in parte unius regionis positos, & ab Ecclesia uestra erroribus esse separatos, frustra uobis solus hoc nomen Ecclesiae cum suis dotibus vindicare.

i Optatus lib. 2. De dotibus Ecclesiae, Cathedra est prima, quam probauimus per Petrum nostram esse. Vestra Cathedra uos originem reddite, qui uobis uultus sanctam Ecclesiam vindicare. Missus est Victor ex Africa Romam. Erat ibi filius sine patre, sequens sine antecedente.

k Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos. Sicubi uideris eos, qui dicuntur Christi, non a Domino Iesu Christo, sed a quopiam alio nuncupari, uisita Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates: scito, non Ecclesiam esse, sed Antichristi Synagogam.

Chrysostomus Hom. 33. in Acta Apostolorum. Habent heretici quosdam, a quibus appellantur prout enim heresarcha nomen, ita & secta uocatur. (& de Catholicis subiicit.) Nunquid scindimur ab Ecclesia, nunquid heresarchias habemus? uel ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis Dux quidam, sicut illi Marcion, & illi Manicheus, huic Arius, alteri uero alius hereseos Dux? Et post: Assistit nomen accusans illos. Hoc etiam in Lutheranos, Zuinglianos, & Caluinistas conuenire quis non uidet?

Eccle-

XX iij 1 Opta-

354 Pontificem Romanum semper fuisse totius Ecclesie Primate.

- 232 Pofsidius in vita Augustini cap. 14. *Litera Sedis Apostolica compulerunt Augustinum Casariensem Mauritaniam ciuitatem venire una cum alijs Episcopis, ob terminandas videlicet aliquas Ecclesie necessitates.*
- 233 Augustinus in Epistola 157. *Iniuncta nobis à venerabili Papa Zozimo Apostolica Sedis Episcopo, Ecclesiastica necessitas ad Casaream in Mauritania nostraxerat. Potuit ergo Papa etiam transmarinis Episcopis ea, quæ pro Ecclesia gerenda erant, iniungere. Atque etiam in capite 6. Carthaginensis Synodi sextæ, Augustinus appellatur Legatus Prouincia Numidia. Item in Epist. 157. Pelagius & Cælestius Conciliorum Episcopatum vigilanti, etiam à duobus venerabilibus Antistitibus Apostolica Sedis Papa Innocentio, & Papa Zozimo, nisi correcti, etiam egerint penitentiam, toto Christiano orbe damnati sunt. Et iterum: *Vt iam verbis utar Beatissimi Antistitis Zozimi, Christi illud propagatione contractum Chirographum rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequam per Baptismum liberetur, non tenetur obnoxius. In his etiam verbis Apostolica Sedis (inquit Augustinus) tam antiqua atque fundata, certa & clara est Catholica fides, ut nefas sit de illa dubitare Christiano. Vide quantum tribuat Decretali Epistolæ Romani Pontificis.**
- 237 Augustinus contra Pelagium & Cælestium libro secundo cap. 8. *Pelagius sefellit iudicium Palestinum, propterea ibi videtur esse purgatus: Romanam Ecclesiam, ubi cum esse notissimum scitis, fallere vsque quaque non potuit. Recoluit enim beatissimus Papa Zozimus, quid imitandus præcessor eius de ipsis senserit gestis. Attendit etiam quid de illo sentiret predicanda in Domino Romanorum fides, quorum aduersus eius errorem pro veritate Catholica studia consonantia concorditer flagrare cernebat.*
- 238 Augustinus contra duas Epist. Pelagianorum lib. 2. cap. 4. *Quomodo ab istis fidei desertoribus & oppugnatibus gratia, Romani Clerici prauaricationis arguuntur sub Episcopo Zozimo, quasi aliud senserint in damnatione postiore Cælestij & Pelagij, quam quod sub Innocentio in priore senserunt? Quia utique cum literis venerabilis Innocentij de paruulis, nisi baptizarentur in Christo, in æterna morte mansuris, Catholica fidei claret antiquitas, profecto Ecclesia Romana prauaricator potius esset, quicunque ab illa sententia deuissset.*
- 239 Prosper Aquitanicus in Carminibus de Ingratis, de Pelagio agens, ita scribit:
*pestem sulcuntem prima recidit
 Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris
 Facta Caput mundo, quicquid non possidet armis,
 Religione tenet.*
- 240 Prosper in Chronicis. *Concilio apud Carthaginem habito 217. Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata: quibus probatis, per totum mundum hæc Pelagiana damnata est. Cur perferunt Decreta Synodi ad Papam, nisi vt ab eo confirmentur? Vnde idem contra Callatorem cap. 41. ait: Africanorum Conciliorum Decretis beatæ recordationis Papa Zozimus sententia sua robur adnexuit, & ad impiorum detractionem gladio Petri dexteris omnium armavit Antistitum.*
- Gennadius Mafsilienfis Presbyter meritò putatur eius Libri (qui apud Augustinum de Ecclesiasticis Dogmatibus inscribitur) auctor esse. Vbi cap. 26. *authoritatem Papæ Zozimi appellat regularem, velut quæ ad Canones aut regulas constituendas satis virium habeat. Cuiusmodi autoritas nulli vni, præterquam Romano Episcopo, vnquam tributa est.*
- 243 Pofsidius Calamensis Episcopus in vita S. Augustini, cap. 17. *Innocentius & Zozimus Apostolica Sedis Antistites, suis diuersis temporibus Pelagianistas notantes, atque à membris Ecclesie præcedentes, datus literis ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias, eos anathematizandos & deuotandos ab omnibus Catholicis censuerunt. Et hoc tale de illis Ecclesia Dei Catholica prolatum iudicium etiam piissimus Imperator Honorius audiens, ac sequens, suis eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere constituit.*
- Præter autoritatem Sedis Apostolicæ in literis ad totam Ecclesiam mittendis, etiam illud perpendo, quod Pofsidius appellat *iudicium Sedis Apostolicæ, iudicium Ecclesie Dei Catholicæ.* Denique Imperator non sibi sumpsit causam hæreseos cognoscendam (vt hodie apud Protestantes, & potissimum in Anglia fit) sed Apostolicæ Sedis & Ecclesie Dei iudicium audiri, & securus est.

Contro-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui successionem conti-
nuatam non habent.Anni
Domi-
ni.Pontifices
Romani.Impe-
rator.
Rom.

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes
Murorum Ecclesie.

Ecclesia prior dessecta.

1 In Africa, sicut & in cæteris Prouincijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur ab ordinatibus Maiorini, Optat. li. 1. Sic in Germania, Anglia, & Gallijs, vna erat Ecclesia, antequam diuideretur à Luthero, Zuinglio, Henrico Octauo, Caluino, & Beza.

De Canticis Ecclesiasticis.

m Donatistæ reprehendebant Catholicos, quod diuina Cantica Prophetarum in Ecclesia psallerent. Augustin. in Epist. 119. cap. 18. Eodem modo Protestantes reprehendunt Catholicorum psallendi more & institutū.

92. De Collyridianis.

9 Collyridiani (apud Epiphani. hæ. 79.) in Arabia Collyridem seu panem offerebant in nomen Mariæ: & cæteri de eo pane participabant.

De muliebri Præfectura in rebus sacris.

b Et hoc sacrificium per mulieres fiebat. Epiph. ibid. Porro nostris temporibus in Anglia vidimus mulierem Caluinistam non quidem sacrificantem, sed tamen quod plus est, & Sacerdoti, & Prædicatori palam in rebus Sacris dominantem. Elizabetha enim, nescio vtrum Lutherana, an Zuingliana quoad sectam (quia vtriusque sectæ plures Pseudoepiscopos præfecit) occupato Anglia regno, præcepit venerandæ memoriæ Carliolæ Episcopo ad altare iam constituto (cum adhuc Religio Catholica non esset abrogata) vt in sua Missa non eleuaret corpus Domini. An hoc non est Sacrificio præesse? cui ille respondit, Eccle-

1 Optatus li. 1. *Videndum est, quis in radice Christi orbe manserit, quis foras exierit, quis Cathedram sederit alteram, quæ ante non fuerat, quis altare contra altare erexerit, quis ordinationem fecerit, salubrem altero ordinato. i. dum viueret alter, qui prius fuisset ibidem canonicè ordinatus. Hæc oēs notæ in Lutheranos cadunt, qui foras exierunt, & Superintendentes ordinarunt, vbi prius Catholici Episcopi erant, cum interim reliqui Catholici in radice cum toto orbe manserint.*

m August. Epist. 119. cap. 18. *Etiam de Scripturis defendi potest illud de Hymnis & Psalmis canendis, cum & ipsius Domini, & Apostolorum habeamus documenta, & exempla, & præcepta de hac re tam vtilia.*

a Epiph. hæ. 78. *Sit Maria apud sanctam Virgine, sanctam vas: non conuenit colere sanctos vltra doctorum. Neque enim Deus est Maria, neque de celo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris: secundum promissionem vero velut Isaac disposita. Et in hæ. 79. Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus.*

b Epiph. hæ. 79. *Deo ab æterno nullatenus mulier sacrificauit, non ipsa Eua. Deueniam & ad nouum Testamentum. Si mulieribus præceptum esset sacrificare Deo, aut regulare quicquam operari in Ecclesia, oportebat magis ipsam Mariam sacrificium perficere. At non complacuit. Electi sunt Apostoli sacrificantes per terram Euangelij, & ab Apostolis constituta sunt successiones Episcoporum & Presbyterorum in Domo Dei, & nusquam mulier inter hos constituta est. Fuerunt quatuor filii Philippi Euangelista prophetantes, non tamen sacrificantes. Et est Diaconissarum ordo in Ecclesia, sed non ad sacrificandum, verum vt quando nudatum fuerit corpus mulieris (dum baptizaretur, aut vngeretur oleo sacro) ne à viris sacrificantibus conspiciatur, sed à ministrante muliere, cui præcipitur à Sacerdote, vt curam gerat ad tempus indigentis mulieris, in tempore denudationis corporis ipsius. Diaconissæ olim indigni Ecclesiastici ordō nusquam autem Presbyteras aut sacrificulas constituit. Nam neq. Diaconis in Ecclesia conceditū est, vt aliquod mysteriū perficiat, sed solū vt admistrant, & exequantur commissa. Hæc Epiph.*

XX iij Porro

Controversiam, quae inter Pontifices Romanos & Episcopos Africa in Apiarij causa est agitata, non tam ladere, quam adiuuare Pontificis Romani Primatum.

Apiarius Siccensis Episcopus, per Synodum Africanam abstinens, ab Episcopo Romano petijt, vt Ecclesie suae redderetur. Romanus Episcopus Faustini Ecclesiae Potestatem in Prouincia Piceni Episcopi, & Presbyteros duos in Africam misit cum tali Commonitorio, quod haec quatuor capita complectebatur: vnum, de appellationibus Episcoporum ad Romana Ecclesia Sacerdotem: Alterum, ne ad Comitatu Episcoporum importune nauigent: Tertium, de tractandis Presbyterorum & Diaconorum causis apud finitimos Episcopos, si a suis perperam excommunicati fuerint: Quartum, de Urbano Episcopo excommunicando, vel etiam Romam euocando, nisi ea, quae videbantur corrigenda, corrigeret. Haec Pontifex Romanus.

Et Zozimus quidem Papa dixerat, in Concilio Niceno firmatum fuisse, vt esset in potestate Episcopi Romani, vel causam Episcopi alicuius ad se prouocantis, ab alijs Episcopis cognoscendam committere, vel e latere suo Presbyterum mittere, qui vna cum Episcopis iudicaret, habens auctoritatem eius, a quo destinatus esset. Sic enim tum in Sardicensi Concilio aperte scriptum extat, cap. 4. & 7. (vt antea sub Iulio Papa exposuimus) tum prius in Niceno, si non perspicue scriptum, at certe ex eo firmatum fuit, quod ante id ipsum in vsu extiterat. Etenim Faustinus in 6. Carthaginensi Concilio, his verbis vsus fuisse legitur: In iuncta nobis sunt a Sede Apostolica aliqua tractanda de Nicenis Canonibus, vt conseruentur, & constitutio eorum (alijs, constituta) & consuetudo: quia aliqua ordine & Canone tenentur, aliqua consuetudine firmata sunt. Huicvsque Faustinus. Ac sane cum in Canone 6. Niceni Concilij, mores antiqui obtinere inbeantur: quicquid in more principalium Ecclesiarum antea positum erat, id a Niceno Concilio recte firmatum esse intelligitur, eoq; magis, si de Ecclesia Romana agatur. Nam in Synodo Nicena tantum Ecclesiae Romanae moribus deservit, vt ideo potestas Alexandrino Episcopo in Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim concedatur, quia Episcopus Romanus ita consuevit. Quae cum ita sint, si quid in Ecclesia Romana receptum fuit ante Synodum Nicenam, id etiam in ipsa Synodo firmatum probatur per haec ipsa eiusdem Synodi verba, Mores antiqui seruentur. Et post: In alijs Prouincijs sua prouilegia, suae dignitates, & auctoritates Ecclesiae seruentur. Itaque Romanus Pontifex cum de vsu Ecclesiae suae iam olim securus fuerit, de auctoritate etiam Nicenae Synodi securus extitit. Nam & Victor Papa Episcopos Asiae iudaizantes excommunicauerat: & Cornelius Papa Episcopos Italiae, qui Nouatiano manus imposuerunt, deposuerat: & D. Cyprianus Papam Stephanum hortatus fuerat, vt Martialem Episcopum Arelatensem deponendum curaret: & Dionysius Alexandriae Episcopus apud Dionysium Romanum de haeresi causam dixerat: & Milciade Papa cum Caeciliano Episcopo Carthaginensi communicante, poterat Caecilianus (teste ipso Augustino) non curare communionem etiam septuaginta Episcoporum Africa, qui eum excommunicauerant: quae omnia suis temporibus & locis in hoc eodem libro abunde sunt iam ante explicata. Quapropter cum Faustinus non tantum Constitutionum, sed etiam Consuetudinis apud Nicenam approbatam mentionem fecerit, hac saltem consuetudinis auctoritate ab omni vitio falsitatis Papa Zozimus immunis declaratur. Deinde Canon septimus Concilij Sardicensis, quem liquidum apparet a Faustino citatum fuisse, ita se habet: Si Episcopus accusatus fuerit, & iudicauerit congregati Episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum detecerint, si appellauerit qui deiectus est, & confugerit ad Episcopum Romanae Ecclesiae, & voluerit se audiri, si iustum putauerit, vt renouetur iudicium vel discussionis examen, scribere his Episcopis dignetur, qui in finitima & propinqua Prouincia sunt, vt ipsi diligenter omnino requirant, & iuxta fidem veritatis definiant. Quod si is, qui rogat causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit Episcopum Romanum, vt e latere suo Presbyterum mittat, erit in potestate Episcopi, quid velit & quid astringat. Et si decreuerit, mittendos esse, qui praesentes cum Episcopo iudicent, habentes eius auctoritatem, a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit, Episcopos sufficere, vt negotio terminum imponant, faciet, quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

Iam si dicamus, Pontifices Romanos hunc ipsum Canonem, qui Sardica in Concilio generali est descriptus, Nicenum appellasse: quid aliud erit, quam nominis tantum error, & non rei aut veritatis alicuius (quae ad rem pertineat) ignoratio? Cum enim (sub Marci Papae nomine) superius declarauerim & Concilia multa, in ipsis etiam Africanum, & permultos Patres antiquos varia capita sub Concilij Niceni appellatione laudasse, quae inter viginti hos Niceni Concilij Canones minimè extant: cur non aequè Zozimo in ea re ac alijs etiam Patribus falli & errare licuit, si errarunt illi, ac non potius verè plures quam viginti Canones Nicenae sunt constituti? Aut maioris fortè auctoritatis sunt Niceni Canones, quam Sardicenses? Videntur quidem fortè nonnullis, vt etiam Pentateuchus Moysi videbatur olim Samaritanis.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiae.

siam Dei non habere eadem consuetudinem. Praeterea eadem mulier (abdicata iam Catholica religione) Alexandrini Nowellu e fugestiu ad populum verba facientem coram omni populo reprehendit, velut a proposito suo digressum, quod eum redire iussit. Eadem appellat se supremam gubernatricem Ecclesiae Anglicanae. An haec non sunt perfimilia, quae ab Arabicis mulieribus olim fiebant?

93. De Heluidianis, seu Antidicomarianis.

Antidicomarianitae (quos Heluidianos fuisse Augustinus indicat haer. 84.) sunt aduersarij Mariae Virginis, qui dicebant, Mariam, postquam Christum genuit, ipsi Ioseph viro suo copulatam esse, & ex eo filios genuisse. Epi. haer. 78. Hieron. contra Heluid.

De Virginitatis dignitate.

Heluidius etiam (vt author est Hieronymus in fine opusculi, quod aduersus eum scripsit) volebat eiusdem esse gloriae virginis & maritatas.

94. De Feliciano.

Praeterea haeresim Arianam, qua infectus erat, hoc de suo adiunxit, vt diceret: Melior mihi ad docendum videtur haec via, qua primum fidei ratio sine testimonijs redditur, post, ratione conuicta, idem illud Scripturis respondentibus excolitur. Apud Augustinum in Dialogo contra Felicianum.

Porrò vt hinc constat, sacrificandi potestatem mulieribus negatam esse, ita ex eodem hoc loco manifestè constat, eadem Presbyteris in nouo Testamento esse commissam: vt miranda sit Protestantium impudentia, qui negant externum & publicum Ecclesiae Christi Sacrificium.

Epiph. haer. 78. Si filij fuissent Mariae, Christus non tradidisset ipsam Ioanni, dicens: Ecce mater tua. Nunc autem id fecit propter virginitatem, & ab illa die accepit illam Ioannes ad seipsum. Et post: Nuptiae alias honestae, a Prophetis & Pontificibus prohibentur propter maius ministerium. Postquam prophetauit Moyses, non amplius uxori coniunctus est. Prophetissa vero est Maria. Et Philippi filia prophetauit propter virginitatem. Et Teclam sponsum haberet formosissimum, Primariu uerbis, incidit in S. Paulam, & a nuptijs excoluitur: quanto magis Maria contemnit sancta illa terrena, vt caelestium potens fiat? Hieron. in lib. aduersus Heluidium. Innocentius est Dominus Iesus, vt sacri ventris hospitium, cuius nouem mensibus inhabitator fuit, ab omni concubitus suspitione tueatur. Ipse quoque Deus Pater est imprecandus, vt Matrem filij sui virginem ostendat fuisse post partum, quae fuit mater antequam nupta.

Chrysostr. in lib. de virginitate. Bonu est concubiu. Est verò ob eam causam uirginitas admirabilis, quae eo, quod bonu est, melior existit: tantoq; melior, quanto remigibus gubernator, quanto est militibus dux praestantior: ac si liber, illud adiungam, tam id nuptijs uirginitatem praestare, quanto caelum terra, quanto hominibus Angeli antecellunt.

August. in lib. de sancta uirginitate c. 1. iure diuino conuenientia concubio, & nuptijs pia uirginitas anteponitur.

August. contra Felicianum de unitate Trinitatis ad Optatum. Quam rationem asserere potes, si partum praedicas uirginis: & sepultos redisse ostendat a mortuis? Si ergo horum & incomprehensibilis ratio, & uentus prompta est: facilius in negotijs fidei testimonijs creditur, quam ratio inuestigatur.

YY Ambrosius

Samaritanis plenioris autoritatis esse, quam reliquorum Prophetarum libri. Sed cum nos sciamus, vni Spiritum sanctum siue in Mose ac Prophetis, seu in Nicæno & alijs Oecumenicis Concilijs extitisse: parui refert, vt in quo libro, sic in qua Synodo Oecumenica hoc vel illud statutum fuisse dicatur. Nam quod Synodus Sardicensis Oecumenica etiam sit, ex Athanasij testimonio clarissime constat, qui tam Nicæno, quam Sardicensi Concilio intererat Is in ipso Apologiae secundæ principio sic habet.

In magno Sardico Concilio (quod coierat ad edictum Religiosissimorum Principum Constantij & Constantis) nostram innocentiam plures quam trecenti Episcopi suis calculis comprobant, qui ex multis Provincijs Egypti, Lybie, Pentapoleos, Palestine, Arabia, Isauria, Cypri, Pamphilia, Lycie, Galatia, Datia, Mysia, Thracia, Dardania, Macedonia, Epiri, Thessalie, Achaia, Cyete, Dalmatie, Sicilia, Pannoniarum, Norici, Italiae, Picini, Thuscie, Campania, Calabria, Apulia, Brutiorum, Sicilia, Africa vniuersæ, Sardinia, Hispaniarum, Galliarum, Britanniarum cõse ad Concilium contulerant. Idem ferè tradit Hilarius in lib. de Synodis & Socr. li. 2. ca. 16.

Si ergo tam frequens Concilium Sardicæ, tum ex Oriente, tum ex Occidente coierat: quid impedit, quod minus etiam Oecumenicum & vniuersale perinde ac Nicænum habeatur? Quibus ita positis dico, Primatum Romani Pontificis ex eodem sexto Carthaginensi Concilio vehementer confirmari, per quod eum magnopere frangi & debilitari Protestantes arbitrabantur. Nam Patres duceti & septendecim, qui ex Africa sola in sexta prouinciali Synodo conuenerant, vna voce omnes Faustino responderunt: *Id nos seruaturos profi. emur, quod in Nicæno Concilio constitutum est.* Et post: *Vniuersum Concilium dixit, omnia que in Nicæno Concilio statuta sunt, nobis omnibus placent.* Jam nemo nisi infanus dixerit, hos Patres grauisimos de verbis tantum sollicitos, rem ipsam neglexisse. Idem igitur est, siue in Nicæno Concilio, seu in alio; quod Nicæno par sit, aliquid decernatur. At Sardicensis Concilium par fuit Nicæno, & quoad autoritatem coeundi (cum vtrique & Episcopali, & Imperiali autoritate & consensu coierit) & quoad loca vnde coijt, (nam ex orbe vniuerso vtrumque coijt) & quoad Patrum, qui coierunt grauitatem, (nam partim ijdem Sardicæ coierunt, qui prius Nicææ conuenerant, partim eò clariore viri Sardicæ coierunt, quod iam per Arianorum persecutiones magis probati erant). Nihil igitur interest ad rem ipsam, vtrum aliquid Nicææ, an Sardicæ decretum fuerit. At in Concilio Sardicæ decretum est, vt *Episcopus à Concilio damnatus, lib. rone appell. et ad Pontificem Romanum, qui causam vel cognoscendam alijs mandare, vel per presbyterum à latere suo missum de nouo cognoscere potest, vt statuitur in Canone 7. Sardicensis Concilij.* Omnes igitur ducenti & septendecim Episcopi, qui conuenerunt in 6. Synodo Carthaginensi, hac mente fuerunt, vt concederent Episcopo Romano potestatem mittendi Presbyterum à latere suo, qui cognosceret causam Episcopi alicuius, qui domi cõdemnatus ad ipsum proouocasset. Ac ne quis dubitet, hanc esse Patrum Africanorum sententiam, audiamus quid ipsi ad Papam Cælestinum scribant. *Vt aliqui tanquam à tue Sanctitatis latere mittantur, nulla (inquiunt) inuenimus Patrum Synodo constitutum. Quia illud quod pridem per eundem Cõepiscopum nostrum Faustinum, tanquam ex parte Nicæni Concilij, exinde transfmissis: in Concilijs verioribus, que accipiuntur Nicæna, & Sancto Cyrillo Cõepiscopo nostro Alexandrina Ecclesie, & à venerabili Aitico Constantinopolitano Antistite, ex authentico missis, que etiam ante hoc per Innocentium Presbyterum & Marcellum Subdiaconum per quos ad nos ab eis directæ sunt, venerabilis memoria Bonifacio Episcopo predecessori vestro, à nobis transmissa sunt, in quibus tale aliquid non potuimus reperire.* Hæc illi.

245

Porro cum dicunt, se nec in synodo Nicæna, quam solam Pontifex videtur ab initio nominasse, nec in alia quapiam constitutum inuenisse, vt aliqui tanquam à latere Pontificis Romani mittantur: vtrique ostendunt nec se inuenisse hoc idem in Sardicensi Concilio statutum, nec se fuisse id pro nihilo ducturos, si hoc ipsum, quod verè ibi statutum erat, inuenissent. Ipsa enim Sardicensis Concilij verba erant, quæ Faustinus protulit. Canonum igitur Ecclesiasticorum, qui Græcè scripti erant, toleranda ignorantio, & Arianij fortè infamia effecit, vt Africani Patres vsq; adeo resisterent Pontifici Romano. Verebantur enim, ne pessimus quisque ad Papam deinceps confugiens, infinitas molestias ipsis afferret. Cui malo dum cupiebant remedium adhibere, in aliud maius malum inciderunt, vt à vero (licet inuiti) desisteret. Quis enim negare potest, illos fuisse in hac re deceptos, dum putant in nulla Synodo statutum fuisse, vt aliqui à latere Pontificis Romani mittantur, cum id ipsum in Synodo Sardica tam apertè per scriptum legatur. Aut quis Magdeburgensium cæcitatem & duritiam cordis satis admirari potest, qui non ignorantes hæc ipsa verba, quæ Faustinus recitauit, in 7. Canone Sardicensis Concilij extare, atque adeo ea ipsa verba in Centuriam tertiam cap. 9. pagina 763. describentes, tamen in Centuria quarta cap. 9. pag. 852. & sequentibus, vocant Zozimum Papam Romanum, *omniū facinorosorum perpetuum Asylum, & falsatorè Nicænorum Canonum, itemque Bonifacium appellant Romanum illum Malfacium.* Quasi verò falsatores Canonum Nicænorum Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, Theodoretus, atque adeo ipsi Africani Episcopi habendi sint, quia sub Nicæna Synodi nomine omnes isti permulta citantur (vt antea sub nomine Papæ Marci

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Rom.

Harèti & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesie.

410

Idem Zozimus.

De Vigilantijs heresibus. De celibatu Clericorum.

Vigilantius impugnabat Cleri celibatum, adeo vt Episcopi sceleris Vigilantijs consortes, non ordinarent Diaconos, nisi prius vxores duxissent. Hieronymus in libro aduersus Vigilantium. Et hoc quidem illi faciebant more certarum Ecclesiarum Asiae & Græciæ, in quibus cum post sacros Ordines acceptos, vxorem ducere fas non esset, prius ducebant, vt postea illius consuetudine vti possent. Nosri ergo Protestantes eatenus sunt imitatores Vigilantijs, vt velint etiam in Occidentali Ecclesia coniugatos fieri Presbyteros; eatenus verò peiores, quod & Presbyteros postea quoq; vxorem accipere volunt, nec vnam modò, sed & secundam, & tertiam, & nõ minus viduam, quam virginem. Quod nunquam ante hæc tempora in Ecclesia est vel fando auditum.

Ambrosius de officijs lib. 1. cap. 50. *Ministro Altari.* (futuro nam de illius electione iam agit) *vna tantum nec repetita permittitur copula Inoffensum autem exhibendum & immaculatum ministerium, nec villo coniugali coitu violandum cognoscitis, qui alieni etiam ab ipso consortio coniugali, sacri ministerij gratia recepistis.* (Nota gratiam sacri ministerij, quia est aliquod Ordinis Sacramentum.) Idem Ambros. in 1. Timothea cap. 3. *Nunc autem Diaconi, Presbyteri, & Episcopi à conuentu fœminæ abstinere debent, quia necesse est eos quotidie præsente esse in Ecclesia. Omnia enim hebdomada saltem bis offerendum est.*

Epiph. hær. 59. *Non suscipit sancta Dei predictio post Christi aduentum, Diaconum, & Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiaconum liberos gignentes vnius vxoris virum, sed eum, qui se ab vna coitavit, aut in viduitate vixit, maxime ubi syncreti sunt Canones Ecclesiastici.*

Hieronymus contra Vigilantium. *Isti ostendunt quæ sancte vrant, qui nisi prægnantes viderint vxores Clericorum, Christi Sacramenta non tribuunt.* Hic obiter iterum annotarim, Sacramentum aliquod Ordinis iam olim creditum fuisse. Pergat D. Hieronymus. *Quid facient Orientis Ecclesie? (id est Antiochena & vicinæ.) Quid Egypti & Sedis Apostolicæ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes: aut si vxores habuerint, mariti esse desistant.*

August. de adulterinis coniugijs lib. 2. c. 20. *prohibas per exempla fœminarum, quæ viris absentibus per plurimos annos continenter viuunt, continentiam non esse impossibilem, tandem ait: Quando terrenus homo, ne adulterinis coniugijs hærendo, pereant in æternum, solemus etiam proponere etiam continentiam Clericorum, qui plerumque ad eandem (continentiæ) sarcinam subeundam capiuntur inuiti, camq; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, perducunt. Dicimus ergo eis: Quid si & vos ad hoc subeundam populorum violentia caperemini? Nonne susceptum castè custodiretis officium, repente conuersi ad impetrandas vires à Domino, de quibus nunquam antea cogitastis? Nota quid ei faciendum sit, qui post votum continentie tentatur.*

aut inferioris ordinis Clericus, sed de Collegis (id est, de Coepiscopis) agebatur, qui possunt aliorum Collegarum iudicio, presertim Apostolicarum Ecclesiarum, causam suam integram reservare. Ecce Africanus Episcopus dicit, quod Episcopi possunt reservare causam suam iudicio Coepiscoporum, & presertim iudicio Apostolicarum Ecclesiarum. Atque idem Augustinus in eadem Epist. dicit, in Romana Ecclesia semper Apostolica Cathedra viguisse Principatum. Et postea: Cecilianus videbat, apud Ecclesiam transmarinam incorruptum & integrum examen suae causae remanere. Insigniter animaduertendum est, quod Augustinus distinguit inter Presbyteros & Clericos inferiores, atque Episcopos. Itaque omnibus inter se collatis, id certum est, Patres Africanos in sexto Carthaginensi Concilio, ut pro iure suarum Ecclesiarum enixe contendisse, ita nihil minus quam negasse Primatum Romani Pontificis.

- i. Nam primum Acta suarum Synodorum in causis fidei ad Sedem Apostolicam confirmanda miserunt.
- ii. Deinde parati erant, Papae legationem in Episcoporum etiam iudicijs admittere, si hoc in vlla Synodo statutum reperissent. Nec Aduersarij negare possunt, hoc ipsum in Sardicensi Concilio & antea statutum fuisse, & adhuc in libris tam Graecorum, quam Latinorum, atque adeo in ipsis Magdeburgensium Centurijs extare.
- iii. Tum autem Episcopos Africae extra Africam apud Sedes Apostolicas iudicari posse, Augustinus docet, atque ex omnibus Apostolicis Sedibus Principatum Apostolicae Cathedrae in Romana Ecclesia semper viguisse, affirmat in Epist. 162.
- iiii. Adde his mores antiquos in Synodo Nicæna confirmatos, & priuilegia Ecclesijs conseruata, cum certissimum sit, moris fuisse, ut Pontifex Romanus etiam ante Concilium Nicænum haberetur in Ecclesia summus Iudex, uti varijs exemplis antè est demonstratum.
- v. Postremò, si Patres Africani potuissent ea mente fuisse (quod nunquam existimauerim) ut aliquam sui Primatus partem Romano Pontifici auferri voluissent: tamen ne hoc quidem tam ad Apostolicam Cathedram, quam ad Africanam Ecclesiam infamiam valere deberet. Nam Romana fides ita per hos mille quingentos annos floruit, ut *porta inferi*, hoc est, haereses aut schismata nunquam contra eam prauulerint: cum interim Africana Ecclesia breui post illud sextum Carthaginense Concilium & à Vandalis deformata ac penè extincta sit: & per hos annos ferè septingentos Catholica fides à Saracenis ita fuerit ex vniuersa Africa finibus eiecta, ut vix nomen Ecclesiae Catholicae illic sit per aliquot secula vel fando auditum. Ac de his quidem hæc sint fati.
- 250 Augustinus contra duas Epistolas Pelagianorum lib. 1. cap. 1. ad Bonifacium. *Non dedignaris, quamuis altius praesideas, esse amicus humilium.* Et post. *Specula Pastor: is es: unus est omnibus nobis, qui fungimur Episcopatus officio, quamuis ipse in eo praesides celsiore fructu.* Et iterum. *Hæc ergo, quæ duabus Epistolis (Pelagianorum) ista disputatione respondeo, ad unam potissimum dirigere sanctitatem, non tam discenda, quam examinanda, & ubi forsitan aliquid displicuerit, emendanda constitui.* Romani ergo Pontificis est, examinare etiam doctissimorum scripta.
- 251 Augustinus in Psalmo, quem fecit contra partem Donati, qui habetur in initio Tomi 7. *Venite, fratres, si vultis, ut inseramini in vite. Dolor est, cum vos videmus praeseros ita iacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede: & in ordine illo Patrum quis cui successit, videte. Ipsa est Petrus, quam non vincunt superba inferorum porte.* Ecce Successio Pontificum Romanorum Petra Ecclesiae est.
- 252 Gregorius Turonensis Histor. Lib. 2. non longè à principio. *Briccius Diui Martini apud Turonos successor, cum tricesimo tertio ordinationis suae anno per tumultum populi ex Ecclesia sua eiceretur, Romana vrbis Papam expetit, & ad Sedem Apostolicam residens, plerumque Missarum solennia celebrans, inibi quicquid in Sanctum Dei (Martinum) deliquerat, descendo diluit. Septimo igitur regressus anno à Roma, cum auctoritate Papae illius, Turonos redire disponit, & tandem (duobus iam, qui in eius locum successi erant, defunctis) in locum suum regressus est.*
- 253 Arnobius Afer (non ille, qui disputationum libros aduersus gentes edidit, sed alius, qui sub Augustini ætate vixit) in Psal. 106. *Petrus in deserto huius seculi perambulans quousque perueniret ad Romam, predicauit Baptismum Iesu Christi, in quo vniuersa flumina benedicuntur vsque hodie à Petro. Ipse posuit exitus aquarum in flum, ita ut qui exierit foras ab Ecclesia Petri, siti pereat.*
- 254 Incertus author huius (ut puto ætatis) ita scribit, ut videre licet apud Hieronymum Tom. 4. de Virginitatis laude. *Romana Ecclesia sine dubio, Apostolica, cuius Sedes optinet, spiritum animata, & quæ sequuntur.*
- 250 Prosper in lib. contra Collatorem, cap. 41. *Sanctæ memoriæ Papa Bonifacius, contra inimicos gratia Dei, non solum Apostolicus; sed etiam Regis utebatur Edictis.*

Beda

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifice Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

Idem Innocentius.

Idem Honorius.

Nullius mortui oratione pro alio exaudiri dicebat. Et hodie Protestantes cum Vigilatio, Sanctos cum Christo viuentes appellent mortuos, negantque illos audire preces nostras.

De Eleemosynis in loca pia.

Prohibebat Hierosolymam in vsus Sanctorum aliqua sumptuum solatia dirigi. Eodem modo Protestantes agrè ferunt, quod Sanctis, qui iam Hierosolymis & in monte Syna degunt, vel villis etiam alijs, qui saeculo renunciarunt, eleemosyna detur.

De voto paupertatis.

Dicebat eos melius facere, qui vtuntur rebus suis, & paulatim earum fructus pauperibus diuidunt, quam eos, qui possessionibus venundatis semel omnia largiuntur. Hoc idem hodie Protestantes dicunt ac docent.

De voto religionis.

Deterrebat Monachos à studio, dicens: Si omnes se clauderint, & fuerint in solitudine: quis celebrabit Ecclesias, quis seculares homines lucrifaciet? Hodie Protestantes nullum omnino se claudere in monasterio, aut in solitudine religiosius colendi Deum causa, fugere volunt.

De Libris Canonici.

Inter innominatas haereses Philastrius numerat & illas, quæ reprobantur quædam Canonicas Scripturas, ut Salomonis Ecclesiasten, & Cantica Canticorum, in quibus putant Salomonem de amore concubinarum suarum egisse. Quam haeresim Lutherus ex par-

Ambrosii in lib. de Viduis, *Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, obsecrandi Martyres. Isti sunt nostri Praesules, speculatores vite actuumque nostrorum.*

Hieronymus ibidem. *Si Apostoli & martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro caeteris, quando pro se adhuc esse debent solliciti: quamò magis post coronas? aut postquam cum Christo esse ceperint, minus valebunt? Denique, Sancti non appellantur mortui, sed dormientes.*

Hieron. ibidem. *Paulus in cunctis penè Epistolis suis praecepit Ecclesiam gentium per unam sabbati, hoc est, in die Domini omnes conserre debere, quæ Hierosolymam in sanctorum solatia diriguntur. Alijs quidem diuidere poterat, quæ accepisset. Sed sanctorum locorum pauperibus dare cupiebat, qui suas pro Christo facultates relinquentes, ad Domini seruitutem tota mente conuersi sunt. In sanctis pauperibus beatitudo est intelligentia, ut ei tribuat, qui erubescit accipere, metens carnalia, & seminans spiritalia.*

Hieron. ibidem. *Non à me eis, sed à Domino respondebitur. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me. Iste quem tu laudas, secundus, & tertius gradus est.*

Hieron. ibidem. *Vtinam hoc omnes essent, quoad pauci sunt. Idcirco vrbium frequentias declinamus, ne facere cõpellamur, quæ nos nõ tam natura cogit facere, quam voluntas. Monachus nõ Doctor, sed plangens habet officium, qui vel se, vel mundum luceat, & Domini pauidi praesertim aduentum. Auctores huius dictatiunculæ D. Hieronymi, praeter Sifinnium, sancti Presbyteri Riparius & Desiderius fuerunt, qui parochias suas vicinia Vigilantij scripserunt esse maculatas.*

Librum Ecclesiastes, & Cantica Canticorum, praeter omnem antiquitatis traditionem in Canone hoc saeculo numerat Innocentius Papa in Epist. ad Exuperium Tholosanum Episcop. cap. 7. Vbi quinque Libros sacros Salomonis attribuit. Idem facit Synodus tertia Carthaginensis cap. 47. Itemque Augustinus lib. 2. de Doctrina Christiana, cap. 8. & Hieronymus in Prologo Galeato tres Libros Salomoni assignat. Denique totus Canon Scripturarum habetur

257 Beda in Ecclesiastica Historia gentis Anglorum, lib. 3. cap. 4. Australes Picti, qui intra ardua atq; horrentia montium Scotia iuga habent sedes, multo tempore ante Imperium Iustini iunioris, relicto errore idolatrie, fidem veritatis acceperant, predicante eis verbum Nymia Episcopo reuerendissimo & sanctissimo viro de natione Britonum, qui erat Romae regulariter fidem & Mysteria veritatis edocuit.

258 Socrates lib. 7. cap. 35. Perigenes Ecclesie Patrensis designatus fuit Episcopus, quem ubi populus illius urbis repudiauerat, Episcopus Romanus mandauit, ut Episcopo Corinthi & Metropolis iam mortuo, in Sede Episcopali illius urbis collocaretur: cui Ecclesie reliquo vita spatio praesuit. Quam perspicuum hinc fit, Episcopum Romanum habuisse potestatem etiam in Primarias Graecorum Ecclesias?

259 Socrates lib. 7. cap. 39. & 40. Coelestinus Episcopus Romanus Cyrillum Alexandria, Ioannem Antiochia, Rufum Thessalonicae Episcopum edocuit, vnus Ciuitatis Episcopum ad alterum transferri posse, cuius Decreti autoritate Proclus designatus Episcopus Cyzici sedem Constantinopolitanam obtinuit.

260 Prosper in Chronicis: Nestoriana impietati praecipua Cyrilli Alexandrini Episcopi industria & Pape Caestini repugnat auctoritas. Vt cunq; igitur alij laudentur ob industriam, certe auctoritas praecipua est in Romano Pontifice: nam alioqui nec Cyrillo sua defuit auctoritas, cum fuerit secundus Patriarcha. Sed multum interest, vtrum quis primus in Ecclesia sit, an secundus, cum magnus honor Episcopo secundi loci accedat, si locum primi ad tempus aliquod possit gerere.

261 Euagrius lib. 1. ca. 4. Episcopi conuenientes Ephesi, Nestoriam accersunt, Cyrillo obtinente locum Caestini antiquae Roma Episcopi. Vtique si par Caestino fuisset Cyrillus, nunquam se vsque eo demississet, vt eius vices gereret. Ipsa vero Epistola Caestini Pontificis Romani ad Cyrillum Alexandria Episcopum missa, in qua vices suas ei committit, extat in operum Cyrilli Tomo 4. Quam ex Graeca lingua in Latinam conuertit Ioannes Clemens Anglus, vir optimus, & praeter accuratam linguarum scientiam, artis medicae integerrimus Professor. Partem igitur extremam Epistolae Caestini ex Ioannis Clementis translatione (quod ea translatio mihi purior videbatur) adscripsi.

262 Quod si Nestorius in inceptis persistas, dilucida in eum feratur sententia. Vultus enim eiusmodi excidendum, quippe quod non vni solum membro damnatum, sed compagi corporis Ecclesiae vniuersa plagam infligit. Nam quorsum cum istis, qui inter se mutuo consentiunt, veretur u. qui solus sibi videtur recte sapere, a nostris, dissentis fides?

263 Proinde nostra se sciant in communionem manere ij omnes, quos ille sibi repugnantes, communionem (vt putabat ipse) priuauit, intelligantq; nostra cum communionem suam non posse, si constitutioni aduersatus Apostolicae, in hac peruersitatis via permanserit. Igitur adiuncta tibi nostra Sedis auctoritate, ipse qui vice nostra potestateq; fungeris, sententiam hanc summa seueritate pronunciat, ut ni intra decem ab hac admonitione dies, prauas suas conuersionem confessionem mandata literis exerceat, confirmetque se eam de Christi, Deiq; nostri ortu fidem tenere, quam iam Romana Ecclesia, tum Sanctitas tua, tum etiam Catholica Religio praedicat: in Ecclesia ipsius curam, prouidentiamq; suscipias, discatq; se omnibus modis nostro cunctu pellendum, qui ne medentium quidem auxilium admittit, sed indolenter ad suam perniciem, eorumq; omnium, qui illi commissi sunt, proterunt, ac velut pestifer morbus procurrare properat, de Ecclesia corpore profugatus. Haec Coelestinus.

266 Cyrillus praeterea in Epistola, quam scribit ad Presbyteros & populum Constantinopolitanum, de hac eadem re tale testimonium dicit: Nisi Nestorius ad terminum a sanctissimo Romana Ecclesiae Episcopo Caestino praefixum, nouis suis dogmatibus abstinere, & scripto anathemate detestetur, quae apud vos & locutus est, & libellis inseruit, siue ut insererentur, subornauit: nihil cum Sacerdotibus Dei habiturus commercij, sed omnino futurus est alienus.

Cyrl.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

416

42. S. Zosimus.

Honorius.

Heretici & Pseudoprophetae.

ex parte, Castalion autem ex toto videtur amplexus. Omnes vero Protestantes fidem abrogant libris quibusdam Canonicis, vt Machabaeorum, &c.

97. De Septuaginta duobus Interpretibus.

b Idem Philastrius inter hereticos censet eos, qui Aquilae Symmachi Theodotionis, aut cuiuscunq; alterius translatione sacrorum Codicum ex lingua Hebraea ei translationi praefert, qua Septuaginta duo Interpretes olim ediderunt, quam tamen Protestantes hodie contemnunt.

98. De Fortunati, Faustii, Felicis, Secundini, & aliorum huius temporis Manichaeorum haesibus.

De anima. Manichaei dicebant, animam esse Dei substantiam.

De iustificatione & libero arbitrio.

b Aia a contraria natura cogitur delinquere, nam prudentia carnis inimica est Deo, nec subijci potest eius legi, patet ergo quod aia peccare videtur, non sua sponte, sed quonia a tenebrarum gere ad id cogitur. Hic videmus, quo fundamento Manichaei negent hominis liberum arbitrium. Protestantes vero eatenus cum Manichaeis consentiunt, vt dicant, nos cogi grauius peccare etiam post iustificationem: idq; quonia prudentia carnis legi Dei non potest subijci. Na eod torquet Apostolica illa verba non secus ac Manichaei.

De Serpente. Augu. lib. 1. cor. Faustii. Manichaei solent laudare Serpentem, quod per suum consilium oculos homini aperuit.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

betur & in illis locis, & in traditione Maiorum & in obseruatione Ecclesiastica. Vt merito heretici habendi sunt, qui nunc aut Machabaeorum, aut quoscunq; eiusmodi libris a Canone repellunt.

b Chryostomus Homil. 5. in Mattheum. Ad faciendam vera translationis fidem, omnibus aliis iure Septuaginta interpretes sunt digniores. Augu. de Ciuit. Dei lib. 18. cap. 43. Eam translationem, qua Septuaginta est, tanquam sola esset, sic recepit Ecclesia: spiritus autem, qui in Prophetis erat, etiam in 70. uiris erat, qui & praetermittere aliquid & addere potuit auctoritate Diuina. Nec D. Hieronymus vnquam negauit, 70. Interpretes fuisse Prophetas, licet eos negauerit iuxta litera omnia translulisse. At nunc Protestantes pro verbo Dei non habent, quicquid Testamenti ueteris in Hebraeorum Codicibus hodie non legitur.

Consultationes haeresum dictarum ex solis D. Augustini libris sumuntur, vt non sit necesse illius nomen saepius repetere.

a August. in lib. cont. Fortunatum. Anima uideamus & peccatrice esse, & in arana uersari, & ueritate quaerere, & liberatore indigere, quam mutatio ostendit, quod non sit Dei substantia, quae nec errat, nec corrumpitur. Anima quidem a Deo facta est de nihilo, quia omnipotens non quare adiunari aliqua materia, sed quod Deus fecit, non potest esse aequale illi qui fecit.

b August. ibid. Qui cogitur necessitate aliquid facere, non peccat. Qui autem peccat, libero arbitrio peccat. Quod nisi Deus dedisset, nec iudicium punientis, nec meritum recte faciendi, nec praecipuum de peccatis penitentis, nec indulgentiam peccatorum esse posset. Postquam autem primus homo libera uoluntate peccauit, posterum eius in necessitate praecipitatum sunt. Consuetudo autem mala, quae fit in carne, appellatur prudentia carnis, quae legi Dei subijci non potest, quadiu carnis prudentia est: ut neq; nix, quadiu nix est, calida esse potest. Sed ut nix calefacta desinit nix esse: sic Deus, cum fuerit mens nostra illuminata, pro mala anima consuetudine facit consuetudinem bonam. Cum autem gratia Dei amorem nobis diuinum inspirauerit, liberans nos a lege peccati & mortis, ab ista lege liberamur, cum iusti esse coeperimus.

c Idem lib. 1. cap. 3. Puto iustum esse, ut serpentem illum a uobis laudatum, agnoscat parentem suum.

De

ZZ a Lib. 2a

Cyrillus Alexandriae Episcopus cum in Epist. 18. ad Caelestinum Episcopum Romanum, ordinem haereseos a Nestorio promulgata, ac pertinaciam eius exposuisset, quodq; Episcopi multi, tum in Oriente, tum in Macedonia haeresi eius infici coepissent, declarasset: demum ita concludit:

267 Veruntamen ipsi ab illius communione cum fiducia nos non exemimus, donec ista Pietatis tuae comunicemus. Quapropter quid videatur, exprimere dignare, an aliquando debeamus illi communicare, aut in posterum confidenter edicere, quod talia & sentienti, & docenti nemo nostrum communicet. Scopum vero Integritatis tuae perspicuum oportebit fieri per literas etiam religiosissimis, qui per Macedoniam sunt, Episcopis, & simul omnibus per Orientem. HaeC Cyrillus.

§. Quam perspicue autem docet, Caput Ecclesiasticae communionis Pontificem Romanum esse? Nam nec a Nestorij tam impij hominis & pertinacis haeretici communionem ausus est prorsus ac sine vlla cunctatione abstinere, donec sciret, quid Sedi Apostolicae videretur.

268 Cyrillus in Epist. 13. ad Ioannem Patriarcham Antiochenum. Nestorius Romanorum quoque aures cotripere se & occupare posse arbitratur. Scripsit enim enormia quadam, congerens in Epistola prolixa ad Dominum meum piensimum Romane Ecclesiae Episcopum Caelestinum, & scriptis etiam suis hoc inseruit contra eos, qui a se diuersa sentiunt, quod non horrescant, cum S. Virginem Deiparam esse dicant. Deinde & quaterniones expulsiuum suarum missis, quibus lectis, qui in magna Romana reperuntur Episcopi, multis habitis confesibus, reclamauerunt disertè, dicentes eum omnino periculosam renouare haeresim. (Et post.) Lectis itaque in Concilio cum expositionibus, tum Epistolis, praesertim in quibus non est lycophantiae locus (habent enim illius subscriptionem) S. Romana Synodus, quae manifesta sunt, notauit. Quamquam & ad tuam Pietatem scripsit, quibus etiam obediendum est necessario ab illis, qui uniuersae Occidentis communioni adherent. Exemplaria namque scripserunt ad piensimum Rufum Thessalonicensem Episcopum, & alios quosdam sapientissimorum, qui in Macedonia sunt, Episcoporum, qui & semper illius adhaesere sententis. Scripserunt autem nihilominus & ad Iuuenalem piensimum Hierosolymitanae Ecclesiae Episcopum. Est itaq; Pietatis tuae considerare, quid conducat. Nos enim illius sequemur iudicia, veriti ne a maiorum virorum communione deficiamus, qui nullis aliis de causis indignamur, neq; ob res minutas, sed propter ipsam fidem, & quae ubilibet sunt Ecclesias, populiq; edificationem motus istos excitauerunt. § Catholicis igitur Ecclesis tam Orientis, quam Occidentis definitissimum semper fuit, Romana Ecclesia iudicia sequi, nec unquam ab illius communione separari.

269 Leo Pontifex in Epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum, testatur, Cyrillum perhorrescentem Iuuenalis Episcopi ambitionem (qui, dum Ephesi Concilium habebatur, Palaestinae Prouinciae Primatum appetebat, ad ipsum Leonem, tunc quidem non Pontificem, sed tamen qui apud Caelestinum autoritate plurimum valeret) scripsisse, & sollicita prece multum poposuisse, ut Iuuenalis Episcopi Hierosolymorum sollicitis conatibus nulla preberetur assensio. Cyrillus igitur probe nouerat, etiam si reliqua Synodus Primatum Palaestinae Prouinciae (eatenus Metropolitanano Casariensi addictum) Episcopo Hierosolymorum assignaret: tamen Episcopum Romanum pro sua Sedis auctoritate id impedire potuisset.

271 Quid quod Synodus Ephesina (vt est apud Euagrium cap. 4) accusata prius Nestorij contumacia, sic demum concludit: *Item Ecclesia Canonibus, tum Epistola Sanctissimi Patris nostri & Collegae Caelestini, Episcopi Ecclesiae Romanae, necessario compulsi, ad haec seueram sententiam, idq; non sine crebris lachrymis contra Nestorium pronuntiandam venimus.* Hinc perspicere licet, solitos esse Romanos Pontifices, postquam reliquis in verae fidei confessione velut voce sua praenuisissent, praescribere, vt si quis a dicta formula pertinaciter aberrasset, is omni Ecclesiastico honore exutus ab Ecclesiae communione excluderetur.

272 Praeterea extat Ephesinae Synodi Epistola in Tomo primo Conciliorum, vbi Patres ita scribunt: *Quoniam necessitas postulauit, vt quae consecuta sunt in hac sancta Synodo, omnia ad cognitionem Sanctuatis tuae referrentur, necessariis vrbimus.* (Et post) *Ioannis Antiocheni temeritatem (qui B. Cyrillum Alexandrinum, & Memnonem Ephesiorum Episcopum in Synodo triginta Episcoporum deposuerat) reseruantimus Pietatis tuae iudicio. Etenim viri virginitas, quorum alij haereseos macula sunt notati, alij extorres & reiecti, quam Synodi faciem, aut quid roboris haberent contra Synodum ex uniuerso, qui sub caelo est, orbe collecta? Fuerunt etiam in confesso nostro etiam illi, qui a Sanctitate tua sunt missi piensissimi Episcopi Archadius & Proiectus, & cum illis religiosissimus Presbyter Philippus, qui vicem & presentiam tuam nobis confessa suo exhibuerunt, & Apostolica Sedis locum adimpleuerunt.* Ecce ille numerus Episcoporum semper vincit, cui Sedes Apostolica communicat.

273 Operae pretium etiam est audire, quid ex ista legatione, qua Cyrillus pro Pontifice Romano functus est, tam Cyrillo, quam Successori eius obtigisse, Nicephorus scribat, Lib. 14. cap. 34. Caelestinus Romae Episcopus, propter nauigationis pericula, ipse Synodo adesse detrectauit: ad Cyrillum tamen, vt locum ibi suum obtineret, Caelestinus scripsit. Ex quo tempore, fama est, mitram illum & Papa appellationem, atq; vt orbis uniuersi

274

Ciuitas Dei, seu Continuuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini

418

Idem Zosimus.

Honorius.

¶ Haeretici & Pseudoprophetae.

De Christo.

d Negabant, Christum esse natum, aut in Euangelio vsquam se natum ex hominibus dicere.

e In illa genealogia Christi apud Mathaeum & stella inducitur, quae confirmat genesim .i. fatum.

f Lib. 3. c. 1. Luc. & Math. dissentiant circa genealogiam Christi.

De veteri Testamento.

g Lib. 4. Testamentum vetus abijcio, quia circumcisus, & sacrificatibus, & alia iam antiquata obseruatibus, repromittit miseram & temporalem haereditatem.

De perfectione.

h Lib. 5. A's in zonis habere destiti, omnia mea dimisi, uxorem, filios, voluptates.

De Sacrificijs Legis.

i Sacrificia credo esse velut Idololatriam.

De natura carnis.

k Oem carne immunda existimo. De Scripturarum veritate.

l Lib. 10. Illud, quod filius Dei sit natus ex femine Dauid secundu carnem, Pauli non est sed est falsum. § Et in hoc imitatur Faustum Caluinistam. Nam Beza in suis annotationibus in c. 22. Lucae, falsum vult esse, quod ibi dicitur: Calicem hunc (videlicet Eucharistiae) solum esse in remissionem peccatorum.

Quauis ibidem fateatur, ita in omnibus codicibus haberi. Necessario aut sanguis Christi re ipsa est in eo calice, qui dicitur in remissionem peccatorum fundi. Sed vt Aug. hic ait, vsq; adeo inuicta sunt quae aduersus haereticos de diuinis codicibus proferuntur, vt non sit aliud quod dicant, nisi eos esse falsos. Lib. 10. c. 2.

De Prophetis.

m Lib. 12. Nihil est cur Prophetas accipere debeamus. nec enim de Christo praenunciauerunt.

¶ Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

d Lib. 2. ca. 2. Quomodo se natum ex hominibus nisi quam dicit, qui pendit nunquam se filium hominis tacet.

e Lib. 2. c. 5. Sub fato nullius hominis (quasi minus Christi) genesim ponimus, vt liberum arbitrium voluntatis ab omni necessitatis vinculo vindicemus. Nam illud sydes non Christum subiebat imperio, sed indicabat obsequio.

f Lib. 3. c. 3. Mattheus narrat, qui fuerint parentes Ioseph per naturam: Lucas, qui fuerint per adoptionem. Na in rebus humanis fieri solet, vt alius carne generet filium, alius eum voluntate adoptet, ac sic vnus duos patres habeat.

g Lib. 4. c. 2. Vetus Testamentum non ad consequendas illas promissiones, sed ad intelligendas in eis non Testamenti praenuntiationes accipimus. 1. Cor. 10. Lucae 24.

h Lib. 5. c. 9. Quam multi in nostra communione veraciter faciunt ista sublimiora, de quorum specie falsus imperitor? Multae (sunt) fratrum congregationes, nihil habentes proprium, sed omnia communia. Multi humiliter sanctum custodientes propositum salui sunt. Nec tamen illi soli pertinent ad regnum caelorum, sed & hi, quorum domos ex liberis, uxoribus, & seruis constantes, componit Apostolus. Coloss. 3.

i C. 5. Sacrificia vetera variis modis vniu sacrificium, cuius nunc memoria celebramus, significauerunt. Et audetis sacrificia talia idololatriam nominare?

k C. 6. Nullam carnem immundam ducimus, tenentes illud Apostoli: Omnia munda mundis.

l Lib. 10. c. 2. Vbi manifesta veritate isti praefatur, testimonium, quod prolatum est, falsum esse respondent. Quis sacer liber ad conuincendos errores exerci potest, si haec vox admittitur? Vides in hac re, quid Ecclesiae Catholicae valeat auctoritas, quae ab ipsis fundatissimis Sedibus Apostolorum vsq; ad hodiernum diem succedentium sibi met Episcoporum serie, & tot populorum consensione firmatur.

Et c. 8. Quando religiosus diuina Scriptura ita pertractantur, vt discussis omnibus concordare inueniatur, q; deficere homine in quaestione qua solueri non potest (vt Beza nescit, quomodo Calix fundatur in remissionem peccatorum, nisi contineat Christi sanguinem, quod ille credere non vult) itaq; vera in parte acceptetur, & tanquam falsa in parte darentur?

m Lib. 12. c. 2. Rom. 1. Paulus ait se segregatum in Euangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in Scripturis sanctis. Et Rom. 3. Iustitia Dei testificata est per Legem & Prophetas.

uniuersi Iudex appellaretur, accepisse. Quae deinde omnia per successionem ad eos etiam peruenierint, quibus sorte Alexandrina Ecclesiae ibi non legitime obuenisset, sacros Episcopos.

275 Prosper in Chronicis. Pelagianus Seneciani, Pelagiani Episcopi filius, Ecclesias Britannia dogmatus sui insimulatione corrupit. Sed Papa Celestinus Germanum Antisiodorensis Episcopum vice sua mittit, ut deturbatis haereticis, Britannos ad Catholicam fidem dirigat. Et post. Ad Scotos in Christum credentes ordinatur a Papa Celestino Palladius, & primus Episcopus mittitur.

Idem Prosper contra Collatorem. Venerabilis memoriae Pontifex Celestinus, cui ad Catholica Ecclesia Praesidium multa Dominus gratia sua dona largitus est, sciens damnatis non examen iustitiae, sed solum poenitentiae remedium esse praestandum: Celestinus, quasi non discusso negotio, audientiam postulante, totius Italia finibus iussit extrudi. Nec vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberauit, quando quosdam inimicos Gratiae solum sua origines occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet seruare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam. Per hunc uerum etiam Orientales

277 Ecclesiae gemina peste purgata sunt, quando Cyrillo Alexandrina urbis Antistiti, gloriosissimo fidei Catholicae defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxiliatus est gladio: quo etiam Pelagiani, dum cognatis confederantur erroribus, iterum prostermerentur. Per hunc uerum intra Gallias istis ipsis, qui sanctae memoriae Augustini scripta reprehendunt, maleloquentia est adaepta libertas, quando consultantium actione suscepta, & librorum, qui errantibus displicebant, pietate laudata, quid oporteret eorum auctoritate sentiri, sancto manifestauit eloquio.

Episcopi Europae, hoc est, Ioannes Heracleae, Theophonius Aphrodisiadis, Theotegnus Cyclensis, & Babilas Episcopus nouae Theodosiopolis, ad Leonem Imperatorem in 2. Concil. Tom.

278 Ephesium Concilium sub B. memoriae Celestino Successore sancti, & venerandi, & custodis Clanium Regni caelorum Petri, & sub S. memoriae Cyrillo Alexandrino Pontifice congregatum est. Et post: Recte sapimus

279 semper, & sicut sapit Apostolica Romanorum Sedes Ecclesia. &c.

Prosper contra Collatorem. Ad Beatissimum Apostolica Sedis tum Presbyterum Xystum, nunc uero Pontificem ab Augustino emissa pagina recurramur. Et post. Confidimus Domini protectione praestandum, ut quod operatus est in Innocentio, Sozimo, Bonifacio, Celestino, operetur & in Xysto, ut sicut illi lupos abegere manifestos, ita hic depellat occultos.

280 Prosper in Chronicis. Iulianus Pelagiani erroris assertor, correctionis spem preferens, molitus est in communionem Ecclesiae irrepere. Sed his insidijs Xystus Papa Diaconi Leonis horatu uigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos defectione fallacis bestiae gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam haeresim Apostolicus gladius obruncasset.

281 Prosper de uocatione Gentium lib. 2. cap. 16. Roma per Apostolici Sacerdotij Principatum, amplior facta est arce Religionis, quam solio potestatis.

282 Concilium Valente (quod celebratum est in Gallia Narbonensi) Can. 4. decernit, ut in omnibus Misis nomen Papae urbis Romae in nostris Ecclesijs recitetur.

283 Vincentius Lirinensis contra haereses cap. 42. Testes iudicesq. in Ephesino Concilio producti sunt, ex Alexandrinis quidem Episcopis, Petrus, Athanasius, Theophilus, Cyrillus: ex reliqua Graecia, Gregorius de Nazario, Basiliius, & Gregorius Nissenus. Atque ut Latinus etiam orbis ita semper sensisse probaretur, lecta sunt ibi Epistola Felici Martyris, & S. Iulij urbis Romae Episcoporum. Et ut non solum (inquit) Caput orbis, uerum etiam latera illi iudicio testimonium perhiberent, adhibiti sunt a Meridie Cyprianus, a Septentrione Ambrosius. Quis hic non uidet, Episcopos Romanos Caput orbis appellari, quorum uelut latera Cyprianus & Ambrosius existunt?

284 Prosper de uocatione Gentium lib. 2. cap. 16. Roma per Apostolici Sacerdotij Principatum, amplior facta est arce Religionis, quam solio potestatis.

285 Theodoretus in Epistola ad Renatum Praesbyterum. Tenet ista Sedes gubernacula cuncti orbis Ecclesiarum, cum propter aliam, tum quia semper haeretici faetoris exors permansit. Neque ullus unquam, qui contraria sentiret, in ea sedit, quin potius Apostolicam gratiam inuictam custodit.

286 Apud Bedam Tom. 3. in lib. 1. uita S. Patricij, S. Patricius a Domino missus, ut Euangelium eius in Hibernia praedicaret, ita praecabatur: Perduc me, obsecro Domine, ad Sedem sanctae Romanae Ecclesiae, ut accepta inde auctoritate praedicandi cum fiducia uerbum tuum, sicut Christiani per me populi Hibernorum. Nec multo post uir Domini Patricius uenit ad Caput (ut postulauerat) omnium Ecclesiarum Romam. Ibi que benedictione Apostolica percipit, & accepta, dum reuerteretur, ab Amatore Archipresule Episcopali gradu sublimatus, in Hibernia magno cum fructu Euangelium Christi praedicauit. Quis hic non uideat, & quam necessaria fuit unius summi Pastoris cura, quae aliorum negligentiam suppleret, & quam late patuit sollicitudo Romani Pontificis, qui transmarinis etiam Ecclesijs, totoque diuisis orbe Britannis & Hibernis, tam paterno affectu consuluit?

Petrus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

¶ Haeretici & Pseudoprophetae.

¶ Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiae.

De manifesto uere Ecclesiae signo.

Lib. 13. Hebraeorum testimonia nobis ante fidem inutilia sunt, quia Gentiles cum simus, non credimus Hebraeis. At Augustinus eadem Prophetarum testimonia & ad homines conuertendos, & ad eosdem ab haerese muniendos, uilia esse demonstrat. Vbi etiam declarat, quo manifesto signo uera Christi Ecclesia cognoscatur. Nec aliud signum edit, quam ut illa Ecclesia uera esse existimetur, quae omnibus sectis eminet, utpote nunquam abscondita, sed in oculis omnium omni tempore posita. Cum ergo Protestantes fateantur, Ecclesiam suam aliquando latuisse: non potest illorum Ecclesia uera esse.

De Scripturarum intelligentia.

Lib. 16. cap. 2. Scripturas perscrutatus, nullas ibi de Christo prophetias inueni. Hoc idem de Sacrificio Missae, & de operum iustificatione caterisque fidei articulis Protestantes dicunt.

De Trinitate.

Lib. 20. cap. 2. Vnum sub triplici appellatione numen colimus: sed Patrem credimus lucem incolere summam & inaccessibilem. Filius in hac secunda luce consistit, cuius uirtus in Sole, sapientia in Luna habitat. Sedem Spiritus Sancti omnem hunc aeris ambitum fatemur.

Vir.

Lib. 13. c. 14. Cum magna & multa, quae praedixerunt Hebraei Prophetae, iam ad effectum manifestationemq. perducta sint (ut est primum persecutio, deinde fides Regum & populorum, abolitio Idololatriae, cecitas Iudaeorum, probatio codicum ab ipsis custoditorum, amentia haereticorum, excellentia sanctae Ecclesiae uerorum & germanorum Christianorum ante praedicta, & nunc impleta) plane qui caecum gaudens esset, nec ista illo modo contemneret, nec illos Prophetas, a quibus prauideri & praenunciari potuerunt. Et cap. 12. Si hac re gentilis moueretur, cur Christiani in multas haereses uariisq. discedunt, neg. hoc a Prophetis Hebraeis praetermissum esse doceremus. Et cap. 13. tanquam enim ille, quae cathecizamus, quareret, quo manifesto indicio nondum ualens a tot erroribus liquidam discernere ueritatem, tenebo Ecclesiam Christi. Propheta docet, Ecclesiam Christi ipsam esse praedictam, quae omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim Sedes gloriae, de qua Ieremias dicit cap. 17. Sedes gloriae exaltata est sanctificatio nostra. Propter hos enim motus paruulorum, qui possumt seduci ab hominibus, Dominus prouidens, non potest ciuitas abscondi supra montem constituta. Lib. 16. c. 17. Se scilicet montem, fideles ante suos in sui nominis gloria afferens ciuitatem, ut non audiantur, qui ad religionum scissuras traduntur. Partes enim ostendunt, dicentes: Ecce hic est Christus, ecce illic. Nec audiantur, qui nomine quasi secretae & apocryphae ueritatis & hominum paucitatis dicunt, ecce in cubiculis, ecce in deserto: quia non potest abscondi ciuitas supra montem constituta. Lib. 16. c. 14. non inuenit, quia non intelligit, & non intelligit, quia inimico animo legit: non ideo scrutatus ut sciat, sed quod nescit, scire se putat. Haec presumptio tumida arrogantiae oculum cordis uel claudit, uel distorquet. Lib. 20. cap. 7. Hoc conspicuum omni carne lumem in immensum augetes, dicitis in eopatre habitare cum regnicolis suis. Nec enim discernitis lucem quam cernimus, a luce quam intelligimus. At hoc lumem creatura est, cum Deus sit creator: hoc mutabile, ille immutabile. Ibid. Incommutabilem Trinitatis substantiam etiam locis diuiditis: nec saltem Trinitati loca tria datis, sed quatuor, patri lumem inaccessibile, filio Sole & Luna, Spiritui Sancto aërem. At filius in ipso Patre inseparabilis manet (ca. 8.) nec a Christo separatur Spiritus Sanctus. Hinc uos Paganus dicimus deteriores, quod illi ea quae sunt, sed Dij non sunt, pro Dijs colunt. Vos ea colitis, quae nec Dij, nec aliquid sunt.

- 287 Petrus de Natalibus de Sanctis, lib. 1. cap. 20. Episcopatu Rauennate vacante, quidam Rauennas à Cle- ro & populo electus est, & pro confirmatione habenda, multi nobiles Romam ad Xistum Papam ter- tium accesserunt. Sed Xistus ex Petri Apostoli reuelatione, Petrum Chryzologum, cunctis approbantibus, in Episcopum consecrauit.
- 288 Gennadius in Catalogo: Xistus urbis Roma Episcopus ad Orientis Episcopos aduersus errorem Nestorij succidendum, sententias direxit.
- 289 Maximus Taurinensis Episcopus, Homil. 1. in Natali Martyris Laurentij, Ecclesiam Romanam ap- pellat Sedem gloriosissimi Patriarche. In secunda verò de eodem Homilia, eandem Ecclesiam appellat Apostolicam Sedem.
- 290 Prosper Aquitan. in Præfatione ad responsiones suas contra Vincentianas obiectiones, ait: Fidem contra Pelagianos ex Apostolicæ Sedis auctoritate defendimus.
- Cum Polychronius Hierosolymitanus Episcopus simoniacæ prauitatis accusaretur, Xistus Ponti- fex Romanus in Concilio Episcoporum 8r. & Presbyterorum 48. misit Legatos suos Hierosolymam, qui Synodo Episcoporum 70. conuocata, damnauerunt Polychronium Patriarcham, quem Xistus postea fe- di suæ restituit. In Tom. 1. Concil.
- 292 Leo Epist. 4. ad Episcopos Siciliæ. Diuinis præceptis & Apostolicis incitatur, vt pro omnium Eccle- siarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid vsquam reprehensi inueniatur obnoxium, celeri sollicitudine, aut ab ignorantia imperita, aut à præsumptionis usurpatione reuocemus. Monete enim Dominice vocis imperio, quo Beatissimus Apost. Petrus trina repetitione mystica sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christum diligit, pascat: ipsius Sedis, cui per abundantiam diuine gratie presumus, reuerentia cohortamur, vt periculū desidia quatum pos- sumus declinemus, ne professio summi Apostoli, qua se amatorē Domini esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quia negligenter pascens toties comendatum Dominicū gregē, conuincitur summū nō amare Pastore. Et post. c. 1.
- 293 Quam culpā (Sacramentū Baptismi numerosius in die Epiphania, quàm Paschali tempore celebrandi) nullo modo potuisset indicere, si vnde consecrationē honoris accepisset, inde legē totius obseruantia sumeretur. Et B. Petri Apostoli Sedes, que vobis Sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiastica Magistratio rationis.
- 294 Et cap. 7. Quia saluberrimè à sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calendarum Octobrium Romam fraterno Concilio sociandi occurrant, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur.
- 295 In Epist. 7. Eutyches ad Sedē Apostolicam per libellum doloris sui querimoniam misit. Et Epist. 8. ad Flauia- num Constantinop. Episcop. Facti sui nosse volumus rationem, & vsque ad nostrā notitiā cūcta deferri, quo- niam nos, qui Sacerdotum Domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus incognitis rebus in cuiusquā partis præiudicium definire, priusquam vniuersa, que gesta sunt, veraciter audiamus. Et post: Quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessariò esse sollicitos, quàm plenissimè & lucidè vniuersa nobis, quod ante facere debuit, indicare festinet, ne inter assertiones partium aliqua ambiguitate fallamur. Et mox: Flavianus (vt in Epist. sequente apud Leonem apparet) Papam de tota re certiores fecit. Vnde Leo in Epist. 18. ad Italianum ait: Postquam gestorum ad vos Episcopatum documenta prolata sunt, omnia illa, quæ fallacium que- relarum velamine tegebantur, quàm essent detestanda, patuerunt.
- 298 In Epist. 27. ad Anastasium Thessalon. Definitissimum est, in nostra communionis numero non futuros eos, qui conantur antiqua Catholica fidei fundamenta conuellere.
- In Epist. 30. ad Martianum & Faustum. In scriptis nostris, quæ non solum Apostolica Sedis auctoritate, sed etiam Sanctæ Synodi, quæ ad nos frequens conueniat, vnanimitate directæ sunt, quantam curam totius Eccle- siæ habeamus, apparet. Et post: Memor sum, me sub illius nomine Ecclesia præsidere, cuius à Domino Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit.
- 300 In Epist. 38. ad Anatolium Constantinop. Episc. Vt per totum mundum vna nobiscum sit vnius castæ cō- munionis integritas. Et post: De fratribus nostris (qui metu in damnationem Flauiani consenserunt) quos communionis nostræ cupidos esse cognouimus, illud quidem, quod presentibus & agentibus nostris consti- tutum est, approbamus, vsu suarum interim Ecclesiarum essent communionem contenti. &c.
- 301 In Epist. 41. ad Martianum Augustum. Poposceram quidem à gloriosissima Clementia vestra, vt Sy- nodum, quam pro reparanda Orientalis Ecclesiæ pace à nobis etiam petitam necessariam iudicatis, aliquā- tisper differri ad tempus opportunius iuberetis. Hinc apparet, Synodum & à Pontifice Romano petitam, & dilatam: quia illius auctoritas ad Synodum congregandam semper necessaria iudicata est.
- 303 In Epistola 44. ad Anatolium Episcopum Constantinopol. Eorum, qui in hac causa contra Flavianum grauius peccauere, si satisfactio talis accedit, que non refutanda videatur, maturioribus Apostolica Sedis consi- lijs referuetur, vt examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis eorum agnitionibus quid constitui debeat, estime- tur. Et post: Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertra- ctata qualitate harum causarum, nostra, quid obseruari debeat, sollicitudo constituat.

In Episto-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successionem conti- nuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Impe- rato. Rom.

Heretici & Pseudoprophete.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

Virtute Spiritus, terram concipientem credimus gignere partibilem Iesum omni suspensum ex ligno.

De Eucharistia.

Nobis circa vniuersa, & vobis similiter erga panem & Calicem par religio est. Hoc mihi videtur in Brentianos cadere, qui corpus Christi vbique esse docent. Illis enim cū Manichæis par religio esse debet circa vniuersa, cum in vniuersis dicunt esse corpus Redemptoris.

De vno principio.

Pagani corporalia & diuina vnum habere principiū dogmatizant: ego bonis omnibus principium fateor Deum, contrarijs verò Hylem. Vos igitur estis schisma gentium, quia cum gen- tibus in hac re conuenitis.

De publicis & externis sacrificijs.

Pagani aris, simulachris, victi- mis Deum colunt. Ego honores diuinos, ac sacrificia in solis ora- tionibus, & ipsis puris ac simpli- cibus pono. Manichæi ergo nō admittebant externa sacrificia vlla, sed solis orationibus Deum colebant, qua in re illos imitan- tur Lutherani, Zuingliani, ac Calvinistæ, qui negāt publicum & externum Sacrificium ac Sa- cerdotium vllum esse in nouo Testamento. Itaque non culpāt solū, quod offertur dæmonijs (vt gentes impiè fecerūt) nec so- lum quod Iudaico ritu offertur (quod nunc non licet) verū culpant,

Lib. 20. cap. 11. Potestne terra de Spiritu san- cto concipere partibilem Iesum, & Maria Virgo non potuit? Compara, si audes, vngualia viscera tanta castitate sanctificata cum omnibus terra locis. Dicite nobis, quos Christos dicatis. Secundum presentiam quippe spiritalem, nullo modo pati pos- sci. Secundum corporalem simul & in sole, & in lu- na, & in cruce esse non posse.

Noster panis & calix non quilibet (quasi præ- pter Christum in spicis & in sarmentis ligatum, si- cut illi desipiunt) sed certa consecratione mysticæ fit nobis, non nascitur. Proinde quod non ita fit, quamuis sit panis & calix, alimentum est refectio- nis, non Sacramentum religionis.

Lib. 20. cap. 19. Monarchia opinione non ex- gentibus habemus: sed Gentes non vsque adeo ad falsos Deos sunt delapsæ, vt opinionem amitterent vnius veri Dei, ex quo est omnis qualiscunque na- tura. Et cap. 10. Vos autem nec quid sit Hyle scitis, qui gentem tenebrarum eam dicitis. Hylem namq. Greci cum de natura differunt, materiam quæda- rerum definiunt nullo prorsus modo formatam, sed omnium corporalium formarum capace. Sed cum quidam gentilium eam Deo coeternam coniun- gant, (quod alienum est à veritate) vos illis Pagani si- miles estis, quod eam quodque suum habere princi- pium, nec ex Deo esse perhibetis. In eo autem, quod Gentiles Hylem non nisi à Deo formari asserunt, nostre veritati consentiunt.

Lib. 20. cap. 18. Si templum, ara & verum sacri- ficium vero Deo non debentur, cur laudabiliter in vera religione predicatum? Si autem Deo vero ve- rum sacrificium vitæ debetur: cetera, quæ dicuntur sacrificia, ad similitudinem sunt cuiusdam veri sa- crificij. Hæc partim sunt imitamenta fallacium dæ- moniorum diuinos honores superbe sibi exigentium (vnde Apostolus ait, quæ gentes immolant, dæmo- nijs immolant & non Deo: nō quod offerebatur cul- pans, sed quia illis offerebatur) partim sunt predica- menta venturi vnius verissimi Sacrificij, quo De- i altare solus Christus impleuit, vnde iam Christiani peracti eiusdem sacrificij memoriam celebrant sa- cro sancta oblatione, & participatione corporis & sanguinis Christi. Manichæi verò nescientes, quid damnandum sit in sacrificijs Gentium, & quid in- telligendum in sacrificijs Hebræorum, & quid te- nendum

- In Epist. 45. ad Synodum Chalcedonensem. Amplectendum est Clemētissimi Imperatoris plenum religione consilium, in quo sanctam Fraternitatem vestram ad destruendas infidias Diaboli, & ad reformandam Ecclesiasticam pacem voluit conuenire, *Beatissimi Petri Apostoli Sedes iure atque honore seruato, adeo ut nos quoque suis ad hoc literis inuitaret, ut venerabili Synodo nostram presentiam preberemus. Quod quidem nec necessitas temporis, nec ulla consuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio Presbyteris, qui ab Apostolica Sede directi sunt, me Synodo vestra fraternitas existimet presidere, nec se iunctam a vobis presentiam meam confidat, qui nunc in vicariis meis adsum, & iacudum in fidei Catholica predicatione non desum, ut qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus.*
- In Epist. 46. Ad Anatolium Episc. Constantinop. Filij nostri Basilius & Ioannes Presbyteri longinquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in Apostolica Sede patefecere, damnantes Nestoriam & Eutichianam heresim. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes Dilectioni tue scripta nostra direximus, fidenter orantes, ut qui gratia Apostolica communionis ornantur, etiam tuo favore per omnia se gaudeant adiunari.
- In Epist. 49. ad Pulcheriam Augustam. Binus de Coepiscopis meus & Presbyterus ordinati, qui vicem meam implere sufficerent, etiam datus ad venerabilem Synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret, quam formam seruare in hac diuicatione deberet: ne ulla temeritas, aut fidei regulis, aut Canonum statutis, aut benignitatis remedijs obuiaret.
- Episcopi Galliarum Apostolico honore venerando Pape Leoni. Deo gratias agimus, quod tanta sanctitatis, tanta fidei, tantaq; doctrine Apostolica Sedi (unde Religionis nostra propitio Christo fons & origo manauit) Antistitem dederit, petentes etiam, ut datum concessumque munus Potificij vestri longissima ad edificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat.
- Eusebius Mediolanensis Episcopus Domino Sancto & beatissimo Patri Leoni. Placuit omnibus, quorum nomina subscriptio subter annexa poterit declarare, eos, qui se ipsos abiectione dignos fecerint, suo etiam consensu, auctoritate vestra precedente sententia, damnatione congrua persequendos.
- Episcopi secundæ Mœsiæ, Martianus, Martialis, Monophilus, Marcellus, Petrus & Dittas semper Augusto Leoni. In Chalcedonensium ciuitate multi sancti Episcopi conuenerunt, per iussione Leonis Romani Pontificis, qui verè Caput est Episcoporum. & Papa igitur Synodum etiam conuocauit, & Episcopos conuenire iussit.
- Valentinianus Imperator Theodosio Augusto, ante Synodum Chalcedonensem. Fidem à nostris Maioribus traditam, debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem proprie uenerationis beato Apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conseruare: quatenus beatissimus Romana ciuitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotij super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & Sacerdotibus iudicare, Domine sanctissime Pater, & venerabilis Imperator. Hac enim gratia secundum solemnitatem Conciliorum & Constantinopolitanum Episcopus eum per libellos appellauit, propter contentionem, que orta est de fide.
- Galla Placidia ad Theodosium. In Apostolica Sede primus ille, qui cælestes Claves dignus fuit accipere, Principatum Episcopatus ordinauit.
- Leo Episcopus Dioscoro Episcopo Alexandrino. Petrus Apostolicum à Domino accepit Principatum: & Romana Ecclesia in eius permanet institutus.
- In Actione prima Synodi Chalcedonensis secundum editionem Coloniensem anni 1567. pagina 15. a. Cum omnes ordine confedisissent ante cancellos Altaris, Paschasinus vicarius Sedis Apostolica dixit: Papa vrbis Roma, qua est Caput omnium Ecclesiarum, precipit, ut Dioscorus Alexandrinorum Archiepiscopus non sedeat in Concilio. Et Lucentius Collega ipsius addidit, quia cum personam iudicandi non haberet, presumpsit, & Synodum ausus est facere sine auctoritate Sedis Apostolica, quod nunquam licuit, nunquam factum est.
- Heceadem narrat Euagrius histor. lib. 2. cap. 4. Dioscorus igitur de sententia Senatus in medio constitutus, accusatur ab Eusebio Episcopo Dotylei. Et demum (Actione tertia Synodi Chalcedonensis) per Legatos B. Leonis omni Concilio consentiente, spoliatus est omni dignitate Episcopali, & omni ministerio Sacerdotali abdicatus.
- Vrbs Roma igitur dicitur à Paschasino Ecclesie Libetanæ Episcopo Caput esse omnium Ecclesiarum. Et quanquam id coram Imperatore Martiano, & gloriosissimis Iudicibus, atque aded coram sexcentis Episcopis diceretur: tamen nec vnus quidem ab eo verbo velut nouo & inaudito abhorruit, sed potius per vniuersum Concilij tempus ita se Patres gesserunt erga eundem Paschasinum, ut eum cognoscerent & Catholicæ fidei Episcopum, & Leonis Papæ Legatum, eumque permitterent primo loco tum federe, tum loqui, sententiamque in Dioscorum sub Papæ Leonis nomine pronunciare, & in hæc verba subscribere. Paschasinus Episcopus Ecclesia Libetana vice Beatissimi atque Apostolici vniuersalis Ecclesie Papæ

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
ratores
Rom.

Hono-
rius.

418

S. Zozimus,
Hababain fi-
lius, Cæsari-
sis, Cappa-
dox, Græcus,
fedit an. 2.
m. 4. d. 7.

Heretici & Pseudopropheta.

culpant, quod ritu Noui Testa-
menti vero Deo veri Mediatoris
Sacrificium offeramus.

De Imaginibus.

x Ibidem. Paganis delubris & sim-
ulachris Deum colendum pu-
tant. Ego ab his in hoc quoque
multum diuersus incedo, qui si-
mulachrum Christum Dei filium
accipio, ac postea Christianos
Paganorum similes monstrare
conatur. § Hinc apparet, Mani-
chæos nullas Christi externas
imagines tulisse, ut nec hodie
Caluinistæ ferunt, cum Chri-
stiani semper sanctas imagines
fabricarint.

De adoratione Solis.

y Solem istum corporeum ad-
orabāt, idque quoniam Christus
interdum in Scripturis per So-
lem significatur.

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

nendum vel obseruandum in Sacrificio Christia-
norum, vanitatem suam sacrum offerunt diabolo.

Hæc Augustinus. Vt ergo cætera illa Gentium,
& Iudæorum sacrificia erant publica & exter-
na: sic & hoc quod fit in nouo Testamento.
Quod qui negat (negabant autem olim Mani-
chæi, & nunc Protestantes negant) vanitatem
suam (authore Augustino) sacrum offerunt Dia-
bolo. Protestantes igitur sunt dæmonum cultor-
es & idololatæ.

x Lib. 20. cap. 15. Quod inde Paganis vultis esse
meliores, quod illi delubris & simulachris Deum co-
lendum putant, vos autem nihil horum facitis: quis
non irideat? Plane Christus vester phantasticus nō
à similitudine, sed à simulatione simulachrum vo-
cari potest. August. verò, vt in lib. contra Faustū
22. cap. 73. testatur, factum Abraham immolatum
filium suum tot locus pictum esse, ut aures & oculo-
los dissimulantes ferret: sic in lib. de consensu
Euangelistarum cap. 9. fatetur, Petrum & Pau-
lum vna cum Christo in pluribus locis Romæ pictos
fuisse: ut inde scias, picturas imaginum Sanctarū,
quæ Manichæis & Caluinistis tantoperè displi-
cent, olim à Catholica Ecclesia receptas fuisse.

y August. in Psal. 103. Ne putetis, fratres, ideo nō
nullis Solem adorandum, quia Sol in Scripturis ali-
quando Christum significat. Talis est enim dementia
hominum. Adora ergo & Petram, quia Chri-
stum significat. Ouis, Leo, Sol, Christus in similitu-
dine, nō in proprietate. Quævis proprietatem Chri-
sti? In principio erat verbum, & verbum caro fa-
ctum est. At de isto Sole quid dictum est? qui fa-
cit Solem suum oriri super bonos & malos. § Ani-
maduerte diligenter, Christiane Lector, quod
quanquam Augustinus sapissimè dicat, & petrā
vnde aqua Iudæis fluxit, significasse Christum,
& Eucharistiā esse figuram corporis & sangui-
nis Christi: nunquam tamen dicit, aut petrā, aut
aquam illam fuisse adorandam ob signum & fi-
guram Christi quam gerebat. Imò id ipsum hoc
in loco aperte negat. Dicit verò, neminem man-
ducare carnem Domini, quam ipse nobis man-
dandam dedit, nisi prius adorauerit, in Psal. 98. Ex
quo manifestè docet, aliud signi genus fuisse il-
lam petrā, & longè aliud genus esse Eucharis-
tiam. Petra significatione fuit Christus, non
substantia: sed Eucharistia & substantia est cor-
pus Christi, & significatione mors Christi est.

x Ibid.

AAA x Ibidem.

sive Pape urbis Romae Leonis, sanctae Synodo praesidens, in Dioscori damnatione consensu vniuersalis Concilij subscripsi.

Item quotquot libellos accusationis contra Dioscorum in Synodo porrexerunt (vt Theodorus, & Ithyryon Ecclesiae Alexandrinae Diaconi, Athanasius presbyter, & Sophronius Christianus) Leonem vel vniuersalem Archiepiscopum, vel Patriarcham vniuersalem salutauerunt, ei que primum, ac deinde Sancto vniuersali Concilio Chalcedonenfi preces suas obtulerunt. Vnde admiror Caluini audaciam, qui Gregorium Magnum ob id notauit, quali falso dixisset, Synodum Chalcedonensem obtulisse B. Leoni vniuersalis Episcopi nomen. Cum enim & Paschasinus Concilio praesidens ita Leonem appellaret, & libelli omnes in eam formam concepti fuerint, nec quisquam de Concilio non modò Paschasinum, aut formam libellorum ob eam causam reprehenderit, sed potius appareat, libellos per publicos Concilij Notarios ex Concilij totius voluntate sub ea forma editos fuisse (alioqui enim in formula & modo non vsque adeò consensissent:) facile constat, eundem vniuersalis Episcopi, seu Patriarchae Titulum Episcopis Romanis recipere in aeternum ex Concilij Chalcedonenfis autoritate licuisse, nisi quòd aliter sanctis Pontificibus Romanis visum est, ob id, credo, periculi, aut scandali potius, quod in vniuersalis appellatione latebat. De qua re postea.

Senatus autem, qui aderat in Chalcedonenfi Concilio, quamuis in alijs rebus fidem doceri cupiebat: tamen de Primatu Romani Pontificis adeo non dubitauit, vt multis Episcopis, ac praesertim Aegyptijs reclamantibus, tamen Theodoretum in Concilium ingredi, & proprium locum recipere voluerit, quia (vt in Actiōe prima eiusdem Concilij dicitur) proprium recepit locum à sanctissimo Episcopo Inelyta urbis Romae.

Præterea in Actiōe quinta Illyrici Episcopi dixerunt: Qui contradicunt, Romam ambulant: vt Leo, sic credimus.

Imò & Episcopi postea clamabant (Actiōe octaua) Post Deum Leo iudicauit.

In Actiōe verò decima, Anatolius Archiepiscopus Constantinopolitanus dixit: Desinimus, nihil horum valere, quae in secunda Synodo Ephesina sunt facta, nisi circa maximum Antiochiae Episcopum, quoniam & sanctissimus Leo Romanus Archiepiscopus in communionem eum recipiens praesse eum Antiochenum iudicauit Ecclesiae. Quod igitur in quolibet Concilio factum Papa ratum habuit, id validum iudicatur, etiam si reliqua omnia fuerint irrita.

In Actiōe decima sexta legimus haec verba: Deus nobis impenetrabilem in omni errore propugnatorem prouidit, & Romanae Ecclesiae Papam ad victoriam praeparauit.

Tum autem Paschasinus, Lucentius, & Bonifacius manifestarunt Dioscori damnationem his verbis: Sanctiss. ac Beatiss. Papa Caput vniuersalis Ecclesiae Leo, per nos vt Legatos suos, sancta Synodo consentient, Petri Apostoli praeditus dignitate, qui Ecclesiae fundamentum, & Petra fidei, & caelestis Regni ianitor nuncupatur, Episcopali dignitate Dioscorum nudauit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem. (Et paulò antè)

Alijs verò Episcopis, qui Flavianum damnauerunt, Sedes Apostolica veniam tribuit, quia contra voluntatem gessisse, quae patrata sunt, approbantur: ita vt nunc vsque adhaereant & beatissimo Papa, & vniuersali, Sanctoq; Concilio. Quae de re sacrosancta communionis consecuti sunt medicinam.

Denique Illustrissimus Senatus Canonibus tam Nicaenae, quam Constantinopolitanae Synodi ac sententij Episcoporum auditis, dixit (in eadem Actiōe decima sexta) Ex his, quae gesta sunt, vel ab unoquoque deposita, perperadimus, omnem quidem Primatum & honorem praecipuum, secundum Canones, Antiquae Romae Deo Amantissimo Archiepiscopo conseruari.

Quibus ita gestis, Synodus Chalcedonenfis ad Leonem Papam scribit ijs verbis. Sacerdotibus tu quidem sicut membris Caput praeras. Et post: Dioscorus contra ipsum, cui vinea custodia à Salvatore commissa est, extendit insaniam, id est, contra tuam quoque Apostolicam Sanctitatem. Et excommunicationem quoque meditatam est contra te, qui corpus Ecclesiae vnire festinas. (Et post.) Rogamus igitur, & tuis Decretis nostrum honora iudicium, & firmitas tua filijs (quod decet) adimpleat.

¶ Sexcentorum ergo Episcoporum in nomine Christi congregatorum iudicio, Romanus Episcopus agnoscitur, non modò singulis seorsim Episcopis, verum toti simul Concilio haud aliter praesse, quam Caput membris praest. Accedit eodem, quòd ex ijs Episcopis plusquam sexcenti ex Graeca Ecclesia erant, cum & in Asia Synodus haberetur, & propter longitudinem itineris, non multi ex Hispanijs, Gallijs, Italia, & Africa facile possent conuenire. Præterea idem Romanus Pontifex à sexcentis Episcopis agnoscitur is esse, cui custodia vinea, id est, Ecclesiae, non per homines, neque ab hominibus, sed à Salvatore commissa est. Ergo tanta Synodus Episcopalis, quae instar vnus ex quatuor Euangelijs à Sanctis Patribus honoratur, confessa est, Primatum Romani Pontificis ab ipso Christo esse. Quid quòd etiam Synodus ista causam expressit, cur vnum aliquem oportebat velut Caput ceteris praesse: nimirum, vt corpus Ecclesiae vniret, id quod Leonem Papam, vt faceret, festinasse ait. Denique Synodus Episcoporum tot se filios Episcopi.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui Successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

¶ Heretici & Pseudoprophetae.

z Ibidem. Idola paganorum veritatis in martyres, quos votis similibus colitis. Idè ferè de nobis ex eadem blasphemia Protestantes dicunt. Displicuit ergo tum olim Manichaeis, tum iam Protestantibus, quòd apud memorias martyrum offerimus Deo: quodq; martyres cultu dilectionis fraternae inuocamus, vt eorum orationibus apud Deum adiuuemur.

¶ Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesiae.

z Ibidem. c. 21. Populus Christianus memorias martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam imitationem, & vt meritis eorum conficietur, atque orationibus adiuuetur. Ita tamen, vt nulli martyrum, sed ipsi Deo martyrum Altaria constituantur apud memorias martyrum, vt ex ipsorum locorum admonitione maior affectus exurgat ad acuendam charitatem & in illos, quos imitari possumus, & in illum, quo adiuuare possumus. Colimus ergo Martyres non cultu laetitia, aut Sacrificij oblatione, sed cultu dilectionis ac societatis: Sacrificamus enim Deo frequentissime in memorijs martyrum, illo dicitur ritu, quo sibi sacrificari noui Testamenti manifestacione praecipit. Haec Augustinus: Est ergo praecipitum à Deo, vt sacrificemus palam certoque ritu sub tempore noui Testamenti. Et quòd aliud Sacrificium habet, aut vnquam habuit Ecclesia Christi, praeter Sacrificium Eucharistiae, quòd omnes Lutherani & Calvinistae detestantur?

De corporibus humanis.

a Apud Augustinum libro 20. ca. 22. Manichaei corpora humana opificium dicunt esse gentis tenebrarum, non Dei. Idem argumentum tractat Faustus in lib. 24. cap. 1.

a Ibidem. cap. 22. Paulus fideles corpus Christi effectos alloquitur, dicens: Obsecro vos, Fratres, per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Et li. 21. cap. 9. Dicit Apost. 1. Cor. 12. Deus tēperauit corpus: & dicit iste, Hyle, non Deus. Eandem haereticum confutat August. lib. 24. cap. 2.

De moribus Gentium & Christianorum.

b Ibidem. De vita Paganorum mutastis nihil: estis sanè schisma gentium. Eodè modo Protestantes nobis exprobrat, quòd instar gentium quidam ex nobis profitentur castitatem, quòdque festos dies, & alia eiusmodi colimus, cum tamen omnia haec in honorem veri Dei faciamus per Iesum Christum Filium eius.

b Ibidem. cap. 23. Cum ad confirmendam vitam fidelium, tria haec maneant, Fides, Spes, Charitas: unde fieri potest, vt pares cum aliquo mores habeat, qui haec tria cum illo paria non habet? Qui enim aliud credit, aliud sperat, aliud amat: necesse est, vt aliter viuat. Et, si vsus quarundam rerum similis videtur nobis esse cum gentibus, sicut cibi, potus, & rectorum: tamen aliter his rebus vitur Gentilis, qui ad alium finem vsus earum refert, & aliter qui ex his Deo gratis agit. Et cap. 21. Nec ideo contemnenda est vel detestanda virginitas sanctimoniam, quia & Vestales virgines fuerunt: Quia multum distat, quae virginitas, cui voueatur atque reddatur.

De Matrimonio.

c Lex Manichaeorum, prolem ante omnia deuitari à concubentibus iubet.

c Lex aeterna, id est, voluntas Dei, vt salutem generis prospiciatur, ad prolem tantummodo propagandam mortalis carnis delectatione dominatu rationis in concubitu relaxari sinit. August. lib. 22. cap. 30.

419

Bonifacius,
Iucundi filius, Rom.
fedit an. 4.
m. 9. d. 28.

Hono-
rius.

AN

AAA ij d Cap. 74a

Episcopi Romani vocat, confirmationemque eius, quod gestum erat, ab eo petit. Quod si villa fuit in mundo Ecclesia Christi sub Leone: certe illius præcipua membra iam erant Chalcedoni congregata, cum ibi & veritas Evangelij contra Eutyichis hæresim defensa fuerit, & nullus Catholicus in vniuerso terrarum orbe illis diebus vixisse demonstrari possit, qui non communicauerit cum hac vniuersali Synodo. Ibi ergo erat illa Ecclesia, que domus Dei est, columna & firmamentum veritatis. Videte nunc vos omnes, quorum oculos Deus aperit, à quàm nota & contestata Romani Pontificis Præfidentia, & Græcipostea, & nuper Angli, & Germani defecerint. Quò nisi quàmprimum redeant, nec vinea Domini esse, nec membra Ecclesie apud Deum haberi possunt.

Cùm autem Episcopus Constantinopolitanus obtinisset à Synodo, vt Patriarchæ Alexandrino & Antiocheno præferretur, & post Pontificè Romanū primas in Ecclesia obtineret: Leo Pontifex agrè ferè, antiquos Ecclesie & Nicæni Concilij Canones violari, ad Martianum Augustū in hæc verba rescripsit, Epist. 52. *Multum Anatolius Episcopus proprio detrahit merito, si illicito crescere optat augmento. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitana ciuitas gloriam suam, ac protegente dextra Dei, diuino Clementie vestra fruatur Imperio. Alia tamen ratio est rerum secularium, alia Diuinarum, nec præter illam Petram, quam Dominus in fundamento posuit, stabilis erit ulla constructio. Propria perdit, qui indebita concupiscit. Satis sit prædicto, quòd vestra pietatis auxilio, & meifauoris assensu, Episcopatum tantæ urbis obtinuit. Non dedignetur Regiam ciuitatem, quam Apostolicam non potest facere Sedem.*

Hic insigniter animaduerto Prophetiæ donum in Papa Leone. Prophetiam verò talem intelligo, qualis noui Testamenti propria est, quæ sic futura per fidem in Euangelio reuelatam præuidet, vt simul in præteritis declarandis laboret. Quod enim Dominus Petro dixerat: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam*: hoc de Apostolica Petri Sede, id est, de Romana Ecclesia dictum esse, Leo affirmat, *nec aliam constructionem stabilem fore prædicit*. Certè nos vidimus, gloriam vt omnium aliarum Patriarchalium Sedium, sic & Ecclesie Constantinopolitanæ vel prorsus extinctam, vel mirum in modum imminutam esse, non modò quia Imperium in Turcos translatum est, sed multò magis, quia Græci penè omnes (etiam Protestantium iudicio) ab Euangelij veritate aberrant, & tam in schismate, quàm in captiuitate agunt: cùm interim stabilis sit illa Ecclesie Romanæ constructio, quam Dominus in fundamento militantis Ecclesie posuit. Quod certè non solus Leo, sed multi præterea Episcopi Romani sæpe magna cum fide prædixerunt, vt suo loco videbitur, idque ex rerum ipsarum euentu fidem apud nos capere debuit.

Idem Leo Epist. 53. *Consensiones Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, vnica nobiscum vestra fidei pietate, in irrium mittimus, & per auctoritatem B. Petri Apostoli, generali prorsus definitione cassamus.*

Leo Epist. 57. Ad Martianum Augustum. *Ad vestre deuotionis pertinet palmam, si malum, quod in suis ducibus est oppressum, etiam in quibus inque reliquis deleatur. Quod facilius Clementia vestra arbitretur impediendum, si per vniuersas Ecclesias definitiones Synodi Chalcedonensis Apostolicæ Sedi placuisse doceantur.*

Epist. post. *Constitutionibus Synodalibus, que mihi de confirmatione fidei Catholica, & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adiecti sententiam meam, qua vt in notitiam omnium Sacerdotum, Ecclesiarumque, perueniat, vestra Clementia præcepto ordinare dignetur.*

Primum hic perpendo, quòd omnes Episcopi & Ecclesie videntur expectasse confirmationem Synodalium gestorum à Sede Apostolica, & hac mente fuisse, vt nisi eam viderent esse factam, non putarent se ad Canonum ibi Decretorum obseruationem obligari. Deinde perpendo, Imperatorem solitum esse publicare, quod Sedes Apostolica decreuisset: quod idcirco dixi, vt intelligeretur, quomodo Imperatores Catholici olim Synodos Episcopales indicare consueuissent. Non enim sua hoc solùm auctoritate poterat legitime fieri, sed aliorum etiam, & præsertim Romani Pontificis auctoritas interponebatur. Cuius consensu semel cognito, Imperatores effecerunt, vt conuocatio Synodi Oecumenicæ ad omnium notitiam perueniret.

Leo Epist. 58. Ad Pulcheriam Augustam. *Quod piissimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuerunt, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illic de fidei sunt regula definita, firmarem, libenter implenti, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cùm per Constantinopolitanum Episcopum, cui lætitiæ meam largiter indicauit, in omnium potnerit notitiam peruenire, quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quàm repulsam sui ambitus publicare.*

Leo Epist. 60. ad Maximum Antiochenum Episcopum. *Decet te hæreticis auctoritate Sacerdotali resistere, nosque scilicet de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur, instruere.*

Theodoretus Cypri Episcopus ad Leonem Romæ Episcopum. *Insigniter vestram urbem exornat sedes. (Et post.) Alexandrinus Presul (Dioscorus) nos condemnauit, vt voluit, Ego autem Apostolicæ vestre Sedis ex-*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
	Idem Bonifacius.	Honorarius.

Hæretici & Pseudoprophetae. An liceat Pontifici bellum gerere?

Lib. 22. c. 5. Reprehendit Moysen, quòd bella gesserit, cùm esset Propheta, quodq; crudelia multa & mandarit, & fecerit. Nonne etiam hodie Protestantes reprehendit Pontificem Romanum, quòd bellum interdū vel aduersus externos hostes Christianorum, vel aduersus hæreticos Ecclesie inimicos, vel ipse per suos ministros gerit, vel alijs gerenda persuadet?

De Virgine Maria.

Lib. 23. Virginis Mariæ origo ex tribu Iuda fuisse non monstratur.

De veritate Carnis Christi.

Lib. 26. Christus & omnes humanæ conditionis affectus, & mortem simulauit.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

Cap. 74. In illis bellis Moyses diuina secutus imperia, non sauiens, sed obediens fuit. Bella verò licite suscipi à bonis inde constat, quòd Ioannes non iusserit milites quarerent ab eo, quid facere deberent, abijcere arma, sed suis stipendijs cõteros esse. Lu. 3.

Cap. 76. Bella gesserunt Patriarchæ, & Prophetae, vt tales quoque victorias apparet Dei voluntate præstari. Non resistendo interfecti sunt Apostoli, vt potiore esse docerent victoriam, pro fide veritate occidi.

Et c. 77. Idem ipse Christus & antea dicit: *Missa vos sine saculo & pera, & postea: qui habet sacculum, tollat similiter & peram, & qui habet tunicam vendat, & emat gladium. Ita pro temporum diuersitate vel consilia, vel præcepta, vel permissa, mutantur. Atq; obtemperantium quoque Discipulorum facta in Euangelio secuta sunt. Nam & tunc sine saculo & pera iterum: & dixerunt ei nunc, cùm de gladio emisso inisset, ecce sunt hic duo gladij: & ille respondit, sufficit. Hinc & Petrus armatus inuenitur est, cùm aurem persecutoris abscidit, ubi spontanea eius cõrectur audacia, quia non vt iussus fuerat ferrum tollere, ita iussus fuerat & ferire. Itebat certè Domini voluntas, cur arma portare præcepisset, quibus eos uti noluisset. Hæc Augustinus: qui certe non dubitat, portationem armorum re verà discipulis imperatam, licet Christus eorundem vsum non perinde eis præcepit, ex quo deducitur, ius quidem gladij penes Petrum Petrique successorem esse: vsum verò eiusdem gladij tanquam spiritali viro minus dignum, alijs in hoc mundo militantibus committendum esse.*

Lib. 23. cap. 9. & 10. Scriptura confirmatissima auctoritatis & Christum dicit ex semine Dauid, & eius matrem sine ullius concubitu virginem Mariam. Vnde credimus, Mariam fuisse in cognatione Dauid, quem constat fuisse de Tribu Iuda. Lib. 26. ca. 8. Ergo ille mentiebatur, quando dicebat: oportet illum hominis occidi, & tercia die resurgere? Quis tibi hoc contra Euangelium concessurus est, quòd omnes humana conditionis simulauit affectus? Dormiuit Iesus, esuriuit, contristatus, exilaratus est: omnia vera sunt, non necessitate conditionis (vt in alijs hominibus, qui etiam nolentes dormiunt & contristantur) sed magisterij voluntate, & diuina potestate.

De

AAA iij s Lib. 28.

Sedis expecto sententiam: & iustum vestrum appello iudicium. Ante omnia rogo, ut sciam à vobis, an in hac iniusta depositione me oporteat acquiescere, an non.

335 Leo Papa in Epist. 61. ad Theodoretum. *Agnosimus Dilectione tuam tam Nestoriana, quam Eutyriana impietatis nobiscum extitisse victricem. Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio desinierat, uniuersa fraternitatis irretractabilis firmavit assensu, ut verè à se prodisse ostenderit, quod prius à prima omnium Sede firmatum, totius Christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque, Capiti membra concordent. (Et post.) In hoc quoque tua vigilantie sollicitudine volumus adiuari, ut tua relatione corrente, quid apud Eutyrianos ac Nestorianos, Religionis doctrina dominica proficiat, Apostolicam Sedem festines instruere.*

337 Leo in Epist. 62. ad Martianum Augustum. *Quicquid Pietas vestra de hac cõsultatione cognouerit, ad meum inubeat mox notitiam peruenire, ut in diuino mysterio nulla dissonantia culpa nascatur. Et in Epist. 63. Ad meam notitiam inubeat peruenire, ut Dei cultus nullo errore laedatur. Et 65. Ad Cõensem Episcopum, ne quid possit de statu fidei me luctere.*

339 Leo Epist. 66. ad Iulianum Episcopum. *Christianissimus Princeps ad nos Epistolam dedit, interneniens pro Anatolio Episcopo, ut nostri animi gratia illi prebeatur, quoniam correctionem eius promittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur. § Certè Imperator, qui pro ipso Primatè suæ Regiæ vrbs apud Sedem Apostolicam intercessit, nec semetipsum, nec supra sui regni Episcopos ius habere didicerat, nec Patriarcham suæ Regiæ vrbs Episcopo Romano subesse ignorabat.*

340 Leo in Epist. 68. *Iulianum Episcopum in speculis propter fidem illic esse constitui.*

341 Leo in Epist. 73. ad Leonem Augustum. *Cum uniuersalis Ecclesia per illius principalis Petra (id est, Christi) edificatione facta sit Petra: & primus Apostolorum Beatissimus Petrus voce Domini audierit, Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: quis est nisi aut Antichristus, aut Diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem? Antichristum vocat, qui aduersatur Ecclesie Romanæ.*

342 Leo in Epist. 75. *Chalcedonensem Synodum Apostolica Sedis firmavit authoritas.*

343 Leo in Epist. 77. ad Nicatam Aquileiensem Episcopum. *Dilectio tua poposcit, ut de his à nobis auctoritatem Apostolica Sedes acciperet, quæ magnam difficultatem dijudicationis videntur asserere.*

344 Leo Epist. 82. Anastasio Episcopo Thessalonicensi. *Sicut Precessores mei Precessoribus tuis, ita ego Dilectioni tuae priorum secutus exemplum, vices mei moderamine delegavi, ut curam, quam uniuersis Ecclesiis principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostre mansuetudinis effectus adiunares. & longinquus ab Apostolica Sede Prouincias presentiam quodammodo nostra visitationis impenderes. (Et post.) Cum omnium*

345 *(Apostolorum) par esset electio, vni tamen datum est, ut ceteris preemineret. De qua forma, Episcoporum quoque est orta distinctio, & magna dispositione prouisum est, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis*

346 *Provinciis singuli, quorum inter fratres haberet ut prima sententia, & rursus quidam in maioribus vrbus cõstituti, sollicitudinem susciperent ampliorum, per quos ad vnam Petri Sedem uniuersalis Ecclesie cura conflueret, & nihil vsque a suo Capite distideret.*

347 Leo in Epist. 85. ad Episcopos Mauritanie. *Cum de ordinationibus Sacerdotum quadam apud vos illicitè usurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret: ratio pietatis exegit, ut pro sollicitudine, quam uniuersa Ecclesia ex diuina institutione impendunt, vnum fidem studeremus agnoscere, vicem cura nostra proficiscendi à nobis fratri, & consacerdoti nostro Potentio iniungentes, qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisq; omnia fideliter indicaret.*

348 Et post c. 2. *Causam Lupicini Episcopi illic inuimus audiri, cui multum & sapius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset.*

349 Et cap. 3. *Donatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (ut comperimus) plebe conuersum, ita Dominico volumus gregi presidere, ut libellum fidei sue ad nos meminerit dirigendum.*

350 Et cap. 5. *De componendis atque compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, ut ea, quæ iuxta Ecclesiasticum morem iuste & rationabiliter fuerint definita, mea quoque sententia roborentur.*

Leo in

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifex
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Hæretici & Pseudopropheta.

De Canone Scripturarum.

Cum Manichæi reijcerent Matthæi Euangelium, tamè li. 28 cap. 1. Faustus dicebat, quærendum esse, quid Christus ipse de se, quidue Apostoli sui de eodem prædicarint. Hoc ipsum clamant & nunc Protestantes, cum interim non credant Ecclesie, quæ custos est & interpres vnica verborum Christi.

De abstinentia à certis cibis.

Lib. 30. c. 3. & 4. *Si Quadragesima sine vino & carnibus non superstitiosè à vobis, sed diuina lege quotannis omni cū studio per orbem terrarum in Cõuentu Catholico seruatur: videte, ne summae dementiæ sit, hoc à Paulo dictum putare, quod dæmoniorum doctrina sit abstinentia omnis ciborum. Hæc Faustus. Porro etiam Protestantes Catholicis hodie obijciunt, quod dæmoniorum doctrinæ consentiant, quia iubent populum Catholicum aliquando à certis cibis castigandi corporis & significandi mysterij causa abstinere. Itaq; idem spiritus in Protestantibus est, qui fuit in Manichæis.*

De voto cælibatus.

Ibidem c. 4. *Certatim semper ad virginitatis professionem virgines incitatus, ut penè iam maior in Ecclesijs omnibus virginum apud vos, quam mulierum, numerositas habeatur. & Paulus Iconij Theclam oppignoratam iam thalamo, in amorem perpetuæ virginitatis sermone suo incendit. Quod si hæc dæmoniorum doctrina non fuit, extra culpam & nos sumus. Hæc Faustus. Quid quod Protestantes dicunt, nostra-*

Doctores Catholici, & Custodes
mutorum Ecclesie.

Lib. 28. ca. 4. *Istum librum crede esse Matthæi, quem ex illo tempore, quo Matthæus ipse in carne vixit, non interrupta serie temporum, Ecclesia certa successione ab Apostolicis Sedibus vsque ad presentes Episcopos pertransit. Apostolus Paulus post ascensionem Domini de caelo vocatus, si non inueniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Euangelium eiusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet. Galat. 2. § Nota, studiose Lector, quam necessarium sit, communicare cum illa Ecclesia, quæ non interrupta temporum serie ab Apostolis ad nos vsque per certas Episcoporum successiones deuenit.*

Lib. 30. cap. 5. *Christiani Catholici edomandi corporis causa propter animam ab irrationalibus motibus amplius humiliandum, non quod illa esse immunda credant, non solum à carnibus, verum à quibusdam etiam terra fructibus abstinent, vel semper sicut pauci, vel certis diebus atq; temporibus, sicut per Quadragesimam ferè omnes, quantum magis quisque vel minus seu voluerit, seu poterit. Vos ipsam creaturam negatis bonam, quod carnes diaboli operetur faculentiore materia mali, hoc animo ab escis huiusmodi temperatis, quod non significatio- ne, sed natura malè & immunda sint. qua in re Creatorem sine dubio blasphematis, hoc est, quod pertinet ad doctrinam dæmoniorum. Hæc ille. Cum igitur Catholici credant & doceant, naturam carniū esse bonam, eaq; sapientissimè in cibis v- tantur: illorum à carnibus abstinentia siue per quadragesimam, seu alijs diebus, non est dæmoniorum doctrina, vt Protestantes calūniantur.*

Ibidem ca. 6. *Si ad virginitatem sic hortaremini, quemadmodum hortatur Apostolica doctrina (qui dat nuptiū, bene facit: & qui non dat nuptium, melius facit) ut bonum esse nuptias diceretis, sed meliorem virginitatem, sicut facit Ecclesia, quæ verè Christi est Ecclesia: non vos Spiritus Sanctus inapremun- ciaret, dicens: Prohibentes nubere. Ille enim prohibet, qui hoc malum esse dicit, non qui huic bono aliud melius anteponit. Hæc Augustinus. Quemadmodum ergo Catholici non prohibent nubere, quia non docent nuptias esse malum, licet ad virginitatem, quæ maius bonum est, hortentur: sic Protestantes ab Ecclesia vera & ab Apostolica doctrina alieni sunt, quia docent, vir-*

gini-

351 Leo in Epist. 86. Episcopos Ecclesiarum Germanie & Gallia reprehendit, quod Chorepiscopos destinarent, qui absente Pontifice Altaria erigerent, Basilicasq; consecrarent.

Leo in Epist. 87. Ad Episcopos per Viennensem Prouinciam. Predicationis Euangelij Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, ut ab ipso quodam Capite, dona sua velut in corpus omne diffunderet, ut exortem se Mysterij intelligeret esse Diuini, qui ausu fuisset a Petri soliditate recedere. (Etpost.)

352 Hanc Petre istius sacratissimam firmitatem, Deo (vt diximus) edificante, constructam, nimis impia vult presumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere. (Et post.) Nobiscum itaq; vestra fraternitas recognoscat Apostolicam Sedem pro sui reuerentia, a vestra etiam Prouincia Sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum, aut retracta, aut confirmata fuisse iudicia, adeo vsu seruata unitate Spiritus in vinculo pacis, commantibus hinc inde literis, quod sancte agebatur, perpetue proficeret Charitati. Quam sollicitudo nostra, non sua querens, sed que sunt Christi, dignitatem diuinitus datam, nec Ecclesie, nec Ecclesiarum Sacerdotibus amogabat. Sed hunc tramitem semper inter Maiores nostros & bene tenum, & salubriter constitutum, Hilarius Ecclesiarum statum & concordiam Sacerdotum nouis presumptionibus turbaturus excessit, iterum sua vos cupiens subdere potestati, vt se B. Apostolo Petro non patiatum esse subiectum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vendicans, & debitam Metropolitans Sacerdotibus in suum ius transferens dignitatem, ipsius quoque Beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantis minuendo, cui cum prae ceteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pasceendarum tamen omnium cura specialius mandata est. Cui quisquis Principatum estimat denegandum illius quidem nullo modo potest minueri dignitatem, sed inflatus spiritu superbia sue, semetipsum in inferna demergit. (Et post.)

353 Quod Patroclo a Sede Apostolica temporaliter videbatur esse concessum, postmodum est meliore sententia sublatum. (Etpost.)

354 Nec ultra Hilarius audeat conuentus indicere Synodales, & Sacerdotum Domini iudicia, se interserendo, turbare, qui non tantum nouerit, se ab alieno iure depulsam, sed etiam Viennensis Prouincia (quam male usurpauerat) potestate priuatum. (Et deniq;.) Fratrem & Coepiscopum nostrum Leontium probabilem Sacerdotem, hac (vobis si placeat) dignitate volumus decorari, vt prater eius consensum alterius Prouincia non indicatur a vestra Sanctitate Concilium, & a vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius & probitas exigit, honoretur.

355 Leo in Epist. 91. ad Turbium Asturicensem Episcopum. cap. 17. Dedimus literas ad fratres & Coepiscopos nostros, Terraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eusq; Concilium Synodi generalis indiximus. Ad tuae Dilectionis sollicitudinem pertinebit, vt nostrae ordinationis auctoritas ad predictarum Prouinciarum Episcopos deferatur.

356 Leo in Epist. 92. Fratres mei vice mea Orientali Synodo praesiderunt.

357 Celerius, Salonus & Veranus Episcopi Gallorum ad Leonem Papam. Quasi in quadam specula Charitatis constituti, Apostolica illa cura ac sollicitudine, conclamatus, ne inopinantis hostis adueniat. (Et post.) Vere consona omnium sententia declaratur, merito illic Principatum Sedis Apostolica constitutum, vnde adhuc Apostolicis Spiritus oracula referantur.

Gregorius Romanus lib. 4. Epist. 76 & 80. Pro B. Petri Apostolorum Principis honore, vni per sanctam Chalcedonensem Synodum Pontifici Sedis Apostolica hoc vniuersitatis nomen oblatum est. id est, solus Pontifex Romanus a tanta Synodo appellatus est vniuersalis Pontifex. Et Lib. 7. Epist. 30. In sancta Chalcedonensi Synodo atque post a subsequentibus Patribus, hoc (id est, vniuersalis Episcopi nomen) decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas nouit. Sed tamen nullus eorum vti hoc unquam vocabulo voluit. Hæc ibi.

358 Qui diligenter legerunt Epistolas vel Papæ Leonis ad alios, vel aliorum ad ipsum conscriptas: videt, in illis plura etiam Primatus indicia contineri, quam ego adhuc produxerim. Sed ista sanè abundè probant, & illum ea fide fuisse, vt crederet, Ecclesiam Romanam Caput omnium Ecclesiarum esse, & neminem in toto mundo repertum esse, qui vir bonus & Catholicus cum haberetur, Leoni Papæ tanquam Antichristo alicui aut inimico Euangelij sese opposuerit. Quod enim sapius ad omne genus hominum, ad omnium Prouinciarum tam Orientis, quam Occidentis Episcopos, ad Imperatores Augustos, ad Synodum etiam vniuersalem scripsit, ac Primatum suum semper professus est, ac prae se tulit: eò maior & occasio alijs offerebatur, & necessitas quibusdam imponebatur, vt eius doctrinæ contradicerent, nisi omnes Catholici verè credidissent, Romanum Episcopum & D. Petri verum atque vnicum in summo Episcopatus gradu successorem, & totius Ecclesie omniumq; membrorum eius Caput ac Primatem esse: adeo vt Conciliorum etiam Oecumenicorum definitiones ultra id, quod ipse Legatis suis praestituerat, interpositas, Apostolica auctoritate irritas reddiderit.

359 Si ergo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Rom.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici.

rum Virginum professionem esse gradum quendam prohibendi nuptias.

De Festis diebus.

k Lib. 32. c. 3. Christiani Pascha & Pentecosten assumunt, sed agnū non maciant, nec azimos edunt per septem dies.

De Apostolatu.

l Felix dicebat, Apostolū Christi esse Manichæū, eundemque Spiritū sanctum esse. Victus tamen ab Augustino, anathematizauit Manichæū, & omnes blasphemias eius.

De Animarū differentia.

m Animas hominum & pecorum dicebant esse similes.

De Ieiunijs.

n Die Dominica ieiunabant, quod & quosdam nostri temporis Hæreticos facere, compertū est.

99. De Pelagianis & Cælestianis. De peccato Originali.

a Pelagius patria Brito, professione Monachus, habebat discipulum nomine Cælestium, qui vtrique docuerunt, peccatum ex primo homine in alios non propagatione, sed imitatione transfuse. August. de pec. mer. lib. 1. c. 9.

b Negabant paruulos secundū Adam carnaliter natos, contagiū mortis antiquæ prima natiuitate contrahere.

De Baptismo paruulorum.

c Etiam si nō baptizaretur paruuli, promittebat eis vitā beatā, sed extra Dei regnū, & tamē baptizandos dicebant non in originali, sed in priorū peccatorū remissionem, aut regni etiam Dei, non æternæ vitæ causā. Dicunt etiam Protestantes, quod par-

ginitatem nuptijs meliorē non esse, cum Augustinus dicat, Apostolum & veram Christi Ecclesiam aliter docere.

k C. 11. & 12. Insulatur, quod Pascha vt Iudæi nō celebramus, cum ouē magis nos habeamus in representis Euangelij, eiusq; occisionē cum quotidie, tum maximē anniuersaria solēnitare factam cōmemoremus. Vt quæ insignis et excellētia certis diebus facta sunt, eorū necessariā salubremq; memoriā festiuitas concelebrata custodiat.

l Aug. in lib. de Actis cū Felice Manichæo. Manichæū inter Apostolos nō legimus. Spiritus autē Sāctus, quē venturū promissit Dominus, 10ā. 16. in Apostolo venit, Act. 2. anteq; Manichæus natus esset.

m Aug. in li. de fide cont. Manich. ca. 73. Quomodo Christus tā multas animas necdās demonibus in porcis tradidit, cum tales animas dicat esse pecorū, quales sunt hominū? Et c. 44. Anima irrationalis peccare non potest, quia nec præcepta rationis potest accipere. Rationalis autē, quia potest recte factorum rationabilia præcepta percipere, & recte factis ad æternam beatitudinem peruenire, si hoc peccando noluerit, iuste ad inferiora damnatur.

n Amb. ep. 83. Manichæos ob Dominica diei ieiunia ture dānamus. In Resurrectione Christi non credit, si Legē q̄s ieiunij die Resurrectionis indicat.

a August. de peccat. merit. & remissione, lib. 1. c. 11. Apost. ait Rom. 5. Regnauit mors ab Adam vsq; ad Moysen etiam in eos, qui non peccauerunt in similitudine preuincationis Adam, id est, qui nondū sua propria voluntate, sicut ille, peccauerunt, sed ab illo peccatum originale traxerunt.

b Ibid. c. 16. Predicat Apostolus Rom. s. iudiciū ex vno delicto in cōdemnationem. Itaq; paruuli simul peccato, & morti primi hoīs obnoxij nascuntur in carne. (Et post c. 18) Si nulla originalis peccati aegritudine sauciati sunt, quomodo ad percipiēdū sacramētū salutis æternæ suorū currētium pietismore portantur?

c Concil. Mileuitanum c. 2. Placuit, vt quicumq; paruulos recentes ab vteris matrū baptizandos negat, aut dicit in remissionem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lacro expietur, vnde fit consequens, vt in eis forma Baptismatis non verè, sed falsè intelligatur, Anathema sit. Aug. de verb. Apost. Ser. 14. Dicimus, paruulos aliter salutē & vitam æternā non habituros, nisi baptizentur in Christo. Et in Epist. 28. Ab Ecclesia cū baptizandis paru-

Si ergo vlla fuit illis diebus in orbe terrarum Ecclesia Christi: vel cum Leone isto communicauit, vel ei restitit. Nunquam verò legimus, vllum fidelium cœtum vel minimum Leoni restitisse, atque eum vocasse Antichristum. excipio infideles Nouatianos, Manichæos, Donatistas, Pelagianos, Nestorianos, Eutychianos, & alia eiusmodi monstra. Cum illo autem cōmunicarunt omnes Patriarchæ, Primates, Episcopi & populi fideles per vniuersum mundum.

Iam verò si quis dicat, latuisse quendam cœtum fidelium in illo seculo, qui & ab hæresibus fuerint immunes, & tamen Primatum Romani Episcopi non agnouerint: is partim in eo desipit, quòd id suspicetur fuisse, de quo certam scientiam ex historia Ecclesiastica non habet, partim manifestè ex eo conuincitur, quòd putet illam potuisse veram Dei Ecclesiam fuisse, cuius Pastores sese pro veritate Euangelij contra Episcopum Romanum (tam blasphemè, vt isti volunt, à fide aberrantem) palam aperteque non opposuerint. Christus enim promisit, se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi cum illis esse, qui docerent & baptizarent omnes gentes. *Matth. 28.* Nunquam ergo potuerunt deesse veri & boni Pastores in Ecclesia, quæ regitur à Christo. Qui autem vidit lupum venientem, & fugit, non est Pastor bonus, sed mercenarius, cui non est cura de ouibus. Si autem vllus Pastor bonus in tali cœtu, qualem sub Leone Papa in mundo latuisse Protestantes somniant, exaltasset velut tuba vocem suam, in summis excel-sisque verticibus supra viam in medijs semitis stans clamasset, iuxta portas ciuitatis in ipsis foribus locutus esset, prædicasset super tecta, institisset opportunè, importunè, & tanquam lux in candelabro posita lucem omnibus, qui in domo Dei erant, præbuisset: is tanquam ciuitas in monte constituta, non potuisset abscondi. Vtrum ita non attestantur Prophetæ, Euangelistæ, Apostoli? Tum autem ex ista prædicatione contraria, dissensiones inter populos Christianos ortæ fuissent, alijs hoc, alijs illud credentibus: inde Episcoporum factiones, factionumque duces mox apparuissent: Imperatorum aut gratia, aut simulatio in hanc illamue partem prodita fuisset: Concilia conuenissent: anathemata huic illiue parti fuissent indicta: denique pars altera victa, & finibus Ecclesie abdicata fuisset in æternum. Nunc autem cum nihil horum extiterit, imò cum Hilarius quidam D. Petri Primatum verbis arrogantibus minuendo, nihil aliud obtinuerit, quam vt in reprehensionem omnium bonorū caderet, nec aut temeraria verba sua defendisse, aut vir bonus habitus esse, aut vllam Ecclesiam ipsi consentientem habuisse legatur, nec vllus suæ opinionis aut Antecessores demonstrarit, aut Successores reliquerit: ex altera verò parte D. Leonis Primatus omnium Prouinciarum relationibus, Episcoporum literis & appellationibus, atque etiam maximæ Synodi manifestissima confessione eluxerit, aded vt eadem Synodus pro absurdissimo habuerit, quòd Patriarcha Dioscorus contra ipsum Papam, cui vinea custodia à Domino commissa erat, & qui alijs Episcopus velut caput membrum præerat, ex cōmunicatione ferre ausus esset: necesse est, vt ea sola Christi Ecclesia fuerit, quæ illis diebus cum B. Leone, Primatum in omnes Ecclesias iure optimo sibi vendicante, communicauit.

360 Caterùm ne quis putet, aut solùm viuente Papa Leone, Ecclesiam aded magnificè de Primatu Romano sensisse, aut Chalcedonensem Synodum in hac vna causa errasse: operæpretium est audire, quid Gregorius Magnus, qui centum & quadraginta ferè annis post Leonis mortem vixit, de Synodo Chalcedonensi attestetur, lib. 7. Epist. 53. *Valde* (inquit) *libenter accepi, quòd tua me Charitas de sua dubitatione requisuit, an Orientales Ecclesie fidem atque doctrinam Sanctæ memoria Leonis sequantur, ne fortassis earum sensus inter semetipsas, pro trium capitulorum defensione diuisus sit. Vnde certam Dilectionem tuam esse desidero, quia prædictæ sanctissimæ Orientales Ecclesie vno sensu, vna doctrina, fidem eiusdem sanctæ memoria Leonis tenent, sanctamq; Chalcedonensem Synodum ita nobiscum custodiunt atque venerantur, vt nullus esse Episcopus reprobetur, qui eiusdem Synodi defensor sectatorq; non fuerit. Hinc est etiam, quòd quotiens in quatuor præcipuis Sedibus Antistites ordinantur, synodales sibi Epistolas vicissim mittant, in quibus se sanctam Chalcedonensem Synodum cum alijs generalibus Synodis custodire fateantur: sicut & nos auerſamur, atque Anathemate plectendos ducimus, qui de fide eiusdem Synodi aliquid minuire, vel aliquid in ea addere presumunt.*

Si tanta diligentia fides Leonis & Synodi Chalcedonensis custodita est: certè per aliquot secula vel nulla erat Ecclesia Christi (quod fieri non potuit) vel ea est vera & sola Christi Ecclesia, quæ Primatum Romani Pontificis amplectitur.

Protestantes igitur, qui Pontificis Romani Primatum oppugnant, vt certissimè habiti fuissent impij & blasphemij, si quod nunc docent, in Synodo Chalcedonensi enuntiaſsent: sic hodie ab illis omnibus, qui fidem Synodi Chalcedonensis conferuare volunt, impij & blasphemij necessariò habendi sunt.

Leo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successione continuatam non habent.

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
423	S. Xystus Romanus fedit an. 7. m. 11.	Theodosius 2. Valentinianus 3.

Hæretici & Pseudoprophete.

paruuli absq; Baptismi Sacramēto vitam æternam, & Dei regnū obtinere possunt. neq; mirū, cum dicant, Sacramēta Christi gratiā non conferre, quia peccatum auferatur. Adam dicunt, etiam si nō peccasset, fuisse corpore moriturū, neq; mortuum meritò culpæ, sed conditione naturæ.

De Gratia Dei.

Sine gratia Dei dicunt hominem per liberum arbitrium posse facere (licet non tam faciliè) omnia diuina mandata, si velit.

De Lege & Mandato.

Dicunt legem Dei & doctrinam ad hoc adiuuare, vt discam⁹, quæ facere & sperare debeamus: charitatem autem, qua piè viuatur, dari negant.

De Perfectione.

Dicunt vitam iustorū in hoc seculo nullum omnino habere peccatum.

De meritis præuenientibus & libero arbitrio.

Dicebant, gratiam Dei, qualiberamur ab impietate, secundum merita nostra dari. Aug. hæ. 88. Bene addidit Augustinus, quæ liberamur ab impietate, quia hoc verè Pelagianum est, vt quis dicat, primam gratiam, siue illam, qua impius fit iustus, secundum meri-

uulis festinatur, quia sine dubio creditur aliter eòd in Christo viuificari non posse. Aug. in Psal. 73. Sacramenta noui Testamenti dant salutem.

Corpus (inquit Apost. Rom. 8.) mortuum est propter peccatū: nō dicit, propter fragilitatē terrenā, sed propter peccatū. Cōc. Mileui. can. 1. Qui dicit Adā mortale factū, ita vt sine peccate, sine nō peccaret, moreretur, id est, de corpore, non peccati merito, sed necessitate natura exiret, anathema sit.

Conc. Mileuit. c. 5. Placuit, vt quicumq; dixerit, ideo nobis gratiā iustificationis dari, vt quod facere iubemur per lib. arbit. facilius possimus implere per gratiā, tanquā etiā si gratia non daretur, non quidē facile, sed iamē possumus etiā sine illa implere diuina mandata, anathema sit. Dominus enim ait Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Hieron. li. 1.

aduers. Pelagian. Possibilia præcepti Deus & ego factor. Sed animi lassitudo cūctas simul & semper nō potest habere virtutes. Dicit, si nō posū, ergo peccatū nō habeo. Habes peccatū, quare nō feceris, quòd alius potuit facere. Et li. 2. Si non quod volumus facimus, sed quod volum⁹, operamur (Ro. 7.) quomodo dicit, posse hominē sine peccato esse, si velit? Quòd autē scriptū est: Et sanguis Iesu mandat nos ab omni peccato, ita in cōfessione Baptismatis, q̄ in clemētia pœnitentis accipiendū est (vtrūq; igitur ex æquo est Sacramētū) sed aliud est mundari à Deo, aliud per se esse sine vitio.

Quisquis dicit, per gratiā Dei non præstari, vt quod faciendū cognouerimus, etiā facere diligamus atq; valeam⁹: anathema sit. Sicut scriptū est Psal. 93. Qui docet hominē scientiā: ita scriptū est. 1. Ioan. 4. Charitas ex Deo est. Concil. Mileuitanū. can. 4.

Concil. Mileuit. Can. 6. Quòd ait Ioannes, Si dixerimus, quia peccatū nō habemus, veritas in nobis nō est: Quisquis propter humilitatē ita dici putat, & non quia verè ita est, anathema sit.

Aug. li. 3. Hypognoticōp. Præcedit misericordissima gratia sua Deus hominis ignorantis et nondū se querentis voluntatē liberij arbitrij, vt eū se scire & querere faciat. 1. Ioā. 5. Filius Dei dedit nobis sensū, vt cognoscamus verū Deū, & simus in vero filio eius. Hieron. in Proemio aduers. Pelagianā Manichæorum est, liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere: appetim⁹q; propriæ voluntatis, Dei semper credamus auxilio gubernari.

Augustinus de gratia Christi contra Pelagianos, lib. 1. cap. 44. Vbi que (inquit Ambrosius in Lucā, lib. 2. cap. 12.) Domini virtus, studijs co-

BBB ij opera

361 Leo in Natali Petri & Pauli, Serm. 1. Roma per sacram B. Petri Sedem Caput orbis effecta, latius præsides Religione diuina, quam dominatione terrena.

362 Petrus Chrysológus in Sermone 175. Edicto Caesaris & Pagani, Dominus (Iesus) obtemperaturus occurrit: & Decreto beati Petri, Decreto Principis Christiani seruus adhuc aliquis irreuerenter obstitit? Non est dubium, quin hoc in loco per Decretum B. Petri, D. Chrysológus intelligat Ecclesie Romanæ Decretum, sicut etiam per Decretum Principis Christiani, Decretum Imperatoris insinuat. Vult igitur Chrysológus, perinde obediri Ecclesie Romanæ in Ecclesiasticis, quam Imperatori Christiano in ciuilibus causis.

363 In Concilio Romano Hilarius Papa dixit. Nulli fas sit sine status sui periculo, vel diuinis constitutiones, vel Apostolica Sedis Decreta temerare. Acclamatum est ab Episcopis: Hilario vita. Ista per S. Petrum, ut in perpetuum seruentur, optamus.

364 Tarraconenses Episcopi ad Hilarium Papam. Ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, inde responsa querentes, unde nihil errore, nihil presumptione, sed Pontificati totum deliberatione precipitur.

365 Simplicius Papa ad Zenonem Hispalensem Episcopum. Congruum duximus, Vicaria Sedis nostra te auctoritate fulciri. Cuius vigore munitus, Apostolica institutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo transcendendi permittas.

Dioscoro per Synodum Chalcedonensem ab Alexandrina Sede pulso, grauissimum schisma in Alexandrina Ecclesia oritur. Et ex Catholicis quidem federunt primùm Proterius, deinde Timotheus, Salophaciolus, ac demum Ioannes Talaia. Ex altera verò parte flabellum seditionis fuit Petrus Moggus Diaconus ex Dioscori ordinatione, qui Alexandria latitans & Proterium occidi, & Timotheum Ecclesiæ pelli curauit. Et hætenus quidem Acatius Constantinopolitanus Episcopus, Catholicis fauebat, adeo ut Synodicam Epistolam Papa Romano mitteret, petens ne adulterum & hereticum in Episcopali dignitate reciperet. Cæterum postquam vidisset, Ioannem Talaia non transmisisse ad se Epistolam Synodicam (siue ea res per negligentiam, seu diuinitus ab illo prætermissa est, ut cor impurum Acatij reuelaretur) Acatius, odio in Ioannem suscepto, curat per dolum ab Imperatore proponi Henoticon, id est, pacificatorium quoddam rescriptum, quo Ecclesie inter se hætenus dissidentes, vniri viderentur. Ex qua occasione & cum Petro Moggo communicat, & eum (Ioanne Talaia reiecto) Episcopum Alexandrinæ Ecclesie constitui curat.

367 Tunc Ioannes Talaia (communicato cum Calendione Antiochæ Patriarcha consilio) Romanum Pontificem Simplicium appellauit, ut Liberatus in Breuiario attestatur, Cap. 18. Simplicius igitur ad Acatium pro Ioanne Talaia scribit. Cumq; Acatius respondisset, se non cum Ioanne, sed cum Petro Moggo communicare: Simplicius Acatium reprehendit, quod hæreticum in communionem contra Sedis Apostolicæ sententiam recepisset. Interim verò cum Ioanne Talaia Papa Nolanam dedisset Ecclesiam, tam Simplicius, quam Ioannes in pace defuncti sunt.

368 Simplicio autem in Episcopatu Romano succedit Felix, qui postquam intellexisset, Petrum Moggum palam anathematizasse Synodum Chalcedonensem, itemq; Acatij penitentiam per quinquennium frustra expectasset: tandem abdicauit Acatium. Quo defuncto, Flauitas non consensit sine Romano Episcopo in thronizari.

369 Euphemius etiam Flauitæ succedens, Felicis Papæ nomen, quod Acatius ex Commentarijs deleuerat, reposuit. Historiæ autem istæ referuntur à Liberato, à Cap. 14. vsque ad Cap. 19. & à Zonara, Cedreno, & Nicephoro lib. 16. In omnibus autem controuersijs liquidò apparet, solam Sedem Romanam veræ fidei per omnia omnino tempora Petram fuisse, nec alios, quam qui cum illa communicabant, mansisse Catholicos.

370 Nicephorus lib. 10. c. 16. Felix ad Zenonem misit, ut Acatium Romæ aliquos mitteret cum Ioanne Alexandrino Patriarcha, in iudicio, si quam haberet actionem, experturus, aut causam dicturus. Idem Felix Zenonem quoque de Vandalica persecutione admonerat, velut pius pater, de ijs fidelibus, qui in Africa essent, sollicitus.

371 Victor lib. 1. de persecutione Vandalica. Cum Theodoricus Regis filius iussisset Armogastem B. Confessorem capite truncari, prohibetur à Iucundo Presbytero suo, dicente: Si gladio peremeris, incipient eum Romani martyrem predicare. Vbi per Romanos intellexit, Catholicos. Eò enim res iam à multis seculis deuenit, ut quia Pontifex Romanus Catholicæ Ecclesie Caput est, idem prorsus sit inter Christianos Romanum & Catholicum dici, quod & antè ex Ambrosio & Hieronymo docui.

Idem

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.Pontifice
Romani.Impe-
rato-
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

merita dari, quod nemo Catholicus vnquam sensit, licet Protestantantes eiusmodi calumniam nobis impingant.

De splendore vestium.

1 Dicebant (ut est apud Hieronymum lib. 1. aduersus Pelagianos) gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam. Hoc ferè opinantur Calvinistæ, ac præsertim Puritani, hoc est, ij Calvinistæ, qui cæteris puriores in Anglia videri cum velint, pro ingenti piaculo habent, ut in administratione vilius Sacramenti veste candida minister Dei vtatur.

De Regno Cælorum.

k Item, Regnum cælorum in veteri Testamento repromitti. Hieronymus ibidem.

De Iustitia huius vite.

1 Visus est Pelagius dicere, eum qui peccauit in quibusdam, iustum esse desijisse: ut ita ostenderet, eos qui appellantur iusti in Scripturis, in nullo peccasse. Hieronymus lib. 2. ibid. Protestantés etiam hodie neminem iustum, aut perfectum putant, qui vel in minimo peccat, imò nullum veniale peccatum admittunt.

De securitate Iustitie.

m Per nimiam sanctitatem securamque iustitiam audacter vobis cælestia dona vendicatis, inquit Hieron. aduersus Pelagianum libro 3. In qua etiam fiducia de sua imputata iustitia Protestantes securos se faciunt de regno cælorum.

Doctores Catholicæ, & Custodes
murorum Ecclesie.

operatur humanis, ut nemo possit adificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquid incipere sine Domino.

1 Hieronymus lib. 1. aduersus Pelagianos: Quæ sunt, rogo, inimicitia contra Deum, si tunicam habuero mundiorè: si Episcopus, Presbyter, & Diaconus, & reliquus Ordo Ecclesiasticus, in administratione Sacrificiorum candida veste processerint?

k Hieronymus lib. 1. aduersus Pelagianos. Perspicuum est, regnum cælorum primùm in Evangelio prædicari per Ioannem Baptistam, & Dominum Salvatorem, & Apostolos. Augustinus contra Faustum, lib. 19. cap. 31. Quod non temerè dixerm, nescio vtrum quisquam in illis libris (Veteris Testamenti) inuenit nomen Regni cælorum, quod tam crebrò nominat Dominus. Fit quidem mentio æterni regni, beatæ vitæ, & immortalitatis. Sed hoc nomen Regnum cælorum, de nullo inde loco mihi occurrit. Hoc enim propriè pertinet ad reuelationem noui Testamenti.

1 Hieron. lib. 2. cont. Pelag. Nō ex eo quod parua quis peccauit, iustitia nomen amisit, sed ex eo quod multa bona fecit, iustitia nomen possidet.

Aug. De spir. & ca. 28. Nō impediunt à vita æterna iustitiam, quædam peccata venialia, sine quibus vita hæc non ducitur. & cap. 36. Dicit potest quædam iustitia minor, huic vite competens, qua iustus ex fide uiuit: Neque enim si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plena perfectaq; debetur, iam culpa deputandum est.

m Hierony. lib. 2. ibid. Propheta Michas ait Indicabo tibi, o homo, quid Dominus querat à te: vitæ, facere iudiciū, & diligere misericordiā, & sollicitū ambulare cum Deo tuo, ut nunq; (inquit Hier.) securus sis. Qui cautus & timidus est, potest ad tempus vitare peccata. Qui securus est de iustitia (ut Lutherani & Calu. iubet quælibet nō minus de æterna salute, quam de sua fide securū esse) repugnat Deo, illiusq; auxilio destitutus insidijs hostiū patet. August. de corrept. & gratia c. 6. Quis ex multitudine fidelium, q; diu in hac mortalitate uiuitur, in numero prædestinatorū se esse præsumat, quia id occultari op' est in hoc loco, ubi sic canēda est elatio, ut etiā per Satanae angelū, ne excelleret, tātus colaphizaretur Apostolus. Hic & Apostolis dicebatur: Si manseritis in me: dicite illo, qui illos utique sciebat mansuros. Omnes etiam, qui bene currunt, timeant, dum oculum est, quò perueniant.

Existi-

BBB ij g DE

Idem Victor in li. 2. Cum Rex Vandalorum & Alanorum Hunericus Catholicos Episcopos prouocasset ad rationem fidei suae reddendam, Eugenius Carthaginensis Episcopus respondit, causam fidei communem esse, & ideo sine vniuersitatis consensu non debere tractari. Se igitur scripturam fratrum suis, ut in Africam veniant, & praecipue (inquit) Ecclesie Romanae, quae Caput est omnium Ecclesiarum.

Hinc apparet, non hoc actum esse in sexta Synodo Carthaginensi, ut in causis fidei Africana Ecclesia non agnosceret Ecclesiam Romanam, velut omnium Ecclesiarum Caput, sed tantum, ut Presbyterorum & inferiorum Clericorum appellationes extra Africam facile non admitterentur. Cum alioqui totius Africae Primas de communi fratrum sententia vltro praeseferat, Romanam Ecclesiam Caput esse omnium Ecclesiarum. Et certe in omnibus Ecclesijs, etiam Africana comprehenditur. Africani ergo etiam eo tempore, quo Dei gratia stabiliti pro fide Christiana patiebantur, confessi sunt, Romanam Ecclesiam Ecclesiae Africanae Caput esse.

375 Gelasius in commonitorio ad Faustum fungentem legationis officio Constantinopoli. Appellationes totius Ecclesiae ad huius Sedis examen Canones voluere deferri: sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius Decreta sequenda mandauerunt.

376 Idem ad Anastasium Augustum. Nosti, fili clementissime, quod licet praesideas humano generi dignitate, rerum tamen Praesulibus diuinarum deuotus colla submittis: quando potius Sedis illius Praesulis consensus est adhibendus, quem Christi vox pretulit vniuersis, quem Ecclesia veneranda confessasemper est, & habet deuota Primatem? (Et post.)

Hoc est, quod Sedes Apostolica magnopere cauet, ut quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla rima prauitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si quod Deus aueriat, quod fieri non posse confidimus, tale aliquid proueniret (nimirum ut Petri Confessio, hoc est, Sedes Apostolica, contagione aliqua falsae Doctrinae macularetur) unde cuiquam resistere audeamus errori? Vel unde correctionem errantibus posceremus?

378 Gennadius Massiliensis Presbyter de fide sua scripsit librum ad Papam Gelasium. Sic enim moris erat, ut facerent, de quorum fide vel suspicio leuis fuisset.

379 Gelasius Episcopis per Lucaniam, Brutios & Siciliam constitutis. Indignum est, quenquam Pontificum hanc obseruantiam resutare, quam B. Petri Sedem & sequi videat, & docere, satiusq. conueniens est, ut totum corpus Ecclesiae in hac sibi obseruatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus Ecclesiae totius posuit Principatum.

380 Gelasius ad Episcopos Dardaniae. Vniuersusque Synodi constitutum, quod vniuersalis Ecclesia probauit assensus, nullam exequi Sedem praeter ceteris oportet, quam primam: quae & vniuersamque Synodum & sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit, pro suo scilicet Principatu, quae B. Petrus Apostolus Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper, & retinet.

Idem in Concilio 70. Episcoporum, & sanctorum Scripturarum Canonem tradidit, & ex Patrum opusculis, quae rata, quaeque apocrypha habenda essent, declarauit, & vniuersos haereticos, eorumque scripta perpetuo damnauit anathemate, sub cuius Concilij initio sic habetur. Romana Ecclesia nullis Synodis constituta, ceteris Ecclesijs prelata est. Sed Euangelica voce Domini Primatum obtinuit. Matih. 16. Est ergo prima Petri Apostoli Sedes Romana Ecclesia, non habens maculam, neque rugam, nec aliquid huiusmodi.

381 Haec septuaginta Episcopi in Synodo.

Quidam nescio cuius haeresis Anastasium insimulant, quod cum Phorino Thessalonicensi Diacono Acatij consorte communicasset, atque Acatium ab Antecessoribus suis damnatum reuocare voluisset. Primum, Acatius reuocari non poterat ab Anastasio, qui ante Pontificatum eius vita defunctus fuerat, ut constat ex Euagrion Lib. 3. Cap. 23. Deinde Anastasius Pontifex in Epistola, quam scribit ad Anastasium Imperatorem, precatur eius Clementiam, ut nomen Acatij, quod multis ex causis offendiculum Ecclesiae concitant, taceatur. Quomodo autem putabimus, eum communicasse cum Acatij consorte, qui neque Constantinopolitanos quidem cum nuda Acatij appellatione communicare passus est. Tertio, qui haeresis accufant hunc Pontificem, nullum ea de re testimonium antiquitatis proferunt. Quarto, crimen hoc, quodcunque id est, schismatis potius est, quam haereseos crimen. Neque enim Acatium ipsum, ac multo minus Photinum Diaconum, in haeresim lapsum esse probant, etiam si pacis causa non recte cum haereticis communicarent. Quinto, si vel maxime cum haereticis communicasset Anastasius, tamen ab omni haeresis crimine libera mansisset Romana Ecclesia, quae in illa causa (qua Gratianus commemorat distinct. 19) ob id Anastasij factum ab eo discessisse dicitur. Sexto, si & Romana Ecclesia potuisset ad punctum aliquod temporis lapsa esse: tamen Deus prouidentiam suam ex ea re mirabilem erga illam Sedem ostendisset, eo quod Pontifex, qui fuisset causa erroris, diuino nutu ideo percussus est, ne per Petri Sedem Catholica Ecclesia in errorem aliquod duceretur: nemo enim id in Anastasio imitatus esset, ob quod eum a Deo percussum intellexisset. Postremo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani.

Idem Loco. Martini.

440

DE CERTIS DVBIIS, QVAE INTER CATHOLICOS HOC TEMPORE CIRCA

praedestinationem exorta sunt, quorum pleraque, si quis pertinaciter defenderet, Semi-pelagianus habendus esset.

IN VRBE MASSILIENSI, ET IN RELIQUA GALLIA

viri quidam Ecclesiastici lectis D. Augustini opusculis, quae contra Pelagianos ediderat, Pelagianos quidem pro haereticis habuerunt: sed nonnulla in Augustini dictis Patrum opinioni & Ecclesiastico sensui contraria putauerunt. Doctores Catholici, & Custodes

Haeretici & Pseudoprophetae. De Principio Iustitiae.

Existimabant (ut Hilarius in Epistola sua ad Augustinum refert) adiuuari gratia Dei eum, qui coepisset velle, non etiam donari, ut velit.

De Perseuerantia.

Deinde quicquid donatum sit praedestinitis, id eos amittere posse, & retinere propria voluntate.

De numero praedestinatorum.

Non esse definitum eligendorum reiiciendorumque numerum.

De praeuicis paruulorum operibus.

Ex paruulis tales baptizari antequam moriantur, talesque mori antequam baptizentur, quales futuros illos in annis maioribus, si ad actiuam seruentur aetate, diuina scientia praeuiderit.

Contra hunc errorem D. Augustinus scripsit librum priorem de Praedestinatione Sanctorum, ubi ex Scripturis probat, nihil nos habere, quod non accepimus. 1. Cor. 4. Cum ne cogitare quidem ex nobis ipsis aliquid possumus, sed omnis sufficientia nostra ex Deo sit. 2. Cor. 3. Misericordiam enim consequimur, ut fideles simus. 1. Timot. 1. Nam & fides Dei donum est. Ephe. 2. Nec ad Christum aliquis venire potest, nisi Pater traxerit eum. Ioan. 6.

Contra istum errorem August. scripsit posterioriorem librum De bono perseuerantiae, de quo scriptum est, Philip. 1. Vobis donatum est, pro Christo non solum, ut credatis in eum, verum etiam ut patiamini pro eo. Optimus enim finis Christiani est, pati pro Christo, & qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit. Matth. 10. Qui videtur stare, videat ne cadat. Potens est Deus (non aut ipse se ipsum) statuere illum, dum non permittit ierari supra id, quod possumus. 1. Cor. 10. Deus operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Philip. 2.

Augustin. de corrept. & gratia, cap. 13. Praedestinatorum ita certus est numerus, ut nec addatur eis quisquam, nec minuat ex eis. Potens est Deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahae. Matth. 3. Quasi dicat: Non deerit vlllo modo numerus Abrahae promissus. Et Apoc. 3. Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam. Si enim alius non est accepturus, nisi iste perdidit, certus est numerus.

Augustin. de bono perseuerant. ca. 10. Falsum est secundum ea mortuos iudicari, quae facturi essent, si ad viuentes Euangelium perueniret.

Saluianus Episcopus Massiliensis, de iudicio & prouidentia Dei lib. 4. Quae fieri non video, quasi facta habere non possum. Nullus pro eo, quod non admittit, scelere puniuntur.

c Prae-

c August

Postremo, non quid Episcopi faciant, sed quid legitime faciendum decernant, spectandum esse, Christus ipse docuit, cum iuberet suo. facere id, quod sedentes in Moysi Cathedra dicebant illis. Id autem legitime decretum intelligitur, quod ex more Maiorum de Concilij sententia liberè decernitur. Cum ergo nihil tale sub Anastasio Ecclesia Romana decreuerit, utique illa & quoad factum ipsum, & quoad ius omne, ab hæresi est immunis.

382 Ecclesia Orientalis ad Symmachum Episcopum Romanum. Quotidie à Sacro Doctore tuo Petro doceris, oves Christi per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere. Ennodius in libro Synodorum sub Symmacho habitatum, Athanasium Romano Antistiti imparem locum ostendit. Itemque de Pontifice Romano ait: Qui B. Petri Apostoli Vicarius estimatur. (Et post:) Sanctorum voce pater, Pontificum dignitatem Sedis Romanæ factam toto orbe venerabilem, dum illi, quicquid fidelium est ubique, submittitur, eum totius corporis Caput esse designatur. Et paulò antè. Causas Prasulis Sedis istius, suo Deus reseruant arbitrio.

385 Paulus Diaconus in vita Anastasij Imperatoris. Transamundus Vandalorum Rex clausis Catholicorum Ecclesiis, 220. Episcopos in Sardiniam exilio relegavit, quibus B. Papa Symmachus quotidiana subsidia ministrare non desistit. Et hoc quidem Sedi Apostolicæ proprium fuisse, iam antè ex Eusebio docuimus. Natura quippe iubet, ut omnium Ecclesiarum Pastor nullius gentis aut linguæ fideles à se putet alienos, sed omnibus potius tanquam pater filijs thesaurizet.

386 In Synod. 3. sub PP. Symmacho Eulalius Syracusanus Episcop. dixit. Apostolica Sedis Prasul prerogativa Petri per uniuersum orbem Primatum obtinens sacerdotij. Statuis Synodalibus consueuit tribuere firmitatem.

387 Theodorus Lector Collectaneorum lib. 2. Imperator Anastasius Macedonium Patriarcham Constantinopolitanum vehementer orsit, ut Synodum Chalcedonensem Anathemate damnaret. Ille verò sine vniuersali Synodo, cui magna Romæ Episcopus præfideret, nihil se facturum dixit. § Illa ergo Synodus verè vniuersalis & vnicè rata est, cui Romanus Episcopus præfidet. Græci etiam Episcopi testimonium est hoc.

In Synodo 4. sub Symmacho plusquam 70. Episcopi à Rege Theodorico Romam conuocati, ut Papæ Symmachi Acta discuterent, Regi dixerunt, Papam debere Synodum conuocare, quia eius Sedi primùm Petri Principatus, deinde Conciliorum autoritas, singularem in Ecclesiis tradidit potestatem: nec facile formam aliquam testari, antedictæ Sedis Antistitem minorum subiactuisse iudicio. Vnde Theodoricus (tamen si hæreticus alioqui esset) tamen veritate ac vsu Ecclesiastico victus, ipsum Papam in colligenda Synodo voluntatem suam significasse, declarauit. Cumque Episcopi non crederent Regis verbo, Rex ipsius Papa literas exhibuit. Qua ex re conuincitur, Concilia quidem Generalia per se ab Imperatoribus esse conuocata, verum id nunquam esse factum absque Pontificis Romani literis, quas ille prius ad Imperatores ob eam causam misisset. Nam si legimus, & in Synodo Romana Siluestrum conuocasse Concilium Nicænum, & alibi Damasum ad Theodosium scripsisse, ut Constantinopolitanum primum congregaretur, itemque si Leonis permulctæ literæ extant, quibus Martianum ad conuocandam Synodum lapsissimè hortatus est, si ne Theodoricus quidem Arianus, cum Rex Italiæ esset, Synodum contra Papam cogere ausus est, præterquam ex eiusdem Papæ autoritate per literas consignata: quis dubitet, quin etiam si non iam extet testimonium de vnius alicuius Concilij generalis conuocatione per Papam facta, per eum tamen ea conuocatio & plerumque ab initio procurata, & semper ad postremum confirmata sit?

390 In quinta ducentorum octodecim Patrum Synodo, sub Papa Symmacho habita, idè Symmachus dixit: Sedes Apostolica (cui, licet indigni, præsumu.) solida Petri confessione stabilita est.

Paulus Diaconus in vita Anastasij. Dum Anastasius in hæresi, qua delapsus fuerat, perseveraret, duasque in Christo naturas, Deitatis videlicet, & humanitatis, Eutychen heresiarcham sequens, denegaret: Hormisda Papa, qui Symmacho successerat, direxit Euodium Ticinensem Episcopum, aliosque cum eo Constantinopolim Legatos, cum Catholica fidei inscripto, quatenus Anastasium ad Ecclesia reduceret gremium. Is Legatos nauis fragili imponit, mandatque, ne vsquam per totam Græciam ad aliquam ciuitatem accederent. Quam eius impiam temeritatem Diuina continuo ultio subsecuta est. Nam cum iam septimum & vigesimum Imperij annum ageret, ictu fulminis interiit. Hinc, puto, errorem illum cœpisse originem, quo putatum est, Anastasium Pontificem Romanum nutu Diuino percussum esse. Quod enim Anastasio Imperatori accidebat, Anastasio Pontifici per errorem facillimè ascribi potuit.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successionem continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Entries include S. Leo Magnus (440-461), Leo Imperator (461-481).

Heretici & Pseudoprophetae. De Prædestinationis doctrina. Prædicatione prædestinationis audientibus plus desperationis, quam exhortationis afferri. An omnibus offeratur gratia? Arbitratur, velle Deum omnes homines saluos fieri, vt nullus habeatur exceptus, sed propitiationem, quæ est in Sacramento sanguinis Christi, vniuersis hominibus sine exceptione esse propositam. Prædictarum opinionum assertores, licet manifestè errarent, tamen hæretici iure habendi non sunt, quia fide à S. Augustino disenserunt, vt & ad ipsius dicta, quæ antè scripsisset, & ad alios Catholicos Patres, & ad Sedem Apostolicam pronocarent. Vnde nec in eis pertinacia fuit, nec vllum nomen apud antiquos hæresum censores acceperunt. 100. De Nestorianis. An Maria Deum pepererit. Nestorius sententiam Anastasij Presbyteri (qua dixerat, Mariam à nemine Deiparam vocari debere) pertinaciter defendens, nouam hæresim condidit. Socrat. lib. 7. cap. 32. Theodoret. hæret. fab. lib. 4. ca. penultimo.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie. August. de bono perseverant. cap. 17. Hoc est dicere, tunc de sua salute hominem desperare, quando spem suam non in seipso, sed in Deo didicerit ponere, cum Ieremias clamet ca. 17. Maledictus, qui spem ponit in homine. Cœlestinus Papa in Epist. ad Episcopos Galliarum, cum & Augustinum eximie laudasset, ca. 24. & gratia Dei præuenientem continuamq. necessitatem exposuisset, cap. 5. 6. & 9. tandem ita cõcludit: Profundiores verò, & difficilioreff, partes incurventium questionum, quas latius pertractarunt, quæ hæreticis resistunt, sicut non audemus cõtemnere, ita non necesse habemus cõtinere. Quia ad confitentiam gratia Dei, cuius operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundum prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt. Cœlestinus ibidè cap. 3. Nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, cum Pelagium atq. Cœlestinum anathematizare non dubitent, ea tantummodo sequi & probare proficiunt, quæ sacratissima B. Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratia Dei per ministerium Prasulorum suorum sanxit & docuit. Augustinus de prædestin. Sanctorum cap. 1. Peruenierunt isti fratres nostri, vt credant cum Ecclesia Christi peccato primi hominis obnoxium nasci genus humanum, nec ab isto malo, nisi per iustitiam secundum hominum aliquem liberari. Peruenierunt enim, vt præueniri voluntates hominum Dei gratia fateantur: atq. vt ad nullum opus bonum vel incipiendum, vel perficiendum sibi quæquam sufficere posse, consentiant. Retenta ergo ista, in qua peruenierunt, plurimum eos à Pelagianorum errore discernunt. Proinde si in eis ambulent, & orient eum, qui dat intellectum, si quid de prædestinatione aliter sapiunt, ipse illis quoque reuelabit. Socrates lib. 7. ca. 32. Anastasij verba (quibus Mariam negavit vocandam esse Deiparam) omnium animos tam Clericorum, q. Laicorum magnopere conturbauit. Nam olim didicerant, Christum verè Deum esse, & nequaquam propter incarnationis mysterium, tanquam solum hominem à Diuinitate separatum. Hæc Socrates. Quæ verba produxi, non ob Socratis, verum ob populi Constantinopolitani, atque adeo Cleri totius Catholicæ fidei ac testimonium. CCC b August.

Ioannes Maxentius in responsione ad Epistolam, qua falsò ab hæreticis dicebatur Hormisdæ Papæ. Annon est Catholicum, Christum filium Dei vni vnum cõfiteri ex indiuidua Trinitate? Pro hac enim sola sententia Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum. Nam & ipsi hæretici ad hoc vbique hanc ipsam, cui respondimus, Epistolam proferunt, quatenus & sapediētis Monachis inuidiam concitent, & omnes quasi ex auctoritate Romani Episcopi prohibeantur, Christum Filium Dei vnum confiteri ex Trinitate. Absit, vt ex qualibet parte Catholica professione Romanus Episcopus contradicat.

Ex Libro Pontificali in vita Hormisdæ. Postquàm Anastasius Imperator Eutychianus fulmine percussus interijt, Iustinus Orthodoxus Imperium sumpsit, & direxit auctoritatem suam ad Hormisdam Papam Sedis Apostolica, per Gratum Illustrum nomine, petens à Sede Apostolica, vt redintegretur pax Ecclesiarum. Acacius enim Constantinopolis Episcopus, se ac suos ab Ecclesia Romana diuiferat. Cumque Hormisdæ misisset Legatos ex omni parte, fide, & textu libelli penitentia munitos, Monachorum Orthodoxorū & Illustrum virorum (in quibus Iustinus Imperator, & Vitalianus Consul) simul occurrerunt, & illos cum gloria susceperunt. Iustinus verò Imperator ad Hormisdam Papam rescripsit, Episcopum Constantinopolis, & Clerum cum Papa consentire. Sed ipsius Cõstantinopolitani Episcopi verba referamus. Certus (inquit Ioannes Constantinopolitanus Episcopus ad Papam Hormisdam) scito, quòd omnes à te repudiatio hæreticos renuo. Et ego pacem diligens, sanctissimas Dei Ecclesias, id est, Superioris vestra, & nouelle istius Romæ, vnã esse accipio: illam Sedem Apostoli Petri, & istius Augustæ Ciuitatis, vnã esse desinio. (Et post.) Non potest prætermitti sententia Domini, dicens: Tu es Petrus, & super hanc Petrã edificabo Ecclesiã meam. Hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica inuolabilis semper Catholica custoditur Religio. Quapropter sequentes in omnibus Sedem Apostolicam, predicamus omnia, quæ ab ipsa decreta sunt, & propterea spero, in vna communicatione vobiscum, quam Apostolica Sedes prædicat, me futurum, in qua est integra deuotio Christiana Religionis, & perfecta soliditas.

Hormisdæ Pontifex in Epist. ad Ioannem Episcopum Melicitanæ Ecclesie, vt refert, Constantinopolitanam Ecclesiam ad communionem suam redijt: sic adijt, plurimos Episcopos per Orientis partes sic fecisse. Tum autem in Epistol. ad Episcopos Hispaniæ scripta, libelli formam edit, secundum quã in cõmunionem recipi Orientales clerici queant. Simulque declarat, de Thracia, Scythia, Illyrici, vel Epiri veteris partibus, itemq; de Syria multos iam esse susceptos, gaudentes ad rectã confluere, & deuia declinasse.

Idem Hormisdæ Salustio Hispanensi Episcopo iniungit, vt & Prouincijs longinquitate disunctis Pontificis Romani exhibeat personam, & Patrum regulis adhibeat custodiam. Vices itaque nostras (inquit) per Bæticam, Lusitaniamq; Prouincias (saluis privilegijs, quæ Metropolitanus Episcopus decreuit antiquitas) presente tibi auctoritate committimus, augentes tuam huius participatione ministerij dignitatem, reuelantes nostras, eiusdem remedio, dispensationis excubias. Quoties vniuersalis poscit Religionis causa, ad Concilium te cuncti fratres euocante conueniat. Quicquid pro fide & veteribus constitutis formabis, totum ad scientiam nostram instructæ relationis attestacione perueniat.

Ioannes Maxentius Constantinopolitanus velut fidei adderet aliquid, accusatus, Catholicam fidei suæ confessionem apud Sedis Apostolicæ Legatos edidit, eo ipso agnoscens & communionem, & obedientiam Ecclesie Romanæ.

Paulus Diaconus in vita Iustini. Theodoricus Arianus Ioannem Papam Constantinopolim ad Iustinum Principem Catholicum mittit, interminat, vt nisi hæreticus (quos Iustinus relegare volebat) Ecclesiam redderet, vniuersos Italia populos deleteret. Re obienta, cum Ioannes Papa Rauennam ad Theodoricum venisset, in carcerem (ubi etiam felix morte decessit) coniectus est, quòd cum Iustinus Catholica pietatis defensor honorificè suscepit. Iustinus quippe Imperator (vt Pontificale Romanum habet) gaudio repletus est, quia meruit temporibus suis Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius manibus cum gloria coronatus est Iustinus Augustus. Miraculo tribuit D. Gregorius in 3. Dialogorum, cap. 2. quòd equus, qui Ioannem Papam portauerat, post tanti Pontificis sessionem, mulierem ferre recusat. Quem eundem Papam in aurea Constantinopolis porta cæco lumen reddidisse testatur.

Ioannes Papa in Epistola 1. respondet Zachariæ Archiepiscopo, Romana Ecclesia normam atque auctoritatem magnopere postulanti.

In Tom. 2. Conciliorum, Afri Episcopi cum Episcopo Romano (qui tunc erat Bonifacius) sese communicare, his verbis restati sunt: Non potest Domini sententia prætermitti, dicens: Tu es Petrus, & super hanc Petrã edificabo Ecclesiam meam. Et hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata Religio. Deinde anathematizant omnes, qui contra Ecclesiam Romanam

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani.

Hæretici & Pseudopropheta. De persona Christi.

b Dicebat, Christum hominẽ tantum in vtero Virginis de Spiritu sancto fuisse conceptum: sed postea Deum homini fuisse permixtum, nec Deum hominẽ passum sepultumq; dicebat. Aug. hæ. 89.

De Patrum scriptis.

c Nestorius veterum interpretum scripta perdiscere dedignatus est, seipsum omnibus antecellere existimans. Socrat. lib. 7. c. 32. Nonne & hodie Protestantes dedignatur veterum Ecclesie Doctorem scripta perdiscere? Quomodo alioqui negarent orandum pro defunctis, quòd tota per orbem semper docuit, prædicauit & exercuit Ecclesia? quòd idẽ de alijs eorū erroribus sentiendum est, in quibus à fide Catholica impudẽter discedunt.

De Quaternitate.

d Theodorus Mopsuestenus dum impiẽ negat, Deum (hoc est, Dei Filium) de Virgine natum esse, nec tamen negaret, aut Filium Dei esse consubstantialẽ Patri, aut verum hominẽ assumpsisse ex Virgine: Quaternitatẽ pro Trinitate impiẽ dogmatizauit, vt & cæteri Nestoriani, & Anastasius Imperator, qui postea eandẽ hæresim propagasse traditur. Dum enim vni Christo duæ personæ tribuuntur, fit Quaternitas. Hæc Tom. 2. Cõc. in Syn. 5. & apud Ioã. Maxentiũ in Catholica fidei cõfessione, & in Dialog. cõtra Nestorium. 101. De hæresi Prædestinatorum.

e Prædestinatorum hæresis dicebat, nec piẽ viuẽtib; prodesse bonorũ operũ laborẽ, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: nec impijs obesse, quòd impiẽ viuant, si à Deo prædestinati fuerint ad vitã. Hæc hæresis ex libris Aug. malẽ intellectis, initium sumpsisse dicitur. Sigebertus in Chron. sub an. Domini. 415.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

b August. hæ. 89. Nestorius euacuare contendit omne nostrũ remediũ, quo verbũ Dei sic hominẽ suscipere dignatũ est in vtero Virginis, vt vna persona fieret Dei & hominis. Socrates li. 7. c. 33. & Euagrius lib. 1. c. 4. testatur, Nestorium à Cyrillo (Episcopi Romani locũ obtinẽte) in Cõcil. Ephesino abdicatũ Episcopatu, & postea Oasim deportatũ esse.

c Socr. lib. 7. cap. 32. Vetus Mariam Deiparam appellare non sumi veriti. Sanctissima Helena (inquit Euseb. Pamphili) Deiparæ parũ eximijs monumentis decorauit. Quinetiã Origenes in Epist. ad Ro. causam explicat, cur Deipara dicta sit. Aug. cõtra Iul. Pelag. in principio secũdi libri. Oportet, vt populi Christiani, eloquia Sanctorũ veteris prophanis nouitatibus anteponan: eij; potius eligãt adherere, q; vobis. Et li. 1. c. 2. Quod credunt (Oriens & Occidens Episcopi) credo, quòd tenent, teneo, quòd docent, doceo, quòd prædicant, prædico. Ambros. lib. Epist. 5. de traden. Basilicis. Absit vt tradam hæreditatem Patrum, hæreditatem Dionysii, qui in exilio in causa fidei defunctus est, hæreditatem Eustorgij Confessoris, hæreditatem Myroclis, atque omnium retro fidelium Episcoporum.

d Proclus Constantinopolitanus Episc. (Armenijs id ab eo perentibus) Theodori blasphemias cõfutauit. Si vnus (inquit) ex Trinitate est, qui crucifixus est (hoc enim crucifixus est, quòd incarnatũ est, quia causa Incarnationis est Crux) solutum est iurium. Nimirum vna est Christi persona: & sola Trinitas in Diuinis adoratur. Si alius aliquis præter Trinitatẽ (id est, præter vnum ex Trinitate crucifixus est) quare est sine dubio glorie Dominus & ab illa glorificatione, qua Seraphim glorificat, existit alienus. Seraphim autem Trinitatem laudat, & vnitatẽ cõfitentur. Hæc etiam citatur à Ioanne Maxentio in Catholica professione.

e Prosper Aquitanicus in responsionibus ad Capitula Gallorũ cap. 6. Iustificatus homo, id est, ex impio pius factus, nullo precedente bono merito accipit donũ, quo medio acquirat ei meritũ, vt quòd in illo inchoatũ est per gratiã Christi, etiã per industriã liberi augeatur arbitrij, nõ quã remoto adiutorio Dei, sine quo nec proficere, nec permanere in bono quisquã potest. Prædestinationẽ Dei, siue ad bonũ, siue ad malũ in hominibus operari, vt ad virũ, homines quãdã necessitas videatur impellere, ineptissime dicitur, cũ in bonis volũtas sit intelligenda de gratia: in malis aut volũtas intelligenda sine gratia.

461 47. S. Hilarius Crispini filius, Sardinus, sedit an. 6. m. 3. d. 10.

Leo 1 47. 16

Romanam erigunt ceruices.

In Codice Iustiniani de summa Trinitate & fide Catholica. Iustinianus Augustus Ioanni Archiepiscopo Romae. Nec patimur quicquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet (quamuis manifestum & indubitatum sit, quod monetur) ut non etiam vestra innotescat Sanctitati, qua Caput est omnium Sanctarum Ecclesiarum.

In Authentice Collatione. 2. Tit. 4. Summi Pontificatus apicem apud Romam esse, nemo est qui dubitat. Idem, Collatione 9. Tit. 6. alias in Constitutione 131. Sancimus secundum quatuor Synodorum definitiones, Sanctissimum Seniores Romae Papam, primum esse omnium Sacerdotum. Tantum igitur abest, ut Romanae Sedis Primatus a Phocae Imperatoris tempore inceperit, ut Iustinianus, qui Phocam diu antecessit, in Primatu Romanae Cathedrae sanciendo, fateatur, se quatuor Pyramum Synodorum definitiones sequi.

Liberatus in Breuiario cap. 20. Ad Ioannem missi sunt ab Imperatore Iustiniano Hypatius Ephesiorum Episcopus, & Demetrius a Philippis, consulere Sedem Apostolicam contra legatos Aemiliorum negantes B. Mariam vere & proprie Dei Genitricem, & vnum de Trinitate incarnatum & carne passum. Sed Papa Ioannes nobis ibi positus hoc confitendum Epistola sua firmavit, & Imperatori direxit. Nunquid Theologos Graecia hoc tempore non habuit, ut ad Romam de tali re mitteretur? An potius inde petiturum est responsum, ubi subesse in doctrina fidei falsitas non potest? Quod utique verius est.

Procopius Lib. 1. de Bello Gothorum. Ex Byzantio ad Romanum Antistitem Legati venerunt, Christianorum alienationis sedanda causa, (Et post.) Christiana fidei disciplinam si alij unquam, Romani praecipue sum venerati.

Exemplar precum Eulajii Carthaginensis Episcopi ad Bonifacium Papam extat in Tom. 2. Conciliorum. De qua etiam re Bonifacius mentionem facit in Epistola sua ad Alexandrinum Patriarcham. Ait igitur Carthaginensis Episcopus: In Sede Apostolica extra maculam semper est Catholica seruata Religio. De qua spe & fide minime separari cupientes, & Patrum sequentes Constituta, anathematizamus omnes, qui contra sanctam Romanam & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices: sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & praedicantes eius omnia constituta, & per omnia spero, ut in vna communione vobiscum, quam Sedes Apostolica praedicat, esse merear, in qua est integra & vera Christiana Religio & perfecta soliditas.

Ex lib Pontificali. Iustinianus Augustus videns, Agapetum vicisse Anthimum Patriarcham, humiliauit se Sedi Apostolicae, & adorauit Agapetum Papam. Anthimum vero expulit in exilium.

Aimoinus (alias Annonius) de gestis Francorum lib. 2. cap. 16. Agapetus Romanae Sedis Pontifex Iustinianum in Eutyche sectam delapsum ad veram reduxit fidem, & Anthimum Patriarcham Constantinopolitanum damnauit.

Gregorius lib. 3. Dialogorum cap. 3. Dum Agapetus S. Romanae Ecclesiae Pontifex ad Iustinianum Principem proficisceretur, in Graeciam partibus propinqui cuiusdam Musi & claudi obtulerunt cum Agapeto curadum, dicentes se in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam illius spem habere. Protinus venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solennia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto, ab Altari exiens, claudum manum tenuit, atque assistente & assistente populo, eum mox a terra in proprijs gressibus erexit. Cumq; ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Mirati omnes, flere pra gaudio ceperunt, eorumq; gentes illico metus & reuerentia inuasit, cum videlicet cernerent, quid Agapetus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuisset. Non puto aut vulgo ignotam olim, aut omnino vanam fuisse Romani Pontificis Petrique Successoris auctoritatem, quae cum vulgi fide, tum editione miraculorum contestata est.

Liberatus cap. 21. Perentibus Principibus, ut Agapetus Anthimum (qui abhorrebat a Synodo Chalcedonenfi) in communionem susciperet: recusauit, nisi se libello probaret Orthodoxum, & Cathedra sua (id est, Romanae) reconciliaretur. Anthimus igitur pallio Imperatoribus reddito, discessit, & Papa ex Imperatoris consensu Menam sua manu consecrauit Antistitem. Si iam olim certissima persuasio non tenuisset omnium Christianorum animos, illum manere Episcopum iure non posse, qui non communicaret cu Romano Pontifice: nunquam Imperatores tam potentes, ad vnius Episcopi vocem, Anthimum in exilium egissent, pro quo tanta iterum certamina cum Romano Pontifice postea subiuerunt.

In Epistola Orientalium ad Agapetum. Christus Sedem Apostolorum vobis, Pater beatissime, commisit, & firmavit super firmam petram pedes vestros. Reperitur haec Epistola in Actione prima quinta Synodi Constantinopolitanae.

Synodus Constantinopolitana secunda, Actio 4. in sententia, quam tulit contra Anthimum. Anthimus deceptilibus rationibus usus, promisit se omnia facere, quaecumque Summus Pontifex magna Sedis Apostolicae decerneret, & ad sanctissimos Patriarchas scripsit, se sequi per omnia Sedem Apostolicam.

Tanta

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

De Eutychnis.

An due natura in Christo?

Eutyches Constantinopolitanae Ecclesiae Presbyter & Monachus dicebat, ante inhumanationem Christi, duas naturas esse, Diuinitatis & humanitatis: post humanitatem vero, vnam naturam factam. Flavianus Archiepiscopus Constantin. in Epistola ad Leonem Papam.

De carne Christi.

Dicebat corp' Domini, quod ex Maria factum est, non esse nostrae substantiae, neque humanae consensionis, sed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neq; Genetrici eius secundum carnem. Flavianus ibidem.

Leo in Epist. 10. ad Flavianum. Tam impie duarum naturarum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuisse dicitur, quam nefarie postquam verbum caro factum est, natura in eo singulari asseritur.

Theodoretus in Dialogo. 2. Post conceptionem fuit fetus in utero, & natus est infans, circumcisus, & auctus aetate, quorum nihil conuenit diuinitati, ut nec esurire, sitire, ambulare, dormire. Non ergo post unionem humanitas suam naturam amisit.

Leo ibidem c. 2. Superare non possemus peccati & mortis auctorem, nisi naturam nostram ille susciperet, & suam faceret, quem nec peccatum contaminare, nec mors potuit deuocere. Et c. 4. Qui verus est Deus, idem verus est homo. Agitur vna utraque forma cum alterius communione, quod proprium est: verbo scilicet operante, quod verbi est, & carne exequente quod carnis est. Et c. 5. Propter hanc unitatem persona in utraque natura intelligendam, & filius hominis legitur descendisse de caelo, cum filius Dei carnem de ea Virgine, de qua natus est, assumpserit.

Euagrius li. 2. c. 4. Synodus Chalcedonenfis approbat sanctissimi antiquae Romanae Archiepiscopi Leona Epistolam ad Flavianum Archiepiscopum de tollendo in sano Eutyche errore scriptam, utpote eximij Petri confessioni consentientem, & velut columnam quandam, qua veram doctrinam contra male de fide sentientes roboret.

De Christi Diuinitate.

Dicebat, verbum immutabiliter conuersum per virginem solum traiecisse, cruciq; appensam vnigeniti diuinitatem, & eam sepulchro mandatam resurrexisse. Theodoretus haeret. fab. lib. 4. cap. vltimo.

Theodoretus in dialogo 3. Si cognouissent (inquit Apostolus) Dominum gloria, non crucifixissent. Quia vero diuinam naturam ignorauerunt, humanam crucifixerunt. Ita ligno carnem esse affixam conuenit dicere, Diuinam naturam ab ea inseparabilem consistere & in Cruce, & in sepulchro.

De Concilijs.

Gesta Ephesi coepta pro nihilo habuit. Flavianus ibidem.

Vigilius Tridentinus li. 4. contra Eutychem. Quia verbum, id est, vita mori non potest, Christus autem mortuus est: nihil aliud restat, nisi ut carnis habuerit naturam, qua mori potest.

Prosper Aquitanicus paulo ante finem libri contra Collatorem. Venerabilis memoria Pontifex Caestinus, cui ad Catholicae Ecclesiae praesidium multa Dominus gratia sua dona largitus est, & Praedecessorum suorum statuta, & decreta Synodalia inuiolabiliter seruanda censebat: ut quod semel meruerat abscindi, nequaquammitteret retrahari.

Contra

CCC iij Vigl.

Tanta ergo fuit Sedis Apostolicæ authoritas apud ipsos Patriarchas, vt heretici ad eius nomē confugere necesse habuerint; quō seipfos ad tempus aliquod à suspitione hæreseos tuerentur. *At magno Deo* (inquit Synodus) *non permittere talia usq; in finem procedere, missus est huic Regia urbi Agapetus Papa, qui statim ipsum de Sede sibi non conueniente depulit, data venia his, qui talis rei participes aut communicatores sunt.*

419 *Nos igitur* (inquit Synodus) *sequentes ea, quæ à beatissimo Papa bene examinata sunt, consuecimus omnino ipsum tanquam membrum inuile.*

420 Mennas Patriarcha in sententia contra Seuerum, Petrum & Zoaram in Synodo 5. Act. 1. *Contempserunt quædam Ecclesiam Romanam successorem Apostolorum, quæ sententiam contra ipsos protulit.*

421 Petrus Hierosolymorum Episcopus in sententia sua contra Anthimum, quintæ Synodi Act. 4. *Depositionis sententia in Anthimum venit, principata quidem ab Agapeto antiquæ Romæ Pontifice. (Et post.) Consentientiatini sumus his, quæ bene formata sunt ab ipso Agapeto.*

Aimoinus de Gestis Francorum lib. 2. cap. 17. *Augusta petenti à Syluerio, vt reuocaret Anthimū in Sedem Constantinopolitanam, Syluerius rescripsit: Augusta Domina, rem hanc nunquam faciam, vt reuocem hominem in damnata perfidia permanentem. Augusta igitur Bellisario præcipit, vt Syluerium in exilium agat.*

422 Liberatus in Breuiario cap. 22. *Cum Syluerius Papa ob veræ fidei constantiam à Iustinianno cogereetur apud Pataram Lyciæ exulare, venerabilis Episcopus Patara venit ad Imperatorem, & iudicium Dei contestatus est de tanta Sedis Episcopi expulsionem, multo esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse vnum, sicut ille Papa est super Ecclesiam mundi totius, à sua Sede expulsus. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Syluerium iussit. Quale hoc est Græci Episcopi, atque adeo Asiatici testimonium, quo inter vnius Pastoris Primatum super Ecclesiam manditorius, & multorum Regum in eodem mundo gubernacula, perspicuè distinxit.*

Amator Episcopus ad Syluerium Papam: *Audiuimus, vos à Sede S. Petri iniuste pulsus. Quid putas de nobis fieri, Pater summe, cum de summo Pastore, & Vicario S. Petri talia sumus?*

423 Iustinianus in Constitutione. 131. *Sancimus, vt Archiepiscopus Iustiniana prima patriæ nostræ in Prouincijs ipsi subiectis locum teneat Apostolicæ Sedis Romanæ secundum eam, quæ Sanctus papa Vigilius constituit.*

Vigilius Bellisarii, aut potius Theodoræ Augustæ factione ad hoc ordinatus Episcopus, vt Anthimū restitueret, Synodumque Chalcedonensem abdicaret: iam in Petri Cathedra constitutus, turpem sponsonem implere noluit. Cum enim Theodora Augusta iuberet eum venire, & reuocare Anthimum in pristini gradus honorem (authore Aimoino de gestis Franc. lib. 2. cap. 32.) *rescripsit: absit hoc à me, Domina Augusta. Prius locutus sum male & insipienter, nunc autem nullo modo tibi consentio, vt reuocem hominem hereticum & anathematizatum.* Vnde Constantinopolim adductus, in faciem cæcus, ab Altari auulsus, fune in collum iniecto, per urbem circumducitur, ac pane & aqua in ergastulo nutritur.

Vigilium verò, propterea quòd Anthimum in Sedem Constantinopolitanam restituere nollet, in exilium esse missum, præter Aimoinum, Pontificale Romanum attestatur. Itemque Paulus Diaconus in vita Iustinianni, Marianus Scotus & Platina in vita Vigilij, Blondus Decadis. 1. lib. 6. Petrus De Natalibus lib. 6. de vitis Sanctorum. cap. 12. Martinus Polonus in supputationibus temporum. Sabellicus Enneadis 8. lib. 4. Quòd ipsum ex Nicephoro colligi potest lib. 17. cap. 26. Imò Gregorius Magnus, qui vnà cum Vigilio Romæ vixit, & postea in eadem D. Petri Sede præfuit, de Vigilio sic scribit, lib. 2. in di. 10. Epistol. 36. *Recordande memorie Vigilij, Papa in urbe Regia constitutus, contra Theodoram tunc Augustam & Acephalos, damnationis promulgauit sententiam.* Vnde constat, minus rectè sensisse illos, qui (deprauato Liberati Diaconi Breuiario nitentes) Vigilium dicunt in Anthimi restitutionem consentisse. Nec enim cõdemnasset Vigilij Theodoram Augustam & Acephalos Eutylianistas, si Anthimum (& ipsum Eutylianum) restituisset. Aut quomodo Anthimum restituit, qui Patronam & præcipuam fautricem Anthimi Theodoram condemnauit?

Eutychius Patriarcha Constantinopolitanus in Epist. ad Vigilium Papam, quæ habetur in fine 1. Collationis 5. Synodi. 2. Tom. Cõcil. *Scientes quantum bonorum causa est pax Dei, ideo festinantes unitatem cõseruare, ad Apostolicam Sedem V. Beatitudinis manifestum facimus, quòd seruamus fidem à Christo Apostolo traditam, & à S. Patribus maxime in S. 4. Synodus explanatam. Suscipimus & Epistolas Prasulum Romanæ Sedis Apostolicæ. Et ideo petimus, presidente nobis vestra Beatitudine, de tribus Capitulis queri & conferri.*

427 Vigilij Papa respondit Eutychio, ibid. *Annuiimus, vt de tribus Capitulis, factò regulari conuentu medijs sacrosanctis Euangelij collatio habeatur, & finis detur placitus Deo.* Papa igitur assensit, vt Synodus quinta celebretur, licet ipse noluerit interesse collationi, eò quòd pauci Occidentis Episcopi adessent. Aderat verò ex Africa *Primasius Bizacena Præcia Episcopus* (vt in Collat. 2. quintæ Synodi legitur) à quo vbi postulatū est, vt Cõcilio interesset, ille dixit: *Papa non presente, nõ venio.* Hic est ille Primasius, qui testimonium Apostoli attestantis, quòd *fides Romanorum annuntiat in vniuerso mundo* (Rom. 1.) ad sua vsque tẽpora verū fuisse demõstrat, ita scribens in ea D. Pauli verba: *Et verè vbiq; fides clara est Romanorū.*

Vigilius

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
483	46.	
	S. Felix 2. Iunior, vocatus 3. Rom. sedit an. 8. m. 11. d. 8.	Anastastus 4. 26. Eutychan.

Heretici & Pseudopropheta.

Contra Chalcedonense verò Concilium etiam contumeliosis vocibus antlarunt, vt B. Vigilius Tridentinus refert in fine lib. 4. contra Eutychem. Quis aut ignorat, Protestationibus quoque in more positum esse, vt tã veterum, quàm recentium Conciliorum Decreta pro nihilo habeant?

103. *De heresibus Priscillianistarū. De Trinitate.*

a Cum Sabelio, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti vnã asserūt esse personã sub tribus vocabulis Leo Epist. 91.

De Processionibus ex Deo.

b Quasdam virtutes ex Deo procedere commenti sunt, quas ipse sua essentia præcesserit, & ita cum Ario senserat Patrem Filio priorem esse.

De Vnigenito.

c Vnigenitum ideo volebat dici filiū Dei, quòd solus esset natus ex Virgine.

De Incarnatione Christi.

d Natalem Christi nõ verè honorabant, ieiunantes eo, sicut & Dominico die, idq; quoniam cū Marcione & Manichæo Christum non putabant verum hominem.

De anima humana.

e Animã hominis differebant esse Diuinã substantiã.

De Angelis malis.

f Diabolū nunquã fuisse bonū, nec eius naturã opificiū Dei esse: sed ipsum ex Chao emergentē, omnis mali esse substantiam.

De Matrimonio.

g Nuptias & procreationem nascentium perhorrescunt.

De corporibus humanis.

h Plasmationē humanorū, corporū Diaboli esse figmentū, & ideo ea non resurgere.

Doctores Catholicos, & Custodes murorum Ecclesie.

Vigilius Martyr, Episcopus Tridentinus li. 5. contra Eutychem. *Nulli erit profecto ambiguum, istos hereticos esse, qui sancti ac venerabilis Concilij Chalcedonensis Decreta respuunt, atq; contemnant, tantorumq; Patrum religiosis constitutionibus audaci temeritate resistunt.*

a Leo in Epi. 91. c. 1. ad Turibium: *Alius est qui genuit, alius qui genitus est, alius de utroq; processit, quia Vnitatem in Trinitate non eadem persona, sed eadem implet essentia.* Hæc Leo. Qui autem hoc non confitetur, ei Toletanum Concilium primum & Bracharense primum denunciat anathema, ca. 1.

b Leo ibidē. *Catholica Ecclesia detestatur istos, qui putant vnquam Deo id, quòd eiusdē est essentia defuisse, quem sicut mutabilem, ita proficentem dicere, nefas est.*

c Leo ibid. c. 2. *Ista dicendo aut Christum negat (vnã cum Samosatenis & Photinis) fuisse, antequã nasceretur ex Maria, aut alios ex summo patre progenitos volunt, quorum hic appelletur vnigenitus, quia vnus sit natus ex femina, cū & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de Patre nemo sit genitus præter verbum.* Item c. 3. Bracarenfis Concilij.

d Leo ibidem c. 4. *Natalem Christi secundum susceptionem veri hominis Catholica Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*

e Leo c. 5. *Non intelligunt nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabile, & ipsum perperit quicquid potest natura eius (id est, anima humana secundum illos) inferri.* Bracar. c. 5.

f Leo c. 8. *Catholica fides omnium creaturarum bonam consistit substantiam, & mali nullam esse naturam.* Vnde & Diabolus bonus esset, nisi à summo bono, cui debuit adherere, descuisset. Ipsum autem malum non est substantia, sed pœna substantiæ.

g Leo c. 7. *Coniugalem copulam detestantur, quia non est illic libertas turpitudinis, vbi & pudor matrimonij seruatur, & spes sobolis.* Bracar. c. 11.

h Leo c. 8. *Hoc immundissimum virus de Manicheæ impietatis specialiter fonte procedens, olim fides Catholica reprehendit atque damnauit.* Bracar. c. 13.

Vigilius vero etiam ad Synodum ipse non accessit, tamen (vt Euagrius ait lib. 4. cap. 37.) per litteras Concilio consensit. Et condemnauit tria capitula, id est, Theodorum Mopsuestie Episcopum, librosque eius, Theodoriti scripta contra Cyrillum, & Epistolam Ibe ad Marim Persam scriptam. Imo Rusticum & Sebastianum ex B. Petri auctoritate ob eandem hereses a Diaconorum honore alienos decreuit, vt habetur in 7. Collat. 5. Synodi.

Præterea in eadem quinta Synodo etiam Origenis dogmata sunt damnata, vnde Casiodorus cap. 1. de Diuinis Lectionibus ait: Origenem, licet tot Patrum oppugnet auctoritas, presenti tamen tempore & a Vigilio viro beatissimo Papa, denuo constat esse damnatum.

Arator Ecclesie Romanæ Subdiaconus, cum Acta Apostolica Hexmetro carmine celebrasset, opus suum Vigilio Pontifici Romano his verbis dedicauit: Domino S. Beatissimo, Apostolico, & in toto orbe, primo omnium Sacerdotum Papæ Vigilio.

Vigilius Papa in Epist. ad Eucherium. Sancta Romana Ecclesia Petri merito, Domini voce consecrata, & Sanctorum Patrum auctoritate roborata, Primatum tenet omnium Ecclesiarum: ad quam tam summa Episcoporum negotia, & iudicia, atque querelæ, quam & maiores Ecclesiarum quæstiones, quasi ad Caput semper referenda sunt.

Idem Vigilius Papa Theodorum Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, tum quia in Ecclesia sua non resedisset, tum ob alia scelera condemnauit his verbis, quæ habentur in Tom. 2. Conciliorum. Ex persona & auctoritate B. Petri Apostoli, cuius (licet exigui) nos locum gerimus, cum Datio Meletianensi (& alijs duodecim Episcopis) Theodorum Cæsareæ ciuitatis quondam Episcopum hac sententia promulgatione, tam Sacerdotali honore & communionione Catholica, quam vel omni officio Episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus. Teq. Mennam Constantinopolitanæ ciuitatis Episcopum cum omnibus Metropolitanis & Micropolitans Episcopis ad tuam Diocesim pertinentibus, sed & tuos Orientales, qui excessibus Theodori præbuisissent assensum, tamdiu à sacra communionione suspendimus, donec unusquisq. vestrum culpam apud nos propriam sua satisfactione diluerit. De Theodori blasphemis agitur apud Euagrium, lib. 4. c. 37. Mennam verò 4. Mensibus à communionione exclusum, & postea per Vigilium Papam ad communionem admissum esse, Nicephorus refert lib. 17. cap. 26.

Gregorius lib. 7. Epist. 115. Childobertus Francorum Rex, Catholica Religionis amore successus, intra muros Arelatensis ciuitatis, Monasterium virorum, vt scripto reperimus, pro sua mercede constituens, quadam ibidem pro habitantium sustentatione concessit. Cuius ne voluntas vnquam duceretur in irritum, & ea, que pro quiete Monachorum disposita fuerant, turbarentur, quæq. conuulsi in uite Monasterij, epistolis suis Apostolica petijt auctoritate firmari: hoc quoque sua petitioni subiungens, vt eidem Monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione Abbatis, quadam pariter priuilegia largiremur: Sciens quippe, eam Apostolicæ Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt quæ eius fuissent Decreto dispositæ, nullus deinceps illicitæ usurpationis molestia quateretur. Vnde quia effectum & regis voluntas, & res valde desiderata posebat, à Vigilio Romana Sedis Antistite ad Arelatum Episcopum scripta transmissa sunt, ubi omnia, que amplectenda voluntatis studium deposcebat, Apostolicæ auctoritatis libere annis firmata sunt, quia difficultate pati non potuit huiusmodi res petita.

Metaphrastes in vita Gregorij Agrigentini Nouembris 23. Theodoro Episcopo Agrigenti (quod oppidum est in Sicilia) vita summo, alij (vt fit) alium in Sede collocare studebant. Cumq. vnusquisq. designatum à se auctoritate Pontificis firmari ratumq. fieri vellet, Romam ire perrexerunt, rem (vt moris est) Pontificis maximi arbitrio permittenti. Pontifex vero ex diuina reuelatione Gregorium, qui fuerat à nullo nominatus, Agrigentinis præfecit, eundemq. apud eum postea falsi criminis accusatum absoluit. De hoc (opinor) Gregorio fit metio apud Nicephorum lib. 17. cap. 27. & apud Gregorium Magnum lib. 2. Epist. 12. indict. 11.

Sub temporibus Agapeti, Siluerij ac Vigiliij Papæ, Iustinianus Imperator, & eius in Imperio successores propter urbem à Gothis liberatam, hoc iugum imposuerunt Romanis Pontificibus, vt eorum creatio firma & stabilis censeri non deberet, donec Imperatoris consensus accessisset; ob quem consensum obtinendum oportebat certam pecuniæ summam à nouo Pontifice exolui. De hoc onere imposto Gregorius Magnus in 4. Psal. Pœnitentiæ conqueritur. Vbi de Simonis Magi heresi disputans, & Symoniam prauitatem siue in Imperatore Mauritio, seu in aliquo rege accusans: Huius (inquit) erroris vesania concitauit aduersus Ecclesiam Dei, regiam si fas est dicere, potestatem. Qui turpissimi lucri cupiditate illecebratus Ecclesiam Christi, quam Saluator noster voluit esse liberam, potestatis regie iura transcendens, facere conatur ancillam, quando melius foret sibi, Dominam suam esse cognoscere? (Et pòst.) In tantum autem sua temeritatem excedit vesania, vt Caput omnium Ecclesiarum, Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Dominam gentium terre ius potestatis usurpet? Dominam Gentium Gregorius paulò antè appellauerat totam quidem Christi Ecclesiam. Sed quia totius Ecclesie Caput Romæ in Petri Cathedra fedet: propterea Romanam quoque Ecclesiam vocauit

436

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
492	50. S. Gelasius Valeri Episcopi filius, Aphet, fedit an. 4. m. 8. d. 19.	
496	51. Anastasius 2. Junior, Petri filius, Roma, fedit an. 1. m. 11. d. 24.	
498	52. S. Symmachus Fortunati filius, Sardus, fedit. a. 15. m. 7. d. 28.	
514	53. S. Hormisdas Iusti filius, Frusinonius Campanus, fedit an. 9. m. o. d. 17.	Iustinus 1. an. 5.

Heretici & Pseudopropheta. De filijs promissionis.

Filios promissionis ex mulieribus natos, sed ex Spiritu Sancto dicunt esse conceptos, ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, ad Dei conditionem pertinere videatur. § Calumnitæ verò etiã filios promissionis eos volunt esse, qui nascuntur ex baptizatis parentibus, etiam si filij moriantur ante baptismum.

De animarum origine & preexistentia.

Animas ob peccatum in cœlestibus commissum ad inferiora delapsas, corporibus fuisse inclusas, prout in aërias potestates vel duriores, vel mitiores incidisset: & fatalibus stellis tã corpora, quã animas hominum astringi.

De Canone Scripturarum.

Corruptissimos codices suos pro Canonis vindicabant.

Dicitur inij libros pro Canonis habuerunt, quos ille postea correctus reuocauit. Eodem modo, Sacramentarij horum temporibus verberari vtuntur, quæ ipse correctus non semel reuocauit.

De sectis Nestorianorum & Eutylianorum.

Eutylichiani (sub quorum etiã nomine comprehendendos puto quosdam, qui etiam erant Nestoriani) in duodecim sectas dissecti sunt, vt author est Nicephorus lib. 18. c. 45. Qui non eadẽ omnes ætate, verum ex eadem malæ arboris radice orti, varijs nominibus appellati sunt, Ægyptij, Schematici, Theodosiani, Monophysitæ, Acephali, Troiniani, Tritheitæ, Theopaschitæ, Barfaniani, Chrystolytæ, Iacobitæ, Iulianitæ, Seueritæ, Armenij, Aphartodocitæ, Cõtobalditæ, Angelitæ, Tetraditæ, Cononitæ, Gainitæ, Cazizarij, de quorum præcipuis sectis

Doctores Catholici, & Custodes muros Ecclesie.

Leo c. 9. Catholica fides omnem hominem in corpore animamq. substantiam à Cõditore vniuersitatis formari, atq. animari intra matrem viscera, conficitur, manente quidem illo peccati mortalitatisq. contagio, quod in protè à primo parète transcurrit, sed regenerationis sacramento subueniente, quo per Spiritum sanctum promissionis filij renascuntur, non in utero carnis, sed in virtute Baptizati. Et ca. 10. Nemo potest à conditione veteris hominis liberari, nisi per Sacramentum Baptizati Christi.

Leo c. 10. Catholica fides constanter prædicat, animas, priusquam suis inspiraretur corporibus, non fuisse, nec ab ullo incorporari, nisi ab opifice Deo, qui & ipsarum est Creator, & corpus. Quid hic agunt cursus siderum, quid fragmenta fatorum? Ecclesia, quæ corpus est Christi, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiscit. Idem argumentum persequitur, c. 11. 12. 13. 14. Et Bracarense Concilium cap. 9.

Leo c. 15. Sacerdotali diligentia providendũ est, vt falsati codices in nullo vsu lectionis habeantur. Apocrypha scriptura sub nominibus Apostolorum habentes seminarium falsitatum ignibus concremande sunt.

Leo c. 16. Inter Catholicos non censetur, quisquis vitur Scripturas non ab Ecclesia solimodo Catholica, sed etiam à suo auctore damnatus. Bracara cap. 7.

Deniq. Leo c. 17. ait: Habebatur inter vos (id est, inter Hispaniarum Ecclesias) Episcopale Concilium & ad eum locum, qui omnibus opportunus sit, vicinarum Prouinciarum conueniant Sacerdotes, vt secundum ea, que ad tuum consultum respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter Episcopos, qui huius hereseos contagio polluantur, & communionione sine dubio separandi, si nefandissimã sectam per omnium sensuum prauitatis damnare noluerint.

Fulgentius lib. 3. ad Moninium. Sic totum confundunt, qui à veritate dissentiunt. Ecce, quibus ad inuentionibus fidei veritas impugnat. Sed quibuslibet arietibus Ecclesiam Sanctam heretici quatere nitantur, certi sumus de Domino Deo nostro, quoniam ciuitatem supra montem constitutam subuertere non valebunt. Imò se ipsos prorsus subuertunt & exterminant. Gregorius Magnus lib. 7. Indict. 1. Epi. 3. Magna omnipotens Dei est gratia, quod in ipsis, qui à S. Ecclesia doctrina diuisi sunt, D D D unita

vocavit Dominam gentium, honorem qui toti corpori debetur, præcipuo corporis membro, nempe capiti præcipue tribuens. In his autem verbis nihil dubito, Gregorium de illa pecunia conquestum esse, quã Imperatores Græci nuper cœperant à Pontifice Romano exigere, vt in Sede ab ipsis pacificè cõfirmaretur. Huius enim pecuniam nõ quidẽ coactã ex Pontificis parte solutionẽ, sed auarã ex parte Imperatoris exactionẽ, Simoniacæ speciem habere innuit. Et hoc est, quod Paulus Diaconus in vita Mauritiij dicit, Pelagij Romane Ecclesie Pontificẽ abigẽ, iustione Principis ordinatum esse, ed quod Langobardi Romam per circuitum obsideret, ne possit quisquam à Roma progredi. Ante Iustiniani verò tẽpora nunquã fit mentio (quod aut sciam, aut audiverim) de confirmatione Imperatorum expectanda. Huc etiam spectat, quod Aimoinus lib. 2. de gestis Francorum ait 6. 16. Sylvester eleuatus est à tyranno Theodoro, qui apud Gothos regnũ arripuerat, sine deliberatione Decretũ Imperialis. Cũ enim Gothi essent hostes Imperatorum: quos Græci oppresserant tributis, eos Gothi releuabant, vt Romanorum beneuolentiam sibi conciliarent. Vnde idem Aimoinus de B. Gregorij electione ad Pontificatũ agens, lib. 3. cap. 74. ait. Non enim licebat tunc tẽporis ad Pontificatum promoueri absque iustione Principis Constantinopolitani. Ecce, ad id tẽporis & ad Principem Constantinopolitanum hoc totum restringit. Non enim hoc oneris antea imposuerant Ecclesie ne tyranni quidem ipsi, nedum cæteri Christiani Imperatores Occidentis. Quod ideo notandum duxi, quia nonnulli cũ vident, his diebus & sequentibus aliquot seculis, mentionem Imperialis assensu in Pontificis Romani electione fieri, putant nullum olim Pontificem electum fuisse, cuius electioni Cæsares nõ debuerint assentire. quod secus se habet.

437 Concilium Aurelianensẽ 4. Can. 1. Quoties aliquid de solennitate Paschatis dubitatur, inquisita vel agnita per Metropolitanos à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur.

438 Turonica Synodus 2. Can. 21. post Decretum Innocentij Papæ recitatum. Quis (inquit) Sacerdotum contra Decreta talia, quæ à Sede Apostolica processerunt, agere presumat? Et quorum auctoritas valere possit prædicatio, nisi quos Sedes Apostolica semper intrinsexit? Et Patres nostri hoc semper custodierunt, quod eorum præceptis auctoritas.

439 Turonica Synodus 3. Can. 1. Sæctas Eutychis & Nestorij, quas Sedes Apostolica sancta condemnat, cum suis auctoribus & sæctatoribus execramur.

440 Longobardi ad Iustinianum (vt refert Procopius lib. 3. de bello Gothico) sic loquuntur: Nos cum Romanis de vera iustitia Diuinõ, cultu eadem semper & rectè sensimus. Gepedes verò, vt Ariana hæreseos sæctatores, nulla vobiscum in re conuenient. Iidem ergo Romani sunt, qui & Catholici: omnes autem hæretici, cũ de fide agitur, minimè sunt Romani.

441 Gregorius lib. 12. post Epist. 31. Testatur, Dominum Papam Iosunem comitante Illustrium Regum Clemẽtia Clotary & Sigeberti, sub Anathematis vinculo Priuilegia quaedam Monasterio S. Medardi in Gallia concessisse. Quæ res docet, in Gallia etiam ab ipsis Regibus auctoritatem Sedis Romanæ agnitã vsque eò esse, vt ea firmissimè stabilita iudicaret, quæ Romani Episcopi sanciuissent.

442 Pelagius in Epist. ad Episcopos in Synodum illicitè conuenientes Constantinopoli: Nec vnquam Romana Sedes, qua instituitur Domino, Caput est omnium Ecclesiarum, Priuilegijs suis vsquam caret.

443 Gregorius lib. 3. Dialog. c. 31. Richardus ab Ariana hæreseos prauitate conuersus, totam Visigothorum gentem ad veram perduxit fidem. Sub hoc Rege Episcopi Hispaniarum ante omnia sic decreuerunt, Toletani Concilij tertij cap. 1. Permaneat in suo vigore Conciliorum omnium constituta, simul & Synodica Sanctorum Præsulum Romanorum Epistole. Initium ergo instauratæ fidei Catholicæ in Hispanijs à Conciliorum statutis & Synodicis Romanorum Epistolis petitur. Quas Epistolas certum est, & nõ minus olim ab Arianis, quàm nunc à Lutheranis contemptas fuisse, & semper à Catholicis magno in pretio habitas esse.

444 Gregorius lib. 4. Epist. 36. Ante hos annos octo Sanctæ memoria Decessoris mei Pelagij tempore, frater & Cõepiscopus noster in Constantinopolitana vrbe ex causa alta occasionem quærens, Synodum fecit, in qua se vniuersalem appellare conatus est. Quod mox idem Decessor meus vt agnouit, directis literis ex auctoritate Sancti Petri Apostoli, eiusdem Synodi acta cassauit. Gregorius igitur Magnus iudicauit, illam Synodũ ratam non esse, quam Romana Sedes non approbat. Sed nunc audiamus verba illius Epistolæ, in qua Pelagius Præcessor Gregorij Synodum illam Constantinopolitanam irritam reddidit.

445 Vniuersis (inquit) Episcopis illegitimè conuocatis Pelagius. Relatum est ad Apostolicam Sedem, Ioannem Constantinopolitanum Episcopum vniuersalem se scribere, vsq; ex hac sua presumptione ad Synodum conuocare generalem, cũ generalium Synodorum cõuocandi auctoritas Apostolica sedi B. Petri singulari Priuilegio sit tradita, & nulla vnquam Synodus rata legatur, quæ Apostolica auctoritate non fuerit iussu. Quapropter, quicquid in prædicto vestro conuenticulo (quia Synodus taliter presumpta, esse non potuit) statuistis, ex auctoritate S. Petri Apostolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua Beato Petro potestatem ligandi atque soluendi, ipse Saluator

446 Saluator

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate. qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

54. S. Ioannes Constantij filius, Tuscus fedit an. 2. m. 9. d. 16.

55. S. Felix 3. datus 4. Calo rii filius, Sãnis fedit an. 4. m. 2. d. 18.

56. Bonifacius 9. Iunior Sigentius filius, Roma. fedit an. 1. d. 2.

57. Ioannes Iunior, Mercurius, Proiecti filius, Roma. fedit an. 2. m. 4. d. 6.

Hæretici & Pseudopropheta.

sectis agetur postea sigillatim.

De secta Pacificantium seu tepidorum in rebus fidei.

Zeno Imperator per edictũ, quod Hæreticum seu Pacificatorium appellauit; id egit, vt tũm Catholici de fidei veritate, tũm hæretici Eutychiani de sua vanitate nonnihil cedentes, vnitatem quandam & pacem imaginariam amplecterentur. Nam vt vnã cum Catholicis Eutychi anathema indixit, sic decisionem Synodi Chalcedonensis vnã cum hæreticis parui facere videbatur. Vnde cõsecutum est, vt singuli Ecclesiarũ Præsides pro suo arbitratu in ea re agerent. Euagrius lib. 3. c. 14. Anastasius verò Imperator imaginariam Zenonis pacem cõsecutus est, adeo vt Chalcedonense Concilium neq; palam in Ecclesijs prædicaretur, neq; rejiceretur ab omnibus. Euagr. lib. 3. cap. 30.

104. De Theopaschitis.

Petrus Cnaphes (id est, fullo) Pseudoepiscopus Antiochenus, præter Eutychianam hæresim, illud nouo more in Ecclesiã introduxit, vt in Trifragio (Sanctus Deus, sanctus fortis, S. & immortalis) adderetur: Qui crucifixus est pro nobis. Nicephor. lib. 15. ca. 28. Vnde hæresis Theopaschitarum orta est.

Idem Petrus, cũ Xenaiam nondum baptizatum creasset Episcopum, dicebat, consecrationem sufficere ei pro baptismo. Nicephor. lib. 16. c. 27.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

vnitas non est, quoniam omne regnũ in se diuisum nõ stabit. Et sancta Ecclesia subtilius in sua semper eruditione instruitur; dum hæreticorum questionibus impugnatur.

Theodor. Lector, li. 2. Collectaneorũ. Cũ omnes, vt fertur, alij Patriarche conciliationẽ Zenonis approbarẽt; solus Felix Romanus illi nõ cõmunit cauit. Hæc ille. Porro sub noie Felicis Episcopi Romani, tũm oes Occidentis Episcopi, tũm alij etiã Oriẽtis Episcopi cũ eo cõmunicãtes cõprehendũtur. Nã Euagrius li. 3. c. 30. ait: Nonnulli Præsides Ecclesiarũ Decretũ in Chalcedonensi Concilio editũ firmè & cõstantes adhaeserunt, vt ne syllabã de rebus in illo definitis remittere, imò verò ne litera mutationẽ admittere voluerint. Quinetiam ab illis, qui eiusdẽ Decreta repudiabãt, magna cum animi cõfidentia refugerũt, recusarũtq; penitus cũ illis cõmunicare. Et post: Episcopi Occidẽtis et Lybia cũ Orientalibus reduci nõ poterant. Itẽq; Nicepho. li. 16. c. 27. Occidentales nõ aliter cõmunicare cũ Oriente voluerũt, quàm si Nestorij, Eutychetis, Dioscori, Petri Moggi & Acacium anathemati subiceret. Vnde etiã ait, Alexandria, Aegyptũ & Lybiã cõpisse disfidere. § Salus igitur fidei Christianæ semper à Romana Ecclesia potissimum pependit, cui oes ferè Ecclesie Episcopi, & optimi etiã quicq; ex Orientalibus adhaeserunt, vt constat fecisse hoc tẽpore Macedonũ Constantinopolis, Flavianũ, & postea Calandionem Antiochia, Iulianũ Bosri, Petrũ Damascũ, & Episcopos omnes, qui Ecclesia parebãt Apameæ. Euagrius lib. 3. c. 33. Fulgẽtius de Mysterio Mediatoris paulò post principũ. Apud Christianos penè idem est, fidem nolle asserere, quod negare.

Felix Episc. Rom. in Epist. ad Petrum Cnaphes. Quoniã nõ statim st. credere veritatẽ, & literis nostris contrate scriptis, nunc incepti sententiarum contrate, imò ille, qui est vertex omnium pastoralium Sedium, Apostolorũ optimus Petrus, à cuius immaculata fide valde declinasti. Quandog, enim dicis, Trinitatẽ propter nos crucifixã, nõ Christũ: quãdog, immortalẽ spiritũ, Manicheãns, quandog, Patrẽ, Filium, et Spiritũ sanctũ, Sabellianizãs simul cõiungis: Trinitatẽ negãs, in qua baptizamus, & credim, & cõfitemur. Tã impiũ facinus fingentes, alienos putauim, ab orthodoxa fide, et à cõmunionẽ Ducis nõ st. gloriose prædecessoris Petri, q. Clanes regni à Saluatore nostro recepit. DDD ij a Theod.

Sauator dedit, quæ etiam potestas in successoribus eius indubitanter transit, præcipio omnia, quæ ibi statuitis, & vana & cassata esse, ita ut deinceps nunquam appareant, nec veniant. (Et post.)

447 Predecessores vero Iohannis, & ipse Iohannes non semel, sed sepius Epistola: atque libellos propria manu scriptas sanctis Antecessoribus nostris miserunt, quibus coram Deo protestati sunt, nihil unquam protèrue contra Apostolicam Sedem agere, nec de illius, aut aliorum priuilegijs quicquam usurpare. Qui hæcenus in archiuo Sancte Romane Ecclesie, sub sigillis ac chirographis eorum toborati habentur integri. (Et post.) Nullus Patriarchatum profano (vniuersalis) vocabulo unquam utatur, quia si summus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarchatum nomen ceteris derogatur.

Perpicue constat ex huius Epistola: itemq; ex Gregorij Magni verbis in vnum collatis, eos hac mète fuisse, vt neque vllum Patriarcham, nedum Episcopum, vellent vniuersalem appellari: & tamè interim crederent, Pontificem Romanum Christi Vicarium, totiusq; militantis Ecclesie Caput ac summum Iudicem esse. Itaque ineptè arguunt, qui Pontificis Romani potestatem ab ijs negari putant, qui negat, aliquem appellandum esse vniuersalem Patriarcham aut Episcopum. Quia ex eo, quod agitur constat, non omnem verbi significationem, sed potius illam reijci & damnari, quæ merito in inuidiam trahi posset. Vniuersalis enim ab vniuerso nomen fortitur. Vniuersum autem tùm continet in se vim & potestatem eius, quod vnum est, tùm aliud quiddam præterea significat. Iam, Rufino auctore in symbolo ad Laurentium, vnum vel numero dicitur, vel vniuersitate: numero, vt vnus homo, tanquam vnus inter multos: vniuersitate, vt vnus Sol, vel vnus Deus, tanquam vnus in vniuerso, qui propterea (inquit) vnus dicitur, quod alius non sit.

Quibus ita constitutis, qui se vniuersalem Episcopum aut Patriarcham nominat, cum non tantum dicat, se vnum Episcopum è multis esse, verum etiam aliud quidpiam, quod ad vniuersitatem referatur, in vniuersali nomine præ se ferat: videndum est, quidnam aliud id esse queat. Ac proprijsimè quidam non est aliud Episcopus vniuersalis, quam Episcopus vnus in vniuersa Ecclesia. Quod siue intelligatur de tota Ecclesia ab initio mundi vsque ad finem, seu de illa tota, quæ simul in terris agit: solus Christus proprie vniuersalis est Episcopus, quia nullus in eodem ordine cum illo, aliquo modo est. Vnde Tertullianus in lib. 4. aduersus Marcionem ita scribit. Homo vero Dei immaculatus offerre debet orationem, & gratiarum actionem Deo apud Ecclesiam per Christum Iesum Catholicum Patris Sacerdotem. Hoc autem est vniuersalis Latine, quod Catholicus Græcè. Catholicus ergo Patris vel Episcopus, vel Sacerdos propriè solus Christus est. Cæterum si nomen vniuersalis non tam accuratè vrgebitur, sed abusiue (vt verba ferè solent) accipietur: iam vniuersalis Episcopus erit, non quidem qui vnus, sed tamen qui primus Episcopus est in vniuerso mundo. Nam quod in vnoquoque genere primum est, quia etiam idem solet vnum esse: sic interdum, vt vnus atque vniuersalis nomine præcipuum illud & primum alicuius multitudinis membrum intelligatur. Itaque cum Pacianus in Epist. ad Sympronianum, de Catholico nomine disputans, rationi consentaneum esse ostenderet, vt inter diuersas hæreses plebs Apostolica certum nomen retineret, quo nomine incorrupti populi vntas distingueretur: Nonne (inquit) appellatione propria decurrit Caput principale signari? Caput Principale, vniuersalem Ecclesiam appellat, ex qua sectæ aliæ sub appellationibus auctorum suorum exierint. Caput ergo principale potest etiam in suo genere dici Catholicum, & vniuersale. Atque in eo sensu dicimus Magnum Leonem Pontificem Romanum ab vniuersali Synodo Chalcedonensi appellatum esse vniuersalem Episcopum. Sicuti Gregorius Magnus testatur lib. 4. Epist. 32. 36. & 8. Sed cum Episcopus Constantinopolitanus vniuersalis nomen non ita sibi arrogasset, velut qui primus in tota Ecclesia esset (nam vt Gregorius testatur lib. 7. Epist. 64. seipsum dicebat Sedi Apostolicæ subijci) quid superest, quod intelligatur dixisse, nisi se solum in tota Ecclesia Episcopum esse? Volebat quidè (vt puto) per eam appellationem seipsum Episcopo Romano parem facere. Sed cum rem ab initio non succedere animaduertisset: nomine retento, ad tempus à re abstinuit. Vtuncque illud sit, tam Pelagius, quam Gregorius Magnus ei opponunt idipsum, quod in verbo vniuersalis propriè intelligi poterat: videlicet, quod tanquam vnus Episcopus & Patriarcha præesse voluerit, in quo tamen sensu nec ipse Romanus Pontifex potest vniuersalis dici. Quia licet primus Episcopus & Patriarcha sit, tamen solus Episcopus aut Patriarcha non est, sed gradus Episcopalis seu Patriarchalis illi cum omnibus Patriarchis aut Episcopis ex æquo est communis.

Porrò quod tã Pelagius, quam Gregorius ita verbū hoc intellexerint, apparet ex ipsorum scriptis. Nam Gregorius ait lib. 4. Epist. 38. Vt despectus fratribus Episcopus appetas solus vocari. (Et post.) Ne si sibi Pontificatus gradu gloriam singularitatis arripes, hanc omnibus fratribus denegasse videretur. Ecce in Pontificatus gradu gloria ista singularitatis non est quærenda vel vnus omnium loco sit Episcopus. & Ep. 36. Si vnus Patriarcha vniuersalis dicitur, Patriarchatum nomen ceteris derogatur.

Dicet

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domii ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.
534	58. S. Agapetus Gordiani fi- lius, fedit an. 11. d. 29.	Iusti- nianus.
535	59. S. Syluerius Hormisdæ Papæ filius Campanus, fedit an. 1. m. 10. d. 7.	
	60. Vigilius.	
537	Quinta Synodus œcumenica Constantinopoli celebrata est contra Theodoriti scripturam Cyrilli Theodorum Mopsuestia, & Epistolam hanc in eamque contra Quicquid.	

¶ Heretici & Pseudoprophetae.

105. De Iconomachis.

a Xenias Persa nodum Baptizatus, & tamen pro Episcopo se gerens, primus vocè illam euomuit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas. Niceph. lib. 16. cap. 27.

106. De Acephalis.

b Acephali Eutychnianæ hæresim defendunt, hoc est, vnam in Christo naturam: non inde appellati, quod capite aut certo authore suæ sectæ careant (cum Seuerus Antiochiæ Episcopus eorū Dux fuerit) verum aut quia Seuerus ipse ἀκεφαλος est dictus, authore Nicephoro lib. 16. c. 27. aut quia post mortē Seueri, aut Episcoporum, qui ab initio illi adhaerant, isti hæretici non vuebant sub aliquibus Episcopis, quos instar capitū in Ecclesiasticis ministerijs haberent, quod ipsum etiā Nicephorus illis euenisse testatur li. 18. c. 45. Hoc autē posteriore modo Protestantes etiam Acephali sunt, quia Episcopos à successoribus Apostolorum ritè consecratos non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis ministrent.

107. De Christolytis.

c Dicebant, Christi corpore & animo apud inferos relicto, eum ascendisse in celos cum sola Diuinitate. Damasc. Har. 93.

108. De Agnoitis.

d Agnoitæ (quorum Dux Themistius Diaconus Alexandrinus erat) dicebant, Christum ignorare diem iudicij, quia scriptum

¶ Doctores Catholici, & Custodes
muyorum Ecclesie.

a Theodoretus in historia Sanctorum Patrum cap. 26. Aiuunt Roma, quæ est longè maxima, Si meonem adco fuisse omnium ore celebratum, vt in officinarū omnibus vestibulū & porticibus, ei paruas posuerint imagines, hinc sibi presidium & tutelam parantes.

b Ioannes Maxentius contra Acephalos elegantem libellum scripsit. Item Hierosolymitani, Antiocheni, & Secundæ Syriæ Clerici, in supplicatione ad Iustinum Imperatorem porrecta, Eutychnianis, & Acephalos (inquunt) toto animo odientes, anathematizamus. Vigilius etiam Episcopus Romanus Constantinopoli agens, contra Acephalos damnationis promulgauit sententiam, vt auctor est Gregorius Magnus lib. 2. Indict. 10. Epist. 36. Fulgentius in sermone de confessoribus. Apostolus Episcopos dispensatores esse ostendens, ait: oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem. § Qui ergo Episcopus non habent, qui Sacramenta Ecclesiastica illis dispensent, vera Christi Ecclesia esse non possunt. Contra Seuerum Leontius Byzantius scripsit, vt Euthymius testatur in 2. parte Panoptix. Tit. 15.

c Vigilius lib. 2. contra Eutychnian. Iure dicimus, Christum in sepulchro (per triduum) iacuisse, sed in sola carne, Christum non derelictū in inferno, sed in sola anima. Et lib. 1. Post resurrectionem ad demonstrandam sui corporis veritatem, & conedit, & bibit, & contrectandum se Discipulis obtulit, dicens: Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Postea vero quàm celos ascendit, quid facit nomen filij hominis, si non erat ibi natura humanitatis? Dicit enim, cum venerit filius hominis in gloria Patris sui. Secundum quæm filij hominis naturam iuxta Iohannis Apostoli verba, ipse interpellat pro peccatis nostris: secundum Deitatem enim, aduocati aut Sacerdotij officio non fungitur.

d Eulogius Patriarcha Alexandrinus contra Agnoitas scripsit, librumque suum ad Gregorium Papam misit, qui lib. 8. Indict. 3. Epist. 4. 2. respondet, ita doctrinā Eulogij per omnia Latinis Patribus concordare, vt in diuersis linguis spiritus non fuerit diuersus. Eulogius autē dixerat, illud Euangelij (de die illo filius nescit) non ad scriptum, iuxta hoc quod Caput est, sed iuxta corpus eius. DDD ij quod

fit: De

Dicit aliquis, Episcopum Constantinopolitanum nihil tale cogitasse. Sit ita. Sed nomen, quod usurpabat, ad eam cogitationem alios ducebat. Vnde non tam usurpantis mens, quam inuidia vocabuli merito spectatur. Vniuersalis enim cum ab vniuersitate dicitur: si quis Episcopus vniuersalis dicitur in vniuerso terrarum orbe, is vnicus Episcopus, atque eodem tempore nullus alius esse Episcopus intelligitur. Qui ergo cum sit, & ab omnibus habeatur vnus Episcopus ex multis, tamen præterea nominat se vniuersalem: is non tantum dicit, se vnum esse numero (nam hoc illi nemo vnquam negauit) verum etiam se vnum esse vniuersitate. Ex quo sequitur, eum vi ipsius verbi dicere, quod ipse sit solus Episcopus. Qui sensus quoniam offendit pijs mentes, ne vocabulum quidem ipsum permitti debet, ne hoc aliquis appetere putetur, quod eo nomine significatur, quo vti non timet. Aliud enim est primus Apostolus, quod fuit Petrus, aliud vniuersalis, quod ille nunquam dicitur fuisse.

Hic verò insignis Magdeburgensium, an inscitia, an impudentia, prætermitti non potest: qui in Centuria 5. cap. 9. pag. 868. vel stulte putant, vel impudenter fingunt, in tertia Synodo Carthagenensi cautum esse, ne Pontifex Romanus appellaretur Vniuersalis. Quid enim attinuit ad Africanos, hoc est, ad inferioris gradus Episcopos (hoc enim ipsi de se fatentur) de Pontificis Romani appellationibus statuere? Res verò sic se habet. Gratianus cum in 99. Distinct. dixisset, in tertia Synodo Carthagenensi cautum esse, ne prima Sedis Episcopus appellaretur Summus Sacerdos, aut Princeps Sacerdotum (quia verè nullus in Africa Episcopus hoc erat, sed tantum Episcopus Romanus verè fuit summus Sacerdos, & Princeps eorum, qui suo tempore in terris debebant Sacerdotum) inde voluit Gratianus ad tale nomen transire, quod nec ipsi Episcopo Romano verè competeret. Itaque non tertiæ Synodi, sed Gratiani verba illa sunt: *Vniuersalis autem nec etiam Romanus Pontifex appellatur*: adeo vt nec in Græcis exemplaribus, nec in Latinis ea verba vnquam Synodo tertiæ attributa fuerint: sed eius tituli tertiæ partis ad duas præcedentes, Gratiano auctore continuatio quædam sunt per modum incrementi. Quod nec Glossa illic ignorauit, nec Typographus: nec ego Magdeburgenses puto tam stupidos fuisse, vt id ignorare possent: verum diabolicam in illis malitiam & video sæpe, & nunc iure accuso, vt alij ab illorum imposturis sibi caueant. Nihil quippe agunt syncerè aut fide bona. Vnde sæpe nec authorum suorum verba proferunt, sed rem ipsi mendacissimè narrant, atque inde propositum suum concludunt, id quod in historia sextæ Carthagenensis Synodi passim faciunt. Sed de Vniuersalis appellatione hæc sint satis. Plura si quis experat, habet doctissimam Remundi Rufi ea de re disputationem, in defensione pro Pontifice Maximo contra Molinæum. Vbi cum tres causas reddidisset, cur vniuersalis Episcopi nomen Pelagio & Gregorio displicuisset: præclare ex omni antiquitatis memoria reperijt, maximos quosque Imperatores id dici recusasse, quod & esse, & credi vellent. Quinimò & Paulum Apostolum, qui & haberi, & esse voluit omnium feruus, quiq; ob eandem causam inanes nouarum appellationum titulos nunquam æquo animo tulisset: acriter tamen pugnaſſe pro Apostolatus sui potestate, quam Dominus ei dedisset in ædificationem, & non in destructionem. Quod idem Pelagium & Gregorium Pontifices tùm in recusanda Episcopi vniuersalis appellatione, tùm in propugnanda Sedis Apostolicæ, quam regebant, dignitate vno consensu fecisse contendimus.

Gregorij Magni fides & sententia de Romana Ecclesie Primatu.

Gregorium Magnum, licet ob declinandam ambigui vocabuli inuidiam, Vniuersalis Episcopus aut Patriarcha dici noluerit, Primatum tamen supra omnes Episcopos & Christianos totius militantis Ecclesie, tam verbo sibi debitum agnouisse, quam rebus ipsis & factis per annos tredecim exercuisse, nunc planum faciam.

I. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Italia.

- Libro Primo, Indiçt. 9. Epist. 16. Iuxta Christianissimi & Serenissimi rerum Domini iussione ad B. Petri Apostoli limina cum suis sequacibus venire Aquileiensem Episcopum iubet, vt in Synodo, quod iustum est, iudicetur.
- 449 Epist. 19. Episcopus Cumanus solenniter electus ad nos sacrandus occurrat.
- 450 Epist. 22. Ioannem Episcopum Rauennatem monet, vt grauiora quaque ad Sedem Apostolicam referat.
- 451 Epist. 31. Vni Cumanam atque Mustanam Ecclesias ex sua autoritate.
- 452 Lib. 2. Epist. 1. Indiçt. 11. Scholastico Campaniæ Iudici iniunxit, vt perversitatem in Paulum Episcopum commissam, districta emendatione corrigeret.
- 453 Epist. 15. Hortatur Neapolitanos, vt eligant Episcopum, qui Roma ordinetur.
- 454 Epist. 20. Vni Ecclesiam S. Ambemij Numeniano Episcopo.

Epist. 26.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata.
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Annus
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

60.
Vigilius Io-
annis Cōfir-
laris viri fi-
lius Roma-
nus. Sedit
an 17. m. 6.
d. 26.

61.
Pelagius Io-
annis Vica-
riani filius,
Roman. sed.
an. 5. inç. 10.
d. 28.

555

Idem
Iustini-
an
regna-
uit
an. 40

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.

fit: De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. Marci 13. Nephorus hunc Themistium Philosophum fuisse putat, qui sub Valente Imperatore floruerit. Verum rectius sensisse credo Liberatum, qui in Breuiario ca. 19. eum asserit fuisse Diaconum Timothei Alexandrini Episcopi. Nam de Agnoitis sub Valente nihil vnquam legi.

109. De Aphtharodocitis.

a Aphtharodocitæ (ramusculus quidam Eutyichis) asserēbāt, Christi corpus ab ipsa conceptione nulli obnoxium fuisse inter necioni, neque affectionum illarum, quæ naturaliter absque vlla reprehensione instat sunt, particeps fuisse: cuius hæreseus duces Iulianus Halicarnassæus, & Gaianus Alexandrinus fuerunt. Damascenus in lib. de centum hæresibus. Eadem verò hæresim Iustinianus edicto promulgare in animo habuit. Euagrius lib. 4. cap. 38.

110. De Monophysitis.

b Monophysitæ Eutyichianorū portio vnam compositam naturam in Christo statuūt: ex Diuinitate videlicet, atque ex humanitate.

111. De hæresi circa resurrectionem carnis.

c Quidam Presbyter Ecclesie Turonensis in Gallia dicebat, non esse futuram nostræ carnis resurrectionē. Apud Gregoriū Turonens. lib. 10. Num. 13. quia in Psalmis dicitur, quod non resurgit impij in iudicio.

112. De

quod nos sumus, esse referendū. Addit verò Gregorius ex Augustini sensu, Deum aliquando loqui more humano, vt dicat se scire, quod scire nos facit, vel nescire, quod nos nō facit scire. Vnde (inquit Gregorius) subtilius intelligi potest, quod incarnatus Vnigenitus in natura quidem humanitatis nouit diem & horam iudicij, sed tamen hunc nō ex natura humanitatis nouit, quia diem & horam iudicij, non nisi per Deitatis suæ potentiam nouit. Et post: Quisquis Nestorianus non est, Agnoscit esse nullatenus potest. Nam qui ipsam Dei sapientiam fatetur incarnatam: qua mente valet dicere, esse aliquid quod Dei sapientia ignoret? Omnia per ipsum facta sunt, et omnia dedit ei Pater in manus. Si omnia: proculdubio etiam diē iudicij & horam.

a Fulgentius in sermone de duplici nativitate Christi. Vnigenitus Deus sicut pro nobis dignatus est nasci, sic pro nobis secundum carnem dignatus est mori. Conceptus in utero, factus est particeps mortis nostræ.

Anastasius Antiochiæ Patriarcha per literas suas Iustiniano contradixit, ostendens diuinos Apostolos confessos esse, atque adeo tradidisse, corpus Domini inter necioni obnoxium esse, & affectionū, quæ sunt natura in animis impressæ quæq; reprehensione carent, particeps. Euagrius lib. 4. cap. 39.

b Cassiodorus in fine Psal. 107. tūm ex sua, tūm ex D. Ambrosij auctoritate affirmat, eos Ariani peiores esse, qui diuinitatē Domini & carnem substantiæ vnus dicere tentauerūt. Idem in conclusionē Psal. 138. quatuor rationibus demonstrat; eum, qui confitetur Christum esse perfectum Deum & perfectum hominem, id quod confessus est perimere, nisi duas perfectas naturas in Christo fateatur.

Gregorius Magnus lib. 10. Ep. 55. Monophysitas (inquit) ab errore conuersos, ab hæreticorum iniurijs arceri postulat.

c Gregorius Turonensis lib. Historiarum 10. Num. 13. Resurrectio Sacris literis prædicitur, & Apostolicæ traditionis auctoritate firmatur. Tunc, vt in Apocalypsi est scriptum, reddet mare mortuos suos. Impij autem non resurgit vt iudicēt, verum vt iudicentur. Deniq; Apostolus ait: Omnes quidem resurgemus. Canet enim tuba, & mortui resurgent incorrupti.

a Grego.

- 455 Epist. 26. Mediolanensem Presbyterum à Laurentio Episcopo Mediolanensi immerito excommunicatum, officio suo restituit.
- 456 Epist. 29. & 30. Ioannem Subdiaconum nostrum transmissimus, ut electum virum sua imminencia secundum morem Praedecessoris eius à proprijs Episcopis cum nostra auctoritatis assensu faciat Episcopum consecrari. Nam sicut ab alijs nostra exigimus, ita singulis sua iura à nobis concessa seruamus. Agit autem de consecratione Mediolanensis Episcopi.
- Libro 3. Indict. 12. Epist. 33. ad Theodelindam Longobardorum Reginam. Cum integritatem nostram ex aperta mea traditione seu professione cognoscitis: Dignum est, ut de Ecclesia B. Petri Apostolorum Principis nullum ulterius scrupulum dubietatis habeatis, sed in vera fide persistite, & vitam vestram in Petra Ecclesiae, hoc est, in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate. Per confessionem Petri, confessionem & fidem Romanae Ecclesiae intelligit. Nec enim Theodelinda dubitauit de fide Apostoli Petri, sed tantum an Ecclesia Romana fidem Synodi Chalcedonenfis integram conseruaret. Fidem ergo Romanae Ecclesiae appellat Petram Ecclesiae.
- 457 Lib. 5. Epist. 9. Carinensem Episcopatum Regitano unit.
- 458 Lib. 6. Epist. 13. Fauensis Episcopus petit, ut auctoritate Apostolica liceat ei ob redemptionem captiuorum sacra vasa vendere, quod D. Gregorius concessit.
- 459 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 10. ad Rauennae Episcopum scribit, ut de causa Maximi Salonitani Episcopi cognoscat, si Maximus habeat tuam Fratemitatem suspectam, etiam Reuerendissimus vir frater noster Constantius Mediolanensis Episcopus Rauennam veniat, & de eadem causa pariter discernite. Ecce quam paucis verbis declarat, se in tres maximos Episcopos auctoritatem habere, dum vnus causam ab alijs duobus cognosci iubet.
- 460 Lib. 10. Epist. 56. Ioannes Episcopus Rauennae ita scribit. Recolo me in gremio Sacrosanctae Ecclesiae vestrae Romanae & nutritum, & Deo auxiliante prouectum, & quibus ausibus ego Sanctissime illi Sedi, quae vniuersali Ecclesiae iura sua transmittit, praesumpserim obuiare, propter cuius conseruandam auctoritatem, sicut Deo manifestum est, multorum contra me inimicorum inuidiam grauiter excitauit. (Et post.) Sanctae Rauennati Ecclesiae, quae peculiariter vestra est, non solum vetera Prinelegia conseruetis, sed & maiora vestris temporibus conseruatis.
- 461 Lib. 11. Epist. 33. Anthemio Subdiacono Campaniae. Hac tibi auctoritate praecipimus, ut si quem Episcoporum Campaniae post haec negligentem esse cognoueris, ad nos eum sine aliqua excusatione transmittas: ut quam sit graue nolle ab his, quae reprehensibilia sunt, corrigi, regulari in se valeant distinctione sentire.

2. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Siciliae.

- 463 Lib. 1. Epist. 1. Petro Subdiacono Sedis nostra intra Prouinciam Siciliam vices nostras, Deo auxiliante, commisimus, sicut Praedecessorum nostrorum fuit iudicium, vni persona omnia committere.
- 464 Lib. 2. Indict. 10. Epist. 4. Maximianum Episcopum Syracusanum super cunctas Siciliae Ecclesias, vices Sedis Apostolicae ministrare decernimus, ut non sit necesse pro paruulis causis Romam ire. Sed difficilia solummodo nostrum iudicium flagitent, ut subleuati de minimis, in causis maioribus efficacius occupemur.
- 465 Lib. 6. Epist. 19. Nouit Dilectio tua, hanc olim consuetudinem tenuisse, ut fratres & Coepiscopi nostri semel in triennio Romam de Sicilia conuenirent.
- 466 Lib. 7. Epist. 8. Episcopo Catenensium: Ad hoc, locorum gradus rationis ordo distinxit, & iudicia esse constituit, ut nec Praepositi in opprimendos se frustra valeant occupare subiectos, nec subiecti iterum contra suos Praepositos effrenata sit res ultandilicentia.
- 467 Lib. 7. Epist. 62. Lucillum de Episcopatus ordine deponendum pronunciat.
- 468 Lib. 11. Epist. 42. ad Ioannem Episcop. Panormitanum. Illud admonemus, ut Apostolica Sedis reuerentia nullius praesumptione turbetur. Tunc enim status membrorum integer manet, si Caput fidei nulla pulset iniuria. Ergo Sedem Apostolicam, hoc est, Romanam Ecclesiam vocat Caput fidei.
- 469 Lib. 12. Epist. 31. Felici Episcopo Siciliae. Exegit Dilectio tua, ut ex auctoritate Sedis Apostolicae tuis deberemus consultijs respondere. De tribus enim Apostolicam Sedem consulendam Praedecessorum tuorum sequens exempla, credidisti, & quae sequuntur.

3. Gre-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successiorem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
575	63. Benedictus Bonofus, Bonifacii filius, Romanus, sed. an. 4. m. 1. d. 29.	Tiberius an. 7.
579	64. Pelagius Iunior, Vngilidi filius, Romanus, sed. an. 10. m. 2. d. 10.	
590	65. Gregorius magnus Gordiani Senatoris filius, Romanus.	Mauritius an. 9.

Heretici & Pseudoprophetae.

112. De Eutychio.

a Euty chius Constantinopolitanus Patriarcha, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria impalpabile, ventis aereque subtilius esse futurum scripserat. Gregorius lib. 14. in Iob. cap. 29. b Dicebat Euty chius post confirmata palpantium corda, omne illud in Domino, quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum. c Euticius addidit. Caro & sanguis Regnum Dei possidere non possunt. d Euticius statim cecit Gregorio, quod ad veram naturam reueretur carnis: non tamen assensit, palpabile fore resurgentium corpus, quia diceret Apostolus, non corpus, quod futurum est, feminas. e Euticius, ut ab hac disputatione discessit, aegritudo & mors protinus sequuta est.

113. De Iacobitis. De baptismo.

a Iacobus Syrus huic sectae nomen dedit, quae praeter Eutychia nam haesum, candenti ferro characterem crucis baptizatorum frontibus inurit, quia scriptum est: Ipse baptizabit vos aqua & igni. Bernardus Lutzenburgus.

De auriculari Confessione.

b Dicunt, non esse necessarium confiteri Sacerdoti, sed sufficere soli Deo peccata confiteri Buchingerus in Ecclesiast. Histor. Nonne etiam hoc ipsum docent Protestantes?

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.

a Gregorius Magnus in Iob. lib. 14. c. 29. Erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritualis potentiae, sed palpabile per veritatem naturae, iuxta verbum Domini: Palpare, quia carnem & ossa me videtis habere. b Gregorius respondit. Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur. Si quid vero in eius corpore post resurrectionem potuit immutari, post resurrectionem Dominus rediit in mortem. c Greg. ibid. Caro & sanguis iuxta culpam & corruptionem suam regnum Dei possidere non possunt. Iuxta naturam vero suam in illa caelestis regni gloria caro erit, sicut scriptum est. Iob. 19. Circundabor pelle mea. d Gregorius ait. Id insinuat Apostolus, granum quod sine culmo & folijs seminatur, cum folijs & culmo nasciturum. non ergo dicitur, quod erit: sed aderit, quod non erat. e Greg. ibi. Qui tamen dum adhuc viveret, pelle manus suae ante oculos astantium tenebat, dicens. Confiteor quia oes in hac carne resurgemus. Tiberius vero tunc Imperator librum Euticij flammis tradi voluit. a Claudianus Mamercus Viennensis Galliarum Episcopus li. 1. de statu animae c. 14. Docet ignem in Euangelij allegorice accipi pro Spiritu sancto, veluti cum dicitur: Ignem veni mittere in terram. Haec ille. Ex isto aut loco perspicue videmus, quam necessarium sit, Catholicam maiorum traditioni fide habere. Nam cum nunc ignis, nunc aqua in Scripturis Baptismum nominantibus exprimitur: sola traditio testatur, elementum aquae, non item ignis, in usu Baptismi adhibendum esse. b Gregorius homil. 26. in illa Euangelij verba, quorum remiseritis peccata. Discipuli Principium supermi iudicij sortiuntur, ut vice Dei quibusdam peccata retineant, quibusdam relaxent. Horum nunc in Ecclesia Episcopi locum tenent. Causa ergo pensanda sunt, ut Pastores Ecclesiae ei poenam debeant amonere, quam meruit, qui non erubuit confiteri quod fecit. Idem lib. 1. Indict. 9. Epist. 24. Talem se, qui praesertim, exhibeat, cui subiecti quicquid occultum quoque sua proderet non erubescant. Nicephorus Chartoph. in Epist. de ligandi soluendi que potestate, ad Theodosium Monachum. Olim oes oportebat ad ipsos Pontifices accedere suam, illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem, vel repudium ferre. Pontifices vero frequenti multitudinis turbulencia (ut arbitror) defatigati, id opera ad probatos monachos transmissit.

114. De

EEE

a Gre

3. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Corsica.

470 Lib. 1. Epist. 76. Leoni Episcopo in Corsica: *Pastoralis nos cura constringit, Ecclesia Sacerdotis moderamine destituta sollicita consideratione concurrere. In Ecclesia Sagonensi Diaconos & Presbyteros tibi concedimus ordinandi licentiam.*

4. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Sardinia.

471 Lib. 4. Epist. 33. Vnum ex Italiae Episcopis misit in Sardiniam ad conuertendos Paganos.
472 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 2. Caralitanus in Sardinia Episcopus petijt, personam à latere Gregorij deputari, cui causas Gregorio referendas insinuaret.

5. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Africa.

473 Lib. 1. Epist. 72. ad Gennad. *Ex Concilio Numidia, si qui ad Sedem Apostolicam venire voluerint, permittite, & contradicentibus eorum via, obuiate.*

474 Epist. 75. Vniuersis Episcopis Numidia. *Per Hilarium Chartularium nostrum petijstis, à B. memoria Praedecessore nostro, ut omnes vobis retro temporum consuetudines seruarientur, quas à B. Petri Apostolorum Principis ordinationum initijs, haecenus vetustas longa serauit.*

475 Lib. 2. Indict. 10. Epist. 33. Constantius & Musellus Maximinianū Ecclesie Pudentianā in Africa Episcopum, apud Sedem Apostolicam accusarunt, quod premio Donatistarum corruptus, Episcopum noua licentia fieri permisit. Vnde Gregorius Columbo Episcopo Numidia mandat, ut adunato Episcoporum vniuersali Concilio, si reus conuincatur, à dignitate officio, degradetur.

476 Lib. 2. Indict. 11. Epist. 47. Columbus Numidia Episcopus tota mentē Apostolica Sedi inheret.

477 Epist. 48. Adeodatus Primas Numidia, ad Gregorium ita scripsit, ut spiritus eorū uniti fuerint, & Idem ergo de Primatu Romanae Ecclesiae credidit Adeodatus, quod Gregorius: aliter enim magnopere dissensissent.

478 Lib. 7. Epist. 32. ad Dominicum Carthagin. Episcopum. *Sedem Apostolicam diligendo ad officij vestri originem recurritis, scientes vnde in Africanis partibus sumpserit ordinatio sacerdotalis exordium.*

479 Libro 10. Epistola 8. Donadens Diaconus à Victore Numidia Episcopo gradu officij sui deiectus, querelam apud Gregorium Papam deposuit, qui Columbo Numidia Episcopo sic scribit: *Vnā cum Primatu Concilij vel alijs Coepiscopis nostris omnia, quae petitio eius continet, diligenti vobis examinatione quaerenda sunt: & si querela eius veritate fulcitur, in Episcopo eius Victore Canonici rigoris districtio teneatur.*

480 Epist. 32. Cū Paulinus Regensis Episcopus in Numidia Ecclesiasticos Ordines per Symoniacam haeresim dare diceretur: Papa Gregorius rem Columbo Episcopo Numidia, & Victori, qui Primatus ibi locum tenuit, examinandam commisit.

6. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Hispania.

481 Lib. 11. Epist. 50. Ioanni defensori eunti in Hispaniam. *Is qui superbite Episcopo innocente, contra Canones in Ecclesia eius ordinari presumpsit, sacerdotio priuatus ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur, qui etiam in custodia habeatur, vel ad nos transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinauerunt, sex mensibus Domini Corporis & Sanguinis communionem priuati, agere poenitentiam decernantur in monasterio.*

482 Porro Epist. 53. Idem Ioannes: *Ex deputatione (inquit) & iussione Beatissimi atque Apostolici Domini mei Gregorij, inter Episcopos cognitor resedi. (Et post.) Memoratos Episcopos in Monasterium recipiendos ad agenda in tempus poenitentiam decerno.*

7. Gre-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	Heretici & Pseudoprophetae.	Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesiae.
591	65. Idem Gregorius.	Idem Mauritianus.	<p>114. De nouis quibusdam Origenistis.</p> <p>a Georgius Presbyter & Theodorus Diaconus dixerat, Christum ad inferos descendentem, omnes, qui illic cōfiterentur eū Deum, saluasse atque à poenis debitis liberasse. Quam haeresim Philaster antea prodidit, sed sub nullo certo authore.</p> <p>115. De nouis Donatistis.</p> <p>b Donatistarum in Africa his diebus ita creuit auctoritas, vt de suis Ecclesijs eijcerent Catholicae fidei sacerdotes.</p> <p>Gregor. lib. 3. indict. 12. Epist. 32. & in 4. Psal. poenitēt. Fuerūt haeretici qui dicerent, Ecclesiam non esse generalem, sed in tēpore Donati, & ante finem seculi consummandam. Protestantes verò in hac parte Donatistarum similes, Ecclesiam nonnunquam in angulis latere, & ita de mundo visibili perire dicunt.</p>	<p>a Gregorius lib. 6. Indict. 15. Epist. 15. <i>Descendens ad inferos Dominus, illos solummodo ab inferni claustris eripuit, quos viuētes in carne per suam gratiam in fide & bona operatione seruauit.</i></p> <p>Philaster in lib. de haeresibus (inquit Gregorius) Prophetam dixisse ait: <i>In inferno quis confitebitur tibi? & Apostolum: Quotquot sine lege peccauerunt, sine lege peribunt.</i></p> <p>b Greg. in 4. Psal. poenitent. <i>Dominus in Apostolis promisi, dicens: Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationē seculi. (Et post.) Toto vite istius tempore debet fides Christiana in mundo vigere.</i></p> <p>Iustus in Cantic. Canticorū. ca. 12. <i>Legimus in Euangelio: Si dixerint, Ecce hic est Christus, ecce illic, nolite exire. Hic enim atque illic paries esse noscuntur. Christus autem in Ecclesia Catholica tanquam in meridie cubans, mundum vniuersum suo fulgore persudit, & in spiritu feruentibus requiescit. Atq; ex ea charitate, quae orbē vniuersum irradiat, credentes in se populos quotidie pascit. & Non alia ergo est vera Ecclesia, quam quae sic vno tempore viget, vt semper eodem modo viguerit, & credentes ex ea charitate pascit, quae orbē vniuersum irradiat. Quae autem Ecclesia villo tēporis momento post Euangelium in multis gentibus praedicatū in angulis latuit, vera Dei Ecclesia, quae abscondi nunquam potest, vtiq; nō fuit.</i></p>
592			<p>116. De nouis Pelagianis.</p> <p>a Pelagianus quispiam erat, qui tanquam haeticum notauit illud dictum, quod <i>Adae anima cum peccauit mortua est.</i> Gregor. lib. 5. indict. 14. Epist. 14.</p>	<p>a Gregor. lib. 5. Indict. 14. Epist. 14. <i>Deus dixit: Qua hora comedentis, morie moriemini. Cum ergo comedit de ligno vetito Adā, quia in corpore mortuus non est: (nam post hoc filios genuit) si nec in anima mortuus est (quod dici nefas est) ipse meritis est, qui praedixit, hūc die, qua peccasset, moriturū.</i></p>
593			<p>De Sereno sacras imagines confringente.</p> <p>b Serenus Malsilentis Episcopus incōsiderato zelo succēsus, Sanctorū imagines sub hac quasi excusatione, ne adorari debuissent, confregit. Gregorius lib. 9. Ep. 9. Vt autē qui fuerint huius hominis mores nos non lateat, (Nam ex fructibus eorū, inquit Christus, cognoscetis eos) Gregorius ibidem affirmat, istum Serenū libenter malos homines in sua</p>	<p>Sacris imaginibus non illa, quae Dei propria est, sed typica quaedam adoratio ob res, quas significant, debetur.</p> <p>b Gregorius lib. 9. Indict. 4. Epist. 9. <i>Quia Sanctorum imagines adorari (cultu latriae) vetuisse, omnino laudauimus. (Et post.) Omne manufactū adorare nō licet, quoniam scriptū est: Dominū Deū tuū adorabis, et illi soli seruiēs. Et postea monet Serenū vt doceat plebē suā in adoratione solius Omnipotentis S. Trinitatis prosterni. Nā talē adorationē pictūris incoepenter exhiberi. Quibus vtiq; verbis insinuat aliud esse adorationis genus, quod sacris picturis</i></p>

EEE ij ris eom-

7. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Hibernia.

483 Lib. 9. Indict. 4. Epistola 61. ad Quirinum Episcopum & ceteros Episcopos in Hibernia Catholicos. Lator presentium ad B. Petri Apostolorum Principis Ecclesiam veniens, Fraternitatis vestra se afferuit ad nos Epistolas accepisse. In quibus (sicut ipse ait) studuistis inquirere, sacerdotes ac plebes, qua Nestoriana hereseis errore confusa sunt, cum ad Matrem electorum omnium Catholicam Ecclesiam reuertuntur, utrum baptizari debeant, an certe solius vere fidei confessione eiusdem matris Ecclesie visceribus adiungi? Hibernorum igitur Ecclesie tanto intervallo ab orbe reliquo diuise, tamen didicerant ad Romanam Sedem maiora quaque referri debuisse.

8. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Anglia.

484 Beda Ecclesiasticae historiae gentis Anglorum lib. 2. ca. 1. Beatus Papa Gregorius cum primum in toto orbe gereret Pontificatum, & conuersis iam dudum ad fidem ueritatis esset praelatus Ecclesiis Anglorum gentem catenus idolis mancipatam Christianificat Ecclesiam, ita ut Apostolicum illum de eoliceat nobis proferre sermonem: Quia est alijs non est Apostolus, sed tamen nobis est. 485 Lib. 12. Epist. 15. Augustino Episcopo Anglorum. Per loca singula duodecim Episcopos ordines, quatenus Londinensis Episcopus Ciuitatis honoris pallium ab hac Apostolica Sede percipiat: Eboracensis quoque Episcopus 12. Episcopos ordinet, & Metropolitani honore perfruat. Sed tua Fraternitas omnes Britannia Sacerdotes habeat subiectos.

9. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Gallia.

486 Lib. 4. Epist. 51. 52. & 53. Ad petitionem Regis, Virgilium Arelatensem Episcopum facit suum Legatum in regno Childeberti Regis Galliarum iuxta antiquum morem. 487 Lib. 4. Indict. 13. Epist. 51. sic ait: Quia cunctis liquet, unde in Galliarum Regionibus fides sancta prodierit, cum priscam consuetudinem Sedis Apostolice Fraternitas vestra repetit, quid aliud quam bona soboles ad finem matris Ecclesie reuerit? 488 Epist. 2. Quia unumquodque tunc salubriter completur officium, cum fuerit vnus, ad quem possit recurrere, Prepositus: idcirco opportunum esse perspeximus, in Ecclesia, qua sub regno precellentissimi filij nostri Childeberti Regis sunt, secundum antiquam consuetudinem fratri nostro Virgilio Arelatensi ciuitatis Episcopo vices nostras tribuere: quatenus & Catholicae fidei integritas, id est, Sanctarum quatuor Synodorum, Deo protegente, sollicita deuotione seruetur: & si inter fratres Consecratosque nostros aliqua euenierit forte contentio, auctoritatis sua vigore, vicibus nempe Sedis Apostolice functus, discretia moderatione compestat. Cui etiam iniunximus, ut si quarundam causarum tale fuerit certamen exortum, in quo aliorum presentia opus sit, congregatus sibi in numero competenti fratribus & Coepiscopis nostris, salubriter hoc seruata aequitate discutat, & Canonica integritate definiat. Si quam uero contentionem, quod longe faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negotium emerferit, cuius uehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio Sedis Apostolice indigeat: examinata diligentius ueritate, relatione sua ad nostram studeat perducere notitiam, quatenus a nobis valeat congrua sine dubio sententia terminari. 490 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 12. Episcopo Augustodunensi vsu pallij concedens: Hoc (inquit) pariter perspeximus concedendum, ut Ecclesia Ciuitatis Augustoduna post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, & hunc sibi locum & ordinem ex nostre auctoritatis indulgentia uendicare. 493 In priuilegio, quod Monasterio S. Medardi in Gallijs concessit, ita scribit. Hac Sedes Romana speculationem suam toti orbi indicit.

10. Gre-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani, Idem Mauricius, Idem Gregorius.

Heretici & Pseudopropheta.

in sua societate recepisse, adeo ut Presbyterum antea lapsum, et adhuc in sua iniquitatis pollutione uersantem haberet familiarium. Tales sunt hereticorum nostri temporis antecessores, qui nec Sanctis hominibus (qualis fuit D. Gregorius) placent, nec improbos deuitant.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

ris competenter exhibeatur. Vnde etiam in li. 7. Epist. 5. & crucem Christi, que in synagoga Iudaorum ponebatur, uenerandam appellat, & in uenerandam crucem, in imaginem Genitricis Dei, qua dignum est ueneratione, de eadem Synagoga Iudaorum auferri iubet. Denique Ionas Aurelianensis Episcopus, qui ab hinc annis fere octingentis floruit, in li. 1. de cultu imaginum, testatur D. Gregorium in li. Sacramentorum ita scriptum reliquisse: Deus qui Unigenitum tuum Domini nostri Iesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es, concede propitius, ut qui ad adorandum uinificam Crucem adueniunt, a peccatorum suorum nexibus liberentur.

Quoadmodum igitur adoratio, qua soli Deo feruitur, nullo modo ullis aut imaginibus, aut creaturis deferenda est: sic alia quaedam longe inferior adoratio (qua frequentius ueneratione S. Patres appellant, licet sacra Scriptura etiam adorationis nomen sacris imaginibus, id est, tabernaculo fœderis attribuat, cum ait Psal. 98. Adorate scabellum pedum Domini) nec imaginibus quidem sacris negari debet. Postquam uero S. Gregorius sanam de re propofita doctrinam explicasset, ad Serenum ait: Sacrorum imagines frangere reprehendum. Dic frater, a quo factum sacerdote aliquando auditum est, quod fecerit? Si non aliud, uel illud te non debuit reuocare, ne despectus alius fratribus, solum te sanctum, et esse crederes sapienter? (Et post:) Si quis imagines facere uoluerit, minimum prohibe. Præterea docet, quæ sit imaginum utilitas. Nam quod legitur in Scriptura, hoc idiomus præstat pictura cernentibus, quia in ipsa etiam ignorantes uident, quod sequi debeant, in ipsa legunt, quæ literas nesciunt. Vnde & præcipue gentibus pro lectione pictura est. Postremo hoc Sereni factum in damnatum Christianæ plebis cessisse testatur, ijs uerbis. Dum in hoc animi tui incaute nimis motus exequeris, ita tuos scandalizasse filios perhibens, ut maxima eorum pars a tua se comunione suspenderet. Quando uero ad ouile Dominicum errantes oues adducas, qui quas habet, retinere non prauales?

117. De Simoniaca heresi Regia potestatis, Ecclesiam Romanam opprimentis.

a Simoniaca heresi (inquit Gregorius in 4. Psal. Pœnitent.) nostris maxime temporibus concitauit aduersus Ecclesiam Dei non modo innumerabile populi multitudinem, sed etiam regiam potestatem, in tantum ut in Romana Ecclesia terrena ius potestatis usurpet. Puto autem, quod contra eam heresim agat, qua Imperatores Græci non diu ante nouo more adducti sunt, ut nemi-

Gregorius in 4. Psal. Pœnitentiale: Christus præcepit, dicens: Gratis accepistis, gratis date. Nostris uero temporibus (Rex, seu Imperator) turpissimum lucri cupiditate illectus, sponsam Christi captiuam cepit abducere. Ecclesiam quippe, quam sui sanguinis pretio redemptam Saluator noster uoluisse liberam, hanc iste potestatis Regia iura transcendens, facere conatur ancillam.

EEE ij Quarta

10. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Dalmatiae.

- 494 Lib. 1. Epist. 19. Monet Salonitanum Episcopum, vt Honoratum Archidiaconum suo gradui restituat: *alioqui se, quod iustum est, decreturum.*
- 495 Lib. 2. Indict. 10. Episcopum Salonitanum Natalem per pallij communionisque priuationem adigit, vt restituat Honoratum Archidiaconum loco suo: ni faciat, *se inquisitum, an in Episcopatu ipso persistere debeat.*
- 496 Lib. 2. Indict. 11. Epist. 22. Antonino Rectori patrimonij in Dalmatia: Facto in personam electam Decreto, ad nos transmittit, *vt cum nostro Decreto, sicut priscus fuit temporibus, ordinetur.*
- 497 Lib. 4. Epi. 9. Episcopis per Illyricum: *Vt Ioanni, quem confirmat, velut delegato Sedis Apostolicæ, obediât.*
- 498 Lib. 5. Epist. 26. *Debuitis repulsum cognoscere, quem Sedes Apostolica repellebat.*
- 499 Lib. 5. Epist. 48. *Quos Apostolica Sedes in communionis suæ consortium non recipit, Charitas vestra omnino refugiat.*

11. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Gracie.

- 500 Lib. 2. Epist. 5. *Cassatis Ioannis Episcopi prima Iustiniana Decretis, ex B. Apostolorum Principis auctoritate decreuit, eum 30. dierum spatio communionis priuatum: & Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum, à dicto Ioanne damnatum, in suum locum & ordinem restituit.*
- 501 Lib. 2. Epi. 7. *Sanctæ memoriæ Deceßor meus Adrianum Thebanæ ciuitatis Episcopum Ecclesiamq; eius de iurisdictione potestatis Ioannis Episcopi Larissei exemat. Quam exemptionem Gregorius confirmat, iubens, vt si qua causa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria aduersus Adrianum eueniat: si mediocris est, per Responsales suos in vrbe Regia cognoscatur: si ardua est, vt Romam ad Apostolicam Sedem decidenda deducatur.*
- 502 Lib. 4. Epi. 15. *Ioanni Episcopo primæ Iustinianæ. Pallium ex more transmissimus, & vices vos Apostolicæ Sedis agere, iterata innouatione decernimus.*
- 504 Lib. 4. Epist. 50. ad Corinthiorum Episcopum. *Secundinus Episcopus Apostolicæ Sedis Legatus ita damnauit Anastasium Episcopum, vt quasdam personas Episcopi Romani arbitrio reseruet.*
- 505 Lib. 4. Epistol. 55. *Mittit pallium Episcopo Corinthiorum vtendum: Sic inquit Prædecessores nostri Prædecessoribus vestris concesserunt.*
- 506 Epistola 16. *Episcopos per Hellada iubet Corinthiorum Episcopo parere.*
- 507 Lib. 5. Epist. 7. *Episcopus Epiri significat, se cuncta Præuilegia Andreæ Episcopi confirmasse: Quæ Prædecessores inquit nostri eius Prædecessoribus contulerunt.*
- 508 Lib. 10. Epist. 36. *Episcopo Scodritano: Ioannes primæ Iustinianæ ciuitatis Episcopus seruat vices nostras. inquit Gregorius.*

12. Gregorium exercuisse Primatum in Episcopos & Ecclesias Corcyrae.

- 509 Lib. 12. Epist. 2. *Quoniam frater noster Nicopolitanus Metropolita sententiam tulit, Castopi Castrum sub iurisdictione Ecclesie tuæ, quemadmodum semper fuit, debere persistere: formam eiusdem sententiae comprobantes, Apostolicæ Sedis auctoritate eam, fauente iustitia, comprobamus, confirmamus, atque per omnia robustam manere decernimus. Et in Epist. 8. constat, sententiam Papa effectum habuisse.*

13. Im-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Annus Domini.	Pontifices Romani.	Impe- rator. Rom.	Heretici & Pseudoprophetae.
598	Idem Gregorius.	Pho- cas. an. 8.	<p>neminem paterentur Ecclesie Romanæ Pontificatum gerere, præterquam, si pro sua confirmatione certum tributum Cæsari persoluisset. Quod cum in quauis Ecclesia iniustum fuisset in Romana, qua cæterarum Caput est, non nisi iniquissimum fuisse existimari debet. Cæterum si hoc in Imperatoribus hæreticum est habitum: quid de Henrico Octauo Anglorum Rege statuemus, qui summum Anglicanæ Ecclesie Caput seipsum scribens, omnium Ecclesiarum & beneficiorum Ecclesiasticorum primitias sibi & suis usurpauit?</p> <p>118. De Armeniorum erroribus. De veritate carnis Christi in Eucharistia.</p> <p>Armeniorum sectæ Nicephorus meminit sub Phoca. Lib. 18. c. 53.</p> <p>Armenij (duce Echanio quodam) Eutythianorum pars, imò hæresum omnium sentina, dicebant, Sacrificium panis carnis Christi (id est, eius panis, qui est caro Christi) non Christi, sed Diuinitatis corpus esse. Vt ait Euthym. parte 2. tit. 20. Certè non multum absunt Caluinistæ ab hac sententia, cum talem carnis Christi manducationem etiam in Sacramento doceant, quæ potius Diuinitati, quam carni per sacramentum manducandæ conuenit. Voluit enim, solo spiritu eam corporis manducationem fieri, quæ in cæna Domini non solum potissimum, sed solummodo ad visibile Sacramentum refertur, utpote de cuius corporali manducatione Christus dixit: <i>Accipite, & manducate, hoc est corpus meum.</i> Spiritus autem manducatio, quæ fit in Eucharistia, fit, dum id Spiritu participatur, quod corporaliter accipitur.</p> <p>b Vinum</p>

Doctores Catholicæ, & Custodes
murorum Ecclesie.

Quandò melius foret sibi, dominam esse agnoscere, eiq; religiosorum Principum exemplo, deuotionis obsequium exhibere? Sed contra Deum factuosus, terminos, quos posuerunt Patres nostri, contempio diuino timore transgreditur, & contra Catholicam veritatem suæ furore tyrannidis effertur. In tantum autem suæ temeritatem extendit vesania, vt Caput omnium Ecclesiarum, Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrena ius, potestatis usurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: *Tibi dabo Ecclesiam meam, Omnis ergo hæreticorum acies obtutescat, quia nullas vires habet mendacium, quod ipsius voce veritatis inuenitur destructum.*

Gregorius Magnus lib. 4. Dialog. c. 58. *Debetis quotidianas carnis Domini & sanguinis hostias immolare. (Et post.) Eius quippe ibi corpus sumitur, eius caro in populi salutem partitur, eius sanguis non iam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur. Diuinitas autem, quæ omnem locum implet, nec per vices sumi ex se, nec in ora Fidelium fundi potest. At de Christi sanguine in Eucharistia representato, id est, præsentate & re ipsa exhibito, idem Gregorius ita scribit Homil. 22. in Euangelia. *Sanguis Christi super utrumq; postem ponitur, quando non solum ore corporis, sed etiam ore cordis hauritur.**

b Con-

13. Imperatorem Ecclesia Romana Primum agnouisse.

- 511 Sicut parentes priores vestri Principes (inquit ad Constantiam Augustam) S. Petri Apostoli gratiam quaesierunt, ita apud vos eius honor nullatenus minuatur. (Et iterum.) Si Episcoporum causa mihi commissorum apud piissimos Dominos aliorum patrocinis disponuntur (qui curauerant, vt Imperator iuberet, Maximum Episcopum cum honore suscipi) infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Vt Episcopi mei ad seculares iudices refugium habeant, peccatis meis deputo. Suos vocat, quia ei suberant.
Lib. 4. Indict. 13. Epi. 34. Salonitana ciuitatis Episcopus a me ac Responsali meo ordinatus est, & facta res est, qua sub nullis anterioribus Principibus euenit.
- 512 Lib. 7. Epist. 64. Piissimus Imperator Primate Byzancenum (id est, Patriarcham Constantinopolitanum) iuxta statuta Canonica per nos voluit iudicari.
- 513 Lib. 11. Epist. 43. ad Phocam Augustum, Antiquam consuetudinem fuisse testatur, vt Apostolica Sedis Diaconus in Palatio Imperatoris permaneret.

14. Hæreticos pertinaces Ecclesia Romana Primum non agnouisse.

- 514 Lib. 7. Epist. 53. Peruersi homines (trium Capitulorum damnatores) subesse Sedis Apostolicæ præceptis nolunt. Omnibus omnino hæreticis hoc semper in more fuit, hodieque Protestantibus in more est, vt Sedis Apostolicæ præceptis subesse nolint.

15. Reges diuersarum Nationum & Magnates, Ecclesie Romanæ Primate agnouisse.

- 515 Lib. 3. Indict. 12. Epist. 41. ad Bonifacium Magnificum Africæ. A B. Petri Ecclesia (cui Clanes Regni cælestis commissæ sunt, & ligandi ac soluendi potestas attributa) vestra anima non inueniatur diuisa, ne si hæc beneficium eius despicitur, illic vitæ aditum claudat.
- 516 Lib. 5. Epist. 61. Gennadio Patricio Africæ: Episcopum communionem priuatum esse, valde miramur cur nobis hoc non Primatus eius Epistola indicauit.
- 517 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 3. Proconsul Dalmatiæ petit gratiam D. Gregorij pro causa Maximi.
- 518 Lib. 7. Epist. 95. Magistro militum in Hystria. Nullum illic ab Apostolica segregatum remanere vultus Ecclesie: tantumq; vos B. Petri Apostolorum Principis amor accendit, vt ouile ipsius, cui à Domino omnes creaturae sunt tradita, summo redintegrate cum desiderio cupiatis. Ecclesiam Romanam vocat ouile Petri, & omnes fideles vbique diffusos illi traditos docet.
- 519 Lib. 7. Epist. 97. Gallinico Exarcho Italiæ. Petimus, vt pro bono desiderij, quo (Hystrici) ad Apostolorum Principis Petram solidam concurrerunt, habere dignemini commendatos. Quamnam est Petra solida Apostolorum Principis, quod Hystrici concurrebant, præterquam vnitas Ecclesie illius, quæ Petri Sedem Caput & fundamentum suum post Christum agnoscit?
- 520 Lib. 7. Epist. 114. Theodericum & Theobertum Reges Francorum filios vocat, hortaturq; vt Synodum congregari præcipiant, in qua præscribit sub anathematis obligatione, quid debeat constitui.
- 521 Epist. 115. Sciens Childebertus Francorum Rex, eam Apostolicæ Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, vt qua eius Decreto fuissent disposita, nullius deinceps illicitæ usurpationis molestia quaterentur: petijt, ea qua dispo- fuerat de Monasterio à se constructo, authoritate Apostolica firmari.
- 522 Lib. 11. Epist. 8. Brunichildæ Reginæ Francorum: Filij nostri ex vestra perhibuere iussione sibi mandatum, vt talis debeat à nobis in Gallijs persona transmitti, qua facta Synodo, cuncta, qua contra Canones perpetrantur, omnipotentis Deo auctore possit corrigere.
- 523 Lib. 11. Epi. 10. Si quis Regum, Sacerdotum, Iudicum ac personarum secularium hanc Constitutionis nostre paginam agnoscens, contra eam venire tentauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reumq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat.
- 524 Lib. 12. Epist. 7. Theodelindæ Reginæ Longobardorum: Falsa sunt omnia, qua contra Sedem Apostolicam vel Catholicam Ecclesiam audierat. Absit, nos cuiuslibet hæretici recipere sensum.

16. Fide-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

600

65.
Idem
Gregorius.

Idem
Pho-
cas.

Hæretici & Pseudopropheta.

Vinum aqua non miscent. Ni-
cephorus lib. 18. cap. 53. Et hoc
etiam Protestantes obseruant
contra omnem Ecclesie totius
morem.

De originali peccato & gratia
Sacramentorum.

c Negantes vllum esse origina-
le peccatum, etiam ab omnibus
Sacramentis virtutem confe-
rendi gratiam tollunt. Auctor
est Guido Carmelita. Et in hoc
Protestantes imitantur illos.
Vnde tam Armenij, quam pluri-
que Protestantes putant, pueros
absque baptismo saluari posse.

An Beati Deum
videant.

d Volebant beatos ante diem
Iudicij Deum non videre.

De antiquorum fidelium
salute.

e Dicebant, omnes homines
ante Passionem Christi damna-
tos fuisse.

De peccatorum remissione
per Sacerdotes.

f Dicebant quædam esse pec-
cata, quæ à nullo Sacerdote re-
mitti possint. Protestantes verò
vix, ac ne vix quidem vlla omni-
no peccata per Sacerdotes re-
mitti docent.

Doctores Catholicæ, & Custodes
murorum Ecclesie.

b Concil. Aurelianense quartum, Cap. 4. de-
cernit, vt nullus in oblatione sacri Calicis, nisi quod
ex fructu vineæ operatur, aqua mixtum offerre præ-
sumat.

c Gregorius in Iob. lib. 4. cap. 3. Quem salutis
vnda non diluit, originalis culpa supplicia non
amittit.
Et lib. 12. Indict. 7. cap. 10. In illo quippe My-
sterio omnis culpa funditus extinguitur. Et Dia-
log. lib. 4. cap. 58. de Sacramento Euchari-
stie agens: Hac (inquit) singulariter victima
ab aeterno interitu animam saluat. § Tam Ba-
ptismus igitur, quam Eucharistia conferunt
gratiam ijs, qui dignè illa Sacramenta perci-
piunt. Quod idem de cæteris etiam Sacramen-
tis credendum est.

d Gregorius in Iob. lib. 12. cap. 14. Anima
sanctæ intus omnipotentis Dei claritatem vident,
nec vilo modo credendum est, quia foris sit aliquid
quod ignorent.

e Gregorius in Iob. lib. 4. cap. 3. Quod apud
nos valet aqua Baptismatis, hoc egit apud veteres
vel pro paruulis sola fides (parentum & aliorum
fidelium) vel pro maioribus virtus sacrificij, vel
pro his, qui ex Abrahæ stirpe prodierant, mysterium
Circumcisionis.

f Nicephorus. Chartophylax in Epist. ad Theo-
dosium Monachum. Ligandi soluendique pro-
uincia Pontificibus ipsis à clemētissimo Deo nostro
demandata est. Siquidem ad Petrum ait: Quæ-
cumque ligaueris, ligata, & quæcumque solueris,
solua erunt. (Et post.) Si quis expertus Sacerdo-
tio fungatur, quamuis & sepe & multum delinqueret,
quo pacto abijciet? Qui autem hinc emi-
grant, in quocumque fuerint peccato detenti, ne
ligaueris.

De Sa-

FFF

Ido-

¶ 16. Fideles populos factis suis demonstrasse, quant opere supra ceteras omnes Romanam Ecclesiam coluerint velut Petri Sedem.

525 Lib. 4. Epist. 44. Indignos nos pro B. Petri Apostoli reuerentia mens fidelium veneratur. Ex amore quippe fidelium huius Sedis Rectoribus mos ultra meritum erupit, ut cum eorum corpora humanda deferuntur, Dalmaticas pro Sanctitatis reuerentia sibi met partiendas, populus scindat.

526 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 115. Sciebat, eam Apostolica Sedi reuerentiam à fidelibus exhiberi, ut qua eius fuisset Decreto disposita, nullius deinceps illicita usurpationis molestia quaterentur.

Lib. 3. Dialogorū ca. 3. D. Gregorius refert, in Græciæ partibus pro quinquos cuiusdam muti & claudi ab Agapeto Papa ex auctoritate Petri postulasse, ut sanitati redderetur. Quod & factum est post Missarum solennia celebrata, & Sacrificium in conspectu Dei Omnipotentis immolatum.

¶ 17. Patriarchas omnes Ecclesia Romana subiectos fuisse, & ipsos id confessos esse.

527 Lib. 2. Epist. 37. Ad Natalem Episcopum Solanitanum scribens, ait: Fraternitatem tuam est non vita, tamen leco transgredior, contempta & Decessoris mei & mea sententia, Honoratus Archidiaconus proprio gradu prinatus est. Quod, si quilibet ex quatuor Patriarchis fecisset, sine grauisimo scandalo tanta contumacia nullo modo transire potuisset. § Agnoui ergo se maiorem quouis Patriarcha in peccatis vllius Episcopi auctoritate sua puniendis.

528 Eulogius Patriarcha Alexandrinus ad B. Gregoriū scripserat (vt constat ex lib. 6. Epist. 37. Indict. 15.) quod B. Petrus Apostolorum Princeps in Cathedra sua (Romæ) nunc vsque in suis successoribus sederet.

Lib. 5. Epist. 60. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum. Semper ad Magistri sui gremium, unde illi prædicatio salutis exorta est, tota se conferre deuotione sentimus.

529 Lib. 7. Epist. 30. Eulogius Gregorium salutauit Vniuersalem Papam, sed illè nomen recusat, dicens: Ego non verbis quero prosperari, sed moribus: nec honorem esse depito, in quo fratres meos honorè suum perdere cognosco. Et quidem in Chalcedonensi Synodo atque post à subsequens Patribus hoc Decessoribus meis oblatum vestra Sanctitas nouit, sed tamen nullus eorum uti hoc unquam vocabulo voluit. Ius ergo rei agnitum est in Pontifice Romano.

530 Lib. 7. Epistol. 63. De Constantinopolitana Ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet Sedi Apostolica esse subiectam? Quod & Dominus piissimus Imperator, & frater noster Eusebius, eiusdem ciuitatis Episcopus assidue profitentur.

531 Lib. 7. Epist. 64. In quodam crimine Byzantensis Primas fuerat accusatus. (Et post.) Nam quod idem Primas se dicit Sedi Apostolica subijci: si qua culpa in Episcopus inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit. Cum verò culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis æquales sunt.

532 Lib. 11. Indict. 6. Epist. 46. Eulogium Patriarcham Alexandrinū monet, vt symoniacam hæresim funditus euellat à sanctissima Sede Alexandrina, qua (inquit Gregorius) nostra est. Nimiriū, quia Ecclesia Alexandrina per B. Marcum D. Petri Discipulū, Sedis Petri, hoc est, Romanæ Ecclesie portio quadā est.

533 Lib. 1. Indict. 9. Epist. 27. Gregorius significat, se usum Pallij Anastasio Patriarche Antiocheno concessisse: Vnde constat, ipsos Patriarchas honorem Pallij à Romano Pontifice velut à suo maiore & superiore solitos esse accipere.

¶ 18. Romanam Ecclesiam ex iudicio D. Gregorij Synodis etiam præfuisse, easq; vel indicendi, vel irritas faciendi ius habuisse.

534 Lib. 4. Epist. 34. Cuncta Acta illius Synodi (in qua Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem se vocauerat) Sede contradicente Apostolica soluta sunt.

535 Lib. 2. Indict. 10. Epist. 33 Columbo Episcopo Numidiæ mandat, vt vniuersale Concilium Episcoporum adunet in Africa.

536 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 69. Sine Apostolica Sedis auctoritate atque consensu, nullas, quacunque acta (in Synodo) fuerint, vires habent. (Et post.) Si quis scripta presentia aliqua in parte neglexerit, à B. Petri Apostolorum Principis pace se noverit segregatum.

¶ 19. Hereti-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

¶ Heretici & Pseudopropheta.

De Sacrificio externo.

g Cultu Iudaico bonæ & agnos-
sacrificant, & in Paschate non
corpus Dominicum, sed agnum
igni assum sumunt.

De Crucis ueneratione.

h Crucem non prius veneran-
tur, quam eam baptizauerint, &
in eius medio vnum clauū fixe-
runt (quo significant, vnum ex
Trinitate crucifixum, id est, Di-
uinam eius naturam) & sacrificij
sanguine ipsam inunxerint.

De Purgatorio.

i Negabant vllum esse Purga-
torium, in quo minora fidelium
delicta emendantur.

De origine peccati.

k Peccatum simpliciter à Dæ-
mone esse aiunt, non autem om-
nino à libero arbitrio.

De liberorum procreatione in
Paradiso.

l Dicunt, Adamum & Euā in
statu innocentie nunquam fuisse
carnali copula coniungendos,
humana specie aliter propagata.

De sexuum resurrectione.

m Omnes in virili, nullum autē
in femineo sexu resurrecturum
asserunt. Hactenus Guido.

119. De

¶ Doctores Catholici & Custodes
murorum Ecclesie.

g Isidorus ibidem. Sacrificium, quod à Christiā-
nis Deo offertur, primum Christus instituit, quando
commendauit Apostolis corpus & sanguinem
suum. Accepit Iesus panem, & Calicem, & be-
nedicens, dedit eis. Hoc ergo Sacrificium Chri-
stianis celebrare præceptum est, relictis ac finitis
Iudaicis victimis, quæ in seruitute veteris populi
celebrari imperata sunt.

h Gregorius Magna Præsul Armenia antiē
omnes iussit, Cruces ligneas quibusdam in locis à
se collocatas adorari, ad easque tanquam ad sacrā
profugia concurrere, idq; cum nondum esset Ponti-
fex declaratus, easque nec ablutione, nec clauo,
nec sanguine expiasset. Euthym. parte 2. tit. 20.
circa medium.

i Gregorius Dialog. lib. 4. cap. 34. De quibus-
dam leuibus culpis esse ante iudicium purga-
torij ignis credendus est, pro eo quod Veritas
dicit: Quia si quis in Sanctum Spiritum blasphemiam
dixerit, neque in hoc seculo remittetur ei,
neque in futuro. In qua sententia datur in-
telligi, quasdam culpas in hoc seculo, quasdam
in futuro posse laxari. (Et post.) Hoc tamen scien-
dum est, quia illic saltem de minimis nihil quisquā
purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac
ad huc vita positus, ut illic obtineat, promereatur.

k Greg. in Iob, lib. 33. c. 20. Reprobi nequaquam
patria celestis premia æterna percipiunt, quia ea
nunc, dum promereri poterant, ex libero arbitrio
contempserunt.

l Greg. in Iob, lib. 4. c. 28. Si parentem primum
nulla peccati putredo corrumpere, nequaquam ex
se filios gehenna generaret, sed hi, qui nunc perve-
demptionem saluandi sunt, soli ab illo electi nasce-
rentur.

m Greg. in Iob, li. 3. c. 7. Sensus praua voluntatis
mulieribus in vitio est, non autem sexus.

FFF ij

n Gregori

19. Hereticos & Schismaticos ad Ecclesiam unitatem reuerentes agnouisse Primatum Romanam Ecclesiam.

537 Lib. 7. Indict. 2. Epist. 97. quosdam de Hystria partibus à Schismaticorum errore ad unitatem Ecclesie reuerentes, & Romanam Ecclesiam militare desiderantes, Exarcho Italiae commendat, pro bono desiderij, quo ad Apostolorum Principis Petram solidam concurrerunt.

538 Lib. 10. Indict. 5. Epist. 38. ad Firminum Episcopum Hystriae. *Credimus* (inquit) *de Dei nostri potentia, quia S. Petrus, ad quem reuersi estis, vos deserere non debet.*

Forma abiurationis Episcopi Schismatici apud Gregorium
Lib. 10. Epist. 31.

539 Li. 10. Indict. 5. Epist. 31. *Ego ciuitatis illius Episcopus, comperto diuisionis laqueo quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona & spontanea voluntate ad unitatem Sedis Apostolicae, Diuina gratia duce, reuersus sum. Et ne praua mente seu simulati reuersus existimer, sub mei ordinis casu spondeo, & anathematis obligatione, atque promitto tibi, & per te Sancto Petro Apostolorum Principi, atque eius Vicario Beatissimo Gregorio, vel Successoribus ipsius, me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocumque alio modo ad schisma, de quo Redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum: sed semper me in unitate sanctae Ecclesiae Catholicae, & communione Romani Pontificis per omnia permanurum. Vnde iurans dico per Deum omnipotentem, & haec sancta quatuor Euangelia, quae in manibus meis teneo, & salutem gentium atque Illustrum Dominorum nostrorum Rempublicam gubernantium, me in unitate, sicut dixi, Ecclesiae Catholicae, & communione Romani Pontificis, semper & sine dubio permanere. Quod si, quod absit, aliqua excusatione vel argumento ab hac me unitate diuisero, periurij reatum incurrans, aeterna poenae obligatus inueniar, & cum auctore schismatis habeam in futuro seculo portionem.*

20. Zelus & feruens studium D. Gregorij pro Ecclesiae Romanae Primatu.

540 Lib. 7. Epist. 1. *Ante paratior sum mori, quam B. Petri Ecclesiam meis diebus degenerare.*

541 Gregorius in 4. Psalm. Penitentialem. Symoniacus Rex in tantum suae temeritatem extendit uesania, ut Caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vendicet, & in Domina gentium terrena ius potestatis usurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro Apostolo specialiter commisit, dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam.

Qui haec omnia in D. Gregorio legerit, ac plura etiam eius generis, quae in scriptis eius extant, animaduertent, & tamen perfricta fronte non timet, ea, quae apud Gregorium contra nomen vniuersalis Episcopi conscripta sunt, ita interpretati, tanquam D. Gregorius non potuerit ferre, ut vnus aliquis Pontifex totius militantis Ecclesiae primam Sedem & summum regimen teneret: is mihi videtur aut sensum hominis exuisse, aut obfirmatam Diaboli peruersitatem induisse. Quid enim dici apertius potuit, quam *Sedem Apostolicam Deo auctore cunctis praelatam consistere Ecclesiam?* (Lib. 2. Epist. 30.) *Omnes Episcopos, si qua culpa in eis inuenitur, Sedi Apostolicae subiectos esse?* (Lib. 7. Epist. 64.) *Cuiuslibet ex quatuor Patriarchis tantum contra ipsum contumaciam transire sine grauissimo scandalo non potuisse?* (Lib. 2. Ep. 37.) *Sedem Apostolicam Caput omnium Ecclesiarum esse?* (Lib. 11. Epist. 55.) *Denique Romanam Ecclesiam ob ea, quae Christus ad Petrum dixit (Matth. 16.) omnium Ecclesiarum esse Caput?* in 4. Psalm. Penitentialem. Sic ergo locutus est D. Gregorius: quia verè credidit, Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem, fidei Caput, Petram solidam, denique velut Petrum ipsum esse. Nam sic etiam interdum locutus est, ut ex ijs, quae iam diximus, abundè constat.

542 Isidorus in Praefatione sua in opus Conciliorum & Decretalium Epistolarum: Subiecimus (post Concilia diuersa Graecorum & Latinorum) reliqua Praefulum Romanorum Decreta usque ad S. Gregorium, & quasdam ipsius Epistolas, in quibus pro culmine Sedis Apostolicae non impar Conciliorum (authoritati) extat auctoritas. (Et post.) *Nec ullam Synodum ratam esse legimus, quae non fuerit Apostolicae Sedis auctoritate congregata, vel facta.*

543 Paulus Diaconus rerum humanarum lib. 8. in Phocae vita. Phocas, rogante Papa Bonifacio, statuit Sedem Romanam Ecclesiam, ut Caput esset omnium Ecclesiarum, quia Ecclesia constantinopolitana primam se omnium Ecclesiarum scribebat. Nimis impudenter dicunt Pseudoeuangelici, Pontificem Romanum à Phoca primatum accepisse hunc honorem, ut Romana Ecclesia Caput omnium Ecclesiarum fieret: cum ex ijs, quae iam dixi,

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici & Custodes
murorum Ecclesiae.

119. De Chazinzariu.

Chazinzarij (& ipsi Armeni-
orū pars) etiam Nestoriani sunt,
& solā Crucem (non etiam alias
sacras Imágenes) venerātur. Ni-
ceph. lib. 18.

Gregor. lib. 9. Indict. 4. Epist. 9. *In locis vene-
rabilibus Sanctorum depingi historias, non sine ra-
tione, vetustas admisit.*

602

65.

S. Gregorius
magnus Gor-
diani Sena-
toris filius,
Romanus,
Monachus,
fedit an. 13.
m. 6. d. 10.

604

66.

Sabinianus
Bleianus,
Tuscanus, fedit
an. 1. m. 5.
d. 24.

De execrandis ieiunijs.

Ieiunium Artziburtzi colunt
in memoriam canis à Dæmone
inhabitati, quo Sergius eorum
Doctor, velut Duce itineris, aut
potius praecurfore, utebatur.

Isidor. de summo bono, libro 2. cap. 4. 4. *Sæpe
abstinencia simulatè agitur, ieiuniâque per hypocri-
sim exercentur, tantumque miseri laboris exerci-
tium non pro Dei amore, sed sola humana laudis
admiratione sectantur.*

Idem
Pho-
cas.

607

67.

Bonifacius
3. Romanus
fedit. m. 2.
d. 27.

120. De

FFF ij

Isido-

iam dixi, manifestè probetur, cum honorem à Petro vsque ad hoc tempus Pontifici Romano tributum esse. Verùm quia Episcopus Constantinopolitanus vniuersalem Patriarcham se vocabat, cum inde videretur secuturum, quòd nunc secutum esse vidimus, vt Ecclesia Constantinopolitana vel exaquaret, vel præferret se Romanæ Ecclesiæ: opportunè cauit Bonifacius, ne Sedi Apostolicæ ac Petri Cathedræ hic honor iniuste auferretur, ac propterea petijt, vt Imperator Constantinopolitanus finem huic rei per sanctionem suam imponeret. Verùm aliàs declarauimus, & Optatum in lib. 2. contra Parmenianum, & Victorem in lib. 1. Vandalicæ persecutionis, & Concilium Chalcedonenſe in Actiõne 3. & Episcopũ Patara in Lycia (vt est perſcriptum in Breuiario Liberati) & Iustinianum Imperatorem in Codice suo, & Gregorium Magnum in Epistolis, & alios quàm plurimos nominatim appellasse aut Pontificem Romanum, aut Romanam Ecclesiam *omnium Ecclesiarum Caput* longè antè Phocæ tempora.

544 Concilium Bracarenſe secundum, Can. 22. *Placuit, vt eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quo Profuturus quondam huius Metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolica Sede auctoritate suscepit scriptum.* Et Can. 23. *Nullus ordinem baptizandi prætermittat, quem pro ampñanda aliquorum dubietate prædictus Profuturus sibi directum à Sede beatissimi Petri Apostoli suscepit.*

545 Beda Historiæ Ecclesiast. Anglor. lib. 2. cap. 17. *Eduino Regi Anglorum Honorius Episcopus seruus seruorum Dei salutem. Ea quæ à nobis pro vestris Sacerdotibus ordinanda sperastis, sine ulla dilatione tribuimus, & duo pallia Metropolitanorum Honorio & Paulino direximus, vt dum quis eorum ad auctorem suum fuerit accersitus, alter in loco ipsius alterum Episcopum ex hac nostra auctoritate surroget.* Et ibidem, cap. 18. *Ne sit necesse ad Romanam vsque ciuitatem pro ordinando Archiepiscopo fatigari.*

Etiam si Honorius in hæresim Monothelitarum incidisset, non tamen propterea errasse in fide Ecclesiam Romanam, quæ non modo nihil tale credendum decreuit, verùm etiam hæresim illam detestata semper est, & summis viribus persecuta.

Honorij Epistola ad Sergium Constantinopolitanum Patriarcham perſcripta in sexta Synodo Actiõne 12. prolata est, quæ declarabat, eum errasse in articulo de duabus, quæ in Christo sunt, voluntatibus. Quod totum etsi fateamur verum esse (nihil enim iã in ea causa definitio) tamen Ecclesia Romana ex ea re non probatur hæresim aliquam aut prædicasse, aut professã esse, ac multò minus prædicandam & profitendam publico Decreto sanxisse. Quemadmodum autem Simon aliter filius Ioannis erat, aliter verò cognominabatur à Christo Petrus, cum illud naturæ, hoc gratiæ nomen esset: sic omnino quilibet Pontifex Romanus duplicem personam sustinet, vnã sibi lege naturali propriam, in qua velut Simon quidam, aut alius quilibet homo errare etiam in fide potest, aliam à Christo impostam, in qua velut Petra, supra quam Ecclesia militans pro tempore ædificatur, velut *confirmator fratrum, & Pastor agnorum atque omnium errare non potest, quia pro eius fide, vt ea non deficiat, Christus rogauit.* Cum enim hanc publicam personam non suã, sed totius militantis Ecclesiæ causã sustineat, non magis in ea persona errare potest, quàm Ecclesia ipsa, quæ *Columna est, & firmamentum veritatis.* Porro hanc publicam personam sustinet, quoties hoc ipsum ex proposito agitur, vt Sedes Petri conuocatis Episcopis & fratribus, qui pro tempore adsunt, & magna conquisitione facta (Actõr. 15.) videat, deliberet ac decernat de re in controuersiam vocata. Tunc enim liberè poterit cum Apostolis concludere, *Visum est Spiritui sancto & nobis: quia Christus promisit, se fore in medio eorum, qui in nomine eius congregarentur.* Nunquam autem certius sciri poterit, aliquos in nomine Christi congregari, quàm cum ab illo Pastore, quæ Christus plus alijs amantem agnis & ouibus præfecit, Episcopi & Presbyteri, quos *Spiritus sanctus regere Ecclesiam iussit, conuocantur, vt difficile & ambiguum iudicium, quod domi inter fratres componi non potuit ab ijs, qui presunt loco quem elegit Dominus, decidatur.* Tunc enim fides consulitur *Apostolico ore laudata, quam Augustinus prædicandam in Domino vocat, & quæ, vt Hieronymus ad Oceanum ait, mutari nõ potest.* Tunc aditur *Cathedra Petri, & Ecclesia principalis, vnde vnitas Sacerdotalis exorta est, quæ apud eos Romanos collocatur, ad quos (vt Cyprianus lib. 1. Epist. 3. ait) perfidia non potest habere accessum.* Id ergo restat, vt qui Romanam Ecclesiam errasse vnquam in fide affirmant, demonstrent tale aliquid Decretum in causa fidei palam, publiceque de fratrum consilio à Sedè Apostolica interpositum, quod hæresim statuere ac stabilire conatum sit. Tale autem nihil ab Honorio factum proferri potest.

Accedit eòdem, quòd hic Articulus (*Christus duas in se voluntates habet*) nondum erat in aliquo Ecclesiæ confesſu expressè definitus, quando Honorius illam Epistolam scripsit. Deinde publica Honorij Decreta & facta erant eiusmodi, vt potius læderent Monothelitas, quàm iuuarent: quemadmodũ apud Platinam in Honorio, & apud Sabellicum A. Encad. 8. lib. 9. videre licet. Egit enim Honorius apud Heraclium Imperatorem, vt Pyrrhum Patriarcham Constantinopolitanum Monothelitam Sede sua deiectum

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiæ
succesſio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui succesſionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato- Rom.
608	68. Bonifacius 4. Valerien- ſis, Marius, ſedit an. 6. m. 8. d. 11.	
	69. Deus dedit Romanus, ſedit an. 3. m. 0. d. 21.	Hera- clius an. 29 Mono- theli- ta.
619	70. Bonifacius 5. Neapoli- tanus, ſedit an. 3. m. 10.	
	71. Honorius Campanus, an. 12. m. 11. d. 7.	

⚡ *Hæretici & Pseudopropheta.*

120. De Heicetis.

^a Heicetæ cum tripudijs in fœ-
minarum cœtu Deum à viris lau-
dandum afferebant. Damasc. 87.

121. De Gnoſtichis.

^b Superuacaneũ dicunt eorum
laborem, qui scientiam in Diui-
nis scriptis exquirunt. Damasc.
har. 88. Nõnne & hoc aliquan-
do Protestantes opinabantur,
quando abiectis libris, cœperunt
opificijs sese dedere?

122. De

⚡ *Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesiæ.*

^a Isidorus de summo bono, lib. 3. ca. 20. *Dei ser-
uum sine intermissione legere, orare, & operari oportet, ne forè mentem otio deditam spiritus fornicati-
onis subripiat.*

^b Concil. Toletan. 4. Ca. 24. *Ignorantia ma-
ter cunctorum errorum, maximè in Sacerdotibus
Dei vitanda est, qui docendi officium in populis
susceperunt. Sacerdotes enim legere sanctas Scri-
pturas frequenter admonet Paulus Apostolus, di-
cens ad Timotheum: Intende lectioni & exhor-
tationi, doctrina quoque, & semper permane in his.
Sciunt igitur Sacerdotes Scripturas sanctas, & Ca-
nones meditentur, vt omne opus eorum in prædi-
catione diuina & doctrina consistat, atque adifi-
cent cunctos iam fidei scientia, quàm operum di-
sciplina.
Iustus Episcopus Orgelitanus in Cantic. c. 154.
Qui verbo Dei assistunt, quotidiano profectu per-
nitentem iustitiam in excelsiora proficiunt.
Olympiodor. in Ecclesiast. cap. 1. *Scientia Dei ac
diuinus sermo semper est utilis.**

^c Sophroni.

iectum in Africam relegaret. Postremò cum Honorio, dum vixit, totus orbis Christianus communicavit, nec ab eius communione vllus Catholicus Episcopus (nedum Ecclesia vel Prouincia tota) vnquam discessisse legitur. Itaque Epistola eius cum secretò scriberetur, & non nisi eo mortuo prolata, & mox ab ipsa Petri Sede in Concilio generali sexto condemnata est: vt certò constaret, Monothelitarum hæresim nunquam approbatam esse ab Ecclesia Romana, quæ vt cæteras omnes, ita & illam hæresim vsq; ad internecionem persecuta est, vt deinceps planum fiet.

546 Apud Bedam Tom.3. in vita S. Bertolfi. Cùm Procus Cleronenfis vrbis Pontifex conaretur sibi subicere monasterium Bertolfi, Bertolfus Arioaldi Longobardorum Regis opera Romam iter arripens ad Honorium Papam accessit. Erat venerabilis Præsul Honorius, sagax animo, vicens consilio, doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens. Et præbuit optatum munus S. Papa, privilegia scilicet Apostolicæ Sedis, quatenus nullus Episcoporum in præfato Cænobio quolibet iure dominari conaretur.

547 Beda in vita S. Eustasij Abbatis. Agrestinus, qui quondam Theodorici Regis Notarius fuerat, religionis speciem in monasterio S. Eustasij præ se ferens, sed reuera mentis arrogantia elatus, postulat vt gentium esse prædicator permitteretur. Qui cùm in regionem Baioariorum venisset, nullum fructum exercens ibi, post aliquantum temporis ad Aquileiam transit. Aquileienses etenim discordabant à communione Sedis Apostolicæ, de qua Dominus in Evangelio ad B. Petrum loquitur, dicens: Tu es Petrus, & super hæc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: ob trium videlicet Capitulum disensionem, quæ presenti operi necessarium non duximus insere. Itaque veniens Aquileiam, socius statim schismatis effectus, Romanæ Sedis à communione seiunctus ac diuisus est, totius orbis communionem, quicunque Romanæ Sedis inuenerit, damnans, in sola Aquileia Orthodoxam fidem retineri decernens. Hinc apparet, totum orbem Christianum communicasse cum Romana Sede, præter paucos hæreticos Eutychianistas.

548 Maximus Monachus sui temporis facile doctissimus cum Ecclesia Romana communicauit, ac tam gratus illi fuit, vt Nicolaus Papa primus in Epistola ad Michaellem Constantinopolitanum Imperatorem dicat, Maximum prope solum illo tempore apud Constantinopolim Catholicum fuisse.

549 Zonaras in vita Heraclij, & Cedrenus in compendio Historiarum. Heraclius Imperator Sergium Constantinopolitanum & Cyrum Phascidis Episcopum interrogat, vtrum Christus duas voluntates & operationes, an vnã solam haberet? Ij respondent, Christum vnã solam habere. Quorum sententiam cùm ad Ioannem Papam Romanum perscriberet, hæc ab eo improbata est: imò congregata Synodo, Monothelitarum hæresim detestatur. Ecce mox vt huius controuersie notitia publicè ad Sedem Apostolicam delata est, Ecclesia Romana in Synodo penè statim ab Honorij morte, illam hæresim condemnat, quæ ab Honorio in priuatis fortè literis, re ad nullam Synodum relata, approbari visa est, & cum Pontifice Romano Ecclesia Hierosolymitana & Africana vniuersa consensit. Nam si Honorius in Synodo legitima decreuisset, in Christo vnã tantum voluntatem inesse: quomodo id clam esse potuit, vt non etiã eius rei mentio in omnibus historijs fieret, cùm nihil prorsus, quod Romæ acciderat, latere vnquam posset? Adeo vt cùm Papa quispiam vel nomen fortè mutasset, vel spectaculo cuiuspiam interfuisset, id ab omnibus diligenter notatum sit. Deinde quàm necessarium erat, vt illa etiam Synodus præsertim Romæ celebrata nominatim anathemati subijceretur? quod tamen factum esse non legimus. Præterea cùm aliquod Decretum in Synodo fieri non potuerit sine plurium Episcoporum & Presbyterorum assensu: ijdem Episcopi & Presbyteri Synodum illam Honorij velut autoritate Apostolica celebratam defendissent, atque ob id anathemati fuissent subiecti ab alijs Concilijs, vnde maximas dissensiones in Ecclesia ipsa Romana oriri necesse fuit: quorum nihil vnquam auditum est, quia nihil tale euenit.

550 Ex Pontificali, in vita Theodori Papæ. Pyrrhus Patriarcha in libello Sedi Apostolicæ oblato, condemnauit omnia, quæ scripta vel acta sunt à se, vel à Decessoribus suis contra immaculatam nostram (id est, Romanam) fidem.

551 Beda in Chronico de sex ætatibus, anno mundi 4593. Pyrrhus (Constantinopolitanus Patriarcha) sub Theodoro Papa Romam veniens, obiulit eidem Papæ libellum cum sua subscriptione, in quo condemnauit omnia, quæ à se, vel à Decessoribus suis acta essent aduersus Catholicam fidem, & benignè susceptus est. Sed quia ad errorem postea redijt, Papa conuocatis Sacerdotibus & Clero condemnauit eum sub vinculo anathematis.

552 Confentiunt Zonaras, & Cedrenus Historici Græci.

553 Beda ibidem an. 4594. Paulus Patriarcha Constantinopolitanus & Monothelita Catholicos cruciat, Apocryphos Sanctæ Ecclesie Romanæ, qui ad eius correctionem missi fuerant, partim carceribus, partim exilijs, partim verberibus afficiens. Sed & Altare eorum in domo Placidie sacratum in venerabili oraculo subuertens diripuit, prohibens eos ibidem Missas celebrare: vnde & ipse, sicut Præcessores illius, ab Apostolica Sede iusta depositionis ultione damnatus est.

554 Theodorus (vt habetur in Epist. Stephani, quæ extat in Synodo Martini Papæ) ordinauit Stephanum Dorensem,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem Honorius.	
639	72. Seuerin' Romanus an. 1. m. 2. d. 4.	Heraclius Monothelita.
640	73. Ioannes 4. sedit an. 1. m. 9. d. 18.	
	74. Theodorus Hierosolymites sedit an. 6 m. 5. d. 18.	

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholicici, & Custodes mutorum Ecclesie.

122. De Monothelitis.

a Monothelitarum dux fuit Cyrus Alexandrinus Patriarcha, licet etiam Macarius Antiochiæ Episcopus, & Theodorus Pharanitanæ Ecclesie Episcopus eodè morbo prius laborasse putentur. Eiusdem verò hæreseos confirmatores fuerunt Sergius, Pyrrhus, & Paulus Constantinopolis Episcopi. Qui omnes vnã voluntatem, vnãque actionem & operationem in Christo ponebant. Damasc. hæ. 99. & Martinus Papa in Concil. Roman.

a Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus in Concilio demonstrauit, qui vnã in duabus Christi naturis voluntatem, atq; actionem affirmarent, eos palam vnã quoque naturam statuere. Cui Ioannes Papa Romanus assensus est. Zonaras Tom. 3. in vita Heraclij.

Martinus Papa dum præficeret Concilio centum & amplius Episcoporum, ita locutus est. Qui confirmat vnã operationem, apertissimè abnegat Sanctorum Patrum (Basilijs, Cyrilli, & Leonis) consonam doctrinam. Per differentiam enim nature, differentia naturalium operationum introducit. Illi verò duas naturas, operationes & voluntates, Diuinam dico & humanã, inconfusam, & indiuisam in vnione, in vno eodemque Sancta Trinitatis Dei Verbo propter nos incarnato, tradidisse monstrantur. Eadem Monothelitarum hæresim Synodus sexta Constantinoполи celebrata damnauit.

Maximus Monachus in Epistola ad Nicandrum Cypri Episcopum, sicuti refert Euthymius in parte 2. Panopliæ Tit. 18. Neque Diuinam increatamque naturam sine essentia & voluntate, aut actione consideramus, neque naturam nostram humanam creatamque, sine essentia & voluntate, aut actione cognoscimus. Hic Maximus cum Pyrrho disputationem de hac re iniijt, in qua totam questionem doctissimè explicauit.

123. De Thnetopsychitis.

b Thnetopsychitæ hominum animos cum corporibus, instar pecudum, interire. Damasc. 90.

b Claudianus Mamercus de statu animæ lib. 1. cap. 3. Nunquid illud Apostolicum tibi in mentem venire non debuit? Etsi exterior homo noster corrumpitur, sed interior renouatur. Anima sine corpore vinit melius: corpus sine illa nec perit. Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 14. Anima habent initium, finem verò nullum.

Olympiodorus in Eccles. cap. 3. Quod rationalis anima sit immortalis, brutorum verò anima corpori immoritur, manifestum est.

124. De

GGG

Olympio.

556 Dorensis (Hierosolymitanae Dioceseos primum Episcopum) loci seruatorem, per Apostolica eius scripta, quatenus ea, qua fuissent Ecclesiastica capitula, perageret, & Canonice (si nullatenus emendarentur) deponeret eos, qui sub denominato (Monothelitarum) pretextu ordinati essent Episcopi, nisi libellum poenitentiae offerrent. Exercuit ergo Pontifex Romanus iurisdictionem in Palestina & Iudaea.

Sergius Cyprienus Episcopus Theodorum Pontificem Romanum vocat in Epistola sua (qua citatur in Synodo Martini Papae) Patrem Patrum, Archiepiscopum, & Vniuersalem Papam. Et addit: Christus Deus noster (o sacer vetitex) firmamentum a Deo fixum & immobile, atque tituli formam lucidissimam fidei, vestram Apostolicam Sedem constituit. Tu es enim (sicut Diuinum veraciter pronunciat verbum) Petrus, & super fundamentum tuum Ecclesia Columna confirmata sunt. (Et post:) Tibi noster Archadius vestram Orthodoxam sequitur doctrinam.

Primates & Episcopi trium Prouinciarum Africae, Numidiae, Byzacii, & Mauritaniae, Theodori Papam salutant Patrem Patrum, & summum omnium Praesulum Pontificem. Et addunt: Magnum & indeficientem, omnibus Christianis fluentem redudantem; apud Apostolicam Sedem consistere fontem, nullus ambigere possit, de quo rivuli prodeunt affluenter vniuersum largissime irrigantes orbem Christianorum, cui etiam in honorem beatissimi Petri, Patrum Decreta peculiarem omnem decreuerunt reuerentiam inquirendus Dei rebus, qua omnino & solliciti debent, maxime vero iustis, ab ipso Praesulum examinari veritate Apostolico, cuius vetusta sollicitudo est, tam mala damnare, quam probare laudanda. Antiquis enim regulis sancitum est, ut quicquid quauis in remotis, vel in longinquo positus ageretur Prouincijs, non prius tractandum, vel accipiendum sit, nisi ad notitiam almae Sedis vestrae fuisset deductum, ut huius auctoritate, iuxta qua fuisset pronuntiatio, firmaretur, indeque sumerent caetera Ecclesia (velut de natali suo fonte) praedicationis exordium, & per diuersas totius mundi regiones puritatis incorrupta maneat fidei Sacramenta salutis.

Victor Carthaginensis Episcopus ad eundem Papam Theodorum ita scripsit: Vestrum est, frater sanctissime, Canonica discretione solliciti contrarijs Catholicae fidei obuiare. Nos enim uno vinculo caritatis vobiscum sumus constricti.

564 Beda in Chronico de sex aetatibus. Martinus Papa congregata Romae Synodo centum & quinque Episcoporum, damnauit sub anathemate praefatos Cyrum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum haereticos. Et post haec missus ab Imperatore Theodorus Hexarchus, tulit Martinum Papam de Ecclesia Constantiniana, perduxitque Constantinopolim, qui posthaec relegatus Cersonam, ibidem vitam finiuit, multis in eodem loco virtutum signis vsque hodie refulgens. Cum Beda consentit Pontificale Romanum.

In illo Martini Concilio Abbates & Monachi prope quadraginta ex diuersis Graecae potissimum Ecclesiae locis confluentes, libellum Papae obtulerunt, vbi haec verba habentur in Tom. 2. Conciliorum, pag. 776. a. Omnium corda post Deum in vos pendunt, Summum Ecclesiarum scientes vos Caput & Christo Deo nostro praepositum.

565 Maurus Rauennatis Ecclesiae Episcopus appellat Martinum Papam toto orbe Apostolicum & Vniuersalem Pontificem, in Epistola, quam ad eum Concilio praesidentem scripsit.

566 Sophronius Hierosolymitanus Patriarcha, cum propter incurfionem Saracenorum ipse Romam venire non posset, Stephanum Hierosolymitanam Dioceseos primum Episcopum sic allocutus est: De sinibus terrae ad terminos eius ambula, donec ad Apostolicam Sedem, vbi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, peruenias. Imo reuerendissimi Episcopi & Christiani populi penes omnes, de eadem ipsa re Stephano supplicarunt. Stephanus igitur Dorensis Episcopus Romam veniens ad Martinum Papam, in supplicatione ac libello suo ita scripsit, cum de Monothelitarum errore ageret. Annunciemus haec omnia omnium praeposita, dico autem, summae vestrae, & principali (Sedi) ad medicinale consultum emerit vulnere.

567 Quippe quoniam hoc potestate olim & ab antiquitus facere per Apostolicam siue Canonicam consuevit auctoritatem, dum aperta lucubratione non solum Claves regni Caelorum credita sunt ei, atque ipse tantummodo ad aperiendum eas fidelibus quidem dignè, minime autem Evangelij gratia credentibus iuste claudere magnus secundum veritatem & Princeps Apostolorum meruit Petrus, sed etiam & pascere primus iustus est oves totius Catholicae Ecclesiae, & confirmare exagitatos consortes suos & spiritales meruit fratres, ut pote dispensatim super omnes, ab ipso, qui propter nos incarnatus est Deus, potestatem accipiens & Sacerdotalem auctoritatem. Quod sciens Patriarcha Sophronius, me ad hanc Apostolicam, magnamque direxit Sedem.

568 Pontificale in Eugenij vita refert, Petrum Patriarcham Constantinopolitanum Synodicam direxisse ad Apostolicam Sedem iuxta consuetudinem. Sed cum operationes aut voluntates in Christo non declararet, accensus populus vel Clerus proiecit eam, ut etiam nec Eugenium Papam dimitteret Missas celebrare, nisi promississet, minime eam Synodicam aliquando suscipere. Hic apparet, fidem Romanam Apostolico ore laudatam non solum Pontificis Romani propriam, sed etiam communem illi cum Clero & populo Romano esse.

570 Beda

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae; qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Idem Theodorus.

Constituti.

647 S. Martinus, Tuderentius, Tufcus, sedit an. 6. m. 1. d. 28.

654 Eugeni Romanus, sedit an. 2. m. 9. d. 24.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiae.

124. De Theocatagnostia. a Theocatagnostae in Deo & Sanctis nonnulla reprehendebant. Damasc. 92.

125. De Mahometanis. b Mahomet (quem Ioanes Damascenus Mamedium appellat) ex Iudaica & Ariana superstitione, nouam sectam condidit, quam Saraceni (eatenus Idololatras) amplexi sunt. Author est Ioannes Damascenus, haer. 100.

c Docuit vnum esse Deum, qui neque genitus sit, neque generauerit.

d Christum esse verbum Dei, & Spiritum, sed creatum & feruum.

e Christum, quem a Maria sine semine generatum fatetur, in Crucem a Iudaeis actum esse negat.

f Mahometani Crucem abominantur, & Christianos eam adorantes appellant Idololatrias.

g Deum omnis mali authorem esse dixit. Cedrenus in vita Heraclij.

h Latrones, veneficos, aliosque vetiti facinoris conuictos, a Deo ad hoc dixit certo consilio destinatos fuisse, ut sic moreretur.

i Quid hoc a Caluinistarum & Bezanorum haeresi differat, non video.

a Olympiodorus in Ecclesiasten. c. 2. Operibus Dei nullus quicquam potest aducere.

Beda in illa verba, Dominus equum & ascensorem proiecit in mare, omnes (inquit) qui persequeuntur Sanctos, equi sunt, & habent ascensores diabolos.

b Mahometus ex mercenario Camelorum Pastore factus locupletis mulieris eiusdemq. gentilis maritus, & haec, cum morbo comitiali laboraret, finxit se ad Archangeli Gabriels caelitus ad se missi conspectum prosternei. Quam imposturam Sergius monachus e Constantinopoli ob haeresim Nestorianam abdicatus vehementer adiunxit. Zonaras & Cedrenus in vita Heraclij.

c Concil. Toletan. 4. Can. 1. Patrem a nullo factum, vel genitum dicimus: Filium a Patre non factum, sed genitum: Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio.

d Concil. Tolet. ibid. Christus Dei filius, & Creator omnium ex substantia Patris ante secula genitus aequalis est Patri secundum Diuinitatem.

e Concil. Toletan. 4. ibid. Christus vna persona in vtraque natura pertulit passionem & mortem pro nostra salute, non in virtute Diuinitatis, sed in humanitatis infirmitate.

f Et in Canone 73. sextae Synodi. Cum Cruce uisita illud salutare nobis ostenderit, nos omne studium adhibere oportet, ut ei, per quam ab antiquo lapsu saluati sumus, eum, qui par est, honorem habeamus, vnde & mente, & sermone, & sensu adorationem tribuimus.

g Isidorus de summo bono lib. 1. cap. 11. Deus malum non fecit. Malum vero natura nulla est, quia accedendo in bonam naturam, efficit eam vitiosam.

h Isidorus de summo bono lib. 2. c. 5. Obcaecare dicitur quosdam Deus, non ut in eis eandem ipse caecitatem faciat: sed quod pro eorum inutilibus meritis caecitatem eorum ab eis ipse non auferat. (Et c. 6.) Gemina est praedestinatio, siue electorum ad requiem, siue reproborum ad mortem: vtraque igitur diuino iudicio, ut semper electos superna, & interiora deserendo sectari permittat. § Etsi ergo Deus mala, quae ab impijs fiunt, non impediatur tamen nullo modo praedestinationi diuina imputanda sunt, (ut Prosper loquitur in responsionibus ad calumnias Gallorum cap. 1.) quia Deus nemini mandauit impie agere. Ecclesiast. 15.

Beda in Histor. Eccles. Anglorum lib. 3. cap. 27. Contententibus de obseruatione Pasche hinc Colmanno cum clericis suis de Scotia, inde Wilfrido, & Agathone Presbyteris, illo traditionem Ioannis, hoc autem Petri & Pauli doctrinam vrgente, tandem Wilfridus dixit: *Si tu, Colmanne, & socij tui, audita Decreta Sedis Apostolica, imò vniuersalis Ecclesie, & hæc sacris literis confirmata sequi contemnitis, absq; ulla dubietate peccatis. Etsi sanctus erat Columba vester, imò & noster, & Christi erat, num præferri potuit beatissimo Apostolorum Principi, cui Dominus ait: Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: & tibi dabo Claves regni Cælorum? Hæc perorante Wilfrido, dicit Oswi Rex Saxonum: An virique vestrum in hoc consentiunt, quòd hæc principaliter Petro dicta, & ei Claves regni cælorum sint date à Domino. Responderunt: Etiam, virique. At ille ita concludit: Et ego vobis dico, quia hic est Ostiarius ille, cui ego contradicere nolo, sed in quantum noui vel valeo, huius cupio in omnibus obedire statutus, ne forte me adueniente ad fores regni Cælorum, non sit qui referet, auerso illo, qui Claves tenere probatur.*

572 Beda eiusdem histor. lib. 3. cap. 29. Oswi quamuis educatus à Scotis, intellexerat veraciter, quia Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia: unde tam ipse, quam Egbertus Cantuariorum Rex Wigbarð Romanam miserunt, vt accepto gradu Archiepiscopatus, Catholicis Anglorum Ecclesiis per omnem Britanniam ordinare possit Antistites. Ad Regem verò Oswi Vitalianus sic rescripsit: *Oportet vestram Celsitudinem, vt pote membrum existens Christi, in omnibus pram regulam sequi pereniter Principis Apostolorum, siue in Pascha celebrando, siue in omnibus, que tradiderunt Sancti Apostoli Petrus & Paulus.*

575 Beda lib. 4. c. 1. Vitalianus Theodorum natum ex Tharso Cilicia in Britanniam misit, adiungens ei Adrianum Abbatem, qui attenderet, nequid Theodorum Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui præfesset, introduceret. Tanto semper studio pro fide & propaganda, & ab erroribus conseruanda, Romani Pontifices contenderunt.

576 In Pontificali Romano. *Donni temporibus Ecclesia Rauennas, qua se ab Ecclesia Romana segregauerat causa Autocephalia, demò se pristina Sedi Apostolica subiungauit.*

577 Constantinus quartus Imperator Donnium adhortans, vt Legatos Constantinopolim cõcordiæ causa mittat, eundem salutat, *Archiepiscopum antiquam Romæ, & vniuersalem Papam.* Non quòd Papa hunc titulum (vniuersalis) ambiret, sed quòd qui ex Græcis Catholici essent, libenter eum Episcopo Romano tribuerent, non aliud in ea re sentientes, quam quòd Episcopus Romanus vniuersalis Ecclesie primus esset Episcopus & Pastor. Ineptè igitur Magdeburgenses notant, Pontifices Romanos hac demum ætate cõpisse dici Vniuersales. Nam si ad ipsorum voluntatem respicimus, ne tunc quidem ita se aut vnquam postea vocarunt. Sin aliorum erga illos obedientiam & charitatem spectamus, in ipso Chalcedonenfi Concilio id nomen eis oblatum est: vt Gregorius Magnus sapius attestatur, libro 4. Indict. 13. Epist. 32. & 36. Itaque Magdeburgensium annotationes, vt ex inuidia profectæ sunt, ita non nisi ex mendacijs totæ constant.

Beda lib. 5. Histor. Gentis Anglorum cap. 20. Wilfridus monasticam vitam secutus, cum animaduerteteret, minimè perfectam esse virtutis viam, quæ tradebatur à Scotis, proposuit animo venire Romam, & qui ad Sedem Apostolicam ritus Ecclesiastici siue monasteriales seruarentur, videre. Qui postea ordinatus Nordhanhübrorum Episcopus, regnante Egfrido, pulsus est Episcopatu. Romam igitur iuit, coram Apostolico Papa causam dicturus. Vbi presente Papa Agathone & pluribus Episcopis vniuersorum indicio absq; crimine accusatus, & Episcopatu dignus inuenitus est, & dimissus cum hoc elogio: *Wilfridus Eboracensis Episcopus Apostolicam Sedem de sua causa appellans, & absolutus, & cum alijs Episcopis 25. in Synodo in iudicij Sede constitutus, pro omni Aquilonari parte, Britannia, & Hybernia Insulis, fidem Catholicam confessus est.*

Cumque iterum à Rege Alfrido Episcopatu pelleretur, causa eius Romæ cognita, scriptum est ab Apostolico Papa Ioanne ad Reges Edilfredum & Alfridum, vt eum in Episcopatum suum facerent recipi.

Postquam Agatho in Epistola ad Constantinum quartum Imperatorè, verà fidem tum de Trinitate, tum de Christi persona vna, & naturis ac voluntatibus duabus cõfessus esset: *Hæc (inquit) Apostolica Petri Ecclesia nunquam à via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cuius auctoritatè (vt pote Apostolorum omnium Principis) semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & vniuersales Synodi fideliter amplectentes in cõstitis secuta sunt, omnesq; venerabiles Patres Apostolicam eius doctrinam amplexi. (Et post.) Hæc est vera fidei regula, quam & in prosperis, & in aduersis vinaciter tenuit ac defendit hæc spiritalis Mater vestri tranquillissimi Imperij Apostolica Christi Ecclesia, qua per Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolica traditionis nunquam errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit, sed vt ab exordio fidei Christiana percepit, ab authoribus suis Apostolorum Christi Principibus, illibata sine tenus manet, secundum Saluatoris pollicitationè: Ego pro te (Petre) rogavi, vt nõ deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Prædixit Agatho Papa, fidem Romanam vsq; ad finè fore illibatã. & per nongentos iã annos iustificata est Prophetia eius.*

Iam ve-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
657	77. Vitalianus Segninus, Volscus, Latinus, fedit an. 14. m. 3. d. 29.	Constantinus 4. a patre in partem Imperij suscipitur solus imper. an. 17.
672	78. Adeodatus Romanus monachus, fedit an. 4. m. 2. d. 15.	
676	79. Domnus Romanus, fedit an. 2. m. 5. d. 10.	
679	80. Agatho, Siculus, fedit an. 2. m. 6.	

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

126. De Gentilium imitationibus.

a Ethnophrones fortunam, factum, astrologiam, auspicia, & veneficia probabant, diesq; obseruabant & annos. Damasc. 94.

a Olympiodorus in Eccles. cap. 2. Qui studens circa ea, que vana sunt, & se voluptatibus tradunt, excusare non possunt carentis ratione fortuna motum, neque fati necessitatem. Humana siquidem actiones proficiuntur ab electione.

127. De Parerme-neutis.

b Parermeutæ diuina scripta arbitrato suo interpretantur. Dam. 97. Hoc etiam Protestantes passim faciunt, nulla veterum Ecclesie Doctorum habitata ratione.

b Isidorus de summo bono lib. 1. cap. 19. Via, per quam sit hæresis, est obscuritas Diuinarum Scripturarum, in qua caligantes hæretici aliud, quam se res habeat, intelligunt. & Cum verò Protestantes nihil nisi diuinas scripturas, vnde illarum obscuritas tollatur, admittant, illas verò non ex sanctorum Patrum sententia, sed ex suo libito interpretentur: necesse est, eos in summo gradu hæreticos euadere.

128. De Lampetianis.

c Lampetiani liberum vitam institutum etiam Monachis, tam in vestitu, quam in alijs rebus permittunt. Dam. 98. Huc Erasmus respexit in D. Hieronymi vita, & quotquot ex Protestantibus vota monastica nihili faciunt.

c Concil. Aurelian. 1. Can. 21. Monachi Abbatibus omni obedientia & deuotione subiaceant. S. Dorotheus in sermone 1. de obedientia Nihil adeo homines inuau, quam vt proprias amputent & abrumpant voluntates. Et post: Dicebat Ioannes Abbas: Quicumque se Patrum obedientia totum dederit, talem animi tranquillitatem sentiet, vt nullam sibi videatur sustinere tribulationem. Atque ita dum vult propriam explet voluntatem, inuenietur illam semper expletisse, quia quicquid euenit, proprium arbitrat ac suum. Et in Sermone 5. 11, quibus nulla est gubernatio, decidunt tanquam folia.

a Natu-

GGG iij

a Si Do-

Iam verò Episcopi Occidentales centum viginti quinque in Epistola, quæ in sextæ Synodi Actione quarta proximè sequitur, ita scribunt: *Lumen Catholicae atque Apostolicae fidei per beatos Petrum & Paulum Apostolorum Principes, eorumque Discipulos & Apostolicos successores, gradatim usque ad nostram paruitatem, Dei opitulatione servatum est, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confadatum, nec intermixtis hæreticis pravitatibus velut caliginosis nebulis perumbratum, immune atque syncerum, & suis radijs perlustratum, p̄simum conatibus conservare cupit vestrum à Deo coronatum fastigium. In hoc enim tam Apostolica Sedes, quam nostri exigui famulatus Prædecessores usque hætenus non sine periculis desudaverunt, nunc decretali cõmonitione cum Apostolicis Pontificibus consulentes, nunc Synodali definitione, quæ veritatis regula continebat, omnibus innotescens, & terminos, quos transgredi nefas est, usque ad animæ ipsius exitum cõstanter defendentes. § Præterquam quòd his omnibus Episcopis de re alioqui nobis ignota credendum esset, etiam res ipsa docuit, hoc verum esse, quod dicunt, sicuti & decursus ætatum singularum, & testimoniorum, quæ apposuimus, concordia declarat. Denique iidem centum viginti quinque Patres in eadem Epistola dicunt. *Veram & Apostolicam confessionem nunc usque nobiscum S. Romana servat Ecclesia.**

583 Beda de sex ætatibus mudi. Finito huius Synodi cõflictu, Georgius Patriarcha Cõstantinopolitanus (qui fuerat Monothelita) correctus est, itaque, gratia Legatos Catholica pacis comitata est, ut Ioannes Portuësis Episcopus, qui erat unus ex ipsis, Dominica octavarum Pasche Missas publicè in Ecclesia Sãctæ Sophiæ corã Principe & Patriarcha Latine celebraret. § Patriarcha igitur Cõstantinopolitanus, iudicatus est & correctus à R. Ecclesiæ legatis.

584 Zonaras in vita Constantini Pogonati. Constantinus Concilium Constantinopoli indicit, cuius subre principes Agathonis Papæ Romani Legati, Georgius Constantinopolitanus, & Theophanes Antiochenus. Neque Alexandria, neque Hierosolyma Patriarcham habebant, à Saracenis occupata.

587 In Actione. 18. Sextæ Synodi Generalis. Antiqua Roma & Apostolica summatis Pontificalis Antistes pro se literarum paginam, eosque, qui eius personam describerent, Sacerdotes cõstituit. (Et post.) Summus nobiscum coneritaba Apostolorum Princeps: illius enim imitatorum, & Sedis successorem habuimus fautorem, & diuini sacramenti mysterium illustrantem per literas. Confessionem tibi à Deo inscriptam illa Romana antiqua ciuitas obtulit, & dogmatum diem à vespertinis partibus extulit. Charta & atramentum videbatur, & per Agathonem

589 Petrus loquebatur. (Et iterum.) In literis Constantini ad Synodum Apostolicæ Sedis antiquæ Romæ. Tanquam ipsius Diuini Petri vocem Agathonis relationem supermirati sumus.

Cum autem Agatho mortuus fuisset, priusquam Legati ipsius à Synodo reuerfi essent, Leo Papa secundus Agathonis succedens, literas Imperatoris & gesta Synodi accepit, eaque cõfirmavit ijs verbis, quæ extant in Actione. 18. sextæ Synodi: *Quia Sancta uniuersalis & magna sexta Synodus definitionem rectæ fidei (ut dictum est) plenissime prædicauit, quam & Apostolica Sedes beati Petri Apostoli (cuius licet impares, ministerio fungimur) veneranter suscipit, idcirco & nos, & per nostrum officium hæc veneranda Sedes Apostolica concorditer ac unanimiter his, quæ definita sunt ab ea, consentit, & beati Petri auctoritate confirmat, sicut supra solidatam Petram, qui Christus est, ab ipso Domino adeptus firmitatem.*

Rodericus rerum Hispanicarum lib. 3. cap. 13. Benedictus Papa Romanus Iuliani Primatis librum de tribus substantijs reprobandum indixerat, ob id quòd voluntas genuit voluntatem. Sed cum S. Iulianus Apologeticum fecisset, Roma digne & pie suscipiens, cunctus legendum indixit. Est igitur Sedis Apostolicæ vel auctoritatem libris Catholicis tribuere, vel ijs, quæ fecus conscripta sunt, fidem abrogare.

Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 6. cap. 4. Cedoaldus Rex Anglorum Saxonum (rectius dixisset, Rex Britonum, ut est apud Galfridum li. 9. de gestis Britanorum) ad Christum conuersus Romanum properauit, ubi à Papa Sergio baptizatus ad cælum transit, hoc Epitaphio tumulo inscripto.

592 Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos
Armipotens Cedoalliquit amore Dei:
Vt Petrum, Sedemque, Petri Rex cereret hospes,
Cuius fonte sacras fumeret albus aquas.

593 Beda histor. Eccles. Anglorum lib. 5. cap. 12. Pipinus, fauente omnium consensu, virum venerabilem Wilbrordum Romanum misit, cuius adhuc Pontificatum Sergius habebat, postulans ut eidem Fresonum genti Archiepiscopus ordinaretur. Quod ita, ut petierat, impletum est, anno ab incarnatione Domini sexcetesimo nonagesimo sexto. Ordinatus est autem in Ecclesia Sanctæ Martiris Cæciliæ, die Natalis eius, imposito sibi à Papa memorato nomine Clemētis, ac mox remissus ad Sedem Episcopatus sui, id est, post dies quatuordecim, ex quo in urbem venerat. Donauit autem ei Pipinus locum Cathedralis Episcopalis in Castello suo illustri, quod antiquo gentium illarum vocabulo Wiltaburg, id est, oppidum Wiltorum, lingua autem Gallica Traiectum vocatur: in quò ædificata Ecclesia Reuerendissimus Pontifex longè lateque verbum fidei prædicans, multosque ab errore reuocans, plures per illas regiones Ecclesias & Monasteria nonnulla construxit, § Deus ergo fidem suam per Papæ ministerium propagauit.

Paulus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
679	Idem Agatho sedit ann. 2. mcn. 6.	
682	Sanctus Leo iunior, Siculus, sc. m. 10. dies 29.	
684	Benedictus 2. Roman. sc. dit m. 10. d. 27.	Iustinianus 2. an. 10.
685	Ioannes Antiochenus, sedit an. 1. d. 9.	Leonius Imperium inuadit an. 3. quo expulso, Iulianus 3. elligitur, regnat m. 7. Sed paulo post Iustinianus Imperator reg. an. 6.
686	Conon, Thracæ sed. m. 11.	
687	Sergius Tiberij filius, Antiochenus, Syrus, sedit an. 13. m. 8. d. 23.	

¶ Hæretici & Pseudopropheta.

b Naturalibus perturbationibus obfisi non postulabant. Ibidem. Hinc Lutherus didicit illud suum, quod pudet dicere. Sed omnia volebat suos sequi, ad quæ naturales perturbationes commouissent eos.

¶ Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesie.

b S. Dorotheus ibidem. Sancti omnes post sacrosanctum Baptismum non modò passionum assultus & impetus ressecarunt, sed ipsas etiam passiones atque animi affectus radicibus auellere conati sunt: quales fuisse credimus Antonium, Pachonium & reliquos Deiferos Patres.

Isidorus de summo bono lib. 2. cap. 9. Multi post conuersionem etiam nolentes motum libidinis sustinent, ut semper habeant pro excutienda inertia hostem cui resistant. quod ad probationem, non ad damnationem tolerant, dummodo non consentiant.

129. De

Cæsa-

428 Pontificem Romanum semper fuisse totius Ecclesie Primatem.

594 Paulus Diacon. lib. 8. in vita Iustiniani 2. Aquileia ob imperitiam fidei quiniū vniuersale Conciliū suscipere distidit, donec salutaribus B. Papa Sergij monitis instructa & ipsa huic cū ceteris Christi Ecclesiis annuere cōsensit. Vnitas igitur Catholica fidei non parum adiuuenti semper accepit per vnus primi Pastoris operā.

Beda in natali Benedicti Abbatis inter sermones hyemales de Sanctis. Beatus Benedictus cum esset nobilis natus, ad beatorum Apostolorum limina peregrinaturus aduolauit, ut quia rudis in gente Anglorū fides & Ecclesiarum institutio florebat, ibi potius perfectam viuendi formam sumeret, ubi per summos Christi Apostolos totius Ecclesie Caput eminent eximium. Romæ igitur eminent totius Ecclesie caput, idque eximium.

595 Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 6. cap. 10. Aribertus Rex Langobardorum donationem patrimonij Alpium Cottiarum, qua quondam pertinuerunt ad Apostolicam Sedem, sed a Langobardis multo tempore fuerant ablata, restituit, & hanc donationem aureis exaratam literis Romam misit. Tunc quoque venit Benedictus Archiepiscopus Mediolanensis Romam, & causam egit pro Ecclesia Ticinensi, sed victus est eo quod a prius temporibus Ticinenses Episcopi a Romana fuerant Ecclesia consecrati. A prius igitur temporibus tanta fuit Ecclesie Romanæ autoritas, vt cuiuscunque Archiepiscopi aut etiam Episcopi consecrationem sibi referuare posset.

Iustinianus secundus in Imperium restitutus (vt Beda narrat de sex ætatibus an. m. 4667.) Constantinum Papam ad se venire iubens honorifice suscepit, ac remisit, ita vt eum die Dominica Missas sibi facere iubens, communionem de eius manu acceperit, quem prostratus in terra pro suis peccatis intercedere rogans, cuncta Ecclesie priuilegia renouauit. Quod etiam a Paulo Diacono traditur lib. 8. in vita Iustiniani secundus.

Cum Philippicus & contra sextam Synodum se armaret (quemadmodum testatur Zonaras in vita eius) & picturam iuberet auferri, in qua sex vniuersalium Synodorum gesta continebantur, etiam literarum prauis dogmatis (vt narrat Paulus Diaconus lib. 8. in vita Philippici) Constantino Papa dixit, quas ille cū Apostolica Sedis Concilio respuit: tunc (vt tã Diaconus, quam Beda an. m. 4667. testatur) statuit populus Romanus, ne heretici Imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram solidi susciperent. Vnde nec eius effigies in Ecclesia introducta est, nec nomen ad Missarum solemnia prolatum. § Hic non Pontificis tantum, sed & populi Romani fidem ab Apostolo non immerito laudatam admirari licet. Præterea hereticus Imperator ob hæresim suam non parua imperij parte ab ijs, qui prius ei subditi erant, multatur.

600 Paulus Diaconus lib. 8. in vita Anastasij 2. Anastasius literas Constantino Papa Romam per Scolasticū Patriarium & Hexarchum Italia direxit, quibus se fauorē Catholica fidei, & Sanctæ sextæ Synodi prædicatōre esse declarauit. § Fidem enim suam potissimum primo Pastori debuit probare, tum vt se membrum Ecclesie Catholicæ ostenderet, tum vt a primæ Sedis cōmunionem vnā cum Antecessore suo non excluderetur.

601 Beda in Martyrologio Idibus Februarij. Gregorius in Germania per Bonifacium Episcopum verbum salutis prædicauit. Papa igitur dilatat fidem & Ecclesiam Christi, quod certè Antichristus non faceret.

In Pontificali Romano in vita Gregorij 2. Tom. 3. Concil. Paulus Diaconus in vita Leonis lib. 8. Leo Imperator Sanctorum Imagines incendens, Romano Pontifici, vt familia faceret, mandauit. Sed Pontifex hoc facere contempsit. Vnde & Rauenna & Venenarum exercitus Imperatoris in suam restiterunt, ac nouum Imperatorem elegissent, nisi Pontifex eos prohibuisset.

602 Cedrenus in compendio historiarum. Romæ Gregorius Apostolicus vir, & Petri Coriphæi subpovos (seu confessor, hoc est, qui in eadem Sede succedit, in qua Petrus primū fedit) a Leone Iconomacho ob eius impietate defecit, & pacto cum Fræcis iusto, tributa Leoni denegauit. Anastasium (qui deposito Germano sanctissimo Patriarcha spiritu Prophetiæ prædico, per Imperatorē in Episcopatū Constantinopolitanū intrusus est) ac socios anathemate ferijt, Imperatoremq; multis epistolis manifestò redarguit. Leo cum contra Papam emississet classem, ea perijt in Adriatico mari. Iratus ergo, patrimonialia templorum D. Petri & Pauli (quæ pecunia cum esset talentorū triū & semis, Romā antiquitus deferebatur) in ærariū publicū inferri iussit.

603 Polidorus Vergilius. libro 4. Angl. histor. Inas Occidentaliū Anglorum Rex, regnum suum Romano Pontifici vestigale fecit, singulis argenteis numis, quos Petri denarios vocant, in singulas domos impositis. Fecit idem Merciorum Rex.

Theodorus Cœnobij Studientis Constantinopoli Antistes, in Dogmatica de adoratione Sanctis imaginibus exhibenda. Intellego asseruari Romæ Clauis Petri, Apostolici Senatus Principis, honoris gratia, etiam si Clauis nullas sensibiles dederit Dominus Petro: sed ore tenus, in hoc, vt penes illum esset potestas ligandi atque soluendi. Eas autem argento confectas palam adorandas proponunt. Sanè tanta est eorum fides, vt & illic infracta videatur esse Petra fidei, nimirum iuxta verbum Domini fundata. § Græcus homo, & regie vrbis Antistes, ipsa Græcarum opinionum multiplici varietate, & turpitudine adactus est, vt apud Romanam Ecclesiam fateretur esse Petram fidei, & illam infractam, idq; iuxta verbum Domini.

604 Bonifacius, qui Martyr postea in Frisia est factus, in Epist. ad Pōtificē Zachariā petijt, vt autoritate Sedis Apostolicæ tres Episcopatus in Germania constituerentur, Herbipolēsis, Bābergenis, & Erpfordiensis. Cedrenus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Rows include: 701 Idē Sergius, 705 Ioannes 6. Græcus, fedit an. 3. m. 2. d. 14., 707 Syinius, Ioannis filius, Syrus, fedit dies 20., 716 Gregorius 2. Romanus, fedit. an. 14. m. 10. d. 22., 731 Gregorius 3. Syrus, fedit an. 10. m. 8. d. 24., Zacharias. Græcus, fedit. an. 10. m. 3. d. 15.

Heretici & Pseudopropheta.

129. De Agonychitā.

Agonychitæ quoties orant, genua flectere pronouitque nolunt, sed semper stantes precantur. Damascen. hæc. 91.

130. De Iconomachis.

Licet tam Iulianus Apostata imaginem Christi iam olim deponi curauerit, quam Philippicus Imperator imaginem sex synodorum gesta continentem ante hæc tempora deposuerit: tamen & ille Christum, & hic Synodum sextam potius odio profequutus est, quam imaginū ipsarum rationem & naturam. Xenaias verò erit docuit Sætorum imagines non esse venerandas: tamen illa eius hæresis non est illo seculo pertinaciter defensa, nec etiam late propagata. Primus igitur, qui & Sanctorum imagines venerandas negauit, & autoritatem suam ad easdem palam deponendas atque igni mandandas interposuit, erat Leo Imperator, qui ex ea re Iconomachus est cognominatus, velut imaginum sanctarum oppugnator. Paulus Diaconus, & Zonaras in vita eiusdem Leonis.

b Icono.

Doctores Catholicis, & Custodes murorum Ecclesie.

Cæsarius Arelatensis Episcopus in Hom. 16. Diacono clamante, Fletemus genua, Christianis erectis stare nec licet, nec expedit. Ipse Dominus procidens in terram, orauit: & non se posternis multus peccatus obnoxius? (Et post). Quoties Diaconus clamauerit, vt vos ad benedictionem inclinare debeatis, & corpora & capita fideliter inclinetis, quia benedictio nobis licet per hominem, non tamen ab homine datur.

Leo ad imagines Sanctorum oppugnandas additus est a duobus Hebræis, qui regnum ei prædixerant sub eo pacto, vt id nactus, Christi & Sanctorum (quos isti Iudæi oderant) imagines demoliturum se iuraret. id quod fecit. Authores sunt Zonaras & Cedrenus in vita eiusdem Leonis. Mox autem huic Leonis hæresis opposuerunt se primū Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, quem ob eam rem Leo deiecit Episcopatu: deinde Oecumenicus magister cœnobij Constantinopolitani, cum 12. socijs, quos ob eam rem crudeliter combussit. Tum autem Ioannes Damascenus, qui eo tempore tres libros Apologeticos contra Sanctarum imaginum criminatores doctissime conscripsit: Denique Gregorius Secundus Pontifex Romanus tam Imperatorem, quam eos, qui illi adhererent, synodico anathemate obstrinxit, ac tributo Romæ & Italia prohibuit: missa etiam Decretali Epistola monuit, non esse Imperatoris de fide statuere, aut vetera Ecclesia Decreta immutare. Authores sunt Zonaras & Cedrenus in vita iusdem Leonis. Tandem verò in secunda Synodo Nicæna omnibus Iconomachis anathema indictum est ijs verbis, actione. Qui sententias Scripturae de idolis torquent in venerandas imagines, aut clamant Christianos imagines vt Deos adorare, aut venerandas imagines non complectuntur, anathema.

HHH

b Epi.

607 Cedrenus in Compend. histor. in vita Leonis Mauri. Memoria proditum est, Regem Francie, consuetudine sic obtinente, regnum per stirpem a Maioribus suis ad se delatum gerere, nulli alij negotio intentum, quam...

Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 6. c. 5. Apud Gallias Francorum Regibus a solita fortitudine & scientia degenerantibus, qui Maiores domus regalis esse videbantur, administrare Regis potentiam, & quicquid Regibus mos est, agere ceperunt: quippe cum celsus esset dispositum, ad horum progeniem Francorum transferri regnum. Hinc secutum est, quod Ardo Viennensis Archiepiscopus in Chronicis refert.

608 Pipino enim per Bruchardum Herbipolensem Episcopum ad Sedem Apostolicam referente, Zacharias Papa respondit, Regem potius illi debere vocari, qui Remp. reget. Vnde Regino in Chronicis addit, iussisse Papam, ut per auctoritatem Apostolicam Pipinus Rex crearetur. Tantæ ergo auctoritatis Apostolica sedes olim habita est, vt mutatio regnorum, quæ illius iudicio interposito fiebat, non seditiosè, verum legitimè fieri crederetur. Nam omnes Catholici semper habebant Pontificem Romanum pro Christi Vicario, per quem res in tota Republica Christiana grauisimæ semper decidendæ essent. Mentiuntur verò, qui hæc mutationem ex mera Pontificis libidine factam dicunt. Nam si nihil aliud, quam interrogatis Francorum id, quod rectæ rationi conueniebat, respondit, auctoritatemque rei dedit. Res verò ab ipsis Francis inchoata est, & perfecta.

609 Paulus Diaconus de gestis Langobardorum lib. 6. c. 13. Venerabili viro Petronati, sacerdotum principum & Deo dilectus Pontifex Zacharias regulam, quam B. Pater Benedictus suis manibus conscripsit, paternam pietate concessit.

610 Ambrosius Ansbertus in Epistol. præfixa Commentarijs suis in Apocalipsim, quam Papæ Stephano dedicat: Sanctorum (inquit) Ecclesia corpus Redemptoris sui est, cuius in quoque Pontificalis ordinis Primitium sortitus es. Et in fine addit: Temporibus Pauli Pontificis Romani, & Desiderij Regis Langobardorum hoc opus compleji.

611 Cedrenus in Compendio histor. in vita Irenes & Constantini. Tarasius, qui prius a secretis fuerat, Patriarcha Constantinopolis electus, missis Romam de Concilio literis, & fidei suæ confessione, ab Adriano Papa est approbatus. Hic Tarasius (vt est in Actione 2. Synodi Nicenæ 2. post lectione Epistolæ Adriani Pontificis Romani, quam is de sacrarum Imaginum veneratione scripserat, ita in Synodo respondit:

612 Paulus Apostolus studium sincere fidei Romanorum erga verum Deum nostrum excolatus, sic inquit: Fides vestra predicatur in vniuerso orbe. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ Primas, & testatorum Principum successor, clarè & verè mihi scripsisse videtur.

De Synodo, qua Septima falsò dicebatur.

Cùm autem ante Synodum hanc, quæ à Constantino & Irene Augustis sub Adriano Pontifice pro sacrarum Imaginū veneratione indicta, verè septima est, Constantinus Copronymus falsam Synodum in Constantinopoli contra sacras Imagines congregasset, quam hæretici volebant septimam haberi: necessarium fuit, vt cùm vtroque & Imperator conuocasset Synodum, & permulti Episcopi affuissent, ratio aliqua redderetur, ob quam hæc Synodus illi deberet præferri. Plures igitur huius rei rationes in Actione sexta his verbis redduntur. Qui in Synodo (prior sub Copronymo) congregati fuere (vt cum Propheta loquar) inter sanctum & prophanum non distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt. Imaginem enim Domini Dei nostri cum Imagine simul Satane, idolum appellauerunt. Quomodo autem magna & vniuersalis, in quam neque omnes consenserunt, & reliquarum Ecclesiarum Presciti non admiserunt, sed anathemate eam deuouerunt? Non habuit cooperatorium, vt nec, quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per Prouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodus debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrum, inquam, Antiochenum, & vrbis Sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam Mystas & Sacerdotes. Et post. Neque in omnem terram Apostolicè egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba eorum, quemadmodum sex priores Sanctæ vniuersales Synodi. Septima autem quomodo erit, vtpote quæ non concordet cum sex prioribus Sanctis & vniuersalibus Synodis? Omne enim septimum ordinatum, in eadem numeratione, qua res, quæ precesserunt, rebus precedentibus consentaneum esse debet. Quandoquidè id, quod nihil cum antè numeratis participat, simul connumerari nequit. Quatuor igitur grauisimæ rationes proferuntur, ob quas Synodus septima secunda priorem vinceret. Prima ex rebus ipsis: quoniam prior illa Synodus idolum Iouis, & Imaginem Iesu Christi eodem loco habuit. Secunda, quoniam illi Synodo Romani Episcopi auctoritas non aderat, quæ omnibus

613 Cedrenus in Compendio histor. in vita Irenes & Constantini. Tarasius, qui prius a secretis fuerat, Patriarcha Constantinopolis electus, missis Romam de Concilio literis, & fidei suæ confessione, ab Adriano Papa est approbatus. Hic Tarasius (vt est in Actione 2. Synodi Nicenæ 2. post lectione Epistolæ Adriani Pontificis Romani, quam is de sacrarum Imaginum veneratione scripserat, ita in Synodo respondit: Paulus Apostolus studium sincere fidei Romanorum erga verum Deum nostrum excolatus, sic inquit: Fides vestra predicatur in vniuerso orbe. Hoc testimonium & nos insequi par est, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Adrianus veteris Romæ Primas, & testatorum Principum successor, clarè & verè mihi scripsisse videtur.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostate, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

93. Idem Zacharias.

752 Stephanus. 2 Romanus, fedit dies 4.

95. Stephanus. 3 Romanus, fedit an. 5. dies 29.

757 96. Paulus Romanus, fedit an. 10. m. 1.

768 97. Stephanus. 4 Siculus, Monachus, fedit an. 3. m. 5. dies 27.

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

b Iconomachi sacrarum imaginum contemplationem cupientes obscurare, aliam scilicet imaginem introduxerunt, Eucharistiam appellantes veram imaginem naturalis carnis Domini. Qua in re tā vafre locuti sunt, vt quanquā non negarint veritatem Dominicæ carnis in Eucharistia: tamè aures Catholicorum Patrum offenderint, vt constat ex verbis Epiphaniij in Concilio Nicæno secundo.

c Iconomachi Catholicos imitari cupientes, Synodum Constantinopoli sub Copronymo congregarunt, quæ septima falsò est nominata, in qua Pseudosynodo inuocationem Sanctorum secundum antiquam Ecclesiæ fidem, semel confessi sunt ijs verbis, quæ habentur in Actione 6. secundæ Synodi Nicenæ. Tom. 6. definitione. 17. Si quis non confitetur Sanctos venerandos esse coram Deo, & anima & corpore, & horum intercessionem non petierit, vtpote qui libertatè apud Deum habeant, pro mundo secundum Ecclesiasticam traditionem, interuenire, Anathema. De quibus tamen verbis penitentiam postea egisse dicuntur, eaquæ deesse ex libris suis. Talis est hæreticorum inconstantia.

b Epiphanius Actione 6. Concilij Nicæni secundum paulò antè finem tertij Tomi. Nemo unquam Sanctorum Apostolorum, qui tuba sunt Spiritus sancti, aut gloriosorum Patrum nostrorum, incruentum nostrum Sacrificium in memoriam Passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginem corporis illius dixerit. (Et post.) Christus dixit: Accipite, edite, hoc est corpus meum: non autem dixit, sumite, edite imaginem corporis mei. (Et post.) Legas quousque voles: nunquam inuenies, neque Dominum, neque Apostolos, neque Patres, incruentum illud sacrificium, quod à Sacerdote offertur, imaginem dixisse, verum ipsum corpus, & ipsum sanguinem.

c Epiphanius in secundi Nicæni Concilij Actione 6. Tom. 1. cùm ageret de Synodo illa, quæ falsò dicebatur fuisse septima, quam Iconomachi congregauerant in vrbe Constantinopolitana: Eexecrabilis (inquit) est, & prophana, & adulterina. Non enim habuit cooperarium, vt quæ nunc celebratur, Romanum Papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per prouinciales literas, quemadmodum fieri in Synodis debet. Quinetiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & vrbis Sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam Mystas & Sacerdotes. (Et post.) Septima quomodo erit, quæ non concordet cum sex prioribus Sanctis & vniuersalibus Synodis? Et iterum Tom. 6. in responsione ad definitionem decimam septimam. Post hanc illorum editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem, reiecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes nouere. Hunc namq. morem habent hæretici, quoties vno verbo pietatem contempserint, & à veritate via aberrauerint, in multos & varios errores labi. Vniuersis enim res veritas, mendacium autem in varia distrahitur. Et iterum ad finem sextæ Action. Cum timore Dei omnia agamus, postulantes intercessionem Deiparæ & semper Virginis Domine nostræ Mariæ: item Sanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum, salutantes & venerandas illorum Reliquias, vt nos sanctitudinis eorum fiamus participes.

omnibus Synodis adesse debet. Tertia, quod neque aliorum Patriarcharum & Sacerdotum vnanimis consensus interuenit. Quarta, quod prior illa Synodus in vniuersa Ecclesia non est recepta, vti lex Oecumenicæ Synodi fuerant. Tota enim Occidentalis Ecclesia nunquam deturbauit, sed moderatè semper venerata est sacras Imagines, vti impudèria eorum meritò appareat, rebusq; ipsis refellatur, qui volunt, septimam Synodum, quæ sub Constantino & Irene congregata est, Francofurti ab Episcopis Occidentalibus, cum etiã Romana Ecclesia Legati Theophylactus & Stephanus Episcopi non modò interessent, verum etiam præessent, reiectam esse. Ostendant igitur sacras Imagines in Germania, in Gallia, & Italia eo tempore deiectas. Sed id nunquã faciunt. Quod ergo de reiecta septima Synodo in Platina, in Chronico Adonis, & Rheginonis, ac similibus dicitur, de illa Synodo intelligitur, quæ sub Conronymo cõgregata est, & falsò dicebatur septima Synodus. Ac sanè mihi videtur carere communi sensu, qui aliter opinantur. Nam si nulla de hac re literarum monumenta extarent, tamen res ipsæ consulendæ essent ab ijs, qui mendacijs supra modum non delectarentur. Res autem clamat, Imagines sacras in tota Occidentali Ecclesia propugnatas, & non deiectas esse, vti antè ex Paulo Diacono docuimus. Nam & Imperiũ ex ea occasione potissimum ex Oriente in Occidentem est translatum. Ex eadem infania laborant, qui putant, Carolum Magnum aut edidisse, aut edendum curasse librum aliquem contra sacrarum Imaginum venerationem, cum res ipsa declaret, eum quadriennio post illius libri, quem in Synodo editum, & à Carolo approbatum fingunt, cõscriptionem, à Romano Pontifice Imperatorem salutatum & inauguratum esse: quod beneficium Romanus Pontifex nunquam spontè obtulisset illi viro, quem sciuisset, eam Synodum septimam, cui Romana Ecclesia auctoritatem dedisset, oppugnasse. Hæc hæreticorum mendacia non tantum historijs & monumentis antiquorum, sed etiam ipsis rebus & factis manifestissimis consistunt. De quibus omnibus & D. Alanus Copus in Dialogis doctissimè, & nos pro mediocritate nostra disputauimus in libris, quos inscripsimus: *De Typica Sacrarum Imaginum adoratione.*

614 Post Synodum Francofordiæ Carolus ad Elipandum sic scribit: *Nec vestra me paucitati in consecratione huius noue adsertionis socium admitto: sed Apostolica Sedi, & antiquis ab initio nascentis Ecclesie, & Catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate coniungo.*

615 Ex Concilio Caroli Imperatoris apud Gratianũ Distinct 19. *In memoriam Beati Petri Apostoli honoramus sanctam Romanam Ecclesiam & Apostolicam Sedem: ut qua nobis Sacerdotalis mater est dignitas, Ecclesiasticæ esse debeat magistratus. Quare seruanda est cum mansuetudine humilitas. Et licet vix ferendum ab illa sancta Sede imponatur iugum, tamen feramus, & pia deuotione toleremus.*

616 Opus quod in Caroli Magni nomine cõtra Synodum in partibus Græciæ habitam à nescio quo sub ficto Eli Philii titulo editum est, Primatũ Ecclesiæ Romanæ his verbis cõmendat, lib. 1. c. 6. *Sicut ceteris Discipulis Apostoli, & Apostola omnibus Petrus eminet: ita nimirum ceteris Sedibus, Apostolicæ, & Apostolicæ, Romana eminere dinoscitur. Hac enim nullis Synodicis constitutus, ceteris Ecclesijs prelatas est, sed ipsius Domini auctoritate Primatum tenet, dicens: Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam.*

617 (Et post.) *A cuius (scilicet, Romanæ Ecclesiæ) sancta & veneranda communione multi recedentibus, nostræ tamen partis, id est, Galliarum) nunquam recessit Ecclesia. (Et iterum.) Nõ solum omnium Galliarũ Prouincie, & Germanie, siue Italia, sed etiam Saxones, & quadam Aquilonaris plagæ gentes, Deo annuente, ad B. fidei rudimenta conuersæ, B. Petri Sedem in omnibus sequi curant.*

619 Albertus Crantzius in Metropoli suã lib. 1. c. 7. Extat Priuilegium Caroli Regis, quod Bremensi Ecclesiæ contulit in hæc verba: *Summi Pontificis & vniuersalis Papæ Hadriani præcepto, necnon & Moguntinensis Episcopi Lullonis, omniumq; qui affuere, Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam, cum omnibus suis appendicijs, Willehado probabilis vita coram Deo & Sanctis eius commisimus.*

620 Paulinus Aquileiensis Episcopus aduersus Felicem Vrgelitanum. *Eliphandum & Felicẽ à gremio S. Ecclesiæ censeo alienos, reseruato per omnia iuris priuilegio summi Pontificis, & Patris nostri Adriani primæ Sedis beatissimi Papæ.*

621 Cum Carolus Magnus adstante populo & Clero in Basilica Petri, Episcoporum, qui ex tota Italia & Francia conuenerant, sententias de vita & moribus Leonis Papæ rogasset, ab omnibus vna voce responsum est, *Sedem Apostolicam omnium Ecclesiarum Caput à nemine (Laico præsertim) iudicari debere. Platina in vita Leonis tertij, consentiente Paulo Aemilio lib. 3. de rebus gestis Francorum, in hæc verba: Cogniturus de Leone venerat Rex. Cum verò ad rogandas sententias descendit, tunc Episcopi magis Sacrosanctæ potestatis, quàm regie Maiestatis memores, consentienti ore reclamauere, summũ optimumq; Regẽ esse Carolum: sed cuius tandem de Pontifice Maximo iudicium facere, fas esse? Susciperet Leo in gremium causam suam: quicq; in ceteros Clauium ius haberet, de se quoc; ipse incorruptè iudicaret, solo numine vel teste conscientie, vel vindicæ. Ita Leo (haud egro ferente Franco, demptum sibi graue onus de Pontifice Maximo iudicandi) suggestum conscendit, criminq; iureiurando diluit.*

622

Albinus

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui succesionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

772

98. Hadrianus, Romanus, fedit an. 23. m. 10. d. 17.

Constantin. 6. c. 6. tre Irene. an. 19. Irene. sola an. 4.

Tyberius Imperator ad Francos.

Synodus septima Constantinopoli contra Iconomachos celebratur Episcoporum 330.

796

99. Leo 3. Romanus, fedit an. 20. m. 5. d. 18.

Lat. Caro 1. Magnus an. 14.

Græc. Nicephorus an. 8. m. 6.

Græc. Stauratius an. 3.

Græc. Michael 2. an. 2.

Græc. Leo 5. an. 7. m. 5.

Hæretici & Pseudopropheta.

131. De Felice & Eliphando.

c Felix Vrgelitanus, & Eliphandus Toletanus, Episcopi, dicebant Christum secundum humanam ipsius naturam esse adoptiuum, & non proprium DEI Filium. Itaque necesse est, vt isti fuerint Nestoriani, dualque vnus filij Dei personas constituerint, vnã secundum Diuinitatem, & alteram secundum humanitatem. Ionas Aurelian. de cultu Imaginum.

132. De Paulicianis.

a Pauliciani à Ducibus Paulo & Ioanne appellati, præter Manichæorum & Valentinianorum hæreses, dicebant Baptismum esse hæc verba: *Ego sum aqua viua, & corpus & sanguinem Domini esse illa verba, Accipite, & comedite, & bibite.* Euthym. parte 2. tit. 21. Elementum igitur seu materiam isti sustulerunt à Sacramento, totamque rem ad nudam prædicationem redegerunt, in quo non longè ab illorum opinione absunt Caluiniſtæ.

b Signum Crucis non adorant. Euthym. ibidem. Nec Protestantibus hoc faciunt.

• Sacer.

Doctores Catholicæ, & Custodes murorum Ecclesie.

Paulinus Aquileiensis Episcopus in lib. aduersus Felicem Vrgelitanum, *Paulus ait: Misit Deus Filium suum natum ex muliere: Et iterum proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Proprius igitur filius factus est ex muliere, non adoptiuus.* Adrianus Papa in Epist. ad Episcopos Galliciæ, de errore Elipandi Toletani Episcopi. *Christus distinctè dixit: Ascendo ad Patrem meum (per naturam) & vestrum, per gratiã adoptionis. Hinc Paulus dixit: proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Scimus, quia non est traditus secundum Diuinitatẽ, sed secundum id quod homo verus erat. Illum nimirum, qui traditus est, id est, hominẽ, ipsum Apostolus proprium Dei Filium præstatur.*

Ado Vien. in Chron. *Felix ad præsentia Adriani Pontificis Rom. deductus, hæresim verbis solummodo abdicauit.*

a Paschasius in li. de corpore & sanguine Domini. *Sacramentũ est, quicquid in aliqua celebratione diuina nobis quasi pignus salutis traditur, cum res gesta visibilis longè aliud inuisibile intus operatur, quod sanctè accipiendum sit. Vnde & Sacramenta dicuntur, aut à secreto, eò quod in re visibili Diuinitas intus aliquid vtrã secretius efficit per speciem corporalem: aut à consecratione sanctificationis, quia Spiritus Sanctus manens in corpore Christi, latenter hæc omnia Sacramentorum mystica, sub tegumento visibilium pro salute fidelium operatur. § Ab eo igitur quod fit, quodque per Dei verbum consecratur, ac non solum à nudis verbis ratio Sacramentorum petenda est. Vnde Paschasius ibidem subiungit. *Corpus Domini & sanguis, ob hoc Sacramenta vocantur, quia sub earum specie visibili, qua videntur, secretius virtute diuina caro consecratur, vt hoc sint interius in veritate, quod exterius creduntur virtute fidei.**

b Ioannes Damasc. de Orthodoxa fide lib. 4. ca. 17. *Imaginem transfusionis Christi videntes, in Saluatoris Passionis memoriam redimus, & procedentes adoramus, non materiam, sed imagine representatum. (Et post.) Est autem hæc traditio nõ scripta, perinde ac adorationis ad Orientem adorare scilicet Crucem.*

HHH iij c Alcu.

623 Albinus (aliàs Alcuinus) Caroli Magni Præceptor in lib. de Diuinis officijs. Religionis cultum sic Dominus instituit, ut in beatissimo Petro Apostolorum Summo principaliter collocaret, atque ab ipso quasi quodam capite dona sua vellet in corpus omne manare. Vnde constat, ab vniuersi orbis communiione separatos esse, sicut docet B. Pelagius, qui qualibet diffensione inter sacra Mysteria Apostolici Pontificis memoriam secundum consuetudinem non frequentant.

Romani Pontificis auctoritate, Imperium Occidentis constitutum esse.

Ado in Chronicis. Leo Pontifex capiti Caroli coronam imposuit, sicq; ab vniuerso Romanorum populo acclamatus est: Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum, vita & victoria.

624 Eginhartus in vita Caroli Magni. Carolus Imperatoris Augusti nomen primò tantum auersatus est, ut affirmaret, se eo die, quâuis præcipua solennitas esset, Ecclesiam non intraturum fuisse, si Pontificis consiliu præscire potuisset. A consilio igitur Pontificis propè folius translatio hæc Imperij profecta est, quod postea Deus tam illustre ac magnificum reddidit.

Zonaras in vita Irenes & Cõstantini. Adriano Papa successit Leo vir reuerendus & honorabilis, qui penè excacatus à populo, cum se ad Carolu Francoru Regè cõtulisset, ab illo Sedi Romanæ restitutus, inimicos suos vltus est: ab eoq; tempore Romæ prorsus Franci positi sunt, Carolo à Leone coronato, & Romanoru Imperatore appellato.

625 Innocentius tertius in rescripto, cuius fragmentu extat in Decretalibus, sub Titulo de electione & electi potestate. Apostolica Sedes Romanu Imperiu in persona magnifici Caroli à Græcis irãtulit in Germanos.

626 Albertus Crantzius in Metropoli sua, lib. 1. cap. 14. Pontifex Leo (cui ius ac fas esse videbatur de Imperatore creando) volente populo, peregit sacrum ministerium in Caroli Magni coronatione. (Et post.) Olim Imperatores non passi vincte Pontifices, ad supplicia deuocabant: & Græculi, postquam apud eos, eximèta sibi Cõstantini, & deinde Magni Theodosij, nõ habuere Romanu Pontificè, nisi què ipsi confirmassent: mutata sunt reu vices, ut non habeatur Imperator, nisi quem Romanus Pontifex confirmauit, & consecrauit. Domini est terra & plenitudo, ipse transferi regna & Imperia, dignissimeq; ad suum in terris Vicariu hoc sacru ministeriu delegauit.

627 Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. Romani, & ipsorum Pontifex Maximus, cum longo tempore concertassent cum Græcis in Christiana Religione quibusdam Articulis, tandem à Græcis defecerunt, Romanum Cesarem nunc à Gallis, nunc à Germanis eligentes.

628 Blondus Decadis 2. lib. 1. Leo Pontifex Patriarcha Gradensi pallium de corpore B. Petri sumptum misit per manus Eustachij Primicerij S. Sedis Apostolica.

Ado in Chronicis. In Nicephori locum Michæl gener eius Imperator creatur. Cuius legati Aquisgranu ad Imperatorem Carolum misit, laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basileum illum appellantes. Et pacis libello ab Imperatore accepto, & denu à Leone Papa Romæ reuersi sunt. Ecce, Græci quoque pacis libellu à Papa Leone accipientes, Occidentale Imperium renouari potissimùm Pontificis Romani opera fatètur, necid tam agrè ferunt, quàm illi ipsi Germani, ad quos hoc Imperiu est translatu. Germanos hic dico, non germanè legitimis Patribus in fide legitima succedentes, sed spurios & adulterinos, qui relicta prius fide Catholica, mox indignantur, quòd Papa Græcos etiam hæresi deditos aliqua Imperij parte multasset. Qui legerit Centur. 8. cap. 10. in vita Leonis Papæ, videbit Magdeburgenses attribuere Imperij translationem, vel præcipuis operibus Antichristi. Ex quo efficitur, ut omnes, qui tã in Gallijs, quàm in Germania ex illo die imperarunt, per istos historicos Antichristi clientes & alumni haberi debeant.

629 à Papa Leone accipientes, Occidentale Imperium renouari potissimùm Pontificis Romani opera fatètur, necid tam agrè ferunt, quàm illi ipsi Germani, ad quos hoc Imperiu est translatu. Germanos hic dico, non germanè legitimis Patribus in fide legitima succedentes, sed spurios & adulterinos, qui relicta prius fide Catholica, mox indignantur, quòd Papa Græcos etiam hæresi deditos aliqua Imperij parte multasset. Qui legerit Centur. 8. cap. 10. in vita Leonis Papæ, videbit Magdeburgenses attribuere Imperij translationem, vel præcipuis operibus Antichristi. Ex quo efficitur, ut omnes, qui tã in Gallijs, quàm in Germania ex illo die imperarunt, per istos historicos Antichristi clientes & alumni haberi debeant. Næ istæ historiae, aut potius fabulæ impiæ, dignæ sunt, quæ in Imperio solùm & excudantur, & approbentur, quia tam augusti Imperij origines ad Antichristum referunt. Miror, si hæc Imperatoribus placere possunt. Si non placet, miror quòd earum reru auctores in Imperio solo viuunt, atq; adeo regnat.

630 Methodius (qui postea fuit Patriarcha Constantinopolitanus) ob crimina Nicephoro Patriarcha imentata (vtique vt illum purgaret) Romam missus est. Cedrenus in vita Michaelis & Theodora rem narrat, quamuis ea prius, id est, hoc tempore facta sit.

631 Ionas Aurelianensis de cultu Imaginum lib. 1. Iussu Caroli Magni in unum coacti milites Christi, adhibita etiam S. Romana Ecclesia auctoritate, Felicem damnauerunt.

632 Ioannes Turpinus Rhemensis Archiepiscopus de vita Caroli Magni c. 19. Iure Romæ Sedes Apostolica prima preponitur, quia eã præcepit Apostoloru Petrus prædicatione sua, & proprio sanguine & sepultura dedicauit.

Blondus Decadis 2. lib. 2. Ludouicus mitissimi Imperator ingenij semper multum fidei Apostolica detulit, aded vt quatuor Romani Pontifices (quos illius Imperij tempora habuerunt) adiumento nunquam caruerint, quo in Romanorum persecutionibus, sapenumero indiguerunt.

634 Marianus Scotus Anno Christi, 817. Stephanus Papa obuiante Ludonico Imperatore, in campo magno Remensium, sequenti die Dominico, coram omni populo, ante Missam, vnix cum in Imperatorem.

Hildi.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Annj Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.	Heretici & Pseudoprophetae.
	Idem Leo.		c Sacerdotes Ecclesie non recipiunt. Euthymius ibidem. Nec Protestantes eodem recipiunt.
816	100. Stephanus 5. didus 4. Romanus, fedit m. 6. d. 23.	Lat. Ludouicus Pius an. 15.	133. De Bertramo. d Sub nomine Bertrami, Liber quidam de Eucharistia extat, qui hoc ferè seculo dicitur esse scriptus, in quo is author conatur ostendere, Eucharistiam nihil esse aliud, quàm panis & vini substantiam, quæ figuram & similitudinem corporis & sanguinis Christi gerat. De qua doctrinan, de quæ libro Bertrami eam confirmante, quia nihil vspiam illa ætate legitur: nonnulli suspicantur, totam rem ab alijs Berengarij studiosis confictam, & sub nomine Bertrami falsò editam.
817	101. Paschalis Romanus Mo-nachus, fedit an. 7. m. 3. d. 17.	Græ. Michael Balbus an. 9.	134. De Claudijs Taurinensis heresibus. a Claudius Taurinensis Episcopus, Felicitis Nestoriani discipulus pestiferum dogma (vt ait Ionas Aurelianensis) in commissam sibi plebem transfudit, id quæ libello in defensionem sui dogmatis conscripto confirmauit. b Picturas rerum sacrarum, & Cruces materiales euerit, nec villo genere aut modo adorationis dignas iudicauit. c Aduer-

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

c Alcuinus Caroli Magni præceptor, in lib. de Diuinis officijs, sub titulo De Ecclesiastico ordine, cum enumerasset veteris Leuitici sacerdotij gradus & officia, tandem ait: Hæc de octo gradibus diximus, qui Veteris legis tempore obseruatisimè custodiebantur, quod in Nouo Testamento suscepit Ecclesia tantò melius, quàm dè verius, quia illis omnia in figura contingebant. Et in titulo sequente, cum ab Ostiario incipies, omnes Ordines enumerasset, deniq; Sacerdotè definit eum, qui Sacrificium offert Deo.

d Ioannes Damascenus de orthodoxa fide lib. 4. ca. 14. Panis hic, & hoc vinum, non est figura corporis & sanguinis Christi (absit enim hoc) sed est ipsum corpus Domini deificatum, ipse Dominus dicere: Hoc est meum (nõ figura corporis, sed) ipsum corpus: non figura sanguinis, sed ipse sanguis. (Et paulò antè) Non quòd ipsum corpus assumptu ex celo descenderit, sed quòd ipse panis & vinu transfmutatur in corpus & sanguinem Dei.

Paschasius de corpore & sanguine Domini: Omnia, quæcumq; voluit Dominus, fecit in celo & in terra. Et quia voluit, licet figura panis & vini hic sit, omnino nihil aliud quàm caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt. Vnde ipsa Veritas ad Discipulos: Hæc, inquit, caro mea est præ mundi vita. Et vt mirabilis loquar, non alia planè, quàm quæ nata est de Maria, & passà in cruce, & resurrexit de sepulchro.

a Ionas Aurelian. in Præfat. ad Carolum Regè: Theodemirus Abbas Claudiu à superstitione doctrina auertere volebat. Idemq; indicauit Claudio (vt constat ex ijs, quæ à Iona Aurelianensi dicuntur in li. 3.) quòd Paschalis Pontifex Romanus Claudio indignatus esset. Præterea libellus Claudijs à Ludouico Pio sui q; palatii sapientissimis viris examinatus iusto iudicio repudiatus est, ac Ionæ Aurelianensi Episcopo negotium datum, vt Claudijs hæreses confutaret.

b Ionas in lib. 1. de cultu Imaginum. Sancta Ecclesia consuevit vti picturis rerum sanctarum & Crucibus ob honorem & recordationem redemptionis suæ. (Et post.) Quòd ob recordationem salutiferæ Passionis Dominica annuatim in sanctissimo die Parasceues secundum traditionem Ecclesiasticam Crucè Christi adorat, id est, supplicado salutari.

c Ionas

- 635 Hildiwinus in Arcopagitici. Extant apud nos Epistola Innocentij, & post eum Gelasij, necnon & modernius B. Papae Gregorij, aliorumque Pontificum ad Episcopos vrbium Galliarum, & Antistitum nostrorum ad ipsos, de more Romano in cunctis Ecclesiasticis auctoritatibus minus imitando.
- 636 Saxo Grammaticus lib. 9. Haraldus Daniae Regno occupato, Sanctissimi tenoris specimen à Romanis ritibus mutuatus, incondita patria Christianismi sacra primus intulit, qui tamen postea Christianae Religionis defensor euasit.
- 637 Gratianus distinct. 63. Ego Ludouicus Imperator concedo (tibi B. Petro Principi Apostolorum, Vicario tuo D. Paschali Summo Pontifici, & Successoribus eius in perpetuum, sicut à praedecessoribus vestris usq. nunc in vestra potestate & ditione tenuistis) Romanam ciuitatem cum Ducatu suo, seu cunctis ciuitatibus, oppidis, castellis, & villis in Tusciae partibus. Et quem Romani ad Pontificatus ordinem elegerint, sine contradictione consecratur, & cum consecratus fuerit, Legati ad nos vel Successores nostros dirigantur, qui inter nos & illum pacem conficiant.
- Ionas Aurelianensis de cultu Imaginum lib. 3. Quid enim si, ut supra dictum est, Clauis regni Caelorum quasi eminentissimo Sanctae Ecclesiae membro intelligi traditas, B. videlicet Petro, ut per illum ad ceteros haec dignitas transeat? Num idcirco mens mea ab eius amore reuertet, quem plures videam à Domino honorari? Potior namq. in eius deuotione amoris concalescit ignis, qui adeo inter reliquos constituitur insignis, ut quod omnium est commune, ipse quodammodo accepisse videatur singularis. Haec de Primatu Petri: cuius successores Romanos Pontifices idem Ionas agnoscens, in eodem libro appellat Gregorium Magnum Romane Sedis gloria post B. Petrum. Præterea cum Paschalis Papa indignaretur Claudio Taurinensi ob peruersa eius dogmata, Claudius verò diceret, Paschalem iam corruisse praesente vita, Ionas respondet: Improbam hominum ex eo sibi scelerum promittere impunitatem, si eos contingat euadere iudicij humani severitatem. Quibus verbis significat, Paschalem Pontificem Romanum voluisse iudicij aliquid seuerius in Claudio Taurinensem Episcopum exercere. Postea verò cum de interpretatione Apostolici (quod nomen Papae attributum est) ageretur, Claudius inepte diceret, Apostolicum dici velut Apostoli custodit: Imò (inquit Ionas) is dicitur Apostolicus, qui tanquam Vicarius sub Apostolo substituitur: & mox ad Claudiū orationem couertens: Cauere (inquit Ionas) se decuerat, ne incautus eum (id est, Paschalem Papam) reprehensione tua lederes, quem tibi praetatum nosse, iuxta consilium Sapientis: Fili, ne contempnas patris tui sententiam. Audi denique (subiungit Ionas) quid B. Gregorius de incautus reprehensoribus dicat: Is, qui sub manu Pastoris est, ligari timeat vel iniuste, ne Pastoris sui iudicium temere reprehendat. Haecenus Ionas. Ex cuius oratione animaduertere licet, eum habuisse Pontificem Romanum pro Vicario & Successore D. Petri, atque etiam pro Iudice & Pastore Claudij Taurinensis Episcopi.
- 639 Ado in Chronicis circa an. Domini 850. Lotharius filium suum Ludouicum, quem in Italia Regem fecerat, ut Imperatoris nomen sortiretur, per Drogonem patrum Romanam misit, cui Sergius iam tum Pontifex coronam imposuit, acclamante uniuerso populo, Imperator & Augustus est saluatus. Hinc animaduertimus, aliud esse Regem, & aliud Imperatorem fieri. Illud à voluntate Patris, hoc à coronatione Summi Pontificis & acclamatione populi pendebat.
- 640 Aimoinus lib. 4. de gestis Franc. cap. 112. Legati Michaëlis Imperatoris Constantinopolitani, inter cetera ad Legationem suam pertinentia, quadam de Imaginum veneratione protulerunt, propterque se Romam ire, atque Apostolicam Sedis Praesulem (qui tunc erat Eugenius 2.) consulere debere dixerunt. Graeci igitur nec adhuc quidem in causis fidei celsarunt consulere Ecclesiam Romanam.
- Paulus A. Emilius de gestis Francorum lib. 3. Lugduni Concilium Episcoporum, quos Ludouici Imperatoris filij (iam in patrem arma fumentes) contraxerant, habitum, Imperiumq. Patri abrogatum. Quod Decretum mox à Gregorio Pontifice Maximo rescissum est, & audacia Archiepiscopi Lugdunensis multata. Ex Sede enim deiectus est. Idem verò Gregorius 4. (ut est apud Aimoinum, lib. 5. cap. 14) Patri filios reconciliaturus aduenerat, sed re non impetrata, discessit. Et in eodem lib. cap. 16. Gregorij lætitiā de restitutione Ludouici Pij commemorat.

De Ioanne femina.

Post Leonem 4. collocatur à quibusdam Ioannes femina, velut Papa. Quod ita si euenisset, quia non iuris, sed facti error esset, qui etiam in prudentissimos cadere potest: nihil prauidicij ea res Sedi Apostolicæ afferret, sed omnia perinde habenda essent, ac si toto illo biennio Sedes vacasset. Verum hanc fabulam in annotationibus suis ad Platinæ historiam in vitam Ioannis 8. egregie confutauit Onuphrius Panuinius, antiquitatum omnis generis diligentissimus perscrutator. Ascribam in huius rei testimonium verba Anastasij Bibliothecarij, qui non modò eodem tempore Romæ vixit, verum etiā plurimum Pontificum electionibus interfuit, eorumq. vitas diligentissimè perscripsit. Is ergo ait: Sanctissimus Leo Papa 4. obdormiuit in Domino XVI. Cal. Augusti, sepultus ad S. Petrum, & cessauit Episcopatus dies 15.

Quo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
	Idem. Paschalis.	
824	102. Eugenius 2. Iunior, Romanus, fedit an. 3. m. 6. d. 24.	Gre. Michael. Balbus an. 9.
827	103. Valentinus Romanus, fedit m. d. 10.	Gre. Theophilus an. 15.
828	104. Gregorius 4. Romanus, fedit an. 10.	
844	105. Sergius 2. Iunior Romanus, fedit an. 3. m. 2. d. 3.	Lat. Lotharius 1. an. 15.
847	106. Leo 4. Romanus, fedit an. 3. m. 3. d. 6.	Gre. Michael. Theodoratus an. 21.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici & Custodes maiorum Ecclesiae.

c Aduersus Reliquias & Sepulchra Sanctorum quaedam nefanda dogmatizauit.

d Omnes S. Ecclesiae cultores Galliam & Germaniam incolentes Idololatriæ abominatione irretitos dixit.

e Verba Dei, quibus similitudo omnium, quæ in cælo & in terra sunt, fieri prohibetur, (Exo. 20.) ita interpretatus est, quasi non liceat Imagines Sanctorum in Ecclesijs ob recordationem depingere.

f Peregrinationes fidelium præcipuè ad Limina Apostolorum Petri & Pauli velut minus viles cauillabatur.

g Claudius Taurinensis (ut Ionas Aurelianensis refert in præfatione librorum suorum de cultu Imaginum) se Arii sectatorem monstrauit. In vita quidem docendo & prædicando: in morte quoque in nephandis codicibus suis eundem errorem à se scriptum relinquendo.

h Inuocationem Apostolorum eo argumento labefactare conatus est, velut postquam obierint, iudiciaria potestate non fungantur, quia in eorum locum alij Episcopi succedunt.

De Schif.

c Ionas ibidem. Non sunt contemnenda Sanctorum Reliquia, quorum mors speciosa (est) in conspectu Dominice coronæ, Sepulchra, ut à Sanctis Patribus traditum est, honoranda.

d Ionas ibidem. Qui sana fidei sincerissimis cultoribus abominationum nomina non metuis adscribere: author schismatum, ac superstitionum iudicandus est.

e Ionas ibidem. Sana fidei congruentissimum est, nullam profus similitudinem omnium, quæ in cælo, vel quæ in terra, vel quæ subter terram sunt, facendam, cui cultus aut adoratio, quæ soli Deo debetur, quodammodo exhibeatur. Sed aliàs quero abs te, cur, præcipiente Domino, Moses duos Cherubim aureos, & cetera, quæ in Exodo leguntur, in Tabernaculo Domini fecerit, & Salomon in domo Domini similitudines bouum & Leonum expresserit? (Et post.) Alius est cultus, quo non nisi Diuina potentia famulandum est. Alius est, qui non solum rationalibus, verum etiam irrationalibus creaturis iuxta modum proprium impenditur.

f Idem Ionas lib. 3. de cultu Imaginum. Licet Deus ubique presens sit, tamen non in quocunque loco, sed in monte, quo sibi placuit, filium (Abraha) offerri præcepit. Et trium dierum spacio ad eundem locum Abraam ire voluit. Gen. 22. Moses item præcepit, victimas non in quouis loco, sed in eo, quem Dominus elegerit, offerri. Si locus retinens Archam insensibili ligno compactam tanta frequentia populi meruit honorari: cuius putandus est ille religionis, qui completitur corpus Apostoli tanquam cælestis thesauri Archam?

g Ionas in præfatione. Secta Arii olim à Patribus damnata, quæ ab eodem Claudio dicitur resuscitata, necesse est, ut diligentissimo scrutamine cum resuscitatore suo ab Ecclesiasticis viris rursus scripturarum Scripturarum telis feriatur, ne simplicium mentibus in processu temporis virus mortiferum propinet.

h Ionas lib. 3. Sapientium virorum in S. Ecclesia gremio consistentium est, pro absolute anima sua B. Petrum, ceterosq. Sanctos non quasi Deum, sed quasi familiares exorare. Nec credendum est, Apostolos amittere iura iudiciaria, cum hominem exuentes, ad vitam transeunt potiores.

III Non

- Quo mortuo, mox omnis Clerus Romanae Sedis, vniuersi Proceres, cunctusque populus, ac Senatus congregati sunt, Domini clementiam exorantes, vt beatificum illis in omnibus demonstrare dignaretur Pastorem, qui Apostolatus culmen regere valuisset tranquille. Qui diuinitus, aethereoq; lumine inflammati, vno consensu, vno conamine Benedictum pro tantis, quibus pollebat, sacris operibus, Pontificem promulgauerunt erigere. Mirò verò vniuersa & alacri studio plebs & populi coetus ad Callisti titulum properantes, eum cum Hymnis & Canticis spiritualibus ad Patriarchium Lateranense perduxerunt, & vt mors est, in Pontificali Solio collocarunt. § Post Leonem igitur non Ioannes foemina, sed Benedictus statim successit.
- 642 *Olgarius Archiepiscopus Moguntinensis* (vt restatur Ioannes Trithemius in Hirsaugiensis Monasterij Chronicis) donationem comitis Erlafidi (qui primus illud erexit) vice Apostolici domini Gregorij Papae 4. & piiissimi Imperatoris Ludouici primi, banno perpetuae stabilitatis communiuit.
- 643 *Idem Gregorius 4.* (eodem Trithemio ibidem non ita multò post attestante) cum audisset, S. Fridericū Traiectensem Episcopum iussu Indithae interfectum (eò quòd dixerat ad Imperatorem: Nō licet tibi Indithae sanguine proximam pro vxore habere) Ludouicum Imperatorem pro agenda poenitentia in Monasterium posuit.
- 644 In vita S. Remberti (quae extat. Tom. Sanctoꝝ) scriptū est, Anscharij primi Hamburgensis Archiepiscopi ministeriū Sedis Apostolicae approbatione & priuilegijs sub Ludouico Pio communitū fuisse.
- 645 In Synodo apud Medardum habita. *Ego Hincmarus Metropolis Ecclesia Remorū Episcopus* eligo mihi Iudices (hunc & illum) salua reuerentia Apostolicae Sedis, cui in omnibus causis debet reuerentia exhiberi. (Et post.) *Idem Hincmarus in cōspectu Principis & Synodi* porrexit epistolam totius Galliae Episcoporum manibus subscriptam, ad Apostolicam Sedem pro confirmatione ipsius ordinationis, quoniam Sedes Apostolica per
- 646 *Sergium Papam* sive dictum *Ebbonem* damnauit Episcopum, adeo vt inter laicos communionem tantum habere mereretur. Ostendit etiam diploma, venerandi Principis manibus insignitum, & sigillo subter signatum ex approbatione suae ordinationis, ad eandem sanctam & Apostolicam, omnium scilicet Ecclesiarum Auarē, Romanam Ecclesiam.
- 647 *Edelphus Rex Anglorum* (vt est apud Polydorum Vergilium Anglic. histor. lib. 5.) Romam voti causa petiuit. Vbi à Leone 4. Pontifice benignè acceptus, fecit Romano Pontifici eam quoque insula partem, quam *Egbertus Pater* ad regnum adiunxerat, vestigalem.
- 648 Regino Chron. lib. 2. anno Domi. 842. *Romana vrbs ab omni Sancta Ecclesia propter presentiam Apostolorum Petri & Pauli speciali quodam veneratur Priuilegio.*

Lotharium Regem ob adulterium à Papa iuste excommunicatum, itēque Coloniensem & Treuerensem Archiepiscopos iuste depositos fuisse.

Regino an. Dom. 864. Lotharius Rex (Ludouici Imperatoris frater) propter Waldradam concubinam suam odio habens legitimam vxorem Thietbergam, cum Guntherio Colonienfi Episcopo, ac per eum cum alijs agit, vt Episcopali autoritate liceret ei vxorem repudiare: ac eiusmodi sententiam ab Episcopo in Concilio Remensi pronuciari curat. Qui etiam anno proximo nouam vxorem accipi permittunt. § Hic manifestè apparuit, quàm necessarium sit, non modò, vt vnus Summus Pontifex Ecclesiae toti praesit, verum etiam vt is à Spiritu sancto ita gubernetur, vt Ecclesiam in re quapiā grauisima errare non permittat. Alioqui partim vi & tyrannide, partim opibus & blanditijs Principum iustitia penitus extingueretur. Quid enim aliud iam praeter Summi Pontificis autoritatem restabat? Episcopi & Germaniae, & Galliarum in publica Synodo vel seducti sunt, vel seduxerūt alios. Legati à Sede Apostolica missi, accepta pecunia, rem infectam reliquerunt. Rex abdicata per iniuriam coniuge, secundam, quod foedius erat, ex Episcoporum auctoritate ducturus erat. Quod ergo solum & ad fidei praesidium, & ad honestatis tutelam supererat, *Nicolaus Papa Archiepiscopus Coloniensem & Treuerensem Romanam vocat, ac opem Imperatoris frustra implorantes omni Ecclesiastica dignitate priuat. Lothario, ni pellice abdicata vxorem reuocet, anathema denunciat.* Vnde (inquit Regino) vellet nollet, Thietbergam Reginam in matrimonium recepit. Caetera apud ipsum auctorem videri possunt, in qua tam insigni causa Regino sic merito scribit. *Stultitia quidem elogio denotandi (sunt) qui illam Petri Sedem aliquo prauo dogmate fallere posse arbitrati sunt, quae nec se fecellit, nec ab aliqua heresi vnquam falli potuit.*

650 *Sigebertus. Guntharius, & Thergaudus Archiepiscopi Romae à Papa Nicolao pro adulterio Lotharij Regis examinati, cum & suis synodalibus gestis, quae praeferebant, & suorum ore etiam conuicti fuissent, Episcopatu & sacris gradibus exordinati, anathematizati sunt, eisq; tamen Laicalis communitio concessa est.*

651 *Ioan. Trithemius in Hirsaugiensis Monasterij Chronicis. Anno Dom. 856. Lotharius Rex frater Ludouici Imperatoris duxit in vxorem Thietbergam filia Patru sui Caroli Calui postea Imperatoris. Sed nō multò post repudiavit eam, & superduxit Waldradem Concubinam suam praesinam, sororem Guntheri Archiepiscopi.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domi ni.	Pontifices Romani.	Impe rato. Rom.
		855
	Idem Leo.	107. Benedictus 3 Romanus, sc dit an. 2. m. 8 d. 16.
		858
		108. Nicolaus Magnus Romanus, scd an. 9 m. 6. d. 20.

Heretici & Pseudoprophetae.

De Schismate Graecorum: seu, ob quas causas Graeci ab Ecclesia Romana defecerunt.

Defectionis Graecorum ab Ecclesia Romana plures causae extiterunt. Ac prima quidem causa huius mali erat leuitas Graecorum, ac totius Orientis vel in excogitandis, vel in defendendis aut haeresum, aut schismatum causis. Qua de re Hieronymus in Epistola ad Damasum conqueritur. Secunda causa fuit Constantino-politani Praesulis inuidia & ambitio, qui nec Romanum Episcopum superiorem libenter agnouit, nec à superbo vniuersalis Episcopi titulo, vt abstineret, adduci potuit. Cuius etiam rei Gregorius Magnus locupletissimus testis est. lib. 4. Indict. 13. Epistola 32. & libro 7. Indict. 1. Epistol. 30.

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiae.

Non Romanos à Graeca, verum Graecos à Romana Ecclesia defecisse.

Cum duo, qui diu simul in eadem Repub. & societate vixerunt, inter se postea dissident, siquidem pares & aequales omnino erant, non magis hic ab illo, quàm ille ab hoc discessisse videri potest. Verum non ea erat Graecorum & Latinorum causa. Ita enim vixerunt in vna domo Dei, vt quanquam fides ab Oriente in Occidentem allata primùm esset; tamen ob D. Petri Cathedram in Occidente ex voluntate Dei constitutam, Occidentalis & Romana Ecclesia omnium fidelium consensu, primas tenere agnosceretur. Quod tam perspicue relucet, tum ex ijs, quae sub Pio, Victore, Cornelio, Stephano, Dionysio, & alijs Pontificibus Romanis gesta commemorauimus, tum praecipue ex Concilio primo Constantino-politano, vt nullus pateat contradicendi locus. Cum enim Episcopus Constantino-politanus non dubitaret, (Ecclesijs Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, praeteritis) sibi priores partes arrogare, eò quòd Regiae vrbs, ac noua Romae Cathedram teneret: tamen neque parem se Romano Episcopo vel ipse facere, vel Imperator & Synodus eum constituere ausa est. Itaque Decretum (quod tamen Romana Ecclesia tunc non approbavit) ita scriptum est. c. 3. *Constantino-politanus Episcopus habeat priores honoris partes post Romanum Episcopum, eò quòd sit ipsa noua Roma.*

De Schif-

III ij Cum igi-

scopi Colonienfis : ex qua coninnctione multa mala non solum illi, sed etiam omni regno eius suborta sunt. (Et post.) Sanctus Papa Nicolaus primus Lotharium Regem fratrem Imperatoris propter Thieberegam Reginam iniuste repulsam, una cum pellice Waldrada excommunicat ad instantiam fratrum Regine, qui causam ad Apostolici audientiam detulerunt. Ob eandem causam Guntherus Colonienfis, & Thiedgaudus Treuerensis Archiepiscopi ab eodem Papa depositi usq; ad laicalem statum dignam iniquitatis sue mercedem acceperunt: quippe qui falsis criminibus arte confectis Reginam innocentem damnare presumpserunt. § Tot huius rei testes eo consilio produxi, vt omnes viderent, quam maledicè Magdeburgenses Nicolaum primum accuserent, velut hanc Regis Lotharii & Archiepiscoporum causam iniuste decidisset.

653 Regino anno Dom. 868. Directi sunt a Sede Apostolica in Bulgariam gentem (quæ iam cœperat ad Religionem Christianam transire) Sacerdotes ac viri religiosi, qui incultam barbarie sacris dogmatibus excolerent, Walafridus Strabo de rebus Eccles. cap. 22. Romanorum morem ideo in sacris rebus tam multa gentes

654 imitantur, quia & tanti magisterij ex apice Apostolico primordijs clarent, & nulla per orbem Ecclesia, æque vt Romana, ab omni hærese conuictis retro temporibus pura permansit.

Zonaras in vita Michaelis, qui fuit filius Theophili & Theodoræ. Papa Romani Legati contra I: anochos missi. Constantinopoli aderant, & S. Ignatio ab exilio reducto, dignitatem (aliter quam ipsis mandatum erat) abrogant.

Glossa ordinaria, quæ Strabi Fulgentis Monachi fuisse creditur, in 2. Paralip. ca. 17. Spirituales iudicat omnia, & ipse a nemine iudicatur. Et hoc Papa conuenit in vniuersali Ecclesia: Archiepiscopus autem in suis Prouincijs, & Episcopus in Diocæsi bus suis.

Nicolaus primus in Epistola ad omnes veræ Religionis ministros. Postquam Ignatius ab Ecclesia Constantinopolitana, cui iure præfidebat, tyrannicè proiectus, & Photius ex militia seculari eidem Ecclesie præfectus est, ex eaque re scandalum & schisma Constantinopoli ortum erat: Imperator Michael

657 (qui & ipse Barde Patrij versutis suasis, Photij parti fauebat) ad Apostolatam nostram Legatus cum epistolis designatus, accusationes quasdam aduersum Ignatium deferentibus, petijt, vt a Sede Apostolica missos daremus, qui scandala illa sedarent. (Et post.) Legatus Imperialis nomine Leo, a secretis, duo volumina obtulit, quorum vnum depositionis Ignatij gesta continebat, alterum de sanctis habebat Imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo Imperiales literas, vt in depositionem Ignatij, & confirmationem Photij subscriberemus. Quod coram tota Ecclesia nos facturos non esse, professi sumus. Quis hic non videt, Græcos vsque in hoc tempus agnouisse Primatum Romanæ Ecclesie, vt pote sine cuius approbatione id, quod egissent, consistere non posset?

Nicolaus Papa (quem Ado in Chron. virum Religione præcipuum vocat) in Epist. ad Michaellem Imperatorem. Præuilegia Ecclesie Romana Christi ore in B. Petro firmata, perpetua sunt, Diuinitus radicata atque plantata sunt: impingi possunt, transferri non possunt: irabi possunt, euelli non possunt. Quæ ante Imperium vestrum fuerunt, & permanent (Deo gratias) hæc tamen illibata manebunt, post vos, & quousq; Christianum nomen prædicatum fuerit, illa subsistere non cessabunt immutata. Hæc ille. Ego autem nõ solum in illis verbis auctoritatem viri, sed etiam constantiam fidei & propheticum gratiæ donum admiror. Ante annos septingentos hoc scripsit Nicolaus Papa, nec verbum eius aut per tot secula irritum fuit, vt vir prudentis rerum effectus cum oratione Pontificis conferens, merito putare debeat, Spiritum sanctum in eo locutum esse, idque si non ob aliud, certè quia fuit Pontifex Sedis illius.

Regino. Post B. Gregorium usq; in præsens, nullus Prasul in Romana vrbe Nicolao videtur æquiparadus. Otto Frisingensis lib. 6. cap. 3. appellat eundem Nicolaum Religiosum, ac Dei zelo plenum Sacerdotem.

659 Lotharius Rex (vt est apud Reginonem an. D. 863.) scribit ad Papam Hadrianum. 2. Quia Deus omnipotens Princeps Pastorum in illa sancta Sede vestri Pontificatus apicem sublimauit, vestrum multipliciter desideramus conspectum. Ad hac supradictus Papa rescripsit, Sedem sancti Petri semper paratam esse, dignam satisfactionem suscipere, nec quod Diuina humanaq; leges iuste decernunt, vnquam repulisse. Itaque si immunitatem ab obiectis se sciret, cum omni fiducia Sedem Apostolicam oporteret adire, vt expeditam benedictionem perciperet: si culpam autem recognosceret, nihilominus absque hesitatione venire festinaret, condigna poenitentia remedia suscepturus.

Hincmarus Remorum Episcopus ad Hadrianum secundum scribens, vocat eum, Patrem Patrum, primaria Sedes Apostolica & vniuersalis Ecclesia Papam. Et quantum (inquit) scini & potius semper Apostolica Sedis priuilegium extuli. (Et iterum.) Hanc mea suggestio humillimam subiectionem ea benignitate suscipite, qua primus Apostolorum non solum minoris sui Apostoli redargutionem pro simulatione suscepit, verum & minorum suorum questionem cur ad præputiatos intrauerit, lenire curauit.

Rodericus rerum Hispan. lib. 5. cap. 16. & 17. Cum Rex Aldesonsus duos Presbyteros ad Ioannem Papam destinasset, is rescripsit in hæc verba. In cura totius Christianitatis B. Petri Apostolorum Principis successores, Ecclesiam

Ciuitas Dei, seu Continua Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Idem Nicolaus.

867

109. Hadrianus 2. fed. an. 4. m. 11. d. 12.

Concilium 8. Generale Constantino poli celebra-

Hæretici & Pseudopropheta.

De Schismate Græcorum.

Tertia demum causa erat, Imperatorum Orientalium hæresibus addictorum tyrannis & superbia. Cum enim ipsi Imperatores non modò hæresum propugnatores (vt Constantio, Valenti, Iustina, Valentiniano, Anastasio, & Heraclio contigerat) verum etiam Hæresiarchæ facti essent (vt Leo Iconomachus, & Copronymus) iam quis dubitat, eos villo modo laturos amplius fuisse, vt Pontifici Romano subessent, qui eorum hæresim approbaturus nunquam esset?

Doctores Catholici, & Custodes minorum Ecclesie.

Cum igitur omnis defectio, quæ inter inæquales contingit, ab inferiore suum priorem deficiente committatur: omnino dicendum est, non Romanos à Græcis, verum Græcos à Romanis defecisse. Nam vt Core, Dathan, & Abyron ab Aaron defecerunt, & non Aaron ab illis sic etiam Græci ab Ecclesia Romana, cui primas olim nec ipsi negabant, defecisse conuincuntur.

Claves salutare (inquit Optatus lib. 2. contra Parmenianum) contra portas inferorum accepisse legimus Petrum, Principem scilicet nostrum. (Et paulò antè.) Vt iam schismaticus esset, qui contra singularem (Petri) Cathedram alteram collocaret. Itemque Hieronymus in Epistola ad Damasum, quæ est numero 58. In tres partes scissa Ecclesia ad se rapere me festinat. Ego interim clamito: Si quis Cathedra Petri iungitur, meus est.

Quid potuit dici aptius? In omni ergo schismate Ecclesiastico ad hærendum est Petri Cathedra, vt ne fias Schismaticus.

Puto tibi (inquit Augustinus contra Iulianum lib. 1.) eam partem orbis sufficere debere, in qua primus Apostolorum suorum voluit Dominus glorioso Martyrio coronare. Cui Ecclesia præsidere tunc B. Innocentium dixit.

Si ergo & cum Græcis, & cum Romanis in doctrina fidei sentimus, bene est. Sin autem illi non consentiant inter se: sola Occidentalis & Romana Ecclesia debet sufficere nobis, Augustini iudicio. Hoc autem de sola Orientali Ecclesia tot antiqui Patres perinde constanter scripsisse non facile monstrabuntur.

De Schif-

III iij Deinde

662 Ecclesiam Ometensem vestro consensu & assidua petitione, Metropolitanam constituimus, cui omnes vos sub-
663 ditos esse mandamus. Et cap. 18. Rex cum Episcopis & Magnatibus auctoritate D. Papae Ometum ad celebran-
dum Concilium conuenerunt.

Cedrenus in vita Basilij. Res Ecclesiasticas correxit, Pontificatu exturbans (auctoritate ad hoc congrega-
ti Concilij) Photium, qui in eum se ingererat, restituitq. Ignatium. Hoc autem Concilium octauum Gene-
rale ex trecentis & septuaginta Episcopis constans, Can. 21. (cuius Canonis initium habetur apud Gra-
tianum distinct. 22.) decreuit honorandos Patriarchas, praeipue Sanctissimum Papam Seniores Romae. Nec oportere
664 sententiam dicere etiam in Synodo vniuersali contra summos Seniores Romae Pontifices. Praeterea in eius-
dem Synodi Actis Basilij Imperator legitur dixisse: Neque enim ut sacratissimus Patriarcha ad proprium
665 regrederetur thronum, Imperij mei opus vel excogitatio facta est: sed multum ante Sanctissimus & Beatissimus
Papa Nicolaus, quae circa illum erant certissime discens, Synodice decreuit, reddat ei ius proprii thronij, & anathe-
ma cum tota sancta Romanorum Ecclesia pronunciauit contra resistentes huiusmodi Decreto atque sententia.

666 Hoc autem nos olim scientes, & pauentes iudicium anathematis promulgari, obsecundare Synodico iudicio Ro-
mana Ecclesiae necessarium duximus. Et huius rei gratia reddidimus ei proprium thronum. Ob hac Synodum
Aimoinus testatur (lib. 5. c. 28.) Donatum Hospitem, & Stephanum Nepefinum Episcopos, & Mar-
tinum Diaconum S. R. E. ad Basilium Imperatorem missos esse, cum quibus perrexerit Anastasius
Bibliothecarius Romanae Sedis, Graecae & Latinae linguae peritus.

667 Rhegino an. D. 872. Ioannes Papa Imperatorem a iuramento, quo se ob mortis periculum euadendum Adal-
gyso tyranno obligauerat, auctoritate Dei & Sancti Petri absoluit.

668 Ado in Chronic. circiter an. D. 877. Ioannes Papa in Gallias venit, & apud ciuitatem Treucas habuit Syno-
dum Episcoporum, ubi diploma illi (vt est apud Aimoinum lib. 5. c. 37.) in hac verba porrectum est. Domine
sanctissime, ac Reuerendissime Pater Patrum, Ioannes Catholica atque Apostolica Ecclesia (sancta videlicet Ro-
mana prima Sedes) Papa, nos filij, famuli, ac Discipuli vestrae auctoritatis Galliarum & Belgicarum Episcopi, his qua
669 super vulnera dolorum vestrorum maligni homines, ac ministri diaboli addentes in sanctam matrem nostram, ac
magistram omnium Ecclesiarum commiserunt, compatimur, & dolori vestro consentes condolemus: atque iudi-
cium vestrae auctoritatis (quod privilegio B. Petri & Sedis Apostolicae, in eos & complices eorum iuxta sacros
670 Canones Spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, ac secundum eiusdem S. Romanae Sedis
Pontificum praedecessorum vestrorum Decreta protulistis) voto, voce, & vniuersitate nostra, atque auctoritate
sancti Spiritus (cuius gratia in Episcopali ordine sumus consecrati) gladio Spiritus sancti, quod est Verbum Dei,
eos interimere persequimur: scilicet, quos sicut praediximus, excommunicasti, excommunicatos tenemus, & quos
regulariter satisfacientes vestra auctoritas & Apostolica Sedes receperit, recipiemus. Hac Episcopi Galliarum.

671 Adrianus tertius ad Senatam & populum Romanum tulit, ne in creando Pontifice Romano Imperatoris
auctoritas expectaretur, vt Platina in vita eius attestatur. Neque hoc ita est accipiendum, velut creatio
Pontificis Romani, semper antea per Imperatorem confirmari debuerit: sed eam potestate Graeci tan-
tum Imperatores a Iustiniani demum saeculo sibi sumpserunt, postquam a Romani Pontificis potentia
timere sibi coeperant. Intererat quippe ipsorum, vt tanta ciuitatis tantum Pontificem saltem in ciui-
libus causis non haberent sibi aduersarium. Nam in Ecclesiasticis causis quicumque Imperatores sem-
per experti sunt eam Sedis Apostolicae reprehensionem, quae Christi Vicarium decebat. Nunc igitur
creatio Pontificis ad eam libertatem reuertitur, qua ante Iustinianum Romani utebantur: & Ecclesia
Romana ab illa seruitute eruitur, quam Gregorius Magnus (vt a me antea notatum est) in 4. Psalmum
Poenitentialem, Domina Gentium inique impolitam fuisse, conqueritur.

Rhegino an. Dom. 895. Synodus apud Triburias 26. Episcoporum celebrata est. Tomo autem 3. Con-
672 ciliarum in Triburienfis Synodi Epistola praelocutiua (vt vocat) legimus, Decreta Apostolicorum Roma-
nae Sedis eodem in loco haberi, quo habita sunt Niceni Concilij statuta.

673 Rhegino an. Dom. 896. Arnulfus a Formoso Apostolica Sedis Praefule ante confessionem S. Petri corona-
tus, Imperator creatus est. Et an. Dom. 898. Ludouicus, fugato Berengario, Romae a Summo Pontifice co-
ronatus Imperator appellatur.

De gestis Formosi Papae.

674 Luithprandus Ticinensis, rerum per Europam gestarum lib. 1. c. 8. Formosus Papa religiosissimus a Roma-
nis vehementer afflictabatur, cuius & horatu Rex Arnulphus Romam aduenerat, in cuius ingressu, vlciscen-
do Papa iniuriam, multos Romanorum Principes decollari praecipit. Paulo autem post appellat Romanum Pon-
675 tificem Apostolorum Vicarium, eiusq. Sedem vocat Romanam vniuersalem Sedem. Idem lib. 3. c. 13. fatetur
676 Petrum Rauennatis Sedis Archiepiscopum, debita subiectionis officio Ioannem quendam suae ministrum Ecclesiae Romae
677 sapius Domino Papa direxisse: eundemq. Ioannem (Petro defuncto) Rauennatis Ecclesiae Episc. Romae ordinatum esse.

Formosus

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici & Custodes
murorum Ecclesiae.

De Schismate Graecorum.

Tunc demum accessit quarta, & ea forte omnium grauissima hu-
ius defectionis causa, videlicet,
quod Pontifex Romanus Grae-
corum Imperatores ob haere-
sim vrbis Romae Imperio, ac ma-
gna parte Italiae priuasset. Vnde
post sextam Synodum magis in-
dies ac magis cessarunt Orienta-
les Apostolicam Sedem consu-
lere. A 6. Synodo (inquit Nicola-
us magnus & primus in Epist.
ad Michaelem Constantinop. Im-
peratorem) Imperatores aut haereticos,
aut (licet per paucos) Catholici fue-
runt. Et haeretici quidem, si mittere
ad nos dedignati sunt, non est mi-
rum. Nouerunt enim, per gratiam
Dei nos nunquam penitus sibi socia-
turos. Catholici vero nostrum praesidium
quaesierunt, sicut Synodus
sub Constantino & Irene facta in-
dicat.

Deinde etiam si Graeci & Latini omnino inter
se pares extitissent, tamen in eo superiores erant
Latini, quod non omnes Graeci aut simul, aut
vnuquam ab eis defecerunt. Etenim Patriarchae
Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymita-
nus etiam illo tempore cum Ecclesia Romana
communicarunt, quo Episcopi Constantino-
politani ab ea sese diuiserant, id quod tum ali-
unde (vt in ijs, quae in hoc libro scripsimus, ap-
paret) tum ex eo insigniter elucet, quod Antio-
chenus Episcopus (vt constat ex ijs, quae sub
Leone Papa nono, in 3. Tom. Conciliorum extant)
fidem suam vna cum literis synodalibus
ad Leonem nonum transmisit eo tempore, quo
Michael Constantinopolitanus & Acridanus
Bulgarorum Episcopus vel maximis contume-
lijs Ecclesiam Romanam affecerunt. Nec vero
vnuquam simul omnes Graeci ab Ecclesia Ro-
mana defecerunt. Praeterea quoties vel sponte
sua, vel ab Imperatoribus coacti, Constantino-
politani & reliqui Graecorum Episcopi ad Ro-
manam Ecclesiam se contulerunt, tum priua-
tim, tum publice in Lateranensi, Lugdunensi,
& Florantina Synodo? Illud etiam singulari ani-
maduersione obseruandum puto, quod cum
Graeci octo Synodos Oecumenicas intra qua-
dringentos annos (a Nicana initio facto) in O-
riente celebratas viderint (quamdiu videlicet
cum Ecclesia Romana confenserunt) tamen
nec vnam, quae vel nomen Synodi falso habeat,
per hos annos sepringentos ibi celebrare po-
tuerunt, postquam a Latina Ecclesia separati
sunt.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.
872	Idem Hadrianus.	Lat. Caro- lus 2. Cal- mus. an. 6.
	Ioannes 8. Romanus, se- dit an. 10. d. 2.	Lat. Caro- lus 3. Graf- sus an. 12.
882	III. Martinus, Tulcius, sedit an. 1. m. 1.	Græ. Leo. 6. an. 18.
	Lat. Ar- nul- phus an. 12.	
884	112. Hadrianus 3. Romanus, se- dit an. 1. m. 3. di. 19.	Lat. Ludo- uicus 3. an. 6. di. 10.
		trans- fertur Impe- rium ad Lo- dovico- dos a pud Ita- los.
885	113. Stephanus 6. didus v. Ro- manus, sedit an. 6. d. 9.	
891	Formosus, Portuenfis, sed. an. 4. m. 6. d. 18.	

De Schis-

Accedite

Formosus à Ioanne 8. degradatus, cum iurasset, se Romam non rediturum, atque etiam promississet, se perpetuò mansurum in statu laici: postea Romam rediens, & per Martinum Papam (vt Sigebertus ait an. Dom. 900.) à perinrio absolutus, factus est Pontifex . Hinc nonnulli falsò dicebant, Formosum non potuisse quenquam ordinare . Vnde Stephanus Septimus ordinatos à Formoso (vt ait Sigebertus anno Dom. 903.) per vim exordinat, cum alij saniore iudicio præditi reclamarent, qualiscunque fuerit Formosus, iam propter sacerdotales officij dignitatem & fidem eorum, qui ordinati fuerant, consecrationes eius ratas esse debere. Itaque Theodorus Papa violentum illud Stephani Decretum irritum faciens, reconciliauit ordinatos à Formoso. Ioannes etiam nonus (teste Sigeberto an. Dom. 903.) In Synodo Episcoporum 74. presentibus Francorum Archiepiscopis, & Rege, apud Rauennam Formosi ordinationes confirmavit. § Hoc igitur notatu dignum est, illum non fuisse legitimam Synodum, quæ à Stephano cõtra Formosi ordinationes habita est: verum ea demum censeretur legitima Concilia, in quibus Episcoporum Sententia non per vim extorquentur (vt à Stephano factum erat) sed liberè & more Maiorum dicuntur . Pontifex verò, qui vel minas, vel blanditias in decernendo adhibet, non tam decernit in legitimo fratrum cõuentu quid iustum sit, quàm præiudicatæ opinioni suæ quoquomodo satisfacit. Nec vnquam vllus Pontifex Romanus ita in factò publico errauit (facti enim erat, & non iuris, vt aliquid Synodo reclamante vel Synodicum decerneretur) quin mox alij Pontifices Romani se velut muros opposuerint pro fidei veritate & domo Domini.

¶ Quòd Ecclesia Romana omni tentationum genere probata, in omnibus victoriam consecuta est.

Sedes Romana vix vnquam hætenus à Tyrannorũ persecutionibus libera fuit. Primis enim trecentis annis à Principibus Babylonis, hoc est, ab Imperatoribus Romanis, adhuc infidelibus, persecutione passæ est vsque ad Constantinum Magnum. Deinde à Constantio, Iuliano, & Iustina: post autem, tam à Theodorico & alijs Italiae Regibus, quàm à Constantinopolitanis Imperatoribus . Interim etiam non cessauit hæreticorum contra eandem Ecclesiam furor & rabies . Nec enim vllus fuit hæreticus à Simone Mago vsque ad hunc diem, qui non & ab hac Sede tandem excommunicaretur, & hanc Sedem ob eandem causam (quod in se erat) oppugnaret . Verum illa omnium grauisissima persecutio extitit, qua Sedes Petri iam pacem foris fortita, in seipsam arma conuertit, quod hoc potissimum seculo euenisse constat. Hæreses enim propè omnes iam erant extinctæ, primum luce ipsa Catholicae fidei, deinde potètia Principum Christianorũ, postremò vindictæ Diuinæ seueritate, quæ Manichæorũ, Marcionitarum, Sabellianorũ, Arianorũ, Monothelitarum, Iconomachorum, & aliarum hæresum reliquias cõuenterat in Mahometi sectam, quæ totam fidem in Christum Dei Filium abnegauit . Ac nimirum hæresum, vt vltimus finis, ita & grauisissima pœna est Apostasia illa, quæ totam simul fidem abdicat . Porro Imperatores Constantinopolitani (translato iam in Occidentem Italiae Imperio) nõ ferè amplius Pontifici Romano infesti erant. Itaq; vt D. Bernardus egregie alicubi scripsit, in pace Ecclesie, amaritudo eius amarissima . Tunc enim Pontifices Romani, hinc quidam eorum ambitione & gloria terrena elati, inde alij zelo iustitiæ commoti, alij alios ita oppugnant, vt planè videas, nullum genus tentationis omissum esse, quod in illam Sedem non irruerit . Nec enim alioqui Diuinæ promissiones tam admirabiliter in oculis omnium completæ fuissent, quibus dixit: *Portas inferi aduersus Petram à se constitutam non preualituras*. Nam siue per inferorum portas intelligamus tyrannidem Principum huius seculi, seu hæreses & schismata, seu peccata & improbos mores, nisi ab omnibus his rebus oppugnata fuisset Petri Sedes, cum tamen à nulla earum penitus expugnari potuerit: Diuinæ promissionis non tam clarum & illustre testimonium ea in re extitisset, quàm nunc extat . Nunc autem post tot Imperatorum persecutiones, post tot schismata domestica, in quibus pro gloria Romanæ Cathedræ inter ipsos Pontifices dimicatum est, post tot externas hæreses, à quibus & minis, & blanditijs ea Sedes tentata est: tamen Cathedra & Successio Petri non modò aliqua est, verum etiam stat, floret, atque adeò regnat, cum interim Alexandrini, Antiocheni, Hierosolymitani, atque etiã Constantinopolitani Patriarchæ (quos tamè iidem Imperatores, qui Romanam Cathedram oppugnauerunt, summis viribus euehere conati sunt) vel prorsus nihil sint, vel certè ita iaceant, vt in miserissima captiuitate degant . Vnde iste honor Cathedræ Romanæ? Nunquid ex meritis Pontificum? Non puto. Illi enim licet per ostingentos ferè annos quàm optimi sanè fuerint, tamen & hoc ipso tempore, & sæpe deinceps tã male meriti sunt, vt si ad opera hominum respiceretur, illa Ecclesia in aternũ obscuranda fuisse videri posset. Vix enim vllum peccatum (præter hæresim) cogitari potest, quo illa Sedes non sit maculata . Porro cur in hæresim aliquam non impegit, nihil prorsus præter Diuinam bonitatem afferri potest. Cum enim hæresis, quæ cum cæcitate cordis coniuncta est, nõquàm sit primum alicuius hominis peccatum, sed pœna potius

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui Successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
895	115. Bonifacius 6. d. 15.	Lat. Berz. gar. 1. an.
896	116. Stephanus 7. dicitur 6. Romanus, fedit an. 1. m. 2. d. 19.	apud Germanos Conradus 1. an.
897	117. Romanus, Tuscus, fedit m. 4. d. 23.	7.
897	118. Theodorus 2. Romanus, fedit d. 20.	
897	119. Ioannes 9. Tiburtinus Monachus, fedit an. 1. d. 15.	
898	120. Benedictus 4. Romanus, fedit an. 3. m. 6. d. 15.	Berz. gar. 2. an. 4.
902	121. Leo 5. Forensis, Audeatinus, fedit m. 1. d. 10.	Gre. Alex. xader Coniatius 1. an.
902	122. Christoforus Roma, fedit m. 7.	Roma n. L. cap. n. an. 39.
903	123. Sergius 3. Romanus, fedit an. 7. m. 3. d. 16.	
910	124. Anastasius 3. Romanus, fedit an. 2. m. 1. d. 22.	Apud Germanos Hæricus 1. an. 18.
912	125. Lando, Sabinus, fedit m. 6. d. 22.	

¶ Hæretici & Pseudoprophetae.

¶ Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie.

De Schismate Græcorum.

Cum igitur hæc ita se haberent, nec tamen ignorarèt Græci, Romanum Pontificem omni maiorum suorum memoria Ecclesie totius gubernatorem, & Pastorem omnium principem habitũ fuisse, nec deficere penitus à Romana Ecclesia (si tamen vnquam penitus defecerunt) sed nec satis constanter ab illius obedientia se maiore ex parte subducere poterant, præterquam si aut verè ostenderent, aut etiã si falsò, tamen serio sibi persuaderent, Romanam Ecclesiam in fide atque in Catholica doctrina errare. Cuiusmodi autè illæ res fuerunt, quas vel tanquam absurdas, vel tanquam impias Romanæ Ecclesie obiecerint, mox videbimus, si prius ostenderim, quantis iniurijs eam affecerint, cum ne adhuc quidem aliquid hæreticum ei possint opponere.

Accedit eòdem, quòd per manifestã Dei vindictam subijciuntur iam Turcis & Mahometanis: adeo vt fidem propè vniuersam perdiderint, & Apostatæ penè omnes facti sint. Tamènne tot argumentis, tot rerũ successibus victi, audebunt sese cum Romana Ecclesia conferre? Aut nõne etiam indignus est, quòd Protestantes, qui fatètur, Græcos in causa de processione Spiritus Sancti palàm errasse, quique eos diuino iudicio tam seuerè afflictos vident, tamè eosdem & semper opponunt Romanæ Ecclesie, & interdum anteponunt? Græcos verò ab Ecclesia Latina velut non rectè ad Euangelij veritatem ambulantes, iam olim notatos esse, Beda testatur in Ecclesiastica historia gentis Anglorũ lib. 4. cap. 1. *Cum enim Vitianus Papa Theodorum in Tharso Cilicia natũ in Angliam misisset, Adrianum adiunxit, qui attenderet, nequid Theodorus Græcorum more contra veritatem fidei in Ecclesiam, cui præset, introduceret.* Hæc Beda. Porro Græci magis magisque in suis erroribus progressi, tandem à D. Bernardo notati sunt in lib. 3. de cõsideratione ad Eugenium his verbis: *Ego addo & de pertinacia Græcorum, qui nobiscum (id est, Christianis) sunt, & non sumi iuncti fide, pace diuisi, quãquam & in fide ipsa claudicauerint à rectis semitis.* Denique S. Antoninus Archiepiscopus Florentiæ in historiarum parte. 3. Tit. 22. c. 13. §. 1. 2. & sequentibus. declarat & docet, principales Ecclesias Orientis, & præcipuè Constantinopolitanam, duodecim vicibus seipsas ab Ecclesie Romanæ obedientia subtraxisse.

Iulius

KKK a Nico-

na potius grauisimorum, quæ præcesserunt, scelerum: non puto grauiora scelera facile præcessisse, aut in Alexandrina, aut in Antiochena, aut in Constantinopolitana Sede, quam in Romana. Ac sanè vt ad superbiam & ambitionem accedamus (ex quibus hæresis proximè oritur) nulla vnquam Ecclesia tantam superbiendi materiam & occasionem habuit, quantam Romana, quæ vt omnium prima meritò semper est habita, sic ea ipsa dignitas in multorum Pontificum oculis nõ tam boni operis, quam fallacis honoris causa videtur interdum fuisse. Cùm ergo in singulis aliorum Patriarcharum sedibus non hæretici modò permulti, verùm etiam Archihæretici aliquot federint (Paulus Samofatenus in Antiochena, Ioannes Origenista in Hierosolymitana, Dioscorus & Petrus Mongus in Alexandrina, Nestorius & Macedonius in Constantinopolitana) qui factum est, vt Sedes omnium prima, quæ maximè impune aberrare potuit, nullã omnino hæresim, aut excogitauerit, aut defenderit: nisi quia Christus hoc honoris visibili Ecclesie suæ delatũ esse voluit, vt saltem prima Sedes in ipsa fide Christiana (quæ fundamentum & substantia est omnium aliorum) non erraret: ne si Petra ipsa defecisset, reliqua ex ædificatio tota corrueret. Omnis igitur homo (etiam Pontifex Romanus) vt mendax per naturã est, ita (quoad propriam personam ipsius) mendax per me habeatur. Sed tamen Deus interim vsque eò verax creditur, vt fateamur eum, quod res ipsa clamat, Petri Sedem & successionem velut Petram solidissimã constituisse, in quam falsã vel fidei, vel morum doctrina cõstanter cadere nõquã potuerit, quia Christus ipse dixit Petro: *Ego rogavi pro te, vt non deiciat fides tua. & tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.* Sciãt igitur hæretici, quod quò plura & grauiora Pontificum Romanorum peccata enumerant, eò fortius stabilitur fides nostra. Nam profus fieri non posset, vt post tot scelera Pontificum, tamen Pontificalis authoritas per annos mille quingentos eãdem perpetuò doctrinam retineret, eandemq; totius militantis Ecclesie communionem in seipsa colligeret atque adunaret: nisi hoc immensum beneficium à Christo effectum fuisset, qui est æternum totius Ecclesie suæ Caput, quique per ministerium Põtificis, Ecclesie suæ corpus in vnitãte fidei ac doctrinæ conseruat & confirmat. Illud etiam omnimaduerfione dignum est, quod nulla vnquam Pontificum Romanorum scelera efficere potuerunt, quominus tota Catholica Ecclesia cum Petri Sede per omnes ætates communicaret, nec vnquam Catholica Ecclesia eum, quem constabat Pontificem iure esse, aut excommunicauit, aut spreuit, sed ad eius cognitionem grauisima quæque negotia semper detulit.

679 Polydorus Angl. histor. lib. 6. Cùm Edouardus bello nimis intentus nouos Episcopos præfici non curaret, Ioannes 10. Pontifex Romanus per literas Regi minatus est, *se illum vnã cum populo Religionis hostem denunciaturum, nisi negligentiam resarciret.* Rege igitur hortante, Pleimundus Cãuariensis Archiepiscopus primùm creat plures Episcopos, deinde purgandi sui causa Rom. ann. profectus, Pontificem placauit.

Aeneas Syluius cap. 13. historia Bohemica. *Cyrillus Morauorum Apostolus, Baptizatio Svatocopio Rege, Morauis Christiana sacra creata dicitur, & nita sq. alia Sclauorum gentes ad fidem Christi conuertevat. Refertur Cyrillum, cum Roma ageret, Romano Pontifici supplicasse, vt Sclauorum lingua, eius gentis hominibus, quã baptizauerit, rem diuinam faciens uti posset. De qua re dum in sacro Senatu disceptaretur, essentq; non pauci contradicte, auditam vocem tanquã de celo in hæc verba missã: Omnis spiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur ei. Inde que datum Cyrillo indultum.* Nec quenquã hæc res moueat, velut diuinitus iam reuelatum sit, sacra officia in vulgari lingua celebrari posse. Nam vt hoc vltro fateamur, ita ne hinc quidem dicitur, aut sacra Officia tantum in vulgari, aut melius in vulgari, quam in sacra lingua peragi. Ad eò vt quacunque in lingua Cyrilli ætate, vel in Morauia, vel etiam Bohemia sacrum ab ipso factum sit, certissimò constet, postea Latinam linguam in iisdem locis generaliter ad sacros vsus accommodatam esse. Neque verò eadem ratione agitur cum Neophytis, & cum ijs, qui plenè sunt edocti fidem Christi. Quod verò ad nostrum propositum attinet, hinc perspicitur, *Apostolicam Sedem* pro Matre & Capite reliquarum Ecclesiarum tã à Cyrillo, quam ab ipsa gente Morauorum & Bohemorum agnitam fuisse. Nam in Romanæ Ecclesie sancta communionem Vincenslaus Rex Bohemorum & sanctè vixit, & Martyr ad postremum effectus est. Imò etiam Angelica vox illa, quæ de celo sonuit, satis manifestè significauit, nec sacra in Ecclesia Occidentali absque venia Pontificis Romani aliter quam in Sacra lingua ritè atque ordine celebrari posse, & penes Pontificem Romanum esse, vt is pro temporis & loci opportunitate in ea re dispenset, ac ius ex bono & æquo dicat.

681 Aeneas historia Bohemica cap. 16. *Boleslai Bohemorum Regis soror Milada cum Romam orationis causa petiuisset, à Ioanne Pontifice maximo excepta, ipsius auctoritate Monasterium S. Georgij in arce Pragensi cõstruxit, ibiq; sacerdos (id est, Monialis) consecrata est. Eadem quoque S. Viti ad eam à Venceslao fundatam in Pontificalem leuari obtinuit.*

682 Schafnaburgensis anno D. 948. Synodus Ingelheim congregata est, cui *Marinus legatus Apostolicus præsedis.*

Sigebertus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successiva.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Ann. Domini.	Pontifex Romanus.	Imperator Rom.
913	126. Ioannes 10. Romanus, fedit an. 15. m. 2. d. 15.	Lat. Hu. 80. an. 10.
928	127. Leo 6. Romanus, fedit m. 6. d. 15.	
928	128. Stephanus 8. dictus 7. Romanus, fedit an. 2. m. 1. d. 15.	Berz. 24. an. 11.
930	129. Ioannes 11. Romanus, fedit an. 4. m. 10. d. 15.	
935	130. Leo septimus Romanus, fedit an. 3. m. 6. d. 10.	
939	131. Stephanus 9. dictus 8. Romanus, fedit an. 3. m. 4. d. 15.	Lotha. 2. an. 2.

Hæretici & Pseudopropheta.

Iniuria Græcorum & Contumelia in Ecclesiam Romanã.

Latina lingua reprehensa.

a Michael Theophili & Theodoræ filius Constantinopolis Imperator cum Ignatium Patriarcham iniuste deponendum curasset, ob eamque rem à Pontifice Romano iuste reprehensus esset, eo infantæ prorupit, vt lingua Latina iniuriam irrogans, in Epistola sua eam appellaret Barbaram & Scythicam.

Ecclesia Latinorum clausa.

b Sub Constantino Monomacho Græci Constantinopolitani omnes Latinorum Ecclesias, quæ penes ipsos erant, clauerunt, & Monachis Monasteria abstulerunt, nisi Græcorum viuerent institutis.

Sacri-

Doctores Catholici & Custodes minorum Ecclesie.

a Nicolaus primus in Epist. ad Michaëlem Constantinop. Imperatorem. *O furorem, qui nec lingua nouit parcere, quam Deus fecit! Et qua inter ceteras, in nomine Domini, hortante Apostolo, confiteatur, quia Dominus noster Iesus Christus in gloria est Dei patris: & qua cum Hebraea atq; Græca, in titulo Domini à reliquis discretæ, insignem principatum tenens omnibus nationibus predicat Iesum Nazarenum Regem Indæorum.* (Et pòst.) *In principio Epistolæ vestra, Imperatorem vos nūcupastis Romanorum, & tamen Romanam linguam Barbaram appellare non vetemini. Ecce quotidie, imò verò in præcipuis Festiuitatibus, inter Græcam linguam veluti quiddam pretiosum, hanc, quam Barbaram & Scythicam linguam appellatis, miscetis.* (Et pòst.) *Istius enim dictione lingua Constantinopolitana Ecclesia lectionem Apostolicam & Evangelicam in stationibus fertur primitus recitare, scq; demum Græco sermone, propter Græcos utriusque, ipsas lectiones pronuntiare.*

b Leo nonus Pontifex Romanus in Ep. ad Episcopum Constantinopol. Michaëlem & Achridanum Bulgarorum Episcopum c. 29. *Ecce in hac parte Romana Ecclesia quanto discretior, moderatior, & clementior vobis est? Siquidem cum intra & extra Romanam plurima Græcorum reperiantur monasteria sine Ecclesia, nullus eorum adhuc perturbatur, vel prohibetur à paterna traditione sine sua consuetudine: quim potius suadetur & admonetur eam obseruare.* Scit namque, quia nil obsunt salutis creditum diuersæ pro loco & tempore consuetudines, quando vna fides per dilectionem operans bona, quæ potest, vni Deo commendat omnes.

- Sigebertus an. Dom. 942. *Ad Marinum Papam Waldricus Romam veniens, ab eo cognouit, se futurum Episcopum Augusta Vindelicorum, quod post annos quindecim factum est.*
- 683 Saxo Grammaticus histor. Danicæ lib. 9. *Frotho apud Angliam solennibus aquis humectatus, priuatam salutem suam in publicam exuberare cupiens, ab Agapeto, qui tunc ciuitatis Romana sacris præerat, Daniam diuinitus erudiri petiuit. Sed satis suis Romana Legationis præcurrit aduentum.*
- Abbas Vrspergensis in Chron. *Otto à Ioanne Papa literis suppliciter exoratus, quatenus pro amore Dei sanctorumq; Apostolorum Petri & Pauli Romanam Ecclesiam ex faucibus Berengarij liberaret, collectus copys in*
- 684 *Italiam veniens, ab eodem Apostolico Ioanne Imperiali unctiōe, & benedictione sublimatus, Imperator & Augustus est appellatus.*
- 685 Luithprandus Ticinensis lib. 6. rerum per Europam gestarum cap. 6. *Otto à summo Pontifice & vniuersali Papa Ioanne unctiōem suscepit Imperij.*
- 686 Blondus Decadis 2. lib. 3. *Ioannes Pontifex Capuanam Ecclesiam ob Pandulfi Principis merita Metropolitanam fore constituit.*
- Otto Frisingensis lib. 6. cap. 22. *Otto Rex à Summo Pontifice Ioanne ac toto populo susceptus, applaudentibus cunctis, Imperatoris & Augusti nomen sortitur. Et cap. 23. Idem Otto audiens, eundem Ioannem Papam in partes Alberti & Berengarij inclinasse, cum prius absentem vocasset, collecta Synodo Episcoporum, Leonem ei in Pontificatu substituit. Quod factum Otto Frisingensis modestè notans, quæ omnia (inquit) *verum licitè, an secus facta sint, dicere, præsentis nõ est operis.* Et cap. 24. *Cum Otto discessisset, Romani pulso Leone, Ioannem restituant, eidemq; postea mortuo, Benedictum substituit. Verum Otto armis eos coëgit, vt Leonem, quem ipsi antè (vt Rhegino testatur) elegerant, Pontificem agnosceret. & Inter cetera, quæ Deus miris modis in Beati Petri Vicarij sui Cathedra stabilienda operatus est, nec illud prætermittendum videretur, quòd cum Papa iste Ioannes multò nequissimus esset (vt tam ex Luithprandi Ticinensis, quàm Platinae verbis constat) ob eamq; causam à subditis, vt se corrigeret, admoneri quidem serio deberet, deponi tamen ab officio non posset (quia nemo summam Sedem, excepta hæreticis causa, rectè iudicat) cumq; nihilominus prudens & pius Imperator Otto Dei zelo motus, sed Ecclesiasticarum legum non satis peritus, in Synodo Romana Ioannem à Sede sua remouere, aliumq; substituere conaretur, quæ res maximi schismatis occasio futura erat, alijs legitimum, licet improbum Pontificem ritè creatum agnoscentibus, alijs verò eundem ob immania crimina velut ritè depositum nihili æstimantibus: cum hæc, inquam, ita se haberent, Deus, qui solus summi Iudicis Iudex est, Papam Ioannem subito in medijs ferè turbis ex hac vita sustulit, vacuumq; eius locum nouo Pontifici reliquit. Nec ista solum ratione consuluit Ecclesie suæ, sed præterea cum Benedictus in locum Ioannis à Romanis surrogatus esset, Leone Octauo iam prius ad eam dignitatem, dum viueret adhuc Ioannes, minus legitime assumpto, cumq; & Imperator, & Synodus Leoni, populus autem Romanus Benedicto studeret: Deus etiam huic morbo duplitem medicinam fecit, vnam ex persona sumptam, quòd Benedictus, qui antè confenserat in Leonem, eo ipso electioni suæ præiudicasse videbatur: alteram ex ipsa rei natura petitam, quòd idem Benedictus (authore Luithprando, qui tunc vixit, in fine lib. 6. cap. 11.) sponte cessit iure suo, ad Domini Leonis Papæ, ipsiusq; Imperatoris pedes se abiciens, & pallium sibi auferens, idq; cū Pontificali ferula, quam manu gestabat, Domino Leoni Papa in præsentia Synodi reddens. Ita & pius Imperatoris totiusq; Synodi studium Deus à schismatis horrendo scelere cohibuit, & duos Pontifices, qui nullius hominis autoritate iustè remoueri poterant, sua potestate remouit, alterum ex hoc mundo euocans, alteri humilitatis donum, vt officio suo cederet, infundens. Nec mihi opponat quisquam, hinc saltem probari, quòd Synodus Episcoporum errare possit. Nec enim legitima Synodus fuit, quæ celebrata est contra voluntatem eius Pontificis, à quo præcipuè tum omnes Synodi confirmantur, tum illæ potissimum, quæ vel de causa fidei, vel de Episcoporum depositione tractant. Quibus ita constitutis, hoc est, & Ioanne iam mortuo, & Benedicto cedente: meritò Luithprandus de Papa Leone ita scripsit in vita Othonis primi, quæ iam habetur in fine lib. 6. rerum per Europam gestarum: *Leo (inquit) venerabilis in Sede B. Petri Apostolorum nunc Vicarius.***
- 688 Stanislaus Orichouius Roxolanus in Chimæra. *Admonitu priorū virorū quorūdam, Miescone Monarcha, cum audiuissemus, esse ciuitatem quandā Dei, cuius Antistes esset Romanus Petrus, penes quem auctoritas esset summa, ex seruitute Diaboli in libertatem Christi homines vindicandi: ab hoc ipso istius ciuitatis Antistite, Miescone Monarcha, opem aduersus Diaboli vim implorauimus. Itaque Ioannes 13. Vicarius Iesu Christi, Simonis autem Petri Successor, exoratus à Monarcha, Senatu ac populo, doctissimos viros Italos, videlicet*
- 689 *Vilibaldum, Prochorum, Iordanum, Gotfridum, Lucidum, Angelotum, Octavianū, Iulium ad nos Vandalos ac Lechitas doctum misit, qui & Miesconem Monarcham, & genus nostrum illi subiectum Sacri Baptismatis vndis ab originali culpa abluerent, & ex ciuitate Diaboli ablutos ac mudatos, in ciuitatem Dei transferret, in Christi.*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successia.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successiōem continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontificem Romani.	Imperatores Romani.
942	132. Marinus 2. Romanus, fedit an. 3. m. 6. d. 14.	
946	133. Agapetus 2. Junior Romanus, fedit an. 9. m. 7. d. 10.	Berengarius 4. cū Alberto filio an. 11.
956	134. Ioannes 12. Romanus, fedit an. 3. m. 4. d. 6.	Trasferitur Imperator ad Germanos.
963	135. Benedictus 5. Romanus, fedit m. 6.	Græci Romani, an. 15.
964	136. Leo 8. Romanus, fedit an. 1. m. 3. d. 12.	Lat. Otho. 2. an. 12.
	137. Ioannes. 13.	

Hæretici & Pseudopropheta. Sacrificium & Baptismus Latinorum pro immundo habitus.

e Si quando Sacerdotes Latini super eorum celebrassent Altaria, non prius ipsi sacrificare volebant in illis, quàm ea, tanquàm per hoc inquinata, lauissent. Baptizatos etiam à Latinis rebaptizare præsumebant. In Concil. Lateran. cap. 4.

Transitus Latinis in Terram sanctam inhibitus.

d Alexius primus Imperator Constantinopolis, foedere cum Turcis iecto, & Nicæa Solimanni filijs reddita, custodias ad prohibendum transitum peregrinis (ex Occidente venientibus) terra, mariq; constituit: Babylonicum Regem contra Latinos (in Terra Sancta bellum Domini gerentes) frequentibus nuncijs animauit. Vrspergens. in Chron. an. Do. 1106. Nicetas etiam Choniates in libro 1. rerum à Manuele Conneno gestarum fatetur, eum Latinos in Syriam euntes ferro, fraude, veneno persecutum esse, calce in farinam iniecta.

De Græcorum erroribus.

e In fermentato pane confecrantes, appellarūt Latinos Azimitas, & eos anathematizauerūt, eò quòd de pane Azimo Christi corpus conficerent. Addebant etiam

Doctores Catholicos, & Custodes murorum Ecclesie.

c Concilium Lateranensè sub Innocentio tertio (cui præter Patriarchas Constantinopolitanum & Hierosolymitanum, interfuerant Prælati mille ducenti & amplius) c. 4. *Licet Græcos in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolica reuertentes, fouere & honorare velimus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possumus, sustinendo: in his tamen illis deferre nec volumus, nec debemus, quæ periculum generant animarum. & Ecclesiastica derogent honestati. (Et post.) Volentes ergo tantum ab Ecclesia Dei scandalum amouere, sacro suadente Concilio, districte precipimus, vt Altaria (in quibus Latini celebrarunt, lauare, & baptizatos ab illis, rebaptizare) de cætero non præsumant, conformantes se sanguam obedientie filij Sacrosanctæ Romanæ Ecclesie Matri suæ: vt sit vnum ouile, & vnus Pastor. Si quis autem quid tale præsumpserit, excommunicationis mucrone percussus, ab omni officio & beneficio Ecclesiastico deponatur.*

d Gulielmus Nubrigenis rerum Anglicarum lib. 4. c. 13. *Græci cum sint Christiani, non secus, imò plerumque etiam ferocius, quàm Saracenos, abominari Latini noscuntur. Cumq; Imperator Latinus (Fredericus) à Græco, Christianus scilicet à Christiano, per nuncios peteret, (quod olim Israel sub Moysè peteret ab Edò Amorrhæo) obsecro te, inquit, vt transire mihi liceat per terram tuam: Græcus ille impio regi simillimus, & Saladino, quàm Christo fidelior, concedere noluit, vt Christianus exercitus simpliciter transiret per fines suos.*

e Leo nonus in Epi. posteriore ad Michaëlem Cōstantinop. Episcopū. *Christus, qui nõ venerat soluere Legē, sed adimplere, iuxta ipsius Legis præceptū, ex azymis et vino vetus Pascha adimpleuit, & protinus ex azymis & vino nouum (sicut apertè Lucas narrat) Discipulus tradidit. Neque enim totis octo diebus illis fermentatum*

in Christi Ecclesiam dicarent. quod etiam est factum. Nam illi viri sanctissimi in Vandaliam, sive tu malis Poloniam dicitur, ingressi, predicabant nobis Christum, & gratiam eius, qua nos in communionem suorum Deum conuocauerat, celebrabant: homines turmatim ad flumina confluentes baptizabant, Idola ex Vandalia exterminabant.

Rhegino an. Dom. 967. Otto Imperator apud Rauennam Pascha celebrans cum Domino Ioanne Papa, plurimos ibi ex Italia & Romania Episcopos coadunauit, & habita Synodo, multa ad vtilitatem Sanctae Ecclesiae adinuenit, & Apostolico Ioanni urbem & terram Rauennatum, aliaque complura multis retro temporibus Romanis Pontificibus ablata, reddidit.

Polydorus Angl. Histor. lib. 6. Edgarus Rex rogatu Dunstani, Etheluardi & Osvaldi (qui erant sanctissimi Episcopi) a Ioanne 13. Romano Pontifice obtinuit, ut secularibus Presbyteris electis, liceret Monachos in eorum loco stabilire.

Martinus Cromerus de rebus Polonorum lib. 3. sub Miecislao primo Polonorum Christiano Principe, ad Diaeceses Episcopis, & Prouincias Archiepiscopis distribuendas, & Basilicas dedicandas, Egidius Cardinalis Episcopus Tusculanus Ioannus decimotertius Pontifex Maximus Legatus praesuit: qui primos Archiepiscopos & Episcopos Italici, nonnullos etiam Gallici, & Germanici generis fecit. Putarim haec ferius aliquanto sub Ioanne 16. aut etiam 17. contigisse. Verum & nomina horum Pontificum, & tempora usque adeo sunt confusa & perturbata (vt Blondo etiam attestante Decadis 2. lib. 3.) vix scias, quam rationem inire oporteat. Nam quem Platina Ioannem decimum octauum numerat, eundem ipse fatetur, nullo in loco numerandum fuisse, quia tempore Gregorij quinti per factionem Pontificatum occupauit. Quod idem de multis alijs Pontificibus ceteri potest, vt non multum referat, de ordine ac numero eorum; qui eiusdem nominis fuerunt, contendere, modò constet de re ipsa. Constat verò ex Cromeri, Bonfinij, & Platinae testimonijs, Vngaros à Romano Pontifice tum Regiae coronae ius, tum Sedis Metropolitanæ honorem petiisse, atque impetrasse.

Crescentius Numentanus (vt est apud Blondum Decad. 2. lib. 3.) qui se Cōsulem Romanum fecerat, Ioannem decimum quintum (qui Ottonem 3. ad opem Sedis Apostolicae ferendam inuocauerat) debita ueneratione prosecutus est, in faciemque cernens pedes osculatus.

AEmilius de gestis Francorum li. 3. Cum Arnulfus Rhemorum Archiepiscopus in Synodo Episcoporum, reclamante vno Sciuino Senonum Archiepiscopo, Sede sua electus esset: Ioannes Pontifex Maximus Leonem in Franciam Legatum misit, qui cognita causa, Concilij acta rescidit. Idem traditur apud Aimoinū lib. 5. ca. 45.

Cromerus lib. 3. de rebus Polonorum. Adalbertus Pragensis Episcopus, cum apud suos admonitionibus nihil proficeret: Romam primum, ac deinde impetrato à Pontifice Maximo comitatu, in Vngariam profectus est. Vbi Stephanum Regis filium vel baptizauit, vt volunt quidam, vel baptizatum antè cōfirmavit. Inde Poloniam venit, vbi Gnesnensis Archiepiscopatus ei defertur. Denique (vt etiam Otto Frisingensis lib. 6. cap. 26. ait) in diebus Ottonis tertij B. Adalbertus Pragensis Episcopus praedicans Prutenis, martyrio coronatur anno Dom. 997.

A Gregorio quinto ex Ottonis Imperatoris assensu, septem ex Germaniae Principibus constitutos esse, qui Imperatorem eligerent, recentiores Historici passim tradunt, Blondus Decad. 2. lib. 3. Platina in vita Gregorij quinti, Aeneas Syluius in Epitome Blondi, Cromerus de rebus Polonorum, & alij alibi. Verum id valde admiratur Onuphrius, qui factum sit, vt inter tot Historicos, qui eo ferè tempore in Germania floruerunt, de tanta re prorsus nulla fiat mentio. Silet hac in parte Sigebertus, Otto Frisingensis, Schafnaburgensis, Vitichindus, Luithprandus, & Aimoini appendix. Sabellicus dubitat de re tota Aeneadis 9. li. 2. Auentinus etiam aliter sentire videtur. Onuphrius ergo negat, vllum tale Decretum Gregorij quinti aetate factum esse, in libro de Imperatorij Comitij. In omnibus autem controuersijs longè quidem probabilior est sententia communis: praesertim cum Onuphrij opinio veterum Historicorum obscuro potius silentio, quam expressa autoritate nitatur.

In electione autem Philippi Regis, & Ottonis quinti, quae longè post Gregorium quintum facta est, Ioan. Tritemius ita testatur, plures quam septem Principes ius suffragiorum consecutos esse: vt tamen tam Andernaci, vbi Philippus, quam Erfordiae, vbi Otto electus est, primae fuerint penes Archiepiscopos & Ducem Saxoniae. Apparet, Episcopos, Comites, & alios nobiles in curiam Generalem (sic enim vocat) conuenisse. Ex altera verò parte Henricus Ostiensis Cardinalis, qui floruit circa annum Domini 1240. dum epistolam Decretalem Innocentij tertij explicat (quae extat sub tit. de electione c. Venerabilem) septem Principum meminit, qui ius eligendi Caesarem ante ipsius aetatem habuerint. Recentior quidem est Aluarus (sed & ipse abhinc annis ducetis & quadraginta vixit) qui de planctu Ecclesiae lib. 1. c. 41. dicit, eam electionis formam, quae tam sua, quam nostra aetate in vsu est, institutam esse à Gregorio quinto. Ista (inquit) electio incepit anno Domini 1030. & perseverabit, quantum Ecclesia Romana permiserit, cuius est regna transferre, & Principes de sua Sede deponere. § Vt cunquē sit, cum ex omnium Authorum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Rows include: 965 Idem Ioannes 13. Romanus, fedit an. 6. m. 11. d. 5. 972 Benedictus 6. Rom. fedit an. 1. m. 6. 974 Bonifacius 7. Roman. fedit an. 1. m. 1. d. 12. 975 Benedictus 7. Rom. fedit an. 9. m. 1. d. 10. 984 Ioannes 14. Papiensis, fedit m. 8. 985 Ioannes 15. Romanus, fedit an. 9. m. d. 10. 995 Ioannes 16. Romanus, fedit m. 4. 145 Gregorius 5. Saxo, an. 2. m. 8.

Haeretici & Pseudoprophetae.

etiam Graeci, fermentatū panem fuisse, quo Dominus Apōstolis suis Corporis sui mysterium in cœna commendauit.

Damascenus de fide lib. 1. c. 11. Ex Filio Spiritum Sanctum non dicimus, sed spiritum Filij nominamus. Theophylactus in cap. 3. Ioannis. Latini male exponetes, quid sit, Deum mittere Spiritum Filij sui, vel etiā nos habere spiritum Christi, dicunt quod spiritus etiā ex Filio procedat. Ceterum esse ex Filio Spiritū nulla Scriptura testatur, vt ne duo principia Spiritus introducamus Patrem & Filium.

Latini (vt ibidem Theophylactus adijcit) dicunt Christū in spirasse Discipulis, & dixisse: Accipite Spiritum sanctum. At haec quidem ridicula. manifestū enim, quod tunc illis Spiritū sanctum non dederit, sed donum vnum Spiritus sancti, remissionem scilicet peccati.

Purgatorium ignem reiecerunt, cōtendentes, illa verba Pauli (ipse saluus erit, sic tamen quasi per ignem) de igne quidem, qui post mortem securus esset, verum de perpetuo igne inferni, ac non de temporali & purgatorio quopiam igne intelligi posse.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesiae.

tatum apparebat in omnibus finibus Israel. Anselmus in lib. de fermentato & azimo. Certum est, quia Christus azimum benedixit, & melius sacrificatur de azimo.

Vt antiquos Ecclesiae Doctores praetermittā (Basilium in fine lib. 2. cōtra Eunomium, & Epiphaniū in Ancorato) Beda de elementis Philosophiae l. 1. Spiritus sanctus (inquit) a Patre & Filio procedit. Leo nonus in Epi. ad Petrū Antiochenū Episcopū, fidem, quā ad Sedem Apostolicā miserat, approbās, suamq; simul explicans, ita profitetur, spiritum Sanctū à Patre & Filio procedere, vt Antiochenus Episcopus idipsum antè confessus videatur Deniq; Anselmus doctissimum libellum de processione Spiritus sancti aduersus hunc Graecorum errorem conscripsit.

Rupertus in Ioannem ca. 20. Sicut non solum à Patre, sed etiam à Filio Spiritus sanctus procedit: sic non semel, sed bis pro diuersis effectibus dari illum oportuit. A Filio namq; in remissionem peccatorū procedit, sicut Euangelista manifestè hoc verbo expressu dicens: Insufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritū sanctum: Nam insufflauit. i. de seipso procedentem dedit.

Vt omittam Latinos Doctores, Ambrosium qui in 1. Cor. ca. 3. eius meminit, qui per ignem in die Domini fit saluus: & Augustini, qui in Psal. 37. meminit ignis emendatorij, qui grauior, quā quicquid potest homo pati in hac vita, & Gregorij Magnū, qui manifestissimè probat, lib. 4. Dialogorum c. 37. & 25. vtq; ad Graecos, de quibus iā agitur, accedam: apertè Ioannes Damasc. in oratione de dormientibus ait: Apostolos edixisse memoriam eorum, qui fideliter obdormierunt, in tremendo & vitalibus Sacramentis habendam. Atq; idipsum docuisse Dionysium Areopagitam, Athanasium, Gregorium Nazianzenum in oratione funebri ad Caesarium, Chrysostrum in Cōmentarijs Epistolarum ad Philipp. & Galat. ac deniq; Gregorium Nissenū, qui certè in oratione de dormientibus, ignis Purgatorij saepius meminit. § Ac sanè quorum oblationes pro mortuis ab Apōstolis institutae sunt, nisi quia nonnulli post mortem in eo loco sint, vbi orationes & Sacrificia uiuentium prodesse illis queant?

i Ex

i Beda

thorum consensu certissime constat, post Imperij translationem ad Francos & Germanos, eum nunquam habitum esse Imperatorem Augustum, qui non fuit à Pontifice Romano coronatus: orbi Christiano abundè testatum est, Deum, qui Occidentalis Imperij conditor atque author fuit, in eo constituendo conservandoque singulari ministerio Romani Pontificis usum esse. Quod utique non fecisset, si Romanus Pontifex aut Antichristus esset, aut Antichristi signifer & minister. Nā ut peccat in Spiritum sanctū, qui boni operis gloriā Deo auferit, & satanae tribuatur: sic in eiusdē blasphemie periculū incidit, qui eū, per cuius operā Deus tā admirabile Imperiū constituit, nō Deo, sed Satanae ministrū appellat.

Blodius Dec. 2. li. 3. Nullus Scriptorū affirmare dubitat, siuestrū sequūdiu literis moribusq; ornatisimū fuisse.

Blondus Decad. 2. lib. 3. Post Ioannem 17. & 18. Suffectus est Sergius Quartus, honesta & integra vita vir. Qua tempestate & Saraceni de Sicilia, & Græci de magna parte Apulie pulsi sunt. (Et post.) Henricus optimus, & Christianissimus Princeps, & castitatis laude insignis, à Stephano Octavo (Pontifice Romano) Imperator Augustusq; appellatus est, & diademate ornatus. § Puto autem voluisse Blondum dicere, à Benedicto Octavo. Nec enim Stephanum aliquem (legitimum saltem Episcopum) his diebus fuisse inuenio. Platina verò in vita Benedicti Octavi refert, Henricum Romam venientem accepisse coronam Imperij, additque, Benedictum, Martino Henrico (quo defensore in omnibus utebatur) vrbe pulsam, sed iterum postea in sedem esse restitutum. Illud animaduerto, ut quisque Imperator alij melior & sanctior fuit, eò promptius illum & alacrius Pontificem Romanum, ac Sedem Apostolicam defendisse. Quod idem etiam de Regibus omnium, quæ Christo nomen dederunt, nationum, auctoriter affirmaverim. Nec enim alius quisquam se vnquam opposuit Vicario Christi præter illos, qui erant hostes Christi.

Burchardus Wormatiensis Episcopus Decretorum libros viginti hac ætate conscripsit, in quibus quantum Decretalibus Epistolis Pontificum Romanorum tribuerit, & quid de illius Sedis autoritate senserit, tum ex alijs multis rebus, tum ex eo in primis perspicias, quòd lib. 1. cap. 4. 2. dicit, auctoritatem congregandarum Synodorum Sedi Apostolicæ priuata (hoc est, speciali) potestate commissam esse.

Antonius Bonfinius (qui res Hungaricas literis mandauit) Decadis 2. lib. 1. Stephanum cum bello contra Capā pro fide Christiana inuito, victor euasisset, Africum virum sanctitate cōspicuum, Romam ad summum Pontificem mittendum esse censuit: mandata dat, ut à Christi Vicario in Vngaros, qui eius fidem vnper inuenerunt, Apostolicam benedictionem imploret, & inter oues Petri adnumeret. Post hæc ut Strigontensem Basilicā Metropolitanam esse iubeat: item ceteros Episcopatus vnper in Vngaria erectos, Sacrosanctæ autoritate confirmet: Deum quando potestas omnis à Deo est, & maxima cæpta sine diuina ope confirmari nequeunt, Regalia insignia cum Pontificia benedictione assequatur. (Et post.) Cum Legatus omnia non solum sententia, sed præter spem & opinionem impetrasset: magno refertur gaudio, in Pannoniā se recepit. Strigonio appropinquanti Rex cum singulari sacerdotum Pontificumq; pompa obviam prodijt. Africum Pontificia munera deferentem, & Coronam & Crucem orientantem honorificentissimi, Deo gratias agens, excepit, Apostolica insignia præcuerent accepit: quando ad vnamquamque Romani Pontificis mentionem, Stephanus, spectante populo, inclinatio capite se ingentulabat, ut exemplo suo ad Romani Pontificis Apostolicisq; Senatibus obsequium & obseruatiā omnes honoraretur. Certè cum hic sanctus Rex Stephanus tā charus Deo fuerit, ut per eius operā & Vngaria fide Christi primūm receperit, & Christianæ fidei hostes bello domiti sint: nō est parū hoc Primatus Romani testimonij, quòd tantus Rex agnouit, Romanū Episcopū Iesu Christi Vicarium esse. Quid quòd

eodem ipso tempore (vt Martinus Cromerus refert lib. 3. de rebus Polonorum) Princeps Polonorum Miecislavus, hortante Senatu, Lambertum Cracouensem Archiepiscopum mittit ad Benedictum septimum Pontificem Romanū, ut Regiū Diadema sibi mitteret, Regemq; Polonorum se & posteros suos esse inberet. Sed cum Pontifex Coronā regiam Miecislavo donare in animo haberet (authore Bonfinio Dec. 2. li. 1.) Deus reuelauit Pontifici Romano, vt eam coronam in Stephanum potius Vngarorum Ducē transferret. quod & fecit.

Polydorus Angl. histor. lib. 7. Canutus postquam tertio decimo anno, postquam in Anglia regnari cœperat, voti causa Romam petiuit, vbi à Ioanne 20. (melius dixisset 19.) benignè acceptus est.

Polydorus Angl. histor. lib. 8. Robertus Normannorum Dux poenitens, quòd fratrem veneno necasset, cum Hierosolymā voti causa esset iturus, primūm Romam proficiscitur, vt Benedictum nonum. (melius, octauum) Pontificem Romanum ab eundi facultatem, vti mos est, rogaret.

Berno Augiensis in lib. de rebus ad Missam spectantibus. Cum Romanorum Presbyteri ab Henrico Imperatore interrogarentur, cur post Euangelium (vt in alijs Ecclesijs fiebat) Symbolum non canerent: n. c. (inquit Berno) assistente, audiuit eos huiusmodi responsum reddere, videlicet quòd Romana Ecclesia non fuisse aliquando vlla hereseos fide infecta, sed secundum Sancti Petri doctrinam, in soliditate Catholica fidei permanere inconstituta: & ideo magis his necessarium esse, illud symbolum sapienter cantando frequentare, qui aliquando vlla heresi potuerunt maculari. At Imperator Domino Benedicto Apostolico persuasit, vt ad publicam Missam illud decantarent.

Ex Ottone

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Rows include: 998 Siluester 2. Aquitanus, 1003 Ioannes 17. Roman. fed. an. 4. d. 23., 1003 Ioannes 18. Rom. fed. an. 5. m. 7. d. 29., 1009 Sergius 4. Rom. fed. an. 2. m. 9. d. 12., 1012 Benedictus 7. dictus 8. Romanus, fed. an. 11. m. 8. d. 21., 1024 Ioannes 19. Romanus, fed. an. 9. m. 9. d. 9., 1032 Benedictus 9. Romanus, fed. an. 12. m. 4. d. 20., 1045 Gregorius 6. Rauenas, fed. an. 1. m. 7. d. 20., 1047 Clemens 2. Saxo Germ. fed. m. 9. d. 15.

Heretici & Pseudopropheta.

i Ex altera verò parte, quidam ex Græcis putabant, etiam ignorantem ipsius fidei, per cognitionem in alio seculo reuelatam, in nonnullis purgari posse. id quod Damascen. in Oratione de dormientibus videtur opinari.

k Tandem verò negabant Primatum Romanæ Ecclesie, & Constantinopolitanam ei prætulerunt. Sigebertus anno Domini 1054.

l Sanctorum animas non putabant in cælum, atque ad aspectū Dei ante resurrectionem admittendas, licet beatè eos agere, & pro nobis orare, nostrasque preces exaudire fatebantur: quantum ipsa opinio nec propria Græcorum fuit, nec ab illis pertinaciter defensa est in Concilio Florentino.

m Græci multa alia & in Latinis detestabantur (vt connubia eorū, vbi cognati cognatis copulabantur, de qua re meminit Anselmus in lib.

Doctores Catholicis & Custodes vniuersam Ecclesiam.

i Beda in Psal. 37. Domine purgatum me hie redde, vt non corripias me iure (id est, post hanc vitam) in ira tua. Corripimur in ira Dei, qui super Christum edificantes, intermiscet ligna, feni, stipulas, id est, committit quadam venialia peccata, grauiora & leuiora: & ideo necesse est, vt hi tales in ira corripiantur, id est, in purgatorio igne nunc interim ante diem iudicij ponantur, vt que in eis immunda sunt, per illum exurantur, & sic tandem idonei esse cum his, qui in dextera coronandi sunt, inueniantur. (Et post.) Sunt (inquit) quidā ex Sæclis, quorū leuia peccata ignis tribulationis, quē patiuntur, vel pena mortis penitus exurit, tales statim transeunt ad vitam æternam, sicut è contrā quidā malorum statim æternas penas incurrunt.

k Leo Papa nonus in Epist. ad Michaelē Episcopum Constantinopol. & Acridanum. Postquam enumerasset quindecim, aut eò amplius Constantinopolitanos Episcopos, quorū aliqui fuerunt Ariani, alij Macedoniani, Nestoriani, Eutychiani, Monothelitæ, tandem ostendit oēs, qui Ioannē quēdam secuti sunt, tunc per quadringentos annos & amplius, nomē vniuersalis Episcopi sibi sumpsisse, nec oblati à quoquā, nec concessum: imò sub Athanasii interpositioe ab Apostolica & prima Sede, & à sanctis, & Orthodoxis Patribus interdictū. De Romana verò Ecclesia in Epist. ad Petrum Antiochenū Episc. sic ait: Venerabilis & efficax Christi oratio (qua rogauit, vt fides Petri non deficeret) obrinnit, quòd fides Petri hætenus non defecit, nec defutura creditur in throno illius vsque in seculum seculi: sed confirmabit corda fratrum varijs concutienda fidei periculationibus, sicut vsque nunc cōfirmare non cessauit.

l In Synodo Francofordiæ ad Manū habita Episcopi Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, præsentibus eidem Romanæ Ecclesie Legatis, ad Episcopos Hispaniarū scripserunt in hæc verba. Sufficit vobis Sanctorū Patrū vestigia sequi, & illorū dicta firma tenere fide, quorū anima apud Deū Dei Filiū, Dominum nostrum Iesum Christū pro magno pietatis labore regnant in cælis. Hos ergo sequimini, vt horum doctrinis inconcussa veritate inhaerentes, consortium æterna beatitudinis, donante Christo, cum illis habere mereamini in cælis.

m Rupertus Tuitiēsis De diuinis officijs, li. 2. c. 22. Romana Ecclesia per Apostolica fidei Petri & aliorum

Ex Ottone Frisingensi lib. 6. cap. 32. Cum tres simul inuassent Ecclesie Romanae Pontificatum, religiosus quidem Presbyter Gratianus, zelo pietatis...

Blondus Decad. 2. lib. 3. Damaso mortuo, Romani ab Henrico Imperatore Pontificem de mala consuetudine petunt. Datur Bruno, qui ab Ildebrando admonitus...

Otto Frisingensis lib. 6. cap. 33. Bruno, qui & Leo, auctoritate Regalis excellentiae ad Sedem B. Petri destinatus fuit. Cumque assumpta purpura Pontificali...

Hildebrandi a Clero & populo Bruno in Summum Pontificem eligitur. (Et iterum.) Posthaec Synodus Moguntiae celebratur in praesentia Summi Pontificis Leonis...

Vrspergensis in Chron. an. Dom. 1053. Cum Papa Humbertum Episcopi Wormatiensis Diaconum ob inobedientiam sub ipso Missae tempore degradasset...

Sigebertus an. D. 1501. Francia turbatur per Berengarium Turonensem, qui assererat, Eucharistiam, quam sumimus in Altari, non esse reuera corpus & sanguinem Christi...

Lanfrancus in lib. de Sacramento Altaris. Humbertus cum esset vir religiosus, fide Christiana & Sanctissimis operibus persecrantissime decoratus...

S. Eduardus Rex Anglorum a Leone Papa (vt in vita eius narrat Alredus) voti, quo Romam ire promiserat, redemptionem Apostolica auctoritate obtinuit.

Leo Papa nonus in Epist. aduersus praesumptiones Michaelis Constantinop. Patriarchae, & Acridani Bulgarorum Episcopi cap. 32. Romana Ecclesia fides per Petrum super Petram adificata...

Idem Papa Leo in Epist. ad duos Episcopos Africae. Solum Carthaginensis Episcopus pallium ab Apostolica Sede habere solet.

Idem Papa Leo in Epist. ad Petrum Patriarcham Antiochenum. Promotionem tuam ad Episcopale fastigium, electione Cleri & populi, sicut asseris, factam, atque fidem tuam secundum antiquam consuetudinis religiosum & valde

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Entries include Gregorius 6, Clemens 2, Damascus 2, Leo 9.

Heretici & Pseudoprophetae.

in lib. de azymo) & multa in suis Ecclesijs male administrabat, dum vel rebaptizabant a Latinis baptizatos, vel Neophytos, vel Eunuchos...

136. De Ioanne Scoto. Libellum quandam impium de Eucharistia scripsit Ioannes Scotus, a quo Berengarius hausisse videtur doctrinam suam...

137. De Berengariana, seu Sacramentaria heresi. Berengarius Archidiaconus Andegauensis ad B. Lanfrancum literas quasdam scripsit, in quibus Ioannem Scotum extollebat...

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesie.

alium fundata firmiter stetit, et tam Gracia, quam totius orbis hereticos semper confutauit, & de excessu fidei tribunali data sententia iudicauit.

Liber Ioannis Scoti de Eucharistia in Synodo Vercellensi palam lectus est, & omnium sententia damnatus, vt Lanfrancus testatur in libro de veritate Corporis & Sanguinis Domini in Eucharistia.

Fulbertus Episcopus Carnotensis in Epist. ad Adgodatum. Christus non inanis mysterij Symbolum, sed verum Corpus suum nobis reliquit, quod quotidiana ueneratione sub visibili creaturae forma, inuisibiliter virtus secreta in sacris sollemnibus operatur.

Lanfrancus in lib. aduersus Berengarium. Cum Clerici quidam literas Berengarii legissent, contra vtitatissimam Ecclesiam fidem scriptas animaduertunt. Ecclesia enim Christi panem in carnem, vinum credit conuerti in sanguinem.

Hoc igitur cum ceteris haeticis comune habet Berengarius, quod fidem Ecclesiae communem & vtitatissimam oppugnauit, vt nemo excusari posset, qui postea profanas vocum nouitates contra consilium Apostoli amplectens, doctrinis varijs & peregrinis abducere...

718 & valde necessarium studium, Apostolica & prima Sedi, cui Deo auctore quamvis indigni presidemus, annun-
ciare & exponere curasti. (Et post.) Cunctis in toto orbe terrarum Ecclesiis sancta Romana & Apostolica Se-
des Caput proponitur, ad quam maiores & difficiliore causa omnium Ecclesiarum definienda referantur.

Thomas Carthagenensis Episcopus ad Leonem Papam scribens, declaravit, quinque vix Episcopos
719 tunc supervisse in tota Africa, ac S. Romana Ecclesia matris sue sententiam requisivit super questionibus suis.

Schafnaburgensis, anno D. 1054. Victorius eius nominis secundo Subdiaconus toxicum in Calicem misit, quem
cum ipse post consecrationem leuare vellet, nec posset, a Domino causam facti inquisiturus, cum populo ad orationem
prostrernitur, statimq; toxicator a Damone arripitur. Ita igitur causa manifestata, Dominus Papa Calicem cum
720 sanguine Dominico cuidam altari iussit includi, & pro reliquis in perpetuum conservari. Deinde iterum cum po-
pulo tam diu ad orationem prostrernitur, quousque Subdiaconus a Demonio liberaretur. Certè Papa, quem
Deus orantem exaudit, Antichristus non est.

721 Schafnaburgensis anno D. 1057. Principes & plebs Romana Fridericum Monasterio extractum super can-
delabri extulerunt Sedes Apostolicæ, qui Stephanus Papa dictus est. Et an. D. 1058. Eius iam mortui sepulchrum,
signis & prodigijs usque hodie Diuinitus illustratur.

722 Alredus in vita S. Eduardi Regis. Summo vniuersalis Ecclesie Patri Nicolao, Eduardus gratia Dei An-
glorum Rex, debitam & subiectionem, & obedientiam. Glorificamus Deum, quia curam habet sue electæ Eccle-
siæ, quoniam in loca boni predecessoris vos optimum successorem constituit. Quapropter iustum iudicamus, apud
723 vos velut ad solidam Petram acere & probare omnes bonas actiones nostras, & vestram notitiam at que so-
cietatē in bono habere: quatenus eas donationes & privilegia, qua obtinuimus apud predecessorem vestrum, reno-
uetis & augeatis vobis: videlicet, ut quod ille iniunxerat nobis sub nomine obedientiæ & pœnitentiæ propter votū,
quod voveram ire Romam, & in remissionem omnium peccatorum meorum, construere Cœnobium Monachorum in
724 honore Apostoli Petri, ratum faciatis, Privilegia possessionum & dignitatum eiusdem loci confirmetis, renouetis
& decernatis. Ego quoque pro modulo meo augeo, & confirmo donationes & consuetudines pecuniarum, quas
habet S. Petrus in Anglia: & ipsas pecunias collectas cū regalibus donis mitto vobis, ut orēs pro me, & pro pa-
ce regni mei, & continuā ac solennem memoriam instituatū totius gentis Angliæ coram corporibus Sanctorum
Apostolorum. Rescripsit autem ei Papa, & omnia, qua Rex postulauit, Dei, Apostolorum, & Romana Sedis au-
thoritate concessit ac confirmauit.

725 Lanfrancus in li. aduersus Berengariū de cōdemnatione Berēgarij agens: Et cetera (inquit) à Nicolao
totius Christiani nominis summo Pontifice, & à centum tredecim Episcopis Roma examinata atque dan-
726 nata sunt. (Et post.) Beati Doctores si non eisdem verbis, eisdem tamen sententijs multis in locis concorditer astru-
erunt, hereticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat.

727 Guitmundus de Sacramento Altaris. Berengarius defunctum S. Leonem Papam maledicis verbis
& scriptis laceſſebat, Sanctissimum illud ac Reuerendissimum Ecclesie Dei speculum summum, non Pontifi-
cem, sed pompificem atque pulpificem vocans, eumq; inſatuatione Lanfranci inſatuationum, Concilium vanitatis
adunasse blasphemans: Turonus item generali aggregato Concilio, presentī venerabili Gregorio Romano tunc Ar-
728 chidiano, panem & vinum in Sacrificio Domini non vmbriticè, sed verè Christi carnem & sanguinem fieri,
dato propria manus Sacramento, confirmauit. Inde postmodum despiciens, tūdem Roma in generali Cōcilio con-
siliū rationis reuictus, libellos suos propria manu sub presentia felicitis memoriae Papæ Nicolai, coram omni Sy-
nodo cremavit, errorem anathematizauit, confessionemq; bonam, quam Turonus fecerat, præstito itidem propria
729 manus Sacramento, renouauit his verbis: Ego Berengarius anathematizo omnem heresim, consentio autē San-
ctæ Romanæ Ecclesie & Apostolicæ Sedi, & ore & corde profiteor, de Sacramento Dominica mensa eam fidem
me tenere, quam Dominus & venerabilis Papa Nicolaus, & hæc sancta Synodus auctoritate Evangelica &
Apostolica tenendam tradidit, mihiq; firmavit: scilicet panem & vinum, qua in Altari ponitur, post consecra-
tionem non solum Sacramentum, sed etiam verum Corpus & Sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse.
(Et post.) Eos, qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus & sectatoribus suis eterno anathemate dignos
esse pronuncio.

A Eneas Syluius in Epitome 2. Decad. Blondi. lib. 3. Otho Coloniensis Archiepiscopus Alexandrum
increpauit, qui Pontificatum Romanum iniussu Cæsaris præter consuetudinem accepisset. Respondit
Idebrandus Archidiaconus, consuetudinem illam malā esse, & iuste reuocata. Quo audito, Otho sibi satisfactum
duxit: petijt tamen, ut pro pace populorum Concilium Mantuæ fieret. Annuit Pontifex, & cum Cardinalibus cō-
730 se tranſtulit: ubi omnes eum venerati sunt, & Apostolicam Sedem magistrā recognouere.

Marianus Scotus Chron. lib. 3. Viri Catholici multa nefanda & inaudita Regis Henrici flagitia videntes,
731 directis Romā nūcijs ad Alexandrū Apostolicæ Sedis Antistitē, hæc ei tā literis, quam viva voce cōqueſti sunt.
Otto Frisingensis lib. 6. cap. 34. Alexander in Summum Pontificem promotus, Ecclesiam in pristinam
reduxit libertatem. (Et post.) Multa inhonestā de Principe (Henrico quarto) ad aures summi Pāpæ refe-
runtur.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui succesionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato- rum. Rom.
	Idem Leo.	
1055	157. Victor 2. Sue- uus, Germa- nus, fedit an. 2. m. 3. d. 16.	Gre. Mi- chael Strati- oticus an. 4.
1057	158. Stephanus. 10. dictus 9. Lotharingus Gallus, fedit m. 7. d. 28.	
1059	159. Nicolaus 2. Allobrox, fe- dit an. 2. m. 5. d. 25.	Lat. Hiri- c' 4. an. 48 perſe- cutor Eccle- siæ Ro- manæ
		Gre. Cor- ſtanti- n' 10. an. 7.
		Gre. Eudo- x' 7. an. 7.
1061	160. Alexander 2. Mediolanē- sis, fedit an. 11. m. 6. d. 22.	Ro- man' Dio- genes an. 3. Mi- chael 7. an. 6.

Hæretici & Pseudoprophete.

Doctores Catholici, & Custodes
minorum Ecclesie.

Magdeburgenses igitur licet id non animad-
uerterint, se ipsos insigniter condemnatos cō-
fessi sunt, cum ita scripserunt in Centur. vii-
decima, cap. 10. Pag. 527. Leo nonus in eo mere-
tur laudem non exiguam præ multis suis anteces-
soribus, quod sub initium statim Berengarianæ
hereseos, in Synodo Romana eam cum au-
thore damnauit. § Berengarianæ verò hæ-
reseos pars illa fuit, quæ panis & vini substan-
stantiam post consecrationem in Altari super-
esse docuit. Ergo Magdeburgensium iudicijs,
Leo meretur non exiguam laudem, quod ip-
sorum Lutheranorum atque adeo Magdebur-
gensium hæresim, statim sub initium eius in
Synodo condemnauit. Berengarius verò pri-
mum à Leone Papa nono Romæ excōmuni-
catus est: deinde in Synodo Vercellenſi, ad
quam Berengarius vocatus non venit, fides
Ecclesie sub Papa Victore concordī omnium
assenſu confirmata est. Tum autem in Con-
cilio Turonenſi Berēgarius, data potestate par-
tem suam defendendi, cū eam non auderet
ſuſcipere, confessus est coram omnibus communē
Ecclesie fidem, & eam se ab illa hora seruaturum
iuratio promiſit. Denique palinodiam suam in
Concilio Romano sub Nicolao secundo re-
petijt. Aduersus Berengarium scripsit Adel-
mannus Episcopus Brixienſis, Guitmundus
Archiepiscopus Auerſanus, Algerus primū
Canonicus Leodiensſis, deinde Monachus Be-
nedictinus, Iuo Carnotenſis Episcopus, & an-
te omnes Lanfrancus Cantuarieſis Archi-
episcopus.

b Romanam Ecclesiam, cū
adhuc Palinodiam non ceciniſ-
ſet, vocauit Ecclesiam malignan-
tium.

b Lanfrancus de Sacramento Eucharistiæ
aduersus Berengarium. Traditus in reprobū
ſenſum Ecclesiam Romanam vocas Ecclesiam ma-
lignantium, Concilium vanitatis, Sedē Sathana.
Et hoc impio ore garristi, quod garrisse nemo legi-
tur, non hæreticus, non Schismaticus, nō falsus ali-
quis Christianus. Quotquot enim à primordio
Christiana Ecclesia, Christiani nominis dignitate
gloriantur, eſi aliqui, relicto veritatis tramite,
per deua erroris incedere maluerunt: Sedem ta-
mē S. Petri Apostoli magnificè honorauerunt, nul-
lamq; a duersus eam huiusmodi blasphemiam vel
dicere, vel scribere præſumpſerunt.

Cvi-

L L L ij Gre-

732 runtur. Deinde missis à Rege, Annone Colonienfi, Hermanno Babenbergensi, pro iustitia regni Romam Episco-
pis, peracta legatione reuerentes, literas summi Pontificis reportant, Regem ad satisfactionem pro Simonia, ali-
isq; multis, qua ei obiecta fuerant, inuitantes.

Petrus Damianus Ostiensis Episcopus in vita Sancti Barbatiani. Roma absque dubio Caput est & prin-
cipalis Sedes totius Sanctae Ecclesiae. Et in vita S. Vitalis Martyris: Roma per duos summos Apostolos Petrum
& Paulum totius orbis sibi vendicat Principatum. Et in vita S. Odilonis Abbatis: Romanorum Pontifex om-
nium Christianorum Caput est.

733 Saxo Grammaticus historix Danicæ li. 12. Fortè Hamburgensis Antistes ob inanes & falsas suspiciones Eri-
cum execratione multandum censuerat. Quod veritus Rex, appellatione sententiam præcurrit, Romamq; de
vestigio petiuit: ubi causæ suæ examine diligentius habito, Pontificis accusationem potenter repulit, cunctisq; de-
fensionis partibus actore superior redijt. Nec contentus efficacissimum causæ dictionis suæ propugnatorem egisse
aduersariae partis odio, peretralium sacrorum decus externo sacerdotio subiectum habere passus non est. Quamob-
rem Romam regressus, tum se, tum etiam patriam ac domestica sacra Saxonica prædicatione liberari petiuit: ne
734 religionis ratione, exterius admodum obsequi cogeret: aut eius disciplinam ab alienigenis petere necesse haberet.
Nec difficilem Curia consensum habuit. Quæ ne clarissimum virum repulsa afficeret, tum dignitas, tum etiam
fatigationis eius intuitu mota, petitioni annuit, seq; regnum ipsius summi Sacerdotij insignibus adornaturam spo-
pōdit. (Et pōst.) Nec cum Romanae promissionis fides sefellit. Profectus enim à Curia Legatus, qui sacri insignis
prærogativa, postea gentis sacerdotium adornaret: cum celeberrimis Danorum urbibus inspectis, cuncta curiosis-
sime collustrando, non minorum personarum, quàm ciuitatum respectum egisset, Lundia ob egregios Asceri mo-
res, tum quod ad eam è finitimis regionibus terra marisq; transitus abundè pateat, hunc potissimum honorem de-
ferendum existimauit, nec solum eam Saxonica ditione eruit, sed etiam Suetia, Noruegiaq; Religionis titulo ma-
gistrum effecit. Nec parum Danta Romana benignitati debet: quo non solum libertatus ius, sed etiam exterarum
rerum dominium assecuta est.

735 Schafnaburgensis an. D. 1069. Rex Henricus Episcopum Moguntinum, aliòsque Regni Principes rogat, vt
patiantur ipsum uxorem repudiare. Cunctus ergo, licet agere, id fieri decernentibus, Synodum consiciendo nego-
tio indixit Moguntia. Ibi Petrus Damianus vir etate & innocentia vita reuerendus, Legatus Sedis Apostolicae
occurrens, mandata exposuit Romani Pontificis, qui & discidium fieri prohibebat, & Episcopo Moguntino Apo-
736 stolica animaduersionis sententiam minitabatur, quod tam nefaria separationis se auctorem promiserit. Adhæc,
suis manibus nunquam Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilentis exemplo, quantum in se esset, fi-
dem Christi perdidisset. Principes aiebant, aqua censere Romanum Pontificem. Ita fractus magis, quàm inflex-
737 xus Rex, ab incepto abstinnit.

Idem Schafnaburgensis pōst. an. D. 1071. Carolus, cui Rex Henricus Constantinensem Episcopatum dede-
rat, ab eodem arcetur ob crimen Simonie & furti, in quod incidisse conuictus est, Episcopo Moguntino ex dele-
gatione Sedis Apostolicae sententiam in eum ferente, cum etiam Rex in iudicio assideret, causamque Caroli,
quoad posset, tueretur.

Hildebrandum, qui Gregorius septimus vocatus est, & sanctissimum virum fuisse, & sanctif-
sima Decreta edidisse contra Presbyteros concubinarios, & Simoniacos, quorum
Antesignanus Henricus quartus, & Communione, & Regno
iustissime priuatus est.

De Gregorij sanctissima & integerrima vita ij testes erunt locupletissimi, quos illa ætate vixisse, &
Gregorij mores probè cognitos & perfectos habuisse, constat. Illi autem sunt inprimis Clerici ac ci-
ues vrbs Romæ: qua in vrbe Gregorius annis viginti & amplius, antequàm Pontifex crearetur, summa
cum laude, imò insigni cum admiratione vixit. Nam sub Leone Papa nono (quem ex omnium historicorum
consensu Romam comitatus est) itémque sub Victore secundo, Stephano decimo, Nicolao secundo, & Alexandro
secundo ita Romæ egit: vt maximæ res tam domi, quàm foris ipsius auspicijs faustè feliciterque gere-
rentur. Itaque & in Germaniam Pontificis nomine profectus est, & in Gallijs Turonensi Concilio in-
terfuit, & in Clericorum improbos mores summa cum autoritate & fructu sæpius inquisiuit. Porro
cùm in Cathedra Petri collocaretur, ita & Episcopis, & Clericis, & ciuibus vniuersis integritas eius
probata est, vt insigni cum elogio, suæ electionis verba memorix posterorum apud Platinam &
Sabellicum commendata extant, quæ nos etiam suo loco proferemus. Iam verò dum rexit Ec-
clesiam, optimis quibusque viris maiorem in modum placuit, vt Guilielmo Abbati & Monachis
Hirsangiensibus, vt Hugoni Abbati Cluniacensi, vt Anselmis duobus, Cantuariensi & Lucensi Episcopis,
vt Mariano Scoto, & Lamberto Schafnaburgensi grauisimis omnino Historicis: quod idem constat
etiam de

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successa.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici & Custodes
murorum Ecclesia.

Idem
Alexander.

Crimina Gregorio
intentata.

Gregorij contestata integritas &
innocentia.

1073

Gregorius. 7

Hen-
ricus 4
perfe-
ctor
Eccle-
sæ
Romæ
ne.

a Apud Brixiam Noricam cer-
ti Episcopi, mandato Regis Hē-
rici quarti conuenientes, accusa-
bant Gregorium septimum, pri-
mò velut Simoniacum. Maria-
nus Scotus in Chron.

a Ioannes Tritheim in Chron. in Synodo apud
Brixiam Noricorum habita, S. Pontificem inaudi-
tis criminibus falso accusarunt. Et alibi de illius-
modi Synodo agens: Ad hoc (inquit) Conci-
lium malignantium Wilhelmus Abbas Hirsangien-
sis vocatus, ire contemptus: quippe qui Vicarium
Christi sanctum & innocentem nouerat.

Itemque Lambertus Schafnaburgensis in hi-
storia rerum Germanicarum ait: Hildebrandi
constantia & inuictus aduersus auaritiam animus,
omnia excludebat argumenta humana fallacia.
Martinus Polonus in Chron. Gregorius Septi-
mus propter laudabilem vitam est in Papam ele-
ctus.

Denique Platina & Sabellicus commemo-
rant electionis verba in hanc formam: Nos
Sancta Romana Ecclesia Cardinales, Clerici, Aco-
lyti, Subdiaconi, Presbyteri, presuntibus Episcopis,
Abbatibus, multisq; tum Ecclesiasticis, tum laici
ordinis, Eligimus hodie decimo Calendis Maij in
Basilica S. Petri ad Vincula, anno salutis 1072. in
verum Christi Vicarium Hildebrandum Archi-
diaconum virum multa doctrina, magna pietatis,
prudencia, iustitia, constantia, religionis, mode-
stum, sobrium, continentem, domum suam gu-
bernantem, pauperibus hospitalem, in gremio san-
ctæ Matris Ecclesie liberè à teneris annis usque
ad hanc ætatem educatum, doctum. Quem qui-
dem cum ea potestate præesse volumus Ecclesia
Dei, qua Petrus Dei mandato quondam præfuit.

b Item

b Fides

etiam de Bernardo Corbiensi Monacho, deque Paulo Benvidiensi, & Gerobo Richerspergeri Antistite quorum libros Apologeticos pro Gregorio septimo scriptos, *Auctinum* (Annalium Boiorum lib. 1.) se legisse confitetur, ubi adiungit, eosdem Antistites ob studium, quo erga Gregorium afficiebantur (Boiarij cum essent) Sedibus pulsos, & in exilium actos fuisse, idemque Giselferto & Diemoni sanctissimis Archimandritis euenisse, Trithemius narrat. Quid de Anglia, Italia, Polonia, Hispania, Gallia, Græcia, Dania, Saxonia, cæterisque orbis Christiani regionibus, dicam: quas Gregorio semper paruisse, & grauissimæ historiæ contestantur, & nos ex ipsius rebus gestis paulò postea declarabimus. Porro cum idem Gregorius septimus vita excessisset, non solum omnes Romani Pontifices, *Victor, Urbanus, Paschalis, Eugenius, Innocentius, Alexander*, cæteri que causam eius tutati sunt, sed etiã omnes alij præstantes Theologi & hominem laudârunt, & Decreta eius magnopere suspexerunt. Fidem verbis meis faciunt Gratiani Decreta (1. q. 6. cap. *Nos Sanctorum*.) & Diui Thomæ Aquinatis doctissima scripta, (2. 2. q. 12. Art. 2.) qui ambo illud ipsum Gregorij septimi Decretum, quo Henrici quarti subditos à iuramenti religione absoluit, velut æquissimum commemorat. Horum verò authoritatem cæteri ferè omnes Theologi sequuntur. Quid quòd miraculis etiam claruit Gregorius, vt sigillatim hoc in loco docemus, ubi eum & Catholicum, & optimum virum fuisse contra paucorum, qui Henrico adulabantur, calumnias, dedita opera defendimus.

Nam quòd Sigebertus in Chronicis suis Gregorium notat, velut negasset, Presbyterum concubinarium, si fortè Sacrum faceret, corpus Christi conficere: nihil eiusmodi aut dixit vnquam Gregorius, aut sentit. *Hildebrandus Papa* (inquit Schafnaburgensis in Chronicis) cum Episcopis Italia conueniens, iam frequentibus Synodis decreuerat, vt secundum instituta antiquorum Canonum, Presbyteri uxores non habeant: habentes aut dimittant, aut deponantur. Sed cum plures Clerici (vt ait Marianus Scotus an. Domini 1075.) sub sententia interdicti Apostolici libentius esse malent, quam saminis & vxoribus careere, vt saltem per alios castigarentur, decreuit Papa etiam Synodica legatione, vt nullus Christianus audiret Missam coniugati Presbyteri. Cuius Decreti sententiam Trithemius his verbis in Chronicis refert. *Laicus interdixit, ne Missas Sacerdotum concubinas habentium, audire præsumerent.* Non vtique negat Gregorius, Presbyterum, qui concubinam habet, si temerè ad Altare Dei accedat, verè Corpus Domini conficere: sed tantum vocat, ne vel is id facere præsumat, vel alij eius oblationi adsint: vt nimirum qui sententiam excommunicationis non timebant, saltem populi fidelis abalienationem & odium pertimecerent. Sed ne hoc fine graui testimonio afferuisse videar, Anselmi Cantuariensis Episcopi verba proferam ex Epistola, quam ad Wilhelmū Abbatem Hirsaugiensem (authore Trithemio in Chron.) exarauit. *Anselmus* (inquit Trithemius) dum pro defensione iurium Ecclesie sue ad Sedem Apostolicam peruenisset, Wilhelmū Abbatē Hirsaugiensem (quem pro confirmatione instituti libertatis Romam sub Gregorio Papa septimo iuisse iam diximus) reperit, ad quem postea scribens, deque illa ipsa Henrici quarti excommunicatione agens, quam nunc iuste factam defendimus: *Comes* (inquit) *vester, qui excommunicatus vobis diuina celebrantibus se immiscet, mihi videtur humiliter admonendus, ne contemnendo sententiam eorum, à quibus, & in quibus Deus se confirmat audiri, cum audiuntur, & sperni, cum spernuntur, seque ligare, cum ligant, & soluere cum solunt, aggrauet super se Dei iudicium, à quo fugere nusquam homo potest. Quare illi melius esset, vt per salubrem humilitatem abstineat ab his, à quibus eum sententia Apostolica segregat, quam per presumptionis contemptum se ingerat in illa, quæ nusquam nisi per humilitatem quasita profunt, at semper inordinatè præsumpta obsunt: nec deberet cum nullo suo commodo, & grauissimo vestro malo cogere vos, vt cum eum offendere nolitis, Deum & Apostolici auctoritatem grauiter irritetis, ad quos pacandos illum adiutorem habere non possitis: facilius quoque ac benignius Apostolicum eius rationes suscepturum, si suam illam sententiam cognouerit reueritum. Quòd si Comes idem hanc adimonitionem respuerit, scitis quia Deus plus timendus est, quam homo. Quapropter aut secundum iam prolatam Apostolicam sententiam erga illum agendam, aut ipsum Apostolicum, seu aliquem vices eius gerentem, de hoc ipso consulendum a stimo. De Presbyteris verò, qui se aperit reprobus libidinis commercio Deo execrabiles exhibent, omnino tenendum est, quod Apostolica prouidentia Ecclesiastico instoq, rigore constituit. Nempe nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter astat, ubi pertinaciter aperta & impudenti libidine ferentes, Dei & Sanctorum prohibitionem contemnendo, sacris Altaribus deseruiunt: imò non deseruiunt, sed quantum ad ipsos pertinet, turpiter commaculant: non quò quis ea, quæ tractant, contemnenda, sed ipsos potius tractantes execrandos existimet, vt qui Dei & Angelorum præsentiam non reuerentur, vel hominum detestatione repulsi, sacra contaminare desistant. § Habemus in ijs Anselmi verbis & sententiam eius de iustè lata in Regem Henricum excommunicatione, cui omnes parère optat, & interpretationem legis, quam Gregorius constituerat, de non audiendo Presbyteri coniugati Sacro. *Non* (inquit) *ea, quæ tractant, contemnenda, sed ipsi potius, qui tractant, execrandi sunt.* Et persona igitur Gregorij septimi, & Decreta magnam merentur laudem, sed nullam planè vituperationem.*

At Henrici-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatæ,
qui successione conti-
nuatam non habent.Anni
Domi-
ni.Pontifices
Romani.Impe-
rato-
Rom.

1075

Gregorius 7.
Saonensis, Bo-
nicij filius,
Monachus,
& Prior Clu-
niacensis.Gre-
Nico-
phor⁹
an-7.Lat.
idem
Hen-
ricus
4.

Heretici & Pseudopropheta.

b Item accusabant eundem velut hæreticum, qui Catholicam & Apostolicam fidem de Corpore & Sanguine Domini in quaestione posuerit, hæretici Berengarij antiquus discipulus. Hæc illi, vt testatur Vrspergensis in Chron.

Doctores Catholici, & Custodes
mutorum Ecclesie.

b Fides Gregorij septimi de Corporis & sanguinis Domini veritate in Eucharistia, multis modis toti Ecclesie probata fuit. Primum, quia communicauit cum Leone Papa nono, dum ad urbem Romam eum deduceret, vt ex Sigeberto iam antè docuimus. Leo autem is erat, qui primus hæresim Berengarij condemnauit. Deinde Guitmundus author est (cuius etiam verba paulò antè in medium protulimus) mortuo iam Papa Leone, Hildebrandum Ecclesie Romanæ tunc Archidiaconum, in Turonensi Concilio affuisse, ubi Berengarius iterum damnatus est. Præterea Schafnaburgensis testatur, eundem Gregorium & missas celebrasse, & sacra consecisse, & Corpus Dominicum manu præferentem, tum velut Iudicem suum agnouisse, tum aduersario suo Imperatori Henrico eam conditionem detulisse, vt non alio iudice, quam Dominici Corporis sumptione purgari eum exoptaret. Denique Aeneas Syluius in Epitome Blondi, 2. Decadis lib. 3. sic habet. *Roma à Gregorio Synodus tena est, in qua error Berengarij de Sacramento damnatus est.* Potuitne hæres contestatior fieri? Quòd si Episcopos illos in hæresi Berengariana Gregorio imponenda impudenter mentitos fuisse constat: (vt certè iam constat) idem omnino de reliquis etiam criminibus in eum confictis iudicandum est. Sin posset fieri, vt Gregorius septimus cum Berengario sensisset: saltem id efficeretur, vt omnia hæc crimina in eum caderent, qui non Catholicæ fidei vir, sed ex Protestantium huius temporis antecessoribus extitisset. Verùm hoc adeo falsum est, vt Victor, Urbanus & Paschalis secundus (quos certum est insignes & Catholicos Præfules fuisse) honorauerint memoriam Gregorij septimi, eiusque sententiam in Henricum latam confirmarint.

c Obijcie-

MMM

Lami-

At Henricus interim, quem Gregorius excommunicauit, qualis tandem extitit? Certè is, qui matrem Agnetem ex suo regno aufugere compulit, qui Praxedem vxorem acerrime persecutus est, in quem filius arma sumpfit, quemque Principes Germaniæ tam Clerici, quàm laici, iusto iudicio deserendum iudicauerunt. Sed de ijs postea. Nunc ea primùm attingamus, quæ ad hanc orationis partem spectant. Abbas Vrspergensis, cuius testimonio nec Aduersarij quidem reculare possunt, propterea quòd eum omnibus eorum temporum Historicis longè anteponunt, tamen is de Henrico Imperatore ita scribit, Anno Dom. 1068. *Henricus Rex adolescentie vsus libertate, Saxoniam solam ex omni Romano Imperio cepit incolere, Principes despicere, nobiles opprimere, inferiores sustollere, venatui, iustis, ceterisque huiusmodi exercitijs, plus quam iustitjs faciendis (vi incusatus est) operam dare, filias Illustrum quibuslibet obscure nati coningere, priuata præsidia (nimium potentibus regni non satis fidens) instruere. His discordie seminarijs contigit Regi quam plurimos insidiatores tam vite, quam regni sui crescere.* Talia igitur initia ipsius erant, qui tot Pontifices Romanos persecutus postea est.

Adiungamus Abbati Vrspergensis Auentinum, qui & ipse plurimum arridet Protestatibus, quorum partes fouet. Is aut in lib. 5. Annalium Boiorum hæc habet verba. *Henricus superius, amoribus, impudicitie & adulterij flagrasse infamia, nec amici quidem negant.* Ore igitur ac voce duorum testium, quos ipsi Protestantes omni exceptione maiores esse concedunt, nostra oratio nititur ac confidit. Cum autem peccata æquè ac virtutes velut funibus & vinculis quibusdam inter se connectantur: cuius cor adulterij ac stupri plenum esse non negas, difficile est, vt illum immunem à cæteris criminibus esse persuadeas. Quamquam enim necesse non sit, qui vnus grauis peccati reus est, eum statim omnibus sceleribus esse obnoxium: illud tamen certissimum est, eum, qui ob vnum crimen, quod æterna morte puniatur, charitatis expers fuerit, nullus verè virtutis compotem esse. Nam eum, qui charitatem non habeat, nihil esse Apostolus docet. Multum igitur interest inter Henricum quartum, quem nec amici quidè ab immani scelere excusant, & Gregorium septimum, quem permulti sanctissimi viri testantur omni virtutum genere abundasse, turpitudinis autem nullius reum fuisse. His ita positis, accedamus ad alia grauiora peccata, ob quæ Henricus excommunicatus fuit. Marianus igitur Scotus, qui sub Henrico quarto in Germania vixit, ac propterea rei veritatem optimè scire potuit, qui etiam scribendis Annalibus operâ dedit, is, inquam, Marianus in Chron. suis (anno Dom. 1075.) huc in modum scribit. *Gregorius querimonijs & clamoribus Catholicorum iustus aduersus Henricum & scelera eius immanitatem audiuit, zelo Dei accensus, iam dictum Regem excommunicatum pronunciauit, maxime propter Simoniam.* Quod factum Catholicis quidem viris bene placuit: Simoniacus verò ac factoribus Regis nimium displicuit. Hæc Marianus.

743 Fuit ergo in Henrico scelerum immanitas: In Gregorio autem zelus Dei. Huius acta Catholicis placuerunt: Illius fautores appellantur Simoniaci. Ac ne frustra hoc infame Simoniaci nomen Henrico impositum quisquam putet, audi quid Ioannes Trithemius in Chron. suis referat. *Stephanus* (inquit) *Halberstatis Episcopus vir doctus & sanctus, semper Henrici quarti scelera detestatus, cum Romana Ecclesia optime sensi. Scripsit ex persona Ludouici fidelis Ecclesie Romane, ad W. Alram. um Episcopum Namburgensem, qui partes Henrici Imperatoris 4. contra obedientiam summi Pontificis pertinaciter defendebat, epistolam non minus elegantem, quam prolixam in qua cunctos errores, crimina, & scelera ipsius Henrici Regis ita apertè describit, vt nulla deinceps potuerit excusatione negari. Inter cætera verò eiusdem Epistole sic dicit ad W. Alram defensorem Regis schismatici & excommunicati. Audi igitur vera, non suta: audi sortia, non facia. Omnis qui dignitates spirituales diuidit, hæreticus est: Dominus autem Henricus, quem Regem dicunt, Episcopatus & Abbatis vendit. Etenim Constantiensem, Bambergensem, Moguntinensem, & plures alios pecunia: Ratisponensem, Augustensem, & Strasburgensem, pro gladio, Abbatiam Fuldensem pro adulterio, Monasteriensem verò Episcopatum, quod dicere & audire nefas est, pro Sodomitica immunditia vendidit. Quæ si impudenter negare volueris, teste celo, teste terra, omnes etiam à furno redeuntes scioli, concludent hoc: Dominus Henricus hæreticus est. Pro quibus nefandis malis ab Apostolica Sede excommunicatus, nec Regnum, nec potestatem aliquam super nos, quia Catholici sumus, poterit exercere. Hæc viri constantissimi scripta, & authorem suum in Dei fundatum timore confirmant, & quanta fuerit in Romanam Ecclesiam temeritas manifestat, qui persequebatur vsque ad mortem omnes, qui Christi Vicario obedientiam exhibebant. Hæc Stephanus. Vt autem alia eius generis omittam quæ non solum de reliquo comitatu Regis, verum etiam de Ruperto & Hildolpho, quos Rex creauerat Episcopos, Schafnaburgensis perferibit: illud vnum de Wilhelmo Traiectensi Episcopo quàm insigne est? Qui repente grauissima agritudine correptus, miserabili etulatu coram omnibus vociferabatur, iusto Dei iudicio se & presentem vitam amisisse, & eternam, quod Regi ad omnia, qua peperam intendisset, operam suam summo amissu præbuisset, atque in spem gratiæ eius, Romano Pontifici sanctissimo, & Apostolicarum virtutum viro graues contumelias sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocem, vt asserunt, sine communionem, sine ulla satisfactione expirauit. Hæc ille, iam verò cum Henricus Rex à Pontifice*

744

745

746

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successione conti-
nuatam non habent.

Anni Domi ni.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1073	Idem Gregorius 7.	

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholicos & Custodes murorum Ecclesie.

Obijciebant illi præterea ijdè Episcopi, quòd esset diuinatio- num & somniorum cultor, & Ne cromanticus. Quod vtique non aliunde factum est, quàm quòd gratiam Dei, quæ Gregorius miracula operabatur, Diabolo (vt quondam Iudæi fecerant) in Spiritum sanctum peccantes, ascri- bebant.

Lambertus Schafnaburgensis ibidem. *Signa & prodigia, quæ per orationes Gregorij Papæ frequenter fiebant, & zelus eius feruentissimus pro Deo & Ecclesiasticis legibus satis eum contra venetas detractorum linguas comminabant.* Vincentius Gallus in speculi histor. lib. 25. c. 44. Ex Gulielmi Historici verbis refert, *Hildebrandum dono Prophetie præditum fuisse, iura quia intimas Hugonis Cluniacensis Abbatis cogitationes vidit, tum quia pestem prædixit, tum quia reuelatum ei est, quòd Simoniacus quidam Episcopus ad hunc versum (Gloria Patri & Filio) non posset voce tenus adijcere hæc verba (& Spiritui Sancto) quod etiam rei exitus comprobauit.* Martinus Polonus etiam fatetur, eum miraculis coruscare.

Postre.

MMM ij

Otto

Pontificem Romanam ob Simoniam, & alia eiusmodi scelera excommunicatus, conuentum Principum Wormatiæ indixisset: commode (inquit Schafnaburgensis) interuenit Eugo quidam, quem ante paucos dies propter ineptiam eius & mores inconditos Papa de Cardinali ordine amouerat. Huius auctoritatem ceteri secuti, sententiam promulgauerunt, quod Gregorius Papa esse non possit, nec ullam iuxta Priuilegium Romanae Sedis ligandi aut absoluendi potestatem habuerit. Hic obiter illud animaduerto, neminem istorum Sedis Apostolicæ Primatum, sed tantum Hildebrandi personam oppugnasse. Imò in illo ipso conuentu Episcopi aliquot dixerunt, contra Canonum statuta esse, ut Episcopus aliquis (necum Romanus) absens, necdum probatis criminibus condemnaretur. Vbi autem Papa intellexit, in suam damnationem subscriptum esse, in Synodo frequente Regem cum tribus Episcopis nominatim excommunicat. Interim Teutonici Principes Henrici flagitijs commoti, Papam inuuant, ut Augustam ueniat ad discutiendam Regis causam. Eodem etiam tempore

747 Vtoms Episcopi Treuerensis auctoritate adducti, optimi quique sese à Palatio subtrahunt. Præterea Altmannus Pataviensis Episcopus magnarum in Christo virtutum, & Patriarcha Aquileiensis à Pontifice missi sunt, ut omnibus per Gallias contestarentur, iustis de causis excommunicatum esse Henricum, & ad eligendum alium Regem Apostolicam auctoritatem suffragium pollicerentur. His angustijs Rex conclusus, Romano Pontifici apud Canusium occurrit. Et quoniam penitentia eius vera esse non credebatur, agrè post tridui expectationem his conditionibus absolutus est, ut certo die & loco ad Generale Concilium praesto esset, accusationibus, quæ à Teutonico Principibus intenderentur, responsurus. Rex promissit, & alij aliquot Principes sub iureiurando confirmarunt, hoc eum facturum. Papa uero ubi Atissarum solennia celebrasset, præferens manu Corpus Dominicum, ad Regem palam ait: Ego iam pridem à te inuisis, fautoribus insimulor, Sedem Apostolicam per Simoniacam heresim occupasse, & alijs criminibus vitam maculasse. Quo igitur satisfactionis compendio, omnem omnibus scandali scrupulum auferam, Deum precor, ut suo me hodie iudicio uel absolutus subiecti criminis suspicione, si innocens, uel subitanea

749 morti e interimat, si reus. Et max partem Domini Corporis accepit, & comedit. Qua liberrimè assumpta, cum populus innocentie Pontificis congratulatus, in laudes Dei aliquandiu acclamaasset, ad Regem conuersus: fac (inquit) fili, si placet, quod me facere uidiisti. Rex post dilationem impetratam, recusauit eo modo se purgare. Nec inuidia: ubi enim ad suos redierat, statim etiam ad ingenium redijt, nec prius quiescit, quam & B. Gregorium urbe expulisset, & Gibertum Rauennatensem Episcopum eius loco supposuisset. Gregorius uero (ut author est Otto Frisingensis lib. 6. c. 36.) Salerni manens, appropinquante uocationis sue tempore, dixisse fertur: Dilexi inuisionem, & odi iniquitatem, propterea morior in exilio.

Guilielmus uero Tyrius Metropoli, rem isto modo exponit belli sacri lib. 1. c. 13. Henricus Teutonici Rex, & idem Romanorum Imperator, à D. Gregorio Papa septimo passus fuerat questionem & controuersiam non modicam, super annulo Episcoporum defunctorum, & baculo. Inoluerat enim consuetudo (praesertim in Imperio) quod defunctorum Ecclesiarum Praelatus, annulus & uirga Pastoralis ad Dominum Imperatorem dirigebatur. Vnde postmodum unumquemlibet de familiaribus & Capellanus suis inuestiens ad Ecclesiam vacantem dirigebat, ut ibi Pastoris fungeretur officio, non expectata Cleri electione. Quod Dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facto conculcari Ecclesiastica perpendens, semel, secundò, ac tercio eundem Imperatorem commouit, ut à tam detestabili desisteret presumptione. Quem praeceptis salutaribus communitum, cum reuocare non posset, vinculo anathematis inuodauit. Quod factum nimis indignè ferens Imperator, cepit Ecclesiam Romanam persequi, & Domino Papa Guibertum Rauennatensem Archiepiscopum, uirum literatum & locupletem nimis, suscitauit aduersarium. Qui de uiribus Imperatoris praesumens, & de multitudiue diuitiarum confisus, excluso uolenter praedicto uenerabili uiro, Sedem inuasit Apostolicam: ita delirus, & ab intellectu sinceritate deficiens, ut id se esse crederet, quod falsò dicebatur. § Ecce tam illustres historici, tamq; affines illorum temporum, vno consensu & factum Gregorij septimi laudant, & Imperatorem eiusque Imaginariam Pontificem reprehendunt. Sed pergamus etià ad alios, huius rei testes idoneos.

Vrspergensis in Chron. Postquam ostendisset, quid 19. Episcopi ab Henrico Imperatore contra Papam Gregorium in vnum conuocati factitassent, itemq; quod Antipapam Gisbertum (aliàs Wigbertum) constituisent, adiungit hæc uerba. Scripsit post hæc Anselmus, Lucensis Episcopus, Epistolam ad eundem Wigbertum, in qua illi praenariatorum ac superbum cognominat, inter alia subinferens: Vt ergo de B. Gregorio Patre nostro dicam, quod de Cornelio scripsit Beatus Cyprianus: factus est Episcopus de Dei & Christi eius iudicio, de Clericorum penè omnium, & ut uerius dicam, omnino omnium testimonio, de plebe, quæ tunc aderat, suffragio, de sacerdotum antiquorum & bonorum uirorum collegio, cum nemo ante se factus esset, cum Alexandri locus, id est, cum locus Petri, & gradus Sacerdotalis Cathedra vacaret. Quo occupato, & de Dei uoluntate, atque omnium nostrum consensu ordinato, quisquis iam Episcopus uoluerit fieri, foras fiat necesse est, nec habet Ecclesiasticam ordinationem, qui Ecclesie non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, licet multum de se iactans, sibi plurimum uendicans, profanus est, alienus est, foris est. Et cum post primum secundus esse non possit, quisquis post unum, qui solus debet esse, factus est, iam non secundus ille, sed nullus est. Hac priori (Episcoporum) sententia ualde contraria

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Hæretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholicici, & Custodes murorum Ecclesie.

Postremò uocantur eum homicidam, & Sacrilegum.

Otto Frisingensis Histor. lib. 6. c. 32. sic habet. Hildebrandus semper in Ecclesiastico rigore constantissimus fuit. Et in eod. li. c. 36. Ecclesia tanto Pastore, qui inter omnes Sacerdotes & Romanos Pontifices præcipui zeli ac auctoritatis fuit, orbata, dolorem non modicum habuit. Gótfrius Viterbiensis in Chronicor. part. 17. Gregorius septimus seipsum athletam Dei, pro domo Domini murum constituit. Trithemius in Chron. Hildebrandus cultor & defensor iustitiæ, & libertatis Ecclesiasticæ omnium acerrimus. (Et post.) Vir multæ doctrinæ, magnæque pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ. Nauclerus, qui & ipse Germanus fuit, de eo sic scribit in generatione 37. Vir fuit Gregorius religiosus, timens Deum, iustitia, & æquitatis amator, in aduersis constans, qui propter Deum in his, quæ ad iustitiã pertinebant, nil remisisset perficere. Crantzius in Metrop. li. 5. c. 20. Henricus quartus Ecclesiarum iura inuasit, Episcopos pro suo arbitrio instituens destituensq;. Summum Pontificem Gregorium Septimum uirum sanctum insectatus est. Platina in uita Grego. septimi. Salerni sancte & pie moritur. Vir certe Deo gratus, prudens, iustus, clemens, pauperum, pupillarum, uidualium Patronus. Consentit Sabellicus Ennead. 9. lib. 3. Viderine Protestantes, utrum authores satis graues habeant, quos Anselmo Cantuariensi, Bernardo Corbiensi, Mariano Scoto, Lamberto Frisingensi, Gótfrido Viterbiensi, Vincentio Gallo, Martino Polono, Trithemio, Platina, Crantzio, Nauclero, Blondo, Sabellico opponant. Abbatem Vrspergensis illi quidem laudant: sed eum etiam à nobis stare ipsius uerba, sæpius à me citata, satis perspicue demonstrant. Cum igitur hi omnes causam Romani Pontificis æquiorum iudicarent, admiror Auentinum non animaduertisse, quod ab historiæ ueritate permultum aberrauit, dum in Gregorium Septimum maledicè inuectus, Henricum quartum immeritò laudat.

1073 Idem Gregorius, fedit an. 12. m. 1. d. 3.

Græ. Alexim an. 33. Oculum Ecclesie persequitur qui cõ hunc se cõ Turcis ob inuidiam in Latinos Principes, tunc in Palestina bellum Domini geres.

Lat. Idem Henricus 4.

contraria scripsit Anselmus Episcopus, vir literis apprime eruditus, ingenio acutissimus, facundia precipuus: & quod omnibus maius est, in Dei timore & sancta conuersatione nominatissimus, adeo ut tam in vita, quam post mortem referatur miraculis clarus. § Porro (quoniam facta est mentio istorum nouemdecim Episcoporum, qui sententiam depositionis in Sedis Apostolicæ Pontificem protulerunt) ut sciatur, quid illis eorumque similibus postea euenerit, sciendum est, eos qui pœnitentiam de ea re egerunt, reconciliatos Ecclesie fuisse. Qui autem impœnitentes mortui sunt, de ijs Abbas Vrspergenſis in Chron. (an. D. 1106.) ita scribit. *Fœter & respuitur, condemnatur & anathematizatur hæresis Wigbertina, vel Henriciana. Abdicatus sine fugatus hæresibus, Catholici Cathedralis Pontificalibus destinantur, & quibus etiam aliqui inter ipsa Festa consecrantur. Denique in tantum Diuina leges subitò zelus efferbuit, ut etiam ipsa caduera Pseudoepiscoporum ab Ecclesiis eliminarentur. Quotquot autem ab ipsis erant ordinati, usque ad generalem audientiam ab officijs suspenderentur. Iam enim exaltatis sibi diuinitus Ecclesia Romana cornibus, ad incutiendum timorem cunctis usque quaque Schismatum membris, etiam capitis ipsius ossa, Wigberti scilicet dicti Pape, de sepulchro suo, quod per quinque iam annos in Ecclesia Rauennensi possederat, proiecerat, vniuersaq; eius instituta, ut verè non Apostolici sacerdotis, sed Apostatici inuasoris annullari decreuerat.*

754 Inter hos omnes tumultus, qui sub Henrico Quarto acciderunt, id magnopere animaduertendum est, quòd nec ipse Henricus (nedum alius quisquam) Romanæ Ecclesie Primatum vlla ex parte impugnauit. Imò idem Henricus & apud Gregorium Papam intercessit, ut Rudolphum Regem excommunicaret, & de Paschali Papa ad Principes Germania dixit: *Domino Papa in presentia Legati sui & vestra obedire parati sumus: & nunc parati sumus ei omnem debitam reuerentiam & obedientiam sincero corde & deuotione presentialiter exhibere.* (Et post.) *Appellamus (inquit) Romanum Pontificem, & Sanctam vniuersalem Romanam Sedem & Ecclesiam.* Hæc Henricus apud Vrspergenſem in Chron. Si ergo vlla fides in Henrico fuit, ea Primatum Romani Pontificis agnouit perinde ac debuit. Cætera quæ ad tempora Henrici pertinent, sub Urbani & Paschalis ætate explicabuntur.

755 Blondus Decade 2. lib. 2. *Michaël per Nicephorum ab Imperio Constantinopolitano deiectus, ad Gregorium confugit, qui Nicephorum excommunicauit.* § Græcorum igitur Imperator agnouit Gregorij Septimi Primatum.

756 Cromerus de rebus Polonorum lib. 4. *vbi Roma nunciatum est, Boleslaum Polonia Regem eius nominis secundum apud ipsam Altare S. Stanislauum (qui mortuum etiam suscitauerat) nefarie occidisse: Gregorium Septimum toti Polonia sacris interdixit, Boleslaum diris deuouit, regnumq; ipsi solemnè riuu abdicauit. In posterum quoque ne quem Episcopi Regem sine suo iussu inungerent, & coronarent, edixit. Quod Edictum adeo seuerè obseruatum est, ut à Rege Boleslao secundo usque ad Dramisimum, hoc est, per ducentos & eò amplius annos nemo Principum Bohemia auderet Regium nomen sibi sumere. Boleslaus verò, etsi annoferè vno post Pape sententiam in regno permanere videbatur, (quod tempus ei Deus ad pœnitentiam concessit) tamen post annum expletum, primi omnium imperium eius detrectarunt nuper subacti Russorum Principes. Deinde in eum conspirarunt Nobiles ac Procures nonnulli. Tum autem in Vngariam fugit. Denum amentia corripitur, atque ad postremum sibi ipsi necem consciiuit. § Tam seuerè Deus Pontificis Romani sententiam in Regem latam curauit exequendam: ut omnes sciant, Reges Christianos in causis fidei & morum, Pontificibus Romanis fubesse.*

757 Ioan. Trithem. in Chron. *Rupertus Abbas Augiensis per Papam Gregorium 7. depositus, quia Romanam, ut se de obiectis criminibus purgaret, ire contempsit, Monasteriū in Gegenbach à Rege Henrico suscepit, vbi dum pro consuetudine sua lucris temporalibus immoderatus intenderet, ac progressus ipse ad vim arcendam ius suum defenderet, vna cum alio Monacho adolescente occisus est. § Tales sanè Monachi solent esse, qui malunt Cæsari, quam Petro adherere.*

758 Rodericus rerum Hispanicarum lib. 6. c. 25. & 26. *Gregorius Septimus misit Ricardum Abbatem, ut Ecclesias Hispanie Ecclesiastico moderamine ordinaret.*

759 Ioannes Trithemius in Chron. *Præfuit eo tempore Sacrosancta Romana & vniuersali Ecclesie reuerendissimus Papa Gregorius septimus, qui precibus Adalberti de Calua Sedi Apostolica humiliter directis acquiescens, Apostolicæ auctoritatis priuilegio munivit liberalitatis ipsius institutionem in Hirsaugiensis Monasterio reparando.*

760 Idem Trithemius ibidem. *Wilhelmus Abbas Hirsaugiensis, qui Gregorium septimum Vicarium Christi Sanctum & innocentem nouerat, cum Sancta Romana Ecclesia optime sentiebat. Victor Pontifex creatus (inquit Matina in vita ipsius) statim Gregorij partes suscepit. Hanc ob rem crediderim, eum Henricum Regem hostem habuisse, cuius fraude (ut Martinus scribit) veneno in Calicem iniecto, dum sacrificat, necatur: licet Vincentius dysenteria periisse hominem dicat.*

761 Iuo Episcopus Carnotensis Primatum Pontificis Romani plurimis auctoritatibus ac testimonijs probat in quinta parte, eius libri, qui *Decretum Iuonis* inscribitur.

Crantzius

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domi-
ni.Pontifices
Romani.Impe-
rato-
Rom.

1086

162.

Victor 3. Be-
neuentanus,
sedit an. 1.
m. 3. d. 24.Lat.
Idem
Henri-
cus 4.¶ *Hæretici & Pseudopropheta.*

738. De Bogomilis.

^a Primarius Doct̃or Bogomilorum (authore Zonara in vita Imperatoris Alexij) Basilium quidam fuit.

^b Trinitatē negauit, ut est apud Euthymium Panop. Par. 2. Tit. 23.

^c Septem Scripturæ libros duntaxat suscipiebant, reijcientes Moysen.

^d Deum humana forma præditum putabant.

^e Angelos vel potius Dæmones creasse mundum.

^f Michaëlem Archangelum fuisse incarnatum.

^g Basilium Magnum, Nazianzenum, Chrysoſtomum, ac Patres omnes, qui sacras Imagines venerati sunt, fuisse reprobos, & idololatrias.

^h Crucem despiciunt, quòd in ea Seruator occisus fuerit.

ⁱ Aiunt, Dæmones fictè Crucem fugere, ut homines eam velut Dæmonum expultricem magis honorent.

^k Baptisum nostrum (quia per aquam fit) Ioannis baptisum esse: suum verò esse Christi, quia fit per Spiritum. Calumnistæ dicunt, & eum baptisum, qui ministratur in Ecclesia, esse eundem cum Ioannis Baptismo.

^l Mysticum venerandum Sacramentum contemnunt, ut hodie Lutherani & Caluinistæ.

m Panem

¶ *Doctores Catholici & Custodes
murorum Ecclesie.*

^a Alexius Imperator communi suffragio Basilium impostorem in equestri theatro comburi iussit. Zonaras in vita Alexij.

^b Theophylactus in Matth. c. 28. *Christus præcepit baptizare in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, non in nominibus, sed in nomine. Vnus igitur Deus, tres.*

^c Paschalis Papa in Lateranensi Concilio (ut Vrspergenſis testatur, an. D. 1112.) *Ampeccator* (inquit) *omnem diuinam Scripturam veteris & noui Testamenti, Legem à Moysè scriptam & Sanctus Prophetas.*

^d Theophylactus in Ioan. cap. 4. *Deus spiritus est, hoc est, incorporeus.*

^e Anselmus in Proſologio. c. 5. *Deus solus existens per seipsum, omnia autem fecit de nihilo.*

^f Anselmus in lib. Cur Deus homo. c. 5. *Redemptio hominis non potuit fieri per aliam, quam per Dei personam, ne homo, qui Redemptoris sui seruus necessariò esse debebat, si alterius quam Dei seruus fieret, nõ in eà dignitate instauraretur, quã habiturus erat, si nõ peccasset.*

^g Euthymius Panopliz par. 2. Tit. 23. c. 11. *Venerandas Imagines idola gentium appellant, ignorantes falsa esse idolorum exemplaria, cum Deos appellant, qui dæmones, aut scelerati homines sunt. At Imaginum apud nos exemplaria verè id referunt, quod appellantur.*

^h Euthym. *Crucem potius debebant honorare tanquam diaboli perditricem.*

ⁱ Euthym. cap. 15. ibidem. *Gemitus & corporis vexatio eorum, qui opprimuntur à dæmonibus, tormenta & cruciatus dæmonum indicant.*

^k Euthym. c. 16. *Si nos per Baptisum aqua solùm perageretur, Ioannis esset. Nunc autem aqua peragitur & Spiritu. Ioan. 3.*

Theophylactus in Luc. ca. 3. *Baptisus Ioannis preparabat homines, ut acciperent Christi Baptisum, quod solùm habebat remissionem peccatorum.*

^l Iuo Carnotensis Episcopus in Ep. ad Haimericum Abbatem. *Cum Christus semel in distinctione membrorum suorum, in manifestatione corporis sui, se obtulerit hostiam viuientem, passibilem & mortalem: quotidie tamen sub velamento panis & vini, à Sancta Ecclesia immolatur, & non in partes scissum, neque cruciatum corpus eius fidelium ore percipitur.*

m Adelman-

Crantzius in Metropoli sua lib. 5. cap. 21. Henricus quartus cum iam alteram sibi iunxisset uxorem, filium suum Conradum ad uxorem fertur invitasse complexam. Cumq; horreret infandum crimen bonus iuuenis, Henricus dixisse fertur, se patrem illius non esse, & ideo liberos suos non esse illi tantopere refugendum. Hinc inuenis in Italiam concedens, ductu Matildis ad Urbanum Pontificem venit, qui deestatus scelera Regis, renouavit excommunicationem in ipsum. Eodem mihi videtur Abbas Urspergensis respexisse in Chron. cu laudata Conradi castitate, ait illum reueritum esse illud legale preceptum, Turpitudinē patris tui nō reuelabis.

766 Aimoinus lib. 5. c. 43. Anno D. 1095. Felicitas memorie Papa Urbanus, vir deuotus Deo, vita & moribus egregius, ad partes Gallicanas descendit, & in Aruennia apud Clarummontem Concilium coadunari fecit: in quo, assistentibus trecentis decem tam Episcopis, quam Abbatibus, ipse sicut erat vir magna eloquentia, quomodo se deberent habere, & subditos regere, eos plene instruens, & de pace per Prouincias eorum reformanda & tenenda admonens, desolationem terra Dei, Orientalis scilicet plage, in qua Saluator noster natus est & passus, sicut a multis vera relatione cognouerat, lachrymabiliter manifestauit: & ut Christianitati, quam Turci, gens scilicet Persica, deuastabant, succurreretur, suspirando predicauit. Quod uerbum audientium cordibus diuinitus intus inuatum plurimum inualuit.

767 Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 26. Bernardus ab Urbano secundo benignè acceptus, consecrationem, pallium & priuilegium obtinuit, & Primas institutus est Hispaniarum, Apostolica Sedis benedictione suscepta. Et 769 c. 27. Sed cum Toletanus Primas Hierosolymam iterum Crucis insigne accepisset, prohibuit eum. D. Papa Urbanus, ne per absentiam Pistoris nouella plantatio periculo subiaceret, eumq; a uoti & Crucis proposito absoluit.

Otto Frisingensis lib. 7. c. 2. Urbanus Papa uerbo sancta predicationis circiter centum millia hominum ex diuersis nationibus in militiam Christi coadunauit, prefecit sibi ducibus Goffrido Lotharingensi, Roberto Flandrensi, Regimundo Comite de Sancto Egidio, Hugone fratre Philippi Regis Gallia, alijsq; Nobilibus & uiris bel-

770 latoribus, quorum omnium curam uenerabili Podiensis Episcopo commisit. Siebertus an. D. 1095. Urbanus per Burgundiam & Franciam habitis Concilijs, Hildebrandi Decreta renouat & confirmat. Philippum Regem Francorum, qui uinēte uxore sua superduxerat alterius uinctus uxore, excommunicat. idq; fecit (inquit Aimoinus lib. 5. c. 49.) Regis saluti prouidens, & timens, ne animam eiusdem Saluator exigeret.

Anselmus Cantuariensis Episcopus ca. 1. de Incarnatione uerbi. Domino & Patri uniuersae Ecclesiae in terra peregrinantis, summo Pontifici Urbano. Diuina prouidentia uestram elegit Sanctitatem, cui uitam & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeret. Ad nullum alium rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem oritur in Ecclesia, ut eius auctoritate corrigatur, nec ulli alij tutum, si quid contra errorem responderetur, ostenditur, ut eius prudentia examinetur.

Urspergensis in Chron. Urbanus Papa super Ecclesiarum haecenus heu manente commotione, Concilia multa congregauit: inter quae, etiam conuocatis ad Placentiam ciuitatem 200. fere Patribus, Henricum Imperatorem tam a se, quam a praedecessoribus suis communionem priuatum declarauit: maximè Regina Agnete (nescio an rectius legeretur Praxede) ipsius Imperatoris uxore astante, multaque nefanda in illum ad aures totius Synodi restitit. Qualem hunc Imperatorem fuisse putabimus, quem Principes Germaniae, & optimi quique Episcopi apud Sedem Apostolicam constantissimè accusarunt? Quem omnes historici reprehendunt? A quo uniuersi Saxones defecerunt? Quē nō solus Gregorius septimus, uerum plures Romani Pontifices, tum antecessores, tum successores Gregorij, etiā in Synodis Episcoporum, toties, tato cum uitae periculo excommunicarunt? Quem mater ipsius Agnes Romam confugiens, deseruit? In quē uxor palam in Synodo testificata est? A quo filius Conradus, & is bonus ac modestus adolescens, uehemēter abhorruit? In quem postremo alter filius Henricus, ut postea constabit, arma sumpsit, & quem uniuersi Principes filio Imperium cedere coegerunt? Et tamen hic est ille Henricus, quem Protestantes maximè faciunt, & cuius calumnias in Papam Gregorium intentatas pro Euangelio habent.

Urspergensis in Chron. Antequam Urbanus Papa ex hac uita migraret, spiritu instructus Diuino, Regnerum Cardinalem de S. Clemente, sanctae conuersationis & boni testimonij Abbatem, nobilem Romanum, designauit in regimen Apostolicum eligendum, quem etiam reuelationibus alijs insuper denotatum, uniuersa Romana Ecclesia Pastorem sibi consecrat, licet inuitum, Paschalem appellans eum.

Anselmus Cantuariensis Episcopus in libro de fermētato & azymo ad Waltrannum Naumburgensem Episcopum, de quo dubitabat, ne Imperatori contra Pontificem Romanum faueret. Si certus essem, prudentiam uestram non fauere successori Iulij Caesaris, & Neronis, & Iuliani Apostate contra successorem & Vicarium Petri Apostoli, libentissimè uos, & amicissimum & reuerendum Episcopum salutarem. Et post in lib. de diuersitate Sacramentorum ad eundem Waltrannum iam, relicta parte Caesaris, Pontifici Romano adherentem: Gaudeo, & gratias ago Deo, quia sicut scribitur, glorificat eum in uobis Catholica Ecclesia: quoniam in uestra mutatione diuinae uoluntatis apparet gratia, & Domini Papa Paschalis amicitiam habetis & familiaritatem, ut iam mihi liceat uestram amabilius salutare Sanctitatem.

Urspergen.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Table with 3 columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Row 1: 1088, Urbanus 2., Gallus D. Oddo ex opido Castillonis Diocesis Remensis, sedit an. 11. m. 4. d. 11. Row 2: 163., Idem Henricus 4.

Heretici & Pseudoprophetae.

m Panem Communionis interpretantur esse orationem Dominicam, Pater noster.

n Reliquas orationes, praeter Dominicam, multiloqui uocant, eaque sola utuntur.

o Aiunt suos omnes concipere uerbum Dei, gestare in utero, & parere, non secus, quam Dei Genitricem.

p Dicebant, non aliam esse resurrectionem, praeter penitentiam & uitam Euangelicam.

q Aiunt, licere fidem simulare, ut se a morte liberent.

139. De errore quorundam circa inuestiuras Ecclesiasticas.

a Erant qui dicerent, inuestiuras Ecclesiae a laicis per uirgam & anulum accipiendas esse, quoniam illi praedia & alia bona temporalia Ecclesijs donassent: adeo ut nollent, electum Canonicè consecrari, nisi prius a Rege inuestiretur. Quem errorem Henricus Quartus & Quintus propugnarunt.

Doctores Catholici, & Custodes mutorum Ecclesiae.

m Adelmanus Episcopus Brixiensis in Ep. ad Beregarium. Qui dixit in principio, fiat lux, & facta est lux de nihilo: non potuit dicendo de pane, Hoc est corpus meum, ita fieri efficere? Et qui tacita uirtute aquam uertit in uinum: non efficacius poterat (si quid tamen de Deo efficacius dici debet) sonante uocaliter eadem uirtute, uinum ipsum in sanguinem suum transferre? (Et post.) Christus per manum & os sacerdotis, corpus & sanguinem suum creat.

n Euthym. cap. 19. Non animaduertunt in eo Euangelij locum (ubi de multiloquio in precibus uitando agitur) non tam uerborum multitudinem, quam rerum non conuenientium petitionem, reprehendi. Porro Dominus noster precationem illam, Pater noster, nobis tradidit tanquam obsecrandi formulam, & exemplum ac radicem, non ut illis uerbis precandi rationem concluderet, sed ut inde aliarum precationum argumenta, propagata iam fide, sumeremus.

o Euthym c. 22. Tantum mentis non habent, ut intelligere ualeant, quid intersit inter uerbum in sua subsistens persona, & uerbum, quod ore pronuntiat, ut omittamus res uenerandas, & admirabiles, quae in Dei Genitrice propriae sunt.

p Theophylactus in 1. Cor. ca. 15. Eam ob causam resurrexit Christus, ut uniuersalem resurrectionem faceret. (Et post.) Ubinam iustitia est, si corpus, quod animam in laboribus adiuuit, nullo bono perfruat?

q Theophyl. in c. 10. ad Romanos. In confessione oris est perfecta salus: tunc enim effulget fides, ad eam plures adiuuantur. Et in 1. Timoth. 6. Non solum confessione est opus, uerum etiam patientia.

a Paschalis Papa 2. in Epistola ad Anselmum Cantuariensem Episcopum, quae inter Anselmi Epistolae duodecima est. Si uirgam pastoralitatis signum, si anulum signaculum fidei tradit laica manus: quid in Ecclesia Pontifices agunt? Ecclesia honor atteritur, soluitur disciplina uigor, & omnis Religio Christiana conculcatur, si (quod nouimus Sacerdotibus solis debere, laicis patiamur temeritate presumi. Non est laicorum, Ecclesiam tradere, nec filiorum, matrem adulterio maculare. Iure ergo priuandus est patrimonio, qui matrem polluit adulterio. Nec meretur Ecclesiastica benedictionis consortium, qui eam impia infestatione insequitur.

N N N Laicorum

De

Vrspergensis in Chro. an. D. 1102. Constat, quod Imperator Henricus alterum Papam ipsi Domino Paschali superponere, si fieri posset, conatus sit, nec profecerit. Transacta post hac media Quadragesima, convenientibus universis Apulia, Campania, Sicilia, Tuscania, totiusque simul Italia Presulibus, Ultramontanorum quamplurimum Patrum Legatus, Synodus magna Romae est habita, ubi praeter antiqua Patrum constituta more solito reuenter confirmata, etiam saepe dictum nostri temporis Schisma inter precipuas haereses computatur, atque perpetuo cum suis authoribus atque sequacibus anathemate huiusmodi subscripta professione condemnatur. Anathema omnem haesim, & praecipue eam, quae statum praesentis Ecclesiae perturbat, quae docet & astruit, Anathema contemnendum, & Ecclesiae ligamenta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicae Sedis, Pontifici Domino Paschali, eiusque successoribus, sub testimonio Christi & Ecclesiae, affirmans, quod affirmat, & damnanans, quod damnat vniuersalis Ecclesia.

Idem Vrspergensis an. D. 1105. Henricus Quintus rebellionem aduersus Patrem in Baioaria parans primo haesim praescriptam anathematizans, Apostolicae Sedis Pontifici debitam profertur obedientiam. Consilio tamen atque ministerio Ruohardi Moguntini, atque Gebhardi Constantiensis Episcopi, Responsalium scilicet Domini Paschalis Papae, totam Saxoniam Romanae Ecclesiae communioni reconciliauit. (Et post.) Vidimus (in Synodo) quod silentio praeterire non possumus, Regem Henricum non modicam bonae indolis spem magna simul humilitate & authoritate praetendentem. Inter hac obortus lachrymis ipsum Regem caeli, cunctamque caeli militiam testabatur, se nulla regnandi cupiditate paternum sibi regimen usurpare: neque Dominum & patrem suum a Romano deponi Imperio exoptare, imò debitam pertinacia & inobedientia eius semper compassionem exhibere: siq. Sancto Petro suisque successoribus lege Christiana subijci velit, siue regno cedere, siue seruiliter ipsi se subesse promissit. Quod auditum omnis multitudo callidus, lachrymas simul & preces, tam pro Patris conuersione, quam pro filij prosperitate suadere cepit, voce magna Kyrieelson declamans. Eadem hora Vto Hildinshemensis, & Henricus Paderbrunensis, ac Fredericus Halberstatensis, Praesules, Vestigijs Metropolitanis prostrati, ipsius atq. Regis stantis, totiusque praesentis Ecclesiae testimonio, Apostolica se dederunt obedientia. Quorum etiam commissa Apostolico nihilominus iudicio reseruantur, sub officij sui tantum suspensione. (Et post.) Henricus Quintus Patrem suum Bingae reperiens, ore ad os de Anathematis vinculo, caterorumque, in Republicam insolenter commissorum, ordine quidem praeposito, sed necessariis commutato, filius patrem comouit, obedientia debitum, si respicere duntaxat dignetur, repromissit. Senior has & quamplures huiusmodi sententias ad audientiam Optimum & Senatum, Consulum instanti Curiae distulit, sicq. comitatus uterq. pacificus ad inuicem, pariter contra saepe dictam se Metropolitim conuertit. Inter haec, aliqua, quae huic pacto pacis, non conuenirent, dum per occultos nuncios conari patre, filio fideles denotarent, visum est eisde, ut pater separatim cu suis in castello quodam tutissimo Principum conuentum expectaret, praesentim cum Praesules Moguntinus atque Spirensis, cateriq. qui aderant, inter nuper reconciliatas suas, Ecclesiae communicationem illi praestare se non posse, publice reclamarent. His itaque dispositis, custodibus quoque ne noui quicquam ab ipso, vel ad ipsum procederet, adhibitis: Rex Moguntiam publico conuentu Principum occurrit, sed vulgaris inde stultitia patrem a filio dolo captum, & custodia mancipatum, circumquaque diffinavit. (Et post.) Anno D. 1106. Tanti apud Moguntiam, mediante Henrico Iunioris, factus est conuentus, ut ibi adessent 52. & amplius Optimates. Ibi cum Legati Sedis Apostolicae confirmassent sententiam excommunicationis in Henricum latam, Principes illum generali circumuenientes Consilio, usque ad reatus confessionem, satisfactionisq. professionem perducunt.

De nouo tumultu per Henricum Quintum excitato, eodemq. ob Romani Pontificis captiuitatem sacris interdecto, qua etiam in re victoria penes Papam fuit.

Vix iam quietis aliqua spes per Henrici Quarti vel penitentiam, vel debilitatem oborta erat, cum ecce noua turbatio interponitur per Henricum Quintum. Is enim cum exercitu maximo in Italiam transiens, atque ad urbem accedens, dum a Paschali Papa & Clero, populoque Romano magna solennitate suscipitur, praefatum Pontificem (Otonis Frisingensis haec verba sunt lib. Chron. 7. c. 14.) consilio quorundam sceleratorum cum magna tamen reuerentia captiuauit, ac Vricho Aquileiensem Patriarcha custodiendum commisit: sicq. in multo orto, ac omnibus pretiosis rebus ad decorem & regale fastigium expositis, immaniter distractis, in luctum versum est gaudium. Occasio sceleris haec fuit, quod Rege Romam tendente, inter ipsum & Papam conuentio facta, ac obsidibus firmata narratur, ut scilicet Rex inuestituram Episcoporum remitteret, & Papa ipsis regalia eorum resignaret. Itaque dum Romam venisset, ac a Pontifice promissa sibi persolui exegisset, Papa eo quod reclamantibus Episcopis, ea quae petebantur, adimplere non posset, tanquam nocens, cum per omnia esset innocens, custodia mancipatur. Videns hoc venerabilis Iuuaniensis Ecclesiae Archiepiscopus Conradus, qui cum Rege venerat, zelo aequitatis vicem Dei dolens, factum hoc improbauit. Cui dum quidam ex ministris Regis

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici & Custodes vniuersorum Ecclesiarum.

1099

Idem Paschalis.

Lat. Idem Henricus 5.

De inuestitura Episcoporum per Imperatores facienda extat Walthrami Episcopi Naumburgensis libellus, quem ab eo reuocatum esse constat, quia Anselmus in lib. de diuersitate Sacramentorum testatur, eundem Walthramum sententiam mutasse, & in amicitiam Paschalis Papae receptum esse. Ac aliud sane est, posse tales inuestituras delicta Pontificum quandoque fieri: longeque aliud, inuito Pontifice Summo ius faciendi eas sibi vindicare.

Laicorum enim est, Ecclesiam tueri, non tradere. Oxyas quidem cum illicitum sibi Sacerdotium vendicaret, lepra percussus est. Filij quoque Aaron quia ignem alienum imposuerunt, igne diuino consumpti sunt. Alienum enim est ab Ecclesia, & a sacris Canonibus est inhibendum, ne Principes & seculares viri inuestituras, non solum non dare, sed nec Electioni Episcoporum audeant se violententer inferere.

Otto Frisingensis lib. Chron. 7. c. 16. Imperator (Henricus 5.) desicere a se regnum videns, inuestituram Episcoporum legato Apostolicae Sedis Laperio resignauit, per eumq. anathematis vinculo absolutus est.

Henricus Archidiaconus Huntingtoniae scribit, Regem Angliae Henricum Primum anno D. 1107. statuisse, ut nunquam per donationem baculi pastoralis vel annuli, quisquam de Episcopatu vel Abbacia per Regem vel quamlibet laicam manum in Anglia inuestiretur. Idem testatur Edmerus lib. 2. de vita Anselmi.

Bernardus Bonauallis Abbas in vita S. Bernardi lib. 2. c. 1. Cum Innocentius Papa secundus Leodij Lothario Romanorum Regi occurrisset, Lotharius Rex importune inuitit, ut Episcoporum inuestitura sibi restituerentur, quae ab eius praedecessore Imperatore Henrico per maximos labores & multa pericula, Romana Ecclesia vendicarat. Tunc Bernardus Abbas Claraualis audacter resistens Regi, verbum malignum mira libertate redarguit, mira auctoritate comescuit.

Deniq. Martinus Polonus an. D. mo. ait, Teutonorum & Hungaria Reges renuntiauisse inuestituram Episcoporum & aliorum Praelatorum. Non humana haec vis, sed plane diuina virtus fuit, quae tot regibus per vniuersum orbem Christianum diffusis persuasit, ut priuilegio Maioribus ipsorum concessio ac diu retento sponte renuntiarent, quod utique nisi in Christi gratiam, & ob Vicarij eius monita non fecissent. Tam firma fuit omnium de Romana Ecclesia Primatu fides & indubitata persuasio.

nistris Regis (Henricus cognomento caput) euaginato gladio mortem interminaretur, inquam pro iustitia mori optans, iugulum prebuit, malens, si minus ad effectum perducere ille voluisset, temporalem vitam finire, quam tanti piaculi scelus distimulare. Populus etiam Romanus Regem inuadit. (Et post.) Igitur per aliquod tempus, sacrilego ausu, tento summo Pontifice, ac extorto ab eo per vim de inuestitura Episcoporum privilegio, Rex in urbem ingreditur, & coronatur. Hoc privilegium postmodum Synodo congregata, Episcoporum auctoritate tanquam prauilegium reprobauit. Sed de hac re mox plura.

785 Vrspergensis in Chron. an. D. 1106. Cum Paschalis Papa Iuanensibus Conradum, Tridentinis Gebhardum Presules consecrasset, enarrare longum est, quam indefesse prudens & fidelis ille summi Patris familias dispensator conseruos suos verbi Dei iritico lautissime quotidie reficeret, pseudoepiscopos deponeret, Catholicos constitueret, Archiepiscopus pallia, Monasterijs privilegia concesserit, presentes omnium Christi Pastores melissius alloquijs, absentes paternis commonitoriorum literis instruxerit, quedam olim abscisa membra Ecclesie iterum incorporauerit, quedam etiam, quae insanabilia videbantur, anathematis abscissione truncauerit.

786 Idem an. D. 1107. Paschalis Papa, ut fidelis dispensator & prudens, quotidianam sollicitudinem omnium Ecclesiarum gerens, in Concilio, quod apud Treas non modicum habuit de libera Pastorum electione, & de coertenda Laicorum in Ecclesiasticas dignitates presumptione, iuxta predecessorum suorum Decreta sententiam promulgauit. Et an. D. 1111. Cum Henricus Quintus Vrbi Roma appropinquaret, Legati renunciarunt, promptum esse Papam ad Regis consecrationem, si tamen laica inuestitura ab Ecclesiis prohiberetur. Assensit Rex, modo ceteri Principes consentirent. At ubi ventum est ad urbem, Rex Dominum Apostolicum tenuit, & secum (velut captiuum) duxit, donec is inuestitura Ecclesiastica privilegium Regi confirmasset. An. D. 1112. Romana Ecclesia Domino Apostolico obiecit, quod contra inuitata totius Ecclesiastica disciplina, Regem Henricum Tyrannicum Ecclesiarum destructorem privilegio sacrilego condonasset. Hac Vrspergensis. Atque (vt id hoc in loco adiungam) Anselmus Caturariensis Episcopus ad eundem Papam Paschalem scripsit, reprehendens eum, quod inuestituras Ecclesiarum laicis indulisset. Paschalis igitur ab Ecclesia Romana & ceteris per orbem Catholicis Patribus ob illam extortam concessionem ita reprehensus, in Concilio Lateranensi fide suam confitebatur, Decreta predecessorum suorum, ac nominatim Gregorii Septimi, & Vrbanus Secundi collaudans. Deinde Patres cum vniuerso Concilio reuocauerunt, & anathema dixerunt illi privilegio, quod per Henricum Quintum a Domino Papa extortum erat. Iterum quoque anno. D. 1116. refert Vrspergensis, aliud celebre Concilium Romae habitum esse de hoc negotio, ubi Papa seipsum damnauit & excusauit, in hac verba: Postquam Dominus de seruo suo fecit quod voluit, & me, populumque Romanum tradidit in manus Regis, videbam quotidie passim fieri rapinas & incendia, caedes & adulteria. Hac & huiusmodi mala cupiebam auertere ab Ecclesia & populo Dei, & quod feci, pro liberatione populi Dei feci: feci autem ut homo, quia puluis sum & cinis. Fateor me male egisse, sed rogo vos omnes orate pro me ad Deum, ut indulgeat mihi. Illud autem malum scriptum, quod in tentorys factum est, quod pro prauitate sui prauilegium dicitur, condemnatio sub perpetuo anathemate, ut nullius vnquam sit bona memoria, & rogo vos omnes, ut hoc idem faciat. Tunc ab vniuersis conclamatum est: Fiat, fiat. (Et post.) Dominus Papa silentium indicens: Fratres (inquit) & Domini mei, audite. Ecclesia ista nunquam habuit haeresim, imò hic omnes haereses conuassatae sunt. Pro hac Ecclesia filius Dei in Passione sua orauit, cum dixit: Ego rogaui pro te, Petre, ut non deficiat fides tua. Haec tenus Vrspergensis.

787 Quae in eum finem aliquantò plenius citauit, ut scirent, qui haec essent lecturi, quid interfit inter facta hominum, & Decreta Pontificum. Fecit malum Marcellinus thurificans Idolis: fecit malum Liberius, si in condemnationem Athanasij subscripsit: fecit malum Honorius, quando literas de vna Christi voluntate ad Constantinopolitanum Episcopum dedit: fecit malum Paschalis, quando vt se redimeret, iniquo Regi Ecclesiasticam inuestituram concessit: nemo tamen horum omnium per nomen auctoritatemque Ecclesiae Romanae suum factum aut potuit vnquam stabilire, aut etiam conatus id esse legitur. Nemo ad successores eam mentem potuit transmittere, vt hoc idem illi ratum haberent, quod vnus aliquis inique patraffer. Imò plerique istorum omnium, ac certè omnes (praeterquam quod de Honorio id minus constat) dum adhuc viuerent, & poenitentiam de suo errore egerunt, & contrariae sententiae auctores alij extiterunt. Haec illa est insignis Praerogatiua, quam Romanae Ecclesiae vendicamus, vt illa nihil publico Decreto sanxerit, quod à vera & Catholica fide alienum esset.

Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 28. Burdinus (aliàs Mauritius) Archiepiscopus Bracharensis, Paschali Papae magnum pòdus pecuniae promissit, vt fieret Pontifex Toletanus. Qui nequitiam eius in eo quod deliquerat volens punire, accepta pecunia, eum petitione frustrauit. Cumque eo tempore Ecclesia persecutione grauissima laderetur, eò quod Imperator Otto Papam cum Cardinalibus carceri mancipasset: Burdinus ob pecunia dolorem Imperatoris famulatus se despondens, Antipapae factus, & à Paschali excommunicatus est. Paschalis verò carcerem euadens, exul Gaeta moritur, persecutionem constantissime tolerans.

Gulielmus Tyriensis Archiepiscopus belli sacri lib. 11. c. 28. Balduinus Rex Hierosolymorum secundus missis nun-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostatae,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domi- ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato- Rom.
1107	Idem Paschalis, ce- dit an. 18. m. 5. d. 9.	idem Hen- ricus 5. an. 29

☩ Heretici & Pseudoprophetae.

☩ Doctores Catholici, & Custodes
murtorum Ecclesiae.

140. De Clancularijs Berengarij
discipulus.

a Postquam Berengarius vene-
num illud suum contra Euchari-
stiam semel effuderat, orti sunt,
nò velut à Christo, qui lux mundi
est, ciuitas quaedam in monte cõ-
stituta, quae abscondi non potest,
sed velut ex spiritibus caligino-
sum hunc aërem inhabitantibus,
nescio qui obscuro homunciones
hinc inde velut aspides ex antris
suis prorepentes. Itaque Clericus
quidam probabilis vita in Lesmor
(oppido Hyberniae) praesumpsit di-
cere, non esse in Eucharistia corporis
Christi veritatem: eamque opinio-
nem vsque ad anathematis denũ-
tiationem pertinaciter defendit.
Sed postea conuersus est ab er-
rore, non sine miraculo. Verùm
Pantaleon in Chronologia sua
huius Clerici turpissimum erro-
rem cõ laude ipsius comemorat:
admirabilem verò conuersionem
ad Dei laudem Malachiae mini-
sterio factam, ne significat qui-
dem villo verbulo.

a Bernardus in vita S. Malachiae. Ad istum
Clericum prius publicè conuictum Malachias
Episcopus dixit: Dominus fateri te veritatem sa-
ciat, vel ex necessitate. Is igitur Clericus, infir-
mitate graui non multò post correptus, errorem
abiecit, veritatem agnosci, confessus reatum, ab-
soluitur: petit viaticum, datur reconciliatio. & Cæ-
terum si mansisset pertinax: quae comparatio
futura fuisset inter viros Dei celeberrimos
Bernardum & Malachiam, qui communican-
tes cum Ecclesia Romana hunc Clericum in
fide errasse iudicabant, & illum vsque adeo
obscurum homuncionem, vt neque nomen
eius memoriae mandatum sit, neque scire vn-
quam possumus, ubi ea Ecclesia fuerit, cum
qua communicauerit. Nam Berengarius ne-
que à maioribus eam opinionem accepit, ne-
que reliquit post se vllam suae opinionis (quam
reuocauit) Ecclesiam.
Hugo Lingonensis Episcopus in Epistola ad
Berengarium. Sicut non capis, quomodo verbum
caro factum est: sic nec potes iterum capere, quo-
modo panis iste mutetur in Carnem, & vinum
in Sanguinem transformetur, nisi te docuerit om-
nipotentiae fides.

141. De

NNN iij a Patet

789 missis nuntijs ad Romanam Ecclesiam, petijt vt quasunque Prouincias sua sollicitudine de potestate hostiū eriperet, omnes regimini Hierosolymitanae Ecclesie subiacerent. D. Paschalis Papa id concessit, de illis nominatim Ecclesijs, quarum terminos diuina infidelium possessio confudisset. Alioqui verò Patriarchæ Antiocheni Prælationem integram conseruari voluit.

Leodienses scripserunt Epistolam aduersus Paschalem Papam circa annum D. 1107. acerbiore illam quidem, quàm par erat: in qua tamen sapissimè agnoscunt Romanæ Ecclesie Primatum. Romanus (inquiunt) Presul Pater omnium Ecclesiarum. Et iterum. Non infirmamus aut reprehendimus verbum Episcoporum Episcopi. (Et post.) Non inuehimur in Christum Domini, ad quem pertinet sollicitudo omnium Ecclesiarum.

790 Rodericus rerum Hispan. lib. 6. c. 28. Gelasius Paschali succedens, Bernardo Toletano scribit, vt ad electionem noui Archiepiscopi Bracharensis operam suam præbeat. Gelasio Calixtus secundus succedens, Burdunum iam ab Imperatore abiectum Sutrij conclusit, & captum trussit in Monasterium.

791 Vaseus Chron. Hispan. Tom. 1. ca. 21. Calixtus secundus Compostellensem Ecclesiam (quod & antea Urbani secundus facere ceperat) Metropolitana dignitate sublimauit, & in eam omnia Emeritensis Ecclesie iura transtulit.

792 Gulielmus Nubrigenis rerum Anglicarum lib. 1. cap. 10. Concilium Lundonijs ab Henrico Wintoniensi Episcopo Sedis Apostolicæ Legato, pro quiete & Prærogatiua Ordinis Clericalis celebratum est.

793 Vrspergensis in Chron. an. D. 1122. Cum Rex Henricus Quintus adolescentem nomine Gebehardum nulla Ecclesiastica promotione mancipatū in Wirceburgensis Episcopi locum, saniore Cleri & populi parte id ipsum constanti reuente, Pontificali inuestitura sublimaret, ex eaq; re Principibus viris & Episcopis inter se dissentientibus ingens schisma exarsurum videretur, benignus & amator hominum Iesus per seruorum suorum Sedis Apostolicæ Legatorum, qui tunc Macconia morabantur, industriam, imò per habitantem in eis spiritum suum, charitatem in cordibus Principum diffundere cepit. Facto igitur uniuersali conuentu apud urbem Wengionum, quæ nunc Wormatia dicitur, sicut longum, ita & incredibile memoratu est, quàm prudenti, quàm instanti, quàmque per omnia sollicito cunctorum Pæcerum consilio, pro pace & concordia, per vnā vel amplius hedommadam certatum sit, donec ipse, in cuius manu cor Regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolica reuerentia obedientiam causæ Ecclesie, etiā ultra spem plurimorum inflexit. Mox tamē ab Apostolica Sedis Apouisiarijs in cōmunionem receptus tam Imperator, quàm uniuersus sibi subiectus exercitus, imò generali absolutione cunctis hoc schismate pollutus per auctoritatem Apostolicam facta, qualiter Ecclesiasticas inuestituras, ceteraq; spiritualia negotia, quæ tanto tempore Reges Teutonici administrauerant, quæq; ipse, ne regni diminueretur honor, nunquam vita comite se dimissurum proposuerat, humiliatus pro Christo coram multitudine maxima abnegauerit, & in manus Domini Episcopi Ostiensis, ac per ipsum Domino nostro Iesu Christo, suæq; in perpetuum in Ecclesie dimiserit, rursusq; qualia sibi ob honorem regni obseruandam auctoritas Apostolica concesserit, utriusque partis melius edocebunt subter annotata scripta. Ego Henricus Dei gratia Romanorum Imperator Augustus, pro amore Dei & Sanctæ Romanæ Ecclesie, & Domini Papæ Calisti, & pro remedio anime meæ, dimitto Deo & Sanctis eius Apostolis Petro & Paulo, Sanctæ Catholice Ecclesie omnem inuestituram per anulum & baculum, & concedo in omnibus Ecclesijs fieri electionem, & liberam consecrationem. Possessiones & regalia B. Petri, quæ à principio huius discordie vsque ad hodiernam diem, siue tempore patris mei, siue etiam meo ablata sunt, quæ habeo, eidem Sanctæ Romanæ Ecclesie restituo: quæ autem non habeo, vt restituantur fideliter iuuabo. § Vicissim verò Papa Calistus 2. cōcessit Henrico Regi electiones Episcoporum & Abbatum regni sui, atque vt electus regalia per sceptrum ab eo reciperet. Ita pax facta est, Deo victoriam Sedi Apostolicæ ultra omnem humanam fidem conferente, vt iustificetur in verbo quo dixit: Inferorum portæ, hoc est, quamcunque mundi potentiam aduersus Petram à se stabilitam non preualituras. Denique Vrspergensis de Rege Henrico tale iudicium fecit. Henricus Quintus primo sub specie Religionis patrem excommunicatum Imperio priuauit: confirmatus in honoribus mores mutauit: sed post iniurias Apostolicæ Sedi illatas, semper seipso inferior fuit: iustitjs regni non multum inuigilauit.

794 Vrspergensis in Chron. an. D. 1124. Otto Babenbergensis Episcopus Diuino admonitus instinctu, Calisti secundus Apostolice auctoritate & assensu roboratus, partes Pomeranorum Paganorum, cum quibusdam ciuitatibus terra Lubecia aggressus est, vt eos ab errore suo reuocaret; & ad viam veritatis, & ad agnitionem filij Dei perduceret. Quibus baptizatis & conuersis, Ecclesias construxit & consecrauit.

795 Bernardus in vita S. Malachie. Gillebertum aium prima sanctum legatione Apostolicæ Sedi per uniuersam Hyberniam.

801 Martinus Polonus an. D. 1136. Honorius P. p. descendit in Aquileiam, vt eam, quia iniuris est B. Petri, tueretur à Comite Rogerio Siculo.

802 Apud Bernardum Epist. 49. Summo Pontifici Honorio Stephanus Cisterciensis, Hugo Pontiniacensis, Bernardus de Claraualle. Non cessamus orare pro vobis, & pro commissa vobis Ecclesia Dei, congaudentes & sponse

803

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successia.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successione continuatam non habent.

Anni Domini.	Pontificem Roman.	Imperato. Rom.
	Idem Paschalis.	Idem Hiericus 5.
1118	105. Gelasius 2. Caletan' D. Ioann. Crescentij filius, sed. an. 1. d. 5.	Græ. Ioannes Cōmēnus an. 16.
1119	166. Calistus 2. Burgundus, Guido, Gulielmi Burgundie Comitiss filius, sedit an. 5. m. 10. d. 13.	Lat. Lotharius 2. alias 3. an. 11.

Heretici & Pseudopropheta.

Doctores Catholici & Custodes verorum Ecclesie.

1. 1. De Tandemo.

Tandemus hæreticus circa Antuerpiam agens, sacri ordinis ministros, & Episcopalem ac sacerdotalem gradum nihil esse dicebat. In Supplemento ad Chronica Sigeberti.

a Pater Nobertus (qui post sumpta mysteria in oculos cæcæ mulieris insufflando visum ei restituerat) Antuerpiensem Ecclesiam regēs, per salutarem suam doctrinam sustulit hæresim Tandemi, adeo vt viri ac mulieres corpus Domini, quod per decem annos & amplius in cistis & foraminibus reposuerant, afferrent, & ad sanctam fidem resipiscerent. Petrus Lombardus Parisiēsis Episcopus lib. 4. Sēten. Distinct. 24. ait, Christum septem Ordines sacros Ecclesie obseruandos reliquisse, quorum septimus (qui est Presbyterorum) Sacramētum corporis & sanguinis Domini in altari Dei conficiat, in quorum ordinum collatione res sacra (inquit) id est, gratis confertur, quam figurant ea, quæ ibi geruntur: Episcopus verò dignitatis simul & officij nomen est. Hæc ille.

b Corporis & sanguinis Christi perceptionem fumentibus ad salutem prodesse negabat.

b Idem Petrus Lombardus lib. 4. distinct. 12. H. Institutum est hoc Sacramentum in augmentum Charitatis & medicinam quotidiana infirmitatis. (Et post.) Mysterium fidei dicitur, quia credere debes, quod ibi salus nostra consistit.

c Filias in matrum præsentia, & spōsas maritis intuentibus, corrumpere; id, quod tribus ferè millibus armatorum stipatus factitabat) spirituale opus esse asserbat.

c Rupertus Tuitiensis Abbas in Matth. c. 5. docet ex verbis Christi, vel solam voluntatem adulterij damnandam, etiam nō sequente effectu. Quamto autem magis hoc impium Tandemi facinus condemnaret?

- 804 *Et sponsa Domini super ea fide custode, & Spōsi amico super labore tā fructuoso. Et Epist. 50. ad Papā Honorii, ut tenendum irrefragabiliter, quicquid præcipitur: sic sperandum indubitanter bonū de omni re, quam decernitur.* Trithemius in Chron. an. D. 1120. *Præmonstratensis Ordo cepit, quem Calixtus Papa confirmavit.*
- 805 Rupertus Abbas Tuitiensis lib. 2. de Diuinis Officijs cap. 22. *Tantis hæresibus fermentata est Græcia, ut mirum videri non debeat hoc, quod de fermento immolat. Tanta e contra sinceritatis semper fuit Sæcta Romana Ecclesia, ut cui deest Scripturarum notitia, vel argumentandi facultas, sola illi de æximo contra Græcos sufficere debeat eius auctoritas. Nam Constantinopolitana non solum hæreticos, sed & Hæresiarchas protulit multos. Romana verò Ecclesia, super Apostolica fidei Petram altius fundata, firmiter stetit, & tam Græcia, quam totius orbis hæreticos semper confutauit, & de excelso fidei tribunalis data sententia iudicauit. (Et post.) Beata Romana Ecclesia, quod in fundamento suo Petram illam excepit, quam in suo Veritas ore laudauit, & beatificauit, talis structura super illam edificata est, ut contra omnes hæreses perstaret murus inexpugnabilis. Et quacunquē mundi ex parte periclitata fides ad illam confugit, mille clipeos ex ea, omnemq; armaturam fortium, qua se defendere, pendens & præparatam inuenit.*
- 809 Idem Rupertus in Ionā Prophetam lib. 2. Roma, eod quod B. Principis Apostolorum Petri Sedes facta sit, (eiusdem, & consortis eius Pauli sicut prædicatione illustrata, ita & Martyrio coronata) cunctis Ecclesijs caput altius extulit, latiusq; dominatur per omnes gentes sacra Pontificum eius lingua, quam dominata fuerit Cesarum siue Augustorum purpura.
- Rupertus lib. 11. in c. 20. Apocalypsis, ubi scriptum est: *Et vidi Sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis. Iste (inquit) Sedes Ecclesiastica sunt dignitates, quibus datum est iudicium ligandi & soluendi. Summum iudicij huius tribunal in Ecclesia paratum est Romana, ubi Sedes Apostolica B. Petri & nomine, & corpore fundata est, cui specialiter dictum est: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claves regni Cælorum.*
- 812 Idem Rupertus de Officijs Diuinis lib. 3. c. 10. *Petro primo post Christum Ecclesia summum collatum est Pontificium, quique primus & Princeps sacra in Ecclesia celebravit ordinationes, cuius vice maxime fungitur Romanus Pontifex.*

De Schismate Petri Leonis, & vero Innocentij Secundi Primatu in Ecclesia Romana, S. Bernardi & aliorum Patrum fides.

- Innocentius Papa secundus (ut constat ex Ottone Frisingensi lib. 7. c. 18.) competitorem habuit Petrum quendam Leonis, qui electus à paucioribus, cum armata manu Ecclesiam S. Petri adiit, sacra Tempia spoliavit, & Innocentium ab vrbe discedere coegit. Cùm igitur plurimi ab Innocentio, pauci verò contra eum starent, D. Bernardus ad Hildebertum Turonensem Archiepiscopum, qui nondum receperat Papam Innocentium, ita scripsit. *Ecce Christus Domini iste Innocentius positus est in ruinam & in resurrectionem multorum. Nam qui Dei sunt, libenter iunguntur ei: qui autem ex aduerso stat, aut Antichristi est, aut Antichristus. Cernitur abominatio (id est, Petrus Antipapa) stare in loco sancto, quem vs obtinere, incendit igni Sanctuarium Dei.* Insignis planè est Protestantium quorundam impostura, qui dum ignaris persuadere conantur, Pontificem Romanum esse Antichristum, in eam rem impudentissimè producunt hæc D. Bernardi verba. Bernardus (inquit) clamat: *Cernitur abominatio stare in loco sancto. Quibus verbis eam sententiam ascribunt, velut S. Bernardus dicere voluerit, Pontificem Romanum etiam ritè electum, esse abominationem illam, quæ stat in loco sancto, id est, in Sede Petri, atque in Ecclesia Dei: cùm absque omni controuersia Bernardus non nisi de Petro Leonis loquatur, qui non ritè electus, verum sese ingerens atque obtrudens, vi, non iure obtinebat locum sanctum, id est, Cathedram Ecclesie Romanæ; in qua primus omnium D. Petrus Apostolorum Princeps ex Dei voluntate federat: & quæ nunc Innocentio secundo, quem maior pars Cardinalium elegerat, debebatur.* Vnde idem Bernardus in eadem ad Episcopum Turonensem Epistola subinfert: *Pulsus vrbe Innocentius (per factionem Petri Leonis) ab vrbe suscipitur. Et Epist. 125. Nec instructuose Alemania, Francia, Anglia, Scotia, Hispaniarum & Hierosolymorum Reges cum vniuerso Clero & populis fauent & adherent Domino Innocentio tanquam filij patri, tanquam capiti membra, solliciti seruare unitatem spiritus in vinculo pacis. Et Epist. 126. de eadem agens Innocentij electione, Dei esse iudicium (inquit) senserunt, & consenserunt vniuersæ Orientales Ecclesia tam Archiepiscoporum, quam Episcoporum, quorum nomina sunt in libro vita.* His ex verbis diligenter animaduerto, vsque in hæc tempora Catholicos Orientalis Ecclesie Episcopos communicasse cum Sede Romana. Nec refert vtrum hoc ad solos Græcos, an ad Latinos etiã, qui iam in Syria Cathedras Episcopales acceperant, pertineat. quia vel hoc ipsum Dei opus erat, ut quàm diu Ecclesia Christi in Oriente quoquo modo florebat, in eadem semper essent Catholici Episcopi, qui vnitatem & prærogatiuam primæ Sedis agnosce-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostate,
qui successiōnem conti-
nuatam non habent.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato-
Rom.

Idem
Calistus. 2.

167.
Honorius 2.
Bononiensis,
D. Lambertus
de Fagnano,
fed. an. 5.
m. 2. d. 3.

168.
Innocentius
2. Romanus
fed. an. 13.
m. 7.

Idem
Lorba-
rius

Heretici & Pseudopropheta.

142. De Petrobusianis &
Henricianis.

a Petrus de Bruis de Ecclesia, quam tenebat, eiectus, & Henricus quidam ex monacho Apostata factus (ut refert Abbas Cluniacensis in opere, quod contra istos conscripsit) dicebat, paruulis vsu rationis carentibus, eod quod fidem non habebant, Baptismum non esse conferendum.

b Idem cruces & crucifixos (id est, imagines Christi crucifixi) exurebant. Cluniacensis, ibidem.

c Tempia destruebant, nouaq; Basilicarum ædificationes ridebant. In vita D. Bernardi li. 2. ca. 5.

De potestate conficiendi
Corpus Christi.

d Negabant, presbyteros & Episcopos in Altaris officio Corpus Christi conficere, & alijs ad salutem animarum tradere. Corpus enim Christi semel tantum (inquit) ab ipso Christo in cœna ante passionem factum est, & semel (hoc est, tunc tantum) Discipulis datum est. Exinde neq; confectum ab aliquo, neq; alicui datum est. Hæc eorum verba extant apud Cluniacensem.

**Doctores Catholici, & Custodes
murorum Ecclesie.**

a Bernardus in Epist. 77. *Infantes quando baptizantur, non omnino fide carent, sine qua impossibile est, vel ipsos placere Deo: sed saluantur & ipsi per fidem, non tamen suam (quia nec propriam habent culpam, scilicet actualement) sed alienam, quia sine serue non nascuntur aliena.*

b Rupertus Abbas Tuitiensis, cùm in lib. 6. de Diuinis officijs cap. 9. illud Sedulij carmen citasset, *Næue quis ignoret, speciem Crucis esse colendam: postea ca. 21. Adoramus (inquit) in Cruce Christi salutem acquiram, adoramus Crucem fidei præsidium, pacis vexillum, & multa plura ibi in laudem Crucis adiunguntur.*

c Petrus Cluniacensis in lib. contra Henricianos. *Habetis, si aduersus antiquorum sacrificia tantum Deo placuisse, ut non solum ipsa, sed & loca, in quibus fiebant, construeret, benediceret, consecraret, fumo, nebula, igne, alijsque indicijs glorificaret.*

d Petrus Cluniacensis ibidè. *Postquam Christus dixit: Accipite, & comedite, hoc est Corpus meum, (& quæ sequuntur) statim adiunxit: Hoc facite in meam commemorationem. Hoc planè, nō aliud, hoc idem quod accipitis ad comedendum, quod sumitis ad bibendum, Corpus scilicet meum & Sanguinem, hoc, inquam, facite in meam commemorationem. Paulus cœna illi non interfuit, & tamen dixit: Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? Imò de vniuersis hominibus ait: Quicumque manducauerit panem, vel biberit Calicem Domini indignè, reus erit Corporis & Sanguinis Domini. & de omni tempore ait: Quotiescunquē manducabitis panem hunc, & Calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat. Obmutescat ergo hæresis, quæ dicit, datum hoc esse tantum in Cœna Domini.*

De

ooo • Clunia-

agnoscerent. Cum autem Iohannicus Roma fugatus, Pisam inhabitaret, Bernardus ad Pisanos scribens Epist. 130. ciuitatem sic alloquitur. Honoratum & vniuersitatu Patrem: honora mundi Principes, qui in te sunt, & Indices terra.

Idem ad Mediolanenses ait in Epist. 131. Plenitudo potestatis super vniuersas orbis Ecclesias, singulari prerogativa Apostolica Sedi donata est: qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Potest, si utile iudicauerit, novos ordinare Episcopatus, ubi haecenus non fuerunt. Potest eos, qui sunt, alios deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dictauerit, ita ut de Episcopis creare Archiepiscopos liceat: & e conuerso, si necesse visum fuerit. Ideo autem ista scripsit D. Bernardus hoc tempore ad Mediolanenses, quia Innocentius (vt est apud Martinum) Genuensem Episcopum, qui sub Mediolanensi fuerat, fecit Archiepiscopum, itemque Pisannum Episcopum fecit Primatem totius Sardinie.

Idem Bernardus in Epist. 174. Romana Ecclesie auctoritati atque examini totum hoc (de conceptione Virginitatis) sicut & cetera, que huiusmodi sunt, vniuersa referuo: ipsius (si quid aliter sapio) paratus iudicio emendare.

Idem Epist. 183. ad Conradum Regem Romanorum. Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit. Quam sententiam moneo vos custodire in exhibenda reuerentia summa & Apostolica Sedi, & B. Petri Vicario, sicut ipsam vobis vultus ab vniuerso seruari Imperio.

Idem in Epist. 190. ad Papam Innocentium. Oportet ad vestrum referri Apostolatum pericula queque & scandala emergentia in regno Dei, ex parte vestra, qua de fide contingunt. Dignu namque arbitror, ibi potissimum resarciri damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hac quippe huius Prerogativa Sedis. Cui enim alteri aliquando dictum est: Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua? Ergo quod sequitur, a Petri successore exigitur: Et tu ali quando conuersus, confirma fratres tuos. Id quidem modo necessarium. Tempus est, ut vestru agnoscat. Pater amantissime, Principatu, probetis zelu, ministeriu honoretis. In eo plane Petri impletis vice, cuius tenetis & fidei, si vestra admonitio corda in fide fluctuantia confirmatis, si vestra auctoritate ceteris fidei corruptores.

Beatus Malachias, quem S. Bernardus tam insignibus miraculis resplenduisse non incerto sermone audiuit, sed visu, consuetudine, & certissima experientia didicit, adeo preclara iudicia de Romana Ecclesie Primatu fecit, vt tum in cunctis Ecclesiis suis consuetudines S. Romana Ecclesie (auctore Bernardo in vita ipsius) statueret: tum Romam contenderet, vt Sedi Metropolitana, quam de nouo constituerat Celsus, Palatium impetraret, quo Prerogativa eius, Apostolica Sedes auctoritate confirmaretur. Erat tunc temporis in Sede Apostolica felicitis memoria Innocentius secundus Papa, qui eum benigne suscepit, & paranti iam repatriare,

commisit vices suas, per vniuersam Hyberniam Legatum illum constituens.

Guilielmus Tyrensis Archiepiscopus belli sacri lib. 15. cap. 15. Legatus Ecclesie Romana Petrus nomine, natione Burgundio, Lugdunensis Archiepiscopus, missus a Domino Innocentio Papa, venit in Syriam, vt Patriarche Antiocheni causa debitum finem imponeret. Qui Dominum Patriarcha, & vniuersos Regni Pontifices apud Antiochiam pridie Calend. Decemb. ad Synodum conuocans, illic cum omni celeritate contendit. Et cap. 16. Die secunda Serlo Apamiensis Archiepiscopus, ab omni officio sacerdotali & Pontificali depositus est. Et c. 17. Die tertia datur in Patriarcham Antiochenam deponitionis sententia. Et c. 18. Legatus Hierosolymam reuersus cum Domino templum dedicasset, conuocatis Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Ecclesiarum Pralatis, vna cum Domino Patriarcha Hierosolymitano, Concilium celebrauit. Cui Synodo interfuit Maximus Armeniorum Pontifex, imo Episcoporum Cappadocie, Media & Persidie, & vtriusque Armenia Princeps, & Doctor eximius, qui Catholicus dicitur. Cum hoc etiam de fidei articulis (in quibus a nobis dissentire videtur populus eius) habitus est tractatus. & ex parte eius promissa est in multis correctio.

Theobaldus Cantuariensis Antistes, vir multo prestantissimus (auctore Polydoro Histor. lib. 13.) cum accepto de more pallio Legatus ab Innocentio secundo Romano Pontifice factus esset, manauit id munus postea ad omnes Cantuarienses Archiepiscopos, qui Legati nati dicti sunt.

Guilielmus Tyrensis, belli sacri lib. 15. c. 16. D. Fulcherus Tyrensis Archiepiscopus S. Romana Ecclesie multum deuotus & fidelis erat, vir magnanimus & discretus plurimum.

Bernardus in Epist. 234. ad D. Papam Celestinum. Wilhelmus in Sedem Eboracensem bis est intrusus: primo per Regem, deinde per Legatum: quippe qui illum contra mandatum Summi Pontificis, in iniuriam Summe Sedis, & totius Romana Curie, impudenter intravit. Oportet vos secundum iustitiam, qua ex lege est, suscitare semen fratris vestri defuncti. Quod dignè implebitur, si Papa Innocenti, cui in hereditate Domini successistis, & defenditis bene gesta, & minus adimpleta perficitis. Pra manibus est, in quo id liceat experiri. Causam Eboracensis Ecclesie per eum fuisse decisam, quis nesciat? At quomodo executioni mandatum sit, quod egressum est de labijs tanti viri, vnam nesciretur.

Et in Epist. 235. ad totam Curiam Romanam. Licet omnium minimus, tamen Romana Curia iniuriam a me non iudico alienam. (Et post.) Ecce audieris filij incircumcisori, subsannant Romanam Curiam. & Notadu merito duxerim, quod pro incircumcisus eos D. Bernardus habet, qui Ecclesie Romana verenda irridet.

Lucius

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Annus Domini.

1130

1143
169.
Celestinus 2. Tiferinas, Tuficus, sedit m. 5. d. 13.

Pontifices Romani.

Idem Innocentius.

Gre. Emul. an. 39

Imperato. Rom.

Idem Lotharius.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesie.

De Transubstantiatione.

e Ex precedente haeresi necessariò sequitur, vt Transubstantiationem negarint, quod etiam illis imputat Cluniacensis.

De Sacrificio Missae.

f Ex illa etiam priore opinione iterum efficitur, vt Eucharistia ne Sacramentu quidem sit mortis Christi, hoc est, vt nulla sit fo-lennis & publica comemoratio mortis Christi inter Christianos: sed vt Ecclesia sit absque proprio sui status & noui Testamenti sacrificio. id quod illis etiam Cluniacensis imputat. Illud verò est insigniter animaduertendum, quod istorum haeresis a Zuingliano- rum & Caluinistarum differt, quia Petrobusiani concedebant, Christum saltem in Cœna illa prima suum corpus confecisse: at isti nec illud quidem concedunt. Ita in Ecclesia malignantium, quod alijs est Euangelium, alijs est haeresis.

De Sacrificio pro fidelibus defunctis.

g Ridebant orationes, oblationesque pro mortuis, vt post D. Bernardum Clareuallis Abbatè, alius Bernardus Bonæuallis Abbas in vita B. Bernardi testatur.

De Sanctorum inuocatione.

h Ridebant inuocationes Sanctorum.

De Ex-

c Cluniacensis ibidem. Quisquis in sacramento Ecclesie panem in Christi carne, vinum in eius mutari sanguine, aut non credit, aut dubitas: vel de voluntate Christi, vel de potentia, vel de vniuerso diffidis. Quod voluerit, si Euangelio credas, dubitare non potes. Nam in sui memoriâ hoc fieri non preciperet, si hoc fieri noluisset. Si verò omnia, quaecumque, voluit, facit: vti que & voluit, & potuit, vt panis in carnem suam, & vinum conuertatur in sanguine suum: idcirco & fecit. (Et post.) Manet tamen tecta veritas carnis & sanguinis, honesta panis & vini specie, vt & vsui humano condescendatur, & fides exerceatur, & meritum augetur. Inde est, quod Sacramentu, Mysterium, species & figura vocatur: quia intra hoc, quod exterior forma nunciat, virtus diuina verum corpus & sanguinem Redemptoris occultat.

f Idem Cluniacensis. Respondet vobis, o hostes Dei, Ecclesia Dei, se neque absque sacrificio esse, nec illo suo sacrificio aliquid aliud, quam corpus & sanguinem sui Redemptoris offerre. Cur sacrificia Christiana vobis Christianis (si tamen hoc estis) non placet: cum signo sacrificiorum semper suos Deus ab alienis discreuerit? In omni loco (Malachia 1.) offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum nomen meum in gentibus, dicit Dominus. Nonne videtis, sicut Legè, sic sacra, sic sacrificia, sic cultum omnè diuinu a Iudeis ablati, & ad Gentes transfertur? Esi non eodè ritu celebratur apud nos sacra, si non eodè ordine constet sacerdotia: sunt tamè sacerdotia. Si non de eisde rebus fiunt sacrificia: sunt tamè sacrificia, quia alio quidè modo, sed non alijs Deo sacra celebrantur, sacerdotia ordinantur, sacrificia exhibentur. Cessit pluralitas Iudaicarum victimarum vniati victima Christiana. Solus Agnus, qui tollit peccata mundi, Altari superponitur Christianorum. Quod semel Christus obtulit, hoc semper Ecclesie suae offerendum reliquit.

g Bernardus in Cantica, sermone. 66. Mortui, qui opus habebunt, & digni erunt, vinumque preces & hostias mediantibus percipient Angelis.

h Bernardus in Cantic. Sermon. 66. Eorum qui iam peruenierunt (ad caelum) uiuentibus adhuc, nequaquam solatia deerunt, per Deu, qui vbi que est, & in Deo nusquam affectu Charitatis absentium.

000 ij Petrus

832 Lucius Papa (inquit Platina in vita Lucii) nihil praefermittebat, quod ad Hierosolymitanam expeditionem pertineret. Eius praeerea consensu in Gallia Synodus Episcoporum facta est contra Eularium philosophum Peripateticum, non bene in quibusdam cum fide nostra sentientem: qui victus, monasticam vitam induit.

833 Bernardus ad D. Papam Eugenium in Epist. 237. *Locus, in quo stas, terra sancta est, locus Petri est, locus Principis Apostolorum, locus illius est, quem constituit Dominus dominum domus sua, & Principem omnis possessionis eius. Constitutus es super gentes & regna, ut euellas & destruas, & adifices & plantes.*

834 Idem Bernardus in Epist. 236. *Ridiculum, an miraculum? Pannosum homuncionem (Eugenium) assumi ad praesidendum Principibus, ad imperandum Episcopis, ad regna & imperia disponenda.*

835 In Epist. 238. *Peremptoriam dare sententiam ad depositionem Episcoporum, solius Romani Pontificis noscitur esse: pro eo mirum, quod nisi alij multi vocati sunt in partem sollicitudinis, solus ipse plenitudinem habet potestatis.*

836 In Epist. 243. *Conradum Regem Romanorum appellat advocatum Ecclesia.* In Epist. 314. *testatur, Esquilum per Dalmiam & Suetiam, itemq; (in Epist. 315.) Malachiam per Hiberniam Sedis Apostolica Legatum fuisse.*

837 Item de consideratione ad Eugenium lib. 2. *Tu es, cui claves tradita, cui ones credit a sunt. Sunt quidem & alij caeli ianitores, & gregum Pastores: sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius utrumq; praeter ceteris nomen habedisti. Habent illi sibi adsignatos greges, singuli singulos: tibi universi crediti, uni unus. Nec modò ouium sed & Pastorum tu unus omnium Pastor. Et lib. 3. Orbe exeuendum ei, qui forte uoles explorare, qua non ad tua pertinent curam. (Et post.) Appellatur de toto mundo ad te, id quidem in testimonium singularis Primatus tui. Et in lib. 4. Quid tu usurpare gladium tentes, quem semel iussus es ponere in uaginam? Quem tamen qui innum negat, non satis mihi uideatur attendere uerbum Domini dicentis sic: Conuerte gladium tuum in uaginam. Tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu euaginandum. Alioquin si nullo modo ad te pertineret & is, dicentibus Apostolis: Ecce gladius duo hic: non respondisset Dominus: Satis est, sed nimis est. Vterque ergo Ecclesia, & spiritalis scilicet gladius, & materialis: sed is quidem pro Ecclesia, ille uero & ab Ecclesia excendendus est. Iste Sacerdotis, is militis manu: sed sanè ad nutum Sacerdotis, & iussu Imperatoris.*

841 Hildegarda in Epist. ad Eugenium Apostolicum. *Tu, qui es in uice Christi: sedens in cura Ecclesiastica Cathedra, meliorem partem tibi elige. (Et post.) De summo Iudice dirigitur ad te, ut graues & impios Tyrannos eradices.*

842 Ioannes Magnus de uitis Pontificum Vp salentium, lib. 2. *Eugenius tertius Nicolaum Anglicum Cardinalem Albanensem ad Noruegiam misit, ut pallium Archiepiscopale Ioanni Archiepiscopo Nidrosiensis daret, nouem Suffraganeis ei subiectis.*

843 Petrus Comestor in Historia Euangelica cap. 90. cum tractaret ea uerba Matth. 20. *Qui uoluerit primus esse inter uos, erit uerter seruus: hinc tractum esse ait, quod primus omnium in Ecclesia seruus seruorum Dei se fatetur. Vtique nec dubitans, quin aliquis in Ecclesia sit omnium primus, nec ignorans, Pontificem Romanum esse, qui hoc genere tituli utatur.*

844 Otto Frisingensis lib. 7. cap. 32. *Legati Armeniorum Episcoporum, & eorum Metropolitanum (quem quod amplius mille Episcopus sub se habet, Catholicum uocant) ab ultimo penè Oriente summum Pontificem Eugenium Viterbij, post iter unius anni & sex mensium adeunt, eiq; ex parte illius Ecclesia subiectionem omnimodam (nobis cum alijs multis praesentibus) obtulerunt. Cum enim inter eos & Graecos de ritu sacrificij disceretur, Romanam Ecclesiam iudicem eligentes, formam sacrificij iuxta consuetudinem eius sibi tradi deposcunt. Et cap. 33. Vidimus etiam ibi tunc de Syria Gabulensem Episcopum, cuius praecipua opera ad plenum Antiochia Romanae Sedis subesse cepit.*

845 Gulielmus Tyrensis belli sacri lib. 16. c. 17. *Cum Tyrensis uacaret Ecclesia, pars Episcoporum dari sibi deponerebat Dominum Radulphum Regis Cancellarium, Anglicum natione: pars altera, interposita appellationis uoce, modis omnibus prohibebat. Factum est autem, quod per uolentiam obtinens praedictus Cancellarius, Ecclesiam & eius bona inuasit, posseditq; per biennium, quousq; per Romanum Pontificem, praesentibus partibus lis decisa, dictante Romano Domino Eugenio, factum praedicti Cancellarij in irritum est deductum. (Et cap. 18.) D. Eugenius Papa tertius, uir Deo plenus, paternam gerens pro filiorum Orientalium afflictione sollicitudinem, & eu affectu pleniore copatiens, uiros religiosos, & exhortatori sermonis habentes gratiam, poietes in opere & sermone, ad diuersas Occidentis partes dirigit. Qui Principibus, populis, & Tribubus, & linguis, Orientalium fratrum denuntians pressuras intolerabiles, & ad tantas uisum iri fratrum sanguinis iniurias, eos debeant animare. Inter quos uir immortalis memoriae & honeste conuersationis, Dominus Bernhardus Clarcuallensis Abbas, pie in Domino, & per omnia amplectenda recordationis, ad praedicti Dei placiti muneris executionem praecipuus eligitur: qui inuicta sibi dispensationis sedulus executor, eiusdem operis secum Deo amabilis trahens comministros, impiger, indefessus, licet corporis esset inualidi (tunc propter ieiunia penè continua, & subtili nimis dietam) regna circuit,*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

1144

Pontifices Romani. Lucius 2. Bononiensis, sedit m. 11. d. 4.

Imperatores Romani.

Lat. Conradus 3. 47. 15.

Heretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesia.

De excommunicatione. i Ridebant excommunicationes Sacerdotum.

i Petrus Lombardus lib. 4. Distinctio 18. Est modus ligandi & soluendi per excommunicationem, qua poena qui percelluntur, gratia Dei & protectio illis amplius subtrahitur. Orationes quoque Ecclesia, & benedictionum ac meritorum suffragia ea nequaquam suffragari putantur.

De peregrinationibus. k Ridebant peregrinationes Fidelium.

k Bernard. in uita Malachiae narrat, quod is uir sanctus mensam integrum fecit in urbe Roma, loca sancta perambulans & frequentans causa orationis. Deniq; Otto Frisingensis Chron. lib. 7. c. 31. *Nesary ausus arguit eos, qui peregrinus causa orationis Romam uenientibus, uim aliquam intulerunt.*

De festis diebus. l Ridebant dierum solennium uacationes.

l Gratianus de Consecrat. Distinctio 3. c. 1. ex Concilio Lugdunensi Decretum hoc profert. *Pronuntiandum est laicus, ut sciant tempora feriendi per annum. i. omne Dominica à uespera usq; ad uesperam, ne à Iudaismo capiatur. Feriendi uero per annum isti sunt dies: Natalis Domini, S. Stephani, (& cetera) & illa Festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus cum populo celebrauerunt.*

De Chrismate. m Item, Chrismatis & olei consecrationes.

m Rupertus de Diuinijs lib. 5. c. 16. *Erat olim mystica unctio tantum in Regibus ac Sacerdotibus. Sed post Domini aduentum, qui Christus à Chrismate nuncupatur, omnis Ecclesia unctioe Chrismatis per impositionem manuum consecratur. (Et post.) Chrisma Spiritus Sancti signum est, cuius & uirtutem continet.*

Denique ridebant omnes Ecclesiasticas institutiones.

n Bernard. in Canticis Serm. 66. *Qui Ecclesia non agnoscit, non est mirum, si Ordinibus Ecclesia detrahunt, si instituta non recipiunt, si Sacramenta continent.*

De moribus istius Archiheretici.

o In B. Bernardi uita lib. 3. c. 5. *Bernardus ab Ecclesia Regionis Tolosanae, saepius ante rogatus, & ab Alberico Hostiensi Episcopo Sedis Apostolicae legato deductus, predicauit in ciuitate Tolosa, & in ceteris locis, quae miser ille Hereticus frequenter affert. Ceterum est tunc fugit hereticus ille, & lauit: postea tamè catenatus Episcopo traditus est. In quo itinere Sarlati post sermonem completum panes ad benedicendum oblatis, eleuata manu, & signo Crucis edito, in Dei nomine benedicens: *In hoc, inquit, scietis, uera esse, quae à nobis: falsa, quae ab hereticis suadentur, si infirmi uestri, gustatis panibus istis, adepti fuerint sospitatem. Timens autem uenerabilis Episcopus Carnotensium magnus ille Gaufridus (siquidè praesens erat & proximus uiro Dei) frequen-**

circuit, regiones obambulas, euangelizans ubique regnum Dei: afflictionem populi, qui & in Oriente est, simul & molestias, quibus incessanter opprimantur, aperit diligenter.

849 Trithemius in Chron. Dum Eugenius Papa T reueri Synodum celebraret, Henricus Archiepiscopus Moguntinus, & B. Bernardus ipsi summo Pontifici reuelarunt mirabilia, qua Deus operabatur in Hildegarde Abbatisa. Papa rem diligentius inuestigare volens, Vindunensem Episcopum ad S. Hildegardem misit, cui illa simpliciter, qua de se erant, aperuit, & Legatos cum scriptis reuelatis sibi diuinitus, dimisit. Quibus coram Cardinalibus, Archiepiscopis, Abbatibus, & omni Cleuo, cum omnium stupore & Dei laude recognitis, Papa ad eam scripsit in hac verba: Gratiam, qua in te est, per humilitatem serua: ita ut ea, qua in spiritu proferenda senseris, prudenter proferas. At virgo Christi diuinitus inspirata, summo Pontifici literas remisit, in quibus eum de arcanis quae habebat in corde suo, admonuit, & diuinam circa haec voluntatem indicauit.

850 Godfridus Clareuallensis Monachus in li. 3. vitæ S. Bernardi, fidem suam de Romana Ecclesia confitetur ijs verbis. Petrus Abaylardus Sedem Apostolicam appellauit. Quando verò Petrus ille refugium inuenit in Sede Petri, tam longè disidens à fide Petri? Et ipsum ergo auctorem, eadem sententia cum erroribus suis Apostolicis Presul inuoluens, scripta incendio, scriptorem silentio condemnauit.

851 Theobaldus Episcopus in vita Gulielmi Eremitæ: Cùm Gulielmus Pictauiensis Comes Petri Leonis partem & schisma tueretur, ob eamque causam Episcopum Pictauiensem Catholicum virum è Sede sua expulisset, D. Bernardus Comitem aggressus, ei dixit: Innocentio subdere, & electo à Deo tanto Pontifici parè, sicut et obedit omnis Ecclesia Sanctorum. Gulielmus igitur paulatim ad se rediens, mundum relinquit, eremum adit, lorica ad carnem nudam induitur, cathenis ferreis seipsum circumdat, ac de confilio Sancti cuiusdam Eremitæ ad Eugenium Papam accedit, ita eum allocutus: Tu, qui Vicarius Christi es, Patrem misericordiarum, quem representas in terra, iure imitare. Sana me medicamento penitentia, cui commissum est vice Christi super terram soluere & ligare. Papa verò potestatem suam in animà Comitis Patriarchæ Hierosolymitano commisit, à quo absolutus multis postea miraculis tam viuens, quam mortuus floruit.

852 Cùm Fridericus Imperator Guicmannum Cicensem Episcopum ad Magdeburgensem Ecclesiam sua autoritate transfulisset, Eugenius (vt videre est apud Ottonem Frisingensem de gestis Friderici, lib. 2. c. 8.) ad Episcopos Germaniæ scripsit in hac verba. Quoniam quicumque temporalis auctoritas agitetur, nos in illius Petri soliditate fundati, qua in fundamento metuit Ecclesia collocari, sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrina, aut à sacrorum Canonum rectitudine impulsu aliquo deuiare: per presentia vobis scripta mandamus, quatenus causa istius fauorem ulterius non praestetis, & apud clarissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro seruanda libertate Ecclesie in eminentiam regni euexit, efficere vestris exhortationibus studeatis, vt & ipse à sua super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros Canones, contra Regie dignitatis officium, eidem causa fauorem suum ulterius non impendat, sed Ecclesia Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesijs regni à Deo sibi commissi, libertatem facultatem quem voluerit secundum Deum eligendi relinquat, & electionem ipsam postmodum sanore suo, sicut decet Maiestatem Regiam, prosequatur. § Postquam Eugenius ea libertate, quæ Christi Vicario conueniebat, hac perscripisset, ex hac vita decessit, vir iustus (vt Otto ibidem c. 9. ait) & religione insignis. Ab Anastasio autem Eugenij successore Fridericus obtinuit, vt Guicmannus in Episcopatu Magdeburgensi confirmaretur. Qua ex occasione (vt Otto adiunxit) auctoritas Principis in Ecclesiasticis negotijs disponendus plurimum creuit. Quod ideo praetermittere hoc loco nolui, vt prudens lector animaduerteret, quanta necessitas Adriano & Alexandro, qui postea in Petri Cathedra sederunt, imposita sit, opponendi se pro domo Domini aduersus profanos Friderici conatus: qui suæ vocationis oblitus, iam deinceps non modo Regiam, sed etiam Ecclesiasticam sibi potestate magna ex parte vindicauit. Verùm de his postea.

853 Sancto cuiusdam Eremitæ ad Eugenium Papam accedit, ita eum allocutus: Tu, qui Vicarius Christi es, Patrem misericordiarum, quem representas in terra, iure imitare. Sana me medicamento penitentia, cui commissum est vice Christi super terram soluere & ligare. Papa verò potestatem suam in animà Comitis Patriarchæ Hierosolymitano commisit, à quo absolutus multis postea miraculis tam viuens, quam mortuus floruit.

854 Cùm Fridericus Imperator Guicmannum Cicensem Episcopum ad Magdeburgensem Ecclesiam sua autoritate transfulisset, Eugenius (vt videre est apud Ottonem Frisingensem de gestis Friderici, lib. 2. c. 8.) ad Episcopos Germaniæ scripsit in hac verba. Quoniam quicumque temporalis auctoritas agitetur, nos in illius Petri soliditate fundati, qua in fundamento metuit Ecclesia collocari, sicut non debemus, ita nec volumus omni vento circumferri doctrina, aut à sacrorum Canonum rectitudine impulsu aliquo deuiare: per presentia vobis scripta mandamus, quatenus causa istius fauorem ulterius non praestetis, & apud clarissimum filium nostrum Fridericum, quem Deus hoc tempore pro seruanda libertate Ecclesie in eminentiam regni euexit, efficere vestris exhortationibus studeatis, vt & ipse à sua super hoc intentione desistat, & contra Deum, contra sacros Canones, contra Regie dignitatis officium, eidem causa fauorem suum ulterius non impendat, sed Ecclesia Magdeburgensi, sicut & alijs Ecclesijs regni à Deo sibi commissi, libertatem facultatem quem voluerit secundum Deum eligendi relinquat, & electionem ipsam postmodum sanore suo, sicut decet Maiestatem Regiam, prosequatur. § Postquam Eugenius ea libertate, quæ Christi Vicario conueniebat, hac perscripisset, ex hac vita decessit, vir iustus (vt Otto ibidem c. 9. ait) & religione insignis. Ab Anastasio autem Eugenij successore Fridericus obtinuit, vt Guicmannus in Episcopatu Magdeburgensi confirmaretur. Qua ex occasione (vt Otto adiunxit) auctoritas Principis in Ecclesiasticis negotijs disponendus plurimum creuit. Quod ideo praetermittere hoc loco nolui, vt prudens lector animaduerteret, quanta necessitas Adriano & Alexandro, qui postea in Petri Cathedra sederunt, imposita sit, opponendi se pro domo Domini aduersus profanos Friderici conatus: qui suæ vocationis oblitus, iam deinceps non modo Regiam, sed etiam Ecclesiasticam sibi potestate magna ex parte vindicauit. Verùm de his postea.

856 Sancta Hildegardis (vt auctor est Trithemius in Chron.) cùm ab Anastasio Papa literas paterno affectu plenas accepisset, Pontifici rescribens, omnia quæ illi pro emendatione vitæ necessaria erant, etiã occultissima cordis aperuit. Inter cætera verò Hildegardis vsa est ad eum his verbis. Tu sedes in principali Cathedra Domini.

857 Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. c. 24. Memini me, causa visitandi Dominum Adrianum Pontificem Quartum, qui me in vltiore familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Cùm itaque ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiariter & diligentius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, qua in diuersis Proincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, qua Mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs, quam nouercam: sedent in ea Scribae & Pharisei, ponentes onera importabilia in humeris hominum, qua digito non contingunt. (Et pòst.) Vnum tamen audacter, onscientia teste, profiteor, quia nusquam honestiores Clericos vidi, quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur. Quis Bernardi Redonensis, Sanctorum Cosmae & Damiani

858 Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. c. 24. Memini me, causa visitandi Dominum Adrianum Pontificem Quartum, qui me in vltiore familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Cùm itaque ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiariter & diligentius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, qua in diuersis Proincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, qua Mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs, quam nouercam: sedent in ea Scribae & Pharisei, ponentes onera importabilia in humeris hominum, qua digito non contingunt. (Et pòst.) Vnum tamen audacter, onscientia teste, profiteor, quia nusquam honestiores Clericos vidi, quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur. Quis Bernardi Redonensis, Sanctorum Cosmae & Damiani

859 Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. c. 24. Memini me, causa visitandi Dominum Adrianum Pontificem Quartum, qui me in vltiore familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Cùm itaque ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiariter & diligentius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, qua in diuersis Proincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, qua Mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs, quam nouercam: sedent in ea Scribae & Pharisei, ponentes onera importabilia in humeris hominum, qua digito non contingunt. (Et pòst.) Vnum tamen audacter, onscientia teste, profiteor, quia nusquam honestiores Clericos vidi, quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur. Quis Bernardi Redonensis, Sanctorum Cosmae & Damiani

860 Ioannes Sarisburiensis natione Anglus in Policratico, lib. 6. c. 24. Memini me, causa visitandi Dominum Adrianum Pontificem Quartum, qui me in vltiore familiaritatem admiserat, profectum in Apuliam. Cùm itaque ipse, quid de se & Ecclesia Romana sentirent homines, à me familiariter & diligentius quæreret: ego apud eum vsus spiritus libertate, mala, qua in diuersis Proincijs audieram, patenter exposui. Sicut enim dicebatur à multis Romana Ecclesia, qua Mater omnium Ecclesiarum est, se non tam matrem exhibet alijs, quam nouercam: sedent in ea Scribae & Pharisei, ponentes onera importabilia in humeris hominum, qua digito non contingunt. (Et pòst.) Vnum tamen audacter, onscientia teste, profiteor, quia nusquam honestiores Clericos vidi, quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur. Quis Bernardi Redonensis, Sanctorum Cosmae & Damiani

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successia.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatae, qui successionem continuatam non habent.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Idem Eugenius 5.

Idem Eugenius 5.

Idem Eugenius 5.

Idem Eugenius 5.

1153 172. Anastasius 4. Romanus an. 1. m. 4. d. 24.

1153 173. Fridericus 1. reg. an. 37. persecutor Ecclesie sue.

1155 173. Adrianus 4. Anglus, sed. an. 4. m. 8. d. 28.

Heretici & Pseudoprophetae.

Frequenter post diurnum populi plausum, nocte infecuta cum meretricibus inuentus est, interdum etiam cum coniugatis. Inquire quomodo de Laufana ciuitate, de Cenomanis, de Pictaui, de Burdegali exierit. Nec patet ei vsquam reuerfionis aditus, vt pote qui foeda post se vbique reliquerit vestigia. Hæc Bernardus de Henrico isto, quem Pantaleon in Chronologia sua hæretica doctum vocat.

143. De Gilberti Porretani errore.

Dicebat, Deum diuinitate sua esse Deum, sed ipsam diuinitatem non esse Deum. quam hæresim ab illo reuocatâ discipuli eius contentiosius defendebant. Bernard. in Cant. Hom. 80.

144. De Pseudoapostolicorum hæresibus.

Hæretici quidam, qui se Apostolicos dixerunt, continentia voto se insigniètes, rustici homines & idiotæ, nuptias primùm omnes damnabant. Bernardus in Serm. 66. in Cantica. Postea quidam ex illis volebant, non nisi virgines licito matrimonio coniungi.

Abstine.

Doctores Catholici & Custodes maiorum Ecclesie.

Si bona, inquit, fide sumpserint, sanabuntur. Cui Pater sanctus de Domini virtute nil hastitans: Nō hoc ego dixerim (ait) sed verè, qui gustauerint, sanabuntur, vt proinde veros nos, & veraces Dei nuncios esse cognoscant. Tam ingens multitudo languentiu, gustato eodem pane, conualuit, vt per totam provinciam verbu hoc diuulgaretur, & vix sanctus per vicina loca regrediens, ob concursus intolerabiles declinauerit, & timuerit illò ire. Porro hæc res per ipsius D. Bernardi Epistolam ad Tolofanos (quæ numero est 241.) confirmatur, cùm ait: Nōra quidem breuis apud vos, sed non infructuosa, veritate nimirum per nos manifestata, non solum in sermone, sed etiã in virtute. Propterea, dilectissimi, persequimini, & comprehendite eos, & nolite desistere, donec penitus pereant, & diffugiant de cunctis finibus vestris, quia non est tutum dormire, vicinis serpentibus. § Confer nunc Henricos & Petrobussianos hæreticos cum Catholicis Bernardi & Rupertis. videbis illic inauditi erroris nouitatem turpissimis moribus condemnatam: hic verò antiquam veritatis traditionem miraculorum illustribus signis, & vita planè Apostolica refulgentem, ac orbi Christiano commendatam.

Eugen. in Concil. Remensi definiuit, Diuinam essentiam esse Deum. Otto Frisingensis de gestis Friderici lib. 1. cap. 57. Bernardus in Cant. Serm. 80. Si Diuinitas, quæ tantia est, vt faciat Deum, Deus non est, quid est? Absit, vt assentiat Catholica Ecclesia esse substantiam, vel aliquam omnino rem, qua Deus sit, & quæ non sit Deus.

Bernardus in Cant. Serm. 66. Hæc hæresis est per immersionem demonioru in hypocrisi prohibèrium nubere. 1. Tim. 4. Fingebat enim, se amore castitatis id dicere. (Et paulò antè.) Sola cū uxore causa est, quæ turpitudinem excusat in coitu. Bernardus ibid. Mulier, si dormierit vir eius, soluta est à lege viri. Cui vult, nubat tantum in Domino. 1. Cor. 7. Paulus concedit vidua, vt cui vult, nubat: & tu præcipis, vt nulla præter virginem nubat, & hoc non nisi virgini.

Idem

Alioqui Romanum Præsulem Caput S. Ecclesie non appellaret. Vtunque igitur Protestantes causam Friderici defendant, certò sciant, se eum virum defendere, qui opinionem ipsorum hæreticam & impiam iudicavit. id quod adhuc planius fiet ex his, quæ subiiciam. Cum enim per mortem Anselmi, Ruenensis Ecclesia vacaret, Imperator Guidonem Ecclesie Romanæ Diaconum in ea Ecclesia præficere cupiens, ad Papam Hadrianum (Radeuico autore lib. 2. c. 16.) literas scribit in hunc modum: *Decentissimum est subiciam Romanam Ecclesiam tanquam Matrem omnium Ecclesiarum tanquam ab utero & aggregatas ad decorem Domus Dei, per domos & familias distribuere: quibus etiam nostrum Imperium tanquam ab utero & gremio matris nostræ progredientibus debeat, & velit congruum honorem impendere.* §. An non satis aperte vocat Romanam Ecclesiam & uterum, & gremium matris suæ, atq; adeò Matrem omnium Ecclesiarum? De cæteris controuersiarum capitibus, quæ inter Pontificem & Imperatorem agitabantur, non necesse habeo loqui hoc tempore. De Primatu enim tantum ago, quem non minus agnouit Imperator Fridericus, quam Pontifex Adrianus.

Certè post Adriani mortem Fridericus in hominis persona errauit, Octavianum Alexandro tertio anteponens. Sed tamen ne sic quidem voluit, aut nullum esse Pontificem primum in Ecclesia, aut intra limites Italiae iurisdictionem eius claudi. In Epistola enim (quæ extat apud Radeuicum lib. 2. c. 56.) *Quod in passione (inquit) sua Christus duobus gradibus contentus fuit, hoc in Romana Ecclesia, & in Imperio credimus mirabili providentia declarasse: cum per hæc duo rerum capita & principia totus mundus tam in diuinis, quam in humanis ordinetur. Cumq; vnus Deus, vnus Papa, vnus Imperator sufficiat, & vna Ecclesia dei esse debeat: quod sine dolore dicere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur* § Merito sanè de hoc schismate doluit Imperator. Sed in eo peccauit, quòd iudicè se in causa Ecclesiastica constituit: quòd altera parte absente & inaudita, sententiam tulit & promulgauit: quòd à pleniore Episcoporum Concilio in Gallijs habito admonitus, veritati non celsit, ac denique quòd mortuo Octauiano, qui autor schismatis fuerat, Guidonem Cremonensem substituit, nec id tantum, sed ei extincto surrogauit *Leonem Sarmensem* furto etiam infamem, vt Platina scriptum reliquit in vita Alexandri tertij.

Quòd verò totus orbis Christianus, præter Fridericum & eius factionem, Alexandro paruerit, tantum legitimo D. Petri Apostolorum Principis successori: tum ex omnium Historicorum testimonio, tum ex generali Concilio, quod idem Alexander in Basilica Constantiniana conuocauit (de quo mox plura) tum postremò ex ipsius Friderici confessione abundè constat, qui post decem & nouem annos, omiſſa persecutionis suæ rabie, Alexandri tertij Primatum Venetijs in vestibulo S. Marci vtrò confessus est, vt Platina testatur. Sed habemus præterea locupletissimum eius rei testem Gulielmum Tyrenſem Archiepiscopum, qui vixit illis temporibus, ac rem totam optimè perſpectam habuit. Is belli sacri lib. 18. c. 26. *Tandem (inquit) anno decimo nono, redeunte ad unitatem Ecclesie D. Friderico Romano Imperatore (qui parti opposita auxilium suggererat & consilium) & Domino Alexandro Papa plena charitate reconciliato, reddita est pax Ecclesie.* §. O quantum inter Catholicos, & schismaticos! Catholici nõ dubitabant, pacem esse redditam Ecclesie, quando Imperator, qui eatenus unitatem rupisset, verum & legitimum Petri successorem agnouerat. Hæretici verò, qui ex discordijs & dissensionibus pasci solènt, tunc demum Ecclesiam diuidi putant, cum ex omni fidelium in terris agentium cœtu fit vnus Pastor, & vnus vnus. Sed quoniam in hanc litem ingressi fumus, alios etiã grauiſſimos autores producamus, Nubrigensem Anglum, & Saxonem Grammaticum, qui & ipsi cum ea ætate florere ceperint, testimonium omni exceptione maius hac in causa dicent.

Gulielmus Nubrigensis rerum Anglicar. lib. 2. cap. 9. *Adriano mortuo, pars maior saniorque in Alexandrum virum religiosum & literatum concordans, eundem ritu Canonico consecrauit: pars verò nonnulla, & ferè nulla, in Octavianum conuenit. Poterat sanè scissura illa citò resarci, poterat multitudini paucitas cedere atq; vnti, nisi Fridericus Imperator veteri odio Rolandi Alexandrum non ferens, partem Octavianam tuendam fundamèntis modis omnibus suscepisset. Itaque Episcopi ditionis Imperialis Papie congregati, in gratiam Imperatoris in Alexandrum tanquam rebellem, sententiam tulerunt. Imperator Anglorum etiam & Francorum Reges sollicitauit in eandem sententiam. Sed illi, re per Legatos vtriusque partis cognita, non cunctabantur, repudiata parte Octauiani, D. Alexandrum recipere, & cum regnis sibi subditis ei de cætero in ijs, quæ Dei sunt, tantquam Patri parere. Imperator verò ex primata similitudine semel in reprobum sensum datus, & vel à ratione vincit indecorum Imperatoria reputans Maiestati, multo tempore distulit palmam dare perspicuo veritati.*

Saxo

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudoprophetae.

Doctores Catholici.

174. Alexander 3. Senensis, Scidit an. 21. m. 11. d. 23.

Idem Fridericus.

1159

i. Circunducebant secum feminas, cum tam viri, quam feminae continentiam vouissent.

k. Quæſiti fidem, omnia, de quibus suspecti videbantur, suo more prorsus negabant.

l. Læti ducebantur ad mortem.

m. Omne iuramentum dicebatur esse illicitum, vt author est Guido Carmelita.

145. De Eudone.

n. Quidam Eudo Ecclesie & Monasterijs infestus, dicebat se esse eum, qui venturus est iudicare seculum per ignem. Gulielm. Nubrigens. rerum Anglic. lib. 1. c. 19.

o. Discipuli huius Eudonis (quos nominauerat Scienciam, Sapientiam & Iudicium) ardere, quam corrigi maluerunt.

146. De Petro Abailardo, & Arnoldo Brixiensi.

a. Constituebant Deum patrem plenam esse potetiam tam in gerendo, quam in discernendo: filium quandam potentiam in discernendo per sapientiam: Spiritum sanctum nullam esse potentiam, sed benignitatem, Bernardus in Ep. 190.

b. Spiritum Sanctum minimè de patris esse filijue substantia.

c. Fidem sine ratione admittendam non esse.

d. Fidè definiiebant æstimatione.

e. Spiritum timoris Domini negabant fuisse in Domino.

f. Timorem Domini castum in futuro seculo non futurum.

g. Post consecrationem panis, & Calicis, priora accidentia, quæ

nibus, motu factu, & implenti mundu, vestra creditis inclusum antra? Habet, & semper habebit integritate Christi hereditate sua, & possessione sua terminos terre. Se potius subtrahit huic magne hereditati, qui Christo illam conansur detrabere.

i. Bernard. in Cat. ser. 66. Cogedi sunt vel abire cetera feminas, vel exire de Ecclesia. Et feminas quidè cetera alius sui & sexus, & voti degere cogas, viros aquè cetera sui propositi viris. Per hoc enim consultiu erit vtrorūq; voto simul & fama, cum continentia sua & testes habuerint & custodes.

k. Bern. ibid. Melius proculdubio gladio coerceretur (illius videlicet, qui non sine causa gladium portat) quam in suum errorem multos trahere permittantur.

l. Bern. ibid. Nonne plus est, sibi meti hominè iniicere manus, quam id libere ab alio sustinere? Hoc autè in multis potuisse Diabolū, frequenter experti sumus, qui seipos aut submerſerunt, aut suspenderunt. Denig. Indus suspedit seipsum, Diabolo sine dubio immittente.

m. Theophyla. in c. 6. ad Heb. Dominus in Euangelio Amen, amen dicens, iuramentum iurat.

n. Otto Frisingensis de Friderici rebus lib. 1. c. 55. Eudo pro contumaci fatuitate sua Sigerio Abbati & Dionysio commissus, ab eorū, arcta custodia mancipatus, vitam in breui finiuit.

o. Bernard. in Cant. Ser. 66. Mirabantur aliqui, quæſiti diceretur ad motu: sed qui min⁹ aduertit, quæſita sit potestas Diaboli, non modo in corpora hominum, sed etiam in corda, quæ semel permissis possederit.

a. Ber. in Ep. 190. Ille dignè diuinam æstimat magnificentiam, qui nil in ea cogitat dispar, ubi totu est summum nil distas, ubi totu est vnu. nã quod alter ex altero, vel alter ad alteru veracissimè dicitur, personarum designatio est, non unitatis diuisione.

b. B. Ansel. in Monolo. c. 74. Pater et Filius cū suo Spiritu, sunt vna eadèq; summa essentia, in quam sola lam omnis homo debet credere.

c. Ansel. in l. cur Deus homo, c. 2. Rectus ordo exigit, vt profunda Christiane fidei credamus, priusquam ea præsumamus ratione discutere.

d. Ber. Ep. 190. Scio cui credidi, et certus sum, clamat Apost. (2. Ti. 1.) Nõ est fides æstimatio, sed certitudo.

e. Petrus Lombard. l. 3. Dist. 34. Castus & filialis timor fuit in Christo, quaten⁹ Deu præ oibus reueritum esse.

f. Idè Petrus ibid. Spiritus timoris casti & filialis erit in futuro, sicut & alia dona Spiritus S. Sed faciem nos reuereri Deu, nõ autè timere, ne separemur ab eo.

g. Petr. Lombard. l. 4. Dist. 12. Accidentia, quæ remanent, pot⁹ existit sine subiecto, q̄ in subiecto, quæ remanent per se subsistentia ad mysterij ritū, ad gustus, fideiq; suffragium.

PPP y

Saxo Grammaticus Histor. Dan. lib. 14. De verbis Pontificatu controuersia inter Cardinales orta, uariè Pro- uinciarum suffragia ferebantur. Nam Gallia Alexandro obtinuit: Germania, auctore Casare, Cæsaribus partibus obsecuta est. Sed iustior religionis, propior Gallorum sequacitas fuit.

Idem Saxo Grammaticus lib. 14. Waldemarum Danie Rex Eschylo Archiepiscopo contendenti, ut cū bona Regis uenia sibi liceret Episcopatu se abdicare, quoniam summus Pontifex eam ipsi licentiam fecisset: uolens eius annuere se dixit, quod Romana senectia Decreto obuiam ire nequeat, penes quam publica Religionis norma consistat. Hæc Waldemarum Rex.

878 Ioannes Trithemius in Chron. an. Domini 1175. Magna fuit in Imperio turbatio, propter inobedientiam

879 & rebellionem Friderici primi Imperatoris contra Sedem Apostolicam. Rupertus Abbas & fratres Hirsangien- sis Monasterij apertè in primis cum S. Romana Ecclesia sentientes, multas à fauoribus Imperatoris iniurias sus- ceperunt. Hæc sint fati de hoc schismate.

De S. Thoma Cantuariensis exilio & Martyrio.

Thomas Bekettus (auctore Polydoro lib. 13.) ciuis Londinensis, patre Gilberto, matre Syra seu Sara- cena, uir summa integritate atque prudentia, cū cerneret, Regē quotidie minus idoneos eligere Epi- scopos, atque omnem Sacerdotalis Ordinis dignitatem frangere: primò Regem amice admonuit. De- inde propalam resistens, multis eum argumentis ab incepto detertere conatus est. Verum Henricus Rex postquam aliquot Episcopos in suam sententiam traxerat, Antistitem nullo in honore iam pridem à se habitum in exilium egit.

881 Thomas ad Alexandrum tertium Pontificem Romanum, qui tunc Senone in Gallis erat, se contulit, apud quem spontè se Episcopatu abdicauit, quod diceret se ascendisse in ouile Christi, non per Christi ostium, uelut quem (ut ipse tunc dicebat) non Canonica uocauit electio, sed terror publica potestatis introduxit. Verum si ad Regis comminationem, ut Cœpiscopi mei (inquit) persuasere instantius, renunciaissem autoritatis Episcopalis mihi indulto priuilegio: Catholica Ecclesia relinqueretur perniciosum exemplum. Nunc igitur in manu tua, Pater, Archiepiscopatum Cantuariensem resigno. Pontifex uerò eam di- gnitatem ultro ei restituit, postea etiam eius admonitu interdixit administratione sacrorum Rogerio E-

882 boracensi Archiepiscopo (uero sanè improbo) quod ille in Cantuariensi Prouincia sine Cantuariensis permisso Henricum Regis filium coronasset. Iam penè sex annos Thomas exularat, cū Luauicus Gal- lia Rex, unà cum Theobaldo Comite Blesensi uiro integerrimo, Romanum Pontificem rogat, ut sua aucto- ritate Regem cogeret ad pacem cum Thoma conciliandam.

883 Henricus uerò cū sanctissimum Antistitem in gratiam accepisset, de industria tamen cauit, ne cogere inter sacra, ut in eis est, optimi Patris osulum pacis accipere. Thomas in Angliam reuersus, Eboracensi Archiepiscopo, itemque Londinensi & Saris- buriensi ueniam ab eo petentibus absolutionem non negauit modo sponderent, se ipsius iusto iudicio sta- tuis. Quod facere cū recusassent, ob eamque rem vsu sacrorum priuati remanent, Eboracensis ho- mo facinorosus (inquit Polydorus) Thomæ nomen apud Regem deserit. Tum Rex miserum se exclamans, quod nemo luorum esset, qui eum hac molestia liberaret: ea uoce quatuor impios satellites suos uisus est prouocare, ut sanctissimum Antistitem ante uenerandum Altare orantem interficerent. Quo intellecto, Alexander Pontifex Romanus pro sua dignitate & pro scelery atrocitate quaestione habendam ite-

884 mit. Henricus interim Legatos Romanam misit, partim ut purgarent facinus, partim ut ueniam à Romano

885 Pontifice impetraret. Misit ergo à Sede Apostolica (ut etiam Gulielmus Nubrigensis refert lib. 2. c. 25. & 34.)

886 duo Cardinales, in celebri Episcoporum & Nobilium conuentu susceperunt purgationem Henrici Regis Anglo- rum de nece B. Thomæ Cantuariensis: ubi rex iuxta morem publicè pœnitentium, nudum se Ecclesiasticæ sub- missi disciplina. Ideoq; postea & ad sepulchrum B. Thomæ suis uerberum lacryris orauit, & ingressus Capitulum Monachorum, à cunctis per ordinem fratribus propriæ pœnitenti instantia uirgis corporaliter castigatus est. Quæ ipsa die atque hora hostem eius Regem Scororum in extremis Angliæ sinitibus uirtus diuina pessundedit, ut mer- ces pœ operis (inquit Nubrigensis) non consecuta ipsum opus, sed comitata potius uideretur: nullusq; super hoc ambigere sineatur. § Debit certè Nubrigensis ab hac generali oratione sua. Caluinistas excepisse, qui adeo nihil istorum aut probant, aut ferunt, ut Regem contendat in procurando eadem tanti Marty- ris præclarè fecisse: in agendo autem pœnitentiam uehemèter peccasse. Ex quo & sepulchrum B. Tho- mæ diruerunt, & nomen eius ex libris suis deleuerunt, & memoriæ ipsius notam proditoris inurere non erubuerunt. Ego autem eò diutius in tota re attingenda immoratus sum, quò certius & plenius uidebam, Romani Pontificis Primatum ex hac historia confirmari. Constat enim ex his quæ comme- morauimus, non solum B. Thomam, sed tam Ludouicum Gallie, quam Henricum Angliæ Reges, atque etiam illustrem Comitem Theobaldum, denique uniuersos utriusque regni populos ne minimum quidem dubi- tasse,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostatæ, qui successionem conti- nuatam non habent.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani. Contains text for 'Hæretici & Pseudopropheta' and 'Doctores Catholici, & Custodes murorum Ecclesie'.

Text discussing heretics and pseudoprophets, and Catholic doctors and custodians of the church walls. Includes references to Augustine, Bede, and various church fathers.

tasse, quin Pontifex Romanus & totius Ecclesie Pastor, & Regum ipsorum legitimus Iudex in ijs, quae ad Deum pertinent, habendus esset. Quin imò ipsi homicida (vt Nubrigensis refert lib. 2. c. 25.) conscientia simulante, ad Sedem Apostolicam profecti, ad agendam patientiam à summo Pontifice directi sunt Hierosolymam, ubi annis aliquot indictum satisfactionis modum non segniter exequentes, vitam omnes finire. Et addit Nubrigensis (qui vixit ab hinc annis trecentis & amplius) hec verba. Quam pretiosa in conspectu Domini mors B. Pontificis fuerit, quantaq; facinorosa in eum commissa atrocitas ratione & loci, & temporis, & persona, sanctorum sequentium frequentia declarauit. Hæc sint dicta de B. Thoma, quem idem Alexander Papa tertius in numerum Diuorum relatam esse orbi Christiano denunciauit.

889 Platina in vita Alexandri tertij. Cum Emanuel Constantinopolitanus Imperator Grecorum cum Ecclesia Romana unionem promitteret, si pateretur Imperium diuisum in unum corpus redigi: Alexander iam tunc, etiam si ab imperatore Occidentis exagigaretur, tamen respondit, se nolle in unum coniungere, quod olim de industria maiores sui disunxissent. § Non ergo suo, sed Ecclesie Dei commodo vir Sanctus prospexit.

890 Ioannes Magnus de vitis Pontif. Vpsalensium, lib. 2. Carolus Suetia Rex ab Alexandro Papa 3. impetrauit, vt Vpsalensis Ecclesia in Metropolim erigeretur.

Radeuicus lib. 2. appêdicis suæ ad Ottonis Frisingensis historiam, cap. 11. Otto Episcopus Frisingensis, dum sacro liquore olei, sicut morus est, perunctus fuisset, & de pecunia sua laudabili testamento ordinasset: inter cetera, qua sollicitus de sua salute providebat, etiam hunc codicem (de gestis Friderici) manibus suis offerri præcepit, eumque literatis & religiosis viris tradidit, vt si quid pro sententia magistri Giliberti, vt patet in prioribus, dixisse visum est, quod quempiam posse offendere, ad ipsorum arbitrium corrigere, seq; Catholica fidei assertiorem, iuxta sanctæ Romanæ, imò & vniuersalis Ecclesie regulam, professus est. § Otto igitur vtcunque, dum vixit, liberius scripsit: in mortis articulo tamen de futura vita sollicitus, nec fidem profiteri voluit iuxta alterius, quam Romanæ Ecclesie regulam, nec aliam iudicauit Romanam Ecclesiam esse, quam quæ Catholica eadem esset & vniuersalis.

Anno Domini 1177. (inquit Nubrigensis lib. 3. c. 2. & 3.) Friderici Imperatoris in venerabilem Pontificem Alexandrum rabies conuenit. Vniuersa igitur Ecclesia, Pontifex totius Latini orbis Episcopus ad Concilium euocauit. Vbi decretum est, Papam à duabus Cardinalium partibus eligendum. Quæ forma electionis in Romana Ecclesia specialiter obseruari præcipitur, quia in ea non potest ad superiorem recursus haberi.

893

Huius

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesſiua.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici & Apostata,
qui successionem conti-
nuatam non habent.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe- rato- Rom.
1159	Idem Alexandri 3.	Lat. Frideri- cic. an. 37 perſe- cutor Pape ad iē pu.
		<p>¶ Hæretici & Pseudopropheta.</p> <p>de peccato delectationis, de peccato infirmitatis, de peccato ignorantie, de opere peccati, de voluntate peccadi, vt S. Bernardus testatur in Epistola 188.</p> <p>P Apud Gabrielem Prateolum reperi etiam alias hæreses Abailardo attributas: nimirum quod Deus naturæ necessitate agat, nec alia possit facere, quam quæ propter iustitiæ & sapientiæ suæ ordinem faciat. Et verè hæc hæresis Petri Lombardi atate agitata est.</p> <p>¶ Deum omnium bonorum auctorem non esse: & aliud quiddam æternū esse, præter Deum.</p> <p>¶ Deum per essentiam à Beatis non videri.</p> <p>¶ In Deum aliquid compositionis inesse.</p> <p>¶ Præter Creatorem & creaturas, aliud quiddam esse.</p> <p>¶ Angelos aliquid creare.</p> <p>147. De Catharorum, seu Patarenorum hæresibus.</p> <p>¶ Catharorū hæreses quatuordecim, de mundo à Dæmonibus factæ, de Baptismo paruulis negato, & vsu lacticiorū dånato, deque omnium Sacramentorum cõtempntu, Guido enumerat. Verùm ex locis, in quibus isti vixerunt</p>
		<p>¶ Doctores Catholici & Custodes murorum Ecclesie.</p> <p>Episcoporum & Cardinalium consilio, destinata nobis à vestra discretionem capitula, & vniuersa ipsius Petri peruersa dogmata sanctorum Canonū auctoritate cum suo auctore damnamus, eique tanquam hæretico perpetuum silentium imposuimus. Vniuersos quoque erroris sui sectatores et defensores, à fidelium consortio sequestrandos, excommunicationisq; vinculo inmodicos esse censemus.</p> <p>P Petrus Lombardus li. 1. Dist. 43. 44. & 45. hanc hæresim oppugnat, & rem, de qua agitur, distinctè explicat, docens: Deum & plura posse facere quæ non vult, & posse dimittere quæ facit, sicut scriptum est, Matth. 26. An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorū? Vbi & filius poterat rogare, quod non rogauit: & pater exhibere, quod non exhibebat: scū iam qui nature necessitate agit, aliud agere non possit.</p> <p>¶ Anselmus in Monolog. c. 3. 4. 5. 6. & 7. eleganter probat, & illud necessariū esse vni, per quod sunt omnia, & illud solū esse per seipsum & æternum: per ipsum autem fieri omnia, quæ facta sunt.</p> <p>¶ Petrus Lombardus lib. 4. Dist. 49. Summa bono electi omnes perfruuntur, videndo per speciem, non per speculum in enigmate. Hæc est vita æterna, vt cognoscant te verum Deum: id est, vt per cognitionem habeant bonum quod tu es.</p> <p>¶ Anselmus in Monologio cap. 16. Omne cõpositum, quicquid est, per illa est, ex quibus componitur: & idcirco penitus summum nõ est. Deus autem est id, quo nihil superius esse queat.</p> <p>¶ Anselmus de casu Diaboli cap. 1. Si nõ est aliquid, nisi vnus qui fecit: & que facta sunt, ab vno sunt: clarum est, quia nullatenus potest haberi aliquid, nisi qui fecit, aut quod fecit.</p> <p>¶ Petrus Lombardus lib. 2. Dist. 1. A. E. 1. homo, & Angelus dicitur aliquid facere, sed non creare. Creator enim nomen sibi Deo proprie congruit, qui & de nihilo quadam, & de aliquo alijs facit.</p> <p>¶ Concil. Lateranense sub Alexandro 3. parte prima cap. 27. Quia in Gasconia, Allegesio (fortè Albigeſio legendum esset) & partibus Tolosanis, & alijs locis ita hæreticorū (quos alij Catharos, alij Patrinos (seu Patarenos) alij Publicanos, alij alijs nominibus vocant) inualuit dånata peruersitas, vt iam non in occulto, sicut aliqui, sed suum errorem</p>

Huic Lateranensi Concilio interfuit optimus & doctissimus vir Gulielmus Tyrensis Archiepiscopus, ut ipse testatur belli sacri lib. 20. c. 26. Roma celebrata est Synodus in Basilica Constantiana, qua dicitur Lateranum, trecentorum Episcoporum anno Pontificatus D. Alexandri 20. Cuius si quis statuta, & Episcoporum nomina, numerum, & titulos scire desiderat, relegat scriptum, quod nos ad preces Sanctorum Patrum, qui eidem Synodo interfuerunt, consecimus diligenter: quod in archiuo Tyrensis Ecclesie in sinu colloctum.

In Concilio Lateranensi primo sub Alexandro tertio, parte 2. c. 4. Alexander Papa rescribit ad Vigilensem Episcopum in hanc formam: Cum Romana Ecclesia, cui licet immeriti præsidentis, sit Mater Ecclesiarum omnium & Magistra: cogimur ex debito suscepti honoris & regimini, prout Dominus nobis dedit, respondere consultationibus singulorum, ut dubia quaestiones Apostolica Sedis providentia enodentur.

In Supplemento Sigiberti an. D. 1182. Ioannem Cardinalem Romanus Pontifex miserat Constantinopolim ad petitionem Manuel Imperatoris, qui erat vir religiosus, & volebat per predicationem illius Cardinalis reuocare Ecclesiam Græcorum ad instituta & subiectionem Romane Ecclesie. Cum ergo per tyrannidem & inuidiam Andronici (qui Alexium Casarem demerserat in mare, & Latinorum hostis erat) Ioannes Cardinalis periculum imminere cerneret, ac propterea fugere moneretur. Absit (inquit) Ego hic sto pro unitate Ecclesie & precepto Papæ Alexandri Domini mei. Tunc irruentes in eum Græci perfidi, occiderunt eum. Ad cuius sepulchrum crebro fiebant miracula.

Lucius Papa 3. extra de Hæreticis in cap. Ad abolendam. Vniuersos, qui de Sacramento Corporis & Sanguinis D. N. Iesu Christi, vel de Baptismo, seu de peccatorum Confessione, Matrimonio, vel reliquis Ecclesiasticis Sacramentis aliter sentire, aut docere non metunt, quam Sacrosancta Romana Ecclesia prædicat, & obseruat, & generaliter quosunque eadem Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi per Dioceses suas cum consilio Clericorum, vel Clerici ipsi, Sede vacante, cum consilio, si oportuerit, vicinorum Episcoporum, hæreticos iudicauerint, vinculo perpetui Anathematis innodamus.

Gottofridus Viterb iensis vniuersalis historiae suæ libros Urbano tertio, sub quo floruit, dedicat in hæc verba. Summo et vniuersali Papæ Urbano tertio, Domino & Patri suo reuerendissimo. Gottofridus Viterbiensis sacerdos indignus. Dum Sacrosancta Mater nostra Romana Ecclesia culmen inspicio, & eius eminentiæ considero maiestatem illud ante omnia necessarium esse iniueor, ut sicut ipsa omnibus nescitur præesse Principibus: ita omnes Reges, & Principes, & vniuersa orbis Ecclesia, doctrina eius & regimine adornentur, & ab ea tanquam à fonte iustitia, totius sapientiæ regulis instruantur: quia nullum Scripturarum elogium noscitur esse authenticum, nisi ab eius sapientiæ fluminibus, sitientibus propinetur.

Clementis Papæ hortatu Christiani Principes (vt Platina refert) in Saracenos ducunt: quorum de numero præcipui fuere Fridericus Imperator, Philippus Franciæ, Richardus Angliæ Reges, & Ortho Burgundiæ Dux.

Gulielmus Nubrigenis rerum Anglicarum lib. 4. c. 13. Fridericus Imperator Teutonicus iter Ierosolymitanum ingressus, cum in gurgitem Sionis equo stimulo prolapsus, in momento suffocatus interiit. O abyssus multa iudiciorum Dei! Vir tantus, & qui diuino quodam seruire relicto delicijs opibusq; Imperij, mille se exposuerat propter Christi periculum, ita subito miseroq; casu absuntur. Peccatū tamen eius iatum & tale elucet, quod forte in Imperialibus non potuerit delicijs expiari, atq; ideo oportuerit, ne aternaliter plegeretur, pia diuinitatis proniustione in hac vita seuerius castigari. Siquidem nefarij schismatis sub venerabili Papæ Alexandro principalis fautor extiterat, & pacis Ecclesiasticæ per Imperialē potentiam, multo tempore perturbator. Tandem vero persequēdanti palmam veritati, minus tamen in delicijs Palatii placulare malum defleuerat. § Ac illud quidem sapifimē vsuuenit, vt Reges, qui se Romano Pontifici opposuerunt, aut in se, aut saltem in posteris suis manifestam eius contumaciæ penam luere coacti sint.

Cum Richardus Angliæ Rex ab Hierosolymitana expeditione rediens, primū à Duce Austriæ, ac deinde à Frederico Imperatore in custodia teneretur: Regis Angliæ mater ad Cælestinum Pontificem (Petro Blesensi Archidiacono Bathoniensis Ecclesie distante eam epistola m. quæ est 144.) in hæc verba scripsit: Gentes diuulsa, populi lacerati, Prouinciæ desolata, & generaliter tota Occidentalis Ecclesia confecta lamentis, in spiritu contrito & humiliato supplicant vobis, quem constituit Deus super Gentes & Regna in omni plenitudine potestatis. Afflictorū, quæ so, clamor introeat in aures vestras: calamitates enim nostræ multiplicatæ sunt super numerum, nec ista dissimulare potestis citra criminis & infamiæ notam,

cum sitis Vicarium Crucifixi, successor Petri, sacerdos Christi, Christum Domini, Deum etiā Pharaonis. (Erpōst.) Vbi est zelus Helie in Achab, zelus Ioannis in Herodem, zelus Ambrosij in Valentem? Zelus Alexandri tertij.

893
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successit.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici & Apostata, qui successione continuatam non habent.

Doctores Catholicici.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperatores Romani, and other historical notes.

Hæretici & Pseudopropheta. rūt, & errorib, quos docuerūt, apparet, eos non propriā hæresim cōdidisse, sed Hæricianorū portionē fuisse, ac fortē eisdem omnino cum Albigenisibus. 148. De Corretiorum, seu Coterelorum hæresibus. Præter aliquot Petrobusianorū errores, de quibus antē egimus, dicebant, B. Virginē fuisse angelum. Guido in Summa. Corpus Christi nō esse glorificatū in cœlo, sed post diem etiam Iudicij putridum cadauer fore. Animas Sanctorum non esse in gloria ante diem Iudicij. 149. Errores hæreticorum de Barulo. Dicunt, animas ante mundi constitutionē creatas, tunc etiā peccasse. Guid. in Sum. de hæ. Christū assumpsisse corpus cœlestē, nō carnē de Virgine. 150. De Waldensibus. Quoniam Protestantes, & præsertim Caluinistæ, hos hæreticos pro Maioribus suis agnoscunt, admonendum censui Lectorem, Caluinistas, qui vbiq; iam regnant, Monachos aut occidunt, aut in exiliū mittunt, tamen colere & laudare Waldesēs, qui etiā genus quoddam Monasticæ vitæ professi sunt. Hoc testatur Abbas Vrspergensis, Guido Carmelita, Trithemius & Paulus Aemilius, quorū verba sigillatim proferemus, vt omnes intelligant, in quantas angustias nostrorum temporum hæretici adducantur, qui quorum vitæ statū condemnant, eorum sectantur opinionones. De Waldensibus maiorem in modū gloriantur. At Waldensēs quicquid erāt, monachi

errore publicè manifestent, & ad suum consensum simplices attrahat et infirmos eos, & defensores eorū, & receptores anathemati decernimus subiacere. a Gotfridus Viterb. in parte Chron. 14. de Da Virgine agēs, ita canit: Annafuu mater, loachim narro genitorem. Tempore quo placuit Domine, parit Anna puellam: id est, Mariam. b Gotfridus ibidem ex Prophetis & Euangelij probat, carnem Christi post Resurrectionē ascēdisse in cœlum, nec vnquā sensisse corruptionē. c Alter Gotfridus Claruallēsis de vita S. Bernardi lib. 7. c. 2. ait: Verē beatus à corpore mortis in terrā videntū migravit. Felix illi dies, quo plenus illi meritis Christus illuxit. Felix transitus de fide ad notitiā, de peregrinatione ad patriam, de mundo ad Patrem. d Concil. Lateran. sub Innocētio 3. c. 1. Deus simul ab initio tēporis creaturā angelicā & mundanā condidit, ac deinde humanam ex corpore & spiritu constituit. e Ibid. Christus ex Maria semper virgine cōceptus, ex anima rationali & humana carne composuit, & vitam vitæ manifestius demonstrauit. Waldensēs genus quoddā monasticæ vitæ professos esse, & Sedem Apostolicam ab initio coluisse, donec hypocrisim suam ab ipsa nullo modo approbatū iri viderēt. a Vrspergens. Abbas, cum viueret hoc ipso tēpore, in Chron. anno Dom. 1112. Exortæ sunt due Religiones in Ecclesia, quæ etiam à Sede Apostolica sunt confirmatæ, videlicet minorum Fratrum, & P. a. dicatorū. Quæ fortē hac occasione sunt approbatæ, quia olim due sectæ in Italia exortæ, adhuc perdurāt, quorū alij Humiliatos, alij Pauperes de Lugduno se nominabant. Quos Lucius P. pa quondam inter Hæreticos scribebat, eod quod superstitiosa dogmata & obseruationes in eis reperirentur. In oculis quog, prædicationibus, quas faciebāt plerūq; in latibulis, Ecclesia Dei, & Sacerdotio derogabatur. Vidimus innc tēporis aliquos de numero eorū, qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud Sedem Apostolicā cū magistro suo quodā, ut puto Bernardo, & hi petebant, sectam suā à Sede Apostolica confirmari, & privilegiari. Sanē ipsi dicentes, se gerere vitā Apostolorū, nihil volētes possidere, aut certū locū habere, circuibant per vicos & castella. At Dominus Papa quædā superstitiosa in conuersatione ipsorū eis obiecit, videlicet quod calceos de super pedem præcidebant, & quasi nudis pedibus (id est, non verē nudis, sed si-

mulatio

terij, qui sicut audimus & vidimus, patrem istius Principis Fredericum, plena auctoritate Apostolica Sedes solemniter & terribiliter a fidelium communiione praeclidit? Porro Iuanus Apostolicas Claves habet ludibrio, nec nisi verba reputat Legem Dei: sed tamen constantius debetis arripere gladium Spiritus, quod est Verbum Dei. Scriptum est enim: Qui vos spernit, me spernit. Ideo si vestram non vultis, aut Ecclesia Romana iniuriam persequi, vobis tamen dissimulare non licet Petri opprobrium & iniuriam Christi.

905 Erasmus Stella in lib.2. de Borussia antiquitatibus. Caelestinus Pontifex Romanus Christianum Ordinem Cisterciensis Monachum in Episcopum Borussiae designat.

906 Caelestinus 3. (teste Gulielmo de Nangiac) toti Francia Sacra interdixit, ob Gelbergam uxorem a Rege Philippo repudiatam.

De Constantinopoli a Latinis expugnata, & Latinis Episcopis in Sedibus tam Constantinopolitana, quam Hierosolymitana & Antiochena collocatis. Vnde factum est, ut haec omnes Ecclesiae Romani Episcopi communionem, sicut olim fiebat, amplecterentur.

Magna plane & admirabilis est Diuinae prouidentiae ratio in totius Ecclesiae suae statu regendo atque administrando. Sed quemadmodum capitis, quam reliqui corporis, maior solet esse augustiorque species, & pulchritudo: sic Dei prouidentia erga Ecclesiam suam cernitur potissimum, maximeque elucet in Ecclesia Romana, quam mystici corporis Christi velut visibile caput ac principium existit. Huic Romanae Ecclesiae cum ceteri haeretici omni memoria restiterunt, cum nuper Graeci penes omnes, auctore Constantinopolitano Patriarcha, vehementissime aduersari coeperunt. Cum igitur Graeci recentiores sponte sua nollent Petri Cathedrae, quam ipsorum Maiores semper summa obseruatio coluerant, debitum honorem deferre: factum est diuinitus, ut ipsi ex suis Sedibus eiectione, viderent non modo eos Episcopos in ipsorum Ecclesijs constitutos, qui communicarent cum Ecclesia Romana, sed etiam viderent ipsos Latinos, quorum nomina ferre non poterant, non minus Regia, quam Episcopali dignitate per vniuersum penes Orientem reliquamque Graeciam praefulgere. Ita placuit Patri misericordiarum, perfidam ac rebellem Constantinopolim leniter primum corripere atque admonere, si forte hac ratione ad officium, hoc est, ad Ecclesiae Romanae communionem reuocari possent. Qua paterna castigatio cum nihil redderent meliores, Deus seuerius in eos animaduersurus, pro Latinis Episcopis & Regibus dedit illis magistros duriores, nimirum Saracenos & Turcos. Ac de illis quidem postea. Nunc illud, quod institui, persequar.

Cum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Pontificis Romani.

Imperato. Rom.

1191

Idem Caelestin. 3.

1198 180. Innocent. 3.

Lat. Idem Hiericus 6.

Haeretici & Pseudoprophetae.

nachi erant, fraterculi erant, pauperes ex voto & professione erant. nec ita erant Monachi, ut quondam Lutherus, qui ex Monacho factus est apostata, & ita cum haeresim suam profiteretur, pro non Monacho haberi voluit: sed Waldenses habuerunt Monachismum pro doctrinae suae fundamento.

De Valdensium haeresibus.

Primum non puto, Aeneas Syluium in c.35. de origine Bohemorum, tam Valdesium, quam Hufitarum haereses recensere, licet magna ex parte idem ambo docuerint. Valdesium ergo haereses ex Guidone sumemus, & ex Antonino in 4. parte Summae, tit. 11. c. 7. §. 2.

b Dicunt, quod Romano Pontifici obedire non tenentur, imo totum Ecclesiae Romanae statum in capite ac membris damnant. Guido in errore Valdensium 1. & 11. §. Sed hoc prius non dixerunt, quam viderent, suam professionem a Pontifice Romano reie-

Doctores Catholicos.

mulatione quadam ambulabant. Praterea cum portarent quosdam cappas quasi Religionis, capillos capitis non attondebant, nisi quasi Laici. Hoc quoque probrosum in eis videbatur, quod viri & mulieres simul ambulabant in via, & plerumque simul manebant in una domo, ut de eis diceretur, quod quaedam simul in lectulis accubabant. Quae tamen omnia ipsi asserunt ab Apostolo descripta esse. Ceterum Dominus Papa in loco illorum exurgentes quosdam alios, qui se appellabant pauperes minores, confirmant: qui praedicta superstitiosa & probrosa respuebant, ac praefere nudis pedibus tam astate, quam hyeme ambulabant, & neque pecunia, nec quicquam aliud praeter victum accipiebant, & si aliquando vestes necessariae quisquam ipsis sponte conferebat. §. Iste Urspergensis, qui de suo visu testimonium dicit, quique Romae fuit, cum ista professio & petebat se approbari, & iustissime repudiata fuit: nec rem ignorare potuit, nec erat cur falsum narraret. Hinc efficitur, ut cum hypocritae isti viderent se non posse Romanam Ecclesiam fallere, omnino illam oppugnarent: ne si ab incepto desisterent, victi esse viderentur. Nec solus Urspergensis tradit, istos Monachatum professos esse. Guido etiam Carmelita, qui vixit ante annos ducentos, in Summa de haeresi. Secta (inquit) Valdensium incepit circa annum Domini 1170. Fuit Valdesius civis Lugdunensis, qui diuitias reliquit, ut pauper fieret, et Christum sequeretur, & Evangelicam perfectionem seruaret. Sed errore prava intelligentia scripturarum, ipse & eius sequaces ab unitate & obedientia Ecclesiae alienati, per schisma in haeresim sunt prelapsi.

Trithem. in Chron. an. D. 1160. His temporibus perniciosa haeresis Valdensium cepit per quendam civem Lugdunensem diuitem, qui relicta omnibus paupertatem euangelicam proficibat.

A Emilius de gestis Francorum lib. 6. Per idem tempus ordines duo abrogati: Humiliu (ita se vocabant) & pauperu a Lugduno, qui neque fundos suu iurus, neque certas sedes habere volebant: errabant, mulieres idem professas secum circūducebant, nec secubare dicebantur. Praedicatoru, Minoruque ordines (conditoribus Dominico, & Francisco) saniores visi: hoc remedio illi priores sublati. §. Ut igitur nunc Franciscanorum, sic olim Valdensium seu Pauperum de Lugduno erat quidam ordo & professio. Denique Pantaleon in haeretica Chronologia sua, an. D. 1160. Ordo (inquit) Pauperu de Lugduno incipit.

b Gratianus in principio. Dist. 93. Summo Pontifici ea debetur ab omnibus obedientia, ut nulli liceat ei communicare, cui pro actibus suis inimicus ipse

222 ij exit.

Cum igitur ad Pontificis Urbani sanctam exhortationem in Synodo apud Clarum montem habitam, Christiani pro terra Sancta liberatione arma & Crucis in signe sumptissent, cum Antiochiam, Caesaream, Tripolim, Tyrum, ipsamque urbem Hierosolymitanam in potestatem redegerint, ac in praecipuis quibusque ciuitatibus Patriarchas, Primates Episcopos, secundum Pontificis Romani mandatum & confirmationem praefecerint, & a libi quidem Praefides, Hierosolymis autem Regem collocassent: iam certum erat, duas ex primis Sedibus Romani Pontificis communioni redditas esse, Antiochenam & Hierosolymitanam. Porro cum ad annos octuaginta aut amplius Syria Latinis paruisset, quod temporis spatium satis amplum esse videbatur ad voluntatem Dei circa Primatum Ecclesiae aperiendam: de Syria quidem aliquandiu varie dimicatum est, donec in potestatem infidelium tota demum reuerfa esset. Caeterum quia ne sic quidem euigilarunt Constantinopolitani Patriarcha, & reliqui Graeci, paulo propius attingi eos oportuit.

Anno igitur Domini millesimo, ducesimo & sereno septimo, cum Alexius Imperator Constantinopolitani filius ad urbem venisset, ac primum Pontifici, deinde Imperatori Occidentis exposuisset quantam iniuriam tum ipsi, tum patri ipsius in vincula iniquissime coiecto, a patre suo illata fuissent, ac iuratus promississet, se curaturum, ut Ecclesia Graecorum Romanae uniretur: data est opera, ut copia Latinorum (quae Venetijs eo tempore conuenerant, in terram Sanctam traiecitura) Constantinopolim ducerentur. Qua urbe feliciter expugnata, Balduinus Frandriae Comes, Orientis Imperator, ac Thomas Maurocenus Venetus eiusdem urbis Patriarcha est creatus. Et ita (ut Blondus Decad. 2. lib. 6. annotauit) *Ecclesia Graeca Romana iterum plenissime subiecta est*. Iam vero hanc rem totam ad procurandam unionem Graecorum & Latinorum fuisse ab initio destinatum, non modo passim Historici Latini, sed etiam Graeci, vellent, nolent, memoriae prodiderunt. Ait enim Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Ob causam dissidij, quod propter Religionem inter Graecos & Romanos erat, Occidentalium plurimi, adiunctis etiam Venetis, Pontifice Maximo sic instigante, decreuerunt, classe maxime magna proficisci aduersus Graecos. Appellentes igitur Byzantium, urbem eam vi ceperunt. Quod autem unio Graecorum ex ea re consecuta fuerit, Concilium Lateranense (quod frequentissimum sub Innocentio 3. conuenit) attestatur, c. 4. Graecos (inquit) in diebus nostris ad obedientiam Sedis Apostolicae reuertentes, seruire & honorare volumus, mores ac ritus eorum, in quantum cum Domino possumus, sustinendo.*

Hoc ergo à Domino mirabili benignitate factum esse contendimus, ut quoniam Graeci nolebant Romanam Ecclesiam velut Matrem suam honore & charitate debita prosequi, saltem Dei voluntatem eam esse cognoscerent, vi ac armis ad officium coacti. Latini autem praesuerunt in urbe Constantinopolitana, ad annos sexagesima. Et quoniam Graeci neque sic quidem Diuinae voluntati cesserunt, iam demum in manus Turcorum venerunt. id quod neminem latere potest.

Ottonem

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Haeretici.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rato.
Rom.

1198

Idem
Innocentius 3.

Haeretici & Pseudoprophetae.

reiectam fuisse, ut ex Vr sper-
gentis relatione constat.

De Pontificum Decretis.

c Summorum Pontificum Ca-
nones & Decreta nullus mo-
menti esse.

De potestate iudicandi.

d Nullum omnino iudicium
sanguinis, aut cuiuscunque cor-
poralis supplicij ferunt, quia scri-
ptum sit: Nolite iudicare. § In
hac etiam à Protestantibus dif-
ferunt Valdenses, nec ad ean-
dem Ecclesiam vtrique perti-
nent.

De consecratione Eucharistiae.

e Auctoritatem conficiendi
corpus Christi dicunt datam esse
etiam Laicis, modo iusti sint.
Presbyteros autem, qui graui-
ter peccant, nec Eucharistiam
conficere, nec alios à peccatis
absoluere.

De confessione peccatorum ho-
mini facta.

f Potestatem confessiones au-
diendi & absoluedi etiam Laicis
à solo Deo datam esse. § In hoc
autem ab Hussitis & nostrorum
temporum haereticis differunt,
quod crimina putabant confi-
tenda, quod hodie à Calumnitis
non obseruatur.

De sacrificio Missae.

g Semel tantum in anno, id est,
in caena Domini Missam cele-
brant, & illam absque forma ver-
borum Christi (hoc est corpus
meum) dicendo septies Pater
noster, & benedicendo panem
& vinum.

De indulgentiis.

h Irridit indulgentias per Prae-
latos Ecclesiae datas. § At illas
contritis & confessis virtute cla-
uium Christi recte dari, Con-
cilium Generale sub Innocen-
tio 3. docuit.

Doctores Catholici.

exierit, nec in Ecclesia esse poterit, qui eius Cathedram deserit.

Gregorius 9. Extra de haereticis. Excommuni-
catus & anathematizatus vnuerfos haereticos,
Catharos, Pathevenos, Pauperes de Lugduno, Passa-
ginos, Toffepinos, Arnaldistas, Speronistas, & quae
sequuntur.

c Gratianus Distin. 20. in principio. In negotiis
desiniendus non solum necessaria est scientia, sed etiam
potestas. Vnde Christus dicitur Petro, quodcumque liga-
ueris, prius ei deditur Clauis regni caelorum. Et Dist. 21.
Decretis ergo Romanorum Pontificum, & sacris Cano-
nibus Conciliorum Ecclesiastica negotia terminantur.

d Ioannes Sarisberienfis in Policratico lib. 4.
c. 2. Princeps publicae utilitatis minister omnium in-
iurias, damna & crimina aequitate media puniit. Nō
enim sine causa gladium portat, quo innocenter san-
guinem fundit.

e Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. Sacra-
mentum Eucharistiae nemo potest conficere, nisi Sa-
cerdos, qui fuerit rite ordinatus secundum Clauis Ec-
clesiae, quas Christus concessit Apostolis & eorum suc-
cessoribus. § Gratianus autem in causa 1. q. 1. c. Multi
saecularium, & deinceps, doctissimè probat, Sa-
cerdotum immunditiam Sacramenta Christi
non polluere.

f In ordinatione sacerdotum hoc obseruat Ecclesia
Catholica, ut post datam potestatem conficiendi cor-
pus Domini & sanguinem, per Episcopum detur eis
potestas remittendi peccata. Notauit id Guido
in quinto Valdensium errore. Vniuersalis igitur
Ecclesiae consuetudo probè confutat hunc er-
rorem.

g Gotfridus Clareuallensis de vita S. Bernardi
lib. 5. c. 1. S. Bernardus oblatione hostiae salutaris usque
ad defectum vltimum vix aliquando intermisit.

Innocentius 3. de sacro Altaris mysterio lib. 4.
c. 17. Ad prolationem verborum istorum (hoc est cor-
pus meum) panis mutatur in corpus: & ad prolationem
istorum verborum (hic est sanguis meus) vinum
mutatur in sanguinem.

h Innocentius 3. ad finem ipsum Concilij Late-
ran. Nos omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum
Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, ex
illa, quam nobis (licet indigne) Deus ligandi, atque
soluendi contulit potestatem, omnibus, qui laborem
propriis personis subierint atque expensis, plenam suo-
rum peccaminum, de quibus liberaliter fuerint coram
contriti & confessi, veniam indulgentiarum.

De

222 ij

i Otto

¶ Ottonem quintum ab Innocentio Papa 3. iuste excommunicatum, & Imperio priuatum fuisse.

911 Post mortem Imperatoris Henrici 6. cum Philippus Henrici frater, & Otto, per contentionem Reges Romanorum ab alijs atq; alijs eligerentur: Innocentius Papa Ottoni magis studens, eum in Imperatorē inuexit. Philippus autē contra Ottonē mouens, breui extinctus est. Mathildis verō filia Rogerij Principis Siciliae donauerat Ecclesiae Romanae Marchiam Apuliae. Hanc donationem Otto sine Principum Imperij consensu inualidam fuisse calumniatus, cum nullo modo ipsam Marchiam Ecclesiae concederet, quinimō contra iurādum, quod paulō antē susceperat (vt B. Antoninus in 3. parte Chronicorum tit. 19. annotauit) Apuliam & Calabriam vi & armis sibi subiiciens, obedire mandatis Apostolicis contemneret: Papa sententiam excommunicationis primū, ac postea depriuationis in eū ferens, Siphrido Archiepiscopo Moguntino (vt est apud Trithemium in Chron.) precepit, ut per totam Alemāniam Imperatorem excommunicatum, & ab Imperio depositum denunciret. quod & fecit. Interea cum Otto Archiepiscopum persequens neque de absolutione petenda, neque de transactione ineunda quicquam curaret: Papa Fridericum Imperatoris Henrici sexti filium de consilio Regis Francia, ex voluntate etiam certorum Principum Germania, & Sicilia euocatum in Alemāniam misit, mandans Principibus Imperij, ut ipsum in Imperatorem susciperent. Dum autem Otto cum exercitu occurrit Friderico, a suis derelictus, loco cedere, & in Saxoniam secedere compellus est. Fridericus uero ab omnibus, tanquam Rex, in conuentu Principum Aquisgranii habito, suscipitur. Postea Otto contra Philippum Regem Francorum (qui Friderico studebat) in bellum unā cum Rege Angliae auunculo suo, cumq; Brabantiae Duce, & Comitē Flandriae profectus, apud Tornacum superatur, ac demum anno Domini 1216. ab omnibus derelictus & praemortis dolore infirmatus, post multas angustias moritur. Talis ferē illorum exitus est, qui se Romanae Ecclesiae opponunt.

Blondus etiam cum Trithemio consentiens, in Decad. 2. lib. 6. ait: Otto cum ab Innocentio coronam Imperij suscepisset, postea eō quod contra iurisdictionem religionem multa oppida Romana Ecclesia occuparet, Regnumq; Neapolitanum legitimo heredi auferre cuperet, a Pontifice post multas admonitiones excommunicatus, Imperij etiam titulus priuatur. Vnde Rex Bohemia, Lanigranius Torngia, Dux Austria, Archiepiscopi Moguntinus, & Treuerensis, & ex militibus praestantiores quiq; Otthonem deseruerunt. Quod si manus Dei sententiam Pontificis Romani & in euehendo, & in deturbando eodem Otthone aperte confirmauit: quis est qui neget, Ecclesiae Romanae Primatum non modō Euangeliorum autoritate, & Patrum assensione, uerū etiam rerum ipsarum & factorum euentu pulchrē stabilitum & contestatum esse? Quodque nominatim de Otthone dixi, hoc idem de multis alijs Imperatoribus & Regibus intelligi debet, quos a Vicario suo vel erectos, vel deiectos ipse Deus aut in regno tueri, aut abijcere dignatus est: durum ut sit Protestantibus, contra stimulum calcitrare.

Vincen-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperato. Rom.

1198

180.

Innocent. 3. Romanus, fedit an. 18. m. 6. d. 9.

Lat. Otto perceptor Papa an. 3.

Gr. Alexius Comnenus: Alex. Augustus: Alexius Ducas: Balduin' & Henricus an. 12

¶ Heretici & Pseudo-propheta.

De Purgatorio.

i Negant post hanc uitā esse Purgatorium.

De ordinibus Ecclesiasticis.

k Dicunt, tātū tres Ordines in Ecclesia esse: Diaconatū, Presbyteratum, & Episcopatum.

De miraculis.

l Vera miracula in Ecclesia non fieri.

De inuocatione Sanctorum.

m Sanctos in caelo nec audire, nec attendere preces nostras.

n Dies festos contemnūt, & in illis manibus operantur.

o Ieiunia Ecclesiae contemnunt, & in illis carnes comedunt.

De illicitis commixtionibus.

p Vrent carnem libidine, dicunt omnem carnalem commixtionem esse licitam.

De labore manuum.

q Dicunt, quod perfecti non debeant manibus laborare.

De

¶ Doctores Catholici.

i Otto Frisingensis Chron. lib. 8. c. 26. Esse apud inferos locum purgatorium, in quo saluandi, vel tenebris tantum afficiantur, vel expiationis igne decoquantur, quiddā asserunt, iuxta illud Patriarcha: Lugens descendam ad inferos. Et illud Apostoli: Ipse autem saluus erit, sic tamē quasi per ignem.

k Gulielmus Durand. de Diuin. Offic. lib. 2. c. 1. Sacrosancta Mater Ecclesia gradus & Ordines habet distinctos. (Et post.) Communiter asseritur, septem Ordines fore, quorum Ostiarius est primus, & Sacerdos vltimus.

l Gotfrid. Clareuallens. de vita S. Bernardi. li. 4. c. 4. Testati sum, qui assere in territorio Constantiensi circa vicū Doniquē. Vna die ad impositionē manus S. Bernardi illuminatos caecos undecim, sanatos etiā mocos decem, & claudos erectos decem & octo. (Et post.) In pago Senonico inter Missarum sacra solemnia, femina, cuius ibidem caecitas per annos decem omnibus inmutuerat, sub manu viri Dei, omnibus admirantibus visum recepit.

m Gotfridus ibidem in Prologo lib. 3. S. Bernardum alloquens: Dicit (inquit) momordis mors improba, sed nō totum pariter deglutiuit: tulit aspectum, sed non rapuit fidem praesentis etiam nunc opitulationis. Et lib. 5. c. 3. Euge, Pater sancte, iā ad thesauros sapientia & scientia peruenisti, ubi oēs iā docibiles Dei: adesio laboratib, subueni periclitantibus. Dai fiducia tua nobis ab oī expertis, nec exinanita modo, sed amplius cumulata benignitas.

n Alexander 3. extrā de Ferijs in c. licet. Tam veteris, quam noui Testamenti pagina septimum diem ad humanam quietem specialiter deputauit. Et tam eum, quam alios dies Maiestati altissima deputatos, nec non natalitia Sanctorum Martyrum Ecclesia decreuit obseruanda, & in his ab omni opere seruilī cessandum.

o Innocentius 3. extrā de obseruatione ieiuniorum c. Confilium. Omnium Apostolorum Vigiliae (praeterquā Philippi, & Iacobi, & B. Ioannis Euangelista) sunt in obseruatione ieiunij celebranda. Illos tamen, qui necessitate coacti carnes in Quadragesima comedunt, non credit puniendos, nec vult, ut infirmis & debilibus propter abstinentiam a carnibus periculū emergat.

p Gratianus Causa. 32. q. 4. parte 2. Praeter conjugale debitum, nec secunditatem in aliquo licet alicui quere-re. Quod ipsum multis autoritatibus Sanctorū Patrum probat, ac nominatim Ambrosij dicētis in li. 1. de Abraham c. 4. Nulli scire licet mulierē, praeter uxorem. Et quae sequuntur.

q Idem Gratianus Dist. 91. in principio. Si Ecclesia Ecclesiastico sufficere non potuerit, proprio artificio vel agricultura (exemplo Apostoli, qui de labore manuum vivebat) sibi necessaria inueniat, ita tamen ut occasione sui operis Ecclesiae vigilijs non desit.

Guliel-

- 917 Vincentius in historiali Speculo lib. 29. ca. 93. Nisi sunt ab Innocentio Papa, 12. Abbates Cisterciensis Ordinis cum uno Sedis Apostolica Legato, in terram Albigensum, ut fidem Catholicam predicantes, heretica venena pro viribus expulserent. id quod papa omni abiecta in summa humilitate fecerunt. Petrus igitur de Castro nouo D. Papa Legatus a Comite Tolosano (que propter hereticorum defensionem excommunicauerat) occiditur. Ideoq; terra eius Comitis expugnanda Regi Francorum a Papa exponitur. Sed postea per Legatum Papa idem Comes absolutus est.
919 Vir nobilis erat de monte Pessulano, qui legitima vxore exclusa, filios adulterinos ex alia susceptos ab Apostolica Sede legitimationis titulo decerari petierat. Ad eamque rem facilius persuadendam, Regis Francorum exemplo abusus fuerat, cum cuius filijs in simili causa dispensatum esse affirmabat. Huius petitionem cum Papa Innocentius 3. concedendam non esse perspiceret, tum de exempli dissimilitudine, tum de Romani Pontificis auctoritate ita plane disseruit in lib. Decretalium, 4. tit. 17. c. 13. Cum Rex superiorem in temporalibus minimè recognoscat, sine iuris alterius latione in eo se iurisdictioni nostre subijcere potuit, in quo videretur aliquibus, quod per seipsum (non tanquam pater cum filijs, sed tanquam Princeps cum subditis) posuit dispensare: tu autem alius nosceris subiacere. (Et infra.) Rationibus igitur his induciti, Regi gratiam fecimus requisiti, causam tam ex veteri, quam ex nouo Testamento trabentes, quod non solum in Ecclesia patrimonio (super quo plenam in temporalibus gerimus potestatem) verum etiam in alijs Regionibus certis causis inspectis temporalem iurisdictionem casualiter exercemus. Non quod alieno iuri preiudicare velimus, sed quia, sicut in Deuteronomio continetur, (Deut. 17.) Si difficile & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem & sanguinem, causam & causam, lepram & lepram, & iudicium inter portas videri variari: venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & iudicem, qui fuerit illo tempore: qui iudicabit iudicij veritatem: & facies, quacunque dixerint, qui praesunt loco, quem elegerit Dominus: se querens, eorum sententiam: qui autem superbiaerit, volens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, decreto iudicis morietur. Sanè cum Deuteronomium Lex secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut quod ibi decernitur, in nouo Testamento debeat obseruari: locus enim, quem elegit Dominus, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Cum enim Petrus urbem fugiens exiisset, volens eum Dominus ad locum, quem elegerat, reuocare, interrogatus ab eo, Domine quò vadis? respondit: venio ad Romam iterum crucifigi. Quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus est reuersus. Sunt autè Sacerdotes Leuitici generis fratres nostri, qui nobis iure Leuitico in executione sacerdotalis officij coadiutores existunt. Is verò super eos Sacerdos sine Iudex existit, cui Dominus inquit in Petro: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis. Eius Vicarius, qui est Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech, constitutus à Deo, index viuorum & mortuorum. Tria quippe distinguit iudicia. Primum inter sanguinem & sanguinem, per quod crim. male intelligitur & civile. Vltimum inter lepram & lepram, per quod Ecclesiasticum & criminale notatur. Medium inter causam & causam, quod ad vtrumque refertur, tam Ecclesiasticum, quam civile. In quibus cum aliquid fuerit difficile vel ambiguum, ad iudicium est Sedes Apostolica recurrendum. Cuius sententiam qui superbiens contempserit obseruare, mori precipitur, id est, per excommunicationis sententiam velut mortuus à communione fidelium separari. Paulus etiam, ut plenitudinem potestatis exponeret, ad Corinthios scribens, ait: (1. Cor. 6.) Nescitis, quoniam Angelos iudicabitis? quanto magis secularia?

Concilij

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio:

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Idem Innocentius 3.

Idem Otto.

Heretici & Pseudo-propheta.

De Salutatione Angelica.

Contemnite salutationem Angelicam.

De Symbolo.

Contemnant Symbolum Apostolorum. & In hoc quoque Protestantes ab illis dissentiunt.

De iurando.

Omne iuramentum profusum illicitum esse dicunt.

Quæ heresis apud Bernardum Lutzemburgum proprie attribuitur Insabbatatis, siue illi omnino iude sunt cum Waldensibus, seu pars & secta Waldensium.

Verum nec in ista heresi Protestantes nostrorum temporum cum Waldensibus consentiunt.

151. De Albigensum heresibus.

Ponebant duo principia, malum, & bonum, id est, Deum, & Diabolum, quem credebant creasse corpora omnia. Bernard. Lutzemb.

Corporum resurrectionem negant.

Quicquid beneficii mortuis à viuis impeditur, irrident.

Ire ad Ecclesias, vel in eis orare, nihil dicunt professe.

Baptismum abijciunt.

Sacramentum Corporis & Sanguinis Christi blasphemant.

Negant nouas animas à Deo infundi, sed animarum transmigrationem de corpore ad corpus, etiam animalium & serpentum, docent. Haec tenet Lutzemburgus. Verum Antoninus plures etiam istorum erro-

Doctores Catholici.

1. Gulielmus Durand. lib. 7. de offic. Diuin. c. 7. declarat, in Salutatione Angelica benedictiones quatuor contineri, quarum præcipua est illa, quæ pertinet ad annuntiationem Incarnationis Christi. Quod minoris igitur heretici faciunt hanc Salutationem, eò longius à fructu Incarnationis Christi absunt.

2. Idem lib. 4. c. 25. Euangelio lecto, mox cantatur alia voce Symbolum, ut Ecclesia ostendat, quod Euangelij verbum & prædicationem fide & corde recipit, & ore decantat. Omnis enim Christianus tenetur, publicè fidem Catholicam profiteri.

3. Concilium Lateranense sub Innocentio 3. sub fine Capituli tertij. Si qui ex illis, qui de heresi accusantur, iuramenti Religionem obstinatione damnabili respuentes, iurare forte noluerint, ex hoc ipso tanquam heretici reputentur.

4. Concilium Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. Firmiter credimus, & simpliciter confitemur, quod vnus solus est verus Deus, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus: vnus vnuerforum principium, spiritualium & corporalium.

5. Concil. Lateran. ibidem. Omnes cum suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant, ut recipient secundum meritum suum, siue bona, siue mala.

6. Innocentius 3. de sacro Altaris Mysterio li. 5. c. 5. Orat pia mater Ecclesia pro defunctis, & eos sacra oblationis intercessione commendat, certissime credens, quod sanguis effusus in remissionem defunctorum, ad defunctorum etiam valeat absolutionem.

7. Gulielmus Durand. in Rationali Diuin. offic. li. 5. c. 2. Num. 58. Licet ubiq; sit Deus adorandus, specialiter tamen in Ecclesia. Psal. 5. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo. Vnde Salomon orauit (3. Reg. 8.) ut vir pro quacung; tribulatione in templo Dei clamans exaudiretur.

8. Concil. Lateran. c. 1. Sacramentum Baptismi ritè colatum, tam paruulis, quam adultis proficit ad salutem.

9. Concil. Lateran. c. 1. Corpus Christi & sanguis in Sacramento Altaris sub speciebus panis & vini veraciter continetur, transsubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate diuina, ut ad perficiendum Mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro.

10. Gotfridus Viterb. 2. parte Chron. declarat, animam hominum in bestijs nunquam reperiri. Alioqui nec irrationales forent: nunc autem nec consilia, nec virtutes, nec aliud ad intellectum pertinens in ipsis est. Deinde vnumquodque animal secundam suam speciem similiter eadem operatur. Omnis lepus similiter timet, & omnis lupus similiter insidiatur. Sed mille sunt semitæ actionum humanarum, propter humanam

R. R. R. mani

Concilij Lateranensis, quod sub Innocentio tertio celebratum est, de Primatu Romana Ecclesia sententia.

In Basilica Lateranensi (autore Martino Polono) celebratum est Concilium Generale. Cui interfuerunt Hierosolymitanus & Constantinopolitanus Patriarcha, Metropolitanus 70. Episcopi 400. Abbates 12. Priores Conuentuum 800. Græci & Romani Imperij Legati Regum Ierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ & Cypri Oratores. In hoc ergo tam celebri Concilio sub Innocentio tertio c. 5. de Primatu Ecclesiæ Romanæ, ac de aliarum Ecclesiarum prerogatiuis secundum antiquos Canones ita decernitur.

- 925 Antiqua Patriarchalium Sedium privilegia renouantes, sacra vniuersali Synodo approbante, sancimus, ut post Romanam Ecclesiam, qua disponente Domino super omnes alias ordinaria potestatis obtinet Principatum, utpote Mater vniuersorum Christi fidelium & Magistra: Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineant, seruata cuiuslibet propria dignitate, ita quod postquam eorum Antistites à Romano Pontifice receperint Pallium, quod est plenitudinis officij Pontificalis insigne, præstent sibi fidelitatis & obedientiam iuramento, licenter & ipsi suis Suffraganeis Pallium largiantur, recipientes pro se professione Canonice, & pro Romana Ecclesia spem obedientiam ab iisdem. § Iam primum Constantinopolitana Sedes Romanæ Ecclesiæ assensum publicè obtinuit, ut post Romanum Pontificem secundas obtineret. Nam Guhelmus Tyrensis Archiepiscopus, qui non multò antea Lateranensi Concilio sub Alexandro tertio interfuerat, belli sacri lib. 4. c. 9. dixit: Antiochia tertium, vel potius secundum (nam de hoc maxima questio est) post urbem Romanam dignitatis gradum sortita est. Lis igitur hæc illo tempore non fuerat definita.
- 928 Concilij Lateranensis c. 2. Abbas Ioachim scripta sua Apostolica Sedis iudicio approbanda, seu etiam corrigenda assignauit, dictans Epistolam, cui propria manu subscripsit, in qua firmiter confitetur, se illam fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, qua cunctorum fidelium, disponente Domino, Mater est & magistra.
- 929 Eiusdem Lateranensis Concilij ca. 3. Si Dominus temporalis, monitus ab Ecclesia, terram suam ab hæretica fæditate purgare neglexerit, per Metropolitanum, & ceteros Comprovinciales Episcopos excommunicationis vinculo innodetur. Et si satisfacere contempserit infra annum: significetur hoc summo Pontifici, ut ex tunc ipse vasallos ab eius fidelitate denunciaret absolutos, & terram exponat Catholicis occupandam.

Frideri-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

1215 180. Idem Innocent. 9.

Fridericus 2. & ipse persecutor Papæ regni. an. 33.

Lateranense Concilium.

Hæretici & Pseudo-propheta.

errores connumerat, nisi forte (quod non puto) alij sint Albigenes, quam Albanenses.

h Dicunt, Christum nec fuisse verum Deum, nec verum hominem. Antoni. 4. parte Summæ. tit. 11. c. 7.

i Quod ante aduentum Christi non fuerunt aliqui boni.

k Quod malus homo non potest esse Episcopus, utpote cuius vitia subditis obfint.

l Quod Ecclesia non potest aliquid possidere, nisi in communi.

m Quod Ecclesia non potest facere constitutiones.

n Quod Ecclesia non potest excommunicare, nec malos persecui.

o Quod peccatum originale nihil est.

Quod

Doctores Catholici.

mani arbitrij libertatem. § Ex his efficitur, ut anima hominis in nullius animalis corpus aliquando transmigret. Ac neq; vnus hominis anima in alterius hominis corpus ingreditur secundum fidem nostram, cum vnaquæq; rationem redditura sit de ijs, quæ in corpore suo gessit, ac non de ijs, quæ in pluribus gessit corporibus.

h Concil. Lateran. c. 1. Vnigenitus Dei filius verus homo factus, in ligno Crucis passus & mortuus, descendit ad inferos in aia, resurrexit in carne, ascendit pariter in vtroq;

i Conc. Lat. c. 1. Sancta Trinitas per Moysen & Prophetas, aliosq; famulos suos iuxta ordinatissimam dispositionem temporum, doctrinam humano generi tribuit salutarem.

k Ioannes Sarisberienfis in Policratico. lib. 8. cap. 19. Caiphas licet sacrilegus, & qui cum Iudæis conspirauerat in necem Saluatoris, cum esset Pontifex anni illius, prophetauit, ut constet, ipsum ab officio, prophetia gratiam quam demeruerat, accepisse.

l Alexander 3. mandat, ut si terra, que arabiles sunt, intra certam alicuius Ecclesiæ paræciam fuerint, earum decima assignentur eidem Ecclesiæ. c. Quoniam à nobis, extrà de Decimis. § Vnusquisq; igitur Presbyter suæ paræciæ Decimas sibi propriè, ac non alijs in communi possidet. Alioqui nec locare eas possit, quod tamen Innocentius 3. permisit, in c. Vestra nobis, extrà, de locato & conducto. Hinc etiam certæ distributiones & velut dimensa singulis assignantur præbendarijs pro loci & dignitatis ratione, quam in Ecclesijs Cathedralibus obtinent, Extrà de Præbendis.

m Concil. Lateran. 2. c. 6. Sicut olim à S. Patribus noscitur institutum, Metropolitanis singulis annis cum suis Suffraganeis Prouincijs Cœcilia celebratis, Canonicas regulas, & maximè que statuta sunt in hoc generali Concilio, faciãt obseruari, debitam pœnam transgressoribus infligendo. Et in c. 50. declaratur, statuta Ecclesiastica propter necessitatem, aut utilitatem laudabiliter mutari, quoniã ipse Deus ex his, que in veteri Testamento statuerat, quadam mutauit in nouo.

n Innocent. 3. extrà de Sentent. excommunic. ca. A nobis. Ecclesia legitur attributa potestas ligandi atq; soluendi homines super terram. Forma verò excommunicandi, monitione præmissa, & præsentibus idoneis personis, & ob causam iustam præscribitur in Concil. Lateran. 2. c. 47. & 49.

o Innocentius lib. 1. de contemptu mundi, c. 3. Haber anima tres naturales potentias: rationalem, ut discernat inter bonum & malum: irascibilem, ut respuat malum: concupiscibilem, ut appetat bonum. Ista tres vires tribus oppositis vitijs originaliter corrumpuntur: Per hominem vnum peccatum in hunc mundum intravit. Rom. 5.

R. R. R. ij P. Inno.

- Fridericus Imperator, licet ægrè ferret, se ob crimen suū à Pontifice Romano deponi, atq; ideo negaret, eum posse id iure facere: tamen aliàs ipsa veritate victus, de potestate Romani Pontificis ita scribit in Epist. 3. *Fatemur collatā in spiritualibus potestatem, ut quamvis cūq; (quod absit) sit ille peccator, quod in terra ligauerit, sit ligatū in cælis, & quod soluerit, sit solutū.*
- 931 Innocen. 3. de sacro Altaris Mysterio. lib. 1. c. 8. *Omnibus Apostolu Christi unū præposuit, videlicet Petrū: cui totius Ecclesie principatum commisit, & ante Passionem. Mat. 16. & circa Passionem. Luc. 22. & post Passionē. Ioan. 21. Fides enim Apostolica Sedes super firmam petram stabili soliditate fundata, nullis unquam errorum sordibus potuit inquinari, sed à cæteris maculis detergit errorum.*
- Vincentius lib. 29. cap. 97. 98. & 99. *Franciscus Fratrum Minorum institutor, in ciuitate Assisæ negotiator, & mundi vanitatibus indelenter usq; ad annum ætatis ferè 25. nutritus, sed postea conuersus ad Dominum, & iū quæ possederat in pauperes distribuit, alios exemplo suo ad penitentiam agendam commouit. Cernens igitur accrescere numerum Fratru, breui sermone regulam conscripsit, interpositus in ea verbū sacri Euangelij, ad cuius perfectionem, quantum potuit, anhelauit. Desiderans autem, quæ scripserat, à summo Pontifice confirmari, cum undecim Fratribus Romam perrexit. Quibus Papa Innocentius de regula confirmanda dans consensum, & de penitentia prædicanda mandatum, cum gaudio illos dimisit.*
- 933 Rodericus rerum Hispan. lib. 7. c. 29. *Rex Alphonsus, & Regina Verengaria propter consanguinitatem ab Innocentio Papa tertio fuerunt separati.*
- Vincentius lib. 30. c. 65. *Cum B. Dominicus Papam Innocentium ob sui Ordinis confirmationē adisset, Papa difficile se non nisi nutu diuino exhibuit, ut nimirū ex reuelatione diuina Vicarius Iesu Christi cognosceret, quàm necessariū esset vniuersali Ecclesie, cui præsidebat, id quod vir Dei Dominicus petebat. Pontifex enim videns in somnis Lateranensem Ecclesiā, quæ iam iam minabatur ruinam, B. Dominici humeris sustentari, eiusq; Ordinem Ecclesie profuturum: ex ea re intelligens, regulam quæ confirmaretur, ex fratrum B. Dominici consensu, describi iubet. Honorius verò Pontifex confirmationem, quam Innocentius promiserat, compleuit.*
- Hugo de S. Victore in lib. 1. eruditionis Theologicæ de Sacramentis Ecclesie. c. 43. *Papa dicitur, quia Pater Patrū. Hic vniuersalis dicitur, quia vniuersæ præst Ecclesie. Hic quoq; Apostolicus vocatur, quia Principis Apostolorū vice fungitur. Hic etiā summus Pontifex nuncupatur, quia Caput est omnium Episcoporu. Fluvius nomen in ordinatione mutatur, quia Petri nomē in prælatione Ecclesie à Christo mutatu est. Hic etiā Claves traduntur, sicut Petro à Domino Claves regni cælorum traditæ sunt, ut se iamitorem regni cælorum esse cognoscat. Idem parte 3. cap. 14. *Sedes Apostolica cunctis in orbe terrarum præfertur Ecclesie.**
- Gulielmus Antifiodorensis in lib. 4. Summæ suæ in lib. 4. Sententiarum, titulo de Ordinis Sacramento. *Cum Dominus Papa non habeat superiorem vel parem, de necessitate inferior consecrat eum.*
- Ioannes Angliæ Rex ob Sacerdotes ab Ecclesijs vi prohibitos aut expulsos, à Pōtifice Romano excommunicatus, nō antè absoluitur, quā diadema capiti ademptū Pandulpho Sedis Apostolicæ Legato tradidisset, nunquā id aut heredes, nisi à Pontifice Rom. accepturi. Polyd. lib. 15.

De Friderici secundi iusta excommunicatione, & misero exitu.

- Cum Ecclesia Romana Fridericum secundū ab ineunte ætate sub tutela sua (teste Antonino parte Chro. 3. tit. 19. c. 3.) in regno Apuliæ educasset, & Papa Honorius 3. an. Dom. 1220. in Imperatorem vnxisset: postea tamen, mortua matre Constantia, quæ ipsum (auctore Platina) in officio continebat, immemor accepti beneficii, contra ius falsq; Pontificiā ditionem vexabat. Ob quam causam ab Honorio excommunicatus, Ioannis Hierosolymitani Regis intercessionem, ea lege absolutus, & Ecclesie reconciliatus est, ut tūm res ablatas restitueret, tūm ad recuperationem terræ Sanctæ cum exercitu se conferret. Quas conditiones cum non seruaret, sed ægritudine simulata maximam Christianorum multitudinem Brundusij expectantem, ipsumq; Regem Hierosolymitanū, atq; adeo Christianos in Asia bellantes deciperet, eaq; fraus adeo aperte deprehenderetur, ut ad nunciū mortis Langrauij Hasiæ statim ad res eius diripiendas homo valetudinarius à Sicilia Brundusium adnauigaret: *Gregorius nonus Honorij sententiam prius in Fridericum latam, de nouo repetit, & confirmauit.*

Frideri-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio;

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Anni Domini	Pontifices Romani	Imperat. Rom.
1216	Idem Innocentius 3.	
1217	182. Honorius 3. Rom. an. 10. m. 8.	Gre. Petr. Antifiodorensis an. 5. Rober. an. 7. Balduin. an. 33.
1222	183. Gregorius 9. Romanus an. 14. m. 5.	

- Hæretici & Pseudo-propheta.**
- P Quod extremæ Vnctionis Sacramentum nihil est.
- Q Quod peccatum non est à libero arbitrio.
- R Quod non potest quis penitere post peccatum.
- S Quod non est confitendum.
- T Quod infernus nihil est.
- V Purgatorium nihil est.
- X Quod mundus semper fuit, & semper erit.
- Y Quod matrimonium malum est.
- Z Quod usuræ non sunt prohibita.
- Quod

Doctores Catholici.

- P Innocent. 3. extra de sacra Vnctione. *Vnctio visibilis (de qua Iacobi 5. Vngentes cum oleo in nomine Domini) signum est inuisibilis Vnctionis, quæ docet nos de omnibus. 1. Ioan. 2. § Hinc & Sacramentum est.*
- Q Gotfridus Viterbiensis in 1. parte Chron. *Deus nō creauit Angelos tales, quin peccare possent, ut aliquod meritum boni vel mali ex arbitrio eorum fieret, quod à Deo remunerari debuisset. Et paulò antè: Alij Angeli, quæ erant cum Lucifero, in hoc præcipue peccauerunt, quia eæ consenserunt, placariq; illis extolentia ipsius. Et iterum. Quia sponte sua malum elegerunt, iuste ablata est eis voluntas bene volendi. § Hinc apparet, primam peccati causam à libero Angelorum arbitrio profluxisse.*
- R Concil. Lateran. c. 1. *Si post susceptionem Baptismi quisquam prolapsus fuerit in peccatum, per veram penitentiam semper potest reparari.*
- S Ibidem c. 21. *Omnis vtriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenerit, omnia sua solus peccata confiteatur fideliter, saltem semel in anno proprio Sacerdoti.*
- T Ibid. c. 1. *Reprobi cum Diabolo secundum merita sua mala, penam recipient perpetuam.*
- V Gulielmus Durand. lib. 4. de offic. Diuin. cap. 45. *in Canone Missæ vocantur quiescentes in Christo, qui in charitate mortui sunt, habentes tamen aliqua purgabilia, eò quod non plenè satisfecerint pro peccatis confessis: propter quod ad locum purgatorij descenderunt, vbi existentes, suffragio indigent Ecclesie militantis.*
- X Gotfridus Viterb. in 1. parte Chron. *Qui viuit in æternum, creauit omnia simul. omnia simul, & semel fecit. Distinxit autem per partes in sex diebus.*
- Otto Frisn. li. 8. c. 8. *Terribili ignis virtute cuncta cremabuntur. Quam sæculi per ignem exterminationem non solum Prophetæ, sed & Plato, & quidam Poëtarum, & Sybilla prædixerunt. Vnde Petrus: Adueniet (inquit) dies Domini magnus, in quo cæli magno impetu transibunt, id est, (inquit Otto) ibidem c. 9.) de hoc statu ad alium pulchriorem transfigurabuntur.*
- Y Concil. Lateran. ca. 1. *Non solum virgines & continentem, verum etiam coniugati, per fidem rectam & operationem bonam placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire.*
- Z Concil. Lateranen. sub Alexandro 3. parte 1. c. 25. *Cum usura vtriusq; Testamenti pagina condemnentur, consuetimus, ut manifesti usurarij nec ad communionem admittantur Altaris, nec ad Ecclesiasticam (si in hoc peccato decesserint) sepulturam.*

R R R iij * Con-

Fridericus autem vncias auri centum & viginti millia Ecclesie Romanæ ob damna illata persoluens, pacè impetrat, ac pro Sicilia regno verè Ecclesie feudatariū se cōfiteretur. Sed cū in Romanos Pontifici resistentes moturum se pollicitus, ad eō fidem non liberaret, vt in Germaniam abiens, voluerit milites suos in Italia relictos Romanis ciuibus in omni re obedire: nec ita multo post in Italiam reuersus tam ipse, quàm eius nomine Eccelinus socias ciuitates oppugnaret, factionumq; teterrimarum, quæ iā tum Guelphi & Gibellini appellati sunt, auctor esset, Saracenis & magistratus mandaret, & urbem (quæ Nuceria Saracenorum dicta est) concederet, Ecclesias & monasteria spoliaret, Siculos tyrānide grauissima opprimeret, fratrem Regis Tunisijs Baptismum Panormi petentem à tam sancto proposito verbis deterreret, vias præcluderet, ne Concilium, quod Gregorius Romæ indixerat, conuenire possēt, Cardinales & alios Prælatos in vinculis teneret, Innocētio quarto post Gregorij & Cœlestini mortem Pontifici creato insidias strueret, eumque in Franciam proficisci cogeret, deniq; ad Concilium Lugduni congregatū vocatus venturum se promitteret, nec veniret: omnium consensu in eodem Lugdunensi Concilio & Imperio, & Regnis priuatur. Vnde literis ad Principes Germaniæ ab Innocētio datis, Henricus eligitur Imperator, qui Conradum Friderici filiu bello deuicit. Fridericus verò ipse cū Legatum Apostolicum biennio Parmæ obsēdisset, nouamq; urbem eō loci condere in animo haberet, cui Victoriæ nomē imponebatur: Legatus subitò erumpens, Fridericum fundit, & castris exiit. Sententiæ autem in Fridericum lata forma & ratio in sexto Decretalium libro extat sub titulo de Sententiâ & re iudicata, ca. ad Apostolicæ: vbi postquàm permulta grauissima crimina quæ Fridericus commiserat, cōmemorata essent: Nos (inquit Innocentius Papa quartus) super pramissis, & quàm pluribus aliis eius nefandis excessibus, cum fratribus nostris, & sancto Concilio deliberatione præhabita diligenti (cū Iesu Christi vices, licet immeritò, teneamus in terris, nobisq; in B. Petri persona sit dictum: Quodcūq; ligaueris super terram, ligatum erit & in cælis) memoratum Principem, qui se Imperio & regnis, omniq; honore & dignitate reddidit tam indignum, quiq; propter suas iniquitates à Deo, ne regnet, vel impey, est abiectus, suus ligatum peccatus, & abiectum, omniq; honore ac dignitate priuatum à Domino ostendimus, denunciamus, & nihilominus sententiando priuamus, omnes qui ei iuramento fidelitatis tenentur adstricti, à iuramento huiusmodi perpetuò absoluentes: auctoritate Apostolica firmiter inhibendo, ne quisquam de cætero sibi, tanquàm Imperatori vel Regi, pareat & intendat. Decernendo quoslibet, qui ei deinceps velus Imperatori vel Regi consilium vel auxilium præstiterint, seu fauorem, ijsō factō excommunicationis sententiâ subiaccere. Illi autem, ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant libere successorem. De præfatis Sicilia Regno prouidere curabimus, cū eorundem fratru nostroru consilio, sicut viderimus expedire.

Post tot ac tantas exagitationes, quibus tamen ad officium reuocari nunquam voluit, is demum Friderici exitus fuisse memoratur, vt ex graui morbo conualescens, à Mansfiedo filio, quem ex nobili concubina susceperat, compresso per vim ore ac spiritu, mori cogeretur. Nec mirum est, si is, qui Ecclesiam Romanam Matrem suam tot modis, per tot annos, tam nefariè persecutus est à filio demum spurio interfectus, Diuinæ iustitiæ exemplum fieret, dū talia patitur à carnali filio, qualia in patrem spirituale machinatus erat. Hæc autem, quæ scripsimus, passim habentur apud Vincentium, Blondum, Antoninum, Platinam, Sabellium, Nauclerum, Trithemium, qui omnes Friderici scelera non dissimulant. Solus autem Vrspergensis Abbas in Friderici partes inclinat, de quo Paulus A. Emilius (de gestis Francorum, lib. 7.) tale iudicium fecit. Abbas Vrspergensis (inquit) historias suas claudit laudibus Friderici, insectationeq; Pontificum. Fama frequentior, & sensu propè omnium conspirans eum damnans. Satis constat (quod & Vrspergensis non dissimulat) Augustum Francipanes & alios Principes urbis Romæ viros euocasse, & emptos ipsorum agros posteà reddidisse, sacramento fidelitatis seruanda exacto, eorumq; opera exactum vrbe Pontificem. § Non solum autem ex Historicorum iudicio, sed præterea ex tot Pontificum Romanorum ordine succedētium perpetuo consensu, ex Imperatoris Constantinopolitani, Regumq; Angliæ, Franciæ, Daniæ, & Hierosolymorum studijs & sententijs, quas pro Pontifice contra Fridericum non obscure præ se ferebant, ac deniq; ex grauissima Concilij Lugdunensis auctoritate abundè constat, Vrspergensē à vero deflexisse, ac immeritò vel Fridericum laudasse, vel tot Pontifices Romanos insectatum esse, quorum tamen auctoritati nihil vsquam detractum esse in tota Ecclesia gubernanda voluit.

Innocen-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio. Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudo-propheta.

Doctores Catholici.

* Quod non tenetur quis restituere ablata.

* Concil. Lateran. parte 1. c. 27. in fine iubet eū, qui ob fraudem pro fide militanti factam excommunicatus est, non absolui, donec & ablata reddat, & pro illius damnus congruè iterū satisfaciatur. Deniq; in li. 6. regula Iuris notissima est: Peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum.

§ Bagnolenses & Concordenses Albigenisū portio fuerunt.

§ Albigenes, Bagnolenses & Concordenses in multis erroribus conueniebant, licet in paucis discordabant, inquit Antoninus in 4. part. Summæ suæ, tit. 11. c. 7.

Albigenes verò cū ad B. Dominici & duodecim Abbatum prædicationē (quos Papa Innocentius ad illos misit) non resipiscerent: per Simonem Comitē à Monteforti bello eis indicto, circiter centū millia eorum à vix decem millibus Catholicis contrita sunt: cū Catholici & Duces, & Milites tam cōfessione, quàm sacra communione se prius muniuissent. Auctor est Aemilius lib. histor. Franc. 6.

152. De errore Abbatis Ioachim.

a Ioachim iste, Petrum Lombardū iniuste reprehendens dicebat, quod Pater, et Filius, & Spiritus Sanctus, sunt vna essentia: verū vnitatē eiusmodi non propriam & verā, sed quasi collectitiā, & quasi similitudinariā esse, vt multi fideles sunt vna Ecclesia.

a Concil. Lateran. sub Innocētio 3. c. 2. Nos sacro & vniuersali Concilio approbante, credimus & constemur cum Petro, quod vna quadam summa res est, incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, res simul persona, ac singularim quelibet earundem. Et ideo in Deo Trinitas est solummodo, non quaternitas, quia quelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia sine natura Diuina, quæ sola est vniuersorum principium, præter quod aliqd inueniri non potest, & illa res non est generans, neq; genita, nec procedens, sed est Pater, qui generat, Filius, qui gignitur, & Spiritus Sanctus, qui procedit, vt distinctiones sint in personis, & vnitatis in natura.

b Alios siue istius Abbat (seu alterius, qui similiter Ioachim dictus sit) errores atque hæreses Guido Carmelita commemorat, de triplici videlicet statu mūdi, quorum primus, secundum carnē ad Christum vsq; durauerit: secundus velut mixtus inter carnem & spiritum, à Christo vsque ad S. Benedictum: tertius secundum spiritum tantum, à S. Benedicto vsque ad finem mundi persequeret.

b Bernardus in Sermone de Natiuitate Ioannis Baptistæ. Ioannes tantò propinquior Deo, quanto vox verbo vicina, cui nulla voce alia media, quod foris sonet oporteat indicari. (Et post: Vultu & vestitu contentum esse, Apostolica perfectio est: Sed Ioannes etiam hæc contempsit. Venit Ioannes (inquit Dominus) non manducans, nec bibens, planè nec vestitus. Sicut enim locusta non est cibus (humanus) sic nec pilus Cameli humanum est indumentum. Hic ergo Ioannes, quo nullus maior in natis mulierum. Luc. 7. § Ex his videmus, non modò in eo errasse istum Ioachim, quod tēpus illud ab aduētū Christi vsq; ad S. Benedictum (in quo Apostoli vixerunt) minus perfectum posteriore Monachorum statu putauerit: verum etiam quod mundi statum ante Christum (in quo præter cæteros Patriarchas & Prophetas Ioannes Baptista vixit) secundum carnem fuisse dixerit. Ioachim ergo partitio tota est friuola & carnalis, quæ nec S. Benedicto, nec vlli Sacerdoti Monacho vnquam probari potest.

153. De

a Petrus

945 Innocentius quartus antequam adhuc Papa crearetur, in Epistolas Decretales Commentaria scribens lib. 3. tit. de voto, c. Quod super: De Christianis (inquit) non est dubium, quod eos iudicare potest Papa, si contra legem Evangelicam facerent: & quæ tunc præcedunt in eandem sententiam, tunc sequuntur.

946 Vincentius in Speculo lib. 31. c. 2. Innocentius Papa 4. fratrem Asclinum de Ordine Predicatorum, & alios cum literis Apostolicis ad exercitum Tartarorum misit, hortans eos, ut à cadibus abstinentes, fidei veritatem reciperent.

Ibidem c. 39. narratur, cum quanta gratulatione Papæ nuncij excepti sint apud Kiouieses & totam Rusciam, Poloniam & Bæmiam. Et tandem re cum Episcopis collata, responderunt communiter, dicentes quod Dominum Papam habere vellet in specialem Dominum & in patriam, Sanctam quoque Romanam Ecclesiam in Dominam & Magistram. Super hoc etiam ad

947 Dominum Papam nuncios suos & literas transmiserunt.

948 Nicephorus Gregoras lib. 5. c. 2. Nicephorus Blemmydes Græcus multa è sacra Scriptura testimonia, quæ dogma Latinorum confirmare viderentur, colligere ac conscribere cepit, clam ille quidem infamia motus, sed tamen scripsit quadam, quæ postea cum Becus Caribophylax legisset, mutauit sententiam, & in Latinorum partes iuit.

949 Hugo Cardinalis in Deuteronom. c. 17. Si difficile iudicium esse perspexeris, ascende ad locum, quem elegerit Dominus. Ex hoc (inquit) loco inoleuit consuetudo appellandi ad summum Pontificem.

950 Accursius Glossator in Authentica, vt Ecclesia Rom. gaudeat 100. annorum præscriptione: Vetus Roma habet primam Sedem Ecclesiarum, item originem Legum, item fontem Sacerdotij.

951 Henricus Cardinalis Ostiensis in Summa, §. Vnde in fine Procemij, Sed nunquid Papa est maior Imperatore? Quicquid autem dicatur, hæc veritas est, quod distincta sunt iurisdictiones, quænam una maior sit reliqua: & quilibet secundum legem suam iudicabit, sed utraque iam Ecclesiasticos Canones sequi debet.

952 Idem in Summa de autoritate & vsu Pallij, §. Et quo loco. Speciale est in Papa, quod semper & ubique pallio uti potest: item quia vniuersa Christianitas prouincia sua intelligitur: in respectu ipsius vnus est Episcopatus, nedum quoad hoc, ut intelligatur sponsus vnus Ecclesie (quia hoc commune est sibi & omnibus Episcopis) quinimò etiam quoad administrationem: item & respectu huius generalis administrationis potest dici, quod alas habet latas & liberat, quæ nulli subest, & ubique dominatur: sed alij habent ipsas alligatas nexibus præceptorum.

953 Gulielmus Durandus Mimatenfis Episcopus in Rationali diuinorum Officior. lib. 6. c. 53. agens de cæremonia rosæ aureæ, quæ in quarta Dominica Quadragesimæ portatur: Huius (inquit) floris bainulus est Romanus Pontifex, Successor vtrique Petri, & Vicarius Iesu Christi.

954 Gulielmus Parisiensis in Tractatu de Sacramento Ordinis: Papa est Successor Petri, quantum ad potestatem & dignitatem.

955 Alexander de Ales in 3. par. Summæ q. 40. membro. 2. In ordine potestatum secularium nullus est maior Rege vel Imperatore, quemadmodum in ordine potestatum spiritualium, nullus est maior Papa: tamen collatione facta potestatis spiritualis ad seculari, potestas spiritualis est super seculari, sicut spiritus est supra corpus. Vnde & Jerem. 1. dicitur. Ecce constitui te super gentes & regna. Et ostensum est 2. Paralip. 26. in Ozia, quod voluit sibi usurpare sacerdotalem dignitatem, & percussus est lepra. Idem parte 4. q. 83. membro. 3. Pontifex est totius vniuersalis Ecclesie sponsus & rector.

956 Nicephorus Callistus sententiam suam de Primatu Romanæ Sedis pluribus in locis declarat. Nam in lib. 4. c. 38. cum loqueretur de Victore Pontifice Romano: Alij Episcopi (inquit) acriter seueriusq. cum illo, qui gloria eos anteciret, egerunt. Victorem igitur fatetur anteuissse alios Episcopos, gloria. Itemque in lib. 9. c. 37. dicit, Deum rectè consuluisse Ecclesie rebus, cum Felicem (qui Liberio in exilium misso erat surrogatus) è vita sustulisset,

957 ne primaria Apostolorum Sedes sedam illam & incommodam à duobus gubernata ducibus contraheret notam.

Alber-

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio:

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatice
& Heretici.

Anni Domini
Pontifices Romani
Imperat. Rom.

Idem Innocentius 4.

Heretici & Pseudo-propheta.

153. De Almarico.

a Negabat, aut generationem filiorum, aut distinctionem sexuum in paradiso futuram, nisi Adam peccasset. Bernardus Lutemburgensis.

b Non aliter esse corpus Christi in pane Altaris, quàm in alio pane, & in alia qualibet re. § Hic homo videtur fuisse antecessor Brètij, ac nõ solù Caluini.

c Turficationem, qua in Ecclesiis vtuntur, Idololatricam vocabat.

d Negabat resurrectione corporum, Paradisum, Infernum, & idearum in mente diuina aternitatem.

e Dicebat, quemlibet fidelium teneri, vt credat se esse membrum Christi, & hoc esse de articulis fidei. Vincetius in Spec. lib. 29. c. 107. Quod ipsum Protestantes credunt.

154. De Dauide Dinantio.

f Ilte (præter hereses Almarici, cuius fuit Discipulus) dicebat, Deum esse materiam primam.

155. De Petro Ioannis Ioachimi Abbatis discipulo.

a Negabat, animam rationalè, qua rationalis est, formam esse humani corporis.

Guido in Summ. de hæres.

b Gratias & virtutes in Baptismo infundi negabat, imputatiuæ tantum iustitiæ primus (vt videtur) auctor.

c Chri-

Doctores Catholici.

a Petrus Lombardus lib. 2. Sentent. Distin. 20. Si nõ peccassent primi parentes, sine omni macula, carnali copula in Paradiso conuenissent: & genitalibus vterentur membris sine aliquo pruritu carnis.

b Innocent. tertius de sacro Altaris mysterio ca. 8. Vbi panis est consecratus (non ergo antè) sub tota specie totum corpus existit. (Et post:) Deus illam virtutem verbis attulit, vt ad prolationem eorum corpus Dominicum incipiat esse sub specie Sacramenti. § Ecce, non nisi post prolationem verborum incipit ibi esse.

c Gulielm. Durand. Mimatenfis Episcopus in Rationali Diuinorum lib. 4. ca. 10. De turibulo Moyses ad Aaron specialiter ait: Tolle turibulum, & hausto igne de Altari, mitte incensum de super. Et in Procemio i. lib. Num. 6. Licet reuera figura, quarum hodie veritas apparuit, recesserint: amen adhuc multiplex laet veritas, quæ non videmus, propter quod viuunt Ecclesia figuris. Innocentius de Altaris Mysterio lib. 2. c. 16. Per turibulum enim verbum incarnatum accipitur. i. intelligitur, quia per fidem Mediatoris incensum offerimus Deo.

d Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 2. Damnamus peruersissimum dogma impij Almarici, cuius mentem sic pater mendacij excacauit, vt eius doctrina non tam heretica censenda sit, quam insana.

e Bernardus Serm. 2. de octaua Paschæ. Nouit Dominus qui sunt eius, & solus ipse scit, quos elegerit à principio. Quis verò scit hominum, si amore est dignus vel odiosus? Quod si, vt certum est, certitudo nobis omnino negatur, nunquid non tanto delectabiliora erunt, si qua sorte electionis huius signa possumus inuenire? Quam enim requiem habere potest spiritus noster, dum prædestinationis sue nullum adhuc testimonium tenet? Et postea hæc tria signa enumerat, si contines à peccatis, si dignos agis penitentia fructus, si facis opera vitæ. § Nemo autem aut scire potest, aut in hac vita credere tenetur, se hæc tria indubitato consecutum esse, licet id sperare & possit, & debeat, nisi conscientia reclamet.

f Concil. Lateran. sub Innocentio 3. c. 1. Deus simul ab initio temporis vtramq. de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem. Non igitur de sua substantia, veluti de materia, res omnes condidit. Contra hunc huius Dauidis errorem Thom. de Aquino disputat contra Gentes lib. 1. c. 17.

a Concilium Viennense in Clementinis de summa Trinitate c. 1. Substantia anime rationalis verè ac per se humani corporis forma est. Qui contrariam doctrinam perinaciter defendit, hereticus est censendus.

b Concil. Viennense c. 1. de sum. Trinit. Tam adultus, quam paruulus in Baptismo informans gratia & virtutes conferuntur.

SSS

c Concil.

Albertus Magnus in illa verba Christi ad Petrum Math. 16. Dico autem tibi: Singulariter (inquit Albertus) non quod singulariter acceperis (Claves) Petrus, sed quia in unitate Ordinis Ecclesia unus est, qui accipit plenitudine potestatis, qui est Successor Petri, & Petrus in potestate. Alij autem in eadem unitate accipiunt in parte potestatis, eo quod vocantur in partem sollicitudinis.

Idem c. 22. Lucæ, in illa verba, Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: Hoc (inquit) argumentum efficax est pro Sede Petri & Successore ipsius, quod fides eius non finaliter deficiat.

Naucerus in 43. generatione. Urbanus instituit solennitatem de corpore Christi. & Ex mirabili consensu, quo Ecclesia Festum illud iam per annos tercentenos coluit, constat, & fidem realis presentie corporis Christi in Eucharistia certissimam semper fuisse (alioqui saltem aliquæ Ecclesie restitissent Pontificis Decreto) & vniuersam Occidentis Ecclesiam Romani Pontificis Primatum agnouisse, vtpote cuius Decretum tanta cum alacritate suscepit & obseruauit.

Thomas de Aquino edidit opusculum contra Græcorum errores, idq; Urbano quarto dedicauit, in quo probat ex autoritatibus antiquorum Patrum Orientalium, Romanæ Ecclesie Pontificem habere vniuersalis Ecclesie Primatum, quodq; ad eum pertineat, ea que fidei sunt, determinare.

Blondus Decad. 3. Inclinationis Imperij lib. 7. Urbanus Guidonem Cardinalem componendis inter Henricum Angliæ Regem & Simonem Montisfortis Comitem contentionibus Legatum miserat. Guido autem absens Pontifex creatus & Clemens dictus Carolum corona Hierusalem & Sicilia ornat, spondentem Romana Ecclesie recognitionem, & duodequingenta mille aureos in feudi subiectionisq; pensionem.

Thomas de Aquino in opusculo de Symbolo Apostolorum ait: Sola Ecclesia Petri (in cuius parte venit tota Italia, dum Discipuli mitterentur ad predicandum) semper fuit firma in fide. Cumq; in alijs partibus vel nulla fides sit, vel sit commixta multis erroribus: Ecclesia tamen Petri & fide viget, & ab erroribus munda est, quia Dominus dixit Petro: Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua.

Idem in lib. de regimine Principum ad Regem Cypri cap. 14. Quia finem fruitionis diuina non consequitur homo per virtutem humanam, sed virtute diuina (iuxta illud Apostoli, Rom. 6. Gratia Dei vita aterna) perducere ad illum finem, non humani erit, sed diuini regimini. Ad illum igitur Regem huiusmodi reginæ pertinet, qui non est solus homo, sed & Deus, scilicet ad Dominum nostrum Iesum Christum, qui homines filios Dei faciens, in celestem gloriam introduxit. (Et postea) Vnde omnes Christi fideles, in quantum sunt membra eius, Reges & Sacerdotes dicuntur. Huius ergo regni ministerium, ut a reuerens essent spiritualia distincta, non terrenis Regibus, sed Sacerdotibus est commissum, & præcipue summo Sacerdoti, Successori Petri, Christi Vicario, Romano Pontifici, cui omnes Reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino Iesu Christo. (Et post.) Et quia in veteri lege promittebantur bona terrena, non à demonibus, sed à Deo vero, religioso populo exhibenda: inde & in Lege veteri Sacerdotes Regibus leguntur fuisse subiecti. Sed in noua Lege est Sacerdotum altus, per quod homines traduntur ad bona celestia. Vnde in Lege Christi Reges debent Sacerdotibus esse subiecti. Propter quod mirabiliter ex diuina prouidentia factum est, ut in Romana urbe, quam Deus prouiderat Christiani populi principalem Sedem futuram, hic mos paulatim inoleceret, ut ciuitatum Rectores Sacerdotibus subiacerent. Vide præterea, quid D. Thomas de hac re dicat, contra Gentiles, lib. 4. c. 76.

Bonauentura in lib. 4. Sentent. Distinct. 25. quæst. 3. Cum Ordinis potestas principaliter sit ordinata ad dispensationem Sacramentorum, & maxime illius nobilissimi Sacramenti, scilicet, Corporis Christi: vltima Sacerdotium non est gradus Ordinis. Sed tamen intra hunc gradum & Ordinem contingit esse distinctionem dignitatis & officiorum, que tamen nouum gradum vel Ordinem non constituunt, ut Archiepiscopus, Episcopus, Patriarcha, Pontifex summus. Et in 6. parte Breuiloquij c. 12. Quia (inquit) excellentia quam magis descendit, tanto magis dilatatur, & quanto magis ascendit, tanto magis unitur: hinc est, quod plures sunt Episcopi, pauciores Archiepiscopi, paucissimi Patriarcha, & vnus Pater Patrum, qui Papa merito appellatur, tanquam vnus primus, & summus Pater spiritualis omnium Patrum, Pastor omnium fidelium, & Hierarcha præcipuus, Sponsus vnicus, Caput indiuisum, Pontifex summus, Christi Vicarius, fons, & origo, & regula cunctorum Principatum Ecclesiasticorum, à quo tanquam à summo deriuatur ordinata potestas vsq; ad infima Ecclesia membra, secundum quod exigit præcellens dignitas Ecclesie in Ecclesiastica Hierarchia.

Blondus 2. Decad. lib. 7. Clemens 4. Vacantis Imperij curam suscipiens, Carolum Sicilia Regem, suum in Hetruria Vicarium instituit. Cum autem Henricus & Conradinus in Carolum mouerent, Clemens Papa spiritu, ut videtur, prophético prædixit, Conradinum ad eadem tanquam victimam deduci, quod & factum est.

Blondus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Domini.

1254

Alexander 4. Romanus, Anagninus, sed. an. 6. m. 5. d. 5.

1261

Urbanus 4. Trecentis Gallus, sedit an. 3. m. 1. d. 4.

1265

Clemens 4. Narbonen. Gallus, sedit an. 3. m. 9. d. 25.

1267

Urbanus 4. Trecentis Gallus, sedit an. 3. m. 1. d. 4.

1268

Clemens 4. Narbonen. Gallus, sedit an. 3. m. 9. d. 25.

Heretici & Pseudo-propheta.

Christum adhuc viuente lancea vulneratum & quod Euangelista rem aliter narret, perturbatè narratum videri.

Per Babylonem meretricem magnam in Apocalypsi, vniuersalem Romanam Ecclesiam intelligi.

De Gulielmo paupertatis hoste.

Gulielmus de Sancto Amore in libello quodam suo affirmabat, licitè quidè esse promptitudinè ad relinquendum omnia pro Christi nomine, cum necessitas vrgeret: sed illicitam esse illam paupertatè spontaneam, qua nondum ad id compulsus renūciat quis omnibus, quæ possidet, vt liberius Christo inferuiat.

Desiderius quidam heretarcha Lombardus nostri tēporis (inquit F. Thomas de Aquino in opusculo contra impugnates Religionem) in Tractatu, què edidit contra Catholicā veritatem, inter cætera cōdemnat statum eorum, qui relictis omnibus, ege-re volunt cum Christo, dicens nō esse licitum, antèquam necessitas vrgeat, sua omnia pro Christo relinquere.

Addebat Desiderius, non nisi talem Religionè intrandam, quæ possessio-nes habeat, saltem in com-muni.

Postre-

Doctores Catholici.

Concil. Viennenf. ibidem. Declaramus, Ioannem (c. 19.) relictum facte rei ordinè tenuisse, in narrado, quod Christum iam mortuo, vnus militū læca latus eius aperuit.

Thom. Aquin. in Apocal. c. 14. Babylon est multitudo mundanorum, qui alios ad peccatum trahunt vel exemplo, vel verbo. Eodem modo Augustinus, Primasius, Beda, Haymo & alij Patres vno semper cōsensu Babylonis figuram interpretati sunt.

Thomas de Aquin. in 2. Secundæ, q. 186. articulo 3. ad 2. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, 1. Timoth. 6. Iste affectus deponitur ab ijs, qui voluntariam paupertatem sequuntur. Et ad 5. Voluntaria paupertas est efficax exercitium perueniendi ad perfectā charitatē, & ideo multū valet ad cœlestem beatitudinem consequendam. Math. 19. Si vis perfectus esse, vende, & vende omnia que habes, & veni sequere me, & habebis thesaurum in cælo. Diuitia autè habita per se quidem nata sunt perfectionem charitatis impedire. Vnde Math. 23. dicitur, quod sollicitudo seculi & fallacia diuitiarū suffocant verbū Dei. Et Math. 19. Diuites difficile intrabit in regnum cælorum. Deniq; ad sextum ait ex B. Gregorij sententia: Qui ex rebus possessis subsidia egentibus ministrant, Deo sacrificium (minus dignum) offerunt. Qui vero nihil sibi reseruant, offerunt holocaustum, quod est maius alio sacrificij genere.

Thomas de Aquin. in opusculo contra impugnates Religionem c. 6. Perfectio Evangelica consistit in imitatione Christi & Apostolorum, & aliorum Patrum. Sed Christus (Luc. 9.) nō habuit, vbi caput suum reclina-ret: Apostoli verò dicebant, sicut res erat (Math. 19.) Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: Itemq; alij Discipuli & fratres in primitiua etiam Ecclesia omnia sua vendiderunt, & ad pedes Apostolorum posuerunt, Act. 2. & 4. Deniq; multi Pastres in Aegypto (& Syria) possessionibus suis relictis paupertatem spontè ample-xi sunt: Omnes verò tam contra Iouinianum, quam contra Vigilantium docuerunt, melius esse, vt nudum Christum nudi sequamur (quæ sunt verba Hieronymi ad Rusticum Monachum) vtq; absoluti à sollicitudinibus egeamus cum Christo (apud Augustinum de Ecclesiast. dogmatibus): ergo actualis & spontanea paupertatis electio & exercitatio ad perfectionem Evangelicam pertinet. Nec tantum licita est, sed etiam laudabilis.

D. Thom. ibidem. Apostolici viri (in Actis Apostolorum c. 2. & 4.) ita vendiderunt propria, vt nullas possessiones in communi reseruarent sibi. Et Augustin. li. 3. de Doctrin. Christian. præfert perfectionem Iudaorū Ecclesie primitiuae ijs, qui ex Gentibus conuerserant, in eo quod illi omnia sua vendiderunt (non seruanda in communc, sed) pauperibus distribuenda. Ergo maioris perfe-ctio-

SSS ij

972 Blondus Decad. 2. lib. 8. Gregorius Pontifex Lugdunum Concilium indixit. Contulit se ad id Concilium Michael

973 Paleologus Græcorum Imperator, & Unioni Orientalis ad Occidentalem Ecclesiam consensus. Secutiq; illi nonnulli Tartari, Gentis Schyrica Proceres, sacro baptismate superfusi, Christianos se & Catholicos fore professi sunt. Sed & Rodolphus ab Electoribus Germanis in Romanorum Regem declaratus, ea cōditione à Gregorio Pontifice in Concilio est acceptus, ut Romam pacificus ad inuentionem accipiendam se conferret, ac rebus Hierosolyma, quam possidet, opem ferret. In eodem Concilio (ut est ab Onuphrio annotatum apud Platinam in vita Gregorij decimi) cautum est, ut Cardinales, nisi Romano Pontifice creato, & conlanti, quod decimo die post mortem Pontificis ingressi fuerant, non permittantur egredi.

Niceph. Gregoras lib. 5. c. 1. Michael Paleologus à Carolo Rege sibi timens, Legatos ad Papam mittit de inuenda veteris & nouæ Romæ Ecclesiarum concordia, modò Caroli expeditionem auerteret. Concordiæ capita fuerunt: 1. Ut in Sacrorum voluminum Hymnodis Papa cum quatuor Patriarchis metio fieret: 2. Vt liceret cuius, Romam veterem, quæ Curia maior & perfectior esset, appellare: 3. Vt illi Principatus in omnibus deferretur.

974 Ræmundus Sebundus de natura hominis, Dialo 6. c. 81. Quia oportuit Christum ascendere in cælum, ideo per seipsum aliquos magnos constituit Sacerdotes, quibus potestatem contulit alios Episcopos & Presbyteros ordinandi, et unum præ cæteris loco sui Vicarium constituit, qui haberet præminentiam longe supra alios, in quo tanquam in Capite uno omnes Christiani fideliter unirentur. Hic est Petrus Apostolus, & omnes summi Pontifices sui se quaces, qui gerit personam Christi, qui habet vniuersalem potestatem illimitatam & Sacramentum Ordinis conferendi, & omnia peccata penitentium Christianorum, & omnia scelera iudicandi, absoluedi, & donandi.

975 M. Paulus Venetus lib. 1. de regionibus Orientalibus cap. 4. 6. & 7. Magnus Cham (Cublai vocatus) cum regni sui Principibus inito consilio, rogat Latinos (ciues Venetos à clarissima Paulina familia natos) vt nomine suo ad Papam proficiscantur, petantq; vt centum viros mittat, qui sapientibus suis persuadeant Christianorum fidem cateris omnibus sectis præferendam. &c. Gregorius verò Papa decimus cum literis suis ad Tartarorum Principem, etiam Nicolaum & Gulielmum Tripolitanum probitate & literatura conspicuos adiunxit, à quibus literas Pontificis Tartarorum Imperator letatus accepit.

Ioanes de Parisiis in Tractatu de potestate Regia & Papali c. 3. Manifestum est, quòd licet populi distinguantur per diuersas Dioceses & Ciuitates, in quibus præsent Episcopi diuersi in spiritualibus: tamen vna est omnium fidelium Ecclesia, & vnus populus Christianus. Et ideo sicut in qualibet Diocesi est vnus Episcopus, qui est Caput Ecclesie in illo loco vel populosa in tota Ecclesia, & in toto populo Christiano, est vnus summus Episcopus Papa scilicet Romanus, Petri successor: ut sic Ecclesia militans per similitudinem à triumphante derinetur, vbi vnus præsidet, qui præsidet toti vniuerso.

976 Antoninus in 3. parte historiæ. tit 20. c. 4. Martinus quartus (aliàs secundus) excommunicauit Græcos, qui Ecclesie Romanæ non parebant.

Henricus à Gandauo in Quodlibeto 6. q. 23. In Ecclesia militate sub Deo Christo (secundum quod homo) Caput est & Monarcha. Hierarcha primus post Christum Petrus erat, cui ambas Clauas tradidit, & duos gladios commisit. Vnde Papa habet vtrumq; gladium, spirituale & temporale in auctoritate quadam prima & superiore.

977 Trithemius in Chron. an. Dom. 1287. Honorius 4. Ordinem Eremitarum S. Augustini confirmauit.

Frater Robertus vir sanctus ita Deum allocutus est: Ego, Domine, fidem sanctam Catholicam, quæ docet, credit & prædicat S. Mater Ecclesia Catholica Romana, credo firmiter, constitor simpliciter: pro qua sustinenda paratus sum semper cum tuo adiutorio ponere vitam, anathematizans omnem heresim aduersum sanctam Romanam Ecclesiam se extollentem. Abnego, & reprobo omnes schismaticos, & diuisos ab unitate sanctæ Matris Ecclesie Romanæ Catholice.

978 Engelbertus Abbas Admontensis in lib. de Ortu & fine Rom. Imperij c. 18. Appropinquante tempore aduentus Antichristi, veniet discessio primum regnorum omnium ab Imperio, deinde Ecclesiarum ab obedientia Sedis Apostolicæ, & vltimò fidelium à fide. Et c. 21. Stante adhuc Capite Ecclesie in spiritualibus, scilicet Apostolica Sede: & Capite in temporalibus, scilicet Imperio Rom. & stantibus adhuc fidelibus in fide: locum & comoditatem non habebit deceptio, & Dominatio Antichristi, capitibus prædictis & membris ipsorum ei resistētibus. Et c. 22. Cum igitur cōstans sit, & indubiū, quòd non nisi ante aduentum Antichristi futura sit prædicta triplex discessio: scilicet primò regnorum à Romano Imperio, per quã discessione ipsam Romanam Imperium deficiet & cessabit in totum: secundò Ecclesiarum ab obedientia Sedis Apostolicæ, quæ ad prædictam primam discessionem causarum ordine consequetur, quia gladio secularis siue temporalis potestatis sublato, gladius spiritualis carebit finaliter tandem suo defensore contra schismaticos & hæreticos: tertio fidelium à fide, quæ discessio similiter consequetur ad duas primas discessiones: quia nec potestate spirituali vel seculari tunc valente coercere homines schismaticos sub Christiana fidei unitate & obedientia, sicut prius: singuli secundum suas affectiones & voluntates conseruent & eligent sibi diuersos errores, quos teneant & defendant, & secundum quos (sicut voluit) viuant & agant, secundum Prophetiam Apostoli. 1. Timoth. 4.

Sabellicus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio:

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1271	189. Gregorius 10. Placentinus, an. 4. m. 4. Concilium Lugdunense.	
1276	190. Innocentius 5. Burgundus m. 5. d. 1.	
1276	191. Adrianus 5. Ligur. m. 1. d. 7.	
1276	192. Ioannes 20. aliàs 21. Lusitanus, m. 8. d. 8.	
1277	193. Nicolaus 3. Roman. fedit a. 2. m. 8. d. 29.	
1281	194. Martinus 2. dictus 4. Turonensis, Galus, fedit an. 4. m. 1. d. 7.	
1285	195. Honorius 4. Roman. fedit an. 2. d. 1.	
1288	196. Nicolaus 4. Afulanus, Picenus, an. 4. m. 1. d. 14.	Lat. Adolphus an. 7.
	197. Coelestinus 5.	

Hæretici & Pseudo-propheeta.

d Postremò, volebat nullam Religionem esse licitam, nisi quæ de labore manuum viuere intendat.

157. De Raymundo Lullio.

a Libellum scripsit de inuocatione demonum, Magiz plenum.

b Oppugnauit etiam Sæcæ Trinitatis unitatem, essentiam, & personarum æqualitatem.

c Iniuriã eos facere, qui punirent hæreticos.

De Templariorum perfidia.

d Vrspergësis in Chron. Post an. Dom. 1227. Fridericus 2. apud Acon in terra Sancta, vt aiunt, multa sustinuit ex perfida prodicione Templariorum.

Platina in vita Clemētis quinti. Rescitur est, Templarios à nostris ad Saracenos defecisse. Hanc ob rem eorum bona partim Rhodijs militibus, partim nouis Religionibus sunt attributa.

Doctores Catholicæ

tionis est illa paupertas, quæ in commune possessiones non habet, quam quæ habet: adeò vt ista per tyrannum omnia temporalia nobis auferentem impediri non possit, longiusq; à sollicitudinibus seculi recedat, cum ne de communibus quidem excolendis curet.

d D. Thomas ibidem. Nullus ad laborem manuum tenetur, quasi ex præcepto, nisi quado alias victum licite habere non possit. Et tunc quilibet homo (ac non soli Monachi) tenetur manibus laborare. Si ergo aliquis nec uoneat ex labore manuum se victurum, nec intret Religionem, quæ illum ad eiusmodi laborem nominatim obliget, ac possit victum suum aliter querere, siue id fiat predicando, seu deseruendo Altari, seu mendicando, seu ex spontaneis aliorum oblationibus: non tenetur manibus laborare, præsertim cum ista corporalis exercitatio non sit absolue necessaria propter se, & interdum spirituale contemplationis finem impediatur. Hæc est summa eorum, quæ D. Thomas eo in loco doctissimè persequitur.

a Thomas in 2. 2. q. 90. art. 2. Non licet demones adiurare per modum deprecationis: quia us ad benevolentiam pertinet, quæ non licet ad demones uti. 1. Cor. 10. Ne socij demoniorum simus. Licet tamen per virtutem diuini nominis eos adiurando cycere, ne nocent: non autem, vt aliquid per eos discamus, aut consequamur.

b Idem in c. 5. 1. Epist. Ioannis. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres vnus sunt in essentia, quia vnus Deus. Genesis 23. Abraham tres vidit, & vnus adorauit.

c Idem 2. 2. q. 11. art. 3. Post primam & secundam correptionem (Tit 3.) Ecclesia de pertinacis hæretici conversione desperans, aliorum salutem prouidet excommunicando, & eum seculari iudicio relinquendo, vt per mortem exterminetur. Si enim qui adulterant pecuniam Regiam, morte plecluntur: multo magis, qui corrumpunt fidem, per quam est anime vita.

d Gulielmus Tyrius Archiepiscopus in historia belli sacri Templariorum (quibus de mandato D. Honorij Papæ, & D. Stephani Hierosolym. Patriarchæ regula & habitus assignabatur) professio hæc fuit, vt vias & itinera maximè ad salutem peregrinorum contra latruncolorum incursionem in terra Sancta conseruarent: quoniam iuxta Domini Templi missionem haberent, Fratres militia Templi dicebantur. Cum autem Patriarchæ Hierosolymitano, à quo prima beneficia susceperant, obedientiam denegarent, & Ecclesijs Dei decimas & primitias subtraherent, earum indebitè turbando possessiones, facti sunt omnibus molesti. Hæc Tyrius.

Blondus Dec. 2. lib. 9. In Concilio Viennensi Clemens 5. Templariorum nomen extinxit.

De

SSS iij

Aluarus

Sabellicus Ennead. 9. lib. 7. Cœlestinorum nobilis ad posteros Religio per idem tempus orta est, quam auxit perspecta Cœlestini auctoris sanctitas, & indubitata quædam circa iacentis corpus facta miracula. Bonifacius 8. in Extrauagante, Vnam sanctam: Sine Graci, siue alij se dicant Petro, eiusq; successoribus non esse commissos: fateantur necesse est, se de vniuersis Christi non esse dicente Domino in Ioanne, vnum ouile, & vnicum esse Pastorem.

984

Blondus Decadis 2. lib. 9. Bonifacius Pontifex Romanus prudenti pioq; vsus consilio, Patres imitatu veteris Testamenti, annum instituit iubileum, in quo (inquit Antoninus, 3. parte tit. 20. c. 8.) visitatibus certas Ecclesias, & pœnitentibus, ac confessis, plenaria indulgentia pœnæ peccatis debitæ concedebatur. Et addit Blondus. Magnum ea Pontificis indulgentia alicubi fructum attulit, quod dissidentes aliqui in pacem conciliati sunt. § Cum autem constet, vniuersam Ecclesiam Occidentalem hanc Romani Pontificis de anno Iubilai Constitutione vsq; in hodiernū diē obseruasse: constat etiā ea ex re, hanc fuisse vniuersæ occidentalis Ecclesie fidem, quod Pontifex Romanus legitime poterat & hanc rem & alias eiusmodi decernere.

985

Petrus de Palude Distinct. 24. quæst. 6. Potestas iurisdictionis, qua ad regendum populum tota in suo fonte data fuit soli Petro, & in eo successoribus eius, quando cura Ecclesie sibi soli commissæ fuit, dicente Domino Ioan. 21. Pisce oues meas. Hoc nulli aliorum Apostolorum dictum fuit nec tunc, nec ante, nec post: ergo talem potestatem plenam & perfectam habet solus successor Petri, qui ob hoc Papa dicitur, quasi Pater Patrum.

986

Antoninus parte 3. tit. 20. c. 8. Duodecim legationes, quarum Florentini extiterant principes, vno anno ad Bonifacium 8. ex diuersis mundi partibus accesserunt.

987

Ioannes Andreae Glossator lib. 6. Decretalium in c. Felicis, in fine de pœnis lib. 6. Romanus Pontifex est totius orbis Episcopus.

988

De excommunicatione Philippi Regis Francie, & diuina ultione subsequuta.

Platina in vita Bonifacii 8. Philippus Francie Rex Apameensem Episcopum à Papa missum, vt Regem ad expéditionem Hierosolymitanam hortaretur, in carcerem ob minas precibus additas coniecit. Bonifacius verò si non dimitteretur Legatus suus, Regnum Francie ad Ecclesiam deuolui cõtendebat. Addit huic historie Antoninus in part. 3. tit. 20. §. 20. Comes Atrebatensis literas Papæ in ignem proiecit in contemptum Pontificis, propter quod iusto Dei iudicio male periit (in bello Flandrico postea interfectus.) Rex ergo vias interclusit inter Franciam & Pontificem. Papa verò Regem excommunicauit. Rex conuocatis Prælati & Nobilibus suis, coram Abbate Cisterciensi appellauit à sententia Papæ: Sed Abbas non accepit appellationem. Rex igitur conduxit Sciarram Colummensem, qui Papam Pontificalibus indutum inueniens, Domino disponente, ob dignitatem Apostolica Sedis non es ausus mittere manus in eum: sed prædæ cum suis triduo vacans, Papam custodiæ commisit. Cumque nuncius interim ad Regem Francie properaret, Episcopus Morianensis vir sanctæ conuersationis coram multis ait: hoc nuncium dabit magnū gaudium Regi Francie, sed propter tantum excessum notabile iudicium Dei irruet super eum & progeniem eius.

989

Quod totum impletum est non multo post tempore. Nam Rex, intercurrente apro inter equi sui crura, mortuus est. Tres autem filij eius vnus post alium breui spacio regnarunt, eorumq; omnium vxores in adulterio deprehensæ sunt. Et hoc ideo scriptum est, vt hoc exemplo ceteri obseruent illud oraculum, Nolite tangere Christos meos. Benedictus Bonifacii successor vir sanctæ vitæ, qui etiam miraculis dicitur claruisse, violatores Pontificis excommunicat: cum Rege verò Francie pacem iniit.

990

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

991

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

992

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

993

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

994

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

995

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

996

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

997

Raynerius Pisanus in 2. parte Pantheologie sub verbo, Ordinis: Supra potestatem Episcopalem debet esse in Ecclesia potestas Papalis: primò, quia cum regimen Ecclesie sit optimum, vix pote per eum dispositum, per què Reges regnant: pax autem & unitas sit finis optimi regiminis: unitas regentis est conuenientior causa unitatis in Reipb. quàm multitudo. Secundo, quia in triumphante Ecclesia, quæ militantis exemplar est, (Exod. 25. Apocal. 21.) vnus presidet Deus. Tertio, quia vnus Pastor Christus principaliter soli Petro immediate promissus Clauus regni caelorum. Matth. 16. Quarto, Sicut in vno speciali populo vnus est Episcopus: sic oportet vt in toto populo Christiano (qui vnā Ecclesiam facit) vnus sit Caput, quod est Papa. Quinto, Sicut in corpore naturali, sic & in mystico membra conseruantur per caput suum vnicum.

998

Generale Concilij Viennensis, quod sub Clemente quinto celebratum est, de Romani Pontificis Primatu fides & sententia.

Quamquam nihil certius existat, quàm Concilium Viennense Primatum Ecclesie Romanæ agnouisse, id quod singulæ penè Constitutiones à Clemente quinto in eodem Concilio editæ clamant & contestantur.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.

Anni Domini Romani.

1294 Idem Cœlestinus 5. m. 5. d. 7.

1294 Bonifacius 8. Anagninus: an. 8. m. 9. d. 18.

1299 Benedictus 9. dicitur 11. Tarusinus. m. 3. d. 16.

1309 Clemens 5. Vafco. an. 8. m. 10. d. 10.

Generale Concilium Viennense.

Gre. An. dromi eius cū Michaele an. 15.

Lat. Albertus an. 10.

Hæretici & Pseudo-propheta.

De Templarijs verò conquestus est Alexander 3. in Conc. Later. part. 1. c. 9. & potissimum, quod abutentes priuilegijs à Sede Apostolica concessis, robur Episcopalis autoritatis eneruarent.

138. De heresi Waldachiana.

a Durandus de Waldachia dicebat, matrimonium esse occultum meretriciū.

Bernard. Lutzenburg. 159. De Fratricellis & Dulcinistis.

b Fratricelli (quorū Dux Hermanus quidam Italus fuit) promiscuos concubitus in locis occultis exercebant. Alij quoq; in Alpibus eandem fecerunt (Dulcino quodam Duce) exercuerunt. Lutzenburg.

c Fratricelli dicebāt, visionem animarum sanctorum differri vsq; ad nouissimum diem.

160. De Begardis.

a Dicebant, hominem in hac vita posse talem perfectionis gradū acquirere, vt reddatur penit' impeccabilis, nec amplius in gratia proficere valeat. § Hæc Lutheranorū hæresis est, quatenus dicūt, nullū peccatum fidelibus imputari.

Quod ipsum est, impeccabilem quoque peccati pœnam fieri.

b Post talem perfectionē ieiunare non oportere hominē, nec orare. quia sensualitate spiritui subiecta potest corpori cōcedere, quicquid placet.

c Eos, qui sunt in spiritu libertatis, non esse humanæ sub-

Doctores Catholici.

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesie lib. 2. ca. 23. paulò post principium capitis. Templarij modò propter eorum flagitia ab Ecclesia reprobati sunt. § Cū autem & Clemens quintus causam Templariorum cognouerit, eorumq; Ordinem abrogauerit, & hic Aluarus, vir certè insigni doctrina & pietate, vixerit eo tempore, quo Templariorum nomen deletum est: multò securius ei creditur, quàm nescio quibus rumoribus, qui aut ab incerto, aut certè à priuato auctore prodierunt.

a Thomas de Argentina in Sentent. lib. 4. Distinct. 26. art. 1. & 2. Matrimonium est verum Sacramentum, quia non solum est signum gratiæ (quam in anima dignè contrahentium efficit) quatenus ex diuina institutione principaliter dependet: (Gen. 2. Matth. 19.) verum etiam est signum coniunctionis Christi & Ecclesie. Ephef. 5.

b Bonifacius Octauus (autore Palmerio in Chron.) hæresim eorum, qui se Fratricellos dicebant, damnauit: Clemens verò quintus bello per Legatum suum illato, Dulcinistas penè vsque ad internecionem deletuit. Ber. Lutzenburgius.

c Bonauent. in lib. 4. Sentent. Distinct. 21. quæst. 2. f. 3. Aliqui errant, dicentes animas non esse glorificandas ante diem iudicij. Certum enim est, quod Christus expoliavit Principatus & Potestates tenebrarum, ac per hoc cōstat, Sanctos, qui in limbo erant, ad cælum cum Christo sublimatos, ac per hoc & omnes iustos, qui nō habent reatum pœnæ.

a Aluarus de planctu Ecclesie lib. 2. c. 52. Iste error (qui hominem in hac vita constituit impeccabilem) ab illo errore videtur trahere ortum, qui dicit nullum peccatum imputari ijs, qui manent in fide, 23. q. 3. c. Quidam. Sed si ad impeccabilitatem in hac vita venire possemus, frustra oraremus: Dimitte nobis debita nostra, Matth. 6. Et Paulus dicit Rom. 7. Video aliam legem repugnantem legi mentis mea. Quodq; semper possumus in gratia proficere, testatur Psal. 83. Abunt de virtute in virtutem, vsq; quò videatur Deus in Syon, id est, in gloria.

b Aluarus ibid. Quantumcumq; quisq; in hac vita perfectus sit, zero contra spiritum concupiscit. Gal. 5. Non enim, quod volo, bonum, hoc facio. Rom. 7. Semper igitur necessariam est ieiunium, impetum carnis refrenans. 1. Corinth. 9. C. Bigo corpus meum. 2. Corinth. 11. In ieiunijs multis, & vigilijs. Genus enim maxime subtilium demonum ieiunio & oratione expellitur, Matth. 17. Et Matth. 26. Orate ne intretis in tentationem. Et Eccles. 18. Non impediaris orare semper.

c Aluarus ibid. Deuteror. 17. Qui superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, morietur, Rom. 13. Omnis anima

anima

testantur, tamen cum mei propositi fuerit, ea, quae in hoc genere occurrebant, Sanctorum testimonia in hunc librum referre, & velut ad cumulum adiungere: ex magna copia, quam Viennense Concilium suppeditat, illud unicum hoc tempore delegi, quod illic de magistris & linguarum professoribus in Academicis gratuitè præficiendis decernitur: tum ut hæretici ex eo videant, Ecclesiam Romanam nec vllā prætermisisse occasionem, qua fides Christiana dilatari possit, nec vllam scientiam sacram, artēque liberalem, ac ne linguarum quidem peritiam (vt ipsi loqui solent) subterfugere aut negligere, Barbariēque cupide sectari & amplecti, cum ante annos trecentos huiusmodi constitutionem ediderit: *Inter sollicitudines nostris humeris incumbentes, perpeti cura renouimus, vt errantes in viam veritatis inducere, ipsosq; lucifacere Deo (sua nobis cooperante gratia) valeamus. Non ambigimus autem, quin ad huiusmodi nostrum desiderium assequendum, diuinorum eloquiorum, sit expositio congrua, ipsorumq; fidelis prædicatio admodum opportunā. Sed nec ignoramus, quin & hac promissio nocentur inaniter, vacuag, redire, si auribus linguam loquentis ignorantium proferantur. Ideoq; illius, cuius vicem in terris (licet immeriti) gerimus, imitantes exemplum, qui viuos per vniuersum mundum ad Euangelizandum Apostolos, in omni linguarum genere fore voluit eruatis, vniuersi Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus vtuntur infideles præcipue abundare sanctam affectamus Ecclesiam, qui infideles ipsos sciunt & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumq; collegio, per doctrinam Christiana fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Vt igitur peritiam linguarum huiusmodi possit habilitate per instructionis efficaciam obtineri, hoc sacro approbante Concilio, scholas in subscriptarum linguarum generibus, vbiq; Romanā Curiam residere cōrigitur, nec non in Parisien. Oxonien. Bononi. & Salamantino studijs pronidemus erigendas. Statuentes, vt in qualibet locorum ipsorum teneantur viri Catholici, sufficientem habentes Hebraica, Arabica & Chaldaea linguarum notitiam, duo videlicet vniuscuiusq; lingua periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas solite doceant, earumq; peritiam studiosa in illos instructione transfundant: vt instructi & edocti sufficienter in linguis huiusmodi proficere possint (Deo auctore) producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles. Porro eadem Constitutio renouata est in Concilio Basiliensi, Sess. 19.*

1000 Platina in Clementis 7. vita. Veneti cum Carolo secundo contra Imperatorem Constantinopolitanū sedes inuenit, eò Rastianum Regem perpulere, (anno D 1307.) vt orthodoxa fidei rationem à Romano Pontifice petierit. Verum cum postea Veneti ac Carolus resixissent, Rastiani ipsi malo exemplo sententiam mutant.

Aeneas Syluius in histor. Bohemica c. 28. Ioannes ex Rodulphi Imperatoris filio natus, cum Albertū Caesarem sua manu interfecisset, penitentia ductus, Clementem quintum Pontificem maximum, qui sibi purgationem indulgeret, apud Auinionem adiit: Pontifex Imperatoris occisionem ab Imperatore iudicandam ait. Quod ideo in medium protuli, vt constaret, Pontifices Romanos non alienam sibi arripuisse iurisdictionem, sed eam, quae à Christo ipsis credita erat, omni studio conseruasse. Nec enim quae merè secularia erant, sibi arrogarunt.

1001 Antoninus part. 3. tit. 21. c. 2. Clemens quintus confirmavit Henricū in Imperatorem, & Robertum in Sicilia & Apulia Regem. Et ca. 3. Cum ad plusquam trecentos Episcopos Viennae congregatos causa Bonifacii delata esset, quem Rex Franciae volebat ostendere hæreticum fuisse. Concilium declarauit ipsum fuisse Catholicum & indubitatum Pontificem.

1002 Ioannes Scotus super Sententias Distin. 19. artic. 7. significat, quemlibet Christianum teneri obedire Papæ.

1003 Guido Carmelita in Summa de hæresibus, primo errore Valdensium. Constat, quod Dominus Petrum (& in Petro Petri successores) posuit omnium fidelium Caput: cui ait Dominus Luc. 22. Rogauit pro te, vt nō deficiat fides tua: tu autem aliquando conuersus, confirma fratres tuos: ita quod in directione & confirmatione fidei Petro, & Petri successoribus est standum & obediendum. Sic quod Petri fides non deficiet à Sede Apostolica,

1004 nec à Romana Ecclesia Christi Sponsa, quae tota pulchra est, & labe hæresis, seu macula non est in ea. Item nolentes obedire Romano Pontifici Pastori ouium Christi, cui in Petro Dominus ait (Ioannis ultimo) Pasce oues meas, desinunt esse oues Christi, quia oues Christi vocem eius libenter in doctrina fidei audiunt, Ioannis 10. Et Christus cum Petri successoribus adest, per suam gratiam eos dirigens, & confirmans in fide, vt eorum doctrina, &

1005 regimine perseueret Sedes Apostolica & Romana Ecclesia sine ruga aut macula hæretica prauitatis.

Ioannem

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
Successio:

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1305	Idem Clemens 5.	Lat. Henricus, an. 7. mē. 9.
		Ludo uicus terris 4. 33.
		Gre. Andronicus 2. eū Ioanne Caraduxa no. 47-52

Hæretici & Pseudo-propheta.

næ subiectos obedientiae, nec ad præcepta Ecclesiae obligari. Et hoc illis cū Lutheranis commune est.

d Hominem posse perfectam beatitudinem consequi in hac vita, sicut in futura.

e Quamlibet intellectuale creaturam in seipsa naturaliter beatam esse.

f Animam non indigere lumine gloriæ ipsam eleuante ad videndū Deum.

g Exercere se in actibus virtutis esse hominis imperfecti, & animam perfectā licenciare à se virtutes.

h Osculū mulieris (cū ad hoc non inclinet naturaliter) esse mortale peccatum.

i Actum carnalem (cū ad hoc natura inclinet) nō esse peccatum, maximè cum tentatur exercens.

k Imperfectionis fore, si ab altitudine contemplationis ad ministerium humanitatis Christi & Sacramentum Eucharistiae attererent:

Doctores Catholici

anima potestatis sublimioribus subiecta sit. Nulla exceptio, quantum perfectā. Heb. 13. Obedite Prepositis vestris. Luc. 10. Qui vos audit, me audit. Et Spiritu sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei hæres. Ergo quilibet est obligatus ad Canones seruandos, sicut ad præcepta Dei. 1. Pet. 2. Quasi liberi, & nō quasi velamen habentes malitia libertatē, sed sicut serui Dei. Galat. 5. Vos in libertatē vocati estis, fratres: tantū ne libertatē detis in occasione carnis.

d Aluarus ibid. Matt. 11. Inter natos mulierū nō surrexit maior Ioanne Baptista. Qui aut minor est in regno caelorum, maior est illo. Et 1. Cor. 3. videmus nūc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Et Philipp. 1. Cupio dissolui, & esse cum Christo.

e Aluarus ibidem. Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere. Iacob. 1. Omne datum optimum de sursum est. 1. Corinth. 13. Gratia Dei sum id quod sum. 2. Cor. 3. Non quod sufficientes simus ex nobis. Luc. 18. Vnus est bonus Deus: est autem creatura bona, & ex consequenti beata suo modo, sed non essentialiter: alioqui non posset suum illud bonum perdere & peccare.

f Aluarus ibid. Apocal. 21. Claritas Dei illuminat ciuitatem Dei, & lucerna eius est Agnus. In lumine ergo filij ambulabunt (non in eo quod à se habent) Sancti in patria. Psal. 25. 88.

g Aluarus ibid. Matth. 4. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. 1. Timot. 4. Exerce te ipsum ad pietatē, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Phil. 3. Quicunq; perfecti sumus, sequor aut, si quomō cōprehendam.

h Aluarus ibid. Oscula per pacem danda vel ratione consuetudinis possunt fieri bona intentione absq; peccato mortali & veniali. Si autem ex libidinoso animo fiat, mortale est, propter deliberatum consensum in actum peccati. Matth. 5. Siue autem natura inclinet, seu non inclinet (& tamen etiam ad oscula inclinat) peruersa voluntas, quae creaturae delectationem Creatori preponit, est id, quod facit peccare. Mat. 15. De corde procedūt cogitationes mala. &c.

i Aluarus ibid. Dominus dicit: Exod. 20. Non mæchaberis. Ite Apostolus Gala. 5. præmissa fornicatione, ait: Quia talia agunt, regnum Dei non possidebunt. Tobie. 4. Præter uxorem tuam non patiaris crimen scire. 1. Cor. 6. Quis fornicatur, in corpus suum peccat. Licet verò non tentari sit impossibile, tamen non consentire tentationi, per Dei gratiam facile est. Matth. 6. Ne nos inducas in tentationem. 1. Ioan. 4. Maior est qui in nobis est, quàm qui in mūdo est.

k Aluarus ibid. Videndo corpus Christi, vident per fidē Diuinitatem eius, quae coniuncta est carni Christi, quantum ipsum in hoc altissimo Sacramento corporaliter videmus sub illis visibilibus speciebus latentem, si veraciter in ipsum credimus, & propterea ipse nobis in hoc Sacramento

TTT cramento

Ioannem, qui vulgo dicitur 22. errasse quidem, sed neque hareticum recte dici posse, & certe nihil hareticum decreuisse, ac falso ab hareticis calumnioseque accusatum esse.

Huius Ioannis temporibus quaesitum est, an Sanctorum animae iam purgatae fruuntur clara visione Diuinae essentiae ante diem Iudicii. Ioannes quidem (vt apparet tum ex libris Gulielmi Occami, tum ex Sermone Gersonis 4. Tom. in festo Paschali) magis putabat, Sanctos nodum clara Dei visione frui. Sed tam longe ab omni pertinacia aberat, vt Benedictus Papa, qui Ioanni successit, quiq; ab eo in ea re dissentit: tamen in publica Constitutione sua (quae in lib. 3. Alfonso de Castro aduersus haereses sub verbo Beatitudinis extat integra) testatus sit, Papam Ioannem multis Pralatis & Magistris in Theologia districtius in Consistorio mandasse, vt in ea questione vnusquisque deliberate diceret, quod sentiret. Ad decisionem enim concertationum huiusmodi sese parabat. Tamen morte praeventus (inquit Benedictus Papa) illud perficere nequiuit.

1006

Primum animaduerto, quod licet Ioannes Papa vt homo, errauerat, tamen non ita suo errori adhaesit, quin omnia, quae ab altera parte dici possent, audire paratus esset. Deinde admirabilem plane Dei prouidentiam in hac re circa Sedem Apostolicam perspicimus, quod non est passus, Decretum aliquod falsum in causa fidei a Vicario suo (forsitan in falsam partem nimium inclinante) interponi, sed potius morte hominis honorem Sedis Apostolicae stabilivit. Mortuo autem Ioanne, Benedictus Papa (vt verbis Lazardi Coelestini in Epitome vniuersalis historiae vtar) Decretalem edidit, determinans, quod anima sancta nihil habentes expurgabile, statim, vt decedunt, ante diem Iudicii faciem Dei vident. Occamus vero factionum odijs (quae tunc inter Papam & Imperatorem erant, occaecatus) nimis acriter in Ioannem scripsit, id quod ex ipsius Occami verbis clare perspicitur. Fatetur enim (in Dialogorum Tractatu primo secundae partis c. 9. & 10) Papae Ioannis verba haec esse. Licet nos, postquam sumus in isto statu, studuimus singulariter Sanctorum originalia: (Et post) nunquam tamen mea intentionis fuit, dicere aliquid contra fidem. Et si aliquid diximus, totum ex tunc reuocamus. Haec Ioannis verba Occam oppugnat, cum tamen illa & honestissimam orationem contineant, & sophistice vrgenda non sint, praesertim extra iudicium, in quo demum post vnam & alteram admonitionem cernitur, quis hareticus sit, aut non sit. Ioannes vero nunquam ita est in iudicium Ecclesiasticum vocatus ad causam dicendam, vt contumaciam suam in praedicta opinione prodiderit. Temerarium igitur fuit, vt homo priuatus tantum Praesulem, etiam vltro fatentem, se reuocare, quicquid contra fidem dixerat, tamen haeresis accusaret. Nec alio qui modestè satis locutus est Occamus. vnde Aemylius de gestis Francorum lib. 8. ait: Occamus Theologus Papam Ioannem maledicere lacerat.

Quid quod hic error, qui Sanctorum animas Dei faciem ante diem Iudicii clare intueri negat, adeo communis est huic Pontifici cum multis veteribus & Latinis, & Graecis Patribus, vt ex Latinis Tertullianus, Lactantius, Victorinus, Ambrosius, Augustinus, Prudentius & Bernardus: ex Graecis vero Iustinus Martyr, Irenaeus, Origenes, Chrysostomus, Theodoretus, Oecumenius, Theophylactus, Euthymius, in eundem errorem impugisse videantur: quorum verba licet videre in Bibliotheca Sixti Senensis li. 6. annotatione 345: vt iniquissimum sit, in vnum Papam Ioannem conuicia ob eam rem iacere, quae illi cum tot Sanctis communis est, nec aliam ob causam communis est, quam quod is Papa in scriptis Patrum religiose versatus, credebat se non temerè debere à tot Doctorum sententia dissentire. Ac fateor quidem, non defuisse aut alios Patres, aut hos etiam ipsos, qui alijs in locis aliter interdum docuerint, ac verba ipsorum pie intelligi tum posse, tum debere contendere. Sed quoniam impudentia est, ob causam aliquam papae Ioanni crimen haereseos intentare: & ob eandem ipsam idem crimen Iustino, Irenaeo, ceterisque Patribus non intentare? Sin illos nota ipsorum & generalis fides liberat ab omni suspitione haeresis, quia doctrinam suam Ecclesiae Decretis semper parati erant subijcere: certè hoc idem Ioannes Papa de seipso quoque testatur, vt verba ipsius, quae ante ex Occamo citauimus, manifestè doceant. Quae cum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Pontificis Domini Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

derent: & ideo non esse assurgendum in eleuatione corporis Christi.

1 Bononatus, Iacobus Iustus, Gulielmus, Giberthus, & Bartholomaeus inter Begardos primarij quidam viri extiterunt.

161. De errore Michaelis de Cesena & Wilhelmi Occami.

Erant hac aetate qui dicerent, Christum eiusque Discipulos & veros imitatores nihil in speciali aut in communi, velut suum, habuisse. Ob quam doctrinam Michael de Cesena Fratrum Minorum generalis minister, & Wilhelmus de Occam excommunicati sunt à Ioanne 22. Ac potest quidem fieri, quod isti duo nihil aliud senserint, quam Christum & Apostolos nihil habuisse proprij, secundum seculi huius consuetudinem. Sed in eo peccarunt, quod summi Iudicis Decreto suum qualemcumque sensum non subiecerunt.

162. De Beguinorum haeresibus.

Beguni dicebant, Christum & Apostolos nihil habuisse nec in proprio, nec in communi. Vnde inferebant, contra perfectionem Euangelicam esse, aliquid etiam in communi habere. Apud Guidonem Carmelitam ab errore Beguinorum primo vsque ad sextum. Videtur enim Guido sine causa tot Beguinorum errores facere, cum ad paucissima capita redigi possint.

Papam non posse dispensare in Regula S. Francisci, & votis, ac transitu Fratrum

Doctores Catholici.

cramento sui memoriam dereliquit, dicens Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem. Non ergo descendunt à contemplatione perfecta, adorando carnem illam unitam inseparabiliter verbo, sed ascendunt. Nihil enim sic hominem ad Deum trahit, sicut Deum hominem contemplari. Nam via veniendi ad contemplationem diuinitatis, est contemplatio humanitatis (Christi) quae est facilius. Deum nemo vidit unquam. Vnigenitus, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit: utique per assumptam humanitatem.

Begardorum haereses vna cum authoribus & sectatoribus eorum condemnati sunt in Viennensi Concilio, sub Clemente Quinto.

Ioannes Papa 22. (in Extrauagante. Cum inter c. 4. de verbor. signif.) de fratrum consilio declarat, illam assertionem hareticam, quae pertinaciter assertit, Christum eiusque Apostolos in speciali non habuisse aliquid, nec in communi: vtpote quae assertio sacrae scripturae contradicit, quae in pluribus locis (Ioan. 4. & 13.) ipsos nonnulla habuisse assertit. Iis aut, quae habuerunt, videndi, vendendi, seu donandi ius illis competit: alioqui enim talis usus earum rerum inustus fuisset.

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiae lib. 2. c. 59. distinguit duplex dominium: vnum, quod fit iuris merè humani & positiui, quod soli seculares habent, cum interim Religiosi tale ius abdicent: aliud verò, quod fit naturalis & diuini iuris, cui renunciare licitum non sit. Christum igitur, & Apostolos, atque omnes Religiosos ait habere dominium istud posterius, dum simplicem, sed tamen iustum facti usum circa res ipsas donatas habent, absque omni aut proprietate positiui iuris, aut affectione ad illam. Errare igitur illos, qui omnem habendi modum à Christo & Apostolis tum in speciali, tum in communi excludunt.

Guido Carmelita Episcopus Perpiniensis in Summa de haeresibus in cōtutatione huius erroris Beguinorum. c. 2. Christus loculos habuit ad suam & suorum necessitatem. Ioan. 13 (Et post.) Constat, quod Ecclesia tempore Pauli reseruabat oblata à fidelibus ad prouidendum viduis. 1. Timot. 5. (Et iterum post.) Paulinus Nolanus, & Hilarius Arelatensis Episcopi, cum ex amore perfectionis sua propria reliquissent, facti Episcopi non solum susceperunt, sed etiam laudabiliter Ecclesiae facultates communes auxerunt, non ad proprium dominatum, sed ad dispensandum ministris Ecclesiae & pauperibus. Imò, inquit, sicut in veteri, sic etiam in nouo Testamento fuerunt multi Reges, & Martyres, & Confessores valde perfecti, cum tamen proprium aliquid possiderent.

Guido ibidem cap. 7. Dominus Papa (Ioannes 22.) in hoc iuste & sanctè fecit, omnes erroneum intellectum, quae isti habebant de paupertate Christi & Apostolorum. Et c. 8. Papa potest dispensare in votis, ut dicit S. Bernardus 3. ad

TTT ij Eug

201. Ioannes 21. dictus 22. Caturcensis, Gallus an. 18. m. 3. d. 28.

Idem Ludouicus.

Quæ cum ita sint, non minus ab hæresi liber & solutus est Ioannes Papa, quam vel Irenæus Martyr, vel Sanctus Augustinus, quos utrosque cum Deo in cælis degere, nemo dubitat. Nam quid de illa insigni Ioannis Caluini audacia dicam, qui non dubitauit literis prodere (Institut. cap. 8. num. 133.) quod Ioannes 22. palam asseruit, animas esse mortales, vnâque cum corporibus interire usque ad diem resurrectionis: & addit, neminem Cardinalium huic se tanta insanie oppesuisse.

Hic sunt duo egregia Caluini mendacia. Primum, Ioannes 22. nunquam asseruit, animas esse mortales: sed tantum dubitauit, vtrum postquam à corpore separata atque à peccatorum reliquijs expiata essent, mox nudam Dei faciem intuerentur, an verò in loco aliquo doloris quidem vacuo, sed non etiam summi gaudij pleno expectarent, donec reliqui fratres ipsorum consummarentur. Aliud autem est, animam interire cum corpore, quod nemo fidelis vnquam sensit, & aliud ad tempus retardari à conspectu Diuinitatis, quod permulti Patres (re nondum per Ecclesiam definita) opinati sunt. Deinde erant ex Cardinalibus, qui se opponerent illi qualicumque Pontificis opinioni. Etenim Benedictus Pontifex, qui proximè Ioanni 22. successit, quiq; de Cardinalium numero tunc erat, quando Ioannes Papa istâ controuersiam proposuit, totam rem his verbis complectitur, quæ extant apud Alfonso de Castro, lib. 3. aduersus hæreses.

Benedictus seruus Seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriâ. Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui Sacrosanctâ, Romanâ, Catholicam & Apostolicâ Ecclesiam (quam ut vineam plantauit dextra sua, quamq; ut præcipuam in Ecclesiarum omnium Caput erexit, & victricem, dicente Domino ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam) sua miseratione non deseruit, sed per beatos Apostolos suos, præcipuè Petrum & Paulum, singulares eiusdem Ecclesie defensores, pia benignitate & continuâ pietate custodit, quatenus eiusdem Rectoribus gubernata, in se stabilis maneat fundata super firmam petram, omnesq; Christiana fidei cultores illi obediant, illi pareant, illi intendant, sub illius magisterio degant, sub eius disciplina & correctione consistent. (Etpost.) Sanè dudum tempore felicitis recordationis Ioannis vigesimi secundipredecessoris nostri, inter nonnullos etiam Theologica facultatis magistros, super visione animarum in istorum hominum post mortem suam, in quibus nihil erat purgabile, cum de hoc seculo decesserunt, vel si fuerat, iam purgatum fuerat ex toto, an diuinam essentiam videant ante corporum suorum resurrectionem ac iudicium generale, & super nonnullis alijs orta materia quæstionis, ipsorum aliqui negatiuam, aliqui affirmatiuam, alij verò secundum suas imaginationes, de visione Diuina essentia ab animabus huiusmodi, diuersa & diuersimodè ostendere nitentur, prout ex dictis & scriptis eorum noscitur apparere: super reiectis suis verè concertationibus, quas hic causa breuitatis omittimus, quia ita ex nostris etiam determinationibus inter se decidebant: cumq; idem Predecessor noster, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet, in suo Consistorio publico tam fratribus suis, Sanctæ Romanæ Ecclesie Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, quam Prelatis & Magistris in Theologia, qui multi aderant presentes, iniungendo districtius & mandando, ut super materia de visione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberatè vnusquisq; diceret, quod sentiret: tamen morte præuenitus, sicut Domino placuit, perficere nequiuit. Defuncto itaque Predecessore præfato, nos diuina dignatione ad apicem summi Apostolatus assumpti, diligentius attendentes, quanta ex præmissis eorum concertationibus non soluta, animarum imminet pericula, quanta exinde possunt scandala suboriri, ut ipsorum varietas pereat, & veritatis soliditas innotescat, habita prius super prædictis sollicita examinatione, & diligenti deliberatione cum fratribus nostris dictæ Romanæ Ecclesie Cardinalibus, de ipsorum fratrum consilio hac in respectum valitura constitutione, auctoritate Apostolica definimus, quod secundum communem Dei ordinationem, anime Sanctorum omnium, qui de hoc mundo ante Domini nostri Iesu Christi Passionem decesserunt, nec non Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, ut aliorum Fidelium defunctorum, post Sacramentum Baptismi ab eis susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando decesserunt, nec erit quando decedent etiam in futurum, vel si tunc erit aliquid purgabile in eisdem, tamen post mortem suam purgabunt, atque anime puerorum eodem Christi baptisate renatorum, & baptizandorum, cum fuerint baptizati, ante usum liberi arbitrij decedentium, mox post mortem suam, & purgationem præfati in illis, qui purgatione huiusmodi indigebant, etiam ante resurrectionem suorum corporum, & iudicium generale, post Ascensionem Domini nostri Iesu Christi in cælum, fuerunt, sunt, & erunt in cælo, cælorum regno, & Paradiso cælesti, cum Christo Sanctorum Angelorum consortio aggregati.

1007

1008

1009

1010

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio:

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

Minorum ad aliam Religionem: & ideo D. Papam Ioannem 22. perdidisse suâ potestatem, quia cum non posset (inquiiebant) hoc facere, concessit Fratribus Minoribus, ut haberet frumentum in granarijs, & vinum in cellarijs pro communi vita.

1317.

Idem Ioannes. 22.

Idem Ludouicus.

c Dicebant, quod status Fratrum Minorum, est perfectior statu Episcoporum.

d Papam non posse dispensare in voto simplici, etiam si ob pacis bonum id fieret, vel ob gentis alicuius conuersionem ad fidem.

e Quod interrogati ab Inquisitoribus non tenentur respondere, nisi tantum de Articulis fidei & Sacramentis.

f De Lolhardorum hæresibus.

g Trithemius in Chron. refert, fuisse in Germania quoddam,

Doctores Catholici

Eugenium Papam de dispensatione & precepto. Et sicut Regule & status Religionum habent vim ex auctoritate summi Pontificis, per quem approbantur, ac confirmantur: sic subsunt eius auctoritati, ut suos obligent, vel non, prout rectè ipsi Domino Pape videbitur expedire. Et sicut poterit eius auctoritate ex vna religione transire in aliam etiam minus arctam: quia poterit esse causa transitus. Itè licet Ordo Fratrum Minorum præmineat alijs statibus in voto paupertatis: non sequitur tamen, quod præmineat in alijs votis, quia inter vota religionis minimum est votum paupertatis. Vnde & Hieronymus super Matth. dicit, quod cum Dominus ait Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, que habes, & da pauperibus: pramissit, quod minus est: scilicet, continere pauperem, & subiungit quod minus & perfectius est: dicens, Et veni, & sequere me.

c Guido ibid. c. 9. Est de necessitate status Episcopalis, euangelizare, 1. Timoth. 3. baptizare, confirmare, ligare & soluere: non itè Fratrum Minorum, nisi quantum Sedes Apostolica concedit eis, ex gratia. Requiritur in Episcopo tanta perfectio, ut possit subditorum salutè operari, & paratus sit pro fratribus & omnibus animam ponere. Ioan. c. 10. Ita cuius rei signum Dominus Petro Romanorum Episcopo martyrii fugienti, & plebem deserenti, apparuit. Cui Petrus: Domine, quò vailus? Et Christus respondit: venio Romam iterum crucifigi. In quo didicit, quò pro fide Christi & salute populi martyrii pateretur. quod & fecit. Et quia maiorè hic dilectione nemo habet, ut animam suâ ponat pro amicis suis: præminet in perfectione stat. Episcopalis, status simplici Fratrum Minorum: qui non sunt Papa, vel Episcopi.

d Guido ibid. c. 16. Licet aliqui dicant, quod in voto solèni continentia non possit summus Pontifex dispensare (cuius oppositum tenet Innocentius, cui credo magis) tamen de voto simplici omnes Catholici Doctores tenent, quod Papa potest dispensare: quia, ut dicit S. Bernard. Dispensatio licita est, cum urget necessitas, aut exoptat communis utilitas. Vbi ergo est vel necessitas, vel communis utilitas, quia periclitatur fides, vel bonum commune, quod est maius, & diuinius, ac eligibilius bono privato continentie (ut dicitur primo Ethicorum) laudabiliter de voto continentie dispensatur. Quamuis enim status virginis de se sit aliorum & perfectior statu matrimonij secundum se tantè ratione maioris boni adiuncti, propter quod dispensatur, preferitur tunc matrimonij, ut coniugij Abrahæ propter Christum, qui ex eius semine erat nasciturus, in quo futura benedictio & redemptio generis humani, præferretur celibatui Ioanis, secundum Augustinum de bono coniugali.

e Guido ibidem c. 18. & 19. De erroribus Pseudoapostolorum: iuramentum pro omni veritate, dum ad sit iudicium, & iustitia, licitum est. Ieremia cap. 4.

a Bonauentura in 4. Sentent. dist. 2. c. 18. Sacramenta sanant

io aggregata, ac post Christi Iesu Passionem & mortem, viderunt, & vident, & videbunt. Diuinam esse nitiam immediatè, se bene, & clarè, & aperit illis ostendentem, quòdque sic videntes, eadem diuina essentia perfruuntur: nec non quòd tali visione & fruitione eorum anima, qui iam decesserunt, sunt verè beata, & habent vitam æternam & requiem.

Qui perpenderit ista Benedicti Pontificis verba, primùm animaduertet, nihil omnino à Ioanne definitum esse: atque ideo non fuisse, vbi quisquam se opponeret illius opinioni. Deinde perspiciet, aut omnes omnino, aut penè omnes Cardinales Pontifici Ioanni se opposituros fuisse, si semel ad rem peruentum fuisset. Cùm enim statim post mortem Ioannis omnes in contrariam sententiam sub Benedicto iuerint, non est credibile, quin ab Ioanne adhuc viuente etiam dissenserint, præsertim cùm ipse Benedictus testetur, aliquos Theologos negatiuam, alios verò affirmatiuam partem veram ostendere conatos esse, ac Ioannem ipsum mandasse, vt deliberatè vnusquisque diceret quod sentiret.

Postremò si omnes alij assensum Ioanni Papæ erant præbituri, quis tamen credat, ipsum Benedictum, qui ad contrariam sententiam definiendam auctor extitit, quiq[ue] sub Ioanne Papa erat Cardinalis, suum quoque iudicium fuisse dissimulaturum? Quid multis? Tota res ficta est à Caluino, vt ostenderet, se filium eius esse, qui ab initio mendax fuit, & in veritate non stetit. Quod verò ad Occamum attinet, iracundia commotus, vindictæ potius, quàm veritatis causa, Ioannem oppugnauit.

Guilielmus enim Occamus (vt scribit Trithemius an. Domini 1324.) à Ioanne Papa excommunicatus, ad Ludouicum Imperatorem confugit, à quo susceptus, multa & varia scripsit contra Papam. (Et post.) Vir doctus quidem, sed temerarius nimium. Sunt qui dicant, eum circa finem vite suam recognouisse errorem, & Apostolicæ Sedis gratiam impetrauisse.

Paulus etiam Aemilius in lib. 8. de gestis Francorum: Occamus (inquit) Theologus Minor, Ioannem Pontificem non criminibus modò, sed maledictis lacerat.

Licet autem iste Occamus contra Papam Ioannem scripserit, tamen sine omni controuersia velut contra hominem, non autem velut contra Ecclesiam Romanam fidem autoritatè[m]ue scripsit. Nam alioqui fidem suam de Romana Ecclesia apertissimè confitetur in Prologo libelli, quem scripsit de Sacramento altaris. De illo (inquit) altissimo Sacramento aliqua breuia conscripserunt, professor, me nihil asseruerunt, nisi quod Romana tenet & docet Ecclesia.

De Ludouici Bauari in sua excommunicatione, & nefario Schismate.

Ludouicus Imperator (inquit Trithemius in Chro. an. D. 1324.) vxorem potentis cuiusdam viri abstulit, quocum annis vndecim matrimonialiter vixerat, eamq[ue] Ottoni filio suo copulauit, vt eo pacto Ducatum Carinthiæ & Tirolis ad mulierem iure hæreditario deuolutum obtineret. Ioannes autem Papa commotus tanta iniquitate, cùm nec monendo, nec comminando quicquam proficeret, communionem Ecclesiæ Ludouico interdixit. Ludouicus autem an. D. 1327. Romam profectus, ibiq[ue] à simplici quodam Episcopo, reclamante Papa, coronatus, in Concilio suorum Ioannem 22. temeraria præsumptione deposuit, eundemq[ue] hæreticum & schismaticum denunciari cùm fecisset, Petrum Corbarium ordinis Minorum Papam cõstituit. Qui post discessum Imperatoris in Germaniam, Pisif relatus, & à Bonifacio Comite Pisano Aninionem ad Ioannem Papam adductus, errore prius recognito, in carcere vitam cum morte permutauit.

1013 Persistente autem Ludouico in contumacia sua, ex Clemētis Papa 6. mandato, maior Principum pars elegit Carolum 4. qui etiam post Ludouici mortem, quæ breui subsecuta est, pacificè imperauit solus, hæc factio Ludouici primùm Edouardum Angliæ Regem, deinde Marchionem Misnensem, ac deniq[ue] Guntherum Comitem de Swartzburg ei opponere conata esset. § Deus igitur effecit, vt Vicarij sui Pontificis Romani sententia præualeret.

Aluarus

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Anni Pontifices
Domi Romani.

Impe-
rato.
Rom.

1318. Idem
Ioannes 22.

Idem
Ludo-
uicus.

Hæretici & Pseudo-
prophetae.

quosdam hæreticos (quorum Dux fuit Lolhardus, nomine Gualtherus) qui Sacramenta Baptismi, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, Matrimonij & extremæ Vnctionis, ieiunia Ecclesiæ, Festos dies, Ecclesiarum, Altarium & similibus rerum consecrationes, inuocationes Sanctorum, ac deniq[ue] Romanam Ecclesiam cõtempserint, ac irriserint, non aliter quàm Petrobianos, Henricianos, Waldensès & Albigenes fecisse, antea declarauimus. Nec tamen isti Lolhardi propterea vnus eiusdèq[ue] Ecclesiæ, seu fidei, cū Petrobianis & reliquis illis erant: cùm proprias prætere hæreses docuerint, ob quas necesse fuit, eos propriam habuisse & sectam, & congregationem. Proprias verò istorum hæreses Ioannes Trithemius commemorat in Chron. circa annum Domini. 1315.

^b Luciferum cū dæmonibus suis cælo iniuria pulsum, beatitudini cum suis restituendum esse.

^c Michaelem & bonos Angelos omnes æternis cruciatibus deputandos.

^d Mariam non mansisse virginem post partum: alioqui (vt dicebant) non hominem, sed Angelum peperisset. Hæc hæresim Protestantibus amplectuntur.

^e Deum negabāt aut scire, aut punire mala, quæ sub terra fierent, & ideo in subterraneis, turpitudinè exercebant. Vnde puella quædam,

Doctores Catholici.

sanant infirmitates tā culpa, q[ua]m pœna, & virtutes adiunt. Infirmitas culpa primū est peccatum originale, cõtra quod est Baptismus Sacramentū fidei, deinde peccatū actuale mortale, contra quod est pœnitentia, quæ datur in auxiliū iustitiæ: tum autē peccatū veniale, cõtra quod est extrema Vnctio in auxiliū spei. Pœna autē infirmitas est quadruplex. 1. pœna ignorantie, cõtra quæ est Ordo, in quo potestas discernendi traditur in auxiliū prudētiæ. 2. Impotētia, cõtra quam est Cõfirmatio, in auxiliū fortitudinis. 3. pœna malitiæ, cõtra quam est Eucharistiæ, in auxiliū Charitatis. 4. Pœna concupiscentiæ, contra quam est Matrimonium, in auxiliū temperantiæ.

D. Thomas p. 3. q. 65. art. 3. Inter Sacramenta potissimū est Eucharistiæ. Primū, quia Christus in eo substantiā alter continetur. Deinde, quia cætera Sacramēta & ad Eucharistiā ordinantur, & per illam consummantur.

Bonauentura in lib. 4. distinct. 23. de Sacramento- rum formis agens: Romana (inquit) Ecclesia vitat ea, quæ possunt esse occasio deuidendi.

^b Bonauent. in Sentent. lib. 2. distinct. 6. q. 1. a. Lucifer eleuatus in superbiam, quia altior erat, cecidit profundius, & quia dignior, ad malum se cõuertit inseparabiliter. Vnde scimus, quantum Deus odit peccatū, & maxime superbiam, quia pro vna motu cordis nobilissima creatura omnium creaturam (Angelicam) æternaliter sine spe veniæ est dāpnata.

^c Tho. de Aquin. p. 1. q. 62. ar. 8. Angelorum beatitudo in hoc consistit, quod essentia ipsam bonitatem vident. Vnde cum nemo operetur, nisi attendens ad bonum, illi attendentes ad Deum, qui summum est bonum, peccare non possunt. § Et ideo nec puniri possunt.

^d Thom. p. 3. q. 28. art. 2. Prophecia non solum dixit, virgo concipiet, sed etiā & pariet filium. Nā licet Christus, vt corpus verū ostēderetur, natus est ex femina: tamē vt ostēderetur eius Deitas, miraculosè processit ex virgine. Et q. 35. Art. 6. Nulla violentia apertionis meatuum in partu Mariae fuit, & propter hoc nullus in illo partu fuit dolor, sicut nec aliqua corruptio.

^e Thom. p. 1. q. 14. art. 11. Cū Deus sit causa rerum per suā scientiā, necesse est, quod essentia sua sit principiu[m] sufficiens sciendi omnia, quæ per ipsum fiunt, non solum in vniuersali, sed etiam in singulari.

Bonauent. in Sentent. lib. 4. distinct. 48. c. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisq[ue] propria corporis, prout gessit, siue bonū, siue malum. 2. Cor. 5. Si iustitia Dei manifestatur, potissimū in iudicio id fiet, quantum ad omnia merita & omnes merentes. quod vique faciendum intelligitur vel per manifestam collationem meriti ad præmium, vel etiam per discussionem, vel denique per ipsam condemnationem.

^a August.

- 1014 Aluarus Pelagius in Proemio lib. 1. de planctu Ecclesie. *Vnam, Sanctam, Catholicam Ecclesiam Romanam, Sponsam Christi confiteor, veneror & obseruo, extra quam salus non est. Sponsam eius legitimam, & Caput Dominum reuerendissimum, & sanctissimum, Dominum Ioannem Papam 22. de Caturco (cuius Papatu durante, & in annum 14. se Dei gratia extendente, hoc opus in ciuitate Aninonensi, ubi tunc cum sua vera Curia residebat, incepti) successorem almi Petri Apostoli, & Vicarii Domini nostri Iesu Christi, vicem non puri hominis, sed Dei & hominis Domini Iesu Christi tenentem in terra, verè colo, profiteor & amplector. Petrum de Corbario Apostatam Fratrum Minorum, quem Ludovicus Bavarus intrusus (qui se pro Imperatore gerit, & pro suis sceleribus à dicto Domino Ioanne vero Papa, schismaticus & hereticus sententialiter extitit condemnatus) in prædicta sancta Sede Petri intrusit, cum Dathan & Abyron schismaticis, quos vinos terra absorbit, nisi pœnituit, habere censo portionem.*
- 1015 Idem cap. 6. lib. 1. *Synodus vniuersalis in Papam (corrigibilem præsertim) iurisdictionem non habet, nec in eam sententiam depositionis profert, etiam in hæresi, sed dicit ei: Ore tuo iudica causam tuam, quoniam exte (inquit) iustificaberis, aut ex ore tuo condemnaberis. (Et post.) Papa enim super omnia generalia Concilia est, & ab ipso ipsa recipiunt iurisdictionem, & auctoritatem, & licentiã congregandi se, nõ ipse ab eis principaliter.*
- 1016 Idem cap. 13. *Iurisdictionem habet vniuersalem in toto mundo Papa, nedum in spiritualibus, sed temporalibus: licet executionem gladij temporalis, & iurisdictionis, persilium suum legitimum Imperatorem, quã fuerit, tanquam per aduocatum & defensorem Ecclesie: & per alios Reges & mundi Principes, & in patrimonio sancti Petri, & in regno Sicilia, quod est regnum Ecclesie & patrimonium, & in alijs terris Ecclesie eam per suos Rectores debeat exercere: quia sicut vnus Christus Sacerdos & Rex Dominus omnium: sic vnus eius in terris & in omnibus Vicarius generalis. Ad hoc Hierem. 1. Ecce constitui te hodie super gentes & super regna: Hieremias autem Sacerdos fuit typus Papæ, vt alienum à suo demonstraret oculi, qui Petrum & Successores eius Magistros non cognosceret, & Pastores.*
- Idem in cap. 36. & 37. doctissime probat, quantò Sacerdotium Ecclesie, quod in Abele cœpit, antiquius fuit regno temporali, quod demum post Diluuium incepit. Ex regibus autem, primum Regem iustum & verum fuisse Melchisedech Sacerdotem Dei: ceteros enim tyrannos potius fuisse. In populo autem Dei primum institutum esse Sacerdotium, & postea per Sacerdotes Regalem potestatem à Deo esse ordinatam. Sacerdotes autem veteris Legis etiam materiali gladio vsos esse, vt Moysen, quando Ægyptiũ interfecit, & quando Leuitis mandauit interficere fratres suos idololatras. Exo. 32. Itemq; Phinees, Num. 25. Samuelem, dum regem Agag in frusta concidit, & Matathiam, dum iudicem idololatram in Altari occidit. In nouo etiam Testamento Christus per flagellum de funiculis eiecit ementes è templo. Petrus amputauit Malcho auriculam, & verbo occidit Ananiam. Paulus obcæcauit Elymam Magum. Ecclesia igitur habet gladium temporalem, licet per se exercitium eius nõ habeat, quod propter maiorem puritatem ordinatum est, quia Danid ob multum sanguinem, quem effudit, non poterat edificare domum nomini diuino. Alioqui etiam Angelus in se & innocenter occidit 85. millia virorum, Isaiã 37. Unde Papa, qui singulariter animas ligat & soluit, iam corporibus, quæ animabus subsunt, quam temporalibus alijs, quæ ad sustentationem corporis comparata sunt, multò magis præest. Papa igitur hoc modo vitamque habet potestatem, quod qui negaret, duo principia cum Marcionis poneret. Plura eius generis videre licet apud Aluarum eo in loco.
- 1020 Petrus de Bella Pertica Bartoli præceptor lib. 1. de summa Trinitate & fide Catholica. *Duo sunt in terris loco Dei: Papa in spiritualibus, Imperator in temporalibus.*
- Durandus de S. Portiano in lib. 4. Sentent. dist. 24. q. 5. *Potestas iurisdictionis, quæ est ad regendum populum, tota & in suo fonte data fuit soli Petro & successoribus eius. Ioan. 21. Pasce oues meas. Super omnes igitur & sacerdotes, & Episcopos, & Archiepiscopos Papa collocatur, penes quem resides plenitudo & primitas huius potestatis. Et hoc est rationabile, quia optimum regimen vniuersi multitudinis est, quãdo regitur per vnum supremum, à quo descendit auctoritas regendi in medios & vsque ad infimos, & propter hoc regnum est optima politia, secundum Philof. 2. Politic. Sed regimen Ecclesie optime est à Christo institutum: ergo in tota Ecclesia debet esse vnus vniuersalis Rector, à quo descendat auctoritas regendi in medios vsque ad Rectores infimos, & hic est Papa. Et propter hoc stat vnitatis Ecclesie, quòd omnia membra sunt sub vno Capite. Qua de causa illi, qui hanc potestatem negant, schismatici dicuntur, quasi vnitatis Ecclesie diuisores.*
- 1021 Augustinus de Ancona in signem librum edidit de potestate Ecclesiastica, quem Ioanni 22. dedicauit, in cuius libri proemio hunc in modum scribit: *Error est (vt puto) perinaci mente nõ credere, Romanum Pontificem vniuersalis Ecclesie Pastorem, Petri successorem, & Christi legitimum Vicarium.*
- 1022 Idem in q. 1. declarat potestatem iurisdictionis spiritualium conuenire Papa, secundum immediatam institutionem & executionem temporalium verò, secundum institutionem per Analogiam quandam, sed non secundum immediatam executionem, nisi in quibusdã casibus. In q. 3. probat, potestatem Papæ maiore quauis alia esse,

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Ann.
Domini.
mi.

1320.

Pontifex
Romani.

Impi-
rat.
Rom.

Idem
Ioannes. 22.

Idem
Ludo-
uicus.

Hæretici & Pseudo-
propheta.

quædam, nomine Gilla, cum interrogaretur in ipso tempore, quo propter hæresim suam comburebatur, vtrum virgo esset: Super terram (inquit) virgo sum, sub terra minimè. 164. De Ioanne Poliaco. Ioannes de Poliaco dicebat, stante statuto Concilij generalis, quod oēs homines iubebat crimina sua omnia proprio Sacerdoti confiteri, nec Papam, nec Deũ ipsum facere posse, vt alij præter Parochialem sacerdotem ita posset quenquã absolvere, quin is eadem peccata proprio sacerdoti denuò cõfiteri obligaretur. Vnde inferebat, frustra fieri confessiones apud Fratres mendicantes, etiam de Papæ licentia.

165. De flagellatum se
hæresibus.

b Flagellantes, cum seipso virgis conciderent, interim prædicabant, neminẽ saluari posse, nisi in sanguine de proprio suo corpore per flagella excusso baptizaretur. Nam Baptismus aquæ mutatum esse in baptismum sanguinis. Quæ hæresis etiã prius aliquantò in Italia dicatur exorta, in Vngaria & Alemania percrebuit demum circa an. Do. 1350. auctore Trithemio in Chron.

Doctores Catholici.

Augustinus Anconitanus in lib. de Ecclesiastica potestate, quæst. 65. Art. 1. 2. & 3. in summa sic docet: *Proprius sacerdos intelligitur in isto Decreto, quicumq; nõ est alienus: & sic nomẽ proprij Pastoris accipitur. Ioan. 10. Oves proprium Pastorem sequuntur, alienum verò fugiunt. Quo sensu & Episcopus Diæceseos, & Papa sunt proprij sacerdotes. Atque etiam alius quiuis presbyter, cui Episcopus vel Papa legitimam potestatem concedit, non ordinariã, sed dispensatoriã, quæ fundatur in exemplis Apostolorum. Pianiũ est enim, quòd Apollo fuit presbyter Corinthiorũ, iuxta illud Apostoli. 1. Cor. 4. Ego plantauit, Apollo rigauit, & tamen Paulus in Ecclesia Corinthiorum iurisdictionem exercebat, iuxta illud quod ipse dicit 1. Cor. 3. In virga veniam ad vos, aut in charitate? & illum publicum fornicarium Sathana per excommunicationem tradidit, & frequenter Timotheum, & alios ad ipsorum Corinthiorum instructionem destinauit. Est autem necessarium, religiosos & alios viros idoneos tanquam coadiutores Episcoporum in prædicationibus & confessionibus ordinare, tum propter Parochialium presbyterorum ruditatem & ignorantiam, tum propter multitudinem eorum, qui confitentur, ac denique quoniam nonnulli vel erubescunt ei Parochiano, quocum familiariter agunt, confiteri, vel monita eius negligunt, vel etiã de homine illo minus bene sentiunt. Qui verò peccata legitime semel confessus fuerit, is neque ab ipso Papa cogi potest, vt eam confessionem repetat, quia Sacramentum, quod operatur ex institutione diuina, effectum iam sortitum est, nec quisquã potest cogi ad id, quod non est præcepti, sed tantum consilij.*

b Durandus de S. Portiano lib. 4. distinct. 4. q. 8. *Loquẽdo propriè, solum est vnus Baptismus in aqua. Eph. 4. Alio modo dicitur aliquid Baptismus secundum proportionem ad effectum veri Baptismi: Et sic est Baptismus fluminis, seu pœnitentiæ, in casu necessitatis, & sanguinis in Martyrio. Idem lib. 4. distinct. 1. q. 9. declarat, legalia Sacramenta ideo cessasse, quia nimis onerosa erant ijs, qui debebant ea obseruare, Actor. 15. § Cum igitur onus Circumcisionis in eo constiterit, quòd sanguis illius fundebatur, qui sacramentum illud percepturus erat: nunquam credendum est, Christum sublata Circumcisione, in qua non maximum vulnus perferbatur, ad durissima flagellorum verbera & sanguinis abundantem fusionem ex necessitate Sacramenti nos fuisse obligaturum. Quid quòd Ioannes Gerson Tom. 1. in Tractatu contra sectã se flagellantium, testatur, quòd Ecclesia Christi hæc sectã, postquam insurgere videbatur, in diuersis partibus mundi reprobauit, tam in Lotharingia, quam in Alemania & Francia.*

• Dice-

VVV

• Ludolphus

1027 alia esse, quia spiritualis est in summo gradu. Spiritus autem homo indicat omnia, & a nemine iudicatur. Idem q. 22. ait. Si Papa mandat aliquid contra ius diuinum, aut naturale, resistendum ei est. Sed in ijs, quae sunt iuris positivi, obediendum est ei, siue aliquid praecipiat contra ipsa, seu fecus, quam scripta sunt, ea interpretetur.

In q. 26. art. 3. Est (inquit) in Ecclesia duplex unitas: una membrorum ad caput (id est, ad Christum) & alia membrorum inter se, secundum rationem, qua alia eorum alijs magis eminent, & Capiti Christo propinquiora sunt. Si ergo Tyranni primam tantum unitatem, qua tota spiritualis est, per eorum tyrannicam violentiam turbent: satis est, ut poena spirituali (nimirum excommunicatione) puniantur, quia non nisi spiritalem pacem violant. Sed si in tantum progressi fuerint malum, ut (superioribus suis manifeste resistendo) velint turbare unitatem secundam, qua visibilis est: puniendi sunt etiam poena temporalis, quia ordo iustitiae diuinae requirit, ut secundum multiplicationem culparum, fiat multiplicatio poenarum. Apocal. 8. Et in responsione ad secundum argumentum: Hinc fit, ut Papa (mediante potestate seculari) possit, & debeat in Tyrannos turbantes pacem Ecclesiae, iustitiam exercere. Dicit enim Augustinus in Epistola ad Vincentium: In tali primus sententia eram, ne-nem ad unitatem Christi esse cogendum: verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum, ne fidos Catholicos haberem, quos apertos hereticos noueram. Sed haec opinio mea non contradicentium verbis tantum, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam proponebatur mihi ciuitas mea, qua cum tota esset in partem Donati, ad unitatem Catholicam, legum Imperialium timore, conuersa est. Quam nunc videmus ita illius animositatis perniciem detestari, ut in ea nunquam fuisse credatur. Et in sequente articulo: In eo tantum casu putat Papam debere Cruce signatos contra Tyrannos destinare, quando graue scelus, quod emendare nolunt, per eos committeretur. Exemplum habetur Iud. 20. ubi cum aliqui de filijs Benjamin grande piaculum commisissent, nec corrigere parati essent: alij filij Israel congregati ex praecepto Domini vindictam fecerunt in fratres suos, ita ut interficerent 25. millia pugnantium. § Multa huiusmodi habentur in eo libro Augustini Anconitani, quae hunc in locum transcribi non possunt. Haec autem protuli, ut cum nonnulli (qui etiam se Catholicos haberi volunt) in Papam commoti esse videantur, quod eum videant spirituales potestatem suam ad temporale dominium filiorum Ecclesiae nonnunquam extendere: ij sciant, hoc enim, quoties causa postulat, necessario debere facere, ne alioqui ob neglectam officij sui rationem Dei iudicio sit obnoxius. Cum enim omnia, quae filijs Ecclesiae data sunt, ob vtilitatem totius mystici corporis dentur, secundum illud Apostoli (1. Cor. 3. Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei): certe etiam bona temporalia, & temporales poenae atque vindictae per eos, qui praesunt, ea ratione temperari debent, quae ad aedificationem Ecclesiae vtilissima censetur. Sed de his alijs.

1028 Herueus librum scripsit de potestate Papae, quem librum ego non vidi, sed inter alia permulta, quae S. Antoninus ex eo citat, haec, quae sequuntur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. 3. § 4. Primum, collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum, quia ligare & soluere in foro conscientiae superat omnem auctoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Ecclesiae talis delegatio spectat. Deinde, prima collatio sibi facta determinate & singulari persona Petri, dicente ad eum Christo: Tibi dabo Claves regni caelorum: Et, Paece oues meas. Tertio, aliae collationes Petri successoribus factae, sunt factae a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis, qui habent vices Ecclesiae, ut modò habent Cardinales. Et § 5. Omnis potestas Ecclesiastica Papali subest, quoad tria: primum, quantum ad correctionem abusuum: secundò, quantum ad institutionem & collationem ipsius potestatis inferioris: tertio, quia inferior potestas tenetur adiuvare Papalem, si aliquo modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quae impediunt motionem & profectum communitatis. Haec autem sunt vitia & abusiones, quae inordinant hominem a Deo. Tota autem communitas Christiana ad hoc ordinatur, ut coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impeditur per vitia & diuersas abusiones: pertinet ad Papam, qui est primus Praesidens & principalis, ut huiusmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores a Papa (ut Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatae, ut apparet de facto. Non autem instituta sunt a Christo immediate (ut iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentiosum ac poenitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expresse, nec implicite habetur. Praeterea si Christus immediate haec instituisset, non possent ab homine immutari, quod fecus fit de communi consuetudine Ecclesiae. Deinde nec ista limitatio instituta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante auctoritate ipsi institutioni: tum quia Christus non legitur tale potestate Ecclesiae contulisse, tum quia quado cuq; in aliquo Concilio aliqua statuitur, tota auctoritas dans vigore Statutus, est in solo Papa. Alij possunt facere ad directionem, consulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs a Domino dirigantur: sed solus Papa habet plenitudinem potestatis. Ex

1029 Herueus librum scripsit de potestate Papae, quem librum ego non vidi, sed inter alia permulta, quae S. Antoninus ex eo citat, haec, quae sequuntur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. 3. § 4. Primum, collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum, quia ligare & soluere in foro conscientiae superat omnem auctoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Ecclesiae talis delegatio spectat. Deinde, prima collatio sibi facta determinate & singulari persona Petri, dicente ad eum Christo: Tibi dabo Claves regni caelorum: Et, Paece oues meas. Tertio, aliae collationes Petri successoribus factae, sunt factae a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis, qui habent vices Ecclesiae, ut modò habent Cardinales. Et § 5. Omnis potestas Ecclesiastica Papali subest, quoad tria: primum, quantum ad correctionem abusuum: secundò, quantum ad institutionem & collationem ipsius potestatis inferioris: tertio, quia inferior potestas tenetur adiuvare Papalem, si aliquo modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quae impediunt motionem & profectum communitatis. Haec autem sunt vitia & abusiones, quae inordinant hominem a Deo. Tota autem communitas Christiana ad hoc ordinatur, ut coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impeditur per vitia & diuersas abusiones: pertinet ad Papam, qui est primus Praesidens & principalis, ut huiusmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores a Papa (ut Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatae, ut apparet de facto. Non autem instituta sunt a Christo immediate (ut iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentiosum ac poenitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expresse, nec implicite habetur. Praeterea si Christus immediate haec instituisset, non possent ab homine immutari, quod fecus fit de communi consuetudine Ecclesiae. Deinde nec ista limitatio instituta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante auctoritate ipsi institutioni: tum quia Christus non legitur tale potestate Ecclesiae contulisse, tum quia quado cuq; in aliquo Concilio aliqua statuitur, tota auctoritas dans vigore Statutus, est in solo Papa. Alij possunt facere ad directionem, consulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs a Domino dirigantur: sed solus Papa habet plenitudinem potestatis. Ex

1030 Herueus librum scripsit de potestate Papae, quem librum ego non vidi, sed inter alia permulta, quae S. Antoninus ex eo citat, haec, quae sequuntur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. 3. § 4. Primum, collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum, quia ligare & soluere in foro conscientiae superat omnem auctoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Ecclesiae talis delegatio spectat. Deinde, prima collatio sibi facta determinate & singulari persona Petri, dicente ad eum Christo: Tibi dabo Claves regni caelorum: Et, Paece oues meas. Tertio, aliae collationes Petri successoribus factae, sunt factae a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis, qui habent vices Ecclesiae, ut modò habent Cardinales. Et § 5. Omnis potestas Ecclesiastica Papali subest, quoad tria: primum, quantum ad correctionem abusuum: secundò, quantum ad institutionem & collationem ipsius potestatis inferioris: tertio, quia inferior potestas tenetur adiuvare Papalem, si aliquo modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quae impediunt motionem & profectum communitatis. Haec autem sunt vitia & abusiones, quae inordinant hominem a Deo. Tota autem communitas Christiana ad hoc ordinatur, ut coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impeditur per vitia & diuersas abusiones: pertinet ad Papam, qui est primus Praesidens & principalis, ut huiusmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores a Papa (ut Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatae, ut apparet de facto. Non autem instituta sunt a Christo immediate (ut iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentiosum ac poenitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expresse, nec implicite habetur. Praeterea si Christus immediate haec instituisset, non possent ab homine immutari, quod fecus fit de communi consuetudine Ecclesiae. Deinde nec ista limitatio instituta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante auctoritate ipsi institutioni: tum quia Christus non legitur tale potestate Ecclesiae contulisse, tum quia quado cuq; in aliquo Concilio aliqua statuitur, tota auctoritas dans vigore Statutus, est in solo Papa. Alij possunt facere ad directionem, consulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs a Domino dirigantur: sed solus Papa habet plenitudinem potestatis. Ex

1031 Herueus librum scripsit de potestate Papae, quem librum ego non vidi, sed inter alia permulta, quae S. Antoninus ex eo citat, haec, quae sequuntur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. 3. § 4. Primum, collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum, quia ligare & soluere in foro conscientiae superat omnem auctoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Ecclesiae talis delegatio spectat. Deinde, prima collatio sibi facta determinate & singulari persona Petri, dicente ad eum Christo: Tibi dabo Claves regni caelorum: Et, Paece oues meas. Tertio, aliae collationes Petri successoribus factae, sunt factae a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis, qui habent vices Ecclesiae, ut modò habent Cardinales. Et § 5. Omnis potestas Ecclesiastica Papali subest, quoad tria: primum, quantum ad correctionem abusuum: secundò, quantum ad institutionem & collationem ipsius potestatis inferioris: tertio, quia inferior potestas tenetur adiuvare Papalem, si aliquo modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quae impediunt motionem & profectum communitatis. Haec autem sunt vitia & abusiones, quae inordinant hominem a Deo. Tota autem communitas Christiana ad hoc ordinatur, ut coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impeditur per vitia & diuersas abusiones: pertinet ad Papam, qui est primus Praesidens & principalis, ut huiusmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores a Papa (ut Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatae, ut apparet de facto. Non autem instituta sunt a Christo immediate (ut iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentiosum ac poenitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expresse, nec implicite habetur. Praeterea si Christus immediate haec instituisset, non possent ab homine immutari, quod fecus fit de communi consuetudine Ecclesiae. Deinde nec ista limitatio instituta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante auctoritate ipsi institutioni: tum quia Christus non legitur tale potestate Ecclesiae contulisse, tum quia quado cuq; in aliquo Concilio aliqua statuitur, tota auctoritas dans vigore Statutus, est in solo Papa. Alij possunt facere ad directionem, consulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs a Domino dirigantur: sed solus Papa habet plenitudinem potestatis. Ex

1032 Herueus librum scripsit de potestate Papae, quem librum ego non vidi, sed inter alia permulta, quae S. Antoninus ex eo citat, haec, quae sequuntur, apud eundem Antoninum habentur, part. 3. tit. 22. c. 3. § 4. Primum, collatio Papalis potestatis pertinet ad solum Christum, quia ligare & soluere in foro conscientiae superat omnem auctoritatem humanam, nec nisi ad Dominum totius Ecclesiae talis delegatio spectat. Deinde, prima collatio sibi facta determinate & singulari persona Petri, dicente ad eum Christo: Tibi dabo Claves regni caelorum: Et, Paece oues meas. Tertio, aliae collationes Petri successoribus factae, sunt factae a Christo, velut personis ab Ecclesia electis, hoc est, ab illis, qui habent vices Ecclesiae, ut modò habent Cardinales. Et § 5. Omnis potestas Ecclesiastica Papali subest, quoad tria: primum, quantum ad correctionem abusuum: secundò, quantum ad institutionem & collationem ipsius potestatis inferioris: tertio, quia inferior potestas tenetur adiuvare Papalem, si aliquo modo indigeret. Primum illud Herueus probat, quia pertinet ad eandem potestatem mouere aliquos ad aliquem finem, & tollere ea, quae impediunt motionem & profectum communitatis. Haec autem sunt vitia & abusiones, quae inordinant hominem a Deo. Tota autem communitas Christiana ad hoc ordinatur, ut coniungatur Deo per opera virtuosa: & quia hoc impeditur per vitia & diuersas abusiones: pertinet ad Papam, qui est primus Praesidens & principalis, ut huiusmodi vitia corrigat & tollat. Quantum ad secundum: Omnes potestates inferiores a Papa (ut Patriarchalis & Episcopalis) sunt limitatae, ut apparet de facto. Non autem instituta sunt a Christo immediate (ut iam, saltem quantum ad nomina, populum, territoria, & forum contentiosum ac poenitentiale se habent) quia nihil de ea re in Euangelio nec expresse, nec implicite habetur. Praeterea si Christus immediate haec instituisset, non possent ab homine immutari, quod fecus fit de communi consuetudine Ecclesiae. Deinde nec ista limitatio instituta est ab vniuersali Ecclesia, velut dante auctoritate ipsi institutioni: tum quia Christus non legitur tale potestate Ecclesiae contulisse, tum quia quado cuq; in aliquo Concilio aliqua statuitur, tota auctoritas dans vigore Statutus, est in solo Papa. Alij possunt facere ad directionem, consulendo, & orationibus iuuare, quòd in dubijs a Domino dirigantur: sed solus Papa habet plenitudinem potestatis. Ex

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Ann. Pontifices Domi. Romani. ni.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-prophetae.

c Dicebant, aquam benedictam, qua in Ecclesijs aspergimur, nihil habere efficaciam.

d Postquam aduenisset ipsorum secta, Euangelium Christi & Sacerdotium Ecclesiae cessare.

e Sacramentum confirmationis nihil esse.

f Sacramentum Altaris Corpus Christi realiter non continere.

g Confiteri mortalia crimina Sacerdoti, inutile esse.

h Extremae Vnctionis nullum esse Sacramentum.

i Purgatorium non esse, nec viuientium suffragia defunctis prodesse.

k Quendam Begardum de Erfordia fuisse Heliam: Enoch verò fuisse quendam Conradum Smet, qui has haereses primus in Turingia publicauit, quem etiam in vltimo iudicio Christi loco sessurum dicebant.

1324.

Idem Ioannes 22.

Idem Ludouicus.

c Ludolphus de Saxonia de vita Christi. c. 12. Dum explicat rationem purificationis B. Mariae, dixisset; ingressuros Ecclesiam prius debere a peccatis purificari: Propter quod (inquit) consuetudo est, quòd aqua benedicta habetur ante fores Ecclesiae, ut ingressuri eius aspersio purificentur etiam a venialibus. In cuius figura labium cum aqua erat ante ostium Tabernaculi: & ibi Aaron & filij eius, ingressuri Tabernaculum, lauabāt manus & pedes.

d Harueus (in c. 7. ad Hebraeos, interpretas illa verba, quae Apostolus de Melchisedech dixerat: Manet Sacerdos in perpetuum) Sacerdotium (inquit) Christi & Ecclesiae est aeternum. (Et post.) Nam Melchisedech panem & vinum obtulit Deo pro Abraham, & quotidie panem & vinum Deo Sacerdotes offerunt pro salute fidelium; atque panis ipse & vinum sunt Corpus & Sanguis Christi: ac permanent in aeternum, ita ut vitam aeternam dignè accipientibus conferant. Propter ista rectè dicitur Melchisedech manere Sacerdos in perpetuum, quia nullus alius ritus instituetur, per quem eius oblatio mutetur, & quia Christum designat perpetuo interpellantem pro nobis.

e Durandus lib. 4. dist. 2. q. 2. In Confirmationis Sacramento datur Spiritus sanctus ad robur: ideo dictum est Lu. 24. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto.

f Idem lib. 4. dist. 10. q. 1. A principio Ecclesia sui Articulus fidei ab omnibus concessus, quòd verum Corpus Christi esset realiter in hoc Sacramento, & non figuratiuè, nec sicut in signo tantum, nec per solam communicationem Idiomatum.

g Idem lib. 4. dist. 17. q. 9. Confessio (habita copia Sacerdotis) de necessitate salutis est ijs, qui peccauerunt mortaliter, quia ministri quaedam peccata remittere (Ioan. 20.) & quaedam retinere non possent, nisi eis innotescant, quòd fit per vocem conscientiae.

h Idem li. 4. dist. 23. q. 1. Extrema vnctio est Sacramentum, quia est remedium sub rebus sensibilibus appositum, quòd in subsidium vitae spiritualis ordinatur. Iacobi. 5.

i Harueus in 1. Cor. 3. Catholici Doctores minus recta doctrina, quam ignis in die Domini probabit, damnnum patietur: ipse aut saluus erit, sic tamè quasi per ignem, ut per ignem purgatus fiat saluus, & non sicut perditus aeterno igne in perpetuum torqueatur. Thomas verò de Argentina li. 4. dist. 45. q. 1. docet, viuos per suffragia sua ijs defunctis prodesse, qui sunt membra eiusdem mystici Corporis, quia membrorum natura est, sibi mutuo subuenire.

k Harueus in c. 11. ad Hebraeos. Deus posuit Enoch in alia secreta regione, donec circa finem seculi cum Elia veniat, reliquias Israel ad fidem conuertere. § Non ergò adhuc aut Elias, aut Enoch venit: ac multò minus isti nebulones talium Prophetarum personas gestarunt.

1033 **10.** Ex quo igitur institutio potestatum inferiorum non est facta immediate à Christo, nec ab uniuersali Ecclesia: sequitur, quod sit facta à Papa, ut à Vicario Christi generali: quod etiam patet ex hoc, quia frequenter Papa creat nouas Sedes, seu Episcopatus, & mutat & priuat. Et iura dicunt expresse, hoc eum facere posse. Quantum ad tertium: Omnes potestates inferiores etiam seculares tenentur iurare Papam in eo, quod expedit ad bonum regimen Ecclesie: quia bonum Reipub. ad cuius conseruationem omnes tenentur, potissimè dependet ex potestate eius, cuius est ordinare gradus & status in tota Ecclesia. Et quantum ad hoc, ei subsunt. Hæc dicta sunt de sententia Hæruici.

1035 Platina. *Benedictus 10.* (aliàs 12.) *Censuras in Bauarū à Ioanne, ut in usurpatore Imperij factas, confirmauit.* Ludolphus Saxo de vita Christi. in 2. parte. ca. 1. *Petrus tanquā senior, ac Princeps, & Caput aliorū, sit os totius Collegij, & præ omnibus, & pro omnibus respondit, qui omnibus præesse & prædesse debuit. Ex quo patet, quod præcipue ad Petri successorem pertinet certificatio dubitationum de fide, & perimentibus ad eandem.*

1036 *Ioannes Beletus de diuinis officijs. cap. 13. Ecclesiasticæ personæ, aliæ sunt dignitates, aliæ ordinis: Dignitates sunt, ut Papa, Patriarcha, Cardinalis, Primas, &c. (Et cap. 14.) Dominus Papa, id est, Pater Patrum, summi Pontificis, qui in Lege fuit, personam gerit.*

1037 *Ioannes Boccacius in ea siue historia, seu fabula, quam de Abrahamo Parisiensis Iudæo, post inspecta Romanæ Curie flagitia, ad fidem Christi conuerso, narrat, eleganter infinitat, singulare opus Dei, & veritatis fidei Christianæ certissimum signum esse, quod in tãta Pontificum & Clericorū Romanæ vrbs auaritia & luxuria, tamè eiusdè Ecclesiæ fides & successio firma per omnes ætates perseverat. ut cum Ecclesia Romana nihil interdū aliud agere videatur, quàm ut seipsam perdat: solus Christus eā ex gratuita misericordia sua seruetur, ad veritatem fidei suæ ea potissimum ratione manifestadā.*

1038 *Bartolus in Constitutione extrauagante, quæ incipit: Ad reprimendum, quomodo in læsa Maiestatis crimine procedatur, verb totius orbis. Primò fuit imperium Babylonis, secundò Persarum & Medorum, tertio Græcorum, quartò Romanorum: vltimò, adueniente Christo, istud Romanum Imperium cepit esse Christi Imperium, & ideo apud Christi Vicarium est uterque gladius, scilicet spiritualis, & temporalis. Christus enim est lapis abscessus sine manibus, cuius regnum non dissipabitur: de quo prophetauit Daniel. cap. 9. Post Christum igitur omne Imperium est apud Christum & eius Vicarium, & transfertur per Papam in Principem secularem.*

1039 *Nicolaus de Lyra. in c. 16. Matthæi. Potestas Clauium data Petro, intelligitur dari alijs, licet Petro principalis, in quantum erat aliorum Capitaneus. Et in cap. Lucæ. 22. super illa verba, (Vt non deficiat fides tua, & tu conuersus confirma fratres tuos) Ex hoc (inquit) patet, fidem non deficere ad finem mundi, potissimum in Ecclesia Romana, quæ à Petro post Christum fundata est.*

1040 *In Reuelationibus S. Birgittæ, Deus conqueritur de Papa lib. 1. c. 41. Conqueror super te, Caput Ecclesiæ meæ, qui sedes in Sede meâ, quæ Petro & successoribus eius tradidi ad sedendum in ea, triplici autoritate & dignitate: primò, ut potestatem haberent ligandi animas & soluendi à peccatis: secundò, ut aperirent cælum penitentibus: Tertio, ut clauderent cælum maledictis & contemnentibus, &c.*

1041 *In Reuelationibus B. Birgittæ. lib. 4. c. 49. de Papa ad Deum hæc verba proferuntur: Ecce Vicarius tuus, qui sedet in sede tua in mundo, reduxit iam Sedem suam in antiquum & priorem locum, ubi sedet primus Papa Petrus, qui fuit Princeps Apostolorum.*

1042 *Ibidem ex parte filij Dei ad Vrbanum quintum, dicitur c. 137. Regulam religionis, quæ fundari & incipi debet in loco Watzsteno, volo ut non solum autoritate tua confirmetur, sed & benedictione tua, qui Vicarius meus es in terris, roboretur.*

1043 *Ibidem ex parte Matris Dei ad B. Birgittam. Audi & attende diligenter, quid ego volo dicere de duobus filijs meis, quos tibi volo nominare. Primus, quem dico, est filius meus Iesus Christus: Secundum, quem reputo pro filio meo, est ille, qui residet in Papali Sede: videlicet Sede Dei in mundo.*

1044 *Deus B. Birgittæ reuelans quædam ad Regnum Cypri spectantia, lib. 7. c. 19. Ista (inquit) verba loquor ego ad illos Christianos Latinos, obedientia Romana Ecclesiæ subiectos, qui mihi in Baptismo recitã fidem Romanã Catholicam deuouerunt, & per opera mihi contraria, à me totaliter recesserunt. Græci aut, qui sciunt, quod oēs Christianos tenere oportet, vni tantum fidem Christianã, Catholicã, & vni tantummodo subesse Ecclesiã, scilicet Romanã, vnumq, solū Vicarium meū generãle in mundo, videlicet Romanū summū Pontificē supra se spiritualē habere Pastorem: & tamen nolunt se eidem Ecclesiæ Romanæ, & Vicario meo spiritualiter subicere, & humiliter subingere, propter eorū pertinacem superbiam, & propter cupiditatem, vel propter carnis petulantiam, sine propter aliquod aliud, quod ad mundum pertinet: indigni sunt post mortem veniam à me & misericordiam obtinere. Alij verò Græci, qui desiderãter vellent, sed scire nō possunt fidē Catholicã Romanã, & tamen si scirent & possent, eã deuotè & libetè reciperēt, & Romana Ecclesiã se humiliter subingærēt, & nihilominus secundū ipsorum conscientias in statu & fide sua, in qua sunt, abstinent à peccando, & p̄e vinunt: istis talibus post ipsorum mortem in supplicijs misericordia mea debetur, quando ipsi ad iudicium meum vocati fuerint.*

Sciatis

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio:

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
1354.	202. Benedictus 12. Tolofanus, Gallus, fedit an. 7. m. 4. d. 6.	
1352.	203. Clemens 6. Lemouicenus, Gallus, fedit an. 10. m. 7.	Lat. Caro 4. an. 32.
1352.	204. Innocentius 6. Lemouicenis Gallus, fedit an. 9. m. 3. d. 26.	
1362.	205. Urbanus 5. Lemouicenis Gallus, fedit an. 8. m. 2. d. 27.	Græ. Ioannes Paleologus an. 31.

Hæretici & Pseudo-propheta.

1. Omnium hominum animas ab initio simul creatas esse in Paradiso.

2. Ieiunia per Sacerdotes indicta non esse obseruanda nisi tantum Vigilã Natiuitatis Domini, & Assumptionis B. Mariæ.

3. Imagines Sãctorum, & Christi Crucem non esse adorandam.

4. Licere Flagellantibus dissimulare, & tam Sacerdotes, quàm Ecclesiastica Sacramenta exterius profiteri, atq; etiam peierare corã Inquisitoribus, quoniam hæc & cetera peccata per flagellationis victimam expiuntur.

566. *De Marsilio Patauino.*

a. Marsilius dicebat, nec Episcopum à presbytero, nec presbyterum à Papa differre in potestate. Bernardus Lutzenburgus.

b. Christum, quando cælos ascendit, non dimisisse Vicarium, & ideo Papam non esse Vicariū Christi.

c. Papã iudicari posse ab Imperatore, sicut Christus

Doctores Catholic.

Thom. de Argent. lib. 2. distinct. 17. *Nullius corporis anima fuit producta ante corporis humani productionem. Alioquin nec opus Dei fuisset perfectum: & anima vobene agens cum Angelis beatificata esset, vel male cum demonibus damnata.*

m. Ioannes Beletus de officijs diuin. c. 8. q. 16. & 11. *Ab ipso Deo, in Paradiso statim post ipsam hominis creationem ieiunium cepit, cum dicebatur: De ligno sciencia boni & mali ne comedas. Quod ante Legem, à Moysè, sub lege, ab Elia, tempore gratiæ, à Christo obseruatam est. Vnde & nos ex Patrum institutione Quadragesimam ieiunantes, decimas dierum Christo damus. Et loco Vigilariū, quæ fiebat in profestis Sãctorū, ieiunia successerunt.*

n. Durandus lib. 3. distinct. 9. q. 2. *Solus Deus adoratur adoratione latræ per se: humanitas Christi per accidentē. Crux autem & imago nunquã propriè adoratur eã reuerentia, quæ debetur Exemplari, sed tantum reuerentia sunt ut signa, per quæ admonitiua rem adoramus, ac si præsens esset in se.*

o. Durandus lib. 4. distinct. 7. q. 1. *Confiteri fidem tempore persecutionis, necessarium est ad salutem cuiuslibet fidei, adeo ut Sacramentum confirmationis ad hoc institutum esse dicat, ut baptizatus, qui tempore pacis iam habebat gratiam, consistendi fidem, haberet deinceps tantam fortitudinem, ut etiã tunc confiteretur, quando mortis periculū ex confessione immineret. Clemens Papa 6. (vt author est Trithem. in Chro.) hæc scãtã è medio sustulit: corrigibiles per publicã penitentiã ad veritatem reducendo, pertinaces iudicio seculari tradēdo.*

a. Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 1. c. 68. *Nedum Papa, sed quilibet Episcopus maior est in iurisdictione & administratione quolibet presbytero, vt ait Isidorus 2. distinct. c. Perlectus. Summus autem Pontifex maior est omnibus Episcopis, excepta consecratione Episcopali, Presbyteri tenent typum septuaginta Discipulorum, Episcopi Apostolorum, Papa verò Christi.*

b. Aluarus in eodem lib. c. 68. *Hoc fuisset Ecclesiam dimittere sine capite, contra illud Concilij Parisiensis dictum: Nulla ratione clerici aut sacerdotes habendi sunt, qui sub nullius Episcopi disciplina & prouidentia gubernantur. Tales enim ex capite moue, id est, sine capite præca consuetudo nuncupauit. Et c. 55. Petrus inter Apostolos (Ioannis 1. Matth. 19. 17. 18. Marci 16. Luca. 5. 22. Ioan. 6. 13. & 21. Actor. 1. 5. & 10.) & per consequens successor Petri inter uniuersos Ecclesiarum Prelatos præcellit potestate & dignitate. Et c. 12. notat ex Cypriano, locum Fabiani Pape locum esse Petri. Et cap. 68. Omnes Romani Pontifices successores Petri sunt.*

c. Aluar. c. 56. *Potestas spiritualis, quæ supremum finē hominis inedit (1. Cor. 2. Spiritualis a nemine iudicatur) habet*

VVV ij

Sciatis etiam Græci, quod eorum Imperium, & regna, siue Domina nunquam stabunt secunda, neque in pace tranquilla, sed inimicis suis semper subiecti erunt, à quibus semper sustinebunt grauissima damna, & miserias diuturnas, donec ipsi cum vera humilitate & charitate, Ecclesie, & fidei Romana se deuote subiecerint, eiusdem Ecclesie sacris constitutionibus & ritibus se totaliter conformando. Hæc ibi. Quam reuelationem verè diuinam extitisse, ex eo scimus, quod ita res tunc futuras prædixit, vt eas euenisse nunc videmus. Nam D. Birgitta multis annis prius mortua est, quam tota Græcorum Respublica (expugnata per Turcos Constantinopoli) penitus deleteretur. Futura verò prædici verè non possunt, præterquam à Dei spiritu, qui solus futura nouit, velut is, qui & auctor est eorum, & cui iam nunc præsentia existunt. Itaque apud Isaiam ad idola & idolorum cultores ait: (cap. 41.) Annunciate quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia dicitis vos. Romana igitur Ecclesie Primatus non modò certissima de celo reuelatione testificatus, verum etiam insigni prædictione earum rerum, quæ tunc futuræ erant, munitus, & prædictionis manifesto euentu ac veritate confirmatus est.

1047. Baldus l. f. in fine C. D. l. nu. 4. Solus Papa potest deponere Imperatorem, & non ex omni causa, sed solum ex causa graui & notoria, ex qua turbatur vniuersalis status Christianus vel Ecclesia.

Idem ibidem nu. 2. Nihil est maius siue sanctius Imperio, intellige, nisi Apostolatus B. Petri. Cum enim Apostolicus confirmet Principem, istud est manifestum signum superioritatis, vt in Authentica de defensore ciuitatis. §. Interim. Et ideo Imperator iurat Domino Papæ fidelitatem.

Idem ad ius Canonicum in Proœmio Decretalium nu. 6. Papa est seruus seruorum Dei, quantum ad humilitatem. Nam quantum ad potestatem, est Dominus Dominorum, & quacunque potestas est sub celo, est in summo Pontifice.

Iacobus Nauarchus in Epistola Astatica: Factum est (inquit) vt anno circiter 1368. Nestorianus quidam Marau nomine Romanum venerit, quem initiatum summus Pontifex ad suos remisit. Romanum enim Pontificem Apostolorum Principis, successorem appellanti.

1048. Richardus de Media Villa in lib. 4. Sentent. dist. 24. Cum Ecclesia sit vnum corpus Christi mysticum, ex diuersis statibus & membris constitutum, ad obseruationem huius vnitatis oportet esse vnu Caput, sub quo diuersi status Ecclesia & membra diuersa conueniant secundum proportionem in vnum, vt sic conformetur Ecclesia militans suo exemplari in celo. Ille autem Episcopus, qui præest toti Ecclesie, est Episcopus Romanus.

1049. In tract. Parisijs edito contra errores Ioannis de Montefono, qui extat in fine libri Sent. Petri Lombardi: Presentem (inquiunt) tractatum sub Apostolica Petri Sedis, & sedes in ea summi Pontificis correctione duximus compilandum. (Et post.) Prima conclusio est. Ad Sanctam Sedem Apostolicam pertinet, auctoritate iudiciali suprema circa ea, quæ sunt fidei, iudicialiter definire. Et hæc probatur, quia ad illius tanquam ad supremam iudicium auctoritatem pertinet, in fide iudicialiter finire, cuius fides nunquam deficit. Sed sancta Apostolica Sedes fides nunquam deficit. Maior est nota, sed minor probatur: quia de hac sancta Sede in persona Petri Apostoli in ea præsentis dictum est: Petre, rogavi pro te vt non deficiat fides tua.

1050. In tract. Parisijs edito contra errores Ioannis de Montefono, qui extat in fine libri Sent. Petri Lombardi: Presentem (inquiunt) tractatum sub Apostolica Petri Sedis, & sedes in ea summi Pontificis correctione duximus compilandum. (Et post.) Prima conclusio est. Ad Sanctam Sedem Apostolicam pertinet, auctoritate iudiciali suprema circa ea, quæ sunt fidei, iudicialiter definire. Et hæc probatur, quia ad illius tanquam ad supremam iudicium auctoritatem pertinet, in fide iudicialiter finire, cuius fides nunquam deficit. Sed sancta Apostolica Sedes fides nunquam deficit. Maior est nota, sed minor probatur: quia de hac sancta Sede in persona Petri Apostoli in ea præsentis dictum est: Petre, rogavi pro te vt non deficiat fides tua.

¶ Vnum Pastorem primum omnino esse debere: Illum autem hoc tempore videri fuisse Urbanum 6. & quomodo se gerere aliquis debeat in schismate, quando plures simul Pontifices Romani eliguntur.

Ioannes de Gerson p. 1. de auferibilitate Papæ ab Ecclesia, Consideratione 8. Auferibilis est & mutabilis, lege stante, quælibet politia ciuili, Monarchia seu regalis, vt fiat Aristocratica: & non sic de Ecclesia, quæ in vno Monarcha supremo per vniuersum fundata est à Christo. Possit deduci consideratio tam à priori, quam à posteriori, deducendo variationes, quæ fuerunt in alijs politijs: quia nullam aliam politiam instituit Christus immutabiliter monarchicam, & quodammodo Regalem, nisi Ecclesiam. Et oppositum sentientes de Ecclesia, quod scilicet fas est esse plures Papas, aut quod quilibet Episcopus est in sua Diocesi Papa, vel Pastor supremus, equalis Papæ Romano, errant in fide, & vnitatis Ecclesie, contra Articulum illum: Et in vnam sanctam &c. Et si pertinaces maneat, iudicandi sunt heretici: sicut Martinus de Padua, & quidam aliorum. Consonat ratio: quia si cuncti ad vnam fidem, & ad eadem Sacramenta obligantur omnes viatores: sic oportet, vt non esset schisma, reductionem finalem fieri ad vnum supremum. Secus, vbi cõmunitas regitur legibus solis naturalibus & traditionibus humanis, quæ pro varietate temporum & locorū laudabilius & vtilius variantur, quam vt vno tenore liget omnes.

1051. Ioannes de Gerson in 4. parte. serm. de pace & vnitatis Græcorum. Quamuis Principale Caput & tanquam essentiale sit Deus, in carne humana Caput Ecclesie Christus, voluit tamen constituere Caput secundum tanquam Vicarium, quod in his inferioribus esset. Et hoc caput vocamus Papam, Patrem nostrum sanctum, qui est verus & solus Christi Iesu Vicarius: alioquin facile Ecclesia laboraretur in diuisionem, nisi esset ei Caput quoddam principale & summum, ad quod potest & debet fieri recursus. (Et post.) Omnes homines principes, & alij subiectionem habent ad Papam: in quantum eorum iurisdictionibus temporalitate & dominio abuti vellet contra legem diuinam & naturalem: & potest superioritas illa nominari potestas directiua & ordinatiua, potius quam ciuili vel iuridica.

Theodo.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperatores Romani.

¶ Heretici & Pseudo-propheta.

stus à Pilato aut Cæsare iudicatus est.

d Ecclesiam temporalia habere non posse.

167. De impio Bertoldo.

e Bertoldus de Rorbach Begardus dicebat, Christum in sua passione sic derelictum, vt præ dolore dubitauerit de salute. In Appendice Vberg.

168. De Turcupinis.

a Dicebat, de nulla re naturaliter indita, erubescendum esse: & ideo in nuditate & pudendorum exercitio palam viuendum esse. Bern. Lutzenb.

169. De Wiclefi heresibus.

b Quadraginta quinque Articuli, qui ex varijs Wiclefi operibus decerpti, in Concilio Constantiensi extant in Sess. 8. neq; singuli sunt pro diuersis hæreticis habedi, cum permulti eorum eandem rem sepius inculcent & repetant: neq; pleriq; eorum nouam hæresim condunt, sed plerunq; vnâ ex anti damnatis renouât.

Quas iam sub Berengarij, Petrobusianorum, Henricianorum, Waldensium, Albigensium, Lolhardorū, aut Marfilij Patauini impijs placitis cõfutas esse, declarauimus. Itaq; hoc in loco non veteres illas cõtra Eucharistiã, Confessionem, Religiones Mendicantiũ, Indul-

habet iudicare temporalem potestatem, qua intendit finem ordinabilem ad finem spiritualis potestatis. Et c. 68. Pilatus iudicauit Christum, quasi personam priuatam, & tanquam populi deceptorem, à Iudæis accusatum. Papa verò succedit Christo, non secundum quod ille malignè accusatus est, sed in potentia.

d Aluarus ibidem c. 68. Christus habuit loculos, Ioan. 12. & Ecclesia primitiuas pecunias in communi, Act. 4. & 5. Item si Sancti Martyres & Confessores Prælati sciuisent, esse peccatum bona temporalia possidere, nunquam donationes talium recepissent, & dispensassent. Sic argumentatur Prosper. 12. q. 1. c. Expedi.

e Thomas de Argentina in 3. Sent. Distinct. 15. art. 1. Secundum fidem, quam tenemus, Christus fuit verus cõprehensor, & nunquã à fruitione beata destituit, & tamen fuit verus viator, & acerbissimam mortem sustinuit.

a Nicolaus de Lyra c. 12. 1. ad Corinth. in illa Pauli verba: Quæ putamus ignobiliora esse membra corporis, his honorem abundantiorè circumdamus: Cultus (inquit) exterior magis adhibetur membris ignobilioribus. Nam pudenda & partes egestioni deseruientes, propter aliquam sedulitatem diligenter tegimus. Honestas autem nostra nullius egent operimenti.

b Postquam intellectum est, Wiclefium noui aliquid in Ecclesia moliri, mox Pontifex Romanus (cuius Epistola extat apud Foxum in hæreticis ipsius Commentarijs) ad Richardum Angliæ Regem scripsit, vt cum Archiepiscopus Cantuariensis & Episcopus Londinensis mandatum ab ipso accepissent, Wiclefii confessionem ad se transmittendi, suam auctoritatem ad eam rem, si opus esset, interponeret. Deinde silentium Wiclefo est indictum. Nec ita multo post Cõcilium Prouinciale conuocatum est, in quo multi eius Articuli condemnabantur. Et illi in primis, qui transubstantiationem & realem corporis Christi præsentiam in Eucharistia oppugnabant. Tum autem complures viri docti scripserunt contra Wiclefi hæreses, Ioannes Kynningam, Strobus, Richardus Lauinham, Guilielmus Bertho, Ioannes Gafcoyn, Symon Sothray, Thomas Ascheborn, Thomas Wynterton, Richardus Maydeston, Gualterus Dissæ, Robertus Humbleton, Ioannes Tysington, Ioannes Maronis, Ioannes Mark, Guilielmus Wodfordus. Et hi omnes Angli cum essent, eadem ferè atate cum Wiclefo vixerunt. Demum Constantiense Concilium Sess. 8. sic habet: Nostros temporibus verus ille & inuidus hostis nona certamina (vt probati tēporis huius manifesti sunt) suscitauit, quorum Dux & Princeps exiit quondam Ioannes Wiclef, Pseudochristianus.

1371.

206. Gregorius 11. Lemouicensis, Galus, sed an. 7. m. 2. d. 27.

Lat. 1177. ces. laus an. 22.

1372.

207. Virbanus 6. Neapolitanus. f. an. 11. m. 6. d. 7.

Theodoricus à Nien in lib. 2. de schismate cap. 2. Cardinales in electionem Urbani nemine discrepante concordarunt. Et cap. 15. Carolus Imperator, & Ludovicus Hungaria Rex scripserunt ad Cardinales, qui iam ab Urbano schismaticè recesserant, ipsos rogando, ut Urbano, quem ipsis regibus & toti Christianitati generalem Pontificem paulò antè dederant, obedirent. Et cap. 17. Habuit Urbanus secum quasi totam Tusciam, Lombardiam, pro maiori parte Alemanniam, Boemiam, Hungariam, Angliam, Poloniam, Daciam, Sueciam, Noruegiam, Prusiam, Frisiam, & multas alias nationes Alemannia contiguas.

Platina in vita Urbani sexti. Post mensem tertium Galli Cardinales veriti seueritatem Urbani acerrimè Simoniacis interminanti, Anagninam primò, deinde Fundos confugere, ubi priorem Pontificis electionem velut non liberam accusantes, Ioanna Regina fauente, nouum Pontificem creant Clementem septimum. Hinc grauißimum schisma ortum est, cum pars Christianorum Principum Urbano, pars Clementi fauerit. S. Clementi autem adhæsit Francia & Hispania.

Franciscus de Zabarellus Cardinalis Florentinus, interim dum schisma hoc durabat, ita scripsit in Tractatu de schismate Pontificum. Quæritur, quibus modis prouideri possit, uti sit in Ecclesia vnicus Romanus Pontifex, cui Catholici omnes pareant, & non duo, uti nunc de facto? Si contingat, esse contentionem inter duos de Papatu, Concilium est Index. Nam regimen vniuersalis Ecclesie, vacante Papatu, consistit penes ipsam Ecclesiam vniuersalem, qua representatur per Concilium generale, & ipso Concilio congregato, penes ipsius Concilij partem potiore.

Ioannes de Gerson de modo habendi se tempore schismatis. In schismate presenti, tam dubio, temerarium, iniuriosum, & scandalosum est, asserere, omnes tenentes istam partem, vel alteram, vel omnes neutrales etiam absolutos, esse vniuersaliter extra statum salutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de schismate suspectos. (Et post.) In presenti schismate potest apud plurimos applicari rationabiliter documentum Ambrosij ad Augustinum de ieiunando vel non ieiunando Sabbato, secundum diuersitatem temporum, locorum & personarum. Potest sine periculo schismatis aut damnationis nunc illi, nunc isti, modus istis obedire: & nunc cum istis, nunc cum alijs communionem prestare. Et hoc totum dicitur propter probabilem ignorantiam iuris, istius vel illius partis. Et supposito, quod ab initio schismatis fortè tentanda fuisset alia via, ad sciendum, si per excommunicationes, aut predicationes, vel aliter, omnes ad vnã obedientiam trahi potuissent: attamè cognitio per experientiam, quod talia nihil proficerent, imò nocuerunt, quod de die in diem maior inuolutio sequitur: videtur faciendum, ut dictum est. Secundum documentum, quod inter omnes eiusdem obedientie expedit adherere sententijs latis à suo Superiore credito, alioquin non esset vinculum charitatis. Tertium documentum est, de casibus reservatis Papa, de dispensationibus, & alijs in foro conscientie, vel publico, possint homines secundum credulitatem sua partis, & se ipsos quietare pro facto tenendo, id quod eorum Superior creditur fecerit. Neutrales autem videntur habere sufficientem recursum ad Ordinarios, apud quos secundum eorum opinionem, communitè loquendo, est potestas deuoluta.

Antoninus part. 3. tit. 22. à cap. 2. vsq; ad b. de hoc schismate diligenter copiosèq; agens, tandem ait: 1060 Et si necessarium sit cre. dere, sicut vnã esse Catholicam Ecclesiam, non plures, ita & vnũ eius Pastorè Vicarium Christi (iuxta id Ioan. 10. Fiet vnũ ouile, & vnus Pastor): tamen si cõtingit, plures per schisma creari seu nominari Pontifices summos vno & eodem tempore: non videtur saluti necessarium, credere istum esse, vel illum; sed alterum eorum, qui scilicet fuerit Canonicè assumptus. Quis autem fuerit Canonicè electus, non tenetur quis scire, sicut nec ius Canonicum, sed in hoc populi sequi possunt Maiores suos seu Prælatos.

Epistola Ioannis Wiclefi ad Urbanum Papam sextum. Quodq; præcipua causa, cur heretici tantopere semper oppugnauerunt Ecclesiam Romanam, non ea fuit, quod ab initio negarint, eam esse primam Sedem, aut caput omnium Ecclesiarum, sed quod suam heresim ab ea condemnari, molestè ferrent.

Ioannes Foxus Wiclefista ex parte, sed ex toto Caluinista, in rerum gestarum Commentarijs. lib. 1. fatetur, Wiclefum ad Urbanum Papam sextum in hæc verba scripsisse: Gaudeo planè detegere cuiusque fidem meam, & specialiter Romano Pontifici, quia suppono, quod si sit orthodoxa, ipse fidem meam humiliter confirmabit, & si sit erronea, emendabit. (Et post.) Suppono iterum, quod Romanus Pontifex cum summus Christi Vicarius in terris sit, ad illam legem Euangelij inter viantes maximè obligatur. (Et post.) Si in istis erra- 1061 nero, volo humiliter, etiam per mortè, si oporteat, emendari. Et si in persona propria ad volũ potero laborare, vellem presentiam Romani Pontificis humiliter visitare. (Et iterum.) Cum Dominus dederit Papa nostro infinitus iustos Euangelicos, rogare debemus, quod instinctus illi non per subdolum consilium extinguantur, nec quod Papa aut

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio:

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperator Rom. Heretici & Pseudo-propheta. Indulgentias, Decretales Epistolas, & Romanæ Ecclesie Primatũ, iam olim damnatas hærefes, professam, sed aut prorsus nouas, aut eas certè, in quibus à Wiclefo Lutherani aut Caluinistæ dissentiunt, ut ipsi videant, se nõ esse eiusdem fidei, & Ecclesie, cuius Wiclefista fuerunt. Prima Wiclefi hæresis hæc fuit, nõ licere Ecclesiasticis, temporales aliquas possessiones obtinere: a deo vt ne Deci mas quidè eis deberi dixerit. Quod principium hærefes suas promulgãt instituto eius maximè opportunum fuit. Ea enim re & apud Laicos alios qui diuitijs Clerici iam inuidebant, & apud Principes aliquot viros tantam gratiam inijt, vt Episcopis nõ liceret, in eum aliquid grauius statuere. Ad hæc verò hæresim pertinent septem Articuli. 10. 16. 18. 32. 33. 36. 39. Deº debet obedire diabolo. Artic. 6. s. Què Articulum quacũq; occasione Wiclefus proposuerit, certum est, nihil dici potuisse, quod diabolo iucundius foret: multa verò istiusmodi adscribit ei Thomas Walden. in principio Tomi. 2. doct. 4. veluti, quod Deus est quilibet. Artic. 15. Nullus est Dominus ciuiliß, nullus Prælatas, nullus Episcopus, dñ est in mortali peccato. Eodem pertinent alij sex articuli. 4. 8. 13. 17. 26 & 36. Nam in sexto articulo ait: Si Epif-

stianus, qui dum viueret, aduersus religionem Christianam es fidem Catholicã, pertinaciter asseruit & dogmatizauit plures articulos. (Et post.) Aduersus quos in Deo veritate exurgentes Magistri & Doctores vniuersitatũ & studiorũ Oxoniensũ & Pragensũ, articulos predictos scholasticè diu post reprobrũt: reuerendissimi insuper Patres Archiepiscopi, Episcopi, pro tempore Cantuariensũ & Eboracensũ, Sedis Apostolicæ Legati in Anglia, & Pragensis in Bohemia regni, condemnarunt. Libros etiam eiusdem Ioannis Wiclef comburendos fore, dictus Archiepiscopus Pragensis, Sedis Apostolicæ Commissarius in hac parte, sententialiter iudicauit, & eorum, qui superessent, prohibuit lectionem. Rursus his ad notitiam Sedis Apostolicæ & generalis Concilij deductis, Romanus Pontifex in Concilio Romano vltimò celebrato, dictos libros, Tractatus & opuscula condemnauit, iubens illos publicè concremari.

Nicolaus de Lyra in Moralibus super c. 18. libri Numerorum. Per hoc, quod sacerdotibus assignantur primitiæ, & Lenius Decima pro sua familiarumq; suarum sustentatione, ostenditur, quod in nouo Testamento populus tenetur prouidere seruientibus Deo de victũ & vestriũ, secundum rationem statuum & personarum.

Ioannes de Gerson in 1. parte, de statibus Ecclesiasticis sub litera K sic ait: Status summi Pontificis & aliter quicumque inferior Ecclesiasticus dotandus est vel fouendus pro debita & honesta sustentatione temporalĩ, sine quibus in hac vita misera, spiritalia diu non subsistunt. Et in Tractatu de contractibus, parte. 1. consideratione 20. Licitum est Ecclesiasticis, de redd. t. hui in communi vel proprio viuere iuxta determinationẽ Christi & Apostoli, (1. Cor. 9.) & obseruationem totius Ecclesie. Dignus est enim operarius mercede sua. Denique detrahentes Ecclesiasticæ dotationi, propter hoc damnati sunt, vt heretici, nouissimè in Concilio Constantiensi. Et hæc est causa, qua martyrem Thomam (Cantuariensem) fecit. Hæc Gerson.

Gerson de passionibus animæ, Considerat. 6. Iustum Dei iudiciũ demones excacat, illudens eis, & peruersissimos eorum conatus aduersus electos suos conuertens in usum sua bonitatis. Hoc utique nõ est, Deum obedire diabolo, sed illius ministerio vri ad finem diabolo molestissimum.

Lyranus in 23. c. Matth. Prælatũ etiam malis est obediendum, nisi in eis, qua sunt manifestè contra Deum. Et sunt habendi in reuerentia, quam diu tolerantur in suo officio. Quod patet per exemplum Dauid, qui venerabatur Saulem, licet sciret, eum malum, & à Deo reprobatum. Item in Reuelation. S. Birgittæ. lib. 1. c. 47. Et si

Papa aut Cardinales aliquid agere contra legē Domini monentur. Igitur rogamus Deū nostrū cuiuslibet creature, quōd sic excuset Papā nostrū Vrbānū sextū, ut inceperat, ut imitetur cū Clero suo etiā in moribus Domini Iesum Christū, & rogemus specialiter, Papā nostrū à maligno consilio preservari. Wiclefī verba planē docēt, illū in principio suā hæreos à Primatu Romani Pōtificis nō abhorruisse, cūm Vrbānū sextū & suū Papā vocet, & summū Christi Vicariū in terris esse dicat, ab eoq; fidē suā vel cōfirmari, si orthodoxa est, vel emēdari, si erronea est, supponat, cōtentulq; sit, etiam per mortē, si oporteat, emendari. Deinde agnoscit iustos instinctos Euāgelicos in Vrbano, eosq; petit preservari. Quæ omnia declarāt, Wiclefū fuisse hoc animo, ut si Romanus Pōtifex hæresem ipsius tolerare voluisset, eū semper habiturus esset pro summo Christi Vicario in terris. Imō semper ita videtur habuisse Vrbānū sextū. Nā in articulo nono sic ait: Post Vrbānū sextū nō est aliquis recipiendus in Papā, sed vivendū more Gracōrū sub proprijs legibus. Quid verò? Qui negat aliquē recipiendū in Papā post Vrbānū sextū, nōne eo ipso fatetur, & Vrbānū sextū, & Romanos Pontifices, qui ante Vrbānū in Petri Cathedra sederunt, legitimos Christi Vicarios fuisse? Quōd ergo idem Wiclefū in articulo 37. dicit, Romanam Ecclesiā esse Synagogam Satanā, & Papam non esse immediatū Vicariū Christi & Apostolorum: utique illam dicit Romanā Ecclesiā, quæ post Vrbānū sextū extitit: illam utique Romanam Ecclesiā, quæ iam cōcepit dogmata Wiclefī rejicere, & velut hæretica cōdemnare. Sin autem Romana Ecclesiā hæresem Wiclefī approbasset, iam absq; omni controuersia non modō Catholica & orthodoxa, verūm etiā prima Sedes, & omnium Ecclesiarum caput, ipsius Wiclefī iudicio habita semper fuisset. Hæretici enim cogitationum & adinventionum suarū idola sic adorant, ut qui ea coluerit, ab ipsis in summo pretio, qui verò non coluerit, in nullo numero habeatur. Et quoniam huc vsq; progressi sumus, non abs re erit, pauca exempla producere, vnde appareat, Romanū Pontificis Primatum non alia de re ab hæreticis, tam olim, quā nuper oppugnatum, quā quōd ipsorum aut hæresem, aut impia facinora noluerit confirmare.

Tertullianus in libro aduersus Praxeam fatetur, Montanistas suos a Romana Ecclesia literas pacis petijisse, & penē impetrasse: qui tamen cūm viderent, Romanū Pontificem non recipere ipsorum hæresem, iudicio ipsius stare, nouamq; & falsam prophetiam abijcere omnino recusarunt. Eusebiani, qui hæresem Arii sectabantur, accusarunt quidem Athanasium (ut præter alios Athanasius in Epistola ad Solitariā vitā agentes fatetur) apud Romanū Pontificē, velut apud summū in Ecclesia Iudicē. nec enim alioqui poterat causam Patriarchæ Alexandrini cognoscere. Sed postquā intellexerūt, eū studere fidei Catholicae, atq; ipsi Athanasio, licet ferebantur (ut est apud Sozomenū li. 3. c. 7.) Ecclesiā Romanā primas apud oēs ferre, utpote quæ pietatis schola, & Apostolorū Metropolis (licet auctores religionis Christianæ ex Oriente primū eō venissent) iam ab initio fuisset: amē indignati sunt, se posteriores ideo ferre, quā magnitudine Ecclesie superarentur, cum pio vniuersi studio & virtute longē superiores essent. Ac demū (ut cap. 10. ibid. Sozomenus narrat, abdicarūt ipsum Papā, & Hosiū Cordubensem, & Maximū Treuiris Episcopū. Eodē modo Pelagius operā dedit, ut sua hæresem Romanæ Ecclesie probaretur. Quod cū nō succederet, iudicio eiusdē Sedis, quō ad potuit, restitit. Eusebius etiā Archihæreticus, à Flauiano Constantinopolis Episcopo ad Pōtificē Romanum appellauit. Sed postquā vidit, suam insaniam Sedi Apostolicæ displicere, nec amplius ei etiā placuit Primatus Romanæ Ecclesie. Quid quōd paulō antē ex Abbate Vspergēsti ostēdimus, ipsos Waldenses ab Ecclesia Romana petijisse suæ religionis confirmationem? Qua non impetrata, mox clamant, Romanum Pontificem esse Antichristum. Idem iam videmus fecisse Wiclefū: idemq; Lutherum factitasse, suo loco demonstrabimus. Hæc ergo est summa rei. Primatus Romani Pontificis tam illustri semper & perspicuus fuit, ut nemo ferē Hæreticorum potuerit negare, quin penes eam fuerit, ac in æternum debeat esse summum Ecclesie Tribunal & iudicium: sed cūm propter mentis suæ cæcitatē certissimō sibi persuadeant hæretici omnes, sua placita esse verum Dei Euāgelium, concludunt demum, potius optandū atque eligendū ipsis esse, ut summo Iudici Ecclesie recūsent parēre, quā ut mendacium, quod instar veritatis amplexi sunt, quōdque iamdiu palām defendere cōeperunt, cum famæ suæ detrimento deferant postea, & condemnent. Sed iam reuertamur ad schismatis, quod sub Vrbano exortum est, persecutionem.

Cūm igitur post Vrbānū sextū vitā functū, ei primū Bonifacius 9. deinde Innocētius 7. demū Gregorius 12. Clemēti aut Benedictus 13. successisset: de cōcordia, ex parte Gregorii sincere, ex parte autē Benedicti simulatē, actū est. vnde Benedicto pareri desitū est ab oibus, præterquā fortē à rege Aragonū. Interim Cardinales multi vtriusq; partis, vniōni Ecclesie addicti, Tertium Pontificē Pisis creabāt Alexandrū quintū, quē volebāt solū haberi pro vero Petri successore. Quo mortuo, elegerūt in locū eius Ioan. 22. (al. 23.) Hic cūm legatos ad Imperatōrē Sigismundū missurus, statuisset primū certa loca præscribere, in quibus solis Conciliū generale indiceretur, demū vbi legatis mādātā dedit, diuinit' mutauit sententiam, eisq; liberam loci electionem reliquit. vnde Cōstantiæ indictū est Cōcilium, cuius etiā indictionem Gre-

1062

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
1389.	Bonifacius 9. Neapolitanus, sedit an. 4. m. 11.	
1404.	Innocentius 7. Sulmonensis sed. an. 2. d. 21.	Lat. Robertus 1. Balearicus an. 10.
1406.	Gregorius 12. Venet. sed. an. 8. m. 7. d. 5.	
1409.	Alexander 5. Cretensis, Græcus, sedit m. 10. d. 8.	
1410.	Ioannes 22. (dictus 23.) Neapolitanus sedit an. 5. d. 15.	Lat. Sigismundus an. 27.

Hæretici & Pseudo-prophete.
 Si Episcopus, vel sacerdos est in peccato mortali: nō ordinat, nō cōficit, nō cōsecrat, nō baptizat. § Illud notari, Wiclefū nō minus Ordinis, quā Baptismi aliquod sacramentū posuisse.
 c Cōtra institutionē Religiosæ vitæ, & cōtra eos, qui sustentāt religiofos eleemosynis suis, agit in articulis 11. Videlicet in 20. 21. 22. 23. 24. 25. 31. 34. 35. 44. 45. Adeo ut dicat, Augustinum, Benedictum, & Bernardum, & omnes religiofos esse damnatos, nisi eos pœnituerit.
 f Artic. 27 Omnia de necessitate absoluta eueniūt. § Nec hoc quidem placet Protestātib', saltē omnib'.
 g Artic. 29. Vniuersitas, Studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria in iisdē sunt vana gentilitate introducta, & tantū profunt Ecclesie, sicut diabolus. § Scio, nec hūc articulum Protestantibus probari, licet aliquando Melancthon, & alij, hoc idem sentientes, abiecerint libros.
 h Artic. 43. Iuramēta illicita sunt, quæ fiunt ad roborandū humanos cōtractus, & cōmercia ciuilia. § Nec istum articulū puto Protestantibus placere. Cūm igitur Wiclefū disenserit primū à Lutheranis ob denegatā corporis Christi præsentiam in Eucharistia, deinde tam à Lutheranis, quā à Zuinglianis & Calvinistis ob Deū diabolo subiectum, ob Vni-

uersi-
 pessimus homo fuerit sacerdos, & dixerit verba illa: Hoc est corpus meum: ipse consecrat verum Corpus meum.
 e Lyranus in Moralibus super c. 9. Matthæi. Vocatio secularis ad religionem significat uocationem hominis secularis ad religionem statū. Pharisæi murmurantes, sunt homines maligni, religionis statū detrahentes. Idem in c. 33. Ezechielis. Monachorum & Canonicorum regularium temporalia bona frequenter usurpantur terrena potestas crudelitati coniuncta. Sed sicut per venditionem homini factam ius rei transferitur, sic & magis per donationem factam monasterijs, quia sit principaliter ipsi Deo.
 Nicolaus Woldford art. 10. contra Wiclefū. Certum est, quod Apostoli Monachos instituerunt. Act. 2. & 4. & Moniales. 1. Timoth. 5.
 f Gerson de consolatione Theologie lib. 1. Prosa. 4. § Neque audiendus est Cicero, qui ut ille etiam in Latinibus statueret, abstulit à Deo providentiam: neque alter, qui Diuinam providentiam sic instituere voluit, ut arbitrio nostro (proh nefas) etiam in peccatis necessitate imponeret. Theologia viam mediam tradit, reuelata suæ submixta. Et in Centulogio de conceptibus.
 p. Concursus Dei generalis non impedit libertatem, in d. causat, fortificat & aliat: quamuis non necessit. quia tolleret primū motum suum.
 g Gerson in Oratione facta de licentiandis in Decretis. consideratione 14. & 15. Dominus sicut in uno corpore naturali diuersa membris singulis officia cōstituit: sic in corpore mystico diuersus voluit esse Doctores: pro varietate doctrinarum, legum, veluturum, ut unusquisque gratiam, quam accepit, communicaret sine iniuriā, & in alterutrum administraret. Et. 20. Dominus voluit, ut cūctetur confusio in politico regimine, & ne insufficientes vel immeriti ad hoc ipsum se ingerat. Postremō bonor alit artes, & omnes accedunt ad studia propter gloriā.
 h Lyranus in c. 6. Deuteroni. Nolite irare omnino, id est, non iuretis ex quilibet causa: quia hoc ad irruentiam nominis Dei pertinet. Sed tamen ex causa necessaria, ut si occurrit necessitas aliquid affirmandi inter homines, debet fieri per veritatem immobilem, quod sit iurando per nomen Domini. Et in c. 6. ad Hebræos. Homines per maiorem suum iurant, & omnis controuersie eorum finis ad confirmationem est iuramentum. Vbi Lyranus ait: Quia facta hominum sunt fallibilia, ad confirmationem oportet recurrere ad diuinam veritatem infallibilem, que in iuramento vocatur in testem.
 Thomas Walden. Tom. 2. doctrina 6. scribit, Oxoniense studium per publicum duodecim electissimorum virorum Decret-

nem Gregorius 12. confirmavit, & Papatui renunciauit, vir sanctissimus (inquit Antoninus) & unitatis Ecclesiasticæ amantissimus, quem multi Deum timentes & periti reputabant Pontificem summum. Ioannes autem coactus Papatui celsit, Benedictus verò dignitate priuatus est, ac demum Martinus quintus 1063 (aliàs tertius) omnium consensione est in Pontificem summum electus. Atq; hæc quidem Antoninus.

Fides & sententia Concilij Constantiensis de Primatu Romani Pontificis, & quomodo id Concilium vel æcumenicum, vel secus haberi debeat.

Constantiense Concilium (quod Ioannes 23. Papa, subsecuto postea Gregorij 12. consensu, aut saltem ratihabitione, conuocauit) in Sessione 8. condemnat vt cæteros Ioannis Wiclefi articulos, ita & istum, numero 41. Nō est de necessitate salutis, credere Romanam Ecclesiā esse supremam inter alias Ecclesias. Hæc Wiclefus. Error est (inquit Concilium) si per Romanam Ecclesiā intelligat vniuersalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret Primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares. 1064. Martinus etiam Papa huius Concilij studio & opere electus (hoc idem requirere sacro Concilio, vt in Sess. 45. dicitur) absoluit dictum Concilium, omnibus & singulis ad propria remeādi licentiā impartiens. Idemq; in approbatione damnationis errorum Ioannis Wiclefi & Ioannis Hus in Concilio Constant. damnatorū, iubet eos, qui de illis hæresibus suspecti habebantur, interrogari vt alia permulta, sic & hoc ipsum: Vtrum credāt, quod B. Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi & soluendi super terram? Item: Vtrum credāt, quod Papa canonicè electus, qui pro tēpore fuerit (eius nomine proprio expresso) sit Successor B. Petri, habens supremam auctoritatem in Ecclesiā Dei? Hæc ibi. § Quod autem Concilium hoc videatur innuere, Romanam Ecclesiam non nisi super alias particulares Ecclesias Primatum obtinere: quodque in Sessione 4. asseruit, ipsam Synodū potestatem à Christo immediatè habere, cui quilibet, etiam si Papas dignitatis existat, obedire tenetur: hæc quidē sua difficultate non carent, & ideo diligenter examināda sunt. Illud interim velut à tot Episcopis concessum mihi sumo, Romanā Ecclesiam Primatum supra quamlibet aliam habere, quod tamen ipsum Lutherani & Caluinistæ negant. Nunc ad reliqua se conuertat oratio.

Debemus ante omnia ob oculos ponere temporum illorum conditionem & statum. Erant eo tempore tres Pontifices, quorum singuli satis magnam speciem habebant, cur soli præesse debere putarentur. Vnus habebat prærogatiuam electionis suæ, quia Urbano sexto successerat, qui solus aliquot mensibus in Petri Cathedra federat. Alter à pluribus de collegio Cardinaliū postea electus, dicebat priorem electionem esse nullā, eò quod facta esset à Cardinalibus, tali metu per Principes Romanos incusso, qui cadere posset in constantem virum. Tertius de quorundam Cardinalium, imò & de Concilij (vt dicebatur) cōsensu cum magna totius Ecclesiæ expectatione electus est, vt priore schismate sublato, vnicus deinceps Papa Ecclesiam gubernaret. Singuli habebant suas prouincias & nationes, quibus præessent. Quæ res cum in hoc statu essent, ab initio non nisi vnus ex his tribus (nimirum Ioannes 23.) Constantiensem Synodum indixit: idq; vt Concilium Pisanum (cui Synodo alij duo Pontifices ferè semper aduersabantur) continuaret, vt haberetur in Constantiensi Concilio Sess. 1. Idem Ioannes in 2. Sessione sub certis legibus & modis celsit Papatu suo. Ea igitur Episcoporum pars, quæ Ioanni eatenus paruerat, cum & ipsum putaret iustissimum titulum habuisse, & eum videret eidem titulo in Synodi manibus renuntiasse, iamq; penes se fore crederet tam Synodale, quam Papale ius: his tot causis commota, vt solidiore fundamento niti & confidere videretur, asseruit, non quamlibet Synodum (vt Aduersarij calumniātur) sed illam Constantiensem habere potestatem immediatè à Christo, cui quilibet, etiam si Papas dignitatu esset, (vique propter Papæ cessionem, & schisma inter plures Papas) obedire teneretur, non tamen in re qualibet, nec ad quemlibet effectum, sed (vt mox ibidem adiungitur) in his, que pertinent ad fidē, & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem generalem Ecclesie Dei in Capite, & in membris. Hæc autem dicta sunt in 4. Sessione. Porro in decimaquarta demum Sessione Gregorius 12. (quem titulum iustissimum habuisse putauerim) per Carolū Malatestam Papatui suo renunciauit. Tertius autem Papa Benedictus, ne sic quidē adduci potuit, vt speciem illam iuris, quam ad Papatū habebat, relinqueret, nisi quod à suis defertus est, & ita sine populo & Ecclesia relictus. Quæ cum ita fuisse ex ipsius Synodi Actis deprehendantur, nec verba illa, de quibus agitur, tanquā vniuersalis Cōcilij Decretū censerī debēt, nec generalia sunt, nec vnquam illud Concilium rectè haberi poterit æcumenicū, quod ab vno tantum ex tribus Romanis Episcopis indicebatur, quodq; ab vnus tantum partis Antistitibus celebrabatur. Aut nūquid illud erit æcumenicum Concilium, quod duabus Christiani orbis partibus neglectis, vna verò parte etiam renitente & reclamante, conuocatum est? Nec enim legitimè se ad Concilij vocari putabant qui vocantis auctoritatem non agnoscebant. Aberat adhuc Gregorij consensus cum suis Episcopis & Prouincijs: aberat semper Benedicti consensus cum suis. Accedit eodem, quod verba Synodi possunt non in vniuersum, sed pro causa, tempore & personis ita accipi, vt non alium statum, quam in quo tunc Ecclesia fuit, comprehendant. Quoties autē nescitur, vtrum hic, an ille Papa legitimus sit: verum aliquo modo est Concilium Episcopale immediatè à Christo potestatem habere ad schisma illud extirpandū. Vtque fuerit, absque omni controuersia nondum erat illa Synodus vniuersalis, quando ea verba, de quibus agitur. DRONUN.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

1415.

Constantiense Concilium semper quidem legitimum, sed non semper, vti in fine solo æcumenicū.

Heretici & Pseudo-propheta.

ueritatem studiorum abdicatam, ob fati resolutam assertionē. ob ciuiliū magistratus potestatem grauiter peccanti statim sublatā, & ob iuramentū vsū in cōmercijs ciuilibus denegatum: necesse est, vt aut quælibet hæresis liberè possit apud Protestantes doceri, aut certè Wiclefus tot hæreses tam repugnantes Euāgelio apertè docēs, de illorū Ecclesia nō fuerit. Quot enim sunt hereticorum sectæ, tot etiam sunt eorū synagogæ: cum interim Catholica fides vna sit. Ephes. 4.

De Ioanne Hus.

Ioannes Hus Wiclefi discipulus, præter magistri articulos, etiā alios triginta de suis adiecit, eiusdem ferè sententiæ, nisi quod quædam attigit, quæ in Articulis Wiclefi non exprimebantur.

Ioannes Hus vniuersalem Ecclesiā ex solis prædestinatis constare dicebat. Artic. 3. & 6. Et isto modo (inquit) Ecclesia est articulus fidei: præcitos verò negabat esse partes Ecclesiæ.

Artic. 2. Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

Defendit etiā vnā cum Wiclefo (teste Syluio in Bohem. histor. c. 35.) quod qui mortalis culpæ reus sit, is neq; seculari, neque Ecclesiastica dignitate potatur, nec ei pareri debeat.

rum Decretum damnauisse dogma plusquam ducentorum heresum Wiclefi.

Concilium Constantiense in Sess. 15. declarat, Ioannem Hus esse verum hereticum, ipsumq; hæreses dudum damnatas publicè prædicasse in fidei Catholicæ detrimentum.

Ioannes de Turre Cremata in Summa de Ecclesia, lib. 1. c. 3. Ecclesiam accipimus Catholicorum collectionem, siue sint prædestinati, seu non. Qui modus acceptionis est cōuenientior sacre Scriptura, qua comparat Ecclesiam (Matth. 3.) sagena ex omni genere piscium congreganti, quia nunc bonos malosq; communiter continet: item agro, in quo simul cum bono semine orta sunt zizania: Item virginibus decem, quarum quinq; sunt fatuæ. Matth. 25. Deinde sub hac nomine Ecclesia amplitudine omnes alij modi comprehenduntur, secundum quos nomen Ecclesie particularius accipitur. Tertio magis in gloriam Dei cedit hæc acceptio, quia in multitudine populi, dignitas Regis. Prouer. 14. Quam magna domus Domini? Baruch. 3. Sic Gen. 13. & 15. Ecclesia comparatur arena maris, propter carnales & aridos: & stellis cæli, propter eos, qui virtutibus fulgent. Nec alio qui posset Ecclesia esse nota.

Idem li. 1. c. 55. Omnes infideles & peccatores, quādiu in infidelitate & criminibus iacent, sunt membra diaboli, qui Rex est super omnes filios superbia. Iob. 40. & 1. Ioan. Qui facit peccatū, ex diabolo est. In hoc manifestū sunt filij Dei, & filij diaboli: omnis qui non est iustus, non est ex Deo. Paulus verò, dum adhuc infidelis persequebatur Ecclesiam Dei, non erat iustus.

Gerson de vita spirit. lect. 3. B. Nunquid David perdidit ius in regno, quia adulterij crimine pollutus est? Nunquid apud infideles, quoties Scriptura Reges nominat, nemo iuste politizatur? Absit.

Ioannes de Turre Crem. lib. 1. c. 99. Potestas Spiritualis in ministris Ecclesie sicut per bonitatem vite non acquiritur (superat enim omnem humanam facultatem, nisi diuinitus

XXX ij diuinitus

tur, pronunciata sunt. Nemo autem negat, Concilium, quod vniuersale non sit, in quacung; re decernenda errare posse. Postquam verò & Gregorius 12. iuri suo renunciauerat, & Benedictus non modò sine successore, sed etiam sine Ecclesia est relictus, & omnium consensu Martinus ad Petri Cathedram est assumptus: iam deinceps quicquid vel hebat in illo Concilio, vel factum antea, per consensum Martini Pontificis ratum habebatur, hoc verè dixeris fuisse Sacrosanctum, & rectè atque ordine ab vniuersali Concilio definitum, gestum seu approbatum.

1066 Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus in lib. de obedientia. Redemptor noster post Ascensionem suam, principem in terra vicem suam gerentem voluit habere in Ecclesia, ad quem vniuersi consueverunt, ut ad Patrem apud quem totius Ecclesia esset autoritas. Huius Apostolica Sedis arcem, huiusq; Ecclesia Catholica Monarchiam Petrus primus accepit, Matth. 10. Hanc potestatem sortiti sunt, quotquot post illum canonicè in ipsa Cathedra resederunt, qui respectu ceterorum Summi sunt nominati Pontifices. Istitis vtiq; tanquam Christi Vicarijs totius Ecclesia est attributa facultas instituendi per ciuitates Episcopos, & per Prouincias Metropoliis ordinandi, congregandi Concilia. Ceteri Presules, certis deputati sumi praeesse in locis istis verò vniuersali Ecclesiae incumbit regimen.

1068 Ioannes de Prizibram Bohemus, qui fuerat quandoque Wiclefista, iam reuocans errorem, in professione fidei suæ ait. Profiteor fidei corde & ore, quia omni voluntate & desiderio sum in spe, & esse cupio in re, ex integro inuolabiliter & inseparabiliter membrum Sanctae matris Ecclesiae Catholicae, vniuersalis, & Romanae, per totum orbem diffusa, in Apostolicis Sedibus à Beato Petro Apostolorum Principe fundata, & usque modo continuata, & super firmam Petram tam firmiter roborata, quòd porta inferi non possunt aduersus eam quomodolibet preualere.

1069 Petrus de Alyaco in Speculo considerationis in Serm. facto in Concilio generali Constantiensi. Episcopali auctoritati nimis detrahunt, qui de summo presumunt, Episcopos non posse in suis Diocesis erroris inuide & moribus notorie scandalosos cum peritorum consilio condemnare. Sicut enim hoc potest generaliter in vniuersali Ecclesia summus ille Episcopus, qui habere dicitur plenitudinè potestatis: sic inferior Episcopus vocatus ab eo in partem sollicitudinis, hoc vtiq; poterit particulariter in sua Diocesi seu particulari Ecclesia.

1070 Ioannes de Nyder, Præcepto. 3. c. 9. Papa habet iurisdictionem in omnes, Episcopus in Diocesanos, Plebanus in Parochianos suos, &c.

Post multa prælia inter Sigismundum Imperatorem & Ziscam, Orebitas, Taboritas, Orphanos, & alia eiusmodi monstra infeliciter commissa, tandem schismaticis à Mariano Catholicorum procerum Duce victis, maioreque eorum parte vel caesa, vel igne combusta, reliqui (authore Aenea Syluio, in Bohemica Historia cap. 51. & 52.) has conditiones à Concilio Basiliensi acceperunt, vt quæstione illa (vtrum ex præcepto Dei necessariò sub vtraque specie communicandum esset) generali Concilio reueruata, Bohemi de integra carnis & sanguinis Domini substantia, sub alterutra specie plenissimè exhibita, rectè instructi, tunc demum vtiq; speciei communionem (missa Legatione id petentes) liberè acciperent. His ita constitutis, & certis alijs fœderibus cum Imperatore initis, Rohezarana (schismaticorum eo tempore Princeps) cum alijs quatuor Presbyteris nomine totius Cleri sibi adherentis, sedente Sigismundo pro Tribunali in foro ciuitatis erecto, assistente Alberto genero, magnaque Procerum & Oratorum ciuitatis constante corona, obedientiam Romanae Ecclesiae sese præstare professus est. Sequenti verò die haud absimili solemnitate absoluti sunt ab Anathemate, ceterisque censuris hæretici, & in Ecclesiam per Concilij Legatos introducti.

1072 Nicolaus de Gorran, in enarratione super c. 16. Matthæi: Petrus & Successores eius soli vocantur in plenitudine potestatis: ceteri in partem sollicitudinis.

1073 Nicolaus Plonius Pohnaniensis Serm. 97. de tempore: Quoties dubia occurrunt & perplexa circa fidem, ad Papam est recurrendum, penes quem est plenitudo potestatis.

Thomas Walden, Anglus in Tom. 2. de Sacramentis contra Wiclefistas, Doctrina septima. Monco (inquit) fideles, ne permittant se abduci varia ista & peregrina Wiclefistarum doctrina, quòd non sit attendendum monitus aut Decretus Papæ. Attendite fideles, quid lex Dicat, Deuteron. 17: Qui superbiert, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur homo ille. Quod ne dicatur intelligendum de Christo: textus adiūxit, qui eo tempore ministrat, Sacerdotem temporaneum distinguens à perpetuo, qui semper vivit ad interpellandum pro nobis. Respice Petilianum Donatistam, contra quem Augustinus scribit (lib. de unico Baptismo, c. 16.) quam superba fronte despexit Papam Romanam & eius Clerum, quia contra suam heresim Decreta præscripserant. Sic semper mos est hæreticorum, iudices errorum suorum in seclari.

1074 Gregorius de trium Capitulorum damnatoribus dicit: subesse Sedis Apostolicæ præceptis voluit. Deniq; idem Thomas Walden, ad extremum Tomi 2. sic Papam Martinum eius nominis quintum alloquitur: Te in certis præsta Vicarium Iesu Christi. Amen.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Hæretici.

Doctores Catholici

Anni Pontificis Romani.

Imperator Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

beat. § Quæ hæresis ius omne humanum ac Diuinum confundit & tollit. Et tamen eam defendentes non videntur Lutheranis & Calvinistis fuisse hæretici, sed boni Catholici, & Evangelici.

c. Recepti quatuor tantum Sacramenta. Quintum (id est, Pœnitentiã) ex parte oppugnauit. Alia verò duo penitus sustulit. § Quo modo igitur Foxus, & cæteri Calvinista Wiclefistas & Husitas pro antecessoribus suis habent, cum Calvinista ne quatuor quidè, sed duo tantum admittat? Nam legitima Sacramentorum celebratio, etiã secundum ipsos, vna ex illis notis est, per quas vera Ecclesia cognoscitur.

171. De Hieronymo Pragensi.

a. Per multis in rebus primum Wiclefo assentiens, deinde abiurata ei hæresi ad Catholicam fidem reuersus, demum rediit iterum ad Wiclefi errores, à quo tamen in causa Eucharistiæ penitus dissensit, vt Concilium Constantiense testatur, in Sess. 21.

172. De errore Ioannis Parui circa tyranni occisionem.

b. Ioannes de Gerson, in Commentarijs ad illud præceptum Dei: Non occides, refert,

diuinitus conferatur) sic per malitiam non amittitur (Et post.) Christus iubet malis Prelatis obedire. (Matth. 23.) quod non faceret, nisi in eis etiam malis existentibus potestas spiritualis maneret.

c. Aeneas Syluius in Epist. 130. Bohemi & Taborita ex Sacramento Ecclesiae, Baptismum, Eucharistiã, Matrimonium Ordinemq; recipiunt. De Pœnitentiã parum sentiunt, de Confirmatione & extrema Vnctione nihil. Et Paulò ante finem. Septem sunt Ecclesiae Sacramenta, est vos (ad Bohemos loquitur) tantum quinque recipitis. Antonin. Archiep. Florent. p. 3. tit. 14. c. 1. § 3. Ad eripiendum nos ab infirmitatibus spiritualibus animæ, Dominus instituit medicinas septem Sacramentorum.

a. Concilium Constantiense in Sess. 21. Hieronymus de Praga, postquam errores Wiclefi semel abiurasset, iterum ad vomitum reuersus asserbat, se iniquè consensisse damnationi Ioannis Wiclefi & Ioannis Hus: nec se in libris eorum vllam hæresim aut errorem legisse, licet in sacramento Altaris, & transubstantiatione panis in corp. Christi se tenere & credere profiteretur, quod tenet & credit Ecclesia, magisq; in ea re Augustino & ceteris Ecclesiae Doctoribus, quam Ioanni Wiclefo & Ioanni Hus credere. § Hæc mira Dei prouidentia est, vt cum hæretici caudas coniungant, tamen capita diuisa habeant: vt omnes perspicere, non esse veram vnitatem fidei extra Ecclesiam Catholicam.

b. Ioannes de Gerson in præceptum illud, Non occides. Omnes, qui gladium acceperunt (propria auctoritate, inquit Glossa) gladio peribunt. Item, illa Ioannis Parui assertio

Lat. Sigismundus an. 27

1417. Martinus 5. dictus 5. Romanus an. 13 m. 3. die 10.

De Calumnia, quam Henricus Pantaleon & alij Protestantes Constantiensis Concilio iniquissime fecerunt.

Scribit Henricus Pantaleon in hæretica Chronologia sua circiter annum Domini 1415. idemq; passim ab hæreticis occiditur & iactatur, decretum in Constantiensis Concilio fuisse, ut fides hæreticis non seruetur. Quod Decretum extare aiunt in Constantiensis Concilij Sess. 19. Hoc autem ibi non legitur, sed Constantiensis Synodus in eo loco declarat, (hæc enim sunt Synodi verba) Ex Saluocoductu per Imperatorem, aut alios seculi Principes hæreticis concessis, nullum fides Catholica vel iurisdictioni Ecclesiastica præiudicium generari posse, aut debere, quod minus liceat Iudici Ecclesiastico de huiusmodi personarum erroribus inquirere, eisque punire, quantum iustitia sua debet, si suos errores reuocare pertinaciter recuserint: etiamsi de Saluocoductu eorum ad locum venerint iudicij, alias non veniuri. Nec sic promittenti, cum fecerit, quod in ipso est, ex hoc in aliquo remansisse obligatum. Hactenus verba Concilij, quæ non modò non dicunt, fidem hæretico seruandam non esse, ab eo, qui dat illam: sed planè significant, illum, qui dat fidem, in causa honesta, facere debere, quod in ipso est, ut fides illa præstetur. Cum verò id fecerit, de reliquo securum esse. Cum igitur non Synodus, sed Imperator fidem hæreticis dederit: nec Synodus illam fidem, quam non dedit, seruare potuit, nec ob fidem ab alio datam suo iuri cedere, aut renunciare tenebatur. cum magis inter sit reipub. Christiana, ut Pseudopropheta puniatur, ne fidelium animas in grauiorem perniciem trahat, quam ut Synodus in gratiam Imperatoris eundem impune abire patiatur. Sin autem Synodus ipsa fidem hæretico dedisset, utique Imperatori liberum erat, extra Synodum in eundem hæreticum manus iniicere. Nam ratio ipsa dicit, eam inter alios actum, alijs præiudicium afferre non debere. Quod autem hæreticus tam Synodi, quam Imperatoris fidem interponendam curare oblitus est, diuino iudicio adscribimus, qui voluit huius mundi sapientes in astutia sua comprehendere. Alias verò, naufragissimum est, quatuor hæreticos Hussitas ad Synodum Basiliensem sub fide publica Synodi venisse, ac post quinquaginta dierum disputationem liberè domum dimissos esse: quod idem Tridenti quoque euenit. Non igitur docet Ecclesia, fidem hæretico seruandam non esse, verum declarat, alium neminem cogi eam seruare, quam eas personas, à quibus honestè data est. Non me fugit, illud quoque à multis dici, quod Ioannes Hus, de quo tunc agebatur, conditiones quasdam sibi præscriptas violauerit. Sed mihi non videbatur hoc tempore ab ipsis Concilij verbis ad nescio quas præterea lites diuertendum: præsertim cum honestissima Synodi oratio sit, ut tùm Imperator faceret, quod in se est, tùm Synodus non obligaretur, fidem ab Imperatore datam, à se ipsa verò non datam, pro sua parte præstare, cum & distincta sit secundum fidem nostram vtriusque potestas & iurisdictione: & in causa fidei maior sit Synodi, quam Imperatoris authoritas. Minor verò authoritas nunquam potest maiorem cohibere, quò minus iure suo utatur.

Nullum Concilium, ex quantacunque Episcoporum multitudine constatum, ei, quem constat esse Pontificem Romanum, præesse, aut iudicium legitimum in illum (extra causam hæresis) exercere posse: ex eòq; Basiliense Concilium, quod Papam Eugenium deponere conatus est, illegitimum merito indicandum esse.

Per occasionem schismatis, quod inter plures Pontifices, quorum singuli Primatum sibi vendicabāt, per annos ferè quadraginta exercebatur, multa graues controuersia in Ecclesia Dei exorta sunt, atque illa in primis: Petrum Papa sit supra Concilium, an verò Concilium supra Papam Principio, nullum est Concilium perfectè Oecumenicum, & omni ex parte plenum, à quo D. Petri aut eius successoris authoritas omnino absit. Nec enim perfecta illa ouium Christi congregatio videri potest, quam primus ouium Christi Pastor aut non efficit, aut non approbat. Oium enim est, sequi Pastorem suum ad pasca: (Ioan. 10.) & illum quidem, qui primus est omnium, maxime omnium sequi. Nec in nomine Christi per ordinariam Ecclesie potestatem congregantur (Matth. 18.) qui contemnunt congregationis totius visibilem Ducem, & Regni caelorum iamitorem, Matth. 16. Petrus verò, & successor illius Pontifex Romanus, illa Petra est, super cuius confessionem visibilis Ecclesia aedificatur, ut iam antea plenissime probauimus. Eritne ergo illa domus firmiter aedificata, quæ præter Petram & fundamentum à Domino positum alibi se constituit atq; erigere velit? Aut rectè unquam pascet Christi gregem, qui Pastorem plus alijs amantem (Ioan. 21.) & ideo maiore pascendi authoritate præditum, negligunt? eoq; inuito & repugnante, Concilium Oecumenicum.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostati & Hæretici.

Anni Pontificis Domini Romani.

Imperato. Rom.

Idem Martius 5.

1411. Eugenius. 4. Venetus an. 15. m. 11. d. 21.

Concilium Basiliense Schismatis grauissimi occasionem præbuit.

Hæretici & Pseudo-propheta.

refert, quendam Ioannem Paruum asseruisse, quòd honorabile, meritorium, & licitum est unicuique subdito, absque quocunq; præcepto vel mandato, secundum leges, naturalem, moralem & diuinam, occidere, vel occidi facere quemlibet tyrannum, qui machinatur contra salutem naturalem sui Regis, aut superioris, non obstantem præstito iuramento, seu confederatione facta cum eo.

173. De Orebitis.

a Orebitarum secta profitebatur, Catholicos Sacerdotes, si quos intercepissent, aut igne cremare, aut alio modo vel mutilare, vel occidere. A Eneas Syluius de Bohem. c. 43.

174. De Piccardo Adamita.

b Piccardus quidam è Belgis in Bohemiam profectus, ac sese Dei filium professus, sectatores iubebat nudos incedere, & promiscuos inire concubitus. Bonfin. Dec. lib. 2. § Hic videtur fuisse de Turulupinorum secta.

175. De

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesie.

assertio condemnata est in Concilio Constantiensis, Sessio. 15. ita ut eam pertinaciter defendens, declararetur esse hæreticus.

a Antoninus p. 3. tit. 14. c. 7. § 1. Vos autem (inquit Isaias c. 61.) Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, Dicitur vobis. Verum quantumcumq; sunt mali, tamen quia ministri Dei sunt, & personam eius representant: (præcipue in baptizando, & in absoluen-do, ubi locutio eorum est in persona Dei) honorari debent: primo, quia Scriptura vocat eos Deos, Psal. 81. aliquando Angelos; Malach. 2. Secundo, Constantinus noluit Sacerdotum accusationes audire. Tertio, etiam Pagani sacerdotibus Deorum ligneorum tribuebant magnum honorem. Non ergo pro vita eorum mala debent contemni, aut ladi.

b Ioannes Gerson de examinat. doctrinarum, consideratione 6. Sicut nulla est vehemens affectio, quam luxuriosa libido: sic ad errandum falsumq; docendum nulla perniciosior. Non est nostrum, scelerates horrendas detegere, considerantes illud Apostoli: Quæ in oculis sunt ab eis, turpe est dicere.

XXX

A Eneas

O Ecumenicum conantur contra ipsum celebrare. At enim Papa (inquit Burgenfis Episcopus in Basiliensi Concilio) est tanquam Rex in regno. Vt autem Rex male administrans, a toto regno excluditur: sic per generalia Concilia Romani Pontifices possunt deponi. Hæc ille. Ego potius dixerim, Papam esse velut patremfamilias à Christo in domo non sua, sed ipsius Christi constitutum (Matt. 24.) quem tota familia non possit à principatu suo excludere, tum ob familiae naturam, quæ semper capiti suo per legem communem subijcitur, tum ob Christi honorem & maiestatem, qui dominus Ecclesie cum sit, hunc hominem præfecit familiae suæ. Quicquid ergo regnum possit facere in Regem à se constitutum: certe familia non idem poterit facere in patremfamilias, quem Dominus constituit supra familiam suam. At Ecclesiam (inquit alius) qui non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus. Concilium verò Ecumenicum representat Ecclesiam: unde concludit, quamlibet dignitatem, etiam Papalem debere audire Concilium generale, tanquam supremum iudicem suum. De quibus rebus est iam ante non nihil dixi: tamen, quoniam de ijs verbis (Si Ecclesia non audierit) nonnulla est etiam inter Catholicos controversia: non abs re erit, veram eorum sententiam ex Evangelij circumstantijs iterum indagare.

Primum apparet, per Ecclesiam nomen eo in loco nec totam vniuersalem Ecclesiam per vniuersum orbem diffusam, nec Synodum aliquam Episcoporum necessario ac præcipue intelligi. Hoc enim & infiniti laboris esset, singulos peccatores, vel sigillatim apud singulos fideles, vel etiam necessario apud Episcoporum Synodum accusare: & tam raro fieri posset, ut magna utilitas ex ea re subsequatur non esset. Deinde per Ecclesiam non intelligitur multitudo quælibet confusa & inordinata. Alioqui Christus non tam exquisitam ordinis rationem in hoc præcepti genere habuisset, ut primum vellet peccatorem corripere solum, ac deinde apud paucos testes. Qui ordo in primo & secundo correptionis gradu tam accurate adhibendus, satis declarat, ne tertium quidem correptionis locum & gradum inordinatum esse. Non igitur ita hunc peccatorem Ecclesie denunciabis, ut palam publiceque in plateis, aut in foro, aut passim vbi-cunq; libuerit, eius peccata detegas: verum ordine quodam & ritu iudiciali id facies. Reum igitur hunc denunciabis Ecclesie, hoc est, multitudini fidelium rite atque ordine congregata: Sic autem congregari fideles non solent, nisi per Iudices & Præpositos suos. Nec id rite denunciatum Ecclesie intelligitur, nisi quod per eosdem Præpositos causa cognita, sic demum Ecclesie denunciatur, ut sanè per illorum, qui præsent, sententiam hoc totum absolui & consummari debeat. Unde patet, talem Ecclesiam particularem in his Christi verbis intelligi, in qua saltem Episcopus, aut alius iudex Ecclesiasticus adsit, qui iuris dicendi potestatem habeat. Et hic sensus tum vsu ipso asseritur, tum manifestè confirmatur per illum Apostoli verbum, quod ad Timotheum Episcopum scripsit: (1. Tim. 5.) Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timore habeant. Et iterum: Aduersus Presbyterum noli accusationem accipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Nam ex eo, quod alius palam arguitur ab Episcopo, alterius autem accusatio non nisi certo modo admittitur: manifestum est, iudicarium quempiam ordinem in criminum cognitione obseruandum præscribi. Atque hoc totum planissimum etiam fit ex ipsis Evangelij verbis. Statim enim post illa verba (Dic Ecclesie: si Ecclesiam non audierit, sit tibi Ethnicus & Publicanus.) statim, inquam, sequitur: Amen dico vobis, quicquid ligaueritis super terram, erit ligatum & in celo. quasi dicat: Nemo contemnat vestrum iudicium & sententiam in Ecclesia latam. Illa enim rata erit, non in terris modo, verum in celo. Sic etiam Corinthius ille, qui patris vxore abutebatur (1. Cor. 5.) denunciatus est Ecclesie. Sed quo tandem modo? Congregata, inquit, vobis, & meo spiritu, cum virtute Domini Iesu. (Ecce legitimam Ecclesiam) Ego (ecce Iudicem) iam iudicavi ut præsent, tradere hominem huiusmodi Satanae, &c. Ecce formam sententiae. Nisi ergo Paulus in Ecclesia iudicans audiatur, verè tunc Ecclesia non auditur. Ex his non dubito quin constet, hæc verba (Dic Ecclesie) pertinere præcipue ac primum ad Ecclesiam particularem, in qua Iudex rite de crimine aliquo cognoscat, & ita sententiam publicè ferat. Nec etiam dubito, quin eadem verba rectè ad quamcunq; Synodum accommodari possint: quæ Synodus quò maior & grauior erit propter Iudices in eo congregatos, eò sententia illius Synodi erit maioris momenti & ponderis. Sed quemadmodum in particulari quopiam foro Ecclesiastico, sic etiam in maiore quapiam Synodo, ac denique in omnium maxima, quæ vniuersalis & œcumenica dici solet, eadem ratio semper teneri debet, ut nihil fiat inordinate, sed vltima sententia per summum in ea Synodo Iudicem rite atque ordine feratur: Itaque hæc verba Christi (Dic Ecclesie: si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus) adeo non præferunt Ecclesiam (quæcunq; illa suo maior, seu minor sit) Iudici ac Præposito in ea constituto, ut in ipso Ecclesie nomine nihil prius designetur & intelligatur, quam primus Iudex, & summus Pastor illius Ecclesie, apud quam de crimine tum cognoscitur, tum sententia dicitur. Quæ sententia (nisi per Iudicem superiorem eiusdem ordinis velut iniusta reuocetur & corrigatur) in cælis quoque rata erit: ut iam ille dicendus sit Ecclesiam non audire, qui Iudicem in Ecclesia præsidetem, & in persona Christi (1. Cor. 5.) quod iustum & æquum est pronunciantem, recusat audire: ac non, ut summus Ecclesie Pastor ceteris inferioribus, ac deinde medijs Pastores vulgo infimo per hæc verba subiecti esse intelligantur. Nam si eorum illa esset sententia,

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Impe- rat. Rom.	Hæretici & Pseudo- prophetae.
1432	Idem Eugeni- us quartus		<p>^a De Petro Dresensi, aliàs Tracensi, & de quatuor Hussitarum erroribus, quos in Basiliensi Concilio proposuerunt.</p> <p>^a Hussitæ cum data fide ad Concilium Basiliense accessissent, obtulerunt quatuor tantum articulos, quibus concessis, promittebant vniorem cum Concilio, & subiectionem quibuscunq; legitime præfectis. Primus autem ex ijs articulis postulabat, ut Communio sub vtraque specie in regno Bohemiarum & Marchionatu Morauiarum liberè ministraretur. Notandum autem est, hunc errorem non à Wiclefo, aut Iohanne Hus, verum à Petro Dresensi excogitatum fuisse, ut Bonfinius rectè animaduertit, Dec. 3. lib. 3. Hæretici ergo proficiunt in peius, & apud eos Discipuli sunt supra magistros suos, quod in sua Ecclesia secus fore, Dominus prædixit. Nonnulli Iacobellum Misnensem huius hæresis authorem constituunt.</p>

Doctores Catholicis.

^a A Eneas Syluius in Epist. 130. post medium. *Quæ sunt de necessitate Sacramentorum immutabilia perseverant: quæ circa ritum sunt, immutare Ecclesia potest. (Et post.) in Eucharistia verò, sicut ante prolatum est, non est vsus vtriusque speciei populo necessarius: adimere ergo altera species non ineptè potuit, quia non est hoc Sacramentum variare, sed vsu. (Et iterum.) Nec subtracta vini specie, subtrahitur Sacramentum, quia totum in altera sumitur. Rectè igitur & sanctissime Romana Ecclesia in huius obseruantia Sacramenti sese habet.*

Gerfon in compendio Theologiae de Sacramentis Eucharistiae A. *Quare non datur populo sub vtraque specie? Dicitur, quod triplex est ratio: vna, quia non legitur, Christum corpus suum sanguini intinctum præbuisse. Nec est contrarium de Iuda, cui videtur Dominus intinctum panem porrexisse: quia secundum Augustinum, prius verum corpus dedit, & postea panem vsualem intinctum. Alia causa est, imminens periculum, quia scilicet facilius caderet gutta sanguinis, quam mica hostia: quia in hostia partes coherent sibi, non sic in sanguine. Tertia causa est præcedens signum, quia in Lege, qua in sacrificijs offerebant libamina, de libamine nihil habebant offerentes, sed sacerdotes tantum: licet de alijs haberent. Vt ergo congruat veritas signo, non datur populo Eucharistia cum sanguine.*

YYY j

b Gerfon

b Secun-

sententia, vt si Papa nolle Episcoporum Synodo parere, tanquam Ethnicus haberetur: profecto futurum etiam esset, vt dicerent, ipsam Synodum Ethnicis loco habendam, nisi & illa vocem totius multitudinis fidelium auditora esset. Nam si Ecclesia summum est tribunal, Episcopi vero in Synodo congregati, non nisi multitudinis vicem gererent: omnino sequeretur, Episcopos non minus debere totius multitudinis infimam vocem audire, quam primus Pastor ad vocem plurimum aut omnium Episcoporum audiendam obligaretur. Neque vero dubitari potest, quin Ecclesia nomen proprie acceptum ad totam fidelium multitudinem primo pertineat. Quo posito, non erit verum, quod a Basiliensi Concilio pro vero ponitur, Concilium habere potestatem immediatam a Christo supra quemcumque statum. Istiusmodi ergo interpretationes non recte ad verba Christi accommodantur. Nunc autem ad Ecclesiam quidem res pertinet, sed non tanquam ab illa petatur tota iudicandi autoritas, verum tanquam & illa testis debeat assistere, dum res examinatur & absoluitur. Etenim vt ab vno primo teste ad duos aut tres non tam iudices, quam testes transitur: sic a tribus testibus peruenitur ad Ecclesiam, non tam velut iudicem in seipsa constitutam, quam velut testem locupletissimam, quae tamen iudicem a Christo designatum & constitutum, in se comprehendit, & velut praesupponit, per quem legitime ad audiendam sententiam (quae feretur de tali crimine) conuocetur. Ita res incipitur priuatim, progreditur vero per testes duos aut tres: finitur autem in pleno (vt dici solet) Concilio. Quae cum ita se habeant, non recte vrgentur haec Domini verba, velut per illa Concilium generale constituitur iudex summi Pontificis. Nec interim ego suam Concilii auctoritatem vlla in parte derogatam aut immutatam velim. Quinimodo fateor, plenissimam esse Conciliorum auctoritatem, sed tunc demum, quando ipsa quoque sunt plenissima. Diximus autem plenissima esse Concilia, in quibus praesidet vnus quispiam velut Christi Vicarius, qui ceteros fratres suos & conuocet auctoritate Pastoralis, & secundum Christi promissionem (Luc. 22.) ita confirmet, vt illi adherentes Petrae a Domino constituta, fiant Columna & firmamentum veritatis. Si vero Concilia indicantur ad deponendum Catholicum Pontificem, qui vice Domini iubetur oues Christi pascere: nunquam ego dixerim, illa vel plena, vel salutaria. Quantumuis enim caput laboret ac doleat, quam diu tamen viuunt ac spirant: quis feret, vt reliqua membra id ipsum amputent ac praedicant? Caput vero Ecclesiae (quod ad Ecclesiae regimem satis sit) viuunt per fidem rectam, qua si caret, mortuum est. Qui enim non credit, iam iudicatus est. Itaque si Pontifex aut hereticus est, aut nullus omnino est, ac ne speratur quidem breui fore: aut propter infinitas contentiones Cardinalium incertus ac dubius est: facile concesserim, & Concilium aliquod Episcopale iuuandae Ecclesiae causa coire tum posse, tum debere: & certum Episcopale Concilium, siue sit oecumenicum, seu non, vel nulli, vel incerto Papae anteponendum esse.

Ac nimirum si Monarchiam & a Christo exercitam, dum in terris ageret, & in Ecclesia instituta, cum in caelum ascenderet, manifestissime demonstraui: si deinde Christus Optimates non quidem summam rerum praefecit, sed in partem sollicitudinis necessarium asciscendo per Apostolorum res gestas declarauit: nec primum Pastorem certum & indubitatum, cui potestatis plenitudo diuinitus commissa est, minorum ordinum Patres per minorem illam auctoritatem suam in iudicium vocare legitime vnquam possunt, nec interim ad alios magis, quam ad hos ipsos spectat, quoties primus Pastor aut nullus, aut omnino incertus est, vel vnum eligendum curare, vel verum Pastorem patefacere, cui reliqua Ecclesia velut certissimo Christi Vicario in rebus ad Deum spectantibus obediat. Ita nec par, nec maior est Concilio, quam Pontificis a Christo instituti potestas: nec tamen nulla, sed post Pontificem proxima est Concilii Episcopalis auctoritas. Quoties igitur primus Ecclesiastici regiminis gradus in vigore suo non existit, proximum est, vt proximus eiusdem regiminis gradus, quoad potestatem, Ecclesiae succurrat, in ostendendo illo, quem Dominus elegit in Pastorem primum. Atque ea in causa Concilium non supra Papam, sed supra nullum aut incertum Papam esse recte concluderis. Quoad nos vero, idem ferè est, aut nullum esse Papam, aut incertum. Nam apud homines, quod prorsus nescitur, perinde habetur, ac si non esset. Cumque Deus visibilem Pastorem ob nullam perinde causam constituerit, quam vt ab omnibus cognoscatur, & cognitus Ecclesiam in vnitatem contineat: qui non potest cognosci, nec esse quidem visibilis Pastor potest. Nec eo in statu multum refert, quis Concilium indicat: vtrum Cardinales, an Patriarchae, an Imperator, an Rex aliquis, an Episcopi se mutuo ad tam pium opus prouocent, an etiam quiuis laicus eos roget, vt in vno conueniant. Non enim auctoritas conuocantis iam quaeritur, cum rei necessitas nullum omnino remedium negligi patiat. Imò secundum Euangelicam parabolam, ille proximus est, (Luc. 10) qui Ecclesiae laboranti quocumque modo succurrit, siue sit Leuita, seu Samaritanus. Quoties igitur Papa certus non speratur: Concilio non cuiuslibet, sed tali primas detulerim, quod eo animo & proposito congregetur, vt certum Papam Ecclesiae reliquae vel demonstret, vel constituat. Tale vero Concilium ideo legitimum est, & in Christi nomine congregatum, quia nihil agit in contemptum Pastoris primi, quem Christus instituit, sed potius & illius honori, & Ecclesiae utilitati consulit. Sed si iam certus quispiam, idemque

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Heretici.

Ann: Pontifices
Domi Romani.
ni.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudo-
prophetae.

Doctores Catholici.

Idem
1533 Eugenius. 4.

b Secundus, vt omnia peccata mortalia, & praefertim publica eliminarentur. § Quibus verbis intelligebant, nullum peccatum mortale, quamlibet maioris mali euitandi causa, tolerari posse aut debere.

c Tertius, vt verbum Dei a Sacerdotibus Domini & Leuitis idoneis liberè praedicaretur. §. Intelligebant vero, missionem ab Episcopis non esse necessariam, vt tam Aeneas, quam Bonifacius rem explicant.

d Quar-

b Gerson, part. 1. in Tractatu de Concilio generali vnus obedientiae T. In delictis tangentibus communitatem, aut homines grandis status, consultius tolerantur errores communes, quam vindicari seueriore quarentur. Nunquid non tolerat Ecclesia meretricis? Nonne haec est expressa prudentissimi Augustini sententia in scriptis suis multis? Et part. 2. De Regulis moralibus E. In omni Repub. tolerari possunt aut debent vitia, quae absque deteriori periculo neque corrigi, neque extirpari valent. Quando autem illud est, & quando non: difficile est, & penè impossibile generaliter definire: nisi prout circumstantiis particularibus inspectis, Praelati sapientes & Superiores determinabunt. Exemplum est de meretricibus, & usuris, & similibus, quae quandoque permittuntur. Et ita de concubinariis sacerdotibus pro loco & tempore statet fortè esse faciendum.

c Gerson. p. 1. in Sermone habito in Concilio Remensi Dominica 2. post Pascha. Quomodo predicabunt (inquit Apostolus) nisi mittantur? Confunderetur enim penitus Ecclesiastica Hierarchia, si cuiuslibet indifferenter auctoritatum predicationis officium laxaretur. Fit autem missio per Deum vel immediatè (qua tamen probari debet apud recipientes per miraculum, aut prophetiam, aut aliud tale sufficiens signum) vel mediante Superiorum auctoritate.

YYY ij d Gerson

idemq; fidelis atque Catholicus Papa est (nec enim alioqui est Papa, sed quolibet Catholico, nedu Episcopali Concilio minor) ia nihil dubitarem asserere, illum Papam, sit quantilibet improbus & nequam, verius tamen representare Ecclesiam totam, qua in terris agit, quam ipsum Concilium Episcopale. Nam si Episcopi ob id personam Ecclesie referunt, quia certe non sine Episcopi Romani societate & communione sunt Capita certarum administrationum & Prouinciarum: quanto verius ille totam Ecclesiam representabit, qui velut vicarium Caput Ecclesiam totam regere, a Domino totius gregis iubetur? Si ergo debet esse nobis tanquam Ethnicus & Publicanus, qui non audierit Episcopos, qui minus perfecte ob singulas tantum Ecclesias, quibus praesunt, totam Ecclesiam representant: multo magis is tanquam Ethnicus & publicanus haberi debet, qui totius Ecclesie Pastorem, qui totam simul Ecclesiam in seipso perfectissime exhibet, non audierit. Nullum igitur Concilium audiendum est, quod vero Papae se opponit nisi quod admonere illum atque obsecrare vt patrem, in multoque illius imperio resistere, non tamen de lolio deturbare licet.

At Papa (inquit) non est constitutus supra totam Ecclesiam simul collectam, sed tantum supra singulas particulares Ecclesias. Quasi vero Domini grex possit vnquam aliter considerari, quam velut collectus & congregatus. Vos greges mei, greges pascae meae, homines estis, ut Dominus apud Ezechielem c. 34. Qui autem congregat dispersos Israel (Isaia 56.) ipse est, qui dicit: Eiet vnus Pastor, & oues vnas, seu grex vnus, eumque gregem vni Petro plus alijs amanti, alijs etiam Apostolis praesentibus comendauit, dicens: Pascite oues meas. Si ergo totus militans Christi grex in vno Christi ouili agit, & vni Petro commedatur: quis negauerit, Petrum ac Petri Successorem toti simul gregi praesse? Aut quis dixerit, verius colligi gregem Christi, quando Episcopi vna quapiam in domo coeunt. quam congregatur in orbe terrarum qualibet die atque hora, quando filij Iuda & Israel in vna fide & vna Sacramentorum communionem congregati, ponunt sibi vnus Caput vnum, quod Dominus illis praescripsit? Aut cur in vna semper creditur & vocatur Catholica, si tunc Ecclesia, id est, multitudo congregata & conuocata non est, quando etiam per vniuersum orbem diffunditur? Aut cur semper similis dicitur aedificatio (1 Tim. 3.) cuius fundamentum post Christum Petrus est, (Matth. 16.) si non cohaeret, nisi quando Episcopi simul coeunt? Sin autem Ecclesia semper sit Dominus Dei, columna & firmamentum veritatis, semperque sit grex Domini Petro ante alios commendatus: vtique semper ei toti praeficitur Petrus, & certissimus Petri successor Pontifex Romanus. Non igitur singulis tantum Episcopis Papa, sed & omnibus simul collectis eo magis praeficitur, quod manifestius tunc gregis & familiae rationem habent. Deinde si Papa singulis tantum Episcopis praesesset, pluribus autem simul congregatis subesset: ista ratione schismatis occasio per summum Pontificem non tolleretur. Nam cum nec numerus Episcoporum, qui coire debeant, nec modus ferendi suffragia, nec authoritas conuocantis eos (si semel a Petro discesseris) vel in Scriptura sacra, vel in Ecclesiastico vsu praescribatur: futurum est, vt vna Episcoporum congregatio aliam impediatur, imo etiam condemnetur. Ita vnitatem Ecclesiae turbaueris potius, quam adiuueris.

Postremo qui tenetur audire Ecclesiam, tenetur audire eam illo potissimum modo, per quem modum illa potissimum loquitur. Illa vero potissimum loquitur in Petro, qui & laepe respondit pro fratribus suis (Ioan. 6. Matth. 16. 17. & 18.) & os Apostolorum tum a D. Chrysostomo, tum a ceteris Patribus dicitur. Tota enim Ecclesia cum non nisi vnum visibile primum Caput habeat, & in solo primo Capite linguam suam principalem gerat: primum autem visibile Caput Ecclesiae Romanus Pontifex sit: proculdubio nullius vox aequae audienda est in tota Dei Domo, ac Romani Pontificis. At ille (inquit) nocet Ecclesiae per improbos mores suos. Imo (inquam) dum Christus (Matth. 23.) iussit suos, non quidem facere, quae sedentes in Cathedra Moysi facerent, sed facere quae eis auerent: de Praepositi mali. (vt recte annotauit Augustinus in Epist. 166.) vel em securam fecit. Iacet ergo Papa (vt homo) possit Ecclesiam malo exemplo grauiter laedere: tamen id non facit, vt Papa. Et cum puniri vt homo non possit, quin vt Papa etiam puniatur: in honore publicae personae, quam ei Christus imposuit, priuatae personae, quam ex naturae suae conditione gerit, parcendum ei esse crediderim. Nec minima Dei prouidentia in ea re cernitur: partim dum ostendit se tam bonum esse, vt gratia ipsius, qua Ecclesiam regit, neque per malum hominem in reliquum Ecclesiae corpus diffusa, inquinari possit: partim dum se tam iustum & leuerum esse declarat, vt membris militantibus (quae maiore ex parte plerumque mala sunt) simile Caput quandoque accommodet: quia propter peccata populi facit bonum. hinc hinc regnat, Job. 30. Fraterea Dei potentia & veritas tunc maxime elucet, quando apparet, portas inferi neque sub illo Pontifice, qui propter improbam vitam ipse portio inferorum sit, aduersus Ecclesiam Christi praenari. Quid quod per mali Pontificis persecutionem (quam aduersus Ecclesiam per improbos mores suos exercet) Deus interdum constituit electos ad vitam aeternam adducere? Quis ergo es tu, qui opus Dei reprehendis? Certum si vnquam verum est Domini verbum (vt semper est verissimum) quo dixit, Zixania euclienam non esse, ne forte

1111111111

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Annus Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudo-propheta.

1415. Idem Eugenius quartus

Quartus, non licere Clero tempore legis gratia super bonis temporalibus seculariter dominari. § Appellant seculariter dominari, vt hodie Pseudoepiscopi Lutherani & Calvinista in Anglia dominantur. Licet enim, cum adhuc miserè victarent, mirum in modum opibus, quas fideles Christiani Ecclesiae ad honorem Christi obtulerant, inuiderent: tamen postquam reperi sunt impij Principes, qui paterentur, ipsos isdem bonis potiri, videmus hinc oculis, quod Protestantes multo magis seculariter cum vxoribus etiam & liberis iam dominantur, quam vnquam dominati sunt Catholici. Adeo vt Pilkentonus Calvinista, & Dunelmensis in Anglia Pseudoepiscopus, non Episcopum modò, sed & Comitum agat. Hinc apparet, quale Euangelium isti praedicent, quod vtrique pro suo arbitratu inuertunt, & conuertunt, donec totam Ecclesiam, quod in ipsis est, euertant.

176. De

Gerson. p. 4. in Sermone de inuidia. Ecclesiasticus status est, dirigere ad bene operandum, vt veniamus ad finem principis nostri praemij, scilicet Paradisum: & quia hoc facere non posset, & simul laborare: necesse est, civilem & militarem statum sustentare eum, dando redditus, vel decimas, vel similes huiusmodi subuentiones.

Ioannes de Turre Cremata, in Summa de Ecclesia. lib. 2. cap. 116. Licet spiritualis & temporalis iurisdictio sui distincte, tamen cum non sint contrariae, sed temporalis ad spirituales ordinatur: ita possunt in eandem personam cadere, vt aliqua persona Ecclesiastica possit habere temporalem aliquam iurisditionem, vel Castrum, vel Villam, vel aliquod aliud. Vnde tempore legis naturae simul ambae curabant: & omnes primogeniti Regum, Sacerdotes erant & Reges, & iurisditionem in temporalibus & spiritualibus exercebant. (Et post.) Abrenunciatio proprietatis facultatum, quod ad actum ipsum, non est ad perfectionem necessaria, sed tantum quoad animi preparationem. Multi enim Sancti Praelati ex deuotione fidelium habuerunt multam temporalem iurisditionem, quorum tamen perfectioni & bonitati nihil ex hoc derogatum esse creditur.

Gerson

triticum simul eradicetur: hoc tunc potissimum valere debet, quando agitur de tali zizanio euellendo, quod ipsam tritici radicem & occupat, & in se complectitur. Tunc enim non modò longè maximum, sed etiam longè certissimum periculum erit, ne *triticum simul eradicetur*. Radix verò Ecclesie militantis Petri Successor est, qui licet pessimus in se fuerit, tamen in virtute Christi complectitur sub se triticum, quod in horreum Domini congregandum est.

Præterea si Rex terrenus Præsidentem alicubi loco suo constituat, is verò male administrat Rempub. nōne solius Regis iudicio, quàm diu saltem Rex viuit & regnat, is homo suberit? Christus autem Rex regum, qui viuit & regnat in æternum, visibilis presentie suæ locum per Pontificem Romanum suppleri voluit. Tu ergo si iudicas & Vicarium Christi, & Pastorem tuum, nōne & Christo Domino, & Pastori tuo iniuriam infers? Huic ergo Pontifici, etiamsi ob impiam vitam in zizanium degenerauerit, meritò est parcendum: vel quia Iudicem supra se præter Deum non habet: vel quia Deus nouit, eum quandoque ad se conuertendum esse: vel quia Deus potentiam suam, bonitatem, iustitiam, veritatem, patientiam hoc potissimum pacto aperit & reuelat, ac deniq; certorum hominum salutem isto modo operatur ac perficit. Notæ sunt Deo cogitationes eius: nos autem decet ei relinquere secreta sua. Cæterum ne solus ego videar hoc sensisse, non quidem omnium Patrum (de quorum sententijs alibi dictum est) sed eorum testimonia hoc in loco producam, qui hac serè ætate vixerunt. Sic enim postulat instituti mei ratio.

1075 **Henricus Boicius** in Rubrica Decretalium de Constitutione. *Cum Papa non recipiat potestatem ab homine, sed à Deo, & est Successor Petri, & Vicarius veri Dei: nulla regula seu constitutio Apostolica illum ligat, quoniam non habet imperium par in parem. Item: Nulla Concilia ligant ipsum: sed potius ipse est supra ipsa.*

1076 **Ioannes de Turre Cremata**, in Summa de Ecclesia, lib. 2. c. 93. *Romanus Pontifex verus & indubitatus, extra casum hæresis pro sublimitate Principatus sui, iudicem non habet superiorem in terris. Quam Conclusionem probat sex modis, quos hoc in loco transcribere opus non est, cum satis sit admonuisse Lectorem eius rei.*

Vt autem propius ad id accedamus, quod nostri instituti proprium est, idem vir lib. 2. c. 100. probat, Concilium Basileense (de quo nunc potissimum agitur) licet legitime ab initio indiceretur, tamen defuisse legitimum esse multas ob causas. Primum, quia eos, qui missi erant à Papa Eugenio 4. vt Concilio præfiderent, noluit in autoritate sua recipere, iuxta morem Conciliorum vniuersalium. Deinde, quia eius Concilij Decreta ne Synodi quidè vnanimi consensu fuerint cõclusa: tùm quia multi Prælati & Doctores vtriusque iuris eiusmodi Decretis restiterunt, tùm quia in fraudem Legatorum, quos à Castellæ & Angliæ Regibus missos in itinere esse, ac Synodo iam appropinquare cognouerant, id definire festinabant, cui dictos Legatos nolle assentiri sciebant. Quod factum (inquit) est in Sessione. 18. Et addit Ioannes de Turre Cremata: *Nullus sane mentis vir, qui nouit, cum quanta grauitate, integritate, & modestia, fidei iudicia tractanda sunt, iudicabit esse vniuersali consensu totius Ecclesie conclusa, Spirituq; sancto dictata, in quibus huiusmodi factiones & practica interueniunt.* Præterea eiusdem Concilij Decreta negat ab Eugenio 4. approbata vnquam esse, licet progressum Concilij aliquando approbasset. In eo autem quòd Decreta nō approbavit, ait Eugenium sapientissimè fecisse, propterea quòd Decreta ipsa nūquam examinasset, vtrum aliquid minus rectum, minus verum, aut minus expediens continerent. Vnde mos

i. **Concilium præfiderent, noluit in autoritate sua recipere, iuxta morem Conciliorum vniuersalium.**
ii. **quia eius Concilij Decreta ne Synodi quidè vnanimi consensu fuerint cõclusa: tùm quia multi Prælati & Doctores vtriusque iuris eiusmodi Decretis restiterunt, tùm quia in fraudem Legatorum, quos à Castellæ & Angliæ Regibus missos in itinere esse, ac Synodo iam appropinquare cognouerant, id definire festinabant, cui dictos Legatos nolle assentiri sciebant.**
iii. **Quod factum (inquit) est in Sessione. 18. Et addit Ioannes de Turre Cremata: Nullus sane mentis vir, qui nouit, cum quanta grauitate, integritate, & modestia, fidei iudicia tractanda sunt, iudicabit esse vniuersali consensu totius Ecclesie conclusa, Spirituq; sancto dictata, in quibus huiusmodi factiones & practica interueniunt.**

1077 **Idem** lib. 3. c. 28. *Romano Pontifici cura totius Ecclesie commissa est, & nō alteri persona aut congregationi, cum dictum sit soli B. Petro pro se & suis successoribus: Petre, pasce oues meas. Ioan. 21.*

1078 **Bernardus** in Mariali p. 3. Sermonis 3. *Cum Papa sit Christi Vicarius, & gerat vicem Dei in terris, ex quo sequitur, quòd habet plenitudinem potestatis, & illud quòd facit, presumitur facere auctoritate Dei: ideo ipso approbata aliquid, & nos approbare debemus, imò ipsius sententia est magis standū, quàm sententia totius mūdi.*

1079 **Antonius de Rosellis** in Tractatu de Concilijs, nu. 40. & post. *Principale fundamentum fuit in Christo, & deinde non in Ecclesia vniuersali (alioqui Ecclesia fuisset fundamentum sui ipsius, quod est ridiculum) sed in Petro, & hodie in Papa.* Et nu. 52. ac deinceps vsq; ad nu. 72. *Cum potestas Papa non sit à toto Concilio, vel à tota Ecclesia, sed à Deo: ex consequenti dolet, potestatem eius nō ideo esse minorem, si reliquæ partes mystici corporis ab eo dissentiant: quia potestas Papa non dependet ab illis, sed illorum potestas dependet à Papa.*

1080 **Nam & Christus cum sit Caput Ecclesie, sola potestas eius maior est, quàm totius reliqui corporis. Et tamen fatetur, potestatem fuisse concessam toti Ecclesie, sed sub Petro, quod q; Petri & Ecclesie potestas vna est, nō due.**

1081 **Et est in**

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Hæretici.

Annus Pontifices
Domini Romani.
ni.

Impe-
rato.
Rom.

Hæretici & Pseudo-
prophetae.

Doctores Catholici, & Custodes
Murorum Ecclesie.

Idem
Eugenius. 4.

176. De Nicolao
Galeo.

c Præter Wiclefi erro-
res, hic illum de suo adie-
cit, tempore nouæ Legis
nullum in iudicio esse oc-
cidendum, quia nouum
Testamentum id non di-
ctat, Bernard. Lutzemb.

177. De

c Gerson in compendio Theologiæ de decem
Præceptis. *Persona priuata, qua nullam habet iuris-
dictionem & auctoritatem, Deus prohibet occidere.*
Legi autem, vel ministro iniustitia præcipit occidere.
Exod. 22. *Maleficos non patieris viuere.*
Dionysius Ricelius Carthusianus in c. 13. ad Rom.
*Si male feceris, time potestatem. Non enim sine cau-
sa gladium portat. Potestas secularis portat gladium ma-
teriale, Ecclesiastica spirituale: utraque verò habet
iudiciariam potestatem, quæ per gladium designatur.*

222

f Anto-

- 1084 Et est in solidum in Papa: in alijs pro parte, nisi quando Papa est hereticus. Nam Papa subest Concilio in causa fidei & schismatis, quia ista sunt de iure Divino, cui Papa subest. Et nu. 66. Vbi agitur (inquit) causa fidei, & quaritur, utrum aliquid sit peccatum, vel non peccatum: credo, quod sit maior tunc sententia Concilij, quam Papa, ubi Papa solus esset, vel paucos sequaces haberet. Sed si Concilium Provinciale Romanorum, & Ecclesia Romana, & Sedes Apostolica aliquid in predictis pro vero deliberasset: tunc credo, quod esset maior sententia Papa & Ecclesia Romana, quam alterius Concilij generalis sententiam Sedes Apostolica non habentis, tum quia non est generale Concilium, a quo discrepat Caput (sicut ait in num. 70.) tum quia rogavit Dominus, ut non deficeret fides Petri: & debet intelligi de Ecclesia sibi specialiter commissa, ut per ipsius Ecclesie indubitabile iudicium, maiores causas finem susciperent. Hæc Rosellus multo copiosius dilatauit.
- Cataldinus de Boncompagnis, de translatione Concilij Basiliensis (cui ipse Cataldinus interfuit) ad Ferrariam, num. 26. 27. & deinceps. Cum in Synodo Basiliensi tractaretur de loco, in quo Græci cum Latinis concouerent, & maior pars Concilij de ciuitate Auinionensi concordaret, Græci verò illam ciuitatem, velut non maritimam, recusarent: *Licit Dominus nostro Papa ex ea causa illud Concilium Basiliense dissoluere, & ad Ferrariensem ciuitatem edicere transferendum, ut ipse personaliter simul cum Græcis concoueret ac presideret. Nam Papa simul cum Concilio deberet, & non solus, questionem fidei terminare.* Et nu. 21.
- 1085 *Quitur ergo ille Synodus Basiliensis, verum Vicarium Iesu Christi (qui non puri hominis vicem, sed Dei viuus gerit in terris) suis literarum monitorijs infestare.* Et nu. 45. & 46. Si constaret, Apostolicum nedum ista, quæ narratur in Citorio, sed etiam homicidium commississe: quamuis peccet, tamen de hoc accusari vel inquiri non potest, quia cunctos ipse iudicaturus à nemine est iudicandus, nisi à fide denius. Nec potest Concilium pro quocunque crimine vel delicto, nisi pro hæresi, Papam deicere de Papatu, quia electionem summorum Pontificum Dominus sibi reseruauit.
- Petrus à Monte Venetus, in Tractatu de Concil. Generalibus c. 1. num. 4. & 6. *Ad denotandum Ecclesie unitatem, unus creatus est Pastor, qui aly. præset, & apud quem esset omnis potestas plenitudo, quoniam monstruosum esset, ut in vno corpore essent plura capita. Sicut ergo vnicus est Dominus celestis totius mundi, ita decens fuit, ut vnus in terris relinqueret Vicarium, qui fuit Petrus, & post eum sui successores. Petrus enim, præter dona personæ ipsius concessa, habuit quedam realia pro se ac suis Successoribus, ut fuit potestas Clauum: aliàs portæ inferi aduersus Ecclesiam præualuissent, Petri autem Successores sunt Romani Pontifices.* Et nu. 17.
- 1094 *Verum Caput Ecclesie Christus est: Papa verò est ipsius Vicarius & Caput ministeriale, quod qui negat, est hereticus.* Et c. 2. *Magna cum ratione ait ad solum Romanum Pontificem congregationem generalium Conciliorum pertinere, à quo robur ea sumere posse dicit, etiam si prius ab alio congregarentur. Si autè duo contenderent de Papatu, Concilium (per motum declarationis) iudicare debet, tanquam vacante Ecclesia. Nam ratione dubij quedam permittitur, quæ regulariter non permittere cur. Deinde, si forte esset infidelitas in Papa, Concilium etiam delectur, cum eo ipsorum esse, quia desinit esse Caput Ecclesie, secundum illud (Deuter. 17.) non poteris alterius Genus Regem facere, qui non sit de fratribus tuis. Ac tandem: Pro malo (inquit) alio crimine Papa, etiam si incorrigibiliter & notorie scandalizaret Ecclesiam, potest per Concilium quouis modo deponi: quia generalia Concilia confirmantur à Papa (Lucæ. 22. *Confirma fratres tuos:*) potest tamen exemplo Pauli (Galat. 2.) Papa sine causa turbanti Ecclesiam resisti (seruata mansuetudine humilitatis) vel orando, vel exprobando, vel Concilium generale contra eum (non tamen in quo deponatur) congregando, vel brachium seculare inuocando.*
- 1097 Antoninus, par. 3. tit. 22. cap. 10. §. 4. *Eugenius 4. Concilium Basilee congregatum auctoritate Apostolica dissoluebat. Illi tamen obturauerunt aures suas, & ceperunt Eugenium citare, sollicitati ad hoc à Duce Mediolanti agere eius Pontificatum ferente. Sigismundus verò Imperator & Veneti dissuadebant ijs, qui Basilee erant congregati, ne pergerent. At illi deposito Eugenio, Ducem Sabaudie Amedeum in idolum sibi erigentes, Felicem quintum nunciauerunt. Cui tantum intra Territorium suum obediunt fuit. Is cum Abbatem Panormitanum, & Iohannem quendam institisset Cardinales, Iohannes morte subtrahitur est, Abbas verò Panormi reuersus, pileum sponte dimisit. Denique Iulianus Cardinalis relicto Basiliensi Concilio, ad Eugenium Papam se conuulit.*
- 1099 § Ex eo quod Papa, quem Synodus creauit, ab vnica tantum Prouincia est receptus, apparet totam Ecclesiam credidisse, quod Synodus non habuerit ius Papam Eugenium deponendi.
- Panormitanus c. Significasti, de elect. ext. Nota 7. quod Concilia generalia non sunt supra Papam. Vnde non possunt statuenda præfigere legem Papæ: imò in omnibus statuit Concilij intelligitur excepta auctoritas Papæ, & iste est textus satis in hoc notabilis, & quotidie allegatur præsertim ubi disputatur de potentia Papæ & Concilij. (Et infra ibidem.) In his, quæ sunt iuris positui, indubitanter Papa est supra Concilium, quia ipse est Caput Ecclesie. Vnde licet potestas fuerat data Papæ & toti Ecclesie: Papa tamè fuit attributa, tanquam capiti. vnde debet moueri corpus ad dispositionem capitis. Sed in his, quæ non dependent à plena potestate Papæ, non est simpliciter dicendum, quod Papa sit supra Concilium: ideo in concernentibus fidem, Concilium est supra Papam. Vnde

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Succesio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholicos, & Custodes Murorum Ecclesie.

Ann. Dom. 11.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

177. De Rochezana Husita.

f. Rochezana Husitarum facile princeps, et si Romane Ecclesie aliquando se subiecerat, tamen iterum rebellis, paruulus ac demerentibus Christi sanguinem præbebat. A Eneas Syluius in Bohemica historia c. 57. § Nec tantum hac in re à Protestatibus nostrorum temporum Husita dissentiebant, sed præterea in multis alijs rebus. Nam Rochezana iste, etiã post hæresim susceptam publicè Missarum solennibus interfuit, & ad altare accedens, inde Eucharistiam dispensauit.

178. De

f. Antoninus p. 3. tit. 14. c. 12. § Perpetuò furiosus & amentibus Eucharistia, quia nunquam habuerunt actualem deuotionem ad Sacramentum, quæ tamen requiritur, dicente Apostolo, Probet seipsum homo, & post: Impuberibus, qui carent omnino discretionem, non est danda, sed si habent aliquam deuotionem circa annum vndecimum vel duodecimum, potest eis dari.

Gerfon in regulis moralibus de Sacramento Eucharistie, C. Viruperabile est & sape criminale, ut Catholicus habes vsu rationis, ab Eucharistia susceptione totaliter absteineat. Illi pueri sunt idonei suscipere Eucharistiam, & ad hoc ligari videntur semel in anno, qui secundum leges censentur habiles ad nubendum. Potest quoque deuotio ætatem præuenire, sicut in quibusdam ætatem supplet malitia.

ZZZ ij Quod

Vnde non potest Papa disponere contra dispositum per Concilium. Item dic., quod in concernentibus uniuersalem statum Ecclesie, non potest Papa disponere contra statuta Concilij, si statuenda contrarium, decoloraretur status ipsius: sicut dicitur, ubi non decoloraretur seu diffamaretur Ecclesia.

Idem Panorm. ibidem num. 9. Quare autem dicit Textus, quod Archiepiscopi sunt membra de membris? Solutio. Dicunt Doctores, quod unica est Ecclesia uniuersalis (24. q. 7. c. Loquitur) cuius Caput est ipse Deus, seu Papa loco Dei. Ceteri uero Pralati, & Ecclesie particulares sunt membra huius Capitis, vel membra ex membris. Na sicut in humano corpore a brachio procedit manus, & a manu digitus, a digito unguis: Ita a Capite Romana Ecclesie procedunt Sedes Patriarchales: ab istis, Archiepiscopales: ab istis, Episcopales: ab eis, inferiores Pralati.

Postremo, Pius 2. (A Eneas Syluius antea dictus) in Bulla Retractionum suarum ita scribit. In minoribus agentes, nondum Sacris Ordinibus initiati, cum Basilea inter eos versaremur, qui se generale Concilium facere, & uniuersalem Ecclesiam representare aiebant, Dialogorum quendam libellum scripsimus, (& post) in quo ignorantes (ut Paulus) persecuti fuimus Romanam primamq. Sedem. Vnde in Domino commonemus, ne fidem ullam praestetis prioribus illis scriptis, qua supremam Apostolicam Sedem auhoritate quouis patet elidunt. Nec cum Pontificatu hac nobis opinio aduenit. Sed cum Iulianus S. Angeli, & Ioannes S. Petri, Cardinales, quibus plurimum credebamur, ad Eugenium defecissent, cum paucissimi in fide Basiliensi remansissent,

cum Fridericus Romanorum Rex Felici 5. in Eugenio locum successore, honorem tanquam Pontifici Romano exhibere nollet, cum in Friderici Aula agentes, Eugenium in multis falso accusatum inuenissemus, cum Iulianus Cardinalis post unionem Græcorum Ferrariae Florentiaq. conclusam in Ungaria legatione functus, Vienna nobis occurrisset, dixissetq. una uoce Græcorum & Latinorum hunc esse, saluari non posse, qui S. Romana Ecclesie non teneret unitatem, cum Ioannes Caruaniensis Apostolici Palatii auditor, aliq. docti uiri multum nobis frequentibus colloquijs suis profuissent, cumq. Caesar Basilienses induceret, ut Ecclesiastica pacis causa, se ad nouum Concilium, quod Constantia indiceretur, transferrent: illi uero id primi recusarent, ob eamq. rem multi doctissimi uiri, & opinione sanctitatis illustres, scire se dicerent, Basilienses Spiritum sanctum non habere Ductorem: His omnibus consideratis, recognouimus errorem nostrum. Basiliense dogma reiecit, Eugenio Pontifici Maximo caput submissimus, illud Hieronymi diximus: Cathedra Petri communi conseruata, super illam fundatam Ecclesiam scio.

Etiamq. adhuc Clericali tantum caractere insigniti, quando ad Eugenio obedientiam rediimus. Inter genera gubernationum, communis Philosophorum sententia est, prestare Monarchiam. Romani in aduersis casibus ad unum Dictatorem recurrerunt, cuius dicto non liceat aduersari. Nec unquam Romana res admirabilior fuit, quam sub Augusti Caesaris Principatu: quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen ceteris pretulisse uidetur gubernationibus. Orbis maximam partem gubernant Reges, siue Christiani, seu Barbari. In caelesti Aula unus est omnium Rex aeternus Deus, cuius unigenitus filius Christus Iesus, seruili accepta forma, in Ecclesia tanquam Dux uetus corporaliter praesedit, & cum ascendisset in caelum, Petrum indubitanter sui gregis Pastorem reliquit, cui dixerat. Pasc oves meas, quem omni potestate donauit, qua ad bene regendum oves necessaria ducitur. Alioqui sapientia Patris Ecclesie suae haud sufficienter prouidisset. Petrus ab Antiochia Romam ueniens, ibi glorioso Martyrio vitam finiuit, successore Clemente substituto. Atq. ita in hanc usque diem seruatum est, ut qui Romae sederit Antistes rite institutus per legitimum electionis ritum, tanquam Aaron uocatus a Domino, hunc omnes Christiana plebes, populi, Reges, Clerici, Episcopi tanquam Iesu Christi Vicarium & B. Petri Successorem, uniuersalis Ecclesie Caput, ac Rectorem, & Ducem venerati sint. Christus, qui pacem in ultimo Testamento reliquit, dedit & regimen pacis amicum, id est, Monarchicum, sub Petro & Successore illius Romano Pontifice, cui & congregare Generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui eius filius est Ecclesie propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur, & praesertur ei, ut Pastor, gregis princeps, populo: rector, familia. Hec iam senes, & in Apostolatus apice constituti credimus, & profiteamur.

Fridericus Imperator (ut est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græcorum Emanueli salutem. Sicut ille Rex regum, a quo omnis potestas, Romanum imperium Caput totius orbi contulit, ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum unicum Matrem, Dominam & Magistrum ordinauit, quod utique duorum gladiatorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostra. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus uobis & Romano Imperio honorem debitum impendas, & summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem.

Idem Eugenius. 4.

1107. Cardinalis post unionem Græcorum Ferrariae Florentiaq. conclusam in Ungaria legatione functus, Vienna nobis occurrisset, dixissetq. una uoce Græcorum & Latinorum hunc esse, saluari non posse, qui S. Romana Ecclesie non teneret unitatem, cum Ioannes Caruaniensis Apostolici Palatii auditor, aliq. docti uiri multum nobis frequentibus colloquijs suis profuissent, cumq. Caesar Basilienses induceret, ut Ecclesiastica pacis causa, se ad nouum Concilium, quod Constantia indiceretur, transferrent: illi uero id primi recusarent, ob eamq. rem multi doctissimi uiri, & opinione sanctitatis illustres, scire se dicerent, Basilienses Spiritum sanctum non habere Ductorem: His omnibus consideratis, recognouimus errorem nostrum. Basiliense dogma reiecit, Eugenio Pontifici Maximo caput submissimus, illud Hieronymi diximus: Cathedra Petri communi conseruata, super illam fundatam Ecclesiam scio.

Etiamq. adhuc Clericali tantum caractere insigniti, quando ad Eugenio obedientiam rediimus. Inter genera gubernationum, communis Philosophorum sententia est, prestare Monarchiam. Romani in aduersis casibus ad unum Dictatorem recurrerunt, cuius dicto non liceat aduersari. Nec unquam Romana res admirabilior fuit, quam sub Augusti Caesaris Principatu: quo tempore natus mundi Saluator Monarchicum regimen ceteris pretulisse uidetur gubernationibus. Orbis maximam partem gubernant Reges, siue Christiani, seu Barbari. In caelesti Aula unus est omnium Rex aeternus Deus, cuius unigenitus filius Christus Iesus, seruili accepta forma, in Ecclesia tanquam Dux uetus corporaliter praesedit, & cum ascendisset in caelum, Petrum indubitanter sui gregis Pastorem reliquit, cui dixerat. Pasc oves meas, quem omni potestate donauit, qua ad bene regendum oves necessaria ducitur. Alioqui sapientia Patris Ecclesie suae haud sufficienter prouidisset. Petrus ab Antiochia Romam ueniens, ibi glorioso Martyrio vitam finiuit, successore Clemente substituto. Atq. ita in hanc usque diem seruatum est, ut qui Romae sederit Antistes rite institutus per legitimum electionis ritum, tanquam Aaron uocatus a Domino, hunc omnes Christiana plebes, populi, Reges, Clerici, Episcopi tanquam Iesu Christi Vicarium & B. Petri Successorem, uniuersalis Ecclesie Caput, ac Rectorem, & Ducem venerati sint. Christus, qui pacem in ultimo Testamento reliquit, dedit & regimen pacis amicum, id est, Monarchicum, sub Petro & Successore illius Romano Pontifice, cui & congregare Generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui eius filius est Ecclesie propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur, & praesertur ei, ut Pastor, gregis princeps, populo: rector, familia. Hec iam senes, & in Apostolatus apice constituti credimus, & profiteamur.

1109. Fridericus Imperator (ut est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græcorum Emanueli salutem. Sicut ille Rex regum, a quo omnis potestas, Romanum imperium Caput totius orbi contulit, ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum unicum Matrem, Dominam & Magistrum ordinauit, quod utique duorum gladiatorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostra. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus uobis & Romano Imperio honorem debitum impendas, & summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem.

1110. Successore illius Romano Pontifice, cui & congregare Generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui eius filius est Ecclesie propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur, & praesertur ei, ut Pastor, gregis princeps, populo: rector, familia. Hec iam senes, & in Apostolatus apice constituti credimus, & profiteamur.

1111. Fridericus Imperator (ut est apud Albertum Crantzium in Metropoli lib. 7. cap. 5.) Regi Græcorum Emanueli salutem. Sicut ille Rex regum, a quo omnis potestas, Romanum imperium Caput totius orbi contulit, ita etiam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum unicum Matrem, Dominam & Magistrum ordinauit, quod utique duorum gladiatorum numero figurauit, quos etiam sufficere perhibuit auctor fidei nostra. Quapropter tuam prudentiam commonemus, quatenus uobis & Romano Imperio honorem debitum impendas, & summo Pontifici, quem nomine tenus sanctum appellas, debitam obedientiam exhibeas, & honorem.

1112. Successore illius Romano Pontifice, cui & congregare Generalia Concilia, & dissoluere, datum est: qui eius filius est Ecclesie propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur, & praesertur ei, ut Pastor, gregis princeps, populo: rector, familia. Hec iam senes, & in Apostolatus apice constituti credimus, & profiteamur.

Fides & sententia Generalis Concilij Florentini (in quorum Græci, quam Latini consenserunt) de Primatu Romana Ecclesie.

In Tom. 1. Concil. in Actis Synodi Ferrariensis & Florentini, secundum Græcam translationem. Anno. 1438. Ioannes Paleologus Imperator, & Iosephus Constantinopolitanus Patriarcha una cum Græcis Episcopis Ferrariae a summo Pontifice Eugenio & Latinis Episcopis excepti sunt, qui simul ad Synodum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Generale Concilium Florentinum.

1432

Idem Eugenius. 4.

Fridericus 3. an. 54.

Heretici & Pseudo-prophetae.

Doctores Catholici, & Custodes Aduersum Ecclesiam.

178. De Bohemorum sectis & dissensionibus inter se.

Quod Lutherani & Caluinista nec cum Wiclefo, nec cum Husitis in doctrina consensiant.

Wiclefus transubstantiationem, & realem Christi praesentiam in Eucharistia condemnauit. Eandem Hieronymus Pragensis, & ipse ex parte Wiclefista, iam moriens acerrime defendit.

Petrus

Quoties a Lutheranis aut Caluinistis quaerimus, quas origines Ecclesiarum suarum edant, quosque antecessores proximè ante se habuerint, ad Wiclefum & Husitas mox confugiunt.

ZZZ iij Porro

1113. Synodū celebrandam conuenerūt. In eo Concilio definitum est in hanc sententiam: *Definimus, sanctā Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in uniuersum orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusq; Ecclesie Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pacendi, regendi, & gubernandi uniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam gestis & clementiorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.*

1114. Est verò animaduersione dignum, quòd Græci Episcopi & Doctores Primatum Pontificis Romani hoc tempore agnouerunt, non vi quapiam coacti, neque numero suffragiorum à Latinis superati, sed sponte sua ipsius veritatis ponderi cedentes. Nam cum soli Græci in Imperatoris Constantinopolitani domo, absentibus Latinis, conuenissent, lectis (vt in Sessione vltima Concilij Florentini dicitur) Græcorum Doctores de summi Pontificis potestate, sententijs, eo modo definiērunt, quo superius declaratum est. Ex quo etiam constat, antiquos Græcorum Doctores & Patres ea ipsa iudicia de Primatu Pontificis Romani iam olim fecisse. Ac ne hoc dicatur tantum in Latinorum historijs aut libris conscriptum extare, libuit aliquot etiam Græcorum testimonia hoc in loco ascribere.

1115. Georgius Pachymerius Historiarum lib 5. hæc recenset capita pacis Græcorum & Latinorum. *Principatus sui Romana Sedis. Ad eum appellare liceat Græcis. Et memoria Romani Pontificis vnā cum Patriarchis celebretur.*

1116. Laonicus Chalcondylas rerum Turcicarum lib. 1. *Romani, & ipsorū Pontifex Maximus nullam prorsus omitentes occasionem, Legatos miserunt ad Græcos, vt conuenientes in vnum, Conciliumq; celebrantes, concordiam, quantum ad Religionem Christianam attinet, inter se conglutinent. At Græci cum plurimus annis aduersus Romanos contentiones mouissent, noluerunt patrium Religionis suæ cultum periurari. Tandem Ioannes Paleologus Græcorum Rex, assumptus Byzantijs Episcopus & Græcorum doctus, ad colloquium venit cum Pontifice Romano Eugenio quarto. Tandem Græci pariter & Romani in Religionis negotio consenserunt. Sed Græci, qui domi manserant, noluerunt stare ijs, quæ acta erant in Italia Synodus. Hinc perpetuo discordiam fuisse Græcos in negotio Religionis aduersus Romanos, constat.*

1117. Præterea ne Græcos ipsos non domestica conscientia, sed sociorum cohortatione ad hanc Romanæ Ecclesie obedientiam tractos putaremus: perpendendum est, quòd Iosephus Patriarcha Constantinopolitanus cum esset solus, ac horam mortis lux, quæ etiam subitanea erat, præsentiret, ita scriptum reliquit, vt habetur in Sessione vltima Concilij Florentini. *Quoniam ad extremum vite meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate Dei meâ sententiam his literis palam facio. Nam quæ Domini Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Roma veteris sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire credereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem Patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romanusq; veteris Papam, Domini nostri Iesu Christi Vicarium esse concedere, atque animarum purgatorum esse, nõ inficio. Datum Florentiæ, die octaua mensis Iunii, Anno D. 1439. § Quid quòd ista Græcorum Confessio non subito, nec verbo tantum nuncupata est? Nam hoc totum Decretum, quod antè perscripsi, ab ipsis Græcis post diuturnam deliberationem & singulorum subscriptionibus (excepto Marco Ephesino) & sigillo Imperatoris Constantinopolitani confirmatum est? Aderant verò etiam Vicarij trium Patriarcharum qui singuli exemplar literarum, quæ subscriptæ fuerant, ad singulas Patriarchales Ecclesias detulerunt. Denique Legati Patriarchæ Armeniorum superuenerunt, & cum Ecclesia Catholica coniuncti sunt, accipientes ab Eugenio Pontifice Romano, fidei regulam. Nam vt in Decreto Eugenij quarti legimus, postquam & veterum Conciliorum Decreta proposita, & septem Sacramenta ritè explicata erant: *Armeniorum Oratores nomine suo, & sui Patriarchæ, & omnium Armeniorum, hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis, omnemq; doctrinam in ipsa descriptam, nec non quicquid tenet & docet Sancta Sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, suscipiunt, & amplectuntur. Illos quoq; Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter suscipiunt: quascunq; verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat, & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent: proficentes, tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo supra, ipsius Sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.**

1118. Iesu Christi Catholica & Apostolica Ecclesia Roma veteris sentiat ac celebret, omnia me quoque sentire credereq; profiteor, ac ipsis plurimum acquiesco. Beatissimum autem Patrum Patrem, ac Summum Pontificem, Romanusq; veteris Papam, Domini nostri Iesu Christi Vicarium esse concedere, atque animarum purgatorum esse, nõ inficio. Datum Florentiæ, die octaua mensis Iunii, Anno D. 1439. § Quid quòd ista Græcorum Confessio non subito, nec verbo tantum nuncupata est? Nam hoc totum Decretum, quod antè perscripsi, ab ipsis Græcis post diuturnam deliberationem & singulorum subscriptionibus (excepto Marco Ephesino) & sigillo Imperatoris Constantinopolitani confirmatum est? Aderant verò etiam Vicarij trium Patriarcharum qui singuli exemplar literarum, quæ subscriptæ fuerant, ad singulas Patriarchales Ecclesias detulerunt. Denique Legati Patriarchæ Armeniorum superuenerunt, & cum Ecclesia Catholica coniuncti sunt, accipientes ab Eugenio Pontifice Romano, fidei regulam. Nam vt in Decreto Eugenij quarti legimus, postquam & veterum Conciliorum Decreta proposita, & septem Sacramenta ritè explicata erant: Armeniorum Oratores nomine suo, & sui Patriarchæ, & omnium Armeniorum, hoc saluberrimum synodale decretum, cum omnibus suis capitulis, declarationibus, definitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis, omnemq; doctrinam in ipsa descriptam, nec non quicquid tenet & docet Sancta Sedes Apostolica & Romana Ecclesia, cum omni deuotione & obedientia acceptant, suscipiunt, & amplectuntur. Illos quoq; Doctores, & sanctos Patres, quos Ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter suscipiunt: quascunq; verò personas, & quicquid ipsa Romana Ecclesia damnat, & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent: proficentes, tanquam veri obedientiæ filij, nomine quo supra, ipsius Sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare.

1119. Gennadius Scholarius Patriarcha Constantinopolitanus, qui in Synodo Florentina interfuerat, pro Latinis contra Græcos de capitibus quinque scripsit, è quibus vnum erat de Primatu summi Pontificis, quem Primatum ex Græcorum Patrum testimonijs confirmauit.

1120. Matthæus quidam Hieromonachus, cum de varijs Canonibus Græcè scriberet, tum Constātini Magni, tum Iustiniani primi leges ac testimonia de Romani Pontificis Primatu dicta & conscripta protulit, nec homo Græcus Apostolicæ Sedis Romanæ prærogatiuam timuit confiteri.

Iacobus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici, & Custodes Mutorum Ecclesie.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.
	Idem Eugenius quartus	
1432	Generale Concilium Florentinum.	
	Idem Ferdinandus	

Heretici & Pseudo-propheta.
 Petrus Dresensis, ex parte Wiclefista, primus intulit necessitate vtriusque speciei, quam Wiclefus nunquam docuit.
 Rochezana & ipse Wiclefista, demeritis & parulis Eucharistiam ministrant, quod & Petrus Dresensis, non item Wiclefus, approbasse dicitur.
 Orebita, Hufsitaram non parua factio, sacerdotes passim occidendos clamabant.
 Nicolaus verò Galecus, etiam Hufsitæ, neminem ne in iudicio quidem occidendum affirmabat.
 Romanam Ecclesiam Wiclefus appellauit Synagogam Satanae, cum ea tamen & Wiclefus communicauit, sedente iam Urbano sexto, ad quem scripsit, eumq; Vicarium Christi agnouit, & quatuor Bohemorum legati totam Bohemorum iactionem communicaturam cum eadem Ecclesia Romana Concilio Basiliensi spodebat, si quatuor tantum articulos illis concederet, ex quibus tres ad summum fuerat à Wiclefo prædicati. Vnde apparet, Hufsitæ nõ curasse reliquos Wiclefi articulos, etiãsi permulti essent. Ita nec secum Wiclefus, nec cum Hufsitis, nec Hufsitæ aut cum Wiclefo, aut cum seipsis potuerunt consentire, quia omnes à vera Dei Ecclesia disenserunt, extra quam nec vnitas fidei, nec salus animarum inuenitur.

Deni-

Porro etiam si Wiclefus in Angliæ latebris Protestantium fidem aliquotusque disseminasset: quid tamen hoc esset ad multas gentes, in quibus eam secundum Prophetias & Euangeliū omnibus diebus manifestè prædicari oportuit: isuper nati sunt Wiclefus & Hus. Ecclesiā in toto mundo, nec vnā quidem, nedum in varijs gentibus simul innumerabiles habuerūt, in quibus Episcopi iam inde ab Apostolis originem suam ducentes, omni aetate palam publiceque fidem ipsorum prædicarent. Non exiuit sanus cor in omnem terram, non in Aliam, non in Africam, multoq; minus in Aethiopiā aut Indias nouas: imò neque in Græciam, quæ pars Europæ est, peruenit: nec in Hispanijs, aut in Italia concionem hæcenus vel minimam consecuta est.
 Quid quòd ne Wiclefus quidem, aut Hufsitæ de Lutherorum aut Caluinitarum Ecclesia fuerunt: Illi enim crediderunt, & celebrarunt ad minimum quatuor sacramenta. Illi ad plurimū tria, plerumque verò non nisi duo recipiunt. Wiclefus & Hus propter quolibet mortale peccatum, quemlibet civilem aut Ecclesiasticum Ministrum officio & magistratū excidere dicebant. Hoc Lutherani & Caluinitæ feruò negant. Vtriusq; speciei necessitatem nec Wiclefus, nec Hus vrgebant. Isti eam cum Bohemis vrgent. Bohemi demeritis & parulis Eucharistiæ præbebant: Reprehendunt hoc Lutherani & Caluinitæ. Eucharistiæ honore causa per plateas ciuitatis circumulerunt Bohemi, & nominatim Rochezana; vt auctor est Aeneas Syluius in hiltor. Bohem. c. 62. Hoc ipsum vehementer damnant Lutherani & Caluinitæ. Illi Romanam Ecclesiam propter Primatum ipsum non accusabant, imò apud Aeneam (c. 10.) Bohemorum Pattores & Duces ita loquuntur: *beatissimus Apostolicæ Mistratus, & omni deuotione subiecti esse, nõ legi diuinæ contraria iubeat.* Quid, quòd Rochezana, & reliqui Bohemorum Legati spondebant in Basiliensi Concilio, & obedientiam Ecclesie Romanæ, si tantum quatuor articulos ipsis concederet. At Lutherani & Caluinitæ ipsum Primatum Ecclesie Romanæ à diabolo furdatum dicunt, etiam si nulla in re alia Romanus Pontifex ab illis dissentiret. Non igitur eadem est Wiclefi, Hufsitaram, Lutherorum & Caluinitarum congregatio aut fides.

Luth-

556

Pontificem Romanum semper fuisse totius Ecclesie Primatem.

Iacobus Nauarchus Ondischotanus in Epistola Asiatica: Cum (inquit) Eugenius ad Orientis & Ethiopum Patriarchas scripserit, illi in suis Epistolis de Latina Ecclesia, & Pontificis autoritate honorifice, Catholice ac discretè scripserunt. Iacobus enim Ioannes (qui se B. Marci Sedis Alexandrina, & totius Egypti, Lybie, Pentapoleos, & Occidentalis Africa, Patriarcham nominat) Pontificem Romanum, Sacerdotij perfectione, & omnium Ecclesiarum Apostolicum Pastorem vocat, Sacerdotum Principem, peregrinantium, qui ceteris viam salutis ostendat, Ducem, & languentium medicum: Ipsius vero Vicarius Hierosolymitanus Andreas Abbas Syrus Caput & vniuersalis Ecclesie Doctorem appellat. Latinam vero Ecclesiam retinere doctrinam, quam ab initio Petrus & Paulus tradiderunt, quam alia Ecclesia deserentes, & se (vt ait) à Romana Ecclesia matre & magistra omnium separantes, gentibus in opprobrium & ruinam tradita sunt, vt euidenter (ait) in Armenis, & Græcis, & nobis Iacobitis cernitur. Postremo Deum trinum & vnum confitetur, & ipsius nomen (vt habet translatio Epistolæ) ex immaculata matre carne suscepta, mediatorem factum esse. Eandem ferè sententiam Nicodemus Abbas A Ethiops & Hierosolymis Vicarius Patriarcha, de Sede Romana tenet. Palam est, (inquit) eos, qui à Romana Ecclesia defecere, corruisse, & dum quisque suam fidem venorem predicat (quod à deo non est) relicta Apostolorum sententia, in vias suis sensus abiisse omnes: Aethiopicam tamen integram & liberam perdurasse, quia nequaquam perfidia & voluntaria defectione, (vt alia Ecclesia) peccasset, ac propterea in seruitutem & exterminium non incidisse, sed locorum distantia & itinerum periculis se inuictam fuisse, nec non Pontificum negligentia accidisse, vt nulla visitationis memoria, aut literarum ratio à quingentis annis apud eos extaret. Nihilominus Aethiopes tanta veneratione Sedem Romanam colere, vt pedes eorum osculentur, qui Roma veniunt in Aethiopiam, vestimentis eorum partes rapere, & Reliquiarum loco seruare, nec mirum. Si enim Regina Saba abiit Hierusalem, vt audiret sapientiam Salomonis: plus quam Salomon (inquit) summus Pontifex est. Regem item Aethiopum tantum facere Romanum nomen, & Latinorum fidem, vt nihil aequè in votis habeat, atque vt cum Romanis iungantur Aethiopes, & se Pontificis subdat pedibus, auidissime, amplexurum esse, qua de concordia incunda statuètur in Synodo. Pontificem autem omnium Ecclesiarum Caput saltem, suo splendore orbem illustrare, cui omnes Patriarchæ, Episcopi, Imperatores & Reges inclinantur. Nec se Legatos disputandi gratia mittere sed vt summi Pontificis sententiam de fidei rebus sequantur: quis enim, ait. Solum lumen inferat? Ingens est (inquit) & vetusta Latinorum scientia, & orbi nota, nec oportet discipulum esse supra magistrum. Hæc illi in suis literis 1441. 18. Octob. ad Eugenium missis. Addit his omnibus, se ad futurum Pontifici, in seipsi Jacobitarum Patriarcha & Saracenis, ne vi impediatur, vel ambitione aliqua. Philetus vero Alexandria & Egypti Patriarcha, Petram fidei summum Pontificem vocat, & luporum repulsores, omnium Ecclesiarum Caput, ceterorum, q. Patriarcharum Protectorem: addit, se executurum Pontificis sanctiones, scripserit, Ioanni Imperatori Paleologo, tanquam tyrannus exterminandus esse, qui ea, qua in S. Synodo statuta essent, non reciperent. 1. Septemb. 1440. Hæc apud Iacobum Nauarchum.

Isidorus Ruthenus cum esset ex ijs Græcis, qui ad Concilium accesserant, præter honorem Cardinalium, Legatus Papa apud Constantinopolim est factus, vbi vsque ad urbem à Turcis captam ipse non captus permansit. Bessarion etiam, qui erat Nicenus Episcopus, & omnium Græcorum optimus ac doctissimus, Romanæ Ecclesie fidem secutus, in Italia remansit, & ab Eugenio 4. S. R. E. Cardinalis postea est factus. A Nicolao autem quinto Episcopatu Tusculano donatus, vt Andreas Barbatia Siculus attestatur in tractatu de Cardinalium præstantia, quem Bessarioni dedicauit.

Mathias à Michow de Sarmatia lib. 2. Isidorus Metropolitanus Koniensis, lingua & doctrina Græcus peritissimus, tempore Eugenij ad Concilium Florentinum iuit, & vnioue Ecclesie Romanae percepta, in Rusiam rediit. Hunc Moscouitæ obedientiam Romanam eis predicantem spoliauerunt, & in necem extremam impulerunt. Non defuerunt igitur, qui pro Ecclesie Romanae Primatu Martyrium etiam inter Barbaros subierint. Idem Mathias paulò antè in eodem libro dixerat, in Rusia plures sectas esse: Græcorum videlicet, Armeniorum, & Iudæorum. Est etiam (inquit) religio Christiana Romano Pontifici subiecta, & illa regit ac præeules, quamquam sit exigua numero.

Platina in vita Pij 2. Fridericus 3. Aeneam Syluium Romam mittit, qui Eugenio publicè diceret, se ac Germanos omnes in humanis diuinisque ei deinceps obtemperaturos.

Paulus de Castro Consilio 4. 14. nu. 2. cum seq. in prima parte Consiliorum suorum. Certum est, quod solus Papa est immediatus Vicarius Christi, & quod ipse facit, ab ipso Domino fieri. Ipse enim solus Dominus Romanam fundauit Ecclesiam, cuius ipse Papa Caput est c. 1. Distin. 22. Alia vero Ecclesie particulares fundatae fuerunt non immediate à Christo, sed à Petro & eius successoribus, vt ibi dicitur: maxime in Italia, Hispania, Gallia & Africa. Itè ibid: Romana Ecclesia Mater est & Magistra omnium aliarum Ecclesiarum, alia vero dicuntur filia.

Ioannes Hugo Selestadensis in Tract. de officio 4. Prælatorum in principio. Papa est Caput omnium, ideòque à nemine iudicandus est.

Andreas Barbatia Siculus ad Bessarionem de præstantia Cardinalium, num. 15. Papa est Petri Successor, & Vicarius Iesu Christi, non puri hominis, sed veri Dei vices gerens in terris.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperatores Romani.

Heretici & Pseudo-prophete.

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesie.

Idem Eugenius quartus

Lutherus etiã ipse (apud Roffensem in Articulo 30.) sic ait: Non rectè faciunt, qui me Hussitam vocant. Non enim mecum ille sentit. (Et post.) Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit Monarchia Papa: hoc tantum agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesie. (Et iterum.) Fortassis & in hoc peccauit Ioannes Hus, quòd duodecim cõsilia Euangelica fecit, cum non sit nisi vnicum virginatis sine carnalibus. Denig, omnia (inquit) Ioannis Hus, etsi ab illis probata, non admitto. Hactenus Martinus Lutherus.

Præterea Philippus Melanchthon ad Fridericum Miconium: Inspeci Wiclefsum: sed deprehendit in eo multa alia errata, ex quibus iudicium de spiritu eius fieri potest. Prorsus non intellexit, nec tenuit fidem institutam. Inepitè confundit Euangelium & politicam nec videt, Euangelium nobis concedere, vt legitimis omnium Gentium politijs utamur. Contendit, Presbyterus non licere, vt possideant quicquam proprium: Decimas nullas vult solui, nisi docentibus. Quasi verò Euangelium veteri, vti politicis ordinationibus. De dominio Ciuili sophisticè & planè seditiosè rixatur. Ad eundem modum de Cæna Domini sophisticè cauillatur publicè receptam sententiam. Hactenus Melanchthon.

179. De

a Dionysius

Franciscus Philephus in Epist. ad Poggium & Laurentium Vallam. Quid insanius queat excogitari, quam viros doctos ac senes maledicendi intemperantia gloriari? Et id quidem Romana in Curia, in oculis summi sanctissimi Pontificis Nicolai quinti, qui non minus mirabili virtute & sapientia, quam suprema dignitate prestantia vices Christi in terra gerit.

1129 Amedeus Antipapa coram Nicolao Pontifice renunciavit omni iuri, quod in Papatu suo est habere. Et ita schisma Basileense cessavit in totum. Antoninus par. 3. tit. 22. c. 12. § Hinc manifestissime liquet, opus Basileensium non fuisse à Deo. Alioqui stetitset (Actor. 5.) nec dissolui potuisset. Nunc autem, quia fuit ex hominibus, dissolutum est.

Georgius Trapezitius in dictum Evangelij: Si volo eum manere, Papam Nicolaum 5. sic alloquitur: Ad sanctam aie meam, que in hac perfacili questione auxilio eius, cuius in in terra Vicarius es, à clama, meo mittenda putavimus. Id enim propositum semper erit, non dico scribere, aut dicere, sed ne cogitare quidem, quod Apostolica doctrina ac Ecclesia Dei, cuius tu Princeps es, repugnare videatur. (Et post.) Commendatio militantis Ecclesie Petro tunc (quando ter interrogatus est, an Christum amaret) facta, Successoribus etiam suis facta cognoscitur. Oportet enim, sicut oves agniti, (veteres, videlicet in fide atque novelli) ad diem usque, advenius in gloria Domini per successionem duraturi sunt, eodem utique modo illum permanere, cui commendatio facta est.

1131 Nicolaus de Cusa, in Epist. 2. ad Bohemos de usu communionis. Si scire velis, an in Ecclesia existas, hac vestiges ratione: si Cathedra Romani Pontificis adhaereas, que per continuas successiones bonorum malorumque in Petrum Principem continuatur. Credendum est, hanc Sedem sacratissimam, quoad locum, etiam in exterrinabilem. Et tamen si casu Roma desiceret: ibi veritas Ecclesia remanebit, ubi erit Principatus & Petri Sedes, modo predicto. Cum enim Episcopi succedant Apostolus: primo Apostolo recte primus succedit Episcopus, ad quemcunque particularem locum alium à Romana urbe fuerit Sedes contracta.

Aeneas Sylvius, antequam adhuc esset Pontifex electus, in Epist. 288. Cum necesse sit, ad perfectum regimen unum præesse, à quo ceteri dependant: minime dubitandum est, quin ex ordinatione Christi unius Ecclesie præsit. Dixit enim Petro: Pasc oves meas. Nec fuit est dicere, hanc dignitatem, Petro datam ad successoribus eius non derivari. Matth. 28. Ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi. Itaque post Christum Petrus sui Pontifex unus, qui Ecclesie præsit. Petro autem vita functo, successoribus eius usque ad Calixtum tertium, Christi Vicarium tenuere. Nam Christus cum Vicarium suum Petrum elegit, ei loco hanc dignitatem concessit, quem Petrus ipse suo sanguine consecraret. Romana igitur Ecclesia, ut Sacri Canones dicunt, Caput omnium est.

1136 Idem Aeneas Sylvius in Dialogo contra Bohemos. Epist. 130. In his, que sunt fidei, nunquam reperta est Apostolica Sedes errasse, aut adulterinis acquiescisse dogmatibus. (Et post.) Hoc ausum dicere, Romanis Præsulis indubitatus nemo unquam inveniit est falsæ doctrinae publicus assertor.

1138 Calixtus Papa 3. in Epist. ad Fridericum Imperatorem, que apud Aeneam Sylvium est 371. Nota est omnibus Apostolica Sedes auctoritas, manifesta cuique prima Sedes dignitas, vulgata per orbem Vicarij Dei potestas, cui dictum est à Domino: Pasc oves meas. Nec huius, aut alius Provincie, sed universi orbis Præsulatum in Apostolica Sedis specula consecuti sumus.

1141 Platina in vita Calixti 3. Calixtus ad Usuncassanum, Persarum & Armenia Principem misit, eum in Turcam excitans. Fecit Usuncassanum ad Pontificem scripsisse, se ob eius preces victoriam ab hoste reportasse.

1142 Angelus de Clauario in Summa Angelica: Papa summus est inter omnes, quia ipse solus habet plenitudinem potestatis.

Pius Papa secundus, (Aeneas Sylvius antea dictus) ad Ducem Burgundia, Epist. 376. Inualecente maono Turco fidei Christiana adversario, felicis recordationis Prædecessores nostri Nicolaus 5. & Calixtus 3. quisque eorum ad Asiam & Orientis partes misit dilectum filium Lodovicum de Bononia, fratrem ordinis Minorum de observantia regulari, ut is pro sua prudentia, rerum, locorum, hominumque notitia, Christianos Orientis, & alios Christianorum amicos excitaret, ad faciendum similiter arma contra Turcum. Accedens frater Ludovicus, omnia sibi per nos commissa diligentissime & prudentissime est executus, qui ut optimam illorum Principum & Regum obedientiam & devotionem, quam habent ad hanc Sedem Apostolicam intelligere possent, curavit secum advenire dilectos filios Michaelem Imperatoris Trapezundarum, Nicolaum Regis Persarum, Costopam Ducis Georgiana, Maunethem Assenbech Soldani Mesopotamiae, Moraihum Verbrecht in Armenia Dominum, Oratores & nuncios, qui nobis literas attulerunt suorum Dominorum, exprimentes favorem, ad praesumptuosissimi Turci destructionem, & simul motuam nostrorum desideriorum executionem. § Hinc abunde liquet, ne his quidem diebus defuisse Christianos in Asia & reliquo Oriente, qui Sedem Apostolicam & Romanam debita observantia colerent, & cum ea communicarent.

1144 Idem Pius in Epist. 375. ad Regem Francie. Dicis te obsequentissimum & obedientem sanctæ Romanæ Sedis filium. Si filius obedientia es, cur Pragmaticam Sanctionem tenes, atque defendis? Eugenius te hortatus est, ut illam

Civitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Civitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.	Heretici & Pseudo-propheta.
216.	Nicolaus 5. Lunensis. an. 2. d. 19.	Gre. Constantinus Pallogogus an. 9.	Ioannes Behaim tympanista, & pecorum pastor vitam Clericaculans, decimas perfoluendas vna cum Wiclefo negans, illud habebat proprium, ut etiam telonia, vestigalia, & tributa negaret perfoluenda, aquas vero & nemora omnibus libera esse vellet. Hæc apud Munsterum in libro Cosmographiæ 3. de Germania.
1447.		Lat. Idem Fridericus 3.	
1455.	216. Calixtus 3. Valentinus an. 3. m. 4.		
1458.	217. Pius 2.		

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesie.

179. De Ioanne Behaim.

a Dionysius Ricelius Carthusianus, in 22. caput Matthæi: Reddite que sunt Cesari, Cesari, visporè cæsum, tributum, subiectionem: & que sunt Dei, Deo, videlicet oblationes, & cetera, que in lege iubentur. Hæc subiectio Iudeorum in temporalibus sub Romanis, non derogavit spiritali libertati & subiectioni eorum sub Deo. Et in cap. 13. ad Romanos: Omnis homo existens sub alio, subditus sit per obedientiam promptam ac humilem constitutus à Deo Principibus secularibus, spiritalibusque Prelatis. Ideo enim & tributa præstatis, quod est signum subiectionis.

a ij a Diony-

180. De

est, ut illam dimitteres, que nō est secundum Deum. Idem petrus Nicolau, idem rogauit Calixtus: tres Romani Pontifices sancti ac venerandi Patres modo nuntii ac Legati, nunc literis te rogauerunt, ut Pragmaticā relinqueres magis in Ecclesia distidij ac mali: tamen nunquam audiuisti in hac parte vocem Ecclesie Romanae. Vbi ergo tua obedientia ubi Religio? Plus regni tui aliquibus Prelatis, quam Ecclesie Romanae fidei auscultasti. Loquimur cum fiducia sine felle, sine arrogancia, amor in te nosse loqui urget. Deus in terris per Filium suum Iesum Christum crucifixum, Apostolicam Sedem erexit, & primum ac summum tribunal esse voluit. Nulla potestas est, que huic aequari possit. Hac de omnibus hominibus ac dignitatibus iudicat: eam solus iudicat Deus.

1145 Non est de grege Dominico, qui Romanum Pontificem suum esse Pastorem negat. Audi, quid dicit Dominus: Qui non colligit mecum, dispergit. Certe cum Christo non colligit, qui cum Vicario eius non seminat.

1146 Ludouicus Francorum Rex (vndecimus) Beatissimo Patri nostro Pio Papa secundo obedientiam filialem. Te Vicarium Dei viuenti, ea ueneratione prosequimur, ut sacra presertim in Ecclesiasticis rebus tua monita, veluti vocem Pastoris audire, illisq; parere prompta mente velimus. Te Principem totius Ecclesie, Antistitem sacrorum, te Dominici gregis Pastorem profitemur, & scimus, teq; iubentem sequimur, tibi & beatissimi Petri Cathedra consentimus, & iungimur. Itaque sicut mandasti, Pragmaticam Sanctiorē (tua Sedē infensam, ut potest que schismatis tempore atque per seditionem mota sit) a regno nostro, nostraq; Viennensi Delphinatu & omni ditione nostra per presentes pellimus, deijcimus, stirpituq; abrogamus. Datæ Turonis sub magno Sigillo nostro, die 27. mensis Nouemb. Anno D. 1461. & regni nostri primo.

Antoninus part. 3. tit. 22. c. 13. Anno. D. 1453. die 29. *Magis capta est ciuitas Constantinopolitana à Turcis. Quam in isto Dei iudicio fuerint Græci illi exterminati, & ad nihilum redacti ab infidelibus: satis patet ex hoc, quod postquam Constantinus transtulit Sedem Imperij ab urbe Romana in Constantinopolim, 12. vicibus in diuersis temporibus successiue recesserunt ab obedientia Romana Ecclesia per diuersas hereses & schismata, quō tamen secundum Catholicam fidem Romana Ecclesia sit Mater omnium Ecclesiarum & Magistra. Et Petro, & Successoribus eius canonicè intrantibus in Sedem eius omnes Christicole Imperatores, Reges, & alij Principes, & Domini temporales, necnon & omnes Patriarchæ, Primates, Metropolitanæ, & Episcopi, ac Religiosi cuiuscunque status & conditionis existant, sint Pontifici Romano subiecti, ut successori Petri, & Vicario Iesu Christi, & omnes teneantur ei obedire. Quam auctoritatem & potestatem nō accepit Petrus, & quilibet successor eius ab homine, vel à Concilijs, sed à Domino Iesu Christo promittente, quō ait: Tibi dabo Claves regni cælorū &c. Matth. 16. Et post resurrectionem exhibente, cum ait: Paice oues meas. Ioan. 21. Porro Antoninus ordine singula Orientalis Ecclesie schismata enumerat, & latissimè explicat.*

1149 Ioannes Annius Viterbiensis in Apocalypsim Ioannis, c. 1. *In medio Ecclesie est posita Sedes, Sancta Romana Ecclesia, Caput omnium Ecclesiarum, in qua residet Agnus, & eius Vicarius Pontifex Maximus.*

1150 Nicolaus de Orbellis super Sententias lib. 4. Distinct. 24. q. 4. *Omnium Episcoporum est aliquis in Ecclesia superior, qui sub Christo totius Ecclesie Caput est, scilicet, Episcopus Romanus, ut sic conformetur Ecclesia militans suo exemplari in cælo.*

1151 Ludouicus Bologninus in additionem ad Cataldini Tractatum de potestate Papæ. num. 5. *Papa non potest iudicari ab Imperatore, nec à quocunque alio, cum ipse non habeat superiorem, nisi in causa heresis.*

1152 Ioannes de Lignano in Tractatu de censura Ecclesiast. nu. 5. *Inter ministros Christi solus Romanus Pontifex, ut vicarius Christi, est Caput: à quo ad totum corpus mysticum & singulos ministros ipsius velut à Capite deferuntur potestas omnimoda.*

1153 Rodericus Zamorensis de speculo humanæ vitæ lib. 2. c. 1. *Si teste Ambrosio nihil in hoc seculo excellentius atque excelsum inueniri potest statu & dignitate simplicium sacerdotum & particularium Presulum, qui per diuersa orbis loca in partem sollicitudinis assumuntur: quid cogitandum est de Summo Pontifice, qui vicē veri Dei gerit in terris, qui ad plenitudinem status, qui ad Apostolicum Tribunal, qui ad culmen omnium dignitatum assumitur.*

1154 Dionysius Carthus. in Lucam, artic. 48. *Christus orauit pro Petro, ut non deficeret fides eius: quoniam Petro specialiter fuit Ecclesia committenda. Vnde quod dicitur: Vt non deficiat fides tua: exponitur, ut non deficiat fides Ecclesie tibi committenda, sicq; ex verbis his sumitur argumentum, quod fides Romana Ecclesie, quam in ea Petrus plantauit, sit usque in finem duratura.*

1156 In noui Orbis descriptione, sub nauigatione Iosephi Indi, c. 33. eorū populorū, qui circa insulā Ormū & reliquum Orientem inhabitant, magnus quidam Antistes refertur esse, qui Catholicus appellari solet, cui astant Cardinales duodecim, Patriarchæ duo, Archiepiscopi verò & Episcopi complures. *Tempore igitur, quo Alexander sextus sceptrā moderabatur Ecclesia vniuersalis, Iosephus Indus patria Caragonorensis, vir Christianus & verax, Romam contendit. Hunc Alexander Maximus Pontifex percontatus est, à quo Catholicus prefatus facultatem antistandi (hoc est, auctoritatem Episcopos & ceteros prædicatores in Domini vineā mittendi) habuisset in Oriente: huic respondit Ioseph, olim D. Petri Apostolum Antiochia Prefectū fuisse. Et*

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.

Anni Domini Romani.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.	Hæretici & Pseudo-propheta.
1458.	Idem Pius 2. Senensis A. Eneas Syluius dict. an 5. m. 11. d. 27.	Idem Friederici 3.	180. De Pontificum paupertate. In Poli oppido in Aquicolis posito, hæretici erant, qui dicerent, nullum verè Christi Vicariū esse eorum, qui post Petrum fuerunt, nisi qui paupertatem Christi imitati sunt. Platina in Pauli 2. vita. Hic Henricus Pantalæon patefecit malam fidem suam. Ita enim rem narrat. Poli (inquit) in Aquicolis quidam dicentes, Pontificem nullum post Petrum Christi in terris agere Vicarium, hæretici à Romana Ecclesia iudicantur. Hæc Pantalæon velut ex Platina refert: cum Platina id nō dixerit. Nam ego Platina verbis vsus iam sum. Ex quo apparet, Protestantibus per mendacia velle suam hæresim propagare. Vellēt enim lectori persuadere, tanquam aliqui semper (licet plerunque occulti) fuissent, qui restitissent Romanæ Sedis Primatui. Verū is, qui dicit, nullum esse Vicariū Christi post Petrum, nisi qui paupertatem Christi imitatus est, utique fatetur, eum qui post Petrum Pontificatu functus, Christi simul paupertatē imitatus est, verum Christi Vicariū extitisse. Non igitur fuerunt isti hæretici de Protestantium secta. Tam enim à legitimis maioribus istī laborāt, ut malint videri occultis hæreticis, quam nullis omnino successisse.
1464.	218. Paulus 2.		

Doctores Catholicæ & Custodes Murorum Ecclesie.

a Dionysius Carthus. in c. 9. Lucæ. *Christus habuit pecuniam, cuius custodem posuit Iudam. Nam & loculos habuit, & que mittebantur, portauit, & Discipuli introierunt ciuitatem, ut emerent cibos. Sed Christus hæc ex elemosyna habens tulit, & habuit ea pro communi gregis sui ac egenorum necessitate, non quasi propria priuatæque bona: dans postea formam, quod ob totius sustentationem congregationu, hæc licite habeantur.*

Angelus de Clauario in Summa Angelica. *Episcopus potest intendere multiplicationi temporalium ad utilitatem Ecclesie, quando opportunitas adest, & fieri posset sine damno spiritualium notabil: aliās non. Et si necessitas non imminet pro pauperibus, potest reseruare in futurum, vel emere possessiones, ut tempore necessitatis providere possit. Bona verò patrimonialia potest tenere ad libitum.*

a iij a Hiero-

181. De

fuisse. Et cum S. Romana Ecclesia schismate laboraret atroci, duce Simone Mago, qui sui nominis monumenta reliquit: S. Petrus accessit ad Romam, ut Simonem confunderet, & laborantibus Christianis non desset. Hic itaque Petrus non prius soluit Antiochia concessurus Romam, quam Vicarium Antiochia prefecerit. & is est, qui Orientalem plagam moderatur, & dicitur Catholicus, genitq. Petri vices. Hunc verò Catholicum preficiunt Cardinales duodecim in Armenia, & id iactant auctoritate Romani Pontificis se facere: quod esse falsum, nemo est qui nesciat, quandoquidem una est Sponsa Christi, qua unam figurat Ecclesiam Romanam, extra quam salus est nulla. Que verò dicuntur de alijs, commenta sunt omnia, & fidei nullius. Hac dixerim, ne quis putet, à soliditate Petri Christi esse recedendum. Vnus Deus igitur, una fides, una est Sancta Romana Ecclesia. Hæc ibi. Qua in historia illud certè notandum videtur, omnibus tam Græcis, quàm Latinis, tam Orientalibus, quàm ijs, qui Occidentem inhabitant, persuasum semper fuisse, nullam post Apostolorum è corpore migrationem, in terris potestatem spiritalem esse, quæ non à D. Petri & Successorum eius Pontificia & pastoralis dignitate pendere debeat. Sed cum ignotum sit nobis, quænam fuerit Episcoporum in Oriente fides, quæ doctrina, quæ successio, quis consensus: nonne prorsus insani hominis esset, Occidentalium Episcoporum notissimam fidem, doctrinam, successionem, consensumque & aliàs, & potissimum in Concilijs generalibus interpositum, orbiq. vniuerso contestatum relinquere, atq; ad fabulas Armeniorum, aut Iacobitarum se conuertere?

Idem iste Alexander sextus Pontifex Romanus, vt dissensionum occasiones, quas ob nouas navigationes nuper inchoatas videbat inter Hispanos & Lusitanos oriri facile posse, prudenter amputare: sua interposita auctoritate effecit, vt Castellani Occidentem versus, Lusitani verò ad Australem polum nauigarent. Qua ex re factum est, vt Catholica & Romana fides (à qua nonnulla Occidentis Prouinciarum per Lutheri hæresim defectura præuidebantur) diuina Christi prouidentia longè lateq. in noui orbis regionibus diffunderetur. Alexandri Pontificis hoc Decretum vidi aliquando, & legi, licet iam in promptu illud non haberem.

De Georgio Pogebrazio Bohemorum Rege à Papa ob hæresim excommunicato, & regni iure ium Decreto Pontificis, ium Regis Vngarorum armis priuato.

- 1159 Antonius Bonfinius Dec. 4. lib. 1. Paulus Pontifex verus Romana Ecclesia Pastor, Fideliumq. Pater, ad corrigendos hæreticos animum aduertens, Georgium Bohemiarum Regem execrabili hæresis planè conuictum, publico, grauèq. edito regno ac dignitate priuauerat. An. Do. 1466. Itaq. tam Pontifex Paulus, quàm Fredericus Imperator, Mathiam Vngariæ Regem ad bellum Georgio inferendum incitant. Accessit eodem auctoritas Vngarici Senatus, qui pestilentissimam Bohemorum hæresim esse dicebat: verendumq. ne vt ex Bohemia prius in Morauiam, sic breuè in Vngarorum animos illaberetur. Tum Rex Mathias (vt apud eundem Bonfinium habetur, Dec. 4. li. 2. Quodnã (inquit) bellum gloriosius nobis proponi posset, quàm id, in quo de animorum salute agitur? Vos nunc Pastor gentium, Sacrosanctum Collegium, & Romanum Imperium hortatur, vt Christi populum ab hæreticorum contagione liberetis. Inter Turcos & hæreticos nati sumus, qui Turcis longè perniciosiores in perpetuam animorum miseriam nos asserere conantur. Reputate, quid à vobis sacrosancta mater Ecclesia, quid Sponsus eius Seruator noster, quid Christi Vicarius, quid Apostolicus Ordo, quid Cæsar Augustus, quid res denique ipsa postulare videatur. Pro victoria nostra Romæ Pontificis edicto supplicationes indictæ. Secundum grauisissimam regis orationem parendum Põssit, obsequendum Cæsari, vna voce affirmarunt. Bohemicum igitur bellum An. Dom. 1468. initum est. Morauia Silesiæque interdico promulgato deterriti, Georgij partes sectari non decernunt. A Bohemica fide pars magna deficiunt, vrbes Romana Ecclesie dogmata retinent, Senatus popululq. Brunensis legatione ad Regem Mathiam missa, Romana fidei ac dogmata sectatores se esse cum dixissent, mox addiderunt hæc verba: Omnes ad unum interire malumus, quàm ab Apostolica Romana Ecclesia veritate deficere. Rex cum legato Pontificio congratulatur, quod à Rege Bohemico, quàm à summo Pontifice deficere maluerunt. Olomutij etiam ciues se fideles, & Romana Ecclesia sectatores esse profitentur. Mathias Rex Trebychum expugnat, arcem per deditioem capit. Georgium id recusantem ad singulare certamen prouocat. Arce Olomutij vi, & Spilbergo post diuinam obsidionem potitur. A Catholicis Bohemis & Morauis Rex Bohemiarum eligitur. Bradislauiæ Silesiæ caput Mathiam vitro aduocat eumq. orthodoxa fidei vindicem perpetuo se habituros, profitentur & iurant. Id ipsum cætera ciuitates & oppida faciunt. Victorinum Georgij filium cum validissimo præsidio oppidum Vezele tenentem obsidet, & capit, vitæq. donat, cum patris hæresim deserere, ac verissima Romana Ecclesia dogmata sectari iussisset. Georgius interim pater ex morbo, quem filij capti dolor ei inflixerat, è viujs excelsit. Mortuo Rege, Mathias per Legatos suos Regem se in Comitijs declarari petit, quoniam regni titulum à Paulo summo Pontifice habuisset.

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Annus
Domini
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rat.
Rom.

Hæretici & Pseudo-
propheta.

Doctores Catholici, & Custodes
Muratorum Ecclesie.

De Hermanno Riffuich
Apostata.

1464 Idem
Paulus 2.
Venetus sed.
an. 6. m. 10.
d. 26.

Hermannus Riffuich à fide Christiana penitus defecit, eam totam velut stultam accusans, & Aristotelis doctrinam Christianæ gratiæ ac veritati præferens. Bern. Lutzen.

Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis Christi lib. 3. ca. 3. 4. 5. & deinceps, doctissimè probat, nullam Religionem Christiana perfectiorem, aut rectè rationi magis consentaneam esse posse. Primum, quia beatitudinem hominis (quæ nec in hac fallaci vita, nec in creaturis desiderio eius nunquam satisfaciendis sita est) in vniuersi perfectissimi Dei plena æternaque visione ac fruitione positam esse, sapientissimè tradit. Deinde, quia modum, quo ad hanc Dei fruitionem peruenitur, rationali naturæ aptissimum adhibendum esse docet, puritatem videlicet cordis, quam fieri credit per dona supernaturalia diuinitus infusa, in qua re superat Christiana Religio doctrinam Philosophorum omnium, qui tantum de medijs imperfectis, vt potè solum humanis & naturalibus, & loqui, & cogitare potuerunt. Quid quòd sola Christiana Religio sacrosanctos Prophetarum libros habeat, qui non solum de Iudæis, verum de Monarchijs Assyriorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum admiranda quædam aliquot mille annis prædixerunt, antequam euenirent, quæ tamen partim euenisse iam omnes vident, vt Imperiorum translationes, Christi natiuitatem & mortem, Gentiumque conuersionem ad Christi fidem: partim euentura esse non dubitant, vt mortuorum resurrectionem, & vitam æternam. & quæ sequuntur.

Via ac

1173 habuisset sine cuius (inquiunt Legati) auctoritate approbatione quod nullum Regnum, nulla potestas haberi potest. At cum Bohemi Vladislaum Polonorum Regis filium cooptassent, isque a patris exercitu adiutus Morauiam & Slesiam a Mathia repeteret: Mathias in utrumque; tam Poloniam quam Bohemiam Regem arma capiens, ad has conditiones eos adigit (teste Bonfin. Dec. 4. li. 3.) ut Morauia & Slesia Mathiae cederet, quoad uiueret. Post mortem vero eius (si saltim superstes ei Vladislaus foret) ad Vladislaum pertinerent, quadringentis millibus nummum aureum successoribus Mathiae repensis. § Hinc videmus, Pontificis Romani sententiam eod usque valuisse, ut Georgius & vinceretur viuis, & moreretur citius, & posteritas eius regno priuaretur: tantaque pars regni Bohemiae Regi Mathiae cederet, quanta in eo bello, quod pro fide gesserat, occupasset.

1174 Platina in vita Bonifacii 3. fidem suam de Romana Ecclesiae Primatu ita exprimit. Petrus Apostolorum Princeps successoribus suis Pontificibus Romanis, regni caelorum Claves, potestatemque a Deo sibi concessam reliquit, non Constantinopoli, sed Romae. Illud tantum dico, multos Principes, maxime vero Constantinum comparanda Synodi, ac dissoluenda, consuetudi vel confirmandi ea, quae in Synodo decreta erant, Romanae Sedi tantummodo concessisse. At verum igitur Sedes Romana ceteris antefertur, cuius integritate, & constantia cuncta haereses confutata sunt & explosae.

1176 In Summa Concilii Bartholomaei Caranzae Archiepiscopi Toletani. Petrus Oxoniensis palinodiam canit Compluti in haec verba: Confentio Sanctae Matri Ecclesiae Romanae, & Sedi Apostolicae, & ore ac corde confiteor Sacramenta Ecclesiae, & illam fidem tenere, quam Dominus Sixtus Papa modernis auctoritate Apostolica & Evangelica tenet.

1177 Bernardus Iustinianus in Oratione ad Paulum 2. Magnum quidem est, Ecclesiam unam administrare: longè vero praestantius, Metropolitanam: quid dicam autem, vniuersas totius Orbis Ecclesias?

1178 Gabriel Biel in Sacri Canonis expositione, Lect. 23. Papa est Caput Ecclesiae, saltem Vicarium & ministrum (& addit) secundum tempus sui Pontificatus, & statum praesentis peregrinationis & viae. (Et post.)

1179 Diuina ordinatione Romana Ecclesia Primatum obtinuit.

1180 Bernardus Iustinianus in Oratione, quam ad Sixtum 4. nomine Venetorum habuit. Cum videret Illustrissimus Princeps noster atque Senatus, tuae diligentiae dilectissimam Christi sponsam, totius orbis Ecclesiam esse commissam, misere nos Legatos, ut tuae B. humilem deuotumque obedientiam suo nomine deferamus: te primum Pastorem, summum Sacerdotem, Petri successorem, Christi Vicarium omni cultu venerationis praesequamur.

1181 Pomponius Laetus in Romanae historiae compendio, de Gallo Caesare agens, postquam ostenderat, Paulum Episcopum Constantinopolitanum a Constantio pulsum, Romam se contulisse, ac petiisse, ut ab Episcopi Romani auctoritate restitueretur in Sedem suam, affirmat, Episcopum Romanum Caput Catholicae fidei semper fuisse. (Et post.) Romani Pontifices (inquit) semper habuimus: orthodoxi & iustissimi, ut ipsi Graeci in historijs tradiderunt. Episcopus igitur Romanus & diuino iussu, & humanae rationis vinculo generis humani parens & Princeps est. Nam illud perpetuo mansurum, quis dubitat? Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. Quasi dicat: Quod verbo nititur, deficere aliquando non potest.

1182 Hecctor Fliscus Genuensium Reip. Orator, in oratione sua ad Innocentium 8. Christus te unum in terris Vicarium sibi delegit, cui gregem suum committeret, & claves traderet regni caelorum.

1183 Ioannes Camerarius Wormatiensis Episcopus, in orat. ad Innocentium 8. Bauariae Ducis nomine. Si Maiores nostri Romam communem generis humani esse patriam volebant, nec intelligi potuisse, in exilio fuisse eam, qui undecunque veniens Romam fuisset, hacque ratione velut sacro quodam affectu animos omnium ubi terrarum Principi obligabant: quam ergo necesse est esse nunc mentem, quod studium cunctis erga hanc urbem, & sanctissimum illius atque adeo orbis terrarum Antistitem & Rectorem?

1184 Titus Vespasianus Stroza in oratione ad Innocentium 8. Ferrariensium Ducis nomine. Te Christi vices in terris agentem & videmus, & confitemur, & colimus.

1185 Iacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus in Psal. 106. Qui ante non audebant publice Christum nominare, nec Ecclesias erigere, iam exaltem Christum, & Papam Vicarium eius. Nam Christus in suo Vicario Papa & ceteris Praelatis Ecclesiae veneratur.

1186 Nauclerus in volumine 2. generatione 21. pag. 754. Petrus Apostolorum Princeps successoribus suis Romanus, regni caelorum claves a Deo sibi concessas reliquit. Et volum. 3. pag. 458. generatione 49. Heticum esse ait, ut Ecclesia Constantinopolitana negetur sub Romana esse.

1187 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

1188 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

1189 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

1190 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

1191 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

1192 Iacobus Spinola in Oratione ad Alexandrum Sextum Genuensium nomine: Tu ad tanta gloriae Sanctitatis admittens, qui totius Dominici gregis Pastor vnicus, eum ad honestatem, ad pacem, & ad gloriam aeternam dirigas, instruas, & promoueas. (Et post.) Quis tam vesanae mentis & vecordis animi, qui te primum Sacerdotem, ac supremum Pontificem non agnoscat? qui te Dominici gregis Pastorem, totiusque nauiculae Petri gubernatorem nesciat? eundemque, Sacrosanctae vniuersalis Ecclesiae basim & fundamentum, Petrique successorem, ac optimi Dei Vicarium non honoret?

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiae
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Heretici.

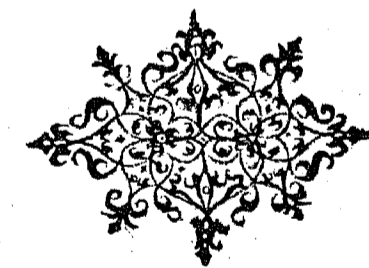
Anni Domi. ni.	Pontifices Romani.	Impe- rato. Rom.
	Idem Paulus 2.	
1471.	219. Xystus 4. Saronensis sed. an. 13. d. 4.	Lat. Maxi- milla- nus an. 28
1484.	220. Innocentius 8. Genuensis sed. an. 7. m. 10. d. 27.	
1492.	221. Alexander 6. Valenti- nus, Hispanus, se. an. 11. d. 8.	

25. Via ac methodi, qua in hoc opere antehac vsus sum, iam deinceps immutandae ratio reddua.

T Ametsi haecenus illis me limitibus vltro conclusi, ut nihil ferè in mediū afferrem, quod sub aliorum nominibus, atque etiam verbis non proferrem: tamen cum iam ad eas haereses ventum sit, quae nostris potissimum temporibus extiterunt, quaeque adhuc deletae penitus extinctaeque non sunt: illam mihi veniam ab humanissimo Lectore non immerito dari peto, ut liceat deinceps non quidem auctoritate, sed tamen libertate mea in huiusmodi haeresibus oppugnandis vti: nec semper necesse habeam, dum alienos libros reuoluo, temporis permultum operaeque plurimum insumere: cum interim forte aliquid non inutile statim occurrisset, quod ad rem non inepte accommodari posset. Agam igitur deinceps modò meis, modò aliorum rationibus, semper tamen meo more apponens eius nomen, qui eorum verborum auctor existit.

Vbi autem nullius nomen apponitur, Nicolaum Sanderum eius rei rationisq; auctorem esse Lectorem intelligat.

b Lutherum

Iason Mainus in Oratione ad Alexandrum 6. Mediolanensem Princeps nomine *Tu Alexander sexte*
 1193 *Pontifex Maxime, suscepisti culmen Pastoralis fastigij, locum summi Sacerdotij, Vicarium Christi. Te Christi non uni tantum Ecclesie, sed uniuersis, non in parte, sed in plenitudine preesse voluit.*
 Gentiles Episcopus Aretinus in Orat. ad Alexandrum 6. Florentinorum nomine. *Locum in quo sanctus*
 1194 *stas, Beatissime pater, terra sancta est: locus Petri Principis Apostolorum, ubi steterunt pedes eius, locus illius, quem constituit Dominus Principem omnis possessionis eius. Stat in concisum priuilegium tuum tibi: Tu habes Apostolorum, tu es, cui clauis tradita, cui oues credita sunt.*
 Angelus Politianus in Orat. ad Alexandrum 6. pro Senensium Oratoribus. *Merito de Petro Mater decan-*
 1195 *at Ecclesia: Tu es Pastor omnium, Princeps Apostolorum: tibi tradidit Deus omnia regna mundi. Sed quando Ecclesiam suam Christus ita instituit, ut non protinus euanesceret, sed ad consummationem seculi usque perduraret: dubitandum non est, quin potestas illa tanta in ipsius quoque Petri successorē, quasiq. posteritate descendere. Sed quis, rogo, verus Petri successor? An alius, quam Romanus Pontifex.*
 1196 Baptista Egnatius in lib. 2. de Romanis Principibus. *Vnum hoc in Phoca laudes, quod Romanum Pontificem Principem omnium iure declarerit.*
 1197 Nicolaus Tigrinus in oratione ad Alexandrum 6. pro Lucensibus. *Te verum Iesu Christi Vicarium credimus, veneramus, & colimus.*
 1198 Ioannes Franciscus Picus Mirandula in Theoremate 13. *Ad Romanam Ecclesiam Caput & magistratam Ecclesiarum mentis acies dirigenda est, atque huic ipsi Ecclesie, hoc est, Apostolica Sedi Petri Christi Vicarij, sanctissimi viri adhaerere semper, & dictis scriptisq. fauerit. Apud Aepagiam Dionysium obseruauimus, Petrum Apostolum, cui succedunt Romani Pontifices, supremum Discipulorum fuisse.*
 1200 Ioannes Murellius in fine Commentariorum ad libros Boethij de consolatione. *In his Commentarijs & ceteris, qua edidimus, vel Dei gratia sumus edituri, nihil omnino approbamus, nisi quod à Romana Ecclesia decretum atque assertum fuerit.*
 1202 Franciscus Guicciardinus historiarum sui temporis lib. 11. Iulius secundus Papa edictum in Ludouicum duodecimum Gallie Regem promulgauerat, quo eum, & quotquot illi studerēt, omnibus & schismaticorum & hereticorum pœnis subijciebat, facta cuique potestate fortunam, regna, resque illorum omnes occupandi. Cum igitur Iohannes Alibretti filius (Catharina Foissea in Matrimonium accepta) per eam causam Regnum Nauaræ possideret, ac Regi Ludouico suppetias ferret: Ferdinandus Aragonie Rex magna celeritate Regnum Nauaræ inuadens, non alio magis nomine se illud legitime possidere affirmabat, quam quod *Sacrosanctæ Sedis autoritate aduictus, Pontificij edicti iure illud occupasset.*
 1203 § Tanti ergo momenti est Pontificium edictum, vt regni iura transferat à veteribus Dominis ad nouos. Ac in hodiernum diem eo titulo ac nomine Regnum Nauaræ à Regibus Catholicis detinetur.
 Hieronymus Sauanorola de Triumpho Crucis lib. 4. c. 1. probat primum, Ecclesiam debere ab vno potissimum visibili Pastore gubernari, quoniam id genus gubernationis & optimum est, & triumphantis Ecclesie statui maxime respondet & tam in vetere, quam in nouo Testamento institutum est, utpote sine quo neque lites de fidei causis deciderent, nec hereses reprimi possent. Vnde Christum (Matth. 16. Luca. 22. Ioan. 21.) Petro contulisse Primatum: illi verò succedere Pontifices Romanos: ac manifestum esse, quod *Ecclesia Romana sit Dux & Magistra omnium aliarum, quodque omnes fideles Christiani debent in vno Pontifice Romano, velut in suo Capite, vniri. Qui verò discedit ab unitate & doctrina Ecclesie Romanæ, illum sine dubio discedere à Christo. Cumq. omnes heretici ab Ecclesia Romana discedant, neque Christianos illos esse, licet hoc nomine se falso appellent.* Deinde cum verum vero semper cohæreat aptumque sit, omnes autem sectæ hereticorum inter se dissentiant, Ecclesie autem Romanæ doctrina in ijs, quæ pertinent ad fidem & recte viuendi rationem, summè secum ipsa consentiat, idque etiam si Doctores penè innumerabiles in Romana Ecclesia extiterint: necessariò effici, vt *solius Ecclesia Romana, Patrumq. cum ea consentientium doctrina, sit vera, ceterorum verò falsa.* Denique cum Christi & militantis Ecclesie regnū non tantum vsque ad finem seculi, sed post mundi renouationem in æternum durare debeat: illam necessariò esse veram Ecclesiam, quæ per omnia tempora durauerit. Cum igitur, licet heretici omnes oppugnauerint Ecclesiam Romanam, illa tamen victrix persisteret, hereticorum verò sectæ & falsæ opiniones, ad nihilum redactæ fuerint: certum esse, istorum congregationes non esse veram Dei Ecclesiam. Hæc Hieronymus Sauanorola. § Nec miretur quisquam, si non tam verba ipsius, quam verborum sententiam descripsi. Nec enim Hieronymum ipsum Latine loquentem in promptu iam habebam, sed tantum interpretationem eis Hispanicè conscriptam sequi coactus sum.
 Paulus Cortesius cum in 4. Sententiarum libros scripisset, eosque Iulio Pontifici dedicasset, sub finem ait, se etiam scripturum de potestate Summi Pontificis. quod an fecerit, nescio.

Petrus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
	Idem Alexander 6.	
1503.	222. Pius 3. Senensis d. 26.	
1503.	223. Iulius 2. Saouonensis an 10. d. 11.	Idem Maximilianus.
	Concilium Lateranense sub Iulio.	

Heretici & Pseudo-propheta.

Cause ac signa heresum.

In genere causarum exteriorum, prima heresum atque errorum omnium causa Diabolus est, qui Euam seduxit astutia sua. Gen. 3. 1. Cor. 11.

Apostolus i. Timoth. 3. vetat Neophytum, hoc est, in fide Christi aut in ministerio Ecclesiastico nouitium, fieri Episcopum, ne per superbiam elatus, incidat in iudicium diaboli,

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesie.

Lutherum certissimò hereticum fuisse, utpote omnibus tam causis heresum, quam signis in eum concurrentibus: idq. tam ex facti, quam ex verbis ipsius perspicue deprehendi.

Lutherum à diabolo seductum fuisse.

Lutherus Tom. 7. in lib. de Missa priuata, fol. 228. narrat, diabolum sub mediam noctem disputationem secum iniisse, in qua diabolus concluderebat, nec Missam esse Sacrificium, nec sub vna specie communicari debere, nec aliquid credendum esse, quod scriptum non sit. Denique Lutherus coram diabolo confessus est, se peccasse, eò quod Missam celebrasset.

Hic nos dicimus, Missam ceteraq. omnia merito nobis probari, vel ob hoc ipsum, quod diabolo veritatis aduersario non placet. Respondet Lutherus, diabolus quidem esse mendacem, non tamē mentiri, quando accusat. Illum verò accusasse Lutherum, eò quod Missam legisset aliquando, & ob id peccatum voluisse hominem ad desperationem redigere. Ob quam causam negat Lutherus, diabolum in his articulis mentitum esse.

Ego autem etsi non negem, Diabolum vera interdum crimina hominibus obijcere: tamen nihil dubito, quin multò etiam studiosius det operam, vt veras virtutes instar grauisimorum criminum habeant. Hac enim ratione tum intelligentiæ tenebras offundit, tum voluntatem ad ea odio prosequenda inflectit, quæ summis viribus erant consecranda.

Cum igitur constet, Satanam Christo aduersari, Missam verò & Communionem sub vnica specie nullo modo Satanæ probatam fuisse: vtique constat, Satanam bis decepisse Lutherum, tam in eo, vt res optimas condemnaret, quam vt de præclarissimis virtutibus impiam ageret poenitentiam.

Lutherum adhuc nouitium, instar diaboli, principatum in noua sua congregatione sibi arrogasse.

Lutherus pro fidei se non habuit, nisi ab illo die, quo à Romana Ecclesia deficiens, ad cæterum piorum (quem vocat) se contulit. In illo aut cætu prima statim hora, non Cathedram modo aliquam, sed omnium primam cõsecutus est: prædicauit Euangelium, misit alios ad prædicandum, visitauit Ecclesias, Carolo-sta-

b ij dium

1209 Petrus Galatinus in Opere de arcanis Catholicae veritatis, lib. 12. ita concludit: Quocumq; in hoc opere dixi, omnia Sedes Apostolica ac Sacrosancta Romana Ecclesia iudicio corrigenda, ac determinanda relinquere, atque subijcio.

Frater Baptistae Mantuani Carmelita Theologi ad Iulium Secundum Pontificem Maximum.

1210; Maxime Quercetum Princeps, & summe Sacerdos, Qui iura & leges Diuumq;, hominumque gubernas, Ense potens gemino, cuius vestigia adorant Caesar, & aurato vestiti murice Reges: Non Italae solum gentes, sed tota per orbem Sparsa tibi aeternas grates Ecclesia soluit. Nam postquam in Petri Solium te Roma leuauit, In decus antiquum maiestatemque vetustam Publica res Christi tandem reuocata, tyrannis, Respirare potest, & ducere gaudia, victis.

1211 Hericus 7. Angliae Rex a Iulio 2. impetravit, vt Catharina Ferdinandi Regis & Elizabethae Hispaniarum Reginae filia, quae prius Arthuro iam sine liberis defuncto nupsisset, in matrimonium daretur fratri Arthuri Henrico (qui postea eius nominis Octauus Rex fuit) ob pacem inter Angliae & Hispaniae regna conferuendam. Iulij autem rescriptum sic habet: Romani Pontificis praecellens auctoritas, concessa sibi desuper utitur potestate, prout personarum, negotiorum & temporum qualitate pensata, in Domino conspiciet salubriter expedire. & c.

De Pisano Conciliabulo, quod merito a Iulio Papa 2. & Leone 10. per Lateranensis Concilij auctoritatem irritum, vel potius ipso iure nullum esse declaratum. In quo omnium peno gentium fidem, quam de Romana Ecclesia Primatu habebant, licet intueri.

Cum Iulius Papa secundus iurato promississet, se infra biennium ab assumptione sua in Pontificatum generale Concilium celebraturum, nec id, necessarijs causis impeditus, praestitisset: Cardinales quidam a Pontifice recedentes, Concilium generale Pisis indicere conati sunt. Quorum audaciam vt Iulius Papa reprimeret, cum eorum facta ipso iure nulla esse planum fecisset, primum, quia soli Pontifices Romani generalia Concilia indicunt, & aliter indicta rata non sunt: Deinde, quia nec trimestre tempus indicationis erat satis longum, nec ciuitas Pisana diuturnis bellis exhausta, locus satis opportunus esset: ipse verum vniuersale Concilium apud Lateranum in vrbe habendum de fratrum suorum Consilio & assensu conuocauit. Quod ipsum Concilium ante Lutheri defectionem indictum, more Maiorum Romani Pontificis Primatum agnouit & confessum est. Ac primum Iulius Papa in Bulla indicationis eiusdem Concilij, Romanam Ecclesiam vocat Sacrosanctam; Martyrum sanguine consecratam, Magistram fidei, veritatis alumnam, omnium errorum expertem, unicam & immaculatam, Diuina institutione, Sanctorum auctoritatibus, Conciliorum Canonumq;, omnium testimonio, Primatum Ecclesiarum ceterarum tenentem.

1212 Aegidius Viterbiensis in Concilio Lateran. Appello te, Iuli secunde, Pontifex Maxime. Summus ille te appellat Deus, qui suam te gerere in terris vicem voluit.

1213 Bernardus Zane Patritius Venetus, & Archiepiscopus Spalatenfis, in oratione, quam habuit in 1. sessione Concilij Lateranensis: Ego (inquit) qui coram te, Beatissime ac Sacratissime Pontifex Maxime Iuli, hoc est, coram totius orbis Principe, & vero Christi Vicario, in excellentissimo humano generis fastigio posito, sum verba facturus, quo dicendi genere tantum oneris sustinere, ad finemq;, perducere valeam, nescio. (Et post.) In vno spiritu omnes nos, in vnum corpus baptizati sumus. Huius corporis & Ecclesia sub Christi vexillo militantis potestas, libera amplissimaq;, iurisdictione & habere sunt demandata, non quidem per interuencios, sine Prophetas seu Apostolos, vel Sanctos alios, sed ab ipsa prima veritate Iesu Christo, vero Domino & Deo nostro, dicente Petro, & in eo omnibus summis Pontificibus: Quocumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelo.

1215 Et: Pisce oues meas. (Et iterum.) Ecclesia unitatem in duobus consistere sacri Doctores affirmarunt, primum in membrorum Ecclesia, id est, fidelium ad inuicem connexionem: Secundo in eorundem ordine ad vnum Caput, Christi scilicet Vicarium. Inde merito inferitur, schismaticos illos appellari, qui Summo Pontifici subesse, membrisque Ecclesiae subiectis communicare recusant.

1217 Ferdinandus Aragonum Rex mandauit Conciliario suo Hieronymo Vich, vt suo & Ioannae Reginae nomine interesset sacro Lateranensi Concilio, ad obedientiam debitam Beatissimo (inquit) Domino nostro Papa Iulio praestandum, atque ad recognoscendum eundem D. Iulium Papam Secundum esse verum, vnicum, Canonicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.

Thomas

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiae.

Idem Iulius 2.

boli, hoc est, in talem damnationem, in qualem diabolus (in ipso creationis suae initio, principatum sibi arrogans) incidit. Nam vt diabolus, cum se alijs Angelis praelarum conspexit, Dei Principatu derelicto, nouam sibi ex Apostatis Synagogam per superbiam congregauit: hoc idem in illo timendum est, qui adhuc rudis & ignarus Ecclesiasticae disciplinae, ad praesidendum alijs cooptatur. Ex inter-

dium eo inconsulto mutantem certos ritus in Ecclesia, e ministerio eiecit, e Cathedra docuit, libros cum summa potestate edidit, libros Iuris Pontificij comburendos decreuit, postremo Episcopum, hoc est, Christi ministrum in summo gradu egit. Quamobrem, secundum Apostoli prudentissimam regulam statuendum est, Lutherum, qui tam subito in tantum honoris gradum sua solius auctoritate euectus est, vt diaboli praesumptione in ea re imitatum esse, sic & damnationem ipsius incurrisse.

At Ambrosius (inquit) nec adhuc quidem baptizatus in Episcopum electus fuit. Nihil (inquam) simile in Luthero. Nam praeterquam quod Ambrosij electio per infantis vocem in populo insonantem (Paulino teste) miraculose effecta est: Ambrosius etiam multis ante annis nouerat eam Ecclesiam, ad cuius partem regendam adoptabatur. Audiuerat Christi Euangelium in ea praedicatum, dederat nomen Christo in eadem Ecclesia, viderat ordinem ritumque Religionis in ea obseruatum, Sacramentorum dispensationem, Episcopali Synodorum formam, ministeriorum Ecclesiasticorum varietatem, nouerat populum Catholicum ab Ariano distinguere, nec nisi a Catholico Episcopo voluit baptizari, fuerat Romae, vbi sororem habuit, quae non modo fidem Catholicam, sed praeterea virginitatem professam erat, matrem suam viderat Sacerdotis manum osculari, quo tempore ludens & ipse, manum suam sorori offerebat, dicens se quoque futurum Episcopum. Sciebat se habere multos Collegas in Episcopatu, a quibus antiquam fidem consuetudinemque Ecclesiae posset addiscere. Vnum etiam ex his collegis suis (Siricium videlicet Episcopum Romanum in Ep. 81.) magistrum & Doctorem suum iam grandaeuus ipse Episcopus appellauit.

At vero Lutherus neque fidem, quam de poenitentia, & iustitia fidei primus omnium sua aetate praedicauit, alibi ante praedicatam audierat, neque collegas ipsi aequales, nedum magistros & Doctores habuit, a quibus officij admoneretur, neque prius eam Synagogam, in qua Neophytus fuit, nouerat, quam in eadem Primatum solus obtineret. Itaque in praefatione primi Tomi: Solus (inquit) primus era, & quidem ad tantas res tractandas ineptissimus & indoctissimus.

Quis iam dubitet, tale nouitium in tali Ecclesia etiam nouitia, hoc modo ad summum regimen a seipso vocatum, per eiusmodi superbiam in ea damnationem, quae diabolo inflata est, incidisse?

b iij Lutherum

570

Pontificem Romanum semper fuisse totius Ecclesie Primatem.

Thomas de Vio Caietanus in oratione, qua habuit in 2. Sess. Lateranensis Concilij. Illius beatissime Reipublice, que in caelis est, exemplo, huius qua in terris est regimen constituit Deus, ut illud non penes omnes aut multos, sed penes unum Christi Vicarium & Dominici gregis Pastorem consistat. Nam scit in Hierusalem illa, que in caelis est, Matre nostra unus tantum Dominus est Iesus Christus: ita in hac Hierusalem illius filia, que Christi sanguine irrigata, & matris est illustrata splendoribus, unus tantum Princeps est, Vicarius Christi & Pontifex Maximus, cui omnes de caelo descendentes Hierusalem cines & incole, non solum ut separatim singuli, sed etiam ut simul uniuersi, obedire debent: quemadmodum qui in superna sunt Hierusalem Sancti, cum singularim, tum uniuersi, diuisim, ac simul, omnes uni omnium Creatori subijunt, parent, obtemperant. At dices forte quis: Cum q3 temporibus dua nobis Ecclesia, & dua Synodi proponantur, una Romana, Pisana altera, utrum amb. de caelo descenderunt? Alteram enim earum tantummodo descendisse necesse est, siquidem Christi sponsa una est. (Et post.) Tantum abest, ut Ecclesia illa Pisana vera Dei ciuitas sit, quantum abest, ut sancta & legitima sit: quantum ad erroru sordes accedit, accedit aut plus tanto, quam magis Petrum Ecclesia, & Papam Concilio, & suo conciliabulo summum, verum, certumq3 Christi Vicarium subijcere conatur. Quod tamen nil aliud est, mea sententia, quam natura ipsius rationisq3 ordinem peruertere, & filios patri & membra Capiti Pastorique ipsi suarum greges ouium praeficere.

Maximilianus Imperator constituit Gurcensem Principem procuratorem suum ad comparandum pro ipso in Concilio Lateranensi: Per Sanctissimum (inquit) in Christo Patrem & D. Dominum IULIUM 11. Sacrosanctae Romanae ac uniuersalis Ecclesie Summum Pontificem, Dominum nostrum sanctissimum, de consensu sacri Reuerendiss. Dominorum Card. Collegij indictio & denunciatio, & illud apprehendendum & prosequendum, et si, & in quantum opus foret, illud ad alium locum ac aliud tempus transferendum: etiam ex toto tollendum, & extinguendum, necnon reuocandum, annullandum & irritandum, & penitus delendum omnia & singula ea, que per Ecclesiam Gallicanam in ciuitate Turonis eodem anno superiori fuerunt acta, conclusa & deliberata, & similiter ad reuocandum omnia & singula mandata & procuratoria, si qua a nobis emanauerunt pro indictione Concilij Pisani, quod nonnulli Cardinales tunc indixerant, & idem Concilium Pisannum penitus tollendum & extinguendum.

Alexius Episcopus Melitanus in 3. Sess. Lateranensis Concilij. Ecclesia per Regiones & Prouincias constituta annis fere singulis capite cum suis membris in locum omnibus tutum coeuntibus, que emendari oportebat ad publicam honestatem animarumq3 salutem redigebatur. De rebus uero ponderosis & dubijs, summum caput, ut communis omnium Magister & Doctor, consulebatur. (Et post.) Primi tres & triginta (Pontifices Romani) a Petro Melitiadem usque ita certarunt aduersus Romanum Imperium, ut non modo Ecclesiam, pro qua certabant, suo sanguine solidauerint, dilatauerint, extulerint, sed ita ipsos quoque hostes orbis dominatores & armis insuperabiles deuicerint, ut sibi corona uictoriae, caelique regno per Martyrium comparatis, illos illorumq3 successores Ecclesia iugo aeternum subegerint. Vel quis non inuenit subsecutos a dyabolo ad splendidissimum sydus Gregorium Gordiani, totidem quidem numero, quamuis alio rerum cursu tenoreq3 certandi, persecutione Ecclesie per Christianos Principes in suorum protectionemq3 conuersa, ita & precepta sui Principis seruantes, & exempla Maiorum sequentes, dignitati incrementoque religionis & Ecclesie consuluisse, ut ipsi quoque omnes sicut priores, iure optimo in Diuorum numerum sint relati. (Et iterum.) Quos sex & sexaginta (Pontifices) Redemptor noster ita parititer est, ut aqua portione & plus quam uisanda ratione, & primi consuetudine uendiq3 ueritatis, pasceudarumque ouium curam martyrio, & secundi eadem cura uoluntatem martyrij terminarent, & alterutri suo numero annos eius temporales aequarent.

Laurentius Lauredanus Dux Venetiarum: Cum Sanctissimus & Beatissimus in Christo Pater & Dominus noster Dominus Iulius, digna Dei prouidentia Sacrosanctae Romanae ac uniuersalis Ecclesie Pontifex Maximus, Diuino afflatus numine pro suo Pastoralis officio (ut uerum decet in terris Christi Vicarium) & ad extinguendum haereses, tollendumq3 pessimum exoritur schisma, ac reprimenda eorum temerariam audaciam, qui diabolico spiritu induciti, tunicam inconsutilem Domini nostri Iesu Christi discindere & dilacerare conantur, & denique pro bono pacis omnium Christianorum, celebrare decreuerit, & iam indixeri Generale & uniuersale Concilium in Laterano, nosq3 inter alios Christianos Principes & Potestates, eiusdem sancto operi adesse paterna charitate sit hortatus: sedulam adhibuimus operam, ut status nestri uiri Ecclesiastici & seculares, doctrina, religione & moribus praestantes, qui rei conducere possent, sese Romam conferrent. Et ne ulla in re a summa deuotione, reuerentia, cultu & obseruantia nostra erga Sacrosanctam Sedem Apostolicam, & eundem Sanctissimum Dominum nostrum deesse uideamur, demandamus nobili & dilectissimo Patrii Veneto Francisco Foscaro, Equiti, Oratori nostro Romae agenti, ut Sacrosancto Concilio Laterano nostro nomine intersit, assistat, & quae sequuntur.

Christophorus Marcellus in Sess. 4. Cum tanta Reipublica unicus atque supremus Princeps fueris institutus, Beatissime Pontifex, cui summa data potestas, ac diuinum iniunctum Imperium: tuum est, que admodum oppressam armis erexit, amplificasti, ita moribus deprauatam Ecclesiam reformare, corrigere, illustrare.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Idem Iulius 2.

Haeretici & Pseudo-propheta.

Ex internis haeresum causis, nulla maior est, quam amor sui. Vnde Apostolus 2. Timoth. 3. Instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipso amantes. In sui autem amore id in primis comprehenditur, ut sui honoris aut commodi causa, haeticus non curet reliquas totius Ecclesiae pacem, unitatemque dissoluere. Vnde Apostolus, ut huic suiipsum amoris, tanquam graui morbo medicinam faciat, ubique ad amorem fraternitatis adhortatur, iubetque retinere unitatem Spiritus in uinculo pacis.

d Haere-

Doctores Catholici, & Custodes Murorum Ecclesiae.

Lutherum, etiamsi fateretur, suam doctrinam sibiipsum suspectam fuisse, tamen praenimio sui amore (id quod haeticorum proprium est) maluisse totius Ecclesiae unitatem disperdere, quam ut tantillum de ingenio aut honore suo cederet.

Lutherus adeo suum honorem toti Ecclesiae praetulit, ut quantum fateretur, se nescire, an verum doceret: mallet tamen uniuersam Ecclesiam perturbare, quam palinodiam canere. Itaque Tom. 1. in Praefatione ad propositiones suas de uiribus hominis, ita scribit. Unus eram, & per imprudenciam in istam causam lapsus, cum non liceret referre pedem, in multo ac magno articulo Papae non solum cedebam, sed uirum etiam adorabam. Ego uero tam confidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, que nunc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, prorsus nihil sciebam. Ideo non disputabam, ut eas tollerem, sed cupiebam discere, quidnam essent. Statur ipsam Ecclesiam Dei audire. Mox indicitur mihi silentium, & allegatur Consuetudo. Ego territus auctoritate nominis Ecclesiae, cessi, & Cardinali Caetano Augusta obtuli silentium, humiliter petens, ut clamoribus aduersae partis silentium indiceret. Ille uero non solum hoc denegauit, sed addidit: nisi reuocarem sese damnaturum omnia quaecumque docuisssem. Docueram autem iam Cathisismum non paruo fructu, quem damnari non oportere sciebam: neq3 mihi hoc ferendum esse, nisi uelle Christum abnegare. Ita uentum est ad hanc necessitatem, ut cogere extrema tentare & expectare. Haec Luth.

Primum attendat Lector, Lutherum esse, qui haec de seipso narret: nec dubitet, qui omnia in suae causae gratiam, quoad fieri potest, exaggeret. Deinde animaduertat, etiamsi haec, quae narrat, uera essent, manifeste inde probari, quod seipsum immoderate amari, utpote qui suum honorem totius Ecclesiae paci praetulerit. Ac se quidem fatetur, per imprudenciam in causam esse lapsum, nescisse autem, quid esset, quod de Indulgentijs docebat, diffisum esse suae causae, consuetudinem Ecclesiae contra se esse animaduertisse, eo fuisse animo, ut uellet Ecclesiam Romanam audire: paratum fuisse, ut cederet, unumque illud ei rei obstitisse, quod errores reuocare iubebatur. Nam si eos reuocasset, non erat opus, ut timeret (quod se dicit timuisse) ne danarentur oia, quae docuerat. Nec enim fuissent damnata caetera, si errores tantum suos reuocasset. Is igitur status causae est: licueritne bono viro, quod ignorabat esse uerum, imo quod propter contrariam Ecclesiae consuetudinem, suspicabatur esse falsum,

- 1227 Ioannes Maria de Monte, Archiepiscopus Sipontinus in Sess. Lateran. Concilij. *Nihil aliud sacrarum literarum continent monumenta, quam unum esse Deum, unum Christum, unam Ecclesiam, unam fidem, unam Cathedrali super firmis Petram Domini voce fundatam.*
- 1228 Florantini, vt in Sess. 6. habetur, dederunt mandata certis suis ad Concilium Lateran. Legatis, in quibus agnoscunt, *Iulium secundum fuisse verum, & indubitatum Christi Vicarium, Catholicæ Ecclesie Pontificem Maximum, Petri Successorem.*
- 1229 Sigismundus Poloniae Rex. *Posteaquam accepimus, Iulium secundum diuina prouidentia Sanctæ Romanæ Ecclesie, vniuersalis Ecclesie Summum Pontificem, pro defendenda Sanctæ Romanæ Ecclesie vnitae, & sanctissima contra Catholicæ fidei & Crucis Iesu Christi hostes expeditione suscipienda, Concilium generale in Laterano indicisse, memores officij ac debiti nostri, quo eidem Sanctæ Romanæ Ecclesie Matri nostræ sumus adstricti, pro cuius honore & tranquillo statu omnes vires nostras effundere semper parati sumus, Ioannem Ecclesie Metropolitanæ Gnesnensis Archiepiscopum, & Stanislaum de Ostrorog Equitem auratum designauimus, & designamus Oratores nostros, dantes illis potestatem coram Sanctitate Leonis Decimi Papæ comparandi, ibidemq; obedientiam iuxta Maiorum meorum consuetudinem prestandi, & recognoscendi, eundem esse verum, vnicum & indubitatum Pontificem, & Dominici gregis Pastorem.*
- 1230 Simon Begnius in Sess. 6. Concilij Lateran. coram Leone Papa 10. *Sicut Christianus populus te solum, & verum Pontificem veneratur: ita & Christiani nominis hostes te religiosissimum metuant, te potentissimè contremiscant: & iuxta Legislatoris nostri potentiam, porta inferi, id est, inferiores mundi potestates, aduersus Romanam Ecclesiam, quæ summa est, & suprema, non preualeant.*
- 1231 Maimilianus Maria Sforria Dux Mediolani. *Nuper certior factus sum, D. Leonem Pontificem Maximum in Lateran. Concilio Sessionem sextam celebrasse. A Sancta nostra Matre Ecclesia separare me, iniquissimum esset. & cæt.*
- 1232 Franciscus Marchio Mantuæ. *D. Leonem indubitatum Pontificem Dominici gregis Pastorem esse, nunquam negabimus.*
- 1233 Stanislaus Dux Mazouiae Russiæque ad idem Lateranense Concilium per Iulium Papam institutum legatos mittit: *Iustus (inquit) Sanctissimi Domini nostri morem gerentes.*
- 1234 Baltazar del Rio in Sess. 7. Concilij Lateran. T. (Papa Leo) *Christiana Reipublica primus, & Caput es. Sit una fides, unum Baptisma. Vt es vnus Pastor, sit vnus ouile.*
- 1235 Ioachimus Marchio Brandeburgensis legatos mittit ad Concilium à Iulio Secundo indictum, & à Leone decimo continuatum.
- 1236 Idem fecit Marchio Montisferrati ad exaltationem S. Romanæ Ecclesie & Concilij Lateranensis.
- 1237 Ioannes Baptista Gargia Senensis in 8. Sess. *Tibi, Leo Pontifex Maxime, Christus ligandi & soluendi potestatem dedit. Tibi omnium Ecclesiarum Presides, & totius orbis Christiani Principes parere affeclant.*
- 1238 Emanuel Rex Portugalliae & Algarbiorum, Oratores mittit cum obedientia ad Leonem S. Romanæ vniuersalis Ecclesie Pontificem Maximum.
- 1239 In 9. Sess. Prælati Gallicani, qui in Congregatione Pisana interfuerant, certiore faciunt Papam Leonem, *se talem gerere voluntatem erga Sedem Apostolicam, vt ab illius vnitae nunquam voluerint, nec in futurum velint discedere: nec schismaticos vnquam fuisse, sed vnã Ecclesiam Catholicam sub vno Pontifice Maximo coluisse, & obseruasse: itemq; expresse renuntiare Congregationi Pisana iam dissoluta, adbare ante Concilio Lateranensi, & petere absolutionem, quatenus opus sit, à Sanctissimo D. Papa Leone.*
- 1240 Antonius Puccius in 9. Sess. *vniuersum Ecclesie corpus vni Capiti, hoc est, tibi (Leo Pontifex Maxime) subditum esse conspicitur.*
- 1241 Stephanus Patracensis Archiepiscopus in 10. Sess. *Quatuor Patriarchales Ecclesie, aliæq; innumerabiles propter illarum hereses rebellionem contra obedientiam S. Sedis Romanæ ad manus infidelium decuerunt. Si quidem in Sede Romana in suo Vicario Deus sibi obedientiam incommutabilem reseruauerat.*
- 1242 Carolus Dux Sabaudiae mittit Oratores ad Concilium Lateran. *Qui obedientiam exhibeant Leoni, tanquam Vicario Christi, & B. Petri Apostolorum Principis vero Successori.*

Mandatum Patriarchæ Maronitarum.

Gratias Deo reuerenter agimus sub mundissimis pedibus Patris nostri Sanctissimi Christi Vicarij & D. nostri Papa Leonis decimi, qui vices B. Petri veritatis Petra gerit in terris, sedetq; super Apostolicam Sedem ipsius sanctissimæ

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperatores Rom.

Heretici & Pseudo-propete.

Doctores Catholicæ.

Idem Iulius 2.

1513. Leo 10. Florentinus sed. an. 9.

falsum, tamen contra summum Ecclesie iudicem id potius pertinaciter defendere, potiusque schisma facere, & nouam Ecclesiam instituere, quam vt in eo se errasse fateatur? Ibidem enim faterur, se aduersasse Papam, & Ecclesiam Papæ pro vera Ecclesia coluisse. Quæ cum ita sint, necesse est Lutherum sic apud se statuisse, vt etiamsi erraret, etiamsi Ecclesiam veram non audiret, tamen potius quam reuocare aut palinodiam canere vellet, se errorem pro veritate amplexurum esse, Ecclesiamque nouam, in qua erroris suum reuocare non cogeretur, quæsiturum. Necesse est, inquam, vt ita concluderet apud se. Verbis ipse suis tenetur, nec effugere potest. Nam quod timet, ne Christus negaretur, quem se in Catechismo docuisse putabat: primum hoc non fuisse factum, si reuocasset suos errores. Deinde etiamsi nollet reuocare, idque verum fuerit quod dicit: nihilominus non iubeat Caietanus, vt ipse Lutherus omnia sua damnaret, sed tantum dixit, se, hoc est, Caietanum id esse facturum. Quid verò ad Lutherum attinuit, si Caietanus etiam Catechismi doctrinam damnasset? An maluit Lutherus male ipse facere, quam vt Caietanus peccaret (singamus enim, quod peccasset Caietanus) permittere? Nihil ergo dicit Lutherus, quod ipsum ab immoderato suo amore excuset. Noluit sua, nedum alterius, onera portare: maluitque infinitas turbas in Ecclesia ciere, quam vt videretur id, quod ignorans docuit, reuocare. Nam quod postea finxit, ipsam Euangelij veritatem se in omnibus suis opinionibus affectum esse: non vidit miser, se per istum nimium sui amorem meruisse, vt cæcitate incredibili percuteretur, ac deinceps non nisi in tenebris ambulasse, quia modicum illud lumen, quod semel habuit, vt saltem veram Ecclesiam coleret, repugnante primum conscientia reprimere, ac vi adhibita restringere summis viribus contendit. O qualem Magistrum Lutherani & Caluinistæ in fidei iustitia multisque alijs articulis sequuntur!

Lutherum fuisse elatum & superbum. quod ipsum heretici animi non paruum est signum.

d Heretici præterea (vt apud Apostolum videre est 2. Timoth. 3.) solent esse elati & superbi, vt & gloriantur de seipsis, iactabundi, & alios præ se contemnant. Superbia enim

d Quantopere, & quam inaniter ac vanè Lutherus seipsum iactet, cum infinita sint exempla, ab illis incipiemus, quæ in eius libris extant contra Regem Angliæ. Certus (inquit) sum, dogmata mea habere me de celo. Dogmata mea stabunt, & Papa cadet. Deus viderit vter primo sessus defecerit, Papa, an Lutherus. (Et post.) Christus mihi spiritum suppediabat in signum. Et iterum. Aio ego.

Et ista benedictionis super nos. Amen. Cogimur in diuinas laudes erumpere. Deoq; a quo omne bonum, gratiarum actiones indeficienter agere, qui purissima S. V. menti illabi dignatus est, eamq; per inspirationem pulsare, ut nos per sanctum nuncium suum fratrem Ioannem Franciscum de Potentia uisitari. Is enim Fratre Francisco Reatino interprete, & viam salutis nobis ostendit, & sancta documenta reliquit, nempe quomodo sanctum conficiatur Chrisma, ex puro videlicet oleo, & balsamo, nihilq; praeter hac immiscendum: quo etiam temporibus aquis salutaribus infantes abluant, & sacro Baptismatis fonte renasci: non sicut, quadagesimus praestolatus dies, sicuti antea erroris tenebris inuoluti praestolari consueuimus, sed in octauo, vel etiam antea si necessitas exposulauerit: qua vero ratione, iuxta Patrum & sancta Romana Ecclesia instituta, matrimonia contrahantur, quae eadem impediunt: ac sacri quoniam pacto conferantur Ordines: quibus etiam uerbis in consecratione Dominici Corporis ac Sanguinis uti debeamus, & quod Spiritus Sanctus a Patre procedit & Filio, sicuti ab unico principio & unica spiratione, & quod Christianus, qui in hac uita sufficere de suis peccatis poenitentiam non egit, ea functus ad quandam (diuina permittente iustitia) ducatur locum, qui Purgatorium dicitur, ut ibidem (quousq; dignior sit, caelum ascendere) maneat, & quod semel saltem in anno nostra proprio sacerdoti confiteamur peccata, sanctissimiq; Eucharistiae Sacramentum in Paschate suscipiamus D. N. Iesu Christi, qui in Sancto Apostolorum Petri & Pauli Natali hoc consueuerimus adimplere, & ut semper, & in omnibus Apostolica Sedis, ac S. V. eiusq; Successorum submittamur mandatis, praesentibus Archiepiscopis, Episcopis, nec non Doctores nostris, Cleri ac populi Maioribus, & claro nos docuit eloquio, & dulciter instruxit. Nos uero cum praesentibus fratre Ioanne Francisco, quosdam ex nostris ad S. V. destinamus, ea ducti opinione, ut Patrum instituta, ac S. R. P. dogmata addiscant: & cum edocti fuerint, ad nos, docturi alios postmodum redeant. Interea non paruo afficimur radio, quoniam ad deosculandum adorandumq; Sanctiss. S. V. pedes accedere prohibemur, & qua mente gerimus, fixis in terram poplitibus proprio ore exprimere ipsi nequimus. Vt autem affectum nostrum & uoio uicunque satisfaciamus, cum praesentibus S. V. nuncio fratre Ioanne Francisco, Oratorem nostrum A. uiri Ioseph cum Helia, ac Helia Monacho, ad S. V. destinandum decreuimus, ut nostro, ac totius Cleri Maronitarumq; populi nomine, terram fronte tangens, flexisq; genibus Sanctiss. S. V. & adoret, & deosculetur, ac Sancta Apostolica Sedi, coram fratribus uestris S. R. E. Cardinalibus, S. V. obedientiam praestet, & fidelitatem iuret, & quod ueraciter S. Sedis Apostolica, & S. V. serui fideles sumus, demisso capite firmiter protestetur, Amen, Amen. Quada vero alia supradicto fratri nostro Ioanni Francisco reseruanimus, quem, ut S. V. enaret, sub Dei attestatione adstrinximus. Eris enim ueluti noster amabilis frater Benedicti Monasterij S. Mariae de Camibin in monte Libano Sancto, ac totius Cleri & Maronitarum populi, ad pedes S. V. sollicitus procurator. Omnia quidē nostra, & quomodo sub infidelium detestanda seruitute, tanquam omni auxilio orbati, infelicitissimam uitam ducimus, proprijs oculis ipse conspexit. Hoc est responsum paruitatis nostrae Sanctiss. & purissimo Patri nostro. Cuius sanctas benedictiones misericors Deus ad nos transmitat, Amen, Amen, Amen. Scripta sunt haec anno Domini incarnationis 1515. Mensis Februarij die. 14.

A Tergo.

- 1251 *Præsentabuntur cum Dei gratia in manus Sanctiss. D. N. Leonis, qui super sanctam Sedem Petri Apostoli residet, pro parte pauperis Discipuli sui Petri Patriarchae Maronitarum ex monasterio Camibin in monte Libano serui seruatorum Dei. Quo perlecto, dicti Oratores accesserunt ad Sanctiss. D. N. & deosculati sunt eius beatissimos pedes, praestantes eidem S. D. N. nomine, quo supra, debitam obedientiam & reuerentiam. Qua praestita, D. Marius de Pemschis Procurator Concilij, petijt instrumentum, & instrumenta dictae obedientiae.*
- 1252 *Iudocus Clithouæus Neoportuentis in expositione Canonis Missae. Papa omnium Episcoporum, Patriarcharum, & ceterorum Ecclesiae Patrum spiritalium Pater est supremus atque summus. Debet autē ipse Papae nomen exprimi nominatim, ut nunc celebrantes Leonem nominare debent, qui huius temporis Sedi Apostolica praesidet.*
- 1253 *Iacobus Wimpelingius in Praefatione ad Epitomen rerum Germanicarum, probat, Argentinam, Felstadium, caeterasque Ciuitates à Rhenilittore Galliam uersus fitas tum ob alias rationes, tum etiam ob hanc à Germanicis laudibus non excludi, quoniam Ecclesia Romana inter Germania Metropoles Magnae tinam, Treuerensem & Agrippinam collocauit. Cumq; summus Pontifex (inquit) Legatos à latere ad Germaniam mittit, in his patriae quoque nostrae ciuitatibus munus Legationis suae illi exercent.*

Christo-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1514.	Idem Leo. 10.	

Haeretici & Pseudo-prophetae. enim uelut ramus quidam est ex immoderato sui ipsius amore procreatus.

Post

Doctores Catholici.

Aio ego D. Martinus Lutherus, Domini nostri Iesu Christi indignus Euangelista, quod hunc articulum, (sola fides sine ullis operibus iustificat apud Deum) saluum & incolumem esse sine e debet Imperator Romanorum, Imperator Turcarum, Imperator Tartarorum, Imperator Persarum, Papa, Cardinales omnes, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini, totus mundus, demones uniuersi: atque insuper sine alicuius bona gratia ignem tartareum habebunt in capita sua. Hic meus est Doctorus Lutheri à Spiritu sancto proficiscens instinctus, germanumq; sacrosantum Euangelium. Et iterum, Tarta (inquit) est dignitas mea, quod ad doctrinam & ministerium mihi diuinitus datum attinet, & quatenus uita ac mores cum illo congruant, ut nemo unquam (praecipue uero Tyranni) nec patientiam, nec submissionem, nec assentionem in me experturus sit. Hoc pacto, uelint, nolint, debent me, Deo sic uolente, pium sanctumq; Dei organum agnoscere.

Quid quod in Ep. 2. ad Leonem 10. Carolus (inquit) Miluus Beattitudinis tuae nuncius cursans & recurans, uix tandem etiā auxilio Friderici Electoris effecit, ut semel & iterum familiariter mecum loqueretur. Qui uersati sunt in Historijs Ecclesiasticis, facile uidet, Romani Pontificis nuncium à nullo unquam Imperatore aut Rege tā superbe contemptum fuisse, quam à Luthero.

Idem Tom. 1. in Praefatione ad propositiones suas de uiribus hominis, nullius miraculi parrator, tamē petit, ut ne qua existimet de illo supra id, quod in illo uidet, & cum fuisse hominē, & esse, nihil dubitet. Timebat nequisissimus Apostata, ne uelut Deus haberetur. Et in praefatione ad Tractatum de excommunicatione, seipsum uocat Christum. Mei (inquit) studij erit, omnibus uiribus sudare, ut Christus (hoc est, Lutherus) Christum (Iesum) Christo (id est, Discipulis suis) nunciet. Iā uero inter Apostolos suos unū Zuingliū uocat Iudā suū. Satanas enim, qui operabatur in Luthero, cupit se modò Euangelistam, modò sanctum Organū, modò Christum dici, ac interdum etiā Deū uideri: submittere autem se cuiquam, nullo modo in animū iuducit. Vnde per ministrū suū Lutherū ita Regē Angliae ad finē operis alloquitur: Neg, ego quaro, quid Ambrosius, Augustinus, Cocilia, & vsus seculorum dicunt: nec fuit opus mihi Hærico Rege Magistro, qui me haec doceret, qui adeo pulchre ea nouerā, ut etiā impugnarim. Sed quid ago? Oia scripta Lutheri plenissima sunt istiusmodi portentorū, quae nihil nisi elationē, superbiā, & arrogantiam sonāt. Et certē haec permagna est haereleos nota. Discipuli enim Christi discunt ab illo, quod humilis fuit & mitis corde, qui etiam ait Matth. 5. Beati Pauperes spiritu.

Luthe-

Christophorus Longolius in Oratione ad Lutheranos. Obsecro, viri optimi, quale vobis spectaculum illud visum est, cum Martinum Lutherum in Reipublica Principes nominatim aperteque incurrentem, cum tot summorum Pontificum Decreta, tot populi Christiani scita, furiosè & impiè comburentem intueremini? Breuiter cum illum inflammato ore, ardentibus oculis, Pontifici Maximo sacris interdicens audiretis? (Et post.) Quis Nestorio quodam tempore vulgo gratiosior? Quis Ario aliquando etià potentior? Quis Dioscuro popularior? Cæterarum factionum Duces floruerunt quondam opibus, floruerunt artibus, vigerunt ingenio, eloquentia, industria. Iacuerunt tamen ad extremum omnes, obsoletisque & extinctis tandem eorum partibus, recuperavit ius suum Respublica: atque ita recuperavit, vt summi Pontificum & amplissimi Collegii Decreta, quanquam minimè omnium popularia, sed seuera & improbis tristitia, valerent tamen, eamque inter mortales omnes, quam etiam nunc habent, auctoritatem assequerentur & obtinerent.

1256 Ioannes Lupus de libertate Ecclesiastica, lib. 6. Romanam Ecclesiam Saluator ipse fundauit, & supra Petram fidei mox nascentis erexit. Et sic Romana Ecclesia non habet maculam neque rugam, ideo dicitur Catholica, & Caput aliarum Ecclesiarum.

1256 Ioannes Randeus in Tractat. de formulis Dispensationum: Papa tenet locum B. Petri, & est Vicarius Iesu Christi.

1256 Petrus Bertrandus de origine Iurisdictionum, q. 4. Omnis humana creatura subest Papæ, & sic potestati spirituali.

1257 Ioannes Reuclin siue Capnion in fine trium librorum de arte Cabalistica, Leonem Papam (cui eos libros dedicauerat) ita alloquitur. Totum hunc librum tua subijctio auctoritat, cuius in arbitrium collata est totius mundi censura.

Martinus Lutherus cum an. D. 1517. certas conclusiones de Pœnitentia & pœnarum remissionibus seu Indulgentijs edidisset (ex quibus ortum est illud incendium, quo postea orbis Christianus conflauit) tam longè ab omni Spiritus sancti gratia & dono aberat, vt in maximis rebus nihil constanter ab initio crederet, sed potius hæsitaret, similisq. esset fluctui maris, qui à vento mouetur & circumferitur. Nam ex vna parte & Primatum Pontificis Romani, velut rem certissimam, itemq. Purgatoriū agnouit: & ex altera, de modo pœnitendi aut remittendi pœnas tum in hac vita, tum in futura, partim dubitauit, partim impiè sensit. Sequente verò anno, qui fuit 1518. idem Lutherus edidit priorū suarū disputationum quædam resolutiones, quas Leoni Decimo Pontifici Maximo dedicauit, vbi Epistolam suam ita claudit. Quare, Beatissime Pater, prostratum me pedibus tua B. offero, cum omnibus, que sum, & habeo. Viuifica, occide, voca, renoca, approba, reproba: vocem tuam, vocem Christi in te præferentis & loquentis agnoscam.

Idem Lutherus an. D. 1519. Resolutiones de alijs Propositionibus edidit, in quarum vna (quæ erat decima tertia) tractat nominatim de Pontificis Romani Primatu. Et quanquam (vt solus videatur sapere) neger, Romani Pontificis Primatum illis rationibus probari, quas alij hæctenus attulerunt: tamen ipse sex nouas rationes proponit, quibus idem Primatus fortissimè stabilitur. Hæc autem eius verba sunt.

1259 Primum quod me mouet, Romanum Pontificem esse alijs omnibus (quos saltem nouerimus se Pontifices gerere) superiorem, est ipsa voluntas Dei, quam in ipso facto videmus. Neque enim sine voluntate Dei, in hanc monarchiam unquam venire potuisset Romanus Pontifex. At voluntas Dei quoquo modo nota fuerit, cum reuerentia suscipienda est, ideoq. non licet temerè Romano Pontifici in suo Primatu consistere. Hæc autem ratio tanta est, vt si etiam nulla Scriptura, nulla alia causa esset, hæc tamen satis esset ad compehendendam temeritatem resistentium. Et hæc sola ratione gloriosissimus Martyr Cyprianus per multas Epistolas confidentissimè gloriatur contra omnes Episcoporum quorumcunque aduersarios, sicut 3. Reg. legimus, quod decem Tribus Israel discesserunt à Roboam filio Salomonis, & tamen quia voluntate Dei sue auctoritate factum est, ratum apud Deum fuit. Ideo

1261 non video, quomodo sint excusati à schismatis reatu, qui huic voluntati controuenientes, sese à Romani Pontificis auctoritate subtrahunt. Ecce hæc est vna prima mihi insuperabilis ratio, quæ me subijcti Romano Pontifici, & primatum eius cõstiteri cogit. Hæctenus Lutherus. Secunda ratio eiusdem Lutheri est, quia ceddum potius ait,

1262 (iuxta Christi præceptum in 5. c. Matthæi) aduersario (id est, Romano Pontifici, vt sibi cedatur, exigenti) quam vt unitas, charitas, & humilitas dissoluantur. Ideo (inquit) non dubito, peccare eos, qui in dissensionem sese tradunt. Tertia Lutheri ratio est: Si propter peccata nostra nos Deus voluerit premere multis Principibus (sicut in Proverbis dicit Salomon) nunquid resistendum est flagello Dei? Quarta Lutheri ratio: Apostolus Rom. 13. clarè asserit, nullam potestatem nec esse quidem posse, nisi à Deo. Cum autem Romani Pontificis potestas iam sit robustissimè stabilita, vt videmus: certe non oportet Dei ordinationem hanc impugnare. Quinta Lutheri ratio: Cum arbitremur (inquit) Romani Pontificis potestatem humano decreto statutam, & ordinari Deo sic roboratam: sine crimine non est (iuxta verba 1. Pet. 2.) qui sese sua auctoritate subduxerit. Sexta Lutheri ratio hæc est:

Ad hoc,

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
Succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Ann. Domi. ni.	Pontifices Romani.	Impe- rat. Rom.
1518.	Idem Leo. 10.	

Harctici & Pseudo-
propheta.

e Post sui amorem & superbiam, Apostolus 2. Timoth. 3. blasphemiam adiungit: quod significet, amorem illum sui, quem hæreticus habet, adeo non esse diuinitus datum, vt potius erigat se contra Deum, & in blasphemiam erumpat.

Doctores Catholic.

Lutherum spiritu blasphemia repletum fuisse.

e Lutherus in Præfatione primi Tomi operū suorum: Ego (inquit) non amabam, imò odiebam iustum & punientem peccatores Deum, tacitaq. si non blasphemia, certe ingenti murmuracione indignabar. (Et post) Furebam sana & perturbata conscientia. & quæ sequitur. Si hæc non est blasphemia, equidè nescio, quid appellem blasphemiam, aut quid eo nomine accipi debeat. Non amabam (inquit) Deum. Parum hoc ei visum est. Imò (inquit) dicebam: quem tandem? Deū. Quid? Creatorem tuum? At fortè putaueras, illum potuisse inultum esse. Oderam (inquit) iustum, & peccatores punientem. Itane? Oderas iustum Deū? Imprudens, opinor, id fecisti, odio quodam occulto, quod ipse non intellexeras. Imò (inquit) si non tacita blasphemia (fortè igitur, te ipso auctore, etiam tacita blasphemia) certe ingenti murmuracione indignabar, atque adeo furebam sana & perturbata conscientia. O mortuum hominis, qui non didicerat illud mite verbum Heli Sacerdotis 1. Reg. 3. Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat. Nec refert, qua occasione Lutherus hæc dixerit. Nulla enim potest satis iusta causa interuenire, ob quam Deus, etiam vt iustus est, odio haberi, & ingens murmuratio contra illum commoueri debeat. Idem Lutherus cum in disputatione Lipsica (vt est apud Cocleum in actis Lutheri) à Conciliarijs Ducis Georgij admoneretur, vt nihil per iram, sed omnia modestè ageret: Non propter Deum (inquit) hæc res capta est, neq. propter Deum fingitur. Quam blasphemiam se ex ore Lutheri audisse, Hieronymus Emserus scripsit. Meritò igitur Lutherus ob hunc blasphemie spiritum in hæresim præcepti ferri permissus est.

Lutherum inuidia atque odij stimulis agitatam non potuisse cernere veritatem.

f Non minima etiam hæresis causa est inuidia, ira & odiū. Qui enim his peccatis implicatur, ex his sunt, quos Apostolus (2. Timoth. 3.) appellat sine affectione (seu fœdere) sine pace, criminales, incontinentes (hoc est, qui nō refrænant irā) inimicos, sine benignitate, proditores, proteruos, sumidos.

f Lutherum inuidia præcipuè commotum fuisse, vt has turbas excitaret, illud satis aperte probat, quod tunc demum conciones habuit, & propositiones contra Indulgentias edidit, quando Indulgentiarū prædicatio nō Augustiniana (quod illi expectabatur) verum Ioanni Tetzelio Dominicano commissa est. Hinc etiam passim tot contumelias in Thomistas euomit: hinc sæpissimè testatur, se casu non voluntate in has turbas dilapsus. Quo casu? Nisi quod occasiones captauit, quibus detraheret Ioanni Tetzelio, illisq. Indulgentijs, quas de suis ac sui Ordinis manibus eripi dolebat. Nam alioqui tum in Ep. ad Archiep. Moguntinū, tum in Præfat. ad proposit. suas de

z Qui

c iij viribus

- Lutherus cum à Cardinali Caietano citatus Augustam venisset, atque ex mandato Papæ (vt in actis Lutheri Coelæus scribit) iussus esset errores præteritos reuocare, ab eisdem in futuro abstinere, & pacem Ecclesiæ non perturbare, post deliberandi tempus impetratum, altero die reuersus, cum adessent quatuor viri ex ordine Procerum, & Consiliariorum Casarum, vt omnem hæreseos suspicionem à mentibus illorum tollerent, coram Legato personaliter protestationem suam in hæc verba scripsit ex scheda, quam in manibus tenebat egit, ac recitauit: *Ego Frater Martinus Luther Augustianus, protestor, me colere ac sequi Sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus eius dictis & factis, presentibus, præteritis & futuris. Quod si quid contra, vel aliter dictum fuit, vel fuerit, pro non dicto haberi & habere volo.*
- Idem Lutherus in disputatione Lipsica cum Eckius ei obijceret, quod ex verbis suis suspectus haberetur fautor Bohemorum: *Nunquam* (inquit) *mibi placuit, nec in æternum placebit, quodcumque schisma iniquè faciunt Bohemi, quod se autoritate propria separant à nostra unitate, etiamsi ius diuinum pro eis staret, cum supremum ius diuinum sit Charitas & unitas spiritus. Petebat igitur ab Eckio, ne velit impingere tantam contumeliam, vt eum Bohemum faceret, quia semper sibi inuisi fuissent, ideo, quia ab unitate dissentiant.*
- 1277 Ioannes Eckius tres libros de *Primatu Petri & Romani Pontificis* ad Leonem decimum inscripsit. Idem præterea in Enchiridio locorum communium post multas auctoritates ex Scripturis sacris de Primatu Petri adductas, tandem ait: *Nullus sanctorum Martyrum subtraxit se ab obedientia Petri & Successorum eius, ubi, & quando oportebat. Fallitur* (inquit) *hæreticus, quod, si Papa sit supremus, oporteat omnes Episcopos ab eo confirmari.* (Et post.) *Suscipiamus omnes auctoritatem Ecclesiæ, in Apostolica Sede Romana relucens, quum eam in rebus arduis fidei consuluerit Hieronymus ex Asia ad Damasum, Augustinus ex Africa ad Innocentium, & Bonifacium, ac Cyprianus ad Cornelium, Athanasius ex Ægypto ad Marcum, & Iulium, Ambrosius ex Italia ad Syricum.*

Erasmii sententia de Primatu Romana Ecclesie.

- Erasmus Roterodamus, etsi opinione scientiæ, ac præcipue linguarum in illo rudiore seculo inflatus multa temerè scripsit, quæ Dei Ecclesiam non edificabant, temeritatemque suam ipse in responsione sua ad Albertum Pium vltro agnoscat, dicens, *Quicquid edo, abortus verius est, quam partus*, ob eamque causam à viris doctis & Catholicis admonitus seipsum corrigere, ac interpretationem verborum suorum benigniorem efflagitare coactus sit: tamen eò vsque non est progressus, vt Ecclesiam Catholicam, Successiones Episcoporum, aut Pontificis Romani communionem sibi deserendam vilo modo esse arbitraretur. Ac primùm in scholijs suis ad Epistolam Hieronymi, quam ille ad Damasum scripsit, fatetur, Episcopum Romanum ex mento Hieronymi tum *D. Petri successorem esse, tum Crucifixi, hoc est, Christi vices gerere*. Deinde addit: *Ecclesia edificata est, non super Romam, vt arbitror nam fieri potest, vt Roma quoque degeneret sed super eam fidem, quam Petrus professus est, & quam hætenus Romana quoque seruat Ecclesia, qua non alia minus laborauit hæresibus*. Hæc Erasmus. Si Romana Ecclesia fidem, quam Petrus professus est, hætenus seruaui: non opus fuit dicere, nullam aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, sed profus efficitur, vt Ecclesia Romana nullis laboraret hæresibus. Petri enim fides (vt pote quam Deus ei reuelauit) integra & perfecta, nullam hæresim ferre poterat. Sed Erasmus in more habuit, orationem suam ita moderari, vt neminem, quod ad posset, offenderet, plurimisque placeret. Illud certum est, Erasmum voluisse in ea Ecclesia manere, quam Apostolicam & maximè sinceram iudicasset. Fatetur autem, *non aliam Ecclesiam minus laborasse hæresibus, quam Romanam, & eam hætenus Petri fidem seruasse*. Romanæ igitur Ecclesiæ membrum esse voluit, ac non Lutheranæ, quam mox ab initio grauissimè errasse & vidit, & in Epistola ad fratres inferioris Germaniæ questus est. Sed pergamus ad reliqua. Hieronymus (inquit Erasmus ibidem) *omnino videtur sentire, omnes Ecclesias debere subesse Romanae Sedi, aut certe ab hac non alienas, quæ peculiariter hoc Apostolo gloriatur, qui inter Apostolos primas tenuit, & sic est orthodoxa, vt sit orthodoxarum prima dignitate*. Fatetur igitur, Ecclesiam Romanam dignitate primam esse. Idem in Spongia aduersus Huttenum. *Non indixi bellum Romano Pontifici, nõ professus sum me protectorem Lutheranae factionis*. Et iterum. *Constat, Græciam in Romani Pontificis potestatem concessisse. Et si Principatus Pontificis non esset à Christo, tamen expediret vnũ esse, qui ceteris auctoritate præmineret.*
- 1283 *Christum agnosco, Lutherum non agnosco, Ecclesiam Romanam agnosco.* (Et post.) *Quod aduersetur dignitati Sedis Romanae, certo certius habeo, non esse profectum ab Erasmo, quocumque titulo circumferatur.*
- 1284 Idem Erasmus in fine Annotationum ad priorem Petri Epistolam: *Friuolum* (inquit) *est, quod quidam cauillantur, vacillare Principatum Romanae Sedis, si Petrus hanc Epistolam scripsit Babylone: quasi fieri non potuerit, vt Petrus hæc scribens egerit Babylone, ac postea Roma sederit. Ecce Principatum Romanae Sedis agnosco.*

Idem

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1516.	Idem Leo. 10.	

Hæretici & Pseudo-propheta.

Doctores Catholici.

rectè præstaret, quam non sua sponte velut filius Deum timens atque amans, sed inuitus & coactus dedit, velut improbus seruus, qui tantum timore pœna, vt quicquam agat, adducitur? Itaque Lutherus ipse in Præfatione ad Tractatum de votis monasticis: *Neque* (inquit) *libens & cupiens se habam monachus: sed terrore & agone mortis subitò circumualatus, vni coactum & necessarium votum*. Hæc ille. Vt autem ea verba melius intelligantur, sciendum est, Lutheri sodalem subitò vi quapiam cœlitus immissa, fuisse interfectum, id quod Philippus Melancthon in Præfatione 2. Tomi operum Lutheri non dissimulat: ab eaq; die, Philippus ibidem dicit, *Lutherum attentius de ira Dei & mirandis pœnarum exemplis cogitasse*. Ob solum igitur metum seruile Lutherus impulsus est, vt vitam meliorem profiteretur, ne aloqui Deus illum quoque subitò interficeret. Cum ergo solus filius hæres sit, seruus autem non maneat in domo Dei in æternum: quis miretur, si Lutherus è domo Dei, hoc est, ex Ecclesia Catholica eiectus sit, cum nihil se aliud, quam ingratißimum mancipium etiam eo tempore ostenderit, quo Deus illum per sodalis sui interfectione, ad officium misericordissimè inuitauit?

Lutherum fuisse infidelem, vt qui diu de notissimis fidei articulis sese dubitasse, constitetur.

h Christus D. Thomam de resurrectione sua dubitantè (Ioan. 20.) appellat incredulum, dicens: *Noli esse incredulus, sed fidelis*. Itemq; Apostolus Rom. 2. Abraham fidem laudat: *Nõ haesitauit* (inquit) *dissidens, sed confortatus est fide*. Hæsitans ergo in tali causa fidelis non sit, vel iam infidelis est, quia non assentitur perspicuæ veritati: vel certè mox infidelis fiet, si paulò contumacius permanserit in sua hæsitatione. Ipsa enim hæsitatio, dñi iudicem se in re ad Deum pertinente, omnemq; humanam rationem superante, constituit, meretur eã pœnam

h Lutherus Tom. 1. in Præfatione ad propositiones suas de viribus hominis, apertè ostendit, se in multis hæsitasse ab initio. *Vnus eram, & per imprudentiam in istam causam lapsus, cum nõ liceret referre pedem, in multis & magnis articulis Papæ nõ solum cedebam, sed vltro etiam adorabã. Quæ & qualia cor meum isto primo & secundo anno passum fuerit, quæraq; fuerit mea tũ nõ ficta humilitas, ac penè desperatio: ab quam parũ vorant illi, qui postea vulneratam Pontificis Maiestatem caperunt superbißimè inuadere? Ego verò dum illi spectandores essent, & vnũ me sinebant periclitari, tam lætus cõfidens & certus non fui. Multa enim ignorabam, quæ nunc scio. Denique de Indulgentijs quid essent, profus nihil sciebam.* §. Certus ergo non fuit, neque de ijs quidem, quæ docebat è cathedra, imò de quibus populo ausus est prædicare. Miramur nũc, si pertinax hæsitatio in hæresim cõuersa est? Nihil vnquam ipsa Ecclesia illustrius cuiquam Christiano esse potuit. Illam enim omnes profitentur in Symbolo. Illi etiã denunciari debet, quisquis peccat in fratres. *Ecclesiam verò si quis non audierit, debet nobis esse tanquã Ethnicus & Publicanus*. Cum illa in verbo Dei audiendo,

1285 Idem Erasmus in responsione ad exhortationem Alberti Pij Carporum Principis: Tot (inquit) scriptis tribuo Romano Pontifici totius Ecclesie Primatum, frementibus cunctis, qui Romano Pontifici male volunt. Ego apud Luterum non alio nomine petus audio, quam quod ubique sariam teclam volo Pontificis auctoritatem. Et iterum: Nos toto peccore agnoscamus Episcopi Romani Primatum, praesertim in spiritualibus.

1286 Denique praeterquam quod in Praefatione ad Arnobij Commentarios in Psalterium, declarat, Arnobium Ecclesie Romanae hoc honoris videri deferre, ut extra Ecclesiam Catholicam sit, qui sit ab hac alienus: etiam in eadem Epistola, quam ad Adrianum sextum scribit, Orbi Christiano gratulabor (inquit) si, quod forte confidimus, ita tractaris munus istud Apostolicum, ut mundus intelligat tandem, Roma contigisse Pontificem, qui Christi Vicarium sic gerat, ut orbus sentiat Christi spiritum in illo versantem. Neque grauatim agnoscat populus Apostolicam potestatem, si senserit Apostolicam pietatem.

Alberti Pij fides & sententia de Romana Ecclesia Primatu.

1287 Albertus Pius Carporum Princeps in responsione ad primam Erasmi Epistolam. Cum diuina lege (etsi prisca) Summum Sacerdotium institutum sit, noua quae non fuerit improbatum: etsi ea expresse sancitum esse non constaret, at certe illius imitatione vel exemplo a populo Christiano videretur esse constituendum. praesertim si comperiat, easdem rationes illius constituendi Christianis esse, quae Iudaeis fuerint, quarum non minima censenda est, quae in Deuteronomio habetur, ut constitueretur Iudex, qui valeret definire, quae in contumaciam uenissent, quorum magis ambiguum & difficilius esset iudicium, cuius sententia iam rata esset, ut ab ea pronocari non liceret, & alia quam plurima. Praeterea, ut recte sit Respublica constituta, siq. in ea ordo congruus, & nulla confusio. Cum igitur tam consentaneum rationi sit, ut si non esset sancitum, tamen sanciri debuisse: quanto magis retinendum, cum iam tot seculis, ut a Christo Seruatore institutum, publico consensu fuerit receptum? Quod si nec veteris Legis exemplo, nec nouae Decreto institutum fuisset: constituendum iam foret a Christianis, vel solo rationis naturalis iudicio, ne populus Christianus Acephalus maneret, careretue summo Magistratu in rebus, quae ad Religionem pertinerent. Veteres enim Romani, etsi verae religionis cultus eis non fuerit reuelatus, sapientissimi tamen viri quum optimis legibus Rempub. fundarent, hoc vel in primis ratione ducti naturali, cauisset videntur, ut omnis cuiusq. ordinis multitudo ad unitatem redigeretur. Ita cum collegium Sacerdotum & Pontificum haberent, unum esse voluerunt cunctis Praepositum, qui maximum gereret Pontificatum, & praecipuum inter Pontifices locum obtineret. Lutherus autem aduersus rationis iudicium, aduersus exemplum antiquae legis, aduersus Decreta Patrum, consensum publicum omnium Catholicorum, consuetudinem vetustissimam populi Christiani, institutum Iesu Christi, Christianum populum obruncat, expoliaturq. Capite, & omnem Ecclesiasticam Hierarchiam, dum inde scelerum suorum iudicium pernamq. timet, subuertit. Cum tamen apertissime constet, non solum populi Christiani consensu, aut veteris Legis exemplo, sed & filij viuicntis Dei Decreto summum Sacerdotium fuisse institutum. Primum, quia ipse Sacerdos Maximus fuit, iuxta illud: Tu es Sacerdos in aeternum secundum Ordinem Melchisedech: Pontifex factus in aeternum. Quod & Paulus ad Hebraeos scribens, confirmat ferè tota Epistola. Cum igitur Ecclesia Christum in terris habuerit Pontificem, tamq. introierit in ipsum caelum, ubi militans Ecclesia non est constituta, quae proprio & terreno ministro indiget: conuincitur, quod & terras relinquens, alium sibi in terris substituerit, qui Pontificia munera loco illius in Ecclesia perageret. Hunc aut fuisse Petrum, sacrae literae attestantur, Matt. 16. & Ioan. 21. His igitur verbis (Pasce oues meas) Sacerdotes tum Graeci, tum Latini, Petrum testantur Apostolorum Principem, summumq. Praesulem fuisse constitutum. Hoc receptum est ab vniuerso orbe Christiano, hoc Decretis publicis definitum & declaratum, & sine controuersia retentum. A quo scopo & certissima regula quouiquot declinarunt, in errores inexplicabiles prolapsi sunt. Itaque praclarissima nationes, & populi persistentes in solida & antiqua pietate, puritate fidei, Episcopum Romanum agnoscunt Pontificem Maximum, & tanquam Christi Vicarium, Petriq. successorem (ut par est) reuerentur, eiusq. Decretis obtemperant, quod omnes Catholici semper fecerunt. Qui Romanus Pontifex etsi ceteris Episcopis par sit ordine, tamen sublimior est munere, & potestate. Neg. putandum, est, sine numine Diuini hanc sibi Petrum Sedem postremo delegisse, ut etiam ex loco ipsa collocata Sedis declararetur, non ciuitatis vnius Primatum, sed publicum totius orbis, & summum esse Praesulem: quandoquidem in qua urbe Solum terrarum & corporum haberetur, in ea Sedes etiam Imperij animorum esset collocata, ut illud Imperium ideo institutum fuisse videretur, ut huic aliter tantum maiori, quam animi corporibus praefertuntur, locum prepararet, & huic iam non sine illius operae instituto, & propagato cederet loco, quod ipsam diuino Decreto fecit, videretq. dedit manus, posteaquam acerrime de-

1288

1289

1290

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Inperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

Doctores Catholici.

poenam, ut praecaeitate intellectus, non apprehendat postea ipsam veritatem: utpote quam non humiliter a Deo per Ecclesiam ministerium oblatam accipit, sed velut ratione sua discutiendam curiosè inuestigat.

diendo, & Sacramentis participandis, necessarid cõ municandum est. Ecclesia igitur nota semper fuit ijs, qui membra eius exiterunt. Lutherus verò etiã de Ecclesia dubitauit. Nã in Praefatione ad eandem cõclusiones suas dicit: Cum magistri mortui seu multi, id est, libri Theologorum & Iuristarum mihi non sufficerent, statim viuos consulere, & ipsam Ecclesiam Dei audire. (Et mox.) Hi multi boni viri meas propositiones extollebant, sed hos ut Ecclesiam, aut organa spiritus sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Cardinales, Episcopos, Theologos, Iuristas, Monachos suspiciebam, & ex ijs spiritum expectabam. (Etpost.) Cum omnia argumenta superassem per Scripturas, hoc vnu cõ summa difficultate & angustia iadem (Christo fauente) vix superavi, Ecclesiam scilicet esse audiendam. Denique Tom. 2. de seruo arbitrio fatetur, seipsum ultra decenium auctoritate, scientia, multitudine Martyrum, Episcoporum, Pontificum, Conciliorum & Academicarum sic motum esse, ut incredibile esset, hanc Troiam iãto tempore, tot bellis inuictam, posse aliquando capi. Quis non videt, oem, quae cogitari potest, caecitate huic homini diuinitus infligendã fuisse, qui hoc modo se in apertissimis fidei Articulis gerere nõ exhorruit, ut per decennium totũ de vera Ecclesia dubitaret, cũ tamẽ alijs in doctrina fidei praere videri vellent?

Lutherum ex sua confessione inanem gloriam captasse.

i Est etiam inanis gloria non parua haereticis causa. Vnde Paulus de Pseudo-prophetis agens: Voluit (inquit ad Galat. 6.) vos circumcidi, ut in carne vestra gloriarentur.

i Lutherus in primi Tomi operum suorum Praefatione, quã, ut videtur, post viginti & amplius annos ab apostofia sua edidit. Ego (inquit) cepi dehortari populos, ne Indulgentiarum clamoribus aurem praerberent. Mox scripsi epistolas duas ad Moguntinensem & Brandeburgensem Episcopos. Contemptus, edidi dissipationis schedulam, & paulo post, resolutiones. Accusor apud Papam. Dux Saxoniae Fridericus apud Cardinalem Caietanum a latere Legatum agit, ut ipse, me vocato, rem cõponeret. Interim Germani suspensis animis expectabant euentum tanta rei, quam nullus antea neg. Episcopus, neg. Theologus ausus esse attingere. Et fouebat me vicung, aura ista popularis, quod inuisa iã essent omnibus artes & Romanationes ille. Ecce aggressus est Lutherus, quod nullus ante eum audebat tentare: & fouebat eum vicung, aura illa popularis. Habemus igitur confitentem reum, quod inanis gloriae cupidus erat.

Lutherum mansisse pertinacem vsque ad excommunicationem in eum a Summo Pontifice latam: nec vnquam Iudicem vllum super terram agnouisse.

k Consummatio autem haereticis in pertinacia consistit.

k Lutherus in Praefatione ad i. Tom. fatetur, & Cardinalem Caietanum corripuisse ipsum, & Carolum d. j. Militium

1520. Idem Leo 10.

Caro lus 5.

rimè depugnarat : prius quam diuinum arcanum cognosceret, seq̄ intelligeret fuisse institutum, ut huius præcursorem ageret, & figuram illius & typum gereret, cui demum subministraret, ut quidem par erat, cum omnifaria facultas diuino Decreto huic tributa esset.

Carolus Quintus in edicto Wormatiensi. Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet, nō solum fines huius sacri Imperij, quod prædecessores nostri Germania Principes, ob defensionem Sæctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, suo suorumq̄, sæpius effuso sanguine, per diuinam gratiam sibi quesierunt, ad Orthodoxam fidem adductis vel expulsis infidelibus, propagare: verum etiam ne qua hereseos labes aut suspicio, in iam sibi subditis Nationibus, sacrosanctam Religionem nostram commaculet, summo studio prouidere. At si qua iam orti caperit, eam omni ope, omniq̄ cura, iuxta normam à Sancta Romana Ecclesiæ hætenus obseruatam, delere penitus & extinguere. (Et post.) Ad honorem Dei omnipotentis, Romaniq̄, Pontificis, & Sanctæ Sedis Apostolicæ debitam reuerentiam, pro Imperiali dignitatis officio debito, necnon zelo & studio, quo nostrorum Maiorum more, & ingenia etiam nobis vi, ad defensionem Catholicæ fidei, Sanctæq̄, Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ honorē, tutelam & protectionem, omnes nostras vires & facultates, Imperium, Regna, Dominium, amicos, vitam deniq̄, & animam ipsam nostram exponere sumus parati. Ex Imperiali & regia auctoritate, necnon consilio & assensu Electorum, & omnium sacri Rom. Imp. Principum, Ordinum, & Statuum, in hac celeberrima & frequentissima Imperiali Dieta Wormatiæ congregatorum, ad perpetuam rei memoriam, exequendo Sæctissimi Domini nostri Papæ, veri in hac parte Iudicis, sententiam, Decretum & condemnationem in literis Apostolicis (ut suprãdictum est) ad nos directis, contentam, Martinum Lutherum, ut membrum ab Ecclesiæ Dei abalienatum, ut obstinatum, schismaticum, & Notorium hæreticum: à nobis haberi declaramus, & ut talem à vobis omnibus, & singulis habendum, decernimus & edicimus.

Henricus Octauus Angliæ Rex in assertione Septem Sacramentorum aduersus Lutherum, Artic. 2. Negare Lutherus nō potest, quin omnis Ecclesiæ Fidelium, sacrosanctā Sedem Romanā velut Matrem Primatūq̄, recognoscat ac veneretur, quacumq̄, salte neg, locorū distātia, neq̄, periculis interiacentibus prohibetur accessu. Quia quā si vera dicunt, qui ex India quoq̄, veniunt huc, Indi etiam ipsi, tot terrarū, tot mariū, tot solitudinū plagis distincti, Romano tamen se Pontifici submitunt. Ergo si tantam ac tam latē fufam potestātē, neg, Dei iussu Pontifex, neq̄, hominū voluntate consecutus est, sed sua sibi vi vindicauit: dicat velim Lutherus, quando in tante Diuisionis erupit possessionem. Non potest obscurum initium esse tam immense potentie, præsertim si intra memotiam hominum nata sit. Quod si rem dixerit vnā fortasse aut duas ætates superare, in memoriam nobis rem rediget ex historijs. Alioqui si tam vetusta sit, ut rei etiam tanta obliterata sit origo: legibus omnibus cautū esse cognoscat, ut cuius ius omnem hominum memoriam ita supergredatur, ut sciri non possit, cuiusmodi habuerit initium, censetur habuisse legitimū: vetitūq̄, esse constas omnium consensu gentium, ne, quæ diu manserunt immota, moueantur. Certe si quis rerum gestarum monumenta reuoluat, inueniet iam olim protinus post pacatam orbem plerasiq̄, omnes Christiani orbis Ecclesiæ obtempasse Romanæ. Quin Græciam ipsam, quam ad ipsos commigrasset Imperium, reperiemus tamen, quod ad Ecclesiæ Romanæ Primatum pertinebat, præterquam dum schismate laborabat, Ecclesiæ Romanæ celsisse.

Bernardus Lutzenburgus in responfione ad Lutherum, particula 8. Papa obediendum est de necessitate salutis, & peccatum paganitatis incurrit, qui cum Christianum se asserit, Sedē Apostolicā obedire contemnit.

Paulus Annicola Cellæ veteris Abbas, de auctoritate Papæ libellum scripsit.

Gaspar Schatzigerus lib. 9. Tractatu 3. de Primatu Romani Pōtificis & Romanæ Ecclesiæ præminētia: In regimine Ecclesiæ Catholice successit Petro nō quiuis fidelis, sed Romanus Pontifex. Quia enim Petrus totius Ecclesiæ Pastor, Romæ resedit, ibiq̄, vitam Martyrio gloriose consummauit, non immeritō Romana Ecclesiæ B. Petri nuncupatur Sedes. Accedit ad hoc totius Ecclesiæ Catholice concors sententia, vnde, etsi fingatur (ut nonnulli somniant) Petrum nunquam venisse Romam, contra commune Historiographorum testimonium: nihilo fecius approbante & decernente Ecclesiæ, B. Petri Sedes est Romæ habitā.

Caietanus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.

Anni Pontifices Romani.

Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

Doctores Catholici.

fistit. Apostolus enim (ad Tit. 3.) subuersum dicit eum, & suo iudicio cōdemnatum, qui post vnā & alterā correctionem non emendatur.

Miltiū egisse cum eo: quos ipsos, aut vtillos præterea tārum abest ut audiuerit, ut ad Papam Leonem perscripserit in hæc verba. *Beatissime pater, palinourā vī canam non est ut vllus præsumat, nisi malit adhuc maiore turbine causam inuolucere. Deinde leges interpretā di verbi Dei non patiar: (intelligit verò, se non admittere Patrum & Conciliorū in Scripturis interpretandis consensum) cum oporteat verbum Dei esse non alligatum, quod libertatem docet omnium aliorum. Hū duobus saluis, nihil est, quod non facere, aut pati possim. Et hæc dixit Lutherus, eū nondum renuntiafset Papæ, aut eū à suo cœtu penitus abdicasset. Permansit ergo Lutherus in sua pertinacia vsq̄; ad excommunicationem in eum latam, nec tantū à Pōtifice, verū etiam à Concilio generali Tridentino (penē singulis eius hæresibus anathemate indicto) memoria ipsius est damnata. Lutherus verò etiā prouocauit à Sententia Leonis Papæ (in eaq̄; re agnouit illum pro Iudice suo) ad Concilium generale: tamen tale Concilium intellexit, in quo ipse iudex præfideret. Nam voluit illud Concilium esse Christianum & liberum, hoc est, quod nullis Ecclesiasticis legibus subesset, nisi tantū verbo Dei secū dūm Lutheri sensum interpretando. Iudicem igitur nullum super terrā agnouit, & ideo secundū Dei sententiam (Deuteronomij 17.) mortuus est Lutherus morte animæ ob superbiam & contumaciam suam.*

Lutherum fuisse cupidissimam litis & contentions.

Haftenus causas eas enumerauimus, ob quas Lutherus meruerit, ut derelictus à Deo, in laqueum diaboli, & in hæresum caereret. Nunc signa etiam, quæ comitari hæreticum solent, in eo reperta esse, declarabimus.

Primum hæretici animi signum est, litigare, & verbis contendere. 2. Tim. 2. m Quomodo predicabunt (inquit Apostolus) Rom. 10. Nisi mittantur? Et Heb. 5. Nec quisquam sumit sibi honore, nisi qui vocatur à Deo, quemadmodum & Aaron. Certum verò est, Aaronē fuisse missum à Moyse per vif.

Lutherus in responfione ad Regem Angliæ. *Ad este omnes, vos, inquam, Papistæ, Sacerdotes, Satanæ adiuuantes, & Satellites, ac totum agmē Diaboli gregis: vnanimis vires coniungite vestras, huc copias adducite, confertis agminibus vnū Lutherum adorimini. Papistæ infremam aciem dirigite, à tergo inuadant Sacramentarij. Quid est, hominem rixæ & contentions spiritum habere, si hoc non est? Rursus ad Præfationem in libro de libertate Christiana. Prouocari rursus (inquit) nolo: Prouocatus autē, Christo Magistro, elinguis nō ero.*

Lutherum absque legitima vocatione aut missione predicasse Euangelium.

Lutherus ab initio quidem ad prælegendum vocatus est à Stupitio Generali Ordinis Eremitarum D. Augustini Vicario. Sed postquam ab Ecclesiæ Romana defecit, ex eoq̄; si illa caruit auctoritate, quæ ab Apostolis per successiones Episcoporum ad nos vsque peruenit: deinceps à nemine mortalium, qui potestatem mittendi eum habuerit, legitime, vel vocatus est ad docendum, vel missus ad prædicandū.

d iij Nam

1306 Caietanus in Tractatu de autoritate Papæ & Concilij, c.1. *Saluator noster statuit, ut non populare, non diuinum, non potentum, non Optimatum multorum, aut paucorum esset regimen, sed unius tantum: promittens soli Petro, (Matthæi decimosexto) Tibi dabo clauas &c. eidem soli promissionem exhibens, curam omnium ouium suarum committens, Ioannis ultimo: Pascite oues meas. Comparatiua siquidem interrogatio, à qua sermo incipit, dicens: Simon Ioannis, diligis me plus his? conuincit proternos, quod Petro ut distincto ab Apostola ceteris presentibus, ad quos refertur comparatio, & non in persona eorum, loquebatur Dominus.*

1307 *Ibidem c. 7. Christus Petrum fecit Pastorem, non modo singularum ouium, sed totius simul Ecclesie: quia (Ioan. 10.) ait: Alias oues habeo, quas oportet me adducere, & fiet unum ouile, & unus Pastor. Verbo futuri temporis utitur: Fiet (inquit) ouile unum, & unus Pastor. Christus autem, qui de seipso dixit: Ego sum Pastor bonus, non est postmodum factus Pastor vnus. Sed dum soli Petro postmodum dictum est: Pascite oues meas, non has, vel illas: impletum est illud: fiet vnus Pastor, loco illius summi Pastoris, qui solus per essentiam est Pastor bonus Ecclesie. Per vnū ouile intelligitur Ecclesia vna ex Iudæis & Gëtilibus. Ergo Ecclesia, vt vna & simul collecta est, sub Petro est, vt ouile aut grex sub Pastore. Ibidem ad extremum Capitis vndecimi: Christus disponit regimen Ecclesie sue vt viuus, non vt defunctus: propter quod non ante mortem, sed post resurrectionem in æternum nō moriturus, Petrum instituit, non successorem, sed Vicarium suū. Commune est autem omnibus Principibus viuentibus Vicarios instituendis, vt potestatem Reipublice super Vicarium non dent: sed sibi reseruent iudicandum. Dominus igitur Iesus Christus communitati Ecclesie non dedit potestatem super suo Vicario: sed illi suam assistentiam non defuturam aperiens: (Lucæ 22.) Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua, ipsi confirmationem aliorum commisit, dicens: Confirma fratres tuos.*

1308 *Idem in Tractatu de institutione Romani Pontificis, postquam Primatum Petri ex Euangelio egregie confirmasset, in c. 13. Mors (inquit) Petri à Christo (vt Ambrosius ait lib. 5. post Epistolam 32.) præcepta in vrbe Roma, firmavit Romanam Sedem in Petri successione: ita quod quem Pontificatum ad Ecclesiam Catholicam relatum Petrus à Christo habuit, eundem retulerit Petrus ex voluntate Christi ad Ecclesiam Romanam, appropriando sibi illam. Ratio autem successione est Euangelica institutio. Romanus siquidem Pontifex Petro succedens, autoritatem habet Apostolicam ab Euangelica Christi voce: Pascite oues meas. Scitur autem hoc, diuina reuelatione facta tum vniuersali Ecclesie, tum sanctis Doctoribus innumeris, tum sacris Concilijs. (Et post.)*

1309 *Romanus Pontifex errare non potest, sententialiter definiendo de fide Christiana, quoniam in huiusmodi definitione construitur fides vniuersalis Ecclesie, & per eam edificatur Ecclesia Christi ab ipso Christo super Petram Sedis Apostolica edificata. Impossibile autem esse constat, vniuersalem Ecclesiam errare in fide. Libet autem intueri, quam suauiter commendata sit huiusmodi fidei definitio, voce Euangelica. Fide siquidem constitui Ecclesiam constat, quum sit (vt ad Heb. 10. dicitur) sperandarum substantia verum, & ideo edificandi, & confirmandi actui respondet. Verique actus substantiam edificij respicit, sed quoniam fides donum Dei est, idcirco Christus sibi ipsi attribuit adificationem Ecclesie super Sedem Apostolicam, dicens: Et super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Firmare verò fideles in ambiguitatibus & questionibus fluctuantes, quæ circa fidem emergerunt, quia ministeriale opus est Petri & successoris, ideo dicitur Petro & successori: Confirma fratres tuos. Quicquid enim agit Sedes Apostolica definiendo de fide, nihil aliud est, quam declarare, quid sub fide à Christo data continetur: sic enim confirmat fratres suos. Et hinc oritur, vt definitis de fide ab Apostolica Sede, subsistat etiam ipse Romanus Pontifex, sicut subest fidei. Nō enim alicui propterea de nouo subijcitur, sed quod implicite credebatur, tenetur explicitè credere. Sed quid mirari fidelis debet de tali tantaq; diuina gratie assistentia suo in terris Vicario: quum*

1310 *Caipha Pontifici Synagoga minus legitimo ac persecutori ipsius Christi assisterit ad prophetandum, ratione Pontificatus: testante Ioanne Euangelista, dum dicit: A semetipso non dixit, sed quum esset Pontifex anni illius, prophetauit, quod Iesus erat moriturus pro gente. Ioan. 11. Cur enim Ioannes hoc docuit, cur hoc reuelauit nisi vt diuinam assistentiam peculiarem Pontifici esse, reuelaret.*

1315 *Ioannes Driedo de Ecclesiast. Scripturis lib. 4. Pontificis Ecclesie Romana officium est, omnem orbem pascere, sollicitè curans, vt pascantur omnes. Christus vniuersalis Pastor Iudæam non exiuit: in totum orbem Apostolos misit. Et Christiani vbilibet locorum constituti, & qui Romanam Ecclesiam secundum faciem seu famam non nouerunt, Ecclesia Romana subsunt, etiam ignorantes, quamuis obedire priusquam nouerint, non teneantur. Positiue constitutiones Romana Ecclesie non ligant probabiliter ignorantes. Denique post Scripturarum & Sanctorum Patrum testimonia prolata, in hunc modum concludit: Romana igitur Ecclesia Pontifex est vniuersalis Ecclesie Episcopus, Iesu Christi in terris Vicarius, & Petri Apostoli Successor, non quia Bernardus sic docet, non quia Cyprianus, aut Hieronymus, aut Augustinus, sed quia Ecclesia Christi ab initio, secundum successionem serie tracta ad hæc usque tempora, ex Scripturis sic credidit, tenuit, docuit, & prædicauit. Et antè. In fide errat, quisquis dixerit, quod fas esset plures esse Papas.*

Franciscus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Hæretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1522.	Adrianus 6. Traiectens. an. 2.	Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-propheta.
 visibilem inunctionem ad Pontificale munus. Moy- ses verò suam missionem extraordinariam per miraculum probauit. Exod. 4. Sed ideo Scriptura nominauit Aaron, & nō Moysen, vt sciremus, extraordinarias missiones expectandas iam non esse.

Doctores Catholici.
 Nam quod dicere solebat, se à cœtu piorū ad id officium vocatum esse, præterquam quod nihil afferat, vnde probet, cœtum aliquem in seipso accepisse à Christo Clauas regni cœlorum, aut pascendi & regendi potestatem: etiam falsum est, quod quoquo modo à cœtu fidelium est missus. Nec enim fieri potuit, vt ab illo cœtu mitteretur, qui adhuc non erat. Lutherus verò docendo & prædicando cœtum sibi nouum aggregauit, & ita non à cœtu missus est, sed ita se gessit, velut si, ad cœtum nouum colligendum alunde missus fuisset. Quæro igitur, quis illi dedit potestatem congregandi cœtum, à quo postea mitteretur? Si ad Spiritum Dei confugit, quo se missum dicat, nec id aut Prophetæ alicuius prædicatione, aut miraculo certissimo comprobet: audiri non debet. Nam hoc eodem argumento ipse Carolostadium, & alios, à ministerio Ecclesiastico abdicauit.

Lutherum exiisse à Romana Ecclesia, sed ad aliam in terris antiquiorem nunquam se contulisse, verum sibi ipsi nouam fabricasse, quod Hæretici certissimè est signum.

Exire ab vna Ecclesia Christiana, & ad aliã, quæ certius à Christo per successionem Fidelium propagata sit, non ingredi, certum est hæreseos signum.
 De talibus Ioannes dicit: 1. Ioan. 2. Exierunt à nobis: sed non erant ex nobis: alioqui permanissent nobiscum. Licet quidem exire à Donatistis, à Nestorianis, à Græcis aut Hussitis, vt accedas ad Catholicos, qui se ab Apostolis descendere, per Episcoporum certissimam successionem demonstrant: sed à Catholicis non habes quod eas, nisi ad hæreticos.

Lutherus fatetur, se Romanæ Ecclesie aliquando membrum fuisse. Item fatetur, se ab illa Ecclesia exiisse. Ad quam aliam verò ierit, nunquam exposuit. At certè, qui omnino credidit, aliquam esse Ecclesiam, cuius membrum esse debuit (hoc enim fatetur in libello de notis veræ Ecclesie) quiq; fatetur, Romanam Ecclesiam fuisse aliquam Ecclesiam (ibi enim dixit, esse verum Baptisum, & verū Euangelium) non debuit aliquam illam Ecclesiam relinquere, donec meliorem in terris alicubi agentem inuenisset. Nec enim aut à persona Lutheri Ecclesia Christi potuit inchoari, aut ille ad aliam debuit Ecclesiam accedere, præterquam ad veram: quæ in terris cum necessariò fuerit (secundum illud Math. 28: Ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi) certè prædicatores Luthero antiquiores, & vnà cum illo viuentes habuit, qui velut lucerna in candelabro posita lucebant, tam ijs omnibus, qui in domo erant, (Math. 5.) quàm ijs, qui debebant in domum ingredi, Lucæ 8. Sed Lutherus ad nullam Ecclesiam in toto mundo se contulit, nullis prædicatoribus ita per doctrinam suam ante ipsius Apostasiam in domo Dei lucentibus se submisit, non est reconciliatus Græcis, non Aethiopicis, non Bohemis: igitur absque omni controuersia edificauit nouam Ecclesiam super seipsum, & hoc ipsum est Antichristi. Ioan. 5. 1. Ioan. 2. Fuit ergo Lutherus de Antichristi comitatu & familia.

Lutherus

- 1319 Franciscus de Syluestris in Commentarijs super c. 76. 4. libri D. Thomæ contra Gentiles. *Manifestum est, quod Christus in Ecclesia Petrum suum Vicarium & Successores eius instituit.*
- 1320 Philippus Francus Perusinus ad lib. 6. Decretalium in præmio lib. 6. Sacrosanctæ nu. 1. *Principatus Romanæ Ecclesie ab ipso Deo processit: unde videtur, quod eius privilegium per Papam vel Concilium tolli non possit.*
- 1321 Ludouicus Gomes, auditor Rotæ ad Regulas Cancellariæ, in Proëmio regularum. *Papa habet iurisdictionem uniuersalem, & est Ordinarius totius mundi.*
Adrianus Papa Sextus ad Fridericum Saxonie Ducem. *Lutherus nõ modò Sacerdotes Dei, sed & Principem Sacerdotum, Petri Successorem, Iesu Christi in terris Vicarium, tam nefarijs infamibusq; nominibus, tam inauditis contumelijs, conuicijs ac blasphemijs, nusquam nõ lacerat, discerpit, & insultatur, ut ea commemorare pudica refugiat lingua, & audire horreant aures castæ. Qui Apostolicam Cathedram, in qua præsidet Caput Apostolorum Petrus, cui præfuerunt toti sancti Pontifices, quam Ecclesiam principalem, unde sit exorta unitas sacerdotalis, sanctus ille & gloriosus Martyr Cyprianus non dubitat asserere, impio ac pestilenti ore Cathedram pestilentie, Antichristianam, Diabolicam, & si qua potuit excogitare nefandiora, toties appellare non cessat.*

Buceri confessio Primatum Ecclesie Romana in suam condemnationem agnoscentis.

Bucerus in præparatorijs ad Concilium. *Ingeniè (inquit) confitemur, apud veteres Ecclesie Patres Romanam Ecclesiam præ cæteris Primatum obtinuisse, ut qua Cathedram D. Petri habeat, cuiusq; Episcopi Successores Petri ferè semper habiti sint. Hæc Bucerus. Qua ex re necessariò fatetur, se tum à veteri Ecclesia, tum à Petri Cathedra defecisse. Cùm ergo Bucerus non fuerit in reti, quod Petrus ad terram traxit (Ioan. 21.) nec erit cum Petro in cælo, quod per illam attractionem significatum fuit.*

Fides Ioannis Roffensis de Primatu Romanæ Sedis, quam fidem martyrio etiam sanguinis sui confirmauit.

Ioannes Roffensis Episcopus in articulo 25. contra Lutherum, postquam decem Prærogatiuas Petri ex Euangelijs, aliasque decem ex Actis Apostolorum collegisset, eamque sententiam Patrum antiquorum testimonijs corroborasset, vnitatemque militantis Ecclesie ab vnitæte Episcopatus Petri pendere docuisset: tandem ait. *In Synagoga, que fuit umbra Ecclesie, præfuit vnus Princeps Sacerdotum, sub quo multi gradus & Ordines fuerunt. Ecclesia etiam triumphans, cui velut exemplari nostra militans respondet, vnum habet Præsidem Deum: sub quo nouem Angelorum ordines esse, cunctis est creditum. Quomodo igitur Ecclesia, qua media inter umbram & exemplar est, ex vna quidem parte respiciens umbram, ex altera verò speciat exemplar, carere potest vnitæte Præsidis? Sed est natura modum intueamur, prospiciemus, omnem multitudinè, qua quouis modo dicitur vna, nunquam non ad vnum, seu caput & Principium referri. Vnde nunquam potest Ecclesia rectè gubernari, nisi tanta varietas Ordinum ad vnum referatur. Primum, ut lites de rebus fidei per aliquem supremum Iudicem decidantur. Deinde, ut generalia Concilia per quendam seu Principem (cuius mandatio ceteri pariuri sunt) conuocentur: denique propter contumaces reprimendos, maximè cum inter se dissentiant Episcopi. (Etpòst.) Nos itaque cum Grecis & Latinis Patribus, & ij nobiscum sentiunt, Petrum exordium Ecclesie Christi fuisse, & ab eodem Christi Ecclesiam profluxisse velut à summo Capite & supremo post Christum, cuius & successio perpetuabitur, sinè nullum habitura, quam diu seculū hoc durauerit. Nonne cernimus, Christianos & sacerdotibus nasci, sacerdotes autem ex Episcopis, Episcopos quoq; ab ipso Pontifice summo (quoties necesse fuerit) propagari? Sed & ipsum denique, qui iam summus est, ab ipso Petro per successionem, qua nullis damnorum insidijs hæctenus interrupti potuit, rectissima quadam linea descendisse?*

Idem Roffensis in eodem articulo declarat, Ecclesiam à Christo ædificandam promitti non iam supra seipsum, quod antea factum erat, sed in posterum supra potestatem Pontificiam Petri & Successorū eius, qui fideles (quoad ea, quæ potestatem spectant) in æternum permanent. Supra fidem verò (quæ Pontificia potestate ac successione in Sede Petri careat) Ecclesiam non potuisse ædificari, grauisimis rationibus demonstrat. Primum, quia hoc ædificationis genus, quod fit per fidem, non erat futurum, sed & præteritum erat, & præsens: cùm & semper fuerint, & iam tunc essent alij fideles, & ante Petrum, & præter Petrum, qui crediderunt in Christum. At Christus dixit, *Ædificabo.* Futura igitur erat ædificatio illius. Deinde, cùm lapides, qui superædificantur sint fideles homines, (1. Petri 2.) fundamentum congenitū & eiusdem nature illis hominibus optimè congruerit, alter videlicet homo fidelis, qui est Petrus, nec is tantum, velut fidelis homo, (alioqui alius quilibet fidelis ex æquo fundamentū esset, atque ita cū singuli forent

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Anni Domini	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1323	Idem Adrianus 6.	
	Idem Carolus 5.	
	226. Clemens 7. Florentinus an. 10. d. 7.	

Haretici & Pseudo-prophetæ.
Certum hæresis signū est, si quis propter doctrinam ab alio, quàm à Christo, nominetur. Nicolaus enim ex eo probatur fuisse hereticus, quoniam Scriptura sancta quosdam eius Discipulos nominat Nicolaus. Apocal. Idem sentit Iustinus in Triphone, Hieronymus contra Luciferianos, & Chrysostomus in Epistola ad Hebræos.

Sola Dei Ecclesia stat in æternum. Matt. 16. Hæreses verò omnes deficiunt, idque citò 2. Pet. 2. Magistri mendaces superducent sibi celerem perditionem.

152. De

Doctores Catholici.

Lutherum seclæ alicuius auctorem extitisse, ipsum Lutherorum nomen abundè testatur.
Lutherum dedisse nomen nouo cuidam ceteri fidelium, vt ab ipso appellerentur Lutherani, res ipsa clamat. Nec enim possemus exprimere aut describere multitudinè illam, quæ ab antiqua fide recedens, Lutheri prædicationem amplexa est, nisi per nomē, aliquid, nec aliud aptius cogitari potest, quàm vt Discipuli priorè fidem mutant, ab eo cognominentur, cuius autoritate illam mutarunt. Quid quòd Lutherus ipse alicubi definauit, Ecclesiam Dei ceterum illum esse, qui suas propositiones laudaret. Sic enim ipse loquitur in Præfatione ad suas propositiones, de viribus hominis: *Multi boni viri meas propositiones extollebant. Sed hoc, vt Ecclesiam aut organa Spiritus Sancti agnoscerem, fuit impossibile. Papam, Episcopos, Monachos suspiciebam, & quæ sequuntur. Se ipsum igitur accusat, quòd ab initio non intellexit, illos Ecclesiam esse, qui suas propositiones extollebant. Factus autem prudentior, non dubitauit suarum propositionū laudatores vera esse organa Spiritus Sancti. Hoc vtrique est illud, quòd Christus (Matth. 24.) dixit: *Surgent Pseudoprophetae dicentes, se Christum esse.* Nimirum, quia gloriam illius æmulantes, non aliter sibi Ecclesiam asciscunt, quæ ab ipso rō doctrina cognominetur, quàm Christiani à Christo sunt cognominati.*

Lutheri seclæ inde hereticam probari, quoniam celeriter defecit, ac penè tota periit.
Sectam Lutheri penè totam periisse, multis argumentis docetur. Primum, quia per Concilium Tridentinum insipientia eius detecta est: deinde maior pars seclæ eius facta est Zuingliana, quam sectam Lutherus diabolicam iudicauit, vt constat ex eius libellis, quos scripsit contra Sacramentarios. Quicquid enim est, quòd à Romana Ecclesia defecit in Gallijs, in Anglia, in Heluetia, in Scotia & Polonia, id totū Zuinglio additum est, aut Caluino. Deinde ex ipsis Germanis alij sunt in Zuinglianòs mutati, vt Basileenses, Augustani, Bremeenses: alij verò in Anabaptistas, vt Frisij penè omnes, & Bataui, vt alias sectas penè innumerabiles omittam. Caput omnium est, quòd ipsi Wittenbergenses & Lypfici, ac penè omnes alij, tam Saxones, quàm Sueui & Lituani abhorrent ab illa rigida Lutheri secta, & molliorem aliam à Philippo Melancthone compositam colunt. Vnde nõ simpliciter Lutherani, sed molles Lutherani iamdiu appellantur. Propria ergo Lutheri doctrina iamdiu periit, nec habet in vigore suo certam sedem aut successionē. Quid quòd Turca omnium Germanorum ceruicibus imminet, ac nisi ad Catholicam

forent fundamentum, nulli essent loco parietum aut recti) sed velut fidelis Pastor, qui omnibus praesides, omnes in se fideles complectatur.

Ad haec, si ratio Petra ac fundamenti duntaxat in fide constituetur, Christus hoc modo fundamentum Ecclesiae dici non poterit, cum fide careat: utpote qui vera semper fructus sit visione. Petrus vero cum non sit aliud fundamentum a Christo vera Petra, sed in illo, & sub illo fundamentum agat: fundamentum & Petra factus intelligitur per id potissimum, quod illi cum Christo commune est, hoc est, per Pontificiam potestatem ipsi a Christo collatam, & in fide ipsius (quae visionis, qua Christus fruitur, locum tenet) receptam & stabilitam. Has insignes rationes Roffensis laus explicans, demum ita concludit:

1330 Solius Petri Sedes ad hunc usque diem absq. haereseos aliqua nota, manet inviolata, solidiorq. quolibet saxo perdurat. Et sub finem Articuli: Si quis euentum rei trutinaverit, quomodo non Hierosolymus, nec Antiochia, nec alibi locorum postremam Sedem elegerit Petrus, quam in ea urbe, qua tum erat totius orbis caput, in qua iam ad hunc diem prosperatur, cum ceterorum Apostolorum Sedes vel Papa Sedem venientur, vel profus evanuerint, non poterit opinor amplius super hoc Primatu dubitare.

Postquam ista praclarissime conscripserat Roffensis, euenit, ut Rex Angliae Henricus Octauus, quem sanctissimae uxoris suae Catharinae iam caedebat, illa repudiata, cuperet Annam Bolenam in matrimonium accipere. Quod cum a Clemente septimo Pontifice Maximo, ut facere permitteretur, impetrare non posset: oblitus eorum, quae prius contra Lutherum scripserat, iunxit Christi & fidei suae oblitus, id consilij cepit, ut Pontificis Romani auctoritate abrogata, suo arbitrato Rempublicam Christianam in Anglia moderaretur, ac tum de priore uxore (ex qua filiam Mariam postea regno positam, genuerat) repudianda, tum de noua domum ducenda, secum ipse dispensaret. Volebat ergo, summum Ecclesiae Anglicanae Caput immediate sub Christo non dici tantum, sed & scribi, & iurari credi. Quod Idolum sanctissimus Episcopus Roffensis cum adorare nollet, Deus illi mercedem laborum suorum redditurus ad Martyrij coronam hominem euexit. Cum enim Tyrannus intelligeret, Cardinalitiam dignitatem Roffensi delatam esse (quam Pontifex eo proposito detulerat, ut eius honoris ratio facilius Regem ab illius caede auocaret) mox timens sibi a tanto viro, senem omni veneratione dignum, vita, quam diu per naturam tenere non poterat, mox priuandum curauit. Quod igitur de Primatu Pontificis Romani, Episcopus Roffensis verbo scripserat, hoc demum sui sanguinis effusione obsequauit, non aliud ferens, cum ad supplicij locum peruenisset, locutus, quam Te Deum laudamus, te Dominum confitemur: in qua cygnea cantione tum praesentem vitam finiuit, tum futuram inchoauit.

Fides & sententia Thomae Mori de Primatu Romanae Ecclesiae, quam fidem sanguine suo pro Ecclesia Dei fuso confirmauit.

Thomas Morus pro Regis Henrici Octauus Catholico libello, quem is de Sacramentis contra Lutherum ediderat, in eundem Lutherum scribens: Ut Romana (inquit) Sedi obedienter obtemperem, cum illa mouent omnia, quae docti sanctiq. in eam rem collegerunt: tum illud profecto non mouet minime, quod toties summus experti, non modo neminem inimicum fuisse Christiana fidei, qui non illi Sedi bellum simul indixerit, sed etiam neminem unquam exiisse, qui se professus sit eius Sedis inimicum, quin idem paulo post se declarauit insigniter Christi, & Religionis nostrae capitaliter hostem & proditorem esse. Valde me mouet & illud, quod si ad istum modum hominum vitia imputentur officijs: non modo non consistet Papatus, sed & Regnum, & Dielatura, & Consulatatus, & omnis omnino Magistratus corruet, & erit populus absque Re & ore, sine lege, & ordine. Quae res si aliquando contingat, id quod aliquot Germaniae locis videtur imminere: tum demum magno cum damno sentient, quantum magis intersit mortalium, vel malos habere Rectores, quam nullos. Certè quod ad Papam perti-

neto

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Ann. Pontifices Romani.

1330

1331

1332

1333

1334

Idem Clemens 7.

1335

1336

1337

1338

1339

1340

1341

1342

Haeretici & Pseudo-prophetae.

182. De Haeresibus Martini Lutheri in causa Iustificacionis.

No referam hoc in loco eas haereses, quae communes Lutero fuerunt cum Husitis, Wiclefistis, Lohardis, Albigenibus, Henricianis & Petrobustianis, atq. alijs eiusmodi haeticis iam ante confutatis. Hoc enim esset idem milles repetere.

Prima & maxime propria Lutheri haeresis haec erat, solam fidem etiam ante usulam dilectionem Dei iustificare. Ita enim dicit Lutherus in disputatione sua de illo Domini verbo Lucae. 7. Dimittitur et peccata multa, quia dilexit multum. Fide formatam charitate Catholici iustificare dicunt. Sed hos Luter negat intellegere quicquam istarum rerum.

Vnde Lutherus dicitur haeresem suam de speciali fide.

b Apprehensionem Christi per fidem non vult Lutherus sub villa conditione ad se applicari, velut Christus nos saluet, si computimur (Rom. 8.) aut si obedimus ei, prout tenemur, sed absolute quemlibet fidelem de salute sua certum esse vult, ac firmiter statuere, sibi priuatum remissa esse peccata, & hanc esse fidem quae iustificet.

Cum autem Lutherus (vt narrat Melancthon in Praefatione ad 2. Thom. operum Lutheri) terrores acerrimos de ira Dei in animo suo sentiret, ac seni cuidam Ordinis Augustiniani confortationes suas exponeret, ille senex dicebat, mandatum Dei esse, vt finguli homi-

Doctores Catholici.

tholicam Ecclesiam, vnde exierunt, iterum reuertantur: eos omnes eode captiuitatis laqueo implicabit, quo Graeco Schismaticos, iam diu inuolutos tenet.

De iustitia fidei, quae non fit nisi per illam fidem, quae in Charitate in cordibus nostris per Spiritum Sanctum diffusis, concurre.

a Caeteranus Tomo. 3. tit. de fide & operibus cap. 4. Cum homo ex iniustitia per Christum sit iustus, si ex inimico Dei, amicus Dei Rom. 5. Charitas autem est ipsa unitas inter hominem & Deum. 1. Ioan. 4. & Cant. 2.

Ergo peccatorem iustificari hoc est, remissa iam peccata, Dei amicum fieri sine amicitia, hoc est, sine charitate nec fieri, nec intelligi potest. Vnde Christus & Apostoli tribuunt remissionem peccatorum fidei & charitati simul. Cui enim dixit Christus (Lucae 7. Fides tua te saluauit) fecit de eadem dixit dimittuntur ei peccata multa, quonia dilexit multum. Fides enim inchoatur, charitas autem completur, est causa remissionis peccatorum. 1. Pet. 4. Charitas operis multitudinem peccatorum. 1. Ioan. 3. Nos scimus, quod traslati sumus de morte ad vitam, quonia diligimus fratres. Qui na diligit, manet in morte. Traslatio autem de morte ad vitam verificatur de tali charitate duntaxat, qua diligimus Deum propter seipsum, & proximum propter Deum: & Gal. 5. In Christo Iesu, neq. praerium, nec circumcisio aliquid valet, sed fides, quae per dilectionem operatur.

De certitudine iustificationis in singulis hominibus.

b Hosius contra Brentium lib. 1. Aduersatur Scripturis illud axioma Lutheravorum, cuius ad peccatorum remissionem assequenda esse necessarium, vt credat, absq. vlla hesitatione propria infirmitate & indispotionis, esse peccata sibi remissa. Dicit enim: Scriptura Eccles. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu. Etc. 7. Non te iustifices ante Deum, quonia agnitor cordis ipse est. Et Hieremiae 17. Prauum est cor hominis & inuerutabile. Quis cognoscat illud? Ego Dominus scrutans corda & renes. Et 1. Cor. 4. Sed neq. me ipsum iudico. Nil mihi conscius sum, sed no in hoc iustificatus sum. Et quae ibi tum praecedunt, tum sequuntur in eandem sententiam.

Caeteranus de fide & oper. c. 2. & 3. Fides, quae iste homo credit se hic & nunc iustificari, multum distat a fide quae vere iustificat. Na fides, quae iustificat, est substantia rerum sperandarum, argumentum non apparituum, cui subesse falsum non potest. Credulitas autem illa potest falli, quia est non de communi re, quae oes credunt, sed de singulari effectu, partim quidem proueniens ex fide ad salutem necessaria, quatenus est de merito Christi & Sacramentorum efficaciac (& in ea parte falli non potest): partim vero prouenit ex humana coiectura, quatenus credit, quod ego, nunc, intus & extra, absque villo impedimento, rite suscipio fidem

e ij

Christi

1335 *net, quid mali fuerit carnisse, nonis Deus, qui cum sua presertim Ecclesia, nec opandum putaret res Christianam pe-*
viculo perdiscat. Quanto magis opandum, ut tales Deus faciat esse Pontifices, quales e re Christiana & Apostoli-
ci muneris dignitate fuerit, ut sua sponte contemptus diuini, & terrenis honoribus toti caelum sperent, pietatem
 1336 *in populo promoucant, pacem procurent, & auctoritatem, quam acceperunt à Deo, aduersus mundi Satrapas &*
robustos venatores exercent, diuis omnibus persequentes, & tradentes Sathanae, si quis aut alienam diuionem
inuadat, aut male trahat suam. Breui sentiret Christianus orbis, ab uno aut altero istius Pontifice, quod in se
reus emendari non adhibere ausurum. Nec dubium est, hinc iam olim Pastore sui gregis respexisset, Christum, si Chri-
 1337 *stianus populus, si hinc iam in partibus praecipuam persequi, & inuicem pariter tegete, quam pudenda videre*
maluisset. Sed non deseret, Luthere, Vicarium suum Deus, Respicit aliquando, & hinc fortasse respicit, quum pa-
 1338 *tre in dolore, quem patitur à peccatis suis, flagellat. Nam plane de, Luthere, bato flagellum Dei esse, magno*
Sedis illius vobis, magno cum malo tuo.

1339 *Nec satis hinc sancto viro fuit, Romani Primatus causam scriptis suis hunc in modum defendisse, ni-*
si etiam vna cum Roffensi animam pro fratribus poneret. Quod tanta constantia fecit, ut ne charissimam
quidem suam conspectu, quae illi iam ad mortem properantem occurrit, à proposito abduci posset.

1340 *Morus autem cum & ex Lutheri defectione admoneretur, & longè ante prospexisset, quod Regis*
consilia tenderent, toto septennio (quod ipse fatebatur) huic causae operam dedit, ut cognosceret, atq;
ex Scripturis sacris omnique antiquitate repeteret, quid de vnus summi Pastoris, aut de Romani Pon-
 1341 *tificis Primatu perscriptum esset. Cumq; nihil eo viro ingeniosius, nihil doctius, nihil sanctius in terris*
ageret, post septennium in ea quaestione positum, dicebat: De Pontifice Romani Primatum se oper quidem
cauisse, velut res vni Christiano summe necessarias: illud tamen examinandum ceteris non putasse, vtrū
diuino, an humano iure niteretur. Nunc autem se nihil dubitare, quin diuino iure is Primatus institutus &
stabilis fuisset. Ac de ingenio quidem & doctrina Mori tum ipsius libri, tum Erasmi Roterodamus
praclarissimum testimonium dicunt. Sanctitatis verò id vnum inigne specimen esto.

1342 *Cum humanioribus literis & legibus Angliae municipalibus operam ab ineunte aetate dedisset, atque*
à conditione mediocri per omnes honorum gradus ad summam Cancellaria, seu Praetoris Urbani Prae-
fecturam peruenerit, adeo ut Princeps Senatus, regni Moderator, ac Regi proximus esset, dualque or-
dine uxores, ac liberos aliquot haberet: tamen in tot Magistratibus administrandis tot annis versatus, ac
in tanto splendore agens, non auxit facultates suas vsque ad annuos feditus cetum aureorum. Quae vna
ex re merito conijcias, quantam in omni virtutis genere laudem promeruerit. Qui enim cum facillime
id posset, tamen post aurum non abiit, nec sperauit in pecunie thesauris: hic est Thomas Morus, & laudabi-
mus cum. Fecit enim mirabilia in vita sua. Sed mirabiliora in morte. Maiorem enim charitatem nemo
habet, quam ut ponat animam suam pro fratribus suis. Ioan. 15.

1343 *Eandem Primatus Romani causam Abelus & Powellus presbyteri, Forestus Ordinis Minorum fra-*
ter, Reginaldus Brigittensis, Carthusiani octodecim, & Laicus quidam nomine Germanus, alijque co-
plures Angli, sub Henrico Tyranno, sanguine suo tutati sunt, idemque Martyrij palmam adepti. Iam-
diu enim capitale in Anglia fuit, Romanum Pontificem Christi Vicarium confiteri.

1344 *Catharina vxor Henrici Octauī cum videret, se per iniustissimam Archiepiscopi Cantuariensis sen-*
tentiam à Regis consortio separari, ad Pontificem Romanum Clementem septimum prouocauit, qui diuortium
illud iniquè tentatum esse, matrimonium verò legitimum fuisse, deliberatione prius cum omnibus orbis
Christiani Academijs habitā, pronuntiauit.

Lauren-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Domi.	Pontifices Romani.	Imperatores Rom.
1527.	Idem Clemens 7.	Idem Caro 5.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

homines crederent, non solūm aliquibus in genere, sed sibi nominatim remitti peccata. Quae voce confirmatus Lutherus, eā persuasionē mordicus semper postea tenuit, & defendit. Hanc igitur fidem specialem Lutherus non e Scripturis hausit, nō ab Ecclesia didicit, non in ciuitate supra montem posita palam in luce fidelium populorū ubique praedicatā audiuit, sed in deserto Saxoniae, in penetrabilibus Erphordiae, sub modio Augustiniani collegij accepit & didicit. Scilicet in illius senis tam obscuri homuncionis peccatore, vt neque nomen ipsius literis vnquam madatum viderim, latuit veritas Euāgelij, & Catholicae Ecclesiae lux, quam Prophetae & Euangelia per totū orbem diffundendā, & in cadelabro ponendam, vt loceret omnibus, qui in domino essent (Psal. 2. Mat. 5.) praedixerunt. Haereses quidem in deserto & penetrabilibus disseminandas, Christus (Mat. 24.) admonuit. Iustitiam nostram in sola peccatorum remissione constituebat, absq; interioris hominis inuouatione ad ambulandum in operibus bonis. Nec illa opera (inquit Luth. in disput.) quae ex fide fiūt, iustificat corā Deo. Haec oīa tācti pendeant ex prima haeresi, quae solā fide, seclusa dilectione diuinitus infusa, iustificare statuit: tamen sigillatim pro-

Doctores Catholici.

Christi & Sacramēta, & in hac parte falli potest. Nā fides omnium Christianorū vna est, Ephes. 4. Sub fide autem, quae est in me, nō cōtinetur credere, quod ille se fuisse sacramentū nūc, & hie, iustificetur ergo nec sabellius fide, quae iustificatur, hoc cadit, quia vna est mea & illius fides, credēs & sperās easdē res. Errat ergo Lutherus, idē vna, quae attribuitur in Scripturis fidei omnibus communis, & foribis suae priuata credulitati, velut illa credulitas panificatiōe corda eorū. Nā (Ioel. 2.) de ijs, qui cōuertendū trāvad. Deū ex toto corde, tamē subitūgit. Quis scit, si cōuertatur & ignoscat Deus? Hanc haeresim Lutheri doctrinam confutauit Ioan. Hessels à Louan. in lib. quē in scriptis, Confutationē nouitiae fidei, quae dicitur, sperat, vbi docet, hāc Lutheri doctrinā & doctrinā adleite, & de occultissima eius praedestinatiōe pronuntiare, & oratorij, spei, Sacramētis ac deniq; Scripturis aduersari. Michael Baius de iustitia & iustificatione. c. 1. c. 3. Iustitia huius vitae duobus cōstat partibus, remissione peccatorū (Act. 13. Rom. 6.) & vitae nouitate, de qua scriptū est (1. Ioan. 3.) Qui facit iustitiā, iustus est. Et Ro. 8. Vt iustificatio legis impletur in nobis, qui nō secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Et Rom. 12. Praeputium, legem consummans iudicabit, qui per literam & circumcisiōe praenicator es legis. Hebraei subter per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam. Quia propter Dominus apud Ieremiam c. 31. non tantum suis pollicetur, quod propitius erit iniquitatibus eorū, sed etiam (idēque prius) quod dabit leges suas in membris eorū. At quas leges? Et spiritū meū (inquit Ezech. 36.) ponam in medio vestri, & faciam vt in praecipis meis ambuletis, & iudicia mea custodiat & operemini. d. Dietenbergius in Froeno Lutheranorum. Iustificatio, cum accipitur pro accepta iustitia augmentatione, & consummatione, etiā operibus tribuitur. Apocal. 22. Quis iustus est (gratia videlicet per fidem à peccatis purgatus) iustificetur adhuc, bonis nimirum operibus in iustitia crescendo, atq; iustitiam adimplendo. Matth. 3. Sic ergo iustificatus, apud Deum & homines iustorum albo adjudicatur. Roffensis, Artic. 1. contra Lutherū. Christus ob opera misericordiae iustificatiōnem pollicetur. Luc. 11. date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. (Et post) Matth. 7. Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Dñe, sed qui facit voluntatem patris mei, intrabit in regnū caelorū. Certū est, nemini iustificato ianuas regni caelorū occludēdas esse. Verū est igitur, quod ait Iacob. (c. 2.) Ex operibus iustificatur homo, & nō ex fide tantum. Et Mat. 6. Si nō dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittit vobis peccata vestra. Factores legis iustificabuntur. Ro. 2. & 8. Si spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Ecce vitā, hoc est, iustificationē pollicetur ijs, qui facta carnis mortificauerit. e iij e Hofius

Laurentius Campegius Cardinalis, Sedis Apostolicæ ad Germaniam, ac Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæque Regna de latere Legatus, cum Serenissimo Principe Ferdinando Archiepiscopo Saltzburgenfi, Episcopis plurimis, Gulielmo & Ludouico Ducibus Palatinis Rheni, communicatis Ratisbonæ consilijs, constitutionem piam auctoritate Apostolica edidit, ad remouendos abusus, & Cleri vitam reformandam.

1345 Anno Dom. 1528. celebratum est Concilium Senonense in Gallijs contra Lutheranos, & secundum fidem Ecclesie Romanæ, ubi sic habetur: Intelleximus, Lutheri libellos perniciosos iam pridem cum suo auctore sanctissimi Pontificibus Leone Papa & Adriano, necnon Clemente Papa moderno damnatos.

Et in Decreto 3. ubi duo, vel tres in nomine Domini congregatur, in medio eorum sit Dominus: quanto magis ubi summus Pontifex, ceterique primores Ecclesiastici conueniunt?

Denique in eius Concilij c. 17. iste Articulus recensetur (Præmissis summi Pontificis non est à Christo inter damnatos errores collocatur.

In eadem fide, atque in eiusdem Romanæ Sedis obedientia habitum est Concilium Colonienſe, anno D. 1536. cuius expressa renouatione Decretalis Epistolæ Honorij 3. in parte 12. c. 7.

1349 Anno D. 1548. Otho Cardinalis & Episcopus Augustanus Synodum Diocesanaam tenuit, in qua præter alia Decreta Catholica, in cap. 2. renouauit Laurentij Campegiij Sedis Apostolicæ Legati Constitutiones Ratiſpone publicatas. Et in c. 19. Casus Sedis Apostolicæ, reſeruato agnoscit, & obseruari iubet.

1350 Synodus Treuerensis Romanæ Ecclesie fidem & vniõnem retinens, eodem anno celebrata est, in qua Doctor Belarminus ait, Petri nauiculam fluctibus, uentisq; concutit: nihil aliud per nauiculam Petri, quam Catholicam Ecclesiam intelligens.

1351 Anno Dom. 1549. Synodus Prouincialis Coloniae habita est, ubi Canonici, qui ex Indulto Apostolico prebendas habent cum onere legendi collatas, muneri suo, iuxta tenorem Bullæ summi Pontificis, satisfacere iubentur, alioqui decernitur, negligentiam eorum deferendam ad summum Pontificem, & perendam prouisionem, qua hinc casus prouideatur.

Eodem anno celebrata est Synodus Moguntina, ubi secundum Ecclesie Romanæ fidem & consuetudinem omnia decernuntur, adeo ut Synodus his verbis concludatur. Hæc omnia cum debita obedientia,

1352 submittimus sacrosanctæ Romanæ, Catholicæ & Apostolicæ Ecclesie iudicio, cuius auctoritatē in omnibus saluam conseruari volumus.

Alia etiam Treuerensis Synodus eodē anno (1549.) celebrata sic habet. Quando uera in Iesum Christum fides fundamentum est, & Petra illa, de qua Saluator noster dixit (Matth. 16.) super eam edificandam esse Ecclesiam suam, aduersus quam inferorum porta nunquam preualitura essent (præualerent autem, si Ecclesia errare perniciosè posset, aut docere noxia) fateri oportet, Ecclesiam in fide & ueritate radicam & fundam, errare non posse. Nam & in confesso est, testantibus nimirum sanctæ Ecclesie Patribus, ac re ipsa clamante, Christi

1353 Apostolos Petrum & Paulum, Dei sanctum Euangelium in sanguine quoque ipsorum signatum, Romanæ Ecclesie reliquisse, atque in illius fidē Ecclesias omnes, quæ ubique sunt fideles in toto orbe terrarum, religiosè cõspirasse, atque societate Sacramenti confederatas & coniunctas esse. Itaque cum ad nos per Episcoporum successiõnem perpetuò continuatam ea fides peruenerit, non dubitamus, hanc unam eandemq; esse, atque ad eodē ueram fidem, quæ ab Apostolis ipsis in ueritate est tradita, & usque nunc religiosè ser uer per custodita, & in Catholica Ecclesia semper conseruata. Nihil proinde aliud credendum, tenendum, aut docendum est, nisi quod sancta Romana tenet & docet Ecclesia, omnium consentientium Ecclesiarum Mater & Magistra. Eum uero, qui à fide Catholica & Romana Ecclesia recedit, necesse est à ueritate & capite deficere.

In Enchiridio Christianæ Institutionis in Concilio Colonienſi edito, de Sacramento Ordinis. Patriarcharum summus est Romanus, non quod ordine sacerdotij ceteros antecellat, sed magis plenitudine administrationis, regiminis ac potestatis. Hanc enim apud unum oportet esse in Ecclesia, ut Ecclesia unitas monstratur ac conseruetur. Sacerdotij potestatem, quæ diuidi non potest, singuli Episcopi in suum quisque gregem in solidum possident. Sed Pontifex Romanus (ueluti successor illius, in cuius persona Christus hanc potestatem Ecclesie tradidit) hanc in uniuersum super totum gregem Christianum tenet. In hoc enim constitutus est, ut fratrum suorum negligentiam suppleat. Luca 22.

1355 In Enchiridio Christianæ Institutionis in Concilio Colonienſi edito, de Sacramento Ordinis. Patriarcharum summus est Romanus, non quod ordine sacerdotij ceteros antecellat, sed magis plenitudine administrationis, regiminis ac potestatis. Hanc enim apud unum oportet esse in Ecclesia, ut Ecclesia unitas monstratur ac conseruetur. Sacerdotij potestatem, quæ diuidi non potest, singuli Episcopi in suum quisque gregem in solidum possident. Sed Pontifex Romanus (ueluti successor illius, in cuius persona Christus hanc potestatem Ecclesie tradidit) hanc in uniuersum super totum gregem Christianum tenet. In hoc enim constitutus est, ut fratrum suorum negligentiam suppleat. Luca 22.

1356 In Enchiridio Christianæ Institutionis in Concilio Colonienſi edito, de Sacramento Ordinis. Patriarcharum summus est Romanus, non quod ordine sacerdotij ceteros antecellat, sed magis plenitudine administrationis, regiminis ac potestatis. Hanc enim apud unum oportet esse in Ecclesia, ut Ecclesia unitas monstratur ac conseruetur. Sacerdotij potestatem, quæ diuidi non potest, singuli Episcopi in suum quisque gregem in solidum possident. Sed Pontifex Romanus (ueluti successor illius, in cuius persona Christus hanc potestatem Ecclesie tradidit) hanc in uniuersum super totum gregem Christianum tenet. In hoc enim constitutus est, ut fratrum suorum negligentiam suppleat. Luca 22.

Alfonſus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini Pontificis Romani Imperatoris Romani

Hæretici & Pseudo-propheta.

proponenda erant, ut manifestò apparet, quantæ absurditates ex illa malè intellecta iustificationis radice oriuntur.

e Iustitiam uerò in nobis à Deo nõ creari, aut in nobis inhaerere, sed tantum aut iustitiã Christi nobis propter fidem imputari. Lutherus ibidem.

f. Peccatum in renatis etiam pueris uerè esse, ac manere: licet non imputetur ad penam propter fidem in Christum.

Idem Caro Ius 5.

Idem Clemens 7.

g Christianum, etiam uolentem, non posse perdere salutem suã, nisi nolit credere. Nulla enim peccata posse damnare, nisi solã incredulitatem. Cætera oia in momento absorberi per eandem fidem. Lutherus de Captiuitate Babylonica, & de Sacram. Baptismi.

h In omni opere bono iustus peccat.

i Dicebat bona fidelium opera in gratia Dei facta, non

e Hofius in Confessione Cath. c. 72. Aperta sunt Scripturæ uerba, Rom. 5. Per obedientiam unius Christi iustos conſtitui multos. Et Ioan. 8. Si uos filius liberauerit, uerè (ac non imputatione tantum) liberi eritis. 1. Ioan. 3. Videte, qualem charitatem dedit nobis Deus, ut filij Dei nominemur & simus. Rom. 8. Predestinatus nos conformes fieri imaginis filij sui. Ad exemplum ergo Christi, iustitia nobis secundum mensuram nostram inhaeret.

f. Hofius ibidem. Deus dixit, Isaia 43. Ego sum, qui deleo iniquitates tuas propter me. Et Ioan. 1. Agnus Dei tollis peccata mundi. Paulus 1. Cor. 6. Cum recensisset fornicarios, Idolis seruientes, & alijs id genus criminibus infames: Et hæc quidam fuisse (inquit) sed ablutus est, sed sanctificatus est, sed iustificatus est.

Roffensis Arti. 2. contra Lutherum. Voce peccati Paulus multifariam utitur. Primò pro fomite peccati. Rom. 7. Non ego operor illud sed quod habitat in me peccat. Deinde pro impuris motibus carnis. Rom. 6. Colofs. 3. Item pro consensu mentis ad seruendum illis motibus. Rom. 6. Ne regnet peccatũ in mortali uestro corpore, ut obediatis concupiscentijs eius. Denique pro hostia, quæ pro peccatis offertur. 2. Cor. 5. Deus Christum pro nobis fecit peccatum. Insignis ergo est uel incitua, uel malitia Lutheri, qui tam uarias peccati acceptiones in unum confundere molitur.

g Ruardus Tapper Tom. 2. art. 11. Hæc Martini Lutheri uerba blasphemã illã hæresim insinuãt, quã improbat Augustinus lib. de fide & operibus, quòd uidelicet fides eos saluare potest, qui in peccatis uiuunt. De quibus est aperta sententia Apostoli. Galat. 5. Opera carnis sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, ueneficia, inimicitia, contentiones, emulationes, ira, rixæ, dissensiones, secta, inuidia, homicidia, ebrietates, commestationes, & his similia: qualia qui agunt, regnum Dei non consequentur. At qui Ioannes Caluinus in fine capitis de iustificatione impij, efficaciter probat, contra Martinum Lutherum infidelitatem non esse in quolibet peccato rationem, ob quã peccatum est.

h Roffensis in artic. 31. contra Lutherum. Quãdiu homo pro uiribus iam possibilibus, gratia cooperante, seipsum ante Deũ erigit, in illo opere peccato caret. Alioqui Paulus cum raptus in tertium cælum operam dedit arcanis illis uerbis, quæ non licet homini loqui, peccasset, cum tamen etiã de operibus alijs dicat (1. Cor. 7.) Si nupsit uirgo, non peccauit. 1. Ioan. 2. Qui seruat uerbum eius, uerè in hoc charitas Dei perfecta est.

i Caietanus Tom. 3. de fide & operibus c. 6. & 9. Opera fidelium, etiã si per naturam suam, aut per uires liberi

Alfonfus de Castro aduersus Hareses lib. 12. in verbo, Papa. *Alijs* (inquit) *Apostolus data sunt Claves* caeli: Petro autē, caelorum. *Quod illi solunt, aut ligant in terra, soluntur & ligantur in caelo: sed quod Petrus soluit, aut ligat in terra, soluntur et ligantur in caelis.* Quod ipsum Origenes ante animaduertit. (Et post) *Certe nisi à Deo fuisset ita institutum, ut unus in Ecclesia esset summus Sacerdos, eueniret in Ecclesia necessario id, quod in libro Iudicum dicitur: In illis diebus non erat Rex in Israhel, sed unusquisque quod sibi videbatur bonum faciebat.* Et hac sola de causa, ut existimō heretici conuincunt, Primatum Petri & eius Successoris minuire, ut videlicet liberius, quas voluerint, possint docere hareses. Vbi autem Alfonso ostendisset, antiquas Græcorum Ecclesias, itemque Galliam & Hispaniam semper obediuisse Pontifici Romano: Ergo (inquit) si tantam, ac tam latē fuisse potestatem, non Dei iussu Romanus Pontifex, sed sua vi (ut Lutherus ait) acquisiuit: ostendat, obsecro, Lutherus, quādo primum tam latam possessionem adeptus est, quibus suffragiis, quo milite hanc tyrannidem usurpauit. Non est enim vero simile, ut tam impenetrabilem, obsequium sit initium. Ex historia nobis rei initium deducatur. Illud sanē cogit, ut hinc fabula nulla praestetur fides, si adueniat quisque, minime fieri posse, Sacerdotem in membris, solum, nullo milite stipatum (qualem fuisse necesse est prius, quam hac tyrannide potiretur) nullo iure fultum, nullo fretum titulo, in tot ubiq; partes Episcopos, apud iam variis, tamq; diuisas nationes, tantum obtinere imperium, ut non solum Episcopi, sed Reges & Imperatores, qui extra illius Diocesim vitam degunt, illi obediunt. Quis enim tam stupidus est, ut credat, populos omnes, Regna, & Prouincias fuisse sui iuris ac libertatis tam prodigos, ut externo Sacerdoti, cui nulla subiectionis causa tenentur obnoxij, tantum in se potestatis darent, quantum ipse forte vix ausus esset optare, aut saltem petere? Ab eandem ergo Heretici, & nos fidei Ecclesie Catholicae tenentes, fateamur, unum esse in illa summum Sacerdotem, ut sicut ipsa unum est ouile, ita sit unus illius Pastor.

Dominicus Soto in 4. lib. Sentent. Tom. 2. q. 1. art. 1. docet, Christum instar Monarchie Ecclesiam suam instituisse, Math. 16. & Ioan. 21. idque ut Petri Successores non minus, quem ipse Petrus, vice Christi fungerentur, ut que adeo unusquisque eorum summus in Ecclesia fastigium teneret. Ac decentissimum quidem esse ait, ut Romana Sedes, Petri sanguine decorata, sit Sedes successorum Petri. Dubitat tamen, utrum fieri nō possit, ut successor Petri vel Sedem suam mutet in aliam Ecclesiam, vel nullibi omnino resideat, sed maneat tantum vniuersalis Ecclesie Episcopus, ut quondam Apoitoli per totum mundum obambulant.

Ibidem q. 2. artic. 1. in Conclusionē s. *Potestas* (inquit) *quæcumq; ciuilibus eatenus est Ecclesiastica subiecta in ordine ad spiritualia, ut Papas per suam spiritualem potestatem, quoties ratio fidei & Religionis exegerit, non solum Ecclesiasticarum censurarū fulminibus aduersus Reges agere, obsequi, cogere: verum & cunctos Christianos Principes temporalibus bonis priuare, & usque ad eorum depositionem procedere.*

Franciscus à Victoria in lib. de potestate Ecclesie q. 2. in 4. propositione. Christus sic instituit Ecclesiam, ut esset vsque in seculum duratura. Vnde Itax 9. Super solum Dauid & super regnum eius sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in iudicio & iustitia, amodo & vsq; in sempiternū. Sed Christus edificauit Ecclesiam super Petrum (Math. 16.) velut super potestatem ordinariam in perpetuum duraturam: ergo opus fuit, ut Petro à medio sublato, alius loco illius subrogaretur cum simili auctoritate & potestate iurisdictionis in totum orbem. Qui ordo vnus summus Sacerdos & summo Sacerdoti leges responderet, & rationi, que Monarchiam præfert. Et re vera non minus perniciosus fuit error negantium persuerare in Ecclesia vnū Pontificem, cui omnes Christiani subesse teneantur, quam eorum, qui omnes Christianos aequales esse volunt. Hic enim maiorem orbis Christiani partem primò in schismata deduxit, deinde ab Ecclesia alienauit, postremò in impietissimam Mahumeti perfidiam impulit.

Deinde ostendit, Petrum potuisse constituere formam, qua ei post obitum succederetur, quia cum haberet omnem potestatem, quæ necessaria Ecclesie foret, hæc etiam fuit necessaria. Si autem Petrus absque successore à se constituto mortuus fuisset, tamen, reliqua Ecclesia per Episcopos potissimum poterat potestatem semel à Domino institutam continuare.

Postremò ait, *Episcopum Romanum esse summum Pontificem, nec ullum alium se gessisse pro Episcopo vniuersalis Ecclesie, præter Pontificem Romanum.* Quem siue Clerus, seu populus Romanus aliquando elegerit, eam eligendi formam non à diuino iure, sed vel à lege per summos Pontifices lata, vel à consuetudine accepta promanasse.

Petrus à Soto in assertionē Catholice fidei circa articulos Confessionis Wirtenbergenfis. *Christus, qui Ecclesiam suam vnice dilexit, & firmissimè vsque ad finem seculi duraturam fundauit, Petrum constituit Vicarium suum atque visibile Caput loco sui, ut curam vniuersalis Ecclesie in corpore hic peregrinantis gereret,*

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostate
& Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini	Pontifex Romanus	Impe- rat. Rom.
1357		
1358	Idem Clemens 7.	Idem Card lus 5.

Heretici & Pseudo-
propheta.
non mereri vitā, quia hoc
putabant derogare merito
Christi.

Deum præcepisse no-
bis impossibilia. Quale il-
lud esse dicebat: Diliges
Deum extoto corde. Nec
enim volebat illud præce-
ptum sic interpretari, ut
spiritus Dei Ecclesiam do-
cuerat, sed secundum suā
voluntatem.

liberi arbitrij non mereantur à Deo vitam eternam, ta-
men nunc ea mereantur: partim quia placuit Deo, talem
conuentionem cum fidelibus facere (Math. 20.) *Et ita
seipsum non tam nobis, quam sibi ipsi debitorem consti-
tuere: partim quia charitas tanquā semē Dei (1. Ioh. 3.)
in nobis manens, sit in nobis (utique per cooperationem
nostram, qua Deo cooperamur (1. Cor. 3.) fons aqua salu-
entis in vitam eternam (Ioan. 4.) partim quia Christi
membra cum simus, non tam soli nos, quam Christus in
nobis & operatur, & meretur, sicut scriptum est (Gal. 2.)
Fuit in me Christus. Cum enim Deus prædestinauerit
nos conformes fieri imaginis filij sui (Rom. 8.) conformio-
res sumus habendo meritum eterna vitæ, tum ex Chri-
sti solius morte, tum ex Christo operante & merente in
nobis, quā si uno duntaxat modo, id est, per Christū so-
lū eā mereremur. Nā Christus ex duplici causa vitā eter-
nā habuit, & sine merito suo per vnionem ad verbum, &
per meritū suū, dū Deus (Phil. 2.) propter mortē eius dedit
illi nomen supra omne nomē. Gloriosius igitur Christo est,
ut paruulos tantū ex ipsis meritis saluet, adultos faciat etiā
per suā gratiā in se mereri vitā eternā. Huc spectat per-
multa Scriptura loca. Gen. 15. Isa. 40. Math. 20. Apoca. 22.
& 2. Tim. 4. Mibi certāti, cursum consummanti, & fidē
seruati, Dominus iustus Iudex reddet coronam iustitiæ.
Hofius de confes. Catho. c. 74. Sūt qui blasphemāt,
impossibilia Deū præcepisse. Nos Christo potius credamus
dicēti. Marc. 9. Oia possibilia sunt credēti. Et cum Paulo
quisq; nostrū gloriatur, Phil. 4. Oia possum in eo qui me
consultat Christo. Mox idipsum probat authoritati-
bus Basilij, Marci Eremitæ, Dorothei, Augustini,
& Hieronymi.*

Ruardus Tapper Tom. 1. Artic. 2. *Deū ex toto corde
diligere dicitur (ex mēte Chrysost. August. Bernard. &
ceterorū Patrū) qui nihil diligit supra Deū, contra Deum,
aut equaliter cū Deo, sed amorē Dei tanquā scopum sibi
proponat, ad quē oia referat. Sic dicitur Deut. 4. Inuenies
illū, si toto corde quaesieris eū. Et 1. Reg. 7. Si in toto cor-
de vestro reuertimini ad Dominū, auferite Deos alienos
de medio vestri, & preparate corda vestra Domino, &
seruite ei soli. Vnde toto corde aliquid facere, est auferre
impedimēta cōtraria, & facere seruitiū necessarium. Sic
Dauid ait: In toto corde meo exquisiui te. In toto corde
meo scrutabor mādata tua. Et Clamaui in toto corde meo,
exaudi me Domine. Nā ut homo aliter est perfectus in
pueritia, & aliter in virili etate: sic alia est peregrinatio,
& alia in patria degentiū perfectio. Illa nobis in hac
vita præcipitur, quam per Dei gratiā implere possumus.*

Primos motus, etiā qui-
bus Christiani resistūt, vo-
lebat verē esse peccata, &

Adulteria, fornicationes, furta (Matth. 15.)
de corde exeunt: hoc est, de voluntate libera, &
non de inuoluntario carnis motu. Non regnet pec-
catum

1363 ita ut hoc in perpetuum in Ecclesia permaneret. Quare in Petro etiam eius Successores, Romani scilicet Pontifices, hoc ipsum acceperunt, ut Caput sint uniuersale Ecclesie. Et in defensione Catholice confessionis in tit. de vno certo iudicio Ecclesiastico c. 4. Quopactio (inquit) seruari potest unitas hac fidei, quam Deus a nobis exigit, & ut a nobis inuicem eam exigamus, precipit, nisi unum manifestum uisibile iudicium sit, in quo audiri causa, & proferri possit sententia.

Idem in defensione Catholice Confessionis. c. 96. Si Augustinus (in Epist. 165.) triginta octo Pontificum (Romanorum) successiones, & quadringentorum plus minus annorum tantifecit: quanti nos nunc facturi sumus? Successionem continuam ducentorum, & amplius, quam triginta Pontificum usque ad Paulum huius nominis quartum: mille quingentorum & amplius annorum, de quibus & dicere possumus, quod Augustinus eo loco inquit, in hunc Ordinem Episcoporum, qui ducitur ab ipso Petro usque ad Paulum quartum, qui nunc in ea Cathedra sedet, etiam si quis traditor per illa tempora surrepsisset, nihil praeiudicaret Ecclesie, & innocentibus Christianis, quibus Dominus prouidens ait de malis Prapostitis: Quae dicitur, facite: quae autem faciunt, facere nolite. Dicit enim, & non faciunt. (Ec post.) Cum perpetua quedam Ecclesia persecutio durauerit a Nerone, usq. ad Constantinum non minus miranda diuinae prouidentiae efficacia fuit, quod in Sede Romana Sathanas, & Imperatores obtinere non potuerunt, ut deesse certa & legitima successio? Certè qui haec per singula (ut ita dicamus) membra considerauerit, intuebitur miranda Dei opera. Decidebantur uno die Petrus & Paulus, & ita atrociter sauebat Nero in Christianos, ut ex cadaueribus interfectorum lumina continuata per aliquot noctes fuisse dicantur. Et tamè intrepidè audeo Linus locum Petri tenere, nec officio deesse boni Pastoris. Afficitur ille supplicio ultimo, & mox succedit Clemens, aut accedit potius ad periculum & uictimam, atque sic deum, omnibus illis temporibus neq. defuit populi & Cleri cura & constantia in eligendo Pontificem, nec in electis uirtus & charitas animas suas ponendi pro ouibus. Quae maiora miracula spectare debemus, quibus hac confirmetur fides? Succedunt post hac mutationes circa Imperium, diuersaq. irruptiones in Italiam, & Romam, & hinc circa ipsas electiones Pontificum difficultates plurimae oria sunt, & contentiones: & inter hac omnia nec defuit hac successio, nec legitimi Pontificis defuerunt officio suo, ita ut etsi nonnulla aliquando fuerit turbatio, unde & in historijs inuenitur diuersitas: tandem semper illuxit diuina gratia Ecclesiae suae, qua & agnosceretur uerus Pastor, & ipse uel praestaret, quod sui erat munus, uel certè non lederet Ecclesiam. Et in hac praecipue Sede Vicarij Christi illud, quod in domo Dauid, ex cuius successione Christus nasciturus erat, factum legimus, uidemus impleri: Ut remaneat, ait, lucerna seruo meo Dauid cunctis diebus coram me in Hierusalem ciuitate, quam elegi, ut esset nomen meum ibi. Mulid enim iustus dicere possumus, elegisse Christum Romam, in qua Sedem suam collocaret, dum eam Principum Apostolorum sanguine fundauit, & multorum millium nobilissimorum Martyrum constantia, & meritis adificauit. Post autem iudicium Dei patefecit in Episcopos Constantinopolitanos oppugnatores Romani Primatus, qui tum a fide Christi exciderint, tum in miserrimam seruitutem inciderint.

Cumque Mauritius Romanae Sedis Primatum euertere, & Constantinopolitanum Episcopum illi aquare, aut etiam praeferre conatus sit, eum in ipso conatu extinctum esse, quod ipsum & miraculo uiri apparentis in Monachi vestitu contestatum fuisse (Monachus enim fuit Gregorius Papa) & a Phoca Imperatore animaduersum, qui emendata Mauritij negligetia, dignitatem suam Romanae Sedi restituerit. Denique egregie explicat discrimen, quod est inter ipsam Romani Pontificis potestatem, & eiusdem potestatis usum. Illam tollere nullus unquam Catholicus conatus est: hunc ex parte aliqua moderari, & contra eum praescribere, tum Reges, tum quidam Episcopi ac populi nonnunquam tentarunt, tum ipsi Pontifices interdum id permiserunt, uel ob humilitatem, qua fratribus cedendum arbitrabantur, uel ob charitatem, ne grauiora scandala excitarentur.

1372 Iacobus Sadoletus Episcopus Carpentoracti Cardinalis ad Ciues Gebennenses elegantem Epistolam scripsit, qua eos ad obedientiam Romanae Ecclesiae reducere conatur.

Gaspar

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

Discipulorum Lutheri opiniones de iustitia fidei & operibus.

183. De Osandro.

m Dicebat, hominem iustum fieri ea iustitia, qua Deus ipse essentialiter iustus est.

n Idem docuit, Christum esse iustificatorem humani generis secundum solam diuinam ipsius naturam, exclusa humana.

Idem Caro lus 5.

o Docuit etiam Christum iuxta utramque naturam, quae admodum in matris utero fuit, eandem esse imaginem ad quam, uel secundum quam primus homo conditus sit.

184. De Stancaro.

p Iste docuit, Christum esse iustificatorem nostrum, secundum solam naturam humanam, exclusa Diuina, ut Staphylus ait, de concordia Lutheranorum.

185. De

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Heretici & Pseudo-propheta.

nos coram Deo reos facere.

Discipulorum Lutheri opiniones de iustitia fidei & operibus.

183. De Osandro.

m Dicebat, hominem iustum fieri ea iustitia, qua Deus ipse essentialiter iustus est.

n Idem docuit, Christum esse iustificatorem humani generis secundum solam diuinam ipsius naturam, exclusa humana.

Idem Caro lus 5.

o Docuit etiam Christum iuxta utramque naturam, quae admodum in matris utero fuit, eandem esse imaginem ad quam, uel secundum quam primus homo conditus sit.

184. De Stancaro.

p Iste docuit, Christum esse iustificatorem nostrum, secundum solam naturam humanam, exclusa Diuina, ut Staphylus ait, de concordia Lutheranorum.

185. De

Doctores Catholici.

catum (Rom. 6.) in uestro mortali corpore, ut obediatis concupiscentijs eius. Obedire igitur peccato, aut concupiscentijs, hoc utique est peccare. At uerò si non obedimus, non peccamus. Nam ut qui facit peccatum, seruus est peccati (Ioan. 8.) sic qui non est seruus peccati, non facit peccatum. Si autem motus primi, quos impedire non possumus, nos facerent peccatores, frustra moneret Apostolus, ne peccatum regnaret. Semper enim, nobis etiam inuitis, regnaret. Nunc autem Apostolus dicit (Rom. 6.) peccatum in uobis non dominabitur. Non enim estis sub lege, sed sub gratia.

m Psal. 50. Cor mundum crea in me Deus. Ephe. 2. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis. Ioan. 1. De plenitudine Christi nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia. Ephe. 4. Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Iustitia igitur nostra non Dei essentia, sed creatum aliquod Dei donum est.

n 1. Timoth. 2. Unus Mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Ephe. 5. Christus nutrit & fouet Ecclesiam, quia membra sumus corporis eius de carne eius, & de ossibus eius. Homo igitur Iesus Christus redemptionem semetipsum dans pro nobis, quod fit secundum carnem, quae sola potuit mori, qua una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Heb. 10. Factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. 1. Cor. 1. Humana ergo Christi natura fuit quaedam causa (uidelicet meritoria) iustificationis nostrae.

o Gen. 1. Dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Dicendo nostram, significauit, hominem ad totius Trinitatis imaginem factum esse. Tota uerò Trinitas non est incarnata, sed tantum secunda persona, quia Verbum caro factum est. Ioan. 1. Ratio igitur imaginis, ad quam factus est primus homo, petitur à diuina Trinitatis essentia. Postquam autem homo lapsus est, reficitur & reparatur ad exemplum humanae in Christo naturae. Nam Deus (Rom. 8.) praedestinauit nos conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et (1. Cor. 15.) Qualis homo terrenus, tales & terreni: & qualis caelestis, tales & caelestes. Igitur sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem caelestis.

p Rom. 8. Deus est qui iustificat. Et Rom. 2. Quoniam quidem unus est Deus, qui iustificat circumcisionem ex fide, & praeprium per fidem. Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 7. Efficiens causa iustificationis nostrae est misericors Deus, qui gratis abluit & sanctificat, signans & ungens Spiritu promissionis sancto, qui est pignus hereditatis nostrae.

f ij 9 Philip. 4.

Ruardus Tapper in explicatione Articulorum Louanienfium, quoribus occasio fert, Romanæ Ecclesie Primatum libenter agnoscat, & prædicat. In Articulo autem 17. A seculari Magistratu (inquit) nulla iurisdictio vel administratio in Ecclesia Pastores transfundit potest, sed sequitur ipsam Episcopatum, vel potius à Capite, Romano Pontifice, in ipsum promanat. Id docent sacri Canones, & Nicolaus Papa, & Leo Pontifex.

1374 Ioannes Viguerius Granatenfis in Christianæ Theologiæ Institutionibus, de Sacramento Ordinis, versu. 5. Christus dedit potestatem Petro (Math. 16. & Ioan. 21. & Lucæ 22.) & successoribus suis, tanquam Capiti Ecclesie, sicut olim Moysi tanquam Capiti Synagoge, & successoribus suis: ut expresse Christus dixit de ijs, qui sedent super Cathedram Moysi. Matth. 23. Et sic apparet, quod D. Petro data est primò potestatis plenitudo, per Petrum ad alios derivanda, & ab eo dirigenda, iuvanda, & confirmanda. Vnde Luc. 22. Et in aliquando conuersus, confirmat fratres tuos, hoc est, Apostolos, quoad potestatem, & directionem, ac soliditatem fidei. Ratione etiã naturali ac manifesta conuincitur potest, Christum unum super omnes dimisisse Pastorem. Quia quum Christus sit sapientia Patris, necesse est dicere, ipsum perfectiorem instituisse potestatem in Ecclesia sua, quam fuerit aliqua potentia humana. Sed euidenter constat, potestatem Regalem, in qua præsidet vnus, esse omnibus alijs perfectiorem, ut probat Philosophus 12. Metæ. Et ideo illi, qui Primatum Petri negant, sunt schismatici & heretici. Negant enim unitatem, quam Christus tantum commendauit, & pro ea orauit. Manifestum est etiam, quod inter Episcopum & Papam sunt alij gradus dignitatum, correspondentes gradibus vniuersionis Diocæsium, Proutinciarum, & Regnorum, secundum quos vna congregatio vel communitas includit aliam, & communitas totius mundi includit communitatem omnium Regnorum, & sic sunt Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ.

1375 D. Conradus Clingius in locis communibus lib. 3. c. 12. Essentiale primum ac principale Caput Ecclesie, in quod tendit fides nostra, quod Caput insit membrum gratiam & iustitiam, Christus est. Deinde Caput ministrum & secundarium Ecclesie, Petrus ac sui successores sunt, in quod Caput non credimus, sed obediunt, veluti Vicario Christi. Cui Christus in terris hoc commisit, statuit, & ordinauit.

1378 Fridericus Naufea Episcopus Viennensis in Centuria 1. Homiliarum, Homil. 89. de Sanctis. Christo visum est, in Ecclesia varios esse gradus & ordines oportere, non modo Sacerdotes, verum etiam Episcopos, & summum etiam ipsum Pontificem, & qui vnus vice Capiti toti præsidet Ecclesie. Primò, quoties lites emergerent de rebus fidei, & quoties incideret de Scripturarum sensu controuersia, ut aliquem supremum Iudicem haberemus, cuius iudicio staretur. Deinde ut per Principem (cuius mandato ceteri sunt parituri) conuocari facilius possit Episcoporum Synodus. Tertio, propter contumaces reprimendos, & maxime cum inter se dissentiant Episcopi, necessaria est Capiti unitas, qua studeat eos ad concordiam reducere, ne fauoribus hinc inde multiplicatis, pusilla principio lites in perniciosam tandem schisma prorumpat, id quod accidisse aliquoties comperimus est. (Et paulò post.) D. Petrus & non minus Romanum Pontificem Petri successorem Christi esse Vicarium, & super omnes vniuersi orbis Ecclesie Primatem institutum, totumq; Ecclesie esse Caput atque Patrem Patrem, testatur vnanimis tam Græcorum, quam Latinorum sacra Scriptura Interpretum, & Patrum denique omnium Orthodoxorum, qui spectatissimi sunt, consensus.

Gaspar

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatæ & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-prophete.

185 De Andrea Musculo. Afferuit, diuinam Christi naturam vnã cum humana in Cruce mortuam esse.

186. De Amsdorfio. Amsdorfiani docet, bona opera ad salutem homini esse perniciofa.

187. De Maioribus.

Isti contra docent, nullum hominem (ne infantem quidẽ) iustum fieri posse, aut vnquam saluatum fuisse, absq; bonis operibus præcedentibus. Ita docuit Georgius Maior in multis aduersus Illiricum scriptis. Illiricus etiam in suo scripto contra Lipsenses, accusat Melancthonem, eò quod dixerit, hominem in puris naturalibus potuisse disponere se ad recipendam gratiam Dei.

188. De Antinomis.

Antinomi negant, homines Euangelicos ad bona opera diuinæ legis obligari. Staphylus de Lutheranorum inter se concordia.

v Deniq; tam inconstans & secum ipsa dissentiens est Lutheranorum opinio de iustificatione, ut cum quatuordecim Ecclesie contra Osiandrum scripsissent, totidem iustificationis inter se discrepantes definitiones afferrent. Staphylus ibidem.

9 Philip. 2. Christus cum in forma Dei esset, formã seruus accipies, & habitus inuentus, ut homo, factus est obediens usq; ad mortem crucis. In eo quod accepit, in eo quod obedire Deo potuit, id est, in forma serui mortuus est, nõ in forma Dei, qui nõ mutatur (Mala. 3.) nec sicut vestimentum veseratur, sed idem permanset. Psal. 101. Heb. 1. Ad Tit. 3. Cur est bonus operibus præesse, qui credunt Deo: hæc sunt bona & utilia hominibus. Heb. 6. Nõ enim iniustus Deus, ut obliuiscatur operis vestri. Ro. 2. Reddet unicuique secundum opera, ijs quidẽ, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt, vitam æternam. Ephes. 2. Gratia saluati estis per fidem, & hoc nõ est vobis (Dei enim donum est) non ex operibus: ut ne quis gloriatur. Rom. 11. Si autem gratia, iam non ex operibus. Alioquin gratia iam non est gratia. Rom. 9. Cum nodum natum fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, ut secundum electionem, propositum Dei maneret, nõ ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: quia maior seruiet minori, sicut scriptum est: Iacob dilexi, Esau autẽ odio habui. Aut quid præcessit iustificationem Pauli iam persequentis Ecclesiam Dei, præter mala ipsius opera? Tridentina Synodus in Sessio. 6. cap. 5. declarat, ipsius iustificationis exordium in adultis (Dei per Christum Iesum praueniẽte gratia) sumendum esse ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis, vocantur.

Dauid ait Psal. 14. Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Rom. 8. Deus mittens filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleteretur in nobis, qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Si spiritus facta carnis mortificaueritis, uiuetis. Matth. 7. Omnis arbor, qui non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Tit. 2. Christus dedit semetipsum pro nobis, ut mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorẽ bonorum operum. Iacob. 1. Qui perspexerit in lege perfectam libertatis, et permanserit in ea, nõ auditor obliuiscus factus, sed factus operum, hic beatus in factis suis erit.

v Hofius contra Brerium lib. 1. Postquam ex Osiandri confessione ostendisset, Protestantẽs, simul vt locum aliquem in Scripturis viderunt, in quo iustitiæ mentio fieret, statim nouam ex eo iustificationem esse fabricatos, idq; varijs exemplis ita se habere demonstrasset: ad serenissimum Poloniae Regem conuersa oratione, ita subiungit: Certum esse dixi argumentum Lutherus, quandoquidem septem aut octo sectas enumerauit Sacramentationum, doctrinam eorum ab autore Satana profectã esse, quod in ipso statim exordio sit in tot capita dissecta. Atqui nos nõ septẽ, sed vni aut ter septem Lutheranorum sectas de vno saluẽ iustificationis articulo, qui summã Euangelij continet, recensuimus.

Here-

Gaspar Contarenus Cardinalis in libello de Potestate Pontificis: Obtestatur Christum Petrum (Ioan. 21) per eum amorem, quo pro alijs omnibus ab illo amabatur, ut pasceret oves suas. Si ergo Christum ouium suarum Pastor & Dominus (Ioan. 10.) Petrum item constituit, non Dominum, sed Pastorem ouium suarum: uicē Christi gerit Petrus. Proportio igitur Petri eiusq; Successorum ad populum Christianum, est proportio Pastoris ad oves. Vnde, quaeque pertinent ad institutionē Christiani gregis in uita Christiana, quaeque ad gubernationē, aut curationē: ad Petrum & Successores Petri spectant. Nempe cuiusq; aliquid munus inueniendum fuerit, utiq; omnia etiam, quae pertinent ad id munus, inueniētia illi fuisse uideri debent. Quamobrem cum coercere multaq; imponere spectet ad eum, cui commissā est gubernatio: pra alijs ergo data est Petro ligandi & soluendi potestas. Alia item potestas Petro data est, declarandi scilicet & discutiendi ea, quae pertinent ad fidei Christianae dogmata, eiusq; sententia parere ceteri debent. Fides enim Petri (Luc. 22.) nitiur Christi oratione, quae inefficax nulla ratione esse potest. Subdit deinde: Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Quapropter cum Pontifex Romanus Petri Successor sit, ius hoc Romani Pontificis nullo hominum consensu, sed diuinitus ei tributum est.

Præterea: Iacobus erat Hierosolymitana urbis Episcopus. Petrus tamen constitutus erat à Deo Apostolus Circumcisionis, id est, Iudaeorum. (Galat. 2.) Habebat ergo Petrus potestatem à Deo traditam, qua Episcopus superabat. Ratio etiam nobis persuadet, multitudinem omnem, quae una sit, nequaquam posse unam esse perscuerare, nisi contineatur ab uno. Nam suapte natura multitudo omnis in plura dilabitur: ac nisi id, à quo in unione continetur, unum fuerit, ipsum quoq; aliena opera indigebit, ut unum sit. Cum ergo Ecclesia Christiana unum corpus sit, hominumq; genus à sensibilibus & disciplinam & institutionem omnem hauriat, adeo ut Christi Sacramenta in rebus sensibilibus constituta sint: uni homini, quem sentiat, gubernationem Ecclesia demandari oportuit. Nisi ergo uelimus fateri, defuisse diuinam prouidentiam gubernationi ac unitati Ecclesiae: cuius ratio persuaserit, diuinitus datam fuisse Petro hanc potestatem, sicq; per manus ad nos deuenisse. Denique semper à probis omnibus Christianis Romana Sedi, Sedi, inquam, Petri summa ueneratio, summa auctoritas est delata.

Hofii Car.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici. Doctores Catholici.

Anni Pontifices Romani

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

Haereses ex doctrina Lutherana iustificationis procreata.

Contritio maiorem facit hypocritam & peccatorem. Luther. in Serm. de poenit.

Confessio peccatorum non est necessario facienda sacerdoti: nec illius absolutio sacramentalis expectanda. Quae fuit olim Nouatianorum haeresis, ut iam ante probauit ex Cypriano, Lactantio & Ambrosio.

Post peccata etiam grauisima satisfactio nulla faciēda est à nobis, ne satisfactioni Christi derogemus. Hæc haeresis ante annos mille trecentos à Cypriano confutata est, lib. 1. Epist. 3. Datur (inquit) opera, ne satisfactionibus, & lamentationibus iustus delicta redimantur, imminente Antichristo, exarmatur fides militantis populi, dum tollitur vigor & timor Christi.

d Omne

etiam in voto eius collatam) nos deinceps utiliter possumus poenam temporalem exoluere, quae post peccatum dimissum remanet. Nam & Dauid (2. Regum 12.) & Moyses atq; Aaron (Num. 20.) post peccata ipsis remissa, temporaliter afflicti sunt. Qui enim sciens Domini uoluntatem, peccat (Luc. 12.) uapulat multis. Dominus uero purgat filios Leui. (Malac. 3.) Et Ephesios iubet (Apocal. 2.) agere poenitentiam, & prima opera facere: nisi enim compatiamur (Rom. 8.) non conregnabimus. Fit autem satisfactio per elemosinas (Luc. 11. Tob. 4.) per ieiunium (Ioel 2. Ionæ. 3.) per orationem (Daniel 9. 2. Machab. 12. Iacob. 5.) per corporis castigationes. (1. Cor. 9.) Hæc poenitentiae opera dum agimus, Christi pro nobis passus (1. Pet. 2.) uestigia sequimur. Et iugum eius (Matth. 11.) tollimus, facientes dignos fructus poenitentiae. Luc. 3.

De Contritione.

Ezech. 18. Convertimini, & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus uestris. Procyte à uobis omnes iniquitates uestras, in quibus preuaricati estis. Psalm. 6. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum. Mat. 18. Recordabor omnes annos meos in amaritudine animae meae. Cot. 7. Quae secundum Deum iustitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur. Merito igitur Tridentina Synodus in Sess. 14. can. 5. hæc haeresim Lutheri anathemate percussit.

Peccata mortalia ministro Christi necessario confitenda esse.

Christus dixit Apostolis, Ioan. 20. Accipite Spiritum sanctum: quorum peccata remiseritis, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. Remittere autem, vel retinere peccata; ministro Christi non debet, nisi cum iudicio & discretionē matura: ne alio, qui communicet cum peccatis alienis, (1. Timoth. 5.) & potestate, quam in adificationem accepit (2. Cor. 13.) ad destructionem abutatur. Nam si est peccatum ad mortem, pro quo ut rogetur, Apostolus præcipere (1. Ioan. 5.) non audeat: certè etiam est peccatum, quod per Apostolos aut eorum Successores remitti non potest. Ut ergo sciat Minister Christi, quando vel remittere peccata, vel retinere debeat: necesse est, ut species, numerus, & grauitas criminum ab illo enunciatur, qui solus cogitationum suarum conscius est. De corde enim exeunt cogitationes male, homicidia, & quae (Math. 15.) sequuntur. Christus ergo, qui peccata per Ministros suos soluit (Math. 16. & 18.) per illos uero non remissa pro ligatis & retentis habet, illum ad confessionem peccatorum suorum obligat, qui crimina post baptismum commissa remitti sibi exoptat. Et hoc iure Ecclesia Dei utitur, semperque uia est, ut constat ex Oratione Cypriani de lapsis, & ex D. Hieronymo in c. 16. Math. Et Magno Leone in Epistol. 78.

De satisfactione pro temporali poena peccatorum suscipienda.

Plenissima Christi satisfactio promeruit, ut (de leto reatu criminum, quae post baptismum committuntur, per gratiam in Sacramento Poenitentiae, aut nos deinceps utiliter possumus poenam temporalem exoluere, quae post peccatum dimissum remanet. Nam & Dauid (2. Regum 12.) & Moyses atq; Aaron (Num. 20.) post peccata ipsis remissa, temporaliter afflicti sunt. Qui enim sciens Domini uoluntatem, peccat (Luc. 12.) uapulat multis. Dominus uero purgat filios Leui. (Malac. 3.) Et Ephesios iubet (Apocal. 2.) agere poenitentiam, & prima opera facere: nisi enim compatiamur (Rom. 8.) non conregnabimus. Fit autem satisfactio per elemosinas (Luc. 11. Tob. 4.) per ieiunium (Ioel 2. Ionæ. 3.) per orationem (Daniel 9. 2. Machab. 12. Iacob. 5.) per corporis castigationes. (1. Cor. 9.) Hæc poenitentiae opera dum agimus, Christi pro nobis passus (1. Pet. 2.) uestigia sequimur. Et iugum eius (Matth. 11.) tollimus, facientes dignos fructus poenitentiae. Luc. 3.

Venialia

Hosii Cardinalis fides & sententia de Primatu Romana Ecclesia.

Stanislaus Hosius Cardinalis, Episcopus Warmiensis, in Catholica fidei Christiana Confessione... 1385... 1386... 1387

Idem in lib. 2. contra Brentium. Si Caiphas (Joan. 11.) qui se debat in Cathedra Moysi, quamvis esset impius, non destituebatur dono Prophetia... 1388... 1389... 1390

Idem in lib. 2. contra Brentium. Si Caiphas (Joan. 11.) qui se debat in Cathedra Moysi, quamvis esset impius, non destituebatur dono Prophetia... 1391

Peregrinus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Table with columns: Anni, Pontifices Romani, Imperat. Rom. and entries for various popes and emperors.

Haeretici & Pseudo-propheeta.

Omne peccatum per se & suapte natura esse mortale, nullum veniale.

Euangelium nihil praecipere, nec venisse Christum, vt legem aliquam ferret.

De Melancthone.

Omnia mala fieri a Deo non tantum permittente, sed etiam decernente & operante.

Heb. 8.) in illa vero lege Regali si quis offenderit, omnium mandatorum reus fit: (Iacob. 2.) certe optimus & iuuerissimus omnium legillatorum Christus est.

Psalm. 105. Confitemini Domino, quoniam bonus. Imo (Marci 10.) nemo bonus, nisi vnus Deus. Bonus vero nunquam est author aut causa mali.

Venialia quaedam peccata esse. 1. Cor. 3. Si quis adificauerit super fundamentum hoc (id est, super Christum, aut fidem in Christum) ligna, fenum, stipulam (id est, opera minus perfecta, in quibus est peccatum veniale, vel doctrinam friuola & inutilem) vnusquisque opus manifestu erit, quia in igne reuelabitur.

Math. 5. Dicitur est antiquis hoc & hoc: Ego autem dico vobis. Perfectius igitur aliquid in nouo, quam in vetere Testamento praecipitur videtur. Ioan. 1. Hoc est praeceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexistis me.

Peregr. Sententia de Primatu Ecclesie Romanae.

Peregrus de Divinis Traditionibus in parte... 1392... 1393... 1394... 1395...

Robertus Praeful Arboricensis in Tom. i. De vtroque gladio. Apertissime constat, Ecclesiam ex verbo Christi adificandam super Petrum...

Ioannes Quintinus Hæduus in Aristocratia. Caput Ecclesie Christi. Petrus etiam Petri Successor in vniuersum Ecclesie Caput est.

Fides

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

fuisse non minus, quam vocationem Pauli. Ita docet Melancthon in Epist. ad Rom. & Caluinus in Institution.

g Liberum arbitriū post peccatum, esse rem de solo titulo.

h Si vxor debitum reddere improbe recusasset, ancillam voluit in viri thorū traduci, quemadmodū ipse dixit in Sermone quodam de Matrimonio. Tom. 4.

i Deus ex æquo iubet, nos vxorem ducere, ac cibum sumere & potū. Lutherus in Epist. ad Wolfgangum Reisenbuth. Vbi etiam ait, castè & integrè viuere,

mos quidem à cibo, potu, & vestitu in totum abstinere permittit (1. Tim. 6.) tamen omnes opai sui similes esse in abstinentia à nuptijs. 1. Cor. 7. consulitq; vt qui sine vxore est, non querat vxorē, permittēs interim, vt qui nō cōtinet, hoc est, qui nec reiplā cōtinet, nec ob causam aliquā cōtinere debet, matrimonii cōtrahat. Qui enim debet cōtinere, etiāsi nō cōtineat, is à Paulo (qui semper secūdū ius Dei & loquitur, & intelliēd' est) pro cōtinete habetur. Debet aut cōtinere, qui vel vxorē accipere nō potest, quia nulla in eū consentit, vel cuius vxor impedita est, ne possit debitū reddere, vel qui vult, se nunquā velle vxorē ducere. Nā vt qui vxorē habet viuētē, etiāsi ea sit à latronibus capta, nec restitatur, tamē aliā ducere nō potest, sed iure diuino cōtinere iubetur, ne alioqui reus fiat adulterij (Math. 19. Ro. 7.): sic etiā,

erat ab initio. Ex his liquet, non Deum, sed Diabolum ad mala opera, quos potest, incitare & impellere. Cæterum (vt Augustinus præclare dicit ad Articulos sibi falso impositos, artic. 10.) Nec casus, ruentium, nec malignitatem iniquorum, neque cupiditates peccatum prædestinatio Dei aut excitant, aut suscit, aut impulsi. Sed planè prædestinavit iudicium suum, quo unicuique retributurus est, prout gessit, siue bonum, siue malum.

De libero arbitrio.

g Gen. 4. Dixit Deus ad Cain: Cūr iratus es? Nōne si bene egeris, recipies? Sin' autem male, statim in foribus peccatum adert. Luc. 13. Quoties volui congregare filios tuos, Hierusalem, & noluiti? 1. Cor. 7. Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autē habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruire virginem suam, bene facit. In Epist. ad Philomenem. Sine consilio tuo nihil volui facere, vt ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium. Hinc constat, & malos liberè peccare, & bonos liberè per Dei gratiam bene operari.

h Christus (Math. 19.) ait: Deus ab initio masculum & feminam fecit eos. Propter hoc adhærebit vxori suæ, & erūt duo (nō tres) in carne vna. Itaq; iam nō sunt duo sed vna caro. Et 1. Cor. 7. V iuente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. Cū autem vir & vxor iā sint non tantū in carne vna, sed vna caro. & ideo non possint vsum carnis suæ ab inuicem separare, adeo vt ne vir quidem (1. Cor. 7.) potestatem sui corporis habeat, sed mulier, etiāsi mulier peccet grauissimè, reculando reddere debitum, nō potest tamen vir absque mortali peccato & æternæ damnationis reatu ad ancillam confugere: ne quod Deus coniunxit, id homo separet. Quod Christus vetat fieri. (Math. 19.) Hoc ergo Lutheri consilium manifestè probat, eū spiritu Satanae repletum fuisse.

i Quæ ad vitam cuiusque tuendam pertinent, ea sunt penitus necessaria, vt cibum & potus: nec per votum aliquod ab ijs in vniuersum abstinere quifquam debet. Quæ autem pertinent ad speciem conseruandam (vt generatio prolis) illa non sunt penitus necessaria. Vnde Apostolus, qui neq; perfectissimos quidem à cibo, potu, & vestitu in totum abstinere permittit (1. Tim. 6.) tamen omnes opai sui similes esse in abstinentia à nuptijs. 1. Cor. 7. consulitq; vt qui sine vxore est, non querat vxorē, permittēs interim, vt qui nō cōtinet, hoc est, qui nec reiplā cōtinet, nec ob causam aliquā cōtinere debet, matrimonii cōtrahat. Qui enim debet cōtinere, etiāsi nō cōtineat, is à Paulo (qui semper secūdū ius Dei & loquitur, & intelliēd' est) pro cōtinete habetur. Debet aut cōtinere, qui vel vxorē accipere nō potest, quia nulla in eū consentit, vel cuius vxor impedita est, ne possit debitū reddere, vel qui vult, se nunquā velle vxorē ducere. Nā vt qui vxorē habet viuētē, etiāsi ea sit à latronibus capta, nec restitatur, tamē aliā ducere nō potest, sed iure diuino cōtinere iubetur, ne alioqui reus fiat adulterij (Math. 19. Ro. 7.): sic etiā,

g y qui ca-

Fides Aethiopum de Primatu Episcopi Romani.

1398 Damianus à Goes Eques Lusitanus. Paulo Pontifici Romano tertio. Aethiopum Imperator cum omni- bus suis regnis sub sua disciplina vivere cupit, nec quicquam magis optat. Nec etiam ignorat, ex Apostolorum doctrina, quam in octobris digestam habet, Episcopo Romano omnium Episcoporum totius orbis Principatum debere: cui plane sancte parere vult, ab eoque in Christi Ecclesia institutus bene & sancte instruit: ad quod viros doctos sibi dari orat, atque exorare auidè afficitur.

1399 Hæc sunt, quæ de fide & Religione apud nos Aethiopes habentur, & obseruantur. Credimus in nomen Sanctæ Trinitatis &c. (Et post.) Præterea Pontificem Romanum tanquam primum Episcopum, & Pastorem omnium Christi agnosco, ac omnes Patriarchas, Cardinales, Archiepiscopos, Episcopos, quorum ille Caput est, quibus tanquam ipsius Christi ministris parco, ac obedio.

Francisci Titelmanni testimonium & sententia de Primatu Pontificis Romani.

Franciscus Titelmannus in 7, c. Canticorum, ad illa verba: Caput tuum ut Carmelus. Caput Ecclesie duplex consideramus, alterum Primum & principale, quod est Christus: (Ephel. 1.) alterum secundarium & Vicarium, cui Dominus tradidit vniuersalem & plenariam potestatem soluendi atque ligandi super vniuersam ecclesiam Christianam. Qui propter sui eminentiam, Papa, id est, Pater Patrum ab Ecclesia meruit nominari. Voluit enim Sponsus à Sponsa abscedens, non solum ipse Caput eius inuisibile remanere, verum etiam aliud visibile Caput suo loco ei assignare, ne quasi Acephala posset ab hostibus irrideri. Huius capitis locum post Christi ascensionem primus tenuit Simon Petrus, quem totius Apostolica Collegii Caput & Principem Dominus constituit. (Matth. 16. Luca 22. & Ioan. 21.) Post hunc vero alij quoque eiusdem Capitis locum obtinere, qui in eius locum diuina vocatione & Canonica electione fuerunt surrogati, per quos illa Petri nauicula inter fluctus & procellas turbulenti seculi extitit gubernata, & in fidei rectitudine hæcenus non sine peculiari Dei munere conseruata. Ut manifestè pateat, non inanem fuisse sermonem Domini, quo dixit Petro: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Quod quidem non solum ad ipsam illam singularem Petri personam pertinere arbitrandum est, verum etiam ad vniuersos posteros, & Successores illius, qui secundum diuinam & Canonicam electionem, ad huius Pastoralis regiminis vniuersalem curam fuerint assumpti, quemadmodum & cætera, quæ paulo ante citata sunt, ut dicta Petro, illis quoque dicta intelliguntur, iuxta Sanctorum & Orthodoxorum Patrum enarrationem.

Petrus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

viuere, tam non esse in manu nostra, quæ omnia Dei miracula. Et ideo votum continentie impossibile minimeque seruandum esse.

qui castrauit se propter regnum caelorum (Math. 19.) hoc est qui ob vitæ æternæ amorem fecit, ut iure diuino Eunuchus fieret, nec iam legitimos filios generare queat; (hoc autem nullo modo fit, præterquam voto continentie) is etiam actu continere non vult, tamen vxorem ducere non potest, quia se castrauit, non quidem naturaliter & facto externo, sed euangelicè & iure diuino, tantumque abest, ut hoc continentie votum sit impossibile aut inhonestum, ut Christus ad illud nos adhortetur, dicens: Qui potest capere (ut se castrat propter regnum caelorum) capiat, id est, castrat se. Quod proculdubio nihil est aliud, quam si dixisset: voueat continentiam, seu voueat se vxorem non ducturum. Quamdiu enim hoc non vouet, etiam si abstineat ab vxore, nondum castrat se, nec Eunuchus fit, quia nondum habet se ad similitudinem Eunuchi, aut hominis castrati. Nam Eunuchus & castratus non modò non generant, sed nec possunt generare filios. Is ergo, qui potest capere hoc donum continentie, admonetur, ut voueat, se nunquam ducturum vxorem. Satis ergo est, ut illo tempore, quo vouet, capere hoc possit. Nam alioqui nunquam voueret, si deberet semper timere, ne fortè postea non posset illud donum capere. Est autem aliquando vouendum, prout ipsa Christi verba aperitissime sonant: Igitur si quis semel vouerit, non aliter debet votum suum postea seruare, quoad iuris diuini obligationem, & à liberis procreandis refranationem: quam si vel natus, vel etiam ab hominibus factus fuisset Eunuchus, k Roffensis in Arti. 34. contra Lutherum. Si possessiones nostras bello defendere licet aduersus Christianos (quemadmodum ostendimus licere, non solum ex Augustini testimonio, verum etiam ex Baptistæ doctrina, quam ipse multibus Luc. 3. tradidit): quanto magis aduersus Turcas praeliari licet? (Et post.) Si nemo Turcis repugnet, idem reliquis Europa Prouincijs eueniet, quod alijs pridem euenit, timeendumque, ne inexpectata clades (ut olim Constantinopolitanos) sui propediem reliquos opprimat.

1557.

Idem Paulus 3.

Idem Caro Ius 5.

k Non esse aduersus Turcas praeliandum. l Non tantum humanam naturam, sed etiam diuinam, seu veram Deum pro nobis passum esse & mortuum. Quia quod vni naturæ proprium est, hoc communitur alteri, propter inseparabilem coherentiam: ut passio competit humanæ naturæ, & tamen eam diuinam

Diuinam naturam non esse passam aut mortuam pro nobis.

l Licet eadem sit in Christo Diuinæ & humanæ naturæ persona, & ideo per communicationem idiomatum ea, quæ sunt vni naturæ, attribuantur personæ solam diuinam naturam (ut Deus) vel solam humanam (ut homo) significanti: tamen neutrius naturæ proprietates alteri naturæ attribui possunt. Itaque filium Dei rectè dicimus mortuum, diuinam verò eius naturam non item. Dominum gloria crucifixum Apostolus dicit, non tamen diuinam gloriam. Cum enim vtraque natura in vna & eadem persona contineatur, sed non vna & eadem in se fiat: ut per solam personam fit naturarum vni, sic per solam personam communicantur vtriusque naturæ proprietates, Deus patitur, Deus moritur, quia Christus, qui est Deus, patitur & moritur. Sed si homo etiam non esset, non rectè

g ii) diceretur

1405 Petrus de Anchorano ad lib. 6. Decretalium ad c. Fundamenta de electione lib. 6. Deus distinxit Dominia, praeferens Papam in spiritualibus, & Imperatorem in temporalibus, & secundum hoc non esset disputandum, quis sit maior: & quilibet debet reputari maior in suo Dominio. Dic tamen, ut notatur de iudic. c. Nouit, & de foro compet. c. Licet, per Innocentium. Ibi autem constat, Innocentium dicere, ad officium Pontificis spectare, ut de quocunque mortali peccato corripiat quemlibet Christianum, seu magnum, seu paruum.

1406 Clemens Monilianus Cardinalis Arae coeli, Catholicarum Institutionum cap. 57. Romanus Pontifex succedit B. Petro in ea perfectione potestatis & dignitate Vicariatus Christi, qua ipse B. Petrus a Christo in Ecclesia est sublimatus.

Et ante in eodem Capite. Fides habitualis ita necessaria est ad esse Papam, quod sine illa nec potest fieri Papa, nec conseruari in Papatu. Et post. Christus dicit expresse, se super fidei confessionem fundaturum Ecclesiam, & propter talem fidei confessionem promisit, se daturum Petro in primum Clauem Regni caelorum. Unde Papa haereticus effectus, iure diuino eo ipso est Papatu priuatus. Licet enim, ut persona publica & communis, in dandis toti populo Christiano fidei Decretis (ut pie creditur) errare non possit: ut tamen singularis & priuata persona, & errare potest, & haereticum fieri nonnulli opinantur.

1407 Idem Monilianus cap. 107. Sacrae literae docent, quod Concilium non debet sine Papae auctoritate congregari. Unde in simili (primo Macha. 14.) dicitur, quod inter alia, qua Simoni Sacerdoti magno totius populi & omnium sacerdotum consensu attributa sunt, hoc singulare priuilegium fuit: ut conuentus sine ipso non fieret in regione. Quum autem secundum Apostolum Sacerdotium veteris Legis figura sit Sacerdotij noui Instrumenti, & summus Sacerdos noui Testamenti, prout Paulus ad Hebraeos testatur, excellentior sit dignitatis, quam veteris: non est dubium, quin simile priuilegium diuina institutione habeat Summus Sacerdos & Pontifex in lege noua, ne uidelicet sine eius auctoritate conuentus uniuersalis fiat in Ecclesia.

1408 Felicianus Ninguarda in assertionem fidei Catholicae Art. 10. Si Papa Antichristus esset appellandus, ad quid Christus ipsum tandiu perseuerare permisit? Omnis enim plantatio, quam non plantauit Pater caelestis, (Math. 23.) eradicabitur. Quare unumquemque Pontificum mundo talem esse, non manifestauit Christus, & spiritu oris sui non interfecit? Nam ait Apostolus, de ipso Antichristo loquens (2. Thess. 2.) Et tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui. Impossibile nempe esset, quod Deus tot, & tantos homines, Principesq; amore, seruire, zelo erga Christum affecto, Romano Pontifici (si talis esset) obediendo, perire permisisset, & tantam Romanorum Pontificum successionem sustinisset, sed tandem ipsis finem prorsus imposuisset, quemadmodum omnibus reliquis haereticorum sectis, quae non diu perseuerare valuerunt. Qualis enim reperiri potest Synagoga, quae tantam, diutinamq; suorum Pontificum retentionem, quemadmodum Romana fecit Ecclesia? Fortassis Simoniacorum, vel Ebionitarum, aut Marcionitarum, Manicheorum, Pelagianorum, Arrianorum, aut Lutheranorum? Qui Martino, illorum Deo adhuc uiuente, inter se diuisi, neminem in superiorem recognoscentes, diuersas constituerunt factiones, ut citius eradicarentur: cum omne regnum in seipsum diuisum desolari, sit necesse. Quod indicat, ipsorum sectas uere Antichristi esse Synagogas, & non Christi Ecclesiam, quae una est, sectionem non patiens, ut bene dicebat Cyprianus lib. 2. Epist. 12. Ecclesia Catholica una esse potest, scindi, uel diuidi non potest, & omnes haereses destruens, quemadmodum bene ait & Laurentius Pudericus Neapolitanus, in Breniario Decreti 24. quae. 1. cap. Men. or. Romana Ecclesia nullam haeresim tenet, sed haereses destruit.

Antonius

Civitas Dei seu
Continuata Ecclesia
Incessio.

Civitas Diaboli seu
Schismatici, Apostatae
& Haeretici.

Annus
Domini
Pontificatus
Imperat.
Romani

Haereticus & Pseudo-
propheta.
una quoque subiit: Propri-
um pro nobis tradidit, Do-
minum gloria crucifixerunt.
Hanc doctrinam ex ore do-
centis Lutheri bona fide
exceptam Musculus euul-
gavit, auctore Staphylo in
responsi. ad maledicentiam
Andree Musculi.

Haereses Lutheranorum circa Sa-
cras Scripturas.

Solis Scripturis erede-
dit esse, nec alia esse in fide
& mores necessariis trans-
ferenda, praefer illa, quae in
expresso Dei Verbo conti-
nentur. §. Hoc isti valde
impudenter & penes contra
communem sensum affir-
mant, quia ipsarum Scri-
pturarum Canonem ex non
scripta traditione accepe-
runt. Itaque dum non scri-
ptas traditiones reiiciunt,
ipsarum Scripturarum &
numerum, & ordinem, & au-
thoritatem reiiciunt, quia
nos haec omnia per solam
traditionem accepimus.

Idem
Paulus 3.

De Scripturis, quas Lutherus
& eius discipuli a Canone
abiecerunt.

b Cum Lutherani abie-
ctis traditionibus Eccle-
siasticis

dicerent, Deus patitur mori. Cum ergo, Deus guide
mosaicus, sed tamen non quia, Deus verum quia homo
utique, uocabulum quod huius rationis prorsus excludit
propterea etiam excludit mortis & passionis rationem. Tale
autem est uocabulum natura Diuina. Illa enim nec est ho-
mo, nec natura humana. Dicere igitur, naturam diuinam
esse mortuam, nihil est aliud, quam dicere, Deum quia Deus
est mortuum esse. Quod ita si esset, etiam pater & Spiritus
S. moreretur, quia uergetur illorum Deus est. Haec
haeresis in Theopaschitis iam olim data fuit. Sed magno
per laborat Diabolus, ut talis contumelia naturae Di-
uinae inferatur, & quoties aptum ad ea re instrumentum
nanciscitur, non praetermittit huiusmodi blasphemias
euulgare.

Verbu Dei multis alijs modis, quae per Scripturas nobis reuelari

Dietenbergius in Franco Lutherorum c. i. Spi-
ritus Sanctus non per solas ueritas Scripturas loquitur, sed
per Christum. (Heb. 1.) Prophetas (Luc. 1.) Apostolos,
(Math. 10.) Euangelistas (Luc. 10.) Pastores & Docto-
res (Eph. 4.) Synodos uniuersales. (Mat. 18. & Act. 15.)
Apostolicas traditiones (2. Thess. 2.) per generales Ec-
clesiae consuetudines (1. Cor. 11.) denique per Spiritum Sa-
ctum Ecclesiam suam docet, docebit, amodo usque in
sempiternum (1. Ioan. 1. 9.) non se obligans ad solam chartam
& atramentum. Nec enim Deus frustra dedit Sacerdo-
tes ad ambiguitates legis, desinendos (Deuter. 17.) nec in-
vanum insu legem ex ore Sacerdotis requiri (Mala. 2.)
nec sine causa Christus Apostolis dixit: (Luca. 10.) Qui
uos audit, me audit. (Et post.) Nec enim Dominus solus
Scripturas usus est, sed exemplis, parabolis, rationibus &
natura sumptis, quemadmodum & Paulus Poetarum car-
minibus, consuetudine, Apostolicisq; traditionibus. Deni-
que Apostolus (Rom. 10.) fidem ex auditu esse protestatur.
Quod si ex solis Scripturis fides haurienda esset, diceretur
potius fides ex visu esse, uelut ex primo fidei principio:
cum tamen Dominus ipse (Math. 28.) iusserit Apostolos
ire & docere omnes gentes, ut seruarent omnia, quaecumq;
mandasset illis, hoc est, quae audiuissent ab illo. Auditus
igitur est uerum fidei principium. (1. Cor. 15.) Sic predi-
cavimus, & sic credidimus. Et (Math. 4.) De omni uerbo
quod procedit ex ore Dei, uiuit homo, siue id uerbu pro-
cedat per atramentum & chartam, seu tantum uia uoce Pastorum & Doctorum (2.
Thess. 2.) Haec qui spernit, non hominem, sed Deum spernit. (1. Thessal. 4.) §. Illud in-
signiter animaduertendum est, eos qui solas uerget Scripturas, ex ipsis Scripturis
docere non posse, quot sint Scripturarum libri, aut quis earum certus Canon. Cum
ergo ipsis Scripturis fides aliunde hoc est, ex traditione non scripta fiat: utique tra-
ditio uniuersalis, quae nisi uerbum Dei esset, Scripturas indubitate ostendere non
posset, in omni etiam alia causa pro uerbo Dei uero & indubitato habenda est.

b Melchior Canus Episcopus Canariensis de locis Theologicis lib. 1. c. 7. Iudicium
de Scripturis per Scripturas ipsas nullo pacto idoneum esse potest. Nam ut de pluribus alijs
taceamus, quorum similis omnino causa est, certe libros Ruth, Esther, Job, esse Canonicos,
nullo

1411 Antonius Florellus de autoritate Ecclesie. Nulli à Christo constitutum fuisse Ecclesie. *Antistitē, repugnat sacra Evangelij, repugnat gravissimorum Scriptorū testimonijs, repugnat in veteri legē, antiquissimorum Conciliorum iudicijs, totius Christiani nominis perpetuo consensui: ac nō in multitudine cuiuscunque hominum regenda rationi repugnat, & vero Dei ipsius etiam in scriptis, quod in cōstitutenda iudicium Ecclesie declaratum est. An populus Iudæus, qui pro Ecclesia Christiana exigit, fuit admodum & pūillus, & que eorum Deo fuit, ut Pontificem illi perpetuo presidere voluerit, ad quem rationes sue referrentur, cuius Decretis & iudicijs resistere aut improbare non esset factum, id quod, ut in Deuteronomia est, capite et a sanctum fuit: Ecclesia Christi, quam Deus, repudatā Iudæica, sibi adoptavit, cui non terrena & caeca bona proposita, sed celestis eam hereditas, & beatitudinē, ac gloria sua participem esse voluit, quam tamopere dilexit, ut eam, p̄ sui cruciatu & morte redemerit, eam quidem Christum, ab uno eam Moderatore & Principe regi voluisset, quō commodius gubernaretur, paxq; in ea & cōcordia facilius servaretur, quibus temporibus potissimum Regis presidium, auctoritatē, & providentiā requirebat, in seditionum procellis, ac tempestatibus: sine Duce, sine Gubernatore, deserta ac destituta esset.*

1413 Marianus Socinus Senensis ad tit. Decretalium. de foro competenti c. significasti. nu. 10. Papa nō debet submittere se iurisdictioni iudicis secularis, quia hoc redundaret in opprobrium Dei, cuius Papa Vicarius est.

1414 Idem Marianus c. licet ex suscepto, eodem tit. nu. 6. Iesus Christus Vicarium suum constituit Petrum & successores, dum dixit: Pasce oves meas. Et rursus: Tu es Petrus. Mat. 16. Et licet in multis distincta sint officia & regimina mandati: quandoque tamen necessarium est recurrere ad Papam, siue sit necessitas iuris, quia alius non est iudex superior, siue facti, quia de facto minores iudices vel non possunt, vel nolunt iudicia exercere.

1415 Idem ad c. qualiter & quando 2. ext. de accusat. nu. 7. Papa est ille, qui confirmat constitutionem Concilij, non e contra. Pro quo facit (secundum Hostiensem) quia confirmatio pertinet ad Superiorem: & ideo statutum Papa non confirmatur à Concilio, dum sit inferior.

1416 Ambrosius Catharinus Archiepiscopus Compfanus in Epist. ad Iulium 3. Pontificem Maximum. Illud Catholicum est, quod Scriptura evidenter profert, quod Catholica recipit ac declarat Ecclesia: in quod unanimes Sancti Patres conveniunt: denique quod ex contentione & inquisitione à tua nobilissima Sede & veneratione Cathedrali, ut Catholicum, certa sententia fuerit definitum.

De ori-

Civitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Civitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Appl. Domi. Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

fasticis auctoritatem solis Scripturis deferrēt, par erat, ut Scripturas saltē quā plenissimas esse cuperent, nec vllam eā partem tollerent. Nam eam negarūt eos libros veteris Testamenti, qui nō erāt in Canone Iudæorū, Baruch, Tobiam, Iudith, Sapientia, Ecclesiasticum, & duos Machabæorū libros. Tum autem ex nouo testamēto alios ferē totidem libros sustulerunt. Nā Iacobi Epistolam Lutherus aridam & stramineā appellat, quæstionem etiam mouet de Epistola Pauli ad Hebræos, de secunda Petri, & de secunda & tertia Ioannis, de Iudæ Epistola, & Apocalypsi Ioannis Apostoli.

Idem Caro lus 5.

Idem Paulus 3.

De Iacobi Epistola.

Calanus in Præfatione ad Epistolam Iacobi non sequitur Lutheri iudiciū, sed potius nihil se in ea videre ait. quod nō sit dignū Apostolico spiritu.

189. De Epist. D. Iacobi cēsurā Ministrorum Helvetie. c. Ministri cōgregationū Heluetiæ in Confessione, quam ediderunt an. 1566. ca. 15. ita scribunt: Iacobus dixit

nullo modo ex ipsis Scripturis comprobabitur. Deinde si in controuersia sit, an ambo Testamenta nouum & vetus Deo auctore sint edita: per nullam alterutris Testamenti auctoritatē hac disceptatio componi potest. Quæ enim ratione de toto volumine dubitabitur, eadem quoq; de qualibet particula voluminis ambigetur. Necessè est igitur, huius questionis aliquem, præter sacras Scripturas, iudicem constituere. Præterea priuatas cuiusque vel reuelationes, vel opiniones velle sequi, idq; in questione fidei necessaria, stultū erit. Pro sua etenim factione quisque definit, & qua ipse existimauerit, ea sibi asseret à Deo reuelata. Quid? quod nullus homo priuatus habet in Ecclesia certā auctoritatē nullus apud reliquos fideles exploratā & solidā veritatē? Ab Ecclesia igitur est determinandum, quæ sit liber sit Canonicus, & illius auctoritas certa regula est, ad libros vel in Sacrorum numerum recipiendos, vel etiam ex eo numero reiiciendos. Hæc tenuit Iren. li. 3. aduers. hæreses c. 2. 3. & 4. & Aug. li. cont. Faust. 1. 3. c. 4. & lib. 28. c. 2. & 4. & 2. lib. de doct. Christiana. c. 8. Denique in lib. cont. Epist. Manich. c. 5. Vbi illa est omnium sermone tria sententia: Evangelio non crederem, nisi me Ecclesia moueret auctoritas. Hæc eadem definitur à Concilio Toletano 11. in hæc verba: Si quis dixerit vel crediderit, alias Scripturas esse Canonicas, præter eas, quas Ecclesia Catholica recipit, Anathema sit. Nō est autem vnde commodius atque constantius huiusmodi iudicium censuramq; petere debeamus, quam ab Ecclesia, quæ est columna & firmamentum veritatis. Atq; (ut Augustinus cont. Faust. lib. 28. c. 4. ait) Si apostolus Paulus non inueniret in carne Apostolos (Gal. 2.) cū quibus conferret Evangelium, Ecclesia illi omnino non crederet. Ostendit se non habuisse securitatem Evangelij prædicandi, nisi Petri & qui cum eo erant fuisset sententia roboratum. Ego verò primū sentio, ad Apostolos pertinuisse libros sacros probare, non reiicere. Existimo deinde, huiusmodi traditionem Apostolicam non alia ratione melius innotescere, quam per Patres & Doctores Ecclesie post Apostolos succedentes. (Et c. 8.) Nec tamen fidei ultima resolutio sit in Ecclesia testimonium. Sed licet oporteat humana quedam & exteriora adminicula intervenire, sine quibus non eramus crediuri, quoniam ab his, quæ sunt notiora nobis, ad ea, quæ minus nota sunt, quodam quasi nature ductu ferimur: tamen ratio formalis assentiendi lumen fidei est, quod Deus infudit credenti. Vnde Ioan. 4. Iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiimus & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.

Idem Canus. c. 9. probat, omnes istos quatuordecim tam veteris, quam noui Testamenti libros ab hæreticis negatos, verè Canonicos esse, idque per auctoritates tum Pontificum, Innocentij, Gelasij, Augustini, & Isidori, tum etiam Conciliorum Laodicæni, Carthagenensis, Florentini & Tridentini.

c August. in lib. 83. quaest. c. 76. Qui putant, Iacobi sententiā Pauli sententiæ (Rom. 3.) contrariam esse, possunt arbitrari etiam, ipsum Paulum sibi esse contrarium, quia dicit (Rom. 2.)

De Origine Societatis Iesu, & quo fructu fidem Christi ium in Europa confirmarint, tum in Asia propagarint.

Iacobus Payua Andradius Lusitanus in lib. de origine Societatis Iesu. Ignatius Layola Cantaber in Pompeiopolitana arcis obsidione, a Gallis vulneratus & captus, ab illo die cum viginti sex annos natus esset, non armis modo, verum etiam omnibus humanis curis & cogitationibus abiectis, Christiana militia se addixit. Cumq; in paenitentia, charitatis, virtutumq; omnium palestra se aliquot annos exercuisset, iamq; optimi quidam viri se commilitones illi adiunxissent: anno Dom. 1540. a Paulo tertio Pontifice Maximo Cantaberi Cardinalis opera impetrarunt, ut institutum ipsorum (quo erudienda inuentuti, & hominum animis tam doctrina salutari, quam peccatorum extirpatione purgandis vacare decreuerant) confirmaret. Quod sapientissimus Pontifex liberrime fecit, atque adeo diuino quodam spiritu, qui in Pontificibus peculiari quadam ratione residere solet, afflatus, praedixit, hanc vi rationem maxima instauranda Christiana Republica auxilia esse allaturam. Ne vero inconsiderate tantam rem gessisse videretur, principio cauit, ne plures quam sexaginta viri ad eam Societatem ascriberentur.

At posteaquam idem Paulus 3. Pontifex prudentissimus intellexisset, quam illi se indies praclarus in curanda animarum salute gereret, & quantum pietate, fide, honestate, grauitate, innocentiaq; excelleret: ne Spiritui sancto, quem instituti huius auctorem, atque procuratorem esse apertissimis indicijs cognouerant, resistere videretur: anno a Christo nato 1543. illud ipsum rursus firmavit, & Apostolica auctoritate communiuit, neque ullis ipsum terminis aut vitiorum numero circumscriptum esse voluit, quod augeri, atque amplificari summo opere iam optabat. Prauidebat enim sanctissimus Pontifex, nullam fore tam barbaram & incultam gentem, quam horum hominum ardentissima charitas non esset persuasura, nec ullum tam apertum ac ingens periculum, cui pro Christi gloria non illi se libenter offerrent.

Erat per id temporis Roma Petrus Maxcarenhas Lusitania Regis ad Summum Pontificem Orator. Is a Paulo tertio impetravit, ut ex illa Societate duo viri, Franciscus Xauier, & Simon Rodericus in Lusitaniam anno Dom. 1541. mitterentur. Cum autem Ioannes Lusitania Rex ex India ac ceteris Orientis Prouincijs, qua Lusitano Imperio subsunt, caelestes potius, quam terrenas opes quaereret: relicto in Lusitania Simone Roderico (ubi prima Societatis Iesu fundamenta iaceret) curauit, ut Franciscus Xauier in Indiam nauigaret, ut Christi Iesum Barbaris hominibus cum reliquis religiosi viris, qui illud iam ibi munus praclare obibant annunciarer. (Et post.)

Et verdegregios aliorum Ordinum viros, praesertim Instituti D. Dominici atque Francisci, qui in eisdem Prouincijs Euangelio amplificando summa cum laude incumbunt, & de Christi Ecclesia praclare admodum merentur, taceam: vix sanè dici potest, quot hominum millia, diuina in primis virtute, Societatis vero Iesu opera, & industria, Idolorum impietate abiecta, fideiq; lumine illustrati, sacro sunt lauacro expiati, adeo ut non semel Goa, qua inter omnes Indiae ciuitates, qua Lusitano Imperio subsunt, regia est atque praecipua, tria circiter hominum millia simul baptizati fuerint. Et ut ex eorum Ducum, qui in India Reges locum ac vicem tenent, literis nuper ad Lusitania Regem potentissimum Dominum meum missis constat, intra unum aut duos annos ex barbaris illis hominibus viginti fere millia Christiana militia se se Sacramento obligarunt, quos diligenter salutaribus documentis Societatis Iesu viri imbuunt, atque pietate, & Religione instituunt.

Quid commemorem eos, qui illorum opera, & incredibili diligentia quotidie omnem impietatem abijciunt, & sacro lauacro expiantur in Tana, Cochim, Malacha, Malucho, Amboim, Ormuz, Daman, Coulam, Manuar, ubi octuaginta iam circiter hominum millia in Christi Iesu, Euangelijq; dilucidam cognitionem venerunt: cum nullus fere sit angulus in latissimis illis regionibus Orientis, quem officiosissimi hi viri praclara Euangelij luce non aliqua ex parte illustrauerint? Quibus vero ac quantis laboribus his in rebus persungatur, satis intelliget, qui nauigationum discrimina, in perdiscendis barbaris & incultis linguis difficultatem, atque abducendis agrestibus animis ab ea, in qua nati, & educati sunt, perfidia, & superstitione negotium secum perpenderit.

Inter

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani.

Imperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

dixit, opera iustificare, non contradicens Apostolo, reijciendus alioqui. Ergo isti non admittunt Epistolam Iacobi, tanquam quae verbu Dei fuerit: alioqui nulla ob causam reijci posset. Sed ideo recipiunt eam, quia putat se posse Iacobum ita intelligere, ut non contradicat ipsorum sententiae in Paulo interpretantia.

190. De Castaleone.

d Sebastianus Castaleo Anabaptista in eare festatus, dicebat Canticu Canticoru esse Colloquiū Salomonis cum amica quadā sua Sunamitide, quod est profani potius, quam sacri amoris argumētū. De Veneris enim amoribus hic agi, Castaleo impiè putauit. e Anabaptista plurimos veteris ac noui Testamēti libros reijciit, etiā praeter illos, qui per alios Pseudoeuangelicos a Canone remouentur, ut librum Iob, Psalterium Dauid, librum Danielis Prophetae.

De intelligentia Scripturarum.

f Quas autem Scripturas Lutherani, Zuingliani aut Anabaptista recipiunt, eas recu-

(Rom. 2.) Factores legis iustificabuntur.

Michaël Medina de recta in Deū fide, lib. 6. c. 8. Epistola Iacobi recensetur inter Canonicas Scripturas ab Innocētio 1. in Ep. ad Exuperium in Concil. Carthag. 4. can. 47. ab August. lib. 2. de Doct. Christ. a Gelasio, ab Isidoro etiam & Damasceno, deniq; a Concilijs Florentino & Tridentino, adde & Milenitanum c. 7.

Ibid. c. 23. Fœx Haeticoru nostra memoria cum Epistola Iacobi bellū gerit irrecōciliabile ob inueteratū bonoru operū odiū, quo sua sterili fide contenti, flagrant. Haec enim caput omnium haesum amputat, dum ait, fidem sine operibus mortuam esse. Iacob. 2. Eusebius lib. 2. Ecclesiast. historia c. 23. Scimus, inquit, Epistolam Iacobi & Iude cum ceteris ab omnibus penè Ecclesijs recipi. Et Hieronymus de viris illustribus: Iacobi (ait) Epistola paulatim tempore procedente obtinuit auctoritatem.

Sixtus Senēsis Bibliothecae sanctae lib. 7. Lutherus abiicit de Canone Epistolam Iacobi, nulla alia de causa, quam quod dogmati suo de iustificatione per solam fidem adue-se-ur.

d Sixtus Sen. lib. 8. hær. 8. Tales sunt similitudines, per quas adamata sponja describitur, ut si iuxta literam exponatur, magis eā deturpent, quam exornēt. Dicit enim Sponjam habere amplum caput instar montis Carmeli, oculos per similes piscinis magnis, quae sunt in Esebō, nasum instar turris, quae respicit contra Damascū. Oportet igitur in hoc Salomonis, viri omnium sapientissimi, Cāico, non carnale aliquid, sed castas Christi & Ecclesie nuptias intelligere, quarū Epithalamiu praesenti volumine cantatur: Sicuti omnes Patres & Concilia rem intellexerunt.

e Praeter consuetudinem auctoritatemque Ecclesiae, quae libros Iob, Davidis & Danielis semper velut Canonicos recepit, ut constat ex Laodicēno & Carthaginēsi Concilijs: etiam Sixtus Senensis in Bibliothecae sacrae lib. 8. respondet illis Anabaptistarum friuolis obiectionibus, quas opponunt.

f Gregorius Nazianzenus & Basilus Magnus (auctore Rufino histor. Eccles. lib. 2. c. 9) per annos tredecim sola diuina Scriptura voluminibus operam dabat: earumq; intelligentiam non ex propria praesumptione, sed ex Maiorum scriptis, & auctoritate sequebantur: quos

& ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat. Hunc morem seruabāt sancti Patres. At contra, quod nūc Calvinista & Lutherani dicūt se ipsos facere, id veteres haeticos facere solitos esse, antiqui Patres attestantur. Tertullian. in lib. de Praescript. aduers. haeret. ait: Ista haeresi non recipit quādam Scripturam: & si quas recipit, adiectionibus & detractionibus ad dispositionem instituti sui interuertit. Et si recipit, non recipit integra: & si aliquatenus integras praestat, nihilominus diuersas expositiones commentata conuertit. Tantum veritati obstitit adulter sensus, quantum & corruptor stylus. Varia praesumptiones necessario uolūt agrosere ea, per qua reuincuntur: his mutatur, quae ex falso compauserunt, & quae de ambiguitate ceperunt. Itaq; Tertullianus ibidem rectè admonet, priusquā in Scripturis certamen cōstituarur, h ij illud

1422 Inter egregios vero sanctissima huius Societatis viros, qui de Christi Ecclesia præclare admodum in Orientis Regionibus promeriti sunt fuit Franciscus ille Xaverius, vaticinandi spiritu (ut ex Lusitanis latinis, qui cum eo familiariter vixerunt, accepimus) cum primis exornatus, quem omnes Indæ incola veluti alterum Franciscum Minoritarum parentem habent, & illius corpus (quod integrum huc usque non sine miraculo conservatur) religiosissime colunt & venerantur, qui cum crebris aliquorum sermonibus Iapanicæ gentis ingenium morumque suavitatem intellexisset, in magnamque spem venisset fore, ut Iapanici innumerabilibus Dijs, quibus maxima cum superstitione sacra facere solent, abiectis & repudiatis, veram Christi fidem complecterentur, Christianique nominis gloriam consecrarentur: illo nauigavit, Christianaque Religio ibi prima fundamenta iecit, quam alij deinde eiusdem Societatis viri, novem iam Templis exadificatis, maiorem in modum auxerunt & amplificaverunt.

§. Hoc vero tantum propagandæ fidei studium & donum à Pontificis Romani Primatu promanasse, dubitare non potest, qui videt, alios Episcopos non nisi de sua quemque Prouincia sollicitum esse (atque utinam hoc ipsum omnes præstarent): Romanum vero Episcopum & singulorum negligentiam domi supplere, & de Christi Euangelio Barbaris annunciando, vel solum, vel cretè supra omnes alios sollicitè providere. Cuius Ecclesie Primatus si non esset à Deo: vnde, obsecro, haberet, ut tam præclare supra omnium aliorum Episcoporum Cathedras de fide Christi mereretur?

Cardinalem Polum & libros doctissimos conscripsisse, & damna maxima perituisse, & labores grauissimos subiisse pro Ecclesie Romana Primatu.

Reginaldus Polus Cardinalis pro vnitatis Ecclesiasticæ defensione quatuor libros ad Henricum Octauum eiusdem vnitatis in Anglia euerforem conscripsit. In quorum secundo ait, Deum ita voluntatem suam Ecclesie patefecisse, ut nomen hoc nonum Ecclesie dederit (Ila. 62. Vocaberis voluntas mea in ca. In-terroga ergo Maiores tuos (Deut. 32.) & dicent tibi, Petrum à Christo accepisse Christi in terra locum, Caputque locum in Ecclesia, cui qui succedunt Romani Pontifices, eundem locum teneant.

1423 Post autem, accuratissimam disputationem de Petra, super quam Christus adificabit Ecclesiam suam, instituens, eo argumento probat, necire Hæreticos, quid illis verbis significetur: quia modò Christum modò fidei confessionem, modò etiam Ecclesiam dicunt illam Petram esse. Ipse autem docet, Simonem Christi potestate præditum, Petram esse, de qua Christus (Matth. 16.) agit. In cuius rei signum nomen Simoni mutatum esse, ut qui Petrus à Petra diceretur. Et cum Christus Ecclesiam, quæ multitudine hominum constat, exadificare in animo haberet: ante omnia locutus est de lapide vno, qui tanquam Caput reliquis membris prouideret: quasi planè intelligi vellet, multitudinem vniuersam posse vno modo consistere, nisi in vno aliquo firmaretur. Eoq; magis decere, illam multitudinem, quæ unitatis vinculo reliqua cuncta superaret, (qualis futura erat Ecclesia) ad vnius curam ac sollicitudinem reduci. Quod ipsum Apostoli, natura illi indicante, cum viderent, non semel præsentem Christo contenderunt, quis eorum maximus foret. Hanc contentionem de Principatu, Christus ad humilitatem eos cohortans sic ab initio repressit, ut clari non intelligerent, quem catero-rum Principem faceret.

Sed tandem

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

1541.

Idem Paulus 3.

Idem Caro lus 5.

Hæretici & Pseudo-prophete.

recusant vel secundum traditionem Ecclesiasticam, vel secundum interpretationem antiquorum Patrum intelligere, adeo ut ministri Helueticorum in confessione fidei an. 1566. editæ dicant: Illam duntaxat Scripturarum interpretationem pro orthodoxa & genuina agnoscimus, quæ ex ipsis est petita Scripturis. (Et post.) Non patimur, nos in contro- uersis Religionis vel fidei causis urgeri nudis Patrum sententijs, aut Conciliorum determinationibus, multò minus receptis consuetudinibus, aut etiã multitudine idem sentiendum, aut longi temporis præscriptione. Ergo non aliu sustinemus in causa fidei Iudicem, quam ipsum Deum per Scripturas sanctas pronuntiantem, quid verum sit, quidue fugiendum. Ita iudicys non nisi spiritualium hominum ex verbo Dei petitis acquirimus. Hæc illi.

191. De Swenckfeldianis.

Swenckfeldiani Sacras literas penitus abijciunt & ab

illud prius querendum, quibus competat fides ipsa, cuius sint Scriptura, à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua sumi Christiani. Vbi enim apparuerit, esse veritatem disciplinæ & fidei Christianæ: illic erit veritas Scripturarum, & expositionum, & omnium traditionum Christianorum. Hæc Tertullianus. Porro Augustinus cum dixisset, (in Ioan. Tractat. 18.) nō esse natus hæreses, nisi dum Scriptura bona intelliguntur non bene, & (in lib. 83. Quæstion. q. 69.) non posse hæreticis errorem oboriri palliatum nomine Christiano, nisi de Scripturis non intellectus: idem alibi (de moribus Ecclesie Catholice lib. 1. c. 1.) remedium cōtra malant Scripturarum intelligentiam adhibens: Quis (inquit) mediocriter sanus non intelligat, Scripturarum expositionem ab his petendam esse, qui earum Doctores se esse profitentur? Cuius rei grauissimas aliquot rationes tradit in lib. 2. contra Iulianum. Primum enim, Patres antiqui (quod optimorum Iudicum est) ab omni adici & amicitia vacui sunt, quia tunc scripserunt, quando adhuc nulla fuit mota lis de illis quæstionibus, quas nunc agitamus. Deinde, Sancta Ecclesia per tales Pastores plantata, rigata, edificata creuit. Id utique signum est, eos Deo placuisse. Quod certè illis non accidisset, nisi veritatem fidei docuissent. Postremò, quod propinquiores Apostolis erant, eò facilius, quid ab illis prædicatum fuerat, didicerunt. §. Cum ergo Catholici & plures Scripturas recipiant, quàm hæretici: & non minus diligenter eas & inter se, & cū regula charitatis conferant, atque etiam Patrum, & Conciliorum fidem doctrinamque cum sua Scripturarum intelligentia consentiendam habeant, cum præterea consuetudine Maiorum & præscriptione longi temporis non parum adiuuentur, & quod omnium caput est, cum nihil de suo confingant, sed ita duntaxat interpretentur Scripturas, quemadmodum à Spiritu sancto pluribus modis veritatem reuelante acceperunt: fieri non potest, quin Catholici & verius nōrint, & rectius intelligant Scripturas sacras, quàm ij, qui solas Scripturas Iudices admittunt, in eare non nisi spiritualium hominum, hoc est, suo proprio iudicio vtentes. Nam cum nec Patrum sententijs, nec Decretis Conciliorum urgeri se patiantur: non est dubium, quin per spirituales viros intelligant seipfos, & præterea neminem. Qui verò seipso tantum iudice litigat, miror si causa cadere vnquam velit.

§. Ioan. 5. Scrutamini Scripturas. Ille sunt, quæ testimonium perhibent de me. Rom. 15. Quæcumque scripta sunt, ob nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem Scripturarum spem habeamus. 2. Tim. 3. Sacra litera te possunt ad salutem instruere per fidem, quæ est in Christo Iesu. Omnis Scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus. Catholici hæc omnia fide amplectentes, tantò sincerius non modò Swenckfeldianis, verum etiã Lutheranis & Caluinistis sacras Scripturas recipiunt, quantò religiosius omnes eos libros pro Canonici

14.25 Sed tandem cum eos corporali sua presentia esse omnino reliquerit, ad Simonem, quem Petram suam se facturum promiserat, sermonem dirigens (Luc. 22.) *Satanas, ait, expectavit, ut cribraret te. Cur de futuris conversionibus loquens, ad unam tantum sermonem dirigis, nisi quia tu unus Caput omnium eras? Nec enim id fecisses, nisi aliquid precipui in illo notare vellet. Quale autem id esset, verba sequentia declarant: Ego autem rogavi, ut non desiccat fides tua. Oratio Christi pro fide unius Capitis, semel edium est, contra communes omnium sententias. Unde adiecit: Tu vero conuersu, confirma fratres tuos.*

14.26 Denique si omnes, quicumque in Ecclesia sunt, omnes Christi sunt, cum omnes Christi (Ioan. 21.) sine ulla exceptione Petro committantur: nonne tota Ecclesia illius cura & gubernationi sine ulla exceptione attribuitur? *En Christi Testamentum. En omnes suas opes, quas in hoc seculo reliquit, Petri cura commendauit. En Dei filius Petrum unum, neq. alium praterca tutorem relictum. Post tota secula que Christi, Petri & eius successorum custodia commissam, iam a Successore Petri abigere, hereses student.*

In tertio autem libro Ecclesiam Christi cum Synagoga Iudaorum conferens, eleganter infert: *Ecclesia, que a Romana se esset, non aliter ac Dathan & Abiron absorptas esse, unq. Petri Ecclesiam velut virginem Aaronis effloruisse, ut pote quam nulla unquam heresis occupauerit. Illud etiam praterca admonet, quod undecim Apostolis ad gentes iam dimissis, Christum hoc munus ad unum Paulum, quem Gentium Apostolum nominauit, renouans, eo ipso significans, a multitudine Prefectorum recessum esse, atque omne genus humanum, duobus precipuis Legatis commissam esse, Petro & Paulo: huic Gentium, illi Circumcisionis Apostolo. Tum autem, quemadmodum Paulus dixit, oleastrum olea, hoc est, Gentes stirpi Abraham insitas esse: sic etiam res ipsa demonstrat, Pauli Apostolatam quasi surculum in Petri Apostolatam, tanquam in arborem insitum, atq.*

14.28 *ita ex duobus unum esse effectum. Nam in Ecclesia Romana amborum Apostolatam in unam coaluit, quod in nulla alia Ecclesia de duobus Apostolis accidisse videmus. Omnia igitur ad Petri Apostolatam, hoc est, ad Ecclesiam Romanam tanquam ad unam arborem sunt conducta, quod magis unitas Ecclesie, conseruetur: qua arbor ex Christo uinificum humorem trahens, omnibus deinceps ramis eam differtit.*

14.29 Scripsit praterca Polus librum de summo Pontifice, in quo sic habet, c. 8. *Christi Vicarius, qui singulare est maximum omnium ministerium commissum est, illud nimirum, quod ad vltimum spectat hominum sine orbe terrarum, Ecclesiam gubernanda, obtinet summam ac precipuam potestatem, inter ceteros omnes Dei Ministros: seu Imperatores, seu Reges, seu Principes, aut quocumq. alio nomine nuncupentur: quos etiam diuina Scriptura vocat ministros regni Dei, sed illos quidem iustitie potius, quam in misericordia, quam Vicarius Christi, in misericordia, qua super excelsa iudicium, proprio minister sit.*

Venio

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini
Pontifices Romani
Imperatores Romani

Idem Caro Ius 5.

Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudo-propheta. ab inspiratione diuina torpendent.

De translatione Scripturarum in linguas doctas.

Penè omnes horum temporum hæretici nouis Sacrorum codicum editionibus & ipsi vtuntur, & alij vtendum esse contendunt, abrogata fide nò solum vniuersis editionibus Latinis, & Græcis, verum etiam ipsa translatione Septuaginta Interpretum (qua con-

nonicis habent, qui sunt ab Apostolis & Apostolicis viris vlla Maiorum suorum memoria in sacrum Canonè relati. Ac interim Pseudoeuangelici verè Scripturis honorem nò deferre, ex eo probatur, quod nò nisi eos libros pro sacris habent, quos aut ipsorum opinionibus minus aperte aduersari putant, aut tam clarè ab omni antiquitate, omni memoria in Canonè recensitos vident, vt pudeat eos contradicere. Nam si vel minimam quætionem à quibusdam Catholicis olim de sacro quopiam libro motam fuisse intelligunt, mox ipsi negant, eum librum indubitatè auctoritatis esse, atq. inter apocrypha eum referent. Hæc non sunt hominum Scripturas ex fide non facta, & corde puro amanti sed, eorum potius, qui testes Christianæ fidei & doctrinæ, quam paucissimos in vtriusque Testamenti Canonè esse cuperent. Nam Scripturas verbo quidem magnificiunt, non ipsarum causa, verum vt hac specie traditionibus nò scriptis auctoritatem abrogent. Quo semel impetrato, etiam Scripturas ipsas, in quibus possunt, angustias cogunt: alij quidem pluribus, alij paucioribus, sed omnes aut aliquot, aut omnibus Scripturis fidè auctoritatemq. adimenes. Non ita Catholici, non ita se gerunt. Omnes admittunt Scripturas, non tamen totas. Nam vt ille testimonium perhibet de Christo (Ioan. 5.) sic etiam Ecclesia perhibet, sicut scriptum est, Ioan. 15. *Et vos testimonium perhibebitis de me.* Sic etiam Spiritus sanctus perhibet, Ioan. 15. & 16.

h Verisimè mihi iam videor cum Apostolo (1. Timot. 6.) exclamare debere: *Timothee, depostum custodi, deuitans prophanas vocum nouitates, & oppositio- nes falsi non inu sciencia, quam quidam promittentes, citi a fidem exciderunt.* Quod enim vnquam depositum fuit custodiendum, si non illud, quod ipse Christus & Apostoli eius nobis commendaissent? Nec enim quicquam Apostoli apud Ecclesiam deposuerunt, quod non à Christo & spiritu eius accepissent. 1. Cor. 11. Constat verò, Apostolos tradidisse Ecclesijs sanctas Scripturas in Græcam linguam à Septuaginta Interpretibus conuersas, adeo vt tum ipsi, tum D. Lucas Euangelista sapissimè ac penè semper eadem editionem secuti fuerint, quoties ex veteri Testamento quippiam citabāt. Nec tamen ideo vel Hebræos codices damnamus, vel nouas translationes fieri prohibemus. Hoc molestum est, quod noua cuduntur ad persuadendam veterum abiectionem & contemptum, quod *prophana vocum nouitates in Ecclesiam* introducantur, ac neq. nomina quidem vrbium & virorum eadem, quæ per annos mille quingentos habita vbiq. sunt, deinceps manere permittantur. Iam pro Ezechia, Iehiskiahu: pro Cyro Choresk legendum est, & audiendum. Verè falsi nominis hæc sciencia est, ad nihil vtilis, nisi ad pugnas verborum, & inflationem adulescentum, qui putant neminem vnquam, ne Apostolos quidem ipsos, præ seipsis quicquam sciuisse, aut fontes Hebræos satis accuratè explorasse. **Quantam fidem**

Iudæi

Venio nunc ad damna & labores, quos pro Ecclesia Romana Polus sustinuit. Cum enim vir tam sanctus esset, ut neq; ambitione intumesceret, cum duobus tantum suffragiis a Romana Cathedra Principatu abesset, neq; rursus animo deiceretur, cum in Iulium tertium vota Cardinalium transiisse intelligeret, ob eamque rem fateri debeamus, eum virum spiritu non huius mundi, sed ipsius Dei actum fuisse: plurimum omnino refert, ut sciamus, non modò quid ille tenent de Primatu Ecclesie Romanæ, verum etiam quid pro eius defensione fecerit, aut etiam passus fuerit.

1430 Quo igitur tempore Polus animaduertit, Regem Henricum, cui sanguinis ratione coniunctus erat, usq; eò voluptatibus diffuere, ut non modò legitimam uxorem, ex qua prolem susceperat, repudiare, verum etiam Pastorem animæ suæ Romanum Episcopum omni potestate in Anglia spoliare veller: patriam potius, quam fidem sibi deserendam ratus, ex Anglia spontè exiit, non certè ut exteras regiones inuiseret, quas iam antè obiuerat, sed ut conscientie tantum ac salutis æternæ consulere. Matrem igitur charissimam, cognatos amicosq; & quod amplius est, spem ad summos honores aspirandi non inuitus reliquit, ut Ecclesie vnitatem, quæ in Romana potissimum Cathedra eminet, incolumen sibi conseruaret. Ac non multò quidem postea, cum se à Regis Henrici pessimis consilijs abhorre ostendisset, mox audit, fortunas primùm omnes ablatas esse, deinde læsæ Maiestatis notam falsò quidem, sed tamen publici Decreti specie nomini suo iniustam: matrem postremò non tantum ad carceres, verum & ad mortem, literarum causâ, quas à filio accepisse dicebatur, pertractam.

1431 Nec ita quiescit Regis furor. Quinimò Polus ubiq; persequitur, nec aut in Gallijs, aut in Belgis vel exulem tranquillè agere illum virum permittit, cui similem eo tempore nec tota quidem Anglia (ob schisma, quo tunc laborabat) vllò modo haberi potuit. Quinimò tam chara vnius Poli mors Henrico Regi fuit, ut stipendia in decem menses pro quatuor millibus peditum Senatui Cæsaris apud Belgas ea tantum lege offerret, si vir integerrimus in homicidæ illius potestatem daretur. Quod Polus cum intellexisset, id tantum dixisse fertur, Regem Henricum, qui vita ista eum spoliare tantopere studeret, nihil plus ei molestè afferre, quam si quis dormitum ve cupienti vestem detrahat. Hactenus de Poli scriptis & periculis pro Sede Apostolica susceptis dictum sit. Quomodo enim Angliæ ad Ecclesie vnitatem reuocandæ minister fuerit, id suo postea loco narrabitur.

1432 Michael Bucchingerus Colmariensis in historia Ecclesiastica. Sancta Romana Ecclesia semper fuit
1433 maior auctoritas, quam quarumcunque aliarum Ecclesiarum. Hæc Hæresiarchas nullos unquam produxit.

Caluini

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni
Domi-
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rat.
Rom.

Hæretici & Pseudo-
propheta.

constat Apostolos esse v-
sos) reiecta, & præ Mun-
steri aut Castalionis tran-
slationibus, nihili æstima-
ta.

Idem
Caro-
lus 5.

Idem
Paulus 3.

i Scripturas necessariò
debere in vulgares linguas
conuerti.

192. De

latarum vulgarem linguam Scripturas conuertissent, ut hæ conuersiones aut ab Origine, aut ab alijs Patribus prætermitteretur, vel in paruo pretio haberetur. Præterea cum nemo dubitet, quin Apostoli Epistolas suas Græcè tantum, ac nò etiam in vernacula cuiusq; gentis, ad quam missæ sunt, lingua conscripserint, certumque sit, nullam partem Scripturarum magis esse necessariam cognitu, quam sint Apostolorum Epistolæ: profectò hinc efficitur, ut Apostoli satis esse iudicauerint, si Scripturæ in linguis doctis extarent, ut inde per Pastores explicari plebibus ea possent, quæ ipsarum scire maximè interesset. Imò Hieronymus in Prologo ad libros Paralipom. docet, totum orbem Christianum ab Alexandria usque Constantinopolim Septuaginta Interpretum versionè, vel ab Hesychio, vel à Luciano, vel ab Origine elaboratam

Iudæi præstiterint in suis codicibus conseruandis, Ecclesia Dei nec facile scire, nec temerè affirmare potest. Illud certum est, Hebræos codices nec palam in Ecclesijs Gèrium vbique lectos, nec passim apud omnes Ecclesias custoditos esse. Potuit igitur fieri, ut corrumperentur ab ijs, quibus nihil impurius, nihil Christo infestius vnquam extitit. Græcos verò codices Ecclesia Græca, Latinos Latina semper magna fide tutata est. Latina tamen Ecclesia laudent præripuit Græciæ hac in parte: sicuti fides Latina & Romana tum in prophanis rebus, tum in sacris, castior Græca & integrior habita semper fuit. Ob quas causas Tridentina Synodus (in Decreto 2. Sessio. 4.) neque Hebræos codices, neq; Græcos contemnens, sed utrosque in sua fide & autoritate relinquens, nec tamen quàm incorruptè seruari sint, definiens, id vnum rectè decernit, vulgatam editionem & veterem, quæ longo tot seculorum vsu in ipsa Ecclesia probata est, ex omnibus Latinis editionibus pro authentica habendam esse, nec reijci à quoquam, velut suspectæ fidei, posse. Quo Decreto nec fontes consulere vel Hebræorum, vel Græcorum codicum: (quod quidam fecus, & id prauè intellexerunt) nec etiam vetamur id inde repetere, quod vtilitatem Ecclesie Dei afferre queat. Denique nec ipsam veterem editionem à mendis purgare, & suæ veritati restituere prohibemur. Tantum salua sit fides Catholica, contemptisque ab sit: & sanè deprehendes, nullam scientiâ, quæ ædificare Ecclesiam possit, ab Ecclesia Romana cõtemni. Nam præclare Adrianus sextus Põtifex maximus, cum apud illum Erasmus accusaretur, respõdissè fertur: se non bonas literas, verum impias hæreses persequi.

i Certissimum est, Apostolos non tradidisse Gentibus à se conueriis ad Christum, Scripturas in linguam vulgarem cuiusq; gentis translatas. Nam vsq; ad Origenis ætatem (qui floruit an. Dom. 220.) non erant in Orientali & tota Græcorum Ecclesia plures, quàm sex interpretationes Græcæ, vnde ipse Hexapla confecit. Nec enim fieri poterat, si Apostoli aut in Cilicum, aut in Aegyptiorum, aut in Ga-

boriam

Calvini Confessio de honore Sedi Romana iam olim exhibitio.

1434 Calvinius in suis Institution. c. 8. num. 103. Non nego (inquit) quin magnum Romana Ecclesia honorem ubique deferant veteres, reuerenterq; de ea loquantur. Quod tribus maxime causis fieri arbitror. Opinio enim illa, qua nescio quomodo inualuerat, fundatam & constitutam eam fuisse Petri ministerio, ad conciliandam gratiam & auctoritatem plurimum valebat. Itaq; in Occidente Sedes Apostolica, honoris causa, vocabatur. Deinde, cum illic esset Caput Imperij, & hac ratione credibile esset, praestantiores tum doctrina, tum prudentia, tum peritia, & multatum rerum usu, viros illic esse, quam alibi usquam: eius rei meritò habebatur ratio, ne & Urbis nobilitas, & alia etiam Dei dona multò excellentiora contemni viderentur. Accessit ad hac & tertium, quòd cum Orientales & Graeca Ecclesia, Aethiopia etiam, multis opinionum dissensionibus inter se tumultuarentur, haec sedatio alij & minus turbulenta fuerit. Ita factum est, ut p; & sancti Episcopi, sedibus suis pulsati, illuc se veluti in asylium aut portum quendam, saepe reciperent. Nam quò minus acuto & celeri ingenio sunt Occidentales Asiaticis, & Aethiis, eò etiam sunt rerum nouarum minus cupidi. Hoc ergo Romana Ecclesia plurimum addidit auctoritatis, quòd non ita dubijs illis temporibus tumultuata est, ut reliqua: ac doctrinae semel tradita sunt alijs omnibus tenacior, quemadmodum melius statim explicabimus. Has, inquam, tres ob causas non vulgari in honore habita fuit, & multis praclaris veterum testimonijs commendata.

§ Primùm Calvinius fatetur, veteres ubique magnum honorem detulisse Romanae Ecclesiae. Si ergo fides Calvini cum veterum fide consentit, ipse quoq; magnum honorem Ecclesiae Romanae deferre debet. Neque verò mutata esse Romanam fidem, ostendere vnquam poterit, cum eius rei nullum in historijs vestigium extet, nec tamen vlla ferè sit historia, quae non passim Romanorum Pontificum & rerum ab his geitarum meminerit. Sua ergo ipsius confessione Calvinius tenetur.

Deinde dum causas exquirat, ob quas tantum ubique apud veteres Ecclesiae Romanae deferebatur: illam refert primam, quòd illi Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam & constitutam existimauerint. Calvinius verò neq; in ista re cum veteribus Sanctis consentit. Non vult enim, rem certam fuisse, quòd Ecclesia Romana Petri ministerio sit fundata. Sed quid opinetur Calvinius, nihil ad nos. Id plurimi referunt, quòd fatetur, veteres nobiscum omnino consentire. Credimus enim vnà cum illis, Ecclesiam Romanam Petri ministerio fundatam esse, nec id temerè aut casu, verum certo Dei consilio, vt Princeps

1438 Apostolorum idololatriam, quae in vrbe Roma praecipue vigeat, in prima vrbe funditus euertens, ibi successores suos velut in candelabro illustrissimo collocaret, vnde lucem gentibus ad Christi fidem secundum prophetias conuertendis omni aetate praerent, eademque conuersas in recta fide perpetuò conseruarent, quorum vtrumque videmus re ipsa effectum esse.

Putat etiam Calvinius, ob nobilitatem primae vrbe, & ob Doctorum viros in ea concursus, Ecclesiae Romanae multum esse delatum. Sit ita. Sed nunquid ista quoque diuinitus prouisa & ordinata non sunt? O caecum hominem, si non videt, Patrem caelestem, cuius prouidentia neque passeret quidem deferit, insigniter effecisse, vt lux Euangelij, quam ad Gentium salutem praeparauerat, inde potissimum efflueret, vnde plurimum vtilitatis instituto Christi afferre posset. Nam quòd Calvinius postremo in loco fatetur,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini Pontifices Romani. 1543. Idem Paulus 3.

Imperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

192. De Biblijs.

k Dicebant, nihil proponendum vel in Ecclesia populo, vel in scholis iuuentuti, praeter Biblia nec discendas esse vllas Philosophiae artes. Hinc Carolstadius factus est agricola, Melancthon verò pistoriã arte meditabatur. Ludi etiã literarij per biennium in quibusdam Germania partibus ocellusi sunt. Staph. de Lutheranor. concord.

193. De Anabaptijs.

a Anabaptista (sive eorũ Dux primus fuerit Thomas Muntzerus Nicolai Storckij discipulus, seu Baltazar Pacimontanus, seu Bernardus Rotman, seu etiã Carolstadius) inde nomẽ sumpserunt, quòd cum paruulos actu fidei carentes, non rectè baptizari dicerent, eos iterũ baptizabant: cuius erroris occasionem ex Lutheri libris sumpsisse dicuntur. Cum enim Lutherus Pikardos reprehenderet, quòd paruulos ad futuram fidem, quam in aetate grandiore habituri erãt, baptizaret, diceretque eos fidem

Idem Carolus 5.

boratã recepisse, atq; in usu habuisse. Porro Hesychius, Lucianus & Origenes longè post aetatem Apostolorum vixerunt. Ac neq; Aquila Põticus, neq; Symmachus & Theodotion Apostolorum tempore floruerunt: sed Aquila quidem annis penè centum viginti post Christum, Symmachus centum & nonaginta, Theodotion ducetis. Apostoli ergo solã Graecam Septuaginta Interpretum cõuersionem, ac nouum Testamentum Graecè etiam conscriptum Ecclesijs Dei reliquerunt. Adeo vt Augustinus de ciuitate Dei lib. 18. c. 43. dicat, plerisque Christianos populos neq; scire quidem, vtrum alia sit translatio ex Hebraeo in Graecam edita, praeter illã, quae Septuaginta Interpretum dicebatur. Iam verò in tot ac tantis Orientaliũ Prouinciarum populis, innumerabiles penè vulgares linguas extitisse constat adeò vt Mithridates Rex Ponti duas & viginti linguas addidisset, vt suis tantum populis ius diceret, ac responsa dare posset in propria cuiusque lingua. Deinde varias in Cappadocia, Phrygia & Pamphilia dialectos fuisse, ex 2. c. Act. abundè liquet. Quod ergo Apostoli dono linguarũ & Spiritu sancto instructi necessarium non iudicãrunt, vt Scripturae in vernaculas cuiusque gentis linguas cõuertentur: hoc neq; nos hodie, qui multò facillimè in cõuertendis Scripturis errare possumus, necessarium iudicare debemus: licet non negem, id fieri tum in omnibus Scripturis posse, vbi occurrit idoneus interpret, tum in ijs libris ex decore debere, qui cum difficultatis parum contineant, vtilitatis plurimum fidelibus praestare possunt.

k In Ecclesia primitiua, Eusebius testatur (lib. 3. ca. 12.) Clemens Epistolam (quae certè Bibliorum pars nõ fuit) tam Corinthi, quam in alijs plurimis Ecclesijs publice lectam usurpat. Quòd idem de passionibus Martyrum dicitur in Concil. Carth. 3. c. 47. Iam verò Actor. 7. Eruditus est Moyses omni sapientia Aegyptiorum, & erat potens in verbis & in operibus suis. Salomon etiam (3. Reg. 4.) disputauit super lignis à cedro usque ad hyssopum, & disseruit de iumentis, & volucribus, & reptilibus, & piscibus, & veniebant de cunctis populis ad audiendam sapientiam Salomonis. Da-

nielis c. 1. Anania, Misaeli & Azariae dedit Deus scientiam & disciplinam in omni libro & sapientia. Paulus etiam vsus est Poetarum Carmimbus Actor. 17. Tit. 1. Denique vide Basilium in Homilia, Quomodo adolescentes ex Gentiliũ doctrinis proficiãt. a Concil. Trident. Sess. 7. Can. 13. Si quis dixerit, paruulos, eò quòd actum credendũ non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cum ad annos discretionis peruenierint, esse rebaptizandos, aut praestare omitti eorum baptismum, quàm eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae, anathema sit.

Richardus Smithæus Anglus in lib. de Baptismo infantium. Infantes peccato originali obnoxij (Psalm. 50 Rom. 5.) licet fidem propriam non habeant: tamen (vt Augustinus ait contra duas Epistolas Pelagij. lib. 1. c. 22.) in Ecclesia Saluatoris per alios credunt

faretur, Ecclesiam Romanam minus tumultuatam esse, constantiorēq; Orientali Ecclesia se in fide conservanda præbuisse, exclamem necesse est: ð magnam veritatis vim, quæ virum tam obfirmati cordis & obduratæ cervicis, tamen fateri coëgit, Romanam Ecclesiam esse eam, pro qua Christus rogavit, ne deficeret fides eius. Nam sine oratione Christi, nunquam hoc diuinum & cœleste munus consequi potuisset. Atque Calvini hoc ad minus acuta Romanorum ingenia refert. Scilicet, Italiam defuncta ingenia. Testantur hoc Romanæ leges, & responsa Iurisperitorum, quibus haud scio, ac quicquam verius, æquius, solidius excogitari queat. Quam deinde à recta ratione abhorret, ut fidem diuinam secundum humanorum ingeniorum vel acumen perdi, vel stupiditatem retineri dicamus? Putabam non ignorasse Calvini, fidem esse Donum Dei (Ephes. 2.) nec per ingenia humana, sed per Dei gratiam retineri. Quod ergo Ecclesia Romana minus tumultuata est, quam Græca, magisq; ab omni errore se continuit: sine omni controuersia non aliunde ortum est, quam ab illo Dei gratuito dono, quo ad Petrum dixit: Tu es Petrus, hoc est, firmus in veræ fidei confessione, & super hanc Petram (quæ super meam gratiam est) ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam. Rogavi, ne fides tua deficiat, & in aliquando conuersus confirma fratres tuos. Qui firmitatem Ecclesie Romanæ, quam neque Calvinus ei affuisse negat, alij causam, quam Dei promissioni & gratiæ tribuit, Pelagianus est, & inimicus gratiæ Dei. Id ergo de Ecclesia Romana confessus est Calvinus, quod eum ipsum, qui ab eiusdem Ecclesie fide ac unitate defecit, hæreticum esse necessariò conuincit.

Petrus Auratus in Paradoxo 70. Conuenit, ut sicut in uno corpore naturali est caput unum, sic & in uno corpore mystico. Et sic Ecclesia inuisibilis unum habet Christum, visibilis autem Ecclesia, que dicit adiuuationē fidelium in unam fidei professionem, habet Caput visibile Petri, sub Capite Christo. Proinde ad unitatem Ecclesie oportet sit unum, qui toti Ecclesie præsit, quia Christus in necessarijs Ecclesia haud defuit. Manifestum est, quod omnia Ecclesiastica sacramenta ipse Christus perficit. Ipse est enim, qui baptizat, ipse est, qui peccata remittit, ipse est verus Sacerdos, qui se obtulit in ara Crucis, & cuius virtute corpus eius in altari quotidiè consecratur. Et tamen quia corporaliter aut visibiliter, non cum omnibus fidelibus presentialiter erat futurus: elegit ministros, per quos prædicta fidelibus dispensaret. Eadem igitur ratione, quia presentiam visibilem & corporalem erat substraturus, oportuit ut alicui committeret, qui loco sui uniuersalē Ecclesiam gereret curam. Hinc est, quod Petro ante suam ascensionem dixit: Pasce oves meas.

Paulus 3. Pontifex Maximus Carolo quinto Imperatori. Charissime fili, salutem & Apostolicam Benedictionem. Ex edicto Maiestatis tuæ Acta conuenius tui Spirensis cognouimus, de quibus cum nostrā sententiam dissimulare paternus nos ter erga te amor non patitur, ium verò officij & muneris à Deo nobis per Christū commendati ratio in curā uniuersalis Ecclesie, ut apertis verbis te aduocamus, compellit. Omnia verò, fili, in eo sunt, si ab unitate Ecclesie te abduci non sinas, à consuetudine Maiorum tuorum religiosissimorum Principū non recedas, sed eundem, ut debes, morem in omnibus, quæ ad Ecclesie disciplinam, ordinē, & instituta pertinet, obserues, quem multos annos summa cum pietatis animi tui significatione edidisti. Is verò est eiusmodi, ut quoties de his, quæ ad Religionem pertinent, disceptatur, ad Sedem Apostolicam omne iudicium semper referatur, nihil, illa inconsulta, statuatur. (Et post.)

Qui verò huius Sedis auctoritati resistere, à Deo sic castigatos constat, ut manifestè appareat, quàm grata sit, ac semper fuerit Deo huius Sedis obedientia. In primis eum ex Imperatoribus, qui in apertam defectionem & contemptum huius Sanctæ Sedis erupit, legimus fuisse Anastasium primum, quem à Gelasio Pontifice Romano admonitum, ne Acatij Episcopi Constantinopolitani à Sede Apostolica damnati, partes foueret: cum nec monitus eius parauisset, & Hormisdæ eiusdem Successoris Legatos, ad eum ea de causa missos, ut à communionem cum hæreticis desisteret, contemptim primum auditis contumeliosius dimisisset, diuina tandem iras fulmine è vita sustulit.

Sequuntur

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

fidē actū iā habere, alioqui præstare (ut Staphilus verba Lutheri citat in Tractatu de Lutheranorum inter se concordia) Baptismū in paruulis omitti, quàm baptizari eos sine ipsorū fide: quidā illorū videntes, nec fidē habere actū iā paruulos, nec sine ipsorū fide baptizari iudicio Lutheri posse, nec omnino quidē baptizandos paruulos censuerunt.

De sectis Anabaptistarum.

Duodecim Anabaptistarū sectas Staphil' ponit: sed de Adamis inter Bohemorū hæreses paulò antè dictum est.

194. De Stebleris.

b Stebleri docēt, nec gladiū, nec perā portandā, nec in iudicio quenquam accusari posse.

195. De Sabbataris.

c Sabbatum, non Dominicam diem colēdam: Patremq; non item Filiū, & Spiritum Sanctum esse inuocandum.

196. De Clancularijs.

d Satis esse, ut fides clam asseratur: eandem verò palam negari posse.

197. De Dæmoniis.

e Dæmones post finē mūdi faluandos.

198. De Communia habētibus.

f Vxores, liberos, & oīa volebant esse communia.

199. De Condormientibus.

g Viros & fœminas in eodem loco dormire volebant.

200. De Einlantibus.

h Nihil Deo perinde gratum esse, ac lachrymas.

dunt, sicut ex alijs ea quæ illis remittuntur in Baptismo, peccata contraxerunt. (Et post.) Fateor, promissionē gratiæ & salutis æternæ ad infantes Ecclesie inuitos pertinere: ac propterea paruulos necessariò esse inferendos Ecclesie per Baptismum. Sed id tamen probari sola Apostolorum traditione, citra scriptum quoduis sacrum. Ac in eo quidem libello Smithæus docet, ea Scripturæ loca, ex quibus multi existimabāt, baptismam infantū statui, non efficere necessariò, ut qui per ætatem doceri non possunt infantes, quique actū non credunt, in fide aliena baptizari debeant, solaq; non scripta, sed ab Apostolis tradita & per fidelium manus retenta auctoritate & consuetudine tātum hoc mysterium, ac tot animarum salutem niti & confidere. Nec enim parua Ecclesie Dei sunt portio illi ipsi paruuli, qui post Baptismum acceptū ante adultam ætatem ex hac vita migrant. Ex qua vna re manifestè ostenditur, tūm quātæ sit auctoritatis Ecclesie Catholice communitio, quæ fidem propriam non habentibus, alienam per Sacramentum Baptismi attribuit, tūm illam non veram Dei Ecclesiam esse, quæ non scriptas traditiones reijcit, sicut omnes Protestantes passim illas reijciunt.

b 1. Pet. 2. Subiecti estote omni humane creature propter Deum ad vindictam malefactorum. Et Ioan. 12. Iustum iudicium iudicate. Et 1. Cor. 11. Nonne ipsa natura vos docet? Quasi dicat, quod natura duce fit, rectè fit. Iure autem naturæ gladium in defensionem & peram ob necessitates quotidianas portari licet.

c Vna Sabbati (hoc est, primo die post Sabbatum, qui est Dominicus dies) fideles conuenerunt ad frangendum panem. Act. 20. & Stephanus (Act. 7.) Domine Iesu (inquit) suscipe Spiritum meum.

d Rom. 10. Ore sit confessio ad salutem. Omnis enim qui credit in eum, non confundetur, hoc est, non timebit confiteri eum.

e Math. 25. Ignis æternus paratus est Diabolo & Angelis eius.

f 1. Cor. 7. Vnusquisq; suam uxorē habeat, & vnaquæque suum virum. Et 2. Cor. 9. Vnusquisque eleemosynā conferat, prout destinauit in corde suo, non ex tristitia, aut ex necessitate.

g Eccle. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et 1. Cor. 15. Nolite seduci: corrumpunt bonos mores colloquia mala.

h Micheæ 6. Indicabo tibi, ð homo, quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: vitique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. Hæc autem qui obseruauerit, etiam si lachrymas interdum prætermittat: nihil refert. Sine horum autē obseruatione, parui momenti sunt lachrymæ.

201. De

i iij 1. Pet. 5.

Alberti Pighij fides de Primatu Romana Ecclesie.

Albertus Pighius in illa insigni Ecclesiastica Hierarchia assertionem, quam sex integris libris doctissime explicauit: Postquam ex ipsa primum forma societatis Ecclesiastica, deinde ex umbra in Synagoga veteri, tum autem ex clarissimo Christi verbo, & postremo ex Catholica Ecclesia consensu & sententia demonstrasset, Petrum a Christo constitutum Ecclesie Caput, & Romanos Pontifices in Petro accepisse uniuersam illam auctoritatem, qua patrifamilias necessaria erat, nempe ut omnes, qui de Christi familia sunt preceptionum suarum vinculis obligatos teneret: demum lib. 5. cap. 14. ita scribit.

Multorum communio conspirans in unum subsistere non potest, nisi multi illi regantur alicuius principantis imperio. Ecclesia vero est regnum Christi, de quo Apostolus dicit. (1. Cor. 15.) deinde finis, cum tradiderit Regnum Deo & Patri, cum euacuauerit omnem Principatum, & potestatem, & virtutem. Vbi Apostolus loquitur de regno Christi super terram. Addit enim, oportere Christum regnare, donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius. Nouissime autem inimica destruetur mors. Christus ergo, antequam mors adhuc destrueretur, regnabit in Ecclesia super terram, donec sponte & ultro Principatus & potestas omnis euacuetur, & ei subdatur, quod fiet cum plenitudo gentium, & uniuersus Israel in Ecclesiam intrauerit. Cui Regno terrestri Christus inuisibiliter presidens, Petrum vice sua visibiliter profecit, committens ipsi totius Ecclesie curam & regimen. Oportet et igitur, ut Reges & Imperatores, quicumque de hoc ouili Christi esse voluerint, sub Petro se humilitem. Cuius Christi regno Constantinus, & Romani Imperij Caput Petri Successoribus concessit. Attamen si quando Principes alios minus cohibuerat Christiana Religio, conabantur quidem illius auctoritatem, cui ouilis gubernatio commissa erat, sibi facere obnoxiam, donec iuxta Danielis vaticinium, lapis ille abscissus de monte sine manibus, ab initio medicus, sed qui paulatim in montem magnum excreuit, impleurus adhuc uniuersam terram, periret illam statuam, quam viderat Rex ille Babylonius, succedentium sibi regnorum experimentem imaginem, in suis pedibus ferreas & siccilibus. Quos eodem Daniele fideliter interprete Romanum Imperium circa sui finem significare certum est. Lapidem autem istum, quem sic ille praxidit comminaturum, & sibi subiecturum Romanum imperium, esse hoc Regnum Christi, hoc est, Catholicam Ecclesiam, idem ille Daniel certissimus testis. In diebus autem, inquit, Regnorum illorum, suscitabit Deus caeli Regnum, quod in aeternum non dissipabitur. & Regnum eius alteri populo non tradetur. Comminuet autem & consumet uniuersa Regna haec, & ipsum stabit in aeternum, secundum quod vidisti, quod de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, & ferrum, & as, & argentum, & aurum. Vides itaque, quis sit ille lapis de monte abscissus sine manibus, nempe hoc Regnum Christi, Catholica, inquam, Ecclesia: quod, inquit, consumet uniuersa Regna haec, sibi que subijcet.

Recte vero Catholica Christi Ecclesia per lapidem significatur abscissum de monte sine manibus: ut quae in se sui Capitis, sine carnali commixtione de Spiritu sancto concepti & nati ex virgine sine virginitatis iniuria, & ipsa ex aqua & Spiritu Sancto regenerata, virgo ex virgine sine ruga & macula permanens, nona tamē quodam sobole contra legem naturae secunda est. Cui etiam Esaias sub nomine Hierusalem ita loquitur: Surge, & illumina, Hierusalem, quia venit lumen tuum, & gloria Domini super te orta est. Quia ecce tenebra operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur. Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui. Lena in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati venerunt tibi, filij tui de longe venient, & filiae tuae de latere consurgent. Tunc videbis, & afflues: mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi, &c. Et aedificabunt filij peregrinorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi, &c. Gens enim & Regnum, quod non seruerit tibi, peribit, & gentes solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meae, &c. Et venient ad te curui filij eorum, qui humiliauerunt te: & adorabunt vestigia

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

Baptismo & Eucharistiae Penitentiam adiecit. Quod etiam in Lipsensi Districtu seruatur.

Melacthon vero etiam illis tribus quartum Ordinis Sacramentum annexit. Quae inconstantia satis declarat, eos non intelligere, quid loquatur, aut de quibus affirmet.

Lutherus ut doctrinam suam de fide sola iustificatione corroboraret, non modo charitatem diuinitus infusam eiusdem iustificationis formam, & perfectionem, aut omnino causam esse vllam negauit: sed etiam Sacramentorum gratiam excludit. Cuius impietate seclatus Calvinus contedit, Sacramenta esse nuda signa bona voluntatis Dei erga nos, & ideo aliquam significandi, sed nullam sanctificandi internam vim habere. Fatendum tamen est, Norimbergensem Institutionem docere, nos per Baptismum a Diaboli potestate liberari, & fieri filios vitae.

Negant, intentionem in Ministris requiri, dum Sacra-

ugatis exprimi fatetur. Vnde Augustinus (de bono coniugali, c. 24.) Bonum (inquit) nuptiarum per omnes gentes atque omnes homines in causa generandi est, atque in fide castitatis: quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, per quam nefas est, etiam repudio intercedente, alteri nubere, dum vir eius vivit, nec saltem ipsa causa pariendi. Denique extremae Vnctionis Sacramentum non instituit, sed per occasionem tradidit Iacobus c. 5. Et Augustinus per eandem Olei sacri delibutionem intelligi ait, spiritus Sancti typicalem vntionem. de Visitatione infirmorum lib. 2. c. 4. Denique septem Sacramentorum doctrina in Concilio Florentino stabilita est, antequam natus esset Lutherus: Ut merito Synodus Tridentina in Sess. 7. Can. 1. anathema illis indixerit, qui septem Ecclesiae Dei Sacramenta esse negant.

Sacramenta nouae legis conferre gratiam ipsi, qui obicem non opponunt.

Ephes. 5. Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquae in verbo vitae. Vnde Ananias (Act. 22.) ad Paulum iam conuersum, dixit: Baptizare, & abluere peccata tua, inuocato Christi nomine. Et ad Tit. 3. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti. Et 1. Pet. 3. Saluos vos facit Baptisma. Cumque baptizati prius per impositionem manuum Apostolorum acciperent Spiritum sanctum (Act. 8. & 19.) quid aliud illis, quam gratiae augmentum conferebatur? De Eucharistia vero Dominus ait: Ioan. 6. Qui manducat me, & ipse vivet propter me, id est (Hilario lib. 8. de Trin. & Cyrillo in Ioannem attestantibus) propter naturalem Christi in se praesentiam vivet, quem instar cibi & ore foris, & corde intus capit. Et Apostolus (1. Cor. 10.) unum panem, unumque corpus illos fieri (id est, magis ac magis Christo & Ecclesiae inferi) docet, qui de uno pane participant. Iam vero quanta gratia haec est, ut Apostolorum in Presbyterio successores remittant nobis peccata nostra? Ioan. 20. Mat. 18. Itemque ut per impositionem manuum Presbyterij gratia

in nobis & sit, & resuscitari queat? 1. Tim. 4. & 2. Tim. 1. Tum autem, ut Deus coniungat eos (Matth. 19.) qui per Matrimonium significat copulationem Christi & Ecclesiae? Ephes. 5. Denique ut infirmo, qui Oleo in nomine Domini per orationem fidei ungitur, peccata remittantur? Iacobi. 5. Quomodo igitur Christus nec sine fide, nec sola fide, sed vel verbo, vel tactu suo credentes curans, non solum interim significauit aliquid, sed etiam maius quippiam effecit atque operatus est: eodem modo Sacramenta Christianae Religionis, etiam si res praclarissimas visibiliter significant, tamen quia instrumeta quaedam sunt a Christo ipso instituta, operatur etiam aliquid ex Dei voluntate in nobis, & quod significat foris, intus conferunt, ut impleatur quod Dominus (Marci 16.) dixit. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Intentionem Ministrum, dum Sacramenta dispensat, necessariam esse.

Cum is, qui Sacramenta Christi dispensat, in eare Minister (1. Cor. 4.) Christi sit & dispens-

Idem Caro lus 5.

Idem Paulus 3.

vestigia pedum tuorum, qui detrahebant tibi. &c. Pro eo quod fuisi derelicta & odio habita, & non erat qui pertransiret per te, ponam te in superbiam seculorum, & gaudium in generationem, & generationem. Et fuges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis. Haftenus ille.

Hoc autem Esaiam uaticinium an non impletum clarissime cernimus, cum iam Gentes & Reges ambulent in lumine fidei, illuminati splendore ortus illius primitiue Ecclesie, qui fugauit tenebras & caliginem infidelitatis, qua opererat terram & populos? Que pro eo quod fuerat derelicta & odio habita, oppressa, & in camino tribulationum persecutionumq; excocta, nunc uice uersa dilatata affluit, conuersa ad eam multitudinem maris, & fertilitate geniuu. Itaq; & filios peregrinorum & alienorum adificasse nunc uidemus muros Ecclesie, & Reges illi ministrasse ac ministrare. Ita Constantinum, Pipinum, Carolos, omnes deniq; Christiani orbis pios Imperatores & Principes se curuos illi humiliasse, & adorasse uestigia pedum Ecclesiastica Hierarchie Principum. Cui nunquid indignum quisquam putabit, obedientiam & reuerentiam debere ab Imperatoribus, Regibus, & Principibus? Si filij nunc sunt Ecclesie, nunquid eidem, atque eius Pastori ac Præsidi non debent obedientiam & reuerentiam?

Quid igitur hanc indignis impiè sibi subiecisse Reges, Imperatores, Principes, Regna denique & Imperia, quod ab aeterno ita futurum præordinauit omnipotens illa sapientia, & priusquam fieret, tantò antè (ut audisti) fore & ab Esaiâ, & Daniele prædictum est? Nunquid non legisti in Apostolo, Qui Dei ordinationi resistit, sibi damnationem acquirere? Et hæc si non tantò antè, iam apertè & clarè prædicta legerimus Prophetico oraculo: quæ tamen, modo ad Gamalielæ sententiam, imò ad ipsa Christi uerba respiceret, dubitare posset, diuina prouidentia & ordinationis ea esse opera, à quibus dependent Ecclesiastici regiminis vigor, ordo, & unitas? Nepe ut omnis ciuilius in Ecclesia auctoritas iam dudù subiecta cernatur auctoritati Ecclesiastica Hierarchie Præsidi. Dixit ille: Si ex hominibus est hoc opus, dissoluetur. Et tu uis, usurpatione & fraude Romanos Pontifices sibi subiecisse auctoritatem Regum, Imperatorum, & Principum, quam ante annos octingentos aut mille illis subfuisse uidemus? Tu uis, rem tantam, unde pendet salus, unitas, vigor disciplina totius domus Ecclesiastica, & quæ tot annorum usu confirmata uidemus, humana tantum præsumptione factam, sine diuina ordinatione & prouidentia, sine qua uel minima fieri Christus pernegat? Et quo tandem pacto uerum erit, quod affirmat Apostolus, nullam esse potestatem, etiam ciuilem, nec apud Ethnicos, nisi à Deo, hoc est, ut idem ipse exponit, à diuina ordinatione & prouidentia? Quarum tamen initia plerumque uis fraude, & scelere usurpata, & planè tyrannica fuisse, indubitatum est: ut auctoritatem illam Cesaream, qua initium traxit ab illo Iulio, qui credita sibi ut ciuis arma Reipublica perdidit in eiusdem conuertit viscera, in necem & proscriptionem suorum conciuum optime meritum de Republica, super quam tyrannicè sibi usurpauit dominationem & imperium. Quo deinceps in Senatu confosso uulneribus Octauianus eadem perfidia sibi credita arma Reipublica, coniungens cum hostibus Reipublicæ, crudelitatis in conciuos, & usurpata in Rempublicam dominationis successor factus est. Ab his initijs processit auctoritas & potestas illa Cesareæ. Cui tamen & ipsi, ut à Deo, diuinæ, ordinatione existentem, quamdiu uiguit, obediendum fuit à subditis, iuxta illam sententiam Apostolicam. Quanto magis Ecclesiastica auctoritas non ut aut fraude usurpata ab homine, sed præordinate diuinitus, prædicta Prophetico oraculo, deinde ab ipso

Christo omnium nostrum Domino commissa Petro successoribusq; eius super uniuersum hoc ouile aut Regnum suum, obediendum est omnibus, qui in eodem ouili sunt, quantumuis Imperatores sint, quantumuis Reges aut Principes? Certe nihil sibi ut usurpauit in quenquam indebitum, sed uisro se ei submittentem ad propriam salutem, Reges & Principes benigne suscepit. Audisti equidem, quid ille dixerit Ecclesie: Gens enim & regnum, quod non seruerit tibi, peribit. Vides esse necessarium ad salutem omnibus, etiam Regibus, & Principibus, seruire Ecclesie, auctoritatiq; Ecclesiasticæ. Hoc ipsum est, quod Christus dixit Petro, quodcumque ipse obligauerit in uniuersa terra, hoc ipsum obligatum haberi coram Deo. Eius uero præceptis & mandatis contumaciter inobedientes, eodem loco habendos à nobis, quo Ethnicos & Publicanos, qui ad Christi ouile non pertinent, nec in illa arca continentur, quæ sola saluat ab inundante Diluuiò.

Committit

1449.

1450.

1451.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontificis Domi Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

cramenta dispensant. Cal-tinus in Antidoto.

Lutheranorum inodians doctrina de fide baptizandorum infancium: & hæresis de Sacramentis per opus operati gratiam non conferentibus.

Infantes necessario esse baptizandos, rectè statuit. Sed cum Baptismus aliud nonnihil sit, quam sola fides: utiq; ex Baptismi necessitate solius fidei iustificatio excluditur. Deinde

& disseasor mysteriorum eius, ac inter disseasores quæritur, ut fidelis quis inueniatur: signum id perfectum est, hoc animo esse Christum, ut quoties hominibus tanquam instrumentis suis utitur, nolit eis aliter uti, quam ut homines sunt. Alioqui nec solis hominibus publicum ministerium Ecclesie imposuisset, nec pueros, feminas, Neophytos & alios id genus à publico ministerio prohibuisset, ac neq; fidem in ministris suis postulasset. Nunc autem cum & certos homines ad ministerium assumat, & illis per manuum Presbyterij impositionem, gratiam ad id munus obeundum conferat (1. Tim. 4. 2. Timoth. 1.) certum est, eum uelle hominibus in ministerio suo secundum ipsorum dignitatem uti: adeo ut Apostolus de ministerio suo loquens, dicat, Dei cooperatorem se esse. 1. Cor. 3. At minus in homine, quam homo est, & quam Deo cooperatur, spectari non potest, quam ut uelit, & intendat, Christi Ministrum in eo, quod agit, se præbere. Hoc igitur saltem in Ministro expectandum est. Nam & veteres Iurifconsulti cum scirent, seruum iure gentium non nisi Domini sui instrumentum esse: tamè quia uiuum, animatum, & ratione ac uoluntate præditum instrumentum est: statuerunt, seruum, qui hæres in testamento scriptus sit, non acquirere Domino suo illam hereditatem, nisi hoc ipsum uelit & intendat. Itaq; in lib. ff. 29. tit. 2. c. 6. Celsus perhibet, seruum, qui metu uerberum, uel alia timore coactus fallens adierit hereditatem, Dominum heredem non facere. Si autem liber sit, ipsum non fieri heredem. Vnde etiã in lib. 6. Cod. Iustiniani, tit. 24. L. Cum proponas: Seruus dicitur potuisse nolle adire hereditatem, quãuis iubente Domino. Ac sanè filius Dei neq; carnè de B. Virgine, antequam ea cõsensisset (Luc. 1.) accepit: neq; Pauli ministerio ad gentes conuertendas usus est, antequam eum ex inuito uolentem effecisset. Actor. 9. Certè Christus nos dixit amicos, & non seruos. Et tamen si tantum seruilis conditione, in Christi ministerio præditi essemus, cum homines per naturam simus, non nisi uiuens & ratione præditi Domini instrumentum putari deberemus. Christus per Incarnationis suæ mysterium, naturam humanam non deprepsit, sed ad maiora euexit, cum per eius gratiam audeamus clamare: Abba pater. Cum ergo non uertatur nobis uelut inanimatis & brutis instrumentis, sed uelut ijs, qui ratione ac uoluntate sint præditi: quoties nolumus cooperari Christo, seu agere quod in Sacramento administrando Ecclesia Christi agere solet, non sumus in ea re cooperatores Christi, aut ministri eius. Ut merito Tridentina Synodus in Sess. 7. de Sacramentis Can. 11. decreuerit in hunc modum. Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta cõficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltè faciendi quod facit Ecclesia: Anathema sit. Nec Baptismum esse solam fidem, nec infantes actu habere ullam fidem, nec aliter, quam per opus in Baptismo operati, ex Lutheranorum confessione iustificari.

Aliud esse fidem, aliud Baptisma, nemo dubitare potest, qui fatetur, Christum dixisse Apostolis (Math. 28.) Ite, docete omnes gentes, baptizantes eas. Fides enim ex auditu docentium, (Rom. 10.) Baptismus ex facto & opere est eorum, qui nos in Christi nomine lauât. Fidei doctrina Baptismum necessario præcedit in adultis: Baptismus autè in paruulis necessario doctrinam fidei antecedit. Frustrà enim docentur, qui non intelligunt docentem. Barbarus enim est talis magister, nec auditorem suum edificat, qui ab eo non intelligitur. 1. Cor. 14. Cum igitur constat, infantes non intelligere, & ideo Apostolus (1. Cor. 14.) uoluit adultos sensibus paruulos effici: profectò cõstat, etiam infantes non habere fidem ex auditu per uerbum Christi. Quod si habetum

1543

Idem Paulus 1.

Idem

Caro 5.

2452 Committit igitur Christi Ecclesia, & sibi subiecit, iuxta Danielis vaticiniū, Principatus & Regna, Reges & Principes sed illorum submissione ultronea, atq. ita hoc volente & ordinante Divina providentia, pro conservanda unitate necessaria & concordia in domo Ecclesiastica, ut non solum subesset, sed plane dependeret etiam eorum auctoritas ab auctoritate Ecclesiastica, abolita paulatim omni illa seculari potestate, qua se in gentilitatem quoquo modo referre posse videretur.

Thomas Campegius Episcopus Feltrensis de potestate Romani Pontificis c. 22. Afferimus, Romanū Pontificem superiorem, medum singulis particularibus Ecclesiis, sed etiam ipsi vniuersali Ecclesie, si de congregatione fidelium sine Romano Pontifice sit nobis sermo, & eadem ratione generali Concilio vniuersalem Ecclesiam representanti, si contingeret Concilium à Romano Pontifice distidere. Sicut enim minus rectè diceretur, singulas oves pastorem habere, non autem vniuersas, & singulas Regem habere, non autem Regnum, aut populum: sic nec rectè dici potest, singulas Ecclesias Caput habere, non vniuersalem Ecclesiam. Cum itaq. Pastor auctoritate & potestate maior sit grege, cuius est Pastor, & Petri & eius Successores Pastores sint Dominici greges ex eo, quod dictum est Petro, Ioannis ultimo: Pasce oves meas: subsequitur, Romanum Pontificem, Petri successorem, fore superiorem Ecclesie vniuersali, & Concilio generali illam representante. Ex eo autem potissimum cognoscitur Romani Pontificis supra Concilia auctoritas, quod absoluit, & suis Ecclesiis restituit Episcopos, quos Synodus damnauerat, & expulerat. Item ex eo, quod spiritualis & Ecclesiastica potestas suis legibus & præceptis non solum hominem dirigit ad humanam felicitatem, qua est viuere secundum virtutem, sed ad perpetuam etiam & aeternam, qua à solo Deo est expectanda. Propterea necesse est, potestatem à Deo, non ab hominibus tribui, & à solo Deo, à quo pendet, iudicari. Præterea quemadmodum terreni Principes illum iudicium sibi reseruant, cui vices suas commiserint: sic rationi congruere videtur, cælestem Dominum Christum Iesum nulli dedisse super Vicarium suum iudicij potestatem, pro cuius fide, ut non deficeret, rogauit Patrem, & cui fratrum confirmationem demandauit: non autem, quod coram eis iudicio systeret.

Ioannes Morocurtius Neruius in Threnodia, contra Lutherum:

Rerum per te confunditur ordo,
Omnia perturbans sacrorum iura, mouesq.
Aduersus quoscuq. stylum, linguamq. procacem.
Romanum tu Pontificem aspernaris, biasq.
Gutturæ Cerberæo iactas conuicia, & audes
Blasphemo sermone tuos sine more lacerare
Scribere, & immodicus illum videre cachinnus.
Quisquis is est, reddenda illi subiectio supplex,
Precipue ratione loci, Sedisq. suprema,
Quam tenet.

Remus

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontificis
Domini Romani.

Imprato.
Romani.

Hæretici & Pseudo-
propheta.

inde cum negent, Sacramenta ex opere operato (id est, ex vi & potestate diuini operis, quod in illis dispensandis à Ministro Christi fit) gratiam non ponenti obicem conferre, & tamē infantes per baptismū saluos fieri, & propterea gratiam accipere concederent: partim coacti sunt dicere, infantes habere fidē, cum tamen fateantur, eos nō intelligere doctrinā fidei, partim nescierūt profus, quid dicerent, & ideo Caluinistæ nullo modo volentes solam fidem suam defendere, necessitatem Baptismi negarūt, vt mox videbitur. 204. Cal.

1548

Idem
Paulus 3.

Idem
Caro
lus 5.

intraire in regnum Dei. Est igitur nos non intelligimus, qualis sit in infantibus: tamen certum est, in eis nouos & sanctos motus effici, sicut & in Ioanne in viera noui motus fiabant. Nam etiamsi non est imaginandum, quod infantes intelligent: tamen illi motus & inclinationes, ad credendum Christo & diligendum Deū, sunt aliquo modo similes motibus fidei & dilectionis. Hæc dicimus, quum infantes habere fidem dicimus: ideo enim sic loquimur, vt intelligi possit, quod infantes non sicut salui & sancti sine actione diuina in ipsis. Quamquam igitur mos est alicubi, vt certis diebus publicè administraretur Baptismus: tamen docendi sunt homines, si quid periculi est vita infantium, vt eos interim baptizari curent, & ministri debent talibus impartiri. Hæc Lutherus & Lutherani. Principio rectè dicunt, necesse esse infantes baptizari. Hoc ipsum tamen Caluinistæ negant. Deinde cum Scripturam proferre non possint, quæ iubeat infantes baptizari: efficitur, vt Lutherani dicāt, aliquid necessariū efficiendum esse, quod scriptū non est in sacris literis. Nam quod dicunt, promissionem salutis pertinere ad infantes: ad illos quidem pertinet, qui sunt membra Ecclesie, non autem ad omnes. Sed quod membra Ecclesie per baptismū fieri debeant: idq. dum infantes nec adhuc in fide instructi sunt: hoc quidem ex traditione sine scripto accepimus, non tamen in Scripturis id expressum inuenimus. Tertio, rectè statuunt, necessitatē Baptismi ex illis Christi verbis, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto: in quibus tamē infantium non fit mentio, imò eadem verba omnino spectare ad baptismū, Caluinistæ negant. Quarto, dicunt, per actionem diuinā in Baptismo nouos & sanctos motus in paruulis effici, ad credendum Christo & diligendum Deum, & per baptismum contingere infantibus remissionem peccatorum, & donationem Spiritus sancti. Atqui hoc ipsum est, quod nos dicimus, Sacramenta velut instrumenta Dei, ex opere operato conferre gratiam. Cumq. hoc in nobis illi derideant, mutatis tamen verbis idem profus dicere ipsi coguntur: nisi velint, infantes nihil gratiæ per baptismum accipere. Quinto, fatentur, infantes non intelligere. ex quo etiam certū est, eos fidem non habere.

Remundi Rufi sententia de Primatu Romanae Ecclesie.

Remundus Rufus in opere doctissimo, quod pro Pontifice Maximo in Molinæum edidit: Intelligebam (inquit) hanc semper de Romano Pontifice fuisse sententiam, ut eum tanquam omnium maximum colerent, & obseruarent non populares modo homines, verum etiam optimi, clarissimi & potentissimi viri. Deinceps non ita pridem ad quendam Ludimagistrum ventum fuit, eorum, qui Hussita dicebantur, Principem. Hic enim ut postea explicabimus, Anno 1385. in scholis otiosus nimium, concitatus in Germania contra Pontifices, turbulentos quosdam homines, qui primum singulari quadam pietate ac Religione duci videbantur: deinde multitudine & viribus aucti, eade, rapinis, incendijs Germaniam vastarunt, Sophiam Sigismundi Imperatoris uxorem obsederunt, Bohemia regnum inuaserunt, eius denique potius sunt. Postremo cum damnati fuissent Concilio Constantiensi & Basiliensi, Decreto Catholicorum omnium & armis fuerunt oppressi. Itaque magis vi, quam doctrina aliquo genere isti facinorosi homines tuebantur sententiam: nullum vero doctum ac probum virum in Pontifices commouere poterant, prædæ dulcedine tantum pellexerant ad latrocinium, agreste vulgus atque imperitum. Postea vero, anno 1517. Vnus cognomento Lutherus extinctum iam illud bellum accendit atque inflammavit vehementius, fremitu maiori sanè ac acutiori dicendi presidio. Ego autem, quale istud genus causa esset, cum considerare cepissem, visa est mihi eorum sententia, qui huius Pontificatus Romani magnitudinem negant & potestatem, multo scopolosior & periculosior, quam sit eorum, à quibus summa esse creditur. Si quid enim iubet aut vetat Romanus Pontifex, quod per se, aut propter legem diuinam expetendum sit, aut fugiendum: dubium non est, quin obtemperare oporteat, non tam quod Pontifex ita iusserit, quam quod tale genus causa est, ut propter suam vim & naturam faciendum sit, vel non faciendum. Hæc enim & diuina sua dignitate debent nos ad se trahere, & turpia detertere. Sin res est eiusmodi, ut nec ita sit per se bona vel mala (sunt enim inter illa media quedam, quæ Greci ἀδιάφορα ἢ τὰ ἀνὰ μέσον appellant) ea vero præcipiat Collega tuus, uxor, vel seruus, & tu obtemperes: quod, quæ sit scelus, aut peccatum est? Itaque si quis putet, Pontificem Romanum esse maximum, atque eum, cui omnes ut pareant, eò ducant pium, religiosum & Christianum, quod primus Christus Petro in reipub. Christiana concesserit: hæc sanè opinio etiam si aut error esset, aut verba Christi non tam perspicua, sed aliquod genus continerent ambigui, multo tutior eo errore foret, quo illud ipsum de Romano Pontifice negaretur. Nam hic semper obest, si quis non pareat, cum parendum sit: ille vero parendo, cum parere sit liberum, nihil, aut minus certè nocere potest, ut cum obsequimur, vel morem gerimus sodali, vel alij, cui non sit necesse. Quare genus causa ita primam consideranti mihi, visum est tutius fuisse Molinæo, in alteram partem scripsisse, vel tacuisse potius, quam illam suam sententiam discrimine plenam defendisse, apud Francorum præsertim Regem ac populum. Neque enim ignorat ipse, qui historia scientiam sibi vendicat, si huiusce Regni antiquissimi, florentissimi & potentissimi memoriam recordetur vltimam, summam semper rationem Gallos habuisse Sedis Apostolicæ. Nam Alpes sæpe traiecerunt, fortunæ & salutem eius causa in discrimen obtulerunt, unde dicta est Gallia Pontificum Asylum tutissimum, & fortissimum propugnaculum, Regesque nostri Christianissimi eorum cognomen sunt nacti.

(Et post.)

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1542		
		Idem Carolus 5.
		Idem Paulus 3.

Hæretici & Pseudo-propheta.

Caluinistarum hæreses de Baptismo.

Caluinus in Antidoto Concilij Tridétini docet, Baptismum non esse necessarium ijs paruulis, qui ex fidelibus parentibus gignuntur. Ait enim, salutem promissam esse fidelibus, & eorum semini. Quod quidem verum est, si semè illud intelligamus etiã spirituale esse, & non tantum carnale.

bere, qua in Deum credunt. Fides enim ex auditu est (Rom. 10.) auditus autem per verbum Christi. Quod verbum qui aliquo modo non intelligit, credere non potest. Et tamen mox addunt, se dicere, infantes habere fidem, id est (ut nunc rem interpretantur) quosdam novos & sanctos motus seu inclinationes ad credendum: à quibus si roges, cuiusmodi sint isti motus: ingenuè respondent, se nescire. Sed exemplum à Ioanne Baptista petunt, qui adhuc in utero matris cum esset, adueniente Christo exiliuit præ gaudio. Verum Augustin. (in Epist. 57.) dicit, illud quod Ioanni euenit, in miraculo diuina potentia habendum, & non trahendum ad exemplum humanæ naturæ. Dum igitur nec id voluit dicere, quod Ecclesia dicit (nimirum, infantes absque fide sua per Sacramentum fidei in fide Ecclesie saluos fieri) nec tamè explicare possunt, quid velint dicere: fecerunt, ut tùm Caluinistæ ab illis, velut nescientibus quid dicant, differerint, tùm Catholici eos pro eiusmodi hæreticis habeant, quos Paulus ita describit, ut nesciant quæ loquuntur, neque de quibus affirmet. Postremo excusant, vel potius corrigunt se in his verbis: Hæc dicimus, cum infantes habere fidem dicimus. Ab initio enim dicebant, infantes baptizatos fidem non secus, quam adultos habere: nunc rem ad motus quosdam fidei reuocant. Sed cum fateantur, infantes necessariò baptizandos, fides autem sola secum illos necessaria sit iustificando: quæ sit, quod non vident, & Baptismum aliquid esse præter solam fidem, & tamen sine Baptismo infantibus collato & ab ipsis percepto, infantes non saluari? Non igitur sola fides, sed Baptismus etiam, qui est Sacramentum fidei, ad salutem infantibus ministrandum ex eorum confessione necessarius est.

Paruulos non posse consequi vitam æternam absque Baptismo.

Apostolus (Ephes. 2.) ait: Eramus natura filij ire, sicut & ceteri. Et Rom. 5. Sicut per vnus delictum in omnes homines (peccatum vel iudicium deriuatum est) in condemnationem: sic & per vnus iustitiam (gratia seu donum deriuatum est) in iustificationem vite in omnes homines. Quenadmodum igitur omnes, qui procreantur ex semine Adæ, sunt ob id ipsum damnati, donec per vnum Christum liberentur: ita non liberantur à Christo, donec vel re ipsa, vel voto suo renascantur ex aqua & Spiritu sancto. Ioan. 3. Paruulus autem, qui per actum fidei suæ non post regenerationem suam intus inchoare, nisi per Baptismum Christi actu ipso ei dispensatum renascatur, nullo modo regeneratur in Christo. Nam promissio Dei non pertinet ad alios, quam qui per fidem aut fidei Sacramentum inseruntur Christo. Quid quod Augustinus (in Epist. 28. ad Hieronymum.) non modò suam in hac re, sed totius Ecclesie fidem his verbis docet? Quisquis dixerit, quod in Christo viuificabuntur paruuli, qui sine Sacramenti eius participatione de vita excunt: hic profecto & contra Apostolicam predicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam: ubi, propterea cum baptizandis paruulis festinat & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo viuificari non posse.

Quis

(Et post.) Sit igitur hac nostra sententia & Catholicorum omnium, non solum alios Episcopos alijs prestantiores esse, & antecedere tempore, dignitate & potestate: sed etiam Romanum Pontificem omnium omnibus illis rebus esse primum, & prestantissimum, cui omnes obtemperare oporteat. Fuit quidem prius in Oriente Christus notus, quam Roma, sed omnium Apostolorum primus Petrus delectus a Christo, ut in Evangelio scriptum est, Luca quinto, Marci primo, Matth. 4. & Matth. 10. Nomina (inquit Mattheus) duodecim Apostolorum hac sunt: Primus Simon, qui dicitur Petrus. Petrum autem Romanum Episcopum fuisse, Molinaus non negat. Quocirca nullus Episcopus in orbe terrarum potest profiteri se successorem vilius antiquioris Apostoli, vel discipuli: Romanus vero Pontifex se primi omnium. Si igitur Episcopi priores & antiquiores dicerentur, quod Apostolorum vel Discipulorum antiquiorum sunt successores, Romanus erit omnium antiquissimus. § Hac pauca ex Remundo Rufo descripti, cum alioqui totus liber dignissimus in hoc genere, meo iudicio, existat, qui ab omnibus legi debeat, & posterorum memoria commendari.

Melchioris Episcopi Canariensis fides de Primatu Romana Ecclesie.

Melchior Canus de Locis Theologicis lib. 6. c. 7. Si legum Christi interpret nullus sanior est, quam perpetuus Ecclesie usus: Ecclesia vero in fidei Religionis, quaestione ac ceteris gravissimis controversis non ad Antiochenum, Alexandrinum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Mediolanensem, Parisiensem, Colonicensem, Iulianum, aut Bracharensem Episcopos, sed ad Romanum omni semper aetate recurrit: quis dubitet, hunc esse, quem successorem Petri, ita quoque doctrina Apostolica Magistrum, quaestionumque, de fide Indicem habemus? Na si aliquem eiusmodi post Petrum, in Ecclesia instituenda atque in veritate continenda reliquit Christus: nimirum aut hic est, aut nullus est: quippe cum de aliarum Ecclesiarum Episcopus nulla quaestio sit, quin non fuerint loco Petri, uniuersalis Ecclesie Doctores Pastoresque, a Deo dati. Romanus igitur Episcopus, Ecclesie usu interpretante, ille est, cui Dominus in Petro ait: Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claves regni caelorum, & quodcumque solueris, &c. Ac rursum: Pasce oves meas. Et iterum: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu confirma fratres tuos. Quid, quod ipso rerum experimento comperimus, Christi de Petro & successoribus vaticinia in Ecclesia Romana manifestius impleri? Hanc enim constat fixam & immobilem, orbe citiam toto omni illam machinarum genere quatiente, in fide & auctoritate Petri permanisse. Et cum ceteras Apostolorum Ecclesias vel ab infidelibus occupatas, sine fidei vestigio, vel ab haereticis aliquando affectas viderimus: at aduersum hanc unam Romanam Sedem, nec Pagani, nec haeretici proualere potuerunt. Pugnatum est siquidem vehementer, non a Graecis solum, sed ab alijs plerisque, totius orbis Episcopis, ut hoc Romana Ecclesia privilegium labeficeretur. Atque habebant pro se illi quidem & Imperatorum arma, & maiorem Ecclesiarum numerum: nunquam tamen efficere potuerunt, ut aut Romani Pontificis potestatem abrogarent, aut in alium transferret Episcopum. Quinimo, qui a Romana quidem Sede defecerunt, hi schismatici semper in Ecclesia sunt habiti: qui vero huius Sedes de fide iudicium detrectarunt, haeretici. Quae profero omnia satis ostendunt, non humano, sed Diuino decreto, Ecclesiam Romanam & ceteris esse praepositam, & Petri privilegia iure sibi suo vendicasse, & eam demum Petram esse, supra quam Christus uniuersalem construxit Ecclesiam, aduersum quam porta inferi proualere non possunt.

Robertus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

Na promissio fit fidelibus & semini eorum, id est, ijs quos constat sectari vestigia fidei parentu suoru, no autē ijs, qui quoquo modo ex fidelibus secundum carnē nascuntur, cum interim ex Spiritu no renascantur. Primus enim homo ex terra terrenus, et nos portamus imaginē terreni (1. Co. 15.) donec induamur nouum hominem per Baptismum. Gal. 3.

Idem Caro me 5. Illa verba Ioan. 3. (Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in Regnū Dei) Caluinus negat, ad Baptismum referri, ne videlicet Scriptura sacra contradicere existimetur suae opinioni, qua statuit, absque Baptismo salutē paruulis dari. No igitur fidē suā ad Scripturarū normā dirigūt, sed Scripturas ad suā voluntatē velut obtorto collo trahūt. Nam Lutherani fatentur, illud Domini verbum pertinere ad Baptismum.

Idem Paulus 3. Bucerus in Mat. c. 3. No ideo, inquit, paruulus saluatur, quia baptizatus est. Multi enī baptizati statim morientes damnantur, & alij no baptizati saluantur.

g Paulus ad Tit. c. 3. ait: Deus secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Iesum Christum Saluatorem nostrum. Quod si quisquam per lauacrum regenerationis saluus fit, certē etiā de paruulo idē verissimē dicitur, qui eō quod nullum ipse peccatum per se commisit, sed alienum participat, per alienum beneficiū facillimē purgatur. Na magis abundat donum & gratia Christi, quam delictū Adā. Rom. 4. Quicumque enim baptizati sunt, Christū induerunt. Gal. 3. Quod ipsum de Infantibus verissimē dicitur, qui nūquam fictē aut indignē accipiūt baptismū, vt in adultis aliquādo contigit. Aetor. 8. Infans igitur cum Christū per Baptismū induat, vtique ideo saluatur, quia baptizatus est: nec perdere potest beneficiū Baptismi, si adhuc infans moriatur, quia cū in veritate (Ioā. 8.) sit collocatus, non habet vnde ab eo statu excidat, donec deferatur a Spiritu sancto, quod no fit nisi propter peccata, quae in tenera aetate vel nulla, vel non graua sunt. Et ideo Apostolus (1. Cor. 14.) vult, vt malitia firmus paruulus.

Quantum

Robertus Mancop Scotus à puero cæcus, vsq; eò Parisijs in literis profecit, vt Theologiae Doctor creatus, non modò Sacerdos Romæ, verùm etiam Archiepiscopus Armachanus in Hybernia fieret, & paulò pòst Legatum à latere vicem Pontificis Romani in Hybernia gereret.

Andree Modreuij confessio de vniuersali Pontificij Primatu.

Andreas Modreuius lib. 2. cap. 10. de Ecclesia, etsi contendat, Pontificem Romanum non necessariò debere summæ rerum hoc tempore præesse: tamen & fatetur, eum aliquando summæ rerum præfuisse, & Gregorium Magnum concedit ea mente fuisse, vt Primatus quidam in Ecclesia Christi conseruari debuerit, & denique summam rerum Ecclesiasticarum Præfecturam ad vnum potissimum esse deferendam affirmat, quem vnum vellet certo in loco sedere, sed liberè tùm elegi, tùm in quauis regione aut Prouincia Cathedram suam collocare. Atque hæc quidem est Modreuij sententia.

Ac sanè si D. Petrus nullo certo successore sibi surrogato ex hac vita decessisset, si perpetuus Maiorum mos & traditio Ecclesiastica non declarasset, eam Christi voluntatem fuisse atque esse, vt Roma foret summi Pontificis Sedes, & velut candelabrum, in quo lucidissima Ecclesie Dei fax constituta omnibus, qui in domo sunt, præluceret: nos quoque fateremur, non necessariò primum Ecclesie Pontificem in Romana Vrbe assiduum esse debere. Illud ad hoc, quòd agimus, satis est, ex ipsis Protestantibus nonnullos existere, qui Primatum vniuersi Pastoris in Ecclesia Dei constituent: adeo fortis est veritas, inuictaque Romana & Catholica fides.

Ioannes Gropperus in capitibus Institutionis ad pietatem: Vt (inquit) Ecclesia vnitas, & disciplina conseruetur, Hierarchia seu sacer Ordo in Ecclesia constitutus est, vt superiores inspicerent, & cum res postulat, corrigerent inferiores. Multis presbyteris vnus Episcopus, in schismatis remedium, prapositus est. Episcopis cuiusque Prouincia vnus Archiepiscopus, qui & Metropolitanus dicitur. Metropolitanus verò pluribus vnus Primas, inter quos omnes Pontifex Romanus, veluti tenens legitima successione Cathedram Sancti Petri, Apostolorum Principis (quem Christus singulariter ouili suo præfecit, & cui confirmationem fratrum imposuit) summus est amplitudine iurisdictionis & sollicitudinis omnium Ecclesiarum.

Ioannes Bunderius à Gandauo in Compendio. Tit. 31. Ea intelligenda est Catholica Ecclesia auctoritas, qua est in Concilijs vniuersalibus, aut in Romana Ecclesia, qua est Caput cõm Ecclesiarum, vt Caput à Spiritu sancto directum, regat & confirmet cetera membra, secundum pollicitationem ipsius veritatis. Et hæc quidem Ecclesia non immeritò dicitur Catholica seu vniuersalis, quia ceteris præsidens eas gubernat sana fide & doctrina: ac in maioribus negotijs dubia discernit. Docet hoc Augustinus contra Epistolam Manichæi c. 4. & 5. Dicitur & Apostolica, quia ab ipsis Apostolis Petro & Paulo, verbo & exemplo instituta ac roborata est, quia Apostolorum fidem, doctrinam & auctoritatem hærentem tenet, nec vngquã in fide aut bonis moribus deniauit. (Et pòst.) Nec miretur quispiam, si Romanam Ecclesiam insectentur hæretici. Nunquam pueri virgas, nunquam canes baculos, quibus caduntur, nunquam lupi canes, quibus coercentur, diligunt.

D. Conradus Brunus de seditionib. li. 1. c. 5. Ab obedientia Romana & Apostolica Ecclesia nemo, quãlibet dignitate præfulgeat, exemptus est, imò ab ea nemo eximi à quoquam, & ne à Romano quidem Pontifice potest: itum quia omnis anima sublimioribus potestatibus subiecta, eisdem fideliter obedire debet: tum quia hæc Ecclesia omnium aliarum Mater est & Caput. Cui non solum alia omnes communi lege naturæ tanquam minores maiori seruire, & obedire, sed ipsius etiam iudicio omnes Reges & Principes voluntatem suam subdere, & legibus & mandatis parere tenentur.

Iacobus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Quantum intersit inter Christi & Ioannis Baptismum.

Anni Pontificis Doni Romani.

Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

Caluinus in Antidoto suo dicit, Baptismum à Christo in aqua institutum, & ab Ecclesia receptum, nihil differre à Ioannis Baptismo.

Inter Baptismum Ioannis & Christi, ad minimũ quinque differentie colligi possunt ex verbo Dei. Ioannes baptizabat in aqua tantum (i. Ioã. & i. Mar.) Christus verò in aqua & Spiritu sancto. Ioannis c. 3. Deinde Baptismus Ioannis nõ remittebat peccata, sed præparabat corda hominum, vt peccata sua confiterentur & in Christum credentes, ab illo acciperent remissionem peccatorum. Math. 3. Ioan. i. Marc. i. Baptismus verò Christi remittit peccata, dicente Petro (Act. 2.) Baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum. Et Ephes. 5. Christum Ecclesiam mundare dicitur lauacro aqua in verbo vite. Tertiò, Ioannes prædicauit baptismum pœnitentiæ, non gratiæ, & ideo ijs, qui ad ipsum veniebant, indixit, vt facerent dignos fructus pœnitentiæ, Luc. 3. Non autem dabat Ioannes nouum Spiritum à se baptizatis. Christus verò per suam misericordiam saluos nõ fecit per lauacrum (non iam pœnitentiæ) sed a regenerationis & renouationis Spiritus sancti. Tit. 3. Et ideo qui accipiunt Baptismum Christi, accipiunt etiã (Act. 2.) donum Spiritus sancti. Quartò, nullus vnquam, qui Baptismum à Christo institutum dispensabat, illud dixit suum, sed tantum Christi Baptismum esse. Hic est enim, qui baptizat. Ioan. i. Ceterum Matthæus Euangelista c. 3. dicit, Ioannem vidisse multos Pharisæorum venientes ad Baptismum suum: ad suum, inquam id est, ad Ioannis Baptismum. Quintò, qui prius acceperat Baptismum Ioannis, non poterat modò, sed etiã debebat postea (si occasio sese obtulit) Baptismum Christi accipere. Et ita D. Paulus (Act. 19.) baptizabat illos in nomine Iesu, qui prius acceperat Ioannis Baptismum. Sed qui semel accepisset Baptismum à Christo institutum, nullo modo poterat vel Ioannis Baptismum accipere, vel eundem Christi Baptismum repetere. Heb. 6. Vnum quippe est Baptisma. Ephes. 4. Gregorius Nazianzenus in Oratione in sancta Lumina, primum Baptisma esse dixit per figuram in mari & nube. i. Cor. 10. Secundum Ioannis in pœnitentiã. Tertium Christi, in Spiritu. ver quod nos aut diuinitatem assequi. Quartum porro, quod martyrij sanguine comparatur. Quintum quoq; Iachrymarum, quale fuit Manassis & Niniuitarum. Græci ergo alium crediderunt esse Ioannis, alium Christi Baptismum. Nam idem etiam discrimen apud Cyrillum reperitur. Imò Cyrillus narrat Ioannem Baptistam in spiritu Dei præuidisse hanc Zwinglianorum hæresim. Itaq; in Ioannem lib. 3. c. 57. ita scribit: Ioannes spiritus gratia illuminatus videbat, quàm necessarium esset ea enarrare, quibus aperiretur, quantum Christi Baptismus Ioannis Baptismo præstaret. Pæspexit nõ multò pòst aliquo futuro, quòd aut nullã inter baptismum & baptismum differentia faceret, aut melior esse baptismum Ioannis putaret. § Cõstat sanè Zwinglianos & Caluinistas esse illos, qui nullã inter Ioannis & Christi baptismum, quo Ecclesia Christi vniuersa, differentia statuunt. De istorum igitur hæresi prædictum est tot antea seculis. Deniq; Augustin. cont. duas liter. Petilian. c. 37. Manifestum est (inquit) ex Scriptura, alium fuisse baptismum Ioannis, alium Christi.

1548

Idem Paulus 3.

Idem Cavo lus 5.

Omnes administrandi Baptismi sanctos ritus & caeremonias contemnunt, velut vanos, quia in Scripturis sanctis non extant: eum tamen ab ipsis Apostolorum temporibus hæc in vsu fuisse, ex omnibus

Exufflationis & exorcismi tùm Dionysius lib. 1. de Hierar. Eccles. c. 1. tùm Augustin. meminit lib. 1. c. 1. de Symbol. ad Catechum. Per exorcismum (inquit Optatus lib. 4. contra Parmen.) spiritus immundum depellitur. De apertione aurium & narium baptizati, deq; Vnctione, seu Chrismate & abrenuntiatione, Ambros. lib. 1. ca. 1. & 2. imò & Tertul. in lib. de Baptismo: de veltimentorum candidorum mysterio Ambrosius agit in lib. de ijs qui initiantur c. 7. De statione

1477 Iacobus Faber Molinensis pro sacrosancto Missæ Sacrificio aduersus anatomen Missæ, versus finem libri. Romam Ecclesia Catholica Caput à Domino constitutam consistitur.

1478 Ga par Calalius Lusitanus de cœna & Calice Domini, hb. 3. c. 18. Sancta Ecclesia Romana, si consideratur ut est Ecclesia quaedam particularis Cathedralis, multas habet similes Cathedrales in orbe. Si consideratur, ut est Metropolis, multas habet similes Metropolitanas. Si consideratur, ut est Patriarchatus, multas habet similes patriarchales. Si autem consideratur, ut habet Sedem Apostolicam, Petri Sedem & Petri auctoritatem: sic considerata, non habet similem in terra. Sed ut sic, est Caput, prima atque Princeps orbis totius Christiani: ut sicut partes orbis habent distinctas Cathedrales per orbem: sic totus orbis habeat hanc unam Cathedralem, in qua nunc est & semper fuit Petri Apostolica Sedes, atque Petri Apostolica auctoritas, in qua ob id, qui praesidet, non solum urbis Romæ, sed & totius orbis est Episcopus, Pastor, atque Rector. De his S. Thomas multa dicit contra Gentes, qua omittimus breuitatis causa. Concordat cum alijs sanctis Patribus, & qua dicta sunt, sufficiens. Hac igitur Ecclesia est audienda, quia Caput, quia Mater, quia Magistra, quia Domina.

1479 Adamus Delphinus in Oratione de Ecclesia. Hoc nunc restat ostendere, videlicet Romanum Pontificem, esse legitimum successorem Petri, adeoque Christi in terris Vicarium, nec hoc sanè difficile. Habemus traditionem antiquam tam inde ab initio ad nos usque, derivatam, qua quidem adeo plena est veritatis ostensio, ut ea maior aut certior alia haud vlla esse queat. Scriptura adulterinus sensus affingi potest, at tradita doctrina non item. Ac primum, quod ita senserit Ecclesia ante annos quadringentos, ut hinc incipiamus, constat ex Bernardo ad Eugenium. At vero Ecclesia tēpore Bernardi hoc credidit, & docuit, quod ante annos plusquam quingētos inuenit docuisse Ecclesiam temporibus Hieronymi (ad Damasum Papam) & ante hunc temporibus Cypriani (ad Antonianum). Rursus quam viuente Cypriano Ecclesia doctrinam profitebatur, eandem tenuit & docuit Ecclesia iam olim ante mille trecentos annos temporibus Irenæi (libro tertio contra hereses Valentini, Capite tertio.) Quam profecto successionem cum nec Tyranni, nec Hæretici, nec machina demum vlla diabolica infringere hætenus valuerint, cum dixisset Christus: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: nec tē subiuuabit, & porte inferi non preualebunt aduersus eam. Ex his, qua diximus, certum est, Romanum Pontificem esse Petri Successorem, adeoque Christi in terris Vicarium, ac vniuersalis Ecclesie Episcopum, non quidem ob id, quod doceat sic Bernardus, non rursus quia hoc tradit Cyprianus, Hieronymus, Augustinus aut ceteri, sed quia iam inde ab initio ad hæc usque tempora Ecclesia sic credidit, tenuit, docuit & prædicauit, qua (ut diximus) plenissima veritatis ostensio est. Atque hæc potissimum machina sanctissimi Patres aduersarias munitiones deiecerunt, cunctæq; hæreses usque abolite sunt. Quid, inquit Irenæus, si nec Apostoli Scripturas reliquissent nobis? Nonne oportebat ordinem sequi Traditionis, quem tradiderunt hu, quibus committebam Ecclesias? Oportebat sancti.

Sepul.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi. Romani.

Impetrato. Rom.

1548

Idem Paulus 3.

Idem Carolus 5.

Hæretici & Pseudo-propheta.

omnium Patrum scriptis abundè conitet.

Erasmii error de infantium baptizatorum rati-habitione.

k Si non potest obtineri, ut is, qui adhuc infans baptizatus est, cum ad pubertatem uenerit, ratū habeat quod gestum erat: fortassis expediet, illum non cogi, sed suo relinqui animo, donec respiciat, nec ad aliam interim vocari pœnā, nisi ut à Sacramento arceatur. Ordo & progressio hæresum in causa Eucharistia.

a In primis Lutherus negabat, Eucharistia celebrationem publicam, aut villo modo propitiatorum non ui

ante Sacrarium, Psalmorum cantillatione, & lampadibus accensis, Nazianzenus in Oratione in S. Basilisima. De spiritali cognatione inter susceptores & baptizatum contracta, Origenes loquitur in Epistola ad Romanos. Postremò Basilus Magnus de Spiritu sancto c. 27. Visigno Crucis (inquit) eos, qui sp̄t collocarunt in Christum, signemus, quos scripto docuit? Consecramus aquam Baptismatis, & oleum unctionis. Iā ter immergi hominem, renunciare Satana & Angelus eius, ex qua doctrina habemus? Nonne ex primata hac & arcana traditione? Cætera vide apud Cardinalem & Dominum meū Hosium in tit. de Baptismo. in Cōfess.

k Si Apostolus verè testificatur (Gal. 5.) omnè hominè circumcidentē se debitorem esse vniuersæ Legis faciendæ: cum apud Christianos Baptismus locū Circūcisionis teneat, utiq; etiā qui baptizatur, ad Christi legem obseruandā obligatur, hoc est, ad seruandā mandata, si vult ad vitam ingredi (Math. 19.) ad sumendam Eucharistiam, si vult manere in Christo, & Christum in se manentem habere (Ioan. 6.) ad obediendum Præpositis (Heb. 13.) & ad pœnam subeundam, quæ ab illis in virga & austeritate infligitur. 1. Cor. 4. & 5. Quemadmodum igitur is, qui nascitur in aliqua Repu. vel etiā adhuc infans in eam coaptatur,

ad seruandas eius Reipub. leges tenetur, et si de nouo in eas nunquā consentiat: sic multò magis conuenit in eo, qui per Sacramentū regenerationis fit eius Ecclesie Dei: Quod adeo verum est, ut ne possit quidem Ecclesia talem hominè iam adultū à legū Christi obseruatione villo modo absoluere, quia membrum aliquod Christo semel inlitum & acquisitū, non potest eorum arbitratu dimitti aut sacramento solui, qui potestatem habent in ædificationem, & non in destructionem.

Missam seu Eucharistia celebrationem publicam & propitiatorum Sacrificium esse.

a Mors Christi publicū Sacrificiū fuit. Ephes. 5. Heb. 9. 10. & 13. Eademq; mors fuit propitiatio pro peccatis totius mundi. 1. Ioan. 2. Eucharistia verò est signum & commemoratio Dominicæ mortis, Luc. 22. 1. Cor. 11. Omne autem signum necessarium communionem cum re significata habet: quod tū ratio docet, tū Augustin. tradit in Epist. 23. Cum igitur Eucharistia celebratio consistat in operibus externis, nempe in accipiendo panem & vinum, in benedicendo, seu consecrationis verba ex persona Christi pronuntiando, in frangendo & distribuendo: cumq; hæc omnia per Ministros Christi (1. Cor. 4.) & dispensatores. Mysteriorum eius fiant ob: mortē Domini annunciant, adeo ut ipsum id, quod benedicitur, & distribuitur, non tantū dicatur Domini corpus & sanguis, sed etiam Corpus Domini datum pro nobis, & sanguis noni Testamenti pro multis fusus in remissionem peccatorum: necesse est, huius operis perfectionem Sacrificium publicum & propitiatorum esse: ac Sacrificium quidem, quoniam auctoritate diuina instituitur ad commemorandū summū illud mortis Dominicæ Sacrificiū. Cui vtiq; Symbolū esse nō posset, nisi & ipsum esset symbolicū quoddā Sacrificiū. Deinde publicum sacrificiū est, quia per opus publicum à publicis Christi Ministris efficitur atq; exercetur. Deniq; propitiatorum Sacrificium est, quia commemorat & annuntiat corpus Domini, prout datum est pro nobis, & sanguinem Domini, prout fusus est pro nobis, hoc est, ipsam propitiationē Domini cōmemorat & annuntiat, quod nunquam facere posset, nisi esset signum ipsius propitiationis. Ac nimirum si vetera Leuitarum Sacrificia futuram Domini mortem ac propitiationem adeo verè obumbrabant, ut quædam eorum dicere.

l iij dicere.

¶ Sepulveda Sententia de autoritate Romani Pontificis in legibus ferendis aut relaxandis.

Ioannes Genesius Sepulveda lib. 2. de ritu nuptiarum & dispensatione. Si Regum atq. Principum tantam esse ferendam, atque moderandarum legum potestatem, non solum homines esse voluerunt, sed Deus etiam, qui per Apostolum Paulum subditos nos esse iubet Magistratibus, & dicto audiente: atque per Petrum, Regi parere, tanquam praeexcellenti, Ducibus tanquam a Deo missis: qua tandem potentia cum esse, credi potest, cui Christus Claves dedit regni caelorum, & summam contulit auctoritatem verbis illis: Quicquid solueris super terram, erit solutum & in caelis: & quicquid ligaueris super terram, ligatum: ad summam quem terra excedens Ecclesia iuxta ac Reipublica Christiana cum summa potestate praefecit, suig loco inter homines esse vivum? Hanc igitur potestatem cum in Petro Apostolorum Principe datam esse constet summis Sacerdotibus eius successoribus: nescus esset dubitare, quin Pontifici Maximo, quem Papam appellamus, ferendi, abrogandi, intercedendi, emittendiq. leges, potestas longe maior, quam cunctis Regibus & Principibus a Deo tributa sit. Quid est enim ligare & solvere, nisi leges condere, easdemq. pro sua prudentia & arbitratu moderari: vel etiam, si res poscet, abrogare? Aut quid aliud verba illa significant: Quicquid ligaueris super terram: nisi illud, quamcumque legem hominibus dederis, haec auctoritate Dei confirmabitur, eritq. rata? quamcumque legem abrogaueris, vel ex parte remiseris, in Tribunali relaxabitur. Quicquid demum iuxta de causa siue in uniuersos, siue in singulos statutum, ratum erit. Sic enim loquuntur omnes, ut qui legi subiectus est, hunc lege teneri, lege constringi, lege obligari, aut e diverso lege solutum esse dicant, ut non temere quibusdam viris doctissimis a ligando lex dicta fuisse videretur.

¶ Ioannis à Louanio sententia & fides de Primatu Romana Ecclesia.

Ioannes Hessels à Louanio de perpetua Cathedrae Petri firmitate c. 2. Christus petenti profecturus, mandauit seruis suis, cuiq. ut vocationi sua non ignauè insisteret. Sed uni tantum inuinxit, ut omnibus vigil inderet, an suum officium persoluerent: dans ei Claves seu regimen Regni sui. Ipse ei oues suas pascendas, fouendas, atq. regendas ter diligentissimè commendauit. Quibus instituit, utiq. non minus seruos iudicos atq. oues obstrinxit, ad audiendum, obediendum, pabulumq. a Pastore accipiendum, quam Pastorem ad vigilandum, regendum, & pascendum. Et ne vel de tanto onere sustinendo desperaret Pastor, vel oues parum fiderent (suo Pastoris ipso insignem promissionem hui. Pastori dedit: nempe quod rupes esset plane immobilis, super quam tam firmiter construeretur ipsius domus, Ecclesia, ut porte inferi, hoc est, tribunalia, iudicia, Principatu. diaboli sceleratoriq. eius ei praeualere nequirent. Quae de causa hunc Pastorem appellauit Petrum: ut ipso nomine hac Christi promissio in omnium oculos statim inurreret. Hac Christi promissio quam verax esset, cepit ostendere, quando oratio Christo indefectibilis fides uni Petro concessa est: & hac via omnibus Christi Discipulis promissum: ipso videlicet Petro confirmaturo Dei institutione omnes fratres suos. Quod enim dicit Christus: Confirma fratres tuos: non id est imperantis aliquid, unde vel obedientia laudaretur, vel inobedientia puniretur (incerto interim manente euentu obedientia, vel inobedientia) sed est Christi ordinantis atq. instituentis confirmatorem fratrum in fide. Sicut est illud, quod dixit Deus piscibus: Crescite, & multiplicamini. Vnde per Petrum eiusq. Sedē, & hucusque confirmati sum, & usque in seculi finem confirmabuntur Fideles. Nec solum promissum est à Christo, quod per hunc Pastorem insuperabilis esset a portis inferi Ecclesia, quodq. contra haereses uniuersas in fide firma persisteret: verum etiam adiecit, se eius regimen ratum habiturum: Quodcumque in quocumq. ligaueris super terram, ligatum erit & in caelis: & quodcumque solueris super terram, solutum erit & in caelo. Requiritur enim non solum, ut paterfamilias atque Pastor domum & oues ab hostibus extrinsecus oppugnantibus tueatur, sed etiam ut intus prudenter gubernet & pascat suos. Haec autem non pro Ecclesia dumtaxat & omnibus tempore Petri uiuentibus sunt dicta, sed & pro tota Ecclesia Christi in finem usque seculi duratura, testante Christo: Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porte inferi non praeualebunt: sine, nūquam praeualebunt aduersus eam. Unde etiam ad Petri successores transeunt: ut compleatur, quod dictum est Discipulo: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad seculi consummationem.

Et cap. 3.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

¶ Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperat. Rom. Idem Carolus 5. Idem Paulus 2. 1549

¶ Heretici & Pseudo-propheta. vi Testamenti Sacrificium esse. Putabat enim, se non paruum incommodū Pontifici Romano & Presbyteris omnibus allatum, si persuaderet suis, Eucharistiam vtiliter Deo non offerri. Verum hanc doctrinam, ut antè declarauimus, à Diabolo hausit.

dicentur Sacrificia pro peccatis & pro delictis (Leuit. 4. 5. & 6.): quanto magis Eucharistia, quae instituitur ab ipso Christo, quae vocatur & est Corpus datum pro nobis, & Sanguis fusus in remissionem peccatorum, quae ob mortem Christi annuntiandam fieri iubetur, donec Dominus veniat, verè propitiatorium est & publicum Sacrificium? Quid, quòd Eucharistiae celebratio Sacerdotum Melchisedech (Gen. 14.) per figuram panis & vini, demonstrat, per corporis verò Christi & sanguinis veritatem, etiam implet quòd maximè solennis Sacrificij, nimirum veteris Agni Paschalis locum (Exod. 12.) in nouo Testamento supplet? quòd veterem Similae oblationem (Leuit. 2.) & specie refert, & virtute superat? quòd munda illa oblatio est, quae in omni loco inter gentes immolata (Malach. 1.) nomen Dei summo honore afficit? quòd ab Apostolo (1. Cor. 10.) cum Iudaorum & Gentium sacrificijs confertur? quòd ab eodem vocatur Altare (Heb. 13.) id est, arca, sedes, repositorium, & velut vehiculam, in quo sacrificium Crucis conseruatur, & ad nos commodissimè defertur? Non potest autem fieri, ut Christus Ecclesiam suam relinquat in eo statu, quem antè per Prophetas suos miserum & execrandum esse docuerat. Nam ut dies multi absq. sacerdote transeant, Azarias (1. Paral. 15.) pro peccatis grauisima habet: itemq. Ozee, ut populus Dei (c. 3.) sine Sacrificio & sine Altari sedeant: Ioel autem (c. 1.) plangere sacerdotes iubet, quoniam interijt de domo Dei sacrificium & libatio. Vnde apud Danielelem (c. 9.) tres pueri velut rem miserimam deplorant, quòd non sit sacrificium, neq. oblatio, ut inuenire possint apud Deum misericordiam. Et ij omnes de publico & externo Sacrificio agunt. Quid multis? Nulla hominum congregatio, quae Deum vllum credit, exterius confitetur & colit, sacrificio carere potest, quod per ministrum sub totius populi nomine Deo immolet, nisi & à iuris naturae instinctu atq. officio, & ab omnium Gentium moribus, & à legibus Moisaicis forma deficere velit. Summus autem cultus, quem populus Christianus publicè Deo exhibet, omnium confessione est Eucharistiae celebratio, in qua membra Christi & cum Capite suo, & inter se, per modum iugis sacrificij ac Sacramenti, mirabiliter & suauissimè communicant, quem iugis sacrificij mundum & incruentum cultum abrogare, & (quod in se est) tollere: hoc profectò Antichristi & opus, & labor erit: quemadmodum legitur in Prophetia Danielis c. 12. ut vel hinc manifestè constet, Lutherum in abrogando Eucharistiae Sacrificio, Antichristi Praecursorem extitisse.

Eucharistiam pro defunctis in Christo, rectè offerri.

b Idem Lutherus negat, Eucharistiam pro defunctis offerri posse.

c Imò Cum mors Christi defunctos etiam redemerit, non quidem omnes, verum eos, qui dum viuissent, fide Christi & charitate donati fuissent: Eucharistia, quae mortis Dominicae efficacissimum signum est, pro illis etiam defunctis rectè offertur, qui (ut August. ait in Ench. c. 110.) cum viuerent, ut haec Sacrificia Altaris sibi postea prodesse possent, meruerunt. Ergo Sacrificia Altaris pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propitiationes sunt. Hinc De Chrysostomus (Homil. 69. ad pop. Antioch.) non temere ab Apostolis sanctum fuisse refert, ut in tremendo Mysterijs defunctorum agatur commemoratio. Cum enim tremendum proponatur Sacrificium, quomodo Deum non exorabimus, pro his deprecantes? Inde Tertullianus (in lib. de corona Militis) oblationes (inquit) pro defunctis, pro Natalitijs, annua die facimus. Inde apud Cyprianum lib. 1. Epist. 9. fit mentio Sacrificij pro dormitione Fidelium celebrati. Deniq. Augustin. (de verbis Apost. Ser. 34.) Haec (inquit)

Et cap. 3. Hæc maxima Fidelium consolatio, qua securi sunt, per Petrum eiusq; Successores sen. per fidei doctrinam propugnandam atq; custodiendam, seq; errare non posse in fide, dum Petri Cathedram sequuntur, similis est consolationi Fidelium, quam habuerunt ante Christi aduentum de futura eius incarnatione ad hominum salutem. Ex quo enim dixit Deus Abraham: Benedicentur in semine tuo omnes gentes: fideles fuere semper certi, Christi expectandū esse ex semine Abrahæ, & eius domum respiciendam, ut agnosci possent Christiani. Et multiplicata post Abrahæ stirpe, quia nec tota Abrahæ posteritas mansura erat in vera & religiosa expectatione Messie: iterum Deus pro consolatione fidelium aliam domū delegit & determinauit, in quā respicientes fideles, Messiam expectaret: nempe domum David: Ita ut vulgo notissimū esset, Christum nasci debere ex stirpe David, imò ex Bethleem ciuitate David. Et quanquam fuerint in domo David impiissimi Reges, Achaz, Amon, aliq; per multos non fuere tamen turbati fideles: Respexerunt magis in Dei promissionem David factam, quam in presentium suorum Regum impietatem. An putamus, & tempore gratia & effusionis largissime Spiritui sancti non prouidam etiam sensibilem & corporalem successionem, in quā inuenies Fideles expectarent ex ea Christi solidam doctrinam, fidei & pietatis custodiam? Si Christus designauit, ex qua familia esset nasciturus: utiq; & sensibilibiter designauit, ad quam domum & familiam saluandam esset venturus.

Cap. 4. Si enim oriatur questio fidei: quò queso respiciet idiota fideles, ut rectam non deserant fidem? An in totam Ecclesiam? Sed admodum lata est, nec una esse eius per tam diuersa loca diffusa sententia, facile & certo à quolibet percipi potest: & iactant se de Ecclesia esse illi ipsi, qui eius acerrimi sunt hostes. An expectabunt futurum Concilium? Sed in longum tempus se eius extendit congregatio: & si id placeat, interea non pauci morientur anxij quid sequi debeant: summaq; cum difficultate conuenire uideas ex toto orbe in unum locum. Huius & plerisque alijs incommodis benignissimè remedium prouidit Christus, dicens nobis: quòd pro Petro orauerit, ut ipse à fide non deficiat, omnesq; fratres suos consolidet. Omnes igitur veri fideles in promissionem Petro factā inuenientes, non tam attenderunt in successoribus Petri mores, quos quandoque malos fuisse constat (eisi non adeò frequenter, nec tales, ut clamitant heretici) non tam morati sunt priuata eorum facta, uel dicta, quam Christum esse ueracem in suis promissis.

Cap. 7. Hæc differētia est inter Cathedrā Moyfi, & Petri, quòd Dominus pradixit (Isaia 6. & 29.) Pontificatum Iudeorum auferendum. At in Euangelio hanc facit promissionem: Super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non proualebunt aduersus eam. Quapropter dubitare non oportet, quin politia hæc à Christo instituta immutabilis sit per mansura usq; ad diem iudicij.

Cap. 12. Arbitramur, non pertinere hanc promissionem (quæ fit Lucæ 22.) ad priuatam Pontificis fidem, aut doctrinam, aut quando contra apertè prius definita docet, sed quum in Ecclesia questio aliqua Religionem Christianam concernens exoritur, & ad eam à fidelibus ea referitur, illeq; consideratus prius definitus, adhibitoq; Pastorum inferiorum consilio præscribit, & præcipit toti Ecclesia, quid fide sequatur: tunc locum habet Christi promissio de fide eius non defectura, sed fratres omnes confirmatura. Sic enim semper Petri successoribus Episcopis similes sunt, longè excellentiores misericordia Diuina Petri successores fecerit, etiam hoc modo plerumque fideles confirmans.

Denique hoc diuina misericordia prouidit per ipsam Sedem B. Petri, ut priuatos errores, siue imperitia & rerū inexperientia, siue malitia (cuius tamen certum exemplum non habemus) Petri successoribus subrepentes, statim per eandem Sedem aboleret, ut Ecclesia non nocumentum, sed tutelam in fide à Petri Sede semper susceperit, omnibusq; modis firma sit Christi uera promissio.

Patriar.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Ann. Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

c Imò etiam negat, ullos esse in nouo Testamento Sacerdotes publicos, sed uult omnes ex æquo sacerdotes nasci.

d Nihil

(inquit) à Patribus traditū uniuersa obseruat Ecclesia; ut pro eis, qui in corporis & sanguinis Christi comunione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificiū loco suo commemorantur: oretur, ac pro illis quoq; id offerri commemoretur.

Sacerdotes externos à Christo institutos esse.

c Multi unum corpus sumus in Christo, singuli aliet alterius membra. (Rom. 12.) habentes donationes secundum gratiā, quæ data est nobis, differentes. Et 1. Cor. 12. Si essent omnia unū mēbrum, ubi corpus? (Et paulò antè) diuisiones gratiarū sunt, diuisiones ministratiōnū sunt;

& diuisiones operationū sunt. Et 1. Cor. 3. Dei enī sumus adiutores, (seu cooperatores) Dei agricultura estis. Vbi inferiores manifestè uelut ager Domini coluntur, maiores uerò colunt inferiorum mentes, uelut agrum ipsi subiectum. Non eadem est igitur omnium Christianorum ratio, quoad Sacerdotium. Etenim ij, qui uerbū Dei ministrant, Sacerdotium quoddam uisibile exercent. Vnde etiam Paulus (Ro. 15.) cum dixisset, se Ministrum Christi esse in Gentibus: mox addit, se sanctificare (seu sacrificare) Euāgelium Dei, ut fiat oblatio gentiū accepta & sanctificata in Spiritu sancto. Quòd si ipsa prædicatio Euāgelij sit sacrificatio quædā, & nō cuiuslibet ministerij, sed propriè sacerdotale opus, nō omnes aut possint Euāgelij prædicare, quia Deus Ephes. 4. quosdā posuit Pastores & Doctores, nec omnes eo munere ex æquo fungi possunt: profectò est quoddā externū Sacerdotiū, quod non est cū omnibus Christianis cōmune. Vnde Leo in Epist. ad Maximū Antiochen. Episcopum: Præter eos (inquit) qui sunt Domini sacerdotes, nullus sibi ius docēdi & prædicādi audeat uēdicare. Imò cum par atq; eadē sit ratio legis & Sacerdotij (Heb. 7.) cūq; lex uetus transferit in nouā (Heb. 8.) litera in Spiritu (2. Cor. 3. & 4.) timor seruilis in filialem amorē (Rom. 8. & 1. Ioan. 4.) necesse etiā est, ut publicū Sacerdotij secundū Ordine Aarō ministerij transferit in aliud publicū ministerij Sacerdotij externi secundū Ordine Melchisedech. Nā Christus ab Apostolo (Heb. 7. & 8.) uocatur & p̄x̄p̄e, id est, Sacerdotij Princeps, uelut qui Sacerdotes plurimos sub se habeat Ordinis sui sacerdotio deseruientes. Ac profectò fieri nō potest, ut Minister Christi & dispensator mysteriōrū eius (1. Cor. 4.) minoris sit autoritatis, quàm minister Sacerdotij ueteris, qui tamē non solum priuatus (per Sacramentum circumcisionis) uerū etiā (per Sacramentum uisibilis uñctionis) publicus Sacerdos fuit. Ut igitur apud nos Baptismus circumcisioni: sic uñctioni Sacerdotali Sacramentum Ordinis respōdet, de quo Paulus ad Timotheum ait: (2. Timoth. 1.) Admonco te, ut resuscites gratiā Deū quæ est in te, per impositionē manū mearū. Et iterum: (1. Tim. 4.) Noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per Prophetiā cum impositione manuum Presbyterij. Nisi enim hoc genus ordinationis Sacramentū quoddā esset, gratia Dei per uisibile signū impositionis manū in eius collatione non daretur. Itaq; August. (cōtra Epist. Parmen. lib. 2. c. 13.) ordinē cū baptismo conferens: Virūq; (inquit) Sacramentū est. Sacerdotiū uerò, quod singulis fidelibus in baptismo cōfertur, (1. Pet. 2. Apocal. 5.) priuatum est, quod tam pueris datur, quàm foeminis, quæ nec docere in Ecclesia, (1. Cor. 14.) nec alijs præesse possunt, cum uiris suis subiecta esse debeat. Quid quòd Dominus apud Isaiam (c. 66.) de gentibus per Apostolorū prædicationē conuertendis agens: Assumam (inquit) ex eis in Sacerdotes & Leuitas. Primū gentes conuertuntur, deinde non omnes conuersi fiunt statim eiusmodi Sacerdotes, quales ibi describit, sed ex ipsis conuersis assumam (inquit) in Sacerdotes & Leuitas. Vides, nō solum ex tota multitudine aliquos assumi, uerū etiam eos in diuersis Ordinū gradibus constitui. Nam alij fiunt Sacerdotes (quorū est sacrificare, & maximis quibusq; rebus gerendis præesse): alij uerò fiunt Leuitas, hoc est, Diaconi, quorum est ministrare & Sacerdotibus parere. Quæ Isaiæ locū August. (li. 2. de ciuit. Dei, c. 31) inter-

Idem Caro ius 5.

Idem Paulus 3.

1549

inter-

Patriarcha Antiocheni fides de Primatu Ecclesia Romana Anno Domini. 1552.

Fidei professio nomine Patriarche Antiocheni, Romae facta Ann. D. 1552. quam ex autographo Syrico traduxit Andreas Mastius Bruxellanus. Ego Moses (Mardenus) credo in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. (Et post professionem fidei in Christum Deum & hominem perfectum, itemque quatuor Conciliorum approbationem) Recipio (inquit) Pastores veros, qui instituerunt S. Ecclesiam Romanam ac Patres omnes, qui in ea habentur ab initio Christiana Religionis usque ad hunc diem. Obtestor, Patrem Patrum, & Pastorem Pastorum, benedictionem uniuersa Reipub. Christiana, portanem Clauis regni, fontem, ex quo profluit suauitas, Pontificem Iulium tertium, qui accepit signaculum nominis Trinitatis, ut dignetur acceptare hanc meam professionem meo nomine, atque etiam nomine Patriarche nostri. Insuper vos, Patres electos, qui estis spes Ecclesie sancte, vos, inquam, Cardinales sanctissimos obsecro, ut acceptetis hanc professionem fidei ab humilitate mea pro me, & pro Patriarcha nostro, qui iussit me confiteri coram vobis fidem hanc vestram, dicens se acceptare professionem per me factam. Ego vero ex quo huc adueni, non sum illico eam professus, quia ille iussit, ne prepropere essem in profitendo, donec ipsam professionem probe assecutus essem. Nunc vero animaduerti, professionem vestram esse veluti lucernam, qua super Candelabrum posita est, ad quam nulla pertingunt tenebrae, nisi vel totus mundus tenebras offuderit, illa nihilominus luxerit, cen Sol, super omnes. Plus quam illa vero, aut minus, non accepto. Charitas autem Iesu Dei nostri sit vobiscum in saecula.

Nestorianorum fides de Primatu Ecclesia Romana, Anno Dom. 1553.

Epistola Nestorianorum (qui nunc tamen abiurarunt haeresim Nestorianam ductu Romani Pontificis) ad Pontificem Romanum, eodem Mastio interprete. Hoc scito, Pater noster excelsus, quod sacerdotium nostrum a prisca temporibus ex Roma sit, qua est Sedes Petri Principis Apostolorum: verum ex quo confusus est ordo Christianorum a filiis Hagar Aegyptiae, interrupta est via nostra ad vos inde a spacio trecentorum annorum usque ad hunc diem. (Et in alia Epistola ad eundem Pontificem Romanum) Pater Patrum, & Apostolorum maxime, Petrus temporis nostri, & Paulus dierum nostrorum, qui es loco Christi Domini & Dei nostri, sedens super Sedem Petri Apostoli. (Et post.) Grego suu tradidit tibi Christus, ne perturbaretur per lupos. Tu es Pater uniuersi populi Christiani, sicut Petrus Caput omnium Discipulorum, cui obuenerat fors docenda Roma magna & celebrata. Nos seruitui, Nestoriani Orientales, sumus pupilli absque patre electo, qui possit dare Ordines sacerdotales. Neg. supersunt apud nos Metropolitae, quorum est ordinare Catholicum: sed soli pauci Episcopi, Arbele, Salmasti, Adurbeigan. Approbauimus monachum Siud, quocum misimus tres viros Primates, Thomam, Adamum, & Caleph, ante pedes tuos. Nunc igitur petimus a Celsitate tua, absoluto negotium ipsorum, & ordinate illum in Catholicum, datamque ipsi potestatem per verbum tuum, ut possit conferre gradus Ecclesiasticos, prout opus habuerit grex, pro more Patriarcharum, & ut ligare possit, & soluere pro consuetudine Patrum, & Canonum Apostolicorum.

Professio fidei, quam Siud Patriarcha fecit Romae, Anno D. 1553, eodem interprete. Profitemur Trinitatem gloriosam. (Et post.) Concilium Nicenum scripsi de Ecclesia sancta Romana, qua est Sedes Petri, quod sit Caput omnium Ecclesiarum, quod donum dedit ipsi Christus per illa verba, qua dixit ad Petrum plantare illius, nimirum: Tu es Petra, & super istam Petram aedificabo ipsam Ecclesiam meam. Habetur apud nos illa fides. Et fecerunt ipsam trecenti & octodecim Patres orthodoxi. (Et iterum.) Recipimus omnia illa Concilia, qua recepit Ecclesia Romana. Et Excommunicamus, quos excommunicat Ecclesia Romana, & illa quatuor Concilia. (Et denique.) Habetur in libris nostris, quod Sacerdotium nostrum ex ista Ecclesia Romana sit.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domini Romani.

Imperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

interpretans: Nunc (ait) videmus, Sacerdotes & Leuitas ex Gentibus accipi. Non enim ex genere carnis & sanguinis (sicut erat primum secundum ordinem Aarō) sed (sicut oportebat in Testamento nouo, ubi secundum ordinem Melchisedech summus Sacerdos est Christus) pro cuiusq. merito, quod in eo gratia diuina contulerit, Sacerdotes & Leuitas elegit, sicut nunc videmus. Postremo, nullum Sacrificium typicum in terris vnquam, vel ante legē, vel sub lege oblatum est, quod propius accessit ad referendam Christi Crucem & mortem, quam celebratio Eucharistiae, quae vocatur a Christo corpus suum datum pro nobis. Potestas vero sacri publicum faciendi, nihil est aliud, quam publica Sacerdotalis potestas: igitur Apostoli verē facti sunt Sacerdotes publici, quando eis per ista verba (hoc facite, Luc. 22.) collata est potestas Corpus & Sanguinem Domini consecrandi. Est ergo publicum quoddam Sacerdotium in Ecclesia, quod & a Prophetis praedictum, & in Euangelio institutum, & ab Apostolis administratum, & in Ecclesia per impositionem manuum Presbyterij (1. Tim. 4.) usque ad hanc diem retentum est.

Nihil miror, si Lutherus, Sacrificio ipso abdicato, Canonem etiam Missae maledicentissime lacerauit & derisit.

e Lu-

De Canone Missae.

Idem Paulus 3.

Idem Caro Ius 5.

Canon Missae nihil aliud est, quam regula & Ordo ab Apostolis & eorum successoribus ritē praescriptus, quem in celebranda Eucharistia obseruare debemus. Quod nomen vsu iam & consuetudine loquendi proprie assignatur, nō missae Catechumenorū, de qua iam nō agimus, sed ei parti Missae, quae in mysteriorum benedictione & consecratione versatur. Qui totus Canon ab Innocent. 3. & alijs praeterea multis doctissimē iam olim explicatus est. Licet autem verba quaedam & nonnulla sacrae orationis velut membra sint ab alijs atque alijs Pontificibus pro temporis occasione adiecta: ordo tamen & summa rerum ab Apostolis instituta & tradita fuit. Nunquam alioqui eadem praedicti ratio a Graecis, Latinis, Aethiopicis & Armenijs tam accuratē obseruari potuisset. Quamquam enim alij pluribus, alij paucioribus verbis vtantur: tamen res eadem vbiq. reperiantur, hoc est, panis, vinum, aqua, Altare & Sacerdos, inuocatio S. Trinitatis, crebra signi Crucis repetitio, memoria & eorum, qui adhuc in terris militant, & Sanctorum cum Christo regnantium, & fidelium in Christo quiescentium: quodque Caput oim est, verborum Christi super elementa proposita, sacerdotalis, immolatio, & efficacis pronuntiatio, Orationis Dominicae adiectio, pacis osculum, & benedictio populi. Quod autē praecipue Lutherus in hoc sacro Canone reprehendit, apud Ambros. pro sanctissima prece habetur, in lib. 4. de Sacram. c. 6. Quinimo D. Aug. in Epist. 118. Quia multam (inquit) erat, ut Apostolus (qui 1. Cor. 11. cetera, cum veniret, se ordinaturū dixerat) in Epistola totū illū agendi ordinem insinualet, quem uniuersa per orbem seruat Ecclesia: datur intelligi, ab ipso ordinatū esse, quod nulla morū diuersitate variatur. Dum autem D. Cyprianus (lib. 1. Epist. 9.) dicit, eos, qui Clericos ad intelā vel curam nominabant, Antecessorum suorum iudicio non meruisse, ut apud Altare Dei nominarentur in prece: profecto illam prece intellexit, quā hodie Canonem Missae vocamus. In illa enim prece suus quidā assignatur locus, tā viuētibz, quam fidelibus defunctis nominandis. Denique de illa prece super oblatione dicta D. Gregorius agit lib. 7. Indict. 2. Epist. 63. Lutherani ergo, dum Missae Canonem accusant, nihil aliud efficiunt, quam vt prodant, se non esse eiusdem in Christo societatis & communionis, cuius fuerunt omnes omnium aetatum Graeci, Latini que Patres.

m ij

De aqua

1501 Ioannes Antonius Delphinus in lib. 2. de Ecclesia, dum docet, Romanam Ecclesiam esse veram, Sanctam & Catholicam Ecclesiam: *Ab initio* (inquit) *constituta Diocesis, cum Petrus iubente Deo sua Cathedram posuisset Roma, quicunque ubique gentium constituebantur Episcopi, tam in Asia, quam in Africa & in Europa, nonnulli adhuc uiuentibus Apostoli, Cathedram Ecclesie Romanae peculiari honore prosequerentur ut primam: ad quam in rebus fidei controuersis, alijsq. arduis uniuersa Ecclesia negotijs recurreretur, ad quam & gratis omnibus Episcopis licuit semper appellare.* (Et post.) *Concilium supra Papam est, quantum ad sapientiam, prudentiam & doctrinam spectat. Verum tamen Papa quando supremus in tota Ecclesia est, solusq. im-*

1502 *mediatè habet à Christo iurisdictionem Ecclesiasticam, ut probauimus antea, etiam supra Concilium est auctoritate, potestate & iurisdictione. Quare debet Papa referre ad Concilium generale quæstiones alijsimæ & ambiguas passim orientes in Ecclesia. Propterea uero statuta nulla per Concilium generale ordinata, quamuis commoda sint, ac utilia, propere dumq. necessaria (de ijs, quæ sunt ex uerbo Dei, non loquor: ea quidem cum à Deo sint, obligant omnes homines absque ulla humana determinatione, & confirmatione, quamuis ea declarari oporteat aliquando ab Ecclesia, ut supra diximus): neminè tamen fidelium astringunt, & obligant, nisi prius accedat Papa auctoritas, qui iure suo illa diligenter à Patribus examinata, discussa, iudicata, definita, approbata confirmet, planeq. rata efficiat.*

1504 Ioannes Slotanus in lib. disputationu aduersus hæreticos in c. de Primatu Petri & Romanæ Ecclesie: *Ecclesia Catholica regnum est ordinatissimè, non Babylonica confusio, cui Christus in regione longinquâ abiens, Petrum sua uice prefecit, illiq. tradidit Clauis eiusdem, hoc est, illud ipsum regendi auctoritatem, ut eo commodius conseruaretur in hoc Regno necessaria illa communicatio membrorum omnium & unitas ad totius salutem. Cumq. hanc Petri prærogatiuam quindecim ferè modis Slotanus probasset, tandem ostendit, Papam Romanum Petro succedere in Primatu. Licet enim Paulus etiam Romæ prædicauerit Euangelium, nõ tamen tam Pauli, quam Petri Cathedra Sedes Romana dicitur.*

1505 Tilmannus Segebergensis in Libro de septem Sacramentis Capite tertio. *Vt Romana Sedes omnibus alijs & prior, & excellentior est, & omnium (ut ita dicam) Domina ac Magistra: ita rationi consentaneum est, ut Clerici ac Ministri Sedis illius, quadam singulari dignitate ceteris præfulgeant, ut Cardinales Romana Ecclesia omnibus alijs Prælatu præferantur honoris dignitate. Quis enim ignorat, Romanam Ecclesiam duorum Apostolorum sanguine consecratam, esse principalem, unde unitas Sacerdotibus exorta est, cuius fides Apostolo prædicante laudata est, ad quam perfidia non potest habere accessum?* (Et c. 5.) *Male habet hæreticos, Papam in Canone Regi prælatum. At frustra eam obrem marcescunt inuidia. Nulla enim in hoc Regi sit iniuria, cum Summus Pontifex Christi sit in terris Vicarius, Petriq. successor, non Rex. Christus enim instituit piscatorem, cui oues suas pascendas commisit, non Regem. In cæna quoq. pro Petro rogauit, ne desiceret fides eius. Et pro liberatione Petri Ecclesia sine intermissione orabat ad Dominum, dum in carcere sub Herode detineretur. Hinc Ecclesia orandi formam didicit, & primò orat pro Papa, deinde pro Rege. Non enim tam Sacerdotium subest Imperio, quam Imperium Sacerdotio.*

Legati à Pontifice Romano ad Æthiops & Indos missi cum auctoritate summa.

1508 Iacobus Nauarchus Ondiscotanus in Epistola Asiatica: *Anno 1554. postquã itã multi Lusitani Æthiopiam non solum frequentarent, sed etiam Regu concessione ibi uxores ducerent, & more Romana Ecclesia uiuerent, & uxores suas Catholicas ritus docerent: cepit Lusitanorum Rex de Patriarcha hæc mittendo cogitare. Visus est ipsi idoneus pater Ioannes Nunezius, Societatis Iesu uir, qui in Africa inter Saracenos & Christianos summo cum fructu & pietate uersabatur. Ad summum igitur Pontificem eum misit. Pontifex Patriarchatus onere ei imposito, in Indiam cum Episcopo Andrea Quiedo, alto de eadem Societate Iesu uiro integerrimo, ad dandis. Vbi An. 1556. appulere. Andream uero ex India, Patriarcha, & India Primores in Æthiopiã anno 1557. præmittendum esse concludunt. Iussu, humanissimeq. exceptus est.*

Verum

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholicæ

De aqua uino miscenda.

Anni Domini Romani.

Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

e Lutherus in formula Missæ. Nondum (inquit) constitui mecum, miscendane sit aqua uino. Magis tamen inclinatur, ut non miscetur.

f Postquã Lutherus Eucharistiæ Sacrificium abrogasset: restabat etiam, ut Altaria, hoc est, diuini Sacrificij sedem, destrueret. Hinc Lutherus in formula Missæ pro Ecclesia Wittenbergensi, Altaria uini Deo uiuo & uero sub Christi nomine, aut Sactorũ titulis & memorijs consecrata, uocat insignia Baal & omnium Deorum.

e Iam inde ab Apostolorum temporibus aquam in sacrificio Domini uino mixtam fuisse, præter Alexandrum Pontificem quintum à Petro, etiam Iustinus Martyr in Apologia 2. testatur. Cuius rei Mysteriũ Cyprianus docet lib. 2. in Epist. ad Cæcilium. Quæ rationem Lutherus in suæ Missæ formula irridet. Sic enim decuit nouum Euangelistam ueteres Apostolicas institutiones contemnere. Illud uero quàm ridiculum est, quòd post mille quingentos annos à liberatione uilissimi & nequissimi Apostata pendet, miscendane sit aqua uino, an non? O bene constitutam Protestantium Ecclesiam!

De Altaribus.

f Ioannes (Apocal. 6.) dicit, se uidisse animas occisorum sub Ara. Augustin. hoc de uisibili Ara Dei, quæ in Ecclesijs passim erigitur, accipiens: Rectè (inquit in Serm. 11. de Sanctis) sub Altario iustorum anima requiescunt, quia super Altare corpus Domini offertur, ubi etiam pro peccatoribus Christi sanguis effunditur. Optatus etiam Altare noui Testamenti definiens (lib. 6. contra Parmenianum) Quid est (inquit) Altare, nisi Sedes corporis & sanguinis Christi? Nec aliud ferè apud

Apostolum (1. Cor. 10.) mensa Christi, quàm Altare Christi significat. Nam cum dixisset, eos, qui edunt hostias, communicare cum Altario: postea concludit, eos, qui comedunt idolochyta, non posse mensa Christi participes esse. Constat certè, illos posse manducare panem Christi, & bibere uinum eius, ut Iudas fecit. Verum non possunt communicare cum sacrificio Christi, & ita participes fieri mensæ, id est, Altaris Christi. Mensa enim cum pro Altari sæpissimè ponitur; Malach. 1. Prouerb. 9. Isaia 65. tum pro Altari necessariò accipitur, quoties cibum continet Deo in ipsa consecratum. Cibus autem mensæ Dominicæ cum sit Corpus & sanguis Christi, nec ibi hæc Sacra sponte nascantur, sed per benedictionem Ministrorum Christi fiant, (Hoc enim ait, facite in meam commemorationem) nec fiant in alterius quàm in honorem Dei, cui mox ab initio gratia aguntur: certè mensa talis, in qua talis cultus offertur Deo, non potest aliud esse, quàm Altare Dei. Altare hoc sanctum, cui assistimus (inquit Gregorius Nyssenus in lib. de sancto Baptismate) lapis est natura communis, nihil differens ab alijs crustis lapideis, ex quibus parietes nostri extruuntur, & paruum exornantur. Sed Dei cultui consecratum atq. dedicatum est, ac benedictionem accepit, mensa sancta, Altare immaculatũ est, quod non amplius ab omnibus, sed à solu Sacerdotibus, sjsq. uenerantibus contrahatur.

De pluribus Missis celebratis, & multis Altaribus in eadem Basilica constitutis.

g Cum Protestantes uiderent, sacrorum Altariũ mentionem passim apud antiquissimos Patres fieri: dixerunt, uicũ saltem Altare in quolibet Templo fuisse, & unicum sacrum in eo Templo eodem die celebrari solitum esse.

De

g Quamdiu pauci erant Christiani, unũ illis Templum in eodem oppido, unũ Altare in eodem Templo, unumq. Sacrificium in eodem Altari oblatum sufficiebat. Sed postquã per Dei gratiã in immensum multiplicati sunt, non modò plura Tempia in eadem ciuitate, sed & plura constituta sunt Altaria in eodem Templo, & plura in eodem Altari eodem etiã die oblata sunt Sacrificia. Adeò ut apud S. Gregoriũ (lib. 5. indict. 14) Palladius Sanctonis in Gallia m iij Episcopus

Verum cum defuncto pio Rege, qui hos anide expectarat, Claudium quendam regnantem inuenisset, à Catho- lica Religione adeo alienum, ut diceret, se nec Romano Pontifici pariturum, nec Concilio Ephesino quicquam tri- buturum: ab eo, Anno 1559, sine fructu discesserunt. Ille vero in Turcas cum mouisset, qui regionem suam vastabant, à suis desertus occubuit. Victoria hac adeo inasperata fuit Turcis, ut eorum Dux soli Deo eam acceptam referret, & a cælo insidens victoriam celebrare voluerit. Hic fuit finis illius, qui Romana Ecclesia subesse noluit.

Idem Iacobus ibidem. Sola Ecclesia Catholica, & potissimum omnium Ecclesiarum Capiti Romana, Deum referant, ut oues dispersas querat, & ad Christum adducat, & hanc rei veritatem esse, omnis historia tam propheta, quam Ecclesiastica clamat, & modò in America & India fieri videmus. Proprium autem hereticis est, quæ hac acquisiuit, perdere: quæ congregauit, dissipare.

Francisci Turriani fides de Romana Ecclesia Primatu.

Franciscus Turrianus ait, se tres libros scripsisse de primi Capiti ac Iudicis autoritate & Principatu, quos ego hæcenus non vidi. In libro autem 3. de dogmaticis characteribus Verbi Dei, sic habet. Christus pro Petro orauit, propter Ecclesiam, quæ se ad illum debet tanquam ad Caput conuertere, ut uxor ad virum suum. Itaque ut illud, quod Dominus à principio dixit: Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carnem unam, non de Adam & Eua tantum dixit, sed idem in futuro de cæteris omnibus legitimis coniugibus dictum esse voluit: sic quod de Petri fide non defectura, & de Ecclesia sorore & sponsa casta firmanda dixit, idem in futuro de unoquoque, succedere Petri, & de Ecclesia fratrum Catholica sustinenda, & perpetuo stabilienda intelligi voluit, secundum promissionem suam de adificanda Ecclesia super Petrum, quem propter firmitatem fidei nunquam defectura Petrum appellauit, ut magni Doctores Gregorius cognomen- ro Theologus, Basilus, Cyrillus & alij, quos prætereo, interpretati sunt. (Et post.) Cur Petro successerit, & usque ad consummationem seculi perpetuo succedat Episcopus Apostolicus, reliquis vero Apostolis non ita (neg. enim Alexandria Episcopus Apostolicus Beato Marco semper successit, aut Hieros. beato Iacobo, aut Ioanni, Ephesi) in causa est, quia Diuina providentia ac sapientissimo consilio unum esse voluit Christus totius Ecclesie Caput, quod ita sanum esset, ut reliqua corporis ex eo conuexi membra, sanitate firmare posset, si sanis Domini nostri Iesu Christi sermonibus, ut Apostolus ait, acquiescere uellent. Quod quidem effecit, orando pro eo, & pro fide Ec- clesie Catholice, cui præerat. Quam quidem Prærogatiuam unius Capiti supra reliqua omnia, quia non conue- niebat cum alijs communem esse: non sic pro aliorum fide, neg. pro fide Ecclesiarum, quæ eis commissa sunt, roga- uit, ita ut eas super fidem huius, aut illius Apostoli adificaret. Vbi enim, aut quando dixit de Ioanne, aut fide eius: Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, id est, Episcopatum? Aut de Marco: Super hanc Petram edifica- bo Ecclesiam meam, id est, Alexandrinam? in qua Gregorius, Sergius Cappadox, Lucius, Dioscorus, Timotheus, Eularius, Mogus, & alij heretici sederant. Quare falsum est, quod scribit Cal. in Institut. de fide, c. 8. art. 23. nun- quam apud Græcos interruptam fuisse Episcoporum successionem, apud quos tamen (inquit) Ecclesiam esse negem- mus. Falsum, inquam, est. Loquimur autem de legitima successione Episcoporum. Quis enim ignorat, quam multi præterea heretici Patriarcha fuerint Constantinopoli (quæ noua Roma appellata est, & facta simul totius Græciæ Princeps Ecclesia) Maicedonius, Acacius, Sergius, Pyrrhus, Paulus, Petrus, Anastasius, & alij? Etereso- lymus uero Ioannes Origenista, Salustius, Arsenius, Heraclius, Ilarius: Antiochia Paulus Samosatenus, Eularius, Euzoius, Ioannes, Domnus, Petrus Gnappheus, Macarius. Post autem copiose exponit, Papam Romanum per uniuersas Ecclesias Catholicorum in cuncto orbe, uelut nouum Aaronem esse: cæteros autem Episcopos, uelut filios Aaronis existeret, & quæ præterea sequuntur.

Fides &

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Impe- rat. Rom.

Heretici & Pseudo- propheta.

De sectis ad minimum duode- cim circa uerba Cene Domini. Carolstadius per pronomen (hoc) tantum Christi corpus uisibile intelligit. Zuingliani pleriq; tantum intelligunt hunc panem. Lutherani & hunc panem & inuisibile Christi corpus. Io- annes à Lasco (per hoc) in- telligit actionem Cene Do- mini. Deniq; Cratoald per pronomen (hoc) intelligit panem spirituale, qui de- scendit de celo, tanquam ita dixisset Christus: Corpus meum est hoc. i. panis quidē & cibus, sed spiritualis & uiu. Sunt igitur circa pro- nomē hoc quinq; hereses. Nā Zuinglius uerbum (est) ait poni pro significat, quod ipsum defendit Beza con- tra Westphalum. Oecolā- padius mauult (corpus) po- ni pro figura corporis, quod etiam Vireto placet. Mus- culus uerba singula pro- priè accipiens, ait, esse præ- dicationem sacramentalem. Caluinus efficaciter ea Do- mini uerba intelligit. Bu- cerus in usu demum uera esse prædicat. Beza negat, poculum seu Calicem (Lu- cæ 22.) effundi pro nobis. Swëkfeldius intelligit, hoc est corpus meum, uelut Chri- stus

Idem Caro lus 5.

Idem Paulus 3.

Episcopus dicatur Ecclesiam construxisse, in qua trede- cim Altaria collocarit. Magnus autem Leo (in Epist. 80. ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum) Mis- sam in eadem Ecclesia toties repetendam admonet, quo- ties Basilicam presentia noua plebs impleuerit. Quam consuetudinem ex forma paterna traditionis in se habere, ibidem ait. Et sanè cum Christus dixerit, hoc facite in meam commemorationem: cui, præterquam Diabolo & membris eius, ingratum esse potest, quòd mortem Domini commemoramus assidue? Aut nunquid li- cuit olim plura holocausta in figura Christi uictimæ eodem die offerre: & nunc non licebit, pluries eodē die eadem Christi uictimam à Christianis in eodem loco sacro commemorari? Hæcenus de Sacrificio Ecclesie dictum sit.

Verba Cene Domini operantur quod sonant, & quid operentur, per pronomen (hoc) incipiunt demonstrare.

Protestantium inter se dissensiones certissimam fidem faciunt, doctrinæ ueritatem non penes illos, uerum penes Ecclesiam Romanam esse: in qua mul- titudinis credentium cor unum est, anima una, la- biumq; unum, quia vni Pastori uicem Christi in ter- ris gerenti subsunt, à cuius ouili uno qui discesserunt, illorum & labium, & mens, & cor confusum est, factiq; sunt plures Magistri, nullam alicuius primi Pa- storis uocem audientes, atq; ideo errant ipsi, aliosq; in errorem miserunt. Verum ne tantum ab ipso rerū euentu, ac non potius à causis proprijs nostras petamus probationes: dicimus, illa Domini uerba (Hoc est corpus meum) non tam conferenda esse cum illis alijs, Semen est uerbum Dei, Petra est Christus, & quæ in eodem genere ad solam doctrinam pertinent: quam cum his omnibus, quæ dum dicuntur, aliquid interim faciunt. Nam quod Christus in Cena dixit, non tam docendi, quam faciendi causa dixit, ideoq; subiunxit: Hoc facite in meam commemorationem. Quemadmo- dum igitur Christus, cum dixit leproso, mūdare: sur- do, adaperire: mortuo, surge, uel exi foras, iam tunc per mutationem prioris eorum status tum noui aliquid fecit, tum non quomodo, sed quid faceret, uerbo de- monstrauit (surdo enim aures adaperuit, mortuumq;

suscitauit): sic omnino in hac oratione sua (Hoc est Corpus meum) & hoc, quod digi- to demonstrauit, nouum quippiam esse fecit, & quidnam faceret, uerbo aperuit, dicens: Hoc est Corpus meum. Itaq; ut illa Christi uerba, Exi foras, ad mortuum relata, mortem eius in uitam comutarunt, nec tamen de morte remouenda, sed de uitali quadã actione, quæ mortem abesse ponit, mentionem faciunt: sic ista uerba (Hoc est corpus meum) ad panem acceptum & benedictum relata, substantiam illius panis in substantiam Corporis Christi commutarunt, licet non de substantia panis remo- uenda, sed tantum de alia corporis Christi substantia ibi exhibita, ubi panis ante fuit, mentionem faciant. Nam ut qui foras exit, mortuus eodem tempore esse non potest: sic quod

Fides & sententia Concilij Tridentini de Primatu Romana Ecclesie, sub Paulo. 3. Julio. 3. & Pio. 4.

1515 Tridentina Synodus, per Bullam Pauli tertij Pontificis Romani datam, anno Dom. 1543. indicta, perpetuo presidentes sibi habuit Sedis Romanae Legatos. Itaq; in Spiritu sancto legitime congregatam se asserens, ubique rationem eius rei hanc adiungit: In ea presidentibus Sedis Apostolicae Legatis.

1516 Eadem Synodus in Sessione 7. Can. 3. affirmat, Ecclesiam Romanam omnium Ecclesiarum Matrem ac Magistrum esse.

1517 Eadem in Sess. 14. cap. 7. Merito (inquit) Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia uniuersa tradita, causas aliquas criminum grauiores suo potuerunt peculiari iudicio reseruare.

1518 Eadem in Sess. 23. Can. 6. Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam diuina ordinatione institutam, quae constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris: Anathema sit. Et Can. 8. Si quis dixerit, Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum humanum: Anathema sit.

1520 Eadem negotium de vsu Calicis ad Sanctissimum Dominum retulit. In Sess. 22. Et in Sess. 24. c. 1. profiteretur, Pontificem Romanum sollicitudinem debere uniuersa Ecclesia ex munere sui officio. Et c. 5. Causas criminales grauiores contra Episcopos, etiam haerese, quae depositione aut priuatione digna sunt, ab ipso tantum Summo Romano Pontifice cognosci iubet, ac terminari.

1522 Deniq; ex Decreto ipsius Concilij perita fuit omnium & singulorum, quae in Synodo Tridentina decernebantur, confirmatio. Et Pius Papa quartus eadem omnia auctoritate Apostolica, de fratrum suorum Cardinalium consilio & assensu, matura cum illis deliberatione prehabita, confirmauit, atq; ab omnibus Christi Fidelibus recipi, & inuolabiliter obseruari, mandauit.

Quod Imperatores, Reges & Reipublica Christiana Tridentinam Synodum a Romano Pontifice indictam, Legatorum suorum praesentia cohonestauerint, ac eadem opera fidem suam & obedientiam erga Apostolicam Sedem professi fuerint.

1524 Anno Dom. 1545. Didacus a Mendocia in Oratione coram Sedis Apostolicae Legatis habita, fatetur, & narrat, Dominum de Granuela Episcopum Atrabatensem & seipsum a Carolo 5. Romanorum Imperatore Augusto Tridentum misosuisse, ut Generali Concilio Tridentino, quod Paulus 3. Summus Pontifex indixisset, Caesaris & Maiestatis nomine interessent. Qua etiam in Oratione idem Didacus agnoscit, Summi Pontificis munus atq; praecipuum officium esse, ut indicto Concilio Christiana Reipublica non desit.

Anno Dom. 1546. Franciscus a Toledo ad eandem Synodum Tridentinam a Carolo 5. missus, testatur Caesarem Maiestatem illud tempus vehementissimo animi gaudio amplexatam esse, quo per sanctissimum Dominum Paulum 3. Publicati patet facti, Concilij Oecumenici dies populo Christiano sanctissimum primum illuxit.

1525 Ioannes. 3. Portugalliae Rex in literis suis ad Paulum tertium Papam: Nulla (inquit) res conceptam de Sanctitate tua opinionem agere, ut Oecumenici Concilij indictio confirmari. Quamobrem supplex ipse Sedis Apostolicae filius, Sanctitatem tuam oro, atq; obsecro, quam modestissime possum, ut ad omnem se difficultatem confirmet, ne animum contrahat, ac remittat.

Franco.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

stus dixisset: haec est Deitas mea. Deniq; Petrus Martyr negat, potentiam Dei ad hoc se extendere, vt Corpus Christi simul fit in multis locis. Non igitur prius haec haeresis perfectionem suam sortitur, quam Dei omnipotentia negetur: de quibus rebus agetur iam ordine & sigillatim.

Cum Sacrificij Missae negatione etiam error ille necessario coniunctus est, quo Lutherus negabat, in Eucharistia vlla fieri Transubstantiationem: sed pane & vino volebat vna cum carne & sanguine Domini adesse, velut Christus dixisset: vna cum hoc pane, aut in hoc pane, est corpus meum. Itaque haec Lutheranorum interpretatio consistere nullo modo potest, quin verba Euangelij violent. quibus semel inuersis, aut priuatorum opinione commutatis, nihil certi relinquitur, quod ex eodem Euangelio constitui queat.

205. De

Idem Carolus 5.

Idem Paulus 3.

fic quod Corpus Christi est, eodem tempore panis triticeus esse non potest. Prorsus enim disparata sunt, panis triticeus, & Christi Corpus. Vnde merito dicimus, pronome (hoc) nec ad visibilem corporis Christi formam, nec ad hunc panem, velut qui maneat panis, nec simul ad hunc panem & hoc corpus, nec ad Coenae totius actionem, sed tantum ad corpus Domini iam tum de substantia panis factum, & sub figura panis demonstratum, certissime referrri. Quod qui negarunt, in errores infinitos prolapsi sunt, vt mox clarius apparebit.

De Transubstantiatione, quodq; pronomen (hoc) duas simul substantias non demonstrat.

Natura Sacrificij iam inde ab orbe condito haec fuit, habitaq; semper est, vt res, quae sacri faciendi causa offerebatur, perderet substantiam suam, & id quidem per ignem, qui celerrime absumit, & in se mutat id, quod in Altari consecratur. Sic Abelis hostia coelitus fuisse incensa traditur. Gen. 4. Sic Abraham in arietis immolando non modo gladium, sed etiam ignem adhibuit. Gen. 22. Sic non modo Legis Mosaeicae (Leuita 2. & 6.) verum etiam Eliae sacrificij per ignem consumptum est. 3. Reg. c. 18. Dominus vero nolter ignis consumens est. Deut. 4. & Eloquentia eius ignita sunt. Psal. 138. & Prouerb. 30. Itaq; cum panis in Altari positus per os eius, qui Minister est Christi & dispensator Mysteriorum Dei, percipit (vt Iraneus loquitur) verbum Domini (videlicet, haec est corpus meum): per omnipotentiam Dei (vt Cyprianus ait) non effugit, sed natura mutatus, fit Christi caro. Et ita verum est, hoc, quod Discipulis Christi datur, esse Corpus Domini datum pro nobis. Nam si in Eucharistia non nisi vnica substantia est (vnde velut res vna demonstratur numero singulari, non plurari, dum dicitur, haec) & illa substantia est Corpus Domini (quam Domini substantiam Lutherus praesentem fatetur) vtq; iam substantia panis ibi non est: alioqui oportuisset dicere, vna cum hoc, est Corpus meum. At nunc pronomen (hoc) quod totam rei propositae substantiam demonstrat, nihil tamen aliud, quam Corpus Domini demonstrat: nisi forte panis triticeus, manens idem panis, est etiam Corpus Domini, quod nemo dixerit, cum Corpore Domini nec pani de nouo vniri, nec augeri iam, nec minui queat. Adde huc, quod Spiritus Sanctus, quo inspirante locuti sunt (quoties eandem fidem vno ore praedicauerunt) sancti Patres tam Graeci, quam Latini, per illos docuit nos, panem factum esse carnem Christi, de pane fieri carnem, panem in carnem Domini per operatorum Christi sermonem conuertere, panem corporis Christi praesentia consumi, nec id aliter in Eucharistia fieri, quam cum comestus in substantia comedens vertitur, translemetari panem in corpus Christi. Deniq; in Concil. Lateran. sub Innocentio 3. rei veteri nouum Transubstantiationis nomen ob nouam haeresim ea de re suscitata impositum est.

Transubstantiationem statui ex Lutheranorum positione, vt Zuingliani indicant.

Boquinus contendit, nulla ratione dici posse, quod in Coena verum & substantialiter sumatur ore corporis verum Christi corpus, quod pro nobis in morte traditum est, nisi statuat prius in μεταβολη και μεταστροφης το εστθ, conuersio & transubstantiatio panis.

Luthe.

Francorum Rex Franciscus Petrum Danesium ad Synodum Tridentinam a Rom. Pōtifice indictū allegavit. Danesius autem in Oratione, quam ad Synodum habuit, sic habet: Cūm Franci Romanā Ecclesiam, cui ille Apostolorum Princeps prædixisset Petrus, orbis terrarum Principatum semper obtinuisse, eiusq; Episcopum Capitis loco, reliquos magno consensu Episcopis habitum esse, didicissent: p̄ hoc quoque ac præclarè fecerunt, ut qui & Ecclesiam & Episcopum præcipue sibi colendos proposuissent, utriusq; & opes opibus suis au-gerent, & quum res posceret, pericula periculis item suis propulsarent.

Et iterum postea: Ab his profectus Maioribus Christianissimus Rex Franciscus cūm animadverteret, quā- tam semper vim habuisset ad res continendas, esse unum in Ecclesia Romanum Episcopum, utpote Petri Suc-cessorem, reliquorum & dignitate, & autoritate Principem, ad quē ceteri ut ad Caput referrentur, qua maximè re, nostra hæc in terris militans Ecclesia, illius in cælo triumphantis effigies quadam agnosceretur: non minori cura ac studio prouidit, ne qua inde secessio defectione ullam ob causam accideret.

Anno Domini 1550. Iulius 3. Pontifex factus mox celebrat Iubileum. Ac primo Pontificatus sui anno Conciliū œcumenicū, quod antea inchoatum fuerat Tridēti, sed ad tempus aliquod intermissum, de nouo indixit. Cui Concilio Pius demū quartus finem imposuit. Cuius tempora etsi cum Iulio ter-tio minimè concurrunt, tamen ne ea, quæ ad Tridentinum Concilium pertinebant, nimium disjunge- rentur: hunc in locum cætera Imperatorum & Regum Christianorum mandata visum est aggregare.

Mandatum Ferdinandi Imperatoris. Cūm Beatissimus in Christo Pater D. Pius 4. S. Romana ac vniuer- salis Ecclesie Pontifex Maximus ad id nos hortatus sit: Oratores nostros constituimus, ut vices nostras in Con- cilio Tridentino gererent, ratum habituri, quicquid per illos actum fuerit. &c.

Mandatum Sebastiani Portugallie Regis. Constitutum N. nostrum Oratorem ad ea nostro nomine Tri- dentini agenda, qua ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Catholica Ecclesia supremo Præside, & Chri- sti Vicario, Sanctaq; Sede Apostolica omnium Ecclesiarum parente & Magistra, vniouem, hæresum errorumq; extirpationem, & morum reformationem, & reliqua, qua ad Catholica religionis augmentum, fidei exaltationem & Christiani nominis hostium debellationem, expedire & conducere Sacro Concilio & eidem nostro Oratori videbuntur.

Carolus Gallorum Rex ad Concilium Tridentinum a Pio 4. indictum misit Guidonem Fabrum, qui testatur in Oratione sua, eundem Carolum Regem allegasse Ludouicum Sangelasium ad Pium 4. Pontificem Maximum, ut ipsum Pontificem currentem quidem sponte sua ad Concilij procuracionem acriter incitaret: Galliaq; vniuersa ita nudaret, ita detegeret Pontifici seu patri bene: ut iam ea ipsa ne eludici quidem alia ratione, nisi libero Concilio, nedum curari penitus, aut sanari posse contenderet.

Mandatum Philippi Hispaniarū Regis. Cūm beatissimus in Christo Pater, & Dominus noster D. Pius 4. diuina providentia Sacrosancta Romana Sedis Pontifex Maximus, vniuersale Concilium Tridentinum continuandum indixerit: illustrem Dominum N. Procuratorem constituimus, ut coram Reuerendissimis S. R. E. Cardinalibus a Beatissimo Pontifice Legatus nominatus, alijsq; Patribus ibidem congregatis, no- stro nomine compareat.

Literæ Ducis Florentie ad Legatos Cōcilij Tridentini. Cūm summo affectu, summaq; pietate iam in- de a Maioribus nostris Sanctam Sedem Apostolicam, summoq; Pontifices in su Christi Domini nostri Vica- rios, & Catholicam Ecclesiam in fide ac sinceritate Patriū nostrorū coluerim semper ac studisse obseruauerim: effeij ac reuerētia mea fore arbitratus sum, ne in sancta ista sanctorum Patrum vniuersali Synodo, auctore Deo, summaq; Pontifice pietatissimo congregata, cessarem, quin pro virili mea per Ioanuem hunc studiose, m. m. Le- gatam nobilitate natalium, fide, morib; ac doctrina insignem, reuerendissimam atque illustrissimam D. D. vstram adessem, qua optimam sancta Catholica atque Apostolica fidei alumnū decet promptitudine atque obsequio. Sequitur mandatum eiusdem Cosmi Medices Florentie ac Senarum Ducis in eandem sententiam.

Literæ

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo- propheta.

297. De Brentio, seu de Vbi- quarijs.

k Brentius (alioqui Lute- ranus) cūm Trāsubstantia- tionis doctrinam ferre nō posset, & tamen verā Cor- poris Christi præsentia in Eucharistia constitueret: modū præsentia talem in- uenit, vt diceret, Corpus Christi post Ascensionem in cælum, ubiq; esse, atque illo modo in pane mandu- cari, dum panis editur: quo Edite hoc est corpus meum. Quorum verborum hanc putat esse interpretationē: Edite hoc, quod i pane est, illud enī est Corpus meū. Isti ergo vt transubstan- tiationē tollerent, ad opi- nionem monstrosam con- fugere coacti sunt.

De

Ioannes Hesselus a Louanio in lib. de probatione corporalis præsentia Corporis & sanguinis Domi- nici in Eucharistia, pauld post principium. Brentij sententia Scripturis contraria est, docentibus, Christum secundum corpus non solum ante Resurrectionem, sed & post re- surrectionem non fuisse ubique. Ait enim ipse: Non eram ibi. Et Ioannes de eo: Reli- quit, inquit, Iudæam. Angelus quoq; Surrexit, non est hic. Et e cælo uerturum est ad iudi- candos uiuos & mortuos. Vbiq; esse, & immensum esse, Diuinitatis est proprietas, sicut o- mnipotentem esse, & æternum. Quemadmodum & persona filij proprium est gigni a Pa- tre, æqualem esse Patri & Spiritus sancto. Si igitur immensitas Christo conueniat etiā se- cundum carnem, ut Caro Christi ubique sit: consequens est, ut & æterna sit, & omnia tempora præcesserit, imò ut omnipotens sit, & Deo Patri æqualis. Atq; sic falsum erit illud: Pater maior me est. Rursum & hoc: Filius subiectus est ei, qui sibi subiecit omnia. (Et post) Qui asserit, Eucharistiam fieri, priusquam Euangelicus uerbus benedicantur panis & uinum: profus aduersatur Scripturis. Nam hanc consecrationem panis & uini pri- mus protulit Christus, sicut Marcus ostendit, dum non tantum uoce, Eucharistia (qua cūm gratias egisset, significat) utitur: uerū etiam uoce, Eulogizans, qua idem est, ac, cūm benedixisset, & ad panem refertur. Quemadmodum & cum multiplicaret paucos illos panes,

Idem Caro Ius 5. Iulius 3. Are- tinus, an. 5. m. i. d. 16.

Literæ Reipubl. Venetiarum ad Concilium Tridentinum. Cum Pio 4. digna Dei providentia Sacrosancta Romana atq. universalis Ecclesia Pont. Max. (ut Christiani gregis incolumitati salutiq. consuleret) uniuersali placuerit in ista urbe Tridento haberi Concilium, quod sanctum & venerabile omnibus semper habitum est, ac propterea eo mandauerit conuenire tot singulari sapientia ac Religione præditos viros, qui Christianam disciplinam, diuina imprimis aura fauente, in suam restituant integritatem: ad nos etiam pertinere visum est, pro summa nostra in Christum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuanda Religionis desiderio, prog. ea, qua eundem Pont. Max. Christi Vicarium in terris gerentem prosequimur, obseruantia, qua omnia à Maioribus nostris edocti, perpetuo retinere & volumus, & debemus: præter Ecclesiasticos nostra ditioris viros, quos istuc se conferre quam primùm curauimus, nostros certos ac graues homines eodem legare, qui nostro nomine sancto isti Concilio intersint ac faueant.

Mandatum septem Cantonum Heluetiorum. Nos Sacrosancta Apostolica Sedis obedientes filios ac defensores ostendimus ab antiquo.

Adamantus Orator septem Cantonum Heluetiorum. Pius Pontifex Maximus Oecumenicum Concilium in hac Tridentina ciuitate aperuit. Itaque Lucernenses, Vranienenses, Suisbiienses, Syluanicenses supra, & subius Syluam, Lugiienses, Friburgenses, & Solodorienses, qui erga Sedem Apostolicam, & vestrum hunc sanctissimum Ordinem bene semper fuerunt affecti, noluerunt & ipsi in re iam necessaria, & in publica quasi totius orbis causa suos Oratores desiderari. Cupiam enim maximè, & vehementer exoptant, hoc vobis restitutum relinquere, se quidem, quod ad fidem, Religionem & obedientiam attinet, nemque alacritatem & studium iuuandi Romanam Sedem, nullis populis, qui Christiani censentur, cedere. Gratiis enim Deo agunt, quod eius munere sibi datum est, quod ijs viribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius Sedis beneficium semper vsi sunt. Quorum fidem satis erit hoc tantum argumento comprobasse, quod cum sibi ipsi fides hostibus contumeliosissimi: nunquam tamen adduci potuerunt, ut in eorum peruersa dogmata aliquando concederent, quin potius eis semper constantissimè resistuerunt. Et hoc apertissimè declarauerunt, quando inuito cum: ipsi fieri hostibus Religionis causa bello, immanissimum ac nequandissimum Ecclesie hostem Zuinglium Hæresiarum peregnerunt, extraxerunt, & cadaueribus combusserunt. Hæc autem testari placuit, ut qui que exploratissimi: & persuasissimum habeant, Helucios erga Romanam Sedem tales semper fore, quales omnibus pro saculo fuerint.

Sigismundus Poloniae Rex ad Tridentinam Synodum misit Valentinum Præmissiensem Episcopum, qui loco suo, eidem Synodo assisteret, cum literis inscriptis, Ad S. Romanæ Ecclesie Cardinales Concilij Legatos. Valentinus autem indictionem Concilij Deo primùm, deinde Beatissimo ac Maximo Pontifici Pio 4. acceptam fert.

Philibertus Sabaudia Dux in literis ad Synodum Tridentinam. Et Pontifici Summo, qui hoc tam salubre medicamentum adhiberi voluerit, & vobis omnibus maxima sunt agenda gratia.

Raynaldus Ferrerius Orator Christianissimi Regis in oratione apud Concilium habita: Vos Itali, vos Hispani Patres, appello: periculum ex alijs facite, vobis quod ex vobis fiet, cuius magis interest, hanc rem & seruiam disciplinam Ecclesiasticam emendationem fieri, quam Romani Episcopi Pontifici Maximo, sicuti Christi Vicarij, Petri successoris, in Ecclesia Dei supremam potestatem habentis.

Martinus Royas Portaleubus Magni Magistrum ac totius Ordinis Hierosolymitani Orator in generali Congregatione: De Magistro & Societate nostra in vobis, Ampulsi Patres sanctè promitto, qua ab hoc sanctissimo Conuentu decreta emanabunt, pro vs omnibus non fortunas modo & facultates, sed etiam vitam & sanguinem, si opus fuerit, esse effusuros. Cum in Hospitalitate & Christiana militia pie, ac fortiter exercenda Ordo noster perpetuo incumberet: omnipotente Deo sum morum Pontificum, Principum, aliorumq. prorum hominum animos perueniente tandem esse factum est, ut non exiguum facultatum atque fortuna acceperint incrementum. Et quæ sequuntur.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi. Romani. vi.

Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

De ijs, qui ponunt Sacramentalem vniõnem Christi cũ pane.

Lutherani, quibus Vbiquitas non placet, interrogati qua autoritate Christum panem vniunt: respondent, eam corporis Christi & panis vniõnem esse, qualis Deus in Sacramento constituit: Se aliud nihil statueri posse.

Idem Caro lus 5.

Idem. Iulius 3.

panes, & pisciculos, benedixisse panibus accipiendis legitur, & Luca ultimo suis Discipulis, dum in caelum ascenderet, & apud Marcum, puerulis. Nos verò eius imitatione id quoque debere facere, constat tum ex Christi institutione, dicentis: Hoc facite in meam commemorationem: tum ex Apostolo, qui ait: Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? Adde, etiam veteres constanter hoc docuisse, nimirum consecratione atq. mysticis precibus opus esse, ut habeamus Eucharistiam. Irenæus id tradit lib. 4. c. 34. Iustinus Martyr in Apol. 2. Cibus (inquit) per preces sermo, quæ ab eo accepimus, consecratur. Idem docet Hieron: ad Euagrium, Tom. 2. Ambrosius de ijs qui initiantur mysterijs c. 9. August. contra Faustum li. 2. c. 13. Ecclesia Spiritu sancto edocta semper, quantumuis occultum seu Trinitatis, seu Incarnationis Christi mysterium tunc aperuit & explicauit, quando ad id per hæreticos coacta fuit. Cùm aut Christi corpus, quod ubiq. esse non potest, in Eucharistia non sit, nisi per Dei operationem: Catholici modum talis presentia docent esse conuersionem panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi. Sed cùm Lutherani hunc modum & sacrificio incruento, & Incarnationi ac morti Seruatoris nostri significandæ longè accommodatissimum nolint recipere: cogitur, gloriosum Christi Corpus & substantiam panis ita in Eucharistia vniri, affirmare, ut neq. ipsi aliquid tale vnquã legerint vel in Scripturis, vel in sanctis Patribus, neq. prædicatum vnquam audierint, ac ne præcipuam quidem aliquam & specialem eius rei rationem possint reddere: sed tantum dicant, nouam esse hanc & Sacramentalem vniõnem. Noua igitur est doctrina, quæ hanc vniõnem effingit, cùm Verbum Dei iam olim audierimus incarnatum: nunquã verò audierimus imparatum. Nec enim Christus in personam suam, quæ vnica tantum est, vel tres diuersas naturas vnquam assumpsit, vel iam immortalis in caelo agens panis substantiam de nouo sibi vnuit. Abhorreant igitur Lutherani à transubstantiatione, quantum volent. Certè quilibet alius presentia Christi modus multo erit absurdior, ut iam res ipsa clamat: adeo ut Carolstadius, Zuinglius & Oecolampadius, ipsius Lutheri fodales & commilitiones, seu (ut ipse appellat) Iudæ ac proditores sui, maluerint presentiam corporis Christi prorsus negare, quam vel vbiquitatem, vel impationem eius credere.

206. De Carolstadio. Cùm nimis absurdum Carolstadio videretur, ut Eucharistia ex pane triticeo ac simul vera Christi carne constaret: ad illud confugit, ut diceret, panem quidem manducandum à Christo proponi, verba autem illa (Hoc est Corpus meum) non ad panem Eucharistia, sed ad corpus Domini, quod mensæ asidebat, pertinere.

207. De

Pronomen (Hoc) ad visibilem Christi Corpus non refertur.

Cùm Christus post acceptum panem, & benedictionem interpositam, fregerit, ac dederit Discipulis suis, dicens: Accipite & manducate, hoc est Corpus meum: ex ipsius orationis ordine & collocatione clarum est, eum illud appellasse Corpus suum, quod dedit, quodq. Discipulis manducare iussit: adeo ut in tradi.

Ioannes Moronus Cardinalis Concilij Tridentini Legatus & primus Præfidentis, in generali cōgregatione tūm alia multa, tūm hæc habuit verba. Verè dicam, Patres, quantum licuit, quantum potui, hoc omni recusavi, eius gravitatem & virium mearum imbecillitatem reformidans. Sed quid? Hunc timorè vicis obedientia necessitat. Parendum fuit Vicario Christi, qui Petro & eius Successoribus ones suas pas. Edas regendaq. commendavit. Hinc igitur iussus veni. Ac, ut cætera desint, duo certè præcipuè mecum affero: alterum, optimam voluntatem summi Pontificis certam & exploratam: alterum, huic non dissimile, propensam voluntatem meam ad ea peragenda (Deo adiuvante) quæ Sanctitas sua verbo præcepit.

Paulus Guidellus Tridentinus ad Patres Concilij: Christus ut dispersos Israël, nempe mysticum Ecclesie corpus, congregaret in unum, se Cruci mortiq. obtulit: quò nobis veram lucem aperiendamque veritatem ob oculos poneret: ac non ut, Apostolis & primis Ecclesie Proceribus sublatis, iterum ei in antro Trophœi, in Democriti puteo, in specubus Cymmerijs esset delitescendum, donec post mille quingentos & amplius annos unum curam nefandissima sua schola, unus, inquam, impurissimus Lutherus insurgeret. Nonne hoc perinde esset, ac si mercator cum pro pretiosa Margarita comparanda nullis laboribus peperisset, maximaq. opes & fortunas erogasset, in profundum abyssi illam abijceret, atque demergeret? Deberent saltem isti Satanae Satellites contemplari, quò puli in proprio sanguine per annos 330. Religionis tæcerunt fundamentum. Deinde apertius Iesu Christi imperiū cepit orbem innotescere, cæperunt Tempia aperiri. Tum autem Constantio Ariano, & Iuliano Apestatia sublatis, reddita est pax Ecclesie per Iovinianum, ab hocq. Ioviniano ad usq. Caroli cognomento Magni tempora, omnesq. pij Casares religiosiq. Principes se S. Romana Ecclesie subditos esse, iuxta Nicenæ Synodi Sanctione, professi sunt: adeò ut Græci Casares ferè omnes Romana Ecclesie Protectores fuerint, usq. ad Caroli Magni tempora. Tunc siquidem vexata Ecclesie, nullaq. suppetias offerente Græco Casare, Stephanus Pontifex Pipinum Francorum Regem accessit, Leo & Adrianus Carolum ipsum contra Astulphum & Desiderium Langobardorum Tyrannos. Ob quæ causam Adrianus coactò Romæ Concilio 150. Patrum, Imperium à Michaele Casare Græco in Carolum transfudit. Cūq. iterum perturbata Ecclesia nullam opem ferret Ludovicus Caroli successor, Leo 7. Othonem 1. Saxonum Ducem in Ecclesie subsidium evocavit, eumque compressa hostium sentare, Imperij Diademate decoravit. Cui secundus & tertius Otto continua serie successerunt. Tūmq. per Gregorium quintum durat, & tam diu perdurabit, quoad Christi fidelibus expedire indicaverit Sacrosancta ipsa Romana Ecclesia, quæ supremum gradum & primas in Imperio iure merito sibi vindicat. Nam quemadmodum corpora ipsa per animam consequuntur virtutem, vim & functiones: ita & temporaria Principum Imperia vim, virtutē & Maiestatem consequuntur per ipsum spiritale Christi, Ecclesieq. Petri, eiusq. Pontificum imperiū: contra quod nunquam prevaluerunt porte inferi, quæ nihil aliud (meo quidem iudicio) sunt, quam ipsa Aula & Curia Tyrannorum, à quibus omnium errorum, qui militantem Ecclesiam innadunt, causa semper exoritur, cum ad huiusmodi Tyrannos heretici & impij confugere consueverint.

Maximianus Beniamus Cremensis in Oratione apud Concilium habita. Caci sunt omnes, qui ab Ecclesia Romana deficientes, non solum suis legibus vivunt, sed adversus eam armatas acies instruxerunt. Pastores grex non obtemperat, Pontificibus Principes non parent, nec Sacerdotes populus veneratur. Tu, Pie Pontifex Maxime, à Deo tãquam Aaron vocatus, super Gentes & Regna positus, quod cepisti, iam perfice. Tu verò, Christe Servator noster, in nobis effice, ut una tandem sit Petri domus à te electa & dilecta, tantòq. studio complexa.

Ioannes Franciscus Lombardus. Summus Hierarcha & Pontifex futurorum bonorū Christus non sine singulari providentia in pascendis ouibus, Ecclesie sue de tanto Pastore providit. Pium Pontificem Maximum intelligo, qui motu diuini, incumbens in sollicitudinem omnium Ecclesiarum, ut boni Pastoris, ac Episcopi animarum mostrarum officio ritè fungatur, diligentissimè curat orta distia componere. Facite, ut Satanas, tanti exercitus uniti fide non ficta, & charitate de corde puro, retundatur, & Draco ille rufus, summum Apetolorum Coryphaum, & milites Christiana Reipub. emigilare, intelligat.

Roma

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheeta.

207. De Ioanne à Lasco.

Ioanes à Lasco pronomen (Hoc) non quidè præcipuè ad panem (vt cæteri Zuinghiani) sed ad totius Cœnæ actionem retulit, velut dictum fuisset, panem accipere, benedicere, frangere, distribuere, & manducare, Hoc totum est corpus meum. Quam hæresim Westphalus ait, Caluiniū quòque defendere, sed Beza id pernegat. Qui autem defendunt eam, volunt pronomen (Hoc) in his verbis, Hoc est Corpus meū, idem significare, quod in his, Hoc facite. Er rectè: sed vtrobique corpus Christi præcipuè & factum ostenditur, & fieri iubetur.

Idem Carolus 5.

Idem Iulius 2.

1550.

in traditione Calicis diceret (Math. 26.) Bibite ex hac oēs: hic est enim Sanguis meus. Frustra verò post bibèdi præceptū, adiecit illud (enim) nisi sanguis, què demōstrabat, nō tunc tātum in venis sui corporis crederet, sed præterea in Calice potādus exhiberetur. Itaq. oīm (quod scia) hoīm cōsensu hæc opinio Caroli stadij repudiata est, velut nō modò falsa, verum etiā stulta, quæ vnā cū authore suo iam dudū explosa est:

Pronomen (Hoc) ad totius Cœnæ actionem præcipuè non refertur, sed ad Corpus Christi, velut ad rem iam nunc confectam & permanentem in mensa Domini, vt manducetur.

Christus dicendo (Hoc est) certam aliquam permanentem demonstravit substantiam, ac non prætereuntes qualdā actiones, & præsertim plures: cuiusmodi sunt accipere, benedicere, frangere, dare, comedere. Alioqui dicendum erat, Hæc omnia sunt Corpus meum, id est, (secundum Tropistas) figurant & adumbrant Corpus meum. Nunc autem vt enalage numeri hoc in loco statuatur, nulla ratio permittit. Nam præterquam quòd dicendo (hoc) vnum quiddā singulare demonstravit: etiam dicendo (est) illud quod non transiisset, verum adhuc existeret ac perseveraret, demonstravit. Acceptio autè & benedictio iam transferat. Deinde cū Christus subiunxit, τὸυτο ποιεῖτε, hoc facite: non solum præcepit, vt id ageremus, quod ille panem accipiēdo, benedicēdo, frangendo, & distribuendo egit, verum etiam vt opus quoddā relinqueremus in mensa Domini, post nostras actiones finitas. Quod opus ipse appellat Corpus suū: Cuius operis perfectio & absumptio est eiusdem Corporis manducatio. Præclare enim Basiliius (in Hexameron, Homil. 1.) distinguit inter contemplationem, actionē & vim factiuam. Contemplatio foris nihil agit, actio vnā cum corporis motione transit: vis autem factiua opus quoddam spectandum post se relinquit, vt domū aut nauem. Cū igitur Christus iusserit nos non hoc contemplari, aut agere, sed hoc facere, quidq. ipse fecisset, planū fecerit, dicens, Hoc est Corpus meum: vtiq. pronomen (Hoc) quod cum permanentis substantia verbo ac nomine coniungitur, non tã plures illas actiones transcuntes, quam vnū certū opus factū & permanens demōstrat. Vnde Iustinus Martyr, Christi, ait (in Apolog. 2) accepto pane, cū gratias egisset, dixisse: Hoc facite in memoriā mei, hoc est, corpus meū, quasi dicat, facite corpus meū in memoriā mei. Inde apud Patres passim legimus, fieri & ore Sacerdotis confici Corpus Christi. Proprium enim Cœnæ Domini opus non aliud est, quam Corpus Domini de panis substantia confectum, & sub panis figura exhibitum, ad contestandā Sacerdotij secundum Ordinem Melchisedech admirabilem impletionem.

208. De Tropistis, qui pronomen (Hoc) ad solam panis substantiam referunt.

Pronomen (Hoc) in Christi verbis non substantiū accipi pro hoc pane, sed refertur ad Christi Corpus, quod sub figura panis (vnā cū reliqua oratione Christi) & facit, et factū demōstrat.

Explosa tã Lutherānorum, quàm Caroli stadij & Ioanis à Lasco falsa opinione: ad id ventum est, vt saltem alius aliquis tropus præ-

Certum est, pronomen (Hoc) si adiectiuè vsurpetur, nec posse cum pane tanquam cum substantiuo nomine, à quo pendeat, coherere (cū panis masculini, pronomen autem (Hoc) neutrius generis sit): nec etiā substantiuo nominis loco positū esse, verum à solo

Romanam Ecclesiam ex eo probari veram Christi Ecclesiam esse, quod Synodum Oecumenicam Tridentinam rite celebrauerit his diebus atque absoluerit.

Semper quidem Ecclesia Christi velut acies castrorum ordinata, Daemonibus, atque Hæreticis planè terribilis est, & formidabilis. Verùm alijs temporibus habet se vt regnum quoddam maximum, cuius copie in præsidij separati agunt. Quoties verò Concilium Episcoporum ex orbe Christiano conuocatur, tunc sanè copias vndique collectas in vnum cogens, tantum hostibus suis terrorem incutit, vt in speluncas suas se abdent, prodire in aciem ex aduerso non audeant. Nam quis nescit, Lutheranos & Calvinistas, qui antequàm Synodus vlla indiceretur, nihil aliud in ore habebant quàm Concilium Oecumenicum, ad quod se etiam vltro prouocare dicebant: quis, inquam, nescit, eosdem Concilio semel Tridenti celebrato, etiam data fide publica, tamen recusasse, vel ad Concilium omnino adire, vel certè cū Catholicis ibidem congregari? Fatetur quidem Melancthon in Præfatione, quam tertio operum Lutheri Tomo præfixit, non desuisse eruditionem illi cæui. Sed addit, Monachos noluisse veritatem cernere. Quod de Concilij cœculque Tridentini doctrina Melancthon dat, accipimus. Quòd autem Sancto Monachorum ordini contumeliam infert, Augustini verbis ei respondemus: (in Psal. 132.) Meruè (hæreticis) displicet nomen: Monachorum, quia illi nolunt habitare in vnum cum fratribus, sed sequentes Donatum (quod perinde est, ac si diceret, Lutherum) Christum dimiserunt.

Verùm vt ad id, quod hoc tempore explicandum suscepimus, reuertamur: vidimus iam Synodum Tridentinam à Pontificibus Romanis indictam, à Legatis Ecclesie Romanæ gubernatam, ab Archiepiscopis & Episcopis ex omni gète confluentibus celebratam, ab Imperatoribus Romanis, primū Carolo 5. deinde Ferdinando agnitam, & in magno pretio habitam, à Regibus Gallie, Hispanie, Lusitanie, Polonie, Hungarie, Bohemieque per Legatos suos frequentatam, à Rebuspub Venetorum, & Heluetiorum, iteq; à Ducibus Sabandie, Florentie & alijs Regionum Præfectis Ordinumque Magistris, studiosè ac summo cum honore obseruatam. Aderant præterea insignes Theologi, de quorum dictis tum antea non nihil, tum postea plura, quæ ad nostrum propositum accommodari queant, sumemus. Porro vt tot viri omnium Ordinum ac generum in vna eademque fide non semel, sed ter sub diuersis Pontificibus & Imperatoribus Romanis tanto cum sumptu & labore suo conuenirent, vt tot annis post interualla etiam plura & impedimenta grauisima tamen simul persisterent, vt in tanta linguarum, morum, & ingeniorum varietate omnes idipsum in Domino saperent ac sentirent, vt tot quæstiones, quot aliàs nunquam in villo Concilio propositæ fuerunt, tanta cum diligentia & doctrina deciderent, vt postremò tantum Concilium feliciter absoluerent, finemque & manum vltimam, idque oblatrantibus vndique Hæreticis, imponerent: hoc quale opus Dei sit, ille cogitet, qui oculis suis videt, nihil simile vel in vna quapiam Prouincia per Protestantés vnquam effici potuisse, etiam si illud sapissimè, frustra tamen semper, tentauerint. Conuenerunt Lutherani & Calvinistæ quot vicibus, quot in locis, quanta cum quorundam Optimatum cura & impensa? Et tamen quis nescit, nunquam eos aut in tanto etiam infimæ sortis Theologorum numero conuenisse, quantus Episcoporum Tridenti affuit? Aut tot mensibus simul perstitisse, quot annis Tridentina Synodus perdurauit, aut ita discessisse ad postremum, vt acquiescerent vni sententiae, ac eandem fidem de Eucharistia cæterisque articulis inter ipsos agitata, vel reciperent ipsi, vel alios docerent.

Fuerunt sanè Tridenti nonnullæ contentiones de iurisdictione, ac necessaria Episcoporum assiduitate, seu residentia, de Sacrificio propitiatorio, de clandestinis Matrimonijs, de certitudine gratiæ, deque alijs rebus nonnullis: & tamen cùm istæ res semel definitæ, atque altera pars confirmata erat, cessit quisque de iure suo priuato, vt frueretur communi omnium iure & charitate publica: nec vel vnus est reperitus, qui deficeret ab ea sententia, quæ Concilio ipsi & Pontifici Romano tandem probata esset. Quicquàmne simile Pseudoeuangelici in suis Conuentibus effectum ostendunt? Neque mirum. Dei enim gratia,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholicos.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperat. Rom. and entries for Idem Carolus 5. and Idem Iulius 3.

Hæretici & Pseudo-propheta. præter numeri mutatione, in ipsa enuntiatione Christi quaeretur. Dum enim Sectarij plerique omnes volunt, pronomine (Hoc) significare nihil, nisi hunc panem: dicit, ita se rem habere, ac si Christus dixisset: Hic panis est corpus meum. vt ita diuina separata naturæ simul copulantur, salua vtriusque substantia, hic panis in similitudine quadam significetur esse corpus Christi, & ita signum eius esse, quæ admodum Petra olim fuit. Quæquam enim Lutherani per pronomine

à solo nomine corporis secundum præcepta Grammatica regi. Ac primū quidè, vt hoc panis, aut τοῦτο ἄρτος, dictum intelligatur: neque Græca oratio, neque Latine permittit. Vnde si pronomine (hoc) adiectiuè ponitur, (vt mox constabit) non ad panem, sed ad corpus Christi solū necessariò refertur. Nam quòd pronomine (hoc) substantiuè non ponatur, quòdque hæc res, quæ panis est, per pronomine (hoc) non intelligatur: id inde constat, quia cùm ad sanguinem ventū erat, non est dictū, hoc est sanguis meus, verū, Hic est sanguis meus: itemque: hic est calix noui Testamenti in meo sanguine. Eadè verò est panis & Calicis cōsecrati ratio. Itaque vt in his verbis: Hic est sanguis meus pronomine (hic) non ponitur substantiæ vini loco, sed ad sanguinem refertur, velur ad nomen, à quo in cōstructione Grammatica regitur: sic in istis (Hoc est corpus meum) pronomine (hoc) non substantiæ panis loco ponitur, sed ad corpus refertur, velur ad nomen substantiuum, à quo regitur. Vnde apud Cyprianū, vbi corporis nomen in vocabulum carnis mutatū legitur, non legitur, hoc est caro mea, sed, hæc est caro mea. Et Augustinus (in Psal. 33. Cōcione 1.) Ferebatur (inquit) Christus in

manibus suis, quando cōmendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meum. Ferebat e n̄ illud corpus in manibus suis. Cùm Augustinus dicat, Christū tulisse illud corpus in manibus suis, de quo dixerat, Hoc est corpus meum: utique vt pronomine (illud) ad solum Christi corpus, sic etiā pronomine (hoc) ad idem Christi Corpus retulit. Idem enim est, hoc corpus, & illud corpus: nisi quòd Christus dixit Hoc: Augustinus verò illud. Ac ne putes, Augustinum per illud corpus intellexisse vel corpus triticej panis, vel signum Christi corporis: aduerte quòd antea dixit, Christū commendasse ipsum corpus suum, quando aiebat, Hoc est corpus meum. Pro eodem ergo ponitur, hoc Christi corpus, illud corpus, & ipsum suū corpus. Nec tamen dicimus, hoc corpus meum, est corpus meum: sed, substantia, quam demonstro, est substantia corporis mei: perinde ac si diceretur, En substantia corporis mei: aut, En corpus meum sub his huius panis accidentibus. Vbiq; igitur pronomine ad solum nomen, quòd attributi ac prædicati loco ponitur, necessariò refertur, siue id sit corpus, seu caro, seu sanguis, seu calix, nec iniuriā. Etenim pronomine demonstrat, non quidnā id sit, quòd pistor antea fecerat, sed quidnam id sit, quòd Filius Dei iā faciat: Hoc (inquit) est corpus meum id est opus, quòd ego panem accipiens, benedicens & distribuens, operor & cōficio, est corpus meum quòd pro vobis datur. Quid quòd Paulus volens declarare, quàm necessariò pronomine (hoc) cum nomine corporis subsequente connecteretur, ita scribit: τοῦτο μὲν ἐστὶ τὸ σῶμα, hoc meum est corpus. Vbi ista verba, Hoc meum, ita coniunguntur & copulantur, vt facile appareat, vtraque debere ab eodem nomine regi. Vnde si pronomine (hoc) ad substantiam panis pertineret, etiā pronomine (meum) ad eandem panis substantiam referri deberet. Dicit enim τοῦτο μὲν, hoc meum, utique illud suū esse dicens, quòd per pronomine (hoc) demonstrat: quasi dicat, hoc non est aliud, quàm meum corpus. Eò igitur prorsus refertur illud pronomine (hoc) quòd illud pronomine (meum) quòd utique refertur ad solum Christi corpus. Cùm igitur pronomine (hoc) non solum possit, verum necessariò debeat ad Corpus Christi solum adiungi: non modò nulla necessitas cogit nos ad aliquā orationis figurā & tropum in hac oratione quaerendū: sed potius maxima necessitas cogit, vt tropum non quaeramus: ne pronomine à suo nomine, ad quòd necessariò refertur, tā incon-

gratia, non autem humanis viribus efficitur, ut quis ingenio suo cedat, ut sententiam propriam mutet, ut ad sobrietatem sapiat, ut denique à Schismate ablineat, & charitatem fraternitatis ex animo colat. Hoc ibi tantum euenit, ubi Pastor vnus, ouile vnum, & vna est Ecclesia. Hoc quidem est signum veræ Dei ecclesie, de quo Christus ad Apostolos dixit: (Ioã. 13.) *In hoc cognoscet omnes: quod mei Discipuli estis, si diligatis inuicem.* Talis Societas liberè poterit dicere. (Actor. 15.) *Visum est Spiritui sancto & nobis. Ibi (Matth. 18.) sunt duo vel tres in Christi nomine congregati, in quorum medio Christus est.* Ac nimirum si capita sola, quæ conuenerunt, numeraremus, si nemo illorum Episcopus, nemo Presbyter, nemo Imperatoris, Regis, aut Republicæ Legatus extitisset: tamen vel soli tot homines, ex tot Nationibus, tantopere consentientes, non temerè dicerentur in Spiritu Sancto congregati. Nunc verò hi conuenerunt nõ suo tantum priuato, sed etiam publico totius Ecclesie nomine. Conuenerunt Episcopi ad primi Pastoris conuocationem, cõuenerunt Theologi ad fidem suam vel contestandam, vel docendam, conuenerunt Capita Ecclesie ad hæreses auferendas, atque ad pacem in Ecclesia Dei procurandam. Quid hie est non pulcherrimum? *Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona?* Omitamus Pastores, quibuscum Christus (Matth. 28.) *se omnibus diebus usque ad consummationem seculi affuturum promissit.* Ponamus tantum Cæsaris primum, deinde tot Regum & Principum Legatos conuenisse. Poteritne aliquis negare, potestatem illorum Magistratum à Deo esse? Aut vllum eiusmodi Conuentum Protestantes vnquam indicare potuerunt? Quod igitur illi ex potestatum suarum collatione pro Domus Dei pace conclusissent, etiam si promissionem Spiritus Sancti assistentis non haberet annexam: contemni tamen, opinor, nullo pacto deberet, quia Deus facere creditur, quicquid ritè atque ordine fit per ministros suos.

Habent quidem Protestantes non parua Regna suis hæresibus subiecta, quæ defecerunt à Romana Ecclesia. Numerant gentes ferè quinque: Angliam, Scotiam, Hiberniam, Daniam, & Suetiã. Habent præterea liberæ Germaniæ Ciuitates: Helueticorum magnam partem: non paucos in Prussia, Lituania, & Liuania assentientes. Habent in Gallijs velut quoddam Regnum, non quidem in rupe instar Sedis Petri, sed tamen in Rupella positum, prout Antichristus more sumiarum Christi Regnum imitatur, quantum potest. Cur non ex omnibus his Regionibus & locis quoddam generale Concilium alicubi conuocant, in quo & de perfidia sua propaganda tractent, & controuersias inter ipsos tam diu motas aliquando componant? In promptu causa est. In Dei nomine ritè non coeunt, quicunque à successore Petri deficiunt. Plus dico: Quingenti propè anni erant, quum Græcia Sedem Romanam odio habens, & Episcopis domi abundans, & Imperatores Constantinopolitanos errori suo assentientes nacta, nullum tamè potuit Oecumenicum aggregare Concilium, in quo vel specie tenus opponeret se ac parem Ecclesie Romanæ constitueret. Nam quòd olim Ariani plures indixerunt Synodos, nihil aliud ex ea relucratum sunt, quam ut suam infirmitatem detegentes, posteris suis tentandi quicquam simile desperationem inijcerent. Nulla enim Synodus Græca vnquam rata fuit, quam Romana Ecclesia reiecit.

Hoc igitur, hoc proprium est Ecclesie Romanæ, Synodos indicare continere, & confirmare. Hoc fecit in diebus nostris Ecclesia illa Romana, cuius pestè se Lutherus fore putauerat. Hoc sanè est, quod nobis credendum, prædicandum, & profitendum erat hoc in loco, ut omnes intelligerèt, Deum per Synodi Tridentinæ conuocationem & consensum voluisse orbi Christiano testatum facere, quòd Ecclesia Romana verè sit illa Petra, super quam ædificatur reliqua Christi Ecclesia, contra quam portæ inferi non præualebunt. Hæc Romana Ecclesia Clauis habet Regni cælorum, per quas conuocatur Synodi, quæstiones ambiguae definiuntur, & fratres, hoc est, Episcopi omnes in fide confirmantur. Quod enim sub Cõstantino Magno in Synodo Nicæna factum est contra Arianos, quod in Cõstantinopolitana sub Theodosio contra Macedonianos, quod in Ephesina sub altero Theodosio contra Nestorianos, quod in Chalcedonensi sub Martino contra Eutychianos, quod iterum Cõstantinopoli sub Cõstantino Quarto factum est in sexta Synodo contra Monothelitas: hoc idem nuper sub Ferdinando factum est in Tridentina Synodo contra Lutheranos & Zuinglianos. Quemadmodum igitur ea fuit Ecclesia Christi vera, quæ Nicææ, Cõstantinopoli, Ephesi, & Chalcedone, representata est: sic etiam illa sola est hodie vera Christi Ecclesia, quæ Tridenti conuenit, quæque cum ijs, qui affuerunt Tridenti, communicat, qui omnes fatentur & credunt, se Pontificis Romani oues agnosque esse.

Petri

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontificis Domini Romani.

Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

nomen (Hoc) & panem & corpus simul intelligi volunt (quos satis ipse numerus singularis redarguit) tamen alij Pseudoeuangelici per idem pronomen nõ nisi panem verè ac naturaliter demõstrari dicunt: corpus autem Christi nõ quidem per pronomen (Hoc) demõstrari (quum tamen solum Christi Corpus, ac non panis à Christo nominetur) sed adumbrari volunt per modum quendam loquendi figuratiuum, unde Figuristæ & Tropistæ dicti sunt.

Idem Caro Ius 5.

Idem. Iulius 3.

200. De

nouitas vocu (quam Paulus vitari iubet 1. Timot. 6.) hæc non est, ut dicatur, *Hic est sanguis meus?* Aut nostra primum ætate Matthæi ac Marci Euangelium Latine redditu fuit? An ipsa primitiua Ecclesia semper non legit *Hic est sanguis meus?* Aut à Germanis verbu Dei processit? (1. Cor. 14.) Aut in solos Calumnistas peruenit? *Siquis ignorat* (inquit Apostolus) *ignorabitur.* Postremò illud istis Tropistis responsum sit. Quælibet oratio ex Iuriscõsultorũ atq; adeò oim prudentiũ iudicio propriè accipienda est, donec figurata esse & impropria demõstratur. Quod multò magis in Sacramentorũ institutione valere debet, quæ cum sacra signa sint, nec eorũ significatio melius intelligatur, quam per illa verba, quibus fiunt & administrantur: si verba illa vel omnino propria, vel secundum cõmunem loquendi usum intelligenda non essent: illa Sacramenta, quæ certæ rei significandæ causa instituantur, certum signu ob incertã verborũ significatione non essent. Et ita Christi actio seipsam destrueret, quo nihil absurdius cogitari potest. Hæc autem verba (*Hoc est Corpus meum*) nihil propriè significant, nisi hoc, quod demõstratur, quamcunq; specierat, secundum substantiã suã esse ipsissimum Christi Corpus. Et hæc interpretatio consuetudine & fide Ecclesie, imò etiam Scripturarũ collatione aptissimè confirmatur. Illa enim verba, *Hic est Filius meus*, per similitudinem istis, *Hoc est Corpus meum*: nisi quòd ibi nouum nihil fiebat, dũ Filius, qui prius fuerat, tantum demõstrabatur: hie autem accepto pane, per benedictione de nouo ibi fiebat Christi Corpus, vbi antè non fuerat. Itaque ista verba, *Hoc est Corpus meum*, ad panem acceptu & benedictum directã, substantiã panis mutant in Christi Corpus: illa verò, *Hic est Filius meus*, ad filiu directã, qui duas naturas in vnica sua persona vnitas habebat, talem eũ demõstrant qualis fuerat, nihil tunc nouum operantia. Verum, excepta ista differentia: ut ibi verbum, *Hic est*, secundum Tertullianum (lib. 4. aduersus Marcionem) *sistit & representat eum, quem Deus antea per Prophetas promissit.* sic ista verba, *Hoc est Corpus meum*, sistunt & representant illã Domini carnem in alimentu, de qua iam antè dixerat (Ioan. 6.) *Et panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.* Deinde secundum Hilariũ (lib. 6. de Trinitate) *pronomina obinēt*

o ij in se

Petri Fontidonij fides & sententia de Primatu Romana Ecclesie.

Petrus Fontidonius in Oratione pro Concilio Tridentino. Illud abs te, Fabrici, quare, cum hac in sanctam Synodum scribere, aut potius euomere cogitabas, nunquid ex Italia, Hispania, Gallia, Hungaria, Anglia, Græcia, Dalmatia, Boemia, Polonia, Hibernia, ipsa Germania, ex toto denique orbe Christiano doctissimos & grauissimos Episcopos, alios etiam quamplurimos omnium literarum genere prestantes, & excellentes homines, florem, inquam, Reipub. Christianæ, in hunc locum confluxisse, sciebas, an non? Nunquid Ferdinandi Casoris, omnium Regum, Principum Christianorum, & Reipublicarum Legatos hic adesse intelligebas, an non? Nunquid eos omnes, non alio nomine conuenisse, quam ut Ecclesia saluti consulere, & ruenti Religioni Christiana subuenirent, ignorabas, an non? Si intelligebas: qua tanta dementia tuum istum sceleratum animum potuit impellere, ut in clementia atq; furentis orationis aculeos in eos exeres, quos lumina Christiana Reip. agnoscebas? Et post. Illa unica esse Ecclesia reformatione existimatis, si Romanus Pontifex ab illo loco, in quo illi Christus collocatus, depellatur. O vos deceptos, delusosq; Germanos, quibus vel hæc unica persuasio tantum hæcenus malorum inuexit, & in posterum maiora comminatur. Hæc vobis funestissimas excitauit tragoedias, hæc clades acerbissimas edidit, hæc dulcissimum eripuit otium, pacem abstulit, bellum civile, seruire, domesticum & intestinum intulit: hæc omnia erroribus infinitis, insanissimisq; compleuit. Qua quidem mala non aliunde (mibi credite) nata sunt, quam quod Ecclesiam Romanam, veritatis Magistrā, antiquæ Religionis Scholam, rectā & incorruptā fidei religiosissimam aram, columnam deniq; atq; firmamentum Euangelicæ veritatis deseruistis: & Summum Pontificem, quem & Christus suæ Ecclesie Principem, & Pastorem supremum instituit, & totus orbe Christianus iam inde ab ipsis Ecclesie primordijs, ad hæc usq; nostra tempora, Christi Vicarium agnouit, non modo non uenere mini, sed odio plusquam Vatiano, & contumeliosis improbitatis prosequamini. Et iterum. Res ipsa clamat, Fabrici: conuerie oculos in Germaniam uniuersam, Galliam, Poloniam, Ungariam, Boemiam, Angliam: Vicinas Prouincias, atq; regiones animo & cogitatione perlustra: incendia, cædes, strages populi Christiani circūspice: hunc tantum tumultum, quasi fremitum quandam concussa tempestatibus maris auscultat: tot erroribus miseram plebem fluctuantem tacitus ipse considera: quot hæresibus scissa, atq; distracta sit, tecum expende: circūiacentes Prouincias, tot erroribus & tumultibus estuantes, contempera. Vnde hæc tanta fluctuatio? Vnde tam varius spiritus erroris, atq; veriginis? Vnde ista furia proruperunt, ut Christiani milites non modo insidias hæresibus dissideant, sed mutuis se iam vulneribus conficiant, nisi quod vnus Ecclesie Principis, Romani, inquam, Pontificis signa deseruerunt? Vnde illos tot errorum procellis, tempestatibusq; tactari animaduerimus, nisi quod Gubernatorem illi diuinum clauo asidere non patiantur? Vnde miseræ oues errantes per tot præcipitia ferri cernimus, nisi quod summo Pastori baculum à Christo traditum eripere voluerunt? Vnde hæc omnes perturbationes, tumultus, hæreses profecta sunt, nisi quod, quemadmodum Africanus ille Pastor & Martyr in clypeo dixit, Sacerdoti Dei non obtemperatur? Quid habes, quod hic opponas? Quam tu aliam horum malorum causam adduces? Leonius Antiochenus Episcopus auctore Nicephoro, in grauissima illa apud Antiochenos de Religionis negotio dissensione, cum timens seditionem, sententiam suam aperte preferre non auderet, aliquando caput suum caris florens demulcens dixisse fertur: niuem eam solutam lulum multum consecutum esse: indicans, eo capite sublato, quod sua auctoritate homines in officio continebat, dissidia ciuim in apertam seditionem euasura. Quanta igitur malorum sentina secutura sit, quanta tenebra Christianam orbem occupatura, si Caput istud Ecclesie uniuersalis, Romanus, inquam, Pontifex à Sede sua deturbaretur, & statim iam istud fatidum hæresum cænum, quo nunc illi miserè voluntantur, qui illum non reuerentur. Quæcum ita sint, audeas tu, homo audacissime, tot Patres & Pastores Ecclesie reprehendere, eos deformatores veritatis & Religionis hostes appellare, quod non animo euerendi Summum Pontificem ad Concilium acceperint? Quod Ecclesia membra contra Caput (sine quo fides, pax, Religio, salua esse non possunt) non coniuauerint?

Professio

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Annus Pontificatus Domini Romani. 1550.

Imperato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

209. De Zuinglio.

Illud Zuinglio in Carlostadij opinione placuit, quod veritatem Corporis Christi ab Eucharistia remouisset: non tamen placuit modus, quo illud fecit. Voluit eni Zuinglius, verba Christi ad Eucharistiam referri, sed in eo sensu, tanquam verbum substantiuum (est) in oratione Christi positum fuerit pro significat. Nā à spectro suo (quod albimne, an atrum esset, ipse dubitabat) sed à spectro suo sine controuersa diabolico admonitus, dicebat, illa verba, Hoc est corpus meum, sic interpretanda esse, Hoc significat Corpus meum. Quam interpretationem Beza contra Westphalum defendit.

Idem. Iulius.

Idem Caro Ius.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

in se nominū virtutē. Itaq; vt ille agens de his verbis (Hic est Filius meus) rectè subiungit: Proprietatis significatio est, vbi &, Hic est, dictum esse auditur, & meus est: hunc ego tanquam indice digito ac verbi significatione contingo, quod dico, & meus est, & hic est, & filius est: quid post hæc intelligentia poterit esse, ne non esse credatur? eodem profertis modo iam & ego dixerim, Pronomen (Hoc) itemq; pronomen (meum) obtinere in se nominum virtutem. Proprietatis significatio est, vbi &, Hoc est, dictum esse auditur & meū est. Perinde valent hæc pronomina Hilarij iudicio, ac si diceretur, Proprius est Filius, aut, Proprium est Corpus quod demōstrat. Nam qui dicit, Hoc est Corpus meum: hoc suum Corpus tanquam indice digito & verbi significatione contingit, qua dicit, & meum est, & hoc est, & Corpus est. Quid post hæc intelligentia poterit esse, quod minus propria & naturalis corporis Christi substantia esse credatur, quæ tam significanter ostenditur?

Verbum substantiuum (est) nunquam ex se vsurpari pro alio verbo composito.

Verbum (est) quod substantiuum dicitur, simplex omnino ac purum, affirmationibus & negationibus deseruit, eaq; res, quæ alijs attribuuntur, cum ijs connectit, quibus attribuuntur, nec vnquā ex se compositum aliquid significat. Etenim composita verba omnia in partes suas vltimas per hoc verbum resoluntur, & distinctè explicantur: adeo vt Hebræi nunquam ferè exprimat illud verbū, quia per cōmunem sensum vbique suppletur abq; vlla ambiguitate. Quinimò Lucas cūm verba benedictionis Dominici Calicis (c. 22.) recitaret, profertis omisit verbū (est) velur ex communi more ac sensu tam supplendum, quam intelligendum. Nam quod ista oratio (Petra erat Christus) soleat ita exponi, Petra significat Christum: id non accidit, quoniam verbū (est) pro (significat) ex se collocatur: sed quoniam Petra illa cum Christo aliter coherere, quam per similitudinem & signū quoddā nō potest. Cūm igitur in rebus per eiusmodi orationem connexis ratio tantum signi reperitur: fit, vt parum referat, dicāsne, Petra est signum Christi, an, Petra signo tenus Christo conuenit, an etiam, Petra significat Christum. Sed nisi prius per naturā rerum vis signi ac potestas in ipsis nominibus petra & Christi fuisset: nunquā posses illud (est) pro significat interpretari. Iam verò cūm in rebus per verbum (est) copulatis ratio ac natura signi necessariò insit: non illud (est) ponitur pro significat, sed illud verbum (significat) ponitur pro toto hoc (est signū) quod quidem signum in rebus ipsis, ac non in verbo constitutum, à rebus ad verbum transfertur, ac non in verbi substantiuū natura propriè constituitur. Ineptè igitur Zuingliani tropū quarūt in simplicissimo verbo substantiuo, quod nihil aliud ex se facit, quam vt duo extrema connectat, & tali modo connectat, qualia in se iā sunt, nihil omnino illis addens aut detrahēs. Itaq; si tropus in oratione Christi quarēdus est, in noie corporis, nō in verbo (est) quari debet.

Nomen Corporis in his verbis (Hoc est Corpus meum) propriè ac non figuratè seu tropicè accipi, & cur id ita se habeat.

210. De Oecolampadio, seu Vretto. q Oecolampadius nō quidem hæresim Zuinglij deruit,

Corpus erat, secundum naturam: sed Christus dixit, hoc esse Cor-

Professio fidei R.D. Abd-Isu Patriarcha Assyriorum Orientalium, &c. facta sub S. D. N. Papa Pio Quarto.

Ego Abd-Isu filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gezira in Tigri flumine, olim Monachus Ordinis Sancti Antonij, Monasterij Sanctorum Raha & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriarcha Ciuitatis Muzal in Assyria Orientali, iuro, quod ita corde credo, & ore confiteor, Sancta Romana Ecclesia fidei, approbata omnibus & singulis illis, qua ipsa approbat, & damnata similiter omnibus, qua ipsa damnat, amplector, & perpetuo me amplecturum, & reuerenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropolitanos, siue Episcopos ac Dioecesanos quouis modo meam iurisdictioni subiectos, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor: ita me Deus adiuuet & hac sancta Dei Evangelia. In quorum omnium fidem, hanc meae fidei Professionem, & attestationem manu mea scripsi, & subscripti coram Reuerendissimis, & Illustrissimis Dominis D. Michaeli Titulo Sanctae Sabinae, Alexandrino, & Domino Marco Antonio Titulo Sancti Marcelli, A mulio, vulgariter nuncupatis, S.R.E. Presbyteris Cardinalibus. Romae die vij. Martij. An. Dom. M. D. LXII.

Alia Professio eiusdem Patriarcha, qua inquit, se credere, recipere & tenere omnia Decreta Conciliorum, praesertim Tridentini, &c.

Ego Abd-Isu, nunc Dei & Apostolicae Sedis Primas, siue Patriarcha Ciuitatis Muzal, in Assyria Orientali, sub cuius iurisdictione multi Metropolitanae, Episcopi, & Dioecesani continentur (videlicet, Arbel Metropolis, Saraua, Hancava Episcopatus, Cheptiam Metropolis, Caramleys, Achusch Episcopatus, Nassybin Metropolis, Macchazzin, Tallefcaui, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis, Azzen Episcopatus, Elchessen Metropolis, Zuch & Mesciara Episcopatus, Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus, Amed Metropolis, Chiaruchia, Hayn, Tammir Episcopatus, quae omnes simul regiones subsunt Turcarum Imperio, Ormi superior Metropolis, Vscimi & Cuchia Episcopatus, Ormi inferior Metropolis, Durra, Soldos, Eschinuch Episcopatus, Espurgan Metropolis, Nare. Gien nunc Episcopatus, Salamas Metropolis, Baumar, Schiabathan, Valchan Episcopatus, omnes Persarum Regi, vulgo Sophi nuncupato subiecti: in India vero Lusitanis subiecta, Cuschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Calcuth Episcopatus, cui subest Carongol Ciuitas, quae adhuc ab Idololatriis, & Ethnicis hominibus possidetur) iuro & polliceor (cum mihi non liceat ad sanctam sacram Tridentinam Synodum accedere, sed necesse sit, ut ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eger auxilio, & sine custode, me absente permanet) ita meo quam eorum nomine, quos omnes ex corde sancta Romana Catholica Ecclesia partes tenere non dubito, inhærendo iuramento fidelitatis, aliis per me confecto, siue per me praestito: Iuro, inquam, & polliceor, omnia nos tenere, & credere, qua in sancto Oecumenico Concilio hucusque, sunt acta, & secundum eorum Decreta promitto omnes filios nostros instruere, & praecipue in his, quae in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima congregatione nihil penitus dubito, sed ei & meo, & eorum nomine reuerenter & humiliter me subiecto, vocari, & ad hanc sem ad aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter sem per accedam. Sic me Deus adiuuet & hac sancta Evangelia.

Gaspar

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

seruit, sed modum aptiore excogitare conat⁹ est, quo eandem propugnaret. Dicebat igitur, nomen Corporis Christi positum esse pro signo & figura Corporis Christi, atq; ita figuram dictionis constituit in praedicatione & attributo, non autem in verbo (est.) Vnde etiam Viretus, Metonymiam (inquit) quam eorum aures in verbo (est) respuunt, collocamus in nomine Corporis, ut Corpus capiat⁹ pro Corporis figura & significatione.

Idem Caro Ius 5.

Idem Iulius 3.

1550.

esse Corpus sanum, illud ipsum, quod datum erat pro nobis, & sanguinem suum pro nobis effusum in remissionem peccatorum: non igitur abusus est nomine Corporis pro figura & significatione Corporis, quia figura Corporis Christi non est data pro nobis. Itaq; si qua dubitatio poterat in Corporis nomine suboriri, eadem prorsus est sublata per adiuncta illa verba, quod pro vobis datur. Vt, Christo dicente, hoc est Corpus meum; si tu interrogas, quod Corpus? tum ille respondeat, idem ipsum, quod pro vobis datur. Nam articuli Graeci manifestum faciunt, vim ac proprietatem Christi Corporis prorsus per subsequentem descriptionem explicari, & indubitam reddi. Nam quod nonnulli Patres dicunt, Christum de deo figuram Corporis sui: notiq; Rhetoricam dictionis aut sententiam alicuius, sed mysticam figuram intelligunt. Cuius quidem figurae substantia non alia sit, quam vera Christi & naturalis caro sub specie panis in cibum mentis data. Nam ut non panis aut vinum, sed sola Christi caro morte pro nobis in Cruce pertulit: sic mortis eiusdem commemoratio, quae fit per sacrum epulum, non potest legitime fieri, praeterquam si eadem ipsa caro ab ijs, qui comedunt hostias & participes fiunt Altaris, ore corporis manducetur. Sacra enim mensa, quae ad Sacrificium aliquod refertur, eadem substantiam, quae in Altari oblata fuit, necessario continet. Alioquin non est eius Altaris aut Sacrificij mensa & participatio. Sic Agno Paschali oblato, eiusdem solius agni caro in memoriam transiens olim Angeli comedebatur. Exod. 12. Altare, vbi Christus magnum sacrificium pro genere humano obtulit, Crux fuit: Ibi certum est veram Christi carnem usq; ad mortem fuisse pro nobis oblatam. Eucharistia vero tam necessario refertur ad illam Domini mortem & Crucis oblationem, ut quoties manducamus hunc panem, & calicem Domini bibimus, vitam eius annuntiemus, donec veniat. Vnde Christus, Accipite, (inquit) & manducate, hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur. Cum igitur verba Domini cum re ipsa conueniant, nec solum oporteat id Corpus Domini esse, quod manducandum porrigitur, quia Christus ita dixit, verum etiam quia rei natura id postulat: absque omni controuersia id quod in Coena Domini ore corporis manducamus, proprie Corpus Domini esse sine vlla orationis, non item sine vlla rei alicuius figura. Corpus enim Christi sub specie panis (ob demonstrationem Sacerdotij, quod secundum Ordinem Melchisedech Christus obiit & impleuit) Discipulis datum, sui ipsius vel in Cruce ad mortem traditi, vel iam in spiritu nos viuificantis & nutrientis, vel posthac in caelesti gloria exhibendi, figura est. Nam ut vitam in nobis habere non possumus: (Ioan. 6.) nisi manducauerimus (spiritu saltem & desiderio) carnem filij hominis: sic necessitas interna huius manducationis nulla re alia perfecte figurari & exprimi potest, nisi eadem ipsa Christi caro in Sacramento Eucharistiae ore corporis capiatur. Etenim si aliud quippiam comeditur, ex eo potius figuratur, in alio praeterea cibo, quam in sola viuifica Christi carne alimentum nostrum consistere. Sin autem solius Christi carnis (ut verè facimus) substantiam manducemus: perfectissime significatur, in solo Christo vitam spiritualem nobis repositam esse. Et haec vera est ratio, cur Eucharistia toties appelletur figura corporis Christi. Figuratur enim caro Christi hoc modo porrecta, & morte ipsius praeterita, & viuificatione nostram praesentem, & gloriam in futuro per eiusdem Corporis meritum acquirendam. Sola talis ac tanta figura Christo auctore digna est, non autem vmbra illa, quam Sacramentarij nuper excogitarunt, dum rerum tantarum mysticam figuram in tropum & figuram orationis couerterunt.

Cum

1557 Gaspar à Fosso Archiepiscopus Rheginus . B. Petri eiusq; in Romana & Apostolica Sede successorum auctoritatem, eminentiamq; super ceteros omnes ab ipsa Christi resurrectione indubitata accepit, ad quos alij quibus gratia fidei dubia & Ecclesia negotia tanquam ad supremos Doctores, & totius Dominici gregis Pastores summos referebant. (Et post.) Sola hac Ecclesia nunquam suis erroribus deprauata.

1559 Gaspar Cardillus Villalpandus . Ecclesia Catholica & Apostolica eadem prorsus est cum Ecclesia Romana.

1560 Petrus Fontidonius in Concione ad Patres Tridentinos . Sedem illam Apostolicam Romanam vel ipsi antiqui Ecclesie hostes, summa veneratione iam inde ab ipso Apostolorum Principe Petro, continua Pontificum successione deductam, tanquam ceterarum omnium Ecclesiarum Principem & moderatricem prosequuntur. In hanc igitur unam curam & cogitatione de consuando diuino Sacrificio, quod illi exire de afferenda Sede Romana, quam illi euertere & funditus delere conantur, incumbite: ad sustentandam unam illam & firmissimam Ecclesie Columnam, omnes ingenij vires adhibite: quam qui erectam & firmam esse cupit, saluam cupit esse Ecclesiam . Illa etenim collapsa, rui totum Ecclesiasticum adificium: illa extincta splendidissima face, omnia heresum & errorum tenebris occupabuntur, qua non aliunde nata sunt, quam quod Sacerdoti Dei (ut dixit Cyprianus) non obtemperatur: illa occidente, occumbit simul Christiana Religio: adeo ut mihi quidem cum illius funere miserabile etiam Ecclesie funus coniunctum esse videatur . Nihil est quod aduersary maiori odio prosequantur, & maiori rabie insectentur. Sed nihil mirum. Nefarium illum & improbitum Magistrum atque Ducem imitantur . Quod maiori studio & animi contentione laborandum est, ut quod illi ad affligendam magnopere Religionem e medio tollere conantur, nos illud unum ad eam firmendam stabilendamq; sulciamus.

1562 Gaspar Ferrantius Sueslanus in Oratione ad Patres Tridentinos. In celum Saluator noster ascensurus, agnos & oues suas Petro Apostolorum Principi caelestis doctrinae patulo pascendas se commendauit, aperit ostendens, quantum illas diligeret. Ac Petrum ipsum, cui soli, antequam Cruci pro nostra salute affigeretur, se Claves regni caelorum daturum, & super illum Ecclesiam suam adificaturum promiserat, pro quo Patrem quoque orauerat, ne illius unquam fides deficeret: quod alios docere, & in vera Religione confirmare posset, orbis uniuersi Magistrum ac Pastorem praeposuit. Et ab eo subsumi quadam sapientia Ecclesiam suam unam, gregemq; unum monstrari voluit, ut omnis perturbatio & confusio ab Ecclesia tolleretur, & ordo seruaretur: nosq; cum Capite nostro Romano Pontifice, Christi Vicario, Petriq; successore quasi membra compati Christi Corpus in terra referremus.

1563 Ludouicus Blofius Abbas Latiensis in Collyrio Haereticorum lib. 2. c. 2. Quod Haeretici Primatum Summi Pontificis & eminentiam Sedis Apostolicae despiciunt, atque impugnant: hoc faciunt, quod sibi proprium est. Nec enim aliunde ortae sunt haereses, quam dum unus in Ecclesia ad tempus vice Christi Iudex non cogitatur.

1564 Laurentius Surius in appendice ad Naucleri Chronica. Pontificis Romani sententiam & auctoritatem uniuersus orbis Christianus semper agnouit, suspexit & reuerentia est, quem nunc Lutherus & Discipuli eius non alio quam ipsissimi Antichristi loco habent. Sic enim expedit istis Euangelistis, ut nulla sit Romana Sedis auctoritas, cuius pondere sciunt superiorum temporum haereses omnes mirabiliter oppressas & elisas.

Hieronymi

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

211. De Valentino Cratoaldo.

Ioanes Langus in Apologiam Iustini Martyris ad Antoninum Pium Annotationes conscribens, non modò narrat, sed etiam approbat Valentini Cratoaldi praceptoris sui nouam & haecenus inauditam de verbis caena Domini opinionem, qua dixerat, propositionem ista, Hoc est Corpus meum, ita ordinandam, Corpus meum est hoc, videlicet, panis (nam hunc demonstrat) & cibus, sed panis & cibus spiritualis & viuus, qui de caelo descendit, sicut Ioan. 6. dicitur, Caro mea verè est cibus. Et ibidem Langus rationem suae opinionis hanc reddit, quia in Graeca lingua articulus efficit, ut ea vox, cui is adiectus sit, subiecti, & altera praedicati locum obtineat: articulum verò (3) adiectum esse Corporis nomini.

Idem Caro lus 5.

Idem Iulius 3.

212. De

vt aliquid attribuatur Dei verbo, quod & ab initio fuisse, & apud Deum, imò etià Deum esse, affirmat. Res igitur subiecta docet, verbum eo in loco subiecti locum tenere, sicuti eadem res docet, in Caena Christi panem esse, qui primùm vocatur & fit Christi Corpus: & tunc quidem Corpus Christi iam prius de pane confectum, cibus etiam esse declaratur. Itaq; Corpus Christi cibus quidem noster est, sed hoc non prius ita comparatur in Caena Domini, quam panis acceptus verbo & benedictione Christi fiat Corpus ipsius. Iam quòd Ioannes Langus dicit, Corpus Christi panem spirituale & viuum vocari, quemadmodum vbi dicitur, Caro mea verè est cibus: certè quidem per hanc opinionem pronome illud (hoc) non proprie accipitur, sed figuratè. Nec enim Corpus Christi re vera est panis hic triticeus, quem Christus (secundum Cratoaldi mentem) demonstrat, sed velut panis hic. vt ita suppleri debeat Christi oratio, Corpus meum (subaudi, spiritui vestro) est verè ac re ipsa (subaudi velut) hic panis triticeus (subaudi, corpori vestro.) Nam multum interest, vtrum dicat Christus, Corpus meum est panis in genere, hoc est, cibus (sicuti Ioan. 6. dicitur: Caro mea verè est cibus) an verò dicat, corpus meum est hoc, videlicet hic triticeus panis quem accepi. Quod certè vt absurdissimè diceretur de vno aliquo certo pane: sic non minus absurdè suppleretur illa vocula (velut) aut (tãquam) perinde ac si Chris-

p stus

Hieronymi Oforij fides & sententia de Romana Ecclesia Primatu.

Hieronymus Oforius Episcopus Syluensis in Gualterum Haddonum. Lib. 1. Consentaneum optima moderationi fuit, ut cum summus ille Princeps, qui celum atque terram imperio sempiterno deuincit, Rempublicam caelestem in caelis condere statuisset...

Nunquam fieri potuisset, ut pestilentes sectae vires colligerent, nisi prius Pontificis Maximi labefacta fuisset auctoritas. Quomodo enim pestis diu vigisset, cum facillimum fuisset, ea nascentem Pontificis auctoritate rescari...

Michael

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi. Romani.

Imperato. Rom.

De Haeretici & Pseudo-propheta.

212. De Wolfgango Musculo, seu de ijs, qui proprie Sacramentarij dicuntur.

Id demum, post haec omnia tentata, restabat, ut Tropistae absque Verbo Dei scripto, imo coera manifestam Scripturam, tamen contendere non cessarent, suam opinionem esse vera, fulte ex natura & proprietate Sacramenti, quod necessarium ex signo rei sacrae constat.

Idem Caro Ius 3.

Idem. Iulius 3.

stus voluisset dicere, Corpus meum est taquam iste panis. Itaque si a fide Catholica semel discesserimus, ne illud quidem pronome (hoc) quod omnium demonstranda maxime seruit, certa habet significationem.

Ratione certissima demonstratur, Corpus Christi necessario adesse in Eucharistia, idque secundum rationem eius Sacramenti, quod nouo Testamento congruit.

Fides nostra de substantiali Christi Corporis praesentia in Eucharistia, tam solidum in Dei verbo, & in ipsa veritate Euangelij fundatur, ut Sacramenti natura non modo praesentiam Christi realem non oppugnet, sed etiam permultum adiuuet firmiterque stabilizat.

dam in Cruce redemerit, & nunc nutriat in deserto huius seculi. Sed parum est respondere Aduersarijs. Audiant potius, quam certa ratione fidei nostrae veritatem demonstremus: & ea ipsa ratio petetur a Sacramenti etiam natura, tali quidem, qualem in nouo Testamento institui secundum Scripturam sacram, necesse fuit.

p ij in Cor.

1572 Michael Medina Christianæ Parænesis lib. 7. c. 17. Potestas in diuinas leges, ordinariè quidem in Roma Pontifice residet. Hoc est enim, quod illi à Domino in regionem longinquam proficiscēti, quasi Vicario, & Reipub. Christianæ, dum reuertitur, Presidi, in prociētū suggeritur: Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatū in cælis, &c.

Idem Medina de sacrorum hominum continentali lib. 5. c. 43. Constat, Christum sacrum quendā Principatum instituisse, cui omnes parerent. Hunc autem Principatum non paucorum, aut multorum, sed vnius duntaxat, qui suo loco Ecclesia præsideret, fuisse, Catholici omnes planè confitemur. Reliqui enim Petrū ac eius Successores Romanos Pontifices, regni cuiusdam ac Pontificalis potestatis heredes.

1574 Thomas Blysius Neapolitanus in Clypeo Piorum, Quæst. 36. artic. 2. Christus constituit Petrum Caput omnium Christianorum, & Vicarium suum in terra, cui dixit: Pascere oues meas. Pascere est gubernare & regere oues verbis, exemplis, & alijs necessarijs ad regimen animarum, à cuius regimine nullus Christianorum est exemptus, qualicūque dignitate fulgeat. Quæ autoritas datur successoribus Petri à Christo, mediante vera & bona ministrorum electione, alijs Episcopis & Prælati datur à Christo, mediante Petri successore.

1576 Marianus Victorius Reatinus in lib. de Confessione Sacramento, quem Pio 4. Pontifici Maximo dedicat, rectè asserit, diuinam, & ab ipso Christo ad nos usque manantem, doctrinam esse, qua hodie Romana Ecclesia utitur, quæq; semper etiam usa est, cum ei in Petro promissum fuerit, defuturam nunquam esse illius fidē, nec portari inferi aduersus eam unquam præualituras, sed ab ea potius, veluti omnium matre, ceteras in fide confirmandas fore Ecclesias.

✠ Fides & Sententia Cardinalis Seripandij de Petri & successorum eius Primatu.

Hieronymus Seripandij Cardinalis ad Epist. Pauli ad Galatas, in refutatione 14. Tu es Simon (inquit Christus Ioan. 1.) tu vocaberis Cephas. Cephas autem (auctore Ioanne) est Græce πέτρος, quæ Græca dictio Latine Petram, & saxum omnibus significat. Quæ quidem voce, & appellatione, cum eodem Simone alium longo post interuallo sermonem habens, hanc ipsam metaphoram Petra secutus, usus est: Tu es Petrus, inquit: ideoq; rectè intulit: Et super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam: ut hac breui oratione tria potissimum sint, quæ Christi menti, atq; sententiam palam & aperitè demonstrant. Primum est cognomen ipsius & nouū nomen Petri, Simoni inditum, quod Petram sonat. Alterum est, quod quam Petram intelligit, quasi digito ostendens: Super hanc (inquit) Petram, cum qua loquor, id est, super te ipsum, id est, Simon, quem Petra cognom. entio cobonestauit ad soliditatem, & firmitudinem tuam ostendendam. Tertium est verbum, edificabo: quod & metaphorā explet, & Christi consilium, atque animum omnibus aperit, planeq; sub aspectum ponit.

Iam ve-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

✠ Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

✠ Hæretici & Pseudo-propheta. singula sacra benedictionis verba propriè accipienda esse, tamen modum (inquit) prædicati non possum statuerè proprium (nisi confusionem intolerabilem in hac causam inducere velim) sed sacramentalem, Sacramento conuenientem: ut potest panis, quatenus est Sacramentum Corporis Domini, hætenus est Corpus Domini pro nobis traditū ratione ac modo Sacramento conuenientii, quemadmodum ratione ac modo nature ipsius naturaliter est panis. Hæc Muscul.

Idem Caro lue 5.

Idem. Iulius 3.

stiam, quæ in æternum potens est (Corpus videlicet eius ac sanguinem) ad cõsummandam in nobis illam sanctificationem, (Heb. 10.) quam in Cruce per mortem suã omnibus ijs meruit, qui per fidem & mandatorum obseruationem obtemperarent sibi. Mutamus quidem quotidie panem & vinum, mutamus etiam persæpe ministrialem Presbyterum, ac Sacerdotem: & ob has ipsas mutationes noster cultus deficit à veritate nuda, quæ vel iam in cælis est, vel in Christi Cruce præcessit, ubi solus ipse Sacerdos, ac solum Corpus illius sacra hostia fuit. Verum noster cultus per has externas & initiales, vt ita dicam, mutationes ita figuralis & typicus est, vt interim verus Sacerdos Christus ipse sit, qui consecrat hostiam suam & Eucharistiæ Sacramentum: ipse etiam sit victima, in quam panis & vinum conuertitur. Itaq; licet imperfectum aliquid in Sacramenti nostri materia & visibili ministro existat, est tamen etiam perfectio ipsa, propter quam Cultus noster non quidē umbra futurorum est (vt olim Legis Mosaicæ Sacramenta, sed præterea imago rerum, id est, veritas quædam occulta, veritas velata & abdita, veritas tamen ipsa, quæ per Christum facta est) quæ facit, vt non reprobetur Eucharistia nostra, velut infirma & inutilis, sed grata sit Deo propter ipsam Christi substantiam, quæ non tantum in nostra fide, sed etiam in Sacramento visibili continetur. Quæ ratio tam efficax est, vt D. Ambrosius, Sedulius, Chrysostomus, Theodoretus, Primasius, & quotquot præterea sancti viri Catholicos Commentarios in Epistolam ad Hebræos scripserunt, nulla ratione alia potuerint sese ab illa obiectione liberare, quin alioqui noster cultus nunc in Ecclesia Christi positus, foret tam infirmus, & inutilis, quàm cultus Leuitarum fuit. Quod vt vel cogitetur, blasphemum est. Omitto infinitas penè alias rationes, quibus hoc ipsum certissimò demonstrare possem, si locus & causa pateretur.

Corpus Christi in Eucharistiæ Sacramento non tantum efficaciter à spiritu iustorum, sed substantialiter à corpore omnium communicantū, & spiritualiter à spiritu iustorum accipi.

213. De Caluino, seu De Energicis.

Cum Caluinus animaduertet, Zuinglij, Oecolampadij & cæterorū opinionem

Præterquam quod hic modus præsentia Corporis Christi, quem Caluinus ponit, nec ad celebrandū publicum Ecclesie Sacrificium, nec ad transubstantiationem

Iam vero quod sequitur, his quae diximus non solum est consentaneum, atq. conforme, sed lucem etiam Christi sententiae adauget, & veritatem multo illustriorem reddit. Et tibi dabo (inquit) Claves Regni caelorum. Deplorat, miseri, deplorat cecitatem vestram, lugere surditate mentium vestram, qui Solus lucem non videtis, qui vocis huius Christi sonum tam grande, tam plenum, tam clarum non auditis. Aut velitis, aut nolitis, Claves habet regni caelestis Petrus, claudendi & aperiendi caeli potestatem & Petrus & eius Successores habent. Claves praeterea vni Petro datae sunt, cum caeteris Apostolis de clauibus non solum nihil actum, sed ne verbum quidem factum fuisse legitur, ut aliis quiddam, & excelsius omnino, Claves attulisse Petro, & tradidisse, necesse sit, quam ligandi & soluendi potestas, aequaliter omnibus communicata, caeteris attulerit. Claves enim potestatem Petro dederunt, & de fide, & de moribus decernendi, quae credenda, quae non, quaeq. agenda, quae non, vniuersa Ecclesia praescribendi. Claves Petri & vniuersam Ecclesiam administrant & singulas eius partes ordinant, & temperant, praecipua fidei, spei, charitatis dant, hisq. praeceptis iter, & aditum in caelum obtemperantibus, & bonis aperiunt, conuictibus & improbis claudunt. Claves haec non solum infimis, ac medijs, sed etiam summis & excellentioribus Ecclesia membris, Caesaribus, Augustis, Regibus, Principibus, Rebus pub. Dynastijs, Tetrarchis, omnibus gentibus, ac nationibus, quae ad Regnum caelorum adipsendum facere videantur, praescribunt. Haec terrarum orbi, quatenus ad Religionem spectat, leges imponunt. Soluendi autem atq. ligandi potestas ea est, quae cum omnibus Apostolis communiter ac promiscue a Christo data sit, ad omnes Sacerdotes pertinet, & in omnes Sacerdotes ab Apostolis est propagata. Hac potestate ligandi atq. soluendi, sacerdotes omnibus Christianis hominibus, quos peccasse poenitentem (ita vis est poenitentiae) peccata condonant: sumpta tamen a poenitentibus aliqua poena, atq. supplicio. (Et post.) Ligandi & soluendi potestatem Christus ita omnibus Apostolis communem esse statuit, ut in ea etiam ipsa, penes Petrum tamen esset Principatus, qui hanc sua potestatis, seu manus procuratorum partem, ad salutarem Ecclesiae gubernationem, alijs imperiret, ac remq. curam & diligentiam adhiberet, ut eam omnes pure, castè, & diuini potius, quam humani spiritus consilio administrarent. Qui si corruptum quid esset in Ecclesia, aut temporis longinquitate, aut hominum negligentia, ipse sanaret: si qua vniu. aut alterius peccato, longaq. deinceps consuetudinis corruptela, in abusum delapsa, & deprauata essent: ipse corrigeret. Quod ipsum iam tu ab Orientis Ecclesiae principio Petrum fecisse legitur, aduersus Ananiam & Saphiram, qui Spiritui sancto mentiri non dubitauerunt, & in Simonem Magum, qui donum Dei pecunia comparari posse existimabat. Quae quidem animaduersiones, & poena de impijs sumpta, Apostolorum Caeteris astante, & vniuersa Ecclesia vim, & virtutem Petri admirante, ac trepidante, summam eius in Ecclesia potestatem facile ostendunt. Patet igitur, omnes Christianos homines hanc Petri potestatem, & Pontificis Max. excellentiam oportere admirari, suscipere, venerari, imere, colere, obseruare, si in Christi grege esse cupiunt. Soluendi enim potestatem communicare cum alijs solus Petrus potest, ut iure meritoq. Pater Hilarius vir sanctissimus, Petri potestatem his verbis admiretur: O beatus caeli tanitor, cuius arbitrio Claves aeterni aditus traduntur, cuius terrefre iudicium praesudicata auctoritas sit in caelo: ut qua in terra aut ligata sumi aut soluta, statuti eiusdem conditionem obtineant & in caelo. Iam vero Christus etiam (Ioan. 21.) omnem gregem suum amori fideiq. Petri commendauit. Cum autem Pastoris officium, ex seruitute & imperio commixtur sit, ideo sit, ut munus hoc interdum seruitutem, interdum imperium esse iure dicamus: & seruitutem quidem, quia non ad sua, sed ad ouium comoditates, vtilitateq. respicere Pastor semper debet. Imperium, quia viuendi praecpta dare, vialq. quae ad salutem ferant, demonstrare Pastor pro suo iure potest. Seruitutem, quia nunquam illi deserende sunt oues, quarum gratia omnes aspernadae sunt voluptates, pericula omnia subeunda, Imperium, quia si qua oues obedientiam abiciant, & imperata facere detrectent, supplicio & vinculo coercendi ius & potestatem habet, ac de omnibus, quae ad oues spectant, cognoscere, statuere, iudicare, huius muneris & officij maximo proprium, ac perenne est.

Esigitur

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia iucceffio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Roman.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

nionem habere in se permultum absurdi, eod quod rem ad veteres vmbas reducere videretur: primus mortaliu excogitauit hunc modum praesentiae Corporis Christi, vt diceret, panem & vinum efficacia signa Corporis & Sanguinis Domini esse, & ita efficacia, vt non solum per fidem, sed re ipsa Corporis Christi substantia manducetur, & sanguinis bibatur a spiritu nostro, quoties cum fide panem illum edimus, & vinu bibimus: adeo vt etiam indigne manducatus offeratur Corpus Christi vna cu pane & vino, licet ab illis (vt ait) non manducetur. Itaq. haec Domini verba, Hoc est Corpus meum, sic interpretatur, Sic panis est signum efficax corporis mei. De Ludouico Zuingliano Caluini doctrinam oppugnantem.

Claudius Sanctes in doctrinae Caluianae examine, tradit, Ludouicum Alemanni natione Italum, secta Zuinglianu, praestigias verborum, quibus Caluiani vtitur, animaduertentem, ad purum Zuinglianismu redisse. Vnde has positiones apud Lugdunenses Ludouicus edidit, an. D. 1566. 1. In hoc Sacramento Cœna nulla nobis ad edendum & bibendum datur substantia Corporis & Sanguinis Christi. 2. Neque etiam perfidem, seu incomprehensibili modo, vt vocant. 3. Quia hoc totum imaginarium, & repugnat apertissimo Dei verbo. 4. Hanc autem manduca-

tionem statuendam satis apertus est (quia quod in Altari offertur, & in quod panis natura vertitur, vere, ac non sola efficacia representatur, & adest) nec etiam cultum nostrum exteriorè ab infirmitate Iudaica & legali vendicat (quia repetimus, & quotidie in cultu noui Testamenti proferimus eundem panem, & idem vinum, quae non possunt auferre peccata) etiam alijs modis iam confutabitur. Cõuenit inter Catholicos & Caluinum, Corpus Christi & Sanguinem spiritu manducatum & haustum, esse longè praecipuam Cœnae Dominicae partem. Dicit enim Caluinus, panem & vinum esse velut arrabonem & sigillum: res verò ipsas, quae promittuntur & exhibentur, non nisi Corpus & Sanguinem Domini esse. Quod ergo praecipue in Sacramento Eucharistiae capiendum est, id a Domino in eisdem Sacramento administratione praecipui ad doceri, quis negabit? Nam vt Baptismus extra causam necessitatis non datur, praeterquam ijs, qui prius catechizantur (Gal. 6.): sic neq. Eucharistia nisi ijs, qui prius docentur quemadmodum dignè accipienda sit. Christus verò in distributione Corporis & Sanguinis sui nihil praecipit aut docuit de Sacramento Eucharistiae, nisi hoc ipsum, quod coram Apostolis benedixit, fregit, ac dedit, quodq. illos accipere & manducare iussit, esse Corpus & Sanguinem suum. Si ergo Discipuli iubebantur in spiritu Corpus Domini & Sanguinem accipere, vtique per istud verbum (Accipite) hoc illis est praecipuum. Sed hoc verbum (Accipite) pertinet ad illud aliud verbum (dedit illis) nam non accipitur a Christo, nisi quod Christus dat: verbum verò dandi translationem rei corporeae de manu Christi in manus Discipulorum significauit (nam manu illis dedit, dicens, accipite.) quicquid ergo Discipuli debebant accipere, id ipsum erat prius in manu Domini. Sed iubebantur in spiritu potissimum accipere Corpus & Sanguinem Domini: Corpus igitur & Sanguis Domini erat prius in manu Christi, & inde spiritu quoq. accipi necessario debuit.

Quod autem fuit in manibus Christi, speciem panis & vini habebat: quod ergo etiam spiritu accipiendum erat, sub specie panis & vini continebatur. Corpus igitur & Sanguis Domini verè continebatur sub specie panis & vini. Alioquin ne iubebantur quidem Discipuli omnino in illa Cœna Corpus & Sanguinem Domini spiritu accipere, quod nihil à vero alienius dici potest. Quod enim faceres homo iubetur, vtique secundum rem subiectam id facere debet, quatenus homo est, id est, quatenus ratione praeditus est & voluntate: & hoc multo maxime in Sacramento alicuius participatione. Sensus igitur Sacramentalium verboru Christi necessario talis est.

Idem Carolus 5.

Idem Iulius 3.

Est igitur Ecclesia Christi, ouium & agnorum Christi grex. De agnis enim his, Pasce agnos meos, dixit: de ouibus semel, Pasce oues meas. Quae definitio si à translatione atque metaphora ouium, ad proprium & expressum dicendi modum traducatur: quid aliud erit Ecclesia Christi, quam cætus, & congregatio tam eorum hominum, qui lacte indigent, quam eorum, quibus solidiore pastu opus est? Illud in quo tam insolenter gloriamur de Graecia, India, Persida, Africa, Egypti Ecclesis, prorsus irridendum, & puerile est. Quasi verò nos mundum uniuersum Petricuræ Christum commississe dicamus, non suam Ecclesiam tantum, suos agnos, suas oues. An non etiã ipsi videmus, nondum uniuersum orbem Christo dedisse manus, eumq; admisisse doctrinam, & pietatẽ? id quod oraculo Davidis Deo fore pollicetur: Postula à me (inquit) & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra. Neque igitur unquam Ecclesia Christi erit illa, qua non & Petri, & eorum, qui in eius munere substituuntur, Sedem, auctoritatem, doctrinam, potestatem suscipiat, ac veneretur, neque Christi oues ullo modo erunt (sint licet apud Antipodas) quarum mentes hac non imbuerit fides, Christum, antequam in cælum regrederetur, aliquem, qui eius locum teneret in terra, omnino reliquisset. Successoresq; nunquam esse defuturos, qui Ecclesiam recte super hanc Petram aedificatam, & stabilitam, moderentur, ac tueantur. Quibus quidem Petri Successoribus (si daretur facultas) & libenter obtemperarent, & ab ultimis Orientis, Occidentisq; partibus, ac terris, ob omnibusq; Oceani veliam diu, vel paulo anti cognitum Insulis, ad eos tanquã Christi Vicarios venerandos, atq; colendos conuenirent.

Hac autem pauca de multis, quae sese nobis ad dicendum offerebant, si partim ex Christi promissionibus, partim ex factis ipsis hausta & deriuata sunt, si totius antiquitatis sententiam sequuntur: quae quò propius à primo Ecclesia ortu & aedificatione aberat, hoc melius vera cernebat: si contra, haereticorum, qui huic veritati bellum indixerunt, dicta factaq; omnia eò pertinent, ut eis quicquid libet, liceat: nullimq; Christi loco Ecclesia praesidentis, nomen aut iudicium reformident: Si ex huiusmodi arrogancia atque contumacia, omnes orti semper sunt in Ecclesia seditiones, & secta pro temporibus damnata, ut Cyprianus (Epist. 3.) est testis: quid dubitamus, & Patrum, & multorum Conciliorum auctoritate diuina (subnixi, libera & quanta maxima possumus voce, ut omnis orbis exaudiat, pronuntiare: Qui summam in Christi Ecclesiam Petri & Successorum auctoritatem non agnoscit, ac non pronus adorat: Anathema esto.

Gulielmus Postellus (teste Conrado Gesnero in Bibliotheca) librum (quem ego haecenus non vidi) conscripsit, de aeterno Christi in interioribus Regno, & sacro Petri Primatu iam inde ab Adamo per Noachum, Abrahamum, Moysen & Christum ad nos usque deducto.

Idem in libro de Etruriae originibus & institutis: Noachum (inquit) sub Primogenitura Imperio volebat in aeternum regi mundum. Et mox addit, Sabbathum Sagam (qui etiam Saturnus dictus est) Assis pontificem summum instar Adami institutum, à sua Sede, quam illi Noachus pro Pontificatu externo consulerat, non per Babylonia Tyrannum esse pulsatum, ut sit coactus ad Romam locum refugere, & ibi bonum agere Saturnum, ubi iam pater Ianus & longè melior Saturnus instituerat Primogenitura Imperij Sedem. Volebat verò Sanctiorum illic Sanctissimus Noach, ut secundum voluntatem Dei in vno mundo vnum esset patrum, & solius primogenitura Imperium. Vnde qui primus hoc ius infregerit, quin sit omnium tyrannorum & impiorum fons, dubium nõ est.

Reconci-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta. ducationem corporis & sanguinis Christi spirituales tantum esse contendimus. Christus licet à suis fidelibus non sit absens, tamen constanter affirmamus, illius substantiale corpus non esse praesens in hac aena. Hæc Ludouicus.

est: Accipite (corpore & spiritu) manducate (corpore & spiritu) hoc est corpus meum quod pro vobis datur. Idem verò non euenisset in Agno Paschali, qui cibus erat ventris, non mentis, licet cibum mentis figuraret. Verum Corpus & Sanguis Domini praecipue cibum mentis sunt: mente igitur illas res accipere turbemur. Sed cum manu fuerint datae, utiq; per manus etiam ministerium in mentem deriuari debuerunt: & ita totus homo pascebatur, non de alia & alia re (hoc infirmitatis esset, ob quam lex reprobata est, cum in lege quoq; de vna re corporea, ut de Agno Paschali, & de alia re spiritali, ut de verbo Dei carnem suscepturo manducare oporteret) sed de eadem ipsa re,

quae cum caro sit, carne potest capi, cumq; Dei sit caro, spiritu quoq; capi & manducari tum potest, tum debet. Spiritus enim est qui uiuificat, utiq; Spiritus Christi in carne sua datus & acceptus. Negare Corpus Domini spiritu accipiendum esse, nihil est aliud, quam tanti sacramenti fructu nos priuare. Negare idem corpus manu accipiendum esse, nihil est aliud, quam & cultum nostrum exteriorem instar legis infirmum statuere, & Sacramenti veritatem tollere, & spiritum ipsum, qui iam totus tantum pedet ab eo, quod Christus manu sua dat, ea re, quae in manu Christi negatur esse, spoliare. Praeterea Caluinus ponit, efficaciam Corporis nei, essare annexam esse panis & vini: idemq; ponit, veritatem Corporis Christi ab efficacia sua non seungi. Cum igitur panis & vinum capiat ore nostro, capitur & efficacia simul cum pane, & veritas carnis cum efficacia, idq; ore etiam indignè manducantis. Hoc si negat, vel efficacia non cohaeret cum signo, & tunc non semper est signum efficax: vel veritas separatur ab efficacia, & tunc non est vera corporis efficacia quae adest, sed aliud quoddam separatum à carne Christi donum. Quale porro est hoc, ut panis & vinum, quod sacramentum est, tamen sit alijs signum efficax, alijs verò, id est, indignè manducantibus, nudum signum & inutile. Nam aliud esset, si hoc diceretur de fructu Sacramenti. Nunc autem de Sacramenti signo, quod semper efficax debet esse, hoc dicitur. Postremo (Lucæ 22.) Christus dedit Calicem benedictum, dicens: Hic Calix (id est, contentum in hoc Calice) effunditur pro multis. Graeca enim verba manifestè ostendunt, non sanguinem secundum constructionem eo in loco, sed Calicem dictum esse pro multis effundi, quod ipsum Euthymius in eum locum annotauit: το ποτήριον ἐκχάσθη, Calix effusus. Calix verò spiritum non habuit, quo Sanguinem Christi caperet. Sanguinem igitur Christi sub vini specie tam verè praesentem Calix continebat, quam verè Sanguis Christi est in remissionem peccatorum in cruce effusus. Huic loco tam perspicuo nihil satisfacere potest, salua Euangelij veritate. Itaque videamus, quid Beza in hæc verba dicat. Fortè enim Euangelium negabit, ut ne coga ur à sua hæresi discedere.

Idem Caro lus 5.

Idem Iulius 3.

214. De Beza ipsius Euangelij verba oppugnant.

Sciens Beza, de sua & Caluini hæresi actum esse, si Euangelium D. Lucæ in volumine ac saluum consistere: celeriter affuit sibi, & Euangelium dixit corruptum esse. Quid enim nisi corruptum esset, quicquid Beza

Calicem pro nobis (Lucæ. 22.) effundit non potuisse, nisi quia sanguis Christi effusus pro nobis in Calice Domini continebatur. Quae in re discutenda, vera haeretici hominis natura & effigies apparebit.

Bezae oratio ipsa se accusat, imò & condemnat. Nam ut ab eo, quod vltimum dixit, primum incipiat Omnes (inquit) vetusti nostri codices ita scriptum habebant, videlicet Calicem effundi pro nobis, Lucæ 22. Sed qui erant isti vetusti codices? Certe sacri codices noui testamenti Graecè potissimum scripti. Omnes ergo illi, cum etiam vetusti essent, habebant id scriptum

q scriptum

Reconciliatio Regni Anglie sub Maria Regina ad Sedis Romana unitatem, & Catholica Ecclesie fidem.

Andreas Duditius Episcopus Tininiensis in vita Cardinalis Poli. Posteaquam Maria omni humani praesidio destituta, non sine admirabili Dei benignitate atque auxilio, Ducem Northumbriae omni exercitu atque opibus, quas contra se maximas comparauerat, spoliasset: Iulius tertius Pontifex Maximus Polo legationem in Angliam decernit. Is Anno. 1554. post Christum natum, Caletum in Angliam trajicit. Tertio die postquam venerat, Regem Philippum, cui Maria nupsisset, adit, quo cum agit de ratione, qua Regnum Angliae ad Ecclesiae unitatem reuocandum esset. Huius rei causa postero die habitus est in Regia Conuentus coram ipsis Regibus, in quo Legatus quoque interfuit. Hic summus Regni Cancellarius Polus Cardinalem a Pontifice Maximo Legatum ad Reges, atque vniuersum Angliae Regnum missum esse dixit, eumque cum Legationis suae mandata Regibus exposuisset illuc venisse, ut oibus, qui aderant, qui totius Regni velut corpus quoddam referret, eadem exponeret. Tum Polus patria lingua satis longam orationem habuit, & prius quam de causa dicere ingrederetur, sibi antea non modo illuc, sed in ipsum Regnum praclusum fuisse dixit omnem aditum legibus, quae contra se nominati latae essent. Hae quod illi abrogassent, ijs sese pro tanto beneficio gratias agere, & habiturum semper, quantas posset maximas. Atque hoc quidem beneficium eodem sibi contigisse gratias, quod facultatem sibi praebere vicissim illis, interueniendi in tanta re, & causa, quae tantopere ad eorum incolumitatem, & salutem pertineret, seque illuc propterea venisse, ut, quemadmodum ab illis in terrenam patriam, nobilitatemque restitutus ipse fuerat: ita rursus eos in caelestem patriam, ac nobilitatem restitueret, qua ipsimet sese tum priuassent, cum ab Ecclesia unitate desciuissent. Atque ex eo tempore quantas illi calamitates perpessi essent, & quantum nunc ijs beneficium summa Dei benignitate proponeretur, quantaque omni tempore extitissent in eos praecipue Sedis Apostolicae & Romae Pontificum merita, commemorauit. Ut superioris temporis errata deum agnoscerent, eaque verum, atque ex animo detestarentur, & quod ijs beneficium Deus Vicarij sui nomine per eius Legatum detulisset, id omni animorum alacritate acciperent, studioseque retinerent, adhortatus est. Illud verum iam reliquum esse, ut, qui ipse adesset, Clauis quoque attulisset, quibus fores Ecclesiae illis aperiret, quemadmodum aditum ei in patriam patefecerant, legibus, quae illum pracludebant, abrogatis: ita rursus leges omnes abrogarent, quae contra Sedem Apostolicam latae essent, quibus ipsi quidem a reliqua Ecclesiae corpore abscissi penitus ac diuisi fuerant.

Haec dum Legatus diceret, magno omnes silentio, attentisque audiebant, multi etiam manus saepe tollebant, ut eos quidem valde commotos, nec mediocre fructum cepisse iam ex Legati oratione cernebant. Tum Cancellarius, Regum, atque vniuersi Conuentus nomine Legato gratias egit, eosque inter se de ijs quae ipse retulisset, deliberaturos respondit. Deinde quum Legatus in proximum cubiculum secessisset, rursus exorsus Cancellarius: Prophetam sustinuit Dominus ex fratribus nostris, ut saluos faceret nos: breuiter ea commemorauit, quae Legatus dixerat, atque haec ipsa maxime confirmans, & se quoque vna cum caeteris lapsum esse, & cecidisse confitens, admonuit, quantum hoc esset Dei beneficium, quod ijs deferretur, atque ut omnes aliquando tandem exurgerent, & oblatam veniam amplexarentur, est cohortatus. Ita eo die discessum est.

In proximo Conuentu, qui postridie mane fuit, cum de eo relatum esset, ut ad Ecclesiae unitatem rediretur, id omnes mirifica consensione approbarunt. Atque insequenti die, qui dies Andreae Apostolo sacer erat, vniuersi in Regiam conuenerunt, misitque Rex ad Legatum Arondelli Comitem, Regiae Domus Praefectum, vna cum sex alijs Primarijs viris, Garteri Ordinis qui appellantur, Equitibus totidemque Episcopis, qui eum in Regiam deducerent. Is eodem venit Legati ornatu, atque omnibus insignibus, magnoque honore ab ipsis Regibus est acceptus. In ipso Conuentu Cancellarius, quae pridie acta essent, Anglice exposuit, atque eos, qui aderant rogauit, num haec ipsa rursus confirmarent, placeretque ijs, ut ipsorum nomine venia peteretur, & ad Ecclesiae unitatem, ac Pontificis Romani, supremi eius Capitis obedientiam rediretur. Id cunctis magno clamore assentientibus, porrexit Cancellarius supplicem libellum Regibus, quo vniuersi cum declararent, sese praeteriti schismatis, atque eorum omnium, quae aduersus Sedem Apostolicam & Romanam Ecclesiam admissa essent, poenitere, profiterenturque, sese, quantum in ipsis

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Imperato. Rom.

1553

Idem Iulius 3.

Idem Caro lus 5.

229. Marcellus 2. Tullius, d. 21

Haeretici & Pseudo-propheza.

Bezae opinione oppugnaret? Sed ipsi verba in medium proferamus. Beza in c. Lucae. 22. ita scribit. Qui pro vobis effunditur, id est pro vobis effunditur. Cum haec verba, si constructionem spectemus, necessariò non ad sanguinem, sed ad poculum pertineant, neg. tamen de vino (nec dum de poculo) intelligi possunt, aut manifestum est Solaeophanes, cum dicendum fuerit, id est pro vobis effunditur, ut legit Basilius in Ethicis de quibus, aut potius cum haec essent ad marginem annotata ex Matthaeo aut Marco, postea in contextum irreperunt, quod eodem facilius est admissum, quod cum in superiore versiculo ad scriptum esset, id est pro vobis datur, simile quippiam vide.

scriptum, quod Beza velut non recte scriptum oppugnat. Habebant videlicet scriptum, quod Christus dicebat, Calicem (id est, liquorem in Calice contentum) pro nobis effundi. Ex quo efficitur necessariò, ut liquor in Calice contentus fuerit sanguis Domini. Cur igitur non credit Beza omnibus his codicibus vetustis? Quia noluit? At cur noluit? Quia non poterat esse verum, quod Lucas Euangelista (cuius laudem in Euangelio esse Paulus dixit) contra opinionem Bezae scriptum reliquit. Cur, obsecro, verum non fuerit, quod tantus Dei Minister pro vero narravit? An quia Beza aliter opinatur? Lucas ergo dicit, Calicem effundi pro nobis. Et quod Lucas dicit, Catholica & Romana Ecclesia verum esse credit, ac docet, nec audet Euangelio se opponere. Beza verò quid ait? Haec (inquit) verba (effunditur pro nobis) necessariò pertinent non ad sanguinem, si constructionem spectemus. Sanguis enim (apud D. Lucam c. 22.) legitur in casu datiuo, verum id est qui effunditur, recti casus est. Licet igitur apud Lucam fiat mentio Sanguinis, dum dicitur, Hic est calix nouum Testamentum in meo sanguine: tamen verba illa, qui effunditur, non possunt in Graecis Codicibus ad sanguinem referri, sed tantum ad poculum. Neg. tamen de vino (inquit Beza) nec dum de poculo intelligi possunt. Quid ergo superest? Profectò nihil, nisi ut de liquore, qui continetur in poculo, intelligatur, qui tamen liquor non sit vinum, sed Sanguis Christi. Et ita idem est Sanguis, & poculum, apud Lucam: nimirum, quia licet differat casus, tamen poculum, de quo agitur, sanguinem Christi continet. Hoc si creditur, perijt Bezae opinio, quae negat, Christi sanguinem in poculo contineri. Quid ergo sibi ipsi respondet? Primum putat, solaeismum esse, in quo rectus casus ponatur pro obliquo, nominatiuus pro datiuo. In hac igitur sententia sibi constat? Nequaquam. Subijcit enim: Causam non video, cur Lucas usurparet Solaeophanes. Hoc ipse Beza dixit? Ipse profectò. Cur ergo ita vertit, ac si fuisset scriptum, qui sanguis effunditur? Nà Beza totam D. Lucam orationem ita interpretatus est: Hoc poculum est nouum illud Testamentum in meo sanguine, qui pro multis effunditur. Ecce dicit, qui sanguis effunditur, cum debuisset ita vertisse, quod (videlicet poculum) pro vobis effunditur. Ita cum ipse scribat, se non videre, cur Lucas usurparet Solaeophanes: tamen ita interpretatur Lucam, ut necessariò statuatur, eum usurpasse Solaeophanes. Cum enim Lucas participium illud qui effunditur (qui effunditur) retulerit ad poculum: Beza illud in ipsa constructione ad sanguinem refert. Et cum hoc faciat, tamen scribit, se non videre causam, cur Lucas alium casum pro alio usurparet: & ipse interim ita Euangelium peruertit, tanquam si Lucas id fecisset, quod Beza non credit eum fecisse. An hoc non est seipsum condemnare? O monstrum hominis, o cor durum, o mentem reprobam! Si Lucas igitur oratione recta usus est, si omnes vetusti codices ita scriptum habent: cur Beza non credit, sanguinem Domini (qui solus funditur pro nobis) in poculo contineri? Causamne affert aliquam, cur hoc non debeat concedere? Imò nescio quam affert coniecturam, videlicet, quod haec verba (qui effunditur) ex margine in textum irreperunt. Verum hanc si admittimus: quis vllum Euangelij versum contra haereticos sacrum textum praestabit? Quid quod hanc coniecturam ipse destruit, non quidem alia coniectura, sed alio necessario argumento,

q ij cum di-

ipsis quidem esset, eo ipso Conuentu leges omnes antiquare, quæ contra Sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ auctoritatem latæ fuissent: Reges ipsos orabant, utpote quos Deus ab hac labe puros, atq; integros conseruasset, veniam sibi à Pontifice Maximo per eius Legatum impetrarent, atque ut in gremium matris Ecclesiæ, tanquam filij reciperentur, quos eorum omnium, quæ in illam antea deliquissent verè atq; ex animo pœniteret, utque eiusdem corpori, à quo diuulsi fuerant, velut germana, & viua mēbra rursus agglutinantur. Hunc libellum Reges cum ipsi legissent, Cancellario reddiderunt, qui eum alta voce, ita ut exaudiretur ab omnibus, recitauit. Deinde surgentes Legatum adibant, qui eis confestim occurrit, ac Regina tum suo, tum Regis nomine ab eo petijt, ut, quod supplici libello rogabatur, vniuerso Regno veniam tribueret, illudque ad Ecclesiæ vnitatem aggregaret. Hic Legatus, cum rursus omnes confedisent, recitari iussit, quæ ad eius legationem, & facultates pertinebant, Bullam vocat, & Breuia. Deinde in hanc sententiam loquutus est, ut diceret, immortales gratias ab vniuerso Conuentu immortalis Deo agendas esse, qui eis tam præclaram sua errata corrigendi facultatem dedisset, ac plane declararet, se illius Regni præcipuam curam gerere. Etenim, quemadmodum patris Ecclesiæ temporibus Anglos hoc munere affecerat, ut primi omnium relictis gentium erroribus, verum Dei cultum publico consensu amplexarentur: ita nunc iisdem tribuisse, ut, cum sese ab Ecclesia seiunxissent, primi omnium, quam grauius deliquissent, agnoscerent. Quod si eos verè, atque ex animo pœniteret, quantum gaudij putandum esse capere Angelos ex tanti populi tamque ampli Regni conuersione, quibus vel vnus peccatoris pœnitens animus incredibilem afferre lætitiā soleret? Hæc, atque alia per multa quæ Legatus diceret, visi sunt, omnes vehementer commoueri.

Tum surrexit ipse, & cum omnes in genua procubissent, vniuersos, Anglicè loquens, absoluit. Atque hæc postrema verba, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*, vix protulerat, cum ab omnibus continuo acclamatum est, *Amen, Amen*. Ac dum ille absolutionem tribueret, Regina, & plerisque alijs præ gaudio, summoque pietatis studio oborta sunt lachrymæ, omnesque absolutione peracta, amanter inter se amplexabantur, atq; hæc verba sæpius vsurpantes, Hodie renati sumus, mutuo gratulabantur. Deinde in Regiæ sacellum processum est ad agendas Deo gratias, ibique Hymnus, *Te Deum laudamus*, decantatus est. Postridie ad Cardinalem Polum salutandi causa domum venit Londinensis Ciuitatis Prætor, (Maiores illi appellant) atq; vna ceteri Magistratus, quum permulti quidem adessent ex nobilissimis totius Regni, & amplius, viris, ab eoque petierunt, ut Urbem, Legati ornatu, atq; insignibus omnibus ingredi vellet, quod eum cuperent tanquam Sedis Apostolicæ Legatum accipere, meritisque honoribus afficere. Hoc ille libenter annuit, postridieque, qui primus fuit Dominicus dies Aduentus, magno comitatu Londinum ingressus est, cum ei tota Ciuitas obuiam processisset, quæ illum ad D. Pauli Templum deduxit, vbi sacrum solemniter peractum est, affuitque Rex ipse, & vniuersa Regni nobilitas, ac Vintoniensis Episcopus summus Regni Cancellarius concionem ad populum habuit, cuius argumentum sumpsit ex illis Apostoli verbis, *Tempus est iam de somno surgere*. Ac postremò Legatus omnibus, quicumque aderant, Pontificalem benedictionem simul cum indulgentia de more impertiuit. Hactenus Tintoniensis Episcopus.

Ego autem illud hoc in loco addendum putauit, quod Regno Angliæ post defectionem à Romano Pontifice insigniter contigit. Cum enim Henricus Octauus ob negatam illi à Pontifice Romano repudiandæ vxoris facultatem, ita cuperet ipsum Pontificem vlcisce, ut solam ipsius potestatem à regno suo vellet excludere, in cæteris autem omnibus fidei capitibus Catholicam Religionem retinere firmiter statueret, ob eamque causam indictis totius Regni publicis Comitijis grauisimas pœnas in eos constituit, qui vllum ex septem Sacramentis vel negasset, vel reueritus non esset: tamen ut intelligeremus, præcipuum vnitatis in Ecclesia retinendæ vinculum in Pastore primo (nempe Romano Pontifice) consistere, diuinitus factum est, ut, quod Regnum semel vinculum concordie reiecisset, nullo modo posset cæteris in rebus Catholicam fidem conseruare. Itaque ut, vniuerso adhuc Henrico Rege, omnia penetrabilia hæresibus referta erant: sic illo semel defuncto, mox illa eadem Comitia, quæ antea hæresim tot modis persequebantur, eandem Religionem Catholicam statim prætulērunt. Tam difficile est, rupto semel vnitatis vinculo, reliquos fidei articulos incolumes conseruare.

Eides

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiæ Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani.

Idem Caro lue 5.

239. Paulus 4. Neapolitanus, an. 4. m. a. d. 27.

1555.

Hæretici & Pseudo-propheta.

videatur adijciendum fuisse, ubi agit de sanguine. Sed neq; hoc additur apud Paulū, 1. Cor. 11. c. 25. (qui tamen videatur ex hoc loco descripsisse Cœna institutionē) neque causam video, cur Solocophanes Lucas vsurpet. Omnes tamen vetusti nostri codices ita scriptū habebant. Hactenus Beza.

teriam poculi attinet) effusum sit, aut effundi poterit in remissionem peccatorum. Quid ergo? An parum congruè scripsit Lucas? Hoc (inquit Beza) cur fecisset, non video. Sūntne igitur ista D. Lucae verba vera, an non? Beza quidem vera esse non putat. Et tamen oēs vetustos codices ita scriptū habere, testatur. Non ergo credit vetustis codicibus, etiam si oēs codices totius Ecclesiæ ita legant. Mentiar, si vnquā vidi tantā in homine audaciā. Nihil affert omnino, cur nolit huic loco Euangelij credere, quin ipse multò afferat plura, & ea longè fortiora cur debeat eidē loco, ut in omnibus Græcis codicibus extat, credere: & tamen prudens ac sciens fatetur, se non credere, quod scriptum sit, poculum effundi pro nobis, etiam si Euangelistæ verba, & cōstructio Grāmatica, & vetustorū codicum lectio, & Catholice Ecclesiæ fides eius hæresim contradicat. Beza igitur in hac re bellè ostendit, quid sit esse hæreticum. Est utiq; pertinacē te in eo, quod semel affirmandū elegeris, exhibere, etiam si & Scriptura sacra, & Ecclesia tota iudicet te errasse. Nos aut, ommissa tam insigni huius hominis impudentia, sic tandē cōcludimus: *Calix dicitur apud D. Lucā pro nobis effundi: sed vinū pro nobis non effundebatur, Sanguis verò Christi effundebatur: non igitur vinum post cōsecrationem, sed sola Sanguinis Christi substantia in Calice Domini continetur*. Hoc qui negat, expressis Euangelij verbis non credit. Expressa Euangelij verba mauult negare hæreticus, quàm ad Romanæ Ecclesiæ fidē, à qua temerè defecit, consultò redire.

215. De Bucero.

x Præter inconstantiam, qua Bucerus non modò à monastica Religionis voto ad seculum, & à Catholica fide ad hæresim, verū etiam à Luthero ad Quinglium, & rursus à Quinglio ad Lutherum defecit ac trāsijt, illud propriè huic homini tribuitur, quod primus persuasit Luthero, Corpus & Sanguinē Christi non adesse in Eucharistia, nisi in Sacramentali vsu hoc est, dum comeditur, & bibitur.

Corpus & Sanguinē Christi adesse in Eucharistia dicit, quàm dum manducatur & bibit, & cur ita in hoc solo Sacramento enunciat.

x Calix benedictionis (inquit Apostolus 1. Cor. 10.) cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Christi est? Si liquor in Calice post benedictionem interpositam effectus & contentus, cōmunicatio Sanguinis Christi est (Calix enim noster non nascitur, sed fit sacer) profectò cum liquor ille ibi sit, antequàm de Calice quicquam hauriatur: etiam communicatio Sanguinis Christi non tantum in ijs est, qui de Calice bibunt, verū etiam in ipso Calice, antequàm de eo bibatur. Nam & Calici benedicimus, antequàm ex eo bibamus, & idem Calix iam tum appellatur Calix benedictionis, quia iam tum, id est, mox postquàm ei benedixerim, in se habet ea Mysteria, per quæ laudemus Deum & gratias illi agamus. Eodemq; modo q iij Apolto-

Fides & confessio Richardi Britanni de Primatu
Romana Ecclesia.

Richardus Britannus annorum ferè viginti quatuor Oxoniæ agens, cum Locos communes Eckij, & aliorum, qui Catholicam fidem propugnabant, legeret animaduertissetq; , singularem rationem Pontificis Romani, tanquam primi Pastoris Ecclesie, omni ætate ac memoria habitam fuisse: cepit de Primatu Ecclesie Romanæ tum loqui liberius, tum etiam interdum disputare. Quæ res cum læsæ Maiestatis crimen in Anglia haberetur, Britannus ad Iudicem delatus est, velut Regiæ Maiestatis legumq; Regni hostis publicus. Ille autem in iudicio liberrima voce confitebatur, Pastorem suum atque omnium Catholicorum esse Pontificem Romanum, atque eam esse Catholicam fidem asseuerabat, nec aliter debere Iudicem ipsum credere, si vellet æternam salutem consequi. Iudex autem secundum Tyrannicas eius regni leges, hominem in custodiam duci iubet, rem de more ad Regium Senatuum relaturus. Ibi adolescens, quod verbo dixerat, scripto confirmans, multa in Primatu Romani defensionem persequens, eaq; ad iudicem deferri curauit, conscientiamque hominis (quem & Ecclesiasticum, & doctum, & aliis Catholicum esse, non ignorabat) vehementer commouit, ut ipse etiam, quod sciret verum esse, non dubitaret confiteri. Huic confessioni liberrimæ adiunxit idem Britannus insignem vitæ innocentiam ac pietatem, adeo ut mirabili & nostris temporibus inaudita vteretur abstinentia. Nam solo pane, & eo perexiguo quotidie victitabat, nisi quod in Dominicis atque alijs Festis diebus paululum fortè iusculi sorbebat. Quæ ex abstinentia, ut ego quidem puto, nimium austeram, cum passionem cholericam grauissimam contraxisset, nunquam tamen adduci potuit, ut vitæ rationem mutaret, tantaque cum patientia morbum suum pertulit, gratias Deo continuas etiam in medijs perperisionibus serio agens, ut magnæ omnino inhabitantis in se gratiæ Dei specimen ederet.

Erat sanè stuporis plena hæc res, quod cum Episcopi, Theologi, omnesq; homines in Anglia eo tempore agentes tantum abessent à Primatu Pontificis Romani agnoscendo, ut neq; auderent, nomen eius in libris suis pati extare, neq; mentionem eius ferre, ne hoc in capitis periculum eis cederet: quod illis ipsis diebus Deus hunc iuuenem in medio Academiæ florentissimæ excitauit, qui tam lingua & calamo, quam vitæ probitate ac mortis contemptu Sedem Romanam confiteretur. Nihil enim aliud hic vir in votis habebat, quam ut pro fide Catholica & fratribus suis animam poneret. Non quod audiui, sed quod vidi & noui, hoc scribo. Nam & in eodem Collegio cum hoc homine vixi, & patientiam eius incredibilem aspexi, & in carcere positum inuisi, & per eius preces in animum quoque meum induxi, ut si necessitas imponeretur, pro eadem fide per Dei gratiam decertaturus essem, quod alijs præterea multis eiusdem Collegij persuasum erat. Cæterum, Deo aliud prouidente, mutatus est subitò rerum Angliæ status. Edouardo enim Rege mortuo, ius regni ad Mariam spectabat, quæ fidem Catholicam omnibus viribus tuebatur. Emillus igitur è carcere post aliquot menses Britanus, in Societatem D. Francisci se contulit, in eoq; habitu quod reliquum erat vitæ transigens, breui postea ex hoc mundo ad cœlestem patriam commigravit.

Quæ

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni
Domini.

Pontifices
Romani.

Impe-
rat.
Rom.

Hæretici & Pseudo-
propheta.

bibitur. Dum enim capita Lutherana & Zuingliana factionis Wittbergæ conuenissent, An. Dom. 1537. ac viderent, suam discordiam maximè iam offensionem omnibus esse: tandem auctore Bucero cum protestatione quadam subscriperunt huic errori, adesse quidem Christi Corpus, dum sumitur Sacramenti, nec vnquam præterea.

216. De

Idem
Caro
lus 5.

Idem
Paulus 4.

Epulis Deorum suorum manducabant, prius in mensa, quam in ore ipsorum fuit sic etiam cibus ille, quem Christiani capiunt in Mysterijs, prius est in Domini mensa, hoc est in loco aliquo externo, vbi benedicitur & consecratur, quam sit in ore Fidelium. Nam de mensa Dominica in os nostrum accipitur. Non igitur Domini Corporis præsentia pendet à nostra manducatione, sed nostra manducatio pendet à Domini Corporis præsentia in mensa Domini. Quod nisi ita se habere Primitiua Ecclesia credidisset, nunquam apud Tertullianum legissemus hæc verba in lib. de Corona Militis: *Calicis aut panis etiam nostri, aliquid decuti in terram, anxie passimur*. Cur id, obsecro, nisi quia in Calice ipso, & sub figura benedicti panis, Mysteria Sanguinis & Corporis Domini continebantur? Quid ergo est? Vtrum Sacramentale aliquod elementum, præterquam in vsu ac dispensatione sua, vim Sacramenti habet? Non, opinor. Sed Eucharistia non modò Sacramentum, sed præterea sacrificium est. Adest enim Corpus Christi, non primùm, aut solùm, ut à nobis comedatur, sed multò magis, ut per hanc oblationem nomen Dei magnificetur in Gentibus (Malach. 1.) dum oblatio non immunda (qualis illa Iudæorum fuit) sed munda & incruenta offertur nomini eius inter gentes. Vnde Christus statim post acceptum panem gratias egit, Math. 26. Cui tandem, nisi Deo? Itemq; (ut est apud Marcum Euangelistam c. 14.) benedixit, utiq; etiam panem. Quod planissimum fit ex D. Paulo, qui dicit, se aliosq; Dei ministros Calicem benedixisse (1. Cor. 10.) Quis aut dubitet, quin eadem ratio faciat, ut panem benedictionem impensam credamus, quæ disertè exprimit, Apostolos Calicem, hoc est, liquori contento in Calice benedixisse? Quod si Eucharistiæ consecratio primùm per gratiarum actionem referatur ad Deum, deinde per benedictionem ad res propositas, hoc est, ad panem & Calicem (ut illa videlicet sint Corpus & Sanguis Domini, sicut verba Christi significant): profectò primus Eucharistiæ vsus non est, ut nos eam participemus, verùm ut in gratiarum actionem offeratur Deo Corpus & Sanguis Christi Sacerdotis æterni, qui suam Ecclesiam neq; sine Sacrificio relinquere, neq; aliud sacrificium habere voluit, præter seipsum: ut is, qui redemptionem nostram in corpore & sanguine suo verè semel operatus erat, per earundem rerum veritatem & semper glorificaret Dei nomen in hoc mundo, & quotidie exequeretur, quod ante inceperat, quod ista ratione omnes intelligerent, non esse aliud nomen sub cæle, per quod vel Deus coli velit, vel nos saluari possimus, præter nom. Jesu Christi. Quare præcipuus Eucharistiæ vsus est, ut per mortis Christi cõmemorationem in carne ipsa, quæ olim morie-

¶ Quot millia Sanctorum in Gallijs pro Ecclesia Romana Primatu Martyrium subiuerint.

Iacobus Payua de origine Societatis Iesu: In ciuilibus (inquit) bellis, quibus Gallia nuper exarsit, cum à Dei Opt. Max. Regisq. Maieſtatis hoſtibus Sacerdotum circiter sex millia capta fuerint, qui reiecta salutis impia conditione, maluerunt diuerſis cruciatuum generibus affecti interire, quam debitam Romano Pontifici obedientiam abijcere, atque veram sanctiſſimi Corporis Chriſti in Euchariſtia præſentiam cum Caluſto ſceleratiè denegare: ex illis iria ſere millia fuerunt omnium ordinum monachi religioſiſſimi, quorum ſanguis ad Deum à terra clamanſ, non minorem ſanè ſceleribus veſtris (Lutheranos alloquitur) vltionem comminatur, quam vniuerſa Gallia, totiq. Chriſtiano orbis pacis Religioniq. inſtaurationem pollicetur.

¶ Friderici Staphyli ſides de Primatu Romana Ecclesia.

Fridericus Staphylus in Defenſione contra Illyricum. Falsò proſus moreq. ſuo Illyricum, cum ait, Cyprianum diſceptaſſe cum Cornelio de Primatu. Nam D. Cyprianus multis in locis primaria dignitate honorè deſert Romana Ecclesia, tanquam Sedi Apoſtolica. Et poſt. Fatendum quidem eſt, fuiſſe inter Eccleſias Latinam & Græcam ingens certamen vtriusq. de rebus, de quibus tamen in Florentino Concilio maxima ex parte concordia inſita eſt. Vira autem Ecclesia ill. u. Schiſmatis auctores fuerint, nec ipſi Græci diſſimularum, nec ira Dei vindex inſiſtente reſtituit, vtrique parti adiudicari conſeſſum, cum Romanam Eccleſiam hæſtenuſ incolamem conſeruauerit, diſſipari Græcam: qua (perinde atq. nos Germani nunc) dum Petri Apoſtoli Sedem iudicem non ſerebat, tam ſerte cogit Turcicam ſeruitutem vnicam rebellantis contumacia.

Quos

Ciuitas Dei, ſeu
Continuata Ecclesia
ſucceſſio.

Ciuitas Diaboli, ſeu
Schismatici, Apoſtata
& Hæretici.

¶ Doctores Catholici.

1. Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

¶ Hæretici & Pſeudo-propheta.

216. De Swencfeldio. Docuit, Chriſti Corpus in cælos aſſumptum planè Deum eſſe factum: & ita in Cœna Domini a deſſe quidem Corpus Domini, ſed quod ià ſit diuina eſſentia. Sic docuit in li. de duplici ſtatu Chriſti, artic. 17. & 18.

217. De Luca Sternbergero.

z Iſte (vt in more poſitū habent pleriq. Sacramentarij) Euchariſtia ſacramentū blaſphemè irridere ſolitus, quodam die communeturus, ad ſodales, qui minus frequentes conuenerunt, dixit: Venite huc, nõ enim poſſum ſolus illum deuorare. Staphyl. de concord. Lutheranorum.

218. De Petro Martyre, ſeu de ijs, qui negant, Deum poſſe corpus ſuum ſub ſpecie panis exhibere.

a Petrus Martyr contra Stephanū Gardinerū Vintonienſem Episcopū, poſt obiectionem vndecimam, ita ſcribit: Querimur vos dicere, Corp⁹ Chriſti eſſe in multis locis, quoadq. Dei potentia obijciatur, cum hoc ex illarum ſit rerum genere, ad quas Dei potentia ſe non extendit: neq. pe, vt multis locis eodē tempore corpus humanum, ſilua natura ſua, diſſundatur. Hæc ille. Negat igitur, Deū poſſe facere, vt Corpus Chriſti manens ſemper (vt verè manet) verū Corpus Chriſti, ſit eodē modo ſimul in pluribus locis, quo in Euchariſtia id eſſe, Catholici atq. etiam Lutherani credunt. Vide in quantā blaſphe-

Idem Paulus 4.

Ferdinandus Imp. Rom.

moriebatur, nunc facta, Deus inter Gentes honorificetur & colatur: ſecundus verò, vt poſt fractionem myſterij eadē Chriſti mors (per veritatem carnis, quæ mortua eſt, à nobis corpore & ſpiritu accepta) operetur in nobis fidei, charitatis & iuſtitia augmentum, donec eodē vltiq. creuerimus, vt mercedem plenam de manu Domini capiamus in cælis.

Corpus Chriſti aſſumptum non eſſe conuerſum in Diuinitatem.

γ Ieſus Chriſtus, qui eſt ad dextram Dei (Röm. 8) ſetiã interpellat pro nobis. Hoc autem ſecundum Diuinitatē facere non poſſet. Angeli etiam dicunt (Act. 1.) Hic Ieſus, qui aſſumptus eſt à vobis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidisti eum euntem in cælum. Humana igitur forma & natura, quæ in cælū aſſumpta eſt, manet in Chriſto in æternū. Quomodo alioqui manducaremus Corpus eius, & ſanguinem biberemus, (Matth. 26. Luca 22.) ſi corpus & ſanguinè amplius non haberet? Denique Fridericus Staphylus in reſponſione ad tergueſtationem Longini Swencfeldiani hæc hæreſim & verè à Swencfeldio affirmatam oſtendit, & doctiſſimè confutat.

z Baſilius Magnus in Serm. 2. de Baptiſmo, c. 3. Grauiſſimum ſupplicium in lege Deus aduerſum eos decreuit, qui cum ſint immundi, ſancta contingere non verè iur. Quantò autem maius aliquid Chriſtus eſt Templo, (ſecundum Domini vocem) tantò grauius & terribilius eſt in anima impuriatè conſtitutum, Chriſti Corpus temerè contingere, quam ſi accedere ad arietes vel tauros, dicente Apoſtolo: Qui manducat aut bibit indigne, iudicium ſibi ipſi manducant & bibit, non dijudicans Corpus Domini. Ita ergo ad ſancta accedamus, vt iudicium eorum, qui Dominum occiderunt, effugiamus.

Sacramentarios nunquam poſſe cauſam aliquam ſatis gratè aſſerere, ob quam neceſſe ſit, hanc orationem Chriſti (Hoc eſt Corpus meum) figuratam eſſe & impropiam: niſi ponant & credant, Deum non poſſe facere, vt Corpus Chriſti ſub ſpecie panis verè adſit.

a Scio, pleroſque Sacramentarios verbo tenus nã negare, quin Deus per omnipotētiam ſuam poſſit efficere, vt Corpus Chriſti ſub ſpecie panis verè adſit. Itaque id tantum hæcenus plerique eorum profiteri audēt, nolle Deū, vt Corpus Chriſti adſit ſub ſpecie panis. At cur nolint, ſi roges, coguntur eas rationes afferre, quæ vel neceſſariæ ac certæ non ſint, vel certè vt neceſſariæ ſint, id neceſſariò ponant, Deum non poſſe facere, quod Catholici eum in Euchariſtia quotidie facere credunt. Quæro enim abs te, Beza: cur dicis, hanc orationem Chriſti (Hoc eſt Corpus meum) eſſe impropiam? Vtrum ſacra Scriptura hoc te docuit? Vbi tandem id legis? Nuſpiã profectò Primam

Quot & quanti tum Episcopi, tum alij tam Ecclesiastici, quam nobiles & illustres in Anglia, Hybernia, & Scotia viri, dignitatem, fortunam, patriam, libertatem, ac denique vitam, Elizabetha apud Anglos regnante, atque haresim proficiente, amiserint, ut ne cogentur Pontificis Romani Primatum abijcere atque abiurare.

Henricus Octauus Angliae Rex, ut Annam Bolenam in Catharinae Vxoris suae adhuc viuentis locum introduceret, Pontificis Romani ab eo diuortio abhorrentis potestatem ex Anglia eiecit. Hanc Pontificiam potestatem Regina Maria Catharinae filia, ut defereret, adduci nunquam potuit, etiam si mors, viuentis adhuc Henrico eius patre, ob eam causam illi fuisset intentata. Cum igitur Deus Mariam Regno Angliae praefecisset, illa honorem Sedi Apostolicae debitum publico Regni assensu reddendum curauit, ut iam ante explicuimus.

Maria vero sine liberis mortua, cum Elizabetha Annae Bolenae filia Regium thronum occupasset: mox de reijcienda Pontificis Romani auctoritate cogitare coepit, nec iniuria. Videbat enim, si Primatum Romanam Cathedralis agnosceret, suo, matrisque suae honori derogatum iri, quam illa Cathedra non legitime nuptam Henrico Regi fuisse pronuntiauerat. Ne igitur aut matrem illegitimam Regi nuptam, aut seipsam, viuentis adhuc priore eiusdem Regis coniuge, illegitimam natam fateretur: maluit Sedi Apostolicae in aeternum stanti atque adeo florenti repudij libellum dare, quam breui perituro honori suo quicquam detraxisse videri. Conuocatis igitur Publicis Regni Comitibus, cum ad Regni ordines de Papatu deferendo, & haresi stabilienda retulisset, quanquam dederat operam, ut non feret alij ad ea Comitibus conuenirent, quam qui iam ante abhorrenter a Catholica fide: tamen quia Episcopos & Optimates ab illo conuentu excludere non potuit, postquam oes neruos intendifset, vix tandem obtinuit, ut haereticorum partes constantiam Catholicorum vellis tribus suffragijs superarent. In tam exiguo momento salutis aeternae ratio apud Anglos pependit illo tempore. Ac tunc quidem Episcopi, & ceteri, qui aderant, Praelati, cum essent viri grauisissimi, atque ab omni crimine immunes, ad vnum omnes huic impio decreto restiterunt.

Nobilissimus etiam Baro & Vicecomes D. Antonius Byrnum de Monte-acuto, liberè copioseque exposuit, quanto dedecori ea res toti Regno futura esset, si cum paucis ante annis Sedi Apostolicae reconciliatum fuisset, ob eamque rem vsque ad urbem Romam Legationem publicam misisset, nunc iterum ab eiusdem Sedis vnitatem sponte sua resiliiret: nec dedecus modo, verum etiam ingens periculum in ea re esse, si forte Sedes Apostolica ob tanti scelus vindictam, excommunicatis haresicos auctoribus, Regnum ipsum gladio & direptioni vicinorum Principum, exponeret. Quo tunc in statu & publicas, & priuatas res suas fore arbitrarentur? Se quidem vnum ex ijs Legatis fuisse, qui Paulo quarto Pontifici Romano debitam obedientiam publicè tum praestitisset ipse, tum totius Angliae & Hyberniae nomine eadem in posterum sanctam teetam conseruandam esse promississet: nec sibi iam integrum esse, ut aliter vnquam faceret aut statueret. Rogare igitur Optimates, ut fidei ab se nuper datae memores, retinerent illius Pontificis communionem, cuius auctoritate religionem Christianam & primum accepissent, & perpetuo conseruassent. Haec illo apud optimates cum magna ingenij, fidei, constantiaque laude perorante, interim Ioannes Storaeus Iuriconsultus, vir ingenio, doctrina, & longo rerum gerendarum vsu excellens, eandem causam apud inferiorum Ordinum viros, diligenter accurateque egit, multa interponens tum de necessitate vnius Summi Capitis in Ecclesia, tum de longa & maxime diuturna Maiorum consuetudine, qui Romanam Sedem velut Apostolorum Principis Cathedralis semper omni obseruatia coluissent.

Porro cum ob contraria Reginae studia nec hi viri, nec alij, qui eandem causam fouebant, quicquam proficerent: id demum restabat, ut Episcopi omnes recusarent Ecclesijs suis praesse in ea Republica, quae a Capite Catholicae communionis defecisset. Omnes igitur Sedibus suis abdicati, vel in exilium spontaneè iuerunt (quae fors obtigit Thomae Goldwello Reuerendissimo Episcopo Assaphensi, qui mihi manus Presbyterij Romae impouit) vel in custodiam, alij priuatam, alij publicam, traditi, Pontificis Romani Primatum gloriosius confitebantur & praedicabant iam vincti, quam liberi & soluti potuissent. Nam (ut Apostolus de seipso dicebat, Philip. 1.) non parum lucris accelsit Euangelio, dum vincula eorum, quae ab Christo perpetuantur, manifesta fiunt in omni Praetorio, adeo ut plures etiam ex fratribus in vinculis eorum confidentes, abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui.

Ac sancte

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontificis Romani.

Imperato. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

Spemiam haec haereticis ad postremum definit. Quod nequissimis hominibus credere non libet, hoc Deum posse efficere negant. Id vero pium Lectore admonendum hic putavi, nullam esse in ijs articulis omnino contradictionem, si quis dicat, Corpus Christi esse in caelis, & simul esse in omnibus ijs locis, ubi panis ritè consecratur in Corpore Christi. Haec enim duo, Corpus Christi est in caelis, & Corpus Christi non est in caelis: contradictione manifestam continent, & ideo simul esse vera non possunt: certe non quia Deus est infirmus, aut quicquam sit; quod ille facere non possit, verum quia eorum, quae in contradictionem cadunt, alterum est a vero alienum & ideo est eiusmodi, ut quia non est verum, non sit etiam bonum, & quia non est bonum, non est villo modo aptum, ut a Deo creetur, qui summè bonus cum sit, nihil creare potest, quod non participet aliquam eius bonitatem. At mendacium est idolum, & minus nihilo. Si autem verum est,

Idem Ferdi nandus

331. Pius 4. Mediolanensis, an. 5. m. 11 d. 5.

1560.

Primum igitur dicis ac doces aliquid, & id contra Maiorum nostrorum communem & Catholicam fidem, quod in Scriptura sacra non reperitur. Deinde cum Christum esse Deum non neges, ex eoque fatearis, eum posse facere quicquid vult: quare non credis, eum fecisse, ut hoc verè esset Corpus suum, quod ille non solo verbo, sed, benedictione etiam interposita, & Corpus suum esse dicit, & a Discipulis in mortis suae memoriam comedi iubet? Cumque fatearis, Corpus Christi verè mortuum, & eadem opera verè sacrificatum esse, haec verò Cœnam eiusdem Sacrificij commemorationem participationemque esse concedas, debeatque in mensa, quae sacrificij alicuius propria est, eadè caro corporaliter manducari, quae ante corporaliter oblata fuit: cur tamen dicis, veram Christi carnem ore Christianorum non accipi? Verba Christi hoc ita esse dicunt, rei natura & ratio, ut ita sit, omnino flagitat: & tu interim tam verborum significationem, quam rationem rerum contemnens, contrariam sententiam defendis. Dic tandem, quid potissimum ad hoc te impellit? Veritas Corporis Christi (ait in Tractatione sua contra Westfalum) & articulus de ascensu Domini in caelos, & eius in caelis commemoratione, manifestè repugnat. Quid? Verum nos non credimus, verum Christi Corpus in caelum ascendisse, & ibi vsque ad finem mundi commorari? Credimus sanè, & simul credimus, idem Corpus, quod ad dextram Patris asidet, in Eucharistia verè adesse, non quia è caelo descendat, sed (ut Damascenus de Orthodoxa fide lib. 4. c. 14. loquitur) quia ipse panis & vinum transmutatur in Corpus & Sanguinem Dei. Cum ergo nos & Maiores nostri semper ex aequo crediderint tam articulum ascensionis, quam realis praesentiae Christi in Eucharistia, adeo ut Chrysostomus haec vtraque simul vera esse doceat (lib. 3. de Sacerdotio): cur tu propter Christi commemorationem in caelis, negas eius praesentiam sub specie panis? Dicis, hos duos articulos manifestè repugnare. Cur tandem? An Deus efficere non potest, ut simul vtrique veri sint? Si potest id efficere, cum ipse & ascenderit, &

nihilominus benedicens dixerit: Accipite, & manducate, hoc est Corpus meum, cur non tam credis hoc quod in Cœna Domini comeditur, esse Corpus Christi, quam credis eum in caelis commorari? Christum huius verbi authorem habes, Euangelistae plures ita rem narrant, de parabólica phrasi nihil admonent (quod tamen aliis Ioan. 2. 4. 7. 21. & Matth. 13. saepe faciunt) Ecclesia Christum sub specie panis praesentem semper agnouit & adorauit, Berengartum aliter opinantem ad palinodiam coegit: cur igitur non putas, id velle Deum ita se habere, quod tot modis ita esse, planum facit? Restat ergo ut dicas, articulum Ascensionis Christi sic pugnare cum reali eius praesentia in Eucharistia, ut hi duo articuli simul constare non possint. Certè nihil est aliud, hos duos articulos simul constare non posse, quam Deum facere non posse, ut vterque eorum simul sit verus. Nam si facere hoc Deum

r ij posse,

Ac sane, vt ne id quidem pratermittam, postquam Episcopi & ceteri Theologi atq; Ecclesiaru Cathedralium Presbyteri Canonici tum vincula, tum mortem in carceribus obasserendum summi Pastoris Primatum subiissent: diuinitus factum est, vt Angli Catholici, qui apud Belgas sub Regis Catholici clientela agebant, auderent liberius veritatem fidei suae non verbis modo, sed scriptis etiam confiteri. Quo in genere facile princeps exiit Thomas Hardingus sacrae Theologiae Professor, qui luellum Pseudoepiscopum Sarisburiensem iuueniliter exultantem ita repressit, vt cum luellus palam in suggestu affirmasset, se Catholicae fidei subscripturum, si locus aliquis aut e Scriptura sacra, aut ex Patribus, qui primis sexcentis annis vixissent, proferretur, in quo Pontifex Romanus diceretur vniversale Ecclesiae Caput (de alijs enim articulis iam non agimus): mox Hardingus librum doctissimum Anglico idiomate conscribens, docuit inter caetera, Damasum Pontificem Romanum ab Ambrosio (in Commentarijs r. ad Tim. 3.) vocatum esse Rectorem eius Ecclesiae, quae domus Dei & columna ac firmamentum veritatis ab Apostolo dicitur. Nec enim dubium est, quin & Rector idem sit, quod Caput, & illa fuerit vniversalis Ecclesia, quam Apostolus eo in loco describit. Romanus igitur Pontifex, qui Rector est Domus Dei, quae est columna & firmamentum veritatis, idem vtiq; vniversalis Ecclesiae Caput existit. Multa etiam alia in eandem sententiam ex Cypriano, Athanasio, Augustino, Hieronymo, alijsq; Patribus Hardingus in mediu protulit, quae luellu edo tandem redegerunt, vt per edictum regium curaret, eiusmodi libros interdicendos & abdicandos, adiecta etiam multa & minis terrore plenis, si quis eos apud se tenere deprehederetur.

Hardingi exemplum secuti sunt alij Theologi complures, in primis Thomas Dormannus, & Ioannes Marius, post autem Hugo Hofkinus sacrae Theologiae Professor, Ioannes Russellus, Nicolaus Sandersus, Gulielmus Aienus, Thomas Stapletonus & Robertus Poyntzems: qui omnes, vbi occasio tulit, eundem Pontificis Romani Primatum & confessi sunt egregie, & rationibus tum e sacra Scriptura, tum ex autoritate Patrum, & vsu rerum petitis, vehementer corroborarunt. Quod argumentum Thomas Stapletonus omnium copiosissime tractauit in eo libro, quem omni & eloquentia, & doctrina refertum contra Hornum Pseudoepiscopum Vintoniensem, edidit. Hac non esse omittenda hoc in loco putauit, vt aliae nationes scirent, non Angliam vniversam ita recessisse a Romani Pontificis obedientia, quin optimi quiq; & doctissimi viri adhuc persistant, ac in aeternum permanfuri sint in sancta Sedis Apostolicae communionem atque obseruantiam. Quam Sedem in hoc exilio nostro benignam sane matrem experti sumus, vt verè appareat, hanc esse, ac manere prorsus eandem, quae olim fuit. quum ad eam veluti ad Catholicae communionis portum confugerunt Athanasius, & Petrus Alexandrinus, caeteriq; Episcopi Catholici per Vandalos ex Africa eieci. Proprium enim Petrae ac rupis solidae est, alios minores lapides mole sua sustentare, ac locum, vbi securè quiescant praebere.

Qui autem pro Apostolicae Cathedrae Principatu confitendo, vel in vinculis domi, vel in exilio foris, partim vsque ad mortem perstiterunt, partim vsque ad hodiernum diem detinentur, hi sunt.

- 1605. Edmundus Bonnerus, Londinensis,
  - 1606. Ioannes Vitus, Vintoniensis,
  - 1607. Cuthbertus Tonstallus, Dunelmensis,
  - 1608. Oglethorpus, Carleolensis,
  - 1609. Pateus, Vigorniensis,
  - 1610. Baynus, Lichfeldensis,
  - 1611. Thurtlebeus, Elyensis,
  - 1612. Polus, Petroburiensis,
  - 1613. Burnus, Bathoniensis,
  - 1614. Scottus, Ceitriensis, in exilio defunctus.
- Episcopi Angli aut in vinculis, aut exilio vita defuncti.
- 1615. Hethus, Eboracensis Archiepiscopus,
  - 1616. Watsonus, Lincolnensis,
  - 1617. Troublefeldus, Exoniensis,
  - 1618. Thomas Goldwellus, Apsaphensis, Romae exuat.
- Episcopi Angli adhuc in custodia detenti, aut exules, sed superstitites.
- 1619. Richardus Creueus, Archiep. Armacanus,
  - 1620. Mauritius, Archiepiscopus Casselensis,
  - 1621. Gulielmus Walfius, Medensis Episcopus,
  - 1622. Thomas Leurus, Darenensis,
  - 1623. Thomas Ternanus, Rossensis,
  - 1624. Redmundus, Episcopus Alladensis.
- Episcopi Hiberni aut vincti, aut exules.

Ioan-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici.

Ann. Do. ni. Pontifices Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudo-propheetae.

est, Corpus Christi esse in caelo: mentitur, qui dicit, Corpus Christi non esse in caelo: verum qui dicit, Corpus Christi esse in Eucharistia, non negat, id esse in caelo. Potest igitur Deus facere, vt vtrumque simul sit verum.

Ha-

Est enim oia demonstrat, substantiale Corpus Christi verè manducandū in Eucharistia dari: vt sanè, si possit Deus id praestare, quid ni aut possit? omnino credendū sit, eū id praestitisse. Si ergo (vt dixi) tu affers necessariā rationē, cur aliter, quam nos, credas: dicis profectō, nō posse Deū facere, vt corpus, quod in caelis commoratur, eodē tēpore in Eucharistia substantialiter manducetur. Aut igitur negas omnipotentia Dei, aut nihilominus dicis. Quapropter vtcunq; verbo id dissimules, tamen re ipsa putas, nō posse Deū facere, quod nos eū fecisse, & perpetuò facere, credimus. Relicto igitur Beza: conuerto me ad Petru Martyrem, qui fatetur ingenuè, Deum non posse facere, vt Corpus Christi, quod commoratur in caelis, eodem momento praesens fiat in multis Altaribus & locis. Huc, huc Satanæ consilia tendunt, vt Dei nomen blasphemetur, vtiq; omnipotentia summi numinis denegetur. Certè aliter nos docent Scripturae Sacrae, aliter Symbolum Apostolorum. Credo (inquit Ecclesia) in Deum Patrem omnipotentem. Angelus etiam Domini (Luc. 2.) Loquens de re omnium maxima (nempe quod Dei Filius Deus manens fieret homo) Non erit impossibile (inquit) apud Deum, omne verbum. Item Christus ait (Luc. 18.) Quae impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Quibus verbis significat, Deum posse facere, tum vt Camelus transeat per foramen acus (quod tamen apud homines ex his rebus est, quae fieri non possunt) tum vt diues ingrediat in regnum caelorum. Praeterea, Christus natus est clauso vtero virginis, & ingressus ad Discipulos clausis ianuis. Itaq; Augustinus (in Epist. 3.) Ipsa virtus (inquit) per inuolui a matris virgineae viscera, membra infantis eduxit, quae postea per clausa ostia membra iuuenis introduxit. Haec ille. Cum igitur per omnipotentiam Dei duo corpora, Christi & ianuarum, ita in eodem loco substituerint, vt neutrum naturam suam amiserit, & tamen secundum habere debuerit: clarum est, Deū posse de rebus, salua ipsarum natura facere, quae nostrum ingenium comprehendere non potest. Vnde Augustinus (lib. 9. de Gen. ad liter. c. 17.) ait: Potestas Creatoris potest de omnibus rebus naturalibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent. Deus igitur efficere potest, tum vt idem corpus sit in distantibus locis, tum vt plura corpora sint in vno loco, tum vt Corpus aliquod seruetur extra omnem locum, sicut totum vniversum seruetur, extra quod nihil corporale aut locale est, à quo fulciatur. Atq; haec in genere dicta sint. Quod verò ad Eucharistia attinet, Corpus Christi nec sine loco ibi est (quia locum habet sub speciebus panis & vini, quas ad tempus per miraculum sustentat absque sua mutatione, sicut Diuinitas immutabilis in se manens naturam Christi humanam sustentat) nec ibi locum tenet respondentem propriae ac visibili suae quantitati, quam in se perpetuò habet, (secundum illam quippe in caelo tantum suam habet extensionem) sed in Eucharistia per

Idem Ferdinandus

Idem Pius 4.

1600.

x iij

rictia per

- 1625. Ioannes Hamiltonus, Archiep. S. Andrea,
- 1626. Iacobus Beton, Archiep. Glasconensis,
- 1627. Gulielmus Cheifolne, Episcop. Dumblanensis,
- 1628. Ioannes Leslie, Episcopus Rossensis,

Episcopi Scotiae Sedibus electi.

- 1629. D. Feknamus Monachorū D. Benedicti Abbas, in carcere adhuc agit,
- 1630. Mauritius Chaceus Cartusianorum Prior cum suis omnibus Brugis in exilio agit,
- 1631. Wilsonus Cartusianorum de monte Gratiae Prior,
- 1632. Catharina Palmera Monialium D. Brigittae Abbatissa cū Hugone Hugberto eiusdem Ordinis generali cōfessore, ac reliquis fratribus & fororibus suis locū exilij sui prope Antuerpiā in Brabantia sortitur,
- 1633. Elizabetha Cresnera Monialium D. Dominici Priorissa cum suis apud Bruges agit,
- 1634. Franciscani per inferiorem Germaniam dispersi in exilio agunt,
- 1635. Richardus Shelleus ordinis D. Ioānis in Anglia Prior cum fratre suo Iacobo eiusdem Ordinis milite, in exilio agit,
- 1636. Georgius Dureius Dunfermlemensis Abbas Scotus,
- 1637. Abbas etiam de Neuhall, Scotus.

Religiosorū Ordinū Archimandritae & Priores tūm Angli, tūm Scoti ob fidem suis Sedibus pulsi.

- 1638. D. Henricus Colus, Ecclesiae Londinensis,
- 1639. D. Edmundus Stuardus, Ecclesiae Vintoniensis,
- 1640. D. Reginaldus, Ecclesiae Exoniensis,
- 1641. Robertsonus, Dunelmensis,
- 1642. Setholandus, Vigorniensis,
- 1643. D. Ioannes Ramrigius, Lichfeldiensis,
- 1644. D. Ioannes Harpsildus, Nordouicensis,
- 1645. Henricus Ioliffus, Britolienensis,
- 1646. D. Iohannes Boxollus, Vindelisorienensis,
- 1647. Daniel, Herfordensis,
- 1648. Petrus Whitus, Waterfordiensis,
- 1649. Thomas Moeranus, Corcensis,
- 1650. Daud Hurler, Iemlacenensis.

Decani Cathedralium in Anglia Ecclesiarum.

- 1651. D. Nicolaus Harpsild, Cantuariensis,
- 1652. D. Dracottus, Eboracensis,
- 1653. Richardus Petreus, Bokingamiae,
- 1654. D. Chedseus, Middelfexiae,
- 1655. Maruinus, Surriensis,
- 1656. Fitz-Iacobus, Bathonenensis,
- 1657. D. Albanus Langdaluus, de Lewis,
- 1658. Taylerus, Cicestriensis,
- 1659. Hódsonus, Lincolinensis,
- 1660. Ioannes Hanfonus, Richmundensis,
- 1661. Robertus Ferceuallus, Cestriensis,
- 1662. Robertus, Monensis in Wallia,
- 1663. Luttrellus, Archidiaconus Medensis in Hybernia,
- 1664. Thomas Chone, Waterfordiensis, ibidem.

Archidiaconi vel vincti, vel exules.

Belserus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Heretici.

Doctores Catholici,

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta.

Haereses comexa cum Sacramentariorum doctrina de Eucharistia.

219. De Molineo.

b Vide ut haeresis haesimpariat. Nam cum nos vtamur exemplo Christi clauso virginis vtero in mundum exeūtis, ad Corporis Christi praesentiam in Eucharistia facilius persuadendam: illi negant, Christum clauso virginis vtero, natum esse, id quod authore etiā Bucero Molinaeus affirmat in tertiam vnionis Euangelicae partem, vbi dicit: *tesum nascētem adaperuisse vuluam Mariae*. Quae haeresis in persona Iouiniani ante annos mille & penē ducētos cōdemnata fuit.

c Eodem pertinet, quod Caluinistae passim negant, Christum intrasse ad Discipulos (Ioan. 20.) per ianuas clausas: Caluinus in institut. c. 18. §. 26. putat, Christum sua virtute patefecisse ianuas, sibiq; cedere iussisse. Petrus Martyr addit, fortē non per ianuas, sed aliunde Dominū posse dici ingressum. Brētius ex ista re asserit, Corpus Christi post resurrectionem fuisse incircumscriptum & vbiq;: & ob id ibi Discipulis apparuisse. Tam malē sibi cōstant haeretici, vnum hoc agentes, vt veram fidem vno consensu velut caudis colligatis oppugnēt, cum alioqui vulpium istarum capita longē inter se disiuncta sint.

d Qui.

ristia per substantiae modū adest, quo panis ipse, eius substantia in Christi Corpus iam conuerſa est, ibi ante conuerſionem fuerat. Itaq; praeter Dei omnipotentiam blasphemē ab haeticis traductam, verē etiam dicimus, Corpus Christi non esse in pluribus locis per suam visibilem ac propriam quantitatem, quam in caelo tenet: sed esse quodammodo in pluribus locis, quia est sub pluribus panis & vini speciebus, quae species naturaliter sunt in pluribus locis. Et in hoc stat miraculū, quod Corp⁹ Christi species panis & vini sustentat, velut quantitātē ad rēpus ascitā, propter vtilitatē nostrā. Quo in sensu Chrysoſt. dicit in lib. 3. de dignitate sacerdotali: *O miraculū, o Dei benignitatē! Qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo v̄ a manibus pertractatur*. Et in c. 9. ad Hebraeos, Homil. 17. *In multis locis offeritur Christus, hie plenus existens, & illic plenus, vnum Corpus*. Hae ille, Christum clauso virginis vtero natum esse.

b Iſaias c. 7. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium*. In quibus verbis Ambrosius (in Epist. 81.) notauit, Prophetam dixisse, non modō concepturam, sed & parturam virginem. Quae autem parit virgo, non aperit vuluam in partu. Alioqui secundū ea, quae de ventre inspiciendo Prator edixit, Maria post partū Virgo non esse deprehenderetur. Ezechiel etiam ait (c. 44.) *Porta Orientalis, per quam Deus Israel ingressus est, clausa erit, & non aperietur*. Porta verō, per quam Redemptor in mundum intrauit, (auctore Ambrosio ibidem) est B. Maria. Chrysoſtomus etiam in Homil. de Ioanne Baptista: *Da potentia Dei, quia de Virgine natus sit, & tamen ipsa Virgo fuerit virgo post partum*. Porta haec (Ezechielis 44.) *semper clausa erit, & non aperietur*. Augustin. de ciuitate Dei (lib. 22. ca. 8.) profitetur, *se creare, Dominum Iesum per integra virginalia matris enixum*. Hieronymus in 44. Ezech. *Pulchrē quidam per portam clausam Mariam virginē intelligunt, quae & ante partum & post partum, Virgo permansit*. Deniq; Ecclesia nō solūm credit, verūm etiā publicē canit in laudem Mariae: *Post partum virgo inuolata permansisti*. De qua eius perpetua Virginitate Hugo de Sancto Victore librum edidit.

Christum per clausas ianuas ad Apostolos intrasse.

c Hilarius lib. 3. de Trinit. *Quaro, per quas clausa domus parte sese corporeus intulerit. Omnia sunt obserata. Sed ecce, assistit medius, cui per virtutem suā omnia sunt peruia. Nihil cedit ex solido. Neque per naturam suam aliquid, tanquam lapsu insensibili, ligna & lapides admittunt. Corpus enim a sese non deficit, vt se resumat ex nihilo, & vnde qui assistit in medio est? Extra rationem humanam est veritas facti*. Ambros. in Lucam lib. 10. c. 24. ait, *Christi Corpus, clausis omnibus, per inuisa septa corpo-*

Idem Ferdinan.

Idem Pius 4.

1661.

- 1664. Belferus, Collegio D. Ioannis in Oxoniensi Academia,
- 1665. Elius, eius successor in eodem Collegio,
- 1666. Sthurtus, Collegio S. Trinitatis,
- 1667. Henricus Henshaus, Lincolnensi Collegio,
- 1668. D. Georgius Bullocus, Collegio S. Ioannis in Cantabrigia,
- 1669. D. Ioannes Yongus, Collegio Penbrukenfi,
- 1670. Edmundus Cofin, Collegio S. Catharinae,
- 1671. Thomas Peock, Collegio Reginae,
- 1672. Gulielmus Taylerus, Collegio Christi,
- 1673. Thomas Redmannus, Collegio Iesu,
- 1674. Thomas Bayleus, Collegio de Clare,
- 1675. Laurentius Vauſæus, Collegio Manceſtrienſi,
- 1676. Gulielmus Martialis, Aulae S. Albani,
- 1677. Ioannes Smithæus, Collegio regali in Oxonio,
- 1678. Hodgéſonus, Collegio Reginae in Oxonio,

- 1679. Hillus, Ecclesie Cantuariensis Canonicus.
- 1680. Ardenus,
- 1681. Mauritius Clenok,
- 1682. Palmus,
- 1683. D. Setonus,
- 1684. D. Mortonus,
- 1685. Henricus Bouel in Ecclesia Suthwellenſi eiuſdē Diœceſeos.

- 1686. D. Thomas Darbiſherus,
- 1687. Willertonus,
- 1688. Cofinus,
- 1689. Moruinus,

- 1690. Thomas Hidus,
- 1691. Langrignus,
- 1692. Billonus,

- 1693. Saluinus,
- 1694. Dantonus,
- 1695. Tutinus,
- 1696. Nicolaus Marley,

- 1697. D. Faucerus,
- 1698. Robertus Mannerus,
- 1699. Gulielmus Wiltus,
- 1700. Thomas Villerus,

- 1701. Thomas Wilſonus,
- 1702. Gulielmus Colnwood,

- 1703. D. Heſkinus, Cancellarius,
- 1704. D. Thomas Hardingus, Theſaurarius,
- 1705. Ricardus Dominicus,
- 1706. Dauid Powellus,
- 1707. Faulerus,

Studioſorum Collegijs vel in Oxonio, vel in Cantabrigia Præfecti, partim vincti & vita defuncti, partim exules.

Canonici Cathedralium Eccleſiarum, ob Sedis Apoſtolice Primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vincti, aut exules.

Ioannes

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia ſucceſſio.

Ciuitas Diaboli, seu Schiſmatici, Apoſtata & Heretici.

Doctores Catholicæ.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pſeudo-propheta.

Quidam etiã Sacramentarij non credunt, Chriſti Corpus clauſo tumulo, verum tunc demum ſurrexiſſe, quando Angelus Domini reuoluit faxum à monumento.

Hereses Proteſtantium circa perceptionem Eucharistiæ.

Aiunt, nemini licere, Eucharistiã abſq; alijs ſimul participaturis, percipere: alioqui communionẽ illam non eſſe, quam ſolus quiſpiam capit. Quasi vero agatur de corporali, & non potius de myſtica & ſpiritali communionẽ, quæ tamen ſolenius exercetur, ſi corporalis conuentus ſpiritali fructui reſpondeat.

Idem Ferdinan.

Idem Pius 4.

1561.

Incon-

corporibus, inoffenſa cõpage inſertum eſſe. Auguſtin. in lib. de agone Chriſtiano. c. 24. Contra naturã huius corporis videmus corpus Chriſti per clauſa oſtia intrare. Omnia enim poſſibilia ſunt Deo: de corpore ſuo fecit, quod voluit. Chryſoſtom. Homil. de Ioanne Baptiſta. Qui intravit per oſtia clauſa, verè corpus erat. Hieronymus lib. 1. in Iouinian. Si clauſis ingreſſus eſt oſtis, quod humanorũ corporũ natura non patitur, ergo & Petrum, & Dominũ negabimus vera habuiſſe corpora, quia ambulauerũt ſuper aquas, quod cõtra naturã eſt? Non igitur aut patefaciendo fores, aut ingrediendo aliunde, hoc miraculum operatus eſt Dominus, ſed (vt verbis Cyrilli vtar, lib. 12. in Ioann. c. 53.) clauſis foribus repente Dominus omnipotentia ſua, natura verum ſuperata, ingreſſus eſt ad Diſcipulos. Nullus querat, quomodo clauſis ianuis Corpus Domini penetrauit: de omnipotentia filio Dei hæc conſultentur.

Angelum non putemus (inquit Hieronym. ad Hebræos q. 6.) idcirco veniſſe, vt aperiret ſepulchrum Domino reſurgenti, & reuolueret lapidẽ: ſed poſtquam Dominus reſurrexiſſet, hora qua voluit, & qua nulli mortalium cognita eſt, indicaffe quod factum eſt, & ſepulchrum vacuum reuolutione lapidis & ſui oſtẽ diſſe præſentia. Auguſtin. de tempore. Serm. 130. Quomodo de ſepulchro exire non poſſet, qui ex incorruptis matris viſceribus ſaluã virginitate proceſſit? Feſellit coſtodes, exiit de ſepulchro, apparuit Diſcipulis, ianuis non apertis. Inde clauſus exiit, huc excluſus intravit.

Eucharistiã ab vno ſolo participatã verè communicationem eſſe tam cum Chriſto, quam cum Chriſti membris.

Cum iam antè probatum ſit, Corpus & Sanguinẽ Chriſti verè ad eſſe, antequã Sacramentũ ſumatur: nõ eſt dubiũ, quin Sacerdos verè conficiat ſacra Myſteria, etiã ſi nemo adſit, modò verba Chriſti ad elementa panis & vini rectè adiungat. Id igitur demũ reſtat examinandũ, an Myſteria percipi ab vno ſolo poſſint, ſue ſit Sacerdos, ſeu laicus. Eucharistiã dicitur κοινωνία, ſeu Cõmunio (vt Damascenus tradit lib. 4. de fide orthod. c. 14.) quia cõmunicamus per ipſam Chriſto, & participamus eiuſ carne & Diuinitate, & quia cõmunicamus & vniuerſum iuicem per illã. Hæc Damascenus. Duplex igitur Cõmunioſ ratio ſpectanda eſt: vna, vt cum Chriſto capite noſtro: altera, vt cõ membris etiã Chriſti vniamur. Neutra verò iſtarum aut perit, aut immunitur, etiã ſi Eucharistiã ſoli perciperimus. Cum enim & ſpecies granorum tritici, ex quibus panis confectus eſt, multitudinem fidelium in vnum Corpus coaleſcentium ſatis exprimat, & ſub illa ſpecie Chriſtus ipſe adſit, qui totius vnionis ſons & origo ſolus exiſtit, nec corpora, ſed ſpiritalis Cõmunio ſit quam quarimus, eaq; non in ſocietate quãpiam viſibili, ſed in animo per fidem & dilectionem in cordibus noſtris diſſuſam efficiatur: vtique tũm verè cum Chriſto, membrifq; Chriſti cõmunicamus, etiã ſi nullus nobiſcum exterius cõmunicet, tũm eãdem interiorem & ſpiritalẽ noſtrã communionem ſatis clarè exterius designamus, per ſpeciem panis ex multis granis confecti, quam corporaliter ſumimus. Non eſt autem dubium, quin Serapio (apud Euleb. lib. 6. c. 36. ſolus cõmunicarit, puero exiguã quãdam Eucharistiã panẽ ad eum deferente, & madefactã in os ſenis infundente. Quem Cõmunioſ accipiedẽ modum

1708. Ioannes Bicardikus,
1709. Edouardus Cratfordus,
1710. Gilbertus Burnfordus,
1711. Egidius Capellus,
1712. Ioannes Hemingus,
1713. Hachinsonus, } Ecclesie Bathonenfis.
1714. Bemundus, Cancellarius,
1715. Edouardus Godfaluus,
1716. Thomas Stapletonus, } Ecclesie Cicestriensis.
1717. Thomas Nurom,
1718. Ioannes Blaxtonus,
1719. Gualterus Muggus, } Ecclesie Exoniensis.
1720. Richardus Ludbius, } Ecclesie Herefordensis.
1721. Harcottus, } Ecclesie Nordouicensis.
1722. Gulielmus Dalby, Cancellarius Ecclesie Bristolienfis.
1723. D. Richardus Smithæus,
1724. D. Trelhamus, } Ecclesie Oxoniensis.
1725. Morganus Philippus, Præcentor Ecclesie Meneuensis.

Canonici itē Cathedraliū Ecclesiarum, ob Sedis Apostolicæ Primatum vel in custodia defuncti, vel adhuc vinciti, aut exules.

Non sic autem res accipienda est, velut hi soli Ecclesiarum Cathedralium Canonici, quos hoc in loco ascripsi, ob Sedis Romanæ confessionem patria, opibus, libertate aut vita priuati fuerint. Nec enim dubito, quin alij præterea valde multi hanc laudem meriti sint. Sed illos ego recensui, quos aut ipse noueram, aut ab alijs hac dignitate motos esse, acceperam. Presbyteri verò Parochiales, & alij Clerici, qui ob retinendæ Sedis Apostolicæ communionem, vel in vinculis defuncti, vel adhuc vinciti, vel in exilium ire coacti sunt, multò difficilior enumerari possunt. Sed tamē ne Ordo ipse, si penitus prætermittatur, iniuriam sibi factam existimet: eos hinc adiungam, de quibus me audire contigit.

1726. Edouardus Williamsonus,
1727. Gulielmus Sotton,
1728. Gretus,
1729. Hartus,
1730. Ioannes Cubbidgus,
1731. Woddus,
1732. Ionsonus,
1733. Ramseius,
1734. Georgius London. } Presbyteri in carcere aut defuncti, aut adhuc detenti, ob Primatus confessionem.

Clemens

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices
Domini Roman.
ni.

Impe-
rato.
Rom.

Heretici & Pseudo-
propheta.

Inconstantia Lutheri, de vni-
us aut vtriusque speciei neces-
sitate.

f Tam Lutherani, quam Zuingliani & Calvinistæ dicunt, iam nemini licere, alterâ Eucharistiæ speciē sine altera sumere, quia Christus vtramque simul instituit & tradidit. Sed quidnā Christus instituerit, ij nunquam rectè scire possunt, qui deserta Ecclesia, in qua Christi Spiritus habitat, Christi fidem in Antichristi Synagoga exquirunt. Vt autem liquidò appareat, quanta cum inconstantiâ hoc ipsum, quo de agitur, Luterus docuerat, sciendū est, eū ab initio scripsisse ad Bohemos, *Christum de vtraque specie nihil tanquam necessarium præcepisse*. Debere igitur illos pacem Ecclesie sectari, nec de Sacramenti speciebus cōtendere. Deinde in articulis per Leonem Papam cōdemnatis affirmavit, *Bohemos ob vtriusque speciei vsus schismaticos quidem esse, non tamen etiam hereticos*. Tū autem optauit, vt liber vtriusque speciei vsus non quidem apriuat, sed in Cōcilio generali decerneretur. Itaque in Captiuitate Babylonica: *Nō hoc* (inquit) *ago, vt rapiatur vtriusque species, quasi necessitate præcepti ad eam cogamur*. Et paulò antè: *Nō peccat* (inquit) *in Christum, qui vna specie vsuntur*. Pulchrum videretur, si Generalis Concilij statuo, cuius suum arbitrium

Idem
Ferdin-
nandus

Idem.
Pius 4.

1562.

modum *Dionysius Alexandrinus Episcopus* ante annos mille ducentos ritè factum duxit, atq; adeo collaudauit. Ac idem omnino dicendum est de ijs omnibus, qui Eucharistiā à Sacerdote in Ecclesia acceptā, domū portabant, eandemq; secundum quod ipsis videbatur, absq; vlla solenni fratrum conuocatione, capiebant, de quibus vide *Cyprianum in Oratione de lapsis*. Fateor quidem, pleniorē extare intimæ Cōmunionis Fidelium significationem, quoties plures simul de iisdem Mysterijs participant. Verū ita vt gere visibilem & externum comunicandi modum, vt neges, ad mensam Domini omnibus & singulis fidelibus propositam eū accedere iure posse, qui aliū eodem loco & tempore comunicaturum non inuenit: hoc profectò satis ingenuū & liberale nō est. Vsq; eò enim à seruitute legis, hoc est, ab externis & corporalibus cæremonijs liberati sumus, vt nihil in mundo, quod extra nos est, profectum nostrum spiritalem impedire possit. Vnde illud verum est verbū quod D. Chrysostom. doctissimè explicat: *Nemo laudatur nisi a seipso*. In potestate autem alterius esset, mœdare, si ego mortem Domini per Mysteria, quæ Christus ad eam rem instituit, ideo commemorare, & cū Christo per Eucharistiā magis magisq; vniri non possem, quia nemo alius aut vellet, aut etiā hoc tempore posset, mecum ad Domini mensam accedere. Sed quid argumentor? Vtrum per solam Eucharistiā cum Christo & Ecclesia connectimur? An non id ipsum per Baptismum ritè acceptum efficitur? Etenim *in vno Spiritu omnes nos in vnum corpus baptizati sumus*. 1. Cor. 12. Nunquid igitur nemo baptizabitur, nisi & alij plures adint, qui simul cum illo Baptismum percipiant? Deniq; in cæremonia Paschatis (Exod. 12.) non nisi tot personas cōuenire necesse fuit, quot sufficere possent ad vescendum agnū. Nūc aut vnus homo solus potest sufficere ad vescendum Agnum, quia *panis, quem frangimus, est communicatio Corporis Domini*, hoc est, totius Agni. Non est igitur necesse, vt plusquā vnus ad Agnū noui Testamēti vescendū cōueniat. Nam (vt Eusebius Emisen. dicit in Hom. 5. in Paschate) *tantū est in exiguo, quantum cōstat esse in toto*. Licet igitur plenior & solennior sit Synaxis, quādo plures simul comedūt: fas tamen est vel vni soli in participandis mysterijs vti iure suo.

Alierius speciei participationem ei sufficere ad salutem, qui Eucharistiā non consecrat.

f Ex causis permultis manifestè intelligimus, Christum in Eucharistia instituenda non eo animo fuisse, vt quenquam, præter illum, qui Eucharistiā consecrasset, ad vtramq; speciem sumendam obligari vellet. Ac primū in 6. c. Ioan. (quemadmodum in li-

f ij bello

1735. Clemens Burdettus,
 1736. Edmundus Hargattus,
 1737. Thomas Dauys,
 1738. Gregorius Bellus,
 1739. Laurentius Webbus,
 1740. Robertus Painus,
 1741. Nicolaus Langrigius,
 1742. Richardus Adamus,
 1743. Ioannes Peritonus,
 1744. Thomas Cranus,
 1745. Richardus Wodlock,
 1746. Richardus Iacobi,
 1747. Thomas Haukins,
 1748. Crocus,
 1749. Grangerus,
 1750. Gulhelmus Giblettus,
 1751. Coquus,
 1752. Hugo Tenant,
 1753. Thomas Palmerus,
 1754. Thomas Atkinsonus,
 1755. Pilus,
 1756. Colinus,
 1757. Redus,
 1758. Durstonus,
 1759. Edouardus Chamberus,
 1760. Simon Bellostus,
 1761. Kingus,
 1762. Rogerus Bobettus,
 1763. Robertus Ionus,
 1764. Ioannes Fezardus,
 1765. Gulhelmus Shepardus,
 1766. Richardus Bishop,
 1767. Ioannes Berwikus,
 1768. Martinus,
 1769. Antonius Wilkinson,
 1770. Courtmillus,
 1771. Richardus Prattus,
 1772. Gulhelmus Atkinus,
 1773. Heiwardus,
 1774. Harperus,
 1775. Iosephus,
 1776. Ioannes Feltonus,
 1777. Stephanus Markus,
 1778. Ioannes Oliuerius,
 1779. Gulhelmus Greshoppus,
 1780. Thomas Kirtonus,
 1781. Edouardus Brumbrogus,
 1782. Henricus Alwayus,
 1783. Ioannes Rastellus,
 1784. Cuthbertus Vauxeus,
 1785. Edmundus Brunus,
 Georgius

Presbyterij beneficijs suis exuti, aut in exilio degen-
 tes, ob Primatus Romani confessionem.

Ciuitas Dei, seu
 Continuata Ecclesie
 successio.

Ciuitas Diaboli, seu
 Schismatici, Apostata
 & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices
 Domi Romani.
 ni.

Impe-
 rato.
 Rom.

De Heretici & Pseudo-
 propheta.

relinqueretur. At non lon-
 ge post in formula Missæ
 Wittenbergensis: *Simpli-
 citer* (inquit) *iuxta institutū
 Christi utraq; species & peti-
 tur, & ministratur. Concilia
 nec morari, nec audire volu-
 mus in his, que manifeste
 sunt Euangelij. Quin am-
 plius dicimus, inquit: Si quo
 casu Conciliū propria aucto-
 ritate id statueret aut per-
 mitteret:*

Idem
 Ferdin-
 andus

Idem.
 Pius 4.

1562.

bello ea de re duobus abhinc annis edito planissimū
 feci) de Sacramento Eucharistiae agens, ut quodā in
 loco ait, *Nisi manducaueritis carnem, & biberitis san-*
guinem filij hominis, non habebitis vitam in vobis: sic
 etiam ibidem adiungit, *Qui manducat me, & ipse vi-*
uet propter me. & iterum: *Qui manducat hunc panem,*
viuet in aeternum. Ecclesia igitur parē utriusque Dei
 verbo fidem habens, docet, sanguinē sub specie vini-
 tūm à quibusdam (illis nimirum, qui sub utraq; specie
 consecrant Eucharistiam) necessariò bibendum esse:
 tūm ab alijs (qui tantūm participant de Mysterijs)
 non eadem necessitate sumi oportere. Qui autē dif-
 fidentes ab Ecclesia, dicunt, neminem posse alterā
 speciem sine altera sumere, fidē derogant his Chri-
 sti verbis, *Qui manducat me, seu hunc panem, viuet in*
aeternū. Nam per solā manducationē, vitam aeternā
 haberi posse, negant. Deinde, Eucharistia non modò
 Sacramentum, sed multò etiam magis Sacrificium est, quod paulò antè manifestis-
 simè probaui. Est autem omne Sacrificium Sacramētum, quia rem sanctam signi-
 ficat per sanctum opus quod celebratur: sed non omne Sacramentum est etiam
 Sacrificium. Itaq; sacrificia veteris legis fuerunt quidem Sacramenta, utpote quæ
 res futuras in Christo (Heb. 9. & 10.) adumbrabant. Iam eius sacramenti, quod si-
 mul Sacrificium sit, hæc est natura, ut Sacrificio semel ritè atq; integrè completo,
 si partem quamlibet in Sacramentum postea sumas, cum sacrificio, non in eo solo
 quod sumis, verū etiam in toto reliquo, perfectissimè communices. Vnde Apo-
 stolus (1. Cor. 10.) Eucharistiam cum sacrificijs Iudæorum conferens, *Qui edunt*
(inquit) hostias, κοινωνοὶ τοῦ θυσιασπίου εἰσὶ, communicant cum Altari, seu, cum Sa-
 crificio ipsò. Atq; inde probat eos, qui scientes & prudentes edunt idolothya, cū
 Idolorum cultu, hoc est, cum dæmonibus, qui præsidēt Idolis, communicare. Si
 ergo is, qui partem de sacrificata re, prout sacrificata est, capit, cum toto Sacrificio
 communicet: in Sacrificio autem Eucharistiae sanguis Domini & consecratus fue-
 rit, & à sacerdote, qui consecrauit, sumptus: ille, qui postea vel minimam corporis
 Dominici particulam accipit, sanguinis etiā consecrati & sumpti sit particeps, idēq;
 secundū iuris, non humani, sed diuini interpretationem & auctoritatē. Ex eoq;
 nulla re ad salutē suā necessariā caret. Ac nimirum Sacrificiū, quod offertur Deo,
 integerrimum debet esse, ac omnibus suis numeris absolutum, Malach. c. 1. In Sa-
 cramento autem, quod hominibus de Altari diuino datur, sola participatio, id est,
 partis tantūm acceptio necessariā est. Vnde Apostolus (1. Cor. 10.) de Eucharistia,
 ut Sacrificium est, agens, dicit, *Panem, quem frangimus, esse non modò μετόχου*
participationem, sed κοινωνίαν, communicationem Corporis Domini. Calicem etiam,
 cui benedicimus, vocat *communicationem Sanguinis Christi.* Verūm ibidem de ijs
 loquens, qui Sacramentum hoc manducant, *de vni* (inquit) *pane omnes μετέχομεν*
participamus, id est, partem singuli de immolato pane (quod attinet ad speciem pa-
 nis) capiunt, ac non totum panem qui offertur. Et iterum postea dicit, *non posse*
mensa dæmoniorum, & mensa Domini particeps esse. Itaq; ratio Sacrificij habet se, ut
 communicationem: ratio autem Sacramenti, ut participationē: & tamen per hæc
 Sacramenti participationem, cum toto Christi corpore oblato, & cum tota immo-
 latione communicantur. Nec enim participationis nomē sic est accipiendū, velut
 de spiritali fructu quicquā desit, sed tantūm quia corporea species tota, quæ immo-
 latur, non etiam tota his, qui adstant, necessariò impartiat. Alioqui verò etiā qui
 f iij partem

- 1580. Georgius Storeus,
- 1581. Gulielmus Smitheus,
- 1582. Grenwellus,
- 1583. Clemens,
- 1584. Petrus de Southwamborough,
- 1585. Edouardus Taylerus,
- 1586. Gulielmus Woddus,
- 1587. Knightus,
- 1588. Ioannes Rastellus,
- 1589. Ioannes Daniterus,
- 1590. Hauardus,
- 1591. Thomas Fremannus,
- 1592. Philippus,
- 1593. Ioannes Fuccius,
- 1594. Antonius Gardinettus,
- 1595. Ioannes Bradhaus,
- 1596. Miniuerus,
- 1597. Robertus Kentus,
- 1598. Iaksonus,
- 1599. Henricus Gillus,
- 1600. Ioannes Redihaus,
- 1601. Alanus Cheuerie,
- 1602. Richardus Wistus,
- 1603. Leonardus Stropius,
- 1604. Ioannes Dalus,
- 1605. Edmundus Lysterus,
- 1606. Ioannes Boltonus,
- 1607. Thomas Hamedinus,
- 1608. Henricus Pius,
- 1609. Dauid de Skenthrist,
- 1610. Tomsonus,

Presbyteri item beneficijs suis exuti, aut in exilio degentes, ob Primatus Romani confessionem.

- 1611. Dauid Wolfius,
- 1612. Edmundus Tannerus,
- 1613. Thomas Powerus,
- 1614. Petrus Dillonus,
- 1615. Ioannes Whitus,
- 1616. Petrus Fitzgerot,
- 1617. Bernardus Kerulanus,

Sacerdotes Hiberni, ob Primatū vincī, aut exules.

- 1618. Adamus Kingorn,
- 1619. Ioannes Gray,
- 1620. Andreas Gray,
- 1621. Gulielmus Meldrom,
- 1622. Iacobus Fynlason,
- 1623. Iacobus Chalmer,
- 1624. Ioannes Chalmer,
- 1625. Georgius Zong,

Sacerdotes Scoti, ob Primatum beneficijs suis priuati, aut exules.

Eos

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesie
Succesio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Haretici.

Doctores Catholici.

Anni
Domini
ni.

Pontifices
Romani.

Impe-
rat.
Rom.

Haretici & Pseudo-
propheta.

*mitteret, tunc minime om-
nium nos velle utraque spe-
cie potiri. Imò tunc primùm
in despectum tam Concilij, q̄
statuti sui, vellemus aut al-
terutra tantū, aut neutra, &
nequaquam utraq, potiri, ac
planè eos anathema habere,
quicumque autoritate talis
Concilij vel statuti utraque
potiretur. Incredibilis pror-
sus hæc impudentia est, vt
cūm dicat, vtrāq; speciem
iuxta institutū Christi mi-
nistrandam esse: tamen ad-
dat, se velle alterutra tan-
tū, aut neutra vti, si Cō-
cilium Generale utraque
specie vtendum decreuis-
set. Quo manifestè docet, se*

Idem
Ferdin-
andus.

Idem
Pius 4.

1562

partem capit, verè cōmunicat & cū toto Sacrificio, & cum Deo, cui offertur, & cum corpore Ecclesie, pro quo offertur. Tertio, cū magna sit concordia inter sacrificia & Sacramenta veteris ac noui Testamēti, omniaq; in figurā cōiunguntur illis. (1 Cor. 10. Heb. 9. & 10.) insigniter animaduertendū est, tūm quòd sanguis animalium in circuitu Altaris fundebatur, nec aliter eū à quoquā bibi fas erat, tūm quòd (Eze. 4.4.) in sacrificijs veteribus omnia libamēta ex omnibus, quæ offerebantur, Sacerdotum erant: Ex quo nunc etiam intelligimus, sanguinem ad Altare Domini, hoc est, ad Sacrificium præcipuè spectare: nec necesse esse vt à quoquam sumatur, præterquam ab ijs, qui ministerio sacerdotali in mysterijs conficiendis funguntur. Quarto, cūm Manna olim iudæis post rubri maris transitum (Exod. 16.) de cælo daretur, vt significaret, nobis quoq; post acceptum Baptismum, panē verè cœlestem in Sacramento Eucharistie dādum esse (nam & Augustinus ita eam figuram interpreta- tur, Tractatu 11. in Ioannem): profectò Manna cibi tantū, ac non etiam potus vllam speciem habuit: ex quo rectè colligimus, rationem Sacramenti perfectè à nobis in vna sola specie accepta impleri, duplicem verò speciem potius ob Sacrificium institutam esse. Quintò, ea est Sacramenti Eucharistie perfectio, vt qui vnam duntaxat speciem capit, totam Sacrificij non modò vim, sed & substantiam in ea specie capiat. Nam cūm illud, quod accipimus, corpus Christi sit, Christus verò diuidi iam non possit, etiam si panis species in mille particulas diuidatur: tamen (vt ex Eusebio Emiseno Homil. 5. in Pasch. veterem quoq; Ecclesiam docuisse, & credidisse, intelligimus) Corpus Domini, Sacerdotis dispensante, tantū est in exiguo, quantum constat esse in toto. Vt iam non modò per interpretationem Diuini iuris, verū etiam per substantie totius perceptionem, ille sanguinem quoq; accipiat, qui Domini Corpus, quod exangue non est, manducat. Sextò, ipsius Christi exemplum & magisterium vnius speciei vsus confirmat. Nam Christus cūm recumberet cum duobus Discipulis in Emmaunte, (Luca 24) accepit panē, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt Dominum in fractione panis. Quem locū de Eucharistia intelligit Chrysostr. in opere Imperfect. August. de cōsensu Euangelist. lib. 3. c. 25. Beda & Theophyl. in quo tamen loco nulla vini facta est mentio, quia nimirum necessitati huius Sacramenti, per vnius speciei suppeditationem, satisfit. Septimò, post Domini Ascensionem, fideles Discipuli iam nuper baptizati, dicuntur perseuerasse in doctrina Apostolorum, atq; in communicatione & fractione panis, & in orationibus (Actor. 2. & Actor. 20.) ad frangendum panem vna Sabbatorum conuenisse. Nec dubitari potest, quin de Eucharistia sit sermo, id quod ex modo & tempore conuentus celebrati facile perspici- tur. Iam verò si dicas, sub nomine Communicationis & fractionis panis, alterā quoq; speciem cōprehendi, præterquam quòd satis certò scire non potes, vtrum hoc verè ita sit intelligendum in eo loco, & propterea tutò in ea sententia non possis acquiescere: tamen quicquid illi fideles egerint, sine controuersia Spiritus sanctus, qui fecit, vt nihil amplius exprimeretur, quam cōmunicatio & fractio panis, non modò prouidit, vnius speciei cōmunionem eo exēplo confirmari posse, verū etiam vt id fieret, prouidere dignatus est. Octauò, vt de Serapionis (apud Eusebium lib. 6. c. 36.) de

c. 36.) de

Eos præterea, qui honestum locum in Collegijs vtriusq; Academiæ sortiti, & eodem ob fidem Catholicam per hos duodecim annos, eiectioni sunt, non minus trecentis fuisse, verè dixerim, quos hic singulos recensere nolui, partim ne tædio Lectorè afficerem, partim quia difficulter nomina singulorum addiscerem. Quos tamen aut publicè legendo alijs præmissis, aut insignem literarj honoris gradum quandoque ascendisse intellexi non putavi prætermittendos.

- 1833. Nicolaus Sanderus, qui tanquam Regius Professor Ius Canonicum suo iure, in Oxonio publicè prælegit, ei loco & muneri ob fidem conferuandam renuntians, & postea Sacræ Theologiæ Professor factus, hunc librum ad communem vtilitatem conscripsit.
- 1834. Gulielmus Zonus in Cantabrigia iuris ciuili Regius Professor, fidei causa eo officio carere elegit.
- 1835. Georgius Ethrigius Græcarum literarum in Oxonio Regius Professor, ob fidem & eo munere priuatus, & in carcerem coniectus fuit.

- 1836. D. Babingtonus,
- 1837. D. Carterus,
- 1838. D. Sedgius,
- 1839. D. Nicolaus Mortonus,
- 1840. D. Carolus Parkerus,
- 1841. D. Richardus Hallus,
- 1842. D. Gaspar Herwoddus,
- 1843. D. Gulielmus Alenus,
- 1844. D. Thomas Stapletonus,
- 1845. D. Simon Symson, Scotus,
- 1846. D. Edmundus Hayus, Scotus.

Doctores S. Theologiæ ob fidem, aut beneficijs priuati, aut exules.

- 1847. D. Ioannes Storæus,
- 1848. D. Richardus Michæus,
- 1849. D. Edmundus Windam,
- 1850. D. Ioannes Pauleus,
- 1852. D. Gulielmus Knottus,
- 1853. D. Audoenus Ludouicus, hodie in Duacensi Academia Regius Professor.
- 1854. D. Thomas Butlerus,
- 1855. D. Richardus Vitus,

Iuris Ciuilis & Canonici Doctores, aut in vinculis defuncti, aut adhuc vincti, aut exules.

- 1856. D. Ioannes Frierus pater, in carcere mortuus,
- 1857. D. Ioannes Frierus filius, exulat Patavij,
- 1858. D. Nicolaus Carrus,
- 1859. Thomas Vauaferus,
- 1860. D. Ioannes Clemens, exul,
- 1861. D. Henricus Blaknodeus, Scotus,
- 1862. D. Richardus Smitheus,
- 1863. D. Edouardus Atslous,

Doctores artis Medicæ, in cõfessione Romani Primate constantes.

- 1864. Richardus Bernardus,
- 1865. Gulielmus Willus,
- 1866. Thomas Dormannus,
- 1867. Richardus Fleming,
- 1868. Gregorius Bellus,
- 1869. Ioannes Martialis,
- 1870. Nicolaus Quemerford,
- 1871. Gulielmus Pomrellus,
- 1872. Thomas Darellus,
- 1873. Ricardus Britous,
- 1874. Iohannes Whitus,

Licentiati Theologiæ.

Fremannus,

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholicæ.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Heretici & Pseudo-propheta. se malle in despectum Concilij Euangelium ipsum violare, quam vtriq; simul obedire. Habes ergo in hac vna re insigne exemplum & inconstantia Lutheri, & superbia ac pertinacia.

c. 36.) de Satyri (apud Ambros. in orat. de fratris obitu) deq; alijs eiusmodi singulorū hoim exemplis, quæ vel apud Gregoriū in Dialogis, vel apud Bedā in Ecclesiastica gentis Anglorū historia leguntur, plura nō dicā: tam Tertullianus in lib. de oratione, quam Cyprianus in Oratione de lapsis testantur, in more Africanæ Ecclesiæ fuisse, vt Fideles Eucharistiā de manu Sacerdotis acceptā non statim, sed vel statione primū absoluta, tunc demū sumerent, vel etiā domū secum portarent, atq; ad futuras necessitates reponerent. Ac in manibus quidem Eucharistiā portari solitā esse, idē Cyprianus docet, adeo vt quidam

Idolorū sacrificijs maculatus, cū Eucharistiā à Sacerdote prius acceptā in manibus se ferre putasset, apertis manibus nihil præter cinerē inueniret. Cū igitur Fideles de loco sacrificij Eucharistiā manibus acceptam, vel in Ecclesia seruārint, vel domum asportārint, & in futurum tempus reposuerint, nec vini speciem eodē modo in manibus ferre, aut etiam diu seruare potuerint: apparet, iam tunc neminem Fidelium dubitasse, quin vel in Ecclesia, vel domi semper fas fuerit sub vna specie cōmunicare. Sed quid loquor de priuatis hominibus? Ipse Romanus Pontifex, ac in singulis quibusq; Ecclesijs Episcopus, aut alius quilibet minister Christi & dispensator mysteriū eius, more Maiorū palā publicèq; apud ipsum Altare sub vna specie cōmunicat in die Sancta Parasceues. nō quod eo die Missam celebret, aut in sacro faciendo sanguinis Domini consecrationē vllō tēpore prætermittat, sed quod Corpus Domini vna cū sanguine pridie consecrati, & sub sola specie panis repositū, in die Parasceues comedit tātū, ac non etiā conficit, vino cōmuni adhibito, quod Christi verbis minimè consecratur. Cuius antiquissimæ traditionis fit mentio in libello, qui inscribitur Ordo Romanus, in quem libellum Ordinemq; ante annos septingentos Alcuinus, Amalarius Treuerēsis Archiepiscopus, & alij nonnulli Cōmentarios scripserunt. Quid quod populi etiam fideles, qui aderant, in eadē Sancta Parasceues die Corpus Domini sumentes, vino simplici, ac non etiam in Domini sanguinem consecrato vtēbantur: vt mirer, qua inipudentia tam illustre antiquitatis exemplum ab aduersarijs contemnāt. Nōdō & postremò, cū non vsus tantū publicus Ecclesiæ in die Parasceues communicationem sub altera specie approbaret, verū etiam D. Thomas de Aquino (in p. 3. Summæ suæ, q. 80. art. 12.) generaliter in quibusdam Ecclesijs obseruatum esse doceret, vt sanguis populo sumendus non daretur, eumq; vsus laudaret, nec quisquam pius aut Catholicus vel ei consuetudini fidelium Ecclesiarum, vel doctrinæ D. Thomæ contradiceret: ecce quidam Bohæmi nuper cōperunt affirmare, quemlibet Christianum etiam infantem & dementem, non humano quopiam Decreto, (hoc enim euenire posset, vt quondam à magno primū Leonē, & post à Gelasio in Romana vrbe decretum esse dicitur ob Manichæos abhorrentes à sanguine, quem negabant Christum verè habuisse) verū diuino iure ad vtramq; speciem obligari. Quæ controuersia simul ac moueri cœpta est, ei statim restiterunt omnes alie fideles Ecclesiæ, & viri cuiusque nationis doctissimi & optimi, donec tandem in Concilijs Constantiensi & Basiliensi ea doctrina falsa & hæretica fuisse declarata est, Decreto etiam factō, vt nemini, præter illos, qui Eucharistiā consecrarent, sanguinem Domini bibere liceret. Quæ Cōstitutio in Concilio etiam Tridentino confirmatur. Ecclesia enim, vt hanc hæresim de vtriusque speciei necessitate grassantem, non solū verbo, sed factō etiam Fidelium confutaret, rectè iussit, filios suos ob contestandā fidei Catholicæ veritatem, à sanguine Domini sumentibus abstinere. Et hanc legem iam aliquot seculis obseruat Ecclesia Dei.

Idem Ferdin. nan. d. u.

Idem Pius 4.

1563.

Males

- 1874. Fremannus, S. Pauli in vrbe Londinensi,
- 1875. Ioannes Harrisus, in Bristolienfi,
- 1876. Benedictus, in Sarisburiensi,
- 1877. Gulielmus Gooddus, in Wellensi,
- 1878. Plumtreius, in Lincolnienfi,
- 1879. Ioannes Fennus, apud memoriam S. Edmundi,
- 1880. Ioannes Potzus, in Leicestrenfi,
- 1881. Thomas Iuifonus, in ciuitate Dunelmensi.

Ludimagistri, ob Primatus confessionem officio suo abdicati.

- 1882. Sebastianus, in Cathedrali Ecclesia Londinensi,
- 1883. Thornus, in Metropoli Eboracensi,
- 1884. Prestonus, in oppido Vindeliforienfi.

Magistri Musices, officio suo ob Primatus confessionem eiekti.

Omitto studioforum plane maximam multitudinem, qui ob Primatus Romani confessionem partim rapti sunt in vincula, partim in exilium acti, partim suis Collegijs eiekti. Ceterum ne soli Clerici videantur istam in fide profitenda constantiam tenuisse, commemorabuntur etiam aliquot Illustrium Laicorum exempla in eodem genere.

1885. Henricus Wrisleius, Clarissimus Comes Suthantonensis, etate iuuenis, fidei confessione alijs natu maioribus tam insigniter prælucet, vt ob eam præcipue rê, licet alia specie obtenta, in custodiam sit missus.

1886. Geraldus Desmonix in Hibernia Comes, Catholicæ fidei semper studiosissimus, & propterea hæreticis inuisus, iam diu in vinculis detinetur.

1887. Henricus Parkerus, Illustris Baro, Dominus de Morleo, cum in Anglia fidem Catholicam liberè profiteri non posset, spontè in exilium se contulit, iamq; Bruggis cum duobus fratribus suis, & reliquo comitatu agit.

1888. Ioannes de Mordant, Illustris Baro in vincula ob Catholicam fidem in Anglia coniectus est.

1889. Inclytus Baro Scotiæ Dominus de Seton, cum Catholicus semper esset, ob eamq; causam Mariæ Serenissimæ Scotorum Reginæ, quæ & ipsa fidem Catholicam omni obseruantia colebat, summo studio adhaeresceret: captus & in vincula ductus, carceris tædium pluribus annis sustinuit, donec ad postremum Iacobo Spurio interfecto, è custodia liberatus est. à quo tempore iam iterum Reginæ suæ fidele obsequium tam domi, quam foris præstat.

1890. Nobilis Baro de Slan, Hybernus, ob fidei confessionem vincula persæpe sustinuit.

1891. Edouardus Walgravius, Equestris Ordinis vir, & à cõsilijs Reginæ Mariæ, cum ob fidei Catholicæ confessionem in vincula duceretur, atq; alijs vinctis tam verbo exemploque suo solatium, quam facultatum suarum largitione opem assiduâ ferret, ex fœtore carceris in morbum incidens, Martyrij palmam adeptus est.

Illustres Laici ob fidem Catholicâ & Romanæ Sedis Primatû, aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officijs suis & dignitate priuati.

Fran.

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi. Romani.

Imperatores Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

De Iscariotistis.

Caluinus in sua vltima admonitione cõtra Westphalum, & Suencfeldius in libello de hac quæstione inscripto, negat, à Iuda Iscariote verû Corpus Domini acceptum in Cena Domini. Quod siue ita dixerint, velut Iudas non id symbolû accepit, quod ceteri Apostoli, seu quod non putent, malos veram Corporis Domini substantiam capere: vtroq; modo falsum dixerunt.

Malos accipere in Sacramento substantiam, sed non participare in spiritu gratiam Corporis Christi.

Christus discubuit cum duodecim. Matth. 26. Iudas erat vnus de duodecim. Matth. 10. Quod Dominus dedit Ioanni & Petro, dedit etiã Iudæ, quia omnibus ex æquo dixit: Accipite, comedite, hoc est Corpus meum: & bibite ex hoc omnes: hic essent sanguis meus. Et biberunt ex eo omnes. (Marci. 14.) Cum ergo inter omnes adfuerit etiam Iudas, vtique ille comedit & bibit idipsum, quod Ioannes. Quod etiam Chryostomus in Homilia de prodicione Iudæ, atq; alibi frequenter docet. Nec Augustin. (in Epist. 162) dubitauit ita scribere: Tolerat ipse Dominus Iudæ, diabolum, furem, & venditorem suum. Sinit accipere inter innocentes Discipulos, quod Fideles nouerunt, pretiû nostrum. Deniq; Apostolus indignè manducantes panem hunc, & Calicem Domini indignè bibentes (1. Cor. 11) ait iudicium sibi manducare & bibere, non dydicantes Corpus Domini. Fiunt ergo non tantum æternæ mortis, ob Sacramentû aliquod indignè acceptû, sed sunt

Idem Ferdinandus

Idem Pius 4.

rêi Corpus Domini, ob ipsam eiusdem corporis indignam manducationem. Mali ergo idem Christi Corpus ad suam condemnationem accipiunt, quod bonis ad salutè æternâ prodest. Nam vt fidem & Ecclesiam cum bonis communè habent, ita etiam percipiunt eadem fidei & Ecclesie Sacramenta. Sed quemadmodû eandem charitatem cum bonis communem non habent, ita nec in eodem Sacramentorum fructu communicant. Fructus autem Eucharistiæ est, non Corporis Christi substantia (quam & Iudæi quondam crucifixerunt, & impij in die Iudicij aspicient) sed vnitatis gratia inde promanans, qua fit, vt qui Deo adhæret, vnus spiritus cum eo fiat, quam gratiam mali non participant.

Sacra Officia decentius in sacris, quam in vulgaribus linguis celebrari.

Officia sacra non nisi vernaculo & vulgari sermone celebranda esse, vt plebs intelligat, quod dicitur. Id quidem Luterus nõ docuit.

Si nulla sacra Officia ritè peragerentur, nisi quæ ab astante plebe intelliguntur: Summus Sacerdos noster Iesus Christus, qui peccatû nec fecit, nec facere potuit, in summi Sacrificij (quod in altari Crucis obtulit Deo pro totius mundi salute) celebratione errasset. Tunc enim exclamauit ardentissima prece,

& eleuata voce: Eli Eli Lãmã Zabãthani: & adeo nõ est, nõ modò à Romanis, verû ne à Iudæis quidem intellectus, vt putarent eû inuocasse Eliam. Desierat enim Iudæi post Captiuitatem Babylonicâ Hebræa dialecto vti, & Syriacâ potius proprietatem sequebantur. Officia tamen sacra in Synagogis Iudæorum passim fiebant in Hebræa lingua, & ea docta (Actor. 13.) vt longè verisimilius sit, Officia sacra nec ante Captiuitatem à plebe Iudaica potuisse intelligi, quia linguæ vulgares à puritate originis suæ, quæ in solis libris conseruatur, vbique deficiunt. Deinde Apostoli cum Eucharistiæ celebrationem, itemq; Psalmorum in sacris officijs decantationem, & lectionem Prophetarum gentibus ad fidem conuersis traderent, (authore Iustino in Apologia 2.) nõquam tamen has res illis in vulgari lingua peragenda tradiderunt. Nam Scripturæ non erant ab Apostolis trãslatæ in vulgares linguas, sed tantum in Græca lingua fidelibus legedæ relinquebantur. Quis autem nescit, in tot ac tantis Asiæ Prouincijs innumerabiles interim vulgares linguas extitisse, in quarû nulla tamen Officia sacra fieret, vel Sacramenta administraretur?

t ij Nam

1563.

1892. Franciscus Englefeldus, Equestris Ordinis vir, & à consilij Reginae Mariae, cum ob Catholicæ fidei studium statim ab initio Regni Elizabethæ, mare transisset, reuocatus postea domum, elegit potius & patria, & prædijs suis amplissimis carere, quam à fidei suæ confessione discedere. Cumque domi pupillis Regijs Præfectus fuisset (quod munus apud Anglos honorificum imprimis & amplum habetur) hoc idem officium domi ademptum foris per hos duodecim annos exercuit, non iam erga regios, sed erga pupillos Dei, quos fouere, & suis opibus pascere nunquam destitit, meque in primis, cum & ductu eius Angliam ab initio reliquerim, & sumptu eiusdem per hos duodecim annos potissimum alar & sustentar.

1893. Robertus Peccamus, Equestris Ordinis vir, & à consilij Reginae Mariae, cum aliquot annis in exilio spontaneo sanctè vixisset, mortuus est Romæ, quò se ob fidem suam confitentem cum manifesto fortunarum omnium domi amittendarum periculo contulit.

1894. Edouardus Carnus, Equestris Ordinis vir, pro Maria Regina ad Pontificem Romanum Legatus, post eiusdem Mariae obitum, recusauit in Angliam tunc Schismaticam reuerti, sed Romæ Catholicam fidem tam suo, quam Catholicorum Angliæ nomine præclare confessus est vsque ad mortem suam.

1895. Thomas Whitus, Equestris Ordinis vir, qui Reginae Mariae fuerat à supplicibus libellis, illa mortua, fidem Catholicam retinuit, officium publicum amisit. Hic idem vir in illis Comitibus, quæ sub Elizabethæ regno prima fidem Catholicam reiecerunt, Deum hominesque palam contestatus est, si hoc æquum videretur, vt Religionem miraculis inchoatam, perpetua grauisimorum Pontificum successione stabilitam, Concilijs Generalibus auctam & vetustate corroboratam, par esset abrogari ab adolescentibus, qui ne barba quidem adhuc potiti essent.

1896. Thomas Fitzherbertus, }
1897. Thomas Mettamus, } Equestris Ordinis viri, ob Primatus Romani fidem in custodia detenti.
1898. Ioannes Southwort, }
1899. Thomas Stradlingus, }

1900. Gulielmus Rastellus, Ciuiliū & Criminalium causarum Iudex, cum prius sub Edouardo Sexto exulans, uxorem suam Louanij sepelisset: nunc iterum sub Elizabetha in exilium spontè rediens, Louanij sanctissimè diem suum obiit, & in eodem sepulchro cum vxore sepelitur.

1901. Thomas Copleius, vir tam generis nobilitate, quam pietatis & doctrinæ laude insignis, cum in Comitatu Surrensi publicæ paci procurandæ præfectus fuisset: patriam, officium, & patrimonium satis amplum ob Romani Primatus confessionem dimisit, iamque in exilio agit.

1902. Thomas Shelleus, cum in Comitatu Hantonensi præfuisset paci publicæ, ne si in officio mansisset, Primatum abiurare cogere, spontè in exilium se contulit, quem tres ipsius filij non ita multò post comitati sunt, quorum vnus etiã in Cartusianorum Ordinem se contulit.

1903. Ioannes Gageus, nobilis viri filius, nobilis ipse vir, cum patrem suum iam ætate confectum (qui multis honorum gradibus insigni cum laude in Repub. perfunctus erat) ob fidei Catholicæ confessionem omni honore spoliatum vidisset, honorificaque sepulturæ tradidisset, seipsum vnã cum Margareta prudentissima & castissima vxore sua, cum fratribus, ac reliqua familia in Belgium recepit, malè Deo patre foris in conscientia pura frui, quam patrimonio amplissimo domi cum timore gehennæ vt.

Illustres item Laici, ob fidem Catholicam & Romanæ Sedis Primatum aut in custodia defuncti, aut vincti, aut exules, aut officijs suis & dignitate priuati.

Ac ne

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperatores Rom.

Heretici & Pseudo-propheeta.

docuit. Nã in formula Misæ Wittenbergensis, facilè passus est, Officia in sacra lingua fieri, modò vulgares admisceretur Cationes.

Nam si Parthi, Medi, Elamitæ, & qui habitabāt Mesopotamiã, Iudæã, & Cappadociã, Põtum, & Asiam, Phrygiã & Pamphiliã, diuersas vocum proprietates habuisse in c. 2. Actor. traditur, nec tamè Psalmi & Lectiones in officijs Ecclesiasticis vel ex veterè, vel ex nouo Testamento sumptæ, in alia, quam Græca lingua, & ea nõ vulgari, sed vel Attica, vel certè docta ex Apostolorum traditione proponebantur: vtique certissimum est, iam inde ab Apostolorum temporibus Officia sacra legitime potuisse in ea lingua peragi, quam rude vulgus ignorabat. Nam quòd Apostolus dicit (1. Cor. 14.) eum, qui lingua loquitur, Ecclesiam non edificare: id quidem de lingua partim prorsus peregrina dicit, quæ nõ est illius populi, apud quem agitur, Presbyteris & Concionatoribus cognita, (ab hac, quoad fieri potest, etiam in sacris Officijs abstinendum fatemur) partim de concionibus ad plebem habendis tractat, quas in vulgari lingua semper haberi, vel saltem ab interprete in vulgarem conuerti necesse est: alioqui prorsus inutiles auditoribus illarum conciones erunt. Verùm Officia sacra dedicantur Deo, non plebi. Qui verò loquitur lingua (secundùm Apostolum 1. Cor. 14.) Deo loquitur, mysteria loquitur, semetipsum edificat, denique bene gratias agit. Quòd verò Apostolus addit: Si benedixeris spiritu, qui supplet locum Idiote, quomodo dicit Amen super suam benedictionem, quoniam, quid dicit nescit) de precibus quidem Ecclesiasticis hoc eum dicere fateor, quas in spiritu, hoc est, in dono linguæ prorsus peregrinæ recitari nollet. Verbi gratia: nollet in Latina Ecclesia Hæbreã, vel in Græca Perficam aut Ethiopicã linguam vsurpari. Deessent enim plerumque viri periti linguæ illius, qui populo interpretari possent, quid in illis contineretur. Secus autem euenit in lingua cõmuni & docta, quã Pastores & Doctores populi cõmuniter sciunt. Nam quòd Hieron. de Galatis narrat, (in Præfat. Cõment. suorũ ad c. 3. eius Epistolæ) eos, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriã linguã eandem ferè, quã Treuiros, habuisse: hoc idem de qualibet ferè alia Christiana & Catholica gente intelligi potest. Habet enim duplicem linguam: vnã cum alijs gentibus communem, (cuiusmodi est in Oriente Græca lingua, in Occidente autem Latina) aliam verò sibi propriã & vulgarem. Hinc Beda in historia gentis Anglorum narrat, Britannos præter quatuor vulgares linguas Britonum, Pictorum, Scotorum, & Saxonum proprias, vnã eandemque veritatis scientiam scriuari & confiteri Latinorum lingua, quæ meditatione Scripturarum omnibus (inquit) est facta cõmuni. In illa igitur communi lingua, & nec in peregrina, nec in vulgari, preces Ecclesiasticæ optimè persoluntur. Ita enim tum sacra Literarum sanctorum Patrum scripta, quæ nõ nisi in linguis doctis extant, perfectius à Pastoribus populi cognoscuntur, & cõmunio cum Ecclesijs aliarum gentium firmiter tenetur: & Concilia generalia facilius atque vtilius cõeunt: & ignorantia, quæ omnium malorum mater est, à Doctoribus & Præfectis melius arcetur (cum alioqui doctiores linguas neglecturi essent) & Deus per linguam communem & doctam honorificentius, quam per indoctam & vulgarem, colitur: & sua Mysterijs reuerentia religiosius conseruatur.

Nam si Parthi, Medi, Elamitæ, & qui habitabāt Mesopotamiã, Iudæã, & Cappadociã, Põtum, & Asiam, Phrygiã & Pamphiliã, diuersas vocum proprietates habuisse in c. 2. Actor. traditur, nec tamè Psalmi & Lectiones in officijs Ecclesiasticis vel ex veterè, vel ex nouo Testamento sumptæ, in alia, quam Græca lingua, & ea nõ vulgari, sed vel Attica, vel certè docta ex Apostolorum traditione proponebantur: vtique certissimum est, iam inde ab Apostolorum temporibus Officia sacra legitime potuisse in ea lingua peragi, quam rude vulgus ignorabat. Nam quòd Apostolus dicit (1. Cor. 14.) eum, qui lingua loquitur, Ecclesiam non edificare: id quidem de lingua partim prorsus peregrina dicit, quæ nõ est illius populi, apud quem agitur, Presbyteris & Concionatoribus cognita, (ab hac, quoad fieri potest, etiam in sacris Officijs abstinendum fatemur) partim de concionibus ad plebem habendis tractat, quas in vulgari lingua semper haberi, vel saltem ab interprete in vulgarem conuerti necesse est: alioqui prorsus inutiles auditoribus illarum conciones erunt. Verùm Officia sacra dedicantur Deo, non plebi. Qui verò loquitur lingua (secundùm Apostolum 1. Cor. 14.) Deo loquitur, mysteria loquitur, semetipsum edificat, denique bene gratias agit. Quòd verò Apostolus addit: Si benedixeris spiritu, qui supplet locum Idiote, quomodo dicit Amen super suam benedictionem, quoniam, quid dicit nescit) de precibus quidem Ecclesiasticis hoc eum dicere fateor, quas in spiritu, hoc est, in dono linguæ prorsus peregrinæ recitari nollet. Verbi gratia: nollet in Latina Ecclesia Hæbreã, vel in Græca Perficam aut Ethiopicã linguam vsurpari. Deessent enim plerumque viri periti linguæ illius, qui populo interpretari possent, quid in illis contineretur. Secus autem euenit in lingua cõmuni & docta, quã Pastores & Doctores populi cõmuniter sciunt. Nam quòd Hieron. de Galatis narrat, (in Præfat. Cõment. suorũ ad c. 3. eius Epistolæ) eos, excepto sermone Græco, quo omnis Oriens loquitur, propriã linguã eandem ferè, quã Treuiros, habuisse: hoc idem de qualibet ferè alia Christiana & Catholica gente intelligi potest. Habet enim duplicem linguam: vnã cum alijs gentibus communem, (cuiusmodi est in Oriente Græca lingua, in Occidente autem Latina) aliam verò sibi propriã & vulgarem. Hinc Beda in historia gentis Anglorum narrat, Britannos præter quatuor vulgares linguas Britonum, Pictorum, Scotorum, & Saxonum proprias, vnã eandemque veritatis scientiam scriuari & confiteri Latinorum lingua, quæ meditatione Scripturarum omnibus (inquit) est facta cõmuni. In illa igitur communi lingua, & nec in peregrina, nec in vulgari, preces Ecclesiasticæ optimè persoluntur. Ita enim tum sacra Literarum sanctorum Patrum scripta, quæ nõ nisi in linguis doctis extant, perfectius à Pastoribus populi cognoscuntur, & cõmunio cum Ecclesijs aliarum gentium firmiter tenetur: & Concilia generalia facilius atque vtilius cõeunt: & ignorantia, quæ omnium malorum mater est, à Doctoribus & Præfectis melius arcetur (cum alioqui doctiores linguas neglecturi essent) & Deus per linguam communem & doctam honorificentius, quam per indoctam & vulgarem, colitur: & sua Mysterijs reuerentia religiosius conseruatur.

De Blasphemia Molinæ.

Molinæus in Annotationibus ad vnionem Euangelistarum: Errarunt (inquit) Monachi & sacrificuli, Doctoresque Papistici, vrgentes merita tum Incarnationis, tum

Incarnationem, Natiuitatem, tentationes & afflictiones Christi prodesse nobis.

Mortem Christi summe vtilem, atque adeo necessariam nobis fuisse, credimus & confitemur. Verùm si Incarnatio, Natiuitas, tentationes & afflictiones Christi nihil nobis profuissent: nunquam dixisset Isaias, c. 9. Parvulus natus est nobis. Nam si natus est nobis, vtique profuit nobis Natiuitas eius. Nec etiã Apostolus

1563.

Idem. Pius 4.

Idem. Ferdinandus

t iij stolus

Ac ne si proprias singulorum laudes conscriberem, ea res infiniti laboris futura esset: deinceps nuda caterorum nomina proponam, quos ob fidem Catholicam aut carcerem, aut exilium passos esse, aut à locupletissimis testibus accepi, aut ipse cognoui.

- 1905. Thomas Rousus,
- 1906. Ioannes Sacheuerellus,
- 1907. Thomas Roperus,
- 1908. Ioannes Westonus,
- 1909. D. Huseus,
- 1910. Gulielmus Treshamus,
- 1911. D. Maio,
- 1912. Michael Harus,
- 1913. Daud Stradlingus,
- 1914. D. Smithifonus,
- 1915. Ioannes Whitmore,
- 1916. Gulielmus Hough,
- 1917. D. Curlon,
- 1918. D. Standon,
- 1919. Petrus Groutus in carcere mortuus.

Viri Nobiles ob fidem Catholicam in custodiam missi.

- 1920. Ioannes Talbottus,
- 1921. Humfridus Sheltonus,
- 1922. Ioannes Lidfus,
- 1923. Thomas Vachellus,
- 1924. Thomas Haruzus,
- 1925. Franciscus Pætous,
- 1926. Robertus Gylus,
- 1927. Georgius Chamberlanus,
- 1928. Simon Norwichus,
- 1929. Edouardus Parkerus,
- 1930. Richardus Shelleus,
- 1931. Richardus Hopkineus,
- 1932. Dominicus Vaughanus,
- 1933. Gerardus Marinus,
- 1934. Thomas Wottonus,
- 1935. Gulielmus Seburnus,
- 1936. Ioannes Digbius,
- 1937. Georgius Neuellus,
- 1938. Gabriel Dionysius,
- 1939. Ioannes Haywodus,
- 1940. Thomas Perdeaxus,
- 1941. Rogerus Fitzwilliamus,
- 1942. Thomas Redmannus,
- 1943. Robertus Redmannus,
- 1944. Edouardus Alpertus,
- 1945. Aplebeius,
- 1946. Humfridus Sanfordus,
- 1947. Ludouicus Barlous,

Viri Nobiles, ob fidem Catholicam in exilio degentes.

Qui

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni
Domi
ni.

Pontifices
Romani.

Impe
rat.
Rom.

Hæretici & Pseudo
propheta.

tum Natiuitatis, tum tentationum & afflictionum Christi. Nihil hæc omnia proderant nobis, nihil poterant. Sed sola mors Christi, sola à Deo acceptata pro expiatione nostrorum peccatorum, & iure vitæ æternæ. Hæc impudens ille Molinaus.

220. De Sampson, seu De Laicocephalis.

Propriè spectat hæc hæresis ad Anglicanum schisma. Nam illius Prouinciæ Pseudoeuangelici primò Henricum eius nominis octauum, deinde filium eius impuberem Edouardum sextum, ac demum Elizabetham feminam appellatam summam Ecclesiam Anglicanæ & Hibernicæ capita immediatè post Christum in omnibus causis & rebus, tam secularibus, quam spiritualibus.

Quod qui credere & iuratò affirmare nollit, primò conijcerentur in vincula, deinde fortunis omnibus, mox etiam vita spoliaretur. In cuius insaniam confirmationem plures libelli ab istis Pseudoprophetis conscripti sunt. Quod malum eò usque progressum est, vt per literas Regias Iurisdictionis Episcopalis & auctoritas visitandi Ecclesias daretur, durante beneplacito Regis. Rex etiam, quoties libuit, omnibus omnino Episcopis & Pastoribus interdixit, modò ne in hanc illam partem, modò ne omnino quicquam concionarentur: sed prorsus omnis Euangelij prædicatio per

Idem
Ferdin
andus.

Idem
Pius 4.

1563.

stolus dixisset (2. Cor. 8.) Christus propter vos egenus factus est (per Incarnationem) cum esset diues (per Diuinitatem) vt illius inopia vos diuites efficit: si nihil nobis profuisset Incarnatio eius. Filium suum unigenitum misit Deus in mundum (1. Ioan. 4.) vt viuamus per eum. Missus autem est in mundum per Incarnationem & Natiuitatem: & viuere per eum prodest nobis: ergo Incarnatio & Natiuitas Christi prodest nobis. Factus est sub lege (Gal. 4.) vt eos, qui sub lege erant, redimeret: profuit ergo nobis humilitas & obedientia Christi. In eo, in quo passus est & tentatus (Heb. 2.) potens est & eis, qui tentantur, auxiliari: tentationes igitur & afflictiones Christi profunt nobis. Meritò igitur Ecclesia in Litanij ad Christum clamat: Per mysterium Incarnationis tue, per Natiuitatem tuam, per Baptesimum & ieiunium tuum, libera nos Domine. Prior tentatus est Christus (inquit Augustin. in Psal. 90.) ne nos in tentatione vinceremur. Illi tentatio non erat necessaria. Tentatio Christi nostra doctrina est.

Laicos, etiam si Reges sint, non posse eam potestate summa rebus Ecclesiasticis præesse.

Hæresis eorum, qui Laicos, hoc est, Reges & Magistratus politicos summæ rerum etiam in causis Ecclesiasticis præesse volunt, abundè confutata est à me in secundo Libro huius operis, c. 2. & 3. Eadem præterea hæresis, Episcopi Rossensis, Thomæ Mori, Cartusianorum & aliorum complurium testimonij ipsorum sanguine consignatis condemnata est. Hi enim omnes, dum tyrannico Regis Henrici eius nominis octauis edicto in Anglia se opponunt, morte ab illo propter iustitiam affecti sunt. Tertio, eadem hæresis Mariæ Reginae sanctissimis operibus & confessione publica sibi prostrigata est, vbi primò oriri cœpit. Hæc enim mulier admirabili ope Dei contra totius Regni opes & potentiam ad summum honoris fastigium euecta, recusauit appellari summam Ecclesiam Anglicanæ Caput, idque (vt ipsa dicebat) quia viro ipsius necessario subiicienda erat, nec ratio ferre posset, vt summo Capite quicquã superius foret. Quarto eadem hæresis rerum ipsarum euentu diuinitus patefacta est, & omnibus opprobrijs exposita. Nam Henricus Rex, postquam illum honorem sibi sumpsit, in reprobum sensum est datus. Etenim Ecclesiam Dei solius nomini consecratas evertit, & bona, quæ diuinis vsibus inferuiebant, lenonibus & meretricibus distribuit, vxorem secundam, viuente prima, bis accepit, legem tulit, eamque consensu publico totius regni ratam haberi voluit, si quis matrimonium de præfenti contraxisset, ac priusquam id carnali copula consummasset, mulierem alteram in vxore acceptam cognouisset: vt secunda hæc mulier eius vxor esset,

Qui autem in Anglia degentes, ab omni cum hæreticis communione tam in Sacramētis, quam in precibus abstinent: præterquam quod infiniti sunt, nec enumerari facile à quoquam possunt, etiam tutum illis non est, ut hoc in loco detegantur, ne per eam occasionem citius eos ad pœnā rapi contingat. Cæterum quia etiam fœminæ repertæ sunt, quæ fidem intrepidè usque ad vincula & mortem confiterentur, nec illas oportet prætermittere.

25 Maria serenissima Scotorum Regina constantia in fide Catholica tuenda.

1948. Primam in hoc genere laudem Maria, per Dei gratiam, serenissima Scotorum Regina promeretur, quæ ob Catholicæ fidei studium & amorè, à subditis suis hæreticis primùm odio habita, deinde in carcerem iniquissimè coniecta est. Cumque ex illa custodia vnus adolescentis opera, non sine quodam miraculo educta esset: iterum à subditis suis bello petita, & in Angliam fugere coacta, ibi hæreticam immanitatem denuò subiuit, non hospes apud hospitem tuta, licet priusquam in Angliam ingressa esset, fides ei multis verbis & munusculis de securo ingressu data fuisset. Porro dum in Anglia degit, hæc ei conditio delata dicitur, ut si hæresim, quæ iam in Anglia regnat, sese confirmaturam sponderet, proxima Regni hæres in Comitibus publicis declararetur. Illa verò Catholicam fidem sibi antiquiorem esse Regno suo respondit, verè fortis mulier, & digna, quæ à subditis hæreticis tot modis oppressa, Catholicis demum populis præsit. Quamquam sanè maus quiddam mihi esse videretur, pro fide Catholica pati, quam in fide Catholica regnare.

1949. Nobilis vidua, Domina Iana Dormera, Auia Illustrissimæ Ducissæ de Feria, cum patriam suam hæresi occupatam videret, exilium spontè subiens, per hos duodecim annos ita Louanij egit, ut non solum seipsam à schismate omni contineret, sed etiam pes claudò, oculus cæcò, baculum infirmo facta sit, verè mater pupillorum, & viduarum patrona.

- 1950. Domina Whartona,
- 1951. Domina Walgrauia,
- 1952. Domina Carew,
- 1953. Domina Mettama,
- 1954. Domina Broka,

Virorum insignium Equestris Ordinis vxores, in vincula ob fidei confessionem coniectæ.

Illustrium sceminarum constantia in fide Catholica tuenda.

- 1955. Wilkinfona,
- 1956. Malena Hetha,
- 1957. Fremanna,
- 1958. Ioanna Stubs,
- 1959. Williamfona,
- 1960. Ioanna Storea,
- 1961. Dorothea Harrisia, Margaretæ Mori filix quondam ancilla, nunc Ioannis Harrisij vxor, quæ & ipsa Moro tunc morti adiudicato obuiâ occurrens cum Domina, vltimum ab ipso osculum in hac vita tulit: cuius truncatū capite corpus paulò post Dominæ famulata & linteò inuoluit, & sepulchro vnâ cum Margareta Clementis officiosè imposuit.

Græues Matronæ, ob fidem aliquando aut vincitæ, aut exules.

1962. Virgo quædam nomine Sandra, Ioannis Cublei ciuis Herefordiæ filia, cum annorum fere quindecim esset, in carcerem a Scoreo Pseudoepiscopo coniecta, in fide permansit vsque ad mortem, cuius causam ex carceris fetore hausisse creditur.

Nec tan-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

per vniuersum regnū cessaret, donec Rex Apostolos suos cum noua potestate ad prædicandum mitteret. Hanc hæresim Sampson & Morisonus præcipuè tutati sunt. Sampson verò egregiè confutauit Cardinalis Polus in lib. de vnitare Ecclesie.

esset, non autem prima: Principes totius Reipub. viros iniuste occidit, ut Ducem Buckinghamiæ, Marchionem Exoniæ, Comitissam Sarisburie Cardinalis Poli matrem, aliosque penè innumerales ex omni genere hominum atque ordine. Postremò cum videret mortem appropinquantem, vocatis ad se aliquot Episcopis, sacrilegium & defectionem suam à Sede Romana spontè agnouit, nec tamen aliàs emendare se aut præterita peccata corrigere, in animum induxit, quam si honore saluo id facere liceret, hoc est, ita ut neque restitueret Ecclesie res ablatas, neque Pontifici Romano penitentia causa caput submittere cogere. Itaque vel suo ipsius iudicio condegnatus è vita excessit. Secutus est virum omnibus infamie notis inustum filius Henrici octauo Edouardus puer, qui decimum ætatis annum vix dum attingens, atque ideo sub tutore adhuc agens, tamen summum Ecclesie Caput paterno more dicebatur. Absurditatem rei notarunt omnes, emendauit nemo. Tandem successit puero fœmina Elizabetha, quæ licet in Ecclesia loqui non debebat, tamen summum Ecclesie Caput ex more dicta est. Illa verò Mariæ Regine exemplo admonita, recusauit quidè Capitis titulum, sedque supremam Ecclesie in omnibus causis etiã spiritalibus Gubernatricem dici, & iurato affirmari voluit. Itaque dū & inuidiã vocabuli declinat, & rem tamè ipsam retinet, se in eadè cum patre datione esse, demonstrat. Fallor autè, nisi grauissimæ adhuc pœnæ illi Regno subeundæ restent ob hæc flagitia tot annis impunè commissa & perpetrata.

221. De Puritanis in Anglia.

Isti sunt in Anglia pars quædam & secta Caluinistarum, nisi quod cæteris purio-

Tam loca orationis schismaticæ in veri Dei cultum conuertiri possunt, quam decens aliquis habitus ab ijs retinendus est, qui Diuina dispensant.

Quod ad locum orationis attinet, etiam si Catholica Religio (quod longè secus se habet) à veritate aberrare potuisset: tamen loca Orationis ad verum veri Dei cultum rectè conuertiri possent. Nam ut certum est, Apostolos post Christi Religionem promulgatam, intrasse in Iudæorum Synagogas, idque in die Sabbatorum, id est, in tempore quo Iudæi vacabant orationi, Actor. 13. sic D. Gregorius (li. 9. indict. 4. Epist. 71.) Mellitum Abbatem Augustino Anglorum Apostolo nunciare iubet, Fana Idolorum destrui non debere. Ipsa (inquit) quæ in eis sunt, idola destruantur. Aqua benedicta fiat, in eisdem Fanis aspergatur, Altaria construantur, Reliquia ponantur: quia si Fana eadem bene constructa sunt, necesse est, ut à cultu demonum in obsequium veri Dei debeant accommodari. Hæc ille. Porro quod ad vestitum Sacerdotalem aut Ministrorum Christi attinet, Hieronymus in Genesim ex Hebræorum traditione refert, Primogenitos, qui sub lege natura Deo sacrificabant, habuisse solum Sacerdotalem ei proposito destinatam. De veste autem Aaronis & filiorum eius Sacerdotum, in lege Mosæ (Exod. 28. & 29.) certissimum ius à Deo constitutum est. Paulus etiam vult, omnia ordine in Ecclesia fieri. 1. Cor. 14. & tam viros nudo, quam mulieres velato capite orare propter Angelos. 1. Cor. 11. Licet enim habitus nec solus, nec præcipuè nos Deo commendat: tamen ratio naturalis (quam Apostolus in hoc genere disputationis vrget, 1. Cor. 11.) præclare monet, ut quorum aut sexus, aut munus est aliud atque aliud, in alio atque alio more vestiti incedant. Primum ob decorem Ecclesie, ut quemadmodum stella differt à stella in claritate: sic alius sit Episcopi, alius Clerici, alius Monachi, & alius Laici habitus. Nam & solus Imperator purpuram gestat, & alius est Senatoris, alius militis habitus, nec minus ordinata debet esse Ecclesia Dei, quam Respub. ciuilis: cum ipsa Ecclesia in Canticis cum

Idem Ferdin. nau. d. 26.

Idem Pius 4.

1563.

v cum

Nec tantum singuli homines, verum etiam integra familia domum ac patriam reliquerunt, vt Sedis Apostolicae unitatem non desererent.

- 1962. Quo in numero facile primas tenet Shelleorum antiqua stirps & clara cognatio. Eius enim nominis & sanguinis fratres primum tres, hoc est, quotquot supersunt: deinde alij tres patruales in exilio voluntario agunt.
- 1963. Quos in ea virtutis laude comitatus vir optimus & praestantissimus Humfridus Sheltonus, vna cum vxore, liberis, omniq; familia Cameraci agit.
- 1964. Georgius Tyrellus, cum duobus filijs Anglia reliquit, vt Ecclesia Dei adhereret.
- 1965. Gulielmus Stapletonus, cum vxore, liberis & nepotibus ex Anglia exiuit, vt ex Ecclesia Romana & Catholica non exiret.
- 1966. Ioannes Harrisus, quondam à Secretis insigni Martyri Thomae Moro, cum vxore, liberis & familia eandem crucem sustulit, & insigni cum patientia portat.
- 1967. Ioannes Foulerus, qui hunc Librum typis excudit, Harrisij filiam in vxore duxit, qui & ipse cum liberis & familia Louanij agit, vir Graece Latineq; doctus.
- 1968. Nec mihi fas est Elizabetham Gulielmi Sanderi patris mei olim vxorem, nunc viduam, charissimam matrem meam, hac eadem laude priuare, quae praeter me, quem Christo ab infantia dedicauit, duas filias Sanctissimo D. Brigittae monasterio tradidit, vbi ambae laudabiliter degunt, quarum natu maior, Margareta, sub Catharina Palmera, sanctissima eius Conuentus Abbatissa, Priorissa locum tenet.
- 1969. Andreas Wagus, cum vxore & liberis Louanij degit.
- 1970. Storeorum Familiae duae, cum liberis & nepotibus, Louanij agunt.
- 1971. Ioannem Clementem artis Medicae Doctorem Graece Latinaeque linguae peritissimum, sed fide ac pietate multo insigniorem vltimo loco posui, non quin priorem meritis sit, verum vt eod diutius in eius memoria posteris commendada versarer. Tanta enim huius viri, atq; vxoris eius constantia in fidei Catholicae negotio semper fuit, vt bis ob eam causam e regno Angliae sub Principibus Edouardo & Elizabetha, exulauerit.
- 1972. Cui cum Deus filium quidem vnicum Thomam Clementem, virum grauem & doctum, filias vero quatuor donasset: omnes tum Graece Latineq; docuit, tum ex haeretica & schismatica Insula eduxit, duas vero ex filiabus Christo apud Louanium despondit, quarum altera Dorothea apud Sanctam Claram sanctissime viuuit: altera vero Margareta apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus a iunior, Germanis Anglia, ex earumdem spontanea electione, insigni cum laude praestit.
- 1973. Cui cum Deus filium quidem vnicum Thomam Clementem, virum grauem & doctum, filias vero quatuor donasset: omnes tum Graece Latineq; docuit, tum ex haeretica & schismatica Insula eduxit, duas vero ex filiabus Christo apud Louanium despondit, quarum altera Dorothea apud Sanctam Claram sanctissime viuuit: altera vero Margareta apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus a iunior, Germanis Anglia, ex earumdem spontanea electione, insigni cum laude praestit.
- 1974. Cui cum Deus filium quidem vnicum Thomam Clementem, virum grauem & doctum, filias vero quatuor donasset: omnes tum Graece Latineq; docuit, tum ex haeretica & schismatica Insula eduxit, duas vero ex filiabus Christo apud Louanium despondit, quarum altera Dorothea apud Sanctam Claram sanctissime viuuit: altera vero Margareta apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus a iunior, Germanis Anglia, ex earumdem spontanea electione, insigni cum laude praestit.
- 1975. Cui cum Deus filium quidem vnicum Thomam Clementem, virum grauem & doctum, filias vero quatuor donasset: omnes tum Graece Latineq; docuit, tum ex haeretica & schismatica Insula eduxit, duas vero ex filiabus Christo apud Louanium despondit, quarum altera Dorothea apud Sanctam Claram sanctissime viuuit: altera vero Margareta apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus a iunior, Germanis Anglia, ex earumdem spontanea electione, insigni cum laude praestit.
- 1976. Cui cum Deus filium quidem vnicum Thomam Clementem, virum grauem & doctum, filias vero quatuor donasset: omnes tum Graece Latineq; docuit, tum ex haeretica & schismatica Insula eduxit, duas vero ex filiabus Christo apud Louanium despondit, quarum altera Dorothea apud Sanctam Claram sanctissime viuuit: altera vero Margareta apud Sanctam Vrsulam, sororibus ferè octoginta, senioribus a iunior, Germanis Anglia, ex earumdem spontanea electione, insigni cum laude praestit.

Integra familiae Regnum Angliae reliquerunt, vt Romano Pontifici adhererent.

Sed

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini Romani.

Imperatores Romani.

Haeretici & Pseudo-prophetae.

puriores haberi volunt, ad eod vt reculent, in ijs locis orare, baptizare, aut conuenire, quae Catholico ritu consecrata vnquam fuerunt. Cuius factionis Dux alter quidam Sampson mille aureorū annuis redditibus carere potius elegit, quam vt (minister Ecclesiae cuiusdam cum esset) habitum presbyteri gestare, vel solo sacerdotali pileo indui, in animum induceret.

222. De Goodmanno, seu De mulierum gubernatione.

Christophorus Goodmanus natione Anglus, religione Caluinita, fide sua ex propria libidine metiens, eod quod à B. memoriae Mariae Angliae Reginae aliquid eorum, quae mereretur, Geneuae exulans, pateretur: coepit docere (ac demum eam doctrinam in libello quodam Anglicè de fratrum suorum sententia edito promulgauit) non licere mulieribus ad gubernacula Reipub. alicuius sedere. Ea q; haeresim tum scripturis, tum rationibus à natura petitis, quantum potuit, corroborauit. At postquam Maria ad caelos migrante, mulier Lutherana, hoc est, Elizabetha regnauit: iam aliud coepit esse Euangelium, aliaq; fides. Nec tantum regnare mulier poterat, verum etiam suprema Ecclesiae Gubernatrix in omnibus causis etiam spiritualibus esse, & credi, sub poena capitis & fortunarum omnium debuit. Itaq; Goodmanus iste viuuit iam in Anglia

cum ordinata castrorum acie conferatur. Deinde vestitus ipse admonet hominem, ne quid eo indignū publicè faciat. Praeterea decet, vt interno ministerio exterior incessus respondeat. Hinc velatae sunt Sanctimonialia etiam olim, vt Optatus refert. Imò Dionysius Areopagita Ecclesiast. Hierarch. c. 6. meminit tonsurae Monachorum, & mutatae vestis. Deniq; Basilius Magnus praclare de hac re disputat in regulis suis discussis. c. 22.

Mulieres ad Regni alicuius gubernacula sedere posse.

In lege Moisaica (Num. 27.) scriptum est: Homo cum mortuus fuerit absq; filio, ad filiam eius transibit haereditas. Cum igitur nihil contra eam legem in Euangelio decernatur, illa eadem lex (quae inhonesta non esse ex eo probatur, quod diuina aliquando fuit) poterit apud Christianos vel institui, vel instituta tolerari. Ex quo, si Regnum alicubi haereditario iure ad proximos deferatur (vt apud Anglos fit) in Regno etiam rectè succedit mulier, vbi nullus est masculus propinquior. Quid quod Deuora Prophetes, vxor Lapidoth iudicabat populū Dei post Ahod. (Iudic. 4.) ascende bātq; ad eā filij Israēl in omne iudiciū? Regū etiam tempore Athalia praesuit annis ferè septem 4. Reg. 11. Et post Captiuitatem Babylonicam, Alexandra regnauit annis nouem, vt Iosephus tradit, Antiquit. Iudaicar. lib. 13. c. 24. Iam vero post Christum Pulcheria Augusta, defuncto fratre eius Theodosio Iunior, accessit Martiano, in Religione ac pudicitia conuersante, sene videlicet & idoneo viro, dicit ei: Quoniam Imperator mortuus est, ego te elegi, tanquam bene placentem ex omni Senatu: da mihi verbū, quod custodias virginitatem meam, quam Deo commisi, & pronuntiabo te Imperatorem. Quod illo, sacramento pollicente (accessit Patriarcha Anatolio pariter & Senatu) pronunciauit eum Imperatorem Romanorum. Haec habentur apud Paulum Diaconum à Lādolpho auctum in fine lib. 14. Hircene etiam apud Graecos regnauit cum filio suo Constantino. Regnarunt quoque apud Gallos scēminae, donec Salica lege id interdictum esset. Neque verò scēmina potest minus apta imperio esse, quam puer, quem tamen in omni gente, vbi Regnū haereditario iure ad posteros transit, regnare conspiciamus. Viri enim prudentes, ex malis minimum eligendum esse, non ignorantes, minus mali esse iudicauerunt, vt Republica per successionem gubernata, puero interdum aut mulieri subint, quam vt re ad electionem relata, perpetuae factiones foueantur & disseminentur.

v ij Verbum

1977. Sed vt redeam ad Clementem meum, is habuit vxorem Margaretam nomine, Græcè Latineq; scientem, nec artis etiam Medicæ ignaram, in omni autem virtutis genere multò peritiorum: quæ quondam ministrauerat Margareta alteri, nimirum Thomæ Mori Sanctissimi viri Sanctissimæ filia, ei videlicet, quæ patri ad martyrium properanti cum osculo & amplexu in via occurrerat: in qua sanè familia hæc Ioannis Clementis vxor insignem animi fortitudinem pietatemq; didicerat, eandemq; vsq; ad mortem, quam Mechliniæ nuper obiit, integerrimè conseruauit. Cui vir eius istud monumentū posuit, quod in tantæ matronæ memoriam hoc in libro extare voluit.

Clementis coniunx hoc Margareta sepulchro
Dormit, qua nulli charior vlla fuit.
Hæc mihi plus quàm quadraginta & quatuor annos
Iuncta fuit, rare norma pudicitia.
Gnatos, & gnatas docuit Græcè, atque Latine,
Sed magis instituit, iussa tevere Dei.
Ex ijs pars nupsit Christo, pars altera mundo:
Vtraque sed viuuit, dispate sorte, Deo.
Posthabuit Christi fidei patriamque, domumque,
Ausa peregrino credere membra solo.
Margareta vale, mi dilectissima coniunx,
Moribus eximij, & pietate pari.
Vos rursus, pater, & filii, gnataeq; valete,
Et pro me assiduas fundite, quaeso, preces.

Testes isti, quos ad Primatum Pontificis Romani confirmandum iam protuli, non sunt de plebeia fœce Sellulariorum, non milites, non Scholastici auditoriales, non nauæ, tabernarij, catarij, coqui, lanij, non adolentes ex Monachis dissoluti. Quidam istorum Episcopi sunt, veritatis acerrimi defensores: reliqui verò Decani Ecclesiarum, Archidiaconi, Canonici, Presbyteri, collegijs præfecti, Theologi, Iuriconsulti, Medici, Ludimagistri, deniq; omnes docti viri & graues, qui non tam verbis nudis loquuntur quàm factis & rebus ipsis clamant: Sic à Maioribus accepimus, sic prædicatum audiuius, sic credimus, pro hac Petri Cathedra, pro huius Pontificatus Primatu, alij vincti lumus, alij vinctis compatimur, alij bonorum nostrorum rapinam cum gaudio suscepimus, alij animas in charitate perfecta posuimus, cognoscentes, nos habere meliorem & manentem in cælo substantiam.

De mi

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesiæ
Successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostata
& Heretici.

Doctores Catholici.

Verbum (de quo agitur Ioan.) esse secundam Trinitatis Personam.

d Quid potest esse Verbum illud, quod erat in principio apud Deum, quinimò quod erat Deus, per quæ omnia facta sunt, & sine quo factū est nihil, nisi talis quædam seu ratio, seu mens, seu oratio æterna & viua, quæ nec poterat esse creata, (cū fuerit in principio & fecerit omnia) nec prima Trinitatis Persona (cū ad alium velut se priorem referatur, cuius verbum vel ratio sit, & apud quem erat) nec tertia Trinitatis Persona esse queat, cū procedat secundum intelligentiam Dei Patris instar verbi & rationis, non autem instar voluntatis atq; amoris, vt Spiritus Sæctus præsertim cū hoc Verbum Caro factum sit, & habitauerit in nobis: constet autem, non Patrem, aut Spiritū sanctum, sed secundam Trinitatis personam ex Virgine carnem assumpsisse.

Animam Christi descendisse ad inferos.

e In Symbolo Apostolorum profiteamur, Christū non modò sepultum esse, verum etiam descendisse ad inferos. Iam cū Bezani dicant, idem esse in Symbolo Inferos & Sepulchrum: nō potest fieri, vt isti melius intellexerint mentem Apostolorum, qui Symbolum condiderunt, quàm ipsi eorūdem Apostolorum Discipuli: ex quibus Ignatius (in Epistol. ad Trallianos, quæ est 2.) Christus (inquit) descendit ad inferos solus, ascendit verò cum multitudine, & quadraginta dies conuersatus cum Apostolis, assumptus est ad Patrem. Nec in fidei tantum Symbolo semper creditum est (apud Athanasium, in Symbolo Ariminensi, & Epiphân. in hæc. 60.) Christum in anima descendisse ad Inferos: verum etiam id in 2. ca. Actorum expressè conscriptum esse, Augustinus asserit in Epistola. 57. & in Epist. 99. ad eò vt concludat in hæc verba: Quis nisi infidelis negauerit, fuisse apud Inferos Christū? & per inferos non sepulchrū intelligit, sed Abrahæ sinū, vt in eo loco apertè declarat. Christum cruciatus infernales non esse passum.

f Christus (Coloss. 1.) pacificauit per sanguinem Crucis suæ, siue qua in terris, siue qua in cælis, reconcilians nos in corpore carnis eius per mortem. §. Nihil igitur poenarū ob reconciliationem hominum remanuit subeundū post mortem. Nam in Cruce Christus dixit: Consummatum est: significans, dolores finitos esse, quos Redemptionis nostræ causa ferendos assumpserat. Alioqui ea reconciliatio fieret non in corpore carnis Christi, sed in anima separata iam à corpore, quod inauditum est in Ecclesia Dei vsq; ad hunc diem. Deinde cū Christus (Luc. 23.) Latroni dixerit in cruce pēdens: Hodie mecū eris in Paradiso (qui certè locus est nō doloris, sed voluptatis & gaudij): quomodo isti dicūt, Christū eo die post expirationē suā æternos etiā cruciatus perpessū esse? Hicine Protestantiū Paradisus est?

Licet Caremonia sit res indifferens, tamen obedire illi, qui Caremoniam legitimè seruari iubet, non est res indifferens.

§ 1. Reg. 15. Melior est obedientia, quàm victima, quoniam quasi peccatum atiolandi est, repugnare: & quasi scelus Idololatriæ, nolle acquiescere. § Cū igitur is, qui

Anni Pontificis Domi Romani.

Imperato. Rom.

Heretici & Pseudo-prophete.

glia sub mulieris imperio, & ministrum Ecclesiæ cuiusdā agit, studiosus sectæ Puritanorum, vt aiunt.

223. De Samaritanicis. d Samaritanici negant, apud Ioannem hanc vocē, ὁ λόγος, secundam Trinitatis personam significare.

224. De Sepulchralibus.

e Negant, Christum in anima descendisse ad inferos, seu ad Limbum Patrū, sed tantum corpore in sepulchro quiesuisse. Vnde Inferos interpretantur sepulchrum. Imò Beza (in c. 2. Actor.) dicit, somnia esse, quæcunq; apud Patres de Limbo Patrū habentur.

Idem Ferdinādi

Idem. Pius 4.

1563.

225. De Infernalibus.

f Aiunt, Christum descendisse vsque ad locum damnatorum, & ibi æternos cruciatū in anima perpessum esse, id quod senserunt Calvinus, Nicolaus Gallus, & Iacob. Smidelin.

226. De Atyphoristis.

g Dicunt, Caremonias esse res indifferentes, quas siue serues, siue violes, nihil te peccare.

v iij

De misero exitu Archidiaconi Oxoniensis, qui Primatum Romani Pontificis in concione laeserat.

Fuit Writus quidam, vtriusque Iuris Doctor, & Oxoniensis Archidiaconus qui fidem Catholicam frigide amplexus, cum nollet post statum Catholicæ religionis in Anglia mutatum, dignitate sua care- re: dum quodam die apud Presbyteros suæ olim iurisdictioni subiectos concionem haberet, incidit in ea D. Pauli verba, quibus ait, Christum in ædificationem Ecclesie, dedisse quosdam quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores. Quibus recitatis, de suo (vt tempori nimirum seruiret) intulit, dicens: De Papa hæc verbum nullum auditis. Quod cum in extrema concione prolocutus esset, mox graui morbo correptus, atq; adeo quasi mutus effectus, & à suggestu, non ad prandium, vt constituerat, sed ad lectum delatus, octauo post die è vita excessit: incertumque est, an toto hoc tempore penitentiam de impia voce egerit, nec ne. Tales sunt eorum exitus, qui vt seculo adulentur, Dei Ecclesiam deserunt.

Franciscus Forerius Vlisiponenfis ad. c. 59. In illa Domini Verba: Hoc fœdus meum cum eu: Hoc (inquit Forerius in persona Domini apud Prophetam loquentis) est fœdus meum, quod ego cum eis ferio, id est, ista sunt promissiones fœderis, nempe vt non auferat spiritum suum, & mentem suam à Trinitate, id est, ab Ecclesia, non qua initio fuit tantum, sed qua in futurum erit, neg, ab ore ipsius, à Pastoribus videlicet, & Rectoribus eius, qui tum erant, & successoribus ipsorum in sempiternum. Hoc summopere necessarium erat, alioquin parum profuisset redemptio. Oportuit itaq; vnã esse Ecclesiam, in qua perpetuo Spiritus Domini resideret, qua decipi in rebus ad salutem necessarijs nequaquam posset. Et licet ipsi Ministri malè viuant, simul tamen iuncti, & quatenus Ecclesiam vnã constituunt, sensu Domini non destruiuntur. Hoc est Dei fœdus, hæc promissiones, quas Lutherani infringere non poterunt. Nam Ecclesia Romana est, qua à tempore Apostolorum perpetua Pontificum serie spiritum hunc Domini habuit: licet aliqui ex eis perditè viuerent. In qua etiã semper idem fuit sensus, eadem fides, eadem semper fuerunt Dei verba. Hoc est ipsum fœdus, quod si quis neget, fœdus Dei abnegat, & infringit, & vepisse Deum negat. Nempe enim si venisset, & abisset, & sic rem non disposuisset, aduentus eius parũ admodũ nobis utilitatis attulisset, dum quisq; sensum suum pro sensu Christi afferret: & tot essent sententia, quot capita, vt nunc in quibusdam Prouincijs magno cum animi dolore, magno etiam totius Reipub. Christiana malo, experimur. Ad Trinitatẽ aut referenda sunt verba hæc, & promissiones ista: de qua precedenti versu. Quod si ad Redemptorem referre velis, idem sensus est. Semen enim Christi sunt Apostoli ipsius, & semen seminis eius sunt Successores eorum in Ecclesia Catholica & Apostolica: & ob hanc promissionem sancti Patres aduersus hereticos decertantes, perpetuam in Ecclesia Romana seriem Pontificum natiã, qui semper eundem sensum habuere: quod in Ecclesia suis heretici ostendere non valent: siquidem negare nõ possunt, aliud se, aliud Patres suos credidisse: neg, Pontifices, qui ante quinquaginta annos Ecclesias Germania gubernarunt, spiritum illum habuerunt, quem nunc plures ipsorum habent, qui multo alia sentiunt nunc ab illis. At Patres istorum fidem eandem tenuerunt, quam Apostoli, & Successores eorum tenuere, vt ex serie Pontificum, & fidei, & Conciliorum patet. Ergo non sunt Ecclesia Christi, qua eundem spiritum, & eadem verba semper habuit. Ita pugnabant cum hereticis Patres: ita & nobis nunc agendum est, vt id credamus, quod semper, quod vbiq; quod omnes, & à nouit atibus in fide caueamus, vt fœderis Christi participes simus.

Franciscus Horantius in Locis Catholicis lib. 6. de Primatu Romanæ Sedis copiose disputans, tandem c. 13. ait. Quum scire te non dissimules, Caluine, supremum honorem, Ecclesiasticumq; Principatum vbiq; Romana Sedi veteres detulisse, ac religiosissime, summaq; cum reuerentia de ea fuisse locutos, vt qua Diui Petri hæres esset: solitus diuerficulus usus, ad Imperiũ seculare, ad doctrinã præstantiã, prudentiã, peritiã, & multarũ rerum usum (qua omnia multũ splendorũ, non totũ, illi Sedi addidisse, neg, volumus, neg, possumus negare) non ad Christi institutionem, non ad Euangelij verbum (Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meã) vt

faciunt semper veteres, confugis, cum etiam optimè noueris, pios & sanctos Episcopos, Seditibus suis pulsos, Romã se, veluti in Asylum, aut portum quendam, sepe recepisse, quærenies aut absolui, aut ligari ab eo, qui præ omnibus Sacerdotibus vtriusque rei potestatem in Dno Petro accepisset. Quid tu ad hæc? Sape quidem factum, non negas: eam tamen rem nullius iurisdictionis in Pontifice Romano signum extitisse, sed quod hæc Ecclesia non ita

dubijs illis temporibus tumultuata fuerit, vt reliqua Orientales, Græca, & Africana. Fuit hoc aliquid, Caluine, sed in eo non sunt omnia, qua ad auctoritatem illius Sedis pertinebant, quam vno ore Apostolicam, & omniũ Ecclesiarum Magistrã & parentem vniuersi illi, qui Romam confugiebant, imò qui longissime aberant, aper- tissimè nominabant. Vnde itaq; habuit Ecclesia hæc, nullis opinionum dissensionibus tumultuari, inde etiam ha-

ber auctoritatem & iurisdictionem, tumultuantes ceteras in fide, religione, atq; officio retinendi: nempe à Christo Domino, & à Petri Primatu.

Cunerus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Succesio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

227. De Michaelē Serueto.

h Seruettus natione Hispanus, Religione ab initio Zuinglianus, vt potè Farelli & Caluini collega, cum in Africam trajiciens Alcoranum didicisset, doctrinã Ecclesie in Mahometismum transformans, dicebat, Deum esse vnica personam, Christum verò negabat duas habere naturas. Quem Caluinus igni tradendum curauit.

228. De Trinitarijs.

i Extiterunt in Polonia, qui docerent, esse quidem Patrem, esse Filiũ, esse Spiritum sanctum: nec tamen debere dici tres Personas, quia sic non loqueretur Scriptura: multoq; minus debere dici, Deum esse trinũ & vnũ, aut vnũ in tribus Personis. Sic ab initio locuti sunt. Post autem facti audaciores, Athanasij Symbolum vocarũt Symbolum Satanasi, ac Lutherum quidem aiebant tectũ Papatus, Zuinglium autè parietes se verò fundamentum ipsum diruere. Felix certè domus Ecclesie Catholice, cuius fundamentũ est sanctissima Trinitas, parietes Corpus Christi præfens in Eucharistia, tectũ Papa Vicarius Iesu Christi. Bene fundata est ista domus supra firmã Petrã. Hæreses Protestantium & Zuingliorum de Ecclesia.

a Ab initio docuerunt, Ecclesiam esse inuisibilem, eò quod Deus solus nosset, qui essent ipsius. Post autè cum

Idem Ferdin. man. due.

Idem Pius 4.

1563.

qui prudens ac sciens violat Cæremonias, non acquiescat, nec obediatur mandato Superiorum suorum (sicuti nec Saul obediuit mandato Samuelis): tũm ob istum contemptum & superbiam grauius peccat, tũm offendit infirmos. Rom. 14. Quia pacis sunt sectemur, & que ædificationis sunt, in inuicem custodiamus. Malum est homini, qui per offendiculum manducat. Manducare pomum, aut non manducare, quis dubitet, rem ex se indifferentem esse? Et tamen quia primi parentes comederunt ex vitato pomo, & illi, & omnis eorum posteritas mortem æternam subit, nisi per Christum ab ea liberetur.

In Deo tres Personas, in Christo duas esse naturas.

h Christus, qui iussit Apostolos baptizare omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Mat. 28. eo ipso docuit, alium esse Patrem, alium verò Filiũ, & aliũ deniq; Spiritum sanctum. Dixi, aliũ, nõ aliud. Et ideo dictum est, vt baptizarent in triũm quidem, non tamen nominibus, sed nomine, quia triũm Personarum nomẽ, id est, potestas & authoritas vna est. Ego (inquit, Ioan. 14.) rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis. Pater igitur vnus est, Filius alter, (& is ex duabus naturis constans, vna hominis, qua rogat Patrem, vt pote secundũ quam inferior est Patre (Ioan. 14.) altera Dei, secundũ quam dixit, (Ioan. 14.) Ego mittã vobis Paracletũ, qui à Patre procedit: tertius est Spiritus, qui à Patre filioq; mittitur.

Tres Personas rectè dici: Deumq; esse trinũ & vnũ.

i Ioannes Apostolus (1. Ioan. 5.) tres ait esse, qui testimonium dant in celo, Patrem, & Spiritum sanctum, & hos tres vnũ esse. Habemus igitur Patrem, Verbum, ac Spiritum sanctum, & esse tres, & esse vnũ. Quem vnũ? Vtique vnũ Deum, quia Deus vnus est, Deuter. 6. Rom. 3. Quos verò tres? Nõ certè tres Deos. Quia vnus Deus, Ephes. 4. Oportuit igitur nomen aliquod excogitare, quo audito, mens ita quiesceret, vt saltem ab omni errore & adinventione priuata liberaretur. Itaq; apud Græcos receptum est, vt Pater, Filius, & Spiritus sanctus dicerentur tres hypostases: apud Latinos verò tres Persona. Quod vocabulũ etũ tã ineffabili Mysterio plenè exprimẽdo nõ satisfaciãt, quia tamẽ in eo sensu, qui verissimè prædicatur & creditur, iam diu retentũ & usurpatũ est, nihil melius aut significantius dici potest, quàm vnũ esse Deum, ac tres Personas, vel (quod eodẽ recidit) Deum esse trinũ & vnũ. Dũ enim constet de re significata, parũ refert de verborum forma & modo. Ecclesiam semper non modo esse visibilem, sed etiam illustrẽ & conspicuam, nec obscurari aut latere vnquam posse.

a Si Ecclesia visibilis non esset, quomodo posset peccator aut denũciari Ecclesie (vt Christus Matt. 18. iubet)

Cunerus Petri, Episcopus Lewardenfis, cum veram Christi Ecclesiam per quatuordecim proprietates a qualibet falsa Religione dignosci ostendisset, demum eas proprietates in Ecclesia Romana inueniri sub finem libelli demonstraturus, in hunc modum scribit. Cum Ecclesiam quaerenti inexplacabilis occurrat sy lna conuentuum, vt, quae vera sit Christi Ecclesia, difficile sit imprudentibus agnoscere: oculos paulisper ad maximam & antiquissimam illam, & omnibus (vt ait Irenaeus) cognitam Romanam Ecclesiam, conuertamus eamq; cum alijs in his prudenter conferamus. Romanam autem dico, non tantum quae Romae est, sed etiam quae quaquaversus in mundum diffusa, Christi fidem in comunione cum Romano Pontifice profiteretur. In hac enim eas, quas nunc profecuti sumus, Ecclesiae proprietates ad oculum sanè videre licet: vt nemo prudens de eius autoritate merito dubitet. Hac enim vnuni Pastorem à Christo sibi cum certo Episcoporum, Presbyterorum, & Ministrorū ordine, per modum Regni velut acies ordinata se habens, vñibile Deo offert Sacrificium, mundam videlicet Corporis & sanguinis Christi hostiam: bonos complectitur & malos: semper iam olim à temporibus Apostolorum & in toto orbe viguit, sic vt nulla gens vnquam sub Sole ad Christum conuersa fuerit, quae non huic (velut arbori & viti, ramus & palmes) inferta fuerit, Cathedram Petri agnoscit, & perpetua successione primae Apostolicae arbori connectitur: & in omni quaestione, quae de fide & Religione exorta est, semper in sua sententia, non partis, sed corporis rationem obtinuit, sibi nunquam in fidei professione deformis, cuius desertione haereses inter se pugnantes exortae sunt, miraculis infinitis clara est, neque aliquid in eius doctrina ostendi potest, quod aut cũ aperta ratione, aut Scriptura facta pugnet. Quamuis apud Sapientes etiam certum sit, nullam quantumuis obscuram Scripturam rationemve illi refragari: vt vir prudens & saluti suae studiosus, tot in mundo sectas considerans, non dubitet, se huius gremio tuto committere, & in eius societate tranquille acquiescat. Id quod paulò alius repetito principio sic declarat: Primum (inquit) nemini dubium esse potest, quin societas hominum, qui Hierosolymis fuerunt cum Apostolis, in quorum medio fuit Petrus, fuerit vera Christi Ecclesia. Huic societati vna die apposita sunt tria millia, & paulò post factus est numerus virorū quinque milliū. Deinde ad praedicationem Apostolorum gentes etiam sunt conuersae, quas omnes in vnum corpus & ouile Apostoli congregabant. Petrus tandem venit Romam, aut si hoc negabitur, saltem Paulus eò venit: (Act. 28.) vt vel hac ratione Christi Ecclesia potuerit Romana etiam appellari: vt pote cuius populū fides annunciabatur in vniuerso mundo, Rom. 1. Res enim tota soler à parte notabiliore denominari. Quoniam verò multi haeretici (vt à Christo & Apostolis praedictum erat) ex Ecclesia erant exituri: necesse est, eos Catholicam Ecclesiam, penes quos Corpus praedictae societatis remansit. A quibus alij (vt Simoniani, & Nicolitae) sese tanquam partes abruperunt. Petrus verò Simonem Magum & ceteros Schismaticos damnauit. Ecclesia igitur Christi fuit illa societas hominum, quae remansit cum Petro, in qua erant Romani. Apostolis verò iam mortuis, Ecclesia Christi cum successioribus Petri perstabat, exeuntibus ab eadem societate Valentino, Marcione, Montano, Manichaeo, & Donato: cum interim varij Pontifices Romani vsque ad Meltiadem continua serie praesent, martyrioque penè omnes coronarentur. Quorum fidem & auctoritatem Irenaeus, Tertullianus, Cyprianus, Eusebius, alijq; grauissimi authores & Concilia eximie laudant. Post Constantinum verò, ab eadē Romana societate defecit Arius, Macedoni, Nestorius, Eutyches, Iouiniānus, Vigilantius, Heluidius, Petrus Antiochenus, aliaq; eiusmodi monstra, quibus omnibus restiterunt Pontifices Romani à Syluestro vsque ad Gregorium Magnum, quo annorum spatio Concilia & Sancti Patres vbiq; primas Pontificibus Romanis in Ecclesia Dei tribuerunt. Nec quisquam in mundo Catholicus fuit, qui non & cum antecessoribus Gregorij, & cum ipso Gregorio Romano communicaret. A Gregorij autem & successorum eius communionem recesserunt Mahometani, Iconoclastae, Berengariani, Petrus Abaylardus, Waldenses, Wiclefite, Hussite, ac demum Lutherani, & Caluinitae: cum interim generalia Concilia, grauissimiq; Patres, Isidorus, Beda, Haymo, Bernardus & Prouinciae Christianae Pontificum Romanorum fidem sequerentur. Nam & Graeci per haec temporum spatia reconciliati sunt Ecclesiae Romanae, & Romani Pontifices fidem Christi in multas gentes propagarunt, Angliā, Germaniam, Noruegiam, Bohemiam, Poloniam, Prussiam. Quòd igitur ante hanc Lutheri commotionem, inter tot exorientia schismata, vera Christi Ecclesia ab ipsis Apostolis cōtinua serie, perpetuaq; corporis ad corpus successione remanserit apud eos, qui cohaerent Sedi Apostolicae, manifestū fecimus. Quæritur nunc ergo, quam Lutherus aliam Ecclesiam inuenerit, postquā haec ab ipso est oppugnata? Neq; enim cum ipse Romanæ Ecclesiae per baptismum infereretur, & per professionem, excellentioris vitæ generi se Deo consecraret, Ecclesia Christi extincta iam erat. Extabant quidem adhuc reliquiae Waldensium, Hussitarum, alteriusq; generis haeticorum, sed nullam horum colluuiem tanti fecit, aut eiusmodi fuisse

Ciuitas Dei, seu
Continuata Ecclesia
successio.

Ciuitas Diaboli, seu
Schismatici, Apostatae
& Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Haeretici & Pseudo-propheta.

cum viderent, nec eā haesim probabile esse in se, nec dubitarent asserere, suam synagogam, quae ab omnibus videbatur, esse Dei Ecclesiam: eò delapsi sunt, vt dicerent, Ecclesiam quidem esse in se visibilem, aliquando tamē ita obscurari, vt penitus perisse videatur.

Haere-

iubet) aut is pro Ethnico haberi, qui nō audiret Ecclesiam? Aut quomodo futura esset Domus Dei columna & firmamentum veritatis (1. Tim. 3.) si omnino infirmi & imperiti nescirent, ubi esset? Aut quomodo ad montē Domini ascendere possent, vt ibi discerent vias Domini vt apud Isaiam legimus. c. 2. Certē Christi Ecclesia nunquā caret. Pastoribus & Doctoribus (Ephes. 4.) nec etiā qui succedentes Apostolis doceant & baptizent oēs gentes, quibuscum Christus est omnibus diebus vsque ad finē seculi. (Matth. 28.) Isti autem Doctores appellatur à Christo lux mundi (Matth. 5.) & lucerna, non sub modio, sed super candelabrum posita (id est, praecipuis quibusq; Ecclesiis praepositi, seu in sublimi Ecclesiae loco constituti) quae lucet omnibus, qui in domo sunt, atque etiam vt ingredientibus lumen videant. Luc. 8. In omnem terrā exiit sonus. (annunciatiū Christi Euangelij) & in fines orbis terra verba eorū. Plal. 18.

Rom. 10. Qui autē docti fuerim (Daniel. 12.) surgebū quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiā erudiū multos, quasi stella in perpetuas aeternitates. De iisdē Isaias scribit. c. 62. Super muros tuos, Ierusalem, cōstitui custodes, tota die & tota nocte in perpetuū nō tacebunt. Nunquid non sapientia clamitat (Prouerb. 9.) In summis excelsisq; verticibus, supra viam, in medijs semitis stans, extra portas ciuitatis, in ipsi foribus loquitur, dicens: O viri, ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum. Et Prouerb. 9. Sapientia misit ancillas suas, vt vocaret ad arcē & ad moenia ciuitatis. Timebunt (inquit Isaias c. 60.) qui ab Occidente, nō en. en Domini, & qui ab ortu solis, gloriam eius. Hoc factus mecum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te (alloquitur Christum, seu Sionem, id est, Christi Ecclesiam) & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, amodo & vsq; in sempiternū.

Quid poruit planius dici? Nunquā defuerūt aut deerūt praedicatorum in Ecclesia, qui spiritū Christi habeāt, & veritatem annuncient. Ij sunt lux mundi, sunt lucerna in candelabro posita, quae lucet omnibus, qui vel in domo sunt, vel ingredi cupiunt, tota die & nocte non tacent, clamitant in locis notissimis, in ciuitatibus florentissimis, in capite viarum, in multis gentibus simul, quas etiam baptizant, atque illa Mysteria Christi dispensant. 1. Cor. 4. Nunquam igitur ad vllum temporis momētum tales Pastores aut deesse, aut obscuri esse potuerunt, adeo vt Christus appelleret eos ciuitatem, quae non potest abscondi: non potest, inquam, abscondi. Quòd autem haeretici asserunt de Elia, velut in diebus eius Ecclesia latuerit: nec Elias egit de tota militate Ecclesia (quae nunquā latere tota potest) sed de illa tantum egit, quae fuit in Samaria, cum interim Ecclesia in Ierusalem & Iudaea minimē latuerit, sed iam tunc florentissima esset: nec etiam egit de gloriosa Christi Ecclesia, sed de sola Iudaeorū Synagoga quae vmbra tantum fuit pra luce immēsa Ecclesiae Christi. Vnde (Isaias 60.) vocabunt te ciuitatem Domini, Sion Sancti Israel. Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita (sub lege, & ante aduentum Christi) & non erat, qui per te transiret, ponā te (post Christi aduentum) in superbiam (id est, in gloriam & magnificentiam) seculorum, & gaudium in generationem & generationem. Et antē. Porta tua aperientur iugiter die ac nocte, non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earū adducantur: Cum autem ista lux, & claritas, & magnificentia, & clamor, & notitia Ecclesiae neq; Daemones, neq; Tyrannos, neq; haeticos lateat, (nam omnes isti persequuntur veram Dei Ecclesiam, & eandem propugnant sexaginta viri fortes, & mille clypei pendentes ex ea, hoc est, Doctores plurimi & Pastores: Cant. 3. & 4.) profecto qui Ecclesiam Christi latuisse aliquando asserit, tūm Scripturis manifestissimis

1564

Idem Pius 4.

Maximilianus 2 Imp.

estissimis

fuisse credit, ut ad illam, tanquam verè Christi Ecclesiam, ipse se transferret, sed illos potius ad se transire vellet. Cum neque ipse omnia ab illis prodita, neque illi quæ ab ipso proficiscebantur, omnia comprobarent: sed ut illi separatim sua, ita hic seorsum propria proposuit. Atque ita novam confusio- nem, velut alteram in Occidente Babyloniam condens, ipso novitatis nomine suos sectatores, & om- nes, qui ex ipso prodierunt, Ecclesie honore ac privilegij spoliant.

Paulus Manutius Aldi filius in Præfatione ad librū Cardinalis Poli De Concilio: Optime cōsulit Ecclesie sua Deus, atque humano generi uniuerso; cum in tanta rerum omnium perturbatione & extremam periculi metu, Vicarium te suum, Pie quarte, inter homines constituit, ut omnibus malis prudentia tua mede- retur, nosq; à summis difficultatibus, vel impendenti potius exitio ereptos, ad summam salutem, & optatam ante a magis, quam speratam felicitatem traduceret.

Vitellotius Cardinalis in Præfatione ad opera Ioannis de Turre Cremata, ad Pium 4. Hunc Librū S. V. dedicandum curavi, cum opus, in quo de Catholica Ecclesia potestate disseritur, nulli melius conueniat, quam tibi, qui totius Ecclesie & omnium Christianorum Caput es, Rector ac Magister, ut Christi Vicarius, & Petri Successor.

Author libri de officio p̄j & Christiana pacis verè amantis viri: Perique ex ijs, qui sibi al Euangelio nomen sumpserunt, eam partem, qua vetus Catholicorum & Romana Ecclesia nomen retinet, pro suo asper- nantur, qui quomodo à schismatis nota eximi possint, non video.

Iacobi Pamelij sententia de Primatu, deq; ordine & modo eligendi Romanum Pontificem.

Iacobus Pamelius in Annotation. in Epistolam Cypriani 55. Experientia certè ipsa nos docet, hæreses solere ex schismate, id est, separatione voluntaria ab Ecclesia, atq; adeo ab Ecclesia Capite, Romano, inquam, Pontifice, initium sumere.

Idem in Epistolam Cypriani 52. Sæpe variatus est mos eligendi Romani Pontificis. Primum D. Petrus suos successores designauit Linum, Cletum, & Clementem. Anacleus & ceteri usq; ad secundum schisma inter Damasum & Vresinum, Cleri & populi suffragijs creati sunt, & ab Episcopis, si qui sortè presentes essent, ut ex hoc loco colligere est. Tum autem in electione Damasi interponi cepit Imperatorum auctoritas. Et Primum quidem in schismate duntaxat, ad sedandos tumultus, ut à Valentiano res non posita est inter Damasum & Vresinum, ab Honorio inter Bonifacium & Eulalinum, & à Theodorico Rege inter Synmachum & Laurentium. Deinde etiam extra schisma, ne sortè tumultus contingeret. Imo eò res paulatim deuenit, ut sine illorum assen- su consecrationem suscipere non auderent. Durauit hic mos ad Imperat. Constantinum 3. qui sanctitate Bene- dicti 2. permotus, permisit liberam, uti antea, potestatem soli Clero & populo Romano, eligendi & designandi Pontificis. Postea Adrianus Papa, conuocata ad hoc Synodo Lateran. Episcoporum 153. (quæ antea nulli Impe- ratorum concessum fuit) etiam eligendi Pontificis ius (ob pulsos Italia Longobardos) Carolo Magno concessit. Illi tamen iuri paulò post filius eius renūciauit, ut patet 63. distinct. apud Grat. C. Ludouicus. Sic libera de nūd fuit Romanis electio & consecratio Papa per multum temporis usq; ad Leonem 8. Qui cum ab Orione prim. o vi & armis in Sede Apostolica collocatus esset: de nūd à Clero & Plebe ad Imperatorem ius con. ne eligendi Pon- tificis transtulit. Hoc privilegio vsi sunt successores Othonis, imò abusi potius ad Henricum 4. usq;. Quare in schis- matis de causis iterum reuocatum est id ius ad Romanos à Gregorio 7. etiam paulò ante Pontificatum, occasione sumpta à schismate illo inter Benedictum, Siluestrum & Ioannem, sub Henrico Imperatore 3. Nam Stesha- nus 9. Nicolaus 2. & Alexander 2. sine assensu Imperatoris creati sunt. Quod quum iterum surreptitiè per in- sidias impetrasset à Paschali 2. Henricus 5. per ipsum Paschalem de nūd reuocatum est in Synodo Lateran. Po- stremò ad solos Cardinales ius eligendi Pontificis delatum est, quod quo tempore cæperit, non perinde constat. Nam etsi à Nicolao 2. tale quoddam Statutum promulgatum sit, postea tamen adhuc aliquoties intercesserunt Populi & Cleri Romani suffragia. Porro Constitutiones de electione in Conclauis celebranda, editæ sunt in Concil. Lugdun. à Gregorio decimo.

Doctissimi

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Heretici.

Doctores Catholici.

Anni Pontifices Domi Romani.

Impe- rato. Rom.

Heretici & Pseudo- propheta.

Hereticis non vna, sed duplex est Ecclesia.

b Præterea, duplicè Ec- clesiam excogitarunt Pseu- doeuangelici: vnam, quæ veram doctrinam profite- tur, & Sacramētis rectè v- titur, quæ cerni quoq; po- test, in qua sunt multi verè pij, in qua sunt & quidam hypocritæ, sed exterius in doctrina & Sacramentorū vsu consentientes: alteram verè piorum ac electorū, quæ sit columna & firma- mentū veritatis, qui cæterus (inquit Illyricus in lib. de sermo-

Idem. Pius 4.

Idem Maxi- milianus 2.

1564

clesia sit regnum, quod profectò non nisi vnum est: sit virgo, vni viro desponsata, (1. Cor. 11.) sit Domus Dei, sub uno patrefamilias Iesu Christo agens (1. Tim. 3.): sit deni- que velut vnum corpus, quod vni Capiti Iesu Christo aptatur (1. Cor. 12. Ephes. 1.) Cum igitur sit vna Ecclesia: quomodo iam dicitur esse duplex? Potest quidem vna eademq; Ecclesia duplicis esse conditionis, vt altera eius pars triumphet, altera militet: vt altera sit sana, & altera morbo affecta. Cæterum istæ differentie non faciunt ipsam Ecclesiam duplicem, sed ostendunt, alia & alia membra eiusdem Ecclesie diuerso in statu ad tempus degere, donec malis paulatim à Christi cor- pore, instar noxiorum humorum, separatis atq; eiectis, soli boni recipiantur in vi- tam æternam. Sunt, fateor, mali pisces, verum in eodem reti cum bonis, Math. 13. sunt quinque fatua virgines, & quinque prudentes, verum neq; illæ seorsim, neq; istæ cō- stituunt regnum cælorum seu Ecclesiam, sed omnes decem simul. Ita enim Domi- nus Matth. 25. dixit: Simile est Regnum cælorum decem virginibus, quarum quinque erant fatua, & quinque prudentes. Vnum est Regnum cælorum, quod decem virgi- nibus comparatur: sed virgines illæ, quibus comparatur, non sunt omnes eiusdem pietatis & ingenij. Eodem modo Paulus ait (2. Timoth. 2.) in magna domo sunt vasa quaedam in honorem, & quaedam in contumeliam. Sed vasa tantum sunt, quæ distin- guntur: domus verò vna, & non nisi vna est. Ineptissimè igitur heretici distinguunt Ecclesiam, velut ista sit duplex: cum nihil certius sit, quam esse vnam Christi Ec- clesiam. sed in illa vna Ecclesia sunt etiam mali homines, qui doctrinam vnā pro- fitentur, & Sacramentis ritè vtuntur, clamantes, Domine, Domine, aperi nobis: quos tamen Christus minimè agnoscit, quia vestem nuptialem, & oleum in vasis suis, id est, charitatem erga Deum & proximum non habent. Sed quæ tandem causa est, ob quam Pseudoeuangelici duplicem istā Ecclesiam fingunt? Non alia certè, quam vt ista ratione, quoties Ecclesia Dei auctoritate premuntur, id, quod obijciunt eis, effugere queant. Si enim dicimus illis, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis: respondent, hoc rectè affirmari de Ecclesia verè piorum, sed non de illa Ecclesia, quæ ex bonis & malis consistit, etiam si ea veram doctrinam profiteatur, & Sacramenta rectè dispense. At hoc si ita se habet, nihil egit Paulus, quando ad

Doctissima interpretatio verborum, qua Dominus ad Petrum locutus est, Matth. 16.

Paulus de Palatio in c. 16. Matthæi, Ego dico tibi: tu es Petrus. Hæc Christi ad Petrum verba...

Secunda promissio Christi ad Simonem est: Super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Quod huc sensum habet.

Tertia promissio: Porta inferi non præualebunt. In portis indices, consilia, arma, hoc est, auctoritas & potentia...

Quarta promissio: Tibi dabo Claves Regni cælorum. Clavis una, est auctoritas docendi (Luc. 11.) Iulius clauem scientie...

Quinta promissio est: Quodcumque ligaueris, erit ligatum. Et sexta promissio: Quod solueris, erit solutum.

Ex dictis habetur, Papam posse excommunicare, ex hoc, quod ligare potest. Siquidem Cyprianus Episcopus...

Idem in Argumento. Me (inquit) ac mea Romana Ecclesia, & doctus iudicys libentissimè sub mitte.

Hæc

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesie successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Impe-rato. Rom.

Hæretici & Pseudo-propheta.

sermone sacrarum literarum) magis creditur, quam corporeis oculis cernitur.

Timotheum illam Epistolam scripsit, dicens (1. Tim. 3.) Hæc tibi scribo, fili Timothee, ut scias, quomodo te oporteat in domo Dei conuersari...

bat. Nam de istis omnibus præcepta suo Timotheo Paulus dat in illa Epistola, docens, quomodo conuerfetur cum domo Dei...

ea ipsa, quam Timotheus & quilibet alius vir fidelis & audit, & cernit, & nouit, & cum illa conuerfatur...

Quid quod à recta ratione alienum est, ut Ecclesia, quæ non videtur, dicatur columna & firmamentum veritatis?

Cui enim vsui veritatem firmaret Ecclesia, si ea interim à nemine videretur? Nam veritas, quæ in sublime erigitur ab Ecclesia, & quæ fundatur & stabilitur in illa...

Verum si Sedes ipsa non videtur, nec veritas quidem, quæ in ea Sede constituitur, videri potest. Nam si dicat quis, Christum in vna persona duas complecti naturas, suadeatque...

Heluetij videntes, Illyrici & Magdeburgensium opinionem de Ecclesia duplici non esse Scripturis sacris consentaneam...

Si verbo Dei, quod absque omni adiunctione profertur, conditionem, quæ in eodem Dei verbo non exprimitur, adijcere cuiquam licebit...

non hoc sub conditione protulit: quia & præuidit, & prouidit,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

Idem Max. milite. 1566. c. 17. fatentur, ut vnum Deum, & vnum Mediatorem, sic vnum Pastorem, vnumque Gregem, seu Ecclesiam esse, & deinde non ipsam, quæ vna est, verum ipsius membra ita distinguunt,

2009 Hector Pintus in Ezechielem. c. 36. In urbe Roma constituit Diuus Petrus Cathedram suam, Deo ita precipiente, & Ecclesiam hanc Romanam rexu idem Petrus Apostolorum Princeps, eiusq; successores Summi Pontifices.

Idem c. 44. Si Deus Synagoga prouidit, tribuens ei Pontificem Maximum, qui vltimam ferret sententiam, ne tota corrueret Respublica illa: qui fieri poterat, vt Ecclesie non prouideret, quam suo sanguine acquisiuit, qua admirabili amore prosequitur, pro qua vitam in Crucis ara profudit? Thronus ille antiquus Cathedra Apostolica imaginem gerebat, & supremus ille Sacerdos & iudex summum nostrum Pontificem adumbrabat, vniuersalem totius Ecclesie Pastorem & Magistrum, ad quem pertinet, controuersias de fide & Religione componere & definire. Si nauis absq; Nauclero gubernari non potest, si humanum corpus absque capite non existit, si ouile absq; pastore directioni committitur, si ciuitas absq; Gubernatore euertitur. & ad excidium & vastitatem vocatur: qui fieri potest, vt Ecclesia Catholica sit nauclero, capite, pastore, & gubernatore destituta, cum sit nauis, corpus, ouile, & ciuitas supra montem sita, vt liere Diuina testantur? Est igitur consistendum & proficiendum, Romanum Pontificem, qui re vera est immediatus Christi Vicarius & Petri Apostolorum Principis successor, & totius Ecclesie Caput, habere supremam in Dei Ecclesia potestatem & auctoritatem: ad ipsumq; esse maiores & difficiliore causas deferendas, vt ipse eas definit, & questiones dirimat & absoluat.

2010 Gulielmus Lindanus Episcopus Ruremundensis, in Panoplia, lib. 4. c. 83. Cum Diuus Petrus Apostolus Romana Ecclesie Episcopus Romae 25. annis (ait Hieronymus in Catalogo) Cathedra sacerdotalem tenuerit: fieri non potest, quin Episcopus illi mortuo succedens in eadem Cathedra sacerdotali, in his prorsus omnibus succedat priuilegijs atque prerogatiuis, quas dudum ex Scriptorum vetustissimorum Commentarijs recitauimus, quod videlicet Romanus Episcopus totius familiae Christi sit Oeconomus, & seruus prepositus, vt appellat Cyprianus, totiusq; ouilis Christi Pastor atq; Caput. Quod enim Romana Ecclesia Episcopus verè credatur D. Petri Apostoli successor, hinc liquidò efficitur, quod veteres Orthodoxi Scriptores sanctissimè non modo hoc illum nomine appellant, vt Hieronymus: Cui piscatoris successore loquor (Epist. ad Damasum) & de Anastasio in Petri Cathedra successore (Epist. ad Marcum Celed.) vt & Augustinus (Epist. 162.) sed illam quog; indubitam esse credendam docuere Christi Domum & Ecclesiam, in qua Romanus Pontifex praesideret. Romana enim Cathedra nota, tanquam caelum Sole, censuerunt veram Christi Ecclesiam in hoc mudo & agnoscendam, & à Schismaticorum conuenticulis discernendam. Si enim eos percuncteris suis adhuc in scriptis loquentes, vbinam locorum ante annos mille, hoc est, sua etate, fuerit Domus Dei à Christo in terris fundata, veraq; Christi Ecclesia Catholica: max audies, vbi Romanus Episcopus praesit Pastor. Sic D. Ambrosius sua etate domum Dei totam, à Paulo veritatis fundamentum atque columnam dictam, Damasum gubernasse testatur, Comment. in Cap. 3. ad Timot. 1. D. Hieronymus quog; hunc eundem Damasum proficitur Petri & fidem, & Sedem tenere, Epistola ad eum data. Post autem c. 84. & deinceps probat, Romani Pontificis Primate non tantum ex Episcoporum cuiusque nationis ad Episcopum Romanum appellatione, aut improborum excommunicatione, simul & electione, atq; electorum confirmatione, sed ex Conciliorum etiam vniuersalium tam approbatione, tum damnatione, Episcoporum quoque vel per Concilia datorum absolutione, ac electorum restitutione, Patriarcharum deniq; omnium, post longa cum illo dissidia, reconciliatione.

2013 Gulielmus Eysengreinius Centenario. 1. par. 1. Distinct. 1. de Summis Pontificibus & c. Doctrina est Catholica, sine Pape auctoritate Concilium nullum esse. Idem Pio Quinto sub titulo Pontificis Maximi Centenarios suos dedicat, & in Epistola Dedicatoria Christianorum Republicam appellat Petri nauiculam.

Catechismus Tridentinus de Ordinibus Sacramento. Catholica Ecclesia Romanum Pontificem maximè totius orbis terrarum Patrem & Patriarcham semper venerata est. Cum enim in Petri Apostolorum Principis Cathedra sedeat, in qua usque ad finem vita sedisse constat, summum in eo dignitatum gradum, & iurisdictionis amplitudinem diuinitus datam agnoscit. Quamobrem omnium fidelium, & Episcoporum, caeterorumq;

2014 Antistitam, quocumque illi munere, & potestate praediti sint, Pater, ac moderator: vniuersali Ecclesiae, vt Petri successor, Christi, Domini verus & legitimus Vicarius, praesidet.

2015 Georgius Ederus in Praefatione Partitionum Catechismi Catholici ad Senatum & Academiam Colonienf. Accedit huc Pontificia nostri, & re, & nomine verè Pij, maxima, nec temerè vnquam violanda auctoritas: quem vt Principis Apostolorum B. Petri agnoscimus successorem: ita diuinitus eum afflictissimè nunc Ecclesiae in praesidium quoddam singulare datum esse, minime dubitamus.

Alanus

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Haeretici.

Doctores Catholici.

Ann. Domi. ni. Pontifices Romani. Imperat. Rom. 1566 Idem Pius 5.

Haeretici & Pseudo-propheta. gunt, vt alia triumphent, alia militent. Sed cum ad rem, qua de agimus, hoc est, ad columnam & firmamentum veritatis ventum est, ita scribunt: Non errat Ecclesia, quam diu innititur Petre Christo, & fundamento Apostolorum & Prophetarum. Nec mirum, si erret, quoties deserit illum, qui solus est veritas. Illi ergo putant, columnam veritatis errare posse, quia putant Ecclesiam posse deferere Christum.

que vna sola est, & ex bonis & malis in hac vita consistit, illa ipsa est columna & firmamentum veritatis, & ideo errare non potest. Deinde oes Euangelici concedunt, electorum Ecclesiam non posse Christum deferere. Sed eade est fides electorum, & eorum, qui reprobi sunt, quam diu manent in vna domo, & in vno ouili: (est enim vnus Dominus, & vna fides. Ephes. 4.) : certum igitur est, quod illa Ecclesia Dei, in qua sunt ad tempus etiam reprobi (Gal. 4. sicuti Ismael est in vna domo ad tempus cum Isaac) non potest à Christo deferri, ne simul cum paleis deferatur & triticum, quod fieri non potest.

Omnes horum temporum haeretici dicunt, veras Ecclesiae Dei notas esse Ver-

providit, vt Ecclesia semper adhereret Christo, vt pote quae sponsa ipsius est. Iam enim non sunt duo, sed vna caro, imò & vnus Spiritus, quia Deus Spiritum suum in Ecclesiam diffudit abundè per Iesum Christum Dominum nostrum. Tit. 3. Et quod natum est de Spiritu, Spiritus est. Ioan. 3. Ista igitur Christi & Ecclesiae coniunctio, tam quoad carnem, quam Christus accepit de nostro, quam quoad Spiritum, quem nos accepimus de suo (nam de plenitudine eius omnes accepimus, Ioan. 1.) perpetua est, nec vilo modo violari aut diuelli potest. Et sponsa te mihi in aeternum, ait Dominus ad Ecclesiam, Ozeae 2. Et, Math. 16. Porta inferi non praeualebunt aduersus eam. Et Matth. 28. Ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consummationem saeculi. Et, Ioan. 16. Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Quibus ita constitutis, tam certum est, Ecclesiam errare aut Christum deferere non posse, quam certum est, Christum fallere, aut metiri non posse. Illa igitur Ecclesia Christi, quae tunc visibilis, tunc semper illustris apparet, quaeque vna sola est, & ex bonis & malis in hac vita consistit, illa ipsa est columna & firmamentum veritatis, & ideo errare non potest. Deinde oes Euangelici concedunt, electorum Ecclesiam non posse Christum deferere. Sed eade est fides electorum, & eorum, qui reprobi sunt, quam diu manent in vna domo, & in vno ouili: (est enim vnus Dominus, & vna fides. Ephes. 4.) : certum igitur est, quod illa Ecclesia Dei, in qua sunt ad tempus etiam reprobi (Gal. 4. sicuti Ismael est in vna domo ad tempus cum Isaac) non potest à Christo deferri, ne simul cum paleis deferatur & triticum, quod fieri non potest.

Quaecumque sunt verae notae, per quas Ecclesia Dei cognoscatur, Protestantium & Pseudoeuangelicorum Ecclesiae non possunt vilo modo veram Dei Ecclesiam esse. Quia multae sunt hominum societates in mundo, & penè semper fuerunt, quae appellant se veram Dei Ecclesiam: non satis ad propositum accommodatè loquuntur, qui legitimam Verbi praedicationem, & legitimum Sacramentorum Christi usum, pro notis Ecclesiae Dei adhibent. Nam qualibet congregatio dicit, se vtraque haec habere & obseruare. Oportuit igitur & illud explicare, quoniam sit legitima Verbi praedicatione, & quis legitimus Sacramentorum usus. Nec illud suffecerit, vt dicas, oportere Sacramenta secundum Dei Verbum administrari. Querimus enim, quodnam sit Dei Verbum? Si tu Scripturas proferes: primum dico te omnes non proferre: quia libros Machabaeorum, aliosq; multos à Canone Ecclesiastico reijcis, quod antiqua Ecclesia non fecit, vt constat ex Canone quem Innocentius, Gelafius, Augustinus & multa Concilia olim proposuerunt, de quibus rebus alibi dictum est. Deinde quas proferes Scripturas, priuata interpretatione detorques à vero sensu, quod facere non licet, 2. Pet. 1. Tam autem solum scriptum Verbum recipis, cum illud, quod non in codicibus, sed in cordibus fidelium scribitur, & ab Apostolis acceptum per manus traditur nobis, sit verissimum Dei Verbum. Hier. 31. Heb. 8. & 10. 2. Thessal. 2. Donec igitur has & alias controuersias, quae occurrunt, ita expresseris, vt statim appareat, quae dicatur legitima Praedicatione, & quae legitima Sacramenta: nihil attulisti, quo Ecclesia Dei planè ac perspicuè inter nosci queat. Nos verò successorem & concordiam innumerabilium Episcoporum ab Apostolorum aetate vsq; ad haec tempora, in varijs gentibus non sine ingenti miraculo, per Concilia plurima roboratam & continuatam, dicimus esse veram Ecclesiam.

Alanus Copus in Dialogo l.c.20. Nos Catholici firmiter asserimus, & omnino contendimus, Christum sua uniuersa Ecclesia solum Petrum praefecisse, in cuius vicariam potestatem Romani Pontifices succedunt. Vnde esse Christi Ecclesiam, quae & inter se, & cum suo Pastore potissimum in fide consentiat, cum quo reliqua membra congruere debeant, omnis humana & diuina ratio postulat. Quare in rebus fidei controuersis, & eius dogmatum sancionibus, nihil est citra eius consensum, uel certe nihil omnino contra eius sententiam constituendum. (Et post) Omnia rerum terrestrium & caelestium exempla, ad unam quandam in uniuersis rebus originem, principatumque, nos deducunt. In homine certe, quem μικρόν κοσμόν appellant, omnia corporum membra ad unum caput imperium reguntur. Et eam demum optime constitutam Rempub. Philosophi definiunt, quae ab uno Principe administratur. Vnde & Homerus: οὐκ ἀγαθόν πολυκοιρανίας, εἰς τοί τευ ἔσσι. Et eo demum tempore Christus nasci dignatus est, quo unius solius Imperio Romanus orbis gubernabatur. Si dimissis Philosophis, ueterum Iudaeorum Rempub. a Deo institutam consideremus, quae sine controuersa typus nostra fuit: unius Pontifex ceteris omnibus Sacerdotibus praerat, cui non paruisse, capitale fuit. Si inferiora ista nihil nos mouent, quid dicemus ad primum illud, ut philosophi appellat, Mobile, quod suo cursu Solem, Lunam, Stellasque secum trahit? Id denique, in rebus naturalibus uerissimum esse constat, ut quod quidem superius, & eminentius sit, eo magis ad hanc unitatem tendat. Sed altius adhuc erigamur. Inter tot Angelorum milia, singuli suos ordines, & singuli ordines suos Principes habent. Atque ita tandem omnia, & caelestia, & terrestria ad unum in caelo Principem & Deum reuocantur. Quid ergo? Cum omnia in hac uniuersitate rerum, siue in caelo, siue in terra, ad originem & caput quoddam redigantur: solam Christi Ecclesiam, qua suo sanguine expiauit, & quam optimo & pulcherrimo ordine constituta esse dispositam, tanti boni experient, & ἀκρίφοδον faciemus? Et cum singula familia suos Dominos, singulae Respublicae suos Principes, singulae Dioceses suos habeant Episcopos: tota Ecclesia suo in terris Capite carebit? Vbi est ergo illud in Ecclesia uel Philosophus tam tritum, bonum commune & laetum patens, praestantius & diuinius esse, quam quod in arctum angustumque concluditur. Solem certe in mundo potius, quam huc ita pulchrum & necessarium ordinem Ecclesiae eripi patiemur: quo omnia gradatim & ordinatim ad Petri in terra Cathedram, tum ad Christum ipsum, & Deum denique, Patrem, tam in terra, quam in caelo summum Principem decurrunt.

Renatus Benedictus in locorum Scripturae expositione in c. Matth. 16. Cum Christus in caelos conscenderit, nec uisibiliter in Ecclesia aliquid minister, operarium & necessarium est, in ipsa esse aliquem Ministrum uisibilem, qui eius uices suppleat, & hominibus corporatus, corporaliter & sensibiliter diuina & sacra per corporata & sensibilia minister. Talis fuit primus B. Petrus, cui eius reliqui Apostoli in Apostolatu uocatione, & uerbi Dei praedicatione pares erant: ipso tamen in regenda Ecclesia inferiores fuerunt. Hoc dilucidum fit ex Actis Apostolorum, in quibus scribitur, in Apostolorum confessoribus, B. Petrum primum loqui solitum, quod ita minime fecisset, nisi a Domino in Primatum ministerij se uocatum cognouisset. Hoc confirmat hic locus, ubi speciatim dictum est ei: Dabo tibi Claves regni caelorum: uis, qui scribitur, Luc. 22. ubi ita dicitur: Roganti pro te, Petre, ut non deficiat fides tua: tu ergo conuersus confirma fratres tuos: ut etiam is, qui scribitur Ioan. 21. cap. Vbi postquam eum Christus ter interrogauit, an se plus quam alij diligeret, dixit ipsi: Pasce oues meas, pasce agnos meos. In Ecclesia igitur ex ordinatione Christi, quae est ordinatissima, est quidam primus & praecipuus minister eius Vicarius, quem qui non agnoscunt: Christum, qui hanc ipsi delegauit potestatem, recte agnoscere non possunt. Qui enim missum a Deo spernit, Deum ipsum spernere, asserit sacra Scriptura. Nulla quoque illorum est ratio, qui dicunt, summus Pontifex falso gloriari de tali Pralatura, quia dictum est, Tibi, non autem adiectum est, & Successoribus tuis. Nam talis potestas & administratio data est ipsi Petro, non propter ipsum, sed propter Ecclesiam, quae cum duratura sit usque in finem mundi, certum est, talem potestatem & administrationem nunc in ea requiri non minus, quam tempore Apostolorum. Semper enim ouibus opus est pastore, signato Doctore, & infirmis Directore atque Governatore. (Et post.) Etsi summus Pontifex hodiernus successit B. Petro in potestate gubernanda Ecclesia, non tamen in Apostolatu. Nec sane illi calculum meum addiderim, qui affirmarent, Episcopos nostros non a Papa, sed a solo Christo immediatè mitti & penatere. Etenim si unus non sit in Ecclesia minister, cui omnes obediant Christiani, & a quo reliqui Christiani, mistantur & dependant: non satis sanè uideo, qua ratione Ecclesia Catholica una possit dici. Apta est huic propositio figura, qua praecessit in communicatione Spiritus Sancti, qui erat in Moysè.

Martinus Cromerus de falsa Lutheranorum religione lib. 1. Omnes Christiani fuerunt ac debent esse sub uno Praeside & Pastore, non tantum Christo, sed & Papa Christi Vicario, & successore D. Petri, cui Christus (Matth. 16.) Claves Regni caelorum tradidit, & oues agnosque suos (Ioan. 21.) pascebat & regendos commendauit.

Fran-

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Anni Domini.	Pontifices Romani.	Imperat. Rom.
1587.	Idem Pius. 5.	Idem Maximilianus. 2 Imp.

Haeretici & Pseudo-prophetae.
 Verbum Dei legitime annunciatum, & Sacramenta rite administrata.

Doctores Catholici.
 Ecclesiae Dei notam: utpote consentaneam illi Ecclesiae splendori, quem Prophetas & Euangelia praedixisse, paulò ante ostendimus. Nec enim uilla res tam mirabilis in mundo unquam permansit, quam ista, aut quae Incarnationem Christi certius & insignius contestetur. A deo ut Magdeburgenses etiam inuiti hanc ipsam notam sequantur in historia sua Ecclesiasticae & per illam demonstrent Ecclesiam Dei, ad suam ipsorum inexcusabilem condemnationem. Sed his hoc tempore omisissis, illud unum dico: quaecumque praedicatio Verbi, & quicumque Sacramentorum uel uera Ecclesiae Dei nota sit, per illam ipsam notam clarissime probari, quòd Protestantium Ecclesia non sit uera. Nam illi non possunt ostendere, quòd Verbum Dei per omnes aetates in multis gentibus fuerit aut bene, aut male, aut omnino, per aliquot secula secundum eam fidem, quam illi sectantur, praedicatum: nec etiam, quòd Sacramenta ullo modo per omnes aetates in multis gentibus administrata sint, sicuti nunc ab illis ministrantur. Dent mihi gentes aliquot, si non eisdem perpetuo, at certe nunc has, nunc illas, modò semper aliquas, quibus praedicatum sit, quaeque omni aetate crediderint, & praefulerint, *Eucharistia celebrationem sacrificium non esse.* Ostendant Baptismum sine Oleo, sine signo Crucis, sine candida ueste, sine exorcizatione, & alijs eiusmodi caeremonijs uilibi in mundo per omnia secula administratum. Dent populum Christianum per omnia secula sine professione sacrarum uirginum, & Sacerdotum: quod sine controuersia nunquam poterunt facere. Fatentur quidem iam illi, Ecclesiam esse, ac semper fuisse uisibilem: Pastores in illa & Sacramenta nunquam defuisse, in historia sua Ecclesiastica demonstrat. Sed non ostendunt in tot gentibus Graecis, Latinis, Barbaris, quot ibi recensent, non ostendunt ullam seriè hominum, ac multò minus gentium, quae Baptismum in Ecclesia per Christi ministros absque oleo, Cruce, sale, & lumine, per omnes aetates, imò per uillas aetates administrauerit. Quid igitur quaerimus? Si Ecclesia uera & praedicatione, & Sacramentis indiget, nec isti possint non modò legitimum, sed nec uallem omnino Sacramentorum usum quem ipsi approbent, proferre: utique ipsi non possunt uera Dei Ecclesia ullo modo esse.

e Oes Lutherani, Zuin-
 gliani, Caluinitae, Anaba-
 ptistae, Libertini, Trinitarij
 una

Ecclesiam Romanam cum ijs Ecclesijs, quae manent in ipsius
 communione, ueram Dei Ecclesiam esse.

e Si Ecclesia Domini Ciuitas est in monte adificata,
 quae non potest abscondi (Matth. 5.) si lucernam in can-
 delabro posuam habet, quae lucet tam omnibus, qui in do-
 mo sunt, quam ijs, qui domum Ecclesia ingredi cupiunt

(Luca. 8.) sine omni controuersia nec fuit unquam, nec adhuc est uilla multitudo Christianorum uisipiam in mundo congregata, quae iam inde à prima Petri Apostolorum Principis ad urbem Romanam accessione usque in hodiernum diem tam longè ab omni occultatione absit, & tam clarè lumè praebuit tum ijs, qui prius essent fideles, tum barbaris gentibus, quae ad fidem Christianam deinceps conuertendae forent, quam Ecclesia Romana. Et sanè Augustinus contra Faustum Manichaeum lib. 13. c. 13. sic habet: *Jeremias docet, Ecclesiam Christi ipsam esse praedictam, quae omnibus eminet & apparet. Ipsa est enim Sedes gloria.* Et c. 17. *Propter hos motus paruulorum, qui possunt seduci ab hominibus, Dominus (inquit Augustinus) providens ait: Matth. 5. Nam potest ciuitas abscondi supra montem posita.* Augustinus igitur tam secundum Prophetas, quam Euangelia, non dubitat illam esse ueram Christi Ecclesiam, quae omnibus ita eminet, ut abscondi non possit. Constat uerò, Ecclesiam Romanam omnibus semper praetulisse, hodieque emineret. Nam illius fides ante annos mille quingentos (R. d. i.) annuntiabatur in uniuerso mundo. Illius Pontifex omnium Patriarcharum primitiè uniuersi orbis confessione habitus est in Concilio primo Constantinopolitano. Illa Ecclesia nunquam defecit ab Apostolica fide: id quod omnes Ecclesiasticae historiae

y contē.

Francisci Varga sententia de Primatu Romani Pontificis.

Franciscus Vargas in responso de Episcoporum iurisdictione, propositione 4. & deinceps. Potestas iurisdictionis externa, qua ad politicam Ecclesie gubernationem spectat, & ad quam hac omnia (excommunicare, ab excommunicatione absolueret, dispensare, casus reservare, Indulgentias, & beneficia, atq. id genus alia conferre, leges ponere, statuere, punire, pena & premio officere, tandem Ecclesiasticam Hierarchiam moderari) pertinent & referenda sunt: ea, dico, potestas non modo a Summo Pontifice ad Episcopos derivata censetur, sed in eo etiam tanquam in fonte reposita est, ab eoq. ad alios, seu per rivulos & canales quosdam transfunditur, atq. ab eo immediate promanat, id quod Catholica veritate, plurimis fundamentis ac confirmationibus innixi, affirmare cogimur. Primo, quia Petro tanquam Ecclesie fundamento, quod sibi Christus substituit (Mat. 16) plenariam potestatem est Clavium potestatem, quam Iohannes ultimo contulit. Quapropter Petrus, tanquam qui perpetuo futurus erat Caput, eam plenitudinem suscipit, non modo ut Apostolus, sed ut Christi Vicarius, cuius auctoritas permansura erat in eis, qui in eandem Sedem succederent. Hoc enim Petrus, quemadmodum Theologi inquit, habuit singulare, tanquam Caput, quod ceteris Apostolis data erat potestas tantum personalis, non successoria scilicet in alios, nisi per auctoritatem Petri. Quod sit, ut etsi Episcopi successores Apostolorum dicantur, illam tamen auctoritatem non suscipiant, nisi per Romanum Pontificem Petri successorem: ratum abest, ut potestas iurisdictionis, qua politicam Ecclesie gubernationem spectat, Episcopi iure proprio absq. summi Pontificis concessione obueniat. Papa enim in Ecclesia Pastor est, Rector & dispensator, quem Dominus constituit suam familiam suam: est idem & Princeps, & tanquam Rex, & Imperator. Sic enim Christus rem Ecclesiasticam administrari voluit, ut ex his Republica formis, quas viri sapientes iustas esse tradiderunt, & naturales, non popularem illam, aut eam qua dicitur Optimatum, ut falso ab hereticis praedicatur, qui ceteros Episcopos pares faciunt Pontifici Romano sed eam tantum, qua Regia dicitur, potissimam omnium, & praestantissimam imitaretur, in qua Imperij summa ad unam aliquam virtute praestantem virum deferretur, qui partim iustis legibus, & optima ratione institutis, partim sua prudentia sapientibus etiam viris, si res poscat, adhibitis, civitates, ac populos, & rem communem, ac universam deniq. Ecclesiasticam Hierarchiam moderetur, ita ut haec inferior militans, ad exemplar illius triumphantis, insinuata appareat, dicente Iohanne Apostolo & Evangelista, Apol. 21. Vidi civitatem sanctam, Hierusalem novam, descendentem de caelo, a Deo paratam sicut Sponjam ornatum viro suo, & audivi vocem magnam de Throno dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitavit cum eis, & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum eis, erit coram Deo. Secundo Apostoli necessario successores ex immediata Christi institutione minime relinquere tenebantur. Verum quia oranis Clavium potestas in Ecclesia erat permansura, ac Christi Vicarius futurus erat perpetuus, ut statim dicemus: sit, ut per illum, in quo plenissima esse dignoscitur, in alios omnes diffundatur. Inquunt enim Theologi omnes, quod Christus non aliter Ecclesie, uti bonus paterfamilias, recte consulisset: ni defuncto Petro, similis eidem fuisset successus alius, atque alius, & sic deinceps usque ad seculi consummationem. Atqui necessitas hac relinquendi successores in Petro peculiare quiddam fuit, non item in Apostolis, quamvis eorum loco Episcopos in Ecclesia surrexisse videamus. Tertio, nemo Apostolis unquam in iurisdictione plenaria, quam illi obtinuerunt in totum orbem, successit praeter Rom. Pontificem. Quarto, quod Episcopi Apostolorum successores dicantur, duplici de causa fit: prima quia sicut Apostoli post Pentecosten primi erant in Ecclesia Magistratus, sub Petro tamen eorum Principe, id quod consulto semper repeto, ita decedentibus illis, sub Petro eiusque successoribus, primos Magistratus Episcopi in Ecclesia obtinuerunt. Secunda est, quia etsi potestas illa Apostolorum plenaria & universalis, tanquam quid extraordinarium, Christi peculiari delegatione concessum, ad Episcopos non transierit, & una cum Apostolis, ipsis decedentibus, interierit, ut probatum existit, & verisimum esse constat: erat tamen in eis alia Episcopalis potestas, qua ad successores erat derivanda, nimirum particularium Ecclesiarum cura. Nam & singulis Apostolis sua quoq. Ecclesia obvenit, dum ad Episcopale munus melius obcurandum, univsum orbem inter se partiti sunt. In particularibus igitur Ecclesiis cum in partem sollicitudinis Episcopi tantummodo vocati sunt, successores merito appellabuntur, sed non eo modo, eaq. dignitate, qua Apostoli, quemadmodum fuisus explicabimus. Illi namq. immediate a Christo eam potestatem acceperunt: at Episcopi non ita, sed per Petrum eiusq. successores. Quinto, est de necessitate salutis tenendum, quod Ecclesiastica Petri, & aliorum summorum Pontificum iurisdictione, non ab hominibus sit, sed a Christo Domino immediate instituta, ob qua etiam Episcoporum, & aliorum inferiorum iurisdictione in sua origine, de iure divino est sic in genere, & communiter loquendo. Christus enim Dominus videns, Ecclesiam suam per iurisdictionem in uno tantum Pontifice existentem gubernari commode non posse, voluit quod in ea plures Praepositi instituerentur, quos Petrus eiusq. successores in partem sollicitudinis assumerent, & prout sibi in Domino visum foret, distribueret, & demum iurisdictionem eis conferret. Dixit

Civitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Civitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperat. Rom. 1568. Idem Pius 5.

Heretici & Pseudo-propheta. vna voce clamant, Ecclesiam Romanam minime esse veram Dei Ecclesiam. Praefuit. Ad illam difficillimam quaestiones omni memoria Maiorum relatae sunt, eius lucem & splendorem nulla vnquam historiae Ecclesiasticae, nulla Chronica taceverunt. Imo ne Magdeburgenses quidem, qui nihil magis oderunt, quam Ecclesiae Romanae Primatum, vllam Ecclesiam proferre possunt, cuius splendor cum Romana conferri vlla ex parte queat. Romana igitur Ecclesia omnibus eminet, & praeter ceteris, quae in terra vnquam fuerunt, aut sunt, Sedes gloriae Domini est. Illam ergo damnare, nihil est aliud, quam perpetuum Dei miraculum in terris, & illustrissimum Christianae fidei speculum ac testimonium negare. Quod certe ut fiat, non nisi ab Antichristi spiritu promanare potest.

De Functio. Petrum non fuisse Romae, Funditus in Chronologia sua fabulatur: quod idem Molinae credit. Lutherus vero & Calvinus in dubium id vocari facile patiuntur, affirmare tamen non audet.

contestantur. Illa nunquam caruit Episcopo, qui successor Petri esset, quocum ceteri per orbem Episcopi communicarent. Illam Ecclesiam Imperatores Ethnici praeter alios persecuti sunt: eandem Imperatores & Reges Christiani praeter alios coluerunt. Illa Gentes plurimas Christo lucrificavit. Illa condemnavit omnes haereses, indixit Concilia Oecumenica, ipsidemq. praefuit. Ad illam difficillimam quaestiones omni memoria Maiorum relatae sunt, eius lucem & splendorem nulla vnquam historiae Ecclesiasticae, nulla Chronica taceverunt. Imo ne Magdeburgenses quidem, qui nihil magis oderunt, quam Ecclesiae Romanae Primatum, vllam Ecclesiam proferre possunt, cuius splendor cum Romana conferri vlla ex parte queat. Romana igitur Ecclesia omnibus eminet, & praeter ceteris, quae in terra vnquam fuerunt, aut sunt, Sedes gloriae Domini est. Illam ergo damnare, nihil est aliud, quam perpetuum Dei miraculum in terris, & illustrissimum Christianae fidei speculum ac testimonium negare. Quod certe ut fiat, non nisi ab Antichristi spiritu promanare potest.

Primum Romanum recte consistere, etiam si Petrus Romae non fuerit. Petrum fuisse Romae, tum ex priore ipsius Epistola (c. 5.) secundum Papiae, Hieronymi, & aliorum aliquot Patrum interpretationem, tum ex omni antiquorum testimonio docui suo loco in hoc ipso libro. Illud insigni animadversione dignum est, haereticos aduetum Petri ad urbem non ideo negare, quod ratio aliqua id ipsis persuadeat: verum quod ea ratione putant Romani Pontificis Primatum everti posse. Verum falluntur hac in re. Nam ut Romanus Pontifex creditur esse Vicarius Christi, licet fateamur, Christum adhuc viventem Romae non fuisse: sic idem Romanus Pontifex Petri successor futurus esset in Primatu, etiam si Petrus Romae nunquam fuisset. Petri enim potestas, supra quem Ecclesia aedificatur, & qui iubetur confirmare fratres, non potest successore aliquo carere, quamdiu fratres in terris confirmandi superfunt. Porro nec alius quisquam in toto orbe vnquam perinde habitus est Petri successor, ac Romanus Pontifex: & ille semper ita est habitus. Itaq. si Petrus Romae agens certum sibi successorem ex Christi voluntate non delegisset, (quod tamen est factum) certe Ecclesia Catholica ut hodie alios Dei ministros eligit, qui Apostolorum Cathedras teneant: sic etiam primum aliquem Episcopum elegerit, qui Apostolorum Principi succederet. Nullum vero vnquam legit, aut pro Petri successore agnovit, praeter Episcopum Romanum. Ille igitur divino iure primas tenuisset, ut hodie tenet, etiam si Petrus nunquam venisset Romae.

Petro dictum est (Mat. 16) Quicquid ligaveris in terra, ligatum erit in caelis. Qui autem ius ligandi habet, is habet ius constituendi leges, quibus ligentur homines. Nam cum lex in homine dominetur (Ro. 7.) eumq. obliget ad obedientiam (Deut. 17): quem negas ius habere legem in te constituendi, negas habere ius illo modo te obligandi. At Petro generaliter dictum est: Quicquid ligaveris: deinde Paulus constituit hanc legem (1. Cor. 7.) ut coniugem habitare volentem, fidelis non dimittat. Ego (inquit) dico, non Dominus. Qui resistit potestati (Rom. 13.) Dei ordinationi resistit: est autem potestas etiam in Ecclesiasticis Praefidibus. (Mat. 18. Act. 14. 15. 20. 1. Cor. 4. Heb. 13.) Qui ergo legibus, quas illi constituent, non obedierit, Dominum spernit (Luc. 10.). Quod si quis non obedierit verbo nostro (inquit Paulus 2. The. 3.) per Epistolam huc notate, & non commisciamini cum illo, ut confundatur.

Dixit enim: Pasce oves meas. Quas omnes cum per se pascere non potuisset Petrus, debuit ex precepto, ut Domino obediret, alios item vocare cooperatores, & ut sic dixerim cooperatores, qui in parte sollicitudinis acciti, essent illi adiumento. Atq. ita eorum iurisdictione, in genere loquendo, & prout in sua origine, hoc est, in summo Pontifice reperitur, iuris divini est, non autem particularis illa iurisdictione huius, vel illius Sedis, vel personae. Hanc enim Ecclesiastica iuris esse constat, & a Papa profuere atque dependere. Nam per hominum (hoc est, Papae) simplicem in iurisdictionem datur, & ideo tolli potest non solum usus potestatis illius, sed & essentia, quam ablatam esse D. Thomas (2.2. q. 39. art. 3.) affirmat in schismaticis & haereticis.

Indocus Rauefeyn Tiletanus in Confutatione Confessionis Ministrorum Antuerpiens. cap. 23. Pontificem Rom. legitimum B. Petri successorem à Christo institutum esse, non quidem Regem aut Dominum, sed Pastorem vice Christi in Ecclesia, id sacra Scriptura solidè & perspicue demonstrat. (Matth. 16. & Ioan. 21) Et hanc potestatem & Praefecturam in his verbis datam Pontifici Romano legitime, universi Catholici Patres iam inde ab Ecclesia exordio incunctanter testantur, tam Graeci, quam Latini. Hanc autem Ecclesia gubernanda formam sub uno Pastore Christi vices in terra agente praefiguravit Mosaisca illa Cathedra, ad quam summum Synagoga iudicium pertinebat, ut pulchrè ostendit Cyprianus. Similiter hanc formam & aconomiam fuisse ad unitatem & pacem conservandam, & ad schismata tollenda, prorsus necessariam idem Cyprianus, & Hieronymus copiose declarant.

Sixtus Senensis in Bibliotheca Sancta lib. 6. annotatione 72. Pastoralis rerum temporalium potestas ea est, quam Oecumenicum totius orbis Christiani Pastorem ex Pastoralis cura officio habere decet, pro conservatione Ecclesiastica Hierarchia, & administratione, ac dispensatione spiritualium Ecclesiae bonorum. Hanc quidem Romanus Pontifex Apostolico iure, & Evangelico precepto habere cogitur. Cum enim ei à Christo mandatum sit, ut veluti universalis Christi ovilis Pastor universum Christi gregem pascat, eius Claves datae sint, quibus, seu ianitor & claviger caelestis Regni, oves sibi traditae introducat ad aeternam felicitatem: necessarium est, ut Principum, Regum & Imperatorum, qui primariae sunt Christiani gregis oves, curam gerat, & summa diligentia annitatur, ut eorum dignitates, Imperia, Regna, ceteraque terrena commoda serviant ad illustrandam Christi gloriam, ad propagandum Religionis Christianae cultum, ad firmandam Ecclesiae quietem, & consequendam aeterni regni beatitudinem: in quam, ut in scopum & finem regnandi ultimam, omnia Christianorum Regum regna prospiciunt. Necessè est etiam, ut ipse ingentem, & assiduam adhibeat sollicitudinem, ne secularium Principum negligentia, aut malitia, haereses, schismata, discordia, bella, atq. alia huiusmodi inter oves Apostolicae curae commissa oriatur: & si exorta fuerint, eius partes sunt, ut Principes Ecclesiasticae pacis perturbatores primum paternè admoneat, & iuxta Pauli & Christi legem corrigat, & corripiat: deinde si monita neglexerint, eos Ecclesiasticis animadversionibus & censuris coerceat. Quod si forte in reprobum sensum traditi, has quoque contempserint: tunc Pontifex (si tamen id Ecclesiastica tranquillitas expedire cognoverit) populos absolere poterit à iuramento obedientiae, quò se Dominis illis devinxerant, cum adhuc in se imperarent. Ei quoque licitum erit, ipsos Romanos, ut incorrigibiles & Ecclesiae rebelles, Principatum suorum iurisdictione privare, & eorum iura ad alios orthodoxos Principes transferre, convocatis etiam, si opus fuerit, militaribus primum Ducum ac Regum Concilijs, ad correptionem rebellantium filiorum. Quod & gravissimi Scriptores testantur, olim & saepe, & iure factum à Romanis Pontificibus.

Franciscus Sonnius tunc Buscoducensis, nunc Antuerpiensis Episcopus, in Demonstratione errorum confessionis Caluinisticae. Triplici vinculo membra Ecclesiae in saeculo unitatis colligantur: unum & eiusdem fidei confessione (Ephes. 4. & 1. Cor. 11.): unum in Sacramentis (id est, eorum, quibus Deus sanctificat animas hominum) communionem (in Symboli Apostolorum): sub praesentia unius Pontificis, quem Christus familiae suae praeposuit. Romana igitur Ecclesia cum omnibus appendicibus sibi conglutinat fidei unitate, Sacramentorum communionem, & consensu in domo Dei est, diciturque una, vera, Catholica & Apostolica Christi Ecclesia, quomodocumque per orbem sit dispersa. Cui uni Christus promissit patrocinium & inconcussam stabilitatem, Matth. 16. & Luca 22. & Matth. 28. Unde Christus dixit Petro: (Ioan. 21) Sequere me, id est, praesides Ecclesiae, sicut ego haecenus praesedi. Eadem omnino est potestas gubernationis Ecclesiae in Deo, in Christo homine, & in Praeposito Ecclesiae. In Deo quidem per essentiam, in Christo vero donatione Patris, in Praeposito denique substitutione Christi. Eadem quoque est in summo Pontifice & reliquis Episcopis. Sed in illo per plenitudinem, & super omnem Ecclesiam, omniaque negotia eius: quod in donatione Clavium Regni caelorum pulcherrime phrasi exprimitur. Nam quis peregrinaturus quòpiam, cui committet Claves Domus suae, non quidem unam, ac alteram, sed claves simpliciter ac indefinidè, illi plenam, ac omnimodam gubernationem domus commisit intelligitur. In reliquis vero Episcopis etiam est, sed non cum e plenitudine. Nulli enim, excepto Petro, dictum est: Tibi dabo Claves Regni caelorum: neque cum ea extensione. Quisque enim in ea dumtaxat ditione, qua sibi in seipsum venit, potestatem habet.

Franciscus

Civitas Dei, seu Continuata Ecclesiae successio.

Civitas Diaboli, seu Schismatici, Apostatae & Haeretici.

Doctores Catholici.

De Iurisdictione Episcoporum & coërtione corporalibus.

h Paulus (1. Tim. 5.) adversus Presbyterum accusationem recipi vetat, nisi sub duobus aut tribus testibus. Vbi accusatio instituitur, & testes recipiuntur, ibi est externum & publicum iudicium. Nò est autem vel iudicium sine iurisdictione, vel iurisdictione sine aliqua coërtitione. Alioqui contèneretur Iudex, qui supplicium in delinquentem constituere non posset. Nec ad poenas de quolibet crimine expetendas excommunicatio sufficit, tum quia grauior poena est, quam Ecclesiam non audientibus (Matth. 18.) infligi non potest. Itaque ut Christus eos, qui domum Patris sui speluncam latronum faciebant, flagello & funiculis factis (Ioan. 2.) eiecisset à Templo: ut Paulus Elymam Magum (Act. 13.) caecitate corporis verbo solo inflicta percussit: ut idem Paulus fornicatorem Corinthium (1. Cor. 5.) tradidisset: ana in interitum carnis, id est, ad subeundam corporis vexationem: ita, sanguinis excepta sententia, quicquid in villa corporali poena infligenda ad adificationem Ecclesiae conducit, Episcopis permiffum, atque adeò commissum est, cum Paulus (2. Cor. 13.) dicat, & & & & id est, liberrimam & summam potestatem sibi traditam, qua non parcat, sed durum agat, & in virga veniat. 1. Cor. 4.

h Nullam coercendi potestatem in Episcopis, aut alijs Ecclesiasticis Iudicibus esse volunt.

vt semper inferri debeat, tum quia per Iudicem, alijs quam contumacibus, id est, Ecclesiam non audientibus (Matth. 18.) infligi non potest. Itaque ut Christus eos, qui domum Patris sui speluncam latronum faciebant, flagello & funiculis factis (Ioan. 2.) eiecisset à Templo: ut Paulus Elymam Magum (Act. 13.) caecitate corporis verbo solo inflicta percussit: ut idem Paulus fornicatorem Corinthium (1. Cor. 5.) tradidisset: ana in interitum carnis, id est, ad subeundam corporis vexationem: ita, sanguinis excepta sententia, quicquid in villa corporali poena infligenda ad adificationem Ecclesiae conducit, Episcopis permiffum, atque adeò commissum est, cum Paulus (2. Cor. 13.) dicat, & & & id est, liberrimam & summam potestatem sibi traditam, qua non parcat, sed durum agat, & in virga veniat. 1. Cor. 4.

Anni Domini. Pontifices Romani. Imperatores Romani.

1567 Idem Pius.

Idem Maximilianus 2.

226. De Kemnitio.

i Brentius quidem ante Kénitium illud oim acerrimè defendit, singulos obligari, ut suum iudicium adhibeant in discernendo cuiuscumque; Doctoris aut Concilij etiam Oecumenici ad doctrinam, nec aliter eam sequi debere, quam si ipse iudi-

Quomodo spiritus probandi, aut de fide ac doctrina iudicandum esse videtur.

i Césuris & calinijs Martini Kemnitij egregiè respondit Iudocus Rauefeyn Tiletanus in Apologia, qua pro Concilio Tridèntino contra Kemnitium scripsit. Meo autem iudicio nemo prudèter & rectè iudicat, nisi de eo, quod prius cognoverit. Qui enim prius respondet, quam audiat (1. Thimoth. 3.) stultum se esse demonstrat, & confusione dignum. Et Ioan. 5. Sicut audio, inquit Christus, sic dico: & iudicium meum iustum est. Itaque secundum auctorem fidei (Rom. 10.) iudicare debet qui de fidei causa iudicat. Audire autem oportet non modò Christum (Matth. 17.) & eum aliquando

sine Scripturis loquentem, & operibus solis aut miraculis de aliqua re testificantem, (Ioan. 5.) sed & Discipulos eius (Luc. 10.) & Pastores Doctoresque Ecclesiae (Ephes. 4.) & Ecclesiam ipsam (Matth. 18) praecipue in Concilijs generalibus, quod Spiritui sancto videatur, aperientem, (Act. 15.) itemque traditiones Apostolicas (2. Thessal. 2.) & consuetudines Ecclesiasticas, (1. Cor. 11.) communemque usum populorum (2. Cor. 3.) ubi fideles Corinthij propter externam fidei ac sanctitatis suae professionem vocantur Epistola Christi, quae scribitur & legitur ab omnibus hominibus. Per ista ergo & alia eiusmodi principia debemus de controuersijs iudicare. Ceterum si de ipsis principijs iudicemus, (nempe de Christi Apostolorum omniumque Pastorum, aut Concilij Oecumenici doctrina) fides omnis tolleretur, & uniuscuiusque ratio esset prima & summa credendi operandique regula. Ita igitur spiritus probare B. Ioannes iubet (1. Ioan. 4.) ut tamen ipse regulam praescribat, secundum quam eos probemus. In hoc (inquit) cognoscitur spiritus Dei. Cuius spiritus, qui constituitur, testum Christum in carne venisse, ex Deo esse. Si ergo modus probandi spiritus, non à nobis ipsis sumendus, verum à Pastoribus Ecclesiae petendus & accipiendus est (Labia enim Sacerdotum custodiunt scientiam. Malach. 2.): is rectè probat spiritus, aut quantumque doctrinam, qui per auctoritatem Ecclesiae prius auditam & cognitam (Mat. 18. & 1. Timoth. 3) iudicium suum postea moderatur. In ijs igitur, quae ab Ecclesia more Maiorum cognoscuntur & iudicantur, semel definita sunt, non est opus alio iudicio,

y iij

- Nam si Deus illam Hierosolymitanam expeditionem, quæ infeliciter successit, tamen per miraculum à se profectam esse declarauit: quis nunc, nisi conuictiorum diuinorum ignarus, dicere audeat, illam fidei confessionem, quam Nobiles quidam Angli armati ediderant, à Deo profectam non esse? Certè quidem illud miraculo imputetur necesse est, quòd cum viri ferè quingenti ex ijs, qui arma pro fide sumplerunt, ab hæreticis capti & morte affecti essent, nemo illorum repertus sit, qui aut fidem Catholicam deseruerit, aut belli eius auctores alicuius culpæ accusarit. Permulti verò vnitati Ecclesie paulò antè reconciliati, serid sibi gratulabantur, quòd è vita prius ipsis exeundum esset, quàm nouo aliquo scelere pacem nuper acceptam maculassent: nec se optare in illo regno diutius viuere, quod ipsum iamdiu in Christo viuere desisisset. Omnes autem sub ipsa morte precati sunt, vt inchoata fidei Catholicæ restitutio feliciter absolueretur.
2038. Inter eos autem facilè princeps fuit Presbyter quidam nomine Plumtreu, vir doctus & pius, cui ià ad mortem ducto, cum vita offerretur, si abiurata fide Catholica, hæresim vellet amplecti, negauit se ita velle in mundo viuere, vt interim Deo moreretur. Quapropter fidem suam intrepidè confessus, mortem in mundo per Dei gratiam pertulit, vt vitam æternam à Christo accipere mereretur.
2039. Nobile etiam Martyrium in eadem causâ subierunt duo viri Nobiles de familia Nortonorum, ex quibus alter dicebatur Thomas Nortonus, alter verò Christophorus: & Christophorus quidem Thomæ nepos erat ex fratre, ille autem huic patruus. Qui ambo nec à fide sua dimoueri, nec vt Elizabetham confiterentur legitimam Reginam adduci potuerunt, etiamsi primùm suspensi deinde adhuc viuentes dissectis visceribus membratim diuisi essent.
2040. Qui autem in Scotia se incolumes receperunt, fidem Catholicam & Romani Pontificis Primate omnes ad vnum confitentur.
2041. Thomas Perseus, Illustrissimus Comes Northumbriæ, dum Scoto cuidam se credit, ab illo proditus, Iacobo Spurio (qui Scotiam tunc præter ius omne occupauerat) deditur, ab eoq; in carcerem intrusus est, vbi vsq; in hodiernum diem viuut, ac valet: Iacobo interim, qui eum misit in carcerè, per quendam ex Hamletonorum familia è medio subita morte sublato.
2042. Anna Somerseta, Clarissima femina, eiusdem Comitis Northumbriæ vxor, cum diu ab Elizabetha grauisimas persecutiones passa esset, adeò vt nusquam in vniuersa Scotia quiescere permitteretur, tandem in Belgium appulit, vbi nunc Deum pro mariti salute orat.
2043. Carolus Neuellus, Illustrissimus Comes Westmerlandiæ, varijs casibus in Scotia exagitatus, cum tandem in Belgium cogitasset, in itinere ipso ad portum quendam littoris Anglicam appulit, in quo certissimum, ne prehenderetur, periculum erat, nisi gubernatorem nauis vi metuq; ad vela ventis quàm primùm committenda impulisset: qui nunc Louanij cum reliqua familia sua incolumis agit.
2044. Leonardus Dacrius fortis & Clarus Baro, ex Anglia in Scotiam tardius quàm ceteri exiuit, sed nūq; par in fide profitenda studium adhibens, Mechliniæ cum familia sua degit.
2045. Christophorus Neuellus, } Patruus sunt Comitis Westmerlandiæ.
2046. Cuthbertus Neuellus, }
2047. Egre mundus Radcliffus, Inclyti Comitis Suffexiæ frater.
2048. Ioannes Neuellus, Equestris Ordinis vir.
2049. Richardus Nortonus, illorum, qui martyrium pro fide subierunt, alteri frater, alteri etiam pater.
2050. Thomas Markenfeldus, Ordinis Hierosolymitani Eques.
2051. Georgius Markenfeldus,
2052. Edouardus Dacrius, Leonardi Dacrij Baronis frater, in Scotia adhuc agit.
2053. Ioannes Swinbornus, } In Scotia captiui detinentur.
2054. Brianus Palmus, }
2055. Georgius Smithæus, }
2056. Franciscus Nortonus, }
2057. Christophorus Danbius, }
2058. Ioannes Trollopus, }
2059. Thomas Ienius, }
2060. Robertus Heisingronus, }
2061. Georgius Nortonus, }
2062. Antonius Nollochus, }
2063. Iacobus Swinous, }
2064. Robertus Carrus, }
2065. Robertus Tempestus, 2059. Gerardus Loderus,
2066. Gulielmus Holmes, Presbyter, 2062. Rodolphus Conicrus,
2067. Franciscus Morus, 2065. Michael Tempestus,
2068. Marmaducus Blaxtonus, 2068. Georgius Staffordus,
2069. Gulielmus Nortonus, 2071. Sampson Nortonus,
2070. Marmaducus Nortonus, 2074. Gulielmus Slingbius,
2071. Ioannes Thwingus, 2077. Ingramus Thwingus,
2072. Rodolphus Swinous, 2080. Tristramus Fenicus,
2073. Robertus Colinwodus, 2083. Robertus Colinwodus,
2074. Cuthbertus Armurerus, Insigne

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia Successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Hæretici.

Anni Domini.

Pontifices Romani.

Imperat. Rom.

Idem Maxi milie. 2 Imp.

Idem Pius 5.

1570.

Hæretici & Pseudopropheta.

oderunt: & odisse, quam magis amant. Alij denique apud se constituunt, nullum Deum esse qui res humanas curet, sed omnia vel facta, vel casu regi.

232. De Pacificatoribus in causa fidei.

Extrat liber inscriptus, De officio ppi & Christiana pacis verè amatis viri, vigente hæresi, quo in lib. ita scriptum est: Qui Christo Capiti & reliquo Ecclesie corpori charitatis vinculo connectuntur, nullo modo vt Schismatici, et ab Ecclesia alieni habendi sūt, etiamsi ab alia Ecclesia parte potentiore, & gubernatione obtinere reiecti, & ab eorū cōmuniōe separati videantur. Hac de ijs tantum loquor, qui oibus votis pacē desiderant, & à quibus quadā ex parte cōmuniōe separatur, fidei tamen & charitatis vinculo coniunguntur. Itaq; iste putat, eos, qui saluo Apostolorū Symbolo, siue Romanā, siue Lutheranam aut Calvinisticā Ecclesiā frequentant, modò eā Ecclesiā, à qua magis dissentiant, hæreseos nō dānent, verā Christi Ecclesiā esse.

233. De

Doctores Catholici.

cet: profectò falsum id nunquam esse potest, in quo omnes omnino consentiūt. Hæreses autem esse oportet (1. Cor. 11.) vt, qui probati sunt, manifesti fiant. Deinde quoties videmus, nouas hæreses pullulare, toties confirmatur Euangelij veritas, qua Christus (Matth. 24.) prædixit, exurcturos Pseudoprophetas, qui seducerent multos. Deniq; hoc modo & excitantur ingenia multorū, & pietas augetur, & firmitas Ecclesie Christi cōprobatur, aduersus quā Inferorū porta (Matt. 16.) non preuident. Quantum enim est miraculum, vt inter tot tamq; pugnantes sectas, vna semper eademq; maneat Episcoporum series & successio, vna fidelium populorum fides & confessio?

In hoc primùm errat incertus iste auctor, quòd eos, qui ob Religionis alienæ studiū, ab Ecclesia per Episcopos & Præpositos iultè reiciuntur, nihilominus charitatis vinculo cum Ecclesia coniungi, pacemq; omnib; modis desiderare posse, existimat. Quoties enim articulus fidei aliquis in cōtrouersiam vocatur, cum vtraq; contradicentium positio simul vera esse non possit, si Apostolorum successores exemplo Apostolorum (Act. 15.) quid in ea re credendum prædicandūq; sit, semel definitierint: non potest fieri, vt qui postea se à summi Sacerdotis (Deut. 17.) & Episcoporum cum eo communicant societate separant, ij charitatem seruent, pacemq; omnibus modis desiderent. Qui enim superbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, vt olim iubebatur occidi: sic nūq; debet excommunicari, tanquam Ethnicus & Publicanus, quia Ecclesiā nō audit. Matth. 18. Qualis igitur charitas in Ethnico, talis in hæreticæ doctrinæ sectatore est, vtcunq; sibi videatur amare Ecclesiam, à qua recedit, & cuius sententiæ non paret. Deinde ista opinio tollit à cultoribus fidei omnem spiritus feruorem, cum tamen Deus eum, qui nec frigidus est, nec calidus (Apocal. 3.) enomat, & tam laudet eum, qui facta Nicolaitarum, quæ Deus oderat (Apocal. 2.) odio habuit, quàm eum increpet, qui permisit mulierem Iezabel (quæ se dicebat Prophetam) docere, & seruos Dei seducere. Postremò ista hæresis perturbat & confundit Ecclesiam Dei, ob quam nō solum intimè coram Deo, verùm etiam exterius per confessionem oris ac professionem operis apud homines ab alijs sectis penitus distinguendam olim primò Diluuium, (Genesis 6.) deinde Circumcisio, (Genesis 17.) tum autem Lex Mosaica (Exod. 20.) ac denique Templum Salomonis (3. Reg. 3. & 5.) nunc verò Christi Sacramenta, & Pastores, Doctoresq; Ecclesie, velut lucerna in candelabro posita (Matthæi. 5.) constituti sunt & præfecti, vt omnes in eorum doctrina & cōmuniōe perseuerent, (Act. 2.) nec omni vento doctrinæ circumferantur. Fphel. 4. Quapropter qui vel verbis, vel factis ab externa Ecclesie cōmuniōe seipfos separant, nec acquiescunt sanæ doctrinæ: post vnam & alteram correptionem deuitandi sunt, tanquā homines subuersi, & suo iudicio condemnati.

Ponii-

Insigne martyrium Ioannis Feltoni pro Pontificis Romani Primatu in Anglia susceptum.

Pius Quintus Pontifex Maximus cum videret, Elizabetham supremi Ecclesie Capitis locum in omni Anglia, eiusdemque Capitis precipuam autoritatem atque iurisdictionem monstruose sibi usurpasse, Missae Sacrificium, preces, ieiunia, ciborum delectum, coelibatum, ritusque Catholicos aboleuisse, libros manifestam haeresim continentes toto Regno proposuisse, impia mysteria & instituta ad Caluini praescriptum, a se suscepta & obseruata, etiam a subditis seruari, mandasse: Episcopos, Ecclesiarum Rectores, & alios Sacerdotes Catholicos suis Ecclesijs & beneficijs eiecisse, ac de illis & alijs rebus Ecclesiasticis in haereticos homines disposuisse, deque Ecclesiae causis decernere aulam, Praelatis, Clero, & populo, ne Romanam Ecclesiam agnoscerent, neue eius praecipis sanctionibusque; Canonicis obtemperarent, interdixisse: plerisque etiam in nefarias leges suas venire, & Romani Pontificis autoritatem atque obedientiam abiurare, & solam in spiritualibus & temporalibus Dominam agnoscere, iureiurando coegisse: Catholicos Antistites, & Ecclesiarum Rectores in vincula coniecisse, ubi multi diuturno languore confecti extremum vitae diem finiuerunt: cumque dictae Elizabethae animum ita obfirmatum intelligeret, vt non modò pias Catholicorum Principum de sanitate ac conuersione preces admotionesque; contemneret, sed ne Sedis quidem Apostolicae nuntios in Angliam trajicere permitteret: praefatus, dolore se lenire non posse, quod adduceretur in vna animaduertere, cuius Maiores de Reip. Christiana tã opere meriti essent, de Apostolica potestate plenitudine declarauit, praedictam Elizabetham haereticam, & haereticorum fauoricem, eiq; adherentes in praedicta, Anathematis sententiam incurrisse. Quin etiam praetense Regni praedicti iure, necno omni & quocumque, Dominio, dignitate, priuilegioque, priuatum. Itemque Proceres, subditos & populos dicti Regni, ac ceteros omnes, qui illi quomodocumque iurauerant, a iuramento huiusmodi ac orni prorsus Dominij, fidelitatis & obsequij debito, perpetuò absolutos, prout illos tunc sententia sua auctoritate absoluit, & priuauit eandem Elizabetham praetense iure Regni, alysq; omnibus supra dictis: Praecipitque, & interdixit vniuersis & singulis Proceribus, subditis, populis, & alijs praedictis, ne sibi, eiusve monitis, mandatis & legibus auderent obedire. Qui secus agerent, eos simili anathematis sententia innodauit.

Hanc Sententiam cum Pius Quintus Romae typis mandari iussisset, voluissetque, vt earum literarum exemplum Notarij publici manu, & Praelati Ecclesiastici, eiusue Curiae sigillo ob signata, indubitata fide in iudicio, & extra illud, ubique gentium facerent: ita diuinitus comparatum est, vt exemplum quoddam huius declaratoriae Sententiae in Angliam ad Ioannem Feltonum deferretur, virum & generis nobilitate satis clarum & animi fortitudine multo clariorè. Is enim Catholicae fidei studio zelosus; adductus, cum penè desperatam patriae suae valetudinem non nisi acerbissima aliqua medicina restitui posse animaduerteret, noluit committere, vt haec sententia Summi Pastoris ciues ac proximos suos lateret. Itaque anno Domini 1570. in ipso Corporis Christi Festo, dictam Pij Quinti Sententiam in ciuitate Londinensi ad fores Episcopi iuxta summum Templum publicè affixit. Steterunt literae in loco publico sub clara luce, penè usque ad horam octauae sequentis diei, & a plurimis visae, a multis lectae, a nonnullis etiam transcriptae esse dicuntur. Et alius quidem, qui Feltono eas literas affigenti astabat, cum ex Insula profugeret, admonuit Feltonum, vt sibi quoque per fugam confuleret. Feltonus recusauit id facere, contestatus, se in omnem euentum per Dei gratiam paratum fore. Cum verò de hac re diligentissimè quaereretur, Ioannes Feltonus, tandem apprehensus, dignum se Iesu Christi & Primatus ab eo instituti testem exhibuit. Interrogatus enim, quid sibi videretur de his literis, paululum cunctatus, tandem respondit: Si vere Pij Quinti Pontificis Maximi literae essent, merito sibi eas venerandas videri. Se enim agnosceret, illum esse Iesu Christi Vicarium in terra. Qua confessione facta, primùm in vincula ductus, ac deinde in iudicium duodecimuirale productus est, ubi de literarum eiusmodi affixione palàm interrogatus. Eg. (inquit) libero vos omni ulteriore sollicitudine & labore, meque, fateor hisce literis effugendis operam dedisse. Mox ubi acclamatum esset, Feltonum esse insignè proditorè, omnium Iudicum sententiis cõdemnatur.

Die igitur octauo mensis Augusti, ad supplicium trahendus, in ipso carceris vestibulo vestem holericam, qua induebatur, exuens, ad populum astantem dixit, se ob fidem Catholicam mori, eò quod summi Pontificis Primatum confiteretur, negaret verò, praetensam Reginam summum Ecclesiae Caput esse. Moxque in cratem iniectus, coniecit oculos in caelum, & Psalmos Penitentiales intentissimo studio recitauit. Vbi ad locum supplicij ventum erat, e crate leuatur: cumque pauorem mortis aliquem sibi obrepere sentiret, seipsum allocutus: Quid hoc est (inquit) Felton? An mori tim.es? Moxque scalam iussus conscendere, illam ianuam in conspectu habuit, in qua Sententiam Pij Quinti affixerat, & manu ad illam extenta: Verè (inquit) ibi literae Pontificis Maximi contra praetensam Reginam propositae fuerunt: &

UNNO

Ciuitas Dei, seu Continuata Ecclesia successio.

Ciuitas Diaboli, seu Schismatici, Apostata & Haeretici.

Table with columns: Anni Domini, Pontifices Romani, Imperat. Rom. and text: Pius 5. Alexandrinus, de Ecclesia Dei praedictae meritis (id quod tam Gallia testatur, in qua haeresim Zuinglianã represit, quã Anglia, in qua fide Catholicam restitueret co-natus est) fexto iam sui Pontificatus anno sedet, cui vitam in hoc seculo diuturnam, in futuro aeternam omnes pij exoptant & precantur.

Haeretici & Pseudo-propheta. 233. De Henrico Bullingero, seu De Antichristo. Henricus Bullingerus in Praefatione ad Homilias suas in Apocalypsim asseuerat, nullum olim Antichristum in orbem esse venturum, praeter eam, qui iam in Episcopis Romanis aduenit.

Doctores Catholici. Pontificem Romanum non esse Antichristum, sed neque Antichristum adhuc venisse in mundum. Christus (Ioan. 5.) ad Iudaeos de Antichristo dixit: Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. Iudaei ergo accipient Antichristum, quod ipsum etiam Paulus 2. Thessal. 2. insinuat, dicens: Eò quod charitatis veritatis non receperunt, ut salui fierent, ideo misisset illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio. Cõstat verò, nullam gentem in vniuerso mundo usque adeo ream esse non receptae veritatis, ac Iudaei erant. Illis igitur praecipue hic error infligitur, vt credant mendacio, id est, Antichristo. At quis ignorat, Iudaeos nondum credidisse Romano Pontifici? Deinde

Antichristus est vnus aliquis homo, qui apud Paulum vocatur, & ἄνθρωπος ὁ ἀποστράτος, ὁ ἕως ἔσχατος, ὁ ἕως ἔσχατος, ὁ ἀντιχριστός: certus ille & singularis homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius. Et postea, ὁ ἀνομος, ille iniquus. Per Graecum articulum toties repetitum designatur insignis quispiam, qui à Ioanne (1. Epi. c. 2.) dicitur ὁ ἀντιχριστός, ille Antichristus. Itaque licet multi sint Antichristi, quia nomen capitis communicatur cum membris ipsius: tamen vnus est Dux & Princeps omnium. Talem verò vnum inter Episcopos Romanos, qui praeter ceteros omnes Antichristus fuerit, ne Aduersarij quidem ipsi nominant. Praeterea Antichristus non veniet, donec Romanum Imperium de medio tollatur, 2. Thess. 2. Verum istud, etsi debile, adhuc tamen aliquod superest. Tum autem Iesu Christus illustratione aduentus sui destruet illum iniquum. Itaque ille iniquus in ipso mundi fine, & non antea, reuelabitur. Nam adhuc mysterium operatur iniquitatis. Postremò quis credat, Petri Successorem, supra què post Christum aedificata est Ecclesia, cui datae sunt Clauis, cuius fides non defectura promittitur, qui fratres suos confirmare, ouesque & agnos, vt plus alijs amans, pascere iubetur: quis hunc fore Antichristum credat, nisi qui Euangelio non credit? Qui negant, Antichristum posthac in mundum esse venturum, sine dubio magni eius Praecursores sunt, quia eo ipso corda sua & suorum praeparant, vt dum non expectatur venturus, non repellatur cum venerit, sed excipiat tanquam verus Dei Propheta, vel potius tanquam Deus ipse. Verum de hac haeresi velut omnium pessima ac postrema, agatur plenissimè in Octauo Libro: ubi Lectori, si quid praeterea requirat quod huc pertineat, abundè satis factum iri arbitror. Nam cum tota nostra disputatio in hoc Opere de visibili hac Ciuitate Dei parte, eiusque Monarchiae ratione fuerit haecenus occupata: non tantum haereses omnes obiter attingendae fuerunt, quaecumque huius Ecclesiasticae Monarchiae pacem quoquo modo perturbauerunt, sed accuratior aliqua requiri videbatur tractatio de capitali illo huius Ciuitatis hoste, hoc est, de Antichristo, ac de eius membris, eiusdem Sacrae Monarchiae Aduersarijs sempiternis: Vt, quae pestilentissima tela ab illis in Ecclesiae summos Duces, Satânica planè & ac fraude immittuntur, eadem in auctorum capita, vnde profecta sunt, iure optimo retorqueantur.

NNNE

nunc pro fide Catholica mori paratus sum. Interpellarunt eum, qui aderant, & admonuerunt, ut veniam à Regina peteret: quibus ille ait: *Nō lesi cā. Sed si quem lesi, ab illo (inquit) atq; adeo ab omni mundo veniam peto.* Ita cū oculos ad cœlum leuaret, ac in Dei manus animam fidelem commendaret, torque in collum injecto, de scala deiectus est. Vbi cū aliquantulum pependisset, funis præscindi iubetur, ut viuus adhuc reliqua tormēta subiret. Cui verò id officij commissum erat, nonnihil moratus dicitur, ut pœnæ hominis parceret. Verūm urgente Magistratu, viuus in terram demittitur. Ibi amputantur virilia, & in ignem propositum coniunguntur. Tum autem venter aperitur, viscera eruuntur, ipsū cor effoditur, ac neq; adhuc finis. Nam & caput præscinditur, & membra in partes quatuor dissecantur. Quo spectaculo, ac præsertim tanta nobilis viri constantia sic animi hominum commoti sunt, ut nulla res æquē aut fidem Catholicam promouere, aut præsentis Reginæ causam lædere potuerit.

✠ *Illustræ martyriū Ioannis Storæi Angli pro Ecclesia
Romane Primati.*

2086 Ioannes Storæus ab incunte ætate in studijs literarum tantas progressiones fecit, ut tūm Iuris vtriusque Doctor, tūm Regius Professor in Oxoniensi Academia fieret. Vbi cū ad aliquod tempus magna cum laude, officio suo functus esset, Londinum euocatus est, ut illius vrbis Episcopo in Cancellarij munere obeundo inseruiret. Erat tunc status rerum Angliæ vsq; adeo perturbatus (propterea quòd Henricus Octauus, repudiata legitima vxore sua Catharina, in eius adhuc viuētis locum Annā Boleuiam supponeret, Monasteria euerteret, nobilissimos quosq; & optimos viros neci daret) ut Ioannes Storæus & melius sibi & securius consultum arbitraretur, si viueret in ordine Laicorum, quàm si ad Clerum accederet. Accepta igitur in matrimonium honestissima virgine Ioanna Watfa, cū ob fidem, ingenium, doctrinam, eloquentiam, & constantiam celebris apud omnes meritò esset, non difficulter obtinuit, ut quoties publica Regni Comitia indicebantur, ipse velut Decurio præcipui alicuius oppidi, quod itus suffragandi habebat, sententiam suam in Comitijs diceret. Vbi tantam in dicendo gravitatem lepore quodam orationis conditam adhibebat, ut inter omnes minorum gentium Senatores facile princeps haberetur. Is igitur cū videret, Henrico iam defuncto, sub impuberis filij Edouardi sexti ætate rem in peius ferri, & à manifesto schismate ad manifestam hæresim deuenire: huic malo summis viribus obstitendum ratus, pro fide Catholica doctissimè constantissimèq; perorauit. Qua in oratione audacter libereq; dixit, iam tunc in regno Angliæ impletum esse Verbum illud Salomonis *De Regno illi denuntians, cuius Rex puer esset.* Offenderat ea oratio certorum Principum animos, qui per impuberis adhuc Regis Edouardi ætatem ex bonis Ecclesiasticis crescendi non paruam spem ceperant: quos cū sibi valde infestos Ioannes noster haberet, contra morem antiquum, qui summam dicendi libertatem omnibus Decurionibus in publicis Comitijs concessit, in custodiam conijcitur. Vnde cum ægrè tandem liberatus fuisset, tempori cedendum ratus, in Belgium se contulit; vbi cū vsque ad mortem Edouardi Sexti permanisset, regnante demum felicitis Memorix Regina Maria, in patriam reuersus, & hæreticæ prauitatis Inquisitor factus, illud munus ita administravit, ut impijs quibusq; seuerus Iudex, bonis autem non minus grauis, quàm æquus censor videretur. Maria verò ad superos migrante, cū hæretici, quos publica lege antè cohibuerat, summa rerum potiti essent: in primis Ioanni Storæo mala omnia intentabant, ac in primis nimiam hominis crudelitatem calumniabantur. De crudelitate verò sua id in publicis Comitijs Ioannes ipse regnante iam Elizabetha respondit, se nulla in re alia peccasse, nisi quòd omiſsa radice, nescio quos ramulos præcidisset, cū potius debuisset robustissima quæq; zizania radicitus euellisse: quod factum si fuisset, iam (inquit) non tot ac tanta videremus impietatis germina vbiq; stare atq; adeo florere. Sectarij hoc totum de ipsa Regina Elizabetha, quæ radix peccati fuisse videbatur, dictū interpretantes, ab illo die nouā criminationis materiam tūm arripere, tūm colligere non destiterunt, donec inuictæ constantiæ virum ob fidei Catholicæ liberrimam confessionem in vincula coniecissent. Cū verò aliquot annis in carcere mansisset, quadam die oblatam sibi sese liberandi occasionem videt, arripuit, erupit, ac tam diu in priuatis amicorum ædibus latitauit, donec in Belgium traiceret. Louanij autem cū esset, diu multumq; ea cogitatione torquebatur, quòd insignem Martyrij locum, ad quem Deus eum vocasse videretur, culpa sua amississet. De hac re sæpius cum vxore, cum amicis aliquando, mecum semel serid locutus, quærebat, vrūm liceret ei sese iterum in potestate hæreticorum tradere, an non? Ego ei non audebam auctor esse, ut in custodiam reuenteretur. Dei enim consilio videri eum esse liberatum, nec satis tutum fore, ut periculum sibi metum crearet, quem Deus in tuto collocasset. Ille verò pœnitentiam se acturum professus, locum ei rei aptum apud Carthusianos Louanij delegit, nec recusauit, quò minus in Religionem aliquam

aliquam ingrederetur, si vxor eius idem etiam propositum se suscepturam sponderet. Illa conditionē recusante, Storæus tamen in proposito pœnitentiæ agendæ ita permansit, ut frequentius apud Carthusianos, quàm domi ageret: cū ecce, inopia rei familiaris oppressus (præsertim nepote suo, ac nepte ad eum ex Anglia transmisis) cœpit de vitæ quærendo sollicitus esse. Erigebatur eo tempore sibi Magistratus apud Belgas, qui videret, nequid mercatores exportarent in Angliam, aut etiam inde inuenerent contra leges à Catholico Rege latas. Hic magistratus cū Parkero cuiusdam deferretur, is Ioannem Storæum Iurisconsultissimum virum rogauit, ut sibi adesset, consilioque suo & auxilio hominē iuuaret. Admonebant Storæum amici, nequid istiusmodi tentaret: esse enim rem & in se odiosam, & ipsius persona indignam, ut mercium, nescio quarum, explorator haberetur. Ille tamen nonnullis responderet, se ab eo munere alienum fore, tamen lucri (ut videbatur) spe illectus, temperare sibi non potuit, quò minus Parkerum quibus posset modis iuuaret. Audiuit ergo, nauim quandam in Zelandia esse plenam prohibitarum mercium, quam si deprehendisset, magno ea res lucrò & Parkero, & sibi futura esset. Hac esca illectus, primò Bergas, inde in Zelandiam se conferens, ad eam nauim delatus est, quæ certorum hominum consilio ad hoc ipsum in insidijs collocata erat, ut simul ac Storæus in eā ingressus esset, vela ventis committeret, hominemq; carceri, quem spontè reliquerat, non inuitum redederet. Quanquam enim eo tempore nihil minus cogitauit, potiusq; alios capturum se sperabat, quàm ne ipse caperetur timebat: tamen postquam Anglia ob oculos proposita, quid actum esset intellexit, Deo gratias egit, qui se iterum Martyrij loco restituisset, rogans etiam, ut martyrij locum sibi palmâq; concederet. Quid quaris? Hæretici mercatores ingenti gaudio perfunduntur, sibiq; de suo consilio ac stratagemate supra modū gratulatur. Catholicos verò maiorne stupor, an dolor teneret, difficile dictū est. Storæus Londinum perductus, primò in Lolhardorum, deinde in Londinensem Turrim includitur. Quæstio in illum habetur, quid ab initio responderet, ignoramus: id tantū ad nos perlatum est, nuquam vllum subditum in Anglia tam libere & confidenter locutum. Negabat enim, se iure in Principibus Angliæ, sed potius in Catholici Regis potestate esse.

Anno autem Domini 1571. vigesimo quinto die Mensis Maij, productus in iudicium, perduellionis reus peragitur, velut qui coniurationem cū certis viris apud Belgas in ciuitate Antuerpiensi contra Elizabetham iniuisset, religionemque schismaticam, quæ iam in Anglia regnat, in Catholicam commutare tentasset. Facta verò pro se dicendi potestate, fori tantū exceptionem proposuit, negans Iudices ipsos vllum in se potestatem habere, qui iam non Anglicanæ Principi, sed potius Regi Catholico subiectus esset. Interrogatus verò, vrūm in Anglia natus nō fuisset? fatebatur, sed addebat, se iustissima de causa solum vertisse. Nam & Abrahamum Patriarcham Dei iussu de terra sua & cognatione olim exisse, ne peccato Idololatriæ, quo tunc Chaldæa tenebatur, inuolueretur: cuius exemplum se imitatum esse, eò quòd videret, patriam suam schismatis ac hæresis peccato implicitam teneri, atq; ideo membrum alterius Reipublicæ factum esse. Reges enim defendendi & protegendū populi causa primū constitutos fuisse. Itaque cū vidisset, Reginam Angliæ adeo ipsum non protexisse, ut pro derelicto potius haberet, atque adeo ob id solum, quòd Catholicus esset, inuictè illum persequeretur: eo se animo in Regis Catholici Prouincias commigrasse, ut sub ipsius protectione tam sibi, quàm fidei suæ confuleret. Inde se primū dolo malo, deinde aperta vi contra ius omne abreptum esse, nec legibus iam vllis apud illud Tribunal, reum fuit. Iudex verò interlocutus est Storæum, nisi quid aliud pro se afferret, statim experturum esse, non deesse leges, quibus in Regno illo condemnaretur. Cū autem Storæus dixisset, se quòd bonum & æquum videretur prolocutum, nec vilo modo posse illius iudicij auctoritatem agnoscere: mox absq; vlla criminis vel confessionis, vel probationis, non tantū morti velut contumax addicitur, sed etiam perduellionis nominatim condemnatur. Storæus autem biduo post, cū ad vxorem Louanij agentem scriberet, deq; huius sententiæ iniustitia quereretur: significauit, perfacile sibi fuisse, si apud alios Iudices actū esset, id quòd de coniuratione contra Elizabetham facta obieciatur, confutare. Cuius rei testes citabat illos ipsos, quibus cum Antuerpiæ hac de re egisse dicebatur. Verūm quia hoc, quòd probe scire, nescire non possit: integrum sibi non fuisse, aliter causam dicere, quàm dixisset. Intellexit verò se probe scire, præsentem Angliæ Reginam per Declaratoriam summi Pontificis Sententiam ob hæresim manifestam omnijure Regni Dominioq; priuatam esse, ac propterea Magistratum nullum ab illa creatum, eiq; ad hærentem à se agnoscere posse, ne fortè ipse etiam eodem Anathemate innodaretur. Ut igitur conscientia suæ confuleret, ac Summi Pontificis communionem retineret, sanguinem suum profundere non curauit. Ac nimirum, in iisdem literis ad vxorem suam non solum gratias agebat Deo, quòd in ea causa morientium sibi esset, verūm etiam vxorem atque amicos omnes congratulatos ei dicebat, si verè nossent, quantā cum alacritate ad mortem illam properaret, cuius breui compendio septuaginta penè annorū delicta per Dei gratiam expiaturus esset.

Pridie autem Calendas Iunij cum Praefectus carceri à Storæo quareret, vtrum ante obitum suum consilio cuiuspiam ex Dei ministris indigeret: ille postulavit, ne quis profanus & schismaticus introduceretur: se enim cum nullo tali communicaturum esse. Cum Catholico autem Presbytero libenter se colloqui velle. Impetratum igitur est, vt Reuerendus Archimandrita Dominus Fecnamus, qui eodem in carcere ob fidem Catholicam tenebatur, ad illum accederet, qui per totam propè noctem collocuti esse dicuntur de ijs rebus, quæ ad aternam salutem pertinebāt. In ipis ergo Calendis Iunij tantus Dei Martyr iniectus crati, ad locum supplicij trahitur.

Inde in curram translatus, fune prius in collum imposito, dicebat se vt moreretur adesse, ac fatebatur quidem gloriosa Dei voluntate factum esse, vt in Angliam subeundi supplicij causa, quod multo grauius peccata sua merita fuissent, perduceretur. Nam alioqui se admonitum non semel, quantum ipsi periculum immineret, nunquam tamen illud prospicere potuisse: nunc autem Deo gratias agere, inimicis ignoscere, cum omnibus hominibus pacem habere corpusq; suum libentissimè carnifici traditurum, vt per breuem poenam ad aternam gloriam merito sanguinis Iesu Christi aspiraret. Porro de iniquitate iudicij, quod in illum exercuissent, deq; crudelitatis calumnia, cuius ei notam inuississent, pauca locutus, tandem se mori contestabatur in ea Catholica fide, in qua baptizatus fuisset, quæq; illi cū Rege suo Philippe, Cæterisq; Catholicis Principibus & populis communis esset. Adstantes autem ac præsertim adulescentes admonebat, vt vnam Ecclesiam crederent, vnum ouile, Pastoremq; vnum, & illum D. Petri Successorem, extra cuius Ecclesie vnitatem seruari nemo possit. Interrogatus autem à Comite Bedfordiæ, vtrum esset subditus Regina? Non sum inquit. Tum Baro de Hunsdeno intulit: At natus es Anglus. Cui Storæus: Nascitur quisque liber, eiq; tota superficies terræ patet, vt si vno certo in loco habitare non permittatur, alibi tamen possit degere. Tunc quidam ex ministris Anglicanæ Synagogæ quæ fuit, vtrum non crederet, Reginam immediatè sub Deo supremum Caput esse Ecclesiarum Angliæ & Hiberniæ? Non disputandi causa (inquit Storæus) huc veni. Nec mea negatio vobis fidem fecerit, aliter se rem habere. Vix hoc dixerat, quin illi, qui aderant, veriti ne grauius aliquid in profanum illum & secularem Regina Primatum dicturus, aut manifestius verum Primatum Romanæ Ecclesie confirmaturus esset, abduci curram iusserunt: atq; ita cū ad breue tempus fuisset suspensus, viuens adhuc in terram demittitur, præciduntur genitalia, aperitur venter, viscera eruuntur, caput amputatur, membra dissecantur, ac ne sic quidem excarnificatus immani ac barbaræ spectatorum crudelitati satisfecit.

Aderat inter eos spectator Cæcilius, qui Elizabethæ à Secretis est, & præterea Comites duo, ac vnus Baro. Istis ergo cū talis mors parum acerba visa esset, statim duos libellos ediderunt, in quibus venerandi senis ac Sancti Martyris reliquias infamiæ notis aspergere conati sunt, vt omnes intelligerēt, tantas Ioannis Storæi virtutes fuisse atque esse, vt neque post funera eius ipsorum luor & inuidia conquiescat. In his autem duobus fortissimorum virorum præclarissimis martyrijs hunc librum duxi terminandum. Frustra enim post Dei opera, hominum attextuntur verba.

ARGVMENTVM LIBRI OCTAVI.

Quoniam Protestantes nihil frequentius in ore habent, quam Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum, de quo tam in Daniele Propheta, quam in Euangelij, in Epistolis Apostolorum, & in Apocalypsi prædicitur: necesse habui, de Antichristo vberius aliquantò disputare, tum vt D. Petri successor & Iesu Christi Vicariū huius ignominiosi nominis inuidia liberarē, tum vt ipsos Protestantes eiusdem criminis reos esse ostenderem. Quæ disputatio quatuor partibus constabit. Prima docebit, Papam non esse ipsum Antichristum. Secunda, ne membrum quidem Antichristi Papam esse: quod saltem attinet ad fidem, quam docet, ac ad primum Sacerdotalis Ordinis gradum, quem tenet. Tertia declarabit, Protestantes membra esse Antichristi. Quarta demum patefaciet certas rationes, quibus horum temporum heretici viam expeditiorem, quam vlli vnquam alij fecerint, Antichristo sternunt. Erit igitur in hoc Libro de vera Dei Ecclesia, deque falsa religione, & Antichristi Synagoga, tum ad nostrum institutum aptissima, tum ad frangendam hereticorum audaciam & calumnias confutandas peropportuna disputatio.

DE VI.

DE VISIBILI MONARCHIA

Ecclesie,

SEU, DE ANTICHRISTO,

LIBER OCTAVVS.

Quod sit Antichristus quidam eximius & minime vulgaris.

CAPVT PRIMVM.

VDISTIS (inquit Ioannes, Epist. 1. Cap. 2.) *Ue uisus sit vobis, quod ille Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt. Ergo & vnus quidam eximius, & præterea multi sunt vulgares Antichristi.* De illo eximio agitur apud Danielem c. 7. 8. 9. & 11. apud Mattheum cap. 24. apud Paulum 1. Thessalon. 2. apud Ioannem in Euangelio c. 5. in Epist. 1. c. 2. & 4. in Apocalypsi c. 11. 17. & 18. Non potest ergo dubitari, quin eximius quidam sit & singularis Antichristus, Quod cum nec ipsi Protestantes negent, non est cur in hac re diutius immoremur.

Quid Antichristi nomen significet.

CAP. II.

ANtichristus est is, qui aduersatur & repugnat Mediatori Dei & hominum homini Iesu Christo. Nam vt antequam Filius Dei carnem assumpserat, Angelus ille præfractus, & in omni vitiositate obfirmatus, qui seprimùm Deo Creatori suo non dubitauit opponere, accommodatè ab Hebræis dicitur esse *Satan*; hoc est, oppositus & aduersarius: sic postquam Verbum caro factum est, homo ille, qui subornatus ab eodem Satana, palam præ cæteris aperteque Christo ausus fuerit repugnare, appositè in Scripturis Diuinis nominatur Antichristus: vt pote qui non Deo soli, sed etiam Christo Deo & homini hostem se ac inimicum constituit & profitetur. Spiritus est Deus: & Satan est spiritus. Ille æternus: hic factus in tempore. Ille Creator omnium, quæ erant valde bona: hic primùm suppositus corruptor, deinde hominum recens iam conditorum supplantator.

Cum verò Deus propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos, misisset Filium suum in mundum, vt omnes, qui crederent in illum, non perirent, sed salui fierent: Satan mox omnes ingenij sui neruos intedit, vt Incarnationis Christi mysterium, quoquomodo posset, irritum redderet. Christus ad procurandam sui Euangelij disseminationem Apostolos & Pastores misit in vniuersum mundum, qui legatione pro ipso apud omnes gentes fungerentur. Satan ergo suos etiam ministros in omni gente & loco excitauit, qui oues Christi dispergerent, furarentur, & mactarent. Itaq; vt Satan suo nomini perfectè satisfaciatur, nõ tantum Deo ipsi, verum omnibus illis modis, quos Deus ad instaurandum hominè adhibet, obstatè se in æternum opponit. Iam verò quemadmodum inter omnes homines, qui Deo viuo & vero seruiunt, vnus ille Christus Iesus singulariter vnctus est, qui absq; ulla rapina iudicans se æqualem Deo, formam serui accepit, vt hominem Deo reconciliaret: sic inter omnes Satanæ ministros vnus aliquis homo in signis & prodigijs mendacibus se extollit supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Et hic est ille, quem propriè vocamus Antichristum. Fateor enim, Antichristi nomen communiter acceptum ad omnes Idololatrias, Hæreticos, Pseudoprophetas & impios homines aut etiã dæmones interdum referri, sicut etiam Prophetæ Dei nõnunquam in Scripturis sacris appellantur Christi. Nomen quippe vni personæ proprium, licet ob aliquam mutæ similitudinis proportionem ad alios sapissimè extendi soleat: non tamen propterea desinit in illa prima origine sua eximiam & eminentem retinere significationem. Sed quia video, hanc rem in questione positam esse: age, diligentius eam examinemus.

z ij

Protestan-

Protestantium primus error de illo, qui proprie dicitur Antichristus, quem negant, vnum quempiam hominem, aut certam personam esse.

CAPUT III.

a. Thessal. 2. 1. Ioan. 2.

Attentur Protestantes, non modò multos Antichristos, verumetiam vnum eximium præ cæteris esse, cui Paulus & Ioannes hoc nomen proprie vñdicent. Verum non ita hñc vnum eximium accipiunt, tanquam is fuerit aut futurus sit vnus quispiã homo, & persona vna: verum tanquam sit vna quaedam secta, & certa successio hominum, quæ Christo acrius, quàm aliæ omnes sectæ, aduersetur. Sic Illyricus in lib. de sermone sacrarum Literarum sub verbo Abominationis docet. *Fuerunt (inquit) alia abominatione: ac idololatria innumera, omnibus temporibus: sed quæ tantum damni regno Christi dederit, ut hæc (de qua prædictum est Daniel 9. Math. 24. & Marci 13.) nulla vnquam fuit, nec erit. Alia breui tempore, hæc diuissimè regnauit, idq; magna ex parte potenter ac liberè.* Quando Illyricus dicit, hanc singularem abominationem diuissimè regnasse, nec aliam posthac fore, quæ tantum damni regno Christi dedit, profectò nõ de vno quopiã homine (nullus enim talis diuissimè regnauit) sed de ordine quodã & professione hominũ loquitur. Itemq; Henricus Bullingerus in Præfatione sua in Apocalypsim dicit, *nullum alium Antichristum in orbem venturum esse, præter eum, qui iam ante in Episcopus quibusdam aduenit.* Seriem ergo certorum Pontificum vult esse hunc eximium Antichristum. Rodolphus etiam Gualterus Tigurinæ Synagogæ minister in Homilijs de Antichristo, *irridet eos, qui ponunt, certum quendam hominem esse Antichristũ.* Iam verò Beza in c. 2. posterioris Epistolæ Pauli ad Thessalonicenses: *Loquitur (inquit) Paulus de Antichristo, tanquam de vno quopiã homine, cum tamen totum Ecclesiasticam tyrannidis corpus intelligat, quam quisquis occupat, is est ille sceleratus, de quo hic agitur: sed ita tamen, ut peculiarem aliquam tyrannidem declaret, cui paulatim subseruierunt hæretici, atq; etiam per imprudentiam nonnulli ex Sanctis ipsis & orthodoxis Patribus, ut nunc res ipsa patet. Itaq; manifeste sunt hallucinati, quicunque de vno quopiã homine putarunt hoc intelligi.* Denique Magdeburgenses (Centuria 1. lib. 1. c. 4. tit. de Antichristo) Antichristum vocant *Regnum falsorum Doctorum Christi doctrinam obscurantium.* Et lib. 2. c. 4. Pag. 434 & 435. dicunt, *Apostolos docere, Antichristum non fore vnã aliquam tantum personam: Sed hæc omnia falsò constituunt, vti iam planum fiet.*

Nota impudentiam hominis.

Secundum fidem Catholicam & Scripturas sacras, eximius ille Antichristus, est vna quæpiam persona, & non sedes quaedam, vel successio hominum.

CAP. IIII.

Ioan. 5.

Catholici credunt, illum eximium Antichristum, qui tam significanter à Christo & Apostolis describitur, esse vnum quendam hominem, qui præ cæteris omnibus Pseudoprophetais Christo se in fine seculorum opponet, quiq; illustratione aduentus Domini destruetur. Quæ Catholica fides certissimo verbo Dei nititur & confidit. Christus enim docens, quid inter se ac Antichristum intersit: *Ego (inquit) veni in nomine Patris mei, & non accepistis me. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Ille enim alius, qui venit in nomine suo, quiq; ita veniens, à Iudæis excipitur, non quilibet Antichristus est (nec enim quemlibet Pseudopphetam aut Hæreticum, imò nullum omnino hætenus Iudæi acceperunt) sed ille eximius & vnicus Antichristus, quem solum Iudæi velut Messiam suum accepturi sunt. De Antichristo enim sermonem esse, tam Græci Patres, quàm Latini, auctores sunt. Irenæus in primis *Dominum ait de Antichristo dixisse: Cum alius uenerit in nomine suo, illum accipietis: alii dicens Antichristũ, quoniam alienus est à Domina.* Chryostomus præterea in Homil. 15. in Ioannẽ: *Quemnam (inquit) non in nomine Patris venturum dixit? Antichristũ.* Hieronymus etiam in Epist. ad Algasia, quæst. 11. de Antichristo (inquit) loquitur ad Iudæos: *Si alius venerit in nomine suo, illum suscipietis.* Cyrillus Alexandrinus (in Ioan. lib. 3. c. 6.) & Theodoretus (in suis Commentarijs in Daniele) eodem modo illa Christi verba exponit. Quid quòd hi omnes hunc Euangelij locum conferunt cum illo Pauli ad Thessal. cap. 2. vbi constat, de Antichristo agi? Quia enim Iudæi Christum à Deo Patre secundum Prophetias missum recusarunt agnoscere: ideo (vt ait Paulus 2. Thessal. 2.) *mittet illis Deus spiritum erro-*

Lib. 5. cont. Hæreses. Alius cur dicitur Antichristus.

ris, ut credant mendacio non cuiuslibet, sed quod dicitur, videlicet, certo cuidam & insigni mendacio, utique ipsi Antichristo. Quemadmodum igitur Christus in Patris sui nomine veniens, vna certa persona fuit, quæ homines iustificatos per carnem suam verbo vnitam Deo reconciliauit: sic Antichristus in nomine suo veniens, vna certa persona erit, quæ homines impios per carnem suam omni diabolica malitia instructam & à Deo abducat & Diabolo subiciet. Quod vt planius adhuc fiat, tria hæc, quæ ad salutem nostram in primis pertinent, ante oculos ponamus, *Deum, Christum, & Ecclesiam.* Deo aduersatur diabolus, qui ob id appellatur *Satan*, id est, aduersarius. Christo aduersatur *Antichristus*: quod ipsum ex nomine illius manifestum sit. Nihil enim aliud est Antichristus, quàm contrarius & oppositus non Deo tantum, sed etiam Christo. *Ecclesia* aduersatur *ciuitas Diaboli*, & corpus Antichristi. Deus est Spiritus: & Satan in spiritu se opponit Deo. Christus non Deus tantum & Spiritus est, sed homo & caro. Hinc fit, vt Antichristus, præter malitiam Spiritus Satanae, etiam in humana carne vitiorum omnium fomite homini Christo resistere permittatur. Vt ergo Dei Filius præter aliorum hominum ministeria, quibus ab initio mundi vnus est, singularem quandam hominis naturam assumpsit, qua velut instrumento potentissimo ad nostram salutem procurandam eximie vteretur: sic idem Deus permittit, vt quoniam impij homines Christum recipere noluerunt, alius quidam homo per Satanae operationem adueniat, in quo dum scelerati omnes confidunt, iustam mercedem impietatis suæ, damnationem æternam percipiant. Itaque vt in Christo, sic etiam in Antichristo, & veritas naturæ humanæ, & vnitas personæ statuenda est. Progrediamur nunc ad reliqua.

Ecclesia Dei consistit ex Angelis & hominibus sanctis: & Diaboli ciuitas ex spiritibus nequam, & hominibus impijs consistit. In Ecclesia Dei ante aduentum Christi, erat Cathedra Moysis, & Summorum Sacerdotum Thronus, qui vero Deo mystica Sacrificia offerebant. Huic stabili Cathedræ Diabolus in sua ciuitate opposuit collegia Pontificum, Sacerdotum, Aruspicum, & Augurum, qui Dijs falsis immolabant. In Ecclesia Christi post ipsius aduentum est *Cathedra Petri* & Successorum illius firmiter stabilita, qui per incrementa Corporis Christi oblationem & participationem annuntiant veritatem & Incarnationis, & mortis Dominicæ, in qua sanguinem suum pro nobis effudit. Huic Petri Cathedræ à Domino fundatæ (Matth. 16.) diabolus in Antichristi Synagoga opponit omnium hæreticorum & irrisorum Cathedras (Psalm. 1.) qui non Eucharistiam Deo in mortis Domini commemorationem, sed vanitatem suam diabolo sacrificat. Atq; isto modo singula respondent singulis: sapientia nempe Dei attingente à fine vsq; ad finem fortiter, & disponente omnia suauiter. Iam si ex ista collatione tollas Antichristum ipsum, qui nexus est diabolicae ciuitatis, & velut sequester inter nequam spiritus & impios homines, à diabolo malitiam, ab hominibus naturam mutuatus: hunc ergo si dicas non vnum quempiam hominem, sed sectam quandam Pastorum, aut Sedem Thronumque esse Pontificum, qui doctrinam Christi oppugnant: confundis & perturbas pulcherrimam Dei fabricam, partemque corporis impiorum hominum in capitis locum ineptè substituis. Vis enim Antichristum nõ esse vnum hominem diabolicum, qui vni homini Christo aduersetur, sed potius vnã Pontificum Sedem: cum interim quælibet Pontificum Sedes à Diabolo erecta secundum rationem, quam Deus in reliquis rebus obseruauit, potius alteri Pontificum Sedi per Christum stabilitæ, quàm ipsi Christo deberet aduersari. Nam vt corpus Ecclesiæ, quanquam Christi sit, à persona tamen Christi numero saltem personarum differt: sic Antichristi corpus, hoc est, Pseudopphetæ quicunque, in quantum sublimi folio sedeant, saltem in personis differunt ab Antichristo, qui Caput est omnium Pseudopphetarum. Negare igitur, Antichristum esse vnã personã: est illam oppositionem tollere, quam & Apostoli verba indicant, & Christus ipse in Euangelio statuit, dum ait: *Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis.* Christus ait: *Si alius venerit, Quis obsecro alius? Nõne alius homo? Caterum tu dicis: Si alia Pontificum Sedes, & alia hominum secta venerit. Quid igitur? Vtrum Christus aut Sedes quædam, aut secta est? Antichristum quippe sibi ipsi, ac non tantum sectatoribus suis Christus opponit. Ex vna enim parte ait: *Ego veni*: ex altera: *Si alius venerit.* Ex vna: *In nomine Patris mei*: ex altera: *In nomine suo.* Ex vna: *Non accepistis me*: ex altera: *illum accipietis.* Nõne vt hæc pronomina, *Ego* & *me*, personam Christi certam, sic etiam illa, *alius* & *ille*, certam Antichristi personam denotant? Non igitur de serie quadam & successione hominum, sed de vno potissimum homine agitur, tam ex Christi parte, qui*

2. Thessal. 2. Ioan. 5.

vnus homo est, quàm ex Antichristi, quem etiam vnum quendam hominem futurum esse, credere debemus. Qualis enim Christus est per naturæ humanæ veritatem diuinæ personæ vnitam: talis erit & Antichristus per naturæ simul ac personæ humanæ veritatem à Satana omni peccato & malitia instructam. Cùm ergo Christus dixerit: *Si alius venerit, illum accipietis: si per alium, non alium hominem, sed alium Thronum, aut aliam Sedem intelligas: profectò neque per Christum intelligere debes certum aliquem filium hominis, sed Thronum & Sedem nescio quam. Atqui Paulus Antichristum vocat non certè Sedem, Thronum, aut Cathedram, aut seriem Pontificum, sed hominem.* Sic enim scribit (2. Thessalon. 2.) *Nisi reuelatus fuerit homo peccati.* Non dicit: Nisi reuelati fuerint homines peccati, sed homo. Nec dicit: Nisi reuelata fuerit series hominum, aut certa multitudiue Passorum, sed nisi reuelatus fuerit ò ἀνθρώπος, ille homo, id est, vnus quispiam certus homo. Nam & Ambrosius legit: *Nisi reuelatus fuerit homo ille peccati:* vt vim articuli significantius exprimeret.

Bezae obiectio.

Responsio.

Atque vt illud obiter attingam: articuli Græci adiectio irritam prorsus Bezae argumentatione facit. Is enim, vt ostendat, per hominē peccati multos homines, aut corpus quoddam hominum intelligi posse: *Neg. verò aliter (inquit) Daniel (quicū hęc in loco mirè consensus Paulus) singularibus vrsi, Leonis, Pardi, nominibus multos Reges intelligit in vnum Monarchia corpus inunctos.* Atqui, ò bone vir, Daniel neq; multos Reges in vnum Monarchia corpus inunctos nominatim vocauit vrsū, Leonem, aut Pardum: neque nominibus illis vrsi, Leonis, aut Pardi (saltem vbi primū fecit illorum mentionem) articulum apposuit. Sic enim ait cap. 7. *Quatuor bestia grandes ascendeant de mari: prima (ὄσει λέωνες) quasi Leona: alia similitudo (ἀρξίον) vrsi: alia quasi (πάρδαλις) pardus:* Non dixit, primam bestiam fuisse Leenam, nec secundam fuisse vrsū, nec tertiam fuisse pardum: ac multo minus dixit, primam bestiam fuisse hanc leenam, aut secundam similem fuisse huic vrsō, tertiamue fuisse velut hunc pardum. Nihil tale apud Danielem reperis. Quod ergo ille per generis aut formæ nomen, cuius est multa sub se completi, enuntiauit, non immeritò ad multos Reges per quasi Leenam, vrsū, aut pardum significatos, referri potest. At longè aliter D. Paulus rem hoc in loco expresit. Non enim dicit: *Nisi reuelatus fuerit quasi homo peccati, sed homo peccati:* nec generaliter & indefinitè homo, sed ille homo. Tamēne, cum Daniele Paulus mirè consensus hoc in loco? An potius aliter Daniel tres Monarchias, aliter Paulus Antichristum descripsit? Ille illas generaliter descripsit, velut communes pluribus: iste hunc definitè ac personaliter designauit, velut qui rem vni personæ propriam prædiceret. Næ isti præclare conferunt Scripturas, qui res tam dissimiles pro similibus habent. Verū vt ad id, quod instituebamus, nostra reuertatur oratio: Antichristus nec semel, nec bis, sed sæpissimè per huiusmodi articulos in Scripturis sanctis velut indice digito demonstratur. Etenim apud Matthæum (c. 24) appellatur ò βδέλυγμα, illa abominatio. Itemque apud Paulum Antichristus vocatur ò ἀνθρώπος ò ἀμαρτίας, ò ὄσος ò ἀπολασίας, ò ἀντιχριστός, ò ἀνομοός, & secundū quosdā ò ἀποστασίας, & ò ψευδος, ille homo peccati, ille filius perditionis, ille aduersarius, ille iniquus, illa defensor, & illud mendacium. Apud Ioannē verò nominatim ò ἀντιχριστός, ille Antichristus. Sic enim articulum Græcū significamus, quia Latini articulū, qui Græco propriè respondeat, nō habent. Quæ autem sit articuli Græci vis, ipsi Patres Græci optime fidem facient. Epiphanius lib. 1. contra hæreses, secta 9. *Si dixerimus, addito articulo, ò θεοειδές, minimè ambiguum est significatum. Nam Rex, de quo queritur, aut de quo dicitur, aut qui cognoscitur, aut alicuius imperium habens, per articulum indicatur. Et si dixerimus, ò θεός, id est, Deus, sine articulo, quemlibet Deum gentium dixerimus, non Deum verum. Si autem dixerimus, ò θεός: palam est, quod ab articulo verum (Deum) significamus, qui est, & cognoscitur.* Idem præterea sentit Chrysostomus in c. 7. Isaie. *Si de muliere, iuxta communem naturam legem pariente fuisset sermo hic: qua gratia id Propheta vocasset signum, quod quotidie videmus fieri? Sane ob hoc sermonem exorsus non simpliciter dixit: Ecce virgo, sed, Ecce hac Virgo: cum adiuncto articulo, ò, hæc: nobis insinuans, rem eius modi esse factam, qua insignis sit, & eadem sola. Nam quid eadem accessio articuli hoc indicet, nec obscure, potest quis lectione Euangeliorum edoceri. Ad Ioannem enim Iudæi cum mississent, vt eum interrogarent: Quis es? non dicebant: Tu es Christus? sed, Tu es ò χριστός, ille Christus? Neque dicebant: Tu es Propheta? sed: Si tu es ò προφήτης, ille Propheta? Quorum vnusquodq; eximium per se erat & Prærogatiua singularis. Ad id consignandum etiam Ioannes exorsus Euangelium non dicebat: In principio erat λόγος, Verbum: sed, ò λόγος, illud, vel, singulare Verbum, & hoc Verbum erat apud Deum. Cyrillus etiam sic ait: Illud apprimè tenendum est, quod*

Græci articuli vis & potestas.

Articulus refolem & insigné notat.

In Iohann. lib. 1. c. 4.

quando diuina Scriptura non in vniuersis, secundum Græcæ linguæ usum, articulos præponit, tūc & vni, & quod solum propriè, atq; verè tale quid dicitur, significat: articulo autem non adiecto, generalius cuncta designat: vt verbi causa: Multi vocati sunt dii, sed quando cum articulo Græca lingua Deus dicitur, tunc solum & propriè Deus designatur: quum verò absq; articulo Deus profertur, qui ad hoc gratia vocatus est, intelligitur. Sic quum homo sine articulo dicitur, homo quispiam designatur: quando autem articulus accedit, vnicum atq; singularem hominem denotat. Ideo videmus, Filium hominis articulo ad vtrumq; nomen præposito à Salvatore nostro profertur, quādo se solum ab infinita hominum multitudine velit significare. Hæc cum ita se habeant, dicant quæso, quomodo intelligendū est: In principio erat Verbum: cum huic vocabulo, Verbum, articulus sit adiectus? Non enim potest nisi ad vnum Verbum, quod propriè atque verè in principio erat, articulata referri oratio.

Vnum & solum.

Homo cum articulo denotat singularem hominem.

Quod si Patres omnium doctissimi tantam esse vim articuli Græci iudicarunt, vt vbi is hominis, virginis, aut personæ alicuius nomini apponeretur, ibi crederent, omni confusione sublata, certū hominem, certam Virginem, aut certam personam in Trinitate designari: cū Antichristus apud Paulum ita describeretur, vt ad minimum quinquies eodem in loco articulus appellationi eius præponatur, dū dicitur, ille homo peccati, ille Filius perditionis, ille aduersarius, ille iniquus, illud mēdaciū: efficitur profectò, vt per Antichristum vsq; adeo singulari nota descriptum non multitudine aliqua sine vno certo Principe, sed singularis quæpiā persona intelligi debeat. Quid quod Deus per Angelum suum apud Danielem Prophetam de Antichristo manifestissimè loquens, & res gestas illius velut certi cuiusdam Principis describens: *Decem (inquit) cornua ipsius Regni (Romani scilicet) decē Reges erunt, & alius (nimirum Antichristus) consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres reges humiliabit, & sermone contra excessum loquetur, & putabit, quod possit mutare tempora & leges, & tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Iste alius, qui sic humiliabit tres ex decem Regibus, & oppugnabit Sanctos, & regnabit tribus annis & sex mensibus, iste (inquam) est ille vnus & singularis Antichristus, de quo iam agimus. Atq; ita Danielē interpretantur omnes antiqui Doctores, Irenæus lib. 5. contra Hæreses, Hieronymus in 7. c. Danielis, Augustinus de Ciuitate Dei lib. 20. c. 23. Theodoretus in suis Commentarijs in Danielem. Quis ergo dubitet, illud esse vnum aliquem certum hominem, cuius & certa conditio, & Regni administrandi spatium, & res gestæ tam accuratè describuntur? Accedit eodē, quod Ioannes Apostolus numerum etiam recenset, quo Antichristi nomen constabit, Apocal. c. 13. *Faciet, ne quis possit emere aut vendere, nisi qui characterem, vel nomen bestie, vel numerum nominis eius habeat. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum (illius) bestie. Numerus enim hominis est, & numerus eius, sexcēti sexaginta sex.* In eo quod Ioannes Apost. dicit, *Numerus enim hominis est:* manifestè significat, hominē verū & secundū naturā eū esse, de quo agit. Non est autem verus homo, qui vnus non est. Nam ille homo, qui constat ex multitudine quadam, fictus verus est, & non verus. Vt meritò Beda in eum Apocalypsis locum ita scripserit: *Numerus (inquit) hominis est, ne eum putemus iuxta quorundam opinionem vel diabolum esse, vel demonem, sed vnum de hominibus, in quo totus Satanas habitaturus sit corporaliter.* Hæc Beda. Nomen verò ad hoc imponitur cuiq; vt à cæteris omnibus per illud dignosci queat. Sic Isaïas de Christo dixit: *Et vocabitur nomen eius Emanuel.* Et Angelus ad Mariam, Luca 1. *Vocabis nomen eius Iesum.*

Daniel. 7.

Nomen Antichristi.

Isaia 9.

Quemadmodum ergo cæteri Prophete ac Apostoli, quibus nomina diuinitus vel ab initio donata, vel post commutata sunt, certi homines fuerunt: sic & ille Antichristus, cuius nomen in Apocalypsi certum esse, & certo quodam numero constare significatur, non persona monstruosa nescio quæ, sed certa & singularis erit. Nam quid aliud significat pronomen αὐτός, ipse, quod bis ei tribuit Apostolus, quàm vnā & singularem personam? εἶς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτῷ ἐν τῷ εὐαγγέλιῳ καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις, ad hoc vt reueletur ipse in suo ipsius tempore. Quis, obsecro, est qui vocatur ipse, si certus aliquis homo non est? Aut nunquid Platonis ideam nobis proponit Apostolus? Aut quomodo, qui nō est, suum tempus, atque adeo suum ipsius habet? Aut quomodo eadem est, qui certam personam & substantiam non habet. Iterum etiam Apostolus de eodem Antichristo dicit, ὅς ἐστι αὐτῷ τῷ ναοῦ, καὶ ὅς ἐστι καὶ τῶν νεφελῶν, adeo vt ipse in Templum Dei, tanquàm Deus, sedeat. Epiphanius in simili sermone contra Noëtum disputans, qui in sanctissima Trinitate negauerat distinctionem Personarum, à pronomine, quæ Personis diuinis tribuuntur, natura illum confutat, dicens: *Longè clarissimum est hoc: Si abiero, ille veniet Spiritus ueritatis: Ego abeo, & ille venit. A voce, Ego, & ille, significauit in substantia esse Filium*

Lib. 2. hæres. 50.

sed ita, ut homines fallerent. Porro idem Beza (in 2. Theff. 2.) Manifeste (inquit) sunt hallucinati, quicumque de uno quopiam homine putarunt hoc (quod Paulus de Antichristo scribit) intelligi, nisi dent mihi quempiam, qui à Pauli seculo ad diem usque iudicij superstes maneat. Hinc apparet, Protestantes putasse, Antichristum sub ipso Pauli seculo in mundo fuisse, etiam si adhuc lateret.

Prædicti erroris Confutatio.

Equidem nunquam negabo, mysterium iniquitatis, quod Paulo Apostolo adhuc viuentem operabatur, ad Antichristum, totius iniquitatis, quæ per homines patranda erat, Principem & Caput, spectasse. Non quod Pauli adhuc tempore ortus fuerit Antichristus, verum quia eius operis, quod tunc per Satanam fiebat, ea erat natura & ratio, ut ad Antichristum postea venturum necessariò pertineret. Nam Satanas, qui principatum suum per Incarnationem Christi vehementer afflictum viderat & conuulsum, cupiebat quidem & ipse, per alium hominem, cui vim suam omnem potestatemque donaret, Regnum Christi oppugnare. Sciebat enim, multum valere apud homines, qui ex carne consistant, carnis humanæ operam & ministerium. Sed quia Deum ligauerat Satanam usque ad mille annos, hoc est, conatum eius impediuerat, ne quod facere volebat, efficere possit, donec plenitudo temporis aduenisset, in qua hæc potestas diabolo concedenda erat: propterea quicquid interim per Satanam adhuc ligatum & impeditum peragebatur, ad Antichristum quidem informandum & velut parturiendum referebatur, ideoque mysterium iniquitatis meritò dictum est, non tamen ipsum Antichristum omnibus numeris suis perfectum adhuc producere poterat, Deo nobis melius prouidente. Nec enim multò ante finem mundi nasceretur Antichristus, uti suo loco declarabitur. Nunc dicimus, mysterium iniquitatis esse id omne, quod iniquum illum Antichristum non adhuc in rerum natura existentem, sed in Dei præscientia, & in Diaboli voro ac desiderio abditum & occultatum præfiguratur, & significatur ijs, qui per Euangelicam Iesu Christi doctrinam admoniti, & credunt, Antichristum quandoque venturum, & ne illis imprudentibus obrepat, cauere debent. Quicquid ergo remoratur & impedit Euangelij progressum, quicquid Ecclesiam Christi vel intus, vel foris affligit, quicquid veritati Catholicæ fidei, & morum honestati aduersatur: hoc utique totum ad mysterium iniquitatis pertinet. Quod mysterium, Paulo Apostolo adhuc viuentem, operatum esse dicitur, quia iam tum erant & intus falsi fratres, & foris manifesti persecutores, & primùm intus, deinde foris Pseudopropheta, qui ex ipsis Christianis exurgentes, gregi non parcebant, sed Discipulos abducebant post se. Hinc fit, ut quidam ex sanctis Patribus dicant, hæreticos: alij verò, Imperatorem Neronem à Paulo appellatum esse mysterium iniquitatis. Itaque D. Ambrosius (in 2. Theff. 2.) mysterium (inquit) iniquitatis à Nerone inceptum est, qui zelo Idolorum Apostolos interfecit, instigante Patre suo Diabolo, usque ad Diocletianum, & nouissimè Iulianum. Quam interpretationem tam Chrysofostomus, & Græci penè omnes, quàm Augustinus, & alij plerique Latinarum sequuntur, & approbant. Ego (inquit Theodoretus) existimo, Apostolum per mysterium iniquitatis significare hæreses, quæ exortæ sunt. Per illas enim multus à veritate abductus, præparat Diabolus exitum deceptionis. Eos autem appellauit mysterium iniquitatis, ut qui haberent celatum iniquitatis laqueum. Ipse enim (Antichristus) aperit à Deo abducit homines. Quamobrem etiam reuelationem, eius aduentum vocauit Apostolus. Præclare annotauit Theodoretus, reuelationem opponi mysterio apud Apostolum. Nam ipse aduentus Antichristi vocatur ab Apostolo reuelatio: quod autem præcedit aduentum eius, dicitur mysterium. Nam mysterium (inquit) iam operatur iniquitatis, tantum ut qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat: & tunc reuelabitur ille iniquus. Vide quàm pulchrè omnia inter se opponantur: Tunc, & iam: itemque, mysterium, & reuelabitur: denique iniquitas, &, ille iniquus. Ait enim, mysterium iniquitatis operari iam: Sed tunc reuelandum esse illum iniquum. Quasi dicat: Iniquitas quidem Antichristi iam nunc est, sed ille iniquus nondum est. Nam iniquitas Antichristi latet in mente ac proposito Diaboli: sed ipse iniquus nondum est in rerum natura. Iniquus enim ille personam significat, quæ nondum est. Iniquitas verò qualitatem personæ demonstrat, quæ in ipso Diabolo iam nunc est, & ab illo cum Antichristo, quando is veniet, communicabitur: Quod verò interim per Diaboli suggestionem à quocunque homine contra Dei Ecclesiam geritur, id propriè dicitur mysterium iniquitatis, quia typus quidam

Filiū, substantiam habere Spiritum sanctum. Hæc Epiphanius. Nonne igitur eodem modo significat, Paulus illum hominem certam substantiam, hoc est, certam personam habere, de quo ait, quod ipse in Templo Dei sedeat? Quis ipse, si non est vnus aliquis homo? Præterea ut Paulus Antichristo pronomen (ipsum) sic eidem Christus attribuit pronomen (illum) dicens: Si alius venerit in nomine suo, illum (ἐκείνον) recipietis. Hæc pronomina certam personam, & non genus aliquod hominum demonstrant. Etenim ut nomina singulis personis tribuuntur, sic pronomina vicem nominum explent. Cæterum ut à rebus etiam ipsis hoc astruamus: quomodo infert Apostolus, quod Antichristus aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur, adeò ut in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: nisi talis homo sit, qui nullum alium vel Deum, vel hominem sibi æqualem agnoscat? Nam si plures homines sunt eiusdem conditionis (utpote plures Episcopi) qui se inter se fentur æqualis potestatis esse: non iam is, de quo agitur, supra omne, quod dicitur Deus, extollitur, cum permulti alij (si aduersarij credimus) ex æquo idē ipse Antichristus sint, quorum & quilibet dicitur Deus, & extollitur supra omne, quod dicitur Deus: & tamen nemo eorum supra aliū extollitur, sed se agnoscit vel æqualem alteri, vel etiam posteriorem, si non officio, tamen ordine temporis. Hæc ineptiora sunt, quàm ut inter se cohæreant. Vnus quispiam singularis sit oportet, qui & Deum seipsum ostendat, & simul extollitur supra omne, quod dicitur Deus. Nam si alter ex ipsius confessione dicitur etiam Deus, illumque agnoscit consortem suū (ut in ijs, qui suat eiusdem ordinis accidit) iam talis homo non extollitur supra omne, quod dicitur Deus. Certè D. Cyprianus dicit, Antichristum in homine venire: Hypolytus in oratione de con summatione mundi ac de Antichristo, dicit, Antichristum de impura muliere sub forma hominis proditurum: Cyrillus Hierosolymitanus describit Antichristum fore quandam hominem à Diabolo inductum, veneficij, necant atonibus & malis artibus instructissimum: Ambrosius tres distinguit Antichristos: vnum, qui sit Satan: alterum, qui sit quilibet hæreticus: tertium, qui ex Scripturis disputat se esse Christum, de quo in c. 2. posterioris Epistolæ ad Thessalonicenses, dicit: Sicut Filius Dei homo natus, sic Satanas in homine apparebit. Chrysofostomus in eandem Epistolam scribens, vocat Antichristum hominem quempiam omnem Satanae energiam adeptum. Hieronymus de Antichristo agens: Putemus (inquit) vnum esse de hominibus, in quo totus Satanas habitaturus sit corporaliter. Augustinus sic describit Antichristum, ut eum vocet Principem ipsam, ad quem reliqua hominum multitudo pertinebit, & illum nouissimum Antichristum. Et iterum ait: Si de omnibus impijs dici potest (quod sint refugæ à Domino) quantum magis de isto? Istū igitur Antichristum, de quo potissimum Apostolus agit, Augustinus non dubitauit, vnum quandam hominē, impijssimū quidem illū, sed tamen vnum esse. Theodoretus in Commentarijs suis in Daniele: Sicut (inquit) Dominus per humanam naturam apparet, nostra salutis auctor fuit, ita etiam diabolus, sumptio sue improbitatis idoneo instrumento, per ipsum propriam virtutem ostendet. Demum Gregorius Magnus: Antiquus (inquit) hostis illum perditum hominē ingreditur, qui specialiter Antichristus nuncupatur. Nō secus igitur hi omnes antiqui Patres Antichristum semper intellexerunt, vnum certum hominem futurum, quàm Christus ipse vnus fuit. Verum ut Christus cum verè sit vnica persona, interdum tamen significat totum corpus Ecclesiæ, cuius Caput est: sic interdum Antichristi nomen ad totum, corpus impiorum accommodatur, quamuis ipse in seipso vnicus tantum existat, omnium videlicet eorum Caput, qui defecerunt à Deo. Quæ cum ita sint, necesse est, Protestantes toto celo errare, qui Antichristum ipsum putant certam sedem successionemque hominum, ac non vnā præ cæteris personam esse. Huc etiam accommodari possent alia sanè plurima è sacris Scripturis petita, quæ postea copiosius explicabuntur.

Secundus Protestantium error de Antichristo, quem viuentibus adhuc Apostolis occultè ortum fuisse dicunt, confutatur. Et quid apud Paulum sit mysterium iniquitatis.

CAPVT V.

Opinio Protestantium.

Protestantes putant, illum singularem Antichristum, de quo agimus, in mundo iam inde ab Apostolorū temporibus fuisse, etiam si nondū esset reclusus & reuelatus. Itaq; Illyricus (in lib. de sermone sacrarū literarū) dicit, per mysterium iniquitatis (2. Theff. 2.) occultam originem Antichristi & incrementa significari. Et Beza in explicatione Methodi eiusdem Epistolæ, dicit, Thronum aliquem apostolicum prædicti erigendum, quem qui occupat, Antichristum sit. Cuius (inquit) Apostolica Sedis prima fundamenta iam ipsius Apostoli imperitiam iaciebantur, sed ita,

Solus & singularis est, qui extollitur supra omne quod dicitur Deus

Lib. 9. ad Quiri. num. 118.

Catech. 15.

In cap. Luc. 20.

In cap. 7. Daniel. De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In Job. li. 32. cap. 12.

Apocal. 20.

Mysterium iniquitatis.

Act. 20.

Imperator mysterium iniquitatis.

De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 19.

In 2. Theff. 2. Hæreses mysterium iniquitatis.

quidam & figura est iniquitatis illius, quam ipse Antichristus multò & abundatius & apertius exercebit.

Antichristi
sub Pauli
seculo non
dum esse or-
tum.

Cæterum veniamus iam ad illas Protestantium ineptias, quibus dicunt, Antichristum sub ipso D. Pauli seculo originem quandam occultam & incrementa fortitum esse. Ac sanè si hanc originem occultam vel in sola mente Diaboli, vel in solis aut hæreticorum, aut Persecutorum figuris, quæ Antichristum utcumque adumbrabant, constituerent: aliquam æqui bonique partem eorum haberet oratio. Sed nunc intelligunt, nullo vnquam tempore aliam fore Antichristi personam, aut alium in rerum naturam aduentum, quàm cuius origo Apostolorum temporibus præcesserit. quod ab omni veritate abhorret. Quomodo alioqui dixit ibidem Apostolus: *Deus mittet illis operationem erroris, ut credant mendacio?* Non dicit, Deum *mississe* illis, neque etiam *mittere*, sed *missurum esse illis operationem erroris*, id est (vt Oecumenius ibidem annotauit) *illusionem efficacem & seducere potentem*. Sine controuersia efficax ista, & quæ ad seducendum valet, illusio, non nisi Antichristus est. *Is enim venit secundum operationem Satanae in omni virtute, (seu potentia) & signis, & prodigijs mendacibus*. Cum ergo Apostolus dicat, Deum *missurum esse* ijs, qui charitatem veritatis non receperunt, *illusionem efficacem*, hoc est, Antichristum, qui habebit in se vnde incredulos & impios seducere queat: profectò idem Apostolus nunquam ea mente fuit, vt Antichristum suo adhuc tempore missum esse crederet. Quorsum enim diceret, Deum *missurum esse* illum, qui iam antè venerat? Mysterium quidem & typus Antichristi iam venerat, sed ipse Antichristus adhuc *erat mittendus*, & propterea Paulo adhuc viuentem, non erat natus aut ortus. Quo semel constituto apparet, quàm ineptè Beza illud scripserit: *Nisi (ait) dens mihi quempiam, qui à Pauli seculo, ad diem vsq. iudicij superstes maneat*. Qui enim sub Pauli seculo nondum natus erat, sed adhuc *erat mittendus*, quomodo necesse est, vt ille à Pauli seculo vsque ad diem iudicij superstes maneat? Irenæus, qui toto ferè vniuersi sæculi spatio posterior & iunior Paulo fuit, tamen neque suo tempore Antichristum venisse iudicauit. Sapius enim de Antichristo loquens, eum vocat *illum, qui venturus est*: Et rursus, *Qui adueniet*. Cyrillus Hierosolymitanus (in Catech. 17.): *Expellendus (inquit) est ille inimicus: & iam aliqua ex parte cepit præmittere suos præcursores, vt paratus deinde veniat ad venationem*. Gregorius etiam Nazianzenus, qui post Irenæum duobus sæculis vixit, Antichristum vocat *ignem in expectatione positum, qui superuenturus sit, nostròsque lapsus & morbus in sui Principatus occasionem arrepturus*. Nondum certè venerat, qui tanquam *superuenturus expectabatur*. Nec quisquam Sanctorum Patrum est, qui non loquatur de Antichristo velut de homine post suam ætatem in mundum venturo, vt pote quem nondum venisse cognouerat. Verba ipsorum hoc in loco proferrem, nisi quod postea hoc ipsum ita fiet, vt aliud etiam quippiam eadem opera confirmandum sit.

Deus autem
mittet.

Lib. 3. cont.
hæreses sub
finem.

Oratio. 3. de
Pacc.

Tertius Protestantium error de Antichristo (quem dicunt ante aliquot secula reuelatum fuisse) confutatur: & quantopere ipsi Protestantes de tempore, in quo reuelatus sit Antichristus, inter se dissentiant.

CAPVT VI.

Cum reuelatus iam sit homo peccati (ait Wolfgangus Musculus in locis Communibus de Ecclesia cap. 12.) qua conscientia in communione & obedientia illius maneremus? Nec enim culpabilem habet Apostasiam, si Ecclesia malignantium vnà cum Antichristo deseratur. Ac eodem modo cæteri Protestantes vna voce passim affirmant, reuelatum ante aliquot secula fuisse Antichristum.

CONFUTATIO.

Quod non modò factum, sed etiam reuelatum, & ante aliquot secula reuelatum esse dicitur: id opinor, ijs, quibus reuelatum fuit, obscurum iam deinceps existere nõ potest. Cum ergo Protestantes affirmant, Antichristi aduentum non modò incertum, sed præterea iam diu reuelatum fidelibus viris esse: par est, vt certas personas, quibus, pri-

bus primùm reuelatus, certumque aliquod tempus & locum, in quo reuelatus fuerit, demonstrent. Nam vt Christiani frustra Iudæis dicturi essent, priorem Christi aduentum iam reuelatum esse, nisi tempus & locum, in quo, itemque personas, quibus primùm reuelatus est, manifestè ostenderent ac nominarent: sic Protestantes frustra contendunt, reuelatum esse Antichristi aduentum, præterquam si personas, quibus, locumque & tempus, in quo reuelatus est, perspicuè designent. Ac Christus quidem anno quadragesimo secundo Imperij Cæsaris Octauii natus est in Bethlehem Iudæ, ac eadem nocte eodemque in loco (vt de Maria Matre eius, & Ioseph nutritio nihil dicam) reuelatus fuit *Pastoribus, qui custodiebant vigilias noctis super gregem suum*. Nec ita multò post reuelatus est etiam Magis, qui ex Oriente venerunt. Trigesimo autem anno ætatis suæ incipiente, reuelatus est & Ioanni apud Iordanem, & per Ioannem reliquæ plebi, & præcipuè Discipulis suis per conuersionem aquæ in vinum apud Canam Galilææ. Dicant nunc Protestantes, quando, quibus, & vbi reuelatus est Antichristus. Ac de loco quidem agatur postea plenissimè, quem Romanæ Ecclesiæ Sedem, Thronumque non esse, multis argumentis demonstrabo. Nunc videamus de tempore, in quo, deque personis, quibus apparuit. Non enim apparuit aut nunquam, aut nullis, si omnino reuelatus est: Quo igitur tempore primùm reuelatus est Antichristus? Si diem aut mensem accuratè non tenent, dicant saltem, quo anno salutis humanæ sit reuelatus. At quomodo id dicent, qui vix, ac ne vix quidem de seculo ipso, annorumue centuria, in qua reuelaretur, satis inter se consentiunt? Illyricus (in Catalogo tertium Pag. 3.) *Paulum ait prædixisse, Antichristum venturum inclinante in ruinam Regno Romano: ac tum (inquit) Papa cepit Caput suum efferre*. Constat verò, inclinationem Regni Romani ab Honorij Augusti temporibus ceptam esse ante annos 1150. Itaque secundùm Illyrici mentem Antichristus abhinc annis mille & amplius reuelabatur. Quò etiam spectat, quod ibidem (Pag. 4.) dicit, *indicasse Ioannem in Apocalypsi, Antichristum per annos 1260. regnaturum*. Quos enim Scriptura dies vocat, hos pro annis Illyricus accipit. Lutherus verò in supputatione annorum mundi, ait, *Gregorium Magnum fuisse vltimum Episcopum Romanæ Ecclesiæ. Nam sequentes fuisse Pontifices Romanæ Curie*. Et mox adiungit, *Bonifacium tertium impetrasse Primatum à Foca*. Itaque insinuat, Antichristum circa annum salutis *sexcentisimum* reuelatum fuisse. Nam eo ferè tempore Focas imperauit. Idem circa milleimum salutis annum ait: *Finito isto millenario, soluitur nunc Satan: & fit Episcopus Romanus Antichristus etiam vi gladij*. Ex his duobus locis conijcio, Lutherum sentire, quòd Antichristus primùm gladio tantùm spiritali armatus fuit Anno Domini ferè *sexcentesimo*: quòdque idem Antichristus anno salutis nostræ *millesimo* fuit etiam gladio corporali armatus. Itaque Illyricus vult, Antichristum ducentis ad minimum annis prius reuelatum fuisse, quàm Lutherus statuerat.

Iam verò Henricus Bullingerus, qui diligentissimè hanc rem scrutatus esse videri vult, in suis ad Apocalypsim Homilijs ait, Antichristum reuelatum esse *circiter annum Domini septingentesimum sexagesimum tertium*. Qui certè numerus annorum tum ab Illyrici supputatione toto cælo distat, tum præterea & excedit primam, & non assequitur secundam Lutheri supputationem. Etenim si priorem Lutheri supputationem spectamus, plusquam totum seculum intercedit inter illam reuelationem Antichristi, quæ Lutheri iudicio circa *sexcentisimum* salutis annum facta dicitur, & illam, quæ secundùm Bullingeri mentem *septingentesimo demum & sexagesimo tertio eiusdem salutis anno* facta esse creditur. Iam verò si posteriorem supputationem expendimus: reuelatio Antichristi, quæ secundùm Bullingeri fidem facta est Anno Domini *septingentesimo sexagesimo tertio*, pluribus etiam seculis antecedit illam, quæ post annum salutis *millesimū* extitisse putatur. Magdeburgenses verò dicunt, *tempus, quo durat spiritale Regnum Antichristi (Apocalp. 11.) esse dierum seu annorum mille ducentorum & sexaginta: eiusdemque Antichristi temporalem statum, quo gerit vtrūque gladium, esse annorum 666*. Apocal. 13. Quæ illorum opinio extat in Cent. 1. lib. 2. ca. 4. pag. 438. Primùm distinguunt Antichristi statum *in spiritualem & temporalem*. Deinde in spiritualis status duratione exponenda tam longè absunt ab omni certa fide (quæ tamen in rebus diuinitus reuelatis deesse non debet) vt nesciant, vtrum spiritualis Antichristi status per dies mille ducentos & sexaginta, an verò per totidem annos continuandus sit. Certè non paruum inter diem & annum est discrimen. Nesciunt ergo isti, vtrum spiritualis Antichristi status temporalis diuturnior, an breuior sit futurus.

Luc. 11.

March. 24
Math. 24.

Luc. 1.
Iohan. 2.

Nescitur quomodo
tempore Antichristus sit
reuelatus.

An. D. ferè
450.

An. D. 608.

An. D. 1000.

An. D. 763.

Tempus in
certissimum
reuelati An-
tichristi, quia
initium eius
cognosci nõ
potest, nisi
cognito
prius mundi
fine, qui ab
hominibus
cognosci
non potest.

Arqui temporalem volunt esse *annorum 666*. Spiritualem vero *vel dierum, vel annorum* (pro-
 lus enim dubitant) *1260*. Scriptura sacra manifeste vtitur *dierum* vocabulo. (Apocal. 11.) Isti
 aiunt, *quosdam interpretari dies pro annis*. Et hæc opinio (vt antea etiam dixi) placuit Illyrico.
 Ita enim scribit in Catalogo testium, pag. 4. *Indicauit Ioannes in Apocalypsi tempus, quo re-*
gnabit Antichristus, nempe 1260. dies, id est, annos, vt Scriptura sape in Prophetijs & typis per diem
annum notat. Hæc Illyricus. Vult igitur, Antichristi Regnum durare *per annos mille du-*
centos & sexaginta. Quod ita si est, vtique nec Illyricus, nec alius quispiam vel scire, vel con-
 iicere poterat, quo primùm tempore Antichristus fuit reuelatus. Nam cum ex Paulo cõstet,
Antichristum illustratione aduentus Domini abolendum esse, nesciatur autem, vel quo anno, vel
 quo seculo quæue annorum Centuria Dominus venturus sit, (non est enim nostrum, scire tẽ-
 pora, vel momenta temporum): efficitur vt sciri non possit, quo primùm anno seculoue, vel
 spiritalis (qui secundum istos durat annis 1260.) vel temporalis Antichristi status (qui durat
 annis 666.) inchoatus fuerit. Tempus igitur vtriusque status aded non est istis reuelatum, vt
 ne conijcere quidem possint, quando inchoetur. Relinquamus Lutherum, Bullingerum, Illy-
 ricum, & Magdeburgenses.

Wolfangus Musculus (in locis Commu. de Ecclesia c. 12.) quemadmodum vult, *Antichri-*
stum ante sua tempora fuisse reuelatum, sic aperte indicat, sub D. Bernardi seculo fuisse adhuc re-
 uelandum. Postquam enim ea D. Bernardi verba (ex Sermone 6. in Psal. 96.) recitauerat (*su-*
perest vt reueletur homo peccati) mox de suo Musculus adiungit: *unde colligebat (Bernardus)*
reuelationem Antichristi esse in propinquo? Ex his videlicet, quæ Roma palam non Apostolica, sed
Apostolica geri videbat. Ind, non simpliciter geri, sed tanta impudentia in immensum crescere, vt
nihil possit aliud esse præ foribus, quàm Antichristiana sedis reuelatio, quæ & nostra & aetate sub-
secuta. Hæc Musculus. Qui certe nõ putat, Antichristũ aut ante D. Bernardi ætatẽ, aut in
 illa, sed nostra, & ætate subsecuta reuelatũ esse. Vbi fateor, me nescire, vtrũ hæc verba (*ætate*
subsecuta) retulerit ad ætatem, quæ D. Bernardum, an verò eam, quæ suam ipsius conscriptio-
 nem subsecuta est. Magis adducor, vt putem, eum loqui de ætate, quæ D. Bernardum subse-
 cuta est. Non igitur aut Lutheri, aut Bullingeri, aut Illyrici, aut Magdeburgensium opinio-
 nem in ea re secutus est Musculus. Et quomodo Antichristus pro reuelatõ habetur, quum quo
 tempore potissimũ reuelatus sit, illi ipsi nesciant, qui maximè omnium affirmant, reuelatum
 iam diu esse Antichristum? Plures Protestantium pugnantem de Antichristi reuelatione sen-
 tentias colligere, facillimum mihi esset, si plures eorum libros aut vacaret, aut liberet euol-
 uere. Nunc satis esse putauit, quòd Illyricus Antichristi reuelationem *in inclinationem Impe-*
rij, hoc est, in annum Domini quadringentesimum & ferè trigesimum: Lutherus autem in annum
 Domini partim *sexcentessimum*, partim *millesimum*, reiecit: Bullingerus verò in annum Do-
 mini *septingentesimum sexagesimum tertium*: Musculus post annum Domini *millesimum cen-*
tesimum & ferè tricesimum: Magdeburgenses in tempus aded incertum, vt tamen statum eius
 temporalem (qui nunquam obicurus esse potest) voluerint esse *annorum 666*. Spiritualem ve-
 rò *annorum 1260*.

Itaque cum isti omnes & Antichristum iam diu reuelatum esse contendant, & ne de secu-
 lo quidem, nedum de anno, mense aut die, in quo primũ reuelaretur, consentiant, sed alius
 aliud seculum proponat, hic incertum, ille certum, hic vnũ, ille aliud, ac tertius etiam aliud:
 hinc, opinor, non immeritò concludam, non esse adhuc reuelatum Antichristum. Alioqui
 certissimè tenerentur & tempus reuelationis, & personæ, quibus primũ reuelatus fuit. Ego
 enim non tantũ quæro, quo tempore, sed etiam *quibus personis* ab initio apparuit, aut mani-
 festatus fuit Antichristus. Proferantur aliquot homines quarti, & quod excurrit, aut sexti,
 aut septimi post Christi Natiuitatem seculi, aut etiam decimi, qui dicantur vidisse Antichri-
 stum, & eum pro Antichristo habuisse. Ex tot Græcis, Latinis, Barbaris, qui tunc in mundo
 fidem Catholicam confessi sunt, vel pauci nominentur, qui (velut olim Pastores quidam in
 Iudæa, velut Magi ex Oriente profecti, aut velut Discipuli fideles) aut ipsi, aut alij pro ipsis
 quoquo modo testatũ reliquerint, quòd Antichristus (circa annũ Domini siue quadringen-
 tesimum & eò amplius, seu sexcentessimum, aut integro præcedente, aut etiam subsequente
 seculo, alijsue annis aut seculis superius descriptis) vel ipsis, vel alijs fide dignis testibus ap-
 paruit. Si nullum eiusmodi testimonium producat, si neque Scriptura sacra, neque Catho-
 lica traditio, neque signatæ tabulæ, neque historia quæpiam probata id confirmat: quænam
 hæc reuelatio est, quam nullus mortalium sciatur vidisse? Aut nunc demum reuelatur no-
 stris Pro-

Musculus pu-
 tar. Antichri-
 stum reuelat-
 um post an-
 Dom. 1130.

Quibus perso-
 nis reuelatus
 fuerit Anti-
 christus. Pro-
 testantes ne-
 que dicunt,
 neque sciunt.

stris Protestantibus, quid ante annos mille, vel etiam octingentos atq; eò amplius, factũ fue-
 rit? Nunc igitur primũ, & non annis ab hinc mille aut octingentis reuelatus est Antichri-
 stus. Tu dicis, eum fuisse reuelatum aliquot ab hinc seculis. Dic igitur: Cuiã fuit reuelatus?
 Vtrũ toti mundo? An testibus præordinatis? Non toti mundo. Alioqui omnes Ecclesiasti-
 cæ historia mentionem rei tam nouæ, tam stupendæ, tamquæ diu expectatæ fecissent. At nũc
 apud omnes historias de hac re mirum est silentium. Si paucis tantũ reuelatus fuit, tantò
 magis opus est, vt hi pauci nominentur, vtq; ostendatur auctoritate aliqua graui, hoc ita ve-
 rè gestum esse. Nam vt dicas, Antichristum ante octingentos aut nongentos annos reuelatũ
 esse, & neminem earum ætatum proferas, cui reuelatus fuit: hoc quid aliud est, quàm id im-
 pudenter dicere, quod verum esse demonstrare non queas? Daniel docet, Antichristum post
decem Reges consergentem, & tres ex illis humiliaturum, & septem alijs potentiorum futurum. Si
 ergo reuelatus iam est Antichristus, reuelati sunt & *decem illi Reges*: & præterea ex illis de-
 cem *aliqui tres*, quos Antichristus præter cæteros humiliauit. At quinam sunt isti?

Daniel. 7.
 Illa certa &
 reuelata nõ
 esse quæ sub
 Antichristo
 iam reuelat-
 to fuerit.

Scio, *Fridericum Secundum* in Epistola sua nominasse olim Reges decem, atq; in illis *tres*,
 qui potissimũ humiliati sunt. Dicit enim, decem cornua (seu Reges) esse *Turcos, Græcos,*
Egyptios, Afros, Hispanos, Gallos, Anglos, Germanos, Siculos, & Italos, qui Romanos (inquit) Pro-
uincias possident. Hæc Fridericus. Qui, nescio, cur *Persas, Arabes, Gothos, Dacos, Bulgavos, Dal-*
matas, Hungaros, Bohemos, Polonos, Heluetios, Normannos, Lusitanos, Cypri, Creta, Sardinia, Rhe-
di aliarumq; insularum Reges, & Dominos prætermisit, quos omnes constat quasdam Prouincias
 possedisse, quæ olim paruerant Romanis. Præterea cur Afros velut vnum Regem enumerat,
 cum in Africa & tunc fuerint hodiequæ sint permulti Reges? Certè Bullingerus (in Apo-
 cal. Serm. 76.) *Dalmatiam & Hungariam* inter cornua seu regna illa decem, non dubitauit
 recensere. Cum igitur nulla ratio proferatur, ob quam credamus, illos decem Reges, quos
Fridericus nominat, potius quàm alios aliquot à Daniele intelligi, adhuc satis aperte reuelatũ
 fuisse non videtur Antichristi mysterium. Accedit eòdem, quòd *decem Reges dicuntur vna*
hora (seu eodem tempore) *et statem accepturi cum bestia*. Verũ Angli non vna hora cũ Tur-
 cis acceperunt potestatem, sed permultis antea seculis, id quod illi non ignorant, qui versati
 sunt in historijs. Præterea Bullingerus (in Apocal. Serm. 57. & 61.) ait, per *decem Reges* nõ
 præcisè *decem*, sed in toto genere *multos* Reges significari. At *Trenaus, & Hieronymus* in Da-
 nielem nominatim vrgent numerum *denarium*. Vt cunquæ id se habeat, saltem illud animad-
 uersione dignum est, aliud *Friderico*, & aliud *Bullingero* hac in re placuisse: cum tamen in ea
 re, quæ reuelata est, hoc non debuerit contingere. Qui enim diuinæ reuelationi fidem non
 habet, infidelis est, & à Christa Ecclesia separandus. Deinde quidnam est, quod Daniel ait,
 Antichristum *tres ex decem Regibus humiliaturum*? Quinam sunt *tres isti Reges*? Aut quomo-
 do, & à quo humiliati sunt? Nam neq; hoc post reuelationẽ Antichristi iam deinceps igno-
 rari potest. Fridericus in eadem Epistola respondet, *Sicilia, Italia & Germania regna* esse illa,
 quæ Antichristus coegerit sibi potissimũ seruire. Atqui Daniel Propheta de Antichristo
 in typo quodam loquens: *Mittet (inquit) manum suam in terras, & terra Egypti non effugiet:*
per Lybiam quoq; & Ethiopiam transit. In quibus verbis antiquissimi Patres illa eadem tria
 regna designari putarũt, quæ Antichristus sibi præcipuè subijceret. Vndè Hieronymus: *Dica-*
mus (inquit) quòd omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt: In consummatione mundi, quando
Regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidat,
& undecimum surrecturum esse Regem paruum, qui tres Reges de decem Regibus superatus
fit, id est, Egyptiorum Regem, & Africæ, & Ethiopie, sicut in consequentibus manifestum dice-
mus. Quibus interfectis, etiam septem alij Reges victori colla submittent. Si Aegyptus, Africa, &
 Aethiopia sunt illa regna, quæ Antichristus humiliabit: certè *Fridericus* non rectè pro illis
 supposuit *Sicilia, Italia, & Germania regna*. Imò hinc probatur, Antichristum adhuc sub Fri-
 derico nõ fuisse reuelatũ. Alioqui res ipsa docuisset ipsum, quænam fuissent tria hæc Regna.

Apocal. 7.

Iren. lib. 4.

Quinã sing-
 tres Reges?

Daniel. 11.

In cap. 9.
 Danic.

Propriã An-
 tichristi pro-
 digia nõdũ
 reuelata sunt

Sed omiffa Danielis Prophetia, conferamus nos ad manifestiora D. Pauli verba. *1s (2.*
Thessal. 2.) ait, aduentum Antichristi esse in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus. Vos
dicitis, Antichristum iam diu reuelatum esse. Quæro igitur, quæ sint prodigia & signa, in qui-
bis venit? Magdeburgenses (Cent. 1. lib. 2. c. 4. pag. 436.) *Huiusmodi (inquiunt) miracula erunt*
apparitiones animarum fabulantium de Purgatorio, petentium pro se Missas celebrari, sanationes mor-
borum, quæ accidunt colementibus statuas & vomentibus Sanctus. O præclaros Antichristi reuelato-
 res! Illa enim signa & prodigia nobis proferunt, quæ non modò cum alijs Patribus Latinis,
 a a iij verũmi

Ecclesi. hist.
lib. 7. cap. 14.

verum etiã cū Græcis, & illis quidē antiquissimis, cōmunia sunt. Quis nescit, quid Eusebius de imagine Christi scribit, quam mulier ab ipso Filio Dei pressuio sanguinis liberata, ei ex arte statuit, ad cuius statuæ similitudinē, cū herba propē enata excrescisset, & orbis cuiusque generis medicādi vim habebat. Hæc igitur statua morbis omnibus medicinā faciens, nunquid insigne Antichristi fuit? Nam & illa statua edidit signa, morboſque curauit. In Palestina igitur, non in vrbe Roma educatus est Antichristus. Signum etiam Crucis Dominicæ mulierem pend mortuam pristina restituit valetudini sub Constantini Magni temporibus, vt est apud Sozomenum lib. 2. c. 1. Nunquid & ibi fuit Antichristus? Edeſſa ciuitas per imaginem Saluatoris, quam ipse Abgaro miserat, ab ingenti periculo, & regis Chosroës obſidione liberata est, auctore Euagrio, lib. 4. c. 26. Si ergo talia signa sæpe in Oriente facta leguntur, quomodo per illa tam crebrò alibi ostensa, certus quispiam ordo Pontificum Romanorum declaratur esse Antichristus, præsertim cū tot eius generis prodigia Romæ nõ euenerint, quot in alijs regionibus Christiani orbis? Nam de apparitionibus animarum, & Purgatorio plura legimus apud Bedam in historia gentis Anglorum, quam vllus Pontifex Romanus aut fecisse, aut tradidisse commemoratur. An non igitur quilibet animaduertat, quàm longè à veritate isti abſint, qui talia signa enumerant, vt Pontificem Romanum probent esse Antichristum, quælia omnibus ex æquo non Episcopis tantum, sed etiam Doctoribus Christianis conueniunt? In Apocalypſi traditur, Antichristum facturum esse, vt ignis de celo descendat in terram in conspectu hominum. Quærimus ab ijs, qui reuelatum esse credunt Antichristum, quis Pontificum Romanorum hoc præstiterit? Respondet Bullingerus in eundem locum, hoc eos facere, qui dicunt se dare Spiritum sanctum, qui verè est ignis de celo descendens. Optimè. Sed hoc Apotolis quidem accidit, vt dum ij manus baptizatis imponebant, aut etiam Dei verbum prædicarent, caderet Spiritus sanctus super fideles in conspectu hominum. Act. 8. 10. & 19. Sed nullus Romanorum Pontificum tale aliquid in conspectu hominum fecisse legitur. Tale igitur signum Protestantes excogitarunt, quod potius Apostolos Christi, quàm Pontifices Romanos demonstret esse Antichristum. Nam quòd Bullingerus eam doctrinam, quæ tradit, Spiritum sanctum in Sacramento Confirmationis & Pœnitentiæ per Christi Ministris dari, solius Antichristi doctrinam ait esse: facillè apparet, D. Cyprianum, Dionysium, Ambrosium, Augustinum, omnesque aded Catholicos Patres, qui Nouatianis & Catharis se opposuerunt, eiusmodi Antichristos fuisse; id quod in libro superiore planum feci. Isti sanè per suam ineptissimam opinionè ea tribuunt Antichristo, quæ non minus in quolibet sanctos Patres, quàm in Romanos Pontifices cadunt.

Omittamus iam reliqua, de quibus postea dicendi opportunior se offeret occasio: nunc agemus tantum de numero nominis bestie. Nec enim dubium est, quin postquam reuelatus fuerit Antichristus, & nomen eius, & numerus nominis debeat manifestissimè reuelari, præsertim cū Spiritus Sanctus dicat: *Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestie. Numerus enim hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex.* Irenæus verò in fine lib. 5. contra hæreses: *Oportet (inquit) tales discere, & ad verum recurrere nominis numerum, vt non in Pseudoprophetarum loco deputentur. Sed scientes firmum numerum, qui à Scriptura annuntiatu est, id est, sexcentorum sexaginta sex, suscipiant primum quidem diuisionem Regni in decem: post deinde, illis regnantibus, & incipientibus corrigere sua negotia, & augere suum regnum, qui de improviso aduenerit, regnum sibi vendicans, & terribit prædictos, habens nomen continens prædictum numerum, hunc verò cognoscere esse abominationem desolationis.* Ex quibus Irenæi verbis intelligimus, numerum nominis Antichristi latere non posse, cū semel apparuerit. At Protestantes cū dicant, iam sex aut septem secula esse, quòd reuelari cœpit Antichristus, tamen nec adhuc quidem sciunt, quòd sit nomen bestie. Bullingerus sanè (tam in Præfatione sua, quàm in sermone 61. in Apocalypſim) ad postremum dicit, hunc numerum (666.) pertinere ad ostendendum illud tempus, quo post conscriptam Apocalypſim Antichristum (ex ipsius iudicio) reuelari debuit. Quod ergo verbum Dei palam aperteque dicit, numerum hominis esse, id Bullingerus vult esse potius temporis numerum, quàm hominis. Nam Apocalypſim rectè dicit Ioanni reuelatam esse ad finem Imperij Domitiani, quod accidit post Christi Natiuitatem annis ferè 97. quibus si addantur anni sexcenti sexaginta & sex, erit annus Domini septingentesimus sexagesimus tertius. At mox totum hoc, quod ædificauerat, destruens, negat annum Domini septingentesimum sexagesimum tertium accuratè spectandum esse, verum alios aut non ita multum præcedentes, aut paulò post subsecutos, in quibus nescio

Nescit
adhuc Antichristi nomen
Apocal. 13.

nescio quid euenisse dicit. Obsecro te, Bullingere, solèntne annus aliquis nominatim designari, vt non potissimum is ipse, verum alius aliquis multò magis considerari debeat? Quam hæc ratio est? Si numerum aliquem magnum & capitalem, vt pote ex solis millenis, aut etiã centenis constantem Scriptura posuisset: meritò fortè dixisset, paucorum annorum nullam esse habitam rationem. At nunc non solum numerantur sexcenta, sed & sexaginta, & præterea sex anni: & tu cū de ijs annis diuinitus præscriptis nunc tollas quindecim aut sexdecim, nunc rursus addas septem aut duodecim, pro tuo libito (sic enim facis, vt tua ratio cōstare videatur) tamen putas, te rectè scindere Verbum Dei? Erras, si id credis. An ignoras, quòd qui vnum in ratione numerandi vel demit, vel apponit, totam numeri speciem commutat? An oblitus es, Ioannem ita clausisse librum illum Apocalypſis, vt diceret: *Contestor omni audienti verba Prophetie libri huius: Si quis apposuerit ad hæc: apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri Prophetie huius: auferet Deus partem eius de libro vite, & de Ciuitate sancta, & de his, quæ scripta sunt in libro isto. Dicit, qui testimonium perhibet istorum.* Quid quòd, si eas historias, quæ in illos Domini annos à te positos inciderunt, commemorare vellemus: facillimum nobis esset ostendere, nihil in illis rebus gestum fuisse, quod Pontificem Romanum vel minimo argumento probet Antichristum esse.

Verum non est opus, vt nos futes Bullingeri nãnas confutemus, cū ipsi Magdeburgenses tã parum huic eius somnio acquieuerint, vt ipsi longè aliter sentiendū esse iudicauerint. Quos enim annos Bullingerus, antequàm reuelaretur Antichristus, præterisse voluit: hos non nisi ab Antichristi prima reuelatione incipientes, Magdeburgici putant. Ita enim scribunt in Centur. i. *Tempus, quo durare debeat externus Antichristi status, qui gerit vtrumque gladium, expressum videtur in numero 666. Apocal. 13.* Nunc si opinionem Bullingeri conferas cum opinione Magdeburgensium: videbis, quàm belle isti de re (vt ipsi Protestantes dicunt) apertissima, vt pote iam diu reuelata & cognita, inter se consentiant. Si enim reuelatus est Antichristus circa annum Domini 763. & secundum Magdeburgenses externus status Antichristi gerentis vtrumque gladium, durabit annis 666. profectò iam ante annos centum finitus est & extinctus Antichristi status. Nam si ad 763. adiungas 666. hi duo numeri omnino efficiunt annos 1429. Itaque cū iam annus Salutis 1571. agatur: status Antichristi ante annos centum quadraginta & amplius expirauit. Verum ipsi Magdeburgenses ibidem dicunt, Regnum Antichristi reuelatum, vsque ad secundum aduentum Christi mansurū, quia Christi aduentu abolendus est Antichristus (2. Theſſal. 2.) Igitur Antichristus non circa annum Domini 763. sed multò postea reuelatus est. Nam alioqui ante diem Iudicij consummaretur. Ad hanc summam omnia, quæ hæctenus dixi, referamus. Prophetiæ omnes, postquam ita impletæ sunt, vt res, de quibus prædictum est, reuelatæ esse statuatur, mox claræ sunt & manifestæ, sicuti perspicue videmus euenisse in Natiuitate, Morte, & Resurrectione Christi, in Monarchijs, in vocatione gentium ad fidem in Christum, atq; in alijs eiusmodi rebus. Cæterum Prophetiæ de Antichristo loquentes, nondum ita illustres & perspicuæ euaserunt, vt ipsi Protestantes constituere possint vel tempus certum, in quo primum apparuerit, vel personas certas quibus ea ætate reuelatus sit, vel quando tria illa Regna humiliarit, de quibus Daniel prædixit, vel quæ signa & prodigia secundum Apostoli doctrinam ediderit, vel quo nomine secundum Ioannis Euangelistæ Prophetiam appellatus fuerit: imò de his omnibus rebus Protestantes inter se in infinitum litigant & contendunt. Non est ergo reuelatus adhuc Antichristus. Quod ipsum certissimis præterea demonstrationibus euincã, si prius quartum errorem Protestantium proposuero. Pleraque enim illorum, quæ ostendent, Pontifices Romanos non esse Antichristum, ostendent etiam, Antichristum adhuc nõ esse reuelatum.

Quartus Protestantium error de Antichristo, quem tradunt esse Pontifices Romanos.

C A P. VII.

CVM Protestantes tum ex antiquorum Patrum doctrina, tum ex rebus ipsis didicissent, quantum semper in Ecclesia Christi Pontificibus Romanis delatum esset, viderentque tam immobilem Petram nullis humanis viribus aut ab initio constitui, aut tot seculis continuari potuisse, nec tamen in animum inducere vellent, vt huic Principis Apostolorum præstanti Cathedræ, velut à Christo erectæ & stabilitæ, ceruices suas subijcerent: ad id

Bullingerus
omisso numero,
quem
Scriptura posuit,
aliu pro-
ponit.

Cap. 13.

O præclarè
Protestanti
cōcordiam,
Lib. 2. c. 4.
Pag. 438.

Pag. 438.

ad id necessariò confugerunt, vt dicerent, hanc Pontificum Romanorum successione & auctoritatem esse quidem stupendam & admirabilem, sed tamen eam, quæ in Scripturis sacris Antichristo deferenda esse prædicebatur. Hac enim specie Diabolus eorum corda seduxit, vt quod plusquam humani roboris esset, id Satanæ operationi potissimum tribuerent. Ac nimirum si hoc eis ante omnia persuasum non fuisset, vix vnquam commississent, vt ab Ecclesiæ Romanæ fide atque doctrina recederent. Romanos ergo Pontifices Antichristum esse, tradidit Lutherus in supputatione Temporum, Illyricus in Catalogo testium, Magdeburgenses in Centur. i. lib. 2. c. 4. pag. 436. Wolfgangus Musculus in Locis commun. tit. de Ecclesia c. 12. Henricus Pantaleon in Chronologia & Martyrologio, Beza in Annotation. ad 2. Thessal. 2. Rodolpus Gualterus in Homil. de Antichristo, Ioannes Foxus in Commentarijs Rerum in Ecclesia gestarum: Quin etiam Henricus Bullingerus (qui plurimum opere in hac re posuit) in ipsa Præfatione ad suas in Apocalypsim Homilias, dicit, nullum alium Antichristum ante seculi consummationem expectandum esse, præter Pontificem Romanum. Quæ insana hæresis nunc, si Deus volet, plurimis argumentis & demonstrationibus confutabitur, si prius quid inter urbem Romæ, Imperiūq; Romanū & Cathedram Petri, Ecclesiamq; Romanam interfit, explicauero. Multi enim parum animaduertentes harum rerum differentias, mox vt audissent Romæ nomen, putarunt, hoc totum, quod de vrbe regia dicebatur, ad ipsam quoque Ecclesiam Romanam pertinere.

Etiamsi vrbs Roma ob Imperium Romanum, quod in illa originem accepit, in Apocalypsi dicebatur Babylon, & in ea vel sederint aliquando Tyranni Sanctorum persecutores, vel postea forte sessurus esset ipse Antichristus: nihil tamen hoc attinere aut ad eandem urbem iam Imperio spoliatam, aut ad Ecclesiam Romanam & Petri Cathedram, quæ infinito intervallo discessit ab vrbe Roma, & Imperio Romano. Vbi etiam insignia quedam Tertulliani & Hieronymi loca de Babylone (cuius in Apocalypsi fit mentio) explicantur.

CAPVT VIII.

EA est natura cauillationis, quam Græci ὀφθαλμοσκόπος appellant (inquit Iulianus) vt ab euidenter veris per breuissimas mutationes disputatio ad ea, quæ euidenter falsa sunt, perducat. Hoc ab exemplo, quod nunc de vrbe Roma & Ecclesia Romana proponemus, illustrius fiet. Scriptum est: *Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiarum, habentem capita septem, & cornua decem, & in fronte eius nomen scriptum, mysterium, Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terra, & vidi mulierem etiam de sanguine Sacerdotum, & de sanguine Martyrum Iesu.* (Et post.) *Septem capita, septem montes sunt, supra quos mulier sedet.* Et ad extremū Capituli: *Mulier, quam vidi, est Ciuitas magna, quæ habet Regnum super reges terra.* Indicauit Ioannes in Apocalypsi (ait Illyricus) locum, vbi præcipue habitabit Antichristus, nempe Romam: quam tamen si Babylonem vocat, tamen & ipsi Papista per Babylonem in nouo Testamento Romam intelligunt. *Vi vero minus dubites, de qua Ciuitate loquatur, addit & hoc indicium, quod ea ciuitas sit extructa super septem colles, & habeat dominium orbis terrarum, quorum vtrumque de Roma tunc verè dictum est.* Hæc Illyricus in eum finè protulit, vt ostenderet, *Papam esse ipsum Antichristum.* Bullingerus etiam & alibi sapè, & in Præfatione ad suas Homilias in Apocalypsim, dicit, *Tertullianum & Hieronymum Prophetiã D. Ioannis in Apocalypsi, quæ ad Babylonem spectabat, omnino de Roma interpretari.* Et hoc isti dicunt, vt insinuent, Romam esse Antichristi sedem: & mox per breuissimam mutationem ab vrbe Roma ad Ecclesiam Romanam, quæ in vrbe Roma ex parte quadam est, disputationem suam perducentes, cauillantur, *Ecclesiam Romanam esse Antichristi sedem.* Explicandum igitur mihi est, quid inter urbem Romam, seu orbem aut Imperium Romanum, & Ecclesiam Romanam, Petriq; Cathedram interfit.

De reg. Iuris cap. 66.

Apocal. 17.

In Catalog. Testium pag. 4.

Vrbs Roma. Tit. de statu hominis.

Orbis Romanus. Ecclesia Romana.

Romani terminis continetur. Nam & Ambrosius de obitu fratris, & Hieronymus in Apologia aduersus Rufinum, non aliq; interpretantur vel Ecclesiam, vel fidem Romanam, quam quæ Catholica sit. Catholicam verò Ecclesiam constat non solis Imperij Romani finibus concludi, sed multò latius patere. Itaq; Prosper Aquitanicus: *Roma (inquit) per Apostolici Sacerdotij Principatus amplior facta est arce Religionis, quam solo potestatis.* Itemq; in Carminibus:

Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honoris

Facta caput mundo, quicquid non possidet armis, Religione tenet.

Leo Magnus in Sermone 1. in Natiuitate Petri & Pauli: *Petrus (inquit) & Paulus sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras Magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt, qui se ad hanc gloriam pronexerunt, vt sis gens sancta, populus electus, Ciuitas sacerdotalis, & regia per sacram B. Petri Sedem Caput orbis effecta, latius præsidens religione diuina, quam dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, in Imperij sui terra mariq; protuleris, minus tamen est, quod tibi bellicus labor subdidit, quam quod pax Christiana subiecit.* Et post: *Beatissimus Petrus Princeps Apostolici Ordinis, ad arcem Romani destinatur Imperij, vt lux veritatis, quæ in omni gentium reuelabatur salutè, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.* Petrus ergo Romam missus est, nec solius vrbis, nec solius Imperij Romani, sed omnium gentium totius orbis causa, cuius caput Roma tunc erat. Liberatus etiã

De voc. gētū lib. 2. ca. 16.

Latius præsidet Ecclesia Romana, quam Imperium Romanum

Breuiar. c. 22 Papa est super Ecclesiam mundi totius, cum multi sint Reges in mundo.

2. Thess. 2.

In Episto. ad Damasum. Tom. 7

Roma dicitur Babylon ob magnitudinem, superbiam & persecutionem quam Ethnici Imperatores aduersus Ecclesiam Romanam & Catholicam commouebant.

Cum Syluerius (inquit) Papa ob vera fidei constantiam à Iustiniano cogeret apud Patara Licia exulare, venerabilis Episcopus Patara venit ad Imperatorè, & iudicium Dei contestatus est de tanta Sedis expulsionè, multos esse dicens in hoc mundo Reges, & non esse unum, sicut ille Papa est, super Ecclesiam mundi totius à sua Sede expulsum. Quem audiens Imperator, reuocari Romam Syluerium iussit. Hæc omnia perspicue declarant, non modò aliam esse urbem Romam, Imperiumque Romanum, quam vel Sedes Apostolica, vel Ecclesia Romana sit, sed præterea latius extendi Ecclesiæ Romanæ, quam Imperij, auctoritatem. Præterea Imperiū Romanū (vt à Daniele prædictū est) diuidetur primū in decem Reges, ac deinde prorsus de medio tollitur. Sed cum Ecclesia Romana sit Petra fidei, & Petri Sedes: prorsus implebitur quod à Dño de illa dictū est: *Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam.* Vnde tam Hieron. dicit, *se scire, Ecclesiam ædificatā super Petram Apostolicam ac Romanam Cathedra: quàm Augu. (in Psal. cōt. partē Donati) dicit, superbas inferorū portas non victuras Apostolica ac Romana Cathedra Petri & successione.* Quæ cum ita sint, videamus iã, quæ admodū intelligenda sint vel quæ Tertullianus, vel quæ Hieronymus de Babylone, cuius in Apocalypsi Ioannis fit mentio, locuti sunt. Tertullianus in in lib. aduersus Iudæos, & in lib. 3. aduers. Marcion. *Babylon (inquit) apud Ioannē nostrū Romana vrbs figura est, proinde magna, & regno superba, & sanctorū Dei debellatrix.* Vbi tres verissimas causas affert, cur per Babylonē Roma intelligi queat. Prima causa est *magnitudo Romanæ vrbs*, quæ Babylonis, maximè omnino ciuitati, ea in parte respōdit. Secunda causa est, *superbia Imperij Romani*, quod etiã adæquabat, imò & antecedebat Regnū Babyloniu. Tertia causa est, *persecutio*, quæ & olim Babylonij Reges mouebant aduersus Iudæos, veterem Dei populū: & tam Apostolicis, quam proximè seculis temporibus Romani Cæsares mouebant aduersus Ecclesiam Romanam, & reliquos Christianos. Cum ergo Roma Babylonē retulerit in magnitudine vrbs, in superbia Imperij, & in persecutione sanctorū Dei: magna ratione adductus est Tertullianus, vt sub appellatione Babylonis Romam apud Ioannē intelligi existimaret. Caterū si tres istæ rationes, ob quas Roma Babylonis similis olim habebatur, iam ductæ sunt: si iam multæ sunt aliæ vrbes maiores & ampliores Romana (vt Mediolanum in Italia, Lutetia Parisiorū in Gallijs, Colonia Agrippinæ in Germania inferiore, Cōstantinopolis in Græcia, Cayrus in Aegypto, & aliæ alibi) si & vrbs Roma recessit à septē mōtib; & Romanū Imperiū prorsus recessit ab vrbe Roma, & vel superbire, Sanctosque persequi desijt, qua parte cū Romana Ecclesia in humilitate Christianæ fidei coheret, vel qua parte in Græcia, in Asia, in Aegypto, sub Turcarum Regno superbit, Sanctosque adhuc persequitur, extra Ecclesiam Romanam degit: nonne meridiana luce clarius est, nihil iam ipsius Tertulliani iudicio ad Ecclesiæ Romanæ statū attinere, quæ D. Ioannes olim de Roma sub figura Babylonis cōscripsit? Satis enim est, tū ad auctoritatē Prophetiæ, tū ad Doctorū interpretationē tuendā, quod semel Roma, dū in septē mōtib; insidebat, maxima fuit, superbiijt, regnum habuit super Reges terræ, Sanctorumq; Martyrum sanguine redundauit. Iam verò de montibus in valles atq; in planiciem campi Martij descendit, Imperium in Reges terræ

b b

non

non habet, magnitudine mediocri est, Sanctos Dei amat, obseruat, & colit: tantum abest, vt eos amplius persequatur. Tamēne hodie Roma Babylog illa erit, quam Ioannes velut Sedem Antichristi futuram designauit? Nihil minus. Vbi enim est Imperij superbia, vbi magnitudo Regiæ vrbs, vbi Christianorum persecutio viget: ibi certē *Babylon*, ibi *iuuua magna est*, ibi *mulier illa super populos, gentes, & linguas sedet, cum qua Reges terra fornicantur, & de vino prostitutionis eius ebrii fiunt*. Dum ergo Romæ sedit Tiberius Augustus, qui Sanctum Dei Iesum Christum per Pontij Pilati ministerium Crucis affixit: dum Romæ Nero imperauit, qui Petrum & Paulum neci dedit: dum Romæ habitabat Domitianus, qui Ioannem Euangelistam Apocalypsis auctorem, in Pathmos Insulam relegauit: dum Traianus, Antoninus, Seuerus, Maximinus, Decius, Valerianus, Diocletianus, & Maximianus Romano Imperio potiti, ac in vrbe versati, Sanctos Pontifices Romanos & alios Iesu Christi Martyres persecuti sunt: tanto quidem tempore vrbs Roma (non tamen Ecclesia Romana) Babylon fuit, & Sedes ac Thronus, qui & Christo iam tunc aduersabatur, & viam sternebat maximo illi & nouissimo Antichristo, qui ex eiusdem Imperij iam diuisi brachijs succrescet. Tertullianus igitur, velut exemplo quodam, quid per Babylonem significaretur, declarans, Romam, quæ verè tunc sic erat, vocauit Babylonem. Verùm Augustinus totam rei naturam in se perpendens, multò verius & aptius scribit: *Est quedam ciuitas, quæ Babylonia dicitur. Ciuitas ista societas est omnium iniquorum ab Oriente usque in Occidentem. Ipsa habet regnum terrenum*. Et iterum: *Omnes, qui felicitatem terrenam Deo praferunt, ad vnā illam ciuitatem pertinent, quæ dicitur Babylonia mysticè, & habet Regem Diabolum*. Sic igitur de Babylone sentiendum est, si nolumus in Babylonis definitione falli. Praclarè omnino Aretas: *Babylon* (inquit) *hic corruptibilis mundus dicitur, idq; designat dictio magna, quæ subiicitur. Babylon magna venit in memoriā ante Deū*. Et iterum: *Cecidit Babylon magna*. Sequitur iam, vt D. Hieronymi sententiā de Babylone expēdamus. Is verò: *Romanū* (inquit) *Imperium ipsi, qui imperant, æternū putant, vnde secundū Apocalypsim Ioannes, in fronte purpurata meretricis scriptū est nomē blasphemie, id est, Roma æterna*. Purpuratā igitur meretricē, in cuius frōte nomē blasphemie scriptū est, vocat *Romā*, nō certē ob Petri Cathedrā ibi cōstitutā, sed ob vanā opinionē, quā Gentiles velut oraculo deorū confisi, de imperij Romani æternitate habebāt. Quā interpretationē Hieron. hauit ex 18. c. Apocal. Ibi enim Babylon refertur in corde suo dicere: *Sedeo Regina, & vidua non sum, & luctum non videbo*. Ac nimirum etiam pueris notum erat, quid apud Poētā Iupiter promississet Romanis, cum diceret:

*Hic ego nec metas rerum, nec tempora pono:
Imperium sine fine dedi.*

Cum igitur illi ciues Romani, qui fidem Christi nondum susceperant, palam præ se ferrent, Romanum Imperium, quod omnium Deorum superstitionem coleret, nullo vnquam tempore delendum esse (Amnianus enim Marcellinus Romam quoq; vocat *æternam urbem*) Hieronymus tam Danielis Prophecia quā Ioannis Apostoli reuelatione instructus, quemadmodum animaduertit, Romanum Imperium esse meretricem magnam, quæ multos Reges & populos vino prostitutionis suæ inebriauerat: sic nullum insignis blasphemie nomen in eius fronte descriptum vidit, quā quod statum suæ illius Monarchiæ immortalē atq; æternum prædicabat. Quid autem hoc ad Petri Cathedram & fidem Romanam spectat? nisi quod Protestantes putant, rudem & ignaram plebem, quæ *urbem Romam ab Ecclesia Romana* discernere non potest, mox audito Romæ vocabulo, id Ecclesiæ fideiq; Romanæ attributuram, quod non nisi de Romanis Idola colentibus dictum erat, *Ecce* (clamant Protestantes) *Roma vocatur ab Hieronymo purpurata meretrix*. At quæ Roma? Non illa, quæ Christum confitetur Filium Dei, sed quæ *Iouem* vocat *Diūmūq; hominūque parentem*. Quid quod ipse Hieronymus hanc ipsam cauillationem grauisimo testimonio suo detegit & reuelat? Sic enim Romam alloquitur: *Ad te* (inquit) *loquar, quæ scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessione delesti, vrbs potens, vrbs orbis Domina, vrbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum. Roma aut fortitudinis nomen est apud Græcos, aut sublimitatis iuxta Hebræos. Serua quod dixeris. Virtus te excelsam faciat, non volupias humilem. Maledictio tibi, quam tibi Saluator in Apocalypsi comminatus est, potes effugere per penitentiam: habes exemplū Niniuitarum*. Hæc ille. Tantum ergo abest, vt Hieronymus putarit, Romanam Ecclesiam aut Petri Cathedram esse meretricē purpuratam, quæ gerit in fronte sua nomen blasphemie, vt dicat potius, *Romam Christi confessione scriptam in fronte blasphemiam delisse*.

Fides

Quam diu Roma fuerit Babylon.

In Psal. 26. Augustini & Aretæ iudicium de Babylone. In Psal. 61.

In Apoca. 14. In cap. 7.

Quæst. in ad Galatiam.

Li. 2. aduer. Iouinian. in fine. Christi confessio facit, vt Roma, nō sit Babylon.

Fides enim Christi fecit, vt Roma crederet, suum Imperium breui ruiturum, ac solius Christi Regnum fore æternum. Alibi etiam Hieronymus urbem Romam ab Ecclesia Romana separans, Marcellam, vt Roma relicta commigret Bethleem, his verbis inuitat: *Præsepe locus sanctior est Tarpeia rupe, quæ de celo sæpius fulminata ostendit, quod Domino displiceret. Lege Apocalypsim Ioannis, & quid de muliere purpurata, & scripta in eius fronte blasphemias, septem montibus, aquis multis, & Babylonis canitur exitu, conuere. Exite, inquit Dominus, de illa populus meus: & ne participes sitis delictorum eius: & de plagis eius non accipiatis. Fugite de medio Babylonis, & saluate vnusquisque animam suam. Cecidit enim, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio demonum, & custodia omnis spiritus immundi. Est quidem ibi sancta Ecclesia, sunt trophea Apostolorum & Martyrum, est Christi vera confessio, est ab Apostolo prædicata fides & gentilitate calcata, in sublimis se quotidie erigens vocabulum Christianum*.

Sancta est Romana Ecclesia.

Cum ex his D. Hieronymi verbis perspicuum sit, eum ob solam gentilitatem, quæ in vrbe adhuc suo tempore aliqua restabat, Romam vocasse *Babylonē*, quantoq; longius a gentilitate recedebatur, tanto magis eum iudicasse *deletam blasphemiam, quæ in fronte meretricis inscribebatur*: quo supplicio digni erunt, qui tunc demum aiunt, Romam verè factam esse *meretricem purpuratam*, quando calcata prorsus omni gentilitate, solius Christi nomen ac fidem professa est? Quo enim tempore Bonifacius Pontifex (à Magno Gregorio quartus) impetrauit à Foca Cæsare, vt eliminata Idolorū omni spurcicia, Pantheon in Sanctæ Dei Genitricis omniumq; Martyrum Christi honorem dedicaretur: hoc ferè ipso tempore Protestantes volunt, in vrbe, atq; adeo in Ecclesia potissimum Romana non extitisse modò, verum etiam reuelatū fuisse Antichristū. Etenim quoniam Bonifacius tertius ab eodem Foca petierat, vt Constantinopolitani Patriarchæ, qui se vniuersalem Episcopum scripserat, inuisto conatu represso, *Romana Ecclesia* (in qua semper *Apostolica Cathedra* viguit Principatus) *omnium Ecclesiarum Caput diceretur*: hæc vocem à Catholicis Patribus sæpissimè antea vlturpatam (vt ex libri superioris auctoritatibus cuius constare potest) Protestantes vocarunt *blasphemiam in fronte meretricis inscriptam*. Et cum nouo more hoc dicant, tamen non pudet eos, Tertullianum & Hieronymum huius rei auctores laudare: quasi verò illi Apostolicam Sedem putauerint fuisse Babylonem, aut Principatum eiusdem Sedis, blasphemias in fronte meretricis inscriptam appellarint. Ergone Tertullianus, qui *Africanus Ecclesie auctoritatem à Romana præsto esse dixisset*, quiq; *salicem illam, ob doctrinam & sanguinem Apostolorum vocauit*, Babylonem tunc, & meretricem purpuratam adorabat? Quam clarè, quam apertè Hieronymus clamat: *Si quis Cathedra Petri iungitur, meus est? Super illam Petram edificatam Ecclesiam, scio. Et aduersus Rufinum: Miror, quomodo probauerit Italia, quod Roma cōtempserit, Episcopi susceperint, quod fides Apostolica condemnauerit. Scito Romanā fidem, etiam si Angelus aliter annuntiet, quam semel prædicatum est, Pauli auctoritate munitam non posse mutari*. Fidem ergo Romanam, Sedem Apostolicam, Petri Cathedrā summo semper honore Hieronymus prosequatur, nec blasphemiam esse putauit, si ea Sedes omnium Ecclesiarum Caput crederetur, quam ipse dixit, *Petram existere, supra quam non tantum opinaretur, sed sciret, Ecclesiam esse edificatam, imò & domum esse, extra quam Agnus sancte comedi non potest, & velut arcam Noë esse, in qua si quis non fuerit, peribit regnante diluuiō*. Quid est autem Petri Cathedra, seu Petra Ecclesiam sustinens, nisi caput reliqui totius ædificij? Quid est domus, in cuius comunione Agnus necessariò comedendus est, nisi Caput omnium fidelium Ecclesiarum? Quid est arca Noë extra quam non est salus, nisi vna illa Romana Ecclesia, in cuius societate necessariò omnes se continere debent, si ab hæresum diluuiō liberari volunt?

Tertulianus præscripsit aduers. hæ. Hieronym. Epistol. ad Damascum.

Epi. ad Damasum.

Idem est Petra & Caput.

Cum igitur Ecclesia Romana semper à Catholicis Patribus habita sit *Caput omnium Ecclesiarum*, nec ob Primatum Romanæ Sedis, verum ob Imperij Romani superbiam & crudelitatem Roma olim dicta sit *Babylon* & purpurata meretrix: cumq; iam Romanum Imperium ab vrbe Roma penitus alienum sit: certè deinceps Antichristus non Romæ, sed inter Imperij Romani reliquias & fragmenta expectandus est. Ex quibus si aliquis fortè Rex post hac Romam veniret, ibiq; tyrannidem suam exerceret: ea res non magis imputanda erit Sedi Apostolicæ, aut Ecclesiæ Romanæ, quā Neronis, aut Diocletiani persecutio eidem Ecclesiæ olim ascribatur. Vbicunque enim sederit Antichristus: fides Ecclesiæ Romanæ Sedisq; Apostolicæ nec deficere potest, cum *Petra sit, aduersus quam inferorum porte nō preualebunt*: nec obscura esse, cum & præcipua lucerna sit, *quam Dominus posuit in candelabro, vt luceat omnibus qui in domo sunt: & ciuitas sit in vertice montium posita, qua non potest abscondi*.

b b ij

abscondi. Responderem hoc in loco illi alteri Protestantium argumento, quo dicunt, seffurum in Templo Dei, & in medio Ecclesie Antichristum: hoc est (vt illi rem interpretantur) in Ecclesia Romana: nisi quod ea res proprium postea locum longe opportuniorē sibi vēdicabit. Quibus ita dispositis, demonstramus iam solidissimis rationibus, Romanum Pontificem non esse Antichristum.

Prima Demonstratio, quod Papa non sit Antichristus ille insignis, qui vnus tantum homo est, cum plurimam ducenti Pontifices Romani fuerint.

CAPVT IX.

1. Ioh. 5. 2. Ioh. 2. 3. 4. 5. Ioh. 5. 6. Theffal. 2. 7.

IAM antē multis argumentis declarauī (quod tamen hic repetendum est, vt ad id, quod iam instituiimus, accommodetur) Antichristum illum insignem, de quo agimus, vnā certam personam, ac non Sedem quandam aut successionem hominum esse. Primum enim Christo, qui vna certa persona est, & omnium iustorum Caput, Antichristus velut Aduersarius vnus insignis, & omnium impiorum hominum caput opponitur. Deinde à Ioanne appellatur ὁ ἀντίχριστος, ille Antichristus, velut vnus eximius inter multos. Tum autem per articulum hominis nomini appositum ab Apostolo describitur, dum vocatur ὁ ἀνθρώπος ὁ ἀμαρτίας, homo ille peccati. Articulus enim talis, de homine quopiam certo ac singulari sermonem esse demonstrat. Præterea in Apocalypsi (c. 13) proprium nomen habiturus prædicatur, quod contineat 666. Nomina verò propria non nisi personis certis & singularibus imponi solent. Quintò, per pronomen (ille, & ipse) tum in Euangelij, tum in Epistolis Pauli designatur, quæ pronomina certissimam illius, de quo agunt, personam demonstrant. Sextò, extollet se (vt Apostolus ait) supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Non potest igitur fieri, vt plures consortes habere se fateatur, qui eodem modo sese efferant. Alioquin non extolleret se supra omne, quod colitur, quia socij eius futuri essent in eodem superbiæ gradu ex sua ipsius confessione. Caterùm si nouissimus ille Antichristus Creatorē cæli & terræ non agnoscit æqualem sibi: quis putet, eum esse Antichristum illum insignem, qui alios permultos agnoscit tam prædecessores, quàm successores suos in eodem officio? quod certè Romani Pontifices hodie faciunt, ac semper fecerunt. Necessariò solus est, qui tanta superbia effertur, vt supra omne numen se extollat. Denique omnes sancti Patres, Græci, Latini, Syri, qui per tot secula vel in Oriente, vel in Occidente, vel in Aquilone, vel in Meridie vixerūt, secundum fidem ac traditionem ab Apostolis acceptam, de Antichristo locuti sunt velut de homine vno: cuius & certam patriam, & certam Tribum, & res gestas vni personæ proprias, & regnum breuissimū, & finem exitumq; subitanèum ita secundum Scripturas descriperint, vt hæc omnia non potuerint præterquam ad vnum certum hominem referri. Cum igitur tot modis constet, Antichristum esse vnā solam personam, Pontifices autem Romani vna sola persona non fuerint, sed series quedam & successio plurium personarū: vel ex eo ipso efficitur, vt Pontifices Romani minimè potuerint esse ille insignis Antichristus, quem nunc inquirimus. Hanc rationem multò pluribus argumentis confirmare liceret, nisi quod nolo ea, quæ ad alium locum pertinent, in hunc vnum accumulare.

Quæ sint causæ aduentus Antichristi: à quarum vltima petitur hæc secunda ratio, quæ demonstrat, quod Pontifex Romanus non sit, ac neq; possit esse Antichristus, quia Sancti Patres Romanæ fidei & Ecclesie socij, cum semper maximè fideles fuerint, minimè omnium debuerunt permitti, vt per sua communionis Principem à fide Christi se-ducerentur, & Antichristi Præcursores fierent.

CAPVT X.

Causæ Antichristi.

SI hoc optimè scimus, cuius causas certissimè cognitas & exploratas habemus: non abs re erit exquirere, quænam sint causæ aduentus Antichristi. Nam illis primū perspicuis & consideratis, facilius postea deprehendemus, vtrum Papa sit Antichristus, nec ne. Causa prima, quæ Antichristum oriri permittit, est Deus iustus & rectus: qui ex ea re tum Satanæ & membrorum eius malitiam, tum Christi potentiam & Ecclesie suæ constantiam manifestabit. Causa verò proxima efficiens & operans aduentum Antichristi, est Diabolus: qui per Antichristum efficaciter seducet homines impios. Causa materialis est ipse Anti-

Antichristus vera hominis natura præditus: formalis verò, est summa impietas & omnis potētia Diaboli, qua præditus erit, itemq; signa & prodigia mendacia, quibus instruetur & apparabitur. Causa vltima, ob quam permittitur Antichristus ad seducendos homines venire hæc est, vt ij iustè condemnentur & puniantur, qui non receperunt veritatem ipsam Christum Iesum, sed consenserunt iniquitati & crediderunt mendacio. Hæc omnia in posterioro D. Pauli ad Theffalonicēses Epistola cap. 2. habentur. Cum enim de Antichristo ageret: Eius (inquit) est aduentus secundum operationem Satana (ecce proximam efficientem causam) in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis ijs qui pereunt, eò quod charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris, vt credant mendacio, vt inducentur omnes, qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati. Hæc Apostolus. Est autem certissima illa disputatio, quæ ipsas rerum causas inquirat, præsertim quoties eas non ex cōiectura humana, sed ex Dei Verbo addiscit, quod neminem vnquam fefellerit, aut fallere potest.

Dico igitur, cum his causis nullo modo consistere, vt Pontifex Romanus sit Antichristus: id quod primū clarissimè apparet ex fine ipso, qui est potissimus omnium causarum. Permittitur Antichristus venire, vt iudicetur, qui non receperunt Christum Iesum. Sed ex omni orbe terrarum nulli homines verius receperunt Christum Iesum, quàm ij fideles, qui permanserunt, & adhuc permanent in fide Romanæ Ecclesie (id quod statim planissimū faciā) Ad nullos igitur minus, quàm ad Romanæ fidei socios mitti debuit Antichristus. ad illos verò iudicandos præcipue mittetur, si Pontifex Romanus esset Antichristus. Nulli enim magis recipiunt Pontificem Romanū, quàm qui permanent in communionē Romanæ Ecclesie. Prorsus igitur causæ vltimæ, seu diuinæ iustitiæ, per Apostolum reuelatæ repugnat, vt Pontifex Romanus sit Antichristus. Nihil hic dubium est præter id vnum, an socij Romanæ fidei maximè omnium receperint Christum Iesum. Hoc autem ita confirmo. Gratias ego Deo meo (inquit Paulus ad Rom. 1.) quia fides vestra annuntiat in vniuerso mundo. Sed in illa fide, quam Romani ab Apostolis acceperunt, & ipsi vsque ad hodiernum diem, & ij omnes, atq; ij soli permanent, qui communicant cum fidelibus Romanis: igitur nulli melius receperunt Christum Iesum, quàm socij Romanæ fidei. Quod quidem ita factum esse, ij sanctissimi Patres affirmant, qui præcipua Ecclesie Christi lumina omni ætate non apud Catholicos tantum, sed etiam apud ipsos Protestantes habita sunt.

Ob quem finem veniat Antichristus.

Status quæstionis. Paulus circiter an. Dom. 50.

Ignatius Apostolorū Discipulus in ipsa inscriptione Epistolæ suæ ad Romanos, appellat Ecclesiam Romanam castissimam, & eam que præsidet in loco regionis Romanorum. Et post: Alios (inquit) docuissis: Velim ego ea vt firma sint & rata, quæ docentes præcipitis. Huic proximus Polycarpus tam ex animo communicauit cum Ecclesia Romana, vt Eusebius (lib. 5. c. 24) dicat, eum permisso Aniceti Sacrum ibi peregrisse. Hunc secutus Irenæus lib. 3. c. 3. dicit, fidem ab Apostolis annuntiatam per successiones Episcoporum, & potissimum Romanæ Ecclesie peruenisse vsq; ad suam aetatem. Tertullianus (in lib. de Præscript. aduers. hæret.) E Romanæ (inquit) nobis quoq; authoritas præsto est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt. Videamus, quid didicerit, quid docuerit. Origenes eandem Ecclesiam cupiebat videre, vt pote antiquissimam, teste Eusebio lib. 6. c. 12. Cyprianus, lib. 1. Epist. 1. Ecclesia omnis Romana confessæ est. Claruit fides, quam de vobis Apostolus predicauit. Et iterum Epist. 3. Ad Romanos perfidia non potest habere accessum. Concilium Sinuesanum Episcoporum ferè ducentorum (aut etiam, vt alijs videtur, trecentorum) Romanæ Ecclesie Cathedralis appellat Primam Sedem, eamq; negat à quoquam iudicari. Ad Romanam Ecclesiam velut ad portum communionis Catholice, tum Athanasius & Petrus Alexandrinus, tum Paulus & Chrysostomus Patriarchæ Constantinopolitani; atq; alij permulti Præfules confugerunt. Ambrosius de obitu fratris agens, Catholicos Episcopos interpretatur eos, qui conueniunt cum Ecclesia Romana. Idem ad Syricium: Symbolum (inquit) Apostolorum Ecclesia Romana inremertatum semper custodit & seruat. Est Romæ (inquit Hieronymus ad Marcellam) ab Apostolo predicata fides. Et aduersus Ruffinum: Scito, Romanam fidem Pauli auctoritate munitam non posse mutari. Optatus gloriatur, se in communionem socium habere Syricium Petri successorem. Augustinus predicandam in Domino vocat Romanorum fidem. Cyrillus Alexandrinus Nestorium neque condemnare ausus est absque Celestini Pontificis Romani auctoritate: neque postea voluit eundem indemnatum relinquere, ne vlla in re dissentiret ab Ecclesia Romana, quam Ecclesiam Prosper tam in libro de vocatione Gentium, quàm

Ignatius an. Do. 100. Polycar. an. Do. 120. Irenæus an. Do. 150. Tert. 180. Orig. 210. Cyp. 250. Synod. Si nueffana circiter an. Do. 300. Athanas. an. Do. 350. Amb. 370. Epist. 81. Hier. 380. Opt. 390. Lib. 2. cont. Parmenian. Aug. 420. De pecc. orig. cont. Pelag. lib. 2. c. 8. Cyr. 430. Epist. ad Celest. Prof. 440.

bb iij in Car-

Arn. 460. in Carminibus de Ingratis vocat. Caput mundi, ob Petri Sedē. Arnobius Afer, perire sibi cum ait, quis foras ab Ecclesia Petri exit. Eugenius Episcopus Carthaginis nullā de fide admisit disputationem (vt Victor ait) absque Romanæ Ecclesie voluntate, quoniam ea Caput est omnium Ecclesiarū. Primasius in Epistolam Pauli ad Rom. c. 1. Verē ubique clara est fides Romanorum. Procopius lib. 1. de bello Goth. Christiana fides disciplinam, si alij unquam, Romani præcipue sunt venerati. Apud Gregorium quiuis Episcopus à schismate reuersus, iurat, & sub Anathematis obligatione promittit, se in communione Romani Pontificis semper & sine dubio permanurum. Isidorus in Præfatione ad opus Conciliorum, nullam Synodum ratam esse agnoscit, qua non fuerit Apostolica Sedes auctoritate congregata vel soluta. Centum & viginti quinq; Episcopi contra Monothelitas congregati, in Epist. quæ extat in Act. 4. sextæ Synodi: Veram (inquiunt) & Apostolicam confessionem nunc usq; nobiscum Sancta Romana seruat Ecclesia. Olfwy rex (inquit Beda) intellexerat veraciter, quia Romana esset Catholica & Apostolica Ecclesia. Theodorus Studientis, homo Græcus, in Dogmatica de adoratione Sanctarū Imaginum: Tanta est Romanorum fides, vt & illic infracta videatur esse Petra fidei, nimirum in xia Verbum Domini fundata. Beda in Sermonē de Benedicto Abbate Anglicano, ait: Totius Ecclesie Caput eximium, Romæ per summos Apostolos eminere. Regino in 2. lib. Chronicorū ait, Petri Sedem nunquam ab aliqua hæresi aut prauo dogmate falli potuisse. Mieslao Principe, Polonia fidem & Episcopos ab Episcopo Romano petit. Lanfrancus in lib. aduersus Berengar. ait, hæreticum esse omnem hominem, qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat. Rupertus Tuitiensis lib. 2. de Diuini Officijs c. 22. Romana Ecclesia super Apostolica fidei Petram altius fundata firmiter stetit, & tam Græcia, quam totius orbis hæreticos semper confutauit. Bernardus in Epist. 190. ad Papam Innocentium. Hæc huius Prærogativa Sedis, vt ibi non possit fides sentire defectum. In Concilio Lateranensi cum mille & penè trecenti Antistites adessent, omnes confessi sunt, Romanam Ecclesiam, Domino disponente, super omnes alias ordinaria potestatis obtinere Principatum: vtpote Matrem vniuersorum Christi fidelium, & Magistram. Atq; vt semel finiam, non aliud fenserunt Concilia Oecumenica, Lugdunense primum, & secundum, Viennense, Constantiense, Florentinum, & nostra ætate Tridentinum.

Nec in his rebus mihi fidem haberi postulo, nisi & ipsi Magdeburgenses, qui Ecclesiam Christi per omnes ætates in Centurijs suis demonstrare conantur, eosdem illos Patres pro luminibus Ecclesie habeant, quos ego iam fidei Romanæ laudatores declarauī. Quod si nec Aduersarij quidem hos testes pro hæreticis aut falsarijs habere audēt, quidni statuamus, vt eos Dei spiritu præditos fuisse, sic etiam verum de Romana Ecclesia testimonium dixisse? Omnes autem per omnium seculorum generationes contestantur, fidem Ecclesie Romanæ semper integram & immaculatam permanisse: illam Ecclesiam semper obtinuisse Principatum super omnes alias: in eius communione permanendum necessariū esse, nec fidem eius potuisse mutari aut deficere. Quod adeo verum est, vt neque ipsi Protestantēs in tāta hæreticorum ferie vllam hæresim ab Ecclesia Christi condemnatam proferre possint, quā Romana Ecclesia vel ad vnā horā publicè defenderit, ac prædicarit. Nec vllus in orbe terrarū Episcopus, Presbyter, Imperator, populus, aut vir priuatus extitit, qui Catholicus vel sua, vel in ætate subsecuta habitus sit, quin idē & vixerit, & mortuus fuerit in fide & cōmuniōe Romanæ Ecclesie: vt quæ totius Ecclesiasticæ cōmunionis caput & principū semper & vbiq; habita sit. Quæ cum ita se habeant, fieri non potest, vt illa Ecclesia, quæ Christi fidem optimè omnium aliarum propugnauit, grauissimè omnium per Antichristi Præfecturā puniatur: cum Antichristus non nisi ob eos iudicandos permittatur venire, qui propterea credere mēdacio sinūtur, quia noluerūt credere veritati. Atq; hæc sanè est certissima & inconcussa huius rei demōstratio. Nā si Romana Ecclesia sedes Antichristi est, Antichristo testimoniu perhibuit Paulus Apostolus Iesū Christi, Ignatius, Polycarpus, Irenæus, Cyprianus Martyres Christi, Athanasius, Ambrosius, Hieron. Chrysostom. Augustinus, Cyrillus Prosper, Isidorus, Beda, Theodorus, Regino, Lanfrancus, Rupertus, Bernardus Cōfessores Christi. Et quis erit verus testis pro Christi Ecclesia, si tot ac tanti Patres pro sede Antichristi contra Christū dixerūt tam insignia testimonia? Sed apage has nugas. Cœlū & terra transibūt Verbum Domini non tranſiūt: sed manet in æternum, quo dixit, se cum Apostolis esse omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Nec vnquam vel Protestantium iudicio præclariōres Apostolorum imitatores fuerunt, quā ij, quos nunc recensui.

Non est

Non est igitur Ecclesia Romana sedes Antichristi, nec Pontifex Romanus est ipse Antichristus. Nam si Antichristus in vllius Ecclesie successione expectari posset, certè debebat potius in Constantinopolitanana Ecclesia quæri, quā in Romana. Etenim cum Paulus testetur, Antichristū mitti, vt hi iudicentur, qui non crediderūt veritati: cōstet verò ex Ecclesiastica historia, Episcopos Cōstantinopolitanos ex omnibus qui vnquā fuerūt, Episcopis, minime credidisse veritati: cum in ea Sede præfuerint non modò Ariani, & Eutyriani permulti, sed etiam Macedonius Archihæreticus, qui Spiritus sancti Diuinitatem negauit: Nestorius, qui Christum in duas personas diuisit: Sergius, Pyrrhus & Paulus, Monothelitæ: Ioannes, qui seipsum primum vniuersalem Episcopum nominauit: multi etiam nuper, qui Spiritum sanctum à Filio procedere, pertinaciter negarunt: profectò vbi maximè abūdauit hæresis & mendacium, ibi potissimum expectari debebat Antichristus. Verū licet Antichristus in Ecclesiam sessurus sit, non tamen velut successor cuiusquā sedebit, qui potius efferet se supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur. Quò minus euenire potest, vt in Principis Apostolorum Cathedra sedeat, cui plus alijs amāti, & fratres suos confirmaturo Christus oues & agnos suos commisit, & quacum omnia Ecclesie lumina omni ætate communicarunt, vtpote cum ea Cathedra, quæ nunquā credidit vllius Pseudoprophetæ mendacio, sed semper consensit veritati, & aduersus quam non præualuerunt aliquando inferorum portæ.

Tertia Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia non Satanas, sed Christus Cathedram Petri & primum Romæ constituit, & in æternum custodiuit.

CAPVT XI.

Vidimus, finem, ob quem Antichristus venire permittitur, nullo modo cohærere cum ea opinione, vt Papa sit Antichristus. Nam qui communicarunt omni ætate cū Papa, fuerunt præcipua totius Ecclesie lumina, quæ minime omnium permitti debuerunt, vt ab Antichristo seducerentur. Is enim venit, vt non nisi eos, qui pereunt quiq; veritatē non recipiunt, per signa mendacia seducat. Nunc ordo postulat, vt causam efficiētē Antichristi ob oculos etiam ponamus. Aduentus ergo Antichristi est secundum operationē Satane, (2. Thessal. 2.) & in Apocal. c. 13. Draco dicitur de disse illi virtutem suam. Romani autem Pontificis aduentus non erat secundum operationem Satane, sed secundum Christi operationem: Papa igitur non est Antichristus. Ecclesia Romana (inquit Irenæus) à gloriosissimis duobus Apostolis, Petro & Paulo, fundata & constituta est, qui Lino Episcopatum Ecclesie administranda tradiderunt. Succedit ei Anacletus, post quem tertio loco ab Apostolis Episcopatum sortitur Clemens. Huic succedit Euaristus: Euaristo Alexander, ac deinceps Sixtus, Telephorus, Higinus, Pius, Anicetus, Soter, & nunc duodecimo loco ab Apostolis Episcopatum habet Eleutherius. Hac ordinatione & successione, ea qua est ab Apostolis in Ecclesia, traditio & veritatis præconiatio peruenit vsq; ad nos.

Qui verba Irenæi rectè perpenderit, animaduertet, eandem rationem, quæ ab ipso ponitur, nostris etiam temporibus valere. Nam vt illa successio Pontificum Romanorum, quæ Irenæi temporibus floruit, vsq; ad nos perdurauit: sic in eadem successione permansit etiam ea, qua ab Apostolis est, traditio & veritatis annuntiatio. Nec verò vllum tempus nominari potest, in quo quispiam Romanus Pontifex quicquam decreuerit pro Catholica fide habendum, quod Maiores ipsius velut hæreticum aut impium abiecissent. Itaque tam Optatus, quā Augustinus Pontificum Romanorum seriem ad sua vsq; tempora deducunt, vt ex ea re ostendant, quæ sit vera fides & Ecclesia. Idem in suis Chronicis Eusebius primum, deinde Hieronymus tum autem Prosper, post Beda, & demum Regino, Marianus Sotus, Shafnaburgensis, Zonaræ, Nicephorus, Cedrenus, Sigebertus, Gotfridus, Viterbiensis, Trithemius, aliq; permulti fecerunt, quorum nemo Ecclesiam Romanam vllius hæreseos sub vllō vsq; Pontifice accusat. Imò Hieronymus ad Damasum scribit: Tua beatitudini, id est, Super Cathedram Petri edificatur Ecclesia. Quicunq; tecum non colligit, spargit & hoc est, qui Christi non est, Antichristi est. Tantum igitur abest, vt Papa sit Antichristus, vt ille potius Antichristi sit, qui non communicat cum Papa. Itemq; Augustinus in Psalmo contra partem Donati, sic ait: Venite, fratres, si vultis, vt inseramini in vite. Dolor est, cum vos videmus præciosos ita

2. Thessal. 2.

Lib. 3. c. 2. Non diabolus, sed Apostoli Iesu Christi fundarunt Ecclesiam Romanam

Lib. 2. contra Parmen. Augustin. Epist. 165.

Super Cathedram Petri edificatur Ecclesia

Successio Ca-
thedrae Petri
est inuicta
Petra.

Lib. 2. ca. 13.

March. 28.
Apoc. 1. & 2.

Confirmatio
Cathedrae Pe-
tri est opus
Christi.

In Hymno
de S. Lau-
rentio.
Epist. 16. 2.

Cur Petri Ca-
thedra non
possit esse
Antichristi
Cathedra.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Act. 1.

jos ita iacere. Numerate sacerdotes vel ab ipsa Petri Sede, & in ordine illo Patrum quis cui successus, uiaete. Ipsa est Petra, quam non vincunt superba inferorum porta. Super Cathedra igitur Petri Hieronymus sic Ecclesiam edificatam: & ibi iam sedet Antichristus? Atqui contra Petram à Domino constitutam non praeualeat Antichristus. Successio Pontificum Romanorum (inquit Augustinus) est Petra, quam superba inferorum porta non vincunt: & nunc uicit eam Diaboli filius Antichristus? Ergone Diuina providentia ideo Petrum Romam deduxit, ut Eusebius testatur, ne Antichristus gloriosa & illustri Sede careret, imò ut per Christi & Apostolorum Principis nomen, Ecclesiam Dei efficacius falleret ac seduceret? Quae opinio quid aliud quam Christo id attribuit, quod proprie diaboli opus est.

Antichristus uenit secundum Satanam operationem. Sed si Protestantes uerum dicunt. Antichristus uenit secundum operationem Christi, quia uenit in illam Sedem, & auctoritatem capit ab illa Sede, qua Christus per Petrum & Paulum Apostolos suos Romae fixit. Christus igitur secundum Protestantes est Satanus. O uocem horrendam, sed necessariò ueram, si Papa est Antichristus. Aut dicant mihi: quis Petrum aut Paulum deduxit Romam? Nonne Christus? Quis illos Ecclesiam ibi fundare, & Episcopatum constituere iussit? Nonne Christus? Ille enim cum Apostolis & eorum posteris doceribus & baptizantibus omnes gentes erat omnibus dilectus (sicut promiserat) usque ad consummationem seculi. Ille candelabra Episcoporum uel mouit de loco suo, si à ueritate deflexerunt, uel immobilia custodiunt, si manserunt in ueritate. Cumque minoris uirtutis non sit, quaesita tueri, quam ea, quae nondum habeas, compararet profectò ut prima erectio Cathedrae Petri necessariò fuit Christi, & non Satanæ opus: sic eiusdem Cathedrae confirmatio, & perpetua stabilitas, Christi, & non Satanæ opus est. Qui ergo dicunt, Antichristum sedere in Cathedra Petri: uel Christum in Satanam, uel Satanam in Christum conuertunt. Quomodo enim Satanus eripuit Christo illam Cathedram, quae certe semel Christi fuit, & ita fuit Christi Cathedra, ut omnium prima in toto orbe haberetur? Petrus (inquit Prudentius) Cathedram possidens primam, recludit creditas aeternitatis ianuas. Et in Ecclesia Romana (inquit Augustinus) semper Apostolica Cathedra uiguit Principatus. Hanc igitur primam Cathedram, huc Apostolicam Ecclesiam Principatum Satanus Christo abtulit? Nec in alia Sede ulla, quam in ipso Capite omnium Ecclesiarum, quam Filius Dei per duos gloriosissimos Apostolos insigniter praeparauit, Antichristus ipse consedit? Quid est hoc aliud, quam portas inferorum praeualuisse aduersus Petram, supra quam Christus edificauit Ecclesiam? Hoc factum esse credant Protestantes, si Euangelio non credunt. Nobis non licet, Sedem Christi & Petri, uel Satanæ, uel Antichristo concedere.

Prior demonstratio negat, ad illos Ecclesiae Romanae socios & obseruatores seducendos potuisse mitti Antichristum, qui omnium optimi & semper maximè Catholici fuerunt. Hæc uerò negat, Cathedram Petri aut Satanæ opus fuisse, aut à Satana occupari posse, idque ob multas causas. Primum, quòd ea Cathedra, omnium Catholicorum Patrum iudicio, sit à Christo fundata, & custodita, uelut Petra immobilis, aduersus quam non praeualent inferorum portæ. Deinde, quòd honor & gloria nominis Christi minimè patiat, ut prima omnium Cathedrarum Christi, in manus Antichristi tradatur. Præterea, quòd aliquam Doctrinæ mutationem in Ecclesia Romana unquam extitisse, ex nulla Ecclesiastica historia, quae digna fide sit, comprobetur. Huc addi posset illa etiam ratio, quòd nullum opus Satanæ tot seculis consistere, ac ualere permittatur, quot seculis, uel Protestantium iudicio, Ecclesia Romana Primatum supra omnes Ecclesias obtinuit. Verum enim est, quòd Gamaliel dixit: Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur. Ex hominibus autem esse dicitur, quòd ex Satana est, qui seducit homines. Cum igitur Cathedra Petri steterit, atque etiam floruerit per annos mille quingentos, & amplius, quanto sanè temporis spatio nulla unquam Monarchia immobilis permanfit: cumque nec Aduersarij negent, eandem Petri Cathedram per annos ad minimū septingentos steterisse, ac floruisse, quot sanè annis neque Persarum, neque Græcorum Monarchia dominata est: sine omni controuersia non ex hominibus aut ex Satana est hoc opus, uerum ex Deo, & ideo per homines dissolui non potest. Antichristi uerò aduentus est per Satanæ operationem. Papa igitur, qui sedet in illa immobili & firma Petri Cathedra, non est Antichristus.

Ratio

Ratio dispositionis eorum, quae de Antichristo dicenda restant.

CAPVT XII.

Explicato iam fine ultimo, & proxima causa efficiente aduentus Antichristi: locus ipse admonet, ut illa, quae ad personam, & res gestas tam politicas, quam religiosas huius impij hominis spectant, deinceps nobis ob oculos proponentes, quaeramus primum, quando potissimum expectandus sit Antichristus: deinde à quibus expectetur: tum autem, unde originem trahet, quibus initiabitur sacramentis, quo in templo Dei sedebit, quem se dicet esse, quae signa & prodigia edet, quam religionem aut stabiulet, aut euertere conabitur, quantam persecutionem excitabit, & quis demum ei se opponet. Cumque de spiritali eius statu ad hunc modum egerimus, deinceps ad secularem eius statum orationem conuertentes, inuestigabimus, cuius ab initio conditionis erit, quibus studijs crescet, quos in bello uincet, denique quanto tempore florebit & regnabit. Quae omnia sic ad propositum, quòd tractandum iam suscepi, accommodabo, ut ex singulis penè rebus demonstraturus sim, Romanum Pontificem non esse illum insignem Antichristum, de quo hanc instituius disputationem.

Quarta Demonstratio, quòd Pontifex Romanus non est Antichristus, quia ille non adueniet, nisi deleto penitus Romano Imperio, quòd adhuc stat.

CAPVT XIII.

CV M Apostolus dixisset: Nos qui uiuimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis (qui mortui sunt) in nubibus obuiam Christo in aera: Thessalonicenses arbitrati sunt, dum adhuc essent in corpore, Christum in sua Maiestate uenturum. Cui errori (ait Hieronymus) medetur Apostolus, & exponit, quae ante aduentum Christi debent praestolari. Nisi (inquit) uenerit discessio primum, quòd Graecè dicitur ἀποσπείρα, ut omnes gentes, quae Romano Imperio subiacent, recedant ab eis: nisi fuerit Romanum imperium ante desolatum, & Antichristus praecesserit, Christus non ueniet: iam uelut Romanum Imperium, quòd nunc uniuersas gentes tenet, recedat, & de medio fiat, & tunc Antichristus ueniet. Hæc Hieronymus ex mente Apostoli, quo seculis aliquot antiquior Tertullianus: Est & alia (inquit) maior necessitas nobis orandi pro Imperatoribus, etià pro omni statu Imperij, rebusque Romanis, quòd uim maximam uniuersis ubi imminet, ipsamque clausuram seculi acerbitates horrendas comminantes, Romani Imperij commaculatum scimus retardari. Itaque uolumus experiri, & dum precamur adferri, Romana diuinitate fauere. Quibus uerbis quid aliud significat Tertullianus, quam stante Romano Imperio, nec Antichristum affuturum, nec mundi consummationem adhuc expectandam? Ambrosius etiam in eadem Apostoli ad Thessalonicenses uerba scribens dicit, post defectum & abolitionem regni Romani apparituum Antichristum. Porro Chrysostomus ibidem ait: Quando è medio sublatum fuerit Romanum Imperium, tunc ueniet Antichristus. Et iterum, Quando istud fuerit destructum Imperium, uacanti Imperij principatum (Antichristus) inuadet, & tentabit ad se rapere & hominum, & Dei imperium. Quemadmodum enim Regna illa destructa sunt, quae ante Romanum Imperium fuerunt, ut uoluit Regnum Medorum à Babylonijs, Babylonijs à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis: ita & regnum Romanorum ab Antichristo, & ille à Christo, & postea non amplius obtinebit. Denique Augustinus de ciuitate Dei, lib. 20. c. 19. Tatum qui modo imperat, imperet, donec de medio fiat, id est, de medio tollatur, & tunc reuelabitur Iniquus, quem significari Antichristum, nullus ambigit. Omitto cæteros Patres: nam uel hæc testimonia satis sunt, uel nescio quid erit satis.

Hæc summa rei est: antequam Christus secundo adueniet, ueniet primum discessio à Romano Imperio: deinde, ipsum Romanum Imperium de medio tollatur: tum reuelabitur Antichristus, ac ita demum Christus aderit. Non igitur satis est, defectionem aliquam fieri à Romano Imperio, ut Antichristus adueniat (quòd solum tamen Protestantes uident, perinde ac si nihil amplius dictum esset): nisi & ipsum Romanum Imperium (ut Apostolus loquitur) de medio fiat: (ut Hieronymus ait) fuerit ante desolatum: (ut Chrysostomus habet) de medio sublatum fuerit: (ut Augustinus rem describit) de medio tollatur. At hodie Romanum Imperium non est adhuc è medio sublatum: non igitur adhuc reuelatus est Antichristus, nedum Pontifex Romanus poterit Antichristus esse. Si dicas, Romanum Imperium è medio iam sublatum esse, quia

1. Thessal. 4:

Quæst. 11. ad
Algasiam.
Antichristus
non uenit nisi
post Imperium Roma-
num
1. Desolatus:

In Apolog.
aduersus
Gentes.

2. Abolitus:
3. E medio
sublatum:
4. Destructum:

5. Vacans.

cc

esse, quia

Responde- tur obiectio ni Protestan- tium.

esse, quia nullus Imperator iam obtinet Romanam urbem: licet hac ratione dicas, Honorium non fuisse Imperatorem Romanum, quia nec ille tunc urbem Romanam obtinuit, quando eam expugnauit Alaricus seu Athanaricus Gothorum Dux. Immo hac ratione non video quomodo Theodosius, dum solius Orientis Imperator esset, Romanus Imperator dici potuit, cum Romanam urbem, viuentem adhuc Valentiniano Augusto, non imperaret. Caterum quis unquam dubitauit, quin tam Orientis, quam Occidentis Imperatores ex aequo Romani Imperatores & fuerint, & habiti semper sint? adeo ut Graeci per Imperatorem Romanum, verius Orientis, quam Occidentis Imperatorem intellexerint, quod in eorum Historijs passim obserues. Ut ergo sit aliquis Romanorum Imperator, satis est, ut Imperium suum aliqua legitima ratione vel ad aliquem Romanum Imperatorem, qui socium in Imperio sibi assumpsit, vel ad populum Romanum, aut etiam Legiones Romanas referat. Nec semper necesse est, ipsam Romanam urbem intra Imperij ambitum contineri. Quasi verò si Dux Venetiarum ex ipsis Venetijs ita eijceretur, ut Cretam, Cyprum, Hystriam, Patauium, Veronam, Bergomum retineret, propterea Ducatum ipsum unquam cum ciuitate amisisse dici posset. Quamquam enim Regnum aliquod à Ciuitate quapiam eximia denominetur, non tamen si expugnetur illa Ciuitas, cotinuo regnum totum amittitur. Testatur sanè omnium Scriptorum usus, & Genitium ubique omnium consuetudo, Romanum Imperium adhuc stare: quia quotquot res gestas Imperatorum Germaniae conscribunt, aut eorum mentionem faciunt, siue Graeci, siue Latini, seu Barbari sint, pro Romanis Imperatoribus, atque etiam pro Caesaribus Augustis illos habent: utpote quos tam Pontifex, quam populus Romanus Imperatores ab initio salutauit, & postea semper ea potestate praeditos agnouit. Quapropter cum secundum Apostoli verba Antichristus non veniat, nisi Romanum Imperium ante fuerit desolatum, & è medio sublatum, cum iam Maximilianus secundus, more Maiorum electus, in solio Caesaris sedeat: fieri non potest, ut Pontifex Romanus, qui haecenus fuit, aut adhuc est, verè sit ille Antichristus, quem omnes Christiani secundum Scripturas, non nisi deleto prius Imperio Romano, reuelandum expectant.

Quinta Demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia Euangelium nondum est in toto mundo praedicatum.

CAPVT XIII.

Matth. 24.

Christus ait: Praedicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Cum ergo videris abominationem desolationis, quae dicta est à Daniele Propheta statim in loco sancto, qui legit intelligat: tunc qui in Iudaea sunt, fugiant ad montes. Quamquam nonnulli Patres haec verba de Hierosolymorum euerfione per Titum & Vespasianum intellexerint: tamen D. Hieronymus testatur, ea melius intelligi de consummatione mundi. Quod idem D. Hilarius sentit, ubi etiam dicit, Antichristum vocari abominationem desolationis. Prius ergo praedicabitur Euangelium Regni in vniuerso mundo, ad redargutionem omnium Gentium, quam abominatio desolationis in loco sancto stet, hoc est, quam veniat Antichristus. Itaque Theodoretus: Cum (inquit) didicisset diuinus Apostolus, dixisse Dominum, oportere Euangelium praedicari in omnibus gentibus, & tunc finem futurum, videret autem, adhuc vigere cultum Idolorum: dixit, sequens doctrinam Domini, fore, ut prius euertatur superstitio, & impius Daemonum cultus, & ubique fulgeat Diuina praedicatio, & tunc appareat veritatis Aduersarius. Hoc idem etiam Augustinus tradit: Dominus dicit in Euangelio, cum per omnes gentes Euangelium fuerit praedicatum, tunc finem esse venturum. Porro in lib. de ciuit. Dei 20. c. 8 & 19. docet, Satanam non nisi in fine mundi soluendum, & hoc futurum esse in aduentu Antichristi. Non igitur prius venturum credidit Antichristum, quam Euangelium per omnes gentes praedicatum esset. Item Damascenus: Oportet (inquit) primum praedicari Euangelium omnibus gentibus, quemadmodum inquit Dominus (Matth. 24.) & tunc veniet Antichristus in redargutionem aduersariorum Dei Iudaeorum. Haec illi. Cum ergo ante annos septingentos nondum fuerit Euangelium omnibus gentibus praedicatum, (nam post illud tempus Poloni, Hungari & Prutheni ad fidem sunt conuersi) immo cum Euangelium ne hodie quidem adhuc sit ubique disseminatum, sed iam nunc nouae Indiae reuelentur, quarum latissimis Prouincijs & Regnis aut nunc primum, aut nondum etiam Christi Euangelium annuntiatum sit: profecto nec adhuc quidem venit Antichristus, quod minus credi potest, Pontificem Romanum esse ipsum Antichristum.

De Agon: Christi. c. 29.

Lib. 4. de orth. fid. c. 27

In Cap. 24. Matth. Canone. 25. in Matth. 2. Thessal. 2.

Sexta

Sexta Demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus non venit ante ipsam consummationem saeculi.

CAPVT XV.

Pud Mattheum Christus sermonem de Antichristo & mundi consummatione coniunxit, dicens: Tunc veniet consummatio. Cum ergo videris abominationem desolationis stantem in loco sancto: qui legit, intelligat. Quasi dixisset: quia in mundi consummatione apparebit abominatio desolationis, tunc prudenter animum aduertat, qui haec legit. Vnde Hilarius appellat abominationem desolationis indicium secundi aduentus Christi. Sed omnium clarissimè D. Ioannes hoc ipsum docet: Filiioli, nouissima hora est: & sicut audistis, quia (ille) Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt. Vnde scimus, quia nouissima hora est. Ratiocinatur Apostolus in hunc modum: Antichristus in nouissima hora venit. Sed nunc multi sunt Antichristi: nunc igitur nouissima hora est. Ipsa nouissima hora (inquit Augustinus) diuturna est, tamen nouissima hora est. Horam enim pro tempore posuit nouissima, quia in nouissimis temporibus veniet Dominus noster Iesus Christus. Sed dicturi sunt aliqui: Quomodo nouissimum tempus? Quomodo nouissima hora? Certè prius veniet Antichristus, & tunc veniet dies iudicij. Vidit Ioannes cogitationes istas, ne quasi securi fierent, & ideo non esse horam nouissimam putaret, quod venturus esset Antichristus. Dixerat Ioannes nouissimam horam esse. Cui verbo illud oblatere videbatur, quod ante nouissimam horam finem venturus esset Antichristus, qui nodum venisse credebatur. Huic argumento respondet B. Ioannes, dicens: imò ex eo scimus, nouissimam horam esse, quia iam nunc venit Antichristus, non quidem ipse in seipso, sed nunc multi facti sunt Antichristi, praecursores utique & administri magni illius Antichristi, qui omnium Antichristorum vltimus aderit: & ideo apud Augustinum appellatur ille nouissimus Antichristus. Nam multos illos Antichristos, de quibus Ioannes agit, ad mysterium iniquitatis, quod Paulus commemorauit, pertinere Augustinus ibidem asserit. Haec igitur summa rei est: Antichristus venit in hora nouissima. Haec autem hora multas minutas partes habet, in quarum penultima venit vltimus & omnium maximus Antichristus. In priore autem eiusdem horae parte veniunt alij minores Antichristi, ex quorum praesentia intelligitur, horam illam nouissimam inchoatam esse, quae perficietur in ipsa Domini Iesu gloriosa reuelatione. Itaque Tertullianus in sepulchris ait: paulisper requiescere habebunt, qui in sinibus saeculi sub vltima ira per Antichristi vim exceperint, & post Antichristi eradicationem agitabitur resurrectio. Et Theodoretus: Statim (inquit) vniuersum Deus, ut appareat Antichristus in ipso tempore consummationis. Gregorius etiam Magnus: Diabolus (inquit) in vltimis temporibus illud vas perditionis ingressus, quia Antichristus vocabitur, nomen suum longe lateque diffundere conatur. Papa verò, etsi eum spirituale statum, quem iam tenet, per mille quingentos annos verè tenuerit: tamè ex Protestantium confessione eundem tenuit per septingentos annos & amplius. Papa igitur non est Antichristus ille, qui solum in ipsa mundi consummatione reuelabitur. Nec enim mundus ante aliquot secula consummatus fuisse videri potest.

Math. 24.

In Matth. Can. 25. 1. Iohan. 2.

Traclat. 9. in 1. Iohan.

De Ciuit. Dei lib. 20. cap. 19.

2. Thessal. 2.

Lib. de resur. carnis.

In 2. Thessal.

In c. 18. Iob. lib. 14. c. 11.

Septima Demonstratio, quod Pontifex Romanus neque fuerit aliquando, neque adhuc sit Antichristus: quia Iudaei suscipiunt Antichristum velut Messiam suum, qui Papam eo modo nunquam susceperunt.

CAPVT XVI.

Vdiuimus quando venturus sit Antichristus: nimirum post Imperij Romani desolationem, post Euangelium in vniuerso orbe praedicatum, denique in ipso consummationis mundi tempore. Sequitur iam, ut declarem, qui potissimum expectent eum. Nec enim venire omnino permetteretur, nisi essent aliqui, quorum impietati hoc tam graue supplicium velut merces quaedam perfolui deberet. Christus autem ad Iudaeos dixit: Ego veni in nomine Patris mei, & non accepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. Illum alium, qui veniet in nomine suo, Antichristum esse, tum res ipsa loquitur (quia Christum alium, praeter Mariae Filium, Iudaei expectant) tum auctores sunt Irenaeus, Chrysostomus, Hieronymus, Cyrillus Alexandrinus & Theodoretus, quos ante laudauimus. Ad damus iam Cyrillum Hierosolymitanum, qui (Catechesi 12.) Verum (inquit) Christum Iudaei negauerunt, falsum autem ipsi errantes recipiunt. Qua de re Saluator verè dixit: Si alius venerit in proprio nomine, illum recipietis. Hilarius etiam ait: Antichristus à Iudaeis susceptus loco sanctificationis insidet. & proprius iste Iudaeorum erit error, ut qui veritatem respuerunt, suscipiant falsitatem. Ecce Iudaeorum proprius error est, proprius, inquam, ut Antichristum suscipiant. Ephrem praeterea Syrus in sermone

Iohan. 6.

In huius libri c. 3.

Can. 25. in Matth. Iudaei suscipiunt Antichristum.

cc ij

de An-

de Antichristo) narrat, *Antichristum* præcipue honoraturum gentem Iudæorum. *Ipsi quippe illius præfolantur aduentum. Ac sanè si rectè Apostolus animaduertit, illu mittendam operationem erroris, qui charitatem veritatis* (id est, Iesum Christum) non receperunt ut salui fierent: cum inter omnes constet, nullos perinde peccasse in Christo non recipiendo ac Iudæos, qui per Prophetas tot antea sæculis admoniti sunt, vt Christum expectarent, qui locum vbi nasceretur nouerunt, qui prædicantem audierunt, & miracula operantem viderunt: necessè est, vt illi potissimum meriti sint, qui seducerentur ab Antichristo, quem tanquam Christum & Messiam suum habituri sunt. Ita enim scribit Ambrosius: *Iudæi verum Christum negauerunt. Vnde consequens erit, vt credant verum esse, qui falsus est. Quia enim Iudæi* (ait Theodoretus) *pro Deo vsique pugnantes, Dominum tanquam Dei aduersarium cruci affixerunt, maxima impietatis eorum confutatio erit Antichristi presentia.* Cyrillus verò Alexandrinus tã Christum (Ioan. 7.) quàm Apostolum (2. Thessal. 2.) ait, de Iudæis & Antichristo locutum. Atque ad postremum ita concludit: *Hæc ratio* (de Antichristo venturo, qui nomini suo cuncta tribuet) *a Salvatore dicta propheticè, tempore suo reipsa veritatem habebit.* Gregorius etiam Magnus: *Iudæa* (inquit) *erroris sui laqueus captus, pro Christo Antichristum expectat.*

Quemadmodum igitur Christus Iudæis prius, ac deinde per eorum semen & reliquias (Apostolos videlicet ac Discipulos Christi) Gentibus reuelatus est: sic Antichristus à Iudæis primùm recipietur, ac illorum viribus copijsq; instructus Gentes Christianas oppugnet. Ad quos enim prius veniret Antichristus, quàm ad Iudæos? Nam Christianæ gentes adeò illum non exoptant, vt metuant potius, ne illis imprudentibus veniat. Idololatry verò, etsi fortè illum recepturi sunt, tamen quia nullum eiusmodi hominem expectant, utpote de quo nihil aut parum audierunt, non statim ab initio fidem ei habebunt. At Iudæi & Messiam semper expectarunt, & quia verum Messiam impie occiderunt, Antichristum pro Messia libentissimè suscipient. Vnde Hieron. *Quia* (inquit) *tacita quaestio poterat moneri, cur concessit Deus, Antichristu omnè habere virtutè, signa atq; prodigia, per qua seducantur, si fieri potest, etiã electi Dei: solutione prouenit quaestio, & quod opponi poterat, antequàm opponatur, absoluit. Faciet* (inquit) *hæc omnia, nõ sua virtute, sed concessione Dei propter Iudæos: vt qui noluerunt recipere charitatem veritatis, hoc est, spiritum Dei per Christum: quia charitas Dei diffusa est in corda credentium: & ipse dicit: Ego sum veritas, de quo in Psalmis scriptum est: Veritas de terra orta est. Qui ergo charitatè & veritatè nõ receperunt, ut Salvatore suscepto, salui fierent: mitte illis Deus non operatorè, sed ipsam operationem, id est, fontè erroris, vt credas mendacio, quia mendax est ipse, & pater eius. Et si quidè Antichristus de Virgine natus esset, & primus venisset in mundu: poterant Iudæi habere excusationem, & dicere, quòd putauerint veritatem, & idcirco mendacium pro veritate suscepere. Nunc autem ideo iudicandi sunt, imò proculdubio condemnandi, quia Christi veritate contempta, postea mendacium, id est, Antichristum suscepturi sunt.* Non Hieronymi tantùm, sed (ipsum iudicio) hæc etiam Apostoli mens est, Antichristum in penam præcipue Iudæorum venire, & ab illis maximè suscipiendum esse. Quod ita fit, cum longè clarissimum sit, Iudæos nondum suscepisse Pontificem Romanum vt verum Messiam suum, sed illum non fecus, quàm alium quemlibet Christianum, imò illum eò grauius, quò sublimior Christi minister est, odisse: clarissimum etiam est, Pontificem Romanum non esse illum insignem Antichristum in id missum, vt qui noluerunt Christo credere, credant mendacio. Aut nunquid aliqui Iudæi Papam crediderunt esse Messiam suum? Certè nec vnus quidem Iudæus à condito seculo Romanum Pontificem pro Messia vnquam habuit. Non est igitur Pontifex Romanus ille falsus Christus, quem in suo nomine venientem Iudæos recepturos esse, Christus prædixit. Quæ demonstratio tam certa est, vt ne species quidem aliqua iustæ defensionis Protestantibus relicta sit.

Octaua Demonstratio, quòd Pontifex Romanus non sit Antichristus: quia ille nascitur ex Iudæis, de Tribu Dan. quod idem Pontificibus Romanis non accidit.

CAPVT XVII.

Certum iam est ex præcedente demonstratione, Iudæos Antichristum velut Messiam suum recepturos esse. Ioan. 5. & 2. Thessalon. 2. Illi autem non recipient aliũ in Messiam suum, nisi quem Iudæum ex Iudæis natum credant. Dixerunt enim, *Christum esse Filium David.* Itaque cum ex genere Dauidis Christum suum expectent, licet confusè iam sint

Præfolantur aduentum eius.

In Luc. li. 10. cap. 21. Credent Antichristu esse verum Messiam. Decret. lib. 5. In Iohan. lib. 3. c. 6. In c. 19. Iob. Lib. 31. c. 10.

Iudæi expectat Antichristum

Quæst. 11. ad Algasia.

Antichristus faciet prodigia propter Iudæos.

Match. 22.

iam sint Tribuum familiae apud Hebræos: tamen saltem Iudæus habendus est, qui ab illis recipietur. Vnde Hieronymus: *Antichristus* (inquit) *nasciturus est de populo Iudæorum.* Quæ res adeo & Scripturis sanctis, & rationi rectæ cõuenit, vt sancti Patres Tribum etiam in Sacris literis designatã dicant, ex qua Orietur Antichristus. Nec enim Deus patitur illũ ex regia Tribu Iudæ originè ducere. Itaq; D. Irenæus: *Hieremias* (inquit) *Tribu, ex qua veniet Antichristus, manifestauit, dicens: Ex Dan audiuimus vocè velocitatis equorũ eius. A voce hinnitus decursiois equorũ eius commouebitur tota terra, & veniet, & māducabit terrã, & plenitudinẽ eius, & ciuitatẽ, & qui habitant in ea. Et propter hoc non annumeratur Tribus hæc in Apocalypsi cum his, quæ saluantur.* Hactenus Irenæus. Cui etiã assentitur Hyppolitus in Oratione de consummatione mundi. *Antichristus* (ait) *certo nasciturus est ex Tribu Dan, & veluti Rex tyrannus aciem ex aduerso instructurus est index seuerus ac Diabolus. Quemadmodum enim è Tribu Iudæ natus est Christus: ita nascetur è Tribu Dan Antichristus. Nam per omnia seductor ille vult imitari Filium Dei. Leo Christus, Leo quoque Antichristus. Ex Hebræis ortus est Christus: hic quoq; nascetur ex Iudæis.* Ambrosius etiam dicit, *Antichristum futurum ex tribu Dan, seuum Iudicem, immanem Tyrannum.* Denique Augustinus: *Cum Iacob* (inquit) *filios suos benediceret, talia dixit de isto Dan, vt de ipsa Tribu existimetur exurrecturus Antichristus.* Cũ ergo tam Græci, quàm Latini Patres ex ipsis Scripturis eam sententiam hauserint, quòd Antichristus ex Iudæis nasciturus sit, constet verò, Pontifices Romanos non ex Iudæis, verũ ex gentibus esse natos, & alios quidem ex alijs regionibus, plerisque verò ex Italis, nec vnus eorum, ac multò minus omnes, qui per hos septingentos annos vixerunt, de Tribu Dan exurrexerint: profectò ab omni Sacrarum literarum sensu abhorret, vt dicamus, Papam esse illum Antichristum, qui potissimum ad conuincendam Iudæorum perfidiam ex Iudæis natus ad Iudæos mittetur.

Quibus Sacramentis initiabitur Antichristus: seu nona Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus: quia iste circumcideretur, & Sabbata coleret, cum nullus vnquam Papa circumcidit se permiserit, aut Sabbatum ritusq; Iudæicos celebrauerit.

CAPVT XVIII.

Si verè dixit Christus, *Iudæos aliam in suo nomine venientem suscepturos esse, nec illi quetquam pro Messia suscipiuntur*, qui non & ex Iudæis originem trahat, & legem eorũ obseruet (*in lege enim requiescunt, in Scripturis putant se vitam æternam habere, in Moysè gloriantur, & emulationem Dei habent, licet non secundum scientiam*): profectò nec illud potest dubitari, quin Sacramenta, quibus primùm initiabitur Antichristus, illi cum Iudæis futura sint cõmunia. Itaq; cum Circumcisio, quæ non tantũ ex lege, verũ etiam ex Patribus est, omnium Sacramentorum Dei longè antiquissimum sit: non temerè scripsit Ambrosius, *Antichristu ex Circumcisione, aut circumcisum venire sperandum esse, vt sit Iudæis credendi illi fiducia.* Eòdem pertinet quod Gregorius Magnus ait: *Quia Antichristus Iudæizare populu compellit, vt exteriorem ritum Legis reuocet, & sibi Iudæorum perfidiam subdat, coli vult Sabbatu.* Denique Hieronymus ita scribit: *Antichristus simulabit, se ducem esse fœderis, hæc est, legis & Testamenti Dei.* Nec dicant Protestantes (vt solent) hæc omnia præter Scripturas dici. Nam si ex Scripturis constat, Iudæos expectasse Messiam omni tempore, atque adhuc expectares si non recipient nisi amicum ac studiosum legis Mosaicæ: profectò satis clarè consequitur ex ipsis Scripturis, vt Antichristum oporteat Circumcisionem ac Sabbata colere. Cũ verò ipse vsus rerum abundè testetur, nullũ Pontificem Romanũ aut seipsum circumcidisse, aut Sabbata Iudæorum celebrasse, aut alios legis Mosaicæ ritus coluisse: quis non videt, cum Scripturis Diuinis penitus pugnare, vt Papa dicatur esse ipse Antichristus?

De studijs & doctrina Antichristi: seu decima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia Papanon negat, Christum Iesum incarnatum esse, quod tamen Antichristus faciet.

CAPVT XIX.

Quicquid ad fidem autoritatẽ apud homines, ac præsertim Iudæos, conciliandam spectat, id non prætermittet Satanas organo huic suo Antichristo tũ persuadere, tũ inspirare. Et quia *mendax est Diabolus, mendaciq; pater, & Antichristus etiam mendax ille appellatur, ac in prodigijs mendacibus venturus dicitur: non est dubium, quin ab*

Antichristus nascetur ex Iudæo. In cap. 11. Daniel. Iren. lib. 5. Antichristus de Tribu Dan.

Gen. 49. & Hierem. 2.

De Benedic. Patriarc. c. 7. Gen. 49. Deut. 33. Quæst. Iupet. Ioh. c. 22.

Ioan. 5.

Rom. 2. Iohan. 5. Rom. 10.

Ambros. in 2. Thessal. 2. Antichristus circumcisus. In Regist. lib. 11. Ind. 6. Epi. Hieron. in 11. c. Daniel. Iohan. 4.

Ioan. 8. 1. Ioan. 2.

Cathe. 14. Antichristus hypocrita. Ephrem. Scem de Antichristo.

Daniel. 11.

1. Iohan. 2. Antichristus negabit Iesum esse Messiam.

Lib. 6. de Trinit.

Hæc ratio conuincit, Antichristum verè negaturum, quod Iesus sit Messias in lege prædictus.

Papa confitetur, Christum in carne venisse.

initio aget hypocritam, simulabitq; virtutum omnium studia & amorè. Vnde Cyrillus Hierosolymitanus rectè dixit, *Antichristum ab initio simulatum temperantiam & humanitatem*. Nec minus aptè Ephrem Syrus: *Et omnes (inquit) fallere possit falsus atque faliloguus, humilem se simulabit & blandum, iniuriam aspernantiem, præferentem pietatem, benignum, pauperem, studiosum, speciosum ultra omnem admirationem, placidum, hilarem ad omnes placere omnibus nitetur, ut citò à populis ambiatur ameturq;*. Ad hanc hypocritam Antichristi pertinere videtur, quod Daniel scribit, eum tam *in concupiscentijs feminarum non futurum, quam futurum*. Nam (vt eo in loco Hieronymus annotauit) verba Danielis ita sunt posita, vt liceat vtrumque intelligere. Nam & in corde suo erit in concupiscentijs feminarum, & tamen quia nouit, castitatem magnum quoddam donum esse, simulabit se non esse in concupiscentijs feminarum. Hæc igitur ab initio confectabitur Antichristus. Verum vbi paululum insinuauerit se, animosq; hominum tibi deuinxerit: tunc demum virus illud suum euomet, quod ab ipso Diabolo hauitum ab ineunte ætate imbiberat. Inuidens enim Christi gloriæ & Christianorum salutem, negabit, illum esse Christum seu Messiam, qui sub Pontio Pilato crucifixus est, qui quæ die tertia surrexit, & iam sedet in gloria Dei Patris. Hic est præcipuus scopus, ad quem Antichristi doctrina tendit, quod ipsum per sanctum Dei Spiritum prædicans Ioannes Euangelista, cum dixisset: *Audistis, quia Antichristus venit: Et, Omne mendacium non est ex veritate: quis est (inquit) ille mendax, nisi qui negat, quod Iesus non est Christus? Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium*. Et (c. 4.) *Omnis spiritus, qui soluit (seu, qui non cõstitetur) Iesum Christum in carne venisse, ex Deo non est. Et hic est (spiritus) Antichristi, de quo (spiritu) audistis, quod venit (potenter in Antichristo ipso) & nunc iam in mundo est (per Antichristi membra & præcursores)*. Etenim spiritus Antichristi fuit in mundo etiam Apostolorum tempore, quia Satanas, qui conditus est in principio rerum omnium, quiq; Christo post Incarnationem eius præcipue inuidet, hunc malitiæ spiritum & alios ante, & tandem eximio illi supeditat Antichristo. Præclare igitur Hilarius ait: *Hæc interim loquitur planè per aduentus sui Prophetas ac præuis ipse ille, qui postea erit in Antichristo locuturus: Saluas è fidei confessionem his tentamentis nouis inquietans, vt primùm conscientie nostræ, qua ita credimus, intelligentiam Filij naturalis euellat: deinde ipsum illud, quod adoptiuum erit, reliquum nomè, excludat*. Docet Hilarius, vltimùm Satanæ scopum esse, vt per Antichristum, Christi nomè in vniuersum excludat, quam rem suo tempore instituendâ, non parùm adiuuenti attulerunt Ariani Præcursores Antichristi, dum negarunt, Christum esse Filium Dei naturalè. Sed quod Satanas, qui est velut anima & spiritus Antichristi, per alios administratos suos sæpè tetauit, hoc multò potentius efficiet, cum ipse ille Antichristus venerit, qui non verbis modò affirmabit, sed operibus etiam prodigiosis conabitur persuadere, quod Iesus Nazarenus non est Christus, seu Messias verus. Ac nimirum nisi Antichristus absque vllis ambagibus negaturus esset, Iesum Nazarenum, in quem tot annis credidimus, illum Messiam esse, de duo Prophetæ prædixerunt, quod redempturus esset genus humanum: frustra Iudæi nouum Messiam expectarent, quod tamen eos facere, nemo, qui aliquid de Iudæorum spe nouit, ignorat. Quapropter tametsi in multis alijs rebus, Antichristus Deo se opponet, tamen ob nullam causam verius appellatur *Aduersarius & Antichristus*, quam quod ipsam Christi personam & aduentum vniuersum oppugnabit, negans Christum operatum esse Redemptionem & salutem nostram.

Cum igitur hic sit proprius Antichristi spiritus, vt neget, *Christum in carne venisse*: manifestum verò existat, Pontifices Romanos tam longè ab hoc spiritu & olim abhorruisse, & hodie abhorre, vt non modò confiteantur quotidie in Symbolis Apostolorum, Niceno, & Athanasij, Christum venisse in carne, verum etiam nunquam receperint, atq; adeo semper abiecerint, & detestati sint eas hæreses, quæ vel Diuinitatem Christi per Arianos, vel incarnationem per Marcionitas & Manichæos, vel caritatem naturarum vnionem per Nestorianos, vel perseuerantiam in cœlo per Eutychianos & Monothelitas oppugnauerunt, adeò vt nulla Ecclesia in vniuerso mundo Christi aduentum verius, aut ipsa tum verbis, tum scriptis, tum Sacramentorum celebrationibus cõfessa fuerit, aut ab alijs cõfiteudum curauerit: prorsus cum expresso Dei Verbo pugnat, vt Romani Pontifices dicantur ipse Antichristus. Hoc enim perinde est, ac si dicatur: Is qui ritè sedet in ea Ecclesia, quæ maximè omnium confitetur, Iesum esse Christum, quæque fidè Diuinitatis & Incarnationis Christi præcipue tueretur, is est ipse idem Antichristus, qui soluit Iesum, & negat eum in carne venisse. O stupidam hæreticorum mentem, qui seriò dicunt, seriò cõcionantur, seriò scribunt, repetunt, inculcāt, Romanum Pontifi-

Pontificem esse ipsum Antichristum! Ergone ipse Antichristus corde credit, ore cõfiteatur, & Sacramentorum frequentatione agnoscit, Iesum esse Christum? Nec ad rem facit, quod vt suam causam tueantur, Protestantes obtinentur.

Obiectio Protestantium in Centur. 1. c. 4. Pag. 436:

Scripturæ ostendunt, quod illi, qui sedent in Templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide, & negabunt, Iesum Christum in carne venisse, hoc est, solū Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato. (Et post:) quodq; non sola fide in Christum iustificemur, sed quod nostra bona opera etiam aliquid conferant ad salutem coram Deo.

RESPONSIO:

Sedet quidem Antichristus in Templo Dei: sed non omnes, qui sedent in Dei Templo, sunt etiã Antichristus, aut deficient à fide. Nã si omnes, qui sedent in Templo Dei, deficerent à fide, iam quis esset fidelis, cum fideles potissimum *sint Templi Dei*, & in eorum cordibus habitet Christus? qui etiam corpus suum appellauit *Templum* quoddam, certè non nisi Dei. Quod si omnes, qui sedent in Templo Dei, necessariò non deficient à fide: quàm inepta est hæc interpretatio Protestantium: *Qui sedent in Templo Dei, hoc est, Episcopi Romani deficient à fide?* Etenim si alij sedentes in Templo Dei (vt quondam Aaron & Posterius eius sederunt super Cathedram Moysi) possunt manere in fide: cur non etiam Romani Episcopi fidem rectam seruauerint, etiam si sedent in Templo Dei? Non potest illa interpretatio certa constitui, quæ necessaria nõ est: nec est necessaria, quæ potest aliter se habere. Sed pergunt Magdeburgenses: *Negabunt Episcopi Romani, Iesum Christum in carne venisse*. Qui scitis, eos id negaturos? *Scripturæ (inquit) hoc dicunt*: Quo tandem in loco? Iam citant Caput 17. Apocalypsis, de quo dictum est antea in huius lib. c. 8. citant. 2. Thessal. 2. de quo postea dicitur. Certè nullibi dicunt Scripturæ, Pontifices Romanos Incarnationem Christi negaturos. Absit, vt mendacij accusentur Scripturæ sacræ. Mentitur enim qui dicit, Pontifices Romanos vnquam negasse aduentum Christi in carne. Ergo vt huic vulneri medicinam faciant Magdeburgenses, per allegoriam interpretantur verba Scripturarum, & aiunt, eos negare, Iesum Christum in carne venisse, qui negant, solum Iesu Christi sanguinem emundare nos ab omni peccato. Quid ergo? Vtrum ipsi dicunt, solum Christi sanguinem absque vlla fide emundare nos? Certè si pretium ac meritum, cuius vi redempti & mundati sumus, consideramus: vnã cum illis credimus, absque operum atq; etiã fidei nostræ vel merito, vel pretio nos per solum Christi sanguinem emundatos esse. Verum si modum & rationem aspiciamus, qua sanguis Christi (qui solus vi dignitatis suæ meretur nostram emundationem) nobis fructuosus euadit: iam & fide per dilectionem operante opus est, quæ purificet corda nostra, & operibus bonis, quæ Deus preparauit, vt in illis ambulemus, quæ adeo conferunt aliquid ad salutem nostram coram Deo, vt nisi madata seruemus, & voluntatem Patris faciamus, & penitentiam egerimus, & iugum Christi tollamus super nos, & spiritu facta carnis mortificauerimus, & perseueremus usq; in finem, vitam æternam adipisci nõ possimus. Contrã verò qui non audiuor obliuiscus, sed factior est operis, hic beatus in factis suis erit. Illa igitur doctrina, quæ negat, nos sola fide iustificari, quæq; statuit, opera bona coram Deo ad salutem aliquid conferre, adeo non negat, Iesum Christum in carne venisse: vt qui aliter docent, Christo ipsi cõtradican, qui vitam æternam ijs reddit, qui esurientes pauperunt, nudos cooperuerunt, & in carcere postos, aut infirmitate aliqua pressos visitauerunt. Non ergo negat, Christum in carne venisse, qui docet, opera bona fidelibus necessaria esse ad ingrediendum in vitam æternam. Sed ponamus, hanc doctrinam de bonorum operum necessitate (quæ Protestantibus ad omne opus bonum reprobus tam grauis videtur) veram non esse: ac illos, qui eã tuerentur, ab æterna vita, quæ Incarnationis Christi fructus est, excludere. Vtrum qui docet, aut facit aliquid, ex quo fit, vt Incarnatio Christi haud quaquam ei proficit, idcirco statim ille ipse Antichristus est, de cuius aduentu Christus & Apostoli tam sollicitè prædixerunt? Nihil minus. Alioqui, iam inde ab initio mundi plus quam mille Antichristi fuissent. Antichristus verò palam, absque vilo inuolucro dicit, *Iesum non esse Christum, neque carnem accepisse, nec verum Messiam esse*. Hoc autem non docet Papa, nec docuit aliquando: Papa igitur non est Antichristus.

1. Cor. 6.

Iohan. 2.

Matth. 23.

Gal. 5.

Actor. 13.

Bonorum

operum nec

cessitas.

Ephes. 2.

Matth. 19.

Matth. 7.

Matth. 11.

Rom. 8.

Matth. 24.

Iacob. 1.

Matth. 23.

1. Ioh. 2. & 4.

De impie-

De impietate Antichristi seipsum afferentis esse Christum: & vndecima Demonstratio, quod Papa, qui nihil tale de se dicit, imò contrarium vbiq; proficitur, non sit Antichristus.

CAPVT. XX.

Parum sibi fecisse Antichristus videtur, si tantum neget, Iesum esse Christum, aut carnem de Maria virgine accepisse: nisi etiam seipsum in Christi locum furroget, ac dicat ipse de se, Ego sum Christus. Quod enim alij multi Pseudoprophetae (vt Simon Magus, Menander, Manes & alij aliquot) non satis feliciter conati sunt facere, vt seipsos secundum Christi predictionem vocarent Christum & Messiam: hoc Antichristus in se ita suscipiet, vt non diffidat, se egregium aliquid facinus ex ea re perpetraturum. Persuadebit enim Iudaeis, se Christum esse, quemadmodum Christus ipse dicebat: Si alius venerit in nomine meo, illum recipietis. Quare Irenaeus Antichristum ait venturum, vt seipsum ostendat esse Christum. Et Ambrosius: Antichristus (inquit) ex Scripturis disputabit se esse Christum. Et sciens (inquit) Satanat, venturum Dominum ad se comprimendum, nomen eius (id est, Christi Domini) sibi usurpabit, & vt Regnum eius verum videatur, attrahet secum qui simulcum eo pereant. Seipsum (vt ait ibidem Theodoretus) Christum nominabit. Haec faciet Antichristus. Verum nemo Pontificum Romanorum dixit vnquam, se Christum ipsum, aut liberatorem humani generis esse, nemo illorum id ex Scripturis probare conatus est: Papa igitur non est Antichristus.

Matth. 24.
Ioan. 5.
Lib. 5.
In cap. 21.
Luc.
In 2. Thess. 2

Duodecima Demonstratio, quod Papa, qui mori se & resurgere non simulat, (sicut Antichristus faciet) minime sit Antichristus.

CAPVT XXI.

Non verbo tantum dicit Antichristus, Messiam se esse, verum etiam simulabit, se propria Messiae opera facere, & Prophetarum Scripturas, quae de Messia extant, implere. Cumque in omnibus veteris Testamenti Scripturis mors Christi & resurrectio praedicta sit: Antichristus vt se verum esse Messiam ex operibus ipsis demonstrat, mori se finget ac resurgere. Vnde Ioannes in Apocalypsi ait: Vidi vnum de capitibus bestiae quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est. Bestia (inquit Augustinus) ipsa impia ciuitas intelligitur, & populus infidelium contrarius populo fidei & ciuitati Dei. Vnum ergo, seu primum de capitibus Bestiae, optime intelligitur ipse Antichristus: qui narratur quasi occisus, propterea quod non verè, sed simulatè morietur. Iam verò plaga mortis eius curata dicitur, quia ficta resurrectionis medicina ficta mortis vulnus curabit. Hinc non temerè scripsit S. Gregorius, Antichristum simulaturum se mori & resurgere, & in sua resurrectionis honore, facturum, vt aies Dominicus in veneratione habeatur. Beda etiam in eundem Apocalypsis locum ita scribit: Antichristus ad capita regni terreni perueniens, imitatione veri capitis nostri se quasi occisum resurrexisset, & pro Christo, qui hoc verè perfecit, suscipiendum audet exhibere. Id ipsum Haymo ibidem affirmat. Quae interpretatio nec Areta quidem Caesariae in Cappadocia Episcopo duplicet, etiam si minus constanter eam proponat. Certè nec affert vllam interpretationem probabiliorem, & ista ipsa confirmatur ex eo, quod mox adiungitur: Admirata est vniuersa terrarum post bestiam, dicens: Quis similis bestiae, & quis poterit pugnare cum bestia? Opinio enim resurrectionis Antichristi rapiet homines in stuporem tam vehementem, vt frustra cum illo pugnaturi videantur, qui non solum alia sua vulnera, verum etiam ipsius mortis plagam curare poterit. Nunquam verò simulauit quispiam Romanorum Pontificum se mori & resurgere: nemo igitur Pontificum Romanorum est Antichristus.

Luc. 24.
Apocal. 3.
De Ciuitate Dei lib. 20. cap. 9.
Lib. 11. In dicit. 6. Epi. 3.

De intolerabili superbia & blasphemia Antichristi extollentis se supra omnem Deum, & decima tertia Demonstratio, quod Papa, qui se non extollit supra Deum verum, non sit Antichristus.

CAPVT. XXII.

Impius cum venerit in profundum peccatorum, contemnet, ait Salomon. Et quis magis impius, quam Antichristus? Is igitur cum & Iesum negauerit esse Christum, & seipsum dixerit Messiam verum esse, eamque rem Iudaeis probari tuamque doctrinam recipi viderit: profusus non homines tantum, sed etiam Deum contemnet, seque ipsum (vt Apostolus ait) extollet supra

Proverb. 18.
2. Thess. 2.

let supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur. Quanquam enim verus Messias & Christus haberi vult, non tamen Christi humilitatem imitabitur. Nam Christus venit in nomine Patris sui, velut à Patre missus, quem se maiorem esse tum ob naturam assumptae carnis, tum ob rationem originis, qua genitus est a Patre, semper & vbique agnouit. Verum Antichristus venit in suo ipsius nomine, hoc est, nullum agnoscat principium, à quo generatus sit, nullum Deum, à quo in carnem sit missus: verum (vt Chrysostomus ait) omnem sibi potestatem tyrannicè vindicabit, se omnium Deum profitebitur, se Maximum Deorum esse gloriabitur. Quod ipsum Haymo animaduertens, rectè dicit, quod Antichristus supra sanctam Trinitatem se extollet. Non enim agnoscat saltem Deum Patrem supra se, in cuius nomine veniat, sed seipsum appellabit principium in genitum, quod aliunde non sit. Ob hanc blasphemiam Daniel vocat Antichristum impudentem faciem, qui contra Principem Principum consurgit: & aduersus Deum (inquit) loquetur magnifica. Et in Apocalypsi appellatur meretrix magna, plena nominibus Blasphemia, mater illa fornicationum & abominationum terra: adeo vt Chrysostomus, & cum secutus Theodoretus dicant, nec ipsum Neronem tam perfrecta fronte, & impudenter egisse, quam acturus est Antichristus: itaque; Neronis persecutionem vocatam esse mysterium iniquitatis, aduentum verò Antichristi dictum esse reuelationem: quia iste suam impudentiam non conabitur tegere, aut occultare. Perpicuum verò est, Pontifices Romanos nihil tale de seipsis docere aut sentire, imò passim se agnoscunt indignos illo ministerio, quod illis à Christo impostum sustinent, peccata presbyteris & conferuis suis cõfitentur velut Christi ministris, & in eo sese hominibus subiiciunt: tantum ab eo absunt, vt se extollant supra Deum ipsum, aut supra sanctissimam Trinitatem. Quid in hac re tam clara & manifesta habent Protestantes, quod dicant, aut obtendant?

2. Thessal. 2.
Iohan. 5.
Iohan. 14.
Homil. 40. in Iohan.
In 2. Thess. 2.
Daniel. 8. Cap. 11.
Apocal. 17. In 2. Thess. 2.
Papa non se extollit supra Deum.

Illyricus in Catalogo testium. Pag. 3.

Efferre se supra Deum & eius cultum, Christus ita declarat, in nomine Christi venire. Certum autem est, Papam sese pro Vicario Christi venditasse.

RESPONSIO.

Si quoquo modo in Christi nomine venire, hoc esset, efferre se supra Deum, & eius cultum: omnes Apostoli exulissent se supra Deum & eius cultum. Omnes enim venerunt in Christi nomine, hoc est, velut ab eo missi, virtutemque & autoritatè predicandi & operandi ab eo capientes, baptizabant, & miracula operabantur in nomine Iesu Christi. Sed Christus eos appellauit Pseudoprophetas, qui non quoquo modo venirent in nomine eius, verum, qui praeterea venturi essent in proprio nomine, atque ob id dicturi essent, Ego sum Christus: & ita venirent, non quidem in Christi nomine, velut eius Vicarij, sed velut eius hostes, negantes eum fuisse, aut esse Christum, aut Messiam verum, quia ipsi potius id essent, sicut Simon Magus dixit. Illyricus igitur planè & falsarium, & Sophistam egit hoc in loco: falsarium, quia Euangelij verba vitiose interruptit. Christus enim dixit, Multi venient in nomine meo, dicens: Ego sum Christus. Vnde apparet, Christum non de illo egisse, qui diceret se Vicarium Christi. Nam is adeo non dicit, se Christum esse, vt nisi alius praeter ipsum Christum existeret, is vices eius gerere non posset. Illyricus ergo non rectè fecit, cum ea Euangelij verba omisit, quae declarabant, quidnam Christus appellaret in nomine Christi venire. Cum enim tã is veniat in nomine Christi, qui legatione pro Christo fungitur, quam is, qui nominat se Christum seu Messiam: cumque Christus non prioris eius verbi sententiam, sed posteriorè reprehenderet: Illyricus in hoc egit Sophistam, quod Papam, qui venit in nomine Christi, legatione fungens pro Christo, vult videri à Christo reprehensum esse, cum Christus non nisi eum reprehenderit, qui nominat se Messiam. Quid quod Christus non tantum egit de Antichristo ipso, verum etiam de omnibus Pseudoprophetis? Vnde etiam dicit, multos in nomine ipsius venturos. Antichristus verò vnus est. Itaque tã est is, qui extollit se supra Deum, possit etiam venire in Christi nomine, & dicere, se Christum ipsum esse: tamen plus in Antichristo notauit Apostolus, quando dixit, illum se extollere supra oem, qui dicitur Deus. Falsum igitur est, quod Illyricus dicit, Christum declarare, quid sit apud Paulum efferre se supra Deum. Quinimò Paulus Christi verba potius interpretatur. Nã quod Christus breui quadam oratione perstrinxit, dicens: Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat: hoc Paulus longiore quadam oratione explicauit, cum ita scriberet: Reuelabitur homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur

Matth. 24.
Iohan. 2.
2. Cor. 5.
Illyrici calumnia.
Matth. 24.
Iohan. 2.
Matth. 24.

dicitur Deus aut quod colitur, ita ut in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus. Nihil enim aliud hæc omnia Pauli verba explicant, quam id quod Christus unico abominationis vocabulo significauerat. Præclare enim Hilarius ait: Antichristus ex eo dictus est abominatio, quod aduersus Deum veniens, honorem sibi Dei vendicat. Duo hæc sunt notanda: vnum, quod Antichristus venit aduersus Deum: alterum, quod sibi honorem Dei vendicat. Omnes enim Pseudoprophetae veniunt aduersus Deum: sed non omnes Dei honorem sibi vendicauerunt. Ista propria est Antichristi blasphemia. Papa igitur, qui nec se Messiam asserit, nec se effert supra Deum verum, non est Antichristus.

Hilarius in
Math. Can.
21.
abominatio

Obiectio Illyrici in Catalogo Testium. Pag. 3.

Papa maiorem sibi potestatem usurpat, quam Filius Dei. Nam Christus se semper Scripturæ subiecit, & dixit, se, quæ faceret, & pateretur, facere & pati, ut Scriptura impleretur. At Papa dixit, se posse dispensare contra Apostolum & Euangelistam, posse recta facere praua, & contra.

RESPONSIO.

In re tam seria, hoc est, in causa fidei & salutis æternæ, non tantum cauillari, sed etiã prudente scienteq; mentiri, hoc illius hominis est, qui se Antichristi, hoc est, mædaci mancipium malit esse, quam Christi, hoc est, veritatis seruus & cultor. Papa nunquã dixit, se posse recta facere praua, aut etiam, quæ per naturam praua essent, facere recta. Nec sibi vnquam sumpsit, ut dispensaret contra Euangelium Christi, nec se, autoritatẽ suam Scripturis sacris anteposuit. Soler quidem in quæstionem vocari, *Utrum Papa nõ possit dispensare cõtra Apostolum?* Sed nulla est alia eius quæstionis mens aut sententia, quam *viri nõ liceat Summo Pastori ob instam & grauem causam aliter aliquando facere, si nunc permittere, quam Apostolus in se solum indifferente, ac non simpliciter necessaria præcepit & constituit.* Verbi gratia: Apostolus dixit: *Is, qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere. Quod si discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari, & vir uxorem non dimittat.* Contra hoc præceptum nec Papa, nec quisquam hominũ dispensare potest. Itaq; Protestantes qui viro dimittenti uxorem suam ob fornicationem permittunt alteram uxorem ducere, peccant contra hoc Domini præceptum: quia cum in Matrimonio, quod ex virtusq; pari consensu initur, par sit causa viri & vxoris, adeo ut neuter sui corporis, verum alter alterius potestatem habeat: quicquid in matrimonio non licet mulieri, nec viro licere potest. Itaq; Protestantes, qui contra hoc Domini præceptum dispensant, Christo se anteponunt, & ideo Antichristi sunt. Verum Papa in tali re non dispensat, sed mox apud Apostolum sequitur: *Ceteris ego dico, non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.* Si hoc est Pauli, & nõ Domini præceptum: certè hoc præceptum ad ius non merè diuinum, sed quodammodo humanũ pertinet. De hoc igitur præceptorũ genere quæritur, *an Papa non liceat dispensare cõtra Apostolũ?* id est, contra illud ius, quod Apostoli quidem constituerunt, non tamen velut legem Dei, quæ necessariò semper omnes homines obligaret (nunquam enim talia esse possunt hominum præcepta) sed quæ plerumq; maximæ hominum parti vtilia essent, atq; ideo mutari nõ deberent, nisi ob causam peculiare, in qua ob alias concurrentes causas & rationes, æquius foret, illam humanam legem etiã ab Apostolis ipsis propositam mutari, quam præfractè, vbi hoc ipsum Apostoli fieri nollent, vrgeri, & importunè, ac interdum etiam iniquè, obseruari.

Illyrici mendacia.

Quid sit dispensare contra Apostolũ.

1. Cor. 7.

Causa in qua videtur contra Apostolũ dispensari posse.

Ponamus igitur, Principem Christianũ, qui magni alicuius Regni Gubernator sit, vxorẽ habere infidelem, quæ consentit habitare cum illo, cui tamen Principi aliud offeratur ista cõditio, vt si mulierẽ alterã, quæ nõ minori etiã Regno præsit, in matrimonium accipiat, illa cũ vnuerfo Regno suo, quod hætenº idola coluit, ad Christi fidẽ accessura sit. Hic quærimº, vtrũ si Põtifex hoc ita verè se habere cõpererit, permittere nõ possit isti Principi, vt relicta vxore infideli, quæ cõsentit habitare cũ illo accipiat nouã vxorẽ, cũ tot animarũ Christo acquirendarũ immensã dote? Hac ergo in re si Pontifex cum isto Principe dispesat, hoc vtiq; appellamus *cõtra Apostolũ*, id est, contra legẽ humanã ab Apostolo constitutã dispensare. Ego putarẽ, ipsum Apostolũ, si viueret, nolle se difficilem in ea causa præbere. Nã & ipse ibidẽ dicit: *Christianũ huic seruituti subiectũ non esse, ut uxorem cohabitare volentiã reuincere cogatur.* & quan-

& quando vxor cõsentit cum illo habitare, ob eã causam vult illã nõ dimitti, quia nescit, an eã postea saluam & fidelem facere possit, nec ne. Si ergo lex ab Apostolo proposita eiusmodi est, vt ob incertam, sed tamen speratam, vnus animæ salutem, nolit vxorẽ infidelem cũ viro habitare consententẽ dimitti: certè vbi ea dimissa, multò maior spes, & certior foret, infinitas animas Christo lucrificandi: cõtra mentẽ Apostoli nõ fieret, etiã si mulier infidelis cohabitare volens dimitteretur à Principe Christiano, vt is aliam vxorẽ ducat, quæ mox & ipsa fidem Christi accipiat, & subditis eandem persuadeat. Præterea vetat Apostolus, *Neophytũ fieri Episcopum.* Contra hoc præceptum velut non simpliciter diuinum, sed potius humanum, dispesare Pontifex posset, vbi talis Neophytus esset, qui summã vtilitatem Ecclesie allaturus existimaretur nec ab elatione & superbia eius periculum vllum fore appareret. Talis erat D. Ambrosius apud Latinos, talis D. Nicolaus apud Græcos. Certè Lutherus adhuc Neophytus præfuit Ecclesie Protestantium, non per Pontificiam, sed per suam ipsius contra Apostolum dispensationem: quod pessimi omnino exempli fuit.

Ratio Apostolici præcepti.

1. Timoth. 3.

Quibus ita declaratis, liquidò apparet, totam Illyrici accusationẽ nihil esse, nisi merã calumniam. Nã Papa nunquã sibi arrogauit vllã potestatem supra Christũ, aut supra Scripturas sacras, aut supra Ius naturale, aut supra Cõstitutiones Apostolicas. Verum in ijs tantum causis aliquando ius dixit contra non mentem, sed sonũ & speciem verborũ Apostoli: idq; ex æquo & bono, vbi Apostoli ius idem dicturi erant, si eodem tempore vixissent, eandemq; causam ritè ac legitime cognouissent. Quod verò Illyricus dixit, *Christum se Scripturis subiecisse:* ille sanè Scripturas impleuit, non velut minor illis, (creaturæ enim ipsius illæ sunt, neq; vnquam potest Creator sua creatura minor esse) verum vt appareret, tam Prophetas ipsos à Deo fuisse, qui res tanto postea tempore gerẽdas adeo definitè prædixissent, quam se quoq; à Patre missum esse, & cum Prophetis consentire, qui eorum prædictiones tam accuratè præstaret, atq; impleret. Caput erat, quod Iudæi, *putantes se vitam æternam in Scripturis habere, & sermonem propheticum firmiorem esse,* nõ poterant sine grauissimo peccato illũ reiicere, atque aspernari, cuius verba & facta cum Scripturis tam eximie consentire viderent. Verum alioqui (vt Chrysostomus & alij Patres præclare ac sæpe admonent) non tam Christus illa sua vel docuit, vel fecit, quia sic prædixissent Prophetæ, ac ita scriptum esset in facris literis: quam Prophetæ illa Christi opera præsignificauerunt, quia ille talia facturus erat. Nec enim tam Scripturæ causa fuerunt operum Christi, quam Christi opera fuerunt causa Scripturarum: quia mens diuina, quæ omnium rerum prima causa est, prius opera Christi, quam Scripturas prædestinauit, & has voluit honorificũ testimoniũ futuris operibus Christi præbere. Christus igitur omnia sua fecit, & passus est, *ut Scripturas impleret,* non velut subiectus illis, sed velut Dominus illarum, qui eas voluit ostendere fidele obsequium sibi præstitisse. Papa verò subiecitur Scripturis, velut Dei organus, quæ voluntatem Dei tum continent, tum significant. In cuius rei signum, *reuerenter osculatur Euangelij librum,* quod ipsum Protestantes recusant facere. Sed nihil interim ostenditur quod probet, Papam supra Deũ, aut supra Christum sese efferre: Papa igitur non est Antichristus.

An Christi subiecit se Scripturis?

Decima-quarta Demonstratio, quod Papa non esset Antichristus, etiã si falso diceret, se Christi Vicarium esse: quia ne sic quidem supra Christum sese efferret.

CAPVT XXIII.

VOlfgangus Mulculus præclarum aliquid se excogitasse putauit, cùm diceret, *Antichristum esse nõ modo illum, qui aduersatur Christo, verum etiam illum, qui pro Christo Ecclesia sese obrudit.* Nam vt *Antistrategos* (inquit) *non is tantum vocatur, qui Duci sese opponit, sed & is, qui pro Duce cùm non sit, militibus sese obrudit & venditat, propterea quod preposito vti Græcis & contra, & pro significat: ita & Antichristus est is, qui & aduersarius est, & Vicarius Christi.*

In locis cõmun. de potestate Ministrorum.

RESPONSIO.

Si de quocunq; Antichristo sermo esset: non diffiterer, quin is, qui præter ius & fas pro Vicario Christi sese obruderet, Antichristus quidam esset. Verum nunc non quærimus, quid præposito vti Græcis, verum quid illius eximij *Antichristi* vocabulum Christianis & Scripturis sacris significet. In Scripturis *Antichristus definitur is esse, qui extollitur supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur.* Talem Antichristum negamus Papam esse posse, etiã si absq; autoritate legitima pro Vicario Christi se gereret: quod tamen eum non facere, in
d d ij superiori-

superioribus libris abunde testatum reliqui. Etenim cum Papa seipsum vocet *Vicariū Christi*, & agnoscat, se ab ipso Christo mitti, & per Petrum Apostolorū Principem, Christi verō Discipulum, quicquid habet authoritatis, accepisse: neq; cogitari potest, quomodo talis Vicarius efferret se supra ipsum Christum, à quo se missum profitetur. Veritas enim ipsa dicit, *non esse Apostolum seu Legatum maiorem eo, qui misit illum*. Cum ergo Antichristus secūdum Scripturas efferatur *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur*, atque ideo efferatur etiam supra Iesum Christum, qui Deus utique dicitur tam in Scripturis sacris, quā in corde & ore fidelium: Papa verō non extollatur supra Christum (quem credit & confitetur Deo Patri consubstantialē esse, ab eoq; suam potestātē se habere agnoscat) & hæc omnia sint tam manifesta & certa, vt nec aduersarij quidem ea ignorent: certē Papa hæc sentiens & afferens, non posset Antichristus esse, tamen si verē non esset Christi Vicarius. Aliud enim est quoquo modo mentiri, quod tamen Papa non facit, & aliud insignem illum mendacem esse de quo Ioannes ait: *Quis est ille mendax, nisi qui negat Iesum esse Christum?* Qui verō nominat se Vicarium alicuius, eo ipso agnoscat, illum seipso maiorem esse, in eo saltem munere, quod vice illius exercet.

Iohan. 13.

Psal. 44.
Iohan. 14.
Ro. 9. Gal. 1.
Heb. 1.

De Antichristo supra Maiores suos, imò supra Sanctos ipsos, & Ecclesiam Vniuersalem sese efferente, & Decima quinta Demonstratio, quod Papa, qui hoc idem non facit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXIII.

QVI animaduertit, Apostolum docuisse, quod *Antichristus extollit se supra omnē Deū, & omne quod colitur*: facile videt, eundem etiam sese efferre supra Maiores suos, supra Sanctos, & supra vniuersalem Ecclesiā, quæ certè maior Deo ipso esse non potest. Et hoc videtur esse quod Daniel dixit: *Deum Patrum suorum nō reputabit*. Hoc enim tā alienū fuit ab Antiocho Epiphane, louē nō secūs, ac fecerant patres eius, adorāte: vt necesse sit ad solū Antichristū istud verbū pertinere. Antichristus igitur cū fuerit reuelatus, non habebit vllā rationē Maiorū suorū, aut Ecclesiæ, quæ ipsius etatē antecessit: verū, vt in Apocal. dicitur, *blasphemabit Tabernaculū Dei, & eos, qui in cælo habitant: Deū verò, quē ignorauerunt Patres eius, colēt, & Deum Maazim* (vti Daniel testatur) *in loco suo venerabitur*. Seipsum enim tanquā Deum fortissimum venerabitur in eo loco, quem in sui nominis honorem eriget, quemq; à se cognominabit. Antichristus ergo nihili ducet quamcunq; Religionem, quæ ab ipso excogitata non sit. Cæterum in Papa nihil tale notari potest. Imò si qua sedes aut Ecclesia vnquam in pretio habuit Maiores suos, & vestigia eorum secuta est: illa sine controuersia Romanæ Sedis & Ecclesiæ propria est gloria: adeo vt Pontifices Romani passim scribant in suis literis, *Prædecessorum nostrorū vestigijs insistentes*. Et certè licet credamus, in re dubia maiorem esse Petræ à Domino stabilitæ ac Summi Pastoris (pro cuius fide Christus orauit, quemq; fratres suos confirmare iussit) authoritatem & priuilegiū, quā sit reliquæ militantis Ecclesiæ, quæ saltem recuset eidem Summo Pastori obedire: tamen adeo non licet vlli Romano Pontifici, Maiorum suorum legitima Decreta in articulis fidei, aut naturæ præceptis declarādis, mutare: vt si quis id palam facere conetur, atq; in ea re authoritatem Sedis Apostolicæ interponere velit, eo ipso iudicandus sit potestate sua excidisse, tanquā deficiens à fide, & ideo infidelis, cui pertinaciter in errore suo persistenti, alius Papa substitui debeat. Multum quippe interest, vtrum dicamus, aliquem esse Caput Ecclesiæ tantum militantis (quod Papæ tribuimus) an verò etiam vniuersalis Ecclesiæ, quæ ab initio mundi, vsque ad finem perseverat, quod Papæ non damus, sed solius Christi proprium esse credimus. At & hoc, & illud sibi vendicat Antichristus. Papa multos agnoscat sibi æquales: Antichristus neminem. Ille numerat antecessores suos, & vacuū successoribus locum relinquit: hic neque Antecessores, neque successores habet. Ille minor est, non tantum Christo, sed etiam Apostolis & Principe Apostolorū, cuius Cathedram se tenere in Domino gloriatur: hic non modò nullos Christi Apostolos, verum neq; Christum aliquem, præter seipsum, confitetur. Quapropter si Papa & Deum, & Sanctos, & fidem Maiorum suorum necessariò amplectitur (alioqui enim mox desinit esse Papa) cū Antichristus interim *ne Deum quidem Patrum suorum curet*, fidem verò nullam omnino vlli rei deferat: nullo modo fieri potest, vt Papa sit Antichristus.

Daniel. 11.

Apocal. 13.

Papa non cō-
tenuit Ma-
iores suos.

De Anti-

De Antichristo aspernante Idōla: & decima sexta Demonstratio, quod Papa, qui re vera Deum verum adorat, ex ipsorum Protestantium confessione Antichristus non sit, quia (licet falso) tamen illi dicunt, eum colere idōla.

CAPVT XXV.

DE Antichristo Daniel ita scribit: *Eleuabitur, & magnificabitur aduersus omnem Deum: nec quenquam Deorum curabit, quia aduersus vniversa consurget*. D. Paulus etiam testatur, Antichristū nō modò efferre seipsum supra Deū, sed etiā *supra omne, quod dicitur Deus, aut quod colitur*. Quo verbo significat, Antichristum supra numen omne, seu verū, seu falsum, semet efferre: nec aut verum Deum, aut Idōlum aliquod adorare, adorandū proponere præter seipsum. Quam esse veram Apostoli mentem Irenæus docet, his verbis: *Antichristus existens Apostata & latro, quasi Deus vult adorari, & cū sit seruus, Regem vult præconari*. Ille enim omnem suscipiens Diaboli virtutem, venit, nō quasi Rex iustus, nec quasi in subiectione Dei legitimus, sed impius & iniustus, & sine lege, quasi Apostata, & iniquus, & homicida, quasi latro, diabolicam Apostasiam in se recapitulans, & Idōla quidem seponens, ad suadendum, quod ipse sit Deus, se autem extollens vnum Idōlum, habens in semetipso reliquorum Idolorum varium errorem, vt hi, qui per multas dominationes adorant Idōla, hi per hoc vnum Idōlum seruiant ipsi, de quo Apostolus in Epist. quæ est ad Thessal. 2. ait sic: *Quoniam nisi venerit abscessio primū, & reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollit se supra omne, quod dicitur Deus, aut colitur, ita vt in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquā sit Deus*. Manifestū igitur Apostolus ostendit aduentum eius, & quoniam extollitur super omne, quod dicitur Deus, vel quod colitur, super omne Idōlum. Hi enim sunt, qui dicuntur ab hominibus, non sunt autem Dī. Irenæo atque alij Doctores, tam Græci, quā Latini. Hyppolitus de consummatione mundi: *Antichristus Idolatriam non admittet*. Cyrillus Hierosolymitanus: *Idōla odio habiturus est Antichristus*. Ephrem in Sermone de Antichristo: *Aspernabitur Idōla*. Chryostomus: *Antichristus est homo, qui extollitur super omnem, qui dicitur Deus, aut nomen*. Non enim ad Idolatriam abducit ille, sed *quispiā erit, quosuis Deos pessundans, iubebitq; seipsum pro Deo celi ac venerari*. Hieronymus: *Antichristus cunctarum gentium Deos, sine probatam omnem Religionem, suo calcabit pede*. Theodoretus: *Deos, qui vocantur, Sarraceni per Antichristum, falsos esse arguet, quorum ipse falsitatem præteritis temporibus confirmabat*.

Daniel. 11.

Irenæus in
sua lib. 5.

Antichristus
vnum Idōlum
statuit, seipsū

Catech. 11.
In 2. Thessal. 2.

Quæst. 11. ad
Algasiam.
In 2. Thessal. 2.

His ita positis: duas potissimum res inferam. Quarum prior est, Papam non se efferre aduersus Deum verum, sicuti Antichristus facit, de qua re fati antea dictum est. Posterior autem à Protestantium confessione pendet. Illi enim falsò quidem, sed tamen illi scribunt, Papam non tollere, sed statuere Idōla quædam, & ea præter seipsum. Quod ita si est, eadem opera confitentur Papam non esse Antichristum. Scriptura enim solui nō potest, quæ tūm apud Danielem, tūm apud Paulum testatur, Antichristum non permittere Idōla. *Effi ut enim se aduersus omnem Deum* (inquit Daniel) *nec quenquam Deorum curabit*. Extollitur (inquit Paulus) *supra omnem, qui dicitur Deus, aut quod colitur*. Quod autem Protestantes fateantur, Papam Idōla non auersari, sed statuere, passim ex ipsorum verbis confirmatur. Caluinus in Institutione. *Papista* (inquit) *Idolatriam habent crastorem Israelitica*. Magdeburgenses in Ceter. 1. dicunt, Episcopus Romanos *adorare Dracones, statuas, & imagines, & horrendam exercere idolatriam*. Beza in sua Confessione fidei Christianæ affirmat, *Papisticos Cænam Domini in execrandum idōlum (id est nebulonem) commutasse: quod ipsum Sacramentum Altaris vocent*. Wolfgangus Musculus in explicatione secūdi Præcepti, vocat *Papistas cultores idolorū*. Cū ergo tam Lutherani, quā Zuingliani dicant, Papistas idōla colere, à Papistarum autē numero Papam non excludant, per idōla verò Sacramentum Altaris, & Sanctorum tam inuocationem, quā Imagines intelligant (quæ sunt alia, præter ipsum Papam): necesse est, vt dicant etiam Pontifices Romanos idōla quædam, præter seipsos, colere. Verum Scripturæ dicunt, Antichristum non colere, aut colendum proponere Idōlum vllum, præter seipsum: Papa igitur, secūdum ipsorum Protestantium doctrinam, non est Antichristus. Quid hic respondebunt Protestantes? Vtrum Papam colere idōla? Papa igitur non est Antichristus. Mentiantur illi, cum dicunt, eum Idōla colere. Imò simul in duobus mendacijs deprehenduntur. Vno, dum aiunt, Papam idōla colere: altero, dum eundem aiunt Antichristum esse. Quicquid enim veritas est, Idōlū esse non potest, quia idolum est mendaciū & nihil in mūdo.

Idoli naturæ
1. Cor. 8.

d d iij Imagi-

Imagines verò Christi & Sanctorum, ac multò magis Sacramentum Altaris, veritatis cuiusdam signa sunt: nec aliter à nobis honore aliquo afficiuntur, quàm vt signa sunt rerù earum, quæ cum veræ, tum sanctæ sunt. Non potest ergo fieri, vt colentes veritatem, aut signum ali- quod veritatis in eo gradu, quo signum est, eadem opera colamus idòlum.

Iam verò non solum mentiti sunt Protestantes, sed etià sibiipsis contradixerunt. Nà nec idòla præter seipsum potest colere Antichristus, nisi Scripturæ nos fallerēt, & Protestantes dicunt, Papam & colere Idòla præter seipsum, & simul esse ipsam Antichristum. Sed nunc videamus, quomodo effugiant hanc suam contradictionem. Certè corrumpunt Scripturas, & ita putant se posse euadere. Sic enim scribunt mendaces Historici nostri Magdeburgenses: Scriptura ostendunt, quòd efferentur Episcopi Romani aduersus prædicatum Deum, hoc est, corrumpent sanam de Deo doctrinam. Deinde efferent sese etià aduersus cultum, hoc est, Sacramenta à Christo instituta. Hæc illi. Paulus dixit, quòd Antichristus extollitur super omnem Deum, aut numen, vt plerique Græci codices hodie legunt: vt verò Latini codices habent, supra omne, quòd dicitur Deus, aut quòd colitur. Vtraque lectio eòdem tedit, vt significetur Antichristus efferre se aduersus oëm Deum aut numen. Magdeburgenses verò Paulum interpretantur, tanquàm si dixisset: Antichristus extollitur aduersus eum, qui eximie dicitur Deus, & aduersus cultum. Ita enim loquitur: Aduersus prædicatum Deum, & aduersus cultum. Græca verò habent, ὑπερ πάντων θεῶν καὶ πάντων λέγομένων θεῶν, ἢ σέβασμα. Effertur supra omnem, qui dicitur Deus, aut numen. Magdeburgensium vertunt, effertur contra prædicatum Deum & cultum. Primum ergo verbum illud (πάντων, omnem) prorsus tollunt de medio, deinde λέγομένων (qui dicitur) nō referunt ad eum, qui vulgò apud Gentiles dicitur Deus, sed potius ad eum, qui apud fideles creditur Deus. Itaque non retinent proprietatem verbi & naturam. Tum autē θεῶν (Deum) quæ vox absque articulo ponitur, & ideo quemcumque Deum ex æquo significat, ita cōuertunt, velut ea vox, cū articulo posita, Deum, qui solus verus est, solū indicaret. At Epiphanius ait: Si dixerimus, θεῶν, i. Deum, sine articulo: quemlibet Deum gentium diximus, non Deum verum. Postremò cum Paulus dixerit, ἢ σέβασμα, aut quòd colitur, illi verterunt potius actiue, & cultum. Licet enim Græca vox tā venerationem ipsam significet, quàm id quòd colitur: tamen ex eo quòd agitur, apparet, Paulū voluisse dicere, quòd Antichristus efferit se supra omnem, qui dicitur Deus aut numen. Etenim vt Dei vox nō respicit actionem Antichristi, sed rē supra quam effertur: sic & illud σέβασμα non ita debemus interpretari, velut venerationem alicuius hominis significet, sed potius rem ab hominibus adoratam & quæ colitur. Ac antiquus quidem Latinus interpres legisse videtur nō πάντων λέγομένων, sed πάντων λέγομένων omne quòd dicitur, quo etià modo Hieronymus legit in Quæst. II. ad Algasiam. Iam ergo posset etiam repeti vox illa (dicitur) vt intelligamus Paulum docere, quòd Antichristus efferit se supra omne quòd dicitur Deus, aut quòd dicitur numen, seu, adorandum. Vt cunq; sit, insignis est Magdeburgensium audacia in eo, quòd præmittunt πάντων omnem, & Scripturas pro libidine sua corrumpunt, ne quid in illis deprehendatur, quòd hæreses ipsarum confutet. Videntes enim, suam doctrinam simul constare non posse, vt & Papam dicant idòla præter seipsum colere, & tamen eundem dicant Antichristum esse, qui nō collet idòla: propterea sustulerunt ex Paulo vocem illam, quæ maximè proderet ipsorum demeritiam, & pro Omnem qui dicitur Deus, legunt, prædicatum Deum: velut illum, qui singulariter & solus dicitur Deus. Certè quantum interest inter omnem, qui dicitur Deus, & eum, qui solus est Deus, tanto intervallo absunt Lutherani à veritate Euangelij.

Contradictio Protestantium.

Cent. I. lib. 2. cap. 4. pag. 436. a. Thess. 2.

Verbum de Scripturis per Protestantes sublatum.

Lib. I. cont. Hæres. sect. 9.

De Antichristi Sessione in templo Dei, & decima-septima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Antichristus (vt multi Sanctissimi Patres tradiderunt) sedebit Hierosolymis in Templo Dei: cum Papa nec id fecerit vnquam, nec adhuc faciat. CAPVT XXVI.

Inter ceteras Antichristi blasphemias, illam velut non vulgarem enumerat Apostolus, dum dicit, eum in Templo Dei sedere. Hoc autem licet variè interpretati sint sancti Patres, nulla tamen eorum interpretatio eò tendit, vt Pontifex Romanus ex ea colligi possit Antichristi personam obtinere. Ac prima & omnium maximè obuia est illa sententia, quæ statuit, Antichristum in Templo Hierosolymitano, quòd Salomon erexit, sessurum esse velut Messiam Iudeorum, cui Templum illud inservire debuerit. Irenæus igitur in fine libri 7. contra hæreses. Cum (inquit) Antichristus sederit in Templo Hierosolymis, tunc veniet Dominus de caelis in nubibus in gloria Patrum. Et paulò antè: Hierosolymis Templum per dispositionem veri Dei factum est. Ipse enim

Ipse enim Apostolus ex sua persona definitivè Templum illud dixit Dei. Ostendimus autē & in lib. 3. nullū ab Apostolo ex sua persona Deū appellari, nisi eum, qui verè sit Deus, Patrem Domini nostri, cuius iussu hoc, quòd est in Hierosolymis, factū est Templum, in quo Adversarius sedebit, sicut & Dominus ait: Cum videritis abominationem desolationis, quæ dicta est per Danielē Prophetā stantē in loco sancto: qui legit intelligat. Hyppolitus in Oratione de cōsummatione mūdi ait, Antichristum Hierosolymis suscitaturum esse Templum lapideum. Cyrillus Hierosolymitanus: Antichristus (inquit) in Templo Dei sedet. Quale autē Templum dicit? In Templo, quòd reliquum est Iudeorum. Absit enim, vt in hoc id fiat, in quo sumus. Propterea dicimus, vt nō videamus gratificari illis. Si enim tanquàm Christus ad Iudeos veniet, à Iudeis sanè adorari volet, vt illos maximè decipiat. Studio-sissimum se esse ostendit illud Templum, vt ipse de progenie David esse videatur, qui Templum à Salomone olim extructū, ipse sit reedificaturus. Veniet autē Antichristus in Templum Iudeorum, quando lapis super lapidē non manebit, secūdum Saluatoris prædictionē. Cum enim vel ruina vetustatis, vel præteriti adificationis, vel quacūq; alia de causa, eiusmodi reliquiarum Templi sequetur dissolutio: ita vt oēs lapides tollantur, non dico de exterioris ambitus lapidibus, sed de tēpli interioris, in quo erāt Cherubim, tūc veniet ille. Hilarius: Antichristus à Iudeis susceptus, loco sanctificationis inisset, vt vbi Sanctorum precibus Deus innocuabat, illic ab infidelibus receptus Dei honore venerabilis sit. Et quia proprius iste Iudeorum erit error, vt qui veritatē respuerunt, suscipiāt falsitatē: Iudei deserunt montes, & transfugerunt in montes, ne admixtione plebis illius Antichristo creditura, vis aut cōtagio affe-ratur. Ambrosius: Antichristus (inquit) sedet iuxta historiam in Templo, vt sibi diuina vindicet solū potestatis. Chrysostomus. Hieron. August. approbāt eandē sententiā, nec à veritate aberrare putāt, quòd Antichristus in Tēplo Hierosolymitano sedebit, licet alteri præterea interpretationis meminerint. Accedit eodē, quòd in Templo Hierosolymitano sapius velut in figurā Antichristi posita est abominatio quædam, nempe Cæsaris imago, quam Pilatus ibi erexit. Itemq; (Chry-sostomus auctore) illa, quam is ibi statuit, qui urbem expugnavit. Præterea Hadriani equestris statua, quæ in ipso sancto Sanctorum loco, vsq; in presentem diem (inquit Hieronymus) fertur. Quid quòd secta etià impij Mahometis in eodē Tēplo nō immeritò sedisse dicitur, quia ibi exer-cetur cultus & superstitio Mahometica? Vt nō sine graui causa in eodē quoq; Tēplo expe-ctari possit Antichristi præsentia, & doctrina. Etenim vt qui fuerat quondā populus Dei per fidē verā, nūc factus est per incredulitatē Diaboli populus: sic nihil vetat, Tēplū illud, quòd ab initio Dei erat, nūc ad Satanæ ministeriū cōverti: præsertim cum illud exterius templū imago quædā & figura fuerit interioris tēpli, quòd in cordibus fidelium Deo statuitur. Itaque si cor ipsum, quòd verū Dei templū erat, à Deo ad Antichristū defecit: quid miri est, si exter-na etià structura Tēpli Hierosolymitani cōcedat in locū prædicationis Antichristi. Vt cūq; sit, de hac primū causa dicamus id, quòd nostro instituto cōuenit: Si Antichristus in Tēplo Hierosolymitano sessurus est, (id quòd tot ac tanti Patres nō sine magnis rationibus verū existimant) profectò Papa, qui nunquā hætenus in illo Iudaico Tēplo iuxta historiam sedet, nunquā hætenus fuit Antichristus, ac neq; adhuc est.

Irenæus lo-cum sanctū (Matth. 24.) interpretatur Templū Hierosolymitanū. Catech. 15.

Can. 25. in Matth.

In 21. Lucæ:

In 2. Thess. 2. Quæst. II. ad Algasiam.

De eum. Del. li. 20. ca. 19.

In 24. Matt:

Decima-octava Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, etiamsi Templum Dei accipiatur pro Ecclesia Dei, quia nullus Pontificum Romanorum sedet vnquam in Templo Dei, tanquàm Deus (id quòd Antichristus faciet) sed tanquàm Dei minister & Vicarius Christi. CAPVT XXVII.

Quoniam nemo Sanctorum Patrum illam priorem interpretationem velut falsam ac-cuset, quæ statuit, Antichristum iuxta historiam in loco sancto atq; in Templo Dei Hierosolymitano sessurum: tamen & alij aliquot aliter Dei Templum accipiunt, & Hieronymus verius arbitratur, Templum Dei apud Apostolum non de Hierosolymitano Templo, sed potius de Ecclesia accipiendum esse, in qua sedet Antichristus, non velut legitimus Iudex, sed velut Tyrannus, qui partim dolo, partim vi eum locum occupat. Augustinus etiam rectè admonet, Græcè legi, filium perditionis sedere non solum in Tem-plo, sed etiam in Templo Dei, tanquàm ipse cum suis membris sit Templum Dei, quòd est Ecclesia. Cum enim negauerit, veram esse Christianorum Ecclesiam, eum hono-rem sibi potius ac suis vendicabit, nec alij cuiquam Deo, præterquam sibi, Templum aliquod legitime dedicari posse contendet. Itaque Chrysostomus dicit, Antichristum sussurum, se in Templum Dei collocari, non Hierosolymitanum solum, sed & in Ecclesias: quòd ipsum etiam Theodoretus fenit. Secundū quam interpretationem Antichristus dicitur sessurus non tantum in Templo Hierosolymitano, sed præterea in quolibet alio templo seu Ecclesia.

Quomodo Antichristus in Ecclesia sedeat.

In templum sedeat.

Vnde

Vnde Protestantes inferunt, Papam esse Antichristum, quia Papa in Ecclesia Dei sedet. Quasi verò quia Antichristus tyrannico modo sedet in Ecclesia Dei, propterea quicunq; in Ecclesia Dei quocunq; modo sedet, ob id ipsum sit etiam Antichristus. Licebit hac ratione vt Apostolos & omnes eorum successores appellemus Antichristos, quia illi quoque suo modo sederunt in Ecclesia Dei. Nam sederunt super Cathedras suas, certè non extra Ecclesiam Dei, sed in ea. De his enim, qui intus, id est, in Ecclesia Dei sunt, iudicauerunt. Deniq; Ioanes in Apocalypsi vidit Sedes, & sederunt super eas, & iudicium datum est illis. Quæ verba Augustinus in hunc modum interpretatur. Non hoc putandum de ultimo iudicio dici, sed Sedes Præpositorum, & ipsi Præpositi intelligendi sunt, per quos Ecclesia nunc gubernatur. Iudicium autem datum nullum melius accipiendum videtur, quam id quod dicitur est: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cælo, & quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo. Vnde & Apostolus: Quid enim mihi est (inquit) de his, qui foris sunt, iudicare? Nam de his, qui intus sunt, vos iudicatis. Si ergo Præpositi, per quos Ecclesia nunc gubernatur, sedent super Sedes suas in Ecclesia Dei: non est continuò Antichristus, quicunq; in Ecclesia Dei sedet. Quid ergo est? Vtique Antichristus non tantum sedet in Ecclesia, sed etiam sedet ibi, vt Deus. Ita enim Paulus scribit secundum Græcos codices: Adeo vt tanquam Deus in Templo Dei sedeat, ostentans se, quòd sit Deus. Nos autem negamus, Papam ostentare se Deum, aut sedere tanquam Deum in Ecclesia. Sedet enim in Ecclesia quidem, sed vt minister Dei, non vt Deus. Hoc verbum (vt Deus) aduersarij prætermittunt suo more, quando iniustissimè acculant Papam, qui seipsum non modò ministrum Dei agnoscit, verum etiam facetur, se illo sublimi & excelso ministerio indignum esse. Antichristus verò apud Paulum appellatur primùm Homo peccati, vt in vera illius hominis natura, peccati etiam malitia inesse intelligatur. Sed cum hoc videretur esse commune cum multis, pergit Apostolus ad deterioremi ipsius conditionem, & eum appellat Filium perditum. Sed in quo genere perditum? In eo sanè, quòd aduersatur. Et cui, obsecro, aduersatur, nisi Deo, & Christo eius? Sed in quo gradu aduersatur? In omnium pessimo: nimirum in extollendo se supra omnem Deum & omne nomen. Adeo vt non stet modò, sed etiam sedeat, non in aliquo inferiore domus loco, sed in ipso Dei Templo, id est, in summo fastigio Domus Dei: & id non tanquam minister, sed tanquam Deus: nec hoc, velut qui verbo tenus simulet se Dei ministrum, & interim re vera Dei honorem ambiat, sed vltro præ se ferens, & signis prodigijsq; ostentans se quòd sit Deus. Imò cum soli Deo templa erigantur: Antichristus templa sibi ipsi eriget, vt præclare notauit Theodoretus. Deum Maozim in loco suo venerabitur: & faciet, vt maniat Maozim cum Deo alieno, què nouit. Antichristus (inquit Theodoretus) seipsum appellabit Deum Maozim, id est, sortem & potentem. Illud enim (in loco suo) pro (seipsum) posuit. Eriget enim sibi Templo, & argento & auro, & lapidibus pretiosis ipsa ornabit. Certum verò est, nullum vnquam Pontificem Romanum sibi ipsi tanquam Deo templa erexisse, & ita sedisse in illis, vt Diuinitatis honorem ex ea re sibi arrogaret. Itaq; si prima cum postremis coniungimus, Antichristus vocatur aduersarius omnium perditissimus, & superbissimus, vt qui apertè profitetur, se aduersarium esse Christi, & adeo nõ esse ministrum illius, vt Ecclesiam Christi velit suam ipsius Ecclesiam fieri, eò quòd ipse non solum velit tacita quadam opinione Deus haberi, sed etiam rebus ipsis ostentans se quòd sit Deus, ac templa suo nomini dedicanda curaturus sit. Quæ cum ita sint, videamus quàm bellè hinc probent Aduersarij, Papam esse Antichristum.

Matth. 23.
1. Cor. 3.
Præpositi sedent in Ecclesia Dei & iudicant.
De Ciuit. Dei Lib. 20. cap. 9.

Deo sedet

Protestantiū mala fides.

In Daniel. 11. Antichristus sibi ipsi eriget templa.

Illyricus in Catalogo testium Pag. 3.

Quis alius se in Ecclesia Dei extulit, exaltauit, & ostentauit, quàm Papa?

RESPONSIO.

Si nemo alius adhuc se ita extulit in Ecclesia Dei, vt Scripturæ sacræ testantur facturum esse Antichristum: illud non probat, Papam esse Antichristum, sed potius declarat, Antichristum nõdum esse reuelatum. Papam verò negamus instar Antichristi seipsum extulisse, quia nimirum non ille seipsum, sed Christus illum extulit, dicens ad Petrum (cui Papa successit) Tu vocaberis Cephas, tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo Claves regni cælorum, & tu conuersus confirma fratres tuos, & amas me plus his? Pasce oues meas. Si ergo

Si ergo negem, Papam in Ecclesia Dei seipsum extulisse, dicam verò, Christum esse, qui extulerit Papam: statim corrui hæc Protestantium fabrica, quæ ipsi velut præclarum aliquod opus admirantur, & suspiciunt. Sed præterea vt probent, Papam esse Antichristum, non satis est dicere, illum se extulisse, exaltasse, & ostentasse in Ecclesia Dei. Nam hoc etiam Paulus ab aduersarijs prouocatus, fecit. Verum oportet addere, quòd aduersetur Christo, idque in summo gradu, videlicet in extollendo se supra omnem Deum, & sedeat in templo Dei tanquam Deus, ostentans se, quòd sit Deus. Hæc omnia si patefecerint, iam fatebimur, Papam esse Antichristum. Nunc autem non solum dico, nihil omnino adferre Protestantes, quod Papam conuincat se extulisse supra omnem Deum, aut sedere in Ecclesia tanquam Deum: sed etiam ipsi probè sciunt, Papam non sibi aliquam Diuinitatem tribuere aut vendicare. Qui verò non sedet in Ecclesia, tanquam Deus, ille non est Antichristus. Nec tamen putandum est, quòd Ecclesia Dei vnquam habitura est Antichristum pro vero Deo. Ille enim sedebit in Ecclesia velut Tyrannus, cui omnes fideles & Catholici, præcipuè autem Ecclesia Romana contradicet. Hæc enim est Petra, aduersus quam non prævalent portæ inferorum. Itaq; Cyrillus rectè negat, Antichristum in Christi Ecclesia sessurum, quia videlicet Ecclesia Christi, quæ in eius fide manserit, non agnosceret Antichristum pro legitimo Iudice.

Galat. 1. & 2. inique 2. Cor. 10. 11. & 12.

Catech. 15.

De signis & prodigijs Antichristi: & decima-nona Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia nihil stupendum & prodigiosum hactenus in ei in se inuenit, quem Antichristus præcipuè sibi proponet.

CAPVT XXVIII.

Quoniam finis causarum omnium præcipua est: antequam de ipsis Antichristi prodigijs loquar, finem ipsum exquiram, ad quem illa prodigia ab Antichristo diriguntur. Is verò cum se extollat supra omnem Deum, atq; ostentet se, quòd sit Deus: liquiddò apparet, eum signa & prodigia sua in finem eum operari, vt Diuinitatis suæ opinionem confirmet. Vnde Ambròsius ait: Antichristus imitabitur Deum: vt sicut filius Dei Diuinitatè suã homo natus vel factus signis ac virtutibus demonstrauit, ita & Satanas in homine apparebit, vt virtutibus mendacijs ostendat se Deum. Pontifex autem Romanus hac in re nihil commune cum Antichristo habet. Nec enim quisquã Pontificum Romanorum miracula quæpiã in eum finem operatus vnquam est, vt ex ea re Deum se credi veller. Alioqui huius eorum conatus aliquod saltem vestigium aliquando vel ab ipsis editum, vel ab alijs deprehensum fuisset. Nunc autè ne aduersarij quidem tale aliquid consingere possunt, nedum cordatis viris id ipsum probabunt. Si quid ergo admiratione dignum Papæ gesserunt, cum in eum finem, qui potissimum propositus fuit Antichristo, id non gesserint: nihil hoc ad rem, qua de agitur, spectat.

In 2. Thef. 2.

In quem finem miracula operatur Antichristus.

Vigesima Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quia in alterius nomine Antichristus, in alterius verò Pontificis Romani miracula sua ediderunt.

CAPVT XXIX.

Negari non potest, Pontifices Romanos mirabilia quadam opera interdum fecisse. Verum illi omnia fecerunt in Iesu Christi nomine, Christum agnoscentes earum reorum operatorem, se autem ministros tantum esse. Tale est, quod Gregorius Magnus de S. Ioanne Papa narrat, quem refert ad auream portam Constantinopolitanæ urbis in conspectu omnium roganti cæco lumine reddidisse, & manu superposita oculorum tenebras fugasse. Ille enim Papa Ioannes adeo in Christi nomine hoc miraculum fecit, vt etiam pro Christi nomine vitam postea impenderit. Nã idem Gregorius ait, Theodoricum Regem Africanum Ioannem Papam iniuste iudicando & affligendo in custodia occidisse. Præterea idem Gregorius refert, Agapitum Papam post Missarum solènia, curasse murum & claudum in virtute Domini ex adiutorio Petri. Similia de alijs Pontificibus Romanis alij etiam Historici recensent. Victorem secundum Lambertus Schafnaburgensis narrat, tam diu ad orationem cum populo, inter Missarum solènia prostratum esse, donec Subdiaconus paulò anti à demonio correptus liberaretur. Idem Lambertus refert, signa & prodigia per orationes Gregorij Papæ Septimi frequentius facta esse. Idem de illo testatus est & Gulielmus Historicus, Vincentius Gallus, & Martinus Polonus. Celestinum etiam quintum miraculis claruisse, Platina testatur. Sed hi omnes, & quicunq; alij Pontifices Romani res mirandas vel viui, vel cum Christo in cælis agentes, patrarunt: certè patrarunt eas in Christi nomine, quod & inuocarunt semper, & confessi sunt.

Dial. 11. c. 3.

Papa operatur in Christi nomine.

Dialog. li. 4. cap. 30.

Dial. li. 3. c. 3.

An. D. 1054.

ee

At verò

Antichriftus
nihil facit in
Iefu Chrifto
nomine.
1. Iohan. 2.
& 4.
Cent. 1. lib. 2.
c. 4. P. 2. g. 436

Matth. 11.

Lib. 4. c. 27.

Luc. 9.

Nota.

1. Theffal. 2.

At verò Antichriftus non faciet fua figna & prodigia in nomine Iefu Chrifto Nazareni. Quomodo enim hoc faceret, cum negaturus fit, Iefum effe Chrifto? Cum ergo Pontifices Romani fub fole Chrifto nomine omnia fua miracula ediderint, fub cuius nomine Antichriftus nihil faciet: ex hac etiam re conftat, Papam non effe Antichriftum. Magdeburgenfes fatentur, Pontifices Romanos miracula fub nomine Chrifto edere. Sic enim fcribunt: *Vt autem his fidem faciatis (Pontifices Romani) edes miracula virtute diaboli, nihilominus fub nomine Chrifto.* Quòd dicunt Epifcopos Romanos *edituros miracula fub nomine Chrifto:* accipimus quòd dant, & verum effe cõfitemur. Quòd verò addit, illos ea miracula edituros *virtute diaboli:* negamus, diabolum dare virtutem ijs rebus, quæ fub nomine Chrifto fiunt. Hoc enim effet fuum Regnum deftruere, & Chrifto Regnum corroborare. Si Satanus (inquit Chrifto) *Satanam eiecit, aduerfus fe diuifus eff.* Itaque videant Proteftantes, ne peccent in Spiritum fanctum, dum miracula fub Chrifto nomine facta, diaboli virtute fieri dicunt. Abfque omni controuerfia Satanus nunquam Iefu Chrifto (cuius vel nudam nominis vmbra ferre non potest) eum honorem deferet, vt fub nomine illius miracula fit editurus. Nam (vt rectè dicit Damafcenus) *non pro Chrifto veniet, fed aduerfus Chrifto & eos qui funt Chrifto: propter quod & Antichriftus dicitur.* Si autem fub nomine Chrifto miracula ederet, non effet aduerfus Chrifto, fed pro Chrifto. Nam cum Ioannes diceret ad Iefum: *Preceptor, vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia, & prohibuimus eum, quia non fequitur nobiscum: ait ad illum Iefus: Nolite prohibere. Qui enim non eff aduerfus nos, pro nobis eff.* Chrifto negavit, illum effe aduerfum fe, qui eieceret demonia in ipfius nomine. Satanus verò eff aduerfus Chrifto: igitur in Chrifto nomine Satanus nunquam eiecit demonia. Quòd autem Satanus non facit in prodigijs edendis: nec Antichriftus faciet. Nam in Satanæ virtute Antichriftus edet prodigia fua. Papa igitur, qui ea miracula, quæ facit, in Chrifto nomine facit, non eff Antichriftus.

Vigefima-prima Demonstratio, quòd Papa non fit Antichriftus, quia Papa non edet miracula per artem Magicam in confpectu hominum, vt Antichriftus faciet.

CAPVT XXX.

1. Theffal. 2.
Triplex Sa-
tanæ potètia.

Apocal. 13.

Aduentus Antichrifti (ait Paulus) eff in omni virtute (feu potentia) in fignis & prodigijs mendacibus. Potentia verò Satanæ, quæ tota conferetur Antichrifto, partim venefica eff & ementita, nõ aliqua veritate, fed fola fpecie conftans: partim prodigiola eff, quæ occultas naturæ vires non excedit; partim denique tyrannica & violenta eff, quæ vim corporibus, non item animis, infert. Quòd ad ementitam & fucatam Satanæ potentiam attinet, illa talis eff, qualem in præftigioribus videmus effe. Et in hac quidem tum Satanus excellit, tum Antichriftus primas feret. Vnde Theodoretus in illa Pauli verba fcribens: *Ea (inquit) quæ futura funt, Paulus docet, non fore vera miracula. Talia autem faciunt & præftigiatores. Oſtendunt enim aurum, quòd verò aurum non eff.* Ad hoc genus miraculorum Aretas illud refert, quòd in Apocalypfi de Antichrifto fcribitur: *Et fecit figna magna, vt etiam ignem faceret de celo descendere in terram in confpectu hominum.* Vbi Aretas verba illa (in confpectu hominum) fic interpretatur, *intuentium oculos fascinando.* quòdque fequitur: *Datum eff illi, vt daret spiritum imagini beftiæ, & vt loquatur imago beftiæ:* Aretas putat, imaginem beftiæ re vera locuturam effe, ficuti olim per Apollonium Magum, aliòfque eiusmodi artifices tum arbores, tum aquæ dicuntur loquutæ. Quapropter myſtica illa interpretatio, quam Bullingerus & cæteri Proteftantes his locis accommodant, vt ea Romano Pontifici quoquo modo conuenire perfuadeant, non eff propria huius loci, cum hic agatur non de fpiritali & interna potèſtate, quam Antichriftus nullam habet, fed de illa, quæ in confpectu & auribus hominum neceſſariò exercetur, vt per iſtos ſenfus extèrnos, opinionem quandam de potèſtate & Diuinitate Antichrifti multitudine imbibat. Nunquam verò legitur quiſpiam Romanorum Pontificum conatus effe, vt ignem in confpectu hominum descendere in terram faceret. Nunquam eorum quiſpiam curauit, vt imago beftiæ loqueretur. Nunquam illi præftigiatricem illam artem in confpectu hominum exercuerunt. Nam fi quis fortè illorum curioſitate iſta priuatim delectatus

lectatus eff, tamen neq; in confpectu hominum quippiã eiufmodi fecit, neq; gloriã inde & famã aucupatus traditur, imò timuit potius infamiã, & ideo lucè fugit. Caput eff, quòd cum Antichriftus artè Magicam, qua præcipuè vteitur, condemnare nõ poſſit: tamen inter oēs conſtat, Pontifices Romanos nec vnquã artè Magicam & præftigiatricè approbaſſe, fed potius eam velut impiam execratos effe, & oēs libros, qui illam artem docent, inter prohibitos & hæreticos retuliſſe: nec in iſta facultate principes & om̄i hominum peritiſſimos habitos effe. Certum verò eff, quòd Antichriftus omni Satanæ potentia inſtructus, quicquid faciet, ita illud in ſuo genere omnibus numeris abſoluet, vt nihil poſſit à quoquã mortalium fieri excellētius. Non ita verò excelluerunt Romani Pontifices in arte præftigiatricè, quam ſemper oderunt, & deteſtati funt: non funt igitur illi Antichriftus.

Vigefima-ſecunda Demonstratio, quòd Papa, qui per ſecretas naturæ vires aliqua prodigia non operatur, non fit Antichriftus.

CAPVT XXXI.

Altera via & ratio, qua per Satanæ potètiã prodigia quædã operabitur Antichriftus, ea eff dum occultas reru cauſas (quas Angeli & Dæmones accuratius nouerunt) in lucè certis quibuſdã modis producet. Cum enim Diabolus optimè perſpectu habeat, quàm ſtupendas res illa velut ſecreta naturæ cõtineant, quidq; elementorũ cõmixtiones, & variæ aliarum eiufmodi rerum ſeminarũ rationes efficere queat, hanc oẽm facultatè (Deo permittente) Antichrifto ſuo tradet. Arque huc ſanè referri poſſunt illa miracula, quæ Sapientes & Magi Pharaonis operati funt in illa ſua contentione cum Moyſe & Aarone. Certum quippe non eff, quòd illi Magi ſolum præſtigias ſpectantium oculis adhibuerint, cum Scriptura dicat, *Magorum etiam virgas in dracones verſus effe, & eos quoq; aquam uerſiſſe in ſanguine.* Et, *eduxiſſe ranas ſuper terram Aegypti.* Quòd autè Scriptura factu effe narrat, difficile eff, vt nos negemus factum effe, aut in ſpecie ſola, & nullo modo re ipſa factum effe dicamus. Itaq; Auguſtin. de iſtis rebus diſputans: *Inſum (inquit) corporis rebus per omnia elementa mudi quadam occulte ſeminarũ rationes, quibus cū data fuerit opportunitas temporalis atq; cauſalis, prorumpunt in ſpecies, debitas ſuis modis & finibus.* Quæ etiã de re multò latius tractat in Lib. 3. de Trin. c. 7. & 8. Hæc autè potètia, quæ naturalem Satanæ intelligentiam non ſuperat, quæq; per eũ Antichriſto cõmunicabitur in ſummo gradu, non ita eff communicata Pontificibus Romanis, vt ij ſoli vicerint oēs mortales in hac occulta Philoſophia. Quin potius Agrippa, & Cardanus, & Paracellus, ac multi præterea tum Græci, tum Latini Scriptores, vel ſinguli hac in re plus & laborarunt, & profecerunt, quàm oēs ſimul Romani Pontifices, qui ab ætate D. Petri vſq; ad hunc diem in Eccleſia Romana ſederunt. Itaq; cum certiffimum fit, Antichriſtum in hac prodigioſa facultate omnes, qui vſpiam funt, aut fuerint, à tergo relictoſum: alij verò permulti Romanos Pontifices in hac arte vicerint, imò nullus Romanorum Pontificum vel tenuiter in ea verſatus effe reperiatur: ſatis perſpicuè vel inde elucet, Papam non effe Antichriſtum. Reſtat iam, vt de violenta & tyrannica potèſtate Antichriſti agerè, niſi quòd in opportuniorè locu ea diſputatio differetur.

Exod. 7. & 8.

In quaſt. ſu-
per Exo. c. 11.

Vigefima-tertia Demonstratio, quòd Papa, qui non intelligit ænigmata inſtar Antichriſti, minime fit Antichriſtus.

CAPVT XXXII.

Daniel ait: *Cum creuerint iniquitates, conſurgit Rex impudens facie, & intelligens propoſitiones, ſeu ænigmata.* Quibus verbis docemur, Antichriſtum illa ſeculari ſcientia reſertum fore, quam curioſiſſimi quiq; viri maximè admirantur. Ille enim exponet Virgilianum illud ænigma, & alia eiufmodi:

*Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Tres pateat cæli ſpatium, non amplius, vlna.*

Horum quippe ænigmatum ſcientia coram hominibus peritum hominem inſtat, cum re vera nihil magnum in reſeſſu habeat. Cum verò abundè conſtet, Papam non æquare, nedũ excellere vel mediocres Græmatifas, aut Philoſophæſtros in hac arte: conſtat etiam, illum non effe Antichriſtum,

cc ij

Vigefima

Vigesima-quarta Demonstratio, quod Papa, qui ministros & tortores miracula operantes non habet, minime sit Antichristus. CAPVT XXXIII.

Apocal. 13. Matth. 24.

IN Apocalypsi non modò Antichristus ipse docetur signa editurus, verùm etiã bestia seu multitudo impiorum, quæ paret Antichristo. Vnde etiã Christus: Exurgent (inquit) Pseudochristi & Pseudopropheta, & dabunt signa magna & prodigia, ita vt in errorem mittantur, si fieri potest, etiam electi. Pseudopropheta autem isti quanquam per singula serè secula extitisse leguntur, in maxima tamen copia sub Antichristo erunt: quo tempore etiã tortores ipsi, & carnifices Antichristi, miracula faciēt. Pensemus (inquit Gregorius) quæ erit humana mentis illa tentatio, quando pius Martyr & corpus tormentis subijct, & tamen ante eius oculos tortor miracula facit? Cuius tunc virtus non ab ipso cogitationum fundo quatiatur, quando is, qui flagris cruciat, signis coruscet? Talia signa in Romani Pontificis tortoribus (quos tamen nullos habet) nõ elucet: qui more cæterorum totius Ecclesie Antistitum & fidem, quam accepit, prædicat, & Sacramenta solenni Maiorum more administrat: nec aut ipse, aut ministri eius in signorum potentia confidunt.

In Job. 1. b. 32 cap. 12.

Vigesima-quinta Demonstratio, quod Papa, cuius Apostolatus signa omnes nature vires longo intervallo superant, non sit Antichristus. CAPVT XXXIII.

Iohan. 5. & 10.

2. Thessal. 2.

Verum Dei miraculum

AVdiuimus, cuiusmodi futura sunt prodigia, quæ Antichristus operabitur. Videamus iã, qualia sint illa miracula, quæ Antichristus operari non poterit. Nisi enim essent quædam talia, quæ neminem fallere aut seducere possent, non dixisset Filius Dei: Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me, & si mihi non vultis credere, operibus credite: vt cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre. Quæcumq; igitur miracula per solam potestatem Diuinam super totius nature vires fiunt, ea non potest facere Antichristus, quia is non venit in nomine Dei Patris: hoc est, cum aliqua Diuina potestate, sed secundum operationem Satanæ in proprio nomine & autoritate. Quid ergo Pontifices Romani? Vtrum aliqua miracula operati sunt, quæ solùm Diuina potestate fieri potuerint? Fecerunt quidem talia nonnulli eorum, vt Ioannes Papa, Agapetus, Gregorius Magnus, & alij permulti. Sed cum mihi iam non sit in animo, singulorum (quibus hæc gratia diuinitus tributa est) res gestas percurrere: tantùm illa recensero, quæ ad totã Pontificum seriem æquo pertinent. Res admiranda meritò visã est sanctis Patribus, quod duodecim idiotæ neq; armis, neque scientia, neque eloquentia humana præditi, mundo vniuerso persuaserunt, vt Dijs omnibus, ac superstitioni auitæ, vt luxuriæ, ambitioni, auaritiæ, caterisque voluptatibus seculi renũtians, in Crucifixum crederet, pœnitentiam ageret, per angustam viã intrare cõtenderet, ac deniq; in humana carne Angelicam vitam agens, inuisibilia ijs, quæ videbantur, anteferreret. Si hoc erat solius Dei, & non Satanæ opus: quis neget, illos Pontifices Romanos, qui per annos mille quingentos in vinea Domini tã fructuose hanc ipsam rem ab Apostolis inchoatam, continuârunt, & sacretam teetam hætenus tutati sunt, Dei solus, & nullo modo Satanæ ministros fuisse?

Principio cum duodecim Apostoli debuerint aggredi vniuersum orbẽ, caput orbis tunc erat vrbs Roma, ob Imperium potentissimum, quod ibi vigeat. Caput igitur Apostolorum Petrus, ad caput Romani destinatur Imperij, vt cuius Apostolici chori singula membra inferiores quasdã gentes Christo subijcere debebant, eiusdẽ chori Princeps principẽ locũ suo Domino subiugadum sortitò caperet. Petrus verò etsi cũ Coapostolo & adiutore suo Paulo præclarissima huius victoriæ fundameta in vrbe Roma iecerat, non tamẽ vniuersam vrbe reliquit Christianã: vt ne putares, Apostolos tantùm, ac non etiam successores eorum Christo hac in causã vrile ministerium præbuisse. Cũ igitur Successores Petri eam fidem, quæ in vrbe Roma primùm ab Apostolis prædicata est, paulatim semper disseminârunt & auxerint, donec vniuersam vrbe, nec vrbe tantùm, sed præterea totũ Occidentẽ & Septentrionẽ, deturbatis vbique idõlis, Christo subiugarent: certumq; sit, nõ aliũ dedisse incrementũ huic operi, quàm a quo primùm diuinitus inchoatum erat: negari non potest, quin latissima hæc fidei Catholice per Italiã, Siciliã, Gallias, Hispanias, Britanias, Gothiã, Daniam, Germaniamq; omnẽ diffusio & propagatio, quæ Pontificũ Romanorũ opera potissimùm facta est, & confer-

Vera Pontificum Romanorum miracula. 2.

conseruata, verũ Christi miraculũ, & non fictũ aut mēdax Antichristi portentũ existat. Romani ergo Põtifices ministri sunt Christi, & non præcursores Antichristi, multoq; minus ipse Antichristus. Quã præterea stupendum illud atq; admirandum est, quod cũ cæterorũ Apostolorũ successiones vbiqu; defecerint: sola tamẽ Ecclesia Romana tot seculis immota perseueras, plusquã ducentos & 30. Pontifices enumerat, quorũ neminẽ aut Archihæreticũ viderit, aut hæresim aliquã e Cathedra Petri docentẽ audiuerit? aut si fortẽ quispiam vnus præuũ aliquid vel secretò sensissẽ, ac literis mãdasse dicebatur: illũ in ea re vel imitata sit, vel patienter vnquã tulerit, sed vsq; ad generis humani, & totius orbis notitiã resistere semper, ac reclamare, donec dispersa & prorsus effugata omni erroris nebula, Catholica veritatis lux tũ in candelabro Ecclesie Romanæ palãm cõstitueretur, tũ inde omnibus, qui in domo Dei essent, perspicuẽ reluceret. Hocine Antichristi opus aut prodigiũ fuit? Quid ergo simile Christus fecit? Perpende mihi iam & istud, quod nullus vnquã illustris Episcopus aut Pastor fuit, vel de Græca olim, vel vnquã de Latina Ecclesia, qui non & vixerit, & mori elegerit in cõmunionẽ Sanctæ Romanæ Ecclesie? Qui tamen omnes ab Antichristo abhorrebant, quia Christum super omnia dilexerunt. Certè consensus ille tot virorum tam insignium non nisi a Spiritu sancto esse poterat, qui facit unanimes in domo, & ad id sum sapere in Domino. Hæc igitur vera Iesu Christi miracula cũ in Ecclesia Romana effulgeant: vereor, ne illi peccent in Spiritum sanctum, qui res tam diuinas non dubitant inter fucata & ementita Antichristi portenta collocare. Nobis autem, qui credimus, omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum esse, ac descendere a Patre luminum, necesse est confiteri, quod cũ in Ecclesia Romana sit perpetuã & nunquã interrupta iam inde ab Apostolis ad nos vsq; tam doctrinæ Apostolicæ, quã Pontificum successio, cũ ibi semper fuerit, hodieq; sit donum cõuertendi Paganos, cũ nulla vnquã hæresis illic recepta & approbata fuerit: cũ omnes Catholici Patres eandem omni ætate coluerint, & obseruarint: illius Ecclesie Pontifices nullo modo possunt esse ipse Antichristus.

3.

Iacob. 1.

Vigesima-sexta Demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia Enoch & Helias nondum restiterunt Papa, qui tamen Antichristo resistunt, cũ is aduenerit. CAPVT XXXV.

ENoch & Elias prædicantur adfuturi sub Antichristi temporibus, vt aduersus tẽtationes eius diabolicas populum Dei muniant. Et sanẽ de Elia manifestæ sunt Scripturæ sacre: Ecce ego mitto vobis Heliam Prophetam, antequã ueniet dies Domini magnus & horribilis. Et conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne forte uentiam, & percutiam terram Anathemate. Christus etiam dixit: Elias cũ uenerit primò, restituet omnia. Vnde Chryostomus cũ dixisset, Antichristum horribilem futurum a potestate, a crudelitate, & ab iniquis mandatis, mox subiunxit: Ne metuas. In ijs, qui pereũt, habebit vires. Nam & Helias tũ ueniet, vt fideles communiat. Eodẽ etiam accomodantur ea D. Ioannis uerba Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti faccis. In quẽ locum Aretas sic habet: Fertur ex traditione Præconum Christi, quod inuariabiliter in Ecclesia recipitur, Enoch uenturum cum Elia Thesbite. Venient enim arabo, vt protestentur ijs, qui tunc erunt, ne fallacibus Antichristi signis fidem adhibeant, & in hoc suo testimonio agent ad tempus trium annorum & dimidij. Nam mille ducenti sexaginta dies tantum explent temporis spatium. Gregorius etiam Magnus: Antichristi, inquit, uiam non solũ Elias & Enoch, sed etiam omnes electi arguunt. Quapropter cũ Enoch & Elias nondũ uenerint, ac multò minus Episcopis Romanis se opposuerint: certum etiam est, Episcopos Antichristum non esse. Nã quod Lutherani quidã uolunt, Lutherum uelut Eliam quendam extitisse, præterquam quod illi ipsi nõ credunt, eum fuisse Eliam Thesbitem qui expectatur: etiam Zuingliani & Caluinitæ negabunt, eum fuisse omnino Prophetam aut Apostolum Christi.

Malach. 4.

Marc. 3.

In 2. Thess. 2.

Apocal. 11.

Inuariabilit hoc recipitur a Catholicis, non autem a Protestantibus. In Job. 11. 21: cap. 36.

Vigesima-septima Demonstratio, quod Papa non sit Antichristus, quia heretici, qui sunt exercitus Antichristi, non pugnant pro Papa, sed potius contra illum.

CAPVT XXXVI.

ANTichristus exercitu quodam suo munitur & roboratur, secundum quod scriptum est: Et ueniet in multitudine magna, ut conerit & conficiat plurimos. Atq; huc sanẽ pertinet abominatio illa desolationis, quæ in diebus Apostolorũ uel in typo quodã præcessit, quando

Danielis 11:

ec ij

quando

Matth. 24.

Luc. 21.

Exercitus
Antichristi
In Oper. im-
perfecto.
Homil. 49.
Ambros. in
Luc. lib. 10.
cap. 21.

quando Hierusalem terrena circumdata est ab exercitu Romanorum. Quod enim dicitur apud Matthaeum: *Cum videritis abominationem desolationis, qua dicta est à Daniele Propheta, stantem in loco sancto*: id ipsum D. Lucas explicat his verbis: *Cum videritis circumdari ab exercitu Ierusalem, tunc scitote, quia appropinquavit desolatio eius*. Exercitus ergo Romanus circumdans Ciuitatem sanctam, fuit typica quadam abominatio desolationis: sed exercitus Antichristi circumdans Ecclesiam, est vera desolationis abominatio. *Exercitus autem Antichristi*, ait Chrysostomus, *sunt omnes haereses*. Imò omnes, inquit Ambrosius, *sunt Antichristi, qui praua nos interpretatione seducunt, & ideo qui legit intelligat*. Ac sanè Christus ita miscet *Pseudo-prophetarum* nomen cum *abominatione desolationis*: vt facile appareat, vtramq; rem non multum ab altera differre. Itaq; Hieronymus ibidem ait, *Abominationem desolationis intelligi posse omne dogma peruersum*. Cum ergo haereses atq; haeretici merito habèdi sint spiritalis quidam exercitus Antichristi: certè quò quisque longius abest ab haeresibus & haeticis, eò minus communicat cum Antichristo. Nulla verò Ecclesia in toto mundo nominari potest, quæ sit ac semper fuerit ab haeresibus immunior, quàm Romana Ecclesia, quæ nunquam haeresim vllam recepit à Simone Mago vsque ac Martinum Lutherum & Zuinglium Romanæ autem Ecclesiae Pastor & Rector Papa est. Papa igitur ab haeresi, & ideo etiam ab Antichristo longissimè abest: nedum ipse Papa est Antichristus.

De seculari statu Antichristi, & vigesima-octaua Demonstratio, quòd Papa non sit Antichristus, quoniam Papa non est Rex terrenus, qui oritur ex humili & obscuro loco, vt de Antichristo praedictum est.

CAPVT XXXVII.

Antichristus
est terrenus
Rex.In cap. 7.
Daniel.

HActenus spiritualem Antichristi statum vtcunque ex Scripturis sanctis decerpimus. Nunc verò cum de ciuili & seculari eiusdè statu acturi simus, ab eo primùm incipiemus, quod scribitur in c. 7. Daniel. *Bestia quarta habebat cornua decem. Considera autem cornua, & ecce cornu aliud paruulum ortu est de medio eorum. Porro decem cornua ipsius Regni decem Reges erunt, & alius consurget post eos*. Et c. 8. *Idè Antichristus* appellatur à Daniele Rex. Hinc verò colligimus, Antichristum esse Regem terrenum, quia connumeratur cū decem terrenis Regibus, in quos Imperium Romanum diuiditur, & in medio eorum oriri dicitur: ideoq; appellatur à Hieronymo *undecimus Rex*. Papa verò etfi temporale quoddam dominium habet, tamen neque ab origine Papatus sui fuit terrenus Princeps, nec vnquam Regis nomen sibi vendicauit, nec territorium ei subiectum appellatur *Regnum*, sed *Patrimonium D. Petri*. Deniq; merum Imperium seu gladij potestatem ipse in seipso velut Papa non exercet, verum per alios exerceri iubet: eo ipso agnoscens, illam quoq; seculi potestatem, velut spiritali suæ potestati vtilem & subferuentem non illegitimè per operam aliorum administrari posse. Longè igitur ab eo abest Papa, vt sit aut tantum, aut potissimum Rex terrenus, sicuti Antichristus erit.

Vigesima-nona Demonstratio, quòd Papa, qui subito ad Regnum de obscuro loco non ascendit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXVIII.

Daniel. 7.

Apocal. 13.

Daniel. 11.

In fine lib. 5.

PRæterquam quòd Daniel appellat Antichristum *Cornu paruulum*, quia principium Regni eius obscurum erit: etiam liber Apocalypsis dicit, eum *ascendere de terra*, veluti qui filius terræ ob generis sui humilitatem habendus sit. Daniel etiam sic de eo loquitur: *Stabit in loco eius* (id est, in loco Regio) *de specibus, & non tribuetur ei honor Regni*. Quæ verba licet Porphyrius de Rege Antiocho voluerit intelligi: tamen D. Hieronymus ibidè ait: *Noster* (id est, Ecclesiastici Scriptores) *et alius interpretantur, & rectius, quòd in fine mundi hæc sit facturus Antichristus, qui tam humilis erit atque despectus, vt ei non detur honor Regni*. Præterea Irenæus dicit, Antichristum *de in prouiso venire, & Regnum sibi vendicare*. Papa verò nō ascendit de terra, velut paruulum Cornu, sed potestatem suam de cælo, velut magnus ouis Christi Pastor per Petrum Apostolorum Principem traxit, cui Filius Dei clauas Regni cælorum dedit. Nec etiam de *in prouiso* venit, vt pote qui iam per aliquot secula Romæ in Cathedra D. Petri confederat, priusquam Patrimonium D. Petri aut Dominium aliquod magnum accepisset. Denique nunquam stetit Papa in loco Regio, ac multò minus illo tempore despectus fuit, in quo Dominium temporale primùm obtinuit. Imò semper illum & obseruauerunt

seruauerunt fideles (vt ex omnium ætatum testimonij in lib. 7. huius operis declarau) & timuerunt Pagani, etiam Imperatores ipsi, vt constat ex D. Cypriani verbis, quæ etiam ego citauim in lib. 7. sub numero marginali 61. Quid multis? Nihil omnino Pontificibus Romanis cum Antichristo commune est.

Trigesima Demonstratio, quòd Papa, qui neque per dolum, neque per vim obtinuit Regnum, minimè sit Antichristus.

CAPVT XXXIX.

DAniel ait de Antichristo: *Veniet clam (seu in dolo) & obtinebit regnum in fraudulencia, & brachia pugnantis expugnabuntur à facie eius, & coterentur. Insuper & Dux sederit. Et post amicitias, cum eo faciet dolum, & ascendet, & superabit in modico populo, abundantes & vberes vrbes ingredietur*. In quibus verbis secundum Ecclesiasticos Scriptores (vt Hieronymus ibidem attestatur) Antichristus docetur ad Regnum aspiraturus partim dolo, partim vi. Neutro autem modo Papa Patrimonium D. Petri obtinuit, sed tantum *ex gratuita Imperatorum liberalitate*, quod nec ipsi Protestantes negant. Neque enim aut bello Pontifex illas vrbes, quæ Patrimonium D. Petri dicuntur, ab initio, aut blanditijs & fraudulencia quæfuit, vt Antichristus dicitur facturus. Nihil igitur eorum, quæ Prophetæ de Antichristo scribunt, satis aptè in Pontificem Romanum cadit.

Trigesima-prima Demonstratio, quòd Papa, qui tres Reges non deleuit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XL.

AFacie paruuli Cornu tria de cornibus primis euulsa sunt. Quod Angelus postea sic interpretatur, vt constat, Antichristum *tres de illis decem Regibus* (in quos Romanum Imperium diuiditur) *humiliaturum*. In fine autem Capitis 11. Daniel significat, tria illa Regna, quæ per Antichristum humiliabuntur, esse Aegyptum, Lybiam, & Aethiopiam. Vnde Hieronymus *Dicamus* (inquit) *quod omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt, undecimum supereturum esse Regem paruulum, qui tres Reges de decem Regibus superaturus sit, id est, Aegyptiorum Regem, & Africæ, & Aethiopiæ, sicut in consequentibus manifestius dicemus*. Papa verò, qui nullos tres Reges, nedum illos Aegyptiorum, Africæ, ac Aethiopiæ superauit, non est proculdubio Antichristus.

Trigesima-secunda Demonstratio, quòd Papa, qui septem Regibus potentior non est, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLI.

Non tantum tres de Regibus decem Antichristus superabit, verum etiam septem reliquos potentior erit. Daniel enim ait: *Decem cornua ipsius Regni decem Reges erunt, & alius consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus*. Quo in loco Hieronymus ex omnium Scriptorum Ecclesiasticorum traditione dicit: *Interfectis tribus Regibus, etiam septem alij Reges victori (Antichristo) colla submittent*. Non est autem Pontifex Romanus in temporali statu suo (de quo iam agitur) potentior vllis septem Regibus, qui regiones vllas possident, quæ vnquam sub Romano erant Imperio: ac propterea non est Antichristus.

Trigesima-tertia Demonstratio, quòd Papa, qui nunquam in orbe toto velut Monarcha terrenus regnauit, minimè sit Antichristus.

CAPVT XLII.

Postquam Antichristus ex decem Regibus, qui suberant Romano Imperio, tres deleuerit, ac septem reliquos ad suas condiciones perduxerit: ipse velut nouus Monarcha in Orbe toto regnabit. Nam & Daniel eum inter Monarchas annumerat: *Roborabitur* (inquit) *fortitudo eius, & prosperabitur, & faciet, & dirigetur dolo in manu eius, & corpus suum magnificabit, & in copia rerum omnium occidet plurimos*. Et, *Faciet quæ non fecerunt patres eius, & patres patrum eius*. In quæ verba Hieronymus: *Nullus* (inquit) *Iudeorum absq; Antichristo in toto vnquã Orbe regnauit*. Itè D. Chrysostomus Antichristum collocat inter

In 2. Theff. 2

inter Monarchas. Nam ut Regnum Medorum à Babylonijs, Babylonijs à Persis, Persarum à Macedonibus, Macedonum à Romanis destructum est: ita Romanorum ab Antichristo destructum esse ait, ac deniq. Antichristum à Christo delendum esse. Ac sanè iustum Dei iudicium postulare videtur, ut cum carnales Iudæi semper existimarent, Messiam suum in orbe toto dominaturum, cumq; ob illam spem Regnum æternum amiserint: iustum (inquam) Dei iudicium videtur postulare, ut illa sua temporalis quadam Monarchia non priuentur. Nam ut Deus ijs, qui carnes nimum cupidè flagitabant, coturnices iratus concessit, licet dum adhuc esca foret in ore illorum, ira Dei defauiret, super eos: sic etiam si Monarchia Antichristi magna ad extremum pœnam perfidis Iudæis paratura sit, tamen vota eorum tot seculis continuata, nõ videntur omni effectu suo caritura. Iam verò Pontifices Romani Monarchiã temporale neque expectant, neque exoptant: tantum abest, ut instar Antichristi eandem exercent.

Num. 11.

Trigesima-quarta Demonstratio, quòd Papa, qui non persequitur Sanctos (vt Antichristus faciet) minime sit Antichristus.

CAPVT XLIII.

Cap. 7.

Sancti (vt ait Daniel) tradentur in manus cornu paruuli, (hoc est, Antichristi) & Sanctos Altissimi conteret. Et (c. 8.) interficiet robustos & populum Sactorum secundum voluntatē suam. Christus etiam ait: Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, neq. fiet. Deniq. Ioannes dicit, Satanam, qui per mille annos ligatus erat, post hoc solendum de carcere suo: & exiturum & seducturum gentes, quæ sunt super quatuor angulos terra. Et c. 13. Datum est illi bellū facere cum Sanctis, & vincere eos. Si ergo Sanctos tam immaniter tractabit Antichristus, ob hoc ipsum quia sancti sunt: non est dubium, quin quò sanctiores erunt, eò grauius illos persequetur. Quos verò post illud tempus, in quo reuelatum fuisse Antichristum Protestantes dicunt, sanctissimos, integerrimos, & omniū doctissimos fuisse cõstat, eos nunquam est persecutus Papa, sed duplici potius honore affecti. Hi autem erant Hilarius Casariensis, Beda venerabilis Anglosaxo, Haymo Alberstatensis, Hildidinus Abbas S. Dionysii, Walafridus Strabo, Iomas Aurelianensis, Berno Augiensis, Humbertus, Lanfrancus Cantuariensis, Regino Historicus, Rupertus Tuitiensis Abbas, S. Malachias in Hybernia Episcopus, S. Bernardus Clarenallensis, Petrus Abbas Cluniacensis, Petrus Lombardus, Gratianus, Petrus Comestor, S. Dominicus, S. Franciscus, S. Thomas Cantuariensis, Hugo de S. Victore, Albertus Magnus, Alexander Alesi. S. Thomas de Aquino, S. Bonaventura, Ludolphus Saxo, Baldus Perusinus, Nicolaus Lyranus, Thomas Waldensis, Ioannes Gerson, S. Bernardinus, S. Antoninus Archiepiscopus Florentia, Bessarion Episcopus Nicanus, Dionysius Ricelius Carthusianus, Ioannes Rossensis, Thomas Morus, Petrus à Soto, Stanislaus Hofius, & alij penè innumerabiles, quorum neminem Papa vnquam persecutus est, sed omni potius obseruantia coluit: cum tamen si illos omnino Sanctos tyrannide aliqua oppressisset, hos omniū Sanctissimos præterire non debuisset. Nam quòd Bonifacius Octauus Fratricellos & Dulcinistas, ac alij fortè Pontifices Romani alios, qui promiscuos concubitus & exercebāt, & approbant, persecuti esse leguntur, nõ puto quenquã, qui sanctus ipse haberi velit, eiusmodi monstra in Sactorum numero habituros. Certū igitur est, Papam, qui Sanctos non est persecutus, non esse Antichristum. Ioannem verò Hus & Hieronymum Pragensem non tam Papa, quàm Synodus Cõstantiensis Magistratui seculari tradidit: aliosque infinitos Lolhardos, & Sacramentarios, qui nuper in tota Europa ignibus traditi sunt, nõ Papa & Episcopi, sed politici magistratus & Christiani Reges neci dederunt. Papa enim vitæ ac necis potestatem in eos, qui extra eius territorium degunt, nõ habet, nec talē aliquam potestatem Ecclesia vllibi exercet. Cum igitur Antichristus ob cædē corporalem Sactorū præcipuè infamis habeatur; Papa verò nec Sactos vlllo modo persequatur, nec illos omnino per Ecclesiasticam potestatem suam interficiat: longissimè ab eo abest, ut ipse Antichristus sit.

Trigesima-quinta Demonstratio, quòd Papa, qui non prohibet aliquos baptizari, minime sit Antichristus.

CAPVT XLIIII.

Ad persecutionem Antichristi hoc vel maximè pertinet, ut non patiat, Baptismum Christi vel paruulis, vel adultis administrari: vnde Hyppolitus putat, Antichristi sigillum tale fore, ut quisque cogatur dicere: *Nego Baptisma*. Augustinus etiam: *Nonnulla* (inquit)

(inquit) *questio est, vtrum quando Satanas solutus totis viribus saniturus est, aliquis, in qua non fuerat, sit accessurus ad fidem? Sed quid fiet de paruulis? Id verò potius est credendū, quòd iã fortes erunt & parentes pro baptizandis paruulis suis, & hi, qui tunc primitus credituri sunt, vt illum forem vincant etiam non ligatum, id est, omnibus, qualibus antea nunquam, vel artibus insidiantem, vel vrgentem viribus. Hic tamen Augustinus rectè definit, Antichristum non obtenturum in sua persecutione, quin parentes boni quocunq; modo perducturi sint paruulos suos ad Baptismum: tamen manifestissimè significat, Antichristum omni studio, & omnibus viribus, atq; artibus (quod in se est) curaturum, ut Baptismus Christi nullis omnino detur. Ac nimirum quis dubitet, quin is, qui aduersatur Christo in summo gradu, supra modum cupiat, ut ianuam ipsam Sacramentorum omnium occludat, neminemque amplius in Christi Ecclesiam introire patiat? Quot quot enim baptizantur, Christum induunt, & eius nomen in hoc mundo illustre ac gloriosum reddunt. Papa verò nunquam in vlla gente, vlllo tempore conatus est impedire, quò minus Christi Baptismus quàm primū & paruulis quancunq; & adultis post Catechismum ritè traditum, administraretur. Quid quòd tam Lutherus in Homilia de Baptismo, & Caluinus in suis Institut. quàm Beza in sua Confessio. ne c. 7. fatentur, Deum noluisse tantum licere Satana in Papatu, vt Baptismum illic aboleret, cum ibi quoque baptizetur in nomen Patris, & Filij, & Spiritus sancti? Cum igitur Protestantes fateantur, Baptismum in medio Papatu satis legitime administratum esse, non sit autem è re Antichristi, vt Baptismus in Regno ipsius aut legitime, aut omnino administraretur fieri non potest, vt Papa sit Antichristus.*

De ciuit. Dei lib. 10. c. 8.

C. 17. num. 16

Trigesima-sexta Demonstratio, quòd Papa, qui Sacrificium Eucharistia tuetur, & colit, non sit Antichristus.

CAPVT XLV.

Quo propius Eucharistia (quæ Christi Corpus est & dicitur) ad Christū pertinet, eò magis necesse est illū, qui Christo summis viribus aduersatur, Corporis etiã & Sanguinis illius Sacramentū desertari. Est autē Eucharistia summus noui Testamenti cultus, & Sacrificiū: vt perspicuè testatur & Christus (qui eã loco veteris Agni Paschalis substituit, Luc. 22.) & Apost. 1. Cor. 10. Ibi enim confert Eucharistiã cū Iudæorū & gentiliū Sacrificijs: & 1. Cor. 11. significat, Christianos conuenire ad Eucharistiã celebrationem, velut ad cultum externum, in quo potissimū se Christianos esse profitentur. Hoc autē fieri solet in Sacrificijs publicis. Porro Daniel prædixit, quòd in dimidio hebdomadis deficiet hostia & Sacrificiū, & erit in Templo abominatio desolationis, & vsq; ad consummationē & finē perseverabit desolatio. Et c. 11. Brachia ex eo stabūt, & polluent Sanctuariū fornicationis, & auferēt iuge Sacrificiū, & dabūt abominationē in desolationē: & impij in testamentū, simulabunt fraudulenter: populus autē sciens Deū suū, obinebit & faciet, & docti in populo docebunt plurimos. Et ca. 12. A tēpore cū ablatur fuerit iuge Sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta. In quibus verbis destructio Templi Hierosolymitani & Iudaici cultus ita cõmiffetur cū totius mundi consummatione, quã illa Templi deuastatio designauit; vt vtraq; vastitas iisdem verbis simul prædicta sit, quòd etiam ipse Christus obseruauit, dum de Templi & mundi fine tū ipse velut vno eodemq; sermone differuit, tūm Danielem hæc vtraq; simul prædixisse admonuit. Quemadmodum verò Christus Mosaicæ legi finem imposuit, auferens veterem sacrificandi ritum, qui erat imperfectus, & nouum statuens, qui ob exhibitum & repræsentatum Christi sanguinem, vim habet remittēdi peccata: sic Antichristus Euangelio finē imponere conabitur, ablatoq; iugi Sacrificio Christianorum, in eius locum abominationem suam execrabilem substituet. Sed quia Christus Mosaicæ legis ritum & cultum nõ tam abstulit, vt ne omnino esset, quàm impleuit, vt ymbra in corpus, & figura trãfret in veritatē: idcirco Templi & cultus Iudaici abolitionem voluit esse perpetuam, cuius desolatio perseveraret vsq; ad finem. Quod quidem facile obtineri potuit, quia destructo semel Templo, in quo solo fas erat Sacrificium immolare, iam nullus in Orbe locus restabat, vbi Leuitica sacrificia ritè incenderentur.

Daniel. 9.

Antichristi brachia auferent iuge sacrificium.

Math. 24.

Heb. 7.

Cæterum vt legis Euangelicæ robur & firmitas omnibus patēret, permittitur Satanae ad ministro eius Antichristo, triū annorū & sex mensiū liberrima persecutio, intra quod tēpus oēs dolos suos, omnem potētiã, & vim exeret contra iugem cultū, quē Christus instituit.

ff

Iuge

In 11. Danic.

Iuge Sacrificium. Exod. 19.

Lucæ 22.

Eucharistia Sacrificium.

Eucharistia verè est iuge Sacrificiū ra tiōe rei quæ offertur.

Genes. 14.

1. Cor. 11.

Irenæus 11. 4. tit. 11.

Iuge autem Sacrificium (authore Theodoro) est is cultus, qui Deo singulis diebus adhibetur. Is autem in lege talis erat: Hoc est quod facies in altari agnos anniculos duos per singulos dies iugiter, unum agnum mane, & alterum vespere, decimam partem simila conspersa oleo iugo, quod habeat mensuram quartam partem lini, & vinum ad libandum eiusdem mensura in agro vno.

In nouo autem Testamento iuge Sacrificium, quod offerimus Deo, est corporis & sanguinis Domini Sacramentum. Christus enim post agnum Paschalem immolatum, instituta Eucharistia, dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*: id est, Nolite amplius veterè Agnū offerre, sed hoc facite, quod me iam videtis fecisse, vt ea caremonia meum Sacrificium, quod vsque ad mortem immolabo, commemoretis, & velut iugi quodam, assiduoq; cultu celebretis. Ex eo autem, quod Eucharistia in locum agni veteris surrogatur, certissimò credendum est, illam quoque Sacrificium esse, quia vt nihil in agno veterè excellentius fuit, quam quod offerebatur Deo: sic nisi nouus iste cultus oblationem Deo factam in se contineret, illo veterè imperfectior esset. Cùm enim nihil in cultu Dei maius Sacrificio intelligi queat (est enim Sacrificium nomen summi cultus, qui ab hominibus Deo exhiberi potest) profectò quicquid non est Sacrificium, idq; publicum & propitiatorium, minus est eo, quod hæc omnia in se complectebatur.

Nunc autem si verum amamus, si cultum à Christo institutum, instar Antichristi, odio non prosequimur: Eucharistia nō modò Sacrificij publici vim potestatemq; in se complectitur, sed tam excellens & singulare Sacrificium est, vt rem ipsam, quæ obtulit se vsq; ad mortem pro nobis, & contineat, & offerat Deo in recordationem mortis eius. Et hoc quidem re vera iuge Sacrificiū est. Nam vetus ille agnus non iugiter & assidue, verū per vices & horas, mane ac vespere offerebatur. Cuius rei cultus per ignem, qui nunquam in Altari cessauit, continuatus, fecit, vt Sacrificium, quod certis tantum interuallis fiebat, per interpretationem quandam continuum & iuge haberetur, cū verè ita non esset. Verū nos talem hostiam offerimus, quæ licet à nobis, sæpius mutatis panis & vini formis, per dierum & horarum interualla immoletur: tamen quia vero Diuinitatis igne viuificatur semper & alitur, in se re vera iuge Sacrificiū semper manet, seipsam in cælo per omnia temporum spatia & momenta vultui Patris exhibens, & semper viuens ad interpellandum pro nobis. A quo enim tempore Corpus Christi oblatum est in Cruce, manet Sacrificium in æternum potens & efficax, sicut & ipse *Christus manet in æternum Sacerdos*. Non esset autem Sacerdos in æternum, nisi Sacrificium in æternum offerret. Ac in cælo quidem cæleste Sacrificium offert, nudam veritatem absque vllis inuolucris Deo repræsentans & exhibens. In terris autem, vbi Ecclesia ipsius adhuc peregrinatur, eandem rem offert, quam in cælo (*unicam enim habet oblationem*, quæ in æternum potens perseverat) sed pro huius vitæ statu, in qua *per fidem, non per speciem ambulamus*, hostia Christi panis & vini figuris tegitur. vt meminisset, eum esse *Sacerdotem in æternum secundum ordinē Melchisedech*, qui has figuras protulit, cū Abrahæ benediceret, ipsumq; rationalem hostiam offerret Deo.

Hunc igitur noui Testamenti cultum, iuge Sacrificium hoc, Antichristus quanta potest rabie in terris persequetur: & *brachia ex eo stabunt, qui polluent Sanctuarium fortitudinū, & tollent iuge Sacrificium*, id est, Principes & Palatinos suos iubebit operam dare, vt nullibi celebretur Eucharistia, nullibi legatur Missa, nullibi offeratur Corpus & sanguis Domini. Verū quia noui Testamenti cultus non est ad certum locum alligatus (vt in sacrificijs Iudaicis comparatum erat) quod in vno loco non celebratur, in alio celebrabitur, quodq; palàm fieri nō potest, fiet ad breue aliquod tempus occultè, *donec Dominus veniat*. Sed audiamus, quid in hac re S. Irenæus dicat: *In tempore tyrannidū Antichristi fugabuntur Sancti, qui purum Sacrificium offerunt Deo, & in dimidio hebdomadū (ait Daniel) tolletur Sacrificium & leuatio, & in templo abominatio desolationis, & vsque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. Dimidium autem hebdomadū tres sunt anni & menses sex. Quæ à Daniele sunt dicta de fine, Dominus comprobauit Matth. 24.* Si ergo verba Danielis pertinent ad mundi finem, & ad Antichristi tempus: necesse est, vt Daniel prædixerit, *Sacrificium purum, quod Sancti offerunt Deo*, tribus annis & sex mensibus per tyrannidem Antichristi auferendum esse. Porrò cū Antichristi potestas non pertingat ad interna sacrificia vastanda, quæ de corde puro in fide non ficta, intus, vbi solus Deus quid agatur videt, castè integrèque offeruntur: certè Antichristus non sacrificium cordis, sed illud

illud potius, quod secundum noui Testamenti ritum ab ipso Christo institutum, externo ministerio publicè in Ecclesia offertur, ablaturus dicitur. Nam quod Malachias *mundam oblationem* vocauit, quæ non in sola Iudæa, sed in *omni loco*, per eos Sacerdotes, qui ex gentibus assumuntur (*Isaia 66.*) offertur Deo: id ipsum Irenæus iam appellauit *Purum Sacrificium*: & per oblationem mundam seu purum Sacrificium nihil aliud intellexit, quam Eucharistia oblationem, quam hodie Missam dicimus. Nolo vt mihi hac in re fides habeatur, nisi ipse Irenæus hoc ipsam affirmauerit. Sic autem scribit: *Christus suis Discipulis dans consilium Primitias Deo offerre ex suis creaturis, (non quasi indigent, sed vt ipsi nec infirmitati, nec ingratis sint) eum, qui ex creatura panis est, accepit, & gratias egit dicens: Hoc est corpus meum. Et Calicem similiter, qui est ex ea creatura, quæ est secundum nos, suum sanguinem confessus est, & noui Testamenti nouam docuit oblationem, quam Ecclesia ab Apostolis accipiens in vniuerso mundo offert Deo, ei qui alimenta nobis præstat, Primitias suorum munerum in nouo Testamento, de quo in duodecim Prophetis Malachias sic præsignificauit: Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens, & sacrificium non accipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu Solis usque ad occasum nomen meum glorificatur inter Gentes, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & Sacrificium purum: quoniam magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus omnipotens: manifestissimè significans per hæc, quoniam prior quidem populus cessauit offerre Deo: omni autem loco Sacrificium offertur Deo, & hoc purum: nomen autem eius glorificatur in gentibus.* Huc vsque Irenæus.

Si ergo Eucharistia noui Testamenti noua oblatio est, si Malachias eandem appellauit *Sacrificium purum*, quod in omni loco inter Gentes offertur, & Antichristus dicitur *fugaturus Sanctos*, id est, Christianos, qui *purum Sacrificium offerunt Deo*: efficitur, vt Antichristus oblationē Eucharistia tollat per annos tres & sex menses; vt meritò etiam scripserit Hippolytus in Oratione de consummatione mundi: *Tunc, id est, tempore Antichristi, Ecclesiarum ades sacre instar tugurij erunt, pretiosumq; Corpus & Sanguis Christi non exabit in diebus illis. Liturgia extinguetur, Psalmorum decantatio cessabit, Scripturarum recitatio non audietur.* Hieronymus verò in cap. 12. Danielis hæc habet verba: *Hos mille ducentos nonaginta dies, Porphyrius in tempore Antiochi, & in desolatione Templi dicit completos, quam & Iosephus, & Machabeorum (vt diximus) liber, tribus tantum annis fuisse romanemotant. Ex quo perspicuum est, tres istos & semis annos de Antichristi dici temporibus, qui tribus & semis annis, hoc est, mille, ducentis, nonaginta diebus, Sanctos persequutus est, & postea corruisurus in mōre inclyto & sancto. A tempore igitur Antichristi, quod nos interpretati sumus, Iuge Sacrificium, quando Antichristus orbem obtinens, Dei cultum interdixerit, vsque ad interuentionem eius, tres & semis anni, id est, mille ducenti & nonaginta dies complebuntur.* Perspicuè igitur affirmat Hieronymus, quod Antichristus orbem obtinens, *Dei cultum interdicit per annos tres, ac dimidium.* Theodoretus etiam in suis Commentarijs ad caput 12. Danielis: *Abominationem (inquit) desolationis ipsum vocat Antichristum: mutationem continuitatis vocat Ecclesiastici cultus ordinem ab Antichristi insania & rabie dissipatum & abolitum.* Postremò Chrysostomus (in Opere imperfecto) *Antichristus (inquit) dicitur abominatio desolationis, quia multas Christianorum animas facturus est desolatas à Deo. Nam antequam caperent Romani Hierusalem, in dimidio hebdomadæ Christus per suam doctrinam, tulit de medio iuge Sacrificium Iudaorum. Nam dicitur tribus annis & sex mensibus docuisse: qui numerus facit dimidium septem annorum, vt illud Sacrificium, quod iugiter fuerat in usu, tolleretur de medio, & offerretur Sacrificium laudis in voce, & Sacrificium iustitie in operibus, & Sacrificium pacis per Eucharistiam. Vsque ad finem autem seculi tumultus est, quia Iudaica consuetudo de sacrificijs offerendis nunquam est reparanda. Item in dimidio hebdomadæ, hoc est, tribus annis & sex mensibus, hoc Sacrificium Christianorum tollendum est ab Antichristo, confugientibus Christianis ante eum per loca deserta, non erit qui aut in Ecclesiam intret, aut oblationem offerat Deo.* Sat, opinor, testimoniorum audiuimus (recentiores enim Doctores omitto, ne Protestantes putent, nos ras nuper excogitatas in medium afferre) quod Antichristus Christiani cultus, hoc est, Eucharistia Sacrificium interdiciturus sit. Certè quidem Papa non prohibet Eucharistiam, velut noui Testamenti nouam oblationem, offerri Deo: imò summam cultus externi Religionem in Eucharistia meritò constituit, constituendamque docet. Papæ igitur opera cum Antichristi operibus nullo modo conueniunt, sed planè contraria sunt.

Cap. 1. Lib. 4. cap. 32.

Sacrificium purum.

Danielis Prophetia de auferendo iugi Sacrificio non est impleta per Antichristum, sed tantum per Antichristi Dei cultus interdicitur.

In Matth. Homil. 49.

Sacrificium pacis per Eucharistia offertur.

Trigesima-septima Demonstratio, quod Papa, qui tempora & leges mutare non conatur, minime sit Antichristus.

CAPVT XLVI.

Cap. 7.

Antichristum (authore Daniele) putabit, quod possit mutare tempora et leges, hoc est, inquit Hieronymus, in tantam erigatur superbiam, ut leges Dei et caeremonias mutare conetur, Religionem cunctam suam subiciens potestati. In eandem sententiam Theodoretus ibidem scribit: Antichristus opinabitur, posse se pietatem, qua tunc vigeat, funditus euertere, optimamque ipsius Reipublicam commutare. Hoc enim innuit, cum dixit: Cogitabit mutare tempora et legem, hoc est, eam Reipublicam, qua tunc res administrabit. Non ergo Baptismum modò & Eucharistiam, sed præterea vniuersum Reipublicæ Christianæ statum Antichristus euertere tentabit. Ac per tempora quidem nihil aptius, aut magis propriè intelligi posse puto, quàm dies festos Christianorum, in quibus memoriam Natiuitatis Dominicæ, Ieiunij quadraginta dierum, Passionis, Resurrectionis, Ascensionis, & Spiritus sancti in Apostolos aduenientis, anniuersaria solennitate celebrant. Hæc enim sunt illa insignia tempora, quæ ad cultum Dei potissimum spectant; non quod dies & annos velut ex quadam superstitione contra Apostoli præceptum obseruemus, verum quod hæc tum significatio sanctæ, tum doctrinæ nostræ, tum etiam mysterij causâ ex Apostolorum traditione custodiamus, quemadmodum Augustinus annotauit in Epist. 118. Cum igitur constet, Papam adeo nunquam conatum esse mutare dies festos ab Apostolis institutos, aut Reipublicæ Christianæ statum, aliâque leges & caeremonias fidelium, ut potius eadem sacra tempora, caeremoniasque omnes tum ipse perpetuò coluerit, tum alijs fidelibus, ut idem facerent, mandarit: nihil à vèro alienius cogitari potest, quàm ut Papa sit Antichristus. Nam quod Protestantes Papam dicunt caeremonias in immensum auxisse, hoc quidem non est, eas, quæ olim erant institutæ, mutare, sed potius per novos ritus, qui adijciuntur, veteres illas magis sanctas & munitas efficere. Non dicitur autem Antichristi proprium esse, ut adiciat leges et tempora, sed ut mutet, nec ut constituat Sacrificium, sed ut auferat.

Cap. 27.

Quàm igitur longè abest à caeremoniarum mutatione & ablatione, qui nouas instituit, tam longè ab eo abest Papa, ut sit Antichristus. Præterea præcipuè Christianorum caeremoniæ, quibus tam in Baptismo, quàm in Eucharistia celebranda vtuntur, non sunt à Papa vel solùm, vel potissimum institutæ, sed vel ab Apostolis traditæ, vel à sanctis Concilijs decretæ, ut constat ex Constitutionibus Apostolicis D. Clementis: nemque ex Tertulliano De Corona Militis, ex Basilio in lib. De Spiritu sancto, ac denique ex Liturgijs Græcorum, & Conciliorum sacris Canonibus. Quem verò statum Reipub. Christianæ Christus & ipse instituit, dum viueret, & ad Patrem abiens nobis reliquit (qui solus ipse præfuit Ecclesie, dum adesset, ac postea cum discessurus esset, Petrum suæ visibilis præsentis Vicarium constituit, ut Capite inter duodecim constituto, schismatis tolleretur occasio) eundem statum Ecclesia Catholica & Romana semper obseruauit, in qua reperitur vnus Pastor, & Episcopus Primus, velut alter Petrus, quocum cæteri Apostolorum successores necessario communicant. Nec igitur tempora, nec caeremonias, nec statum Reipub. Christianæ Papa mutauit, & ideo nec Antichristus est.

Trigesima-octaua Demonstratio, quod Papa, qui neque Regibus malis, neque mercatoribus impijs gratias vnquam facit, minime sit Antichristus.

CAPVT XLVII.

Apocal. 18.

Ioannes in Apocalypsi dicit, Reges terra cum Babylone (quæ sedes & ciuitas Antichristi est) fornicatos esse, & mercatores terra de virtute deliciarum eius diuites factos esse. Et iterum: Plangent super Babylonem Reges terra, qui cum illa fornicati sunt, & in delicijs vixerunt, & negotiatores terra flebunt super illam, & lugebunt, quoniam merces eorum nemo emet amplius, merces auri, & argenti, & lapidis pretiosi, et margarita, & byssi, & purpura, & serici, & cocini, & omne lignum Thymum, & omnia vasa eboris, & omnia vasa de lapide pretioso, & aramento, & serico, & marmore, & cinamomum, et amomum, et odoramentorum, et vnguenti, et turtur, et vni &

ni, et olei, et similia, et tritici, et iumentorum, et onium, et equorum, et thedarum, et mancipiorum, & animarum hominum. Et omnis gubernator, & omnes, qui in lacum nauigant, & nauis, & qui in mari operantur, longe steterunt, lugentes & dicentes: Va va Ciuitas illa magna, in qua diuites facti sunt omnes, qui habebant naues in mari, de pretijs eius. Hic fletus Regum & mercatorum, & nauarum significat fletum non modò hominum istius ordinis, verum etiam omnium impiorum, qui (ut Beda in hunc locum rectè admonet) cunctas mundi pompas, & ea, quæ vel sensibus corporis suaui, vel externis sint visibus accommoda, defecere lugent. Species enim metallorum ad visum, odoramenta ad olfactum, vnguenta ad tactum, vinum, triticum, & oleum ad gustum pertinent. Tamentorum porro et mancipiorum vocabula, cetera humanitatis auxilia perire queruntur. Hæc Beda. Reges autem & mercatores præ omnibus hominibus idnt delicias cõsecantur, tum iniuriâ proximis inferunt: Reges quidem, dum immanè seueritã exercent, dum bella iniusta inferunt, & tributa iniqua subditis imponunt: mercatores vero, dum & monopolia constituunt, & vsuras exigunt, & merces adulterinas pro veris vendunt, atque vt vno verbo dicam, dum volunt diuites fieri, quos Apostolus ait incidere in temptationem, et in laqueum, non quod nulli sint aut Reges, aut mercatores boni (absit) sed quod status istorum periculis maximis subiectus sit. Reges ergo & mercatores primi omnium adorabunt Antichristum, partim quia vident eum obtinere diuitias & potentiam sæculi (quas res vt ipsi supra modum amant, ita per Antichristum se votis fructuros sperant) partim etiam quia timent, ne ab eo spolientur opibus suis, si nimum tardè ad eum confluant.

Inuestigemus iam, vtrum isti Reges terreni & mercatores cum Pontifice Romano potissimum negotiati sint, nec ne? Principio constat, Reges omnium hominum postremos ad fidem Christi accessisse. Nam quarto demum post Christum seculo, Euangelium publicè profiteri cœperunt. Deinde omnium grauissimè oppresserunt Ecclesiam Romanam, non modò illi decem primi Persecutores, verum etiam postea Constantius, Iulianus, Valens, Anastasius, Theodoricus, Longobardorum Reges, & Imperatores Constantinopolitani penè omnes, ac postea etiam Henrici, Friderici, & alij quidam Germaniæ Reges. Ac profecò si temporum superiorum Annales diligenter euoluerimus, facillè videbimus, non nisi optimum quemque Regem & Imperatorem Pontifici Romano vllum honorem sponte sua detulisse; cuiusmodi erant Constantinus Magnus, Theodosius Maior, Martianus, Carolus Magnus, Ludouicus Pius, Ottones primi, & alij eorum similes. Neque magno opere miror, si Reges & mercatores impij minus amant Pontificem Romanum, cum sciam, leges Pontificias illorum studijs penitus aduersari. Vetat enim Pontifex sub grauissima censura, ne quis Christianorum Principum noua & iniqua tributa subditis suis imponat; nec permittit illis, aut dona Spiritus sancti pecunia venundare, aut bona Ecclesiastica diripere, aut legitimas vxores repudiare, & eisdem viuentibus, nouas ducere. Prohibet etiam, ne mercatores vsuras & monopolia exercent. Ob quas causas nec Tyranni, nec iniusti mercatores amant Papam: qui tamen Antichristum amant, & ruinam eius deplorant: Papa igitur non est Antichristus.

Trigesima-nona Demonstratio, quod Papa, qui non habet nomen, quod contineat 666. minime sit Antichristus.

CAPVT XLVIII.

Antichristus ab humili & obscura origine, primùm blanditijs & simulatione, tandem vi & dolo, postremò autem opinione Diuinitatis, eò potentia aspirabit, vt prohibitus sit, ne quisquam emat vel vendat, Apocal. 13. nisi qui habeat charactere nominis bestie, aut nomen, aut numerum nominis eius. Hic sapientia est. Qui habet intellectum, computet numerum bestie, numerus enim hominis est. Et numerus eius, sexcenti sexaginta sex. Græci autem elementis & literis in numeris suis conficiendis vtuntur. Itaque cum D. Ioannes Græcè scripserit, verisimillimum est, tale nomen Antichristo fore, quod secundum morem numerandi Græcorum, contineat sexcenta sexaginta sex. Si autem Romanus Pontifex fuisset Antichristus, cum is tot seculis Ecclesie præfuerit: non difficile sapienti viro futurum erat, vt ostenderet, quòdnam esset hoc Antichristi nomè. Si enim designandi

ff iij hominis

Math. 23.

hominis causa nomen imponitur, nec in Ecclesia vnquam desit vir aliquis sapiens, qui spiritum Dei habeat (est enim Christus cum successoribus Apostolorum omnibus diebus usque ad consummationem seculi) vix intelligi potest, quomodo tot seculis ab Antichristi reuelatione nomen eius ne ijs quidem ipsis notum esset, qui dicunt, eum sibi reuelatum esse. Protestantes verò nullum eiusmodi nomen aut ordini vniuerso Romanorum Pontificum, aut cuiquam vni attributum fuisse demonstrant: adeo vt Henricus Bullingerus numerum huius nominis ab homine (cui per Dei Verbum adscribitur) ac tempus transtulerit, dicens; Antichristum sexcentis sexaginta sex annis post hanc reuelationem Ioanni factam fuisse reuelatum: & id per huius nominis characterem indicari. Ceterum & idem Bullingerus, & Illyricus, alijque Protestantos permulti, licet minus constanter, tamen etiam illud interdum nobis obijcere solent, quod iam sub ipsorum verbis proferam.

Illyricus in Catalogo. Pag. 4.

Ipsum nomen Antichristi (Apocal. 13) Irenæum (lib. 5.) interpretatur esse Latinum, quo diserte Papa notatur. Nam is in Latio dominatur.

RESPONSIO.

Irenæus non interpretatur, quod Latinus sit ipsum nomen Antichristi. Mendax in hac re Illyricus est, sicut etiam in cæteris. Sed & λατίνος (inquit Irenæus) sexcentorum sexaginta sex numerum (habens) valde verisimile est, quoniam verisimum Regnum hoc habet vocabulum. Latini enim sunt, qui nunc regnant. Sed & τειτου prima syllaba per duas Græcas vocales & scripta, omnium nominum, quæ apud nos inueniuntur, magna fide dignum est. Etenim prædictum numerum habet in se, & literarum etiam sex, singulis syllabis ex ternis literis constantibus & vetus & semotum: neq; eorum Regum, qui secundum nos sunt, aliquis vocatus est Titan. Namque eorum, quæ publicè adorantur, Idolorum apud Græcos, & Barbaros, habet vocabulum: & diuinum putatur apud multos esse hoc nomen, ut etiam Sol Titan vocetur, ab his qui nunc tenent: & ostentationem quandam continet vltionis, & vindictam inferentis, quod ille simulat, se male tractatos vindicare. Tale autem, & antiquum, & fide dignum, & regale, magna autem & tyrannicum nomen. Cum igitur tantum susceptionem habeat hoc nomen Titan, tamen habet verisimilitudinem, ut ex multis colligamus, ne forte Titan vocetur qui veniet: nos tamen non periclitabimur in eo, nec asseruamus: pronuntiamus, hoc eum nomen habiurum, scientes, quoniam si oportet manifestè præsentis tempore præconari nomen eius, per ipsum vtiq; editum fuisse, qui & Apocalypsim viderat. Huc vsque Irenæus. Adeo igitur non dicit, quod Latinum nomen sit Antichristi, vt longè potius dicat, quod τειτου sit eius nomen, quanquam neque hoc ipsum affirmare audeat. Deinde Latini vocabulum, nisi per ei diphthongum scribatur (quod etiam Aretas in Apocalypsim annotauit) minimè continebit numerum sexcentorum sexaginta sex. Propria verò eius vocabuli forma nec apud Græcos, nec apud Latinos talis est, vt per diphthongum, sed tantum per Iota scribi debeat.

Tertiò, nullus Pontificum Romanorum vnquam nominatus est Latinus. Nam quod hoc nomen proprium sit, Aretas eum locum Apocalypsis interpretans, clarissimè attestatur his verbis: Non intemptuum fuerit exercitij gratia, huc reducere nomina iam propria, quam appellatiua, quæ numerum hunc conficiunt. Propria quidem, ut λατίνος, τειτου, & à futuro τειτω (sicut etiam à σπορω, σποροδ) λατίνος similiter per diphthongum. Appellatiua verò δ νικησθι, id est, Victor: fortassis enim ita seipsum appellabit. Vt ergo Victor nomen est appellatiuum, sic Aretæ iudicio Latinus nomen est proprium. At enim Papa (inquit Illyricus) in Latio dominatur. Non hoc spectauit Irenæus (Illyrice) quis oppida in Latio constituta moderaretur: sed quis Imperium orbis terrarum obtineret. Atque ideo dicebat: Latini enim sunt, qui nunc regnant. Et hoc vocabulum (Latinus) habet verisimum regnum. Si ergo niteris autoritate Irenæi (quod facere videri vis) perpende rationem Irenæi, quæ huiusmodi est. Vbi regnum verisimul est, vbi Reges, & Monarchæ degunt præsertim alieni à Christiana fide, qui etiam acerrimè illam persequuntur: ibi valde verisimiliter quæri & expectari potest Antichristus, & subinfert: Latini autem sunt, qui nunc regnant, Simulq;

Ratio inue- stigandi no- minis Anti- christi.

Simulq; addendū est illud ex historia illius tēporis, quod Latini, qui tūc regnabant, Christianos acerbissimè affligebāt & vexabāt. Vnde ex Irenæi coniectura concludas licet, Antichristum inter tales Latinos Reges & Imperatores verisimiliter expectandū esse. Quia ita cōparato, nomen hoc (Latinus) potest verisimiliter esse nomen Antichristi. Hæc est ratio Irenæi, quæ illius ætate probabilis vtēque fuit: Nunc autem cum tota ratio eius rei cōmutata sit, cum Illyricus ad minimam annis mille quadringentis post Irenæum viuat, locumq; Imperij certè sciat esse cōmutatum, nec iam aut Latinos Monarchiā tenere, aut à fide Christi alienos esse vidat, sed cum in ordinem ante plura etiam secula rados, tūm Christiana fide imbutos esse non ignoret; si nunc tamen ex Irenæi mente ostendere conabitur, illum Christianum, in Christi Vicarium, qui pauca oppida, quæ ex alterius dono accepit, in Latio sanctissimè gubernat, ob nomen Latini iam diu Regno exuti nescio quas reliquias verisimiliter, in vere Antichristum esse: facilius seipsum probabit Sophistam, & caullatorem, quam vlli cordato viro id, quod asseruit, persuaserit.

Si enim tanquam homines ratione præditi scribere ac disputare, mentemq; aliorum bona fide exquirere debemus, ita nunc ex Irenæi coniectura oportebit argumentari. In Antichristi nomine indagando habendū est ratio eius loci & regionis, quæ Imperium tenet. Nunc autem Constantinopolitanus Rex latissimè imperat, Latini verò vix obscurissima etiā vestigia veteris Imperij retinent: nomen ergo Antichristi potius quærendū est inter Græcos, quam inter Latinos: Constantinopoli potius, quam Romæ: apud Turcos potius quam Christianos. Papa verò non est Græcus, non Imperator, non Turca: quapropter ne quæradum quidem est Antichristi nomen in Ecclesia Romana, multo minus firmiter statuendum est, ipsum Antichristi nomen in Papam cadere. Quod autem Bullingerus Characterem Antichristi vult esse vel consignationem fidelium in fronte per manus Episcopi, dum sacro Chrismate baptizatos inungit, vel confessionem Christianæ fidei, quam Sacrosancta Romana Ecclesia illibatam semper conseruauit: non videt infans homo, Characterem istum non tam ad Papam spectare quam ad sanctissimos Apostolos, Martyres, & Cōfessores, qui iam inde ab initio Ecclesiæ tūm Sacramentum Confirmationis agnouerunt, tūm fidem communionemq; Ecclesiæ Romanæ & admirati sunt & imitati. Itaq; cum iste deberet propriā aliquā Romanæ Ecclesiæ notā ostendere, talem profert, quæ sola demonstrat, Papam, quocum oēs Catholici Patres tam in Sacramētis Christi, quam in fidei cōfessione semper cōmunicarunt, nullo modo posse Antichristum esse. Quanto rectius fecissent Protestantes, si antiquorū Patrum fidem & doctrinam studiose amplexi, dixissent cum Hypolyto, Characterē Antichristi esse, partim vt lingua sua neget Deum Creatorem celi & terra, neget Baptisma, neget adorationem à se Deo præstari solitam: partim verò vt manu sua non pingat pretiosam Domini Crucem in fronte, aut in ullo membrorum suorū. Hic est character Antichristi, hoc sigillum: à quo genere Characteris cum Papam abhorrere cōstet, vt pote qui Crucem Domini venerandam & in fronte, & in manu pingendam docet: vel hinc etiam patet, Papam non esse Antichristum.

Scrm. 64.

Acto. 8. & 19.

In Orat. de contum. mundi. Character Antichristi.

Quadragesima Demonstratio, quod Papa, qui plusquam tres annos & sex menses à reuelatione sua Ecclesiæ Dei præfuit, minime sit Antichristus.

CAPVT XLIX.

Breue spatium temporis, quo Antichristus regnabit, nullo modo patitur, vt dicamus, Pontificem Romanum, qui multo diutius in Ecclesiæ Dei præfuit, Antichristum esse. Primùm Ioannes Apostolus in Apocalypsi ait: Post annos mille oportet Diabolum solui modico tempore. Verum quia poterat iterum quæri, quodnam sit hoc modicum tempus: alibi Spiritus sanctus eam rem apertissimè explicauit. Daniel enim Propheta ait: Sanctos in manu Antichristi tradendos per tempus (id est, annum vnum) & tempora (id est, annos duos) & dimidium temporis (id est, sex menses). Et cap. 9. In dimidio hebdomadæ deficiet hostia, & Sacrificium, & erit in Templo abominatio desolationis, & usque ad consummationem & ad finem perseverabit desolatio. Abominatio desolationis Antichristus est, ipso Christo interprete. Iam verò idem Daniel dicit: Quousque finis horum mirabilium? Et responsum est: In tempus & tempora, & dimidium temporis: id est, (omnium interpretum consensu) ad tres annos & dimidium. Et post: A tempore cum ablatum fuerit iuge Sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta: qui dierum numerus non multum excedit annos tres &

Apocal. 16. modicum tempus.

Daniel 7. Tres anni & sex menses

Matth. 24. Daniel. 12.

Dies. 1290.

Apocal. 11. Menses. 4. 2.

tres & sex menses. Porro cōsentit cum Danielis Prophetia reuelatio Ioanni Apostolo facta: *Atrium, quod est foris Templum, datum est gentibus: & Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.* Menses autē quadraginta duo faciunt annos tres & dimidium. Et iterū: *Dabo duobus testibus meū, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti facii:* hi etiā dies parum absunt ab annis tribus & sex mensibus. Et c. 12. *Va terra & mari, quia descendet Diabolus ad vos, habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet. Et postquam vidit Draco (Diabolus) quod proiecētus est in terram, persecutus est mulierem (Ecclesiam) que peperit masculum. Et data sunt mulieri ala due aquila magna, ut volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus (id est, annum vnum) & tempora (id est, annos duos) & dimidium temporis (id est, sex menses) a facie Serpentis. Et c. 13. Datum est bestia os loquens magna & blasphemias, & data est ei potestas facere menses quadraginta duos.* Si vnquam diuina Scriptura diligentiam in vlla re declaranda adhibuit, hoc præstitit cumulatissimē in describendo temporis spatio per quod Antichristus Ecclesiam persequetur. Nec enim contenta fuit, vel *modici temporis* appellatione, vel temporis, & temporum, & dimidij temporis spatium semel ponere, nisi & bis, & tertio eundem mensuræ ac longitudinis redegisset. Et tanquā parum fuisset, *menses quadraginta duos bis* enumerare: bis etiam ac sæpius *dies* ferē totidem percensuit, qui & annis, & mensibus responderent. Quid quōd tam breue tempus Antichristi esse Ioannes docuit, vt dicatur *bestia, quæ fuit, & non est?* Quod Irenæus de Antichristo dictum esse annotauit. Nam etsi omne tempus Deo breue sit, tamen vt in Antichristo recapitulatur, & in vnam velut summam colligitur omnis iniquitas: sic breuis duratio status peccati, & facilis mundi huius transitio per breuissimum hoc regnum Antichristi optimē figuratur: cum alioqui, si multis seculis (id quod Protestantes credunt) regnaret; neque satis significanter figuraretur huius mundi vanitas, & præ magnitudine tentationis *vix salua fieret vlla caro.* Quam in re libet grauisimum Augustini iudicium adscribere: *Si Diabolus permitteretur exercere totam tentationem, quam potest, in tam longo tempore, & tanta infirmitate multorum plurimos tales, quales Deus id persequi non vult, & fideles deieceret, & ne crederent, impediret: quod ne faceret, alligatus est. Tunc autem soluetur, quando & breue tempus erit. Nam tribus annis & sex mensibus legitur totis suis suorumq; viribus sanitus.*

Apocal. 17.

Matth. 24. De ciuit. Dei lib. 20. cap. 8. Alligatio Diaboli. Solutio Diaboli.

Lib. 2. cap. 4. Pag. 438. Scim. 46. in Apocal.

Sancti Patres docent, Antichristum regnare tantum & sex mensibus.

Vt igitur tempus Antichristi tūm re vera ob hominum infirmitatem breue esset, tūm breue futurum sciretur, quōd per consolationem Scripturarū spem habeamus: in Scriptura diuina exactē & enucleatē propofiti sunt *anni tres & semis, menses quadraginta & duo, dies mille ducenti & nonaginta, tempus breue, dies pauci, imō quod fuit, dicitur quasi non fuisse.* Denique tam accuratam operam in hac re testificanda adhibuit Spiritus sanctus, vt muniret nos contra Spiritum Mendacij, quo Protestantes à diabolo seducendos præuidebat. Nam illi tantum hoc studium ac tam explicatam Dei reuelationem nihili facientes, nihilominus dicunt, Antichristum non regnaturum solis tribus annis & semisse, nec solis tribus seculis: verūm *mille ducentis & sexaginta annis.* Ita Magdeburgenfes referunt in Centur. 1. Ita Illyricus asserit in Catalogo testium. At Bullingerus ait, *num. etiam certum pro incerto poni.* Et cum Christus ipse clamet: *Nisi breuiati fuissent dies illi (scilicet dies persecutionis Antichristi) non fieret salua omnis caro, sed propter electos dies illi breuiabuntur:* tamen iste Christo se opponens, & ideo vnus de exercitu Antichristi, dies illos extendit, & longiores in immensum facit. Vult enim tempus Antichristi esse valde multa secula, nimirum ab anno D. 763. aut 767. vsque ad diem Iudicij: cum interim ibidem fateatur, omnes interpretes ab illa diuina Scriptura (Cap. 11. Apocalypsis) admonitos, non amplius quā tres annos & sex menses tribuisse Regno Antichristi. Quid facias his hominibus? Vident, Scripturam nominare non annos modō, sed & menses, & dies, & dies breuiatos, & modicū tēpus; cumq; fateantur, oēs antiquos atque etiam recentiores Patres eam sententiam secutos fuisse: tamē ipsi ab ea recedunt, ac planē contrariam constituunt, ac defendunt. At *vbi fuerit cadauer, illic congregabuntur & aquila.* Cadauer est Christus & Verbum eius: Aquilæ sunt sancti Patres & Doctores. Hi omnes ad Christum congregati, docent, Regnum Antichristi duraturum non nisi tribus annis & dimidio. Illa igitur est veritas Catholica, contra quam portæ inferorum non præualebunt. Ita enim docet Irenæus in fine lib. 5. contra hæreses. Hieronymus in c. 7. Danielis. Augustinus de ciuit. Dei lib. 20. c. 8. Latinus ille Chrysostomus in opere imperf. in Matth. Homil. 4. 9. vbi etiam rationē huius temporis eā reddit, quōd *vt Christus Euangelium studiofissimē*

studiofissimē docuit annis *tribus & dimidia* (nimirum ab anno vite sue trigesimo, vsque ad Paschatis Festum in anno 33.) *se etiam eadem doctrina eodem spatio temporis vehementissimē per Antichristum oppugnaretur.* Idem porro de triennio, & semisse persecutionis Antichristi docuit Theodoretus in Daniele, Primasius, Beda, Haymo, Arctas, & Thomas de Aquino in Apocalypsim, omnēq; ad eō Græci & Latini Patres. Quæ cum ita sint, manifestum est, falsa esse omnia, quæ Protestantes de Pontificibus Romanis garrunt, quos per annos sex re iam octingentos volunt regnasse vt verum, & reuolatū Antichristum: Ac tanto sanē odio in hos Christi vicarios feruntur, vt inuidia occæcati, nihil eorum videant aut intelligant, quæ tūm Christus de breuiandis diebus Antichristi, tūm Daniel, de *tribus annis & dimidia*, tūm Ioannes Apostolus, de *mensibus quadraginta duobus, deq; diebus mille ducentis & nonaginta conscribit.* Dicat Deus per Prophetam Danielem; Dicat Christus in Euangelio, dicit Ioannes Apostolus in Apocalypsi, quicquid velint, numerent annos tres & dimidium, promittant dies paucos, seu tempus breue, computent menses quadraginta duos, aut dies mille ducentos, & siue sexaginta, seu nonaginta, concurrat ratio, quantacūque, & proportio temporis, quo Christus prædicauit, consentiant Græci Latiniq; Doctores: tamen si Protestantes aliud quippiam somniauerint, omnia sunt figurata, dies pro annis ponuntur, menses certi pro incertis, & anni paucissimi, pro seculis valde multis. Post annos verō tres & sex menses *Dominus Iesus interficiet Antichristum spiritu oris sui, & destruct illustrationē aduentus sui.* Angelus enim apud Danielem: *Iurauit per viuentem in æternum, quod in tempore & tempora, & dimidium temporis erit finis horum mirabilium.* Quapropter cum Papa in oculis omnium permultis etiam seculis ultra tres annos & sex menses Ecclesiam Dei præferat, non errabit, neque falsi quippiam dicet, qui per viuentem in æternum iurauerit, Papam non esse Antichristum.

Pontificem Romanum, quæ Pontifex est, quæq; ad Primum & Ecclesiam Romanam doctrinam atinet, ne membrum quidem Antichristi esse, multo minus ipsum Antichristum.

CAPVT. L.

VI ab Ecclesia Catholica defecerunt, quando se autoritate Scripturarū ita premi-vident, vt non audeant amplius profiteri, *Papam esse ipsum Antichristum:* eō saltem se conferunt, vt dicant, Papam esse vnum ex membris Antichristi. Superest igitur, vt ne hoc quidem ita se habere ostendam. Nemo potest simul Christi & Antichristi membrum esse: *Nemo simul duobus dominis contraria præcipientibus seruire potest. Quæ enim societas luci ad tenebras, aut quæ conuentio Christi ad Belial? aut quæ pars fidei cum infidelis?* Papa verō est, membrum Ecclesie Catholice, quæ corpus est Christi; non potest igitur Antichristi membrum esse. Quōd autem Papa sit membrum Ecclesie Catholice: plurimis argumentis demonstrari potest. Quicquid enim eximium & singulare vel per Prophetas Dei, vel in noui Testamenti Scripturis de Ecclesia Christi prædictum est, hoc totum in Ecclesia Romana (cuius Pastor & Episcopus Papa est) tam perspicue cernitur, vt necesse sit, aut nullam in terris Ecclesiam Christi per aliquot secula extitisse, quæ Scripturarum prædictionibus plenē responderit, aut eam potissimum fuisse Romanam Ecclesiam. Vt de cæteris hoc tempore taceam, sex egregiæ & singulares Prærogatiue in Scripturis sacris Ecclesie Christi assignantur. Prima est eius altitudo, & sublimitas: Secunda, eius splendor & claritas: Tertia, eius latitudo & immensitas: Quarta, eius successio & perpetuitas: Quinta, eius vnitas & consensus: Sexta, eius inuicta fides & constantia. Quas omnes prærogatias vna excellenter in Ecclesia Romana concurrere assero, vt alia nulla Ecclesia cum hac vna in ijs rebus conferri queat, nedum anteferri.

De sublimitate Ecclesie Christi prædixerunt Isaias cap. 2. & Micheas cap. 4. *Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium, & eleuabitur super colles.* Cū sciret Propheta, Templum Domini fundatum esse in monte Sion, & per Templum illud, Ecclesiam Christi præfiguratam esse: meritō dixit, non modō præparandam esse, *domum Domini* (quæ secundū interpretationem Apostoli, est *Ecclesia Dei viuentis*) verūm etiam *montem domus Domini* præparandum esse, idq; *in nouissimis diebus,* nimirum in tempore gratiæ; tanquā si dixisset: Præparabitur Ecclesia Christi, & præparabitur etiam mons & sublimitas eiusdem Ecclesie. Vbi tandem? *In vertice montium, & eleua-*

Matth. 24. Danielis 7. & 12. Apocal. 11. & sequent. Cæcitas cordis Protestantium.

Danielis 12.

1. Corint. 6.

Ephes. 5.

Sex præcipue dotes Ecclesie Christi.

Sublimitas Ecclesie.

1. Timoth. 3.

elevabitur super colles. Quibus verbis Propheta significat, non modò sublimem & in altu erectam fore Christianam Religionem, sed præterea sublimiorem quouis alio cultu futuram. Vultus enim colebat Idola sua in excelsis & in collibus. Samaritani adorabân in monte Garizim. Iudæorum Templum ædificabatur in monte *Moria.* Ad istam igitur consuetudinem Propheta respiciens, prædicit, præparandum esse montem Ecclesie Christi adeo sublimem, ut stet in vertice aliorum montium. & eleuetur supra colles, tam Iudæorum, quàm gentilium. Itaque idem Isaias alibi quoque ad Apostolos & Sacerdotes loquitur: *Ves autem Sacerdotes Domini vocabimini: Ministri Dei nostri, dicetur vobis. Fortitudinem gentium comedetis, & in gloria eorum superbiatis, seu, exaltabimini.* Quo ex loco intelligimus, magnam partem sublimitatis Ecclesie consistere in exaltatione Sacerdotum & Episcoporum. Hanc etiam sublimitatem Ieremias Propheta significavit, cum diceret: *Solum gloria altitudinis à principio, locus sanctificationis nostra,* hoc est, Ecclesia & cætus fidelium (qui locus est, in quo sanctificamur, dum ibi fidem in Deum & per Ministros Christi discimus, & per Sacramenta confirmemur) est tanquàm Solium ab ipso exordio suo excelsum & sublime. Denique hoc illud est, quod Christus in Evangelio significat, dum de Civitate in monte posita loquitur. Civitas enim Christi est Ecclesia ipsius. Mons autem est locus sublimis & immobilis, in quo Ecclesia Christi collocatur. Quis autem est iste mons excelsum & sublimis, in quo ponitur Ecclesia Christi, nisi maxima quæq; & celeberrima hominù multitudo? Ex hominibus enim constat Ecclesia Christi. *Et in multitudine popul.* (ait Salomon) *dignitas Regis.* Maxima verò & celeberrima hominù multitudo in amplissimis quibusq; Regnis & florētissimis vrbibus reperitur. Cum igitur nullum Regnum post Christi aduentum sublimius Romano fuerit, nulla verò civitas in Romano Imperio ipsa vrbē Roma, quæ Caput Imperij erat, excelssior cogitari potuerit; quo tempore Christiana Religio in vrbē Roma ponebatur, tūc singulariter impletæ sunt Prophetiæ tam Isaiæ & Micheæ, quàm Ieremiæ: quia *preparatus est mons domus Domini in vertice montium, & eleuatus est supra colles. Tunc etiam locus sanctificationis Christianorum factus est Solium excelsum: tunc civitas Christi constituta est in monte,* id est, in loco sublimi. Addamus iam ad ista, quòd cum Christus multos haberet Discipulos, ex quibus elegit septuaginta, quos mitteret ante se, cum præterea duodecim Apostolos haberet, qui consuetiores ipsi erant, quàm reliqui Discipuli: cum ex ipsis duodecim Apostolis Petrum, Iacobum, & Ioannem, cæteris plus diligeret, imò cum inter hos tres, Petro Claves regni cælorum præcipuo quodam iure promiserit, eundemque plus alijs amantem, & ideo ià solum & singularem, iusserit pascere oves & agnos suos, atq; etiam fratres suos confirmare, ob easq; causas Petri Sedes cuiusvis alterius Apostoli sede necessario sublimior fuerit: addamus iam ad vrbis Romæ sublimitatem, aliam sublimitatem Cathedralæ Cathedræ Petri, vt dum nec mons excelssior ipso capite mundi, nec sedes excelssior ipsa Principis Apostolorum Cathedra, esse aut cogitari potest, interim certò sciamus, non posse vllibi perfectius impleri Prophetias Isaiæ, Micheæ, Ieremiæ, atque etiam ipsius Christi, quàm in Ecclesia Romana impletæ sunt. Nam si dicas, hanc non esse veram Christi Ecclesiam, cum tamen negare non possis, quin hæc Romana Ecclesia singulari modo sit posita in vertice montium, & eleuata super colles: profectò nullibi omnino impletæ sunt illæ Prophetiæ; quo nihil absurdius dici potest. Non est enim, nec vnquam fuit sublimior locus in orbē terrarum, in quo Prophetarum oracula perfectius implerentur.

Diximus de sublimitate Ecclesie Christi: sequitur iam, vt de splendore ac claritate eius dicamus. Hanc enim tantam fore Dauid in spiritu videbat, vt diceret in persona Dei Patris: *Et Thronus (Christi) sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta* (id est, plena) *in æternum, & testis in cælo fidelis.* Thronus etiam Christi est Ecclesia ipsius, quæ hic promittitur in æternum tam illustis fore, quàm Sol aut Luna est in plenilunio. Quod ipsius Isaias tam certum esse præuidit, vt postquam dixerat, *Sacerdotes & Ministri Dei exaltandos in gloria gentiù,* mox subiiecit: *Scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum. Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.* Non tantum igitur ipsi Apostoli, verum & semen, hoc est, successores eorum cognoscentur, nõ tantum in angulis & penetralibus, verum etiã in medio populorù, & ita cognoscentur, vt omnes, qui viderint eos, cognoscentur sint, quòd illi sint semen, cui benedixit Dominus. Et iterum ad Ecclesiã dicit: *Eius corona gloriæ in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Nõ vocaberis ultra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis voluntas mea in ea.* Quid argumentor?

3. Regum 3.
Ioan. 4.
2 Paralip. 3.

Isaiæ 61.

Ieremias 17.

Matth. 5.

Mons.
Ecclesie.
Ezechiel. 34.
Prouerb. 14.

Vrbis Roma
præcipuus
mons Eccle-
siae.

Lucæ 10,
Marci 3.

Matth. 17.
& 26.
Matth. 16.
Ioan. 21.
Lucæ 22.
Sublimitas
Cathedræ
Petri.

2.
Claritas Ec-
clesiæ.
Psal. 88.

Isaiæ 61.
Scietur in
medio popu-
lorum.

Omnes cog-
noscent.
Cap. 62.

argumentor? Ipse Christus, qui dixit, Apostolos *lucem esse mundi,* adiecit, *Civitatem supra montem positam non posse abscondi.* Quapropter Augustinus quærens, quòd sit manifestum iudicium veritatis, ait, *ipsam esse Ecclesiam, quæ omnibus eminet & apparet, quæ propter sublimitatem omnibus eminet, quæ propter splendorem omnibus apparet.* Quæ regula multis præterea Scripturæ Sacræ locis confirmari posset, Prouerb. 1. & 8. Cantic. 1. Matth. 24. Philipp. 2. Si ergo splendor & claritas Ecclesie spectanda est, quænam Ecclesia in toto mundo tam illustis ac splendida semper fuit, ac Romana? cuius fidem Apostolus dixit *annuntari in universo mundo: cuius abedientiam diuulgari dixit in omni loco: quam Ecclesiam Irenæus omnibus cognitam esse dixit, Nec iniuriã, Nam quæ usquã Gentes* (inquit Leo in Sermone de Petro & Paulo) *ignorarent, quòd Roma didicisset?* Sed quid moror? Vtrum ipse vsus & rerum magistra experientia, hoc ita se habere, non docuit? Vtrum Græcia tota Pontificum Romanorum vel nomina, vel doctrinam, vel certamina pro fide suscepta, vel præsidendi spatium non tenuit? An hoc silent Chronica Eusebii? An Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Euagrius, Nicephorus, Photius, Zonaras, Cedrenus hoc ipsum ignorauerunt? Aut alia vlla Ecclesia in Orbē terrarum fuit, cuius origines, progressiones, facta, dicta, consilia tam exactè descriperunt? Imò nunquid ea, quæ pertinebant ad Ecclesiam Romanam, omnibus etiam Orientalium rebus gestis anteposita non sunt? Vtrum Eusebius de successione Ecclesiarum ex proposito agens, ante omnia non persequitur Ecclesie Romanæ acta & successione? Nam illud certè minus mirum est, si Hieronymus, Prosper, Gregorius Turonensis, Paulus Diaconus, Beda, Ado, Regino, Marianus Scotus, Lambertus Schafnaburgensis, Abbas Vrspergentis, Sigebertus, Gotfridus Viterbiensis, Platina, Trithemius res Pontificum Romanorum & primo in loco proponunt, & accuratissimè perspectas habuerunt. Quid quòd ne Protestantes quidem in suis Annalibus & Chronologijs, Pontificum Romanorum aut vitam, aut Decreta prætermittunt? cuiusmodi sunt Lutherus, Funckius, Pantaleon, Carion, & alij eiusdem farinae homines: nihil vt certius esse possit, quàm nullam in mundo Ecclesiam in splendoris & claritatis magnitudine cum Romana comparari posse. Neque mirum. Ad hoc enim Deus Monarchiam potentissimam in vrbē Roma erexerat, vt per eam rem, Solium illustrius & gloriofius præpararet, vnde Iesu Christi Euangelium maiore eum autoritate in Orbem vniuersum propagaretur. Quod ipsum Diuus Eucherius in Epistola ad Valerianum multò latius exponit.

Postulat iam ordo, vt de propagatione etiam & latitudine Ecclesie nonnihil ex Sacris literis decerpamus. Deus quidem dixerat Abraham: *Benedicentur in nomine tuo omnes gentes terre.* Semen verò Abraham Christus est, Benedicuntur autem omnes gentes in Christo, dū credentes in eum, sunt membra eius. Eodem pertinet, quod in persona Dei Patris ad Christum dicitur: *Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terre.* Isaias præterea clamat: *Repleta est terra scientiã Domini, sicut aqua maris operientis.* Et iterum: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* In Evangelio etiam Dominus ait: *Oportebat predicari in nomine Christi penitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes.* Et: *Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & usque ad vltimum terræ.* Ac nimirum Paulus *Ab Hierusalem per circuitum usque ad Illyricum repleuit Euangelium Christi.* Iam verò præterquam quòd ex Scripturis didicimus, gentes, quæ Christo dantur in hereditatem, nunquam ita posse fidem Christi amittere, quin semper multæ simul eam profiteantur & obseruent, secundum ad, quod (in Psalmo 44.) scriptum est: *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi:* etiam Donatistæ, qui aliter docebant, hæretici ob eam rem iam olim habiti sunt. Si ergo Ecclesia Christi fidem veram per gentes plurimas diffundere debebat: quæ alia Ecclesia in mundo latius fidem Christi propagauit, quàm Romana? Inde *Alexandria* Euangelium, fidemque accepit per beatum Marcum Euangelistam Diui Patri Discipulum. Inde *Terrullianus* (in præscript. aduersus hæreticos) fatetur, *præsto fuisse authentiam, Africanis, Ecclesiis.* Inde Italia, fidem accepit per Sanctum Apollinarem, Prodocimum, & Asprenum. Inde Gallia per D. Martialem, Dionysium, Maternum, Valerium, & Eucharium. Inde Britannij per Damianum & Eugentium ab Eleutherio missos. Inde Senti sub Victore Papa & Celestino. Inde Hybernij per S. Patritium. Inde Angli per Augustinum, & Melitum. Inde Germani per Bonifacium Martyrem. Inde Frisij per Willebroordum. Inde Bohemi per Cyrillum, Poloni per Adalbertum, Hungari

Matth. 5.

Cont. Faust.
Manich.
lib. 15. c. 14.
Ecclesia om-
nibus appar-
et, veritatis
index est.

Claritas Ro-
manæ Ec-
clesiæ.
Rom. 1. & 10
Lib. 3. c. 3.

3. y. 11.

3.
Propagatio
& latitudo
Ecclesie.
Gen. 22.
Gal. 3.
Psal. 2.
Ca. 11. & 60.

Astor. 1.

Rom. 15.

Romana Ec-
clesia fidem
laussimè pro-
pagauit.

Hungari per Astricum, Roxolani per Vilibaldum, Prochorium, & alios; Pomerani per Ottonem Episcopum Babinbergensem. Denique Indorum latissimæ gentes fidem Christi ab eadem Romana Ecclesia nostris temporibus, per Franciscum Xauier, & alios tum de Societate Iesu, tum de Ordine B. Francisci ac Dominici ad eas ab Episcopo Romano missos, acceperunt; certissimum ut sit, post ætatem Apostolorum nullam Ecclesiam in in orbe terrarum fidem Christi tam longè lateque diffudisse, quàm Romanam. Neq; mirum. Ad hoc enim cæteris prælata est Ecclesiis, ut & fidem confirmaret, ubi iam antè ab Apostolis fundata fuerat; & disseminaret, ubi adhuc superstitio vigeat, adeo ut eadè omnino habita sit Romana & Catholica Ecclesia tum Ambrosio (de obitu fratris) tum Hieronymo (in Apologia aduersus Ruffinum) tum Victori in historia Vandalica, tum alijs præterea multis Patribus. Nulla igitur Ecclesia verius implet Prophetias de omnium gentium accessione ad Christum, quàm illa, quæ plurimas gentes ad fidem Christi & primam conuertit, & antea conuersas in suo sinu fouit atque educat. *Putasne* (inquit Eucherius) *nationes & Regna ob aliud in dittonem ac ius celsisse Romanum, & ob aliud unquam partem generis humani in unum transisse populum, nisi ut facilius tanquam medicamentum per corpus vnus ita per vniam gentem fides vnica penetraret, & ut capiti ingesta, velociter se per membra diffunderet? Aliqui non ita cucurrisset inter crebras & discrepantes tribus linguis, gentes, nec ita longè per nouorum semper graduum obiecta transisset.* Denique B. Paulus per hunc eundem (Romanum) populum determinans fidem, scribit se ab Hierosolymis vsque ad Illyricum, Euangelio Christi cuncta replisse. Quando autem istud inter nationes aut multitudinem numeras, aut immanitate barbaras exiitisse? Inde est, quod nunc terra à Soli ortu & occasu, ab Aquilone & mari Christum resonat, quod ad vitam omnia mundi latera concurrunt, dum fidem Thrax, fidem Lybiæ, fidem Syru, fidem recepat Hispania. Si Regnum Romanum adhuc infidele, tamen dilatando Christi Euangelio, tam vtile fuit: quid putamus euenisse, quâdo in capite eius Regni Caput Apostolorum Petrus, vnicam & singularem Cathedram suam ex Dei voluntate collocauerat? Nunquid Ecclesia Romana, cuius fides annuntiabatur in vniuerso mundo, minus vtilitatis ad propagandum Christi Euangelium attulit, quàm Imperium Romanum, quod adhuc eidem Euangelio non obediuerat?

Quarta Ecclesie Christi Prærogatiua est successio & perpetuitas eius, de qua Dauid prædixit: *Vsque in æternum præparabo semen tuum, & adificabo in generationem Sedem tuam. Ponam in seculum seculi semen eius, & Thronum eius sicut dies cæli.* Quemadmodum igitur Dei ordinatione perseverat dies, quæ continuo cursu alia alij succedit: sic perseverat Ecclesia Christi per continuas Pastorum & plebium successiones. Vnde apud Isaiam: *hoc sedem meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis tui, dicit Dominus, amodo, & vsque in sempiternum.* Si irritum (inquit Ezechiel) potest fieri pactum meum cum die, & pactum meum cum nocte, ut non sit dies & nox in tempore suo; & pactum meum irritum esse poterit cum Dauid seruo meo, ut non sit ex eo filius, qui regnet in Throno eius, & Leuita, & Sacerdotes ministri mei. Promittitur ergo non tantum Ecclesie in toto genere, sed præterea Leuitarum & Sacerdotum perpetua, & ea tam certa successio, quàm certum est, diem diei succedere, & noctem nocti. Itaque Christus ipse cum iussisset Apostolos suos docere & baptizare omnes gentes, mox adiecit: *Ecce, ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consumptionem seculi.* Si ergo perpetua non Ecclesie tantum, sed Pastorum & Doctorum successio quaritur: quæ vnquam Ecclesia fuit, quæ tam admirabilem vel populorum fidem in eadem ciuitate conspexit, vel Pontificum successione ab illa origine traxit, quàm Romana trahit, non à quouis Domini Discipulo, verum ab ipso Principe Apostolorum D. Petro? Huius Ecclesie successione, dum adhuc vix duodecim vices impleuerat, teste veritatis Catholica citat Irenæus: eandem Optatus, & Augustinus contra Donatistas produxerunt annis fere quadringentis post Christi ascensionem. Quid ergo nunc dicerent, si post annos mille quingentos, vidissent Clerum Clero, plebem plebi, Pontificem Pontifici, non secus ac diem diei, per omnes mundi generationes inter tot aduersarios, qui Ecclesiam illam oppugnant, fortiter & continenter in eadem semper fide & confessione succedere? Tenuit Augustinum in Ecclesia Catholica & Romana, successio quadraginta Pontificum iam inde ab ipsa Petri Sede. Et nos ducentorum ac penè quadraginta Pontificum in eadem Sede Petri successio, in eadem Catholica & Romana Ecclesia non tenebitur.

Ad Vale- rianum.

4. Successio & perpetuitas Ecclesie. Psalm. 88. Psalm. 118. Isai. 59.

Cap. 33.

Successione Romana Ecclesia nihil ingratius.

Quæcumq;

Quæcumque autem Ecclesie per vniuersum orbem fidem & doctrinam Ecclesie Romanæ tenent, & sequuntur: etiã retinent in suis Cathedralis firmas & stables Episcoporum successiones. Quæ verò Ecclesie (iam non amplius Christi Ecclesie) Sedè Ecclesie Romanæ contempserunt, (vti Africanis, Asiaticis, & Græcis accidit) illi non possunt eadem Episcoporum continuam successione demonstrare: nimirum quia non colligunt cum Christo, qui promissit, *vnum ouile futurum, & vnum Pastorem.* Extra vnum igitur quicquid est, schismaticum est. Et ideo non miror, si Christus cum schismatica Ecclesia non manet omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Cæterum ut quod agimus, hoc absoluamus, cum perpetua Sacerdotum & Pastorum series per Prophetas & Christum ipsum velut magna Ecclesie dæ promittatur; nec sit alia in mundo Ecclesia, quæ habet tam insignem vel Pastorum vel plebis successione, quàm Ecclesia Romana: quid aliud est, hanc ipsam Ecclesiam vocare membrum Antichristi, quàm dicere, Scripturas omnes laudasse illas dotes, & pro magnis Dei donis commendasse, quæ potissimum Antichristi propriæ sunt?

Quinta Ecclesie Prærogatiua est, eius vnitas & consensus, de qua Dauid ait: *Deus in loco sancto suo, Deus qui habitare facit vnus morus in domo.* Et Ieremias c. 32. *Dabo eis cor vnum, & vnã vnã, ut timeant me vniuersi diebus.* Et Ezech. 11. *Dabo eis cor vnum.* Deniq; Act. 2. *erant perseverantes in doctrina Apostolorum mansueti, & multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna.* Qui diuersa hominum ingenia, mores, linguas, ritus & leges exactè perpenderit: planè videbit, nihil admirabilius in tota Ecclesia esse, quàm quod in tot gentibus tantopere diuisis inter se, tamen eadem fides velut vno corde creditur à populis, velut vno ore prædicatur à Pastoribus, & velut vna manu à sanctis Doctoribus conscribitur. Porro hæc vnitas tam insigniter elucet in Ecclesia Romana, vt præterquam quod omnes Romani Pontifices vnum semper in Domino sapiunt, (quoties saltè officium suum agunt, vel in fidem docendo, vel in causis difficiles ritè atque ordine diiudicando) etiam illi ipsi non minima causa & ratio sunt, vt cæteri omnes populi vnitatem spiritus in vinculo pacis conferuent. Vnde magna Synodus Chalcedonenlis ad Leonem Papam scribens, accusat Dioscorum, eò quod excommunicationem meditatus esset contra Leonem Papam *qui vnica, id est, Ecclesie custodia à Saluatore commissa erat, & qui corpus Ecclesie vnice festinabat.*

Ac sanè dum omnes humiliter audiunt vocem Pastoris primi, quem plus alijs amantè, Christus tam ouibus, quàm agnis præfecit: omnes velut vnus homo fiunt, & ita necessariò, quod vnitatis & pacis est, cogitant. Quid quod omnes omnino Christianæ gentes, etiam illæ, quas Romana Ecclesia minime ad fidem conuerterat, tamen cum eadem Romana velut cū prima Sede, quam Christus tanquam immobilem Petram constituisset, semper communicarunt? sicuti manifestè constat per Episcopos & Doctores omnium fidelium Ecclesiarum, qui semper & maiores causas ad Sedem Apostolicam retulerunt, & eam solam Synodum pro vniuersali & rata habuerunt, quæ fuisset ab Episcopo Romano confirmata. Quis enim nescit, Irenæum communicasse cum Victore Papa, Cyprianum cum Corneho & Stephano, Synodum Nicænam cum Syluestro, Athanasium cum Iulio, Basilium cum Liberio, Cōstantinopolitanam Synodum, & Hieronymum cum Damaso, Ambrosium cum S. Syricio, Chrysofostomum cum Innocentio, Augustinum cum Zozimo & Bonifacio, Cyrillum & Synodum Ephesinam cum Celestino, Prosperum cum Sixto, Flavianum Martyrem & Synodum Chalcedonensem cum Leone, Synodum septuaginta Episcoporum cum Gelasio, Primasium, Aratorem, & Synodum Quintam cum Vigilio, Calistodorum cum Pelagio, Leandrum & Synodum Romanam cum Gregorio Magno, Synodum centum & quinque Episcoporum cum Martino, Synodum sextam cum Agathone, septimam cum Adriano, octauam cum Nicolao primo, Lanfrancum & Anselmum cum Gregorio septimo, S. Bernardum cum Innocentio 2. & Eugenio 3. Magnam Synodum Lateranensem cum Innocentio 3. Lugdunensem cum Innocentio 4. Viennensem cum Clemente 5. Constantiensem cum Martino 5. Florentinam cum Eugenio 4. Lateranensem alteram cum Iulio 2. & Leone 10. Tridentinam cum Paulo 3. Iulio 3. & Pio 4. Quis etiam nescit, Italiam, Siciliam, Sardiniam, Galliam Hispaniam, Belgas, Polonos, & Magnam Germaniæ partem cum Pio 5. communicare, qui iam in Petri Cathedra sedet? Cum ergo vnitas & consensus multarum gentium in eadem fidei Doctrina, sit prorsus admirabile donum Dei, eaq; vnitas tam excellenter in Ecclesia Romana reperitur, vt non modò secum ipsa per omnes ætates consenserit, sed etiam alias gentes in vnum ouile aggregatas, vnus mentis ac voluntatis effecerit: cumq; extra Ecclesiam

Ioan. 10.

41. Vnitas & consensus Ecclesie. Psal. 67.

Vnitas & consensus Ecclesie Romanæ.

Pontifex Romanus vnus corpus Ecclesie. Ioan. 21.

gg ij Romanam

Romanam nulla sic omnino vnitas aut concordia in causa Religionis, sed aliud Lutherani, aliud Zuingliani, aliud Anabaptistae, aliud Caluinista sentiant, imò cum ante annos mille & penè ducentos Optatus scripserit, *Schismatici & peccatores esse, qui contra vnam & singularem Petri Cathedram, in qua vnitas ab omnibus seruetur, alteram collocant*: meritò sanè affirmauerim, Ecclesiam Romanam, quæ tantam vnitatis Prærogatiuam diuinitus accepit, Antichristi membrum non esse.

Postrema Ecclesie Prærogatiua est, vt vincat semper aduersarios suos, & quò magis deprimitur, eò magis erigat se in altum. Sicut filij Israel quò grauius affligebantur, eò magis multiplicabantur, & crecebant. Dauid etiam in persona Ecclesie ait: *Sape oppugnauerunt me à iuuentute mea, veruntamen non præualuerunt mihi*. Christus enim *velut vir sapiens edificauit Domum suam super petram, aduersus quam promissit, non præualiturus inferorum portis*. Vnde & Paulus Ecclesiam dixit esse *columnam & firmamentum veritatis*. Porro tam eximie hoc etià donum in Ecclesia Romana effulget, vt nihil simile in alia quapià Ecclesia vel vnquam auditū sit. Nā nec alia vlla Ecclesia tātas persecutiones tā diu subiuit, propterea quòd decē illi primi Persecutores in vrbe Roma degerent, ac non minus moleste audirent (Cypriano teste) *construi Roma Dei Sacerdotē, quam lenari aduersus se amulū Principē*: nec vlla alia Ecclesia easdē persecutiones aut patientius perulit, aut fortius vicit. Postquàm tyranni omnia tormenta sua exhauserant, nō modò non potuerunt efficere, vt vel Romani de fide sua discederent, vel Pontifices in Cathedra Petri non sederent, vt potius eorūdem Imperatorum filij, quorum Patres tantopere humiliauerant Pontifices & ciues Romanos, secundum Prophetiam Isaiæ *adorarent vestigia pedum eorū*, & relicta Sede Imperij atq; vrbe Regia, imò etià Palatio suo in templū Saluatoris & in habitationē Romani Pontificis, dedicato, in alias orbis terrarum regiones habitatum cōmigrarent: & cum mundi totius Domini Pontificem inermem Sede sua non possent abdicare, inermis ille Pontifex sola Christi potentia fretus ipsos Imperatores non solo tantum, sed & vrbe, & domo exegit. Neget hoc esse miraculum, qui negare potest, hoc esse factum. Aut si Romani Imperatores iam non tenere, omnibus perspicuum est: dicant, quibus inde armis, quo exercitu, qua vi, & potētia pulsi fuerint, præterquam Dei voluntate, & ipsius Christi persuasione. Si ergo Christus hoc miraculum operatus est, vt Romanam Sedem, charam sibi esse ostenderet: quis es tu, qui nunc eandem Sedem audes membrum Antichristi appellare? Quid quòd idem Romanus Pontifex ab Imperatoribus Constantinopolitanis iniuste vexatus, eos etiam absq; vllis armis, Italiae atq; Occidentis Imperio exiit, cum solo penè verbo Carolus Magnus Occidentis Imperatorem designasset? Non fuit hæc Satanæ aut Antichristi potentia, qui armis potissimum & fraudibus nititur, sed Christi potius, qui prædixit, *Reges Ecclesie suæ ministraturos, gētesq; & Regna, quæ illi non seruirent, peritura*. Vnde cum iidem Constantinopolitani Cæsares recusarent, Ecclesie Romanæ in causis fidei seruire, tam ipsi, quàm Regna eorū, sicut à Prophetis Domini prædictum erat, perierunt; nisi fortè non perierint, quæ in manus Turcorum translata sunt. Caterum nulla vis terrena præualuit aduersus Petram à Domino in Ecclesia Romana stabilitam, multoquæ minus vis aliqua spiritualis eandem Petram euertere potuit. Ex ducētis enim hæresibus, quæ velut agmine facto, vt reliqua Ecclesie membra, sic potissimum capiunt ipsum inuaserunt: nulla tan en, vel vi vel minis cogere, vel dolis & argumētis persuadere potuit, vt à Romana Ecclesia in communionem reciperetur. Itaque per annos mille quingentos & amplius, nulla dies, aut etiam hora, nominari potest, in qua ostendatur Ecclesia Romana, hoc est, cœtus ille Fidelium, cui Pontifex Romanus in vrbe ipsa præerat, vel cum Nicolaitis, vel cum Manichæis, vel cum Arianis, vel cum Donatistis, vel cum Felagianis, vel cum yllo alio hæretico in ipsa hæresi communicasse. Quod profectò nulla Ecclesia in orbe terrarum verè de se affirmare potest, præterquam si adhuc sit semper Ecclesie Romanæ: id quod multas Ecclesias, in Occidente præsertim, fecisse puto: vt Ecclesiam Neapolitanam, Patavinam, Treuerentem, Parisiensem, & alias eiusmodi. Nec igitur potestas gladij, nec hæresum, vincere potuit Ecclesiam Romanam.

Jam restat vt videamus, an saltem peccata morū & crimina id effecerint. Ac illa quidem in Pontificibus Romanis minime defuisse, facile concedo. Pro fide enim Petri, & in eo pro Successorum eius fide, non etiam pro charitate, Dominus rogauerat. Caterum quātacumq; crimina in Pontificibus fuerunt, ea non poterant ita præualere aduersus Ecclesiam Romanam, vt

Lib. 2. cōtra Parmenian.

6. Vltimæ Ecclesie fides. Exod. 1. Psal. 128. Matth. 7. Matth. 16. 1. Timoth. 3.

Ecclesie Romanæ iniusta cōstantia Lib. 4. Ep. 2.

Isaiæ. 60.

Nulla hæresis vicit Romanam fidem.

Nulla peccata vicerunt Romanam fidem.

nam, vt vel publica lege lata, non crimina, sed virtutes haberentur: vel etiam vt Romanorū Pontificum vel successorem in Petri Cathedra tollerent, vel autoritatem apud fideles populos imminuerent. Sciebant enim, Dominum dixisse de ijs, qui sederunt in Cathedra Moysis: *Quæ dicunt facite, quæ autem (secus quàm dicunt) faciunt, nolite facere*. O iniustam Sedem: quam vis terrena oppugnans, euexit potius, quàm depressit: ad quam externæ hæreses nunquàm potuerūt accessum habere, nedum eam opprimere & subiugare: cuius intima viscera licet grauisima interdum crimina corroserint, tamen Iesu Christi manus ita opportunè semper medicinam adhibuit, vt etiam si homo periret, tam Sedes & successio, quàm fides & doctrina incolumis permaneret. Si ergo sublimitas, splendor, latitudo, successio, consensio & victoria Ecclesie Christi à Prophetis & Christo ipso vnice prædicta est, si hæ sunt præcipuæ dotes Ecclesie: si Romana Ecclesia fuit semel eximium quoddam membrum Ecclesie Catholice, ipso Apostolo id attestante, si eadem Ecclesia locum tam sublimem semper obtinuit, vt mons ille domus Domini, qui in vertice montium constituitur, fuisse videatur, si tam clara semper & illustris extitit, vt tanquàm ciuitas in monte posita nunquàm abscondi potuerit: si latissimè diffudit fidem Christi, & in orbem vniversum prædicatores Euangelij misit, si perpetuam Pontificum seriem iam inde à Petro edit & exhibet, si omnes omnium ætatum Patres & Pastores cum ea necessariò sibi communicandum esse persuaserūt, si tyrannidem Persecutorum, perfidiam hæreticorum, & malitiam vitæ in ipsis Pontificibus Romanis, ac multò magis in alijs omnibus Catholicis, vicit ac superauit: quomodo fieri potest, vt quæ Ecclesia tot præcipuas Sponsæ Christi dotes præ alijs omnibus obrinet, eadem interim sit membrum Antichristi, & prima Synagogæ diaboli sedes?

Addamus iam ab sex istas præclarissimas dotes hanc vnã rationem, quæ certè cū singulis earū, & præcipuè cum quarta communis est: addamus, inquam, hoc vnũ, quòd sublimitas illa, quòd claritas, quòd dilatatio, quòd successio, quòd communitio, quòdq; inuicta fides Ecclesie Romanæ per hos mille quingentos annos ita continenter mansit, & perseuerauit, vt vel ob ipsam temporis longitudinem profus impossibile sit, hanc Ecclesiam esse membrum Antichristi. Gamaliel enim cum per exemplum *Theuda & Iude Galilæi*, demonstrasset, eas sectas & factiones, quæ humane ingenio fuerant excitatæ, subito perditas fuisse ac deletas: tunc demum de Christi Euangelio sententiam suam intulit, dicens: *Si est ex hominibus consiliū hoc aut opus, dissoluetur. Si verò ex Deo est, non poterit dissolui, ne fortè & Deo repugnare videamini*. Cum igitur certū sit, consiliū illud & opus, quo Papa velut Christi Vicarius in Ecclesia Dei præfuit (etiam ex Protestantium confessione) per hæc septem aut octo secula; ex nostra verò fide, per hæc quindecim secula non fuisse dissolutum: necesse est, vt statuamus, talem Præfecturam non niti à Deo fuisse. Cumq; Antichristi membra inde necessariò sint, vnde ipse Antichristus procedit, certū verò sit, Antichristi venire secundum operationem Satanæ: Papæ autē Primatus, qui tot seculis tanto Ecclesie cōsensu approbatus fuit, non possit à Satana, aut ab humano consilio esse: relinquatur, vt Romani Pontifices non possint membra esse Antichristi.

Præterea tūm Paulus negauit, eos, qui resistunt veritati, amplius profecturos: quoniã *insipientia eorum manifesta futura esset omnibus hominibus, sicut eorum manifesta est, qui resistunt Moysi*: tūm Petrus ait, *Pseudoprophetarum perditionem non dormitate*. Quid quòd exitus ipse rerum hoc verbum Domini confirmat? Nulla enim vnquam hæresis vel Simonianorum, vel Nicolaitarum, vel Cherinti, vel Marcionis, vel Manichæorum, vel Donatistarum, vel Ariatorum, vel Monothelitarum fuit, quæ vel vno seculo, aut etiam quarta seculi parte, ita stetit ac floruit, vt interim nullo Dei aut ministrorum eius externo & visibili opere, dissolueretur? Nam vel ab Episcopis eius loci, in quo hæresis orta est, vel certè ab Episcopo Romano, vel etiam à Concilio quopiam Prouinciali, aut Oecumenico, vel à Pastoribus & Doctoribus Ecclesie, statim publicè confutata est, atq; anathemate percussa. Percurre omnes omnium temporum historias, & hoc ita esse reperies. Imò ipsi Magdeburgenses, hoc ita euenisse, per singulas Centurias docent. Ipsi enim eas personas & quidem insignes recensent, qui mox contradixerunt cuiusq; hæreticæ doctrinæ. Verum iam inde ab ipsis Apostolorum temporibus & ipsi Pontifices Romani, & Patres tam Græci, quàm Latini docuerunt, *præsidere Ecclesiam Romanam, potentiorē esse eius Principalitatem, esse Cathedram Petri, & Ecclesiam principalem, semper in ea viguisse Apostolicam Cathedram Principatū esse, Caput omnium Ecclesiarū esse, vineam Domini custodē*, & quæ sunt eius generis: nec tamē eā doctrinā velut hæreticam quisquàm hominum

Sex Ecclesie dotes in Romanam Ecclesiam insigne cadunt Rom. 1.

Longitudinis temporis, quo istæ dotes in Ecclesia Romanæ extiterunt, demonstrat, Papam non posse Antichristum, aut Antichristi membrum esse. Act. 5.

2. Timoth. 3. 2. Petr. 2.

Quomodo sit, vt hæreses non proficiant.

1saia. 62.

hominum olim accusauit, nemo contradixit, nemo se opposuit, velut murus pro altera parte. Non igitur fuit hæc falsa, nedum hæretica doctrina. Deus enim constituit *Custodes super muros Ierusalem* (id est, Ecclesie) *qui tota die & tota nocte in perpetuum non tacent.* Tacuerunt verò antiqui Patres, nec aut Pium, aut Victorem, aut Dionysium Romanum, aut Iulium, aut Damasum, aut Innocentium, aut Leonem, aut Gregorium Magnum hæresis alicuius accusarunt, quos tamen oēs apertissimè Primatū sibi vendicasse, in libro superiore demonstraui. Nō igitur fuit, aut adhuc est hæretica doctrina, vt dicamus, Papā esse primū Pastore Ecclesie, & summū Iudicē oim Christianorum. Quod si homines potuissent hunc errorem dissimulare, quod tamen ipsum non euenturū, Scriptura prædixit: certè Deus nō dissimulasset. Ille enim, qui sustulit hæreses antiquas, qui Arianos deleuit, qui Monothelitas extinxit, qui cætera eiusmodi mōstrapenitus ex Ecclesie sinibus exterminauit, nunquā passus esset, hæresim oim grauissimam (si Protestantes verū dicunt) in medio Ecclesie non modò stare, sed etiā federe & regnare. Nā quod Antichristus dicitur in Templo Dei sedisurus; eius persecutionis dies in breuitatē contrahendos fore, Dominus ipse in Euāgelio promisit, *ne aliqui nō fieret salua omnis caro.* Apostolus etiā docuit, *Dominum esse fidelē, qui nō patitur quenquā tentari ultra id, quod ferre potest.* Si autem hæresis hæc de Primatu Pontificis Romani, per quindecim, aut per septem, aut quinq; , aut duo secula sine contradictionē authoritatis grauissimæ regnasset: planè fuisset intolerabilis tentatio. Quod enim superat memoriā hominū, quodq; ab omnibus, aut præcipuis quibusq; Ecclesie Pastoribus pro vero creditur, & absq; grauioris authoritatis cōtradictione prædicatur: hoc singuli fideles ita sequi & approbare tenentur, vt si falsum sit, eam planè tentationem rudes & indocti ferre nō possint. Verū vt nihil tale timeremus, muniuit nos Scriptura sacra, quæ dicit, *opus diaboli dissoluendum*, nec aliud aliquo tempore stare, præterquam quod à Deo constitutum sit ac stabilitum. Quamobrem si omnes Prærogatiue Ecclesie Christi non modò iam conueniunt, sed perpetua omnium seculorum serie semper conueniunt Ecclesie Romanæ: absq; omni controuersia Pontifex Romanus, quocum Ecclesia Romana communicat, membrum aliquod Antichristi esse (quod saltem ad fidem & doctrinam attinet) nullo modo potest.

Matth. 24. 1. Cor. 10.

Act. 5.

Romanam Ecclesiam, quæ semel Catholica & Apostolica Ecclesie membrum fuit, nec amisisse, nec vnuquam mutasse fidem suam, & ideo non esse membrum Antichristi.

CAPVT LI.

HOc in loco non ago de Romani Pontificis Primatu, sed tantū de communionem, quam fideles omnes inter se, ac propterea etiam cum Romana Ecclesia, si & ea fidelis est, habere debeant. Satis enim mihi est hoc tempore, si probauero, Sedem Romanam agnoscendam esse saltem vt præcipuum quoddam membrum Ecclesie Catholice. Nec Protestantes negare possunt, quin Romana Ecclesia fuerit aliquando veræ Dei Ecclesie præcipuum quoddam membrum. Paulus enim *gratias agit Deo per Iesum Christum pro omnibus Romanis, quia fides illorum annuntiatatur in vniuerso mundo.* Et iterū: *Vestra obedientia in omni loco divulgata est. Gaudeo igitur in vobis.* Nunc autem nego, Romanos ab illa die in hanc vsque, fidem suam aut Ecclesiam mutasse. Nam si eam mutassent, fieri nō potuit, quin ea res literis eorum proderetur, qui tunc vixissent quando ea mutatio facta esset. Etenim cum Roma in oculis oim posita fuerit, nec vllus vnquā tam obscurus Pontifex in eapraefuerit, cuius vita & res gestæ non sint memoriæ posterorum mandata: cumque mutatio fidei res omnium maxima sit, maximasque turbas cōcitare soleat, nec vlla sit ætas post Christi Ascensionem, quæ Scriptoribus Ecclesiasticis non abundauerit; nullus autem omnino mentionem aliquam fecerit de mutatione fidei Romanæ: certissimum id argumentum est, fidem Romanam non aliam nunc esse, quam Apostolorum tempore fuerit. Vt cunque enim certa cæremonia in Ecclesia Romana mutari potuerint (quod ipsa scripta Ecclesiastica non tacent) certè fides ipsa eadem omni ætate mansit. Ac Irenæus quidem testatur, *Ecclesiam Romanā à duobus Apostolis Petro & Paulo fundatam, conseruasse eam, quæ ab Apostolis erat, traditionem.* Tertullianus etiam enumerat Romanam Ecclesiam inter eas, quæ sint testes veritatis Diuinæ. Cyprianus *principalem Ecclesiam* appellat. Basilii communionem eius adeo non recusar, vt opem ab ea flagitet. Theodosius & Gratianus fidem in vrbe Roma à Petro Apostolo vsque ad Pontificem Damasum conseruatam, attestantur. Romanā fidem & com-

Lib. 3. c. 3.
De prescript.
hæret. & ad
uers. Marc.
lib. 4.
Lib. 1. Ep. 3.
Epist. 3.
Cod. de sum.
Trinitate.

& cōmunionem Hieronymus laudat, Augustinus admiratur, Victor à Catholicis Africa Episcopis retentā docet, Iustinianus Augustus veneratur & cōsultat. Deniq; oēs Oecumenicæ Synodi, nec solū quatuor illæ primæ, verū etia quinta & sexta, cōmunicarunt cum Romana Ecclesia velut cum ea, quæ Catholicā fidem illibatam semper obseruasset. Iam ventum est ad Gregorij Magni atque ad Agathonis Papæ tempora, de quibus, & ijs, quæ postea sequebantur, summa contentio esse solet. Nam nec ipsi ferè Protestantes negat Romam ad eum vsq; diem rectam fidem tenuisse. Quæro igitur, vtrum aut sub Gregorio Magni, aut postea fidei Apostolicæ Roma deposuerit, nouamq; sibi assumpsit? Sub Gregorio aut nulla Christi Ecclesia fidem professā est in terris, aut ea cum Gregorio Magno communicauit. Quod ipsum Epistolæ eius docent, quæ cum ad Ecclesias tam Orientales, quam Occidentales, ac ad omnes propè nationes, quæ sub cælo erant, conscribantur: vnam in omnibus fidem testantur fuisse, præterquam quod Episcopi Constantinopolitani arroganti reprehēdebatur, qui se œcumenicum & vniuersalem Patriarchā inscribebat. Cū ergo solus ille in hac vnare à B. Gregorio dissenferit: aut Episcopus Constantinopolitanus veram fidem in ea causā tuebatur (quod Protestantes nunquam dicent) aut Gregorius ipse veræ Ecclesie membrum fuit. Nam nec nulla Ecclesia potuit vnquā esse, nec alia tunc fuit, præter illam, quacum Gregorius Pontifex Romanus consensit. Si ergo tota Christi Ecclesia cum Gregorio Magno communicauit, eaq; semper sit *columna & firmamentum veritatis, quæ qui non audit, tanquā Ethnicus & publicanus nobis esse debeat*: videamus, quæ sit Gregorij doctrina & fides. Ac primū quidē ait de Sede Romana & sua: *Sedes Apostolica omnium Ecclesiarum Caput est.* Et alibi: *Quod se Byzantenus* (hoc est, Constantinopolitanus Archiepiscopus) *dicit Sedi Apostolica subici: si qua culpa in Episcopus inuenitur, nescio quis ei Episcopus subiectus non sit.* Præterea testatur, morem Ecclesie Romanæ ante sua tempora fuisse, vt *Subdiaconi cum uxoribus non miscerentur: ab antiquis prædecessoribus (suo tempore Pallium accepisse Arelatensem Episcopum: Clanes Apostoli Petri super agras positas multis solere miracula conuiscare*: Imagines sacras, quæ in Ecclesiis erant, frangi non debuisse. Tum autem de miraculo *per signum Crucis factō, & de aqua benedicta mirabiliter sanitatem homini læsā restituente*, mentionem facit. Refert, Sanctos etiā viuentes in hoc mundo (ac multò magis regnātes cū Deo) corda hoim videre, ijsq; angustam esse oem creaturam: In ipsis quoq; patrocinij Martyrum nō tanta *per corpora sua, quam a beneficis per Reliquias ostendi.* Agapetū Antecessorem suū *Missarum solennia exorsum, Sacrificiū in cōspectu Dei Omnipotentis immolasse.* Quo peracto, ab Altari exeuntem Corpus Dominicū in os muti misisse, atque ita linguā diu mutam ad eloquendū solutam esse. *Sacramentales non nubere: Deum per vestem S. Eucij ante sua tempora dignatū esse operari, dum cinis eius tunicā leuare, atq; in cōspectu Domini cū precibus offerre cōsueuerant: cum qua dum per agros pergeret exorantes, repente pluuia tribuebatur. Credendū esse, quod de quibusdam leuitis culpis est ante Iudicium Purgatorius ignis.* Quid multis? Plena sunt opera Gregorij rerū istiusmodi: quæ oēs cum Protestantes irrideant, non potest quidē fieri, vt illorū Ecclesia cum illa Romana consentiat, quæ sub Gregorio Magno vixit: sed satis est nobis, vt Romana Ecclesia secū ipsa consenserit. Perpendant secum paulisper, Gregoriū non fuisse vnquā de hæresi aliqua, aut errore in fide vel leuiter suspectū: eundē non egisse vitā priuatam, aut cōsuetudinū Orientalis, ac multò minus Occidentalis Ecclesie ignarū extitisse: cum *pro explendū* (vt ipse testatur) *Ecclesie responsis ad Principem Constantinopolitanū transmissus sit: & nō modò antiquorum Patrum libros diligenter legerit, verū etiam ipse plurimos Pontifices Romanos cognouerit, cū ijs vixerit, & nōnullis in publico ministerio inseruierit: fuisse summa humilitate, modestia & charitate præditū, adeo vt ipsius diligentia tūm Gothi in Hispania fierent ex Arianis Catholici, tūm Saxones in Britannia ex Idololatri efficerentur Christiani.* Tātus ergo vir in nulla re ab antiquis Ecclesie institutis recedens, aut membrum Ecclesie Catholice fuit, aut nulla fuit prorsus illis temporibus Ecclesia Catholica. Omnes enim Episcopi & Fideles per vniuersum Orbem cum Gregorio communicarunt. Porrò ne fingi quidem potest, Ecclesiam seu plebem Romanam aliter quippiam credidisse, quam ille prædicauit, cū & in Pontificem eum elegerit, & semper eum in maximo habuerit honore. Vt aut non ante Gregoriū, sic nec ab illius diebus fidem pristinam Ecclesia Romana mutauit. Nā oēs Romani Pontifices cū tota Ecclesia sua in hunc vsq; diē illa ipsa credunt & docēt, quæ iā antea Gregoriū docuisse ostendi; quæq; nuper hæretici falsa & vana esse cōtendunt.

Ad Principia
viginem.
Epist. 165.
Li. 2. de per-
secut. Vind.
Ad Ioannē
Papam C.
De summa
Trinit.
Annō Do-
mini 600.

In Registris

1. Timoth. 2.
Matth. 12.

Lib. 11. c. 34.
Li. 7. Ep. 64.

Lib. 1. Ep. 42.

Lib. 11. Ep. 9.
Lib. 1. Ep. 25.
Li. 7. Ep. 109.
Lib. 1. Dial.
cap. 10.

Lib. 2. c. 20.
& 25.

Ibid. cap. 37.
Lib. 3. cap. 3.

Dial. 3. c. 14.

Dialog. li. 4.
cap. 39.

Dial. 3. c. 32.

Dial. 3. c. 31.
Bed in hist.
Ang. 1. 2. c. 14.

Gregorius
Turonensis.
lib. 19. histō-
riarum.

Deinde in omni mutatione fidei, ac in omni defectione ab antiqua & Catholica Ecclesia hæc solent interuenire: Dux primùm aliquis, aut saltem persona, si non ex proprio nomine, at ex loco, ex certis rebus aut moribus descripta, vt olim Simon Magus, Manichæus, Arius, Nestorius, Cathari, Quartadecimani, Caraphryges. Deinde cetera sunt dogmata, quæ isti Duces defendunt, vt: esse duo principia, vnum bonum, alterum verò malum: aut Filium Dei non esse Patri consubstantialem, & quæ sunt eius generis. Tum autem notissima sunt tempora, in quibus orti sunt eiusmodi Pseudopropheta: vt Nicolaitæ Apostolorum tempore schisma fecerunt: Marcion autem sub Higinio Pontifice Romano: Arius sub Constantino Magno, ac eodem modo in reliquis. Nec vnquam defuerunt viri Apostolici, qui resisterent his hæreticis. Nam Petrus, Simoni Mago se opposuit, Ebionitis Ioannes Euangelista, Nouatianis Cornelius Papa & Cyprianus, Ario Athanasius, Nestorio Cyrillus, Donatistis Optatus, Pelagianis Augustinus, deniq; omnibus hæreticis Sedes Romana omni ætate fortissimè restitit. Collationes etiam, & Synodi semper intercesserunt, postquam Imperatores Christiani effecti, Episcopos conuenire passi sunt. Ita restitit Ariana hæresi Nicæna Synodus, Mæcedoniana Constantinopolitana, Nestoriana Ephesina, Euty-chiana Chæcedonenfis. In his tumultibus, insigniores aliquæ Ciuitates aut etiã Regionès erant, quæ tam hinc quàm inde se alterius dogmatis studiosas, maiore saltem ex parte iactabant. Ab Arianis ferè Nicomedia & Alexandria cum magna parte Orientis steterit: ex aduerso autem stetit Ecclesia Romana, & Mediolanensis cum reliqua Italia & Gallia. Basilius enim testatur, *sanam fuisse Occidentis partem, paruaq; partem fuisse agrotam præ Catho-lica Ecclesia per totum Orbem diffusa.* Porro Schismatici ipsi in sectas iteru ferè diuideban-tur: vt Ariani in tres partes, iteq; Donatistæ in plures. Caput verò est, quod pauci erant ab initio quicunq; hæretici *præ multitudine vnitatis, à qua* (vt August. ait) *omnes exierunt.* Itaq; quo primùm tempore ab Ecclesia deficiunt, plures in domo Dei relinquunt, quàm post se abducunt. Accedit eodem, quod D. Paulus de omnibus hæreticis in vniuersum dixit: *Sed vltimè non proficiunt: insipientia enim eorum manifesta erit omnibus.* Et Petrus: *Perditio* (inquit) *eorum non dormitat.* Postremò secundùm Prophetiam Isaïæ, fideles populi non solum *ter in anno*, vt olim sub lege, verùm etiam *singulis mensibus*, atque adeo *sabbatis veniēt*, vt adorant coram facie Domini. Adorare autem coram facie Domini est, secundùm phra-sim Hebraicam, in loco illius nomini dedicato adorare, atque ibi cultum Dei profiteri.

Quibus ita constitutis: si Ecclesia Romana post Gregorij tempus, aut etiam antea, fidem mutauit, atq; ab antiqua & vera Dei Ecclesia defecit: ostendant nobis Protestantes Ducem huius mutationis aut defectionis, si non vnum, quempiam nominatim, at certè cõgregatio-nem aliquam certi nominis & qualitatis: ostendant dogmata, in quibus à reliquis fidelibus tunc primùm dissenferunt: ostendant si non mentem, aut annum, certè Olimpiadem, aut Iustrum, in quo hæc mutatio fit facta. Ostendant, quisnam se illis Schismaticis pro Ecclesia Catholica opposuerit: quæ disputatio, collatio, Synodus congregata sit cõtra illos: vbi vixe-rint Schismatici, vbi reliqui Catholici egerint: in quas iterum sectas dicti Schismatici Ro-mani per tot secula discesserint: vbi remansit illa multitudo vnitatis, a qua omnes hæretici exeunt. Ostendant, quod perditio Romanæ Ecclesie non dormitauerit, sed quod ita sit de-pressa, confusa, & euersa propter sectas & hæreses, quemadmodum Alexandrina, Antio-chena, aut Constantinopolitana Ecclesia. Vel potius ostendant, sic non esse amplius in Or-be Romanos, quemadmodum non sunt iamdiu Manichæi, Ariani, aut Monothelitæ.

Postremò designent ex tot Basilicis, aut sacris ædibus, quot per vniuersum Orbem Christiani prius habebant, vel vnã aliquam, in qua illi fideles Deū coluerint, qui iam inde à Gregorij tempore Ecclesiam Romanam, & alios Episcopos in Romanæ Ecclesie communionem manentes aut hæresis, aut schismatis, aut alicuius erroris accusarunt.

Hæc singula de hæresibus, quæ nostra ætate ortæ sunt, facillimè demonstrabo. Lutherus huius factionis Dux fuit. Is docuit re à seculo inauditã: videlicet, Eucharistiam non esse pu-blicū Sacrificium Ecclesie Christi, quod per externos Sacerdotes offerri debeat. Itémque renouauit antiquas hæreses, vt illã Nouatiani, Præsbyteros nõ posse peccata remittere: illas Aërii, hæc orandū esse pro mortuis nec ieiunandū statutis diebus: illam Iouiniani, virgini-tatē nõ esse maioris meriti, quàm coniugale castitatē. Cæpit verò promulgare has hæreses suas, An. D. 1517. Restitit ei statim Pontifex Rom. omnesq; Episcopi Occidentis, iteq; Co-claus, Eckius, Offenfis Episcopus, Thomas Morus, Caietanus, alijq; propè infiniti viri opi-timi & doctissimi.

Tertullian. de præcip. Hieronym. in Catalog.

Vide Photii de Synodis.

Epistol. 70. & 72.

Epiphanius hæres. 73.

In Psal. 106.

2. Timot. 3.

1. Petri 2.

In fin. 66. c. Iliad. Exod. 23.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

101.

102.

103.

104.

105.

106.

107.

108.

109.

110.

111.

112.

113.

114.

115.

116.

117.

118.

119.

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126.

127.

128.

129.

130.

131.

132.

133.

134.

135.

136.

137.

138.

139.

140.

141.

142.

143.

144.

145.

146.

147.

148.

149.

150.

151.

152.

153.

154.

155.

156.

157.

158.

159.

160.

161.

162.

163.

164.

165.

166.

167.

168.

169.

170.

171.

172.

173.

174.

175.

176.

177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

184.

185.

186.

187.

188.

189.

190.

191.

192.

193.

194.

195.

196.

197.

198.

199.

200.

201.

202.

203.

204.

205.

206.

207.

208.

209.

210.

211.

212.

213.

214.

215.

216.

217.

218.

219.

220.

221.

222.

223.

224.

225.

226.

227.

228.

229.

230.

231.

232.

233.

234.

235.

236.

237.

238.

239.

240.

241.

242.

243.

244.

245.

246.

247.

248.

249.

250.

251.

252.

253.

254.

255.

Deinde Spiritus sanctus Ecclesiam suam lectulo Salomonis & turri David comparat. Canticor. 3. *En (inquit) lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi. Vni cuiusque ensis super femur suum propter timores nocturnos.* Per sexaginta fortes plurimi illi Patres ac Doctores Ecclesie intelliguntur, qui per singulas ætates etiam dormienti, hoc est, pacifice & quiete agenti Ecclesie assunt, nec id tantum per diem, sed etiam per noctem, id est, ad propellendos timores nocturnos, hoc est, superstitiones & occultas hæreses. Nec unquam imparati sunt hi fortissimi ex Israel, sed omnes habent gladios suos in promptu, vt à latronibus & Pseudopphetis Ecclesiam securam reddant. Nam (vt etiam sequitur in iisdem Canticis) *Collum Sponsa est sicut Turri David, qua adificata est cū propugnaculis. Mille (seu, omnes) clypei pendēt ex ea, omnis armatura foris.* Ex tot propugnaculis & clypeis si nec vnus quidem per tot secula in Ecclesie defensionem contra iactū hæreticorum arreptus est, ne clypei quidem isti erant. Atque ita Spiritus sanctus mendacij ab improbis nebulonibus arguitur. Non est enim clypeus, qui corpus non tegit, ac tuetur aduersus hostes. Sin mille clypei pendebant ex collo Ecclesie, hoc est, si multi viri doctissimi nō obscure latentes sub vestimentis, sed circa ipsum Ecclesie Collum eminentes cernebantur, nunquam ita potuit somnus cunctis simul Pastoribus obrepere, vt non aliquis, atque adeo plures vocem Sponsi Christi tūm audirent ipsi, tūm alijs proponerent. Nam præclare in hanc sententiam Cyprianus ad Stephanum Pontificem Romanum: *Idcirco enim, frater charissime, copiosum corpus est Sacerdotum, concordia mutua glutino à que unitati vinculo copulatum, vt si quis ex Collegio nostro hæresim facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniāt ceteri, & quasi Pastores viles & misericordes, oves Dominicas in gregem colligant.* Sed reuertamur ad Prophetas.

Isaia 62. Cū Dominus apud Isaiam dixisset: *Quale gaudium est Sponsi super Sponsam, tale gaudium esse Dei super Ecclesiam suam:* ne dici posset, hoc gaudium non fore perpetuum, quia castitas Ecclesie esset quandoq; violanda: *Super muros (inquit) tuos, Ierusalem, constructi custodes, tota die & tota nocte in perpetuum non tacebunt.* Potuitne aliquid clarius dici? Custodes Ecclesie non tacebunt aut die aut nocte. Nec tantum aliqua pars noctis erit, in qua nō tacebunt, sed tota nocte non tacebunt, id est, in perpetuum. Et quisquā putat, per aliquot secula tacuisse Custodes murorum Ecclesie? Aut adeo impudens est, vt Deum in faciem mendacij accuset? Aut forte Isaias hoc de Christi Ecclesia non est locutus? Cui ergo dictum est illud, præterquam Ecclesie Christi: *Vocabitur tibi nomen novum, quod os Domini nominavit, & eris corona gloria in manu Domini, & diadema Regni in manu Dei tui. Non vocaberis ultra derelicta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis, Voluntas mea in ea, & terra tua inhabitabitur, quia complacuit Domino in te, & terra tua inhabitabitur.* At nostri Pseudopphetæ ita vaticinantur de visibili hac & illustri Ecclesia Christi: *Per mille propè annos non fuisse corona glorie in manu Domini, nec diadema Regni in manu Dei tui: vocaberis magis derelicta, quam unquam Synagoga vocata est.* Nam illa postquam sub Moysē primū cepit, non nisi per annos septuaginta vocabatur derelicta: tu verò per annos ad minimum septingentos vocaberis, hoc est, verè eris derelicta & desolata. Nec nomen tuum erit voluntas Dei in te, sed voluntas Antichristi Romani in te. Et terra tua non inhabitabitur, nec Domino complacuit in te. Nec est quòd hie dicant, se non Ecclesiam Christi, sed Romanam accusare erroris. Non enim cognita fuit alia Catholica Christi Ecclesia in terris, præter illam Romanam: cū tamen Ecclesia Christi adeo illustris omni ætate esse debuerit, vt, tanquam *Ciuitas supra montem posita, non posses abscondi.* Quod vt iterum ob oculos ipsis ponam, inexcusabilisq; eos in æternum reddam, vide quem in modum concludam. Si quo tempore verè Magnus ille Gregorius libros Dialogorum perscripsit, eòsq; doctrina superstitiosa (vt istis necessariò dicendum est) repleuit, aliqua fuit alia Christi Ecclesia in terris, præter illam, quæ cum Gregorio Magno communicauit: eius Ecclesie fortes, qui lectulum Salomonis ambiabant, quiq; velut clypei erant ad collum Ecclesia pendentes, de sermone suo eduxissent gladios, ac de Turri David clypeos, vt plebem fidelem aduersus Romanæ sedis Primatum ac iurisdictionē in oēs Episcopos, aquæ benedictæ, signi Crucis, Sacrificij Missæ, Ignis purgatorij, Inuocationis Sanctorum, pallij Archiepiscopalis, cælibatus Subdiaconorū in Latina Ecclesia, honoris Reliquiarū, atq; alias eiusmodi fallas superstitiones & erroneas doctrinas, (vt isti dicūt) munirent. Cæterū per totū terrarū orbē nullus opposuit se Gregorij Magni doctrinæ: imò totus orbis Christianus eū summè semper veneratus est & admiratus. Nemo per tot

per tot secula vsq; ad Lutherum Dialogos illius falsæ doctrinæ accusauit: sed in toto orbe, quo quot erant docti & boni, eū laudabant & prædicabant, atq; adeo de illius Cōmentarijs in suos libros permulta cōscribebant. Si interrogemus per singula secula doctissimos viros & fortissimos propugnatores Ecclesie, quid de Gregorio senserint: *Mauritium* primū Imperator respōdebit, se tanti hominē fecisse, vt ei adhuc *Diacono filii suum ex sacro lauacro suscipendum daret*, atq; Episcopatum Romanū, quem Gregorius vehemēter fugiebat, mire egeret. Deinde *Eulogius Patriarcha Alexandrinus* *Diuum Petrum in Cathedra Romana vsque ad id tempus per Successores suos sedentem in Gregorio agnouit.* Constantinopolitanus quamuis improbè vniuersalem se Patriarcham scriberet, se tamen *Sedi Apostolica subiecit.* Anastasius Patriarcha Antiochenus eum appellauit *Os Domini, & Lucernam, quod loquendo multis eum prodesse, multisq; posse lucere perhiberet.* Quin imò ipse Gregorius cum literas communicatōis ad Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum Patriarchas scriberet, *Petrum, auctore Deo, sancta Ecclesia Principatum tenuisse asserit, & quia (inquit) corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, sicut sancti Euangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor.* Quintum quoque Concilium pariter venerat. Vbi & se cum tota Ecclesia Catholica, quæ ante illum fuit, communicare fatetur, & (quoad fidem) cum omnibus Patriarchis, qui tunc viuērent, quamquā à superbo nomine quod Constantinopolitanus Episcopus usurpabat, vir humillimus & mitissimus abhorrebat. Iam verò qui ætatem Gregorij Magni per totius Ecclesie decursum securi sunt, in summo eum honore semper habuerunt.

Augustinus Anglorum Apostolus ab eo in Insulam missus, meritò auctorem suæ potestatis agnouit & tutatus est. Gregorius Turonensis eiusdem cum eo ætatis hoc ei testimonium dicit: *Quia Ecclesia Dei absq; Rectore esse non poterat, Gregorium Diaconum plebs omnis elegit.* Hic enim de Senatoribus primis, ab adolescentia deuotus Deo, in rebus proprijs sex in Sicilia Monasteria congregauit, septimum intra vrbes Roma muros instituit: quibus tantam delegans terrarum copiam, quanta ad victum quotidianum præbendum sufficeret, reliqua vendidit cū omni præsidio domus, ac pauperibus erogauit: & qui ante serico contextu ac gemis intamibus solitus erat per urbem procedere irabeatus, nunc vili contextu vestitus, ad Altaris Domini ministerium consecratur, septimumq; Leuita ad adiutorium Papa adsciscitur. Tantiq; ei abstinentia in cibis, vigiliantia in orationibus, strenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato stomacho vix consistere posset. Literis Grammaticis, Dialecticisq; ac Rhetoricis ita erat institutus, vt nulli in vrbe ipsa putaretur esse secundus. Hunc apicè attentius fugere tentans, ne quod prius abiecerat, rursum ei in seculo de adepto honore iactantia quadam subreperet: unde factum est, vt Epistolam ad Imperatorē Mauritium dirigeret, cuius filium ex lauacro sancto susceperat, coniurans, & multa prece poscens, ne unquam consensum præberet populis, vt hunc huius honoris gloria sublimaret. Sed Præfectus vrbes Roma germanus eius, anticipauit nuncium, & comprehenso, disruptis Epistolis, consensum, quem populus fecerat, Imperatori direxit. At ille gratias Deo agens pro amicitia Diaconi, quod reperisset locum bonoris eius, data præceptione, ipsum iussit institui. Hæc Turonensis. *Isidorus Hispalensis Episcopus* B. Gregorium maiorem in modum veneratus est, librolq; eius in Iob summa cum diligentia conquisiuit. Paulus Diaconus Longobardus fatetur, se vitam eius conscripsisse. Beda Monachus ex genere Anglorum Saxonum, summum honorem ei detulit, vniceq; admiratus est. Accusasse verò eius doctrinam nec Primasius, nec Damascenus, nec Theophylactus, nec Euthymius, nec Haymo, nec Strabus, nec aut Græcorum ante schisma, aut Latinorum ante Lutheranam hæresim, quisquā legitur. Aluredus Anglorum Rex Dialogos Gregorij ante sexcentos annos in patrium sermonem conuertit. Ergo A Egyptij, Syri, Græci, Galli, Hispani, Longobardi, Angli, deniq; omnes qui vsq; iam erant Catholici, Pontificem Gregorium pro longè optimo & doctissimo suæ ætatis viro habuerunt. Ac sanè post Petri Longobardi tempora, tantum Gregorio delatum esse constat, vt nullus ei Sanctorum Patrum præferatur. Si ergo D. Gregorius tam impia & superstitiosa scripsit, quàm Protestantes ea volunt haberi, nec ei tamen quisquā se opposuit velut murum pro Euangelij veritate, atque vt errores à fidelium plebe arceret: inde efficitur, vt vel verbum Dei falsò promiserit *Custodes murorum Ecclesia in æternum*, vel saltem ea fuerit veritas Euangelij, quam Gregorius à Maioribus acceptam posteris in libris suis testatam reliquit. Quod cū ita sit, doctrina Romanæ Ecclesie, cuius Pontifices per hos mille annos Gregorij fidem & doctrinam retinuerunt, non alia nunc est, quam & illius ætate, & ab ipsis Apostolorum temporibus

Gregorius Turonens. lib. histor. 16.

Greg. lib. 6. Epist. 37.

Greg. lib. 7. Epistol. 64. Idem lib. 1. Epist. 25. Idem lib. 11. Epistol. 24.

Rom. 16.

Beda in hist. Angl. lib. 1.

Gregorius Turonens. histor. lib. 16.

Altaris Domini ministerium.

Paulus in vita Mauritij. Beda histor. Anglorum lib. 2. c. 11.

Polydorus Anglic. hist. lib. 5.

Isaia 62.

semper fuit. Cum enim ex tot schismatum & errorum signis nullum omnino in Ecclesiam Romanam cadat: necesse est, illam nunquam defecisse à Catholica & Apostolica fide, quam ab Apostolis Petro & Paulo primum didicit. Cum igitur certissimum sit, Ecclesiam Romanam illo tempore, quo fidem ab Apostolis accepit, & in illorum obediètia permanfit, Antichristi membrum non fuisse, nec ab illo die in hunc usque fidem suam mutauerit: necesse est, ut credamus, eadem Ecclesiam nec hodie quidem Antichristi membrum esse. Imò si qua Ecclesia in mundo & Antichristo, & Antichristi mèbris constanter se opponit, illa est Ecclesia Romana, ut quæ adharet illius Cathedræ, cui dictum est à Domino: Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualebit aduersus eam.

Lutheranos, Zuinglianos, Calvinistas, Puritanos, Anabaptistas, & alios eiusmodi Sectarios, Antichristi membra esse: idq; ex eo primum apparere, quoniam non mittuntur à Deo, sed in suo ipsorum nomine veniunt.

CAPVT LII.

HActenus Pontificem Romanum neque Antichristum ipsum, neq; Antichristi membrum esse (quod ad fidem attinet) planum feci. Nunc quia æquum est, ut quod quisque iuris in alium statuit, ipse eodem iure utatur: non moleste ferre debent Protestantès, si eos vicissim Antichristi membra esse, patefecero. Ex eà enim re hoc lucrum acquirunt, ut cum nouerint, quàm pessimo in loco res ipsorum sint, ad sanio rem mentem per Dei gratiam redire queant. Quemadmodum igitur Antichristus ipse non mittitur à Deo, sed secundum Satane operationem in suo nomine venit: sic Antichristi membra non mittuntur à Deo, sed impellente illos Diabolo à seipsis veniunt, sicut Scriptum est: Non mireremur Prophetas, & ipsi curuebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophetauerunt. Et: omnes, quos uocauerunt ante me, fuerunt sicut & latrones. Quòd autem Protestantès & Sectarij omnes à Deo non sint missi, hoc unum abundè probat, quia nullam afferunt idoneum suæ missionis testimonium, quo fidem Ecclesie Dei faciant, se diuinitus ad eam esse missos. Cum enim unius hominis testimonio, quod in alterum dicitur, villo modo credi lex veteris ac multò minus ferèdum sit, ut cuiquam in sua ipsius causa credatur: oportet eum, qui à Deo se missum asserit, habere testimonium aut planè diuinum, quod supra naturam sit, aut certè humanum, quod sit in ore duorum aut trium testium. Diuinum testimonium, aut scriptum est, aut non scriptum: quo utroq; Christus munitus fuit. Nam de vno dixit: Scrutauimus Scripturas: ille testimonium perhibent de me. De altero autem: Opera, quæ dedit mihi Pater, ut perficiam ea, ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me, & qui misit me Pater, ipse testimonium perhibuit de me. Porrò cum quodlibet horum instrumentorum sufficere ad fidem de missione Christi faciendam: nihilominus ex abundantanti aliud etiam testimonium sibi dici voluit. Ioannes enim venit, ut testimonium perhiberet de lumine. Et Christus ipse de Ioanne ad Iudæos ait: Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati. Vbi notandum est, Iudæos teneri ex sua ipsorum confessione. Dum enim miserunt ad Ioannem, cui etiam Scripturæ testimonium perhibebant: non poterant eius testimonium, quem ipsi iudicem elegerant, recusare. Hæc autem est summa rei: Si Christus ipse non putauit satis esse, ut diceret, se missum à Deo Patre, nisi etiam tam per opera mirabilia, quàm per Scripturas, & præterea per Prophetas atque adeo plerumque Prophetas assèuerationem, se missum esse à Patre suo, probaret: quis iam deinceps dubitabit, neminem mortalium pro Apostolo, aut Propheta, aut omnino pro Dei nuntio habendum esse, qui non possit aliquo probato & recepto more fidem facere de sua missione? Nò enim semetipsum clarificauit Christus, ut Pontifex staret, sicut qui locutus est ad ipsum. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. Notum est autem, quo modo Aaron in conspectu totius populi à Moysè in Sacerdotem inunctus est.

Quemadmodum igitur nemo rectè prædicare potest, nisi mittatur: sic missus esse non putabitur, nisi qui missionis suæ testimonium afferat. Quo modo autè in Ecclesia Christi, Prædicatores & Pastores mitti debeant, Christus exemplo suo declarauit, dicens ad Apostolos: Pax vobis: sicut misit me Pater, & ego mitto vos. Hæc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum sanctum. Itaque licet Paulus non ab homine, neque per hominem, sed per Iesum Christum ad Apostolatam de cælo vocatus esset: tamen tum ab Anania manibus impositus baptizatus est, tum à Prophetis & Doctores Antiochenis per impositionem manuum segregatus esse ad opus, ad quod Christus vocauit eum. De hac manuum impositione Paulus loquebatur, cum di-

2. Thess. 2. Iohan. 5.

Ierem. 23. Iohan. 10.

Deuter. 17.

Iohan. 5.

Iohan. 1. Iohan. 5.

Isaia 40. & Malach. 3. Necessarium esse, ut qui se missum dicit, id ipsum comprobet.

Heb. 5.

Rom. 10.

Iohan. 20.

Act. 9. & 13.

cum diceret: Manus eius nemini imponerem. Quid quòd Apostoli seriò conquesti sunt, quòd quidam ex ipsis exeuntes, turbassent Ecclesiam verbis, euerterent animas fidelium, & Circumcisionem Christianis præscribentes, quibus (inquiunt) non mandauimus: hoc est, qui à seipsis hoc dixerunt, quòd vel nò ab Apostolis oino, vel certè non ad tale quid prædicandum ab illis missi sunt. Nà hæc ferè sunt paria, vel prædicare sine oĩ mādato, vel prædicare aliter, quàm is uoluerit, à quo mandatū legitimū accepisti. Ac sanè tantū abest, ne priuatus quisquā sibi honore sacrū arroget, ut Azarias Sacerdos rectè ad ipsum regè (à Deo alioqui constitutū) dixerit: Non est in officij, Ozia, ut adoleas incensum Domino: sed Sacerdotū, hoc est, filiorū Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Porrò non tantum sacrificij oblatio, verum etiam prædicatio Euangelij sacerdotalis officij pars est, ac ea sanè permagna. Vnde & Paulus gratiam aut sibi datam esse à Deo, ut sit minister Christi Iesu in gentibus sanctificans (seu sacrificans) Euangelium Dei, ut fiat oblatio gentium accepta & sanctificata in Spiritu sancto. Per quod (inquit Origenes) ostenditur, sacrificiale opus esse annuciare Euangelium: Si ergo rectè dixerit Hieronymus, ut sciamus traditiones Apostolicas sumptas de veteri Testamento, quod Aaron & filij eius in Templo fuerunt, hoc sibi Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi in Ecclesia vendicent: profectò ut in veteri Testamento non nisi Aaron & filij eius constituerentur super cultum sacerdotij: si quis autem externus ad ministrandum accessisset, pròri debebat: sic etiam in nouo Testamento, si quis vllam partem sacerdotalis muneris aut in ministrando publicè Sacramenta, aut in prædicando Euangelium sibi arroget, qui neque Episcopus, neque presbyter, neque Diaconus legitimè creatus sit: is in æternæ mortis certissimum periculum sese iniicit.

Iam verò quemadmodum olim non alij sacerdotes legitimè creati putabantur, quàm qui ex Tribu Leui & familia Aaronis per generis propagationem descendentes, à Templi ministerio nunquam postea per schisma defecissent: sic in hoc tempore non alij debent putari ad prædicandum cum autoritate Euangelium legitimè assumi, præterquam si ab Apostolis & eorum successoribus in vnitatem Ecclesie Catholice perseverantibus ad eum honoris gradum per impositionem manuum Episcopi alicuius ordinentur, atq; in eiusdem Ecclesie pace ac vnitatem in æternum perseuerent. Hoc enim est quod ait Tertullianus, Romanam Ecclesiam edere, id est, per publica instrumenta demonstrare, Clementem à Petro ordinatū. Quodq; Cyprianus ait, Dominum, cum Episcopi honorem & Ecclesie rationem disponderet, dixisse Petro: Egreditor tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non vincunt eam, & tibi dabo Claves Regni cælorum, & quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis, & quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cælis. Inde per temporum & successionum vicem Episcoporum ordinatio, & Ecclesie ratio decurrit, ut Ecclesia super Episcopos constitutur, & omnis actus Ecclesie per eosdem Præpositos gubernetur. Itemq; alibi sic scribit Christus dicit ad Apostolos, ac per hoc ad omnes Præpositos, qui Apostolis vicaria ordinatione succedunt: Qui audit vos, me audit, & qui me audit, audit eum, qui me misit. Et contrà de hæreticis ait: Hinc sunt, qui se vltro apud temerarios conuenas sine diuina dispensatione præficiunt, qui se Præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt, qui nemine Episcopum dante, Episcopi sibi nomen assumunt, quos designat in Psalmis Spiritus sanctus, sedentes in pestilentia Cathedra peccatorum & lues fidei. Denique Hieronymus scribit: Paulatim verò tempore procedente, alij ab his, quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli, sicut ille ad Philppenses sermo declarat, dicens: necessarium autem existimanti, Epaphroditum fratrem cooperatorem & commilitonem meum, vestrum autem Apostolum & in instrumentum necessitatis meæ mittere ad vos. Ordinationem istam & legitimam missionem in Luthero atq; in omnibus Sectarijs desideramus. Vos enim (Protestantès) potestatem prædicandi Euangelium à quo tandem accepistis? Vtrum à Spiritu sancto, sicut olim Ioannes Baptista? Verum præterquam quòd, quis Prophetarum de vobis prædixit (quod tamèn Ioannes fecit) proferre non potestis: etiam post Christi apparitionem & consummatam operationem in carne, frustra spiritum Dei per aliam rationem vendicatis, quàm per intermediam Christi carnem, hoc est, per visibiles quosdam modos ordinationum, quales decuit à filio hominis hominibus tradi, Ecclesiasticis Sacramentis ad hoc ipsum diuinitus constitutis. Deinde si à Dei Spiritu aut Lutherus, aut Caluinus missus est, oportuit illam missionem, si non per propheticam prædicationem, ac certè per miraculum aliquod visibile confirmatum esse, quemadmodum Moyses legationem suam ad filios Israël per multa miracula facile probauit. At nihil tale in Luthero aut Caluino vidimus.

1. Timoth. 5.

Act. 15.

2. Paralip. cap. 26. Leo in Ep. 62. ad Max. Antiocheni. Rom. 15. Lib. 10. th. 15. ad Rom. 15. & per 8. v. 14. Tom. 2. ad Euagrium

Num. 3.

De præscrip. hæretic. Lib. 5. Ep. 6. Math. 16.

Lib. 4. Ep. 9.

De vnitatem Ecclesie.

In cap. 1. ad Galat. Philipp. c. 2.

Iohan. 11.

Exod. 4.

Præterea

Vide Praef. Lutheri in Tom. 1.

Lucæ 24. Ioan. 3. & 10.

Deuter. 17.

Præterea qui mittuntur extra ordinem à Deo, non possunt in doctrina sua errare vnquam aut labi. Lutherus verò tam turpiter & scèdè se etiam post publicationem nouæ suæ fidei lapsus fatetur, vt sæpe optarit, nihil tale à se scriptum esse, atq; id ipsum serio reuocant. *Dabit* (inquit) *hunc errorem, vel (vt ipsi calumniantur) Antilogiam, semperi & imperitia mea. Solum primò etiam, & cerit ad tantas res tractandas ineptissimus & indolentissimus. Casu enim, non voluntate nec studio in has turbas incidi, Deum ipsum testor.* Hæc ipse Lutherus. Postremò si Christum solum excipimus (quem omnis Lex & Prophetæ venturum & prædicabant, & expectabant, quiq; aduentum suum per miraculorum operationem testatus est) nunquam ab orbe condito Deus misit aliquem alium, qui populum abduceret à solitis & consuetis ritibus, quos ab ordinarijs Pastoribus didicisset. Nec vnquam Deus per Prophetam aliquem auocauit populum suum à *Sacerdotibus Leuitica Tribu*, & à Templo, quod erat in Ierusalem. Et meritò. Ipse enim eos constituerat Pastores gregis sui, populumq; eos audire, & illis obedire iussit. Lutherus autem ita missus est, si tamen (quòd probari nunquam potest) omnino est missus, vt abduceret nos ab omnium Apostolorum Cathedris, ab omnibus Episcopis & Pastoribus, qui erant in vniuerso mundo, ab omnibus Concilijs, ab vniuersali omnium fidelium consensu & consuetudine: vt necesse sit, aut nullum fuisse in mundo Christianum Pastorem ante Lutheri aduentum, aut quemadmodum olim Synagogam ad Christum, ita omnes Christianos ad Lutherum conuerti debere, nouaq; ab ipso fide & Religionè suscipere. Hæc si cū Scripturis rectè nõ coherent, si neq; Prophetæ de Lutheri aduentu prædixit, neq; ipse miracula edidit, neq; ab Apostolorum successoribus ritè atq; ordine missus est, neq; in doctrina sua sibi constitit, neq; Christianam Religionem mutare potuit: profectò non à Deo Lutherus est missus, sed à seipso venit. Nã quod à Magistratu, aut saltè à plebe potestati prædicandi se dicit accepisse, id fieri nullo modo poterat. Debit enim autoritate præditus esse Lutherus, quando primùm cœpit prædicare. Illo autem die neque Magistratus, neque plebs fidem veram profitebatur, si tamen illa fides vera fuit, quam Lutherus postea promulgauit. Plebs enim & Magistratus, qui fidem alienam à veritate profitetur, alium ad prædicandum mittere nõ potest. At Lutherus omnium primus & Magistratum, & plebem ad eam fidem conuertit, quã nunc Lutherani veram esse affirmant. Ab illis igitur, quos ad nouum Dei cultum conuertit, autoritatem ita prædicandi accipere non potuit, quia nec ipsi eam fidem habebant, nec alium ad fidem non suam prædicandum mittere poterant, etiamsi Deus illis potestatem mittendi Prædicatores dedisset. Nunc verò non est Magistratus officium, ac neq; plebs cuiusquam, vt *mittat operarios in messem Domini*, sed filiorum Aaron, hoc est, eorum, qui ab Apostolis eam autoritatem acceperunt. Cùm enim Deus Christum, Christus Apostolos, illi Episcopos & Presbyteros ad hoc opus destinarint: nec omnino sit ouium ipsarum, quæ alieno gubernaculo indigent, sibi Pastorem cooptare, sed Domini potius, ad oues suas idoneum Pastorem mittere: frustra vel Magistratum, quem Dominus ipse ouium non ad hoc misit, vel plebi, quæ vnã cum Magistratu, ouium potius, quàm Pastorum loco haberi debet, hanc ordinationem vestram arrogatis. Nihil ergo aliud superest, nisi vt Sectarij omnes à se ipsis veniant, & ideo Antichristi membra sint; cùm interim Pontifex Romanus more Maiorum electus & consecratus, in Cathedra Petri secundum ordinationem legitimam se deat, *vocatus à Deo tanquam Aaron.*

Protestantes Antichristi membra esse, eò quod cùm ex Ecclesia Romana exiissent, ad nullam tamen antiquiorem Ecclesiam in terris agentem se contulerint, sed nouam Synagogam erexerint.

CAPVT. LIII.

1. Iohan. 2. Homil. de Pastorib.

IOanes Apostolus Antichristos multos, hoc est, magni illius & nouissimi Antichristi membra depingens: *Exierunt* (inquit) *ex nobis.* Vnde Augustinus *exire* ait *hereticorum esse.* Verùm quia Protestantes dicunt, se, quando ex Ecclesia Romana exiuerunt, non ex vera Ecclesia, sed ex Antichristi synagoga exiuisse; quanquã perspicuè iam ostenderim, Romanam Ecclesiam secundum Scripturas sanctas verissimam Dei Ecclesiam esse, & ideo qui ex illa exiuerunt, heretici habendi sunt: tamen vt non cogar amplius quod actum est agere, non tã hoc tempore quarã, vnde Protestantes exierint, quam quò se contulerint. Nã & Antichristus non modò veterè Ecclesiam contemnet, verum etiam nouam eriget. Lutherus autem (qui Dux hereticorum nostri temporis fuit) etiamsi Romanam Ecclesiam non approbasset:

probasset: tamen cùm nec ipsi extra omnem Ecclesiam degere, nec nouam condere licuerit: prius debuit veriore aliam Christi Ecclesiam in terris alicubi degentem vidisse, quam ex Romana Ecclesia exiret. Tutius enim erat, in Romana manere, quæ aliqua saltem Ecclesia est, quam aut in nulla omnino Ecclesia esse, aut nouam erigere. Nam & Diuus Augustinus cùm à Manichæis fuisset seductus, non prius ex illorum societate exiuit, quam veriore Christi Ecclesiam alibi degentem conspexisset. Videns enim Syricium Papam deducere originem suam ab ipso Principe Apostolorum Diuo Petro: videns præterea Diuum Ambrosium Mediolanensem Episcopum, & ceteros innumerabiles Ecclesie Catholice Pastores & Sacerdotes, vnã cum Syricio communicare, (cùm interim Manichæi & nuper orti, & non tam latè diffusi essent) meritò societatem Manichæorum deserendam sibi statuit, vt Romanæ & Catholice Ecclesie adhereret. Ceterum Lutherus cùm eandem Romanam Ecclesiam, quacum ceteri per Occidentem Episcopi communicabant, deseruisset: ad quos tandem Episcopos & Sacerdotes, qui multas gentes in Christi nomine docerent, & baptizarent, se recepit? Etenim Christus promisit, se *omnibus diebus usque ad consummationem seculi cum illis futurum, qui docerent & baptizarent omnes gentes.* Ad quos igitur eiusmodi Pastores & Doctores extra Ecclesiam Romanam officio suo fungentes, iuit Lutherus? Oportuit quidem in multis gentibus post tantam Ecclesie propagationem istos Pastores & Episcopos non paucos fuisse. At ego nec vnum quidem noui, quem tanquam *pro Christo legatione fungentem Lutherus adueri, ac illius societati sese adiunxerit.*

Matth. 28.

Augustinus cùm discessisset à Manichæis, ad Ambrosium se contulit, à quo Baptismi Sacramentum accepit. Lutherus à Catholice & Romanæ Ecclesie Presbytero Islebij in Saxonia baptizatus, non quidem Baptismi causa debuit ad aliquem Ecclesie Pastorem se aggregare; debuit tamen vel visibili quopiam signo, vel saltem verbo testatum facere, quòd ab Ecclesia Romana exiens, in hanc alteram Ecclesiam sese aggregaret. Sed cur dico alteram, quæ nulla omnino fuit? Erant tunc in Orbe terrarum nonnulli Græcorum, erant & Aethiopum Episcopi, erant etiam Husitæ, quanquã sine Episcopo. Verùm Lutherus cum Græcis neque ratum habuit Sacrificium pro defunctis, neque processionem Spiritus sancti à Filio reprobauit. Cum Aethiopibus non recepit Circumcisionem: cum Husitis neque Monarchiam Papæ admisit, neque Magistratum quemlibet, ob quoduis mortale peccatum, officio excidisse dicebat, neque Eucharistiam honoris causa per plateas circumferri posse concessit. Imò ipse Lutherus de seipso scribit: *Non rectè faciunt, qui me Husitam vocant: Non enim mecum ille sentit, Ioannes Hus non repugnare videtur, quò minus sit Monarchia Papæ: hoc tantum agit, impium Pontificem non esse membrum Ecclesie.* Hæc Lutherus, vt videre licet tum alibi, tum apud Rossensem.

Lutheri verba de Hus.

Articul. 30.

Quod autem de Græcorum, Aethiopum, & Husitarum Ecclesijs dixi: hoc de omnibus alijs, quæ in mundo fuerunt, intelligi volo, quarum nulli se Lutherus tanquam veræ Christi Ecclesie se adiunxit; verùm Neophytus cùm esset, prorsus nouam Ecclesiam instar Antichristi procreauit. Cogitans enim apud se, quid verbo Dei consentaneum videretur, non dubitauit, spera qualibet alia Ecclesia, quæ in terris ageret, secundum idam in sua mente conceptam & formatam, Discipulos colligere, & illis tum verbo, tum exemplo præire, in Ecclesia noua erigenda. Hoc autem est ipsissimum Antichristi mysterium & figura. Porrò quicumque Lutheri defectionem secuti ad eum confugerunt; participes eiusdem defectionis facti, ceperunt eo ipso membra esse Antichristi. Ibi erat ab initio Zuinglius, ibi Bernardus Rotman, & Carolstadius, ibi deniq; heretici & Antichristi multi:

Protestantes Antichristi membra esse, quia Christum in deserto, & in penetrabilibus per aliquot secula quaerendum fuisse docuerunt.

CAPVT. LIIII.

SI dixerint vobis (inquit Christus) *Pseudochristi & Pseudopropheta: Ecce (Christus) in deserto est, nolite exire; ecce in penetrabilibus, nolite credere.* Pseudoprophetarum igitur est, docere Christum, post Euangelij sui promulgationem, *in deserto*, aut, *in penetrabilibus*:

Christus post promulgationem Euangelij sui nõ est in deserto aut penetrabilibus.

bus latitare. Verum quid aliud docent Lutherani & Caluinistae omnes, qui Ecclesiam Christi in deserto & in penetralibus, per tot generationes latuisse affirmant? Est enim Christus in Ecclesia sua quaerendus & expectandus, in qua regnat in aeternum. Si ergo in deserto, in penetralibus aut in latebris quibusdam agit Christi Ecclesia, ibidem agit etiam Christus. Protestantes vero passim docent, Ecclesiam Christi ad desertum & ad penetralia redactam fuisse: adeo ut Lutherus negauerit, vel unum Episcopum sub Papa regno (quod ipse fatetur seculis ad minimum quinque durasse) suo officio functum, aut unum Concilium extitisse, in quo de rebus pietatis tractatum sit. Verum sub his (inquit) Deo seruauit suam Ecclesiam, sed ut non diceretur Ecclesia. Ecclesiam sub Episcopis & Concilijs impijs ita seruari, ut non diceretur Ecclesia, nihil est aliud, quam in deserto & penetralibus tot seculis latuisse Ecclesiam; quae tamen à Christo vocatur Civitas supra montem posita, quae non potest abscondi. Praeterea Isaias praedixit, Ecclesiam Christi semper dicendam esse illius Ecclesiam. Vocabitur tibi nomen nouum, quod Os Domini nominauit. Non vocaberis ultra Derelicta, sed vocaberis Voluntas mea in ea. Christus vero hanc prophetiam in Euangelio adimplens, dixit ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non praeualebunt aduersus eam. Ecclesia igitur Christi, supra Petrum aedificata, est Nomen nouum, quod Os Domini nominauit: quae Christi Ecclesia non vocabitur ultra Derelicta, nec praeualebunt aduersus eam porta inferi. Quod idem Hieronymus in cap. 62. Isaias scripsit: Nequaquam vocabitur Hierusalem & Sion, sed nomen nouum accipiet, quod ei Dominus imposuerit, ducas ad Apostolum Petrum: Tu es Petrus, & quae sequuntur. Non ergo alia vocabitur Ecclesia Christi, & alia erit; sed quaecumque erit Christi Ecclesia, etiam sic vocabitur.

Ac dignum sane omni animaduersione est, Christum eo primùm tempore nomen illud Ecclesia populo suo imposuisse, quo eiusdem Ecclesiae primum sub se Pastorem designauit, tanquam si dixisset: Porta inferi non praeualebunt aduersus meam Ecclesiam, quae supra Petrum aedificabitur. Ita, ut ubi haec duo concurrunt, Petrus & Ecclesia Christi; certissimò credamus, illam Ecclesiam, quae supra Petrum, aut Petri Successorem aedificabitur, uinci non posse ab ipsis inferorum portis. Verum de his alibi actum est: nunc id solum urgegemus, quòd Lutherus Ecclesiam veram voluerit multis etiam seculis in deserto & penetralibus egisse. Idem quoque asserit Beza in Confessione sua cap. 5. § 9. his verbis: Accidit plerumque, ut Deus lucis suae radios quadamtenus occultet, adeo ut nonnunquam Ecclesia funditus periret videretur. Et postea dicit: Fidelium gregem vni penè Deo interdum esse cognitum. An hoc non est, Christum ad desertum & penetralia redigere? Deum (inquit Augustinus in Psalm. 18.) in manifestatione posuit Ecclesiam suam, non quae lateat, non velut operata, ne forte fiat sicut operata super greges haereticorum. In Sole posuit tabernaculum suum: quid in haeretice, fugis in tenebris? Quid per angulos fugis? Quid latitare conaris? Ipse Sponsus posuit in Sole, hoc est, in manifestatione, tabernaculum suum, hoc est, Sanctam Ecclesiam suam.

At Apologia Ecclesiae Anglicanae dicit, in medijs illis tenebris exoriri primùm capisse & lucere radium aliquem ignotae tum & inauditae veritatis, cum Martinus Lutherus, & Huldericus Zuinglius praestantissimi viri, & ad illustrandum Orbem terrarum à Deo dati, primùm accessissent ad Euangelium. Quis non exhorrescat, cum audit medias tenebras, & ignotam tum inauditamque veritatem? O desertum haereticum, o penetralia Lutherana & Zuingliana! Veritas Christi non potuit esse ignota illis temporibus & inaudita, nisi praeualuissent contra Ecclesiam eius inferorum portae. Nam ille promisit, se assuturum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi, non cum ijs, qui sub modio absconderentur, & praedicarent in deserto & in penetralibus, sed cum ijs, qui docerent & baptizarent omnes gentes. Erat Baptismus in Ecclesia Romana, erat doctrina Euangelij in multis simul gentibus ante Lutheri aut Zuinglij exortum: erat igitur Christus cum ijs, qui docebant & baptizabant multas gentes, perseuerantes in communione Sedis Petri, aduersus quam non praeualebunt inferorum portae. Non erat autem Ecclesia illa in Orbe terrarum, quae nunc dicitur Lutherana & Zuingliana, nec sic olim dicebatur; nec baptizabat & docebat multas gentes; sed aut nulla fuit, aut in deserto & penetralibus egit. Erat igitur Triphonij specus, aut Antichristi antrum, & non lucerna illa, quam Christus in candlabro posuit, ut luceret omnibus qui in domo sunt.

Luc. 11.

Tom. 2. De seruo arbitrio.

Lutherus negat, Ecclesiam Christi dictam esse Christi Ecclesiam.

Isaias 62.

Math. 16.

Beza dicit, Ecclesiam videri nonnunquam funditus perire.

Veritas dicitur inaudita fuisse ante Lutherianorum.

Math. 5.

Protestantes

Protestantes membra esse Antichristi, propterea quòd Lutheranorum, Zuinglianorum seu Caluinistarum nomen ab auctoritate priuato dogmate impostum habent, quòd illos accusat, & ab Ecclesia Christi diuisos esse testatur.

CAPVT LV.

Character, quem Antichristus faciet sectatores suos in fronte & in manu habere, non male intelligitur nomen aliquod esse ab Antichristo ipso aut assumptum, aut impostum, quòd discipuli eius appellantur, se declarabunt doctrinae ipsius assentire, à Christo autem Euangelio diuisos esse. Quod prauidens Apostolus Paulus, nullo modo passus est, Christianos ne in Apostoli quidem alicuius, nedum in alterius cuiuspiam proprio nomine gloriari. Cum enim ex Corinthijs alius diceret, Ego sum Pauli: alius autem, Ego sum Apollonis. Quid (inquit Apostolus) est Apollus? quid, verò Paulus? Ministri eius, cui crederetis. Et iterum: Volunt vos circumcidi, ut in carne vestra glorietur, hoc est, ut dicantur hunc & illum circumcidisse, velut ex ea re plures Discipulos acquisierint, & plures ipsi stant Magistri, quòd ipsum D. Iacobus verat. Denique Paulus ad Ephesorum presbyteros ait: Scio, quantum intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcetes gregi, & ex vobis ipsis urgent viri loquentes peruersa, ut abducant Discipulos post se. Quis autem veritas abducit Discipulos post se, quam qui homines tam sui studiosos inuenit, ut in illius verba iurare non dubitent, seque ab illo cognominari non reculent? Sunt (inquit Iustinus Martyr) & fuerunt multi, qui docent dicere & facere impietas & contumeliosam in Deum: cum tamen in nomine Iesu veniant. Et sunt inter nos distincti cognominibus, denominati à quibusdam viris, ut quisque suis auctor alicuius nouae doctrinae & sententiae. Et post: Ex ijs alij vocabuntur Marciani, alij Valentiniani, alij Basilidiani, alij Saturniani, alij alio vocabulo quisque à primo inuente sui dogmatis. Itemque Irenaeus: Habent (inquit) & vocabula à Principe impietatis sententia Simone dicti Simoniani, à quibus falsi nominis scientia accepit inuita, sicut ex ipsis assertionibus eorum adest discere.

Animaduerte, studiose Lector, tunc demum sectam esse atque haeresim, cum fideles praeter commune Christianorum nomen, aliud priuatum capiunt, & id non ex certa institutione morum & vitae (ut fit in Augustiniani & Benedictini) verum ex affectu nouae doctrinae, quam certus quispiam homo iamprimùm inuenit & promulgauit. Ex eoque Protestantes nihil dubitauerim haereticos affirmare: quòd ut olim ab Arrio Arrianis: sic hodie illis à Luthero nomen imponitur, ut dicantur & verè sint Lutherani. Idque non quia modum quendam arctioris vitae ab illo praescriptum sectentur, sed quia noua eius doctrinam Orbi Christiano prius incognitam pro vera & Euangelica venditant. Unde quod olim Lactantius de alijs haereticis retulit: Cum Marcionis aut Ariani nominantur, Christiani esse deservant: id in Protestantes perbellè cadit; ut cum Lutherani aut Caluinistae nominentur, Christiani esse desinant. Sanè Chrysostomus cum ad Scripturarum lectionem suos inuitaret, hi autem obijcerent, aliter eas ab alijs enarrari: Sanctus ille vir daturus regulam; qua certò dinosceremus falsos Interpretes & Doctores à Veris: Vt (inquit) manifestus dicam, illi (hoc est, haeretici) habent quosdam, à quibus appellantur. Prout enim Haeresarcha nomen, ita & secta vocatur. Et post de Catholicis ita subiicit: Nunquid scindimus ab Ecclesia? Nunquid haeresarchas habemus? Num ab hominibus cognomen habemus? Nunquid nobis Dux quidam, sicut illi Marcion, & illi Manicheus, hinc Arius, alteri verò alius haeresis dux?

Ac ne quis opponeret nobis, Papistarum nomen à Protestantibus nuper confectum, (cum tamen nostra fides, ac Papae auctoritas vel ex ipsorum confessione multis etiam seculis eodem nomine antiquior sit) audiat porro, quid Chrysostomus ibidem adijciat. Quid si & nos cognominationem cuiusdam formamus, sed non est ab haesim Principibus, sed ut ab ijs, qui praesunt nobis, & gubernant Ecclesiam. Ecce Papistarum nomen antequàm adhuc impostum esset, exculatur, utpote quòd ab officio eorum, qui gubernant Ecclesiam, & non à persona quapiam infami tractam est. Officium verò Papae cum diuinitus constitutum sit, nulla nos infamia ex ea re afficiat. Addit verò Chrysostomus: Non habemus Doctores super terram: absit, unum habemus in caelis. Et illi (inquit) hoc est, haeretici, eadem praetereunt, videlicet se non habere Doctorem super terram. Sed responderet doctissimus vir: Assistit nomen accusans illis.

Apocal. 13.

1. Corinth. 9.

Galat. 6.

Jacobi 3.

AROR. 20.

In Triphone

Noua doctri

na.

Lib. 1. c. 20.

De vera sci

entia lib. 4

cap. 30.

In Act. 17.

lib. 1. c. 33.

De Papista

rum nomine.

Non est tur

pe nominat

ab ijs, qui gu

bernant Ec

clesiam.

Non est tur

pe nominat

ab ijs, qui gu

bernant Ec

Auditusne, & Protestantes, accusari vos perpetuo ab ipso nomine Lutheranorum, atque inde probari, Doctorem vestrum super terram, ac non in caelis esse? Nolo ad singula doctrinae capita nunc descendere: illa suo loco tractata sunt. Id tantum rogo, vtrum vobis probetur Lutheri dogma, nec ne? si non probatur; cur estis diuisi vna cum illo ab Ecclesia Romana? Sin illud vobis probatur, habetis Doctorem super terram; quia de terra ortus est Lutherus, nec de sinu Patris descendit, vt Christus, nec ordinari ad praedicandum missus est, vt Apostoli & eorum successores. Respondebitis (sat scio) Lutherum habuisse dogmata sua de caelo. Sic enim gloriose iactat, contra Henricum Angliae nostrae Regem scribens. At hoc si verè ita esset, nunquam ab illo denominationem accepissetis. Illa enim caelestis doctrina iam olim mundo per Christum & Apostolos eius tradita fuit; nihil vt opus esset nouo quopiam Doctore, qui veterem Ecclesiae fidem antiquaret, ac nouam introduceret. Sicubi audieris (inquit Hieronymus) eos, qui dicuntur Christi, non à Domino lesu Christo, sed à quopiam alio nuncupari, vtpote Marcionitas, Valentinianos, Montenses, siue Campates: scito, non Ecclesiam Christi, sed Antichristi esse Synagogam. Ex hoc enim ipso, quod postea innotuit, eos se esse indicant, quos futuros Apostolos praeuocauerunt. Nec sibi blandiantur, si de Scripturarum Capisulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & Diabolus de Scripturis aliqua sit locutus, & Scriptura non legendi consistant, sed in intelligendo. Nec ab hoc tanto clarissimorum Patrum consensu abesse poterat Augustini suffragium. Quod (inquit) quaeque sententia satis est, vna est Catholica Ecclesia, cui haereses alia diuersa nomina imponunt, cum ipse singula proprijs vocabulis, qua negare non audeant, appellentur. Cum igitur Protestantes non tantum à Domino Iesu Christo, sed à Luthero, aut Zuinglio, aut Caluino varijs nominibus secundum sui quisque authoris priuatum dogma, nuncupentur; cumque haec Lutheranorum & Zuinglianorum priuata vocabula non tam ex libidine aduersariorum, quam ex rei necessitate imponantur, vt doctrinae singulorum seorsim designentur, adeo vt ipsi Protestantes seipso inter se his nominibus appellent: non est dubium, quin sub his Sectarum nominibus character quidam & sigillum Antichristi contineatur, quod prodat illos Antichristi membra esse.

Aduersus Lutherianos, proprie sunt.

De utilitate honorandi, ad Honoratum, cap. 7.

Protestantes Antichristi membra esse, quia spirituale Regnum Christi, quod est Ecclesia, regno temporali subijciendum esse affirmant.

CAPVT LVII.

Apocal. 13.

Lutherani & Calvinistae seculari potestate spirituali praeferrunt.

Epist. ad solitar. vitam agent.

Abominatio de iolationis.

CVM Antichristus de terra, imò & de abyssu ascendat: nihil miror, si terrena spiritualibus antepositum: quem illi proculdubio imitantur, qui ex duplici potestate, quam Deus hominibus contulit, quarum vna spiritualis est, quam administrant Episcopi & Praebyteri: altera secularis, quam Reges & Imperatores exercent; secularem spirituali docent praerferendam. Quid enim aliud Lutherani & Calvinistae docent, quando & Brentius (in suis Prolegomenis aduersus Petrum à Soto) & Monhemius (in Dialogo de fide, & Apologia Ecclesiae Anglicanae affirmant, Reges, Imperatores, ac Magistratum ciuilem tum debere negligentiam Episcoporum & Sacerdotum in Ecclesia expurganda supplere, tum Episcopalis Concilij praesentia, & Episcopos quid agendum sit instituere, tum Episcopos ipsos sua sententia pro haereticis condemnare, eosque de illo gradu Ecclesiae deiciendos esse censere? An hoc non est, spirituale potestatem seculari, & Ecclesiam Christi, quae regnum caelorum ac spirituale est, regno temporali subijcere? Nam quod Reges & Principes Christianos volunt etiam spirituali quadam potestate praeditos esse; habent quidem ratione fidei & regenerationis suae hanc spiritualem potestatem, vt filij Dei nominentur & sint: verum non habent ministerium pascendi oues, ac multo minus pascendi & regendi Episcopos, qui sunt Pastores ouium Christi. Imò ob hoc ipsum, quod Christiani sunt, Episcoporum potestati, & Clauibus Regni caelorum subiecti sunt; tantum abest, vt ipsius fidei ratione Episcoporum iudicijs praesentia, ipsosque Episcopos abdicare magistratu possint. Vnde Athanasius: Quis (inquit) uisens Constantium (Imperatorem) in decernendo Principem se facere Episcoporum, & praesidere inanis Ecclesiasticis, non in exilio dixit, illum eam ipsam abominationem de iolationis esse, quae à Daniele praedicta est? Nam cum circumuolutus sit Christianis, & in loca sancta penetret, & inibi consistens demasit Ecclesiam, abrogans Canones, & cogens ut sua obsecrarent: quis unquam audebit dicere, hoc tempus Christianis pacatum esse, & non potius persequens esse, salemque.

saem, persecutionem, qualis nec antea fuerit, & qualem fortasse nemo unquam fecerit, nisi filius ille iniquitatis? Quid verò dixisset, aut quid potius non dixisset Athanasius, si nostrum hoc seculum attigisset, si non solum Anglia Regem, sed & Regem impuberem, atque adeo Reginam, hoc est, feminam, vidisset sumnum Ecclesiae Anglicanae Caput in omnibus causis, etiam spiritualibus, in nece sub Christo & dicit, & scribit, & suggestu praedicari, & à singulis ciuibus & subditis Anglicanis sub pena capitis & fortunarum omnium iuratum credi & praefertis? Miratur sane Ambrosius, qualis ille Episcopus sit, qui Laicis iam Sacerdotale substernit. Tales aut sunt Lutherani & Calvinistici Superintendentes. Sunt igitur Antichristi membra, & ea quidem praecipua.

O abominationem de iolationis.

Epist. 32.

Protestantes Antichristi membra esse, quia multas haereses ab alijs Antichristi membris excoegitatas, & ab Ecclesia Catholica iam olim damnatas reuocarunt.

CAPVT LVIII.

Antiquos haereticos non minimum robur & praesidium Antichristi exitisse, iam antè ostendi. Cum illis ergo haereticis qui communicat, necesse est, & ipsum de Antichristi exercitu esse, & propterea inter Antichristi membra numerari. Nulla verò secta in mundo unquam fuit, quae tot haereticorum placita recepit & approbavit, quot hodie ab illis rata habentur, qui nuper ex Ecclesia Romana exierunt. Nec iam de omni genere Sectariorum huius aetatis dicam: hoc quippe esset infiniti laboris. Insigniores tantum haereses recensabo, quas iam olim sepultas aut Lutherani, aut Zuingliani & Calvinistae iterum ex inferno suscitauerunt.

Simon Magus (Authore Irenaeo negabat, homines saluari secundum operas suas). Negant hodie tam Lutherani, quam Calvinistae, etiam illos, qui credunt in Christum, per operas iustas saluari.

Idem Simon Magus (Authore Clemente) liberum negabat arbitrium, quod etiam Manichaei postea fecerunt. Negat hoc idem Lutherus.

Quidam Pseudoapostoli dicebant, solam fidem sufficere ad salutem: contra quos Petrus Iacobus, Ioannes, & Iudas, imò & Paulus scripsit, vt Augustinus testatur in lib. de fide & operibus c. 14. & de vnico Baptismo contra Petil. cap. 10. Hodie tam Lutherani, quam Calvinistae dicunt, solam fidem sufficere ad salutem.

Quidam haeretici sub Ignatii aetate (Teste Theodoro) non confitebantur, Eucharistiam esse carnem saluatoris, quae passa est pro nobis. Hoc ipsum Zuingliani & Calvinistae non confitentur.

Iudizantes quidam (vt refert Epiphanius) reiecerunt interpretationem 72. Reiciunt eam penè omnes Lutherani & Calvinistae.

Pepuziani honorabant mulieres Sacerdotio, vt Augustinus ait. Et Anglicani Calvinistae summum etiam Sacerdotium, atque adeo Primum supra omnes Episcopos Angliae & Archiepiscopos deferunt cuiusque mulieri apud eos regnanti.

Proclus asseruit (apud Epiphanium) peccatum in renatis viuere, seu concupiscentiam in illa uere peccatum esse, nec peccatum radicitus tolli per Baptismum, sed sopiri per fidem. Prorsus haec eadem Lutheranorum & Calvinistarum haeresis est.

Novatianus (vt refert Eusebius) post Baptismum recusat tam ceteras caeremonias, quam sigillo Domini ab Episcopo obsignari. Nouatianum in ea re imitantur Lutherani & Calvinistae. Praeterea Nouatiani omnes negabant, Sacerdotes Ecclesiae & ministros Christi posse illa peccata remittere, qui post baptismum crimen aliquod admississent. Testatur hoc Cyprianus lib. 4. Ep. 2. & Socrates lib. 1. cap. 7. Idem ipsum docent Zuingliani & Calvinistae omnes, & plerique etiam Lutherani, Poenitentiae Sacramentum negantes.

Manichaei (teste Augustino) publicum nullum Sacrificium praeter solas orationes admittebant. Contentiunt hac in re cum illis etiam Lutherani & Calvinistae, qui negant, vllum esse in Ecclesia externum & publicum Sacrificium. Manichaei etiam non tulerunt vllas Christi externas Imagines, id quod ibidem significat Augustinus. Nec eas ferunt Calvinistae. Manichaei negabant, memorias Martyrum frequentandas, aut eos esse inuocandos. Hoc idem Lutherani & Calvinistae negant. Die Dominica ieiunabant illi: audio & quosdam ex Protestantibus hoc facitare.

Donatistae contemnebant Christum, frangebant Altaria, vt Opiatus declarat. Quibus in rebus imitatores habent Lutheranos & Calvinistas.

Donatistae dicebant, Catholicam Ecclesiam de orbe terrarum perisse, & in sola Aphrica inter

Epist. 32.

Lib. c. 20.

2. Lib. 3. Recog.

3. Gal. 2.

4. Dialog. 3.

5. Lib. de men.

6. Haec. 27.

7. Haec. 64.

8. Lib. c. 38.

9. Lib. 20. cont.

Fault.

10.

11. Lib. 6.

12. Donati

- Donari sectam remansisse. Lutherani & Calvinistæ dicunt, Ecclesiam de toto orbe periisse, & nullibi omnino (quoad externam professionem & Sacramentorum legitimam celebrationem) per aliquot secula remansisse. Nam quod cogitant, aliquos ipsorum similes in antris nescio quibus latuisse, hoc eos non adiuuat, cum nec talem Ecclesiam scripturæ nobis depingant, nec talē aliquā fuisse ipsi aperte probent. Sunt igitur hæc in re multo peiores Donatistis.
12. Eustachiani (vt constat ex Concilio Gangrensi) contemnebant loca & Basilicas Sanctorum *Martyrum*. Contemunt & Lutherani, ac multo magis Calvinistæ.
13. Constantius Arianus edixit, nihil fidei addendum, quod non esset in diuinis Scripturis. Quod edictum Hilarius in lib. contra eundem Constantinum confutauit. Hodie tamen omnes Lutherani & Calvinistæ idem ipsum passim vrgent.
14. Eunomius (auctore Augustino) nihil cuiquam obesse dicebat quorumlibet perperationem ac perseuerantiam peccatorum, si eius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset. Viderint Lutherani & Calvinistæ, si hoc idem non dicunt, quando fidem solam iustificare statuunt.
15. Aërius negant, orandum ad offerendum pro defunctis, apud Augustinum hæres. 53. Negant hoc quoque Lutherani & Calvinistæ.
16. Iulianus Apostata Christi statum deiecit. Sozomen. lib. 5. cap. 20. Christi etiam statum deiciunt hodie Calvinistæ.
17. Iulianus signum Crucis despexit. Socrat. lib. 3. cap. 3. despiciunt idem signum Calvinistæ.
18. Messaliani dicebant, neque baptismum excindere peccati radicem (Theodoretus hæret. fab. lib. 4.) neque Eucharistiam animi sordes expiare, nec in Clericorum ordinatione Spiritum sanctum suscipi. Hoc illud est, quod hodie Lutherani & Calvinistæ dicunt, verè manere peccatum in renatis: & Sacramenta Christi gratiam non conferre. Imò etiam Ordinis illum esse sacramentum, plerique eorum negant.
19. Iouinianus dicebat, Mariam pariendo fuisse corruptam: August. hæres. 82. Dicunt hoc ipsum Bucerus & Molinæus, & vt puto, cæteri Protestantes.
20. Idem Iouinianus (sicut & Heluidius) quabat nuptias viginitali. August. hæres. 82. Faciunt idem Lutherani & Calvinistæ.
21. Iouinianus ieiunia indicta contemnebat: contemunt eadem Lutherani & Calvinistæ.
22. Omnium in celo par volebat esse premium: volunt id quoque Protestantes.
23. Martianus Nouatianus permittebat vnicuique festum Paschatis celebrare pro libito suo. Sozom. lib. 7. cap. 18. Idem permittendum Lutherani docent: quia res indifferens sit secundum illos, & parui momenti.
24. Vigilantius Cleri celibatum, Reliquiarum venerationem, Sanctorum inuocationem, elemosinas in loca pia callatas, & votum religionis impugnabat (vt in lib. Hieronymi aduersus Vigilantium perspicere licet) quæ omnia Lutherani etiam & Calvinistæ impugnant.
25. Pelagiani paruulis, etiam non baptizatis promittebant vitam æternam: Promittunt hoc idem Calvinistæ paruulis, qui ex Christianis parentibus nascuntur.
26. Nestorius veterum scripta perdiscere dedignatus est, Socrates lib. 7. cap. 32. Dedignantur & Protestantes.
27. Xenaias Perla dixit, Christi & Sanctorum imagines non esse venerandas: quem etiam imitati sunt Iconomachi omnes. Nicephorus lib. 16. cap. 27. Dicunt hoc idem Lutherani & Calvinistæ omnes.
28. Lampetiani liberum vitæ institutum etiam in Monachis, tam in vestitu, quam in alijs rebus permittebant: permittunt idem Lutherani & Calvinistæ. Imò permittunt etiam vt Monachi esse desinant.
29. Mahometani Crucem Christi, seu signum S. Crucis abominantur, vt est apud Damascenum. Eandem etiam Calvinistæ abominantur. Deum dicunt omnis mali auctorem esse: Latronisque & veneficos à Deo ad hoc certo consilio destinari. Notauit Cedrenus in vita Heraclij. Calvinistæ & Bezanæ idem docent.
30. Claudius Taurinensis præter hæresim Arianam (vt videre est in libro Ionæ Aurelianensis de cultu imaginum) picturas rerum sacrarum, Cruces, Reliquias, Peregrinationes, inuocationem Sanctorum, velut res minus vitales cauillabatur. Superant eius impietatem hæc in parte Lutherani & Calvinistæ.
31. Schismatici Græci negabant, vt Spiritus sancti processionem à Filio, sic & Primatum Romanæ Ecclesie: ne si hanc suscepissent, ab hæresi sua recedere necesse haberent, Græcorum schisma

schisma & hæresim, quoad recessione à Romana Ecclesia, Lutherani & Calvinistæ imitantur. Nec tamen eundem exitum timent, in quem Græcos diuinitus incidisse vident.

Berengarius dicebat, superesse in Altari post consecrationem substantiam panis & vini: Idem Lutherani & Calvinistæ dicunt. Sed addebat Berengarius, non adesse Christi Corpus: Hoc recipiunt Zuingliani & Calvinistæ, non item Lutherani.

Bogomili (de quibus Euthim. in Panoplia) Baptismum Christianorum, qui per aquam fit, dicebant esse Ioannis Baptismum. Calvinistæ etiam dicunt, non aliud esse Christi, quam Ioannis Baptismum.

De Henricianis & Petrobusianis & Apostolicis (contra quos tam D. Bernardus, quam Petrus Cluniacensis scripserunt) itemq; de Paterenis, Waldensibus, Albigenibus, Almarico, Desiderio, Marfilio Patauino, Fratricellis, Lolhardis, Flagellantibus, Wiclefistis, Huffitis, quid dicam? Post annos enim mille Satanas videtur solutus esse. Et quanquam isti omnes cum Lutheranis & Calvinistis in permultis articulis consentiant, in quibusdam tamen longè aliter doceant: id quod sigillatim ostendi in lib. 7. huius Operis.

Cum ergo Protestantes tot antiquas hæreses, quas vniuersalis Ecclesia tam in Synodis œcumenicis, quam alibi sapissimè condemnauit, absq; vlla verecundia reuocauerint: necesse est, aut nullam in mudo Ecclesiam Christi ante hoc tempus extitisse, aut Patres & Doctores antiquos fuisse hæreticos, ac interim illos, qui habebantur hæretici, fuisse veram Dei Ecclesiam: aut cum nihil horum ita se habere potuerit, Lutheranos quoque & Calvinistas non minus hæreticos nunc, & propterea de Antichristi exercitu esse, quam olim hæretici fuerunt Simoniani, Sacramentarij, Nouatiani, Donatistæ, Pelagiani, Iouinianus, Eunomius, Nestorius, Vigilantius, Heluidius, Xenaias, & cætera huiusmodi monstra.

Protestantes Antichristi membra esse, quia potissimum opus eorum in destruendo & auferendo, non autem in edificando & stabilendo versatur. nec tam suum aliquid ponunt, quam doctrinæ Catholicorum contradiunt: imò fundamentum doctrinæ ipsorum, sola contradictio est.

CAPVT LVIII.

Cum Antichristus non tam ab eo, quod ipse sit, quam ab eo, cui contrarius sit, appellatur (nihil enim est aliud Antichristus, quam is, qui opponitur Christo) cumq; ob eam causam dicatur ille Aduersarius, illud mendacium, & homo ille peccati, cumq; Daniel dicat, eum supra quàm credi potest, vniuersa vastare; quæ omnia declarant, totum Antichristi negotium in eo esse, vt veritatem auferat, mendacium, seu, id quod non est, statuat, & peccatum incredulitatis confirmet: inde animaduertere licet, illa etiam potissimum esse Antichristi membra, quæ potius in euertendo aliena, quam in stabiliendo sua versantur, imò quorum præcipuum, atque adeo vnicum studium est, contradicere, aduersari, detrahere, id quod est in Ecclesia tollere, & id quod penitus non est, in eius locum supponere. Ego tamen in veteribus hæreticis, quàm in ijs, qui sese Protestantes hodie atque Euangelicos nominant, illud iamdiu obseruaui, non tam promptum huic hominum generi expeditumque esse, quid ipsi ponant aut firmiter statuunt, quàm quid ab Ecclesia Dei firmissimè constitutum audacter conuellant & pertinaciter oppugnent. Neque mirum. Non enim, sicut Catholicis facere in more est, suum aliquid fixum & stabile velut fundamenti loco primum subternunt, à quo nūquam postea discedant; imò cuius vi & robore id, quod ab alijs aliter docetur, labefactent ac subuertant: verum ante omnia in nostris euertendis occupantur, atq; ita demum supra quædam nostri ædificij falso conficta rudera, quæ ipsi opinantur se demolitos esse, sua qualiacunque exadificant; merito vt scripserit Tertullianus in suis aduersus hæreticos præscriptionibus: *Ipsam opus hæreticorum non de suo proprio ædificio venit, sed de veritatis destructione. Nostra suffodiunt, vt sua adificent. Ita fit, vt ruinas potius operentur stantium ædificiorum, quam extructiones iacentium ruinarum.* Hæc ille.

Porrò vt ista res per exempli appositionem illustrior fiat, Apostoli à Domino acceperunt & nobis tradiderunt, Christum accepto panè, cum benedixisset, fregisset, ac dedisset Discipulis suis, dicentem: *Accipite, & manducate: hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur: hoc facite in meam commemorationem.* Supra quod fundamentum ab ipso Christo ritè iactum Catholica Ecclesia Transubstantiationis doctrinam necessariò ædificat, credendamq; omnibus tum in Patrum libris, tum in Synodorum Canonibus proponit. Cum enim de verbo Magistri sui, eo præsertim, quod facièdi atq; operædi maximi Sacramenti causa tā seriò cū interposita benedictione

32. Lanfran. lib. aduc. f. Be. rengar.

33. Par. 2. tit. 23.

34. Serm. 66. in Cant.

Apocal. 20.

Daniel. 8.

Opus hæreticorum est veritatis destructio.

Transubstantiationis fundamenta.

benedictione locutus est, dubitare nullo modo possit; audiat verò, eum dixisse, id quod à Discipulis manducatum est, corpus suum esse, & id *Corpus, quod pro nobis datum seu immolatum est*: videat verò, panem ab initio acceptum esse, qui tota substantia & natura distinctus sit à Corpore Domini; sciatq; panem triticeum Corpus Domini fieri non posse absq; eiusdem panis mutatione: videat verò, eiusdem panis specie, adhuc eandem perseverare, nec ignoret, Christi Corpus vbiq; exhibetur & sit, vnicà pro peccatis nostris hostià esse; omni aut Sacrificio cõuersione aliquà optimo vtiq; optimà, maximo maximà, & mystico mysticam vnicè conuenire intelligat; Eucharistiæ verò celebrationem, qua mortis Domini verè propitiatorium sacrificium iubetur cõmemorari, necessariò Sacrificium suo modo propitiatorium esse credat; idq; secundum ordinem Melchisedech, in cuius sacrificio panis & vinum adfuerit, cum interim verus panis noster non nisi Christi caro, vinumq; nostrum verum solus Christi sanguis existat: ex his inter se collatis summa ratione concludit, panis accepti solam substantiã vi benedictionis diuinæ, in substantiam Corporis Christi cõuersam esse ob cõmemorandam conuersione illam propitiatoriã in Cruce Domini factã, qua & humana vita eius in mortè, & postea conditio mortalitatis in immortalitatè transiit. Transubstantiatio igitur, quã Catholici credunt & docent, fundata est in verbo & facto Domini Iesu, in sacrificij publici natura, quã ex Scripturis didicimus, in doctrina Maiorũ, ac deniq; in fide totius Ecclesiæ. Nò ergo hac in causã ædificat Ecclesia Christi supra id quod non est, verũ supra id, quod est, supra verbũ, atq; adeo supra factũ Christi, supra naturã & ratione eius, quod agebatur, supra doctrinã Patrũ, atq; Ecclesiæ fidẽ, quorũ nihil inane ac superuacaneũ esse potest. Contrã verò Lutherus hanc Transubstantiationis doctrinam omni studio sibi oppugnandã suscepit. At quo tandem modo? Vtrum ita, vt prius aliũ presentie Christi certiore magisq; conuenientem modum stabiliret ac poneret? Nihil minus; alioqui tũ ipse Lutherus, tũ Lutherani omnes illum alium presentie Christi modum velut fundamentum immobile prius fixissent, à quo nunquã postea discessuri essent. Nunc autem neq; Lutherus, neque Discipuli eius fundamentum aliud in hac quidem controuersia vnquã iecerunt, præter hoc vnum, quo negant, ullam fieri transubstantiationem. Non fit (inquunt) in Eucharistiæ celebratione transubstantiatio illa, quam Romana Ecclesia statuit & prædicat. Hoc Lutherana doctrinã fundamentum est. Supra hoc fundamentum ædificat Brentius, ædificat Heshusius, ædificat Kemnitius, ædificat Carolstadius, ædificat Swencfeldius, ædificat Zuinglius, ædificat postro mô Calvinus. Quomodo autem isti omnes ædificent, operæpretium est cognoscere.

Posito enim prius fundamento (quod vera transubstantiatio nò fiat) deinde quærunt, quo alio modo Christi Corpus adesse queat. Et Brentius quidem Christi Corpus ideo in Eucharistia adesse dicit, quia post Domini resurrectionem vbiq; sit: Suenckfeldius autem, quia in Diuinitatem sit conuersum: Heshusius verò, quia per sacramentalem quandam vniõnem cum pane coniungatur: Kemnitius nò multũ curare se ait, quo tandè modo adesse putetur, modò re ipsa adsit, saluo ipsorum fundamento, hoc est, absque transubstantiatione. Carolstadius, Zuinglius, Calvinus, Beza, & eorum Discipuli omnes constantissimè affirmant, non posse quidẽ Christi Corpus re ipsa & corporaliter in Eucharistiæ sacramèto adesse (vt reliqui Lutherani volebant) quin transubstantiatio statueretur: sed tamẽ se nolle fundamentũ à Luthero positum conuellere: atque ideo cogi, vt negent, Christi Corpus re ipsa adesse, verũ adesse quidem vel in specie visibili (vt Carolstadius dicebat) vel in signo tantũ, vel in efficacia spiritali. Nam Carolstadius ea Domini verba (*hoc est Corpus meum*) ita interpretatus est, vt ad verum & visibile Corpus Domini, quod mensã a sidebat, referrentur: Zuinglius verò ea retulit ad panem, velut qui significaret absens Domini Corpus: Calvinus autem retulit ea verba ad panem quidem, velut ad visibile signum: ad Corpus autem ipsum, velut ad re ipsam spiritui nostro efficaciter exhibitam. Itaque si quæras, quidnam isti omnes ponant; tot sententias eorum inuenies, quot sunt capita. Nec enim aut Zuinglius vbiq; ueritatem Brentij, aut Heshusius significantiam Zuinglij, aut Brentius efficacitatem Caluini approbabit vnquã.

At rursus si quæras, quid isti omnes negent, quid dũ demoliantur & diruant; vna voce, vnòque spiritu cõsentiant in eo, quod non est quidem aliqua veritas in rerum natura subsistens, sed tantũ est mera negatio & idolum, quod sibi ex errore quodã suo finxerunt; nimirum quod non fiat in Eucharistiæ Sacramento aliqua transubstantiatio. Hoc idolum (non esse videlicet, nec omnino fieri vllam transubstantiationem) isti omnes adorant. Itaq; priusquã sciarent, quid ipsis de Eucharistia credendum aut prædicandum esset; prius, inquam, ad illud animos

1. Cor. 15.
Oppugnandã
transubstantiationis
fundamentã.

In negatione
conueniunt
Protestantes,
non autem in
aliqua re
ponenda.

animos obfirmarunt, vt transubstantiationem prorsus tollerent. Quorsum ista? Certè vt ostendere, opus hereticorũ nò nisi opus peccati, opus Idoli, opus mendacij esse. Peccatũ enim, Idoli, & mendacij cum nò subsistat in seipso, nec aliud oĩno sit, quã bõni alicuius damnũ & diminutio: necesse est, vt tũ circa bonũ aliquid minuendũ auferendũque perpetuò versetur, tũ ex boni tantũ defectu & priuatione agnoscat. Contrã verò quod verũ & bonũ est, vt per se in rerũ natura subsistit: sic in se clarè cognosci, & facillimè demonstrari potest. Quapropter si quod Protestantes docent ac defendunt, verũ bonũque esset; nò primũ à negatione inchoaretur, sed ex ipsa veritatis vi & natura liquidò appareret, tũ quidnã in seipso esse, tũ quo fundamentò niteretur, & cõsideret. Nunc aut si re vsq; ad fundamentũ retexas, inuenies totũ, quod substernit, nò esse re aliquã, verũ esse rei alicuius iã antè creditæ ac prædicatæ destructione ac ruinã. Quemadmodũ igitur malũ versatur circa bonũ: sic hæresis circa veritatẽ; & vt malũ nihil propriè ponit, sed aliquid de bono primũ demit, ac deinde in hominis intelligentia videtur ponere aliquid, cum in rerum natura nihil vnquã ponat: sic hæresis nihil ab initio aliud molitur, quã vt partem aliquam Catholicæ veritatis euerat, & ideo semper in veri alicuius negatione fundatur. Post autem, dum rationes oppugnandæ eiusdem veritatis quærunt, videtur quidem homini parum cauto ponere aliquid, sed reuerã ædificat supra id quod non est, quodque ipsa negat esse, cum interim nihil omnino ponat vel ædificet, sed tantũ destruere conetur Catholici ædificij partem aliquam. Et hoc illud est quod probat, Protestantes Antichristi membra esse. Nam ille non appellatur ab eo quod est, verũ ab eo cui aduersatur, cui opponitur, & contradicit. Cuius rei cõsideratio quoniam vtilissima est, alio adhuc exemplo eam illustrabimus.

Catholici rectè credunt, Iesum Christum vni Petro plus alijs amanti agnos & oues suas ita commendasse, vt illas eodem modo alijs Apostolis eo tempore commendasse, intelligi non potuerit. Ratio enim, cur Petro singulariter commendatæ sint, fuit non solus amor, quo Petrus Christum profecutus est, verũ ille singularis amor, quo Petrus Christum, plusquam reliqui Apostoli amauit. Simon Ioannis (inquit) *amas me plus his?* Pafce oues meas. Si ob rationem maioris amoris Pastor ouium fuit; vtique Petrus plus alijs amans, maiorem pascendi authoritatem accepit, quã alij omnes. Petrus autem cum Romanam venisset, ibique Cathedra posita, martyrium diuino iussu subiussit, ac successorem sibi Clementem cooptasset: Ecclesia Dei meritò semper eiusdem Ecclesiæ Romana Pontificè pro Petri successore habuit, cui velut plus alijs amanti oues Christi, quæ nec vnquã in terris defunt, nec Pastore carere possunt. cum maiore quadam authoritate pascendæ in æternũ commendatæ sint. Fundamentũ igitur Ecclesiastici Primatus in amore, quo Christus erga Ecclesiã suã afficitur, in rei veritate, qua Petrus Romã venit; in oĩm Patrũ authoritate & Ecclesiastica traditione (qua Petri Cathedrã Romæ positam successoremq; Petri Pontificè Romanũ esse docent) præclarè opinor, iactũ est & constitutũ. Iã verò Euãgelici quid tandè aiunt? Certè quidem aduersantur, contradicunt, & negant, Pontificè Rom. totius militantis Ecclesiæ primũ sub Christo Iesu Pastore esse. Nec defunt etiã ex illis, qui negent, Petrũ Romã villo vnquã tempore venisse. Verũ ad illud mihi, obsecro, vt respondeat, vtrũ hoc ideo negent, quia prius aliquid aliud gubernationis Ecclesiasticæ genus, si non à Catholicis populis, at saltè ab ipsis positũ est & stabilitũ, ob quod Primatus iste Romani Pontificis cõsistere non debeat; an potius ipsum opus constructioneq; suã à nostri tantũ ædificij supplantatione ordiantur? Cũ autem nondum eò audaciã venerint, vt dicere audeant, Ecclesiam Christi prorsus inordinatam esse, verũ aliquo visibili modo eã gubernari debere fateantur: debuerunt ante omnia cõsiderare, dempta vnus Præfectura, quodnã aliud regiminis genus in Ecclesia Christi ponendum constituendumq; esset. Omitto quòd eiusmodi regimen ab ipsis iam positum & affirmatum, per successionem ab Apostolis ipsis ad eos peruenisse, docere debuerunt. Aut si hoc ostendere non possent, saltẽ quo primũ tempore illud suum Ecclesiastici regiminis genus in Monarchiam commutatum erat, planũ fecisse illos oportuit. Verũ id tantũ iam vrgeò. Si Primatus illis displicuit, nec tamen volebant Ecclesiam sine aliquo regimine agere: oportuit prius illud aliud regimen, saltẽ nunc primũ constitutum fuisse, quã Primatus oppugnaretur. Nunc autem dico, nihil tale ab illis factum esse. Primatum oppugnarunt, non quasi obstitentem alij gubernationis formæ etiã ab ipsis positæ, verũ ob hoc ipsum, quia Primatus erat.

Fundamentum igitur huius hæreticæ machinæ aliud non erat, quã mera ista negatio: videlicet

Fundamentũ
Primatus Ecclesiastici.

Fundamentũ
doctrinæ
Protestantium.

delicet, *Primatus Pontificis Romani à Christo institutus non est.* Supra hoc fundamentum aedificat Schismatici omnes huius temporis. Alioqui Lutherus & Lutherani omnes pro illa Ecclesiastici regiminis forma, quam ipsi iudicassent statuendam, vno consensu pugnant & contendissent; cum tamen, etsi secundum varias rerum occasiones de alijs gubernationum modis forsperage agant, nunquam tamen in alio fundamento consenserint, quam quod Primatus Romani Pontificis non sit à Christo institutus. Itaque omnes passim iuxta contentione scribunt aduersus Papatum, sed in alijs gubernationum formis constituendis non perinde consentiunt. Nam Illyricus formam regiminis Ecclesiastici tam in libello suo de Episcoporum electione, quam de locutionibus Scripturae sacrae, *popularem esse* vult. At Caluinus ad *Aristocratiam* potius rem trahit. Andreas verò Modrenus etiam *unum praesepse* debere contendit, quem tamen ipsum non vult esse Pontificem Romanum, sed alium ab vniuersali Ecclesia electum. Quid quod si libris & verbis relictis, ad mores Protestantium nosmet conferimus; manifestè reperiemus, eos omnes nihil nisi Primatum in vsu & factis quotidianis exercuisse? Quod aliud regimen statuit vnquam Lutherus in sua synagoga, praeter Primatum? An ipse omnibus suis Vitenbergae non praesepit? An fortè confortem in imperio ferre potuit? An plebem sibi praesepse passus est? An Carolstadium etiam absente ipso non nihil innouantem, è Pathmo suo rediens de omni gradu non deturbauit, atq; in exilium ire coegit? Quid loquor de Vitenbergae? Verum in toto orbe Christiano sibi Primatum Lutherus nõ vendicauit? An sustinere potuit, vt Zuinglius Tiguri aliud doceret, quam quod ipse Vitenbergae promulgasset? An eos, qui suae doctrinae contradicerent, nõ excommunicauit? An ipsi Protestantes contra Saxonicum illum Primatum, libellos non ediderunt? Quanquam enim verbo isti nõ dixerint, se Episcoporum Episcopos esse, & summos in Ecclesia iudices: tamen re ipsa palam publiceque illa fecerunt, quae ostenderet, eos nullum in terris vel parem, nedum superiorem agnoscere. De Canonicis libris Scripturarum iudicarunt soli & singuli, prout cuique visum est. De interpretatione verò & sententia earundem, singulos etiam laicos & priuatos voluerunt iudicandi potestatem habere iure diuino. Verum ad capita Protestantium reuertamur.

Mortuo Lutero, vtrum alius Vitenbergae, quam Melancthon; an alius Geneuae, quam Caluinus; aut alius in Regiomonte, quam Osiander, rerum Sacrarum summam administravit? An Henricus Octauus in Anglia solum se Caput summum Ecclesiae Anglicanae dicit & credi sub pena capitis non edixit? An illo mortuo, idem ius Edouardus impubes sibi non arrogauit? Nonne hoc ipso tempore Elizabetha femina eiusdem Ecclesiae Anglicanae supremam Gubernatricem in omnibus causis etiam spiritualibus seipsam scribit, & sub pena capitis ita iurari praescribit? Quod enim aliud regiminis genus haec omnia sunt, quam Primatus Ecclesiasticus? Non igitur aliam gubernationis Ecclesiasticae formam in moribus ipsorum Protestantium usurpatam videmus, quam Primatum. Quae cum ita sint, Protestantes non ideo tollunt Primatum Romanum, tanquam contrarium alij formae ab ipsis praescriptae, sed tantum exercent seipso in parte quadam Ecclesiastici aedificij labefactanda & destruenda. Hoc autem vt antea declarari, testatur, illos male operari, mendacis niti, & Idola fabricare. Non enim sic argumentantur: Christus instituit Democratiam, aut Aristocratiam: & ideo Primatus non est ferendus. Verum ita potius; Primatus certissimò non est ferendus: ideo quaeramus iam, quod aliud regiminis genus aut institutum videatur, aut excogitari queat. Nam siue Democratia sit à Christo instituta, seu Aristocratia, seu vtraque, seu neutra: sine cõtrouersia Primatus non est ferendus: alioqui cum primus Ecclesiae Pastor nos iudicauerit haereticos, actum de nobis est. Hoc idem posset per infinita exempla tum antiquarum, tum recentium haeresum demonstrari. Sed nunc summam percurramus praecipuos quoque articulos, quibus Protestantes contradicunt. Primam iustificationem per charitatem vnã cum fide in cordibus nostris infusam diuinitus effici, eandem verò iustificationem per opera bona certam fieri & augeri, Catholica Ecclesia credit. Protestantes in prima iustificatione charitatem prorsus excludunt, ac solam fidem iustificare dicunt. Opera verò nihil coram Deo ad iustitiam caelestem conferre mentiuntur. Charitas (inquit) nõ est vna ex causis primae iustificationis, sed sola fides. Opera fidelem non iustificat magis ac magis, sed sola fides. Vtrobique autem supra meram negationem aedificant suam doctrinam. Eodem planè modo negant, iustitiam à Christo infusam nobis inherere. Negant, Sacramenta Christi gratiam continere, aut conferre. Negant, Baptismum ipsi paruulis, qui ex Christianis parentibus nati sunt, ad remissionem peccatorum obtinendam necessarium esse. Negant Eucharistiae celebrationem (quae vni operis

Protestantes non conferunt in eo, quod ponit, sed tantum in eo quod negant.

Negationes Protestantium sunt fundamenta doctrinae ipsorum.

operis externi & publici necessariò significat, & ideo etiam participat naturam Sacrificij Crucis) externum tamen & publicum Sacrificium esse. Negant hi quidem, adesse reuerentiam Domini Corpus; illi autem adorandum esse, etiam si ad sit: negant, vnã speciem sufficere illi ad salutem, qui non omnino conficit Sacrum, sed tantum participat de Eucharistia. Negant Sacrum Chisma conficiendum, Altaria erigenda, Inuocationem Sanctorum tolerandam (quos etiam mortuos appellant, cum illi viuant in Christo) Reliquias Martyrum honorandas, preces pro fidelibus defunctis peragendas, Crucis signum, aut Christi, Sanctorumque imagines venerandas, denique multos Sacrae Scripturae libros de Canone esse negant, Conciliorum generalium auctoritatem, & Ecclesiae visibilis & vniuersalis perpetuam constantiam ac firmitatem negant. Quemadmodum igitur Antichristus Iesum Christum, praeter quem nemo aliud fundamentum ponere potest, labefactare & loco suo mouere conabitur: sic interim isti, cum sint praecursores Antichristi, omnia illa paulatim remouere conantur, quae tot seculis Ecclesia Christi supra fundamentum ipsum aedificauit; vt cum Antichristus nihil praeter fundamentum superesse viderit, facilius illi sit, hoc ipsum iam quasi nudum & inerme aggredi. Verum vt aduersus Ecclesiam Christi nõ praevalet membra Antichristi; sic neque Antichristus ipse aduersus fundamentum Ecclesiae, quod est Iesus Christus, praevalet.

Celeris Protestantium perditio, & breue regnum, quod ratione seclorum ex ipsis quotidie exurgentium obtinent, declarat, eos membra esse Antichristi.

CAPVT LIX.

VT Antichristi regnum (quia violentum est, & secundum operationem Satanæ erectum) non fore diuturnum, iam antè ex Prophetis & nouo Testamento declarauit: sic etiam violenta Protestantium exurrectio, breuis gloria, & celeris perditio abundè probat, eos Antichristi membra esse. Quemadmodum enim opus, quod ex Deo est, dissolui nõ potest: sic quod omnino dissoluitur, ex Deo non fuisse manifestatur. Exurrexit Lutherus circiter annum Domini 1517. Et primo quidem atque altero anno (instar Antichristi) potius dolo & simulata humilitate circumuenire Pontificem Romanum, quam apertis viribus oppugnare tentauit. Verum An. Dom. 1519. postquam se cum Magnatibus quibusdam, tum nonnullis de infima plebe gratum esse intellexit; subito coepit dilatare simbrias suas, adeo vt nullum in terris Iudicem, nec quenquam seipso maiore agnosceret. Elatus igitur intolerabili superbia, Regnum sibi in Ecclesia Dei arripuit, & Cathedram schismaticam contra singulare D. Petri Cathedram erexit. Cuique sicut de Antichristo praedictum erat, *supra quam credi potest, vniuersa vastaret*, cum progrediretur, cum scriberet, cum praedicaret, ac prosperè illi cuncta succederet; vix dũ tres annos & sex menses (in figuram sui capitis Antichristi) cõpleuerat, cum ecce Zuinglius ipse Lutheri discipulus, circiter annum Domini 1522. Magistrum suum Lutherum supplauit, & de manibus eius magnam regni male acquisiti partem eripuit. Cum enim Lutherus doceret, vnã cum substantia panis triticei veram Corporis Christi substantiam in Eucharistia representari & coniungi: Zuinglius negans, veram Corporis Christi substantiam aliter in Eucharistia contineri posse, quam si panis triticei substantia in illam conuerteretur; & tamen transubstantiationem recusans cõfiteri, asseruit, panem Eucharistiae, absentis Dominici corporis signum & figuram, non autem ipsius corporis veritatem esse. Quae ex re factum est, vt cum Zuinglius magnam gregis Lutherani partem secum abduxisset; regnum Lutheri iam in se diuisum stare non posset. Omnia enim ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit. Si mul atque igitur is, qui Christum diuidere conatus est, ipse quoque à suis diuidi coepit; paulatim quotidie labefactatum est & dissolutum eius regnum, donec ad postremum Anabaptistis, Osiandrinis, Swéceldianis, Maioristis, Libertinis, Caluinistis, Puritanis, Vnctis, Trinitarijs, & alijs atque alijs sectis emergentibus, omnino periret, ac funditus euerteretur. Vix enim vllus iam in Germania locus restat, vbi Euangelium ita praedicatur, vt non permultum à Lutheri praescripto discessum fuerit.

Porro Zuinglij etiam pars, quam Oecolampadius corroborare nitebatur, per Caluinum & Bezam in tantas angustias redacta videtur, vt haud sciam, an saltem Tiguri salua remanserit. Certè in Gallijs, in Anglia, in Scotia, in Polonia nihil obtinet auctoritatis. Iam verò Caluini principatum in Polonia Trinitarij, in Anglia Puritani, & Vncti vsque adeo labefactarunt, vt diu stare nec ille possit. Vidit hoc ipsum Caluinus, & ideo in sua Praefatione

Caluini vati-
ciniū de sua
secta in-
teitu.

ne ad Catechismum Ecclesie Geneuensis, ita scribit: *In hac tam horrenda Christiani Orbis vastitate, necesse est, paucas Ecclesias, qua Deum rite inuocant, & eas quidem dispersas, & vndiq; circumseptas, prophanus Antichristi Synagogis, hoc Sancte continuationis symbolum dare vicissim & accipere. Quod si hoc adeo est hodie necessarium, quid de posteritate sentiemus? de qua ego sic sum anxius, ut tamen vix cogitare audeam: nisi enim mirabiliter Deus de celo succurreret, videre mihi videor extremam barbariam impendere Orbi. Atque vltimam non paulo post sentiant filij nostri, fuisse hoc verū potius vaticinium, quam coniecturā. Quod magis elaborandū nobis est, ut qualescunq; Ecclesia reliquias, qua post mortē nostrā restabunt, vel etiā emergēt, scriptis nostris colligamus.* Hactenus Caluinus. Qui certē, non debebat tantopere suae Ecclesie timere, si eandē credidisset verā esse Christi Ecclesiā. Is enim de sua Ecclesia securus nos fecit, negās praxualituras aduersus eam inferiorū portas. Verūm Caluinus dū & sectas, quae praecesserant, & quae post mortem eius exurrecturā essent, considerabat (nulla enim edificatio extra Petram à Domino constitutam stabilis esse potest) meritō praedixit, eandem vastitatem, quam ipse aliorum sectis intulisset, suae etiam sectae reddendam esse, vt impleatur verbum Christi, quo dixit: *In qua mensurā mensi fueritis, remetiatur vobis; & qui gladio percussit, gladio peribit. Gladius enim & discordiosam linguam* (Authore Augustino) significat. Facillimum mihi esset, plures etiam modos enumerare, quibus Protestantium res euertuntur. Proficere enim amplius non possunt, quorum insipientia per Summorum Pontificum sententiam, per doctissimorum hominum conciones & libros, per Sacrosanctae Synodi Tridentinae grauisima Decreta, & inuictam auctoritatem Orbi Christiano manifestata est. Sed quoniam semper in Ecclesia Dei obseruatum hoc fuit, vt haeretici, qui vnitatem Ecclesiae primū violassent, nulla magis ratione subuenterentur, quam dum ipsi in alias iterum atq; alias sectas discederent: idcirco faciendum putauit, vt ostenderem, sequentis cuiusque sectae originem prioris interitum fuisse. Ita olim perierunt Simoniani, dum *Bastides & Staturnini* ambo cum essent discipuli Simonis Magi, *diuidentes doctrinam* (authore Irenaeo) tradiderunt. Idem Irenaeus de Valentini Discipulis ait: *Discrepant adinuicem & doctrina, & traditione, & qui recentiores eorum agnoscuntur, affectant per singulos dies novum aliquid adinuenire, & sanctificare, quod nunquam quisquam excogitauit.* Eodem modo Augustinus de Donatistis ait: *Multa inter ipsos facta sunt schismata, & ab eis se diuersi certibus, alij atque alij separarunt.* Et in lib. De Agone Christiano: *Sicut Donatus Christū diuidere conatus est sic: ipse à sua quotidiana concisione diuiditur.* Epiphanius etiam declarat, Arianos in tres sectas fuisse diuisos. Porro Nestorianos & Eutyrianos in duodecim ad minimum sectas abijisse, Nicephorus testatur. Nec verò vnquam haeresis haeresim parere destitit, donec omnia illa schismata in impudentem Mahometis blasphemiam desisset.

Math. 9.

De Agone
Christiano
cap. 29.

Lib. 1. cap. 22
& cap. 18.

Haer. 69.

Cap. 29.
Haer. 73.

Quis autem non miretur, cum infinitae haereses ex vna & eadem Ecclesia Catholica & Romana exierint, omnes eandem Catholicam & Romanam Ecclesiam oppugnarent, omnes breui tempore à seipsis perditae atque extinctae fuerint: tamen Ecclesiam interim Catholicam & Romanam neque discissione earum, neque persecutione ita vel deprimi, vel obscurari potuisse, vt quanquam interdum grauius quam alijs afflicta fuerit, nunquam omnino vel defecerit, vel multis Cathedris Episcoporum in multis simul gentibus caruerit, quae semper fidem veram confiterentur. Pereunt igitur omnes haereses: sola non perit, sed in aeternum floret Catholica & Romana Ecclesia.

Scio, Protestantes hoc in loco mihi opposituros esse Apostolorū & antiquorum Patrum inter se dissensiones. Verūm illae dissensiones partim nō tam de ipsa fide Christiana fuerunt, quam de Christianorum conuersatione, partim etiam si qua de fide incidit quaestio, *stancū ut ascenderent ad Apostolos & Presbyteros in Ierusalem super ea questione.* Atque ita Iudicem summum in terris agnouerunt, à cuius sententia vt discederent, fas sibi esse non putabant. At verò Protestantes cum de causa fidei grauisimas lites commoueant; neque alter eorū alteri vnquam cedit, nec ambo ascendunt ad successores Apostolorum, vt audiant, quid Spiritus sanctus per illos respōsurus sit. Lutherus enim à Zuinglio, Bullingerus à Brentio, Westsalus à Beza vsque adeo dissentit, vt nemo eorum aut alteri cedere, aut vllum in terris Iudicem summum agnoscere velit. Itaque Magnus Leo praeclare scripsit: *Aliud sunt humana etiam inter Catholicos similitates, aliud diabolici, quos fides Catholica damnat, errores.* Sectae igitur istae Protestantium pluribus modis demonstrat, ipsos Protestantes Antichristi membra esse. Primū, quia Deus, qui est auctor pacis, non amat dissensiones vllas; maximeq; omnium cas, quae

Galat. 2.
Act. 15.

In Epist. ad
Anatolum.

eas, quae infinitae sunt, nec vnquam in hac vita per Iudicem aliquem decidi possunt, odio habet. Hoc enim ipsum, non acquiescere vllius iudicio, conuincit; pertinacem esse & immortalem haeticorum superbiam. Talis autem dissensio inter Catholicos inueniri nō potest. Desinit enim Catholicus esse, & ex Ecclesia eicitur, qui recusat Ecclesiam audire. Deinde Protestantium sectae ostendunt, eos veterum haeticorum similes, ac propterea etiā haeticos esse. Denique proxima quaeque secta priorem breui temporis spatio perimit, cum nullae vnquam sectae Catholicam & Romanam Ecclesiam extinxerint. Perit autem Antichristus cum suis membris; Sponsa verò Christi cum Sponso suo regnat in aeternum.

Math. 18.

Quod Protestantes per doctrinam ipsorum viam Antichristo praestruunt.

CAPVT LX.

Viam alteri praestruit non solū is, qui nominatim edicit, cum breui affuturum, qui que vt studiosē expectetur, & humaniter excipiat, monet (hac ratione Prophetae Christo, & infideles Iudaei Antichristo viam praepararunt): verūm is etiam, qui vel tollit impedimenta, quae alioqui obstarent, vel quoquo modo id agit, quod eius instituto, qui adueniet, vsui esse queat. Ac aliter amico, aliter hosti viā sternimus. Hosti saepe & imprudētes & inuiti: amico aut imprudētes aliquādo, inuiti nunquā. Tameñ ergo probē sciā, Protestātes non adhortari quenquam, vt beneuolē suscipiat Antichristum, nec etiam putem, eos prudentes & sciētes id agere, quod Antichristi causam commendat; tamen quia certissimō remouent ea impedimenta, quae Antichristo potissimum obstant, vt cunque id vel prudentes, vel inuiti faciant: non immeritō dixerim, eos esse Antichristi Praecursōres.

Quod autem praecipuē impedit & retardat aduentum Antichristi, est fidei & Religionis Christianae per omnes gentes latissima diffusio & propagatio. Quādiu enim mundo persuasum est, Iesum Nazarenum esse Christum & Messiam verum; frustra in mundum venturus est Antichristus, quia mundus eum non recipiet. Contrā verò qui diuidit Ecclesiā, qui dispergit oves, qui Sacramenta Christi vel mutat, vel tollit, qui Catholicum nomen superstitionis, aut idololatriae accusat: is dum labefaciat eas res, quae Iesu Christi aduentum contestatum reddebant, viam vtique Antichristo praeparat. Vnde Augustinus praeclare scribit: *Christus venit colligere: tu venis soluere. Quomodo non negas Christum in carne venisse, qui dirumpis Ecclesiam, quam ille congregauit? Contra Christum ergo venis: Antichristus es.* His ita positis, iam deinceps ostendam, quibus modis Protestantes aduentū Antichristi promouent. Principiō tam Lutherani, quam Calvinistae omnes affirmant, Antichristum ipsum iam hūc multis seculis in mundo fuisse, nec alium esse, praeter Pontificem Romanum. Haec autem doctrina nemini magis, quam ipsis Protestantibus nocebit. Dum enim alius Antichristus ab illis neque expectatur, neque timetur, praeter Pontificem Romanum: eueniet, vt verus ille Antichristus, qui secundūm Scripturas post sublatum ē medio Romanum Imperium, in ipso tantūm seculi fine adueniet, Protestantes ipsos penitus incautos oppressurus sit. Quomodo enim caueri potest, quod certō creditur non esse venturum? Deinde tanquā parum esset, Romanum Pontificem vocare Antichristum: insinuant etiam Protestantes, D. Petrum Antichristi velut parentem, authoremque extitisse. Ceterū ne istud per calumniam à me confectum videatur, cuiusmodi hoc totum sit, iam inuestigemus.

In Iohan:
Tractat. 6.

Primus mo-
dus, quo Pro-
testantes viā
praeparant
Antichristo.

Protestantes non obscure insinuare, quod D. Petrus fuerit fundamentum Sedis illius Apostolicae, quam ipsi Antichristum vocant, & quam ignominiosa Christo, Satanaeque gloriosa existat illarum opinio de Antichristi sede.

CAPVT LXI.

Eo tandem peruenerunt Protestantes, vt affirmant, Antichristum (quem volunt sedē quādam & thronum. Pseudoprophetarum esse) non modō ipsi Apostolorum temporibus ortum, sed praeterea iam diu mundo reuelatum fuisse, & non alium esse, quam ipsum Pontificem Romanum. Hanc doctrinā ipsorum viam & rationem si accuratē consideremus; facile videbimus, non alium potuisse huius Antichristi caput & fontem existere, quam ipsum Petrum Apostolorum Principem. Si enim (vt Beza in explicatione methodi 2. Thessalon. 2. versu 6. ait) iam ipsius Apostoli temporibus prima Apostolica sedis fundamenta iaciebantur; Apostolica verò illa sedes non alia omnium Protestantium iudicio sit, quam Apo-

Secundus
modus,
quo Protestā-
tes viam
praestruunt
Antichristo.

stolica

kk iij

stolica Ecclesiae Romanae Cathedra & Sedes; Romanae verò Cathedrae gloria non aliunde, quam à D. Petri Primatu deducatur: quomodo potuerit ipsius Pauli temporibus, prima sedis Apostolicae fundamenta iacta esse, praeterquam si Petrus, qui primum Romanae Cathedrae in terris fundamentum fuit, huius Apostolicae sedis fundamentum etiam habeatur? Nec enim alius quisquam Pauli temporibus vixit, ad quem Romanae sedis Primatus perinde referri potuerit, ac ad D. Petrum Apostolorum Principem. Nam quicquid in mundo vel haeresum, vel schismatum, vel Idololatriae fuit; hoc omne tam longè aberat ab Ecclesiae Romanae Cathedra stabilienda, vt nihil perinde aut oppugnari eam Sedem, aut ab eadem oppugnatum sit, ac haereses, Idolorum cultus, & omnia schismatum genera. Nunquam enim recepit Romana Sedes vel Simonis Magi & Menadri praestigias, vel Nicolaitarum libidines, vel Cherinti & Ebionitarum errores. Fundamenta igitur prima Romanae Cathedrae non alia Diabolus, qui Bezae magister fuit, intellexit, quam D. Petri Apostolicum Primatum, in cuius Cathedra videri successisse, hoc tam Satanæ gloriosum & illustre, quam Christo infame & ignominiosum est. Nam cum diabolus nondum permittatur in ipso Dei Templo sedere, & sese ostentare, tanquam sit Deus: quid interim ei potuit honorificentius contingere, quam vt prima in toto mundo Sedes illi per Protestantes vendicaretur? Hoc igitur honoris Protestantes, licet imprudentes, Diabolo exhibent, vt Christi summam in terris Cathedram fingant esse Cathedram Satanæ, & Antichristi sedem. Ac ne parùm hoc videretur, Beza etiam addit, nonnullos ex Sactis ipsis & orthodoxis Patribus hinc Antichristi throno per imprudentiam inseruisse. Voluit enim Diabolus, qui per Bezam loquitur, talem videri thronum suum, qui & à Principe Apostolorum pararetur, & cui Patres orthodoxi subseruirent.

Sed cum nos Christum venisse in mundum sciamus, vt dissolueret opera Diaboli; nunquam commitemus, vt Christi Sedem in Satanæ throno conuertamus. Nec enim fieri potest, vt electi seducantur, seducerentur autem, si Antichristo inseruirent. Id autem video, mentes Protestantium ita à Satanae praeparatas esse, vt omni ex parte fictum illius Principatum ornent, ac stultis hominibus commendent. Nam si Cathedra Petri sedes diaboli est, eiusque sedis fundamenta iam ipsius Pauli temporibus iaciebantur: quid praeterea tam pulchrum & spectabile Christo in terris relinquitur? Dominus apud Isaiam ad Ecclesiam Christi loquitur: *Ponam te in magnificentiam saeculorum.* Idem Dominus apud Ieremiam ait: *Solum gloriae altitudinis à principio locus sanctificationis nostrae.* Idem Dominus in Euangelio dicit ad Apostolos: *Vos estis lux mundi, & Ciuitas supra montem constituta, non potest abscondi.* Quo etiam in loco significat, se accendisse lucernam, non quidem vt sub modio, sed vt in candelabro eam poneret, quò luceret omnibus, qui in domo sua essent. Idem Dominus in Apocalypsi per Angelum suum declarat, *Ecclesiam velut candelabra esse, Angelos verò seu Episcopos*, qui praesunt ipsi Ecclesiae, velut lucernas, imò velut stellas esse, quae lucet in Ecclesia, tanquam in firmamento. Cum igitur in Ciuitate Christi sint Ecclesiae velut candelabra, sint Episcopi velut stellas: certissimum autem existat, nullam Ecclesiam vel magis in monte constitutam esse, vel minus abscondi potuisse, quam Romanam: si eius Ecclesiae Angelus & Episcopus non modò praecursor Antichristi quidam, sed ipse Antichristus est: si hoc Solum gloriae splendidissimae, si locus hic sanctificationis Domini, ad Satanæ honorem transijt: quae, obsecro, lucerna in candelabro Christi per tot saecula remansit, vt luceret omnibus, qui in magna domo Dei versabantur? Quae magnificentia Filio Dei, aut quis honor nomini eius defertur? Aut fuit vsquam in terris vlla Ecclesia vni Romanae par atque aequalis? quam Irenaeus maximam & gloriosissimam, Cyprianus Cathedram principalem, Basilius Caput vniuersalis Ecclesiae, Hieronymus iustissimum portum communionis Catholicae, Optatus Cathedram singularem & vnicam, Augustinus Principatum Apostolicae Cathedrae, Theodoretus tenentem gubernacula cuncti orbis Ecclesiarum, Theodorus Studiensis Petram fidei appellat. Si ergo nulla in mundo Ecclesia par est aut vnquam fuit Romanae; adeo vt Constantinopolitanus Patriarcha nihil optaret maius, quam vt post Romanum Pontificem primas teneret: si Romanum Pontificem tradis Antichristo; quod Solum aequè magnificentum addicis Christo? Nec magnificentum dico Solum tam ob splendorem & magnitudinem vrbis, quam ob Catholicae fidei confessionem, ob Petri Apostolorum Principis Successionem, ob haeresum & schismatum extirpationem, atque ob Euangelij tam in proximas regiones, quam in vltimas orbis terrarum partes propagationem. Tale Solum si Christo abstuleris, idemq; Antichristo assignaris; audacter dico, fidelem Satanæ administrum te esse, Christi verò impium perduellem & proditorem.

Ceterum

Annot. in 2. Thesal. 2. vers. 3. Sanctos in seruire Anti christo Beza dicit.

Matth. 24.

Isaie 60. Cap. 17.

Matth. 5.

Apoc. 1. & 2.

Lib. 3. c. 3. Lib. 1. Ep. 3. Epist. 77. Epist. 10. Lib. 2. Epist. 162. Epist. ad Romanos. Dogmatic. de Imagin. Con. 1. Constantinopol.

Ceterum ne in solum Bezam hæc mea oratio ferri videatur: Illyricus etiam, qui Ecclesiae Romanae gloriam à Petro pendere non ignorabat, tam insolenter atque inuerecundè D. Petri pudenda non modò acerrimè contemplatus ipse derisit, sed etià deridenda alijs proposuit, mox in ipso Catalogi testium initio, vt cum nihil intemperantius fieri potuisse videtur, tamen id tanquam cumulum ad suam maledicendi libidinem adiecerit, vt & cætera D. Petri errata impudenter exaggerarit, & eundem noui criminis atque haecenus inauditi homo nefarius iniuste accusarit. *Parum* (inquit) *acriter Pseudoapostolorum peruersitati ac impietati Petrus resistit, qui de Petro tanquam suo praecipuo, maiori, & auctoritate Apostolo ceteris, coram omnibus Ecclesijs gloriabatur.* Ecce & Petrum videri vult *Pseudoapostolorum quasi praecipuè fuisse, & eum ait parum acriter illorum impietati resistisse.* Vbi hoc legeras, insignis hypocrita? Quis hoc in Petro notauit vnquam? Parum tibi fuit, vetera immodestè traducere: nisi etià noua crimina maledicentissimè confingeres? Dicis eodem in loco, *Petrum in cogitatione, spe ac cupiditate humanae potentiae, quam ex regno Messiae sperabat, totum fuisse immersum.* Qui hoc scis? Profectò in Euangelio audis, *Petrum reliquisse omnia, & secutum esse Christum:* & tu ais, *totum fuisse immersum in spe ac cupiditate humanae potentiae?* Quid si errore quodam ductus, putabat Christum humana potentia vsurum fuisse, ad Euangelij sui promulgationem? An propterea totus in cogitatione, spe, ac cupiditate humanae potentiae immersus erat? Certum est, Satanæ consilia eò tendere, vt Petrum velit haberi suum potius, quam Christi administrum, vtque Sedem eius malit sibi, quam Christo dedicari.

Eòdem pertinet illa Magdeburgensium velut interiecta suspicio, qua dicunt: *Necesse est, aut Petrum non vniuersalem Ecclesiam Episcopum diuinitus constitutum, aut ipsissimum Antichristum fuisse.* Certè qui rem certissimam & exploratissimam (qualis est Primatus Petri & vniuersalis Ecclesiae Praefectura) sic enuntiant, vt vel eam negent veram fuisse, vel Petrum dicant ipsissimum Antichristum fuisse: illi parum aut nihil ab eo absunt, vt velint, D. Petrum haberi pro ipsissimo Antichristo. His enim gradibus via Satanæ & filio perditionis Antichristo callidissimè praeparatur, si primò Petri Cathedra, deinde Petrus ipse de cordibus Christianorum tollatur, vt ita facilius negetur aut Christus venisse, aut Apostolos in mundum sub duce & praefessore vno disseminandi Euangelij causa misisse. Tollitur Cathedra Petri de cordibus Christianorum, si Antichristus in ea ponatur sedere, quod iam per multis Protestantibus serò per suam est. Tollitur Petrus ipse de cordibus eorundem; si credatur & ipse vel occultum Antichristi fundamentum, vel ipsissimus Antichristus fuisse; quò sanè tendunt Protestantium verba. Sublata verò Cathedra Petri auctoritate, cuius perpetua & nunquam intermissa successio, Christi priorem aduentum & optimè testatur, & diligentissimè propagat: sublata etiam Petri Apostolorum Principis eximia potestate, qui primus & Iudaeis & gentibus Euangelium Christi praedicauit: quis non postea in dubium reuocabit, an omnino cætera, quae de Christo feruntur, vera sint, nec ne? Qui autem dubitat, paulo momento in deteriorem partem flectitur, vt suspicetur, Christum non venisse, cuius nulla iam vestigia in terris reliqua esse videt. Nam cum cæterorum Apostolorum successiones iam olim extinctae sint, si neque Petri & Pauli successio in Ecclesia Romana perdurat, imò si Petrus ipse videatur fuisse aut Antichristus, aut fundamentum Antichristi: quod est praeterea solidum & immobile saxum, quae rupes firma, quae visibilis Petra, cui Fideles (qui lapides viuunt) securè adhaereant? In hac animorum haestatione si Antichristus emergerit, signaq; & prodigia stupenda ediderit, in Templo Dei sedeat, ac Deum se ostendet; quis non videt ingens periculum fore, ne seducantur plerique? Via igitur Antichristo per istas impudentissimas Protestantium calumnias praestruitur. Sed iam pergamus in eo quòd inquitimus.

Quibus praeterea modis Protestantes viam praeparant Antichristo.

CAPITULUM LXII.

Sacrificium Eucharistiae, quod mortem Christi & necessariò commemorat, quia est ipsum Corpus datum pro nobis; & nobis commendat, quia insignem Christi erga nos amorem testatur: hoc Sacrificium isti prorsus auferunt, eo ipso viam illi sternentes, qui negaturus est, Iesum esse verum Messiam pro nobis mortuum. *Quando haeretici dicunt* (ait Chrysostomus) *vnde pater immolatum Christum fuisse? Praeterea v. ult. haec etiam mysteria offerentiae, ora ipsorum consumimus. Si enim mortuum Iesum non est, cuius symbolū ac signum hoc Sacrificiū est?*

Si ergo

Illyrici bla phemia in S. Petrum

Cet. 1. lib. 2. c. 7. pag. 272

Act. 10. & 13.

Tertius ino dus, quo, Eri d restantes vlt in praesentia Antichristi. In Matth. Homil. 33.

Si ergo Sacrificium Eucharistiae probat mortem Christi: nonne qui hoc Sacrificium negat (negant autē Lutherani & Caluinistae) mortem Domini eatenus incertiore reddit, quia id Sacrificium, quod mortem eius praecipue testatur, de medio tollit? Præterea ipsum hoc iuge Sacrificium ab Antichristo auferendum est, vt paulo antè demonstravi. Nonne igitur singularem Antichristi ministrum se exhibet, qui quod tandem ab Antichristo auferendum erat, ipse prius aufert, vt ita minus negotij Antichristo superfit?

Quartus modus.

Accedit eodem, quod cum Antichristus Baptismum etiam Christi debeat abrogare; Lutherani & Caluinistae omnes eatenus gratificantur Antichristo, vt interim negent, Baptismum Christi radicatus tollere peccata, gratiamue conferre. Quid quod etiam Caluinistae negant Baptismi necessitatem in ijs paruulis, qui ex parentibus Christianis procreati sunt? Quod ergo nec paruulis necessarium esse, nec adultis gratiam conferre docetur: id quàm leui brachio velut caerimonia quaedam inutilis ab Antichristo remouebitur?

Quintus modus.

Iam verò vt Antichristus non curat Deum Patrum suorum, ita nec Protestantes vllam rationem habent antecessorum suorum, qui tùm Romæ iam inde ab ipso Petro, tùm alibi ab ipsis Apostolis ad nos vsque ordine certo & perspicuo successerunt. An hæc etiam successio Episcoporum, quæ Christi aduentum mirabiliter confirmauit, à Protestantibus cõtempta, non proderit Antichristo, vt eò citius fidem Protestantibus faciat; se, qui de improuilo exurgit, posse verum Messiam esse? Nam si Lutherus nemini succedens, verum à seipso veniens exurrexit, & nouã fidem subito prædicauit: si exurrexit Zuinglius, & plus diuinæ lucis hausit, veriorq; Propheta habitus fuit, idemq; Caluino & Osiandro accidit: cur non credant etiam istorum Discipuli, posse & alium adhuc inopinatò surgere, qui Maiores suos cõtēpnens, veritatem nudam hominibus reuelat? Hæc autem ratio de homine in hominem progrediens, viam tandem expeditam Antichristo præparabit.

Sextus modus.

Si Antichristus conabitur mutare tempora & leges, vt antè declarauit: nonne Lutherus, qui leges Ecclesiasticas omnes contemnere ausus est, qui iuris Canonici libros Discipulis suis applaudentibus palam combussit, qui antiquissimas caerimoniae Baptismi & Eucharistiae mutauit, qui nouos Apostolos in orbem misit, qui Monarchiam Ecclesie conuertit in Democratiam: nonne iste vir insignis Antichristi præcursor fuit?

Septimus modus quo Protestantes viam præferunt Antichristo.

Cum Antichristus Christianæ religionis omnia monumenta aboliturus sit, atque ob eam causam appelletur abominatio vastans & desolans omnia, adeo vt ad stuporem sit homines adducturus præ incredibile exitio & destructione, quam sacris omnibus inferet: ausim dicere, ab orbe condito nunquam fuisse vllam sectam perinde ad euertenda omnia Religionis signa deditam, ac hodie Caluinistæ ac Puritani sunt, quorum omnis cogitatio in eo defixa est, vt Altaria Christo dicata deturbent, Tempia Dei subuertant, sacras Imagines confringant, Monasteria spoliēt, Xenodochia diripiāt, scholas publicas dissipent, Reliquias Martyrum profanent, memorias Sanctorum violent, sepulchra mortuorum aperiant, cœmeteria disturbent, caerimoniae tollant, Sacramenta irrideant, Sacrificium tremendum conculent. Quid est viam sternere Antichristo, si hoc non est? Dicam, quod plurimis in locis factum non auditi tantum, sed hisce oculis vidi: Regnante in Anglia Edouardo sexto, vel potius sub impubere adhuc Rege Caluinismo regnante; sacra Imago Crucifixi Iesu Christi (ex cuius vtroque latere B. Mariæ, & D. Ioannis Euangelistæ imagines collocari solebant) è Templis deiecta est tanquam idolum & id quod rem non veram designaret, in eiusq; locum surrogata sunt Regis insignia, ex quorūm vtroque latere Canis & Draco depingebatur. Ita in Christi locum; Leones; in B. Mariæ, Canis; in D. Ioannis, Draco successerat. Vtrum hoc non erat, Antichristi figuram gerere? Cum enim Antichristus templa Dei omnibus alijs ornamentis, quæ Christum quoquo modo referunt, spoliari: tum denique sedebit ipse in Templo Dei, suamque imaginem adorandam proponet, cui Draco, id est, Diabolus omnem suam potestatem dabit, vt absque vllò impedimento sese ostendet tanquam sit Deus. Hæc sanè sunt valde horrenda, sed maius est, quod sequitur.

Octauus modus.

Cum Antichristus ab Apostolo dicatur homo ille peccati: necesse est, illos, qui peccati regnum propagant, eo ipso patefacere, se Antichristi non vulgaria quaedam membra esse. Protestantes verò non solum omnia externa rerum sacrarum signa polluiunt & contaminant, sed ipsam præterea internam Sanctitatem vel penitus tollunt, vel quibus possunt modis impediunt, longè lateque diffuso iniquitatis & peccati regno. Quando autem abundabit iniquitas, & refrigescet charitas multorum: tunc vt certum est Antichristi regnum appropinquare, sic

quare: sic dubitari non potest, quin illi sint Antichristi membra, quorum opera potissimum fiet, vt tantopere abundet iniquitas, & refrigescat multorum charitas. Nunquam verò post primam Euangelij promulgationem adeo, vel abundauit iniquitas, vel refriguit charitas, ac his ipsis diebus, idque in his locis potissimum, vbi Protestantium sectæ summam rerum occuparunt.

Cum enim charitatis sit, dispersa congregare, & congregata vnire, adeo vt omnia Domini mandata in his duobus pondeant, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut teipsum: imò cum hæc etiam duo redigantur ad vnum dilectionis proximi præceptum, sicut scriptum est, Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos: & ideo Apostolus dicat, Qui diligit proximum, legem implevit: plenitudo enim legis est dilectio: cumque is, qui vnum de mandatis Domini violauerit, omnium sit reus, quia nimirum omnia in vna charitate coniunguntur & solidantur; cum præterea Deus, qui charitas est, voluerit & nos inter nos per mutuam dilectionem, & præterea cum illo per eandem charitatem vnum fieri: necesse est, vt ibi multorum charitas maximè refrigescat, vbi est minima pax & vnitas, maximaque sententiarum atque animorum diuisio. Constat verò, maiorem esse animorum & sententiarum diuisionem, vbi solæ Protestantium sectæ vigent; quàm sit, vbi sola Catholica fides prædicatur. Diuisio autem, quæ propter fidem diuersam contingit, omnium est maxima, & acerbissima.

Ioanis 132 Roman. 134 Iacob. 2.

1. Ioan. 3.

Cum igitur nulla vnquam hæresis in tot partes abierit, quot ex vna Lutheri Schola dicuntur prodijisse; adeo vt alij triginta, alij multò plures sectas enumerent, quæ initio à Lutheri defectione ducto, in Germania & Britannia pullularunt: cumque hæc omnes sectæ sese mutuò petant & oppugnent, cum Lutherani Zuinglianos, Osiandrini Lutheranos, Vbiquitarij seu Brentiani Caluinistas, Caluinistæ Anabaptistas & Swenckfeldianos, Libertini Maioristas, Trinitarij hos omnes persequantur: qui potest fieri, vt inter tot dissentientes de Religione sententias, charitas multorum non refrigescat? Minus enim diligit proximum suum, qui credit illum alienum esse à Deo, in quo solo diligi debet; quàm is, qui eandem cum proximo suo fidem ac spem habet.

Magis igitur eorum, qui ab Ecclesia Romana defecerunt, refrigescit charitas; quàm Catholicorum inter seipso. Nam qui defecerunt ab Ecclesia Romana, litigant sine vlla spe futuræ vnquàm pacis aut conciliationis, quia nullum Iudicem audire volunt, cuius sententia litibus eorum finis imponatur.

Verum Catholici partim omnes in qualibet fidei causa id ipsum sapiunt; partim, si fortè qua in re dissenserint, Iudicem visibilem admittunt, nempe Romanum Pontificem, aut Concilium Oecumenicum, cuius sententiæ sub pena æternæ damnationis obediendum sibi esse credunt. Itaque cum nullæ sint omnino Catholicorum hæreses, quia nulla est eorum pertinax dissensio: charitas inter illos minus refrigescit, quàm inter Protestantes.

Iam quod ad vitam & mores attinet, certissimum etiam est, minore cum Dei metu apud Protestantes, quàm apud Catholicos agi. Est autem initium sapientiæ timor Domini. Et quanquam perfecta charitas timorem illum seruilem foras mittat: tamen vbi timor ille non præcessit, nec subsequi perfecta charitas (quia initio suo caruit) nec eum timorem, qui nullus erat, foras mittere potest. Non est autem Domini timor, quoad operationem vllam, apud Protestantes; quia simul ac in Deum credunt, certò sibi promittunt, se propter Christum saluatos, & statim ex prædestinatis esse, quicquid quantumlibet iniquè delinquant. Quapropter etiã nisi fornicentur, homicidia & adulteria committant, blasphement & maledicant Deo atque hominibus: tamen si credant, Christum pro ipsis specialiter esse mortuum, statim per eam fidem expiari se dicunt à peccatis illis. Timendum ergo id tantum putant, ne fortè non firmiter credant in Christum. Atqui oportebat non solum de fide, verum etiam de operibus timere, quia iubemur operari salutem nostram: operari (inquam) in timore & tremore. Nam Deus reddet unicuique secundum opera sua. Quod quoniam Protestantes non credunt, ideo apud illos abundat iniquitas, & refrigescit charitas. Præterea quoniam opera nihil coram Deo, quod æternum sit, mereri putant: idcirco sollicitè non operantur quasi coram Deo, sed tantum

Roman. 2.

fictè & simulatè quasi coram hominibus .

Quò etiã pertinet, quòd secretã illam Confessione, quæ maximè omnium rerum impedi-
bat regnum peccati, & iniquitatem sustulit, isti minimè necessariã esse dicunt . Sancti quidè
& perfecti iubemur esse, sicut Pater noster cœlestis perfectus est, qui sanè perfectus & san-
ctus est, nõ credèdo, sed faciendo. *Qui enim facit iustitiã* (inquit Ioannes) *inustus est, sicut &*
ille iniustus est . Quòd si quis in crimen aliquod incidat, pœnitentiã agere debet, & *contristari*
secundum Deum, quæ res salutem stabilitè operatur. Non potest verò modus insignior excogita-
ri, quo de peccato veram tristitiam suscipiamus, quàm si eò vsque fœditatem peccati ma-
gnitudinemq; consideremus, vt quicquid in illo contra charitatem Dei & proximi existit,
id numero, pondere, mensuraque sua examinemus, accurateque perspectum habeamus.
Quod vtique eximie fit, dum verè credimus, nos debere peccata nostra Ministro Christi
apertè ac plenè exponere, vt ab illo & fidele consilium, & medicinam cœlestem capiamus,
qua nos à vinculis Diaboli absoluat, & Christo iterum conciliet . Nam qui Deo soli
peccata sua exponenda esse statuit, nec facilè tam sollicitus erit, vt de illorum vel nume-
ro, vel pondere altè cogitet, quia Deum intima sua melius se nosse non ignorat, & præ-
terea non absoluetur omnino à peccatis suis : quia Ministrum reconciliationis à Christo
datum contemnit, à quo tamen quicquid non soluitur in terris, id ligatum manet in
cœlis. Ex ista particulari Confessione coram Dei Sacerdote necessariò faciendã, & dol-
or verus de peccatis oritur, & verecundia peccanti non inutilis, & salutaris accusatio sui-
ipsius, & eius quod ablatum est, debita restitutio, & cautio maior abstinendi deinceps à
peccatis; & quod omnium caput est, confertur absolutio Sacramentalis: vt meritò dixe-
rim, nulla vnquã re aut magis restricti esse iniquitatis & malitiæ, aut magis dilatatum cha-
ritatis & iustitiæ regnum, quàm ex hac secreta confessione, quam Protestantés omnino
sustulerunt . Quid multis? Quæcunque aut iniquitatem cohíbent, aut charitatem pro-
mouent, siue illa sint ieiunia, orationes, elemosynæ, ac Sacrificium Eucharistiæ, seu pœ-
nitentia, Confessio, & Satisfactio : ea omnia irrident & contemnunt Protestantés . Vnde
fit, vt summa sit apud illos impunitas peccandi, summa libidinum laxatio, summa iniqui-
tatis abundantia, charitatis autem maxima restrictio: necesse vt sit, Protestantés hac po-
tissimùm ex re deprehendi ad Antichristi societatem pertinere.

Ex omnibus, quæ in hoc mundo testimonium perhibent de Christo, nihil est, quod
cum Ecclesia ipsius iure conferri debeat . Illa enim Sponsa est Vnigeniti, vt pote *caro de*
carne, & os de osibus eius. Propter illam, Sacra omnia instituta, & charismata diuina de
cœlo in terras demissa sunt . Cùm ergo Protestantés illam Christo eripere conentur,
dicentes eam Ecclesiam, quæ in gentibus multis tot iam seculis regnavit, quæ tot Epif-
coporum Cathedras tam stabiles tanto spatio exhibuit, quæ in Concilijs Oecumenicis to-
ties conuenit; quæque Christum Deum & hominem tanto consensu, tam diu in oculi
vno, sub vno Pastore primo confessã est, non esse veram Dei Sponsam, veram aliam ne-
scio quam nuper è terra natam, aut etiam ex abyssu erutam, quæ nunquàm prius visã,
nunquàm cognita est; quæ nec gentes multas obtinuit, nec varias Episcoporum Cath-
edras possedit, nec generalia Concilia congregauit, nec ouile vnum, aut vnum Pastorem
primum in terris habuit, aut etiam habere debuit, quæ perturbata est & confusa, quæ
Sacrificio publico & Sacerdote caret, quæ nec à peccatis verè expiatur, nec iustitiam
inhærentem habet, sed verè fœda & deformis, post Christi etiam Sacramenta dignè sus-
cepta, perseuerat: cùm ergo Protestantés pulcherrimam illam Sponsam Christo aufer-
re, & hanc distortam substituere conentur: dico, eos nihil amplius Antichristo faciendum
relinquere, quàm vt Christum ipsum nominatim oppugnet . Etenim cùm sint duo in
carne vna, Christus & Ecclesia, & hæc illi testimonium perhibeat, memoriãque eius
renouet in vniuerso mundo, secundum quod scriptum est (Ioan. 15.) *Vos testimonia perhi-*
bebitis de me . Et, (Actor. 1.) *Eritis mihi testes usque ad vltimam terram*: cumque Eccle-
sia (Psalm. 44.) Christo spondeat, *Memor ero nominis tui, Domine, in omni generatio-*
ne & generatione: propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi: nunc
tamen aspectabilem illam atque vniuersalem Ecclesiam à Christi latere diuellere, & a-
liam inuisibilem ac priuatam pro illa supponere; hoc tantæ vel contumeliæ, vel iniuriæ
plenum est, vt nihil addi possit, præter illam blasphemiam, quæ ipsius Antichristi pro-
pria existit, *vt neget, Iesum Nazarenum esse omnino generis humani Liberatorẽ*.

Dic ebant

Dicebant quidem Donatistæ, *perisse Ecclesiam de toto Orbe terrarum, & in sola Donati*
parte remansisse. Nunquàm tamen eò audaciæ peruenerunt, vt dicerent, Ecclesiam Christi
vel vno momento adeo ignotam exitisse, vt omnino videri aut demonstrari non posset.
Habebant enim trecentos Episcopos & amplius in Africa suæ factionis; habebant etiam
aliquot in vrbe Roma, licet non cum Ecclesia Romana cõmunicantes, vt Optatus an-
notauit. Verùm Protestantés tam miseram Ecclesiam nobis iam obtrudunt, quæ ante Lu-
theri schisma nullam habebat in mundo gentem, aut Prouinciam, imò nullum templum,
aut domum, in qua Christum coleret, nullam Episcopum, qui euangelizaret ac præside-
ret, nullum Presbyterum, qui baptizaret aut Eucharistiã conficeret, nullum Diaconũ,
qui ministraret, nullum hominem, qui verbum Dei audiret, qui Sacramenta susciperet: aut
fidem confiteretur.

Postremò talem Christo Ecclesiam Protestantés attribuunt, vt si (quod valde verisimile
videtur) illis adhuc in terra degentibus adueniat Antichristus; necesse habeant confite-
ri, suam istam non esse veram Mesiæ Ecclesiam, ac propterea parati sint nouum Mes-
siam cum noua eius Ecclesia suscipere. Sic enim ex Scripturis cum Protestantibus dis-
putabit Antichristus, vt multa legis & Prophetarum testimonia producturus sit, vnde
probet, Ecclesiam Mesiæ magnam, illustrem, & conspicuam esse debere. Ac sanè Pro-
pheta passim testatur de omnium gentium accessione ad Christum, deque sublimita-
te & splendore Ecclesiæ Christi. Deinde inferet Antichristus: At talis (ò Protestantés)
vestra Ecclesia nec iam est, nec vnquàm fuit. Non enim aut iam in Græcia, in Asia, in
Syria, in Africa, aut in nouis Indijs cognoscitur, aut in ipsa Germania & Anglia, ante hos
sexaginta annos, cognita fuit. Porro vbi hoc manifestissimum ex Annalibus temporum
præteritorum fecerit, mox adiiciet: Romanam Ecclesiam, quæ talis videbatur fuisse,
qualem Prophetæ describunt, vos ipsi probè nostis, veram Dei Ecclesiam non esse. Ita
enim iam diu edocti estis, & ita in hodiernum diem creditis. Aliquam verò Ecclesiam
esse debere, omnino fatemini. Venite ergo ad me, & ostendam vobis Ecclesiam, quæ
nunquàm defecit, sed in multis etiam gentibus perpetuò floruit. Iudæi enim iam inde
ab euerfione Templi sui in multas gentes dispersi retinuerunt semper verum Sacramen-
tum Circumcisionis. Illi semper habuerunt Synagogas & in Syria, & in Aegypto, &
in Europa. Illi per tot secula expectarunt Mesiã suam & vestram, qui nunc de-
mum aduenit, qui nunc etiam in gentibus gloriosam sibi Ecclesiam acquirat. Huius
igitur Ecclesiæ membra si fueritis, æternam salutem vobis promitto. Sin illam recusaue-
ritis; certissimè scitote, vos æternis supplicijs afficiendos esse. Hæc si dixerit nouus
ille Mesiã, cùm Protestantés negare non potuerint, quin verisimium sit, ipsorum
Ecclesiam defendi non posse: aut cogentur ad Romanam Ecclesiam redire (quod fax-
it Deus) aut ad Antichristum se conferent, *hominem illum peccati, filium perditionis,*
quem Iesus interficiet spiritu suo, & destruet illustratione aduentus sui. Vt autem cla-
rius appareat, quàm difficulter Protestantés hanc Antichristi argumentationem, estugere
queant, quàmque absurda sit, & à Scripturis aliena cogitatio illa, quam de Christi Eccle-
sia conceperunt: non abs re erit, instituere aliquam hac de re disputationem. Quæro
igitur, vtrum Ecclesia Protestantium non sit obscurior, & vilior, quàm Iudæorum Syna-
goga vnquàm fuerit, aut adhuc sit? Quoniam autem responsio paulò prolixior erit; age,
proponamus breuiter, quod postea pluribus verbis confirmaturi sumus.

Cùm Ecclesia Christi secundum Prophetias debuerit illustrior esse, quàm Synagoga
Iudæorum: tamen si Lutherianorum, aut Calvinistarum Ecclesia vera esset, ea
fuisse multò miserabilior & fœdior, quàm vnquàm Iudæorum Synagoga fuit:
quodq; illa Elia verba (Ego relictus sum solus) nõ de Regno Iudæ, aut fidelibus
qui vsquam essent, sed tantum de populo decem Tribuum accipiendã sunt.

CAPVT LXIII.

Nemini vel mediocriter in Sacris literis versato ignotum esse potest, duplex omni-
no esse Testamentum: vnum Vetus, alterum verò Nouum. Illud per Moysen Syna-
gogæ Iudæorum: hoc verò per Christum Christianorum Ecclesiæ datũ est. In vete-
ro Testamento præfigurabatur nouũ: in nouo aut finitur & completur Testamentũ vetus.

Il ij

In vtroque

Miserabilis
Protestantiũ
Ecclesia.

Disputatio
Antichristi
cum Prote-
stantibus.

1. Iohan. 3.

2. Cor. 7.

Iohan. 20.

Nonus
modus.

Verè Eccle-
siæ signa.

Gal. 4. & 9.
Iohan. 1.
1. Corin. 10.

Aug. de
nonb. Eccl.
Cathel. li. 1.
cap. 21.

In utroque cum timor & amor Dei sit; tamen in veteri timor, in nouo amor proualeat. Illic temporalia bona tanquam carnalibus & paruulis promittebantur, in quibus occultabatur etiam aeterna: hic tanquam adultis & spiritualibus promittuntur aeterna bona, quibus ornamenta causa externae quaedam dotes adiunguntur. Ibi non deerant quidam boni & iusti: neque hic desunt mali quidam & impij. Iustis omnibus eadem utrobique fidei charitatisque interna dona tribuuntur. Earum autem virtutum & donorum causa instrumentales & Sacramenta visibilia ibi alia erant, & hic alia sunt. Ibi tot numero, & tam graua obseruata secundum litteram, ut vix quisquam ea posset portare. Corporalium enim labore potissimum implebantur, & ideo ad legem factorum pertinebant: hic vero tam pauca numero sunt, & ea tam efficacia in conferendo gratiam, ut spiritali potius suauitate, quam corporali fatigatione impleatur, & ideo ad legem fidei pertinent. Licet enim tam in veteri Testamento fides viua, quam in nouo etiam perfecta opera necessariò requirantur: tamē ibi Lex vetus, quae opera & facta imperabat, fidem viuam simul dare non poterat. Vnde illa velut *Padagogus ad Christum duxit, ipsa vero nihil ad perfectum adduxit*: hic autē lex noua (quae per Spiritum sanctum diffusa est in cordibus nostris) fidem, quae per charitatem operetur, gratis ante omnia dans, gratiam facienti quod iubetur, à Deo per Christum impetrat. Per gratiam verò Christi Decalogum seu legem mandatorum impleri, pauci olim sciebant, nunc omnes Christiani sciunt: quamuis non omnes rem in opus deducant, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines tenebras magis, quam lucem.

Act. 15.
Rom. 7.

Galat. 3.

Hebr. 7.
Galat. 5.

1. an. 3.

Isaie ca. 11.
& 60.

Exod. 24.

Isaie 49.

Isaie. 54.
Galat. 4.

Rom. 7.
Ephes. 5.

Hebr. 2. & 3.

1. Cor. 3.

Quae cum ita sint, meritò Isaias de hoc nostro acceptabili tempore clamat: *Repleta est terra scientia Domini, sicut aqua maris operiente: & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Nam & illa non minima est differētia inter vetus & nouum Testamentum, quòd vetus cum vno populo Iudaeorum, hoc est, cum posteris Iacob feriebatur; nouum verò cum omnibus gentibus & linguis feritur, quae crediturae sunt in Christum. Quantum ergo inter Moysen & Christum, inter legem & gratiam, inter vnā gentem & omnes, inter Palestinam & vniuersum Orbem terrarum interest: tantò maior est & gloria, & multitudo eorum, qui legem fidei sub Christo, quam eorum, qui legem factorum sub Moysen profitebatur: adeò vt maior hodie sit etiam impiorum gloriatio, quoad externam Sacramentorum participationem, quam olim iustorum fuit. Nam vetus testamentum sanguine hircorum & vitulorum confirmabatur, eoque populus est aspersus: nouum autē ipsius Christi sanguine sancitur, idque nobis etiam in testimonium & commemorationem mortis Domini relinquatur. *Bibite* (inquit) *ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Nam hoc tantum Sacramentum Deus ad tempus concessit etiam impijs, qui in Christi Ecclesia viuunt, non ob ipsorum, sed ob Christi gloriam, cuius fidem profitentur. Quòd si Deus filium, Christus verò sanguinem suū nobis in Sacramento dedit: quid putandū est de reliquo? Quam gloriosam illic putabimus fore Ecclesiam, vbi nō tantum Dei nomen (vt olim in templo Hierosolymitano) sed etiā Sanguis Filij Dei ponitur, & re ipsa participatur? Iamne latibula, & desertū, & penetralia, & Aegypti seruitutem, & decies plus quam Babylonicam captiuitatem expectabimus? Talem enim Christi Ecclesiam fingunt Lutherani: sed nō talem describunt Prophetae, Lex & Euāgelia. *Parum est* (inquit Pater ad Filium) *ut sis mihi seruus ad suscitandas Tribus Iacob & fides Israel conuertendas? Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terra.* Et iterum ad Ecclesiam ex gentibus congregandam exclamat: *Latare steriliū, quae non paris; erumpe & clama, quae non paruris: quia multi filij deserta magis, quam eius, quae habet virum.* *Vir autem Synagoga lex Moisaica fuit, at nostrae Ecclesiae Sponsus & vir Christus ipse est.* Quāto ergo Christus Moysi, hoc est, Dominus seruo praestat; tantò Christi Ecclesia praesynagoga illustrior est, & tam intus quam foris ornatio. Vnde Apostolus de gloria eius ministerij, quod noui Testamenti propriū est, agens; gloriosam quidem Synagogam in suo genere fuisse, non negat; sed obscuram tamen & ignobilem, praesynagoga gloria Ecclesiae Christi.

Quòd si ministratio (inquit) mortis litteris deformata in lapidibus, fuit in gloria, ita vt nō possent intendere filij Israel in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, quae euacuat: quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?
Ne verò totum hoc tantum de gloria intrinseca, hoc est, de fide, spe & charitate dicere aputes; animaduerte, quòd agitur de ministerio ipso noui Testamenti, quod externum est. Ibi enim ait: *Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, non litteras, sed spiritum.* Et postea: *Ideo habentes*

habentes hanc ministracionem, iuxta quod misericordiam consecuti sumus, non desicimus, sed abdicamus occulta de decoro, non ambulantes in astutijs, neque adulterantes verbum Dei, sed in manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum coram Deo. De praedicatione ergo ministrorum noui Testamenti agitur, quae illustrior multò in Ecclesia Christi debet esse, quam vnquam fuit in Synagoga. Vnde ibidem Apostolus ait: *Epistola nostra vos estis scripta in cordibus nostris, quae scitur & legitur ab omnibus hominibus.* Haec est verè noui Testamenti gloria, vt praeter intrinsecas animi virtutes, etiam in omnem terram exeat sonus praedicatorum, & in fines terra verba eorum, utque quod Isaias de Baptismo Ecclesiae Christi ait, semper impleatur: *Aperientur porta tua iugiter, die ac nocte non claudentur, ut afferatur ad te fortitudo gentium, & Reges earum adducantur.* *Gens enim & regnum, quod non seruiert tibi, peribit.* Cum igitur vna gens & vnus regnum seu populus vnus perpetuò seruiert Synagoga: infinitis partibus plures gentes & populi perpetuò seruiert Ecclesiae Christi; nec vnquam cessabit in ea aut clarissima praedicatione, quae sciatur ab omnibus hominibus, aut Baptismus, per quem iugiter gentes intrent in Ecclesiam. *Loquens locutus sum* (ait Dominus ad Heli) *ut Domus tua, & Domus patris tui* (hoc est, Sacerdotes Synagoga) *ministrarent in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicumque honorificauerit te, glorificabo eum: qui autē contempserit me, erit ignobilis.* Ecce dies veniunt, & praedam brachium tuum. Et post. *Esuscitabo mihi sacerdotes fidelem* (hoc est, Christum Iesum, qui per Sadoch figuratur) *qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & aedificabo ei domum fidelem* (id est, Ecclesiam, seu ministros noui Testamenti) *& ambulabis* (domus illa) *coram Christo meo cunctis diebus.* Hic ipse Christus opponitur Eli, domusque seu ministri Christi, domui Heli seu Leuitarum. Isti cessabunt à ministerio, adueniente Christo: at Ministri Christi nō cessabunt à ministerio noui Testamenti, donec mundus finiatur. Quis hic nō videt, Ecclesiam seu ministros noui Testamenti tantò magis praeferrī Leuitarum ministris, quantò ipse Christus praefertur Aaron Sacerdoti aut posteris eius? Ac domus quidē Aaron poterit fortè infidelis esse; ex eoque Sacerdotium ab vna familia in aliam, ab Abiathar in Sadoch translatum est. At Iesu Christi domus in perpetuum fidelis erit, & ambulabis coram Christo cunctis diebus.

2. Cor. 4.
2. Co. 3.
Psal. 118.
Rom. 10.
Isaie. 60.
1. Reg. 2.

Qui contem-
nunt Chri-
stum, erunt
ignobiles.

1. Reg. 2.

Aggel. 1.
Hebr. 12.

Eòdem pertinet, quod cum populus Israel à Babylone reuersus inciperet quidem aedificare Templum Domini, non videret autem illud in gloria ea, quam habuit, quando primum à Salomone aedificatum erat: tunc Aggeus Propheta fidelem populum sperato aduētu veri Messiae consolans: *Adhuc* (inquit) *vnus modicum est, & ego conuebo caelum & terram, & mare & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus, & implebo domum istam gloria, dicit Dominus exercituum. Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum: magna erit gloria domus istius nouissima, plusquam prima, dicit Dominus exercituum. Et in loco isto dabopacem, dicit Dominus exercituum.* Si rem propositam rectè perpendas, animaduertes, non de materiali domo agi, sed de Christi Ecclesia, quae spiritualis Domus Dei est; vt hic sit sensus Prophetae: Maior erit gloria Ecclesiae Christi, quam Synagoga fuit, quae in typum & figuram eius praesedit. Ac sanè quis dubitaret, veritatem imaginari, ac multò magis vmbrae duntaxat, praefendam esse?

Si ergo maior est Ecclesiae, quam Synagoga, externus etiam splendor: nunc restat, vt quantus fuerit splendor Synagoga accuratè perpendamus. At Synagogam constat ab exitu filiorum Israel ex Aegypto incipientem ad Christum usque ita perdurasse, vt nullum praeterierit temporis momentū, in quo populus Dei vel digito demonstrari non potuerit. Vixit enim populus Israel sub Moysen primum in deserto, mox sub Iosue vsque ad ingressum in terram Chanaan. Deinde verò in eadem terra sub Iudicibus, & Regibus de Tribu Iudae, usque ad captiuitatem Babylonicam. In ipsa etiam captiuitate egit in Babylone tam apertè, vt nemo vicinorum ignoraret, ibi esse tūm Prophetas, tūm Sacerdotes, & populum reliquum, qui profitebatur cultum vnus Dei secundum legem Moysi. Imò inde etiam populus redijt vnā cum ordinarijs Ducibus suis *Zorobabele filio Salathiel Duce Iudae, & Iesu filio Iosedech Sacerdote magno.* Itemque postea cum Scribis, *Esdra & Nehemia.* Porro à captiuitate usque ad Christi aduentum semper egit Dei populus in terra Chanaan, primum sub Pontificibus & Ducibus, deinde sub Regibus, ita vt Christus iam adueniens non modò in Templo Salomonis, tanquam in suo, doceret, verum etiam diceret, *Salus ex Iudaeis est.*

Aggel. 1. & 4.
Eldre 1. & 2.

Qui-

1000. 4.
gerit

Ephes. 2.

gerit à primo exitu filiorum Israël ex Aegypto vsq; ad Christi aduentum, qui nouam ex gen-
tibus Ecclesiam reliquijs Iudæorum inseruit, condens duos populos in semetipso angulari lapide.
Multo igitur minus vlla ratione fieri potuit, vt Ecclesia Christi per vllum tempus etiam
minimum latuerit, aut cognitionem hominum effugerit ab ipsius primo aduentu, vsque ad
secundum, in quo reddet vnicuique secundum opera sua.

Percurre singulas generationes à Moysè vsque ad Christum, quod fuit spatium anno-
rum circiter mille quingentorum. In hoc toto spatio nullus mensis aut dies pertransiit, in
quo non facillimè ostenderim populum Dei. Nam si quæras de quolibet mense, die, aut hora
illius temporis, vbi hoc aut illo tempore erat Dei populus: respondebo, aut in deserto erat
(si de illis 40. annis agatur) aut in iplo ingressu est, aut in ipsa terra Chanaan, aut in Babylo-
ne, idq; aut sub illo, aut hoc tyranno, aut nominatim sub hoc Iudice, Rege, Sacerdote. Dein-
de cum multi fuerint & in terra Chanaan, & in Babylone alieni à Deo: facillè respõdebo, illũ
esse populũ Dei, qui Tribum Leui sectatur, qui circa Arcã Dei & Tabernaculum fœderis in
terra Chanaan agit, qui Templum Salomonis in Ierusalẽ obseruat: in Babylone verò illum,
qui credit & adhæret Iosedec Sacerdoti magno ac Iesu filio eius, ac Prophetis Danieli, Ag-
gæo, Zacharie, ac Scribis Esdra & Nehemia, & Ducis Zorobabeli, quiq; profitetur spem reditus
in Ierusalẽ secundum verbum Ieremiæ Prophetæ. Et audiuit Zorobabel filium Salathiel, &
Iesus filius Iosedec Sacerdos magnus, & omnes reliquia populi vocem Domini Dei sui. Et verba
Aggæi Prophetæ, sicut misit eum Dominus Deus eorum ad eos, & timuit populus à facie Domini.

Ierc. 23.
Aggæi 1.

Quare si quis per totum mundum voluisset hoc tempore ad populum Dei se adiungere, ac
profelytus fieri, semper liberum erat id facere. Longè igitur magis oportuit hoc idem eue-
nire Christianis, quibus longè maiora & promissa, & donata sunt. Sine penitentia enim sunt
dona Dei & vocatio. Neque verò fideles sumus, quia ex præcedentibus operibus hoc meri-
ti sumus; sed quia Deus ita iurauit Patri nostro Abraham, & quia propter semetipsum ita
promisit & compleuit. Ab ortu enim Solis (inquit) vsque ad occasum magnum est nomen meũ
in gentibus, quia Rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in gen-
tibus. Qui autem statuit, veram Ecclesiam Christi fuisse aliquot seculis ignotam, is mino-
rem infinitis partibus Christi, quàm Moyses gloriam in hoc mundo esse docet. Moyses enim
à temporibus antiquis habet in singulis Ciuitatibus, qui eum prædicent in Synagogis, vbi per omne
sabbatum legitur. Nam & vsque in hodiernum diem Moyses legitur in Synagogis Iudæorum.

Rom. 11.

Lucæ 1.
Malach. 1.

At Christi Ecclesiam ita miseram & miserabilem vos Lutherani & Caluinistæ, cum sitis
Christiani (Iudæis ipsis hac in parte caciore) proponitis: vt in vniuerso mundo per plura
etiam secula non possit nominari ciuitas, vrbs, oppidum, vicus, imò ne domus quidem aut
familia vna, etiam nunc hic, nunc illic degens; vbi sciatur populum Dei vixisse, verbum sa-
lutis audiuisse, aut Sacramenta Christi secundum vestrà doctrinã accepisse. Hæccine est illa
maior gloria domus secundæ, quàm primæ; Ecclesiæ, quàm Synagogæ; Christi, quàm Moyses?

Aggæi 2.
Isaia 54.

Si Protestantes nihil habent æqui bonique, quod respondeant, sed post Lutherum suum
ad exemplum Eliæ confugiant, ac illius verbis dicant, Prophetas, Sacerdotes, Seniores, Reges,
Principes, Phariseos, Sadduceos, omnes Eliæ temporibus errasse & ignorasse: ex eoque inferant,
potuisse etiam in diebus istis euenire, vt licet multa millia virorum verè fidelium essent, id
tamen cæteri fideles ignorarent: huic exemplo sic ego me satisfacturum promitto, vt il-
los id pudeat protulisse. Recordentur primùm, si quid in Synagoga rude, si quid imper-
fectum, aut horrendum erat, id in Ecclesia Christi non eodem modo euenire posse. Non
enim accessisti (ait Apostolus) ad tractabilem montem, & accensibilem ignem, & turbinem, &
caliginẽ, & procellam, & tubæ sonũ, & vocẽ verborũ, quã qui audierũt, excusauerũt se, me eis fieret
verbum: (non enim portabans, quod dicebatur, & si bestia tetigerit montem, lapidabitur, & ita
terribile erat quod videbatur; Moyses dixit: exterritus sum & tremebundus) sed accessisti ad Sion
montem, & ciuitatem Dei viuentem, Ierusalẽ caelestem, & multorum millium Angelorum frequẽ-
tiam, & Ecclesiam primitiuorum, qui conscripti sunt in cælis, & Iudicem omnium Deum, & spiritus
iustorum perfectorum, & Testamenti noui Mediatorem Iesum, & sanguinis asperisionem melius lo-
quentem, quàm Abel. Videte ne recusetis loquentem. Et, lex quidem per Moysen data est, gratia
& veritas per Iesum Christum facta est. Nam si ministratio dånationis in gloria est, multo magis
abundat ministerium iustitiæ in gloria. Nam nec glorificatum est quod claruit in hac parte, propter
excellentem gloriam. Si enim quod euacuatur, in gloria est: multo magis quod manet, in gloria est.
Et post: Nos verò omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transf-
ormamur

3. Reg. 19.
Lutherus de
Votis mo-
nast. Tom. 2.
f. 297. b.

1.
Heb. 12.
Status veteris testa-
menti.

Status noui
Testamenti.

Iohan. 1.
2. Cor. 3.

formamur à claritate in claritatem tanquam à Domini spiritui. Cum ergo Christus impleue-
rit legem, idque quod erat in ea minus perfectum, in sua Ecclesia perfectum reliquerit;
(nam verera transferunt, & facta sunt omnia noua) cum iam is, qui corde credit ad iustitiam, co-
fiteatur etiam ore ad salutem: etiamsi olim vnus quispiam fidelis de alterius fide nihil scisset,
non tamen inde rectè concludas, hoc idem nunc fieri. Clamat enim Dominus ad Ecclesiã
suam ex gentibus congregatam: Noli timere, quia non confundèrus, neque erubesces. Et infra:
Ad punctum in modico dereliqui te (antequam Ecclesia mea esses) & in miserationibus ma-
gnis congregabo te. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te: & in mise-
ricordia sempiterna miserus sum tui, dixit Redemptor tuus Dominus. Sicut in diebus Noè istud
mibi est, cui iuravi, ne inducerem aquas diluuij ultra super terram: sic iuravi, vt non irascat tibi, &
non increpet te. Montes enim commouebuntur, & colles contremiscunt: misericordia autem mea
non recedet à te, & fœdus pacis mee non mouebitur, dixit Misericors tuus Dominus. Et iterum:
Eris corona gloriæ in manu Domini, & Diadema Regni in manu Dei tui: nõ vocaberis ultra detre-
relucta, & terra tua non vocabitur amplius desolata, sed vocaberis Voluntas mea in ea. Tum au-
tem Christus ipse inquit, Ciuitas supra montem posita non potest abscondi: Qui non audierit Ec-
clesiam, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Porta inferni nõ preualebunt aduersus eam. Ecce ego vo-
bis sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Et Domus Dei columna est & fir-
mamentum veritatis. Quomodo autem vel audire Ecclesiam sub pena æternæ damnatio-
nis iubebimur, vel ea firmamentum veritatis foret, si posset fieri, vt aliquando nos latèret?
Itaque tamen darem Lutheranis, hoc in diebus Eliæ factum fuisse, quod illi obijciunt; ta-
men ex vmbre imperfectione velle statum perfectæ veritatis oppugnare, hoc profecto est
Christo Moysen præferre, Legemque adhuc non esse impletam contendere.

Matth. 5.

2. Cor. 5.

Rom. 10.

Isaia. 54.

Isaia. 62.

Matth. 5.
Matth. 18.
16. & 28.
1. Tim. 3.

Deinde ne hoc quidem de Eliã ita se habet, quemadmodum illi affirmant. Non enim
id agit Elias in illis verbis, vt neminem præter se fidelem aut esse, aut à se cognosci dicat.
Nam de ijs tantum, qui erant in decem Tribubus, loquebatur; atq; haud scio, an de omnibus
illis. Ita enim verba eius extant, vellut de solis loqueretur Prophetis in Israël. Altaria (inquit)
tua destruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & derelictus sum ego solus. Vtique solus
Propheta verbi Dei. Nam & ita se ipsum interpretatus est antea, cum ad populũ diceret: Ego
remansi Propheta Domini solus, Prophetæ autem Baal quadringenti & quinquaginta viri sunt.

2.

Nota.

2. Reg. 18.

Quamquam de hoc nihil moror, vtrum de solis Prophetis, an etiam de cæteris fidelibus lo-
quatur, modò id concedatur (quod sanè certissimum est) cum non de omnibus Iudæis aut
fidelibus loqui, sed de ijs tantum, qui erant in Israël, hoc est, in decem Tribubus, qui aliàs di-
cebantur Samaria vel Ephraim. Cum enim à diebus Ieroboam ob ambitionem ipsius disces-
sio à Cathedra Moysis & à Templo Hierosolymitano facta esset, ac propter tyrannidem
omnium propè Regũ Israël, & maximè Iezabel, pauci fidè perfectè in ea gente confiteren-
tur: tunc Elias conuerebatur, se relictum esse solum, vel quòd nullum alium Prophetam,
vel etiam quòd nullum alium, aut certè quasi nullum iustum & perfectum, quem zelus do-
mi Dei comederet, præter se in Regno Israël cognouerat: in regno (inquam) Israël. Nam

3. Reg. 12.

Nota.

3. Reg. 16.

3. Reg. 19.

3. Reg. 12.

3. Reg. 19.

Nota.

3. Reg. 18.

in Regno Iuda non ille solus, sed alij etiam permulti tam priuatim, quàm publicè permultos
cognouerant, qui Templum Dei adirent quotidie, ac Sacrum ibi secundum legem facerent.
De Regno igitur Samariæ duntaxat Elias agit. Quæ interpretatio certissima redditur per
ipsas Scripturæ sacræ circumstantias. Nam primùm constat, Achab filium Amri fuisse Re-
gem Israël, seu decem Tribuum: duxisse etiam vxorem Iezabel filiam Etbubaal Regis Sido-
niorum. Illam autem persecutam esse Eliam Prophetam; & quæfisse animam eius. Vnde fa-
ctum est, vt de illo Samariæ Regno diceret: Dereliquerunt pactum Domini filij Israël: filij, in-
quam, Israël, hoc est, decem illæ Tribus, quæ, quoniam maior pars filiorũ Iacob erant, solæ
iam obtinuerunt nomen Israël, cum aliæ Tribus (Leui, Benjamin & Iuda) Regnum Iuda po-
tius à regali Tribu, de qua & David fuerat, nominarentur: Recessisti, Israël (inquit) à domo
David vsque in presentem diem. Deinde cum Elias dicat, Altaria tua destruxerunt; constat
autem, Altaria in Ierusalẽ iam nec fuisse destructa, nec potuisse ab Israëlitis destrui, propter
Tribus illas, quæ in fide perstiterunt, quæque pro Templo Domini decertabant: necesse
est, vt Israelitæ intelligantur illa destruxisse Altaria, quæ olim Abraham, Isaac, & Iacob, cæ-
teri que Prophetæ, dum peregrinarentur, extruxerant. Quod ipsum & apud Eucherium re-
peritur notatum; & ex ipsis Regum Libris cernitur. Cum enim Elias conuocasset popu-
um in monte Carmeli, vt per miraculum ostenderet, non Baal, sed Dominum esse Deum:
accedente

accedente (inquit Scriptura) ad se populo, curauit Altare Domini, quod destructum fuerat. Ex quo intelligimus, fuisse quoddam altare Domini ante extructum in monte Carmeli, quod Schismatici postea destruxissent, uti nunc Pseudoeuangelici Altaria Domini per oēs, quas possunt, Ecclesias impiē demoliuntur. Quod olim impunē factū esse, tam molestū Elię tuit, ut inde coniecturā faceret, se solū in Israël relictum esse, qui ab idololatria foret immunis.

Tertiō Elias addit: *Et Propheas tuos occiderunt gladio.* Vtique id non fecit Rex Iuda, qui regnauit in Ierusalem. Nam Asa (qui aut tunc, aut non multō antē regnauit in Iuda quadraginta & vno anno) *fecit rectum ante conspectum Domini, sicut Dauid pater eius, & abstulit effeminatos de terra, purgauitq; vniuersas sedes Idolorum, quae fecerant patres eius. Excelsa autem non abstulit: verum tamen cor Asa perfectum erat cum Domino cūctis diebus suis. Et intulit ea, quae sanctificauerat pater suus, & vouerat, in Domum Domini, argentum, & aurum, & vasa.*

3. Reg. 15.

3. Reg. 16.

3. Reg. 22.

2. Paral. 17.

Hæc tam publica doctrina Eliam latere non potuit.

2. Paral. c. 19.

Bona opera Iosaphat.

Pontifex præfideat.

Porro Ahab regnauit super Israël anno tricesimo octauo Asa Regis Iuda. Mortuo autem Asa, regnauit Iosaphat filius eius pro eo. *Et viginti quinque annis regnauit in Ierusalem, & ambulauit in omni via Asa patris sui, & non declinauit ex ea, fecitq; quod rectum erat in conspectu Domini.* Et iterum Scriptura dicit: *Fuit Dominus cum Iosaphat, quia ambulauit in vijs Dauid patris sui primis: & non sperauit in Baalim, sed in Deo Patris sui, & perrexit in præceptis illius, & non iuxta peccata Israël. Confirmauitq; Dominus regnum in manu eius, & dedit omnis Iuda munera Iosaphat, factiq; sunt ei infinita diuitia, & multa gloria. Cumq; sumpsisset cor eius audaciam propter vias Domini, etiam excelsa & lucos de Iuda abstulit. Tertiō autem anno Regni sui, misit de Principibus suis Ben-hail, & Obdiam, & Zachariam, & Nathanael, & Aticheam, ut docerēt in ciuitatibus Iuda: & cum eis Leuitas Semeciam, & Nahaniam, & Zabadiam, Asael quoque, & Semeramoth, & Ionatham, Adoniamq; Tobiam, & Iob-adoniam Leuitas: & cum eis Elisama, & Ioram sacerdotes, docebantq; populum in Iuda habentes librum legis Domini, & circuibant cunctas vrbes Iuda, atque erudiebant populum. Et iterum: Reuersus est autem Iosaphat Rex Iuda in domum suam pacificē, in Ierusalem. Cui occurrit Lebu filius Hanani Videns, & ait ad eum: Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia iungis: & idcirco itam quidem Domini merebaris. Sed bona opera inuenta sunt in te, eō quod abstuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris cor tuum, ut requireres Dominū Deū patrū tuorum. Habitauit ergo Iosaphat in Ierusalem, iuratusq; egressus est ad populum de Ber-sabee vsque ad montem Ephraim, & reuocauit eos ad Dominum Deum Patrum suorum. Constituitq; Iudices terra in cunctis ciuitatibus Iuda munus per singula loca, & precipiens Iudicibus, videte, aut, quid faciatis. Non enim hominis exercetis iudicium, sed Domini, & quod unque iudicaueritis, in vos redundabit. Sit timor Domini vobiscum, & cum diligentia cuncta facite: non est enim apud Dominum Deum nostrum iniquitas, nec perseuerum acceptio, nec cupido munerum. In Ierusalem quoque constituit Iosaphat Leuitas & Sacerdotes & Principes familiarum ex Israël, ut iudicium & causam Domini iudicarent habitatoribus eius. Precepitq; eis, dicens: Sic ages in timore Domini fideliter & corde perfecto. Omnem causam, quae venerit ad vos fratrum vestrorum, qui habitant in vrbibus suis, inter cognationem & cognationem, vbi cuiusque quaestio est de lege, de mandato, de carimonijs, de iustificationibus: ostendite eis, ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super fratres vestros: sic ergo agentes, non peccabitis. Amarias autem Sacerdos & Pontifex vester in his, quae ad Deum pertinent, præsidebit: porro Zabadias filius Ismahel, qui est Dux in domo Iuda, super ea opera erit, quae ad Regis officium pertinent: habetisq; magistros Leuitas coram vobis. Confortamini, & agite diligenter: & erit Dominus vobiscum in bonis.*

Non temerē tot verba Scripturæ sacræ proposui, ut ne Protestantes aut ignorantiam, aut obliuionem prætexerent, tanquam ignorarent, quot millia Fidelium fidem palam profitentium essent in Iudæa tempore Elię Prophetæ. Ac ne dicant, hæc quidem ita fuisse, ignorasse verō ista Eliam: illud iam vnum quempiam ex Germanis rogauerim: Tu cūm in Germania viuas potēsne ignarus esse, quā fidē Italia, te adhuc viuente, profiteatur? hoc est, nōne probē nosti, vtrū Italia fidem antiquā, an nouam; Apostolicam, an Lutherā obseruet? Ac tu quidem ab Italia propius aliquātō abes. Quid ergo? Putāsne in Hispania, aut in Anglia paulō doctiorem esse quempiam Christianum, qui nesciat, quid Romæ agatur? Verūm ne ibi Lutherus & Caluinus in pretio sint, an excommunicentur? Si homines tam longē distit, non tamen ignorant, quam fidem Italia, quamūe vrbs Roma profiteatur; tu putas, Eliam Prophetam in Samaria degentem nescisse, quid ageretur Hierosolymis? Non sanē tam lōgē absunt à Carmelo Hierosolyma, quantum est interuallum inter Angliam & Romam, imō

nec

nec quantū inter Augustā, & Romā. Quid dico Augustā? Ne Mediolanū quidē, imō nec Rauenā tā propē abest à Roma, quam propē à Carmelo Hierosolyma. Deinde nobis forsītā nō magna cura plerūq; est, quid in Italia geratur. At Elias Propheta necessariō debebat sollicitus esse, quid ageretur Hierosolymis. Oportebat enī omne masculinū ter in anno apparere corā Domina Deo suo. Nec dubitari fas est, quin id præceptū impleuerit Elias, nisi maior aliqua utilitas & ratio eū impediēbat. Cū ergo tantus Propheta, in loco præferti tā vicino, quid in ea vrbe ageretur, ad quā ex præcepto legis ire debebat, ignorare nō poterat: sine oī cōtrouersia Elias optimē sciebat, & altaria iā tū stetitisse in tēplo Salomonis, regeſq; Asa primū, deinde Iosaphat rectā fidē coluisse, ac demū Sacerdotes & Leuitas magna diligentia legē in varijs vrbib⁹ docuisse, idq; adeo, vt vix vllō alio tēpore tā insignis professio fidei facta sit. Ac nimirū Deus mirē prouidet, vt cū vna quapiā ratione Ecclesia sua deprimitur, eodē ipso tēpore alijs rationibus insigniter erigatur, vt ne tententur fideles supra id, quod ferre possunt. Mortuo autē Rege Iosaphat, Iorā filius eius recessit à vijs ani & patris sui, ambulauitq; in vijs Regū Israël. Ac tū quidē allatæ sunt ei literæ ab Eliā Propheta, in quibus scriptū erat: *Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui: Quoniam nō ambulasti in vijs Iosaphat patris, &c. ecce Dominus percussit te plaga magna cū populo tuo.* Nōne ex his verbis liquidō apparet, Eliā cognouisse vias Regum Asa & Iosaphat? Nōne populū quoq; sub illis Regibus rectē ambulasse significat, cū Iorā accusat, quād habitatores Ierusalē fornicari fecit? Nā si prius passim fornicari essent, nō tā Iorā fecisset Iudā & habitatores Ierusalē fornicari, quā eos à fornicatione priore nō cohibuisset. Ex quo apparet, tū permulta etiā centena millia fidelū in Iudæa fuisse, quo tēpore Elias cōquestus est, se in Samaria relictū esse solū: tū eundē Eliā nō ignorasse, tot centena millia in regno Iuda & in Ierusalē extitisse, cū in Epistola sua laudabilē & de rege Asa, & de Iosaphat mentionē fecerit. Nō ergo de altaribus Tēpli Salomonis, aut de tyrannide aliqua vel Regis Asa, vel Iosaphat, sed tantū de tyrannide Ahab regis Israël, & Iezabel vxoris eius cōquest⁹ est Elias. Nec se vel in toto terrarū orbe, vel etiā in tota Iudæa, sed tantū in Samaria solum relictū esse, existimauit. Postremō id ipsum probatur ex respōso Dñi ad Eliā: *Develinquam* (inquit) *michi in Israël 7. millia virorū.* In Israël, inquit, tot millia derelinquā. Etenī in Iuda iam aliquot cētena millia (per ministeria tēpli, per Sacrificia, & per apparitiones suas corā Dño ter quolibet anno) fidē vnus Dei profitebantur. Nā statim vbi schisma & discessio à tēplo Ierolimytano per Ieroboā facta est, Sacerdotes & Leuitas, qui erāt in vniuerso Israël, venerūt ad eū (i. ad Roboā regē Iuda filiū Salomonis) de cūctis sedibus suis, & relinquētes suburbana et possessiones suas, & iāseuntes ad Iudā & Ierusalē, eō quod abiēcisset eos Ieroboā & posteri eius, ne sacerdotio Domini iungerentur. Sed et de cūctis fratribus Israël quicūq; dederūt cor suū, ut quæretēt Dominū Deū Israël, venerūt in Ierusalē ad immolandū victimas suas corā Domino Deo Patrum suorū. Nō igitur Iudæa cultoribus legis caruit, sed tantū Samaria. Nec Elias hoc voluit, aut cogitauit, quōd videlicet se cognouerit solū fidelē in terra. Nouerat enī, Dei templū in Ierusalē esse, nouerat & Regē Asa, & præcipuē Regē Iosaphat (in cuius diebus hæc dixerat) placuisse Deo illis diebus. Nō ille tot millia Leuitarū, nō Michāā Prophetā, nō Sacerdotes Elisama & Iorā, nō Amariā Pontificē ipsum idololatriæ accusauit, nec illa vndecies cētena & 60 millia, quæ ad manū Regis Iosaphat erāt, quæq; ei ministrabāt sub 5. Ducibus electis (exceptis alijs, quos posuerat in vrbibus muratis, excepta etiā senū, seminarū, puerorū & imbelliū infinita multitudine) nō, inquā, hæc tot cētena millia hoīm Elias aut à sua cognitione, aut à spe in Deū exclusit, qui in fidē vēturi Mesiæ legē Moyſi ritē in Ierusalē obseruabāt. In sani estis Protestates, si ita de Eliā iudicatis. In Samaria ille erat (nō in Iudā) cū illa verba loqueretur. A Rege Israël, & à Iezabele sibi tūc timebat. Ibi altaria destruebātur, ibi Propheta occidebatur gladio (nā interficiebat Iezabel Propheas Domini) ibi deniq; Dñs reliquerat sibi 7. millia virorū fidelū. Quibus ita cōstitutis, illud tantū rectē infertur (si tamē demus, Ecclesiā in hac re Synagoga præstantiorē nō esse) fieri quidē posse, vt in vna quapiā parte Ecclesiæ Dei, vel porius in regno, quod semel fuerat de Ecclesia Dei, nesciatur ab alijs, quinā post schisma factū remaneant fideles, quūlibet illi multi sint. Sin ex eo cōcluseris, posse fieri, vt in tota Ecclesia remaneat quispiā vnus aut alter fidelis, qui nesciat, an vllus alius præter se eundē fidē in vniuerso orbe existat: hoc, inquā, si cōcluseris, cæcus es, & à scripturæ sensu toto cælo aberras. Fingamus iam, solū in Wittenberga fidelē fuisse Lutherū (hoc enim poterat in illo quidē oppidulo euenire) Sed vt nullus in toto mūdo locus existeret, in quo saltē alij tres fidē verā professi fuerint vel ante Lutherū natū, vel eodē ipso tēpore, quo primū ex Ecclesia Ro-

Exod. 23.

2. Paral. 18.

Nota.

3. Reg. 19.

2. Paralip. 14.

Nota illud Et postea eius.

2. Paralip. 17.

2. Paralip. 19.

3. Reg. 18.

3. Reg. 18.

m m manā

mana exijt; hoc, dico nunquā potuisse accidere, præsertim in Ecclesia Christi, cum neq; in veteri Synagoga id ipsum euenerit. Equidē nō negarim, quo tēpore in Anglia (post schisma nostris tēporibus inchoatū ab Henrico Rege) Ioannes Episcopus Roffen. & Thomas Morus gladio cædebantur, potuisse illos cum paucis præterea monachis iute de illo regno dicere: *Monasteria tua destruxerūt, & nos retinēti sumus soli.* Sic enim videbatur illis, cum oēs Episcopi, Presbyteri, Monachi, Nobilēsq; laici partim ob vitæ metū, partim ob spē lucri, adularentur Henrico Regi, ac fidei profefsionē palā desererent. Sed tñ credo & illic fuisse aliquot millia, illis quidē viris, nō tamen Deo, ignota, quæ rectā fidē sequebātur. At alioqui nec Morus, nec Rossensis ignorabāt, quot Prouinciæ, quot Respublicæ, quot Regna in trāsmarinis partibus eā fidē publicē profiterentur, pro qua ipsi mortē subibant. Præclarū est illud Augustini & omni memoria dignū: *Incredibilis est cœcitas hominū, & omnino nescio quemad. adū credi possit esse in hominibus tāa peruersitas, nisi experimento verborū suorū factorūq; patefceret, vsq; adeo se clausos habere cordis oculos, ut cōmemorent S. Scriptura testimonia, nec intueantur in factis Prophetarū, quemadmodū intelligenda sint verba Prophetarū. Dixit Hierem. Quid paleis ad triticū; ut ipse recederet à paleis populi sui, in quas illa tanta & vera dicebat? Dixit Esaias: Recedite, recedite, exite inde, & immundū nolite tāgere: Sed cur ipse in illo populo immunditiā, quā grauiter arguebat, in vna cū eis cōgregatione tāgebat? Legant quāta in malos populi sui, & quāam vehemēter ac veraciter dixerit, à quibus se tamē nulla corporali direptione separauerit. Et pōst. Isti autē seditiosi & insani, qui defensionē præcisionis suæ quarūt ex oraculis Prophetarū, superest ut impietate vesana de verbis Prophetis mores arguant Prophetarū.* Hoc animaduertendū est in his Augustini verbis, frustra citari à quopiā, quid Elias dixerit; nisi etiā perpendat, quid fecerit. Ille quidē se remansisse solū, verbo dicebat: sed tñ hoc tā de Regno Iudæ, quā de Tribubus illis decē intellexisset; nō magis cū Sacerdotibus & Leuitis, cū Afa & Iosaphat Regibus, in Ierusalem, quā cū schismaticis in Samaria cōmunicasset. Nūc autē cōstat, etiā ita cōmunicasse cū Afa & Iosaphat, cumq; Leuitis & Iudæis, qui sacrificabant in tēplo Salomonis, vt ipse nouū Templū nō erexerit, aut se Principē alicuius nouæ Ecclesiæ cōstituerit. Nō auocauit populū à templo in Ierusalē, sicuti nunc Lutherus suos Germanos auocauit ab Ecclesia Romana. Non fuit author sectatoribus suis (quemadmodū tā suis Lutherus) vt quoniā Sacerdotes & Leuitæ negligerēt cultū domus Dei, propterea desererent illos, & ipsi adhererēt: se enim ostensurū illis verū Dei cultū ex lege Moytis. Nihil tale aut Elias, aut Isaias, aut Ezechiel, aut Prophetarū quisquā dixit. Manferunt illi oēs etiā cū homicidis & hypocritis in cōmunionē Cathedræ Moytis vsq; ad Christi aduentum. *Salus enim ex Iudæis est, & super Cathedram Moyti sederūt Scribæ & Pharisei. Omnia ergo, quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite.* Illud postremō dicendū restat in exemplo Eliæ. Demus, eū in tota terra solū se putasse cultorē Dei: tñ illud saltē manifestū est, alios permultos & propē innumerabiles viros ac mulieres cognouisse Eliā, & illum pro vero Dei seruo habuisse. Nā per varia miracula, quæ in orando; primū, vt nō plueret; deinde, vt plueret; quæq; in resuscitatione filij vidua fecit, atq; etiā tūm in reprehendēdo palā Regē Achab, tūm in profitēdo vnus Dei honorē (dum igne cœlitus impetrato, offerret corā omni populo bouē in Carmelo monte) & per binam exustionē quinquaginta militū ad verbū Eliæ: ac per alia eiusmodi opera, quæ abbi ostenderat: facile fama de illo percrebuit, vnde poterāt ad illū accedere tam de Iudæis, quā de gentibus, quicunq; dederant cor suū vt quærerēt Dominū Deū. Si ergo tantopere Protestantibus placet exemplū Eliæ; det saltē in singulis generationibus per hos 800. aut 900. annos (in quibus Ecclesiā Rom. errasse dicūt) dent, inquā, vel vnū hoēm tā insigniter per Prophetiæ donū & miracula diuina orbi vniuerso cōmendatum, quā iste Elias Iudæis & vicinis gentibus cōmendatus est, vt saltē nō desit lucerna vna in Ecclesia Christi. Nos dabimus (vbi volent) Episcoporū aliquot centenas Cathedras in singulas generationes (à publicato Christi Euāgelio, & à cōstitutis semel Ecclesijs) cū quibus Cathedris infinita fidelīū millia qualibet ætate cōsentiebant. Illi cōtrā, dent pro singulis generationibus vnū saltē hoēm, qui similib; Eliæ cū fuerit, ipso fidē palām profefsus esse sciat; & vitrō sub iugū imus. Et tamen Eliæ vox tantopere istos delectat, vt in ea spē salutis oēm collocasse videantur. Obliti enim Euāgelij, quod *ciuitatem super montē fundatam non posse abscondi* apertissimē docet, ad Eliæ solitudinē cōfugiūt. Et tñ cū ad rem peruentū est, ne illū quidē vnū, qui similib; Eliæ sit, in Ecclesia ipso fuisse per singulas gnationes demōstrāt. Nā quid aliud illæ Magdeburgenū Cœturæ conātur, quā vt suæ Ecclesiæ seriē patefaciāt? Atqui quæ vnquā profertur Catholicum,

Contra Epistol. Parmeniani lib. 3. cap. 4. cap. 23. cap. 52.

Nota.

2. Paralip. 11.

Iohan. 4. Matih. 23. 4.

Iacob. 5.

1. Reg. 17.

1. Reg. 18.

4. Reg. 1.

Matth. 5.

tholicum, qui Christianorum Altaria destruxerit, Sacrificiumque externum negauerit? nisi forte Iulianum Apollatam, Manichæos, Arianos, Aërios, Donatistas, aut deniq; hæreticorū soboles pro Catholicis habent. Cū Salomon propter idololatriam suam valde peccasset in Deum, iamque Deus constituisset, tam illum, quā Roboam filium eius aliquo insigni supplicio afficere: per Ahiam Silonitem ita locutus est ad Ieroboam: *Ecce ego scindam Regnum de manu Salomonis, & dabo tibi decem Tribus. Porro vna Tribus remanebit ei propter seruum meum Dauid, & Ierusalem ciuitatem, quam elegi ex omnibus Tribubus Israel: eō quod dereliquerit me, & adorauerit Asaribem Deum Sidoniorum, & Chamos Deum Moab, & Moloch Deum filiorum Ammon; & non ambulauerit in vijs meis, vt faceret iustitiam coram me, & præcepta mea, & iudicia, sicut Dauid pater eius. Nec auferā omne Regnum de manu eius, sed Ducem ponā eum cunctis diebus vitæ suæ, propter Dauid seruum meum, quē elegi, qui custodiuit mandata mea & præcepta mea. Auferam autē Regnum de manu filij eius, & dabo tibi decem Tribus: filio autem eius dabo Tribum vnā, vt remaneat lucerna Dauid seruo meo cunctis diebus corā me in Ierusalem ciuitate, quam elegi, vt esset nomen meū ibi.* Rursus autem cū Abiam ambularet etiam in vijs patris sui Roboam, nec esset cor eius perfectū cū Domino Deo suo, sicut cor Dauid patris sui: tamen propter Dauid dedit ei Dominus Deus suus lucernam in Ierusalem, vt suscitarēt filium eius post eum, & statueret Ierusalem. Præterea cū Ioram Rex Israel filius Iosaphat à vijs Dauid, & Afa, & Iosaphat declinasset, populūq; ad Idola exemplo suo alliceret, atq; adeo filiam Achab in vxorem accipiens, iram Dei contra se vehementer prouocaret: tamen Scriptura diuina testatur, noluisse Dominum disperdere domum Dauid propter pactum, quod inierat cū eo, & quia promiserat, vt daret ei lucernam & filijs eius omni tempore.

1. Reg. 11. propter Ierusalem.

propter Dauid. vt remaneat lucerna. 1. Reg. 15.

lucerna propter Dauid: 2. Paralip. cap. 21. 4. Reg. 8.

1. Paral. c. 17.

Domus Christi est Ecclesia ipsius.

Magnificatur nomen Dei per Ecclesiam suā splendore.

In perpetuū.

Iohan. 11.

Quid vobis videtur, Lutherani? Quis maior est, Dauid, an Christus? Christū, fat scio, præferetis. Cui verō maiora promisit Deus, Dauidine, an Christo? Dauidi promisit quidem præclara, sed talia, quæ ipsi non nisi ob figurā eorū, quæ in Christo cōplenda erant, promittebantur. Dixit ergo Dominus ad Dauid per Nathan: *Annuncio tibi, quod edificaturus sis tibi Domum domum. Cumq; impleuerit dies tuos, vt vadās ad patres tuos: suscitabo semen tuū post te, quod erit de filijs tuis, & stabiliam Regnū eius. Ipse edificabit mihi domum, & firmabo Solium eius vsq; in æternū. Ego ero ei in patrem, & ipse erit mihi in filium: & misericordiā meā non auferā ab eo, sicut abstuli ab eo, qui ante te fuit. Et statnam eum in domo mea, & in Regno meo vsque in sempiternū: & Thronus eius erit firmissimus in perpetuū. Iuxta omnia verba hæc, & iuxta vniuersam visionem istam, sic locutus est Nathan ad Dauid. Cumq; venisset Rex Dauid, & sedisset coram Domino, dixit: Quis ego sum, Domine Deus, & quæ domus mea, vt prestares mihi talia? Sed & hoc parum visum est in conspectu tuo, idcoq; locutus es super domum serui tui etiam in futurum, & fecisti me spectabilem super omnes homines, Domine Deus. Quid ultra addere potest Dauid, cum ita glorificauerit seruum tuum, & cognouerit eum? Domine, propter famulum tuū iuxta cor tuum fecisti omnē magnificentiā hanc, & nota esse voluisti vniuersa magnalia. Domine, nō est similis tui: & nō est alius Deus absq; te, ex omnibus quos audiimus auribus nostris. Quis enim est alius, vt populus tuus Israel, gens vna in terra, ad quam perrexit Deus, vt liberaret & faceret populū sibi, & magnitudine sua atq; terroribus eijceret nationes à facie eius, quem de Egypto liberarai? Et posuisti populū tuum Israel tibi in populū vsq; in æternū. & tu, Domine, factus es Deus eius. Nunc igitur, Domine, sermo quē locutus es famulo tuo, & super domū eius, confirmetur in perpetuū, & fac sicut locutus es. Permaneatq; & magnificetur nomen tuū vsq; in sempiternū: & dicatur Dominus exercitū Deus Israel, & domus Dauid serui eius permanēs corā eo. Tu enim, Domine, Deus meus, reuelasti auriculā serui tui, vt edificares ei domum: & idcirco inuenit seruus tuus fiduciam, vt oret coram te. Nunc ergo, Domine, tu es Deus: & locutus es ad seruum tuum tanta beneficia. Et cœpisti benedicere domui serui tui, vt sit semper corā te: te enim, Domine, benedicente, benedicta erit in perpetuū. Si hæc in figurā Dauidi contigerunt, & tamē vsq; eō sunt obseruata, vt nulla quantumuis horrenda scelera filiorum Dauid possent hoc Dei promissum dissoluere, ac misericordiam eius auertere, quin de genere ipsius manerent Duces secundam carnem vsque ad Christi primum aduentum: cogitate, quid ipsi Christo & promissum sit per nomen Dauidis, & præstandum in successione filiorum eius, qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Et Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius, gloriam quasi vniuenti à Patre, plenum gratiæ & veritatis. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratiā, quia Lex per Moysen data est: gratiā & veritas per Iesum Christum facta est.*

in 11

Cogita.

Cogitate, inquam, id quod Dauidi & semini eius secundum carnem cōigit: gratiā quidem fuisse, minore tamē illa, quā Christo & semini eius secundum spiritum debeatur. Cogitate, quid impio semini Dauidis ob Dei promissionem perfolūtū sit; & colligite, quid expectandum sit pio semini Christiano, quod gratiā noui Testamenti pro gratia veteris Testamenti de plenitudine ipsius Christi accepit, quodq; veritatem pro vmbra possidet. Peccent filij Dauidis, quantum volent, & edificent excelsa, lucos adeant, idola venerentur, sacrificent filios suos idolis; & tamē duae Tribus eis seruantur, nec viuunt tantum, sed & regnant in Hierusalem. Oportebat enim *lucernam* in honorem diuinā promissionis in illa stirpe erigi, vt omnibus testatum esset, Deum nullis peccatis hominū retardari posse, quod minus, quod ob redemptionem generis humani, & ob gloriā nominis Diuini se facturū prādidit, omnino impleat. Si tantus honor vmbrae habitus est, si Dauidi *lucerna erigitur* etiam inter tantas posterorum suorū idolatrias; futurū nec quisquā putet, postquam Christo dictū est: *Filius meus es tu, ego hodie genui te: postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae*: iam deinceps per aliquot etiam secula nullam Christo *lucernam* in Ecclesia Christianorum erectam fuisse? Notum est, absq; vlla temporis intermissione tres Tribus, *Iudam, Leui, & Benjamin* ob honorem Dauidis cōseruatas esse in professione Legis & fidei, donec venisset Christus, & *ipse erat expectatio gentium*. Et nunc incertū erit, per octingentos annos & amplius, vtrum, nō dico tres tantae Tribus, sed vtrum tres homines per tātas ordine generationes Christianam fidem obseruauerint, nec ne? Erat *Tempus insigne* per ipsum Dauidem oblatum, & per filium eius adificatum Domino, vbi nomen Dei honoratū est vsq; ad Christum. Nunc autem nec minima quidem *aditula* in vniuerso orbe profertur, vbi per octingentos annos Christi nomen secundum rectam fidem honoratum sciat? Erat *Vrbis insignis Hierusalem*, vbi posteritas Dauidis ad gubernacula sedit, vsq; dū iniret Christi aduentus, quia scriptum est: *Non auferetur Septimum de Iuda, & Dux de fenore eius, donec veniat qui mittet dū est*. Et nunc ne *pagus quidam*, n. n. n. vllibi Deo seruauit a primo Christi aduentu vsque ad secundum? Hae enim omnia Protestantes statuere coguntur, vt nostram Ecclesiam abijciant, & suam euehant.

Psal. 2.
1.
Genes. 49.
Nota.
2.
3.
Genes. 49.
4.
2. Regum 5.
Psal. 109.
Esa. 2.
Mich. 4.
5.
Iosephus cōtra Apionē libris duob.
Iohan. 1.
Iohan. 5.

Erat *arx constituta* super montem Sion in Ierusalem, in qua Dauid habitauit, et *vocauit eā Cinitatē Dauid*. De qua arce dixit ipse in spiritu: *Virgā virtutis tuae en ista Dominus ex Sion; dominare in medio inimicorum tuorum*. Et alius Propheta: *De Sion exiit lex, & verbum Domini de Hierusalem*. Et nunc nulla est *arx* Christo *erecta*, per quam in medio inimicorum suorum dominetur? Nullus est ei, si non mons, at vel minimus collis in terra, vnde lex eius exeat ad eos qui ascendunt ad montem Domini, vt discant vias ipsius? Tota Iudaea regio facta est a diebus Iosue & Aaron locus, in quo habitarent posteri Iacob, & in quo regnaret familia Dauid: in eaq; regione tam clarē omnibus vicinis atq; etiam remotis quibuldā populis notum fuit, Iudaos habitasse, & circūcidi solitos esse, vnumque Deum abique simulachris aut idolis coluisse; vt eam rem ex gentium libris *scriptis contra Apionem Grammaticum* praeclarē demonstrant. Et nunc nulla erit in orbe terrarum vel *minimae circūcūla*, vbi a diebus Christi & Apostolorum eius fides Christiana perpetuō conseruata fuisse demonstrari queat? O impudentiam singularem. O stupendam caecitatem! Hoc Protestantes negare Christo, hoc vnigenito, cuius gloriam *vidimus*, tanquam verē vnigeniti a Patre; hoc Filio Dei figuras omnes perfectissimē complenti: quod in figuram Christi atque Ecclesiae suae, Dauidi, Templo Salomonis, vbi Ierusalem, monti Sion, Iudaea regioni tribuere coguntur? Cūm horribile hoc peccatū, quo haeretici omnes, & praesertim Pseudoeuangelici nostri laborant, tota mente reuoluo; nūli videor infinitam ipsorum malitiam velut in presenti videre, & ante hosce oculos habere constitutam. Quis enim istorum cordis durtiam & obstinatissimam peccandi voluntatē non supra, quā credi potest, admiretur: cum eos cernat, ita gloriam suam Dei gloriae anteponere, vt malint Christum Ecclesiae suae gloria spoliare, quā vt ipsi videantur fallam opinionem de Religionis negotio defendendam suscepisse?

En arūt forsitan inuiti ab initio in alijs quibusdā articulis fidei, merētibus hoc alijs ipsorū peccatis, vt a diabolo circumueniri permitterentur. At verō cum ad Ecclesiae quaestionem semel peruentum est, errare tantum eos amplius nō ausim dicere: haeticos verō esse, absq; omni dubitatione affirmārim. Cū enim omnes in scripturarum tractatione perpetuō versentur, nihil autem omnino in verbo Dei tot ac tantis tum figuris, tum Prophetijs, tum Pa-

rabolis,

rabolis, tum expressis & perspicuis verbis describatur, ac splendor, gloria, & perpetua successio Ecclesiae Christi: videmus tamen eos ita contra omnia & Legis, & Prophetarū, & Euangeliorum testimonia suam pertinaciam obfirmare, vt etiam si nō possint vel vnum hominē per singulas generationes, alij etiam vni per vices succedentem nominare, quē certō sciat, & manifestē demonstrent, suae opinionis antea fuisse, tamen velut re bene gesta, in haeresi pergant, libros conscribant, discipulos congregent, & manibus pedibusq; damnationem sibi ipsi vltro accersant. Sed nihil sane aliud efficiunt, quā vt Antichristi membra se esse prodant, quia vt ille Sponsum, sic isti Sponsam oppugnant; illi Christum, isti Catholicam Christi & Romanam Ecclesiam.

Lutheranos aut Calvinistas non esse veram Dei Ecclesiam, quia seruiuerunt aliquando, & ita seruiuerunt, vt constet, nullam omnino neq. tam diuturnam, neq. tam grauem, neq. tam inopinatam captiuitatem Iudaei: vltro tempore ab initio mundi, vsque ad Christum accidisse, quāta haec erat, quae iam per vos septingentos ad minimum annos Christianis accidisset, si Pseudoeuangelicorum congregatio Ecclesia Christi esset.

CAPIT. LXIII.

Ecclesia Christi tota nunquam potuit vel ad vnam horam captiua fieri, aut in vlla seruitute detineri. Primum, quia per adoptionis suae beneficium, quod a Christo accepit, libera est; quoniam *Veritas liberauit eam*. Si enim vos filius liberauerit, tunc verē liberi eritis. Nam qui propter iustitiam & veritatem patitur persecutionē, atq; adeo paratus est animam suam ponere pro amicis suis: ille nullo timore aut poena cogi potest ad peccatum. Sicut autem qui facit peccatum, seruus est peccati: sic qui facit iustitiam, iustus est. Sicut & ille iustus est, cuius filij nominamur & sumus. Quoniam omne quod natum est ex Deo, vincit mundum: & haec est victoria quae vincit mundum, fides nostra. Quomodo autem potest victoria ipsa in captiuitate aut seruitute redigi? Nā si aliquando seruiret, victoria esse desineret. Iudaei quidē secundum carnē rectē poterant in captiuitatem aut seruitutē abduci, propterea quod erant filij ancillae, & non liberae; Lexq; eorum & sacrificia tantum externa erant, quae non nisi certis modis, & certisq; temporibus & locis fieri debebant. Lex autem spiritus vitae in Christo Iesu liberauit nos a lege peccati & mortis. Lutheranos autem & Calvinistarum congregatio seruiuit aliquando cū filiis suis, quia fidem suā per annos ad minimū septingentos, nō est professā palam, vel quod non esset omnino in terris, vel quod si erat, ob poenae timorem tacuit, & se in antris & speluncis continuit. Si non fuit vlla istorum hominum congregatio in terris, vtrique isti non sunt Ecclesia Christi, quae nunquam cessauit esse, Christo dicente: *Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem saeculi*: Et Dei genitrix Maria dixit: *Beati me dicent omnes generationes, & misericordia eius a progenie in progenies imētibz eum*. Semper igitur erant Christianorum generationes in terris, nec vnquam deerunt cum quibus Christus sit omnibus diebus. Si ergo dicitis, vestram congregationē omnī tempore in terris fuisse; quāro, quānam antiqua historia de vobis mentionem facit, aut quā persecutionem propter iustitiam passi estis ab anno Domini sexcentesimo vsque ad millesimū? Nam hoc tempus potissimum nomino, non quod illis praecedentibus aut sequentibus annis vsquam ante Lutheri apostasiam fueritis, sed quia nolo nunc quaestionem non necessariam tractare, quantum discrimen sit inter vos, & Berengarianos, Waldenses, Hussitas, & alios eiusmodi haeticos. Satis enim mihi est hoc tempore, si ostendo, per ea secula, in quibus vos ipsi dicitis, extinctam propē Ecclesiam fuisse, vos veram Ecclesiam esse non posse.

Iohan. 8.
Math. 5.
Iohan. 8.
1. Iohan. 4.
1. Iohan. 5.
Roman. 8.
Math. 28.
Luca 1.

Ab anno igitur Domini sexcentesimo vsque ad millesimum, hoc est, per annos ferē quadringentos, necessariō fateri debetis, vos in luce Reip. non esse versatos. Iam enim Sacrificium Missae (vt & olim etiam) sed iam vestra cōfessione Sacrificium Missae percrebuit. Iam Purgatorium passim apud Latinos creditū est. Imagines in Ecclesia tam Latina, quā Graeca sunt collocatae, & publico Secunda Nicenae Synodi Decreto reuerenter adoratae. Iam Pontificis Romani auctoritas ab vniuersa Ecclesia est agnita vsque ad schisma Graecorum, quos ob eorum obstinatū errorem (in neganda processione Spiritus sancti a Filio) neque vos dicetis Ecclesiam Christi permansisse. Ab illo igitur tempore cū nec ipsi dicere audeatis, vestram fidem in orbe terrarum passim cognitam, & publica professione dominatam esse; restat, vt vestra congregatio vel nulla omnino fuerit, vel certē seruiuerit. Si enim dominata est, semper fecit vt non latēret, sed potius vt verbis, & signis quibuscunq;

mm iij per flam-

Math. 10.

per flammam, & cruces, & mortem in cognitionem hominum veniret. Meministis enim, scriptum esse: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine. Et quod in aure auditis, praecauite super iecta: & nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est. Liberam* (inquit Chrysostomus) *petit confessionem, ad maioremq; charitatem nos adducit, & sublimes, atq; inuictos esse desiderat; quapropter omnibus hac praecipit. Quae cum ita sint, quaero a vobis, quae tandem in regione fidem vestram illo tempore confessi estis, quo illa cepit opprimi? Ac debueratis quidem in omni regione, quae sub caelo erat, ea confiteri. Nam in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Dicite igitur, vbi confessi estis fidem in Christum publice? Aut vbi eam ob causam carcerem, vincula, mortemque subistis? Incipite a Gregorij Magni temporibus, aut paulo postea. Nam in ipsis initijs maxime erat Antichristo illi resistendum, quem fingitis tum cepisse Romanam Ecclesiam occupare. Ostendite vel vnum hominem (qui saltem Catholicus fuerit) in vniuerso mundo per ducentos annos & deinceps a Gregorij Magni seu vita, seu morte, qui ob id persecutionem aliquam sit passus, aut Martyrij coronam obtinuerit, quod vel Pontifici Romano restiterit, tanquam per tyrannidem incipienti se vniuersali Ecclesiae praepone, vel Missae Sacrificium negauerit pro viuus ac mortuis offerendum, & quae sunt eius generis. Si nulli erant tales, nulla tum fuit Ecclesia vestra; & ideo nec vera est. Si erant, et tacuerunt: data est vniuersa Ecclesia vestra, & ob id vera non est. Si erant, & non tacuerunt: producite Annales, in quibus id contestatum sit: Quanquam quid opus est Annalibus? Nam si erant, qui pro vestri Euangelij veritate se falsae doctrinae opposuerunt: iam vicisset fides vestra, iam non praeualuissent aduersus Ecclesiam vestram inferorum portae, iam tum stetit pro vobis insignis aliqua hominum multitudo contra Papam Romanum, & satellites eius quos appellatis; Sicuti pro fide Trinitatis, contra Sabellium, & Arium; pro persona Christi, contra Nestorium; pro duabus naturis & voluntatibus, contra Eutychem & Monothelitas insignis quidam ceteris fortissimè stetit & vicit.*

1. Co. 10. Exod. 1.

Scitis enim, contigisse olim Israelitis in figura, *ut quanto magis Egyptij opprimebant eos, tanto magis multiplicarentur & crescerent.* Vos autem a Gregorij tempore non estis multiplicati. Nam antea dicitis, vos occupasse multas gentes, postea verò cepisse opprimi & minui. Non ergo eratis veri Israelitae, qui quanto magis opprimebantur, tanto magis crescebant; quod etiam in Apostolis atq; in Primitiua Ecclesia videmus euenisse. Nam cum fieret quodam tempore persecutio magna in Ecclesia qua erat Hierosolymis, omnesq; dispersi essent per regiones Iudaeae & Samariae praeter Apostolos, ac Saulus deuastaret Ecclesiam: eo ipso tempore tum Apostoli perstiterunt ut confiterentur, tum qui dispersi erant, pertransibant euangelizantes verbum. Videtis, quod ipsa dispersio causa fuit, cur pluribus verbum Dei praedicaretur. Et cum Philippo (inquit) euangelizanti de Regno Dei credidissent, in nomine Iesu Christi baptizabantur viri ac mulieres. Non ergo sic sunt dispersi, velut fidem negaturi, sed velut eam propagaturi ex ea occasione. Vnde Regnum caelorum assimilatur grano sinapis, cuius virtus ac potestas (inquit Hilarius) tribulationibus & pressuris accenditur. Itaq; licet minimum sit ex omnibus seminibus, cum seminatur in agro: tamen cum creuerit, maius est omnibus oleis, & fit arbor, ita ut volucres caeli veniant, & habitent in ramis eius. Eodem etiam pertinet similitudo fermenti, quod licet tam exiguum sit, ut etiam abscondatur ab initio in farina tribus satus, aut in quolibet magnis mensuris; tamen vbi farinae appropinquauerit, totam massam fermentat. Sic igitur (inquit Chrysostomus) & vos cum vnti atque commixti fueritis, qui vos oppugnant, tunc ipsos superabitis. Et quem admodum fermentum in farina submersum non perditur, sed in naturam suam farinam transmutat: pariter (hoc est, eodem modo) in praedicatione hac Euangelij fiet. Nolite igitur timere, si magna pericula futura praedixi: non enim extinguetur fulgor vester, sed omnia superabit. At vester fulgor, id est Lutherani, per annos ad minimum quadringentos extinctus est; non estis ergo instar grani sinapis, aut instar fermenti, nec instar Discipulorum Christi. Non estis aedificati super Petram, aduersus quam porta inferi non praeualent. Non estis columna & firmamentum veritatis. Nam si quis vobis confisus esset, is utique, tacetibus vobis & quotidie decrescentibus, periisset. Longè secus euenit in Ecclesia Romana; in qua Petrus cum genuisset, extendit manus suas, & alius: cunctis eum, & duxit quod ille (secundum naturae affectum) duci no-

In Matth. Homil. 47.

Non extinguetur fulgor fidelium

Math. 16. 1 Timoth. 3. Iohan. 21.

duci noluisse. Sed hoc dixit Iesus, significans quae morte (Petrus) clarificaturus esset Deum. Nerone igitur in Petrum & Paulum saeuiente, Petrus manibus in cruce extensis, Paulus autem gladio vita finiuit. Qua ex re non parua gloria & fama tum Religioni Christianae, tum Ecclesiae Romanae accessit. Felix Ecclesia (inquit Tertullianus) cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: vbi Petrus passioni Dominicae adhaeruit, vbi Paulus Ioannis exitu coronatur, vbi Apostolus Ioannes, posteaquam in oleum igneum demersus nihil passus est, in insulam relegatur. Ego (inquit Caius contra haereticos disputans) habeo trophaea Apostolorum quae ostendam. Si enim procedas via regali, quae ad Vaticanum ducit, aut via Ostiensis: inuenies trophaea defixa, quibus ex utraque parte statutus, Romana communitur Ecclesia. Videtis (inquit August.) simulachrorum repleta, partim sine reparatione collapsa, partim diruta, partim clausa, partim in usum alios commutata. Ipsa simulachra vel confingi, vel incendi, vel includi, vel destrui: atq; ipsa huius seculi potestates, quae aliquando pro simulachris populorum Christianorum persequebantur, victas, & domitas, non a repugnantibus, sed a morientibus Christianis, & contra eadem simulachra, pro quibus Christianos occidebant, impetus suos leuasse, & Imperij nobilissimum eminentissimum culmen ad sepulchrum piscatoris Petri, submisso diademate, supplicare.

Nec in ducibus ipsis Petro & Paulo haec fidei victoria, quae vincit mundum, finem sumpsit. Nam postea persecuti sunt eandem Romanam Ecclesiam Domitianus, Hadrianus, Traianus, Antonini, Seuerus, Maximini, Decius, Valerianus, Diocletianus, Maxentius, Iulianus, Constantinus, Valens, Valentinianus Iunior, & Theodoricus Rex; adeo ut occiderint propè quadraginta Pontifices Romanos, praeter innumerabilem plebem Christianae multitudinem. Sed quid? Nonne vicit Romana fides? Vicit, planè vicit, & regnat usque in hodiernum diem, nec vllò vnquam momento Christianos latuit. Persecuti sunt eandem Ecclesiam postea non modo Imperatores Orientis, atque etiam interdum Germaniae Caesares; verum praeterea domestici ipsorum, hoc est, tum ciues urbis Romae, tum presbyteri etiam Cardinales: imo ipsi Pontifices Romani se mutuo persecuti sunt, per viginti quatuor Schismata, quae diuersis temporibus in ea Ecclesia contigerunt. Sed quoniam illa Cathedra erat Petra, super quam Christus promissit se aedificaturum Ecclesiam (quod & Hieronymus, & Augustinus aperte docent) non praeualuerunt inferorum portae. Quis iam, nisi rationis omni propè vsu priuatus, ingens discrimen non animaduertit inter vestram, & Romanam Ecclesiam? Illa vicit omnes persecutiones, nec vnquam fugit cognitionem Fidelium, sed quanto magis oppressa est, tanto magis multiplicata est, & creuit instar grani sinapis, ita ut nunc volucres caeli, hoc est, Reges & Principes mundi habitent in ramis Ecclesiae Romanae, & filij eorum, qui persecuti eam fuerunt, veniant curui ad eam, & pro Matre spirituali eam agnoscant. Vos autem vel non fuistis olim, vel muti fuistis, & adeo non creuistis per ipsas persecutiones, ut nec vestros persecutores, nec vestros martyres nominare possitis, imò ut nec vnam Ecclesiam aut celebrè, aut obscuram in vniuerso mundo habueritis, in qua conueniretis ad audiendum Dei verbum & ministranda Sacramenta. Nam quanto diligentius Ioannes Foxus, Henricus Pantaleon, & alij quidam ex vestris supplicia collegerunt, quae nuper ob haeresim & seditionem in vestros constituta sunt; hoc certius est, eos antiqua etiam Martyria colligere voluisse, si vel vnum hominem proferre possent, qui ob vestram fidem quippiam olim passus esset. Saltem ostendite de quibus Ecclesijs depulsi estis, ut vel ruinas vestras contemplari liceat. Sed quomodo, quod nusquam factum est, ostendi potest? Estis igitur filij ancilla, & non liberae. Seruistis cum Agar, & eieci estis in solitudinem cum matre vestra. Superbiistis quidem nuper contra Saram Dominam vestram, & Ismael vester (Lutherus) factus est aliquis magnus: & manus eius contra omnes, & manus omnium contra eum, sed non erit haeres filius ancilla cum filio libera. Filius manet in domo in aeternum, hoc est, in Ecclesia Dei ab initio mundi usque ad finem. Seruus autem non manet in domo in aeternum, quia nuper cepit Lutherus congregationi suae nomen imponere, & iam propè extinctus est, non modò a nobis, verum etiam a posteris suis, tam Calvinistis & Trinitarijs, quam Anabaptistis, & Libertinis.

Haecenus docui, vel non fuisse vllam, vel certè fuisse captiuam & seruituti obnoxiam Congregationem vestram. Iam illud superest, ut ostendam, talem fuisse hanc vestrae congregationis captiuitatem, ut nulla vnquam similis etià in veteri populo extiterit. Quando enim vnquam fuit Ecclesia illa Iudaeorum per tot secula simul oppressa, & sub iugum missa? Deinde nulla vnquam captiuitas veteri Synagoga contigit, quin de illa populus Dei prius admoneretur, ac de libertatis restitutione promissionem acciperet. Tum autem liberatio illa non

De preser. aduentus heret.

Apud Euf. in histor. lib. 2. cap. 25. Epistol. 42. ad Madant.

Hieronymi. in Epist. ad Damasum Augustin. in P. sal. cont. par. Donati. Tom. 7.

Nota

Gen. 21. Gal. 4. Iohan. 8.

1. 2. 3.

per eum, qui errasset aliquando in fide (quod sibi contigisse Lutherus fatetur) sed per hominem Sanctum, & ab ineunte aetate sua fidelis facta est. Nam (vt inde incipiamus) *Noë fuit vir iustus atq; perfectus in generationibus suis, ambulavitq; cum Deo.* Porro antequam is quingentorum esset annorum, filios Seth (qui vera Dei Ecclesia erant) non legimus corrupisse vias suas. Postea vero quam accepisset sibi uxores de schismaticis filiabus Cain, *sexcentesimo anno vixit Noë* disperdidit Deus vniuersam carnem per diluuium, Ecclesiamq; suam in pristinum nitorem per Noë restituit. Ita & corruptionis malum non nisi centum annorum spatio durauit, & liberatio per virum iustum & fidelis facta est. Quidquod etiam hoc ipsum diluuium predictum est? *Nam centum viginti anni ad penitentiam dari sunt, cumq; populus non respiceret, anno centesimo inundauit aqua Diluuii.*

Cum autem periculum postea esset, ne inter Chaldaeos vera fides extingueretur (ad illas enim angustias perducta res est, vt in vna domo Thara (vt notat Augustinus) per vniuersum mundum custodita sit plantatio Ciuitatis Dei, eduxit Deus Abram, & ait: *In te benedicetur vniuersa cognationis terra.* Quo satis aperte declarauit, educationem illius de Vr Chaldaeorum significare educationem gentium de idololatria sua, nec eas post acceptam semel fidem magis eam amitturas, quam Abram & semen eius fidem amisit, donec venisset Christus benedictum illud semen, in quo omnes, qui successorem ab Apostolis accepimus, benedicti sumus. Tam enim fideles erant Abram, Isaac, & Iacob, vt Deus voluerit *Deum illorum* appellari.

Iam vero filij Iacob fuerunt quidem ad aliquod tempus in Aegypto seruitute oppressi. Vide tamen, quot in ea re victorias retulerint. Primum ea seruitus predicta est, vt ne putes inopinatum fuisse. Ait enim Deus ad Abraham: *Suspice caelum, & numera stellas, si potes, sic erit semen tuum.* (Tale semen nos sumus, & semper fuimus: tale vos non eratis ante aliquot annos, sed nec adhuc estis praeter nos) *dictumq; est ad Abraham: Scito praenoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subiciet eos seruituti, & affligent quadringentis annis. Verum tamen gentem, cui seruituri sunt, ego iudicabo: & post haec egredientur cum magna substantia.* Hos vero quadringentos annos non in Aegypto, sed in terra Chanaan maiore ex parte transactos esse, atque non primum ab ingressu Iacob in Aegyptum numerandos, alibi in hoc libro planum feci. Porro cum seruitus vestrae congregationis totis quadringentis annis & multo amplius durauerit, nec tamen Ecclesia Christi potuerit minori cura Deo esse, quam vetus Synagoga fuit: aequum est vt doceatis, primum vbi predictum de illa vestra seruitute sit, deinde vbi liberatio vestra sit promissa; demum quae poena secundum Scripturam sacram sit sumpta de iis, qui vos tot seculis in seruitute detinuerunt. Postremo cum in Aegypto esset Ioseph Propheta & filij eius in Dei timore educati, cum essent nutrices fideles, quibus etiam Deus *Domum*, id est, posteritatem edificauit; cum praeterea Leui & filij eius adessent, qui populum officij commonefacerent, ne penitus obliuisceretur Dei, ac denique Moyse de domo Leui ad eos a Deo mitteretur, & seniores filiorum Israel videntes miracula, crederent: exiit domus Iacob ex Aegypto, & ad terram promissionis peruenit secundum quod predictum erat: vobis autem nihil simile accidisse demonstrare vniquam poteritis.

Post autem cum in Pabylonem populus abducendus erat, quam perspicue praedixit Ieremias? *Seruiet omnes gentes istae Regi Babylonis septuaginta annis. Cumq; impleti fuerint anni septuaginta, visitabo super Regem Babylonis.* Porro dum populus in Babylone erat, licet carnalia sacrificia obire non poterat: tamen orabat versus Ierusalem, & habebat Prophetas, Leuitas, Sacerdotes, & Scribas, quorum consilio gubernaretur. Ac demum reductus est in patriam per Iesum Sacerdotem magnum, & per Zorobabel filium Salathiel Ducem Tribus Iuda. Nihil vt hic sit, quod non tum prauiusum fuerit, tum per Duces ordinarios restitutum. Ac sane mala prauiusa minus feriunt. Nec illa Captiuitas aetatem hominis transgressa est, aut Religionis obliuionem inuexit. Quid vos simile ostenditis in vestra seruilis congregatione? Quam Prophetiam de tempore seruitutis vestrae profertis? quos Pastores & Doctores nominatis, qui tempore Captiuitatis plebem docerent verbum Dei? Cum vero expirasset seruitutis tempus, quos ordinarios Duces, hoc est, quos Sacerdotes, Prophetas, Pastores & Doctores aut Ministros Christi producit, sub quibus securus populus ad suam patriam & Religionem reuersus sit? Vos vero horum nihil habetis, quia veram Dei Ecclesiam non habetis.

Praeterea, quae seruitus totius Ecclesiae esse potest, quae per vniuersum orbem propagata est? Cum enim latius pateant Ecclesiae, quam vllius Imperij fines, nec simul vndique persecutio moneatur, & nemo vnus eam partem queat persequi, quae sub ipso constituta non est: vnde nobis persuadetis, totam simul Ecclesiam in captiuitatem aliquando abductam esse? Quid

Gen. 6.

Gen. 7.

Hieronymus in quaestio- nibus Hebr. De Ciuit. Deut. 10. cap. 12. Gen. 17.

Gal. 3.

Gen. 15.

Exod. 3. Exod. 4. Exod. 12.

Ierem. 25.

Daniel. 6.

Aggaei 1.

Ephes. 4.

Quid quod nouo exemplo Protestantium secta ferro sibi viam apud eos patefecit, qui eam nec prius pacifice didicerat, nec iam armatam audire cupiebant? Imo & subditi apud eos Regibus leges imponunt, eosq; vi ad fidem nouam proficendam, vel certe permittendam adigunt. An vnquam sic propagarunt Euangelium suum Apostoli? Quid in Germania Saxo & Langrauius Hesiæ, quid in Gallijs Condæus, quid in Anglia Viatus, quid in Scotia Iacobus, quid in Flandria Ludouicus & cæteri coniurati tentarunt: nisi vt partim Lutheranam, partim Caluinisticam religionem vi & armis in eas regiones inferrent? Neq; tamē hæc vobis obijcerē, si tantum fierent a malis hominibus, & non doceretur a Magistris & Pastoribus veteris. Aliud est, fidei, cui omnes obedientiam ab initio pacifice praestitimus, armis postea defendere: aliud per Apostasiam abijcere pristinam fidem, & aliam per vim stabilire. Illud Regibus & Potestatibus seculi huius faciendum est; hoc neq; Regibus, multo minus Euangelistis conari licet. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in caelestibus. Sate ergo succincti lumbos vestros in veritate, & indutiloricam iustitiam, & calcate pedes in preparationem Euangelij pacis. Defendenda (inquit Lactantius) Religio est non occidendo, non seuitia, sed patientia: non scelere, sed fide. Illa enim malorum sunt, hæc bonorum: & necesse est bonum in Religione versari, non malum.* Cum autem ex fructibus suis cognoscitur arbor, nec alios vno tempore, quam alio pariat; audacter dixerim, aut profus infructuosam arborem vestram fuisse, aut certe si qui eiusdem sententiae cum Lutheranis aut Caluinistis ante hanc aetatem in orbe terrarum fuissent; eiusmodi fructus iam olim parituros fuisse, quales nunc protulerunt. Videmus igitur iam olim euerfas Ecclesias, destructa Altaria, Missam abrogatam, Sanctas Virgines a Monasterijs educatas passim fuisse ad nuptias: arma in Reges a ciuibus sumpta, contemptos Episcopos, neci datos hinc Papistas, illinc hæreticos: audissemus ciuiles Magistratus (etiam si feminae essent) Capita Ecclesiarum appellatos, Concilia œcumenica in nulla pretio habita: duo Sacramenta, non septem: secundas nuptias contrahi viuente uxore prima, quæ ob fornicationem repudiata esset. Denique Historiarum atque Annales, qui nunc pleni sunt rebus gestis Ecclesiarum vestrarum, tunc etiam eiusmodi causis referri fuissent. Quorum quia nihil, vel propè nihil vidimus, aut legimus a sexcentesimo anno salutis humanæ vsq; ad annum Domini millesimum: vtique non fuit olim talis aliqua Ecclesia, qualem nunc ostentatis, verum illa est terra nuper nata est, & ideo in terram propediem reuertetur; cum autem *manifestati fuerint, qui probati erant in Ecclesia*, aut ea vitia in Catholicis emendata erunt, in quorum vindictam hæc Domini flagella in nos missa sunt: aut cum *id mysterium iniquitatis* (quod per vos operatur Satanas) consummatum in Antichristo, & spiritu oris Christi destructum fuerit. Et tunc iustificabitur Christus in verbo suo, quod ad primum Pontificem Christianorum dixit: *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non preualebunt aduersus eam. Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua: & in aliquando conuersus confirma fratres tuos. Petrus vero Cathedram suam Episcopalem in vrbe Roma constituit, in qua vna Cathedra (inquit Optatus) vnitas ab omnibus seruaretur, vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem Cathedram, alteram collocaret.* Quod cum Lutherus fecerit, vsq; eius exemplum secuti sitis; quomodo a schismate excusari aut ille potuerit, aut vos possitis, non video.

Ephes. 6.

De iustitia lib. 5. c. 20.

Math. 7.

1. Cor. 11.

2. Thess. 2.

Math. 16. Luc. 22.

Optat. lib. 2.

Si Congregatio Protestantium Ecclesia Christi esset, eam fuisse obscuriorem non modò veteri Synagoga, sed etiam ipsa illa dispersione, in qua post Hierosolymorum euersionem Iudæiam nunc agunt.

CAPVT LXV.

Abfurda quidem illa sunt, quæ iam commemorauimus de Christi Ecclesia infra dignitate veteris Synagogæ deiecta. Sed longè sunt absurdiora, quæ sequuntur. Dico enim, illam Protestantium Congregationem, quæ ipsis Ecclesia Christi videtur esse, non solum veteri Synagoga, sed hodierna captiuitate ac dispersione populi Iudaici longè inferior per secula etiam multa fuisse. Etenim si a vastatione Templi per Titum & Vespasianum repetentes, ordine statum populi Iudaici vsque ad hæc tempora deducamus: facile inuenimus, & semper fuisse in mundo permulta Iudæorum millia, & cultus Diuini causa in Synagogas proprias omni aetate conuenisse. Nam & Moyse praedixit, Iudæos ab idololatria in omnes gentes fore dispergendos, & Dauid de illis praedixit in hunc modum: *Ne occidas eos, ne quando obliuiscantur populi mei (aliàs) legum tuarum. Disperge illos in virtute tua, & depone eos, protector meum*

Deuter. 32. Psal. 58.

n. em, Domine. Eorum verò mentionem etiam post Hierosolymorum euersionem *Iustinus Martyr* facit, quorum agro, ait, esse desertos, oppida vastata, fruges deuoratas, nec ipsorum quemquam audere ascendere Hierosolyma. Ostendit autem, eos non differre à ceteris montibus, præterquam Circumcisione. Execrari verò solitos in suis Synagogis, quotquot in Christum credidit. Ergo & erant illis diebus Iudæi, & Sacramentum Circumcisionis celebrabant, & cōueniebāt in Synagogis. Tertullianus cōtra Iudæos librū scripsit, in quo disputans cū ijs Iudæis, qui adhuc uiuerent, de Lege ac Prophetis, ait eos cepisse habere lacus contribulatos, id est, Synagogas in dispersiones gentium. Habebant igitur Synagogas saltem inter gentes. Iudæi (inquit Cyprianus) dispersi & palabundi, soli & cæli sui profugi, per hospitia aliena iactantur. Nō ergo erant aut illis diebus, aut vnquam postea ignoti Christianis. Iudæi tenent omnino (inquit Augustinus) reliquias legis suæ, circumciduntur, Sabbata obseruant, Pascha immolant, azima comedunt. Sumi ergo Iudæi, non sunt occisi, necessarii sunt credentibus gentibus. Et alibi: Ecclesia Catholica per totum orbem valde lateq; diffusa omnibus errantibus uiuitur ad profectus suos, & ad eorum correctionē cūm euigilare uoluerint. Vt ut enim gemibus, ad materiam operationis suæ: hereticis, ad probationem doctrinæ suæ; Schismaticis, ad documentum stabilitatis suæ; Iudæis, ad cōparationem pulchritudinis suæ. His verbis Augustinus significauit, tantam esse pulchritudinem Ecclesie Christi præ Iudæorū populo, qui tunc extra Iudæā sine Sacrificiorū cærimonijs dispersus per omnes gentes agebat: ut ipsa res clamaret, nostrā fidē esse à Deo, Iudæorū verò pertinaciā & inuidiā in Christū, esse à diabolo. At nūc longē aliter se res habet, si tamē Pseudoeuāgelicis credimus.

Cū enim Iudæi uiuant vsque in hodiernum diem tūm in alijs vrbibus Italiæ, tūm Romæ nominatim; & vbicunq; sint, tūm circūcidant infantes suos, tūm in Synagogis cōueniāt; non possit verò locus vllus in orbe Christiano monstrari, vbi per valde multa secula Pseudoeuāgelicorū aliqua Cōgregatio ante Lutherū natū celebrata sit: vtiq; abiectionis fuit per aliquot secula (si Protestantibus credendū est) Ecclesia Christi, quā vel præsens Iudæorū captiuitas & dispersio sit. Quin & Gregorij Magni ætate idē ipse fateor, *permissū Iudæis esse ut veteres Synagogas suas sine inquietudine possideant*: quod vsque in hodiernum diem ita se habere, videmus. Non manent igitur Iudæi, ut testes iam sint fidei nostræ (si tamen Lutheranorum Ecclesia vera est) aut ut per ipsorum miseriam, Ecclesie Christi felicitas contestata sit; sed potius ut triumphum de Ecclesia Christi ducant, utpote quibus in os Lutheranis & Calumnistis dicere licet: Vos docetis, Ecclesiam vestram per annos ferē octingētos fuisse dispersam in multis gentibus, nec id tamen probatis. Fuimus & nos dispersi, cūm partim vixerimus in Africa, partim in Græcia & Asia, partim in Italia, quod nec vos ipsi potestis negare. Sed cūm vos, Lutherani, nullum in illa dispersione vestra locum habueritis, in quo Dei cultum ritu vestro celebraretis: nos proferimus Synagogas nostras in vrbe Venetiæ, in Ferraria, in Mantua, in Alexandria, in Constantinopoli, in ipsa Roma: ut meritō nos liberi simus, vos autem serui; nos ille populus adoptionis, vos autem reprobationis; nos Ciuitas in monte posita, vos autem filij tenebrarum, qui nunc demum post tam longum interuallum, cepistis Ecclesias habere, & Sacramenta vestra celebrare. Quid huic Iudæorū orationi respondebunt Pseudoeuāgelici? Nihil sanē eorum, quæ dicuntur, negare possunt. Iudæorū enim Synagogis etiā hodie plurimæ orbis terrarum partes plenæ sunt. Et ante paucos annos non minus in Hispania, Gallia, ac nostra Anglia percrebuerunt. Porro siam Synagogam nec vnā in vniuerso mundo proferre Lutheranis possunt, vbi Baptisma (ipsorum more ac instituto) sine Chrismate semper administratum sit, & vbi aut fas nō fuerit Virginitatem vouere Deo, aut necessarium non fuerit dicatam semel Virginitatem omnino conferuare; vbi Altare non fuerit, in quo Eucharistia offerretur: vbi denique Presbyter non præfuerit, qui sacramentum Ordinis de manu Episcopi accepisset. Tales enim Ecclesias, vbi Chrisma conficitur, vbi vota castitatis fiunt, & vbi Sacrificiū Corporis Christi celebratur, Lutheranis non ferunt. At olim cūm aliæ nullæ fuerint, profectō Lutheranis sine Ecclesijs fuerunt per omnes gentes, ex eoq; nec fuerunt quidem omnino. Nullus enim hominum cætus, qui Deū quemcunq; coluit, absque loco sacro, in quo eius cultum profiteretur, tā diu fuit. Erant ergo non solū antiquis Iudæis, verūm etiam ijs, qui adhuc supersunt, infeliciores Lutheranis, & longē miseriore. Itane? Huc reciderunt Prophetiæ de Christi Ecclesia, ut euersis demque Hierosolymis, maior sit splendor & gloria ruinæ Iudæorum (qui ad reliquiarum quidem Fidelium salutem, sed interim ad pertinaciam pœnam referuantur) quā florentis Ecclesie Christianæ, ad cuius gloriam contestandam Iudæi

In Tryphon.

In lib aduersus Iudæos. De Idolorū vanitate.

In Psal. 81.

De vera religionē c. 6.

Lib. 7. Ep. 5.

Iudæorū oratio ad Lutheranos.

Vide Hieronymum aduersum Luciferianos.

Rom. 11.

Iudæi tam infeliciter dispersi & palabundi agunt? Hieronymus cū angustos fines Iudææ (quam tamen totam Iudæi non possidebant) declarasset, se dicit fecisse, *ut deueret supercilium Iudæorum, qui (inquit) Synagoga angustias Ecclesie latitudini præferunt*. Quod si Protestantium congregatio est vera Christi Ecclesia, illius angustia per octo aut nouem secula maiores sunt, quā Iudæorum vllō vnquam tempore fuerunt. Quid enim potest angustus cogitari, quā vt nec vnā adiculam demonstrare vos, Lutherani, possitis, in qua Deo seruistis ante hos quinquaginta annos? *Planē* (inquit Augustinus ad Donatistas & Rogatianos) *& Iudæi, & Pagani, si tam paucos putarent esse Christianos, quā pauci vos estis, qui solos vos Christianos esse perhibetis: nec blasphemare vos dignarentur, sed & nunquam ridere cessarent. Non uermetis, ne uobis dicant Iudæi: Vbi est, quod Paulus uerter Ecclesiam uestram intelligit? Vbi dictum est: Letare sterilis, quæ non parit: rumpe & clama, quæ non parit: quoniam multi filij deserte magis quā tuus, quæ habet virum, præponens multitudinem Christianorum multitudini Iudæorum: si Christi Ecclesia est paucitas uestra? Hoccine illis dicturi estis: Ideo magis in illi sumus, quia pauci sumus? Nec attenditis, eos responsuros, quælibet vos esse dicatis, non tamen estis illi, de quibus dictum est: multi filij deserte, si tam exigui numero remanserint?* Hæc Augustinus.

Cæterū si Donatistas & Rogatianos, qui Africa, hoc est, tertiæ partis mundi magnam partem iam, cū hæc scriberet Augustinus, ab annis centum occuparant & impleuerant, quique multo plures Ecclesias, & certē quidem trecentos Episcopos & amplius suæ factionis habebāt (vti ex collatione ipsa cōstitit) si tamen illos Episcopos cum plebibus suis præ multitudine Catholice Ecclesie, quā Prophetiæ describunt, exiguum esse numerum, Augustinus iudicauit: quid erat dicturus de Lutheranis, qui nullum Episcopū in vniuerso mundo suæ factionis habuerant, nullū presbyterū, nullā Ecclesiā, in qua cōueniretur aut orandi, aut prædicandi causa? Nam hoc ad cæteras Protestantium calamitates accessit, ut nulla hæc sit tam ab omnibus Episcopis inops & egena esset, quā ipsorū est. Ariani sanē acquirerūt sibi multarum Ecclesiarū Antistites, adeo vt Synodos decem breui spatio collegerint. Equidem fateor, mihi verba deesse, quibus animi mei dolorē exprimā; esse vllōs in mūdo tā sine cōmuni sensu, vt Lutheranos aut Calumnistas illam Dei Ecclesiā existimēt, quæ à Prophetis, à Lege, ab Euangelio tam frequens, tam celebris, tā pulchra depingitur? Clamat ad Iudæos Augustinus: *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, ab oriente Sole vsque ad occidentem, non in vno, sicut uobis fuerit constitutum, sed in omni loco offerri sacrificium Christianorum, non cuiuslibet Deo, sed ei, qui ista prædixit, Deo Israel. Vnde & alibi dicit Ecclesia sua: Et qui euerit te, ipse Deus Israel vniuersæ terræ uocabitur.* Ad vos autem, ô Lutheranis, clamare isti Iudæi possunt: *Aperite oculos tandem aliquando, & videte, nobis plures fuisse ab oriente Sole vsque ad occidentem Synagogas, quā vobis Ecclesias (re vera semper, ex uestra aut cōfessione) per annos iam ferē mille. Conuertimini ergo ad domum Iacob, & circūcidite carnē uestram, quia multo uerius Ecclesia Dei nos sumus, quā vos. Nam vnde potius factum putamus, vt in Lituania circumciderent se nuper aliquot Christiani, quā quod cū nullo modo uellent in Romana Ecclesia perseuerare, Pseudoeuāgelicorum verò Ecclesiam non antiquam, sed nuper exortā clarē cernerent; Iudæorū aut perpetuam successione ab initio vtiq; ad hæc tempora viderent; non possent autem sine aliqua Ecclesia salutem sperare: in Iudæorum Congregatione potissimum sibi acquiescendum esse iudicabant, & propterea Circumcisionis signum acceperunt? Huc, huc, ô Protestantes, tendit Euangelium uestrum. Non enim ignoratis, opinor, Iudæos expectare Melsiam suum, videlicet Antichristum. Illius autē vias oportet per Eliam aliquem, qui Præcursoris loco sit, honorificè præparari. Vnde & Lutherus uerter nō sine magno mysterio, *Tertius Elias à vobis est dictus.* Nam vt primus fuit Ioannes Baptista, qui vias Christi in primo eius aduentu præparauit, secundus autem ipse Elias erit, qui secundum Christi aduentum præcedet: sic tertius Elias Lutherus est, qui in aduentum Antichristi præcurrens populum ei tenebrarum præparauit. Non quod putem, ipsum Lutherum hoc sciuisse (neque verò solet diabolus quibuslibet enuntiare secreta consiliorū suorum) res tamen ipsa hoc loquitur, quod nunc aperiam. Lutherus à Sathana edoctus est, ut omnes Christianorū Ecclesias per vniuersum orbem Apostasiæ accusaret, ac præcipuè Romanam, quæ omnium & antiquissima est, & maxima. Ac ne si subito ad Iudæos à Christianis transfiretur, minus multos falleret: in noua Lutheri Ecclesia persistendum ad aliquod tempus, Satanas iudicauit, donec ea manifestissime deprehenderetur, successione ab Apostolis non habere, & ideo Ecclesia Christi non esse. Nam tunc pertinaces illi hæretici, qui &*

In Epistola ad Dardanū.

Epist. 48.

Gal. 4.

Apud August. Tom 7 In præf. breuiculi collationū.

Atthanaſii Apologia.

Oratione ad uelut Iudæos cap. 92.

Malach. 1. 1. 54.

Ioann. 2. Theſſal. 2.

Lucæ 1. Malach. 42.

Iren. lib. 3. c. 3.

qui & nouam istam congregationem clarè perspicent Ecclesiam Christi esse non posse, & tamen ad Romanam Ecclesiam reuerti nolunt, ut ne frustra illam odisse aliquando videantur; nihil putabunt consultius, quàm ut vniuersam Christi Ecclesiam, Christumq; ipsum abnegent, ac nondum venisse Messiam asserant, expectandum verò adhuc esse, donec tandem vnà cum Iudæis Antichristum ipsum pro Christo suscipiant. Ac nimirum si reuelabitur suo tempore homo ille peccati, filius perditionis, qui aduersatur Christo, & extollitur super omne quod dicitur Deus, ita ut in Templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus: si aduentus eius erit secundum operationem Satanae in omni virtute, & signis, & prodigijs mendacibus, & in omni seductione iniquitatis, ijs qui pereunt, eò quòd charitatem veritatis non receperunt ut salui fierent: nò possit autem recipi Antichristus, quàm diu creditur ab omnibus gentibus, Christum iam venisse in mundum, eiusq; rei Ecclesiam suam per omnes gentes diffusam locupletissimum testimonium esse: profectò qui rectè velit præparare viam Antichristo, ante omnia oportet, ut hanc vniuersalem, quæ vbique diffusa est, Ecclesiam ex animis hominum tollat, ut Christus sine testimonio suo primùm in terris relinquatur, ac deinde locus vacuus

a. Theosal. 2.

Antichristo in cordibus hominum præparetur, in quo sedeat velut in Templo Dei. Nam hoc Satanas per Paganos, hoc per Iudæos, hoc per omnes Hæreticos, hoc per Mahumetanos, potissimum aut nunc per Lutheranos & Caluinistas agit: ut antiquam Ecclesiam Christi memoriâ, successioneq; claritatè, quod in se est, auferat; quòd plurimis tã de singulis propè articulis fidei, ac præcipuè de vera Ecclesia dubitantibus, ille per falsa miracula sua fidè apud incredulos inueniat, & ita velut in vacuâ possessione intrans, leui opera Christum ex animis hominũ euellat, seq; extollat supra omne quod dicitur Deus aut quod colitur. Nec enim aliorum spectauit

Actor. 1.

Dauidis Georgij ratiocinatio illa, qua se verum esse à Prophetis promissum Messiam, Christum aut Impostorem, hoc modo probare nititur. Sic eim colligit. Si Christus ille verus fuit Messias, oportebat ut contra Ecclesiam ab illo fundatam portæ inferi non præualeret: sic enim promiserat. Iam autem præualuerunt, sicuti in Papatu manifestum cernimus. Non erat ergo ille

a. Theosal. 2.

verus Messias. Hæc ille nebulo. Sed in hoc apparuit Filius Dei, ut dissoluat opera diaboli. Huic igitur malo occurrens, cum ipse per naturam firmissima Petra esset, promissit se edificaturum Ecclesiam suam super Petram illam, cui ob eam causam dixerat: Tu vocaberis Cephas. Et iterum: Tu es Petrus. & demum: Amas me plus huius? Pasce oues meas: super hanc (inquit) Petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.

1. Iohan. 3.

Certò igitur sciamus, neminem omnino saluari posse, qui Petrum à Christo Pastorem totius gregis constitutum, contemnat, aliumq; Pastorem extra vnitatem Cathedræ Petri querendum sibi statuatur. Fremant Lutherani quantum volent: ut olim ex Iudæis, ita nunc ex Ecclesia Romana salus est. Nam ut omnium Iudæorum primus Pontifex in Templo Hierosolymitano sedebat, cuius imperio necesse erat omnes obedire: sic omnium Christianorum primus Pontifex (quem Petrum fuisse Eusebius refert) hodie in Ecclesia Romana sedet. Quid multis?

Iohan. 1.

Matth. 16.

Iohan. 21.

Matth. 16.

Hanc totam disputationem verbis Hieronymi concludam. Absit ut: nostra Deus mortuus sit. Alligatus est foris, & vasa eius direpta sunt. Allocutio Patris impleta est: Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam: & possessionem tuam, terminos terra. Apparuerunt fontes aquarum: & reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. In Sole posuit tabernaculum suum: nec est, qui se abscondat à calore eius. Deo plenus Psalmista canit: Inimici defecerunt frumina in sinem, & ciuitates eorum destruxisti. Et ubi, quæso, isti sunt inimici religiosi, imò profani, qui plures Synagogas asserunt esse, quàm Ecclesias? Quomodo destructæ sunt diaboli ciuitates: & in fine, hoc est, in seculorum consummatione Idola corruerunt? Si Ecclesia non habet Christus, aut si in Sardis tantum habet: nimirum pauper factus est. En, si Britannias, Gallias, Orientem, Indorum populos, Barbaras nationes, & totum semel mundum possidet Satanas: quomodo ad angulum vniuersæ terre Crucis trophæa collata sunt? Ex quibus Hieronymi verbis facile addiscimus, nihil absurdum esse, quàm ut plures Iudæorum Synagoga, quàm Christianorum Ecclesiæ dicantur in mundo vnquã post Christum extitisse. Et tamen tã Lutherani, quàm Caluinistæ necesse habet cõfiteri, plures Iudæorum Synagogas, quàm suorum Ecclesias per valde multa secula extitisse. Quid ergo superest, nisi ut certissimò credamus, Lutheranos, & Caluinistas nò Christi Ecclesiã, sed Antichristi præcursores existere: qui dũ Catholicam Christi Ecclesiam oppugnant, & Christum interim sine testimonio in terris relinquere conantur, viam expeditissimam Antichristo præparant. Ac de Antichristo & eius

Iohan. 4.

Deuter. 17.

In Chron.

Hieronymus

aduertens Lu

ciferianos.

membris hæctenus dictum sit; ad honorem Christi, & Sanctæ Catholicæ atq; Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ.

F I N I S,

INDEX PERSONARUM ET RERUM, DE

quibus in his Octo Libris potissimum agitur.

A.

Aronus & posterorum eius Primatus, pagina 228
Abd-Isu patriarcha Assyriorum Orientalium primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pagina, 666. numero 1555. & 1556.
Abel tam faciendo sacrum de agnis suis, quàm patiendo mortem in carne sua tñm cenæ, tñm crucis Domini Sacrificium figurauit, pagina, 17.
Abeliani, hæretici, pag. 347.
Abominatio desolationis est ipse Antichristus, pa. 786.
Abraham erat minor Melchisedeochi, pa. 132. & 224.
Absolutio Sacerdotalis tã olim à Nouatianis, quàm nunc à Protestantibus oppugnatur, p. 289. & 291.
Abstinentia à certis cibis laudabilis est, p. 341. c. p. 379. b.
Acatius Constantinop. Episcopus, primatum Romanæ Ecclesiæ ante sehisimam asseruit, pag. 384. n. 366.
Acatius, hæret. vide Acatiani, pag. 315. c.
Accursus primatum R. Ec. asserit, pag. 580. num. 951.
Acephali, hæret. pag. 401.
Acefus Nouatianus, pag. 311.
Adamus Delphinus prim. Romanæ Ecclesiæ asserit, pa. 640. num. 1478. & sequen.
Adamantus Orator vij. Cantonum Heluetiorum, Rom. primatum asserit, p. 656. num. 1536. vsque 1538.
Adam saluatus fuit, pag. 367. c.
Adamum præfuisse solum toto humano generi, præsertim ei quod in fide vero permansit, pa. 119. 130. & 222.
Adamus nisi peccasset, mortem non subiisset, pag. 383. d.
Adamiani, hæret. pag. 269.
Adalbertus Pragensis Ep. prim. Ro. Ec. asserit, p. 450. n. 695. Adelmanus, pa. 469. littera. m.
Adiaphorista, hæret. p. 712. Adeodatus, pa. 425.
Ado primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, p. 442. n. 668.
Adoratio quadam soli Deo, alia creaturis impenditur, pag. 437. e.
Adrianus ij. primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 442. num. 671.
Adrianus i. pag. 433. Adrianus ij. pag. 441.
Adrianus iij. pag. 443. Adrianus iij. pag. 483.
Adrianus v. pag. 512. Adrianus vi. p. 587.
Ægidius Viteruiensis, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 568. num. 1213.
Æneas Syluius, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pa. 552. n. 1104. vsque 1111. & p. 558. n. 1134. & sequi.
Æreus, hæret. negauit oblationem pro defunctis, ieiunia iudicis, & Episcopalem prerogatiuam, p. 325. a. b. c.
Africa sumpsit Sacerdotalis ordinationis exordium à Sede Apostolica Romana, pag. 406. nu. 478.
Agapetus primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pa. 392. num. 411. & sequentibus.
Agapetus i. Papa, pag. 393.
Agapetus ij. papa, pag. 449.
Agapeta, hæret. 331. d.
Agatho, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, p. 424. num. 581. & seq.
Agatho, papa, pag. 425.
Agnita, hæret. pag. 401.
Agonychia, hæret. pag. 429.

Aimoinus primatum Rom. Eccl. asserit, p. 468. n. 167.
Alanus Copus primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pa. 724. num. 2016. & seq.
Albertus Pius Carporum princeps, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 582. num. 1287. vsq. 1290.
Albertus Pignus prim. Rom. Eccl. asserit. p. 628. n. 1445. vsque 244. g. & p. 630. nu. 1449. vsq. 1451.
Albertus Magnus, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 510. num. 960. & seq.
Albinus (seu Alcuinus) Caroli Magni præceptor, primatum Rom. Eccl. asserit, pag. 434. num. 623.
Aldephonsus Rex primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 442. num. 662. & 663.
Alexander Archiepiscopus Alexandria, p. 309. littera d.
Alexander iij. pag. 505. littera l.
Alexandrina Ecclesia primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 312. num. 96. & pa. 334. n. 137.
Alexander de Ales prim. R. Ec. asserit, pag. 508. n. 957.
Alexius Episcopus Melfitanus, primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 586. n. 1222. & 1223.
Alexandria Marci Petri Discipulũ sedisse, & eam Ecclesiam reddidisse secundam Sedem, p. 252. & 254.
Alexander i. Papa, p. 261.
Alexander ij. p. 457.
Alexander iij. p. 487.
Alexander iij. p. 511.
Alexander v. p. 535.
Alexander vi. p. 565.
Alfonso de Castro Primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 596. n. 1357. & 1358.
Almaricus, hæreticus, pag. 509.
Alogi, hæretici, p. 269.
Altaria in nouo Testamento, p. 351. c. & 649. f.
Aluarius Pelagus primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, pag. 524. n. 1014. vsque 1020.
Aluarius Pelagus hæretes Begardorum oppugnat, pag. 515. & 517.
Amator, Episcopus prim. R. Ec. asserit, p. 394. n. 423.
Ambrosius primatum Romanæ Ecclesiæ asserit, p. 340. n. 162. & p. 342. n. 166. & 167. & p. 344. n. 184.
Ambrosius, p. 323. lit. b. & p. 325. lit. b. & c.
Ambrosius Ansbertus prim. Rom. asserit, p. 430. n. 610.
Ambrosius Catharinus prim. Rom. asserit, p. 612. n. 1416.
Amedeus antipapa prim. Rom. Ec. asserit, p. 558. n. 1129.
Amphilofius, hæreticus, p. 601.
Anastasius Patriarcha Antiochiæ contra Apthardocitas veritatem mortis Christi defendat, pag. 403. a.
Anacletus primatum Ecclesiæ Rom. asserit, p. 260. n. 6.
Anastasius P. P. non decreuit aliquid contra fidem, pag. 38. c. & Quidam.
Anastasius ij. prim. asserit, p. 428. n. 599. et 344. n. 180.
Anabaptista, hæret. p. 623. Anabaptista sectæ. p. 625.
Anabaptista plurimos vtriusque Testamenti libros reijciunt, pag. 615. e.
Anacletus papa, pag. 261.
Anatolius Patriarcha Constantinop. Romanum primatum agnoscit, pag. 374. n. 321.

n u Anasta

INDEX.

Anastafius i. Papa pag. 343. Anastafius ij. pag. 387. Anastafius iij. pag. 445. Anastafius iij. pag. 483. Andreas Bar. Arius Siculus primatum Romanæ Ecclesie afferit, pag. 556. n. 1129. Andreas Musculus hereticus pag. 601. Andeani heretici, pag. 311. Angelus primus in Satanam mutatus, p. 125. & sequet. Angelus habuisse vniu principem, pag. 123. vsque 127. Angelos non colendos instar Dei, pa. 277. 277. Angelici heretici, pa. 277. Angelus de Caluario primatum Romanæ Ecclesie afferit, pag. 558. num. 1142. Angelus Politianus primatum Romanæ Ecclesie afferit, pag. 566. num. 1195. & seq. Angli Martyres primatum Romanæ Ecclesie confitentur, pag. 592. num. 1341. & seq. pag. 686. vsque pag. 712. Item pag. 732. n. 2038. p. 734. pag. 736. Anicetus papa pag. 267. Anterus papa. 281. Anicetus primatum Rom. Eccles. afferit, pag. 266. n. 11. Anima est creata, p. 261. e. non corporea, pa. 279. g. nec in dæmonem vertitur, pa. 281. i. nec transfingrat in diuersa corpora, p. 501. g. Anima Christi descendit ad inferos, pa. 713. e. Anselmus Cantuariensis Episc. Ro. Eccles. afferit. 460. n. 738. 739. 740. 741. 742. & p. 468. n. 775. 779. Antiochena Ecclesia prim. Rom. Eccles. afferit. p. 334. num. 137. & pag. 352. n. 227. Antheri papa episcopi Næphorus agnoui, p. 280. n. 35. Antherus primatum Romanæ Eccles. afferit, pag. 280. num. 35. & sequen. Antinomi heret. pag. 601. t. Antipapa cum iure, quid agendum, pa. 532. n. 1058. vsque 1060. Antoninus primatum Rom. Ec. afferit, p. 516. n. 1001. & pa. 550. num. 1097. vsque 1099. Antoninus de Rossellis prim. Rom. eccles. afferit. p. 548. n. 1081. 1082. 1083. & p. 550. n. 1084. vsq. 1087. Antoninus Bonifacius prim. Rom. eccles. afferit. p. 562. n. 1159. & 1172. Antonius Puccius primat. R. eccl. afferit. p. 572. n. 1243. Antichristi nomen, pag. 789. 790. Antichristus vnus homo, pag. 740. non est Pontifex R. 756. vsq. 793. quo in templo Dei sedebit. 774. 775. Antich. i. exercitus, pag. 781. Antiochie Petrum sedisse, eamq. eccles. Orientis Metropolitim reddidisse, p. 242. & 244. Anytus Theffalonicensis Episcopus prim. Rom. ecclesie afferit p. 352. n. 226. Apelles hereticus. pag. 269. Aphtharodicta, her. pag. 403. Apiarij causa examinata, pe. 356. 358. 360. Apostoli dicuntur esse cū Petro tanquā cū Duce suo. 178. Apostoli vnus presuisse, pa. 166. vsque 170. Apostolici heretici, pag. 277. Appellabant Episcopi ad Rom. pon. p. 322. n. 113. & seq. Aqua vino miscenda in mysterijs, pa. 269. g. pa. 649. e. Arabici heretici, pa. 277. Arator prim. Roman. Eccl. afferit. p. 396. n. 451. Arbitrium liberum, p. 251. p. & pa. 365. b. & p. 607. g. Ariberus Rex Longobardorum primatum Rom. Eccl. afferit, p. 428. n. 96. & sequen.

Arnulphus Imperat. prim. R. E. afferit, p. 442. n. 675. Ariminense Concilium cur æcumenicum nō sit, pa. 329. Arius & Ariani, her. 309. Archontici, her. p. 265. Armenij, heret. pa. 411. Arnoldus Brixiensis, heret. pa. 487. Articuli Graci vis, p. 742. & seq. Artoteria, her. pag. 273. x. Asclepias Episc. primatum Ro. Ec. afferit. p. 320. n. 108. Ascrogitæ, her. 269. Asterius Arianns her. p. 313. Asia Episcopi Romam accesserunt ab initio, pag. 264. Athenagoras pro resurrectione mortuorū scripsit, 279. c. Athanasius Rom. pontificem appellauit, pa. 320. n. 104. Athanasius primatum Rom. Eccl. afferit, p. 314. n. 106. Augustinus credit non repugnare fidei, ut supra Petri edificaretur Ecclesia, pag. 172. Augustinus Romanum primatum afferit, p. 306. n. 88. pag. 342. n. 168. & 178. p. 348. n. 207. & seq. p. 354. n. 233. vsque n. 238. pa. 337. lit. c. p. 339. lit. e. g. & p. 365. lit. a. b. c. Augustinus scripsit contra heresim Donatistarum, pa. 348. a. pa. 351. d. e. Manicheorum, p. 365. vsque 381. Pelagianorum, p. 381. vsque p. 385. Nestorianorum, pag. 391. b. & c. Augustinus Anconitanus oppugnavit Ioannem de Poliaco, pag. 525. a. Augustinus de Ancona primatum Rom. Eccl. afferit, p. 524. n. 1024. vsq. 1026. p. 526. n. 1027. vsq. 1029. Aurelianus Imperator prim. Ro. Ec. afferit. p. 509. n. 82. Auctoritas Pape mox ab initio Ecclesie, p. 271. & seq. Aurelianiense Concil. agnoscit Rom. prim. 398. n. 437.

B.

Abilas Episcopus nouæ Theodosiopolis Romanū primatum afferit, p. 568. num. 278. & sequent. Babylon in nouo testamento Romam significat, pa. 252. Baptismus nisi paruulis conferatur, non saluatur, pag. 381. & p. 635. e. Baptismus gratiam confert, p. 11. & p. 337. a. c. Baptizari secundo non licet, p. 283. her. 48. & 285. & p. 331. c. p. 292. & 309. e. p. 349. b. Barbarismus, p. 223. Bardeanes, her. p. 267. Basilides, heret. pag. 261. Baptista Mant prim. Rom. Ec. afferit, pag. 568. n. 1210. Baldus Romanum primatum afferit, pag. 530. n. 1047. Balibazar del Rio primatum Romanæ Ecclesie afferit, pag. 572. n. m. 1236. Baptista Egnatius Rom. prim. afferit, pa. 566. n. 1197. Bartolus Romanum primatum afferit, pa. 528. n. 140. Basilius Magnus primatum Romanæ Ecclesie afferit, p. 334. num. 134. & 140. p. 336. num. 141. Basilius oppugnavit Eunomium, pa. 319. c. d. et e. Basilius Imperator primatum Rom. Eccles. afferit, pag. 442. num. 664. vsque 666. Beatorum anima diuinam essentiam vident ante corporum suorum resurrectionem, pa. 520. n. 1010. et p. 522. Beda Anglosaxo dicit, totius Ecclesie Caput eximium Romæ emnere, p. 428. num. 594. Bellum gerere Pontifici licet, quanquam ipse vti gladio non debeat, p. 377. d. Benedictus i. papa, p. 399. Benedictus ij. pag. 427. Benedictus iij. pa. 445. Benedictus iij. p. 439. Benedictus vi. pag. 451. Benedictus v. p. 449. Benedictus viij. pa. 453. Be.

INDEX.

Benedictus ix. p. 515 Benedictus x. p. 529. Benedictus Abbas Anglosaxa Rom. Primatu agnoui. p. 428. n. 595. Benignus Episc. prim. Rom. Eccles. afferit. p. 304. n. 83. Bernardinus prim. R. E. afferit p. 543. n. 1079. & 1080. Bernardus prim. afferit. p. 476. n. 813. 814. 815. 816. p. 478. vsque 480. Bernardus Lutzenburgus. primat. Rom. Eccles. afferit. pag. 584. n. 1032. Bernardus Iustinianus, prim. Rom. E. afferit, pag. 564. n. 1177. & 1178. & ibid. n. 1181. Bernardus Lane Patritius Venerus R. Ecclesie primatum afferit, pag. 568. n. 1213. Beruo Augustus prim. Rom. E. afferit. p. 452. n. 706. Berillus her. p. 279. Bertramus her. pag. 435. Berengarius her. pag. 455. Begardi her. pag. 515. Beguini, her. p. 419. Bertolfus imperat a Papa Honorio, vt nullus Episcoporū in eius canobio dominaretur. p. 420. n. 546. Bertoldus, her. pag. 531. Bernardus Ochinus, her. pag. 627. Bernardus de clara Valle afferit prim. Rom. Ecclesie, p. 478. n. 818. vsque 831. & pag. 480. Bvrgitta reuelatur veritas Romani primatus pag. 528. n. 1041. vsque 1045. Blondus primatum R. E. afferit. p. 434. n. 628. & p. 452. n. 697. & pag. 496. n. 907. & pag. 510. n. 964. 965 & 971. Blasius her. pag. 275. Bonauentura, p. 515. lit. c. & 521. lit. a. & 513. lit. b. & c. Bogomili, her. p. 467. Bohemorum secta, p. 553. Bonifacius her. p. 323. Bonauentura prim. R. E. afferit. p. 510. n. 969. & 970. Bonifacius Episcop. & martyr a Gregorio Papa ij. in Germaniam missus, verbum salutis predicauit. pag. 422. n. 601. Bonifacius martyr primat. Ro. Ec. afferit. 428. n. 606. Bonifacius i. papa, pag. 363. Bonifacius ij. pag. 391. Bonifacius iij. pag. 417. Bonifacius iij. pag. 419. Bononifacius v. ibidem. Bonifacius vi. pa. 445. Bonifacius viij. pag. 451. Bonifacius viij. pag. 515. Bonifacius viij. primatum afferit, 514. n. 984. Fratricellos persequitur pag. 515. b. Bonifacius ix. pag. 535. Borborice heret. p. 261. her. 15. Bracavense Concilium ij. agnoscit Ro. pri. p. 418. n. 544. Brentius (sen Vbiquitarij heretici,) p. 655. Britanni per Elcutherium papam Christiani, 266. 268. Burchardus Vormatiensis Episcopus primatum Romanæ Ecclesie afferit pag. 452. n. 699. Bucerus prim. Ro. Ec. confitetur, pag. 588. n. 1323.

C.

Cæcilianus Carthagini Episc. videns se Rom. Ecclesie coniunctum, non curauit multitudinem immicorum, pa. 306. n. 88. Casarea Cappadocie legationem ex vrbe Roma admisit, que seditionem in ea Ecclesia exortam sedaret, pag. 334. n. 138.

Caietanus Romanum primatum afferit, pa. 586. n. 1306. vsq. 1314. Cain primus Apostata & schismaticus, pag. 223. Caluistæ heretici, pag. 635. Caluinus Romanæ Ecclesie primatum confitetur, pag. 622. n. 1434. vsque 1438. Caluinus seu Energeti heret. pag. 673. Carolstadius hereticus, pa. 657. Campegius Romanæ Ecclesie Primatum afferit, pag. 594. n. 1344. Cantica Cantorum sacra sunt, pag. 615. d. Canon Missæ venerandus, pag. 647. d. Canutus Angliæ Rex voti causa, Romam petiuit. pag. 452. n. 704. Castaleo hereticus, pag. 615. Carolus Gallorum Rex Romanæ Ecclesie primatum afferit p. 654. n. 1530. Cassiodorus Euyebianos oppugnavit, pag. 403. b. primatum Romanum agnoui, pag. 396. n. 430. Catechismus Tridentinus Romanæ Ecclesie primatum afferit, pag. 722. n. 2014. Calistus papa i. Romanam Ecclesiam vocat Caput Ecclesie, p. 278. n. 34. Calistus ij. pa. 475. Calistus iij. pa. 559. Cataldus Romanum primatum afferit, p. 550. n. 1088a. Cathedra vna & illa Petri, pag. 282. n. 41. Catholica Ecclesia quot ob causas dicatur, pag. 23. Cathari heretici, pag. 491. Cedoaldus Rex Britonum, Romam se consulit, pag. 426. num. 592. Celestinus papa i. transfert Episcopatus in Gracia, pag. 364. num. 758. & 759. Cyrillum conflictat vicarium suum, pag. 364. n. 261 & 264. Celestinus ij. p. 479. Celestinus iij. p. 493. Celestinus iij. p. 507. Celestinus. v. pag. 513. Celerius in Epistola ad papam Leonem, sedis Apostolicæ principatum confitetur, pag. 380. n. 359. Calibatus Sacerdotum, p. 313. d. pag. 357. a. pag. 607. n. pag. 609. Cerdon hereticus, pag. 265. Claues regni, pag. 171. Claudianus Mammerius pag. 405. l. a. & pag. 421. lit. b. Clerus Romanus, vacante Sede, regebat, pa. 286. n. 502. & seq. & pag. 288. Chalcedonensem Synodum Apostolicæ sedis firmavit auctoritas, pag. 378. num. 342. Chazinzarij heretici. 417. Charitatis necessitas in iustificacione, pag. 7. & sequa pag. 591. a. Character Antichristi p. 791. que falso inscribitur, 786. Cherimthus hereticus, pag. 257. Chiltistæ heret. ibidem. Chorepiscopi non erigunt Altaria, nec Basilicas consecrant, pag. 380. num. 351. Christus Deus, pag. 259. pag. 309. d. ex virgine natus, pag. 257. b. pag. 261. a. pa. 265. b. verè passus, pag. 265. b. non adoptiuus filius, p. 323. c. pag. 433. c. autem vnâ cum carne accepit. pa. 335. a. in carne ad dexteram Dei sedet. ibidem, e. non est passus inferni cruciatus, pag. 713. f.

INDEX.

Christina contemptum à Nonatians. pag. 287. Item à D. n. iustis. p. 351. b. Item ab Henricianis. p. 481. m.
Chrysolite heret. pag. 401.
Chrysostrmus ad Romanæ Sedis auctoritatem confugit. pag. 348. n. 211. & p. 350. n. 219.
Christophorus Marcellus primatum Romanum asserit. pag. 570. n. 1226.
Civitas descriptio. p. 6. 7.
Clancularij heret. p. 473.
Claudius Taurinensis heret. 435.
Clemens ordinatus Episcopus Romanus à Petro. p. 254. & 256.
Clemens Papa ex persona Romane Ecclesie scripsit ad Corinthios. p. 258. n. 4.
Clemens. iij. p. 453.
Clemens. iij. p. 493.
Clemens. iij. p. 511.
Clemens. v. p. 515.
Clemens. vi. p. 529.
Clemens. vii. p. 589.
Clemens Monilianus. p. 610. n. 1406. vsque 1408.
Collatiani heret. p. 355.
Communia habentes heret. p. 625.
Communio sub altera specie sufficit. p. 695. f. p. 697. vsque 701.
Concilium œcumenicum nec sine papa vllum est, nec supra manifestum papam esse potest. 540. vsque 548.
Concilium generale à papa Episcopis inditum. p. 380. n. 357.
Condormientes heret. pag. 625.
Confessio sacerdoti faciendâ, qui absoluat nos à criminibus in persona Christi. p. 291. 293. 311. 323. b. p. 413. f. pag. 497. p. 505. f. 527. g. pag. 603. b.
Confirmationis Sacramentum. pag. 287. & pag. 527. e.
Conon papa. pag. 427.
Conradus Brunus Ro. primatû asserit. p. 638. n. 1475.
Confociatio Ecclesiarum sine vno certo summo capite nihil prodest. p. 99. & 100.
Confociationis Ecclesiarum caput Ro. pontifex semper fuit. pag. 282. & pag. 366. n. 267.
Constantinus Magnus primatum Ro. Ecclesie confessus est. pag. 308. n. 89. Idem Donatistarum furorẽ detestatus est. pag. 307.
Constantinus papa. pag. 429.
Constantienſe Conſil. asserit Rom. primatum. pag. 536. & quomodo œcumenicum sit, vel non sit. ibidem.
Constantinus heret. pag. 317.
Contarenius Ro. primatû asserit. pag. 602. n. 1380.
Corpora saluantur & resurgunt. 267. a.
Correij heret. 493.
Coterelli heret. Ibidem.
Cornelius papa. pag. 289. decrevit, lapsos ad penitentiam admitti, non ad clerici honorem. p. 288. n. 60. factus est Episcopus à 16. Episcopis, cum locus Petri vocaret. pag. 290. n. 61.
Crotoaldus heret. pag. 669.
Crucis signi virtus. p. 333. b. p. 415. b. p. 433. b. p. 435. c.
Cunerus Petri Episc. Leonardensis primatum Ro. Ecclesie asserit. pag. 716. n. 1986. vsque 1996.
Cypriani fides de Romane Ecclesie primatu. à p. 282. n. 41. vsque 300.
Cyprian. oppugnat heresim Nonatianorû. p. 291. et 292.
Cyrillus primatum Ro. Ecclesie agnoscit. pag. 364. n. 266. & pag. 366. n. 267. vsque 270.
Cyrillus Moranzorum Apostolus Rom. primatum agnoscit. pag. 446. n. 680.

D.

Damasus Papa i. pag. 337.
Damasus Rector Domus Dei secundum Ambrosium p. 334. n. 162.
Damasus primatû R. Ecclesie asserit. p. 338. n. 148. et 156.
Damasus secundum Hieronymum Orientis & Occidentis Synodis consultationibus respondit. p. 340. n. 163.
Damasus Apollinarè her. iudicio Sedis. Apost. abdicavit. Damafus. 2. pag. 455. (p. 335. a)
Damianus à Goes Rom. Ecclesie primatum asserit. pag. 608. n. 1398. & 1399.
David Damantus her. pag. 509.
Damoniaci. her. pag. 625.
Demones parere vni Principi. pag. 156.
Demetrius Galatia 2. Episc. agnoscit Primatum Rom. Ecclesie. pag. 350. n. 218.
Deus vnus. pag. 261. f. pag. 303. e.
Deus non operatur peccata. pag. 605. f. & pag. 335. d.
Deus potest facere, vt corpus Christi simul sit in multis locis. pag. 685. a. p. 687. & 689.
Deus idem veteris ac noui Testamenti. pag. 301. c. & d.
Deus dedit Papa. pag. 419.
Diaconi non habent ius offerendi in Ecclesia. pag. 21.
Didacus à Mendocia Rom. Ecclesie Primatum asserit. pag. 652. n. 1524.
Dionysius Areopagita auctor operum, quæ sub nomine eius extant. pag. 260. n. 6.
Idem ministrorum ordines varios ponit. pag. 262.
Dionysius Areopagita Elimam Magum oppugnat. pag. 255. b. & Chiliaſtas. pag. 257. m.
Idem in Gallias à Clemente Papa mittitur. pag. 258.
Dionysius Papa pag. 301.
Dionysius Romanus Primatum Rom. Ecclesie asserit. pag. 302. n. 81.
Dionysius Corinthiorum beneficentiam Rom. Ecclesie laudat. pag. 266. n. 15. Epistolæ etiam Romanorum Pontificum meminit. ibidem num. 14.
Dionysius Alexandrinus consuevit Papam, eiusq. sententiâ exquiri, veritus ne per errorem labatur. p. 302. n. 79.
Idem Sabellum & Chiliaſtas oppugnavit. pag. 295.
Dionysius Alexand. apud Papam accusatur. p. 302. n. 80.
Dionysius Carthusianus Rom. Ecclesie Primatum asserit. pag. 560. n. 1155.
Dioscorus her. pat. Alexandrinus per sententiã Papæ Leonis in Synodo Chalcedonensi depositus. p. 372. n. 315.
Dioscorus reprehenditur, quod contra Leonem Papam, cui vinea custodia à Salvatore commissa erat, extendit insaniam. pag. 374. n. 326.
Diotrephes her. pag. 257.
Dittas ep. 2. Messia agnoscit Synodum Chalcedonensem conuocatam iussu Leonis Papæ. pag. 372. n. 311.
Dominari non est idem quod præesse. pag. 4.
Dominum liberum & dominatum Ethnicum in Ecclesia non esse. pag. 3.
Dominicus confirmatione sui ordinis à Papa nõ sine diuine reuelationis miraculo impetravit. p. 504. n. 934.
Dominicus à Soto Roman. Ecclesie Primatum asserit. pag. 596. n. 1359. & 1360.
Domnus Papa. i. pag. 425.
Domnus Papa. 2. pag. 451.
Donatus Saluicensis ex Nonatiano Catholicus permittitur præsidere, modo libellum suæ fidei ad Pp. Leonem arripit. pag. 378. n. 349.

Donat-

INDEX.

Donatus hereticus. pa. 307.
Donatista heret. pag. 349.
Donatista noui heretici. pag. 407.
Dulcissima, heretici. pag. 515.

E

Ebion, her. p. 259. a.
Ecclesie vocem Apostoli à Septuaginta Interpretibus acceperunt. p. 49.
Ecclesia cur ita nominetur. p. 50.
Ecclesiam non audire, quid sit. p. 52. & 542. & 544.
Ecclesia ab vno in æternum gubernata. p. 24. & sequen.
Ecclesia militans similis triumphanti. p. 127. & 128.
Ecclesia vera signi certû, vt omnibus appareat. p. 369. n.
Ecclesie Christi sex prerogatiue. p. 793.
Ecclesia Romana nullis ventationibus vinci vnquam potuit. pag. 444. & 446.
Ecclesia Protestantium miserabilior & minus gloriosa nõ modo quam olim Synagoga Iudeorû fuit. p. 327. c. 63. vsq. ad pa. 841. verû etiã quã ipsa Iudeorû dispersio sit post templum euersum. p. 841. vsque 844.
Ecclesias quasdam particulares ab initio gubernari cepisse communi plurimum presbyterorum concilio. vide p. 154. & 155.
Eckus pro Eccle. Rom. primatu scripsit. p. 580. n. 1277.
Eduardus Angliæ Sanctus Rex Rom. primatum agnouit. p. 454. n. 714.
Eulantes her. pag. 625.
Eutherus papa. p. 269.
Eutherus accepit epistolam à Lucio Rege. Britannorum, vt Christianus fieret. p. 266. n. 19.
Elias quo sensu dixit, se solum relictum. p. 231. et p. 830. 831. 832.
Emanuel Rex Portugaliæ Rom. primatum asserit. p. 572. n. 1240.
Enchiridion her. quosdam cibos respuebant. p. 267. d. e.
Enchiridion colon. Rom. primatû asserit. p. 594. n. 1355.
Engelbertus Abbas vocat Apostol. Sedem Rom. caput Ecclesie in spiritualibus. p. 512. n. 983.
Episcopus vnus vnus quomodo. p. 284.
Episcopus habere iurisdictionem coercitiuam. p. 729. h.
Episcopi quomodo successores Petri. p. 215.
Episcopi Romani Sententia præceteris omnibus expeſtanda. p. 338. n. 157.
Ephesina Synodus agnouit Roma. primatum. pa. 366. n. 272. 273.
Epiphanius Ecclesiastica necessitas traxit Romam. p. 342. n. 169. Idem in epistola ad papam Syricum de fide Russi & Ioanis Hierosolymitani egit. p. 342. n. 171.
Esse non vsurpatur ex se pro verbo composito. p. 665. p.
Ethnici testimonium perhibent de Romane Ecclesie primatu. p. 204. n. 82. p. 328. n. 128. p. 338. p. 155. pa. 392. n. 410.
Erasmi Roter. sententiã de Rom. primatu. p. 580. n. 1280.
Esau primogenita, id est, Sacerdotium vendidit. p. 227.
Euaristus papa. p. 261.
Eucharistia continet sub specie panis verum Christi corpus. p. 665. q. et p. 671. f. & ore corporis sumitur Christus. p. 673. T. & 675.
Eucharistia esset sacrificium publicum (non tamen nouæ legis) etiam si non esset verè corpus Domini. p. 17. vsq. p. 21. & quomodo propitiatorie offertur. ibidem. plura vide. p. 641. & 643. quomodo pro defunctis offertur p. 22. et 643.

Hereses circa Eucharistiam vide à p. 641. vsq. p. 705.
Euangelium à Beza corruptum p. 677. v. vsque 681.
Item ab Illyrico. p. 769.
Eudo her. pa. 487.
Eugenius Carthaginensis Episcopus affirmat, Romanam Ecclesiam caput esse omnium Ecclesiarum. p. 386. n. 374.
Eugenius papa. i. p. 423.
Eugenius ij. p. 437.
Eugenius iij. p. 481.
Eugenius iij. p. 541.
Eugenius 4. quot ob causas dissoluerit Basileense conciliû p. 548. & p. 550. n. 1097.
Eunuchi castrantes se propter regnum calorum. pa. 607. i. & 609.
Eulalius Carthaginensis Ep. anathematizat eos, qui contra S. Rom. Ecclesiam erigunt ceruices. pa. 352. n. 411.
Eusebius papa. p. 305.
Eusebius Mediolanensis damnat, quos papa Leo prius auctoritate sua damnauerat. p. 372. n. 310.
Eusebius Pamphili primatum Rom. Ecclesie. asserit. p. 304. n. 84.
Eutyches her. ad Sedem Apostolicam, doloris sui fallacè querimoniam misit. p. 370. n. 295. et 297.
Eutychiani her. pa. 393.
Eutychianus papa. p. 303.
Eutychius patriarcha Constantinop. Rom. primatum agnouit. p. 394. n. 426.
Eutychius Constantinop. Patriar. errauit circa Resurrectionem corporum. p. 405. a
Excalceati her. p. 327.
Excommunicantur à iudice soli pertinaces. p. 729. h.
Excommunicandi potestas Ecclesie tributa est. p. 503. n.
Excommunicationis effectus. pa. 481. i.
Exorcismi, &
Exuffiationis in baptismo antiquitas. 639. i.

F.

Fabianus Papa Rom. primatum asserit. pag. 280. n. 38. & 39.
Facere aliud est, & aliud agere. pag. 659. d.
Faustus her. pag. 365.
Ferdinandus Imp. primatum agnoscit. pag. 654. n. 1528.
Ferdinandus Aragonum Rex primatum agnoscit. pag. 568. n. 1217.
Ferebatur Christus in manibus suis per Eucharistiam. pag. 661.
Fides testimonia debent præcedere rationem. p. 357. a.
Fidei confessio necessaria. pag. 279. d.
Fides & confessio primi Pastoris est illud fundamentum supra quod Christus promittit, se postea edificaturum Ecclesiam. pag. 174. & 175.
Fides roborata miraculis, auctoritate, vetustate. p. 48.
Fides sola non iustificat. pag. 7. & p. 319. e. & p. 591. a.
Fides vna quæ, & quomodo per charitatẽ operetur. p. 7.
Fidem heretico seruandam, Constantiense conciliû non negat. pag. 540.
Florentinû Conſil. asserit Rom. primat. p. 554. n. 1134.
Felicianus her. pag. 357.
Felicianus Ninguardus Ro. primatum asserit. p. 610. n. 1409.
Felix Papa. i. p. 303.
Felix Rom. Ecclesie primatum asserit. pag. 304. n. 83.
Felix ij. pag. 337.
Felix iij. p. 385.
Felix iij. p. 391.
Felix iij. p. 385.

INDEX.

Felix her. p. 365.
Foemina sacris rebus praesse non possunt. pag. 275.
Flagellantes her. pag. 525.
Flavianus Pat. Constantinop. rationem reddit eorum, quae in causa fidei contigerant Constantin. p. 370. n. 297.
Florentini primatum Rom. E. agnoscunt. p. 572. n. 1228.
Florinus her. p. 275.
Forma regiminis, qua Christus in Ecclesia semel exercuit necessarii in illa semper manet. li. 5. p. 144. vsq. 149.
Forma reipub. semel mutata, non est amplius eadem resp. pub. qua prius fuit. p. 24. & 25.
Forma regiminis Ecclesiae tam sub Christo regnum fuit, p. 25. et p. 145. quae semper ita manet p. 150. vsq. 154.
Formosus Papa pag. 443.
Formosi ordinationes à Stephano malè oppugnatae, à Theodoro papa rectè sunt confirmatae pag. 444. n. 678.
Franciscus Forevius pro primatu. pag. 714.
Franciscus Horavins de primatu. ibidem. n. 1980.
Franciscus Rex Francorum pro prim. p. 654. n. 1526.
Franciscus Turelmannus pro primatu. p. 608. n. 1400.
Franciscus Turrianus pro prim. p. 650. 1511. vsq. 1514.
Fratricelli heret. pag. 515.
Friedericus Imp. i. Rom. prim. asserit. pag. 484. n. 867.
Friedericus Imperator exhortatur Emanuelelem Graecorum Regem, ut Romano pont. obediat. p. 552. n. 112.
Friedericus Staphylus pro primatu. pag. 684. n. 1595.
Fruantius heret. pag. 727.
Fulbertus Episc. Carnotensis Berengarianam haesim oppugnavit. pag. 455. a.
Fulgensius veram Christi mortem praedicat. p. 403. a.

G.

Gabriel Biel prim. R. E. asserit. pag. 564. n. 1179.
Gaius pag. 279. lit. a.
Gallorum fides origo manavit à Sede Apostol. Roman. pag. 372. n. 309. & pag. 408. n. 487.
Gangrense Concil. anathematizavit haereses Eustachij pag. 311. a. & 313.
Gaspar Contarenius prim. Rom. Eccles. asserit. pag. 62. n. 1380. vsq. 1384.
Gaspar Cassalius prim. Rom. Eccles. asserit. pag. 640. n. 1478. & 1479.
Gaspar à Foffo pr. R. E. asserit. p. 668. n. 1557. et 1558.
Gaspar Cardallus prim. R. E. asserit. pag. 668. n. 1559.
Gaspar Ferrantius prim. R. E. asserit. pag. 668. n. 1562.
Gentilium imitatores p. 425. Georgiodaridici. her. 627.
Gelasius primus Papa. p. 387. Gelasius ij. p. 475.
Gelasius primatum Rom. Ecclesiae asserit. p. 352. n. 230.
Gentiles Episc. Aretin. prim. R. E. asserit. p. 566. n. 1194.
Georgius Ederus primatum R. E. asserit. p. 722. n. 2015.
Georgius Pogebriacus Bohemiae Rex iussit à Papa excommunicatus est, & depositus, p. 562. & 563.
Georgius Trapezuntius prim. R. E. asserit. p. 558. n. 1130.
Gennadius in Catalogo prim. R. E. asserit. p. 370. n. 288.
Gennadius Scolarius primatum R. E. asserit. 554. n. 1120.
Gentes multas simul fidem Christianam in aeternum confiteri. pag. 549. a. & pag. 795. 3.
Georgius Pachymerius Primatum Romanae Ecclesiae asserit. pagina 554. n. 1115. & 1116.
Gerjon primatum Roman. E. asserit. pag. 530. n. 1051.
Gerjon docet, quomodo quis se gerat in schismate. p. 532.
Gilbertus Porretanus. pag. 485.
Gladium portare Apostolos, non uti, Christus iussit. 377. d.
Glossa Ordinaria prim. Rom. E. asserit. p. 440. n. 656.

Gladus ad papae nutum exerendus. pag. 480. n. 840.
Gnostici her. pag. 261. Gnostimachi heret. pag. 419.
Gotfridus Viterbiensis docet, Ecclesiam Romanam omnibus praesse Principibus & Ecclesiis. pag. 492. n. 899. & 900.
Gotfridus Clarenallensis docet vera miracula suo tempore in Ecclesia Dei facta. pag. 499. l.
Graecorum fides de Romana Ecclesia primatu. pag. 260. n. 5. p. 266. n. 12. p. 272. n. 26. p. 278. n. 32. p. 304. n. 84. pag. 318. n. 102. & 103. pag. 320. n. 104. & seq. 108. 110. 112. pag. 222. n. 113. & seq. p. 330. n. 121. pag. 334. n. 137. & seq. 140. pag. 336. n. 146. pag. 338. n. 148. pag. 350. & 352. pag. 366. n. 272. & seq. pag. 374. n. 325. & seq. pag. 392. n. 416. & seq. pag. 410. n. 500. p. 426. n. 588. pag. 430. n. 613. pag. 440. n. 657. pag. 442. n. 664. pag. 502. n. 925. pag. 554. n. 1113.
Graecorum schismatis causa. pag. 439. 441.
Graecorum errores. 449. etc.
Graeci Romanae Ecclesiae conciliati. pag. 502. & 554.
Gratianus Decretorum Compilator asserit, eum in Ecclesia non esse, qui Rom. Cathedram deserit. p. 484. n. 866.
Gratianus Imperator primatum Rom. Ecc. asserit. p. 340. n. 159. 160. 161.
Gratia necessitas. p. 383. & p. 387. a. b.
Gregorius Nyssenus. p. 327. lit. a.
Gregorius Magnus. prim. R. E. asserit. p. 402. vsq. 416.
Gregorius Magnus papa. p. 403.
Gregorius ij. & Gregorius iij. papa. pag. 429.
Gregorius iij. p. 437. Gregorius v. p. 451.
Gregorius vi. p. 413. Gregorius viij. p. 459.
Gregorius viij. p. 493. Gregorius ix. p. 505.
Gregorius x. pag. 513. Gregorius xi. pag. 531.
Gregorius xij. p. 535. Gregorius Turonensis. 403. c.
Gregorius Magnus. pag. 405. lit. a. b. c. d. e.
Gregorius Nazianzenus prim. Roman. Eccles. asserit. pag. 334. n. 138.
Iacobi Hypofitariorum haesim confutavit. pag. 341. k.
Gubernatio genera tria pag. 12.
Gubernatio aliqua est in Ecclesia. pag. 5.
Gub. nationem nullam à Proteclatibus in Ecclesia universali constitui. pag. 101. 102.
Guilielmus Antiodorensis prim. Roman. Ecclesiae asserit. pag. 504. n. 939.
Guilielmus Durandus prim. Romanae Ecclesiae asserit. pag. 508. n. 955. pag. 524. n. 1012. & seq.
Guilielmus Lindanus prim. Romanae Ecclesiae asserit. p. 722. n. 2011. & seq.
Guilielmus Eysengemius primatum Romanae Ecclesiae asserit. pag. 722. n. 2013.
Guilielmus Malmesburienis primat. Romanae Ecclesiae asserit. pag. 454. n. 712.
Guilielmus Nubrigenis prim. R. E. asserit. p. 492. n. 902.
Guilielmus Parisiensis prim. R. E. asserit. p. 508. n. 956.
Guido Carmelita primatum Romanae Ecclesiae asserit. pag. 516. n. 1003. 1004. & 1005.
Guido Carmelita pag. 519. lit. a. b. & p. 521. lit. c. d. e.
Guimundus prim. R. E. asserit. p. 456. n. 727. & seq.

H.

Habitus solus non facit iustum. pag. 313. b.
Haeretici à nemine missi, à seipsis veniunt. pag. 806. & seq.
Haeretici nomē auctoris sibi impositū habent. p. 811. 812.
Hae-

INDEX.

Haereticorum opus in auferendo & destruendo versatur, non in aedificando. p. 815. & seq.
Haereticorum est exire ex Ecclesia veteri, & aliam vestitiorem non adire, sed novam erigere. p. 808. 809.
Haereseos aburatio. p. 416. n. 539.
Haesim signa. p. 243. 245. 247. 249.
Haesim causa. pag. 241. 567. 569. & c.
Haesim duodecim circa Cana Domini verba, praeter illas quae sunt de ipsa re & modo rei. pag. 651. b.
Haeretici de Barnlo. pag. 493.
Harneus pro Eccl. R. primatu. p. 526. n. 1030. & p. 528.
Henricus 7. Angliae rex prim. R. E. asserit. p. 568. n. 1211.
Henricus 8. Angliae rex prim. R. E. asserit. p. 584. n. 1269.
Henricus v. Imp. prim. R. E. asserit. p. 474. n. 796. & c.
Henricus Card. Orliv. prim. R. asserit. p. 508. n. 952. & c.
Henricus à Gaudano primatum R. asserit. p. 512. n. 979.
Henricus Boicinus primatum R. asserit. p. 548. n. 1075.
Heicete, haeretici. p. 419.
Hic, & hoc, pronomina in verbis Canae Domini non ad panē ac vinū, sed tantum ad Corpus et sanguinē Christi sub speciebus panis & vini referenda esse. p. 659. o. et 661.
Hellesaitae, haeretici. p. 279.
Heluidiani, haeretici, seu, Antidicomariani. p. 357.
Hemerobaptistae, haeretici. p. 235.
Hermannus Rijnshuch, haeticus. p. 563.
Hermogenes, haeticus. p. 267.
Herodiani, haeticici. p. 235.
Hegesippus prim. R. E. insinuat. p. 264. n. 11.
Hector Fliscus prim. R. E. asserit. p. 564. n. 1185.
Hector Patus prim. R. E. asserit. p. 722. n. 2009. 2010.
Hieronymus Romanam Cathedram vocat Petram, super quam scit Ecclesiam aedificari. p. 340. n. 164.
Hieronymus prim. R. E. asserit. p. 340. n. 163. vsq. 165. & pag. 342. n. 169. 172. & seq. & pag. 344. n. 179. pag. 348. n. 203.
Hieronymus Oserius prim. Rom. E. asserit. p. 670. n. 1566. vsq. 1571.
Hieronymus Serpandus prim. R. asserit. p. 672. n. 1577. & p. 674. n. 1578. vsq. 1581. et p. 676. n. 1582. vsq.
Hieronymus Praegenis her. p. 539. (1585.)
Hieronymus pag. 329. & pag. 331. & pag. 337. lit. 1. a. & pag. 341. lit. b. c.
Hieronymus Sannonorola prim. R. E. asserit. pag. 566. n. 1205. & seq.
Hierarchas, her. p. 297.
Hilarius papa p. 335. Idem prim. R. asserit. 348. n. 363.
Hilarius Laicus, her. pag. 347.
Hilarius. pag. 317. lit. a. & p. 314. lit. d.
Hilarius primat. R. E. asserit. p. 436. n. 635.
Hincmarus prim. Rom. Eccles. asserit. pag. 440. n. 661.
Hincmarus Rhemorum Episcop. prim. Romanae Ecclesiae asserit. pag. 438. n. 646. & seq.
Homo ad imaginem Dei fit, non in corpore, sed in animo pag. 327. g. & ad Trinitatis imaginem. pag. 599.
Homini forma est substantia animae rationalis. p. 509. a.
Homo non potest beatitudinē in hac vita consequi. p. 517. d.
Honorius Rom. Primatum asserit. p. 418. n. 545.
Honorius i. papa. p. 419.
Honorius nihil palam decrevit, nihil sub illo docuit Rom. Ecclesia contra fidem. pag. 418. & 420.
Honorius ij. p. 477. Honorius iij. p. 505.
Honorius iij. pag. 513.
Hormisda, pag. 389.
Hoste Cardinalis fides de primatu. pag. 604.

Hormisda papa prim. R. Eccles. asserit. p. 388. n. 391. & pag. 390. n. 397. 398. 399.
Hugo de S. Victore prim. R. E. asserit. p. 504. n. 937. 938. & pag. 508. n. 950.
Hymni Ecclesiastici viles. pag. 347. l.
Hydroparastatae, haeret. pag. 269.
Hyginus papa. pag. 265.
Hymenaeus, her. pag. 257. Hypofitarij, her. p. 341.

I.

Iacobus de Valentia prim. R. E. asserit. p. 564. n. 1188.
Iacobus Spinola p. 564. n. 1190. 1191. & seq.
Iacobus Vimpelungius. pag. 574. n. 1254.
Iafon Mainus. p. 566. n. 1193. & p. 578. n. 1269. 1270.
Iacobus Sadoletus, prim. R. E. asserit. pag. 598. n. 1372.
Iacobus Payna Andradus Lusitanus. pag. 614. n. 1417. vsq. 1421. & pag. 626. n. 1422. & p. 684. n. 1594.
Iacobus Faber Molinensis pag. 640. n. 1477.
Iacobus Nauarchus Ondisobotanus pag. 648. n. 1508. & p. 650. n. 1509. 1510. & p. 556. n. 1121. 1122. & seq.
Iacobus Pamelius p. 718. n. 1999.
Iacobus her. pag. 405. a.
Iconomachi. pag. 401. & 429.
Idololatria quando coepit. pag. 225.
Idololatria non esse manducanda. pag. 255. l.
Idolum quid sit. pag. 773.
Iemina iudicia celebranda. pag. 330. g. & p. 325. b. 341. c. 349. b. 529. m.
Ignacius dicit, Romanam Ecclesiam praesidere. pag. 260.
Imaginibus sacrificandum non esse. p. 251. m. pag. 261. c.
Imaginibus Sanctorum qualis honor debeatur. p. 529. n.
Imagines Sanctorum non sunt idola. p. 429. a. et p. 774.
Imagines Sanctorum olim receptae. p. 373. x. 407. b. 429. a. 435. b. 437. c.
Imagines Sanctorum deiecerunt Apostatae. pag. 333. c. & haeretici. p. 401. a. p. 430. a. pag. 433. b. pag. 423. l. pag. 435. b. p. 477. b. c.
Inas Anglorum Rex regnum suum Pontifici Roman. vengale facit. pag. 428. n. 604.
Inestitura Ecclesiastica à laicis non accipienda. pag. 469. a. & 471.
Indulgentiae laudabiles. p. 497. b.
Innocentius primus dicitur ab Augustino prior loco esse (cum esset Pontifex Romanus) quam fuerit Irenaeus, Cyprianus, Hilarius, Ambrosius. p. 348. n. 210.
Idem Episcopus ad Synodum oecumenicam Thessalonicā celebrandam convocare incipiebat. p. 350. n. 216. etc.
Innocentius ij. pag. 477.
Innocentius iij. prim. R. E. asserit. pag. 434. n. 625. et pag. 500. n. 920. et seq. pag. 504. n. 932.
Innocentius iij. prim. R. Eccles. asserit. pag. 506. n. 943. 944. et pag. 508. n. 945.
Innocentius iij. p. 507. Innocentius v. pag. 513.
Innocentius vi. pag. 529. Innocentius viij. p. 535.
Innocentius viij. p. 565.
Ioannes i. papa. p. 391.
Ioannes ij. p. 393. Ioannes iij. p. 399.
Ioannes iij. p. 421. Monothetarum haesim condemnavit. pag. 420. n. 449. Ioannes v. pag. 427.
Ioannes vi. & Ioannes viij. p. 429.
Ioannes Foemina non Sedet in Cathedra Petri. 436. et 438.
Ioannes viij. p. 443. Ioannes ix. p. 445.
Ioannes x. p. 447. Ioannes xi. ibidem.
Ioannes xij. p. 449. Ioannes xij. ibidem.
Ioannes

INDEX.

Ioannes xiiij. & Ioannes xv. & Ioannes xvi. p. 451.
Ioannes xvij. & Ioannes xviii. & Ioannes xix. p. 453.
Ioannes xx. pag. 513.
Ioannes xxi. dictus xxij. p. 519. hereticus non fuit. p. 518.
calumniam Calpurnii in eundem confictam confutatur. p. 520.
Ioannes xxij. dictus xxij. pag. 535.
Ioannes Camerarius prim. R. E. asserit. p. 564. n. 1186.
Ioannes de Torre Cremata prim. R. E. asserit. p. 548.
n. 1076. & seq.
Ioannes Sarisburiensis fuitur, se nusquam honestiores cleros vidisse, quam in Ecclesia Romana. p. 482. n. 888.
Idem ait, Ecclesiam Romanam esse parentem ac nutrtriculam fidei & morum. p. 484. n. 859.
Ioannes Maria de Monte prim. R. asserit. p. 572. n. 1227.
Ioannes Turpinus Remensis Archiepiscopus. p. 434. n. 632.
Ioannes Heraclea. p. 368. n. 278. & 279.
Ioan. Talia papa simplicitate appellavit. p. 384. n. 367. etc.
Ioannes Anglice Rex Diadema summæ Sedis Apostolicæ Legato submisit. p. 504. n. 940.
Ioannes de Parisiis primatus R. E. asserit. p. 512. n. 977.
Ioannes Andrea Romanum Pontificem asserit esse totius orbis Episcopum. p. 514. n. 988.
Ioannes Beletus prim. R. E. asserit. p. 528. n. 1037.
Ioannes Boccatus. p. 528. n. 1038.
Ioannes Præbiter Bohemus, cum fuisset quandoque Vicesistia, se postea professus est membrum S. R. Ecclesie. p. 528. n. 1038.
Ioannes de Nyder prim. R. E. asserit. p. 538. n. 1070.
Ioannes Hugo Selestatensis. p. 556. n. 1128.
Ioannes Annius Viterbiensis. p. 560. n. 1150.
Ioannes de Lignano. p. 560. n. 1153.
Ioachimus Marchio Brandeburgensis. p. 572. n. 1237.
Ioannes Baptista Garzia. p. 572. n. 1239.
Ioannes Reulin seu Capiton. pag. 576. n. 1257.
Ioannes Rossensis Episcopus prim. R. E. asserit. p. 588. n. 1324. vsque 1329. & p. 590. n. 1330. vsque 1332.
Ioannes Quintinus Haduus. p. 606. n. 1397.
Ioannes Gropperus. p. 638. n. 1472.
Ioannes Bunderius. p. 638. n. 1473. & 1474.
Ioannes Gemelius Sepulveda. p. 642. n. 1482. & 1483.
Ioannes Hiesels à Louano prim. R. E. asserit. p. 642. n. 1484. vsque 1487. & p. 644. n. 1488. vsque 1493.
Idem oppugnat Breuium. pag. 655. k.
Ioannes Antonius Delphinus. p. 648. n. 1501. vsque 1503.
Ioannes Slutanus. pag. 648. n. 1504.
Ioannes Portugallia Rex. pag. 652. n. 1525.
Ioan. Moronus Card. prim. R. E. asserit. p. 650. n. 1543.
Ioannes Franciscus Lombardus. p. 650. n. 1548. & seq.
Ioannes Damasceus. p. 433. lit. b.
Ioannes Maxentius. p. 401. lit. b.
Ioannes Franciscus Picus Mirandula prim. R. E. asserit. pag. 565. n. 1199. 1200. & seq.
Ioannes Murrellius. p. 566. n. 1202.
Ioannes Lupus. p. 576. 1256.
Ioannes Sandeus. p. 576. n. 1256.
Ioannes Tetzelus. p. 578. n. 1271. & seq.
Ioan. Aurelianensis. p. 437. lit. a. b. & p. 437. c. d. e. g. h.
Ioachimus Abbas. her. pag. 507.
Ioannes Scotus heret. pag. 455.
Ioannes Hut. heret. pag. 537.
Ioannes Parus. heret. pag. 539.
Ioannes Behami. her. pag. 559.
Ioannes à Laseo her. pag. 659.
Ioannianus her. pag. 344.

Irenæus ob Ecclesie questionem Roman missus. p. 266.
Irenæi fides de Principatate Romanæ Ecclesie. p. 268.
Isidorus primatus Romanæ Ecclesie asserit. p. 416. n. 542.
Isidorus Rubenus Legatus papæ apud Constantinopol. 556.
Indocus Clitonus. p. 572. n. 1252. & c.
Iulianus Martyr. p. 261. lit. b. c. e. f. & p. 263. lit. l. m.
Iulianus presbyter primatus R. E. asserit. p. 384. n. 373.
Iulianus Imp. prim. R. asserit. p. 390. n. 392. & c. & 401.
Iulianus Imp. asserit. secundum iij. Synodorum definitiones. papæ esse primatum Sacrorum. p. 392. n. 407. etc.
Iulianus ij. Imp. prim. R. asserit. p. 428. n. 598.
Iuo Carnotensis Episcopus. p. 467. n. 765.
Iulius ij. pag. 568. n. 1212.
Iulianus pag. 227. Induantes. pag. 263.
Iulianus Apostata. pag. 333.
Iustitia fidei que sit. pag. 591. a.
Iustitia nostra in hominis interioris inuolutione consistit. pag. 593. c.
Iustitia non collitur paruis peccatis. pag. 585. l.
Iustitia inheret in iustificatione. pag. 11.
Iustitia securitas mala. pag. 385. m.
Iustificati non habent peccatum in ipsorum spiritu. & cur ita sit. pag. 10.
Iustificari neminem. nisi qui amet. pag. 7.
Iulius i. pag. 317. Iulius ij. p. 567. Iulius iij. p. 655.

K Ennius, Hereticus. pag. 729.

L Amicus Chalcondylas homo Græcus. tamen Græcos accusat. velut discordie fautores in causa Religionis. & Romanos laudat. p. 554. n. 1117.
Lanfrancus ex Doctorum sententia asserit. hereticum esse omnem hominem. qui à Romana & vniuersali Ecclesia in fidei doctrina discordat. p. 456. n. 726.
Laboranda manibus ab aliquibus Monachis. non ab omnibus. p. 339. g. & 513. d. & 499. q.
Lactantius. pag. 305. lit. l.
Lamech primus duas accepit uxores. pag. 223.
Laurentius Iustinianus. pag. 538. n. 1066. & 1067.
Laurentius Laudanus prim. R. asserit. 570. n. 1224. etc.
Laurentius Serius. pag. 668. n. 1564. & seq.
Lampetiani. her. pag. 425.
Lambertus Schaphinburgensis. pag. 463. lit. c.
Laudo papa. pag. 445.
Leges quasdam esse in Ecclesia non scriptas. p. 13. et seq.
Leo Magnus papa. p. 371. primatum Romanæ Cathedre asserit. p. 370. vsq. 380. nemine omnino ei cõtradiçtore.
Leo ij. p. 427. Leo iij. pag. 453.
Leo iij. p. 437. Leo v. pag. 445.
Leo vi. & Leo vij. p. 447. Leo viij. pag. 449.
Leo ix. p. 455. Idem primatum Romanæ Ecclesie egrege confirmat. pag. 454. & p. 456.
Leo x. pag. 573.
Lex Mosaiica Sancta. p. 253. nec rejicienda. pag. 301. e. & d. Item pag. 367. g. & i.
Lex Mosaiica sub Christo non seruanda. pag. 257. i. & pag. 293. m. & p. 415. g.
Legati ex Byzantio prim. R. E. asserunt. p. 392. n. 410.
Legati Michaelis Imp. prim. R. E. asserunt. p. 436. n. 640.
Liberi educandi. pag. 33. b.
Liberius non fuit hereticus. pag. 324. vsque pag. 332.
Liberius papa. pag. 321. idem prim. R. E. asserit. p. 332. n. 132. & p. 336. n. 143. Idem vir sanctus pag. 332. Libe-

INDEX.

Liberum arbitrium. p. 251. pag. 303. h. 365. b. 607. g.
Linus Papa. pag. 259.
Litera Formata quomodo se habent. pag. 312. n. 97.
Lolhardi. heret. pag. 521.
Longobardi primatum R. E. asserunt. p. 398. n. 440.
Longolius. pag. 576.
Lotharius Rex à Papa excommunicatus uxorem recipere cogitur. p. 438. n. 651.
Ludovicus Imp. concedit papæ Romanam ciuitatem cum Ducatu suo. p. 436. n. 637.
Luitprandus Ticinensis. prim. R. E. asserit. p. 442. n. 674. & p. 448. n. 688.
Ludolphus Saxo. p. 528. n. 1036.
Ludovicus Bolognius. pag. 560. n. 1153.
Lupicinus Episcopus ad Papæ Leonis iusticiam prouocauit. p. 378. n. 348.
Lucius Britannia Rex petijt ab Eleutherio papa. ut fieret Christianus. p. 266. n. 19.
Lucius i. papa. pag. 293.
Lucius ij. p. 481. Lucius iij. pag. 493.
Luciferian. her. pag. 331.
Lutherus confitetur. & probat Ecclesie Romanæ primatum. p. 576. n. 1259. & c. Lutherus. her. p. 591.
Lutherum à Diabolo seductum. pag. 567. Eundem fuisse hereticum. pag. 567. vsque pag. 589.
Ludovicus Francorum Rex primat. Romanæ Ecclesie asserit. pag. 560. n. 1147. & seq.
Ludovicus Bloisus. pag. 668. n. 1563.
Ludouici Bauari iusta excommunicatio. p. 522. n. 1012.
Lyranus ait. Iudæi minime omnium desicere in Ecc. Rom. que à Petro post Christi fundata est. p. 528. n. 1040.

M.

Macedoniani her. pag. 321.
Magistratus comitis est iudicium sanguinis 497. d.
Magistratus sacri an creentur per plebem f. p. 30. & 31.
Magistratus Ciuilis ab Ecclesiastico differt. origine. vsu. & fine. pag. 56. & seq.
Mahometani. her. pag. 423.
Maorista. heret. pag. 601.
Malum Deus non fecit. pag. 423. g. & p. 275. b.
Malum certam substantiam non habet. pag. 303. f.
Manichæi. her. 301.
Mandata impleri posse. pag. 12.
Marcion. her. pag. 265.
Marcellus Patavinus. her. pag. 529.
Maria virgo in partu. pag. 341. d. p. 523. d. pag. 691. b.
Maria peperit Deum. pag. 389. a.
Maria non est sacrificandum. pag. 355. a.
Marcus Rome scripsit Euangelium. & Alexandrinam fundauit Ecclesiam. pag. 252.
Martialis à Romanis Episcopis in Gallia missus. p. 224.
Marcellus Episcopus Ancyre pr. R. asserit. p. 320. n. 108.
Martialis pag. 269. lit. g. & pag. 261. lit. a.
Marcellinus papa. p. 303. Qui tamen idolis trivificasset. tamen Synodus eum non audebat condemnare. nisi ex oris ipsius confessione. quia prima Sedes non indicatur à quoquam. pag. 304. n. 85.
Marcellus i. papa. p. 305. Marcellus ij. pag. 679.
Marcus papa. pag. 313.
Martinus i. papa. p. 423. In Synodo CL. Episcoporum. quam congregauit. vocatur summus Caput Ecclesiarum à Christo præpositum. pag. 422. n. 565.
Martinus ij. pag. 443. Martinus iij. pag. 449.

Martinus iij. p. 513. Martinus v. pag. 539.
Martyres falsi. 273. e. (375. 7.
Martyres venerandi. ut eorum orationibus adiuuemur. p.
Martyres Lugdunenses. prim. R. E. agnoscunt. p. 266. n. 17.
Maurus Rauenensis Ecclesie Episcopus. primatum R. Ecclesie asserit. pag. 422. n. 554. & 558.
Mandatum vj. Cantuum Helvetiorum. primatum Romanæ Ecclesie asserit. pag. 656. n. 1535.
Marchio Monisferrati. prim. R. E. asserit. p. 572. n. 1238.
Martinus Lutherus primatum Rom. Ecclesie asserit. p. 576. n. 1258. vsque 1266. & p. 578. n. 1267. et seq.
Marianus Socinus. prim. asserit. 612. n. 1413. vsq. 1415.
Marianus Scotus. prim. Rom. E. asserit. p. 462. n. 743.
Marianus Victorius Reatinus primatum Rom. Ecclesie asserit. pag. 673. n. 1576.
Martinus Royas. prim. Ro. E. asserit. p. 656. n. 1542.
Martinus Cromerus. prim. Rom. Ecclesie asserit. p. 724. n. 2020. & pag. 450. n. 612.
M. Paulus Venetus Prim. R. E. asserit. p. 512. n. 976.
Mathias à Michou de Sarmatia. primatum R. E. asserit. pag. 556. n. 1125.
Maximilianus Imp. prim. R. E. asserit. p. 570. n. 1221.
Matrimonium legitimum. pag. 263. g. & laudabile. p. 267. a. & pag. 355. g.
Materia non semper fuit. pag. 267.
Maximilianus Maria Sfortia. p. 572. n. 1233.
Maximilianus Bemarus. primatum R. E. asserit. p. 650.
Maximus Tauinensis. primatum R. E. asserit. p. 302. n. 77. & pag. 370. n. 289.
Melchisedech primus omnium Sacerdotum Dei. p. 224.
Melchisedechiani. her. p. 275. Meletius. pag. 307.
Melchior Camus. primatum Romanæ Ecclesie asserit. pag. 636. n. 1466. vsque 1470.
Memnonia. her. p. 627. Menander. her. pag. 257.
Menas Patriarcha. Ro. prim. asserit. pag. 394. n. 420.
Nendacitas licita. pag. 511. b. & c.
Messiani. Euchite seu Enthusiasta. her. p. 337.
Metangymonia. her. p. 317.
Michael de Cesena. her. p. 519.
Michael Boius. pag. 593. lit. f. & b.
Miltiades papa. pag. 05. m.
Minutus Felix. p. 30. lit. e. & b. & p. 305. lit. k. & m.
Michael Bucbingerus. Prim. asserit. 620. n. 1432. et seq.
Michael Medina. prim. R. asserit. p. 673. n. 1572. & seq.
Milada Regis Boleslai soror. primatum R. E. asserit. p. 446. n. 681.
Monachi Mesopotamie. pri. R. E. asserunt. p. 352. n. 228.
Monachorum laudabilis professio. pag. 363. h. i. k. & pag. 367. b.
Monachi nõ semper tenentur operari manibus suis. p. 339. g.
Monarchia optimus genius regiminis. p. 111. vsque 122. d. Prophetis laudata. p. 140. vsque 143. à Christo exercitata. p. 144. vsq. 149. predicata. 150. & seq. ab Apostolis instituta. p. 152. vsque 155.
Monophysita. her. p. 403. Montanista. her. p. 275.
Mortui non sunt baptizandi. p. 273. q.
Mulieres ad gubernacula Reip. sedere posse. p. 711. c.
Mulieres sacris præsidere non posse. p. 275. 7. & p. 355. b.
Mundus ab Angelis non est factus. p. 251. g. & p. 265. f. pag. 491. v.
Mundus transibit. & mutabitur. p. 505. x. & p. 327. c.
Mysteria non sunt publicanda prophætiis. pag. 273. v.
Mysteriorum Christi dispensatores necessario Sacerdotes noui testamenti sunt. pag. 22. & 23.

INDEX.

N.
Naculus primatum R. E. asserit, p. 510. n. 962.
Natalis prim. R. E. asserit, p. 278. n. 30.
Natura dua in Christo, p. 393. a.
Natus in Scripturis Ecclesie typum gerit: natus verd Petri significat Ecclesiam Petri, pag. 196. & 197.
Nazarei, her. pag. 235. & 265.
Negantes mundi renouationem, her. p. 327. c.
Nepos, her. p. 295. Nestoriani, her. p. 389.
Nerod primus Rex, p. 121.
Ninias Pistorii Apostolus pri. R. E. asserit, p. 364. n. 257.
Nicolaus Magnus papa primatum Romanæ Ecclesie asserit, p. 433. n. 650. & p. 440. n. 657. & seq.
Nicochorus Gregoras, p. 508. n. 949. & p. 512. n. 974.
Nicochorus Callistus, p. 508. n. 958. & 959.
Nicolaus de Gorran, p. 538. n. 1072.
Nicolaus Polonus, p. 538. n. 1073.
Nicolaus de Cusa, p. 558. n. 1132. & 1133.
Nicolaus de Orbellis, p. 560. n. 1151.
Nicolaus Tigrinus, p. 566. n. 1198.
Nicolaus de Lyra, p. 531. lit. a. & p. 533. lit. b.
Nicolaus Magnus papa, p. 439. Nicolaus ij, p. 457.
Nicolaus iij, p. 513. Nicolaus iij, p. ibid.
Nicolaus v, p. 559. Nicolaita, her. p. 259.
Nicolaus Galeus, her. p. 549. Nimis silentes, her. p. 327.
Nonatians, her. p. 289. Sacerdotalem absolutionem & Sacramentū penitentie negabant, p. 291. p. 311. p. 323. b.
Noe vnus gubernabat Ecclesiam Dei, p. 121. & 134.
Nomen Antichristi, 789. & 790.
In nomine Christi venire quid sit, p. 769.
Nonaginta Episcopi prim. R. E. asserunt, p. 338. n. 157.
Nuptie sunt a Deo, p. 263. 269. 311. 339. 395. p. 515.
Nuptiarum vnus laudabilis post fidem, p. 255. et p. 311. b.
Nuptie secunde sunt legitime, 273. n.
Nuptia nō sunt adequata meritis virginitatis, p. 341. e.

O

Obedientia Monachorum, pag. 425.
Obedientie ratio facit, vt exenorie semel rite in summa, non sint amplius res indifferetes, p. 713. g.
Obitio pro defunctis ab Apostolis instituta, p. 325. a.
Oblatio Eucharistia, p. 19. 20. & seq. Item p. 259. g. p. 273. x. p. 355. b. p. 372. v. p. 419. g. p. 467. l. p. 497. g. 641. a. p. 613. b.
Obsecrat Deus quomodo, p. 22. b.
Occam primatum Romanæ Ecclesie asserit, p. 522. n. 1011.
Oecolampadius, her. pag. 665.
Officia sacra decentius in sacris, quam in vulgaribus linguis fieri, pag. 703. b.
Olympiodorus immortalitatem animæ docet, p. 421. b.
Opera fidei precedunt non iustificat, p. 601. f.
Operum bonorum necessitas, p. 601. t.
Opera bona ex fide facta iustificat, p. 593. d.
Opera praua nō sunt causa, cur infantes dēcentur, 387. d.
Opera bona merentur vitam æternam, p. 16. 17. p. 595. i.
Optatus appellat eum schismaticum, qui contra singularem & vnicam Cathedrā Petri alterā collocat, 342. n. 167.
Optimates in summo gradu non regere Ecclesiam, pag. 93. vsque 100.
Oratio Dominica est sola precandi formula, p. 469. n.
Ordinarium fuisse primatum Petri, pag. 212. & sequent.
Ordinis Sacramentum, pag. 38. & 337.
Ordines hominum plures in Ecclesia, pag. 23.

Orebita, her. pag. 541.
Orientalis Ecclesie traditionem aut predicationem necessariam non esse Augustinus indicat, vbi Romanæ E. doctrina nota est, p. 348. n. 208.
Orientis Ecclesie olim acquieuerunt rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis, p. 336. n. 142.
Originale peccatum tam aduultis, quam parcolos tenet, p. 381. a. b. pag. 413. c. pag. 503. o.
Origenista, her. p. 281. Origenista noua, p. 407.
Origenes prim. R. E. asserit, p. 280. n. 37. & p. 278. n. 33.
Oscula mulieris non semper esse peccata mortale, 517. b.
Osseni, her. pag. 235.
Osus prim. R. E. asserit, pag. 324. n. 118.
Ougarus Archiepiscopus Moguntinensis primat. R. E. asserit, pag. 438. num. 643. & pag. 440. n. 661.
Otto Imperator prim. R. E. asserit, p. 443. n. 684. 685. 687. & pag. 450. num. 690.
Otto Frisingensis professus est se Catholica fidei asserit, vbi a Rom. & vniuersali E. regulā, 490. n. 891.
Ottho Cardinalis prim. R. E. asserit, p. 594. num. 1249.

P

Pacianus docet, sacerdotes absolueri peccatorem peccatis, sicut etiam baptizari, p. 22. a.
Pacificatores in causa fidei, her. p. 399. a. & p. 733. f.
Palis altaris et velamina olim erant, p. 353. g.
Palladius prim. R. E. asserit, p. 356. n. 217.
Palinodia hereticorum aelarat, eos non in solida Petra adificasse. Palinodiam aliquo modo cecit Marcion, p. 269. a. Paulus Samosatensis, p. 299. a. Praxinus & Valens, p. 324. n. 117. et 118. Calestius Pelagianus, p. 348. n. 210. Berreganus, p. 457. circa mediū: Gilbertus Porretan, p. 483. her. 143. Abbas Ioachim, p. 502. n. 928. Hieronymus Pragensis, p. 539. a. Roherana, p. 551. f. Martinus Lutherus, pag. 570. n. 1258. Petrus Martyr & Crarmers, p. 157. & 158.
Paris Eucharistia significat mortem Domini, antequam manducetur, & ideo sacrificium est, p. 19. & 20.
Pantophylus Paphia, & Paphus Syria Episcopus, primatum R. Ecclesie asserit, p. 350. n. 218.
Pantemitanus prim. R. E. asserit, p. 550. n. 1100. & c.
Papa non potest indicari ab Imperatore, p. 529. c.
Papa dispensat ex causa in iramentis & votis, p. 519. b. & pag. 521. d.
Papa autoritas (inquit Synodus Milenitana) de Scripturarem autoritate deprimatur, pag. 348. n. 204.
Paradisus esse terrestrem locum, p. 283. f. & p. 297. c.
In Paradiso liberos fuisse procreatos, p. 415. l. p. 509. a.
Parentes debent straiose lileros educare, p. 339. b.
Parementia, her. pag. 425.
Paschalis Corporis Domini veritatem in Eucharistia propugnat, pag. 433. a.
Pascha obseruandum est, p. 325. d. nec est res indifferens, pag. 345. k.
Pascha cur in Dominico die tantum celebrari debeat, pag. 274. 345. k.
Pascha cum Iudeis non est celebranda, p. 321. c. p. 343. i.
Paschalis papa, p. 435. Paschalis ij, p. 469.
Pastores sunt glutini in anima Ecclesie, p. 39. 40.
Patareni, her. p. 491.
Pater noster, her. pag. 227. Patriciani, her. ibid.
Patriarchatum triu in Sedes vnde fuerit, p. 260. 262.
Patru scriptis deferentia, pag. 299. pag. 319. d. 391. c. 293. d. & 469. m.

Pat.

INDEX.

Paulinus Aquileiensis Episcopus, Prim. Roma, Ecc. asserit, pag. 432. n. 626.
Paulus Gindellus Tridentinus, p. 650. n. 1544. & seq.
Paulus Manulius, pag. 718. n. 1996.
Paulus de Palatio Domini verba Matthæ cap. 16. in signiter pro primatum interpretatur, pag. 720. n. 2060. vsque 2008.
Paulus Constantinop. prim. R. asserit, p. 320. n. 108.
Paulus i, papa, p. 431. Paulus ij, p. 561.
Paulus iij, p. 599. qui etiam prim. R. E. asserit, p. 624.
Paulus iij, p. 683.
Paulus Samosatensis, her. p. 399.
Pauperatius votum laudabile, p. 663. i.
Paupertas Pontificum qualis esse debeat, p. 561. a.
Pauperum est habenda cura, p. 337. i.
Peccati vox multisarum accipitur in Scripturis, p. 595. f. Roffensis.
Peccatum non a Demone solo est, sed & a lib. arbitrio, p. 415. k. p. 505. g.
Peccatum Originale omnes premit, p. 381. a. & b. 413. c. p. 503. o.
Peccatum non mandat in spiritu Iustificatorum, p. 10.
Peccatum quoddam est veniale, p. 605. d.
Peccati fomes cur in carne iustificatorum maneat, p. 10.
Peccata nō fieri ex decreto & destinatione Dei, p. 605. f.
Pelagius i, p. 399. Pelagius ij, ibid.
Pelagianus, her. & Calestiani, pag. 381. & pag. 407.
Peregrinationes ad loca sancta laudabiles, pag. 437. f. pag. 481. k. pag. 333. e.
Peregrinus primatum Romanæ Ecclesie asserit, p. 606. n. 1392.
Petrus Cluniacensis Henricianos oppugnat, p. 477. lit. c. d. & pag. 479. lit. e. f.
Petrus est petra hec, pag. 173. personam Ecclesie propter primatum gerit, pag. 139. 173. super fidem eius (vbi alios Apostolos longe precellit) adificatur Ecclesia, pag. 174. primatus Longi, pag. 176. vsque 212. & 236. 238. ardor fidei Petri, pag. 199.
Petrum fuisse Romæ, pag. 217. fuisse Romanum Episcopum, p. 218. 219. 220. 244.
Petrus Simonem Magum Romæ Extirxit, pag. 248.
Petrus Lombardus prim. R. E. asserit, pag. 484. n. 863.
Petrus Anatus, pag. 624. n. 1439.
Petrus Brysologus, p. 384. n. 362.
Petrus de Anchorano, pag. 610. n. 1405.
Petrus a Soroz, pag. 595. & seq.
Petrus Blesensis, pag. 492. n. 903.
Petrus Comestor, p. 480. n. 844.
Petrus de Palude, pag. 514. n. 986.
Petrus de Bella-peruca, pag. 524. n. 1021.
Petrus de Alyaco, pag. 538. n. 1071.
Petrus Fontidonius, pag. 664. num. 1552.
Petrus a Monte Venetus, pag. 550. n. 1092.
Petrus Rauenna Archiep. pag. 442. n. 676.
Petrus Hierosolymorum Episcopus, p. 394. n. 421.
Petrus patriarcha Constantinopolitanus, p. 422. n. 570.
Petrus Ioannis, her. pag. 509.
Petrus Abailardus, her. pag. 487.
Petrobustani & Henriciani, her. pag. 477.
Petrus Drefensis, her. pag. 543.
Pharisæi, her. pag. 235.
Philaster Braxiensis Episcopus, pag. 319. lit. b.
Philippus Hispaniarum Rex, p. 654. n. 1526. et seq.
Philibertus Sabaudia Dux, pag. 656. n. 1540.
Phocas Imp. prim. R. E. asserit contra patriarchæ Constantinop. inuisionem contradictionem, pag. 416. n. 543.

Pipinus prim. R. E. asserit, pag. 416. n. 593.
Pius i, pp. 267. decreuit pascha Dominico die celebrandi.
Pius ij, p. 559. Pius iij, p. 567.
Pius iij, p. 687. Pius v, pag. 721.
Placina prim. R. E. asserit, pag. 564. n. 1174.
Plebs non regit Ecclesiam, pag. 41. vsque 55.
Politia Ecclesie perpetua, pag. 24.
Polycarpus ob Ecclesiasticas quæstiones Romam iuit, 266.
Polycrates ad papæ rogatū conuocat Synodū in Asia, 270.
Penitentia sacramentū, p. 291. 311. & p. 323. a. b. p. 413. f.
Penitentia virtus & officium, pag. 273. m.
Pontificum Decretis parendum est, pag. 497. e.
Pontificum paupertas, her. p. 561.
Populus Romanus prim. R. Ecc. asserit, pag. 428. n. 599.
Pomponius Læus, pag. 564. n. 1182.
Pralati Gallicani, pag. 572. n. 1246.
Primasus, pag. 394. n. 428.
Prosper, pag. 368. n. 282.
Protogenes, pag. 324. n. 119.
Prædestinatorum heresis, pag. 391.
Præpositi Ecclesie velut Iudices ligat et solunt, p. 776.
Presbyteri vnde nomen, pag. 22.
presbyteri non acceperunt uxores post presbyteratum, ne apud Græcos quidem, pag. 313. d. apud Latinos vero, profusus a conuentu famina abstinebant, 361.
principium vniuersi seu Monarchia, p. 372. e. 303. e. 501. a.
Priscillianus, her. 335.
Peregrinationes ad loca sancta laudabiles, pag. 437. f.
prima Sedes Romana, pag. 304. n. 85. pag. 338. num. 149. & pag. 374. n. 325.
primatum non accepit Andreas, sed Petrus, pag. 176.
primatus Petri expressè nominatur in Euangelio, pag. 236. num. 4.
primatum Petri omnia elementa agnouerunt, pag. 203.
primogeniti erant pontifices tempore legis nature, p. 244.
Proclus, her. pag. 279.
Proclus Constantinop. Archiep. Theodori Mopsuesteni heresim confutauit, p. 391. d.
Proclianta, her. p. 335.
Prodicus, her. pag. 275.
prodigia Antichristi qualia, p. 777. 778. 779.
propheta non erant arrepti, pag. 273. o.
propheta Hebraei de Christo prædixerunt, p. 369. n. & o.
propheta de vno Capite Ecclesie, pag. 139. 140. 141.
propitiatorii sacrificii quomodo sit Eucharistia, p. 21. 22.
promissionis verbum est: Tu vocaberis Cephas, p. 176.
Protestantes nullam in Ecclesia gubernationem re vera constituere, pag. 101. 102.
Protestantes ob multas causas Antichristi membra esse comprobantur, pag. 806. vsque pag. 819.
Protestantes nec illum saluè primatum in sua Ecclesia habent, quem Petro delatum esse consentiunt, p. 210. 212.
Protestantium Ecclesia longe factior, non modo quam Iudeorum Synagoga olim fuerat, sed præterea quam Iudeorum dispersio hodie sit, pag. 827. vsque pag. 844.
Pseudoapostolici, her. 483. Pseudoapostoli, her. 253.
Puniendi sunt heretici etiam morte, p. 513. c. & p. 337. i.
Purgatorium, p. 415. i. 45. h. 485. g. 499. i. 505. v.
Pyrrhus patriarcha prim. R. Ecc. asserit, p. 420. n. 550.

Q

Quadragesimale Ieiunium, p. 264. n. 8.
Quadragesimalis Ieiunii munus Christiani ex necessitate offerunt, non tantum voluntate, idq. ex Apostolorum traditione, pag. 271. g.

In Quadragesima non ieiunare peccatum est. p. 325. b. Et in ieiunijs semel tantum comedere licebat, id est, dicebatur non prandium, sed cena, ibidem.
Quaestiones de fide ad Sedem Apostolicam Romanam referendae sunt, pag. 348. n. 206. p. 362. n. 251. p. 384. n. 364. p. 478. n. 821.
Quater in trinitate in Deo statuenda non est, pag. 391. d.
Quatuor temporum ieiunia, pag. 278. n. 34. & p. 325. b. Philastrius.
Quarta decimam her. 277. e.
Quinta Synodus de tribus capitulis tractat, petentia id Eutychio patriarcha Constantinopolitano, & papa Vigilio amnente, pag. 394. n. 426. & seq.
Quintilliani her. pag. 275. y.
Quintinus Hadius prim. R. E. asserit. p. 606. n. 1397.

R

Ratio melius sequitur testimonia fidei, quam praedicta, pag. 357. a. & pag. 325. c. Pictanus.
Ravennas Ecclesia denuo se Romanae Sedi subiungit, pag. 424. n. 576.
Raynaldus Ferrerius prim. R. E. asserit. p. 656. n. 1541.
Rebaptizatio illicita, pag. 283. her. 48. pag. 293. b. pag. 309. c. pag. 549. b.
Reges non esse capita Ecclesiae, p. 58. vsque pag. 64.
Reges non iudicare de causis fidei, p. 63. vsque pag. 76.
Reges ob haeresi aut simile crimen a Pontifice deponi posse, pag. 77. vsque p. 92.
Regibus persolvenda esse tributa, pag. 559.
Regimen optimum Ecclesiae, p. 26. & seq.
Regimen Ecclesiae non est populare, p. 30. vsque p. 55.
Regimen Ecclesiae penes unum semper in spiritualibus causis, pag. 24. 123. 222. 258.
Reginaldus Polus Primatum asserit. p. 616. & pag. 618.
Regnorum quanta Deo cura sit, pag. 121.
Regni primatus in causis fidei neq. Protestatib. placet. 118.
Remundus Rufus Rom. primatum asserit. p. 634. 636.
Renatus Benedictus, p. 72. a. num. 2018.
Reliquia Sanctorum honoranda, p. 361. b.
Resurgent mortui etiam corpore tenus, p. 235. b. p. 253. v. p. 255. f. p. 257. c. p. 261. b. p. 265. c. 267. i. 269. k. p. 283. b. pag. 335. g.
Restituere quis tenetur ablata, p. 507.
Rex unus in regno, p. 122. & pag. 303.
Rhetorij, her. pag. 327. f. Ritsch, her. p. 563. a.
Robertus praesul Arboricensis prim. asserit. 606. n. 1396.
Rogationum Donatistarum secta, p. 351. c.
Romae Petri collocasse Cathedra sua, p. 217. 244. 246.
Romanii Imperatores etiam Ethnici timebant sibi olim a Pontificibus Romanis, pag. 290.
Rossensis Episcopus & scriptus, & sanguine suo Romanae Ecclesiae primatum asserit. p. 588. & p. 590.
Romana fides, p. 282. n. 42. p. 342. n. 169. & p. 375. p. 382. n. 226. p. 354. n. 237. p. 368. n. 285. p. 376. n. 334. p. 384. n. 364. p. 394. n. 429.
Romanus ad Pontificem quaestiones gravissimas semper ex toto orbe perserebantur, p. 266. n. 12. n. 16. & seq. & p. 19. p. 278. n. 32. p. 280. n. 35. p. 292. n. 64. p. 298. n. 72. p. 302. n. 80. p. 320. n. 108. p. 322. n. 113. p. 338. n. 157. et seq. p. 340. n. 163. pag. 344. n. 184. p. 348. n. 157. et seq. p. 340. n. 163. pag. 344. n. 184. p. 348. n. 157. et seq. p. 340. n. 163. pag. 344. n. 184. p. 348. n. 157. et seq.
Romanus papa, pag. 445.

S

Sabbatiani, her. p. 343.
Sabelliani her. p. 295.
Sabianus, papa, p. 417.
Sacerdotij dignitas una cum Imperio non datur, p. 333. a.

Sacerdotes novi Testamenti, p. 22. & p. 23. & p. 645. e.
Sacerdotem nonitas benedictionis a vulgi communitate segregat, unde inuisibili quadam gratia animam in melius transformata gerit, p. 38.
Sacerdotes Christiani olim vnguebantur, p. 351. e.
Sacerdotes publici & privati, p. 23.
Sacerdotis intentio necessaria in dispensantis Sacramentis, p. 629. c. & p. 631.
Sacerdotes Graeci post acceptos ordines non accipiebant uxores, p. 313. d.
Sacerdotes Latini a conventu foeminae abstinere debent perpetuo, p. 361. a.
Sacerdotes olim a Donatistis contempti, vt & nunc a Lutheranis, pag. 351. e.
Sacerdotium unum altero maius in tempore legis Naturae, p. 132. & p. 224. Itemq. in tempore legis Moysaicae, p. 228. denique in tempore gratiae, p. 23. p. 325. c.
Sacramentum Ordinis, p. 38. p. 361. a. & p. 627. a.
Sacramentum & Sacrificium quomodo differat, p. 18. & 21.
Sacramentorum verba non significat modis, sed etiam operantur & efficiunt aliquid, p. 20. & p. 433. a. & p. 651. b.
Sacramentorum antiquissima haeresis, p. 259. imper renouata, p. 665. p. & 671. f.
Sacramenta septem novi Testamenti, p. 627. a.
Sacramenta conferunt gratiam, p. 337. a. b. c. & p. 413. c. & p. 629. b.
Sacrificium iuris naturalis est, ad quod publice offerendum quilibet Responere naturali obligatur, p. 22. p. 479. p. 643.
Sacrificium iuge quid sit, p. 786. quae pagina falso inscribitur 791.
Sacrificium Ecclesiae publicum, p. 17. 18. 19. 20. p. 259. 372. 415. g. 479. f. & g. 641. a. 643.
Sacrificium propitiatorium Eucharistia necessarium est, p. 21. & multo magis, p. 22.
Sacrificium Missae per Antichristum auferetur, p. 785.
Sadducaei her. pag. 235.
Saluatio Angelica, p. 501. r.
Sancti sunt nuocandi, p. 362. g. p. 431. c. p. 437. b. p. 476. b. p. 485. f. p. 499. m.
Sanctorum anima in claritate Dei vident quicquid eorum interest, p. 413. d.
Sanctorum Reliquiae honorandae, p. 361. b.
Sanctimonialium virginitatis seu castitatis preferenda est nuptiarum bono, p. 341. e.
Sanctimoniales Virginitatis professionem vestis quoque mutatione iam olim signabant, pag. 32. post num. 135.
Sanctimoniales spiritualiter mibebant Christo, eius crimes soluebant, vt secularibus nuptijs se renunciaisse monstrarent, atq. ad iudicium professionis capita velabant, p. 353. f.
Sanctimoniales peccant, si post decretam virginitatem ad nuptias conuertantur, p. 343. f.
Salonius prim. R. E. asserit, pag. 380. n. 359.
Sardica Syn. oecumenica, p. 322. eadem decreuit, ad Rom. Episcopum appellari posse, p. 322. n. 113. p. 356. & 358.
Satisfactio penitentiae Paris, pag. 289. 291. & 605. c.
Saturninus, her. p. 261.
Schisma licet ab initio haesim non proponat sibi, tamen ferè in haesim definit, vt clarum est in schismate Donati et Meletij, p. 307. b. c. et 309.
Schismata xxxiii, Rom. Pontifici nunquam haesim vllam in ipsam Cathedram D. Petri inuenerunt, quod prorsus admirandum opus Dei est, pag. 444. & 800. c. c.
Schismaticorum poena, p. 229.
Schaftnaburgensis primatum R. E. asserit. p. 462. n. 746.
Sedit per Victorem papam Christiani, p. 270.

Sc

Scotus Senensis, p. 615.
Scripturarum obscuritas, occasio haeresis, p. 425. b.
Scripturis abutuntur haeretici, p. 255. k. ij. Petri 2. pag. 269. f. p. 277. d. p. 369. n.
Scripturas negant haeretici, p. 257. l. p. 265. d. 269. b. 367. l. m. 269. n. 611. b. 612. c. 613. d. 617. g.
Scripturarum testis & custos Ecclesia Catholica, p. 379. g.
Scripturae Apocrypha cremandae, p. 397. l.
Scriptura sola non est regula fidei, p. 14. 15. & p. 611. a. & pag. 623. k.
Scripturae a quo interpretanda, & quomodo intelligenda sint, pag. 615. f.
Scripturae a quibus non intelligantur, pag. 369. o.
Scripturarum translatio quoniam sit authentica, p. 263. l. pag. 363. b. p. 619.
Scripturae an conuertenda in vulgares linguas? p. 621. i.
Scribitur inus, her. pag. 225.
Sebastianus Portugalliae Rex prim. Rom. Ec. asserit, p. 654. num. 1529.
Secta Philosophorum, pag. 233.
Septuaginta interpretum laus, pag. 263. l. 365. b.
Seth vocatus est Deus, & filij eius vocati sunt filij Dei pag. 222.
Seruatus Timgorum Episcopus, p. 315. lit. a.
Seruus, her. pag. 267.
Seleucus & Hermias, her. pag. 335.
Seruarius papa, pag. 421.
Sergius i. papa, p. 427.
Sergius ii. pag. 437.
Sergius iii. pag. 445.
Sergius iij. pag. 453.
Sergius Cypriensis Episcopus, pag. 315. lit. a.
Simplicius papa, prim. R. E. asserit, p. 384. n. 364. & 369.
Sisymundus Poloniae Rex primatum Romanae Ecclesiae asserit, p. 572. n. 1229. vsque 1231. et p. 656. n. 1539.
Simon Begnius prim. R. E. asserit, p. 572. n. 1232.
Siricius papa, pag. 343.
Simplicius papa, p. 385.
Siluerius papa, pag. 395.
Simoniani, her. pag. 251.
Signa verae aut falsae doctrinae, pag. 239.
Signa & nota haereticorum, pag. 243. 245. & c.
Sixtus papa, vide Xylus.
Soter papa prim. R. E. asserit, pag. 266. n. 15.
Sotomonus prim. R. E. asserit, pag. 330. n. 131.
Sophronius Hierosolymitanus prim. Rom. Eccl. asserit, pag. 422. n. 567.
Species panis & vini post consecrationem manet, vt commonefiant, sacrificium Eucharistiae pertinere ad ordinem Melchisedech, pag. 20.
Stanislaus Dux Mazoniae Russiae primatum Romanae Ecclesiae asserit, pag. 572. n. 1235.
Stanislaus Hofius prim. Roman. Eccl. asserit, p. 604. n. 1235. vsq. 1391.
Stanislaus Orichonius Roxolanus prim. Rom. Ecclesiae asserit, pag. 448. num. 689.
Status fratrum Minorum non est perfectior Episcopali statu, pag. 521. c.
Stephanus Patracensis Archiep. prim. Romanae Ecclesiae asserit, pag. 572. n. 1244.
Stephanus Derensis Episcopus primat. Romanae Ecclesiae asserit, pag. 422. n. 568. & seq.
Stephanus Hungarorum Rex primatum Rom. Ecclesiae asserit, pag. 452. n. 700. 701. & seq.
Stephanus i. Papa, pag. 295.
Stephanus ii. & Stephanus iij. p. 431.
Stephanus v. 435. Stephan. vi. 443. Stephan. vii. 445.

Stephan. viij. et Stephan. ix. p. 447. Stephan. x. p. 457.
Suid Patriarcha prim. R. asserit, p. 646. n. 1499. et 1500.
Syllia oraculum de Roma piscatoris hamo expugnanda, pag. 250.
Sylvanus Episcopus prim. Romanae Ecclesiae asserit, p. 332.
Syluester i. papa, p. 307.
Syluester ij. p. 453.
Synodi oecumenicae a papa indite. Nicena, p. 312. n. 92.
Sardicensis, p. 322. Constantinopolitana prima, p. 336. n. 145. p. 338. n. 147. & p. 350. n. 213. p. 372. n. 305.
Synodus in Asia conuocatur a papa, pag. 270. n. 22. pag. 320. n. 106. p. 370. n. 291.
Synodus Nicena prim. Roma. Ecclesiae asserit, p. 272. n. 26. & p. 312. n. 94. & 97.
Synodus Arelatensis prim. R. E. asserit, pag. 314. n. 98.
Synodus Romana prim. R. E. asserit, p. 314. n. 99.
Synodus Sardica prim. R. E. asserit, p. 322. n. 113. & 114.
Syn. Constantinopolitana prim. R. E. asserit, p. 338. n. 149. & p. 392. n. 417. & p. 394. n. 418. & 419.
Syn. Africana prim. R. E. asserit, p. 344. n. 182.
Syn. Carthagenensis prim. R. E. asserit, p. 344. n. 183.
Synod. Ephesina prim. R. E. asserit, pag. 366. n. 272. et seq.
Synod. iij. sub Symmacho, prim. R. E. asserit, p. 388. n. 386.
Synod. iij. sub eodem, primatum asserit, p. 388. n. 388.
Synod. v. sub eodem, primat. R. E. asserit, p. 388. n. 390.
Synod. Inglehem, prim. R. E. asserit, pag. 446. n. 682.
Synod. Senonensis, An. D. 1524. primatum Rom. Eccl. asserit, pag. 594. n. 1345. vsque 1348.
Synod. Treuerensis, An. D. 1548. ibidem. p. n. 1350.
Synod. Colonienfis, An. D. 1549. ibidem. n. 1351.
Synod. Mogunina, primatum R. E. asserit, ibid. n. 1352.
Syn. alia Treueren. An. D. 1549. ibid. n. 1353. et sequi.
Syn. Tridentina, prim. asserit, p. 652. n. 1515. vsq. 1523.

T

Tacere non semper expedit, pag. 327. d.
Tatianus, her. p. 267. a. Tandemus, her. p. 475. c.
Tarraconenses Episcopi profitentur, nihil per errorem a Sede Apostolica Romanae praecipit, pag. 384. num. 364.
Telephorus Papa, pag. 263.
Templum Dei, in quo Antichristus sedebit, p. 774. & seq.
Templa Deo dicata, sunt digna honore, p. 313. e. p. 477. c.
Templariorum peridia, pag. 513. d.
Temporalis Ecclesia habere potest, pag. 325. d. pag. 531. d. pag. 547. d. & pag. 503. l.
Tertullianus indicat Papam suo tempore principium communionis Ecclesiae exitisse, p. 278. n. 31.
Tertulliani errores, p. 279. f. g. h. & 281. i. k. l.
Tentationes & afflictiones Christi profuisse nobis, 705. a.
Testamentum vtriusq. ex aequo est a Deo, p. 301. c. & d.
Theocatagostia, heret. pag. 423.
Theodoretus asserit, Sedem Ro. semper fetoris haeretici exortem permansisse, p. 368. n. 85. p. 370. n. 354.
Theodorus Siudensis Graecus dixit, infractam fidei Petram Roma esse, p. 428. n. 605.
Theodorus Papa i. p. 421. fundamentum Ecclesiae dicitur, pag. 422. num. 558.
Theodorus ij. pag. 445.
Theodosius Imp. vult populos suos in Romana religione versari, pag. 340. n. 159.
Timor Domini castus in futuro seculo erit, & in Christo fuit, p. 487. e. & f.
Theopascita, her. 399.
Thetopsychia, her. p. 421. b.
Theophilus Patriarcha Alexandrinus operam dedit, vt Flavianus patriarcha Antiochenus in gratiam Episcopi R. rediret

INDEX.

rediret, p. 346. n. 185. et 186. Idem in cōtentione adversus D. Chrysothomum conatus est acta sua Rom. pontifici probare, p. 350 n. 217. & p. 352. n. 221. Thom. Carthag. Ep. ad Rom. Sedē cōfugit, p. 456. n. 719 Thomas Elysius Neapol. prim. R. afferit, p. 673. n. 1576 Thomas de Aquino affirmat, Solam Ecclesiam Petri ab erroribus mundam fuisse, p. 510. n. 966. vj. 968 Thomas Adorus & scriptis, & sanguine suo R. primatū tutatus est p. 590. n. 1333. & p. 592. Thomas Waldensis docet, patendum esse Decretis papæ, p. 538. n. 1074. Titianus primatum Rom. asserit, p. 648. n. 1505. Traditionibus utendū, p. 317. a. 405. a. Claudianus, 343. f. Transmigratio animarum de corporibus in corpora confutatur, p. 305. n. Transubstantiatio, p. 20. & 455. a. & b. 479. e. 653. i. 655 Tributa Magistratibus solvenda esse, p. 559. Trinitas in Deo, p. 273. l. p. 295. p. 297. a. p. 301. b. p. 309. e. p. 321. a. & c. p. 369. q. p. 513. b. Trinitarij, her. p. 715. Tropice, her. p. 659. Turrelupini, her. p. 531. Tyrannus quilibet a quolibet legitime occidi non potest p. 539. b.

V

Valerius, her. 265. Valerius Cratoal. her. 669 Valerij, heretici, 277. Vbiqvarij, her. 655. k. Verbum Dei nō scriptū, 13. & 14. Item 317. a. & 611. a. Verba Eucharistiæ operantur in panem & vinum, antequam sumantur, 20. Vestis candida in vj. olim in Sacrificiorum administratione 385. i. Videri Deum à Beatis per essentiam, 491. r. Victor papa, rectè Episcopos Asia à cōmunione secludendos edixit, 270. vj. 276. Victor ij, 457. Victor Carthagin. Episc. prim. R. agnoscit, p. 422. n. 563 Vigilanti hereses, pag. 359. & 361. Vigilia frequentanda, 362. d. Vigilus pp. in Rom. Cathedra constitutus, Antimū nō restituit, 94. n. 424. Synodo v. assensit, 396. vbi etiā prim. R. asserit, n. 431. Episcopū Caesar. deponit, n. 432 Vigilus Tridentinus Episc. Eutyche oppugnavit, 401. c.

Virginitas preferenda Matrimonio, 341. e. 357. d. 257. b. Virginitatis votum, 343. f. 277. g. Vita æterna est merces bonorum operum, 16. & 17. Vitalianus papa Os Roy Regem Angliæ docuit sequi regulam principis Apostolorum, p. 424. n. 574. Vitellotus Cardinalis primat. R. asserit, p. 728. n. 1977. Vnctionis Extremæ Sacramentum, 527. h. & 505. p. Vncti, her. 731. a. Vitæ Ecclesiastica incipit ab vno Petro secundum Domini dispositionē, 137. quisquis alibi, quam in vna Petri Cathedra collegerit, spargit, 282. n. 41. et p. 340. n. 155 Vnus solus Petro succedit in plenitudine potestatis, 215. 216 Votum castitatis, 343. f. 361. a. Et in alijs omnibus, 379. i. Votum Religionis, 393. k. Votum obedientiæ, 425. c. Urbanus i. 279. Urbanus ij, 469. Urbanus iij, 493. Urbanus iij, 511. Urbanus v. 529. Urbanus vi, 531. Usura sunt prohibita, p. 505. 3.

W

Waldachiana heresis, 515. Waldemarus Danie Rex Romanum primatum credit & confiteitur, p. 488. n. 878. Waldenses, her. p. 493. qui ostenduntur genus quoddam monachorum fuisse ibidem, & p. 495. Wiclefus, her. p. 531. Wilhelmus Occam erravit, p. 519. m. qui tamen primatū Rom. agnoscit, p. 522. n. 1011. Wolfgangus Musculus, her. 671.

X

Xenias her. nondum baptizatus pro Episcopo se gessit, & Sanctorum Imagines primus aperte negavit esse venerandas, p. 401. a. Xystus papa, i. p. 261. Xystus ij, p. 301. Xystus iij, pag. 369.

Z

Zacharias papa, p. 429. tres Episcopatus in Germania constituit, p. 428. n. 606. Zepherinus papa, p. 279. Zeno Imperator tepidus in fide, p. 399. a. Zosimus papa, p. 355. immunis ab omni vitio corrupendi Canones Nicænos, p. 356. ac si quid erratum est, nominis tantum, non rei ipsius et rotæ fuisse, p. 358. 500.

FINIS.

Hi Libri de Visibili Monarchia Ecclesiæ, perleæti sunt atque approbati, partim à M. N. piæ memoriæ D. Thoma Gozæo à Bellomonte, partim à M. N. D. Ioanne Molano: quorum vterque & à Summo Pontifice, & à Rege Catholico ad hoc officij sunt deputati. Qui & censuras suas his Libris subscripserunt, atque autographis proprijs consignarunt in hunc modum.

Thomas Gozeus à Bellomonte, Sacre Theologiæ Professor, Collegij Sabaudie Præsidens.

Ioannes Molanus Louanienfis, Sacre Theologiæ Professor & Librorum Regius Visitator.

Errata ad hunc modum corrigantur.

Pagina 19, versu 8. tantum pro nobis, lege (in nonnullis Exemplaribus) tantum nobis. p. 31. v. vlr. Magist. l. in Magist. p. 39. v. 32. producta, l. productū. p. 47. v. 1. fec. l. sed. p. 52. v. 23. cognoscit, l. cognoscit. p. 71. v. 31. cōuoro, l. conuocato. p. 83. v. 26. percat, l. pergat. p. 128. v. 17. exremis, l. ex tenuis. p. 132. v. 13. Sem Melchit, l. Sem seu Melchit. p. 135. v. 52. cur nō supra, l. cur supra p. 140. v. 40. vnctā, l. vnctā. p. 174. v. 51. edificabo, l. edifico. p. 193. v. 51. quæ, l. quæ, qd; bis. p. 195. v. 4. 2. donis, l. donis instructū (inter. p. 205. v. vltimo, atque in l. atque ita. p. 211. v. 44. cur Deus, l. cū Deus. p. 222. v. 39. grauita, l. grauita. p. ibid. v. antepen. in Philof. l. ex Philof. p. 227. circa mediū, præceden. l. recedentes. ibid. v. 39. reipublicæ, l. rei publicæ. p. 238. v. 15. principem piumum, l. principem omnium. p. 250. v. 44. Decretalium, l. Decretali. p. 270. v. 59. videor, l. video. p. 317. v. 1. Constantinus, l. Constantius. p. 322. v. 35. eum l. enim. p. 333. in linea pontifi Rom. l. idem Liberius & nihil aliud. p. 335. in lin. pon. l. Idē Liberius. p. 337. in lin. pon. l. Felix Rom. (et post) Damafus. p. 339. in lin. pon. l. Idē Damafus. p. 341. in lin. pon. l. Idem Damafus. p. 348. v. 12. constitutarum, l. constitutionum. p. 383. v. 8. mortuum, l. moriturum. p. 451. à fine v. 5. quorum, l. quorum. p. 469. in lin. pōt. ad finē scribe Paschalis 2. an. 18. m. 6. p. 497. à fine v. 5. indignē, l. indignis. p. 548. num. 1079. Bernardus, l. Bernardinus. p. 620. v. haberi, l. habere. p. 712. v. 3. que quondam ministrauerat Margareta, & que sequuntur, vique ad verbum occurrat: sic enuntianda sunt: que quondam apud Thomam Morum vna cum reliquis ipsius liberis tanquam & ipsa charissima filia, educata fuerat. p. 755. v. 28. blasphemias, l. blasphemias. p. 766. v. 36. de duo, l. de quo. p. 781. v. 45. Episcopo Antich. l. Episc. Rom. Antic. p. 795. in titulo c. 50. quaque, l. quodque. p. 795. v. 33. in nomine, l. in semine. p. 831. v. 28. verbi, l. veri Dei.

Que verò à Damasi temporibus vsque ad Gregorium Magnum, perperam sunt collocata, ita restituantur. Prior autem numerus Testimoniorum paginas designat, quibus cætera è regione respondent.

Pagina	Anni Dom.	Pontifices Romani.	Imperatores Romani.	Heretici, & Pseudoprophete.
336. in medio respondet	366	38. S. Damafus.	Iulianus Apostata.	80. De Iuliano Apostata.
	381	Secunda Synodus Constantinopolitana.	Iouianus.	
338. in fine.	384	Idem Damafus.	Valentinian. cū Valente, Gratian. cū Valentiniano.	81. De Apollinaristis.
			Theodosius i. Iustina.	82. De Seleucianis, & Hermianis.
			Idem imperantibus.	83. De Proclianis.
340.		Idem Damafus.		84. De Priscilliano.
				85. De Messalianis, Eucharis, sen Enthoufiastis.
342. & in medio.	385	39. S. Siricius.	Theodosius.	86. D. Hypistatij, 87. De Iouinianis. 88. De Sabbatianis;
344. i medio	402	40. S. Anastafius.	Arcadius & Honorius.	89. de Hilario laico. 90. de Abelianis. 91. de Donatistatū heresib.
		41. S. Innocentius.	Honorius.	De moribus Donatistarum.
		Idem Innocentius.	Idem Honorius.	92. De Colliridianis.
346.		Idem Innocentius.		93. De Heluidianis, seu Autidicomatianis.
348.	405	Idem Innocentius.	Idem Honorius.	94. De Feliciano.
350. i medio.		Idem Innocentius.	Idem Honorius.	95. De Vigilantij heresibus.
352.	410	Idem Innocentius.	Idem Honorius.	96. De libris Canonicis. 97. De Septuagint. duob. Interpret.
354.	416	42. S. Zosimus usque ad paginam 362.	Idem Honorius.	98. De Fortunati, Fausti, Felicis, Secundini, & aliorū heresibus.
			Honor. & Theodos. Iun.	99. De Pelagianis, & Cælestianis.
362. i medio.	419	43. S. Bonifacius.		
		Idem Bonifacius.		
364.				
366. i medio.	423	44. Cælestinus.	Theodosius Iunior.	De Dubijs circa Prædestinationem.
		Synodus Ephesina.	Valentinianus 3.	100. De Nestorianis.
		45. S. Xystus.	Idem Imp.	101. De heresi Prædestinationum.
368. i medio.	432	Idem Xystus.	Martianus.	102. De Eutychnianis.
370.		46. Lco.		
372. & 374.		Synodus Chalcædonensis.		
376.	440	Idem Lco.	Idem Martianus.	103. De heresibus Priscillianistarum.
378.				
380.		4. Synod. œcumen. Chal.		
382.		Idem Leo.	Leo Imperator.	De Sectis Nestorianorum & Eutychnianorum.
384.	461	47. S. Hilarius.	Leo Imperator.	De Secta Pacificatorum.
			Leo Imperator.	
			Zeno.	
	467	48. Simplicius.	Anastafius 5.	104. De Theopaschitis.
386.	473	49. S. Felix 2. Iunior.		105. De Iconomachis.
	492	50. S. Celasius.		
	496	51. Anastafius 2.		
388.	498	52. S. Symmachus.		106. De Acephalis.
390.	514	53. S. Hormilda.	Iustinus 1.	
	523	54. S. Iohannes.		
	526	55. S. Felix 3. dictus 4.	Iustinianus.	107. De Christolytis.
	530	56. Bonifacius Iunior.		
392.	532	57. Iohannes Iunior.	Idem Iustinianus.	108. De Agnoitis.
	534	58. S. Agapetus.	Idem Iustinianus.	
394. in medio.	535	59. S. Siluerius.	Idem Iustinianus.	109. De Aphthartodocitis.
	537	60. Vigilus.		
		5. Synod. œcum. Constāt.	Idem Iustinianus.	
396. & 398.	540	Idem Vigilus.		110. De Monophysitis.
	555	61. Pelagius.	Iustinus 2.	
	560	62. Iohan. Catelinus.		111. De heresi circa resurrectionem carnis.
	575	63. Benedictus.	Tiberius.	112. De Eutychio.
	579	64. Pelagius Iunior.		
400.	590	Idem Pelagius Iunior.	Mauritius.	
402. versus finem.	591	65. Gregorius Magnus.	Idem Mauritius.	113. De Iacobitis.
404.	592	Idem Gregorius.	Idem Mauritius.	114. De nouis Origenistis.
				115. De nouis Donatistis.

Reliqua deinceps vbiq; ferè satis aptè respondent.

